I
00005

Marsilius Ficinus.

Plotini opera.

1.o – 2 – 1

N.º 7.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA

(Nº 5)

G. R.

BIBLIOTECA
DE LA
Universidad de Salamanca.
Est. 10 Caj. 2 Núm. 1.

2-10-2-1

Num. 15 Nº 4 Lib. 10

b18343302

...um
...um acu
...preterq̃ phi
...i. Acuta.n. in
...a philosopho hanc
...ia quidē imbuti ad melio
traducunt̃. Itaq; nō absq;
...um ingenio ad se mirabiliter
quondam & apud Persas sub

a ii

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

I
00005

PROHEMIVM MARSILII FICINI FLORENTINI IN PLOTINVM AD MAGNANIMVM LAVRENTIVM MEDICEM PATRIAE SERVATOREM

m AGNVS COSMVS SENATVS CONSVLTO PA
trię Pater: quo tempore concilium inter græcos atq; la
tinos sub Eugenio Pōtifice Florentiæ tractabatur/Phi
losophum græcum nomine Gemistū/ cognomine Ple
thonem: quasi Platonem alterum de mysteriis Platoni
cis disputantem frequēter audiuit. E cuius ore feruēti
sic afflatus est protinus/sic aīatus: ut inde achademiam
quandā alta mente cōceperit: hanc oportuno primum
tempore pariturus. Deinde dum conceptum tātum Magnus ille Medices quodā
modo parturiret: me electissimi medici sui Ficini filiū/adhuc puerum/tanto operi
destinauit. Ad hoc ipsum educauit indies. Operā pręterea dedit/ut omnes nō so
lum Platonis: sed etiam Plotini libros græcos haberem. Post hæc aūt anno mille
simo quadringētesimo sexagesimotertio: quo ego trigesimum agebam ętatis an
num/mihi Mercuriū primo Termaximū/mox Platonē mādauit interpretandum.
Mercuriū paucis mēsibus eo uiuēte peregi. Platonem tunc etiam sum aggressus.
Et si Plotinū quoq; desiderabat/nullū tamen de hoc interpretando fecit uerbū: ne
grauiore me pondere semel premere uideret̄. Tāta erat uiri tanti erga suos clemen
tia: in oēs tanta modestia. Itaq; nec ego quidē quasi nec uates aggredi Plotinum
aliquādo cogitaui. Verum interea Cosmus/quod uiuēs olim in terra reticuit/tan
dem expressit: uel potius impressit ex alto. Quo.n. tēpore Platonem latinis dedi
legēdum: Heroicus ille Cosmi animus heroicā Iohannis Pici Mirandulæ mētem
nescio quomodo instigauit: ut Florentiā/& ipse quasi nesciens qūo: pueniret. Hic
sane quo anno Platonem aggressus fueram natus: deīde quo die/& ferme qua ho
ra Platonem edidi/Florētiam ueniēs: me statim post primā salutationem de Plato
ne rogat. Huic equidem Plato noster inquā hodie liminibus nostris est egressus.
Tunc ille/& hoc ipso uehemēter congratulatus est: & mox nescio quibus uerbis:
ac ille nescit quibus/ad Plotinū interpretādum me non adduxit quidem: sed po
tius cōcitauit. Diuinitus profecto uidetur effectum/ut dum Plato quasi renascere
tur: natus Picus heros sub Saturno suo Aquarium possidēte. Sub quo & ego simi
liter anno prius trigesimo natus fueram. Ac pueniens Florentiā quo die Plato no
ster est editus/antiqum illud de Plotino herois Cosmi uotum mihi prorsus occul
tum: sed sibi cælitus inspiratū/idem & mihi mirabiliter inspirauerit. Quoniā ue
ro nunc circa philosophandi officium/diuinam attigimus ꝓuidentiā: opepretium
fore uidetur: ut eam paulo latius prosequamur. Non est profecto putandum acu
ta & quodāmodo philosophica hominū īgenia unq̄ alia quadā esca/preterq̄ phi
losophica ad perfectam religiōem allici posse paulatim/atq; perduci. Acuta.n. in
genia plerunq; soli se rationi cōmittunt: cūq; a religioso quodā philosopho hanc
accipiūt/religionē subito cōmunē libēter admittunt. Qua quidē imbuti ad melio
rem religionis spēm sub genere comprehēsam facilius traducunt̄. Itaq; nō absq;
diuina ꝓuidentia/uolēte uidelicet/ oēs pro singulorum ingenio ad se mirabiliter
reuocare/ factum est/ut pia quædam philosophia quondam & apud Persas sub

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Zoroaſtre: & apud ęgyptios ſub Mercurio naſceretur/utrobiq; ſibimet conſona. Nutriręť deide apud Thraces ſub Orpheo atq; Aglaophemo. Adoleſceret quoq; mox ſub Pythagora apud græcos & italos. Tādē uero a Diuo Platone conſumaręť Athenis. Vetus aūt theologorū mos erat/diuina myſteria cū mathematicis numeris & figuris: tū poeticis figmētis obregere: ne temere cuilibet cōmunia forēt. Plotinus tandē his theologiam uelaminibus enudauit: primuſq; & ſolus ut Porphyrius Proculuſq; reſtanť archana ueterū diuinitus penetrauit. Sed ob ĩcredibilē cū uerborū breuitatē: tū ſententiarū copiā: ſenſuſq; ꝑfunditatē/nō trāſlatione tātū linguæ: ſed cōmentariis idiget. Nos ergo ĩ theologis ſuprioribus apud Platonē atq; Plotinū traducendis & explanādis elaborauimus. Vt hac theologia ĩ lucem ꝑdeunte/& poetę deſinant geſta myſteriaq; pietatis ĩpie fabulis ſuis annumerare: Et ꝑipatetici q̄ plurimi ideſt philoſophi pene oēs ammoneanť/non eſſe de religione ſaltē cōmuni/tanq̄ de anilibus fabulis ſentiendū. Totus.n. ferme terrarū orbis a ꝑipateticis occupatus in duas plurimū ſectas diuiſus eſt Alexandrinā & Aueroicam. Illi q̄dem ĩtellectū noſtrū eſſe mortalē exiſtimāt. Hi uero unicū eſſe cōfitēdūt: Vtriq; religionē omnē funditus ęque tollūt: præſertim quia diuinā circa homines ꝓuidentiā negare uidenť. Et utrobiq; a ſuo etiā Ariſtotele defeciſſe. Cuius mētem hodie pauci ꝓter ſublimē Picum Cōplatonicū noſtrū ea pietate qua Theophraſtus olim & Themiſtius/Porphyrius/Symplicius/Auicēna/& nuper Plethon interpretanť. Siquis autem putet tam diuulgatā impietatē/tamq; acribus munitam ignis ſola quadam ſimplici prędicatione fidei apud homines poſſe deleri/is a uero longius aberrare: palā re ipſa ꝓcul dubio cōuinceť: Muore admodū hic opus eſt poteſtate. Id aūt eſt uel diuinis miraculis ubiq; parentibus: uel ſaltē philoſophica quadā religione philoſophis eā libētius audituris/quādoq; ꝓſuaſura. Placet aūt diuinæ ꝓuidētiæ his ſæculis ipſū religionis ſuæ genus auctoritate rōneq; philoſophica cōfirmare: quoad ſtatuto quodā tēpore ueriſſimā religionis ſpēm: ut olim quādoq; fecit/manifeſtis p oēs gentes cōfirmet miraculis. Diuina igiť ꝓuidētia ducti diuinū Platonem & magnū Plotinū interpretati ſumus. Platonem quidem ipſum miſimus ad te iandiu: Vt apud eum aliquando reuiuiſceret: in quo reuixit Coſmus atq; renatus/adoleuit ad uotū/& fęliciter floret adultus. Plotinum uero nunc & ſi iure miſſuri ſumus/non tam mittimus quidē q̄ ſpectamus ad tuas edes ultro & alacriter ꝓperantē/tanq̄ ab ipſo Platone/uelut ferrū a lapide quodā Herculeo raptum: ut penes te Magnanime Laurēti unice litteratorū Patrone una cum Platone ſuo fęliciſſime uiuat. Audi ergo fęliciter Plotinum de omnibus philoſophię myſteriis apud te cum platone loquentē. Sed ante q̄ hunc auſcultes: Porphyrius pius eius diſcipulus tibi auſcultandus erit/uitam/mores/geſta magiſtri/& breuiſſime ſimul & ueriſſime narrans. Cuius hyſtoriā Angelus Politianus noſter alūnus tuus/acerrimo uir iudicio tam oratoriam q̄ phicam eſſe cenſet: propterea tibi admodum placiturā. Deniq; non ſolum audi fęliciter: ſed etiam fęliciſſime uiue. Et q̄tum nos amas dilectiſſime Laurenti: tantū precor noſtrum ama Valorem. Philippum inquā Egregium Virum/& Platonicæ ſapientiæ ſtudioſum/& te ardenter amantem.

PLOTINI VITA
COMPOSITA A PORPHYRIO DISCIPVLO SVO TRADVCTA VERO A MARSILIO FICINO FLORENTINO

PLOTINVS DELITIAS ET INANEM GLORIAM VITAMQVE CONTEMNEBAT: OBIIT ANGINA: APPARVIT DRACO.

PLOTINVS PHILOSOPHVS NOSTRO SECVLO ſingularis: pudore quodam affici uidebatur/q̄ anima eius in corpore eſſet. Cum igitur ſic eſſet affectus/nimirum neq; unde genus duceret: neq; quibus eſſet ortus parentibus: neq; etiam qua patria oriundus/æquo animo narrabat. Idem tantopere indignabatur effigiem corporis tradere pictoribus & plaſtis exprimendam: Vt cum Amelius obſecraret/ut imaginem ſuam permitteret effingi: quaſi uero inquit nō ſatis hanc imaginem ferre ſit: quam natura nobis ab initio circūdedit/ etiam cēſes imaginis huius imaginem diuturniorem inſuper poſteris/ut opus ſpectaculo dignum relinquēdum. Cum igitur id ſedulo denegaret: renueretq; ſedendo pictoris operam expectare: Amelius amicum nomine Carterium pictorem ſuis temporibus optimum Plotini ſcholas ingredi iuſſit. Licebat enim cuiꝑet cętibus ibi diſputantium intereſſe. Pictorem igitur aſſuefecit Amelius longa quadam attentione concitatiores ex intuitu imagines mēte concipere. Deinde dum & Carterius ex imagine memoriæ commendata ſimilitudinem rite referret: Et Amelius ſimul lineamenta ad conſequendam ſimilitudinem emēdaret: pictoris huius ingenio ſimulachrum reddidit Plotino neſcientę ſimillimum. Proinde cum ſæpe colico uexaretur morbo: ſemper clyſteres renuit: negās decere ſenem curationes eiuſmodi. Neq; theriaca antidora unquam accepit: cum nec ex animalium quoq; manſuetorum corporibus capere eſcā ſe diceret. Abſtinebat & balneis: Frictionibus aūtē domi quotidie utebatur. Cum uero ingraueſcente ſupramodum peſtilentia qui perfricabāt eum/e/uita tam deceſſiſſent: Ipſe autem curationes id genus omnino neglexiſſet paulatim in anginam incidit. Quod ſane malum olim me præſente nullum ſui unquam dedit indicium. Cum uero diſceſſiſſem uſq; adeo morbi huius peſtis ĩualuit/quemadmodū poſtea redeūti mihi amicus Euſtochius retulit. qui Plotinum uſq; ad obitum nō deſeruit: ut raucedine nimia clarus atq; canorus ille uocis rotundæ uigor omnis abiret. Caligaret & uiſus: manuſq; & pedes ulcerarentur. Quamobrem cum amici eum nō amplius ſalutarent: propterea q̄ ipſe omnes ore ꝓprio appellare conſueuerat/ex urbe diſceſſit. Profectuſq; in campaniā/deductus eſt in agrum Zethi

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

ueteris amici ſui uita rẽ functi. Neceſſaria uero illi ex rebus heredibuſq; Zethi ſup peditabantur. Atq; etiam ex Minturnis a Caſtricii agris afferebantur. Caſtricius enim prædia Minturnis habebat. Cum uero morti Plotinus appropinquaret: quemadmodũ nobis Euſtochius retulit: qui puteolis habitabat: ac ferme tardius ad eum acceſſerat/ adhuc te inquit expecto: atque equidem iam annitor/ quod in nobis diuinum eſt/ ad diuinum ipſum quod uiget in uniuerſo/ redigere. Spiritũq; his uerbis emiſit. Interea draco ſub lecto in quo iacebat ille/ pererrans mox i pa rietis foramẽ ſe prorſus occuluit. Agebat uero tunc Plotinus annos/ ut retulit Euſtochius ſex atq; ſexaginta. Secundo Claudii imperatoris anno iam peracto. Quo uero tempore Plotinus ex hac uita migrauit/ ego quidem Porphyrius in Li lybeo uerſabar. Amelius autem i Apamea Syrię. Sed Caſtricius erat Romæ. Solus deniq; Euſtochius aderat. Iam uero ſi computemus a ſecundo Claudii imperato ris anno/ exactos iam annos ſex atq; ſexaginta/ natiuitatis illius tempus cum ter tiodecimo Seueri imperatoris anno concurrit. Ipſe uero neq; quo menſe neq; quo die natus eſſet cuiquã declarauit. Quippe cum nequaquam decere putaret/ natalem eius ſacrificiis conuiuiiſq; celebrari. Quamuis ipſe in Platonis Socratiſq; quæ traduntur natalibus/ & ſacris operaretur/ & conuiuio amicos exciperet: ubi ſane oportebat amicos omnes/ quicunq; poſſent/ orationem quandã rite conſcriptam in cętu omnium qui concurrerant recitare. Quæ uero de uita ſua ipſemet i con fabulationibus noſtris ſæpe narrauit/ talia ſunt.

De Educatione Plotini & diſciplina ſub Ammonio & condiſcipulis eius: & quo tempore.

r Eferebat igitur ſe dum octauum ageret ætatis annum: ac iam ad litteratum accederet præceptorem: adhuc tamen ſolitum ad nutricem di uertere: fugẽdiq; lactis auiditate nutricis nudare papillas. Cum uero quandoq; ſibi obiceretur/ q̃ puer eſſet moleſtus/ pudore cohibitum deſtitiſſe. Poſt hæc cum octauum atq; uigeſimum ætatis annum iam impleret: ſe philoſophię amore uehementer accenſum/ commendatũ fuiſſe iis qui tunc Alexandriæ excellentiores habebantur: Sed tandem ex eorum ſcholis triſtem admodum męſtumq; diſceſſiſſe: & amico cuidã męroris ſui cauſam declaraſſe. Qui ſuę mentis affectum plane cognoſcens/ ad Ammonium/ cuius nullum adhuc periculum feciſſet adduxerit. Deide cum Ammonii ſcholas igreſſus audiſſet illum/ amico dixiſſe: Hunc ipſum o/ amice quærebam. Ex eo igitur die annos undecim ſedulus audiuit Ammonium: tantumq; in ea philoſophia profecit: ut philoſophiæ inſuper in qua Perſę ſe exercebãt/ facere periculum affectauerit: Atq; etiam ſapientiam pręcipue apud Indos probatam proſequi conſtituerit. Igitur cum Gordianus imperator profecturus eſſet in Perſidem/ bellum populis illaturus: Plotinus exercitui ſe adiunxit/ quaſi annos iam ætatis agens nouem atque triginta. Sed poſtquam Gordianus circa Meſopotamiam iteremptus eſſet/ Plotinus uix aufugiens in Anthiochiam ſoſpes euaſit. Deinde imperante Philippo Romam uenit quadrageſimum iam natus ætatis annum. Cum uero Eremnius & Origenes & Plotinus olim inter ſe conſtituiſſent: ne Ammonii dogmata ederent/ quę audita ab eo tanquam im primis purgata pręcipue comprobauerant. Plotinus qui dẽ ſtetit promiſſis familiariter quidem nonnullos excipiens ſalutantes. Inſtituta uero Ammonii ſecreta integraq; conſeruans. Eremnius autem primus pacta diſſoluit: Et Origenes anticipantem Eremnium eſt deide ſequutus. Scripſit uero nihil/ pręter quendam de Demonibus librum: Atque ſub Galieno librum/ in quo Regem ſolum effectorem eſſe probabat. Plotinus autem a ſcribendi ſtudio diutius ſe continuit. Solum uero quæ ex Ammonii conſuetudine olim acceperat ſuis colloquiis inferebat. Atq; ita integros annos decem perſeuerauit: colloquio quidem non nullos admittens: Scribens uero nihil. Sed quoniam permiſerat uel inuitauerat familiares ſuos pro arbitrio eum interrogare. iccirco Amelius ait/ Ludum illum confuſionis cuiuſdam fuiſſe plenum/ atque nugarum. Hic ſane Amelius acceſſit ad eum/ Romæ triennium iam agentem/ anno Philippi imperatoris tertio: perſeueraruitq; apud illum uſq; ad primũ Claudii imperatoris annum. Atq; ita integros cum eo uixit annos quattuor atque uiginti. Hic cum primum ſe contulit ad Plotinum/ eo duntaxat habitu prædituſ erat: quem ex Lyſimachi familiaritate conceperat. Tolerantia uero laboris omnes condiſcipulos ſuperabat. Propterea q̃ omnia ferme Numenii dogmata ſcripſerit & attulerit: plurimaq; memoriæ commendauerit. Qui ex ipſo audiendi ſtudio commentariola quædam ſcholaſtica congerens/ cętum ferme ex his libros compoſuit. Quæ Iuſtiliano cuidam Heſychio Apamẽſi adoptiuo filio/ dono dedit. Decimo autem Galieni imperatoris anno ego Porphyrius e Græcia una cum Antonio Rhodio Romam ueniens Amelium repperi/ octo & decem iam annos Plotino familiariter uſum. Nihil tamen adhuc auſum ſcribere/ preter quedam ut dixi commentariola: Quę nondum in numerum creuerant centenarium. Proinde Plotinus decimo Galieni imperatoris anno/ ferme iam nouem & quinquaginta annos agebat. Ego uero Porphyrius cum primum huic adhæſi: triginta tunc annos impleueram. Plotinus quidem primo Galieni imperatoris anno ſe ad ſcribendas conuertit/ qualeſcunq; inciderint quæſtiones: Ac decimo eiuſdem anno/ quando Ego Porphyrius Plotino ſum cognitus/ ſcripſerat iam unum uiginti q; libros. Quos quidem traditos paucis deprehendi. Nondum enim facilis erat editio. Neq; quiuis eius conſcius erat. neq; enim facile neq; temere aliquid edebatur. Sed illi duntaxat accipiebãt: qui eſſent maturo quodam iudicio comprobati. Scripta uero hæc iam erãt: quæ dicam. Quæ cum ipſe nequaquam certis titulis inſcripſiſſet/ alius aliter libros inſcripſerat. Inſcriptiones igitur quę magis obtinuerunt/ eiuſmodi ſunt.

Quę Plotinus ſcripſerit: Quo ordine: Quo tempore.

d Epulchro.
De animi immortalitate.
De fato.
De eſſentia animæ.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

De intellectu & ideis & ente.
De animæ deſcenſu in corpora.
Quomodo a primo fit quod eſt poſt primum/atq; de uno/
Vtrum omnes animę una ſint
De ipſo bono uel uno.
De tribus principalibus ſubſtantiis.
De generatione & ordine eorum quę ſunt poſt primum:
De duabus materiis.
Conſiderationes uariæ.
De circulari motu cæli.
De ſuo cuiuſq; noſtrum Dęmone.
De rationali exitu.
De qualitate.
V trum ſingularium etiam ſint ideę.
De uirtutibus.
De dialectica.
Quomodo Anima inter eſſentiam indiuiduam: & diuiduam Media eſſe dicatur.
Hi ergo libri unus atque uigīti/quando eum primo conueni/ſcripti iam erant: Quando & Plotinus nonum & quinquageſimum annum ætatis agebat. Ego autem & hunc ipſum annum: & inſuper quinque deinceps cum Plotino uerſatus ſum. Quinetiam alias paulo ſupra decennium Romam ueneram/quo tempore Plotinus otioſus ducebat æſtates. Quāuis confabulantium conſuetudinem minime deuitaret. In his autē ſex quos modo dicebam annis quæſtiones multæ in diſputando diſcuſſæ ſunt diligenter. Ideoq; Amelio meq; ſimul hortantibus/ſcripſit libros de eadem queſtione duos/ probans unum & idem ubiq; totum ſimul adeſſe. Scripſit deinceps duos inſuper alios: quorum alter quidem aſſerit/quod eſt ſupernus ente non intelligere. Alter uero diſtinguit quid primo intelligat: quid ue ſecundo. Scripſit etiam librum.
De eo quod eſt in potentia/quod ue exiſtit in actu:
Item quomodo incorporea minime patiantur.
Primum de anima.
Rurſus de anima ſecundum.
Deniq; de anima tertium: uel quomodo uideamus.
De contemplatione.
De intelligibili pulchritudine.
Quod intelligibilia non ſint extra intellectum: & de intellectu atq; bono.
Contra Gnoſticos:
De numeris.
Cur quæ procul uidentur exigua uideantur.
V trū in longitudine tęporis felicitas conſiſtat.
De mixtione per omnia.
Quomodo ideatum extitit multitudo: atq; de bono.
De uoluntario.
De mundo.
De ſenſu atq; memoria.
De generibus entis primum.
Secundum de genenbus entis.
De genenbus entis tertium.
De ęternitate & tempore.
Hi ergo libri quattuor & uiginti quos in ſex illis annis quos cum eo uixi conſcripſi/aſſummens uidelicet ex occurrentibus queſtionibus occaſionem oportunitatemq; ſcribendi: quemadmodum ex capitibus uniuſcuiuſque libri ſignificauimus. Hi inquam libri una cum uiginti & uno/ quos anteq; accederem compoſuerat: ſummatim quinque ſuper quadraginta conficiunt. Quo uero tempore in Sicilia uitam agebam: quo peruenieram circa quintumdecimū q; Galieni imperatoris annum: Plotinus libros quinq; compoſuit: & ad me in Siciliam miſit.
De beatitudine.
De prouidentia primum.
De prouidentia ſecundum.
De ſubſtantiis cognoſcentibus: atq; illis ſuperiore:
De amore.
Hos itaq; libros miſit ad me primo Claudii imperatoris anno: Inter initia uero anni ſecundi: quando & paulo poſt ex hac uita migrauit. Hos præterea miſit.
Quæ ſint mala.
V trum ſtelle aliquid agant.
Quid homo/Quid animal.
De primo bono/cæteriſq; bonis.
Hi uero libri una cum quinque & quadraginta primo tempore ſcriptis/ atq; ſecundo quinquaginta & quattuor computantur. Quemadmodum uero conſcripti ſunt: alii quidem in ętate prima: Alii uero in ipſo uigore uitæ: Alii deniq; defeſſo iam corpore: ſic ferme libri uim ſimilē ipſi declarant. Primi nanq; unus atque uiginti/ſi cum proxime ſequēntibus conferantur/ leuiorem uim habere uidentur: nondum ſatis conſtans robur habentem. Qui uero medio tēpore conſiti ſunt: uirtutis florem præferunt ad ſummum uſq; uigentem. Taleſq; ſunt quattuor & uiginti: exceptis quibuſdam paucis/perfectiſſimi. Vltimi denique nouem remiſſiorem iam referunt facultatem. Idq; poſtremi quattuor magis q̄ antecedentes quinque declarant.

Auditores Plotini. Et quantum ſit ſalubris abſtinentia

a Vditores quidem multos habuit: imitatores autem & gratia philoſophiæ ualde familiares/ Amelium Tuſcum/& alios. Sed Amelio huic proprium nomen Gentilianus extiterat. Ipſe uero ſe per

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

litteram. R. Amerium nominari maluit/ab Ameria/q̃ Amelium ab Amelia. Item Paulinum Scythopolitẽ medicinæ admodum ſtudioſum: quẽ diſciplinarum & ut ita dixerim auditionum plenum Amelius Miccalum appellabat. Præterea Euſtochium Alexandrinum etiam medicum. Qui ſane prope poſtremum ætatis tempus Plotino notus perſeuerauit: diligenterq; Plotinum ad mortem uſq; curauit: Soliſq; Plotini inſtitutis ĩcumbens legittimi philoſophi habitũ induit. Verſabatur quoq; cum eo Zothicus Criticus homo & Poeticus. Qui & Antimachi opera emendauit: Atlanticãq; hyſtoriam ritu ualde poetico in carmina tranſtulit. Poſt hæc in caliginem incidit oculorũ: & paulo ante Plotini obitum deceſſit e uita. Paulinus quoq; diem obiit ante Plotinum. Præterea familiaris admodum Plotino Zethus erat/ genus ex arabia ducens: Qui & uxorem duxerat filiam Theodoxii/ quondam familiaris Ammonii. Erat & hic medicinæ peritus: Plotinoq; dilectiſſimus: Quem Plotinus ciuilium gubernaculorum momenta gerentem inde reuocare admodum contendebat: Eoq; familiariter utebatur: adeo ut in agros eius ſecederet ad ſextum lapidem ante Minturnas: quos Caſtricius poſſederat cognominatus Phirmus/ uir profecto omnium ætatis noſtrę bonarum artium ſtudioſiſſimus: obſeruatorq; Plotini & Amelii ſerui li etiam obſequio cultor. Mihiq; Porphyrio cũctis in rebus non aliter q̃ legittimo fratri deditus. Hic & ſi ciuilem elegit uitam: Plotinum tamen imprimis uenerabatur. Senatores quinetiam non pauci Plotinum ſedulo audiebant: inter quos Marcellus Orontius philoſophiæ diligentiſſime incubuit: maximeq; profecit. Similiterq; Sabinillus: Ac pariter ex eodem ſenatu Rogatianus. Qui uſqueadeo ab hac uita animum ſegregauit: ut & bonorum ſuorum curam neglexerit: & ſeruos omnes expulerit/ reſpuentq; dignitates. Iam uero prætor proditurus lictoribus iam adſtantibus: neque prodit: neque ullam habuit publici muneris rationem: neque lares proprios habitabat. Sed quoſdam amicorum familiariumq; conueniens/ apud eos cenabat & dormiebat: Cibumq; in dies unicum aſſummebat. Qua quidem negligentia uitæ extremaq; incuria factum eſt/ ut cum acriter podagris antea uexaretur: neque progredi poſſet/ niſi uectus ſella/ robur tãdem inde reſumpſerit. Item cum manus ante extendere nõ ualeret: tamen adeo conualuerit: ut his expeditius uteretur: q̃ qui artificia manibus quotidie tractant. Hunc ergo Plotinus imprimis complectebatur: mirifque laudibus extollebat: proponebatque tanquam inſigne philoſophaturis exemplum. Aderat & Alexandrinus Serapion: hactenus quidem Rhetor: deinde uero diſputationibus quoque deditus Philoſophicis. Nec dum tamen auaritiæ foenoriſq; uitio ſe abſoluens. Habuit præterea me Porphyrium patria Tyrium inter amiciſſimos numeratum: Quem inſtituit ſua ſcripta corrigere.

Mira Componendi Celeritas in Plotino
Nunquam intertupta mentis intentio:
Negligentia characterum.

c VM enim aliquid ille ſcripſiſſet/ quod ſcripſerat reſpicere bis minime tolerabat. Sed neque etiam ſemel legere atque percurrere: Propterea q uiſus ei non ſatis ſufficeret ad legendũ. Dum uero ſcribebat: neq; belle quidem litteras figurabat: neque exacte ſyllabas diſtinguebat: Neque ullam orthographię diligentiam adhibebat. Soli uidelicet intelligentię ſtudẽs. Atque id quod omnes admirabamur id agere ad finem uſque uitæ perſeuerauit. Cum enim totam quandam a principio ad finem diſpoſitionem intelligentiæ/ ſemel penes ſe concepiſſet. Deinde ſcriptis quæ conceperat iam mandaret/ cõnectebat prorſus ita ſcribens quæ in animo diſpoſuerat/ ut ex libro quodam ante oculos poſito ſcripta traducere uideretur. Nempe non nunquam cum ſuorum quopiam uerba faciens: & quæ ad commertia pertinent humana componens: Interea tamen ab inſtituto mentis actu minime diſcedebat: ut ſimul & neceſſarium curaret amici negocium: & cunctorum quæ in excogitatione conceperat intelligẽtiam perpetuam cõſeruaret. Cum igitur qui allocutus eum fuerat iam abiiſſet: non reperebat ſcripta: quoniam ad reperendum uiſus (ut diximus) minime ſuppetebat: ſic tamen deinceps ſequentia contexebat/ quaſi ne minimum quidem temporis inſtitutum prius intermiſiſſet: dum audiret & tractaret humana.

Simul igitur ſecum erat atque cum aliis: intentionemq; mentis ad ſe conuertæ: nunquam intermittebat: niſi forſan dum dormiret. Quamuis & ſomnum ab eo procul excuſſerit/ tum cibi parcitas: ſæpe enim pane etiam abſtinebat: tum aſſidua quædam conuerſio ipſius ad mentem.

Mulieres quoq; diſcipulæ Plotini eius ſanctimonia fretę. Hic & pupillorum Tutor erat diligens & iuſtus arbiter cauſatũ.

a VDIEBANT Plotinum etiam mulieres non nullę admodũ ſuę ſapientię deditę: Quarum in numero erat Gemina: in cuius etiam ædibus habitabat. Item Geminæ huius filia nomine ſimiliter Gemina. Amphicia quoque Ariſtonis filia: Et filii Iamblici uxor. Multi q̃ netiam uiri: Multę & mulieres generis nobilitate pollentes cum morti iam propinquarẽt/ filios ſuos tum mares tum fęminas una cum omni eorum ſubſtantia Plotino tanquam ſacro cuidam diuinoque cuſtodi tradebant atque commendabant. Quocirca Plotini domum plenam iam puerorũ uirginumq; uideres. Inter quos erat & Potamon: quem Plotinus diligenter educans etiam quotiens aliquid foret commutaturus/ auſcultabat attentus. Neq; tedebat eum pupillorum procuratores audire adminiſtrationis rationes ſępe reddentes: diligentemq; adhibebat parſimoniæ curam: affirmans quãdiu nondũ philoſopharentĩ/ ſua illos bona poſſidere & prouẽtus accipere abſque detrimento debere. Et quamuis tot pupillis neceſſaria uitæ ſumma

cum diligentia procuraret: nunquam tamen/dum uigilaret/intentionem animi in mentem conuersi uel paululum remittebat. Erat & mansuetus admodum: & omnibus pro arbitrio qui ei quoquomodo adhærerent/ expositus. Quam obrem cum Romæ annos sex & uiginti integros habitasset: plurimorumq; ac biter mutuas controuersias diremisset: nullum tamen ciuium unquam habuit inimicum.

Plotinus magorum Maleficia superauit.
Dęmonem suum diuinum uidit. Paucis
indiciis mirabiliter diuinabat.

e X eorũ uero numero qui sibi philosophiæ studiũ uẽdicabant/ Alexãdrinus Olympius Ammonii ad breue discipulus/ utpote qui priciparum in philosophia sibi cuperet arrogare/ & ipse despiciebat Plotinũ & despectũ reddere apud omnes molieba tur: Animoq; tam infenso maleficiis Plotinum inuasit: ut magicis quibusdam machinamentis siderare illum contenderet. At postquam suos in se ipsum conatus reflecti persensit: contubernalibus inquit: Plotini animam tam ingen tem habere potentiam/ut ictus directos in eũ statim in maleficos retorqueret.

Iam uero Plotinus cum primum maleficia Olympius ille machinaretur/ani maduertit: aitq; suis. Nunc Olympio corpus marsupiorum more contrahitur: membraq; inter se corporis omnia conteruntur. Quam obrem postquam Olympius sępe suo discrimine esset expertus/se ictus suos/Plotino i eum repel lente recipere. Tandem a maleficio destitit. Et profecto Plotinus ipsa quoq; natura ab initio maius aliquid præter cæteros possidebat. Aegyptius enim qui dam Sacerdos Romam profectus/ perq; amicum quendam Plotino subito no tus/cum exoptaret suam Romæ sapientiam ostentare: suasit Plotino/ut secum accederet familiarem sibi Dęmonem eo aduocante protinus inspecturus. Cui facile Plotinus est obsecutus. Acta uero est in æde Isidis Dęmonis inuocatio solum nanq; hunc locum Romæ purum ait Aegyptium inuenisse. Sed cum in aspectum proprium ipse Dęmõ accerseretur/pro Dęmone Deus accessit: qui sa ne non esset in genere Dęmonum: sic ergo repente Aegyptius exclamauit/ Bea tus es/o/Plotine. qui habeas pro Dęmone Deum: neque ex inferiori genere is ducem sortitus familiarem. Narrabat uero non licuisse tunc quicquam inter rogare: neque diutius uidere præsentem. Quippe cum communis quidam ibi cõtemplator amicus/ aues quas manu tenebat custodiæ gratia suffocasset: siue inuidia ductus/siue meru perterritus. Cum igitur ex diuiniorum ordine Dę monum familiarem sibi Plotinus haberet/ merito & ipse semper diuinum suæ mentis oculum ad illum sublimius erigebat. Quam etiam ob causam de suo cu iusque familiari Dęmone librum deinde composuit. Vbi sane conatur causas de familiarium numinum differentia diligenter afferre. Præterea cum Ame lius sacrorum obseruator esset: atque per calendas sacra faceret: Et quandoq; Plotinum rogaret illuc secum accedere: Illos inquit Plotinus decet ad me/ non me ad illos accedere. Qua uero mẽte tam excelsa de se loqueretur/neque intel ligere ipsi potuimus: neque ausi sumus interrogare. Erat in cognoscendis moribus sagacissimus. Itaque cum mulieri nomine Chione penes ipsum una cum filiis habitanti castãq; agenti uiduitatem/ pretiosum monile furto subrep tũ fuisset: omnesq; serui atque domestici in Plotini conspectum accersiti uenis sent: singulos Plotinus intuitus selegit quendam: aitq; Hic monile subripuit. Verberatus ille diu quidem negat: sed denique confiteturi furtumq; restituit.

Similiter quales singuli apud illum uersati pueri futuri essent/ mirifice prædi cebat. Velut de Polemone prędixit. Ad amorem hic prodiuior ent: Nec ad æta tem maturam perueniet. Atque ita contigit. Ego quandoq; me ipsum inte rimere cogitabam. Quod mirabiliter ille persensit: mihiq; domi deambulanti protinus adstitit: aitq; studium nunc istud/o/Porphyri tuum non sane mentis est: sed animi potius atra bile furẽtis. Itaq; Roma abire me iussit. Huic ergo pa rens in Siciliam sum profectus præcipue cum auditem Probum quendam ele gantem uirum circa Lilybeum tunc habitare. Quo quidem factum est/ut hac p turbatione animi liberater. Sed iterea impedirer una cum Plotino usq; ad eius obitum uitam ducere.

Platonopolim edificare uoluit. Disputator acer:
Formosus: Amabilis: In dictionibus negligens:
Sensu profundus: Platonica cum Peripateticis
abunde coniunxit.

p ROINDE Galienus imperator uxorq; eius Salonina Plotinũ ho norabant: maximeq; colebant. Hic igitur eorum benuolentia fre tus orauit/ ut dirutam quandam olim in campania ciuitatem phi losophis aptam instaurarent: Regionemq; circumfusam cultę ciui tati donarent. Concederentq; ciuitatẽ habitaturis Platonis legibus gubernari. Atq; ipsam ciuitatem Platonopolim appellari. Pollicebatur se illuc habitatum una cum amicis omnibus profecturum. Quod facile Philosophus ad uotum impetrauisset: nisi quidam imperatoris familiares iuidia uel indignatione uel alia quadam iniqua de causa acriter obstitissent: Erat in disputationibus stre nuus ad dicendũ. Ad inuẽtionem solers. Ad oportuna percipienda promptis simus. Sed forte in non nullis dictionibus aberrabat. Non enim pronuntiabat meminisse: sed menimisse: similiterq; aliis quibusdam dictionibus abutebatur. Quod quidem uitium in scribendo etiam sequebatur. Pręterea inter loquen dum mens emicabat foras/ lumen intimum ad uultum usq; diffundẽs. Amabi lis quidem erat aspectu. Sed dum disputaret/ pulchrior admodum uidebatur. Tunc sane tenuis quidã sudor/uelut ros e facie distillabat. Tunc benigna man suetudo fulgebat. Tunc ad quæstiones & excipiendas placida lenitas appare bat/& dissoluẽdas robustus admodum uigor demonstrabatur. Iam uero cum Ego Porphyrius triduo eum interrogarem qua conditione potissimum anima cum corpore coniungatur: ille in demonstrando/perseueranit. Quando etiam

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

quidam nomine Thaumaſius ſcholas ingreſſus cõmunia tractaturus: præfatus eſt optare ſe Plotini ſentẽtias i ſcriptis exponendis audire: Porphyrio uero interrogante atq; reſpõdente diſputationem eiuſmodi minime tolerare. Sed Plotinus obiecit: niſi dubitationes interrogante Porphyrio diſſoluamus commentati oratione perpetua quicquam in librum aliquem non ualebimus. Scribit aũt intentiſſimo quodam acumine/ & intellectu multiplici. Eſt quidem breuis/ ſed ſenſibus ubiq; plurimis q̃ uerbis abundans. Multa numine afflatus effundit: ſæpe ex ipſa re qua de agit mirifice patitur. Neq; ram ſimplici diſciplina loquitur/ q̃ animo ad rem ipſam ardenter affecto. Inſerta ſunt libris eius latentia dogmata Stoicorum Peripateticorũq; ſimilitrer. Præſertim uero ſentẽtiæ Ariſtotelis poſt phyſica congeſtę illic frequentius inſunt. Latuit eum nihil omnino: quod ad Geometriam: Arithmeticam: machinatiam: perſpectiuã: muſicam pertineret. Quamuis nũquam ſe promptum ad hęc opere exequenda reddiderit. Legebanẽ in ſcholis ipſi commentaria Seueri: Cronii: Numenii: Gaii: Actici philoſophorum Platonicorũ. Item Peripateticorum Aſpaſii: Alexandri. Adraſti & quotcunq; forte inciderint commentaria. Sed nihil ex his tractu continuo dicebatur. Erat enim propius ſuiq; iuris/ & ab his in contemplatione diuerſus. In rebus uero diſcutiendis intellectum ferebat Ammonii. Lectione q̃primum euadebat imburus/ pauciſq; profundę contemplationis intelligentiam afferens exſurgebat. Cum liber Longini ex Phylarchei de principiis lectus eſſet: Litterarum quidem ſtudioſus eſt Longinus. philoſophus uero nequaquam. Cum Origenes aliquando ueniſſet in ſcholas: Plotinus ſtatim genas rubore ſuffuſus aſſurgere uoluit/ Sermonem uero ab Origene continuare rogatus/ reſpondit: ſtudium loquẽdi ceſſare: quando qui loquitur animaduertit ſe ad illos qui idem ipſi nouerint uerba facturum. Atque ita cum pauca quędam diſſeruiſſet/ inde ſurrexit.

Celebrat Platonis Natalem. Erat omnium pudicíſſimus.

c VM in Platonis natalibus poema de connubio ſacro recenſuiſſem/ & quidam præſens obiiceret Porphyrium inſanire: Quippe cum multa illic diuino quodam afflatu ſecretoq; myſterio dicta fuiſſent: Plotinus palam cunctis audientibus ait: Demonſtraſti ſimul poetam: philoſophum: Sacerdotem. Legit quandoq; ibidem orator Diophanes defenſionem pro Alcibiade in Platonis Sympoſio debacchante decere probans uirtutis addiſcendæ gratia amatorem ſe ipſum exponere hanc ipſam demonſtraturo: etiam ſi congreſſum Venereum affectauerit. Inter legendum uero Plotinus ſurrexit ſæpius tanquam ex eo cętu ſubito diſceſſurus. Verumtamen ſe continuit. Mox uero cętu ſoluto/ mihi mãdauit imprimis/ ut refellerem oratorem. At cum Diophanes ille librum mihi legendum concedere nolleret: memoriæ uiribus argumenta recolui. Scripſi contra. Eiſdem mox audientibus retuli. Tanta Plotinum affecit lętitia: ut in ipſo conuentu continuo ſæpe repeteret. Sic fert. Siquidem ita uiris lumen eris. Eubulus Platonis ſectator ſcripſit Athenis: ſcriptaq; miſit Romam de quibuſdam Platonicis quæſtionibus. Plotinus autem hæc mihi tradi iuſſit: meq; conſiderare ſingula/ eiq; referre. Operã dedit aſtronomiæ regulis/ quamuis more non admodum mathematico: Aſtrologorum uero iudiciis incubuit diligentius. Cumq; illorum prædictiones non eſſe fide dignas deprehendiſſet: non piguit eum/ ſæpe in ſcriptis ſuis illorum præſagia confutare.

Scripſit contra quoſdam Chriſtianos hereticos:
Et ſuis contra eoſdem ſcribi mandauit.

e RANT Chriſtiani eo tempore multi/ tum alii/ tum ex antiqua philoſophia egreſſi hereticí: Adelphii: Acyliniq; ſectatores: qui Alexandri Libyci: Philocomi: Demoſtrati: Lydi: plurimos libros circumferebant: & reuelationes quaſdam Zoroaſtris: Zoſtriani: Nichotei: Allogenis: Meſi: Aliorumq; eiuſmodi palam oſtendentes/ & deceperũt multos: & ipſi decepti iam fuerant: Aſſerentes Platonem intelligibilis eſſentiæ profundum minime penetraſſe. Quamobrem Plotinus multas in diſputationibus ſuis in eos argumentationes intulit: ſcripſitq; contra eos librum: quem contra Gnoſticos nos inſcripſimus: nobiſq; reliqua diſcutere & iudicare commiſit. Amelius autem libros quadraginta compoſuit contra librum Zoſtriani. Ego uero Porphyrius argumentationibus multis oſtendi librum Zoroaſtri ab illis inſcriptum/ adulcennum nouumq; eſſe: & ab eis confictũ/ qui ſtruebant hereſim: ut inſtitutiones ſuę/ eſſe Zoroaſtris uerens crederentur.

Plotini ſenſa pauci admodum penetrabant.
Teſtimonia Amelii una cum Porphyrio
de excellentia librorum Plotini.

p Leriq; græcorum Plotinũ falſo criminabantur: quaſi inuenta Numenii ſibi clam uſurparet. Quam ſane calumniam Tryphon Stoycus & Platonicus Amelio nunciauit. Hinc libri ſcripſit Amelius: quẽ nos inſcripſimus de differentia doctrinę Plotini ad Numenii diſciplinam: Amelius aũt libri mihi dicauit. Meq; ipſa inſcriptione Baſilea ideſt Regẽ cognominauit. Id enim mihi nomen erat. Et patria quidem lingua nominabar Malcus: Quo nomine uocabatur & pater. Malcus autem in græcam tranſlatus linguam Rex appellatur. Quocirca Lóginus/ ubi dicauit ſcripta de Conatu Cleodamo mihiq; Porphyrio ſic eſt exorſus. O Cleodame atq; Malce. Amelius autẽ nomen ipſum interpretatus: Sicut Numenius Maximum appellauit Megalum: ſic Malcum cognominauit Regem. Amelius Baſileo ideſt Regi ſalutem. Certo ſcio me nunquam uocem fuiſſe emiſſurum inclitorum uirorum cauſa: qui ut iam diuulgatum eſſe ais/ amici noſtri dogmata in Apameum Numenium referunt: Conſtar

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

enim id ex dicendi loquendiq; propria apud ipſos & qua gloriantur/ modeſtia proficiſci. Nũc quidem meras nugas: Nunc uero ſuppoſiticium uocantibus. Rur ſus quaſi uiliſſima quædam ſupponat/ accuſant: & mendaci duntaxat dicacitate in eum perperam inuehuntur. Cum uero tu occaſione hac utendum cenſeas: cum uidelicet ut quæ nobis uidentur ad reminiſcendum promptiora reddamus: tum etiam ut in amici gloriam/ præſertim qualis eſt magnus admiranduſq; Plotinus/ quamuis nolim decãtata myſteria plenius cognoſcantur/ morem tibi gerendum exiſtimaui. iãq; tibi reddo promiſſa: triduo quod ſcis a nobis elaborata. Decet ue ro ſcriptis te noſtris ignoſcere: utpote quæ non ſint compoſitionum illarum com paratione uel compoſita uel electa: Sed ex ueteri cõgeſtu repetita: & ut quæq; pri ma ſuccurrebant/ ſic impræſentia diſpoſita ſunt. Eoq; magis dãda mihi uenia eſt: q; uiri illius conſilium: qui a nonnullis ĩ iudicii noſtri conſenſionẽ eſt adductus: haud facile deprehendi poteſt: propterea q; alias aliter de rebus eiſdem/ utcunq; placuerit/ uerba faciat. Ego autem certo ſcio/ te benigne prorſus emendaturum: ſi quid præter familiarem Plotini noſtri characterẽ hic a nobis fuerit obſignatum. Iam uero compulſus uideor/ ut eſt i tragędiis/ tanquam negocioſus homo: ideoq; ab ipſa noſtri ducis doctrina diſtantior/ emẽdatoris ſubire iudicium/ atq; retracta re. Tantum uidelicet apud me potuit ardens tibi gratificandi uoluntas. Vale.

Confirmatio Superiorum.

h ANC equidem epiſtolam afferre ſum adductus: nõ ſolum ut fidem faciam/ nõnullos illius temporis illo etiam uiuente ſuſpicatos fuiſſe/ Plotinum inuentis Numenii ſuperbiſſe: uerũ etiam quia nugatorem amplum exiſtimauerint atq; contempſerint. Ob eam ſcilicet cauſam/ quoniam eius dicta nequaquam intelligebant. Ipſeq; Plotinus ab omni ſophiſti ca oſtentatione/ faſtuq; erat alienus. In ipſiſq; diſputantium cętibus non aliter/ q̃ in familiaribus colloquiis ſe gerere uidebatur: Neq; propere cuiquã neceſſarias ar gumentationum uires aperiebat in eius ſermone latentes. Mihi quoq; Porphy rio idem contigit/ cum primum audiui Plotinum. Quapropter eum contra ſcri bendo prouocare tentaui: conatus oſtendere: ea quæ intelliguntur extra intellec tum exiſtere. Ille uero cum Amelio mea ſcripta legere præcepiſſet: Illeq; iam plegiſ ſet: ſubridens ait: Tuum eſſet Ameli dubitationes iſtas diſſoluere/ in quas ille ob quandam noſtræ ſentẽtię ignorantiam incidit. Poſtq̃ igitur Amelius librum non paruum aduerſus obiectiones meas compoſuit: Egoq; ſcriptis eius iterum contra dixi. Rurſuſq; mihi reſcripſit Amelius: tertio iam gradu uix tandem Plotini men tem auſpicatus/ mutaui ſententiam: Ideoque Palinodiam reſcribens in conuentu omnium recitaui. Atque in poſterum Plotini libros fide digniſſimos iudicaui: & præceptorem ipſum omni ſtudio prouocaui: ut ſentẽtiam ſuam articulatim diſtin gueret/ latiuſq; deſcriberet. Quin etiam hinc factum eſt/ ut ille Amelium quoq; ad conſcribendum ualde propenſum effecerit. Quid uero Longinus ſenſerit de Plotino per ea maxime quæ ego ad eum ſcribens ſignificaueram/ declarabit pars epiſtolę hoc ad me tenore perſcriptæ. Cum enim operepretiũ iudicaret/ me/ e/ Sici lia ad eum in Pheniciam proficiſci: libroſq; Plotini mecũ afferre/ ſic ait.

Teſtimonia Longini de excellentia librorum Plotini.

t V quidem iſta quando tibi placuerit ad nos mittito: immo uero ferto te cum. Equidem non facile obſecrare te deſinam: ut iter ad nos omni prot ſus itineri anteponas. Et ſi non ob aliam cauſam: quid. n. nouæ apud nos ſapien tiæ ſperans uenias/ neſcio: ſaltem propter antiquam conſuetudinẽ: aeriſq; ſalubri tatem ibecillitati corporis de qua quereris conferentẽ. Quod ſi forte aliud q̃ddã putes aſſequi: apud me tamen ne noua quidem ſperes: nedum antiqua/ quæ plu rimum periſſe dicis. Iam uero tranſcriptorum tanta hic eſt penuria: ut per deos to tum id tempus/ quę deerant Plotini inſtaurans/ uix horum inuenerim ſubſcripto rem: dum a miniſteriis eum conſuetis abduco: huic autem uni incumbere iubeo. Tot equidem libros illius iam habeo: ut uidear iam omnes habere: poſtquã nũc abſte miſſos accepi: ſed non perfecte me habere profiteor. Hi nanq; libri non me diocriter ſunt mendoſi. Et ſi Amelium amicum noſtrum putaueram errata paſſim exſcriptorum emendauiſſe. Illi tamen alia magis curæ fuerũt. q̃ ſedulitas emẽdan di. Quamobrem qua ratione his libris utar minime habeo: quãuis ſupra modum affecrẽ: quæ Plotinus de anima atq; de ente ſcribit cõſiderare. Sed hi potiſſimum libri ſunt exſcriptorum uitio deprauati. Quo circa percupio libros abſte eoſdem ſumma diligentia ſcriptos accipere/ ut tantum perlegã/ inde meos emendãs: mox uero reſtituam. Sed rurſus idem/ quod dixi ab initio repetam. Ne mittas quidem: ſed ipſe tecum afferẽs: huc accedas. Neq; hos tantum afferas. Sed ſiquid inſup re liqum eſt/ quod Amelium aufugerit. Quę. n. ille huc aduexit/ ſũmo ſtudio exqui ſita poſſideo. Cur. n. nõ ſũma cum diligentia uiri illius ſcripta omni prorſus ho nore ac ueneratione digna perquiram? Hoc equidem tibi tum preſenti/ tum ꝑcul abſenti/ tũ habitãti Tyrum ſemper ſignificaui. Me ſcilicet nõ multa admodũ Plo tini librorum argumenta capere. Ipſã uero ſcribendi formam/ intelligentiarũq; fre quẽtiam/ & queſtionum diſpoſitionem admodum philoſophicam me amare ſu pra modum atq; uenerari. Atq; equidem iudico debere ueritatis indagatores Plo tini libros cũ preſtãtiſſimorum duntaxat opibus cõpandos adducere.

Confirmatio ſuperiorum

i N ſuperioribus enarrandis iccirco fui prolixior: ut demonſtrarem quid iudicauerit de Plotino uir ille iudicio ſeculis noſtris acerrimo: qui ferme fui temporis omnia ſcriptorum opa diſcuſſit atq; redarguit. Quãuis & hic ab initio aliorum adductus inſcitia Plotinum diu contempſerit. Putauit autẽ Plotini opera quę acceperat ab Amelio fuiſſe tranſcriptorũ uitio deprauata: prop terea q̃ conſuetam uiri illius elocutionem nequaq̃ intelligebat. Siqua enim alia/ certe quæ penes Amelium erant/ emendatiſſima erant. Quippe cum ex libris ipſa Plotini manu ſcriptis exſcripta fuiſſent. Proinde operepretium eſt referre quæ in ope ipſo Lõginus ſcripſit de Plotino Amelioq;/ & cæteris ſua tempeſtate philoſo phis. Vt certius nobis conſtet quam potiſſimum de illis ſententiam tulerit uir ele gãtiſſimus atq; ad ingenia arguenda promptiſſimus. Inſcribitur ſane liber de fine ad Plotinum Gentilianumq; cognomento Amelium: cuius quidem prohemium eſt eiuſmodi.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

c Vm multi tēporibus philoſophi noſtris extiterint o/Marcelle maior profecto eorum numerus ī primis extitit noſtræ ętatis annis. Præſens nanq; tempus q̄ paucos habeat dicere minime licet. Sed dū eſſemus adoleſcētuli/nō pauci philoſophiæ ſtudijs excellebāt: quos quidē omnes uidere nobis contigit: quoniam a teneris annis multas paſſim regiones una cū parentibus pagrauimus. Vbi profecto data mihi occaſio fuit: qua illos quia adhuc ī uita ſuperant/cōuenirem: cum apud multas gētes & urbes ī eundē cum illis locū ſępe cōcurrerem. Sed ex eorum numero alii quidē ſententias ſuas litteris comēdarūt: ſcribēdo poſteris pro futuri. Alii uero ſatis ſibi factum exiſtimarūt: ſi præſentes familiareſq; conſilii ſui participes effeciſſent. In primo igit̄ genere fuerūt Platonici quidē Euclides & Democritus: & Proclinus: qui ī Troade habitauit. Præterea & qui etiā nūc Romę uiuunt/Plotinus & Gentilianus Amelius Plotini familiaris. Stoycorū uero Themiſtocles atq; Phebion. Et qui uſq; ad externū diē florebant/Amnius atq; Medius. Ex peripateticis aūt Heliodorus Alexandrinus. Sed ī ſecūdo genere Platonici quidem Ammonius atq; Ongenes. Quibus cum nos diu uerſati ſumus: uiris profecto interuallo nō paruo ſui ſęculi philoſophos intelligētia ſuperantibus. Itē qui Athenis ſucceſſores Theodorus atq; Eubulus. Iam uero ſiquid ab aliquo eorum ſcriptum eſt/quēadmodū ab Origene liber aliquis de demōibus: atq; ab Eubulo expoſitio quędam in Philebū atq; Gorgiā: Atq; de his quæ Ariſtoteles Rei.p. Platonis opponit: & quibus hęc rationibus cōfutētur: hęc ſane parui momenti ſunt: ſi cum rationibus/quas illi uoce exactius aſſignare ſolebāt cōferre uolueris. Neq; enim ſerio quodam ſtudio ſcripſiſſe uidēr̄: neq; ſcribēdi munus tanq̄ præcipuū apud ſe officiū elegiſſe. Præterea e ſtoycorū numero Herminus atq; Lyſimacus: Et qui Athenis egerunt Atheneus/atq; Muſonius. Sed inter piparteticos Ammonius atq; Prolemeus: diſciplinarū ambo profecto maxime omniū ſuo tēpore pleni. Præſertim Ammonius. Nullus enī ad diſciplinarū illius copiam ꝓpe acceſſiſſe uidetur. Nihil tamen artificioſum admodum conſtruxerūt: Sed poemata quædā demoſtratiuoſq; ſermōes. Quæ quidē ſcripta nolētibus auctoribus ſeruata apud poſteros arbitror. Neq;. n. exiſtimo illos exoptauiſſe/ꝓ libros eiuſmodi poſteris innoteſcere: cum neglexerint ſcriptis exactionibus ſuam commendare ſententiam.

Eorū igitur qui ſcripſerunt/alii quidē nihil ulterius cōpoſuerūt/q̄ collectionem aut tranſcriptionem quandā eorum quæ antiquiores iam cōpoſuerant. Sicut Euclides/& Democritus/& Proclinus. Alii uero exigua ualde ex antiquorum hyſtoria memorię commendātes: ſecundum eoſdem locos: atq; illi libros componere ſunt aggreſſi: uelut Amnius/& Medius/atq; Phebiō. Hic ſane ex ipſa orationis diſpoſitione magis q̄ ex ſolo mentis conceptu gloriam ſibi cenſuit compandam. Quibus Heliodorum quoq; adnumerare licet: Qui & ipſe præter illa quę ab antiquioribus audita fuerant/nihil plus omnino ad diſtinctam orationis ſtructuram contuliſſe uidetur. Plotinus aūt & Gētilianus Amelius ꝓpoſitionum copia referti ſunt: quas ſtudioſe ꝓtractāt: ſcribendiq; munus ſerio elegerunt: ꝓprio quodam more cōtemplationis utentes. Et Plotinus quidem ut uideꝝ/principia Pythagorica ſimul atq; Platonica certius q̄ priores expoſuit. Et profecto Numenii/ Cronii/ Moderati/ Traſylli ſcripta/ubi Plotinus de eiſdem ſcribit/nulla ex parte prope ad exactam diligentiam eius accedunt. Amelius autē ueſtigia quidem Plotini obſeruare conſtituit: multaq; illius inuenta ſectaꝝ. Verum dū in rebus explicādis ꝓlixior eſt/& iterpretationis ambitu latiore uagaꝝ: contrariā Plotini induit formam. Horū uero dūtaxat libros conſideratione dignos exiſtimamus. Cur. n. cęteros qſpiam ſectari contendat/dimittens interea illos inueſtigare a quibus hi accipientes hæc ſuis litteris mādauerūt: ipſiq; nihil his adiunxerunt: ac nedū præcipua rerū capita: ſed nec argumentū quidē ullū. Nihil igitē ulterius curauerūt/q̄ quæ plurimorum fuerant cōgregare: uel multa diſcutiendo/ eligere meliora. Iam uero p alia etiā effecimus idem. Q uēadmodū ubi Gentiliano quidē de iuſtitia apud Platonem poſita contradiximus. Et ubi Plotini librī de ideis tractantem conſideraui mus: Cōmunē profecto noſtri illorūq; amicū Tyrū dico Baſilū: qui & ipſe non pauca Plotinū imitando tractauit: atq; Plotinum ipſū magis q̄ uiā regulamq; noſtrā probās/libri cuiuſdā cōpoſitione conatus eſt opinionē de ideis Plotinicā uerioꝝ eſſe q̄ noſtrā: Hūc inq̄ reſcriptione quadā oppoſita/ mediocriter arguiſſe uidemur: Vt qui nō recte ſcilicet recantauerat. Nos ꝓfecto in his opiniones horū uirorū non paucas agitauimus. Sicut in epiſtola etiā ad Ameliū: in magnitudinem libri producta: reſpondente uero ad nōnulla/quæ ille Roma ad nos miſerat atq; ſcripſerat. Quā ipſe epiſtolā de more Plotinicæ philoſophiæ inſcripſit. Nos autē cōmuni duntaxat inſcriptione libri contenti fuimus/librum ipſum ad Amelii epiſtolā inſcribentes.

Longinus iterum de Plotini præſtantia

i Nhis ergo Longinus cōfeſſus eſt omnibus ſui ſęculi ſapiētibus Plotinū Ameliūq; propoſitionū quæſtionūq; copia præponendos: Rationeq; contēplationis ſibi propria potiſſimū eos uti. Neq; inſtituta Numenii uindicare ſibi/ea ue colere. Sed Pythagoreorū myſtena Plotinum ſectari conſtituiſſe. Sed opa Numenii/Cronii/Moderati/ Traſylli operibus de rebus eiſdē Plotini quantū ad abſolutam pertinet rationem/inferiora eſſe cenſenda. Proinde cū dixiſſet Amelii per Plotini quidē ueſtigia progredi: Sed nimia quadā expoſitionis prolixitate in oppoſitū Plotini deduci/mox mei memoriam fecit/Plotini familiaritatē nuper adepti/atq; Cōmunis aūt noſtri illorumq; amicus Tyrius ille Baſilius/nec ipſe quidem pauca ad exemplar Plotini tractauit atq; compoſuit. In his ſane uerbis reuera Lōginus ĩdicat percepiſſe: me diligētiſſime deuitaſſe Amelianas ambages a philoſopho nimiū alienas: atq; ī ſcribendo Plotini formā fuiſſe cōplexū. Satis eſt ergo uir tātus/iudicioq; primus/ hactenus ī teſtimoniū nobis adductus ſcribēs talia de Plotino. Iam uero ſi tūc ad eū quando me aduocauit accedere potuiſſem: profecto nunq̄ contra reſcripſiſſet illa: quę ſcribere prius eſt aggreſſus/q̄ doctrinam ipſā diligenter examinaſſet. Sed quid nā mihi nūc expediti/ut Heſiodi more loquar circa quercū petrāq; loqui? Nempe ſi oportet ſapientū teſtimoniis uti/quis nā Deo ſapientior eſſe poteſt? Deo inq̄/ qui uere de ſe ipſo dixit: Noui equidem arenæ numerum/manſq; menſurā. Intelligo mutum: audio non loquentem. Apollo ſane/cum interrogaſſet Amelius/quonam Plotini animus emigraſſet: qui & Socratem uirorum omnium ſapientiſſimū iudicauerat/quanta rurſus & qualia de Plotino cecinit audi.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Teſtimoniū Apollinis de diuinitate Plotini

i Mmortalem aggrediot reſonare carminis hymnum: Ob amicum ſua
uem/mellitiſſimos contexens uocalis citharæ modos/ aureo pectine:
Sed & muſas aduoco: ut cōmuni uoce concināt Omniſonis modis:
& omnifariis harmonię uitibus Qualē ſtatuiſſe chorū ob ꝑaciden ferunt̄ imorta
liū furoribus/& Homericis cātibus. Sed eia muſatū ſacer chorus/canamus ī unū
cōſpirātes/uniuerſi terminos cātus: In medio aūt ueſtrū/ego Phoebus intōſus.
Genie/uir prius: at nunc genii cōſortio diuinioti accedens/ ſolutus humanę iam
neceſſitatis uiculo: Et ex mēbrorū procelloſo turbine Mēte robuſtus ad exors al
luuionis litus enatas feſtinās/ꝑcul a nefariorū turba: Vt iſiſtas animi puri rectiſſi
mā uiam: Vbi dei reſplēdet fulgor: ubi fas puro in loco procul a nefaſto ſcelere.
Et olim quidē ſaliēti ut amarā deuitares undam ſanguiſugæ uitæ/triſtiumq; uerti
ginū: fluctibus in mediis. Surdoq; tumultu frequēter a diis apparuit tibi ex ꝓxi
mo ſignū: Frequenter tuæ mentis conjectus obliquis tramitibus ferri cupientes:
ſuis immortales uinbus ad recti curſus gyros: æternāq; uitā ſubſtulerūt: Crebros
ſcilicet luminum radios tuis oculis inter obſcuriſſimas tenebras oſtendētes. Nec
oculos plane tuos fallax occupabat ſopor: Sed a palpebris excuſſa graui macula
caliginis/dū fluctibus ferebaris/multa oculis et uenuſta contemplatus es/quę ne
mo facile uidit eorū hominū: qui ſapiētię fuerunt indagatores. At nunc ubi ſolu
tus in uolucro es/& animæ genialis ſignū deſeruiſti/ad cōcilū geniale cōtendis.
quod amęnis ī terſpirat auris. Vbi amicitia eſt: Vbi cupido uiſu mollis: purę ple
nus lętitię: & ſemꝑ riuis ambroſiis irrigatus adeo: unde ſunt amorum retinacula:
& dulcis ſpiritus: & tranquillus ether Aurei generis magni Iouis: Vbi agitāt Mi
nos & Rhadamanthus fratres. Vbi iuſtus Aeacus. Vbi Plato/ſacra uis: Vbi pul
cher Pythagoras/& quicūq; chorum ſtatuerūt amoris imortalis: quicunq; genus
cōmune cū beatiſſimis geniis ſortiti ſunt. Vbi aīus inter menſas lætitia ſemꝑ hila
reſcit. Ah beate q̄multis exhanelans laboribus ad caſtos genios abiſti: ad uitam
ſtabiliſſimā ꝑuectus. Siſtamus carmē/& orbem chori uolubilē Plotini Muſæ gau
dentes. At aurea mea cithara hęc habuit quæ diceret/ęuum bene agenti.

Summa ſuperioris oraculi.

i N hoc oraculo continetur: Plotinum fuiſſe bonū & mitem: & manſue
tum imprimis atq; ſuauem. Qualem & nos extitiſſe uera experiētia cō
ꝑbauimus. Rurſus uigilē extinſſe/puroq; ſemper animo ad diuinum
ipſum ſurſum erecto. Quod quidem animo toto ardēter amauit. Item
cūctis uinbus ſtuduiſſe ex amara cruentæ huius uitæ unda ꝑrſus emergere. Hac
igitur ratione hoc beato lumine cū ſæpe ſe ipſum attolleret tota mente ad primū
deum mēte ſuꝑiorem: perq; gradus oēs in Sympoſio a Platone diſpoſitos aſcen
deret ad diuina: ipſi ꝑtinus corruſcauit deus ille/nec formam nec ideam aliquam
habens: Sed ſup intellectum uniuerſumq; intelligibile in ſe ipſo cōſiſtens. Cui
& ego Porphyrius ſemel appropiquaui/ſuiq; comūctus/cū annū ætatis octauum
& ſexageſimum iam implerem. Apparuit ergo Plotino finis ille q̄ ꝓximus. Finis
nāq; Plotino ſignūq; erat/quo aciē mētis intēderet ꝓpiquare/cōiungiq; ipſi deo
oibus ubiq; præſēti. Quater ār dū cū ipſo uerſaret/hūc finē eſt aſſecutus: nō potē
tia dūtaxat inquā: ſed actu quodā ineffabili cōſecutus. Prætereа ſubdit oraculū:

deos ſępe plotinū circūuagantē apprehēdētes ī rectū tramitē direxiſſe: dū ubertī
mos luminis diuini radios/oculorū eius luminibus benigne porrigerent: ut uere
dictū ſit Plotinū cōtēplatione intuituq; diuinitus rutilāte libros ſuos cōpoſuiſſe.
Iā uero ex ituitu intrīſecus & extrīſecus uigilāte inſpexiſſe dicit̄ ab oraculo mul
ta ſuis oculis atq; pulcherrima. Quę q̄dē nō facile ullus philoſophię ꝓfeſſor iſpe
xerit. Cōtēplatio nāq; hominū humana quidē rurſū cōtēplatione prælātior eſſe
poteſt. Sed ad diuinā cōparata nothiā/gratioſa quidē eſſe poteſt: Non tamē ualet
penetrare ꝓfundū/quo ſupi penetrār. Hactenus oſtēdit oraculū: qualia Plotinus
dū eſſet corpore circūſeptus ꝓgerit: & quę fuerit cōſecutus. Poſt hæc uaticinatur
Plotinū ſolutū corpore ad cętū pueniſſe beatū: ubi regnat charitas. Suaue deſide
riū lætitiaq; & amor deo cōiunctus. Prætereа cōſtitutos eſſe iudices aiorū Minoē
Rhadamāthū: Eacū dei filios: ad quos ire Plotinū nō q̄dē ut iudicareť: ſed ut cō
uerſareť. Quibus cū alii quoq; dii optimi cōuerſanť. Vbi ēt Plato & Pythagoras
cæteriq; uitā agūt: qcūq; finiter imortalis amoris chorū cōſtituerūt. Ibidē dęmo
nes fęliciſſimos ſuā habere ꝓgeniē. Itē uitā illic agere feſtiua uinditate gaudioq;
pleniſſimā: taleq; ꝓſeuerare factū diuina largitate beatum.

Diſpoſitio librorum Plotini p materias digeſtas ordine.

h Actenus hyſtorico more de uita plotini ſit dictū. Quoniā uero plotinus
nobis cōmiſit/ut ordinē emēdationēq; librorū ſuorū curaremus. Ego āt
& illi uiuēti ꝓmiſi: & cæteris pollicitus ſū efficere. Imprimis q̄dē opepre
tiū fore cēſui/ne libros ꝓmitterē/ita iacere ꝓmiſtim/ ſicut deiceps ſunt tē
poris ſucceſſione cōpoſiti. Sed quēadmodū Apollodorus Atheniēſis Epicharmi
comędias in uolumina decē collegit. Et Andronicus peripatencus Ariſtotelis &
Theophraſti libros diſtribuit ī tractatus/ſuppoſitiones ī unū ꝓprias colligēs/ſic
& ego quattuor & quinq̄ginta Plotini libros in ſex enneadas ſum partitus/occa
ſione ꝓfecti numeri ſenarii. s. & nouenarii gaudens. Vnicuiq; uero enneadi. i. no
uenario ꝓpria tribuens ita ſimul cognata cōgeſſi: priora ſemꝑ in ordine numeri/
propoſita quæ ſunt leuiora conſtituens.

Prima igit̄ enneas materias præcipue morales continet.

Quid aīal. quid homo.	Vtrū beatitudo ī tpis ꝓductiōe cōſiſtat
De uirtutibus	De pulchro
De dialectica	De primo bono cæteriſq; bonis
De beatitudine	Vnde mala
	De rationali exitu ex hac uita.

Prima igit̄ ut dixi enneas hęc cōtinet. Morales poſitiōes potius comprehendēs.
Secunda uero naturalia colligit: quæ mūdi ſūt/ quæ ue ad mūdū attinent in ſe cō
plectens: hec uero ſūt

De mundo	De eo quod ī potētia ē & quod ī actu
De circulari motu	De qualitate & ſpecie
Vtrum ſtelle aliquid agant	De mixtione per omnia:
De duabus materiis	Cur quę uidenť ꝓcul exigua uideanť
	Contra putantes mundi opificem eſſe malū: mundūq; malum

Tertia quoq; enneas/ q̄ mūdi ſūt cōtinēs/cōprehēdit ea q̄ circa mūdū cōſideraťť.

De fato	De prouidentia primum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

De prouidentia ſecundum
De eo qui nos ſortitus eſt dęmone
De amore
Quod incorporea minime patianť.
De ęternitate ac tempore
De natura contẽplationeq; & uno
De diuerſis conſiderationibus

Has utiq; tres ẽneadas ĩ uno corpore nobis placuit collocare. Iã uero ĩtertia ẽnea de cõnumerauimus materiã de dęmõe nos ſortito: quoniã de eo cõiter ptractať. Atq; ẽ eiuſmõi ppoſitio/ſiue q̃ſtio illi cõſideratiõi cõueniẽs: q̃ hoĩum genituras iq̃rit. Similť & de amore locus hic quoq; patet. Tractatũ uero de æternitate ac tẽ pore pp illa quę de tẽpore diſputanť hic rite poſuimus. Prętetea diſputationẽ de natura & contẽplatiõe & uno pp ipſã de natura ĩſcriptionem hic placuit numera re. Quarta poſt hęc enneas poſt libros de mũdo libros de anima comprehẽdit. hi uero ſunt.

De dubiis animæ tertius uel de uiſu
De eſſentia animę primus
De ſenſu atq; memoria
De animę eſſentia ſecundus
De immortalitate animæ
De dubiis animę primus
De animæ deſcenſu in corpora
De dubiis animę ſecundus
Vtrum omnes animæ una ſint.

Quarta igiť enneas oẽs de aĩa ſuas materias habuit. Quĩta uero hẽt q̃dẽ de intel lectu. Hẽt ẽt unuſq̃ſq; liber nõ nihil de eo quod ẽ intellectu ſupius: ac ẽt de itellec tu q aĩæ ineſt: atq; de ideis. hęc igiť hẽt

De tribus ſubſtãtiis principalibus: ſiue principii rõnem habẽtibus.
Quod intelligibilia nõ ſint extra intel lectum: atq; de bono
De generatiõe & ordine eorũ quæ ſunt poſt primum // re
Quõ quod ẽ ſupius ente/nõ itelligat: q̃d ue prĩo ſit itelligẽs: q̃due ſecũdo
De ſubſtãtiſ cognoſcẽtibuſ atq; ſupio
Vtrũ ſingulariũ etiã ſint ideæ.
Quõ a primo fiat quod eſt poſt primũ atq; de uno
De intelligibili pulchritudine
De intellectu ideiſq; & ente

Quartã igiť ẽneadẽ atq; q̃ntã ĩ corpus unũ redegimus: Sextã uero enneadẽ ĩ unũ aliud corpus cogere placuit: ut ſcripta Plotini oĩa ĩ tria corpora rediganť/ Quorũ primũ q̃dẽ tres cõtiner enneadas. Secũdũ uero duas. Tertiũ deniq; unã. Libri ue ro tertii corporis: ſed enneados ſextæ ita ſequunť.

De generibus entis primus
Quod unum idemq; ſimul ubiq; ſit to tum. ſecundus.
De generibus entis ſecundus
De generibus entis tertius
De numeris // bono
Quod unum idemq; ſimul ubiq; ſit to tum. primus.
Quõ idearum extitit multitudo atq; de
De libertate uoluntateq; unius
De bono uel uno

Libros igiť q̃ttuor & q̃nq̃ginta ĩ ſex nouenarios ita diſpoſuimus. Inſeruimus ãt in libros quoſdã abſq; certo ordine cõmẽtaria: quoniã amici q nos urgebãt ad cõ mẽtãdũ: ea potiſſimũ exigebãt a nobis exponi/quę maxime declaratione apud il los egebãt. Quin ẽt capitula oĩum ſecũdũ editionis librorum tẽpora fecimus: prę terq̃ de pulchro. Nã deerat hic nobis notitia tẽporis. Vetũ ĩ hoc nõ capitula ſolũ/ ſecũdũ uniuſcuiuſq; libri modũ expoſita ſũt: uerũ ẽt argumẽta quę ſunt capitulo tũ more cõnumerata. Nũc uero libros ſingulos pcurrẽtes pũcta ẽt ſignaq; adhi bere conabimur. Et ſiq̃d uſq̃ in dictionibus erratũ fuerit emendare: ac ſiq̃d aliud nos moueat: opus ipſum ſignificare poteſt.

EXHORTATIO MARSILII FICINI FLORENTINI AD AVDITORES IN LECTIONEM PLOTINI ET SIMILITER AD LEGENTES

PRINCIPIO VOS OMNES ADMONEO / QVI diuinum auditum Plotinum huc acceditis: ut Platonem ipſum ſub Plotini perſona loquentem uos audituros exiſtimetis. Siue enim Plato quondam in Plotino reui xit: quod facile nobis Pythagorici dabũt: ſiue Demon idem Platonem quidem prius afflauit: Deinde uero Plo tinum/quod Platonici nulli negabunt. Omnino aſpira tor idem os Platonicum afflat atque Plotinicum. Sed in Platone quidem afflando ſpiritum effundit uberio rem. In Plotino autem flatum aũguſtiorem: ac ne auguſtiorem dixerim/ſaltem non minus auguſtum/nonnunquam ferme profundiorem. Idem itaque numen per os utrunq; humano generi diuina fundit oracula. Vtrobiq; ſagaciſſimo quo dam interprete digna: qui ibi quidem in euoluendis figmentorum incumbat in uolucris. Hic uero tum in exprimendis ſecretiſſimis ubiq; ſenſibus/ tum in expla nandis uerbis q̃breuiſſimis diligentius elaboret. Mementote prætterea uos haudquaquã uel ſenſu comite uel humana ratione duce: ſed mente quadam ſub limiore excelſam Plotini mentem penetraturos. Profecto (ut Platonice loquar) cæteros homines rationales animos appellamus: Plotinum uero non animum: ſed intellectum. Sic omnes eum philoſophi ſuo ſæculo præfertim Platonici nomi nabant. Atque utinam in myſteriis huius interpretandis adminiculum Porphyrii aut Euſtochii/aut Proculi/ qui Plotini libros diſpoſuerunt/ atque expoſuerunt/ nobis adeſſet. Spero tamen id quod admodum fęlicius eſt/diuinum auxilium in traducẽdis explicandiſq; diuinis Plotini libris Marſilio Ficino non defuturum.

Sed iam cæleſtibus hinc auſpiciis & nos ad tranſferendum primum Plotini li brum: & argumento breuiter exponendum/reliquoſq; deinceps fęliciter acceda mus. Et uos Platonem ipſum exclamare ſic erga Plotinum exiſtimetis. Hic eſt fi lius meus dilectus/in quo mihi undiq; placeo: ipſum audite.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI IN PRIMVM LIBRVM PLOTINI PLATONICI.

Anima rationalis media eſt inter formas diuinas atque naturales neque ineſt corpori: ſed adeſt: & uitam ex ſe propagat/quæ ineſt corpori: ex qua & corpore fit animal unum compoſitum.

Capitulum primum.

PER oportune primus hic omnium nobis occurrit liber. In quo nos ipſos uelut in ſpeculo contemplemur: ne tanquam nimium curioſi aliena prius q̃ noſtra quæramus. Docebit enim nos ideſt hominem uerum/ atq; hoc ipſum quod ipſi

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

proprie ſumus/non eſſe corpus: quia hoc utimur ut inſtrumento non eſſe uitam omnino corpori propriam & addictam. Quoniam hæc nobis cum brutis eſt cõmunis: & quia ſæpe huic ipſa ratio per quam ipſi ſumus/ aduerſatur & imperat. Non eſſe quiddam ex corpore & propria eius uita compoſitum. Eiſdem omnino de cauſis: quas hic aſſignauimus. Hoc.n. eſſe animal non deniq; ex anima rõnali & uitãte irrõnali cõiunctum/ quoniam ex idiſſolubili & diſſolubili unum cõfici nequeat. Sed hominẽ eſſe aĩam. i. ſubſtantiã incorpoream rõnalem ex diuino quidem intellectu exiſtentem: in ſe uero cõſiſtentem: Corpori autẽ nõ inhærentem: ſed potius aſſiſtentẽ. Atq; ipſa ſui præſentia/uitã hanc i corpore producẽtem/ ex qua & corpore compoſitum aĩal appellaĩ. Animã uero noſtram corpori quidem adeſſe: ſed non ineſſe/ſic breuiter oſtendemus. Tria formarũ genera ſunt. Infimæ quidẽ formæ ſunt naturales: Suppremæ uero diuinæ: Mediæ aũt rõnales animæ. Naturales formæ/ut elementorum atq; mixtorum dicunt & adeſſe materię/q̃tum eam afficiunt/& in eam nõ nihil efficiunt. Dicunt & ineſſe materiæ q̃tum una cũ ipſa formę ſimiliter patiunt. Sed formæ diuinæ. i. diuinus intellectus mundi artifex. Rerumq; ideæ. i. primi diuinæ intelligentiæ actus/ & exẽplaria rerũ: neq; materiæ inſunt. Alioquin ne fingi quidẽ poſſet quicq̃ a materia ſepatum: rurſus neq; materiæ adſunt. Non dico procul eſſe a materia ſecundũ locum. Nam ꝓculdubio ſunt ubiq;: ſed non adeſſe ſecundũ ullã naturę cognationẽ affectũq; aliquem ad materiam. Quis.n. intellectum diuinũ non aĩaduertat ab omni materiæ cõmertio eſſe ſecretum? Quando & intellectus humanus non aliter actionem intelligentiæ propriam/q̃ ſeipſum a materia ſegregando expedire poſſit atq; ꝓficere. Inter formas igitur naturales quæ materiæ adſunt ſimul & inſunt: ac formas oĩo diuinas/ quę neq; inſunt/neq; etiã adſunt/extare oportet mediã formæ naturam. Que materię nõ inſit quidem/ne cũ materia pariaĩ: ne patiendo cum ea/imꝓfecte agat in eam. Ne imꝓfecte agendo uſq; ad uitæ uigorem hanc ipſam formare non poſſit. Adſit aũt materię. i. naturali prouidẽtia faueat & foueat quodam affinitatis amore: fouendo formet atq; uiuificet. Viuificando humanum pariat animal/ homini ideſt animę ſubditum generanti. Talem eſſe rõnalem animã perſpicue cõſtat/ nõ ineſſe quidem apparet: ubi corpori repugnat & impat. Apparet etiã & adeſſe/ ubi corporis coniugium naturaliter amat. Habet aliquid proprium/ubi rõcinaĩ/ ideſt motu quodam & tẽpore ab effectu ad cauſam argumẽtationibus ſuis aſcendit/iterumq; deſcendit. Et ubi propoſito fine/& uiarum inuenta diuerſitate/ de illarum electione conſultat: Tota quidem hæc facultas/ratio/cogitatio/conſultatio/maxime hominis propria nominatur. Habet iterum aliquid cum itellectu diuino quaſi cõmune: intellectum. s. non diſcurrendo: ſed intuendo ueritatem aſſidue contemplantem. Cuius quidem intuitu ſtabili/uaga rõnis diſcurſio regitur. Illinc exordiens/illuc deniq; deſinẽs. Habet & aliquid quaſi cõmune cum bruto/ imaginationem. i. ſenſum animę infimũ atq; ſimplicẽ/ ſenſuũq; ſequentium iudicem. Proinde ipſa uis media/quæ diſcurrit/qua rõne diſcurrit cogitatio ſimul ratio conſiliũ nominaĩ. Qua uero diſcurrendo exordia ſũmit ab itellectu itelligentia ſapiẽtia ſciẽtia dicit: Sed qua ab imaginatione curſum incohat cõiectura fides opinio nuncupaĩ. Hæc ſubſtantia his tribus prædita uinbus anima proprie a Platonicis nominaĩ: & quatenus ſic affecta eſt/ut uitam quãdam in corpus effundat humanum nominaĩ & homo. Eſt autem hęc anima proprie. Vita uero hinc effuſa proprie animatio & uiuificatio dici debet. Communi tamen licentia freti/ illam quidem animam dicemus primã: hanc uero ſecundam. Atq; a prima eiuſq; uiribus/ſecundam uireſq; eius oriri. In prima quidẽ ab intellectu ratio: a rõne imaginatio ꝓficiſciĩ. In ſecũda uires quoq; tres ꝓcipue ſunt imaginatio. i. cõmunis quidã ſenſus. Deide ſenſus exteriorĩ partes quinq; diuiſus. Poſtremo potẽtia genitalis/quæ & natura uocaĩ/generationis argumenti/nutritionis origo. Imaginatio quidẽ in aĩa ſecũda atq; aĩali. Ex ea. n. & corpore aĩal fit humanũ: repręſentat primę animæ intellectũ. Senſus exterior rõnem: Natura deniq; uegetalis imaginationẽ primæ animę refert. Imaginatio rurſus quæ aĩę prioris eſt infimum/diſcreta dicit phãtaſia: & nõ nihil de particulari ſubſtãtia iudicat. Ac ꝓpius ſequit rõnẽ. Imaginatio uero quæ ſequẽtis animæ aĩaliſq; tenet ſũmum cõfuſa dici phantaſia ſolet/& accidentia ſolũ ꝓcipit/plurimumq; inſtinctu ducit naturali. Proide ſenſus oĩs in hoc animali/ & ad externa ſenſibilia ꝓtinet & ad paſſiones corpori ab externis illatas. Quas ꝓſentit ꝓxime/proprieq; corpore patiẽte compatit. Senſus aũt. i. imaginatio ſupioris animæ/nõ ad ſenſibilia: ſed ad ſubiecti aĩalis ſenſus ſe ſe dirigit: nõ paſſiones corporis ꝓxime ſentit: ſed cõpaſſiones ſenſuũ ſtatim animaduertit: & oĩo circa imagines/actiones/paſſiones ſenſus inferioris uerſari ſolet: neq; ꝓtinoſã inde ſuſcipit paſſionẽ: ſed affectu quodã erga illũ paterno ſæpiſſime rangit. Hactenus cõis quædã in totũ librũ argumẽti ſit forma.

Diuiſio libri in partes treſdecim.

d Iuidimus autem librum totũ in capita uel capitula treſdecim: ſed uſq; ad ſeptimũ inquint tantũ: In ſeptimo quæſtiones incipit definire. Sed deinceps inueſtigat pariter & definit. In primo igit capitulo ubi ꝓtur bationes ſint/primum inſtituit indagandum. Secundo ubi actiones effectuſq; eaſ præcipue comitantes. Tertio ubi cogitatio & opinio. Quarto ubi intelligentia. Quinto quid ſit hoc ipſum quod de his cõſiderat. Sexto quod & primum eſſe uult ubi ſit ſenſus. Quęrens autem ubi hæc & cuius ſint/ interrogat nunquid aĩe ſimplicis: an animę utentis corpore: an cuiuſdam ex utriſq; cõmixti An forte miſturę. Inquiſitio uero hæc & ſequentes eo tendunt ut quid homo ſit/ quid ąnimal/tandẽ inueniaĩ. Hoc igit eſt libri ꝓpoſitũ: hic & ordo.

Idem eſt anima rõnalis: atq; ipſa natura rõnalis animæ: quæ & ſi ſepata eſt/ſecundũ eſſe a corpore: ꝓducit tamẽ uitã coniunctã corpori in uno aĩalis eſſe. Ideo Plotini opinio inter Alexãdri & Auerois opinionẽ media eſt. Cap. II.

i N ſecundo libri capite ſic exorditur. Si aĩa ſit forma ſimplex in ſe conſiſtens/eã neq; paſſiones ullas/neq; ea quæ paſſiones uel antecedunt uel ſequunt/ſuſcipe. Sin autem ſit uel quiddã ex materia formaq; compoſitum: uel forma quædam propria pars compoſiti/ eam facile talia ſuſcepturam. Vbi notabis quod ait: Si aliud anima ſit/aliud ipſum eſſe animę: legi poſſe/non ſolum ipſum eſſe animę: ſed etiam ipſum eſſe animã. Atq; idẽ prorſus apud Plotinum ſignificare. Anima quidem ſignificat animam hãc quodãmodo demõſtratã/uel euentu cõptam. Quę qualiſcũq; ſit alicubi uel aliquãdo præſens

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

adeſt. At ipſum eſſe animæ uel ipſum quod eſt eſſe aïam ſignificat ipſam animæ naturam (ut ita dixerim) ſpecialem. In qua quidem nec ulla ad integram animæ eſſentiã neceſſaria deſint: neq; ſit aliquid ſupuacuũ. Vult aũt eſſe idem. Quod i libro de uolũtate Dei declarat: dicens: Idem eſt aïa: atq; ipſum quod eſt eſſe aïam. Siquidẽ aïa eſt forma ſimplex/neq; de alio dicit̃. Quaſi dicat: neq; circa compoſitum/neq; circa formã cõpoſiti ꝓpriã/ quæ & ipſa quodãmodo cõpoſitũ quiddã eſſe uidetur: dici debere/idẽ eſſe rem hãc/ipſumq; rei eſſe: uel ipſam rei huius eſſentiã. Aliud. n. eſt hic homo: aliud ipſa humana natura: ipſi nãq; naturę neq; quicq̃ deeſt pfectiõis humanæ: neq; ſupuacuũ aliq̃d accidit. Sed i hoc hoïe & ſunt quæ dã hõi minime neceſſaria/&(ut Platonice loquar)qa inſunt quædã ab homine nimiũ aliena: ideirco hic homo ab ipſa idealis rõnis integritate degenerat. Formę ãt a materia ſepatæ quæ & ſimplices ſunt/& in ſe ipſis exiſtunt/nihil idealis rõnis amittũt: nihil ſubeũt alienũ. Talẽ eſſe rõnalis aïę ſubſtãtiã arbitrat̃. Quod i libro de aïæ imortalitate demõſtrat. Et i libro de beatitudine ſignificat dicẽs: Aïam nõ eſſe cõpoſiti partẽ: reſtat̃ ipſa eius a corpore ſepatio. Tu uero ſepationẽ intellige duplicẽ. Vnã p moralẽ philoſophiã: qua ſe a pturbationibus corpori ſeruiẽtibus ſegregat. Alterã p cõtẽplatiuã: qua ſe a ſẽſibus & imaginatione ſeiũgit. Profecto aïa qa nõ ſit pars cõpoſiti: ideo in ſe ipſã primaſq; cauſas cõuerti poteſt: & cõpoſita quęlibet uſq; ad partes ſimplices: & illas iterum ad ſimplices formas i ſe ipſis iam exiſtẽtes/rite reſoluere. Hãc Plotini ſententiã inter Alexãdrũ & Aueroẽ eſſe mediã eſt cõptum. Alexãder. n. itellectualẽ naturã eſſe poſſe uitã corporis ꝓpriã confiteꝛ̃. Auerois autem neq; uitam corporis eſſe cõcedit: neq; ullam corpori uitã infundere. Plotinus deniq; itellectualem naturã eſſe quidẽ uitã corporis familiarem negat. Concedit tamẽ familiarẽ quandã ſua præſentia uitam i corpore propagare. ex qua & corpore nõ homo ſed aïal conficiat̃ humanum. Tu uero quid homo/quid aïal/non i hoc tantũ libro/ſed i libro etiã qũo ideatũ extitit multitudo inueſtigare memẽto. Vbi dicit: ſenſus uel ſpẽm uel corpus ipaſſibile ꝓpit/utrãq; opinionẽ de ſenſu complectit̃. Nã alii ſenſum accipe uolunt icorporeas dũtaxat imagines. Alii res quaſdam corporeas quidẽ/tales tamẽ/ut ubi ſuſcipiunt̃ a ſẽſu/ modo ſit recte iudicaturus/neq; ipſę interim patiant̃. i. ex eo q̃ ſunt tranſmutent̃ a ſenſu: neq; ſenſus ab illis ſimiliter patiat̃.

Anima rõnalis & ſi in ſe ipſa cõſiſtit/quodãmodo tamẽ uergit ad corpus/quod intellectuali ſubſtantię minime conuenit. Cap. III.

q Voniam uero animam ſignificauerat in ſe ipſa cõſiſtere/nequis putet ꝓpterea nihilo a mente differre: adiũgit aïam/& ſi exiſtit in ſe ſicut & mẽs: tamẽ fouere corpus/& fouẽdo formare/atq; uita replere. Quod ſane mẽs ipſa nõ efficit. Deide aïam ait uiuificato iã corpore uti uelut inſtrumẽto quodã naturali. s. & cõiuncto. Poſt hęc iueſtigat/nũquid dũ corpore unt̃ ut iſtrumẽto/ide ſẽſus paſſioneſq; ſuſcipiat: paulatiq; eo declinat/ut nõ ſuſcipiat. Quia uidelicet utat̃ corpore nõ tãq̃ initẽs corpori. Sed tanq̃ regẽs. Tũ uero ſignificat aïam & natura eſſe a corpore ſepabilẽ: & p philoſophiã id re ipſa potiſſimũ cõprobari. Demũ quærit/ſi quo mõ cõiũcta ſit corpori/qũo cõiũgat̃. Nũqd tãq̃ quędã corporis tẽpatio. An qa ipſamet p corpus totũ ſeſe ꝓpaget: Aut qa ſit forma in corpore iacens. Aut ſpẽs illi præſidens. Aut partim quidem ſepata/quatenus utentis uicem gerit: ut rõnalis anima partim coniũcta: quatenus eſt inſtrumentum uiuũ utenti ſubiectum. i. uita rõne carẽs: aïalq; ex ipſa ſimul & corpore conſtitutũ. Debet uero philoſophus & inſtrumẽtum hoc ad utentem conuertere rõnem/ut ei libentiſſime pareat: & rationẽ ipſam etiã ab hoc uſu reuocare quoad fieri poteſt ad contemplandum.

Animam non cõmiſceri corpori ratio duplex oſtendit. Cap. IIII.

i N quarto libri capite hos modos exſequit̃/dicẽs: Si aïa ſit miſtura quædam uel forma in corpore iacens: ſicut nõ ipſa erit ꝓprie: ſed compoſitum ipſum erit: ita neq; ſentiet/uel aget/uel patietur: ſed compoſitum: ipſa uero/ ut ita loquar/ compatietur. Sin autem ſit eſſentia/ ſuum in ſe eſſe poſſidens/non mixta/non iacens: Sed & ſua tantum largitate explicans ſe per corpus/ & præſentia ſola uiuificans nullas unquam corporis paſſiones admittet: ferme ſicut neq; lumen aeris paſſiones. Iam uero non eſſe commixtam corpori: & ideo neq; iacentem: duplici ratione demonſtrat. Prima: Si anima quę eſt ipſũ corporis uiuificãdi principium corpori miſceretur/prorſus inficeret̃ tanq̃ deteriori pmixta: caderetq; a uita eo ipſo tẽpore/quo uiuificatura foret. Quãobrem nõ ꝓfecte uiuificaret atq; formaret. Vita ſane corpori iam uiuẽti pmixta/nõ tam uita q̃ uiuificatio quædam eſt i eo p modum paſſionis accepta: p modũ uero actionis ad uitam ipſam ꝓtinet ſepabilẽ: Sicut forma quęlibet i materia formatio quædam eſt paſſioq; materiæ ex efficaci quadã formæ ſepatæ actione dependens: & lumẽ in aere potius illuminatio quędã eſt/q̃ lumẽ. Igit̃ ꝓfecte uiuificare formateq; corpus: neq; eſt officiũ impfectæ huius uitæ iacentis in corpore: neq; puri inſup intellectus. Eſt igit̃ animę itellectualis rõnaliſq; officiũ. Secũda ratio: non cõmiſcentur i unum/niſi quæ & in cõmuni materia iter ſe cõueniũt/& genere cõgruũt. Anima uero præſertim intellectualis magis a corpore diſtat/ q̃ ab albedine linea. At hęc duo minime cõmiſcent̃. Ergo neq; aïa corpori permiſcetur.

Niſi cognoſcat̃ qũo aïa cõiungit̃ corpori/ nõ cognoſcet̃ quæ actiones uel paſſiones ſint animę ꝓprie & quę compoſiti. Cap. V.

q Voniam opinionẽ Ariſtotelicã tetigit dicentem: paſſiones & affectus nõ tam eſſe animæ q̃ aïalis: curſim oſtẽdit eſſe difficile dictu quũ hæc cõiũcti uel cõis. i. totius ſint aïalis. Siue. n. dixeris p ſenſum hæc a corpore in aïam atq; i totũ ꝓgredi/nõdũ patuit quid cuius ue ſit ſenſus: Siue ab aïa p opinionẽ uel iudiciũ quoddã in corpus totũq; deſcẽdere nõdũ conſtitit/quid nã cuiuſ ue opinio ſit. Item appetitus boni cõis/ſciẽtięq;/& glorię ſempiternæ aïę ſolius eſſe poteſt. Rurſus opinio mali nõ neceſſario doloꝛ̃ agit. s. in corpore tali/atq; uiuẽte. Sic neq; opinio uel cõtẽptus/ira uel alicuius boni cõcupiſcentiam in tali corpore neceſſario ꝓuocat. Proinde ſi dicãtur pturbationes eſſe ipſius cõcupiſcendi & iraſcendi potẽtię: Hanc uero uim in compoſito eſſe fundam: atq; ita perturbationes eſſe compoſiti: hoc inſuper Plotinus ſimiliter agitat.

Deniq; ſi afferant peripatetici affectus eiuſmodi/ tum ad uim concupiſcendi

& irascendi/tum ad cõiunctum: sed aliter atq; aliter pertinere:hoc similiter addu cit ī dubium:significãs ambiguitatẽ eiusmodi ex eo potissimum nobis accidere: quia nondũ quomodo anima corpori coniungaẽ:& quomodo animal compositum fiat/compertum satis habemus.

Si dicatur animam rationalem esse compositi animalis partem/dubia non soluentur. Cap. VI.

i N sexto capitulo solutionem ad præcedentia dubia pipateticam addu cit in mediũ. Aiunt.n.cũ in aĩali ipsum esse sit nõ partis/sed totius:me rito ad totũ actiones passionesq; ꝓprie ptinere. Ita uidelicet:ut aĩa quidem & aĩalis potẽtia id sit/quo aĩal agit. Animal aũt sit præcipue quod agit & patitur. Plotinus id forte manifestũ in actionibus passionibusq; ī externã materiam transeuntibus esse cõcedet. At uero circa sensum qui intrinsecus est:& circa uitam quæ est intima/dubitandũ ait/cur nõ aĩa sentiat atq; uiuat. Tota uero eiusmõi controuersia/ut dicebã/eo tendit:ut intelligamus ambigua declarari nõ posse:ni si constet prius/quo anima se habet ad corpus:corpusq; ad aĩam. Quid ue perse ueret simplex: Quid aũt & quomõ cõponaẽ. Hactenus ut ī principio dixi/quæritur tantum. Nihil autem interea definitur.

Anima rationalis in se consistit:actionesq; rationales proprias habet: & sensum quendam passionis expem. Producit aũt ī corpore uitã irrationalem:cuius sensus circa corporis passiones uersatur. Cap. VII.

i N septimo capite paulatim incipit definire: sententiamq; ꝓpriã affert. Quã esse pręcipue uerã ex eo patere uult/q; non aliter q̃ hac posita dubitationes de aĩa solui possint. Et profecto nisi quis ita distiguat/differillime assignare potent rationes/partim diuinitatis nostræ: partim eorum/quæ a diuinitate in nobis aliena uidenẽ. Neq; Platonis tantũ & Pythagoræ hæc sententia est/ut ex Timeo patet:atq; ægyptiorũ/quod docet Iamblichus:uerum etiã Aristotelem ita sensisse Themistius asserit. Hæc aũt sententia est. Duas in nobis esse uitas:quarũ secunda sit a prima/eiusq; imago:Sed prima ī se subsistẽs: secũda inhęrens corpori. Prima sit totũ ī se quiddã:Secũda sit pars cõpositi. s. animalis huius/quod primę subest uitæ. Esse quandã inhęrentẽ corpori uitam nemo dubitat. Pręesse uero alterã huic in se subsistentẽ ratio probat:uitã asserens in alio iacentem uelut impfectam a ꝓfecta uita pendere. Sic & intellectum in anima situm ab intellectu ī se ipso uigente: ac bonum ī intellectu ab ipso bono in se cõsistente manare. Proinde intellectuale bonum ab ipso simpliciter bono nõ tantum fieri:sed etiã conseruari:neq; inde secerni. Similiter intelligentiã infusam animæ ab intellectu puro & fieri & seruari:neq; inde distiungi. Eadẽ ratione uitã siue animã corpori mãcipatam ꝓduci seruariq; a uita. i. anima semp in se manẽte:eiq; contiguam pmanere. Ac uelut solis radium inde quidẽ suo soli cõtinuari:hinc uero contingere subiectum atq; formare. Quãobrem uita prima. q. forma quędã est animalis. Secunda uero forma corporis naturalis instrumẽtis prædiți ad aĩalis usum accomodatis. Quod & Aristoteles ait:& postq̃ animã appellauit formã si ue actum/subiũxit aliter esse actũ intellectualem aĩam aliter uero aliam. Sed ut redeamus ad nostra:hac Plotinus distinctione ꝓposita sensum quidẽ cum passione tribuit aĩali. Sensum uero animę accommodat passionis expertem. Rursus ei dẽ animę rationis discursiones assignat/siue declinẽt ad sensum: siue surgant ad intellectum. Reliqua uero huius capituli ꝑ se diligenter considerãti patebunt.

Anima rationalis copulatur per intellectum suum menti diuinæ:ꝑ illã Deo:Sic & irrationalis uita animę rationali subnectitur. Intellectus ãt & prorius est & cõmunis. Cap. VIII.

o Ctauum uero caput īquirit qũo anima ad oĩa tum supiora tũ inferiora se habeat. Sed primo quo pacto ad intellectũ diuinũ aĩarum rationalũ patrẽ:q; sic ferme præsidet aĩæ:sicut hæc animali. Scito ãt ipsum unum siue ipsum bonũ/quod & sũmus est Deus/nullũ habere respectũ. Intellectum uero boni filium apud Plotinum duos saltẽ respectus habere. Primum put est ab uno/atq; ita & ipsum esse unum. Secundũ put existit in se. Itaq; in multitudinem idearum deriuaẽ: Quas tamen omnes actu unico simul habet & cõspicit. Animã deĩde tres iã habere respectus. Ab intellectu. n. cognoscẽdi uim habet. Sed hęc ipsa uis ut ꝓxime ex intellectu pendet/ipsa quoq; est intellectus/semperq; patri continua. Sub illius forma actuq; semp cuncta simul itelligit. Vt aũt pro natura animæ capiẽ/iam tẽpore quodã/& a potentia ī actum successione discurrit. Ratioq; & cogitatio nuncupaẽ: ficq; rerũ spẽs uideẽ inter se distictas habere. Deniq; ut uergit ad aĩal/ex uniuersaliũ ratione ad particulariũ imaginationẽ iam descendit. Sed hęc animalis uita quattuor respectus subire uideẽ. Prout. n. ab aĩa/uelut imago a substãtia pendet/imaginationẽ habet. Prout ī se aliquid est/ī sensuum multitudinẽ deriuaẽ. Quantũ regit corpus uitalẽ uim exercet/quantum adhæret corpori/parsq; aĩalis euadit/passionibus obnoxia reddiẽ. Vita igiẽ hæc est forma corporis:anima uero potius aĩalis est forma. Intellectus forma animæ. Deus quodãmodo ipsius intellectus est forma:semperq; deiceps gradus inferior sub actu supioris gradus quasi formæ cõsistit & agit. Proíde intellectus ipse diuinus tũ cõmunis aliter/quantũ ipse indiuiduus totusq; est ubiq;:tũ ꝓprius/q̃tum a singulis aĩabus/singulis quoq; ꝓprisq; modis accipitur. Vnde & diuersi apud alias aĩas modi ratiocinandi sequunẽ. Modi quoq; imaginãdi diuersi. Intellectũ uero qui iã est forma quædã in aĩa non solũ præsidẽs/ sed & insita/nemo dixerit esse cõmunem. Oculi sane multi multas referunt animas. Multi præterea uisuales radii oculis naturaliter insiti uarios intellectus aĩabus naturaliter insitos repręsentãt: Vnũ uero cõmune solis lumen ubiq; præsens itellectũ præfert diuinũ animarum intellectuũq; patrem. Lux tandem una solis ī ipso sole consistens/ipsum bonum mẽtis patrem nobis ostendit. Intellectus igiẽ aĩabus ingeniti & si non unus sunt intellectus/sunt tamẽ unum. s. unum secũdum esse intellectuale/reddi tum actu intelligens ab uno mentis illius lumine. In quo uelut ī communi forma obiectoq; sunt unũ: q̃uis etiã sint pro aĩarum multitudine multi. Sicut etiã & uisuales radii seu uisus pro numero oculorũ numerati sunt/neq; sunt unus. Sũt tamen unum in uno lumine inuicẽ concurrentes. Maxime uero uiderenẽ unũ:si in se ipsis extarent/sic ab oculis expediti/sicut itellectuales aĩæ restant a corponbus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

absolute. Hanc Platonis & Plotini sententiam Themistius Aristoteli & Theophrasto accõmodare uidet: & Auicenna Algazelesq; sequunt. Alexander autẽ in hoc cõuenit cũ Plotino: q; præter unũ intellectum multos quoq; nobis attribuit. Discrepat uero q; hos multos asserit esse mortales At Auerois cũ Plotino cõsentit: Intellectum omẽm asserens imortalem: dissentit uero/dũ unicum nobis assignat. Tu uero accipe ab Alexãdro quidẽ numerũ intellectus humani: ab Aueroe uero immortale ois intelligentiæ munus: integramq; habebis Plotini nostri sentẽtiam. Proinde scito de natura intellectus maxime oium credẽdum esse Plotino: quem semp intellectu uixisse/ uita eius & gesta scriptaq; testantur. Id uero nunc admonuisse uolo: ne te Alexander Aueroisq; pturbet. Cõcludit randẽ nos. i. hominem esse ꝑprie aiam discursu utẽtem rationali: siue ꝑ uniuersalia discurrat siue ꝑ singula. Quę uero superiora uel inferiora sunt ratione/esse nostra. Illa quidẽ/ quia nos semp inde pendemus. Hęc aũt quia ex nobis ipsa dependent. Subdit Platonis more naturam quidẽ intellectualẽ/tum presidentẽ nobis/tum insidẽtẽ indiuiduã esse: uitam uero ad corpus usq; diffusam dici diuiduã. Quia q̃uis una totaq; sit ĩ quolibet mẽbro/tamen afficit̃ ad diuersa: uariosq; mõ uiuificat uaria: atq; ĩ multis siue mẽbris/uehiculis ue simul/ siue corporibus successione uiuificandis aia rationalis nõ cõficit ex se & corpore unũ: sed ex corpore & uita quadã illi tributa q̃si quadam aię ipsius imagine. Deniq; docet aliã aię uim deiceps ab alia depẽdere.

Peccandi causa est in aia irrationali/ nostroq; aiali. In aia uero consensio. Itẽ rõnalis circuitus medius est inter qetẽ motũq; rectũ. Rursus qũo itelligẽtia & rõ se habeãt inuicẽ/atq; ad imaginationẽ. Itẽ allegoria de Adã & Eua Cap. VIIII.

Vperiores uero distinctiones nos in nono capitulo docent: principium quidẽ peccatorũ esse in aiali: mediũ uero in ipsa imaginatione supioris animę quando uidelicet aialis incitamẽtis obsequit̃: anteq̃ ratio utrum prosequendũ sit/ an fugiendũ pspicue iudicauerit. Hinc homo interior de homine exteriore cõquerit̃: Sentio aliã legem ĩ membris meis repugnantẽ legi mentis meæ/& captiuũ me ducentẽ. Sed & ipsa ratio cum etiam circa res agendas uerset̃: debuisset tandiu imaginationẽ suã sic istituere: ut minus temere ꝑperaret: animalq; domare. Ipsaq; se ipsam ad intellectũ direxisse prius/ac formauisse: Qui sane intellectus circa singula quę agunt̃/ se minime uersat. Ideoq; omnino est procul a culpa. Sed nos. i. p rationalẽ uim actionẽq; definiti aliquando ꝑuenimus ad intelligibiles idealesq; rõnes spẽsq; rerum. Quæ prius ĩ mente diuina sunt: deĩde sunt & ĩ nostra plurimũ uero ad eas minime surgimus. Tũc autem in rõne nostra tantũ potentia sunt: sed ĩ utraq; mente sunt semp ĩ actu. Dixit rõnis discursiones nobis. i. animæ esse maxime ꝑprias. Quoniam cũ media sit inter diuina quę semp manent/atq; naturalia/que lapsu quodã motuq; recto a se ipsis quasi digrediunt̃/ mento motũ discursionẽq; circularẽ habet iter motũ rectũ statũq; proprie medium. Intelligentia etiã animę ꝑpria dicit̃: nõ tam q; ex natura sua sit/q̃ q; intelligat absq; corporis instrumẽto/Sic anima etiã sine illo rõne discurrit. Sed hoc saltem interest q; discursio argumẽtatioq;: & si nõ fit ꝑ corporis instrumentum/ imagines tamẽ sensibiliũ aliquas fere semp ante oculos habet. Motus. n. naturaliter ad talia labitur. Intelligentia uero neq; corporis utitur instrumẽtis: neq; tales

spectat imagines. Ratio quin etiam quando ad intellectum penitus se conuertit/ uniuersalia sine particulariũ imaginibus intuet̃. Sed de his ĩ theologia nostra latius disputamus. Dum uero hic uerbis Aristotelis utitur/significat Aristotelem ĩ his a Platone minime dissidere. Addit rõnis discursum inter itellectũ imaginationẽq; uersari: neq; corporis passiones attingere: sed quasdã imagines passionũ suo quodã sensu. i. prima imaginatione uersate. Item rõnem siue cogitationẽ esse quendam itelligentiæ actũ. Est. n. cogitatio uera/intelligẽtia quędã latius explicata: & modo intellectũ attingens/uniuersales spẽs intuet̃: modo ad imaginationẽ uergens/perq; ipsam ad aial/uniuersales spẽs ad particulares usq; deriuat: modo has cũ illis comparãs/quo consentiãt quo ue dissentiãt/discernit & iudicat. Ac si exordiat̃ ab intellectu/atq; inde discedat/tunc ab uniuersalibus descendit ad singula cõponendo. Sin aũt ab imaginatione sumat occasionem altiusq; resurgat/a singulis ascendit ad uniuersalia resoluẽdo. Hunc deniq; ordinẽ obseruabis ĩ aia/ ut eam habere memineris spẽs in mente & uniuersales & stabiles. At in rõne spẽs quidẽ uniuersales/sed quodãmodo mobiles. In imaginatione uero particulares iam atq; mutabiles. Concludit passiones pturbationesq; & causas peccatorum propne in aiali consistere: in aia uero horũ aiaduersionẽ & quandã sępe cõsensionem. Tu autẽ in Plotini uerbis allegoriã aiaduerte Mosaycã: psonas uidelicet duas. i. hominẽ ipsum quasi Adam: & humanũ aial inde tractũ atq; degenerans quasi Euam. Adde & tractũ ex aia dormiẽte. Hæc. n. tunc aial ex se ꝑpagat/quando ex pristina penes Deũ uigilia/ad naturalia labẽs diuinorumq; oblita iam dormit & somniat. Itaq; tunc uirã corporeã generat quasi Euam considera & hãc primo peccantẽ. Illum deide cõsentientẽ. Sed intellectũ illi quasi angelũ præsidẽtem & mox increpantem: & angelo deum. Ac deniq; duo ĩ carne una cõsidera. i. duas quasi ĩ eodem corpore aias. Sed ita Moysen Plotinus Origenesq; & Ammonius intellexerint/pergamus ad reliqua.

Qũo aial in nobis ad aiam se habeat: & utrũ uita ulla pereat. Cap. X.

Aput libri decimũ docet quę aialis nostri propria sunt/ ad nos quodã modo etiã ptinere. Item in aia rõnali esse uirtutes rõne quæsitas. In animali uirtutes cõsuetudine cõparatas. Rursus uitã ab aia rõnali tributã corpori/dissoluto corpore nõ extingui: sed animam suam ferme ita se qui: sicut lumẽ suam uidet̃ sequi candelã. Idem senserat & Numenius.

Quomodo anima se ad intellectum habeat ꝑ quem. s. semp intelligit q̃uis ratio id non semper animaduertat. Item de pueris atq; brutis Cap. XI.

Ostq̃ in superioribus disseruit qũo nos ad aial/ quod ĩfra nos est/habeamus: Nũc in undecimo capite/qũo ad intellectum nobis. i. rõne superiorẽ. Ait ergo intellectũ quidem nostrũ agere semp in se circa diuinum: & intellectione ꝑpetua intelligibilia semp oia cõtueri: quod quidem ægyptiorum iuentũ fuisse Iamblichus assent. Quãobrem ĩ pueris etiã idem agere. Arbitror uero Plotinũ illud sic accepisse. Paruulorũ angeli semp uident cælestis patris faciẽ. Nã & Ammonius atq; Origenes more Platonico sacras litteras

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

interpretari ſolebant. Inquit autem: in pueris animalis uires ob neceſſariam corporis augendi fabricam intentiſſime operari. Atq; circa eaſdem uires idēq; miniſterium ſupioris etiam animæ imaginationē plurimū occupari. Minimas aūt rōnis ſcintillas i hęc emicare/utpote quæ ad oppoſita cōuertantē. Subdit rōnis actū ab his uacantē/circa intellectū interim opari: quippe cū uis adeo efficax oīo uacare non poſſit. Verūtamen neq; actū intellectus circa intelligibilia: neq; rōnis actū circa intellectum/tūc a nobis agnoſci: Quoniā imaginatio ſupioris aīę ꝓpria/cuius miniſterio fit in nobis aīaduerſio/ cum ſit cōuerſa penitus ad oppoſitū/nō ſuſcipit itelligētiarū ullas imagines/quas ad rōnis oculos ſpeculi more reflectat. Quibus ita reflexis ratio ſolet/ideoq; & nos ſolemus actiones intelligētiæ atq; rōnis animaduertere. Appellat aūt imaginationē hāc i nobis mediū. Eſt. n. inter rōnalia noſtra/& irrōnalia medium: Et quaſi medium utrūq; imagines accipit. Quandoq; etiā rōnē nūcupat mediū. Eſt. n. animę mediū. Imaginatio uero eſt medium aggregati/quando. s. aliquid ex homine aialiq; fingimus congregatum. Per hæc aūt duo media fieri aīaduerſio ſolet. Imaginatio. n. quaſi reflectit imagines: Rō uero reflexionē ſagaciter apprehendit. Proīde poſt quæſtionē de pueris: merito de brutis inquirit: quaſi de rebus q̄tum apparet ꝑpe ſimilibus. Vult ſane ubicunq; eſt uita ſic unita corpori/ ut ex ea & corpore unum cōmune aīalis eſſe reſultet: adeſſe inſup oportere uitam in ſe ipſa manentē: cuius uirtute altera uita quaſi uiuificatio quędam ſuppeditet: continueq; ſeruet: ſicut motio a motore: lumēq; ſemp a luce ſubgenē. Quoniā in unoquoq; genere impfectū cōtinue a pfecto dependet. In brutis igit minus ſagacibus uitā ab ipſa ſpherę aīa/ſicut & plāris opinatur infundi. Beſtiis uero pfectionibus & nō nihil præferentibus rōnis: non ab anima tantū ſpherę q̄uis rōnali: ſed & ab alia quadā etiam rōnali magiſq; ꝓpinqua uitam ſuppeditari. Quæ quidē aīa cum ab intelligibili mūdo lōgius iam cogitatione affectuq; quaſi diſceſſerit/atq; ita deliquerit: multūq; rōnis amiſerit/ accommodata iam dicit ad uitam aīali minus rōnali ſubminiſtrādam. Sed ipſa interim dicit eſſe preſens: neq; tamē adeſſe/preſens quidē quātū preſtat uitā: Adeſſe uero nequaq̄: quia nō exequit ibi cōſuetum rōnis officiū: q̄uis i ſupnis intelligētia m exequat. Atq; ipſa animę rōnalis ſubſtantia in ſe conſiſtit: neq; fit pars cōpoſiti. Quod ultimū & Proculo placuit/ & ante Porphyno negāti rōnalē hominis animam fieri propriā bruti animā. Concedēti tamen ſagaciū animaliū aīas nō nihil rōnis habere/ſemperq; uiuere. Idem quoq; tētauit & Origenes. Nempe cū audiret dęmones tum hominibus frequēter inſinuari: tum in porcos aliquādo mitti: aut ſus eſt & aīas hominū i aialia mittere forte purgādas. Sed hæc ipſi uiderint. Animaduertendū uero Plotinū hic ſuum hac i re iudiciū tempare: cum dicit: Si ſunt aīæ noſtrę in brutis. Itē ubi dicit: ut ferē. s. ab ægyptiis. Rurſus dū addit/quę peccauerūt: quaſi dicat: purgatorii loco. Deniq; cū negat eam fieri ꝓpriam bruti formā/patremq; compoſiti. Sed opinionem hanc in ſequentibus emendabimus. Et omnino quomodo Platonica dicta purgāda ſint in libris theologię noſtræ præſertim ultimis declarauimus.

In aīa rōnali neq; ꝓprie peccatū eſt/neq; pęna: ſed i uita irrōnali: Quæ eſt imago animæ/quæ aīa hinc abeunte q̄uis non ſit ulterius imago/ eſt tamen quidam ui talis actus animæ radicitus inſitus. Cap. XII.

c Apitulum duodecimū circa dicta dubitationes mouet/ ſoluitq; dicendo in ipſa animę eſſentia ꝓpria/neq; peccatum eſſe/neq; pęnam: quia ſit forma ſimplex in ſe ipſa cōſiſtens: e proprio ſtatu minime cadens: ſed i uita potius inde manāte: & i aīali ꝓprie/quod ex hac uita corporeq; componitē. Ait uero alibi peccare aīam/alibi nō peccare. Peccare quidem. i. intentionē ad ſupiora prius cōuerſam aliq̄to remittere. Nō peccare āt. i. neq; amittere naturalia: neq; aliena intus admittere. Tum uero declarat qūo aīalis generatio fiat. i. quādo i corpus certa conditione iam affectū uita quędā reſultat ab aīa. Idq; eſſe naturale aliquid/neq; peccatum. Neq; ſic aīam ꝓprie cadere: ſed annuere atq; fouere. Præterea uitā hanc quæ eſt & actus & imago quædā aię/quādo hinc abit aīa/non pire/quantū eſt actus aię: ſed deſinere ulterius imaginē eſſe. Perinde ac ſi a uultu imago fiat i ſpeculo: atq; diſcedēte uultu reſtet quidē actus quidā in uultu/uigorq; emicās imaginis efficax: ſed nō reſtet imago. Tunc uero hic actus animæ deſinit eſſe imago: quādo & deeſt præparatū corpus ad imaginē reſultandam: & aīa ad intelligibile tota cōuertit: neq; tamē actus eiuſmōi ceſſat q̄tū eſt uitæ uigor: ſicut & āputata manu nō deſinit ipſe uiuificus actus: q & manū iterū ſi inſtauretur eſt æque recturus: Sicut i repululātibus capillis apparet. Memento Numenū Plotinūq; putauiſſe: nihil uſq̄ uitæ pire: quia uita ſit quidam ętern itatis. i. primæ intelligentię ſplēdor: & indiſſolubile uinculū uniuerſi.

Aīa rōnalis ꝑ ſe rōcinat/nō ꝑ corporis inſtrumētū. Intelligit quoq; ꝑ itellectū propriū. Intelligit ēt ꝑ cōem: q q̄ſi forma q̄dā ē ꝓprii cuiuſlibet itellectus. Cap. XIII

c Apitulū tertiūdecimū declarat quod ultimū pene fuerat i quæſtiōe ꝓpoſitū. s. qdnā ſit quod de his cōſiderat i præſētia. Aſſerit āt nō cōpoſitum qddā de his ipræſenti cōſiderare ꝑ aīam q̄ſi partē. Sed aīam ipſā i ſe exiſtētē talia meditari. Ergo neq; mutato corpore ſimiliter ꝓmutari. Sed motū eius eſſe ſuū eſſētialiſq; uitæ actū: uel uitalē & pēnē eſſētię actū. Subdit: ſicut cōſideratio rōnalis ē noſtra. i. aię ꝓpria: neq; ꝑ corpus exacta/ſic itelligentiā eſſe aię ꝓpriā. Quoniā uidelicet aīa itellectualis ſit: adeo ut itelligētia i aīa ſit uita/uitęq; aiæ ſūmitas. Quæ qdē ipſa ē pars noſtri: agitq; i nos. i. i rōem nobis maxime propriā: ſicut cōis itellectus agit i noſtrū. Hic nota uitā in rebus ubiq; mētis ſplēdorē pene ultimū eſſe. Sūmā uero mētē eſſe gradū uitæ ſuppremū. Hīc ꝓpheticū illud. Intellectū da mihi/& uiuā. Addit aīam tū ꝑ itellectū ꝓpriū itelligere: tū ꝑ cōem atq; diuinū/rōnēq; ānixi ad itellectū noſtrū. Noſtrū deniq; ad diuinū. Et utrūq; qdē eſſe noſtri partē: ſed aliter atq; aliē. Noſtrū qdē eſſe noſtri ptē qa quodāmō ſit apex aię. Diuinū uero quodāmō uideri ptē: quoniā itellectus noſter diuino tāq̄ formę uelut quędā materia ſubdit: ꝑq; ipſū itelligit atq; ipſū: ꝑ quā ſane cōem oibus formā intellectus ſinguli: & ſi nō unus/ſūt tamē aliq̄d unū. Atq; ita ille pars noſtri eſſe uidet tāq̄ forma: forma inq̄ noſtris itellectibus exhibēs eſſe ipſū itellectuale/itelligēſq; i actu. Huc tēdit ꝓpheticū illud. Dominus pars hereditatis meę. Quæcūq; i hoc cōmētario prætermiſimus/partim ꝑ ſe ipſa patere diligēter cōſiderāti poſſūt: ptim i ſequēntibus latius exponent: ptim i theologia noſtra/& i argumētis i totū Platonē iā editis explanauimus. Tū uero de itellectu quo mō noſter ſit: & utrū ſit pars noſtri nec ne/i libro tertio enneados q̄ntę cognoſces.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

PLOTINI LIBER PRIMVS QVID ANIMAL QVID HOMO A MARSILIO FICINO FLORENTINO TRANSLATVS.

Quærit utrũ pturbationes: ſenſus: opiniones: cogitatio. intelligentia: ſint animæ ſolius: an animæ utentis corpore: an cõpoſiti an miſturę Cap. Primum.

VOLVPTATES ET DOLORES TIMORES ITEM audaciæ/cupiditates/& fugæ/ atq; cruciatus/cuius nam ſunt? Nunquid ipſius animæ tãtum? an animę potius utentis corpore? an tertii cuiuſdã ex utriſq; compoſiti? Dupliciter ãt & hoc accipi poteſt. Aut. n. ipſum quod eſt mixtum: ſiue miſtura: aut aliud quiddã ex ipſa mixtione ꝓueniens. Similiter & de illis quæ ex his paſſionibus fiunt & aguntur atq; putanť. Rurſus de cogitatione & opinione querendũ eſt/utrũ eorundẽ ſint: quorũ & paſſiones: an alia quidẽ ſic: alia uero ſe aliter habeãt. Præterea de intelligentia ꝓſcrutandum eſt: cuius ſit & qua rõne ſe habeat. Atqui & de hoc ipſo: quod conſiderat præſtatq; circa hęc inquiſitionẽ atq; iudiciũ quid nã ſit. Et primum quidẽ ſentire cuius ſit potiſſimũ. Hinc. n. uideť exordiẽdũ: quãdoquidem paſſiones ipſę uel ſenſus quidam ſunt: uel ſaltẽ abſq; ſenſu nõ fiunt.

Si anima non eſt forma ſimplex in ſe exiſtens/ ſuſcipit paſſiones. Si autem eſt talis forma/ non ſuſcipit. Cap. II.

PRimum aũt de anima cogitandum eſt: utrum aliud quidem ſit anima: aliud uero animę eſſe. Si. n. aliud ſit: compoſitũ quiddam eſt aĩa: neq; abſurdũ erit ipſam ſpẽs iam/aliaq; ſuſcipe: & talia quædam paſſiones eius exiſtere/ſi modo ratio id permiſerit: & oĩo habitus affectioneſq; meliores atq; peiores. Si uero idem eſt aĩa & animæ eſſe/ſpẽs utiq; quędam erit aĩa actiones eiuſmõi nõ ſuſcipiẽs: quas ipſa alteri infert. In ſe ipſa uero actionẽ habẽs ſibi cognatã/quãcunq; ratio demõſtrauerit. Sic. n. uerũ erit dicere eam ĩmortalẽ. Siquidẽ oporter quod ĩmortale & incorruptibile eſt ĩpatibile quoq; eſſe/alteri quidem ſui ipſius nõ nihil impriens: ipſum uero ab alio nihil accipiẽs/ niſi q̃tũ a ſupionibuſ acceꝑit quicq̃: a quibus profecto præſtãtionibus minime ſegregať. Quid igiť tale quiddam metuat: quippe cũ exterorum nihil accipiat. Illud certe metuat/quod & poteſt pati. Neq; turſus audebit. His. n. adeſt audacia: quibus quæ ſibi forent metuẽda: nõdum accidũt. Cupiditates præterea quæ ꝑ corpus explentur/euacuato uidelicet corpore uel impleto non huius eſſentię ſunt? ſed alterius quod euacuari impleriq; poſſit. Quo ãt pacto appetet miſtionem. Nõne quod eſſentiale eſt ꝑmanet ſemp ĩmixtũ? Rurſus quonã modo ĩtroducere ſibi aliud affectabit? Sic. n. nõ eſſe quod eſt: ſtuderet. Cruciatus quoq; ꝓcul abeſt. Dolor uero atq; triſtitia qua rõne & qua de re ibi eſſe poteſt? Sufficiẽs. n. id quod ſimplex in eſſentia: quale eſt in ſua eſſentia ꝑmanẽs. Num delectať nup aliquo accedẽte? nullo ꝓfecto: neq; etiã accedẽte bono. Quod. n. eſt: eſt & ſemp. Quin etiã neq; ſentiet. Rurſus neq; circa ipſum cogitatio erit neq; opinio. Senſus. n. uel ſpẽi uel impatibilis corporis perceptio eſt. Cogitatio autem & opinio ad ſenſum uergũt. De intelligẽtia uero cõſiderãdũ quodãmodo nunq̃d hãc ipſi cõcedere debeamus: ac de uoluptate pura nũ circa ipſã quatenus ꝑmaneat ſola/cõtingat.

Anima & in ſe uiuit & uiuificat corpus: eoq; utens ut inſtrumento non ſubdiť corporis paſſionibus. Cap. III.

ETũtamẽ ĩ corpore ponere eã oportet cũ ſit aĩa/ſiue ſup hoc/ſiue ĩ hoc eſſe dicať/ex quo ſimul atq; ex ipſa aĩal totũ eſt appellatũ. Vtens itaq; corpore ut inſtrumẽto nõ cogeť corporeas ſuſcipe paſſiones ſicut neq; artifices paſſiões inſtrumẽtorũ. Sẽſuũ aũt forte neceſſario. Siq̃dẽ inſtrumẽto oportet uti aĩam ꝑ ſenſũ paſſiões illatas extrinſecus cognoſcẽtẽ: uti nãq; oculis uidere ẽ. Sed & offenſiones quę circa uiſionẽ fiunt: illi accident. Igiť & molestiæ atq; dolores: & oĩo quodcũq; accidit circa corpus. Quapp & cupiditates aĩa uidelicet curante ꝓprium inſtrumentum. Verum quonã pacto a corpore in ipſã paſſiones ingredienť? corpus quidem alteri corpori tradere ſui aliquid poterit: at corpus animæ qũo? Hoc. n. perinde ſe haberet/ ac ſi patiente alio aliud patereť. Quatenus. n. hoc quidẽ ẽ utens: illud uero quo utiť/eſt utrunq; ſeorſum. Separat itaq; ille q̃ utentẽ tradiderit aĩam. At uero anteq̃ ꝑ philoſophiã ſeparet ipſã: Quo modo ſe habebat? An forte miſcebatur? Quod ſi miſcebať uel ꝑmixtio & temperatio quædam erat/uel tanq̃ diffuſa & explicata ꝑ corpus: uel tanq̃ ſpẽs minime ſeparata/uel tanq̃ ſpẽs attingens/ut gubernator: uel partim quidẽ ſeparũ: quod utidelicet ẽ utẽs: partim uero mixtũ quodcũq; ipſum ẽ in ordine eius quo illud utitur: ut philoſophia & hoc conuertat ad utens: & utens abigat inde/niſi quãtum ſũma cogat neceſſitas: adeo ut quoad fieri poteſt ita ſe habeat ac ſi nõ ſẽp utať.

Aĩa nõ miſceť neq; ieſt corpori? ſed adeſt toti. Ideo nõ ſuſcipit paſſiões. Atq; etiã ſi miſcereť uel ineſſet/nõ ipſa proprie ſentiret & patereť ſed cõpoſitũ. Cap. IIII.

PRonamus ergo aĩam eſſe mixtã. At ſi mixta fuerit: illud quidem quod deterius ẽ. i. corpus euadet melius. Illud uero quod melius. ſ. aĩa euadet deterius. Et corpus fiet melius uitam ꝓtipãdo: Aĩa autem peior/ ꝓtipãdo mortem cõditionẽq; irrõnalem. Quod autẽ quoquo mõ orbatum ẽuita/quonã pacto interim pro additamẽto ſuſcipit ſenſum? Contra uero ipſum corpus uitã nanciſcens/ſenſum eiuſq; paſſiones accipiet. Hoc ergo & appetet. Hoc. n. & his quæ appetit/potieť: ſibiq; metuet. Hoc etiã interdũ nõ adipiſcetur iocunda/atq; diſſolueť. Querendũ uero de mixtionis modo/ne forte id fieri nequeat: perinde ac ſiquis dixerit/miſceri albedini lineam/naturã diuerſam uel deuerſæ. Quod ſi dicať anima diffuſa & explicans ſe ꝑ corpus/ non ex hoc eueniet ut aĩa ſimul cum corpore patiať. Sed poteſt quod diffuſum ẽ ꝑ aliud/impatibile permanere. Atq; fieri poteſt/ut anima corpori ſe inſinuans eius nõ ſuſcipiat paſſiones: ſicut & lumen/preſertim ſi ita ſit ꝑ totum quaſi ſe paſſim porrexerit atq; protenderit. Non igiť ex eo accipiet corporis paſſiones/q̃ diffunditť atq; explicať in corpus. Sed nũquid ita ẽ incorpore ut forma ẽ in materia? At uero ut forma ſeparata erit. Siquidẽ eſſentia ẽ/atq; potius erit uelut utens. Sin aũt ſicut figura eſt in ſecuri/figura inq̃ in ferro/& utrunq; ſimul coniunctum. i. ſecuris faciet

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

quæcunq; faciet. s. fertum ſic figuratum: ꝑ figuram tamen. Magis utiq; corpori cõ munes dabimus paſſiones. Corpori inq̃ tali. s. naturali inſtrumentis prædito/ po tentia uitã habenti. Et. n. abſurdum ait dicere aiam texere: ſic & appetere atq; do lere. Sed animal potius hæc pati uel agere dicẽdum putat.

Difficile dictu eſt quo ꝓturbationes ad cõpoſitũ potius q̃ ad partem alterã referã tur. Quia nõdum quomodo cõpoſitũ fiat eſt manifeſtũ. Cap. V.

a Nimal autem dicendũ eſt uel corpus tale uel cõmune uel aliud quiddã tertium ex ambobus cõfectũ. Quocunq; uero ſe habeat: uel impaſſibi lem oportet aiam cuſtodire: cum ſit ipſa alteri cauſa paſſionis/ uel ipſã quoq; cõpatientem. Ac ſi ita/ aut eandem paſſionem: aut quandã ſimi lem ſuſtinere. Veluti aliter aial quidem appetere: aliter uero cõcupiſcendi naturã/ opari uel pati. Corpus quidem tale i ſequentibus uideꝫ conſiderandũ. Coniun ctum uero quomõ accidit moleſtia affici? Nunquid corpore quidem ſic affecto & uſq; ad ſenſum paſſione ꝓgrediente/ ſenſu uero i aiam deſinente? At nondũ ma nifeſtum quomõ fiat ſenſus. Sed num quãdo dolor pricipiũ accipit ab opinio ne atq; iudicio/ quaſi aliquod malũ adſit uel ſibi uel ſuorũ alicui? Deide hic ꝓmu tatio moleſta i corpus/ & oio in totum aial ſeſe propagat. Verumtamẽ neq; dum conſtat cuiuſnã ſit opinio: nũ animæ an coniuncti. Itẽ opinio circa malum nõ ha bet dolons neceſſario paſſionem. Fien. n. poteſt ut præſente opinione mali nõ ac cidat dolor: neq; ira/ præſente opinione contẽptus: neq; appetitus ipſa boni opi nione preſente. Quo nã igiꝫ mõ hęc coia ſunt? Nũ quoniã cõcupiſcentia ẽ ipſius concupiſcendi naturæ: Et ira ſimiliter iraſcendi: Et oio ipſius appetendi uirtutis eſt oĩs ad aliquid impetus? Sed neq; adhuc ita cõia erunt: Sed ſolius aiæ/ aut cor poris potius: quia oporteat ſanguinem uel bilem inflãmari. Et corpus certa rõne affectum concupiſcentiam incitare: ut i uenereis accidit. Appetitio uero boni nõ eſt cõis paſſio/ Sed aiæ ſit/ ſicut & alia/ neq; oĩa eſſe ipſius cõis ꝓmittit ratio. Sed quãdo quis cupit uenerea/ erit quidẽ homo appetens/ ent & alio modo appetẽs etiã uis appetendi. Sed quomõ? nũquid homo quidẽ dabit principium appeten di/ comitabitur uero cõcupiſcendi potentia? Verũ quonã pacto appeteret homo/ nõ excitata concupiſcendi potentia? Nũquid uero exordiet̃ appetendi natura? Verum quomõ incipiet/ corpore nõ prius ſic affecto?

In dubium trahit̃: utrum uerum ſit quod ferũ? animam & uim animæ eſſe qua ani mal ſentit/ & agit/ & patit̃. Animal uero nõ animam uel eius uim hoc ipſum eſſe/ quod ſentit agitq; uel patit̃. Cap. VI.

f Ed forte preſtat dicere uniuerſaliter/ ex eo q; adſint potentiæ/ illa quæ eas habent ꝓ ipſas agere: Ipſas uero ĩmobiles eſſe/ poſſeſſoribuſq; ſuis uim agendi preꝫbere. At ſi ita eſt/ patiente animali/ neceſſe eſt cauſam uiuendi coniuncto dãtem uiuere atq; pati/ ipaſſibilem eſſe: Cum paſſio nes & actiones ſint habentis. Sed ſi ita/ uiuere quoq; oĩo nõ erit animæ: ſed cõ iuncti: aut uiuere coniuncti nõ erit animæ. Item neq; ſentiendi potentia/ ſed id quod eam poſſidet ſentiet. Verum ſi ſenſus qui motus eſt ꝓ corpus ad animã uſq; puenit atq; deſinit/ quomõ nõ ſentiet aia? An uirtute ſẽſuali preſẽte/ ex eo q; adſit ſentiet? Sed quid nã ſentiet? nũ cõiunctũ? Sed ſi potentia non mouebit̃: quo mõ iam coniunctũ? ſi neq; aia neq; uis aie ad hoc ipſum cõnumeretur.

Aia rõnalis in ſe exiſtẽs preſidet aĩali humano ab ipſa genito. In illa eſt ſenſus ſi ne paſſione atq; ratio. In hoc aũt ſenſus cum paſſione. Cap. VII.

f Ed ipſum cõiunctũ eſto ipſius aiæ ex eo uidelicet q; illic adeſt: ipſa aia cũ ſit talis nõ tradẽte ſeipſã in cõiunctũ uel i alterã eius partem/ ſed cõſi ciente ex corpore tali/ atq; quodã uelut lumine ab ipſa tradito/ aĩalis na turã/ aliud aliq̃d exiſtentẽ. Cuius q̃dẽ ſit ſẽtire/ & cæterę aĩalis quas narrauimus paſſiones. Sed quomõ nos ſentimus? Forte quoniã a tali uiuẽre nõ ſegregamur. Et ſi alia præſtantiora ad rotã hõis eſſẽtiã ex multis cõſtiturã nobis adſũt. Vim ãt aię ſenſualẽ/ nõ ſenſibilia quidẽ/ ſed eorũ imagines ꝓ ſenſũ aĩali ipreſſas oportet ꝓcipe. Intelligibiles. n. quodãmõ ſunt hę ſpẽs. Quaꝓ ſenſus exterior huius ſen ſus ſimulachrũ ẽ: hic uero i eſſẽtia uenor ẽ. Quippe cũ imaginũ ratũ ſit abſq; paſ ſione ꝓceptio. Ab his utiq; ſpẽbus a q̃bus aia iã accipit ſola uiuẽtis impium opi niões & cogitationes itelligẽtęq; ꝓueniunt. Vbi maxime nos ſumus. Quæ uero ante hęc noſtra ſũt. Nos ãt ſumus quod ẽ deiceps/ aĩali deſup præſidẽtes. Prohi bebit tamẽ nihil uniuerſũ hoc/ aial appellare. Sed quod iferius ẽ/ dicere mixtum. Quod reliquũ ẽ/ hõ ẽ uerus. Quãrũ uero infenus ẽ partim leoninũ/ partim brutũ oĩo multiplex nominaẽ. Cõcurrẽte. n. homine una cũ aĩa rõnali/ quãdo ratiocina mur/ nos certe ratiocinamur: ꝓpea q; rõnis diſcurſus aię ſunt actiones.

Aia rõnalis ꝓ intellectũ ſuũ quaſi caput itellectui diuino cõiungiẽ: ꝓ hũc deo. Itẽ ꝓ imaginationẽ ſuã cõiungiẽ aĩali ſuo: ꝓ hoc corpori. Verum & ſi cũctę aię ad cõ munẽ redigunẽ mentẽ? quia tamẽ ꝓpriis ſingulæ modis accipiũt: & illa uiderut ꝓpria fien: & aie alios ſibi ꝓprios itellectus inde reportãt. Cap. VIII.

a Dintellectũ uero quomõ nos hẽmus? Intellectũ dico nõ habitũ quẽdã: quẽ ab itellectu hẽat aia? ſed itellectũ ipſũ. Forte & hũc ſup nos hẽmus. Habemus ãt aut cõem aut ꝓpriũ. Forte & cõem oĩum atq; ꝓprium. Cõ munẽ q̃dẽ quoniã ĩpartibilis & unus & ubiq; idem. Propriũ uero quoniam unuſ q̃ſq; ipſum i aia prima totũ habet. Habemus igiẽ & ſpẽs duplici rõne? In aia qui dem uelut explicatas atq; ſegregatas: in intellectu uero ſimul oẽs. At deum quo mõ habemus? Forte tanq̃ intelligibili naturę ueręq; eſſentiæ incubantẽ. Nos autẽ inde tertios ex indiuidua: ut Plato inquit: natura ſupna/ & ex natura circa corpo ra diuiſibili: Quã oportet intelligere ſic diuiſibilẽ circa corpora: Quoniã dimen ſionibus corporis ſeipſã tradit? quatenus unũquodq; ſit uniẽs. Quãdo & i toto & uniuerſo una exiſtit. Quinetiã apparet adeſſe corporibus illuſtrãs illa/ uiuen tiaq; efficiens nõ ex ſeipſa inq̃ atq; corpore/ ſed manẽs quidẽ ipſa: ſui uero ſimu lachra exhibens: ſicũt i pluribus ſpeculis uultus imaginẽ. Primum uero ſimula chrum ſenſus eſt: qui in ipſo cõi uiget. Deide ab hoc rurſus oĩs alia ſpẽs aię dicit̃ alia ſemp ab alia: deſinitq; uſq; ad generãdi & augẽdi naturã: ac uſq; ad altenus openis effectionem prætter ipſam uim facientem/ conuerſa uidelicet ui faciente ad opus efficiendum:

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Cauſa peccatorũ eſt in aíali. In aía uero conſenſio. Cuius propria eſt intelligentia quędã præcipue cogitatio quæ nõ agunt ꝑ corporis inſtrumẽtũ: Cap. VIIII.

e Rit igiť nobis natura illius aíe extra malorũ cauſam/quotcunq; homo facit & patiť. Circa.n. ipſum aíal cõmune hæc ſunt. Cõmune inq̃ ut eſt dictũ. Verum ſi opinio cogitatioq; ipſius animę ſunt: quonam mõ erit extra peccati culpã? Falſa.n. opinio ſæpe ẽ: multaq; ꝑ ipſam agunť mala. Forſitan agunť a nobis mala/ a deteriore noſtro uidelicet ſupatis. Multa.n. nos cupidita ti/uel iræ uel malo ſimulacro cõcedere cõſueuimus. Ipſa uero quæ falſorum cogi tatio dicit: quæ & phantaſia ẽ/ſæpe deliberãtis iudicium nõ expectat: ſed proſe quimur peioribus obſequentes: ſicut ſenſui accidit/priuſq̃ cõſiderãdi uirtute di ſcernas/falſo uidere. ꝑ cõmunem uidelicet ſenſum. Intellectus uero an attigit? Forte non! Quapp innocens remanet Forte uero ſic dicendũ/nos uel attigiſſe in telligibile ipſum/quod in ſtellectu ẽ: aut non: uel id quod in nobis. Poſſibile enī eſt habere/neq; habere Præcipuum atq; promptũ. Diſtinximus utiq; cõmunia atq; ꝑpria/ex eo q; alia quidẽ corporea ſunt/neq; ſine corpore fiunt: alia uero nõ indigent corpore ad agendũ: ideoq; animę ꝑpria iudicamus. Et cogitationem quæ diſcretionẽ iudiciũq; imaginum a ſenſu ꝓuenientiũ agit/ſpẽs iam ſpectare/ & quodã quaſi ſenſu ꝓſpicere: Cogitationẽ inq̃ præcipue ipſius ueræ animę pro priã. Intellectionũ.n. actus ẽ cogitatio uera/ac ſępe externorũ ad interna ſimilitu do quædã atq; communio. Nihilo igiť minus aía in ſeipſa ad ſeipſam incõcuſſa manebit. Permutationes aũt ꝑturbationeſq; in nobis fient ab his quæ ſubiuncta ſunt/& ab his paſſionibus/quæ ꝓtinent ad cõe: quodcunq; id ſit ut dictũ eſt.

Quæ aíalis noſtri ꝑpria ſunt/quodãmõ ẽt ad nos ꝓtinẽt: & uita aíalis non extin guiť: ſed aíam ſui cãm comitať. Itẽ uirtutes ſtellectuales ſunt ſ anima: morales in animali. Cap. X.

u Erũ ſi nos aía ipſa ſumus: hæc uero nos patimur: hæc certe aía patieť. & rurſus faciet quæ nos facimus. Forte & cõe dixímus eſſe noſtrũ præſer tim anteq̃ ſepemur. Quoniã & quę patiť corpus noſtrũ/nos ꝑpeti dicimus. Duo bus ergo modis nos dicimur: uel bruto nobis annumerato/ uel quod ſuper hoc extat. Brutum uero ẽ uiuificatum corpus. Verus aũt homo ẽ alius ab his purus/ uirtutes quæ ſũt ſ intelligẽtia poſſidẽs: quæ ſ ipſa aía ſepata fundanť? Separa inq̃ & ſepabili etiã quatenus hic ẽ. Siqdẽ & quãdo ipſa oío abeſt/illa etiã quę ab ipſa emicat/abit eã comitans. Virtutes aũt quæ nõ prudẽtia? ſed conſuetudine quadã exercitationeq; ꝓuenerũt/cõmunis ipſius eſſe uidenť. Huius.n. ſũt & uitia: quo niã & iuidię & emulationes atq; miſericordiæ. Amicitię ãt cuiuſnam ſũt? Forte partim ad id cõe: partim ad interiorẽ hominẽ ꝓtinent.

In pueris regnat aíal & imaginatio aíæ. Intellectus & rõ altius occupanť. Itẽ uita brutorũ ꝑpria ex aía pender rõnali uel noſtra uel alia Cap. XI.

q Vandiu autẽ pueri ſumus operanť quidem quæ in cõpoſito ſunt pauca uero a ſupioribus ad ipſũ uſq; refulgẽt. Quãdo ãt ociãť quo ad nos ad ſupiora interim opanť. In nos ſane agũt: quãdo ad mediũ uſq; ꝓcedũt.

Quid ergo? nõne id etiã quod ãte hoc eſt/nos ſumus? Verumtamẽ aduerſionem oportet fieri. Nõ.n. quæcũq; habemus? his aſſidue utimur. Sed quãdo mediũ uel ad ſupiora uel ad cõtraria uertimus: uel quodcũq; a potẽtia uel habitu ſ actũ pro ducimus. Bruta uero qũo aíal habẽt? Forte ſi ſ ipſis aíæ ſint humanę (ut ferť) quę peccauerũt/nõ brutorũ fit hoc/q̃tum ſepabile eſt/ſed præſens illis nõ adeſt. Sed ſẽſus ipſius cõmunio ſimulachrũ aíæ habet una cũ corpore. Corpus inq̃ tale/ ue lut quale factũ ipſius aię ſimulachro. Sin ãt aía hominis nõ eſt ſ igreſſa illuſtratio ne quadam ab ipſa totius aía animal tale producitur.

In eſſẽtia aíæ neq; peccatũ eſt neq; pęna/ſed ſ aíali ab ea genito. Generať aũt ꝑ ui talem actũ aíæ uergentis ad corpus. Qui actus ſuã aíam comitať aſſidue/tanq̃ ui gor? etiã quãdo nulla eius imago apparet ſ corpore. Cap. XII.

f Ed ſi aía nõ eſt peccatrix: qũo iudicia atq; pęnæ? At hic ſermo ab omni ſermone diſſentit dicẽte ipſam peccare & purgari? penaſq; apud ſferos pendere: atq; ꝑ corpora trãſmigrare. Adhęrẽdũ ergo utri liber ſermoni. Forte uero qſpiã repiat/qũo inuicẽ nõ repugnẽt. Qui.n. tradit aíam nõ peccare? unũ quiddã ſimplex oío ponit/idẽ accipiens aíam atq; aíam eſſe. Qui uero eam peccare dicit/conũgit ipſi & cõflat alterã inſup aíæ ſpẽm/paſſiones graues habẽ tem. Cõpoſitũ igiť quiddã ex oíbus aía ipſa fit/& patiť utiq; ſecũdum totũ/pec catq; cõpoſitũ: Atq; id ẽ quod pęnas dat ipſi/nõ illud. Hinc ait Plato: Videmus enī eã. Quẽadmodũ qui marinũ aſpiciũt Glaucũ. Oportet ãt ſiquis uelit naturã eius inſpicere/adiũcta ſecernere: atq; phĩam eius cõſiderare/quę attingat/& qbus cognata exiſtẽs id quod ipſa eſt: exiſtat. Alia ergo uita: & actiones aliæ: & quod puniť aliud. Seuocatio uero & ſepatio nõ ſolũ ab hoc corpore? ſed ab oí adiũcto eſſe debet. Et.n. ſ generatione fit adiunctio uel oío generatio alterius aiæ ſpẽ eſſe uideť. Quod uero quæriť/quonã mõ generatio fiat: Reſpõſũ fuerit/q; uidelicet aía deſcendẽte: atq; tũc alio quodã ab aía facto/atq; deueniente ſ ipſa aíæ ad cor pus inclinatione quaſi quodã nutu. Nũqd ergo dimittit ſimulachrũ? Itẽ ipſa in clinatio ſiue nutus quo pacto nõ eſt peccatũ? Sed ſi annuere eſt illuſtrare id quod eſt iferius/certe nõ eſt peccatũ: ſicut neq; umbra. Cauſa uero eius ideſt quod illu ſtrať. Niſi.n. hoc eſſet/qũo illuſtraret aía/nõ haberet. Deſcendere igiť & inclinari ſiue annuere dicit ex eo q; illuminatum ab ea ipſi cõnectiť. Dimittit ergo ſimula chrũ/niſi ſit ꝓximũ quod ſuſcipiat. Dimittit uero non ex eo q; diſcindať: ſed ex eo q; hic nõ ſit ãplius. Non amplius aũt eſt hic/ſi illuc ſurſũ tota reſpiciat. Separe uero uideť poeta hoc ſ Hercule demittẽs ſimulachrũ eius ad iferos. Ipſũ uero in ter deos annumerãs. Vtrunq; ergo uerbis obſeruat/& q; ſter deos & q; apud infe ros diuerſeť. Diuiſit igiť. Forte uero ſic ſermo ꝓbabilis erit. Quoniã uirtutẽ acti uã hẽns Hercules/atq; exiſtimatus ꝑ ꝓbitatẽ eſſe deus. Quippe cũ actiuus eſſet/ nõ ãt cõtẽplatiuus: alioqn totus apud ſupos eſſet nimirum & apud ſupos qdẽ eſt/& aliq̃d eius interim eſt apud inferos.

Non cõpoſitũ/ſed aía ipſa rõcinatur atq; intelligit tũ ꝑ ſtellectũ ꝑpriũ tum etiam per cõmunem. Cap. XIII

q Vod uero de his cõſiderat/nos ne ſumus an anima? Forte nos: ſed per animam. Per animam uero quo pacto? Nunquid aliquis eam habẽdo

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

consideravit. An anima ipsa potius. Non ergo movebit. Vel motum cōcedere & oportet talē: qualis nō est corporū: sed ē ipsius uita. Pręterea ītelligētia sic est nostra: quoniā intellectualis est aīa: Atq; hæc ipsa intelligentia uita melior extat: tū quando aīa intelligit: tum quādo ītellectus ī nos agit. Pars. n. & hic est nostrum: ad ipsumq; ascēdimus.

Argumentum in librum de uirtute

Sūma totius libri: Studēdū est/hinc fugiēdo p uirtutē deo similē fieri.

1 Ibri huius finis quidē est aīum deo fieri similē. Materia uero uirtus per quā similitudo eiusmōi cōparatur. Forma deniq; libri ē distributio eius in septē capita: & ī primo exercitatio quædā ad uirturem iuueniēdam. In sequētibus iuētio eius/& definitio atq; distributio. Caput primū ab aurea Platonis nostri sentētia exordit̄ in libro de sciētia. i. theeteto posita/ Vt deuitemus mala: hinc ꝓtinus fugiendū. Fugere uero hinc ē deo similē fieri Deo similis aīus fit uirtute. Sed nequis erret circa finis cognitionem: disputat nō ex eo aīum deo p uirtutē fore similē: quia uidelicet sicut in aīo/sic in deo sit uirtus: sed quia deus ē uirtutis prīcipiū & exēplar & ipsa uirtus. Deus inq̄ mēs diuina: mūdi artifex: ipsiq; mundo & eius aīę præsidens. Et q̄uis inter prīcipia disputādi annuat aīum uirtute fieri similē mundi aīę eiusq; menti: quod & uerū est/tamen ꝓgrediēte disputatione asserit/finē similitudinis huius altius se extēdere: ad diuinū. s. intellectum. Atq; ad hūc finē uelut quartū gradū/ubi uirtutū sunt exēplaria/ tribus gradibus aīum peruenire. Virtutibus primo ciuilibus: Secūdo purgatoris: Tertio animi iā purgati. Atq; hęc libri totius est summa.

Quāuis aīus p uirtutes deo fiat similis/tamē deus nō habet uirtutē/sed est uirtutis exemplar: & quæ uirtus in anima ē qualitas/ penes deum ē essentia: Item confirmantur hic ideæ. Cap. Primum.

i N primo capite primū q̄dē ait: siqua ex humanis uirtutibus insit deo: ꝓbabilius adfore prudētiam & iustitiā q̄ cæteras quæ circa ꝓturbatiōes uersant̄. Deide nullas iesse humanas ait/atq; ciuiles: earūq; interim definitiones a Platone ī libris de Repu. positas/affert. Interea tamē p illas nos diuinā quādā cōsequi similitudinē cōfiteꝝ. Negat tamē cōsequentiā illā/qua forte quispiā ni tereꝝ. s. aīus p uirtutes deo fit similis. Ergo Deus uirtutē hēt. Negat quoq; distinctionē illā: qua quis deū dicat uirtutes q̄dē habere: sed ī quadā supioris spē. Obicit. n. Si aīus cōcedat̄ assimilari deo/& si nō uirtutes similes/ sed lōge dissimiles ī deo sint: cōcedi ēt posse assimilari deo nullas habenti uirtutes. Profecto q̄uis per præsentiā luminis aer calorē suscipiat: tamē sol unde manat lumē/calorem nullū accipit nouū: neq; ignis calefit ꝓpea q̄ ex eo aliq̄d calefiat: & tamē hęc illis similia fiūt. Sic aīus a deo uirtutē habet: p quā deo sit similis: neq; tamē deus uirtutē habet. Neq; obiciat q̄spiā: Sicut ī aqua calor est aduentitius: in igne natiuus: sic ī aīa pegrinā esse uirtutē: sed ī deo naturaliter̄ īsitā: adeo ut uirtus q̄dē utrobiq; sit: sed ī deo præstātior. Virtus. n. necessario & alicuius ē & ī aliquo: ī quo q̄si subiecto ipsa sit q̄si forma. Nihil aūt eiusmōi est in deo. Sane munus quod a deo aīus accipit: nihil eiusdem naturę seruat ī aīo cuius ē apud deū. Ibi. n. ē ipsa dei essentia Hicāt quędā q̄si q̄litas ī essētia. Illic igit̄ est exēplar atq; prīcipiū: hic effectus quidā imaginarius. Imago uero & si representādi officio fungit̄: nihil tamē eiusdem naturæ conseruare uidetur. Hic. n. uirtus dispositio & compositio quędam est. Ibi nihil est tale: sed certa quadam dispositione animus refert ideam: Sicut domus intelligentiam architecti. Multorum sane philosophorum sentētia est: quæ in ordine corporum alicubi sunt accidentia/nusq̄ in eodē ordine. s. corporali esse posse substātias. Itaq; calorē & lumen quæ ī aqua sunt accidētia/nō esse uel in spera ignis uel in cælo substātias: Sed hic quidē qualitates mobiliter cōtingētes. Illic aūt qualitates (ut ita dicā) essentiales/penitusq; immobiles. Hinc argumētabunt̄ Platonici. Quæ ab impfecto ꝓficiunt ad pfectius/tandē eadem uirtute pfici/qua ꝓfecerant: atq; ad pfectissimū puenire. Cuius uidelicet uirtute/quicquid nō est pfectissimū quasi indigens regaꝝ/ac penitus absoluaꝝ. Formarū ergo cōditionem quę a qualitate mobiliter contīgente/ad imobilē qualitatē/proprietatēq; prorsus essentialē/pducta est/tandē ad formas quæ iam essentiæ nō in essentia sint/ perduci. Eiusmodi uero ī re incorporea imo rē incorporeā tantū esse posse: nihilq; aliud q̄ naturalium formarū ideas existere Vbi calor & lumē/& reliquæ formę/essentia sint & esse ipseq; actus essentiæ. Ibidē animę ē idea.: & animę pfectæ: idea pfecta. Igit̄ & idea uirtutum: quibus anima ipsa perficit̄: uirtute uidelicet illinc/& natura liter insita & cōtinue cōseruata: quāuis & alio modo ibi sint ideæ uirtutū: quēad modum in sequētibus apparebit. Est aūt uirtutis quidem exemplar ī deo/ipse. s. deus. Forma uero quedā uirtutis ī ipsa rōnalis animę substantia. Imago aūt uirtutis in anima rōnis expte. Præterea ī anima nostra uirtus est qualitas aduētitia. In animabus superioribus ingenita qualitas & immobilis. In diuina mēte uirtus est ipsa mentis essentia actusq; essendi.

Quomodo animus per uirtutem Deo similis fit: Et quomodo uirtus ciuilis purgatoria/purgati animi. Exēplaris inter se distinguunt̄: Ac de moribus animi primis atq; secundis. Cap. II.

c Aput libri secūdū definitiones uirtutis uirtutūq; aggredit̄: ad eūdē uidelicet finē quē dicebamus: ut rōnē similitudinis nostrę ad Deum/cognoscamus: & cognitā cōparemus. Prīcipio modos præcipue duos similitudinis affert hūc in modū. Quādo duo quædā sub uno prīcipio cōstituta qualitatē ab eo utraq; capiūt/spē uel genere cōuenientē: ut duo quędā alba uel saltem colorata/tūc sicut hoc illi simile est/ita uicissim illud huic simile dicit̄. At cū duo diuersa sūt genere uel plusq̄ genere: & hoc ē ab illo atq; sub illo/sicut imago quędā a substātia: ceu siqua fiat ī speculo: tunc imago similis q̄dē est exēplari absq; ulla naturę eiusdē cōione. Neq; tamen exēplar uicissim imagini simile dicit̄. Hac utiq; cōditione aīus deo fit similis p uirtutē: q̄tenus accipit ide uirtutē: quæ est diuini exēplans imago. Post hæc āt uirtutes definiendo distīguit. Tu uero ad hæc itelligenda q motus ī nobis primi sint itellige/q ue secūdi: Primi nāq; motus sunt subiti q̄dā impetus ī aīali nostro ab externis ipulsibus agitati p sensū aīalis & naturalē suę imaginatiōis instictū/prius q̄ aīa rōnalis de his rōne cōsulter/uel imaginatiōe forsan aīaduertat/utrū ꝓsequēdū sit/an potius fugiēdū: siue terrores hi sint/ siue ictamēta quędā. Secūdi uero motus uel i ꝓsequēdo uel ī declināndo posiri se quūt̄ uel supioris imaginatiōis aīaduersionē uel ēt cōsiliū rōnis: siue sit temerariū

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſiue maturum. Virtus igitur quæ ſecundos amputat motus circa ſenſibilia de
dinãtes/ciuilis cognominãt/ſiue fortitudo ſiue tẽpantia ſit/ſeu prudentia huc
uſq; conſultans:ſiue iuſtitia ita conuerſans. Satis.n. huc uſq; factum a ciue puta
mus. Virtutes aũt quæ ſecundos motus non ſolum amputãt/ſed extirpãt/purga
torię nominanť. Deniq; uirtutes quæ ſecundas ꝓturbationes iam domuerunt/
atq; inſup primos impetus uel eradicant/ſi modo fieri poſſit ab homine/uel ſal
tem ratione aliqua & aſſuetudine moderanť/purgati iam animi ſunt. Harum
ergo uirtutum quæ ſunt in genere triplici/in deo exemplaria ſunt: Virtutes uero
nequaquã. Non.n. ibi ſunt motus atq; negotia:i quibus uirtutes noſtræ uerſan
tur. Per hos ergo tres gradus una cum Paulo a claritate i claritatem a dom ni ſpi
ritu tracti in eandem imaginem trãſformamur.i. uirtutes noſtras uelut imagines
diuino exemplari illuc ita profecti adhibemus atq; reformamur. Quod & Plotí
nus quaſi Paulum imitatus in ſequẽtibus declarabit. In hoc aũt ſecundo libri ca
pite ciuilium tãtum uirtutũ officium ꝓgit:quas appellat moderatiões quaſdam
atq; mẽſuras:tum quãtum ſpectat ad affectus:tũ quãtum ad opinionẽ rectã/pro
prudẽtia loco ſcientiæ conſtitutã. Subdit materiã cum ſit ſuaptenatura menſu
ræ moderationiſq; totius exps/eſſe Deo omniũ diſſimillimã. Similem uero eate
nus apparere/quatenus inde mẽſuras & ſpẽs accipit. Cumq; hæc a Deo naturali
ter remotiſſima/poſſit tamẽhac cõditione aliquãtum Deo ſimilis apparere:mul
to magis animã Deo natura ꝓpinquiorem/uult ꝓciuiles etiã uirtutes eam uelut
materiã determinãtes atq; moderãtes/diuinã quandam ſimilitudinẽ comparare.
Quãuis Deus neq; mẽſurã habeat neq; ſpẽm. Tu uero quod dicť/neq; ſpẽm/
de ipſo patre intellige/ſup ſpẽm atq; formas exiſtere. De itellectu uero eius filio
intellige non habere ſpẽm ab eſſentia ſua diſtinctã:ſed ipſum eſſe ſpẽm ipſã for
marumq; omnium plenitudinẽ. De qua omnes accipimus/quatenus proficimus
ad uirtutem inde nobis illuc cõuerſis infuſam:ꝓ quã dedit nobis poteſtatẽ filios
Dei fieri. A deo uero ſic aĩus Deo fit ſimilis: ut ſiquis animũ ſic affectũ penitus
introſpexerit:opinaturus ſit/deum ꝓtinus ſe uidere. Tu uero in hoc capitulo/
quod legis melior noſtro.i. rationi:potes etiam legere/meliori quodã.i. uel me
liorem opinionem introducẽdo:uel uirtute ſupioris ita ꝓficiendo. Item ubi ait
rorum Dei hoc ſit.i. talis animi cõſtitutio uel ſit tota diuinitas atq; ecõuerſo:uel
ad deum tota ꝓtineat. Eadem ſẽpe apud Plotinum oratio: quod Porphyrius cõ
fiteť/plures æque ſenſus admittit.

Intelligere ſecũdũ analogiã quandã de intellectu diuino dicť atq; de aĩo. Itẽ agi
tur & de ſermone ſeu uerbo in uoce/in aĩo/in mẽte. Cap. III.

Poſt ciuiles uirtutes ĩ tertio libri capite maiores aggrediť: definitq; pro
prie quidẽ purgatorias: cõmuniter aũt una cum his/uirtutes etiã animi
iam purgati. Oſtendẽs interea ciuiles dici potius debere diſpões ad uir
tutẽ q̃ uirtutes:ſimiliterq; ꝑ illas ad ſimilitudinẽ nos diuinam diſponi potius &
parari/q̃ effici ſimiles. Prẽterea neq; has q̃dẽ eſſe uult in deo:quoniã affectiões &
q̃litates/ſiue reſtitutiones quædam aĩæ ſint/qualia ĩ deo eſſe nõ poſſint. Rurſus
prudentiã a qua ducunť/eſſe itelligẽtiã quãdã in diſcurſione poſitã tẽporali:qua
lis apud deum itelligẽtia eſſe nequeat. Tum uero tam deum q̃ animam cõmuni
quadã appellatione ĩtelligere dicimus: neq; id quidẽ appellatione dũtaxat æqui
uoca uel fortuita uel minime cõperẽti. Neq; rurſus uniuoca rõne: ꝑ quã eadẽ uel
ſpẽ uel genere ſit utriuſq; ĩtelligentię definitio:ſed ea uidelicet conditione:quo
niam intelligentia hæc in aĩo uelut poſterius aliquid & imago fit atq; ſeruať ab
intelligentia dei uelut exemplari ſupius admodum cõſtituto:ad quod etiam re
preſentando referť/quæ ſane cõditio ſolet analogica nominari. Compat deinde
analogiæ modo hunc in modũ/ſicut ſe habet ſermo in uoce ad ſermonẽ/ut ita
dicam ĩ aĩo/ſic & ſermo in aĩo qualiſcũq; ſit ad ſermonem/ut ita loquar ĩ mente.
Potes uero tu ubi ſermonẽ dicimus rationem quoq; uerbũq; dicere. Verbum hoc
in uoce imago eſt & interpres uerbi quod ẽ in animo. Verbũ animi imago & ĩter
pres uerbi ipſius in mẽte. Mentẽ deniq; Plotinus alibi dicit eſſe imaginẽ uerbũq;
Dei:quem etiã appellat mẽtis & intelligentiæ patrẽ. Hic ſane atq; Origenes/& ut
arbitror utriuſq; præceptor Ammonius itellectũ diuinũ filiumq; ſic ſe habere ad
patrem Deum.i. ad ipſum bonũ exiſtimabãt/ſicut lumẽ ad lucẽ. Spiritum quoq;
ideſt mundi uitã ſic ad itellectum:ſicut ſe habet calor ad lumẽ. Iam uero & ſi iter
hos tres eſſentialem quandam differentiam afferre uidentur/in cæteris tamen tan
tam ĩ eis unitatem eſſe probant:ut nulla poſſit ſingularior cogitari. Hactenus phi
loſophorum ea præſertim tempeſtate ingenia proceſſerunt. Sed horum iudicium
ad ſanctorum:deide patrum cõcilia referẽdum. Verum ita iã capitulum cõcluda
mus. Sermo ĩ uoce ĩdiget aere:quo animi ſermo nõ ĩdiget. Itẽ in plures diuiditur
partes lõgioraq; tẽpora q̃ animi ſermo. Ipſe uero ſermo animi tranſigiť tẽpore:
Mentis autẽ ſermo ſiue ratio ſeu uerbum tẽpore nullo diſtrahiť. Item rõ hæc ſiue
notio mẽtis ſæpe ꝑ unã formã actũq; unum iplet:quod animi ſermo ſiue rõcina
tio ꝑ formas actuſq; plures pagere cogiť. Deniq; ipſum bonũ oẽs iã formę & itel
ligẽtiæ limites ſupeminet:ex quibus apparet a multitudine atq; indigẽtia grada
tim ad unitatẽ ſufficiẽtiãq; maiorẽ/deiceps maiorẽq; ꝓcedi.

Anima neq; eſt ipſum bonũ:neq; ipſum quod dicť proprie boniforme. Item
quibus gradibus participenť ideæ. Rurſus probatio idearum/& de diuinitate
animę. Et quomodo formę rerum ſunt in mente diuina:quomodo in noſtra:
qũo in rõne atq; imaginatione. Cap. IIII.

a Virtutibus quę purgãt adhuc:ad illas quæ ĩ aĩo ſunt purgato iã trãſitu
tus: ait ipſum puritatis effectũ eſſe purgationis finẽ:haſq; uirtutes tanq̃
fines eſſe præſtãtiores/ſũmũq; gradũ uirtutis humanæ ac præcipuũ pro
ximũq; diuinæ ſimilitudinis ſuſceptaculũ. Neq; n. puritas hęc ꝑ purgationis mi
niſterũ reſtituta ipſũ eſt animę bonũ. Non eni ſe ipſo contẽtus eſt animus tanq̃
fine: cum habuerit aliunde principium. Nempe natura hęc quæ per purgationem
eſt ab alienis & malis iã liberata/bonũ ipſũ eſſe non poteſt: Alioquin non fuiſſet
obnoxia malo. Quin etiã neq; ẽ ipſũ quod dicť a Platonicis boniforme. Illud
eni ẽ quod primo ſẽper: æque boni ipſius eſt particeps. Natura uero huiuſmodi
purgatiõis egena nõ æque ſemp: ideoq; nec primo ẽ boni ꝓticeps. Ordo nãq; bo
norũ ab eis quæ uel nõ ſemp/uel nõ æqualiter boni ꝓticipãt/ad illud quod ſemp
eque ꝓticipat: ab hoc tãdẽ ad ipſũ ſimpliciť ꝑ ſe bonũ nullius ꝓticipatiõe bonũ
neceſſario ſurgit. Sic igiť ab aĩa ad intellectũ: ab hoc ad ipſum bonũ fit aſcenſus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſicut a formis caducis quæ ab elemẽtali materia participantur inæqualiter & ali quãdo ad formas quę in celeſti materia ſemper participantur æqualiter: & ab illis deniq; ad formas aſcẽdit: quæ ĩ cęlo ĩtellectuali/ nõ ꝑ participationẽ aliquã ſunt in alio: ſed ipſum iã ſunt intellectuale cælũ: ſimplex: & uniforme: ac pariter oiſorme. Prima tamen & æqua & ſempiterna participatione bonũ: quod & ꝓprie dicit boniforme: boniq; ipſius ſplẽdor æternus. Cũ. n. effectus a cauſa primo ſimilior: deinde paulatim ꝓdeat diſſimilior: mento ab ipſo bono ſimplici æternoq; prius depẽdet/ quod ſemp eius æque eſt priceps: deide quod inæqualiter aliquãdo pri ceps. Tum uero ſignificat diuinitatẽ aię. Vbi ait/ malum aię eſt alienis. i. caducis hęrere. Bonũ uero adhęrere domeſticis atq; cognatis. Cũ igit̃ bonũ. i. uita libera paſſionibus & ĩtegra ueritas/ uigor ſolidus/ plenũ gaudiũ/ tunc ſolũ cõtingat aĩo quãdo diuinis adhæret: conſtat eũ inde ꝓxime natũ. Hinc illud /mihi uero adhę rere deo bonũ eſt. Iã uero cũ aĩus ſola purgatione. i. in naturã ſuã reſtitutione ſu bito cõuertat̃ ad ipſũ bonũ: & ſola conuerſione ſubito potiat̃/ patet naturã eius eſſe diuinã. Profecto & noſter aĩus uehemẽtius ad bonũ afficit̃ q̃ ad uerũ: Verum eni appetit tanq̃ bonũ. Et ipſum bonũ potẽtius eſt q̃ uerũ. Cum & ipſa poteſtas ad bonũ ptineat potius q̃ ad uerũ. Cum igit̃ aĩus diſcuſſis quãdoq; errorum cau ſis uerũ ſubito conſequat̃/ nimirũ & purgatus a malis/ aſſequit̃ cõtinuo bonum. Poſt hæc ait ipſam puri iam animi ad ipſũ bonũ cõuerſionẽ/ eſſe uirtutẽ animę. i. uirtutis gradũ. Tertiũ/ animo purificato cõuenientẽ. Subdit multo magis uirtutẽ eſſe quod aĩus ex cõuerſione conſequit̃: uirtutẽ iam ſignificat exẽplarẽ: ad quam animus ꝑ tres gradus iam dictos aſcẽdit/ iam inde formandus. Et ꝓfecto quẽad modum tres ſunt gradus: ita tria exẽplanũ uirtutũ genera. Primũ ubi aĩus imagi nationẽ ſuã conuertit ad tõnem ſuã/ melius ibi uel inde formãdã. Secũdũ quãdo rationis formulas traducit ad formas ĩtellectui ꝓprio inſitas/ ut melius ibi cogno ſcat. Tertiũ ubi intellectũ propriũ diuinæ mẽti prorſus accomodat/ ideiſq; diuinę mẽtis ꝓpriã conformat intelligentiã. Hoc aũt contactu quodã efficit ſempiterno. Ex quo fit/ ut poſſit in tẽpore & rõnem ĩtellectui ſuo/ & imaginationẽ rõni ꝓprie conformare. Eſſe primas oĩum formas ĩ uno. s. ĩtellectu oĩum effectore/ ſignifi cat formarũ congregatio naturalium in una oĩbus ſubiecta materia. Eſſe ibi quo quomõ diſtinctas/ oſtẽdit formalis naturaliũ formarũ inter ſe differẽtia: que neq; ex materia eſt informi: neq; caſu: cũ ſemp ordinatiſſima ſit: neq; ex una quadam inter has ſpẽ formæ: quoniã ad unũ oĩbus cõmuniſſimũ ordinat̃. Cũ ergo forma lis cunctarũ diſtictio formarũ ex una forma oĩum effectrice ꝓcedat/ neceſſe eſt ibi rõnem diſtinctionis ineſſe: ꝑ quã ibi ſint formæ quadã inter ſe rõne diſtinctæ. Eſt ergo intellectus ille & uniformis ſimul & oĩformis. Sed ibi cum maxima quoq; ſit unio: nimirũ formarũ una omniũ eſt eſſentia/ rõneſq; diuerſę. Sed in quolibet intellectu poſt illum formę ſunt contactus quidam eſſentiales idearũ ſempiterni ac penitus intimi. Ex quo quidem contactu deinceps in anima ideſt in facultate rationali formulę idearum quaſi ex coitu illo conceptę inſitæ quidem ſemp: ſed ex habitu in actum atq; uicißim tẽpore tranſeuntes: ſuntq; uniuerſales formulæ: Et de unoquoq; quid ſit/ & propter quid deſignantes. Ex his præterea formulæ in imaginationem alię profluunt/ propius iam ad ſingula declinãtes: quę de una quaq; re potius quale q̃ quid oſtendunt: ac ſi quale quid/ nõ tamen ꝓpter quid ſit aperiunt. Tu uero ubi Plotinus negat alibi figuras rerum ab anima ſuſcipi

ne ſibi hoc in libro repugnet/ Intellige nõ imprimi figuras in anima a rebus infe rioribus: & accedere nup: iterumq; recedere: penituſq; deleri. Hę nãq; formę/ quas ex fonte haurit intimo/ ſunt. q. ipſa natura animæ/ ſiue uis animę naturalis/ neq; aduentiniũ aliquid & appoſitũ. Procedit. n. & anima ab auctore naturę ſuę: & uis eius alia prodit ab alia naturali ſemp ſuo munere prædita. Memẽto Plotinũ hic agere ꝓprie de intellectuali aię bono: finẽq; uirtutũ putare ut aĩa uniuerſus inde mundus ĩtellectualis euadat. Cuius mũdi finis eſt ipſum ſimpliciter bonũ. Sicut eni ſup aĩam. q. corporeã eſt ipſa ſimpliciter aĩa: ita & ſup intelligentiã aĩalem eſt ipſe ſimpliciter ĩtellectus: ac ſup intellectuale bonũ ipſum bonum ſimpliciter ex tat. In uerbis aũt exponẽdis ubi. d. figuras uel formas ipreſſas accõmodari opor tere exẽplaribus ſuis/ in actũ iam eductas & illuminanti ſubdere/ intellige formu las imaginationis/ formis rõnis/ rõniq; ſubdendas. Itẽ formulas rõnis/ intellectui ꝓprio formiſq; ipſius: ſiue formationibus potius adhibẽdas. Hic. n. ſemp eſt di uina mẽte formatus. Vbi ait intellectũ non eſſe aię alienũ. Intellige quia ꝓpriũ ha ber ſibi inſitũ: & eius ꝓprius intellectus eſt ſemp diuino coniunctus/ & ꝓprio quo dam ſibi modo cõiunctus. Eſſe uero formas aĩo naturaliter inſitas/ & intellectum noſtrũ ſemp cõformari diuino: ſatis ĩ theologia probauimus.

In imaginatione aĩæ rõnalis propria ſæpe incitant̃ imagines ſecundũ primos mo tus imaginationis/ que eſt in aĩali priuſq; rõ cõſulat uel aĩaduertat. Cap. V.

a Nimi purgati uirtutes ordine ſatis manifeſto definit. Quod hic phãta ſiam appellat præfiguratã/ intellige ex primis incitamẽtis ſępe in noſtra etiã imaginatione imagines aliquas incitari ꝓclines ad ſenſus anteq; ra tio ſatis animaduertat.

Sapientia in mente diuina eſt quaſi tactus: In noſtra mente quaſi contactus: In ratione quaſi figura uiſibilis. Cap. VI.

c Onfirmat finẽ aĩæ nõ eſſe innocẽtiam: ſed fieri deũ. Aitq; illũ in quo ſo li iam primi reſtãt motus Deũ quendã eſſe ſimul & Dęmonẽ: Dęmones eni nõnullis tangunt̃ affectibus. At illũ in quo etiã primi motus iã cõſo piti uident̃ eſſe dũtaxat deũ. i. intellectualẽ ꝓrſus aĩum ex eorũ numero qui diui nã mẽtẽ ꝓprie comitant̃. Subdit aĩum quando ad ſe cõuerſus eſt oĩo purgatione uidelicet præcedẽte/ eſſe talẽ/ qualis ex diuina mẽte ꝓceſſerat: ac ſubito ibidẽ eſſe penitus reſtitutũ. Nã & olim huc ꝓfectus/ nõ oĩo inde diſceſſit. Siquidẽ & rõ intel lectui ſuo duciq; ꝓprio pro arbitrio hęret/ & ĩtellectus cũ diuina mẽte naturaliter copulat̃. Poſt hæc exẽplares definit uirtutes/ q̃tenus quodãmõ nobis accomo dant̃. Nã quatenus ſunt ĩ mẽte diuina/ exẽplaria quidẽ ſunt: ſed nõ uirtutes. Vbi uero ait ſapiẽtiã in aĩa q̃dẽ eſſe inſpectionẽ eorũ quæ poſſidet ĩtellectus: Intellec tum uero ſapiẽtiã tactu quodã habere. Intellectũ hic ſubitellige duplicẽ: noſtrum uidelicet & diuinũ. Et ſapiẽtiã in diuino tactũ dici. i. nõ imaginis cuiuſdã: ſed rei ipſius poſſeſſionẽ ac potius exiſtẽtiã. In noſtro ãt ĩtellectu potius appellari con tactũ. i. realẽ (ut ita dixeri)copulã/ nõ imaginariã notionẽ. In natura. n. rõali quę ꝓprie aĩa nũcupat̃ imaginaria magis poſſeſſio ẽ. In ĩtellectu ãt/ ut ita loquar/ ſub ſtãtialis: ſed hęc poſſeſſio primo q̃dẽ eſt ĩ mẽte diuina: deide traducit̃ & ĩ noſtrã.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

Intellectus diuinus primo: eſt ipſa quæ habet/noſtet intellectus ſecundo eſt ipſa quæ habet. Ratio non ſimiliter eſt quæ habet. Item compatio hic fit uirtutum/& præcepta nõnulla traduntur. Cap. VII.

c Xemplares uirtutes accõmodatas animo ordine quodã correſponden te diuinis accõmodat exemplaribus: & quid cuiuſq; uirtutis exemplar ſit ĩ deo declarat: & quo pacto exẽplares uirtutes in aĩo diuinis uirtutũ exemplaribus rite reſpõdeant. Atq; ubi ait aĩam non ſimiliter atq; ĩtellectus hæc ipſa eſſe/quæ habet/aĩam intellige potentiam diſcurrẽtem: in qua aliud eſt eſſentia/aliud ſunt formæ uel imagines: aliud habitus atq; actus. At in mente diuina eſſentia in actũ eſt ab eterno redacta: ipſeq; eſſẽtialis actus implet oĩa quæ ꝑ addi tamenta quædã in anima pagunt̃. Quinetiã intellectus noſter quodãmodo eſt/ quæ habet/ut ex Plotini mẽte loquar. Eſt. n. æterno intimoq; cõtactu redactus in actum idearũ oĩum: in quarũ actũ diuina mens ꝓdiit ab æterno. Poſt hęc cõpat quodãmodo uirtutes inuicẽ/& quædã præcepta tradit/uel dubia ſoluit. Ait ergo Quę conſumatã antecedunt animi puritatẽ/eſſe uias ad uirtutẽ potius q̃ uirtutẽ. Item neq; etiã puritatem cenſeri uirtutẽ/ niſi referat̃ ad deũ/& imitãdum & pro uiribus conſequendũ. Rurſus ĩ inferioribus uirtutũ gradibus nõ eſſe ſupiores niſi per imaginem. In ſupioribus aũt inferiores ꝑ exemplar uirtutẽq; contineri. Item ubi mutant̃ principia/ſpẽs quoq; mutari uirtutũ. Principia inquã duo. s. & finem uirtutis cuiuſq; ꝓprium: & regulas ſuas atq; leges/ad quas format̃: præſertim ubi mutant̃ principia prudentię/quę aliarum uirtutũ regula iudicat̃. Ex quo fit ut in alia ſpẽ ſit ciuilis tẽpantia: in alia purgatoria: in alia quoq; purgata: In alia exẽplaris: ceteræq; ſimiliter. Concludit denicq; finem uirtutũ omniũ cõem atq; præcipuum non eſſe in rebus externis/nõ in uirtute/non in aĩo/ſed in deo. Qua quidẽ concluſione nihil ſanctius dici poteſt. Quę & diuinam nobis teſtatur Plotini noſtri uirtutem.

LIBER SECVNDVS DE VIRTVTIBVS.

Aĩa per uirtutẽ quaſi ꝑ imaginẽ fit ſimilis deo exẽplari uirtutũ Cap. I.

c VM MALA hic ſint & circa hunc locum neceſſario reuoluant̃: Velit aũt anima fugere mala: hinc eſt ꝓculdubio fugiendum. Quæ nã igit̃ fuga? Deo inquit Plato ſimilẽ fieri. Hoc aũt fiet/ ſi iuſti & ſancti cum prudẽtia efficiamur: & omnino cũ uirtute uiuamus. Si itaq; uirtute aſſimilamur: nũ ergo uirtutẽ habenti? Atq; cuinã deo? Sed nunquid illi deo/qui magis uideat̃ hæc habere? Nempe animę mũdi & intimo ipſius duci: cui mirabilis in eſt prudentia. Sane probabile eſt nos hic uiuentes/huic ſimiles fieri. Forte uero primo ambiguum eſt/nũ huic omnes adſint/ueluti temperatum atq; fortem eſſe: cui nihil tembile eſt. Nihil. n. ab externis accidit: neq; accedit iocũdum quicq̃: cuius cupiditas laceſſat abſente illo ad hoc ut habeat uel apprehendat. Si autem & ipſe intelligibilia ſic appetit: ut & aię noſtrę/patet nobis quoq; inde decus uirtuteſq; contingere. Nunquid & ipſe has habet? Forte non probabile eſt/uirtutes ciuiles habere/uidelicet prudentiam circa uim conſultandi: & fortitudinem circa iracundię impetum. Tempantiam uero in conſenſione quadam & cõcordia naturæ concupiſcentis ad rõnem. Iuſtitiã præterea propriã uniuſcuiuſq; horũ actionẽ/ in eo quod eſt ducere atq; duci/conſentientẽ. An forte nõ ſecundũ ciuiles aſſimilamur ſed ſecundũ maiores/eodẽ nomine prædictas? Verũ ſi ſecũdum alias/nũ ſecundũ ciuiles nullo modo? Vel forte a rõne alienum eſt/nullo modo ꝓhas aſſimilari? Hos. n. diuinos quoq; fama prędicat: Et quodãmodo aſſimilari dicẽdũ. Secũdũ uero maiores ſimilitudinẽ fieri. Sed utroq; modo cõtingere uideat̃/deum uirtutes habere/& ſi non tales. Siquis ergo cõcedat/q̃uis nõ tales/tamen aſſimilari poſſe/aliter nobis ad alias nos habentibus/nihil prohibet nos uirtutibus noſtris aſſimilari non habenti uirtutẽ/ ſimilitudine uidelicet ad uirtutes minime pertinente. At quomõ? Ita? ſiquid caloris preſentia calefit: an neceſſe eſt illud quoq; unde uenit calor: calefieri? Et ſiquid ignis preſentia calidum eſt/nunquid neceſſe eſt/& ignem ipſum ignis preſentia incaleſcere? Sed ad primũ quidẽ dicet aliquis/ & in igne eſſe calorem/ſed innatũ/ita ut ratio inde ducat̃ analogiã ſequẽs/uideli cet uirtutem eſſe animę aduentitiã: Illi uero unde ꝓ imitationẽ habet/eſſe innatam. Ad rõnem uero quæ ab igne ducebat̃: reſpõdebit aliquis: illi adeſſe uirtutẽ: uirtutem inq̃ uirtute maiorem. Sed ſi illud cuius ſit particeps anima/eſſet idem illi a quo habet/ſic oportebat dicere. Nunc aũt alterũ quidẽ illud: hoc uero eſt alterũ. Neq; n. ſenſibilis domus eadem eſt intelligibili/q̃uis ſimilis. Et. n. ordinem ornatumq; domus ſenſibilis accipit: In ipſa uero ratione non eſt ordo/ neq; ornatus/ neq; cõmenſuratio. Sic igit̃ cum ornatũ & ordinem & cõſenſionẽ participemus inde/atq; hæc apud nos ad uirturem attineant: quæ uero illic ſunt/conſenſione/ ornatu/ordine/non indigeant: nimirũ illic nõ erit uirtute opus. Sed nihilominus ſimiles illis ꝓ uirtutis preſentiã euademus. Hæc utiq; ſic dicta ſint: ad id potiſſimum oſtendendũ/ꝙ non neceſſarium ſit/ubi quoq; eſſe uirtutem/ex eo ꝙ uirtute nos illis aſſimilemur. Oportet aũt nõ cogere tãtũ: uerũ etiã ſuadere.

Anima ꝓ uirtutes ciuiles quaſi mẽſuras formaſq; eius ꝓpius ad diuinã ſimilitudinem accedit/q̃ materia naturales formas accipiẽdo. Cap. II.

p Rimo igit̃ accipiẽdæ ſunt uirtutes: ꝓ quas fieri ſimilitudinem dicimus: ut idem ipſum inueniamus: quod apud nos quidem imitatio exiſtens uirtus eſt: ubi uero uelut exemplar extat/neq; eſt uirtus/ſignificãtes geminam eſſe ſimilitudinẽ. Quarũ una quidem naturam eãdem in rebus ſimilibus exigit/quotcũq; æqua mutua ue rõne ab eodem ſimiles fiunt: In quibus aũt hoc quidem aſſimilat̃ ad alterũ: alterum uero eſt primũ: neq; ad ipſum conuertit̃: neq; ſimile ad ipſum dicitur: hic ſimilitudinem alio modo oportet accipere/ non eandem ſpẽm/ſed alteram potius requirentes: Siquidem ſecundum alteram rationẽ fit ſimilitudo. Quidnam igitur eſt uirtus & uniuerſa ſimul & quælibet? Manifeſtior uero ſermo erit in qualibet. Sic enim & ipſum commune/ ſecundum quod uirtutes ſunt omnes/facilius apparebit. Ciuiles ſane uirtutes quas modo dicebamus/exornant quidem uere: ac nos meliores efficiunt: cupiditates & omnino perturbationes cęteras moderantes: opinioneſq; falſas meliori modo auferentes ꝓpea ꝙ definiũt: atq; extra ĩmoderata & indefinita animũ collocãt: modũq; ipſę ſuſcipiũt. Forte uero mẽſuræ in aĩa quaſi materia/menſuræ que illic eſt/ſimiles

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

fiunt/ueſtigiumq; optimi: quod illic eſt/obſeruãt. Quod.n. omnino imoderatũ eſt/cum ſit ipſa materia/eſt oio diſſimile. Quatenus uero accipit ſpẽm/ eatenus illi ſpẽm non habẽti fit ſimile. Magis aũt quæ ſunt ꝓpinqua ꝓticipãt. Anima uero ꝓpinquior cognatiorq; eſt q̃ corpus: ideoq; magis particeps illius euadit: adeo ut fallat/Deus apparẽs ſuſpitionemq; inducens/ne totum Dei hoc ſit. Sic igitur hi ſimiles fiunt.

Definitiones uirtutis purgatoriæ/animiq; iam purgati cõmunes: & comparationes quędam intelligẽtiæ noſtræ ad diuinã longe ſupiorẽ. Cap. III.

a Tquoniam ſimilitudinẽ aliam eſſe ſignificat: quæ ad maiorẽ uirtutem attineat/de illa dicẽdum. Qua in re manifeſtius erit/& quę ſit ciuilis uirtutis eſſentia: & quæcũq; ſit ꝓ eſſentiam excellẽtior: atq; oio aliã prætet ciuilẽ eſſe conſtabit. Plato itaq; cũ dicat ſimilitudinẽ ad deum eſſe quandã ab inferioribus fugam. Prætterea uirtutibus quæ conueniũt ciuibus/ non ſimpliciter uirtutũ: Sed uirtutum ciuiliũ nomẽ attribuat. Et alibi oẽs uirtutes purificationes appellet: plane uidet̃ duplices ponere: ipſamq; ad deum ſimilitudinẽ non ꝓ ciuilem cõſumari uirtutẽ. Quomõ igit̃ purificationes has appellamus? Item quomõ purificati ꝓtſus aſſimilamur? Forte quoniã mala quidem eſt anima/ſi cõmixta ſit corpori: ſimulq; cum ipſo patiat̃: & ꝓ omnia cũ illo opinione conſentiat: Erit uiciſſim bona/uirtuteq; prædita: ſi neq; ita conſenſerit/ſed ſola egerit: quod quidẽ intelligere eſt atq; ſapere: neq; compatiẽs fuerit/ quod eſt rempatum eſſe: neq; ceſſum a corpore metuat: quod eſt eſſe forrẽ. Ducat aũt ratio atq; mens: cætera uero minime reluctent̃: Quodquidẽ erit eſſe iuſtũ. Hunc ſane animi ſtatum i quo intelligit/& ita ꝓcul a ꝓturbatione uiuit/ ſiquis ſimilitudinem ad deũ dixerit/nõ aberrabit. Purum.n. eſt diuinũ: Et actio talis/ut quod ipſum imitat̃/ ſapientiã habeat. Quid ergo? Nonne & ipſũ ſic afficiẽ? Forte uero nec afficiẽ quidem. Ad animam uero affectio ſiue diſpoſitio ꝓtinet. Atq; aia aliter q̃ deus intelligit. Eorum uero quæ ibi eſſe dicunt̃/partim aliter q̃ hic ſunt: partim nullo mõ ſunt ibi. Rurſus igit̃ intelligere ęquiuocum eſt nullo modo. Sed illud quidem eſt primo: hoc autem ab illo ꝓcedens ſe aliter habet. Vt.n. ſermo qui eſt i uoce: imitatio eſt eius qui eſt in aia: ita qui in anima eius qui in ſupiori manet. Sicut ergo ſermo in prolatione ad ſermonẽ animę comparatus diuiſus eſt: ſic qui i anima ad ſupiorem diuiſus ẽ ipſius interpres: Virtus aũt animæ ẽ: mentis uero nequaq̃: neq; eius quod eſt mente ſuperius.

Puritas quęrenda eſt: ut purgatus aius conuertat̃ ad ꝓpriũ intellectũ: & ab hoc ad diuinum: ut inde uirtutibus exẽplaribus reformet̃. Cap. IIII.

q Vęrendum uero nunquid purificatio ſit idem atq; eiuſmodi uirtus: an præcedat quidẽ purificatio: uirtus uero ſequat̃. Et nũ in purificãdo: an potius in purificatione iam conſumata conſiſtat uirtus. Impfectior eſt utiq; uirtus adhuc in purgãdo laborans. Nã huius finis ẽ illa/quę iam purgauit. Verum purificatum eſſe/ẽ alieni omnis ablatio. Bonũ aũt prętter hoc ipſum aliud quiddam eſſe uidet̃. Forte ſi ante puritatis iacturã bonum erat/purificatio ipſa ſufficiat. Sed ſufficiet quidem purificatio. Reliqum uero erit bonum/nõ ipſa purificatio. Tum uero quærẽdum eſt quid ſit id reliqum. Forte.n. natura reſidua non eſt bonum: alioquin nunq̃ fuiſſet ī malo. Num ergo boni formẽ dicere licet? An potius nequaq̃ ſufficientem in eo quod uere bonum eſt ꝓmanere? Natura.n. ad utrunq; uergit. Bonũ igit̃ ipſius eſt adhærere cognato: Malũ uero cõtrarijs. Oportet ergo purgatã hærere: hærebit ãt cõuerſa. Nũ igit̃ poſt purgationẽ cõuertit̃? uel poſt purgationẽ iã cõuerſa ẽ? Hoc igit̃ eius ẽ uirtus: Immo uero quod ex cõuerſione cõſequit̃. Quid hoc igit̃? Viſio figuraq; rei ꝓſpecię ipreſſa/& agẽs: quẽ admodũ circa uiſibile uiſus. Nõ ergo hæc habebat: neq; reminiſcit̃. Vel forſan habebat/non agentia tamẽ ſed iacentia potius & obſcura: Vt aũt illuminent̃. aiuſq; tunc inſita hæc agnoſcat/admouere oportet illuminãti. Habebat aũt non ipſa ſed figuras. Oportet ergo figuras ueris rebus/quarum figurę ſunt/ prorſus accõmodare. Forte uero ſic inſup habere putat̃: quoniam intellectus non ẽ alienus/ ac maxime nõ alienus/quãdo ad ipſum reſpicit: Alioquin etiam præſens eſt alienus. Quoniã & ſcientiæ/ſi nullo mõ illis utamur/ſunt alienæ.

Animi purgati uirtutes definiunt̃: eatũq; tradunt̃ officia Cap. V.

c Aeterum quatenus procedat purgatio ſupeſt dicendum. Sic.n. patebit/ cui potiſſimum deo ſimilis eademq; fiat. Hoc aũt eſt maxime quærere quatenus poſſibile ſit purgare iram: & cupiditatẽ: uoluptatẽ: & doloręm: atq; ſimilia: & animũ a corpore ſepare. A corpore quidẽ ſeparare ideſt forte aium quaſi a locis ſeipſum diuerſis colligere/omnino a ꝓturbationibus ſegregatũ: efficientẽq; ut neceſſarię uoluptates ſenſus quidã ſint dũtaxat: & quædã quaſi medelæ ſedationeſq; laborũ ſiue langorum/ ut interpellatio nulla contingat. Dolores aũt auferentẽ: ac ſi nequeat/moderate ferentẽ: & quia nõ ſimul doleat/eos cõminuentem: Iram uero tollentem quoad poteſt e medio: ac ſi fieri poſſit/oio: Sin minus: ſaltem nõ ſimul iraſcẽtem. Dabit ſane opam/ut alterius ſit iraſci uidelicet incõſulto atq; ſubito. Inconſultũ uero id ſubitũq; etiam ſit ꝓpaucum atq; debile: Timorem prætterea expellet oio. Nulla.n. de re metuet. Motũ uero ſubitũ expellet/niſi quatenus ãmonitionis loco ſit. Cupiditatẽ uero turpiũ ꝓculdubio non habebit. Eſculentorũ quoq; & poculorũ ad remiſſionẽ doloris ipſe aius nõ habebit: neq; Venereorũ etiam. Sin autẽ habuerit/ naturaliũ dũtaxat/ut arbitror: ita tamen ut neq; inconſultũ hęc habeant impetũ. Quod ſi habeãt: quatenus cũ phantaſia ſolum/hac quoq; præfigurata. Omnino ãt ipſa ab his oibus erit pura: uoletq; etiã itrõnale purum efficere: adeo ut ne cõmoueat̃ quidẽ: aut ſaltẽ q̃minime: cõmotioneſq; illius ſtatim ipſa ꝓpinquitate ſedare queãt: ꝓinde ac ſiquis ſapienti propinquãs/ipſa ꝓpinquitate aliquid ab ipſo ꝓcipiat: uel ſimilis illi factus/uel reuertus: ut nihil audeat facere eorũ quæ bonus nõ auſit. Non ergo erit pugna. Sufficit.n. ratio præſens: quam deterius illud uerebitur: adeo ut ſibi ſuccenſeat / ſiquo pacto commotum/quietem domino præſente non egerit/ſuamq; inconſtãtiam increpet.

Confirmat uirtutis finem eſſe Deo frui: Et exemplares definit uirtutes a nobis denicq; comparatas. Cap. VI.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

e Sc igitur nullum talium peccatum: ſed correctio homini: eiuſq; officiū: Studium uero ipſum atq; uotum nō eſt extra peccatū eſſe: ſed eſſe deū.

Si ergo talū aliquid incōſulto tantū fiat/ Deus quidē erit talis/atq; Dęmon/exiſtens geminus: imo potius alium ſecū habēs uirtute alia prædituū. Sin uero nihil/ Deus ſolum. Deus inq̄ ex eorū numero qui primū ſequunť. Ipſe.n. eſt q̄ ꝓceſſit inde. Et ſi ſecundū ſeipſum fiat/qualis uenit/ibi eſt: Intellectui uero cohæret huc ꝓfectus: & hoc inſup ipſi aſſimilabit pro eius potēna/adeo ut ſi fieri poſſit/uel non cōmoueať/ uel non agat quicq̄ ex his quæ domino minime placent. Quę nā igiť quælibet huic eſt uirtus? Sapientia quidē inſpectio eſt eorū/quæ poſſider intellectus. Intellectus aūt tactu quodā habet. Duplex aūt eſt utraq;: Altera quidem i intellectu exiſtens: altera uero i anima. Et ibi quidē non uirtus: i anima uirtus. Ibi ergo quidnam eſt? Actio ipſius atq; quod eſt: Hic uero quod in alio/ inde uirtus. Neq; enim ipſa iuſtitia & ipſa tempantia: atq; quælibet ſimilis ꝓprie uirtus eſt/ ſed uelut exemplar. Quod uero ab ipſa in anima fit/ iam eſt uirtus. Alicuius enim uirtus eſt. Ipſum uero unūquodq; ſui ipſius eſt/non alicuius alterius. Iuſtitia uero ſi quidem propri muneris actio eſt/ nū ergo ſemp i multitudine partium? Immo i multitudine/quoties multę ſunt partes. Simpliciter aūt propri muneris actio eſt: etiam ſi unius extiterit. Vera igiť ipſa iuſtitia unius ē ad ſe ipſum: in quo non aliud ē atq; aliud. Quapp & ipſi animæ iuſtitia maior ē ſe ad intellectum agendo dirigere. Tempantia uero intima ad intellectum cōuerſio. Fortitudo habitus paſſionis expers ꝓ ſimilitudinem eius ad quod ſuſpicit/extra paſſionē naturaliter conſtitutū. Anima uero ex uirtute ſupat paſſionē/ne una cū derenon ſocio patiať.

Exemplares uirtutes nobis accomodaras certo quodā ordine diuinis accōmodat exemplaribus definiens exemplaria. Deīde uirtutes inter ſe compar. Soluit dubia. Diuinum uirtutis finem comprobat Cap. VII.

c Conſequunť igiť inuicem hæ uirtutes in anima: quēadmodū & in intellectu quæ ante uirtutē ſunt exēplaria. Et.n. intellectio ibi ſcientia ē atq; ſapiēna: Ad ſe ipſum uero cōuerti/tempantia ē. Propriū āt opus ꝓpriorum actio dicť atq; iuſtitia. Fortitudinis deniq; loco ipſa a materia ſegregatio/puraq; in ſe ipſo ꝑmanſio. In anima ergo intuitus in intellectum/ſapiēna ē atq; prudentia uirtutes eius. Non.n. anima ſimiliter atq; intellectus hæc ipſa ē quæ habet. Cęteræ item uirtutes rōne ſimili conſequunť. Similiter quoq; purificatio. Neceſſe uero ē ſiquidē uirtutes oēs purificationes quædā ſunt/in purificatione quadam completa conſiſtere: alioquin nulla ꝓfecta foret. Præterea quicunq; maiores habet/minores quoq; potentia habeat neceſſe ē Qui cōtra/minores/non neceſſario & maiores. Præcipua quidem hęc ē uiri uirtute ꝓditi uita. Vtrum uero actu habeat minores uel maiores/an alio modo ſigillatim conſiderare decet/ ceu prudentiā. Si.n. aliis utať principiis/quomodo amplius manet illa? ac etiā ſi minime operť? Itē ſi hæc quidē natura eatenus ꝓcedat: illa uero eatenus. Et tempantia illa moderans: hæc uero penitus auferēs. Idem quoq; de aliis/oio mota prudentia. Forte uero uidebit quātum ipſæ penes ſe habeant. Forſan & quandoq; circūſtāti quadā conditione uel ſorte per quaſdam illarum ager. In maiora uero aſcendens principia/aliaſq; ꝓ illa menſuras agēs/ꝓ eiuſmodi regulas opabiť: ueluti tempantiam/nō in menſura illa ponēs: ſed omnino ſe ꝓ uiribus ſeparās: protſuſq; agens non boni hominis uitam: quā ciuilis ꝓbaret uirtus. Sed hanc quidem dimittens: aliam uero. s. diuinam eligens. Ad deos. n. nō ad homines nobis eſt ſimilitudo ꝓpoſita. Similitudo uero noſtra ad homines bonos eſt pinde ac ſi imago aſſimiletur imagini: cum ab eodem utraq; producatur. Sed illa ad aliud uelut exemplar ſimilitudo perficiatur.

Argumentum Marſilii Ficini Florentini In Librum De Triplici Reditu Animę ad diuinum præludium: in quo de Trinitate producente: conuertente: perficiente: & de nouenario in diuinis numero agitur.

q VI Hunc librum de dialectica inſcripſere a præſtantiori eius parte nuncupādum iudicauerunt. Quanq̄ (ut arbitror) rectius admodū inſcripſiſſent: ſi de animorū reditu ad diuinū appellauiſſent. Hoc enim eſt maximum imo totū libri uotum. Hoc primo ꝓponiť per quitēdū: hoc in omni diſputationis parte tractať. Quoniam uero Plotinus hic ternario gaudet/triplici nos ad deum tramite ducēs/iuuat quaſi prędudio quodā ꝓ ternarium paulo liberius ꝓuagari. Supiora uniuerſi principia ꝓducunt quæ ſecunť: producta reducūt: Reducta pficiunt: Dum ꝓducūt largiuntur eſſe: Dum conuertūt/eſſe conſeruāt. Vbi pficiunt/in melius eſſe reformār. Ab his aūt effectibus quaſi cōcretis ternario numeratis ad abſolutā & trinam aſcēdimus trinitatem. s. productonā: cōuerſonā: pfectonā. In productoria trinitate primum eſt ipſū bonū. Secūdū intellectus boni filius. Tertiū aia utraq; mūdi: q̄ſi diuinę intelligēnię ſpūs. Quomō hi tres uno quodā omnia cōſenſu ꝓducant/ſæpe alibi diſputabiť. Sequiť trinitas conuerſoria/ſiue ad ſupa reductoria. In qua primum Mercurius tenet gradū/aios ꝓ rōnem ad ſublimia reuocās. Secūdum Venus ꝓ uiſum alliciens ad ſupna. Tertium phębus idem efficiēs ꝓ auditū. Et ſi unuſquiſq; trium ad oīa nos ſupa cōuocat: Mercurius tamē ad ipſum præcipue bonum. Venus ad intellectū: in quo prima pulchritudo coruſcat. Phębus ad animā: ad quā potiſſimum ꝓtinet harmonia: ut in Timei compēdio & i theologia latius ꝓtractauimus. Singuli uero planetæ tres/tum intellectu ſuo i noſtrā rōnem agūt: tum animali uirtute in imaginationē/tum corpore i corpus ad idem alliciēdo: Cuncti deniq; tres ad Saturnū planetam primo ducūt intelligentiæ ducem. Deīde ad Saturnū planetam ſupiorē intelligentiæ patrem i tellectūq; primū. Demū ad ipſum bonum patrēq; Saturni. His aūt ad idem officiū Mercuriales: Veneri: Phębei dęmones. & deniq; Saturnii dęmones ſimiliter ſubminiſtrant. Reliqua eſt pfecta trinitas/in nouenariū ſimiliter diſtributa. Animus. n. ſiue ad ipſam mundi animam redigať: ſiue altius ad mentē mundi reginā: ſiue excelſius ad ipſum bonū intelligēnię patrē. Ipſum ꝓfecto patrē agnoſcit ut principium oium & mediū atq; finē: quod in quarto legum planius apiť. Mētem quoq; diuinā ut eſſentiā/ut uitam/ut intellectum: Animā deniq; tanq̄/uitā tanq̄ motū ut rōnem/eāq; deſcribit uitam/ mobilē rōnalem. Singula rurſus quæ repit in ſequētibus/ſingulis quæ ſuperioribus inſunt proportione quadā qua poteſt accōmodat. Rōnem igiť i anima ad intellectum refert i mente regnantem: atq; ad finē circa bonū conſideratū.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Morum ſimiliter animæ ad uitam mẽris:mediumq; apud ipſum bonum. Vitam denicq; animę ad mentis eſſentiã:& ad ipſum uniuerſi principiũ. Sed miſſas iam trinitates alias impræſentia faciamus. In hoc.n.libro de trinitate potiſſimũ agitur conuertente:atq; plurimũ quo pacto ad diuinam mentem animus reuocẽ:quatenus ut ĩtellectus & intelligibile aliquid cogitaẽ. Inde nãq; ad bonũ ipſum ſubito puenĩẽ. In hoc aũt intellectu comprehendunẽ ideæ: quas etiã numeros quoſdã alibi Plotinus appellat. Ad has itaq; aius aduocatus in unaquaq; cõſiderat trinitatem. Nam ut ueritatem/ut cõcordiã/ſiue cõmenſurationem/ut pulchritudinem contẽplaẽ quod in Philebo Plato diſſerit ad ueritatem Mercurius:ad cõcordiam Apollo:ad pulchritudinẽ Venus adducit. In ueritate aius cognoſcit naturæ ppe tuam firmitatẽ. Item puritatẽ aliena minime capientẽ. Rurſus integritatem nunq̃ ppria dimittentem. Concordiã quoq; numero ſimiliter ternario contẽplaẽ/quatenus idea quælibet/cõuenit ipſa ſecum. Conſentit ſuperioribus:necnõ inferioribus congruit. Pulchritudinẽ quoq; ternario. Nam idea uera cõcors/pulchra nobis occurrens tanq̃ Veſtibus ſtipata gratiis. Aggrediẽ aium admiãda/ut amanda congrediẽ. Ingrediẽ ut iocunda Atq; ita trinitas idealis i nonariũ rite producĩẽ. Similiter cõuerſoria ad ideã trinitas i nonariũ deriuaẽ. Quoniã Mercurius nõ ſolum ppria rõne cõuertit:ſed & i hoc officio/conuenit partim cum Venere/partim etiã cũ Apolline. Eadẽ rõne Venus & pprie reuocat/& cõſentit aliter cũ Mercurio aliter cũ Apolline. Apollo tandẽ & pprius eſt/& hinc quidẽ cum Mercurio: inde uero cum Venere congruit.

Quod finis animi ſit ultra naturã intellectualẽ ad ipſum bonũ. Cap. I.

d Iuidiẽ uero liber i capita tria: ſicut & tres ſunt ad diuinitatem uiæ. Tertiũ uero caput tanq̃ potiſſimum i tria rurſus capita diſtribuiẽ. In primo capite mox finẽ quo tandẽ pueniendũ eſt deſcribit. Annuens aium non i bono quodã intellectuali/ſiue ĩtelligibili:quod ferme eſt idẽ:ſed i ipſo ſimpliciter bono/ſũmoq; principio denicq; cõquieſcere. Eatenus.n. ꝓcedit appetitio boni/quatenus appetẽdi boni ꝓcedit inuentio. Sed quẽadmodũ ſagaciſſimi canes uirtute olfatus inueniũt quod non dũ uident oculis:neq; forte uiſuri ſint: ſic aius mirabili quadã naturæ ĩtellectu ſuperiors ſagacitate bonum eſſe uaticinaẽ oẽs intelligentiæ oculos ſupeminẽs. Nẽpe ſicut ſenſu nihil ſupra ſenſibile repimus: ita nec ĩtellectu ſup intelligibile quicq̃. Sed quẽadmodũ intellectu ſenſibus ſupiore ĩtelligibile ſup ſenſibile repimus:ita uirtute quadã animę intellectu ſupiore/ipſum ſimpliciter bonũ/ſup intellectuale uel ĩtelligibile bonũ auguramur pariter & optamus. Iam uero cũ ſemel bonum ipſum dixerit:addere mox intellectuale ſiue ĩtelligibile/nihil aliud eſt q̃ boni aliquid dicere:ſiue quiddã bonũ/uel i intellectu iacẽs:uel ſaltẽ ad ipſos intelligẽtię limites coartatum:uel intellectuali quadam ꝓprietate ſignatũ. Sup hoc aũt uelut impfectũ & anguſtũ atq; depẽdẽs/eſt ipſum ſimpliciter in ſe abſq; limite bonum: cuius quidẽ ampliſſima facultate ſit & bonũ intellectuale/& non intellectuale bonum:ſit & bonũ non ſenſibile/& ſenſibile bonũ. Ad hæc.n.uelut inter ſe oppoſita ipſum ſimpliciter abſolutũq; bonũ undiq; ſe diffundit. Quod tanq̃ ultimũ deſiderat aius. Quo fruiẽ non ꝑ quãdã quaſi imaginariã intelligẽtię ꝓceptionẽ: ſed per ueterum quendam uirtutis intellectu ſuperioris ſubſtantialemq; cõtactum. Vbi nõ uidet ſolum/ſed guſtat etiã atq; tangit q̃ ſuauis ſit dominus. Hãc Dauid (ut arbitror) Magnam dulcedinis multitudinẽ penes Deũ appellat intelligentiæ prorſus abſcõditam. Quoniã uero ipſũ ſimpliciter bonũ ſup cognitionem eſt/ac ſup cognoſcibile bonum: idcirco affectus ipſe naturæ ad cognitionem quidẽ rapit:non tamen uelut ad ſũmum. Alioquin & accidens foret ſubſtantiæ finis:& nulla cognitio nos offenderet:& ſępe imaginaria quædam boni figura cognitiõi qũocunq; ſe offerens ſatis naturę deſiderio faceret. Affectat ergo natura cognitionem/nõ cognitionis dũtaxat gratia/ſed ut ꝑ illam quærat/inueniat/apprehẽdat qũocunq; bonum:cuius quidem boni non tam ꝓprium eſt cognoſci ſiue cognitio/q̃ re uera congruere:conferre:ſuauiter recreare:iuuare. In quo ſane ſtatu tanq̃ intellectu & intelligibili longe præſtãtiore/aius tanq̃ in fine oium ultimo ꝑ naturam intellectu ſuperiorem denicq; cõquieſcit. Affectum eiuſmõi Paulus apoſtolus amorẽ uocat ſenſus ĩtelligẽtięq; limitibus altiorẽ. Satis hactenus de fine ſit dictũ.

De mundo intelligibili & ſenſibili/& de triplici uia ingenioq; ad ĩtelligibile.

p Ergamus iam ad uias/atq; ad illos/qui per has uias ad hunc finem faciius uel ꝓgredianẽ ipſi uel ꝓducanẽ. Duos Platonici præcipue mundos ponũt. Primum intelligibilẽ.s.diuinã mentem mundi huius principiũ & exemplar:Secundũ ſenſibilem:hũc.s.ſenſibus manifeſtum diuini exemplaris imaginem. Animã Plotinus noſtrã exiſtimat per intellectũ quidẽ eſſe ſempi illo: Per uegetalẽ uero naturã quodãmõ eſſe ſemp in iſto:ſicut & radius ſolis hic quidem terram:inde uero ſolem ſimul attingit. Per naturã uero mediam in motu primo/ideoq; perpetuo/& ideo circulari poſitam perpetuas agere uices: & alio quidem ſeculo i mundo intelligibili/alio uiciſſim i ſenſibili uiuere. Neq; id ꝓprie fieri mutatione locorum:ſed quãdo & imaginatio ad rõnem/& rõ ad mentem tota cõuertiẽ:tunc aium dici ad mundum intelligibilem aſcẽdiſſe. At cum & ratio ad imaginationem ſuam: Et imaginatio hæc ad iferiorem.s.aialis uel geniti uel iam generãdi imaginationem ſe ſe flectit:tunc lapſus i mundum ſenſibilem iudicaẽ. Animas ergo triplices eſſe tradit/ Alias i ſuperiori mũdo ſemp/quales ſunt ſperarum ſtellarumq; & dęmonũ ſuperiorum animæ. Alias i mundo inferiori tantũ:quales ſint uegetationi rãtum & ſenſui paſſionis addictæ. Medias aũt.i. rõnales/ſiue noſtræ ſint ſiue inferiorum dęmonum/ſempiternas hinc illuc atq; contra pagere uices. Proide animas noſtras in mundo ſuperiori alias attẽtius/alias remiſſius contemplari uel affici. Quẽadmodũ & in hoc mũdo alias ad hæc magis/alias minus uidemus affectas. Iam uero quę illic ꝓpenſius opantur/uel omnia ibi diuina uel plurima contemplari. Tales igiẽ aios quando certis tẽporum curriculis tam peractis/paulatim ad ſenſibilia relabunẽ/diutius adhuc ad diuinorũ reminiſcentiam promptos perſeuerare. Et qui inter promptos oium promptiſſimi ſunt/ phico cẽ ſeri ingenio prædiros. Qui ſecũdo gradu ſunt prompti/ ingenio potiſſimũ amatorio. Qui denicq; tertio/ad muſicam aptiores. Qui.n.per tactum guſtũ & olfatũ quodãmõ corporeos rebus admodũ corporeis mancipati ſunt/ab illo prorſus in corporeo mundo remotiſſimi iudicanẽ. Vtpote qui nõ nuper ex illo in hunc deſcendiſſe ſed aliunde huc tranſmigraſſe potius uideanẽ?/At uero igeniũ phicum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dum rõne rerum naturalium rõnes indagat/quæ ab ideis potissimum deducunt/ diuinas auspicat ideas. Proinde uisus atq; auditus proximi rõnis nostrę ministri merito iudicant. Quia & minus corporei sũt: & circa res minus quodãmõ corporeas uersari uident: & quæ oculis & auribus afferunt/exactissimũ quẽdã ordinem manifestius præse ferunt. Quãobrem facilius ex his duobus sensibus q̃ ex aliis ad intellectum intellectualesq; rõnes/unde omnis ordo disponit/ prouocari solemus. Sic itaq; dum rõ ad diuinorum propat sapiẽtiam/ uisus interea utcunq; posset in uentionem menti suppeditat: auditus suggerit disciplinã. Quapp & tripli ci ad diuinitatem calle ꝓcedimus: rõne: uisu: auditu. Et tres animorũ naturæ illuc ꝓmptius euehunt: tum phica dedita rõni: tum oculis amatoria: tum auditui musica. Quod Plato i Phedro ac Phedone testat.

De tribus contẽplationibus in mũdo itelligibili/& tribus deide igeniis.

p Ræterea in mundo diuino tria potissimum cogitant: spẽs: & numerus: atq; modus. Nã & mẽs ipsa diuina prima spẽs est: & quælibet idea spẽs siue forma. Certus illic est numerus rũ formarum: tum i unaquaq; forma: eorum quæ sunt ꝓpria formæ. Certus est & modus siue mẽsura uirtutis & ꝓportio quędam: tum formarum i se uel ad formas: tum ad numeros numerorũ. Et si tria hæc rõne quadã inter se distinguũt/ in ipsa tamen spẽ siue forma & numerus continet & modus: sed rõne formali. Item in numero tum forma est tum modus cõditione quadã præcipue numerosa. In modo rursus atq; mẽsura similiter tam forma ẽ q̃ numerus/ ꝓportione ut ita dixerim mẽsurali. Quãobrem animi diuinorũ contemplatores/ q̃uis singuli cuncta cõspiciãt: atq; ament: alii tamẽ tã cognitiõe q̃ affectu/ad spẽm ipsã mox duo reliqua referũt. Alii uero ad numerũ simili rõne. Alii tandẽ ad ipsum modũ atq; mẽsurã. Ex primis quidem igeniũ ꝓuenit phicum: Ex secundis uero musicum. Ex tertiis neq; inferioribus amatorium. Tam &si tria hæc ingenia sic ferme inter se coniugata sunt: quẽadmodum spẽs numerusq; & modus: inuicem cõnectunt. Philosophus igit in excogitãdis numeris atq; mensuris spẽm ipsã atq; naturã potius admirat. Musicus ãt in naturis & modis atq; mẽsuris ad canoros numeros uehemẽter afficit. Amator deniq; modum ardenter in oibus mensurãq; sectat. Omnes sũmatim tres Plotinus ait ad sublimem pulchritudinem eleuari. i. ad diuinã mẽtem: quæ prima pulchritudo est: ipsius boni splendor æternus: in qua tum species: tum numerus: tum modus: quasi gratiæ tres se inuicem cõplectentes ad itegrã pulchritudinem plenãq; gratiã æque conducunt. Item aliũ inquit aliter atq; aliter excitari. Rursus postq̃ ad diuinã mentem: qui & mundus intelligibilis est/ surrexerint/ ibi ꝓ omnia idearum genera suo quodã ordine ꝓgredi. Tandem ex eo mundo egredi ad ipsum bonum: quod mundi illius principium sit & finis. Post hæc qua rõne ingenium musicum illuc tũ natura uergat: tũ arte feratur/ explanat. Natura. n. ad pulchritudinem est ꝓpensum: ita uidelicet/ ut per pulchras uoces ad proportionis pulchritudinẽ numerosã præcipue concitetur. Hic ergo docendus est/ id ipsum quod i uocum modulis admiratur/ non esse uocalẽ/ similem ue materiã. Alioquin ubiq; omnesq; sibi soni æque placerent: sed proportionalem potius numerosãq; rõnẽ quæ quasi forma quędã est i uocis soniq; materia. Quãobrem siquo pacto inde segregari materia possit/ taliscq; forma uel in se ipsa uel in mente restare/ forma tũc sola placeret: placeretq; magis: quoniã perfectior ibi ꝓportionis numerosæ rõ foret & absolutus unũ. Cuius gratia & ꝓportio placet. Ducẽdus igit a pulchra uoce ad pulchritudinem quę existit in uoce. Hinc rursus ad ipsam quæ in quadam penes rõnalem aĩam ꝓportione cõsistit. Deinceps ab hac & illa ꝓportione quæ sunt aliquid pulchrũ/ uel pulchritudo quædã/ ad ipsum huius ordinis pulchrũ/ ipsamq; pulchritudinem. i. ideã. Atq; ad ideam primo pulchritudinis numerosæ atq; uocalis. Deide ad simplicem pulchritudinis rõem: demũ ad ipsum bonũ/ ex quo pulchritudo. i. splendor ipsius & gratia ferme sic emicat: sicut ex intima sanitate: externa formositas. Atq; extimũ ex intima luce lumen.

Philosophicum: Musicum: Amatorium ingenium facile cõcurrũt. Cap. II.

i N secũdo libri capite ait: musicum sæpe cũ amatore & utroq; cum philosopho cõspirare. Nec imerito. Proximi. n. & situ & motu horũ adspirato res sunt/ Sol: Mercurius atq; Venus. Proximi rursum auditus: & uisus: & imaginatio seruẽs rationi. Item qui pulchrum naturaliter amat qua ratione pulchrum id amat ubiq; siue i uera rei cuiuslibet rõne: sicut philosophus: siue in his quæ spectant: sicut amator: siue i his quę audiunt: ut musicus. Reliqua huius capitis oĩa in cõuiuio de amore latissime ꝓtractamus.

Ingenium philosophicũ magis solutum est q̃ alia ingenia: & solo indiget duce ꝓ mathematicã disciplinã ad sapientiam methaphysicam. Cap. III.

t Ertium libri caput philosophantis ingeniũ educationẽq; describit. Hoc utiq; sicut & amatoris musiciq; ingenium ad pulchritudinẽ est natura ꝓpensum. Sed hoc interest q̃ musicus & amator pulchritudinẽ uenant in corpore. Qui uero natura philosophus est/ uidet quodammõ solutus a corpore/ quoniã & moderatiores habet affectus: & semꝓ tum resoluẽdo/ particularia i uniuersales redigit notiones/ tũ argumẽrando separatas causas inuestigat. Quãobrem non eo quidem indiget qui a materia soluat: sed qui soluto iam uolãtiq; igenio demõstret finem uiasq; certiores ostẽdat. De hoc aũt ingenio: & quibus disciplinarum gradibus sit ad sublimia ꝓducendum/ In quinto sexto septimo de Repub. satis agit. Quẽadmodũ. s. monibus instituit. & mathematicis instruit disciplinis quodãmõ a materna separatis: atq; ad methaphysicã deniq; ꝓducit facultatẽ.

Methaphysici officium est ꝓ omnia entia proficisci diuidendo: componendo. definiendo. demõstrando. Ac deniq; ultra entia progredi. Item quę sint entia/ quæ infra entia. Quid deniq; supra. Cap. IIII.

m Ethaphysicæ apud plerosq; pipateticos subiectũ est ens ipsum qua rõne ens. Sub ipsa eius apud illos ãplissima notiõe: in qua sane ad entia omnia est/ tum a materna separata/ tum materię coniuncta/ cõmune. Tam &si apud Platonicos methaphysicæ subiectũ latius esse uidet. s. aut ens atq; non ens/ aut ens saltem sibi competens habitudine prædictum: habitudine inq̃ tũ ad

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

id quod eſt ſuperius/tum ad id quod inferius ente. Superius quidem eſt ipſum unum atq; bonū/quod entis principium eſt & finis. Inferius aūt forma quelibet in materia trāſmutabilis ipſaq; materia. Sed forma hæc eſt entis imago: materia uero ipſius entis ē umbra Entia quidem uera Platonici nomināt ſubſtantias: in quibus uel non ē/uel nō regnat ꝓdiuitas ad non eſſe/ quod eſt entis oppoſitū: Vel non eſt inq̄ ſicut in ſubſtantiis a materia ſepatis uel etiā ſepandis. Vel non regnat inq̄/ſicut i mūdi ſphēris: in qbus ꝓfectio formę ſēp defectū materiæ ſupat. Per hæc oīa facultas ꝓgrediē metaphyſica. Quā Plato noīat dialecticā/logica utē tem ut inſtrumento. Logica enim circa dictiones/cōceptus/ propoſitiones/ſyllogiſmoſq; uerſaē. Metaphyſica uero circa res ipſas logicis interea machinis utens. Metaphyſici uero officiū eſt reſoluere: diuidere: cōponere: definire: demōſtrare: idq; agendo ꝓoīa entia ꝓgredi: ꝓcipue uero ad incorporea quoniā re uera ſint entia. Deinde ad ipſum unū horum principium atq; finē. Poſt hęc ꝓceſſū entiū cōtuen a ſūmo ad imū iterū ꝑ oēs gradus entiū redeundo. Demū redire ad ſūmum/ ibiq; qeſcere. Inter hæc āt quo pacto Platonica diuiſio fiat i tribus Plotini libris de generibus entis. Itē i parmenide ſophiſta/Politico/Philebo cognoſcere potes.

Metaphyſicus habet principia innata quidem in intellectu: ſed in rationem edit in actum & per regulas ueritatis redarguit ſophiſmata/ac regulas logicę tenet. Cap. V.

q Vintum libri caput docet itellectum ipſum qui ſemp exiſtit i actu. Simi literq; ſcientiarum omniū principia poſſidet/hæc tōni ad ipſum cōuerſæ aliquando tradere: ꝑ quæ fit aius metaphyſicus/ dum tō intellectu formaē & cōſumaē in ipſum. Præterea metaphyſicū ꝑ ipſam ueritatis regulā mendacia ſophiſtarūq; cauillationes deprehendere inquit/atq; redarguere. Minutas autē & quaſi litterarias logicæ regulas haud attente admodum meditari: Veritatis men qa & ipſos aiorum motus/& rerum inter ſe cōſenſionē diſſenſionēq; tenet: ideo ꝓpoſitionū uires atq; affirmationū negationūq; cōgruitatē nte diſcernere.

Omnes facultates a methaphyſica principia trahunt: ſine qua & ſcientię nō ſunt: & mores ſunt imperfecti. Cap. VI.

a It inſuper in capitulo Sexto cæteras facultates tum mathematicas/tum phyſicas/tū morales a metaphyſica principia ſummere. Itē metaphyſicā in materiales oīo uniuerſaleſq; admodum morū leges habere. Quas uelut geometra prudentiæ/uelut architecto tradit. Prudentia uero uirtutibus aliis quaſi in ędificando miniſtris. Concludit uirtutes alias eſſe ſine ſapientia imperfectas: atq; uiciſſim. Sapiētiam.n. reliquāq; uirtutem ſimul ferme pariter coaleſcere: Naturaliaq; in animo uirtutum exordia: accedēte ſapientia in uirtutes ꝓfectas euadere: ſiue ſapientia ante alias oriaē: ſiue cōtra. Nam undecunq; incepis: uirtus altera cōducit ad alterā. Deniq; exordium naturale in natura rōnali ad ſapiētiam uel prudētiā eſt oculus imperfectus: ſed ille quidem dexter: hic uero ſiniſter. Naturale rurſus ad alias uirtutes exordium: mos quidam dicit impfectus: Vtriuſq; uero uirtutum generis principium ab his maxime trahitur: quæ in mēte uel rōne uel etiā imaginatione naturaliter poſſidemus.

LIBER TERTIVS

De triplici ad mundum itelligibilem aſcenſu. s. per Muſicam: per Amatoriam: per Philoſophiam.

Ingenium Muſicum a proportione i uoce reducendum eſt ad proportionem pulchritudinemq; i mente. Cap. Primum.

q VAE nam ars uel itroductio uel ſtudium nos quo eūdum eſt reducit? Quod.n. ad ipſū bonū primūq; pricipiū peruenīendū eſt/cōceſſum ſit/ex multiſq; demōſtratū. Et ꝓfecto eiuſmōi demonſtratio reductio quædā extitit. Sed quē nā oportet eſſe hominē illuc reducendum? Atq; eū qui oīa uel plurima uidit: ut ait Plato: qui in prima genitura i uirtū futurū philoſophum: muſicum ue aut amatorem deſcēdit. Profecto philoſophus natura & muſicus & amatorius reducendi ſunt. Sed qs nā modus? Nunquid his oībus unus & idē/an potius ꝓprius ſingulis adhibendus? Eſt utiq; oībus ꝓceſſio duplex: altera quidem ꝓficiſcētibus: altera uero ad ſupa iā ꝓfectis. Prima quidē ab iferioribus aſcēdit. Secūda uero illorū eſt/qui iam i loco itelligibili ſunt: ubiq; fixere ueſtigia: oporteq; eos ultra ꝓgredi: donec ad ſūmū uſq; ꝓceſſerint. Qui certe finis tunc itinens cōtingit: quādo quis ad ſūmū itelligibilis mūdi puenerit: Sed ꝓceſſio quidē hæc i præſentia maneat. De aſcenſu & reductione prius conādū eſt dicere. Primo quidē diſtīguēdum eſt nobis iter hos uiros: exortū a muſico faciētibus/ Quis nā ſit natura. Ponendū ſane ipſū facile mobilē/ & qui uelut admirabundus ꝓpenſior ſit ad pulchrū: ſed non ſatis a ſeipſo moueri poſſit: Facile uero ab his quę occurrūt quaſi figuris incitari queat: Et ſicut timidi ſtrepitu: ſic ille ſonis harmonicis cōciteē: ꝓnuſq; ſit ad pulchrū. Quod apparet i ſonis: & fugiat ubiq; diſſonātiā: quod ue unū nō eſt i cantibus atq; numeris: numeroſū uero cōcinnūq; ſequaē. Quāobrē poſt ſēſibiles eiuſmodi ſonos/& numeros/& figuras: ſic ducere hūc oportet/ uidelicet ſepando materiā i qua ꝓportiōes eatūq; cōpationes ſūt/atq; ad pulchritudinē/quę i his ē/ reducēdo. Preterea docēdo illa/ad quæ uelut admirabūdus uehemēter afficiē/nō hæc eſſe: ſed itelligibilē potius harmoniā: & quod i ipſa pulchrum: & oīo ipſū pulchrū/ nō aliquod pulchrū rantū. Deniq; philoſophiæ rōnes ad hæc adhibēdo ꝑ quas ad fidē ꝓducaē eotū quæ ignorat cū tamē hēat. Quę uero rōnes ſint/i ſequētibus declarabimus.

Ingeniū amatoriū reuocandū ē a pulchritudine corporis ad pulchritudinē morum: deīde ſcientiarum: deīde mentis. Cap. II.

a Matorius autem i quē forte Muſicus incidit: atq; icidens uel ꝓmanet ibi/ uel preterit/memor ē quodāmō pulchritudinis. Sed qa ſeorſū ē ab ipſa/ nō poteſt ꝓdiſcere. Perculſus āt a pulchris/quę aſpectui patent/circa ipſa uehementius cociaē. Docere itaq; hunc oportet/ne circa corpus unū quaſi cadēs ꝓnior reuoluaē: ſed ad oīa rōne ꝑſuaſus nte ſe cōferat corpora. Cōſiderās quod i cūctis ē idē/& aīaduertēs ipſū a corporibus eſſe diuerſū: & alūde ꝓcedere aliſq; magis meſſe: q̄lia ſūt pulchra ſtudia legeſq; pulchrę. Circa.n hęc amatoris ſtudiū

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

ad res ícorporeas amandas iam aſſueſcit. Oſtẽdendum præterea í animis etiam & ſcientiis & uirtutibus pulchritudinem eſſe: ac pulchritudinem í cũctis unam: quo ue modo adueniat. Deniq; a uirtutibus ad ítellectũ atq; ipſum ens pueniendum eſt: ubiq; iter ad ſublimia pagendum.

Ingenium phicum natura ſolutum eſt a materia: Ac ſolo ídiget duce ad diui nam pulchritudinẽ ꝓ certos diſciplinarum gradus. Cap. III.

p Hiloſophus autẽ natura promptus eſt/& uelut alatus: neq; ídigens ſepa tione: quẽadmodũ hi quos paulo ante memorauimus/ad ſupa uidelicet cõcitus/ambigens ãt/ ideoq; dũtaxat ídiget demõſtrante. Quãobtẽ ope pretiũ eſt/demõſtrare iptimis/ac ducere hominẽ/natura duci uolentem/atq; iãdiu ſolutũ. Adhibẽda ergo ſunt mathematica: qbus ícorporea cogitare & credere cõ ſueſcat. Facile nãq; ꝓcipiet: quippe cũ diſcendi ſit auidus: & igeniũ naturali uirtu te generoſum ad uirtutum ꝓfectionem oportet ꝓducere: poſtq; mathematicas rõ nes dialecticas ttadere/ac dialecticum prorſus efficere.

Dialectica. í. metaphyſica totã entiũ latitudinẽ contemplaẽ atq; ultra ꝓgrediẽ: & logica utitur ut iſtrumento. Cap. IIII.

q Væ nam eſt dialectica/quam oportet etiam prioribus adhibere. Eſt utiq; habitus qui rõne de unoquoq; poteſt dicere quid ſit unũquodq;: & quo ab aliis differat: quo ue cõueniat. Præterea quomõ & ubi ſit quodlibet: & ſi eſt: quid eſt: atq; entia quot ſint: & nõ entia rurſus/ſed ab entibus alia. Eadẽ hæc & de ipſo bono diſputat/& de nõ bono/& de his quęcũq; ſub bono/& quę ſub boni cõtratio. Itẽ qd ſempiternũ: quid ue nõ ſẽp. De oĩbus inq̃ nõ opinione/ ſed ſcięntia ttactãs/ab errore q circa ſenſibile accidit uacans/ítelligibili prorſus ad hęret: circaq; ipſum diligenter agit/falſo poſthabito: nutrięs aĩam í ipſo ueritatis cãpo/freta uidelicet diſtinctione Platonica ad diſcretionẽ idearũ ſpẽrumq;/& ad quodlibet definiendũ/& ad prima genera: & quæ ex illis ſunt ítellectuali texens & cõplicans tõne: quouſq; p itelligibile rotũ ꝓgrediaẽ: Ac rurſus reſoluẽs í illud/ ad quod ꝓceſſerat ab initio. Tum demũ qerem agẽs/utpote quæ quatenus illuc puenit/quietẽ aſſeqtur: haud ulterius circa plurima ſatagens/ſed í unum redacta proſpicit eã quæ logica nominaẽ: circa ꝓpoſitiones ſylogiſmoſq; occupatã pide ac ſi ſcribẽdi notitiã alteri cuidam arti cõcedat: Quorũ quædam neceſſaria: & at tem antecedentia cenſet: Iudicat uero ipſa ſicut & cętera: & alia quidẽ eorũ utilia: alia ſupflua putãs: & ad facultatẽ apperentẽ hæc ꝓtinentia.

Metaphyſicus accipit ab intellectu principia & per regulas ueritatis tum redar guit ſophiſmata/tum logicæ regulas comprehẽdit. Cap. V.

a T unde prĩcipia hæc habet ſcięntia? Intellectus forte prĩcipia dat pſpicua: ſi qua aĩa poſſit accipe. Deinceps uero aĩa cõponit copulatq; & diuidit quo uſq; ad pfectũ puenerit intellectũ. Eſt. n. hæc ut ille ait putiſſimũ ítelligẽtiæ atq; ptudẽtiæ ſiue ſapiẽtiæ. Neceſſe eſt igiẽ cũ ſit habitus præſtantiſſimus eorum qui ſunt in nobis/circa ens/ præſtantiſſimumq; uerſari. Prudentiam quidem ſiue ſapiẽtiam circa ens: intellectũ uero circa id quod ente ſupius. Quid igiẽ philoſo phia/præſtãtiſſimũ proculdubio. Sed nunq̃d idem philoſophia atq; dialectica? Profecto philoſophię pars præſtãtiſſima dialectica eſſe uideẽ. Nõ. n. exiſtimandũ eſt hanc eſſe philoſophi inſtrumentũ. Siquidẽ nõ nudas ꝓpoſitiones reſpectuſq; continet/ſed circa res ipſas uerſaẽ/& quaſi materiã habet entia. Via ramẽ ad ipſa ꝓgrediẽ: res ipſas una cũ notionibus habens. Mendacium uero & ſophiſma acci denti quodã reſpectu cognoſcit: alio uidelicet hoc inferente/ ipſa iudicãs ut alie num/cognoſcẽs mẽdaciũ ꝓ uera quę poſſidet/quotiẽs quis illud obiicit quaſi ſit præter regulam ueritatis. Quod ergo ad ꝓpoſitionem ꝓprie ſpectat/fere nõ no uit. Litteræ. n. ſunt. Cognoſcẽs aũt uerum/cognouit ipſũ quod ꝓpoſitionem uo cant: cõmuniterq; cognouit aĩæ motiones. Quod ponit: quod ue aufert: ac ſiue id aufert quod & ponit/ſiue aliud. Item utrũ alia/an potius eadẽ iter ſe afferaneẽ/ quaſi more ſenſus attingens: Alten uero facultati hæc plurimi faciẽti concedens exactam in iis diligentiam.

Metaphyſica dat regulas cæteris facultatibus tum ſpeculatiuis /tum moralibus. atq; ſine illa & ſcientię non ſunt: & mores ſunt impfecti. Cap. VI.

p Ars igiẽ hęc eſt honorãda. Habet. n. philoſophia alias iſup facultates: Nempe naturã etiã ſpeculaẽ/auxilium a dialectica ſumens/quemadmo dum etiã arithmetica cętetę artes utunẽ: ipſa uero pricipia ꝓpius trahit a dialectica. Facultas quoq; de moribus ſimiliter cõtemplaẽ quidẽ inde: adiun git uero habitus exercitationeſq; a qbus habitus ipſi ꝓficiſcunẽ. Rõnales quoq; uirtutes habẽt habitus/& tanq̃ ꝓpria iam/quæ inde ducũt. Et. n. cum materia ha bẽt plurima. Et alię quidẽ uirtutes ratiocinatiões habẽt í paſſionibus ꝓprius atq; inſup actionibus. Prudẽtia uero eſt præcipua ratiocinatio quædã. Et circa magis uniuerſale uerſaẽ. Cõſiderat etiã nunq̃d in præſẽtia cohibendũ ſit abſtinendũq;/ an in poſterum: an oĩo melius aliud. Et quę uiciſſim cõſequanẽ/quæ nõ/aĩaduer tit. Dialectica uero & ſapiẽtia etiã uniuerſali imaterialiq; tõne oĩa in uſũ pruden tiæ ꝓfert. At utrum poſſint ifenora eſſe ſine dialectica atq; ſapiẽtia queri poteſt. Forte admodum imperfecte. Fieri uero poteſt/ut abſq; iis ita ſit ſapiens atq; dia lecticus. Vel non utiq; ſic contingit: Sed uel prius uel ſimul coaleſcũt. Et forte ali quis naturales uirtutes habebit/ex quibus & perfectę fiunt/adhibita uidelicet ſa pientia. Poſt naturales ergo ſapientia prouenit: Deinde mores ꝓficit: Vel potius exiſtentibus naturalibus concreſcunt iam ambo/ſimulq; tandem ꝓficiuntur. Aut forſan anticipãs altera alteram ꝓficit. Omnino enim naturalis uirtus ipſectũ hẽt oculũ atq; morẽ: Et principia plurimum ab iis quæ habemus utriſq; cõiungunt.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN LIBRVM DE FOELICITATE

Summa totius libri. Beatus eſt qui ſola mente uiuit.

l Ibrum de fęlicitate ab ea ſentẽtia in qua oẽs conſentiũt/exordiẽ. Fęli citatẽ ſane oẽs eſſe bene uiuere predicant. Quoniã uero quid uita ſit/

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

& quid bonum prorſus ignorant: ideo quotiens definiunt bene uiuere: totiens errare coguntur. Quorum errores Plotinus ī primo & ſecundo libri capite deprehendit: nos uidelicet admonens/ ut ab ipſa diffinitione diſputationis initium faciamus. Itaq; ī tertio libri capite uitā/& bonū fēlicitatēq; deſcribit. In quarto dubitationes obicit atq; ſoluit: quærēs utrum homini beata cōpetat uita. Itē qua rōne rurſus utrū īpediri queat: Interea ſignificās īpediri nō poſſe. In ſequētibus deīde capitibus ſimiles quæſtiones adducit/ ac deniq; ſoluit: Ex oībus uidelicet cōprobans eum dūtaxat eſſe beatū: qui ſola mēte uiuens totus iā ſit itellectus/ nulla ex re alia pendēs/ q̄ ex itellectu diuino: ipſoq; bono rerum oīum principio: atq; fine. Hoc libri totius eſt inſtitutum.

Variæ opiniones quid ſit bene uiuere. Cap. Primum

p RIMVM itaq; caput p ambages uerſat eos/ qui ignorātes quid ipſa uita ſit: quid ipſum bonū bene uiuere intenm definire cōtendunt/ dicentes uidelicet: bene uiuere eſt uitam ſine īpedimēto trāſigere. Item bene ſe habere. Rurſus ꝓprīū opus ꝓficere. Præterea finē cōſequi ab appetitu naturaliter exoptatū. De hinc trāquille uiuere. Deniq; ſecū dū naturā uiuere. In his itaq; oībus eo deducit ueræ definitionis ignaros/ ut abiectiſſimis quibuſq; beſtiolis/ imo etiā plātis diuinū beatitudinis donū cōcedere cōpellant: & quibus minimum ineſt uitę/ fēlicitatem. i. ſummum uitę tribuere.

Sicut in primo ſic in ſecūdo falſas opiniones agitat: & ex eis ueri aliquid eligit. In quo nota de ſenſu ī aīalibus atq; plantis. Cap. II.

i N ſecundo libri capite dum idē ferme efficit quod in primo tentat īterea ex aliorum erratis ſiue dubiis nō nullas ad uerā beatitudinē inuenīēdam coniecturas paſſim aucupari. Dixerāt aūt fēlicitatem eſſe affectionē quandam naturæ: ſecundum quam aliquis bene ſe habere dici ſolet. Poſt hęc nō nulli inter eos negant ineſſe plantis fēlicitatem: q̄uis aīalibus cunctis attribuant. Hinc Plotinus ait. Qui negāt fēlicitatem plantis/ q̄a nō ſentiant: uidēt etiā quibuſdā aīalibus negaturi. i. oſtreis & ſimilibus: quæ uix ſētire uidēt: ac ferme eodē modo ſentire pfectiores plātas Pythagorici putauerūt. Vt ſūmus ī plantis gradus cū animalium infimo cōgruat. Quin etiam in plantis eſt diſcretio ſexus: & ꝓpe ſitæ cōiuges plantæ fęcundius pululāt. Et neſcio quo ſenſu humorem uerſus uergūt atq; calorem: & uiolētius amputatę uel tractatæ ſiccant: Senſum uero duplicē eſſe putamus. Inferiorem q̄dem quo nō natura rei uel qualitas ulla diſcernit. Sed affectio quedam tantum inde illata ſentitur: Qui et ſtupidus ſenſus eſt uelut in dormiētibus plātiſq; cōueniens. Superiorem uero qui & naturā qualitatēq; pſentit aīaliū ſolūmō ꝓprius. Sed ut redeamus ad illos q̄ affectiōem quādā ſiue habitum corporeæ præſertim naturæ conuenientem foelicitatem eſſe dicebant: illi ꝓfecto non recte adimebant foelicitatem plantis/ q̄a nō haberent ſenſū: quoniā eiuſmōi habitus ſimiliter eſt etiā ante ſenſum. At ſi dicant ſūmum bonum nō in tali quodam habitu/ ſed ī ſenſu & cognitione cōſiſtere/ inde ꝓtinus refellent: quoniam ſi ipſa ꝓpria boni ratio in ſenſu cōprehendat/ certe quicquid & q̄ocūq; ſentiatur/ bonum eſſe ꝓbabit. Cōtra uero cōtingit: ſæpe. n. ſenſus actionē/ & huiuſmodi cognitionē reſpuimus: quādo uel eſſe aīaduertimus: uel timemus nobis fore moleſtam. Proīde ſi rurſus addiderint mixtū ex habitu eiuſq; pceptione ſūmū bonū eſſe/ iterum conuīcentur. Quia ſi indifferēs aliquid ad ipſum bonū cū altero ad idem īdifferēte iungat/ non ex ambobus bonū ipſum cōficiet. Si ergo cōcedant utrūq; ad bonū ſe indifferēter habere/ ſūmum ex eis bonū minime reſultabit. Forte uero dicent certū quendā habitum eſſe ſūmum bonū. Sed quādo cognoſcitur eſſe preſens. Ad hęc ita Plotinus argumētat. Bene uiuere alicui cōpetit/ nō ex eo ſolum q̄ tale quiddā adeſſe cognoſcat: ſed ex eo potiſſimum q̄ uere iudicet eſſe bonum. Sic. n. dūtaxat uere fruet tanq̄ bono. Iudicare uero de natura & rōne boni/ nō ſēſus iam officiū eſt: ſed rōnis atq; mētis. Nō ergo uel habitus uoluptarius uel ſenſus eiuſdē: ſed rō atq; mens cauſa ē bene beateq; uiuēdi. Profecto affectio naturę corporeę cōſentanea/ ſiue uoluptas eiuſmōi aliq̄d eſt rōnis exps. Hoc aūt ipſo & rō & mēs uelut iudex & auriga præſtātior eſt. Si præſtātior ē: ergo naturalis præcipuaq; ipſius actio ad præſtātiorē dirigit finē. Quinetiā qui animalibus oībus uel etiam plātis attribuūt bene uiuere: hi certe dū addunt: hęc bene uiuere quādo certo modo affecta pfectius uiuunt/ uaticinari uidēt/ ſenſualē uegetalēq; uitam/ nō quatenus ſimpliciter talis eſt: ſed qua rōne aliquādo melius uiuit bene uiuere: quaſi ſup talē uitā nō ſemp pfectā/ imo & ſēp īpfectā/ ſit alia quędā ſēp perfectiſſima uita. Qui ergo circa perfectius uiuēs. s. rōnale fēlicitatem ponūt/ rectius iudicant. Sed uirtus ipſa rōnalis nō ideo neceſſaria eſt: ad beatos efficiēdos q̄a cōparet quæ primis naturæ corporalis īcitamēnis neceſſaria ſūt: nā & ſine hac uel cōparari uel adeſſe poſſūt. Itē ſic natura rōnalis ſeruiret tantū īferiori naturæ: quod eſt abſurdū. Oporteret. n. naturā ſupiorē habere etiā ſuprius officiū atq; ꝓprium ad ſupiorē finē ꝓprie ſibi cōducēs. Et ſicut natura corporea ſēſualiſq; ſuū quādoq; finē cōſequit: ſic illā aſſequi ſuū: neq; pfectionē eius cōſiſtere ī eo quod circa impfectiora uerſet: ſed circa pfectiora ſiſup q̄ ipſa rō ſit. Quicqd. n. pficiēdū eſt uirture/ & adeptione cuiuſdā ipſo pfectioris tantū pficī poteſt. Deniq; cū naturalis rebus corpori conſentaneis ipleri nunq̄ poſſit: neq; unq̄ in taliū poſſeſſione quieſcat: cōſtat ipſam ī alio atq; preſtantiore ordine collocari: & aliunde. s. ex alto perfici fieriq; beatam.

Vna uita eſt ſumma. s. intellectus ſummus. Aliæ per multos gradus inde depēdent. Cap. III.

t Ertium libri caput iā definit aſſerens ſi in oībus quę uiuere dicunt/ eadē eſſet rō & ęqua uitæ cōditio: oīa æque ad beatā uitā aliquādo peruēturа. Sed cū nō ita res ſe habeat: imo uero uita uera ſit itellectus: aliæ uero imagines uitę ſint: ī eo ſolū uitā eſſe beatā. In aliis aūt uideri quaſdam fēlicitatis imagines: Rōnem quoq; eſſe itellectus imaginē. Ergo qui ī ea fēlicitatē collocāt/ rectius quidē q̄ cæteri ſentiūt: Siquidē rō eſt ꝓxima mēti/ non tamen rectiſſime iudicāt. Cū. n. tō uerſet ī motu/ nō ꝓprie ad eā ptinet finis ultimus: qui tanq̄ ſūma quies diuerſus admodū eſt a motu. Præterea uita beata eſt ipſa uita & abſolutiſſima uita. Qui uero dicūt fēlicitatē nō eſſe ſimpliciter uitā! ſed quēdā rōnalis uitę habitū/ primo q̄dē negāt uitā beatā eſſe ipſā uitā. Deīde ī accidētali q̄dā q̄lita te eā collocāt. Rurſus ī diſcurſiōe: quæ dū ſēp uerſat ī motu/ nunq̄ ē uita penitus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

absoluta. Cõcludit ergo Plotinus beatã uitã circa aliã uitę ſpẽm eſſe ponendam. Aliã inq̃ a ſenſuali: aliam quoq; a rationali. Sed iterum corrigit ſeipſum q̃ dixerit ſpẽm. Non. n. uult ītellectũ ipſum ī eodẽ genere cũ planta uel ſenſu uel rõne connumerari: &. q. ſpẽm quãdã una cũ his p differẽtias ſpeciales ex æquo diſtribui. Sed ipſum ītellectũ eſſe ipſam uitã/uiuentiũ oĩum principiũ & exẽplar: cætera uero uiuẽtia p diuerſos gradus inde manare/rõnale primum: deĩde ſenſuale: deniq; uegetale: ea tamen cõnexione/ut ī aĩali rõnali ſit etiam non nihil ītellectuale. Rurſus ī ſenſuali rõnale nõ nihil. Item ī uegetali aliq̃d ſenſuale. Deniq; ī miſtis uitale aliq̃d atq; uegetale. Sic. n. & pricipii fęcũditas declarat̃: & ſequentium ſeruatur conditio: & uniuerſum undiq; pfecte cõnectit̃. Sed iam ad ipſam uitam mentẽq; uitamq; beatam diſpoſitis gradibus aſcendamus.

Idem eſt prima eſſentia: prima uita: primus intellectus.

i Nĩ ipſo rerum ordine cernimus eſſentiam anniti ad uitã/quatenus quicq̃d eſt ad motũ generationẽq; inclinat̃. Motus uero & generatio uitale aliq̃d preſe ferunt. Item uitã ad cognitionem anniti/quatenus quod uiuit in ſe formas generat/qua ī re cognoſcentem imitat̃ naturam: quæ in ſe formas cõcipit cognoſcẽdo. Hinc patet uitã eſſe pfectionẽ eſſentiæ: cognitionẽ uero uitę pfectionem. Quanq̃ totũ hoc ſub rõne uitæ cõſiderari poteſt. Videtur. n. & eſſentia eſſe quædã uita naſcens & cognitio/præſertim intellectualis eſſe uita prorſus adulta. Videmus pterea horũ trium ueſtigia quædã p omnia quę ſunt extendi. Vbiq; eni ſub rõne formæ eſſentię ueſtigium reperitur: Siq̃dem unũquodq; p formã eſſe uidetur. Item ſub eadem rõne uitæ ueſtigiũ: Siq̃dem p formã inclinatio fit & motus atq; generatio. Rurſus eadẽ rõne ueſtigium apparet intelligẽtiæ. Quippe cũ p formã ubiq; ſit ordo/proprium intelligẽtiæ ſignũ. Cum ergo p unũ aliq̃d. i. p formã/tria hæc p omnia porriganť: neceſſe eſt unã eſſe primã oĩum formã: Quæ quidem ipſamet ſit eſſentia prima: & uita ſimiliter/& intelligentia prima. Nã iccirco p unum formę munus/tria hæc p omnia ꝓtendunť: qa una ſup omnia extat forma: tria hęc ī ſe ipſa cõplectẽs. Iam uero q̃ prima forma ſit eſſentia prima/ex eo patet/q̃ p formã eſſentia paſſim & eſſe ꝓducit̃: atq; ubi plus formæ/ibi maius eſt munus eſſendi. Item q̃ eadem prima ſit & perfectiſſima uita/ necnõ perfectiſſimus ītellectus inde coniicimus/q̃ & uita eſſentię & ītellectus uitę pfectio eſt. Igitur cũ ſũma pfectione eſſentiæ ſũma cõcurrit uitæ intellectuſq; pfectio. Preſertim cum eſſentia pfectiſſima propriũ actum habeat pfectiſſimum: uita uero ſit actus eſſentię. Item abſolutiſſima uita pfectiſſime moueat̃. Id uero nihil aliud ſit q̃ per intelligentiã in ſe reuolui. Proide quẽadmodũ ī mũdo ſenſibili/ qui mũdi ītelligibilis eſt imago/eſſentia quaſi materia p uitã format̃: & uita ſimiliter p ītellectũ/ ſiue qualẽcũq; cognitionẽ/quæ ītelligẽtiã repreſẽtat: Sic ī mundo ītelligibili ītellectus qdẽ eſt actus q̃dã uitæ: uita uero eſt actus eſſentiæ. Quoniã uero tria hæc apud nos formali quodã ordine ĩter ſe diſtigunť/iccirco rõne quadã diſtinguntť: & ibi ubi prima forma totius formalis ordinis principium eſt & exẽplar & finis. Diſtigui uero hæc & ibi quodammodo coniectamus/ex eo q̃ apud nos/& ſi tria illorum ueſtigia ſunt ubiq;: in rebus tamen quę pleriq; eſſe tantum dicunt expreſſius eſſentiæ q̃ uitæ uel mentis apparet indicium. In his autẽ quæ ſolum dicunť uiuere/certius uitæ q̃ mentis ueſtigium nobis occurrit. Et quoniam eſſentia illic quoq; uelut informe quiddã uideť/ſi compareť ad uitã/ & uita ſimiliter/ ſi cõparetur ad mentẽ: informe uero ſeipſum formare non poteſt. Iccirco ſupens ipſum in quo tria hæc cogitanť/regnat ipſum unũ atq; bonũ: cuius uirtute & eſſentia in melius ꝓficit/dum ꝓdit in uitã: & uita ī melius/ dũ in mentẽ prorſus abſoluitur. Hæc itaq; mens eſt uita beata. i. uita ipſius boni uigore ad ſummũ ſuæ naturæ appetionemq; pducta/reflexa in ſe/cõuerſa ī ipſum bonũ/ atq; exuberãte illic bonitate repleta. Ipſũ uero bonũ/ac ſimpliciter unũ/nõ eſt eſſentia. Vita ītellectus/p modum formæ/ſed excellẽtius admodũ ideſt p cauſæ rõnẽ. Quod aũt proxime ſit ſub bono/tria hæc eſt p formã. Anima deinceps tria hęc eſt participatione uera. Quod aũt aĩę rationali ſubiciť/participatiõe quadã imaginaria/ tria hæc eſſe ceſerur. Sicuti lux: lumen: ſplẽdor in cęlo quidẽ inuiſibili ſunt p cauſę rõnẽ: in cęlo uiſibili p modũ formæ. In ęthere participatione uera. Subide uero cõditione prorſus imaginaria. Proculũ uero tria hęc uolentẽ tres eſſe ſubſtãtias/& eſſentiã quidem uitæ ſupiorẽ: uitã uero mente pręſtãtiorẽ/nõ facile cõprobamus. Sic. n. oportet & horũ ueſtigia ſimiliter ſe habere. s. q̃ ſolũ eſt excellẽtius eſſe uiuente. Rurſus quod eſt uiuitq; dũtaxat eſſe intelligẽre pręſtantius. Nos ergo dicemus nobiliores huius ſubſtãtiæ dotes paucioribus cõuenire: minus uero nobiles cõpetere pluribus. Multa. n. ꝓfectaq; ī rebus exigit̃ prępatio ad donũ pręſtãtius capiẽdũ.

Ipſe intellectus eſt ſummum uitæ

u Iam cõmuni notione deſcribimus primũ quendã eſſentiæ eſſeq; ipſius exitum in actũ eius. Atq; ipſũ primũ eius actũ & quaſi motũ intimũ & perẽnem omniũ pricipiũ motionũ. Quo efficit̃ ut actus motuſq; ubiq; ſit uitę ueſtigiũ: Ac pfectior motus & actus ſit expreſſius uitæ pfectionis idiciũ. Cum uero ſũmus uitę gradus ille ſit/in quẽ ueluti finẽ motus oĩs uniuerſi cõtendit. Intellectũ ipſum eſſe ſũmã uitã ex eo conicimus/q̃ uniuerſus mũdi motus ī formã ītellectualẽ deniq; deſinit/exordiẽs quidẽ generationẽ a formis elementorum: deĩde admiſtorũ formas: ſubide plantarũ: dehinc aĩalium deniq; ꝓuentens ad ipſam hominis formã intelligẽtię iam participẽ. Similiter in ipſa generatione hominis ī matrice a forma miſti ad quandã plantæ formã: ab hac ad ſenſualẽ: ab hac ad intellectualẽ fit ꝓceſſus. Mitto q̃ uniuerſus mũdi motus/totaq; generatio ad cõem totius ordinẽ & pulchritudinẽ ꝓficiſcit̃. Quę quidẽ certa ī rebus eſt itellectus imago. Idem quoq; artes imitari conanť: icohãtes quidẽ opus ab iſtrumẽtis atq; materia: deſinentes deniq; in artificioſam formã intellectualis artis imaginem. Cum itaq; finis ultimus ī ordine motionũ quaſi uitarũ appareat ītellectus: quis nõ uideat ſũmam uitã intelligentiã eſſe ſũmã? Ipſãq; mentẽ eſſe efficientẽ & exemplarẽ cauſã uniuerſi. Quippe cũ mẽtis ipſius uirtute oĩa uelut ad finem/ad ipſã mẽtis ſimilitudinẽ p uiribus rediganť. Hæc igit̃ ipſa uita eſt. Nulla uero pręter hãc eſt uita ſimpliciter: ſed quędã potius participatio uitæ. Cuius imago quędam ẽ uita rõnalis. Vitæ uero rõnalis imago ẽ uita quæ dicit̃ ſenſualis. Huius ãt uegetalis uita ſimilitudo uideť. Vegetalis deniq; uitæ ueſtigium eſt forma quælibet ī materia/dũ inclinat̃ & iclinat ad motũ: dũ generat quaſi more uiuẽtis: dũ refacit atq; condenſat: in qbus augumẽti apparet & decrementi conditio. Fit ergo deſcenſus a ſubſtãtia uitæ ad imagines/ deinceps alias atq; alias & ueſtigia uię pinde ac ſi artifex ipſe uiuẽs/ſui ipſius ſtatuã ſimillimã fabricet: & hãc deinde

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

referat in pictura: pictamq; imaginē ſpeculo rurſus obiciat/unde ultima quædam appareat ſpecularis imago. Solus hic artifex homo ē. Nulla uero imaginū erit homo. Solus ſimiliter itellectus ē uita: quę uero inde poſterius deinceps poſteriuſq; fiunt/imagines quædā uitę potius q̄ uitæ cenſentur. Nō ſolum quia longo quodam interuallo ab ipſa uita degenerant: Sed quoniā nō nihil morti ſimile habere uidentur āmixtum: dum & i aliquo uite gradu deficiunt: & priuationē quādam ſubeunt a potētia in actum atq; uiciſſim tēpore trāſeuntes & ignorātiam obliuio nemq; patiunt. Proīde quo motus exterior eſt/eo iudicatur & uita iam facta debilior/quaſi ab ipſo ſuo fonte digrediēs. Elementa quidē & miſta mouent extra/ & in ſepata ſolum materia generāt. Plantæ uero iam mouent intrinſecus/ & in cōiuncta materia gignunt. Senſualis deinc aialium uirtus pręter eiuſmōi genituā formas imaginādo cōcipit in ſeipſa. Rationalis deīde uirtus non quēadmodum imaginatio ſuæ conceptionis initia mutuat a ſenſibus: ſed ex ſemine iam intimo contrahit. Conceptūq; ſuum aiaduertendo complectit. Ipſe denq; intellectus ita iam gignit i ſe/ut ſe quodāmodo appareat genuiſſe. In quo. n. eſſe/uiuere/intelligere/re ipſa ſunt unum/hic dum itelligit ſemetipſum/interim neſcio quid eſſētia le atq; uitale in ſeipſo gignere/uel expedire/uel cōſeruare uideť. Ex his omnibus colligere poſſumus intimā maxime pfectāq; motionē generationemq; i mente uigere: ideoq; pfectiſſimā eſſe uitam. In mente inq̄ diuina/primo atq; p ſe: in noſtra uero ꝓxime atq; p ipſam. Beatam itaq; uitam eſſe putamus/non uitam quidem talem aut talē/quaſi additamēti alicuius egenā: ſed uitā ipſam ſūmo uiuendi gradu uigētem. Vitā inq̄. i. actū eſſentiæ primæ directū naturaliter in ipſū bonū: atq; ita pfectū. Atq; in hoc ipſo pfectionis gradu/ſimul & intellectū fieri cogitamus/ uitāq; ipſam ipſo itellectu protſus abſolui. In hoc aūt intellectu idē eſt uiuere/intelligere/uelle/q̄uis i natura rōnali aliud ſit uiuere/aliud cogitare/aliudq; eligere. Sicut & in celeſti lumine/idē eſt lucere/micare/calere: q̄uis i noſtro hoc aeris lumine aliud ſit fulgere/aliud refulgere/aliudq; feruere. Quę. n. natura īferior p diuerſa facere cogit̄/eadem p unum explet natura ſupior. Quēadmodum quæ inſtrumentis quinq; ſenſus exterior agit/eadem uno quodā imaginatio ꝑagit. Et quæ pluribus ſinguliſq; formis imaginatio machinat̄: ratio una quadā uniuerſali ſpē colligit. Poſtremo quæ ratio ꝑcurrit actu multiplici: intellectus uno ſtabiliq; cōſequit̄ actu: imo actu ꝑpetuo poſſidet. Huius itaq; uiuere eſt itelligere: huius itelligere uelle: uel ſiqua forſan i uoluntate diſtinctio fit: eodē tamē naturæ ſuę (ut ita loquar) iſtinctu/dum ad bonū nitit̄/naturaliter uelle dicit̄: dum aſſequit̄ bonum/ dicit̄ intelligere. Rurſus dū bonū cōſequutus amplectit̄/uelle iterū iudicat̄. Hęc uita prima/primaq; mens/paterno ſemp bono pfruēs/beata uita cenſet̄. Hic quoq; mēs quęlibet ꝑpetuo fit beata mēti primæ/ac p illā bono ſemp inhęrens. Hinc & ratio totiēs euadit fęlix/quotiēs ſuę mēti/perq; ſuam diuinæ mēti coniungit̄.

Rationalis natura poteſt conſequi uitam beatam: quando. s. intellectu formatur & agit. Cap. IIII.

c Vm igitur uita beata ſit pfecta uita: perfecta uero uita ſit intellectus uerus actuq; pfectus. Quęritur deinceps utrum homo. i. anima rationalis ſua ipſa rōnali potentia/hanc mentē/hanc uitā cōſequi poſſit. Huic igit̄ quęſtioni in quarto libri capite reſpondetur: aliquando conſequi poſſe. Quod quidem in theologia & in libro de mente latius aperimus. Vis hæc tōnalis duos præcipue habet actus: intuitū. s. atq; argumentū. Intuitu quidē formas a materiæ cōditionibus reſoluit & abſtrahit: atq; a ſingulis imaginatiōis formis ad uniuerſales ſe recipit formas: rurſus ad uniuerſales magis/donec ad cōmuniſſimas pueniat formas ipſius iam itelligētiæ ꝓprias: ubi finē facere uideť in mēte: a qua etiā argumēti uirtutē ducit/dū principales ſciētiarū artiūq; regulas intellectui naturaliter inſitas ſibi ipſi præſcribit tanq̄ argumētandi principia. Sic itaq; & intuēdo finē ſiſtit i mente: & argumentādo trahit a mente principiū. Et merito/quoniā uelut poſterior naturaliter ide depēdet. Finis itaq; rōnis eſt pro uiribus mēte potiri. Hinc ergo quotidie nitit̄: q̄tū nō impedit̄/magis gradatim/magiſq; mēte formari. Cū uero potētia hæc tanq̄ ſpēi huic naturalis nō ſit inanis/mentem quādoq; aſſequi poteſt: eādemq; uirtute deinq; perfici/qua & quotidie proficit. Cū uero potentia rōnalis ad ideales itelligētiæ formas & regulas iā ꝓceſſerit: tūc uelut materia quędam ipſa mente formabit̄ quaſi forma: & ſub mentis actu iā ager: Atq; ita demū illius uita uiuet/uiuetq; beata. Quod ſi hac i uita tanq̄ occupata diuerſis acquirere nequit/ adipiſcet̄ i altera: & ille citius conſequet̄: qui ſe ad id propenſius cōparauerit. In Plotini uerbis notabis intellectū quendā eſſe intimā propriāq; ipſius aiæ partem. Ac prius q̄ ratio tota conuertat̄ ad mentē/adhuc in aia eſſe intellectū atq; rōnem/tanq̄ duas animę partes. Poſtq̄ uero cōuerſa fuerit/intellectū nō amplius eſſe partem: ſed aium ipſum eſſe tūc itellectū/qui certe aius nō prius eſt fęlix/ niſi totus actu itellectus euadat. Ferme ſicut ſublimis aer ſub ſphera ignis eſt igneus/ agitq; ut ignis. Quinetiā neq; homo eſt: niſi itellectum ſaltem habeat i potentia. Quod quidē ꝓp aialia bruta dictum arbitror: in quorum imaginationibus ſiqua argumētatrix ineſt/nequit tamē mēte formari. Cum. n. ꝓprię mētis formę ſtabiles oīo & cōmuniſſimę ſint/mento imaginatio bruti p formas ſuas & particulares tātum/& mobiles nunq̄ poteſt mente formari. Rō uero p formas ſuas quāuis quodāmō mobiles/tamē uniuerſales poteſt ad itelligētiæ formas quādoq; produci. Poſt hæc diſputat eiuſmōi fęlicitatem ꝓp curā aialis eiuſq; cōmoda minime perturbari: quippe cum aius ſic affectus aial nō eſſe ſui partem exiſtimet: ſed aliquid uel ex eo factū uel ſuæ prouidentiæ cōmendatū. Affirmat aūt inter hæc Plotinus aium ſic affectum/ſibimet bonū exiſtere. s. p intellectualē formā/quā nuper rōnalis aius eſt indutus: indutus inq̄ ſub itellectu ꝓprio. Quēadmodum & ꝓprius intellectus ab initio diuinū induit̄ intellectum. Atq; oīo p intellectum & ꝓprium & diuinū aius ipſo bono ꝑfruit̄. Quod quidē in ſe ſimpliciter bonū eſt/in itellectu uero eſſentiale/uitale/intellectuale/intelligibile bonum.

Quę Peripatetici obiciant.

q Vintum libri caput ſummatim enumerat quæ huic fęlicitatis definitioni ſit Peripateticus aliquis obiecturus: Et quæ ad fęlicitatē neceſſaria uideātur/numeraturus. Inter hęc notabis magica ueneficia in corpus & animā poſſe nō nihil: quod & Porphyrius aſſerit: præſertim in aias quodāmō debiles. i. imaginatiōi addictas: nec itellectu uelut Palladis clypeo haſtaq; munitas. Sed de ueneficiis faſcinationibuſq; ſatis i theologia & cōmunio de amore tractamus.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Finem ultimum esse bonum unum.s.summum intelligibile uel plusq̃ intelligibile. Cap. VI.

a Dhęc in capite libri sexto respondet: si felicitatem in rerũ humanarum prosperitate & trãquillitate quadam eiusmodi poneremus: sequi quę a pipateticis obiecta sunt. s. non esse felicẽ cui aduersa cõtingant. Cum uero beatã uitam in ipsa primi diuinięq; boni possessione ponamus: nec reliqua præterea quę dicunt̃ bona huic cẽsere annumerãda: neq; horũ contraria felicitatem putat nobis adimere: mõ interim ab ipsa diuinitate minime discedamus. Cui quidẽ q̃diu coniũctus est aius/æque beatũ dicit: & si corpus iterea dolonbus torqueat̃. Id equidem Plotinũ arbitror/nõ tam stoicorũ uerbis q̃ christianorũ martyrũ suo sæculo frequentiũ opa didicisse. Tum uero negat felicitatẽ in accumulatiõe quadam maiorum minorũq; bonorũ esse ponẽdam. Quæ quidẽ ipse minora quæ dicunt̃ bona potius necessaria noiat. Deus ꝓfecto naturæ auctor nostrum aial. i. corpus uiuẽs tanq̃ impfectius aliquid subesse aię uoluit. Debinc ĩ anima imaginationem subdidit rationi: Rationẽ mẽti: Mentem denicq; sibi. Eadẽ rõne bonũ finẽq; proprium aialis/fini bonoq; aiæ seruire cõstituit. Atq; in aia ꝓprium imaginationis finem fini propno rõnis: Item familiarẽ rõnis finem/fini mentis seruire præcepit. Qui sane quẽadmodũ proprius est intelligẽtię finis: sic & finis sequẽtium est cõmunis finiumq; finis. Quãobrem rõnalis aiæ finis non ex diuersis bonis cõponit̃: sed est ipsum intelligentiæ bonũ: ad quod uelut ad finẽ bona sequentia referuntur. Præsertim cum aius tunc solum beatus existimetur/quãdo nõ ulterius inplura distrahit̃. Sed demissis uel certe remissis admodũ cæteris uiribus & officiis/totus iã est trãslatus ĩ mentẽ. Ideoq; totũ animi bonũ/est unũ ipsũ intelligẽtię bonum. Tunc & reliqua quę bona dicunt̃ si eligit/nõ ꝓp ipsa/sed quasi quędam remedia eligit/ut oĩa inde pro uiribus uitent̃ incõmoda: quę forte animũ ad iferiora curãda distractum adducere uideant̃: ut interim circa diuinũ bonum remissius opetur. Ait præterea ultimũ finẽ maximeq; oium expetendũ/oportere nõ solum esse maximum in se bonũ: sed aĩo etiã præcęteris intimũ. Sic. n. bonũ maxime prodest/si sũmope sit intrinsecum. Atq; ita maximũ: est animo bonum. Atq; uicissim quod maximũ in se bonum est/si mõ id animus noster augere̊t: fit præcæteris intimum: tum quia & ipsum efficacissime rapit & penetrat: tum quoniam aius uehementissime ad id afficit̃. Tale uero ẽ solũ intelligibile/& plusq̃ intelligibile bonũ Cętera. n. quæ dicunt̃ bona/uel ẽt extra aial nostrũ sunt/ceu diuitiæ/honores/imperia: Vel in aialı nostro/sicut sensuum uoluptates. Vel & si sunt in aia/tamen externa prospiciunt/ut imaginationis oblectamẽta: spesq; rõnis occupatę rebus agẽdis. Vel si non externa respiciunt: sunt tamẽ (ut ita loquar) imaginaria perpetuoq; uersant̃ in motu/ut rõnis speculãtis discursiones atq; conceptus. Solũ uero quod sup rõnis motũ extat bonum/& mẽti est penitus intimũ: & (ut ita loquar) solidũ ac stabile: si mulq; totũ. Id ergo & maximũ in se bonũ est. & maximũ aio bonũ.

Fęlix unicũ bonũ bonũ uult. Cætera pp ipsum eligit. Cap. VII. & VIII.

i N capite libri septimo confitet̃ fęlicẽ eligere cõmoda potius q̃ opposita. Et cõmoda non pp ipsa/sed ut deuitent̃ incõmoda. At uero incõmoda procul abesse malle/non quia cum accidunt esse fęlicem emedio tollant: sed quia & esse potius auferant: quanq̃ hoc deinceps nihilipendit/& contemplationis studium interpellare contendãt. Cõcludit beatum diuinitate: plenum/cætera omnia nihilipẽdere: ideoq; ex ipsis nullam in partem e suo statu posse deflecti. Idem in octauo capite peragit.

Est ĩ mente sapiẽtia æterna: ad quã cũ attigit ratio aĩus est beatus Cap. VIIII.

i N nono capite iterum dubitat̃/utrũ qui beatus iam definitus ẽ/pseueret beatus: siquo grauissimo morbo aut maleficio phrenesim patiat̃. Respõdet̃: pseuerare beatũ: quasi dormiat quidẽ & somniet imaginatione: Vigilet tamẽ & pfecte agat tum mente/sicut & de omni aĩa dictũ est: tum uirtutis rõnis superiore/quæ & cõtemplatiua rõ dicitur/& quodãmõ intelligẽtia quædã. Quę ĩ beato iam mente formata ẽ/& ut mens opatur. Idq; uidelicet secundũ uniuersales uirtutum spẽs/tum rõnis actus. Non. n. adeo pfecte formata ẽ secũdum singula: magis. n. a mente distãt. Quin & reliqua rõnis uirtus/quę ĩ agendo magis posita ẽ/& si in phrenesi distrahat̃ aut uacet: tamen paratissima ẽ/post phrenesis impetum ad superiorem rõnis uim mentẽq; reflecti. Post hæc cognitionẽ æternã a tempora li distinguit: Quod nobis sic uidet̃ altius repetendũ. Cum ĩ prima essẽtia uiuere qdẽ sit intrinsecus agere: intelligere uero agere in se ipsam suiq; notitia ĩ se reflecti/q sane actus nullo modo uergit ad corpus/merito eousq; naturã intellectualẽ extẽdi putamus/quousq; cognitio sui & quædã a materia segregatio. In natura ergo rationali q̃dẽ quis aliq̃do imago quædã mẽtis soleat appellari: tamẽ quodãmõ natura intellectualis apparet. Rõ. n. & seipsã aiaduertit: & sępe formas a cõditiõibus materię sepat. Tres itaq; intellectualis naturæ sũt gradus. Intellectus. s. ipse cõis. Intellectus aię ꝓprius: Atq; rõ. Tres quoq; sũt naturę intellectualis imagines. Prima sẽsus Secunda uis uegetalis. Tertia forma corporis. Sed de imaginibus alibi. Iam uero ĩ intellectu primo intelligere est ipsum esse. In secũdo intelligere est quasi esse/& (ut ita loquar) existere. Est. n. agere. Agere inq̃ actu quodã essentiali & intimo atq; ꝓpetuo. Ferme sicut ĩ luce lucere siue micare. In tertio denicq; intelligere ẽ argumẽtari: id autem ẽ mobiliter opari/Ferme sicut ĩ lumine refulgere. Merito intelligere/quod ẽ esse simpliciter: nullaq; participatione sed penitus ꝑ essentiã: atq; intelligere quod ẽ mobiliter agere: medium ẽ intelligere: quod est agere penitus immobiliter. Et prima quidẽ intelligentia ẽ p essentiã. Secunda p participationem quidẽ/sed prorsus imobilẽ. Tertia denicq; participatione fit mobili/sicut & sphęra ignis essẽtia caler: supremus aer fertuet inde participatiõe perpetua. Inferior aer caleꝛ participatione murabili. Esse uero proprium in aĩa intellectũ stabiliter operantẽ/non solum ratio hæc nobis ostẽdit/sed hinc insup confirmat̃: q̃ rõnalis natura quasi potentia quædã ẽ quodãmõ patiẽs/dum motu format̃: atq; ex ocio ꝓdit in actum. Quẽ plericq; intellectũ passibilẽ uel formabilẽ nominabũt. Oportet ergo hunc intellectum uelut ex se impfectum ab alio quodam pfectiore/qui sẽp in actu sit/ex potẽtia in actum uicissitudine ppetua duci. Neq; intellectum cõmunem tantum oportet sic esse sẽper in actu: sed intellectum etiam aię proprium. Ne naturæ rõnali desit efficax intelligentiæ suę & intimũ sufficiẽsq; principium: cum neq; uegetali naturę desit uegetationis suæ ratio seminalis. Quę quidẽ intimum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

eſt & efficax & continuum generādi principium: Sicut ergo uniuerſalis natura. i. tota uniuerſi ſeminaria ratio præeſt particulari nature. i. ſuæ cuiuſq; uiuentis ſeminariæ rōni: hęc uero ppetuo præſidet mobiliq; generationis officio. Sic itellectus cōmunis/& agens/intellectui proprio rurſus agēti. Hic aūt rōni quaſi iam patienti. Vt inter agens cōmune patienſq; ꝓprium: rite proprium agēs medium formaē: Hinc itaq; fit/ut aius ad ſūmum quādoq; in ſe reuocatus inueniat ſtatim nōdum ihuenta/& ſæpe uaticineē: & opa omnibus mitāda pficiat: quippe cū ſubito ī mē tem ꝓpriam reuertaē: quæ diuina quadam uirtute polleт: cui omnia parēt. Sed de his in theologia latiſſime diſputamus. Ad hunc utiq; intellectū uelut ad tertiū. s. intellectuale cælum ſup cælū imaginale atq; rōnale Plotinus forſan diceret Paulū aſcendiſſe: & Moyſen in hūc montem. Et eiuſmōi angelū prophetis plurima nun tiaſſe. Neq; n. decere ad nos deſcendere numina: neq; oportere aium diuina uiſu rum/loca mutare. Satis. n. eſſe ad mentem & diuina cōuerti. Sed hæc ille uiderit.

Confirmantur ſuperiora: q; in omni mente ſapientia ſit ętterna. Et quomodo rōnalis natura ad hanc aſcendat.

a Nimus ſæpe uel intuendo uel argumentādo multa cōſideraī/nō ſolū eſſe ſēpiterna: ſed q̄ ēt rōne ſint ſēpiterna: ipſiuſq; (ut ita dicā) ſēpiternitatis ꝓ prīā cōcipit rōnē. Maioris uero ad ſēpiternitatē momēti eſt rō ipſa/ q̄ mo dus. Cū igit̄ tāta ſit uirtus in aio/ut res ſēpiterna ac ſēpiternitatē ipſā ſēpiterna co gitet rōne/multo magis ea eſt i animo uirtus/quæ res ſempiternas modo quodā ſempiterno. i. ſēpiterne ſempq; conſideret. Sicigit̄ ſup imaginationis actū qui eſt mobilis circa mobilia/extat rōnis actus/qui eſt circa immobilia mobilis. Sup hūc actus itelligentię circa imobilia prorſus imobilis. Vt ſicut actus aiæ in melius pfi ciī/ſic pficiaē in optimū. Dic age: unde nā ratio noſtra uim habeat: ut dū a ſingu lis formis ad uniuerſales ſeipſā recipit/ipſas interim formas ab hoc uel illo loco/ motu/tępore ſoluat/niſi inſita quadā & preſidente ſibi uirtute: Cuius actus nō a loco tantū: ſed a motu etiā atq; tępore ſit ſolutus. Alioqn ipſa dūtaxat ratio dū mobiliter & temporaliter agit/nunq̄ formas poſſet actu ſuo a motu ac tępore ſol uere: Virtutē dixi inſitā. Nā & ſiquis rōnem obiciat ſub itellectu cōmuni hoc effi cere/cogeē attamē confiteri/certū quēdā actū nō abſq; certa q̄dā uirtute poſſe pręberi/ſiqdē talis actio talē ſequiī facultatē. Atq; ideo uim quandā ſtabiliter opan tem ab intellectu cōmuni præfici rōni: p quā & ſi mobiliter ipſa tamen ad imobi lia ſe cōuertat. Ipſam uero uim ſtabilē nos itellectū propriū nominamus. Cui ne ceſſariū eſt cōmuniſſima certiſſimaq; ſciētiarū artiūq; ineſſe pricipia/& ipſa quoq; exēplaria rerum: ut ratio ibi poſſit diſcurſiones argumētādi fundere: reſq; & opi niones ueras bonasue ab oppoſitis rite diſcernere. Ac p uim intellectus illius oia ſemp ſubito contuentē/ipſa quoq; nōnunq̄ aliquid ſubito intueri. Cū dicimus intelligibilia ineſſe intellectui/ſic accipe/ut itellectus ſit ipſum itelligibile. Sic. n. habet ordo. Senſus quidē nec eſt/nec habet ſenſibile/ſed uertit ſe foras ad illud. Cogitatio uero & ſi nō eſt cogitabile: habet tamen intrinſecus. Intellectus deniq; tanq̄ rōne præſtātior/nō habet tātū intelligibile/ſed exiſtit. Vbi uero ait ſapien tiam fęlicis aiæ ſitam eſſe i eſſentia quadā/imo potius ī eſſentia: ſignificat actum ipſum itelligendi exiſtere ipſum eſſe/tum in ꝓprio intellectu/qui eſt eſſentia quę dam: tum ī intellectu cōmuni/qui eſt ipſa eſſentia. Addidit aūt potius: quoniam actus intellectus ꝓprii ab actu cōmunis fit atq; ſeruatur. Proinde ſicut in lumine idem eſt eſſe lumen atq; lucere: q̄uis non ſit idem eſſe lumen & reſplēdere atq; ca lere. Sic in aīa intellectuali idem eſt intellectualē eſſe atq; intelligere: licet nō idem ſit eſſe & ratiocinari atq; imaginari. Sed memento ex Plotini mente ponendam eſſe inter intellectum imaginationēq; geminā ſpēm rōnis: Alterā quidē ſpeculati uam/ſurgētem ad itellectū: Alterā uero actiuam ad imaginationē potius declinā tem. Alioquin cū non poſſit ꝓ ipſum itellectum dūtaxat eſſe alter beatior altero/ omnibus ꝓ ipſum ſimiliter ſemper agentibus/nō erit hic fęlicior illo: niſi quia in hoc ſpeculatiua rō naturaliter intellectui proxima/ī mentem penitus eſt cōuerſa. Quod tamē de actiua ſimiliter nō licet dicere: q̄a & remotior eſt a mēte & ī labore poſita/& quodāmō ſeruit externis. Differre uero rōnes eiuſmodi ſpē/ patet nō ſo lum q̄a ſpeculatiua naturæ opa ꝓprię/actiua hominū opa cogitat/ſed etiā q̄a ra ro admodū & forte nunq̄ concurrit ī eodē ingenio naturalis utriuſq; dexteritas.

Neq; oēs aīaduertunt mentē ſuam ſemp agere circa diuinā: neq; beatus ſemp aīaduertit rōnem ſuā ſupiorē agere circa mentem Cap. X.

e T ſi in beato ratio ſpeculatrix ſub forma iam actuq; mentis agit: non ta mē ita ſe agere ſemp animaduertit/ſicut neq; alii mentē noſtrā agere cir ca diuinam mentē ſemp agnoſcūt. Sicut. n. in aīali noſtro ſecūdum uim uegetalem uiuere ferme idem eſt atq; uegetare. i. nutrire/augere/generare/ſeruare: neq; tamen agnoſcimus hāc uim hęc agere/& quomō talia pagat: quia uidelicet nulla actionis huius imago ad imaginationē puenit aīalis aut noſtram: ita & in noſtra mente idem uiuere eſt atq; intelligere: neq; tamen actionē eius eternā aīad uertimus: niſi quādo quædā eius imago ī noſtra imaginatione concipiī. Iam ue ro neq; beatus ſemp agnoſcit ſpeculatricē in ſe rōnem una cum intellectu ſuo cir ca diuinā mentē iam agere. Quoniā actionis eiuſmodi nō ſemp in imaginatione ſua imago formaē: p quam admoneri ſolet aius/quid potiſſimū uis ī eo uel infe rior uel ſupior agat. Hic nota ꝓtinere ad intellectū noſtrum cognoſcere ſemper actu: Ad rōnem uero noſtrā quodāmō recolere cognita: dū circa formas excogi tandas ex habitu trāſit in actum atq; uiciſſim: ad imaginationem deniq; attinere/ quodāmō diſcere noua. Hæc. n. ſi a rōne diuertēs ad aīal ſe cōuertit: quid uideat/ quid ue audiat aīal/ſtatim aīaduertit. Quid uero ratio interim uel itellectus agat/ non agnoſcit. Atq; uiciſſim ſi quādo uacās ab aīali ad rōnem tota cōuertiī: tūc ꝓ hanc ipſam imaginationē aius rōnem aliquid agere iam ꝓſentit. Quod ſi rō con uertaē in mentē/quod accidit ī beato: tunc ſane & rōnem circa mentem noſtrā. & noſtrā mentē circa diuinā uigilare aius ſtatim aīaduertit. Quoniā ī noſtra imagi natione ab aīali uacāte/nihilq; illinc corporeum machinante imagines quędā ue lut ī ſpeculo ab ipſo mētis rōniſq; actu prorſus apparēt: p quas admoneē aius in rōne. s. uel ſpeculatrice uel actiua/tum itellectū/tū rōnem ſpeculatricē agere. Tu uero memēto: in ipſo itellectu ſicut idem eſt uiuere atq; cognoſcere: ſic idem eſſe cognoſcere penitus & agnoſcere. i. quod ipſe cognoſcat aīaduertere. Sed in rōne quoniā non idem eſt oīo uiuere atq; cognoſcere: ſiquidē illud æternū eſt: hoc ue ro perpetuo ꝓmutabile: merito neq; idem eſt cognoſcere/quod ue cognoſcat uel agat agnoſcere. Ex quo ſequiī/ut agnitio hic cognitionē ſequaē tanq̄ poſterius

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

aliquid:& ſorte quadã cõſequens atq; comitãs:faciatq; ſæpe ut diſtractione qua dã animi/prior actio ſit aliquanto remiſſior. Nõ igit̃ ab re Plotinus ait agnitionẽ aiaduerſionẽq; eiuſmodi p conſequentẽ poſterioréq; facultatẽ formãq; pagi. Facultatẽ uero poſterius comitantẽ/imaginationem ipſam eſſe nõ dubitamus. Formã ſimiliter quę priorem comitet̃ formã imaginem appellamus. Sint ergo naturales formæ i mente uel rõne:q̃uis ibi qdem ętern æ:hic uero ppetuę. Sint igit̃ aduẽtitiæ i imaginatione formæ formarũ imagines naturaliũ:p quas uelut res nouas aĩus uelut admirabũdus attendat aiaduertatq; qd in rõne agat̃ & mente. Profecto ſicut oculus facie cõtinet̃:ſic rõ mẽte. Atq; ſicut oculus nec uidet faciem/neq; motũ eius aduertit:niſi quãdo i ſpeculũ certo modo nobis oppoſitũ/lineares faciei radii dirigunt̃:atq; inde p ſimiles angulos reflectunt̃ ad oculũ/& ſpeculũ ita oſtentat imaginẽ/ſiquã mõ habet imaginẽ. Simili quodã pacto rõ uelut oculus: neq; uidet mentem:neq; agere illã aiaduertit:q̃uis ſemp agat:niſi actus eius agat nõ nihil i imaginationem aliũde diuerſã:illuc uero conuerſam. Quo qdem actu ab imaginatione i rationem reſultet ſuptionis actionis imago. Hic notabis primo qdem ubi Plotinus ait/nos non eſſe uegetalis facultatis actũ:ſed eſſe potius actũ itelligentiæ:id potiſſimũ i beato eſſe uerũ. Verũ quoq; i quolibet aio. Quẽ intellectum cõiũctioré q̃ aiali Plotinus exiſtimat. Deide ubi ait:actum itelligendi tunc eſſe abſq; phãtaſia/quãdo nulla ide i hac imago fit atq; reſultat: non itelligentiã puã a phãtaſia:ſed phãtaſiã ab itelligentia dependere:q̃uis rõnalis intelligentia .i.cogitatio rõq; mobilis a phantaſia ſæpius exciteť:præſertim actiua rõ. Quã ſolã phantaſia ſẽp egere Ariſtoteles ait. Quẽadmodũ & Themiſtius atq; Siplicius prudẽter iterpretant̃. Deniq; Plotinũ ſcito annuere/dũ quædã Ariſtotelis uerba recenſet:hãc illius de mente fuiſſe ſententiã. Vbi i tertio de aia ſcribit/intellectũ itelligere ſemp:& itelligentiã eius eſſe ſubſtãtiã. Vereq; imortalẽ exiſtere. Nõ. n. adeo uera ẽ in uirtutibus inferioribus imortalitas. Nã & ſiquæ perpetuę ſunt/tamen uerſantur i motu. Quod aũt reminiſci nos.i. rõnalẽ uim poſt obitũ negat/Plotinus alibi diligenter examinabit. Deniq; memento Aueroem & ſi nõ idem/tamen ſimile aliq̃d induxiſſe. Vbi ait itellectũ noſtrũ itelligentiã duplicem i ſe habere:alterã æternam:alterã temporalem. Illã qdem p ſuũ eſſe:hãc uero p noſtras imagines exercere. Ac nos illã nunq̃ aiaduertere: qa nihil cum imaginatione noſtra cõmunicet. Hãc aũt agnoſcere/quomã illius formæ cũ imaginationis noſtræ imaginibus cõgruãt: Cũq; intellectũ ponat i eadem ſubſtantia geminũ.s. formatorem atq; formabilem/ait formabilem hũc intellectũ/qd agat ille formator/nõ prius per nos agnoſcere:q̃ ipſe per nos ſit illo perfecte formatus. Tũc demũ & ſi mul cum illo i nobis fore fęlicem. Sed mittamus Aueroem. Nã & Plotinũ ipſum hac in parte Porphyrius & Proculus obmiſerũt. Non probãtes itellectum aiæ noſtræ ita ſemper agere ut Plotinus ait:& nos i ſuperionbus nõ tam approbãtes q̃ interpretãtes expoſuimus. Satis uero ſtabilitatis & excellentię eſſe in mente noſtra putandum eſt:ſi eſſentia & formæ rerum inſitæ ſcientiarumq; principia maneant.

Huc uſq; decem complentur libri capita: Reliqua uero ſex eiuſdem capita diligenter cõſideranti patebunt. In iis quæſtiones mouet & ſoluit: Tacitis quoq; reſpondet obiectionibus: Et ubique beatũ cõfirmat non aliunde q̃ ex mente deoq; pendere.

LIBER QVARTVS DE BEATITVDINE

Variæ opiniones quid ſit bene uiuere quibus ue cõueniat. Cap. Primum.

c VM Bene uiuere atq; felicẽ eſſe in eodẽ cõſtituamus/nũquid hoc cæteris quoq; aiantibus cõcedemus?Si. n. daŕ ipſis:qua rõne nata ſunt ſine ipedimẽto uitã trãſigere/ Quid ꝓhibet illa etiã bene.i. fęliciter uiuere?Et. n. ſiue qs bene uiuere poſuerit i bene ſe habẽdo: ſiue i ope ꝓprio perficiẽdo/ ſecũdũ ãbo cæteris quoq; aĩalibus cõperet. Nã & bene ſe habere poſſibile erit & ipſũ etiã opus naturale pficere: Veluti muſica animalia quotcũq; & i cęteris bene ſe habẽt: Et ſicut naturaliter apta ſunt/canunt:& hoc pacto fieri poſſe uideť/ut uitam optabilẽ conſequanť. Quinetiam ſi finẽ quẽdam fęlicitatẽ eſſe ponamus:quod quidem extremũ eſt in appetitu naturæ:hoc quoq; pacto illa fore fęlicia cõfitebimur/uidelicet quando ad extremũ puenerint. Quo cum proceſſerint/ſiſtit i ipſis natura motum: Quæ totam uitam ipſis iam pegit:& a prĩcipio ad finem uſq; prorſus ipleuit. At ſiquis moleſte ferat in beſtias trãſferri fęlicitatem/fore aſſerens/ut ita uel abiectiſſimis cõueniat/& plantis inſup/ipſis quoq; uiuẽtibus/uitamq; ad finẽ proprium perducẽtibus: abſurdus ille quidẽ uiden poterit:dicens non poſſe cætera aĩalia bene uiuere: Quoniam ipſi nõ multi pretii uideanť eſſe cenſenda. Plãtis autẽ cõcedere non cogetur quod cũctis dat aĩalibus/ppea q ſenſu careãt. Neq; forte deerit qui plãtis quoq; tradat fęlicitatem:ſiquidẽ & uiuere illis adeſt. Viuere aũt partim quidem bene cõtingit:partim uero contra:ſicut & plantis datum eſt/ut bene ſe habeant:ferantq; fructum/atq; nõ ferãt. Proide ſi uoluptas eſt finis:& i hac uiuere bene cõſiſtit: abſurdus erit qui bene uiuere brutis abſtulerit. Quod ſi tranquillitas erit finis:ſimiliter accidet. Item ſi ſecundum naturã uiuere/eſſe dicaŕ ipſum bene uiuere/idẽ ſequi uidebitur.

Falſas opiniones agitat:atq; ex eis ueri aliquid excutit/inquirendo utrum bene uiuere cõueniat rõnali tantum?an etiã bruto?an etiã plantis. Cap. II.

q Vicunq; uero plantis adeſſe negant fęlicitatem:quia nõ ſentiãt/uidenť etiã neq; cunctis eã aiantibus traditurí. Si utiq; ſentire hoc eſſe dicunt .s. affectionem non latere/oportet ipſum bonum affectionẽ ipſam eſſe/ante id ipſum quod diciť non latere/ueluti ſecundum naturã ſe habere/etiam ſi latuerit:& proprium eſſe/etiam ſi nõ dum proprium eſſe cognoſcas. Quinetiã eſſe dulce. Oportet. n. dulce eſſe/ante q̃ dulce id eſſe percipias. Quapp cum id ſit bonum/atq; adſit quod ipſum habet/iam bene ſe habet. Itaq; quid nã ſenſum oportet adiungere?niſi forte nõ i preſente quadam affectione uel cõſtitutione bonum collocent/ſed cognitione potius atq; ſenſu. At uero ſic ſenſum ipſum ſenſualiſq; uitæ actionem dicent eſſe bonum: ideoq; quodlibet ꝓcipientibus/bonum adeſſe cõfitebunť. Sin ãt ex ambobus bonum cõſtitui dicant/uelut certæ cuiuſdam rei affectionis ue ꝓceptione: Quonã pacto cum utrunq; ſit idifferẽs/quod ex ambobus cõſtat/bonum aſſerunt? At ſi bonum quidẽ affectionem talẽq; ſtatum eſſe bene uiuere dicant/quando quis bonum preſens ſibi cognoſcit?interrogare eos

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

expedit. Vtrum cognoſcens præſens hoc eſſe præſens/bene uiuiat. An noſſe oportet nō ſolum eſſe dulce:ſed hoc ipſum eſſe bonum. Verum ſi noſſe oportet eſſe bonum/nō ſenſus ipſius iam id opus erit/ſed uirturis cuiuſdam ſenſu præſtātiores. Nō ergo uoluptate pfuſis bene uiuere cōpetet:ſed ei q cognoſcere ualeat uoluptatē eſſe bonū. Atq; ita bene uiuēdi cauſa nō uoluptas erit: imo quod iudicare queat uoluptatē eſſe bonum. Et id quidē quod iudicat/eſt affectione & paſſione præſtātius. Eſt.n. ratio uel intellectus: Voluptas uero paſſio. Nullo aūt modo quod rōnale eſt/ rōne eſt excellētius. Quomō igit̄ rō ſe ipſā dimittēs aliud ponet i oppoſito quodā genere cōſtitutū ſeipſa preſtātius eſſe? Sed uidenē quicūq; plantis attribuūt:& quicunq; ſenſui/tali/bene ſe habere/latere ſeipſos/dum bene uiuere tanq̄ maius aliquid quęrūt:ipſūq; quod melius dicit̄ i uita itegriore quodāmō collocāt. Rurſus quorcūq; i uita rōnali eſſe dicūt:nō autem in uita ſimpliciter/neq; etiā ſi fuerit ſenſualis:recte forſan dicere poſſent. Quā uero ob cauſam ſic & circa rōnale aīal ſolum felicitatē ponūt/interrogare eos oportet/nūquid rōnale adiūgitis:quoniam rō ſolertior ſagaciorq; ſit:atq; facilius prima ſecundum naturam iueſtigare compararecq; poſſit. Nūquid etiam ſi neq; ſagaciter iueſtigare neq; aſſequi ualeret? At uero ſi pp ipſam dūtaxat iuentēdi potētiam magis id dicāt/adent felicitas etiam rōne carētibus:ſi mō abſq; rōne prima ſecundum naturam naturaliter aſſequanē. Itaq; miniſtra erit rō/nec ullo modo pp ſe eligēda:neq; rurſum pfectio eius/quam dicimus eſſe uirturē. Sin aūt dicatis nō habere dignitatem propter prima naturæ:ſed propter ſeipſam eſſe colēdam:dicēdum ſupeſt uobis/quidnā ſit aliud eius opus:& quæ natura: quid ue ipſam perfectam efficiat. Perfectam ſane euadere eam oportet non ob ipſam circa hæc inſpectionē:ſed in alio quodam perfectionē eius cōſiſtere:aliāq; ipſi ineſſe naturam:neq; i numero eſſe horum ſecūdum naturam primorū: neq; ex quibus prima huiuſmodi cōponūtur:neq; oīo huius generis eſſe/ſed horū oīum preſtātiſſimā: Alioqn quomō ſit uenerāda/illos aſſignare poſſe nō arbitror. At uero hi quidē quouſq; naturā his iueniant meliorē/ circa quæ nūc īmorātur: permittēdi ſunt ibi trahere moras ubicūq; libuerit/ambigentes quidnā ſit bene uiuere/quibus ineſſe poteſt/& quo pacto/& in quibus horum ualeat reperiri.

Si eadem ratione graduſq; perfectione uiuerēt omnia/ſimiliter poſſent omnia bene uiuere. Sed uita ipſa eſt ipſe intellectus. In aliis aūt uiuere diſtat ab intellectu. i. ab ipſa uita pluſq̄ genere. Cap. III.

n Os uero ab initio reſumamus quid nam felicitatē exiſtimemus. Profecto cum felicitatē in uita cōſtituamus/ſi uiuere uniuocum putaremus/ omnibus aīalibus felicitatis facultatem tribueremus. Bene aūt uiuere actu illa opinaremur:quibus unū idēq; adeſſet: Cuius aīalia omnia naturaliter capacia eſſe ualeant. Neq; ſic rē huiuſmodi partiremur/ut rōnali quidē facultatē huius cōcederemus:irrōnali uero nequaq̄. Vita.n. eſſet ipſum cōe: quod quidē eiuſdē capax ad beatitudinē conſequēdam eſſe deberet. Siquidem i uita quadā beatitudo conſiſteret. Quapp & qui i uita rōnali beatitudinem fieri dicunt/nō in cōmuni uita ponentes/non ſatis ut arbitror aduertunt ſe felicitatem ponere nō eſſe uitam. Qualitatem uero rōnalem potentiam/circa quam felicitas conſiſtit/dicere compellentur. At ſubiectum apud eos uita rōnalis exiſtit. Nā circa totum hoc felicitas ipſa uerſat̄. Quāobrem circa aliā uitæ ſpēm ponenda uidet̄. Dico aūt non tanq̄ aliæ ſpecies aduerſus rōnem diſtiguanē ex æquo/ſed quemadmodū dicere cōſueuimus:hoc q dem prius:illud uero poſterius eſſe. Cum igit̄ multifariā uita dicat̄/differentiaſq; habeat ſecūdum prima atq; ſecunda/& deiceps/ & uiuere eq uoca rōne dicat̄/aliter quidem de planta aliter uero de bruto:& plenitudine atq; exiguitate differentiā habeant/certe ꝓportione quadā analogica/ tam bene uiuere q̄ uiuere de his omnibus dicit̄. Atq; ſi alterū uiuens uiuētis alterius ſimulachrū eſt:ſimiliter & alter bene uiuendi habitus/alterius bene uiuendi ſimulachrū iudicari debet. Sin aūt cuicūq; ſatis adeſt uiuere: hoc aūt eſt quod nulla ex parte a uita deficit/foelicitas cōpetit/certe ſoli ſufficienter uiuenti foelicitas adest. Huic.n. adeſt & optimū: Siqdē i ipſo entiū ordine optimū ē quod uere eſt i uita ipſaq; ē uita ꝓfecta. Sic.n. neq; aduētitium erit ipſum bonū:neq; aliud quicq̄ aliūde aduenies efficiet ut ſubiectū colloceť in bono. Quid.n. ꝓfectę uitę ad hoc ut optima ſit eſt addendum? Siquis uero ipſam boni naturā dicat addendā:ꝓprius quidē ſermo nobis erit:neq; tamen cauſam/ſed quod ineſt nobis inquirimus. Sæpe quidem dictum eſt ꝓfectā ueraq; uitam in illa ītellectuali natura uigere:alias uero im pfectas eſſe:uitæq; imagines neq; perfecte uiuere neq; pure. Rurſus neq; uitas magis eſſe q̄ non uitas. Et nunc ſūmatim dictū fuerit/quatenus oīa uiuentia ex uno principio uiuunt:neq; alia æque uiuunt/neceſſario ſequi/ipſum uiuendi principiū primam uitam ꝓfectionemq; eſſe.

Homo poteſt uitam beatam aſſequi/quatenus cōſequit̄ intellectum. s. q actu totus aius fiat intellectus. Cap. IIII.

f I igitur homo poteſt uitam ꝓfectam habere:certe homo hāc habens/eſt beatus:alioqn diis tantum felicitatem attribuemus/ ſi ſolis eiuſmōi ad eſt uita. Quoniam uero fatemur hominibus quoq; poſſe ineſſe felicitatem:quonā pacto id ſit nobis eſt cogitandum. Dico aūt ita. Quod homo pfectā uitam habeat/non q dem ſi habeat ſenſualē ſolam? ſed rōnem quoq; ītellectumq; uerum/ex aliis poteſt eſſe pſpicuum. Sed nunq d ipſe tanq̄ alius exiſtens/id tanq̄ aliud habet? Aut certe oīo non eſt homo/niſi hoc uel potētia habeat. Vel actu? Qualem dicimus eſſe foelicem. Sed nunq d tanq̄ eius partē id in ipſo ponemus? dicemuſq; ꝓfectā uitæ ſpēm eſſe? Aut certe aliū quidem hominē uelut partem id dicemus habere/potentia quadam habentem. Illum uero felicem/qui iam id actu exiſtit:ad idq; puenit:ut una cum hoc ſit idem. Circūſtare uero ipſum iam cętera:quæ quidē aliquis nō tanq̄ partes ipſius aſſeuerabit/eo nolente uidelicet circūſtantia. Ipſius uero iam eſſent/ſi uellet eſſe cōnexa. Huic ergo quidnā eſt bonū? Forte ipſe ſibimet p id quod poſſidet. Quod aūt ſupius extat/cauſa eius ē/quod uiget i ipſo. Atq; illud quidē aliter i ſe bonum ē:alteri uero aliter adeſt. Teſtimonium uero hinc haberi poteſt/q qui ſic ē affectus/nihil ultra deſiderat. Quid.n. quæret? Deteriorum q dem nihil: Optimo aūt eſt coniunctus. Qui igit̄ ita uiuit: uitā habet ſufficientem. Ac ſi uirture ſit prædītus/ſufficiēs ad felicitatem & ad boni poſſeſſionem erit. Nullum eſt.n. bonum quod nō habeat. Quod autē quæret tanq̄ neceſſarium quærit/non quidē ſibi/ſed ſuorum alicui. Corpori quidem

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

annexo quęrit. Et ſi corpori uiuenti/certe quę ad ipſum ptinent/non quæ interio
tis ſunt hominis ꝓpria. Profecto hæc plane cognoſcit/atq; ita dat quæ tribuit/ut
nullo modo a uita ſua deſciſcat. Quãobrem ĩ fortunis aduerſis nihilominus bea
tus erit. Permanet. n. quẽadmodũ eiuſmõi uita. Præterea ĩ domeſticorum amico
rumq; obitu quid ſit mors nõ ignorat. Ipſi quoq; qui talia patiunt̃ ſi probi ſint:
idem plane nouerunt. Familiares aũt atq; neceſſarii id patientes ſiquã moleſtiam
afferant/nõ ipſi inferunt: ſed ei potius quod ĩ ipſo eſt mẽte captũ: cuius quidem
moleſtias ꝓprias fęlix animus non accipiet

Enumerat quæ Peripatetici huic definitioni fęlicitatis obiciãt. Cap. V.

d Olores aũt corporis & morbi: & quę oĩo actiones impediũt: quidnam
potetũt? Quinetiã ſi ꝓ hæc ſibi minime cõſter: quid dicendum? Id. n. ex
ueneficiis & morbis quibuſdã fieri poteſt. Quonã pacto ĩ his oĩbus be
ne uiuere foelixq; eſſe poterit. Inopẽ qdem & abiectã fortunã miſſam ĩ præſẽtia
faciamus. Quãuis & ad hęc aſpiciens aliq;/nobis forſitan aduerſabit̃: priamiq;
calamitates cõtra adducet ĩ medium. Hęc. n. & ſi ferat: ac facile ferat: nõ tamẽ pro
uoto eius euenit̃. Oportet aũt uitam fęlicem ad uotũ eſſe: Quãdoq; dem ꝓbum
hominẽ non eſſe ſolũ aĩam talem dicent: ſed hominis ipſius ſubſtantię/corporis
naturã annumerati. Facile uero hoc diceret aliquis accipe/ quouſq; corporis paſ
ſiones ad ipſum aĩum trãſferant̃: Rurſuſq; corporis gratia hominem ſingula uel
ꝓſequi uel declinare. Proĩde cum uite fęlici uoluptas neceſſaria ſit: quonã pacto
anguſtiis & doloribus circũuentus fęlix erit? etiã ſi bonus ſit is/quem aduerſitas
eiuſmõi preſſerit? Atqui diis quidẽ ꝓfectus ipſe mẽtis ſolius habitus foelix atq;
ſufficiens: Hominibus autẽ quorũ ais deterius aliud eſt adiunctum circa totũ cõ
poſitum eſt quærẽda fęlicitas: nõ aũt circa alterã dũtaxat partem q̃uis præſtãtio
rem: quæ quotiẽs altera male ſe habet: neceſſario officia ſua exequi ꝓhibeb̃. Alio
quin corpus uel corporis ſenſum oportet abiicere: atq; ita ad foelicitatem nobis
ſufficientiam quęrere.

Reſpondet obiectionibus/ q̃ finis ultimus ſit bonum ſimplex. s. ĩtelligibile.
Cætera uero non finis/ſed ad finem. Cap. VI.

a T ſi foelicitatem ĩ non dolẽdo/& nõ ægrotãdo/& nõ piclitãdo/neq; ĩ
magnas aduerſitates ĩcidendo ratio collocaſſet: nemo foelix cõtrariis
iminentibus eſſe poſſet. Sin aũt ĩ ipſa ueri boni poſſeſſione id poſitum
eſt. Quid nam oportet hoc prætereuntes/& quod pręterea accedit ꝓſpiciẽtes/iu
dicare fęlicem/alia ĩſup quærere/quæ in fęlicitate minime numerantur? Si. n. fęlici
tas eſſet bonorũ ſimul ac neceſſariorũ accumulatio/ ſiue bonorũ maiorũ atq; mi
norum/quæ non mõ neceſſaria/ſed etiã bona dicanẽ/hæc ĩſup oporteret adeſſe.
At ſi finem eſſe unũ aliqd/non aũt multa oportet: alioquin non finem/ſed fines
homo quæret/illud conſequi oportet ſolũ: quod ultimũ eſt atq; pręſtãtiſſimum:
quod ue intimũ ſibi fieri aĩa quænt. Inquiſitio uero hæc atq; uolũtas non eo ten
dit/ut ĩ hoc minime ſit. Incõmodorum. n. declinationem haud præcipuo naturæ
uoto eligit/ſed ptæſentia ſolum fugit rationis diſcuſſio atq; propellit: aut etiam
cõmoda quærit adiungere. Ipſa uero appetitio ptĩcipalis ad id quod optimũ eſt/
dirigit̃: Quo præſente ipleb̃ & cõquieſcit. Atq; hæc uita ẽ quæ uolũtate præcipua
exoptatur. Neceſſariorum uero aliquid adeſſe/non uoluntas erit/ſi ꝓprie ac præci
pue/nec ꝓ abuſum nomines uolũtatem: quãdoquidẽ & hæc adeſſe exiſtimamus
oportere: Quoniã uidelicet a malis pro uiribus declinamus: neq; tamen hoc ipſũ
declinationis officium ẽ pricipaliter exoptandũ. Optabilius. n. ẽ declinatiõe hac
nequaq̃ idiguiſſe. Teſtanb̃ aũt hoc eadem ipſa cũ adſunt/uelut ſanitas & idolen
tia. Quid. n. horũ mirifice aium ad ſe adducit? Præſẽs nãq; ſanitas & idolẽtia ne
gligi cõſueuit. Quæ uero præſentia nequaq̃ habẽt blandã ad ſe animi cõuertẽdi
uirtutem: neq; ad fęlicitatẽ nobis quicq̃ addũt. Abſentia uero ꝓp cõtrariorũ offẽ
dentium præſentiã requirunt̃/rõni cõſentaneũ eſt/neceſſaria potius q̃ bona cenſe
re. Neq; igit̃ fini uidenb̃ annumerãda/ſed & abſentibus ipſis/ eorumq; contrariis
iminentibus/finis ĩteger eſt ſeruandus.

Foelix bonum intelligibile ſolum uult. Ab aliis uel bonis uel malis
non dependet. Cap. VII.

q Vam igitur ob cauſam fęlix appetit hęc adeſſe/& contraria reſpuit? For
te dicemus nõ quia ad beatum eſſe/ſed ad ipſum eſſe potius aliquid con
ferant. Contraria uero horũ uel ad nõ eſſe deducãt: uel quoniã uirum fi
ne potitum occurrẽtia ĩterpellent: non auferentia finem. Sed quoniã qui optimo
fruitur/ipſum ſolũ optat habere: aliud uero qcq̃ una cũ ipſo nequaq̃. Quinetiã
ſi occurrent aliud/nõ aufert quidem finẽ/ qui uel hoc preſẽte nõ abeb̃. Omnino
aũt nõ ſiquid accidat fęlici quod nolit/ ꝓpea ulla ex parte a beatitudine decidit:
alioqn quotidie ꝓmutabiẽ/a fęlicitateq; excidet: uelut ſi filiũ amittat: uel iacturã
quandã ſupellectilium patiab̃. Profecto inumerabilia ſunt/ quæ pręter ſentẽtiam
accidẽtia nihil finis præſentię detrahãt. At dicũt magnas aduerſitates nõ quaſli
bet mutare foelicitatem. Sed qdnã erit humanorũ adeo magnũ/qn ab eo deſpici
queat: qui ad altiora his omnibus ſeſe cõtulit: neq; ab iferioribus ullis ultra depẽ
det. Cũ. n. ꝓſperitates quidẽ qualeſcũq; adſint nõ magnas exiſtimet: ſicut regna
& ciuitatum gentiũq; iperia/cõſtitutioneſq; urbiũ/uel ſi ab ipſo fiãt: cur nã domi
nationis uel patriæ iacturã graue malũ exiſtimabit? Sin aũt malum ĩgens/aut oĩo
malum eiuſmõi quicq̃ eſſe cenſeat/ridiculus erit habẽdus: Neq; amplius erit pro
bus: ligna & lapides & ꝓ Iouem mortes mortalium magnũ quiddã dicẽs: quem
cenſemus debere mortẽ prorſus exiſtimare eſſe uita corporea meliorẽ. Ipſe autẽ ſi
imoleb̃/num putabit malũ ſibi mortem/ppea q̃ iuxta aras ſit iugulandus. Quod
niſi condab̃/oĩo tam ſup q̃ ſub terram corpus diſſolueb̃. Nunqd etiã multifaciet
q̃ tenui ſũptu ignobiliterq; ſepeliatur/altiori monumẽto dignus minime iudica
tus. Omnino uero puſillanimis eſt/talia multifacere. Præterea ſi captiuus duca
tur/aderit ſoluẽdi facultas/ſi nõ detur ibi eſſe fęlicem. Sin aũt domeſtici eius cap
tiui ducantur/ſicut tractæ neptes & filiæ: num minus foelix erit? Quid ergo dice
mus/ſi decedat e uita nihil talium ituitus: nunqd e uita tali quadã opinione mi
grabit ꝓpter ac ſi hęc accidere nequeãt? Sed ita putans foret abſurdus. An nõ igit̃
opinabit̃ fieri poſſe/ut ſui fortunis talibus opprimãtur? Nunquid ergo ob hanc
ipſam opinionẽ quaſi ſit euenturũ/fęlix minime ſit futurus. Immo etiã opinatus

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ita. Felix esse poterit. Quapp etiam si acciderit ī præsentia. Cōsiderabit.n.eā esse uniuersi naturā ut talia ferat: Atq; sequi oportere. Multi quinetiam in captiuitatē ducti/melius agent. Præterea ī eorum arbitrio est q uincti sunt se soluere. Quod si permaneant/uel quadā rōne manebunt. Atq; ita nihil admodum graue fuerit: uel absq; rōne. Tum uero non decet ut ipsi sibimet prurbationis causa sint. Sane uir probus neq; unq̄ pp̄ suorum inscitiam malo premet̄: neq; ī aliorum fortunas siue aduersas siue p̄speras traducetur.

Beatus bonum itelligibile seruat integrum ī quolibet ictu fortunę. Cap. VIII.

Quando uero dolores eius uehementes sunt/quatenus poterit ferre/feret. Sin autē uehementer excesserint: efferent. Neq; miserabilis erit positus in doloribus. Sed ipsum suum lumen ī suis penetralibus/uelut facula quæ dam in pharo fulgebit assidue/etiam dū extrīsecus uenti p̄flant/turbine p̄cellisq; frementes. At si minus sibimet ipse cōstet: uel si forte p̄tendat̄ dolor adeo uehe mens: ut ferme iam enecet/quid dicemus? Profecto si p̄tendat̄/quid oporteat fa cere consultabit. Non.n.ī his liberum auferē arbitrium. Nosse uero oportet/non qualia cæteris singula/talia uiris uirtute p̄stantibus apparere. Neq; rursus singu la usq; ad hominis intima puenire. Neq; alia quidē: neq; cruciatus: neq; dolores. Neq; rursus quādo alii angustiis opprimunt̄. Alioq; foret hæc quædā aię nostrę debilitas. Quod quidē p̄spicue tunc apparet/quādo opæ pretium ut hæc nos la reant fore censemus. Similiter quoq; si quādo præstare putemus/iminentem mor tem nos latere. Pręterea cum aliena ĩcommoda latere nos cupimus/nō illis iā/sed nobis ipsi p̄spicimus: ne molestiis ullis afficiamur. Id uero totum nostræ ibecilli tatis est uitium: quam p̄pulsare p̄cul oportet. Neq; imbecillitati cedētes formida re nequid molestiæ accidat. Siquis aūt obiecerit/nos ita natura institutos/ut do mesticorum casibus doleamus: is itelligat primum q̄dem non omnes sic affectos esse: Deīde uirturis officium esse/cōmunē naturę cōditionem ad id quod melius est p̄ducere: atq; ad honestius aliq̄d præter uulgi sentētiam: honestius aūt est ne quaq̄ his cōcedere: quæ cōmuni naturę grauia esse uidenť. Non.n. quasi rudem esse decet: sed tanq̄ strenuum certatorem fortunæ ictus uiriliter p̄pulsantē. Quip pe cum cognoscat cōmuni quidē naturæ talia displicere/suo aūt igenio p̄ferēda non tanq̄ re uera grauia/sed uelut pueris terribilia. Hæc igiť num uoluisset? For te quidem nolebat: quādo tamē accidunt/uirtutem his opponit: p̄ quam animus haud facile p̄mutetur atq; patiatur.

Beatus rationis suæ supiorē oculum ętern̄e iam affixit itelligētiæ: unde beatus est/etiā si inferior rōnis oculus p̄spiciat alia. Cap. VIIII.

Sed quādo sibi minime cōstat uel morbis uel magorum artibus obrutus/ quidnam dicemus? At si cōcesserint ipsum eo in statu uirtutē propriā reti nere ac ueluti dormientē/quid p̄hibet esse foelicem? Quoniā neq; ī somnis illi foelicitatem adimunt: neq; momēti ullius tempus id æstimāt: quo minus p̄ omnē uitā foelicem esse cōfiteanť. Sin aūt p̄bum esse negent/haud amplius de probato uiro uerba faciunt. Nos autē concedentes esse probum/utrum semp sit foelix quatenus probus est quærimus. At sit uirtute præditus aiunt/ neq; tamen id sentiens neq; secundum uirtutem agens. Quomodo ergo foelix erit? Verum & si non sentiat se esse sanū nihilominus sanus erit. Rursus si non aduertat se esse pulchrum/non minus erit pulcher. Si autem sapientem se esse non sentiat/minus ne erit sapiēs? Sed forte q̄s dixerit sapientię q̄dē oportere sui ipsius sensū aiaduer sionemq; inesse. Sapientię nāq; in actu suo positæ adesse foelicitatē. Cęterum si sa pientia eiusq; actio aduentitia foret/ eiusmodi sermo nō nihil forte conuinceret. Sin aūt substantia sapientię in essentia quadam/imo potius ī essentia sita est: neq; perit hæc ipsa essentia ī dormiente: uel in eo qui sibimet constare uel consciū esse/ negať: Atq; est ipse essentię actus in ipso: Taliq; actus p̄petuo uigilās/nimirū tūc etiam ipse probus/qua p̄bus/uel si dormiēs infirmusq; sit/ager. Latebit ām actus eiusmōi nō ipsū totū? Sed partē potius aliquā: Quēadmodū & uegetali actu uigē te/nō trāsmigrat in reliquū hominem talis actionis aiaduersio per ipsam sentiēdi naturam. Quod si idem penitus atq; uegetalis nostra uirtus essemus/p̄culdubio agente illa/nos ageremus. At uero id minime sumus? Sed ipse intelligentis ipsius actus. Quapp agēte illo/nos agimus.

Quare lateat hominē intelligētiæ suæ actus æternus: & quomodo possit animaduerti. Cap. X.

Aret uero forsitan ppea q̄ nō puenit ad uim aliquā p̄sentientē. Nam p̄ sensum quendam quasi circa hæc mediū agere quoq; ad hæc oportet: Ipse ue ro itellectus cur nō agat? Rursusq; circa ipsum anima sensum animaduer sionēq; præcedens. Oportet.n. actionem aliquam ante animaduersionem esse. Si quidem idem est itelligere atq; esse. Videtur aūt animaduersio esse/fieriq; quan do intelligentię actus reflectitur: Et quando quod agit secundū animę uitā quasi iterū repercutit̄: uelut aliquid in speculo circa lene nitidūq; quiescens. Vt.n.ī eius modi rebus quando adest speculū/fit simulachrū. Quādo uero non adest/uel nō rite se habet/actus quidem cuius erat simulachrū/adest: simulachrū uero abest. Sic & circa animam quando quietem agit: quod tale est in nobis: ut ī eo imaginatio nes siue notę quędā cogitationis itellectusq; refulgeāt: tūc introspiciunt̄ imagina tiones eiusmōi: & mō quasi sensibili iam agnoscit̄/ una cum cognitione prioris in tellectum cogitationemq; agere. Cum uero id confundit̄/p̄pea q̄ p̄turbata sit cor poris harmonia: tūc absq; simulachro cogitatio intellectusq; itelligit: ac sine phā tasia tūc agit̄ intellectio. Quapp eiusmodi quodam pacto cōsiderari potest/cum phantasia intelligentiam fieri: Cum tamen intelligentia phāntasia minime sit. Mul tas utiq; repiet q̄s etiā uigilantiū speculationes actiōesq; honestas: ī q̄bus cōstitu ti speculari nos & agere nō aduertimus. Nō.n. necesse est legētē quod legat agno scere: p̄sertim quādo attētione maxima legit: neq; q̄ fortiter agit necessario co gnoscat se fortiter agere: aliaq; p̄multa simili ratione adeo ut aiaduersiones uideanť actio nes q̄s comitāt̄/debiliores reddere. Ipsę uero cū solę sūt/tūc purę sūt/plusq; actio nis & uitæ hēre uidēť. Iā uero cū p̄bi uiri ī eo statu uiuūt/eos magis uiuere cōstat. Quippe cū uita eo ī tēpore nō ī sēsū diffusa sit: sed in seipsā eodē renore collecta.

Beatus maxime oīum uiuit: quoniā uita eius ē tota simul ī eo quod optimum est unita: neq; externa p̄spicit ut optāda uel metuēda Cap. XI.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

a T ſiq obiecerint uirũ huiuſmõi ne uiuere q̃dẽ ꝓfecto nos ipſũ uiuere affir
mabimus. Latere ãt illos huiuſmõi fel̃icitatẽ: ſicut & uitam. At niſi credide
rint/æquũ cẽſebimus/ut cõcedẽtes eũ uiuere ꝓbũq; eſſe/hoc pacto utrũ beatus ſit
ꝙquirãt: ne forte detrahẽtes ei uitã/utrũ bene uiuat iq̃rãt. Neq; rurſus hoiem rollẽ
tes de medio/nã de hois fel̃icitate deliberẽt. Demũ neq; cũ ꝓbũ cõceſſerint ad inti
ma eſſe cõuerſum. Mox eũ i actionibus quærãt externis. Votũq; eius i extrinſecis
eſſe poſitũ arbitrẽt: Alioq̃n neq; ſubſtãtia ulla fel̃icitatis erit/ſi uotũ eius ad exter
na poſueris: ꝓbũq; talia quædã dixeris affectare. Optat ꝓfecto oẽs hoies bene ui
uere: nulliſq; malis quenq̃ affici. Verũtamen ſi hęc ad uotũ nõ ſuccedãt/nihilomi
nus beatus erit. Siq̃s ãt eũ deceptũ ira: & a rõne aberraturũ dicat/ſi mõ talia uelit/
q̃doq̃dẽ ipoſſibile ſit nõ eſſe mala/is ꝓfecto cõcedet nobis uolũtatẽ eius ad ĩtima
cõuertentibus.

Beatus nõ eget uoluptate aliq̃ extra mẽtẽ. Sũmus. n. actus ĩtelligẽtię ẽ ſũma
uoluptas. Cap. XII.

a T ſi uoluptatẽ i hoc uiro req̃rãt/certe nõ ĩtẽpatũ neq; oio corporis uolup
tates exq̃rẽt. Fieri. n. nõ põt ut hęc adſint: q̃n fel̃icitatẽ cõtaminẽt. Neq; rur
ſus affluẽtior lætitiæ motus. Quã. n. ob cãm eiuſmõi quædã expoſcẽt? ſed
eas dũtaxat uoluptates: quæ ipſius boni præſẽtiã neceſſario comitanť. Neq; i mo
tu ſunt poſitę: neq; nup aduenũt. Iã. n. adſunt bona: Adeſt & ipſe ſibi/ ꝑmanetq;
uoluptas ſerenitaſq; ſua. Serenus ãt ſẽp ẽ ꝓbus: ſtatuſq; eius q̃rus affectioq; ſuffi
ciẽs: quã nullũ oio eorũ quæ mala dicunť/ſi mõ ꝓbus ille ſit/ꝓturbat. Siq̃s ãt aliã
uoluptatis ſpẽm i ipſa probi uita req̃rit: nõ iã probã amplius exigit uitam.

Actus uel æternus mẽtis/uel ꝑpetuus ſũmæ rõnis circa mentẽ in beato nõ ĩpedi
tur externis. Cap. XIII.

n Eq; uero actiões eius ob fortunã prorſus ĩpediẽť: ſed alię potius i fortunis
aliis etũr. Oẽs ãt honeſtæ ſimiliť: atq; tũc forſan illæ honeſtiores: quæ circũ
ſtantia nte cõponũt. Actiões uero i cõtẽplatiõe poſitæ/ ſiquæ circa ſingula
uerſanť/ forſan tales erũt q̃les cũ ille iã quæſiuerit & cõſideauerit/ ꝑferet. Sed ma
xima doctrina expedita ſẽp ẽ penes illũ: idq; magis/ẽt ſi i Phalaris tauro ſit collo
catus. Quod q̃dẽ ſtulte iocũdũ dicitť/bis ter ue ꝓnũtiatũ. Ibi. n. quod ita ꝓnũtiat/
hoc ipſũ ẽ quod i cruciatu eſt poſitũ. Hic aũt quod q̃dẽ doleť/aliud: hoc uero eſt
aliud quod ſecũ habitãs/q̃tenus ita ſecũ neceſſario habitat/ nunq̃ ab ipſa totius
boni cõtẽplatione deficiet.

Homo eſt ſolus rõnalis aĩus. hõ beatus ẽ aĩus/q ĩã intellectus euaſerit. Ideo
quæ ad ſenſũ ꝑtinent/beatus nihil ꝑdit. Cap. XIIII.

h Ominem uero præſertim probum non eſſe quiddã ex anima corporeq;
compoſitum teſtatur etiam ipſa a corpore ſepario: contemptuſq; eorum
quæ bona corporis apellantur. Ridiculum autem foret ſiquis dixerit foe
licitatẽ ad id quoq; quod i nobis eſt animal ꝑtinere. Quippe cũ foelicitas uita ſit
bona: Quę q̃dẽ in aĩa ipſa cõſiſtit: Cũ hæc. ſ. uita bona actus ſit: neq; tamẽ totius
aĩæ. Nõ. n. uegetalis/adeo ut & corpus attĩgat. Nõ. n. fel̃icitas in magnitudine bo
noq; corporis habitu collocať. Neq; rurſus i ꝑſpicacia ſenſus. Quãdoq̃dẽ nimia
corporis ſenſuumq; ꝑſpicuitas grauãs aĩum hoiem ad ſe detorquet. Decet. autẽ ui
ciſſim cõpẽſatiõe & diuerſione q̃dã ad optimũ potius cõferẽte quodãmõ corpus
attenuare/ut appareat hoiem ipſũ ab externis eſſe diuerſũ. Homo tamẽ ille ex eo
rũ q; iter nos ſũt numero/eſto & formoſus & magnus & diues: hominum quoq;
oium dominus: utpote q; regionis huius ciuis habeť: Neq; illi ab his decepto ẽ in
uidendũ. Circa uero ſapiẽtẽ ipſum talia quædã forte neq; ab initio ſunt: ac ſi ad
ſint/cõminuet ipſe/ſi mõ ſeipſũ colat: luxũq; & dotes corporis ꝑ negligentiã atte
ret: Deponet & ꝓcipatus. Præterea ſanitatem corporis ita curabit/ut morborum
haud oio impitus eſſe deſideret: ſimiliter quoq; dolorũ. Immo & niſi acciderit in
tuẽrute uolet diſcere: In ſenio uero neq; his neq; ẽt uoluptatibus ꝓturbari uolet:
neq; a re ulla corporea ſiue iocunda ſiue moleſta: ne uidelicet ad corpus declinare
cogať. In dolonbus uero poſitus/præſẽtẽ ſibi ſufficientẽq; ad hęc uirtutẽ his op
ponet: atq; ita ſe compabit: ut neq; i uoluptatibus ꝑſperaq; ualitudine & uacatio
ne laborũ beatiorẽ eſſe ſe cenſeat: neq; i eorũ oppoſitis minus exiſtimet ſe beatũ.
Cũ. n. priora illa fel̃icitatẽ nõ augeãt: certe neq; eorũ cõtraria minuũt.

Et qui bonũ intelligibile poſſidet nihil addi põt boni bonorũ aliorũ præſẽtia:
nihil demi boni/oppoſitione malorum. Cap. XV.

q Vod ſi duo ſapiẽtes ſint: quorũ alter q̃dẽ habeat quęcũq; naturæ cõſenta
nea iudicanť: alter uero cõtraria: nunq̃d pariter dicemus fore beatos? Dice
mus utiq;: ſi mõ ęque ſapiẽres ſint. Nempe ſi alter pulchro ſit corpore: cęte
raq; poſſideat oia: quæ neq; ad ſapiẽtiã/ neq; oio ad uirtutẽ/neq; ad eius quod op
timũ eſt cõtẽplationẽ/ neq; ad uitã optimã cõferãt: neſcio q̃d plus ob hęc momẽ
ti reportet. Quãdoq̃dẽ neq; ẽt q; talia poſſidet gloriabiť/q̃ſi eo q; hęc nõ poſſidet
ſit beatior. Quinetiã neq; ad ipſũ tibicinis finẽ horũ copia cõferet. At nos ex infir
mitate noſtra fel̃icem cõſideramus/grauia horribiliaq; iudicãtes/ quæ beatus ipſe
nõ iudicat. Alioq̃n nõ dũ ſapiẽs/nõ dũ beatus erit: niſi prius euiſmõi imaginatio
nis fallacias oẽs a ſe fugauerit: Et q̃ſi oio iã factus alter ſibi ipſi cõfidat/tãq̃ nihil
mali paſſuro. Hoc. n. pacto i oibus uiuet ĩtrepidus. Siqd uero metuat: non dũ eſt
uirtute ꝑfectus: ſed dimidiũ dũtaxat habere uidebiť: Iã uero ĩprouiſos & q ãte
iudiciũ accidũt metus/ſi quãdo alius ĩtẽro acciderit/ſapiẽs ꝓpulſare conabiť. Atq;
cõiũctũ ſibi ſẽſũ q̃ſi puerũ dolore cõmotũ/uel minis uel rõne cõpẽſet/cõminatiõe
inq̃ nõ ꝓturbãte: ꝑide ac ſi puer maiorẽ quẽdã reuentus ſtati coerceať. Neq; tamẽ
ob hæc uir talis ab amicitia erit & gratitudie alienus. Talis. n. ẽ ſibi ipſi atq; ſuis.
Cũ igiť que & ſibi/eadẽ amicis attribuat: amicus erit ꝑcipue/ſimulq; mẽte uiuet

Vir ſapiens & qui beatus futurus ſit/ ſolũ ſe confert ad mentem: ſolũ pendet
ex deo: Cætera uel cõtemnit oio: uel ſine ꝓturbatione gubernat. Cap. XVI

f Iquis autem probum uirum in hac excelſa mente non cõſtituerit: ſed for
tunę ictibus ſubiugauerit/eiq; ab his timuerit: is certe non qualem nos eſſe
oportere cenſemus/ꝓbum uirum adducet i mediũ. Sed mediocrem quen
dã atq; ex bono maloq; ꝑmiſtũ. Mediã quoq; uitã agentem ex bono ſimul & ma
lo cõpoſitã. Qualem utiq; neq; repire facile eſt: neq; ſi repiať:/ erit foelicis nomie

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dignus. Quippe cū nihil habeat magnū/uel ad ſapiētiæ excellētiā/uel ad boni pti nens puntarē. Non eſt igiť foelicitas ī uita cōiuncta. Recte.n. Plato petēdū deſup ſūmū bonū iudicat: ad ipſūq; ei reſpiciendū/qui ſapiens ſit beatuſq; futurus. Stu dēdumq; ad ſimilitudinē illiuſ accedere/illiuſq; uita uiuere. Id ergo ſolū ad finis ipſius pfectionē eſt habendū. Cętera uero uir ſapiens quaſi quaſdā loci mutatio nes exiſtimabit/nullū ex locis ad foelicitatē ſuſcipiens incrementū. Sed quaſi cō iectans alia inſup quæ circūſtant/uelut ſi uel hic/& ita/uel ibi/& aliter diſponātur. Attribuens quidē huic quodcunq; neceſſitas poſtulat: & facultas præſtat: Ipſe ue ro uiuens alius/non ipeditus contūctū ſibi dimittere: Naturę quoq; ſuo tempore conceſſurus/idq; facile dimiſſurus: Poteſt quoq; de hoc pro arbitrio conſultare. Quāobrē huius officia partim quidē ad foelicitatē conducēt: partim uero neq; fi nis: neq; oīo ſui ipſius gratia ſuſcepta etūr: Sed eius dūtaxat quod ē adiunctum. Quod qdem curabit q̄diu poterit/atq; ſuſtinebit. Quēadmodū ſi lyram muſicus q̄diu uti ualeat/curet. Cū uero iutilis ſit/uel mutet/uel uſum oīo lyræ dimittat: ac tionibuſq; circa lyrā prorſus abſtineat: officiū ipſe abſq; lyra aliud habens. Itaq; ia centē ꝑpe deſpiciat lyrā: ipſe abſq; inſtrumenti miniſterio cantās. Neq; tamē huic ab initio qdē inſtrumētū fruſtra tributū fuit. Quippe cū ſępe iā ipſo fuerit uſus.

Argumentū Marſilii Ficini Florētini in librum Vtrum fęlicitas augeať tempore.

Quid ętemitas: quid beatitudo: qūo mentes oēs æternitate fruunť ī æternum. Rōnales uero naturę aliq̄do: & hę q̄diu fruunť ſtabiliter agūt Cap. Primū.

ſ Vper ipſū ens Platonici ipſum collocāt eſſendi pricipiū: nominātq; ipſū unū atq; bonū. In ente āt primā eſſentiā: primā uitā: mentēq; primam cogi tant. Vitā uero illā tū æternā: tū beatā: ſed diuerſa tōne poſſumus noīare. Eſt.n. uita primus: itimus: ꝑpetuus actus eſſētiæ. Quatenus ergo actus eiuſmodi eſſētiæ ſuæ ſimul totus affigiť: & eſſētia ipſi ſimul uni ſēp innitiť: æterna uita imo ętemitas ipſa uocať. Quatenus āt actus idē nuſq̄ a ſuo fōte digrediēs ad iteriora reflectiť: ipſa mens apellať: quę ſic ꝑtinus cōiuncta bono/uita beata imo beatitu do merito nuncuparur. Hac mēte/hac æternitate/hac beatitudine/mentes oēs qa fruunť ꝑxime: ideo ī ętemū. Naturę uero tōnales quoniā ſequēti potiunť gradu: ideo ętemitate beatitudineq; huiuſmōi potiunť qdē. Sed (ut Platonice uel potius Plotinice loquar) nō æterne fruunť: Alias itaq; beatæ ſūt: alias iterū nō beatæ. Ve rūtamē dū beatæ ſunt/nō mobiliter āplius/ſed ſtabiliter agūt. Cū.n. prima æterni tas beatitudoq; re ipſa ſint unū/tōnales naturæ q̄tenus beatitudinē/eatenus æter nitatē ſimiliter cōſecunť. Cū uero æternitatis maxime ꝑpriū ſit ipſe ſtatus nimirū q̄diu tanq̄ fęlices potiunť ętemitate: imobiliter agūt: cūctaſq; ſimul actiōis dotes unico uelut ituitu cōplectunť/ut āt ꝑpria quādoq; ſentētia loquar/nō poteſt aius æternitate frui/niſi fruať æterne. Itaq; cū primū attingit ętemitatis ſtatū/illic poſi tus extra tēpus & motū adeo ſtabiliter agit/ut nulla ex parte ide āplius dimoueri queat. Hac ſentētia noſtra ſemel poſita: interpretatione Plotinicā proſequamur.

Rationalis natura ſęculis admodum longionbus foelix uiuit ī ſperis ſublimi bus q̄ infoelix circa terram. Cap. II.

p Roinde aīas hominū ī terra uel aere craſſiore uiuentes plurimū nō eſſe fę lices/ſed miſeras arbitranť/ī loco. s. peccati/pęnę purgatorii cōſtitutas.

Tunc uero oēs fore beatas cū hinc ad puras iā ſperas aſcēderit cū corpo re puro: uel ad ſublimiorē aerē: uel ætherē: atq; cælū. Tūc.n. ob ꝑfectatē corp o ris atq; loci/facilemq; corporis ꝑuidentiā a diuina cōtēplatione minime diſtrahi. Iim uero q̄to maior eſt ī ſpheris ſublimioribus/ q̄ ifenoribus uirtus & āplitudo: q̄to & prę ſtātior uirtus aīę ibi/q̄ hic uiuentis: tāto diuturniorē aīas putāt illic/ q̄ hic uitā agere. Ideoq; tāto diutius fęlices eſſe/q̄ miſeras. Quod ī Phedone teſtať Plato/ubi de lōgęuis agit: Et Olympiodorus comprobat. Accedit ad hæc ꝙ q̄to mens quæ ad ſublimia tollit/potentior eſt/q̄ imaginatio aīalis/quæ ad oppoſita uergit: tāto longior eſt uita tōnalis aīe ꝑ mentem iam ad ſublimia eleuatæ/q̄ uita eiuſdē ꝑ imaginationē ad inferiora deflexæ. Prętera mens ex identitate ſtatuq; ſolū cōſtat: ideo ſemp ī eodē ſtabiliter agit. Imaginatio ex oppoſitis: iccirco ſemp uarias fingit imagines. Rōnalis uero facultas ex cūctis cōponiť. Nā in ea idē cum diuerſo/ ſtatus cū motu concurrit. Quapp & mobiliter & ſtabiliter opať/& uaria uerſat/& rurſus recolit eadem. Quo uero præſtantior eſt natura idētitatis atq; ſta tus/q̄ natura diuerſitatis & motus/eo diutius aius ī æternitate uiuit: cū ad ipſā cō uerſus fuerit/q̄ in tēpore/in tēpus quādoq; ꝑlapſus. At quoniā in hac uita id mi nus ipleť/neceſſario compenſať in altera. Profecto ſi purus itellectus nullo modo declinat ad corpus. Vita uero oīo exps intelligētiæ tota declinat/ſequi putāt/ut ī tellectualis aīa qua parte intellectualis eſt/nunq̄ inclineť ad corpus/qua uero par te nō eſt naturalis itelligentiæ cōpos/flecťat ad corpora. Itē ſi tōnalis aīa uerū eſt inter æterna & tēporalia mediū & idiſſolubile uiculū uniuerſi/quod ī theologia ſæpe ꝑbamus: cōſequens eſſe uolūt/ut nunq̄ uel hinc uel inde tota diſcedat: ſed ſimul utraq; tenens/ambo ī ſe cōpetenti ꝑportione cōciliet. Quāobrē ꝑ itellectū in æternitate uigilat ſemper: ꝑ uim uiuificā quoquo mō ſemp agit in tēpore. Per imaginationē naturę uiuificę ꝓximā/plurimū uerſať in tempore. Per tōnem tanq̄ menti ꝑpinquā/uiuit ī æternitate q̄plurimū. Per imaginationem alterā mox ſub ditam tōni/pares iter utrunq; uices alternat: & mō æternorū/mō temporalium no bis imagines offert. Verū q̄ diu ratio foelicem uitam ducit: tā diu & imaginatio: & ſi temporalium interdū ſimulacra foelices tamen imagines adducit in mediū. Deniq; (ut ſūmatim dicam) ſi ex uniuerſo mundi circuitu quem triginta ſex mil bus annorū compleri quidam putāt: tercentū annis diuerſo tamen tempore aīus tanq̄ exul hic habitet/uiciſſim tribus ſaltem annorū milibus patrias ſedes colere putant. Eoſq; animos & hic breuius adhuc/& illic lōgius habitare: qui uel ab ini tio præſtantioribus tum ſtellis accomodati/tum dęmonibus fuerint cōmendati: uel ipſi efficacion uirtute muniti/caduca cōtempſerint: ętema coluerint. Neq; ani mos duntaxat humanos: ſed dęmonicos etiā multos/tum aereos/tum æthereos mutare corpora graduſq; foelicitatis exiſtimant/Sed illos uſq; ad craſſum aerem tātum/noſtros autem animos uſq; ad terrenum corpus deſcendere/& utroſq; ani mos in altioribus regionibus uitam foeliciorem agere/& admodum longiorem. Sed de his alias:

Quomodo rationalis natura formatur propria mente: & quomodo mens pro pria/mente cōmuni. Cap. III.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

f Ieri quoq; poteſt ut rō hac in uita præçeteris ſe a materia imaginationeq; ſegregās infima/reuocāſq; ad mentē/quodāmō illā alterius uitę deguſtet foelicitatē:& ꝓfecto q̄tenus ea potiť/utpote quæ iā intellectu formata ē/ æterno quodā pacto.i.ſtabili/totoq; ſimul actu/ſua hac foelicitate pfruiť. Id aūt fieri quādoq; poſſe atq; debere:ſic rē altius repetēdo probamus. Quod duo quæ dam difficile cōflenť in unū/in cauſa ſunt uel dimēſiones utriq; ſolidę nimium: uel dimēſiones etiā qualeſcūq;:uel repugnātes iſup utriq; formę. Ferrū cōflatur in ignē:& ſi tam ſoliditas ferri/q̄ frigiditas eius id ipedire uideť. Atq; ita confla tur/ut ferrū igne formatū iā agat ut ignis/potius q̄ ut ferrū.i. caleat:luceatq;:cale faciat:atq; illuminet. Facilius aūt aer igniť/ubi nec denſitas molis/nec tāta diuerſi tas qualitatis amplius ipedit. Facilius idē aer ſub ſole fit lucidū: cū nulla i lumine dimēſio coirū utriuſq; retardet. Facilius etiā atq; arctius corpus naturaliter præpa ratū formať ab aīa:p eāq; iam agit/ut uiuēs:facillime tandē aīa formať ex mente arctiuſq; cōūgiť. Cum.n. formæ ꝓpriū ſit formare/pficereq;/& ſibi materiā ꝓpriā deuincire:Nimirū quo præſtāntior forma eſt/eo facilius atq; cōiunctius ſubiectam ſibi accomodatāq; materiā format atq; deuicit. Anima igiť abſolutius mente for matur q̄ corpus aīa: q̄to uidelicet & forma pfectior mēs eſt q̄ aīa:& ſubiectū per fectius aīa eſt q̄ corpus. Cū igitur diuina mens ubiq; ſit:atq; aiæ rōnalis eſſentia ppetuo illinc ifluxu fiat atq; ſeruetur: ideoq; ppetuo eſſentiæ ipſius inſtīctu con uertatur ad mentē nihil ꝓhibet aīam ita pendentē/& ita cōuerſam ſemp inde for mari. Quoniā uero formatio hęc tum p eſſentialē aię inſtīctum/tū p eſſentialē mē tis actū efficiť:merito eſſentialis undiq; formatio eſt: adeo ut quēadmodū in mē te idem eſt eſſentia quod itellectus/idem rurſus eſſe/quod itelligere: ſic in aīa idē fiat intellectus quod eius eſſentia:Idem quoq; itelligere fiat quod & eſſe: Præſer tim quoniā itellectus ipſe diuinus ipſo prorſus itelligēnæ actu format aīam. For man autē actu itelligendi nihil aliud eſt q̄ intelligere:ſicut & actu uidēdi formati ām eſt uidere. Vel ſaltē ſicut i aere ſimul eſt oīo fieri lucidū atq; lucere:& i corpo re ſub aīa ſimul eſt uiuū fieri atq; uiuere:ſic in aīa eſſentiali rōne itellectualem fieri ſimul eſt atq; itelligere. Nihil.n. aliud eſt aīam intellectu pfecte formari:q̄ ſub in tellectus forma eſſe/ſub itellectus actu agere. In ipſo uero intellectu forma ipſius idem eſt & actus. Anima igitur cum primū ſub forma intellectus exiſtit: ēt ſub in tellectus actu iā agit/ac prorſus itelligit:Hinc illud Iamblici ex mente ægyptiorū dictum: Aīe itellectualis eſſe eſt itelligere Deū atq; diuina. Sicut.n. tēporario quo dā actu ꝓpimus tēporalia:ſic æterna uereq; exiſtentia æterno ſimiliter eſſētialiq; actu aſſidue cōtemplamur. Hęc ille. Sed de itellectu ſatis iā atq; nimium.

Natura rōnalis & poteſt & debet formari quandoq; mente:& tunc actu unico poſſidet cīa. Cap. IIII.

f Acultatē quoq; rōnalē poſſe ferme ſimiliť itellectu q̄doq; formari ꝑedē nobis īdicāt rōnes:præſerti cū i eadē qua & itellectus eſſētia ſit: debere uero oſtēdimus alibi:ne naturalis appetitio ſit inanis:& cū i ōi natura rōnali ſit ſēpiternus ad itelligētiā appetituſ:oēm Platonici uolūt q̄doq; ad ſęlicē itelligētiā pueni re:ac ſi ide diſceſſerit iterū poſſe reuerti: eoq; ſæculo q̄diu agit ut mēs uiuitq; beata ęternā mentis itelligentiā imitari:ut ſimul actu cūcta cōſpiciat ſiue id i hac uita deguſtet/ſiue potius ueſcať i altera. Intellectū q̄dē ipſū ita ſimul uniuerſū rerū ābi tum cōtueri/ſicut oculus ſpetulā quādā conſpicit ſimul totā. Rōnem uero nō dū conuerſā ad itellectū/ita res ꝑ partē/deiceps atq; partē aggredi. Sicut cæci homis tactus i digito eādē ſperā paulati attractādo/iudicat eſſe ſperā/quā oculus ſubito iudicauit. Rōnem deniq; iam cōuerſam/ita cūcta una cū mente cōplecti oīo puta mus:ſicut hominis uidētis manus ab oculo recta/ſpetulā toto pugno cōplectēs: ſubito ſpherā eſſe ꝓpendit. Iam uero aīus ſic affectus tantū momēto cognoſcit & poſſidet:quantū longo tēpore alter. Huic ſimile Propheticum illud. Dies una in atrijs tuis domine pluſq̄ mille aliorum anni.

Quis beatus ſit:& quomodo beatitudo conſiſtit in quadam præſentis boni poſſeſſione: cui prorogatio temporis per ſe nihil addit preteriti aut futuri ratione:ſed tantum rōne præſentis. Cap. V.

f Oelicem ad ſummū putamus eū qui cūcta iā uera cōſpicit/cunctiſq; potiť bonis:ſed uera ſimul oīa uidet i una forma ueri.i. mēte diuina/cūctis ſimiliter bonis fruiť in uno fōte bonorū.i. ipſo bono. Cū igiť p unā formā/p unū fontē & uera cōſpiciat/& hauriat bona:nimirū uno ituitu uera contueť oīa: uno ſimiliter hauſtu cōbibit oīa bona. Quiſq; huc nō dū puenit/non dū eſt foe lix ad ſūmum. Qui uero puenit hucuſq;/iā nequit ob ſolā tēporis longitudinē fore foelicior. Sed eſto i hoc quidē aīo eiuſmōi foelicitas annua:i illo uero diut na. Nunq̄d hic eſt beatior illo?Nō certe eo ipſo die quo ē & ille beatus. Vterq;.n. tunc pariter oīa poſſidet. Reliq; uero diebus nō eſt alter foelicior altero: īmo ue ro alter quidē beatus eſt:alter nō amplius ē beatus. Cōparemus deide iter ſe foeli citatē annuā atq; diurnā. Nunq̄d annua maior/uel magis foelicitas q̄ diurna cen ſetur?Diuturnior certe uel lōgior tēpore:non tamē ingētior gradibus/ ſicut & ca lor quidā annuus eſſe poteſt. Neq; tamē gradu feruētior calore diurno. Sed nō ne magis expetēda nobis eſt annua foelicitas q̄ diurna?Eſt ꝓculdubio. Sed diu turnitas illa tēporis non pp ſeipſam magis expetēda ē:alioq; diuturnā quoq; fe brem potius q̄ breuē eligeremus. Immo pp ipſā foelicitatem/neq; uiciſſim:ipſum nāq; bonū ad qualitatē potius q̄ ad q̄titatē ꝓnere uideť. Iā uero aīus q̄titatē pp bonum expetit:ac ſi cum bono cōiuncta ſit/quo maior q̄titas eſt/eo magis appe tit. Si cū malo/quo maior/eo minus eligit. Cur nā igiť annuā cū foelicitate uitam potius q̄ diurnā eligendā nobis exiſtimamus? Certe nō pp tēporalē ipſam ſucceſ ſionem quæ longior ſit i anno:nā nec i diurna quidē foelicitate/pp ſimilē ſucceſ ſionē malimus diem itegrum q̄ horā eſſe foelices. Ipſū nāq; preſens i foelicitate penitus exoptamus. Hoc.n. eſt dūtaxat & nos eſſe quærimus/ dū quærimus eſſe foelices. Optamus q̄dē ꝓprimis idē hoc preſens figi:prorſuſq; manere quod q̄dē ętemitatis ē proprium:cuius fruitione beati ſumus:quo & p itellectū aſſidue frui mur:& quādoq; p rōnem itellectu formatā. Quod ſi diffidamus ipſū preſens no bis idem firmiter poſſe cōſiſtere: ſecundo iam gradu eligimus præſens aliud mo mentum/iterūq; aliud/aliudq; ſuccedere:ſemp ad ipſum præſens potius q̄ ad ſuc ceſſionē/affectū & ituitū dirigētes. Siq̄dē in ipſa ſucceſſiōe ſēp priuationis & ma li aliq̄d eſt āmixtū. Quod q̄dē nobis oſtēdit/ nos q̄diu i hoc motu uiuimus/ re uera beatos eſſe nō poſſe:q̄uis q̄tenus ꝓpe ad æternitatē accedimus/eatenus bea titudinis aliquid deguſtamus. Hoc Plotinus decē huius libri quæſtiōibus agit.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Quęstio Prima.

u Trum foelicitas tempore augeaꝫ. Concludit/foelicitatē in quadā affectione ſiue diſpoſitione uitæ cōſiſtere: ꝑ quā aliquis re ipſa bene ſe habeat: hāc uero eſſe præſentem: Cui prēteriti recordatio nihil addit.

Quęſtio Secunda.

c Vm omnis homo ſemper uiuere appetat: Vtrum ꝑſeuerantiā hāc perpetuā aſſeq ſit beatitudo præcipua. Cōcludit/foelicitatem hac ſucceſſione perpetua non augeri. Alioqn non uirtus: ſed tēpus metieꝫ foelicitatem. Neqꝫ unq̄ foelicitas uel apud deos erit abſoluta/qa ſemper ſic augebitur. Confirmatur idem: quoniā appetitus naturalis oprat proprie quod & conſequi poteſt: ſolum uero quod prēſens ſit aſſequiꝫ: quādocūqꝫ aſſequaꝫ/ergo nō appetit/quod nō eſt: ſed quod eſt dūtaxat. Præſens uero ſolū exiſtit. Sed prærentū non eſt amplius: futurum nondum eſt. Solū igiꝫ apperit præſens: atqꝫ mauult hoc ipſū præſens figi perpetuitas/idemqꝫ manere/q̄ aliud huic ſuccedere.

Quæſtio Tertia.

u Trum q diutius cōtemplatus ē/ſit foelicior. Cōcludit/ſi ſemꝑ eadē æque ꝑ ſpicaciter uidit/nihil diuturnitate ad foelicitatē ꝓfeciſſe. Si deniqꝫ pluta me liuſqꝫ nouit/non ante: ſed tunc demū fuiſſe foelicem.

Quæſtio Quarta.

u Trum diuturnior delectatio beatitudinem augeat. Concludit/ſi uoluptas hic ſignificat motū quendā ſiue actū ab ipſo itelligentiæ actu diſtictum/nō eſſe cū foelicitate cōnumerandā. Sin aūt ſignificat ipſum met itelligētię actum/ab omni impedimēto liberū. Sicqꝫ expeditū iam abſolutū nobiſqꝫ gratū/tunc ſolum aium eſſe foelicē/quādo itelligentia talis eſt: nihilqꝫ ꝑ tēpus ei maius afferri: præſertim cum iam ſit in æternitate potius q̄ in tempore. Voluptatis quoqꝫ motū/ſolum ꝓꝓ id quod in eo præſens eſt optari.

Quæſtio Quinta.

u Trum qui ꝑ totā uitam eſt foelix/ſit illo foelicior/q̄ ſolum in parte uitę ſit foelix. Cōcludit/ſi ſecundū eandē uitæ partem iter ſe compenſ̄: paritet eſſe foelices: Si ſecūdū alias/alterū eſſe beatum/alterum nō beatum.

Quęſtio Sexta.

c Vm miſer longiore tēpore miſerior fieri uideaꝫ: cur non & foelix ſimili rōne foelicior. Cōcludit/malū ipſū qa circa ſubiectū natura paſſioni obnoxium & debile accidit: ideo continue illud magis inficere. Quod qdē ſubiectū ſi ſemꝑ manereꝫ idē/neqꝫ detrimētū maius acciderer: ſolum i iudicio mali præſēs ipſum perpenderetur. Sin autem ſic in anguſtia perſeueret ſubiectum/ut i eo malum augeaꝫ/tunc miſeria grauior iudicaꝫ/non tam quia lōgius ſit tempus/ q̄ quia igentior mali gradus acceſſerit. Foelicitas autem ſumma certum quēdam poſſidet terminum. i. gradum i bono ſummum. Item terminum ſemꝑ habet eundē. s. ipſum ſummū: neqꝫ maiorem uidelicet neqꝫ minorē/ q̄ primum. s. & q̄diu eſt foelicitas. Alioquin nō eſt ſumma ꝓlicitas. Deniqꝫ mali habitus eſt in tēpore temporatioqꝫ ſubiecto: Cui diuerſitas accidit. Foelicitas autē in æuo ſubiectoqꝫ æterno: cui quidem ipſa (ut ita dixerim) identitas ſtatuſqꝫ proprie conuenit. Cōuenit etiam parti rationali iam factæ foelici ſtatus illic æternus. Alioquin nec facta foelix fuerit/nec ſecuta uiuet: ſi illinc ſe putauerit diſceſſuram.

Quæſtio Septima.

c Vm in tēpore cōnumeremus prēteritū & futurum/una cum præſenti: atqꝫ ita plus tēporis ſpatiū apellemus: cur nō ita i ꝓlicitate facimus. Cōcludit licere nobis i lōgitudine tēporis nō ens cū ente cōnumerare. Siqdē rō ipſa tēporis in numero quodā fluxuqꝫ uerſaꝫ. Numeranꝫ ār etiā quæ nō amplius ſunt: ſed quæ iandiu prēterierūt. Item i omni fluxu ens. q. cū nō ente coniūgiꝫ ſiquidē momentum præſens quod ens quodamō dicaꝫ/inter prēteritum quod nō eſt amplius/& futurū quod nō dum eſt/medium iacebit. Negat aūt i ipſa foelicitatis natura idē fieri. Siquidem rō eius i uita præſenti & actu ſtabili æternitatis munus quodāmō iam cōſecuto cōſiſtit. Alioqn ſi adhuc quodā motu tēporeqꝫ diſcurrit: nō dum ē habitus abſolutus: nō dum aius cōſecutus eſt finē. Cū ergo foelicitatis rō præſēs ipſum ſtatūqꝫ icludat/nimirum cōpurationē a ſe tēporariā procul excludit. Iam uero cum æternitas ſit primæ eſſentiæ ipſiuſqꝫ entis uita/ſiue i prima mēte ſit/ſiue iam alicui mēti cōmunicata/nullo modo aliquid nō entis admittit. Temporalem itaqꝫ fluxum a ſe prorſus expellit. In uita igitur æterna actus eſt unus & ſtabilis. Sed in tempore ſiue penes aīam ſiue deīde i corpore actus & multi ſunt: & fluxu quodā ſibi inuicem ſuccedētes: Sicut i medio circulo pūctū eſt unū atqꝫ ſtabile: a quo diuerſa ad circūferētiā ꝑ longitudinē lineaꝝ ꝓducunꝫ puncta mobilia. Vbi uideꝫ & unum i plura diſperſum: & ſtatus iam ꝓgreſſus i motū. Sūmatim cōcludit beatā uitam eſſe uitā optimā. Hanc uero eſſe uitā ipſius entis/ſiue (ut dixi) in cōmuni mente ꝑ ſeipſam ſit: ſiue i ſua cuiuſqꝫ mente ſemꝑ inde cōmunicata: ſiue in facultate rōnali: inde rurſus cōmunicata quādoqꝫ. Et ubiqꝫ æternā ſeruare cōditionem: præſertim cum optimus uitæ gradus qui & finis rōnem habet/non i motu amplius: ſed ſtatu ſit poſitus: Deniqꝫ ipſum præſens æternitatis non eſſe idem quod & temporis præſens. Nam i tempore multa prēſenna idiuiduaqꝫ momenta ſic ſe habent/ut aliud ſit extra aliud. In æternitate uero præſens ē unicum: oīa præſentia tēporis ſimul includēs: Sicut & ſigna i circūferētia multa inter ſe diſtantia. Vnicū uero i medio ſignū cuncta lineatū a circūferentia uenientiū ſigna cōcludit.

QVAESTIONES TRES

q Vęſtiones reliquę tres facile tum ꝑ ſe/tū ꝑ ſuperiores itelliguntꝫ atqꝫ ſoluuntꝫ.

Ex oībus tādem colligitur uitam ꝓfecte beatam/ eſſe uitā nō actionibus exterionbus occupatā: ſed i ipſa mente collectam. Nō quidē ex multis intelligentiæ actibus: ſiue prætentis/ſiue præſentibus congregatā: ſed itentā prorſus in unum. Prēſentē ſtabilē propnę mētis actum: actum inq̄ mente diuina formatū: ꝑqꝫ diuinam mentē/ipſo ſuꝑmentem bono fruentem.

LIBER QVINTVS

Vtrum beatitudo tempore ſuſcipiat incrementum.

Quæſtio Prima.

q Værendum eſt nunqd foelicitas tēpore ſuſcipiat īcrementū: cū beatū eſſe ſemper ſecundum præſens accipiatur. Profecto neqꝫ foelicitatis prēteritæ recordatio momenti quicq̄ habet. Neqꝫ in dicendo: ſed in affectione quadam beatitudo conſiſtit. Affectio uero i qualitate prę ſenti poſita eſt: actio quoqꝫ uitæ.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

Quęstio Secunda

a T Si quis ex eo q̄ uiuere atq; agere ſemp appetimus/id aſſeq̄/foeliciratē po tius eſſe dicat/ſic eſt reſpōdendum. Primo quidē ſi ita ſit/fęlicitas craſtina maior erit: & quæ deiceps ſemp antecedēte maior. Neq; fęlicitatem uirtus ipſa ulterius metiet. Deide dii quoq; foeliciores nūc erūt q̄ conſueuerint. Neq; dum p̄fecta foelicitas erit/neq; eſſe p̄fecta poterit unq̄. Præterea appetitus uoto potitus præſens aliq̄d eſt adeptus: ſempq; ad ipſum præſens annitit̄: & q̄diu eſt/ ita ſemp eſſe i fęlicitate requirit. Appetitio uero uiuēdi eſſe perquirens/præſens quiddam proculdubio quærit: Siquidem eſſe in præſenti eſt poſitum. Quod ſi futurum & quod deiceps ſequit̄ appetat/quod habet iam/quod ue ē/ deſiderat. Non quod præterit/neq; quod eſt futurū: imo quod iā eſt/id exiſtere. Nō ſempi ternam p̄tractionem ſiue p̄ceſſionē quærens: ſed quod iā præſens adeſt: id adeſſe.

Quęſtio Tertia.

q Vid ergo de illo dicemus qui plurimū tempus uixit fęlix? idemq; ſpectacu lum diuiſſime eſt ituitus? Profecto ſi longiori in tempore p̄ſpicacius uidit/ plus aliq̄d ipſi longitudo tēporis attulit. Sin aūt uniuerſo in tempore uidit ſimiliter/certe nihil p̄fecit/ & qui ſemel eſt ituitus/æque reportat.

Quęſtio Quarta.

a T dixerit quiſpiā alterum eſſe diutius oblectatum. Sed hoc i fęlicitate con numerare nō licet: niſi forte quis uoluptatē nominet actionem intelligentiæ expeditam. Hic.n. idem quod nos quærimus dixerit. Proide uoluptas longior/ ſemp præſens habet ſolum. Quod aūt ex ea præteritū dicit̄/iā prorſus euanuit.

Quęſtio Quinta.

c Aeterum quidnā dicemus? ſi alius quidem ab initio ad finē uſq; beate uixit? alius aūt i poſterū tamtū? alius deniq; olim foelix/nam fęlix eſſe deſierit? Nū quid pariter eſſe fęlices? Profecto huiuſmōi compatio nō inter eos qui oēs fęlices ſunt/efficit̄. Sed i ipſa quidā nō fęlices. s. quādo nō ſunt fęlices/cum fęlici aliquo cōferunt̄. Siquid ergo plus poſſidet/id certe poſſidet/ q̄tum fęlix aduerſus homi nes non foelices. Cui quidē id cōtigit/ut præſenti quodā alios ſuparet.

Quęſtio Sexta.

q Vid ergo? miſer nōne longiore tempore fit miſerior? Et alia quotcūq; mole ſta nōne tempore longiore maiorem afferūt calamitatē: uelut anguſtię mole ſtięq; diuturnæ: ac cætera generis eiuſdem?. Quod ſi hæc ita tempore malum au gent: cur nō & oppoſita augent quoq; fęlicitatem? Forte uero circa moleſtias & anguſtias licet dicere/augmentū tempore fien: ut in morbis. Morbus.n. efficit̄ ha bitus: corpuſq; ipſum tēpore magis ifici. Alioq̄n ſi maneret idem/neq; maius ac cideret detrimentū: hic quoq; præſens ipſum ſemp eſſet/quod moleſtū: Niſi quis præteritum annumerant: reſpiciens uidelicet in id quod actum eſt: atq; quod ma net? adeo ut i habitu quoq; miſeri malum i tempus p̄ductius augeat̄/adaucta ui delicet prauitate i eo quod p̄manet? quatenus p̄manet. Quapp miſeria maior nō productiore tēpore: imo uero maioris gradus adiūctione p̄uenire uideb̄. Plus aūt ipſum ſimul forſitan nō exiſtit. Neq; omnino plus ē dicendū/dum quod non ē/ ei quod ē ſimul annumerat̄. Ipſa uero fęlicitatis natura certum quendam ſempq; eundem poſſidet terminū. Iam uero ſi & hic ex ipſa tēporis lōgitudine p̄fectus aduenit/adeo ut uirtute p̄ficiendo/fęlicitate quoq; p̄ficiatur/nō diuturnā quaſi multos p̄ annos dinumerantes probamus foeliciratem: īmo eam quæ magis tunc facta dicitur/quando magis exiſtit.

Quęſtio Septima.

c Aeterum cur nam ſi præſens ſolum ſpectare oportet: neq; cōnumerare pacto non i tempore quoq; idem facimus? ſed p̄teritū præſēti cōnumerātes plus tēporis ſpatiū apellamus? Cur nō igit̄/q̄tum tēpus ē: tātam quoq; eſſe dicimus fę licitatem? Forte. n. ſecundū temporis ipſius diuiſiones beatitudinem partiri licet. Nam ſi ſolo p̄ſenti metiamur/ridiculum faciemus. Forſan uero haud abſurdū fuerit numerare tēpus etiā non dum exiſtens. Quippe cum eorum etiā quę p̄tere nere/neq; ſunt amplius/numerū computamus: ceu numetum defunctorū. Foelici tatem uero iam p̄teritā nec amplius exiſtentem/ſiquis uelut p̄ſentē p̄ſenti plurem dixerit: aberrabit. Beatitudinē nāq; contigiſſe cenſeret. Tempus aūtē lon gius ultra p̄ſens nihil aliud q̄ nō dum eſſe dicendum eſt. Omnino aūt tempo ris iteruallum p̄ductum lōgius diſpoſitionem alicuius unius/quod in p̄ſenti eſt/ quodāmō machinat̄. Qua p̄pter recte dicitur æternitatis imago/diſpoſitione ſua id quod i æternitate permanens eſt/diſperdere cupiens. Ideoq; ſi ab æternitate per manens ipſum tollatur/fiatq; temporis/ protinus euaneſcet/eatenus uidelicet ſal uum: quatenus quodāmodo in æternitate ſeruat̄. Euaneſcens uero/ſi totum fiat in tēpore. Si ergo fęlicitas i uita bona cōſiſtit: certe uita ipſa bona i uita exiſten tis ſiue entis ipſius ē collocanda. Hæc. n. optima ē. Non ergo tēpore numeranda eſt?/ſed æternitate cēſenda. Id uero neq; plus ē neq; minus: neq; longitudine qua dam cōſtat: ſed i eo quod & hoc ipſum & indiſtās & præter tempus exiſtit. Quā obrem neq; exiſtēs nō exiſtēti i unum decet conūgere: neq; ęternitati tēpus: neq; quod i tempore ſempiternū æternitati: Neq; quod idiſtans i diuerſa p̄tēdere. Im mo id omne ſi quādo acceperis/totum accipiēdū. Quādo inq̄ acceperis nō inditi duum quiddā temporis p̄prium: ſed æternitatis uitā/nō ex tēporibus multis coa ceruatam?/ſed ab uniuerſo ſæculo ſimul totam.

Quęſtio Octaua.

ſ Iquis aūt dixerit præteritorum memoriā in præſenti manentē aliq̄d plus af ferre ei uiro qui plus temporis i beatitudine uixit: iterrogādus erit/q̄dnam de memoria ipſa ſignificet. Vel. n. ſapientiæ memoria iam præteritæ hic ſignifica tur: quapp̄ ſapientiorem hūc appellaret/neq; ſeruaret p̄poſitum: uel memoria uo luptatis: p̄inde ac ſi oblectationibus multis beatus idigeat: neq; præſenti gaudio ſit contentus. Præterea quidnā iocūditatis affert uoluptatis actæ memoria?/ceu ſi quis ſe obſonium heri cū uoluptate guſtaſſe meminerit. Ac ſi ante decēnium/ma gis adhuc dendendus erit. Similiter quoq; ſi anno præterito ſapientiā ſe habuiſſe meminerit.

Quæſtio Nona.

ſ In aūt bonorū honeſtorū ue ſit recordatio: cur nō aliquid cōferat? At iſtud hominis ē bonis honeſtis ue in præſenti carentis: atq; p̄pea q̄ nunc minime habeat/quærentis eorum quę p̄teriere memoriam.

Quæſtio Decima.

a T. n. longum tempus multis præclariſq; actionibus p̄bet occaſionē. Qua quidem priuatus erit/qui foelix breui tempore uixerit. Ad hæc unq; dicen dum ē omnino foelicem nō ob præclaras actiones atq; multas. Alioq̄n quiſquis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

foelicitatem ex multis tam temporibus q̃ actionibus dicat accumulandã/ex his quę non amplius sunt sed ex transactis/atq; uno quodam præsente foelicitatem coaceruabit. Quãobrem ĩ prę̃senti quodã beatitudinem collocauimus. Deinde quæsiuimus num id quod magis dicr̃ in quodam pluri consistat: atq; ita maior quoq; cõtingat foelicitas. Hoc ergo quę̃rendum: nunq̃d tẽporis multi foelicitas in eo dũtaxat excellat/quod actiõibus multis abũdet. Primo quidẽ fieri potest/ ut qui actionibus nullis incũbit/sit beatus. Neq; minus quidem/imo uero magis eo/qui actionibus fuerit occupatus. Deide actiones nõ ex se ipsis bonũ afferũt/ Sed affectiones ipsæ actiones efficiunt bonas. Iam uero sapiẽs bono ponr̃ etiã agens/nõ quia uidelicet agat: neq; ex his quę accidunt: sed ex eo quod possidet. Quãdoquidẽ & salus patrię̃ potest uel a prauo aliquo ꝓuenire. Ipsa q̃ntiã ĩ patria seruãda tocũditas etiã aliud agẽte pcipi potest. Itaq; nõ hoc ẽ/ quod foelicis efficit uoluptatẽ: imo uero habitus ipse & uoluptatẽ eiusmõi parit: & prę̃stat foelicitatẽ. Ac siquid cõtingit iocundũ/ p seipsam facit eiusmodi. In actionibus aũt externis foelicitatẽ ponere/nihil aliud est q̃ in his quę extra uirtutẽ sunt & extra aiam collocare. Ipsa. n. propria animi actio consistit ĩ sapientia: adeo ut in se ipso sic agat: idq; est foeliciter agere.

Argumentum Marsilii Ficini Florentini In Librum De Pulchritudine.

A prima essentia uita mente emanant influxus per omnia tanq̃ radii uoces uerba per sex gradus.

i Nfluxus quidam ab ipso ente ꝑ omnia passim entia manãt: Sed qua rõne in ipso essentia ẽ/ præcipue ꝑ modũ solaris radii ꝓfluunt. Qua uero illic ẽ uita/ꝑ modũ soni & uocis erumpũt. Qua denicp; ibidem ẽ intellectus/ĩ modũ significantis uerbi ferunt̃. Et qua uelut radii quidã sunt/ uisum mouere uidentur. Qua uel uoces aut soni/pulsare aures: Qua tanq̃ uerba/ ponissimũ alios prouocare. Vbiq; uero tanq̃ pulchra quædã siue pulchritudines aliquæ nobis occurrũt. Nã ab ipsa pulchritudinis ipsius forma ꝓueniũt. Cum uero ipsam pulchritudinẽ nominamus: ꝑ modũ quidẽ formę̃. i. tanq̃ formalem pulchritudinẽ ipsũ ens ꝓprie itelligi uolumus: Sed ꝑ modũ causæ. i. tanq̃ pulchritudinis ipsius causam/bonũ ipsum uolumus cogitari. Bonum nãq; lucẽ ipsam siue fontẽ pulchritudinis emicãtis & inde fluẽtis esse putamus. Pulchritudinem uero splendorẽ ab ipsa boni luce manantẽ. i. ipsum ens ab ipso uno bonoq; depẽdẽs. Ab ipso rursus ente sicut dicebã influxus ꝑ oia uelut radios: uoces/uerba proficisci nõ dubitamus. Influxus eiusmõi primo quidẽ sunt in ipsa diuinæ mẽtis idea. Secũdo ĩ qualiber inde mẽte susciptũr̃. Per uniuersalem uero ꝓuidẽtiã in ipsa mũdanę̃ aię̃ mente. Tertio ĩ eiusdẽ aiæ rõne. Quarto in eius imaginatione prę̃cipua. Quinto ĩ imaginatione sequente. Sexto in uegetali uirtute: quæ & uniuersalis natura uocar̃. Hactenus idealẽ quandã in se retinent rõnem. Hactenus. n. uiui sunt & efficaces & fę̃cundi atq; sempiterni. Sunt. n. ĩ hoc ultimo diuinorũ gradu seminanę̃ rerum oium rõnes: quibus ipsę̃ rerum spẽs ꝓpaganr̃. Cum. n. prima uita/primaq; oium formalis rõ in ipsa prima essentia sit essentię̃ uniuscuiusq; principio: in quo principio & rõ & uita erat. Merito quatenus ifluxus ide manãtes uitã simul tationemq; formalem in se puram & integram efficacẽq; conseruãt/ eatenus essentiales/ideales/diuini cognominanr̃. Tantum uero munus etiã in natura. i. uegetali aiæ uirtute conseruãt: Ideo ĩ hoc sexto die opa dei propria finẽ accipiunt. Sub inde uero influxus illi materiã subiectã aiæ pulsant. Sed cum neq; ultra ꝓgredi ualeant: neq; ĩ ea insup̃ uelut ꝓxima nihilo/ipsã uerę̃ essentię̃ uitæq; retinere naturã/ ex formis ĩ imagines iam euadũt. Imagines inq̃ uerisimiles uerarũ diuinarũq; formarum. Quæ quidẽ sub genitali aiæ ipsius natura ĩ materiã prorsus agente/ resultãt ab ipsa materia patiẽte: & tanq̃ a speculo ꝑ modũ radii repcussæ: & tanq̃ a fornice reflexę̃ ꝑ modum uocis: & tãq̃ a planiori aliquo pariete ꝑ modũ uerbi reddite uelut Echo. Huic autẽ infimo gradui formalis effluxus Luna fauere uidẽr̃ generationis ultimæ domina. Rõnibus aũt seminariis ĩ natura uigentibus fouenti busq; materiã/ Venus. Eisdem uero in imaginatione inferiori ꝓperantibus ad motum/Mars. Eisdem rursum ĩ supiori imaginatiõe regnãtibus/Sol. Sed ĩ rõne uigẽtibus/Mercurius. At ĩ mente aię̃ dominãtibus/Iupiter. In mẽte denicp; diuina quiescentibus/Saturnus. In quo quidẽ septimo gradu tanq̃ Saturni die mũdi opifex conquieuit. i. ipsa idea sibi penitus intima. Non. n. hãc ad alia quę̃ inde fiũt: sed alia ad hanc refert uelut exemplar.

Ipsa pulchritudo formalis est ipsa mẽs: cuius illecebris admiscetur admiratio: uis: diffusio: uoluptas.

e Xemplar hoc quoniã oiformis formarũ omniũ rõ est/ideo forma/spẽsq; prima & uniuersa censer̃. Et iccirco prima est pulchritudo formalis: unde & pulchritudinẽ ubiq; tũ formã/ tum spẽm appellare solemus pulchrosq; formosos. Cuius oppositũ deformitatẽ dicimus & deforme. Ex quo patet materiam natura sua prorsus informẽ: merito deformitatẽ ipsam esse censendã. Sed de hac alias. Ipsa uero pulchritudo formalis oriẽ quidem cum essẽtia prima: Adolescit aũt dũ essentia ꝓdit ĩ uitam: Adulta denicp; iudicar̃: ubi uita cõpleẽ in mentẽ. Nam ꝑ ipsum mẽtis actum essentialis uitæ ꝓfecte formar̃: ac forma oiformis euadit. Quãobrem in ipso rerũ ordine ibi plurimũ pulchritudinis est: ubi plurimum est & mentis: siue natura quędã mentis adsit: siue artificiũ eius ꝓprium/siue uestigium/aut inditum. Atq; id omne illic uehemẽtius mouet/ubi uiuacius nobis occurrit. Vera. n. pulchritudinis ipsius forma est ipsa uita ꝑ actũ mentis penitus absoluta. Propriũ uero pulchritudinis est allicere simul & rape. Vnde greçe Calon: quasi prouocãs appellar̃. Et quoniã pulchritudo itellectuale munus existit/ideo solos allicit cognoscentes. Cognoscentes inq̃ siue itellectuali aliqua rõne/siue ui su/siue auditu ministris plurimũ rõnis. Miscer̃ autẽ illecebris pulchritudinis admiratio/& uis quędã acrior/desiderantẽq; diffundens. Tu ergo memento quod in theologia ꝓbamus: oia quidem appetere bonũ: nõ oia pulchrũ/sed eos dũtaxat/qui iudicium quoddã pulchritudinis habent: atq; hos quidẽ semp̃ appetere bonum: non tamen semp̃ pulchritudinem affectare. Cum igiẽr̃ appetitus tractusq; ad bonũ cõmunissimus ꝓpetuusq; sit: consequens est ipsum bonũ esse cõmunissimum oium principiũ atq; potentissimũ: Pulchritudinisq; ipsius formã esse bono q̃proximã. Et quoniã a pulchritudine & ad pulchritudinem ꝓuocatio quasi nouum quiddã est: Quippe cũ & quibusdã tantũ & quando q; & post naturã cognitionemq; contingat: merito admiratio quędã pulchritudinis illecebris admisceer̃.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

Item & uiolentia(ut ita dixerim) aliqua: q̃uis. n. appetitus boni/qui cõmunis est atq; perpetuus/naturæ sit itimus/trahatq; ab itimis: tamẽ appetitio pulchri quasi ab extrinseco rapit/cognitionẽ necessario sequẽs. Ideoq; cũ minus sit naturalis/nõ nihil uiolentũ habere uideť. Deniq; quodãmõ diffundit amãtẽ. Nã cũ semel hũc sibimet surripuerit/ nõ statim restituit redintegratq; i unũ/cum trahat extrinsecus: & cum p cognitionis modũ qui in discretione uersatur/rapiat: ideoq; diffundat. Deniq; amatorius affectus siue lenior sit/siue acrior/semp cum uoluptate mouer. Quẽadmodũ non solũ in dulci sapore grauiq; sono: sed etiã i sapore quodã acri uocibusq; acutis est oblectatio quædã. Voluptate aĩum affici cõptum habemus: quãdo re quadã sibi cõgrua tangiť/ducíťq; ad bonũ. Pulchritudo uero ubicũq; nobis occurrat/accedit ut cõgruens: Et iccirco placet atq; ꝓbať: Quoniã ideæ pulchritudinis nobis ĩgenitę resꝑdet/& undiq; conuenit. Rursus aĩum suaptenatura semp ducit ad bonum. Nam & participatio pulchritudinis apud nos ad itelle ctualem etusdẽ aduocat formã: pq; ipsam ad ipsum deniq; bonum. Sicut & splendor ad lumen: & lumen ꝓducit ad lucem. Verum satis sit hactenus pulcherrimũ Plotini de pulchritudine librum libentonibus(ut ita dixerim) pedibus ꝓcurrisse. Deinceps notiem huius libri capita nobis ordine repetenda: & hæc quoq; cursim. Nam de his i conuiuio de amore latius disputamus.

Pulchritudo est gratia quædam: quæ magis est i his quæ uidentur: q̃ quę audiunť: Magis etiã quę cogitanť: neq; est proportio. Cap. Primum.

p Vlchritudinem esse gratiosum aliquid: siue gratiã quandã allicientẽ nos p uisum uel auditũ uel rõnem cõmuni notione cõcipimus. Quæ ꝓfecto q̃tum i rebus quę uidenť/audiunť/cogitanť ineſt: pulchritudo uocatur. ac tres nobis gratias repræsentat. Quantum uero i uisu/auditu/rõne cõsistit: delectatio nominať atq; uoluptas. Voluptas inq̃ decora. Rem. n. decorã p se ꝓpte se quiť & decora uoluptas. Hanc sequiť appetitus quoq; decorus. Ipse. s. amor. Perturbatio uero turpis aliis forte causis accidit. Primum itaq; caput inquirit quid nam potissimum gratia hæc pulchritudoq; sit: quid ue nõ sit assignat. Significat interea tum pulchritudinẽ magis etiã ad uisum ꝑtinere q̃ auditum: Quia uidelicet uisus & lumen similiora itelligentię sunt q̃ auditus & sonus: tum habitus animi pulchriores esse q̃ corpora/quæ formosa dicunť: & uoces/qa & mẽti similiter cognatiores sunt: & ipsi habitus animi tam i moribus q̃ i doctrinis non solũ pulchri/sed etiã pulchritudines quædã rite dici possunt. Sunt. n. formæ. Formæ inq̃ mẽti ꝓpinquę. Voces aũt & corpora pulchritudines apellari nõ possunt. Pulchritudo. n. q̃uis nõ debeat nunc pulchra/nunc nõ pulchra uocari: Corpus tamẽ idẽ hodie pulchrũ: cras aũt leui mutatione facta/nõ pulchrum. Similiter & uocis materia ferme eadẽ/mutata ꝓportione/ex pulchra fit turpis. Verũtamẽ q̃uis pulchritudo magis ad ea quę ſpectanť/q̃ quę audiuntur: rursumq; magis ad illa quæ cogitanť/attineat: Inuestigandum ramẽ utrũ aliquid his oĩbus sit cõmune: quid ue id ipsum sit/quo hæc oĩa pulchra uocantur. Sed primũ id i corporibus quæ uidẽtur indagat: quasi manifestius ita futurũ. Príncipio cõmunẽ de his opinionẽ cõfutat/dicentem/corporis pulchritudinẽ esse ꝓportionem quãdã partiũ inter se & ad totum una cum coloris cõcinnitate. Idq; quattuor cõfutat argumentis. Primo quidem si pulchritudo ipsa ꝓportio siue commẽsuratio quædam est/ certe res solum composita est: nulla ergo res simplex q̃uis gratiosissima sit/pulchra diceť. Secundo rursus si cõpositũ dũtaxat pulchrũ est/nulla partiũ/præsertim simplicium ent pulchra. Immo uero nulla partiũ. Quippe cũ i ꝓportione duntaxat ad aliud commensurata pulchritudo ponať. Ex quo sequeť: ut ex rebus non pulchris pulchrum efficiať. Comptum tamẽ habemus ex rebus omni carentibus gratia nihil unq̃ cũfici gratiosũ: Tertio facies eadẽ/sæpe eadẽ figurę ꝓportione manente: mõ pulchra nobis occurrit: mõ non pulchra. Quasi aliud quidem cõmensuratio sit: aliud pulchritudo. Quarto/necessariũ est pulchritudinẽ in corporibus pulchritudinem nobis referre supiorum. Oportet ergo prouiribus hãc illi prorsus accomodare: Ita tamen ut excellentiori admodũ rõne illis insit q̃ in corporibus. Quo ãt pacto cõmẽsuratio quędã ibi sit. s. i animo uel itellectu facile assignari nõ potest. Et in aĩo q̃dem quomõ mores & scientię sint cõmensurationes quædã siue ꝓportiones: si Plotinũ sequimur/intelligere nõ ualemus. Non. n. coaceruari uult in aĩo ex figuris actibusq; cõplurimis habitus unq̃ aliquos/qui uel morũ uel scientiarũ habitus apellenť. Sed moralem q̃dem uirtutis actũ simplicẽ elucere/cum primum cõtingentiũ uitiorum nubes excutiunť/formã quoq; scientiæ simplicem expulsis tandem falsis opinionibus tutilare. Aiam nãq; quodãmõ esse oĩa: atq; tunc potissimum rem ipsã scire/quãdo argumentationibus excitata iã actu res ipsa fit: quæ erat & prius: sed porẽtia q̃dã utiq; fęcũda. Sed de his oportunius alibi disputabiť

Pulchritudo in corporibus est absoluta perfectio gratiaq; formæ præcipue: Quæ & materiæ formosq; in ea alios dominať: & expeditam artis rõnisq; diuinæ uictoriã sup materiã refert: & ipsã pspicue repræsẽtat ideã. Cap. II.

c Aput secundũ scrutaťur/quid ipsa sit in corporibus pulchritudo. Asseritq; esse aliquid primo aspectu prompte se offerens. Cum. n. pulchritudo & i mundo itelligibili formarũ intelligibilium forma sit: & i corpore similiter sit forma formarũ/merito & illic itellectũ/ & hic usum primo & ꝓmptissime mouet: Quod Plato testať in Phedro. Subdit Plotinus: aium uehemẽter & respuere turpe: & ascisere pulchrũ: Nec iniuria. Turpitudo. n. est tetra quędã mali facies: Pulchritudo uero facies blãda boni. Præterea rõnalis aĩa ꝓxime pendet ex mẽte diuina: & pulchritudinis ideam sibi illinc impressam seruat intus: Cui q̃dem congruit/tanq̃ sibi patriq; cognatũ libenter amplectiť. Congruit ãt ea in corporibus forma/quę ad ipsam ideę normã examussim cõposita est: dum tõ seminalis quæ in natura est corporũ formatrice/materiæ plurimũ dominaťr: formãq; in ea reddit materialem q̃dem minime: maxime uero formalẽ. Profecto quẽadmodum accepimus ex Timeo: Intellectus ipse diuinus pater ẽ formarũ: materia mater. Sed tõ fomesq; formarum i natura urgens rite paternum semen & efficax noiari potest. Forma uero inde genita ꝓles. Formositas aũt nihil aliud est/q̃ ipsa prolis huius i doles/expressius referens patris effigiem. Deformitas contra/tum deficientis formæ dissimilitudo quædã ad patris formã: tũ ipsa materia defectus huius origo: præsertim quãdo casu quodã impediente subiectũ a rõne formãte minime supať ideſt formãtis actũ uel nõ subſtinet: uel ineptissime suscipit. Proide in quolibet elemento & si formæ accidentales sunt multæ/una tamen est forma substantialis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

atq; præcipua. Similiter in rebus mixtis/ceu lapidibus atq; metallis si plures formæ substãtiales sint uirtute: una tamen principalis actu est atq; communis. Sic in plãtis & animalibus: si multæ in singulis formę substãtiales sint actu quodã/una tamẽ est actu præcipuo pluribus ipans. Vbiq; uero formositas est absoluta quædam pfectio siue gratia: & quasi flos quidam ipsius formæ præcipue formis aliis dominãtis. Est itaq; diuinũ & impiosum aliqd: quia & impium regnãtis formę significat: & artis rationisq; diuinæ uictoriam refert super materiam: & ipsam pspicue repręsentat ideam.

Pulchritudo ĩ corporibus est expressior ideæ similitudo. Ac si subtrahatur materia ẽ ipsa idea. Item pulchritudo cuiuslibet spẽi iudicat̃ ab aĩo per insitã sibi formulã ipsius ideæ: ad quã est spẽs instituta. Cap. III.

q Vis nam pulcher homo? aut leo pulcher? aut pulcher equs? Certe q̃ pręcipue ita formatus/ita natus ẽ/ut & diuina mens ĩstituit p ipsius ideam: & natura inde uniuersalis seminaria uirtute concepit. Ĩã uero illius ideæ formulam aĩa nostra ĩ mente habet ingenitã: Habet & ĩ natura ppria seminalẽ similiter rõnem. Igit̃ naturali quodã iudicio de homine uel leone uel equo cæteriscq; iudicare soler. Hunc qdem pulchrum nõ esse: illũ uero pulchrum: quia uidelicet hic prorsus a formula & rõne dissentit: ille uero cõsentit. Atq; iter pulchros/hunc illo pulchriorem esse: quia hic cũ formula rõneq; magis q̃ ille cõsentit. Et pfecto cum naturale subitũq; de his iudiciũ neq; at cõmodius expediri/q̃ p formulas rõnesq; nobis inatas: pbabile est diuinam puidẽtiam oia q̃oprime disponentẽ eiusmodi nobis ab initio quasi characteres impressisse Dum uero de pulchritudine iudicamus: id præcæteris pulcherrimum approbamus: quod aĩatum est atq; rõnale: atq; ita formatũ/ut & p aĩum satisfaciat formulę pulchritudinis/quã hẽmus ĩ mente: & p corpus rõni pulchritudinis seminali respõdeat/quam in natura secũdaq; aĩa possidemus. Forma uero ĩ corpore formoso ita suę similis est ideę: sicut & figura ædificii ĩ materia similis exẽplari ĩ architecti mente: & oratio ĩ uoce/orationi quæ est in aĩo similis. Itaq; si homini materiã qdem detraxeris: formã uero reliqueris: hæc ipsa quę tibi reliqua est forma/illa ipsa est idea/ ad quã ẽ homo formatus. Sicut si uel edificio materiã suã substulens/interim figura relicta: uel si orationi aerẽ fractũ dempseris/significatione seruata: certe & ibi figura restans nihil aliud est/q̃ exemplar ipsum ĩ architecto cõsistens. Et hic conseruata significatio nihil aliud/q̃ loquentis ipsius excogitatio. Vnde q significationẽ eiusmõi colligit: mentem loquentis habere dicit̃: atq; cõmentari. Itaq; & nos debemus ĩ rebus pulchris materiam qdem posthabere: formas uero seligentes & ordinem/ideas ĩ his uerũ auspicari: & artem mentẽq; cõmentari diuinã. Existimat aũt pulchritudinẽ corporis ex formis cõpositi ĩ eo cõsistere/ut & singulæ ĩ eo formę ĩformitatẽ materiæ superent/ & forma communis oĩo formas singulas antecellat Corporis uero simplicis pulchritudinem ĩ quo unica substãtialis forma ẽ actu/ut auri uel argẽti similiumq; in maxima luminis portione sitam esse. Lumen pfecto esse uult ignis. i. cæli formã/ quæ sit imago quędam uitæ cęli/adeo ut quod ĩ cælesti uita ĩtellectuale inest: sit ĩ cælesti corpore luminosum. Itẽ lumen sub luna/esse formæ. i. luminis cęlestis actũ &(ut ita loquar)imaginẽ. Vnde paret/q̃ta sit cęli uirtus/cum formę ipsius imago res omnes apud nos efficiat & conseruet. Ignem quoq; sub luna esse igneum uel ignitum corpus/potius q̃ purũ ignẽ existimat. Verũtamẽ qa cælo similius est existere lucidum: & quasi formam corporũ aliorum: ĩcorporeisq; ppinquum? ideoq; pulcherrimũ: eiusq; participatione cætera pulcherrima fieri. Præsertim quę lumen inde reportant. Talia uero sunt/quæ uel minimũ terræ habẽt: uel naturã maxime tempatam. Quod. n. uel maxime terreum est/uel minime tempatum: quasi a cælo lõge diuersum ieptissimum ẽ ad lumẽ lucidumq; colorẽ/quasi cælestẽ aliqd capiẽdum. Quod autem ĩ corporibus quæ pulchra uidenẽ dictum ẽ/similiter se habet ĩ his quę audiunẽ: ut pulchra/siue sit una uox/siue grata quędã cõpositio uocũ. Et sicut formæ uisibilis pulchritudo ab ideali & seminaria ipsius rõne ꝓcedit: sic uocis cõcentusq; pulchritudo tũ ab ipso spiritu/tũ ab harmonica mẽtis cõceptione pficiẽ. Et ubiq; formositas ẽ/impium formæ sup subiectũ. Formaq; corporea a forma ĩcorporea proficiscitur.

Pulchritudo quæ uidetur/mentis pulchritudinẽ repræsentat: Pulchritudo quę audiẽ/refert aĩæ pulchritudinẽ. Itẽ nemo de mentis & aĩæ pulchritudine loqui aut debet aut potest? nisi eã ipse possideat. Cap. IIII.

d Vplex pulchritudo est: incorporea. s. & corporea. Et quẽadmodũ corporea rursũ ẽ duplex: Altera qdẽ ĩ his quæ uidenẽ: altera uero ĩ his quæ audiunẽ: Sic & ĩcorporea duplex. Altera in intellectu: altera ẽ in aĩa. Intellectualis lucis pulchritudo præcipue ab ea quę uideẽ ĩ lumine uelut imagine nobis repræsentat̃. Pulchritudo rursus aĩe ĩ harmonia quodãmõ constitutæ/ab illa quæ auditur/harmonica pulchritudine tanq̃ imagine rite refertur. Omnino uero quẽ admodũ nemo de corporea pulchritudine loqui potest? nisi eã sẽsu cognouerit: Sic neq; de ĩcorporea? nisi eam ꝓcepерit aĩo. Sed corporeã cognituras extra se fertur: ꝓcepturus aũt ĩcorporeã/ĩtra se referatur oportet. Reuocatus autẽ ad se non pcipiet eã? nisi possideat. Esto itaq; pulcher & ĩtellectu & aĩa prius q̃ de ĩcorporea pulchritudine audeas disputare. Memento/si delectaris sensibili pulchritudine/ quæ isẽsibilis pulchritudinis ẽ imago: multo maiorẽ ꝓcepturũ te uoluptatẽ quando ipsam animi mẽtisq; pulchritudinẽ cognoueris: ĩmo quãdo possederis.

Materia deformitatem qdem habet naturalẽ: formositatẽ uero pegrinam. Sed aĩa turpitudinem qdem aduentitiã: pulchritudinẽ uero natiuã. Item pulchritudo diuinæ mẽtis ẽ ut lumen. Pulchritudo mẽtis humanæ. s. ĩ uirtute ĩtellectiua est ut color aliquis lucidissimus. Pulchritudo animæ. s. in uirtute morali est quasi figura. Cap. V.

c Vm pulchritudo. i. formositas sit flos ipse & uigor & gratia formæ/certe materia sicut ẽ informitas ipsa: sic ẽ & ipsa deformitas. Huic ergo deformitas quidem est naturalis: Pulchritudo uero fit pegrina: quatenus materia formã accipit aliunde. Sed aię contra/pulchritudo quidẽ natiua est: quoniam suaptenatura ẽ uera forma. i. actus aliqs ĩ se cõsistens. Nã reliquę formæ sub aĩa/ formationes quędã potius sunt/q̃ formæ. i. actiões aĩæ in materiam. Ac uicissim materiæ passiones. Aię igit̃ formositas qdem ẽ naturalis/deformitas aduentitia.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

Sicut.n. materia dum formale nō nihil mutuatur ab anima/ fieri formosa uideť: ita uicissim anima dum iforme aliquid accipit a materia/fit deformis. Accipit aūt quatenus & affectu corpori cedit:& cognitione cōcedit. Non ergo noui muneris compatione quadā animus euadit pulcher:sed purgatione sola qua in pristinam restituať naturā: In qua sua ipsum formauit idea/intellectusq; diuinus. Cuius qui dem pulchritudo est q̄si lumen: Intellectus uero nostri pulchritudo inde manās intellectualis uirtus cognominata/est quasi color aliqs lucidissimus. Sed pulchri tudo moralis hinc & inde ꝓfecta/est quasi figura.

Virtus & pulchritudo in animo est naturalis: atq; est ipsa sua puritas animo re stitura:sic illico & pulchritudine diuinę mentis effulgens:& ipso bono felicis sime fruens. Item prima forma:prima mens:primum ens est idem. Cap. VI.

a Nūquam oraculum & a Platone in Phedone:& a Plotino hic adductum/ tradit uirtutem omnem tā intellectualem q̄ moralem esse purificationem quandam atq; puritatem. Quod de pulchritudine quoq; sub uirtutis no mine dictum puta. Quasi uirtus pulchritudoq; animo sit natiua: Turpitudo ue ro & prauitas peregrina. Animus itaq; a corporeis sordibus expurgatus/ non so lum pulcher fit:sed etiā pulchritudo.i.forma ꝑ se existens:idealisq; tō quędā/& diuini uultus expressio: quādo uidelicet ex aio rōnali intellectualis & itellectus euadit. Prima nāq; formositas est secūdum formā/ubi est prima forma. Forma ue ro prima est itellectus. Forma.n. prima uniformis esse debet atq; oiformis & reli quarum origo formarum. Sicut materia prima est prorsus informis receptaculūq; formarum. Talis aūt solum intellectus primus esse potest. Qui etiā est ens ipsum primum. Si.n. ubiq; sit esse ꝑ formā:certe ens primum cū prima forma conspirat. Prætera sicut i materia naturale malum cum naturali deformitate cōcurrit:Sic in primo ente in prima mente natiuum bonum.i.boniforme cum natiua formositate cōgreditur. At sup ens & mentem ipsum bonum si quādo ipsa pulchritudo di citur:tanq̄ fons pulchritudinis intelligitur: ex quo intellectus tanq̄ prima forma pulchritudinis effluit. Sed ab itellectu aia uelut prima pulchritudinis participatio nascitur:Cætera uero sub aia secundā pulchritudinis participationem/ tertiāq; de inceps ab aia nanciscuntur. Deniq; aiam ipsam esse natura pulchrā atq; diuinam inde coniicimus quod in corporibus ibi precipue pulchritudo refulget ubi semi nata uirtus aiæ siue in uniuersa natura:siue i natura qualibet sigillatim subiectū sortitur obediens.

Quomodo Dii a dęmonibus distinguantur. Quomō corpora deorum & dę monum uideantur. Item sex differentias esse inter aspectum deorum & spectra cula Dęmonum. Conclude si optas diuinam pulchritudinem cōtemplan:esto pulcher atq; diuinus. Cap. VII.

c Aeterum nihil opus est ꝑlixius Plotini mentem interpretari: quoniam q̄ diuine loquitur:loquitur aūt diuinissime:tam etiā ꝑspicue loquitur:Con tendens ubiq; aium nō tam ad pulchritudinem intuendā ꝓducere/ q̄ pos sidendam. Quod āt de deorum dęmonūq; aspectu breuiter innuit:sic intellige:

Deos significat sublunares/dęmonesq; similiter:& qui corpora inuisibilia natura liter habeāt:sintq; benefici. Et nōnunq̄ suo quodā erga nos beneficio se nostris oculis patefaciant Deos hic a dęmonibus ita distingue. In ipso quidem deorum deo ꝓuidentia est uniuersalis oīo. Nā & omnibus & oīa prouidet/atq; largiť. Vni uersalis etiā quodāmō in mente diuina & aīa mundi. In diis uero sequentibus si ue inuisibiles sint/seu uisibiles/ ꝓuidentia quodāmō etiā uniuersalis est:sed con ditione quadā particulari. Aut.n. rebus oībus munera dāt:sed munera quædam/ aut dant quidem oīa:sed quibusdā. In dęmonibus aūt ꝓuidentia & particularis est/& cōditione rursum particulari. Nā & certa quædā munera tantū/& certis qui busdā rerum generibus regiōibusq; distribuunt. Neq; sicut dii sunt ab omni pas sione uel sollicitudine uel affectu penitus segregati. Nā ad hęc ipsa quæ curāt/quo dāmō declinare uidentur. Adde prætera quod unūquenq; deorum/siue cælestiū siue subcælestium dęmones multi secuntur ut ducem. Sed quonam pacto qui na tura inuisibiles sunt/uidentur? Non.n. puto deum aut dęmonem/ut a tuis oculis cōprehendať/tenue nimiū rarumq; corpus suum necessario in angustius aliquan do cogere:sicq; oculorum tuorum radios ad te reflectere: aut saltē ita quodāmō terminare. Nō.n. passione sua intercedente a te ꝑspici uolunt. Sed forsan præpo tenti q̄dā uirtute mouēdi uisuales oculi tui radios ad te repellere/uel i se termina re:atq; ita tibi se notos efficere. Sed de uisu ex mente Plotini alibi disputabimus. Potes & tu aliter eos cernere non extimo quidem uisu: sed intimo quodam atq; celesti:si quando ad hunc ipsum undiq; te collegeris. Quæ uero differentiæ sint inter deorū dęmonumq; formas:siue æthereę sint utræq; siue igneæ sint uel aereę: Iamblichus ex mente ægyptiorum sic breuiter aperit. Spēs quidem dei cuiuslibet simplex figura mōq; nobis offerť. Dęmonis uero multiplex. Dei rursus spēs mu tabilis:Dęmonis autē cita uariatate mutabilis. Itē dei forma uenerāda simul atq; ꝓpitia prorsusq; benigna: Dęmonis non reuerenda solum:sed uerenda. Prætera diuinum spectaculum mundum subito totum iplere uidetur. Dęmonicum certo loco se monstrat. Rursus diuina(ut ita dixerim) coruscatio ictu etiā intelligentiæ uelocior est/agitq; celerius. Dęmonica uelox quidem:sed mentis uelocitatem nō satis exsupat. Deniq; q̄ta uel qualis uel cuiusmōi forma/pulchritudoq; dęmonis tibi occurrerit/quodāmō exprimere potes: Dei uero nequaq̄. Quā uero uenera da q̄ gratiosa sit utraq;: Plotinus ipse/q̄uis non explicet/tamen quandoq; ēt ipso sensu ꝓcepit: Quod quidē Porphyrius qui forte interfuit/i Plotini uita testatur.

Librum deniq; totum ita conclude. Sicut oculus ut solē uideat/debet esse fieriq; solaris:sic tu ut ipsam suspicias pulchritudinē/quę diuinus ipse itellectus exsistit/ dimitte materiā/dimitte sensum/dimitte rursus & rōnem: Intellectualis esto:atq; intellectus primo tuus:deide diuinus. Tunc demū sicut oculus aquilinus i cælum uolādo sublatus/splendorē solarē atq; cælestem penes solis lucē intimam circūfu sum uelut unam cum ipsa luce simul pulchritudinem contuebitur:Sic & ipse p in tellectum tuum ad diuinum intellectum iam progressus mira prorsus ideārum se rie coruscantem/atq; ex paterna boni ipsius luce manantem primo quidem aspe ctu/intellectualem splendorem paternę luci continuum/uelut unum idemq; con spicies. Mox uero lucem quidem animaduertens esse penitus uniformē:splendo rem uero quodāmodo multiformem. Item lucem quidem effundere:splendorem uero effundi profecto discernes (ut Platonice loquar) ipsam mentem/ formam

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

ipſam pulchritudinis eſſe/ipſum uero bonum/mẽtiſq; patrem eſſe pulchritudinis genitorem. Sic & in patre filium ammiraberis/& patrem amabis in filio/mutuoq; utriuſq; amore gaudebis.

LIBER DE PVLCHRITVDINE SEXTVS

Pulchritudo eſt in his quę uidentur: quæ audiuntur: quæ cogitantur: neq; eſt proportio. Cap. Primum.

PVLCHRITVDO eſt ī aſpectu plurimum. Eſt ãt in auditu ſecundum uerborum cõpoſitiones: muſicã quoq; oẽm. Nam cantus & numeroſi concentus pulchri ſunt. Præterea ſi a ſenſu ad id quod ſupra ſenſum eſt aſcendamus/inueniemus ſtudia quoq; & officia pulchra: & actiones & habitus atq; ſcientias: uirturumq; pulchritudinem. Vtrum uero & ſuper hęc ulla ſit pulchritudo/ res ipſa ꝓcedentibus declarabit. Quid igiẽ eſt quod efficit/ut corpora pulchra uideanẽ: atq; auditus uoces approbet tanquã pulchras: & quæcunq; deinceps ad aĩam attinẽt. Quonã igiẽ pacto pulchra hæc oĩa fiunt? Nunquid una quadã atq; eadẽ pulchritudinis rõne pulchra ſunt omnia? aut aliud quiddã eſt pulchritudo in corpore: ī alio uero aliud? Rurſus quænã hæc ſunt/ſi duo ſũt? Quid ue id exiſtit ſi eſt unũ? Quędam.n. ꝓcul dubio nõ ex ipſa ſubiectorum natura ſunt pulchra: uelut corpora: ſed participatiõe potius aliq̃. Quędã uero/pulchritudines quædã ipſa ſunt: ut uirtutis ipſius natura. Corpora quidem eadem alias quidem pulchra: alias uero non pulchra uidenẽ: quaſi aliud ſit eſſe corpus: aliud eſſe pulchrum. Quid ergo id eſt potiſſimum quod pulchra corpora ſua preſentia facit? Imprimis enim id eſt nobis cõſiderãdum. Dic age quid potiſſimum ſpectãtium allicit oculos: conuertitq; ad ſeipſum atq; rapit: ſpectãtemq; delectat? Si.n. id ſuenerimus/forſan quaſi ſcala ad cætera ꝓſpicienda uti poterimus. Tradunt.n. ferme oẽs cõmenſurationem quandã partium & :nuicem & ad totum una cũ coloris gratia pulchritudinem ꝓtinentem ad oculos ꝓcreare: atq; ī eo pulchritudinem oĩum eſſe firmã: ut moderata cõmenſurataq; ſint? Sed apud eos qui id opinanẽ/nihil ſimplex/ſolum uero cõpoſitum neceſſario erit pulchrum: Ipſumq; totum formoſum erit. Partes uero ſingulæ nullam habebunt ꝓpriã pulchritudinem. Solum uero quatenus ad totum cõferunt pulchra dicenẽ. Quãuis oporteat/ſi mõ pulchrum eſt totum: partes quoq; eſſe formoſas. Nõ.n.ex turpibus conſtat pulchrum. Oportet ãt partes oẽs pulchritudinem accepiſſe. Colores inſup pulchri: ſicut & ipſum ſolis lumen/cum ſimplicia ſint: neq; ex cõmenſuratione habeant pulchritudinem/apud illos exclusa a pulchritudine relinquenẽ. Aurum quoq; quonã pacto illis erit pulchrum? Cõſcatioq; nocturna: ſyderũq; ſpectaculũ? Similiter in uocibus/quod ſimplex fuerit: id erit a pulchritudine alienum. Quãuis tonus quilibet ī his cãtibus qui ex toto pulchri ſunt/ſit ipſe pulcher. Proíde quãdo eadem proportione manente facies eadem alias quidem pulchra: alias uero nõ pulchra uideẽ. Nonne aliud in eo quod cõmenſuratum eſt/pulchritudinem oportet dicere/cõmenſurationem uero aliud? Ipſumq; cõmenſuratũ ꝓp aliud eſſe pulchrum? Si ãt illi ad ſtudia pulchra pulchroſq; ſermones ſe tranſferentes menſuræ ꝓportionem in his etiam in cauſa pulchritudinis aſſignauerint: quænã dicẽ in ſtudiis pulchris uel legibus uel diſciplinis ſcietiſq; ue cõmẽſurata ꝓportio? Quinetiã ſpeculatiões ipſę quonã pacto iuicẽ cõmenſuratę dicenẽ. Quod ſiqs id ipſũ aſſignet/quoniã uidelicet cõcordes ſunt: dicemus utiq; malorũ quoq; cõſenſionẽ quandã eſſe atq; cõcordiam. Duo nãq; hęc inter ſe cõueniunt ut ferẽ uidelicet & tempantiã eſſe ſtoliditatẽ/atq; iuſtitiam eſſe iſcitiam generoſã. Pulchritudo itaq; aíę eſt uirtus oĩs: atq; hæc ipſa ſpẽs ſuptionibus ẽ admodũ uerior. Ar quonã pacto hic cõmẽſuratio erit? neq; n.q̃lis ī magnitudine neq; qualis ī numero. Atqui cum plures ſint aíæ partes in quali nã rõne cõpoſitio uel tempatio partiũ uel ſpeculationũ ſita erit? Deniq; pulchritudo intellectus ipſius uidelicet ſegregati ſoliuſq; ſecundũ ſe quidnã erit.

Pulchritudo ī corporibus ẽ flos formæ materiam ſupantis ꝓp impium idealis rõnis ſup materiam Cap. II.

Epetamus iterũ a pricipio quęrẽtes qdnã ſit ipſa ī corporibus pulchritudo. Pricipio qdẽ ẽ qddã primo ituitu ſẽſui ſe patefaciẽs: idq; aius apprehẽdẽs familiariterq; agnoſcens ſuſcipit: & q̃ſi accõmodatiſſimũ approbat & ãplectit. Ar uero ī turpe ĩcidens ſeſe recipit: & uelut abhorrẽs ob diſcordiã reſpuit ut alienũ. Exiſtẽs nimirũ aĩa id quod naturaliter ẽ: ac ꝓpe & ſecũdũ eſſẽtiã in rerũ ordine præſtãtiſſimã: quãdocũq; aſpexerit cognatũ qddã/cognatiq; ueſtigiũ cõgratulat & ſtupet: referteq; ī ſeipſã: ſuiq; recordat atq; ſuorũ. Quænã igiẽ ſimilitudo his quę apud nos pulchra uidenẽ: ad illa quæ ſup nos ſũt pulchra? Et.n. ſiqua ſimilitudo eſt/ſimilia qdẽ ſint. At quonã pacto pulchra ſimul & hæc & illa? Participatiõe utiq; ſpẽi noſtra hæc dicimus eſſe pulchra. Oẽ nãq; iforme aptũ natura ad formã ac ſpẽm capiẽdã q̃tenus rõnis & ſpẽi eſt exps/turpe eſt/ atq; a diuina rõne ſemotũ. Idq; oío turpe eſt/quod oío ſemotũ. Turpe qnenã quod a forma rõneq; minime ſupat: materia uidelicet formationẽ integrã minime ſuſtinente. Accedẽs itaq; ſpẽs/id quod ex multis partibus unũ ẽ compõne futurũ/ſimul ordinat cõciliatq; iuicẽ atq; ipſa cõſenſiõe cõficit unũ: quãdoqdẽ & ipſa erat unũ: ideoq; unũ oportuit eſſe formatũ/q̃tenus quod ex multis cõponiẽ/unũ effici põt. Fundat ergo pulchritudo ī ipſo quando ī unũ fuerit iã redactũ: atq; ſeipſã partibus totiſq; imprit. At quãdo ſpẽs unũ qddã ſimilibuſq; ptibus cõſtitutũ nanciſciẽ: ſeipſã & idẽ tradit ī totũ. Aliquãdo.n. exẽpli gratia toti ſe ędificio ſimul ptibuſq; cõicat: aliquãdo uero unico lapidi. Et tunc qdẽ id arte fit: alias uero fit natura. Hac itaq; rõne formoſũ corpus efficiẽ cõione uidelicet rõnis a diuinis deſup uenientis.

Aíus pinatã ſibi formulã pulchritudinis agnoſcit pulchritudinem ī corporibus. Quæ foret ipſa idea ſi auferreẽ materia. Ac ſiue ſit ī ſimplici ſiue cõpoſito corpore/puenit ex uictoria diuinæ artis ī materiã Cap. III.

Ognoſcit ãt ipſã uis quædã ad eã iſtituta: q̃ nihil ualidius ad ꝓpria iudicanda q̃do & alia aĩa ī iudicãdo cõcurrit. Forſan uero & hęc ipſa dicit uidelicet ſpẽi quę penes ipſã ẽ accõmodãs: eaq; freta ad iudicãdũ quẽadmõm ad recti iudicii regula uti ſoleẽ. At quonã pacto quod ī corpore ẽ/ ei quod ſup corpus ẽ conſtruit? Dic age & qũo extriſecũ ędificiũ ędificii formæ/ quæ ī mẽte eſt architectus accõmodãs pulchrũ ẽe iudicat? forſan qa ſi lapideſ tollas e medio ędificiũ quod erat extriſecum nihil aliud ẽ q̃ itriſeca forma/diuiſa qdem p externã materię molẽ. Indiuidua uero exiſtẽs & ſi appareat ī multis. Quãdo igiẽ & ſẽſus ſpẽm quæ ẽ

ī corporibus aſpicit/colligantē ſupantēq; cōtrariā naturā/quæ ē informis: atq; formā decenter ī formis aliis emicātē tūc cōgregans ſimul totā: quæ paſſim diſpſa uidebaſ/refert ad ſe: atq; ad formā: que itus eſt/iptibilē introducit: redditq; intimæ formę cōſonā & cōgruā & amicā: Quemadmodū ꝓbo uiro uirtutis īdoles apparens in iuuene iocūda contingit: ppea q uerę uirtuti quæ intus eſt conſonat. Pulchritudo uero coloris ſimplex ꝓuenit ubi formaē ſuꝑaturq; quod eſt ī materia tenebroſū/præſentia luminis: quod q̄dem incorporeū & rō quædā eſt & ſpēs. Quapp & ignis ipſe præter cętera corpora pulcher/ quoniā ſi cū elementis aliis cōfera tur/ſpēi obtinet ordinem. Nempe & cęteris eminentior eſt/& oīum ſubtiliſſimus: quaſi icorporeę iā naturæ ꝓpiquus. Atqui ſolus ipſe nō ſuſcipit alia: cum tamen ipſum alia capiant. Calefiunt nāq; alia: ipſe uero nō ſuſcipit frigus. Præterea colorem ipſe primus habet: cætera uero ab hoc ſpēm coloris accipiunt. Emicat igitur atq; fulget quaſi ſit ſpēs. Quādo uero ſubiectū nō ſuꝑatur/uelut luminis exigui particeps/haud ultra prouenit pulchrū: utpote quod coloris ſpēm nō accipit totam. Proīde harmonias quę ſunt ī uocibus/ aliæ quæ latent ī aia faciūt/ & ad ſum uſq; producunt: atq; ita faciunt: ut aia ꝓcipiat pulchri notitiam/idem in alio demonſtrantes. Competit uero harmoniis quæ ſentiuntur/ut numeris menſuretur non in omni ratione numeri ſeu uocis/ſed in ea dūtaxat: quæ ad effectionem ſpēi/uictoriamq; eius obtemperat. Sed hactenus de pulchris quæ ſunt in ſenſu ſit dictū. Quæ tanquā imagines umbræq; in materiā effluentes ipſā exornauerunt: admirationemq; ſui occurrentes ſenſibus concitant.

Oportet animum fieri pulchrū/ſi intellectualem ſit pulchritudinem cognaturus. Quę tāto magis fruentem delectat/q̄ corporea pulchritudo/ quanto & forma illa hac perfectior eſt/& intellectus perſpicacior ſenſu: & poſſeſſio nobis interior. Cap. IIII.

a Tuero pulchra quę his ſuperiora ſunt: oculiſq; minime patent: Sed aius ipſe abſq; inſtrumentis cernit atq; ꝓnuntiat/ aſcenſu quodā cōꝑplari debemus/ ſenſum in infimo relinquentes. Quemadmodum uero pulchra quæ ſenſibus offeruntur uerbis exprimere nō potuiſſemus: niſi uidiſſemus aliquando. & tanquā pulchra percepiſſemus. Quo quidem munere orbati ſunt qui cęci naſcuntur: Sic neq; de officiorū & ſcientiarū cæterorūq; eiuſdem generis pulchritudine poſſumus eloqui/niſi hæc ipſa poſſideamus. Similiter neq; de fulgore uirtutis: niſi quodāmodo excogitauerimus/ q̄ pulcher ſit iuſtitiæ & tēperantiæ uultus: qua ue rōne neq; heſperus neq; lucifer adeo ſpecioſus. Quinimo eo dūtaxat hæc oportet uidere: quo aius ipſe talia intueaſ. Præterea uidēres admodū oblectari & affici uehemēter multoq; magis q̄ corporeā pulchritudinē admiran: utpote q uera iā attigamus. Tales inq̄ affectus oportet circa pulchrū quodlibet excitari: admirationē uidelicet ſtuporēq; ſuauē. Deſideriū quoq; atq; amorē cōcitationēq; iocūdā. Eiuſmōi quædā ēt circa ea quæ nō uidenaſ aīæ patiunaſ. Oēs q̄dē (ut ita dicā). Magis āt quę ſūt ad illorū amorē ꝓpēſtiores. Sicut & circa corporis pulchritudinē accidit. Oēs. n. æque uidēt: nō tamē ictanaſ æque ſed maxie oīum amatores.

Pulchritudo in aīo naturalis tunc nobis effulget/cū primū aduentitiā deformitatem. i. affectus ad materiam ſupauerimus. Cap. V.

c Aeterum circa amatorios affectus qui ſup ſenſum aſſurgunt/ſciſcitari licet hūc in modū. Agite q̄dnam patimini circa decora ſtudia & officia & modos honeſtos tēpatoſq; mores/& oīo erga uirtutis opa affectiōeſq; & habitus & pulchritudinem aiorum. Quid inq̄ patimini quādo uos itus ituemini pulchros. Et quo pacto (ut ita dixerim) debacchamini: atq; concitamini? Affectatiſq; uobiscū congredi/ uos ipſos ſeorſū a corponbus colligētes. Afficiunē. n. ſic amatores ueri. At uero q̄dnā eſt id/erga quod ita ꝓfus afficiunē? Nō eſt figura: nō color: nō magnitudo? ſed erga aīum ipſū coloris oīs exprem: ſimiliterq; tēpantiam poſſidentē a colore ſemotā? reliquūq; uirtutū ſplēdorē: quotiēs uel ī uobismet ipſis uel ī alio cōtēplamini animi āplitudinē: & iuſtū: morē: purāq; tēpantiā. Præterea fortitudinē generoſo uultu uerendā. Pudicitiā deniq; honeſtatēq; uenerabilē habitu quodā itrepido & trāq̄llo ſerenoq; icedentē. Atq; hęc diuinā mentē deſup colluſtrātē. Hęc igiē amātes quanā rōne pulchra eſſe dicimus? Sunt. n. atq; apparēt: neq; q aſpicit unq̄ aliud eſſe dicet/q̄ uere exiſtētia hęc eſſe. Sed q̄dnā uere exiſtētia? Forte pulchra. At. n. adhuc deſiderat rō ſcire/q̄dnam hęc exiſtētia/ut aīa amabilis ſit/efficiunt. Quid ī uirtutibus cūctis decorum q̄ſi lumē. Vis ne contrana ſumēs/quę uidelicet ī aīa turpia ſunt/contra conferre? Forte. n. ſi cognoueri mus q̄d & qua de cauſa turpe ſit: ad id quod quærimus cōferet. Eſto itaq; turpis aīa: quæ intēpans eſt atq; iniuſta/cupiditatibus multis abundās: & ꝓturbatione q̄ plurima: ob timiditatē uexata timoribus: ob animi ipſius anguſtiā auaritiamq; laborans inuidia. Nihil unq̄ niſi mortale abiectūq; cogitās. Obliqua ſemp aīo uerſans: ipuris uoluptatibus mācipata: Vitā agēs ei ꝓpriā/quodcūq; id ſit quod ipſa ꝓ corpus patiaſ: turpitudinē ꝓ ipſū ſubiēs q̄ſi iocūdā. Atq; hāc ipſā turpitudinē nōne aię ſub aduētiniæ pulchritudis prætextu tāq̄ aduētitiū malū dicemus accidere? Quæ q̄dē graui cū detrimēto eā reddit ipurā/multaq; prauitati pmixtā: neq; uirę uiteius neq; ſenſus puritate prædita: ſed pmixtione mali uita exigua iā utētem: plurima cōfectā morte: haud āplius quæ ſunt uidenda uidētē: neq; pmiſſā āplius habitare ſecū/ppea q ad externa ſēp & iſima obſcuraq; rapiaſ. Impura ꝓfecto ſic euadēs: paſſimq; ab iis raptata: quę ſenſibus icidūt/plena uidelicet corporis labe. Nēpe cū materię plurimū ſe dediderit/materialēq; naturā ī ſe cōtraxerit nimirū ob eiuſmōi cōmiſtionē ī deterius ꝓlabentē/iam ferme ſpēm ſuā ī ſpēm alterā cōmutauit: pinde ac ſiqs limo coenoq; ꝓuolutus/haud ulterius priorem preferat pulchritudinē: Id uero uideaſ eſſe/quod a limo ī ſe ipſū coenoq; cōtraxit. Huic ſane turpitudo acceſſione quadā alienę naturæ accidiſſe videaſ. Quod ſi priorē recipe cupiat pulchritudinem/operæ pretiū erit ifecta diluere: ipſaq; purgatione rurſū eſſe quod erat. Quāobrem ſi aīam miſtione: cōfuſione: cōmercio cū corpore atq; materia turpem dicemus euadere: recte (ut arbitror) aſſeremus. Eſt. n. hæc aię turpitudo. s. nō eſſe purā atq; ſincerā. Quēadmodum & auro accidit turpitudo/ſi glebis terreis offundatur: quas ſiquis excuſſerit/ purum ſubito reſtat aurum: idq; iā pulchrum/ cum ab alienis fuerit ſegregatum/ ſua uidelicet ad pulchritudinem puritate contentum. Eadem ratione animus ab his cupiditatibus ſegregatus/quas nimio corporis commercio in ſe concepit: a cætensq; ꝓturbationibus liberatus. Deletis iam maculis/quas corporea familiaritas prius inuſſerat: Atq; ita ſolus ſibi relictus: proculdubio turpitudinem omnem ab aliena natura prorſus imbibitam expurgauit.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Anima tunc ſolũ uirtutem pulchritudinẽq; habere uideť/cũ reſtituta eſt ĩ ꝓpriã puritatẽ. Tũc.n. maxime fulget ĩtellectuali lumine: quod eſt ei maxime ꝓprũ. Tunc & maxime ſpẽs eſt/& ipſa iã pulchritudo: deoq; pſimilis Cap. VI.

p Rofecto quẽadmodũ oraculũ tradit antiquũ tẽpantia fortitudoq; & ipſa prudẽtia/& oĩo uirtus oĩs eſt punficatio quædam. Quapp ſacra myſteria recte q̃uis ꝑ obſcura uaticinanť: aĩum nõ purgatũ apud ĩferos in coeno iacere. Impurum nãq; ob prauitatẽ coeno eſt amicũ: quẽadmodũ ſues corpore ſordidi ſordibus delectanť. Quidnã aliud uera tempantia eſt q̃ corporeis uoluptatibus nõ ĩdulgere?/ſed eas tanq̃ quæ neq; puræ neq; pun ſunt/procul effugere. Fortitudo uero non metuere mortem. Mors nãq; eſt quædã aĩe a corpore ſeparatio. Id uero nõ metuit/qui ſolus eſſe deſiderat. Præterea magnanimitas rerum mortaliũ eſt contemptus. Prudentia deniq; intelligentia eſt/inferiora declinans: animumq; erigens ad ſuperna. Anima igitur iam purgata ſpẽs ratioq; euadit: ac pẽnitus in corporea ĩtellectualiſq; ac tota diuini: unde fõs effluit pulchritudinis: cognataq; omnia talia. Quamobrẽ anima redacta in intellectum pulchritudine mirifice profert. Intellectus ãt & quicquid ab intellectu manat/ nõ alienum ſed proprium ſit animæ decus. Quippe cum tũc ſolum uere ſit anima. Recte itaq; dicit̃ bonum pulchrumq; aĩæ in eo conſiſtere/ut Deo ſit ſimilis: quoniã hinc decor animę ꝓuenit: ſorſq; exiſtẽtium altera. Quinimo id quod & ens & entia dicitur/ipſa eſt pulchritudo: Diuerſa uero natura eſt turpitudo: primũq; malũ: ideoq; illud idem bonũ atq; pulchrum. Forte uero & idem ipſũ bonum ipſaq; pulchritudo: Quãobrem ſimili quadam uia quęrendũ eſt pulchrum atq; bonum: Simili quoq; turpe atq; malum. Primoq; gradu ipſa pulchritudo collocanda eſt: eadem uidelicet atq; ipſum bonum: a quo manat proxime intellectus tanq̃ pulchrum. Anima uero intellectu pulchrũ. Sed alia ab aĩa formãte iam pulchra ſiue in actionibus ſiue ĩ ſtudiis offitiiſq; uerſenť. Iam uero corpora quæcunq; pulchra dicũtur/talia efficiũtur ab aĩa: quæ q̃dẽ tanq̃ diuinum aliquid & ipſius portio pulchri quæcunq; attigerit ſupa ueritq; reddit pro naturæ capacitate formoſa.

Aĩus affectibus ad materiã q̃ſi nubibus ꝓcul expulſis ad intellectualis pulchritudinis lucẽ extẽplo cõuertiť. Atq; ea ibi uoluptate ꝓfundiť: quã exprimere nequeas. Tũ uero ĩ hac luce repit ipſũ bonũ: eoq; illic ĩpleť gaudio/ quod etiã nequeas ĩtelligere. Cap. VII.

a Scẽdẽdũ itaq; rurſus ad ipſũ bonũ: quod aĩa oĩs appetit. Siq̃s ãt nouit ipſũ nouit: quod dico/quo pacto ſit pulchrũ. Appetibile q̃dẽ ẽ tanq̃ bonũ: ad idq; appentio tẽdit. Sequũtur ãt ipſum q̃ ad ſupiora cõſcẽdũt/cõuertunť q; ad ipſũ q̃tenus exuũt quæ ĩduerãt deſcendendo. Quẽadmodũ q̃ in ſãcta ſanctorũ penetrãt: purganť prius exuunt q; ueſtes/nudiq; ꝓcedũt/quouſq; progrediens aliquis dimiſſis oĩbus alienis a Deo/ſeipſo tantũ diuinũ ipſũ inſpiciat ſolũ/ſincerũ & ſimplex atq; purum: a quo cuncta dependent: ad quod reſpiciunt: & ſunt & uiuunt atq; intelligunt. Cauſa enim eſt uitę & mentis atq; eſſendi. Id igitur quis quis uidet quãto proh Iupiter ardet amore: quãto deſideno flagrat in unum congredi uehementer affectans: Quã mirabiliter uoluptatem cum ſtupore cõmiſcet. Sic ꝑfecto natura cõpatũ eſt ut qui non dũ uidet ipſũ/apperat tanq̃ bonum. Qui uero iã uidet: oblectet̃ uelut pulchro: ammirationeq; cũ uoluptate pariter ĩpleať. ſalutari quodã ſtupore pulſet̃: uero ſũmoq; afficiať amore: Acres affectus alioſq; amores irrideat. Quę prius hẽbanť pulchra cõtẽnat. Quod q̃dẽ ferme his quoq; contingit/ q̃ cũ obuias habuerint deorũ uel dęmonũ/ formas cæterorũ deide corporũ formas nihilipendunt. Quidnã igiť acturũ putamus eũ q̃ pulchrũ ipſũ fuerit cõtẽplatus?/Ipſũ inq̃ in ſeipſo purũ: neq; carnibus neq; alio corpore prægrauatũ: Neq; terra neq; cęlo cõprehẽſũ: ut uidelicet exiſtat purũ. Et.n. aduẽtitia ſũt hęc oĩa atq; miſta: ideoq; nec prima: ſed ab ipſo ꝓcedũt. Siq̃s ergo illud quod præbet q̃dẽ oĩbus munera: manetq; interi ĩ ſeipſo dũ tradit/nec q̃q̃ ab alio recipit: quandoq; ituať ĩ eius ituitu ꝓmanẽs: adeoq; fruať/ut ſimilis ipſi fiat/quo nã pulchro ulterius indigebit? Id nãq; cum præcipua primaq; ipſa ſit pulchritudo/ amatores ſuos pulchros efficit & amabiles. Vbi ꝑfecto maximũ extremũq; aĩabus ꝓpoſitũ eſt certamẽ: Cuius gratia prius elaborãdũ/ ne forte relinquamur optimæ cõtẽplationis exptes. Quã q̃ſq; aſſequiť/euadit felici uiſione beatus. Cõtra uero q̃ non cõſequiť: eſt infelix. Nõ.n. miſer eſt q̃ colores pulchros & formoſa corpora nõ cõſequiť: Neq; q̃ a potentia & principatu regnoq; excidit: Sed q̃ huius ſolius careat poſſeſſione. Pro qua certe ſola regna imperaq; terræ totius & maris atq; cæli oportet abiicere: ſi relictis his oĩbus atq; ſpretis/ad ipſũ quis cõuerſus intueatur.

Animi pater quidẽ eſt ĩtellectus ipſe diuinus. Patria uero ĩtellectus illius pulchritudo/miraq; ſeries idearũ: ad quã redit cũ primũ uidet. Videt ãt eã ſubito/cum inferiora nõ uidet ãplius uel extremo uel ĩtimo ſenſu. Cap. VIII.

q Vis itaq; modus?/quę machina?/quæ rõ?/ q̃ q̃s ĩextimabilẽ pulchritudinẽ cõtẽpleť: pulchritudinẽ inq̃ ĩ ſacris adytis cõſtitutã: Neq; ꝓdeuntẽ foras/neq; ꝓphanus iſpiciat. Ingrediať ergo atq; ꝓgrediať q̃cũq; põt in ĩtima: extra relinq̃ns ituitũ oculorũ: neq; ſolita ſpectacula ſẽſuũ ulterius a tergo reſpicięs. Oportet.n. hãc ĩtuentẽ nihil penitus corporeę pulchritudinis ultra ſpectare: ſed cognoſcẽtẽ corporea hęc eſſe imagines ueſtigiaq; & ũbras/ ad illud oĩo cõfugere/ cuius hęc ſimulachra ſũt. Siq̃s.n. ad hęc ꝓruat q̃ſi uera capeſcẽs/quæ tamẽ uelut formoſę imagines apparẽt in aq̃/idẽ ꝓculdubio patieť: quod(ut fabula tradit)ille ꝓpeſſus eſt: q̃ umbrã captare cõtẽdẽs ĩ aquã ſeſe merſit/atq; diſperiit. Simili nãq; pacto q̃ formas corporũ ãplexať: neq; ide diſcedit: nõ tã corpore q̃ aĩo in ꝓfundũ tene broſũ mẽtiq; hortẽdũ præcipitať: ubi & apud inferos cęcus & hic manẽs/utrobiq; uerſabiť inter umbras. Hic igiť uerus admodũ aliq̃s ꝓclamabit: abeamus hinc amici ĩ patriã dulcẽ cõfugientes. Quænã igiť fugiẽdi rõ? & qua uia uenefica Circes Calypſusq; deuitabimus? Quod q̃dẽ licet pobſcura Vlixis ſignificat fabula: quæ illũ fingit manere nolentẽ: q̃uis ſpectacula illi oculis iocunda occurrerent: & cætera quę ſenſus oblectãt: ꝓmitterenť. Patria uero noſtra ibi eſt unde uenimus/ ibidẽ quoq; pater. Quę nam igitur claſſis & quę fuga? Haud ſane pedibus eſt fugiendum. Pedes.n. ab alia paſſim in aliam ferunt terram. Neq; rurſus equos aduehendum: Neq; naues ad nauigandum huius gratia parare debemus. Immo uero hæc cuncta dimittere: neq; proſpicere quidem! Sed uiſu corporis clauſo alterum pro hoc uiſum aſſumere atq; ſuſcitare: Quem habent quidem omnes: utuntur uero perpauci.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Oculus aīe intimus eſt rō cōtēplatrix. Intellectus aūt aīę ꝓprius eſt huius oculi lumen. Intellectus uero diuinus ē luminis huius lumē. Ipſū deniq; bonū eſt lux ꝑ terq; luminū. Aīa igit̄ cū oculū ab exterioribus ꝓrſus auertit/ſubito ad ītima conuertit lumina atq; lucē: Euadit̄q; nō ſolum luminoſa/ſed lumen/ Cap. VIIII.

q Vid nā igit̄ intimus ille oculus iſpicit? Profecto ſubito exprectus haud uale lucida pōt aſpicere? Aſſuefaciēdus igit̄ aīus primo q̄dē ſtudia pulchra cōſiderare: deīde opa pulchra: opa inq̄ nō quæ fiūt ab artibus: ſed quę a uiris ꝓbis agunt̄. Poſthęc eorū aīum q talia gerūt debes iſpicere. Quonā igit̄ pacto q̄lis ſit aī boni decus iſpicies? Age te reuoca ī teipſū: atq; cōtēplare: ac ſi nō dū te cognoſces pulchrū/ſtatuariū imitabere. Hic. n. ubi ſtatuā optat pulchrā/parti qui dē abſcidit: parti quoq; dirigit & expoliturus abradit: parti leuigat & abſtergit/donec factē ī ſtatua exprimat ſpecioſā. Ita & tu tolle ſuperuacua: obliq̄ dirige: obſcura purgādo colluſtra: neq; deſinas circa ſtatuā tuā elaborare quouſq; diuinus uirtutis fulgor tibi ſubruti̇let: quoad tēpantiā cernas firmit̄ in maieſtate pura ſanctaq; ſedētē. Si hoc ipſū euaſeris/atq; ipſū ſimulq; teipſū iſpexeris/ac purus iā habitaueris ipſe tecū/nihil uidelicet bēns ipedimenti/quo minus ſic unus efficiaris: neq; rurſus bēns aliud q̄cq̄ tecū itus admiſtū: ſed totus ipſe uerū ſolūq; lumē: lumen inq̄ nō magnitudine mēſuratū: nō coarctāte figura aliq̄ circūſcriptū: nō magnitudine tumidū licet imenſū? Sed imēſurabile paſſim/tanq̄ ōi mēſura maius: ōi q̄ntate prēſtāius. Si teipſū inq̄ id factū uideris/uiſus ipſe iā factus/atq; teipſo fretus/eoq; ꝓgreſſus/ut duce ąplius īdiceq; nō egeas: fige iā ꝓrſus ītuitū. Solus nāq; hic oculus igētē inſpicit pulchritudinē. At uero ſi forte oculus uel ſordibus īfectus nec dū purgatus/ uel ignauia debilis ī ſpectaculū lucidiſſimū intēdat̄/caligabit ꝓtinus: nihilq; diſcernet: uel ſi prælēs q̄ſpiā ſpectaculū: quod alioq; cerni ualeat: demōſtrauerit. Oportet. n. uiſurū uidēdo cognatum ſimilēq; prius efficere/q̄ ad ſpectādū adhibeat̄. Neq; uero oculus unq̄ uideret ſolē/niſi factus ſolaris eſſet Neq; rurſus aīus niſi factus ſit pulcher: ipſā pulchritudinem ītuebit̄: Efficiat̄ ergo diuinus ſiue deiformis q̄libet atq; pulcher? ſi mō deū ſit & pulchritudinē iſpecturus. Sic. n. primū aſcēdet ī mēte: ibiq; pulchras oēs ſpēs cōtēplabit̄: atq; affirmabit pulchritudinē illā ideas eſſe. Cūcta nāq; his pulchra ſūt/genituris uidelicet mētis eiuſq; ſubſtātia. Quod āt his ſupius ē dicimus ipſius boni naturā pulchrū circa ſe effūdēte: Quapp rōne q̄dem eloquutiōeq; itegra id primū occurrit: dicit̄q; pulchrū. At ſi itelligibilia ipſa diſtixeris: pulchritudinē q̄dē itelligibilē eſſe dices: habitaculum idearū. Ipſū uero bonū quod ſupius ē/fōtē pricipiūq; pulchri: Vel forte i eodē ipſum bonum primumq; pulchrum pones præter id quod ibi pulchrū.

Argumētū Marſilii ficini in librum de bono primo & aliis bonis.

Summa

Ipſum bonum eſt ſuper eſſentiam: uitam intellectum.

i N uniuerſo rerū ordine nulla eſſētia ī ſe ipſa q̄ſcit: ſed oīs naturaliter atq; ſemp tota uirtute ſua nitit̄ ad agēdū. Idq; naturale ꝓprūq; munus eſſētię oēs nō aliunde q̄ a prima eſſentia ſortunt̄. Quoniā uidelicet ipſa ferme ſimili quodā nixu ꝓdit ī actionē. Prodit āt eſſētia quęlibet atq; ipſa eſſētia ī actionē ut melius inde ſe habeat. Neq; hæc igitur quælibet/ neq; illa eſt ipſū bonum: cum & nō q̄ſcāt ī ſeipſis: & ī melius agēdo ꝓficiāt. Melius. n. ſe hēt eſſentia/ſi agat/q̄ſi nō egerit. Neq; rurſus ipſa eius actio ē ipſum bonū/ſūmuſq; eſſētię finis. Nā ab eſſētię uirtute depēdet. Eſſentia uero actioq; ſimul pēdet ex bono. Cū ideo ſemp agat: ut melius agēdo ſe hēat. Neq; aliter ſe hēat melius/q̄ ad bonū ſemp agēdo. Nā & bene ſe hēt primū/cū & ipſa & eius actio ꝓcedit a bono: & rurſus bene meliuſq; cū ad ipſū bonū ſe toto nixu cōuertit. Iā uero ex eo q̄ eſſentia eiuſq; actus .i. uita & itellectus ipſo bono tanq̄ fine ꝓficiunt̄? cōiectare poſſumus ab ipſo bono tanq̄ principio effici. Vnde. n. efficit̄ unūquodq; ide rurſus ibidēq; ꝓficit̄. Teſtat̄ hoc & humana natura? nō. n. eſſe atq; uiuere ꝑ ſe ac ſiplicit̄er hoies appetūt? ſed ut bene ſint beneq; uiuāt: Quaſi hęc ipſius boni duntaxat gratia cōcupiſcāt. ipſūq; boni munus tū eſſēdi tū uiuendi muneri naturali quodā iudicio præferāt. Sicut. n. eſſe uiuereq; nōnūq̄ reſpuūt/nō q̄dē ſimpliciter? ſed mali ipſius gratia. i. ne ſint uiuātq; peſſime: ſic eadē rurſus adſciſcūt grata boni. i. ut bene ſint/uiuātq; q̄ optime. Intima igit̄ eſſētiæ actio/ſiue uita/ſiue motio/ſiue cognitio nuncupet̄/nō ꝑ ſe q̄dē bonū eſt: Nā ſi forſan uel ex malo pēdeat/uel ēt caſu quodā/uel errore labat̄ ad malū/eſt ꝓculdubio malū: ꝑ ſupius igit̄ aliquid exiſtit fitq; bonum. Quātū. ſ. & a bono naturaliter ꝓcedēdo/hēt aliq̄d ipſi bono ſimile: & ad bonum idēntē ſe cōuertēdo/ſimile q̄ddā rurſus efficit̄. Cōclude igit̄: ſicut eſſētiæ ſingulę ad bonū ſuū ſingulati ſeſe hēnt: ſic ipſā quoq; eſſētiā ad ipſū bonū ſe prorſus habere: atq; oīo & bonum hoc huic eſſentię appetēti? & ipſum bonum ipſi eſſētiæ ſimiliter anteponi. Eſſe uero ipſū bonū ipſūq; unū pēnitus idē: Itē ipſū unū eſſētia ſupius eſſe/oportunius alibi diſputabit̄. Sed hęc hactenus huius libri ſit ſumma. Agit uero de bono curſim: & q̄ſi argumētū præparās libris ſuis: ī q̄bus de bono diligētiſſime diſputat. Huius itaq; libri uel argumēti tria ſunt capita. In primo probat ipſū bonū eſſe ad quod ferūt̄ q̄dē oīa: ipſū uero ferē ad nullū. In ſecūdo qūo ad ipſū alia ferāt̄ atq; referāt̄. In tertio tres q̄ſtiōes circa ſupiora mouet/& ſoluit.

Bonū unicuiq; ꝓprīū eſt actio naturalis expedite directa ad ipſū uniuerſi bonum quod eſt pricipiū oīum atq; finis. Cap. Primum.

i N primo capite tradit actionē unicuiq; bonū q̄ddā eſſe. Actionē inq̄ nō ſimplicit̄: ſed duplici quadā cōditiōe. Prima q̄dē eſt/ut ſit actio naturalis. i. nō uiolēta nō fortuita. Secūda ut nulla ex parte deficiat. i. neq; ſit debilis: neq; ſit obliq̄: ſed potēter & recte ferat̄ ad finē: Sed cur nā actio talis ē bonū? Quia uidelicet ideirco naturalis ē/ quoniā ab ipſo bono iſerta ē auctore naturę. Itē qa dū tte tēdit ī finē/neceſſario ferē ad ipſū bonū. Hoc. n. uelut oīs naturæ principium: omnem quoq; naturam uelut ad finem iſtituit ad ſeipſum: Inter hęc ſignificat quæ ſunt infra rationalem animam: proprie q̄dem ad propria quædam bona natura duci. Ad ipſum uero primum ſummumq; bonum non perduci q̄dē proprie: ſed ī bonis propriis conſeq̄ndis quandam ipſius ſimilitudinē reportare. At aīam quæ ꝑ itellectū & rōnē/pōt cōem totius entis cōcipe notionē ipſiuſq; boni fōtē augurari: merito/& ad ipſū bonū primū atq; ſūmū poſſe ꝓprie: tū cōtinue ꝓficiſci: tū deniq; puenire. Sed ut q̄d ſit ipſū bonū itelligat̄: duo potiſſimū prius itelligenda ſūt. Primū q̄dem/eſſe aliquod rerū pricipiū/ idq; unū exiſtere. Secundū uero ipſūmet oīum eſſe finē. Sane ī theologia noſtra id totū multis argumētis

assertimus: cõcludimusq; nisi primũ summũq; principium deꝛ. Sed de alio in aliud deiceps absq; fine aliquo ꝓcedaꝛ: quicqd repias/ab alio depẽdere. Ideoq; suapte natura mutabile esse atq; uacillãs: neq; fore quicq̃ stabile rerũ nutantium fundamẽ tũ fixum ue cardinem mutabilitũ. Atq; iccirco nullã in rebus stabilitatẽ fore/nullũ ordinem/nullã unionẽ/nullãq; concordiã. Quoniã uero res oẽs stabilem quendã ordinẽ ꝑpetuo seruant. Atq; in unã uniuersi opis formã: & ad unum cõmunemq; uniuersi finem ubiq; conducunt/ constat sũmum aliquod oium esse principium/ unicumq; existere. Id uero & oium esse finem/ex eo patet/ q̃ principiũ summũ cũ a nullo depẽdeat/ neq; ad aliud aspicit aut agit/ neq; ad aliũ finem q̃ ad seipsum cuncta cõstituit. Principiũ igiꝛ uniuersi atq; finis est idẽ. Id ãt nihil aliud est q̃ ipsũ bonũ. Est.n. sũmũ est principiũ/ab eo certe fiũt/ seruanꝛ/ pficiunꝛ restituũꝛ oia. Ergo summũ est oium bonũ. Item si est finis oium sũmus & ultimus: sequiꝛ ut ipsũ sit/ cuius gratia singula semꝑ agũt. Omnia uero boni ipsius gratia agũt q̃cq̃ agũt. Vtiq; igiꝛ sans cõstat ipsum oium bonũ esse idem/ quod & oium est principium atq; finis. Cõfirmaꝛ idem ex eo q̃ nullum potest munus rebus melius exhibere/ q̃ quod a summo principio tradiꝛ. Nullum rursus donum melius/q̃ quod ab ipso bono pꝛebeꝛ. Vnde patet idẽ esse principium oium atq; bonum. Patet idem esse finem. O ia.n. q̃optime afficiunꝛ in principio suo: oia rursus q̃optime i fine exopta to se habent: deniq; cum singula unde ꝓcesserunt/illuc & appetẽdo ꝓpiis conuertanꝛ: oia uero sic cõuertanꝛ ad bonum uelut ad finẽ/ patet/a/bono oia tanq̃ a principio ꝓcessisse. Cætera quidem actione quadã bona cẽsenꝛ: actione inq̃ dupliciꝛ: tum qua fiunt ab ipso bono: quæ quidem nihil aliud est/q̃ illinc quidem ipsũ bonũ: hinc uero ipsa rerum ide factarum essentia actusq; uitalis: tum etiã qua ferunꝛ ad bonum. Hæc ãt est appetitio: inclinatio: motio: generatio. Ipsum uero principium oium atq; finis nõ actione prorsus ulla bonum est: sed ipsa eius prima simplicisq; natura. Sicut & prima lux siue caliditas/nõ alio q̃ se ipsa lucẽs atq; calẽs. Nõ actio ne inq̃ ulla. Quia neq; extrinseca. Nõ.n. uersatur circa aliud/ uel acquit aliqd aliun de. Nõ rursus intrinseca/ qa nullo uel essẽtiali uel uitali uel itellectuali actu bonum est. Primo q̃dẽ/quoniã si sup essẽtiã est/quod & ꝓbauimus/multo magis sup & ante oẽs eiusmõi actus ẽ/qui secunꝛ essentiã. Secũdo quoniã alia est ipsa boni tõ: alia uero essẽtiæ. Hęc.n. ꝓp aliud. i. ꝓp bonũ expetiꝛ. Ipsũ uero bonũ dũtaxat ꝓp seipsũ. Rursus alia boni tõ/alia uiꝛe atq; intellectus. Nã ipsũ bonũ necessitate pro pria simpliciter exoptaꝛ. Vita uero & itellectio ea dũtaxat cõditiõe eligẽda censetur/ si bona ſelixq; sit/si bene uiuas/si bona itelligas/si ipsum itelligere sit tibi bonũ: alioqn aliq̃do resꝑuenꝛ. Ipsa uero boni natura respui nequit ab ullo. Prꝛeterea boni tõ munusq; ꝓoia ꝓpaganꝛ. Rõ ãt uitæ/itelligẽtięq; natura ꝓoia ꝓtendi nõ possunt. Cũ igiꝛ natura boni tũ alia tũ prior supioriq; sit/q̃ natura essentiæ/uitę intelligẽtiæ/certe nullo prorsus bonũ actu/sed seipsa dũtaxat est bonũ. Quãobrẽ in capitis huius calce ipsum bonum cẽtro ac soli: cætera uero circũferẽtię lineisq; itẽ lumini radiisq; cõpar: Quoniã illud quidẽ simplex stabileq; ꝑmanens cuncta pro ducit. Reliq̃ uero multiplicia & quodãmõ mobilia ꝓ naturalẽ appetitũ circa ipsũ cõtinue reuoluunꝛ. Sed de hac cõpatiõe deq; ipso lumine alibi diligentius.

Quæ sunt infra aĩam nõ habẽt ueram unitatẽ: essentiã: spẽm. Ideoq; nec boni tatem ueram. Aĩa uero & supiora habent illa tria uera & hãc uerã Cap. II.

i N secundo capite tradiꝛ/alia ad ipsũ bonum aliter atq; aliter appetẽdo cõ uerti. Quę sunt infra aĩam uitã ab aĩa cupiũt. Ac siqua ut disiũganꝛ a uita/ uix q̃dẽ & cũ dolore aliquo seiunguntꝛ: Et utcũq; possunt cõiungi iterum annituntꝛ. Quod q̃dem i partibus plãtarũ aĩaliũq; manifestius ꝑspicere licet. Hæc sane dũ uitã ab aĩa omni studio capiũt/ iterea ꝓficiscunꝛ ad bonum. Nã in melius ꝓficiũt/ dũ aĩę quæ ipsi bono ꝓpinqor est/ ꝓpinquãt. At aĩa ꝑ intellectum ꝑgit ad ipsũ bonũ. Nã ꝑ id quod i ipsa sũmũ est/ rite surgit ad uniuersi sũmum. Et aĩę rur sus iferiores ꝑ sensũ quidẽ aliæ: ꝑ imaginationẽ aliæ: nostræ tandẽ ꝑ rõnẽ: bonũ sibi ꝑspiciunt. Sensus uero itelligentię uestigiũ est. Imaginatio rursus itelligentiæ imago cõfusa. Rõ tandẽ eiusdẽ est imago distincta. Proide oibus boni aliq̃d ẽ in sertũ: nec iniuria cũ bonũ ipsũ oium sit principiũ. Tna uero ꝓtissimum in rebus boni ipsius dona cõspiciunꝛ. Primũ quidẽ est unitas: Secũdũ uero essẽtia: Tertiũ deniq; spẽs. Sed quare unitas primũ? Quoniã ipsum bonũ ipsũq; unũ est penitus idem. Nihil.n. unitate simplicius cogitari põt: Nihil rursus & ipsa bonitate simpli cius. Cũ nihil sit ipsa prius/quę sola oium ẽ principiũ. Mitto q̃ sicut dispsione in multitudinẽ oia ꝓeunt: sic unione seruanꝛ/ & seruata ide pficiunꝛ. Cum igiꝛ oia unitate seruenꝛ/ & ꝓficiscanꝛ i melius: Idq; ipsũ sola bonitate fieri possit: cõsequns est/ idẽ esse unitatẽ primã atq; bonitatẽ. Seq̃ donũ boni secundũ. i. essentia: quę necessario ẽ post unũ. Ipsũ nãq; unũ nullã in se multitudinẽ cõpositionẽq; admit tit: Essẽtia uero & ens admittunt. Nã & si natura ꝓhiber aliq̃d simul/ & ipsã unita tẽ existere/ & multitudinẽ i se habere: nihil tamẽ ꝓhiber ens aliqd essẽtiãq; cẽseri: q̃uis cõponaꝛ ex pluribus. Cũ igiꝛ ipsũ unũ sit ente essentiaq; simplicius/ necessa rio ẽ & prius atq; supius. Et merito q̃dẽ unitas ponitꝛ primum summi principii mu nus: Essentia uero secundũ. Latior.n. ẽ in rebus unitas q̃ essẽtia. Esse nãq; nõ re ue ra materiæ priuationiq; cõuenit. Que.n. forma carẽt/ i qua esse cõsistit: esse merito carẽt. Põt tamẽ & una materia dici/ licet informis. Dici põt & una priuatio cęcitas. Sicut & uisus ẽ habitus unus. Põt & materia dici quodãmõ bonũ/ q̃tenus & ipsa bonum appetit: & ꝓcessit a bono. Neq; q̃cq̃ ꝓhiber eã quodãmõ iudicari bonũ: licet hæc apud Plotinum sit ipsum malũ. Nã & si bonum ipsum in se nihil admit tit mali: tamen ipsum malum si mõ de malo fas ẽ ipsum dicere: cogiꝛ sub imenso boni ipsius ipetio cõcupiscere bonum/ cognominariq; bonum. Tertiũ boni mu nus spẽs ẽ. Hæc.n. ẽ quædã determinatio/ siue distinctio/ siue actus essentiæ. Tu ue ro hic dum audis unius boniq; donum latius ꝓpagari q̃ entis & essentiæ munus: conclude: ipsum unum atq; bonum ente superius esse: Cæterum qualis est in re bus unitas: essentia: spẽs: talis & participatio boni. Profecto in mẽte prima/ i men tibus aliis/ i animabus prędictis ratiõe uera est participatio boni: quia uera unitas essentia spẽs. Vnitas enĩ in eis & si multitudinem quãdam habet admistã: uerum ibi tamen conficit unum: quia superat multitudinem: unumq; inde indissolubile reddit. Est igitur ibidem & essentia uera: cum aliquando non esse nõ possit. Vera quoq; spẽs cum forma ibi nequeat in aliquid informe resolui. In rebus autem ife rioribus aĩa & unitas sępe a multitudine supatur/ ideoq; plurimum dissolui pos sunt: & in essentia priuatio quędã inest/ & lapsus aliquis ad non esse: & forma cũ subiecto miscẽꝛ prorsus informi in ipsumq; delabitur. Quamobrem non uerum in his est unum nõ uera essentia: nõ uera spẽs atq; forma: nec igiꝛ uera/ sed imagi naria quędã portio boni.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Sicut uita nō eſt ꝑ ſe ſimpliciter bonū: imo ſi dirigatur ad ſūmum principium/ eſt bonū. Sin ad materiā/eſt malū: Sic mors non eſt ꝑ ſe ſimpliciterq; malū: imo ſi aiam ſepet a malo. i. a materia/eſt bonum. Cap. III.

Ertium caput tres adducit in medium quæſtiones. Prima quidem eſt eiuſ modi: Si uita bonū eſt: nūquid cuilibet & qūlibet uiuenti uiuere bonum eſt? Non certe quia uita ipſa nō ē ꝑ ſe primū ſimpliciterq; bonū: ſed quate nus potenter & directe ad ipſum primū cōſurgit bonū: Eatenus quoq; euadit ui ta perfecta. At ſicubi claudicat & oberrat/dū ab ipſo cadit bono/ ſimul a ꝑfectiōe uitæ degenerat. Hinc illud Democratis. Viuere imprudenter: intemꝑanter: impie: nō tam male uiuere eſt/q̄ diu mori. Secūda quæſtio. Cū uita nobis quatenus cū mortali miſceā/atq; inde turbaꝫ/malū quiddam euadat aię: q̄uis ſit corpori bonū & uniuerſo: Nōne mors eſt malū? Quādoq; dem quod eſt mortale ſua ꝓpinquita te uitam efficit malam. Reſpōdendo quærit cui nā mors ſit malū. Certe malū cum uel ſit accidens/uel etiā accidēte debilius: ideoq; in ſe conſiſtere nequeat/alicui ne ceſſario accidit: Nō aūt accidit ei quod nullo mō ſubſiſtit: uel quod natura poſſit abſq; uita cōſiſtere. Nō accidit rurſus aię ſi ſit imortalis: & qūcūq; aliter accidat/ ꝓdent aiæ ſēpiterne actiones ꝓprias abſq; impedimēto corporis ꝑfectius edituręꝫ. Sin aia poſt obitum corporis nō tam ꝓprias pagit actiones/q̄ cōmunes/quaſi aię mundi collega/multo minus illic cū uniuerſa uita iam uiuēti mali quicq̄ accidere potent. Cōtra uero aiæ uel hic uel apud iferos grauiter ꝑturbationibus ęgrotāti: mors quidē potius optāda eſt/& uita malum. Hic ſoluiꝫ illa quæſtio utrum aiæ ad ſūmū miſerę mori q̄ uiuere malint. Idq; ꝓculdubio natura docet: qua monēte grauiter cruciati amittere ſēſum malūt/q̄ diros ſentire dolores. Deniq; cū aīa pro priā habeat uitam/ſitq; ꝑ eſſentiā ſuam uita quædam in ſe ipſa uiuēs/neq; alīūde mutuaꝫ uitā?/neq; ſubit mortem. Si quis tamē uiuere qdem definiat/coniungi cor pori?/Mori uero a corpore ſepari?/aię hac ſignificatione cōtinget utrunq;? Sed neu trum eius ſubſtātiam ꝓprie ꝓmutabit. Tertia quæſtio: Si bona uita eſt: cur nō & mors eſt malum? Reſpōdet: Mortē qdem nō ſimpliciter eſſe malū: quoniā nō ſim pliciter ſit uita bonū. Vita n. motioni cuidam ſimilis iudicaꝫ. Motio uero qualiſ cunq; ſit/ab ipſo termino in quē ꝓprie tendit/denominari debet. Itaq; quatenus motio ipſa uitalis ad malū. i. ad materiā forte delabiꝫ/eatenus iudicaꝫ & malum. Quatenus aūt ad ipſum bonū. i. ad ſūmū uniuerſi prīcipium ſeſe dirigit/ eatenus bonum eſſe cenſetur.

DE PRIMO BONO ATQVE ALIIS BONIS LIBER SEPTIMVS

Proprium unicuiq; bonum eſt appetendo & agēdo conuerti ad ipſum uniuer ſi bonū: Ipſum uero bonū nō actione ulla: ſed ſe ipſo bonū ē. Cap. Primum.

a N POTEST quiſpiam aliud ſuū cuiq; bonum dicere præter na turalem uitæ actionē? Ac ſiquid cōponaꝫ ex multis/hunc bonum eſſe/ipſam eius/quod eſt in eo melius/ actionem ꝓpriā ſemp/na turæq; conſentaneā/& nulla ex parte deficientē. Animæitaq; ac tio ſecūdū naturā ipſius eſt bonum. Quod ſi ad optimū inſup agat/ſiquidem ipſa ſit optima/non ſolum quo ad ipſam ſpectat/id bonum eſt: ue tum etiā ſimpliciter exiſtit bonū. Siqd igiꝫ ad aliud quicq̄ minime agat: Quip pe cum ipſū ſit oīum præſtantiſſimū ſupq; oīa/ad ipſū uero agant cætera/conſtat id ipſum eſſe bonū. Cuius uirtute cętera quoq; boni participia ſunt. Cætera uero duobus præcipue modis ita bonū habēt: tum quia illi ſimilia facta ſint/: tum quia opentur ad ipſū. Proīde ſi appetitio actioq; ad optimum ē bonū: cōſequēs ē ipſū bonum ad aliud nō aſpicere: nihilq; aliud exoptare. Eſſe uero fontē quietūq; oīo pricipium oīum ſecūdum naturā exordiū actionū. Quod qdem cætera ad ſui ſi militudinē efficit bona. Efficit inq̄ non actione aliqua circa illa. Illa. n. circa ipſum agunt. Id itaq; cōſtat/neq; intelligētia neq; actione prorſus ulla/imo ſeipſo tantū bonū exiſtere. Et. n. quia ſup eſſentiam extat/rurſus ſup actionē & intellectum in telligentiāq; exiſtit. Quinetiā id ipſū bonū oportet aſſerere/ad quod oīa referun tur: Ipſum uero ad aliud nō referē. Sic. n. illud quoq; uerū eſſe cōſtat: ipſum bonū eſſe quod oīa appetunt. Oportet itaq; ipſū firmiter ꝑmanere: & ad ſeipſum cūcta cōuertere: quēadmodū reuoluiꝫ circulus circa centrū: a quo lineę ſingulę ꝓducun tur. Exemplo nobis ad id ſol eſſe pōt: qui quaſi cētrum ē ad lumē/ quod ab ipſo dependet ſimul ad ipſumq; annectiꝫ: Ideoq; una cum illo exiſtit ubiq;: nec ab illo alicubi ſepaꝫ. Ac ſi ſepatū uoluerīs ī partē alterā penes ſolē interea uiget lumen.

In oībus ē aliq̄d ipſius boni. i. unitas: eſſentia: ſpēs: & ubi hæc tria ſunt uera: ibi quoq; uerum bonum. Vbi āt imaginaria: imaginarium. Cap. II.

a Lia uero oīa quonā pacto ad ipſum referuntur? Profecto inanimata ad aiam reducunꝫ. Aīa uero ad ipſum bonum ꝓintellectū. Habet āt quodli ber ipſius aliquid/quatenus unum quodāmō & ens ē unūquodq; /ſpēiq; particeps. Qua igiꝫ tōne horū ē particeps/eadē quoq; boni. Quapp ē ſimulachri particeps. Ea. n. quę participat/ſimulachra entis uniuſq; cēſēꝫ. Spēs quoq; ſimiliꝫ. Actu aīa prima intellectui ꝓxima uiuere ē ueritati ꝓpinquius: boniq; formā fortiꝫ ꝑ itellectum. Sortitur inq̄ ſi ipſum ſuſpiciat bonum. Intellectus āt poſt ipſum bo num ſedem obtinet. Quāobrē uita illis: q̄bus uiuere datum ē: bonum ē iudican da. Similiter ītellectus q̄buſcunq; intelligentia cōuenit. Itaq; ubicunq; uita una cū intellectu uiget/dupliciter adeſt bonum.

Tres quęſtiones mouet de uita & morte: eaſq; ſoluit: q̄ uidelicet neutrū ſit per ſe ſimpliciter bonū aut malum: ſed potius cōditione quadā. Cap. III.

q Vod ſi uita bonum ē/forte id uiuenti cuilibet cōperit. Immo uero nō cō perit. Prauo. n. uita claudicat/non aliter q̄ oculo nō pure uidenti: Quip pe cum opus proprium minime peragat. Proīde ſi uita nobis quatenus miſta ē/malum bonum ē/cur nō mors ſit malum? Sed cuinā malum? Malum nāq; alicui oportet accidere. Quod uero mortuum dicīꝫ: nō eſt āplius: Aut ſi ē/uita ca rens/neq; ſic lapidi malum: At ſi ē uita aīaq; poſt mortē iā utiq; erit bonum: q̄to magis actiones ſuas abſq; corpore pagit. Quod ſi totus aię comes euadit/qdnā illic uiuenti malum accidere poterit? Iā uero quēadmodum penes deos bonum eſt ſine admiſtione malorū: ita penes aīam nihil oīo malū ē/modo ſuā ſeruauerit

puritatem: quã niſi ſeruarit: non mors quidẽ illi: ſed uita malum. Prẽterea ſi apud inferos poenę luunt: rurſus uita illic aíe malum: Quoniã non uita ſolum. Verum ſi uita eſt aię corponſq; copula: mors aũt horum ſolutio: utrunq; aía ſuſcipe potest. At ſi bona uita ẽ: cur & mors non erit malum? Sed certe bona qdem uita eſt! quibus adeſt bonum! nõ quidem rõne copulæ: ſed quoniã malum uirtute ppulſat: Mors uero magis bonum. Sũmatim uero dicẽdum/ipſam í corpore uitã ex ſe quidem eſſe malum: Sed aíam p uirtutem í bono cõſtitui: nõ ut ſeruat uiuificatq; compoſitum: Sed iam ſeipſam a corporis cõmertio ſegregat.

Argumentum Marſilii Ficini Florentini in librum: Quę ſint & unde mala.

Summa libri. Et quæſtiones quattuor de bono & malo. Caput Primum.

i IBER in hoc totus uerſari uidetur: ut mala pro uiribus deuitemus: cõ ſequamur bona. i. materiam fugiamus: ſequamur res diuinas a materia ſeparatas. Cognoſcamus ipſum uniuerſi principium eſſe ipſum bonum. Sed uniuerſi poſtremũ. i. matenã eſſe ipſum malum. Et quomõ nobis malum. Et qua rõne tandẽ deuitare poſſimus. Primum libri caput quæſtiones mouet: Quę nam mala ſint: & unde proficiſcãtur. Vt autẽ hoc inueniat/quę bona ſint inquirit: ut hoc rurſus: quid ipſum bonum ſit/qd ue malum aggreditur idagãdum. Quęrit/ & quomõ cognoſcamus malum: Cum pp informitatem ſit ab ipſa cognoſcentis animi forma penitus alienum. Ac docet iformitatẽ mali p ipſam boni formã lucẽq; diſcerni. Quærit deniq; quo pacto malum ſit bono cõtranum. Vtrũ uidelicet tanq; uniuerſi ultimum uniuerſi primo: ſũmęq; copiæ penuria ſumma. Quod ãt inquit uim cognituri eſſe rei cognoſcendę pſimilem: intelliget/tum ipſa natura: tum nouo quodã effectu ſimilẽ. Nulla. n. tõ eſt: cur uiſus lumẽ potius q; uocẽ appetat & cognoſcat: niſi qa cum hoc potius naturaliter cõgruit: q; cum illa: & huic ſe potius q; illi cõformat. Quoniã uero ſenſus í rebus ꝓpriendis externa rerum rãtum uidet attingere: Intellectus aũt etiã intima penetrare: cõſtat itellectum cum itelligibili magis atq; diuino/q; ſenſum cũ ſenſibili & caduco cõgruere. Vnde certius argumentum nobis habet poteſt/itellectum eſſe diuinum/q; ſenſum eſſe caducum. Prẽterea quod ait/pfecta præcedere neceſſario iperfecta: ac ſpẽm eſſe priuatione priorẽ. Caue ne id itelligas í noſtro hoc generationis ordine: í quo res primũ incohatæ iperfectæq; ſunt: deide paulatim formã perfectiorẽ adipiſcunt. Sed id accipe prorſus í ordine rerum cauſatũq; & gradibus uniuerſi: ubi quicqd ipfectum ẽ/cum p ſeipſum eſſe ſeruarinq; nequeat: a ſuperiori dependet atq; pfection: quod quidẽ p ſeipſum ſit atq; ſeruet. Quod ſane cum actus í ſe formaq; ſit & ſpẽs: merito iforme ſubiectum & ipotens ſe formare: cõpetentibus gradibus pducit ad formas. Quoniã uero agens p ſuã agit naturã/ ideoq; ſibi ſimilẽ reddit effectum! atq; ipſum ſubiectum ſub agẽtibus ſuperioribus ad formã actũq; pducit! cõiectamus ſuperiores cauſas/formas iſe actuſq; exiſtere.

Vniuerſum habet principium & finem: Idq; ipſum bonum eſt. Item intellectus tam humanus q; diuinus eſt ſemper in actu: quãus ratio ex potentia progrediatur in actum. Cap. II.

i N ſecundo capite ſignificat quid ſit ipſum bonũ: & quouſq; pura ꝓcedãt bona deſignat. Bonum eſſe ait uniuerſi principium atq; finem: ubi bonum quidem dicit ex nullo pẽdere: ex ipſo ãt oía depẽdere. Item eſſe menſurã oĩum atq; terminum. Tu uero meméto ubicũq; partes finẽ ſuum. i. naturalẽ conſecuntur pfectionẽ: ibidem & totum cui partes ſeruiunt finẽ cõſequi ſuum. Oculi cum perſpicue uident: manus cum prõpte qd apprehendunt: pedes cum expeditiſſime graduntur: fine proprio potiuntur. Multo uero magis & totũ corpus quando q; perfectiõe fruit naturali. Quẽadmodũ uero hac ipſa í re partes corporis ſe habent ad corpus totum: ſic & uitæ humanę partes ad totã. Partes uero uitę electiones & facultates arteſq; oẽs impræſentia dicimus. Electiones ãt arteſq; ſingulæ extremum quiddã habent/quæ nte pficiunt: ultra quod nihil ãplius exigunt. Sic medicina ſanitatẽ: ſic res militaris uictoriã habet extremum. Quẽadmodum uero uitæ partes fines proprios cõſecuntur: ſic & multo magis tota deniq; uita ad ultimum quiddam ſpectat cõmune bonũ: Quo tandẽ pficiatur/ ut tota uita partibus ſit pfectior. Similiter ut í hoíe/in ceteris quoq; aíalium retũq; oĩum ſpẽbus licet argumẽtari. Appetitus. n. naturalis eſt neceſſaria quædã naturę inclinatio ab idigẽa quadã ãnitens ad plenitudinẽ. Plenitudo uero ac finis ultimus idẽ. Si nuſq; ultimus appetitioni præſcriptus eſt finis: ſed a fine í finẽ natura ſine fine progredi tur: nunq; ſatis ꝓpleri poteſt: fruſtra igitur conatur ꝓpleri: ímo neq; conabitur quidem ullo modo. Nulla. n. rerũ ſpẽs ad id quod penitus ímpoſſibile eſt mouetur. Si quidẽ naturaliter moueri eſt a naturali potentia í actũ progredi paulatim. Quę ſane progreſſio naturalis qua facultate gradatim proficit: Eadẽ quãdoq; perficitur finẽ ultimũ aſſecuta. Alioqn & natura paſſim fruſtra cõtenderet/& auctor ipſe naturę: temere illã fruſtraq; moueret. Proíde ſi rerũ ſpẽs quę partes ſunt uniuerſi pfectiõe propria nõ fraudantur: multo minus ipſũ uniuerſi conatũ fortuna fruſtrat. Hoc. n. & ad finẽ cõtendit cõem: quãdo & partes ad fines ꝓprios fini ſeruientes cõi aſſidue ducit. Et finẽ ultimũ adipiſcitur: ne forte totũ ſit partibus íperfectius. ſiue poſtremũ eiuſmõi finẽ mũdus aliquãdo ſit adepturus. ſiue impræſenti/ſẽp habitu dicatur adeptus. Si ãt nullus ſit finis optimus: ſed abſq; fine ꝓcedere finigatur í meliorẽ: certe cũ ífinitos gradus perttãſire nõ poſſit: ad optimũ nunq; porrent puenire. Quare/quod dictu nefas eſt/uniuerſũ hoc optima proculdubio formã cõſtructũ ad finẽ optimũ fruſtra cõtendet. Finis ãt & habitus optimus uniuerſi í eo cõſiſtit: ut pricipio & auctori ſuo undiq; cõformeť. Quod. n. cõgeries hęc í mũdo rerũ tã diuerſarũ & iter ſe repugnãtium/ tum í una cõi totius forma cõueniat: tũ ad unum finẽ cõeq; bonum rte cõducat! nõ ab ipſa diuerſorum natura ꝓcedit! Sed ab una potius ſuperioris fabri forma atq; uoluntate. Mundus ãt ſicut ſub auctoris ſui forma formať uelut pricipio: ſic í eadẽ uelut fine reformať ſẽp: atq; cõformať. Hũc oĩum auctorẽ Plotinus noíat ipſũ bonũ. Quoniã eodẽ uniuerſũ hoc & affectũ ſit & pfectũ. Hinc mẽſurã omniũ apellat & terminũ. Quẽadmodũ & Plato nominat in Philebo. Metiť oía deus/ut pricipium: terminat idem omnia tanq; finis. Si Deus omnium menſura eſt/Certe rerum ordo non aſcendit a pricipio in principiũ abſq; quodã omniũ primo principio: quod qdem foret per principia temere abſq; ulla pricipii rõne uagari. Pricipii nãq; tõ eſt/ut ſit primum. Per deũ ſane uelut menſurã ꝓpendimus intellectũ eſſe aía meliorem: & animam corpore: quoniã ille hac/& hæc iſto ſit deo tanq; ſũmo bono propinqor. At uero

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

ſi nuſq̄ prima ſummaq; conſiſteret bonitas/ſed per gradus procedere quis finga
tur innumeros/nuſq̄ profecto erit tō ulla menſuraq; & regula: p quā alius alia præ
ferantur: nec. n. alia magis alius menſurę ꝓpinquabunt & cōgruent. Sic ergo deus
principium ſit menſura. Præterea ſit & terminus oīum/quia finis. Terminus in q̄/
qui & terminet ſubiecta formis: & formarum motus ſuis deniq; finibus. Ne forte
de fine i finem abſq; fine natura ꝑtet: quod quidem nihil aliud foret/ q̄ p fines
ſine ulla finis rōne uagari. Rō uero præcipua finis eſt/ ut ſit ultimū & extremū.
Poſt hęc ār ſecundo gradu bonorum eſſentiā collocat: & i eſſentia mentem. Ter
no ſubide gradu aīam: & i aīa uitā. Hæc oīa. d. eſſe bona/quia ſint ab ipſo bono:
& quia circa bonum agāt uirtute boni. Vult & quarto bonorum loco cenſere eas
duntaxat corporum formas: quæ nunq̄ deſciſcant ab aīa: quę & ipſa nunq̄ deſci
ſcat a Deo. Talia uero ſunt cęleſtia corpora/ſimilia ue cæleſtibus. Ad hæc differen
tiā ponit iter diuinum ītellectum atq; rōnalem: q; uidelicet diuinus ipſe ſit oīum
plenitudo: rōnalis ār ide conetur impleri. Tu igitur dum hic audis ītellectum no
ſtrum quaſi uacuum dici/ne ſimplicem ītellectum noſtrum diuino ſemper imple
tum. Sed intellectum noſtrum rōnalem. i. uim animæ ꝑ uniuerſales ſpēs diſcurren
tem accipe. Quæ ſane uis quodāmō eſt potentia intellectus: intelligibileq; poten
tia: ꝑditq; i actum uirtute intellectus ſupioris/qui ſemp exiſtit in actu: Intellectus
inq̄ tum diuini/tum noſtri uirtute. Sicut. n. quod eſt oīa ſimpliciter i potentia/fit
actu oīa ꝑ id quod eſt ſimpliciter actu omia/ceu materia ꝑ diuinam mentem. Sic
oportet & hāc uim: quæ humanus intellectus eſt in potentia: fieri humanum ītel
lectum in actu ꝑ intellectum quoq; humanum ſemp in actu uigentem. Quemad
modum & hic hō in actu uiuens genitus eſt nō ſolum ab uniuerſali natura/ quæ
rōnes aīalium oīum ſeminales habet i actu regnātes: uerum etiā a natura ꝓpria. i.
humana/rōnem homis ſeminatiā poſſidente iam actu uigentem. Id. n. ꝑfectorum
generatio poſtulat: Atq; hæc eſt ubiq; Plotini ſententia. Subdit intellectum diui
num ſic oīa in ſe habere/ut ipſe ſit oīa. Quod q̄dem tu hoc exemplo ſic accipe.
Si uaſa omnia figurarum inter ſe diuerſarum mergātur in mare: aqua ꝓtinus ſplo
bit omnia: & implendo totidem ſimileſq; figuras aſſummet: quot ſplebit & uaſa.
Eiuſmodi uero figuræ nō aliud q̄ aqua maris erunt: aliter ſe aliterq; accomodās.
Sic intellectus ē omnes ſpēs: quas cogitatur habere: Ac multo magis ipſe ſuę ſpēs
eſt/q̄ maris aqua figurę: tum quia nulla ibi nouitas: nulla dimenſio: nulla diſtātia
ipedit unionē: tū quia nec ab alio: nec in alio ſicut aqua/Sed a ſeipſo & in ſeipſo
ſpēs iduit: aut edit: aut ꝓrſus exiſtit. Quo uero mō in mente ſpēs iter ſe diſtiguan
tur: & tamen i unaquaq; ſint omnes: alibi ſępe tractabimus. Subdit quod fit men
tis diuinæ particeps nō omnes ſpēs habere ſimul i actu uigentes: id tu uim intelli
ge rōnalem. Quę ſolet diuinæ mentis aliquādo fieri particeps. Ipſa. n. intellectua
lis natura etiā in nobis nō fit aliquando particeps: ut uult Plotinus: ſed ſemp di
uinę mentis eſt cōpos. Præterea diuinam mentem apellat primum boni ipſius
actum eſſētiāq; primā. Nō. n. uult ullum eſſe actum i deo: per quem aliquid deus
agat. Alioquin eiuſmodi actum ab ipſa dei ſubſtātia ſaltem rōne quadā diſcrepa
rarum. A prima tamen unitate omnem ꝓrſus differentiā/omnem numerū abeſſe
debere. Ipſum igitur dei actum eſſe exiſtimat extra deum: ſicut & lumen extra lu
cem. Ac tantæ deum eſſe uirtutis: ut actus eius nō ſit uel motio ulla uel accidens:
Sed ſubſtantia & eſſentia prima: idemq; ibi ſit & actus & actum. Ideſt ipſa ſit
eſſentia rerum oīum fons pleniſſimus. ut dum unum a diuina unitate uidetur fie
ri/cuncta ſimul efficiantur in uno. Merito nāq; ab unitate quæ eſt ſup oīa/& æque
oīa reſpicit ꝓxime ſit hoc unum quod eſt pariter oīa. Actum deniq; ipſius eſſētiæ
circa deum eſſe uult uitam eius: Vitę uero abſolutionem eſſe mentem. Subiungit
aīam. s. purā per mentē/tum ſuam quaſi oculum/tum diuinā quaſi lumen/ipſā in
ſpicere boni lucem. Et hucuſq; mali nihil accidere. Quod ſi uel aīa uel ipſa natura
hic deſcendēdi ſiſteret gradū/nihil mali futurum. Verūtamē ipſa naturæ fęcundi
tas efficit ut multi prætereа ſub ipſa aīa ipſaq; natura ſint rerum gradus. Quoniā
uero gradatim deſcendēdo paulatim portio boni minuitur/ Effectus. n. cās æqua
re nō poſſunt: tandem ex minori bono deuenitur in malum. Quod ār cuncta ſint
ca deū eſſe dicit. i. a deo pariter & ad deum. Item primos pręcipue rerum ordines
. i. ideas circa deum/a quo in mētem ueniunt/& in quem reflectuntur a mente. Se
cundos uero. i. notiones rōnales circa ſecundū. i. intellectū: a quo i aīam effluunt
refluunq̄; ſimiliter. Prętерea tertios. i. ſeminarias rōnes circa tertium. i. aīam a qua
profluunt in naturā: a qua refluunt rurſus in aīam. Deniq; quartos intelligi uult
circa quartū. i. naturales formas circa naturā: a qua labunē in materiā: & in quā ꝑ
uiribus relabuntur. Totum hoc inq̄ alibi plenius & diximus & dicemus.

Quid ſuper ens. Quid ens uerum: Quid non uerum ens. Quid uerum non
ens. Quouſq; bona. Vbi primum mala: Et quot modis mala dicantur. Et ra
tiones mulrę: q; ſit materia. Cap. III.

c Aput tertium diſputat/quid malum. Quot mala. Vbi ſint mala. Malum
eſſe negat in eo quod entia ſupereminet. Id. n. eſt ipſum bonum: Quod
quidem hinc eſſe cognoſciē ſuper entia: q; ipſa appetendi natura electioq;
nō ſolum eſſe deſiderat plurima: ſed multa etiā optat nō eſſe: nō fuiſſe: non fore.
Eligit ār ſemper ſub rōne boni. Ex quo patet appetibilis. i. boni ſortem nō adeſſe
ſolum/ſed ad nō eſſe etiā ꝓtinere. Ideoq; ipſum bonum ente cōmunius ſupiuſq;
exiſtere. Quoniā uero eſſentia primum boni ſuſceptaculum eſt/ideoq; ꝑ ipſā bo
num denuaē i alia: ſequiē ut quouſq; uera eſſentiæ participatio ſe extēdit/eouſq;
uera quoq; boni portio protēdaē: neq; hactenus mala ſint/ ſicut q̄tenus uerus ui
get calor/inde frigiditas abeſt. At uera eſſentiæ portio uſq; ad ipſas ſpheraū mū
di ſubſtantias ſe extendit. In quarū eſſentiis priuatio nulla deprehendiē. In his er
go mala eſſe non poſſunt. Quicq; uero inter compoſita quādoq; diſſoluiē/non
uere ens appellatur. Quoniā & ipſum eius eſſe anteceſſit diuturna priuatio/ ſimi
liſq; ſuccedit/& ipſius eſſe ductus/dū motu temporeq; tranſigiē/ q̄tum ad eſſe ꝑ
prie ſpectat/indiuiduū habet preſens/ q̄tum ad non eſſe ꝓtinet/longum prętentū
patitur & futurum. Eiuſmodi ergo compoſitū/cui priuatio multa eſſendi miſceē/
ita dicīē non uere ens ſicut nō uere calidum/i quo ad minimum caloris/plurimū
frigoris adhibetur. His igitur malum accidit/quoniā non uere ens/ dū ab eſſētia
prima nimium decidit: ideoq; ab ipſa boni ſorte delabitur/interea pręcipitatur in
malum. Ipſum uero malū eſt quod longiſſime diſtat a bono. i. informis ipſa mū
di materia: Secundo loco malum forma uel qualitas patitur in materia tacēs/quæ
& quędam materiæ paſſio uel affectio exterius agitatæ uocatur. Tertio loco ma
lum admittit aīa/q̄tenus affectu quodam acriori ad materiam inclinatur. Sed hoc

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

intereſt q̄ materia quidem dici quodāmodo poteſt ſubſtātia mali. Compoſita uero ex materia formaq; caduca pati ī ſubſtātia malū: Anima deniq; nō ī ſubſtantia ſed i qualitate quadā & accidente malū accipe. Inter hæc Plotinus ipſū quod non ens apellaſ̄ tribus accipit modis. Primo q̄dem oīo non ens. i. nihilū. Secūdo uere nō ens. i. materiā mūdi primā. Tertio nō uere ens. i. formā materiæ ihęrentem: cō poſitūq; caducū. Item ꝓprietates huius & accidētia. Atq; ubi uniuerſū ſenſibile apellat ens non uerū. Intelligit præcipue oē ſub luna cōpoſitū. Quod oīo ſenſibi le. i. oībus ſenſibus ꝓceptibile dicit̄. Entis q̄dem imaginē uult eſſe formā ab idea pendentē: eāq; referentē. Vmbrā uero entis/materiā/quę non ab idea q̄tū idea eſt/ depēdet/ſed q̄tum eſſentia formabilis ꝑ ideas: Item non repreſentat ideā. Nullus enī materiā introſpiciens ꝓpriā alicuius ideæ faciem ſuſpicabit̄. Ait materiā nō ens iudicandā. Non q̄dem ſicut nihilū: ſed ſicut nō nihil a primo ente maxime di ſtans. Ait & formā compoſitūq;/nō eo ſolum ſpatio ab ente primo diſtare: quo ſtatus ille atq; motus: qui ī primo ente ponunt̄: ſed multo maiore. Quo uero mō in ipſo ente ſint illa quinq; eſſētia/motus/ſtatus/idem/alterū alibi diſputabimus. Et profecto illic neq; motus ē ipſum ens: alioquin nullus ent ſtatus ī rebus. Neq; ſtatus rurſum eſt ipſum ens: alioquin nihil uſq̄ mouebit̄. Sed differētes entis pro prietates & actus. Sed miſſa impræſentia facit entis ipſius propria. Accedit āt ad quædā nō entis. i. materiæ ꝓpria: quæ quidē opponunt̄ illis/quæ ipſius boni pro pria numerauit. Ideoq; hanc tanq̄ a bono longiſſime diſcrepātem/malum ipſum iudicat nominādam. Ipſum quidem bonum menſura eſt. Materia uero (ut huius uerbis utar) īmēſuratio dicit̄. Itē bonū terminus: materia īfinitum. Præterea hoc ī forme: illud uero formator. Hoc egenū: illud cōtra ſufficiēs: & quæ ſecūtur. Atq; quēadmodū illa boni ꝓpria q̄tenus ſunt intra bonum: idē inter ſe ſunt: ipſumq; ſunt bonum: Quatenus āt ad ſeq̄ntia referuntur/inter ſe differre uidentur. Sic & materiæ ꝓpria/qua quidem tōne in materia ſunt: unum ſunt/ipſaq; materia: Qua uero ad ſupiora ſpectant & compantur/diuerſa cenſentur. Perinde atq; linearum ſigna/quæ i centro ſunt unum/ ſunt ī circūferentia multa. Tum uero ī rebus in ter deum materiāq; cōpoſitis/eſt infinitudo quædā & terminus: eſt informitas & formoſitas. Neq; idē eſt res ipſa compoſita quod & alteruttrum horum oppoſito rum: Alioquin aut res ipſa nō haberet utrunq;: aut ſaltē alteruttum eſſet utrunq;. Si. n. hęc ipſe terminus ſit/non habebit infinitatē/ſin īfinitas fuerit/terminum nō habebit. Si deniq; res hæc per ſe & hoc & illud fuerit: certe idem utrunq; reſtabit. Quod uero terminus & forma ſit īfinitas iformitaſq; oppoſita/ rerum natura nō patitur. Sed quoniā miſta oīa ex oppoſitis: tanq̄ nō integerrime talia/ reducenda ſunt ad ſimplicia/taliaq; q̄ maxime: Ideo ſup formā & terminum quæ ſunt ī alio miſtaq; ſunt oppoſitis aſcendēdum eſt ad formā & terminum: quę ſunt ī ſeipſis atq; puriſſima. Rurſus præter informitatem infinitudinemq; quæ ſunt in alio op poſitiſq; cōiuncta: ad ipſā informitatem īfinitatemq; deſcendendum ī ſeipſa ſim pliciter ſubſidentem. Proīde ubi Plotinus ait: quod accidit aliis prius aliq̄d ipſū eſſe debere q̄ accidat/Non dixit prius ipſum in ſe uel ꝑ ſe extare q̄ accidat: ne for te accidens crederes eſſe ſubſtātiā. Tu uero hinc memento: calorem qui aliquādo cōtingit aquę. quoniā & ī alio eſt: & ex accidenti cōpert/reduci ad calorē ignis: qui q̄uis ſit in alio: nō tamen ex contingenti adeſſe dicitur/ſed natura. Hunc de niq; calorem redigi ad ipſam caloris ideam: quę & ꝑ ſe iam & in ſeipſa conſiſtit.

Sic itaq; ſicut quod peraccidēs eſt/ad illud quod ſecundum naturā ineſt referē: ita quod ī alio iacet/ad illud quod ī ſeipſo cōſiſtit. Deniq; memēto mala rerū for mis accidere: neq; caſu duntaxat/cōtinue nāq; ꝓpetuaq; ſerie ueniunt: neq; ex ipſa natura formę: quę tandem ꝓuenit a prima forma. i. a mente diuina: ea uidelicet ra tione qua mens cōuerſa ē in bonū. Quāobrem & ab extrīſeco ſcito confluere ma la: & illo quidē principio quodā determinato. Nō certe pricipio uelut forma ſiue formali quodā. Igit̄ a materia. Primū igitur materia malū. Sicut & bona a pricipio rerum primo. Illud igit̄ ipſum bonū. Supiora ſic iterū cōfirmanda. Videmus ī rerū ordine ſingula ex potētia quadā actuq; cōponi. i. ex natura formabili/ actuq; for mali cōſtitui. Et quæ media rerum tenent ex utriſq; oppoſitis ęqua portione rite cōmixta. Sed ſupra mediū ordinis uniuerſi/formabilē potentiam ab actu formali magis gradatim magiſq; excedi. Infra uero mediū uiciſſim actū quidē decreſcere: creſcere rurſus potentiā patiendi deformēq; naturā. Quāobrē & augumētū ipſius actus ꝓgradus ordinatiſſimum ad actum deniq; ſūmum ꝓuenit atq; purū! & de crementum eius/ad minimum paulati actum formę deſcendit. Cui mox ſuccedit ſūma quædā informitas & īfinitas patienſq; oīo natura formis deſup ueniētibus quaſi menſuris & terminis ſemp expoſita. Sed hic iterum aīaduerte: Sicut ordinis huius deſcenſio ultra minimā formā deuenit ī materiā: ſic aſcēſionē ultra ſūmam formā. i. eſſētiā mentēq; primā ad ipſum ꝓgredi bonum: Viciſſimq; ſicut ſup ens exiſtit aliq̄d. i. ipſum bonum/ita ſubeūte ſubſidere nō nihil. i. ipſum malum! me dium iter ens & nihil/bono ꝓrſus oppoſitū. Mediū nāq; inter ens & nihil ſiue nō ens! materiā Platonici ponunt!/quæ & nō ens dicit̄/& nō nihil. Quæ q̄dem uelut cōmunis pocētia origine quadā & generationis ordine uniuerſū antecedit mūdi actū/ſicut & potentiæ paſſim ꝓprię actus ꝓprios ſimiliter antecedunt. Cum uero ob extremum uirtutis defectū materia ſemp egeat ſubſtētaculo: neq; fundamēto uſq̄ iferiori poſſit īniti!/nihil. n. eſt inferius illa!/nacta ē tantū deſup ſubſtentaculū ex quo pēdeat. i. naturā!/ſicut & natura ſimiliter aīam. Materia q̄dē ab eſſētia na turæ depēdet/& ab ipſa mētis eſſētia. Formę uero ī materia genitę ab ipſis naturæ ſeminibus ac mētis ideis/materia uidelicet ſicut umbra tum intellectualis eſſentiæ tū naturæ!/formę āt ut imagines ipſius mētis & ſeminū. Subſtineri uero uideť ma teria deſuper ferme in ſuſpēdiculi modū/ſicut ferrū a ſupiori magnete ſuſpēſū.

Gradus malorū tres. Qūo ī aīa malum. Qūo materia nihil hēt boni Cap. IIII.

In quarto capite malorū gradus ꝓſequtur. In primo gradu materiā ponēs In ſecundo corporeā materiæ formā: quā nō eſſe formā uerā & hic Plotinus breuiter indicat: & nos ī theologia latius demoſtramus. In tertio uero ſtatuit aię malum: dicēs aīam ipſā nō eſſe ꝑ ſe malam. Alioq̄n & oīs aīa foret mala: & ab initio mala foret/& ſemp. Exiſtimat ſecundā aīam. i. uitā ab aīa prima quandoq; accomodatā corpori/ſtatī in ipſo accomodatiōis initio fieri prauā. Cū enī ſic alligeť corpori/ut ex ea & corpore unum aīal componať/merito a materia mox inficiť: adeo ut & paſſiōibus fiat obnoxia: & motus īmoderatos more cor poris ſubeat in exceſſum atq; defectū. Talē uero fieri oēm eiuſmōi uitā Plotinici putāt: poſſe tamē & hanc uix tandē aliquādo tempari. Sed ante moderationis ef fectum/& paſſiones illas eſſe inuoluntarias arbitranť/ quia uidelicet naturales: &

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſupiorem quoq; aĩam: quia. s. libenter cũ inferiore conſentiat: falſas inde opinio
nes accipe: quibus patũ cõſiderate iudicet/re uera bona ſibi quoq; fore uel mala:
Quęcũq; ifenior aĩa naturali quodã impetu ꝓſequiť aut fugit. Sicut igiť inferior
aĩa impetu naturali mala fit: ſic ſupior amore/cõſenſione/ opinione fit mala. Sed
inter inferiorem hãc uitã atq; formã corpoream hoc intereſt: ꝙ forma hæc paſſio
quædã eſt materię: uita uero actio potius eſt uel actus aię. Ideo formæ qdem ma
lum inſanabile eſt: uitæ uero ſanabile. Vbi uero materiã ait boni nihil habere/ itel
lige nihil formalis: intrinſeci: abſoluti boni. Cum enĩ primus boni ipſius effectus
ſit formale aliqd. i. diuina mẽs/forma formarũ/merito ubi deeſt natura formalis/
deeſt intrinſeca natura boni. Sed materia qa primũ ſubiectum eſt/æque ad omnes
formas expoſitũ/nullã ſibi propriam uendicat formã/nihilq; formale. Huic ergo
nihil formalis intrinſeci/abſoluti boni ꝓpriũ eſt. Neq; tamen huic deeſt appetitio
boni. Eſt. n. materia idigẽtia ſũma/ad formalẽ copiã capiendã naturaliter paratiſ
ſima: Igiť hãc naturaliter appetit. Igiť affectat bonum. Appetitio hæc bonũ quo
dãmõ dici põt. Nõ quidem abſolute: ſed quoniã ſpectat & cõducit ad bonũ. Ad
bonũ inq̃ extriſecum. Quod. n. accipiť/nunq̃ euadit materię ꝓprium. Proide pri
cipium efficax/unde appetitus motuſq; materiæ ad bonum/efficať: non eſt i ipſa
materia. Nulla. n. efficacia eſt/ubi nulla forma. Sed i natura tanq̃ inſtrumento dei.
Neq; tamen appetitus motuſq; eiuſmõi dicit uiolentus. Nã ad hunc tractum ma
teria nedum reſiſtat/ſed & paratiſſima ẽ/ & q̃ libentiſſime patiť: facilliméq; forma
tur. Deniq; ipſa materia quoniã eſt informis/ẽ mala/imo quia eſt informitas/eſt
ipſũ malũ. Dici tamẽ quodãmõ bona põt/ quatenus formabilis ẽ a bono. Quo
niã uero ſæpe formã noiat terminũ & menſurã: ſcito terminũ apellare: quia natu
ram materiæ ad ſpẽm quãlibet æque indifferentẽ certis qbuſdã ſpẽi limitibus ter
minat: ut p hois quidẽ formã ſpẽm hois ſortiať: p equi uero formã ad equi ſpẽm
cõtrahať. Menſurã rurſus noiat: qa materia ſuaptenatura nullã habet ꝓpriam ma
gnitudinẽ uel figuram/ Sed certa quadã forma dum ad certam ſpẽm eã terminat:
ꝓpriã quandã magnitudinem figurãq; requirit. Sicut aũt corporea forma menſu
ra eſt terminuſq; materiæ: ſic itellectualis forma menſura eſt ac terminus aiæ. Ipſũ
uero bonum menſura eſt terminuſq; mentis & oĩum. Aĩa deniq; quæ per omnes
ſui uires in mentem conuerſa: eius menſura terminoq; componitur: nihil mali ac
cipit aut ꝓſpicit. Quę uero a mente digreſſa materiã uerſus inclinatione ꝓgrediť:
iam malum ꝓſpicit/ & q̃ſi quodã intuitu faſcinať. At poſtq̃ ſeminariã naturę ſuę
uirtutẽ quaſi aię ſupioris imaginẽ materiæ ꝓrſus infudit/malũ iam dicť attigiſſe.
Vbi tandẽ habitũ iam cõcepit: per quẽ materiali corpore patiente compatiať atq;
conſentiat/iam tactu uenefico languere uideť.

In quo defectu conſiſtat malum. Quomodo materia ſit ipſum malũ. Qũo fiat malum in anima. Cap. V.

c Aput quintũ quæſtiões duas inducit/ & ſoluit. Prima quæſtio eſt eiuſmõi Dictum eſt uim rõnalem ipfectiorẽ mente: eiuſq; imaginem eſſe: Similiter uim naturalẽ rõnali ipfectiorẽ eiuſq; imaginẽ. Nunqd ergo defectus eiuſ modi uel ibi uel hic ẽ malũ? Nequaq̃. Nempe nõ in quouis defectu boni cõſiſtit malũ: quando. s. aliqd ab alieno ſupioq; bono ſupari deprehendiť/ eiq; cedere.

Nam hi ſunt certi bonorũ gradus ꝓuidentia diuina diſpoſiti. Sed malum ĩ ꝓprio quodã defectu uerſať: quando aliquid bono aliquo ſpẽi ſuæ/uel ſingulari mune re uideť orbatũ. Sũmũ uero malum ĩ uniuerſo defectu ꝓpendiť/ quod qdem oĩs ſpẽi bono ſuaptenatura caret: omniq; ĩtus formali dono priuatur. Qualem dicit eſſe materiã: quæ nullã boni habeat portionẽ. s. intus & ꝓpriã. Cũ. n. ipſũ ens ꝓri mo bonũ intus accipiat/ tanq̃ ipſi bono q̃ ꝓximũ/ mento itrinſecũ rebus bonum ꝓ muneta ipſius entis. s. ꝓ eſſentiã & eſſe tribuiť. Materia uero neq; ꝓprium habet eſſe cũ non ſit forma: uel ꝓpriã habeat formã: Eſt ergo ꝓ eſſe ſubſtãtialis formæ/ ſicut accidentalis forma eſt ꝓ eſſe ſubſtantiæ: neq; rurſus habet eſſentiã. Cũ. n. pri ma eſſentia ſit aliquid in ſe formale: preſertim ſi ad alias eſſentias competat/ iure materia quæ nihil eſt formale/ non etiam eſt eſſentia: uerũtamen eſt aliqd eſſẽtiæ quodammodo ſimile: q̃uis ipſius eſſe ſimile nihil habeat. Proinde in quo eſt de fectus aliquis qualiſcunq; ſit: id non eſt ipſum bonum: ubi defectus a proprio quodam bono cadens: ibi iam malum aliquod: ubi defectus omnis/ ibi malum ipſũ. Id aũt eſt materia. Defectus aũt a ꝓprio bono degenerans/ in quo eſt potẽ tia & ꝑfectus ĩ malũ aliquando cadẽs/ deterior defectus eſt q̃ ſimplex alicuius boni defectus. In hoc. n. conſiſtit minus bonũ: In illo uero malũ. Nã ꝑfectus illa præſertim iã inclinans uergit ad ipſũ malũ: quod quidẽ ante ꝑfectatẽ iam ẽ ma lum: Et ipſa ꝑfectus in aio promior quãdoq; facta/iã eſt mala/anteq̃ precipitãdi habitus cõfirmeť. Iã uero primũ aiæ malum: non eſt uitioſus hic habitus aut ille: ſed ipſa ꝑfectus ꝓpenſior ad materiã. Ipſaq; materia circa quã uerſať: uel eã qui buſdam ſui partibus attrigẽdo. s. natura uirtibuſq; naturæ miniſtris. Vel eam aſpi ciendo. s. quodã tũ conſilio rõnis materiã eligente/ tũ imaginationis ſuperioris impio. Vel i materiã corruendo. s. imaginationis inferioris affectu. Vel deniq; pa tiendo. s. infimo ſenſu. Profecto cũ oĩa ſecũdũ aliqd talia/ iudicenť talia/ q̃tenus ad ipſũ tale ſimpliciter referunť/ merito Plotinus omnia ꝓ relationẽ aliquã ad ma teriã que ipſũ malũ eſt/ mala ꝓpendit/ tũ in aĩa/ quod iã dictũ eſt: tũ i corpore atq; fortunis/ quod deiceps oſtendit: Vbi ſecũdã quæſtionẽ mouet & ſoluit. Cõclu dit ex his aĩam non eſſe mali principiũ: qa uidelicet non ſit ipſa natura mala: Cum intellectualis natura ſit: atq; ipſe itellectus ſit ipſi bono q̃ ꝓximus: Quippe cũ ad ipſũ bonũ & intellectus ꝓxime: & ꝓ intellectũ aĩa conuertať. Hic innuit aĩas non tam certo ꝓpoſito quaſi rebelles a deo deficere: q̃ ex quadã ponus cõſequentia contingenti: quatenus. s. ad materiam & materiale qddam afficiunť. Ex quo la renter aĩus auertať a deo: dũ libenter conuertiť ad oppoſitũ. Nempe ſi in hoc no ſtro malignitatis loco aĩus non diſcedit a maiori bono in malũ precipuo quodã ꝓpoſito/ſed ſub ſpẽ boni/ multo minus extra id corpus uiuens/ manifeſtũ malũ bono manifeſto præponit. . Initiũ itaq; mali aĩæ uult eſſe ꝓ accidẽs/ quatenus ad aliquid minus bonũ. i. ad ipſũ generationis miniſteriũ ꝓpenſius inclinať. Sed dã iterea malũ ſubrepit/ quod & aliquando nolentem detinet aĩam: tũ qa ineuitabili mox impetu fati pulſať/ & diutiuſ interdum carcere clauditur. Tũ quia neſcit ab initio qd q̃tum ue damni ſequať ex affectu & habitu circa corpus. Solos aũt Plo tinus eos exiſtimat aĩos mala quodãmõ uitaturos/ anteq̃ corporeus habitus cõ firmetur/ diſcrimine cognito ĩ mentẽ ſe oĩo recepennt. Quoniam uero nõ omnes praui ſunt: & praui quidam emendari aliquando poſſunt: patet prauitatẽ tũ non ineſſe natura: tum nõ eſſe ipſum malum exiſtimandam. Concludit deniq; aĩum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

deuitare uel repellere ſuparęq; prauitatem ex materia pululãtem: uel ad materiam proruentem/ ea tantũ natura/ quæ ſeſt aĩo a materia ſegregara/ ideoq; diuina. Et q̃ius diuina ſit/q̃a tamen eſt proxima naturalibus/ſenſim admittit malum. Non ãt ſicut corporea forma/quę ideo cadit a proprio bono: quia tum materię ihæret: tum cõtrariæ formę miſceť/ideoq; malum eius ſequtur & iteritus. Sed ideo aĩus a ꝓprio quodã bono degenerate/ malumq; uideť admittere: q̃a nimium init cũ natura ifenori cõmertium. Ex huiuſmõi uero cõtubernio ſollicitudo potius & ipe dimentum melioris officii ſequtur/q̃ ꝓnities.

Qũo aliquid bono ſit contrarium. i. materia. Quomodo formę a materia ſe parę ſint contrariæ Cap. VI.

ſ Extum caput exponit quid ſibi Plato uelit/ubi ait ĩ libro de ſcientia: mala oĩo delen nõ poſſe. Eſſe nãq; neceſſario aliq̃d ſubcõtrariũ bono. Ipſaq; mala ĩ mortali natura uerſari. Inter hæc intelligę/non eſſe quicq̃ ꝓprie ipſi bono contrarium: quaſi id ĩ eodem genere cõtra bonum ex oppoſito diuidatur. Principium nãq; rerum cum nullo põt ĩ eodẽ genere cõuenire: & a nullo ꝑ differẽtias ſibi additas diſcrepare. Sed dicit aliquid ſubcõtrarium bono. i. ſub boni ipe rio collocari aliquid ab eo maxime diſtans: ac pęnitus diſſimillimũ .i. ifimã mundi materiã. Prętera docet ĩ cęteris quidẽ cõtrariis nõ eſſe neceſſarium/ ut ſi unum extat/mox extet & alterum. At uero ſi ipſum bonum eſt/neceſſario eius ſubcõtrarium ꝓuenire. i. ſi primum eſt uniuerſi pricipium/neceſſario dať gradus quidã infimus uniuerſi. Inter hęc contrarietatem accipit aliter q̃ pleriq; eã definientes repugnantiã quandã duarum ĩ eodẽ genere qualitatum. Vnde ſequereť ſubſtãtias ſibi iuicem nõ eſſe contrarias: & quæ contraria ſunt ĩ eodem genere collocari. Hic eni contrarietatem eſſe uult diſtantiam rerum undiq; maximã oppoſita facientẽ/ ferentemq; oppoſita. Sic itaq; materia erit ſubcõtraria deo. Hęc. n. non eſt eſſẽtia: ille uero eſſendi principium. Hæc malorum origo: ille bonorum. Hæc rurſus ifor mitas/deformitatiſq; cauſa: ille pricipium eſt formarũ. Multoq; magis hæc duo ĩ ter ſe cõtraria ſũt: q̃ calor atq; frigus & ſimilia. Hæc. n. ĩ nullo cõueniunt. Cætera uero in genere & materia congruunt. Subdit ignem & aquam ſi ſpẽm forte ſuam ſeruarent illis ſubducta materia: inter ſe adhuc cõtraria fore. s. eſſentia aquę ignis eſſentiæ. Tunc. n. ĩ his calor & frigus nõ mõ proprietates quædã eſſentiales: Sed etiam quodãmõ eſſentię forent/ſiue actus eſſentię: maximeq; ĩter ſe diſtãtes contrariotũq; cauſę uniuerſo. Item nulla tunc alterius portio ꝓpria foret ĩ altero: cũ cõmunis ſit illis materia defutura. Rurſus duo hęc ſe totis ĩter ſe diſcrepabunt: & ipſa (ut ita loquar) alteritate diſtabunt.

Quomõ ſi bonum eſt/neceſſarium ſit eſſe malum: & quomõ uniuerſum ex materia cõſtat & forma/ex mente atq; neceſſitate. Cap. VII.

p Oſt hæc in ſeptimo capite mõſtrat: cur neceſſarium ſit/ſi bonũ eſt: fore malum. Profecto mundanũ opus ab ipſo deo factum/nunq̃ præſenti effectu actuq; factũ eſſet/ niſi fieri potuiſſet. Duo igiť cogitãtur tum potẽtia/ tum actus eſſendi. Quę quidem ĩter ſe cõtraria. i. oppoſita ſunt. Nam & qua rõne actu ĩam exiſtit/neq; ulterius effici: & qua rõne fieri poterat/nõ dũ erat ĩ actu. Itẽ potentia q̃dẽ eiuſmõi terminus eſt a quo: Actus ãt terminus eſt ĩ quẽ effectio mũdi ꝓgredit. Actus q̃dẽ exiſtit iã in potẽtia mũdi. Potẽtia uero nõ ĩ actu q̃dẽ: ſed potius eſt ſub actu. Atq; ita hæc hunc ordine quodã antecedit rõniſq; diſcurſu: ſicut in qualibet rerũ apud nos genitura/potentia hæc aut illa naſcẽdi actũ ꝓpriũ & præcedit tẽpore & ĩ actũ ꝓcedit in tẽpore. Si quæras de prima naſcituri mox mundi potentia/ quidnã fuerit reſpõdebo: neq; prorſus aliquid extitiſſe: Iam. n. fuiſſet in actu. Neq; rurſus omnino nihil. Non enim aliquid fundatur in nihilo. Dicam ergo fuiſſe nõ nihil ipſam inquã exiſtendi potentiam atq; materiam? Non inquã ĩ Deo fundatã: Deo enim nihil accidit. Non fundatã rurſus ĩ nihilo: ſed ipſum potius fundamentum. Non quidem ĩ ipſa diuini architecti ĩtentione primum: ſed potius ultimum. Primum nãq; ideſt præcipuum ĩ ipſa Dei ſententia eſt forma mũdi: poſterius uero materia: ſub mundi forma ſe occulens. Viciſſim uero in opis expeditiõe primũ eſt materia/ſubſequens uero forma. Conſtat igitur uniuerſũ ut Plato inquit ex mente .i. actu formali: q̃ ſane eſt ĩ diuinæ mentis uoto præcipuũ: Mentiſq; imago. Itẽ ex neceſſitate. .i. materia: quę non tam ĩtentione propria q̃ neceſſaria quadam cõditione ad hoc opus accipitur. Si igitur eſt ipſũ bonum/efficaciſſimũ omniũ/neceſſario Plotinus uult/opus inde ſeq; mũdanũ. Si mũdus ẽ/neceſſario ẽ materia: quæ malũ eſt. Si ergo bonũ ẽ/ſeq̃ť neceſſario malũ. Prętera bonũ ipſũ cũ ĩextimabilẽ hẽat efficaciã/uim ſuã effectũq; longiſſime latiſſimeq; diffundit. Si lõgiſſime porrigit/certe graduũ deinceps ĩnumerabilũ ſeries efficit/ut gradus ultimus uelut maxime diſtans ſit primo. i. bono cõtrarius. i. oĩo diuerſus atq; diſſimillimus. Erit itaq; malũ: Malũ inq̃ ſimpliciter atq; cõe. Itẽ ſi latiſſime uim diffũdit plurimi ꝑ latitudinẽ rerũ gradus efficiunt/ut aliq̃s ſit ab aliquo diuerſiſſimus/ſępeq; reuera contrarius. Atq; malũ nõ q̃dẽ ſimpliciter malũ? ſed potius iuicẽ. Si ergo bonũ ẽ/cõſequẽter tũ in lõgũ deniq; ſurrepit ipſũ malũ: tũ in latus quædã iter ſe mala cõtigunt. Inextimabilẽ ipſius boni fęcũditatẽ neceſſario bonũ ſeq̃ť iterũ fęcũdiſſimũ. Et huius deiceps fęcũditatẽ fęcũdũ aliud rurſus & aliud. Cũ uero ſẽp effectus ĩ bõitate cauſe cedat: cõtinue magis ſubortiť cõminutio boni: hãc uero ſubſeq̃ť deniq; malũ. Effectus itaq; boni & bonus ẽ/quoniã ẽ ex bono: & minus bonus/quoniã extra & ifra bonũ: & deniq; malũ patiť/poſt boni lõgiſſimũ detrimẽtũ. Quoniã uero materia ẽ ipſũ malũ/atq; ex hac totus mũdus cõpoſitus ẽ: ideo ĩ q̃libet mũdi pticula latet malũ/q̃uis ĩ ſpheris mũdi ſublimioribus ſoliti effectus mali nõ accidãt: quippe cũ ibi defectus materiæ pfectiõe formæ nimiũ ſupeť: nõ nihil tamẽ mali ſimile præſe ferre uideť cõtinua quædã priuatio/quã ſecũ affert ꝓpetuus mũdi motus ĩ prętertũ ac futurum. Materia quoq; cæli ob potẽtiã eius ad formas oẽs idifferẽtẽ ſubſtãtiales formas aliquãdo cõmutaret/niſi mira q̃dã præſẽtis formæ uirtute rãq̃ freno quodã cohiberetur: cui q̃dẽ freno iã mãſuefacta cedit: forte nõ tã qa ſimpliciť materia ẽ: q̃ qa talis formæ mãcia. Hãc ob cãm Plato ĩ Timeo ſpheras mũdi ſtellaſq; iqt diſſolui poſſe .s. ex natura materiæ: niſi uirtute diuina. i. mira bõitate formæ cõnecterenť. Formæ itaq; ſepatæ diſſolui nõ poſſũt. Nã & ſi hæ quoq; benefico ipſius bõi munere cõſeruanť: tamẽ hoc ipſũ boni munus forma ẽ: q̃ q̃dẽ dũ ſeruať forma q̃libet a mãcia ſegregata/uideť iteri ſe ipſa ſeruari/cũ ipſa reuera ſit forma. Siqs ãt ãbigat cur corpus hũanũ forma ſua .i. aĩa q̃ diuina ẽ nõ ſeruet idiſſolutũ: audiat Moyſen docẽtẽ cõtinen quoq; id corpus idiſſolubile poſſe: ſi mõ & aĩa ſuã ſeruet diuinitatẽ: quod & p ſarũ magi ſecutu/ ꝓmittũr ꝓpetuã corporis ſanitatẽ aĩo priſtinã ſanitatẽ ſuã recipiẽti.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Quō materia ſit cauſa mali: primo quidē formis ſuis/deīde aīo. Itē q̄ oīa bona ad unū bonū: oīa mala ad unū malū deniq; referanť Cap. VIII.

d Vbitat ār in octauo libri capite/utrū materia ſit cā i aīo tū inſcitię tū prauita tis: an potius forma quędā cōplexioq; formarū. Reſpondet mox: Si forma corporea q̄liſcūq; dicať ſit mali in aīo cā: ppea cām eſſe mali/quoniā forma hęc materię addicta é: ac ꝑīus materialis effecta: nec uera ſit forma: ſed imago quę dā formæ paſſioq; materię. Cū regionē ſub cælo mobilē iſtabiliter q̄ſi p ſe uacillātē neceſſe ſit regi duciq; a regione cæleſti/mobili q̄dē: ſed ſtabiliť mobili. i. ꝑpetuo eo dēq; ſēp tenore uolubili. Rurſus cęleſtē regionē mortui ſubiectā/q̄ſi non dū pfectā a ſuperiꝑīus īmobili gubernari merito iferiores in hac noſtra materia formas/ad formas quę ſūt i cælo reducimus/& cæleſtes iterū formas ad illas quæ ſūt i ipſo cę li fabro duceq; referimus. Neq; aliud ibi ſūt hę formæ q̄ ipſa fabri duciſq; itelligen tia: ideoq; i ſe ipſis exiſtere iudicanť. Formę q̄dē ſub cęlo a cęleſtibus lōge degene rāt. Illic. n. puræ ſūt & itegræ/efficaces/paſſiōis expres/neq; pugnaces. Hic ār cōmi ſtione aliq̄ inq̄natæ: mācæ. iefficaces: inumeris ſubditæ paſſiōibus: & ſi q̄d agūt/ad ꝓnitię iter ſe pugnātes. Verūtamē hę cū cęleſtibus tū in ipſo corporeo genere/tū in materia motuq; cōgruūt. Hę igiť a formis ꝑnitus īcorporeis & ꝑcul a materia ōiq; motu i ſe cōſiſtentibus multo magis degenerāt q̄ a cæleſtibus: uſq; adeo ut ſi ſubli mes illę ſunt formæ: hæ iā deformes quædā notæ ſint/uel exigua ualde īcertaq; for marū ueſtigia i materia ꝑīus iformi: materia inq̄ iā ita ſupanti formas/ſicut & i cę lo formę ſupant cōiunctā ſibi matenā/& ſup cęlū formæ materiā oēm a ſe ꝑcul eli minār. Age rurſus lucē i ſe ipſa cōſidera: Et i ea utres oēs graduſq; colorū: q; tamē i ipſa luce nihil aliud ſint q̄ ipſa. Aīaduerte ſubīde colores i herbas traductos. Co gnoſces ſubito/q̄ lōge colores q; his materiis iſūt ab illis decidāt/q; i luce īmo i ſe ipſis exiſtūt. Mitto q; hi colores obūbrati iā ſūt: & cōtraria tū luci tū ſibi īuicē natu ra polluti. Nōne uides eos iefficaces ſic euaſiſſe/ut abeunte luce nihil agāt: forteq; ſint nihil. Adeo ut dū preſēte luce uidenť exiſtere/hoc ipſum eſſe ipſius forte ſit lu cis: certe hoc ipſū agere oculoſq; mouere/ſit lucis i eis agēnis. Talē uero formarum noſtrarū ad diuinas cōpationē eſſe memēto. Materia. n. formas oēs in ipſa iacētes multo magis ificit iformitate ſua q̄ ſubiectū frigidū/caloré debilē accedētē. Maior nāq; diuerſitas eſt iter formā arq; iforme oīo ſubiectū/q̄ iter formā quālibet & ſub tectū qūolibet iā formatū. Si ergo nō eſt calor uerus q; miſtus ē frigido/certe nō eſt uera forma quæ īmerſa ē ſubiecto ꝑīus iformi: ſiue (ut uerius loquar) iformitati. Accipe colores q̄ttuor: albū: croceū: & uindē: & rubētē: Miſce cuilibet horum quēli bet: nō tātū quēuis ificies mutua miſtiōe q̄tū ſiquēliber horum nigro miſcueris: ni gredo uero ad reliquos cōparata colores/materiam tibi referat ad formas ſimiliter cōparā. Memēto ꝓterea formas i materia/q; factę materiales ſūt/egenas euadere/ ac piculis ſubiecere ideoq; iuicē ad ꝓnitię cōcertare: ut alieno uidelicet detrimento utcūq; poſſūt alanť: & tutiores ſint extincto cōtrario. Separas uero a materia formas quāuis admodum inter ſe diuerſas: tamen inter ſe nullo modo pugnare. Generant tamen in uniuerſo contraria. Idea quidem ignis/ignem. Idea rurſus aquæ generat aquam. Quod enim inter differentes ideas eſt inconfuſa uniuſcuiuſq; proprietas: hic repugnātia fit boſtilis. Condude tandem formas in materia pęnitus obumbra tas fieri uſqueadeo languidas/ut materię ueneficio ęgrotantes ueneficę quodāmo do ſint & animo nimium propinquāti. Qua uero ratione pro humorum diuerſita te diuerſa hominum ſint ingenia/ diuerſiq; mores: & utrum & quomodo ſuperari

hæc incōmoda tempari ue poſſint in theologia ſępius diſputamus: ubi ēt nō ueras eſſe in materia formas frequenter aſſerimus. Vt ār quę Plotinus de bono maloq; & boni maliq; gradibus/& i ſupionibus & hic adducit: ſūmatim teneas/ita cōſidera. Diuerſa bona i quocūq; rerū genere ſint/cōi uocamus apellatiōe boni: neq; id q̄dē caſu: ſed certa q̄dā cōditiōe ad hoc adducti. Vnā itaq; i cūctis cōem ſortē uaticina mur/nō unā ſpē aut genere. Nā i oībus generibus q̄uis diuerſis bonū cōſpicimus atq; noīamus: Vna igiť eſt hæc apellatio ob quādā ad idem ordinis unionē. s. quo niā ab eodē pricipio ſūt: eiuſq; aliq̄d habēt: & ad idē uelut finē ferunť & cōferunt. Similiter p oīa genera malū aliquod repimus: cūctaq; mala eodē mali noīe nō caſu ſed certa rōne notamus. Neq; id uerius fieri pōt/ q̄ ſi aduniū ſūmope malū oīa refe ramus. s. qa uel ide cōtingāt: uel illius aliq̄d hēant ſiue ſimilitudinis/ſiue iclinatio nis/ſiue naturę: uel qa illuc ferāť & ferāt. Ipſū q̄dē bonū ſūmus ē uniuerſi gradus. Ipſū ergo malū gradus ſit ultimus oīum: Neq; uero decet mala diiudicare ſolū per diſceſſū ab ipſo bono atq; diſtātiā: imo multo rectius p acceſſū ad ipſū malū. Non. n. q̄quid ſtatim a primo diſtat/mox iudicamus malū: ſed lōgo poſt iteruallo ma la deprehēdimus: quæ p acceſſū ad ultimū deformia iā pnitioſaq; ſunt. Valde. n. p babile ē/quæ ꝑpinqora ſunt ipſi bono/q̄ ipſi malo/bona cēſeri: quæ uicińſſim ꝑpin quiora malo/mala putari. Sin ār abſq; fine aliquo deſcēdať/ nuſq̄ erit infimū/& ab ipſo bono maxime diſtans. Quo poſito liceat aliq̄d huic ꝑpinquius exiſtimare q̄ bono: aliudq; alio ꝑpinqus huic ulla rōne ꝑpēdere. Referte ār malorum iudicium ſolum ad quādā a bono diſtātiā: ꝑinde ſe haberet/ac ſiquis ad ipſam a malo diſtā tiam bonorū omne iudicium referat.

Quomō quod eſt informe cognoſci poſſit ab anima/quæ eſt forma/& per for mas ſoleat cognoſcere. Cap. VIIII.

q Verit i capite nono/quō quod iforme ē cognoſcať. Cū & uirtus cognoſcēdi ſit forma: & ipſa p formā actura ſit: & obiectū p formā uirtuti ſit occurſurū. Reſpōdet p lumē cognoſci tenebras. i. fingiēdo q̄dē totū lumē abeſſe extre mas tenebras cogitari: fingiēdo uero deeſſe hic luminis partē/quā alibi uideamus/ agnoſci aliq̄d tenebroſū. Similiter oēm formā auferendo/aīum uaticinari materiā. Sed formas auferendo non nullas aliq̄d cogitari deforme. Sed mirū hic aliq̄d acci dit. Sicut. n. neq; ſine luce uidemus quicq̄: neq; in luce tenebras: Ita neq; ſine forma quicq̄ intelligimus: neq; p formā uel i forma materiā. Aīus deniq; ſicut ipſū bonū ſupra lumen itellectuale cognoſcit: ſic materiā ifra lumen eiuſmōi fingit. Cognitio ār utraq; uaticiniū potius q̄ rō nuncupāda uidetur.

Quod materia ſit mala nō qa q̄lis ſit: ſed qa nō q̄lis: ſic deus eſt ſine q̄litate bo num. Itē materiā eſſe ꝑīus iformē. Et quid ſit forma Cap. X.

p Oſt hęc ār in reliquis libri capitulis quæſtiōes mouet & ſoluit. Quæſtio pri ma in capitulo. X. Vtrū materia ſi nō ſit q̄lis/poſſit eſſe mala. Solet. n. ad q̄li tatis genus uirtus & uitiū/bonitas & malignitas pertinere. Reſpōdet. Quæ miſta ſunt ex ſubiecto quodā arq; forma ita ſolere uel bona uel mala cēſeri. At ue ro quæ ſimpliciſſima ſunt non ita/ ſed aliter iudicari. Sic ipſum rerum principium q̄do uel dicitur bonitas/non eſt qualitas: uel quādo dicitur bonū/nō eſt q̄le. Ipſū eni ē ipſa bonitas/nō q̄litate ſolū: ſed ſubſtātia eſſētiaq; ſupior: ſic rerum ultimū. i. materia/ubi malignitas apellať nō eſt q̄litas. Alioq; & i ſubiecto alio foret: neq; ſic foret ultimū: & p naturā formalē nō nihil boni formalis hēret. Itē ubi denomi nať mala: nō ita cognoīať/ qa ipſa ſit aliq̄d exſubiecto & qualitate compoſitum.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

alioqn neq; eēt ultimū:posset.n.in ſipliciora reſolui atq; ſubiectū. Et ipſa eius q̄li tas neq; cū qbuſdā aliis potiſſimū congrueret q̄litatibus:alioqn materia nō foret ad q̄ſlibet capiēdas eque pata. Neq; ēt eſſet q̄litas pariter ad oēs qualitates indiffe rēs:nā ſic qdē:& ipſa iā ad naturā ſortemq; materię trahereť:& ſiqd forte formale iudicareť/ſaltē id inſup ſeq̄reť:ut quod oium ſubiectū dicīť ſit adhuc ex forma & ſubiecto cōpoſitū. Oportet tamē ne i infinitū ſit ꝓceſſus/ad ſubiectū ſiplex & ifor me penitus deuenire. Materia igitť nō qa q̄litatē hēat/ſed qa nō hēat malum exiſti mať. Si ergo q̄litas q̄doq; bona dicīť/nō qa ſit q̄lis/ſed qa q̄litas: Sic materia/ma la/nō qa q̄lis:ſed qa maťia:nullā i ſe poſſidens q̄litatē. Qualitas.n.& forma i ſub iecto nihil aliud ē/q̄ mēſura determinatioq; ſubiecti & expreſſio quędā ab ipſo bo no ꝑ formā primā.i.ꝑ mētē quaſi p ſigillū ſuū ipreſſa/referēs ipſū bonum. Materiā uero fingere poſſumus nō nihil ab ipſo bono ēt pēdēs/p quędā ꝓceſſionis potius q̄ cōuerſionis modū:nec dū ab ipſo bono reſpectū:nec ſigillo q̄ſi peculiare aliqd obſignatū. Sic ab ipſa cōi cæleſtis nature uirtute regitť qcqd ſeq̄ť/ uſq; ad cētrū ter rę inde depēdēs. Sed cōis ipſa cęli natura p lumē uelut ſigillū ſibi ſimile ꝓpriumq; nihil ultra terræ ſupficiē exprimit:nihil ſibi ſimile formar. Quod ergo ſubſeq̄ť eſt iformi materię ſimile. Quod āt ſupius extat/ē ſimile formis atq; formoſo. Et ipſū qdē lumē itellectū tibi diuinū referat. Ipſa uero ſimplex priorq; cęli natura referat ipſum bonum.

Vtrum malum ſit priuatio ſumma:& utrum eſſe p ſe & i ſe poſſit. Reſponde tur diſtinguendo Cap.XI.

q Vęſtio ſecunda i undecimo cap.ita quęrit. Cū priuatio ob defectū i ſe eſſe nō poſſit:ſeq̄ť ut extrema priuatio ob extremū defectū minime oium p ſe & i ſe poſſit exiſtere. Quonā igitť mō aut ipſū malū ſúma priuatio ē: aut ſi ē eiuſmo di:quonā pacto p ſe uel i ſe cōſiſtit/Reſpōdemus ad hęc:priuationē ſummā.i.for marū oium putā uacuitatē:neq; i alio ēe poſſe:alioqn nō foret illic extrema uacui tas:neq; reuera i ſe:qa uidelicet a nullo depēdeat:ſed quoniā a nullo tāq̄ ſubiecto quodā ſubſtineať. Itaq; nemo dicat uel aiam uel i aia eſſe primū ipſūq; malū. Alio quin nō foret i aia intellectus:nō uita:nō eſſentia:nec aia ipſa foret āplius aia.

Vtrum ipſum malum nō ſit purum malum ſitq; in aia. Reſpōdetur eſſe purum neq; in aia. Cap.XII.

q Væſtio tertia i cap. duodecimo tētat utrū liceat ipſū primūq; malum iudicare nō purū undiq; malū:atq; ita i aia collocare. Reſpōdeo primū ſūmūq; malum apud Plotinū intelligi extremā formarum uacuitatē:quę q̄tum ad formas ꝑti net/ſit & pura uacuitas primaq; materia. Quę quidē ſiqd formale hēret intrīſecus/ nō eſſet materia uera:ſicut neq; uera forma ē/quæ materiale aliqd i ſe admittit. Rur ſus ſi nō eſt uera materia/ſiqua itrīſecus formalis euaſerit: ita neq; uera forma quæ cūq; materialis euadit. Preſerti qa ſi materia dum fingiť i melius.i. formalē traduci ſortē/deſinit eſſe uera:multo magis forma uera ceſſat exiſtere forma/dū i deterius .i.i materiā iā trāſferť. Vt igitť a nō uero pueniamus ad uerū: oportet tū ad formas ſupra materiā puras aſcēdere: tū ad purā īfra formas materiā deuenire. Quāobrē materia ſēp eſt pura uacuitas. Nā & dū formas oēs uideť hēre/nullas hēt/ tū qa nō uere ſūt eiuſmōi formę:tū qa neq; ullā ſibi ꝓpriā cōtrahit:neq; ſeruat ide ueſtigiū: & forſan ſpeculi more quæ nō hēt oſtentat habere.

Vtrū ipſū malū ſit ipedimentū i aia. Reſpōdeť:extra aiam eſſe primū malū/ & primū bonū. Et aiam p q̄ttuor gradus deſcēdere i malū.s. materiā. Cap.XIII.

q Vęſtio quarta i cap. tertio decimo. Vtrū primū malū ſit ita ponēdū i aia/ut malū hoc nō tā priuatio ſit q̄ ipedimētū ad bonū ꝓpriū cōſequēdum. Ne gat ipedimētū eiuſmōi.s. uitiū eſſe primū malū:tū qa ppea dicīť malū q̄ i pediēdo bonū deducit ad malū. Nō ē igitť primū malū. Itē ſicut uirtus nō ē ſūmū bonū:ita neq; prauitas ſūmū malū. Virtutē uero nō eſſe i bonitate primū ſūmūq; patet/tū quia & i labore uerſatť:& appetitū naturæ non iplet:tū qa a potētia qua dā ociosa ꝓuenit i effectū:curſuq; tēporis a minori ꝓgit i maius. Tū quia cōpoſi tionē in ſe aliquā admittere pōt. Hæc āt in ipſū ſimpliciter bonū cadere nequeūt. Sicut ergo ipſū bonū eſt uirtute prēſtātius:ſic ipſū malum ē inferius uitio/lōgeq; deterius. Profecto aiæ malū ē ad materiā ſe deflectere:quā Plato i Theetheto no miat diſſimilitudinis regionē.s. diuinitati undiq; diſſimillimā. Delabiť āt i letheū hoc ꝓfundum p gradus q̄ttuor quaſi flumina q̄ttuor. Primo qdē gradu hāc cor poris fabricā imaginať attētius. Secundo:affectat ardētius. Tertio:iā cōiuncta fa bricat. Quarto:coitus eiuſmōi uoluptatē ducit in habitum. Hactenus p flumina q̄ttuor ad iferos aius præcipitari uideť. Ita præcipitatus turſus ibidē p quattuor quoq; reuolui:quādo uidelicet iudiciū imaginatiōe pēnitus obcęcať. Itē affectus ex humano fit ferinus. Hinc coitus eiuſmōi cum corpore corporeā reddit aiam. Deniq; habitus aium corporis cōmertio detinēs fit pēnitus indelebilis: niſi forte diuinitus deleatur. In quo quidem gradu aius a Platone dicitur:poſtq̄ delapſus ad inferos fuerit/dormitare.

Qūo malū i aio ſit debilitas. & q̄lis debilitas: & qūo a materia: qūo aia corpori cōiuncta ſit:qūo ſepata:qūo materia depēdet ab aia:& qūo ēt deſup. Cap. XIIII.

q Vinta quæſtio i cap. q̄ttodecimo inueſtigat utrum malū quod ſit in aia.i. uitiū/ſit ibecillitas. Idq; cōcedit:dicēs ſimilē quodāmō i aio atq; i corpore debilitatē fieri/ſed nō eādē. Horum.n. utrunq; tunc debile dicīť/quādo & facile patiť aliūde:& ſua difficile pagit. Sed debilitas in corpore qdē ſit duplex: aut cū amittit ſuū:aut cū alieno grauatť. In aia uero ſolū ex alieno q̄ſi pōdere de bilitas accidit. Accipe āt dicīť alienū q̄tenus materiā ſibi q̄ſi extrīſecus ubiq; præ ſentē/aliquādo intromittit. Preſentē dico:quoniā ubicunq; aia eſt/ibidē eſt mate ria. Extrinſecus inq̄:quoniam & materia q̄ſi extra pendet ab aia:& aia nullo mō reſidet in materia/ſed in ſeipſa/dū pendet inde materia. Hęc ipſa materia/tū quia inde extat:tū qa ꝓrſus egena:tū qa inde ſicut ferrū a magnete quodāmō trahiť: affectare uideť in aiam penetrare:ibi uidelicet formis ꝓficiēda. Peride ac ſi nubes aliqua ꝓpno quodam flatu/ ſiue tracta lumine ſe lumini ſubigat: atq; inde rubo rem accipiat uelut formā. Tunc ſane lumen non tam in nube/q̄ in ſe uidetur exi ſtere. Sed rubor in nube/ Neq; diuiditur ibi lumen:ut pars quidem una in ſe ſit: alia ſit in nube. Sed lumen in ſe totum prorſus exiſtit. Vis autem actuſq; eius in nube fit rubor. Qui quoniā pro inferiori nubis natura ſuſcipitur/debiliot admo dum eſt q̄ lumen:ipſūq; donum luminis quātum ad noſtrum ſpectat intuitum/ obfuſcare uidetur. Nubes eiuſmodi materia ſit. Lumen uero ſit anima. Rubor autem ſit uita quædam uel forma iam infuſa materię. Que quidem uita quia nō pro ipſa animæ amplitudine: Sed pro anguſta potius materiæ capacitate ſuſcipi tur:exigua quædā euadit debiliſq; uita/ac tū inefficax ad agendū: tum obnoxia

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

passionibus: q̃uis ĩterea ĩtellectus ĩ aĩa fulgeat desup/sicut & lumẽ splẽdet desup: dũ & rubor eius ĩ nube ab ipso splendore degenerat: & nubes spectaculũ ipsũ nobis uen luminis aufert. Memẽto plotinũ & hic & alibi nobis ĩnuere materiã a natura. i. ab ifima uirtute aiæ generari. Ab aĩa inq̃ siue patiente: quẽadmodũ alicubi legi/siue pręsente: quod rectius legi puto. Aĩa. n. nihil nõ dũ nata materia patitur: nisi forte pari qs intelligat aĩam/quodãmõ etiã qua parte afficit ad aliquid gerandũ. Cum igit natutalia diuinis subiciant: ꝓbabile est ab ultimo diuinorum. i. natura naturaliũ genitrice/generatiõis ipsius subiectũ. i. materiam depẽdere. Et sicut ꝓprię naturę quælibet subiecta ꝓpria opum. i. certo mõ disposita faciunt: Sic & naturã cõem cõmune subiectũ: ut architectus idẽ qui cõstruit ędificium/ etiã iaciat fundamẽtũ. Quod si materiã supius etiã q̃ a natura ꝓuenire cõuiceris/cõcedemus: Sed hac dũtaxat cõditione: ut subiectũ hoc formis oĩbus cõmunissimum depẽdeat quidẽ ꝓxime a natura/ q̃tum hęc ipsa natura nõ dũ formata cogitatur: sed rõnibus formãda subiciat. Deiceps ab ipsa mẽtis essẽtia ueniat/ q̃tum essentia illa formabilis ẽ ideis: deniq; a sũmo rerum principio deducat. non ꝓprie qua rõne illud bonũ ipsum ẽ. i. fese abunde cõmunicãs: sed potius qua illud est ipsũ unum. i. ab oĩbus mirabiliter segregatũ. Sic ergo materia egena pẽnitus & informis euadit/ab oĩbus oĩo muneribus segregata. Sic rursus materia unum aliquid potius q̃ bonũ denominat: Et unitatẽ quidẽ habet intrinsecã: bonitatẽ uero extrinsecus apparentẽ. Oĩo uero cũ effectus oẽs principii sũmi tũ ab ipso sint/ tum extra infraq; ipsum existere cõpellant. Certe q̃tum abipso sunt/formas inde actusq; reportãt. Quãtũ uero extra ipsum ifenoresq; sunt/ materialẽ (ut ita dicã) in se sortẽ quãdã patiunt admistã: boniq; minoris cõditionẽ. Ac deniq; ĩ materiã extremũ oĩum infimũq; subiectũ desinunt originẽq; malorũ. Iã uero aĩa cum materiã generat/nõ dũ mala est/sed bona: nec dũ debilis/sed fęcunda: ideoq; generare potest. Verũ cum factã iam materiam nimis ãplectit/hinc quasi onere debilior euadit atq; deterior: ut ãt materiã amplectat: tũ egestas appetitioq; materię/tum aię fecunditas efficit. Igit hæc ipsa cõplexio q̃tũ ex aię fęcunditate cõtingit/bona ẽ quodãmõ/bonaq; producit/uitã. s. aliquã atq; formas: q̃tum uero ex quadã materiæ procacitate conflatur/mala est/paritq; mala. i. uitæ debilitatem: cognitionis impedimenta: innumeras animi passiones.

Probat materiã esse. s. prorsus informẽ. Itẽ esse ĩ mundo malũ: esse bonũ. Qũo malũ fiat in aĩa. Qũo materia intus mala: sed extra ẽ adopta bono. Cap. XV.

q Væstio sexta ĩ cap. xv. dubitat utrũ ĩ hoc sũmi boni regno tã bono/tãq; formoso esse queat materia ꝓrsus iformis: ac malũ oĩo deforme. Oportere uero materiã ẽe/nos ĩ superioribus/& ĩ theologia ꝓbamus: & alibi cũ Plotino iterum cõ ꝓbabimus: atq; sic ipræsẽtia breuiter cõfirmamus. Opum singulorũ formę siue arte siue natura fiãt/ĩ materias ubiq; ꝓprias resoluũt. Quę qdẽ materiæ q̃tũ ad formas postea cõpandas ꝓtinet: sũt iformes: q̃uis formã hẽre aliã possint: Vniuersi igit mũdani opis forma/quę forma ẽ uniuersa/ĩ materiã redigit ꝓrsus iformẽ. Ac si fingat materia hęc de q̃ fit uniuersũ/aliquã adhuc prẽter mundanã hẽre formã Forma saltẽ etusmõi ĩ materiã ꝓ se oĩ forma carentẽ deniq; deducet/? Nisi qs forte sub forma hac aliã rursusq; aliã absq; fine subesse cõfigat: quod qdẽ fieri neqt tũ quia cũ forma quælibet subsequens loco materiæ alia sit forma deterior. Certe ꝓcessio hæc paulatim deficiens in deterius in infinitũ perdurare non potest: tũ qa si nusq̃ prima forma nec usq̃ materia prima daretur/nusq̃ operi daret exordium: imo materiarũ formarumq; turba ĩ numerabilis opis construẽdi principio. Fini: ordini: unioni prorsus aduersaretur: tum quia materia cum ob defectũ proprium seipsam formare non possit: ideoq; formetur ab alio: terminũ utrinq; formarũ/tũ primum tum ultimũ a superiori quodã formatore sortitur. Tum deniq; cũ ad principium uniuersi primum finẽq; ultimum ueniat/? mentio non licet ꝓ materias atq; formas/quæ ab efficiente principio ad finem certum perduci solent absq; exordio terminoq; procedere. Itaq; uniuerso formarum ordini subest materia per se prorsus informis: Subest itaq; malum bonis: quod quidẽ necessario sequitur boni defectum. Boni uero defectus minorẽ boni gradum necessitate consequit. Bonum deniq; minus/boni ipsius effectum proculdubio comitat. Sicut igitur ex ipso bono malum tandem necessario sequitur necessitate naturę: sic uicissim si malum tollas/necessario. s. necessitate consequentiæ tolles & bonũ. Si nihil usq̃ tanquã bonum aut malũ nobis occurrat: sed oĩa indifferentia sint/ut quidã somniãt: Nunq̃ uel prosequẽdo uel fugiendo mouebitur appetitus. Cessabit & sensus qui huius ministerii gratia est a natura tributus. Cessabit & intellectus. Sicut enĩ bono sensibili seruit sensus: sic intellectus intelligibili seruit bono. Ex quo etiã pater/ipsum simpliciter bonum esse intellectu prætantius: quandoq; dẽ bonũ quoq; intelligibile quodamõ est intellectu superius. Cum igit in ipso rerum ordine uideamus plurima partim bona/partim mala: quæ hinc quidẽ probes/inde nõ probes. Item alia meliora/alia rursum deteriora: necessarium est/composita hæc ad simplex primũq; bonum/ad simplex primũq; malum rite resoluere. Post hæc aũt cõfirmat iterum aiæ malũ aliunde contingere: atq; id uidelicet ex materia. Quippe cũ corporis gratia solũ aĩus patiatur: corpori metuit/corpori concupiscit/ corporis causa dolet/impulsu corporis imaginatione turbatur: dum turbatur imaginando falsas combibit opiniones. Deniq; malum animæ sic accedit extrinsecus/ sicut extrinsecus accidit materiæ bonum. Rursus animæ bonum intrinsecus ortur ex ĩtellectuali aĩe forma. Sicut & materiæ malũ latet intrinsecus. Ex ipsa ĩtellectualis formæ imaginisq; uacuitate prouenient.

QVAE ET VNDE SINT MALA LIBER OCTAVVS

Quæstiones q̃ttuor. Prima: quæ & unde mala. Secũda: quæ bona: quid bonũ ipsum: quid malũ. Tertia: qũo cognoscamus malum. Quarta: quo pacto malum bono contrarium. Cap. Primum.

q VICVNQVE perquirunt unde mala siue circa res siue circa aliquod rerũ genus incidennt cõuentes inuestigatiõis exordiũ faciẽt/si prius qdnã est malũ & natura mali ꝓponãt. Sic. n. unde uenerint: ubi fuerint: cui accidãt/apparebit: atq; oĩo sicubi sunt in rerum natura constabit. Cęterũ dubiũ ẽ/qua nã potissimũ ex uiribus quę nobis insũt mali naturã ꝓcipiamus? Quippe cũ cognitio singulorũ ꝓ similitudinẽ quandam pficiatur? Intellectus nãq; & anima cũ spẽs quędam sint/spẽs quoq; cognoscunt: spẽsq; naturaliter appetunt. Ar uero malum nemo sub spẽi rõne potest effingere:

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cum in quadã boni totius abſentia cogiteť. Quod ſi qa cõtrariorũ eadẽ ſcientia eſt: & bono contrarũ eſt malũ: Ideo eadẽ boni malíq; notitia erit: profecto neceſſariũ eſt cognituros mala/diſcernere bonũ. Quãdoquidẽ præſtãtiora rite deterio ra præcedunt: Ac ſpẽs antecedunt ea quæ nõ ſpẽs/ ſed priuationes potius iudicã tur. Quæſtione rurſus dignum eſt/quonã modo bonũ ſit malo contrarũ. Forte enĩ quoniã illud quidẽ primũ eſt/hoc uero poſtremũ. Aut certe illud uelut ſpẽs hoc ceu priuatio. Sed de his opportunius in ſequentibus.

Deſcriptio boni: & quouſq; bona ſint pura: & qũo intellectus proxime frua tur bono anima uero per intellectũ. Cap. II.

i N preſentia uero nobis dicendũ eſt/quę ſit boni natura/q̃tũ præſens diſpu tatio poſtulat. Eſt ãt hoc a quo oĩa pendent: quod ue oĩa appetunt/accipiẽ tia ab ipſo principiũ/eiuſq; pẽnitus indiga: ipſũ uero nullius egenũ: Ipſum ſibi ſufficiens nihil pẽnitus appetens: Menſura oĩum atq; terminus: Ex ſeipſo p ducens intellectum: eiſentiã: aiam: uitã. Rurſus actionẽ circa ĩtellectum. Hucuſq; pulchra ſunt oĩa: ipſũ uero ſup pulchrũ: & ſup ea quæ ſunt optima: In mundo re gnans intelligibili: qui ſane intellectus eſt. Intellectus inq̃ non qualẽ qs forte pu tatet/exiſtimãs ſimilẽ eſſe horũ: qui apud nos intellectus eſſe dicunť: qui ex pro poſitione ipleri ſolẽt: & quæ dicuntur/ꝑcipere poſſunt. Item ratiocinanť/quid ue ex quoq; ſequať/excogitãt: Et res p conſequentiã ſpeculanť: utpote qui antea nõ habuerint: ſed anteq̃ diſcerent/uacui fuerint: q̃uis tunc etiã intellectus extiterint. Intellectus ille inq̃ non eſt talis: Sed habet oĩa: Eſt oĩa: Secũ habitat: Sibi prorſus unitus: Habet cuncta/non habens. Non. n. ea poſſidet tanq̃ alia: Necipſe exiſtit aliis. Neq; quæ ſunt in eo/ſingula ſegreganť a ſingulis: Immo uero quodlibet ẽ uniuerſũ: & ubiq; totũ. Neq; tamen confundunť cuncta: ſed rurſus ſingula diſcer nuntur. Quod ergo huius ſit particeps/ nõ ſimul oĩa: ſed quod põt participat. Eſt itẽ primus actus illius/primaq; eſſentia/illo uidelicet ĩ ſe ipſo manẽte. Agit ſa ne circa illum tanq̃ circa illum uiuẽs. Proĩde aĩa extrinſecus circa hunc ſe uerſans ipſum circũſpicit. Quinetiã intima eius iſpiciẽs/ꝑ ipſum uidet & Deum: atq; hæc eſt illęſa fęlixq; deorum uita/a malis oĩo ſemota. Quod ſi hic ſiſteret natura gra dum: nuſq̃ foret malum. At uero ſunt prima bona: ſunt & ſecunda: ſũt quoq; ter tia: cunctaq; circa regẽ uniuerſorum: Ipſeq; rex bonorum oĩum cauſa eſt: & illius gratia oĩa. Deniq; circa ſecundum ſecunda ſunt: & tertia circa tertium.

Malum nõ ẽ in his quæ uere ſunt. Sed ĩ his quæ aut nõ uere ſunt: aut ad illa quæ nõ uere ſunt/ĩclinanť. Itẽ deſcriptio mali. i. materiæ ꝑ oppoſita bono. i. primo re ſum principio. Cap. III.

ſ I hæc entia ſunt atq; hoc ẽ quod ſup entia malum certe ĩ entibus nuſquã erit: Multoq; minus ĩ eo/quod entia ſupeminet. Bona. n. hæc oĩa ſũt. Re liquum ẽ igiť: ſicubi malum ẽ/ĩ his quæ nõ ſunt repiri/q̃ſi quãdã nõ entis ſpẽm. Et circa aliq̃d eorum quę nõ enti miſcenť: uel qũocunq; hẽant cum nõ ente cõmertiũ. Nõ ens inq̃/haud quaq̃ oĩo nõ ens: ſed tantũ ab ente diuerſum. Nõ ſic uero non ens: ut motus atq; ſtatus: quæ circa ens eſſe dicunť. Sed tanq̃ entis ima ginem: aut etiã ab ente remotius. Id ãt eſt ſenſibile uniuerſum: Et quotcunq; ſunt circa ſenſibile paſſiones: uel aliq̃d iis poſterius. & quaſi iis accidẽs: uel horũ prin cipiũ: uel eorũ aliquid: quę id ipſum cõplent/tale quidẽ/quale iam dicam. Licet enim id cogitare quaſi quandã ĩmoderationem ſi ad menſurã referatur: infinitũ quoq; ad terminum. Informe rurſus ad formatorem. Item ſemp egenum ad ſuffi ciens: Semp indeterminatum: Nuſquã omnino quieſcens: omnia undiq; patiens: Inſatiabile: Extremam prorſus inopiam. Neq; talia huic accidũt: Sed tanq̃ ipſius eſſentia eſſe uidentur. Quinetiam quancunq; ipſius uidens portionem /inuenies in qualibet hæc cuncta ſũmatim: Cętera uero quęcunq; id participãt/eiq; aſſimilan tur: mala quidem fieri: neq; tamen ipſum eſſe malum. Itaq; cuidam fundamento hęc inſunt: non alia quędam ab ipſo: ſed ipſum. Etenim ſi alteri malum accidit: oportet aliquid prius ipſum eſſe: etiã ſi nulla id eſſentia ſit. Vt enĩ bonum alterũ quidem ipſum exiſtit bonum: alterum uero quod aliis accidit: Sic & malum: hoc quidem ipſũ malũ eſt: illud autẽ ſecundũ hoc accidit alteri. Quænam igitur ĩmo deratio dicet aliquis niſi in eo quod ĩmoderatum? Quæ rurſus menſura: niſi in re menſurę participe? At quẽadmodũ menſura quędã eſt in nulla re menſurata: Sic & ĩmoderatio extra ſubiectum ĩmoderatũ. Si. n. ſit ĩ alio: aut erit ĩ eo quod im moderatum eſt: Sed non eget hoc ĩmoderatione: cum ſit ipſum ĩmoderatũ. Aut erit ĩ re moderata: Verũ nequit quod moderatũ eſt/quatenus moderatũ/ĩmodera tionẽ ſubire. Profecto oportet eſſe aliq̃d ſecũdũ ſe infinitũ atq; informe ſuapte natura/taleq; per ſingula: qualia ĩ ſuperioribus cõmemorauimus deſcribentia mali naturã. Præterea ſiquid præter illud ẽ tale/uel ipſum habet admiſtũ: uel ſaltẽ quo niã ad id ſpectat/euadit tale: aut quoniã cuiuſdã talis eſt cauſa. Quãobrem na turam figuris: ſpẽbus: formis: menſuris: terminis ſubditã/ ornamentoq; prædităm alieno/nihil præterea boni ex ſe poſſidentem. Simulactũ rurſus ſi cum entibus cõ feratur/quinetiã mali ipſius eſſentiam/ſiqua modo eſſe poteſt eſſentia mali/hanc inq̃ tõ primũ eſſe malum/& per ſe malum rite conuincit.

Gradus malorum tres. Quomodo ĩ anima malum. Quomodo materia nihil habet boni. Cap. IIII.

n Atura corporum q̃tum eſt materiæ particeps/malum quidẽ eſt/ & ſi non primum: Habet enim ſpeciem quandam q̃uis non ueram: Priuatur & ui ta: Corruptionem infert inter corpora mutuam: concuſſionemq; ex ipſis inordinatam. Impedimenta quinetiã animę ad actiõem propriam affert. Præterea perpetuo fluxu aufugit eſſentiã: ideoq; ſecundum obtinet mali gradum. Anima uero ſecundum ſe mala nõ eſt: neq; omnis anima praua. Sed quęnã praua/illa ui delicet ut inquit Plato/quę ſeruit illi: cui prauitas animæ naturaliter ineſſe poteſt: quaſi irrõnalis animę ſpẽs malum ſubeat/ĩmoderationem/ & exceſſum atq; defe ctum. Ex quibus intempantia & timiditas/aliaq; animæ prauitas uelut paſſiones inuolũtanię oriunť. Exquibus & opiniones falſę p quas bona uel mala qs putet: quę proſequiť aut fugit. Verum quidnam prauitatem hanc adducit? Et quomõ in principium illud cauſamq; redigere poteris? Primo quidem dicetur aĩam eiuſ modi nõ eſſe extra materiam: neq; ſecũdum ſeipſam talẽ eſſe. Itaq; ĩmoderationi miſcetur ſpecieiq; ornantis & moderantis expers euadit. Corpori nãq; materiam habenti immergitur. Præterea ſi uis rationalis offenditur diſcernere prohibetur

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

perturbationibus offuſcata. & materię tenebris obrura. utpote quæ annuēdo pro labiē in materiā: Et oio nō ad eſſentiā/ſed ad generationem ſpectat. Cuius origo eſt natura materiæ/uſq; adeo mala/ut illud etiā quod nō dum eſt i ea/ſolum uero eā proſpicit/ſuo ipleat malo. Cū.n. boni oio ſit exps/boniq; priuatio ſit/puruſq; defectus: nimirū q̄quid quomōcunq; attigit eā/ſibi ſimile reddit. Perfecta igitur aia uergēſq; ad mentē/ ſemp pura eſt: procul a ſe materiā eliminans/ & omne iter minatum/immoderatum/malum: neq; his ꝓpinquat: neq; ꝓſpicit q̄dem. Quāob rem pura pmanet/itellectu prorſus determinata. Quę uero munus id nō ſuſtinet/ ſed ex ſeipſa progrediē in gradu quodam exiſtens neq; pfecto neq; primo uelut illius imago ob ipſum defectum/quatenus deficit/indeterminata ſorte repleſ: re nebraſq; proſpectat. Iāq; habet materiā/in illud aſpiciens quod non cernit: Et ut dici ſolet: tenebras aſpicit.

In quo defectu conſiſtat malum. Quomō materia ſit ipſum malum. Quomō fiat malum in anima. Cap. V.

c Aeterum ſi boni defectus cauſa eſt ut anima uideat tenebras: eiſq; mergatur/malum aiæ erit i defectu tenebroſue ſitū: idq; malū erit primū. Secūdū uero ſit tenebroſitas ipſa/maliq; natura/non i materia primū? ſed etiā ante materiā. Aut certe non i quouis defectu/ſed i defectu uniuerſo cōſiſtit malum. Quod igiē parū a bono deficit nō dum eſt malū. Poteſt.n. pro natura ſua eſſe p fectū: Immo quod pēnitus deficit/qualis eſt materia. Id re uera malū eſt/nullā boni poſſidēs portionē. Materia ſane neq; eſſe habet/cuius munere bonū habere potuerit. Sed eſſe de ipſa ęquiuoce dicīē. Defectus igiē ſortiē ut nō ſit bonum: Defectus āt uniuerſus ſortiē ut ſit ipſum malū. Defectus uero medius eſt/poſſe i malū cadere: quod iam eſt malū. Vnde oportet malū excogitare/non hoc quidem malum/uelut iniuſtitiam uel aliā quandā prauitatē? Sed illud quod nō dum horum quicq̄ eſt. Sed hæc quaſi illius ſpēs ſunt additamentis q̄buſdā diſtinctæ. Velut in aia quidē prauitas: Rurſuſq; huius ſpēs uel ſecūdum materiā circa quā eſt: uel ſecundum quaſdā aiæ partes: uel ex eo q̄ partim q̄dem aſpicit: partim uero ꝓtūpit: partim deniq; patiē. Siquis āt extra aiam quoq; mala poſuerit: quęrendū eſt qūo ad naturā illam mali reducat: ceu morbum: deformitatem: pauptatem. Forte uero morbum dicent eſſe defectū aut exceſſum i corporibus cōpoſitis ex materia ordinē & mēſurā nō ſuſtinētibus. Deformitatē uero eſſe materiā forma minime ſupatam. Pauptatē deniq; egeſtatē/ priuationēq; eorū quibus egemus ob materiā: cui cōiungimur/ſic natura inſtitutā/ut ipſa ſit indigētia: Proide ſi hæc recte dicunē/ non ē dicendum/nos malorum eſſe pricipium/quaſi ex natura ꝓpria mali ſimus: Sed ante nos hæc eſſe. Quæ uero hoies occupāt detinere nolētes: attamē præſtari malorum animi fugā/animis uidelicet id potētibus: Non oēs āt poſſe. Poſitio uero materiæ corporum naturæ præſentis malum ē: Neq;.n. ipſū malum eſt prauitas hoium: quandoq̄dē non oibus ineſt hoibus. Daē.n. eius ſupandæ facultas. Præſtantiores certe ſunt: quibus id quoq; nō accidit. Supant deniq; eo quod in ipſis eſt a materia ſegregatum.

Quomō aliquid bono cōtrarium ſit. i. materia. Quomō formę a materia ſeparatæ ſint contrariæ. Cap. VI.

o Peræpretium ē intelligere/qua rōne potiſſimum a Platone dictum ſit/mala omnino deleri nō poſſe: ſed ex neceſſitate uenire. Neq; apud deos eſſe: ſed apud mortalē naturā inferiorēq; hunc locū aſſidue circūuolui. Nunq̄d igitur ita dictum ē/quoniā cęlum quidē ſemp liberum ſit a malis? Quippe cum ordi neppetuo moueaē/& ornamēto feraē. Neq; iniuſtitia neq; iniq̄tas alia ibi ſit: neq; cęleſtia ſibi inuicem iniuriata iferant/ ornata moderatione perducta: In terra uero iniuſtitia ordiniſq; exps ſit iniquitas. Hæc.n. ē natura mortalis/ locuſq; inferior. Verum quod inq̄t hinc aufugiendum eſſe! nequaq̄ de terrenis locis ē dictum. Fuga.n. ē inquit/non a terra diſcedere: ſed hoiem etiā i terra uiuentē iuſtum & ſāctū una cum prudētia fieri: ꝓinde ac ſi dicatur/aufugiendā prauitatē eſſe: quaſi mala homini ſint tū prauitas/tū quæ ex prauitate naſcunē. Tū uero cū Theodorus diceret poſſe mala de medio tolli? ſi mō quæ dicat hoibus perſuaſerit: Socrates fieri id poſſe negauit: Mala.n. ait neceſſario euenire. Quippe cū neceſſariū ſit aliquid bono ſubcōtrarium eſſe. At uero qua rōne fieri pōt! ut humanū malū ideſt prauitas ipſi bono cōtrariū ſit! Nempe contrariū hoc ē uirturi. Virtus āt non ipſum bonum ē: ſed quod dā bonū: quod q̄dē efficit/ut materię dominemur. Ipſi āt bono quomō aliq̄d contrariū erit? Non.n. ē quale. Pręterea q̄dnā cogit ubiq; ſi alterū contrariorū extat/alterum rurſus extare? Verū eſſe quidē poſſit/atq; ſit contrariū: quādoquidē & cōtrariū eius exiſtat: uelut exiſtēte ſanitate/poteſt & morbus eſſe: Neq; tamē neceſſario ꝓuenit. Forte non putat Plato i quolibet cōtrariorū ordine eiuſmōi neceſſitatē eſſe uerā: ſed in ipſo boni cōtrario. At ſi ipſum bonū eſſentia eſt uel potius ſup eſſentiā: quidnā poteſt ei eſſe cōtrariū? Quod igiē nihil eſſentiæ ſit contrariū/id in ſingulis eſſentiis p inductionē ſatis ē manifeſtū. Vtrum uero ipſi ſimpliciter eſſentię contrariū aliquid ſit: nō dū eſt demōſtratum. Sed q̄dnā ipſi uniuerſali eſſentiæ contrariū eſſe poterit? Atq; oio primis uniuerſi principiis. Forte uero ipſi quidē eſſentiæ erit contrariū nō eſſentia. Boni uero naturæ contrarium ſiqua eſt mali natura atq; pricipiū. Pricipia.n. utraq; ſunt/id quidē bonorū: illud uero malorū: Atq; oia quæ i alterutra natura ſunt! iter ſe cōtraria ſunt. Quo circa & ipſa tota contraria: magiſq; contraria ſunt q̄ cætera. Alia nāq; cōtraria/ uel in eadem ſpē/uel in eodem genere collocanē. Et i quibuſcunq; ſunt/cōmuni quodam cōueniunt. Quæ uero ſunt ſeorſum/atq; ita ſe habent: ut quæ naturā iplent alterius! contraria ſint eorū: quæ naturā alterius iplent! Quid nā ꝓhibet maxime inter ſe eſſe cōtraria? Si mō contraria ſunt/ quæ interuallo a ſe inuicē lōgiſſimo diſtant. Termino ſane atq; menſuræ & cæteris quæ diuinę naturæ ſunt ꝓpria: contraria ſunt infinitudo imoderatioq; & reliqua quotcūq; i natura mali eſſe dicuntur. Quapp uniuerſū eſt uniuerſo cōtrarium. Alterū ꝓfecto eſſe fallaciſſimum habet: ac primo ueteq; falſum atq; mendaciū. Alterius āt eſſe eſt uere eſſe. Itaq; illius falſitas huius ueritati repugnat. Rurſus quod ſecūdū illius eſſentiā ē: ei quod ſecūdū huius eſſentiā eſt/opponiē. Quas ob res ſatis conſtat: non ubiq; uidendum: nihil eſſentiæ cōtrarium eſſe: quoniā ignem & aquā confiteremur eſſe cōtraria: eniā ſi non ſubeſſet illis cōmunis materia. In quibus calor: frigus: humor: ſiccitas accidentia ſunt. Si āt in ſeipſis eſſent ſola/ eſſentiā ipſorum abſq; cōmuni ſubiecto complentia: tunc quoq; contraria forent: eſſentia uidelicet eſſentiæ. Quę igitur ſegregata inter ſe ſunt oio: cōmuneq; nihil habent: ac interuallū habent q̄plurimum: in ipſa ſui natura contraria ſunt: quādoq̄dē contrarietas nō fit qua rōne

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

quale quiddam ſint: neq; oío ſecundum quoduis rerũ genus! Sed qua plurimũ inter ſe diſtant. Item qua ex oppoſitis cõſtituunt. & cõtraria faciunt.

Quomõ ſi bonum eſt/neceſſarium ſit eſſe malũ: & quomõ uniuerſum ex materia conſiſtat & forma ex mente atq; neceſſitate. Cap. VII.

c Aeterum cur ſi bonũ eſt/neceſſariũ ſit eſſe malum? Nũq̃d ꝓpea ꝙ neceſſaria ẽ uniuerſo materia? Ex cõtrariis.n. uniuerſum hoc neceſſario conſtat. alioq̃n non foret/non exiſtente materia. Miſta ẽ igit̃ huius mũdi natura ex neceſſitate ſimul atq; mente. Sane quæcunq; i hunc mundũ a Deo ꝓueniũt/bona ſunt. Mala uero ex antiqua natura inquit Plato: ſignificans uidelicet ſubiectã materiã/non dum exornatã: ſi mõ eo i gradu ꝓſpicereť. Sed quomõ naturã dicit mortalẽ? Quod.n. dixit circa hunc locum mala reuoluit/deſignare cõcedatur uniuerſum. Num forte p illud confirmať quod i Timeo inqt. Sed quoniã eſtis geniti/imortales quidẽ nõ eſtis: neq; tamẽ unq̃ ſoluemini/mea uirtute ſeruati. Quod ſi ita ſit: recte diceret̃ mala deleri non poſſe. Qua igit̃ uia qs mala uitabit? Nõ loco fugientẽ ait deuitaturum: ſed uirtutẽ potius cõparantẽ: ſeq; ipſum a corpore ſemouentẽ. Sic.n. ſe a materia ſegregabit. Quippe cũ hęrens corpori/hęreat & materiæ. Separe uero uel non ſeparare quõ ſe habeat/ipſe aperit. Eſſe præterea penes deos ſignificat i mundo itelligibili eſſe. Illic.n. ſunt imortales. Licet hac inſup rõne neceſſitatẽ mali conſiderare. Nẽpe cũ bonum non maneat ſolũ/ nimirũ neceſſe eſt digreſſione quadã ab ipſo ꝓcul tandẽ accidere malũ. Vel ſiqs ita malit dicere/ uidelicet ꝓpetua quadã ſubiectiõe atq; diſtãtia ultimũ ꝓuenire: ultra quod aliud quicq̃ fieri nequeat: idq; ipſũ eſſe malũ. Neceſſitate uero eſſe aliquid poſt ipſũ primum: Ideoq; & ultimũ. Hoc ãt materia eſt/nihil amplius habens primi. Atq; hæc eſt mali neceſſitas.

Qũo materia ſit cauſa mali. Primo q̃dẽ formis ſuis: deíde aío. Itẽ ꝙ oía bona ad unũ bonũ: oía mala ad unũ malũ deniq; referanť. Cap. VIII.

o Biiciet forte quiſpiã/non ꝓp materiã nos fieri malos. Neq;.n. ignorantiã neq; prauas cupiditates ob materiã ꝓficiſci. Arq̃ ſi ob prauã corporis affectionẽ quis aberret: nõ materiã/ ſed formã affectus cuiuſliber eſſe principiũ: uelut calorẽ: frigiditatẽ: amarũ: ſalſum: reliquaſq; humorũ ſpẽs: Præterea repletiones: uacuitateſq;: Repletiones inq̃ nõ quaſlibet/ſed talũ quorũdã repletiones/& oío tale quiddã eſſe: quod differentiã facit cõcupiſcendi. Ac ſi uis opinionũ quoq; fallentiũ diſcrepãtiã: quo appareat formã potius q̃ materiã eſſe malũ. Verũ hoc quoq; pacto nihilominus cõpelleť/malũ eſſe materiã confiteri. Nempe quæcunq; facit qualitas i materia iacens/haud quaq̃ ſeorſũ exiſtens efficit: Quẽ admodũ neq; figura ſecuris abſq; ferro ſecat. Prętetea formę quæ i materia ſũt/ non eædem ſunt/quæ eſſent/ſi in ſeipſis exiſterent: Sed rõnes quædã materiales ſunt i materia iã corruptæ: naturęq; materialis plenę: Neq;.n. ignis ipſe.s. ſeparatus urit: neq; aliud quicq̃ eorũ quę in ſeipſis exiſtunt/talia facit/q̃lia formæ iã in materia factæ dicunť efficere. Materia ſiquidẽ cũ eius quod apparet i ea ſit domina/ deprauat ipſum atq; diſſoluit/ſuã uidelicet naturã adhibens illi cõtrariã: Nõ inq̃ calido frigus admouens! ſed ſpẽi caloris ſuam ſpẽi obiiciens orbitatẽ: & formæ informitatem: Exceſſũ quoq; atq; defectũ opponens moderatæ naturæ: quouſq; tandẽ efficiat/ut forma nõ amplius ſui iuris! ſed materiæ prorſus euadat. Quẽad modũ in aialibus nutriendis quod intus aſſumit̃/haud ulterius quale ifluxerat/ pmanet. Sed i cane fit canis ſanguis/& oío caninũ. Humoreſq; oẽs pro natura ac cipiẽtis euadũt. Quãobrẽ ſi corpus cauſa eſt malorũ: hac quoq; rõne materia malorum cauſa iudicať. Dixerit forte aliqs oportere talia ſupare. Verum haud purũ eſt quod ſuperare queat niſi fugiat. Iam uero uehementiores cupiditates certa quadã corporũ cõplexione ꝓueniunt. Alię quoq; aliorũ cupiditates: adeo ut nõ facile quilibet ſupare poſſit. Quid uero ꝙ alii q̃dẽ obtuſiores ſunt ad iudiciũq; inepti? utpote qui natura ſint frigida/ad motumq; inepta. Alii uero cõtra effrenata quadã leuitate ferunť. Teſtanť hæc noſtri habitus pro tẽporum diuerſitate diuerſi. Pleni enĩ cũ ſumus/aliter cupimus atq; cogitamus: Vacui uero aliter. Quin etiã aliter quidem repleti/aliter affici cõſueuimus. Deniq; ut ſũmatim dicã/primo quidẽ malum ſit: quod oío mẽſuræ eſt expers. Quod ãt in natura mẽſuræ ꝓrſus expertę fit aut exiſtit uel ſimilitudine/ uel participatione/ ſecundo loco ſit malũ/ ꝓpea ꝙ ipſi acciderit. Rurſus primo quidẽ malũ ſit tenebroſitas: ſequẽti ãt gradu ſimiliter ſit tenebroſũ. Tum uero prauitas cũ ſit inſcitia imoderatioq; in aĩa/ſecũdum obtineat mali locũ: neq; ſit ipſũ malum. Quippe cũ neq; uirtus ſit primũ bonum: ſed quatenus uel ſimilis uel ꝓpiceps boni ipſius euadit/bona cenſetur.

Qũo quod eſt informe cognoſci poſſit ab anima: quæ ẽ forma: & per formas ſolet cognoſcere. Cap. VIIII.

q Vo nã igitur hæc nouimus? Ac primo quidẽ quonã nouimus prauitatem? Virtutẽ quidẽ mente atq; prudentia ſe nãq; cognoſcit. At uero qũo prauitatẽ? Nunq̃d quẽadmodũ regula quadã rectũ diſcernimus a non recto: ſic & uitiũ tanq̃ uirtuti nõ congruens? Sed nunq̃d uitiũ cognoſcimus ipſũ aſpicientes? Profecto itegrũ uitiũ nequaq̃ aſpicientes aĩaduertimus. Nã eſt infinitũ. Itaq; ablatione quadã dum uidelicet dicimus/uirtutis oío nihil habere. Vitiũ uero nõ integrũ ex hoc pẽſitamus ꝙ deficit a uirtute. Partẽ ergo uidẽres/parteq; prętenti quod abeſt reliquũ ſuſpicantes/quod quidẽ in tota ſpẽ cõtineť/hinc uero abeſt/ hac tõne uitiũ iudicamus in ipſo ídeterminato: quod ẽ priuatum derelinquẽres. Atqui in ipſa materia quaſi deformẽ faciẽ intuentes: quippe cũ ratio ibi nõ domineť/neq; poſſit materiæ turpitudinẽ opire/ nimirũ deformitatẽ ex quodã ſpẽi defectu excogitamus. At uero quod nulla ex parte nactum eſt ſpẽm/quo pacto cognoſcimus? Forte oío ſpẽm adimẽres/totũ id quod reſiduum eſt/cui non inſunt ſpẽs/aſſerimus eſſe materiã: ipſiq; interim informitatẽ quãdam intra nos admirtimus/dũ uniuerſã ſpẽm auferimus: ſi mõ ſimus materiã inſpecturi. Quapp hic intellectus fir alius: ac ferme non intellectus: dũ quæ ſua non ſunt audet inſpicere. Quẽadmodũ oculus diuertens a lumine ut uideat tenebras/& non uideat? ꝓpea ꝙ ut tenebras uideat/relinquit lumen. Neq;.n. una cũ lumine tenebras uidere poteſt. Neq; turſus abſq; lumine uidere poteſt quicq̃. Quo uidelicet illi cõngat/ut quoad põt fieri/uideat. Similiter intellectus in penetralibus ſuis ꝓpriũ lumẽ occulens: & quaſi extra ſe progrediens/ in illa quę ab ipſo aliena ſunt/abit: nec iterea

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

proprium lumē admouet:ideoq; contrariā naturę ſuæ ſubit cōditionem/ut quod ſibi contrarium eſt/inſpiciat.

Quod materia ſit mala/non ꝙa qualis ſit/ſed quia non qualis:ſic deus eſt ſine qualitate bonū. Itē materiā eſſe ꝑmus informē:& ꝙd ſit forma. Cap.X.

h Actenus de his ſatis fuerit dictū. Cum uero materia omnino qualitatis ſit expers/quanā conditione dicīt eſſe mala? Forſan ꝙlitate uacua dicīt/ quoniā nullā ex ſeipſa poſſideat qualitatum quas ſuſceptura eſt/in ipſa uelut ī ſubiecto futuras. Neq; tamen ita dicīt eſſe nō qualis/quaſi naturā habeat nullā. Quod ſiquā naturā habet: ꝙdnā prohibet/quo minus naturā hanc malā eſſe dicamus? Neq; ſic inq̄ malā/ꝙſi quadā prædita ꝙlitate. Quādoqdē id ipſum quale eſt/cuius preſentia aliud quoq; quale denoiatur. Quale igīt accidens eſt/iacetq; in alio:materia uero nō eſt ī alio:ſed ē ſubiectum circa quod accidens omne uertatur. Cum itaq; quod quale dicīt/naturā habeat accidentis/nimirum materia id nequaq̄ ſortita/ dicitur eſſe non qualis. Quinetiam ſi qualitas ipſa eſt non qualis:quonā pacto materia non ſortita qualitatē/potent dici qualis. Recte ergo dicēt & non qualis ſimul & mala. Nō.n.eo ꝙ qualitatē habeat/mala cenſeāt:imo ex eo potius ꝙ nullā habeat qualitatē: Ne ſi foret ſpēs/forte quodāmō ꝙdem mala foret/non tamē contraria ſpeciei natura.

Vtrum malum ſit priuatio ſūma:& utrum eſſe per ſe & in ſe poſſit. Reſpōdeāt diſtinguendo. Cap.XI.

u Etum contraria ſpēi uniuerſę natura priuatio eſt: priuatio ār ſemp in alio: in ſeipſa uero non eſt ſubſtātia. Malū igīt ſi eſt ī priuatione ſitū/ certe ī eo quod ſpecie priuatū eſt/erit malū. Itaq; ꝑ ſeipſum eſſe nō poterit. Si ergo ī aīa erit malū:priuatio ī ea malū & prauitas erit: nihilq; extrinſecus oportebit accipere:unde in ea ſit malum. Quoniā & alię rōnes materiā penitus auferunt. Hę uero neq; ipſam ꝙdem cū ſit putant eſſe malā. Nihil igīt eſt aliunde quærendum quaſi malū. Sed qui malū in aīa collocat/ita collocet/ut ſit abſētia boni. At ſi priuatio ſpēi cuiuſdam eſt ſpectantis ad eſſe:atq; boni priuatio eſt in aīa:quę ꝙdem prauitatē in ea ſua quadā efficit rōne:conſequēs eſt ut aīa nihil habeat boni. Iam igīt neq; habebit uitā etiā dū eſt aīa. Quod ſi uita caruerit:aīa erit inanimis. Itaq; etiā dum aīa erit/non erit aīa. Habet igīt ſua rōne uitā. Quāobrem priuationem boni ex ſeipſa non habet. Eſt igīt boniformis:utpote quę bonū aliquod habeat ueſtigiū intellectus. Neq; ex ſeipſa malum. Neq; igīt primo malū eſt. Neq; rurſus quod ē primo malū eſt aīæ accidens. Quippe cum ab ea nō abſit omne bonum.

Vtrum ipſum malum non ſit purum malum/ſitq; in anima. Reſpondetur: eſſe purum:neq; in anima. Cap.XII.

q Vid ergo ſiqs non uniuerſā priuationē boni/prauitatē/malūq; in aīa:/ſed quādā boni priuationē eſſe dixerit? Profecto ſi ita ſe res hēat/ partim ꝙdē habens/partim uero carēs miſtū hēbit ſenſum:neq; purū malū. Atq; ita nō dum primum purumq; malum nobis erit inuētum. Et bonum ꝙdē aīæ in ipſa ſui erit eſſentia: Malum uero accidēs quoddā eſſe cenſebitur.

Vtrum ipſum malū ſit impedimētum in aīa. Reſpondeāt extra aīam eſſe primū malum & primum bonum. Et animam per quattuor gradus deſcendere in malum. s. materiam. Cap.XIII.

n Iſi forte malum huic impedimentū eſſe dicaāt: quēadmodum oculo ad uidendum. Quod ſi ita ſit:certe malū eius cauſa erit mali: atq; ita cauſa/ꝙſi aliud quiddā ſit ipſum malum. Si igīt uitium ipedimētum aīæ ſit/certe uitium nō malum ipſum erit:ſed cauſa mali. Et.n. uirtus nō eſt bonū:ſed uelut conferens. Quod ſi uirtus nō eſt bonum:neq; uitium ergo malū. Proīde uirtus neq; eſt ipſum pulchrū/neq; ipſum bonū. Similiter ergo neq; uitiū eſt ipſum turpe/aut ipſum malū. Diximus uero uirtutem nō eſſe ipſum pulchrum neq; bonū ipſum. Quoniā ante eā & ſup eā extat ipſum pulchrum ipſumq; bonum. Iccirco participatione quadā uirtus bonum pulchrūq; cenſeāt. Quēadmodum igīt aīo a uirtute ſupius aſcendenti ipſū pulchrum bonumq; occurrit: ſic & a prauitate inferius deſcendenti malum ipſum fit obuiū: dū uidelicet a prauitate facit exordiū. Atq; ideiam intueāt malū: ſiquis mō eſſe poteſt mali ipſius intuitus. Deniq; cum iā deſcenderit: ſubit malū. Prorſus uero pęnitus ī ipſā diſſimilitudinis regionē: ubi merſus in eā iam ī coenū tenebroſum dicīt corruiſſe. Quādoqdē ſi aīa in uniuerſam oīo corruat prauitatē/non āplius prauitatē habebit:ſed naturā aliā ſubibit deteriorē. Prauitas.n. adhuc humanum quiddā eſt/cuidā pmiſta cōtrario. Moritur ergo uiriosus homo ea uidelicet cōditiōe/qua mori poteſt aīa. Mors āt aīæ eſt/& dū corpore mergitur/in materiā labi/ipſaq; repleri. Et poſtq̄ depoſuit corpus/eodē luto reuoluit/donec tādem ad ſupiora reccurrat: atq; a coeno ſurſum tollat aſpectum: Alioqn hoc ipſum fuerit: quod dicitur aīam delapſā ad inferos dormitare.

Quomō malum in aīo ſit debilitas:& qualis debilitas: & quomō a materia. Quomō aīa corpori cōiuncta ſit: quomō ſepata. Quomō materia dependet ab aīa:& quomodo etiā deſuper. Cap.XIIII.

d Ixerit forte quiſpiā prauitatē eſſe debilitatē aīe. Malam nāq; aīam facile ad modum & a quolibet pati atq; moueri/ & ī malum ōe tranſferri: Ad libidines pronā: Præcipitē ad iras atq; indutias: Leuiſſimis imaginationis īdiciis iconſiderate cedentē. Non aliter ꝙ quæ uel natura uel arte facta ſunt debiliſſima. Hæc.n. a uentis turbinibuſq; facile corrumpunt. Opæpretium uero ē ab eo q ita dixerit ſciſcitari: quænā & unde aīæ ſit ibecillitas. Neq;.n. qualis in corporibus/talis oīo eſt in aīa ibecillitas? ſed quēadmodū ibi debilitas eſt/non ualere opus proprium exequi: ac etiā facillime pati: ita ferme & hic ſimilitudo quędā ꝓportionis apellationem debilitatis induxit. Niſi forte materia eadem cauſa debilitatis ſit utriuſq;. Verū rōne ꝓpius accedendū: perſcrutādūq; quænā huius cauſa ſit/quod in aīa īfirmitatis nomen accepit. Neq;.n. natura quędā uel denſa: uel rara: uel extenuata: uel pinguis: uel morbus aliquis: uelut febris infirmā reddit aīam. Pręterea neceſſe eſt euiſmōi debilitatē aīæ uel in aīabus a materia pęnitus ſegregatis/uel in cōiunctis eſſe/uel in utriſq;. At ſi in ſegregatis nō eſt debilitas/ putænāq; ſūr oēs/ &(ut dicitur) alatæ atq; ꝓfectæ/actionēq; ſuā pagunt expeditā. Reliquū eſt in aīabus quę eeciderunt eſſe debilitatē: ſiquidē nec puræ ſunt/nec expiatæ. Harū uero

debilitas non eſt alicuius ablatio: ſed alieni p̃ſentia: uelut pituitæ aut bilis ĩ cor pore. Proinde ſi cauſam ob quã aĩa cadit plane rectep̃ cõprehẽdamus: comper tum tã nobis erit quod quẽrimus. Quæ uidelicet ſit debilitas aĩę. Eſt ſane in ordi ne rerum materia: eſt & aĩa: ac ueluti utriuſq; locus unus. Nõ. n. ſeorſum eſt mate næ locus: ſeorſum inſup locus aĩę. Perĩde ac ſi materię locus ſit in terra: aĩe aũr in aere. Sed locus aĩę qui dicit̃ a materia ſepatus/ſignificat non eſſe aĩam ĩ materia. Hoc ãt indicat eã materiæ non uniri. Id rurſus oſtẽdit non fieri unum quiddã ex aĩa ſimul atq; materia. Hoc deniq; innuit/nõ eſſe aĩam in materia quaſi ſubiecto: atq; id ipſum ẽ: quod dicit̃ aĩam eſſe a materia ſepatã. Vires ãt aĩæ multæ ſunt. Habet. n. principium aĩa in ſe mediaq; iterũ & poſtrema. Materia uero p̃ſens at fectat/& quaſi procax efflagitat/intro cupiens penetrare. At locus totus eſt ſacer: nihilq; eſt exps aĩæ. Illuſtrat̃ ergo materia ſeſe illi ſubiiciens: neq; tamen id a quo illuſtrat̃ cõprehendere ualet. Illud. n. eã q̃uis p̃ſẽtem minime ſuſtinet: Quoniã neq; etiã uidet ob prauitatẽ. Illuſtrationẽ uero lumenq; inde prouenies materia obſcurat pmiſtione: redditq; debile. Quippe cũ ipſa genetatiõem adhibeat: occa ſionẽq;/ut in ipſã fiat introitus. Nunq̃. n. accederet aĩa/niſi p̃ſẽte materia. Atq; is eſt aĩę caſus/in materiã ita labi/debilẽq; euadere. Quoniã non oẽs aĩę uires ad agendum adſunt/cum materia adeſſe prohibeat: ppea q̃ locum quẽ cõtinet ipſa/ cõprehendit/& quaſi contrahi eã efficit. Quod ãt ide ſurripit quaſi furto/reddit malum/donec illinc ualeat aufugere. Materia igit̃ & debilitatis & prauitatis aĩæ cauſa eſt. Quare ipſa prius eſt mala/primumq; malum. Et. n. ſi aĩa ipſa materiã ge nuit patiens ſiue p̃ſens/ac ſi cõmunicauit cum ipſa/euaſitq; mala: certe materia in cauſa eſt p̃ſentia ſua. Neq;. n. aĩa acceſſiſſet ad eã niſi generationẽ eius p̃ſen tia adſumpſiſſet.

Probatur materiã eſſe. s. prorſus informẽ. Itẽ eſſe ĩ mundo malum: eſſe bonum Quomõ malum fiat in anima. Quomõ materia intus mala: Sed extra ẽ adop ta bono. Cap. XV.

ſ Iquis ãt materiã eſſe negauerit/monſtrandum erit illi ex diſputationibus de materia tractantibus q̃ neceſſarium ſit eſſe materiã. Multa. n. illic ĩ hãc ſententiã adducunt̃. Præterea ſiquis malũ in ordine rerum eſſe oĩo nega uerit: bonum quoq; tollere cõpellet̃: Et quicq̃d uſq̃ eſt appetendum: ipſumq; ap petitum: item declinationẽ atq; rurſus intelligentiam. Appetitus. n. boni eſt: decli natio uero mali. Intelligentia deniq; & prudentia/boni ſimul eſt atq; mali: ipſaq; in bonorum numero collocatur. Oportet igitur eſſe bonum: Rurſuſq; bonũ pu tum: necnõ miſtum ex bono atq; malo. Itẽ quod plus mali participat/ad id iã de clinare/quod eſt totum malum. Quod uero minus habet mali/hoc ipſum quod minus habet/ad bonum ſpectare. Ia uero quidnã animæ malum erit? Et cuinam animæ? niſi naturam attingat deteriorem! Alioqn neq; cupiditates: neq; dolores: neq; iræ: neq; timores exorirent̃. Et. n. timentes compoſito metuunt/ne ſoluatur. Rurſuſq; dolores & cruciatus ubi cõpoſitum diſſoluit̃/oriuntur. Præterea cõcupi ſcentiæ inoleſcunt/ubi aliquid cõpoſitionem ipſã diſturbat. uel nequid pturbet/ inſurgunt/quaſi remedio cõſulentes. Phantaſia uero impulſio quædã eſt uiuen tis irrõnalis ab extemis illata. Suſcipit ãt impulſionem p ipſum quod nõ eſt imp tibile. Opiniones deniq; falſæ animæ extra ipſum uerum poſitæ accidunt. Extra

uero ponitur/eo q̃ nõ eſt pura. At uero inſtinctus ad intellectum uergens aliud q̃d dã eſt. Oportet. n. intellectui dãtaxat hęrere atq; aĩam in eo locatã firmiter pmane re: neq; ad id unq̃ quod eſt deterius declinare. Malum uero nõ ſolum malum eſt/ ob ipſã boni potentiã atq; naturã: quoniam occurrit ex neceſſitate pulchris quibuſ dam uinculis cõprehenſum atq; optum/inſtar eorum qui catenis aureis uinciunt̃: ne palã in cõſpectũ deorum ꝓdeat: ne ue homines nudũ malum ſemp ante oculos habeãt. Et ſi quãdo quoquomõ uideant/ tunc pulchris ipſius boni ſimulachris in boni memoriam reuocentur.

Argumentum Marſilii Ficini Florentini In librũ ęnneadoſ primę nonum.

u Trum quãdoq; liceat aĩam ui a corpore ſoluere nec ne: quidam inter ſe Platonici litigãt: Et utrinq; pro cauſa ſua patronos adducunt Platonẽ atq; Plotinũ. Præcipue uero duo/ Olympiodorus atq; Macrobius diſſi dere uidẽtur. Macrobii quidem parti fauent argumentationes quædã Socratis in Phedone: plureſq; Plotini. Argumentatio Socratis auctorita te potiſſimum Orphica nititur. Orpheus ſub uniuerſali ꝓuidentia Iouis. i. aĩę mun danæ Dionyſii collocat prouidentiã. i. naturam: Cui Titanes. i. Dęmones ſubmini ſtrent. Qui perſuaſi a Iunone. i. ꝓceſſionis generationiſq; cura laniare Dionyſium finguntur: quia commune illius in cunctis ęque gignendis & mouendis officium differentes inter ſe partiuntur in ſortes: rerumq; ſpecies ad ſingula generando de ducunt. Fingit ꝓterea Orpheus Titanas q̃ laniatum Dionyſium deuorauerit/ fulminatos. i. a Ioue ad alta conuerſos. Atq; boĩes ex illorum incendio genitos. i. eorum diuino myniſterio ꝓcreatos. Et quia boĩes geniti ſint ex Titanibus/q̃ Dio nyſii corpore nutriti fuerãt: ideo eos noĩat Dionyſiacos: quaſi quędã Dionyſii mẽ bra ſint ex Titanibus germinãtibus/ ide repululãtia: Adeo ut & corpus humanũ ſit pars Dionyſiaci. i. mũdani corporis: & humana natura uitaq; ſit portio quædã naturæ uitęq; illius. Et ſiquid ĩ nobis propriæ formę ineſt munerisq; propni/quod & prorſus exiſtit: debeat obtẽpare cõmuni. Quãobrẽ Dionyſii. i. uniuerſalis natu ræ prouidentia cuſtoditi/debemus ĩ hac cuſtodia permanere: Neq; ante q̃ Deus iu beat hinc abire. Itẽ ſeruare quod accepimus inde/quatenus accepimus cõſeruãdũ. Neq; diſſoluere quod deus ipſe ligauit: Neq; uim ipſi dei mẽbris inferre. Hanc Or phicã ſententiã Socrates ĩ Phedone primo quidẽ adducit. Deinde Philolai pytha gorici auctoritate confirmat. Ait. n. Philolaus. Ne diuidas in uia lignum. i. ne diui das corpus ab aĩa in ipſo uitæ ſpatio uiam adhuc ad finem habente. Rurſum cum in ſacrum peruenetis/ne ſpectes a tergo. i. uitam ſũmum contẽplationis iã adeptã ne iterum ad iferiora deflectas. In primo quidem pręcepto iubet ut quẽadmodum natura corpus animæ alligauit/ ita pmittas naturę ſoluendum corpus ab aĩa. In ſe cundo uero præcipit: ut ſicut uoluntas noſtra ligauit intentionem aĩæ corpori: ita intentionem hãc uoluntas ſoluat a corpore: & ſolutã ſemel non permittat ulterius alligari: Hæc ãt Pythagorica Platonicaq; myſteria Plotinus ſeq̃tur/primã clauſulã texens carmie Zoroaſtris: atq; ita confirmat. Aĩa tanq̃ diuina debet diuinorũ mo re dignitatem quidem propriam retinere: atq; iterea nulla inuidia uel pturbatione alia prohibere/quo minus quod ei ſubeſt. i. corpus nõ nihil ab ipſa muneris. i. uitę aliquid utcũq; põt accipiat. Aĩa igitur in ſeipſa pmaneat: nec ulla unq̃ pturbatiõe

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

ſocium ſuum corpus a ſe diſiungat. Nã eadem ꝓturbatione mox uel circa corpus idem uel circa ſimile quiddam reuolueretur. Quoniam & motus ipſe trahit ad corpora/& ꝓturbatus motus ad corpora inferiora ꝓcipitat. At ſi anima ſecum prouinbus habiter: nec iterea inuideat qualẽcunq; corpori uitã/expecteraq; donec ipſum corpus defectu duntaxat proprio uitam amplius acceptam conſeruare nõ poſſit: ipſa ꝑfecto nullo in ſe diſtracta motu: nulloq; inferius impetu rapta in ſe ipſa ꝑgnitus extra corpus extabit/nõ amplius de corpore hoc in illud oberrãs: ſed de animali in intellectualem iam tranſlata naturam. Interrogat poſt hæc Plotinus quomõ corpus deſciſcat ab anima. Reſpõdet hunc in modum. Quãdo corpus certam quãdã amittit ꝓportionẽ/ꝑ quam ſub anima uitam ſibi conciliabat: tunc ab anima deficit. Sicut lignum aliquod ſolidum uindeq; cui ex ſpeculo concauo ad ſolis radios flãma quædam ꝓ oleum adhibita fuerat: interdum oleo iam cõſumpto/mox amittit & flãmam: lumẽ uero ſolis ſicut aĩa remanet i ſe ipſo. Vniuerſalis profecto natura i ſeminalẽ hominis generãdi materiã uniuerſalis cauſæ more magis prius/diutius agit/q̃ particularis hæc humana natura. Natura enĩ hæc ꝓpria. s. uirtus humana/agit in ipſa cõmunis naturæ uirtute. Ac natura uiciſſim uniuerſalis ad humani operis huius ꝓprietatẽa ꝓpria hominis natura dirigiť. In fętu igiť huius hominis naſcituri natura uniuerſalis ꝑ propriã paretum directa naturã agitat materiã ſeminalem atq; formar. Proportione quadã humorũ & qualitatũ uitaliq; ui afficiẽs: ꝑ quam uelut eſcam fętus/uitã quandã ab aĩa rõnali iam præſente ſibi cõciliat: ꝓq; tum eãdẽ retinet/& eãdẽ. Retinere ãt poſſe ad certũ ſpatiũ ferme eſt ab initio datũ: quatenus uidelicet uis illa cõciliatrix uiget i corpore. Quæ quidẽ iccirco ab uniuerſali natura inſerta eſt: ut ad hunc tẽporis curſum congruũ uniuerſo/uita illic hominis prorogeť. Siquis iterea uirtute hac ꝑ ſe ulterius regnatura/ ſeruaturaq; adhuc i corpore uitam/uinculũ hoc uiolenter abrumpit/q̃tum i ſe eſt/cõſiliũ uniuerſalis naturæ fruſtrať: dum mediũ naturæ itercipit curſũ/certo quodã ordine ulterius ꝓcurſuræ. Peccat igiť i Dionyſium deum. i. i ipſam uniuerſi naturã: & i Iouẽ mũdi aĩam Cõmunẽ. s. cõis naturæ rectorem. Peccat & i Saturnum. i. diuinã mẽtem/quæ aĩum noſtrum iubet eſſe tranquillum. Hic uero cõtra ꝓturbatione aliqua cõcitus ſequit in corpus: uel ſaltem dũ circa miniſterium eiuſmodi occupať a ſimplici & excelſa cõtemplatione diſtrahiť. Peccat rurſus i Cęlium Saturni patrẽ. i. in ipſum bonũ: dum corpori ſibi cõmendato corporeum iuuidet bonũ. Peccat denicp; in ſe ipſum/tũ quoniã aĩal hoc aĩa fabricauerat: ac ſubinde hãc ſuã fabricã diruit/nõ dum ꝓprio uitio ruituram: Tum q̃a longo nobis tẽpore opus eſt ad expurgandas ab aĩo uitiorum maculas/a teneris annis inuſtas/ut purus decedat a corpore: purumq; ſic deinde uiræ ſtatum adipiſcať. Nemo itaq; debet ſpatium ſibi met adimere: quo purgare animum/& probare magis magiſq; poſſit/moraliq; uirtute & diſciplina proficere. Tradunt. n. antiqui Theologi i arcanis de aĩæ reditu/aĩos i hac uita peccãtes eorũ eſſe ꝓſimiles: qui ſup ſolum æquale ceciderint. Quibus denuo abſq; difficultate ꝓſto datur ſurgendi facultas. Aĩos ãt qui ex hac uita delictorũ ſordibus grauati receſſerint: his potius compandos: qui in abruptum ex alto præcipitiq; delapſi/facultate careant reſurgendi. Monent itaq; cõceſſis uitæ ſpatiis uti/ne deſit ꝑfectæ purgationis occaſio. His ergo Platonis Plotiniq; rõnibus Macrobius perſuaſus ſic utriuſq; mentem interpretať: ut nulla cõditione cuiq̃ conceſſum ſint/ſibimet manus inferre. Idem Porphyrius in libro de abſtinentia ſentire uidetur: Eaſdem Olympiodorus rationes itelligit atq; comprobat. Sed ex eorũdem uerbis & hic & alibi uult id aliquando poſſe permitti. Ad id uero cõuincendũ adducit in medium uerba quædã Socratis in Phedone. Primum quidem quod inqt. Philoſophus uim ſibi forte nõ inferet. Vbi hoc ipſũ forte dixit/ſuſpitionẽ reliqſſe uideť: id quãdoq; licere. Deide q̃ ſubiunxit hunc i modum. Philoſophi nõ debent ſibi mortẽ cõſciſcere/niſi deus ingentẽ n eceſſitatẽ iniũxerit/ qualem mihi i præſentia itulit. Quaſi dicat Philoſophus in ſimili quadã cõſtitutus neceſſitate iure ſe ide obitu poteſt eximere. Addu cit rurſus Platonis teſtimonium i repu. ubi ꝓmittere uideať homini diuturno incurabiliq; morbo ꝓtſus oppreſſo ſe hinc abſoluere: ꝓpea q̃ ſit inutilis ciuitati. Oportere. n. ciues ait non ſibi/ſed ciuitati uiuere. Item ſubiungit Platonis i legibus teſtimonium dicẽtis hominem inſanabili ſcelere cõprehenſum uelut libidine in matrẽ uel cõcupiſcentia ſacrilegii/uel ipetu ſimili: quẽ uideat cohibere nõ poſſe/decere ſe ipſum hinc e medio tollere. Similiter nõ nulla Plotini uerba Olympiodorus accepiſſe uideť/Primũ quidem ubi ait Plotinus. Siqs inſaniã perſenſerit iminentẽ/eligeat tunc hoc ipſum nõ tanq̃ per ſe experendũ: ſed hac cõditione neceſſaria eligendũ. Hoc ipſum Olympiodorus accepiſſe uideť quaſi dicat aĩum hinc abigere potius/q̃ cum inſania uiuere. Qua q̃dẽ ꝓſeuerãte/neq; uiuat hõ: ſed brutũ: Neq; ulla ꝓficiẽdi deť occaſio. Cõfirmabit hęc inſup aliqs ꝑ id quod Plotinus ait i libro de beatitudine hunc i modũ. Si uir fęlix captiuus forte ducať/parata uia eſt ad exitum. Si nõ dať ibi fęlicem uiuere.. Poterit ad hęc ita Macrobius reſpõdere. Pricipio q̃dem Platonem ea dictione forte (ut ſolet) modeſtię gratia uſũ: Deide q̃ ait niſi neceſſitatẽ deus iniunxerit. Tũc dicet licere philoſopho non necare ſeipſũ: ſed e pluribus cedis cõditionibus i ſua optione poſitis/quam malit eligere. ꝓterea Platonis uerba i repu. & legibus ſic exponet. Vt Plato nõ tam ſui cuipiã cedem ꝓmittere uelit/q̃ & ad igẽtem charitatem patrię prouocare: & ab ipio ſcelere acriter reuocare. Plotini quoq; uerba ſic accipiet: ut i libro de beatitudine ſoluat fęlicẽ hoiem e cõpedibus/mentẽ potius a ſenſibus reuocãdo q̃ a corpore uitã. Deniq; quod hoc i libro ait: tanq̃ neceſſariũ eligendum: exponet: aliqs. s. inſaniã ꝓpeti/tanq̃ rem neceſſario ꝑferendam/potius q̃ uim iferre naturæ. Cõfirmabiť hæc ſentẽtia rurſus Plotini uerbis ifine diſputationis cõtra gnoſticos: ubi ꝓhibet: ante naturale tempus hinc exire. Afferet cõtra hæc rurſũ Olympiodorus extorqueri ſic nimiũ Platonis Plotiniq; uerba: imo uero decere pro ſalute patriæ: pro honeſtate: pro uentate ſeruanda certam ſubire mortẽ: uel ꝓpria manu. Itẽ inedia quãdoq; aĩam a corpore ſegregare potius q̃ ꝓmittere ut per iſaniã diuturnã morbumq; pęnitus iſanabilem iutiliter imo cum detrimẽto ſui cæterorũq; & ꝓcul ab omni rõnis officio uiuat. Sic. n. q̃is aliqs inferioris nature ordinem nõ ſequať: ſuperioris tamẽ ordinẽ ſecuturũ/ſemp aũt imperfectiori perfectius: & id q̃dem nõ impetu: ſed cõſilio præferendũ.. Hęc illi ultro citroq; afferũt: & adhuc ſub iudice lis eſt.

NONVS LIBER DE EDVCTIONE ANIMAE A CORPORE

n EMO extrudat per uim e corpore aĩam: ne forte exeat in locum ſimilem migratura: Alioq̃n exibit corpori non nihil deferens: quo ꝓſimilia emigrabit. Emigrare. n. eſt a loco i locũ aliũ ꝓtrãſire. Sed expectare debet quoad corpus totũ ab aĩa ipſa deficiat. Quãdo trãſmigratione

non indiget aĩa ſed extra eſt oĩo. Quo igiť pacto corpus ab anima deficit? quãdo uidelicet nulla uis animæ amplius in ipſo ligať. Quippe cum corpus iam ipſam ligate nõ poſſit/Perdita uidelicet harmonia/quã olim habẽs habebat & aĩam. Quid ergo/ſi quis det opam ut corpus diſſoluať ab anima? Verũ ſic uim inferret: neq; corpus tunc dimitteret animã: ſed ipſum anima deſtitueret. Accedit ad hæc q̃ quãdo quis diſſoluit corpus/nõ eſt a paſſione liber: Sed uel anguſtia uel dolore uel ira cõ pelliť. Nihil uero eiuſmõi eſt agendum. At ſi iſaniã q̃s pſenſerit iminentẽ/q̃dnam aget? Forte uero id probo nõ accider. Quod ſi accident/reponendum ent i eorum genere quæ neceſſaria nuncupãtur: atq; ob ea quę circũſtant/nõ ãt ſimpliciter eligẽda. Et. n. uenenorum excogitatio ad exitum aĩe cõpellentium/ forte non expedit aĩæ. Atq & ſi fatale tempus unicuiq; datum eſt/ante ipſum haud ſęliciter id fiet/ni ſi(ut diximus) id ranq̃ neceſſarium habeať. Si deniq; q̃lis q̃ſq; exit/ talẽ ibi quoq; retinet ordinem/ non eſt e corpore aĩus extrahendus: cum adhuc proficiendi eſſe poſſit acceſſus.

Argumentum Marſilii Ficini de Cælo. Summa totius libri

d Iſputatio Plotini de cælo octo habet capita. In primo q̃dem & ſecundo dubitationes nõ nullas mouet: & iterim adducit quædam ſoluendis quæſtiõibus cõferentia. In tertio dubitationes reſumens: dubia paulatim ĩcipit enodare: ſimiliterq; i cæteris: ſummatimq; cõcludit ex oĩbus/cælum eſſe ignẽ: & hunc q̃dem purum atq; ſolum. Cuius forma ſenſibilis ſit. Primo q̃dem lumen: deide uero calor inoxius & uitalis. Sed geminã hanc formã uult ab iſenſibili proficiſci eiuſdem cæli forma. Calorem q̃dem a uita. Lumen ab itellectu. Eſſe huius ſubſtantiam ſempiternã/motumq; perpetuum. Immortalitatis huius cauſã eſſe uult uitã illã itellectualem. i. aĩam eius a diuinitate nunq̃ digredientẽ. Ipſam uero corporeã cæli naturã q̃uis nõ ſit imortalitatis proprię cauſa/tamen accomodatione quadã ad perſeuerantiã conferre ppetuam/dum cõſeruanti ſemp cauſæ/apte: oportune: libẽter obtempat. Hæc hactenus totius libri ſit ſumma.

Mundus quoniã eſt corporeus neq; ex ſe eſt: neq; per ſe ſempiternus: Sed per cãm penitus incorpoream.

p Rincipio igiť mirari uidetur/quo pacto mundus cum ſit corpus eſſe ualeat ſempiternus: quẽadmodum ſapientes plurimi cõſenſerunt. Neq;. n. põt uniuerſum corpus hoc per ſe eſſe ppetuum: quandoq̃dem neq; p ſe eſſe poteſt: quod ſatis i theologia probamus. Neq; facile cõuincť/quomõ p aliã ſit cãm ſempiternũ: præſertim ſub eiuſdem ſingularitate ſubſtãtiæ/ quod dimenſione motio neq; ſua uideri poteſt/diuiſionem deniq; mutationẽq; ſubſtãtiæ ſubiturũ. Vna prętetea totius mũdi materia eſt. Vnius. n. opificis eſt opus unum. Vnum inq̃ p unã materiã atq; formã/& undiq; ſibi conſentiens atq; compariens. Quã q̃dem agẽdi patiendiq; oĩum iter ſe cõmunionẽ unitas ipſa formæ ac materiæ cõficit. Deniq; cum ipſa natura materię ſit prorſus iformis: atq; p formas diſtinctio fieri ſoleat: nulla uideť rõ cum a materia uſq̃ materia diſtiguať. Materia uero quoniã ifimũ oĩum eſt ſubiectum: oĩo informe: formarum oĩum eriã inter ſe repugnãtium pariter auidum/eſt ppetuo permutabilis. Quamobrem ſicut ſub luna/ſic & in cælo potentia quædã ad mutationem formæ ſemp in materia latet: cum eadem ſit ubiq; materia.

Quod q̃dem ita coniicimus. Cum motus q̃ uiget in aĩa ſit motus primus: ideoq; ibi ſit actio: Motus autẽ in corpore ſit ſecundus: ideoq; paſſio/ nimirum paſſio hæc corpori minatur interitum. Præſertim quia motus in anima tanquam in re in diuidua nõ tendit ad diſſoluẽdum. In corpore uero uelut diuiduo quodãmodo tendit. Neq; licet alicui more Auerois/dimenſiones in cęlo ſine materia ponere. Nã ſi formæ oĩum primæ. i. ideales q̃ſi materiale nõ nihil hẽnt adiunctum/formabilem inq̃ mentis eſſentiã? multo magis formæ oĩum ifimæ. i. dimenſiões materiale aliq̃d: imo ꝓrſus materiale ubiq; ſecũ hẽnt. Ac ſi formæ ſubſtãtiales i ſubiecto ponunť/multo magis idiget ſubiecto dimẽſio: quæ potius accidẽtalis ẽ/ac ꝓrſus iefficax. Iã uero neq; forma quælibet corporalis eſt aliud/q̃ materiæ paſſio/dũ materna hęc afficiť aliũde. Neq; dimẽſio rurſus aliud q̃ maťię ipſius extẽſio: dũ ab eo dẽ extẽdiť/a quo formať: ut diſtictius uberuſq; formari queat. Eſt igiť fundamẽtum mũdi materia ſimul atq; dimẽſio: a materia q̃dẽ mutabile: a dimenſione diuiduum: ab utroq; iefficax & paſſiuũ/neceſſariog; aliunde depẽdens. Mundus igiť nõ ẽ facultate ſui corporis ꝓpria ſempiternus? Sed tũ ab aĩa uelut a cauſa imortalitatis itrinſeca: tũ a uoluntate diuina uelut ab extrinſeco principio atq; fine. Si i deo cõſideraťr natura eius i actu ſemp eodẽ exiſtẽs/ac pęnitus imutabilis/mũdus uidetur inde fuiſſe ſemper & fore. Hinc Mercurius & Plotinus quia diuinorum eſſe ſit idem atq; agere? & actionem illam ſtatim ſequatur effectus/mundum omnino indicant ſempiternum. Sin autẽ conſideratur libera in deo uoluntas? atq; hęc mundi principium iudicatur? quod Mercurius: Plato: Plotinus exiſtimant? uideť mundus a deo nouus ſine nouitate diuinæ naturæ/ſine uolũtate noua fieri poſſe. Sic ergo Plutarchus & Seuerus & Atticus nouum mundum exiſtimant/hoc ſenſu Timei Locri dictũ accipientes. Vbi ait. Deus animã mundi creauit/ſuo corpore priorem tum poteſtate tum tempore: Vnde Plato etiam in Timeo dicit: animam mundi/corpore ſuo priorem tum uirtute tum generatione creatam. Quãq̃ hęc Timei Platoniſq; uerba Plotinus & Porphyrius Proculuſq; & alii ſic exponunt: ut tempus & generatio quibus aĩa precedit corpus non ſit extrinſecum iteruallum: ſed ut ſucceſſio quędã in aĩa i ipſa formarũ diſcurſione/antecedat origine mundi motum: ut hinc ſit motus ab illo: atq; ille ſit ſæculum ſæculorum. Mitto nũc opinionẽ Heraditi. Quodlibet mundi corpus etiam ſpherarum ſtellarumq; effluere ſemper atq; refluere: Ideoq; uel deſinere/uel perpetuo renouari: quod & Plato retigit: ubi mundum ait fieri quidẽ ſemper/eſſe nunq̃: & Plotinus hic & Proculus in Timeo: quod & Plethon non negat eſſe probabile: noſq; idem i theologia fieri poſſe probamus. Quod ſi ita uniuerſũ mũdi corpus fluat ſẽp & refluat: aĩæ uero ſubſtãtia maneat: nõ imerito ſic quoq; aĩa tẽpore generatiõeq; prior ent nouo quolibet mũdi corpore: ſi mũdus ſẽp fiat ex uetere nouus. Hinc forte Prophęta & Euãgeliſta dicit. Vidi cęlũ nouũ & terrã nouã. Itẽ Euãgeliſta. Mũdus q̃dem trãſit. Sed redeamus iã ad Plotinũ. Cũ eadẽ ſit i cælo quę & ſub cælo maťia? querit Plotinus utrũ cęleſtia ſicut & alia ꝓmutenť? ac ſpẽs q̃dẽ ſpherę ſtellęq; cuiuſlibet ſẽp maneat? dũ ſingularis cuiuſq; natura ꝓmuteť paulatim/& quodãmõ renoueť? q̃ſi ſicut accidit infra lunã. Ad hęc ſiqs reſpõdeat/uniuerſũ ob id eſſe ppetuũ/q̃ neq; ex eo q̃q̃ effluere neq; iſluere poſſit cũ oĩa cõplectaťr: is q̃re ſpherę q̃libet & ſtellę ſẽpiťnę ſint/ non dũ ſatis iuenerit? nõ. n. ſphera & ſtella q̃libet oĩa cõtinet: Sed neq; ẽt ſufficiẽtẽ ętemitatẽ toti mũdo tradident. Poterit. n. forſã adhuc mũdus & ſi nõ extra tamẽ

Ploti
Opera.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

intra ſe adeo cõmutari: ut quaſi animaliũ noſtrotũ more ſingularem ſæpe ſubſtã tiam mutet: dũ tamen ſpẽi ſuæ naturam retineat ſempiternã. Deniq; dubitatio re ſtat: Vtrum uel totũ hoc uel ſaltem cęleſte aliquid ſit ſempiternum. & quã ob cau ſam: & cur in cælo ſpecies ſimul & indiuiduum: ſub cælo aũt duntaxat ſpẽs ipſa maneat: dum ſingula permutantur.

Anima quidem cauſa eſt ut cęlum ſit imortale. Cęlum uero ad hoc animę non repugnat. Cap. II.

1 Nſecũdo itaq; capite dubitat idem: innuens ubiq; mundanũ nihil ſuapte natura perpetuũ poſſe manere: ut memineris oia hæc aliũde fieri atq; ſeruari. Quod aũt pipatetici dicunt ſempiternũ eſſe cęlum: ꝙa ſit quintũ corpus p ręter quattuor elemẽta hic prætерit negligenter. Eo. n. ipſo ꝙ corpus eſt cũ neq; per ſeipſum ſimpliciter ſit: certe neq; ẽ per ſeipſum ſemper: præſertim cum ſua ſit natura diuiduum atq; mutabile. Deniq; ſignificat imortalis uitæ cauſam eſſe cęlo animã ipſam quæ & ſimpliciter eſt uitæ cã: ſed ad imortalem uitã & ſi non efficiẽ dam ſaltem ſuſcipiendam cęleſte corpus & uniuerſum eſſe naturaliter pręparatũ: aut ſaltem quo minus accipiat minime repugnare.

Cauſę ꝙbus mũdus ſit ſẽpiternus: atq; elemẽtorũ ꝙttuor diſtributio. Cap. III.

1 Ed in tertio quærit quomodo corpus hoc conducat ad ſtatũ: quod naturaliter ſit inclinatur ad motum. Reſpõdet autem: quia non extra profluit: ſed refluit itro. Iccirco ꝑpetuę i eiuſmõi motu perſeuerãtię nõ repugnare quidem: imo conducere. Quod ſi quodlibet animal ꝙdiu uiuit dicit eſſe idem ꝑea ꝙ ſub eadem anima ferme ſimilis natura & figura ſeruatur. quãuis inde quotidie fiat effluxus: multo magis & mundus permanere idem in ſubſtantia dici poteſt: ꝙdiu ſub eadem anima figura eadem perſeuerat cum nihil profluat extra: etiam ſiquis fingat i qualibet mundi parte effluxu uicißim atq; refluxu ſubſtantiã propriam cõmutari: dum uidelicet neq; quicq; extra totum fluit: neq; influit aliunde Sic ergo totum mundi corpus ad ſempiternam perſeuerantiam confere uidetur. Videntur ad eandem partes quoq; cõducere. Nã ipſe etiã elementorũ ſpheræ mole ſua ſaltẽ permanent & figura.. Conducũt ad idẽ ꝙttuor ipſæ elemẽtorũ ſedes ſingulæ ſeorſũ in mũdo diſpoſitæ: ad quas natura duce diffugiũt: adeo ut elemẽta ꝙuis cõtraria: tamẽ ita ſecreta nunq; inuicẽ ſe diſpdãt atq; cõfundant. Eſſe uero quattuor elementa mũdi: & ignẽ purũ eſſe cęlũ: & qualis ibi ſit ignis i compendio Timei: & in theologia libro quarto & iterum quartodecimo abunde tractamus. Cum igitur ignis plurimis a terra qualitatibus diſtet mento ab eadem diſtat loco quãplurimum. Sicut igitur in ſpera mundi terra in medium cogitur: Sic in ambitum totius extimum ignis extenditur. Ac ſi terra eſt ſemper ſtabilis: ille profecto maxime diſtans ſemper eſt mobilis: nullus autem in rectũ motus ſempiternus eſt. Ignis ergo natura ſua mobilis eſt ſemper in orbẽ. Deniq; ſi igni propria ſunt maxima a terra diſtãtia: & ꝑpetuus circuitus atq; lumẽ: eſt ꝑcul dubio celũ. Proin de ſicut ipſa mũdi natura uirtuſq; ſub cauſa quadã ſuprema terminata ẽ: ſic & ãplitudo eius atq; figura: quæ ab iuſibili mẽtis & aiæ circulo coacta ſimiliter ẽ i circulum. Sic & figura ſibimet ęqualior & ſimilior eſt itẽ capacior aptiorq; ad motum.

Ignis igiẽ dum uideẽ aſcẽdere: imo dum ſeipſum undiq; a medio porrigit: cogiẽ alicubi ſurſum .i. ꝑ ãbitũ ſiſtere gradũ: ubiq; i circum ꝑtendi atq; reuolui: ut figura moruq; referat cauſæ ſuæ circuitum. Figura ꝙdem circuitum i eſſentia cauſæ cõſiſtentẽ: motu uero circuitum i cauſæ actione ꝑactum. Cõducit ãt ignis ad mũdi ambitus faciẽdos ꝓp naturã eius amplificabilẽ: facultatẽ uero ãplificabilẽ ſibi uẽ dicat uis ignis admodũ efficax: naturaliter rara: lucida: mobilis a reſiſtẽte & cohibẽte ſoliditate admodũ aliena. Soliditas uero maxima quæ terrę ꝑpria ẽ ãplificationi obſtat ꝙmaxie. Vnde terra cõfert ad mũdi mediũ faciẽdũ. Aer uero & aqua tãq; ꝓ naturã media mediũ cõpleuerũt. Nemo uero diffidat ignẽ ꝙa maxie cedat: cõq; pati facillime uideaẽ: cõficere cælũ paſſiõibus nullis obnoxiũ. Quod. n. agilitate mirabili cedere uideẽ ad ſũmũ: dũ diuidi uideẽ: penetrat atq; diuidit: & omẽ ictũ ꝑtinus aufugit. Memẽro deniq; diuinã mentẽ formas i ope ſuo plurimas uoluiſſe: tũ ꝙa & ipſa eſt oiformis: tũ uero ut ex multis: nõ materiis dico: ſed formis opus unũ maxime formale ſũmatim cõficereẽ. Voluiſſe i hoc formas lõge iter ſe natura diſtãtes: ut ex earũ cõflatione uarii admodũ formaleſq; terũ gradus i longo ſpatio coaleſcerẽt. Cogita igiẽ hæc tũ raritate tum ꝙlitate iter ſe diuerſa ſimul ab initio facta. Hæc ergo repente ſe fugant iuicẽ atq; fugiunt. Tunc ſubtiliſſima quæq; prius citiuſq; effugiunt: tũ ꝙa ad motũ penetrationẽq; agiliora ſunt: tũ ꝙa liq̃diora ſup ſolidiora cõmodius poſſunt enatare: ꝙ cõtra. Sic terũ ꝑtinus ẽ facta diſtinctio: cõſilio uidelicet auctoris obediente maẽria. Sed interi ſpiritalis ſubtiliorum portio itra dẽſiſſima quæq; ẽ ubiq; ſeruata: nõ tã dẽſitudine cohercẽte: ꝙ ipſa totius aĩa ſuũ ubiq; ſpũm cõtinẽte: aĩabuſq; cæteris ad idem ſpirationis officium conſpirantibus.

Cælum eſt ſpiritus & flatus & uerbum animæ mundanæ: atq; eſt ubiq; ꝙuis occultum.

1 Atius hic nos ſpũs einſmõi ꝑuehit. Prĩcipio cęleſtis aĩa nõ cõiũgiẽ cęlo ꝙſi iam facto: ſed ipſa potius fęcũditate ſua quæ & ſupior eſt & ꝑxima cælo adhuc ide futuro parit ubiq; cęlũ: dũ ipſa tanq; maxie uiuens ſpirat ubiq;. Sed ꝙdnã ſpirat? Vitalẽ. s. flatũ atq; ſenſualẽ: nõ ꝙ neceſſario ſentiaẽ ab aliis: ſed quo ipſa tũ uiuificet tũ ſentiat alia. Flatus einſmõi quoniã ꝑdit ex aĩa imitaẽ & uirtutẽ aiæ penetrantẽ quatenus ipſe penetrãs uniuerſum oibus eſt ifuſus. Hinc illud. Spũs ĩtus alit. Imitaẽ rurſus & uirtutẽ aiæ continẽtem: ꝙtenus ipſe ſuo quodam (ut ita loquar) uiſco uelut oleum ſup alia natat & ambit. Huc forſã tẽdit & illud. Spiritus Dei ferebaẽ ſup aquas uel incubabat aquis: fouens uidelicet materias ꝑ ſe frigidas: quæ ipſo uitaliter ꝙuis occulte calent: atq; hinc calefaciẽdi uim ſortiunẽ ꝙuis occultam. Hoc flatu hoc animæ primæ uerbo (quantum Platonice loqui licet) factum eſt cælum imo einſmodi ſpiritus eſt ipſum cęlum. Spiritus .i. ignis tanto ſaltem noſtro hoc igne ſubtilior atq; efficacior ꝙto noſter ignis acutior & ualentior aere: Spũs hic quaſi uiſus ꝙdã eſt tactuſq; naturæ nullã habens ad uiſum tactumq; noſtrum ꝓportionẽ. Eſt & ipſius aię uerbum iã extra ꝑatũ. Primum. n. aie uerbum eſt i mente ſimplex oio. Secundũ in rõne iã ibi diſtinctũ. Tertium i imaginatione naturaq; motũ iam affectũq; accipiẽs. Quartũ in ꝑlatione. i. cęlũ admittens iã una cum motu dimẽſionẽ. Magnitudo ſiq̃dẽ uirtutis i aĩa in uiribus eius iter ſe longe diſtãtibus magnitudinẽ dimenſionis facit i cælo. Motio aię facit in cælo motũ. Affectus efficaciã ad effectũ. Virtus ꝙdem rõnalis alias

Ploti

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

gignit formas in cælo. Intellectualis ãt claritas pręstat lumen. Est ergo cælum q̃si
spũs efflatus ex ore diuinioris aię. Ideoq; oĩa uiuificãs atq; nutriens. Est iterũ q̃si
oculus q̃dam uisusq; aię: quo sæpe affectus aiæ nobis & cõsiliũ indicať. Cuius ra
diis & intuitu oĩa coalescunt. Lumẽ in cęlo q̃tũ est in pspicuo intellectũ aię repræ
sentat: q̃tum in motu letitiã. Solũ q̃dem lumẽ est intelligẽtiæ ipsius imago. Cæte
ræ uero formę siue in cęlo sint/siue in aliis sint p cælũ/alias ideas referunt in ipso
intellectu cõceptas: quæ ita p intelligentiã illic cõcipiunť & discernunť/sicut p lu
men hic cætere q̃litates. Et sicut p totũ mundũ intelligibilẽ est idẽ actus intelligẽ
tiæ/ita p hunc totũ pspicuus q̃dã luciduspq; spũs/illius imago/formas passim effi
ciens atq; discernens sicut ille. Hinc Iulianus Platonicus ait ex theologia Phęni
cum diffusã esse p uniersũ & oĩbus insitã/naturã quãdã tralucidã atq; lucentẽ in
seipsa quasi ex diaphano & lumine tẽpatã: neq; mixtiõi unq̃ alienæ/neq; passio
nibus ullis obnoxiã: quæ sane sit actus q̃dã puræ intelligentiæ/purus q̃dem/sed
quodãmõ extra pcedens habeatq; inuisibile lumẽ & ĩcorporeũ luminis huius ui
sibilis q̃dem/sed incorporei cãm. Hæc ille. Etusmõi ferme lumẽ aĩa mũdi sub actu
mentis primæ ppria mente cõceptũ parit ĩ natura sua: ubiq; cũ motu copulat & af
fectu: atq; ide q̃si spũm foras efflat/ & iã dimensione ꝓtendit/neq; dispgit tamẽ/
sed suo quodã circuitu in orbẽ penes se cohibet: & q̃tenus ipsa se fundit/eatenus
circũfundit: Atq; ꝓmit origine prima cõtinuũ q̃si spũm unũ spirantis unius. Sed
aliæ aĩam hanc subinde comitãtes aię/sua quæq; similiter spiritali uirtute spirãtes
in spũm hunc iã ubiq; urgentẽ/singulę ad intimi ꝓpriiq; circuitus formã redigũt
& figurã. Quãobrem aliæ deiceps alibi inter se distinguunť sperę/sic ferme dispo
sitę situ/sicut spirantes aiæ dispositę sunt natura. Sed cunctæ semp aiæ in cõi ppe
tuaq; primę aiæ spiratione cõspirãt: Etusmõi uero spiritales orbes ppe mundi me
dium ąngustia situs dẽsiores euadunt: & dẽsiora rursus circa se generãt. Et q den
sissimus est/orbi terrę restat infusus. At si cõpareť ad terã/ tenuis admodũ iudica
biť: & ad motũ agilis/ac densa uiuificãs. Ne quæras igiť quã ob cãm ad medium
densa denscendãt. Hæc.n. ideo densa sunt/quoniã ab initio sortita sunt medũ.
Rursus q̃tum rarefactio & cõdensatio ĩ gignẽdis inuicẽ ualeat elementis conside
ra: ne forte neges/pro uaria primi spũs densitate/uaria præter ipsũ elementa cõtin
gere. Sed iterum memẽto raritatẽ & densitatẽ in rebus generãdis ideariũ actiõibus
formationibusq; seruire. Cõclude aĩalem quẽdã spũm semp ab aĩa mũdi q̃si inte
rioris uitę ꝓpagině pululare: Ignẽq; hunc esse/& quasi aiale lumen ipsũ in dimen
siones iã porrectũ/spũm actu lucidũ/potẽtia calidũ. Generationis oĩum ubiq; fo
mitẽ: cęlũ inq̃ nõ circũfusũ solũ: sed etiã cũctis infusũ/cęlũq; cęlorũ. Flatũ diuinio
ris aię/sub forma quadã aiæ ꝓxima. i. cęlesti. i. ignea: hoc est tralucida: lucida: cali
da ꝓtinus euolantẽ: mox ĩ aerẽ aliq̃to dissimiliorẽ aiæ/tumescentẽ. Subide ĩ aquã
terrãq; cõpactũ. His ãt tribus cælestem spũm passim inesse effectorem omniũ atq;
seruatorem: Proximũ quidem flamen & uelamen aiæ/& oĩum alimentũ. Vbicũq;
igitur alia sunt/ibidem cęlestem subesse spũm: non tamen ubicunq; hic est alia sta
tim adesse. Sic itaq; cælo proxime reguntur omnia ipsa inq̃ cæli substãtia non so
lũ uirtute cęlesti: quę suã ubiq; substãtiã necessario postulat. Sic etiã sub terra quę
dam quasi cęlestia generantur. Sic solo calore uiuũt oĩa: & occulto quodam calo
re uiuunt quæ manifestus calor destituisse uidetur. Sic ubi extremum apparet fri
gus ignis accenditur: & in frigidorum collisione mutua procreatur/cęlo uidelicet

proctrãte. Similiť in quolibet aĩali aĩa cõtinue ꝓfert spũm mẽbris q̃dẽ cũctis infu
sum: sed alicubi ẽt solũ: alicubi uero humoribus: alibi mẽbris isup inuolutũ. Sed
aię particulares spũm hunc q uapor sãguinis est quo regunt corpus ex sanguine
calefacto ꝓducunt: Spũm uero cęlestẽ rõnales aię quo q̃si ꝓxime se iuoluunt/ab
ipsa cæli substãtia ubiq; præsente suscipiunt: quẽ Plotinus alibi confiteť accipi ẽt
ab aĩa terrę: quo & hic nostras iuolui Aristotelem ẽt putauisse testis ẽ Plutarchus
Ioannes grãmaticus: & Proculus: atq; Pierbon. Ex quo patet ubiq; cęlũ esse: ut &
totũ singulaq; pfecte cõtinuataq; serie ac mira facilitate regãť a cælo: & aiæ rõna
les ubicunq; cælestę corpus accipiũt aut possidẽt/ĩ loco cęlestibus naturali hẽant
atq; possideãt. Vertũ cælestis hic ignis/de quo ille iqt. Igneus ẽ ollis uigor: & cæle
stis origo. q̃uis cũctis ifusus/nullis tamẽ ẽ mixtus: q̃do neq; uisibile lumẽ ide ꝓce
dens alicubi cõmisceť: neq; manifestus ignis facile patiť mixtionẽ. Est ãt cęlestis
ignis/solus purusq; ignis: neq; uim patiens/neq; iferens: mirifice lucens/sed sup
aspectũ/suauissime calens siquo mõ tangať. Manifestus ãt ignis atq; cõburẽs nõ
ignis ẽ purus: sed ignitũ potius elementũ. Qui sane q̃ facilius q̃ alia genereť/ge
neretq;/& ãplificet semetipsum/& lõgissime luceat/& ad se oĩa trahat/ & nascatur
ubiq; totũ hẽt a cælo quod uiget ubiq;. Hic Theophrastus iregro libro ignis po
tentiã admirať: Hinc forsan ẽ ille spũs quẽ Aegyptii rebus ifusũ oĩbus apellãt na
turaliũ genitorẽ. Maxime uero q̃lis sit hic spũs apparebit/siq; finxerit/ quod &
forte licet nõ multas esse cęlorũ spheras/sed unicã: tum iplẽtem oĩa: tum ẽt circũ
fusã: quæ motũ illũ hẽat: quẽ primi mobilis esse uolunt. Stellæ uero oẽs tũ huius
motu ducanť: tum ẽt ꝓpria ꝓgressiõe pcurrãt/cedente ubiq; sine ulla offensiõe cę
lo: si mõ cessiõe sit opus. Sic potissimũ stellæ habere uitas ꝓprias uidebunť/si aĩa
lium more ꝓgredianť: nõ plantatũ mõ figanť. Sic & præter illarum aĩas unica erit
spęrę totius aĩa. Ego uero hęc forte defenderẽ ut ꝓbabilia/nisi me magnorum ui
rorũ auctoritas cõtineret.

Cælum est imago animæ: & singula quæ sunt in cælo singula referunt quæ
sunt in anima.

Ed rẽ oẽm ab alio rursus pricipio repetamus. Si cælũ quod totũ ipleť mũdũ
ĩ forma sua motuq; ꝓcul ab extẽsa maťia cogitaueris: ipsã ꝓculdubio mũdi
aĩam cogitabis: Cuius cælũ q̃dẽ imago ẽ: reliquũ duntaxat ẽ umbra. Illa igiť cæ
lũ est ĩdiuiduũ: cęlũ uero est aĩa iã extensa. Redde itaq; tanq̃ ab imagine ad exẽ
plar singula singulis. Illa q̃dem est forma simplex: hoc similiť corpus ẽ simplex.
Illa nõ hẽt partes: hoc nunq̃ sepať in partes. Illa unico actu. i. aĩaduersiõe sui præ
cipuũ cõpleť officiũ: hoc ꝓpetua ĩ seipsũ cõuersiõe oĩa pagit. Aĩa rursus imutabi
lis est essentia/ q̃uis mutabilis quodãmõ sit quadã discursiõis spericæ mutatione
formali. Cælũ similiť substãtia nõ mutať/dum actiõe reuoluiť. Aĩa semp similiter
agit: atq; ĩ ipsa ẽt formarũ suarũ dissimilitudine reuolutionum uices restituit simi
les. Cęlũ quoq; mouet imutabiliter: ac dũ cõfiguratiões quasdã & extrisecos ha
bitus cõmutare uideť/iterea centrũ circũferentiãq; cõseruat: eisdẽq; curriculis tem
porum & repetit eadẽ/ & similia recreat. In aĩa prius est itelligentię lumen. Deide
quasi calor est uoluntatis affectus. In cælo lumẽ pcedit ubiq; calorem. Et quem
admodum ibi uoluntas q̃si est ipsemet terminus intellectus/& itelligere uelle: ita
& hic calor q̃si quam lucis est terminus/& lucere/calere/ sed q̃ pure lucet & late/
tã calet inoxie. Hic itaq; fit ut in maternis cęlo similibus. i. diaphanis & tralucidis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

calefactionē præcedat illuminatio. In opacis uero uicissim. Has.n.calefieri oportet prius/& calore purgari:& ꝯsi tralucidas effici/q̄ lucidæ fiāt. Ignis āt huius cælestis occulti ubiq; urgentis/& actus qdā manifesti sunt stellarum radii:& imago quædā est æther.i.sublimis ille lunæ ꝓximus aer/Igneus inq̄ aer. Solum nāq; cælum solus ē ignis:reliqua dicunt ignita. Sed cęlū & aer præsertim ille sublimis ubi uel nihil uel minimū qdē est solidi resistentis:latitudinis uero plurimū/lucet purus/caletq; suauius. Aqua uero & terra terrestriaq; calefacta qdē uiolenter/calefaciunt uiolenter. Quoniā uero ignis apud nos accensus cælo similius adhuc ē q̄ reliqua/ iccirco luminis quod icorporeū quiddam ē/factus est particeps & oīum potentissimus:& quasi sit uiuens motu perpetuus:diuidens oīa:nō diuisus:oīa in se prorsus assumēs:alienā fugiens mixtionē:& subito cū expeditur/i cælestem refugiens ignē ubiq; latentē. Hinc forte ueteres adducti ignē uerebant extingue re:ne naturæ cælitus uiuæ uim uiderentur iferre. Proinde sicut ignitæ materiæ in ipsū ignis actū formāq; subito cōuertuntur:ita & hic ignis hinc refugit i cæli formā:& forma cęli i formā actūq; uitę semper cōuersa censetur. Materia uero cæli cōuersa uidetur i formā. Profecto quēadmodū in uapore quodā ardente ceu cometa/ipsa uaporis materia adeo redacta ē ad ꝓprium ignis actū:ut nulla iam appareat ibi cōditio uel actio/nisi ignea/ sic forma cælestis usqadeo materiā suam superat & absorbet:ut nulla materiæ manifesta cōditio uideatur:Id itaq; pleriq; uolunt/quādo cælum aiūt carere materia.i.manifestis passionibus conditionibusq; materiæ. Similiter qui aiūt/ cælestē aiæ nostræ uehiculū exps esse materię. Quod Iamblichus & Proculus arbitrātur. Iam uero cū natura formæ deniq; sit potētior q̄ materia/merito sicut formatū infima.i.q̄titas sic in materiā absorbetur/ut ipsa uideatur esse materia/agatq; nihil/& ifinitam patiaē diuisionem:imo nihil aliud sit q̄ passiua quædā materiæ ipsius extensio:sic forma formatū corporaliū prestātissima.i.cælestis materiā suā occupat pēnitus atq; occulit:totumq; ibi resultat ut forma:Forma inq̄ corporea/sed ita corporea/ut sit quasi nō corpus:& icorporeę uitæ occultionisq; uirtutis quasi coruscatio quædā foras emicās/præsertim p cæli oculos.i.stellas. Non igitur iniuria Iamblichus ait cælestē corpus sic i uitā esse redactum/ut ipsa sit uita:& natura iā quodāmō icorporea/ hoc tātum corporis habens/q̄ partes a partibus distare putant. Sane sicut in nobis corpus hoc tractabile multū ab aia discrepat/Sed spūs ipse quē multi uaporē sanguinis subtilissimū noiant/ est quasi aia quædā:ita ut Epicurei & alii qdā uicinitate decepti/ hūc esse aiam iudicarēt/ sic reliquū mūdi corpus ab ipsa mūdi aia discrepat manifestius ! Sed natura cęlestis ubiq; urgēs qdā.s.oīa fouēs spūs almus/sic Stoicos & Stratonē ꝓpiqtate fefellit:ut diuinā aiam deūq; esse putarent. Rectius admodū Platonicus ille Maro iudicauisse uideť. Cū.n. dixisset/ Oīa spūs intus alit:ut spūs p se dissipabilis & fortuitus a natura stabili ordinatrixq; regereť adiunxit: Toramq; infusa p artus mēs agitat molē. Et cum noiauit artus & mēbra/mundum esse aial unum significauit/uno quodā ubiq; spū uiuens:una similiter itelligētia rectum. Rectum inq̄ facillime atq; semp. Nā & spūs ille q̄to p puritatē est uicinior aię tanto facilius diutiusq; aię ad pseuerātiā ordinēq; obtempat. Et reliquū corpus spū facile penetratum/inde fulcit:atq; ipsū naturali loco digredi nescit:dū aia lōge præpotens suis quæq; locis digerit atq; cōtinet: motuq; suo motus oēs ānticipat: & ad reuolutionis suæ normam certis singula locis temporibusq; reuoluit.

Mundus & si perseuerantia dicitur infinitus/non tamē uirtute/magnitudine/numero est infinitus.

u Niuersum igit̄ p tēpus ꝓmanet ifinitū/ q̄uis ipsū magnitudine nō sit ifinitum. Si.n.ipsa mūdi aia æternitati.i.diuinę menti q̄proxima ē/ideoq; æterna est/atq; essentiali uita uiuificat/certe & ipsa uitam suggerit semp & corpus inde suū uitā continue haurit sempiternā. Prætereа si aia sēp cōformat hoc ipsis diuinæ mētis ideis/ certe sicut spēs rerū oēs cōseruat idearū istar īmobiles./ singulis cōtinue cōmutatis:ita & totum hoc opus exēplaris totius instar indissolubile cōtinet. Sicut.n. quęlibet i uniuerso rerū spēs ad suas referunt ideas: sic totū hoc ad totū referť exēplar. Mutanť uero hic sub spē singula ob uicissitudinē quandā seminaliū rōnum/ quæ i natura & imaginatione quadā cōiuncta naturæ penes aiam mūdi pagiť/motu iterim cælesti ad idē assidue cōferente. Conseruať tamē eadē ubiq; spēs/ob æternā pseuerantiā idearū in mēte formarūq; similiū/in aia quoq; urgentū/adiuuante ad idē simili semp restitutione cælesti. Mundū uero q̄is tēpore ifinitū/nō tamen uel numero uel magnitudine ifinitū/sic breuiter cōiectamus. Quatruplicē cogitamus infinitatē. Primā uirtutis simul atq; pseuerātiæ i Deo præcipue sūmo. Secundā/pseuerātię saltē in diuinis opibus ide ꝑpetuo ꝓmanētibus. Tertiā numeri. Quartā deniq; motus. Infinitas qdē numeri ꝑpetua quadā rerū singularum successione paulatim ꝓuenire uideť:nunq̄ tamen actu simul existere. Nā & ipsa spēi unitate tanq̄ termino definiť:& multitudo innumerabilis actu nullū susciꝑit ordinem. Oīa tamē sub primo tū cōmuni oīum/tū proprio aliquorū pricipio ordine quodā definiunt. Quod si non est turba ordinis exps in rebus ifimis/multo minus repiť in sūmis/ubi sūmus est ordo. Quamobrem neq; sunt innumerabiles mundi:neq; mundi partes unius innumerę. Tum uero ifinita moles lōgius distat a mente diuina q̄ numerus ifinitus. Cū igit̄ diuina mens innumerabilē numerum minime uelit:multo minus molē patieť imensam. Alioqn nullū hæc ordinē a Deo terminūq; accepit. Neq; uero fingere licet molē corpoream ex seipsa prorsus existere: uel ex causis plurbus iter se oīo diuersis. Quod i theologia sæpius confutamus. Neq; sub una oīum causa opus esse non unū:neq; mundos plures/aliū distinctū ab alio. Id.n. refellimus in Timeo. Neq; rursus unius mūdi molē prorsus imensam. Alioqn uel i plura mēbra diuideret/ uel unica passim moles existeret. Si i plura innumerabiliter secareť:nulla foret usq̄ molis ifinitudo/sed numeri:neq; foret opus unū uel ordinatū:sed disgregatum ꝓrsus atq; fortuitum. Sin unica foret imēsaq; moles/uarietas oīo rerū nulla resultaret:& hæc ipsa moles ordinē nō accipet uel figurā. Ac si fingať eiusmōi machina ꝑ imensū undiq; ābitū uersus excrescere saltē uersus mediū:si quod fingi mediū possit/paulati redigiť i angustū. Igit̄ si moueať circuli i ea mole signati innumerabiles ita se hēbūt/ut circa mediū sēp alius alio tardius reuoluať. Versus ābitū uero uicissim alius alio cōtinue uelocius agiteť. Itaq; inde qdē i tarditatem ifinitā/ hinc i uelocitatē similiť ifinitā motio ꝓuagabiť. Hinc ergo imēsę molis circuitus momēto cōplebiť. Inde ne mouebiť qdē: Immo nullus erit motus. Nā ifinita tū uelocitas tū tarditas cōcurrere demum uideť i statū. Obiciet & alius aliť. Immē sū fore undiq; spatiū tū totius/tū ptiū ad pres/quę p lineas a medio ꝓductas i lōgū/cōtinue latiores & distātiores euadūt. Itaq; neq; pagi unq̄ spatiū uel ptū uel totius. Iōq; frustra moueri/imo neq; moueri. Quid plura?Mūdanā molē hebere i

se membrorum distictionē ipsa palā formatū differentia:repugnantia qualitatū: motionū oppositio manifesta declarat. Non esse machinā hanc imensā ostendit tum unusquisq; reuolutionis terminus:tū definitus ordo totius. Esse in sūmo spherecā interiores eius spheræ demōstrant amplissimā uidelicet imitātes. Cūctas ab una causa iter se cōnecti/mira discordium rerum concordia ꝓbat. Vna deniq; uita uiuere spūq; afflari: discimus ex mutua quadā agendi patiendiq; cōmunione:p quā & iferiora facile a supionibus dona ubiq; suscipiunt:& supiora uidenť iferiorum preces audire: uoisq; prospicere: Et a qualibet mundi parte q̄uis longe distante in quālibet rte paratā sæpe motio resultare.

Confirmatur cælum esse sempiternum/ primum aiæ deinde quodam corporis beneficio Cap.IIII.

i N quarto libri capite dubia reiciens in sequentia immortalitatem cæli tum rōne aiæ tum rōne corporis cōprobat. Nēpe ordinis corporei sūmitas .i. cælum cum incorporea natura diuinorū ultima.i.aīa/ita cōspirat/ut dissolui nō possit: Sicut & sūmus aer tangens ignem ē semp ignitus. Ipsaq; aiæ uita cum proxime ab æternitate pendeat/neq; ide discedat/ē æterna. Atq; cum ipsa ob naturalem propinquitatem sit uinculū tēporalium/ quod i theologia mōstramus/ mento/quæ mox deuicit/æterne conglutinat. Item cū iam tot sæculis i hac mole regenda mouēdaq; defatigata non fuerit/quod ostēdit idē tenor agendi/ nunq̄ defatigabitur:Præsertim cum neq; ipsa ꝑ uiolēriam agitet corpus/ naturaliter ad motū ita libratum:neq; huc aliunde uiolentiā possit inferri:neq; partes mūdi cōrerantur:sed inuicem cōmutenť. Deniq; si aīa per æternam ipsius uitam/cuius natura est semp uiuificare/mundo semp prestitit uitā:præstabit & semp. Neq; pēnitebit unq̄ aīam diuinissimā benefecisse mūdo:quasi uel peccauerit/cum icepit benefacere:uel sit peccatura cū desiner. Quod i libro cōtra Gnosticos hereticos cōfutauit. Quod āt de igne partim Aristotelica/ partim ꝓpria sentēria dicit/sic accipio. Ignis hic noster edacitate quadam oēm subito materiam deuorat:mox ide luxurians euomit flāmam:quasi feruorē:qua etiā longius consumit obiecta. Cū ení ignis ob naturā tenuē:amplificabilem: mobilem inter aliena positus atq; permixtus facile dispergatur/ne mox intereat/natura sibi tributum ē:ut facile ꝓpinquāria deuoret. Rursus ne tanq̄ porentissimus oia perdat/datum ē uicissim/ut citius extinguať. At uero ne desit mundo natura tam nobilis:factum ē/ ut passim oium facillime recreeť:citoq; ex minimis excrescat in amplū. Ignis uero cælestis cōsumit nihil:quia nec ipse consumiť:qa minime dissipať/ quoniā neq; locū ali quando suū mutat:neq; unq̄ a uita deseritur.

Cur celestia tū secūdū spēm/tū secūdū idiuiduū maneant sēpiterna. Cōposita uero solū secūdū spēm. Itē de geminis aīabus. Cap.V.

c Aput uero quintum significat pro ipso mūdi partium ue eius opifice non modo iudicandū esse itellectum primum/sed ēt mundi aīam: aīasq; spectarum quatenus & intellectuales sūt omnino/& ꝓxime semperq; uelut colleg̣ ad opus hoc una cum itellectu primo cōsētiunt. Significat rursus/si corpora cōposita proxime ab ipsa cuiuslibet cælestis animæ substantia fierent indissolubilia fore. Ibi.n.& substantia & actio.i.itelligentia manet: a causa uero p̣enitus stabili stabilis fit effectus. Quoniā uero talis quelibet aīa aliam ex se uitam quasi animam imaginēq; sui foras effundit:sīsinuatq; materię:unde iā eiusmodi uita fit debilis. Iccirco uita hæc cęlestia quidem & simplicia corpora semp idissoluta conseruat:utpote quæ conciliatiōi perseuerantiæq; repugnare minime uideanť. Composita uero aduersus repugnātium ipetus cohercere non pōt. Hic notabis speras qdem cælestes tū toto ꝑmanere tū partibus . Speras āt alias simplices nō omnibus iam undiq; partibus:sed toto manere. Cōposita deniq; neq; toto neq; partibus ꝑmanere debere. Neq; obiciat aliq̄s i aīalibus præsertim rōnalibus restā te post obitū aīa/primaq; materia/partes aīalis apud Plotinicos restaturas. Nam & aīa hæc nō ram pars q̄ causa est aīalis/& materia prima:subiectū est potius in quo fit aīal. Fit inq̄ ꝓprie ex ꝓpria quadā materia ad ꝓpriā formā iā prorsus accōmodata. Vbi uero dicit quæ sunt ifra cęlum/nō esse cæli partes:itellige ifra nō ram loco q̄ ordine. Cælum. n.& si ubiq; uiget/nusq̄ ramen a seipso seiungitur. Vbi ait:cælum usq; ad lunā protendi itellige usq; ad lunarē cōditionē. Sors nāq; lunaris est i cælestis dignitatis gradibus ultima. Regionē. n. sup lunā antiq̄ totā solarem noīant:sequentē uero lunarē. Declarat deniq;/in ferru hominū i matrice iam figurato ifundi uitā ab aīabus speratū aīaq; totius ad idē. s. ipsa matris aīa simul cum uirtute paterna iterim cōferente:p quā uitam uelut escam rōnalis aīa trahať ad corpus:ipsamq; ad se uitam quodāmō contrahat: subq; actu cōseruet ducatq; suo/si quādo desinat/iterū genitura. Ibi qdem esse simpliciter aīal ꝑ modum formæ dat inferior aīa. Esse uero rōnale aīal/supior ipsa largiť/parū admodum mō formę ad esse cōducens. Et id qdem ex rōnali potentia siue actu: quoniam nō ad ipsū simpliciter esse rōne formæ:sed ad esse rale cōferre uideť. Atq; eatenus ad esse tale:quatenus ad esse simpliciter altera cōfert. Dici uero fortasse potest ꝑ modum efficientis ad esse conferre.

Singula elementa i se ipsis pura sunt. Cælum est solus ignis. Item de metallis atq; dęmonibus. Cap. VI.

f Extum caput dubitatiōes iterum duas adducit. Vtrū solus i cælo sit ignis & utrum ide defluat aliq̄d. Primam qdem soluit i hoc sexto simul & septimo:alterā i octauo. Esse i eo ignē/simulq; nō terrā dico/imo soliditatē quādam uel resistentiā siue cōsistentiā quasi terream Timeus existimat/ut per igneā quidē claritatem uideri:per soliditatem uero quasi terreā tangi possit:Sed a quonam ita sentiri ? Non ab aliis præcipue . Non.n.totus mūdus est partium particulariumq; gratia cōstitutus:cum sit horum oium perfectissimus atq; finis. Sed ut primum posset a se ipso sentiri. Cū.n. aīę mūdanæ prius quodāmō natæ corpus subiūgereť q̄si ꝓpago:ꝓbabile fuit/tale fore/ut cognatissimū aīe foret atq; notissimū. Cognosci uero corpus ꝓprie cognateq; & sub ipsa corporis cōditione/nihil est aliud q̄ sentiri. Corpus itaq; cæli tum ex igne lucē est adeptū ut ab aīa sua p modū intelligētię sentiretur:quod est uideri. Habuit quoq; ex soliditate uel consistentia quasi terrea resistentiam quandam/ ut per modum essentialis uitæ iterum sentiretur:quod est tangi. s. a seipso primum:consequenter ab aliis. Quinetiā neq; uideri posset ꝑ lumen/ nisi soliditas quoq; subesset/usuales quodammodo radios repercutiens: neq; tāgi per soliditatem/nisi igne rursus uinci

caret. Significat inter hæc Plotinus ſi cælum tangaꝫ uel a ſeipſo uel ab alio blan dum ſentiri calorem. Soliditatē uero quaſi terrenā adeſſe rōne potius coniectari. Ipſam denique terræ naturā/quæ & opaca eſt/ideoq; oppoſita luci/ & denſiſſima: atq; iccirco ad motū precipue talem/oīum ineptiſſima/ nullo mō ineſſe uult cęlo lucidiſſimo ꝓtſus atq; celerrimo. Itē neq; aquā: quæ ob frigiditatē ē contraria cæ lo: quod ē primū calidum. Rurſum neq; aerē. Nihil. n. facilius q̄ aer ī aliud ꝓmu taꝫ. Itaq; ſi ꝓpinquet cælo tam ualido ī cęli formā ſubito ꝓmutabitur. Inter hæc dū conuincere ſtudet/nihil eſſe i cęlo aliud præter ignē/i dubitationem adducit illā Timei ſententiā: Duo. s. ſolida & extrema duobus ſemp mediis idigere. For re. n. id ī numeris & dimēſionibus mathematicorū ſolidis manifeſtius eſt: quod in argumēto in Timeum iā explanauimus. In elemētis aūt nō adeo manifeſtū: ni ſi forſan ī ipſa totius mundi cōpoſitione diſpoſita/lociſq; diſtincta. Significat ta men Plotinus/poſſe: & ignē uel aerē penetrare terrā ſine aqua: & aquā penetrare terrā: inq; eam illabi ſine ignis & aeris beneficio. Quod ſiqs cōuincat tū terræ tū aquæ reliqua duo ſemp ineſſe: Reſpōdet Plotinus: nō tamen duo hæc ad cōcilia dū neceſſaria fore. Sed dū ita Plotinus hic q̄ſi ludit/ meminiſſe debemus/ aquā ꝓcul ab aeris igniſq; fomēto cōcreſcere gelu: fieriq; cryſtallū/ Itaq; nō poſſe abſq; illis terram facile penetrare. Sed hæc ad Plotinū nihil. Cuius cōſilium eſt cōfuta re quod ferē/ita quodlibet in quolibet eſſe/quaſi ex Anaxagorę mente/ut nuſq̄ ſit purum aliqd ī ſeipſo/neq; ipſa rei cuiuſq; eſſentia ī ſe ſine alterius eſſentia cō ſtitui uel cōſiſtere poſſit. Ceu ſiqs dixerit/non eſſe terrā/ niſi ītra ſeipſā aquæ hu more conglutinata ſit. Non eſſe aquā/niſi liqda ſit ꝓ aerem. Nō eſſe aerē/niſi per ignē intus ſit ratus & leuis. Atq; uicißim nuſq̄ uiuere ignē/niſi alaꝫ humore. Nō conſiſtere rurſus humorē/niſi itus terra cohibitum. Sed ꝓfecto uideꝫ ipſa forma lis uniuſcuiuſq; rōi: deq; ipſum quod aliqd eſt/ abſq; alienæ naturæ additamēto poſſe cōſiſtere. Quandoqdem & ſine hoc rite poteſt ac debet itelligi. Alioquin ſi res non ſint aliqd ī ſeipſis/conſequenter nec aliqd ī aliis etūt. Nec ent qcq̄ ex rebus plurib⁹ conſtitutū. Preterea cū iperfecta/quoniā per ſe non ſunt/a perfe ctis quæ ꝓ ſe ſunt/ dependeāt: ſit aūt forma totius ꝓfectior q̄ formæ partium/me rito ſuꝑ elementa/quę ſuntiur partes ī mixtis/ſunt elemēta ī ſeipſis ut tota ſeor ſumq; diſpoſita. Sunt inq̄ ut tota elemēta q̄uis non ut totū corpus. Ibi ergo tur ſum forma totius corporis tanq̄ perfectior antecedit: ac ſi minus precedit ī ope/ in opifice ſaltem. In quo ſane cōius ipſa formæ totius ītentio intentionem/par tium ad illā cōſequentiū antecedit: Sicut conſtat i arte deniq; ſicut ī exēplari mū di forma uniuſcuiuſq; ſpēi rō diſtincta eſt ab alia: ſic iter ſe res ī opere diſtigunt̄: Diſtinguntur inquam rōne & exiſtentia ſimul: preſertim cum maior ſit hic q̄ ibi diuerſitas. Quod quidem ſenſibus quoq; patet: cum ſe inuicem contraria fugiāt: quatenus ut cōtraria uigent. Corpora ergo compoſita ſicut ſimplicibus elemen tis intrinſecus componuntur: ita ſimplicibus reguntur extrinſecus. Multa quoq; ſimplicia. i. æther: aer: aqua: terra: uno. i. igne cæleſti regunt̄ oīum ſimpliciſſimo: Vnum hoc proxime regiť aīa: ꝑq; hoc quaſi ſpūm reliqua corpora ſiue ſimplicia primū: ſiue ſubide cōpoſita regunt̄ ab aīa. Oporter. n. ab una mundi aīa copora multa & hæc qdem diſſimiliora aīæ ꝓ corpus unū/idq; ſimilius/ſpirari prorſus atq; moueri. Sed ut redeamus ad iſtitutum oportet elementum quodlibet etiā ſine alterius mixtione intus ſaltē in ſe aliqd eſſe. Aut. n. daꝫ aliqua ſaltē partiun

cula terre quę ꝓprie ſit id ipſum quod terra: aut nulla. Si daꝫ aliqua: licet terram ſine aqua cōſiſtere. Si nulla/tunc terra erit nuſq̄: atq; aqua terā quæ nuſq̄ reperi tur colligare nō poterit. Item alia eſt aeris: alia terrę natura imo etiā natura ualde diuerſa. Siqs ergo dicat/terram/ut terra ſit/aere intrinſecus indigere/dicet frigus ſiccitatē: denſitudinē: grauitatem: ut ſint id quod ſunt/egere contrariis. Rurſus aer prius ī ſe aliquid eſt/ q̄ ifundaꝫ ī terram. Terra ſimiliter prius aliquid eſt i ſe/ q̄ hauriat aerē. Tū uero aer ī raritate ꝓpria prius exiſtit/q̄ cōdēſeꝫ ī terrā: ac terra prius ī ſe conſiſtit/q̄ condenſet aerem. Qui ſi condenſeꝫ ab alio. s. aqua: trāſibit ī aquā. Quāobrē Timeus nō dixit terrā/ut terra ſit/egere igne: ne frigus & gra uitas ut frigus grauitaſq; ſint: calore leuitateq; ridicule dicantur egere: imo dixit ut ſit uiſibilis. Per lumen. n. & oculi uident: & res ipſe uidenť: quę ſunt etiā parti cipatione quadā luminis coloratæ. Lumen uero ignis eſt ꝓpriū. Cū. n. terra natu raliter opaca: neq; ꝑ ſe luceat: neq; lumē itus accipiat. Aqua uero & aer tanq; dia phana. i. tralucida & lumini puta: nō habeāt qdem ipſa lucē: ſed ſubito capiant ſeqtur ignem mox per ſe lucem habere. Preſertim cum manifeſte ab hoc alia lu men habeant. Atq; ipſe lumen ipſum quaſi ꝓpriū dum abit/relinquat in nullo: q̄uis calorem reliquat ad tempus. Vnde conſtat ignē eſſe cęlum. Cū uero ignis prius & citius longiuſq; lumen quaſi præcipuū proiciat q̄ calorē/ pōt nimirum actū hunc ſuum. i. lumen/& paſſionē ex hoc effectā. i. colorē precipue clarū cęte ris adhibere: per quę uideanť: q̄uis ſeipſū nō admiſceat illis. Præſtat qdē humi dionibus magis lumen atq; nitorē/tanq̄ cęlo ſimilionibus. Siccionibus uero calo rem. Et hunc qdē iam edacē/talem ſiccitate: anguſtia: uiolentia factū. Hactenus terrā eſſe hoc ipſū quod ē/abſq; ītima ignis: aeris: aquæ commixtione mōſtraui mus. Aquā rurſus ſine participatione terrę poſſe aquā eſſe ꝓ ſimilia patet. Aqua ſane cū ad terrenā cogiť denſitatē/deſinit eſſe iam aqua: fitq; chriſtallum: poſtq̄ uidelicet nouā accepit ſubſtantialemq; formā. Nā ante fit glacies. Terra igiť nō efficit eam eſſe aquā: ſed potius eſſe non aquā. Aerē rurſus non eſſe terrę partici pem deprehēdet qſqs conſideraueriť nihil eſſe mollius: cedētius: penetrabilius aere: nihil uero ad hæc ineptius eſſe q̄ terrā. Non igiť ut aer ipſe ſit aer/terra facit: cum proprietatē habeat repugnantē. Quod ſi inferiora ſeorſū ab aliis ipſa ꝑ ſe ſunt aliqd/multo magis ignis/mixtionis ipatiens/& oīum preſtantiſſimus. i. cę lum. Neq; idiget terra ut dimenſiones inde continuitatēq; acqrat. Nā ob naturā ſuam ī materia efficaciſſimā/materiā ipſe ſuam mirū ī modū ī dimenſiones āpli ficat. Item cū mixtionē minime patiaťr cōtinuitatem ſuā ipſe ſibi conſeruat. Reſi ſtentiā uero quandā & conſiſtentiā/quā ſoliditatem ī eo uocāt: neq; ꝓp terram/ neq; ob trinā dimenſionem ſimpliciter hēt: ſed per quādā ſibi ꝓpriam alicubi denſitatem: qua non ſolum repcutiat radios oculorū/ſed etiā ſuꝑiorū uires infe rioribus magis cognatiusq; accomodet: Nihil uero terrenum cæleſtibus ſubeſſe luminibus patet: qa nuſq̄ ī cęlo uideť eiuſmōi rubor: qualis ī colore nubiū/quę terrenū aliq̄ habent: ſed talis potius/qualem uel flāma frequētior: uel cōgrega tus croci pallor reddere ſolet. Soliditatem ſane quocūq; mō reſiſtentē Plotinus aliter eſſe uult ī terra: ī aliis aliter. In terra qdē una cum aſpera quadā ſiccaq; du titia ꝓpria terræ q̄tenus maxime diſtat a cęlo leniſſimo qdem oīum & agilliimo. Alibi rurſus proprio quodā pacto. In igne nimirū eſſe ſuā ſoliditatē nō ꝑ terrā/ ſed per ſolam alicubi ſibi propriā denſitatem: ſicut ī aqua ſæpe non ꝑ terrā. ſed

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

per propriam cohętētiam coitumq; cristallum fiat atq; metallum. s. aurū. Quod hic existimare uideť nō esse terræ particeps: sed ex aqua tantū fieri more cristalli: sed arctius i se coacta. In qua sit uiscus aliqs oleo similis. Vnde cōtingat ut aurū tū pp arctissimā cōcretionem indissolubile sit: tū pp uiscosū humorē fūdatur ac ignē atq; liquescat: tum qa non ē terræ particeps/rubiginē nō obducat. Fulgorē uero fortiť a spē ideaq; solari. Argētum ferme similiter se habere: nisi q lunā potius sęqtur. Soli. n. aurū attribuunt auctores alchimiæ. Argentum uero Lunæ. Saturno plumbū. Stānum Ioui. Marti ferrum: Aes Veneri. Mercurio argentū quod nomināt uiuū. Hāc uero distributionem i præsenti magis approbo q̄ illā: quam in cōpendio Critie sum secutus. Videť uero Plotinus hanc de metallis opinionē ex Timeo potissimū accepisse: ubi metalla nominanť cōcretę fusilesq; aquę: & autum ex aqua iter adamātinas uenas cōpacta uelut florem emergere dicit. Addit ans/qa sit terrę particeps i rubiginem uetustate cōteri/dum terra secernitur. Plato igit & si videť terræ nihil i auro similiter & i argento ponere: pōt tamen ꝓbabiliter ex aliorū sententia sic itelligi/ut quod terrenum ē i auro/sit adeo cū elemētis aliis temparum/& exacte cōmixtū: ut secerni ab aliis nunq̄ possit. Dicatur aūt & aurū & omne metallū aqua ab humore quodam glutinoso: ex quo uelut ex matre metalla oia fiunt/quod & primū occultūq; argentū uiuū noiant: quod a sulphure quasi metallorū patre coqui formariq; putant. Atq; ide metalla oia fieri eaq; diuersa/quatenus in eiusmōi coitu plus ē altetius uel altenus: & prout hoc duorū aut illud ē ibi purius uel ipurius: ac ꝓut minor maior ue fit coctio. Duo igit hęc i auro esse punissima: æqualissima: cōtempata: cōmixta sūmope/ferme similiter i argento. In cæteris hęc longe aliter se habere. Metalla qdem ad ignē oia liquefieri: quoniā mater eorum sit humor multus & oleosus atq; uiscosus. Saxa uero nō liquescere: quoniā terrę plurimū habeant: humorem tamen non habeāt adeo pinguem/nec instar olei glutinosum: Sic exponere Platonē possumus. Et ubi Plotinus ait: Autū cū sit aqua/cogi in se sine terra sic accipi pōt. i. cū ad ignē fūdit uelut aqua. Iteū ab igne remotū i se sine adiūctiōe terræ cōcrescit. Sed hęc utcunq; qs unlt accipiat. Ad istitutū deniq; reuertamur. Si cōdensatio sola in humore uel conficit cristalli/uel reficit metalli formā: cur non aia quasi gluten cōtinuet ignem/sibiq; connectat: & sub uitæ forma cōtineat. Iam uero sunt & ignea dęmonū corpora: nō p terram/nō per cōcretionē quasi gelu coacta: sed p uirtutē aiæ connectentē i propriam cohibita formā/& spericā redacta figurā. Sunt. n. supra nos dęmones in sua quiq; spera quasi stellæ/q̄uis plurimū nobis occultæ: figuramq; naturaliter orbicularem p iteriorem mentis orbem cōferente ad idē affectu locoq; i suis corporibus exprimūt. Quāuis quascūq; libet figuras sępe nobis ostendant: dū uel materiam sui corporis agilem modis facile uaris trāsfigurant: & mox i priorem formā facillime refigurāt: Vel p imaginationis affectusq; uehementiā/pregnantinm istar/ i teneriori corpore quaslibet formas effingunt. Mitto q sæpe non tam ꝓpriū corpus mutāt/ q̄ imagines i nostra imaginatione uarias suscitāt. Quāuis aūt dęmones ꝓprie aialia sint aeria: tamen & igneos & aqueos sæpe cognominār. Tres. n. ꝓprie sunt ordines dęmonum tribus plagis aeris assignati. Primi sublimē colunt aerem lunę ꝓximū/cæli calore motuq; & luce calentem atq; lucentem: quem ignē ætherēq; apellant. Secūdi medium. Tertii tertium. Summus aer noiať igneus. Medius aer aerius. Infimus aer est aqueus.

Dęmonesq; similiter. Aeri rursus ita distributo præest (ut aiūt) aeria quædā astrorum triplicitas. Sūmo qdem aeri Gemini. Medio Libra. Aquarius infimo! Similiterq; dęmōibus. Hos antiq nōnunq̄ apellāt deos: nō qdē simpliciť: sed diuinos dęmones. Sicut & aialia similia i cælo qdā apellāt dęmones nō simpliciť: sed dęmonicos deos. Arbitror eqdē cælestes dęmōes nō esse i stellarū fixarū: sed planetarum regione quasi comites planetarū stellas: ac ꝓportione seruata/sequi stellarū planetarūq; motus: similiterq; dęmones in aere puro cælestē choreā cōpetenti ꝓgressione cōplere. Forte .n. sicut dęmones sic stellas planetasq; ꝓpriis per cælū motibus more aialium gradi qs putabit.

Cælum est solus ignis. Itē quodlibet elementū est alicubi in se purū q̄uis in quolibet sint qualitates quædā etiā aliorū. Item cælum ē ubiq;. Itē qualis sit Hierusalem illa cęlestis. Cap. VII.

Eptimum caput responsionē ad dubiū supiorem cōfirmat auctoritate Platonica: Cælū. s. esse purū ignem. Et quodlibet elementū alicubi esse purum .s. id ipsum quod est etiā sine aliis esse. Quāuis iuicē suas dotes quasi ab extrinseco mutuenť & mutuēt. Itē in quolibet elemento esse nō dico ipsā aliorū naturā: alioqn confusa prorsus oia forent: sed qualitatē quādā aliorū elementorum qualitatibus quodāmō simile. Cū. n. mundus sit aial unū: una ubiq; primū aia uiuens: unaq; materia factū: necessario mēbrū quodlibet ob eiusmōi unionē habet aliquid cōmune cū aliis: & aliorum qualitatis ē particeps. Sicut i corpore humano apud medicos ē cōpertū. Sic cęlestis ignis nō terrā/non aerē/non aquā: sed cōsistentiā uel aliquā resistentiā habet terræ quodāmō simile: Itē facilē liqditatem siue agilitatē aeri congruā. Deniq; lenē blandāq; & lubricam ęqualitatem aquæ ꝓsimilem: cęteraq; similiter reliquorū aliqd possidere: neq; tamē ea mixtionis rōne confundi/in qua ipsū totum soleat cum toto miscen: nec qualitates tantū quędā: sed ipsę quoq; naturę materiæq; cōflari. Sic Plato ubi ait i Timeo: Accendit Deus lumen circa secundā a terra sperā/declarauit esse i cælestibus solum ignē: & ex ignis qualitatibus solū lumē. Lumen inq̄ solum. i. primum atq; pręcipuum. Sub hoc. n. ibi sunt cæterę/quęcunq; ibi sunt/qualitates. s. calor uitalis & blandus: In quo actio motrix oium & formatrix. Ac dum Plato dicit lumen/corpus ipsū solis itelligit/p se lucēs/lumine. s. manifesto: p lucē uidelicet intimam/quæ alterius generis ē a lumine/quod ide uelut imago solis p oia manat. Sed & lux eius intima rursus ab icorporea luce ꝓxime micat: alioqn nec ipsa incorporea foret: nec lumen ide manans incorporeū esse posset. Quod. n. incorporeum ē in corpore siue circa corpus quale lumen existit/ ab icorporeo fit: quod i seipso cōsistit. Lumē uero nō esse corporeū patet/qa totū subito prorsus illuminat: & sine offensione totū implet: pluraq; in unū statim absq; resistentia lumina coeūt. nec sordibus inqnanť. Item solis lumē nullius subiecti fit ꝓpriū. In nullo. n. restat ad tēpus: nec ꝓpriam elemēti qualitatē in subiecto requit/ut adsit/: sed puritatem celo aięq; pstm/lē. Idēq; lumen absq; collisione: cōdensatione: ratefactione: mora: tam facile p sparium se fundit amplissimū/q̄ refundit se ꝓtinus i angustū. Sic et go a carbone ad flāmā ascendiť/nā a crassiore materia discedentē. A flāma rursus ꝓueniť ad lumē: quod tenuē quoq; relinqt materiā. Non. n. tā infundiť i materiā

ſed funditur potius ꝑ materiã. Demũ ab hoc lumine quod uidetur/ ꝓceditur ad cælestis aię lumen. Cuius uigore motuq; /& materia dimensione ꝓtendit̃:& ꝑ dimensiones eius lumen effundit̃/ pinde ac ſi a ſcitille cuiuſdã rotatu/ orbis ſtatim lucidus emicet. Sed de hoc i theologia ſatis. Quod ãt ſolis globũ ꝓxime collocat ſup lunã/ nõ ſolum Platonis opinio ẽ:ſed Ariſtotelis Aegyptiorũq; & multorũ inſup tum antiquorũ tum etiã poſteriorũ philoſophorũ. Magnã eſſe diſtãtiã iter Saturnum & Ioué:& inter Ioué atq; Martẽ patet: ex eo ꝙ Saturnus circulum ſuũ pagit ãnis. xxx. Iupiter. xii. Mars uero duobus. Magnũ quoq; iteruallũ eſſe a Martre ad planetas q̃ anno ꝓcurrunt/ ſimiliter eſt manifeſtum. Magnum deniq; inter hos atq; Lunã/ quæ menſe curſum ſuũ ꝑplet/ plane cõptum habemus. Cum igit̃ Sol & Mercurius atq; Venus annuo tẽpore reuoluant̃: ideoq; iter ſe ſint ꝓximi: quęrẽ quis horum trium ſit Lunæ ꝓpinquior. Probabile q̃dẽ eſt/ illum eſſe propinquiorem/ i cuius ſphera lõgior eſt diameter: unde maxima diſtantia ſit ad Lunam: longiorem uero eſſe in ſphera ſolis uerſimile eſt: ut grandiori planetæ magis accõmodetur. Verum q̃d de his mathematica tũ uelit/ ſatis alii ꝓtractarunt. Phyſica certe tũ poſtulare uidet̃: ut fons caloris & fons humoris. s. uitalis. i. Sol & Luna ꝓxime coniungant̃ ſup hanc mundi plagã generationi dicatã: quæ ſpiritus humorem uelut materiã & calorem exigit quaſi fomentum. Præterea Sol & Luna cõtigua poſſident domicilia. Luna Cãcrum: Sol uero Leonem. Exaltatiões quoq; cõtiguas. Luna Taurum: Sol Arietem. Iure igit̃ ſperas quoq; cõtiguas habent. Hoc deniq; ordine Mercurius iter planetas quaſi ſapiens mediũ obtinebit: & merito: cũ debeat in oẽs ęque cõuerti: & facile conformari: ut celerius oĩum actiones expediat. Siq̃d inſup oculis credendũ foret: dicerẽ ſolẽ ac lunã ꝑpea ꝙ nobis utriq; ſint ꝓximi maximos apparere. Vſus uero declarare uidetur ꝓpinquitatẽ: ꝑpea ꝙ manifeſte in nos agant q̃plurimũ: adeo ut reliqua ad hæc cõpata fere nihil agere uideant̃. Deniq; Luna quæ tanq̃ ſtellarũ infima ſola lucẽ nõ poſſidet manifeſtã/ merito ſola eſt ſub ſole/ ac ꝓxima ſoli: ut a luciditſſimo manifeſtum lumen cõmodius mutuetur. Mutuatur ãt ſpeculi more: ſimiliterq; reddit lucis imaginẽ. Apellant ãt cæleſte corpus albũ. i. luminoſũ. Ac dũ albũ dicunt/ ſignificant nitidiſſimũ. Quod. n. eſt iter colores albedo: id plane eſt ibi nitor. Per hæc inuit formã palloris aut ruboris nõ eſſe quidem in ſtellis: ſed ob uapores quoſdã nobis ita uideri. Scimus. n. ignis lumen quo purius eſt/ eo eſſe nitidius. Cõtra uero rubet i materia craſſa: Pallet i media: Sed in tenuiſſima nitet. Subdit urentẽ flãmã nec i cęleſtibus eſſe: nec ad cęlũ uſq; ꝓcurrere: Sed uel exigui nẽro: uel ſi ſit i materia ſicciore atq; tenaci/ i fulgure reflecti deorſũ: uel ſi altius iſup euolauerit creare cometas. Sin ãt diutius ibi flãma reſtiterit: amplificari ꝑ ætherem/ mitioremq; euadere: lumenq; a cælo ſortiri. Poſt hęc totũ cælũ dicit eſſe lumen: q̃uis ob tenuitatẽ noſtris oculis inuiſibile. In quo tamen ſtellarũ lumina ꝓpter denſitatem aliquã apparere: Lumen ꝓfecto purũ prorſus uideri non põt: ſed mixtũ: uel ſub cælo materiis alienis: uel i cælo ſoliditati cuidã & reſiſtentiæ quaſi terrenæ/ nõ dico ſolidiratem i cęlo more quorundã: quę tangenti reſiſtat. Hæc. n. reuera eſt propria terræ/ ſed quæ radios uel cõgreget/ uel reflectat. Protendit̃ uero lumen hoc etiã inuiſibile/ ut i. x. de Repu. tradit̃ ꝑ mundũ undiq; uniuerſũ quaſi mundanę aię uiſus. Quo ſuũ id totũ cernat/ & tangat/ & foueat. Putant Platonici ſperã quoq; Solis eſſe ſuę aiæ uiſũ: & alias item ſperas globoſq; uiſus aliatũ cęleſtiũ aiarum. Vnde

uidemus i oĩum oculis nihil aliud uiſũ eſſe q̃ radiũ: & oculorũ figuras q̃litateſq; eſſe cęlo ſimillimas. Quod ue uidet̃ eſſe lumẽ uel luminis apprime ꝓticeps. i. colores. Sed ſtellę planetęq; oculi ſũt nõ uiſuales tãtũ: ſed uiſibiles: q̃bus & aialia uidẽt/ atq; ide reganť. Nã ꝑ radios dẽſiores uirtutes eorũ nobis magis accomodãtur. Sperę uero reliquæ oculi ſunt iuiſibiles: oculis dico terrenis. Nã ętherei oculis. i. ſenſu q̃ in noſtro uiget æthereo corpore pſpici poſſunt. Eſſe uero lumẽ hoc occultũ: ſiue ignẽ ſpũmq; uitalẽ diffuſũ per uniuerſũ Plato cõprobat i Timeo. Vniuerſæ inq̃t naturæ circuitus cũ circulari ambitu ſuo reliqua rerũ genera ſit cõplexus/ ſecũq; ipſo congredi ſtudeat/ cõſtrigit oĩa/ locũq; uacuũ relinq̃ nuſq̃ patitur. Quocirca ignis per oĩa maxime penetrauit. Deĩde aer/ utpote q̃ igni tenuitate ſit ꝓximus: & alia ſimili rõne deĩceps. Hic exiſtimare uidet̃ primã ipſã ignis occulti naturã a ſpiratione quadã mundanę aię prodiiſſe: atq; ab intimo circuitu aiæ i circulũ proſiliſſe: cuius uirtute elementa reliqua coaluerint: quæ mox ignis ipſius ambitu comprehenſa & quaſi cohibita uacui nihil ĩtra ſe reliquerint. Item cum ignis ille amplificatus i orbem cuper/ tum itus ubiq; ſecũ ipſo cõgredi/ tum nihil uſq̃ reliquere uacuũ: pęnitus oĩa penetraſſe minime penetratũ. Subĩde aerẽ penetrauiſſe ſimiliter aquã: Aquã deniq; terram: adeo ut ſi a centro gradatim medios per orbes aſcendas: ubi terra eſt/ ſis tria reliqua reperturus: præſentia ſibi iuncem potius q̃ confuſa. Deĩde ubi aqua/ ibi cætera duo. Vbi aer/ illic & ignem. Sic quattuor elemẽtorũ orbes inter ſe compan̄/ ut anguſtiſſimus orbis ſit terrenus: Latior aqueus/ tum ꝑplens itrinſecus terrã: tũ terræ ſuperficiẽ ſupeminens. Aerius quoq; terra ſimiliter & aqua ſit latior. Igneus deniq; rõne ſimili omniũ ſit latiſſimus/ cũcta tum extra fouens: tum itrinſecus alens. Hunc igneum ſpũm & uitalẽ Arnaldus & Raimundus putantes rebus oĩbus inſitum/ & q̃ntã apellantes eſſentiam diligentiſſime perſcrutan̄/ q̃bus machinis ab aliena materia ſepent: & ſegregatũ quã potiſſimũ cuſtodia ſibi cõſeruẽt ad uſus ut ſperãt oĩum ſalubertimos. Mitto ꝙ ſperant ſi hũc ex uino tanq̃ ualde cæleſti diligenter acceperint: eũ ſe ad hibituros auro cæleſti q̃maxime. Quẽ mox aurũ cõbibat ut cognatiſſimũ: ſẽpq; retineat fiatq; potabile. Sed hęc illi uiderint. Eqdem certo ſcio/ niſi ſpũs eiuſmõi rebus oĩbus inſit: non poſſe multos præſtare quæ pollicen̄. Neq; uerũ eſſe Platonicũ illud/ poſſe. s. mũdi umbilicũ eſſe ignem. Probabile q̃dẽ eſt centrũ cardinẽq; uniuerſi nõ fecẽ eſſe terrenã/ ſed potius ignem. Quod rurſus ſcribit̃ i Phedone: ubi de mõtibus nubes ſuperãtibus agit̃. s. terram puram i puro iacere cęlo: i quo ſunt aſtra/ uerũ eſſe non poteſt: niſi uel cęlũ illic aeri puro ſit ifuſũ: uel ſolũ ibi ſit cęlũ: q̃ſi unicus ſit orbis ſup nubes. Sed orbis unitatẽ ipræſẽtia dimittamus. Forſan uero ſũmus ille Theologus ubi ciuitatem inq̃t cæleſtem hẽre duodecim fundamenta: ciuitatem ĩtelligit uitalem hũc ſpũm ubiq; regnantem: Fundamenta uero duodecim/ ſperas mũdi duodecim: octo. s. cęlos ſuper ętherem: rurſuſq; cęlos q̃ttuor ꝑ ætherẽ. s. aerem: aquã: terrãq; ſuffuſos. Deſcribit & portas duodecim: Tres ab oriente: tres item ab occidente: tres a meridie: tres rurſum ab aq̃lone: Vt q̃ttuor ſignorũ oſtendat triplicitates: quarũ una ſit orientalis. i. ignea: arietẽ: leonem: ſagiptariũ continens. Alia rurſũ occidentalis. i. aeria comprehendens librã: & geminos: & aquariũ. Alia itẽ meridionalis terrea: taurũ: & uirginẽ habẽs & capricornũ. Alia demũ ſeptẽtrionalis: piſces & cancrũ ſcorpiũq; complectẽs. Proin de ubi totam ciuitatem ait factam ex auro puro/ fulgorẽ hũc igneũ per oĩa uul-

Ploti

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

esse diffusum: Addit hoc autũ esse simile uitro puro atq; plucido idest diaphano simul atq; lucenti. Si.n. aut uitri pspicuitati puę lucẽ quasi ppriã adhibueris/ aut auri naturali fulgori pspicuitatẽ adiunxeris uelut ppriã/hẽbis iã cęli substãtiam. quæ qdẽ est ubiq; tralucida simul & lucida. Et si nobis nõ apparet ubiq;. Vbi uero theologus addit lapidum pretiosorũ uarietatem stellarum significat lumina uel apparentium nobis/uel nõ apparentium. In qualibet.n. supra nos spera mundi suæ quædã stellæ sunt magnitudine potentiaq; mirabili: ẽquis nõ ubiq; conspicue. Totũ uero in seipso lucere necessarium est/ si cælum est ubiq;: si lux ẽ ppria cęlo: si lux est ẽqlitas præstantissima reliquarum origo formarum. Quod ãt diuersis i stellis aliter aliterq; fulgeat: nõ alia qdẽ/& alia mixtione contigit: sicut i coloribus nostris accidere solet: sed ppriis qbusdam raritatis: densitatis: distãtiæ gradibus. Sic & croci color congregatus qdem rubet: diffusus uero pallet: diffusissimus denicq; niter. Mitto quantum i his e longi quo & p media diuersa nos fallat aspectus. Sed præter lumina cælestibus adde uirtutes quoq; diuersas: ex qbus & colores ibi uarii: & actiones ide prouenant: non quales ab elemẽtis: sed ppriete rẽ ẽqdam occultion. s. speciali ferme quali ferrũ trahitur a magnete. Nã quæ apud nos sic agunt/agere dicuntur uirtute cælesti.

Confirmaẽ cælum esse tum ex anima/tum ex corpore sempiternum: & ẽquis sit ignis tamen i orbem natura moueri. Cap. VIII.

o Ctauum caput dubitationi respondet/quęrenti Vtrũ cælo qcq̃ defluat aut influat: respõdet effluere nihil. Nã & aia suum ubiq; cõtinere spũm põt. Et spũs libenter obtẽpat aię: neq; i hoc uelut potẽtissimũ i ferri aliunde uiolẽtia põt: oiaq; prius est i se cõuersurũ/ q̃ ipsum cõuertaẽ in aliud. Cũ igiẽ nihil defluat ide/mento nihil oportet affluere/quo seruetur. Neq; licet fingere cęlum esse aliud præter ignẽ/ut circuitus ei sit naturalis. Circuitus.n. naturalis est õi corpori sperico i suo loco posito quotiẽs moueaẽ. Rectus uero motus aut uiolẽta quędã e naturali loco deturbatio est: aut subitus i locũ reditus naturalem. Inter hęc ubi ait potissimam ignis actionẽ calefactionẽ esse: itellige ignis elemẽtalis cõmixtiq; actionem. Nã præcipua cęlestis ignis actio ea est. quæ pręcipuam actionẽ cælestis aię refert. i. itelligentiam. Eiusmõi uero illuminatio est. Postremo i fine libri notabis: naturã in rebus sub luna cõpositis ẽqsi uel debiliorẽ/uel in loco debiliori/uel iter debiliora nõ conseruare ppetuã i singulari cõposito uitã: imitari tamẽ p continuã generationis successionẽ/ qua seruat spẽm/quoad põt cælestẽ uirtutẽ: quæ spẽm simul idiuiduaq; conseruat: Cõseruat inq̃ pcul a substantiali motu: neq; tamen seorsũ a motu locali. Sola.n. itellectualis natura oẽm a se motũ pcul expellit

LIBER PLOTINI PHILOSOPHI EXCELLENTISSIMI
INTERPRETE MARSILIO FICINO PLATONICO

In secunda Enneade Plotini sunt hi libri
Primus de cælo.
Secundus de motu cæli
Tertius utrum stellæ aliquid agant.
Quartus de materia.
Quintus de eo quod in potentia/& eo quod in actu.
Sextus de essentia & qualitate.
Septimus de mixtione per omnia.
Octauus de usu/& quare quæ procul sunt parua uideantur.
Nonus contra Gnosticos hæreticos

LIBER PRIMVS DE CAELO

Quærit utrum cælum sit sempiternum tam in qualibet singulari eius substantia q̃ in specie. Cap. Primum.

c VM Mundũ corpus habẽtẽ fuisse semp ac fore dicamus/si ppetuitatis huius causã diuinæ uoluntati attribuamus: primo quidem uerum forte dicemus: nihil tamen pspicuũ afferemus. Deide cum elemẽtorum mutua cõmutatio aialiumq; terrenorum iteritus/ sempiternã interim retineat spẽm: ambiguum erit/ num forte similiter fiat in uniuerso. Quasi diuina uoluntas id possit uidelicet subtrahente semp fluitãteq; corpore/ spẽm alias aliis eandem imprimere: adeo ut nõ numero sed spẽ unum ppetuo maneat. Nec iniuria dubitaẽ quã ob cãm alia qdẽ in mundo solã spẽm habeãt sempiternã. Quæ uero i cælo sunt/ipsumq; cælum p singula quoq; semp manere dicanẽ. Si ãt ex eo q̃ mũdus i se oia complectaẽ: neq; supsit quicq̃ i quod aliq̃do ualeat pmutari: neq; rursus i hunc externũ aliqd quo dispdaẽ icidere queat: ppetuitatis eius cãm adducamus/ totã qdẽ & õi cãm salutis æternę cõgruã assignabimus. Sol ãt stellarũq; reliquarum substãtia cũ singula partes quædã sint/nõ ãt totũ & õe/ nõ dum ab eiusmõi rõne certã reportabit fidem. Quod i õe tẽpus ualeat pdurare. Sed quẽadmodũ igni cæterisq; talibus cõuenit secundũ spẽm tantũ pseuerare/sic & iis cõuenire uidebiẽ/imo uero etiã uniuerso. Nihil.n. phibet & si ab extrínseco non lędaẽ/partibus tamen se mutuo destruentibus iteritum ppeti sempiternum: & iterea eandem sibi spẽm cõseruare. Atq; fluente semp natura subiecti ab alio quodã suscipe spẽm: fieriq; idem in uniuerso hoc aiali: quod & i homine & equo cæterisq; efficiẽ. Semp.n. homo est & equus q̃uis non idem. Nõ igiẽ aliud qdem i mundo sempiternum pseuerabit. s. cęlũ: aliud ãt uidelicet terrenorum genus iteritum patieẽ. Sed similiter oia se habebunt: solo ãt spatio temporis discrepabunt. Sint.n. diuturniora cęlestia. Si igitur hac cõditione sempiternum tam i uniuerso q̃ i partibus eius accipemus/ minor opinionem hãc ambiguitas sequereẽ. Immo uero omnis procul aberit dubitatio/si diuinã uoluntatem sufficientem esse demõstrauerimus: & si ita taliq; pacto ad uniuersum ppetuo cõtinendum. At siqd i mundo ppetuitatem i substãtia insup ppria possidere dicamus/ reliquũ erit/ut demõstremus nunqd diuina uoluntas id possit efficere. Perseuerabit etiã dubitatio cur nã alia qdem spẽ simul & numero alia uero spẽ tãtũ sempiterna pmaneant. Quinetiã partes quæ i cælo sunt/qua rõne eædem perpetuo sint: Quãdoqdem sic & oia futura sint eadem.

Similiter dubitat & tentat uiam ad respondendum. Cap. II.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſ Iopinionem hãc admiſerimus/dixerimuſq; cælum qdem & cæleſtia oĩa ſe cundum ſingularem cuiuſq; ſubſtãtiam ſempiternã habere ꝓſeuerantiam.

Quę uero ſub luna ſũt id ipſum duntaxat ſecundũ ſpẽm poſſidere/ demõ ſtrandum erit/quomõ poſſit quod habet corpus/eandẽ ſemp ſub ſingulari ꝓprietate ſeruare naturã:cum ipſius corporis natura cõtinue ꝓfluat. Vetus.n.hęc ſentẽtia eſt:cum aliorum q de natura diſputauerunt:tum Platonis ipſius non ſolum circa alia/uerum etiã circa cæleſtia corpora fluxum eſſe ꝓpetuũ. Ait.n. Quonã pacto cũ corpora ſint atq; uiſibilia/naturã imutabilẽ ſempq; eandem cõſeruare ualebunt? una cũ Heraclito hac ĩ re conſentiens/ dicente ipſum quoq; ſolẽ aſſidue fieri. Apud Anſtotelẽ qdem haud admodũ id difficile fuerit/ ſiqs ſuppoſitiones eius de quinto corpore iã conceſſerit. Apud illos aũt qui id minime ponunt/quanam rõne cæleſte corpus ſub ſingulari ꝓprietate ſubſtantiæ eſſe poterit ſempiternum?Cum tamẽ penes illos ex eiſdem elemẽtis cęlum cõſtituaĩ/ex qbus etiã illa quę hic ſunt aialia. Præterea multo etiã magis dubitandum id erit de ſole & cæteris quę ĩ cælo ſunt partibus.Profecto cũ omne aĩal ex aĩa naturaq; corporis cõponaĩ/neceſſe eſt cęlum ſiqdem ſemp idem numero fuerit/uel ſecundũ utrunq;/ uel ſecundũ alterutrum eorũ quæ ĩ ipſo ſunt.s. uel ꝑ corpus uel ꝑ aĩam id ipſũ habere. Quicunq; igiĩ ꝙ ſit ĩcorruptibile attribuit corpori/ nihilo ad id aĩa indigebit: niſi forte ad hoc unum/ut ſemper aĩa ſit cum corpore ad aĩal ipſum cõſtituendũ. Ei uero qui corpus quidem ex ſe ipſo poſuerit corruptibile/aiæ aũt æternæ ſalutis cãm attribuerit:conãdum erit oſtendere/ipſam quoq; naturã corporis eiuſmõi cõſtitutioni perſeuerantiæq; minime repugnare. Quippe cũ in his quæ natura conſtituunĩ nihil ſit diſſonum:Sed ipſam quoq; materiã ad effectus ipſius ītentionẽ eſſe oporteat prorſus accomodatam.

Reſponder cęlũ eſſe ſempiternũ:tũ aíę tum corporis beneficio. Cap.III.

q Vo igiĩ modo materia corpusq; uniuerſi ad ímortalitatem mũdi cõduceret/ cum ꝓpetuo fluat?An forte ob id cõferre dicemus/quod nõ effluat extra.

Si igiĩ in ſeipſo/non aũt a ſeipſo fluit:nimirum permanẽs idem nec augeĩ/ neq; minuiĩ:Neq; igiĩ conſeneſcit.Operępretium ẽ contẽplari terrã in eadẽ ſemp figura moleq; permanentẽ:aerẽ quoq; nunq̃ deficientẽ:aquamq; ſimiliter. Atqui quod cõmutaĩ in ipſis totius uiuentis naturã nõ permutat. Nam & ĩ nobis dum partes aſſidue permutanĩ/effluuntq; foras/diu qlibet ĩterea uiuit. Vbi uero extra nihil exhalat/natura corporis nõ diſſentit ab aĩa:Quo minus unum ex utriſq; cõficiaĩ aĩal ſemperq; permaneat.Conducit ad hoc ipſum ignis/acutus qdem & uelox:quatenus non qeſcit ĩ terra:quẽadmodum & terra/quatenus nõ quieſcit in alto.Poſtq̃ uero ignis ad alta conſcendit/ubi ſiſtere tranſitum oportet:nimirum rorpere nõ debet. Neq;.n.exiſtimãdum ẽ/ſic eum ſe habere in ſede ꝓpria collocatum/ut ipſe minus q̃ alia amplificationẽ ſuã undiq; quærat. Ad ſuperiora qdẽ nequit aſcendere. Nihil.n.ſuperius extat: Ad ĩferiora uero fere natura non patitur. Quãobrẽ reliquum eſt/ut ductu facilis ſit in amplum:tractuq; naturali ab aĩa perducaĩ ad utrã:ideoq; ĩ pulchra admodum regione ĩ ipſa uidelicet aĩa moueatur. Siqs aũt forſan metuat ne ruat ignis:is etiã ĩueniet/unde cõfidat/ ſi mõ cõſideraue rit quẽadmodũ illic circuitus aię inclinationẽ oẽm præuenit/circũducens fortiter atq; ſuſtinẽs.Sin aũt nihil ꝑnitus ad deſcẽſũ naturaliter habet momẽti/ certe quominus ibi maneat/nõ repugnat. Partes qdẽ quæ ſũt ĩ nobis ĩ noſtrã cõpoſitæ formã/cũ cõſtitutionẽ ſuã cõtinere nõ poſſint: appetunt partes inſup ab aliis mutuan:q̃bus in ſuo habitu cõſeruenĩ. At ſi e cælo nihil defluit/nullo prorſus opus eſt nutrimento.Sin aũt defluit ide aliqd & extinguiĩ:ignẽ oportet uiciſſim alterũ illic accendi. Quod ſiqd habet ab alio/ quod decidat inde/oportet & aliud eius uice ſuppleri. Verũ ob id nõ manebit idẽ aial uniuerſũ:ſi & ita res ipſa ſe habeat.

Iterum rõne aíe atq; corporis mũdũ oſtendit eſſe ꝓpetuũ. Cap.IIII.

u Erũtamẽ hoc ipſũ iam nõ tã quoad quęſitũ/ q̃ quoad ſeipſũ ſpectat/uidetur ſeorſũ conſiderandũ/an aliqd exhalet inde: ideoq; cælestia nutritione quadã & ſi nõ ꝓprie dicta uideanĩ egere: An forte quo ordine illic ſemel diſpoſita ſunt naturaliter conqeſcant: neq; defluxũ aliquẽ patianĩ. Itẽ nunqd ibi ſit ſolus ignis:uel potius ignis qdem ſit q̃plurimus:cętera uero illic elementa ab igne ꝑnitus ſupante & attollanĩ in altũ:& ꝓ ſublimia tranſferanĩ.Siqs.n.aditum xerit potiſſimã cãm.s. aĩam una cũ corporibus adeo puris oĩoq; melioribus. Quã doqdẽ & ĩ cęteris aialibus natura ꝓ mẽbris pricipalibus eligit meliora: is certe ſolidã de imortalitate cęli ſententiã in mediũ adduxiſſe uidebiĩ. Recte.n & Anſtoteles ait: flãmã eſſe feruorẽ quẽdã:& ignẽ uelut ob ſatietatẽ inuoſum atq; luxuriãs. Ignis aũt cæleſtis æqualis ẽ atq; qetus:naturæq; aſtrorũ accomodatus. Quod uero maximũ eſt cũ aĩa optimis proxima/mirabili potentia prædita ſit/quanã uia qcq̃ eorũ quę in ea ſemel poſita ſunt/hanc ipſã uerſus interitũ ſubterfugere poterit?Siqs aũt aĩam ex deo manantẽ non iudicauerit omni uiculo fortiorẽ:is ꝓfecto cauſã oĩa continentẽ ignorare uidebiĩ. Abſurdũ certe ẽ opinari aĩam quæ ad tempus cęlum continere poteſt/non etiã id ſemp efficere:pinde ac ſi ꝓ uiolentiã contineret:quod ue naturæ conſentaneum eſt/aliud qcq̃ præter hoc ipſum ſit/quod ĩ uniuerſi natura ſitum ẽ:atq; ĩ his quæ pulcherrime diſpoſita ſunt conſiſtit. Item quaſi qcq̃ poſſit ui quadã illata conſtitutionẽ mundi diſſoluere: ac ueluti regnũ & pricipatũ aĩæ naturã labefactare. Proide hoc ipſũ ꝙ nunq̃ mũdus ĩceperit (alio qn abſurdũ fuerit) de futura eius ꝓſeuerantia facit fidẽ. Quid.n.ĩ cauſa eſſe põt/ ut mũdus aliquando deſinat. Nõ.n.elementa mundi iſtar lignorum reliquorũq; talium conterunĩ.Cum igiĩ ſemper maneant/nimirum manet uniuerſum. Manet qnetiã ſi cõtinue cõmutanĩ:nihilominus ꝓmanet uniuerſum.Quippe cum mutationis cauſa ꝓſeueret. Mutationẽ uero mundi futurã aliquãdo ob quandã aĩæ pẽnitẽtiã opinari/uanum eſſe alibi demõſtrauimus:Præſertim cum gubernatio mundi ꝓcul ab omni labore & detrimento ſit poſita. Quinetiã ſi quando corpus totũ diſperdi queat:nihil tamen ex hoc aĩæ accidet alienum.

Soluit dubium:Cur cæleſtia maneant potiusq̃ ſubcęleſtia. Cap.V.

a Tcur nam partes in cælo conſiſtunt?Elementa uero apud nos & aĩalia minime? Forſan ut inqt Plato:ꝓpea ꝙ illa qdem ab ipſo deo ſunt facta: Sed hęc apud nos aĩalia a diis deo genitis ſunt effecta. Facta uero ab ipſo deo nefas eſt interire. Id autẽ idem eſt/ac ſi dicaĩ/ proximam poſt mundi architectum

aíam eſſe cæleſtem/noſtraſq; ſimiliter. Ab ipſa uero cęleſti imaginem quandã pro ducit:ac uelut a ſupis defluentem terrena aialia facere. Cum igitur imaginaria hæc aía ſuperiorem pro uiribus imitet:neq; tamen oío id aſſequi poſſit/ppea q deteriori bus ad opus ſuum utat corporibus:locoq; rurſus deteriori:eaq; in unũ conciliare contendat:quæ uix congrediunt/& congreſſa in unũ iuita manent/ nimirũ aíalia hæc nõ ſemp uiuere poſſunt. Et corpora hæc haud ſimiliter ualida poteſtate tenẽ tur. Quippe cum alia his aía ꝓxime domineť. Proinde ſi totũ cælũ ꝓſeuerare de bet eius quoq; partes.s.ſtellas oportet ꝓſeuerare: Alioqn quonã pacto maneret: niſi illæ ſimiliter ꝑdurarẽt/Quę.n.ſunt infra cælum/nõ amplius ſunt cæli partes: Alioqn non uſq; ad lunam duntaxat cælum ꝓtenderet. Nos ãt formati ab aía quæ a diis cæleſtibus tradita eſt:ipſoq; cælo ſecundũ illã corporibus cohæremus. Alia nãq; aía ꝑ quã ipſi ſumus/nõ ipſius eſſe/ſed bene eſſe cauſa eſt. Accedit enim facto tã corpore:parum tõne ſimul ad eſſe conducens.

Solũ in cęlo eſſe ignẽ:& quodlibet in ſe purũ eſſe:ſed in quolibet eſſe qualita tes quaſdãm etiã aliorum. Cap. VI.

d Einceps conſiderandũ reſtat utrum ſolus i cælo ſit ignis:& nunqd inde de fluat aliqd/unde indigeat nutrimento. Cũ igit Timeus mundi corpus ex igne primum terraq; cõponat/ut ꝑ ignẽ quidẽ uideri:ꝑ terrã uero ſolidum eſſe tangiq; ualeat:conſentaneum eſſe uideť/ut & aſtra non totum qdem/ſed plu rimum habeãt igneum:quandoqdẽ aſtra ſoliditatẽ habere uidentur. Forſan uero recte ſe id habebit. Quippe cum Plato ſententiã hãc probabili & apparenti tõne cõfirmet. Nẽpe ab ipſo ſelu tũ peraſpectũ/tum ꝑ tactũ/plurimũ uel totũ igneũ ap paret habere:Per ipſã uero tõnẽ cõſiderantibus/terrã inſup habere putabit: Siqdẽ ſolidũ abſq; terra eſſe non poſſit.Sed cur nã aqua & aere indiget?Abſurdũ.n.uide ri poteſt in igne tanto eſſe aquã. Aer ãt ſi illic inſit/ i naturã ignis ſubito ꝓmutabi tur. Verũ ſi ſolida duo tõnẽ habentia extremorũ/duobus idigẽt medius: Ambiget forte qſpiã nunqd i rebus etiã naturalibus res ita ſe habeat. Quãdoqdẽ terrã qs aquæ ꝓmiſceat/nullo ad hæc conciliãda medio indigens. Quod ſi dixerimus ter ræ & aquæ ineſſe iam reliqua/nõ nihil forſan afferre uidebimur. Sed obiciet alius reliqua illa ad duo conciliãda minime conſpirare. Verũtamen dicemus iã inuicem colligari:quoniã utrunq; poſſideat oía. Cęterũ conſiderandũ eſt/an abſq; igne ter ra uideri nõ poſſit:& rurſus ſine terra ignis ſolidus eſſe nõ ualeat. Si.n.ita natura ſit inſtitutũ/forſan nihil i ſeipſo ſuã habebit eſſentiam. Sed erunt cuncta cõfuſa. Apellabiť aũt quodlibet ex eo quod prævalebit in ipſo:Siqdem aiunt terrã abſq; humore ſibimet cohærere non poſſe. Aquæ nãq; humorẽ terrę glutinũ eſſe. Verũ ſi & ita id conceſſerimus/attamen abſurdũ fuerit/dicere quidẽ quodlibet aliquid eſſe:neq; tamen in ſeipſo conſtitutionem ſibi ipſi ſuppeditare: ſed duntaxat una cũ cæteris/ubi uidelicet nullũ in ſe aliquid ſit futurum. Quo.n.pacto terrę natura erit/atq; ipſa eſſentia terrę?cũ nulla terræ portio ſit id ipſum:quod terra eſt/niſi & aqua inſit ibi pro glutino. Præterea quid nã ibi cõglutinabit/ubi nulla ſit magni tudo:quã ad proximã partẽ continuatione cõnectat?Si.n.quãtalibet terræ ipſius fuerit magnitudo/ licebit terram ſuaptenatura ſine aqua conſiſtere: Alioqn nihil amplius erit quod ab aqua conglutinetur. Item terrę moles quidnam ad hoc ut ſit/aere idigebit?aere adhuc manente anteq; trãſmutetur?Igne uero terrã ad hoc ut terra ſit/egere non eſt dictũ. Sed ad hoc ipſũ ut & hæc & alia ſpectari poſſint/ igne indigere conceſſũ. Rõni nãq; cõſentaneũ ẽ concedere aſpectũ a lumine fie ri.Neq;.n. uideri tenebras:ſed non uideri dicendũ/quẽadmodũ ſilentiũ non au diri. At uero ignẽ ineſſe terræ nequaq; neceſſariũ eſt.Sufficit.n.lumen. Siquidem nix & frigidiſſima multa abſq; igne ſunt lucida:Quãuis dixerit aliquis affuiſſe illic ignem: & illa anteq; diſcederet/coloraſſe. De aqua inſup eſt ambigendum: An nequeat eſſe aqua/ niſi terræ ſit particeps. Aer item qua nam tõne terrę parti ceps apellabitur?cum ſit molliſſimus:& penetrãtibus q̃facillime cedat. De igne aũt dubitatur:num ipſi opus ſit terra/quaſi uidelicet cõtinuitatem ex ſeipſo nõ habeat:neq; trinam dimenſionẽ:quatenus corpus eſt naturale. Soliditas uero in ipſo nõ per tmnã dimenſionem:ſed ꝑ quandã repcuſſionẽ forte poneť. Duntes autẽ aſpera tantum cõuenit terræ:quãdoqdem denſitudo auro:quod aqua eſt/ cõperit:nõ ob terrã qdem:ſed ꝓp denſitudinẽ glutinũq; concretũ. Proinde ipſe qdem in ſeipſo ignis cur nõ præſente aía ſe cũ ipſo ad aíæ potentiã connectať? Sunt.n.& ignea dęmonum aíalia. At ita imutabimus id quod dicť uniuerſum aíal ex uniuerſis eſſe compoſitum. Forte uero quis animalia terrena cõpoſita ſic eſſe conceſſerit. Terrã uero i cęlũ attollere/contra naturã eſſe dicet. Cõtrariumq; his quæ in naturæ ordine diſponunť. Iã uero nulla tõne uiden ꝓbabile/ ut celer rimus cęleſtium curſus terrena in ſe corpora perferat. Deniq; terrã nitori ſplẽdo riq; cęleſtis ignis impedimento futuram.

Confirmat idem auctoritate Platonica Cap. VII.

f Orte opępretium eſt audire Platonẽ dicentem/oportere i uniuerſo eſſe ta le qddã ſolidũ quod uidelicet ſit reſiſtẽs/ ut terra i medio collocata fũda mentũ ſit oíbus ꝓ eã incedentibus ſtabiliſſimũ. Aíaliaq; terrena neceſſario talẽ quãdã habeãt ſoliditatẽ. Terra uero hoc ipſũ q̃ continua ſit/ex ſeipſa poſſi dear. Illuſtreť aũt ab igne/particeps quoq; ſit aquę ad ariditatẽ nimiã deuitãdã. Habeat inſup facultatẽ/qua nõ ꝓhibeanť partes eius cũ partibus cõſpirare. Aer deniq; terræ molẽ quadã leuitate ſuffulciat. Meminiſſe uero oportet terrã nõ ita miſceri igni ſublimi:ut i ipſa ſtellarũ compoſitione cõnumereť. Sed cum in uno mundi corpore ſingula collocentur/ nimirum & ignem aliquid habere terreni: quẽadmodũ & terra ignei aliqd habet. Ac ſũmatim ſingula habere aliqd ſingu lorũ nõ adeo qdẽ/ut quod dicť alia poſſidere/ex utriſq; cõſtituať/ uidelicet ex ſeipſo atq; ex eo cuius eſt particeps. Immo i ipſa mũdi cõione rite ſitum nõ tam alterum q̃ alterius nõ nihil accipiat. Velut non ipſum aerẽ/ſed aeris ipſius liqdi tatẽ. Sic & terra nõ tam ignem/q̃ igneam claritatem. Mixtio autem ipſa adhibet omnia:& utrunq; conflat in unum. Non terram qdẽ tantũ/atq; naturã ignis/uel ignem tantũ/atq; terrę naturam/uidelicet ſoliditatem quandã dẽſitatẽq; eiuſmo di. Teſtimonium his Plato ipſe perhibet dicens. Accendit Deus lumen circa ſe cundam a terra ſphæram. Solem certe ſignificans: quẽ alibi nũcupat ſplẽdidiſſi mũ/eundẽq; nitidiſſimũ. Quibus i uerbis oẽm a nobis opinionẽ abigit ſuſpicã tem aliquid illic eſſe aliud prẽter ignẽ. Significat quoq; nullã adeſſe ignis aliam qualitatem præter lumẽ:quod qdem eſſe ait a flãma diuerſũ. Calorẽ uero lenem

Ploti
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tantum atq; ſuauem. Item lumen hoc eſſe corpus: Emicare autem ab ipſo lumen æquiuocum: quod eſſe dicimus ĩcorporeum: quod q̃dem ab illo lumine pẽdet/ ex illo micãs quaſi flos eius atq; nitor: quod utiq; uere dicĩ corpus albũ exiſtere. Nos ãt quod tenuẽ dicĩ in deterius accipe conſueuimus. Quippe cum Plato terrã pro ſoliditate quadã accipiat. Nos uero unum aliq̃d tãtum terram appellare ſolemus: Cum tamẽ ille differentes ĩ terra conſideret q̃litates. Cum igĩ talis ignis puriſſimum præbeat lumen: ipſeq; ĩ ſede ſublimi reſideat: ibiq; naturaliter habiter: nõ eſt putandũ noſtrã hanc flãmã ſupionibus eſſe pmixtã. Sed ad certũ ſpatium pcurrentẽ protſus extigui/aere q̃plurimo uidelicet occurrẽte. Procedẽ tem uero ſæpe cũ terra deorſũ præcipitari. Quippe cũ ſupius tranſcẽdere neq̃at: ſed ſubſideat iſta lunã: ubi aerem extenuat pximũ: Ac ſi maneat ibi flãma/certe facta ſubtilior/euadit & mitior. Splendorẽq; habet/non quoad feruorẽ ſpectat/ ſed quatenus a ſupiori lumine pluſtrat. Lumen uero cæleſte partim quidẽ uaria rõne diſtributum eſt ĩ ſtellis/ ĩ quibus tam colorum q̃ magnitudinũ differentia diſcrepat: partĩ uero ĩ reliquo præter ſtellas cælo ſimili rõne uiget. Et ſi oculis nõ apparet pp corporis tenuitatẽ pſpicuitatemq; aſpectui minime reſiſtentẽ: quãd modum ĩ aere quoq; puro contigit. Accedit ad hæc iterualli ẽt longitudo.

Quod cælo nihil effluat/nihil ifluat. Cap. VIII.

c Vm itaq; tale lumen uigeat ĩ excelſo/ubi eſt naturaliter conſtitutũ/purum uidelicet ĩ ſede puriſſima/ qua nã uia poteſt defluxus ĩde ullus accidere? Neq; n. natura talis tamq; ſublimis ſua ſponte defluit. Neq; rurſus eſt ibi q̃cq̃/quo ĩpellente deorſum præcipiteť. Adde q̃ omne corpus longe ſe aliter habet/quando aiæ coniunctum eſt/q̃ ſi eſſet ab aĩa ſepatum. Corpus uero cæleſte nullo modo ẽ ab aĩa deſtitutũ. Item q̃cq̃d propiquat cælo/aut aer eſt aut ignis. Primo q̃dem ſi aer eſt/non uideo quo pacto agat ĩ cẽlum. Deinde ſi eſt ignis/ne quaq̃ ad id congruit/tangitq; cælum/ut agat ĩ ipſum. Accedit q̃ repente ad cẽleſtem permutatur naturam prius q̃ cælum patiatur ab ipſo. Item & magnitudine admodum minor eſt: & robore longiſſime cedit. Præterea ignis actio potiſſima eſt calefactio. Oportet autem quod calefaciendum eſt/nõ eſſe calidũ ex ſeipſo. Siquid uero diſſoluať ab igne/calefieri oio prius oportet. Atq; ĩ ipſa calefactiõe ex naturali eius habitu dimoueri. Quamobrem nullo pꝛſus alio corpore ad id opus eſt cælo/ut ſuam ſeruet naturam. Neq; rurſus ut circuitus eius ſit naturalis Quãuis nondum de hoc ſit demõſtratum: Neq; ĩ rectum uergit cẽli motio naturalis. Nẽpe uel q̃eſcere uel reuolui natura ꝓpria cæleſtia iubet. Reliqui uero motus ad uiolentiam ꝓtinerent. Neq; igĩ alimonia cæleſtia ĩdigent· Proĩde non decet ex noſtrarum rerum conditione ſublimia iudicare. Quippe cum neq; aĩam prorſus eandem habeant continentem: neq; ſimilem regionẽ: neq; illic ea ſit cauſa/ob quã iferiora compoſita continue profluentia nutrimento ĩdigere coguntť. Abſit ergo pmutatio ab illis ea quæ ĩ his corporibus dominãs ex habitu naturę deturbat. Quippe cũ alia quędã his natura præſideat/quæ pp debilitatẽ in ipſo ſuo eſſe continere non poteſt. Imitať tamen in eo quod generati eſt atq; genera re naturam quoad põt ſupiorem: De qua dictũ eſt alibi/nõ poſſe & ipſam eodẽ prorſus modo/quo ĩtelligibilia/ſe ſemper habere.

Summa libri. Cẽlum moueť ab anima ꝓpria: rõnali: ĩntellectuali: & in orbem agĩť: quoniã anima & intellectus in ſe ipſis circuitus agunt.

m Oueri cẽlũ nõ a natura quadã tanq̃ elemẽtali uel ſimili: ſed a uita: nõ a uita q̃dẽ externa: ſed ĩterna: p quã cælũ uiuat: uita inq̃ rõnali/ imo etiã intellectuali. Itẽ cur moueať in orbẽ: atq; quo pacto? & Plotinus ĩ præſẽtia diſputat: & nos ĩ theologia latius ꝓtractamus. Satis igĩť nunc fuerit/breuiter attigiſſe. Cælũ uiuere demõſtrat materia formaq; illius uiuentiũ omnium præſtãtiſſima. motus maxime ſibi naturalis & ĩtimus/nunq̃ deſerẽs ſemetipſũ. Actio ꝓpetua naturaliter cuncta uiuificãs. Itẽ rõnali uita cẽlũ uiuere/ordo ĩ motibus rebuſq; oĩbus inde genitis mirabilis indicat. Rurſus intellectuali uirtute uigere declarat cõſtãtia in rebus motibuſq; tam diuerſis efficiendis ſẽp ĩmobilis. Neq; igĩť uel temerario quodã caſu opus tã mirãda ꝓpetuaq; rõne diſpoſitum agi moueriq; putabis. Vel forte rõne q̃dẽ agi regiq;? ſed quaſi cęca quadã tantũ nudaq; rõne naturæ. Quẽ admodũ a uegetali uirtute p ſeminarias rõnes tũ in aĩali mẽbra/tũ partes ĩ planta formanť. Etuſmõi. n. tõ naturalis dũtaxat irrõnalis ut ita dixeri eſt/& cæca: cũ nullam ſui ipſius hẽat rõnẽ: neq; ſeipſã aliq̃do ſe aiaduertẽdo poſſideat. Tanq̃ igĩť ipfecta regiť a rõne q̃dam ꝓfectiore: quę ĩ uirtute aiæ uiget ſi opus ſit rõnaliter diſcurrẽre. Atq; hæc rurſus uelut mobilis a ꝓfectiſſima regiť/quę ĩ mente regnat ĩmobilis. Illa tandẽ rõ eſt uerbũq; Dei/ quo tanq̃ primo quodã cardine cẽlũ agitatũ ſimul eſt atq; firmatũ. Sed iã redeamus ad aiam. Aĩa mũdi mater/ex intellectu diuino mundi patre perintellectum prægnans/ mundũ p rõnem concipit ĩ natura. Ex naturali deniq; fętu dũ ad partum confert imaginatio quædam affectuſq; ſimul mundus naſciť/ imago mẽtis/rõnis expreſſio/uitæ ꝓpago neceſſario uiuẽs. Hinc Orpheus Iouẽ mundi fabrũ & maſculũ apellat & fęminã. Plato ẽt mundi architectũ alicubi mentẽ intelligit ſimul & aĩam/tanq̃ patrẽ ſimul matrẽq; mundi. Aĩam eſſe q̃q; rerũ genenbus cõſtitutã: & qua rõne ĩ Theologia Timeoq; diximus/& dicemus: eſſẽtia uidelicet & eodẽ & diuerſo ſtatuq; & motu. Eſſentiam igĩť animę mũdi eſſẽtia ꝛefert. Ipſũ quoq; aię idẽ/eadẽ ĩ mũdo materia cõis & forma. Rurſus diuerſũ aię repreſẽtat hic matenę huius extẽſio/diſtinctioq; formarũ. Motũ aię ſimiliť mundi motus. Aiæ quoq; ſtatũ mundi ſtatus ĩ motu. Cũ. n. mũdi motus ſic ſtare debeat/ut neq; ſubſtãtiã mutet: neq; naturalẽ relinquat locũ/mento reuoluiť circa idẽ. Ita ꝓrſus etiã dũ moueť/minime diſcedit a ſtatu/& reuolutionem aię repreſentat. Aĩa. n. exordiens a bono ſimul atq; ĩtellectu/ ad idẽ rurſus p intellectũ uoluntatẽq; reuoluiť. Ac ſi rõne diſcurrat/ad eaſdẽ formas unde diſcurrere cepit/ per eaſdẽ deniq; redit. Genitalis quoq; natura imaginatioq; naturę comes/ſic ex potẽtia ĩ actũ ĩ ſe rerũ motionũq; generãdarũ ſemina promit/ut & ordinatiſſima ꝓpetuaq; ſucceſſio fiat/& randẽ ad eadẽ uel ſimilia certis tẽporũ curriculis redeať. Hãc reuolutionẽ tã facile ſaltẽ mũdi reuolutio ſequiť/ q̃ facile motio formatioq; ĩ ſpũ noſtro/ſequtur efficacem naturę præpotentis inſtinctũ/ſimiliſq; imaginatiõis affectum. Hæc ãt libri totius eſt ſumma.

Cælum dũ moueť in circũ q̃tum põt in qualibet ſui parte fit totũ: atq; ita ubiq; totã aſſequtur aĩam. Manet aũt p indiuiſibile centrũ/ſicut aĩa manet p intellectũ atq; ſubſtantiam. Cap. Primum.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

RADIT uero Plotinus in capite libri primo ex Platonis noſtri ſententia/ cælum moueri per orbem/ quoniam intelligentiam imitetur: proxime quidem intelligentiam cęleſtis animæ: altius iſuper diuinę mentis intelligentiam. Hæc enim primus circuitus eſt tum a bono retortus in bonum per ipſam boni lucem: tum ex intellectu in eundem itellectum/ per formas proprias reuolutus. Circuitus ergo & in aĩa fit uirtute mentis: & i cælo mẽtis imitatione pagiť. Sed in mẽte quidem & quatis itelligentia momento fit ętemo. In diſcurſiõe uero aię ꝓpria ſaltem particulari/ fit rempore: In cælo tandẽ non tẽpore tantũ: ſed loco etiã cogiť indigere/ q̃liſcũq; ſit locus. Quęritur ãt qdnã edat eiuſmõi motũ. Nõ corpus ipſum cæli. Corpus.n. qua rõne corpus/ nihil agit. Aĩa igiť motũ ex ſe producit i corpus. Neq; tamẽ genetis eiuſdẽ eſt motus in aĩa ſimul & corpore. Nã & in corpore noſtro ſpũq; p uolup tatem qdem fit dilatatio/ contractio p dolorẽ/ ad quẽdã animi motũ: q neq; dilatatio neq; cõtractio in animo tanq̃ in diuiduo eſſe põt. Eſt autẽ aĩa. s. ſecũda ex qua fit ꝓxime motus ita q̃ſi continua corpori/ ut ex ea & corpore aĩal unum. s. cælum efficiať. Ac dum ipſa quodã motu formali. i. ab actu quodã formæ i alium formæ actum affectũq; uoluiť iterumq; reuoluiť/ interi cęlum motu q̃ſi locali aliter & aliẽ figurať. Si ergo ſtaret aĩa/ ſtaret & corpus: q̃uis ad motum aię corpus aliter mouea tur. Iã uero corpus qua corpus eſt/ q̃tenus pdiuerſas dimẽſionis partes extendiť/ id nactũ eſt: ut per diuerſas quoq; partes tẽporis pducať. Haberet ẽt ut traheretur i rectum/ atq; ita forſan diſſipareť: niſi i figuram ſpericã fuiſſet ab aĩa intellectuali redactum. Vnde factum eſt ad circuitũ natura ꝓpenſum. Itaq; corpus cæli cogita q̃ſi ſpũm ab exſpirante aĩa proſilire uelut i rectum/ diſperſiõi ſic prorſus obnoxium/ ſed uiciſſim aĩa reſpirante protinus cohiberi. Atq; cum flante aĩa q̃eſcere nequeat/ in orbem circa animam imo intra animã neceſſario retorqueri. Huius ergo motum non omnino localem eſſe memento: Locum enĩ quem nactum eſt ab initio/ nunq̃ mutat. Neq; totum hinc illuc aliquando trãſit/ ſed partibus quodãmodo trãſeuntibus totum interea conquieſcit. Motus ergo circularis cæli localis eſt per accidẽs: ideſt ſecundum ſui partes pertranſit loci partes per accidens: ideſt non ex proposito animæ principali. Quidnã eſt principale propoſitũ animę ſimul/ & præcipuus corporis huius inſtinctus? Motus certe in anima eſt tranſitus quidam de alio ſemper in aliud. Cum enim pars eius inferior nõ ſit adeo potens ut ſicut ſuperior cuncta ſimul i ſe promat in actum/ uelit autem in actum ſua omnia promere ſucceſſiõe perpetua facit quod ſemel conſequi nequit. Cum uero terminatæ ſint ſpẽs actuũ/ omnes poſtremo conſumat. Sed cunctas adhuc ſimiliter appetens/ uiciſſim replicat omnes: Idq; q̃celerrime peragit: ut ipſa reſumendi celeritate uideatur quaſi non dum amiſiſſe. Eadem ratione atq; ſimilitudine cælum configurationes omnes perpetua ſucceſſiõe uiciſſitudineq; commutat. In hoc itaq; tum animæ/ tum cæli nixu præcipuum uotum non eſt tranſire: Sed ſemel quoad fieri poſſit actu cuncta complecti. Acſi pertranſeant q̃primum tranſacta reſumere: actumq; cunctorum continuare. Eſt igitur animæ motio uitalis ſentiens/ excogitans. Sed ita ſimul/ ut afficiat omnes uiuendi: ſentiendi: cogitandi actus: & formas ſimul habere/ & abſolute omnes animaduertere. Item ſimiliter per totam ſe conuiuere ſimul undiq; ſua mutuo omnia perſentire: ſimul quoq; cognoſcere: ut ubique totius ſit una / ſenſus/ conſcientia ſui/ non extra/ ſed intra procedens. Similis huic fit motio cæli.

Finge ſpatiũ quoddã æquale cęlo/ i quo roteť: ſiue ſpatium hoc ſit aliud præter cælũ: ſiue potius id ipſa ſit cęli natura. Idq; ſpatiũ ſicut & cælũ in cẽtũ diuide portiones a circũferentia. s. ad mediũ productas in longum: lineis undiq; deſignatas/ ab amplo uidelicet i anguſtũ paulatim ordine deſinentes. Hoc itaq; tanq̃ fundamentum naturã ue ſuã cęlum ſe toto/ totum appetit poſſidere: Se toto inq̃. i. cunctis undiq; partibus ſuis unãquãq; partẽ eius attrigere. Nequit ãt contingere ſimul. Id. n. ſpatii protenſio ꝓhibet: propat itaq; celeriter ſuccedendo per oẽs ſui partes/ mox partes eius attingere ſingulas/ ut totũ ubiq; toto naturali ſpatio: imo tota ſui natura pariter pfruať. Atq; hoc eſt q̃ſi cõis & mutua ubiq; cõſpiratio uitę: & q̃ſi quędã intimi ſenſus cognitioniſq; cõmunio. Iam uero & ita uideť aĩam quæ p hoc ipſum ſpatiũ tota eſt ſimul ubiq; pro uiribus imitari: dũ ipſũ quoq; q̃ celerrime ubiq; fit totũ: totãq; ubiq; ſic aſſequitur aĩam/ motu. s. quodã aĩam/ quæ moueť: moueť inq̃ aĩa non ſolum formali: intimoq; ſicut dixi motu: ſed quodãmõ etiã motione locali/ q̃tenus ipſa nõ reſidet i ãguſto: Sed p totũ undiq; ſpatiũ ſe diffundit. Nõ. n. poſſet corpus & extenſũ & mobile aliter uita formare/ q̃ ſui quadã diffuſiõe motiq;. Eſt. n. uita corporis motio quędã. Nã & corpus ſolidum uiuit eatenus/ q̃tenus per ipſũ ſpũs ſe diffundit/ & agit: & ſpũs ipſe uiuit/ q̃tenus p ipſum ſimiliter aĩa ſe propagat. Quod igiť in aĩali ſiue particulari ſiue mũdano pręcipuũ eſt. i. aĩa/ cõnectit reliqua. i. ſpũm ſuum proxime. i. cælũ: Cõnectit inq̃ tum ſibimet aĩæ/ tũ ſibi ipſi cælum: per cęlum quoq; uelut ſpũm cõnectit ſimiliter reliqua inſup elementa ſimul & mixta. Vult ãt Plotinus circuitum igni ex ꝓuidentia natura neceſſitate competere. Mens. n. diuina pręuidẽs/ ignẽ fore corpus/ & corpus qa p ſubſtãniã in partes extẽ diť extra partes: ideo p actionẽ in momenta ſecundum prius atq; poſterius ꝓceſſu nũ/ quod qdẽ eſt moueri: & id qdẽ ex prima corporis natura/ recte moueri/ & iccir co igneum corpus diſſipabile fore cognoſcẽs/ mento ut caueret interitũ/ primæ corporis naturę. i. dimenſioni naturaliter mobili/ mox q̃ſi ſecundã adiunxit naturã. i. ſpericã dimẽſiõi figurã. Tota igiť igni natura a ꝓuidẽtia tributa ẽ p primã/ ſi quando extra naturalẽ locũ fuerit cõſtitutus/ recto uelut breuiori tramite ſedẽ ꝓpriã repetit p ſecundã ſimul & primã/ poſtq̃ in ſedẽ ꝓpriã ſe recepit/ libẽtiſſime cõqeſcit. Cũ uero dũ in loco ꝓprio pmanet/ pmaneat ẽt in natura: quæ qdẽ eſt moueri: mento illic qeſcit i motu. Quod ſane nihil ẽ aliud q̃ circa idẽ cẽtrũ ambitũq; reuolui: cõferente uidelicet ad hoc tũ hac ipſa natura/ quæ eſt moueri/ & i loco ꝓprio i motu qeſcere/ tũ etiã circulari figura. Ad idẽ pręterea cõfert ipſa neceſſitas naturã & p uidentiã ſequẽs. Nẽpe cũ ibi quoq; moueri appetat naturaliť: uel ẽt ſi forte uelit in rectũ ex natura uidelicet prima/ neq; tamẽ poſſit i rectũ/ p eadẽ neceſſitate relabiť. In rectũ inq̃ nõ poſſe. Neq;. n. dať eiuſmõi ſpatiũ ifinitũ. Nã in eiuſmõi ſpatio in rectũ ſpatio p partes extra partes naturalis paulati ſpatii uirtus debilitata p imenſũ urgere non poteſt. Neq; putãdum eſt p certum quoddã ſpatium i lõgum recte productum corpus cæleſte uices hinc ide reperere. Oppoſiti. n. motus illi iter ſe foreť. Ideoq; iter illos undiq; media qes interueniret. Primus itaq; motus nõ uniformis perpetuusq; foret: ſed difformis ſtatim & interruptus. Ignis ergo cæleſtis in loco ꝓprio poſitus perfecto ſemper ꝓpetuoq; orbe roratur. Præſertim quoniam moue n huic in loco nõ eſt aliud q̃ in ſe ipſo moueri. Partes. n. uniuerſi corporis in alio pręter ſeipſas loco ſũt. Vniuerſũ uero corpus præcipue p extimũ eius ambitum locus eſt uniuerſus. Quemadmodum ſinguli quidem motus in temporibus certis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

aguntur. Primus aũt uniuerſuſq; motus/idẽ ferme eſt atq; tempus. Sicut & ſtatus primus æternitas. Proinde q; in hoc orbe perfecto continuoq; & perfecte moto per orbem aliqd ipſius maneat/ inde patet/qa neq; qcq; recte motiõis habet: neq; totum ipſum alicunde mutat locũ. Item non poſſe aliquã huius orbicularis & ſolidę dimẽſionis partem/quæ dimenſionem habeat permanere/ dũ tota moueat/cõ ſtat ex eo/q; motu non frangi:ſed ubiq; pmanet integra ſimul atq; cõtinua. Hoc ipſũ ergo quod manet i orbe/dũ agitaſ/eſt indiuiduũ. Et id qdẽ orbis eſt mediũ. Nam cũ medium uerſus creſcat tarditas paulatim/cõſtat ipſum mediũ pęnitus cõ quieſcere. Ac ſi fingas dimẽſionẽ aliquã in medio poſitã eſſe centrũ: certe hæc cũ comprehendaſ in ſpera ſperice figurabiſ. Tum uero quærã:utrũ ſperula hæc tota maneat nec ne. Si totã dixeris permanere/uniuerſus iam fractus ẽ orbis. Sin p circũ ferentiam qdem uolui/p centrum uero qeſcere/de centro rurſus iterrogabo. Si diuiſibile dixeris/redibit quæſtio prior:atq; infinite cogens errare:neq; medium iuenies unq̃. Sin indiuiduum cõfiteberis/fatearis oportet/ſolum idiuiſibile aliqd in ſpera continua qerẽ agere. Idq; non tã ſignum eſſe aliquod atq; punctũ/ q̃ ipſum ſperę cor:aiæq; uirtutem/aut ipſã potius aiam. Cum uero ad hoc indiuiduum/q̃ſi diuificum fundamẽtum totus orbis naturali deſiderio propet:neq; ad indiuiduũ cogi uelit/ne naturalẽ pdat figuram/ merito circũuoluiſ. Sic. n. p omne pũctum lineaq; in ſpera ſignaram tota ſpera ſe inſerit paulatim/ut ſic ſaltem q̃ſi uideaſ idiuidua fieri/& tota ubiq;/ſicut & aia:atq; undiq; tota totã aiam cõtueri. iã uero nõ negabis ut arbitror totum hoc uiuere/dum conſiderabis i huius aluo/ huiuſq; uirtute minima quæq; uiuere. Si aũt totum uiuit/uiuit maxime cælum/ quod pars totius maxima eſt/& totum. Quod ſi cælum uiræ diuinioris dixeris inſtrumentum ad uiuentia generãda: confiteberis adhuc naturale hoc & pximum uiræ diuinionis quaſi genitale/ut ita dixerim/ inſtrumentum/uita iam ppria uiuere/cuius fomẽto/in cuius utero i uitam oia coaleſcunt. Siqdem non aliter q̃ per hoc iam factum inde uiuum/in reliqua beneficium uiuendi traducíſ. Vita hæc cælo propria/ẽ ipſa cæli & uniuerſi natura: p quam cæli motus uelut primus & naturaliũ motionum ductor/eſt maxime naturalis & intimus/uoluntariuſq; q̃maxime/ut tam libenter cęlũ ita moueri uelit/q̃ ſtudioſe uel uita ſuperior uel ppria cęli uita cum ſuperiore conſentiens mouere decernit. Hinc fit/ut motio hæc facillima ſit/atq; ppetua/ tũ qa i ſpera eiuſq; motu quodcũq; ſignaueris quaſi finem/erit ſimiliter ut principiũ: tũ qa uirtus actuſq; mouendi in aia/ eſt ipſamet naturalis aię uita. Hac itaq; uita/ hac aia quę ubiq; tota eſt/& q̃ſi moueaſ/ reddit totam ſe ubiq; præſentem:ſicut i momento lumen: cęlũ quoq; utcũq; poteſt reuolutione dũtaxat ubiq; ſit totum: petq; motũ fruiſ aia mobili:neq; aſſecuturũ eſt quã ſequtur animã: aliq̃do aliter q̃ momento quolibet aſſequaſ. Itaq; ad aiam imo etiã intra aiam ſuo quodã pacto perpetuo reuoluram/cælũ ſuo quoq; modo ſempiterne conuoluiſ. Sic & totus orbis per quaſlibet ſui partes quibuſlibet fruiſ ſui ſpatii naturæq; partibus:& quelibet ſpera minor per totũ undiq; conuexum toto ſuperioris cõcauo aſſidue fruiſ: dum reuolutione perpetua cũctas ſui partes ad partes ãplioris ſingulas adhibet: idq; ſemp agit amore. Sic & ampliores orbes p oẽs ſui plagas quaſlibet inferiorum plagas alpiciũt atq; fouent. Sic tandem uariatis ſupne motu figuris/apud nos uanaſ & formæ:multiplicanſq; ſingula:& p ſimiles reuolutionũ reditus/ſimilibus apud nos redeuntibus/cũctæ rerum ſpẽs conſeruantur.

Aía rõnalis libero motu moueſ:Irrõnalis ſequiſ uniuerſum. Item i uniuerſo cit cũferentia deſiderat centrũ:eoq; fruiſ p circuitũ. Itẽ ex circuitu aię mẽtiſq; circa deũ prouenit i cælo circuitus. Cap. II.

Nſecũdo capite quęſtiones circa ſupiora mouet & ſoluit. In prima quæſtiõe notabis cælũ qdẽ p oía eſſe diffuſũ:corporaq; oía uel ppias cęli partes eſſe/ uel partibus eius annexa:tõq; cæli tractu moueri. In quęſtione ſecunda cõſiderabis oẽm rõnalẽ aíam exiſtere aliqd i ſe totũ:nec eſſe uniuerſę aię partẽ. Quod qdem præcipue paret ex tribus. Primo qa nulla pars toti continua motu ppio reflectiſ in ſeipſã. Nulla rurſus toti æquare ſe põt. Nulla deniq; toti repugnat. Aía uero rõnalis i ſeipſã ſui ipſius aíaduerſione cõuertiſ. Ordinẽ uniuerſi metiſ:ipſũq; tranſcendit ad cãm uniuerſi ꝓcedens. Se ipſam aliter ſępe ducit q̃ trahat natura totus:ſiue ſurgat i melius/ſiue labaſ in peius. Quod ãt apud nos eſt ſiue corpus/ſiue uita ppria corporis/pars quædã eſt mũdani corporis mundanęq; uitę:tõq; primũ tractũ ſequtur uniuerſi. In tertia quæſtiõe tractaſ/mũdi corpus iccirco ppetuo puagari:ut pro uiribus ubiq; ſit totum:ſicut ubiq; tota ſimul eſt aía:& ubiq; ſimiliter aía pfruaſ. Hinc cõcluſiones quædã in mediũ adducunſ. Prima eiuſmõi: cũ poteſtas aíæ.s. uitalis in centro mundi uelut in aíalis corde maxime uigeat: atq; inde p totũ undiq; ſe diffundat/merito corpus hoc mundanũ uitę cupidũ circa mediũ ſeſe uerſat. Ad idem uidelicet ab aía ductũ. Sic. n. ad quaſlibet lineas a circũferẽtia deductas ad cẽtrũ ſeſe totũ cõferens:p eaſdẽ centrũ undiq; uideſ attigere. Neq; uero minima a centro ſit/tũ molis extẽſio:tum propagatio uitę. Hoc. n. eſt neceſſario primũ quoniã indiuiduũ eſt ac ꝓrſus immobile. Vnũquodq; uero prius in ſe hoc ipſũ quod eſt/cogitaſ eſſe q̃ extendaſ. Atq; quod eſt idiuiduum atq; ſtabile diuidua oía mobiliaq; præcedit. Secunda cõcluſio:ſicut i corpore mundi mediũ eſt/ a quo cætera pendent:ſic i aía medium eſt itellectualis ipſa ſubſtãtia:a qua tum reliqua uirtus omnis/tum uita ſecũda procedit. Atq; ſicut in anima quod reliquum eſt/circa præcipuum eius uelut medium retorqueſ:ſic tota machina circa centrum. Vbi notabis ipſam cæli ſubſtantiam non minus imo magis in cẽtro ac penes ipſũ q̃ in circũferentia eſſe ponendam. Concluſio tertia:ſicut corpus circa animam/ſic anima uoluitur circa deum:uoluitur inq̃ tum perpetuo quodam naturaliq; inſtinctu/q̃uis nobis occulto:tum meditationis ſtudio & amore:tum uero & ſi non aſſidue quęlibet aía ꝓmanet penes Deum/quælibet tamen certo circuitu quandoq; redit ad deũ. Itẽ ſiqua nõ poſſit unico/uel ituitu cõtueri/uel tactu tãgere deum ſaltẽ ituitu tactuq; multiplici uiciſſim ſe uerſat i deũ. Poſt hęc quæriſ:utrũ idẽ rõnales aię oẽs efficiãt. Reſpõdet ſtati oẽs ſemp efficere: Oẽs. n. ppetuo quodã itelligẽtiæ actu:q̃uis nobis occulto diuina mẽte deoq; fruunſ. Oẽs rõnali quadã diſcurſione idẽ uel agunt uel agere moliunſ. Hic ãt aiaduertes oẽm actũ ab alio termino i aliũ ꝓcedentẽ:etiã ſi fiat ſubito ac ſine medio:motum poſſe uocari: Sic intelligẽtiã ex mẽte diuina procedentẽ in ipſum deum/motum/& circuitum quodãmõ noíabis. Actum uero ab alio i aliud ſubito qdẽ:ſed p medium ꝓcedentẽ:motum noíe magis proprio poteris apellare:hoc inq̃ motu intellectus animę per diuinum intellectum q̃ſi medium uertitur circa deum. Actũ deniq; ab alio in aliud tũ p mediũ tũ tempore trãſeuntẽ:noine maxime ppio motum rite uocabis. Hoc rõnalis natura circuitu:tum in ſe uoluitur circa formas:tum ex ſe ad itellectum ſuum: perq; hunc

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ad diuinum: percp diuinum se uertit ad Deum. Quęrit deinde utrum corpora nostra sic ad reuolutionē animæ nostræ/ sicut mūdi corpus ad aiæ suæ ambitū reuoluantur. Respondet:corpus quidem solidū & cōpositum id minime facere:quia potius moueatur in rectum:tū quoniam quæ in eo sunt/extra locum sūt posita naturalem:tū quoniam ob indigentiam trahit ad externa. Corpus uero cæleste quod ē in nobis occultū/orbicularem sui figuram ad figuram terreni corporis cui insinuatum est ab initio redegisse:cū hic exierit eam subito recepturum. Interea uero orbicularem motum quodāmō impediri. Posse qnetiā tentari pro uiribus atq; agi:quatenus fert corporis terreni figura. At cum primum aia terrenū exuit corpus: quoliber aiæ nutu corpus illud agillimū similiter agitari. Est.n.quasi quidā aię oculus: sed facilius aiæ nutu rotatur/q̄ oculus noster uisualis uirtutis aspectu. Subdit deū cunctis inesse uelut centrum: suaq; uelut esca mentes & aias ad se prorsus allicere. Atq; has quidē nō tam nontia/q̄ affectu se uertere circa deū: eodemq; affectu pro uiribus ad idem conuertere corpus. Nō.n.nontia:sed affectus est mouendi principium. Illa.n.quasi imaginaria:hic āt substantialis potius esse uidetur. Illa rursus i se potius requiescit:hic uero transferē ad aliud. Inter hęc si de motu stellatū quæri ueris:Plotinus cū Platone respondet:eas nō tantū a sphæra moueri:uerū etiā proprio circa suum centrū motu uersari. Quoniam quæ q̄si seūctiæ propriam substantiam uitāq; possident:motū quoq; propriū habeant. Moueri quidem stellę globū ad aię motum:ita ut quēadmodum aia circuit circa deum:sic & globus circa suam aiam reuoluatur. Vbi.d.aiam deo fruentem gaudio protinus exultare/ significat globum ibi cælestem nō tam aiæ cupiditate/q̄ gaudio uolui. Sicut & animi nostri gaudio spūs dilatarē:mębraq; gestiūt. Quod autē dicit circuitum ibi fieri nō cōsilio:sed necessitate naturæ:intellige tū ipsū bonū necessario quodā tractu rapę aias ituētes. Quoniā ipsū bonū quod oē bonū ē:iquo ois uolēdi rō cōtinet nolle nō possit:tū quoniā aiæ id ituētes:nō cōsultēt/deide utrū eligāt nec ne/& utrū sic corpus aliter ue moueant:sed primo subitoq; isti ictu appetant/gaudeātq;/& moueantur/& moueant. Præsertim quoniam in qualibet mēte idem est esse naturale suum atq; itelligere:idē ferme itelligere quod & uelle. Similiter i uegetali natura quæ ibi mētē seq̄t/idē est uiuere/uiuificare/mouere. Triaq; hæc tria illa necessario comitāt.

Quot uires sunt in aīa mundi:& quō ad orbem supiorum īferiores orbe mouētur:atq; ad circuitum infime cęlum deniq; circuit. Cap. III.

Tertium libri caput hunc in modum supiora confirmat. Aīa prima i mundo tanq̄ aiali suo regnās/uitalē quidē uirtutē a centro uelut corde p totum propagare uidet. Sensualem uero motricemq; a sphæris supioribus uelut a capite incohans cæteris inde cōmunicare: rōnem exercere in se: mentem in mente diuina. Quod quidem mysterium ab Orpheo uidetur acceptū. Iā uero quēadmodum sphęrā uidemus supiorē cōtinere iferiorē atq; mouere:sic aiæ mūdanæ substātia uitā corpori suo cōicatā cōplectit atq; circūducit. Similit uires i ipsa substātia uires i hac uita cōuoluūt. Est i ipsa substātia itellectus rō:imaginatio prima/quę sēsus primus ē & cōis & ois. Quæ rōni cōiuncta sæpe noiat opinio:sicut & rō imaginatiōi cōiūcta uicissim opinio nūcupat. Hęc rō hæc imaginatio suaptenatura tales sunt/ ut officia sua discurrēdo tępore trāsigāt:nisi mēte corroboratę reganē. Suos tamē q̄uis momento circuitus agunt: sicut & radius uisualis & quilibet momēto ferme eodē foras emicat atq; reflectit. Ab hac igit aię mūdanæ substātia/quę natura sua dignitate naturæ sepata ē a corpore/ nō aliter mūdanū corpus alitur atq; ducit q̄ p uitā(ut diximus) inde corpori prius addictā. Quæ qdē uita a supiori substātia q̄rum substātia est/hēt ut alat/moueatq; alendo. Quātū uero illa substātia est cognoscēs:hēt rursus ut imaginādo cognoscat. In hac itaq; uita officiū genituræ ita cū imaginatione cōcurrit/ut sese mutuo moueāt. Sicut ad genituram parata est:sic prorsus imaginat. Sicut uicissim imaginat/ita fit prōptior ad gignendū. In nobis qdem uirtus eiusmōi neq; paret supiori uirtuti nostræ:eāq; latet agendo. Siquidē nō tam inde q̄ a mūdi natura dependet: tū qa cū aia nostra primū descendit i corpus/corpus tam alia uita uiuit:tū qa hæc uita corporis etiā si ab aia nostra dependeat:cū tamen euadat ppria corpori/corpus uero nostrū sit pars corporis uniuersi/mento & ipsa uitā sequit uniuersi. At uero i mundi uita & natura comitat imaginationē sibi cōiunctā/atq; uicissim:& uita hæc cū uirtute simul utraq; ex animæ substantia prodit:& micat ex animę uiribus:atq; inde moueт. Sed quoniam uita hęc singula genitura est/imaginatur & singula. Atq; ut ipsum uniuersi ordinem tę queat imaginari ducitur ab imaginatione priori tōnaliter singula cogitante:ut pote quę proxime sit tōni coniuncta. Ratio uero uniuersa uicissim cōtuetur/& singula. Intellectus deniq; in uniuersis singula comprehendit. Quāobrem cæli motus in orbem sequitur suæ uitę motum:quatenus eiusmodi uita a superiori uirtute substantiaq; uelut orbe comprehenditur & retorquet in orbem. Siquidē in qualibet sphæra corporea/quęcūq; pars toti continua moueatur/secū trahit & totam/dum partes quidem āteriores motu propellit:& posteriores interea trahit. Itaq; & sphęra nimirum superior motu suo uibrat inferiorem. Deniq; sicut dū animus noster lętatur/suoq; modo mouetur opinione boni subito corpus pręsertim spiritus suo etiam modo q̄uis alio.s.locali mouetur:sic & genitalis i mundo uita per imaginationē suā ab imaginatione rectam superiore bono fruēs atq; gestiens & exultans:corpus subito suū cōcitat ducitq; impudio. Imaginatio quoq; superior tum a rōne directa in bonū:tum ipsa bono iam reperto congratulans:exultatione moueturcūq; circa bonum se uersare desideret:ipsumq; bonum sit ubiq;:nimirū choream agit ubiq;. Similiter agit & ratio ab bonum intellectu directa. Similiter intellectus bono proxime concitus. Sed quoniam bono proximus est: neq; dum agit ad ipsum formali quopiam īdiget medio/multoq; minus medio temporali:iccirco dum mouetur idest agit circa bonum/dicitur & panē conquiescere. In quo certe primus esse status existimatur:per quem consistit in primo:& iccirco quæcūq; dum mouentur/stare simul dicuntur in motu:quod est orbe moueri/id muneris ab intellectu nacta censentur. Sed argumentum iam hac animaduersione concludet:ut memineris substantiam & uirtutem animæ superiorem si cum inferiore uita uirtuteq; comparetur/tum centrum/tum circūferentiam iudicati. Cētrum quidem quantum superior hæc stabilior est/atq; simplicior ab hac reliqua prodit/ad hanc appetitu reuertitur. Circūferentia uero quantum superior/ proculdubio multis inferiorē gradibus uirtutis excedit. Quo quidem uirtutis excessu uelut ambitu quopiam ampliore iferiorem illam/ uelut angustiorē supereminet/ & complectit atq; conseruat & ducit pariter atq; reducit.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Motus cæli fit ab aĩa intellectuali/& fit in circulum: tum quia & aĩa & ĩtellectus circuitum quendã in ſeipſis faciunt: tum quia ad circuitum confert circularis figura cæli. Cap. Primum

q VARE cælum moueꝫ circulo? quia mentem imitaꝫ. Sed cuius nã eſt ille motus? aiæ ne an corporis? Quid ergo? num quoniã aĩa in ſphæra eſt: atq; hæc circa ipſã ꝓcedere ꝓperat? Item nunqd eſt in ea quaſi non continua: an potius ita ut ipſa mota cõmoueat? At forſitan oportebat aĩam cõmouentẽ haud ultra mouere: ſed iam mouiſſe. Id ãt eſt efficere potius ut ꝑmaneat: neq; agitare ſemp in gyrũ. Forte. n. & ipſa ſtabit: aut ſi moueaꝫ non tamẽ loco mutabiꝫ. Quo igiꝫ modo mouet loco/cũ ipſa modo quodã alio moueaꝫ? Forſitan circularis motus nõ uideaꝫ alicui eſſe localis. Quod ſi ſecundũ accidens ſit motus eiuſmõi/qualis nã igiꝫ ꝑ ſe eſt hic motus? Profecto cõſpiratio quædã in ſeipſã conſentiens/ſuorũq; conſcia atq; uitalis/nec extra ullo mõ uel uſq; nec alio uergens: i qua oportet cuncta cõprehendi. Quod. n. i aĩali principale eſt/conprehẽdit i ſe cuncta/ & cõflat in unũ. Nõ cõplecteꝫ aũt uitaliter ſi quieſcat: neq; cũ habeat corpus iteriora ſeruabit. Et. n. uita corporis eſt motio quædã. Quod ſi motus eiuſmõi etiã ſit localis/ utcunq; poterit agitabiꝫ: Neq; tanq; aĩa ſolũ/ſed tanq; corpus aĩatum atq; uiuẽs: Adeo ut agitatio talis ex motione corporea ſimul & aĩali ſit mixta. Quippe cum corpus quidẽ ſuapte natura feraꝫ in rectũ: aĩa uero cõtineat. Atq; ita ex utriſq; cõficiaꝫ motio quædã: i qua ferri ſimul ſit atq; manere. Si ãt circuitus motio corporis eſſe dicatur/quo nam modo rite dicetur/cum omne corpus uel ipſe ignis recta motione feratur. Forte uero dicendũ eſt uia recta procedere: donec eo perueniat/ ubi eſſe eſt naturaliter iſtitutum. Vt enim ordine inſtitutum eſt/ita uidetur & manere ſecundum naturam & ferri in quod eſt ordinatum. Cur nam igiꝫ non qeſcat ignis/poſtq; fuerit ſedem propriã cõſecutus? Nunqd quoniam ipſa natura ignis eſt in motu uerſari. Itaq; niſi uoluatur/nimirum diſtractus in rectum ꝓtinus diſſipabiꝫ. Reſtat igiꝫ ut agiteꝫ in orbẽ. At uero id iam eſt ꝓuidentiæ munus. Eſto id quidẽ: Nã & ipſe ignis in ſeipſo eſt ab ipſa ꝓuidentia poſitus. Quapp ſi ibi fiat/ ex ſe circulariter reuoluetur. Aut forſan ſi rectũ cupit motũ/ubi non habeat ultra locum ad quẽ feraꝫ: neceſſario quaſi circũlabẽs/quibus i locis põt/ iam reuoluiꝫ. Nullus. n. huic ultra ſeipſũ patet locus. Hic nãq; ẽ locus extremus. Itaq; circũcurrit ea i ſede quã poſſidet: imo ipſe ſui ipſius ẽ locus/ ſic naturaliter inſtitutus/nõ quidẽ ut maneat/ſed feraꝫ. Proide i circulo centrum quidẽ natura quieſcit: Exterior uero circũferentia ſi quieſcat: centrũ erit ingens. Potius igitur aderit circa centrum/corpori uidelicet uiuenti/atq; naturaliter ſe habenti. Sic. n. ad ipſũ mediũ nutu continuo conſpirabit: non uidelicet conſidẽdo: alioqn orbẽ ꝑderet/ ſed quando id nõ ualet/ſaltem circũagãdo. Hac. n. rõne dũtaxat appetitum ꝓrſus explebit. Quod ſi anima circũuoluat: nũq; defatigaꝫ: neq;. n. uel ipſa trahit: uel corpus ꝓter naturã agitur. Id nãq; ipſũ natura eſt quod ab aĩa uniuerſi eſt ordinatum. Preterea mundi aĩa ubiq; exiſtens non diuiſa ꝑ partes/ſed ubiq; tota/dat & cælo ut & ipſum quoad poteſt ſit ubiq;. Põr ãt dumtaxat ex eo q; ꝓtranſeat progredia turq; ꝑ oĩa. Quieſceret ſane ipſum/ſicubi quieſceret aĩa/cum tandem ad aĩam ꝑueniſſet. Nũc uero cum aĩa ipſa quã appetit/totã ſe ꝑ totũ fũdat: nimirũ ipſũ quoq; paſſim ſequitur aĩam: Quid igitur an nunq; aĩam aſſequetur? Forſan uero ſic eam ſemp aſſequitur: imo ipſa potius cælum ad ſe ſemp agens: ſemp agendo/ mouet & ſemp. Nõ alio quidẽ mouẽs/ſed ad ſeipſã & i eodẽ/nõ quidẽ in rectũ: ſed circulo ducens. Ideoq; tradit illi/ut quocunq; ꝓuenerit/ibi repiat ipſã. Quod ſi quieuerit aĩa/tanq; hac dũtaxat illic manente/ubi quodlibet requieſcit/conquieſcet & cælum. Si ergo non alicubi tantũ ẽ aĩa: ſed ubiq; nimirũ ꝑ omnia moueꝫ cælũ. Cũq; non feratur extra/merito retorqueatur in orbem.

Soluuntur quæſtiões: quomodo moueatur anima & corpus hominis. Rurſus quomodo cęlum in circulum. Cap. II.

c Aetera uero quanã rõne moueꝫ? Profecto nõ quod quodlibet ẽ totũ: ſed pars unũquodq; & ꝓprio loco cõrentũ. Cælũ uero totũ ẽ ac ueluti locus/ neq; qcq; ꝓhibet. Ipſũ. n. ẽ uniuerſum. Quo igiꝫ mõ mouẽtur hoies? Forte qua rõne a toto depẽdẽt/pars ẽ unuſq;q;. Qua uero ipſi nos ſumus/qlibet totũ eſt ꝓprũ. Itẽ ſi ubicũq; ſit corpus/repit aĩam: qdnam cogitur ꝓuagari? Forte quia neq; ſolum alicubi uiget aĩa: neq; ſolũ alicubi eã aſſequi corpus affectat. Si ãt potes aĩe circa medium uiget/hac etiã rõne fit motus i circulum. Medium uero non eadem rõne in aĩa: qua & in corpore ẽ ponendum. Sed in aĩa quidem medium eſt a quo alia dependet uita. In corpore uero mediũ eſt conditione locali. Quãobrẽ proportiõe quadã mediũ hic eſſe oportet. Vt. n. ibi: ita & hic medium eſſe debet: Quod quidẽ dũtaxat mediũ eſt corporis atq; huius qdẽ ſphęrici. Nã ſicut illud/ ita & hoc circa ſe ipſum. Quod ſi ita eſt/anima rurſus reuoluitur circa deum: affectatq; complecti: & utcunq; põt circa ipſum ſeſe habet. Cuncta. n. a deo depẽdẽt. Quoniã uero nõ ꝑmanet penes ipſum/ſaltẽ ſe uerſat circa ipſũ. Cur nã igitur nõ oẽs id efficiunt? Immo uero quælibet ubicũq; ẽ id agit. Sed cur nã corpora quoq; noſtra idem minime faciunt? Quoniã uidelicet adiunctũ eſt quod recta motione progrediꝫ: Et impetus inſup ad alia uergunt. Quod rurſus ſphæricum ẽ i nobis/ in orbẽ facile retorqueri nequit. Terrenum nãq; iã euaſit. Ibi uero cõſequiꝫ quod tenue ẽ & facile mobile. Qua. n. rõne quieſcat nõ ſatis uideo/quocunq; motu aĩa moueaꝫ. Forte i nobis etiã ſpiritale corpus quod circa aĩam ẽ diffuſum: efficit idẽ. Si. n. ẽ deus in cunctis: oportet aĩam cum illo cõgredi cupientẽ/ſeſe fundere circa ipſum. Non enim ẽ duntaxat alicubi. Proide Plato ſtellis non ſolũ attribuit motum una cum toto orbicularem/uerũ etiã ſingulis motionẽ circa centrũ ꝓprium reuolutam. Quilibet. n. globus ubicunq; ẽ deum quodãmõ circumplectens/ꝑſus exultat/nõ utiq; cõſilio quodã: ſed naturali quadã neceſſitate cõmotus.

Confirmantur ſupiora: quoniã aĩa mundi ꝑ ſupiorem eius uim in orbem retorquer inferiorem: Rurſuſq; ꝑ inferiorẽ rotat cælum. Cap. III.

i Dem hac inſup rõne conſidereꝫ. Poſtrema qdem uis aĩę a terra exordiens/ ſeſe fundit ꝑ uniuerſum. Vis ãt aĩæ ſẽſualis/& quę opinantẽ poſſidet rõnẽ penes ſuperiora uiget i ſphæris/incubans inferiori potentiæ: atq; ex ſeipſa

uim hu'c porrigẽs uitalẽ magis atq; uiuificã. Agitaĕ igiĕ hæc ab illa circulatiter cõ plectẽte totiq; insidente/q̃tũ ipsius recurrit ĩ sphæras. Itaq; cũ illa hanc circulo cõ prehendat/mento hẽc connuens reflectĕ in seipsam. Huius uero reflexio corpus una cui est ifusa/contorquet. In sphẽra. n. q̃tacũq; pars moueaĕ/si mõ permanens moueaĕ/sphærã in qua est/necessario concutit: Vnde motus sphærę p̃cedit. In nostris. n. corporibus quãdo moueĕ aius/ & si lõge aliĕ moueaĕ/ uelut letitia gesthẽs opinione boni/motus inde corporis etiã localis efficiĕ. Illic igiĕ aĩa euadẽs bono proxima/effectaq; sensu sagacior moueĕ circa bonũ:corpusq; pro natura sua secũ dum localẽ concitat motionẽ. Sensualis uirtus a supiori rursus cõcita/ipsaq; suum p̃cipiens bonũ:secũq; congratulans id prosequiĕ:cũq; id ubiq; sit/merito se p oĩa confert. Intellectus aũt quidnã agit?Sic certe moueĕ. Manet. n. simul atq; moueĕ. Nã reflectĕ in se ipsũ. Rõne itaq; simili uniuersũ circulo moueĕ simul & pmanet.

Summa libri. Spẽs & singula in spẽbus generari p̃cipue a uirtutibus seminalibus in spẽbus & singulis: Cęlestia uero materiã aliter/aliter ue disponere.

p Orphyrius ĩ uita Plotini scribit: eũ cum diligentem opam astrologiæ dedisset/deprehendisse/astrologorũ iudiciis non esse credendũ. Eaq; tũ sermone tũ litteris sæpe cõfutauisse. Quod quidẽ in libro de fato atq; ĩ libris de prouidentia fecit. Sed ĩ hoc deniq; libro/ Vtrũ stellæ aliq̃d agant/diligentius effecisse uideĕ. In quo sane Plotini cõsilium est/iprimis asserere/quęcũq; natura gignuntĕ/ atq; mouentĕ: præcipue fieri atq; duci tũ a seminariis rõnibus uniuersę nature: tum a rõnibus plurimũ seminibusq; ppriis/uniuersę naturæ minime dissonãtibus. Iõq; disputat: neq; stellarum influxus naturasq; dũtaxat/tanq̃ nimis uniuersales: neq; p̃sẽtes cęlestũ inter se habitudines/uelut mobilissimas rursusq; cõmunes singula hæc proprie facere: sed iterdũ forte significare/ & id quidẽ ita/ut ex inditis uaticinãtibus atq; confusis coniectura sit fallax: & iudiciũ contigat incertũ. Oportet profecto tũ cõia distingui p propria: tũ mobilia regi duciq; p firma: aut saltẽ p firmiora quædã: ne passim res casu contigant. Fatetur aũt p quotidianũ cõcursũ cęlestium inferiorũq; causarũ/res dũ sunt qualitate mutari nõ spẽ. Similiter quoq; per artem atq; usum. Rerũ uero nostrarum cãs partim ĩ supiora: partim in ea quæ circa nos sunt: partim ĩ consiliũ & usũ occasionemq; refert. Existimat p̃terea: sicut corpus ab aĩa regiĕ/sic aĩam ab intellectu regi: possęq; hanc intelligentiæ munere a cõmunibus fati fortunæq; impulsibus liberari.

Natura planetarũ nõ est malefica: neq; mutabilis mutatione loci: Neq; ex eorũ radiis & motibus naturalia p̃cipue generantur: sed ex propriis ubiq; naturis & cõmuni natura. Cap. Primum.

i Nprimo igitur capite narrat quẽadmodũ astrologi nõ oẽs inq̃: sed multi putant a uiribus motibusq; stellarum & significari & fieri singula: tum ad externa tũ ad corpus/tũ ad aĩum actionesq; animi p̃inentia: siue bona honestaq; sint: siue mala rursus & turpia. Tu uero memẽto nõ auctores quidẽ ipsos astrologię p̃cipuos hęc tradere: sed plebeos quosdã astrologos astronomiæ prorsus ignaros/talia diuulgare. Aiaduerte p̃terea Plotinum statim a principio forsan gratia disputandi concedere/ significari quædam motu cælesti non oĩa: fieri quoq; inde multa/non oĩa: & quæ significanĕ uix posse discerni. Interdũ hæc dũ narrat/in duobus deridet astrologos. Primo q̃dem quod aiunt: stellas pro mutatione locorũ & aspectuũ mutare naturas. Qualis certe mutatio nec in rebus quidẽ terrenis quæ mutabilissimæ sunt ex sola mox mutatione locorũ atq; intuendi diuersitate solet accidere. Secũdo q̃ aiunt stellas & quę optimæ sunt effici malas: & quæ benefico fungunĕ prouidentiæ munere hominibus inocentibus sæpe nocere. Detestatur ĩprimis/q̃ cũ stellę oẽs aĩatę sint/& itelligẽtia p̃ditæ deoq; obsequanĕ ad nutũ: quod Ptolemeus ipse fateĕ: alias tamen bonas: alias uero malas apellare nõ dubitent. Item quod planetas etiã quos apellant malos: tamen assentant sępe bona largiri. Ceu Saturnum quidẽ & nõnunq̃ stabilitę bona quę tribuũtur ab aliis: & ipsũ in ęde uel exaltatione sua positũ prodesse Saturniis. Et Martem animi magnitudinẽ fortitudinẽq; p̃stare: & cũ aliis nocear: parcere suis. Deridet iterum q̃ planetas quos apellant bonos nocere aliquãdo fateanĕ. s. & Venerem Mercurio mixtã obesse prudentiæ. Et Iouẽ Marti coniunctum tyramnidẽ cõstituere. Tum uero planetas sic aiunt uel se uicissim aspiciẽdo uel nõ aspiciẽdo mutari/ ut mirũ sit res ęternas usq; adeo ex actu tam exiguo pmutari. Sic opinanĕ/ Lunam si Mercurii aspicit/appetitũ p̃bere rõnis legibus obsequentẽ: si nõ aspexerit concupiscentiã effrenatã: p̃sertim si Venerẽ aspiciat iterim aut Martem. Deridet q̃ Mercurũ dicant dum aspicit Saturnũ aut Martẽ. Martiũ Saturniũq; euadere: mox aspiciendo Iouẽ/effici Iouialem. Quasi Cameleontis instar nihil habeat pprię constantisq; naturæ: cum tamẽ res apud nos nulla adeo sit incerta p̃fusq; mutabilis. Miraĕ p̃terea quo pacto uerum sit quod tradunt: intuitum quoq; inter se planetarum adeo instabilẽ esse/ut quotiens alia se figura conspiciunt: intuitus ille cogatur mutare naturã. Quãta certe mutatio ne ĩ nostro q̃dem ĩtuitu ꝓuenit: dum nos mutuo nũc ex alio: mox ex alio situ conspicimus. Concessurus tamẽ uideĕ: pp uanos aspectus siderũ & si minus ĩ illis: tamen ĩ rebus naturalẽ aliquã uarietatẽ posse contingere. quod inq̃mus in libro de uita.. Deniq; q̃ uolunt ex cõcretorum cęlestiũ radiorũ confusione formã uirtutẽq; in radiis ipsis simul iunctis effici nouam: eãq; aliter/ & aliter differentẽ pro diuersitate temporũ & locorũ. Quẽadmodũ ex diuersis simul liquoribus forma fit una. Id Plotinus iccirco damnare uideĕ quod radii neq; corpora sunt sicut liquores: neq; qualitates ĩ corporibus sicut naturæ liquorũ. Sed actus q̃dam stellarũ uitales atq; sensuales: ceu uisuales q̃dam radii ex stellis uelut ex Argi cælestis oculis emicantes: & cõspicientes mirabiliter oĩa: q̃ in nullo foris subiecto qualitatum more suscipiunĕ: ideoq; neq; inficiunĕ inde: neq; e priori habitu pmutanĕ: neq; igiĕ in cõem cũctis formã aliã cõmutanĕ. Sicut neq; & radii uisuales aĩalium multorũ nocte uidentiũ uel subiecto alicui reddunĕ proprii: uel multi ĩ unam formam inuicẽ confundunĕ. Sed q̃uis Plotinus astrologos hucusq; non probet: ꝓbabit tamen forte si dixerint ex radiis passim diffusis: & si nulli usq̃ subiecto ꝓpriis: q̃litates tamen iam ꝓprias ꝓcreari: sicut ex lumine calor: easq; in unã in subiecto redigi formã. Atq; sicut ĩ cõmixtione liquorũ tanto citius noua fit forma/q̃to potentior est cã quæ cõmiscet: ita subito ex cõi radiorũ cõcursu subiectis tribui q̃litates: easq; in unũ cõciliari: q̃a & causę ingentes sunt atq; potentes: & motus efficacissimus atq; celerrimus. Concedet q̃dem Plotinus q̃litates in formam unam eiusmodi concurrentes ab una quadã cã stabili ꝓrsus & ubiq;

Ploti
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

uigente perduci/uirtute uidelicet ſeminaria: quæ uiget in mundi uita: ne uel fortui to uel inſtabiliter pueniat ad unum. Radios ãt aliter uel aliter confluentes/aut ma teriã aliter aliter ue afficere/aut agentẽ cãm. i. ſeminariã rõnem ad effectum ꝓpriũ prouocare. Neq; poſſe tamen ex radiorũ confluxu/q alio momẽto ſemp eſt alius/ nouã formam ex pluribus effici/quę certo indiget tẽpore/ſed forſitan inchoari: talemq; perfici: non q̃lis duntaxat eſt ille confluxus/ſed q̃lis etiã præcedens ma teriæ diſpoſitio. Ac deniq; q̃lem pro eiuſmodi conditione decernit rõ ſeminalis/ tum ꝓpriæ/tum uniuerſæ naturę. Deniq; qũocunq; ſe res habeat de futuris diffici le admodum iudicabit. Nã ſi nobis occultum eſt qd noui ex cõmixtione natura lium oriatur/ quæ quotidie ꝓtractamus: multo nimirũ occultius erit/ qd nouę cõ munionis & formę radiorum ictu cõfletur. Profecto cum fateantur ex duorum cæleſtium radiorum coitu aliud q̃ ex unius tantũ radii ictu confici/fatenẽ & pro cul dubio ex quadã planetarũ oĩum copula aliud effici q̃ e duobus. Itaq; & aliud longe diuerſum ex oĩum ſtellarũ confluxu contigere. Sed q̃to plures ad agendũ cauſæ confluũt/tanto iudicũ difficilius: q̃a neq; cauſę oẽs comprehendunt: neq; ſi comprehendant: ſtatim ꝓpenditur/qd noui præterea conficiatur ex cũctis. Præ ſertim cum ad iudicandum nõ tantũ cęleſtium/ſed etiã elementalium cauſarum/ rerumq; contigentium confluentiã oporteat circũſpicere: quod etiam Ptolemeus fatetur & pręcipit.

Quomodo cęleſtia ſignificent etiã quæ non faciunt: cæleſtia ſunt aĩata. Multa ſunt quę nõ poſſunt cæleſtibus corporibus motibuſq; fieri. Cap. II.

i Nſecundo capite tractat a cæleſtibus non oĩa fieri. Siue. n. inaĩata ſunt non facere quæ ad animã proprie pertinent: ſiue ſint aĩata: diuina uidelicet aĩa/ non facere mala. Eſſe q̃dem aĩata cæleſtia auctores nobis aſtronomiæ cõce dunt: præſertim Ptolemeus & Abumaſar atq; Zaeles. Quod & Hali cõfirmat de ridens illos ex ſententia Ptolemei: q̃ diffidũt cæleſtia uiuere/ꝓpea q̃ nõ more aĩa lium noſtrorũ uagabunda perirent. Ait. n. una cũ Ptolemeo: aĩalia cæleſtia optimũ tenorem motus ſemel electũ perpetuo cõſeruare. Similiter Aratus atq; Mallius ar bitrant. Intelligebant arbitror illa ſi mõ in aĩam agant non poſſe ĩ illam agere/niſi ꝑ aĩam/& eam ſane ſuperiorem: rurſus ſi ꝑ illa nobis ſignificent aliqua quæ ad cãm corporeã referri non poſſunt/non aliter id fieri poſſe/niſi in cęleſtibus aĩs deſcrip ta ſit rerum ſeries futurarũ: quã nobis quãdoq; ſtellarum q̃ſi oculorũ nutibus ex plicent. Quã Plotinus explicationẽ/ſi quãdo fiat ĩ multis etiã fieri opinar: quorũ nõ ſtellę: ſed nos noſtriq; cã futuri ſumus. Neq; uero ubi ſigna ſunt/ cõtinuo ſũt & cauſę: ſicut neq; propitius paterni oculi nutus in filium/ beneficii cã eſt futuri/ ſed ſignum. Sic ergo quãdo per Mercurium certo modo poſitum aſtrologi natũ ſapientem fore prædicunt: corpus ipſum planetę: non eſt cã ſapientiæ. Quod. n. non facit aĩum/neq; rurſus ſapientiam efficit animi propriam. Sed & uelut in cã ſi mul atq; ſignum nobis indicat corpus naſcentis fore ad obſequm ſapientię tẽpe ratum. Et ranq̃ ſignum portendit aĩum (ut Platonice loquar) in corpus eo tẽpore deſcendentem: familiarem eſſe Mercurialis animi atq; numinis: & Mercurialĩ quo dam uel ſimili dęmone gubernari. Porphyrius q̃dem ait: Qualem qs dęmonem nactus fuerit/cognituru/ſi figurã ſuæ generatiõis agnouerit/ & qs ĩ ea domiator extiterit. Qui uero præcipuus ſit dominus in figura & ſi non nulli cognituros ſe ꝓfitent. Porphyrius tamen ĩ quæſtionibus ad Anebonẽ Cheremonis aſtronomo rumq; aliorũ teſtimonio eſſe dicit incertũ. Siqui uero negent corpora cęleſtia uiue re: fateri cogent corporeas eorũ naturas nõ aliter aliq̃d apud nos efficere/q̃ elemẽ talĩ corporũ miniſterio. Iõq; ſolas corporum q̃litates afferre: ultra uero nequaq̃. Sed neq; etiã oẽs corporum q̃litates: Sicut. n. ĩ arte forma opis artificioſa: & ſi fieri uideat per inſtrumentũ: efficit tamen ab artificioſæ ĩtelligentiæ forma: quam ſolã & imitat: ſic & formæ rerũ naturalĩ pluſq̃ artificioſa rõne diſpoſitę: non tã cæleſtiũ corporũ uel moles uel q̃litates/q̃ animorũ cæleſtiũ notiones imitant atq; ſecunt. Iam uero nec calor ĩ aĩali cibũ redigit in uitę formam/q̃tum calor eſt/cuius officiũ eſt diſſoluere: ſed q̃tum ductus a uita: neq; calor humorq; in mũdo uel alia q̃litas certo quodã ordine opus ad finẽ peragũt electiſſimum/ q̃tenus uel ſuapte natura uel cæleſtis molis trahunt impulſu: Sed q̃tenus ab ipſa motorũ cęleſtium rõne: in ſe & inter ſe tẽpant: & ad præſcriptum finẽ cõmode dirigunt. Quãobrẽ Plotinus ait: ſingulorum cęleſtium defluxum eundem eſſe. s. & qua rõne corpora ſunt: eſſe ubiq; corporeũ: & qua ignea/calore foueant. Quãuis alię pręterea ſtellæ cũ calore adducant humorẽ: aliæ raritatẽ: aliæ aliquã denſitatẽ: aliæ celeritatẽ: alię firmitatẽ: cæteraq; ſimilĩter. Hinc ergo & cõi conditione ſtellę oẽs quodãmõ calefaciunt: & rõne propria quæ humefacit: & quę rarefacit: humefacit ſemper uel rarefacit: q̃uis qcq̃d inde uel cõi uel propria fit rõne/magis minus ue alibi fiat & alibi: Non alia igit inde uarietas prouenit q̃ in qbuſdam materiæ q̃litatibus accidentibuſq; dun taxat & gradibus accidentiũ. Varietas ãt figurarũ ſpecialiũq; formarum atq; uirtu tum/non erit præcipue ex naturali intentione cæleſtiũ: Sed q̃tum ad illa ptinet ca ſu contiget: aut ſaltem dabit aliunde. Quod. n. artificioſa ſit rõne/ſolum ab arte ſit & rõne uiuente: præſertim ſi uiuat & ipſum. Neq; uero concedemus aſtrologis ſiqui dicant: ſtellarum q̃dem fixarũ corpora ſpeciales rerũ tradere differentias. Pla narũ uero quotidianas conſtitutiones afferre differentias ſingulares: etiã ſi aĩam cæleſtia nullã habeant. Stellarum nãq; fixarũ corpora largiri q̃dem poſſunt/alias paſſim corporum q̃litates/Sic uniformes quẽadmodum & ipſa ſũt uniformia. Fi guras uero ꝓprias ſpeciebus ordinemq; ad finẽ ita demum tribuere poſſunt/ſi ani mam habeant atq; mentẽ. Pręſertim qa ĩ multis herbarũ lapillorũq; ſpẽbus pretio ſorum uires quędã ſingulares inſunt: qbus mirabiliter agant in ſpũm: perq; ſpũm dotes quoq; aio miras uideant afferre. Tantũ uero muneris nequeũt corpora hęc a corporibus dũtaxat cęleſtibus: ſed ab eorum animis accepiſſe. Iam uero ipſa ſtel larum corpora multo minus eas nobis differentias iferre poſſunt: quæ ad artes & fortunas & neceſſarios ptinẽt. Sicut. n. nulla tui corporis natura fit: Sic & cæleſtis corporis nulla natura: ut Theologus ſis potius q̃ orator: & certo tempore prætor inſcius deſignens: & patrem talẽ habeas aut fratrem. Sed horum cauſas alibi pror ſus inueſtigare compellimur. Deniq; ſtellæ omnes & a rebus infimis longe ſegre gatæ ſunt & inter ſe ualde diuerſæ: & quicquid inde hucuſq; diffunditur: accidẽs eſſe uidetur. Quoniam uero ad generandam apud nos ſubſtantiam/ ſubſtantiali opus eſt cauſa: & ad perfecte generãdam cauſa proxima/ & ad uiuam omnino ui uente. Item ad conciliandam in unum agentia inter ſe diuerſa duce cõmuni nimirũ exiſtimamus uitam unam ubiq; regnare/ præcipue factẽrem oĩa: atq; ad id cæleſti bus & terrenis inſtrumentis utentem.

Plotí
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Planetæ non mutant naturam loco: neq; mali fiunt. Item confutanť quæ aſtrologi dicũt de angulis/domiciliis/ꝓprietatibus planetarũ. Itẽ tractať qũo ſignificatio fiat: iudiciumq; fallatur. Cap. III.

Caput tertium eadem ita proſequtur. Admittẽt forſan aſtrologi planetas quidem uiuere: nec malos eſſe natura/ſed ex quodã ſignorũ gradu/& quadam inter ſe conſpiciendi figura ſæpe maleficos effici: atq; una cum loco mutare naturã. Id aũt quinq; de cauſis improbať. Prima: quoniã gradus ille ſignorũ ſaltẽ/& ille iterum q ſic aſpiciť foret natura malus: ſi planeta uel i eo gradu poſitus/ uel planetã illum aſpiciens malus euaderet. Hunc tamen fatẽtur nullum cæleſtium naturaliter eſſe malum. Secunda: ſi gradus figuraq; eiuſmõi malum natura i ſe hẽret/ planetæ oẽs i eo gradu eaq; figura cõſtituti mali ſimiliter redderenť. Quod tamẽ aſtrologi non concedẽt. Tertia: nẽpe quærẽdum eſt/quo pacto poſſit planeta hic aut ille i diuerſis gradibus diuerſus euadere: adeoq; diuerſuſ: ut ſit maleficus. Primo qdem planeta nullus eſt i gradu zodiaci: ſed longiſſime diſtat: ut etiã ſi forte noxius foret ille gradus/planeta non adeo illhic infici poſſit. Deide ubicunq; ſit/ eſt in cælo. Cęlum corpus eſt optimum: diuinitati q̃ pximum. Itaq; pars unaquæq; cæli optima eſt ꝑrſus atq; diuina. Quarta: cum cælum ſit plurimum uniforme: motuſq; localis/nõ neceſſario terrenum mobile ſoleat natura mutare: ridiculum ẽ planetã in alia turſusq; alia cęli plaga aliã ſubire naturã: preſerti & ſubito cum ſit ſubſtantia potens atq; ſempiterna: & i malum cum ubicunq; ſit/neceſſario ſit in patria uruente diuinitus. Quinta: abſurdum quoq; dictu eſt: quod aiunt planetã cum eſt i angulo/aliã hẽre naturã: aliã cũ declinat ab ãgulo. Eodẽ nãq; tẽpore planeta idẽ nobis eſt angularis: longinq; uero nationibus eſt declinãs/atq; e conuerſo. Diuerſas igiť eodẽ tẽpore naturas hẽret. Quattuor aſtrologi fingunt angulos in figura cęleſti: i oriẽte: i occidente: i medio ſurſum cęlo: atq; deorſum. Atq; angularem planetã dicunt/ quãdo ad qnq; uel ſaltẽ ad tres utrinq; ſigni gradus tenet angulũ: ut pura ipſum orientis punctũ: uel occidẽtis: uel medii utrinq; cæli. Ipſum inquã punctum/aut certũ ſpatium ꝓpe punctum. Mox uero cum inde ꝓgrediť/cadere ab angulo dicunt. Martem preceteris horrent i angulis: preſertim i occidente. Saturnum quoq; nõ eligunt angularẽ. Cum. n. noxios opinenť/ne potentiores ſint: non cenſent i angulis collocandos: niſi forte Saturnus i aſcendẽte Aquario ſit domicilio ſuo uel Libra exaltatione ſua præſertim in natiuitate diurna. Saturnũ igiť i duodecima figuræ domo: Martẽ uero in ſexta conſtituunt. Noſant uero duodecimã cæli plagã: quæ partẽ antecedit orientalẽ: ipſãq; duodecimã uolũt eſſe cadentẽ. Cum tamẽ re uera ſurgat i altũ. Sextã uero nominãt quę uideť ab occidẽtis ãgulo cadere. Mitto nũc alia. Sed ꝙ Saturnũ qdẽ i duodecima: Martẽ uero i ſexta cõſtituũt: Sibimet repugnare uidẽť. Sic. n. eos iter ſe oppoſitos faciũt. Quotũ oppoſitionẽ ſolẽt acriter deteſtari. Adde/ꝙ ita ſextam domũ/q̃ morbi ſignificanť/tum oppoſitione Saturni: tum præſentia Martis infeſtant: ut morbi oẽs ſint incurabiles. Omnino uero cum a fortiſſimo ad debiliſſimum abſq; medio tranſire rõ nõ ꝑmittat: nemo dicere audeat/planetam ſi in angulo ſit fortiſſimus. mox fore poſt angulum debiliſſimum. Preterea cum ſidus quo diutius agit i nos/eo & abſolutius agat. Signum uero quod duodecimum nominãt diutiorem ſup nos moram/ quã aſcẽdens ãgularis particula traxerit: fateri cogenť magis in nos agere q̃ aſcendẽs. s. angularis.

Quod tamẽ fateri nõ ſolẽt. Rurſus cũ planetã uel ſignũ i medio cælo Ptolemeus dicere ſoleat potentiſſimum: quo nam pacto Zaelis illud uerũ erit/ſcilicet aſcẽdẽs eſſe fortiſſimũ: quod ꝑcul diſtat a medio. Quinimo duodecima cæli plaga ſimul atq; undecima: quæ inter aſcendens mediũq; cælũ medię ſũt/uidebunť forte potẽtiores: quo ꝓpinq;ores ſunt medio: ſi mõ mediũ ſit fortiſſimũ. Præterea cũ lumina dicant in duodecima & octaua terræ ſimul & aquæ uaporibus obfuſcari/& iccirco debilitari: ita. n. octaua ferme eſt occidenti/ſicut duodecima orienti ꝓpinqua: dicere etiã cõpelluntur multo magis in angulis orientis & occidentis obtenebrari: magiſq; terrenis paſſim obſtaculis ipediri. Sed neq; unq̃ aſſignare rõnem poterũt cur angulũ quẽlibet plurimũ faciãt qui & fugaciſſimi ſunt: & uix ad nos ꝓtinere uidẽtur. Cætere uero partes ad nos diutius attinent. Trigita. n. gradus quęlibet occupat. Quid uero/ꝙ cũ angulos admirenť/ planetas interim quos putãt eſſe benefi cos/alibi q̃ in angulis gaudere confirmant/ Solem i nona. Lunã in tertia. Iouẽ in undecima. In qnta deniq; Venerẽ. Nonã uocant quæ cæli mediũ ad nos ſup terrã ꝓpe præcedit/aliquantũ uerſus occaſũ. Vndecimã/quæ mediũ mox ſequtur uerſus ortũ. Tertiã: quæ cæli mediũ ad nos ſub terrã ad ortũ ꝓpe precedit: Quintã quæ mediũ e ueſtigio ſequiť: & occaſui propinqor eſt q̃ mediũ. Nonã qdẽ/magnæ religionis ędem. Tertiã uero minoris apellant/ & deũ atq; deã: neq; tamen ſũt angulares. Vndecimã ſpei & amicitię fundamentũ. Quintã gaudii ſedẽ atq; filiorum. Mitto ꝙ dũ ſolẽ quidem in nona: Lunã uero i tertia gaudere uolũt/ iterim oppoſitos faciunt oppoſitionẽ uero formidare conſueuerunt. Mitto ꝙ cũ Mercurũ dicant gaudere ortu potius q̃ occaſu. Venerẽ uero uiciſſim occaſu potius q̃ ortu lætari. Gaudere ſimul eos ac merere pariter fatebunť. Nã planeta dũ aliis hoibus oritur: aliis occidit/atq; ecõuerſo: cũ orientis angulum eſſe uirę incipientis angulum arbittenť: uitęq; mors ſit oppoſita: Cur nõ angulũ occidentis orienti oppoſitum morti deſignant/ Huic. n. aſſignant octauã ſedẽ occidenti ꝓpinquã: eãq; Saturno cõmittunt. Sed cur etiã primã domũ/uitæq; originem Saturno cõmendant/ q̃ſi in manu eius ſit mors pariter atq; uita. Sed uideo quo cõfugient. Saturno planetarũ primo primã attribuent domũ. Ioui planetarum ſecundo ſecũdã/aſcendẽti i oriẽte ſigno e ueſtigio ſuccedẽtem. Marti tertiã. Quartã Soli. Veneri qntã. Mercurio ſextã: Septimã deniq; Lunę. i. ſignũ in occidẽte locatũ. Rurſũ igiť a Saturno exordium planetarũ repetent in octaua. Sed cum iterũ poſt Saturnũ nonã Ioui tribuerint. Marti decimã: Soli undecimã: Veneri duodecimã: nihil iam erit reliq/ quod Mercurio Lunęq; ſucceſſione ſimili dedicent. Quorũ tamẽ duorũ effectus manifeſtiſſime oĩum poſt Solem apud nos apparent: niſi forſan aſcendens iterum ſicut Saturno ſic Mercurio/ Lunæq; accomodent. Quod fingentis erit potius q̃ docẽtis. Proide cur ætates hominis iã nati nõ eodẽ tenore deſignãt/ Nẽpe ordine conuerſo/primã Lunę: ſecũdã Mercurio deſtinãt: ſimiliterq; deiceps. Verum. n. uero hæc oĩa ꝓbella ſunt: ac pęnitus arbitraria: nullis oĩo rõnibus cõfirmata. Similiter arbitrarium eſt: ꝙ Mercurium quẽ facile ad malũ ſicut ad bonũ cõuerti putant: in loco uitæ exordiẽtis uelut in gaudio collocãt/ cur non ſolẽ potius: aut Venerem: aut Iouẽ/ Cur item Mercurũ & rõnis auctorẽ ſimul & ad malũ adeo lubricũ arbitranť/ Sed fruſtra ab iis rõnẽ diutius hac in re uel illa requiro: qui nulla unq̃ rõne ſæpiſſime uero ſimilitudine quadã imaginaria & inani cõpatiõe nituntť. Quis nõ uideat eos inepte nimium compare/ cum Saturnum qa ſit altiſſimus planetarum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſignificetq; tenebras & abſentiã: ſigno accomodent aſcẽdenti. Nã & ꝑp altitudi
nem cõuenit ei medium cælum potius q̃ aſcendens: & ꝑp tenebras & abſentiam:
cũ Saturno cõgruunt potius ſigna ſub terra q̃ e terris aſcendens. Iã uero puerile
nimiũ eſt: Saturnũ iccirco portẽdere nobis rei alicuius abſentiã: qa ipſe ſit diſtãs:
ꝓinde ac ſi Luna ſtultitia ſimili referat rem præſentẽ: qa ꝓpiqua: mediiq; planetæ
gradu ſimili medias. Neq; minus inſanum eſt/tenebras aſſignare Saturno/q̃ innu
meris ingẽtibusq; ſtellis q̃ proximus/mira neceſſario cunctarum luce coruſcat. Po
tius uero fatendum eſt/oculum i eius lumine iudicãdo decipi/ q̃ minus lucere Sa
turnum. Summatim uero i omnibus (ut dicebam) ad inanem mox ſimilitudinem
confugiunt/nulla cauſarum habita ratione. Cur nam aſcendens ab oriente ſidus
principium uitæ ſignificat? Quia ſimul & e tenebris terræ ſidus emergit: & e tene
bris alui natus egreditur. O uanum ꝓrſus machinamẽtum. Similiter dicet aliq;/
Pater nunc egrediens ciuitate filium ſignificat domo ſimul egredientẽ: atq; iſup
filio cõducit egredi ẽti. Verum ſiqd ita ſignificãdum ſit/ſidus illud potius/quod
tunc aſcendit cum primum uiuere icipit fœtus i aluo/ſignificet uitam/uitæq; prici
pium: Quod neq; obſeruant: neq; obſeruare ulla rõne poſſũt. Cur item media cæ
li regio portẽdit naſcentibus dignitatẽ: num quoniã altiſſima ſedes dignitatis ſi
gnificat altitudinẽ. Sic & domiciliũ quartum qa ſit ãgulus ſubterraneus: ſõniant
theſauros ſub terra latentes ſignificare. Si adeo hac ficta ſimilitudine delectanẽ:
cõiugium quoq; p cõiunctũ aſcẽdenti ſignum deſcribere debuerunt. Quod tamẽ
p ſeptimũ prẽnuntiant longe ab aſcendente remotũ Sed qd nã occidẽti cum oriẽ
te coniugii? Quoniã inquunt e regione utriq; radii coniũgunẽ. Sit ita ſane. Vetũ
cur etiã p ſeptimã hanc domũ inimicos ſignificat manifeſtos? Planetas aiunt aſcẽ
denti ꝓpinquiores iuuenilẽ ætatẽ regere: remotiores uero ſenilẽ. Sane nimiũ pueri
liter. Quaſi localis hic tranſitus uelut corea ludentium repente p actus/efficiat/ut
hi qdẽ dominenẽ prius: illi uero differant: & tunc demum agant/quando iã ſunt
a priori habitu remotiſſimi. Dicant præterea quãdoqdẽ ſimilitudini ſtudent/ cur
nã duodecima plaga in quã ad lucem puerit aſcendens/ſignificet carcerem & oc
culta/potius q̃ ſecunda/ex qua uelut e tenebris ẽ emergẽdum. In oibus deniq; ſi
militer ita delirãt: coguntq; cæteros uel credentes illis uel cum eis diutius diſputã
tes ferme ſimiliter delirare. Quod Abumaſar uel iuitus oſtẽdit. Vbi. n. cãs/cur ita
duodecim domus una cũ officiis ſuis diſtribuanẽ/aſſignare contendit/aut inter ſe
aſtrologos diſſidere: & alios longe aliter deſignare. Tũ uero in rõnibus aſſignan
dis/qbus talia ſigna taliũ planetarũ domicilia ſint: iter ſe lõge diſſẽtiunt. Aliter. n.
antiq: aliter Ptolemeus: aliter Aimon: alit Hermes aſſignat. Quia uidelicet figmẽ
ta ſunt potius q̃ rõnes. Abumaſar Iouẽ tradit ſignificare diuitias: Mercuriũ ſapiẽ
tiã. Quoniã uero harũ rerũ cupiditates oppoſitæ ſunt: ideo ambas Iouis Mercu
riiq; domus oppoſitas eſſe. s. Virgini Piſces: Geminis Sagiptarium. O Abumaſar
ſi ita diſtribuere placet: Cur non ẽt Veneris domos atq; Mercurii iter ſe opponis?
Cum libido Venerea Mercurialiſq; cõtẽplatio multo magis opponanẽ/ q̃ quæ di
ximus. Sed iuicẽ conſonantes eſſe fateris: Libtã Geminis: Virgini taurũ. Itẽ cũ Io
uialis æquitas & uiolentia Martialis maxie iuicem aduerſenẽ: cur non & horũ ſe
des pugnare cõcedis? Sed oio cõgruere? Arietem Sagiptario: Piſcibus Scorpionẽ.
Proide ubi alias terræ plagas aliis ſignis aſcribũt: icerta opinione ferunẽ. Non. n.
ita diſtribuunt/qa ſignum ad perpendiculum ſup talem tranſeat regionem: qa ſi
ita ſit/Cancer nihil i Europa ſignificabit. Quippe cũ tota exiſtat ultra Cãcrum/
uergens ad aqlonem: neq; etiã ob aliquã concordem proprietatem. Virgo. n. ſi
gnum eſſe frigidum aiunt: præeſſe tamen hiſpaniæ iudicãt calidæ regioni. Simili
quadam temeritate mẽbris ſigna præficiunt. Nam & calida frigidis ſæpe præpo
nunt: & frigida calidis. Coniungunt quoq; planetis eiſdem ſignificata iter ſe ni
mium repugnãtia. Saturnum unius Dei cultum & uoraciratẽ ſignificare uolunt.
Iouẽ pietatem & cœtus itemperantiã. Mercuriũ ſapientiã & oracula ꝓphetarũ atq;
iſup oblectamẽta ſupflua. Mitto q̃plurima temeritate ſimili diuulgata: Vtputa
Saturnum pluuiã deſignare: Quẽ tamẽ ſiccũ eſſe fatenẽ. Item maſculinũ cogno
minãt: Quem aiunt eſſe frigidum. Deniq; portendere tarditatem/ uidelicet quo
niam ipſe ſit tardus. Qui certe eſt ꝓ longitudine ſpatii uelociſſimus. Quid uero
q̃ caput Draconis ſõniant atq; caudã? Hęc. n. ſolum imaginaria ſũt. Caput qui
dem cogitatẽ linea quędam imaginaria i aĩo noſtro relicta ex motu Lunæ a meri
die i aqlonem. Quod qdem fingi põt i quolibet zodiaci gradu. Et ubi nunc ca
put fingiẽ: ibi aliquãdo fingeẽ & cauda. Quidnã imaginaria illa poterit linea?
Cum ide luna diſceſſerit: cur cauda mala potius eſt q̃ caput? Cur cauda eſt frigi
da atq; ẽminina/cum aqlonaris plaga ſit meridiana frigidior. Atq; ita caput in
quo luna declinat ad aqlonẽ/frigidum potius debeat eſſe q̃ calidum. Cauda ue
ro contra. Apellant planetã retrogradũ/quãdo i inferiori ſui ẽpicicli parte ad oc
cidentem uergit: directũ uero quãdo i ſuperiori ẽpicicli parte ꝓgit ad oriẽtem.
Ex hac ſimilitudine ſõniant retardari negocia hoinum atq; rurſus acceleran q̃ſi
non æque naturalis ſit motus utrerq; planetis. Proinde dicere ſolent: qa Taurus
aut Leo tales i ſe uires habent: ideo q ſub his naſcunẽ ſideribus: naturã ſimilem
ſortiunẽ. Tametſi hæc aĩalia falſo fingunẽ i cælo: neq; ibi eiuſmõi figura uel na
tura ſimilis eſt atq; i noſtris tauris & leonibus. Taurum antiqui inter ſidera col
locarunt i Iouis honorẽ: qa i bouem ſit fabuloſe cõuerſus. Leonem Hercules oc
cidit ĩgentem: eum (ut ferẽ) iter ſigna conſtituerunt. Arietem ſignorum caput de
ſignauerunt ꝓp Iouem Amonem: cuius i capite Arietis cornua priſci fingebant.
Poſt Arietem mox Taurũ effinxiſſe ferũt quia tũc terra arabilis eſſet/ aptaq; cul
turæ. Geminos qa tunc germinando oia germinanẽ. Cãcrum noiauiſſe: qa inde
Sol Cancri more regrediẽ. Leonẽ uero: qa Sol ibi uehementiſſime calefacit. Virgi
nem: qa terra tunc exuſta Solis ardoribus nihil pariat. Libtã qa ſol tunc noctes
diebus adęquat. Scorpium: quoniã tunc aer primo frigore pungit. Sagiptarium
ꝓp uehementioris iam frigoris uentorũq; aculeos: cæteraq; ſimiliter. Quid ergo
ſtultius q̃ certas aĩalium naturas ꝓpriosq; euẽtus hoibus ſub hoc ſigno uel illo
naſcentibus aut agentibus attribuere? cum nihil eiuſmõi ſit in cęlo: ſed longe di
uerſa rõne confictũ? Nõ dabis igiẽ medicinã aſcẽdente Tauro uel Capricorno:
quoniã cũ hęc aĩalia ruminent/potio uomitũ concitabit. Quaſi uero capra rumi
nans ſit i cęlo: ac non potius Capricornus ibi ſit fictus: qa Sol ide i morẽ Capræ
ſcipiat rurſus aſcendere. Et poſt hęc Aquarius atq; piſces/qa tunc uberiores plu
uiæ profundunẽ: & tunc piſces maxime generanẽ. Fabricabit ergo qſpiã Piſcis
imaginem i argento/cũ fuerit Luna ſub piſcibus aſcendentibus: capturus piſces
ad uotum: confiſus uidelicet falſa figura piſcium in cęlo fictaq; natura. Sed ut
ad Plotinũ tandẽ regrediamur: Cęleſtia quidẽ corpora uult aĩa duci: Aĩam uero
uiuere prorſus ĩtellectu diuino: neq; affectũ ad ĩferiora ullũ habere. Quãdoqdẽ

neq; corpora q̃dē illa rebus īferionbus uel īdigent/uel turbanť: Neq; igiť uel dolore uel noua unq̃ lętitia tāgi: neq; odio malefacere cuiq̃: neq; ſimpliciter malefacere: neq; electiōe ſignificare nobis/ſiqua ſignificent. Sed forte ad illorū coreā ſe ipſa contentā ſignificationē nobis aliq̃do cōſeq. Si.n.aues nobis natura locoq; propinqores nulla nobis electione ſignificāt. Si forte aliquid eſt ī augurio ueri. Sed ad earū uolatū atq; garritū agentem ſua īterim ſignificatio noſtra contigit: multo minus aſtra portēdere noſtra deliberār. Profecto Ni fruſtra augurū uani docuere parentes: cultu dūraxat dęmonū auſpicia: auguria: aruſpicia: eſta cōſtabant. Dęmones.n.aeris caliginoſi rectores/quōdā cultores ſuos hac uel diuinatione uel fallacia potius detinebāt. Verū ſiqua ad ſiderū motus futurorū coniectura contigit/ubi nā ſunt præſcripta futura: ad quorū pręſcriptionē talis/aut talis conſequať uel comiteť conſtitutio cæli? Profecto pręſcripta ſunt ī cæleſtibus aīs/cæleſtē.i.ſuā mouentibus faciem: uultibuſq; ſuis aliter atq; aliter indicātibus cogitata. Sed in eorū mentibus notæ ſunt æternæ/non eorū tantū/quæ ipſi uel p ſe uel p cæleſtia facturi ſūt: ſed corū etiā/quæ cauſæ quoq; elemētales cōſequenť facturæ ſunt ſuaptenatura. Atq; eorum iſup/quę rōnales aīæ animorū germanæ cæleſtium cōmuni uel natura uel ſorte uel cōſilio ſunt acturæ. Cōmuni inq̃: quia non ſunt hæc ī illis pro īferiorū conditione deſignata per ſingula & uſq; ad minimū diſtributa. Sed pro cōmuni illorū prouidentia diſpoſita ſūmatim p capita rerū. Quæ deiceps p proprias īferiorū naturas/affectus/occaſiones/conſilia/diuiduntť ultenus: & ī qualitatē quodāmō aliā deducunť. Quāobrē ſingula prorſus inde pro cōperto ſcīn nō poſſunt: ſed plurimū cōia quædā. Quod & aſſerit Ptolemeus Proprias uero ſignorū conditiones ī ſingulorum naturis imaginationi buſq; oportet iſpicere. Itaq; & ide ſimul & hīc indies eiuſmōi aucupari pręſagia/ (ut Origeni Porphyrioq; credamus) nō hominū eſt ſed dęmonū. Dęmonū inq̃ ſagaciorū. Nā pleroſq; circa hæc dęmones cōiectura ſæpe falli putār: nobiſq; mētiri. Quibus ergo de rebus e cælo nobis ſignificatio fiat/ aſtrologi ueteres dubitarunt. Itaq; Abumaſar ubi de iudiciis agit/nō nullos inqt aſtrologos arbitrari: planetas de rebus tantū uniuerſalibus ſigna præbere. s. de elementis rerūq; naturalium ſpēbus. At uero de ſingulis & ſingulorū partibus atq; actibus. s. moueri/ quieſcere/ſimiliaq; nihil pęnitus demōſtrare. Alios autē putare ſtellas oſtendere tantū/quæ neceſſaria ſunt. s. ignem q̃dem calidū eſſe: aquā uero frigidā. Non tamen quæ ſint cōtingentia. s. homo loqtur aut tacet. Alios deniq; opinari planetas portendere tantū mutationes temporū: & quatenus per eas corporibus accidat. Addit Abumaſar omnes poſteriores aſtrologos ſequi ueteres: nec ulla ueterum dicta intentioni huic. s. iudicādi conducere. Quoniā dicerent īpoſſibile fore ſapientibus etiā aſtronomis q̃q̃ de iudiciorū ſcientia iuenire. In his Abumaſar fateť iudiciorū cās regulaſq; nō dū inuentas: q & Ptolemeo fuit longe poſterior/& ī iudiciis ipſe nullā affert in mediū rōnem: ſed puerles tantum ſimilitudines. Ptolemeus quoq; ī libro de iudiciis exiguū q̃d ueritatis eſſe ī iudiciis īnuit dicēs. Et ſi cōtingat prædictionē maiori ex parte nos fallere/tamen opę̃pretium fuerit/hæc ſubtiliter indagare: ppea q̃ ueri aliquid ineſt.

De quinq; aſpectibus planetarum: & qūo in his errant aſtrologi: & in cælęſtium qualitatibus actionibuſq; falluntur. Cap·IIII.

p Oſt hæc deſcendit ad amores & odia planetarum & aſpectus quodā modo & effectus. Prolixum foret/ nimiſq; abſurdum narrare amores iter ſe/& odia planetarum. Et quod turpius eſt recenſere quemadmodum hic quidem amat illum: ille uero non redamat hunc: ſed potius odit. Quaſi uero non omnes cognati ſint & optimi tanquam ī regione uniformi/diuinaq; collocati. Nempe cum ſimilitudo ī rebus noſtris mutua amorem æqua utrinq; ratione procreet mutuum/multo magis charitatē mutuam procreat in cæleſtibus: ubi arctior ſimilitudo uiget & copula. Vt autem quę de aſpectibus loquitur planius cognoſcamus: Meminiſſe oportet aſtrologos aſpectus quinq; ſic affertre/ut coniunctio quidem ſit/quando planeta ad perpendicularem ferme lineam planetam ſubit: oppoſitio uero quando maxime diſtant: ceu ſi alter ī ariete ſit: alter uero in libra ſeptimo ab ariete ſigno. Sextilis autem aſpectus quando ſexta inter hunc & illum duodecim ſignorum portio cadit: ideſt duorum mēſura ſignorū. Vt ſi Sol in medio Ariete: Luna in mediis Geminis uideatur: Vel ille in Arietis principio: illa in principio ſit Geminorum. Cadit enim inter hūc & illā Taurus quidem totus: & pars inſuper Arietis atq; Geminorum. Aſpectus deide quartus: ubi quarta zodiaci pars inter hunc cadit & illum. i. ſigna tria: ceu quando Sol in medio ariete: Luna in medio Cancro: uel ut diximus. Nam tria inter ſolem lunamq; ſigna uidentur: Taurus itegerq; Gemini/ parteſq; inſuper arietis & Cancri. Tria uero ſigna quartā duodecī ſignorū poſſidēt portionem. Trinus aſpectus quādo ſimiliter q̃ttuor iterſūt ſigna: quę pars ē zodiaci tertia: ceu ſi ſol ſub ariete ſit: Luna ſimiliter ſub leone. Ptolemeus cām cur tot ſolum ſint aſpectus hāc eſſe dicit: Quia ex duodecim ſignis fieri figura pōt ſex angulos habēs: ut in quolibet latere ſigna ſint duo. Vbi aſpectus anguli unius ad alterum ſextilis ent: ſextam continens figurę partem. Poteſt etiam deſcabi figura quadrāgulans. Item triangularis. In illa quadratus. In hac trinus ſurget aſpectus. Non pōt autem figura quinq; angulos habens ex integris ſignis duodecim fieri. Verum aliter pręterea fieri aſpectus poſſe uidentur. Nam tercentum & ſexaginta gradus ſunt in zodiaco: qui in partes quinq; diuiſi figuram conficient quinq; angulos poſſidentem. Eodemq; modo angulus aſpiciet angulum: quo in trigono aſpectu fit atq; tetragono. Igiť pentagonus ibi pōt aſpectus cōſiderari. Rurſus ex gradibus zodiaci cunctis fieri figura pōt octo angulorū/aut nouē/aut decē: atq; ita erit illic aſpectus octauus/& nonus/& decimus. Quāobrē aſpectus quinq; ſolos affertre fingētis eſt potius q̃ uere dinumerātis. Continuus profecto eſt orbis ipſe zodiaci: ubiq; ſtellę: & ſigna ſuicē ſignis inſerta. Vt non ſolum per ſigna duodecim quaſi ſint inter ſe ſecreta facere poſſimus aſpectus: ſed per gradus ubiq; zodiaci. Proinde ſi uere loquimur nō dicimus ſidus hoc illud aſpicere: uel planeta planetam: ob aliam rationem/niſi quia hoc radios iacit ī illud. Quælibet autem ſtella radios iacit in quamlibet: quelibet igitur ubicunq; ſit quamlibet intuetur. Atq; ex huiuſmodi radiorum intuitu attigit magis aſpicitq; proximam q̃ remotam. Quod quidē in candelis patet accenſis. Nemo itaq; dicat ſignum hoc non aſpicit proximum/ſed ſpatio certo remotum: & ſtellam non proximam aſpicit: ſed remotam. Hæc enim opinio immo hic error inde contingit: q̃ cęleſtia quidā metiuntur/imo mētiuntur ex noſtris. Solet enī homo ī chorea propinquum ſibi

ad latus hominem difficilius intueri q̄ ſeparatum. Quoniam caput non undique habet oculos: quibus ęqua facilitate conſpiciat undique. At in cæleſti facie quæ cunq; ſunt/ſunt oculi. Et oculus quilibet totus eſt oculus: totus undique uiſus. Aiunt aſpectum quidem ſextilem eſſe mediocris amoris. Trinum uero perfecti. Aſpectum rurſus quadratum odii mediocris: oppoſitum uero ſummi. Cōiūctio nē cum bonis bonam: malam uero cum malis. Atqui cauſam ob quam aſpectus alius ab aſpectu in bono differat/ aut malo/ſolū ex figura uel numero aſſignare nō poſſunt. Bonum enī malum ue non ad quantitatem pertinet/ſed qualitatem. Præterea non ad figuram uel numerum actio pertinet aut paſſio: ſed ad formas & qualitates. Has uero figuræ quædam uel numeri uel conſequūtur uel comitantur. Neque rurſus licet dicere Arietem eſſe qualitate quadam cancro contrarium: ideoq; quadratum ex hoc & illo contuitum planetarum eſſe contrarium & hoſtilem. Nulla enim ſunt in cælo contraria/ ubi non pugna/non tranſgreſſio/ nō intentus. Immo uero ſi figuræ quę ſunt in opere quodammodo inter ſe repugnantes/in artificis animo non repugnāt. Si formæ naturales inter ſe pugnaces in contemplatoris mente nō diſſident: ſi membra inter ſe aduerſa non aduerſantur in ſemine: certe in cælo non diſſident inter ſe uirtutes harum efficaces formarum/quæ certant in uiliori materia: non potente uidelicet conciliare quæ capit/ Iam uero non ſolum non diſſonat Cancer ab Arete: ſed conſonat. Partes enim utræq; ſunt corporis plurimum uniformis/ & ſuaptenatura quæ apud nos diſſonant harmonice temperantis/ neque minus in cælo q̄ in muſico cantu inter ſe omnia conſonant. Sic & nobis forſitan excogitare licebit humanam muſicam ex harmonia cæleſti. Cælum nāq; Pythagorici Dei lyram apellauerunt. Coitum igitur planetarum apud nos octauæ uocis conſonantia referat. Hæc enī cum prima coire uiderur: Oppoſitionem uero cæleſtium quæ fit in ſeptimo/ uox quoq; apud nos ſeptima ſimiliter omnium diſſonantiſſima repręſentat ſextilē aſpectū/ qui fit in tertio ſigno uox tertia: Quadratum quarta: Trinum qui in quinto fit/ quinta. Sicut ergo in conſonantia noſtra inde pendente quarta uox uel interdū ſeptima quæ per ſe diſſonarent: tamen una cum cæteris ad gratiam conſonantiæ conferūt. Sic & multo magis in harmonia cęleſti aſpectus omnes ad abſolutam concordiam neceſſarii iudicantur. Hinc fit ut ſapientiores Aſtronomi quartum aſpectum adiunctum uel ſexili uel trino/non ſolum non horreant: ſed exoptēt: Fit etiam ut per ſeptēnarios uel dierum in morbis: uel annorum in uita: quibus quadraturæ uel Lunæ uel Saturni mox ueniunt/ mutationes in nobis non ſemp in peius: ſed in melius quandoq; contingant. Interea tidere iuuat Aſtrologos: qui cū Cancrū dicant magis q̄ Libra Arieti q̄litate contrariū: aſpectū tamē oppoſitū: q̄lis ex libra reſultat ad Arietē/magis q̄ quadratū deteſtari cōſueuerūt. Sed q̄d cācrum gariunt frigidum atq; humidum? i quo ſol cōſtiturus caloré nobis exauget? Quid calidū Sagiptarū? Sub quo ſol terras a frigore uel imbribus non tueť? Ex quo patet ex acceſſu ſolis potius atq; diſceſſu/ q̄ ex ſiderum qualitate/ calorem & frigus intendi uiciſſim atque remitti. Neq; nobis obſtant Lunam uel Mercurium in alio atq; alio ſigno aerem qualitate mutare: quia uidelicet ibi alia ſit & alia qualitas. Nam primo quidem non ubique id efficiunt: neque enim uel æſtus ide Scythis ortus unquam: uel frigiditas & humiditas indis. Deinde & ſi forte mutēt: non ſtatim conuinciť/eſſe illic eiuſmodi qualitates inter ſe æque pugnantes. Alia enim uirtute longeq; a noſtris diuerſa hæc inde proueniunt. Non ne tum ex uariis affectibus animæ/ tum ex contractione & dilatatione quadam ſpiritus/contrariæ ſtatim oriunť in corpore qualitates?quæ non ſunt in animo ſpirituq; uel cōtrarię uel qualitates. Ex lumine nimium repercuſſo fit æſtus! qui non exiſtit in lumine. Ex lumine liquor ī cera ſimul ſiccitaſq; i luto. Neq; tamen in lumine ſicca eſt uel liq̄da paſſio. Itē certa ſtellarum poſitione ſiue impulſione in terris eleuanť uapores & uenti: neq; tamen illic aut uenti perflant/aut uapores obnubilant. Quod autem uirtutes in cælo ualde ab his quæ pugnant in elementis alienę ſint/coniectamus ex eo q̄ omnibus in rebus quę ex elementorum qualitatibus commiſcentur/inſunt minſicę quędam uires & præter & ſuper naturas elemētorum! quas ſpeciales proprietates apellant/ ſpeciebus his cęlitus attributas. Mitto cætera: Innumerabilia. n. ſūt. Sic magnes polū ſuū ſeq̄ť arcticū! ferrū uero magnetē. Sic paleę ſuccinum. Hoc uero polū fortaſſis antarcticū. Per tales ergo uirtutes quales hæ ſūt/ & quales in ſcamonea purgāt bilem & ī elleboro cōtra bilem Abumaſar probat præcipuas cęleſtium actiōes expleri. Siue fixę uirtutes eiuſmodi ſint ī ſtellis/ ſiue quotidianis earum aſpectibus ab eis ſibi inuicem cōparentur: atq; inde ad inferiora mittantur. Merito igitur Abumaſar & Albius Ptolemeum ubiq; reprehendunt: q̄ qualitates ſtellis elementales & inter ſe repugnantes ſępe tribuerit. Probāt̄q; non eſſe tales in cælo naturas. Mitto nunc q̄ nō ſolum ii quos dixi a Ptolemeo diſſidēt atq; aliis: ſed Ptolemeus ipſe diſſentit ab aliis: ubi de terminis loquitur planetarum: narratq; alios etiam inter ſe diſſidere. Aegyptios enim a dominis domorū maxime ſolitos accipe terminos. Caldeos autem a dominis triplicitatum. Idq; latiſſime cōfutat. Mitto q̄ ī aſpectibus exalrationibuſq; diſſentiunt. Ptolemeus enim a ſigno ſimpliciter ad ſignum: alii quidam a gradu metiuntur ad gradum. Exaltationes quoq; planetarum Ptolemeus in toto quodam ſigno putat accipiendas. Alii uero non nulli a certo quodā ſpatio ſigni. Similiter de ſignificatore uitæ & de annorum datore diſſentiunt. Redeo paruper ad qualitates. Cum Martem eſſe igneum arbitrentur/ cur non ī piſcibus cadere tradūt potius q̄ in libra? An quia libra maxime diſtat ab Ariete do micilio Martis. Sed ꝓfecto maior eſt diſtantia naturæ q̄ ſitus. Magis itaq; diſcrepant ab Ariete piſces/ut aiunt/aquei: q̄ aerea libra. Cur nam in libra uolunt exaltari Saturnum/ quem terreum eſſe putant. Prolixum foret eiuſdem generis cærera recenſere. Redeamus iam ad Plotini concluſionem. Refert quidem primum: Aſtrologos arbitrari unāquāq; per ſe ſtellam ſuum aliquid agere. Ex cūctis uero inuicem conſpirantibus nouum aliquid præter ea confici. Ex quo patet: ex his quid potiſſimum proueniat iudicare neminem perſpicue poſſe. Deinde ſignificat Aſtrologos non habere modum/quo planetæ agant/quæcunq; dicuntur efficere. Neque enī uel proprio quiſq;/uel communi cuncti cōſilio indigent ad agendum: Siquidem naturales infra lunam cauſę/natura ſua ſufficiunt ad agendum: neq; conſilū exigūt ullū ultra naturā. Neq; rurſus cū ſtellę faciāt hæc more naturæ/aliter uel alia faciūt/q̄ fieri poſſit tenore naturæ q̄uis prę̄ſtāntius atq; præſtāntiora faciāt/uidelicet prę̄ſtāriore natura. Non ergo propheras efficiūt: nō miracula: quæ fieri debēt diuinitate. Nō Theologos/nō geometras: q mēte fiunt/& arte: Nō diuites non reges/non his oppoſitos: qui prudentia: occaſione: fauore fiunt

Plotī
ri
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

uel impediuntur oppoſitis:

Errata aſtrologorum de Saturno & Marte & Luna. Cap. V.

In capite libri quinto errores Aſtrologorum proſequitur latius & inſequitur. Saturnū tradūt quia ſit frigidus obeſſe naturę: ideoq; ſepant ab aſcendente (ut aiunt) uitæ principio. Atq; ut ide maxime ſeparent: ſtulte nimiū in duodecima collocant. Quæquidem ſedes & ſi quodam illorum computandi more uidetur a prima omniū remotiſſima: reuera tamē eſt proxima. Eſt enim orienti continua ſurſum: quod ue aſcendit ſidus mox properat ī duodecimam. Itaq; Saturnum i ſeptima tanq̄ omniū diſtantiſſima probabilius collocaſſēt. Sed ne id quidem uolunt: ne naſcentibus opponatur. Sed ī utroq; ſibi met repugnare uidentur. Nam Saturno & aſcendens alia ratione ſolent accōmodare/ & primi cōceptus exordium. Præterea dicunt Saturnum Martemq; tum cōiunctos tum oppoſitos iter ſe nobis obeſſe. Rectius forte dixiſſēt: ita maxime Saturni frigiditatem calore Martis: huiuſq; feruorem illius frigore temperari. Adiungunt Saturnum quidem ſi die naſcentibus ſit ſuper terram/ aut prope orientem/ diurno calore temperatum: tunc propitiū nobis euadere. Atq; etiam ſi ſic aſcendat: præcipue in aquario non obeſſe naturę. Martem uero tanquam igneū eſſe in nocte ponendum/ ſiue ſub terras: ne calore ſolis ferueat uehementius. Atqui ī hoc ſimiliter ut ſæpe delirant. Cū eni umbra terræ unde nox prouenit: uix ad lunam uſq; peruenīat. Omnia omniū ſupra lunam ſtellarum lumina cōtinue ſe nullo interuenīente contigunt. Similiterq; ſemper in die ſunt: nunquā uero ſub nocte. Maxime uero omniū ab umbra & frigiditate/ quæ duo terræ propria ſunt: Saturnus ſeparatus exiſtit. Vt nihil abſurdius uideatur/ q̄ hunc obſcurum frigidumq; uocare. Præterea concurſum lunæ cum Saturno uel Marte uituperare ſolent. Quanquam ſi uel plena lumine Saturnum ſubeat/ uel uacua Martem/ damnare non audent. Nā ſi plena coeat cum Saturno: Tum hanc illum ſuo fouere lumine: tum illum non frigefacere plenam Contra uero ſi plena Marti ſe ſubdat aduri inde ſimul atq; comburere. Si uacua: temperari uiciſſim atque temperare. Hic quoque ut alibi audentius errant. Primo quidem: neque ſe cęleſtia tanquam concordia ſemper/ comburunt unquam uel frigefaciunt. Deinde ſi id forſitan concedatur/ contra foret agendū. Luna. n. cū ſemicirculo ad nos ſpectante plena eſt: iterum eſt altero uacua atq; uiciſſim: ideo ut incōmodū illud deuitareť ſubiicere hāc potius Saturno debebāt/ quādo nobis eſt uacua tūc. n. offert illi ſe plenā. Marti uero q̄do nobis eſt plena: Nā tūc oſtēdit illi ſe uacuā. Inter hæc expedit admonere multas in codice græco clauſulas uideri trāſpoſitas: uerbaq; ſæpius ꝓmutata: hæc eq̄dē diligēter ꝓuinbus emēdauī/ uatis (ut ita dixerim) potius q̄ iterpretis officio fretus. Quæ igiť mox i textu ſecunť/ ſeſū duplicē admittere poſſūt. Aut. n. ſignificāt Saturnū nō admodū opitulari nobis interdū/ qa ſit ꝓcul: Ideoq; lunā ſaltē eſſe tūc oportere erga nos plenā: ut ſaltē illa nos adiuuet/ aut potius ſignificant Saturnū nō opitulari Lunæ: qa ſit ꝓcul a luna: neq; illā illi uiciſſim ſi quādo uacua ſit adillū. Ideoq; oportere hāc illi ſe porrigere plenā. Satiſq; nobis tunc illā facere ſuo erga nos orbe dimidio q̄uis erga nos uacuo. Itē q̄uis Saturnus ſit ꝓcul a nobis. Primus quidē ſeſus uerba manifeſtius ſeq uideť: quę uereor eſſe puerſa. Neq;. n. antecedentibus neq; ſequentibus Plotini dictis ſententiiſq; cōuenire: ſed potius repugnare uidetur.

Quod in cælo ſit tantum lumen & calor & humor. Frigus āt & ſiccitas circa cētrum. Nec aliquid cæleſtium per ſe frigus afferat: uel ſiccitatem: uel aliquid uitæ noxium.

Vm cælum ipſi uitæ ſit proximū: ideoq; q̄ maxime uiuens/ maximeq; uiuificū: putandū eſt ꝓ ſe primoq; calefacere: atq; humectare. Duo. n. hęc ꝓprie conducunt ad uitā: nunq̄ uero ꝓ ſe frigefacere uel exſiccare: quę ſuapte natura ſunt cōtraria uitę. Atq; ſi cōferant/ ex accidēti quodāmō cōferūt. Frigus q̄dē nimiū calor excreſcens repente/ diſſoluat humorē: ſiccitas āt/ ne nimiū diffluat humor. Hęc āt duo ſatis nobis ſuppeditanť a terra. Id āt inde iſup cōfirmabiť/ ſi uerum fuerit quod pleriq; putāt. Sicut mors nihil aliud eſt q̄ priuatio uitæ: ita frigus & ſiccū mortiferas q̄litates non aliud eſſe/ q̄ caloris & humoris priuationes. Quod alibi Plotinus ipſe ſignificat. Probabile quoq; eſt/ ſicut tenebræ ī longiſſima a cælo diſtātia luminis tantū priuatione contingūt: ita frigus & ſiccitatē ex nimia a cælo diſtantia ꝓp caloris humoriſq; abſentiā forte cōtingere. Totū uero cælū eſſe calidū/ patet qa totū eſt ignis. Totū iterū eſſe ignem/ oſtendit ſublimitas: mobilitas: lumen: calor uel occultus oīa fouens. Calor āt ampliſſimus ſpatio nullam patiens uiolentiā/ familiarē habet humorē. Profecto in aīa cæli tria potiſſima ſunt: uita: & ītellectus: & motus. Eſt. n. aīa uita quædā & ītellectualis & mobilis. Totūq; hoc eſt unū. Quod igiť eſt ī aīa uita: ī cælo calor exiſtit. Quod rurſū illic itellectus: hic eſt lumen. Quod tandē illic motus uitalis eſt: hic uitalis eſt humor. Itaq; non aliud humor eſt q̄ agilitas (ut ita loquar) ad motū. Ignis ergo cęleſtis nō ſolum calidus dici pōt: ſed iſup humidus. i. liq̄dus: fluidus: agilis: atq; lubricus: & lenis & blandus. Siq̄dē in ſiccitate rigiditatē aſperā intelligimus: qualem eā frigiditas uehemētior iſert. Quāobrem nihil aliud eſt ī cęlo noſtris ullo mō qualitatibus ſimile: niſi calor: humor: lumen. Lumen inq̄ illic eſt intelligentiæ loco. Calor illic efficacia uitæ. Humor uitæ motus & pabulum. Nec aliter ibi calor ille ſentiť: q̄ tanq̄ fauor: fomentum: recreatio. uigor. Nec aliter humor: q̄ ut augmentū: & amplificatio: agilitaſq; ſuauis. Inde hęc & ſimilia quędā apud nos ſūt. Illi turſus calori humido humoriq; tempate calēti. Similis ē quodāmō ſpūs & calor humorq; uitalis uel manifeſtus ī aīalibus uel occultus ī plantis paſſim a cælo iſitus: a cęlo inq̄ oībus inſito. Siccitas āt atq; frigus rebus noſtris hīc certe nō ide cōtingit. Siccitas q̄dē ob ipſā loci huius anguſtiā/ denſāq; naturā/ aſperā: reſiſtentem: pcutientē: formatiōi motuiq; inepram. Frigus autem ob diſtantiam tum per naturam a toto cælo: tum per ſitum a ſtellis q̄maximam. Quantum igitur ad frigus pertinet/ Aueroem ualde probamus dicentem: Cęleſtia nulla frigus inferūt/ ſed calorem omnia. Quæ uero dicuntur afferre frigus/ ea ſunt/ quæ calefaciūt minus. Hęc ille in libro de cælo ex ſua Anſtoteliſq; ſententia Abraham Auenazara apellat Saturnum frigidum. Qui calorem affert noſtro remiſſiorē. Cælū itaq; totum eſt calor lucidus humēs: ideſt uita quædam efficax cum fauore amplificabilis agilis atq; formabilis. Formabilis inquam facile per humorem tralucidum ab archetypo: turſus per calorem lucidum infenora facile formans. Sed alicubi eſt

Ploti
Opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

in cęlo plus caloris aliquantulum q̄ humoris:alicubi uero uicissim:alicubi portio est æqualis utrinq; luminisq; similiter. Atq; horum trium diuersa inter se propor tione/sunt ibi diuersa quemadmodum hic ex uaria caloris humorisq; mixtione passim sub cæli radiis uaria coalescunt:siccitate interim atq; frigore magis minus ue forsan ipediēte:uel ēt adiuuāte nō nihil. Meminisse uero oportet calorē humo rēq; celestē esse a nostris genere lōge diuersū:multo ēt magis q̄ uel calor naturalis ī uiuo/ab ardore fornacis:uel ab hac ipsa flāma ipse solis tepor ī amplo. Ex quo tamē ī cōcauū quādoq; coacto ī materia dura ī materiā siccā flāma ꝓrsus accēdit. Deniq; humor est ī cælestibus nō destillās:calor quoq; non edax. Humor ab hu more aereo saltē tantū differēs:q̄tū aereus humor ab aqueo. Temere igit̄ in cælo fingit̄ frigus/& siccū siue dura soliditas. Quippe cū dum a terra sursum ascēdit/ siccitas fugiat̄/& frigus oisq; duritia:ac puenīat̄ mox ī humorem & lenitatem/si mulq; in auspiciū blādi caloris ex lumine. Frigidū igit̄ atq; siccū simul & durū ex naturali & extrema ad cælū distātia ꝓuenit. Et iterea quæ media sunt ad cæli simi litudinē humida sunt atq; tralucida:facileq; mobilia. In cęlo autē maxime mobili nihil est frigoris atq; sicci:nihil duri motum impedientis & lumē. Siqd uero fingi sub cælo pōt simile substātię cęli:tractabile manibus:oculisq; cōspicuū:id argētū uiuū esse uideī. In quo calor uegetus cō humore multo qdē sed tenaci/motum ꝓ creat iqetū. Si rursū subtiliorē & tralucidā huic adhibueris lucidāq; naturā/ hēbis & cęlū. Quod qdē nō esse durū ex eo cōfirmari uideī/q̄ iter physicos & astrono mos in eo duritiā asserētes/ ubi de circulis/ cētris/distātiis/motibus disputāt/mul tiplex & isolubilis oriī controuersia. Physici qdē astronomos criminanī/ q̄ ipos sibilia fingāt: Astronomi physicos/q̄ rōnes de his nequeāt assignare. Mitto qūo Theologi corpora glorioſa cælis inserāt/nisi cesserint. Mitto uehicula apud uete res aiarum. Facilitatē uero cedēdi subito cōiunctā reditu/ ubi nulla naturalis sub stantię uel qualitatis uel ordinis ide ꝓmutatio sequī/malā apellare nō decet. Sed ad alias cælestiū q̄litates iā redeamus. Et si nihil est ibi frigidū aut siccū/stellam ta men quæ calefacit minus/frigidam apellamus. Forsan & qa dum illa meatus no stros radiis tepentibus apit/facilius igredit̄ terrena frigiditas. Siccā quoq; stellam quę humefacit minus/possumus nuncupare. Forte & quoniā humectando parū: sæpe pabulū suggerit igni:ide materiam feruentius siccaturo. Calefaciunt āt oēs ubiq; stellę:nō motu tantū/sed etiā ipsa natura:natura pręcipue luminis. Quod probat & Auicenna dicęns: Vbi plus est luminis:etiam plus esse caloris. Hic Hip pocrates ait:aerem nocturnum stellarum luminibus subtiliorem fieri/ & calidum aliq̄tum:generationiq; & uitæ accomodatum. Aristoteles etiam ubi de partibus aialium disputat:ait:noctes in plenilunio esse calidiores propter lunæ lumen. Lu na quidē minime calida est:humida multum. Quę si ideo duntaxat dicatur nō calefacere:qa tardius q̄ sol moueatur: deberet forsan tarditatē motus cum ꝓpin quitate ad nos quodāmō cōpensare:ideoq; quodāmō sicut sol calefacere motu. Item si stellę fixæ q̄uis uelocissime moueanī/tamē dicanī/nō calefacere motu:qa maxime distēt:deberent forsan distantiā cum motu celerrimo cōpēsare:& iccirco similiter calefacere. Verū si motus ipse simpliciter cā sit caloris: Nec motus ullus calorē extinguet & flāmam:ac saltem uelocior qdē uehemētioris: tardior uero re pidioris ent origo. Rursum si non motus ipse simpliciter/calorem gignit:sed cer ta uelocitas:primo quidem reueta nō uideo:quid nam distātia ualeat uel propin quitas:dūmō motus ipse sit uelox. Deinde hic satis patet caloris effectū in aliam pręter motum cām referēdum. Et merito:quoniam motus siue sit uoluntatis/exi git ante se imaginationis formā atq; naturæ:siue sit naturalis īclinationis/naturæ formā exigit pręcedentē. Non ergo motus ipse calorē aliā ue generat formā: Sed forma quādoq; ꝓ motū:talisq; forma talē:q̄uis forma prior sit natura pręstātior. Deniq; qs nā asserat localē motū/ q̄ & omni forma derenor est: atq; ptinet ad ex trema/suaptenatura generare calorē. Profecto uel excutit calorē sępe latentem:uel ex durorū collisione corporū mediū confringit aerē/solūq; ratefacit. Sic extenua tus aer ad cōpetētem ignis conditionē/ ab idea seminaliq; ignis rōne/ quasi fomi te formā ignis induit̄. Luna igit̄ calefacit minus q̄ Sol/qa calida minus. Supiores stellę minus quoq; q̄ sol:qa uel calidæ minus/uel minores sole/ uel longe distan tiores/uel iter se admodū sepatę. Videt̄ āt sol secūdum accidēs exsiccare. Nō qa ī eo sit uel sicca natura/uel uis aliqua desiccādi:alioq; nec oia naturaliter augeret/ imo ignis more minueret. Sed quoniā radii solis uel ī concauis nimium duris ni miū coarten̄: uel ex directo ꝓcutientes fortius ad nos reflectan̄. Tunc.n. uis ꝓ eiusmōi uiolentiā noua contingit. Oio uero qa radii tanq̄ imateriales liq̄dissimi/ imaculati/neq; collidūt/uel cōfringūt ꝓprie/neq; cōfringun̄: sed uel cōgregan̄/ uel e regione reddun̄:apparet calorē illis inesse natura: q̄ cōgregatione ꝓpria in tendat̄:ac uehemētius agat. Luna quoq; frigus ex accidēti uideī afferre. Quia & meatus lumen eius nostros apiat:& nocturnū interi frigus extenuet. Quo fit ut frigus ide subtilius ꝓ patefactos aditus liberius itret. Frigoris qdē natura ē interi mere atq; cōprimere. Lumen uero lunæ gignit ꝓrsus & auget/utpote quod hēt cū humore calorem. Similiter solis lumē ex accidenti causa frigoris est nōnunq̄:siue naturalē corporis nostri calorē foras ꝓuocet: siue post calorē solis mox calor uē roq; corpus exponas. Saturnū pręterea nefas est frigidū ullo mō:& ꝓpea mortife rum apellare. Nihil.n.ī igne tanto tāq; uitali uel ullo modo frigidū uel lętiferum esse pōt. Satis esto apud Saturnū ab humore uinci calorē. Cūq; talis sit/& a nobis insup remotissimus/parū admodū caloris afferre:humoris quoq; nō multum:qa pręter hęc duo/uis est ī eo naturaliter cōtrahēdi/sistendi/cōtinēdi/ cogēdi. Vnde q̄uis exsiccet nunq̄: sicut neq; luna:uideī tamē quodāmō desiccare/ dū in seipsū cogit humorē. Sicut & luna dū decrescit lumine/uel descēdit. Difficile uero Satur num esse humidū negare possūt:ubi aiunt illū sæpe pluuias augere:& fluxū alui citare. Pestiferū uero hunc apellare non licet: Quippe cū prouidēria cūcta dispo nens sphæra tam ampla hūc honorauerit: ꝓximūq; uitalibus stellarū innumerabi liū radiis esse uoluerit. Mitto q̄ Theologi ueteres mentem ipsam attribuere Satur no:ipsiq; menti uitam primam æternitatemq; dicauerunt. Nonne cum hoc Astro logi ascendens computant uitæ principium? Non ne primum conceptionis men sem Saturno cōmendant? nunquid a mortifero uitam auspican decebat? Quid er go? Primum ei mēsē iccirco cōmittunt:ut sicco frigore suo cogat semē/ sistarq; ne diffluat. Sistit ꝓfecto/cogitq; nō frigida potestate uel sicca: alioq; exordiū uitæ petereī a cōtrario uitæ. Sed mira q̄dam cōtrahēdi/& colligēdi/& cōtinēdi uirtute. Multa.n. sūt quæ lac aliosq; liquores alia cogūt uirtute q̄ frigida. Itaq; Saturnus nō frigiditate uel siccitate cōglutinat:alioq; statim ab initio semē redderet gene rationi uitæq; prorsus ineptū? sed uirtute potius a circūferentia ad cētrum oia re digente:nec modo frigoris:sed more manus/& pugni:uel natura coaguli arctius

Ploti

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cõprimente. Sicut & Mars uicissim ad circũferentiam a centro ꝓtendit. Quod ãt natus octauo mense non uiuat si mõ ita semp accidat/ accidit.n.aliter ĩ ægypto/ & alicubi apud græcos/causa ent non frigiditas/siccitas ue Saturni/sed uiolentia quędam aliunde tunc illata:quæ nasci eo tempore compellit eum/ quo adhuc Saturnus in uiscenbus detinebat.Non.n.dum hic retinet/nasciẽ aliqs/nisi uiolenta nimium cã expulsus ex aluo. Nam & Peripatetici mediciq; aliũde q̃ a Saturno rõnes assignant. Et astrologi tradunt ĩ regionibus indię Saturno subiectis uitas esse longissimas. Sed non ne ex accidẽti saltẽ a Saturno siccã frigidã ue naturam non nunq̃ euenire dicemus? Tunc ita forte uideri:si quãdo Saturni radius ĩ frigida & sicca materia capiat. Eam.n.& ꝑ se paulum calefacere põt uel humefacere:& sistit nimium. Vnde cogit materia gelu.Sed tum ĩ humidiore/ tum uel maxime in calidiore q̃plurimum cõferre uidet.Nã & humore suo tempat caloris excessũ/ & ipsa conglutinãdi uirtute cohibet humoris effluxum.Mars uero contra:in materia frigidiore uel humidiore moderat effectum.Calidiorẽ uero pręcipitat:nõ tã in caloris excessu/q̃ uigore mouendi.Sed quoniã de seminali nunc materia fecimus mẽtionem: opępretium est admonere uim ĩ fętu Solis & Lunæ uniuersalẽ esse ĩ calorem humorẽq; uitalem. Vim Saturni esse: seminalẽ materiã colligere pęnitus atq; firmare.Iouis officium mouere deinceps/intusq; fouere. Martis actio ad externa mouere.Mercurii munus figurare ad sensum spiritus atq; membra. Veneris ministerium ad affectum & propaginem omnia cõformare: Hæ uero sunt dotes pręcipue ꝓtinentes ad corpus:ex planetarum signorumq; corporibus: ex eorum iterũ animabus/in nostris animis a Saturno contemplatio cautioq; & conseruatio diligens augeb. Ab Ioue ciuilis & prudẽs pertissimum gubernatio. A Marte magnanimitas malorum iniuriarumq; expultrix. A Mercurio iquisitio quælibet & expressio. A Venere charitas & humanitas. A Sole honestatis cura pudorq; & gloię studium uerioris. A Luna deniq; rerũ uitæ necessariarum cura/ & ꝓuidentia diligẽs. Sed nequis nos forte damnet planetas/sic ordine platonico disponentes: Memẽto diuinã prouidentiã statuisse solem p latitudinẽ zodiaci minime ꝓuagari. Tota enim huius euagatio sub unius portionis estimationẽ uenit. Quoniam uero Sol planetas sibi nimium & altitudine & latitudine ꝓpinquantes forte confunderet: & uirtutis excellentia pęnitus occuparet: ideo decretum est / Lunã atq; Venerem quarum medius Sol icedit/latius euagan.Nam ad.XII.fere portiones ꝓuagari uetetes uoluerunt.Mercurius tanquã remotior a Sole q̃ Venus angustion se ꝓuagatione defendit..Nam fere ad portiones octo percurrit.Mars & Iupiter ad quinq;. Saturnus utpote remotissimus ad tres ĩ latũ portiões excurrit. Sic eorũ opinio cõfirmat/q Veneri Mercuriũ anteponũt? Quãq̃ & q cõtra faciũt/ordine signorum se defendũt. Sicut.n.domus ꝓcedũt:ita planetas disponi uolunt. Cãcer ergo primã ponit Lunã.Leo Solẽ secũdũ. Virgo Mercuriũ tertiũ. Libra Venerẽ quartam. Scorpius quintũ Martẽ . Sagiptarius sextũ Iouẽ. Capricornus Saturnũ septimũ. Deide uersa uice ponunt.Sed hęc illi uiderint.

Cõpositiões ĩ naturis planetarũ:ac diuersæ uires & actiões & ex cunctis mira cęli cõtẽpatio.

Sed redeo ad Plotinum.Cum asserat oia in cælo calere:frigere nihil:& tamẽ in quibusdã magis minus ue tẽpari calorẽ:uideb humorem illic cum calore cõiungere. Cuius cõmixtiõe tẽpatio fiat.Nõ.n.illic calor frigiditate repremitur: neq; seipso isup refrenatur:neq; metus ibi regnat atq; solus.Alioqn nõ alibi magis q̃ alibi dominabit.Humor igit illic.i. lenis & agilis teneritudo quædã/& uelut uncta liquiditas & alma fęcũditas: humor inq̃ huiusmõi ibi tũ calorẽ alit ut nectar:sicut calor alit lumen uelut ambrosia:tum cohercet icẽdiũ/ne uel ex incendio calor isup ipse ꝓdatur:tum collisionẽ sphæratũ mutuã ꝓhibet: alioqn ex rapidissimo motu futurã:sphęras; & alia protinus exusturã:tum deniq; morus tardiosq; lenit & mulcet:quo blandius infenora cõtingãt. Hæc oia perficit humor: humor inquã familiari calori suo adeo necessarius:ut nunq̃ destillet inde uel diffluat:uel calorẽ ipsum obtũdat & suffocet.Profecto sicut in aia uitalis motus ab aiali uita:hæc ãt ab itellectu dependet & seruatur atq; uicissim.Sic in cælo liquiditas a calore:calorq; a lumine. Ita igitur uel exẽpli cã cõpone cęlestia. In Saturno calorẽ ualde supat humor. In Marte lõge calor humorẽ. Iupiter horũ medius calorem q̃si pariter cũ humore contẽpat.Marti deiceps ut more Platonico digeram succedit Mercurius referẽs Saturni naturã. Huic Venus quasi mixtionẽ Iouiã representans:Dico ãt quasi: pp eorũ opinionẽq; putant Iouem quidem declinare aliquãtulũ ad calorẽ: Venerẽ uero potius ad humorem. Sed ex ambobus tẽpiem cõfici pfectissimã. Sol deide sicut & Mars calore ualde uincit humorẽ.Luna tandem quẽadmodum Saturnus atq; Mercurius:plus admodũ humoris possidet q̃ caloris.Sed horũ triũ humor ita se inuicẽ habere uidetur.Saturni qdẽ humor sẽp recurrit ad centrũ:Lunæ uero ad circũferentiã potius lumine crescẽte dilatat.Mercuni deniq; mediocriter facit utrunq;.Sed ut lunã repetã/ hãc cum decrescit lumine astrologi doctiores aiunt/nõ minuere qdem humoris substãtiam:sed ad centrum potius cohibere/sicut crescendo dilatat:quod apparet ĩ mari: cuius dilatatẽ amplitudo/dũ luna mediũ cælum petit ab oriente: dum uero a medio ad occasum tendit:refluit in angustũ.Neq; iterum uensimile est tã facile tã subito ꝑ substantiã augeri uel minui.Præterea calor solis & Martis differenti cõditione mouẽtur & mouent. Martis qdem uelut ĩ pyramidẽ:Solis in orbẽ.In duobus igit.i.Ioue simul & Venere quasi par est humoris portio atq; caloris. Sed.n. cum in duobus uicissim.i. Sole Marteq; lõge calor exsuperet:Cur nam tria sunt Saturnus.s.& Mercurius atq; Luna:ĩ quibus humor excedat? Quia & calor efficacior est q̃ humor:& Solis Martisq; simul moles est ingens.Ideo iure coniuncti duo:e regiõe tnũ opera temperantur.Tanta quinetiam caloris est efficacia in humorem: ut faber ipse mundi uoluerit in ipsis sphæratum molibus/quæ stellas cõtinent:humorem librata portione superare calorem: ut portione saltem quasi pondere: natura humor suam ad efficaciam caloris adęquet.Hac itaq; ratione sphære omnes supra terrã aquę uocantur:atq; sicut mare ad terram aqua est & liquor:Sic aer est humor ad mare:sic Lunę circus est liquor ad aerem:sic superiores ad hunc & ad se deinceps habere uidentur: ut superiora semper inferiora foueant & foeliciter alant.Sunt igitur aquę sub firmamento.Sunt & in firmamẽto: tum in ipsa firmamenti tempene: tum in stellis firmamento nitentibus: eaq; inuicem qua planetę proportione compositis.Sunt & aquæ super ipsum etiam firmamentum quas & astronomi posuerunt: ut motus omnino simplex duplicem & oppositum firmamenti motum regat & ducat. Super has item aquas ignem Theologi posuerunt idest empyreum cælum amplius chrystallino. Atq; hoc fortasis est lumen:quod

Ploti
Opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

apud Moyſen Deus ante ſolem & lunam & ſtellas accẽdit. Cęlũ hoc ea rõne chri ſtallinum præcedere iudicaẽ: qua & ſtatus motũ: & calor humorẽ. Sed nunquid ĩ empyreo calorem comitaẽ & humor? Comitaẽ quidẽ: ſed abſortus ĩ ipſum. Nun quid ruſus ĩ chriſtallino calor comitaẽ humorem? Comitaẽ ſane: ſed tractus ad ipſum. Atq; ita deiceps paulatim creſcit humor ĩ ſphæris: donec ſub media tãdẽ aeris regione humor & uelut ſuperfluus/ & tanq̃ a calore iam alienus diffluat & ſpargaẽ. Supius ãt uſqueadeo eſt alter alteri neceſſarius atq; domeſticus: ut & hu mor calorẽ nutriat atq; modereẽ: & calor humorem foueat atq; conſeruet. Vtroq; uero cuſtodiẽ & lumen. Sed ubi plus eſt caloris/ ibi lumen eſt efficatius/ & oculis admodum manifeſtius. Vbi uero humor abundat/ lumẽ & minus ẽ efficax/ & al bedinis inſtar quaſi ſpargens intuitũ/ minus ſeſe oculis offert. Interea meminiſſe te uolo: lumẽ & calorem ĩ ſtellis humidioribus/ & ſi q̃tum ad ſtellam ſolã ꝑtinet/ nos minus afficiat: tamen paulatim deiceps afficere plurimũ atq; diutius: niſi for te aliunde ſuperuacuus affluat humor ab initio ſiue frigus: tum ꝙa non fiat ĩ mate ria reſolutio cita: tũ maxime quia cũ hæc ſtella eiuſdẽ ferme tẽperationis ſit/ atq; ſpera qua regiẽ/ nimirũ una cum ꝓpria ſui dote cõtrahit ad nos abũdantius ſphę rę totius influxũ. Atq; ita q̃tum cęterę ꝓpria ſunt uirtute potentes/ tantũ hę præ potentes uirtute cõmuni. Maximæ uero ſtellę quę ĩ ſperis ſũt amplioribus. Semp eni circus amplior tanq̃ continẽs & ducens præſtantior eſt: uirtutemq; ſuæ ſtellæ mirabilem iſerit: ſed occultã. Sed ut ad Plotinũ regrediamur: Mars quidẽ nõ no cet caloris acumine: ſed humidiorẽ materiã tempat. Neq; etiã Saturnus ẽ noxius: ſed quoniã remotiſſimus eſt: iccirco ifluxus eius q̃ſi ꝑegrinus nobiscũ nõ facile congruit præſertim iuuenibus: niſi uel cæteris luminibus rite cõmiſceaẽ: uel ipſe ĩ ſidere ſedens humano: ĩ quo uel habeat domicilĩũ/ uel exalteẽ quodãmõ ſit opis auctor. Neq; Mercurius fit aliquando malus: ſed cũ ſit medius oĩum/ facile oĩbus fit ꝓſimilis. Deniq; ſicut ĩ aĩali ſingula mẽbra q̃uis qualitate diuerſa/ & iuicem & toti cõducunt ad bonum: ſic ĩ cęlo: quod cõmuni etiam uita uiuit: ſol quaſi cor dis obtinet locũ. Mars uero fellis. Iupiter iecoris. Venus & Luna mẽbrorũ (ut ita dixerim) genitaliũ. Mercurius linguæ uultuſq;. Saturnus capitis atq; ſplenis & ſtomachi. Stellę fixæ uicẽ referunt oculorum: & quæ diuerſa uideneẽ conferũt ad rempiem. Dixi equidẽ uniuerſũ uita quadã cõmuni uigere: ꝓ quã oĩa mundi mẽ bra uiciſſim paſſione cõicant. i. ab alio ĩ aliud facile tranſfertur influxus: & occul tus paſſim excitatur ſenſus & icitatur affectus. Quãdo uero cõem dico uitã: una cum Plotino irrõnalem itelligo uitã ab aĩa mundi uniuerſo tributã: i cuius cõmu nione ĩ oĩbus quædã actionis & paſſionis conſenſio naſciẽ. Sed huic uitæ nõ cõ fuſas: ſed cõiũctas eſſe uolumus ſimiles quoq; ſtellarũ/ & dęmonũ/ hominũq; ui tas: Quaſi uarias mẽbrorũ uitas cum cõi totius aĩalis uita pęnitus conſpirantes. Vt nõ mirum ſit hæc inuicem ꝓ proportionem quandã fieri ſigna. i. ex aliis mun dani aĩalis mẽbris ſimili ꝓportione qua ĩ nobis iditia nõ nulla præben ad aliorũ iudicandos effectus.

Inditia quinq; ꝙ ſtellæ non omnia faciant. Cap. VI.

c Aput ſextum inditiis quinq; confirmat/ ſtellas non oĩa facere. Primũ/ con ſtat ſane tum dignitate nature: tũ ſublimitate loci/ tũ amplitudine poteſta tis quãlibet ſtellarum uel minime bonam/ uiro uel optimo meliorem prorſus exi ſtimandã. Quãobrem ſcelera quę uir optimus nõ patraret/ ſtellę minime ꝑpetrãt. Præſertim ꝙa cęleſtia oĩa uiua diuini artificis ſunt inſtrumẽta. Quod & aſſerit Pto lemeus: & rõ docet: tum ꝙa p illa hic ſingula tam artificioſa rõne formaneẽ: ut ars quidẽ oĩs hæc ꝑ uiribus imiteẽ. Sed nulla unq̃ aſſeq; poſſit: tum ꝙa cęleſtia q̃uis ranta poreſtate prædita ſint: nunq̃ tamẽ liberius ꝓuagari uideneẽ: Sed inſtrumento rum cõditione certo quodã tractu ac limite ad præſcriptũ directa finem ducuneẽ ꝑ eadem ſemp & ſimiliter reducuneẽ. Quicq̃d igiẽ ꝑ cæleſtia diuini artificis inſtru mẽta ꝓgiẽ/ ab ipſo deo præcipue prouenit. Cũ uero a ſũmo bono malũ ab ordi ne cadens fieri nequeat: certe quod aſtrologi q̃dã garriũt ꝑ Martem Veneremq; ĩ ariete uel tauro coeuntes nunq̃ apud nos adulteria cõmittuneẽ. Inditũ ſecũdũ: Cũ diuina q̃dẽ cęlo ſupiora neq; natura/ neq; mõ mutaneẽ: quæ uero iferiora ſunt cælo/ mutaneẽ utriſq; conſequens fore uideẽ/ cæleſtia tanq̃ media: & ſi mõ quodã ſemp mutari uideneẽ: nunq̃ tamen natura mutari. Delirat ergo qui dicit planetas hac hora ex hoc ipſo conſpectu talem ſortiri naturã. Hora uero ſequenti/ naturã ruſus aliã ex alio conſpectu ſubire: ſimiliterq; deiceps. Neq; terminũ uel nature ſuæ proprũ uel ad alios in tempore certũ prorſus ullum habere. Sed more Came leontis ſemp ad obiecta mutari. Tertiũ: ſtellæ ſunt a noſtris admodũ ſeparæ/ ſũt cõiſſimæ cauſę. Sunt natura & numero terminatæ. Influxus quoq; ſtellarum qua cunq; ad nos cæleſtiũ motionũ conſtitutione mittaneẽ/ cõiores ad noſtra ueniunt atq; definiti. Incerta igiẽ effectuũ multitudo & ifinita diuerſitas nequit ex illis ſi ne medio pagi: ſed inter cęleſtia inferioreſq; effectus oportet cãs occaſioneſq; ca dere medias: tũ magis natura diuerſas: tum ſorte quotidie uarias: ꝙbus ad mini mos quoſq; & inumerabiles deſcendaẽ effectus. Stellę igiẽ neq; conſilio terrenis minima queq; diſponunt: alioq; tãta forent ſollicitudine miſerę: Neq; naturali conditione/ mox ex cõiſſima ipſarum natura ad diſtinctiſſima quæq; deſcendũt. Quartũ: ſolent aſtrologi dicere planetã in certo ſigni termino poſitũ/ nõ nulla ꝑ mittere/ quę nõ antea præſtet/ q̃ uel ad eundem terminũ reuertaẽ: uel totidẽ anni prætereant: per quot gradus aſcenderit. Item quod ꝓmiſit nõ prius abſoluere: q̃ ſignum idem ĩ natali reuolutione nobis rurſum aſcenderit: Et quot ab initio gra dibus nobis aſcenderat: annis totidẽ in natali reuolutione aſcendere rurſus. Pre terea planetas ſingulos aliaſq; ſtellas prout alibi uel alibi naſcẽtibus iminent: effe cum magis minus ue differre. Torũ quidem hoc hominis eſt pro arbitrio nume rantis: ac fingentis potius q̃ docẽtis. Et ſi planetã probabilius fingere licet/ quan do reddit ad idem facere ſimiliter idem: tamen quod facere primo nõ potuit/ effi cere ſecundo nõ poterit: neq; plane ꝑſpicio cur nã ex prima poſitione non faciat quæ fortior admodũ ĩ nobis eſt ſecunda. Quod itẽ de dilatiõe ſimpliciter dicitẽ ad agẽdum penitus ẽ cõfictum. Nã ſi cã ipſa dum præſens eſt non efficit/ multo minus pagit abſens. Afferent forte certã huius cauſæ uim eo uſq; ſeruari. Ego ue ro ubi ſeruaẽ exquirã. Aut. n. ĩ cauſis nobis propinquioribus/ aut in materia/ aut utrobiq; ſeruaẽ. Eſto igiẽ ita ſeruaẽ. Ita certe ſeruata: pro eorũ quæ ſeruãt cõditio ne ſeruaẽ: atq; ad ipſorũ naturã trahiẽ paulatim: & pro eorum diſtinctione diſtin guiẽ. Quod ergo deniq; fiet/ ſub proprietate noſtra potius q̃ cõmuni continget. Quintũ: quẽadmodum ĩ theologia probauimus/ ac rurſus alibi repetemus: Oĩs cauſarum turba ex una primaq; dependet cauſa: adeo ut inde ſit & ſeruetur atq;

Ploti

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ducatur: alioqn diuersitas causarum nõ conduceret ad unum: nisi & deducatur ab uno quæcunqs igitur fiunt desup tanq̃ a sũmo bono pendentia/ & ordinatissime fiunt/ & optima ueniũt. Nemo igitur stellas uel solas oĩa uel mala etiam facere au deat confiteri

Inditia quinqs qp stellę significant potius nostra q̃ agant. Cap. VII.

p Lotinus & Origenes condiscipuli sub Amonio Alexandrino ac sempet amici hac in re sicut in plerisqs cõsentiunt. Stellas neqs omnia facere: neqs ubi agunt omnino peragere. Item multa significare: quæ ipsę nõ faciãt: Non oĩa inq̃ facere: ne si mala fecerint/ uel deus non ꝓuideat/ uel sit iniustus/ stel leqs simul iniustę. Neqs rursus oĩo: ne si ad exactissimũ ipsę singula ꝓagant: natu ralium rerum actio uacet: & liberũ cesset arbitriũ. Simili quoqs consensu frequẽ tem stellis significationem uel ubi non agãt: libenter iccirco cõcedũt: quoniã ex hoc diuina prouidentia maxime cõfirmaꝛ. Neqs. n. possent i præsenti hac uniuer si facie pręferri inditia prætentorũ atqs futurorũ: nisi res passim rebus/ tempora rẽ poribus certo quodã & consequẽti ordine necterenꝛ. Ex quo pspicue patet nõ in certo qdem casu cuncta uagari/ Sed rõne quadã & ꝓuidentia regi. Si ꝓpetua con sideres stellarũ lumina & accessus ad nos atqs recessus/ Concedẽt Plotinus & Ori genes ex his rãtum apud nos effici: q̃tum ordine naturali ꝓcedit/ & ad corporũ spectat affectiones/ & id qdem cõditione cõmuni: quę p propiqua nobis ualeat permutari. Si spectes iterũ situs stellarũ quotidianos mutuosqs aspectus/ scito ex his apud hos philosophos nostra potius significari q̃ agi. Quod qdem Orige nes in Geneſis cõmentatis/ ubi diciꝛ/ stellas fuisse factas in signa. Et Plotinus hic simul/ & i libro de fato qnqs potissimũ argumẽtanꝛ inditiis. Primũ: nõ põt quod posterius est efficiens cã precedentis existere. Astrologi uero ex natiuitatis hora non solum quę euentura sunt nato/ sed quę iã euenerunt iudicare ꝓmittũt. Vtrũ masculus sit an fęmina. Vtrũ mancus an integer. Immo uero & altius i hodierna stellarũ positione multa nobis apire prætenta profitenꝛ. Quæ non natiuitatẽ so lum/ sed nati conceptionem etiã anteceſſerint/ parentũ & auorũ naturas atqs for tunas/ fratrum quoqs maiorũ atqs reliquorũ nobis neceſſitudine coniũctorũ. Ad hæc ãt quasi priora nõ potest cã esse cæli figura posterior: sed esto signũ siqd mõ declarat. Quod siqs cõcedat prætenta qdem ex his tantũ repræsentari: futura ue ro insup effici. Is cogeꝛ nobis ostendere differentiã/ & discriminis huius cãm as signare. Cur nã si ad pręterita figura præsens cã nõ est: ad futura sit cã: Ac si po sitio Martis i quarta demõstrat & parentes cito mori/ & natũ patrimoniũ dissipa re: sicut neqs positura hęc parentes necat: ita neqs dilapidat matrimoniũ. Iam ue ro & futura quædã ꝑ hanc astrologi prædicere pollicentur: quorũ figura hæc cã esse non potest. s. uxoris & fratrũ & amicorũ sortes. Quę suas nõ in hac figura: sed alibi cãs habent. Deniqs p præsentẽ cælestium habitudinem/ quę post annos triginta contingent/ si mõ portendi possunt/ pfici certe non possunt. Merito igiꝛ plerũqs dicunt/ natus hic ipse sibimet cã erit icõmodorũ suorũ: alius cõmodorũ. Secundũ inditiũ. Si patibulo morturũ aliquem dixerint non a natiuitate sua id solũmõ/ uerũ etiã parẽtum/ fratrum/ filiorũ/ aliorũqs neceſſariorũ. Immo uero etiã ex natiuitate necantiũ intelligi posse putant. Siqua uero patibuli huius causa est uel una est/ uel si plures certe coniunctæ sunt/ & in ipso. Vbi uero in diuersis hæc dispersa sunt/ nõ causæ/ sed signa uidenꝛ. Deniqs si p cæli i natiuitate figurã fatũ pueri iam prudem facti prædiciꝛ: hæc ipsa figura fatũ nõ efficit: sed declarat. Sicut & puer non tunc efficiꝛ: sed declaraꝛ effectus. Sed & ante cõceptionẽ fatum Pla tonici dicẽt fuisse cõceptũ: quãdo uidelicet aĩa corpus elegit. Inditiũ tertiũ. Cũ multę prævidendi rõnes esse putenꝛ/ oraculũ: augurũ: aruspiciũ: interpretatio som niorum: medicorũ agricolarũqs præsagia: omen: physonomia. In qbus omnibus signa ꝓpendunꝛ non causę futurorũ. Cur nã in sola figuræ cęlestis ispectione nõ inditium tantũ putant esse/ sed cãm. An uidelicet nobis est illa figura supior. Sed auium quoqs uolatus/ & tonitrus supiores sunt. Neqs tamẽ p hæc ut p causas: sed tanq̃ per i inditia solent aucupari futura. Deniqs qd & qũo efficientis ad hæc causæ sit in cælo/ iam constitit. Non ne & deus mentesqs diuinæ superiores sunt. Oracu la tamẽ & Prophetarum uerba diuino afflatu ꝓnuntiata uel scripta futurorũ ꝓdi gia nõ causæ iudicanꝛ. Similiter potent & cæli facies esse liber: in quo figuræ scrip tæ diuinitus præferant uentura non agant: præsertim si cõsideratione cęlestiũ cor porũ: prænoscanꝛ ea quæ fieri nequeũt corporalis illius naturæ tenore. s. certæ cet tis temporibus hominũ dignitates atqs depressiones: iuẽtiones thesaurorũ: cogi tata consiliorũ mutationes fortunęqs ꝓpriæ atqs nostrorũ. Inditiũ quartũ. Si per præsentẽ stellarũ cõstitutionem uel imania scelera uel opa diuinitatis ꝓpria portẽ dũtur/ probabilius ualde diceꝛ/ stellas utraqs potius declarare: q̃ uel cum optimæ sint/ pessima ꝓpetrare: uel cum sint corpora/ incorporea facere: & quæ uel cõtra uel supra naturã corporeã sunt efficere. Inditiũ qntũ: interrogationes quę quotidie apud astrologos fiunt/ siue de prætentis/ nunquid talia facta sint/ uel de futuris nunqd fient/ uel de pręsentibus utrũ fiant: de rebus & alienis a nobis/ & lõge di stantibus/ confirmant: qcquid ex præsenti interrogationis hora respondeꝛ: nõ p cãm respõdeꝛ/ sed signum. Supiora hic iterũ confirmanꝛ: qp oĩum quæ nobis ac cidunt fiunt ue a nobis manifestas sufficientesqs apud nos cãs repimus. In ꝓpria generis nostri natura/ i consuetudine/ affectu/ cõsilio/ actione/ occasione/ concursu circũstantiũ causarũ/ neqs unq̃ sine his causis e cęlo fit aliqd: ut nil opus sit horũ i cælo cãs pscrutari/ quę sæpe i terra patẽt: neqs tamẽ i ueniunꝛ in cælo. Atq si præ sentes semp in horas cęli figuras aliqd in nobis facere cõcedamus: ad affectiões corporum primosqs impetus tantũ ꝓtinere dicemus. Atqs id qdem parui esse mo mẽti: siqdem p cãm agiꝛ momentaneã. Rursusqs ꝑ natura ꝓpria susci pi: & ad no stra quasi firmiora mutari. Ex eo ãt quod cõstitutio siderũ nõ quęcũqs significat/ efficit ꝓpria diuinitatis & naturę & artis actio confirmaꝛ. Siue igiꝛ Iouis & Satur ni cõiunctio nouã portendit religionem/ põt nihilominus uel uera iterum religio a deo pfici: uel ab homine falsa confingi/ Siue p cælestes motus quæ infra lunã na tura contiguntur/ aliquãdo designenꝛ: nihilominus natura talia facit & efficit teno re naturę. Siue per eosdem motus portendanꝛ actiones humanæ/ cõsilio tamẽ hu mano & p arbitrio nostro ꝓcedunt. Signaqs interdũ uana fiunt: quãdo efficiens causa in se cãm permutat significantẽ. Proide quod Plotinus & Origenes aiunt futurorũ quasi litteras i cęlo uel scriptas esse ab initio: paulatimqs explicari: uel p petuo scribi: intelligunt stellas: figurasqs tũ confectas ex stellis: tum imaginarias. Item signorũ gradus partesqs minutas: deniqs planetarum aspectus & motus: & quæ consequunꝛ hæc ubilibet uel comitanꝛ. Tu uero cælũ hic intellige uniuersũ.

Ploti
ri
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Eſt.n.ubiq; cælum. Et Timeus cęlū nominat uniuerſum. Supra Lunā quidē ſicut rerum iferiorum cauſæ ſunt cōes: ita & cōmunia ſigna. Infra Lunā uero ſunt cauſę propriæ/q̄bus cognitis cōia ī ꝓpria deriuantur indicia. Totumq; hoc q̄ſi aīalis unius corpus exiſtit. Oportet igit̄ in mundano hoc aīali tum ſupra lunā: tū infra circūſpicere cuncta/atq; inuicem penſitare. Sicut.n. diuerſa iter ſe agentia ſunt: tū ſupra/tum infra/tū ſuperiora ad inferiora nōnunq̄: Sic & ſigna paſſim iter ſe ſunt ſæpe diuerſa. Quēadmodum ī quolibet aīali tū naturæ iter ſe cōtrariæ ſunt tum mēbra diuerſa: tū in aliis ad alia repugnātia ſigna. Iubet itaq; Raſis phyſonomū nōuni credere ſigno/ſed cuncta cōprehēdere: inuicēq; librare: atq; ubi cōtrana ſunt/ ſequi plura ſimul atq; certiora. Idem obſeruare debet ī mūdo diuinaturus ex mūdo. Quē in iudicādo cautum eſſe debere Ariſtoteles in libro de ſomno & uigilia his admonet uerbis. Sępe ſunt ī corporibus ſigna etiā cælitus uelut imbrū & uentorum: neq; tamē euenit ſignificatus euentus/cum motus hoc alius uehementior accidit. Quāobrē diuinationē eiuſmōi Origenes atq; Porphyrius hominibus abſtulerunt: cōceſſere dęmonibus. Quibus pareat cæleſtis liber ille legēdus. Nō dęmonibus inq̄ æque oībus. Nā Porphyrius ī libro de oraculis poſtq̄ probauit quę cunq; dii oraculis fatalia nuntiāt/ ſtellarū obſeruatione prædicere: ſubiūgit/deos quoq; ſæpe mentiri: atq; exquiſitā futurorum cognitionē nō hominibus ſolum: ſed multis etiā deorum eſſe ꝓrſus incertā: & q̄bus deorum inoteſcere pōt: nō q̄libet hora ad plenum eſſe ꝑſpectā. Sic itaq; dęmones q̄tum ſpectat ad preſens/diſponere libet. Aetherei dęmones aerem colētes ſublimiorē/cæleſtia magis q̄ terrena contemplanē oſtenta. Aquei uero dęmones aerē. s. infimum habitantes ex noſtris magis q̄ ex cæleſtibus rerū argumēta uenanē. Medii deniq; cōmodius utroq; ſigna cōſpiciunt. Ideo uaticinio apud nos ſunt admodum aptiores. Ab his utiq; Origenes ait homines nō nunq̄ accepiſſe præſagia. Verūtamē ſiue ab his acceperit: ſiue obſeruatiōe didicerint/cōfuſa ꝑſpicere: & caligine quadā allucinari.

Multis de cauſis iudicium de futuris eſt difficillimum

Quod āt nec homo nec dęmon ſola inſpectione cæleſtiū minutiſſima quęq; apud nos ꝑſpicere ualeat/ hunc ī modū argumentamur. Sicut quælibet natura cęleſtis terrena q̄libet natura cōior ē: ita q̄libet cęli motus terreno quolibet eſt motu cōmunior. Nō poſſunt igit̄ e cælo ad terrā ad minutiſſimū quodq; reddi ſingula ſingulis: neq; igit̄ poſſunt hic minima quæq; ꝑſpicue ide diſcerni. Semp.n. cæleſtis motio quaſi cōmunior/ ad plures hic eſt motiones indifferēs: ut niſi præter cælum inſup hæc noſtra cōſpexens: ꝓpendere nequeas qua potiſſimū conditione hic cæleſtis motio capiat̄: & utrā potius ī partem definiat̄. Suſpice ſi placet ī tua geneſi cæli figurā. Definitas quaſdā & numero paucas ī ea notas iſpicies: q̄bus cōmunes quoſdā/ & paucos ī te notare ide queas effectus. Motus itaq; tuos oēs/ qui nō in tota ſolū uita/ ſed anno quolibet atq; mēſe īnumerabiles ſūt: nunq̄ potes ide ꝑſpicere. Nec etiā ſi quolibet anno reuolutionem tuæ natiuitatis euoluas: neq; rurſū ſi quotidie diligēter obſerues. Mitto ī præſentia/ quid dęmones poſſint: hoīes certe nō poſſunt. Sapiēs nemo negabit: ſtellas oēs quæ nobis īnumerabiles ſūt ad effectū quēlibet cōferre nō nihil: ex earūq; cōfluxu cōe aliqd: & id q̄dem pro natura loci & materiæ cōfici. Aſtrologi uero ſtellas tantum mille uigintiq; & duas: uel ad ſūmum/ſup mille quatercētum ſeptuaginta ſex duntaxat obſeruant. Quo fit ut cū minorem cauſarum numerum teneāt: atq; eas non dum ꝑfectiſſime calleant: abſolutā effectus conditionē iudicare non poſſint: præſertim cum ſup planetas ſtellę ſint q̄plurimę tū magnitudine tū ſplēdore mirabiles. Sint etiā innumerabiles ī orbe lacteo oculis oīo noſtris occultæ. Planetas uero ad ſtellarum aſpectus aliter atq; aliter affici/negare ex eorū doctrina nō poterunt. Mitto q; Phauorinus philoſophus nō ſolū alias ſtellas prēter notas exiſtere: uerū etiam planetas alios diſputat eſſe poſſe. Ignotos uel ꝓp ſplēdoris copiā: uel ꝓp exſuperātiā altitudinis. Sine quorū obſeruatiōe haberi forſā ꝑfecta rerū notitia nequeat. Ad hæc ſiquis obiiciat ſtellas quidē emiſperii noſtri agere ī hominē ſub hoc ipſo orizonte naſcentē: in alios alias. Reſpōdemus: ſtellas ubicunq; ſint/oēs in ſeſe iuicem coniicere radios: terrę umbra hoc nunq̄ ꝑpediente: eoſq; undiq; ad nos uſq; trahicere. Item paucas admodū emiſperii ſtellas hoibus eſſe notatas. Immo etiā ſi ſtellarum numerus ad minimum cōputatus eſſet/ uirtus certe nō oīs adhuc eſt nota. Immo nec deprehenſæ adhuc ſingulę motiones: nec oculo nec inſtrumento nec ętate ad oēs ſufficiente. Quid/quod difficillimū creditu eſt/ Mercurii magnitudinem: altitudinem: motiōem: ad unguem eſſe ꝑſpectā: Siq; dem & rariſſime uidet̄: & tunc obſcure ſe obicit/ ac fere momēto/ neq; diligētiā ſuſpiciētis expectat. Cum ergo q̄d ſit quid fiat ī cęlo nō dū ꝑſpectum ſit: nimirū neq; etiā q̄d fiat e cælo. Præterea non tōne aſtrologi ſed expientia & uſu nitunt̄. Experientia uero/niſi cuncta quæ utrobiq; circūſtant ſimilia ſint: ſæpiſſime fallit. An uero quia naſcēte Romulo Mars ī Ariete angulum orientis habebat/talia geſſit/ Stellis uidelicet humano noris ingenio ferme ſic eo tempore cōcurrentibus. Quoniā igit̄ talis ſub tali quondā cælo Romulus extitit: Nunq̄d & Annibal cui Mars quoq; aſcendit in Ariete/ eundem oīo cōſequeť euentū/ Nequaq̄. Quoniā & ſi fingas planetas inſuper oēs ſimiliter ī utroq; diſpoſitos: aliæ tamen ſtellæ firmamentiq; partes nō eodem quo olim habitu ſeſe habent. Signa.n. oculis quodāmō manifeſta a Romulo ad Annibalem ſitū ad ortū iam mutauerunt. dum ſub ſignis occultis ſtabiliori buſq; currentia gradū annis centū unum ꝑgunt. Quo q̄dem ī tempore ſignorū poſitio ꝑmutatur: ſiduſq; uiſibile ad occulta ſigna aliter aliterq; ſe habens/ nimirum alia quoq; facit & alia. Nā & aſtronomi cōfitenť ad īuiſibile ſignū oīa referēda: Forſan.n. Aries manifeſtus q; tūc cum Ariete cōcurrebat occulto/nūc cū Tauro congruit/aut ſaltē cū alio arietis illius gradu ſiue minuto: Sic & cętera ſigna ſignis aliter ordine cōſequenti reſpōdent. Vnde ſi ſigna uires ꝑ ſigna ꝑmutāt: planetæ quoq; ꝑ ſigna cōmutant. Quādiu uero mundus cucurrent: & quo habitu ſigna hæc comparenť ad illa/ne ſuſpicari q̄dem homini licet. Quātū uero diuerſitas circa octauā ſperā ualeat/ ex eo ꝑſpicimus: q; multis iam annorū milibus planetæ frequentius iter ſe reuertunť ad idem. Neq; dū tamen ſimiles oīo reuertunť effectus. Nō dū ꝓſtina mūdi facies renouat̄. Nō redeūt impia eadem & ibidem. Non leges ſimiles atq; mores. Diuerſitatem āt octauæ ſphærę dicimus/ nō ſolum quæ fit ab occaſu ad ortum/ ſed etiam acceſſum eius atq; receſſum per quem imagines aliis ſæculis ad ſeptēttrionem accedūt: aliis ad meridiem. Nō poſſunt igitur Aſtrologi certas ꝑ experiētia confirmāda regulas poſuiſſe: dum de hoibus tempore diuerſo naſcentibus: ſimilemq; tamen quodāmō quarundā ſtellarū habentibus poſiturā/ ſimiles opinarenť effectus. Nō prius.n. eadem prorſus uniuerſi facies reuerteť: q̄ annorum triginta ſex milia conſumenť. Accedit ad hęc q; quemad

modū regulæ medicorū aliter alibi ſūt obſeruādæ/ ſi mō future ſint ſalutares: Sic & aſtrologorū regule mutationem ſub regionibus diuerſis admittūt. Nō. n. pōt obſeruatiōis Caldeorum rō conſiſtere: ſiqs ſub diuerſis cæli regionibus uti eadē rōne uoluent. Eædem nāq; ſtellæ ſicut non ubiq; pruinas cient: ſimiliter uel calores/uentoſq; & pluuias/ſed mutant & uariāt: tēpeſtateſq; eodē tempore alibi pla cidas mouent: alibi uiolentas: alibi nullas: Cur nō euenta quoq; humanarū rerū alia Caldeis: alia Getulis: & Scithis efficiunt? Profecto ſicut ſub alio cuiuamie cæli alius eſt corporis habitus: ita ī cæteris oīo rebus humanis nō idē ꝑrſus conjicere pores: ſi ſtellas ex quacunq; terra conſpexeris. Sed eſto: obſeruent in ſingulis Aſtrologi regionibus qd potiſſimū certis ſæculis fieri e cælo cōueniat: quod ad hunc uſq; diē rite nullus obſeruat: Figurā certe cęleſtē quā deſtinare fatalem uni cuiq; ſolent/ad ſūmum explorare nō poſſunt. Primo qdē cū naſcentis fatū nō a figura ꝓpria tantū: ſed parentū atq; auorū figura ſimul & proauorum/& ab ipſo nuptiatū tēpore depēdere cōcedant: neq; tot cōfigurationes explorare licet: neq; fatales nati cās tam late diſperſas & ſigna diſtracta colligere dař: neq; ſicubi ſibi met aduerſenť momenta rerū grauiora ꝑpendere. Ac ſiqs iſta cōprehendat non tamen ex his dūtaxat oēm in nato uidebit euentū. Veniunt. n. aiūt ſæpe uiuet ſales cauſę tā potentes/ut ꝑpria cuiuſq; ꝑmutent ī deterius uidelicet aut melius. Sed redeamus ad figuras quodāmō ꝓtinentes ad natū. Ptolemeus ī quadripartito inqt: Breue tēpus maximā in re ipſa mutationē facere: ideoq; difficile admodum eſſe iudiciū. Hinc & Abumaſar in libro de iudiciis Neceſſariū inqt eſt ad iudiciū: q̄libet hora optime callere planetarū curſus: & gradus atq; minuta ſigno rum tenere certiſſime. Profecto ſigna ſex a Cācro exordientia qa recta ꝓcedunt: horas duas uel paulo plus occupant aſcendēdo. Sed reliqua quæ a Capricorno iciuntur/quoniā exonunť obliqua citra duas horas aſcendūt. Diuidēda igit̄ hora eſt utrobiq; parteſq; horæ partibus ſigni diſtribuendo. In rectis quidē gradus q̄ſq; ſignorū q̄tādecimā ferme exigit horæ partē. In obliqs ferme uigeſimā. Verum ſicut ī ſignis inuenta ſunt gradus: & ī quolibet gradu ſexagita minuta: & in quolibet minuto ſexagita ſecūda. Ita partē horę utrobiq; uel q̄tādecimā uel uigeſimā neceſſe eſt ī partes ſexaginta/& iterū ſexagita ſimiliter diſtribuere: & ſingula ſingulis ꝓrſus accomodare. Cum igit̄ aſſerant ut & Origenes inqt Aſtrologi/non ſolū gradus/ſed & minuta minutorumq; minuta neceſſario cognoſci debere. In qbus planetæ ſint: & quæ aſcendāt ſiue deſcendāt: Nam ī minimo maximum eſſe diſcrimen: quod & Nigidius ī uoluēda figuli rota mōſtrauit. qs nā minutias eiuſmōi deprehendere pōt? Iam uero cū ut plurimū media ſigni pars unā aſcendendo occuper horā: quo nā pacto minutū aſcendentis inuenies? cum tam minutā diuiſionē tēporis nequeas obſeruare. Scire nāq; expedit non ſolū quota hora: ſed etiā quotis minutis horæ minutorumq; minutis ex utero ſit puer effuſus. In piſcibus uero atq; ariete pp obliquā horū aſcēſionē: hora. n. & tertia horę parte aſcendere pene uidenť/minimā tēporis partē magnā mutationem afferre nō dubitant/ut uel uigeſima horę unius pars gradū aſcendēdis īmuter. Quoniā igit̄ aſſerūt tēpus uel exiguū quod cadit ītер natiuitatē uel geminorū uel duorū quorūlibet hoium: ex diuerſis qdem parentibus: ſed eadem pene tēporis parte naſcentium: diuerſitatē afferre/quę ītер illos effectu deprehēdit̄: Ideo ſic eos Auguſtinus īterrogat: Aut illud exiguum ītеruallū exiguā ītер illos diſcrepantiam

affert/aut magnā. Si exiguā dixerint obiiciemus Iacob & Heſau geminos ſine ī teruallo tēporis editos in magnis fuiſſe diſſimiles. Si magnā: cū illę minutiæ nullo poſſint iſtrumento deprehēdi. s. ſecūda. tertia. quarta. certe iudicare non poſſunt. Magnā uero afferre/ī meis neceſſariis ſum exptus. Natæ ſunt ī familia noſtra geminę ſine īteruallo ſorores. Alterā poſt edogmadas ſeptē ꝓprius iteremit morbus. Alterā poſt ſeptē menſes nutrix iſcia ſuffocauit. Nati ſūt & gemini ſimiliter. Alterum ītra paucos dies ignis occidit. Alterū aqua poſt annos quatuordecim ſuffocauit. Nati ſunt & ī uicinia mea ſine ītermiſſione gemini: q̄ adulti iā ſūt: & corporibus/ingeniis/caſibus diuerſiſſimi. Mitto q̄ diuerſa ſit ſors brutorū una naſcentiū plurimorū: præſertim ubi ſimul foueně in ouis. Profecto ſi tā partium atq; rapidū eſt momentū tēporis/ī quo naſcens homo accipit fatum: ut ī eodem illo puncto ſub eodē pęnitus circulo cęli plures ſimul uix ad eandē competētiā naſci queant: ac ſi ītcirco gemini quoq; non eadē uitæ ſorte ſūt/quoniā nō eodē momēto ſunt orti: reſpondeāt quæſo/ut cū Phauorino īterrogę/curſū illū tēporis trāſuolantis q uix cogitatione animi cōprehendi poteſt/quo nā pacto deprehendant: Cum ī tam præcipiti cęli uertigine minima quæq; momenta ingentes dicant mutationes afferre. Iam uero maior mora ē natiuitatis ī uno/q̄ iter geminos mox ſibi ſuccedentes ī partu. Si igitur ī ictu quodā oculi cæleſtis cōſtitutio ꝑmutař & fatū/neceſſe iā ent/ut rotidē fata dicant/quot ſunt & naſcētia mēbra. Hic quoq; poportune quęriť/utrū fati ſeries expliceť quo primū momēto ſcipit egredi puer ex aluo? An potius quo iā medius exit? An forte cū totus? Nam & ī hoc iter ſe diſſentiūt. Verū alcius ab exordio fętus repetenda res eſſe uideť: Et ſi non nulli ipſam tunc cæli figurā inuenturos ſe profitenť: atq; id qdē ex figura natiuitatis: tamē cum hanc ſcertā hēant: nimirū & illā multo magis ſcertā. Sed condonemus eis/ut hanc cōptam habeāt: qbus tandē regulis ex hac illam aucupari poterunt. Dicent forte non nulli/gradū Lunæ ī natiuitate aſcendētis gradū ī cōceptu fuiſſe: ac uiciſſim gradū aſcendētis ī ortu gradū extiſſe Lunæ/cū fętus cōcipitur ī utero. Sed neq; hoc cōptū firmiter eſſe pōt: imo uero arbitranū eſt oīo. Iā uero & alii aliunde quærūt/atq; ut refert Iamblichus/ alii q̄nq; ad id legibus uti ſolent: alii paucioribus: alii uero pluribus. Porphyrius ātid aſtronomis etiā cōcedēdibus ait eſſe prorſus ſcertum. Sed eſto repiat forte q̄ſpiā primordia fętus: Quęrimus utrum prima illa tēpatio cæli/quādo primum ſcohabař opus humanum/ſolum cōducat ad opus/an & reliquę deiceps harmōiæ cæleſtes/ quę ſicut & prima momentanea fuit/momentis ſingulis uarianť. Si prima ſolū dicař efficere: mirum eſt momētaneā cæli figurā diuturnum opus abſoluere. Et cū iā amplius nō eſt/continue facere. Sed afferent ex prima figura uim quandā ī fętu relictā quaſi ſupſtitem & agentē. Sit ita ſane/q̄uis etiā ſit adeo mirū: at certe quę continuo deinceps figurę ſequūtur/num agunt ī fętu nihil: imo & agūt hę quoq;/& ſuas notas inurunt: Et quanq̄ pro natura prioris excipianť: ſluunt tamen etiā pro natura ſua/ac paulatim priora ꝑmutant: cōfundunt ſditia: iudicia fallūt. Maxima uero & antecedentiū ꝑmutatio fit/& ſequentiū incohatio: cū primū corpuſculo fętus iā ad aīam præparato ſluit aīa. Quod ſane momētum uel dęmonibus eſt incertum. Iamblichus ex mēte Platonis probat ſortem ducēq; uitæ dęmonem aiæ tribui etiā ante conceptionē ab uniuerſali totius mundi diſpoſitione: prout aia cum primum appetit corpus ſe hēt ad uniuerſum/atq; ecōuerſo. Id ergo tempus

Ploti
Opa
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

primo ſcire oporteret atq; ppendere. Quod ſola inſpiratione diuina putat poſſe cõprehendi. Pręter hæc ſup i iudicãdis hominũ effectibus ſiqua tẽpora obſeruãda ſunt/quinq; obſeruãda uidenẽ. Primo qdem ſerendi tempus/quãdo ſemẽ iacẽ in matricem: huius iactus cõditio ſequiẽ uolũtanum parentũ motum: & ipſã præſentẽ utriuſq; naturã: imaginationẽq; comitantẽ potius q̃ preſentẽ cõſtitutionẽ cęli. Principiũ. n. motus fuit utriuſq; uolũtas. Sors uero i eiuſmõi motu potiſſimũ pro eorũ natura & imaginatione contingit: interea non nihil fauente cęlo. Quantũ imaginatio poſſit apparet i auiditate pregnantiũ: & i aialibus quę alba naſcunẽ ex genitoribus imaginãtibus alba: ſicut de pauonibus ferẽ. Secũdo tẽpus/quo ceſſante iã motu prædicto ſemen in matrice collectũ firmumq; iã ex eo quod erat icipit ꝓmutari/& forſan primo cõglutinari. Exordiũ & ſors cõglutinationis actionisq; eiuſmõi ſequtur conditionẽ ſeminis & parentũ magis q̃ cæli/ qa admodũ materiale eſt/quod efficiẽ: & id qdem erat/fitq; pars parentum. Pars uero ꝓpinquũ proprũq; ſuũ ſequiẽ totũ. Vnde uidemus ex tali ſpẽ idiuiduoq; talem ſpẽm & idiuiduũ eiuſmõi ſemẽq; coaleſcere. Cõfert tamẽ interea cælũ. Tertio: tẽpus quo primũ fœtus formaẽ in uitã. idq; fieri aiũt ſecũdo mẽſe/quo potiſſimũ Iupiter agit. Verũ in certũ eſt/utrũ adſit uita/ cũ primũ ſui mẽſis impleuerit mediũ/an aliquot poſt dies/ cum ad quadrageſimum nonum a cõceptione diẽ ꝓuenerit: qa natura frequenter i rebus noſtris ſeptẽnario gaudeat. Et oio an fiat aliter/eſt obſcurũ. Forte. n. ſicut i nono mẽſe/quẽ Ioui rurſus attribuũt/ non ſimiliter i lucẽ oĩs ediẽ infans: ita neq; pariter i ſecundo uitã quilibet accipit. Nam & feminas nõ ſimiliter atq; mares accipe/comptum eſſe ferunt. Sic & mares iter ſe & feminas ꝓbabile eſt nõ eiſdẽ interuallis accipe. Quidã rõnalẽ aiam deſcendere alii forte dicent: nõ menſe Iouis/ i quo uim uegetalẽ tribui dicent: nõ mẽſe Martis/ i quo uim potius ſenſualẽ: ſed menſe Solis aut forte mercurii. Sed opinionibus his obmiſſis cõſideremus ſimpliciter proprię uitæ ptĩcipiũ. Auſpiciũ uitę ab hoc die & hora maxime ducit. Nã a conceptione auſpicium potius eſſentię fuit & molis hactenus nõ alia uita uixit q̃ parentũ: parſq; alterius extitit. Nunc uero ꝓpriã ſibi uendicat uitam: fitq; iam totũ/motuq; mox ꝓprio utit. Eiuſmõi ergo uita uitã iam exteriorẽ. i. uniuerſi ſecuta uideẽ mentẽ ue diuinã. Sors quoq; uitæ in corpore inq̃/ſequtur maxime præſentẽ cæli conſtitutionem. Deide ẽt corporis habitũ: præſentẽ dico habitũ. Alius. n. iam eſt q̃ in conceptione fuerit. Et mentõ ſicut quod erat materiale magis/materialẽ magis cãm ſequebaẽ: ita quod maxie eſt fitq; formale/cauſam ĩprimis formalẽ. i. cæleſtẽ & ſupcæleſtẽ pręcipue ſequiẽ. Quarto: tẽpus quo adultus infans i utero ſe a maternis uinculis abſoluere toto impetu nitẽ. Solutionis eiuſmõi ſors ſequiẽ primo qdem præſentẽ uirtutẽ pueri ac matris cõditionẽ: deide cæli habitũ magis minusue ad id conferentẽ. Quinto: tẽpus/quo ſolutus oĩo puer erũpit ex aluo. Erũpentis qdẽ conditio pręcedẽtem conditionẽ ſequiẽ annitentis. Qualis ãt futura ſit huius conditio: qui ex aluo iã prodiit/ſi mõ iudicaẽ ex conſtitutione cæleſti/qua prodiit: nõ tanq̃ ex cauſa: ſed uelut ex ſigno perpendiẽ: probabile. n. eſſe dicent: præcedentẽ cęli proſperitatẽ ad cõſequentẽ cæli pduxiſſe proſperitatẽ. Sed memento ſortẽ oĩo ppendi non poſſe: tum qa ignoraneẽ tempora: tũ qa ignoraneẽ & cauſę quot q̃leſue ſint: tũ qa neſciẽ qd potiſſimũ ex oĩum concurſu confleẽ. Cõcurſu inq̃ tũ præſentiũ inter ſe tũ conſequentiũ cum præcedentibus cauſarum. Aliud. n. ſtellarũ agmen fuit: quo primum tempore concipeẽ homo: aliud poſtea cũ infũdereẽ aĩa: aliud cum ederẽ in lucẽ. Quod ſi alius atq; alius ſtellarũ ſitus & ductus differentes ꝓmittit fortunas. Quis nã ſortẽ in iudicando ex his potiſſimũ eliget? Quis nã in quauis tẽpatione cæli pſpiciet q̃tum boni uel mali hinc aut inde ex diuerſorũ compatiõe afferaẽ: auferaẽ: augeaẽ: minuaẽ? Quid deniq; noui ex oĩum mixtione cõfleẽ i qua uim maximã eſſe nõ dubitãt. Nam & aſpectus q forſan pſe diſſonare putanẽ/ coniũcti tamẽ cũ conſonantibus cõcentũ conficiũt gratiorẽ. Cũ uero ex oĩum mixtione dico: nõ lumina tantũ cæleſtia/ ſed etiã iferiorũ uires materiãq; & locũ ad miſturã talẽ arbitror cõferre q̃plurimũ. Quæ qdẽ oĩa certe cõpleti/diuinitatis eſt ꝓpriũ. Hinc Heſaias ait. Dicite mihi uẽcura: atq; ego uos deos dicã. Hinc Plato deo qdem ſcientiã tribuit/nobis opinionẽ. Hinc Ptolemeus iudicia de futuris iter neceſſariũ & contingens ait media cadere: neq; pro certo aliquid proprieq; cõpto affirmari debere. Hic Auicenna i metaphyſicis negat aſtrologis eſſe credẽdum: qa neq; cuncta cæleſtia teneant: neq; naturas iferiorũ ad iudiciũ neceſſarias. Neq; nitaneẽ demõſtratione: Sed expientia quadã uel uaticinio ꝓbationibuſq; oratoris atq; poeticis. Humanũ nãq; igeniũ tũ cauſarũ numerus & q̃litas latet: tum expientia fallit: rũ ſigna decipiũt. Sane cũ multæ ſępe ad idẽ concurrere cauſę poſſint: uix diſcerniẽ a qua potiſſimũ cauſa effectus talis/ talis ue ꝓuenerit. Pręterea expimentũ non eſt ſimile/niſi i materiis temporibuſq; oĩo ſimilibus. Auget quoq; i iudicãdo fallaciã. Quod frequenter eiuſdẽ effectus obcãs differẽtes multa ſunt & diſſimilia ſigna: Atq; uiciſſim diſſimilis nõnunq̃ euẽtus quodãmõ ſigna ſimilia. In diuerſis poſtremo tẽporibus rerũ uariaẽ iditia: Sic aſtrologus ſaltem quolibet anno reuolutiõem cogiẽ obſeruare: Sic medicus quauis hora ęgrotantis accidentia circũſpicere/futurũ prædicturus euentũ. Similiter auſpex & aruſpex ſiqd i hoc eſt ueri/ oſtẽta paſſim & oĩa ſingulis aucupati momentis. Similiter & phyſonomus/ſiqd mõ i hoc eſt ueritatis/ſingulis ætatis humanæ ſeptẽnariis argumenta ualitudinis morumq; pſpicere. Sicut. n. ſeptimo quoq; die i ægrotantibus noua potiſſimũ captaneẽ inditia: ita ſeptimo quoq; anno noua quædã accidentia & lineamẽta nouę figuræ/noui colores/& geſtus uel ſuboriunẽ nobis/uel ſaltẽ aptius demõſtraneẽ. Sed memẽto quocunq; mõ uel ritu circa futura/uel qũocunq; abſtruſa hoĩbus uera dicaneẽ: Id ſæpe caſu cõtigere/ apud eos præſertim q plurima dicunt. Sępe etiã quod & huic ſimile eſt/id euenire/qa multa ſũt i uita oĩbus ferme cõia: multiſq; undiq; modis quotidie contigẽtia: nõnũq̃ quod uel caſu uel arte uideẽ eſſe pſpectũ: iſtictu potius naturali ſiue dęmonico ſiue diuino fuiſſe ꝓbatum. Naturali iq̃ iſtictu: q̃do natura i nobis ſic tẽpata eſt: ut ab uniuerſali natura facile moueaẽ. Dęmonico/q̃do imaginatio ſic affecta/ut oportune pulſeẽ a dęmone. Diuino/q̃do rõ uel itelligentia ita ſe hẽat/ ut accomodatiſſime tunc diuinæ menti ſubdaẽ/etiã ſi id nos lateat. Quinq; ſũt igiẽ prædicendi modi. arte: caſu: natura: dęmone: deo. Hic efficiẽ/ut pleriq; uel i ertes uel minus i artibus eruditi præſagio doctiores excellãt. Hic Porphyrius ante q̃ narraret Plotinũ uaticinio Socratis iſtar mirabiliter polluiſſe: ait eum aliqd ipſa natura mirabile præter cæteros hoĩes habuiſſe: nec ſolũ dęmonẽ: ſed et deũ habuiſſe magiſtrum. Hic aſtrologicũ illud iudiciũ ex ſtellis nõ ſolũ fit p earum iſpectionẽ: ſed ẽt ex ipſius natura q iudicat. Hic Ptolemeus. Iudicia huius ambigua ſunt ei/q rerũ naturas ſtellaſq; conſiderat. Illi uero q ex meliori parte futura

Ploti
ni
Opera.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cognoſcũt/ ꝑpinquiores ſunt ueritati ꝑꝓ uim aĩæ ĩ eis dominantẽ q̃uis non mul tam huius artis ꝓpriã habeãt.. Conclude tandẽ ſi agricultores ac medici ĩ re cer tiore ſæpius prædicẽdo fallunt̃: cęteros prædictores ſæpiſſime falli. Quã fallaciã doctiſſimi q̃q; aſtronomi deprehẽdẽtes iudicia neglexerũt. Mitto cæteros mihi etiã notos. Paulus Florentinus aſtronomus ſingularis hæc ridere ſolebat: q & annos uitę q̃nq; ſup octogita ipleuit: ſuã tamen geneſim diligentiſſime contem platus/ nihil ad ætatem conferens longam potuit inuenire.

Quãta ſit rerũ in uniuerſo cõmunio: & qũo ĩ rebus ſint latẽtiũ inditia quædã.

q Vãtis ãt futurorũ atq; latentiũ iudicium ſit fallaciſſimũ: & ſi quãdo ueri dicũ eſt: ſæpius naturali dęmonico diuino quodã inſtictu q̃ arte ꝓcedat. tamen inſita rebus ſunt quædã inditia rerũ q̃bus admonitus natura ſaga cior aĩus ſua iã uel altiori explicat facultate: Quod ĩditia leuiter admonẽt. Eſſe uero ſigna uiciſſim ad res ĩdita rebus Plotinus ab ipſa uult cũctorũ cõione natu rę: ex qua tũ res alia euentũ ſignificat aliũ: tũ res altera mutuo ſignificat alter: ſi militer ĩ mũdo/ ſimiliter & ĩ nobis. Profecto ſi ĩ rebus ꝓfecte mixtis/ quod elemẽ tum eſt ĩ quodlibet: multo magis ĩ aĩali: quod ita ferme cõpoſitũ eſt ex mẽbris: Sicut ex elemẽtis conflaẽ & mixtũ: ĩ quolibet mẽbro ſunt cuncta. Compoſitũ.n. quod natura melius eſt/ nimirũ eſt & meliori rõne cõpactũ. Cõpoſitũ uero nullũ natura ẽ pfecte cõnexũ/ niſi ſicut ĩ toto ſunt partes/ ita uiciſſim ĩ partibus ſit & to tũ. Nõ eſt ãt totũ ĩ partibus/ ſi p aliquã uel aliquas dũtaxat partes partibus aliis inſit. Immo ſi p cunctas oĩo partes ĩ parte ſit q̃liber. i. ſi ĩ quauis partes ſint oẽs. Accedit ad hæc q ĩ genitali aĩę facultate/ ita ſimul totus eſt homo/ ut ĩ quolibet mẽbro ſit totus. Similiter in uirtute ſeminis formatrice ubicũq; mẽbrum aliquod cogitaẽ. Simul & reliqua cõſequunt̃: hactenus nulla ẽ iter membra loci diſtinctio: ſed tõnis. Cũ igit̃ aĩal oculis manifeſtũ ſub hac unionis cõditione: tũ ex aĩa tũ ex ſemine pullulet. Cõſequẽs eſt unionẽ quodãmõ ſimilẽ inde ſuſcipiat. Quãob rem & ſi alibi caput eſſe uideat̃: alibi rurſũ manus/ & pedes: cõmuni tamen partici patione quadã forte ſunt ĩ oĩbus oĩa: ſic ĩ cerebro aliq̃d ẽ cordis & iecoris. Sic ĩ corde iecoris nõ nihil & capitis. Sic ĩ iecore ſit uiciſſim: in uultu manus & pedes: In manibus forſan & uultus & pedes. In pedibus forſitan uultuſq; manuſq;. In quolibet itaq; mẽbro ſicut aliq̃d naturaliter ẽ aliorũ: ſic prẽter inditia ꝓpria/ alio rum quoq; nõnunq̃ ĩditia latent. Tu ergo poſtq̃ frontẽ ĩprimis & oculos præci pue fueris cõtẽplatus! oĩa paſſim circũſpice ſigna. Quod.n. alicubi uel re lateri uel ꝑꝑ ipedimẽtum minime prodiit/ forſan iuenies alibi. Aĩal ſimili rõne mũda num ex aĩa quondã ſua/ ex ſuo ſemine pululauit: ea uidelicet rõne: ut ĩ quolibet eius mẽbro ſit totũ. Sic ĩ qualibet ſphæra ſuo quodã pacto ſpherę ſũt oẽs. Stellę ĩ quauis ſtella ſunt cũctæ. In aĩantibus aĩantes. Mixta in mixtis oĩa latent: adeo ut facile tũ ex oĩbus ĩ oĩa fiat ĩfluxus: tũ ferme ĩ ſingulis præter ꝓpria ſigna/ idi tia quædã ad reliqua lateant. Mitto q ĩ Saturno nõ ſolũ natura quędã eſt Mercu rii atq; Lunę: ſed ẽt reliquorũ. In Ioue nõ mõ natura Veneris: ſed inſuper aliorũ. In Sole Martis atq; cũctorũ. Mitto q ſimiliter ĩ nobis ad caput pulmones referũ tur & ſtomachus: reliq̃ ue deiceps. Ad cor ſpũs arq; bilis & reliqua. Ad iecur ſan guis & genitalia mẽbra/ & cætera conſequenter. Collige tandem ſicut ĩ corpore noſtro partes partibus obſecũdãt ad officiũ ꝓrſus/ & forſan ad argumentũ. Ita to tũ mundũ cuius pars ẽ corpus humanũ/ ſuis paſſim ĩditiis ad noſtra cõducere. Si cut.n. ĩ nobis oĩa mẽbra uirtutẽ unã ſecunt̃ genitalẽ atq; formatricẽ/ quæ ĩ ipſis ẽt cõſeruaẽ: ſic oĩa corpora una cũ eiuſmõi uirtutibus ipſum uniuerſi corpus ſimilẽq; uirtutẽ eius pariter comitant̃: ut nihil fortaſſe ſit mirũ: ex uniuerſo ſigna nobis ac comodata ꝑpi poſſe. Sed ea q̃dẽ ut inde præſtant̃: cõiora uident̃. In nobis ãt ad humanã accedunt ꝓprietatẽ. Inde.n. ad oĩa quodãmõ ptinent. Apud nos trahunt̃ ad hoiem. Verũ ſicut ĩ cęlo deſignata nõ ſemp eueniunt: obſtante nõnunq̃ uel di uerſa cã/ uel aduerſa materia: Ita ſigna nobis indita fraudant̃ euentu: cauſis uideli cet aliis uel palã uel clam repugnantibus ĩpedita. Quãuis.n. cauſę indicatiõeſq; in nobis/ homini magis ꝓprię ſint/ plerunq; tamẽ incertiſſimę ſunt! tũ q̃a multiplices nimiũ iã euaſerunt! ac ꝓpria turba & oppoſitione cõfuſæ: tũ q̃a noſtra materia nõ ſolũ q̃plurimis eſt ſubiecta: ſed iſtabilis & ĩpedita ſæpius atq; fallax: tũ quoniam noſtrorũ ſimilitudines imaginationeſq; reliqua ſæpe cõfundũt: tũ deniq; quoniã aĩæ uirtus tã naturalis q̃ acq̃ſita ſæpe multa ꝓmutat. Sed quoniã ad aĩam ꝓpor tune ꝓuenimus: notare ĩ uerbis Plotini debemus/ nõ una tantum aĩa oĩa uiuere. Si quidẽ ait: Si mẽbra noſtra uires & actiones ſingula ꝓprias habent/ cũ tamẽ non to ta quędã ſint/ ſed partes! multo magis eas habere aĩalia quæ ĩ mũdo rõnalia ſunt/ quoniã & maiora ſunt: & nõ partes ſolũ: ſed inſuꝑ ſunt & tota. Vnd patet præter cõe fatum his munera quædam uel ĩ diſpenſatione fatali uel præter fatum ꝓpria cõuenire. Cõfirmat deniq; in uniuerſo nõ fortuitã congeriẽ ꝓpagationẽq;! ſed p petuã rerũ motionũq; ſeriẽ eſſe naturali & diuina quadã arte diſpoſitã: ꝓpea q ad certum finẽ ſingula diriganť. & cuncta cõferant ad cõem: & cõſequẽs ubiq; ſucceſ ſionis ordo ſemp agatur ſimiliter atq; repetatur.

Quę ſint prĩcipia rerũ: & qũo aĩa noſtra ẽt habeat prĩcipii rõnem: Super fatum: Cedat fato: Puniaẽ lege diuina. Itẽ qũo poſſit mirabilia facere: & corpus ẽt a fa to quodãmõ liberare· Cap. VIII.

t Ria ſunt potiſſima mundi principia: bonum: & intellectus: & anima. Mun dus itaq; ſub bono inſtitutus ad bonum: ĩtellectuali aĩaliq; ad id prouidẽ tia ducitur. Animę rurſus omnes/ quæ per intelligentiam & rõnem tum in ſeipſis efficiunt orbes: tum aĩæ mundanę orbes & imitant̃ & aſſecunt̃: ipſæ quoq; prĩcipii rõnem habere putãtur: Præſertim q̃a uelut collegæ ad ipſã diſpenſationẽ mundi recipiuntur: Quãuis officiũ ipſũ/ quod aĩa mũdi reuolutiõe unica peragit: reliquę rõnales aĩæ multis quoad poſſunt reuolutionibus impleant. Rõnalis igit̃ anima nõ ſolum ĩ mundi chorea ducitur: ſed & ducit. Exordiť.n. opus proprium uelut agens: quãdo ex ſeipſa tum ad ĩtelligibile contemplandũ: tum ad ſenſibile gubernãdum/ rite procedit: Rite inq̃ progreditur ad ſẽſibile: quãdo ad hoc ita ſe gerit: ut huius gratia ĩtelligibile minime prætermittat: hoc aũt eſt recta procedere. Sic enim ad finem illũ proprie tendit: quorſũ prouidentia ꝓrſus intendit: Per obli qua uero præuaricatur quotiens ſenſibile bonum intelligibili nimium anteponit. Videtur autem hic Plotinus more Platonis per nomen recti atq; obliqui tangere uim rectitudinis in menſuris. Recta quidem columna grandia ſubſtinet pondera. Non recta uero frangitur aut cadit. Radii perpendiculo recti dum uidentur reper cuti non per diuerſa labuntur/ ſed redeunt ad ſeipſos. Et cum ex aere facili in diffi

Ploti
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cultatē aquæ mergunt/ nō frangunt q̄dem:ſed recta ꝓcedunt:neq; a tenore detor
quent incepto. Obliq uero/& i ſolidis a ſe diſcedūt/ubi reflecti cogunt: & i liqui
dis deſcendentes ex aere uel e conuerſo frangunt. Hæc tu ſingula ad aī rectitudi
nē uel obliqtatē rite ad modū trāſferre potes. Ego iā redeo ad iceptū. Nēpe interi
ꝓuidētię diuine iudiciū aīam deterion ſe cōformātē:i deterius iure trāſformat. Ad
quē ſane i ordine gradū ꝓuidentia/& ſi nō primo/tamen cōſequent itēderat.ut q̄ſ
qs ex primo digredit:i ſecundū iure ꝓgrediat. Et aīa quæ libera quodāmō fuerat
hactenus:deiceps q̄ſi ſerua ifęlixq; ſequat illa quæ ardētius adamauit: quoad ab
amoris ardore ſe ſoluat. Iudiciū uero diuinū nuſq̄ uel abeſt:uel effugit unq̄. Eiuſ
dē nāq; præpotēs ꝓuidentiæ lege/q̄ ſua cuiq; naturalibus ubiq; rebus accōmodā
tur:aīabus quoq; cōſētanea/& ſua qbuſq; reddunt. Huic āt ꝓuidentiæ legi ad tra
potiſſimū ſtellæ ſeruire uident. Primo q̄dē uniuerſū hoc ita ferme pulchrū efficiūt
ſicut ſtellis diuina mens idealibus pulchrū prius excogitauit. Secūdo ad effectus
cōferūt naturales: quos ſtellarum radiis manifeſte foueri uidemus. Tertio dęmo
nibus hoibuſq; dęmonicis ſigna futurorū/latentiūq; ſitia præſtant. Quæ ſi dicāt
portendere cūcta quæ in mundo ſenſibili oriunt: Cūcta itelligę notione cōi: Cūcta
præcipue quę ſic ſenſibili rōne ꝓcedūt. Cūcta denicq; dęmonibus potiuſq̄ hoibus:
illis.n. cęleſte uolumē deus legendū propoſuiſſe uidet. Quod ſiqd ide ad nos uel
p inſtictū uel p argumentū & oſtēta trāſfert: patet id quoq; factū inſtitutione diui
na. Ac ſi nō fruſtra inde ſumus admoniti: conſtat nos tū mala plerūq; uitare:tū bo
na quæ prædōſtrant/noſtra ēt induſtria cōſeq posſe. Hic Abumaſar cōtra illos q di
cūt iutilē eſſe ſcientiā futurorū/ſic ait. Potent ſibi forſitan pręcauere mutādo locū i
quo futura eſt peſtis:poterit ēt aliq̄do rorū a ſe repellere ac prævidēs futurā ifirmi
tatē uel iuaſionē boſtū & ſimilia deuitare. Hic ēt Ptolemeus ait:Sapiēs domiabit
aſtris q̄tenus admonitus pōt iminēs declinare diſcrimē. Itē ſapiēs adiuuabit opus
aſtrorū ſicut agricola prudens naturalē terræ uirtutē:q̄tenus bona nōnunq̄ cælitus
indicata ipſe ſua induſtria pagit. Sicut. n. ſe hēt agricola prudens ad terrā atq; cælū:
ſic ad utrūq; medicus atq; prudens. Sicut ergo & quæ natura icohauit agricola pfi
cit:& quæ uiciſſi exordit agricola/celū prius abſoluit. Itē mutat agricola multa prę
ter cæli ſoliſq; naturā:& quædā tū ab aridītate ſæpius irrigādo/tū a frigore ꝓtegen
do tū a caſu fulciēdo defēdit:ita medicus atq; prudens ſigillati erga cęlū corpuſq;
noſtrū ſe gerere pōt. Quārū uero ad hæc medicinæ diligentia ualeat/cōptū hēo/&
ſępe aliaſi/& i puero:q natus octauo cōceptiōis menſe nocte ſub Saturno ſtationa
rio ſtatiōe prima i Sagiptario aſcēdente/ſemiaīs ꝓfecto & uix ut uidebat uicturus
ad triduū/tamē diligētiſſime curatus a nobis paulatim recepit uires & iā plures an
nos ipleuit. Mitto quot modis foueri nato cor cerebrū & iecur & ſtomachū/rebus
tum ipſi tū nutrici & extra & itus adhibitis:obſeruās interea fęliciores i adhibēdo
dies & horas. Exiſtimat uero Plotinus rōalē aīam nō artibus eiuſmōi tātū corpus
ſuū & ſibi cōmendata frequent a cōi ſorte defendere. Verū ēt inſtar cæleſtiū aīarū:
ipſū exercere poſſe nōnūq̄ in iferiores mūdi materias/utpote quę germana ſit cęle
ſtiū aīarū. Atq; ita cūcta faciat tāq̄ hēns quādā pricipii rōnē. Quādo uero id poſſit
& quo poſſit/in theologia latius diſputamus. Mitto q̄d ꝓ magiā ualeat aſtronomi
cā ſimul & phyſicā. Quo uiref aſtrorū mirificas certiſ imaginibuſ hauriat:& quēad
modū i ſpeculo ſępe cōcauo ſoliſ radios cōgregat:ūde i lignū e regiōe poſitū refle
ctit atq; cōburit: & nōnūq̄ excecat ituentes: Sic i materiis qbuſdā tū natura tū arte

paratis ad ſtellas certos ſtellarū radios cōcipiat & influxus: quos & ſeruare ſibi
& cōtorquere poſſit in alios. Quod Olympū Alexādrinū Porphyrius narrat effi
cere ſolitū. Vbi & Plotini aīam tāta inq̄t uirtute pollere:ut ſtellarū aculeos i ſe cō
iectos aliorſū detorquere ualeret. Poſſe uero fatalē ſæpe fortē cęlitus iminētē frā
gi Iudei p ſapiētiā kabaliſticā/& itimū ſacrarū litterarū ſpūm cōfitent. Iāblichus
p efficacē deorū ſublimiū cultū. Porphyrius p magicā ſapientiā Apollinis oracu
lo teſte. Ait. n. in libro de oraculis. Cū quęreret aliq̄s cur ineptus ad rē quāpiam
fuiſſet ab Apolline iudicatus: q̄d ue faciēdū foret:ut q̄ſi aptus ſuſcipet:Reſpō
dit oraculū:eum fatorū ui impediri:quā magicis artibus effugere poterat. Vnde
apte patet/magicā hoibus artē diuinitus eſſe cōceſſā/ut aliquo mō fatum repelle
rent. Hæc Porphyrius. Poſſe uero p magiā ualitudinē aī corporiſq; curari: & im
mortalitatē denicq; cōpari in Charmide Plato ſignificat/tēpantia prę ſertī p uirtu
tē ſapientiæ cōpata:nā ab aīæ ſanitate ſanitatē corporis ꝓficiſci/magorū teſtimo
nio cōprobat. Sed audiamus Zoroaſtrē diuine canentē: Si ardētē ad pietatis offi
cia mentē ꝓrſus intēderis:labile quoq; corpus ſeruabis. Hinc traditū ē Pythago
ricos ſacris cōſueuiſſe carminibus morbos aiorū corporūq; expellere. Si tātam
hēt aīus poteſtatē:q̄d mirū naturaliter eſſe liberū a ſeruitute fatali? donec ipſemet
corpus ultra ꝓuidētiæ modū amore nimio cōplectat. Nā deiceps & aīus obſeq̄t
corpori:& corpus ſeruit legi fatali:quoad aīus iterū amorē a corpore conuertat
ad mentē. Vnde primo q̄dē ſeipſū a fato eximit fugiēdo: Deinde & corpus/ut
poteq̄ iā corroborat ex mēte a fato plerūq; defendit:tū occulta q̄dā uirtute ger
mana cæleſtibus:tū arte nōnunq̄ diuinitus patefacta: Cōclude capitulū:ſtellas
plurima ſignificare nō facere. Nō ergo diuitias facere uel inopiā: quæ nobis ex
diuerſarū apud nos cauſarū cōcurſu & occaſione cōtingunt. Nō uirtutes:quę in
ſenſu fiunt a rōne:in rōne pficiunt ex mente. Nō uitia:quorū nulla ꝓprie cā eſt
efficiens:ſed forte deficiens: q̄tenus uidelicet & ſēſualis uita a rōne deficit:& rō
a mēte degenerat. Cōtingere q̄dē ex ſtellis defectu quodā materię pōt i corpore
uno incitamētū aliquod uitiorū. Vitii uero hinc cōcipiēdi occaſionē prēſtat aię
ſupions amor ad aīal. Quæ q̄dē aīa alioq̄n eatenus libera uiuit a fato/ q̄tenus
menti dedita/ p mentē ſuā cū prima diuinę mentis lege cōſentit. Hinc ꝓphetic
illud. Aīa mea in manibus meis ſēp/q̄do legē tua nō ſum oblitus.

Qūo aīa rōnalis nō ſubeſt fato: Irrōnalis uero ſubeſt. Qūo uita corporis no
ſtri ꝓpria depēdet a uita cæleſtiū & ab aīa noſtra. Itē in oibus cęleſtibus aīas
eſſe geminas. Itē de dęmonibus. & unde mala cōtingāt Cap. VIIII.

Vtionibus uero qbus aſſerit ſtellas nō oia nobis efficere/ q̄uis multa ſi
gnificare poſſint/obiiceret forte q̄ſpiā uerba Platōis i Repu. præſertim
atq; Timeo. Ait. n. i Repu. ſub fatalibus neceſſitatis deæ filiarūq; eius
parcarum reuolutionibus animas i corpora ꝓficiſci. Ait & i Timeo uitā nobis
corporeā a ſtellis infūdi:qbus i uerbis uidet nos cælo ſubiicere. Reſpondet ad
prima: aīas quōdā uitā hāc uiuēdiq; formā elegiſſe ſpōte:prius q̄ in corpus ueni
rēt ſub reuolutione fatali:iōq; priſtinā uirtutē ſuiq; rectricē auctoritatē:nō tā ami
ſiſſe: q̄ ad tēpus iermiſiſſe. Quā denicq; cū ptim ipſę decreuerint/ ptim fuerit ad
iutę diuinitus:ptim admonitę legibus/recipe poſſint. Reſpōdet ēt ad ſecūda:
ſicut i Timeo uita nobis corporea dat a ſtellis/ ex qua prurbatiōes exoriunt: ſic
ab itellectu diuino intellectualē aīam ꝓcreari huius uitę rectorē:q ſicut dū nimiū

uitã hanc amat in hoc mundo/ſeipſũ una cũ hac ꝓdit ĩ fato:Sic eandẽ amãdo q̃ minime/interi ſup fatũ ĩ æternitate ſe recipit. Poſſe uero aĩam rõnalẽ fato ſe mãci pare atq; uiciſſim emãcipare/docet Zoroaſtris ſẽtẽtia ita præcipiẽs. Ne tu augeas fatũ. Vbi Plotinus ait:nos.i.ipſũ hoĩem: eſſe aĩum ipſum rõnalẽ:q naturali iure preſideat aĩali:ſubiũxit:cauendũ eſſe/ne forte nos efficiamur hoc aĩal. Exiſtimat eni ꝑ cõſumatũ imaginatiõis affectuſq; cõſenſũ/fieri poſſe uiuẽs unum ex aĩo ſi mul & aĩali:quãdo uidelicet utrunq; imaginaĩ idẽ:atq; ſimiliter:atq; ad idẽ ſimi literq; afficiaĩ:ferme quẽadmodũ ex igne ac ligno fit unũ cõione luminis & ardo ris. Subiũgit rurſus ĩ aĩali.i.aĩato corpore naturã corporis pꝛeualere. Ibi.n.cor pus ẽ uerũ corpus:qa formale q̃maxime: & ad ſũmũ corporalis formæ ꝓductũ: uita uero eius ꝓpria/nõ eſt aĩa uera:nõ uera uita:qa corporea multum:qa ferme ultimũ tenet ĩ ordine uitæ. Sicut ergo uita hæc agit ĩ corpus naturaliter id formã do:uel potius agiaĩ in corpore:dum hoc ea formaĩ ex alto. ſic & corpus quodã mõ agit ĩ uitam dum hanc ipſã ſibi cõformat. Quãobrẽ ſicut ĩ corpore quattuor potiſſimũ alterationes eſſe uidenĩ ꝑ calorẽ & frigus:ꝑ humorẽ & ſiccitatẽ:ſic in ui ta corporea ꝓturbationes præcipue quattuor oriunĩ. Itẽ quod eſt ĩ corpore dilata tio uiciſſim atq; cõtractio:id ĩ uita corporis uolupras & dolor. Verũ quẽadmo dũ rõnalis aĩus ꝑ imaginationẽ affectũq; cũ aĩali coniunctus/huius paſſionibus tangiaĩ/ & fatali ſorte pulſaĩ: ſic cũ demũ ſibi aĩal hoc rõnis legibus ſubiugaue rit:primũ qdem ſeipſũ a ꝓturbatiõibus faroq; reſoluit: dũ aliud qdem ſe/aliud aĩal eſſe cognoſcit:ideoq; fatũ ad aliud ꝓnere. Deinde aĩal hoc ſibi naturaliter cõmendatũ ab atrociſſimis nõnunq̃ uulneribus fati uel fortunæ defẽdit. Vbi ue ro Plotinus ait e geminis hoĩum aĩabus ſupiorẽ qdẽ mitti ab intellectu diuino: inferiorẽ uero a diis q ꝓferunĩ infũdi:intellige hic deos eſſe aĩas ſphæraꝝ ſtella rũq; cũ aĩa mũdi cõſentiẽtes. Oẽs.n.moueri dicunĩ ſiue locali quodã motu/ſiue formali ferunĩ. Sed quonã pacto ex oĩum cõſpiratiõe uita redũdat ĩ corpus? Nũ ſicut explunbus cõcinentibus cõcentus unus ſub cõcauo reboat? Rurſũq; ſicut e lãpadibus multis cõis qdã fit ſplẽdor in aula? Nõ ſic oĩo. Hic.n.& cõcentus & ſplendor coitu quodã unũ potius eſt q̃ forma. Aĩa uero quæcũq; ſit/ſimpliciter ſubſtãtia eſt:formaq; aĩalis unius una. Et ſi ad præſtãtiorẽ aĩam cõpata/ q̃ſi acci dens iudicaĩ. Quo igitur pacto? Forte quẽadmodũ ex pluribus ĩtra nos uocali bus iſtrumentis ab imaginatiõe una uox una ꝓdit/ſignificatiõe diſtincta:rurſũq; ſicut ex uno ſole lumẽ unũ ꝑ uitra uariis ifecta coloribus penetrãs/ non ĩ multa ſubide lumina deſinit:ſed in unũ q̃uis uariorũ colorũ uirtute formatũ:ita ferme una quædã uitę forma uirtute multiplex reſultat ĩ corpore/una uidelicet ex una mũdi uita: uirtute quoq; multiplex ex multarũ præter hãc aĩarum ad ſpirãdã ui tam cõione. Character uero aĩali maxime ꝓprius plurimũ ĩ ſpũ ab aĩa generãtis ĩprimiĩ:Cuius qdẽ ꝓprietate uel cũctorũ ſpiraculũ ad familiarẽ redigiĩ aĩam:uel corpus ſaltẽ tali q̃dam potiſſimũ aĩa fit aĩabile. Vitã qdẽ ifundi nobis poſſe ab anima animabusq; cõmunibus abſq; animæ propriæ beneficio cõiectare forſan poſſet aliquis ex animãtibus quę ſponte naſcuntur:& quę ex ouis abſq; anima lis ſui fomento. Contra uero oportere animam noſtram uidelicet ſuperiorem una cum ſuperioribus ad ſpirandam animã cõſpirare/rõ dictare uidetur:tum qa humanum aĩal ẽ ꝓfectiſſimum:paretq; rõni: tum qa ſicut plurimum nature cões ꝑ proprias definiunĩ naturas ad effectus in natura proprios abſoluendos:ſic ad

ꝓpriã uitã/ſi mõ ꝓfecta ꝓuinbus diſtictaq; futura ſit/præter cões aĩas/ officio ꝓ pne qdẽ q̃uis ſupioris aię opus eſſe uideĩ. Ergo dicere qs forte poterit: alicubi pꝛeter cõem influxũ/accedere ꝓpriũ:alicubi uero neq̃q̃. Et ibi qdẽ humanũ aĩal eſſe ꝓfectius/ & rõni magis obtẽpans:hic uero minus. Vbi uidelicet rõnalis aĩa corpus aliunde iã tepit uiuũ. Mitto qſi forte ad corpus ita uiuẽs rõnalis aĩa nõ accedat/brutũ aĩal ſub hoĩs figura naſceĩ:eritq; aĩa mõſtrũ/ſicut quãdoq; corpo re mõſtra naſcunĩ. Quod ergo Plotinus alibi ſecũdã inqt uitã a prima noſtraq; manare: alibi aliũde:potes ut diximus intelligere. Memẽto uero quę Plotinus de geminis diſſerit aĩabus cõfirmari ab Iãblicho ex mẽte Mercurii. Vbi addit ſu piorem ĩ nobis aĩam quoniã a ſũmo intelligibili fiat/habere ĩ mũdana uim opi ficiã:ac uim qua mundũ trãſgrediaĩ:& a fato ſe ſoluat/ & ſua/pꝛeſertim diis ad iutam. Atq; hanc ſolutionẽ quatenus fatalẽ ordinẽ uideĩ tranſgredi/eatenus in ordine ꝓuidentiæ contineri. Proinde ubi Plotinus aĩam alterã diſtinguit ab alte ra:inqt:quæcunq; ſunt inferioris aĩæ miniſteria eſſe corporea:quoniã oẽs huius affectiones & motiones incitanĩ a corpore:corpori ſeruiũt:motionẽ corporis co mitanĩ/atq; uiciſſim: Officiũ uero aĩæ alterius/quæ extrinſecus extat/eſſe ſeipſã alius eleuare. Hoc tu in loco aĩaduerte Plotinũ legitimo ſenſu Ariſtotelicum illud interpretari. Intellectus uenit forinſecus:intellectus.i.ſupior aĩa: nõ intelle ctus interpretatione Auerois unicus:ſed unaquæq; intellectualis aĩa. Forinſecus item.i.nõ a ſeminali ſpũ uel calore:nõ a uita hac intima mundi: Sed a mẽte diui na/quę q̃ſi exterior.i.nõ coniuncta uelut forma/omnibus dominaĩ. Hinc effici tur/ut intellectualis aĩa tũ cogitatione/tũ etiã uolũtate poſſit quæ ſup corpus & naturã/& corporeã uitam ſunt/pro arbitrio petere:atq; corpus/naturã/ fatũ quo tiens oĩo decreuerit ſupare. Quatenus.n.a tẽporaneis ſegregaĩ/ eatenus æternis cõiuncta/una cũ his quodãmõ tẽporaneis dominaĩ. Vtrũq; uero fit tum cogita tione/tũ maxie uolũtate. Sicut.n.tẽporalibus/ſic & æternis no tã illa cõſiderãdo q̃ amãdo cõiungimur. Et merito:quoniã cõſideratio potius manet ĩtus:amor ãt in amatũ cõuertit amãtem. Sic & materia quæuis ad ignis naturã pueniti/calorem potius ſubeũdo q̃ lumẽ. Ex eo itaq; maxime fit aĩa tũ ęternorũ cõpos:tũ una cũ illis aduerſũ tẽporalia dominatrix:qpilla & amat ardẽter:& amãdo ꝓuinbus imi taĩ ĩ uita:& imitata uiuẽdo cõſequiĩ:& conſecuta rurſũ auctoritate opis imitaĩ. Hic tãdẽ ſtupẽda in corpus opa pꝛeter cõſuetũ fati tenorẽ quãdoq; ꝓueniunt. Quo in ſtatu aĩa in fato cõputaĩ ut agẽs:neq; tã fatalẽ frãgit ſeriem/q̃ ſib: uẽdi cat. Nã & hoc quoq; in ꝓuidẽtiæ legibus/unde depẽdet fatũ/inuenias deſigna tũ. Ergo ſi artificioſę intelligẽtiæ beneficio ꝑ artẽ.s.imaginũ atq; medicinę aĩus ĩ fatali cohorte nõnũq̃ uelut collega actorq; recipiĩ: multo magis id uel diuinio ris itelligẽtiæ uel potiſſimũ uolũtatis ardore cõſeq; põt. Volũtatis.n.actus effica cior ẽ q̃ cognitio atq; liberior: & actiõis principiũ mediũq; & finis. Iõ mera qdẽ cogitatiõe fit nihil:mero ãt affectu uel occulto & naturali plurima fiũt. Eſt ãt ap petitio naturalis quæ uolũtatẽ utcũq; põt/ emulari uideĩ aſſidua & imaginatiõe ꝓtior & naturalior ſubſtãtięq; ꝓpiqor:efficaciã uero artis ĩ fato ĩ ſupioribus qdẽ tetigimus. Sed alibi demõſtrabimus. Verũ ut ad ſupiora iã redeã:aĩus qdẽ ĩ quo aĩal rõe formaĩ:tũ uero mẽte:mens deniq; deo uiuit ĩ ꝓuidẽtia ſup fatũ. In quo uero uiciſſim formatio fit:ſub ꝓuidẽtiæ iudicio uiuit ĩ fato:neq; ut agẽs! ſed ue lut patiens ĩ fataliũ nũero cõputaĩ. Siqd ergo huic portẽdaĩ ex ſtellis nimirũ ex

eiſdem effici põt ſimpliciter: ut portẽditur: nihil ad hęc aĩo reſiſtente. Ac ſi mala fiant: nõ ex alto mala mittunt: Sed ĩ infimo mala reſultant. Ait uero Plotinus aĩam ĩ nobis inferiorẽ/eſſe partẽ quodãmõ uniuerſi: quoniã & ab uniuerſa depẽdet aĩa: & cõem ſequit eius inſtinctũ: ferme ſicut & noſtrũ corpus mẽbrũ eſt quodãmõ corporis uniuerſi. Aĩal itaq; noſtrũ mũdano cõnectit aĩali: & inde cõficit. Verũtamen ſupior ĩ nobis aĩa plurimũ una cũ mundana/ cæteriſq; mũdanis ad inferiorẽ in nobis uitam concurrit efficiendã. Quæ qdem neq; fit a matris aĩa: Sicut. n. maternum ſemen naſcituri corpus nequit efficere: ita nec materna ſimiliter aĩa põt aĩam procreare. Neq; rurſum aĩa naſcituri uel fit ab aĩa patris tũc procul abſentis: uel ab ipſa ſeminis uirtute ꝓcedit: quæ & inferior eſt/& accidens. Reliquum eſt igit̃/ut a mundi aĩa procreet̃: cõcurrẽnibus uidelicet cæleſtibus aĩabus. Concurrente & plurimũ ſupiore naſcituri hois aĩa/ ſiquidẽ fœtui uitificãdo iam adſit. Sicubi uero Plotinus ait aĩam rõnalẽ ad ipſum aĩalis eſſe nõ cõferre uel minimũ: nõ efficientis qdem/ſed formę modũ negat. Quãuis. n. erga aĩal ſit ĩ cauſa uite/nõ tamen eſt propria forma corporis: Et ſi forma quãdoq; dicit̃ aĩalis ad bene eſſe cõferens aĩali. Qualis præterea in nobis ex aĩabus geminis/ & corpore conſpiratio eſt/talẽ ĩ ipſo mundo/ĩ ſphæris/in ſtellis eſſe iudicat. Vbiq;. n. intellectualis aĩa regit corpus ꝓ propinqorem corpori uitã ex aĩa profluẽtem. Nã q̃tũ intellectualis eſt/ſeꝑata & ſupiora petens: nimiũ diſtat a corpore: corpori uero ꝓ aliqd appropinquat: quod ĩ ipſa uel ex ipſa iam ab itellectu degenerat. Ex ipſa dico/quoniã ſi natura elementalis uelut ignis ſubiecto ꝓpinquãs/non ſolũ ſubſtantiã illi ſuã admouet: ſed aliquã ſibi ſimilem inſerit qualitatem: multo magis anima: tanq̃ natura potentior: uitalis ſubſtãtię ſuę præſentia uitalẽ quandam infundit corpori facultatem. Sint ergo in mũdo/in ſperis/ĩ ſtellis/aię paſſim geminæ: Primę angelorũ ubiq; bonorũ locũ teneãt atq; deorũ. Sequẽtes uero/angelorũ q ceciderũt ĩ corpora/ dęmonũq; uicẽ gerere iudicent̃. Angeli oẽs eiuſmõi: primũ. i. aĩe mũdanæ angelũ comitant̃ deo ſemꝑ hærentẽ. Dęmones ſimiliter omẽs eiuſmõi primũ. i. mũdanæ aĩe dęmonẽ a Deo lõgius diſcedentẽ/ corporiq; pœnitus incũbẽtẽ ubiq; ſectantur. Angeli rurſũ ad incorporea: dęmones ad corporea uergunt plurimũ: aĩaſq; alliciũt. Ideoq; angeli a fato ſoluũt aĩaſ: dęmones ãt eas fato deuinciũt. In dęmonibus poſitũ eſt ꝓpinquũ corporei mũdi huius ipium. Vnde fit/ut ſi hic ad angelos cõpatio fiat/mũdus hic iure dicat̃ poſitus in maligno: Hinc & facile Manicheorum ẽ error exortus. Proíde ſicut intellectũ noſtrũ aſſerit diuinis ſemꝑ incũbere: q̃uis rõ interi occupet̃ humanis: ita rõnẽ totãq; ſuperiorẽ ĩ cæleſtibus aĩam affirmat diuinorũ contẽplatione ꝓpetua ꝓfrui: dum inferiores celeſtiũ aię corpora regunt/imaginãt̃ &corpora. In his ergo affectus eſſe dęmonicos arbitrat̃. Affectus qdẽ diuini ſunt in primis. Humani ſunt ĩ noſtris/ ac ſæpe ferini. At uero illic dęmonici quales ſũt? Finge ſapiẽtem aſſidue diuinis contẽplatiõibus occupatũ. Sed ĩ eo ĩtenim ĩ uegetali natura uigere affectũ ad corporis alimoniã: Subrepere nõnunq̃ prunitũ famis iſtomacho: naturalẽ generãdi libidinẽ titillare. Sed ſapiẽtis animi rõnem ſeꝑatis ĩterea deditã/affectus eiuſmõi nequaq̃ aiaduertere. Imaginationẽ quoq; uix ſtupideq; ſentire. Ferme ſicut ĩ eo ſolet accidere: apud quẽ in ſomno hæc fere abſq; ĩ ſõniis incitantur. Tales itaq; ſint affectus ad hæc in cælo dęmonici. Nihil ergo ex pnoribus aĩabus mali proueniat/ut uilis: ex ſequentibus autem nõ mala quidem reuera: ſed uilia quædam minuſq; bona ſequuntur. Quatenus ex illis tum in corporibus minus interdum ordinate mutationes eueniunt: tum in aĩabus natura corpori mãcipatis/ĩcitamẽta frequẽter ſuboriunt̃: ꝓ quæ & ſi aię nõ iniquę neceſſario fiãt: licentius tamen corporis ĩcitamẽtis ĩdulgeãt: aut ſaltẽ corpus & ꝓpenſius foueant: & accuratius quotidie curẽt. Ait aũt ſupiores ſtellarũ aĩas nõ eſſe huius uniuerſi partes. Cũ. n. ad itellectualẽ mũdũ oio conuerſę ſint: illius potius dici partes poſſe uidenť. Inferiores uero ſtellarũ aĩas uniuerſi huius partes apellat: quoniã mãcipatæ ſũt mũdi corporibus: quę cũ ex eadem ĩter ſe materia ſint/ & ſub eadem cõmuni totius forma/uniuerſi partes eſſe putantur. In hac ergo cõmuni mũdi materia ſimul & forma/ aiæ oẽs eiuſmõi in unũ opus tũ inter ſe tũ cũ aĩa mũdi ubiq; cõſpirãt: cõmuniq; ĩter ſe ſenſu q̃uis occulto/ & latẽti quadã cõpaſſione cõĩcant. Tum uero quæcũq; ab iis opa fiunt/ſigillatim mũdi partes exiſtunt/uel ad partes attinent atq; totum. Nihil uero ab iis alicubi ꝓuenit a naturali mũdi huius conditione ſeꝑatum. Faciunt ãt qcqd agũt/ferme ſic aĩali natura/ſicut natura elemẽtali elemẽta/& uegetali plantæ aĩaliaq;/nulla prſus electione. Cũ. n. aliud electio ſit q̃ uita/ſitq; uita poſterior: ſi ĩferiorũ uita p ſe ſine electionis officio ſua pagit: multo magis uita ſupiorũ p ſe ſua prſus abſoluit. Siqua uero illic ĩtellectualis & rõnalis electio eſt/nõ miniſterũ qdẽ hoc: ſed officiũ ſupiuſ eligit. Atq & ante electionẽ illã forſan aliquid intus ex uita priori abſq; electione ꝓcedit. Oío uero abſq; ulla nec ceſſitate cõſilii etiã ſi quædã opus imaginatio comitet̃: & ab aĩa illic prima/ſecũda procedit: & a ſecũda ſimiliter uirtus ſingularis ĩ corpore: & a corpore lumẽ: & i lumie uirtus ĩferiora generãs atq; gubernãs. Multis itaq; gradibus a mũdo ĩtelligibili diſtãt/quæ hoc ĩ mũdo quotidie generãt̃ & accidũt: ut mirũ uideri nõ debeat/noſtra hæc nõ ad ſũmũ ordinatiſſima nõ felicíſſima ꝓuenire. Talia nãq; ſuccederẽt: ſi ab itellectu diuino/aut ſaltẽ ab itellectualibus aĩabus proxime fierent. Nũc uero ex corporibus irrõnali uiuẽtibus aĩa/pq; uires a corporibus emanãtes agũtur. Siqd igit̃ occurrit ĩ mũdo quod moleſtũ ſit: quod laborioſũ: quod nõ probes: memento id totũ a ſemina nobis accidere. i. ab aĩa corpori mancipata: a materia corporis: a contrarietate rurſus elemẽtalium qualitatum.

Quæ a ſtellis fiant: quæ nõ: & qũo ſignificatio fiat. Quo inſtinctu aĩa corpus ingrediatur: Quo fato: & qũo ante fatum corpus amet. Cap. X.

d Ecimũ libri caput mundo & ſphæris & ſtellis ita cõpoſitis: proſeq̃t̃ ſignificandi agendiq; ſortem/ docens a ſtellis earumq; motibus/ quatenus in eis corporea uita dũtaxat cõſideret̃/& corpus: fieri quæ naturaliter generãtur. Neq; ꝓprie fieri hæc a primis ſtellarum animis omnino ad ſeꝑata tendẽtibus. Neq; hic a ſtellis omnia fieri. Nõ enim quæ corpoream uitam ſuperãt: effici poſſe a ſtellarũ corpore/uitaq; corporea: non rurſus quæ conſilio/& arte/uel occaſione fortuita nobis aguntur illinc peragi. Vnde quicquid agitur per corporeas agit̃ qualitates: ducitur q; tenore naturæ. Non deniq; quicq̃ re uera malum ꝓ diuinorũ inſtrumenta cõmitti. Faciant ergo ſtellæ non omnia: ſed ſolum quæ mũdani corporis ſunt paſſiones & motus/& quæ ex his neceſſario generant̃. Faciant aut̃ hæc conditione cõmuni. Conditio nãq; propria ad cauſas rerum proprias pertinere uidetur. Significent quoq; multa. Neq; tamen pariter oía proba

bile enim est: si plurima stellarum efficientiam superant uel effugiunt: non nulla quinetiam earum significatiam superare. Probabile rursus/& quæ p cões causas portendunt/cõmuni tantũ conditione portẽdi. Aiam uero ad corpus hoc accedere Plotinus existimat: nõ certa quadam siderum cõstitutiõe coactam. Siquidẽ ante q̃libet nouã cæli figurã i antiq̃ ipsius aiæ natura est animare corpus. Est & supgredi corporeũ tẽporaleq; fatũ. Omnis. n. anima/quæ rõnis sibi naturalis officio/potest totã naturã corpoream: i essẽtiã icorporeã totũq; tẽpus i æternitatem resoluere tanquã in pricipiũ atq; finem: nimirũ & ante & post quodlibet corpus & tempus corporeaq; & tẽporalẽ quãlibet motionẽ existere põt. Nõ igit̃ posino sideriũ aiam ipellit ad corpus? Sed primũ q̃dẽ ad hoc adducit naturalis quædã ad hoc aię cura: Deide affectio quędã ex antecedẽtibus actiõibus acqsita. Postremo rõnis electio cũ natura tandẽ & affectione cõsentiens. Natura quidem & affectio tunc potissimũ uergit ad corpus: cum oportunius cõsonat uniuersæ naturæ: neq; tamẽ ui cogit̃ consonare: sicut & saltãtes in tripudio/cũ cantu cõsonãt atq; sono. Neq; tamẽ necessitate sunt: sed uolũtate concordes. Talẽ uero potius aut talem uitæ formã accipere/i ipsa aiæ electione cõsistit. Sed utcunq; id fiat passio uel affectus ingens quo aia inclinat̃ ad corpus/nõ a sideribus irritat̃? sed exordiatur ab aia. Quo uero tẽpore nouũ corpus igredit̃/ex præsente siderum positura fortunã hanc aut illã sortiri putat̃: electæ iam uitæ utcũq; potest aliter & aliter accidentem. Tunc ergo presens siderum harmonia i nobis efficit aliq̃d: suo uidelicet ministerio conferẽs ad eam uitę sortẽ implendã/quę maxime cõgruit uniuerso. Quæliber. n. idies configuratio cęli pars est harmoniæ totius/& ut pars obsecũdat uniuersi naturæ: cũ qua simul cõgruit unaquęq; natura: & corporea simul & animalis. Quamobrem ab ipsa mundi natura simul cum ꝓpria uniuscuiusq; natura res singulæ pagũtur. A motu uero & figura cælestium aliter & aliter quo dãmodo disponuntur: atq; ex quadam ad naturam cõcordia portẽdunt̃. Quoniam uero ad quẽuis effectũ naturæ propriæ una cũ uniuersa natura cõcurrunt: iccirco de euentus ꝓprietate obscure admodũ p inditia iudicatur.

Quę hic mala contingunt/non mittuntur e cęlo mala — Cap. XI.

c Aput undecimũ dignitatem cæli tuetur i omibus quæ inde fieri uel significari dicuntur: ex eo q̃ quę hic inde fiunt/nec talia ibi sunt: nec talia in se ueniunt: qualia hic subinde resultant. Ignem hunc nostrum dices ab igne cælesti quodãmodo procreari. Hic tamen ab illo adeo diuersus est: ut nihil perseuerantius illo: Nihil uicissim hoc instabilius: qui uix momẽtum sine alieno pabulo permanet. Nihil salubrius illo. Nihil pestilentius isto. Qui omnia rapacissime deuorat. Mitto q̃ ille fere totus est lumẽ: Hic fere totus est fumus. Profecto q̃tũ ad ignis apellationẽ ꝓtinet/ poteris forsitã itelligere q̃q̃d ex igne cęlesti datur/esse i se aliq̃d igneũ: sed apud nos degenerans exile resultare. Potes & aliter Plotini uerba cõtexere: ut ignea ĩtra nos natura degenerãs a cęlesti simul cũ hac nostra affectiõe ad diligendũ: ẽt a cælesti beniuolẽtiæ ratione lõge deficiẽte/citer sæpe libidinem minus honestam. Et hoc q̃tum ad naturam spectat concupiscendi. Mox adducit exemplum ad naturam iracundię pertinens. Deinde ad rationẽ in actione positam. Deniq; ad rõnem quodãmõ cõtemplantem: ut ostendat ubiq; aliter i nobis accipi/quod a cælo aliter est tributũ. Sic Venus necessariã uel suppeditans uel augens charitatem sæpius icusatur/ quasi libidinosos effecerit/ cum tamen per eam oblata charitas in libidinem apud nos euadat lasciuiorem. Sic Mars q̃ uel idomitus ferociores effecerit: uel mãsuefactus timidiores. Ita Sol & Iupiter/q̃ ambitiosos & uanos. Ita Mercurius/q̃ astutos nimium atq; seductores. Ita Saturnus/q̃ segregatiores atq; tardiores. Cũ tamẽ & Mars magnanimitatem. Et Iupiter atq; Sol studiũ honestatis. Mercurius idustriã. Saturnus contẽplationem & grauitatẽ præstare uoluerint. Nos ãt hæc uel natura uel consuetudine depraua ta contaminauerimus. Inter hæc ãt animi dotes nõ a motibus uel corporibus planetarum. sed ab eorũ aĩs uel dati uel augeri uel foueri memento. Mala uero neq; ab aĩs neq; a corporibus cælestium nobis inferri. Nefas. n. dictu est/stellas ullas reguli serpẽtis more/nobis aspectu nocere. Pium uero credere/stellas naturaliter omnes struthi more radiorum intuitu cuncta fouere: peride atq; in aiali ipsa totius mẽbrorumq; pricipalium uita/mẽbra oĩa fouet & adiuuat. Sic Solis lumen suaptenatura cõfert ad uitam atq; sensum: q̃uis ĩterdũ ob subiecti debilitatem humoris ue defectũ uideatur obesse. Sicut & calor iecoris stomachum naturaliter adiuuat. Sed eum in quo uel parũ sit humoris/uel liq̃di nutrimenti q̃minimum: nõnunq̃ forte debilitat. Videtur itaq; falso uel Mars furorem: uel contra stuporẽ siue pauorẽ adduxisse Saturnus. Deme nimiũ bilis excessum: tolle copiã atrę bilis. Neq; Martis aspectus/ neq; Saturni furibũdũ faciet aut stupidum/atq; pauidum. Ea rursus i Martẽ atq; Saturnum calumnia q̃ ifortunatos faciãt/cõtingit ex eo q̃ Saturnii cũ uel contemplatores sint/externa negligãt: uel ad expeditionem sint tardiores: presertim si i frigidiore materia illius ifluxum acceperint. Quo fit ut oportune nihil aggrediant̃. Martii cõtra si i calidiore materia suscepe rint Martis istinctũ/præcipiti oĩa motu ꝓturbãt. Forte ẽt Saturnii dęmones tanq̃ contẽplatores/si eis cõmẽdari simus/nostra negligẽtius agũt. Martii uero dęmones suorũ aĩos importunius urgẽt. Proide q̃tum natura differt iferior a superiori natura/tantũ discrepat suscipiẽdi cõditio. Sic ergo uirtutẽ Saturni cõtinentẽ atq; sistentẽ materia sæpe iferior quãdo calore deserit̃/cõditione quadã excipit compacta nimiũ/gelu ue cõcreta. Sic uim Martis motricẽ/subiectũ aliq̃to calidius per iflãmationis cõcitationisq; suscipit ipetũ. Quid plura? Quis nõ itelligat & blandũ cæli calorẽ euadere apud nos edacem/& humorẽ cęlitus almũ/apud nos fieri suffocãtẽ: ac ꝓtinus diluentẽ? Vt ergo sũmatim dicã. Sicut se hẽt cælũ nobis conspicuũ ad itellectuale cælũ: sic tractabilis hæc nostra regio ad uisibile cęlum. Formæ rerum i cęlo itelligibili a materia/dimensione/motu/sunt libere. In cælo ãt uisibili tria hæc necessario subeũt. Sed ibi materia q̃dẽ est ꝓcul a passiõe: Dimẽsio quoq; sine diuisione: Motus similiter seorsũ a transgressione ordinis & transmutatiõe substãtię. In regione deniq; nostra res tria hęc naturaliter patiunt̃. Ergo quod i primo cęlo ẽ integra participatione undiq; bonum. In cælo secũdo fit minus bonũ. In nostra regiõe iam malũ. Nemo igit̃ malum cælestibus ĩputet. Sicut enĩ q̃ loquaris: q̃ eas: habes ab anima & uirtute motrice/q̃ ãt inepte loquaris & eas: a uitio linguæ uel pedis. Sic quicquid ex aĩa corporeq; cælesti ad te demittitur/ordine recto procedit/ sed i te sæpe claudicare compellitur. Id uero totũ una cũ Plotino & Iamblicho ita cõcludimus. Quinq; de causis mumera cælitus attributa degenerant. Prima: quia quod prodit ex causa presertim superiore/eo ipso

Ploti
Opa
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ꝙ exit/etiam deficit inde. Secunda: quoniam dum id accipitur in uiliore materia pro utilitate materiæ capiť. Tertia: cum accipientis natura longe diuerſa ſit / iure quod accipit non deterius tantū reddit: ſed nimiū rōne diuerſū. Quarta: dū ſub iectū præter celeſte munus uaria inſup capiat aliūde/tum iter ſe repugnātia: tum a cælo diuerſa merito nō ſolum ificit cæleſte donū: ſed ualde cōfundit: redditq; ſecum paſſionibus frequenter obnoxiū. Quīta: quoniā ex oībus iter ſe cōfuſis reſultat nouū aliqd priori origini diſſimillimū/oio uero inferioris naturæ debili tas obnoxia paſſioni ſæpe bonū cæleſte nō ſubſtinet/& cōperenti ad illud ꝓportione carens ægre patitur: ſub eo etiā quod ſalubriter agit.

Quæ hic generantur natutam propriam magis habēt ex cauſis propriis q̄ ex cæleſtibus. Cap. XII.

d Vodecimū caput oſtendit uarios e cælo uenientes ifluxus in unum apud nos cōfluere: q̄uis aliter alibi. Et ex eo confluxu qcqd ſub illo gigniť ali qd reportare. Profecto quod naſciť: ex cōi qdē cæli fauore cōiter adiuua tur ad ortū. Vt āt oriať homo uel equus nec ex cōmuni ifluxu nāciſciť: q oībus æque fauet: neq; ex hoc aut illo fortiť influxu. Sub quolibet. n. hoies pariter na ſcunť & equi. Homo igitur prouenit quia ex homie naſciť: Et equus quoniam fit ex equo. Vt aūt homo ſit talis ceu ſanguineus/uel colericus magis minus ue pulcher/procerus/uel breuis/& reliqua: partim quidē habere uideť e cælo: ex pa rentibus certe q̄plurimū. Quod Ptolemeus cōfiteť effectu cōpulſus. Vnde phi bet ex ſolo cæleſtiū intuitu iudicare de nato. Iubet āt parentū eius & nutrimenti & loci naturā & cōſuetudinē diligenter cōſiderare. Mitto i preſentia q̄tum uarie tatis imaginatio generantiū filiis afferat. Certe ad ipſā ſubſtātię naturalisq; qua litatis ꝓpriaťe natura tū ſpeciei tū indiuidui generātis multo plus ualet q̄ cæle ſtis ifluxus: quod manifeſta i oībus expientia docet/ ex ipſa præſertim ſimilitu dine/qua naſcens generātis ſpēm refert ſimul atq; ꝓſonam. Cōes itaq; cæleſteſq; cauſæ plurimā circa cōmuniſſimas cōditiones auctoritatē habēt. Propiquæ uero ꝓpriæq; cauſæ circa ꝓprias plus admodū proculdubio poſſunt. Præſertim quo niam quę a ſuprioribus cauſis afferunť ꝓ natura ſubiecti loci q;/& pro determina tione cauſarū propinquiorū accipianť: & i formā aliam traſmutenť. Hinc Ptole meus ait teſte ēt Ariſtotele/cæleſtes effectus ob materiā naturāq; iferiorum poſſe murari: neq; ineuitabiliter euenire. Homo igiť uelut a cauſa fit ex ſeminana ho minis rōne: quæ qdem eſt in aīa naturaq; ꝓpria: regiťq; ſub ideali hois rōne: quę in natura aīaq; cōi uigens regiť randem ab ipſa diuinæ mentis idea. Dum uero ex ipſa uirtute ſeminis concipiť hō: iterea pōt uel e cælo/uel ex ꝓpinqua ſiue ex cūſranti materia uel impedimentū aliquod afferri uel adiumentum: quo naſcitu rus aut deteriorem inde aut abſolutiorē accipiat qualitatē. Prodit tamē plurimū ſimilis generanti: ſpē ſemp: & ꝓſona frequēter. Cū uero impedimētū uel ex cęlo uel ex materia contingere poſſit maius admodum eſt quod accidit ex materia. Nam manca quædam ſępe producit. Maximum uero quod imaginatione cōtin git. Hæc enim monſtra proferre ſolet. Si ergo maius īpedimentū ex materia & loco & cauſis prope nos circūſtantibus aduenit: nimirū & hic poriſſimum proue nit adiumentū. Et oio nullus cęleſtis influxus/ſed rō ſeminalis auctoritatē poſſi der generādi. Nā & ubi ſponte ſub ſole pariter & humore aīantes exoriri uideť

neceſſario ex ſeminali uirtute/quā uita mundi poſſidet oriuntur. Quod i theolo gia latius declaramus.

Ex uita mundi cōmuni eiuſq; rōnibus ſeminalibus ſimul & a rōnibus cuiuſq; propriis omnia generantur. Item præter actionem animæ mundi cōmunē ſūt in pleriſq; propriæ actiones: influxus uero cęleſtium motionum quaſi extrin ſecus uidentur accedere. Cap·XIII.

q Voniā ad retum cās tum cōes tum ꝓprias iam deſcenderat: ideirco i tertio decimo libri capite pricipia rerū rite proſequitur. Sicut igiť i omni uiuente: ſic i mundo tanq̄ aīali q̄maximo a ſeminali rōne/ quæ eſt i uegetali uirtu te aīæ/naturaliq; ſpū & uitali formať totū corpus ſub forma totius: formanť & mēbra ꝓpriis mēbrorū formis: conformanť & ſingula/tū mutua iter ſe cōmunio ne/tū ad totius formā & finē relatiōe. Cū igiť in ipſa totius forma cōtineanť for maliter oīa: i formis uero ſingulorū nō comprehēdanť formaliter alia: q̄uis par ticipatiōe quadā uideanť adeſſe: merito qcqd agiť uel agit/paťiť ue i mūdo rāq̄ familiare ꝓpriumq; ipſius ipſi cōducit ad bonū. Non tamē qcqd ex parte acce dit ad partē uenit ęque domeſticum. Quod. n. a parte mundi uenit ad partē lon ge uel ſitu uel natura diſtantem/tanq̄ alienus uideť offendere: quod uenit aliter adiuuare. Cūcta uero qcqd i ſe inuicem agant/ſemp prçter id quod i ſe cōſiſtūt: quod ue agunt ꝓpria facultate/ ꝓculdubio ad cōem totius uitę ſpūm ubiq; con ſpirant. Quamobrem de agentibus ita diſtingue: Quę in uiuente hoc mundi corpore: præter exiguum quoddā eōis uitæ ueſtigiū/ nihil uitæ ꝓprie poſſidēt: nō proprie qdem agentia ſunt: ſed agentū inſtrumenta: ipſius. s. mūdi pricipa liūq; partiū mundanarum. Neq; id qdē iniuria. Naturalis. n. actio pendet ex mo tu: Pricipium uero motionis ē uita. Vita nāq; ſicut eſt primus ītimuſ perpetuus eſſentiæ motus/ſic eſt pricipium cuiuſlibet motionis: ſic eſt & naturalis actionis origo. Quibus ergo propria uita deeſt/nimirū & motio abeſt & actio ꝓpria. Vbi ergo agere uideť/agunť. Sic grauia leuiaq; & calefacientia & ſimilia trahunť ad motiones & actiōes/ ab ipſa mundi uita nō aliter q̄ a magnete ferrū: & calor uel humor i aīali a uitali uirtute ducit atq; trahit. Quæ uero ultra cōem mundi uitā nacta ſūt aliquod uitæ ꝓprię donū: hęc motionis actiōiſq; quaſi ꝓpriæ nō nihil habere uideť: Sed uiuentia hęc ita diſtingue. Cū uiuentibus oībus pricipiū mo tus inſit: ad motiones inq̄ iter ſe differentes idifferens: aut ad certā motus condi tionem determinať ab alio/aut potius ex ſeipſo. Ab alio qdem plātæ. s. ab uni uerſa natura & a quotidiana quadam idigētia: oportunitate: occaſione: cōcurſu circūſtātium cauſarū. Ab alio rurſū bruta. s. ab eorum occurſu quæ ſentiunť: dū imaginationem huc uel illuc īpellunt/neceſſitati naturæ pręterea ſeruientē. Aial uero rōnale ītimū motionis ſuæ pricipiū/ſæpe ad certos motus ſua quadam per ſe concepta notione & electione definit: Et quo magis īcedit intelligētia: eo ma gis i agentium ordine computať: & a patientibus ſegregať. Vtraq; uero aialia. s. & rōnem habētia & carentia rōne/tanq̄ partes quædā mundi ad decus mūdi cō ducunt. Aialia rurſus ita diſtigue. Animalia qdem cęleſtia atq; ętheria ſimpliciter agere potius q̄ pati dicunť. Bruta uero minimū actionis habent: plurimū paſſionis. At aerei dęmones homineſq; medium ferme inter actionem optinēt atq;

Plo
Sp
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

passionem. Ex tribus his generibus aialium aialis mundani decus officiumq; explet. Et sumum qdem genus ita se habet i mundo/sicut i nobis intelligentia. Medium uero quēadmodū rō siue uniuersalis siue particularis i nobis. Infimum deniq;/sicut quod ifimum in nobis existit. Vbiq; ātin uniuerso supiores sphæratū stellatūq; aię uniuerso præstātiora præbent/q̄ aiæ eatundē inferiores. Dicunt̄q; a Platone Iouis.i. itelligentiæ mundanę collegę. Oio uero qcqd usq̄ est i mūdo/quodāmō uiuit seu uita ꝓpria siue cōmuni: nō minus q̄ qcqd est i quolibet aīali. Viuūt inq̄/& uiuentia fiūt oia secūdum uitā dico corporeā: principaliter quodam mundanæ aiæ beneficio: i cuius seminaria rōne rōnes omēs uiuentiū continent. Et ubiq; rō seminalis i aia uigens/tum i aia cōmuni/tum i propria quauis/pręcipuū est motionis & generationis formationisq; pricipiū. Quod.n.i rebus speciales quædā uirtutes insint: quæ ad cās elemētales refern nō possunt/nō euenit simpliciter ex confluxu multorū: Alioqn uel casu cōtingerent: uel firmę nō forent. Prouenit igit̄ ex aīali seminariaq; rōne. Sic Peonia suspēsa collo caducis opitulat̄. Polipodiū atram bilē purgat. Corallus timorē pellit. Laurus pellit fulgur. Torpedo piscis stupefacit hoiem etiā uirga tangentē. Echinus pisciculus sistit naue: Iam uero speciales eiusmōi uires illinc existunt/unde sunt spēs. Referūtur aūt uariæ spēs naturalium nō solū ad differentes dęmones atq; stellas/sed ēt ad ipsarū seminarias rōnes i ipsa mundi uita/ubiq; regnantes. Circa.n. quālibet spēm ad ipsius effectū agentia passim multa cōcurrūt: quæ nūq̄ cōmuni firmoq; ordine ad unum rite cōducerent: nisi uno quodā duce regerent̄ ubiq; præsente. Profecto sicut spēs cōplurimę rerum adgeneta quædam/& hæc tandem ad unū ubiq; genus: sic agentia multa gradatim ad unū ubiq; agens necessario redigun tur. Agentia inq̄ siue tanq̄ instrumēta/ut corpora iferiora/ad supiora/ illa fortas is ad solem beneficio luminis ubiq; pręsentem. Siue tanq̄ agentia pricipalia/ut aię rōnales infenoris ordinis/ad rōnales supioris ordinis aias: & illę tandem ad unam ubiq; panter dominantē. Tātam uero i aīali natura eiusq; rōnibus seminariis esse uult potestatē/ ut nullam uel igentem mūdi partē & motionē posse putet eas ex ordine suo penitus deturbare: quo minus ex specialibus rōibus scet ræ rerum spēs ꝓpietatesq; ita prouenıant: quēadmodū & totius nature aialis ordo prescribit: & natura quælibet illius pedissequa rite prosequtur. Quid ergo stelę:qd earū quotidianus motus efficiet? Certe nec faciet spēs/neq; mutabit: neq; eatum euentus detorquebit a spē! Sed qualitatibus forte qbusdā in deterius melius afficiet: siue secundū corpus/siue secundū aīam corpori prorsus imersam: siue secundū actiones quasdam: qbus explēdis supior aia indiget instrumētis. Id uero totū cælestis influxus ex accidenti quodā dicit̄ agere. Quia tū ex opportunitate quā nanciscit̄ ex inferiorum cōcursibus agit: tum nō agit proprio tenore deformia: tum nō mouet animā: nisi forsan moto p cælum corpore anima uel p accidens moueatur: uel motioni consentiat. Siqs autē pp monstruosos interdum fętus dubitet uel rōnes seminarias: uel spēs pmutari: animaduertat semp in eis partem pręcipuā & radicem spēi propriæ conseruari: q̄uis uel adiunctū sit aliquid uel ademptū. Adiunctum inquā uel ademptū/non tā influxu cælesti/q̄ uel materiæ lociq; imaginationis ue uitio: uel cōcursu quodā fortuito diuersorum. Conseruatur āt principale semp: aut certe q̄plurimum: qa principale cōtinuumq; illic agens ē rō seminalis. Qua qdē sublata res casu potius q̄ natura cōtingerēt.

Quam esse necessariam etiam in his quę sponte nasci uidentur in theologia ꝓbamus. Cū.n. hęc sic artificiose formentur/sic uita sēsuq; donēt̄/sicut illa quę ꝓpagatione gignunt̄/certe hęc sicut & illa a uiua occulti seminis rōne formantur. Quę ubiq; i uita mundi regnans/materiā passim oportune paratam & artificiosissime simul & citissime formar: utpote quæ potestatē habet excellentissimā atq; diuinā p quam ex ulissimis agit momēto pulcherrima! dū & agentia iter se diuersa/ad unum dirigit finem! & generales influxus/ ad speciales & proprios pro affectione materiæ distinguit effectus.

In singulis quæ hominibus accidunt sufficientes apud nos præter cælestes motus causas reperimus: Cap. XIIII.

h Actenus cælestes ifluxus i rebus quæ ad corpus & aiam ptinēt/nō multū auctoritatis habere disserui: deiceps parū isup ualere declarat ad illa quæ noisanē externa. In oibus uero sūmati cās sub cælo sufficiētes manifestasq; adducit i medium: siue determinatæ rerū causæ sint/ siue occasiones quædā ex multorum cōcursibus contigentes/siue artes & electiones humanæ. Inter hæc nota generantium naturā & qualitatē loci atq; nutrimēti/plus admodū ualere ad corporis ualitudinē: q̄ cōes & remotas & momētaneas cælestiū motiones. Per has igit̄ significari potius interdū illa q̄ effici/quæ ex causis ꝓpinquis sufficiēter agunt̄. Aut præterea mutuā consequentiā rebus inesse: p quā mutua præstare inditia possint. Præstare inq̄/quātū ad ipsam ptinet uniuersi cōnexionē: & apud illū dunta xat certe significare/qui oia circūspiciens/oium consipiat consequentiā. Tū uero i hoie generando rōnem uirtutēq; seminalē/esse dicit cām pricipalem: imo uero totam cām ex ꝓpinquo. Quod.n. certę spēs ex certis seminibus modisq; pro priis oriant̄: neq; confusio fiat inuicem: neq; transgressio: totū i seminalibus consistit naturis: declaratq; totam eas auctoritatē generationis habere. Vbi si nihil impedit: fętus ad rōnis seminariæ normā rite format̄. Impedire uero dicit̄/quod non absolutam exprimi sinit seminarię uirtutis imaginē. Id āt impedimentū nō tam ex motibus proprie planetarū tanq̄ remotis & momentaneis: q̄ uel ex uitio matris/uel ex aeris qualitate conceptui dissonante ꝓcedere iudicat.

De fato: & fatis: & qūo aīa priusq̄ fato tangat̄/tangitur amore corporis. De dęmone uitæ duce. De liberatione a fato. De principiis entium. Qūo aīa nostra etiam habeat principii rōnem. Cap. XV.

p Ostq̄ quid fati pars.i. ipsa tantū indies reuolutio cæli ualeat/explicauit: tam quid totum fatum ualeat/explicat. Est autem fatum uniuersum/tota mobilium omnium series causarum: siue aiales causæ sint/ siue corporeæ: seu supiores/ siue iferiores. Cum igit̄ consequens deiceps mobiliū causarū connexio fatū sit: nimirū rōnalis aīa/ quatenus ab intellectuali stabilitate digredies latius explicat̄ in motum: eatenus fati laqueis implicat̄. Cōtra uero: dum totus aīus stabili prorsus intelligentia uiuit! nullis fati retibus irretit̄. Cogita igit̄ rōnalem in aīa facultatem: posteq̄ diu quondā uixit in mente: tandē nouo quodā motu uergere ad naturam sub se uegetalem: imaginationēq; quodāmodo naturæ

Plotí
Pi
Opa.
VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

coniunctam: quãdo uidelicet in natura imaginationeq; eiuſmõi affectus ad cor
poreã mobilẽq; uitã actius ſualeſcit. Tunc aĩus nouo quodã ſui motu ꝓpenſius
ad mobilia uergens: atq; ita mobilẽ uitã eligens ĩ fatũ inde prolabiť: quodãmõ
etiã ante ꝯ terrenũ corpus ĩgrediať: & priuſq; id corpus cõcipiať in utero. Forte
eni ſubito corpus ſubit aeriũ: ea potiſſimũ ſorte fatali: quã & ipſe pauloante par
tim elegerat: & partim harmonia totius & tũc ita: & nũc potius ita ſonãs accõ
modauit. Dęmonẽ uero uitę ducem tunc primum ſortitur: cum primum eiuſmo
di uitam affectauit ſimulq; elegit. Similiter quando deinceps terrenum corpus
affectat & eligit: tunc uitæ formam partim pro electione: partim pro harmonia
cęli dũ eligit ac dum ĩgrediť regnãte ſortiri putatur. Similiterq; in his a dęmone
ducit. Dęmonem uero dari nobis Aegyptii uolũt: ab ipſo dęmonũ præſide Deo
ad electę tam uitę normã: atq; ad cõſonãtiam uniuerſi electionis tẽpori cõcinen
tem. Nõ ab aſtro quodã: non a planeta ut putat Porphyrius: q in ipſa generatio
nis figura plus poſſit. Ideoq; proprie dęmonẽ: quoniã ad concentũ mũdi tribui
tur: fato aĩam (ut ita loquar) accõmodare. Quia uero dať a Deo & ad aię ipſius
electionẽ: daťq; diuinus a fato rurſus quodãmõ aĩam liberare: aĩam inq; ĩ dęmo
nem: pq; dęmonẽ in Deũ quãdoq; conuerſam. Iccirco Pythagoricus ille cantus
orat Iouem: ut uel ipſe nos ab his malis abſoluat: uel ſaltẽ quo dęmone utamur
oſtendat. Reſponder deniq; ſolutionem ſperandã eſſe p diuinitatẽ quãdam no
bis inſitam: nobiſq; malorũ remedia ſubgeſturã. Imprimis aũt memoriæ cõmen
dabis: primo quidẽ uitę ſortẽ formãq; uiuẽdi nõ a fato: ſed ab affectione & elec
tione aię exordiri: pq; acceptum mox dęmonẽ quodãmõ expediri. Secũdo ſor
tem formãq; ut dixi uiuẽdi accipi ſiue pagi uel compleri quodãmõ etiã a tota di
ſpoſitione mundana: quæ cõcurrit undiq;: tum quãdo aĩa corpus affectat & eli
git: tum quãdo corpus ingrediť. Tertio diſpoſitionẽ uitæ non talẽ duntaxat fo
re: qualẽ ſola cæleſtia forte decernerent! Sed qualẽ potius inferioris materiæ prę
paratio & locus & natura parentũ imaginatioq; & cætera quæ circũſtant una cũ
cęleſtibus coniuncta conficiunt. Quarto ex his oĩbus ſequi: ut multi ſub eadem
oĩo cæli diſpoſitione naſcentes diſſimilẽ ſortianť euentum: quoniã & alius ãte
natiuitatem: uel ẽt ante conceptionẽ trahunť fati primordia: & pro iferiorũ con
curſu expletur fati cõditio. Quinto: neminẽ poſſe uel ſupiora ſuſpicere: uel hæc
oĩa intueri: uel hęc una cum illis rite cõplecti: uel q̃d ex eorũ cõplexiõe uelut ex
cauſa ſequať pfecte cognoſcere. Sexto: iudicium p ſigna prorſus ĩde confundi:
q̃ ex diuerſis ſortis noſtrę primordiis cauſiſq; inter ſe oppoſitis rebuſq; contra
riis cõplurima iter ſe diſcrepantia trahunť inditia: imo & ex aliis quaſi ueſtigiis
alia confundunť: ut uere iudicare de ſorte: ſit ſortis cuiuſdam potius q̃ ſcięt̃æ.
Poſt hæc aũt Lacheſis quidem nomine ſortes formaſq; uiuendi dicit ſignifican.
Nomine Cloro conuolutionẽ earũ euolutionemq; oſtendi p uniuerſũ. Atropos
deniq; neceſſarium huius explicationis effectũ. Neceſſariũ inq; quatenus cõſiſtit
ĩ natura fati: & q̃tum huic aĩa cedit. In fato inq;: quia fatorũ regnũ Plato ꝓpne
ponit ĩ cælo. Ideoq; ibidem iter ipſa cæleſtia euentus ſemp eſt neceſſarius. Ac ſi
cęleſtiũ concentui: inferiorũ quoq; iter ſe confluentia penitus conſonet: neceſſa
rio proueniret & hic fati decretum. Sed fortaſſe nõ conſonat. Forte. n. accidit in
ferora & ita ĩtra ſe cõfluere: & ita rurſum cõgredi cũ cæleſtibus. Hic ergo q̃ſpiã
fortunam cum fato miſcebit. Prætetea ſi quando & cæleſtia & inferiora corpora
ad eundem conſpirent euentum. Ideoq; euentus q̃tum eſt in hac corporũ oĩum
cõſpiratione ineuitabilis uideať: & fortuna iam fatis ſeruiẽte fatalis. Tamẽ ubi
ius habet aĩus in quo motus eſt primus ac liber: nõ neceſſario prouenit homini
quod mũdo neceſſitas deſtinabat. Nam ſicut in cælo fati regnum duntaxat: ſub
cælo ãt fortunæ inſup poteſtatẽ pleriq; collocãt: ſic in rõne æque p oppoſita di
ſcurrente conſilii & electionis arbitrium collocabunt. Sic Plato uirtutẽ animi uel
in fato ſemp liberã cõfiteť. Fateť & Ptolemeus fortunæ cõſiliiq; occurſu cæleſte
decretũ poſſe mutari. De neceſſitate q̃dem tribuſq; partis in cõmentario decimi
de Repub. fatis diximus. Nunc cenſemus cõſiderãdum quod mox Plotinus ad
ducit: Alios q̃dem homines fieri tales. s. uel natura uel uſu uel utroq;: ut trahan
tur illecebris uniuerſi. Alios uero tales: ut inde quãdoq; ſe retrahant. Fiunt uero
natura tales: tum aĩo p priorẽ electionẽ atq; uitam: tum corpore p cãs naturales.
Fiunt quoq; tales ex uſu. Quod ãt ait: pleroſq; a mundo more quodã magico
faſcinari: declarat: animã nõ alio hamo: q̃ amore uel naturali uel nouo: atq; eſca
uoluptatis illaqueari. Declarat: & ipſã uniuerſi naturã quaſi magam corporibus
omnibus nõ ſolum pulchrã formã: ſed uitã etiã quandã inſeruiſſe. Qua forma
tanq̃ ideæ ſimili: qua uita ipſi animæ quaſi cognata: anima uelut eſca quadã alli
citur. Inferiorib uſq; pellecta ꝓuideat. Significat interim aĩos ob itellectualem
naturã corpore toto corporeaq; uita ſupiorẽ poſſe quãdoq; ſe contẽptis mundi
huius illecebris a fato reſoluere: quo non aliter q̃ illecebris detineť. Hinc uero ſe
ſoluit quatenus mundũ amat ſupiorẽ. Quẽ amãdo in priſtinã præcipuãq; natu
ram aĩus ſuam reuertiť. In mentẽ dico uel in rõnem mente formatã. Profecto cũ
oĩa etiã naturalia propriã habeant ĩ ſe naturã: & actionẽ: præter cõditiones quo
tidie acceptas extrinſecus: multo magis id muneris poſſidet aĩa: quę habet prin
cipii rõnem. Principii dico rerum naturalium atq; mobilium: ab aĩa enim natura
motuſq; dependet: Ab aĩa dico intellectuali! principium. n. ſub bono rerum effi
ciens eſt intellectus: ſub quo intellectualis aĩa principiũ eſt efficiens: & quaſi iam
formans. Aĩa q̃dem uniuerſi naturaliũ oĩum principium eſt ſũmatim: Aliæ quo
dammõ ſigillatim. Illa rurſus oĩum in uniuerſi forma. Aliæ omiu m ĩ formis par
tium uniuerſi. Omis ergo rõnalis aĩa: prout habet principii rõnem: ſicut format
hoc corpus: ita quodãmõ põt: ſaltem aliter alia. Tum uero quẽadmodũ ut prin
cipium format ducitq; id corpus & tantũ! ſic nõ alia ſolum! ſed & maiora poteſt!
dũmõ ſimiliter afficiať ad illa. Ceu aĩa cubitale corpus uiuificãs: poteſt ſimiliter
& tricubitum. Sed hęc in theologia latius explicamus. Quãtum uero ad princi
pium ſpectat animauertẽdum eſt! ipſam entis naturã cõſideran: uel prout eſt in
actu primo p formã! uel prout in actu ſecundo p motum. Vbi uero nõ repiť pro
prie motus pro actu ſecundo: qui & actio ẽ: ibi ipſum eſſe formæ locum obtinet
actiõis! ac motus quodãmõ dici ẽ. Sed cõſideremus ens aut in actu p formã ſim
pliciter: aut in actu p motũ. Primo q̃dem mõ entium principium eſt intellectus.
Secundo ãt mõ: eorundẽ principium anima iudicať. Intellectus igiť entis princi
pium ẽ: q̃ rõne ens ẽ actuale ut ita dixerim aliq̃d & formale. Aĩa uero entis prin
cipium eſt: qua mobile. Ac ſi principium eſt formarũ: earũ precipue origo ẽ: quæ
motu prouenium. Aliarũ uero ſi eſt principium: nõ tam ut aĩalis eſt: id habet: q̃
ut itellectualis exiſtit. Ipſum ãt unum bonumq; intellectu ſupius: principium eſt
entium atq; finis: qũocunq; ens ipſum accipiať: ſiue ĩ potẽtia quadã ſiue ĩ actu.

Plot
Di
Opa
VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Seu in actu primo: ſiue ſecũdo: ſiue nõdum mobile: ſiue iã mobile. Præcipue uero principium eſt entis/& finis qua ens unum eſt & bonũ. Potiſſime quoq; principium entis/ut & ipſum & ens eſt unum: finis eiuſdem/ut & ipſum & hoc ẽ bonum. Sed de hoc alibi. Redeamus ad aiam. Solemus argumentari rõnalem aiam eſſe eſſentiã. s. formã ac ſpẽm in ſe firmiter cõſiſtentem: ſuũq; eſſe atq; exiſtere in ſe prorſus habentem: ex eo ꝙ appetitiones actioneſq; quaſdã proprias habeat/tum ſegregatas a corpore: tum corpori frequenter oppoſitas. Plotinus uero uiciſſim hic uelut ratum accipit/animam eſſentiam ſic exiſtere. Per hoc autem argumentatur/ eam munera quædam ꝓpria poſſidere. Sed unde nã id habet ratum? Ex eo fortan/ꝙ eſt principium entis mobilis ordinate ac perpetuo mobilis. Eſt igitur eſſentia fixa: ac ſi mobilis: ex ſe mobilis: propriaq; uita uiuens: ſicut ꝓprio motu & intimo mobilis. Vita. n. motus & actus eſt intimus. Quamobrem ſi aia quaſi mouetur interdum ab externis atq; formatur: iccirco cõtingit/quoniã ipſa iam ſponte ceſſit cediteq; corporibus. Sed ipſa interim ꝓpriã habet/firmãq; tenet in eſſentia formã: ſimul & eſſe. Siq; dem ab initio naturaliterq; ad corpus/non ut mobilis atq; patiens: ſed ut motor acceſſit & agens. Qũo aũt anima ẽt noſtra ſit principium motus. & in rõne principii ſit animę mundanæ collega in theologia probamus. Nunc uero cõcedamus animam in officio motionis æque ferme cum cęleſtibus cõuenire: quæ cum eiſdem in ſupiori officio. i. contẽplationis munere cõuenit: quo & trãſcendit motum ad ęterna reſurgens. Cõcludit poſtremo Plotinus: noſtrum animal ex animali mundano pendere. s. ab initio quẽadmodum alias declarauit: & quotidie plurimum. Verũ ſicut & quotidie etiã ex aia noſtra dependet: ſic ab initio a noſtra quoq; pẽdebat: atq; uiciſſim ſicut ab initio/ſic & indies. Tale igiẽ plurimum in nobis eſt aial: quale aial eſt mundanũ. s. aiam habens corporis uſui naturaliter cõſulentẽ: & cũ corpore ſimul agentẽ: & in nobis ſaltem quodãmõ patientem. Item quotidie in noſtrũ aial inſtinctus qdã mundani mirabileſq; reſultant ꝓ diuerſa diſpoſitiõe mundi/tũ dormientibus tum ẽt uigilantibus. Et hoc aial mũdano ſæpe cõſentit & cõpatiẽ animali. Niſi quatenus anima in nobis ſupior huius quoq; dominat/hincq; ſepabilis /& animæ mundanę germana/animal hoc aliter mouet & iſtit. Hæc. n. & ſepata ẽ ab initio ꝓ eſſẽtiam atq; eſſe: & ſepari ẽt magis ſtudio põt ꝓ oppoſitum affectum ſimul & actũ: actioneſq; proprias habet. Ac ſi aial ſibi cõmendatũ mãſuefacere põt/& ad ſe ita cõuertere: quod alibi Plotinus ait: põt ẽt id nõnũq; uirtute mirabili ab his malis eruere· ſicut & ipſa ſe eruit/dũ quæ ad aial ꝓtinẽt tãq; aliena nõnũq; nihilipẽdit.

De duobus animabus in nobis. Itẽ quomõ a cõmuni ſeminario mundi oĩa generenẽ: & qũo in eo cõprehendanẽ. Et quæ gignunẽ/tum ſemel exeundo degenerent: tum p ſęcula deficiant a primordiis. Cap. XVI.

p Oſtq̃ in ſupioribus & quæ nõ ueræ ſint rerum cauſæ demõſtrauit. & quę ſint ueręq; quodãmõ deſignauit: in rnbus iam ſequentibus libri capitibus quę ſint cauſæ ueræ definit. Tu uero ĩ primis ubi dicit: quod inſepabile eſt quãdo ẽ in corpore: nota forte Plotinum uelle: uitam corpori dedicatã: quã ſæpe animã ſecundã nominat: inſepabilem eſſe a corpore. i. inſepabiliter agere. .i. ſingula ſimul cum hoc corpore uidelicet dum eſt in eo: Verũtamen poſſe tãdẽ una cum ſupiori anima hinc abire. Nã & ab ea pendet uelut actus eius aſſiduus: q̃uis hic actus ꝓ actum aię mundanæ corpori coniungatur. Sicut radius uiſualis ꝓ radii ſolaris actum aeri ſe inſinuat. Atq; ſicut neuter radius euaneſcit apud Plotinum: Sed uterq; ĩ fontem proprium replicatur: ita & actus uitalis uterq;/tum cõmunis ab aia mundi: tum ꝓprius a noſtra redit in ſuum. Neq; forte ꝓhibet unionem uitę/unitatemq; aialis eiuſmõi uitę duplicitas. Cum altera qdem cõis ſit/altera ꝓpria. Et quæ ꝓpria eſt naturaliter cum cõi cõſpiret ad idem: tũ ad ꝓpria illã determinãs: tum ab illa rurſum adiuta ad opus proprium cõi totius opi cõſentaneum. Sed de hoc alibi diligentius. Præcipuas naturalitũ cauſas eſſe uult ſemina les earum rõnes in uegetali aiæ mundanę natura. Quibus ſemp ordine certo reſpondeant ſeminales in ſpẽbus ſingulis rõnes. Sed quoniã pacto ex uniuerſo ſeminario mundi oĩa pululent/multis quæſtiõibus pſcrutatẽ. Pricipio quęrit nũqd aia mundi ſingula faciat/q̃ſi recta q̃dam ſucceſſiõe. s. ĩ ordine graduum occaſionumq; tẽporalium prius qdem elementa ſecundum originem: deide quę ex his cõponunẽ. Itẽ hoiem primũ ſecundum dignitatẽ: deide bruta: Vtrum inq̃ hęc facian: eiſq; ꝓuideat uſq; ad ſpẽs duntaxat rerũ: earũq; ꝓpagine & ſalutẽ. Quæ uero ſingulis ĩdies accidant/non attendat. Quæſtio ſecunda: utrum aĩa ẽt ſingulorum quę ĩdies ſingulis accidunt/ꝓpea cã ſit/ꝙ quæ generanẽ ab ipſa: deiceps agant & quæ ſequunẽ. Quaſi ſic aĩa mundi dicatur contingentia quælibet: & ſi non p ſe tamẽ p medias ubiq; cãs agere. Quæſtio tertia: num aĩa ĩ ſeminalibus penes ſe rõnibus preſcripras habeat ſingulas ſingulorum actiões atq; paſſiones: nihilq; caſu contingat: ſed oĩa fatali neceſſitate ducanẽ. Quarta quæſtio: ſi aĩa ſic ĩ ſe ſingula cõnet: utrum rõnes aiæ ſeminales hæc efficiãt: an ſolum uel ipſæ cognoſcãt: uel p eas aĩa ipſa cognoſcat: Adeo ut ita quotidie circũſpiciat nõ ſolum res ſingulas/quę quodãmõ generantur ab ipſa? ſed ẽt actiones/paſſioneſq; earum/omẽſq; euentus. dum uidelicet præſentia oĩa cõprehendens ꝙq̃d ad illa ſequitur quaſi argumentãdo cõcludit. Siue cõplurima in antecedẽtibus ſimul q̃ſi preſentia contẽpleẽ. Siue nunq̃ ſũmatim ſequẽtia complectaẽ: ſed ſingula ſemp in horas ꝓſeq compellaẽ. Queſtio qnta: utrũ aĩam mundi nefas oĩo ſit adeo ſollicitã ponere. Sed putandum ſit potius in eius notionibus hæc oĩa ſemel eſſe preſcita: aut etiã in rõnibus ſeminalibus deſtinata. Sexta quæſtio: utrum uitia defectuſq; naturarũ ex rõnibus naturę ſeminalibus deſtinari & fieri poſſint. Forte nãq; & quæ ſigillatim mala uidentur ad bonum uniuerſo cõducunt. Soluit deniq; quæſtiões: negãs in rõnibus rerum naturalium ſeminalibus ꝙq̃ in actu contra naturæ ordinem cõtinen: ſicut neq; in rõnibus artis/ quatenus tales ſunt/præter artem aliq̃d cõtinetur. Quicq̃d igitur formale in rebus eſt atq; formoſũ: ĩ rõnibus p ſe continetur: & ab eis ꝓprie proficiſcitur. Quicq̃d uero deforme cõtingit: id ex informi materia primũ: uel ab eis quę hac infecta ſunt cõſequenter euenire uidetur. Sed q̃dnã ſibi uult: quod ait rerum defectus nõ ſecundum actum? ſed ſecundum potentiam in rõnibus continen? Certe nõ ſecundum actum: quoniam nõ efficiuntur ĩde defectus. Quoniã nulla eſt ibi propria forma defectus? Sed ibi ſaltem ſecundum potentiã eſſe dicitur. Quoniam ex ĩtegra ſoſma uelut exẽplari cõtectari põt quo pacto/quo ue gradu aliq̃d inde deficere poſſit. Quæ igiẽ mala uel minus bona ſunt/præſcita qdem illic eſſe poſſunt/predeſtinata nõ poſſunt. Quicq̃d. n. determinaẽ inde/definiẽ ex forma: quod uero fit inde/non

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tale prouenit in materia/quale possidet ab aīa. Sed & quoniam extra fit/degenerat: & quoniā in materia fit informi/fit deforme: ac rursum diuersorū mixtione cōfundit. Anima igit eousq; agit p rōnes/quousq; res formositate cōgruunt rōnibus: q̄uis ultenus etiā. i. deformitatem conīicere possit: generatim q̄dem intelligentia: figillatim uero rōne uel imaginatione quadā naturę cōiuncta: Sed in ea quoq; nō tam discurrendo p singula q̄ sūmatim. Ait uero & hic formas in materia a formis naturę deficere cōcussione quadam. i. tum quia extra rōnes discedere uident ab eis: tum quia informi materia deformes euadunt: tum quia miscentur oppositis: tum quoniam paulatim a pristina dignitate degenerāt. Naturalia uero paulatim degenerare p sæcula Plotinus in supiorībus ait: & Plato in Politico. Protagora. Crytia. Menexeno. Nosq; ibidē cās assignauimus: & hic ita breuiter assignamus. Degeneratio rerum quædā est diuturnior ab initio. s. mundani circuitus ad finem usq; se porrigens. Quędā diuturna minus ab ingenti terrarū illuuiōe: ad illuuionē alterā pseuerās. Cogita igit signa duodeci/quæ i firmamēto uident signis subesse duodecim i nona sphæra signatis. Quā Plato sphæram & si non manifeste posuit: posse tamen existere/cogitauit: quādoquidē esse posse non negat. Respondebāt itaq; quondā signa undiq; signis. Aries Arieti: Taurus Tauro: Gemini Geminis: Cācro Cācer. Leo Leōi: Virgini Virgo: Libre Libra Scorpius Scorpiōi: Sagiptarius Sagiptario: Capricornus Capricorno: Aquarius Aquario: Pisces deniq; piscibus. Tunc felix auspiciū fuit sæculi sæculorū/tādiu felix/q̄diu eisdem eadem congruebant. Transgressus āt est deīde p motum ad ortum Aries Arietem/sequentiaq; transgressa sunt reliqua consequenter. Naturales interea res simili quodam gradu degenerare cęperunt. Quāq̄ etiā q̄busdam sæculis pristini rigoris non nihil ad tēpus recipe posse uidentī: quādo signa hęc & si non ad illa prorsus eadem/saltem ad similia ueniant. Aries ad Leonem aut saltem ad Geminos. Vel Leo ad Sagiptarium uel ad Libram. Gemini ad Libra: uel libra ad Aquarium: cæteraq; similiter. Aut saltem aspectus illic orianti/ quos astronomi tradunt magis esse concordes. Conferunt interea magnæ quædā planetarum coniunctiones: q̄uis & uicissim nōnunq̄ nocere contingat. Similiter ad rerum mutationes conducit motus imaginum p accessum ad meridiē/atq; recessum multis sæculis restitutus. Verum non prius pristina res felicitatem recuperabunt/q̄ eadem reuertant ad eadem. Morus q̄dem signorum nobis manifestū ad ortum uergens/annis centum gradum unum prætent signorum supiorū. Annorum itaq; triginta sex milibus explebitur sæculum sæculorum. Interea sæculi altera quædam fit mutatio: quādo tellus uel aquarum illuuione diluit: uel flammarum incendio deuastat. Siue igit post aquas solis calor prępotēs humoribus incumbet. siue post icendia uicissim hymbet exuberet: terra mox utrobiq; calore & humore fecundior pulcherrima parit: donec ob siccitatem sterilior indies euadens minus pulchra parturiat. Redeatq; tandem remedii gratia illuuium simile uel incendium. Memēto uero cælestium motiones & situs nō tam ad ipsam formarum generationē/quæ pprie fit seminalibus rōnibus: q̄ ad materiā ptinere alter uel aliter disponendam. Tertia degenerādi causa est præsertim pertinēs ad humana: q̄ i ipsa nouitate mūdi/siue per creationem fiat nouus: siue per exitū prius nouus effici uideatur: hoies superiorum numinum quasi pastorum sedula prouidētia gubernantur. Debiles. n. nudiq; natura/& arte rudes superiorum prorsus indigent gubernaculis. Prouidentia uero in rebus necessariis sua nunq̄ deserit. Vnde factum est: ut & natura i necessariis nō deficiat. Quapp in corpore aialis: pro maiori mēbri alicuius necessitate magis natura laborat. Igitur res humanæ diu quondā omnino recte diuinitus/nimirum diuinius pcedebant. At cum primū humanum ingenium tēpore satis excultum/ minus indigere usum est assidua sollicitudine dęmonum: ceptum est gubernari negligentius a dęmonibus: seu mauis angelis. Vnde humanæ res in deterius quotidie dilabuntur: donec incurabilis p se morbus humanus necessariā ad se curam prouocet diuinorum. Qua uero rōne ex uariis etiā degenerantiū gradibus mūdus cōtinue sit uel ex aliqua partium deformitate formosior alibi satis & diximus & dicemus.

Rōnes naturę seminales nō sunt notiones/q̄uis i natura fiāt a mente. Iteī degenerant in natura primum a mente: Deinde i materia deficiunt a natura. Rursus quale futurū sit aīal mundanum/si sublata rōne cōsiderāt. Cap. XVII.

Rationes uero seminales sicut i qualibet aīa non sunt notiones quędā: alioquin cognoscendo cōtinue generarent: & generādo cognoscerēt: Sic neq; in aīa uniuersi: cuius uita est uita q̄libet efficacior: ideoq; simplici uitæ uirtute pōr absq; notionis auxilio generare. Primo quidē rōnes eiusmōi intelligentię non existunt. Intelligentia. n. & seipsā: & si opus sit rem intelligendam segregat a materia. Vis āt efficax qualis est seminis naturalis: cum i materia dūtaxat generatura sit/materiam i primis aggredit: pęnitusq; ingreditur. Deinde neq; rōcinationes sunt. hæ nāq; q̄si accidentales/& imaginariæ sunt: ideoq; substātialia & uitalia facere nequeunt. Facere uero more artis solent extrinsecus: externorumq; instrumentorum amministiculo/& imaginaria quædā. Rōnes uero seminales intrinsecus agunt: perq; seipsas ac p instrumenta cōiuncta more cuiuscūq; naturæ: faciuntq; substantias. Prętera neq; imaginationes sunt. hę nāq; ut i nobis apparet absq; affectus efficacia in corpore nihil efficiunt. Quinimo neq; affectus imaginationi ad formas sufficit generandas: Sed ad motum forte localem. Nā ex imaginatione affectu corroborata localis e uestigio motus in spū fit & corde. Ex hoc motu deinceps qualitates/quæ iādiu sunt i corpore iam excitant/ unde uel aliam isup faciunt q̄litatem uel passionem. Similiter i aīa mundi imaginatio nō formas q̄dem primo rerum generat: qppe cum ipsa magis etiā q̄ rōcinatio imaginarium q̄ddam esse uideat. Sed cum affectu coniuncta ad localem motum mundi conducit. Ante quē motum formę rerum i mundo iā existunt. Ibi uidelicet iādiu genitę uirtute mundi genitali: p seminales. s. rōnes. Quāobrem ex rōnibus eiusmōi naturæ huic ifusis primę rerū formæ pcreant in mundo. Subide uero ex imaginationibus spectantibus singula generanda: p motus quodāmō singulos/quotidiani motus/& singuli fiunt. Quibus formæ rerum ad alterationem mutuā concitant. Qua q̄dem alteratiōe ppetua materia passim ad nouas quotidie formas a rōnibus suscipiēdas rte parat. Comites ergo i aīa q̄dem imaginatio naturaq; sūt. Comites similiter i uniuerso alteratio semp atq; generatio. Nec iniuria natura genitrix singulorum imaginationem comitat atq; uicissim: quæ se p singula distrahit: neq; tamē rōnem pxime quę ad uniuersalia deniq; refugit: Neq; itelligentiā: i uniuersalibus semp pseuerantem. Ac si intelligentia/siue rō singula pspicit/consequenter id agit. Præcipuum uero hēt interī

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ad uniuerſalia ſtudium. Generatio igitur uel alteratio atq; motio quę dũtaxat eſt ſingulorum/poſt naturã mox eſſe uidetur imaginationi ꝓpinquã: circa ſingula ſo lum/& prędipue ſe uerſanti. Omnino uero cũ generatio ſit ꝓrſus circa materiam/ſi inuenturi ſimus uirtutem ꝓxime generantẽ deſcendere cogimur infra uirtutẽ quã libet cognoſcentem. Quælibet. n. cognoſcẽdi uirtus formã & actionẽ qua cogno ſcit habet a materia ſeparatam · Quẽadmodũ igitur quod ī ſummo ſui ipſius eſt lu men: & ī medio ſplendor: id ī infimo ſui fit calor: atq; ut calor generat/nõ ut ſplen dor nec ut lumen. Sic aĩa quæ ī ſuo quodã ſũmo intellectualis exiſtit: in medio ue ro diſcurrens ī infimo demq; uitalis tantum atq; uiuifica: nõ ut ītellectualis/nec ut diſcurrens: ſed ut uitalis generat atq; uiuificat. Et ſi quæ facit/ īterea & cognoſcit/ nõ tamen qa cognoſcit: ſed qa ita ſe habet/& ita põt/& ita afficiẽ naturaliter/ideo ſic & talia facit. Dixi eędẽ nõ qa cognoſcat: cognitione inq̃ aliqua præter eſſen tiam. Nã in ipſo eius ſũmo idẽ eſt itelligere quod & eſſe. Ideoq; eſſentiali hac uita liq; itelligentia p eſſẽtiales idealeſq; notiões naturaliter formas. i. ſeminales tõnes efficit ī natura: ſicut natura p eas ī materia formas effingit. Sicut ergo ex circulo q iactu lapilli fit in aqua mox alter circulus oriẽ: deĩcepſq; ſimiliter: Sic ex orbe quo dam ideali diuinę mentis pendet ferme ſimilis orbis in aĩæ mundanæ mentẽ: hinc uero mox in naturam: ex natura ſimiliter in materiam. Vt igiẽ formulæ ab animæ intelligẽtia impreſſę ī naturam aĩæ genicalem/eſſentiales ſint efficaceſq;/& ſubſtan tialia faciãt: oporteat/& formas tũ in diuina mente: tum ẽt in aĩæ mente ita eſſentia les exiſtere/ ut ibi ita ſit idem intelligere quod & eſſe: atq; etiam intelligere quod intelligendo formare naturam/ſicut in natura idem eſt eſſe atq; uiuere: & quodam modo idẽ materiam uiuificare quod uiuere. Sed quæritur nunquid animalis intel ligentia naturam formet rationali uel imaginali quadam diſcurſione: ſicut artifex ſępe materiam/ Nequaquam: nam & ars perfectiſſima non conſultat ulterius: Sed agit iam more naturæ: quam tã aſſeq̃tur/hactenus quoad potuit imitata. Præterea ſiqua cogitationis diſcurſione naturam formare ſtatuerit/ tã formas efficiẽdas ad alias retulit ut exemplar firmũq; ſpectaculũ: in quod aciẽ uagabundæ tõnis inten dat: circa quod ſtabile diſcurſio pagatur: ad quod cõparare queat inuenta. Quæri mus igiẽ utrum ſpectacula quędã externa proſpiciat: an firmas eiuſmodi formas habeat intus. Non externa qdem atq; corporea: hæc. n. nõdum exiſtunt adhuc p naturam uidelicet generanda: p naturã inq̃ adhuc intellectu formandam. Formas ergo poſſidet intus. Quod uero intrinſecus & naturaliter poſſideĩ/nõ eſt ꝓuaga tione quęrẽdum. Si ergo natura abſq; ullo cõſilii miniſterio materiã continue for mat: multo magis mens naturã ſibi cõiunctã format abſq; cõſilio atq; uiciſſim. Cõ clude ipſam p momẽtaneos actus diſcurſionẽ eſſe ubiq; aliqd præter eſſentiã & ac cidentale qddam coruſcationũ inſtar: deĩceps dum apparet p partes ſubito euane ſcẽs: itaq; nõ poſſe p ſe firma & ſubſtãtialia facere: Sed ad effectionẽ eiuſmõi opus eſſe firma & eſſentiali nature alterius efficacia. Sic non ſolicitudine: nõ labore: ſed indefeſſa facilitate: tum naturalia ab ipſa natura: tum naturæ ſemina ab intelligen tia pululabunt. Cõclude rurſum: ſicut in cælo natiua lux caliditaſq; ſtabiliſſima pmaneat/dum cõfigurationes indies circuitu cõmutanẽ: ſic in uita mundi intelligẽ tiam & naturã in ſuis tõnibus ꝓmanere/ ſtabiliterq; p eas efficere/ etiã ſiq; illic uel uniuerſalis uel particularis diſcurſus agaẽ. Cum uero anima mundi ſecũda. i. ui ta quędam p ſe itrõnalis ab intellectuali mundi anima corpori mundano tributa/

ſit ultimum ueſtigium diuinorum: ſimiliterq; ſemina uelut ultima quędam ueſti gia poſſideat idearum: nimirum & mundus ex hac uita corporeq; cõpoſitus lon ge a diuinitate degenerat. Et ſæpe tũ ſemina ſua impediri uidentur in opere: tum animal eiuſmodi ad ſuperiora collatum uidebitur imperfectum. Quãuis enĩ per petua quadam intellectualis animæ ſuæ prędentia mundanum hoc animal man ſuetum atq; beatum dici poſſit: tamẽ quoniam aliud & poſterius eſt hoc animal q̃ intellectualis anima cogitare licet animam ipſam ab animali ſeiũctam. Quod Plato in Politico: in Timeo: ī legibus cogitauit. Dic age quale mox futurum ſit uaſtũ hoc aĩal atq; robuſtiſſimũ ſublatis itelligẽtie frenis. Ferrum quidẽ & ſi nũc ignitum: aerẽ quoq; & ſi nũc luminoſũ tamẽ apellare poſſumus natura frigidũ/ & obſcurũ. Nam & ferrũ paulo poſt frigiditatẽ ſuã: & aer obſcuritãtẽ mox mani feſte declarat. Tali quadã conditione Plotinus mũdanum hoc aĩal quaſi ferox uideĩ effingere. Finge & tu ſapientẽ ſi placet uirũ corpore nimũ colerico uel me lancolico. Introſpice corporis habitudinẽ: inſpicies aĩal hoc ſub aĩo ſapiente ẽ̃ſi frenis cohibitũ quietẽ agere/mãſuetũq; uideri: ſed interi paratiſſimũ ad excande ſcẽtiam atq; mẽrorẽ. Ac ſi ſanguineum fuent ad libidinẽ. Quã quidẽ affectionẽ & ſi uigilando uix/facilius tamẽ in ſõnis indicat. Tale ferme aĩal finge munda num ex igne tanq̃ bile ꝓpenſum ad iracundiã atq; ſupbiã: exterra uelut atra bile pronius ad mẽrorẽ: ex aere quaſi ſanguine ad laſciuiã & libidinẽ: ex aqua tanq̃ pituita procliuius ad corporem: ex materia prima/quæ quaſi fex quędã eſt natu ralibus ſubſidens/tibi occurret amarum panter atq; acre. Fex. n. ob ſiccitatẽ frigi ditatẽq; & amara & acida cogitaẽ. Videbitur ergo hoc aĩal tum ex uirubus gran dionibus ferociſſimum: tum ex materia inops/& puſillanime nimis/& inuidum/ & de ullitate ac mutabilitate propria querulum. Deniq; mirari iã deſines ex aĩali ſic affecto ī quo non oĩa ſint ad uotum/multa ẽt accidere aliis prẽter uotum.

Vnde mala. Vnde oĩa. Tres ſub bono totius artifices. Mũdi q̃ttuor. Cap. XVIII

ī N ultimo libri capite/ primo quidẽ breuiter proſequitur malorum cauſã ex precedentibus orientem. Deinde cauſas uniuerſi comprehẽdit. Cauſa uero malorum: altera conſequentiæ ratione: altera rõne finis conſideraẽ. Nã ſicut ad bonum maius conſequitur minus bonum: turſumq; ad minus lõgo ordine minimum: ſic & ad minimum mala contingunt. Prætereа ſicut in concen tu muſico quarta uox. immo & ſecunda & ſeptima quæ ſeorſum non conſona tent: una cum conſonãtibus gratiorem conficiunt conſonantiam: Sic in ordine rerum minora bona cum maiorbus: minima cum minoribus: mala cũ minimis: bonum totius cõmune reddũt admirabilius. Quid uero? Quod quæ ī hoc aut ad hoc mala uidentur eadẽ in illo aut ad illud eſſe bona reperias. Cuncta deniq; ad cõmune conducunt uniuerſi bonum. Poſt hæc tres mundi ponit artifices. Primũ quidem intellectum diuinum. Secundum uero intellectum animalem ani mamq; intellectualem. Tertium animę huius imaginem ideſt uitam inde corpo ri dedicatam. Qua in re teſte Proculo Porphyrius cum Plotino conſentit. Sed cur ipſum bonum non uocat artificem? Quoniam ī artifice operum exemplana ſunt. At ī ipſo bono cum ſit unitas ſimpliciſſima exẽplar mundi quod eſt multi plex collocare non auder. Sed ipſum bonum Plato Plotinuſq; nominant/tum

Plot
ni
Opa
VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

artificis mundani patrem: tum mundani operis finem. Quasi filius amore patet ri boni prægnans mundum procreet gratia boni/& conformet ad bonũ. Ipsum itaq; bonum intellectualem generat mundum. Hic uero procreat animalem. Hic similiter naturalẽ: naturalis uero corporeũ. Alius autẽ sic ferme ex alio profluit: sicut in aqua circulus dependet a circulo. Et sicut ex luce lumẽ/ex lumine splendor/ex splendore calor/ex calore generatio prouenit. Intellectus quidem i intellectuali anima procreanda nullo modo discedit a patre: imo per coniunctionem ad patrem poreſtatem habet creationis & actũ. Similiter ıtellectualis anima quatenus incumbit intellectui sũmo/ abundat inde & exundat i alteram. Altera tur sus ideſt uita corporea quatenus dependet ex anima cuius est imago/ impletur seminibus: simulq; formis implet huius mundi materiam. Ipsum quidem bonũ excedit statum. Status enī in bono fit atq; gratia boni: Intellectus autem ipse status existit. Intellectualis anima primũ stabile iudicatur. Vita uero huius imago stabilis quidem est/quantũ existit inde: mobilis uero per accidens quatenus corpori proprie mobili copulatur. Apellat uero Plotinus uitam eiusmodi mundũ proprie seminarium: quem ueteres apellarunt imaginem: quæ semper in assimilatione uersetur. Hæc enim non tam anima q̃ animæ imago uocatur. Quantũ enī accedit ad materiam alienam ab intellectuali fonte: tantum ab anima intellectuali degenerat. Semina quoq; in ea non tam rationes sunt q̃ imagines rationum. Si enim ratio proprie secundum formam in anima intellectuali consistit: mento in uita inferiori tantum est rationis imago. Quis enī ueram nominet rationem quę sui ipsius ignara/ nullam sui habeat rationẽ? Hæc itaq; uita imago quędam est/ imaginum solũmodo plena: Imago hęc semper est assecuta similitudinem exemplaris: ac semper assequitur. Rursum & semper est ficta: & perpetuo fingiť: qua uidelicet ratione actus ipsi seminum aliter rẽporibus aliis urgere uidentur: semp tamen congruunt exẽplari: Qua rursus quasi una cum mundi corpore uita uoluitur: qua deniq; simul cum reuolutione cęlesti aliter aliterq;/& mẽs afficitur imaginaturq;/& extra aliis quodãmodo semper figuris induitur. Forte etiam Plotinus his uerbis sententiam Heraclıti tangit atq; Timei dicentium/ mũdum hunc oculis manifestum esse quidem nunquam: sed perpetuo fieri. Omnino uero sicut sub sigillo figuratur aqua: neq; figura restat remoto sigillo. Ideoq; figura nõ tam semel facta uidetur/q̃ fieri semper: præsertim si iugiter subterfluat aqua/ Sic ferme se habet & materia ad naturam: & natura rursus ad animã intellectu fęcundam. Eatenus autem mundum hũc fieri Plotinus uult/ uel esse: quatenus & imago animæ fluit ab anima: & anima prodit ex mente: ac mẽs generatur ex bono: & bonum deniq; q̃diu hoc ipsum est quod bonum. Intellectus deinceps q̃diu id ipsũ quod ıtellectus existit. Quibus ita manẽtibus/ sequẽtia naturaliter inde semper aut maneant aut profluant: quemadmodum & lumen ex sole: & deiceps ex lumine lumen. Nos autem circa hæc pro religione dicere possumus: Si in diuinis consideremus æternitatem/ sic mundi processionem inde æternã iure uideri. Si autem uoluntatem: eo termino procedere mundum/ quo decreuerit diuina uoluntas. Cuius arbitrio sicut est in mũdo terminus uirtutis atq; magnitudinis/ sic exordium & extremum.

TERTIVS LIBER VTRVM STELLAE ALIQVID AGANT.

Narrat opiniones astrologorũ de motibus & uirtutibus planetarũ. Cap. I.

STELLARVM motum circa unũquodq; significare q̃dẽ futura/nõ autẽ facere oĩa/ut opinanť multi/alibi diximus/ psuasiones aliquas adducẽtes. Dicendũ aũt & ıpræsentia exactionibus tã & pluribus attigumẽtis. Nõ. n. parũ refert hoc uel illo mõ de his opinari. Tradũt astrologi multi planetas suis motibus facere nõ solum cætera uelut inopias & diuitias ualitudinẽq; psperam uel aduersã: uerũ etiam turpia atq; pulchra: atq; id quod maximũ est uitia insup & uirtutes. Itẽ singulas in temporibus singulis actiones ab his orientes peride ac si aduersus homies sint irati: in his uidelicet/in q̃bus homines ipsi iniuriã nullã inferunt: utpote qui tales sunt/quales a planetis fuerint instituti. Addunt præterea illos quæ bona dicunť afferre/nõ ppea q̃ diligant accepturos? sed quoniã ipsi p diuersitate motus atq; loci uel bene uel male prorsus afficianť. Rursus adducanť mutare sentẽtias pro mutatione cursus: diuersiq; a se ipsis euadãr: quãdo uel sunt ī angulis uel quãdo declinãt. Quod uero maximũ est: cũ dicãt/alios q̃dem iter illos esse malos: alios uero bonos: nihilominus tũ malos sæpe bona largiri: tũ bonos nõnũq̃ euadere malos. Adũgũt planetas/q̃do mutuo se cõspiciũt/alia q̃do nõ cõspiciũt/alia/facere/q̃si sui iuris minime sint? sed aspiciẽdo q̃dẽ alii/nõ aspiciẽdo aũt/alii fiãt. Postremo planetã cũ certũ aliquẽ ituť euadere bonum. Cũ uero intueť aliũ/repente mutari. Afferunt q̃n etiam eos aliter cõtueri: si certa quadã figura fiat ituitus: Aliter aũt si intuẽdi figura mutet. Deide ex cunctis una inuicẽ conspirãtibus aliã confici mixtionem. Quẽadmodũ ex liquoribus uariis diuersa quædam præter mixta singula mistura cõflať. Cum hæc igiť hũc in modũ & alia similiter opinenť/opę pretũ est de singulis accurate disserere. Cõueniẽs ãt exordium erit huiusmõi.

Si stellæ inaĩatæ sũt nõ faciũt nisi corporea. Si aĩatæ nõ faciũt mala. Cap. II.

PRincipio considerandũ est/utrum cælestia sint aĩata uel contra. Si. n. quæ ita feruntur aĩa careant/nihil aliud prærer caliditatem & frigiditatem atq; similia quędam adducere poterũt: si mõ stellas ullas esse frigidas cõcesserimus. Iam igiť usq; ad corporum nostrorũ naturas tãtum actiones suas & munera ppagabunt. Quippe cũ corporeus duntaxat ipulsus ī nos inde prouenıat: adeo ut neq; ẽt multa inde corporũ diuersitas accidat: quãdoq; dẽ defluxus idẽ sit singulorũ: atq; simul in terra cõmisceanť in unũ: ubi solum pro uarietate locorum diuersitas oneť: diuersitate uidelicet nata ex eo q̃ aut ppinquius aliq̃d aut remotius exponatur ad ifluxum sic aliter capiendũ. Eadẽ quoq; rõ erit/si frigus inter hæc admittať. Sapiẽtes aũt & ignorãtes/item alios q̃dem grãmaticos/alios autẽ rhetores: alios citharędos: cæteriq; artibus discrepãtes. Item alios quidem diuites: alios uero pauperes qua ratione faciãt/minime uideo. Similiterq; & alia quæ nullo modo ex ipsa corporũ mixtione causam p quã fiant habere possunt: ueluti q̃ talẽ habeas fratrẽ: talẽ & patrẽ: atq; filium & uxorẽ. Postremo q̃ aliquando ꝓsperæ tibi res succedant: & nũc dux exercitus designeris regnoq; potiaris.

Ploti
Opera.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Sin aũt animata cæleſtia ſint/agantq; conſilio/dic amabo quid nam iniurię a nobis acceperint unde nobis ſponte quotidie noceant/pręſertĩ cũ & in ſede diuina collocata ſint & ipſa diuina. Non.n.illis hæc accidũt: quorũ cauſa homies mali fiũt. Neq; omnino ex humana ſiue proſperitate ſiue aduerſitate boni quicq̃ uel mali illis accedit.

Stellæ non mutant naturã motibus: locis: aſpectibus. Cap. III.

d Icent fortaſſe ſtellas nõ ſpõte talia facere: ſed locis figuriſq; coactas. At.n. ſi cõpulſæ facerent: oporteret oẽs dũ in eiſdẽ locis figunſq; ſũt/eadẽ facere. Nũc aũt qd differens hic planeta patiẽ/ dũ p gradũ hũc aut rurſus p illũ zodiaci circuli tranſit: qd ue differẽs ille/ Neq;.n.i ipſo zodiaco eſt: ſed ſub ipſo longiſſime diſtãs: & p qualęcunq; portionẽ trãſeat/ſimiliter ẽ in cælo. Ridiculũ nãq; eſt ſecundum quãlibet cæli portiunculã: quã pcurrit: planetã alterius fieri aut rurſus naturæ: aliaq; rurſus & alia exhibere. Item aliã habere naturã cũ exoriẽ/ atq; eſt in angulo/aliã cũ declinat: Non.n.tunc qdẽ gaudet quãdo eſt i angulo/ tũc aũt dolet aut torpet/quãdo declinat. Neq; rurſũ fæuit quãdo exoriẽ alius. Mã ſueſcit uero cũ inclinaẽ. Vnus uero iter eos cũ inclinaẽ melior. Eſt.n. cõtinue qui libet aliis qdem angularis: aliis uero cadens. Itẽ cadens aliis: uiciſſim aliis angularis. Neq; tamẽ eodem tempore delectaẽ & męret/& traſciẽ atq; mitigaẽ. Quod aũt aiunt alios qdem occaſu: alios cõtra ortu gaudere/uideẽ abſurdũ. Sic.n. acciderei eundẽ oblectari ſimul atq; moerere. Preterea cur nã illorũ męror nobis infert malum? At.n. neq; dolere: neq; p tẽpore delectari eos eſt cõcedendum. Immo ſemp eſſe trãqllos/bonis gaudẽtes pręſentibus: & qbus ipſi fruanẽ: & quę pſpiciant. Nẽpe uita illic ſua cuiq; i ſeipſo conſiſtit: ipſoq; actu ſuum poſſidet bonũ. Id aũt non uergit ad noſtra. Nimirum uiuẽtiũ illorũ quæ nullũ nobiſcũ cõmertiũ habent/opus nõ præcipue/ſed potius cõſequẽter: imo uero nullo mõ ad noſtra declinat. Siqdẽ tanq̃ auibus penes augures: ſic & illis accidit futura portendere.

Aſtrologi non uere aſſignant planetarum aſpectus. Cap. IIII.

p Ræterea abſurdum eſſe uideẽ hunc quidẽ planetã huius aſpectu cõgratulari: illũ uero cõſpectu illius offẽdi. Quæ nã iter illos & qua de re põt eſſe diſcordia? Deide quã ob cãm aliter ſe ſe habẽt cũ aſpectu trino ſe cõtueẽ: aliter aũt cum auerſo uel quadrato reſpiciũt? Itẽ cur nã ſic qdẽ & hic configuratus aſpicit? Procedẽs uero ad ſignũ deiceps poſitũ & ppinqus negaẽ aſpicere? Oio aũt qs eſſe potent modus ad illa quę inde fieri dicunẽ efficiẽda? Et quo pacto illorum qlibet ſeorſum ſuum aliqd agit? cuncti uero ſimul quiddã ex oibus aliud? Non enĩ inter ſe quaſi cõſulto conuenientes? quæ deliberarunt in nos exequuntur: remittens unuſquiſq; ex officio ſuo non nihil: neq; rurſus alter alterius munus illata ui prohibet: Neq; etiam alter cedit alteri? pſuaſus alteri ſuum officium tradere. Poſtremo quod aiunt alium qdem in huius ſedibus poſitum oblectari: contra uero alterum i ipſius ſede receptum: Perinde ſe habere uideẽ ac ſiqs cum duos quoſdam iter ſe amicos eſſe cõceſſerit: deide tamen aſſerat alterum qdẽ diligere alterum. Viciſſim uero alterum habere odio alterum.

t Raduntuero quendam ex illis frigidũ etiã procul a nobis poſitũ magis nobis bonũ/i ipſo uidelicet frigido malũ ipſius aduerſũ nos collocãtes.

Et ſi oportebat i oppoſitis zodiaci ſignis bonũ nobis exiſtere. Ferũt inſu per planetã frigidum oppoſitũ calido/ambos euadere graues: quanq̃ oportuit ex hoc temperiam fieri. Præterea alium qdẽ delectari die: fieriq; diurno calore propitiũ. Alium uero utpote igneũ nocte gaudere: pindeac ſi non perpetuus ibi ſit dies. i. lumen. Vel alter occupeẽ nocte: cum tamen ab umbra terrę ſit remotiſſimus. Quod uero aiũt lunã lumine plenã huic cõgredientẽ fieri bonã: uacuam uero lumine/malã: ſi mõ tale quiddã concedendũ ſit/cõtra dicẽdum. Cum.n. uerſum nos plena eſt: tunc illi ſup eam ĩcedenti uacua/altero uidelicet ſemicirculo. Cũ uero erga nos minuiẽ/illinc impleẽ. Quapp cõtraria oportuit facere diminuram/uidelicet cũ lumine illud aſpicientẽ. Itaq; penes ipſã nihil ĩtereſt quomodo cunq; ſe habeat: cũ ſemp ſit ex dimidio plena. At penes illũ forſitan ĩtereſt: quẽ inde calefieri tradũt. Verũ calefiet forſan/ſi luna erga nos ſit luminis exps. Erga alterum uero exiſtens bona/dũ orba lumine diciẽ/plena interim eſt ad ipſum: ad nos aũt uacua. Proinde quãdo ille non adiuuat/pterea cp ſit pcul/deterius ſe habere uidetur. Quãdo uero plena eſt/ſufficit eo quod inferius/ & ſi ille ſit procul. Cum autem ad ipſum igneum orba lumine eſt erga nos/bona eſſe uidetur. Per ſe enim ſufficit poteſtas illius/utpote quod feruentius eſt/ſi ad alterum comparetur. Corpora uero uiuentiũ inde currentia magis minuſq; inter ſe ſunt calida/nullum aũt eſt frigidum. Quod quidem locus ipſe teſtatur. Præterea quẽ uocant louem/bene temperatus eſt igne. Similiter quoq; lucifer. Quapp & ſimilitudine quadã concordes eſſe uidẽtur. Quo ad ipſum uero ſpectat/qui diciẽ igneus/ ad tempationem quandam conferre putandum. Quoad Saturnum deniq;/eo cp procul/aliene ſe habere dicendũ. Poſtremo quod aiunt. Mercurĩũ ad omnes indifferentem itelligẽdum eſt/facile cunctis pſimilem fieri. Omnes autem conducunt ad uniuerſum. Itaq; inter ſe ita ſe habent/ut expedit toti. Quemadmodum in uno uiuente partes ſingulę diſpoſitæ ſunt. Huius enĩ gratia potiſſimum ſunt appoſitę: ceu bilis & toti & parti proxime confert. Oportuit enĩ animũ excitare/ neq; permittere uel totum uel partẽ proximã iniuriis affici. Quinetiam i uniuerſo tale quiddam oportuit eſſe: & aliud iſuper ad ſuauiorem temperiem adhiberi. Alia uero uelut oculos eſſe. Et omnia itrõnali ipſorum uita inuicẽ compati. Sic enĩ unũ eſt totum/& harmonia totius una. Hęc igiẽ quomõ non ſigna quędam erunt p proportionẽ quandã conſiderata?

Errant circa planetarum actiones. Cap. VI.

p Ræterea quod aiũt Martẽ aut Venerẽ certo mõ diſpoſitos adulteria pcreare/ualde a rõne diſſẽrit. Quippe cũ id nõ aliud ſit q̃ illos humanæ intẽperãtiæ more mutuã auiditatẽ idigẽtãq; ſuã ardẽter explere. Proĩde quod dicũt quãdo certa ſe cõditiõe cõſpiciũt/gratũ eſſe cõſpectũ: terminũ uero illis pẽnitus eſſe nullum: nulla cõcedẽdum rõne uidetur. Item cum innumerabilia animaliũ milia continue ſint atq; naſcantur/ quo nam pacto unicuiq; ſemp ſingula

Ploti
ni
Opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

perficiunt? Afferunt & gloriam & diuitias? Faciunt pauperes atq; incontinentes? ſingulaſq; ſingulorum efficiũt actiones? Quæ nam illis eiuſmodi uita foret? aut quomõ tot tamq; diuerſa conficere poſſunt? Perabſurde quoq; dicẽ illos expectare ſignorũ rurſus aſcenſiones & reditus? & tunc demũ inſtitutũ officium conſumare: & quot partibus aſcendit quodlibet? totidẽ eſſe aſcenſionis? ſiue reditus annos: & quaſi digitis computare? quãdo facturi ſint: neq; licere illis antea id tempus efficere. Poſtremo nulli prorſus uni gubernationis auctoritatem aſcribere? ſed his attribuere cuncta? quaſi non unus quidã præſideat pticeps? a quo dependeat uniuerſum diſtribuente uidelicet unicuiq; munera propria naturaliter pagẽda: In q̃bus deinceps ſimiliter coordinata ſunt omnia: id certe hominis eſt & ſoluentis ordinem? i quo ipſe cõnumerañ? & ignorãtis uniuerſi naturã? principium habentis cauſãq; primã p oĩa uim ſuã penitus propagantem.

Significatiões ſtellarũ fiunt pp mirabilẽ rerũ in mũdo cõnexionẽ. Cap. VII.

c Aeterum ſi ſtellæ futura portendunt? quẽadmodum & alia multa futurorum ſigna obſeruare ſolemus: Quid nam hęc oĩa facit? & qua rõne ordo ſeruatur? Niſi enim certo quodam ordine procederent ſingula ſignificari non poſſent. Sint igiẽ tanq̃ litteræ in cælo? quæ uel ſcribañ aſſidue? uel iam cõſcriptæ perpetuo explicentur? aliud quiddam opus efficiẽtes. Vnde ſignificatio rerũ ab ipſis facta ſequatur. Quẽadmodum in uno uiuente ab uno pricipio? ab alio mẽbro aliud iudicare quis poteſt. Eteni mores quoq; quis põt conijcere: uel oculos uel aliã corporis partem rite conſiderãs. Pericula quinetiã deuitationeſq; periculorum. Partes quidem hęc noſtri ſunt corporis: partes quoq; mundi nos ſumus. Aliis igiẽ alia ſeruiunt. Plena uero omnia ſunt ſignorũ: & ſapiẽs aliquis aliud argumentatur ex alio. Multa quinetiã quotidie conſueta nota ſunt oĩbus. Quis nam igiẽ omniũ eſt mutuus ordo? Sic eni conſentaneum eſt in auguriis uatere præſagium. Immo & i cæteris aialibus ex quibus ſingula pręſagimus. Oportet igitur cuncta ſimul ordinata eſſe deinceps̃q; pendere. Non ſolum eni in quolibet eorum quæ optime ſunt cõnexa? una conſpiratio uiget: uerũ etiã multo magis & prius i uniuerſo. Vbi neceſſe eſt ex uno pricipio aial ipſum multiplex? unũ fieri: unum inquã ex oĩbus cõſtitutum. Et quẽadmodum i uno quoq; pars quælibet proprium habet opus: Sic & in uniuerſo ſingula opera ſingula ſortiuntur: Multoq; magis propterea q̃ hęc non ſolum partes ſunt? ſed tota etiam ſunt atq; maiora. Progreditur igiẽ unũquodq; ab uno principio munus proprũ pagens: alia uero aliis ubiq; conducunt. Nihil enim uſquã ab ipſa totius forma ſeiungitur: aguntq; inuicem atq; patiuntur: Et accedit ad quodlibet aliquid? quo uel adiuuetur uel offendatur. Procedunt autem non temere? neq; utcunq; contingit. Et enim aliud q̃ddã ex his efficitur: aliudq; naturaliter deinceps aliudq; cõſequitur.

Anima mundi eſt pricipium rerum naturalium: Animę omnes rationales habent arbitrii libertatem. Cap. VIII.

i Am uero & anima dum munus proprium exordiens agit: Anima enim cuncta facit habens principii rationem plurimum recta procedit. Quod ſi alioſum adducta præuaricetur? iudicio quodam curſum eorum ſequitur quę efficiuntur in mundo: niſi forte ſoluatur. Permanet eni iudicium ipſum ſemper: Quippe cum uniuerſum ordine potentiaq; dominantis regatur atq; dirigatur. Seruiunt huic conferuntq; ſtellæ? ceu partes cæli nõ paruæ. Tum ad decorem totius formam? tum etiam ad ſignificationis officium: portendũt itaq; omnia quę cunq; in mundo ſenſibili oriuntur: Faciunt uero alia quæcũq; faciunt manifeſte. Nos autem animæ opera ſecũdum naturam agimus q̃diu in ipſa totius mulitudine minime aberramus & labimur. Abertãtes autẽ damus iudicio pęnam? unde licet tum ipſum erratum: tum deteriorem quãdam ſortem nobis ĩ poſterum proueniturum. Diuitiæ igitur & paupertas externorum concuſſu contingunt. Virtutes autem & uitia quomodo? Virtutes quidẽ ob id quod ĩ anima eſt antiquius atq; præſtantius: Vitia uero ex cõmercio quodam animę ad externa. Sed de his alibi dictum eſt.

Anima quæ in nobis dependet e cęlo ſubeſt fato: quæ uero daĩ nobis a deo? libera eſt a fato: & nos liberare poteſt. Cap. VIIII.

i N præſentia uero operępretium eſt ĩ memoriam reuocare fuſum illũ quem apud antiquos parcæ cõtorquent: per quem Plato ſignificat quod ĩ mundi circuitu erraticum dicitur uel non erraticũ. Hunc apud eum parcæ ac Neceſſitas parcatum mater torquent? & in cuiuſq; generatione conuoluũt. Atq; per hunc circuitum reuolutiõemq; ĩ generationem prodeunt quæcunq; gignuntur. In Timeo quoq; artifex mũdi Deus tradit animæ ipſius principiũ. Dii uero qui perferunẽ: graues neceſſariaſq; adhibẽt paſſiones: iras: libidines: uoluptates: dolores: aliamq; animæ ſpeciẽ: ex qua perturbationes eiuſmodi oriunẽ. Hæc utiq; Platonis uerba ſtellis nos deuincire uidenẽ? animas uidelicet ab illis accipiẽtes. Item nos huc labẽtes neceſſitati ſubiicere. Ab eiſdem quoq; mores habere dicit: atq; ſecundũ mores etiam actiones & paſſiones a paſſiuo quodam habitu procedentes. Quare pquirẽdũ eſt? quid nã nos præterea ſimus. Forte uero reliquũ eſt: quod ipſi re uera ſumus. Quibus & natura dedit ut paſſiõibus dominari poſſemus. Etenim pręter id quod ob ipſam naturam corporis his malis circũuenti ſumus: deus uirtutem largitus eſt a ſeruitute pęnitus liberam. Nõ enim uirtute nobis opus eſt in tuto quodã ſtatu poſitis? Sed quando abſente uirtute diſcrimen in malis imminet. Quamobrem fugere hinc oportet: noſq; ipſos ab his quę in generatione adiũcta nobis ſunt? ſegregare. Dandaq; opera eſt ne id ipſum forte ſimus quod compoſitum eſt? corpus uidelicet animatum: In quo natura corporis magis pręualet? ueſtigium quoddã animæ nacta: Adeo ut uita ipſa cõmunis? corporis ſit potiſſimũ. Quecũq;.n. huius ſunt? corporea ſunt. Ad alteram uero aiam quæ extrinſecus extat? aſcenſus ptinet ad ſublimia? ad pulchrũ. s. atq; diuinũ. Quibus nihil alicubi dominañ. Immo uero animus p̃ uiribus utitur: quo id ipſũ euadat. Atq; ſecundum hoc ipſum uiuit? quando in ſeipſum ſe recipit. Qui cunq; uero animæ ſic inſtitutæ fit exps? iam uiuit in fato. In hoc autem uitę habitu ſtellæ homini non ſolum ſignificant: uerum etiam ipſe fit tanquam pars uniuerſi. Totiq; cuius ipſe pars eſt? non iniuria ſeruit. Quilibet enim eſt geminus: partim quidem ambo in ſe comprehendens: partim uero ipſe quod eſt exiſtens.

Ploti
Opa
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

Totus quoq; mũdus partim quidem compoſitũ quiddam eſt ex corpore ſimul atq; anima quadam corpori mancipata: partim uero ipſa totius anima: quæ non ineſt corpori. Imprimit ãt ueſtigia quędam ĩ eam quæ iacet ĩ corpore. Sol qnetiã atq; cætera ſimiliẽ duplicia ſunt. Et alterã quidẽ anima quæ pura eſt/præſtat aut uitis nihil afferũt. Quę uero ab illis fiũt per uniuerſũ/quatenus partes ſunt uniuerſi/uidelicet tum quia corpus: tum quia animatũ corpus ſũt: tanq̃ partes quædã prodeunt. Interim electione ſtellæ ueraq; ipſius anima ad id quod optimum eſt ſpectante. Conſequuntur aũt ad hoc ipſum cætera: Immo uero non tam ad hoc ipſum: q̃ ad illa quæ ſunt circa ipſum. Quẽadmodum ex igne fiunt multa calore paſſim inde diffuſo. Et ſiquid ab alia anima in aliam profluit eius cognatam. Moleſta uero ſiue difficilia atq; auerſa ꝓpter mixtiõem quandã in mũdo naſcuntur. Mixta enim eſt huius mũdi natura: ac ſiquis ſeparabilem eius animam quodãmõ ſeiungat ab eo/ reſiduum uidebit nõ eſſe magnum. Mundus. n. ita demũ deus eſt ſi modo illa ſeparabilis anima in eius ſubſtantia numeretur. Reliquum nãq; eſt dęmon: quem Plato magnũ dęmonem apellauit: Affectus quoq; in eo dęmonici ſunt.

Stellæ nõ faciũt niſi corporea: aĩa uero ꝓ ſe uenit ĩ fatũ atq; fortunã. Cap. X.

q Vod ſi res ita ſe habet/nũc quoq; concedẽda ſignificatio eſt. Effectiões autẽ neq; omnino neq; totis ipſorũ concedendę uidentur: Sed & quatenus totius paſſiones ſunt: & quatenus reliquũ eſt ipſorũ. Admittẽdũ rurſus animã etiã anteq̃ ĩ generationem perueniat/labi ferentem aliqd ex ſeipſa. Neq;. n. deueniret ĩ corpus/niſi paſſiuũ aliquid/ & id quidẽ ingẽs haberet. Admittendum fortunas ingredienti corpus accidere/hoc ipſũ uidelicet q; ſecũdum uniuerſi curſum ingrediẽ. Admittendũ poſtremo mundi curſum ſic efficere: ut conducat ſimul in opere/& impleat ex ſeipſo/quæ ab uniuerſo ſunt peragenda. Quippe cum quæ in ipſo uniuerſi ſunt curſu/partium ordinẽ ſortianẽ.

Quæ hic cõtingũt mala/ nõ mittunẽ e cælo mala. Cap. XI.

n Eq; uero latere nos debet: quod a cæleſtibus prouenit/ non tale prorſus euadere in his quæ ſuſcipiunt: quale a ſuperis proficiſciẽ. Velut ſi ignis in nobis a cęleſti longe degenerans & affectio propenſa ad diligendũ/ apud nos debilior facta amorem pepert non honeſtum. Sic animoſitas ubi forte pręter modum accidit ad fortitudinem neceſſarium/excandeſcentiã & furorẽ procreat uel ſegnitiem. Sic honoris ueri honeſtatiſq; ſtudium appetitum eorum affert quæ pulchra & honeſta uidenẽ. Sic mentis defluxus gignit aſtutiam. Aſtutia enim mentẽ æmulatur/quod uult aſſequi non potentem. Hęc itaq; ſingula cũ apud ſuperos mala non ſint/apud nos mala contĩgunt. Quæ enim inde prouenium/neq; eadem ſunt atq; illa: neq; etiam permanent qualia prouenerũt/corporibus uidelicet mixta materięq; & inuicem.

Res generanẽ præcipue a ſeminalibus naturæ rõnibus cæleſtis influxus materiam diſponit Cap. XII.

p Rærerea quæ inde ueniunt/in unum cõgrediuntur. Atq; ex hac cõmixtione quodlibet genitum cõtrahit aliquid. Vnde & quod eſt/ exiſtit/& tale qddam euadit. Non. n. equum facit cæleſtis influxus: ſed dat equo non nihil. Nam & equus ex equo: & homo ex homine generat̃. Sol aũt ad hanc formãem ut adiutor accedit. Homo uero fit ex ſeminaria hominis rõne. Ita tamẽ ut quod externũ eſt uel ĩpediat uel conducat. Prouenit. n. ſimiliter filius parenti congruens: Sed & ſæpe ĩ melius: & nõnunq̃ accidit in deterius: Nunq̃ tamen abducit̃ ab ipſo ſubiecto. Nõnunq̃ materia prævalet potius q̃ natura: adeo ut effectus nõ ꝓueniat abſolutus: quãdo uidelicet a materia ſpẽs ſupatur.

De cõmuni mundi uita & actione. Item quæ uiuunt propria uita/actiones propias habent. Cap. XIII.

o Potter deiceps quando alia quidem a motu mundano fiunt: alia uero neq̃/diſtiguere iã & diiudicare atq; explicare/ unde oio re uera ſint quæ liber. Principiũ igit̃ erit eiuſmodi. Aĩa totum id rõne gubernat/quẽadmodum ĩ quolibet aĩali ipſum uitę principium: a quo ſingula uiuentis membra formant̃: & ad totum cuius partes ſunt/ordinant̃/in toto qdẽ ſunt oĩa: in partibus aũt tantum duntaxat q̃tum eſt unũquodq;. Quæ uero accedũt extrinſecus partim qdem naturali appetitui aduerſantur: partim uero conſentanea ſunt. Ipſi tamen toti cuncta tanq̃ ipſius membra undiq; concinunt. Naturã quidẽ nacta quã poſſident. Simulq; implentia impetu proprio totam uniuerſi uitam. Quæ igitur in aiata ſunt in mundo/oĩa aliorum ſunt inſtrumenta: & quaſi ab extrinſeco impelluntur ad actionem. Quę uero animata ſunt/ſi rõne carent: motum idecermi natum habent. Quẽadmodum equi trahentes currũ pruſq̃ auriga præſcribat eis curſum: quippe cum quaſi flagello quodam agantur. Rõnalis ãt animantis natura ex ſeipſa autigam habet. Quod ſi hunc peritum habeat/plurimum ferrur ĩ rectum: neq; ut fieri ſolet caſu uagatur. Vtraq; uero ſunt intra mundũ/ad totũq; conducunt. Et quę inter hęc maiora ſunt: graduq; præſtantiora: multa magnaq; faciunt: ad ipſamq; totius uitam undiq; conferunt/ ordinem agẽdi potius q̃ patiendi ſortita. Multa uero ĩ patiẽdo uerſanẽ exiguã uim habẽtia ad agẽdũ. Hotũ uero media patiunẽ qdem ab aliis/agũt autem frequẽter in alia: utpote quæ agendi & faciendi principium habeant in ſeipſis. Quamobrem totus mundus uita fit uniuerſa atq; perfecta: dum quę optima ſunt agunt & optima/quatenus eſt in quolibet optimum. Quod quidem ipſi totius duci quaſi collega eſt adhibendum: ceu cõmilitones exercitus duci: qui a Platone dicuntur ſequi Iouem in naturam intelligibilem incedentem. At uero que in inferiori naturæ gradu ſunt conſtituta/ſecundum uniuerſi locum obtinent: taliaq; ferme ſunt/ quales in nobis ſecundę ſunt animæ uires: Cætera quoq; ſimiliter perinde ſe habent atq; partes in nobis ultimæ. Neq;. n. in nobis omnia æqualia ſunt. Viuẽtia igitur omnia ſunt uel fiunt ſecũdum totã uniuerſi rõnem/& quę in cęlo ſunt oĩa & quæcunq; ꝓ totũ diſtribuunt̃. Neq; pars ulla etiã ingens potentiã habet: uel ad rõnes mũdi ſeminanas ex ſuo ordine deturbandas: uel ad res quæ ſecundũ eiuſmodi rõnes proficiſcunt̃ e ſua ſpecie ꝓmutandas. Et q̃uis mutatiõem quãdam tũ in melius tum in peius poſſit afferre/nõ tamẽ a natura propria extrudere poteſt. Facit uero

Ploti
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

deterius uel ſecūdū corpus/debilitatem iferens/ uel ſecūdum aīam/quatenus ui delicet ex accidenti quodā prauitatis cā fit in aīa illa compatiēte/& a ſupioti tra dita inferiori:uel quādo corpore male compoſito ipedimentū afferē ad actionē aīæ p corpus explendam:ceu ſi lyra nō ita compoſita tempataq; ſit/ut queat per fectam ſuſcipe harmoniā ad muſicos tonos pficiēdos.

Aſſignat cauſas rerum humanarum præter ſtellas:etiam ubi ſignificantur a ſtellis Cap.XIIII.

d E paupertate uero atq; diuitiis/& gloria/& impio q̄d nā dicendū?Forte ſi diuitiæ a parentibus ꝓuenerūt/ cælestia diuitem futurū ſignificarunt: Quēadmodū & generoſum q̄ ex genere trahit gloriā/duntaxat declara uerūt. Vbi āt diuitiæ uirtutis præſtantia comparatæ ſunt/ſi corpus ad idem uires ſuppedirauit/pfecto q̄ uires corpori præbuerūt/ad diuitias cōferūt cumulādas. Parentes q̄dem primū. Deide ſiqua regio cælum habet ꝓpitium. Accedit & ſalu bris terrę fertilitas. Sin aūt uirtus abſq; beneficio corporis pecunias auxit/uirtu ti hac ī re ſoli plurimum tribuendū. Et quotcūq; diuina quadā ſorte ex his quæ uicißim cōmutanē/rependunēq; cōtigere. Vbi uero hoies dedere diuitias/ſiqdē boni ſint/ad uirtutem quoq; ſimiliter harū cā referēda. Si uero prauī/ſed tamen iuſte dederunt/exiſtimādum eſt ex quodā/quod in eis agit optimo/id beneficii ꝓueniſſe. At ſi malus ſit q̄ diuitias cōgregauit/iudicādum eſt præcipuā eſſe cām/ prauitatem/& ſiqua fuit cā prauitatis. Aſſumendi pręterea ſunt ſimiliter ī ordine cauſarū ſiqui diuitias cōtulerūt. Proide ſi laboribus/ſicut ī agricultura contingit bonorū copia ꝓuenit/ī agricultorē cauſa referenda: necnō ī ſoli fertilitatē cæliq; clemētiam. At ſi theſaurū reperit/putandū eſt aliq̄d ex uniuerſo ad id cōcurriſſe. Neq; mirum eſt ſi hæc q̄buſdam ſignificātur īditis. Oia.n. oīo inuicē conſecun tur: ideoq; poſſunt paſſim ſignificari. Siqs proiecerit diuitias ipſemet cauſa eſt. Si ſubripianē/raptor cā eſt. Si naufragio facta eſt iactura/multa quę confluūt cau ſam damni dederunt. Gloria uel iuſte habeē uel iniuſte. Si iuſte/ tum officiis tū exiſtimantium æquitate comparata eſt. Si iniuſte/ex bonorantium iniuſtitia pro ficiſcitur: Eadem eſt de imperio ratio. Aut enim honeſte poſſideē: aut contra. Et alterum q̄dē ex eorū q̄ elegerūt æq̄tate/cām hēr:uel ad eū ptinet q̄ id aliorū con curſu amicorūq; fauore eſt cōſecutus uel q̄ocūq; aliter id ſe hēat. Matrimoniū ꝓcreat uel electio uel cōtingētia concurſuſq; ex omnibus. Generatio filiorū hæc ſequitur/ atq; uel ſecundum ſeminariam ratiōem fętus nullo impediente forma tur/uel euadit deterior aliquo intus impediente/uel concipientis uitio/ uel conti nentis diſpoſitione cōceptui huic aduerſante.

Anima priuſq̄ ſubeat fatum/appetit corpus: Quid fatum: quid fortuna. Anima propnum habet eſſe quo etiam in fato habet propriam actionem & poteſt a fato ſe ſoluere. Cap.XV.

p Lato cum ante mūdani fuſi circuitum ſortes quaſdā electioneſq; ſimul adiuuantes ī medium adduxiſſet: deīceps uires ſortes ue ī ipſo fuſo de ſcripſit: q̄bus quę electa fuerant conſumenē: Quādoq; dē & dęmon ad eadem iplenda cōfirmator accedit. Sortes uero quæ nā ſunt? Forte p ſortes ſigni ficaē diſpoſitio uniuerſi/qualis tūc erat/quādo aīæ aggreſſæ ſunt īgredi corpus.

Item ſignificaē ī hoc & eiuſmōi corpus īgredi: & ſub talibus q̄buſdā parēribus. Pręterea ī tali quadā regione naſci: quod ue ſūmatim dicebā/concurſio externo rum. Cūcta uero ſimul facta & quaſi cōuoluta p unā parcarū Cloto nominatam tam ī cūctis q̄ in ſingulis demōſtranē. Lacheſis āt ſortes ipſas adducit ī mediū. Poſtremo Atropos efficit neceſſario/ut cōcurrētia hæc oīa paganē. Inter hoies āt alii q̄dem ita fiunt/ut quaſi ab uniuerſo externiſq; faſcinati uel ī paucis uel in nullis ſint ſui iuris. Alii uero dominātur externis: attollēteſq; ad ſublimia caput/ nimirū id quod optimum eſt ī aīa antiq̄tatēq; ipſius eſſentiæ ſeruant. Nō.n. exi ſtimādū eſt aīam eſſe talē/ ut ipſa dūtaxat qualēcunq; ab externis accepit paſſio nem/talē reportet naturā: pinde ac ſi naturam ꝓpriā non poſſideat. Sed oportet ipſam multo prius q̄ alia utpote quæ principii habeat rōnem/multas mento ui res ꝓprias ad naturales actiones explendas habere. Fieri nāq; nō pōt/ut cū eſſen tia ſit/nō poſſideat iſup una cū eſſe appetitiones & actiones: facultatemq; ad be ne uiuēdum: Quod igiē cōiunctū eſt/ex ipſo naturę cōiuncto dependet/taleq; euadit: & tales nāciſciē actiones. Aīa uero ſiqua ſeiungiē/ſeiūcta nimirū & ꝓpria pagit: paſſioneſq; corporis nō eſſe ſuas exiſtimat. Quippe cū iam aliud q̄ddam ſe exiſtere: aliud eſſe uiuū corpus aīaduertat.

Vtrum anima mundi/dum omnia ſeminalibus generat rōnibus? interim ima ginatione per ſingula diſtrahatur. Cap.XVI.

c Aeterum q̄d nam ſit mixtū: quid ue non quid item ſepabile: & q̄d inſe parabile/quādo ſit ī corpore: & oīo q̄d aīal: Querēdū eſt nobis deīceps exordium alterū faciētibus. Nō.n. oēs idem hac de re ſenſerūt. Impreſen tia igiē repetamus quod ī ſupioribus quærebamus: quēadmodū uidelicet aīa p ſeminariā rōnem oīa gubernāte ordo rerum ꝓgrediaē. Nūq̄d ergo ſingula quaſi recta quadā ſucceſſione aīa facit. s. hoiem: deide equū: aliudq; aīal. feraſq; oēs? Prius āt ignem atq; terrā: deide cōcurrentia hæc oīa uidens: inuicēq; uel interimē tia uel adiuuātia/complicationem ex his oībus factam ſūmatimq; accidentia ſo lum cōſpicit. Quæ uero deīceps his ſigillatim contingere conſueuerūt? nequaq̄ aīaduertit uel agit: ſed dūtaxat aīalia rurſus ptiora regenerat: Et quæ genita ſūt/ paſſionibus mutuo inter ſe īferendis ſubiecta relinquit. An dicemus aīam effe ctuū ēt ita ꝓueniētū cām eſſe? ꝓpea q̄ quę ab ipſa gignunē agūt & quæ ſecunē. Num forte ſeminalis aīę rō in ſe ēt cōnnet hoc tale q̄ddā: ſigillatim talia quędā facere: & talia pati? Atq; ita neq; temere neq; ex cōtingēti horū aliq̄d accidit: ſed ita neceſſario ꝓuenit. Quod ſi ita eſt: nū rōnes ipſę hęc agunt? Vel potius rōnes non tanq̄ agētes ſunt? ſed ueluti cognoſcētes. Immo uero aīa eiuſmōi rōnes cō tinens genitales cognoſcit quæcūq; ex oībus opibus ſuis ꝓficiſcunē? Eiſdē nāq; concidentibus atq; circūſtātibus eoſdem oīo effectus fieri cōſentaneū eſt. Quæ q̄dem cōprehendēs aut prævidens aīa/in his illa ēt quę ſequunē determinat atq; cōnecrit. Pręcedentia igiē & ſequentia ꝓrſus aīaduertit & curat: rurſuſq; in illis etiā quę deīceps pręcedentia & quæ ſequentia quaſi ex præſentibus contuetur. Vnde forſan deteriora fiunt cōtinue quę ſequunē: ceu hoies alii quondam/nūc autem alii: dum iterea ꝓpetua quadā diſtātię degenerationiſq; neceſſitatę rōnes paſſionibus materiæ cedunt. An igitur contuetur alia ſemper & alia: ſubſequturq;

Ploti
Opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

assidue singulas suorũ opum passiones/ac talem agit uitã?Neq; unq̃ ab instanti singulorũ opum suorũ cura fit libera:neq; imponit præscriptum opi suo finem: utpote quæ nõ semel excogitauent qua rõne opificiũ suum semp recte ꝓgredia tur:Sed similis sit agricultori/qui non solũ serit & plantat/sed assidue corrigit & instaurat quæ hyemales ymbres uel frigora uel uentorũ turbines deuastatũt. Ve rum si hæc absurda sunt/forte dicendũ erit/hæc iã esse prẽscita:aut etiam in tõni bus destinata: interitus uidelicet & effectus uitio procedẽtes. At uero si res ita se habeat/dictum sumus/& tõnibus ipsis etiã uitia ꝓuenire. Et si ĩ artibus artifiq; tõnibus nullus est error:neq; qcq̃ artis exps: neq; rei artificiosæ destructio. Re spondebit ad hęc aliqs:nihil uniuerso malũ ac prẽter naturã accidere. Sed quod uideꝫ detenus:etiã fore melius cõcedendũ. Quid ergo?si etiã quod deterius est uniuerso conducat:neq; oporteat oĩa esse pulchra?Quãdoqdẽ contraria etiã ad pficiendum cõferunt uniuersum:Neq; absq; his mũdus esse põt. Siqdem & i sin gulis uiuẽtibus natura se similiter habet. Profecto quæ meliora sunt/tõ ipsa ne cessario adducit & format: Quæ uero minus bona/secundũ potẽtiam quandam iacent ĩ tõnibus:secundũ uero actum in his quę gignunt̃. Itaq; aię nihil iã opus est ultra facere:tõnes ue suscitare. Quippe cum materia iã concussione quadã rõ nium a præcedẽtibus uemẽtium:quæ penes ipsã sunt:reddat deteriora. Rursusq; nihilominus ad meliora cõcipienda tõnibus supeꝫ. Quapp unus ex cunctis de cor efficitur/dum singula aliter ex materia ipsa resultãt/aliter in tõnibus ipsis cõ tinentur & fiunt.

Vtrũ seminales rõnes sint ĩtelligẽtiæ uel quælibet notiones. Cap. XVII.

q Vẽrendũ uero utrũ seminales hę tõnes quæ aię insunt ĩtelligentiæ sint. At enĩ quo nã mõ p intelligẽtias faciet?Rõ.n. in materia facit. Et quod natu raliter efficit/neq; intellectio est neq; uisio?sed uis quędam materiæ agita trix haud sane cognoscens? sed agens tantũ/uelut formam figurãq; ĩ aqua:quẽ admodũ ex circulo quodã aliunde facto redũdat circulus alter. Quippe cũ natu ralis potentiæ atq; genitalis officiũ sit efficere:si mõ præcipua potestas aiæ ad id conducat/quatenus materialẽ genitalẽq; aĩam mouet & format. Sed nunquid mouet & format quadã rõnis discursiõe? At si rõnali discursu id egerit/ iam refe reꝫ. Nunqd ergo ĩ aliud qddam?an potius ĩ ea quæ sunt ĩ ipsa?Verũ si in ea quę insunt/nihil opus ẽ rõnis discursione. Nõ.n. hæc mouẽdo formabit? sed quod in ipsa cõtinet rõnes. Id nãq; potẽtius est atq; ad agẽdum in aĩa efficacius. Quã obrem secundũ spẽs efficit. Oportet igitꝫ & aĩam ipsam ab ĩtellectu accipientem spẽs tradere. Intellectus.n. eas aię uniuersi largitꝫ:aĩa uero ĩtellectui ꝓxima ex se tradit aiæ quę post ipsam sequtur illustrans eã atq; formãs. Hæc ãt tanq̃ supions ordine ducta spẽs facit. Facit ãt alias qdem expedita/alias impedita:atq; iccirco deteriores. Cum igitur potentiam susceperit ad agendum/ rationibusq; non pri mis imbuta sit:non solum quatenus acceperat/agit?sed fit etiã ex ipsa nõ nihil: idq; proculdubio fit deterius. Et uiuens quidem: uiuens autem iam ĩperfectius suamq; uitam grauiter ferẽs quasi sit deterrimum:& difficile:& agreste. Compo situmq; ex deteriori materia quasi fece quadã præcedentiũ subsidẽte. Quę qdẽ amara est:facitq; amara. Et talia quædã ipsa quoq; inferet uniuerso.

n Vnquid ergo mala quæ ĩ mundo fiunt/necessario fiunt?ppea q̃ prẽcedẽ tia cõsequũtur?Forte etiã qa nisi hæc essent ĩpfectum foret & totũ. Pluri ma nãq; malorũ uel cũcta potius quãdã toti prẽstant utilitatem. Quẽad modũ uenenosa/q̃uis plurimorũ usus & rõ lateat. Iã uero prauitatẽ quoq; ipsã multa cõstat utilia cõtinere: multaq; reddere pulchra pulchritudinis artificiosæ more. Suscitat sępe hoĩes ad prudẽtiã:neq; securiori licẽtia torpere pmittit. Si hęc igitꝫ recte dicta sũt/aĩam totius oportet assidue optima cõtẽplari/ ad naturã itelli gibilẽ deũq; surgentẽ. Cũq; ipsa impleaꝫ plenaq; iam sit:exũdare deiceps ĩ simu lachrũ suũ atq; postremũ. Idq; infimũ quendã esse factorẽ. Quãobrẽ hic iam effe ctor est ultimus. Huic uero præsidet quod primo in aĩa impleꝫ ab ĩtellectu. Cun ctis deniq; præsidet intellectus artifex uniuersi: qui sane & aiæ sibi proximæ for mas infundit:quarũ uestigia imprimũtur in tertia. Merito igitꝫ mundus hic apel latur imago/quę semp in assimilatione uersaꝫ. Cõsistit utiq; primũ atq; secundũ: Consistit quoq; tertium/sed ĩ materia:ideoq; tanq̃ ex accidente fit mobile. Quã diu.n. intellectus est atq; aĩa:tandiu in hoc aię simulachrũ seminales effluunt rõ nes. Quẽadmodũ q̃diu sol ipse uiget/oĩa ab eo lumina profluũt.

Commentarium Marsilii Ficini Florentini. Summa Libri.

q VONIAM Plotinus neq; formosius neq; clarius neq; distinctius usq̃ lo quiꝫ/q̃ ubi de informi & obscuro & indistincto rerũ subiecto disputat: iccirco liber hic de materia disputans non tam cõmentaria exacturus ui deꝫ a nobis q̃ admonitionibus qbusdã fore cõtentus. Probabit igitꝫ in utroq; mũdo tam ĩtellectuali q̃ corporeo suã quãdam esse materiã & utrobiq; sub omni bus unam: Atq; hãc tantũ ab illa distare/ q̃tum forma differt hic mũdus ab illo. Confutabit opiniones de materia falsas. Cõfirmabit diligentissime ueras. Cõclu det materiã qdem utrobiq; esse infinitatem quãdã. i. naturã siue potentiã nullũ formę terminũ suis uiscẽbus includentẽ: Sed aliũde dũtaxat terminabilẽ/aliun de formabilem. Materiã rursus in mũdo diuino esse ens qdẽ: sed actu ĩtellectua li formabile. Materiam uero in mũdo sensibili non re uera ens iudicari: sed entis illius umbram: formis naturalibus tanq̃ illius entis imaginibus capiendis perpe tuo subditam.

Diuersæ opiniones philosophorum de materia: & q̃ materia quędam sit etiã in rebus in corporeis. Cap. Primum

i N Primo capite descriptionẽ materię ponit ualde cõem: p relatiõem. s. ad formas. Qua oẽs materiã esse formarũ susceptaculũ consenserunt. Sed aliter alii quæ secunꝫ expedierũt. Stoici: Cinici: Cirenaici supra cor pus nihil excogitantes/materiã dũtaxat esse substantiã uoluerunt: Formas uero nihil aliud esse/ prẽter quasdã materię passiones: ipsamq; materiã esse corpus tri na dimensione porrectum. Quos ĩ primis theologię libris latissime cõfutamus: Pythagorici uero & Platonici atq; Peripatetici supra corpus aliquid cogitantes

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

materiam quoq; cogitare potuerũt esse nõ corpus. Ideoq; ĩ rebus etiã ĩcorporeis materiã quandã intellexerũt. Sicut. n. formale aliqd ponũt in corporibus atq; diuinũ: sic quodãmodo cõcedũt materiale aliqd in diuinis: ut aptius accõmodenẽ hec illis: & ab eorũ ordine exĩstat hic ordo. Excogitamus. n. naturã corporeã ab aĩali natura: aĩalem ab intellectuali deductã/ & simili quadã proportione cõpositam. Cõpositionẽ uero in corporibus pfectissimã esse cõpertũ habemus: quæ ex materia formaq; conficiẽ. In hac. n. sola est unio maxima: Siqdẽ & materia ẽ aliquid formæ: & forma uicissim aliqd ẽ materię. Immo & materia quasi forma est in potẽtia: & forma quasi materia est ĩ actu. Itaq; similis hic unio ẽ atq; in Diapason consonãtia ex dupla ꝓportione nascente. Vbi uox acuta cũ graui quasi forma cũ materia coit in unũ. Siqua igiẽ in aĩali & ĩtellectuali natura cõpositio est/ quæ certe est/ cũ post unũ ipsũ exĩstant/ certe cõpositio est eiusmõi: in qua sit & forma: & insup aliqd quasi materia. Qua qdẽ de re in decimo septimo theologiæ libro: & in cõmentariis in Philebũ latius dĩsputamus.

Quod nõ sint pricipia plura ęque prima: & q materia sit a deo. Cap. II.

i N secũ do capite quærit utrũ ulla sit materia in ĩtellectuali natura. Et quiq; rõnes adducit: qbus ibi non esse materia uideaẽ: quas in sequẽtibus confutabit. Tu uero inter hæc notabis esse non posse principia plura oium ęque sũma. Id nos q̃tum cõmuniter ad principia ptinet satis ĩ theologia mõstramus. Quantũ uero ad deũ ptinet & materiam: q̃ æque principia esse non possint: hic attende. Atticus eiusq; sectatores & quodãmõ etiã Plutarchus materiã posuerũt nõ aliter ex se ipsa ab æterno fuisse: atq; artificẽ mundi deũ: & illã quidẽ uiuam/ sed uacuã rõne: ideoq; p se inordinate iactatã. Demũ uero rõnem diuinitus accepisse: unde formam/ mouerique cępit rõne: mũdumq; sic fuisse aliquãdo cõstitutũ. Qui & antea fuerit ante q̃ redigereẽ in chaos: ac uicissim in chaos sit aliquando rediturus: a deo quondã reformatus: & a deo iterũ reformãdus. Hi sane in hanc sententiã inciderũt: qa uerba Platonis ĩ Timeo atq; Politico nõ aliter q̃ auribus sonant accepisse uidenẽ. Hos abũde Porphyrius cõfutat ĩ Timeo. Sed e multis quæ adducit ĩ mediũ tria duntaxat argumenta ĩpræsentia referenda sunt: qbus confutaẽ materiã instar dei ex se ꝑpetuus exĩstere: quasi duo hæc æqua oĩum principia sint uelut e regione sibi inuicẽ occurrentia. Sic igiẽ ait. Si neq; deus ex materia: neq; materia exĩstit ex deo: sed ambo ęque pricipia sunt: quærimus quę nã his differentiæ cã sit: qua ita differunt: ut deus qdem sit bonus & agens: materia uero mala sit atq; patiens. Causa qdẽ differẽtię huius neq; ex alterutro est ad alterum: cũ neutrũ fieri dicaẽ ab altero. Neq; rursum ex tertio quopiam ad utrũq;. Quippe cũ nihil supius collocẽ. Cũ igiẽ differant qdẽ inter se oĩo: nec ulla sit rõ & causa differentię/ casu differũt: cõcurrisseq; pricipiorũ talium ĩrõnali sorte contigit. Casu certe accidit esse duo: casu accidit esse principia. Horum nãq; cõcursus ad hoc ipsum q̃ æque principia sint/ cãm non habet uel ex alterutro ad alterum: uel ex tertio quodã determinarã: Ergo casu cõcurrũt. Itaq; post hæc concurrent oĩa casu. Præterea si deus aptus ẽ ad materiã exornandã: materia uero apta ut exorneẽ a deo: quærimus unde nã eis hæc mutua sit aptitudo. Oportet enim esse aliqd quod inter se utre conciliet. Nam cũ hæc ualde inter se discrepantia &

Hec forsc intendebat plotinus cũ dixit in fine 2ª cat. ea que ꝑ ſe ſũt eis ꝑ cõtingentiã ſunt

opposita sint/ nunq̃ ex seipsis ad cõgressũ apta reddenẽ. Nõ a tertio qdem dices conciliari. Nec ego fortunã admitto cõciliatricem. Deniq; cũ materia nõ sit ex se ipsa ad bene esse sufficiens: sed ad hoc deo prorsus ĩdigeat. Deus autẽ & ad esse & ad bene esse sibi ipsi sufficiat. Quis nõ uideat deũ supiorẽ esse materia: ipsãq; materiã sibi met ad esse nullo modo suppetere. Alioqn ad bene esse sibi quoq; suppereret. Igiẽ ab eodẽ effici deo a quo perfici nõ negatur.

Quomõ deus sit infinitus: & quomõ sit in rebus omnibus post deum infinitudo quędã. q. materia & quomodo diuersa sit compositio in rebus incorporeis atq; corporeis: Cap. III.

r Ationes uero negãtes ĩ mundo incorporeo esse materiã/ soluit in capite. tertio. Ipsũ bonũ sępe dicĩ infinitum. Quia neq; ex partibus constituiẽ/ quarũ alia termineẽ in aliam: neq; desup supatur: neq; subiecti alicuius liminibus coherceẽ: neq; terminũ potestatis admittit. Vnde neq; patiẽ perseueranię terminũ. Dicĩ & infinita materia/ nõ qdẽ uelut supans terminos sicut deus: sed tanq̃ terminis indigens/ eosq; ab alio postulans. Rursũ bonũ ipsũ dici solet iforme/ qa forma supius. Informis quoq; materia/ qa forma deterior: neq; tamẽ oĩo nihilum: Siqdem ordo formarũ sicut supne nõ in nihilũ desinit: sed ĩ actum oĩo purũ effectorẽq; formarũ: sic ex ĩfimo desinit proxime non ĩ nihilũ: sed ĩ potentiam similiter purã capacẽq; formarũ. Potentiã eiusmõi subesse cogitamus nõ ĩ mundo corporeo tantũ formis corporũ/ sed ĩ mundo etiam ĩcorporeo formis ibi subditã incorporeis. Hãc ibi ꝑ se apellamus ĩdefinitam: neq; ibi id nomẽ horremus: cũ & obediẽtissima sit formatori: & semp ex toto formata. Sic affectionẽ irrõnalis aię laudare solemus: quando rõnali se præbet rite formandam. Laudamus & rõnalem/ quãdo similiter mẽte formaẽ. Compositio quoq; aliter ibi atq; apud nos esse censeẽ. Hic forma sæpius materialis efficiẽ: ibi uero cõtra semp materia fit formalis. Preterea cõpositionem illã ibi merito dãnaremus in qua ex partibus forma quędã post partes exorireẽ: sicut plurimũ ĩ corporibus fieri consueuit. Quod aũt ibi sint plura quæ non tam faciant unũ q̃ sequanẽ unũ dãnare nõ decet. Materia qdem illic & forma nõ tertiã rem efficiũt: neq; forma sic ꝑprie ad materiã comparatur: sicut habitus ad potentiã: uel qualitas ad subiectũ/ Sed sicut actus ad habitũ: & actio rursus ad qualitatẽ: Ideę illic nõ constituũt mentẽ quasi partes: sed actus quidã mentis exĩstũt/ ĩ quos ipsa mens ꝑdit ab æterno. Illic ergo forma nõ tam accedit materiæ/ q̃ ipsa met materia est ĩ actũ ęterne procedẽs. Proide sicut totius forma uiuentis est una/ ĩ qua plures formæ partiũ cõtineneẽ: sic & uirtus seminalis est una totius/ sed ĩ ea uirtutes sunt plures mẽbrorũ multiplicium formatrices. Interea uero aliter corpus/ aliter seminaria uirtus composita est. Nam ĩ corpore ex particularibus formis fit forma cõis. In uirtute uero genitali forma totius ĩ formas partiũ propagaẽ. Hic ergo nõ tam fit unũ ex multis: q̃ multa ꝑpaganẽ ex uno. Alioqn ĩ corpore multa nunq̃ rõnabiliter ꝑducerenẽ ad unum: nisi ĩ tõne seminali unũ multa pręcederet similiterq; ĩ mẽte. Qualẽ sane cõpositiõem neq; ĩ aĩa/ neq; ĩ mẽte reprobare debemus. Tu hic iterum ubi Plotinus de cõpositione eiusmõi loquiẽ/ sensũ eius specta/ non uerba. Innuit sup uim genitalem esse mentẽ: eamq; similiter ferme cõpositam. Cũ. n. uis eiusmõi non tam in seipsa cõcipiat/ q̃ in materia pariat/ neq; tam ĩ se sit & agat/ q̃ in materia & circa

Plot
ni
opa

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

materiã: paret eã circa alia pẽdentẽ/nimirũ ab alio quodã ſupiore. i. ītellectu pendere: Atq; ide nõ ſolũ exiſtere ſemel more ſubſtãtię/ſed more imaginis aſſidue cõſeruari. Multiplicẽq; formarũ rõnem ac uim a multiplici illius ītelligentia q̃uis quodãmõ mobilẽ ab ímobili mutuari. Cõcludit deniq; quod locũ materiæ tenet i mundo diuino/nunq̃ formas iccirco mutare/quoniam ſimul habeat oẽs: ſimul inq̃: tũ in eodẽ æui momento/tũ in eodẽ (ut ita dixerim) ſui ſigno. Quo factum eſt/ut tota ubiq; ſit oíum poſſeſſione q̃eta. Prærerea cũ ipſa materia ꝓpter tremã inopiam & inexplebilẽ appetitũ apud nos dicaẽ mutabilitatis origo: merito hic talis ẽ/ubi formæ materiales euadũt: ibi uero nõ talis/ubi materia ꝑnitus eſt formalis. Neq; uero ex eo q̃ ſimul tẽpore materia illic eſt & forma/minus ob hoc ibi ordo eſt (ut ita loquar) originis: quo materia formã antecedere cogitaẽ. Ordo. n. & aliud eſt q̃ tẽpus: & tẽpore prius. Nã tempus ordinẽ in motu a priori in poſterius exigit. Poteſt igiẽ i ſupnis eſſe ordo q̃dã originalis huius ad illud/ uelut materiæ cuiuſdã ad formã. Sicut i ſole ordo ſubſtantiæ ad lucẽ intimã nullo interueniente tẽporis interuallo. Neq; rurſũ quia materia apud nos corporea uideatur/horrere debes apud ſuperos materiæ nomen. Nam & in corporibus cũ & formas corporum & dimenſiones p̃cedat origine neq; corpus ipſa eſt: neq; re uera corporea iudicatur.

In mundo ītelligibili eſſe aliquid materiæ ſimile: & de ideis. Cap. IIII.

i N capite quarto probat in mundo ītellectuali eſſe nõ nihil materiæ quodã mõ ſimile. Ratum quidẽ haberi uult illic ideas exiſtere: quod i theologia nos abunde ꝓbamus. Profecto ex eo q̃ plures in mente ſunt ſpẽs/conſtat mentis eſſentiã quæ unius mentis eſt una/aliud q̃ddã præter ideas exiſtere: nõq; idealibus formis ſubeſſe quaſi materiã. Eſſe uero differentes inter ſe tõnes ibi formales/paret: qa inde. i. ex prima forma formarũ origine/formalis in ordine retũ diſtinctio ꝓuenit: nõ aũt ex informi materia. Nõ ru: ſũ caſu ordinis oís expte. Non deniq; ex diuerſis agentibus: n: ſi uno quodã ducti duce dirigaẽ ad unũ. In ipſo aũt duce tanq̃ uniformi ſimul & oíformi mente rerum omniũ ad neceſſariũ uniuerſi ordinem ꝑtinentiũ & deſtinata unio eſt & deſcripta diſtinctio. Sed quonã pacto? Hoc ãt alibi dictũ eſt/atq; dicendũ. Nunc aíaduerte Plotinũ/ideas menti nõ tanq̃ tabulę picturas aſcribere: ſed tanq̃ generi ſpẽs adhibere. Alioqn non tan unio illic q̃ congregatio & aggregatio foret. Vna igiẽ ibi intellectualis natura eſt: quã ītellectualitatẽ (ut ita dixerim) aliqs apellabit: in qua oẽs ſpẽs. i. ideæ conueniunt tanq̃ generali natura. Differunt uero iter ſe ꝑ uarios ītellectualitatis ſiue intelligentiæ modos: nõ tamen (ut ita loquar) notionales: ſed etiã efficaces/ſeminarię uirturis inſtar. Formales aũt eiuſmodi mõi differentiæq; uelut formæ quædã particulares accedũt ad naturã ipſam ītelligentiæ generalẽ ad ſpecies ideales cõcipiendas. Dialetica uero quæ genus (ut ita dicam) illud in ſpẽs digerit/nõ externa/ſed intima eſt: nõ quæſita/ſed naturalis. Ibi. n. quod diſtribuiẽ uitalis eſſẽtia eſt q̃ſi aíal. In quod diſtribuiẽ/ſũt ideæ uelut aíalia quædã. Quod uero diſtribuit/eſt ipſa ītelligẽtię uirtus roborata bono/quaſi uirtus cõcipiẽdi uiro. Quod ſi proprietates ibi uariæ/qa diſtingũt i actumq; edũt abſolutiſſimum/ quaſi formæ ſunt/ certe natura ipſa cõis ad has ſicut materia ſeſe habet. Sic itaq; mundus corporeus ſupioris imago eſt/incorporeũ mundũ referens uelut exemplar: ſi multiformis referaẽ ad multiformẽ: ſi materia hęc referaẽ ad illam. Sed in hoc partes q̃dem ſunt i toto: non totum partibus ineſt. Illic aũt tota ītellectualis illa natura i qualibet continetur idea/ſed aliter atq; aliter/ut alibi declarabiẽ. Tũ uero ſi mundum illũ feces i partes poſtea iter ſe diſiunctas/ eandẽ habebit materiam/quã & noſter. Sectio. n. eſt huius noſtræ materię paſſio. Sed nota materiam ꝑpne quantã admittere ſectionẽ: Neq; materiã/ſi exps ſit quantitatis/admittere. Neq; q̃titatem rurſus id paſſutã/ſi a materia procul fuerit patiẽte primo. Sic ergo materia quãta ſecaẽ potius q̃ quãtitas uel materia ſola. Sin ãt quodlibet eorum quæ illic concipiunẽ ut multa ītra ſe ipſum reliqua complectatur: adeo ut totum ipſum nuſq̃ uideatur ꝑ ſectionẽ fuiſſe diſiũctũ: materiã q̃dẽ hãc noſtrã illic eſſe negabis. Sed aliq̃d interim ĩuenies illic quaſi materiã cum multa primo ītuitu cõtemplatus: mox ſub multis ĩueneris unũ. Offert q̃dẽ primo ſe tibi ut multiplex atq; multiforme. Prius. n. i notitiã formale uenit ut mouẽs: q̃uis ibidem origine quadã ipſum materiale ſit prius. Quo rurſus materiali prius eſt ipſe boni ipſius actus: quo hoc materiale fit actu. Iam uero cum eſſe ſimpliciter ãtecedat eſſe hoc & eſſe tale: Merito prius & ibi cõſideraẽ eſſe/q̃ eſſe multiplex atq; formale.

Confirmatio ſupiorum de uirture mentis penetratiua & reſolutiua: quę ſimili tudo ſit materiæ iferioris ad ſuperiorem: & quæ diſſimilitudo: & quomodo cõſtituatur ex alteritate & motu. Cap. V.

i N quinto capite ſoluit quę dictis obiici poſſent ſimulq; dicta cõfirmat. Ad monẽs ne ob hoc neges i ſupnis aliquã eſſe materiã/q̃ eſſẽtia illic ſuas ſemper habeat formas/ſimulq; ſit unum: quãdo & apud nos materia ſemp & formata eſt: & cum forma cõficit unũ. Neq; mirum eſt ibi latere materiã: ſi & hic ſemp materia latet. Hanc ibi ītellectus excogitat: hanc & hic reſoluẽdo ĩuenit intellectus. Profecto ītelligentiæ uirtus utpote quę efficaciſſima eſt/ignis inſtar naturaliter oía penetrat & reſoluit. Et qa ſimiliter ſimpliciſſima/quieſcit nunq̃/donec ad ſimpliciſſima reſoluendo ꝑuenerit. Hęc in naturalibus reſoluendis quod ſub tõnibus retũ formalibus tanq̃ minime ens latere cõiectat/dicit eſſe materiam quaſi profundum. Rõnem uero formalẽ eſſe dicit ſublimitatẽ. Quę ãt circũſtãt/ quaſi iter ſublime collocat & profundum. Si quãdo uero tõnes retũ formales oío ſegregatas a materia uideris: & tamẽ efficaciã ſuã ad materiã cõuertẽtes/ has ipſas i natura uidebis ipſãq; naturam. Si prærerea formales eiuſmõi tõnes nõ ſolum ſegregatas/ſed ſuã ad ſe efficaciam conuertẽtes excogitaueris: mentẽ protinus contẽplabere. Mẽs. n. diuina eſt uniuerſi rõ exemplans & efficax ꝑ cõuerſionem ad ſe cognoſcẽs oía ſimul & faciens. Tum uero mẽs quælibet inde nata rõnum eſt plena formaliũ: aſpicitq; formas i rebus formaleſq; tõnes/uelut quoſdã diuinæ intelligentiæ radios/ſuis quoq; tõnibus cõgruentes. Sicut igiẽ oculus ſole creatus atq; ſolaris in ſolari lumine ſolares ubiq; ſpectat colores: quod ue ſub eis latet apellare admonet tenebroſum: ſic ītellectus q̃libet diuina mente creatus atq; inde imbutus luminibus idearũ: ideales ſimilitudines i tõnibus retũ formalibus ſemp aucupaẽ & libenter agnoſcit. Atq; ſub formis uelut q̃buſdã ītelligẽtiæ diuinæ luminibus uaticinatur/ latere materiam uelut in rebus ĩfimum: & qa

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

per se formarum tanq̃ idealiũ radiorum exps:ideo tenebrosum. Materiam uero corporum cũ illa icorporei mundi materia nõ genere qdẽ cõuenire memẽto:sed habitudine quadã. Similiter. n. utraq; tum ad formas suas:tum ad ipsum unum se habere uideť. Vtraq; ferme similiter p formas suas definitur i actũ. Vtraq; q̃si similiť referť ad unum. Siqdem eodẽ inde mõ depẽdet. s. p metum ꝓcessiõis modum cuestigio sup nihilum: p modum ideterminati determinabilisq; cuiusdam cõmutãt rursus iter se nõ nihil materia hęc & illa. Sicut. n. hęc dona quædã incorporeę naturæ sortiť:sic & illa uicissim tum i mẽte habet ideales corporum rõnes: tum i aĩa præter rõnes eiusmõi/subit & motiones & affectus quosdã ad materã hanc uelut passiones. Quæ rursus & hic & ibi formarum locum tenent: similiter ferme & materias suas spectãt & unum. Nã ab uno cõuersionis & aspectus & termini mõ dependent: & materias utrobiq; suas terminare uidenť. Differunt uero formæ mundi huius ab illis:quoniã hæ qdem ab aĩa proximę fiunt: illæ ab itellecto uel Deo. Differt & materia hæc ab illa. Quoniam hæc quidem profundum est imaginum:illa uero formarum est profundum:quatũ hę uidentur imagines. Sicut igiť forma illic uera res est/sic & materia est essentia. Sicut hic forma est imago formæ: sic & materia hæc essentiæ est imago. Atq; tantum abest q̃ materiam hanc apellet essentiam/ut illam quoq; uix audeat essentiam apellare: uidelicet si ad sequentem perfectionem essentiæ compeť. Post hæc obseruabis/mundum intelligibilẽ esse qdem semp:sed existere semp ex bono:ferme sicut lux illa coiuncta soli/inmobiliter est ex sole. Mundũ uero sensibilẽ nõ tã esse uel existere/q̃ fieri semp ex illo/sicut ex sole mobile/ut aiũt:in aere lumẽ. Quæ ãt sunt infra lunam/aliquãdo fieri. Ille itaq; mundus totã implet æternitatẽ:hic totum tempus. Quę uero subiciunť lunę/partẽ tẽpons explẽr. Cõsideramus i mũdo itelligibili essentiã ut formabilẽ/seipsã pręcedere/ut formatã:ordine quodã dico/nõ tẽpore. Formã uero eius esse plenitudinẽ ac seriẽ idearũ consideramus & illius mũdi patrẽ tãq̃ unũ & tãq̃ bonũ. In unitate eminẽtissimã simplicitatẽ. In bonitate fęcũditatem ꝓrsus cõmunicabilẽ. Ab unitate mirabiliter ab oĩbus segregata cogitamus pendere quod i mundo intelligibili est loco materiæ solitariũ indefinituq; adhuc/& a formis sequẽtibus segregatũ. A bonitate uero quod est formale iam atq; exuberanti illius cõmunicatione fęcundũ. Penes mundi illius patrẽ/unitatẽ & bonitatẽ sola relatione distinguimus:sed i mundo illius filio/essentiã formabilem ab ideali forma: formasq; iter se ideales distiguimus rõne formali. In mũdo ãt sẽsibili ad formalẽ distinctionẽ desup uenientẽ accedit materialis & localis tẽporalisq; distinctio. Materia i hoc illius materiã sequiť:forma formã. Sed ad illã tursus materiã redeamus. Postq̃ posuimus ipsũ unũ/cogitare solemus nõ nihil inde pendere/quod nõ sit ipsum. Hoc ergo & qa pendet inde/non est ipsum:& qa non est ipsum unũ/uicissim pendet ex uno. Pendere qdem inde/motio quædam esse uideť. Non esse uero ipsum/esse uidetur alteritas atq; diuersitas. Duo igiť hæc se inuicẽ consequunť:q̃uis rõ nõ sit eadem utriusq;. Nõ. n. ubiq; qcq̃d non est aliq̃d/statim pendet ex illo. Tum uero materia rõnem qdem formalem uel idealẽ nullã habet:sed dũtaxat materialẽ. Rõ uero hæc hoc ipsũ pręcipue cogitať. s. pendere inde:nec illud esse/atq; e cõuerso. Hanc ob cãm Pythagorici materiã binariũ noiabant. Sicut. n. binarius est primus a numerali unitate ꝓcessus: sic supertons mundi materia prima est a diuina unitate processio: constat etiam quodãmodo geminis elemẽtis qualiacũq; sint. s. dependẽtia negationeq; simul tanq̃ motione alteritateq; prima. Quicqd ãt his adiunxeris iã est formale: Idq; materia reportare uideť ꝑ appetitũ illuc unde ꝓcesserat cõuertentẽ. Qui sane appetitus ternariũ iam iplere uideť. Quãuis ãt materia p se careat efficacia formæ: non tamen cõuersione caret: si mõ cõuersio ipsa sit appetitio. Quippe cũ appetitio egestatẽ sequať materiæ propriã. Quod uero ꝑ appetitũ hunc acq̃ritur: iplet iã quaternariũ qui proprie spectat ad formã. Post hũc quinarius seq̃tur ad actionẽ pręcipue ptinens. Senarius ad finẽ intimũ actionis. Septẽnarius ad extremũ finẽ actione supioré. His certe numeris consumať supior mũdus/& i agente quiescit. Eisdẽ absoluiť & inferior: & agit i superiore quietẽ. Sed ne forte dicta tetubent/memẽto ubi iã est ens aliquod actu/considerati formalẽ eius idealẽq; rõnẽ/qua est hoc ipsũ/quod esse censeť: priusq̃ prout sit ab alio: uel non sit aliud. Ipsa uero materia/qa rõne formali idealiq; caret/cogitari prius tanq̃ aliunde pendẽs: & tanq̃ non illud unde pendet/q̃ sub rõne quapiã absoluta. Nã & hęc ipsius rõ est:ipsa uidelicet dependentia ipsaq; negatio: ideoq; omniũ utilissimũ extimať. Quod igiť Plotinus ait:materiã motione alteritateq; conflari:quẽadmodũ dixi mus/intelligere potes. Potes & aliter intelligere. Nẽpe ex eo q̃ i re quapiã morus est/cognoscitť conditionẽ eius nõdũ determinatã pfectãq; existere. Alioqn nihil ultra requireret. Conditio uero ideterminata & ipfecta ꝓprie ptinet ad materiã. Quinetiã ex eo q̃ i re aliqua est alteritas & diuersitas: si mõ illic fit unio uera: est aliud quidẽ loco actus & formæ: aliud uero loco potentiæ atq; materiæ: imo' & esse alterũ q̃ illud/est'nõ esse illud. Hoc ipsũ uero quod dicitť non esse illud tanq̃ ad negatiuã indeterminatãq; conditionẽ uergens ptinet ad materiam.

Probatur in corporibus esse materiam. Cap. VI.

c Aput sextũ argumentis quattuor ostẽdit i corporibus esse materiã. Primũ ex cõmutatione elemẽtorũ mutua: quæ nec ex nihilo facit aliq̃d: neq; qcq̃ deducit i nihilũ. Ideoq; necesse ẽ utrinq; materã formarũ mutatiõi subesse. Secundũ ex quadã dissolutione cõpositi. Tertiũ ex resolutiõe ad extremũ usq; redacta. Quartũ idẽ ex elementorũ natura cõfirmat. Profecto cũ ex aqua fit aer/formę quędã ibi mutanť: Neq; totũ qcq̃d erat i aqua perit: ne aliq̃d deducaťin nihilũ: cũ naturæ intentio non sit ad malũ: ne ue alioqn cogaťaer ex nihilo fieri. Cũ enĩ non quodlibet fiat ex quolibet: multo minus aliq̃d naturaliter fit ex nihilo. Restat igiť aquę aliq̃d/quod aquę formã exuẽs/uicissim aeris induat formã: sitq; cõtinue motioni subiectũ. Quã neq; quod abit/neq; quod accedit/subsinere põt: & tamen mutatio tanq̃ accidẽs debilissimũ indiget fundamẽto. Verũ ne neges naturalibus formis subesse materiã: memento formã cũ sit principiũ actionis actũ quẽdã merito iudicari. Actũ uero qua rõne actus/cũ ꝓprie agat/pati non possit. Cũ igiť naturalia inuicẽ patiantur/cõstat præter formas qbus agũt materiã. i. essentialẽ potentiã qua patianť habere. Et hãc subesse oĩbus unã: ut facilius cõpatianť inuicẽ/atq; cõmutentur. Sed hęc quidẽ nos simili quadã uia in theologiæ quinto probamus: & noua hic rõne sic iterũ confirmamus Corpus sicut apud mathematicos i terminos quasi extremos definit. s. i superficies duas: alterã profunditatis: alterã altitudinis: quæ neq; corpora sunt: & aliud certe sunt

Ploti
pi
5pa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

q̄ nihilū:ſic apud phyſicos in terminos finiē internos:qui neq; corpora ſūt neq; etiā nihilū.s.ex alto in formā/ex ifimo i materiā. Decet.n.entiū ordinē in deſcē ſu ante q̄ deſinere cogiteē ad nihilū: quod extremū uideē externū/finiri i termi nū quendā ſibi coniunctū. Id aūt eſt nō actus aliq̄s entiū. Nā infra quēlibet actū ſubeſt quod fieri & quod pati poſſit ab actu. Eſt igitur extremū hoc potentia ca pax actuū atq; patiens. Potentia uero ad entia/uel ad eorū actus non quidē oio nihilū:ſed entiū potius ifimū iudicatur. Infimū hoc uelut idefinitū/ terminoſq; abalio expetens/refert mundi ſuperioris ifinitatē atq; materiā. Infinitatē etiā in quolibet intellectu:infinitatē rurſus in aia mundi & i ipſa natura. Quā teſte Iam blicho materialē ubiq; ifinitatē Aegyptii ſapiētes ipſā(ut eius uerbis utar)eſſen tialitatē noſant:per quā ipſū unū materiā producit i corpore. Atq; ut cōcedit & Proculus ad hoc ipſū etiā agente natura:quod & alibi declarauimus. Deniq; cū ad ideales tōnes refern p ſe nō poſſint niſi formalia:ideoq; materiæ nō ſit idea/ conſtat eā mūdano opi neceſſariā ab aliquo ſaltē ſuper ideas & opificē idealem principio originē primā ducere/ab ipſa.s.eſſētia eiuſdē opificis/ quatenus ordi ne quodā ideas & proprietatē opificiā antecedit:ac tandē ab ipſo ſuper eſſentiā uno/q̄tenus ſimpliciſſimū eſt & mirabiliter ab oībus ſegregatū. Sed & hoc ipſū unū non modo p eſſentiā adhuc formabilē in opifice:ſed etiā p formabilē eſſen tiā in mundi aia & natura per continuatā ſeriē ꝓducere materiā iudicaē: materiā inq̄ uelut unū inferius non ſolū illis quę ſunt:ſed his etiā quæ gignunē: ſicut & ipſū unū eſt utriſq; ſupius. Sic i Parmenide quæcūq; de ipſo ſimpliciter uno pp excellentiā eius rite neganē/ de uno interi quod eſt i his quæ uere ſunt/p forma lē affirmanē proprietatē/& iterea de uno quod eſt i his quæ gignunē/partim ſe cundū formā/ partim ſecundū participationē affirmari uidenē. Sed eadē rurſus de materiali uno oīum infimo tanq̄ ꝓpoſitū reſpondenti primo/ob defectū neganē extremū. Adeo ut nihil repiri queat(ut ita dicā)primo ſimilius uni q̄ po ſtremū hoc unū:ſi mō p diſſimilitudinē cogiteē aſſimilatio: & p negationē cōpa ratio fiat:infinituſq; defectus ad infinitū referatur exceſſum.

Opiniones falſæ de materia confutantur. Cap. VII.

o Piniones quattuor de materia falſas i ſeptimo capite reprobat:Primo qui dē Empedoclis/ materiā & cōpoſitionis primā/ & reſolutionis ultimā pu tantis quattuor elemēta. Quod ideo falſum eſt: quoniā elementū diſſol uitur:materia uero nequaq̄:quod ſatis in theologiæ qnto probamus. Secunda uero quæ Anaxagoræ ſolet aſcribi. Ferūt.n.nōnulli/ſi credere fas eſt/ Anaxago ram poſuiſſe duo principia rerū/intellectū.s.& materiā:quę neq; ab intellectu ſit: neq; ab eo nouas accipiat formas:ſed ipſa i ſe cunctas habeat/ſed cōfuſas:diſcer nanē autē per intellectū. Vetū in miſtura eiuſmodi formæ oēs iperfectę ſunt & inuicē impeditæ. Eſt & iperfecta materia:quæ ſua expedire non ualet. Cū igitur eſſētia hæc iperfecta ſit: ideoq; nec p ſe: ſed p participationē quādā habeat eſſe: ſequtur ſup hanc eſſentiā eſſe perfectā:neq; ſimili conditione confuſam: ne rurſū ſupiori quodā indigere cogatur. Iā uero hæc itellectualis opificis eſſentia eſt ſu perior/q̄ materia:ut dominari materiæ poſſit: ac dominando p erfecte formare. Multo uero imperioſius & facilius & exactius mouebit materiam/artificioſiuſq; formabit:ſi formas ipſe in ſe præſcriptas habeat/& imprimat in materiam per ſe prorſus informem. Ideoq; ad oīa mira facilitate cedentē:q̄ ſi informis ipſe caſu materiam tracter:& i diſcernendis confuſis quaſi quadam ſorte laboret. Cōfu tat poſt hæc Anaximenis uel Anaximandri (ut ferē)opinionem/eſſe dicētis ma teriam ifinitum. Si ifinitū hoc apellant quod nequeat pertranſiri:aut hoc primo & per ſe & i ſe ifinitum erit:ideſt ipſa formalis ifinitudo: Aut quaſi accidens erit in alio. Non primo utiq; modo/quod enim ſic eſt infinitum: ex toto eſt ſigilla tim pariter infinitum. Atq; ita in corpore nō eſſet totum parte maius: neq; pars a parte differens uel a toto. Non etiam ſecundo modo. Sic enim illud cui accidit infinitum/per ſe ante hunc acceſſum non foret īmenſum: itaq; non caperet ifini tum. Et q̄cq̄d ſit non eſt materia id quod accidit:quoniā eſt in alio. Non rurſus materia eſt illud cui id accidit/ſi non ſit infinitum ex opinione iā poſita:neq; to tum hoc compoſitū eſt prima materia/qa non ſimplex/ſed in prius aliq̄d reſolu bile. Tum uero refellit Democritū ponentē pro materia rerū atomos.i.corpuſcu la quædā idiuidua ꝓrſuſq; diſiuncta. Sed neq; corpus aliquod idiuiduū ē: neq; ex idiuiduorū numero magnitudo cōcreſcit. Neq; ex diſcretis uiſcoq; carētibus cōtinuitas humorq; corporū coaleſcit. Neq; ex uita carētibus uita creaē. Neq; ex caſu fit ordo ꝑpetuus ad itelligētiam prinēs atq; artē. Neq; ars uel naturalis uel queſita ex materiis cōtinuitatē naturaliter fugiētibus aliq̄d unq̄ cōficere pōt.

Materia non eſt q̄titas:nec hēt propriā q̄titatē. Itē cp rō formalis trahit ſecum quantitatem certam:non e conuerſo: Cap. VIII.

d Ehac ipſa materia quæ mūdi unius ē una: ē & continua.i.ubiq; p ſe tota: neq; ſimilis atomis diſgregatis:eſt & formarū oīum exps:inqrit quid nō ſit pręcipue: ut ſiq̄d modo ſit:ita demum quid ſit poſſimum cognoſca tur. Pricipio nō eſt corpus:ſi caret forma:ſi corpus/reſoluiē i materiā:Si materia prſus eadē q̄ſi corpora penetrat:nō habere hāc ſi mō prima materia ē:neq; mate ria quædā:ſed ſimpliciter ꝓprias q̄litates/& ego ſatis alibi: & Plotinus hic pſpi cue tractat. Deniq; q̄to agens ipſum prius eſt:tanto ei ſubeſt & materia prior: Si cut naturæ quæ prior eſt arte ſubiciē materia prior. Artifici ergo diuino tāq̄ pri mo ſubdiē materia prima:ergo prſus iformis:ſicut ille ē oīformis. Quoniā ue ro q̄titas parū admodū formalis eſt:& materiæ iſtar iefficax/patiēſq; q̄plurimū: ideoq; difficile diſcerniē a materia. Iccirco diligētius & hic & i ſequētibus pſecu taē:utrum materia uel ſit quātitas/uel propriam ſaltem habeat quantitatē. Nō habere quidē propriā quātitatē patet: quoniā indifferēter ſe habet ad magnum atq; paruū. Et qa alioqn quāta foret. Cū uero aliud ſit quātitas/aliud uero q̄tū: ſitq; quātū duplex aliq̄d/materia ſi quāta fuerit/cōpoſitū aliq̄d iudicabiē. Atq; ita iprius aliq̄d reſolueē. Itaq; nō erit materia prima: quam ut prima ſit materia primūq; formabile/primūq; patiēs/oportet ſic penitus formarū eſſe uacuā:ſicuti neceſſe ē auctorē formarū primū eſſe plenū. Qui nō ex formis oīo nullis facit in materia formas:Sed obſignatoris more/mōq; ſigilli/ quas ipſe formas hēt quo dāmō expnmit:& iprimit i materiam. Cū formas dico etiā itelligo quantitatem per quam uelut formale quiddam: ſic materia fit diciēq; quanta/ ſicut & qualis per qualitatem. Sic igitur formarum auctor perfecte formabit (ut diximus) ſi

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

materiæ ꝓnitus dominabiť. Ita dominabiť/ ſi ipſe quidem formas habeat oēs/ ſed materia nullas. Vt materia ita ꝓrſus egena uehemēnius appetat/quod ue portigiť/aſciſcat auidius. Itē ut ille oīum ſit artifex non quorundam:ſitq; artifex cōmunis & primus. Item ne illa aliquādo propriā qualitatem/ſiquam habuerit/ponat artifici/qualitatem aliam prębituro. Ne ue ſi habuerit ꝓpriam quātitatē ſi ue figurā/ reſiſtat artifici aliā impreſſuro: aut ſaltē cogat illū ꝑ modo ſui potius q̄ pro illius auctoritate tribuere formas. Iam uero cū ille primo det quę tribuit/ tradatq; materię uacuæ:merito nec ullū habet obſtaculū: neq; qualitatē affert neceſſario pro qualitate prætenta. Neq; rurſus pro quātitate:ſi quidem ipſemet primā tribuit quantitatē. Tu uero de cōmuni retū artifice naturaq; cōmuni & formatione rerum prima potiſſimum hęc dicta putato. Memēto prætereā cōmunis artificis uoluntatem non caſu quodam cōcurrere cum certa materiæ magnitudine:atq; uiciſſim adeo/ut ita formę modus quantitatis modū ſequi cogať. Si. n caſu fit ille concurſus/fortuna erit ordinis fundamentum. Idq; quod i rebus eſt p accidēs erit eo ipſo quod per ſe eſt prius atq; ſuperius. Neq; rurſus exiſtimes auctorem primum i actione precipua/ex quadā materię quātitate pēdere: multoq; minus ex certa figura aliogn actiones multas ſpeditura. Sed ſcito cū artifex ipſe antecedat ordine & poteſtate materiam/ſumma libertate materię dominan/& in formanda minime laborare:ne tranſgreſſio unq̄ contingat in opere. Ideoq; pro natura/pro tōne/pro uoluntate ſua potius q̄ pro quantitatis alicuius modo mouere primū/& formare materiam. Cum. n. nō per quantitatem/ ſed per efficacem formam moueat atq; faciat:merito actioni ſuæ primum in materia reſpōdet etiſ modi forma. Formamq; ſubinde quantitas comitať: Dum uidelicet ad formalis actionis impetum/ formæq; efficacis ıgreſſum materia mouetur atq; protēditur extenditur inquā/eatenus proprie/quatenus tum agitat eam formæ penetrantis impetus:tum tō idealis ipſa preſcribit: tum deniq; tō formalis uel ſeminana exigit. Nec imerito ad certam ſpeciem certa conſequitur quātitas uel figura potius q̄ e conuerſo. Duo enim hęc uelut minus perfecta ex ſpecie tāquā perfectioni dependent:& tanquā non efficacia formæ ſeruiunt efficaci: ipſiuſq; formę ratione comprehenduntur & fiunt. Neq; diffidas quantitatem ſpecie contineri. Eſt enim quantitas forma quædam:ac tanquam aliquid formale minus i ſpecie uelut magis formali continetur:& uelut illic implicata mox in materiam explicatur. Hic fit ut certę uiuentium ſpecies certas habeant magnitudines & figuras. Pertinere autem quantitatem ad formam: neq; eſſe materiam ex eo patet q̄ quantitas ubi metitur & numerat/rationem habet determiantis. Materia uero/pura determinabilis tantum eſſe cenſetur. Mitto quantum adducantur paſſim formæ rerum uel inter ſe differre:uel permutari/ſępe pro modo mutationeq; quantitatis atq; figuræ. Quod ſane nunq̄ adduceret materia pura. Taceo nunc effectus occultos qui certis ex figuris & numeris i corpora ſæpe noſtra aīos ue reſultāt. Certe ante eſſe quantū poniť eſſe ſimpliciter:nunquā enim aliquid eſſet quantū/niſi ſimpliciter eſſet. Eſt āt ſimpliciter eriā ſi nō ſit quātū. Quādo igiť ipſū ſimpliciter ens quod antecedit eſſe quātū: primo cogitať extendi. Tunc primum quātitas oritur ipſa .s. entis extenſio. Hæc ipſa entis portio quę prorendiť materia eſt iam corporea facta:extenſio uero quantitas. Extenſio quidem ſubiecto indiget. Siquidem eſt accidens & paſſio quædam formalem entis actum neceſſario ſequens. Iam uero cum aliquid extendatur:neq; tamen ipſa extendatur extenſio: hocipſum quod protendiť materia eſt extenſioni ſubiecta:extenſione neceſſario prior. Niſi enim quodāmodo ſit/ protendi nō ualet. Neq; uero ſuſpicari licet quātitatis ſubiectū eſſe formā. Quælibet enim alia forma tanquā incompabiliter efficacior quātitate nō ſubit imo ſubigit quātitatē. Deniq; quod i mundo intelligibili copia uirtutis ē poteſtasq; per oīa preſens & inferioris exceſſus:per quātitatem uelut illius imaginē in ſenſibili mundo refertur. Quod aūt illic uirtutis copię uelut materia ſubeſt:p materiā hanc referri uidetur. Cū igitur non ad idē ſpectent q̄titas atq; materia/nimirū neq; eſſe ęadē iudicanť. Sed quis nō uidear & numeros i rebus etiā a materia ſegregaris exiſtere?& puncta lineaſq; imo & ſupfices neq; materiam eſſe neq; neceſſariā habere materiā. Conclude quantitatem cum ſit formale aliquid ex agente potius q̄ ex materia dependere. Cumq; ſit inter formalia minimum / mento ſic ubiq; tribui/ut forma preſtantior exigit.

Confirmatio ſuperiorum. Cap. VIIII.

u Erū ne forte miteris q̄titatē nullā in ipſa rōne materię cōtineri: materiāq; ex ſe nō eſſe q̄tā. Memēto cū res præter q̄titatē multæ ſint ut ſubſtātiæ & qualitates atq; ſimilia:merito rationem entis a ratione quātitatis eſſe diuerſā & cōmunioré atq; prioré: ideoq; multa & eſſe & itelligi poſſe ēt ſi nō exiſtāt:nec intelligantur eſſe quanta. Sic nec anima quanta eſt quę generat quantitatem:neq; materia quāta quę præcedit corpora: neq; quātitas ipſa quāta:ne abeatur in infinitum. Siquidem quātum/quantitate fit quantum:ſicut aliquid qualitate fit quale. Ex quo etiam confirmatur quantitatem aliquid eſſe formale. Sic et go corpus uiuens naturali colore fit coloratum:neq; tamen color ipſe eſt coloratus. Neq; rurſus ſeminaria ratio/quę naturalem i animali colorem creat/eſt color ſimiliter neq; quantitas & figura uiuenti congruens/ quanta uel figurata ē: neq; ſeminaria uirtus quantitatis eiuſmodi figuræq; fabricatrix/eſt quantitas aliqua uel figura. Tum uero ſicut accedens qualitas ad materiam non dum qualem reddit ſubito qualem: Sic & quantitas accedens ad eam non dum quātam ſimpliciter reddit quantam. Neq; tu cogitate debes materiam in primo quantitatis aduētu in amplius ex anguſtiori protendi. Anguſtia enim & amplitudo modi qdam ſunt exiſtentis iam quantitatis. Ante uero primum quantitatis acceſſum/ neq; quantitas in materia eſt: neq; igitur ibi modi ſunt quantitatis. Atqui & ipſa formalis ratio quantitatis neq; magna eſt: alioquin non congrueret paruis: neq; ruſum parua alioquin magnis ſeipſam accomodare non poſſet. Similiter & materia neq; tanta eſt proprie neq; tanta: ut æque ſit ad omnes quantitatis modos ſubeundos indifferens. Neq; rurſū quanta ſimpliciter: ne quid ita in ſe formale poſſideat ſitq; compoſita.

Qūo materia cognoſcatur:cū ſit informis. Cap. X.

d Vbiťať igiť quomō cognoſci materia poſſit:cum formis careat omnibus oporteat autem tū rem cognoſcendā cognoſcentes mouere per formam tum cognoſcentes per formam ipſi rei cognoſcendæ cōſentaneam agere

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

circa ipſam. Cū igitur per formas cognitio fiat/uidemut cōſequenter cogitaturi formalia/non informia. Niſi forſan animo moliamur formas omnes ex animo ſegregantes coniectare nonnihil in rebus a formis ſimiliter omnibus ſegregatū. Sed interim dum molimur/forma quadam certe molimur: ideoq; iuiti molimur & formam/q̄uis ut putamus iformem: dum uidelicet prouinbus cogitamus in definitam. Atq; ſub eiuſmodi forma ſuſpicamur indefinitam quoq; materiam. Sic igitur indefinitate quadam conceptionis noſtræ indefinitatem materiæ cogi tamus. Conducit ad idem indefinitas quædā quaſi materialis ſub animi forma naturaliter actuq; latens Si fingatur circulus infinitus/ratio quidē definitioq; circuli finita erit & certa. Iactus autem oculi uel ſimilis imaginatiōis per circulū infinitum/ infinite uagabitur. Similiter ſiquis omnibus ſublatis formis intuētis oculi more intendat prouinbus animi aciem ī materiam/nihil prorſus inſpiciet: ſicut nihil inſpicit oculus luminibus & coloribus ubiq; ſublatis. Sed hic animus coniectat interea ſubtracto lumine ſubeſſe corpus obſcurum. Nūquid & ibi formis ademptis ſubeſſe coniicit rem informem. Coniicit quidem utrunq; poteſt. Verum eiuſmodi coniectura neq; legitima ratiocinatione/ quæ ſolet ductu mentis rationiſq; idealis ex formis concipere formas. Neq; legittima rurſus imaginatio: quę ſolet formas uel ex mente uel ex ſenſibus intueri: coiectio itaq; circa materiam ex ſpuria ratione & adulterina rurſus imaginatione miſcetur. Sed eiuſmodi quidem indefinitas animi circa indefinitatem materię ſuſpicandam/habet interim aliquid definiti quatenus & per formas agit: & definit aliquid de materia. Neq; proprie tamē intelligit. Intellectio enim eſt idearum uel ſaltem idealiū cōtemplatio. Neq; rurſum ratiocinatur proprie. Ratiocinatio enim eſt collectio quædam. Hic uero non tam colligit q̄ diſpergit: dum omnia de materia negat. ac ſiquid affirmat interea negata confirmat. Dum enim affirmat materiā eſſe formarum omnium ſuſceptaculum: confirmat interim eam per ſe prorſus informē. Et quoniā anima utpote quæ ſpecies eſt/& eſſentia uera/horret informia & odit eſſentię caſum. Iccirco dū de materia negat formas & eſſentiam atq; eſſe: interea eā ad hæc omnia refert: & ſicut negando prius/ita deinde referendo cognoſcit. Similis in hoc eſſe uidetur cognitio infimi rerum & cognitio ſummi: & utrunq; (ut ita dixerim) ignorādo cognoſci. Tu uero ubi Plotinus ait ſimili cognoſci ſimile: intellige uim aliquid cognituram: tum ante cognitionem eſſe quodāmodo illi cognatam: tum in ipſa cognitione formam illius edere uel ſubire cōditionem. Conclude rurſus ubi cognitio eſt efficacior/ ibi ſimilitudinem eſſe maiorem. Et quoniam intelligentia ratioq; non ſolum ſicut ſenſus rem attīgit extrinſecus: ſed etiam efficaciſſime penetrat. iccirco hanc rationibus æternis cognatione rem exiſtere q̄ corpori ſenſus.

Materia nec eſt quantitas: nec habet propriam quantitatem. Item ſuſceptio formarum non ratione quantitatis: ſed ratione materiæ. Item forma præcedit quantitatem. Cap. XI.

p Roīde materiā nō eſſe q̄ntū aliq̄d confirmat cōtra dicentes nō eſſe aliā in rebus materiā prętęr dimēſionē qualitatibus ſubditā: quēadmodū ī cælo ponere uideē Auerois. Pleriq; cōſiderantes dimenſionem: tum inefficacē eſſe tū ad capiēdū accōmodatā/qualē eſſe materiā arbitramur: dimenſionem putauerunt ipſā eſſe materiā. His autē reſpondet Plotinus probans dimenſionē non eſſe neceſſariā ad ipſū acceptionis effectū: quādoq; dē mens & aīa ſine dimēſione res capiant. Præterea cum ipſū ſimpliciter ens antecedat eſſe q̄tum: mento quātitas poſterius ad ens accedit. Quo fit ut q̄titatem ſine priori quātitate recipiat. Similiter materia ſine q̄titate precedente ſuſcipit quātitatem. Ergo & q̄ recipiat alia/habet nō q̄a quāta: ſed q̄a materia. Quippe cū ipſa materia primū fuerit ſuſceptaculum. Contīgit āt materiæ formas in dimenſione recipe: quoniā ſicut formas: ſic & dimenſionē accipit: Ac producto ſpatio protēdiē ī ea ſimul & qualitas: cōtracto uero contrahiē: Iam uero ī ipſa intentione naturæ prior eſſe uideē ſpēs: primaq; ſpēi proprietas: q̄ eius quātitas uel figura. Ideoq; ſic naturaliter iſtituta materia eſt: ut poſſima præparatio eius ad ſpēm ſit potius q̄ ad aliquā quātitatē. Materiā dico ſimplicē atq; primā. Nā ſecūda materia iā certo modo ad ſpēm aliquā pręparata/magnitudinē ei conuenientē iā cępit accipe. Sed & ante magnitudinē certe quandam ſubiit qualitatē futurę congruam ſpēi. Cuius quidem qualitatis uirtus magnitudinem & figuram paulatim accōmodat ſpēi. Certa igiē forma quātitatem certā quodāmō antecedit. Ac ſi fingas quātitatem ſaltem iterminatam certas præcedere formas: fingemus & nos ſimiliter itermina tam quantitatem ab iterminata quadā forma præcedi: Cuius efficacia ī quātitatē materia protendaē. Sic utiq; impium actionēq; ſeparę formę ſup materiā mox in materia forma ſequeē antecedēs uidelicet quantitatem lōgius a ſepata forma diſtantem. Tum uero cū agere atq; mouere qualitatis ſit pprium non quātitatis/mento nō quātitas qualitatem: ſed cōtra qualitas quātitatem agit & mouet ratiq; ſecum. Sic igiē non magnitudo facit calidū: Sed calor extendit in magnū. Non paruitas reddit frigidū: ſed frigus cogit in paruum. Quid plura? Virtutes utiq; ſeminū abſq; magnitudine propria certas deſtinant magnitudines naſcituris. Quibus ipſa ſua ſpecies ſtatim adeſt/eademq; ſemper/ non ſtatim magnitudo debita uel figura. Hæc. n. per uirtutem ſpeciei temporibus certis ex potentia ſpeciei paulatim procedit in actum. Quāobrem materia formā ſuſcipit ob hoc ipſum quia materia eſt arti ſubdita naturali: formamq; iprimis ſuſcipit ex agente forma. Non igitur quia ſit moles accipit formam: ſed quia materia ſit formabilis. Suſcipit uero formam modo corporeo: quia materia fit iterea moles: dum & uirtute & gratia formæ quantitatem excipit formę conuenientem. Atqui niſi molem habuerit: adhuc ſuſcipiet qualitatem: quāuis nondum corpoream. Sicut enim in eodem ſpatio in ſe inuicem multę ſunt qualitates: ſpatio eas minime diſtrahente: Sic etiam niſi ſpatium fuerit/eſſe ſimul/ multoq; magis ſimul in materia poterunt. Materiam pleriq; tanq̄ ſpatiū cogitāt/& id quidē uacuū & immenſum. Quoniam animus cum aciem in hanc intendit/nequit in ſignum aliquod ſe dirigere. Alioquin formam illic aliquam cogitaret. Nuſquam ergo ſiſtit intuitū. Ideoq; circūuagus hac & illac diſtractus per iteruallum uidetur uacuum per uagari. Ac rurſus immenſum. Si enim uel centrum uel circūferentiam uel aliter lineas deſignauerit/formas excogitare cogeē. Reuera enim ſicut ſpatium ipſum ſine alio quoquam ſpatio capacitas eſt ad alia: ita materia ſine ſpatio proprio capacitas eſt ad ſpatium. Et quāuis ipſa quoq; ita per ſe magnitudine careat/ſicut & ſpecies ideales: tamen nulla ſpecies apparet ſpatium contemplanti: quoniam

formam ſibi propriam ipſa definit/indiuiduamq; conſeruat. Materia uero uidetur ſpatium/quoniã & ſpatio ſubeſt & nullum ſibi ſignum ipſa definit:& nunq; ſecum ipſa quieſcit: ſed dum ſpecies induit uarias ſemper exuitq; uicißim/nimirum ad formarũ curſum ſic ipſa currere nobis uideri ſolet:ſicut ad nauis motum littus ipſum nauis moueri uidetur. Qui uero ſub longo uariarum ductu formarum tractũ interea materiæ cogitat: merito materiam uelut ſpatiũ/ & id quidem mobile cogitare compellitur

Confirmantur ſuperiora Cap. XII.

a Vdiſti iam ſæpius omnes rerum naturalium formas eſſe ſecũdum ſeminarias rõnes in ipſa aíę mũdanæ natura. Et quoniam ibi nulla dimenſio eſt/ quaſlibet in qualibet/& ubiq; ſimul cũctas exiſtere: Talemq; ſeriem mundum ſeminarium & animalẽ/& ĩcorporeum apellari. Finge itaq; dimẽſionem ali quãdo illic oriri. Subito natura ĩ longũ latũq; & profundũ amplificata: protendentur & formæ:& quæ prius in natura ſine ſpatio fuerant ĩcorporeæ/deinde in natura eadem nacta ſpatium/corporeæ iam euadent locisq; inuicem ſepatæ. Talem utiq; mundum hunc corporeum cogita ex ĩcorporeo propagatum: ſola fortan accepta dimenſione. Subtrahe ſi placet dimenſionẽ:ſeminales adhuc formę reſtabunt:quæ dimenſionẽ quondam i natura prȩceſſerant. Sed mũdus interim ex corporeo uicißim euaſerit incorporeus ſola forſan dimenſione ſublata. Verum admoneriſſe te uolo quę iam natura eſt in ſeminario mundo euadere in hoc corporeo mundo materiam. Sic.n. ille in hunc propagari poſſe uidetur:ſi ſtatim ex natura materia pululer. In qua duntaxat orti dimenſio poſſit naturę prȩpotẽtis imperio. Quam quidem dimenſionẽ ad corpora conferre putamus:non quia ipſa ſit materia corporum. Quorum eadẽ certe materia eſt/ quæ eſt etiam ſub dimenſione dimenſioniſq; materia. Neq; rurſum dimenſio neceſſaria eſt/ut ſimpliciter formæ ſint:quæ etiam ſine illa & ante illam in materia eſſe poſſunt. Sed forſan neceſſaria eſt/ut quæ ſimpliciter formæ ſunt/aliquãdo corporeę fiãt. Quod enim formæ ſint habent quoniam ex ſeminario ſunt in materia. Quod autẽ corporeæ ſint ex eo ſortiuntur q̃ in materia ſunt extenſa. Huc illud Plotini tẽdit. Formæ non circa magnitudinem proprie:ſed circa materiã oriuntur. Nam & magnitudine dempta/formę reſtare poſſunt:forſan in ſeminalibus rõnibus: Forſan etiam in ipſa materia/q̃uis non corporeo modo. Id inſuper illorum ſententia cõfirmatur: qui diſputant in formę ſubſtantialis aduẽtu totum uſq; ad materiam primam ibi reſolui: ut forma ſubſtantialis actuſq; ſimpliciter in ipſa ſubſtantiali ſimpliciterq; potentia fiat. Talẽ itaq; formã ante quantitatẽ quæ eſt accidens uolunt adherere materię. Ac ſi quantitas ibi præceſſerit/tunc ſaltem ſubſtantialẽ formam tranſgredi limitẽ quantitatis:nudoq; materiæ gremio ſeipſam prorſus inſinuare. Ob hanc forſitan rationem formas nõnulli ſubſtantiales eſſe indiuiſibiles arbitrantur: Quoniam nulla intercedente quantitate materiæ pẽnitus ſe ĩfundant. Quas tamen dimenſio comitetur/quæ formas prȩcedat accidentales. Itaq; has tãtum efficiat diuiſibiles. Videtur id tetigiſſe Plotinus:ubi ait: Si forma ſcilicet ſubſtantialis neceſſario ĩ dimenſione foret/ſubtracta hac/pẽnitus perituram. Poſſe tamen formã ibi remanere q̃uis idiuiſibilẽ:ſiue in materia proprie: ſiue in natura fundetur. Sed & in materia forſan reſtare poteſt indiuiſibilis. Nam prius ẽt cogitatur eſſe q̃ protendatur. Mitto q̃ quãtitate diutius etiã permutata forma remanet eadem:non tamen eadem remaneret cõmutata materia. Ex quo patet/ formam non circa quantitatem fieri:ſed circa materiam. Cõmiſcentur autem facile multa corpora in corpus unum: quoniam ĩ eadem materia congruũt ad oĩa æque parata/omnium pariter autida: neq; dimenſionem habente ſuapte natura: per quam diſtare ĩter ſe multa coguntur. Iam uero cum dimenſio quodãmodo corporum impediat unionem. Materia uero conciliet/conſtat & aliud dimenſionem eſſe:aliud uero materiam:& materiam ipſam neq; natura ſua dimenſionem habere:neq; formas dimenſione ſuſcipere:ſed potius ſemetipſa:præſertim quia prima ſuſcipiendi rõ in eo cõſiſtit:quod eſt primũ oĩum ſuſceptaculum. Id profecto maxime omniũ capax eſſe uidetur:quod poteſt ubiq; omnia ſimul accipere. Dimenſio uero facit/ut nequeãt ſimul omnia capi. Immo ut ſeorſum ſingula diſponantur. Proíde materiã non eſſe dimenſionem ſic iterum confirmamus. Si dimẽſio ſit ipſa materia erit oĩum fundamentũ/entq; ſubſtãtia. Cum uero quantitas ubiq; ſit accidens/nõ põt penes ĩfimũ rerũ gradũ q̃titas eſſe ſubſtãtia. q̃uis quę apud nos accidẽtia ſũt/quodãmõ ĩ ſuprioribus ſubſtãtiæ iudicenť. Præterea ſicut ad mutationẽ q̃litatis ſic & ad q̃titatis mutationẽ nõ neceſſario ſubſtantia ꝑmutať. Ex quo patet utrũq; eſſe pariter accidẽs. Hãc ob cãm ubi rẽ ipſã definis/ nõ ſoles q̃ta ſit definitiõe decernere: Quaſi q̃ntitas ad rõnem formalẽ nõ ut pars attineat:ſed accedat ut accidens. Neq; uero minus quantitas q̃ qualitas:ímo magis contigens eſſe uideť. Siq̃dem qualitas per efficaciam & actum & proprietatẽ magis uideť cum formali rõne congruere. Quãobrem ſi quãtitas non eſt ſubſtãtia nimirũ nec eſt ipſa materia:quæ q̃dem cum oĩum ſit ſubiectum/mento tanq̃ ſubſtãtia iudicať. Sed qs non uideat quãtitatem non eſſe materiam? Modo cogitet materiam prorſus ĩdefinitam/ſtatim per quantitatem ſicut per qualitatem determinari. s. quãta proprie ſit & qualis. Quod ſi dimenſionem ĩ ſe ídeterminatã accipias/adhuc materiã illa determĩat:ſaltem ad hoc ipſũ/ut nõ ſolũ materia ſit ſimpliciter:ſed ẽt ut ĩ longũ & ꝑfundũ ꝓtendať/& amplũ/ut occuper locũ/ut ſit diuiſibilis/ut tot ĩ ſe habeat partes/ut pars a parte ſit differens: ut pars terminẽť ex parte:ut partes terminenť ad totũ:ut hĩtudo ſit ĩter ſe ptiũ ad totũ. Deniq; dimẽſionẽ ĩterminatã materię dare/nihil eſt aliud q̃ cõfiteri materiam ad dimẽſionem quãlibet ſe indifferenter habere:ſicut & ad quãlibet qualitatem. Sicut ergo concediť qualitate carere:ſimiliter carere dimenſione concedes. Neq; uero q̃q̃ negare debet eſſe materiam/cꝰ a nobis iuiſibilis & idiuiſibilis iudicetur. Nam & quãtitas ſi in ſeipſa ſine qualitate conſidereť inuiſibilis erit. Et qualitas uiciſſim accepta procul a quãtitate ſtatim erit ídiuiſibilis. Sunt tamen aliquid/q̃uis accidẽtia ſint. Materia igiť quæ ſubſtãtiæ mõ ralia ſubſtinet/ nõ eſt omnino figmẽtum. Tum uero q̃uis nullo ſenſu percipiatur/ nihilominus aliquid eſt ponẽda. Nã & naturã ipſã atq; mentẽ eſſe aliq̃d affirmamus:q̃uis ſentiri non poſſint. Materiã uero & ſi non ſenſu/tamen rõne cognoſcimus. Et ſi rurſum nõ rõcinatione quadã intelligentię plena ideſt idealibus fundata formis:tamẽ argumentatione partim negante formas/partim ad formas materiam referente. Poſſunt q̃etiam hic uerba Plotini ſic accipi. Materiam.s. cognoſci ratiocinatione quadam/non ratiocinatione inquã ipſius uacui:ſed uacuo modo :quaſi prohibeat materiam

dici uacuum ipſum uel nihil & uanum. Concedat tamẽ eam uacuo quodam pacto cognoſci ideſt uacuam formis eam excogitando. Cum uero probatum ſit materiam nec eſſe quãtitatem: nec ſuaptenatura quãtitatem habere uel qualitatem: conſtat eam nec eſſe corpus: nec rurſum eſſe (ut ita loquar) corporeitatem. Si corporeitas accipiatur pro forma quadam dimenſioni commixta. Alioqn materia foret corpus. Neq; rurſũ ſi corporeitas ipſa accipiaẽ pro rõne ideali uel ſeminali corporis effectrice: hęc. n. a materia longe diuerſa eſt. In aĩa. n. & mente conſiſtit. Nemo uero dicere debet corpus ſine materia eſſe poſſe: ꝓpea q̃ actio corporis ſine materia uideaẽ exiſtere. Actiones. n. nec more corporũ cõponunẽ: nec aliẽ de aliis generanẽ ut corpora: uicẽ uero materiæ gent ad illas ipſa agentis patentis ue ſubſtantia quæ cõponitur ex materia.

Materia nec eſt qualitas: nec habet propriam qualitatem. Cap. XIII.

q Vemadmodum ĩ ſuꝑionibus oſtẽdit materiã nec eſſe q̃titatẽ nec q̃tam/Sic ipræſẽtia nec qualitatẽ eſſe neq; qualẽ. Abſurdũ. n. dictu ẽ ſubiectũ oĩum eſſe qualitatem: cũ in ſubiecto eſſe ſit proprium qualitatum. Prẽterea ſiue id ſubiectum natura quędã definita certaq; dicaẽ: materia quæ neceſſario indefinita eſt/eſſe nõ poterit. Siue ĩcerta & ĩdefinita natura/tunc materia q̃dem erit q̃litas uero nequaq̃. Qualitatis. n. ꝓpriũ eſt determinate aliq̃d atq; diſcernere. Obiiciet aliquis materiam uel eſſe uel habere qualitatẽ ex eo q̃ oĩbus aliorũ careat q̃litatibus: quaſi hęc ipſa priuatio ſit ꝓprietas qualitaſq; materię: ꝑ quã a cæteris differre puteẽ. Concedemus ãt hanc ipſam q̃litatũ uacationẽ proprietatẽ eſſe materiæ. Sed eam interim qualitatẽ eſſe negabimus. Magis. n. diuerſa ẽ qualitatis priuatio qualitati: q̃ quãtitas uel ſubſtãtia. Si igiẽ priuatio qualitatũ q̃litas apelleẽ/ multo ꝓbabilius ſubſtãtia uel quãtitas poterit q̃litas noĩari. Prẽterea ſtultum dicru eſt aliq̃d fieri quale nõ ab ipſa qualitatis natura: ſed ab oppoſito qualitatis ideſt ab ipſa qualitatũ priuatione. Sane cũ dicunt materiã ob hoc ipſũ q̃ ab aliorum qualitatibus altera eſt/ſiue diuerſa/eſſe qualẽ: nũq̃d materiã tunc tanq̃ alteritatem eſſe uolunt? Si ita putant/non erit ut qualis: Sicut neq; qualitas qualis eſſe cenſetur. An forte materiã tunc eſſe uolunt tanq̃ aliq̃d alterum? Si ita putãt/Certe ſicut alteritate eſt altera: ſic ẽt qualitate qualis. Qualitate inq̃ alia prẽter ſe natura. Erit igiẽ alia quædã qualitas per quã qualis materia fiat. Si fit alio q̃lis/non eſt materia q̃litas. Tũ uero ſicut alicuius q̃litatis priuatio nõ eſt q̃litas illa/ſic oĩum orbitas q̃litatum nulla qualitas eſt iudicanda: neq; rurſum q̃lis: Siq̃dẽ qualitatibus undiq; uacat. Itẽ ſicut negatio nõ eſt affirmatio: ſic priuatio nõ eſt qualitas. Ita. n. priuatio ĩ negando: ſicut q̃litas ĩ affirmãdo cõſiſtit. Rurſum non oĩs ꝓprietas eſſe q̃litas iudicãda eſt. Sicut. n. opponiẽ qualitati priuatio/ſic & horũ ꝓprietates iter ſe opponunẽ. Atq; ſicut eſt aliq̃d ꝓpriũ affirmatiõis & q̃litatis/ſic & aliq̃d negationis & priuatiõis eſt ꝓpriũ: neq; tamen id q̃litas erit. Sed oppoſitũ potius q̃litati. Accedit ad hæc q̃ ſicut ꝓprietas q̃litatis non ẽ materia: ſic proprietas materiæ nõ eſt q̃litas: ſed priuatio q̃litatis: ꝑ quam ſane priuationẽ ſiqs dixerit materiam eſſe qualẽ nõ minus errabit/q̃ qui dicat materiam ob priuationẽ magnitudinis eſſe magnam. Iã uero ſi materiæ ꝓprietas foret aliq̃d ipſi materiæ uelut appoſitũ abſolute nimirũ ſe haberet ut q̃litas. At uero materiæ ipſius proprietas ipſamet materia iudicaẽ: ſicut & de pricipio rerũ exiſtimare ſolemus. Materia igiẽ non ꝑ aliã proprietatẽ q̃ ꝑ ſe ipſam ab aliis diuerſa cenſeẽ. Eſt igiẽ materia quodãmõ ipſa diuerſitas ſeu mauis alteritas. Alioqn non ſeipſa q̃dẽ diuerſa foret: ſed ipſa præter ſe diueſitate diuerſa. Diuerſitas uero hæc q̃ſi duo poſſimũ ſignificare uideẽ. s. & cõem aliorũ negationẽ ꝑ quã in nulla cũ illis generali rõne cõueniat/& uniuerſalẽ potentiã capiẽdi: ad alia ſeipſã naturali quadam habitudine referentẽ. Vtrinq; ſane materia ꝓpẽdiẽ eſſe diuerſitas: tũ quoniã alia nimirũ de ipſa neganẽ: tũ quoniã naturaliẽ referẽ ad alia. Sic. n. neceſſario & aliud eſt q̃ illa/& ut actibus porẽtia illis opponiẽ. Cõclude igiẽ ipræſentia ipſãmet materiã eſſe ſui ipſius ꝓprietatẽ: eſſe uero ꝓprietatẽ hãc. s. q̃ aliud ſit q̃ alia. i. q̃ neq; ſit alia neq; q̃q̃ aliis ſimile. Cætera. n. quadã inter ſe uel cõione uel ſimilitudine cõgruũt. Materia uero ẽ pẽnitus ſegregata: ſicut & primũ pricipiũ ſegregatũ. Cætera rurſum præter id quod uel iter ſe uel a materia diuerſa ſũt/ exiſtũt aliq̃d ſe cundũ ſpẽm in ſe ipſis. Materia uero nõ ꝑ aliud q̃dẽ eſt: ꝑ aliud uero diuerſa ẽ: ſed potius ẽ ipſa diuerſitas: Siue mauis aliq̃d ab aliorũ cõione oĩo ſecretũ. Quoniã uero Plotinus metuit ne ꝓnuntiãdo de materia ſingulari numero uel diuerſitatẽ uel aliud/materia definitum aliquid & formale nobis appareat: Ideo monet numero plurali dicendum materiam eſſe alia ſiue diuerſa: ut per hoc ĩfinitatem eius magis excogitemus.

Materia eſt idẽ oĩo atq; priuatio formarũ omniũ: ſi priuatio ſignificat ĩfinitatem quandam formalẽq; potentiam. Cap. XIIII.

h Actenus tractatũ eſt qũo materia potiſſimũ ad illa ſe hẽat quæ remotiora ſunt ab ea. s. ad q̃litatẽ & q̃titatẽ. Deiceps quo pacto ad ea quę ꝓpinqora ſũt cõpareẽ uidelicet ad priuationẽ & ĩfinitũ. Sed de priuatione prius. Diſcutit ergo Peripateticũ illud materia & priuatio/ſũt q̃dẽ ſubiecto ſiue re ipſa unũ/rõne ãt duo. Cũ diceret Peripateticus/duo hæc eſſe rõne/rõnes ĩprimis. i. definitiones duas aſſignare debebat: unã q̃dem priuationis: alteram uero materiæ propriam. Quod q̃dem niſi fiat q̃ ſint rõne duo cõuinci non poterit. Quod ſi duę adducantur diffinitiones ĩ medium/quæremus utrum ita ſe habeant/ut neutrum duorum in alterius diffinitione ponatur. Si fiat ita non erunt ſubiecto ſiue re ipſa unum: An potius utrunq; in utriuſq; diffinitione locetur: ſicut de naſo ſimo dici ſolet atq; ipſo ſimo. Si ita: adhuc res duæ ſunt: naſus. s. atq; ſimitas. An forte unũ aliq̃d eorũ in alterius diffinitione ſit: neq; uiciſſim ſicut calor ĩ definitione ignis: neq; contra. Si ita dicaẽ etiã res duę ſunt: ſubiectũ atq; qualitas. Poſt hæc diſcutit utrũ materia & priuatio res una dicanẽ: propterea q̃ priuatio nihil rei/materię inſuper addat? ſed cętera de materia neget. Sic autem erit ambiguum quomõ rationes duę ſint: altera quidem ad ſubiectũ ideſt materiã pertinẽs altera uero ad relatiõem quę priuatione fit ad cętera. Probabile ꝓfecto eſt non ſolum priuationis: ſed etiam ſubiecti rationem ad alia rite referri. Quæ ſupra materiam ſunt/non ſolum referuntur ad finem: ſed ẽt id habent ut fines ſint aliquorũ. Cũ uero materia ſola nullius ſit finis/cui q̃q̃ naturali ordine ſeruiat: ſed ipſa duntaxat ſeruiat oĩbus: ac totũ quicq̃d eſt uacuũ q̃dem ſit/munere finis: undiq; uero ad finẽ naturaliter iſtitutũ & egenũ finis ſemꝑ & cupidũ: merito dictũ ẽ naturã

Ploti
pi
opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

eius ad alia ipſa ſua rõne referri. Vt quẽadmodũ in ſũmo rerum tota finis rõ eſt: ſed nõ ad finem:ita uiciſſim i infimo/finis quidẽ rõ nulla ſit:ſed oĩs ad finẽ. No li hic iterim relationes dialecticas ſomniare. Naturę nãq; ipſius relationẽ hic itel ligi uolumus prouidẽtiæq; diuinæ. Nihil uero a materia eſt alienius q̃ relatio lo gica. Hęc.n. uel i opinione uel in re quapiã uelut ſubiecto fundať. Materia uero contra/ſubiectum eſt duntaxat & fundamentũ. Pręterea ꝑbabile eſt hic priuatio nis nomine relationẽ quandã ſignificari, i. indefinitatẽ ſubiecti huius/ & indigẽ tiam ad alia naturaliter inſtitutã cupideq; uergentem. Ideoq; nõ facile qs diſcer nat qũo duę quædã ſint rõnes: una quidẽ priuationis: altera uero materię. Non ſolum.n. re:ſed etiã rõne ſunt unũ. Nemo uero dixerit materiam eo mõ priuatio nem/quo priuationes alias ſolemus dicere. i. defectus aliquos in ſubiectis. Mate ria.n. ipſa omnium eſt ſubiectum. Nullus iterum materiam priuationem putet ut nihilũ: q̃do.n. corpora uel ex materia cõponunť/uel i materiã reſoluunť/lõge ab eſt/ut uel de nihilo fiant: uel deducantur in nihilum.

Infinitudo non accidit materiæ: Sed eſt ipſa materia Cap. XV.

b Aec uero priuatio quę infinitudo diciť uel infinitas. i. aptitudo tantũ per ſe formabilis: nulloſq; p ſe formales i ſe fines poſſidens: hæc inq̃ infinitu do non accidit quidẽ materię: ſed eſt ipſa materia. Conſidera rõnes & nu meros. Rõnes inq̃ formales ex ſeminatis idealibuſq; rõnibus dependentes. Nu meros inq̃ tum eiuſmõi rõnum: tũ ꝓprietatum quæ ſunt i ipſis: tũ graduum ut rutis earum/tũ differentiarũ iter ipſas. Rõnes quidẽ finiunt:& ordinãt finiẽdo. Numen uero ordinant/& finiunt ordinãdo. Item rõnes uireſq; formarũ/tum ge nera quaſi materias i ſpẽs terminant: tũ uagum materiæ appetitũ terminãt ad ef fectum. Numen quoq; ordinãt finiuntq; rerum ſeriẽ quaſi ſubiectã ſibi materiã: uires item & motus definiunt qualitatũ: atq; p illas materiã quoq; terminare ui dentť. Cum igitť rõnes eiuſmõi numeriq; finiant: certe ſubeſt eis quod finiatur ab ipſis. Id uero primum ẽ ipſa materia. Nã & cõpoſita per hanc habent/ut finiri de beant aliunde: & natura uel aĩa uel mens p ſuã quandã materiã habent/ut forma rum terminis egeant. Materia igitť cum ſit hoc ipſum quod aliunde finiť/nimirũ ſua ꝑtenatura eſt infinitũ. Sicut quod aliũde illuminať eſt p ſe tenebroſũ. Alicu bi ergo re uera imo ubiq; ſubeſt ifinita natura: imo uero ifinitas ipſa. Sicut.n. res ifinita reſpõdet finitæ: ſic & fini reſpõdet ifinitudo. Fini inq̃ ſubſtantiali/ſubſtã tialis ifinitudo non ficta. Infinitudo inq̃ non i alio: ſicut & finis terminuſq; pri mus nõ eſt i alio. Siqs uero dicat ifinitatẽ hanc non eſſe materiã ipſã: ſed ipſi prorſus accidere: cogeť fateri ifinitatem nõ nihil i ſe habere formale: ſiqdem ſit i ſubiecto: ſubiectumq; ſub tali quadã conditione determinet: Quod certe cõtra naturam infinitatis eſſe uideť. Iam uero infinitas ipſa non eſt rõ ulla formalis. Extrema.n. eſt formabilitas. In qua ſiqd proprium ſit formale: ex ea ſaltẽ parte non eſt formabilis. Verũtamen ut ad ſũmum formatorẽ ſpecter: oẽs tribuere for mas/oportet ſubiectũ huic ꝓportione reſpondẽs nullã ꝓrſus habere. Prætereа ſi materia per ſe ifinita ẽ/no oportet ifinitatem huic accidere. Sin terminata dica tur no eſt materia prima. Deniq; ſi materia fingatur uelut formalis qdam termi nus: illiq; accidere ifinitatem. i. aptitudinem duntaxat formabilem: ꝓdetur ſubi to ſiqd formalis fingitur i materia. Nihil.n. actu formale ſub extrema formabili tate relinqtur. Quod ãt corporei mundi materia ſit ifinitas/cõfirmať ex eo q materia quoq; i corporei mundi eſt ifinitas. Non.n. illi accidit ifinitudo: qcquid eni eſt i ipſa finis exiſtit. Ex illa uero hæc pendet p ſimilem ifinitatis modũ. Co gita igitť illic ipſum ſimpliciter unũ uno ente ſupius. Cõſidera i uno ente ifinita tem. i. potentiam ab ipſo uno formabilem. Quæ qdem quatenus i termios illic formales extendiť: potentia & ifinitas noiatur. Quatenus i ꝓſeuerantiam extra durationis termios duciť/nomiatur æternitas. Illa qdem ifinitudo quodãmõ ſe cundũ defectum ſic appellata/ſeqtur ifinitatẽ unius ſecundũ ſupeminentem ex ceſſũ excogitatã. Et quatenus excedit altera/eatenus ferme ſuccedit & altera/q̃ſi ꝓ relatiõem oppoſita primæ. Subide uero ab ifinitate quæ illic formabilis ẽ: ipſa mundanę materiæ exorditur ifinitas: ita ſub natura formabilis /ſicut illa ſub bo no. Duæ uero ifinitates hic iductæ nõ conueniũt genere/ſub quo ꝓ differẽtias diſcrepent ſpeciales. Atq & utraq; ſimpliciſſima eſt: & hęc dũ pendet ex illa/tum i referendo illam cõgruere cũ ipſa uideť: tum qa non eſt illa/neq; ad formas ſimi les iſtituta/differre nimiũ iudicať ab illa: nõ qdem ꝓ differẽtiam ſibi additã/imo ſeipſa: uel iſuper qa nõ ad ſimiles nata eſt formas: Sed hoc ẽt eſt ſeipſa differre. Quoniã uero potentia illa formabilis/& ſi ad ideas quaſi materia eſt/tamen i ſe ipſa/& ad noſtra cenſeť ut forma. Iccirco nõ adeo iudicatur idefinita ſicut mate ria corporum. Pręſertim qa formabilis illa natura ſemp ſimiliterq; eſt ad actũ for mæ redacta. Hęc uero redigiť paulatim: actuſq; diſperdit. Fit quoq; illic materia illa formalis. Hic uero uiciſſim forma materialis euadit. Conditio igitť idefinita i hac reperiť magis q̃ i illa. Cõditio uero termini ibi ſupat: hic neceſſario deficit. Proide ſi compoſitũ ex materia formaq; cõſideres/dices hoc quodãmodo ifini tum. s. rõne materiæ. Non tamen dices hoc ifinitũ/eſſe ipſam ifinitatis naturam. Quæ qdem diciť eſſe ipſius ifiniti/qua rõne eſt ifinitum: hoc.n. ꝓtinet ad mate riam. Cum uero hanc ipſã materiã quaſi ſeorſum cõſiderans/dicis hoc ifinitum/ idem profecto eſt ifinitũ hoc/ipſaq; ifinitas: quã mõ appellabamus ipſum ifiniti eſſe/quatenus ifinitũ. Tu uero cum de materia dicis hæc eſt ipſa natura ifinita tis: ſiſte h:ucuſq; gradũ: neq; addas/hæc eſt ipſa ifinitatis rõ. Rõ.n. ſiue formam ſignificet/ſiue definitionem: ideoq; & terminum non cõuenit deformi & indefi nitæ materiæ. Item cũ dicis ifinitũ hoc & ipſũ naturale infiniti eſſe/idem eſt: caue ne ſub hoc eſſendi noie ſtelligas aliquem idefinite illius eſſentiæ terminum ſiue actũ ſiue modũ. Tria.n. hæc ad rõnẽ pertinent. i. ad rõnem idealẽ & ſeminalẽ & formalẽ atq; formã. Nulla uero eiuſmõi rõ cõuenit ipſius ifiniti naturæ. Quã ſi tu definire coneris/& fruſtra conabere: eã.n. amittes definiendo: & cogeris dũta xat ꝓ habitudinẽ ad termios/ quos nõdũ habet ifinitudinẽ definire: ubi ifinitu do nõ tam habet rõnẽ ad ſe & intrinſecus ꝓtinẽtem q̃ extrinſecus ad aliaq; ſpectã tem: quod qdem uere eſt ifinitũ eſſe. Siq̃d.n. i hac ita ſuum ponas: ut nõ referať ad aliud/hoc ipſũ quod nõ erit ad finem/erit finis. Finis aũt repugnat ifinitati. Materiã igitť exiſtimabimus ifinitam: nõ qdem definientes intrinſecus: ſed ad rõ nem ipſã extrinſecus referentes. Ad rõnẽ inq̃ (ut ſæpe diximus) idealẽ: & ſemina riam: & formalem. Cui qdem uelut fini & finienti materiã opponimus uelut ad finẽ & idefinitã atq; finiendã. Opponimus inq̃ hoc illi: ſimpliciſſimũ ſimpliciſſi mo. Vnde recte cõcludimus: ſicut rõ ipſa non alia dore: ſed ſeipſa rõ eſt/& finis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

& forma. Sic materiam non alio addito: ſed natura ſua eſſe prorſus ĩdefinitam: Quicqd. n. addideris erit finis: eamq; definiet.

Soluunt̃ quattuor quæſtiones de materia circa alteritatem priuationem infinitum malum. Cap. XVI.

c Aput libri ultimũ q̃ttuor de materia queſtiones mouet & ſoluit/circa alteritatem priuationẽq; & ĩfinitum atq; malũ. Tu uero iter hęc nota altenta tem ipſam ſiue diuerſitatẽ eſſe cõmunẽ ad formalia ſimul atq; materiam. Vtrobiq;. n. eſt atq; inter utraq;. Materia igit̃ idem eſt quod alteritas/ non qdem ſimpliciter/ſed alteritas ab illis quæ uere ſunt. i. rõnibus idealibus longiſſime diſtans. Quę ſi ppea dicit̃ quandoq; nõ ens/quod ab ente primo lõgiſſime diſtet: interea ens quoddã dici poteſt. i. aliqd a primo lõgiſſime ſegregatum. Similiter quoq; priuatio dicit̃ nõ ſimpliciter quaſi nihilum/ſed extrema ad primũ ens oppoſitio: & ad ideales quæ ĩ ipſo ſunt rõnes. Non igit̃ eiuſmõi priuatio perdit̃. i. eiuſmõi natura materiæ formabilis aliũde/quãdo ſuſcipit formam. Sed pmanet eiuſmõi ſemper ſubiecta natura: pperuoq; uel formas uel formarũ modos alter nat/uiciſſimq; formatur. Si materia ĩfinitum q̃titate foret/quãdo acciper̃t terminum/naturam prorſus amitteret. Cum uero p formabilitatem ſit ĩfinita: quo magis formatur/eo magis formabilitatẽ exercere uidet̃: proprioq; ſubiecti formabilis officio fungi. Proide cum acceptis bonis. i. formis adhuc reſtet ĩformis: ppea q̃ nullam per ſe ſibi ppriam contrahat/formarumq; iacturę ſit prona/merito ad huc dicitur eſſe malum. Deniq; tres hic gradus cõſiderabis. Primũ qdem ipſum unum ente ſupius. Secundũ uero ens ipſum/ĩ quo entis materia ponitur. Quam ẽt ens iudicari nil prohibet. Tertium corporei mundi materiã: quæ cũ per extremũ gradũ ſit ĩfenor ente: hac uniq; cõditiõe ſoler apellari nõ ens: nõ dico nihilũ ſed quaſi nõ ens: ſi ad entis ipſius ueri pulchritudinẽ competur. Ab ipſo. n. ente primo uſq; ad naturã uera entia oĩa iudicant̃. Formæ uero corporũ quæ a natura ĩ materia fiũt entia nõ uera. Materia deniq; uerũ nõ ens. Quia uidelicet nõ ſolum ab entis ipſius natura/ſed ẽt ab eius imagine cadit. Qualis certe imago in formis naturalibus repentur. Materia. n. neq; ens uerum eſt/neq; imaginis more ipſum alicubi repreſentat.

Quãuis de materia nõ dicat̃ ens uel eſſentia uel eſſe ppriꝫ: tamen nõ debet dici nihilum: ſed aliqd: & id qdem modo ſubſtantiæ. Cap. XVII.

a Pud Peripateticos qdem ſiqs materiam nõ ens diceret: hanc oĩo diceret nihilum. Sed apud Platonicos qui ipſam unius naturã latius q̃ naturã entis longiuſq; ſurſum deorſumq; protendũt: q̃uis materiam dicas nõ ens: non tamẽ habes eã pro nihilo/ſicut neq; pro nihilo habes ipſũ bonũ: q̃uis non ens iudicetur. Sed illud qdem ita nõ ens: ut ſit ſupius ente: hanc ãt nõ ens/ita ut ſit ĩferior ente. Sicut uero deus ſũmus apud pleroſq; dicit̃ purus actus: cui nõ ſubeſt propria formabiliſq; ĩ deo potẽtia. Sed quaſi eiuſmõi potentię loco/illi reſpondent actui potentiæ reliquorũ. Sic cum materia ſit potentia pura/cui non reſpondet ĩ ea ppius actus/ ſaltem pro hoc ipſo actu cæterorum actus reſpõdere uidentur. Quãuis aũt ubi actum proprio nomine nuncupamus: quia formalem uigorem ſignificet/eũ materiæ ppium minime cõcedamus: tamẽ ubi actus ſignificaret nõnihil ĩ ſua dependẽte natuta quodãmõ præſens atq; firmũ/firmam huius naturæ ſiue quaſi præſentiæ ueritatẽ quaſi actũ quendã materię tribuere non uerebimur: apellabimuſq; quodãmõ ipſũ eſſe materiæ. Qui ſane actus quod ue eſſe non pꝓhibet materiã putã dici potentiã. Præſens nãq; & firma materialis potentię ueritas eam efficit uerius puriuſq; & firmius eſſe potentiã. Neq; tu potentiam hãc aliarum debes conditione ppendere. Cæterę nãq; potẽtię ſunt in ſubiectis: Hęc oĩum naturaliũ eſt ſubiectum. Eſt ergo potẽtia hęc (ut ita dixerim) ſubiectalis atq; ſubſtãtialis. Addã eſſẽtialis: ſi modo ĩfra entis limites nomiari eſſentia poſſit. Sic. n. diceremus materiã uel eſſentiã potentialem/uel potentiã uiciſſim eſſentialem. Mento. n. potentiæ & actus ĩ rebus accidentales & iacentes ĩ alio/ſi cut redigunt̃ in actũ primum prꝫexiſtentẽ/ſic ĩ primã potentiã ſubſiſtentem. Cuius quidem eſſe ſit forte ſubeſſe/ſicut & materialis formæ eſſe forſitan eſt ineſſe. Sed hic præterea theologi non nulli dicent ipſum ſimpliciter eſſe antecedere naturaliter ſiue rõne quadam & ordine eſſe ſic aut aliter/aut hic aut ibi. Ideoq; neq; formam ineſſe poſſe/niſi prius ſit ſimpliciter ĩ ſe ipſa: neq; materiam recte itelligi poſſe ſubeſſe/niſi itelligat̃ quodãmõ prius ſimpliciter eſſe: Quod qdem eſſe primum apellant eſſe eſſentiæ: Cui mox addũt eſſe exiſtẽtiæ. Per primũ qdem aiũt rem eſſe ĩ ſua eſſentia atq; ex ipſa. Per ſecundũ uero rem aiũt eſſe ĩ effectu rerũq; ordine/& aliũde pẽdere. Quãobrẽ cõcedent materiæ primũ eſſe p ſe/ſecũdũ uero p formã. Forte uero Platonici qdã ẽt primũ eſſe materiæ auferent: preſertim ubi Plotinum audiũt pꝫhibentẽ aſſignari ipſũ eſſe materiæ. Sicut ergo theologi multi ĩ primo rerũ pricipio eſſe ponunt ſine eſſentia: ſic & hi materiã quaſi eſſentiam ſine eſſe putabunt: neq; tamen nihilum/ſed aliqd apellabunt. Nã & Plotinus materiã imaginem apellat eſſentiæ. Sicut ergo res aliæ ſuas habent imagines/quæ qdem q̃uis res ipſæ non ſint/ſunt tamen aliqd: ſic & imaginẽ eſſentiæ q̃uis nõ ueram eſſentiam: tamẽ nõnihil & aliqd noĩabimus. Quãuis aũt materia dici poſſit unum & nõnihil & aliqd: Negare tamen ſolent ipſam propie aliqd eſſe: Ne forſã aĩus dũ audit aliqd/ ſuſpicet̃ aliqd ẽe formale: ſicut plurimũ cõſueuit. Quippe cum ipſe ſit forma: atq; ex formis ĩcitet̃ ad cogitandũ cogitetq; p formas. Reuera tamen materia iudicat̃ re ipſa nõnihil & aliquid q̃ſi ſubſtãtiale. Vnde Plotinus ĩ ſupiorbus ait/materiã eſſe corporibus neceſſariã. Neq; uanum nomẽ eſſe: ſed ſubiectũ aliquod q̃uis occultũ: multoq; magis ſubiectum hoc q̃ quãtitates qualitateſq; ſubſiſtere. Quod & Timeus ĩdicat ubi ait: ante mundũ fuiſſe archetectum mundi uelut patrẽ & materiã ſicut matrem: Materiãq; apellat ſubiectũ & ſuſceptaculum atq; locum. Ex qbus uerbis apparet/materiam rem eſſe prætet cõceptus & relationes noſtras corporibus ſubſidentem. Quod Peripatetici quoq; confirmant: ubi ſubſtantiam diſtribuunt ĩ materiam & formã atq; compoſitum. Quãuis autem materiam ſubſtãtiam nomiemus/ quia ſubſtat corporibus: neq; iacet ĩ alio/putamus tamen eam deſup ppetuo dependere: adeo ut nihil ĩ ea uigoris ſit ad ſe conſeruandam. Dependet igitur tum ab ipſa natura/quaſi neruo quodam ĩde deuicta. Quineriã per formas a natura ĩ materiam continue iactas quaſi per neruos aſſidue colligat̃. Ipſa uero formam ſubſtinet modo profũdi. Atq; dum cadit ab ente. i. a natura quæ uerorũ entium ĩfimum eſt: interea ſubeſt

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ut fundamẽtum imaginibus entis/formis.s.naturalibus. Quãobrem ẽt ſi apud quoſdã materia dicaẽ habere quaſi eſſe i ſe ſuæ eẽntiæ propriũ:quod qdem i ea antecedat eſſe formale atq; exiſtere: tamẽ primũ quoq; eſſe illi tributũ conſeruaẽ ipſi ab ipſa natura ſemel ſicut a formis corporũ/ conſeruaẽ eſſe ſecundũ atq; exiſtere:ſed uiciſſim ab alia deiceps atq; alia. Quaſi natura uarios i horas applicet neruos/p uices ad materiã ſibi cognatius uinciendã. Sed finem iam diſputationi huic iponamus. Nam i libro ẽt ubi Plotinus diſputat icorporea nihil pati/& alibi multa de materia tractabuntur.

DE MATERIA LIBER QVARTVS

Mouet dubia de materia/utrũ ſit i corporibus tantũ/an ẽt alibi. Cap.I.

Demũ aut ab oẽs cõcedaẽ

Stoici Cymri Cyrenaici

i nõ intuitiue bus quattẽ

o MNES Qui de materia diſputãt ſi modo in notitiã ullã huius naturæ peruenerint/cõi deſcriptione eã ſubiectũ quoddã & ſuſceptaculũ ſpẽrum eſſe aſſerunt: Atq; hactenus cõſentire uidentur. Quid aũt ſit hęc ipſa ſubiecta natura/& quo pacto/& quæ ſuſcipiat/ingrendo diſſentiũt. Profecto qcunq; res ipſas corpora ſolũ eſſe putãt/eẽntiãq; i his conſiſtere/unã in his materiã eſſe dicunt:quæ quidem elementis ſubiecta ſit/ipſaq; ſit eſſentia:cętera uero oia quaſi materiæ paſſiones/eęq; hęc materiã ipſã ſic aut ſic affectã. Atq; ẽe ſic etiam elementa. Audẽt qnetiã ipſã ad deos uſq; protendere, Deniq; illum ſũmũ ipſorũ deum materiã hãc exiſtere/ certo modo ſeſe habentẽ. Tradunt pręterea ipſi corpus/ dicentes eam ẽe corpus uacuum qualitate: Tribuũt :inſuper magnitudinẽ. Qui ãt incorporeã admittunt eẽntiam/& ipſã materiã non unã tãtum ipſorũ aliqui ponunt:ſed alterã quidẽ & ipſi corporibus ẽe ſubiectã aiunt:de qua priores illi loquunẽ. Alterã tamen i rebus itelligibilibus pnorẽq; ẽe materiã/ipẽbus quę ſunt illic:incorporeiſq; eẽntiis ſubditam. Non ſatis g. ad rlas vbꝰ ſapalen eſſenę vocabło ponę illd tribuens nõ addiq; at ſpẽ

Rõnes probãtiũ in mundo itelligibili nõ eſſe materiã. Cap.II.

q Vamobrẽ de hac ipſa prius eſt perqrendũ/an ſit:qd ſit: & quo pacto. Si ãt materiã eſſe oportet idefinitũ aliqd & iforme. In rebus uero icorporeis utpote optimis nihil idefinitum eſt/nihil iforme/non erit ibi maẽria. Præterea ſi quodlibet illorũ ẽ ſimplex/nequaq; maẽia indiget/ex qua & alio quodã addito cõpoſitũ quoddã conficiaẽ. Rurſus i his quæ gignunẽ atq; ſub his quæ ex aliis alia gignunt opus ẽ maẽria:illis ãt quæ non gignunẽ minime. Siqdẽ i rebus ſenſibilibus maẽia ex ipſa generatione mutuaq; pmutatione uideẽ inuẽta. Deniq; unde nã materia apud illa ꝓceſſit & ſubſtitit:Si.n. facta ẽ/ certe eſt ab aliquo facta:Sinaũt ſẽpiterna ẽ/plura principia ſunt:atq; ea quæ prima ſunt oium ſecundũ contingentiã ſũt. Ac ſi ſpẽs illic accedit/ quod ita cõponiẽ erit corpus. Itaq; corpus illic inſuper erit.

Non dubito quin ee ones quas arguit forte non cognoue

Soluit argumenta probantia non eſſe in intelligibili mundo materiam. Cap.III.

p Rincipio dicendũ eſt/nõ ubiq; quod idefinitũ eſt/eſſe pẽnitus cõtemnendum:neq; quod i ipſa ſui notione ſit iforme/ſi mõ ſeipſum ſupioribus & optimis ſit præbiturũ. Quẽadmodũ & aĩa ſuaprenatura ad itellectum rõnemq; ſe habet:quæ qdẽ ab his formaẽ:& in ſpẽm pducẽ meliorem. Accedit ad hæc q in rebus itelligibilibus quod cõpoſitũ dicitẽ ſe aliter habet:neq; certe ſicut corpora. Quandoqdẽ & rõnes ipſę cõpoſitæ ſunt:atq; actu cõpoſitũ quoddã faciunt:ipſã.s.naturã quæ agit ad ſpẽm. Si aũt ferẽ ad aliud/nimirũ & dependet ab alio/multoq; magis. Itẽ materia eorũ quę gignunẽ/aliã ſemp & aliã habet ſpẽciẽ. Sẽpiternorũ uero materia eadẽ ſemp poſſidet idẽ. Ferme uero hæc apud nos materia cõtra ſe habet/atq; illa. Hęc.n. per partes & alterne fit omia:in ſinguliſq; tẽporibus ſingula. Ideoq; nihil uſq; permanet:dũ alia ab aliis extruduntur. Iccir co nihil ſẽper eſt idẽ. In ſuperis aũtẽ materia ſimul eſt cuncta. Cũq; iã cuncta poſſideat/non habet oío in quod ualeat permutari. Nunq; igitur materia illic eſt in formis:quando neq; informis unq; eſt materia noſtra. Sed & i hoc aliter hęc atq; illa ſe habet. Quod inſuper dicebatur:utrũ ſẽpiterna ſit an genita/ tunc demum nobis erit perſpectũ/poſtq; quid ipſa ſit oſtenderimus.

Ferme

Quarte sones dñi hic quinta vi de in comentario

Probat eſſe in intelligibili mundo materiam. Cap.IIII.

i dernari fidei creditus

p Rincipio cũ alibi ideas eſſe fuerit demonſtratum/ admittentes ipræſentia ideas eſſe:ad inſtitutũ progrediamur. Profecto ſi plures ibi ſunt ſpẽs cõe quiddã in ipſis eſſe neceſſariũ eſt:rurſuſq; propriũ:quo aliud ab alio diſtinguatur. Hoc utiq; propriũ atq; hæc ſeparans differentia/ forma certe eſt propria. Quod ſi illic eſt forma:eſt inſuper & formatũ:circa quod differentia eſt. Subeſt itaq; materia quæ illã accipiat formã/perpetuoq; ſubiectũ. Præterea ſi intelligibilis illic mundus exiſtit:hic uero noſter illius eſt imitatio:atq; cõponitur ex materia:illic quoq; oportet eſſe materiã. Altoqn qua nã rõne mundũ ornatũq; apellabis niſi ſpẽm ſiue ſpẽs contẽpleris? Quo autẽ modo contuebere ſpeciẽ:niſi id quoq; in quo ſpẽs eſt cõprehendas? Indiuiſibilis quidẽ prorſus eſt ubiq; mũdus ipſe ſuperior:& quadã rurſus conditione diuiduus. Ac ſi partes eius inter ſe diſperſæ ſint:ſectio ipſa atq; diſperſio eſt quędã materiæ paſſio: Ipſa.n. eſt proprie quæ paſſa dicitur ſectionẽ. Sinaũt quę multa illic ſunt/ unũ ens ipartibile ſint:mirum multa illa in uno exiſtentia/in uno illo ſunt ceu materia: Ipſaq; ipſius ſũt formę. Vnũ nãq; ipſũ quod ẽ uariũ conſiderãdũ iprimis ẽ uariũ atq; multiforme Conſiderandũ rurſus uelut informe anteq; uariũ. Si.n. cogitatione illinc abſtuleris uarietatẽ: formas:rõnes:intelligentias:proculdubio quod hęc antecedit iforme indefinitũq; occurrit:nihilq; apparet eorũ/quæ penes ipſũ i ipſoq; ſunt.

Inualida pręcipuã Platonis ẽ rationis cum/dus ꝓbat Deum optimũ ẽſſe

Mira so Si pẽs omiã Sensibilis mũdus intelligibili Similis esse debet nõ poſſit ornatus pulchritudoq; fine mira deformitate ad quam Deus pẽs ſuã conſtituit

Soluit quæ obici poſſent ſupioribus:& dicta cõfirmat. Cap.V.

Cõtra mã se hic ẽ in superioꝝ Sine fora exiſte nequaq; aliter eſt in uerobiq; ꝙ formatũ

s Iaũt ex eo ꝙ eſſentia eiuſmõi ſemp hęc habet/ ſimulq; ambo ſunt unum/ dicaẽ non eſſe ibi materiã:ſequeẽ ut neq; etiam hic ſit materia corporum: Nunq;.n. materia hęc ẽ abſq; forma. Sed ſemp totum corpus: nihiloq; minus ẽ cõpoſitũ. Atq; intellectus duplicitatẽ inuenit. Hic.n. diuidit quouſq; ad id quod ſimplex ẽ puenerit: quod uidelicet ulterius reſolui nõ ualeat. Quatenus

uero referri in aliud põt: in eius profũdum penetrando progreditur. Profundũ denicp uniuſcuiuſcp ẽ materia. Quapp materia ois eſt tenebroſa/quoniã ipſa rõ lumen ẽ: & ipſe ĩtellectus eſt rõ. Itacp rõnẽ in unoquocp perſpiciens/id quod ife rius eſt/quaſi ſub lumine obſcurũ eſſe cõiectat. Quẽadmodũ oculus cũ ſit lumi noſus in lumẽ aſpiciẽs ſimulcp in colores qui lumina quędã ſunt/adducit/ut di cas/ea quæ ſub coloribus latent/obſcura materiacp reſtare/ coloribus adopta. Verũtamen longe diſcrepat quod tenebroſum rebus ĩtelligibilibus/ quod ue re bus ſenſibilibus ſubeſſe conijcimus: tantocp differt ab hac materia illa/q̃to ſpẽs inhęrens illi a ſpẽ quę huic ĩhęret eſt differens. Diuina. n. materia accipiẽs quod eã terminat/uitã determinatã/intellectualẽcp nanciſcit. Hæc ãt determinatũ qdẽ aliqd ſit: neq; tamen uiuens/ neq; ĩtellectuale qcq̃: ſed uita uacuũ qddã q̃uis or natũ: Forma qnetiã hæc imaginaria eſt: ideocp imaginariũ eſt ſubiectũ. Illic aũt & forma uera res eſt: & ſubiectũ conſequenter eſſentia uera. Quãobrẽ q mate riã eſſentiã eſſe dicunt/ ſi modo de illa loquuntur/ exiſtimãdi ſunt recte ſentire. Quod. n. illic eſt ſubiectũ/ eſſentia ẽ: imo uero una cũ eo quod eſt ĩ ipſo cõſide ratũ. Eſſentia. n. reuera ẽ id totũ iã luminoſũ. Quod autẽ quæritẽ utrũ intelligibi lis illa materia ſempiterna ſit necne: peride ſe habet ac ſi qs percontaretẽ an ideæ ſint ſempiternæ. Genita qdẽ illa ſunt qua rõne principiũ habent: Ingenita uero ppea cp non tẽpore habẽt pricipiũ: ſed ſunt ſẽper ab alio/nõ quaſi quæ fiant ide ſẽper ut hic mundus/ſed exiſtentia ſẽper/ſicut ille mundus. Et. n. quæ illic alte ritas ẽ materiã ſẽper efficit. Hæc. n. pricipiũ eſt materiæ: primacp motio. Quapp & hęc dicta ẽ alteritas: quoniã motio & alteritas ide ſunt ſimul exortæ. Indeter minata uero & motio ẽ & alteritas: quę a primo dependẽt: egẽtecp illo quo termi nentur. Terminantur aũt quãdo conuertunt̃ ad ipſum. Ante uero ĩdeterminatũ id eſt materiacp & alterũ: atcp nõdũ eſt bonũ: ſed qddã boni lumĩe uacuũ. Si. n. a bono lumen emicat/nimirũ quod capit lumen/ante q̃ capiat/non habet lumẽ: & quatenus habet/ipſũ qdẽ uelut aliud/illud habet ut aliud: Siqdẽ lumen ipſũ procedit ab alio: Hactenus de ĩtelligibilis mũdi materia forte ultenus q̃ diſpu tatio hæc exigebat/fuerit diſputatũ.

Probat ĩ corponbus eſſe materiã primã. Cap. VI.

d Eſuſceptaculo uero corporũ deiceps ita dicat̃. Principio cp oporteat cor ponbus aliqd eſſe ſubiectũ/quod aliud qddã ſit pręter corpora mutua elementorũ cõmutatio nobis oſtendit. Quod. n. tranſmutat̃/nõ oio cor rũpitur: Alioqn eſſentia quędã ĩ non ens pẽnitus euaneſceret: neq; rurſus quod fit/ex eo quod nullo modo eſt/efficit̃. Sed cõmutatio quædã ex ſpecie altera fit ĩ alterã. Permanet aũt quod genitæ rei ſpẽm iduit/dũ exuit alterã. Conſtat hoc iſup ex iteritu. Hic. n. pinet ad cõpoſitũ. Quod ſi ita ẽ/ex materia & forma eſt unũquodcp caducũ. Inductio quoq; teſtat̃/quod diſſoluit̃ ẽe cõpoſitũ. Reſolu tio rurſus idẽ nobis oſtẽdit. Veluti ſi phyala reſoluat̃ ĩ aurũ: aurũ uero reſoluat̃ ĩ aquã: aqua denicp ſimili rõne cũ perit ꝓportionale aliqd exigat. Præterea neceſſe eſt elemẽta uel ſpẽm uel materiã primã eſſe/uel ex materia ſimul ſpecieq; cõſta re. Speciem quidẽ eſſe ipoſſibile eſt. Quo. n. pacto ſi abſcp materia ſint/molẽ ma gnitudinẽcp hẽbunt? Sed neq; ẽt prima materia ſunt: quoniã diſſoluunt̃. Itacp ex materia ſimul & ſpecie cõponunt̃. Ac ſpẽs qdẽ ad qualitatem ſpectat & formã materia uero pţinet ad ſubiectũ. Et id qdẽ qa nõ ſit ſpẽs/nõ terminatum.

Confutat opiniones falſas de materia. Cap. VII.

p Roſide contra Empedoclẽ pro materia elementa ponentẽ/elementorũ cor ruptio ipſa reclamat. Anaxagoras ãt miſturã quandã ĩducẽs uelut aquã/ dicenſcp hanc non aptitudinẽ quandã habere ad oĩa. ſed actu oĩa cõtine re: profecto ĩtellectũ quẽ introduxerat/tollit e medio. Quippe cũ non eum dicat formã ſpẽmcp tribuere. Neqp priorẽ eſſe materia/ſed cũ materia ſimul. Impoſſibi le qdẽ eſt ſimul eſſe. Si. n. miſtura ipſius eſſe eſt particepſ: certe ens ipſũ antiqus eſt. Quod ſi & ipſũ ens miſtura quædã eſt/alio quodã his opus eſt tertio. Quã obrẽ ſi neceſſe eſt rerũ artificẽ eſſe priorẽ: qd nã oportuit ſpẽs ſecundũ exigua ĩ materia eſſe? Deide ĩtellectũ ĩextricabili negocio cõfuſa diſcernere? Cũ liceat ma teriæ ſiqdẽ ſit nõ q̃lis/ĩprimere q̃litatẽ: atcp formã per totã extendere. Poſtremo qua rõne fieri poſſit/ ut ĩ quolibet oĩa ſint/profecto non uideo. Qui aũt ĩfinitũ materiæ loco ponit/qd hoc ipſũ ſit: debet exponere. Ac ſi ita ĩfinitũ eſt/ ut id p tranſire qs nequeat: meminiſſe oportet/non poſſe eiuſmõi qcq̃ ĩ rebus exiſtere. Neqp ſi ipſũ per ſe & ĩ ſe ĩfinitũ ſit: neqp ſi ĩ alia ſit natura quaſi cuiq̃ corpori acci dens. Profecto neqp ipſũ ĩ ſe ĩmenſũ/quoniã pars quoqp eius neceſſario foret im menſa: neqp ĩfinitũ accidens alteri: quoniã illud cui accidit ſua prenatura ĩfinitũ minime foret: Neqp ſimplex: Et profecto neqp materia: Sed neqp atomi etiam ma teriæ ordinẽ ſortient̃: quę qdẽ nihil ſunt oĩo. Omne. n. corpus eſt p oĩa diuiſibi le. Refellitur quoqp idẽ ex ipſa corporũ continuitate atqp humore. Rurſus ex eo qabſqp mente & aĩa ſingula eſſe non poſſint? quã ex atomis cõponi natura nõ patiẽt. Itẽ qa nulla ꝓrſus natura pręter atomos adĩuẽta põt qcq̃ ex atomis fabri care. Quãdoqdẽ nullus artifex ex materia non cõtinua cõficere qcq̃ ualet. Quã plurima pręterea aduerſus opinionẽ hãc dici poſſent/dictaqp ſũt. Quapp ſupua cuũ eſt ĩ his diutius ĩmorari.

Quid non ſit: quid ue ſit materia: ideſt qp nullas habeat formas: & qũo ad formas ſe habeat. Cap. VIII.

q Vænã igit̃ eſt hæc quæ una cõtinua/qualitatis expers eſſe dicit̃? Pricipio hanc non eſſe corpus/ſi mõ qualitatis eſt expers/eſt manifeſtũ: alioquin qualitatẽ eſt habitura. Cũ uero dicamus hanc ipſã oĩum ſẽſibiliũ eſſe ma teriã: Non aũt quorũdã qdẽ materiã eſſe: quorũdã uero ſpeciẽ: ceu lutũ ſolemus dicere penes figulũ qdẽ materiã eſſe: ſimpliciter aũt non eſſe materiã. Cũ in quã non ita de ipſa mundi materia diſtinguamus: ſed ad oĩa ſimpliciter referamus: nimirũ nihil prorſus eorũ quę ĩ ipſo ſenſibiliũ genere percipiunt̃/ipſi ſecũdũ na turã ſuã attribuemus. Si ita eſt pręter alias q̃litates uelut colores/ calorẽ/ frigus/ neqp etiã leuitatẽ/neqp grauitatẽ/neqp denſitatẽ/neqp raritatẽ/neqp figurã/materiæ debemus aſcribere. Igit̃ neqp etiã magnitudinẽ. Aliud nãqp eſt ipſa magnitudo: aliud uero magnũ. Rurſus aliud figura: aliud figuratũ. Oportet uero ipſã nihil eſſe cõpoſitũ: ſed ſimplex: & unũ quiddã ſuaprenatura. Nã ita demũ oĩum ente

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS USAL.ES

uacua. Et qui ei traditurus est formam/tradet eā uelut aliud quiddā existens prę ter materiā. Magnitudinē quoq; & oīa ex his quæ sunt/ uelut offerens & afferēs largietur. Alioqn materię ipsius magnitudini seruiet: opusq; faciet non q̄tū ipse decernit: sed q̄tum ipsa materia capit. Quod aūt nōnulli ferunt artificis uolūtatem cū ipsa materię magnitudine congredi/uideř esse figmentū. Si āt efficiens cā materiā antecedit: sic prorsus materia se habebit/ut uult efficiens: ductuq; ad oīa facilis: Igitur & ad magnitudinē. Sin aūt habeat magnitudinē: habebit quoq; figurā. Quapp difficilius ēt elaborari potent ab artifice. Ingredit igit materiā species oīa secū afferēs. Spēs uero oīs cōt: net magnitudinē/ & oīo q̄titatis modum una cū rōne atq; sub rōne. Iccirco ī singulis rerū generibus quantitas una cū specie designat. Alia nāq; prę scripta ē hois magnitudo: auis alia: profecto absurdū foret/aliud esse/certę auis ꝓpriā quātitatē adducere: q̄ eiusdē propriā imprimere qualitatē. Neq; n. dicendū est qualitatē q̄dē esse rōnem quandā: quātitatē uero non esse spēm: cū mensura quędā numerusq; existat.

Quod materia nullam habeat quantitatem. Cap. VIIII.

u Erum qua nā rōne rem aliquā qs apprehendet/quæ nullā prorsus habeat magnitudinē? Forte uero quodcunq; nō idē est quod quātū. Nō. n. idem est ens & quātū. Nā & alia præter quātū multa sunt. Oīo aūt ī corpoream naturā oēm ponere debemus a quātitate remotā: Incorporea uero & materia est: Quinetiā ipsa quātitas non est quanta. Quantū. n. est quod quantitatis est particeps. Quapp ex hoc quoq; manifestū est quantitatē spēm quandā esse. Quē admodū igit albedinis præsentia fit aliq̄d albū: quod aūt albedinē facit in aiali colores q; uarios/nō ē color uarius: sed uaria quædā rō: sic quod facit q̄tū nō est q̄tū aliq̄d: sed q̄tū ipsū/uel q̄ritas ipsa/uel rō q̄titatis effectrix. Accedēs igit ipsa q̄ritas ī materiā nūq̄d materiā in āplitudinē explicat & extendit? Nullo modo. Neq; n. ī angustū coacta fuerat. Immo uero magnitudinē quæ prius non erat afferri/sicut & qualitatē quæ ante non erat adducit.

Vtrū & qūo cogitari materia possit/cū careat quātitate & oī forma. Cap. X.

q Vid ergo? intelligā ipsū expers magnitudinis in materia? Quid aūt? itelliges quoquo modo iformē? Et quę nā intellectio qs ue cogitationis intuitus? Forte indefinitas ipsa. Si. n. simile simili quodā attingit: ergo & ipsa idefinitate indefinitū quoq; percipiet. Rō q̄dē circa idefinitū esse definita potest Intuitus āt in ipsū indefinitus euadit. At si quodlibet rōne itelligentiaq; cognoscet: Hoc āt rō q̄dem dicit de ipsa quæcunq; dicit. Quæ uero intelligentia esse stu det/nequaq̄ itelligentia est/sed uelut orbitas quædā itelligentiæ: profecto imaginatio circa materiā non legitima ē/sed spuria: partim ex altera non uera: partim cū altera rōne composita. Ac forsan huc Plato spectās ait materiā adulterina ppi rōne. Quæ nā igit ipsa aię indefinitas est? Nunq̄d iscitia integra uelut absentia? Forte potius ī quada negatione cū affirmatione quadā infinitum consistit. Sicut oculo obscuritas ē tenebrarū quæ q̄dem oīs inuisibilis coloris materia est. Sic igit & aīa auferens quodcunq; est ī genere sensibili quasi lumen: neq; ualens quod reliquum est terminare/similis euadit oculo ī tenebris constituto. Idē quo dāmō tunc effecta ei quod q̄si uidet? An igit uidet? Forte tanq̄ nōnihil/figuræ/coloris/luminis expers. Præterea nullā magnitudinē habens: alioqn in spēm iā redigeret. Quādo igit nihil prorsus intelligit/nōne eadem illa ē atq; hęc aīæ passio? Nequaq̄. Quando. n. nihil ītelligit/dicit nihil: īmo uero nihil patit. Quādo uero materiā cogitat/talem patit passionē/ qualē si quandam iformis rei recipiat formā. Siqdē & quādo quæ formata sunt: quæ ue magnitudinem habent/itelligit/tanquā compositū q̄ddam cogitat. Quasi. n. distincta uel colorata/& qualitatibus insignita considerat. Totū ergo q̄ddam intelligit/ac simul ambo/atq; spsi cua q̄dem intellectio siue sensus fit inhęrentiū. Vmbratilis uero fit informis subiecti suspitio. Neq; n. spēs est. Quādo igit in toto atq; composito subiectū una cum his quæ insunt/accipit/si resoluat & separet consequētia: tūc residuū quod relinq̄t rō/uelut tenue q̄ddam tenuiter suspicat/obscureq; obscurum/& itelligit non intelligens. Et quoniā nec ipsa materia informis pmanet: sed ī rebus formatur assidue: iccirco & aīa repente ipsi rerū adhibet spēm indefinitatē ęgreferens/p inde ac si metuat/ ne extra rerū ordinē cortuat: neq; tolleret in eo quod non est/ diutiusimmorari.

Quod materia non sit quantum aliquid. Cap. XI.

f Ed cur nā alio quodā opus est ad corpora cōponēda præter magnitudinem oēsq; q̄litates? An forte opus est eo quod suscipiat oīa. Nō igit id erit moles. Si. n. moles esset/foret & magnitudo. At. n. si expers ē magnitudinis/forsan ubi cętera suscipiat non habebit: Siqdem magnitudine carēs qd nā conducet? Si neq; ad spēm & q̄litatem/neq; ad distantiā & magnitudinem cōferat. Quæ q̄dem ubicūq; sit/corporibus ab ipsa materia uideř accidere. Oīo aūt sicut actiones: effectiones: tēpora: motus: q̄uis suspitionē in se materiæ nullā habeant: sunt tamen in ordine rerum/ ita neq; prima corpora necesse est habere materiā: seū tota sigillatim id ipsum quod sunt existere? existētia q̄dē magis uaria mixtione ex pluribus spēbus constitutionem habentia. Nomen igit id materię quod carens magnitudine dicit/uanū esse uideř. Cęterū nequaq̄ necessarium ē/ suscipiens quodlibet/esse molē siue dimensionem: nisi forte adsit iam magnitudo: quādoq; dem & aīa capiens oīa/simul oīa possidet. Quod si ei cōtigeret magnitudo: merito haberet ī magnitudine singula. Materia uero ob hoc ipsu ī spano quodam: quæ accipit/ excipit: quoniam spatium quoq; suscipit. Quemadmodum aīalia & plantæ dum magnitudine protendunt/productionem interea q̄litatis accipiunt. Vbi etiā quātitate contracta: q̄litas quoq; contrahit. Siqs aūt ex eo q ī rebus eiusmōi præcedit aliqua magnitudo formatori subiecta dixerit simpliciter exigi magnitudinē/non recte utiq; dicet. In his. n. cōficiendis nō simpliciter ipsa materia: sed talis rei materia cogitat. Ipsam uero quę simpliciter materia ē: oportet magnitudinē quoq; abalio quodā accipe. Itaq; nō oportet id esse molē quod ē spēm susceptutū. Immo uero dū fit moles/qualitatē quoq; aliā suscipere. Et usum q̄dem imaginemq; molis habere/ utpote quæ cū prima sit aptitudo quædā est ad illā. Fingit āt quasi moles quędā siue dimēsio uacua. Iccirco nōnulli materiā idem esse atq; uacuū tradiderunt. Imaginationē uero dimēsiōis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

inq̃:quoniã aĩus cum nihil determinare ualeat quãdo inſpicit in materiã per ſe finitatẽ ſeſe fundit:neq; circũſcribens/neq; ſignũ ſe alicubi dirigẽs:alioqn iam aliqd definiret. Quãobrẽ neq; magnũ aliqd ſeorſũ dicendũ eſt:neq; paruũ tur ſus id ſubiectũ:ſed magnũ atq; paruũ. Atq; ita moles & ita magnitudine carẽs: qa uidelicet ſit materia molis. Ac ſi i anguſtũ contrahaĕ ex ãplo: & uiciſſim ex anguſto protendaĕ in ãplũ/quaſi molẽ percurrit. Indefinitaſq; ipſius eſt eiuſmo di moles. Capacitas inq̃ magnitudinis i ſeipſa:In imaginatione aũt eo mõ quo diximus. Et.n.cętera carentia magnitudine/quæ qdẽ ſpẽs ſunt/ ita ſe habent/ut quodlibet ſit definitũ:Ideoq; nulla i illis molis ſuſpitio cadit. Materia uero cum & idefinita ſit:& nũquã penes ſeipſã qeſcat/ſed huc atq; illuc i oẽm ſpẽm trãſfe raĕ:paſſimq; lubricitate mira in quęlibet deriueĕ:nimirũ euadit multa/ob ipſã ui delicet per oĩa deductionẽ atq; genituram. Hac conditione naturã quandã molis dimenſionisq; nacta uideĕ:

Suſceptio formarum non fit tõne quantitatis:ſed ratione materiæ differentis a quantitate: Cap.XII.

c Onferunt igiĕ ſpatia corporibus:Spẽs.n.corporũ i dimenſionibus fiunt. Non tamẽ circa ipſam magnitudinem quaſi ſubiectum efficiunĕ: imo ue ro circa ipſũ quod fit quantũ. Si.n.circa magnitudinẽ ipſã potius q̃ circa materiã orirenĕ/ſimiliter utiq; magnitudine ſubſiſtentiaq; careremt:uel tõnes tan tum eſſent·Hæ uero circa aĩam uerſanĕ:ideoq; non eſſent corpora. Oportet igiĕ hic circa unũ multa uerſari:unũ inq̃ quod fit quantũ:Id aũt aliud q̃ magnitudo eſſe debet. Quoniã quęcunq; miſcenĕ/ex eo q̃ materiã habeant/i idẽ cõgrediũ tur:neq; alio egent circa quod fiant. Quodlibet.n.eorũ quæ cõmiſcenĕ cõcumt ſuã ſecũ eandẽq; materiã afferẽs. Opus eſt tamen ſimul ẽt recepraculo quodã.i. uaſe uel loco. Locus ãt materia corporibuſq; poſtenor ẽ. Quapp corpora prius materia idigent. Neq; uero ppea q̃ actiões & effectiões imateriales ſint/cõuincĕ ẽt corpora eſſe abſq; maĕria. Hæc.n.cõpoſita ſũt: Actiões uero nequaquã. Ipſaq; materia ſubiectũ præbet agentibus/quando agunt: i ipſis uidelicet permanens. Neq; tamen i actionẽ exhibet ſemetipſã. Neq;.n.agẽtes ipſi id quęrũt. Neq; actio altera permutaĕ i alterã. Quo neceſſe ſit ipſis ineſſe materiã:Sed agẽs ipſe ex alia actione pertranſit i aliã. Adeo ut conſentaneum ſit eũ actionibus eſſe materiam. Eſt igiĕ materia neceſſaria tũ q̃litati:tũ ẽt magnitudini:ideoq; corporibus: Neq; nomen eſt uanũ:Sed ſubiectũ aliquod eſt/q̃uis ſiuiſibile & magnitudinis exps. Alioqn q̃litates ẽt & magnitudinem ſimili tõne eſſe negatum ſumus. Horũ náq; quodlibet ſi i ſeipſo tantũ accipiaĕ/nihil eſſe diceĕ. Sin aũt hęc ſunt:& ſi horum quodlibet eſt tenuiter multo magis maĕria quoq; ent:q̃uis non ſit perſpicua:per ceptibilis qdẽ nõ ſenſibus. Neq;.n. oculis:incolor nãq; eſt. Neq; auditu:caret.n. ſono. Neq; uel olfatu uel guſtu:humorẽ nãq; uaporẽq; non habet. Sed nunqd tactu?Neq; hoc qdẽ:quoniã nõ ẽ corpus. Corpus.n.tactus attingit:pcipiẽs uel denſũ eſſe uel ratũ:aut molle aut durũ:ſiue humidũ ſiue ſiccũ. Horũ uero nihil ẽ materiæ proprũ. Materia igiĕ non ſenſu: ſed tõne conijci poteſt: non tõne inq̃ ĩtellectu plena:ſed uacua. Ideoq; rõ hæc adulterina uocaĕ. Proide neq; corporei tas ipſa eſt materiæ propria. Siue.n.corporeitas ſit ratio quædam ſane differens a materia:nimirũ materia aliud quiddam eſt q̃ illa Siue iam in efficiendo quaſi cõmixta proculdubio iam erit corpus:neq; amplius materia ſolum.

Materia nec qualitas ẽ.nec habet propriam qualitatem. Cap.XIII.

f Iautẽ qualitas quędã dicaĕ rerum eſſe ſubiectũ:quę quidẽ cõis ſit oĩbus elemẽtis:primo exponendũ erit/quę nã ſit eiuſmõi qualitas. Deide quo nã modo qualitas poſſit eſſe ſubiectũ. Itẽ quo pacto i eo q̃ magnitudine carer: quale qddã percipiaĕ:neq; materiã neq; magnitudinẽ poſſidẽs. Poſtremo ſiue qualitas hęc definita ſit/ qũo poterit eſſe materia?Siue quoddam idefinitũ/ne quaq̃ erit qualitas:ſed ſubiectũ potius:& materia iã ipſa quã quęrimus. At obiĕ ciet forſan aliqs/nihil phibere quo minus materia exps quidẽ ſit qualitatis q̃te nus ſuaptenatura nullã aliorũ participat qualitatẽ:ſed ob id ipſũ q̃ nullam pti cipat aliorũ/iam eſſe qualẽ/quaſi ꝓprietatẽ eiuſmõi poſſidentẽ p quã ab aliis diſ ferat/uelut illorũ priuatio quędã. Et.n. qui priuatus ẽ quodãmõ diciĕ eſſe qua lis/ſicut & cęcus. Si igiĕ horũ priuatio eſt circa materiã:qd nã phibet eã eſſe qua lem?Si ãt & oĩo priuatio ẽ circa ipſã?ex hoc etiã magis id ſequeĕ:ſi quidẽ priua no ẽ quale quiddam. Cæterum qui talia.d.qd nã aliud q̃ qualia & qualitates efficit oĩa?adeo ut & q̃ntas futura ſit qualitas. Similiterq; eſſẽtia. Quod ſi qua le eſt horũ quodlibet;nimirũ qualitas adeſt. Ridiculum uero ẽ fateri/quod qua le ſit/nõ tam a quali quodam fieri/q̃ a quodã/quod alterum ſit a quali. Quod ſi dicaĕ iccirco id fieri poſſe/quoniã id ipſũ quod diciĕ alterũ ſit quale/quæren dũ eſt/utrũ quod alterũ diciĕ/ſit alteritas ipſa. Quod ſi ita ſit/nõ erit ut quale: quãdoqdẽ neq; q̃litas ipſa fit qualis. At ſi dicaĕ ſolũ alterum/reſpõdebiĕ/ non ſeipſa?ſed alteritate fieri alterũ: atq; idẽ idẽtitate. Sed neq; priuatio q̃litas eſt uel qualis:imo uero uel q̃litatis uel alterius orbitas:Sicut ſilentiũ uocis/uel alte rius cuiuſcunq; uacatio. Priuatio.n. negatio ẽ. Quale uero i affirmatiõe cõſiſtit. Accedit ad hæc q̃ ꝓprietas materię nõ eſt forma. Propriũ nãq; eius ẽ/neq; q̃lem eſſe/neq; ſpẽm poſſidere. Abſurdũ eſt ãt ob hoc ipſũ quod non ſit qualis/eam qualem denominare. Peride.n.id ſe habet:ac ſi dixeris/ qua rõne magnitudinẽ nullam habet:eadem quoq; magnitudinem poſſidere. Quãobrem proprietas eius ẽnõ aliud qddam q̃ quod eſt ipſa:Neq; ipſi proprietas ẽ appoſita. Immo potius i habitudine quadã ad alia ꝓprietas ipſa cenſeĕ. Quoniã uidelicet mate ria aliud eſt q̃ illa. Et alia qdem nõ ſolũ alia ſunt:uerum etiã quodlibet eorum aliqd eſt ut ſpẽs. Materia uero congrue admodũ diceĕ ſolum aliud eſſe. Forte uero cõuenientius plurali numero eſſe diceĕ alia. Ne forte ſingulariter pronun tians hoc ipſũ aliud materiam iam determines?Sed potius pluraliter alia nomi nando:naturã eius oſtendas indefinitam.

Vtrum materia ſit priuatio/uel priuatio de materia prędiceĕ Cap.XIIII.

u Erum quærendum iam eſt utrum materia ſit ipſa priuatio: an potius priuatio de materia prædicetur. Qui igitur materiam priuationemq; dixit unum eſſe ſubiecto/ratione autem duo/ docere debebat/ quam potiſſimum utriuſq; rationem adducere deceat. Materię quidem rationem/quę

definiat ipsã nihil priuationis attingens: priuatiõis quoq; similiter. Vel .n. neutrum in alterius est rõne/uel utrunq; in utriusq;: uel alterum in alterius tantum? quodcunq; sit illud. Si igitur utrunq; seorsum definiatur: neutrunq; exigat alterum: duo erunt ambo: atq; materia erit alterum q̃ priuatio: q̃uis accidat ei priuatio. Oportet autem in definitione alterius/alterum ne potentia quidem perspici. Si autem ita se habeãt/ut nasus simus atq; simum. Sic etiã duplex est utriq; atq; duo. At si peride se habet ac ignis atq; calor: uidelicet cum in igne quidem calor sit: in calore autem non necessario ignis accipiatur/ atq; materia ita sit priuatio: ut ignis est calidus: certe priuatio erit materię spẽs. Subiectũ uero aliud: quod quidem oportet esse materiam. Itaq; neq; hac ratione erit unum. Cęterũ nunquid ita unum subiecto sunt: duo autem ratione/ quasi priuatio non desigaet ad esse quicquam: sed potius non ad esse. Atque ita priuatio entium negatio sit: ceu si quis dicat non ens. Negatio enim nihil adiungit: sed nõ esse dicit. Atq; ita priuatio erit tanquã non ens. Si igitur ita non ens dicatur/quia uidelicet non sit ens? sed aliud quiddam: an sic duæ quædam rationes erunt? Altera quidem subiectum spectans: altera uero priuationem? Significãs quandam ad alia habitudinem. Vel potius ratio quidem materiæ ad alia respicit: subiectiq; ratio prorsus ad alia. Ratio autẽ priuationis si indefinitatem eius ostendit forsan naturam eius attiget: hoc forsan excepto quod dicitur utrunq; unum esse subiecto: ratione autẽ duo. Sin autẽ ex eo q̃ indeterminatum quiddam est idefinitumq; & informe: idẽ est atq; materia/quo nã pacto adhuc duę rõnes etũt?

Quomodo materia dicatur indefinita/ siue indefinitas uel priuatio. Cap. XV.

r Vrsus perscrutandũ est/nũ secũdũ accidens ipsũ infinitũ interminatũq; in alia sit natura. Et qũo accidens. Et nunquid priuatio accidat. Profecto si quęcũq; numeri rõnesq; sunt extra infinitatẽ sunt: quippe cũ termini ordinesq; sint: atq; ipsa ordinatio ab his descẽdat in alia. Ordinẽt ãt nõ ordinatũ q̃dem neq; ordines: Sed aliud quiddam prẽter ordinantem sit ordinatum/ terminus autem & finis & ratio ordinet: profecto necessarium est/ut quod ordinatur & terminatur suaptenatura sit infinitum. Ordinatur autem materia: aut etiam quodcunq; non est materia/ex eo q̃ uel participat eã/uel materię sortitur conditionem. Itaq; necesse est infinitum ipsum esse materiam. Non tamẽ id ita dicẽdũ est infinitũ quasi secundũ accidens: atque ex eo q̃ materiæ accidat infinitũ. Nã primo quidẽ quicq̃d alicui accidit rõnem esse quãdã oportet. Infinitũ uero nõ est rõ. Deinde cui nam existẽti accidet infinitũ? Nunquid termino atque terminato? At enim materia neq; terminatum quiddam est neq; terminus. Item infinitum accedens ad terminatum eius perdet naturam. Non igitur infinitum accidens est materiæ. Ipsa igitur est infinitum. Quandoquidem & in mundo intelligibili materia ipsum est infinitum. Quod quidem forsan genitum est ex ipsa unius ifinitate/siue potentia/ siue ętemitate. Adeo ut in ipso uno nõ sit infinitudo: sed ipsum sit infinitudinis auctor. Qua nam igitur ratiõe & ibi & hic est infinitum? Forte duplex est infinitum. Sed quo nam differunt? Nempe tanquam exemplar atq; imago. Nunquid igitẽ id quod apud nos est minus est ifinitum? Forte uero magis. Quatenus enim simulachrum ab existentia ueritateq; deficit/eatenus magis est infinitum. Infinitudo enim magis est in eo quod minus est terminatum. Quod autem minus est in bono/magis est in malo. Quod igitur illicẽ/utpote quod magis existit ens/uelut imaginarie est infinitum. Quod autem hic ens minus/quatenus ab ipso esse ueritateq; cadit: atq; in naturam imaginis labitur/uerius est infinitum. Proinde an idem est infinitum atque infinito esse? Forte ubi ratio est atq; materia/alterum est utrunq;: ubi uero materia tantum/uel idem dicendum est/uel omnino/quod quidem & rectius se habet/non est ibi ipsum esse suum infinito assignãdum. Alioquin ratio quædam erit/quæ tamen in infinito nulla est: si modo fututum sit infinitum. Dicẽdum igitur materiam ex seipsa infinitum esse oppositione quadam ad rationem. Etenim sicut ratio non existens aliud quicquam ratio est/ sic & materiam oppositam rationi secũdum infinitatem/dicendum est ita infinitum esse/ut non aliud præterea sit q̃ ipsa materia.

Quæstiones de materia circa alteritatem: & priuationem: & infinitum & malum. Cap. XVI.

a Tnunquid materia idem est atq; alteritas? Forte non idem alteritati simpliciter: sed alteritatis parti uidelicet oppositæ ad ipsa quæ præcipue sunt: quę quidem rationes existũt. Quapp & quod ita non ens dici ens quoddã potest. Atq; priuatiõi idem. Si modo priuatio oppositio quædã sit ad illa quæ in ipsa ratione consistunt. Nunquid igitur priuatio disperdetur accedente illo cuius dicitur esse priuatio? nequaquam. Susceptaculum enim ipsius habitus/nõ est habitus sed priuatio. Item susceptaculum termini neq; terminatum quiddam est/neq; terminus: sed infinitum/quatenus infinitum. At quo nã pacto fieri potest? ut accedens terminus naturam ipsam infiniti non destruat? Præsertim cum ifinitum hoc secũdum accidens non dicatur. Forte si infinitum hoc/infinitum quantitate foret/disperderet. Nunc autem non ita fit/sed contra: in esse conseruat. Ad quod enim natura fuerat institutum/in actum perfectionemq; producit: ceu quod nondum satum fuerat/quando sentur. Atq; uelut fęmina cum potitur masculo. Tunc enim fęminea natura non perditur: sed magis effęminatur. Scilicet id ipsum quod est/magis efficitur. Sed nũquid materia bonum nacta/malum est? Forte ob hoc quoniam iam indiguit: Neq; enim habebat· Etenim quod indiget aliquo/idq; nanciscitur/medio quodam pacto se habet bonum inter atq; malum: si modo æque se habeat ad utrunq;. Quod ãt habet nihil utpote inopia pressum: immo uero cum ipsa inopia sit necesse est esse malum. Non enim uel diuitiarum uel roboris hęc est inopia: Sed inopia quidem sapiẽtię. Inopia & uirtutis: pulchritudis: ualoris: formę: speciei: qualitatis. Quid nã igitur ꝓhibet/quo minus deforme id sit/& omnino turpe omninoq; malum? Materia uero apud superos ens dici debet. Quod enim super ipsam extat/superius ente cẽsetur. Apud nos uero quod est super materiã ens existit. Quapropter cum de hac nõ ens dicitur/intelligitur alterum ens ad ipsius entis pulchritudinem.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA CREDOS USAL.ES

ARGVMENTVM MARSILII FICINI

De eo quod ī actu & quod ī potēcia. Item de actu & potēcia. Item de metallis atq; lapidibus. Cap. I.

LIBER de potēcia & actu/ & sūmatim cōfirmat quę ī libro de materia dicta sūt & p illa planius intelligiē. Distribuiē aūt in capita qnq;. In primo notabis post dubitationes quasdā quicqd esse dicīē in potēcia referri ad aliud necessario. s. ad illud quod inde fit: uel est ī actu. Itē potentiā ꝓprie referri ad actū. Rursū in eo quod ī potēcia est ad aliqd quando q; remanere substantiam: nouo quodam aduenīente quandoq; mutari. Siue ad melius siue ad deterius mutatio fiat. Considerabis præterea nō esse potentiam in mundo intelligibili ad nouum actum uel edendum uel compandum. Alioquin siue nunquam perueniatur ad actum/ frustra esse in potentia iudicabitur/ siue quandoq; perueniatur: erit in æternis mutatio temporalis. Ergo ne hæc sequantur absurda/ omnis ibi potentia ad totū omnino suum actum est ab ęterno redacta. Subinde animaduertes potentiam faciendi non esse dicendam in potentia esse. Potentiam uero patiendi dici posse in potentia esse. Obseruabis denīq; Plotinum hic quod & bis alibi iam aperuit/ putare metallum/ aquam esse cōcretam siue putet quasi simpliciter aquam modo cristalli/ siue plurimum esse aquā. Physicorū nāq; sentēcia est/ in cōponēdis mixtis calorē & frigus tāq; agentia/ potius accedere q; ut materiā. Non .n. facile ob uehemētiā suā cōmiscen posse. Siccū uero & humidū sub bis esse materiā. Vbi sane siccū prævalet humido cōcrescere saxum: ubi uero siccitatē humor excedit fingi metallū. Quod ꝑ humoris exuberātiā liquefiat ad ignē: quā liquefactionē siccitas ī saxo ꝓhibeat.

De duabus materiis: & actu: & potentia: tum in corporibus tum in anima. Caput. II.

IN secūdo capite materiā duplicē obseruabis. Primo qdē cōpositā natura lemq; ad formā artis acceptā q̄do ex ęre fit statua. Secūdo materiā quoq; naturalē: sed simplicē & acceptā mox ad formā similiter naturalē: ut q̄do ex aqua fit aer. In primo qdē quod esse dicīē statua ī potentia/ ęs ipsum est. Cui quidē opponiē quod dicīē actu statua. quod neq; ęs est: neq; fabricata in ære figura: Sed quoddam ex utrisq; compositum. Cōpositum hoc ut actu existens: opponiē quidē ęn quatenus erat hoc ī potēcia. Neq; sic predicaē de ęre. Nō igiē ęs statua fit: sed ex ęre fit statua. Hic certe q̄uis materia eadē. i. ipsa ęris substātia maneat sub figura/ tamē aliud quiddā est q̄ figura atq; cōpositum. Multo itaq; magis materia diuersa est a forma atq; composito: ubi ī aduēiu nouæ formę & ad generationē noui cōpositi necessario prioris cōpositi substātia permutaē: ut quādo ex aqua fit aer. Ibi .n. subest materia prima: i qua nihil est formę: ut merito dici possit esse nihil in actu. Materię uero secūdę tanq; cōpositę aliqd formę possidēt: adeo ut dū ad aliud ī potēcia sūt: secundū aliud sint ī actu. In supioribus igiē/ quoniā ex materia precedēte/ & ex forma aduenīēte fit aliud qddā. .i. cōpositū: idq; nō est idē quod & materia uel ēt forma/ merito aliud quidē diciē quod est ī potēcia. i. materia: aliud uero quod existit actu. i. cōpositū. At uero in aio nō ita dicendū esse uidetur. Quando. n. aius acq̄rit habitū non euadit ex animo atq; habitu composita quædam essentia tertia. Idem igiē animus qui dicebatur potentia sciens/ mox dicitur actu sciens. Fit autē actu sciens/ non quia rōne fuerat insciꝰ: sed qua rōnalis & docilis. Nempe cum iam est actu doctus/ adhuc seruat aptitudinem ad scientiam: sed non seruat insciā. Sed aliter in potēcia est ad habitum compandum: aliter habitu cōpato in potentia est ad actū. Quod autē non qua rōne ignorans est/ doctus euadat: patet/ quoniam nō q̄libet ignorās facile doctus efficitur: sed qui est aptus. Neq; ad habitum priuatio confert: sed potentia. Conclude ubiq; quod in potentia dicitur/ esse subiectū: quod uero ī actu/ compositum uel quasi compositum. Formam uero ī subiecto nominari actum: non quidem simpliciter/ sed subiecti. Deniq; præter formā uel habitum/ qui est forma quædam/ nominari etiam actum actionem ipsam: quę a forma uel habitu prouenit. Actionem uero actum potissime nuncupari/ quoniā & manifestior ē/ & huius gratia forma uel habitus comparꝰ: & tota uis formæ uel habitus ad actionis producitur efficaciam. Rursum hic obserua actum/ qui est forma uel loco formæ: quoniam ad subiectum accedit/ uelut adhuc informe atq; impotēs/ indigere quodam exterioris causæ beneficio: actum uero q̄ actio est/ ex ipsa formę uel habitus potestate prodire.

Quomodo aliter se habet potentia & actus sub cælo atq; ī cęlo: & rursum in mundo intelligibili. Cap. III.

POst hæc autem prohibet ī mundo īelligibili aliqd esse ī potentia iudicari: ī potentia inquā/ quæ & uergat ad nouum actum/ & res quædam natura q; alia sit q̄ actus. Dicit autē quæcunq; ibi potentia fingaē/ rem ipsam nō solū esse sēper ī actu: sed actū quoq; existere. Tum quoniā quæ ibi quasi materialis potentia ponitur est forma quædam/ ideoq; & actus: tum quia potentia hęc/ & actus quem aspicit non duę sunt naturæ/ sed una. Neq; tamen debemus ex eo q; materia illa eandem semper habet formam/ dicere idē prorsus existere. Ni & si Deus in materia corporis formam in æternum cōtinuaret/ adhuc foret aliud q̄ materia: sicut euenire ī cælestibus arbitramur. Rursus quemadmodum in eo qui iam didicit/ non pent ipsa discendi potentia: non enī per doctrinam aufertur potēcia docilis: sed perficitur sic in mundo intellectuali una cum actu formali latet etiā potentia quædam: quāuis neq; per hanc dicatur illic esse aliquid in potēcia: neq; hęc alia substantia sit q̄ actus: sed sola differat rōne. Profecto quēadmodum Aristoteles materiam & formam sub Luna/ duas esse naturas uoluit: duasq; substantias. In cælo aūt fortasse unam esse corporis illius naturā/ quæ sit loco materiæ uel subiecti ad lucem suam quæ lux nō sit alia quædam natura præter naturam illius corporis: sed sit illius naturę proprietas atq; actus: ita Plotinus existimat de materia & forma in mundo corporeo atq; icorporeo. Hic .n. duas esse naturas: ibi unam. Atq; hic qdem ita differre/ sicut lumen diffusum p aerē quasi forma/ ab aeria materia differt. Ibi uero uel sicut rutilatio quędam a lumine: & lucere a luce: uel saltem sicut lumen a flāma. Lumē enim ī aere alia est natura q̄ aer. In flāma uero non aliam adiungit naturam: sed proprietas quædam est/ actusq; flāmæ peremnis. Sicut ergo lumē hoc quasi forma & actus est ad flāmam quasi potentiam/ ita ferme quod formale/ ad id quod materiale

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

in mundo intelligibili ponitur/se habere uidetur. Qualis ferme distinctio inter cõcauum & conuexum protinus apparebit si superficiem sphæricam considerabis: cui nulla sit subiũcta profunditas. Tunc enim concaua & cõuexa conditio neq; loco subiecto ue different: neq; natura: sed sola forsitan ratione. Vnica enĩ superficiei natura ad illa quidem quæ sint extra circulum conuexa/uidebitur: Ad interiora uero concaua iudicabitur: Sicut & intellectus atque uoluntas in animo differunt. Sed ut summatim dicam in toto hoc mundo corporeo materia & forma duę sunt naturę. Sed pręter cælum forma est pro natura materię. In cælo materia uicissim pro natura formæ. In mundo autem incorporeo materia quidem est essentia & natura formæ. Forma uero est esse actusq; materię. Rursũ materia nec ad formam in potentia ibi est: neq; potentia est ad formam/ Sed est potius ipsa potentia formæ:. Forma uero non est actus aliqs in materia siue potentia: Sed ipse potius potentię actus. Quoniam uero ubi mundum intelligibilem nominat/ non diuinum tantum intelligi uult intellectum/ Sed omnes insuper intellectus/ & animas intelligẽtię compotes: ideo animam quoq; intellectualem negat esse ad nouũ aliquid in potẽtia. Sed esse ait ex parte quidem uegetali potestatem animalis procreatricem/ ex parte uero rationali potestatẽ scientiæ productricem. Tum uero subdit quãlibet/ tum ideam/ tum rem a corpore separam esse totũ quicquid est ĩ actu/ atq; actum/ quia totum species sit & forma absq; uo pęnitus absoluta. Hic & tu notabis: non solum ubi aliquid in potentia est ad futurũ/ opus esse superiore quodam: quod totum possideat præsens atq; ita quod deest adhibeat indigenti: sed ẽt ubicunq; potẽtia & actus sunt duę naturę opus esse superiore quodam: etiam si potentia perpetuo sit sub actu. Natura enim in se formabilis/ tantum ad formalem naturam non perducitur: nisi alicuius naturę unius & simplicis beneficio. Nam super compositũ ex duabus naturis extat natura simplex actu perpetuo fungens. Quę quoniam suum ipsa semper ex se edit actum/ merito nuncupatur & actus. Proinde ubi ait animã scilicet intellectualem esse in mundo intelligibili: Irrationalem uero in materia: animaduerte ita illam a mundo intelligibili distinctã esse natura quãuis actione coniunctam: sicut hæc diuersa natura est a materia/ quãuis affectu & effectione congrediens. Quæ quidem non est actus materiæ: sed superioris quidem animę actus in materiam/ & quasi forma materiæ. Prima quidem anima actus præcipue dicitur/ quoniam non solum nihil noui naturę ipsius accedit/ siue recedit: sed etiam suũ in se exerit actum. Ac per itellectum æterna fruitur actione. Per uim uero discurrentem nihil concipit ab externis: sed parit potius in seipsa. Anima quoq; secunda & si uideatur actiones uarias permutare/ tamen quantum in se est/ uno quodam actu uel saltem uigore uiuificãdi materiam formatq; re fluentẽ. Sicut ignis eodem feruore diuersa comburit: Peride ac siquis eodem sigillo subterfluẽtes undas sedula successione figuret Mitto q; aliqui disputant cõtinuo quodam unoq; cognitionis & uoluntatis actu animam semper modo hæc: modo illa prout in actum hunc animę incidunt percipere atq; uelle. Ceu si quis eodem ad tempus intuitu oculis prorsus inconniuentibus plura e conspecu non solum continuata semel: sed etiam deinceps e uestigio procedentia cernat. Post hęc quæ de ideis significat/ dicẽs omnes esse uitas & actus: alibi tractabuntur. Essentiam certe primam/ in qua sunt ideę: memento hoc ipsum quod

est esse uitam. Vita enim non accedit ad illam/ sicut ad essentiam corpoream extrinsecus uelut forma/ Sed pdit intrinsecus uelut actus. Perfecta igitur essentia illa est/ & uita perfecta. Itaq; per modum perfectum est in actu: quod igitur illic est in actu existit & actus. Sicut uero essentiæ intimus actus est uita: sic uitæ intimus actus est itellectus. Ex uita quidem illa prodit anima uera: ex illo rursus intellectu emicat in animam intellectus.

Materia non est aliquid actu. Cap. IIII.

q Værit in capite quarto: utrum materia prima sit aliquid actu. Atqui ex pedit primum non esse aliquid eorum: quæ super illam sunt omnino: quæ sunt entia uera. Neq; aliquid rursus eorum: quæ generantur in ea: quæ entia sunt non uera. Dubitat interea: nunquid ipsa possit aliud quiddam esse actu. Non certe aliquid super ens. Nõ rursus ens uerum. Non iterum ens apparẽs. Quid ergo? Nunqd materia aliud adhuc inferius erit ĩ actu? Certe nihil. Cũ enĩ a tota entis natura & apellatiõe deficiat: ideoq; non habeat esse: nimirum nec esse habet in actu.

Confirmat superiora. Capur. V.

a MBigit iterum in capite quinto Si materia nihil est in actu: quo nam pacto de hac ipsa loqui possimus. Et quæ dicta sunt disputando cõfirmat. Iam uero materia/ iccirco entium materia nominatur: quoniã ad illa uel ad illorum accipiendas imagines est in potẽtia/ siue potius est ipsa potentia inde formabilis. Siquidem in qualibet arte materiam sub artifice nominare: nihil est aliud q̃ aliquid introducere/ nihil habens artificiosum/ sed potẽs omnia capere. In natura uero materiam subiicere rerum omnium architecto/ non tam est afferre aliquid/ quod ad formas sit in potentia: q̃ formabilem prorsus afferre potẽtiam. Potentia eiusmodi & si censetur ordine quodam effectum formæ præcedere tamẽ quoniã ipsa huius potentiæ ratio nihil est aliud q̃ formabilitas/ necessario depẽdet ab actu formæ. Vbi & si dum forma adhuc futura uidetur: iam uideatur ipsa potentia præsens expectans uidelicet effectum formæ: tamen ipsa quæ dicitur potentiæ ipsius præsentia/ nihil est aliud/ q̃ possibilitas (ut ita dixerim) & formæ futuritas: & ut aliquis finxerit confusa quædam incohatio formę. Iam uero si formam compares ad efficientem causam/ quod formæ futurum est/ dependet a præsentia cause. Sin autem materiã conferas ad ipsam formæ naturam/ quicquid præsentiæ fingitur in materia depẽdet ab ipso formæ futuro. Immo & iam præsenti. Siquidem in ipsa ratione materię includi forma uidetur: dum tanquam formabilitas definit. Item si referas infimum hoc ad uniuersi suppremum: dicasq; sicut illud actus est purus formator omnium/ ita & hoc puram esse potentiam sub omnibus duntaxat formabilem: nisi sane siquid illi supremo potentiæ formabilis adhibueris/ illius mox subsistentis naturam: quicquid rursum actus alicuius huic infimo uelut proprium dederis/ huius quoq; naturam subito perdidisti. Siquidem huius esse iudicatur in potentia esse huius actus proprie formabilitas. Huius præsẽtia nihil aliud q̃

formæ futuritas. Eſt autem materia ſic ab entis natura ſecreta: ut neq; adhæreat enti uelut eius proprietas aut paſſio: neq; ens repræſentet uelut imago: neq; ſub illius imagine ſic imprimatur/ ut afficiatur inde: cõtrahatq; ueſtigiũ: aut ſeruet: ſemp utiq; actus quoſlibet naturaliter exuens: poſſibilitatem uero conſeruans. Duntaxat ibi ſuccurrens/ ubi uetorum entium gradus eſt ultimus/ ideſt ipſa natura & ibi quidem ſubſidens imaginibus entium. Neq; familiare quicquã ſibi inde reportãs. Nihil autem dici de ea poteſt quaſi ad entia pertinens: niſi q; ſit umbra naturæ. Cũq; ita longius ab ente diſtet q̃ entis imago/ nullo modo uel ens uel eſſe debet exiſtimari. Iam uero de ente contra atq; de non ente iudicare debemus. Ens quidem ĩ actu plus habet entis/ q̃ ens in potentia. Viciſſim ergo quod dicitur actu non ens/ minus habet entis/ plus ue non entis q̃ quod non ens in potentia nominatur. Cum igitur materia a prima eẽntia & ueritate ultra q̃ cogitari poſſit remotiſſima ſit. Ideoq; ipſa ſit falſitas/ uetumq; ita non ens: ſi hanc fingas in actu ſuo magis eã non ens aſſeuerabis . Et quãto uerius erit materiam apellare poſſibilitatem: Tanto falſius erit eandem actum exiſtimare/ atq; e cõuerſo. Conclude librum hac ſentẽtia/ ueritas ipſa etiam falſo uim præſtat: Alioquin niſi uerum eſſet id eſſe falſum/ non foret falſum: Atq; quo uerius falſum eſt: ſiue quo uerius eſt/ hoc eſt falſum eo eſt proculdubio falſius: Sic ergo quo materia uenor eſt materia ideſt qua uenor ad entia poſſibilitas ẽ/ eo falſior actus atq; uiciſſim.

LIBER QVINTVS

DE EO QVOD IN POTENTIA ET DE EO QVOD IN ACTV.

Quod dicitur eſſe in potentia/ refertur ad illud quod in actu. Ipſa potentia refertur ad actum. Cap. Primum.

d ICI SOLET aliquid in potentia: aliquid rurſus in actu: aliquid etiam in rerum ordine eſſe actus. Conſiderandum igitur quidnã ſit quod in potentia: Quid ue quod in actu: Et num quid idem ſit oĩo eſſe in actu/ atq; ipſe actus. Itẽ ſiqd eſt actus: nũ ſit ẽt & in actu an potius utrũq; ſit differens/ adeo ut quod actu eſt/ nõ neceſſarium ſit actum quoq; exiſtere. Eſſe igitur in genere ſenſibili aliquid in potentia perſpicuum eſt: utrum omnino/ & in genere intelligibili aliquid in potentia ſit/ eſt ĩquirendum. An forte ibi ſolum ſit quod eſt in actu. Et ſiquid forſan ibi ſit in potentia/ num in potentia ſolum ſemper/ ſiquidem ſit & ſemper: Neq; unquam procedat in actum propterea q̃ tempore minime peragatur. Verum primo exponẽdum eſt/ quid ſit quod eſſe dicitur in potentia. Siquidem quod in potentia eſt/ non ſimpliciter eſt dicẽdum. Non enim fieri poteſt/ ut quod in potentia dicitur/ ad aliud quicquam minime referatur Sicut ęs potentia dicitur ad ſtatuam faciendam. Alioquin ſi neq; quicquam ex ipſo: neq; in ipſo faciendum foret: neq; futurum eſſet aliquid ultra id quod erat: neq; poſſibile foret aliquid ultra fieri: eſſet utiq; quod erat tantum. Quod autem erat iam & aderat. Neq; futurum erat quicquã. Quid nã igitur poſſet aliud præter id ipſum preſens. Itaq; dici non poterat in potentia eſſe. Oportet igitur/ quod eſt aliquid in potentia & iam aliquid actu/ ex eo in potentia dici: q̃ aliquid præterea aliud fieri poſſit/ ſiue quodammodo ipſo priori manente: ſiue prębente ſeipſum ei quod inde fieri poteſt/ adeo ut quod prius fuerat pereat. Aliter enim ęs eſt in potentia ſtatua: aliter autem aqua eſt in potentia æs: & aer ſimiliter ignis. Quod igitur ſic in potentia eſt/ nunquid etiam eſſe potentia quædam dicitur ad futurum ? Ceu ſi æs dicatur potentia quædam ſtatuæ. Forte ſi potentia ſecũdum effectionem accipiatur/ nullo modo ita dicendum. Non enim potentia/ ſecundum effectionem conſiderata eſſe dicitur ĩ potentia. Sin autem quod in potentia eſt non tantum ad id quod in actu eſt/ referatur: Sed ad ipſum quoq; actum/ erit utiq; & potentia ĩpotentia. Rectius autem atq; apertius referre quis poteſt/ quod quidẽ in potẽtia ẽ/ ad id quod eſt in actu/ ipſam uero potentiam ad ipſum ſimiliter actum. Sane quod eſt in potentia euſmodi eſt uelut ſubiectum quoddã paſſionibus atq; formis & ſpeciebus: quas ſuſcepturum eſt ſuapte natura/ uel etiam ad conſequendas properat/ & partim quidem ad melius: partim uero ad deteriora pemptoriaq; eorum: quorum quodlibet aliud quoq; eſt actu.

Vbi ex potentia & actu fit tertia res compoſita: Subiectum quidem eſſe dicẽ in potentia: Compoſitum uero in actu. Sed forma dicẽ actus/ non ſimpliciter: ſed ſubiecti. Vbi uero non fit res tertia: idem quod dicebaẽ in potentia/ mox dicẽ in actu exiſtere. Cap. II.

d E materia uero pſcrutandũ eſt an aliud q̃ddã exiſtens actu ſit ĩſuper ĩ potẽtia ad illa q̃bus ipſa formaẽ uel potius nihil ĩ actu. Atq; oĩo / & alia quę dicimus ĩ potẽtia uidelicet accipientia ſpẽm atq; manẽtia eadẽ in actu fiũt. Forſan uero ipſũ quod eſt in actu de ſtatua diceẽ: ita uidelicet/ ut ipſũ quod ẽ actu ſtatua opponaẽ ei quod ſit ĩ potentia ſtatua. Neq; tamen ipſum quod eſt in actu/ prę dicetur de illo de quo ipſum quod in potentia ſtatua dicebatur. Si itaq; ſic/ neq; id quod ĩ potentia fit quod in actu: ſed ex illo quod in potentia prius erat/ fit quod poſterius eſt in actu . Ecenim ipſum quod in actu exiſtens dicitur/ compoſitum ipſum eſt/ non autem materia. Reliquum uero eſt quod ſpecies eſt in ipſa. Atq; id quidem ita ſe habet/ ſi altera quædam fiat eſſentia/ uelut ex ęre ſtatua. Altera enim eſſentia ſtatua eſt uelut coniunctum. In illis autem quæ nullo modo permanent/ manifeſtum eſt/ illud quod in potentia dicitur: alterum pęnitus eſſe. At quando qui potentia grammaticus eſt/ euadit actu grãmaticus/ hic illud quod in potentia erat non idem ſit: atq; id quod exiſtit actu. Idem nanq; Socrates & qui ſapiens potentia & qui actu ſapiens Nunquid igitur & qui ignorans eſt/ eſt & ſciens ? Potentia nanq; ſciens erat: immo uero ſecundum accidens homo inſcius fit ſciens. Non enim qua ratione inſcius: eſt in potentia ſciens: ſed accidit ei/ ut inſcius eſſet. Anima uero ſecundum ſe ipſam exiſtens apta/ in potentia perdurat etiam quatenus eſt ſciens ſeruatq; adhuc quod dicitur in potentia. Adeo ut qui iam eſt grammaticus/ nõ deſinat potentia eſſe grammaticus. Neq; forte quicquam prohibet aliter id atq; aliter ſe habere. Illic enim in potentia ſolum dicitur. Hic autem ĩ potentia ſpeciem iam habente. Si igitur quod in potentia dicitur/ eſt ſubiectũ: quod autem in

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

actu eſt cõiunctũ uelut ſtatua/ſpẽs quę ſit ī ęre qũo nuncupabiť? Forte nõ alienũ ẽ actũ cognoſare/ ſecundũ quẽ in actu eſt ſubiectũ: nõ ãt in potentia ſolũ: cognominare inq̃ formã ſpémq; nõ ſimpliciter actũ: ſed potius huius actũ. Quoniã & actũ quendã aliũ rõne magis præcipua poſſumus noſare. Actũ ut delicet oppoſitum illi potentiæ quæ educit ī actũ. Quod. n. ī potentia diciť/ab alio id ipſũ accipit/quod fiat ī actu? Potẽtia uero illa p quã aliq̃d agi põt/ex ſe ipſa ędit actũ ſibi quodãmõ oppoſitũ uelut hitus: & q̃ ſecundũ illũ actus diciť: fortitudo. s. atq; fortiter agere Sed de his hactenus.

In mũdo ītelligibili nõ eſt aliq̃d ad aliud ī potẽtia: q̃uis ſit ibi potentia quædã ſed ita ſẽp in actu/ut totũ dicať actus exiſtere. Cap. III.

c Vius ãt gratia hęc prædicta ſunt ípræſentia nobis ẽ explicandũ. Huc itaq; tẽ debãt oſa: quo plane cõſideraremus quoniã pacto i mũdo ītelligibili id ipſũ quod eſt i actu ſit dicendũ: Atq; utrũ ibi ſolũ ſit quod dicitur eſſe actu an ẽt unũquodq; ſit actus: ac ſi oſa ibi ſunt actus q̃ nã rõne ſit ibi quod eſſe in potentia noſať. Profecto ſi ibi neq; maťia eſt i qua id ipſũ cõſiſtit/quod eſſe diciť i potẽtia. Neq; q̃cq̃ illorũ aliq̃d quod nõ ītã ſit/ẽ futurũ: neq; ꝓmutatur ī aliud: neq; manens ipſũ ex ſe generat aliud: neq; a ſeipſo digrediẽs tradit alteri ut ipſius ſit uice: certe nõ erit illic quod ẽe diciť ī potẽtia: ubi entiũ regnũ eſt nõ tẽporaliũ: ſed ętternorũ. Siq; igiť ponentes ī intelligibili mũdo materiã pcõteť/qũo poſſit ibi ẽe materia: ſi nõ ſit ibidẽ ſecundũ materiã illã quod eſſe ī potẽtia iudicať. Et. n. ſi alio mõ ibi ſit materia: attamẽ ī quoliber: aliud q̃dẽ tãq̃ materia erit: aliud tãq̃ ſpẽs: aliud uero cõiunctũ: q̃d nã reſpõdebũť? Forte quod ibi materia diciť ſpém eſſe: q̃do & aía ſpẽs q̃dẽ eſt i ſe/ad aliud uero materia. Nũ igiť ad illud ī potentia eſt? Nequaq̃. Spẽs. n. eſt ipſius: neq; ſpẽs ī futurũ: neq; aliter q̃ rõne diſtiguiť: atq; ita materiã heber q̃ſi duplex cõſideratũ. Sed ãbo una natura. Quẽadmodũ & Ariſtoteles qntũ corpus ímateriale corpus aſſeruit. At uero de aía q̃d dicemus? In potẽtia. n. aíal ẽ q̃do nõ dũ natũ eſt aíal: ſed naſciturũ. Itẽ in potẽtia muſica eſt: & alia ſimiliter quorcũq; efficiť aliq̃do neq; eſt ſẽp. Quapp igenere ītelligibili ſic erit quod ī potentia dici ſolet. Verũ aía nõ eſt hæc ī potentia: ímo uero aía horũ eſt poteſtas. Quod ãt in actu eſſe noían ſoler: q̃ nã rõne apud ſupos eſſe põt? Nũq̃d ſicut ſtatua uelut cõpoſitũ eſt ī actu: ſic & ibi/quoniã intelligibile quodlibet ſuã poſſidet ſpeciem: uel potius quoniã quodlibet ſpẽs eſt atq; ipſũ quod eſt ſpẽs ẽ pfecta. Intellectus. n. nequaq̃ ex potentia quæ ītelligere poſſit ī actũ ꝓdit ītelligendi. Alioq; n alio quodã pnore opus huic eẽt quod ex potẽtia nõ ꝓrumpat ī actũ: ſed totum iã poſſideat ī ſeipſo. Quod. n. ī potentia eſt exigit alterũ/quo accedente pducať ad actũ/ut aliq̃d tãdẽ fiat in actu. Quod ãt ipſũ a ſeipſo ſẽp ita ſe hẽt/eſt actus. Itaq; oſa prima actus exiſtunt: hẽnt. n. q̃q̃ oportet hẽre. Atq; id q̃dẽ & a ſeipſis & ſẽp. Iã uero & aía ita ſe habet/præcipue quę nõ in materia eſt: ſed ī intelligibili mundo. Atq; & quę ī materia eſt/actus eſt alius. s. uegetalis. Actus. n. & ipſa hoc ipſũ quod eſt exiſtit. Sed. n. in actu ſint oſa! atq; ita: nũq̃d etiã actus ſunt oſa? & q̃ rõne? Nẽpe ſi recte dictũ eſt ītelligibilem naturã eſſe puigilem & uitã/optimãq; uitã: optimi ꝓculdubio ibi ſunt actus. Ideoq; & ī actu & actus ibi cuncta cõſiſtũt: & uitæ ſũt oſa. Locuſq; ille locus eſt uitę: principiumq; & fons animę ueræ atq; mentis.

Materia prima non eſt aliquid in actu. Cap. IIII.

c Aetera q̃dẽ oſa quęcunq; aliq̃d ī potentia ſunt/ id hẽnt/ut ẽt in actu aliud quiddã ſint. Quod q̃dẽ cũ iã ſit/ uergatq; ad aliud/eſſe ī potẽtia iudicať.

At uero materiã ipſã quã eſſe entia oſa in potẽtia iudicamus: qua nã cõditione eſſe actu entiũ aliq̃d poſſumus affirmare? Alioq; n nõ iã entia cũcta ī potentia foret. Si igiť entiũ nullũ eſt/neceſſe ẽ neq; ens q̃dẽ ipſã eſſe. Itaq; cũ nullũ ſit entiũ/qũo aliq̃d actu eſſe poterit? Forſã uero nullũ ẽ horũ quæ ī ipſa fiũt. Quid tamẽ pbibet hãc aliud q̃ddã eſſe? Siq̃dẽ neq; oſa entia ī materia ſunt. Profecto ſi nihil ſit eorũ quæ ſunt in ipſa: hæc uero ſint entia/nõ ens diceť. Itẽ quatenus in forme aliq̃d cogitať: nõ eſt ſpẽs. Neq; igiť in illis quidẽ uelut ens numerabiť. Ergo & hac inſup rõne nõ ens iudicabiť: Cũ igiť ad utraq; cõpata nõ ſit ens: plus nimirũ nõ ens cẽſeť· Si ergo aufugit quidẽ uerorũ naturã entiũ: neq; tamẽ id aſſe qui põt/ut ex horũ numero ſit/quę falſo eſſe dicuntur: quãdoquidem neq; imago quidem rõnis eſt: ſicut hæc eſſe traduntur: In quo nã eſſẽdi genere hęc apprehendi poterit? Quod ſi ī nullo: quid nã actu eſſe ualebit?

Cõfirmat ſupiora: & cõcludit eſſe materiæ nihil aliud dici debere/q̃ in potentia eſſe. Cap. V.

c Aeterũ ſi ita eſt?/qũo de ipſa loquímur?/& qua cõditiõe entiũ materia iudicať? Forte quoniã in potẽtia. Nõne igiť quoniã iã in potẽtia/iã & eſt/qua rõne in ea futurũ cõſiderať. At. n. eſſe ipſi ſolũ eſt id ipſũ quod futurũ ꝓmittiť. Quippe cũ eſſe ipſius ī illud quod erit referať atq; differať. Quod igiť in potentia ẽ nõ q̃dẽ aliq̃d/ímo cũcta: neq; ſecũdũ ſeipſũ ens aliquod ẽ: ſed ipſũ quod ẽ materia ẽ/mento nõ eſt ī actu. Si. n. aliq̃d ſit ī actu: id ipſũ quod ī actu ẽ: non erit materia. Nõ igiť oío materia erit: ſed tãq̃ es ſe hẽbit: Iudicabiť igiť id nõ ens/nõ tãq̃ alterũ ab ente q̃cq̃: uelut motus. Hic. n. adhęret enti utpote q ab ipſo ẽ: atq; in ipſo. Hæc ãt eſt q̃ſi reiecta ac pẽnitus ſegregata: neq; ꝓmutare ſeipſã ualet. Sed quod ab initio erat: erat ãt nõ ens: ita ſeſe ſẽp habet. Sed neq; ab initio erat actu q̃cq̃/utpote ab entibus cũctis ualde deficiẽs: Neq; ẽt facta eſt q̃cq̃. Nã quę ſubin duere ꝑpetuo ſtuduit/ab his colorari nũq̃ potuit: ſed aſſidue remanet uergẽs ad aliud ī potẽtia ſe hẽns ad ea cõtinue quæ ſecũť. Cũq; ubi entiũ ordo deſinit hæc iam appareat: atq; ab his quę poſt ipſã fiũt coerceať: nimirũ illorũ ſimul atq; horum extremitas ſubſidet: & cũ ſub utrũſq; coerceať in actu q̃dẽ eſt ad neutrũ. Solũ uero reſidet ī potentia: relictaq; ẽ debile q̃ddã & umbratile ſimulachrũ forma n nõ ualẽs. Nõne igiť in actu ſimulachrũ eſt? Nõne igiť in actu falſitas ẽ? Id uero idẽ eſt atq; reuera falſitas. Atq; id enter. i. reuera nõ ens. Si ergo ī actu nõ ens/magis itaq; nõ ens: Atq; nõ ens enter. Lõge itaq; abeſt/ut hoc ī actu ſit aliq̃d ennũ/quod in ipſo n ẽnte ſuã retinet ueritatẽ. Quãobrẽ ſi ipſũ oportet eſſe/oportet ipſũ in actu nõ eſſe: ut id quod ẽ uere eſſe deuitãs: in ipſo nõ eſſe ſuũ hẽat eſſe: Quandoquidem ſi ab his quæ falſo ſunt abſtuleris falſitatem: repente quãcũq; habuerant eſſentiam abſtuliſti. Similiter ſi illis quæ in potentia eſſe eſſentiamq; habent introduxeris actum ſimul ſubſtantiæ ſuæ cauſã ſubſtuliſti: ppea q eorũ eſſe erat in potentia eſſe. Itaq; ſi oportet materiã incorruptibilem conſeruare: ne ceſſe ẽ eam ſeruare materiã. Oportet igiť/ut appareat/eam dicere ſolũ in potentia eſſe: ut id ipſũ quod ẽ ꝓmaneat: aut rõnes eiuſmõi accurate diſcutere.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

ARGVMENTVM MARSILII FICINI

De essentia qũo constituaẽ ex ente:motu:statu:eodem altero:& quæ ibi sit distinctio:& de forma substantiali/& rõne formali:& de accidentibus. Cap.I.

d ISPVTATIONEM de essentia & qualitate rite admodũ a prima exordimur essentia. Illic igitur ab ipso simpliciter uno ꝓcedit:& unũ non q̃dem simpliciter:Sed unũ ens: unũ q̃dem qua rõne fit ab uno:ens ãt qua rõne sub uno. Quoniam uero entis ipsius origo:est processio quædam nõ iniuria iam natum in perpetua quadam processione uersatur:processione inquam intima. Progressio.n. ĩtima fecũ ditatem ibi significat:Sed idigentiã externa significaret. Processiõem eiusmõi motũ quendã noiare solemus:quem nõ localem dicimus:sed quasi uitalem. Si motus ibi est ullus:est isuper & diuersitas/ quam alteritatem disputatiõis gratia nominari concedes .In omni siquidem motione ab altero termino ĩ alterum terminum ꝓtransiẽ. Iam igiẽ ipsi enti motũ alteritatemq; adhibuimus. Quoniã uero ꝓcessio eius neq; a natura discedit sua: ideoq; nec ĩ naturã alterã transmutaẽ: merito status & identitas illic agnoscẽ.Siq̃dem dũ non discedit/ꝑmanet:ac dũ non trãsmutatur ĩ aliud ꝑmanet idem. Totã uero hãc entis ipsius ꝓgressionẽ/& in ꝓgressione stabilem identitatem/appellamus essentiã:ab ente rite denoiatam. Simili quodã pacto ĩ sequenti quauis essentia hęc q̃nq; repiuntur:ens:motus.alteritas:status(ut ita dixerim) & identitas. Nã & quælibet essentia etiã quæ procedit extrisecus/ ante ꝓcessionem externam simili quodã pacto ꝓcedit intrisecus. Hęc tursum q̃nq; in ipsa rei cuiuslibet rõne formali/ quæ definitione cõprehẽditur/possumus designare. In ea.n.genus & differentiã ponimus. Genere q̃dẽ res definita quatenus cum aliis cõuenit:cæteris est quodãmõ eadem. Differentia uero quatenus ab aliis discrepat:altera est ab illis:atq; eadem iterim sibi ipsi.In hac aũt pricipali eius essentia ꝑ genus & differentiam designata/naturalis & propria eius permanet uirtus:qua & res ipsa duratione ꝑmanet/ & suã ad agendũ continuat efficaciã. In hac stabilitate non solum elucet status/sed motus isup emicat: ipsa.s.uel inclinatio naturalis uel dexteritas ad agendũ. Hæc oia ĩ definitiõe cõprehendi uidenẽ:q̃uis alia forsan aliis manifestius. Proinde q̃nq; a nobis enumerata multo magis cũ essentia q̃ inter se cõueniunt. Nã ex ipsa essentia potius q̃ ex se inuicem pullulant.Primo q̃dem motus atq; alteritas sic ab ipso ente differunt/ut ꝓcessus a termino/a quo ꝓcedit.Status item identitasq; cũ motui alteritiq; opponantur/aliud sunt q̃ ens:quod q̃dem eisdẽ non sic opponit.Esse iterum aliud motũ q̃ status:& idẽritatem q̃ alteritas nemo dubitat: Siq̃dem opponuntur.Motũ quoq; ab alteritate differre constat ex eo/ꝙ status quoq; est aliud q̃ identitas.Potest.n,aliqs sicĩ diuersitate sicut identitate manere.Nõ tamẽ hęc adeo ab essentia differũt.Quodlibet.n.eorũ est essentia quãuis aliter atq; aliter: Præsertim si ex fundamento cõsiderenẽ. Nam ĩ fundamẽto eodẽ formalibus inter se rõnibus differunt. Quãuis aũt motus quodãmõ dicaẽ essentia:non tamen e cõuerso essẽtia ipsa ipse motus existit. Alioquin statui minime cõueniret.Neq; rursum essẽtia est status.Sic.n.motui non congrueret.Similiter de altero & eodẽ licet argumentari. Vna igitur essentia sit:in ea sint & multa. Quæ nõ tam multæ sint essentiæ q̃(ut ita dixerim) essentialia multa. Essentiales inquã rõnes/& ꝓprietates & actus:ferme sicut in igne lux/calorq;:& leuitas. Arq ut quidã putãt neq; hæc neq; illa tanquã in subiecto qualitates sunt:sed tanquã actus quidã in agente pricipio/ex eodem pẽnitus ꝓdeuntes. Profecto cũ prima essẽtia tanquã forma prima efficacissima sit/nimirum inumerabiles ferme uires essentiales/& actus ex ea pululant/& in eam/rõne inter se formali & efficacia differẽtes.Ibiq; omnes tanquã differentię quædã sunt/quę sub una essentia uidenẽ essentias cõstituere: dũ essentiales spẽs ibi constituunt. Neq; uero miraberis illic esse plura/quę quidem iter se diuersa sint formaliter:quãuis fundamẽto sint unũ:si cõsiderabis q̃ uarię sint mẽbrorum seminarię rõnes ĩ uirtute seminis una. Et q̃ uarię uires ĩ aia ex aia germinantes oẽsq; simul. Item quantũ lineę extra centrũ inter se distent: quæ tamen ĩ centro non distãt. Cogitabis sane circulũ/ut unũ aliq d/ĩ cuius centro uelut essentia & fundamento lineę unũ sint: ꝑ ambitũ uero quasi ꝑ formam multæ sint atq; distantes. Similiter primã finges essentiã.. Quãtum uero quæ in causa sunt coniũcta/sint ĩ effectu discreta/nemini dubiũ. Nã quæ ĩ causa nõ solũ sunt situ simul & tẽpore/ sed essentia insup una/in effectibus prẽter locorũ distãtiam & temporũ interualla/essentiis isuper distiguneẽ. Essentia nãq; debilior non ita sicut prima potest eadẽ plurimis simul suppetere uiribus/ quæ multis insunt formis:neq; sufficere pluribus actionibus:quę uariis ꝓficiscunẽ ex formis. Memento uero quæ hic de essentia & illis quinq; dicunẽ/ tentari potius q̃ absolui. De his.n.ĩ libris de generibus entis diligentius ꝓtractabiẽ. Memento isuper nullas ĩ rebus diuinis qualitates ꝓprio nomine poni debere. Quæ.n.ibi qualitates apparent/sunt & differentię speciales/qbus necessario spẽs ipsæ cõstituunẽ atq; discernunẽ/& ĩtimi perpetuiq; actus essentiæ. Apud nos quoq; differẽtias speciales/similesq; actus/non debere qualitates cognominari. Qualitates.n.sunt: quæ speciali naturę accedũt ĩ se iam absolutæ:siue accedant iseparabiliter/ut ꝓprietates quędã/spẽm uel idiuiduũ comitantes:siue seꝑabiliter aduenianẽ/ ut quæ accidẽtia cõmunia nominanẽ. Atq; hęc q̃dem est apellatio recta: quãuis nonnunq̃ cõcedaẽ/primas illas differentias & proprietates ĩtimas/ apellari qualitates quasdã essentiales. Vbi uero recte noibus utimur/calorem ĩ aqua apellamus qualitatem atq; passionẽ. Item calorem sensibus manifestum ĩ ignis mole/etiã qualitatem.s. propriã atq; actum. Virtutẽ uero calefactoriã siue caloris genitricẽ/ quæ ĩ natura ignis substantiali &quodãmõ ĩ definitione cõprehendiẽ:non q̃litatem/sed qualitatis productricem cognominamus. Existimãdum est igiẽ q̃q d ĩ ipsa rõne cõprehendiẽ/substantiale siue essentiale prorsus existere. Ipsã uero rõnem hic triplicem itelligimus:Primo q̃dem idealem ĩ mente. Secũdo seminalem ĩ natura. Tertio formalem ubicunq; sit . Quæ.s. definitione ꝑpendiẽ. Cui q̃dem ĩ rebus naturalibus respondet substantialis forma:specialisq; in materia sua. In cuius uirtute ꝓpriarum qualitatũ consistit origo. Effectus aũt sensibus manifesti/ tanquam qualitates accipiunt:quæ ĩ rõnibus ipsis substantialia sunt. Hinc Plato in epistolis ait:Nos ĩ definiendo deliquere/quotiens q̃d'substantiale sit ĩ rebus definitu riaspicimus ĩ ea/& adhibemus ea/quæ sensibus nostris occurrũt. Hęc.n.oia sũt accidentia. Nã substantia non tam sensu ꝓcipitur q̃ rõne perquiriẽ: & cũ substantialis forma non necessario innitaẽ dimensioni/pleriq; hãc ĩdiuiduam putant/& ad genus intelligibile redigunt. Quæ uero sensus palã attingunt/ non essentias

esse plotinus ait/ sed passiones materiæ/ ab efficacia essentialis formæ pueniẽtes atq; ita sensum ide pati quodãmõ. Rõnem uero argumentari. Nemo itaq; debet in aquæ diffinitione inserere frigus hoc/uel liquorem sensibus manifestũ. Tum quia frigidum atq; liquidũ: quale corpus hoc sit designãt/ nõ quid sit definũt. Tum qa ẽt si calefiat aqua est. Ac si cõcreta gelu/liquida nõ appareat/adhuc est aqua. Præterea quod ex pluribus qualitatibus congregaẽ non est substantia uel eẽntia uel rõ eẽntialis existimãdum. Vna. n. unius ẽ forma: rõq; formalis accidẽ tium cumulum ãtecedens. Absurdum uero ẽ propriã ipsã rei naturã ex pluribus simul cõgerere qualitatibus: pręsertim ubi quælibet earum seorsum sit cõmunis. Alioqn ex illis quæ neq; essentia sunt: & iferiora sunt nimium q̃ eẽntia/cõficere tur eẽntia. At siquis iterroget quomõ prima illa oium eẽntia componaẽ/ primo quidem respõdeẽ: nõ oportere idem prorsus existere quod cõstituiẽ/ atq; illa ex quibus diciẽ constitutum. Deide non iniuria illam eẽntiam noiari/ quæ confica tur ex ente: quod quidem ibi sit primum/ atq; simplicius: cui dum adiunguntur actus ipsius uarii/ per quos differentiæ quædã intus suboriunẽ: cõsumaẽ eẽntia: nõ quidem primo pfectior ente. s. quatenus eẽntia est. Quippe cũ ita sit pcessio quædã entis siue discessio iterim ab unitate prima sui/ ipsum unum prẽcipue refe rente/ partibusq; qbus componiẽ egeat: si mõ ibi compositio ꝓpne dici possit. Hactenus de eẽntia ita sit dictum ad ens unumq; collata. Quomõ aũt ad uitã cõ paretur & mentem/ alibi requirendum.

Quid sit proprie ĩ rebus eẽntia. Quid pręterea qualitas. Cap. II.

i N capite libri secũdo qd qualitas sit inquirit: atq; utrum ullo mõ ad eẽntia lem ptineat rõnem. Cõfiteꝛur ãt non ad eẽntiam simpliciter acceptam: sed ad talem eẽntiam attinere. Si. n. definias eẽntiam ignis tanq̃ calefactiuam mento inseres ibi calorem. Sed forte ibi calor iterea desinet proprie qualitas noiari. Sin autẽ absolutam definias ignis substantiam: quæ substantiã antecedit talẽ nõ ma nifeste iterpones ibi calorem. Substãtiam uero ignis nõ corpus tantum esse uult sed corpus certa ĩ spẽ collocatum. In cuius quidẽ eẽntia præcipuũ sit substantia lis forma occulta sesui: & occultis prædita uirtibus. Secũdũ uero sit materia sua. Primum uero locum tenet forma: quoniam hæc rem ĩ specie collocat: & dat esse materię: Vocat uero substãtialem formam sępe hic/ & alibi rõnem: Quia ĩ primis rõni ideali seminarię q̃ respõdet: perq; ipsã res ipsa tũ intelligitur: tum pręcipue definitur: & qa proprie rõne cognoscitur. Tangit iterea nonnullorum opinio nem dicentiũ: quæ occurrunt sensibus qualitates: nõ esse firmum ĩ se aliqd: sed plerunq; passiones quasdã suppositorum uel oppositorum/ illatas ab actiõibus substãtialium formarum ubiq; latentium. A quibus qcqd emicat assidue ĩ mate riam propriã/ esse formarum eiusmõi actus & actiones: ut calor & lumẽ leuitasq; ĩ igne. Quicqd aũt ide transit ĩ materiã alienam/ passiones existere: sicut ab igne calor ĩ aquam. Reperit iter hæc quæ rei ipsius eẽntiam necessario complent non debere illic qualitates denoiari: siue eẽntiam talem compleãt: sicut calor eẽntiam calefactoriam: siue eẽntiam simpliciter: sicut differẽtia specialis uel prima uirtus ĩ igne antecedens quoq; calorem. Subiungit neq; triangulũ neq; triangularitatẽ ipsam ĩ triangulo qualitatem. i. accidẽs esse/ sed cęrę uel chartę triãgularem fieri qualitatis more cõtingere. Concludit qualitatem ꝓpio nomine acceptam contige re post ipsã simpliciter essentiam iam absolutam: siue qualitas sepabilis ide sit: siue rursum insepabilis. Hæc confirmari uidentur ex eo qꝺ theologi nõnulli de essẽtia disputant/ uel natura/ quam nominãt quiditatem/ rõnem ue formalẽ. Quattuor. n. circa ipsam signa constituunt. Vt ecce ĩ primo signo homo est aĩal rõnale terrenũ. Quę quidem rõ formalis est hominis. In secundo adhibẽtur huic rõni negatiões oium ẽt ꝓprie consequentiũ. Negationes inq̃ rõnibus formalibus initentes: ut ho mo neq; risibilis est/ neq; nõ risibilis: neq; docilis/ neq; non docilis In tertio signo adiunguntur homini ꝓprietates eius: ut homo est docilis atq; risibilis. In quarto si gno cõia cõfluntaccidentia. Oportere aũt ante cõia esse unicuiq; ꝓpria patet ex eo qꝺ mobilia firmis necessario innituntur. Propria insup/ siquidem plura sint redi guntur ad unum maxime proprium. Hoc iterum/ si more q̃litatis adhibet esse tale uel tale: etiã si tribuat id assidue/ in substãtialem resoluitur formam: quæ tanq̃ per fectior exhibet simpliciter esse. Quod qdem antecedit esse tale: sicut potentia ipsa simpliciter/ talem potentiam antecedit. Hucusq; fit comitantium in essentiam reso luto. In ipsa quoq; essentia/ essentialis uirtus naturaliter insita resoluiẽ in essentiã: quam licet cogitando uirtuti præponere. A qua quidem uirtute passiones proprię oriuntur. Post hæc cõmunia plurimum aliunde contingunt.

Superiora confirmat. Cap. III.

c Aput tertium superiora confirmat atq; concludit: qualitatẽ ubicunq; sit esse passionem quandam subiecti ab occulta quadã eẽntiæ uirtutisq; essentialis efficacia dependentem. In ipsis autem rerum essentiis rõnibusq; formalibus loco qualitatum esse differentias speciales: ꝓprietatesq; (ut ita loquar) essentiales: quibus species ipse rerum tum ĩ seipsis cõstituuntur: tum ab aliis distinguntur. Quę quidem & actus quidã essentiales sunt: pręsertim in essentiis a materia sepatis. Sub iungit rõnem ipsã. s. tum seminariam: tum formæ substãtialis efficaciam: ꝓpagare ex eo quod in ipsis est ꝓprium/ & nobis occultum/ manifestas sensibus in superficie qualitates: & ubi ait calorem igni inatum nõ esse qualitatem/ sed speciem actumq; ignis ĩ primis intellige calorem/ tum formã ignis substãtialem: tum ipsius proprie tatem: ex qua calor manifestus exoriẽ. Qui nõ tam ĩ ipsa ignis forma/ q̃ in aliquo subiecto suscipitur: Inter hæc ubi ait: in qualitatum pricipiis exemplaribusq; esse actus quosdã loco qualitatum: quę palã in subiectis apparent: potes ẽt ita legere. Qualitatum pricipia exemplaria actus sunt eorum/ quibus primo insunt. Neq; tur sum absurdum fuerit/ ubi ait naturã quidem essentiæ insitã/ esse speciem ipsius aut actum/ Sed affectionem in aliud trãseuntẽ dici potius qualitatem: dictum eiusmo di dupliciter itelligere: primo quidem (ut diximus) .s. ꝓprietatem ĩ specie ipsa la tentem esse ipsius differentiã atq; actum: apparentem uero in materia qualitatem. Deide rursum affectionem huic speciei ꝓpriã/ ĩ materia ꝓpria uigentem assidue/ si cut calor in igne: nõ tam qualitatem/ q̃ actum ignis existimãdam: qualitatem uero præcipuæ quãdo transit in aquam.

LIBER SEXTVS DE ESSENTIA ET QVALITATE

Mouet dubia de essentia & qualitate/ ac tentat solutionem. Cap. I.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CAMPUS DE EXCELENCIA INTERNACIONAL

n VNQVID ens est alterū q̄ essentia: atq; ens quidē ēt seclusis aliis dicitur. Essentia uero est ens una cū aliis simul adiunctis uidelicet motu. statu. identitate. alteritate: atq; hęc essentiæ sunt elementa? Totū igitur est essēs. Quodlibet aūt illorum aliud quidem ens: aliud uero motus: aliaq; similiter. Motus igitur ens est per accidens. Sed nū quid etiam p accidens est essentia? An forte essentiā complens: quin potius & ipse est essentia: atq; omnia quę in diuinis sunt essentia sunt. Cur non igitur & apud nos ita se res habet? Forte sic est ibi: quoniā cuncta sunt unū. Hic autē cum simulachra discreta iā sint hoc quidē aliud: illud uero ē aliud. Quēadmodū in semine quidē simul oia sunt: & quodlibet oia. Neq; seorsum manus/caput ue seorsum. In effectu uero inter se discernunt. Nō. n. uera sunt? sed simulachra. Qualitates igit ibi num esse dicemus essentias? quæ quidē circa essentiam uel circa ens differentiæ sunt. Differentias inq̄ esse dicemus efficientes ut essentiæ inter se alterę sint: atq; oio sint eēntie? Forte id dictu nō est absurdum. Sed absurde id diceret de his quę apud nos sunt qualitatibus: quarū aliæ quidem eēntiarum differentię sūt ut bipes: & quadrupes. Alię uero nequaq̄ sunt differentiæ: & ob hoc ipsum solum qualitates esse dicunt. Quanq̄ idem rum differentia uideri potest ubi cōplet essentiā tū minime differentia i alio eēntiam ibi nō iplens: quēadmodū albedo i cigno uel cerussa/natura complet. In hoie aūt duntaxat est accidens. Aut albedo quatenus in tōne est/non qualitas ē sed implens. quatenus uero i supficie qualitas. Forte uero quod quale dicit distinguendū est/adeo ut aliud q̄dem eēntiale sit/existēs uidelicet proprietas quædam eēntiæ: aliud autē sit solum quale: secundum quod eēntia qualis denoīatur. Vbi hoc ipsū quale diuersitatem pmutationemq; essentię non iducat: neq; dimoueat ab eēntia. Sed cum eēntia iam sit/plenaq; sit/dispositio nē quandā extrinsecus afferat: atq; post ipsā rei eēntiam additamenti nonnihil adhibeat/siue circa aīam id siue circa corpus efficiat. Proinde ut dixerit aliq̄s/albedo uisibilis i cigno nō complet eēntiam. Esse nāq; cignus pōt minime albus. At uero in cerussa albedo complere eēntiam dicit: similiterq; calor i igne. Quod siquis præterea dixerit ignitatem (ut ita dixerim) essentiam esse/& de cerussa similiter: uerūtamen ignis huius uisibilis ignitas est caliditas eēntiam cōplens. Similiterq; i cerussa est albedo. Eędem itaq; res cōplebunt eēntiam: neq; qualitates erūt: rursusq; nō cōplebunt: & qualitates erunt. Et si absurdū ē ubi complent q̄dem esse aliud dicere. Vbi uero nō complent insup aliud: cū tamen eadem sit natura. Forsan uero dicendum est tōnes q̄dem ipsas quę hæc efficiunt/totas eēntiales existere. Hos aūt effectus illa quæ i rōnibus ipsis substātialia sunt/nō iam ut substantialia: sed ut q̄lia retortare. Atq; hinc fieri ut semp in eo quod quid est assignādo peccemus/ i ipsa inquisitione substantiæ prævaricantes: atq; labentes in qualitatem. Neq; n. esse cēsendum est ignem hoc ipsū quod apellamus ignem quando aspicimus qualitatem. Immo uero ipsū eēntiam esse. Quæ āt nunc aspicimus/aspicientesq; pnuntiamus/nos ab eo quod q̄d est pcul abducere: & quale quiddā recte i genere sensibili designari. Nihil. n. horū eēntiam esse: sed eēntiæ passiōes. Vnde & illud quærit quō ex non eēntiis conficiat essentia. Diximus itaq; non oportere quod fit idem esse atq; illa ex quibus conficit. Nunc āt dicēdū est/neq; etiā id quod fit essentiam esse. At quō illā quam illic essentiā noīauimus/ex nō eēntia dicimus constituram? Essentiā diceemus illic principalius puriusq; ens habentem esse eēntiam: uelut i entis ipsius differentiis cōstitutā. Potius āt cū actionū additamēto essentiā noīatā esse cēsebimus. Quę q̄dē entis pfectio uideat. Forsan uero ex adiunctiōe facta iudicāda sit idigētior. Quippe cū a simplicitate degeneret & ab ipso iā ente decliner.

Quid sit qualitas: & utrum ad rōnem essentialē ullo mō ptineat. Cap. II.

u Erum de qualitate quid sit oīo considerandū est. Forte. n. quādo quid sit cognouerimus: dubitationes eiusmōi ppellemus. Ptīcipio perquirendum est? num existimandū sit aliq̄d idē alias quidē esse solūmō qualitatem: alias āt essentiā quoq; cōplere: adeo ut nequaq̄ durius contendamus ad id conuincendū: quo qualitas simpliciter essentiā compleat: sed essentiā potius talem. Oportet igit in tali quadā essentia eēntiam esse/& q̄cq̄d est ante q̄ sit talis. Quid ergo? num i igne ante talē eēntiam simpliciter est eēntia. Forte hinc sequitur sit corpus. Ipsū itaq; genus quod ē corpus eēntia erit. Ignis āt corpus erit calidum: neq; totū id erit eēntia: sed ita calor erit in ipso: quēadmodum in te figura sima. Quāobrem si auferatur calor & splēdor & leuitas: quę uidentur esse qualia/& tollat oppositio: relinquaťq; quod dicit trina dimētione porrectum atq; materia/id ipsū quod residuū est/erit eēntia. At id uerisimile nō uideť. Spēs. n. magis eēntia ē. Sed nunq̄d spēs q̄litas ē? Forte nō q̄litas: sed rō spēs ipsa ē. Quod igit ex tōne subiectoq; cōstat q̄d nam ē? Nō. n. id quod uisibile occurrit atq; urens. Id āt quale ē: Nisi qs forte dicat cōbustionē ipsā esse actum ex tōne manantē. Atq; ita & calefacere: & albefacere: & eiusdē generis alia/ esse actiōes affirmet. Itaq; ubi collocemus q̄litatē/nequaq̄ iueniemus. Forsan uero eas nō debemus dicere q̄litates quæcunq; eēntias cōplere dicunt. Siq̄dem actiones uel actus sunt earū a rōnibus essentialibusq; potentiis oriētes: Sed eas dūtaxat quę extra totam eēntiam sunt. Quę nō alicubi q̄dem qualitates: alicubi uero nō q̄litates apparent: atq; supuacuum aliquid post essentiam uidentur afferre: ueluti uirtutes & uitia: pulchritudo atq; turpitudo & ualitudo dispositioq; figurę uel situs. Triangulus uero atq; quadrāgulus fecūdū seipsum non ē quale: sed hoc ipsū quod é triangulare fieri/quatenus ita formať/ē quale dicēdum. Neq; triangulitatē? sed formationē totius q̄litatē possumus apellare: Possumus & artes & aptitudines studiorū. Itaq; qualitas erit dispositio quædā in eēntis/quæ iā sūt: siue aduentitia hæc sit siue ab initio comitans. Quæ quidē si etiā non comitata fuisset nihil minus habuisset eēntia: Licet hāc dicere partim q̄dē facile mobilē/partim uero difficile: ut duplex eius spēs uideať: altera q̄dem stabilis/altera uero mobilis.

Qualitatem manifestam/esse passionem ab actione uirtutis occultæ. Item quod inest prorsus essentiæ suę/ esse ipsius actum & proprietatem specialem: Quod ab eēntia distat esse qualitatem· Cap. III.

a Lbedo igit in te apparens dicēda ē non tam qualitas esse/q̄ actus q̄dam ex potentia albefaciendi procedens. Illic āt dicendum ē/oēs quę qualitates noīanť esse actus. Qui tamen ab opinione nostra qualitatis nomē accipiunt: ppea q̄ quæliber sint proprietates quasi distinguentes essentias inter se

atq; ad ſeipſas propriũ habentes characterem. Quoniã igitur diſcrepat qualitas quæ illic eſt a noſtris. Actus. n. hæ quoq; ſunt. Forte quia non oſtendunt quale quid ſit: neq; diſcrepantiã ſubiectorũ: neq; characterẽ: Sed duntaxat ipſam quę qualitas dicit̃ quę q̃dem illic eſt actus. Quapp quãdo ꝓprietatẽ habet eſſentiæ inde ꝓprie conſtat nõ eſſe qualitatẽ. Quãdo uero rõ quod in his propriũ eſt ſe cernit: nõ inde auferens uel decerpens: ſed magis accipiẽs generanſq; aliud/procreat quale/quaſi partem eẽntię capiens ſibi i ſupficie apparẽtem. Quod ſi ita eſt/nihil ꝓhibet calorem igni innatum eſſe ſpẽm aliquã actũq; ignis: neq; ignis qualitatem. At tunc demũ qualitatem/quãdo i alio quodã accipitur: ubi nõ amplius ſit eſſentię forma: ſed ueſtigiũ tantũ/& umbra atq; imago/relinquẽs illam ipſius eẽntiam/cuius ẽ actus. Quotcũq; igit̃ accidũt/neq; actus neq; ſpẽs eẽntiarum ſũt: prębent aũt formas duntaxat quaſdã p quas ſubiecta qualia faciũt: uelut habitus diſpoſitioneſq; ſiue affectiones aliæ a ſubiectis/dicendæ ſunt qualitates. In quarũ principiis exemplaribuſq; actus ſunt/quæ in his ſubiectis qualitates cognominant̃. Nec idem ſit alicubi q̃dem qualitas: alicubi uero nõ qualitas Sed quod ab eẽntia deſertũ eſt/euadit qualitas. Quod ãt cum eẽntia ꝑmanet nunquã eẽntia uel ſpẽs uel actus exiſtit. Nulla. n. natura eadem ẽ ꝓput i ſuo fonte ẽ: & ꝓput i alio: ubi a ſua origine iã deſtituta dignitatẽ ſpẽi actuſq; nõ retinet. Ve rũtamen quod nullius aliquando ſpecies ẽ: Sed accidens ſemper pure iam qualitas eſt: ſolumq; qualitas.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI

Quomõ in numeris atq; in natura compoſitio fiat atq; cõmixtio.
Item de tribus opinionibus mixtionis. Cap. Primum.

q VEMADMODVM in numeris aliud q̃dem ẽ adiungere: aliud autẽ multiplicare: Sic i rebus naturalibus aliud ẽ componere/aliud commiſcere. Profecto ſimili quadã proportione/ſicut i numerorũ ordine additur unitas unitati: fitq; binarius: Sic in natura addit̃ materię forma/fitq; corpus. Ibi rurſum unitas numero ad ternariũ procreandum. Hic ſimiliter adiũgit̃ uirtus corpori/ad morũ efficiendũ: fitq; corpus mobile. Illic iterũ apponit̃ numero numerus: ut binarius binario: unde fit quaternarius: aut etiã quaternario ternariuſ admouet̃ adſeprẽnariũ componendũ. Simili quodã pacto & in natura corpus iam mobile factũ ad corpus aliud ęque mobile ſe confert atq; uiciſſim: unde corpora corporibus ſicut numeri numeris cõponunt̃. Proíde ſicut in numeris pręter adiunctionẽ multiplicatio fit: ſic ultra cõpoſitionẽ uel appoſitionẽ fit i natura cõmixtio. Quaternariũ uides adiunctione creari: ubi duo dicis atq; duo: uides i eodem cõmixtionẽ. Vbi ais bis duo cõficiũt quaternarium. Rurſum nonariũ cernis adiunctione creari: dũ quinario quaternarius additur. Reperis i eodem cõmixtionẽ dum dicis ter tria nouẽ. Similiter uel admouet̃: & quodãmõ ẽt infundit̃ corpus corpori: uel in unũ pęnitus confundunt̃. In qua quidem cõfuſione nõ licet i aliis corporis cõmixti partibus aliud hic/aliud ibi diſcernere: ſed cũcta cõtinent̃ in ſingulis: & ita i quolibet cõcludit̃ uniuerſum. Sicut ubi numerũ multiplicas/puta ternarium i qualibet unitate parteq; ternarii totum ternarium cõprehendis. Alioquin ter tria computare nõ poſſes. Tum uero ſicut i numeris/q̃cunq; multiplicatione conflat̃/etiam adiunctione conficit̃. Neq; uiciſſim: ſic i natura ubicunq; fit rerũ exacta cõmixtio iam & cõpoſitio cõtigit: neq; fit e cõuerſo. Oío igit̃ ſicut in numeris negare non potes eiuſmodi cõflationẽ fieri: i qua totũ contineat̃ in qualibet parte ſui ad nouã inde formã numeri ꝓcreandam/ ut ternarius totus i qualibet ſui parte multiplicatus ad ipſã nouenarii formã. Ita ſimilem i natura cõmixtionẽ negare nõ debes. Nã & i natura & i numeris eiuſmõi fit conflatio: q̃a talis eſt i natura uitali/atq; in ipſa ideali uita: mutua ſeminaliũ uel idealiũ cõſpiratio rõnum. Plotinus igit̃ id ípræſétia tractatutus/tres adduxit opiniones: primã eorũ q̃ in corporibus iter ſe cõcilian dis/neq; materias neq; qualitates pęnitus cõmiſcebãt/ ſed apponebãt materias materiis: qualitateſq; ſimiliter qualitatibus. Quam quidẽ opinionẽ continuo repuit. Secundã eorum: qui q̃uis materias nõ cõmiſcerent: ſed potius admouerẽt: qualitates tamẽ inuicem cõfundebãt. Horũ ſentẽtiã probabiliorẽ eſſe declarat. Tertiã: poſtremo putantẽ tum materias materiis: tũ qualitates qualitatibus exactiſſime poſſe cõflari: admittit etiã ut probabilem. Príncipio i oximelle uſq; adeo acetũ cum melle miſcemus: ut nulla reliquat̃ in hoc cõpoſito portiũcula/quæ non habeat utriuſq; ſaporẽ. Ex quo refellunt̃ illi/q ſola quadã appoſitiõe confiderent: peride ac ſi ítegra panici grana/cũ integris milii granis cõgregarentur. Contundent alii pariter utriuſq; grana/dicentq; granis utrinq; ad minimas naturæ ſuæ particulas iam cõtritis/ꝓpinquare q̃dem particulas ſingulas utrinq; ſingulis/ſed non omnino confundi materias: q̃uis confundant̃ inuicẽ qualitates. Nã ubiq; i quolibet milii minimo eſſe quendam panici ſaporẽ/atq; uiciſſim. Alii uero uino ad hæc adhibito conterent diligentius. Ideoq; exactius cõmiſcebunt: adeo ut pęnitus nõ contritę ſolũ/ſed ẽt liquefactæ materiæ nõ iam apponant̃ ulterius/ſed nihilo ꝓhibente pęnitus cõfundant̃. Ibiq; poſthac ſingulorũ triũ ubiq; ſint nõ qualitates ſolũ/quod ſenſus ipſe declarat/ſed materiæ quoq; conflatę. Cõcludent talia quædã a natura multo perfectius/q̃ ab arte poſſe conflari: materias nõ alienas/ſed ſuas: non interdũ/ſed ab initio ſemper: nõ extrinſecus/ſed intríſecus tempante. Plotinus aũt pro ſententia prima rõnem adducit nullã. Tres uero pro opiniõe ſecũda. Prima rõ eſt eiuſmõi. Duo corpora i eodẽ loco pęnitus iuicẽ æquari nõ poſſunt. Nã ſi eodem i loco pęnitus eſſe debeant: oporteat illa primũ in partes diuidi. Deíde partes uiciſſim ſuas partibus adhibere. Quę q̃dẽ partes ſi ídiuiſíbiles ſunt: iam corpora illa ad ídiuidua ſunt reſoluta. Et quoniam ex eiſdẽ compoſita fuerãt/i quæ diſſoluunt̃: ſequit̃ ut ex indiuiduis q̃buſdã ipſa corporum magnitudo cõcreuerit. Quod ideo fieri nunq; potuit: quoniã in diuidua cõgregata ſimul nullã conficiũt magnitudinẽ. Sin autẽ partes illę corporũ diuiſíbiles fuerint: quælibet ꝑ ſe erit corpus: ſitũq; proprium ſeorſũ habebit ab aliis. Itaq; nõ erunt corpora duo ꝓrſus i eodẽ loco: ímo multis i loculis corpuſcula multa. Secũda rõ: q̃do duo corpora cõmiſcent̃: ſemp feme maiorem ſimul locũ occupant q̃ alterutrũ. Ex quo apparet nõ fuiſſe dimenſiones utrinq; penetratas ad ſũmum. Tertia rõ: Quãdo corpus longe minus in ſinuat̃ lõge maiori/non poteſt minus ipſum cũ maiori prorſus æquari. Quod ſi qs obiciat/ locum aliquando poſt duorum cõmixtionem nõ occupari maiorem: reſpondebunt: aerem illic egredi qua nouũ corpus ígrediat̃. Poſt hæc pro

opinione tertia dicitur ſudorē ex toto corpore p̨nitus extillare: neq; ullam ibi fieri fractionē. Sin aũt aduerſarii dixerint meatus a natura illic iſtituros: p quos abſq; ſciſſura ſudor efflueret: reſpõdebunt alii: p laminas ſæpe corneas uel ebur neas arte tenues: ac ēt per mẽbranas admodũ denſas oleũ penetrare: ac prorſus implere: neq; augere molẽ: neq; diſcindere.. Tũ uero materias oĩo iuicẽ coęqua ri: inde p̨babũt q̨ſępe poſt earũ cõmixtionẽ moles prior non uideř excreſcere. Obiicient iterũ aduerſarii: corpora duo nõ poſſe abſq; ĩciſione ad ſũmũ ſe inui cem penetrare. Ac ſi exactiſſime penetrãdo ſe inuicem exactiſſime ſecent: oĩo di ſperdi. Sępe uero priorẽ non augeri locũ: q̨a ſubtiliorũ comiteř interi exalatio. Reſpondebũt opinionis tertiæ auctores: etiã ubi poſt mixtionẽ locus ampliꝰ exigař/defendi exactiſſimã illic fuiſſe miſturam. Quid. n. mirũ ſit illic magnitu dinẽ augeri/ubi ex cõflatu multorũ uirtutes quoq; multæ coaluerũt? Forte enĩ priorẽ non funditus perire dimenſionẽ: ſed e pluribus qualitatibus aliam coale ſcere: & e pluribus dimẽſiõibus aliã cõcreſcere magnitudinẽ. Ad hæc obiicięt nullũ poſſe augmentum fieri/ſi non ponanř materiæ iuxta materias: ut linea li neę p longũ addita: ſed ſibi iuicem iferanř: & linea prorſus ifuſa lineæ/ſiue ex termino ifera funditus: ſiue ex latere conferi fingas. Itẽ ubi cõſtat cõmixtiõem fuiſſe cõpletã/intelligi nõ poſſe/qũo minimũ corpus ibi adęquet maximi q̃ntitatem. Reſpõdebũt: Vel corpus minimũ eatenus miſceri cum maximo/quatenus poteſt. Vel ēt poſſe p totũ ſeſe diffundere: quãdo. s. quãtitas prior extẽdiř. Di cent. n. forſitan: extenſionẽ non eſſe ipſã proprie quãtitatẽ: ſed q̃ntitatis paſſio nem atq; modũ. Itaq; quãtitatẽ eandẽ quaſi materiã uarios extẽſione modos ac cipere. Reſpõſionẽ eiuſmõi Plotinus ait nõ eſſe tutã: ubi aſſignař ab illis: qui plura corpora dũ miſcenř/ſeruare dicũt prioris ſubſtantię formã & qualitatem. Tunc. n. minimũ corpus dũ priorẽ ſeruabit formã forſan non potent ad maxi mi modũ funditus q̃ntate protẽdi. Sin aũt ąliã accepit formã/nihil mirũ & aliã accipe quãtitatẽ: ſicut quando ex aqua fit aer.

Diſcuſſio opinionũ de mixtione: ĩ qua uideř approbare ĩ mixtione perfecta totum corpus utrinq; confundi per totum. Cap. II.

i Nſecundo capite tẽrat q̃d potiſſimum ĩ his dubitationibus ſit dicendũ. Primo q̃dẽ uideř concedere liq̃dũ corpus p aliud tũ materia/tũ qualitate p̨nitus igredi: ſicut p bombicẽ aqua. Atq; poſſe poſt eiuſmõi mixtionẽ ibi magnitudinẽ æqualẽ eſſe atq; prius: præſertim ubi igrediente liquore ſubtet fluit aer. Poſſe ēt magnitudinẽ augeri/ubi alterũ alteri ſit prorſus ibibitũ. Quid enĩ mirũ? ſi hoc ex illo nouas accipit qualitates/nouã interim accipere magnitu dinem. Atq; ſicut p totũ accipit qualitatẽ: ita dimẽſionẽ illius p̨nitus ĩtromitte re: atq; inde cõcreſcere? Sed cũ qualitas qualitati potius aduerſeř q̃ uel qualitas quãtitati/uel q̃ntitas quãtitati: mento ĩ mixtione prior aliqua qualitas t. el träſit ĩ nouã: uel obſcurař: quãtitas aũt magis p̨manere uideř. Quo uero exactior ſit permixtio/eo magis formæ priores ſequẽti formę cõcedũt. Quod q̃dẽ & arte p ficiř & natura. Forſan uero dimenſio abſq; ſectione dimẽſionem igredi poteſt: ſicut & qualitas qualitatẽ: & materia ſæpe materiã. Nihil. n. hanc prohibet p̨ni tus igredi: cũ ſua ptenatura ſit ĩcorporea. Vbi aũt ipediř ingreſſio/nõ qua rõne ibi dimenſio eſt/impeditur: Sed qua denſitas duritiaq; reſiſtens. Hęc. n. eſt quæ proprie neſcit cedere: ideoq; ĩtromittere uel ingredi neſcit. Aliud uero eſſe duri tiam: aliud dimẽſionẽ nullus ignorat. Impediri ãt ingreſſio ſolet nõ ſolũ a qua litate dura: ſed ab hoſtili ēt qualitate. Vbi uero neutra ſit/ipediri nõ ſolet introi tus. Hęc una cũ Plotino tentauiſſe potius q̃ abſoluiſſe ſufficiat. Nã & aliquis forte dixerit: quãdo corpus hoc in illud p̨rſus infundiř: fitq; interim alteratio: ſi magnitudo nõ creſcat/priorẽ deſinere dimenſionẽ/una cum p̨pria forma: dũ fit utraq; noua. Ipſam nãq; dimẽſionẽ in rebus eſſe diſtãtiæ cãm. Et iccirco qua tenus duę quædã in aliquo dimenſiones exiſtũt: illic eſſe horũ ad illa diſtantiã molemq; protẽdi. Quod q̃dem & Plotinus hic forte ſignificauerit/ dicens ma teriã ſuapte natura non reſpuere mixtionẽ: præſertim quãdo neq; p̨priã q̃ntitatẽ habeat: neq; ullam reiiciat quãtitatẽ. Et quãdo reperit corpus aliud penetrare p aliud/nõ dimenſiones repetit: ſed qualitates atq; materiã. Verũtamen nõ uideř exiſtimare ĩpoſſibile ĩter corpora ualde liquida dimẽſionem abſq; fractione pe netrare dimẽſionẽ. Quippe cũ fractio inter dura fieri ſoleat. Cõcedet & forſan flãmam ſimiliter penetrare ferrum: ſimulq; prorſus æquari.

Quid corpus: q̃d corporeitas: ac de rõne ideali: ſeminali: formali. Cap. III.

c Orpus quidem naturale definit ĩ capite tertio/ſubſtantiã tribus dimẽſio nibus qualitatibuſq; affectã: corporeitatem uero rõnem quandã effectri cem dimenſionũ & qualitatũ. Rõnem ſane hic accipit tũ ſeminariã ĩ na tura: tum formã ſubſtantialẽ in materia: in cuius uirtute ſpecifica familiares ſpe cies ſuæ dimenſiones qualitateſq; continenř. Quas ĩ ea cõtineri uoluit: ubi ait/ Corpus eſt cõpoſitũ ex materia atq; rõne. Ait inter hęc ĩ definitione quidem ſubſtantiæ naturalis cõprehendi materiã. In definitione uero ſubſtantialis for mę materiã non ĩcludi: quoniã non ex materia pululat: ſed a rõne imprimiř ſe minali. Tangit & triplicem rõnem. Sũmã/& idealẽ in ĩtellectu: quæ ipſe eſt intel lectus. Cuius neq; eſſe neq; actio ſit ĩ materia. Secũdã uero ſeminalem in animæ ipſius natura. Cuius nõ tam eſſe q̃ actio ĩ materia ſit. Tertiã formalẽ. i. ſubſtan tialem corporis formã. Cuius & eſſe & actio ſimul ẽ in materia. Põt tamen intel ligi quodãmõ abſq; adiunctione materiæ: quoniã cum nõ prodeat ex materia: ſed ex cauſa potius ſepata. Videtur ĩ ipſo primo prodeundi gradu rõnem in ſe aliquã habere formalẽ: in qua poſſit prius q̃ applicet ſe materiæ cogitari. Hinc forſan confirmari põt quod pleriq; diſputant/formarũ diſtinctiones & gradus ex materia minime proficiſci: ſed oĩa hęc tanq̃ formalia ad uirtutẽ formę redu ci: ſicut materiales conditiones ad materiam rediguntur.

LIBER SEPTIMVS DE PERMIXTIONE PER TOTA

Narratio opinionum trium de mixtione: & rõnes earum. Cap. I.

• ONSIDERANDVM eſt de illa corpotum permixtione/que p to ta corpora fieri dicitř: utrũ fieri poſſit: ut alter liquor ita cũ altero li quore cõmiſceatř: ut totus perfundatř in totum: ſiue uterq; p utrũq;

ſane alter tantū per alterum penetret. Nihil. n. intereſt utro id modo fiat. Principio qui permixtionem ī quadā appoſitione collocāt quaſi admiſceāt potius q̄ pmiſceāt dimittēdi uidenť. Siq̄dem oporteat pmixtionē reddere totū in ſingulis partibus q̄ ſimillimū: adeo ut uel minima quęq; particula ex illis quę pmixta dicunť conficiať. Quicūq; uero qualitates ſolas oīo cōmiſcent: materias uero corporis utriuſq; apponūt: atq; per ipſas undequaq; qualitates utriuſq; pducūt/ forſan pſuadere poſſent: ex eo q̄ reprobari forſan liceat pmixtionem illam quę per tota fieri dicitur. Item ex eo q̄ alioq̄n cōtingeret magnitudines molū in ſectiones penitus ptranſire: ſi nullū prorſus interuallū in alterutro corporum relinquať: quādoq̄dē continua diuiſio fuerit: ex eo q̄ alterū toti penitus ſe inſinuet alteri. Præterea ex eo quoq; perſuaderent/ q̄ ſæpe quæ mixta ſunt/ maiorem ſimul q̄ alterū e duobus occupant locū: tātumq; locū quantū ſi cohęſerint/ ab utriſq; locus ipleť. Atqui ſi totum p totū prorſus ingrederetť/ aiūt oportere locū alterius eundē permanere atq; prius in quē alterū ſit coniectū. Vbi āt locus duo cōprehendēs mixta ampliorē nō euadit/ adducūt ī cauſa exalationes quaſdam aeris: quarū uice alterū eſt ingreſſū. Deniq; p ſua opiniōe adducunt quando minus corpus maiori ſe inſerit. Interrogār. n. qūo fieri poſſit/ ut minus hoc adeo extendať/ ut per totū maius ſeſe effundat. Alia pręterea multa ſimiliter in mediū adducere ſolent. Qui āt permixtionē p totū utrunq; corpus inducunt/ uidenť poſſe dicere diſtribui q̄dē corpora: neq; ī ſectiones abſūmi/ ēt ubi pmixtio p tota conficiť. Quādoquidē & ſudores ſectiones nō inferant corpori: neq; rurſus ibi aliq̄d perforeť. Iā uero & ſiquis obiecerit/ nihil pḣibere ita naturā inſtituiſſe: quo ſudor facilius exundaret: attamen addent in artificiis quibuſdam quādo tenuia cōtinuaq; ſunt/ uideri ea ſæpe p totū humore madentia inſtillantiaq; atq; in alterā partem humorem inde tranſfluere. At uero cū hęc corpora ſint/ haud facile intellectu eſt/ qua rōne fieri poſſit/ ut alterū abſq; inciſione per tranſeat alterum. Sin autē p totum mutuo diuidanť: proculdubio ſe mutuo deſtruent. Deide quādo aiunt: ſępe ex duorū corporū congreſſione ī mole nō fieri augmentū: cōceſſum uidenť aliis exalationes aeris ī cauſa aſſignare. Sed ad loco rum augmentū difficile quidem/ nihil tamē ꝓhibet dicere: ubi utrūq; corpus mutuo inſinuatū eſt/ magnitudinē quoq; una cū cęteris qualitatibus neceſſario augeri. Neq; n. hāc ipſā perdi/ quēadmodū neq; cęteræ qualitates: & quēadmodum alia ibi ſpēs qualitatis prouenit ex utriſq; cōmixta/ ſic & aliam magnitudinem/ ubi profecto mixtura ex utriſq; cōficit magnitudinē. Verū hic forſan aduerſum hos ſic alii dicerent. Si materia materię adiacet/ moleſq; moli: quā comitatur & magnitudo/ pro noſtra opinione iſtud adducitis. Sin āt materia una cū magnitudine quæ & prius erat in ipſa/ p totam alterā molem īgrediať/ ſic utiq; fiet: nō perinde ac ſi linea deiceps lineæ iuxta terminos ipſarū punctis coniūgatur/ ubi pōt fieri augmentū: ſed illo inq̄ potius modo fiet: ueluti ſi ita inſeraťur linea lineæ/ ut nullū proueniat incrementū. Poſtremo cōtra hos afferebať: ípoſſibile uideri/ minus corpus p totū maius ſe porrigere: pręſertim minimū quodq; per maximū: ubi uidelicet cōſtet mixtionē eſſe pactā. Profecto ubi non ſatis exploratū eſt/ talia ſimul oīo cōfūdi/ licet obiicere/ minimū per totū maximū nō p currere. Vbi uero euidenter id ſit cōpertū/ aſſignari poterūt quædā molū ipſarū extenſiones Quāuis non ſatis probabilia dicant qui molem q̄ minimā in molē amplissimam protēdere moliuntur: pręſertim cū magnitudinē corpori tribuant ampliorē: neq; tamen ipſū ita tranſmutēt/ ſicut ſi ex aqua aer efficiatur.

Corpora ī mixtiōe: tum p molēm tū qualitatē corporibus pęnitus cōmiſceri. Cap. II.

h Oc aūt ipſum inquiſitiōem propriā exigit/ quid nā contīgat/ quādo quę fuerat moles aquæ/ fit aer. Quo uidelicet mō ampliorī eo quod gigniť moles efficiatur. Impreſentia uero hęc hactenus pauca e multis: quę pro utraq; opinione adduci ſolent/ dicta fuerint. Nos āt his in rebus inueſtigemus/ quid ſit potiſſimū aſſerendum: utra opinio rōni magis cōſentanea ſit. Et nūq̄d alia quædā ſententia pręter dictas appareat. Principio quādo p lanā fluit aqua/ aut lana uel papirus aquā quā ebibit exſtillat: cur non totum aquæ corpus per ipſam effluendo ptranſit? Aut ēt quādo non effluit: quo pacto materiā materię conīúgemus: molemq; moli? Nū qualitates ſolas cōfundi inuicē concedemus? Sane non extra bombicē aquæ materia illic apponiť: neq; ī quibuſdā duntaxat interuallis. Tota. n. madet: nec uſq̄ materia eſt uacua qualitate. Quod ſi ubiq; materia eſt una cū qualitate: nimirū per totam bōbicem eſt aqua. Aut ſi non ſit ibi aqua: ſed qualitas aquæ/ quærēdum eſt/ ubi nā ipſa ſit aqua. Quid nā igitur prohibet/ q̄n eadē ibi ſit moles? Forte quod adiūctum eſt extēdit bōbicē. Accepit. n. ab eo quod ígreſſū ē magnitudinē. At ſi accepit/ moles quædā eſt addita Sin aūt addita eſt atq; appoſita: nequaq̄ in altero ibibita eſt: oportet itaq; ī alio atq; alio ſitu materiā eſſe. Forte etiā nihil ꝓhibet: quēadmodū ab altero corpore alterum accipit qualitatem/ ſic ēt accipe magnitudinē. Sane qualitas differens cum qualitate cōgrediens ob id ipſū quod cū altera iam cōflata eſt/ nequaq̄ p manet pura: neq; quæ erat eſt oīo: ſed iam delera uel obſcurata. Magnitudo uero cōcurrens cū magnitudine nō deleť uel obſcurať. Ad id aūt quod dicīť corpus progrediēs p corpus/ ſectiones ꝓrſus efficere: quo pacto dicať aliqs obiicere pōt: quādoq̄dem & nos qualitates p corpora ſe ꝓpagare cōcedimus: neq; tamen facere ſectiones. Sed forſan non facere dixerit quiſpiā quoniā incorporeæ ſunt. At uero ſi materia ipſa quoq; ícorporea eſt. ſicut ícorporeæ qualitates: qd nam prohibet paucas quaſdā qualitates una cū materia pęnitus p corpus aliud penetrare? Solida uero nō penetrare: quoniā tales habeāt qualitates/ ut penetrationem ipſā impediant: uel forte multas ſimul qualitates nō poſſe dicemus una cum materia id efficere. Verū ſi multitudo qualitatū denſū corpus efficeret: multitudo utiq; cauſa foret. Sin aūt dēſitas ꝓpria quædā qualitas eſt/ ſicut & corporeitas ipſa eſt propria qualitas/ forte neq; qualitates qua rōne qualitates ſūt/ cōficient mixtionē: ſed qua certe quædā ſunt qualitates. Neq; rurſus materia qua materia eſt reſpuet mixtionē: ſed qua cū tali quadam ē qualitate. Idq; pręſertim ſi nullā habeat magnitudinē: uidelicet ut neq; propriā ſibi uēdicet: neq; uenienteм ullā natura reiiciat. De his itaq; hactenus ſic fuerit dubitatum.

Qūo definiať corpus atq; corporeitas. Cap. III.

q Voniam uero de corporeitate fecimus mētionem: pſcrutandum eſt utrū ipſa corporeitas ſit quiddam ex cunctis compoſitum: an potius ſit ſpēs

& rō quædam: quę infusa materię corpus efficiat. profecto si corpus ē hoc ipsū ex cunctis qualitatibus una cū materia cōgregatū: id utiq; corporeitas erit. Atq; si rō est quę accedens efficit corpus/nimirū rō complectēs cunctas cōtinet qualitates. Oportet āt eiusmōi tōnem: si non est oio qualis rō definiēs qd res quęq; sit: sed rō rem ipsam faciens nequaq̄ intus cōplecti materiā: sed potius circa materiā tōnem esse: atq; ifusam facere corpus. Esse pręterea corpus materiā simul tōnemq; infusam: Ipsā uero tōnem cū sit spēs: cōsiderari posse absq; materia nudam: uel si q̄ maxime iſepabilis sit a materia. Ipsa uero rō separata alia ē atq; i mēte. In mēte inq̄: quoniā & ipsa mens est. Sed de his alibi.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI

Rōnes aliorum duæ: & Plotini duę: cur remotiora uideanť minora. Cap. I.

q VAERVNTVR in hoc libro duo. Primū cur obiecta ab oculis remotiora/soleant uideri minora. Secūdum: quā ob cām duo quędā remotissima a nobis spectacula & iter se distātia/puta stadio/uideātur minori etiam iter se spatio distare q̄ stadio. Item minus a nobis distare q̄ distent. Ad hæc nōnulli respondēt: lumen ipsū quo uidemus/quo magis ab obiecto ueniens propinquat oculo: eo magis accomodare seipsum ad oculum atq; pupillā: sicut & corpora liquida sese locis accomodāt. Hæc responsio ita demū proprie ualet: si lumen de quo loquiť/sit radius uisualis missus ab oculo: iterumq; ab obiecto reflexus ad oculū. Sic.n. forte naturali quodā urgore paulatim ad q̄titatem suę originis reuerteť. Sunt.n.q dicāt lumē hoc ab oculo ꝓcedens pyramidali figura rem uidendā attingere: perq; illam subito dilatari: & ab ea rursum quasi ex basę pyramidalē uersus oculum figurā reficere: tāgereq; chono pupillā oculi similiter natura pyramidalis. Ex eorū ergo sententia responsio eiusmōi proprie fortasse ualebit. Nā & cōmuniter ualere aliqui forte dicent: quoniā luminosum primū. i. sol/lumen qdē effūdat circum ex tota circūferentia sui. Sed huius undiq; colligit se i chonū: ne extra suū fontem profluens euanescat: sic ēt potentius aget: & totū facilius erit ubiq;. Ac dū tota basis coarctatur i chonū: sol totus oiſq; uirtus eius pangulū aderit/agetq; ubiq; Poteritq; ita i angulo tota eius magnitudo uideri. Sic ēt cum i sole centrū & circūferentia sit/ipsum eius lumen quatenus a toto solis effluit ambitu/circūferentiam imitať/quatenus aūt colligiť in angustū/imitať & centrū hinc fieri dicēt: ut ex quolibet illuminato corpore lumē eadē quasi figura sese ad alia & ad oculos colligat. Hactenus quidē sit responsio prima. Respondent iterum alia rōne Formā qdem rei uidendæ in ipsa re materialē habere naturam. Sed ide spiritali susceptam lumine/materiā exuere subito: Et spiritali quadam rōne uenire: q̄uis ad longū seruare proportionē quandā ad propriā materiā uideať. Sed cum primum icipit proportionem quoq; hanc amittere/uideri minorē: Ac deniq; omni ad materiā propriā proportione consumpta oculis non ulterius apparere: Sicut neq; uideně oculis ipsæ formarū naturalium rōnes/formales seminariæ ideales. Hæc sint ex aliorū opinione responsa. Quæ sane opinio: quæ ue respōsa q̄tum habeant ueritatis/alibi prehēdedeť. Post hæc sequitur ad idem propria Plotini

responsio. Profecto quāta sit tota rei dimensio/tunc plane metimur/quando singulas gradatim eius partes perspicacius intuemur. Cum igitur ubi procul posita res est: particulę nos plurimę lateāt: merito totius mensura nos fugit: minorq; uidetur. Prę̄sertim quia luminosa qualitas utpote quę & efficacior est quātitate/& propria uisui/efficacius prius ue q̄ quātitas sese oculis obicit. Qualis ergo res ipsa sit/primo uidemus: quāta uero/secūdo: dū uidelicet ꝑspicimus qualitatem. Cū igiť uisualis radius i rem a nobis effusus/& longiori tandē ꝓgressione debilitatus/qualitatē. s. colorē luminosāq; naturā discernat minus: merito quātitatem quoq; cōfuse metiť. Iā uero quod est i forma substātiali pfectius atq; ipfectius id i accidētali forma itēsius & remissius: idē i quātitate maius atq; minus. In motu uelocius atq; tardius: In tēpore diuturnius atq; breuius. Cū igiť ipsum maius minusq; ꝓpriū q̄titatis ꝓportionē quādā hēat cū eo quod ē intēsius & remissius qualitatis: cūq; ipsa quātitas i notitiæ ordine qualitatē sequatur: nimirum ubi uisus sub remissiori gradu capit qualitatē: iterum sub minori mēsura capit quātitatem. Inter hęc memineris colorē esse proprium uisus obiectū: Vocē similiter proprium auditus obiectū. Itē uehementiam potestatēq; coloris ad uisum proprie pertinere. Vigorem quoq; uocis similiter ad auditū. Magnitudinē uero pluribus percipi sensibus: eāq; esse non tam ipsam rei sensibilis efficaciam/q̄ eiusdem diffusionem quandam per multitudinem atq; locū: & hanc non primo qdem/sed per ipsam nobis qualitatē & efficaciam innotescere. Quo fit/ut ubi minus patet qualitas: iterum quātitas delitescat. Tribus aūt potissimū hęc inditis confirmantur. Primū est eiusmodi. Si colles uariarū rerum formis plenos inspexeris: eas ibi formas plane conspiciens magnitudinē regionis ipsius rectius meteris/ q̄ si formas eiusmōi nequaq̄ intuearis: quasi per formas pateat magnitudo. Secūdum: Tabulam aspice propē positam/uariis figuris impressam: nisi figuras inspexeris sigillatim/non tantam iudicabis tabulę magnitudinem/ quantā si perspicue oēs sigillatim conspexeris atq; sūmatim. Tertiū: Si in parietem uiridi tantum colore depictum aciem uerteris/non tantus tibi paries hic occurret/quantus si pluribus fuerit coloribus insignitus. Vix.n. dimensionis partes inter se discernere potes: ubi formarum uarietas non distinguit: sed a qualibet dimensionis parte reperte prolaberis: nisi differentia qualitatis sistat intuitū. Per hęc respondeti pōt quę sthōi secūdę: quā uidelicet ob cām edificia duo i opposito colle nobisq; remotissimo sita/& iter se distātia stadio/distare ēt minus appareāt. Itē cp si centum a nobis stadiis separata sint/breuiori ēt intertuallo a nobis uideanť abesse. Vbi.n confusius formarū cernimus uarietatē: nimirū nec quātitatē itertualli discernimus.

Quod nō ꝓp minores angulos uideanť minora quæ remotiora sūt. Cap. II.

i N capitulo secundo responsionem ad hęc illorum confutat qui putant ab obiecto uisibili per lineas radiorum pyramidalem ad oculum protēdi figuram: & chono quodam pupillam attingere. Et quanto remotius est obiectum/tanto gradatim acutiorem effici chonum. Itaq; dum breuiori paulatim angulo rem perspicimus/breuiorem quoq; magnitudinem coniectare. Prę̄cipue quādo eousq; processum est/ut angulus ipse iam pupilla sit minor. Quid ad cætera sit dicendum/una cum Plotino alibi disputabimus. Impræsentia uero potissimū id respuitur/quod aūt iccirco minus uideri corpus/quod minor iam

euaſerit angulus q̄ pupilla Ratio enim hæc ibi conceder alia quædā inſuper tūc a pupilla uideri: quando res una pupillam angulo ſuo implere nō poſſit. At enī ubi obiectum eſt adeo ingens: ut nihil uno intuitu conſpici poſſit ulterius: tunc etiam minus q̄ ſit apparet: quāuis angulus quo uideri dicitur, non minor euaſerit q̄ pupilla. Toto nanq; uiſu cōſpicitur emiſperium, quod uſq; adeo pupillam impleat, ut nihil præterea conſpicere queat. Quod igitur minus q̄ ſit putetur, nō ex eo contingat, q̄ per breuiorem angulum q̄ ſit pupilla cernatur. Inter hæc animaduertes inditium, quo confirmes ſecundum Plotinum non formam obiecti ad oculos peruenire, ſed oculi radium ad obiectum. Viſio nanq; uelut actio quędam ad ipſum modum uiſualis formæ peragitur. Si igitur obiectum ad pupillę (ut aiunt) ſe anguſtiam conformaret, non grandius unquā q̄ ſit pupilla iudicaretur: Nunc uero lōge grandius iudicatur: quoniam radius uiſualis extra porrectus, per ipſam rei magnitudinem ſe diffundit. Sed profecto negare non poſſumus, radios a corporibus luminoſis pyramidali quadam figura ad oculos peruenire: atq; cum hac ipſa figura ſpiritalem ſalrem qualitatem rei, uel uirtutem aut actum ad nos uſque perferre. Viciſſim quoq; ab oculis emitti radios teſtatur radialis natura uiſus præcipue in animalibus nocte uidētibus. Quod ue alii cominus uident: eminus alii: nec uidemus admodum rara: neq; nebulas ualde proximas: quia non terminant potentes adhuc radios oculorum. Mitto quid & homines & animalia quædam intuitu oculorum extra cōficiant. Deniq; plus luminis neceſſarium eſt propę obiectum q̄ prope oculum. Vbi enim radius noſter emittitur, ualidus eſt. Nec inſuper expedit lumine hic uberiore ſpargi: ſed penes obiectum iam debilis lumine multo fouetur. Eodem per obiectum protinus diffundendus. Probabile enim uiderur uiſualem oculi radium prorendi per pyramidalem occurrentis luminis latitudinem, eiuſdem luminis adminiculo, uerſus rei uidendæ latitudinem: quatenus uidelicet progredi ualet: & quādo ſic terminatur, peragi uiſionis effectum. Vtriuſq; uero ſcilicet radii uiſualis atq; luminis uberioris commertio quodā confici uiſionem Plato i Timeo & Galienus Calcidiuſq; ibidē docent. Et perſpectiuæ confirmant. Lumen uero dictū uel radio uiſuali eſt ingenitum: uel foris adhibitum.

LIBER OCTAVVS.

De uiſu, uel quare remota procul a nobis parua uidentur.

Rationes aliorū duæ: & Plotini duę: cur remotiora uideanē minora. Cap. I.

q VARE Quę procul a nobis ſunt, minora uidētur? Et quę longo ſpatio ſepata ſūt, paruo diſtare ſpatio nobis apparēt? Quę uero prope nobis occurrunt, quanta ſint apparent, & quantū habeant interuallum? An minora quidem uidentur aſpicientibus quæ ſunt procul: quoniā lumen ad uiſū & ad magnitudinē pupillæ quodāmodo deſiderat colligi. Et quatenus rei uiſibilis remota materia ē: eatenus ſpēs quaſi ſub mera ſolaq; ſpēi forma puenit. Atq; & q̄ritas & qualitas ſpecies quędam eſt. Atq; ita quaſi tō huius ſola puenit. An forte etiā quia quanta ſit magnitudo ſentimus in quadam ſecundum quālibet partem gradatim facta diſcurſiōe. Adeſſe igit̄ hanc oportet: atque adeſſe proper ut quanta ſit cognoſcat̄. Num & quia ſecundum accidens cernitur magnitudo? Cum calor primo cernatur? Cominus itaq; q̄tum coloratum eſt diſcernitur, eminus autem duntaxat coloratum eſſe: partes uero ſecundum quantitatem condiſtinguę non exactā quantitatis notitiam affetunt. Quando & colores ipſi debiles renueſq; ueniūt. Quid ergo mirum, ſi etiam magnitudines quemadmodum & uoces apparēt minores: quatenus eatū ſpecies exilis ac debilis aduenit. Nempe ibi quoq; ſpeciem auditus affectat. Magnitudo uero ex accidenti percipitur. Verum quantum ad auditum ſpectat, ſi magnitudo ſentitur ſecundū accidens, cui nam potentiæ patet primum magnitudo quæ eſt i uoce, quemadmodum apparet tactui quod eſt uiſibile. Aut certe quod apparet magnitudo auditus percipit: non ſecūdum quantum: ſed ſecundum magis ac minus. Neq; ſecundum accidens, ubi uidelicet percipit tanq̄ uehemēs. Sicut & guſtus dulcedinis uehemētiā non per accidens percipit. Principalis autem & proprie dicta magnitudo uocis protenſio quædam eſt i quantum: Hanc uero ſecundum accidens ex ipſa uehementia deſignari contingit: Verūtamen non exactæ. Vehementia ſane cuiuſq; naturæ idem eſt atque ipſa natura. Progreſſio uero in multitudinem ſecundum protenſionem in omnem locum: qui impletur, conſideratur. At enim non patuit colores ſed debiles ſunt: magnitudines uero paruę. Forte uero utriſq; commune eſt quod minus eſſe in eo quod eſt dici ſolet. Color quidem id quod minus dicitur: habet in eo q̄ debilis & caducus. Magnitudo autem ideſt dimenſio ipſū quod minus dicitur, habet in eo q̄ parua. Nempe magnitudo colorem ſequens conſequenti quadam proportione minuit̄. Manifeſtior autē in ſpectaculis quę uana ſunt, fit eiuſmodi paſſio. Quemadmodum in ſpectaculo montium habitationes multas arboreſq; habentiū aliaq; permulta. Quorum quodlibet ſi perſpicitur, efficit ut ex iſpectis ſingulis totum metiri poſſis. At ubi ſpecies ex ſingulis non accedit, oculus non habet, quomodo quantū ſit totum cognoſcat, metiens uidelicet ſecundum unāquanq; ſpeciem ſuppoſitam magnitudinem. Quoniam & quę prope ſunt, quando ſunt uana, intuitus autem ſimul in cuncta repente ſe uertit: Adeo ut non omnes ſpecies diſcernantur, ſolent minora uideri pro ratione, quatenus uidelicet ſpecies quælibet contuenti defraudat. Sed quando ſpecies ſingulæ perſpicue diſcernuntur, tunc recte magnitudinis menſura cenſetur. Quæcunq; uero magnitudines ex uno colore uniformes occurrunt, quantitatis iudicium maxime fallunt. Quippe cum uiſus non facile poſſit per partes diſcrete metiri. Sed in metiendo ſecūdum partem ultra repente labat̄: non habēs uidelicet qua differentiæ uia in ſingulis partibus progreſſum ſiſtere poſſit. Prope autem ſitum eſſe uidetur, quod longe remotum eſt. Quoniam medium ſpatium ſecundum eandem cauſam quantum eſt colligi ſolet. Quod enim eſt propinquum, quantum ſit non latet, eaſdem ob cauſas. At ubi uiſus nō diſcurrit, diſtātiæ longitudinem qualis eſt ſecūdum ſpēm, nimirum neq; q̄tum ſit magnitudine metiri poteſt.

Quod non propter minores angulos uideantur minora quę remotiora ſunt. Cap. II.

q Vod autem dicitur a nonnullis/quę procul diſtant iccirco uideri minora/ quoniam per minores uiſionis angulos uideantur dictum eſt/& alibi eſſe falſum:& impreſentia ſic eſt cõſutandum. Profecto qui ait per minorem angulum obiectum uideri/minus relinquit reliquum uiſum/ſiue angulũ aliquid extra uidentem:uidelicet uel aliud quiddam uiſibile:uel ſaltem nonnihil extra ſecus uelut aerem. Quãdo igitur nihil relinquit/ex eo ꝙ mons ſit igens!/ſed uel adæquat/neq; aliud quicquã uiſu percipi poteſt. Quippe cum ipſius ſpatium ac comodetur obiecto: uel etiam ſuperexcedat obiectum utrinq; uiſionis ituitum. Quid nam hic aliquis reſpondebit? Quãdoquidem obiectum ipſum multo minus q̃ ſit appareat/& omni uiſu conſpiciatur. Quod ſi ĩ cælum ſuſpiciat/procul dubio id quiuis intelliget. Nam alioquin non poſſet quiſquã uno quodam ictu totum ſimul emiſperium contuen:Neq; ĩ tantum aſpectus diffundi/eouſq; prorſus extentus. Verũtamen ſiquis id affectauerit detur. Si igitur omnis quidem uiſus comprehendit totum/ eſt autem in cælo magnitudo longiſſime amplior aparẽte/qua nam ratiõe quis cauſam aſſignabit/ob quam adeo minus appareat: per illos minores angulos/quos ĩ cauſa eſſe/ ut remotiora nobis minora uideantur/affirmate conſueuerunt.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI

Vnum bonumq; idem eſt & omnium primum. Item tria ſunt principia. Ipſum bonum. mens. anima. Cap. Primum.

p PLOTINI mentem nõ fuiſſe a Chriſtiana lege pẽnitus alienam ex eo conijcere poſſumus: ꝙ cum Ammonii ſemper Chriſtiani diſcipulus fuerit:& Chriſtianiſſimi Origenis ſemp amicus Cõueniſſe dicitur una cum Origene atque Heremnio: ſe nunquã ab inſtitutis Ammonii diſceſſurum:idq; ſicut promiſerat ſeruauiſſe. Præterea gentilium deorum cultum alto animo aliquãdo contempſiſſe: Amelio ad hũc exhortãte Porphyrius ipſe diſcipulus eius eſt teſtis. Deniq; ab hereticis multis Platonem ſuum partim deprauãtibus/partim etiam contemnentibus/frequentius irritatus: reſpondit quidem latiſſime: nihil tamen in reſpondendo cõmune Chriſtianis inſeruit: Sed propria duntaxat ad hereſim:cum alioquin impune in Chriſtianos inuehi ea tempeſtate liceret:& offerretur occaſio. Qui uero fuerint huius hereſis auctores: quid ue pfiteantur hereticí/qui Gnoſtici nominabantur ſimiles Manicheis: recenſet in deſcribenda Plotini uita Porphyrius. Ex eorum certe opinionibus conſtat eorum hereſim quãuis Chriſtum colerent: non minus tamen a communi Chriſtianorum ſententia/q̃ a Platonicis diſſentire Sed quantum ad inſtitutum nunc opus pertinet: hæc ſũt illorum errata præcipua. Super ipſum unum bonumq; neſcio quid ſomniabãt. Intellectus præterea ſeparos ineptiſſime diſtinguebant. Inter intellectum & animam medium aliquid inſerebant. Animam deprauatam feciſſe putabant mundum a malo principio malum. Non eſſe quicquã ipſo bono ſiue bonitate item ipſo uno ſiue unitate ſuperius prius ue ſic oſtenditur. Principio meminiſſe oportet: quod nõ eſt primum: non eſſe ſimplex. Atque e conuerſo quod non eſt ſimplex/nec eſſe primum. Siqua enim res non ſit omnium prima: certe depẽdebit ab alia ideoq; duo quædam erunt in ipſa ſcilicet tum aliquid cauſæ: tum aliquid inſuper proprii a cauſa differens. Itaq; dum non eſt prima/merito nec poteſt eſſe ſimplex. Rurſum ſiqua res non ſit ſimplex: habebit in ſe neceſſario & hoc & illud. Quæremus igiẽ: utrum hoc ab illo ſit tantum an utrunq; pariter ab utroq;: an neutrum a neutro: An a tertio quopiã ſit utrunq;. Si reſpõdeas hoc ab illo pẽdere: illud certe erit primum: hoc uero ſecundum: neq; licebit dicere compoſitum hic aliquid eſſe primum. Neq; rurſum licebit dicere utrũq; fieri pariter ab utroq;: alioquin idem aliquid compatum ad idem/ erit & cauſa & effectus:& prius atq; poſterius. Sin autem dixeris/utraq; a tertio quodam fieri/non hoc quidem cõpoſitum/ ſed tertium illud erit primum atq; principium. Nefas eſt inſuper duo quædam in ſupernis ponere: quorũ nec alterũ ſit ab altero: nec a tertio ſit utrũq;. Alioqn nulla determinata cauſa rationeq; coibunt/ſed ſorte contingent. Temerarius uero caſus in ſupernis eſſe non poteſt: Alioquin nullus foret in ſequentibus ordo. Quamobrem ſicut diximus quod non eſt primum/non eſt ſimplex: ſic& dicimus quod non eſt ſimplex: nec eſſe primum. Quo igitur aliquid prius eſt/eo ſimplicius atq; uiciſſim. Quod itaq; primum eſt/ſimpliciſſimum eſt atque uiciſſim. Quocirca & ipſa (ut ita dixerim) primitas ẽ ipſa ſimplicitas atq; cõtra. Cum igitur ſummum in ſimplicitate teneat unitas atq; bonitas: utrunq; certe & idem eſt:& primum omnium atq; pricipium. Bonitas ſane ſimpliciſſima eſt: alioquin componeretur ex pluribus. Ideoq; indigeret partibus atque componente. Itaq; per ſe ſufficiens minime foret. Oportet tamen bonitatem ipſam non ſolum eſſe ſufficientiſſimam: ſed ipſam eſſe ſufficientiam. Hæc enim appetitur tanquã bonum. Ipſum itaq; bonum cum ſufficientiſſimum ſit/ eſt etiã ſimpliciſſimum. Eſt itaq; primum: præſertim quia ſi non ſit primũ/quod erit ipſo bono ſuperius/ erit & melius bonitate: tamenſi nihil bõitate melius fingi poſſit: qua ſola melius ſit quicquid eſt melius. Tum uero quærimus/utrum ipſum bonũ appetat illud/ quod ipſi forte præponitur necne. Si non appetit/mirum eſt effectum non appetere cauſam a qua perficitur. Si appetit/rurſum mirabile ẽ/ipſum bonum aliquid extra ſe concupiſcere/cum ĩ bonum omnis deſinat appetitus. Præterea de rebus aliis ſimiliter percontamur: utrum ultra boni limites appetant quod bono fingitur eſſe ſuperius nec ne. Nefas quidem eſt omnia primum principium non appetere. Nefas eſt iterum apperere aliquid ultra bonum. Ex omnibus his colligitur ipſũ bonũ eſſe ſimpliciſſimum oĩum/atq; primũ. Vnitatẽ uero ſiue ipſũ unũ eſſe ſimpliciſſimum nemo dubitat. In omni enim eſſentia uel eſſe uel fingi compoſitio numerus ue poteſt: In ſola unitate non poteſt: Alioquin non foret unitas ipſa: ſed unum aliquid atq; multitudo. Diuiſio quinetiam unitati contingere nequit. Siquis enim hanc diuidere moliatur/non diuidet quidem! ſed repetet unitatem. Lignum certe unum ſecas & maius lignum in ligna minora. Vnitatem uero quæ cogitabatur in ligno/in nullas unitatis partes diuidere potuiſti. Aliquin forent unitate minores. Sed unitatem ita multiplicaſti/ſiue potius propagaſti: ut quæ in uno prius erat/ ſubinde foret tota eadem in duobus. Cum igitur unitas

ſimpliciſſima ſit atq; prima/merito eſt idem atq; bonitas: ne forte ſint prima rerũ principia duo & inuicẽ fortuna concurrant: & ante unitatem ſit binarius. Dum uero dicimus bonitatem & unitatem eſſe penitus ſimpliciſſimam non intelligimus rem quandam ſimplicem/uel quæ ſit in aliquo/ uel ex qua aliquid componatur Si enim ſit in alio/ neq; ſeipſam ualeat ſubſtinere:certe dependebit ab alio. Si uero ſum ex hac aliud componatur:nequaquã perfecta res erit:ſed cõrendet ulterius/ & in formam actumq; cõpoſiti redigetur. Ipſum itaq; bonũ/ipſum ue unũ idem eſt omnino & ſimpliciſſimũ atq; primũ:nec i aliquo reſidens. Neq; ita conſiderandum/ut aliq̃d in ſe prius ſit:deinde ſit bonum atq; unum. Alioq; ibi alterum accedet alteri:eritq; prius aliquid imperfectum:fieriq; compoſitio. Primo igitur & ſimpliciſſimo mentis ictuitu ipſã bonitatẽ ſiue unitatem cõremplari debemus/nõ aliquid de aliquo prędicantes. Sed primo totoq; mentis ictu ſimpliciratẽ ipſam percipientes. Quoniam uero poſt hæc Plotinus de tribus agit mundi principiis ſcilicet ipſo bono & mẽte prima & aĩa prima: meminiſſe debemus ubi cõia mundi principia perſcrutamur/ imprimis quæ ſint præcæteris i mundo cõmunia contemplari debere. Eſt autem ubiq; otium cõmuniſſimũ unitas/nixuſq; ad bonum. Id nanq; munus ad res etiam nõ dum formatas extenditur. Secundo cõmunitatis originis ue gradu forma eſt ordo ue formalis. Gradu deniq; tertio ponit̃ motus ipſe uitalis. Cum uero munus quo cõmunius eſt/eo ad priorẽ pertineat cauſam:merito prima omniũ cauſa eſt ipſum bonũ/ſiue unum:unde & quo dependet unitas nixuſq; ad bonũ Secunda uero rerum cauſa mẽs eſt prima:ad quam ſpectat ordo formalis. Tertia eſt anima prima:qua omnis ubiq; uitalis motio regitur. Cum igitur uniuerſum cõſpiciamus/& formarũ ordine formoſiſſimum/ & uitalibus ubiq; motibus efficaciſſimũ:merito ubiq; mentem regere/ubiq; aĩam ſpirare putamus. Et quoniã tum formarũ ordo gratia boni conſpirat in unum: tum uitalis motio contendit ad bonũ/ haud ab re tum mentem quæ ſic ordinat omnia/ tum aĩam quæ ſic oĩa mouet ab ipſo uno bonoq; uolumus dependere. Sic igitur uniuerſum hoc corporeum/ & ab alio mobile ad aĩam primo redigitur per ſe mobilem/motu proprio cuncta mouẽtẽ. Hęc ad mentẽ omnino ſtabilem: ſtatu ꝓprio cuncta ducentẽ. Sed utraq; ſcilicet & mẽs & aĩa referr̃ ad bonũ:& cuius gratia tũ mẽs ſtabiliter tũ aĩa mobiliter mouere uideť: & i quo mens ipſa qeſcit/& circa quod anima ſe reuoluit. Nempe ſiue anima moueať/ & moueat/moueturue ac mouet ad bonum. Siue mens quieſcat & firmet/certe quieſcit & ſiſtit in bono. Hic & omnibus eſt natura tributum:ut ſicut mouentur ad bonum/ſic & i bono quieſcant. Et profecto quemadmodũ ipſum bonũ aliud quiddam eſt prẽter illa quæ mouentur ad ipſum/& præter motum:ſic & aliud eſt præter illa quæ in eo ſtant/& præter ſtatũ. Alioq; i ſeipſis ab initio qeuiſſẽt: Poſt ipſũ bonum mens ꝓxime ſeq̃tur:mentẽ aĩa proxime comitatur. Cũ enĩ omne agens agat ad bonũ:mens quę dũ agit ad bonũ ſtabiliter agit/& in ſeipſã agendo reuoluit̃ bono q̃ꝓxima iudicatur. Aĩa uero quę & per eſſentiã manet:& iterum agẽdo ex ſe ipſa mouetur/& poſt progreſſionem reflcit orbem menti q̃proxima eſt omnino ſtabili/& in ſeipſam omnino conuerſæ. Sed quis non uideat animã ſemper actuę intelligentiæ compotem/eſſe intellectui primo q̃proximam. Quod igitur in mundo ſit motio & actio quęuis ad uitam deniq; conferens procedit ab anima. Quod autem eiuſmodi motio ordinata ſit atq; ſtabilis & in orbem reſtituatur/ & formas exprimat/ſortitur a mente. Quod deniq; tũ motioni certus ubiq; præſcriptus ſit finis: tum formæ paſſim aliæ conducant aliis/ eſt ab ipſo bono tributũ. In cælo quidem eſſentia/lux/mobilitas/bonum/mentem/ aĩam repræſentant. Sub cælo autem cauſa finalis bonum: formalis mentem: efficiens animam referre uidetur. Quoniam uero de tribus omnium principiis & paſſim in argumentis in Platonem & in Theologia latius diſputamus:hæc breuiter attigiſſe ſufficiat. Poſt hæc autem cõfutat eos qui diuina inter ſe diſtinguunt:uel quoniam alia ſint in potentia/alia ſint in actu. Nihil enĩ in æternis eſt ĩ potentia. Vel quoniã intellectus alius q̃dem maneat:alius moueatur. Nõ.n.in ĩtellectu eſt motus ullus:ſed primus in aĩa motus. Vel quoniã intellectus hic quidem ſubſtantiã quandam intelligat/ſiue ſuã/ſiue etiã alienam. Ille uero actionẽ duntaxat alterius intellectus. Quã alter ille cuius eſt actio non ĩtelligat. Diſtinctio ſane eiuſmodi ĩ animarum natura non diuidit ſubſtãtias animarũ. Siquidem aĩus idem qui uel ſe uel aliud quoduis intelligit/ſæpe ſe intelligit intelligere. Ergo & multo minus ita ſubſtantię mentium diuidunt̃:& multo magis mẽs eadẽ utrunq; explere poteſt. Iam uero concedimus ipſum ſimpliciter ĩtelligere rõne quadã ab ipſa intelligentiæ animadueꝛſione differre. Nam illud q̃dem habet eſſentiã aliquã pro obiecto: hęc ãt ꝓobiecto actionẽ ſpectare uidetur. Et ĩ nobis non ſẽper qui cognoſcit/is agnoſcit ẽt ſe cognoſcere. Verũtamen mẽs quælibet a corporis cõmertio ſepata adeo ĩtelligit expedite/ut quatenus ĩtelligit aliq̃d/ eatenus ĩtelligere ſe prorſus agnoſcat. Præſertim cum ea ibi ſit ĩtelligendi cõditio: ut mens ad ĩtelligendũ ſuã ſpectet eſſentiam. Si.n.ibi perfecta ĩtelligentia ẽ:intelligibile habet intimũ atq; certiſſimum:minimeq; dependet. Ita uero fit maxime:ſi pro obiecto ſuã ſpectet eſſentiam. Dum uero ſuã eſſentiã intueturſ ſuo eſſe intellectuali & ĩ actu intelligẽtiæ perpetuo poſitam/cognoſcit ſe eſſe eſſentiam ĩtellectualem ac ſemper ĩtelligentẽ. Quatenus igit̃ intelligit ſe:eatenus ſe intelligit intelligere. Præcipue quoniam ſicut idem eſt i luce lucere/quod & eſſe:ſic idem in ipſo intellectu eſſe/ quod intelligere. Dum ergo ſe eſſe cognoſcit:etiam intelligere ſe prorſus agnoſcit. Quãobrem intellectus quilibet abſolutus ſicut ſemper intelligit/ita q̃ĩtelligat/ipſe ſemper animadueꝛtit: præſertim cum nulla exterior occupatio ipſum ab ipſa ſui animadueꝛſione diuertat. Eſt autem illic actus idem ĩtelligentiæ: quo & ſimpliciter intelligit aliquid:& quo illud ſe ĩtelligere ſemper agnoſcat.. Si enĩ actus eiuſmodi ibi diſtinguas/iam dicemus & actum tertium ſimiliter & quartum/ & infinite deinceps ibi diſtingui:quatenus per ſequentem actum innumerabiliter intelligere fingitur præcedentem. Nefas autem philoſophi putant infinitos actus & hos quidem ſuperfluos illic in præſentia ponere: præcipue ſi per illos infinitæ illic ſubſtantię multiplicari dicantur. Inter hæc ipſe notabis/Plotinum in mentibus beatis animadueꝛſionem eſſentię actioniſq; ſuæ perpetuã ponere: eodemq; actu & intelligentiam & agnitionem intelligentiæ eſſentiæq; expleri. Quod ſicubi dixerit/ſimplicem ipſum primumq; intelligentiæ actum animadueꝛſione diſtrahi. Expone ſcilicet quando animadueꝛſio eſt actio re ipſa ab intelligentia differens Et quando fit animadueꝛſio miniſterio quodam imaginationis/ab intellectu nimiũ differẽtis/atq; ad aliena interim diſtrahentis Refellit ſubinde quod aiunt: inter ipſam mentẽ atq; animam eſſe mediam ſubſtantiam quandam:quam ratione quidem ipſam intellectualem apellant Animam uero dicunt ab hac ſuſcipere

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

rationem. Sic enim anima nulla ueram habebit intelligentiã atq; perpetuam. Vera nãq; perpetuaq; intelligentia eſt uel i ipſa mente/uel i eo quod proxime mẽtis eſt particeps. Anima uero ex eorum opinione nõ primo quidẽ gradu: ſed ſecundo itelligentię nõnihil acciperet: & imaginẽ illius potius q̃ naturã. Atq; ita neq; ſeipſam animaduerteret/quod eſt nature ̨itellectualis officiũ: neq; intellectus alicuius ſubſtãtiam excogitare poterit a naturis ſequẽtibus abſolutã: neq; rei cuiuſq̃ formalẽ comprehendere rõnem/aut definitionẽ ipſius ueritatis amplecti. Talia enim ad mentem proprie pertinent.

Prouidentię modi diuerſi. s. in principiis tribus. Deinde i ſtellis. Tertio in dęmonibus. Quarto in hominibus: Cap. II.

i N ſecundo igitur capite colligit tria rerum pricipia: ipſum. s bonũ: & eius filium intellectũ: ex paterna luce luminis more manãtẽ. Atq; inſuper mundi animã ex intellectu diuino uelut ſpũm per omnia profluentem. Sed ea conditione infenoribus prouidẽtem: ut iterum a diuinis nulla ex parte decliner. Sed quo attentius diuinis inhæret: eo potentiorem fęcũdioremq; ait ad ſequentia reddi: & quaſi iam inde pregnãtem ſequẽtia parere. Ad hæc tria principia uniuerſalis prouidentia pertinet: qua & omnibus & omnia prouident. Minus uero uniuerſalis ad ſphæratũ ſtellarumq; animas: hatũ enĩ quęlibet prouidet quidem omnibus/ſed non omnia. Nam unaquæq; propria tribuit/q̃uis cunctis. Minus etiã uniuerſalis in dęmonibus eſt prouidentia. Quilibet enim certa quædam curant genera rerum/quibus & quædam propria tribuũt. Particularis etiã in animabus noſtris ad ifenora ꝓuidẽtia ẽ. Atq; ipenſiori etiã ſollicitudine/ quam dęmones propria curant: ut ſtultum ſit humanam prouidentiã cum animæ mundanæ prouidentia compare. Cum enim & anima prima potentiſſima ſit: & prouidẽtia eius uniuerſalis/extra quam nihil eſt/quod eius repugnet officio: nõ iniuria Plotinus ait/hanc dum prouidet neq; laborare: neq; minus eſſe beatam. Animam uero noſtram uſq; adeo regendis corporibus occupari/ ut a ſuperionibus quãdoq; diſcedat. Diſcedat inquã per infimam ſui partẽ primo. i. per imaginationẽ eiuſq; affectum propẽſius ad ifenora uergentem. Quæ qdem ad hęc ſecũ ſubinde trahat partẽ animę mediã: cuius proprium eſt rõne diſcurrere. Intellectũ uero quem & aĩe partem nominat confirmat (ut ſępe ſolet) diuinam itelligentiã intermittere nunq̃. Videř autẽ hæc de itellectu ſententia non Plotini ſolum: ſed Ammonii quoq; præceptoris eius Alexãdrini fuiſſe. Quem Plotinus i oĩbus dicit̃ profecutus. Accepimus & alios quoſdam auditores Ammonii i eadem ſentẽtia permanſiſſe. Quam & Iamblichus iter Aegyptiorũ dogmata cõnumerare uideř. Notabis interea aĩam noſtrã/q̃uis particularis aĩa nominet̃/qa particularẽ habeat prouidentiã: nullo tamẽ pacto eſſe mundanæ aiæ partẽ. Rurſum aĩam noſtrã ideo in regẽdo corpore ſollicitari atq; laborare: quoniã neq; ſũmum tenet aiæ gradum/ quẽ obtinuit anima mũdi: neq; permanet i ſũmo tora/ cũ inferionibus prouideat. Eam ſane particularium animarum conditionem eſſe putat/ut per uices hoc aut illud agãt. Quantũ uidelicet ad rõnem imaginationẽq; ptinet. Quãtũ uero ſpectat ad itellectũ nullas agere uices. Quẽlibet. n. itellectũ eſſe in ętemitate pęnitus conſtitutũ. Siqdẽ i ꝓpterate aiæ ſubide ſequẽte primus ẽ motus primũq; tẽpus.

Mundum non fuiſſe aliquando nouum ex noua quadam animę prauitate: neq; aliquando perituru. Cap. III.

f Ruſtra igitr̃ fingebant heretici aĩam primã aliquãdo a diuina beatitudine ceciduſſe: atq; ita ad deteriora degenerantẽ fabricauiſſe mũdum: Temere nimiũ mundo ppea dabãt initiũ: quod faber eius nup eſſet permutatus i malũ. Satius admodũ erat dicere: mundũ ex aĩa ſemp naturali quadã neceſſitate ꝓductũ: Quẽadmodum & forma corporis a uegetali uirtute: & calor lumẽq; ab igne. Videmus. n. pfectiſſima quæq; i natura naturali largitate ſẽp agere: neq; ex inopiæ malo: ſed potius ex copię bono. Quod ſi ſẽp aguntilla ẽt quorũ uirtus & actio ad quędã tantũ determinata ẽ/ut elementũ quodlibet & cõpoſitũ: multo magis tria illa pricipia retũ: quorũ uirtus eſt cõis ad oĩa/ſemp agũt. Præſtat itaq; dicere mundi fabrũ æterna bonitatis copia ab æuo mundum ꝓgenuiſſe: q̃ noua prauitate nouũ. Profecto ſi pricipiorũ naturã in actu ſẽp abſolutã cõſideramus: atq; ſic opus ad eam cõferimus: opus ide ſempiternũ iequi uideř. Quãuis ſi ad ipſã diuinæ bonitatis uel itelligentię uoluntatẽ reſpexeris/mundũ ualeas tũ ſine noua fabri prauitate/tũ ſine diuini conſilii nouitate nouũ excogitare. Sane cũ in diuinitate natura idem ſit atq; uoluntas: neq; uoluntas naturæ aufert quod proprũ eſt naturæ: neq; natura ꝓpriũ uoluntatis admit uoluntati. Tũ uero cõfutat ꝙ putabant mundum aliquãdo periturũ: Sola enĩ quę reſolui in aliquid poſſunt interire poſſe uidẽtur. Nam aliquid i nihilum euaneſcere bonitas ipſa naturę nõ patiř. Quandoquidẽ neq; patiř alicubi uacuũ. In quid ergo mundus reſolui poteſt? Nunquid i materiam? Eſto ſane. Sed ita demum quærimus: nunqd materia illa formam habeat nec ne? Si habet: adhuc erit id cõpoſitum in materiã reſolubile. Tunc illa neq; i nihilũ euaneſcere poteſt: neq; informis pfeuerare. Eſſe. n. dař ubiq; per formam. Ac ſi finxeris eam ſine forma manere: tũc alibi quidem materia ent: alibi uero diuina quaſi limitibus inde diſiuncta: quãdoquidem nihil ex illis emicet i materiam. Non igitur erunt ubiq; diuina. Quod dictu nefas eſſe in theologia probauimus: & alibi comprobabimus. Neq; licet fingere materiam in nihil poſſe reſolui. Quippe cum nullum agens ad reſoluendum cõtendit ſimpliciter ut reſoluat: ſed ut ſe augeat uel propager. Id uero ex aliquo duntaxat & in aliqd fieri poteſt. Præterea ſi materia redigař in nihilum: conſtabit ſane materiã ab initio neceſſitatem a nullo præcedente ſubiecto/unde fieret habuiſſe: cum ita nullum aliquãdo ſubiectum pręceſſerit/ſicut deniq; ſequitur nullum. Extitit igitur ab initio quadam conſecutionis neceſſitate ex ſuperiore efficienteq; cã. Eadẽ igitur cõſequentiæ neceſſitate ſemper erit.

Faber mundi non iclinatione: ſed conſiſtentia fecit mundũ. Cap. IIII.

r Eprobat iterũ quod aiunt/aĩam primã nõ ex eo ꝙ i ſua dignitate maneret: ſed qa degenerauerit mundũ ꝓcreauiſſe. Sed ante q̃ confutationes Plotini ꝓſequar/recẽſere iuuat Porphyrii uerba i eandẽ ſentẽtiã ex libro eius uias ad itelligibile demõſtrãte. Sic igitř ait/nulla ſubſtãtiarũ quæ uniuerſæ ſũt atq; pfecę ad ſuã cõuernř genituraã. Oẽs ãt pfecę ſubſtãtię ad generãtia potius redigũř. Et id qdẽ ad corpus uſq; mũdanũ. Quod ſane cũ ſit ꝓfectũ ad aĩam ẽ redactũ. Aĩam

inq̃ intellectualem:ideoq; circulo uoluitur. Anima uero mũdi ad ītellectũ attol litur. Intellectus aũt erigit̃ ad pricipium. Subdit uero paulo post: In ſubſtãtiis ue ro particularibus/& ad multa labi porentibus ineſt ꝓcliuitas deflectens ad geni turas. Ideoq; i his delictũ dicit̃ accidiſſe. In his infidelitas eſt dãnata. Has igitur contaminat ipſa materia:ppea q; ad hanc deflecti poſſint. Cum tamen interea ſe ad diuinum ualeãt cõuertiſſe. Quãobrem pfecto qdem a prioribus ſecũda ſub ſtituit: cõſeruans eadem ad priora conuerſa. Defectus quoq; alicubi priora que dam ēt ad poſteriora deflecrit: efficitq; ut hæcipſa diligant:a ſupiore interim di uertentia. Hæc ille. In qbus confirmat dęmones quoſdã uel aĩas hominũ a diui nis degenerãdo corpora fabricare. Mundũ uero ab aĩa quadam diuina & i diui nis perſeuerãte fuiſſe conſtructũ. Tantũ.n. tam pulchrũ/tã diuturnũ opus effice re/ac ſine tranſgreſſione ducere/tãq; mirabili rõne mouere/non eſt poteſtatis ali quãdo inclinãtis/ ſed i optimo ſemp habitu conſiſtentis: facientiſq; fabricã/nõ tam ut optima uideaĩ/q̃ qa naturaliter ipſa ſit optima. Quod ſi optima eſt illa poteſtas/& ut ex motu apparet/infatigabilis/nũq̃ quod optime fabricat:uel ob pęnitentiã deſtruet:uel ob defatigationẽ deſinet cõſeruare. Dicere uero mũda na iſtitui male:atq; hinc argumẽtari mundi naturã eſſe malam/ & auctorẽ huius malum:hominũ eſt uel iniquorũ/uel pęnitus ignorantũ. Stultorũ quoq; eſt opi nari poteſtatẽ illam ut agat indigere conſilio. Si.n.i natura ipſius erat/ut gigne ret/conſilio ad hoc nullo prorſus idiguit. Sin opus conſilio fuit/non erat prima illa poteſtas naturaliter ſufficiens ad generatiõis effectum. Nulla igit̃ natura/nul laq; poteſtas ꝑſe potent aliquid generare uel facere.

Neq; aĩam eſſe corporeã: neq; mũdũ fuiſſe a malo pricipio cõſtitutũ Cap. V.

1 Edarguit pręterea quod dicebãt mundi fabrũ aĩam qua uiuit mundus ac moueãt/ex elementis mũdi compoſuiſſe: quę corporea ſit & irrõnalis atq; mortalis. Primo quidẽ nefas eſt/ uniuerſũ habere aĩam noſtra deteriorẽ. Deide aĩam componi ex elementis quaſi poſteriorẽ. Quæ tamen tanq̃ uirtus re pugnãtium copulatrix prior eſſe debet & ſimplicior atq; conſtantior. Deniq; na tura ex elementis compoſita/neq; quicq̃ efficit/niſi corporeũ: neq; reflectit̃ in ſe ipſam. Deinde ſuper ꝙ ſe fore beatos putent: quãdo exemplari mundi fruan tur. Cum tamen opificiũ hoc ad exemplar eiuſmõi conſtitutũ deteſtari minime uereanť. Præſertim cum dicãt/ mundi fabrum tũc primum mũdi exemplar exco gitaſſe: quãdo ad deteriora ſe uertit. Addebãt fabricauiſſe mundũ ad aĩas cuſto dia coercendas. Quod eſt fruſtra tentatum. Quod uero curã eiuſmodi illũ puta bant habere de mundo: quæriť utrum curaret id ante mundũ: an mundo iam fa cto/cępit deinde curare. Si prius/fruſtra ſaltem curauit: ut diximus. Sin aũt poſt mundum: tunc forſan uel mundi diſpoſitionẽ accepit ab ipſa mundi ſpecie/hãc a materia ſegregando: aut ab aĩabus. Quod ſi ab ipſa mundi ſpecie ille percepit curãdi conditionẽ: poterant & animæ ꝑ ſe ſimiliter ꝓcepiſſe. Sin autẽ ab aĩabus/ ridiculum dictu ẽ: imo & utrunq; ridiculum. Vbi uero de coercendis dicitur aĩa bus/opinio tangitur: quam & tetigit Origenes. Quod uidelicet ſpũs oẽs ab ini tio ſint æquales/ſed pp diuerſos uoluntatis motus magis minus ue aut conuer ſos ad deum/aut diuertentes ab eo: tum ſpiritus uarios in ſe gradus acceperint: tum corpora mundi differentibus conſtituta ſint gradibus: tum deniq; ſpũs aliť aliis ſint addicti corporibus. Cuius opinionis error inde cõuincit̃/q; rota diſpo ſitio mundi i ipſa graduum diſtinctione conſiſtens: cũ ſit maxime formale fina leq; & optimũ in uniuerſo/merito primum ẽ in ipſa primi agentis ītentione. Nõ igit̃ ex meritorũ diuerſitate contingit. Pręſertim quia ſi naturæ rõnales ab initio æquales erant/alia nõ dependebat ab alia. Caſu igit̃ obtigit uariarũ cõcurſio uo luntatum. Caſu igit̃ ordo tum i ſpiritibus: tum i mundo deide. Itẽ cum differen tię ſpeciales & ſpẽs i rebus qdem iferioribus naturales eſſentialeſq; ſint/nefas di ctu ẽ/eſſe accidẽtales in ſupis. Eſſent aũt accidẽtales/ſi nõ fuiſſent ab initio ſed p liberos uoluntatum motus poſtea cõtigiſſent. Tam et ſi difficillimũ eſt aſſigna re cur modis tam diuerſis moti ſint ſpũs tam æquales. Qui certe ſi ante uolunta tum momenta erãt multi: neq; tamen p quãtitatis diuiſionẽ ita diſtincti: neq; per ullum adhuc ibi accidens diſcrepantes. Ergo p formalia & eſſentialia quędã inui cem differebant/quatenus aliqd erat i aliquo/quod nõ erat i alio. Qualis diſtin cto ſine graduũ diuerſitate eſſe nõ põt: cũ ad priuationẽ redigať & formã. Ante igitur motionũ uarietatẽ uarietas inerat naturaliũ. Sed de his oportunius alibi.

Opifex mundi ẽ primus intellectus per aĩam: Item tres ſunt principia: bonũ: mens: aĩa: Item primus intellectus & primũ intelligibile idem. Cap. VI.

1 Etus erat opinio: formas i materia reſultare ex quadã ipreſſione a formis effecta diuinis: dum materia influxum idearũ quaſi ſpeculi more repercu tit. Ideoq; pro ueris idearum formis uerſimiles reportare: uel reddere: uel ſimulare. Itaq; aĩas fallere a ſupno tam mundo prolapſas: donec pęnitẽtia tãdẽ affectæ/ex hac quaſi colonia uel exilio in patriam reuertanť. Veteté hanc ſenten tiam uſurpãtes hereticiſ/eiuſmõi paſſiones aię qbuſdã ſubſtãtiarũ noĩbus inepte nimũ obtegebant. Poſt hæc obſeruabis antiquos ĩter chriſtianos/hereticos trãſ corporationẽ aĩarum a ueteribus accepiſſe. Sed arbitror illos ex homine i hoiem tantũ ſiue terrenũ ſiue aerũ: non aũt i beſtias aĩam hominis traduxiſſe. Sic.n. & doctores ębreorum accepiſſe traduntť. Verba quoq; de opificio mundi hos Plo tinus iudicat puerriſſe. Siqdem tanq̃ tres ſubſtantias accipiũt tria uerba Timei: quibus tamen tres eiuſdem ſubſtãtiæ ꝓprietates apud Plotinũ ſignificanť: unde licet ut idem ipſe Deus mundi faber excogitauerit. i. decreuerit. & naturaliter de cernẽdo pegerit tot i mundo rerum ſpẽs: quot ītellectus ipſe ſuus i ipſo ſumet uiuente. i. in ſua eſſentia uiua contẽplareť ideas. At heretici dicebant ipſũ uiuens eſſe ens ipſum ītelligibile: primũ omni ſupius ītellectu. Qui uero cõtẽplaĉ ideas in ipſo/eſſe primum formaliter ītellectum. Qui ãt excogitauit efficere/eſſe aĩam primam: & hãc cõſilio quodã facere/q̃uis malo/poſtq̃ .s. a ſupnis degenerauit. Plotinus aũt idem eſſe ītelligibile primum/intellectumq; primũ ita probabit. Pri mus ītellectus cum pfecto intelligat mõ/intimum habet ītelligibile. Ipſe igit̃ ītel ligitur a ſeipſo tanq̃ ipſemet ītelligibile ipſũ ſit/ſicut eſt intellectus. Itẽ quod pri mum perfectũq; ītelligibile eſt: perfecto modo ītelligendũ ẽ. Perfecta uero rõne ītelligit̃/ſi ītelligit̃ a ſeipſo. Siue igitur ītellectum ſpectes/mox ītelligibile conſe quitur ītimum: ſiue cernas ītelligibile ītellectus ſtatim ītimus comitať. Et merito quoniam longe maior ꝓportio eſt ītelligibili ad intellectũ atq; uiciſſim q̃ uiſibili

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

sit ad uisum. Intellectus.n.rem ipsam itelligendā penettat/& diuidit/& definit. Quod circa sensibile nullus efficit sensus. Cum igit̄ mirifica sit iter ipsum intelligibile itellectumq; proportio/ mento qua uia huc usq; puenit aliqd/ut sūmum intelligibile sit/eadem cōsequit̄/ut sūmus sit itellectus atq; uicissim. Hūc uero Plotinus mundi artificem primū esse putat: neq; tamē aiam primā ab opificis mune re uult excludi. Sed negat eam consilio mundum facere/& sollicitudine ducere. Alioqn neq; subsitātia mundani opis consistere: nec ordo pseuerare posset: si mobili quadā artificis actione pr̄sertim laborioſa fieret atq; moueretur. Multo magis isuper detestāt/ q; opificem aiam dicāt esse mētis exprem & pturbationi subiectam: aiabusq; nostris deteriorē. Cum i hoc opificio nihil isipienter agat̄: nihil appareat pturbatum. Proide distribuit pricipiorum ordinē hunc in modū. Absolutissima dei unitas uel simplicitas cum adeo supemineat oia/ut neq; similitudinem neq; respectum prsus illum ad aliqd habeat: ideoq; nec prius hoc q̄ illud aspiciat: certe aut nihil efficit: aut oia simul. Sed.n.sūma bonitas sup oia/mento mox efficit oia: Sūma unitas stati efficit unū. Quod igit̄ ide ꝓxime manat. s. ab unitate quæ sup oia ē: nimirū est unū oia: Vnū. s. ens/ entia cūcta. Hoc ipsū itelligibile ē: quod est itelligibilia cūcta. Hic primus ē itellectus: q & oēs ē itellectus: itellectus inq̄ absoluti oēsq; ideæ. Hic mundus itelligibilis est ab uno super oia genitus: unum oia. Hinc nascit̄ aia prima iam unum & oia: quodāmō uidelicet mobiliter itus explicans quæ primus stabiliter cōplectit̄ intellectus. Seq̄tur deinde mundus ex itellectu p aiam/non tam unum & oia/q̄ ex oibus unum. Nempe & in mente & in anima præcedit ipsa sua unitas multitudinem. At in mūdo corporeo formarū unitas quodāmō multitudinē sequit̄. Potes tamen ita colligere/ oia quidem mundi mēbra mēbrorūq; naturas ad unā animę mundanæ naturam quasi ducē: Oēs aias ad unā mundi aiam uelut principem: Oēs intellectus q animabus insunt ad unum intellectum sup aias existētem/ quasi oculos ad solis lumē. Intellectum deniq; purū ad paternā lucē atq; bonitatē. Inter hæc obseruabis quos pleriq; intellectus ponunt a corporibus absolutos: Plotinum ponere intellectus tantū in animabus: quos intellectus animales & animas itellectuales apellat. Qui sane intellectus iccirco iudicari possunt a corporibus expediti: quoniā & si in animabus sunt/non tamen sunt in corporibus: quadoq; dem neq; animæ uere corporibus insunt: & intellectus eiusmōi nullū cum corpore cōmertium habēt. Et ut Plotinus sępe cōfirmat sēp secundū actū sunt cū diuina mēte cōiuncti. Ab hac uero sentētia uix dissētire uidet̄ theologorum apud græcos christianorū sententia/angelis corpora tribuēs. Vbi uero Plotinus cōcedit q̄dē i inferioribus multiplicare q̄plurimum. Prohibet āt multiplicationē in supioribus similē introducere. Intellige prohiberi multiplicationem illic/quę per minima & quasi supuacua/& disiunctim fiat: quemadmodū apud nos fieri solet. Nō autē quę uel in spēs uel in necessaria fiat/uel sūmatim colligatur in unum. Proprie uero uerat multiplicare principia rerūq; capita. Quod autem plures itellectus esse uelit ostēdit/ubi ait itellectus esse sūmas aiarum rōnalium partes: ipsasq; animas differre inter se passionibus & naturis.

Anima mundi alligat sibi corpus suum/& p hoc quasi alias animas. Item quō etiam anima propria det corpori uitam. Cap. VII.

t Eprobat iterum/quod aiam genetricem mundi dicant aiæ nostræ more in hac fabrica laborare: & ab ipso contēplationis officio distrahi. Ait enim: Cum tota machina sit aiæ mūdanæ subiecta/nihil illi resistere: nihil effluere proprii: nihil alieni contigere. Item totam corporum molē ab ipsa aia perisam uitam tum iter se colligari/tum aiæ deuinciri: prsusq; subesse. Aiam uero nostram ad corpus accedere/quasi quoddā hactenus mundi mēbrū. Atq; iam inde quodāmō uiuens i gremio totius aię/sic illi ferme cōnexum/sicut fętus in aluo. Itaq; uenientē extrinsecus aiam alligari aiali quasi iam facto: neq; penitus dominari. Aiam uero mundi sibimet aīal gnerare: Ipsūq; sibi potius: q̄ se ipsi ligare. Ideoq; nihil in aialis passionibus aliquando compati. Quod.n.tanq̄ deterius ē præstantiori cōnexū pati quidē soleat/si patiat̄ illud: neq; tamē fit econuerso. Tu uero memento: q̄uis aia nostra nāciscat̄ corpus iam uiuū: nihil tamē prohibere: hanc quoq; adhibere corpori uitā: ceu lumini lumen. Hic.n.uita prior ad actum & proprietatē uitę post uenientis facile trahitur. Hæc.n.est i proprio corpore potior: atq; si ad alterā compareat̄/ quasi substantiale quiddā ad aliqd accidētale se habere uideat̄. Cōcludit deniq; uniuersum ubiq; bene disponi/ad bonū uidelicet cōmune ꝓductum. Siqd uero icōmodi interea partibus qbusdā accidat: inde cōtingere quod in firmitate sua uel ipsū totius ordinē rite seq/uel imperū substinere aut deuitare non possint. Animaduerte uero i compatione Plotini intellectualem aiam posse tū ipsam ordinē fatalem effugere: cū a supion pricipio pendeat: tum ēt ordini huic libenter ac diligenter obsecūdare: tum deniq; hoc sibi cōmendatū corpus ita cū hoc ordine conformare: ut quādoq; deuitet incōmoda.

Faber mundi non mutatione sui sed potestatis naturalis copia fecit mūdum tanq̄ Dei statuam. Cap. VIII.

q Vando interroganť hereticī/quā ob cām mūdi faber cōstruxerit mundū/ respōdent: quoniā a contēplatione cecidit: ac uelut ambitiosus ad agendum se cōtulit atq; impandum. Præstabat aūt naturalē assignare fęcunditatem q̄ uoluntatis iniqtatem. Atq; ita iterrogantibus respōdere. Sicut calor quarōne calor/naturaliter calefacit: & lux qua lux/illumiat naturaliter: & similiter uita uiuificat. Sic potentissimū illud agens potestatis suæ naturalis pr̄sentia facit. Oio uero contra religionē oēm atq; philosophiam esse uideť quod dicebant hereticī: opificem mundi prius i se formaliter pmutatum q̄ faceret mundū. Atq; facultatis opificiæ quæ sempiterna est/imo idem est ibi quod sempiternitas/initiū aliquādo contigisse: quādo. s. opifex ille pp lapsum a melioribus factus est ipotentior. Est & contra religiōem uituperare mundū tanq̄ malum. Nam & in genesi Moyses ait: Tum singula i mūdo bona/tū cuncta ualde bona mūdi artificē esse. Hic tendit & illud. Cæli enarrant gloriā dei: & opa manuum eius annūtiat firmamentū. Sic itaq; magnitudo potestas & motus uniuersi mirabilem diuinitatis potestatē nobis ostendit: ordo mirificus sapientiā: pr̄sertim i tanta rerum uarietate seruatus. Vsus quoq; ad optimū ubiq; cōducens/declarat ꝓculdubio bonitatem. Potestatē inquā/& sapientiā & bonitatē non solū quę sit in opifice: sed quę cōmunicata ēt sit opificio. Alioqn nō possemus opificis huius contēplatione/talia de opifice iudicare. Quamobrem satius admodū foret uniuersum hoc

Platonico more quasi Dei statuam honorare: & quæ ī eo excellētiora sunt: tanq̄ certiores statuas ideatū/q̄ hereticorū more uituparе. Impiū. n. esse Platonici iudicant statuas dei uiuas ab eodē fabricatas/positasq; ī templo mūdano ad cultum legitimū oibus demōstrādū despicere: ne dū criminari. Nā & q̄d sibi uelit illud: In sole posuit tabernaculū suū: non est negligendū. Non solū itaq; mūdus diuinam mentē dissimiliter imitaf̄/ut hęretici ferunt: sed imitaf̄ quoq; similiter. Dissimilis q̄dē imitatio itelligitur/ubi per oppositionū uices fit cōpatio. Sicut illud ī materiale/īdiuisibile/īmobile: ita hoc uicissim materiale/diuisibile/mobile. Igitur sicut illud bonū est: id ita malū. Est aūt ī mundo erga diuinā mentē p similia ista per imitatio quædam: quarenus opus hoc repræsentat essentiā illā/uitā/intelligētiam/ideas: imo & unitatē ipsam atq; bonitatē. Igit̄ & hoc ē bonū tanq̄ imitatio boni. Emanare uero hoc inde Plotinus existimat naturali quadā bonitatis illius exuberantia. Sed cām adæquare non posse. Tertā post hęc plenā esse inqt̄ immortalium aialiū: similiterq; spatiū usq; ad cęlū: multoq; magis & ipsū cælū. Immortales ī terra sunt aiantes ultra ipsam terræ aiam/ saltē aiæ nostræ cælestibus hic ēt coniunctę corporibus. Vt prætermittā quod Orphici terrestres ēt dęmones itroducunt. Immortales ī aere pariter atq; ęthere sunt dęmones/saltē quantū spectat ad cæleste illorū corpus. In sphæris quoq; cælorū oibus īmortalia diuinaq; sunt aialia ipsę. s. stellę. Sunt & q̄ in oibus planetarū ultra planetas in quolibet ponant dęmones quasi stellas ita suo planetæ subiectos/sicut ī firmamēto a maioribus regunt̄ stellę minores. Mitto q̄ideę cunctæ sunt ubiq;: quas solent aialia intelligibilia nuncupare. Quālibet deniq; itellectualē substantiā ubiq; similiter esse posse ī Theologia tractamus/& tractabimus alibi. At siqs cōuicerit hominū atq; ēt dęmonū aias posse quādoq; uehiculū cæleste deponere: ex quo aial eiusmōi non sit īmortale. Primo q̄dem dicimus/non facile istud admitti. Deide si admittatur/depositionem eiusmodi corporis haud proprie moitē esse dicendā: qa nec fatali naturali ue cursu: nec uiolentia foris illata uel ītus accidat: sed facili quadā quasi depositione uestis atq; uoluntate. Deniq; si cū terrena cōcedāt uiuere: forsan negent cęlestia uiuere: audiant Theophrastū dicentē non esse philosophum q̄ neget cælestia uiuere. Sin uero cælestia rōne priuent: quę mirabili rōne semp incedunt: aiaduertant quandoq; se esse uel oculorū uel rōnis expres. Si negēt mundum esse a bono: audiāt mundū ita his reclamantē. Cū assidue uos ordine meo ad diuinā prouocē sapientiā atq; uitam: scitote me ex diuinitate pendere.

Gnosticorū errores nō minus christianis q̄ Platonicis aduersanť. Cap. VIIII.

ī Nsequentibus uero dum confutat ieptas hereticorū criminationes ī mundum: aiaduerte ī mundo esse tres præcipue gradus. In primo poni sphæratum stellarūq; motores. In secundo sphæras. In tertio composita īfra lunā. Ac sine graduū horum distictione mundū non esse pulchrū. Similiter tres humanę uitæ gradus: Sunt. n. diuini hoies: sunt humani: sunt & quodāmō bruti. Simili rōne diuersitas apparet ī ciuitate ēt rectissime cōstituta. In eiusmodi uero distinctione & ordine pulchritudinem tū uitę/tū ciuitatis esse memēto. Notabis iterea cælestes deos īferioribus singula prouidere: Ac dęmones sub luna plurimos esse bonos: hoibusq; meliores: Concedi tamen dęmones aliquos esse malos. Scito

prætereа tā stultā fuisse in Gnosticis hereticis arrogantiā: ut nullā dicerent uirtutis speciē esse posse/nisi in eis q̄ eandē hereśim sectarenť. Itē malos esse hic dęmones & angelos oēs: Rectores quoq; sphærarū cælestiū esse prauos: Ipsāq; totius mundi uitā. Deniq; nullū usq̄ numen honorandū quoquo modo esse uel iuocādū: sed primū tantū sine medio exorandū: Atq; ad id q̄dem īpetrandū solā hereśis suæ professionē & uerba quędā ritusq; sufficere. Neq; necessariam ad hoc esse exactā uitę morūq; puritatē. Deniq; pessimū quēq; hereśis sectatorē uniuerso melioré esse censendū. Vt nō mirū sit Plotinū his ēt actius īdignari. Notabis deniq; sicut maxima nobis potentia solis elucet/ sī cōuincamus ab eo solaria esse q̄plurima. i. oium ubiq; lumina: Sic mira dei potentia fulget: si ab uno Dū multi fiant atq; dependeant. Deos post hæc aiū/tū quę deo superiori/tū quæ ipsis placēt/hominibus īspirare. Deos hic accipe tū stellarū aias/tū dęmones bonos. Stellarū. n. aiæ quæ a mente aię mundi/menteq; diuina/decreta sunt/dęmonibus: Hi nobis īspirant. Tu uero dū Plotinus īuehiť latius ī hereticos/memento neq; legitimū christianorū genus hic attingi: neq; ipsā Christi personā. Quoniā Gnosticorū errata non minus a Christo sunt q̄ a Platonicis aliena. Et profecto si Porphyrius q̄ causā suscepit cōtra Christianos Christū oraculis cōfirmātibus iudicauit sapiēté & piū atq; beatū: merito Plotinus q̄ solū cōtra quosdā hereticos agit: Christū a maledictis censet excipiendū. Nec iniuria illos īsequitur/q̄ asserebāt mundū esse natura malū/atq; a malo. Aias nostras esse mundi aia meliores/fieriq; etiā meliores angelis. Et id quidē absq; labore ullo & purificationis officio/ sola. s. hereśis illius confessione: Et q̄busdā nūbus/& certa quadā pronūtiatione uerborū: neq; licere cuiq̄ aliter fieri bonū. Deniq; deū ipsū solius humani generis curam habere. Totus uero mundi rerūq; mūdanarū prouidentiā apud deū esse nullā. Quę quidē christianæ legi non minus q̄ Platonicis aduersanť. Nā siue Paulū audias ad Romanos/ Deū discres non unius tantū: sed oium esse gentiū: siue euangelū/ cognosces deū uniuersо usq; ad minima ꝓuidere. Itē cōfirmari prophetię illud: oēs uidelicet posse dici deos: ac filios excelsi oēs. Et una cū Propheta pręponi angelos aiabus. Arrogantiā maxime oium extirpari. Solo spū & ueritate Deū adorandum. Sola morum puritate fęliciter promerendū: & id quidē munus laborio sissime comparari.

Confirmatio superiorum. Cap. XII.

ī Ncapite iterū duodecimo planius quoq; ꝓspicies: non christianā legē ulla ex parte: sed superbissimā Gnosticorū hereśim īprobari: falsos Zoroastris libros fingentiū: philosophię sūmū profitentiū: Platoni se arrogantius in sapientia pręponentiū. Quibus ēt decepti fuerint philosophantiū multi familiarиq; Plotini anteq̄ Plotino familiariter uterenť. Quid uero dicā? Vbi hereticum illud stultissimūq; derideť: ipsū mundi fabrū apellant sapientiā simul & aiam: sapientiā q̄dē: quatenus ante itellectu uiuebat. Aiam uero: quatenus est iclinatus ad fabricā. Ambigunt īsuper/utra uis eius prius ad mundi fabricā declinauerit. Addunt cæteras aias consequenter tunc ad corpora descendisse tanq̄ huic fatali lege connexas: ac simul annuisse corporibus sapientię membra. i. dęmones. Tum uero fabrū infudisse materiæ nonnihil imaginatū: atq; deiceps ex hoc imaginato materiali/ imaginatū aliud adhuc uanius resultasse tāq̄ remotius a substātia

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

& forſan adhuc aliud: idq; extremũ eſſe mundum: ut cõuincatur id totum eſſe uaniſſimum.

Vita quę in corpus pendet ex aĩa/ut actus aię eſt ĩmortalis Cap. XIII.

o Bſeruabis ĩ capite decimotercio uitã irrõnalẽ quę ex ſubſtãtia rõnali depẽdet uelut imago eius & actus/nullo modo ſubſtineri a materia: neq; ſubiecti alicuius fieri qualitatẽ:ſed ſolũ exiſtere ex aĩa/& q̃ſi emicare:ſicut tardius uiſualis ex oculo aĩalis nocte uidentis. Cui ẽt ſi non contigat extingui:contingit tamen nõ emicare aliquãdo uel emicare:& ſolo pendere ex oculo.

Penes intentionem ipſius naturæ totum prius eſt q̃ partes operis:ac totum ſimul inchoatur. Cap. XIIII.

i N quartodecimo capite notabis:quoniã natura per formã agit: agitq; toto formę totius ĩpetu/ad totã pẽnitus propagandã: ideo primum in ipſa naturalis agentis intentione formã eſſe totius & integrã. Itaq; totã una cũ partibus quodãmõ cunctis ex uigore intus agente funditus inchoari. Sic ichoantur plantarũ & aĩalũ ſpẽs:ſic ex diuina cauſa totus ſimul mundus effluxit.

Cælũ calere quidẽ & calefacere:non tamen urere:nec obeſſe. Cap. XV.

i N capite quintodecimo memento cælũ calere q̃dẽ & calefacere/ ſed nõ urere:quod addebant heretici. Si ĩ omni uiuente corpore una cũ ingenita uita congenitus eſt & calor.corpus certe primo uiuens calet & primo:& calefaciẽdo cuncta uiuificat: Atq; cũ augeat & foueat oĩa nihil urit. Quod q̃dẽ calefaciat/non motu ſolũ/ſed natura patet:qa diffuſis ſine motu per oĩa tadiis calefaciet: & ſola radiorũ in ſeipſos multorũ collectione ẽt ſi collidaẽ/ nihil uehementius calefaciet:non tamẽ naturaliter urit: Alioq; tũ magnitudine ſua/rũ celeritate motus totũ reliquũ repente conſumeret. Quod ãt ignes accendanẽ ĩ alto/ nõ ab æſtu cæli/ſed forſan ex aeris illius anguſtia prouenit. In quo calor ex calore motuq; cæli leuiter primũ accenſus/ euadit paulo acrior anguſtia loci. Cui cũ ſe applicat ſubtilis uapor & ſiccus atq; ſulphureus/ fit feruor longe uehemẽtior in uapore. Vbi ẽt ex motu uaporũ cõcuciente calor itendiẽ. Verũtamen plus adhuc eſt ibi luminis q̃ caloris. Fulgur aũt ab iferiori ſede ex cauſa uiolentiore demittitur. Poſt hęc notabis:cũ cæleſtiũ natura generet oĩa/& uiuificet/& cõſeruet eã naturaliter eſſe bonã. Tũ uero quæ in qua cenſenẽ/inde ſignificari/nõ fieri. Denicq; quæ apud nos ſub cõmuni cæleſtiũ influxu fiũt/effici inter ſe differẽtia:tũ ꝓpter ſpẽs differentes/tum pp uarias fortunas ſingulis cõtingẽtes. Varias inq̃ ꝓut pertinet ad anni tẽpora/locaq; diuerſa/affectioneſq; aiorum. Hęc ergo nõ ex cęlo exiſtere differentia:ſed quod daẽ cęlitus ifluxu cõmuni pp hæc accipt differenter. Gradus uero bonorum a maiori minus p ipſã boni latitudinẽ procedentes/nefas eſt/tanq̃ malos uituꝑare:atq; hic improbare ipſã uniuerſi naturã. Ridiculũ quoq; ex eo q̃ progredientibus ordine rebus interi mali aliquid ſubrepat: principium inferre maleficium:quaſi malorum ſit efficiens cauſa potius q̃ deficiens/ ac propoſito quodã comitantur potius q̃ ſorte contingãt. Profecto dũ intentione naturæ ab ipſo rerũ principio procedẽtis/certæ generanẽ formæ/ ideoq; bona fiũt conſequenter formæ aliæ cedunt:quod malũ eſſe uideẽ. Cũ igiẽ eodẽ motu quo p ſe fit bonũ:per accidens contineat & malũ:nemo debet ob differentiã bonorũ atq; malorũ contraria quædã principia ponere. Ac præter principiũ bonũ introducere malũ. Multoq; minus p naturã primã eſſentiaq; malũ. Alioq; n eſſentia & eſſe erit malũ. Appetiẽ tamen tanq̃ bonũ:& oppoſitũ eius reſpuiẽ uelut malũ. Præterea principiũ agit ſequẽtia quatenus eſt efficax & ĩ actu/ agitq; per formã. Hęc uero ſunt bona. Nõ eſt igiẽ ipſũ malũ. Neq; facit per ſe mala:ſed ſimilia ſibi .i. formalia/ideoq; bona. Malũ uero ad formę priuationẽ attinet:quę accidit nõ intendiẽ. Per hæc igiẽ & Gnoſticorũ & Manicheorũ cõfutatus eſt error.

Oratio non adoratum deum numenq; mutat:ſed adorantẽ. Cap. XVI.

c Aput decimũſextũ deridet hereticos q̃putent uerbis ritibuſq; humanis e ſuo habitu flecti cæleſtia corpora aĩaſq; cęlorũ numinaq; cælo ſupiora. Icẽ q̃oẽm orationis uim ĩ uocũ modulis/& odonbus/characteribuſq; conſtituãt. Præterea q̃ morbos oẽs nihil uelit eſſe aliud q̃ dęmõia. At euãgelica doctrina deum in ſpũ & ueritate pręcipit adorari :neq; deũ mutari uult/ſed adorãtem. Multoſq; curat ægrotantes non occupatos a dęmone.

Non adoratio/ſed uirtus ĩpetrat a deo diuinũ munus. Cap. XVII.

m Vnus prouidentiæ propriũ elucet ĩ optima uniuerſi diſpoſitione:& ĩ optimo mundani opificis habitu. Totũ hoc ſtulte nimiũ auferebant heretici: dũ in mundi diſpoſitione uituꝑanda/dominũ auctorẽq; ꝓuidẽtiæ incuſabãt. Iam uero ut conuincerẽt nihil eſſe ĩ mundo boni:dicebãt nullas uel naturæ uel hominũ leges eſſe bonas:& quæ uirtutes dicunẽ nihil eſſe: Neq; ipſi de uirtutibus aliq̃d loquebanẽ: neq; de purgandis animis penſi quicq̃ habebant. Prędicabant.n.ſiqs dũtaxat cogitaret deũ/ certiſq; apud eos precibus iuocaret/ oĩa prorſus ĩpetraturũ:etiã ſi perturbationes ſenſuũ nullas expellat. Quibus certe nihil ab euangelica doctrina eſt alienius. Nõ.n.q̃ dixerit domine domine:& quæ ſecunẽ. Memẽto uero quod ait:Abſoluta uirtus deũ nobis oſtendit. Sicut .n. pceptio caloris ignei ad ſũmum ꝓducta/ materiã lumine ꝓtinus ĩplet/facitq; ignẽ:ſic ẽt ipſa per uirtutẽ imitatio dei/aĩum tãdẽ diuinũ efficit atq; deũ: Aiuſq; ita ſeipſũ uidendo/uidet & deum.

Platonici facilius admittũt dogmata Chriſtianorũ q̃ Gnoſticorũ. Cap. XVIII.

f Ac age/Plotinũ a græcis chriſtianis audiſſe:ab Iohãne Damaſceno præſertim:ultimũ quendã ordinẽ angelorũ defeciſſe a Deo:corporibuſq; ex aere craſſiore poſt hęc incluſos/nõ reprobabit hęc:ſed Platonicis prorſus accomodabit. Quod q̃dẽ chriſtianæ legi non repugnare Romanus tradit Egidius. Non põt autẽ non acriter ĩdignari:cũ audit totũ mundũ ab angelo quodã peſſimo peſſimũ fuiſſe creatũ. Itẽ q̃ ꝓfiteantur heretici ſe numinibus cęlo ſupionibus

acceptiſſimos eſſe:dum cælorũ rectores q̃ ab illis depẽdẽt/ſuntq; ſimillimi/tanq̃ malos acriter dereſtanť: totũq; mundũ ordine diſpoſitũ diuiniſſimo exercantur ut malũ. Ac deũ prædicant ſolius hominũ generis curã habere. Torũ uero mundum ī quo eſt homo/ cuius ordini cõnectunť humana/ne proſpicere q̃dẽ. Quæ adeo ridicula ſunt/ut abſurditate ſua ſatis redarguantur.

De mundo animali:dęmonibus:pulchritudine. Et q̃ pulchritudo procedit ex bonitate:atq; eſt ſignum bonitatis. Cap. XVIIII.

ſ Egrega ſi potes a mũdo dimẽſionem atq; materiã: Relinque cętera:ſphęram habebis ītelligibilẽ. i. aīalem atq; multiplicẽ. In qua q̃dẽ aīa prima cõgruens uniuerſo ſecundũ uirtutẽ orbis amplior erit. Orbes ſubīde uelut uirtute anguſtiores /reliquæ p̃ ordinẽ intellectuales aīæ: ſic alia ferme potẽtia cõplectens aliã:ſicut ī his quæ uidenť/orbis alius amplectiť alium. Sed ī aīali mundo q̃ nulla dimenſio diſtrahit/quodlibet paſſim totũ in toto quolibet reperitur. Eſt aũt ibi motus atq; circuitus/ qualis ītellectuali aię cõuenit. Dimẽſio uero nõ actu q̃dẽ/ſed potentia quadã actui proxima. Nã ex uirtute aīæ protinus p̃ceſſura eſt corporis ſpẽs/certã ab aīa in materia exigẽs q̃ntitatem atq; figurã. Et quatenus ſe extendit poteſtas aię proceſſoria: eatenus prouinbus extendiť in corpore quãtitas. Profecto ſiq̃s inſpexerit intimã aīæ motionẽ/ uidebit & formalẽ ibi diuerſitatẽ/ & pp̃ motũ tẽporale ab alio quodã actu in aliũ/interuallũ. In hac ergo diuerſitate in hoc aīalis circuitus interuallo/incipiet iã dimẽſionem futuri corporis orbiſq; ſuſpicari: ſicut aliq̃s ex crebro quodã ſcintillę uibratu orbẽ continuũ ſuſpicatť. Eſt aũt uniuerſũ illud ſphęricũ aīarum/ex ītellectualibus q̃dẽ facultatibus ſtabile/quaſi centris poliſq; q̃buſdam/ex ſequẽtibus uero potẽtiis mobile. Ex illius ãt ſtatus motuſq; uigore fit mundus corporeus/& cõſiſtit atq; moueť. Ex cuius p̃ſpicua miraq; pulchritudine decet naturalẽ ipſius & ītimã bonitatem exiſtimare: atq; ex his duobus pulchritudinẽ & bonitatẽ aīæ cõiectare. Proinde ubi ait dęmones ſentiri poſſe/atq; eſſe pulcherrimos: intellige ſentiri q̃dẽ poſſe. quẽadmodum ī libro de pulchritudine diximus. Pulcherrimos inſup eſſe/quos Magnus Baſilius bonos nomiat angelos: habẽtes corpora partim ignea partim aeria/luciditſima pulcherrimaq;: ſicut ſignificauerit Dauid: dicẽs angelos dei miniſtros eſſe ſpũs atq; flãmas. Sic ergo putat Baſilius Angelos cõmodius mutare locũ: q̃eſcere: miniſtrare: ac ſine fallacia ſenſibus ſe offerre. Eandẽ Pſellus aſſert apoſtoli Pauli fuiſſe ſententiã. Hac itaq; rõne ſiue dęmones bonos ſiue angelos nominare mauis/ſunt ī corporibus benefica numina/ honore cultuq; aliquo digna/ ex Platonicorũ ſententia ſimul & Chriſtianorũ/cõtra ſentẽtiã Gnoſticorũ. Qui dũ benefica ex mundo numina tollunt/ puertunt ordinẽ uniuerſi: & ea ſibi adimũt media: p quæ ſũmis cõciliari cõmode poſſent. Sũmatim uero quæcũq; ſunt extrinſecus re uera pulchra/ſunt & naturaliter ītus bona: Siq̃dem ex intimę formæ p̃fectione atq; uictoria ſeminariæ rõnis ſup materiã/prouenit externa formoſitas. At ſi deficit ſpẽs intima/tũc res ipſa & diminuta eſt in melionbus. i: inrimis: & deficit a melionbus. i. ab illis quæ ſũt in gradu præſtantiora: nec abſolute pulchra ẽ: ſed pulchritudine mutilata. Vnde Porphyrius dęmones quorũ animi ſunt iniqui/corpora quoq; dicit habere deformia: quorũ uero probi ſunt animi/ corpora inſup eſſe formoſa. Et Origenes ex luce ordineq; cęleſtiũ argumẽratur ſpũs illis ineſſe deo propinqores: lucidæq; ītelligẽtiæ cõpores. Atq; una cũ Apoſtolo Paulo ſpũs a deo longe degenerãtes corporibus ex aere caliginoſo cõcretis includit. Profecto ſi corpus depẽdet ex aīa: nimirũ talis quædã corporis diſpoſitio a tali quadã affectione aīæ prouenit/ſiue naturali ſiue more naturæ per habitũ iam contracta: ſiue affectu & inclinatione p̃penſius quandoq; concepta: Præſertim quãdo corpori primordia dantur/ & q̃diu inſup incrementa. Corpus itaq; pulchrũ ſignũ eſt aīæ pulchrę. i. harmonicæ pęnitus atq; lucentis: & oío bene cõcinneq; ſe habentis q̃rũ ſpectat tũ ad cogitationẽ imaginationẽq;: tũ ad affectũ ſeminariãq; naturã. Turpe uero corpus eſt aīæ incõpoſitæ ſignũ: & in habitum uel affectũ diſſonũ iam prolapſę. Cũ ergo mũdus pulcherrimus ſit/pulcherrima ſimul & optima eſt aīa mundi: ſimiliterq; ſphęratũ aīæ omniũ atq; ſiderũ. Apud nos q̃dẽ poteſt forte/ſed raro ī corpore formoſo eſſe aīa ipræſẽtia nõ formoſa: quoniam aīa quæ ab ipſo conceptionis initio formoſa fuit: poſtea paulatim deformis euaſit. Sed omnino pulchra erat quondã: quãdo elegit cępitq; pulchrũ corpus effingere/ſub pulchro ſidere rurſũ atq; dęmone. Poteſt q̃netiã eſſe aīa pulchra ītẽrdũ in corpore nõ formoſo. Vel q̃a quæ quondã pulchra nõ fuit/ pulchra tandem euaſit. Vel quoniã ſæpe aīæ pulchræ molienti formoſũ corpus effingere/ipedimentũ quoddã ex his quæ circũſtãt & quæ cõfluũt cõtigit uel cõtingit. At aīæ mũdi neq; accedit q̃q̃/neq; recedit/neq; obſtat ipedimentũ. Nihil eni uniuerſo tale poteſt accidere.

Anima noſtra quia eſt ſoror animæ mundi/poteſt & fatalia ſuperare: & ad illius beatitudinem peruenire. Cap. XX.

u Bi ait aīam noſtram eſſe ſororẽ aīæ mũdi atq; cæleſtiũ animarũ/memento aīam intellectualẽ neq; eſſe partem neq; prolẽ mũdanæ aīæ cæleſtiũ ue aīarũ. Itẽ poſſe quãdoq; ad earũ beatitudinẽ puenire/ fieriq; illarũ quodãmõ in mũdi gubernatione collegã. Pręterea poſſe nõnunq̃ quãdo ſe recipit in ſeipſã fatales ictus aut minuere/aut etiam deuitare. Deniq; nõ licere ex hac mũdana cuſtodia uinculis ui ſolutis abire/ Ac multo minus fas eſſe cæleſtes ſphęras uel animas incuſare.

LIBER NONVS CONTRA GNOSTICOS

Tria tantum principia ſũt. Ipſũ bonũ: mens: anima. Cap. Primum

q VONIAM Ex aliis diſputationibus nobis cõſtat ipſius boni naturam eſſe ſimplicem atq; primã: niſi. n. prima eſſet/ſimplex eſſe nõ poſſet: conſtitit & in ſeipſa nihil habere: ſed unum eſſe duntaxat/atq; etiã ipſius quod dicitť unũ eandem eſſe naturã. Et. n. hęc non prius q̃dem aliud q̃ddam eſt: deīde inſup unũ: Neq; ipſũ bonũ aliud q̃ddam eſt/& præterea bonũ. Cũ inquã ita ſit/nimirũ quando dicimus unũ: & quãdo dicimus ipſũ bonũ/intelligẽdum eſt unam nos eãdẽq; naturam ſignificare: adeo ut nihil de illa prædicemus oío.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Sed nobis ipſis potius illã quoad poſſumus deſignemus. Atq; & primũ iccirco dicit̃/quoniã ſimpliciſſimũ:itẽ ſeipſo ſufficiens:quoniã nõ conſtat ex plurib⁹. Alioqn in ea ex qbus componit̃ referret̃. Rurſus nõ eſt i alio:quoniã quicqd ẽ in alio:eſt & ab alio. Itaq; ſi neq; ab alio neq; in alio: neq; ulla i eo eſt cõpoſitio: neceſſe eſt eo nihil eſſe ſupius. Quãobrem nõ eſt conandũ in alia pricipia ſe conferre. Sed hoc propoſito itellectũ deide/quod ue primo itelligit: mox aiam poſt intellectũ collocare debemus. Hic.n. naturalis ordo ẽ. Ideoq; neq; his plura neq; pauciora in genere itelligibili decet cõnumerare. Nempe ſiqui pauciora ponant/ uel aiam & intellectũ/eio idem eſſe dicent/uel itellectũ idem prorſus atq; primũ. Hæc ãt inter ſe eſſe diuerſa:ſæpe ẽ demõſtratũ. Reliquũ uero ẽ ipr̃ſentia pſcrutan:ſi plura q̃ hæc tria ſint/quæ nã præter has naturę ſint. Profecto cũ ipſum uniuerſi pricipiũ/ita ut modo dicebamus ſe habeat:nemo principiũ ullũ ſimplicius & excelſius poterit inuenire. Nõ.n. pricipium qdem alterũ i potentia/alterum in actu audebũt ponere. Ridiculum nãq; eſt i his quæ i actu & abſq; materia ſunt/ p diſtinctionẽ quandã potentia actuq; diſtributã naturas plures iducere. Sed neq; etiam i ſequentibus cõmentan licet/ itellectum qdem alterum i qete quadam poſitum:alterũ uero uelut i motu. Quæ nã itellectus quies?quis ue motus atq; progreſſio ſiue plario?Rurſus quod huius ociũ/quod ue opus alterius? Eſt.n. ſicut eſt itellectus eodẽ modo i actu ſtabili cõſtitutus. Motus ãt uel ad ipſum uel circa ipſum iam aiæ ẽ officiũ. Atq; & rõ ab itellectu i aiam uſq; procedens aiam reddit itellectualem:neq; alia quandã adducit naturam itellectus & aiæ mediã. Proide neq; ob id itellectus decet plures iducere/quod alius qdem itelligat:alius aũt intelligat alium itelligere. Et.n. ſi i his aliud ẽ ſimpliciter itelligere:aliud aũt itelligere quod itelligat: Abſq; controuerſia tamen unus ibi uiget ituitus/quem actiones propriæ minime latent. Abſurdũ nãq; eſt/aliter de uero itellectu ſentire. Sed ipſe idem prorſus ent q intelligit:& q itelligit qp itelligat. Alioqn hic qdem eſſo ſolum itelligens/ille uero aiaduertens hunc intelligere:ubi uidelicet alius qdam intelligat/potius q̃ qui animaduertit. Quod ſi dixerint duo hæc excogitatione quadam iter ſe differre:primo qdem nõ poterũt ſubſtãtias ibi plures adducere: deide opr̃ecũ ẽ cõſiderare: nũqd ulla excogitatio uel cõmentũ potius admittere poſſit itellectũ duntaxat itelligentem:neq; tamẽ aiaduertentem ſe itelligere. Quod quidẽ ſi nobis accidat:q circa ipetus & cõſilia ſemp icumbimus:ẽt ſi moderate ſtudioſi & ꝓbi ſimus/cãm crimẽq; iſipiẽtię nobis afferet. Iam uero quãdo intellectus ille uerus i itelligẽdo itelligit ſemet ipſũ neq; extra itelligentẽ itelligibile ponit̃:ſed itelligens ipſe ipſũ intelligibile eſt/neceſſario i intelligendo habet ſeipſum/uidetq; ſeipſũ. Se uero uidens profecto itelligentiæ non exprem:ſed intelligentẽ uidet. Quapp i ipſo primo itelligendi actu habet & quod itelligat & quod intelligere ſe intelligat/tanq̃ unũ prorſus exiſtens:Neq; ullo excogitationis figmento/quod unũ eſt/ubi fit duplex. Ac ſi ſemp id ipſũ quod ẽ/intelligit/ qs nam locus illic commento datur/ſepanti quod eſt ſimpliciter itelligere/ab eo quod ẽ aiaduertere quod itelligat?Quod ſi tertiũ cõmẽtum iſup qs attulerit/ultra illud quod dicebat itelligere quod itelligat/niã ulterius fingẽs itelligere quod itelligat itelligere/ iam prorſus quod in hac opinione abſurdũ eſt clarius apparebit. Neq; qcq̃ prohibebit quo minus i infinitũ ita uagemur. Quod ãt rõnẽ quandam adducunt i mediũ ab intellectu manantẽ a qua deinceps alia quædã rõ fiat

in aĩa/ut uidelicet illa rõ iter itellectũ aĩamq; ſit media/cogit aĩam carere itelligentia:ſiqdẽ nõ ab ipſo itellectu/ſed ab alio quodã medio accipiat rõnẽ. Iccirco nõ rõnẽ ipſã hẽbit:ſed quandã rõnis imaginẽ. Deniq; neq; itellectũ ipſũ cognoſcet neq; qcq̃ ꝓprius itelliget.

Cõfirmat ſupiora. Item qp diuerſo mõ anima mundi & anima noſtra prouideat. Cap. II.

i Gr̃ neq; iis plura i mundo itelligibili:neq; excogitatiões illic ſupuacuas/ quas nõ admittũt ponere decet:ſed itellectũ unũ eodẽ mõ ſe ſẽp hẽntem: ꝓprius ideclinabilẽ:q & partẽ ſuũ ꝓ uiribus imitet̃. Aiam uero noſtrã parte qdẽ ſui penes illa uiuẽtẽ:parte uero ad hæc noſtra uergentẽ:parte deniq; i medio collocatã. Cũ.n. una i pluribus potentiis natura ſit/aliq̃do totã una cũ optimo ſui atq; uniuerſi ad ſupiora ſe cõferre. Aliq̃do uero quod ẽ i ipſa deterius/tractũ ad ſenora/una ſecũ mediũ quoq; cõtrahere. Totũ uero ipſius nõ licere ad ſeniora unq̃ præcipitare. Atq; eiuſmõi paſſionẽ ob id accidere aĩæ:qp i optimo uniuerſi nõ cõſtitit. In quo qdẽ aĩa illa cõſiſtens quæ nõ ẽ pars:& cuius neq; nos qdẽ partes ſumus/tradidit uniuerſo mũdi corpori munera ꝓ ſuſcipiẽdi potentia: ipſaq; interim ꝓcul ab õi ſollicitudine uiuit:nulla uidelicet cõſultatione gubernãs neq; qcq̃ corrigẽs curioſe:Sed ex ipſo ſuo ituitu ad ſupna mirabili potẽtia totum ornans. Quo.n. magis in ſuo ſe figit intuitu eo pulchrior atq; potentior:atq; hinc deſup hauriens i inferiora trãſfũdit:& tanq̃ diuinitus ſẽp illuſtrata pluſtrat.

Mundum fieri nõ a caſu aiẽ:ſed a poteſtate eius in diuinis pẽnitus conſiſtente: Iõq; ſẽpiternũ eſſe. Cap. III.

ſ Emp igit̃ illuſtrata lumẽq; poſſidens ſẽpiternũ/deiceps ad inferiora traducit. Hæc ãt hoc lumine ſẽp & cõtinent̃ & uirẽt:uitãq; ide pro ſua quæq; capacitate ſuſcipiũt:petide ac ſi igne quodã medio aliq̃ubi poſito calefiãt in de quæcũq; calefieri poſſint: Et ſi ignis i méſura quadã ẽ coarctatus. Quãdo uero potẽtiæ nõ coarctatæ méſura/ uniuerſo nõ deſint/qua nã tõne fieri põt/ut exiſtãt qdẽ hæ potẽtiæ?Nihil ãt ſit alicubi quod earũ ſit particeps?Profecto neceſſanũ ẽ unũquodq; aliqd de ſuo cætens elargiri:alioqn neq; bonũ ipſũ erit bonũ/ neq; itellectus ipſe itellectus erit:neq; aĩa turſus erit aĩa:niſi poſt illud quod primo uiuit/uiuat & aliud cõſequẽter q̃diu uiuit & primũ. Quãobrẽ neceſſe eſt oĩa poſt primũ deiceps ſẽpq; eſſe:& quędã in generatiõe uerſari:ꝓpea qp aliunde dependeãt. Nõ igit̃ facta ſũt aliquãdo?ſed fiebãt & fiẽt/quotcũq; i generatiõe uerſari dicunt̃. Neq; ẽt corrũpent̃ iis exceptis quæ hẽnt i quæ diſſoluant̃. Quod ãt nihil i quod reſoluat̃ hẽt/iterire nõ poterit. At ſiqs i materiã dixerit reſoluẽdũ/ reſpõdeat/cur nõ ſimiliter & materiã reſolubile eſſe cõcedat: Quod ſi materiã in ſup fateat̃:quæremus/quæ nã fuerit neceſſitas ut fieret? Ac ſi dicãt neceſſariũ ẽe/ deiceps cõſeq;/aſſeremus & nunc eſſe ſimiliter neceſſariũ. At ſi relinquat̃ ſola/ſe quet̃ ut diuina nõ ubiq;:ſed quodã i loco determinato ſint ueluti quodã limite ſegregata. Quod ſi id fieri nequeat/cõſequens eſt/ut ꝓpetuo colluſtretur.

Cõfirmat ſupiora:ꝓbãs mũdũ nec eſſe malum nec a malo Cap. IIII.

ſ Iaũt dixerint aĩam q̃ſi iam cõfractis alis ꝓplaſã feciſſe mundũ/obiciemus ipſã mũdi aĩam id pati non poſſe. Ac ſi aĩam aliq̃do prẽuaricatã adducãt

in medium exponere compellendi ſũt præuaricatiõis errorisq; cãm. Præterea quo nam tempore aberrauit? Nam ſiue ab ęterno: ꝓfecto ſecũdũ eandẽ rõnẽ adhuc ꝑ manet i errore/ſiue incepit aliq̃do ꝑquirendũ eſt/cur nõ ante id tẽporis aberrauerit. Nos ãt nõ inclinationẽ aię effectricẽ mundi eſſe putamus/imo habitũ potius minime iclinatũ. Si ãt inclinata ẽ/ꝓfecto ex eo q̃ eorũ quæ illic ſunt iã eſt oblita. Quod ſi oblita ẽ/qua nã facultate fabricat uniuerſũ? Atq; & unde facit? An forte ex his quæ illic inſpexerat? Sin ãt eorũ memor facit nõ oĩo inde diuertit: Nõ.n. tenuiter hẽt: ſi non magis iclinaẽ illic ne obſcure uideat. Cur.n. noluerit cõtinuo regredi quorũcũq; memoriã retinẽs. Pręterea q̃d nã ex mundi effectione ſibi pro uenturũ excogitauit? Abſurdũ nãq; dictu ẽ/ut honoraret mundũ ꝓgenuiſſe. Eo rumq; hęc opinio eſt/q; ſculptorũ noſtrorũ affectus ad ſupos trãſferũt. Quoniã & ſi cogitatiõe fecit: neq; i natura eius erat ut faceret: ad potentiã tamẽ ꝑtinebat efficere: quo nã pacto mundũ hũc effecit? Pręterea q̃do nã ipſũ deſtruat? Siue.n. iã pęnituit effeciſſe/qd differt? ſiue nõ dũ pęnituit/neq; pęnitẽtia unq̃ afficiet/ut pote quæ iã aſſuefacta ẽ tẽporisq; diuturnitate ĩdulgẽtior opi iã effecta. Sin ãt ex pectat aĩas ſingulorũ/nãdiu oportuit haud ulterius i generationẽ iterum aduẽta re/aĩas uidelicet nõ ignaras malorum/quæ ipſas i prion generatione preſſerunt. Quapp iãdiu deſcẽdere deſiuerunt. Proĩde quod mũdũ male inſtitutũ eſſe aiũt ideoq; multa i eo aduerſa moleſtaq; accidere nõ ẽ admittendũ. Hæc.n. ſentẽtia ẽ maiorẽ mundo artogãs dignitatẽ. Siq̃dẽ iudicent eũdẽ hũc atq; itelligibilẽ eſſe q̃ſi hic nõ ſit illius imago. Tũ uero quæ nã pulchrior illius imago fieri potuit? Quis.n. ignis alter imago melior itelligibilis ignis q̃ noſter hic ignis ẽe põt? Itẽ quę terra præter hãc poſt illã terrã? & quę nã ſphęra pfecta magis arq; uenerãda? ac motibus ordinatior poſt illã intelligibilis mundi i ſeipſo cõplexionẽ. Deniq; ſol poſt illũ alter ſup uiſibilem hunc ſolem/quis nã poſſit effingi?

Neq; aĩam eſſe corporeã: neq; mundũ fuiſſe a malo pricipio cõſtitutũ. Cap. V.

o Mnino uero abſurdũ ẽ cũ ipſi corpus hẽant quẽadmodũ hẽnt hoĩes & cupiditatẽ/ doloresq;/& iras/potẽtiã tamẽ ipſorũ nõ paruifaciãt: ſed aſſerãt licere eis itelligibile ipſũ attigere. At uero i ſole nõ eſſe potẽtiã a paſſiõe remotionẽ: ſiq̃dẽ i maiori ordine ſtabilitateq; cõſiſtit: neq; ſapiẽtiã hẽre pręſtãtiorẽ q̃ nos q; nup nati ſumus. ĩnumeriſq; fallaciis ĩpedimur aſſeq; ueritatẽ. Neq; uero decet aĩam duntaxat noſtrã imortalẽ diuinãq; aſſerere uel ignauiſſimorũ hoĩum: totũ uero cælũ ſtellaſq; uitę imortalitate carere: cũ ex rebus lõge pulchrioribus puto nibuſq; cõſtẽt: preſerti cũ ſuſpiciamus q̃cq̃d ibi ẽ/ordinatiſſimũ eſſe atq; pulcherrimũ. Præcipue cum ipſi cõfuſionẽ quæ circa terrena uerſaẽ crimineñ: quaſi aĩa imortalis deteriorem hunc locum eligat ſtudioſe: eligat inq̃ mortali animę præſtãtioris illius obſeq. Abſurda eſt inſuper penes eoſdem alterius huius aię itroductio quã ex elemẽtis cõpoſitã arbitrãẽ. Quo.n. pacto cõpoſitio illa ex elemẽtis uitã aliquã habere põt? Horũ nanq; mixtura uel calidũ uel frigidũ uel mixtũ facit aut ſiccũ/aut humidũ/aut q̃dã ex his cõpoſitionẽ. Prętera quo aĩa ẽ uirtus elemẽta cõnectẽs/ſi q̃dem ex illis cõflata ſit atq; posterior. Poſtremo q̃do aię adiungũt aĩa aduerſionẽ atq; cõſiliũ/aliaq; ꝑmulta ꝑcõtari q̃s potent q̃ nã rõne talia poſſit aię aſſignari. Cęterũ cũ mũdanũ hoc opificiũ mime uenereẽ: neq; terrã hãc honorẽ: nouã ſibi terrã aſſerunt reſeruari: i quã hinc deniq; ſint aſcẽſuri. Hãc uero eſſe ipſã mundi rõnẽ atq; exẽplar. Verũ cur nã opępretiũ ſit/eos i exẽplari mũdi quẽ odio habent/illic habitare? Itẽ unde nã hoc exẽplar? Id.n. apud illos tũc emicat: quãdo q cõcipit hoc exẽplar/ad hæc noſtra iã declinauerit. Si igiẽ i ipſo efficiente multa eſt mundi cura ad alterũ uidelicet mundũ efficiendũ ultra intelligibilẽ quẽ poſſidet mundũ: cur nã id illi expediebat? Et ſi ante mundũ id iã curabat: cuius nã id gratia decernebat? Forſan ut aię ipſę cuſtodirenẽ? Qua igiẽ rõne cuſtoditæ nõ ſũt? Vnde fruſtra factus ẽ mũdus. Sin ãt poſt mũdũ ex mũdo uidelicet accipiẽs q̃ſi expilãs materię ſpẽm/ſufficiebat pitia ad cuſtodiã aĩbus exptis. Si ãt mũdi ſpẽm i aĩabus accipiendã exiſtimãt/quæ nã hęc loquẽdi nouitas eſt?

Aĩa mundi alligat ſibi corpus ſuũ: & ꝑ hoc q̃ſi alias aĩas. Itẽ quo etiã aĩa propria det corpori uitam. Cap. VI.

q Vid præterea dicã de cęteris ſubſtãtiis quas inducũt? cognoſcantes tũ trãſmigrationes: tũ ſimulachra repcuſſa: tum pęnitẽtias. Si.n. talia quędã eſſe paſſiões aĩæ uolũt/quãdo. s. affici pęnitẽtia: itẽ repcuſſa ſimulachra q̃do uelut imagines entiũ? ſed nõ dũ ipſa entia contẽplaẽ: ꝓfecto id totũ uaniloquium eſt cõfirmãdæ ſectæ gratia itroductũ. Atq; cũ antiquã gręcorũ ſapiẽtiã nõ attigerint/figmẽta eiuſmõi cõmentaneñ. Sane ueteres greci & recte nouerũt: & ſine tumiditate tractantiaq; deſcripſerunt quaſdã ex ſpelunca quadã aſcenſiões: aĩaſq; ĩdepaulatim in ueriorem contẽplationẽ ꝓgredientes. Cõptum hẽmus eos pleraq; a Platone ſurripuiſſe & quæcunq; innouãt: quo philoſophiã ꝓpriã aſſerant a ueritate ꝓcul errare. Nẽpe iudicia pęnę apud iferos flumina trãſmigratiões in corpora uaria a Platone accipiunt. Itẽ q̃ mũdo itelligibili multitudinẽ ponunt uidelicet ipſũ ens: & deĩde intellectũ: & poſt hæc opificem aliũ: ipſã. s. aĩam ſibi ex Timei uerbis uſurpauerunt. Sic.n. i Timeo ſcribit a Platone. Quatenus igiẽ intellectus ideas exiſtẽtes i eo quod uiuens ẽ/intueẽ/ eatenus atq; totidẽ architectus mundi cogitauit in mundo cõprehendi. At illi Platone nequaq̃ intelligentes numen quoddã exiſtimauerunt in quadã quiete in ſe oĩa cõtinere. Intellectũ uero ſequentẽ quæ ſunt in illo ſuſpicere. Aliũ aũt excogitare. Sæpe uero apud eos id quod excogitare dicit/aĩa eſt artifex uniuerſi. Taliq; apud Platonẽ mundi artifice eſſe putant nulla ex parte intelligentes q̃s mundi ſit opifex: quæ ue opificiũ. Multa prætera in Platone iterpretãdo mentiri deprehendunt: opinioneſq; eius in deterius detorquere. Quaſi uero ipſi tantũ naturã intelligibilẽ fuerint cõſecuti. Plato ãt cętęriq; beati uiri aſſequi nõ potuerint. Tũ uero ex eo quod itelligibiliũ multitudinem noĩant/ uideri palã cõfidunt/ad ſũmũ intelligibiliũ puniſſe. Cũ tamen ex ipſa multitudine naturã intelligibilẽ in ſimilitudinẽ deducãt ſẽſibilis deteriorisq; naturę. Decet ꝓfecto naturã intelligibilẽ i numerũ quoad fieri põt minimũ q̃ſi colligere: Atq; ipſi quod ẽ poſt primũ attribuere cũcta: neq; ullum ſatis itelligibilia numerare. Quippe cũ illud oĩa ſit: & itellectus primus & eſſentia prima/& quotcũq; alia pulchra poſt primã naturã cõſideraneñ. Spẽm uero aiæ tertiã collocare. Prætera differẽtias aĩarũ i paſſiõibus uel natura decet ĩueſtigare nec ulla i re i uiros diuinos cauillari: Sed antiquorũ myſteria benigne iterpretari: accipientes ab illis quæ recte dicunt: imortalitatẽ aię: intelligibilẽ mundũ: deum

primũ:. Item aĩam oportere cõmertium corporis aufugere. Rurſus ſepationẽ aiæ a corpore nihil aliud eſſe q̃ a generatione ad eſſentiã ſe conferre. Hæc utiq; a Platone tractata/ſiquidem ita pſpicue dicant:recte faciunt: quibus uolẽtibus diſſentire nulla iuridia/dicentiũ :Nephas eſſe cauillatiõibus cõuitiſq; in græcos ſua dogmata audiẽtibus cõfirmare. Quinímo demõſtrandũ eſt ſua recte ſe habere:quotcunq; præter illorũ opinionẽ propria ſuenerũt:diſſerendũq; benigne ſtegritateq; philoſophica ipſas eorũ opiniones adducere decet. Et in q̃bus aduerſanť: iuſte ſpectare uerũ: nec ullo mõ populatẽ approbationẽ aucupari uiros illos uituperando:qui a uiris nõ mediocribus iã multis ſunt ſeculis cõprobati. Oío uero ridiculum eſt ꝓfiteri ſe illis eſſe preſtãtiores. Nẽpe quæ de ordine itelligibili ab ãtiquis tradita ſũt/multo melius eruditiuſq; dicunť: facileq; cognoſcenť ab illis:q̃ fallacia paſſim homines iuadente decepti minime fuerint. Profecto rebus quas deinceps hi ab illis acceperunt/adiũctiones quædã nullo mõ conuenientes annexę deprehendunť: ſane i quibus aduerſari cõtendũt/generationes corruptiõeſq; multiplices afferunt. Præterea uniuerſũ hoc incuſant:cõmertiũq; aię cũ corpore crimiнanť. Ipſumq; qui totum diſponit mũdum uitupant. Atq; in idẽ oío architectũ mũdi animãq; reducunt. Cui quidem paſſiones eaſdẽ:quas & particularibus aĩalibus attribunt.

Quanto facilius anima mundi regat mundum q̃ aĩa noſtra corpus noſtrũ
Et q̃ bene mundus diſponatur. Cap. VII.

d Ictum eſt alibi/hũc mundũ neq; ícepiſſe un̄q̃/neq; deſinere!/ſed eſſe tãdiu q̃diu ſunt & diuina. Quod præterea cõmertiũ aię noſtræ cũ corpore non ſit aię melius:ẽt ante illos eſt dictũ. Aĩam uero totius a noſtra accipe atq; cenſere pinde ſe hẽt ac ſiqs in ciuitate bene inſtituta accipiẽs figulorũ uel fabrorũ ęrariorũ genus totã uituperet ciuitatẽ. Opępretiũ uero eſt cõſiderare q̃ differenti rõne aĩa mũdi gubernet. Nẽpe nõ idẽ modus ẽ:neq; tanq̃ alligata gubernat. Nã præter cęteras differẽtias quæ alibi enumeratę q̃plurimæ ſunt/ illud quoq; conſiderare decebat. Nos q̃dẽ ligari a corpore/utpote uículo iã effecto. In uniuerſa uero aĩa natura corporis iam ligata/alligat qcq̃d apprehẽderit. Ipſa uero totius aĩa haud quaq̃ ab his quæ ligat ipſa ligať. Ipſa. n. tanq̃ domina præbet exordium. Iccirco neq; ab ipſis/neq; cũ ipſis patiť. Nos autẽ horũ domini minime ſumus. Quãtũ uero ipſius ad diuinũ quod ſupius eſt/engiť: integrũ ſimplexq; manet: nec ípediť. Quãtũ aũt eiuſdẽ tradit corpori uitã/nihil ab ipſo reportat. Cõtet. n. quod eſt i alio/eius i quo eſt neceſſario accipit paſſionẽ. Hoc ãt haud ultrius ſui aliquid tradit illi/quod uitã ꝓpriã poſſideat. Veluti ſiq̃d alicui ſit inſertũ /patiẽte q̃dẽ eo/i quo eſt/cõpatiť·Ipſũ uero ſi quãdo exaruerit/ pmittit illud ſuã uitã habere. Quãdoq̃dẽ neq; extincto hoc q in te eſt igne/totus ignis extinguiť. Quin etiã neq; ſi totus ignis extiguiť/aĩa illa quicq̃ patiť:ſed ipſa corporis cõſtitutio. Atqui etiã ſi poſſet per reliqua mundus aliquis eſſe: nulla tamen de hoc cura illi aĩæ foret. Quoniã neq; conſtituio ipſa ſimilis eſt mũdo/atq; cuilibet aĩali. Sed ibi q̃dẽ quaſi iminet conſiſtere iubẽs:hic ãt elementa quaſi ſubterlabẽtia ſecũdo quodã uículo i priorẽ ordinẽ rediganť. At uero illic nõ hẽnt quo diffugere poſſint. Neq; igiť intus cõtinere neceſſe eſt:neq; extrinſecus cohercẽdo ad intenora retrudere:Sed ubicunq; ipſius natura ab initio uoluit/ibi naturaliter ſingula permanent. Siq̃d aũt eorũ naturaliter moueať/ illa interim patiunť quorum naturis motus eiuſmõi minime congruit. Ipſa uero quæ natura mouenť/rite feruntur:ut pote quæ uniuerſi ſunt membra. Nõnulla uero hinc pimunť:quippe quæ totius ordinem ſubſtinere uel declinare nõ poſſint. Ceu ſi chorea ingens agať ordine: Atq; in medio eius ductu teſtudo cõprehenſa alicubi peſſundať:cũ chori ordinẽ effugere nequeat. Attamen ſi ordini choreę ſeipſam annecteret:nec ipſa quidem ab his aliquid pateretur.

Mundus non errore ſed naturali potentia factus eſt:& bonus:quia diuinitati ſimilis:q̃uis non æqualis. Cap. VIII.

q Vod aũt queri ſoleat/quã ob cãm fecit mundũ/idem ẽ/ac ſi quærať:quare eſt aĩa/& quare ipſe opifex fecit. Quod primo q̃dem eorũ eſt:qui ſempiternitatis ipſius pricipiũ apprehendere moliunť. Deide putãt opificẽ mũdi cõuerſũ pmutatũq; ab aliquo i aliquid ouaſiſſe cãm fabricãdi: Docendi itaq; ſunt:ſi mõ dociles ſe præſtiterint:quæ horũ natura ſit: ut deſinãt aliquãdo quæ ſunt uenerãda uituparе:quæ quidem ꝓpenſius deteſtanť: cũ tamẽ magnope deceat uenerari. Et quis nã diſpoſitionẽ mundi iure uituperet/quę q̃dẽ ípimis magnitudinem itelligibilis naturæ demõſtrat. Si. n. ita ꝓceſſit i uitã: ut uitã nõ haberet indiſtictã atq; cõfuſam:qualia ſunt que i mũdo ſũt minima:que copia mũdanæ uitę aſſidue die nocteq; gignuntur!/ſed eſt cotinua perſpicuaq; & multa & ubiq; uita ſapintiã inextimabilẽ præſe ferens: quid nã ꝓhibet ſtatuã manifeſtam deorũ intelligibiliũ & pulcherrimã affirmare. Quod ſi mũdana hęc ſtatua dũ ſupernum imitať exemplar/nõ eſt idẽ:profecto hoc ipſum naturaliter haber. Alio q̃n imitatio illius minime foret. Quod ãt obiiciunt/diſſimiliter imitari/falſum eſt. Nihil. n. prætermiſſum é eorũ/quæ pulchra naturaliſq; imago poſſet habere. Siquidẽ neceſſariũ erat/imitationẽ hãc extare: neq; tamen ex quadã cogitatione artificioſaq; cura. Neq;. n. fieri poterat/ut ipſũ intelligibile eſſet i uniuerſo poſtremum. Quippe cũ actum eius eſſe geminũ oportuerit. Alterũ quidem i ſeipſo manentem:alterum uero i aliud ꝓdeuntem. Oportuit igiť poſt ipſum aliud inſup eſſe. Solum nãq; quod oíum ifirmiſſimũ eſt/ita ſe habet:ut nihil ipſius ad iferora deſcẽdat. Poteſtas uero mirabilis ibi uiget. Quapp & opus ide ſemp emicuit. Ac ſi mundus alter ẽ hoc melior/q̃s nã ille?/Quod ſi neceſſe eſt mundũ eſſe!/neq; tamen eſt alter:ſolus hic eſt/q̃ ſupioris imaginem imitãdo cõſeruat. Terra q̃dẽ tota uariorũ aĩaliũ plena eſt atq; ẽt imortaliũ:& uſq; ad cęlũ horũ plena ſũt oía. Stellę uero & quę iferioribus inſũt ſperis:& quæ i ſuprema micãt/cur Dii nõ ſint cogitari nõ põt. Quippe cũ mirabili ordine ꝓferanť/ornatuq; præcipuo circũcurrant. Quid. n. in cã eſſe poſſit/ut uirtutẽ nõ habeãt:q̃d ue illis impedimẽti ad uirtutem conſequendam. Nõ. n. ibi hęc ſunt/quæ terrenos efficiunt malos: Neq; in corporibus illis uitiũ eſt/q̃le hic quod ꝑturbať atq; conturbat. Præterea q̃d nam uetat ſupos q̃ ippetuo uiuũt ocio/itelligere:atq; mẽte deũ cæteroſq; itelligibiles deos accipe. Forſan ſapientia nobis preſtãtior q̃ illis adeſt. Ad hoc nemo un̄q̃ niſi iſanus admiſerit. Quãdoq̃dẽ aĩæ ſi huc cõpulſæ a mũdi aĩa deſcẽderũt/quõ preſtãtiores ſũt cũ uim patianť. Sane i aĩabus quod ſupat preſtãtius ẽ & melius.

Sin aũt huc ſponte uenerunt/cur nã huic regioni detrahitis:ĩ quam ſponte uenĩ ſtis?Præſertim cũ & abire permittat/ſi cui nõ placeat habitare. Iam uero ſi tale eſt hoc uniuerſum/ut liceat ĩ eo & ſapientiã copare:& hic habitãres ad ſupnorum ſi militudinẽ uiuere/ꝓculdubio idipſũ teſtaẽ mundũ deſup dependere.

Omnia iuſte diſpenſanẽ in mundo:bonaq; in eo ſunt numina: & ipſe bonus eſt:ac deus totius curam habet. Cap. VIIII.

ſ Iquis aũt de mundi ſorte queraẽ diuitiarum pauptatiſq; gratia/culpans ui delicet/q; æqualis ĩ his diſtnbutio non cõtingat/hic ꝓrſus ignorat ꝓbum uirum æqualitatẽ in his rebus nequaq̃ exigere: Neq; atbitrari hoies plus habentes pecuniarum/habere plus boni:neq; iudicare dominãres plus q̃ pnuati habeant/poſſidere. Sed harũ rerum ſtudiũ aliis cõſulto concedere. Nouit ꝓfecto uir probus geminã hic eſſe uitam. Alterã qdem proborũ:alterã uero multorum. Proborũq; uitã ad ſũmum gradũ ſuppremãq; naturã erigi:eorũ uero uitam qui humiliores ſunt ſimiliter eſſe duplicẽ: ut altera qdẽ uirtutis memor merito alicu ius boni ſit priceps:altera uero ſit uelut turba uilis atq; meccanica honeſtionbus uiris neceſſaria ſubminiſtrans. Si aũt uel cõmittaẽ homicidiũ:uel ob ifirmitatẽ ani mus a uoluptanbus ſupaẽ.nihil mirũ uideri debet:hic eſſe peccata non quidẽ in mente:ſed ĩ aiabus tanq̃ in pueris atq; qbuſdam citra pubertatẽ adoleſcentulis. Quod ſi eiuſmodi ſors exercitatio quędam ſit uincentiũ atq; uictorũ/hac quoq; rõne recte ſe habet. Sin aũt patiaris iniuriã/nihil inde imortali eſt graue futurum. Rurſus ſi occidaris/quod & optabas habebis. Si uero adhuc talia dãnas/nihil te in hac urbe moras trahere cogit. Conſtat præterea iudicia pęnaſq; hic eſſe. Quo fit/ut iniuſtũ ſit/ciuitatẽ hanc criminati unicuiq; pro dignitate diſtribuentem: In qua honoraẽ uirtus. Prauitas mentũ reportat dedecus. Neq; ſolũ ſtatuæ hic ſũt deorum?ſed ipſi quoq; dii ab alto proſpicientes:qui facile apud hoies(ut ferẽ) culpas euadunt atq; deuitant:oĩa a principio ad finẽ ordine pducẽtes: ſortemq; unicuiq; congruam ſecundũ uitarũ uiciſſitudines diſtribuentes. Sortẽ inq̃ opera præcedẽtia conſequẽtem. Quã qdẽ ſortẽ quiſq; ignorat/ maxime oĩum temera rius rudiſq; in rebus diuinis euadit. Oportet aũt uiribus cũctis cõtendere:ut opti mus tandẽ efficiaris. Neq; putare te ſolũ fieri poſſe optimũ. Alioqn non dũ opti mus eſſes. Verũ cũ alios quoq; hoies optimos eſſe tũ etiã dęmones eſſe bonos. Multoq; magis deos q mundũ hunc habitantes ſupiorẽ ſuſpiciunt mundũ. Ho rum uero oĩum maxime totius huius mundi ducẽ aĩam beatiſſimã. Hic & Deos intelligibiles colere. Præte cunctos deniq; & in cunctis magnũ ibi regẽ oĩum ue neran. Quẽ quidem in multitudine deorum potiſſimũ excellẽtiam ſuam demõ ſtrare proculdubio cenſeamus. Non enim ĩ unicum duntaxat rem omnem repen re cõtrahere?ſed explicare tantã diuinitatis ãplitudinẽ:q̃tã explicauit ipſe/eorũ munus ẽ:q dei ipſius potentiã cognouerũt:q̃tenus uidelicet unus ipſe/q ẽ pma nens efficit multos:q ab ipſo cũcti depẽdeãt:qppe cũ p ipſũ ab ipſoq; ſint. Atq & hic mundus p illũ ẽ:& illuc ſuſpicit totus. Suſpicit & totus & qſq; deorũ. Qui hoibus dei decreta prænũtiãt:& quæ ipſis placẽt/oraculis reſponſisq; declarant. Quod ſi ſequẽtes hi dii nõ idẽ ſunt/quod & primus deus ꝓfecto hoc ipſum na turę cõſentaneũ eſt. Sin aũt ſupiora deſpicere libet:neq; ipſũ q̃ſi nõ ſis deteriot/ magnificere: memẽto primũ quidẽ q̃to qs melior eſt tãto erga ęteros ęũ homi nes tũ ſupos benignioẽ eſſe atq; modeſtioẽ. Deide oportere dignitatẽ ſuã mo derate ſeruare: ꝓcul ab omni acerba ruſticitate remotũ: eatenus ſe attollentẽ qua tenus natura noſtra ꝓgredi põt: atq; exiſtimantẽ cæteris quoq; aditũ ad Deũ pa rere: neq; uelut in ſõnus ꝓuolantẽ/ſolũ ſe deo ꝓxime ſubdere. Imprimiſq; cauere decet/ne ſeipſũ ea etiam facultate priuet/q̃ tacunq; aĩo noſtro ad hoc data eſt/ut deus efficiaẽ. Poteſt ãt quatenus mẽs ipſa ducit. Mentem uero trãſcendere nihil aliud eſt q̃ ab ipſa mente tã cadere. Credunt ãt hoies ſtulti uerbis eiuſmodi/cum primũ audiũt: Eris tu quidẽ oĩbus nõ tantũ hoibus/ ſed diis quoq; pręſtantior. Multa.n.regnat ĩ hoĩbus arrogantia: Et q antea modeſtus erat/humiliſq;/& ſim plex:confidentius tã efferẽ:quãdo audit. Tu qdẽ es dei filius. Cæteri aũt quos hactenus admirabaris/nõ ſunt dei filii. Sed neq; ẽt quę ipſi ritu maiorũ colũt/dei filii ſunt. Tu uero abſq; cõtrouerſia uel labore es ipſo ęlo præſtantior. Accedit ad hæc quod idẽ alii quoq; cõclamant. Ceu ſiqs numerare neſciẽs ĩ multorũ tur ba numerare ſimiliter neſcientiũ audiat alicũde magnitudinẽ ſuam cubitos mille ꝓrſus iplere. Quid nã?ſi mille cubitũ ſe exiſtimet?ęteros ãt qnq; cubitos nõ ex cedere. Neſciat quidẽ qui/quot ue ſint ii numeri: hinc tamẽ imagineẽ numerum quo ipſe ſupat: eſſe q̃ plurimũ. Cõfitenẽ ꝓterea Deũ humanarũ quidẽ retũ cu ram habere: totius ãt mundi ĩ quo ſunt hoies nullã. Sed cur nã mundũ negligit? Si.n.ideo negligit/quoniã non tãtum habet ocii/ut ꝓſpiciat uniuerſũ: nimirum neq; fas eſt ipſũ inferiora curare. Itẽ dum ꝓſpicit hoies/ cur nõ & quę circũſtãt interea conſpicit?atq; ita mundũ in quo ſunt hoies. Sin aũt non aſpicit extra/ne mundũ uideat/neq; ẽt uidet hoies. At dicent illo hoies nõ egere: attamẽ mũdus indiget. Quin etiã nouit eius ordinem/& qui ſint in ipſo/qua cõditione in eo ſint/& quo pacto ſint ibi. Proĩde quicũq; inter hoies deo ſunt amici/quæ a mũ do contigunt ęquo aĩo tolerantes/quicqd ex ipſo oĩum motu neceſſario proue nit/recte ferunt. Neq; id qdẽ iniuria. Nõ.n.ad ſuũ cuiuſq; uorũ:ſed ad totũ ipſũ ſpectare decet/honorantẽ ſingulos pro dignitate:eoq; pro uiribus contendentẽ: quo oĩa quęcunq; poſſunt natura contẽdunt: exiſtimantẽ rurſus multa eſſe:imo uero oĩa quæ illuc annitanẽ & quæ conſecunẽ/eſſe beata. Nonnulla uero quoad ſua fert natura/cõuenientẽ ſibi ſortẽ aſſequi. Profecto uir probus non ſibi ſoli ar rogat fęlicitatis cõſequẽdę potentiã. Nõ.n.ex eo q profiteaẽ aliqd poſſidere/nã poſſidet. Quin & multa pleriq; nõ habere ſe cognoſcẽtes/habere ſe iactant. Atq; ẽt nõ hẽntes opinanẽ hẽre:ſoliq; poſſidere: cũ tamẽ ipſi ſoli ſint q nõ poſſideãt

Quãtũ errẽt q dicũt mũdi fabrũ errore quodã feciſſe mũdũ atq; malũ. Cap. X.

a Lia ꝓterea multa/imo uero oĩa qs diſcutiẽs abunde facileq; ĩueniet/qua rõne ſigillatim qualis ſit illorũ ſermo demõſtret. Nõ poſſum eqdẽ pudore nõ affici amicorũ quorũdã gratia:q anteq̃ familiantatẽ nobiſcũ inirent/in ſermones eiuſmõi inciderũt:ĩ qbus adhuc neſcio qũo pſeuerãt: q̃uis nõ pudeat eos:ſed ipenſius ſtudeant/ut opiniones ſuę ueræ ꝓculdubio uideanẽ. Vel etiam ipſi rem ita ſe habere exiſtimant. Nos autem ad nostos tantum uerba facimus: ad multos aũt qui illos audiũt minime. Nihil.n.ſuadendo proficeremus/perſuade re conãtes/ne ab illis ſe ꝑuerti ꝓmittant/ demõſtrationes quidẽ nullas ĩ medium

afferentibus: qua. n. rõne ualeant? Sed ꝑtinacius ſe iactantibus. Cum alter quidã ſit modus: quo qs ſcribens eos refellat: qui non uerenẽ circa pręclara uerſſimaq; ꝓiſcorum diuinorumq; uirorum myſteria cauillari. Quãobrẽ illum diſcuſſionis modum miſſum ꝑpręſentia faciamus. Qui. n. quæ mõ dicta ſũt perfecte compre henderint: plane qualia ſint & reliqua poterunt iudicare. Mitto & ꝑpræſentia dictum illud abſurditate oĩa ſuperans: ſi mõ abſurditatem cõuenit hanc appellare. Aiunt enĩ aĩam atq; ſapiẽtiã quandam ad id quod inferius annuiſſe: ſiue nutum hunc inchoauerit aĩa: ſiue ſapientia nutandi cauſa fuerit: ſiue ambo idem eſſe uelint. Alias utiq; aĩas condeſcendiſſe ferunt: & ſapientiæ mẽbra: eaſq; ingredi corpora uelut humana. Cuius ãt gratia aĩæ collapſæ ſunt: illã rurſus tradunt mimeme labi: quaſi nõ annuerit quidẽ? ſed tantũ tenebras illuſtrauerit. Deinde hinc ſi mulachrum ĩ materia reſultaſſe. Deiceps ſimulachri ſimulachrum hic formantes per materiam ſiue ꝑ materialitatem: ſiue quomõcunq; noĩare uelint aliud quidẽ hoc dicentes: aliud uero illud: aliaq; multa noĩa obſcuritatis gratia cõfingentes eum ſic qui apud eos mundi opifex noĩatur efficiunt. Atq; deſciſcẽtem a matre fingentes mũdum ab ipſo deducunt ad extrema ſimulachrorũ. Vt qui hæc ſcripſit mordacius etiam conuiciaretur.

Refellit quod dicebant illuſtrationem ab anima in materiam feciſſe aliam animam: & illã fabricauiſſe ſingula. Cap. XI.

a T uero ſi anima illa nõ cecidit: ſed tenebras illuſtrauit: quomõ recte dicetur inferius annuiſſe? Non. n. ex eo ꝙ aliqd quaſi lumẽ effluxit ab ipſaniã dicenda eſt annuiſſe: niſi aliud quidẽ quodãmõ inferius poſitum ſit: hæc autẽ ad id quaſi de loco ad locum tranſlata deſcenderit: factaq; ꝓpinquior illuſtrauerit. Si ãt in ſe ipſa permanens lumen effudit: nihil ĩ hoc familiarius opata: cur nã ſola aĩa illuſtrauit: non aũt illa ẽt quæ ĩ ipſo rerũ ordine potentiora ſunt q̃ aĩa. Quod ſi dicãt aĩam ex eo ꝙ rõnalem mundi notionẽ in ſe cõprehenderit potuiſſe ex ipſo rõnali diſcurſu illuminare: Quid nã prohibet quo minus cũ primũ illuminauit: ſimul quoq; mundũ effecerit. Cur ſimulachrorum genituã ulterius expectauit. Deĩde rõnalis ipſa mundi notio: quæ ab illis terra ꝓpegrina hoſpitaliſq; dicit: facta a maioribus ut ipſi ferũt: haud quaq̃ effectores deorſũ coegit anuere. Præterea quæ nã ratio eſt per quam materia illuſtrata nõ corporũ naturã: ſed ſimulachra faciat aĩarum? Ilã uero aĩæ ſimulachrum nihil uel tenebris uel materia indigere uideť. Sed ſiquid fiat: mox factũ comitabit effectorẽ: ſecũq; manebit annexum. Itẽ quod primum ĩfundit in materiã: utrum eſſẽtia ẽ: an potius (ut eorũ uerbis utar) excogitamen. Si. n. eſt eſſentia: quę nã differentia erit inter hoc & illud a quo manauit? Sin ãt altera eſt aĩæ ſpẽs: ſiq uidẽ ſupior rõnalis ſit: forte hęc uegetalis eſt atq; genitalis. Quod ſi ita ſit: quomõ uerum erit: ut honorateť effeciſſe mundum? Et quo pacto ꝓ audaciã ſupbiãq; fecit. Atq; oĩo quod dicit ꝓ imaginationẽ quandã? multoq; magis quod ꝓ rõcinationẽ feciſſe dicit ſic eſt cõfutatum. Quid ue rurſus oportuit effectorẽ ex materia ſimulachroq; intus efficere: Sin ãt dicať ꝙ primũ infundit eſſe excogitamẽ: primo qdem interpretandum erit: unde nomen eiuſmõi ſit deductum. Deĩde qua rõne id eſt: niſi excogitami ni huic dedent efficiendi uirtutẽ. At uero quo nam pacto penes figmentum hoc uigebit effectio. Dicent utiq; hoc quidẽ prius fieri: aliud uero deinceps. Vetũ id ſua quadam licentia dicent. Cur ãt primo quidẽ ignis: deide cæteta.

Refellit eadem & probat mundũ factũ eſſe ſimul totum: Cap. XII.

ſ Imiliter quærendũ eſt: qua rõne ſimulachrũ illud nuꝑ genitũ aggrediatur effectionẽ recordatione quadã eorum quæ antea nouerat. Nõ. n. erat oĩo quo poſſet cognoſcere: neq; ẽt erat illa quã illi ſuã matrẽ eſſe dicũt. Accedit ad hæc ꝙ illi hũc in mundũ nõ tanq̃ aiarũ ſimulachra quædã: ſed tanq̃ ueræ aię deſcenderunt: & ramẽ uix inter illos unus & ad ſũ. num duo ex mũdo cõmuniſeq; ĩ memoriam reuocantes: uix tãdẽ nõnihil eorũ quæ uiderãt aĩa diuerſione reſumũt. Nonne igiť ſupra modũ mirabile ẽ uel ſimulachrũ hoc ẽt ſi (ut aiũt) reuiter attamen ſtatim genitũ excogitare ſupna: uel ẽt eius matrẽ eadẽ ſuſpicari: quæ ſimulachrũ eſt prorſus materiale. Neq; ſolũ illa conſiderare: & mundi huius illuſq; accipere notiõem? ſed ẽt cõprehẽdere ex qbus efficiať. Vnde nam primo ignem fieri cogitauit: exiſtimans oportere id fieri primũ. Cur nõ ſimiliter aliud? Sed ſi potuit facere ex eo ꝙ notio eius inſignita eſt igne: cur nõ iſignita mũdo? prius. n. oportuit inſigniri toto: mundũ ſimul totum effecit. In ipſo nanq; excogitato totius ſignaculo illa quoq; ſunt cõſignata. Ita certe naturalius iudicabiť effeciſſe. Neq; putandũ eſt artificũ more fabricauiſſe: qppe cũ artes ſint & natura & mũdo poſteriores. Quandoqdem quæ ĩ ſingulis quotidie ſpẽbus naturaliter generanť: nõ ita fiũt: ut primo qdẽ fiat ignis: deide reliq̃ ſigillati: denicq; mixtura cunctorũ. Immo uero totius ſimul uiuentis cõfiguratio neceſſariã mẽbrorum ad totum cõplectens cõnexionem: in menſtruis coaleſcit. Quid nã igiť obſtat: qn in ipſo rerũ ordine materia ſimul iſignita ſit totius mundi figura. In qua quidem figura & terra & ignis & cæteta connexa neceſſario fuerint. Forſan illi ita mundũ procreauiſſent: utpote qui meliorẽ nacti ſint aĩam. Faber uero mũdi ita mundũ facere neſciebat: quanq̃ ꝓuidere magnitudinem cæli: certãq; menſurã: obliquamq; ſignorũ texturam: & motus ſub illis actos: & terram: atq; ita hęc oĩa ꝓuidere: ut ſingulorum rõ ꝑ quam ita ſe habeãt: teneať: non ſimulachri ullius eſt munus: ſed alicuius potius poteſtatis: quæ ꝓficiſcať ab optimis. Quod qdẽ ipſi quoq; uel inuiti confitebunť. Illuſtratio enim illa diffuſa ꝑ tenebras diligenter examinata faciet: ut ueras mũdi cãs fateanť. Quid enĩ oportebat illuminare: ſi nõ oportebat oĩo. Vel. n. ſecundũ naturã: uel ꝓter naturã erat illa neceſſitas. Verũ ſi ſecũdũ naturã? certe ita eſſet & ſemp. Sin aũt ꝓter naturã & ſuꝑionibus illis ꝓter naturã aliqd accidit ꝓculdubio ante hũc mũdũ mala fuerũt. Neq; hic mundus malorum cauſa eſt: ſed ſupiora ſunt huic cauſa mali. Neq; malũ aiæ ex hoc accidit mundo: ſed potius mundo huic ab anima. Atq; ita rõnite diſcurrens mundum hunc rediget ĩ ſuprema. Verum ſi materiã quoq; eſſe mali cauſã dixerint: unde nã materia prodiit Anima nãq; ad inferiora uergẽs tenebras (ut aiũt) quę iam erãt: uidit atq; illuſtrauit. Vnde nam igitur dicemus tenebras produſſe? Si dicant aĩam ad iferiora uergẽtem eas ĩ medium attuliſſe: ſequeť ante q̃ inclinareť aĩa: tenebras non fuiſſe. Atq; ita iclinationis cauſa non ĩ tenebris! ſed in ipſa natura aiæ conſtat. Id ãt nihil aliud eſt: q̃ cãm ex præcedentibus neceſſitatibus aſſignare. Quapp ĩ ipſa rerum pricipia eiuſmodi cauſa referetur.

Non fieri a cælo mala:& omnia mundana naturaliter esse bona quãuis non æque inter se bona/nec æqualia diuinis. Cap.XIII.

q Vi ergo naturam mundi uitupat/quod agit prsus ignorat:neq; quo eum temeraria arrogantia sua deducat itelligit. In hoc aũt errant pleriq;/qa ne sciunt ppetuũ ordinẽ a primis p media ad tertia:atq; ita semp usq; ad extrema necessario descendentem: neq; considerant nõ decere uel iferiores icusare supprema uel suppremorũ subsequentia iprobare. Sed oportere uniuersi naturæ æquo aio semp obtempare:seq; ipsos ad supiora conferre:Spernentes oio tragicos terrores/quos nõnulli mortalibus ex mũdi speris icutiunt. Quæ tamen salutaria oia hoibus afferunt. Quid.n.hẽ i se continent metuendũ?quo pleriq; pterrere debeãt hoies rõnum ipitos & doctrinarũ recteq; cognitiõis exptes. Quãuis enim ignea speratũ corpora sint:nõ tamẽ timenda sunt:quippe cum ad uniuersi terræq; bonum accõmodatissimẽ sint. Decet aũt animas illarũ considerare:penes quas illi magni pretii censeri se putant. Et si illarũ corpora magnitudine pulchritudineq; nostra hæc mirifice antecedũt: atq; ad illa quæ naturẽ gignunt efficienda conferunt/& seruãda conducunt. Alioqn q̃diu prima sunt/sequentia hęc nõ fierẽt. Cõplent utiq; uniuersum:mẽbraq; sunt totius ingẽtia. Quod si homines prẽcæteris animãtibus honorandi sunt/multo magis illa: quæ qdẽ nõ tyrãnidis exercendæ gratia sunt in mundo: sed ornamentũ ordinẽq; efficiunt. Quæ uero fieri dicunt ab illis/significari ab eis potius q̃ fieri/est iudicandum. Prouenire ãt quæ fiunt differentia ẽt fortunis. Non.n.fieri potest/ut eadem prouenient circa singulos/tum generationis tẽporibus/tum diuersitate locorũ/tum affectionibus animorũ inter se longe distantes. Nec rursus exigendum ẽ/ut oẽs in mundo sint boni. Neq; si id fieri nequeat/repente mundi ordinẽ incusare decet:neq; reqrete rursus/ut inferiora hęc nihilo a supioribus differãt. Neq; censere id esse malum/quod ad prudentiã est ineptius/minusq; bonum: deincepsq; procedendo semp in minus. Perinde ac siquis naturã asserat esse malam: ppea q ipsa nõ sit sensus. similiterq; sensuale malum esse/quoniã non sit rõ. Alioqn apud superos quoq; mala esse fateri cogent. Et.n.illic aia ẽ inferior mẽte: atq; mẽs est iferior alio.

Refellit quod dicunt certo uerborum sono supa flecti:& morbos esse dęmonia:& hæc expelli qbusdã uerbis & ritibus absq; uirtute. Cap.XIIII.

m Axime uero hinc rursus efficiunt/ut supna inuiolata nõ uideant/q̃ canti lenas quasdam cõponunt ad illa pro arbitrio cõmouẽda/nõ corpora solum & aias:sed ẽt his supiora flectenda. Verum p hęc qd nam in his efficiunt?Respõdebunt/se fascinationes & delinimẽta psuasionesq; cõponere:adeo ut & uerba exaudiãt/atq; trahant. Siqs uidelicet nostrum artificiose admodum nouerit talia quædã pronunciare: & certa quadã rõne cantus sonosq; edere:atq; aspiramenta uocis & sibila:Et quæcunq; alia apud eos scripta sunt uirtutẽ magicam cõtinere. Quod si id dicere nolint/immo uocibus incorporea quędã significare/sequeẽ ut dum suã artem reddere uolunt honestiorẽ:interim et si minus adiuuant:gloriam suã e medio tollant. Gloriantur prærerea se morbos expellere. Quod si per temperãtiam rectamq; uitę regulam facturos id se pollicẽtur:recte utique & philosophorum more locuntur. Nunc autem cum morbos dicant esse dęmones:eosq; uerbis expellere:idq; professi diuulgent/uulgo prestantiores habentur Consueuit enim uulgus magorum uires nimium admirari. Prudẽtibus tamen uiris nequaquam persuaderent morbos humanos causas non habere:ut delicet ex labonbus uel saturitate uel indigentia uel putrefactione quadam prouenientes:& summatim a mutationibus qbusdam uel intrisecus uel extrinsecus orientibus. Declarant hoc nobis curationes ipsę morborum:Siqdem ex fluxu uentris & pharmacis morbus p inferiora solet educi. Quinetiã misso sanguine atq; ieiunio sæpe curatur. Forsan exuriente tunc dęmone/ atq; ita efficiẽte pharmaco/ut dęmon liquefiat atq; tabescat. Siquãdo uero qs subito cõualescat/aut prodeunte aut intus manente dęmone id efficiẽ. Quod si etiã permanẽte:cur regnante adhuc intus non ægrotat?Sin aũt foras abiit:qd nã in causa fuit. Nã qd ipse passus est?Nũqd quoniã morbo nutriebaẽ?Erat igitẽ morbus aliud qddam q̃ ipse dęmon. Prætcrea si nulla ẽt causa existẽte dęmon ingrediẽ/quare nõ semper ægrotat?Sin aũt præsente causa solum:quid nã ad ęgrotandum opus est dęmone?Ipsa.n.causa febrẽ sufficienter põt accendere. Ridiculũ uero est cũ primũ accidit causa/repente adesse dęmonẽ quasi sedulo ad id paratũ. Cæterum quo pacto & cuius gratia talia iactanẽ ab illis/comptum satis habemus. Huius.n.nõ minus q̃ alterius graria de his dęmonibus modo fecimus mentionẽ. Cætera lectoribus uobis cõsideranda relinquo. Illudq; iprimis ubiq; aiaduertendum:nostræ philosophię genus rite pceptum/præter oia reliqua bona morũ simplicitatẽ una cum intelligentiæ puritate cõplecti. Neq; inanem iactantiã sequi?sed elegantiæ dignitatem. Aiositatẽ prætcrea cum rõne tutaq; cautiõe & circũspecta prudẽtia cõtinere. Reliqua uero ad id compara/ idq; uicissim ad reliqua cõtraria prsus ex partibus singulis apparere. Nihil enim ultra dici potest. Nos uero ita de illis loqui decere uidetur.

Quã noxia sit moribus opinio uitupans totam mundi naturam atq; uitam & qcqd in mundo gignit:aut ẽt ab hoibus agit. Cap.XV.

i Mprimis aũt nos latere non debet qd pariant in audientium aĩs sermones eorum/qui mundũ & quæ i ipso sunt/despicere psuadent. Duplex profecto est electio sectaq; de fine: Vna qdem i uoluptate corporis finem collocat:altera uero honestatem uirtutẽq; anteponit. Cuius qdem appetitio ex Deo pendet:i Deumq; referẽ. Idq; qua rõne fiat/alibi contemplandũ. Epycurus qdẽ cum prouidentiã subtulisset:quod reliquũ est uoluptatẽ oblectamentaq; sequi præcepit. G nosticorũ uero sermo insolentius ẽt dominationẽ auctoritatẽq; puidentiæ propriã/ipsamq; prouidentiã culpans/& quæ hic sunt leges oẽs:atq; uirtutem multis sęculis comprobatam honore priuans:& ridiculã existimans temperãtiam:neqd boni apud nos esse appareat:extirpat tempantiam: & iustitiam moribus insitã rõne exercitationeq; compandã. Atq; oẽm prorsus uiam/qua qs uirtutẽ cõsequi possit:adeo ut nihil aliud illis reliquũ sit/q̃ uoluptatẽ sequi:propriisq; rebus dũtaxat incũbere: desertaq; generis humani cõmunione ppriæ solum utilitati studere. Nisi forte qs suaptenatura sermonibus eiusmõi sit præstãtior. Nã eorũ quæ apud nos bona honestaq; censentur/nihil apud illos bonum

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
CREDOS USAL.ES

existimatur. Sed aliud quidd̃ quodcunq; illi aliquãdo prosequanť. Quanq̃ debebat eos qui iam nouerint/hinc iam ꝓsequi/sequentes ât prima/hęc nostra contigere ex diuina natura ad hęc accedentes. Illius nãq; naturę dũtaxat quę uoluptatem corporis negligit est/qd bonũ honestũq; sit itelligere. Qui aũt uirtutis exptes sunt oio/nullo modo ad supna accedere poterũt. Testimoniũ id quoq; his adhibet/ꝙ nullũ faciunt de uirtute uerbũ/ sermonęq; oẽm de his quæ ad uirtutẽ ptinent/oio dimittunt. Neq; definire student/qd uirtus & bonũ: quot uelint: & oio quęcunq; tam prædara q̃ multa ptiscorum disputationibus continenť. Neq; rursus ex qbus acqranť bona atq; possideanť. Neq; quo pacto aius excolať atq; purgeť. Quod.n. solent dicere ad deum aspice/nihil prodest oio: nisi quo pacto inspecturus sis pspicue doceant. Nam nihil ꝓhibere qs dixerit/qn aliqs aspiciat quidẽ/nulla tamẽ abstineat uoluptate: neq; cohibeat iram. Atq; cõmemorãs duntaxat ipsũ dei nomen: Succũbat interim pturbationibus oibus: neq; eas ꝓpulsa re contendat. Virtus profecto p prudentiá acqsita ad sũmũq; ꝓgressa deũ nobis ostẽdit. Siqs aũt absq; uera uirtute ꝓnũciat deũ/nihil habet aliud prꝛter nomẽ.

Qui dicunt nullum in corporibus mundi numen esse bonum peruertũt ordinem uniuersi: & sibi adimunt media: quibus ad superiora possent commodius peruenire. Cap. XVI.

n Emo putet ex hoc ipso bonũ se euasurũ/ꝙ despiciat mũdum: deosq; qui in mũdo regnãt/cæteraq; mũdi bona atq; prædara. Et.n. malus ois imprimis id habet/ut despiciat Deos: Neq; prius aliqs totus est malus/q̃ despiciat supos. Ac si nõdum i aliis oibus malus sit: ex hoc tamẽ uno i cunctis malus euadit. Proide ꝙ aiunt se deos intelligibiles colete: cõsentaneum siue cognatum nihil habet. Qui.n. aliqd amat/qcquid eius quod amat cognatũ est/dilectione prosequiť. Nam & filios diligis: quorũ patrem amas. Aia uero ois patris illius ẽ filia. Atq; aiæ in mũdi speris sunt intellectuales atq; bonę/cognateq; supnis multo magis q̃ nostrę. Quo.n. pacto hic mũdus ab illo segregatus esset: quo uemodo & dii qui sunt i mundo. Sed de his quidem in supionibus quoq; diximus. Nũc aũt affirmandũ est/eos qui supiorũ numinũ cognata despiciunt/ neq; numina quidem illa cognoscere/sed uerbis duntaxat apprehendere. Quinetiã quod aiũt/prouidentiã ad hæc oia uel ẽt ad aliquid quodcunq; sit nõ puenire: qũo potest esse pium/Item qũo ipsis oio consentiens/Ferunt.n. hoium duntaxat curã esse deo. Vtrum uero hominũ dum illic sunt solũmõ/uel ẽt in terra inuẽtium. Si enĩ illic/qũo descenderunt/Si ât & hic/qũo sunt adhuc i terra/ Rursũ cur nõ sit & hic deus. Vnde.n. cognoscet hic eos esse/Et qũo comptum habet ꝙ hic uiuentes deficientesq; ab ipso facti sunt mali. Quod si cognoscat aios non dũ malos/nimirũ & malos iã factos aiaduertit: ut hos ab illis discernere ualeat. Itaq; oibus aderit: eritq; hoc i mundo/quacunq; rõne adsit. Quapp eius particeps erit mundus. Sin autem abest a mũdo: a uobis quoq; aberit.: nihilq; uel de ipso uel de his quæ post ipsũ loqui ualebitis. At siue quędã uobis illic prouidẽtia fauet: siue quodcũq; uelitis/certe & hic mũdus illinc similiter hẽt: neq; destitutus est a deo: neq; unq̃ destituet. Multo.n. magis uniuersorũ q̃ partiũ curam deus habet: magisq; totum q̃ pars mundi diuinitatis est particeps. Atqui & uniuersi aia a deo curatur magis atq; exornatur. Declarat hoc ipsum esse mundi esseq; sapienter. Et quis nã eorum qui stulte supbiunt/tam ordinatus est atq; sapiens/q̃ uniuersum? Immo uero ridiculum est prorsusq; absurdum i compationem hęc adducere. Et qsquis aliter q̃ disputandi gratia compat ab impietate alienus esse non potest. Nempe de his ambigere/nequaq̃ prudentis ẽ: imo ceci cuiusdam potius/& oio neq; sensum hẽntis neq; mentem: proculq; ab ipsa itelligibilis mundi cognitiõe semoti: quippe cũ hunc mundũ minime uideat. Quis nã uir musicus erit/q cum intelligibilem cõprehenderit harmoniã/ nõ deide cõmoueať/cum harmoniã sentit in uocibus resonantẽ. Aut qs geometriæ numerorũq; pitus/qui ubi cõspiciat spectaculum cõgrua ꝓportione cõpositũ/non admodũ delecteť. Siquidẽ haud quaq̃ similiter cõspiciunt eadem/uel i descriptionibus ipsis atq; picturis/qui per artificiosos oculos contuenť. Sed aiaduertunt imitationẽ quandam in eo quod sentiť/illius quod est i intelligentia positum. Itaq; quasi stupent: i ueriq; memoriã reuocanť. Ex qua quidẽ affectione amores insup oriunť. At uero q pulchritudinem i uultu cernit aptius refulgentẽ/ad itelligibilem eleuatur. Ille igiť aio erit prorsus ignauo: neq; ad aliqd unq̃ aliud incitabiť. Quisqs uidens cuncta i hoc mundo prædara spectacula: absolutũq; ordinẽ ex pfecta mensurarũ proportiõe compositũ: ac spẽm i stellis q̃is longe remotis mirifice resplendentẽ: hinc non admiratione intentissima contẽpleť: & colat/qualia uidelicet a qualibus ꝓficiscãtur admirans. Alioqn neq; hęc consideraуit: neq; illa cognouit.

Sup mundũ corporeũ est mundus aialis mobilis quodãmõ & dimẽsiões corporum suæ uirtutis magnitudine possidens: & ꝓducens mundum hũc ipsa sue uirtutis stabilitate & pulchertimus ipse pulchertimum Cap. XVII.

e Tsi forte ad odium corporis ꝓuocati sunt a Platone ubi de corpore quæritur/ꝙ impediat aiam: & ubi totã corporeã naturam longe iferiorem aia iudicat/oportebat tamen naturã corporis itelligentia segregantes inspicere reliquũ/ intelligibilẽ uidelicet sperã in se mundanã spẽm cõplectentẽ: aias i ordine absq; corporibus magnitudinẽ sub rõne intelligibili dantes: atq; in distãtiã producentes: adeo ut eius quod gigniť magnitudine ad rõnem imputibilẽ exemplaris pro uiribus adequatio fiat. Quod enĩ illic est uirtute magnũ/hic mole magnum euadit. Ac siue agitatã hanc ipsam sperã cõsiderare uoluerint a diuina potentia circũductam cõtinente totius speræ pricipium mediaq; & finẽ: siue cõsistẽtem quasi nondum qcq̃ aliud gubernantem/profecto sic rite ad excogitandam aiam/quæ mundũ gubernat accedent. Ac si deiceps aiæ corpus annectãt/non ita uidelicet/ ut hæc aliquid patiať: sed aliquid potius alteri largiať: ꝓpea ꝙ nephas sit esse penes deos inuidiã: quo minus singula inde pro facultate pcipiant/recte admodum de mundo sentire iudicabunť. Ingentem ex eo potentiã i mundi aia cogitantes/ꝙ naturã corporis p se minime pulchrã pro ipsius capacitate partici pem pulchritudinis efficit. Quę qdẽ pulchritudo animas ad se rapit quasi diuinas. Nisi forsan illi dixerint suos aios ab hac minime incitari: neq; differẽti rõne corpora turpia formosaq; spectare. Quod si id amittať/sequeť etiam/ut neq; et ga turpia atq; honesta studia differẽter afficianť. Neq; doctrinas pulchras cæteris anteponant: neq; ergo contemplationem ipsam: neq; igitur ipsũ deum. Et.n.

hęc propter prima ſunt bona uel pulchra. Si igitur hæc bona pulchra ue nō ſunt: conijcimus neq; illa qdem eſſe bona uel pulchra: itaq; poſt illa iā hæc bona pulchra ue cenſenē. Proide quotiens aiunt hanc ſe pulchritudinē nihilipēdere: ſi formam ī pueris mulieribuſq; cōtemnant/ne libidini pareāt: recte utiq; faciunt. Verūtamen nos latere nō decet eos nequaq̄ gloriaturos/ſi turpe aliqd nihilipenderent. Sed hoc ipſo iam gloriari/q; ſpernant quod prius cōceſſerāt eſſe pulchrum: ipſiq; affecti quodāmō fuerint. Præterea nō eandem eſſe pulchritudinem ī parte atq; toto & oībus atq; uniuerſo. Deniq; multa eſſe adeo pulchra ī rebus etiā quę ſentiunē/particulareſq; ſunt: uelut ī ordine dęmonum/ut horum auctorem ſæpe hinc admodum admiremur: facileq; hæc ab eo facta credamus. Atq; hinc auctoris inextimabilē pulchritudinem laudare poſſimus. Si mō his quidē nequaq̄ immoramur: Sed ab his ad illa uolemus. Neq; opa hæc illius uituperemus. Profecto ſi interiora quoq; ſicut exteriora pulchra ſunt/cōſentire iter ſe affirmare debemus. Sin aūt interna mala ſunt/in melioribus diminuta fuiſſe. Sed certe fieri nequit: ut quod eſt extriſecus re uera pulchrum: intriſecus ſit deforme. Et.n. quod extriſecus pulchrum eſt oīo/eo quod eſt iterius ſupante fit tale. Qui uero dicunē aſpectu qdem pulchri/intus uero turpes/falſam quoq; habent extriſecā pulchritudinem. Quod ſiqs obiiciat ſe uidiſſe formoſos qdem corpore: aio tamē turpes: arbitror eqdem non uidiſſe: ſed alios quoſdā pulchros exiſtimare. Ac ſi forte uidert/aſſero tupitudinem aduentitiam illis eſſe natura pulchris. Multa enī apud nos ſunt ad finem cōſequendū impedimenta. Toti aūt mundo/aſpectu pulchertimo qd impedimenti eſſe potuit/quo minus intriſecus quoq; ſit pulcher. Tum uero qbus pfectionem ab initio natura nō dedit: iis forte accidit ad finem minime puenire. Ideoq; praua fieri poſſunt. At uero mundo nō contigit/ut aliquādo quaſi puer eſſet/atq; nō dum pfectus. Neq; tanq̄ ulterius ꝓgredienti mundo noui quicq̄ coaluit: corporiq; eius eſt appoſitū. Vnde.n. id fieri potuiſſet? Quippe cum oīa iam habuerit. Sed neq; eius aiæ ſubiunctū qcq̄ licet fingere. Ac ſi forſan id Gnoſticis qs cōceſſerit: nō tamen mali quicq̄ licebit admittere.

Non decet uituparе opificium mundanū & eius opificem: neq; ut hinc abire: licet tamen & ferre fatalia & inſuper moderari: datur quoq; ad uitam mundanæ aiæ & illius beatitudinem peruenire. Cap. XVIII.

Dicent forte/ſermonibus quidē ſuis efficiut corporis cōmertiū fugiaē: atq; odio admodū habeatur. Noſtros uero ſermones aiam ī corpore detinere

Id aūt perſimile eſt: ac ſi duo quidā domū eandem habitent pulchrā: & alter quidem conſtitutionem & apparatū domus auctorēq; uituperet: nihilominus tamē ibi pmaneat: alter uero nequaq̄ uituperet: ſed domicilii fabrū artificioſiſſime conſtruxiſſe dicat. Expectet uero tempus q̄diu habitat/quo īde ſit abiturus: utpote qui tunc habitaculo ulterius nō indigeat. Ille uero ſapientior & ad exitum paratior ob hoc uideaē q; nouit dicere edificiū ex lapidibus inanimatis ligniſq; eſſe conſtructum: & ab edificio uero procul abeſſe: ignorans plurimum intereſſe neceſſaria tolerare/uel minime ferre: ſiqdem ab edificio quod pulchrū exiſtimat non moleſte diſcedet: ſi pulchritudinem lapidū diligat moderate. Manendum eſt ſane dū corpus habemus in domiciliis/quæ ab aia bona noſtraq; ſorore ſunt fabricata/poteſtatem habente q̄plurimā: per quā fabricet abſq; labore: An uero illi homines etiā peſſimos quotidie fratres apellare dignanē: Solē uero cæteraq; celeſtia apellare fratres penitus dedignanē. Quin etiā mūdi totius animam oreꝓſus inſano a fraterno cōſortio ſegregant. Et ꝓfecto q̄diu praui ſumus/nefas ē nos cū ſupis affinitate cōiungere: ſed tūc demum/cum boni ſumus: neq; ſumus corpora! ſed aiæ ī corporibus: atq; ita in ipſis habitare potētes: ut q̄proxime ad illam habitādi rōnem accedamus: qua mundi aia totum habitat corpus. Id autē eſt e ſuo gradu nō deici: neq; externis illecebris indulgere: neq; duris frangi. Illa quidem aia nō pulſaē. Neq;.n. eſt unde pulſeē. Nos āt hic habitātes uirtute ictus poſſumus ꝓpulſare: adeo ut animi magnitudine atq; robore/alii quidem ictus leuiores fiant: alii uero minime tanganē. Cum uero ad id quod pulſari nequit proxime acceſſerimus: tunc demum mundi ſtellarumq; aiam imitabimur. Itē cum ſimilitudinē ꝓximā adepti fuerimus: in idē deniq; cōſpirabimus. Tum uero eadē nobis ſpectacula offerenē: quæ & ſupis ab initio adſunt: & nobis non deſunt/ui delicet tum natura bene inſtitutis: tum ſtudio præparatis. Siqui uero ſe iactent q; ſoli diuina ualeant contēplari: nihil ob hoc plus habent facultatis ad contemplandum. Sed neq; ēt ob hoc ipſum/ q; glorienē ſe quidem p obitum e corporibus abituros. Aiabus āt mundum ſemp gubernaturis nunq̄ id licere. Hi nāq; id aiunt impiia quadā/quid ſit quod extra dicīē/ignorante! qnetiā neſciente/quatōne totius aia tota gubernet in aiatum. Data eſt ergo facultas p quā nō indulgeamus corpori: ſed puri quandoq; efficiamur: Contēnamus mortē: Supiora intelligamus: Intellecta ſequamur: Cæteris qui conſequi poſſunt ſempq; ſecunē neq̄ inuideamus/& quaſi nequeāt detrahamus: Neq; unq̄ patiamur idē/quod & plerq; putantes aſtra nō cutrere: ppea q ſenſus eis nuntient illa quieſcere. Obid.n. & ipſi non putant aſtrorum naturam/ea quę ſunt extra ſuſpicere: quoniam ipſi non uident ipſorum aiam extrinſecus exiſtentem.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI IN LIBRVM DE FATO

De æternis & actione illorum: De cauſis eorum quę fiunt: De quattuor opinionibus circa fatum. Cap. I. & II.

In ordine rerum alia quidē ſunt dūtaxat: alia inſup fiunt. Item quę ſolum ſunt/aut principia ſunt/aut ex prīcipiis. Rurſum quę fiunt: aut ſemp fiunt/aut aliquādo. Res quidem quæ primæ ſunt/quatenus primę ſunt/in alias cās refern nō poſſunt. Quod.n. ſimpliciter primum ē: ſimpliciter quoq; nō habet cām. Quod uero ē in aliquo genere primum: cām in eo genere nullā habet. Itaq; in genere mobilium/ipſum p ſe mobile/quia primo mobile ē/non habet ſuptiorem cām: p quam ſit mobile. Per quā uero intellectuale ſit/aliquā habet. Primus ſimiliter intellectus nō proprie p ſuptiorē cām ē intellectus: ſed q; exiſtat/ unum aliquid atq; bonum ex ſuptiore cauſa poſſidet. Ipſum uero bonū ex nulla cā quicq̄ habet. Quæ igitē iter ęterna exiſtunt a cā/eſſētiam quidem habēt ab illa: quā eſſe ppetuo comitaē & actio. Quæ qdem actio ſiue actus (ut ex Plotini ſentētia loquar) idem ibi eſt

atq; esse. Profecto ubi actio transit extra/ ꝑcul dubio aliud ē q̄ esse. Itē ubi actio etiā quę manet ītus/ab aduentitia forma ꝑcedit:aliud etiā est q̄ esse. Vbi ār & in tima est & ꝑpetua:& a forma solum essētiali:idem nimirum est quod esse/ uel sal tem quod exīstere dicitur. Nā & ab illa & ī illa eadem forma ē esse:tunc a qua pro uenit/& ī qua resīdet actus. Sic calefactio q̄dem ex igne ī aquā ꝑcedens/ procul dubio aliud ē q̄ ignis esse. Rursū calere ī ferro ignito/aliud ē q̄ esse ferri:quoniā a forma fit aduentitia. Sed ī igne calere nihil aliud ē q̄ esse ignem. Quoniā igr̄ in substātiis prorsus ęternis nulla ē aduentitia forma: ideoq; ab eadem & ī eadē naturali forma ē agere a qua/ & esse/atq; tam ꝓxime: merito idem ē agere/quod & esse. Nā esse dicimus actum essentię essentialisq; formæ. Qui sane actus ītimus est/& actio pęnitus ītima. Hanc ob cām cum ī aīa uita nō sit aduentitia forma:ui uere est esse aīæ. Similiter ī ipso ītellectu/intelligere ab ītellectuali forma naturali ter mīcans/ītellectus ipsius est esse: Præsertim quoniā intellectio est actio prima. Ideoq; cum ꝑfectissima sit & ītima/ab esse nō distat. Hanc utiq; primā Platonici ponunt:qui actionem ꝓprie ī ipso bono nō ponūt:cum oīs actio sit circa bonū. Hactenus de his quæ ꝓpriꝰ sunt/sit dictum:quæ q̄dem nec uolumus esse sub fa to:nec ī fato. Quæ uero fiunt/si aliquo ī tempore fiunt/fato subiecta putamus: Si fiunt semꝑ.i. si ꝑpetuo reuoluunt̄ non tam sub fato q̄ in fato locamus. Sūma tim uero actionem oēm in motu q̄libet posītā:tanq̄ nō oīo perfectam/referre debemus ī cām:& illam q̄dem deniq; permanentem. De eo q̄dem quod moue tur ab alio non est dubium: motum actiōemq; eius ab alio ꝑficisci. Quod insup ex se.i.natura sua moueāt/q; mobiliter agat/habet suapte natura:q; ār simpliciter agat/atq; sit:aliunde sortiāt. Actio.n.mobilis cum iperfectior sit q̄ stabilis/signifi cat essentiam ī qua est/ab alio ꝑficisci. Atq; eiusmōi actio a stabili quadā eiusdē essentiæ potentia regiāt. Nempe cū motio uelut accidens q̄ddā indeterminatum sit & indigum/priuationemq; & dispersionē patiāt admixtā:merito maxime pē det. Quāobrē ex subiecto in quo est/& efficiente uirtute:ex qua editur:& ex fi ne/cuius gratia fit:& occasione quadā incitante dependet. Nemo itaq; somniet inclinationem quandā incursionemq; atomorū: Vel repentinā alicuius corporis motionem:uel simīlem inclinationem aīæ a nulla cā dependentem rebus dedisse principium? Sed oēm eiusmōi uel actionem uel passionē exīstimet a cā quadā su periore ꝑductam/uel etiā a circūstantibus incitatam. Cum igr̄ q̄quid aliquādo fit/a causa fiat:cās in plerisq; propinquas & manifestas habemus. Vbi uero cau sæ ꝓpinquę non satis patent uel non sunt ad effectū sufficientes:remotiores me rito cās pscrutamur. Præsertim quādo sub eadem ꝓpinqua causa imminente effe ctus in alio quidem sequāt:in alio uero nō sequāt. Et quando ex openbus homi num sīmilibus sīmilia cuilibet non euenīūt. Item ubi fortuna terūq; cōcursus prę ter actionum merita fauet/atq; contra. Deniq; ingeniorū & morū fortunatūq; di uersitas:quę ex cāis nobis notis esse tanta non potest/occultiores supioresq; cās indagare cōpellit. In causarū uero occultarū inuestigatione suborta est iter phi losophos opinio fati. Fatum q̄dem cōmuni quadā notione definiunt/necessi tatem quandā desuper rebus illatam. Cum igr̄ quattuor pręcipue sint sentēnæ de principiis/nimirū opiniones quattuor sūt de fato. Alii.n.necessitatē rebus īfer ri a corpōnbus quibusdam quæ sint principia rerū iudicauerūt. Siue ab atomorū cōcursionibus/ut Democritus: siue ab aliorum quorūdam corporum naturis & mōtibus inferatur:ut Thaleti Anaximani Anaximandro placuisse ferunt. Alii principium cunctis uitale arbitrant̄ infusum:a quo passim necessitate fatali singu la moueant̄:quod nōnulli Stoici uoluerūt. Sunt & q̄ inter Astronomos reuolu tionem cęlestium esse rerum principium arbitrent̄ & fatum. Neq; desunt īter phy sicos atq; metaphysicos/q̄ singula quotidie fieri putēt a serie quadā cōnexiōeq; cunctarum īuicem causarū/siue cælestiū:siue supiorū:siue rursū inferiorum. Atq; inde fatū omnibus īminere. Siue congeries eiusmōi causarū principium habeat unum/siue non habeat.

Neq; cogi neq; fieri a corporibus oīa:neq; fatum neq; presagium fore aliquid si principia rerum fuerint contingentia. Cap. III.

c Orporum naturā ab incorporea causa ꝑficisci/& ab una tādem oīa oībus prouidente:ī theologia satis ostendimus:Rursum cōem corporū pulchri tudinem ī ordine & modo specieq; cōsistere. Atq; hæc tria & ipsā pulchri tudinem esse aliquid īcorporeum in libro de amore ꝓbauimus. Atomorū q̄dē motum carere ordine Democritus ipse fateāt. Vnde nō facile pōt sūmum ordinē uniuersi ex rebus dūtaxat deterioribus ordine producere atq; semꝑ cōtinuare. O ium insup corporū molem qua rōne corporea est/ordinē nō seruare ex eo pa tet/q; ordo:modus:spēs:pulchritudo in ipsa mūdi mole præstātiora sunt q̄ ipsa moles:suntq; insup incorporea. Quāobrem a præstantiori quadam īcorporeaq; natura & rōnali atq; uiuente ꝓpagant̄ in corpus. Idq; ꝓxime aīa est corporū agi tatrix:itēq; mens & ipsum bonum uniuersi pricipiū atq; finis. Ordo igr̄ ipse & rō unde ordo/& aīa in qua rō non secunt̄ corpora:sed præcedūt: Iam uero qui cunq; res oēs ex inordinato corporum motu deducunt/nō possunt fatalē rebus afferre necessitatē. Quinimo exptem ordinis cōtingentiā principiis introduceret nihil aliud ē q̄ a rebus excludere fatum. Sic.n.nulla res oīo determinate necessa rioq; proueniet:si nullus fuerit ordo: ex quo aliud deīceps consequat̄ ex alio. Nunc uero quod factum ē/saltem postq̄ factum ē dicī necessario factum. Quia uidelicet dum īpręsentia fiebat/quadā necessitate fiebat. Atq; hæc oīs siue circa præteritum/siue circa præsens cōditionalis necessitas ex supiori quadam natura procedit/quę simpliciter sit ipsa necessitas. Vnde cōstat nō fortunā in principiis: sed necessitatem potius esse ponendā. Mitto q̄si nullus ī rebus sit ordo/ī quo aliud ꝓprie sequat̄ ex alio:nulla futurorum recta prædictio esse poterit: siue ex arte fieri soleat:siue instīctu aliquo naturali:siue quodā afflatu diuino. Præterea ex atomis aliisue corporibus non pōt in aīam ea uis & motio prouenire:qua ui tali & sensuali uigore ex se mouetur & mouet: Qua tam repente/tāq; artificiose imaginat̄ tam uaria: Qua genus corporeū contēplādo/& amādo trāscēdit: Qua perturbationibus corporis aduersat̄: Qua alię aīę ad alias disciplinas/& has q̄dē ī corporeas sūt aptiores: Qua deniq; tāq̄ liberę & sui iuris agūt:libertatēq; a necef sitate discernūt. Aīam uero hēre aliquā libertatē ī theologia latius disputamus.

Non esse ī uniuerso tantum unū agens. Cap. IIII.

n Eq; rursum exīstimandum ē/mundum sic unum duntaxat aīal esse:ut in eo non sit anima nisi una unicūq; corpus. Et omnes ubiq; motus pariter

& effectus opa tantum eiuſdem aiæ ſint neceſſario procedentia: Nullaq; ſit alia præter eã cauſa: nullum deniq; agẽs. Sic.n.& ordo tolliť cauſarũ: in quo fatum cõſiſtere cõmuniter arbitrantur: & dignitas mundo ſũma detrahiť/ſi unicum in eo ſit agens atq; mouens: cætera patiantur tantũ atq; moueanť. Perfectio.n.mũ di potiſſimũ i eo cõſiſtit: ut uniuerſum hoc maxime formale ſit & agens: i eoq; ſit formarum & agentiũ ordo q̃plurimus. Prẽterea cũ tota primi agentis natura ſit ipſa efficacia ꝓrſus ĩmenſa/res plurimas efficaces ideoq; agẽtes ex ſe ꝓpagat: quãdoquidem & ignis agens agentem generat ignem. Item primus ipſe motor quęcunq; ſolus agit & mouet/q̃optime ꝓpagit. Multa uero paſſim præter ordinẽ exactiſſimum atq; optimum/q̃tum in ſingulis eſt naturis/uidentur accidere. Ex quo patet/naturis ſequentibus munus ad agendum ꝓprium nõ deeſſe. Deniq; intellectualis aia dum ad ſe cõuertiť: dum uiciſſim in oppoſitas cõſultãdo ipſa ſe diſtrahit cõiecturas: dum opa naturæ imitať/emendat iſtaurat: dum alias qui dẽ recte ꝓgreditur: alias uero preuaricatur: Dũ & corporũ & aiarum ſupgreditur ordinẽ: ꝓfecto declarat nec eſſe ſe aialis uniuerſi ptẽ: nec illi neceſſario ſubditã.

Neq; nos a cælo cogi: neq; cætera a cælo tantum: & neceſſario fieri. Cap. V.

t Ertii fatorum aſſertores ſunt aſtrologi/nõ omnes inq̃/ſed plures. Idq; fatum eſſe dicunt: quod ſuus cuiq; aſtrorũ conſpectus neceſſitate decernit.

Deſtinari uero inde ſuã cuiq; ſortem ex eo confirmant/q; aſtrorum obſeruatione ſingulis uentura prænuntientur. Prætera quod ex acceſſu & deceſſu & habitudine luminum i corporibus mutationes multę cõtingant. Plotinus autẽ nullo pacto ferre põt hoiem in ſingulis motibus radiorum confluxu cęleſtium neceſſario agitari. Quia neq; corpus humanum pars mundi cõtinua eſt: neq; aia hois pars aiæ mundi: neq; a mundi aia procreať. Habet ergo corpus humanum præter figurã ꝓpriã/ motorẽ quoq; intra ſe ꝓprium: ꝓpriũq; ꝓgreſſum. Motorẽ inq̃ intellectualem: Qui ſane p intellectualem naturã trãſcendit corpus uitamq; mundi. Quippe qui nõ ſit pars uniuerſi/ſed ipſe i ſe aliquod uniuerſum. Cũq; ois motio ſit gratia boni: aius uero noſter cõmunem ipſã totius boni ſimpliciter teneat notionem: in hac ãt bona ſingula cõprehendãtur; merito motus animi nõ ad hoc aut illud ranq̃ bonum neceſſario deſtinatur. Sed ad quodlibet pro cõiecturarum uarietate æque cõferre ſe põt. Iam uero lõga in ſingulis cõſultatio/ac ꝑ oppoſita uiciſſim penſitatio diligens/& exacta quædã electio/& mox ad coniecturas alias retractatio/ declarat aium nõ ferri natura quadã uel more uel iſtinctu naturæ: Sed uniuerſali potius liberaq; mouendi & agendi facultate. Cum igitur ꝓpriam naturam & efficaciã habeamus: ideoq; ꝓpriã inſup actionem/mento non ſolum ſub cæleſti patimur actione: ſed cæleſtem quoq; influxum pro efficaci proprietate ſuſcipimus: ipſiq; aliquid inde ꝓpriũ agimus. Itẽq; aliqd mea noſtra proprietate pagimus. Mutatur etiã cæleſtis influxus circa nos ex natura locorum. Nam & ſub exigua climatis cuiuſq; patticula/ubi etiã ſtellarum ifluxus eſt idẽ: eodẽ momẽto & ſemp diuerſa naſcunť atq; cõtingunt pro diuerſitate ſitus/& terrę/aeriſq;/ & aquę & uẽtorũ/atq; uaporũ/motũq;/& legũ. Prætera ſimiles plerũq; filii ſunt parentibus & nutricibus i quacunq; hora naſcanť & nutriť tur. utpote qui plus admodum a ſuis q̃ ab hora ſuſcipiãt. Atq; etiã ſi ob cõem loci & generationis nutritiõiſq; naturam forma iter ſe ſint ſimiles: ſæpe tamen plurimum moribus & ingenio differunt. Quippe cum diuerſitas aiorum tum ingenio tum moribus differens aliunde inſup q̃ ex his corporeis cauſis oriať. De niq; ubi aius incitamentis corporis aduerſatur: idq; facit tranquillitatis & intelligentię gratia/ declarat ſe & opari libere/& a corpore ꝓprio nõ dependere. Neq; igiť a celeſti corpore. Quod qdem p noſtrum corpus ſolum agere nos poſſe uidetur. Corpori uero noſtro mentis tum uirtute/tum gratia poſſumus reluctari/ uitamq; eligere menti cõſentaneam: q̃uis corpori noxiam. Ac ſæpe dum ſimilis pmanet natura & incitatio corporis/quædã diſſimilia inter ſe quãdoq; ſolemus eligere pro cõiecturarum duntaxat uarietate. Atq; etiam ubi euaſit natura corporis iã diſſimilis: ſimilia nihilominus eligere conſueuimus/ſi rõ ſimilis ſuaſerit: utpote qui tunc nõ tam ex influxu corporeo/ q̃ ex intelligentiæ rõniſq; affluentia pendeamus. Quod autem nõnulli traduntnoſtra hæc a ſtellis effici: qa ſignificentur ex ſtellis/cõſutatum eſt alibi etiam diligentius. Tu uero ita conclude. In quolibet momento ac etiam i eodem ſtadio q̃plurima ſimul naſci poſſunt inter ſe diuerſa nõ ſolum ſingularibus accidentibus: uerum etiam ſpecie atq; genere. Quibus etiam diuerſa ualde ſors obtigit: quaſi nõ ab hora duntaxat naturarum & fortuna trahatur. Quod qdem hinc etiam cõfirmať: q; q̃plurimi ſæpe eodem cõmuniq; exitio ſimul pereunt: neq; tamen uel eadem hora ſunt nati/uel ſimul ad locum exitii confluxerunt.

Quomõ ſingula generenť a naturis ꝓpriis cõferente cęlo. Quomõ cæleſtia ſignificent dęmones cognoſcant atq; exequantur. Cap. VI.

i Gitur quemadmodum alibi diſputauimus i propria generatione rerũ cauſę inferiores tãq̃ ꝓximę atq; propriæ poſſunt q̃plurimum. Itaq; hic homo naſcitur: ille equus: nõ qa tunc naſcatur aut alias/Sed quoniam hic ex homine: ille fit ex equo. Similiter q; homo hic ita naſcať affectus ex certa parentum affectione procedit/potius q̃ ex quadam celeſtium habitudine: exterio re cõmuni accidentali ac potius momentanea. Cõducit tamen ad id cæleſtis ifluxus uel ad efficaciam uel ad qualitatem generantibus ac genitis adhibendã uel de cõmunem: & hãc quidem corpoream: quoniã a corporibus fit i corporibus: atq; hæc etiam pro ſuſcipientium & loci conditione ſuſcipiť. Dotes autẽ animi quæ nõ obſecuntur corpori: neq; ſecuntur ex corpore: ſpectantes uidelicet ad incorporea nequeunt a corpore cæli i aium ꝓficiſci: neq; ꝑ corpus noſtrum/& multo minus ſine corpore noſtro. Induxtria igiť tõnes rerum incorporeas ſagaciter inueſtigans: nõ corpus cæli ſequiť: ſed incorpoream mentis humanæ naturam: quę forte ad hæc adiuuať ab ipſis ſiderum aiabus: mentibuſq; earum: cõtemplatorum dęmonum miniſterio. Quod aũt ſtellæ natura diuinæ ex motu locali naturam quotidie mutent/& in malum aliquando/ nephas eſſe dictu alibi demonſtrauimus. Diximus etiam/ubi mala & incõmoda ordiniſq; exptia obſeruatiõe cæleſtium portenduntur: hæc nõ ab illis fieri bonis uidelicet atq; ordinatis. Sed ita ſignificari ſicut auium uolatu garrituq; aliiſue portentis ſignificari dicunť/ multa non fieri. Quæ qdem ſignificandi faculras i mutua quadam rerum cõnexione cõſiſtit. Quæ ſigna quãue connexionem/nõ homines: ſed dęmones ipſi

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

cognoscere possunt. Quod Origenes disputat: & Plotinus hic inuit: ubi ait: qui uidelicet litteraturam eiusmodi nouerint: & Plato his uerbis in Timeo significat quid fiat uel significetur ex cælestium habitudine tentare uanum est sine diligenti simulachrorum illorum inspectione. Omnia uero illa perspicere non nostrum est/sed dæmonum. Nobis. n. nec ætas: nec oculus: nec ingenium suppetit. Quemadmodum uero dæmonum præcipue munus est/cælestia signa tenere/nobisq; subgerere siue dormientibus siue etiam uigilantibus. Ita etiã illorum est sæpe quæ cælestia portenderunt certis subinde temporibus exequi. Dæmonum quidem meliorum meliora: deteriorum uero deteriora. Per hos itaq; post longa curricula temporum expleri possunt/quæ cęlestium ille habitus qui tandiu prorsus euanuit: ideoq; nec agere quicquã potest: quandoq; fore significauit. Neq; tamẽ dæmones ita nos mouent. Quod Plato ait/ut necessitate cõpellãt/modo. n. imaginario sæpius ꝺ̃ corporeo ducunt. Tametsi agunt in nos nõ electione solum/uerum etiam quadam ꝓprietate naturæ. Sicut & stellæ oculis apparentes. Agũt insup in inferiora suis quibusdam motibus & aspectibus/quatenus stellarũ choreas comitantur. Sed quoniã ꝓprii muneris aliquid adhibent: cælestium i nobis actio iudiciumq; confunditur. Hac itaq; rõne quæ stellę uisibiles portendentũ/inuisibiles subinde stellę. i. dæmones partim nobis suggerunt: partim ꝓ uinbus exequuntur: Hinc illud Platonis: Aias in generationem labentes ducunt dæmones electæ iam uitæ sortisq; fatalis executores. Dæmones quidem Saturnii Saturnias regũt animas: & Saturnia munera pagunt. Iouii similiter Iouias atq; Iouia. Cæteriq; similiter. Cumq; sicut homines in qualibet regione partim Saturnii/partim Iouiales sunt. Sic & dæmones similiter uarii i qualibet sphęra mundi uersentur. Meliores quidẽ inter Saturnios: meliora Saturni munera: deteriores uero inter eosdem/deteriores sub eodem euentus pagere solẽr. Eodẽq; pacto Martii. Cæteriq; similiter. Vbi uero Plotinus ait: Quotidianas cęlestium motiones præter cõmunem mũdi salutem/esse insup utiles ubi porentibus intelligere/futura significant: ostẽdit significata posse uitari/si mala sint. Sin bona/iterum adiuuant: multo magis ꝙ̃ medicus possit ad signa quæ sunt in nobis ualitudinem adiuuare. Alioqn & in astrologia & in medicina signorũ obseruatio foret inanis: ac deus qui signa pręscripsit i cælo inferiorũ saluti ꝓspiciẽs frustra præmonuisset.

Qui necessariam rerum seriem introducunt ineuitabiliter singula ꝓ agentem auferunt tum ĩfimis cõtigentiã: tum cõsilio libertatem. Cap. VII.

q Varta de fato sententia quã susc̃ipimus ꝓtractãdam/una cũ secunda sententia cõuenit i eo ꝙ ab uno quodam uitali pricipio cũctis ifuso/ singula p rõnes seminales existimat generari: quod est potissimum a Stratone probatum. Dissentit uero i eo quod nõ solũ eiusmõi uitale principiũ esse efficax arbitrant̃. Sed multa præterea sub eo aliquã agendi efficaciã possidere. Ita tamẽ ut nõ aliter agant ꝙ̃ a primo trahant̃. Addunt cãs sub his alias deinceps aliasq; subĩde consequi: atq; ita cõnecti: ut & a prioribus sequentes necessario deducantur/atq; ducantur. Et ꝙcquid agunt necessario facere: Quicqd ĩde fit necessario fieri. Atq; ad oẽm ubiq; euentum cũctas iuicem ꝙ̃ uis aliter alibi cõspirare. Quæ maxime uideꝝ sententia fuisse Chrysippi. Mitto ipręsentia ꝙ hæc opinio rebus aufert cõtingentiam: quã saltẽ circa ĩfima mũdi doctissimi quiq; arbitrantur accidere. Id ãt iprimis Plotinus detestare uideꝝ: quod rõnalẽ aĩam electióis libertate & actionis auctoritate ꝓculdubio priuãt: si mõ uerũ sit quod aiũt actionẽ quãlibet aię ab ipetu quodã: & ipetum ab imaginatione: & imaginationẽ a presenti rerũ sene uel in nobis uel circa nos agẽte necessario ꝓficisci. Quã uero turpe sit intellectualẽ aĩam/icorporea a corporibus segregantẽ/illaq; his pręponẽtẽ/corporum necessitati subicere/i theologia satis ostẽdimus. Nõ incitari ãt a cælo quẽliber animi motũ/ Zael & Mesadach & alii/ubi de iterrogatiõe locunt̃/ostẽdunt. Aiũt. n. iterrogationẽ tũc & iudiciũ dũtaxat habere: effectũ/ quãdo iterrogãs uehemẽtiori quadã sollicitudine queritat: ꝙ̃si nũc solũ moueri cælitus uideat̃. Sed quãdo iterrogatio nõ est sollicita: fallacissimũ esse respõsum: ꝙ̃si tũc iterrogator non moueat̃ a cælo. Quid plura? Studiũ & idustria cõtradicẽdi fato/nobis non dat̃ a fato. Cultus supercælestis Dei i cãm cęlo supiorẽ postremo resoluitur.

Qũo aĩa sit sup fatum: i fato: sub fato Cap. VIII.

c Omunis de fato philosophorũ opinio ẽ/esse necessitatẽ quãdã ex corporeárũ causarũ cõspiratione rebus illatã. Cũ uero & corporũ motus ab aĩa/ & ordo corporaliũ formarũ ab itellectu ꝓueniat: merito itellectualẽ aĩam a necessitate/quæ ex motu & ordine uel serie corporali soleꝝ ifer̃/existimamus naturaliter esse solutã: tãtũq; abesse/ꝙ subiiciat̃ fato: ut ẽt ipsa sit ipsius fati principiũ: Siqdem fatũ sit corporea series: hæc ãt ab aĩa itellectuali depẽdeat. Ab aĩa inq̃ uniuersa/series cõmuniter uniuersa. Ab aĩabus quoq; ceteris simili quadã intelligẽtia prędictis/series alibi/passim alibiq; ꝓpria. Duo sunt igit̃ in fato genera causarũ: Causę inq̃ aiales uelut fati pricipia. i. aiæ sese corporibus regendis accõmodãtes. Causæ iterũ corporales tanq̃ cõplentia fatũ. Est ordo prætera triplex: tũ corporũ oium ad primũ corpus: tũ aiarum ad primã aĩam: tũ corporũ ad aias perq; aias ad aĩam primã: pq; illã intellectualẽ ad intellectũ primũ. Atq; ita series uniuersa fatorũ ad diuinã tandẽ redigit̃ ꝓuidentiã. Si igit̃ aĩa extra corpus sit oio/similiter est extra fatũ. Si sit i corpore/quatenus i dulget corpori naturaliter patiẽti sub fato/ipsa quoq; eatenus i fato patit̃. Sin aũt ꝓ uinbus se a corpore segregat: solãq; huic uim accomodat uegetalẽ/in fato dũtaxat cõputat̃ ut agens. Agit tamẽ pro cõditione fortunę. Et nõnulla quidem ipsa uel naturali facultate permutat: uel arte quadam emẽdat & corrigit: uel magnanimitate facillime tolerat. Quod aũt anima eatenus fatum subeat/quatenus se immergit i corpus/ostẽdit Timeus dicens: animas tunc primum leges didicisse fatales/cum sunt cõiunctæ uehiculis. Hinc. n. fati trabuntur exordia. Sed iterea ꝙ libero motu & fatum adeãt: & deiceps quãdoq; se soluere possint/declarat quod ait Plato & i Timeo & in decimo de Repu. Deũ docuisse aĩas tũ fatales leges/tũ rõnẽ iuris diuini pariter & humani: ut extra culpã Deus existeret: & addit uirtutẽ rõnẽq; liberã esse.

Qũo aĩa in fato sit ut agẽs: qũo ut patiẽs: Itẽ de cõtingẽtia rerũ Cap. VIIII.

a Dillos ãt qui dicebãt/qcquid fit/ideo necessario & ineuitabiliter euenire: quia cũctę simul causę cõnectunt̃. Positis ãt oibus undiq; causis effectus

neceſſano ſequiť/tam ſic obiciť. Etiã ſi nobis id cõcedať: auctoritatẽ tamẽ ſuam poteſt aius retinere. Nã & ipſe eſt i ordine cauſarũ/tũ naturaliũ/quatenus ꝑ uim uegetalẽ nõ patiť/ſed agit i corpore/tũ earũ quæ uolũtate faciũt. Ideoq; ex ſe libereq; mouenť. Quãdo igiť aius liguam brachiũq; mouere decreuit/ neceſſano fit motus i mẽbro: ſi mõ cauſæ cũcte cõcurrãt: una cũ electione uidelicet atq; poſito/ſingula quæ circũſtant. i. quæcũq; ſunt præter aium: quorũ concurſus hic fortuna uocať. Scilicet ut & mẽbra ſint apta/& nihil obſtet. Annumerať etiã inter externas cãs/quæ fortunæ noie deſignanť: ſiqd ex uniuerſi motu una cũ ſequẽtibus cauſis cõducit ad opus. Opus itaq; tũc neceſſitate ꝓcedit: nõ tamẽ aius tanq̃ cõpulſus mouet ad opus: ſi neq; icitamentũ ex corpore ſurrepẽs ſequiť eligẽdo: neq; externũ cogitat circa corporea cõmodũ uel incõmodũ. Neq; oio ſpectat externa: neq; falſa opinione decipiť: Sed itelligentiã rõneq; certã & paſſiõis exptem hẽt ducẽ: atq; ad ipſius optimũ habitũ uelut ad finẽ oia dirigit. Ex eo certe ꝙ ſapiens aius ad ſe uelut ad finẽ dirigit actiones/cõſtat ipſũ non externũ ſed internũ actionis principiũ poſſidere. Hactenus agere aius iudicatur: quia ꝑ formã ſibi ꝓpriã & intimã & præcipuã/& ſui ipſius gratia opať. Quando uero uel ipſe ex ſe prius degenerãs/uel ignorãs/uel extriſecus incitatus/& iſtigatus a corpore aggrediť aliq̃d aliorſũ ſpectans q̃ ad aium/nõ tam agere q̃ pati cenſeť. Agit ãt maxime/ubi nõ ſolũ ex ſe & ſui gratia opať: ſed etiã in ſe ipſo ꝑ ſe ſolũ ſine iſtrumentis agit. i. munus contẽplatiõis exercet. Vbi uero uel uoluptuoſam uitam uitã ſine moderatione: uel actiuã ſequiť ſine prudẽtia/grauiſſime ſeruit & patiť. At quotiẽs actiuã cũ prudẽtia partim q̃dẽ agit ipſe: parti uero agiť: quatenus & ab externis icitať ad motum: & ꝑ cõditione circũſtantiũ exequiť miniſtrat. Memẽto uero Plotinũ hic cõcurſũ rerũ quę nos ꝓpe circũſtãt/quẽ fortunã noiat/exiſtimare/nõ neceſſario ubiq; i fata cęleſtia redigẽdũ: ita ut diſponať ad unguẽ/quẽadmodũ ex ſe cęleſtia digerũt. Nõ. n. tã exactus i his q̃ i illis ẽ ordo: neq; firmitas æqua: neq; concordia ſimilis. Hic illud Plotini. Effectus apud nos cæleſtiũ ꝑ cauſarũ ifenorũ cõditiõe cõtingũt: Itẽ naturales effectus ſimilitudinẽ cũ cauſis ꝓpinqs lõge maiorẽ habẽt q̃ cum remotis. Rurſũ cæleſtiũ aſpectus plurimq; nõ tã cauſæ ſunt q̃ ſigna. ꝓpea cũ quadã cõditione loquiť: ubi ait: Et ſiqd præterea ex cæleſtiũ motione cõducit ad opus. Deniq; mutari ordinẽ inde huc forſitan prouẽturũ/diligẽtia nõnunq̃ humana uirtuteq; animi poſſe putat:

Natura itellectualis agit libere: ſed eius effectus aliq̃do ipediť i rõne. Cap. X

c Oncludit igiť neq; res agitari caſu: Sed eſſe i rebus ordinẽ ꝑ cãs cõſequẽtẽ: unde res artificioſe fieri ſignificariq; poſſint. Neq; rurſũ oia ſẽp extema neceſſitate pulſari. Siquidẽ oporteat nõ ſolũ eſſe quæ extriſecus: ſed etiã quæ intriſecus moueanť. Et quę itrinſecus partim quidẽ a determinato quodã inſtinctu naturæ: partim uero ab abſoluto & amplo liberoq; pricipio. Alioquin ordo mobiliũ aut nullus erit: aut nõ rediget ad ſummũ. Et quæ mobilia ſunt ꝑ aliud ad ipſũ quod ꝑ ſe mobile eſt: quod tamẽ oportet eſſe/minime referẽtur. Quod eni fertur ſolum inſtictu naturæ nõ ſeipſũ mouet: ſed uel impellitur ab ipriẽte naturã more ſagiptę: uel trahitur a cognato/ſicut a magnete ferrum. Quamob rem intellectualis anima cum optima quadam ideſt intellectuali ratione ſit oia:

Ratione inquam uniuerſali prorſus & abſoluta quæcunq; promit ex ſtellectua li principio agit ipſa/non patitur: Sapientia enim intellectualis apud Plotinum & magnos pleroſq; philoſophos cauſam nõ habet externam ex occurrentibus uidelicet incitantem: Sed intus ab æuo lucet & micat intrinſecus: hucuſq; nullo prorſus impediente. Emicat quoq; i rationem intelligentiæ proximam: & uerem intelligentia/quotiens nõ impeditur. Impeditur autem tum cõmuniter ob diſtractionem quãdam animæ circa plurima: tum proprie i quibuſdam qui uel naſcuntur inſani/uel fiunt. Et hoc quidem tribus præcipue modis. Nam aut hebetes uel obliuioſi: aut ſtolidi: aut furioſi ſunt. Huius inſaniæ cauſa eſt tum ſenſualium inſtrumentorum ineptitudo: tum eleuatio uaporum: tum uehemẽtior imaginationis intentio: qua rationis remittitur actus: tum naturę occupatio nimia circa morbi curam: tum deniq; occupatio quędam dęmonica. Forſan uero ſicut immanes i moribus actiones a nobis inſtigatione dęmonum infimorum procedere ſolent. Sic inſania fit plerũq; mira quadam machina dęmonum. Qui ſicut uapores humorum ſenſibileſq; imagines ad incitamenta cõcitant uitiorũ. Sic & uapores i corpore & imagines i phantaſia nõnunq̃ prouocant/ad eam incitãdam/ac pẽnitus roborãdam: ut inde ratio uel remittatur uel illudatur. Fieri uero inſaniam a dęmonibus humores mirabiliter irritantibus Serapio & Auicẽna maioreſq; nõ negant. Et Euãgeliũ ubiq; teſtatur: Vbi dum ſanantur correpti dęmone/curãtur inſani. Nõ enim ueriſimile eſt aiam diuinitatis participem uel tam ſcelerate peccare. uel adeo inſanire: niſi natura id inſup dęmonica moliať. Ideo forſan in ſecũdo capite dixit: ingẽtem ingeniorum morumq; diuerſitatẽ nõ eſſe a manifeſtis tãtũ cauſis atq; propiquis. Iccirco Paulus Apoſtolus inqt: nobis non eſſe certamẽ dũtaxat aduerſum corpus: ſed aduerſum dęmones caliginoſo huic aen deſtinatos. Proſpera igiť uel diſpoſitio humorũ ac mẽbrorũ: uel ſtellarum poſitio nõ efficit ſapiẽtiam: ſed ſignificat ſapiẽtiæ uſum ab oppoſita diſpoſitiõe uel poſitiõe nõ impediri. Quo quidẽ impedimento nobis ſublato ꝑ ſeipſum foras emicat ſapiẽtiæ lumẽ. Quę uero de dęmonibus diximus/ſic a Porphyrio i libro de oraculis cõfirmãtur: Sunt inqt corpora hominũ malignis plena dęmonibus/præſertim illorũ qui epulis delicationibus uiuũt: Comedẽtibus. n. nobis aduenũt & ihærẽt corpori. Iccirco ieiuniũ & caſtitas maxime laudanť: nõ quia ꝓprie Deus bonus ita placeť: ſed ut recedãt illi q ſãguine & immundiția gaudẽtes/ut his ipſi quoq; fruãtur/corpora uoluptuoſorũ ingrediuntur. Cõſtat. n. uehemẽtem caducarũ rerũ cupiditatẽ & libidinoſi ſpũs impetum non alũde q̃ ex malignorũ dęmonũ præſentia nimiũ inualeſcere. Quare cũ appetitio uehemẽtius iflammata eſt/& uoluptatis ardor aium ſic exagitat: ut oiscogitatio ad exteriora uageť: tũc huiuſmodi dęmones præſentes eſſe cognoſcito. Quorũ præſentia facit/ut ſpũs naturaliter auidus i nobis excreſcat. Hęc ibi. Quæ & i libro de abſtinẽtia eiſdẽ pene cõprobat uerbis.

SVMMA MARSILIANA

Quod nõ oia fatali neceſſitate proueniant. Cap. I.

q VONIAM VERO deſideras Laurenti ſeorſum quid de his Marſilius Ficinus ſentiat intelligere: rem ipſam ab alio rurſum exordio repetam. Ipſum bonum omnibus prouidere conſtat ex ordine rerum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

omnium ad certum finē mirabiliter ſtituto. In quo quidem ordine & ſingula ubique ad bonum proprium diriguntur:& cuncta ſimul ad bonum commune cōducunt. Et ſi mirum uideri poteſt/ ipſum bonum in ordine prouidentię ſuæ permittere malum. Satis tamen cōſtat:id ſæpe permittere uidelicet gratia boni: Dum rerum præſentium permittit interitum:ut infinitæ deinceps nouarum formarum facies generentur: Quas quidē exiſtere ſimul/neq; formarum repugnātia patitur: neque locus admittit. Cum uero Deus ſit bonitas ipſa ſimpliciter/ non tamen ſimpliciter ſit ipſa neceſſitas! Sed quantum ſpectat ad bonum/magis uidetur (ut ita dixerim)opponi malum Deo q̄ cōtingentia. Itaq; ſi permittit malum/nimirum contingentiam quoq; permittit. Veruntamen ſicut malum ubiq; reducit in bonum:ita contingens paſſim in neceſſarium redigit. Quicqd enim dum futurum erat/fore contingere poterat atq; non fore:id totū & dum iam eſt/neceſſarium eſt exiſtere. Et cum præterit/neceſſarium præteriſſe. Et collectis per conditionē undiq; circunſtantiis ex contingenti plerūq; neceſſarium uidetur euadere. Proinde non eſt putandum neceſſitatis oppoſitum ſecundū formalem rationem eſſe ipſum quod dicitur impoſſibile. In ipſo enim formali neceſſitatis oppoſito nulla debet includi neceſſitas. Hæc tamen in eo quod impoſſibile eſt includitur. Impoſſibile enim eſt quod eſſe non poteſt: Quod uero nequit eſſe/neceſſarium eſt non eſſe. Item in ipſo neceſſario impoſſibile uidetur includi: Quod enim neceſſarium eſt exiſtere/impoſſibile eſt nō eſſe. Verum igitur oppoſitum neceſſarii eſt contingens. Sicut enim ipſa neceſſarii ratio ad eſſe tantum uel non eſſe ſolum definita eſt:ſic uiciſſim ratio cōtingentis ad eſſe uergit pariter atque non eſſe. At uero inter neceſſarium id ue quod pariter contingit utrinq;/medium uidetur eſſe cōtingens ut plurimum. Cuius quidem oppoſitum rarius accidit. Sic itaq; humanam ſpeciem eſſe neceſſarium eſt. Hominem uero hunc & illum moueri uel quieſcere pariter accidit. Hominis manum habere digitos quinq; cōtingit ut plurimum: rarius autem ſex habere uel quattuor. Eſſe autem ipſum æque ad utrunq; contingens rerum ordo requirit:ut ſi datur neceſſarium/detur & ipſius oppoſitū:in qua quidem oppoſitione ꝓpria ipſius quod dicitur ens diſtinctio reperitur. Sic ergo ſi dandum eſt oppoſitum neceſſario/ratione formali/extare oportet ipſum pariter ad utrunq; contingens. Rurſum ſi dandum eidem eſt oppoſitum ratione materię:dicemus ei quod eſſe neceſſarium eſt opponi quod impoſſibile ſit exiſtere. Inter hęc uero medium poſſibile collocabimus. Id ār eſt cōtingēs:tū ſæpius quod neceſſario potius appropinquat:tū rarius quod declinare uideť ad ipoſſibile:tū indifferēter eſſe uel nō eſſe cōtingēs:quod ſane concedēdum eſt tanq̄ uerū & ęque diſtās hac rōne mediū inter neceſſariū eſſe/atq; ipoſſibile fore. Naſcitur uero contingens ipſo rerū ordine ꝑ gradus cōtinue plurimos deſcēdēte. Quo quidē in ordine quæ ꝓpinquiora ſunt primo penitus immobilia ſunt ipſi uidelicet intellectus. Animæ deinde tanquam paulo remotiores motu tantum formali mouentur ſubſtantiam non mutante. Cæleſtes ſubinde ſubſtantiæ dum ipſæ quoq; permanent/locali interim quodam motu uoluuntur:& formali rurſus quatenus configurationes quaſdam uiciſſim orbe commutāt. Sed mouētur (ut ita dixerim) immobiliter. Quatenus eodem ſemper ordine neceſſario reuoluuntur. Ad hæc autem conſequens eſt/ut quæ ſub cælo ſunt iam mobiliter moueantur. In hac ſane uaga

motionum ſorte naſcitur contingentia. Dum quę ita mouentur a proprio non nūq̄ ſolitoq; ordine digredi & prę uaricari uidētur/q̄uis cōmunem ordinem uniuerſi tandem tranſgredi nequeant. Cum enim per plurimos deinceps agentium gradus & uirtus efficax minuatur:& complurima tādem repugnantium formarum confluat multitudo:nimirum ſequitur/ ut propria quæq; natura ab officio quādoq; deficiat:dum paulatim debilitata uirtus aliquando diuerſorum occurſu facilius impeditur. Sic itaq; ſeminaria plātæ animalis ue natura prolem ſuam neq; parit ſemper:neq; oportune parit ubiq;/neq; perfectā. Quāuis igitur q̄tū ad naturam cęleſtem pertinet rem procul dubio neceſſariam/abſoluta proles hęc plātę uel animalis certis foret temporibus prouentura. Cōtingit tamē interdum nō euenire/uel nō prouenire perfectam. Quādo ſcilicet natura generātis propria uel intrinſecus deficit:uel impeditur extrinſecus. Sæpe quidem præſens diſpoſitio cęli certam quandā i hac materia qualitatem iamiam productura uidetur. At diuerſa materiæ qualitas ex propiquis cauſis cōditionibuſq; contracta effectum cęli aliter aliter ue ꝓmutat. Neq; nobis obiiciat aliquis hanc quoq; materię qualitatem iccirco a cæleſtibus euenisſe/ quia propinquę cauſæ a cęleſtibus mouentur. Eſto moueanť quidem:Sed pro natura ſua:neq; enī uel Deus dum per cęlū agit/inferiora/ aufert ſua munera cælo:uel cęlum cum per cauſas inferiores agit in noſtra/interim proprias naturaleſq; his cauſis uires actioneſq; ſubducit. Cum igitur effectus uniuſcuiuſq; forma ſimul atq; cōditio pro affectione materiæ ſortiat ꝓuenire: ipſaq; materiæ huius affectio a cæleſtibus quidem cōmunioni quodam pacto/a propinquioribus uero cauſis mō pęnitus proprio fiat:Sequitur ut propria effectus terreni conditio talis proueniat potius/qualē cauſa propinqua materiam afficiendo requirit/q̄ qualem temptare uel ichoare cauſa remota uidetur. Non enim ſi cauſa remota neceſſaria eſt:mox euētus inde omnis prouenit neceſſarius:niſi etiam cauſa propinquior neceſſaria fuerit. Iam uero manifeſtum eſt/ quod ſæpe iam dicimus effectus ſingulos cauſis ubiq; ꝓpriis ſimiliores euadere q̄ remotis:ut plantæ & animalia quęlibet/nō tam cęleſtibus ſimilia iudicantur/q̄ propriis genitoribus & ſeminibus unde naſcuntur. Ex quo patet/effectus eiuſmodi naturam ſortemq; ſuorum ſeminum ſequi/potius q̄ cęleſtium. Ac pro conditione familiarium cauſarum/rerumq; omnium circūſtantium quę omnino mutabilis eſt/ mutabiliter euenire:non neceſſario pro conditione cęleſtiū. Et metro/quorum natura non neceſſario ſuum retinet eſſe: ſed ab eo deficere poteſt: eorundem quoq; uirtus nō neceſſario agit:ſed interdum cadit ab actione. Quā obrem quæ neceſſaria fore forſan iudicarentur ex cælo/eadem apud nos ex hac materia regioneq; contingenter euenīūt. Materia inquā:quoniā omnium ęque formarum ſemper eſt auida. Regione inquam:quoniam innumerabiles hic & inter ſe pugnantes confluunt qualitates. Influxum ergo cęleſtē proprio quodam ordine quādoq; ad certum aliquid proceſſurum:tum materia hæc aliorū quoq; auida/facileq; capax & cōfundit cum aliis & ꝑdit/ſubinde aliud receptura:tum regio plena diſcordium qualitatū cōmiſcet protinus atq; tranſformat:ut uix certum aliquid hic cælitus oriatur: & uix quale ſit naſciturum ualeas cōiectare:niſi forte circūſpexeris uniuerſum. Vt quot qualesue tum ex alto/tum e medio/tum ex infimo cauſæ conditioneſq; quolibet momento confluant:quid ue rurſus & quale cōſurgat ex cunctis perpendere poſſis. Proinde ſi natura corporea quę &

manifestius corpori cæleſt: ſubiiciť: & ad unū quiddam potiſſimum determina ta uidetur non neceſſario cæleſtes admittit influxus: Tales dico prorſus: quales mittuntur e cælo: multo minus rōnalis aīa/cuius notio motioq; & intima & lateſ ſima eſt. Et ſæpe genus corporale tranſgrediť/corporiq; repugnat/cæleſtem iſtin ctum neceſſario ſequitur. Cui ſane fruſtra natura dediſſet/ut quotidie conſultan do poſſit pro cōiecturarū diuerſitate plura iter ſe oppoſita in cōſultatione ꝓpo nere: niſi poſſet ad utrūlibet eligendo ſeducere. Nō poſſet āt ad utrūlibet ſe con ferre: ſi certa quotidie conſtitutione cæli cōpelleretur ad certum. Accedit ad hęc ꝙ cum diuina prouidentia ꝓmittat in rebus naturalibus quandā ad utrūlibet cō tingentiam: ex earum defectu naſcentē: multo magis ī agentibus uolūtariis ubi hęc ex pfectione oritur ꝓmittit eandem. Quæ ꝓfecto magis admodum horum propria eſt. Quippe cū illa quidē ex impreſſa tantū forma: hæc āt ex cōcepta iſu per notione moueantur & agant. Adde ꝙ oīs cęleſtis inſtinctus quatenus e cæ lo eſt proximo diuinæ prouidentiæ inſtrumēto: atq; īde mirabiliter ordinato/ad optimum ſemp certoq; ordine ducit. Quod igitur abſq; ordine recto ſępe uage mur/& ab optimo ſæpius aberremus/ nō a cęlo quidē/& multo minus a motore cęli: ſed a ꝓpria noſtri generis/aut moris/aut fortunę cōditione cōtingit. Iam ue ro ſi genens noſtri monſq; ꝓprietas cæleſtem influxū ex ordinato bonoq; ī op poſitū puertere poteſt/multo facilius ex qualibet alia qualitate in aliam ſępe cō uertere. Dedit natura cōmunis ꝙ grauitatē grauibus ut deſcenderent. Deſcēdent igitur oīa grauia quodā naturæ cōmunis impulſu/niſi forſan īpedianť. Impedi ri uero proculdubio poſſunt/ne moueantur. Sæpe etiam icitari/ut rapacius q̄ na tura ferat pręcipitentur: tum uero pro diuerſitate figurę ſiue naturalis/ſiue artifi cioſę aliter ꝙ declinia/aliter ue deſcendent. Aliter. n. ſphęra/aliter chylindrus/ali ter angulans figura labeť: Quod quidē Chryſippus ille fatetur fati cæleſtis ma gnus aſſertor. Ergo ſimiliter pręſens hęc aut illa conſtitutio cæli his hac hora na ſcēntibus/atq; illis/cōmuniter tum ī corpore calorem/tum ī aīo uehementiā illatu ra uidetur. Sed ī hoc quidem natura parentum/loci/temporis/nutrimēti frigida humidaq; īminētem cæli uim tempat: & cōuertit forſitan ad oppoſitū. In illo āt eorundem calida ſiccaq; natura/moderatā quodāmō qualitatem cęlitus uenien tem producit ī nimiam. Rurſum tum proprię uariæq; naturæ generantiū atq; na ſcentium/tum leges cōſuetudineſq; diuerſæ impulſum tam animi q̄ corporis ta lem cęlitus deſcendentem uaria inter ſe graduū modorūq; ſorte diſtingūt. Quo factum eſt/quēadmodum ſæpe diximus/ut nō tam pro agētis natura præſertim remoti: q̄ pro cōditione propinquiorum agentiū: & deniq; pro affectione mate rię/ac diſpoſitione loci ſæpius effectus ſoleāt exoriri. Quid plura? Radius ſolis idem aliud aliterq; agit ſi ex recto q̄ ſi ex obliquo ꝓcutiat. Si ꝓ aerem ſerenum q̄ ſi per caliginoſum tranſeat. Caliginoſum uero aerem nō tam cęleſtia q̄ terreſtria reddunt. Item aliud agit ſi ceram q̄ ſi lutum aggrediatur: Hanc enim liquefacit: hoc exſiccat. Rurſū ſi glaciē q̄ ſi cryſtallū: Illā aliquando fundit/hoc uero nunq̄. Si niuem in cacumine mōtis q̄ ſi ī concauo montis iuadat. Illā. n. tardius admo dum: hanc citius liquefacit: licet & hic ſępe uidere in eodem cacumine niuem eo dē delapſā tēpore: qua parte ad meridiē uergit/citius admodū extillare: Qua ue ro ad ſeptētrionē/durare diutius: q̄uis pars a parte uix cubito diſter: tantū effici uel breuis diſcrepātia ſitus. Deniq; radius ſi ad breue tēpus agat/ſępe caligines

congregat: Si ad longum/diſgregat. Et aliter ꝓ aperta: aliter per concaua facit: & alis quidem eodem tēpore prodeſt: alis uero uel in eodem loco nocet. Tātum uero ſuptorū uires mutātur ex loco atq; materia: ut cum ad motū lunę aquę ple nunq; creſcant atq; decreſcāt: nō tamen oēs id aquæ facīāt. Nā & mare non ubiq; id patiť aut æque. Atq; ubi maxime uideť id obſeruare: uēro ſępe cōtrario impe ditur excreſcere. Sunt ꝓprię locorū ſub quolibet ſidere qualitates: alię quidē pa luſtrū: aliæ uero campeſtriū puriorum: alię āt domeſticorū colliū: alię uero ſilue ſtrium. Itē pro uarietate caloris/frigoris/ſiccitatis/humoris/uentorū/uaporū/flu minū/uallū qualitates longe diuerſæ: quodcūq; ſidus īmineat. Vnde & differē tes ętatum termini/& uariæ corporū habitudines diuerſi ingeniorū captus ꝓfici ſcunť. Quocūq; momēto naſcanť/ multi ſimul nati/quia diuerſis ī locis habitāt/ non ſimul egrotāt. Multi nō ſimul nati/ex uēto & nebula & uapore ſimili ſimul egrotant. Et quocūq; tēpore nati ſint/& ī quacunq; ętate ſint conſtituti/ſimul in morbos incidūt: qui ī regionē cōtagioſā pariter cōfluxerūt. Profecto q̄uis uni uerſales ſuptoreſq; cauſæ uim habeāt in effectibus amplam/ītimā/diuturnā: Me diæ tamen cauſę potiſſimūq; propīquę ad ꝓpinas euentuū qualitates q̄plurimū ac fere totum poſſunt. Quo fit/ut effectus eis admodū ſimiliores euadāt. Cōmu niſſimi. n. ifluxus cauſarū longinquorū ꝓſequentes cās gradatim determinanť/ atq; diſtinguť. ſic uiuifica cæli uirtus cōmuniter fauēs oībus naſcituris/ī diuer ſis plantarū & aialium ſpēbus ad eas ipſas ſpēs definitur. In ſingulis quoq; ſub ſpecie ad ꝓprietates cōtrahitur ſingulares. Actiones deide paſſioneſq; naturales rerum tales potiſſimū aut tales ſingularia indiuiduorū pricipia īprimis/& ſpecia lia inſup potius q̄ cōmuniſſima ubiq; ſecunť: præſertī quādo pricipia cōmuniſſi ma ſunt æquiuoca: ac genere ab effectibus diuerſiſſima. Talia eſſe cęleſtia nemo negat. Cęterū nequis forſan obiiciat: quicquid eſt ī ſecundis cauſis/a primis in eſſe: ac deinceps quicqd in tertiis reꝑitur tribui pēnitus a ſecundis: atq; ita nihil ullo modo a ſequentibus cauſis ꝓuenire: q̄n ſimiliter a ſuptoribus quoq; proue niat: memēto cauſæ ſequentis naturā non ſolū eſſe ſuptori ſimilem: quatenus ha bet inde: ſed etiā diſſimilē: quatenus extra ꝓceſſit: neq; ſolum degenerauit inde: ſed inſup aliud quiddā' & qualitate quadā propria differens tam euaſit: Sicut ra dius ī cælo mulcens: in terra uorās: Item ī cælo nitēs: in nube rubens. Vt nō mirū ſit aliquid hinc ſubinde fieri tale/quale ꝓprie nō prouenit inde. Itaq; multa per cauſas cælo iferiores effici talia paſſim atq; talia: qualia nō efficiunť a cælo. Me mento rurſum has ſub luna cās ſortiri uires a uita mundi nō ſolum per cæleſtia/ ſed etiam proxime ꝓ uegetalem aīę uim ubiq; uigentē: ſicut & animalis uita mul ta dat pedibus manibuſq; per mēbra præcipua: multa etiā ꝓ ſe ipſam: & quę dat per mēbra pręcipua etiam tranſformantur in illis. Memēto deniq; ex omnium cauſarum concurſu conſurgere uim/quę proprie reperitur in nullis: ſicut ex con fluxu materiarum & qualitatū materia quędam noua/qualitas ue reſultat. Neq; uero negabit oīo ſub neceſſariis cōtingētia legitimus ille Platonicus qui ſub uni tate multitudinē/ſub ſtatu motum cōtemplaťe rite naſcentē. Atq; res ipſas ab uni tate ſtatuq; ſimplici per certam multitudinem mobilitatēq; longo graduū tractu ad innumerabilē ferme numerū & incertam mobilitatē deniq; ꝓuenire: In quo qui dē ampliſſimo graduū differētiū ordine decus bonūq; uniuerſi cōſiſtit. Quāob rē ſingulæ ſingulorū motiōes & paſſiōes/quę ī multitudinē mobilitatēq; īfinitæ

multiplicem uariantur: nō poſſunt ꝑ uires motioneſq; cæleſtes/quę certo numero definitæ ſunt/& ordine certo procedunt: ita ut cōtinue uariañ/diſtribui proprie atq; duci: niſi forte quiſpiā ita deliret: ut ſingulos etiā delirantium & ludentium puerorū motus/quouis momento ſingulis cęleſtiū aſſignet influxibus: ut nec aliter moueañ manus/pedes/digiti/labia/oculi/ſenſus/imaginatio momento quolibet/q̄ cæleſtis ille decemat influxus. Sic ad illius normā innumerabiliū locuſtarū ſaltus deſcribañ/muſcarūq; uolatus/& offenſiones quælibet illatæ quibuſlibet. Sed ꝑfecto nō oīa fiunt prorſus & cōpellūtur a cælo: imo & cęlum opa actioneſq; elementorū & mixtorū plantarūq; & aialium non efficit ſine illis. Atq; ignis ſub quolibet ſidere calefacit/& generat ignē proprietate naturæ. Neq; ſub ullo ſidere frigefacit/uel generat aquā: cæteraq; ſimiliter. Quāobrem qūocūq; ſe cælum habeat cōtinue naturalia quælibet/tam nō uiuētia q̄ uiuentia pro natura ſua impulſu/occaſione/indigētia/imaginatione ita potius agunt/aut ita huc potius/aut illuc manifeſte ferūt. Atq; hæc oīa q̄ ſint uiuātq; cōmuniter/& agere cōmuniter mouereq; poſſint/ac moueri habēt cæleſti fauore. Quod aūt in talī ſpecie & ſingulari proprietate ſint/a genitoribus habent atq; loco: Et quia talia taliter agunt. Quod uero tot tales ue ī uniuerſo ſint ſpēs/tum ex idealibus diuinæ mentis prouenit ſpēbus: tum ex rōnibus aię ſeminalibus. Ipſa.n. ſpecialis diſtinctio rerū neq; caſu accidit: cū ſemp ordinatiſſima ſit: neq; ex materia fit ꝑfus informi: cū ipſa ſit mira formoſitas ſubiecto formato præſtantior. Neq; uel ex mobili cæleſtium habitudine: ipſa.n. eſt īmobilis ac ꝑfus æterna: uel ex cæleſtibus formis duntaxat atq; figuris. Cum & ī cælo ſpēs ita deſcribi non poſſint: & multę ſint rerum ſpēs icorporeę: & formalis ipſarū ordo artificioſe directus ad finē/ab itelligentia quadā preſcribente finem debeat proficiſci.

Confirmatio contra cæleſte fatum ꝑ Alexandrū/Enomaum/Diogenianum/Ptolemeum. Cap. II.

a Lexander Afrodiſius in libro de fato ad Antonium Chryſippi opinionē de fato refutat: multiſq; argumēns oſtendit/ nihil aliud eſſe fatū uel fatale: q̄ quod natura fit: & oſtendit præter naturā etiā fieri nōnulla. Cum interdum accidat impedimento quodā naturā detinen. Cum ergo pręter naturam quædam fiant: profecto ſi natura fieri eſt fato fieri/fient ēt præter fatū. Atq; ita ſubdit: Videmus corpora humana egrotationibus aliis aliud ſecundū particulare eorū naturam eſſe ſubiecta. Scimus q̄netiā naturalē etuſmōi corporū habitudinem diligenti norma uiuendi/& medicorū arte/& deorum cōſilio ī melius uerti. Quod ſimiliter aīo quoq; accidit. Nam præter naturalē inclinationē eius quā complexione corporis habet/exercitio atq; doctrina ſæpe fit melior. Vnde cum phyſiognomon Zopyrus turpia quędam de Socrate & a uirtute ipſius aliena dixiſſet: & a multis iccirco derideręť: reſpondit Socrates: Nō errat Zopyrus. Talis .n. natura forē: niſi naturā philoſophia ſupauiſſē. Huiuſmōi ergo ſunt illa q̄bus natura pręeſt. Quę naturalia nihil a fatalibus differunt. A fortuna uero ea fiunt: quę nullo mō intēdunť. Quādo alterius gratia quędā fiūt/& aliud accidit quod ab initio nec ſpabať quidē. Vt ſiqs agrū fodiēs theſaurū repiat/cū huius gratia nō foderet. Quæ certe nō agunť fato. Sūt āt cauſæ quędā hoibus ꝑfus ignotæ. Nonnulla enim ſuſpenſa collo morbos quoſdam curare dicūtur. In quibus nullam certā habemus cauſam. Excantationes etiā maleficæq; artes quam cauſā habeant incertum eſt. Sed pręter hęc nónulla ſunt/quæ ad utrūlibet contingentia nominanť: quæ faro fieri omnino negamus. Vt mouere pedem. Leuare ſuperciliа: Tacere: Loqui: cæteraq; huiuſmodi prorſus īnumerabilia: q̄næ fieri fatis nullo modo dici poſſunt. Quod.n. fatale eſt ſuſcipere contrarium nequit. Præterea cōſilium hoīs omnino uanū eſſe nō deber. Eſſet aūt fruſtra/ſi quęcunq; agimus/neceſſario faceremus. Proculdubio aūt id præter aialia cætera homo poſſidet/ut non ſimiliter atq; illa phantaſiam ubiq; ſequañ: Sed rōnem habeat: qua faciūda diiudicet: cuius quidē uſu quę in phantaſiā inciderunt examinans. Siquidē examinādo ꝑbat/phantaſię concedit: atq; ad agendū deinde moueť. Sinaūt improbat: illa reiicit expellitq;/obtemperans rōni. Itaq; de his ſolūmō quę agere poſſumus uel nō agere/deliberare ſolemus. Ac ſi quādo cōſilio nō maturo: ſed cupiditate præcipiti aliquid ꝑpetremus: poſtea nos ipſos temeritatis ſpreticq; cōſilii crimine accuſamus: & omnes temere aliquid ageres uituparamus: horramurq; conſilio uti: quaſi nobis inſit agendi poteſtas. Quod aūt opinio quę de fato habetur/falſa penitus ſit/ide patet: Quod etiā opiniōis euſmōi auctores & docēt & diſcunt/& hortantur/& cōſulunt. Increpant etiā caſtigantq; ſuos tanq̄ ꝑpria uoluntate peccantes. Quare uel ſecundum ipſos nulla eſt hęc fati neceſſitas. Liberas igiť noſtra natura oībus ineſt: plura tamē non eſſe noſtrę poteſtatis concedimus: Vt quę natura uel fortuna fiunt/quæ nullus ſubiecta fatis dicere ꝑfus audebit. Hæc Alexāder. Similia ferme tradit. Enomaus philoſophus cōtra Chryſippum: cōcludens aialia bruta ꝑpria quodā appetitu quolibet momēto utcūq; cōtingit mouen: potius q̄ neceſſaria quapiā ſerie cauſarū. Multoq; magis homines proprio conſilio uiuere. Qui etiā multas ex cauſis quo minus concurrāt ad effectū conficiendū ſua poſſint induſtria ꝑmutare. Confirmat eadem Diogenianus philoſophus ī libro cōtra Chryſippum: probatq; nō oīa fieri neceſſaria quadam ſerie cauſarū ineuitabiliter concurrentiū: Sed & alia inſup propria quadā & ſingulari natura: alia uero fortuna: alia cōſilio noſtro: alia uolūtate deorum. Cōfirmat Ptolemeus & ſępe alibi: & ī quatripartito: dicens/effectus & a Deo ī cęleſtia/& a cæleſtibus inter ſe indiſſolubili quadā ſerie ꝑficiſci. Sed a cæleſtibus ad uerſus inferiora nō ſemp ineuitabiliter & ordine cælitus inchoato. Permutari.n. & impediri poſſe tum naturis inferioribus aliquando repugnātibus: tum arte ſimul atq; cōſilio. Tum uero ī libro de iudiciis inquit/hoies nō ſemp ſequi generales inſtinctus cælicus inſtitutos propter particulares locorū generantiūq; naturas. & propter cōſuetudines uarias: atq; regionum occaſiones ad quædam ꝑpne prouocantes uel adiuuantes.

Cōfirmatio ſupiorū ꝑ Bardeſanem Syrū pq; alios & ꝑ Marſilitū ipſū. Cap. III.

b Ardeſanes Syrus quem tradunt aſtronomia Caldeorum omnium ſapientiſſimū extitiſſe/lōgo quodam dialogo diſputat: bruta quidē ferri ſingulariū ad propria quędā inſtinctu naturę. Hoies aūt pręter naturalē inſtinctum poſſidere mentē/& orationē quæ a mēte ꝑferť: cuius munere non omnino natura ferantur. Vnde uaria ſit hominū uita. Non uictus unus more brutorum:

non ueſtitus idem:non mores ſimiles atq; leges:non cupiditas rerum ſimplex: ſed pro arbitrio ſit uaris electio differẽs/ac uitæ inſtitutio uaria. Hinc ergo pro bat nõ natura paſſim hominẽ fern:quoniã una i oibus ſit natura:ſtudia uero di uerſa. Narrat ſubide longo quodã ordine q̃ diuerſæ leges moreſq; ſint gẽtibus. Quibus actiões quędã prohibeãtur/uel etiã ꝓmittanť. Quę quidẽ inſtitutiones ſeruẽtur ab eis quacunq; hora naſcãtur/& ad quãcũq; tranſmigrauerint regionẽ. Neq; ulla poſitione ſiderũ aut i geneſi/aut i loco regnãte aliter agere cõpellanť. Quaſi firmior ſit ad uiuendi normã i legibus & moribus:q̃ in ſideribus auctoritas. Subdit uero poſt multa hũc in modum. O ẽs Iudei Moſayca lege octaua die pueros circũcidũt:Nec alicuius ſtellæ ui ad talia compellũtur:Nec regionis natura cogũtur:Nec alienis moribus unq̃ ut aliter faciant adducuntur. Profecto ubi cunq; ſunt/legẽ ſuã ſeruant. Quod neceſſitate natiuitatis fieri nullo modo pót. Non.n. poſſibile eſt/eandem natiuitatem Iudeos oẽs habere:ut ſimul nati ſimiliter octauo die ſanguinem fundant:uel ſeptimo quoq; die pariter conqueſcant. Quid ãt dicemus de chriſtianorũ ſecta:qui i omni orbis parte:imo uero i omni ciuitate repiunť:& ubicũq; ſint/ut alienis legibus moribuſq; uiuant cogi nõ poſſunt. Nec genetriaca neceſſitate/aut pricipis alicuius impio compellũtur/ut quæ nephanda magiſter eorũ duxit/faciẽda putent:Sed pauptatem/labores/ignominiam/cruciatus intolerabiles ſufferũt. Proide ſi oia poteſtatis eſſent noſtræ:nos eſſemus uniuerſum. Sin uero nihil poſſemus/aliorũ eſſemus inſtrumẽta:neq; uoluntate noſtra quicq̃ ageremus. Deo aũt uolente nihil impediri poteſt. Illius.n. poteſtati cuncta ſubdunť. Qui unicuiq; naturæ præcipuum aliquid eſt largitus. Homini aũt illud dedit eximiũ/ut libertate uoluntatis atq; iudicii uereť. Oſtendit inter hæc uanũ eſſe terrarũ quidẽ orbem i ſeptẽ climata partiri:& aliũ planetarũ dicere/i alio climate dominari. Quorũ uirtute paſſim ſunt cõditæ leges. Nã & ſi terrarũ orbis ſeptẽ partibus diuidať:i ſingulis tamẽ partibus multas/nec ſeptẽ ſolũmõ/ſeptẽ planetarũ iſtar:nec rurſũ duodeci/ad duodecim numerũ ſignorũ: nec triginta ſex/ad numerũ triginta & ſex facierũ/Sed inumerabiles legũ aſſent differẽtias inuenirı. Quarũ inſtitutiõibus alii aliter uiuãt ad quãcũq; cõmigrauerint regionẽ. Eadẽ oío eiſdẽ pene uerbis cõfirmat Clemẽs ſectator apoſtolorum. Cõfirmat expientia morũ. Vbi.n. ípune peccare licet/ẽt modeſtiores peccãt. Vbi uero & quãdo acrius aiaduertiť i peccantes:etiã q naturaliter iſtiganť ad ſcelera/ cohibenť. Sępe etiã pro maiori minori ue occaſione/cõmoditateq; magis minus ue peccatur/uel etiam recte agitur. Cõfirmant eadẽ Ariſtoteles & Plutarchus potiſſimum auctoritate Lycurgi:quẽ tradunt oſtẽdere uolentẽ/q̃tum præçeteris lex & conſuetudo & educatio ualeat:catulos geminos eiuſdem partus educauiſſe. Qui quatenus a Lycurgo diſſimiliter educati fuerit:eatenus euaſerint iter ſe diſſimiles. Quod ſi educatio i brutis ſupat paritatẽ geneſis & parẽtum:multo magis i hominibus ſupare poteſt. Iam uero q̃tum conſuetudo & diligentia ualeat longa narratione Plutarchus oſtendit:ubi ſcribit multos natura ſemp infirmos diligentia ſola ſenũ impleuiſſe. Mitto quid de Phyleta poeta/& Mecẽnate ſemp ſenti cæteriſq; pmultis. Ariſtoteles ꝓfecto ſcribit Herodicũ quendam litterarũ uirum:ſed admodũ ualitudinariũ/ſola uictus diligẽtia centum annos impleuiſſe. Qua de re Plato etiã teſtis eſt i Repu. Sed quid opus eſt teſtibus? Et nos cognouimus ſimiles:& miros medicinæ & diligẽtiæ fructus ſæpius expti ſumus. Atq

ex diuerſa conſuetudine/educatione/diſciplina diuerſitatem plurimam ĩ corporibus moribuſq; & ingeniis proficiſci. Et quod phyſici oẽs comprobãt/comptum habemus i plurimis cõſuetudinem ipſam alterã eſſe naturã. Cõſuetudinem uero ſcimus nõ quadam naturali neceſſitate conſtare:ſed uel legibus publiciſq; moribus:uel exemplo & diſciplina priuata/ uel fortuna & occaſiõe quadã/uel ꝓprio quodam cõſilio opinioneq; ꝓuenire:aut etiã ex his oibus congregari. Sæpe qn etiã conſuetudo regionis & temporis & alicuius preſtãtioris exẽplum/muſicos facit multos & poetas uel oratores atq; pictores uel etiã uenatores potius q̃ certa natiuitas. Et quãdo natiuitas ĩchoat/nõ tamẽ abſoluitur/niſi pro facultate nascentium/& regionis & temporum. Sępe militaris uel regia domus milites efficit atq; reges potius q̃ natiuitas. Imitatione bonorũ multi quotidie fiũt boni:mali uero imitatione malorũ/quocũq; ſidere nati fuerint:Sicut ex cõtagione ꝑ unum multi ſubinde languẽt/non tam ſtellis q̃ ueneno contagionis infecti. Quid plura?Quantũ poſſit facultas regionis & hominũ inſtitutio declarať ex eo qꝺ nullũ ſidus piſcatores facit & uenatores:ubi nulla facultas/nulla cõſuetudo piſcandi eſt atq; uenandi. Atq; uiciſſim oẽs ferme ſub quolibet ſidere nati piſcanť atq; uenantur:ubi & occaſio & uſus id & indigẽtia preſtat. Quãdo & ubi cõſueuerunt homines aialibus ueſci:aialia prorſus inumerabilia quotidie ante inſtitutũ a natura tempus interimunť. Cõtra uero/aialia eadem conſeneſcunt/ſub quocunq; ſidere nata dicantur. Similia de frugum pomorumq; deuaſtatione cõngere/quocunq; tempore coaluerint/pro conſuetudine hominũ atq; libidine/non pro fatali ſene licet argumentari. Obſeruo equidem quotidie terminos aſpectuſq; planetarum:quid ue portẽdant diligẽter exploro. Mitto qꝺ i die(ut dicitur) ifortunato ꝓſpera multis eueniũt:In die fortunato/accidũt multis aduerſa. Et quolibet momento certantes/alii quidẽ ſupant:alii ſupanť. Certe ifęlices aſtrologorum dies ſæpe ſereniſſimi ſunt atq; placidiſſimi. Fęlices ſępe contra. Ego uero exptus ſum tum corporũ tum aiorum qualitates potius ad aeris differẽtias/q̃ ad differentes ſtellarũ aſpectus aliter atq; aliter affici. Tandẽ comptum habeo/notatos planetarum effectus pro diuerſitate regionum atq; hominũ longe differẽtes euadere. Si pluuia ꝓmittatur:alibi quidẽ pluit multũ:alibi parum:alibi nihil ad differentias regionum. Si deſignenť diſcordię uel libidines/alii quidẽ ad hęc uehemẽtius incitãtur:alii uero remiſſius:alii minime:. Neq; tantũ id pro corporum naturali uaretate:ſed ẽt pro ętatũ diuerſitate: Immo ẽt pro differẽtia educationis & diſciplinę cõſuetudiniſq; & occaſionis differẽter cõtingere uideo. Vt denicq; certus ſim/euẽtus e cęlo quotidianos nõ ita ꝓrſus ſicut cęlitus deſtinati uidenť explen:ſed aliter paſſim aliterq; cõtingere. Siquid uero ad diſcrimẽ eiuſmõi momenti eſt/ex ipſo naſcẽdi momẽto/i quo qualitas e cęlo certa nobis dicať infuſa. Aſſero ſimiliter illã nõ potuiſſe ad exactã cęli normã examuſſim i nobis exprimi: Quippe cũ ad cõfũdendã hãc expreſſionẽ multa ſub cælo tũ ab initio/tũ quotidie ꝓpriã ad hibeãt efficaciã uel paſſionẽ. Quę ſane ſicut ſingula naturã habẽt longe a cęleſtibus differẽtẽ/ſic & cuncta cõgreſſionẽ ꝓgreſſionẽq; nõ oío cælęſtibus ordinibus cõgruentẽ. Confluũt igiť ſub cęlo multa inuicẽ ſępe aliter q̃ ordo cęleſtis cõciliaret. Quẽadmodũ & ſæpe aliter aię rõnales agũt/q̃ ſũma Dei rõ dicteť. Concurrũt & plurima cõtingenter:uelut pulchritudo i hoíe ſimul atq; eloquentia. Nullũ.n. ordinẽ duo hęc inuicẽ habent. Ex quo patet/ex nulla unq̃ determinata cauſa cõ

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

fluere ſimul. Ex hoc tamen concurſu perſuaſio uulgo contingit uberior. Quod quidē pulcher homo ſit/ex certa cauſa fieri pōt. Item ꝙ eloquens/ex cauſa certa/ q̄uis alia. Quod aūt ambo ſint ſimul: ex quorū congreſſu facilis naſcit̄ pſuaſio/ ex nulla uideturꝫ determinata cauſa fieri. Alioqn ordinē haberent inuicē neceſſa rium. Nunc uero pulchro accidit fortuito/ut ſit eloquēs atqꝫ e cōuerſo. Neqꝫ qꝫ pulcher aut albus/ideo neceſſario eloquēs: neqꝫ uicißim. Hunc ergo ſimileſqꝫ cō curſus uelut fortuitos ī cauſam determinatā referre non potes. Falſum eſt igitur oīa ex determinata quadā cauſa ꝓficiſci. Falſum quoqꝫ eſt/poſita alicuius deter minata quadā cauſa/illud mox neceſſario perfici. Cadit. n. ex diuerſis paſſim im pedimētum ex iferioribus tum iter ſe ſibi repugnātibus: tum aduerſum cæleſtia cæleſtium ordini reſiſtentibus/duriuſqꝫ cedentibus/atqꝫ cōfundētibus: tum caſu inuicem cōfluentibus. Accedit ad naturalia ꝓmutanda tam aīalis motus q̄ rōna lis naturæ cōſilium/aut unius/aut etiā plurimorū: ſiue cōſentiant inter ſe ſiue diſ ſideāt. Quāobrem cum falſa ſint illa duo/quibus potiſſimum aſſertores facti ni tuntur/conſtat nō oīa fato. i. neceſſaria cauſarū ſerie cælitus dependentiū ꝓueni re. Iuuat aūt preſentē diſputationē auctoritate quadā prophetica ſimul regnaqꝫ concludere. Apud Syneſium Platonicū Rex Aegyptiorū idēqꝫ ut ille ait Prophe ta/rerumqꝫ pitiſſimus diuinarū: cū impium Oſin filio traderet: admonet eum/ut Typhonē fratrē e medio tollat: ſic dicens: quaſi peſtē quādā & fatum iniquum fratrem tuū ſi recte ſentis remouendū cura. Vt tuum Aegyptiorūqꝫ oīum fatū ad uerſum occupes: & cōſilio ne inuadat prohibeas/Licet. n. ac fieri poteſt.

Libri Plotini in tertia enneade per eundē Marſilium Ficinū traducti.

Primus de fato.
Secundus de ꝓuidētia.
Tertius de ꝓuidētia.
Quartus de familiari cuiuſqꝫ dęmone
Quintus de amore.
Sextus de ipaſſibilitate incorporeorum.
Septimus de ęternitate & tempore.
Octauus de natura & cō templatione & uno
Nonus de diuerſis medi tationibus

PRIMVS DE FATO.

Alia ſunt: alia fiunt. Quę fiunt a cauſa fiunt: ac pręter cauſas propinquas/ſæ pe remotiores inueſtigare compellimur. Cap. Primum.

o RDO EORVM quæ ſunt & quę fiunt eiuſmodi eſſe debet/ ut uel tam quę ſūt/ſint ꝓ cauſam: q̄ quę fiunt/fiant quoqꝫ ꝓ cauſam: uel utraqꝫ ſine cauſa: uel ī utrſqꝫ partim quidē abſqꝫ cauſa: partim uero ex cauſa. Vel quæ fiunt quidē oīa ex cau ſa ueniant. Quæ uero exiſtūt/partim cauſam habeāt: partim uero nō habeāt. Vel exiſtētiū nullum in cauſam referaſ. Aut uiciſſim exiſtentia quidē oīa ſint ex cauſa. Quæ uero fiunt/partim quidem hoc modo: partim illo: Vel eorū nullū a cauſa ueniat. Principio ī ordine rerū ſempi ternarum quęcūqꝫ primę ſunt/ob id ipſum ꝙ primę ſunt/ī alias cauſas referri nō poſſunt. Quæcunqꝫ uero pendent ex primis/eſſe ab illis accipiāt. Actiōes quoqꝫ ſingulis rite diſtribues/ſi referas in eſſentias. Id. n. eſt illorū eſſe/actum uidelicet eiuſmodi edere. In eorum uero genere quę fiunt/uel quæ ſemꝑ quidem ſunt/nō eundem tamen ſemp producunt actū/oīa prorſus fieri ſecundū cauſas affiman dum. Fieri uero aliquid ſine cauſa nullo modo debemus admittere: patefaciētes uidelicet aditum/uel īclinationibus incurſionibuſqꝫ uanis/uel repētinę corporū motioni nullo præcedente duceqꝫ ꝓdeunti/uel īpetu aīę temerario atqꝫ ſubito/ nullo uidelicet aīam incitante ad aliquid agendū eorum quę antea non agebat. Forte uero ex hocipſo maior aīam aſtringet neceſſitas: ꝙ ſui ipſius minime ſit. Feraſ aūt eiuſmodi motionibus pręter uoluntatē atqꝫ cām propriā incidētibus. Aut. n. uolendum aliquid aīam incitauit: ſiue id extra ſit/ſiue ſit intus: Aut con cupiſcendum aliquid prouocauit. Alioqn ſi nihil ꝓſequendum mouiſſet/nullo prorſus modo uſq̄ mota fuiſſet. Cum uero ſecūdū cās fiant oīa/ꝓpinquas qui dem ſingulis cās facile poſſumus inuenire/effectuſqꝫ in eas reducere. Velut eun di in forum cauſa ꝓpinqua eſt exiſtimatio ꝑ quā decernimus quendā inuenien dum/uel debitum exigendum: atqꝫ oīo eligere hęc aut illa & proſequi. Deniqꝫ ſi milium cauſa eſt opinio: in qua cuiqꝫ uideaſ talia quędā eſſe efficienda. Et non nulla quidē in artes referimus uelut cās/ceu cōualeſcentiā in medicinā atqꝫ medi cum. Et diuitarum nup accumulatarū cauſā in theſaurū ſorte repertum/uel largi tionem ab aliquo factam/uel labores/uel quæſtuariā artem. Similiter pater eſt fi lii cauſa: & ſiqd pręterea conducit extrinſecus ad liberos procreādos: dum uide licet aliud procedit ab alio. Velut tales quidā cibi/uel aliq̄to priora remotioraqꝫ ad generandos filios conferentia: ceu fęmina ad fętum partumqꝫ aptior. Et oīo referimus in naturam.

Quia cauſæ ſępe e propinquo ſufficientes nō ſunt/ideo ſupiores cauſę inda ganē. Vnde naſcit̄ opinio de fato ī quattuor ſentētias diſtributa: Cap. II.

h Veluſqꝫ uero progreſſum ſubito cōquieſcere: neqꝫ uelle ad ſupiora ꝓcede re/pigri forſan hominis uideatur: eiuſqꝫ qui uiris ad ſublimes cās aſcēdē tibus aures non preſtiterit. Quid. n. ī cauſa eſt/ut iiſdem prouenientibus uelut apparente luna/alter quidē rapuerit: alter uero minime. Atqꝫ ſimilibus ue nientibus a cōtinente cęlo uel aere/alter quidē egrotet: alter uero nequaq̄. Quin etiam ex eiſdem opibus hic diues euadat: at ille paup. Pręterea uarii ingeniorum modi/moreſqꝫ differentes/& fortunæ diuerſę nos admonent/ut remotiores cau ſas ꝑſcrutemur. Itaqꝫ cū philoſophi nunq̄ inꝓpinquis cauſis cōquieſcere uellēt/ quicūqꝫ pricipa corporea poſuerunt/uelut atomos earū motu impulſibuſqꝫ & cō plicationibus mutuis ſingula facientes/dixerunt ea cōditione fieri/atqꝫ ſe habe re ſingula/qua illa principia coeunt/faciuntqꝫ atqꝫ patiunt̄. Noſtros quoqꝫ impe tus affectioneſqꝫ tales eſſe/quales illa faciunt. Hi ergo neceſſitatē hanc in princi pus/& ī iis quę ſunt ab illis paſſim rebus inducūt: & quęcunqꝫ alia quis corpora eſſe principia dicat/ab eiſqꝫ oīa fieri/is nimirū neceſſitatē quidā in his fundatę/ſer uire oīa putat. Alii uero ad ipſum uniuerſi principiū aſcendentes/ab ipſo cuncta deducunt. Atqꝫ cām hanc primam ꝓ oīa ſe diffundere/neqꝫ mouere ſolum/uerū etiam ſingula facere arbitrantur. Quā quidem & fatum uocant/fatum exiſtimā tes cām potentiſſimam cuncta mouentem/non mō cætera quotcunqꝫ fiunt/ſed cogitationes quoqꝫ noſtras ex ipſius motionibus ꝓficiſci. Non aliter q̄ in aiali

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

partes ſinguleꝫ moueãtur/nõ quidem a ſe ipſis/ſed ab eo quod in quolibet aĩa li obtinet principatum. Alii præterea totius mundi circuitũ oĩa complectentem: motuq; ſingula facientem/atq; habitibus configurationibuſq; ſtellarum tam er rantium q̃ non errantiũ mutuis pagentem fatum iudicãt. Et prędictionibus per cæleſtia factis freti/ſingula inde fieri arbitrant. Poſſet inſup aliquis alia quadã rõne deſcribere fatum: dicens id eſſe complexionem mutuã cauſarũ/ſeriemq; cõ nexam deſup emanantem: p quã poſteriora ſemp prioribus obſecundent. Atq; hęc ipſa poſteriora in præcedentia reflectantur: utpote quæ p ipſa fiant: & abſq; ipſis effici nequeant. Quo efficiat̃/ut antecedentibus ſemp ſequentia ſeruãt. Si quis aũt bifariam hos diſtinxerit/a ueritate forſan nõ aberrabit. Nempe alii qui dem cuncta ab uno principio dependere putabunt: Alii uero nequaq̃. De q̃bus in ſequentibus diſputabitur.. Impræſentia uero primũ quidẽ cum primis diſpu tare debemus: deinde & aliorum dicta deinceps conſiderare.

Neq; cogi neq; fieri a corporibus oĩa: neq; fatum: neq; prędſagium fore aliqd ſi principia rerum fuerint contingentia. Cap. III.

i Mpoſſibile certe eſt & abſurdum corporeis cauſis cũcta cõmittere: ſiue ato mis/ſiue elementis: motioniq; corporum inordinate: ordinẽ & rõnẽ & ani mã ducem ſubdere. Maxime uero ipoſſibile eſt ſubiicere atomis: & de his quidẽ refellendis rõnes multę ueræq; traditę ſunt. Siquis ãt principia poſuerit talia/neq; ſic tamen neceſſariũ eſt/uel neceſſitate quadã p oĩa/uel alio quodã pa cto inde fatum ſequi. Pone primũ atomos eſſe. Hæ igitur mouebuntur partim quidem deorſum: ſi mõ quicq̃ ſit deorſum: partim uero e trãſuerſo/utcunq; con tingent alio uidelicet aliæ. Nihil utiq; oĩo/ordine. s. non exiſtẽte. Id ipſum uero factum/quãdo factum eſt/oĩo. Quãobrem neq; prędictio/neq; uaticinium pror ſus erit/neq; prędſagium ullum ex arte. Quo. n. pacto ĩ rebus inordinatis ars ulla eſſe poteſt? Neq; ex oraculo inſpirationeq; diuina/uel mentis inſtinctu. Nã i his quoq; oportet futurum iam eſſe determinatũ: Et corporibus quidem accidet ab atomis pulſantibus pati quæcunq; atomi ferant ex neceſſitate. Aiæ uero actiões & paſſiões quibus nam motibus atomorũ aſcribere poteris? Qui nã ipulſus ſiue p deſcenſũ/ſiue p qualẽcunq; incidẽtiã atomorũ faciet in aĩa tales quoſdã rõnis diſcurſus/uel tales ipetus? Aut oĩo diſcurſiones uel ipetus uel motus neceſſario ꝓuenire: uel qũocũq; ẽt ꝓuenire. Præterea quãdo aĩus ꝑturbationibus corpos aduerſat̃/qd nã atomi ad id cõducunt? Dic rurſus p quas differentias atomorũ homines compellantur/ut alii quidem geometræ ſint: alii arithmetræ/atq; aſtro nomi: alii ſapientes. Omnino uero libertas arbitrii opuſq; noſtrum tolletur e medio: atq; id inſuper quod eſt animal eſſe. Feremur enim quocũq; corpora ra bant: ita ut inanimata corpora nos impellentia. Eadem ſimiliter illis obiici poſ ſunt qui alia corpora eſſe omnium cauſas arbitrãtur. Quod ue præterea caleface re/frigefacere/diſſoluere nos/& quæcũq; illis infirmiora ſunt poſſunt. Actiones uero quales parit anima ab his fieri nequeunt. Sed has oportet ab alio quodam principio fieri.

Non eſſe in uniuerſo tantum unum agens. Cap. IIII.

f Ed nunquid una quædam aĩa per cuncta diſcurrens ſingula pagit? Adeo ut quodlibet ceu pars perferatur illuc quo ducit totum? Ferantur aũt ide cauſę conſequentes neceſſitate? Atq; continuã horũ oĩum cõnexiõem: fa tum apellare debemus? Perinde ac ſi in planta habente prĩcipium a radice/aliqs plantę fatum dicat diſpoſitionem ab ipſa radice per oẽs plantæ partes quaſi gu bernando diffuſam/cõſpirationẽq; mutuã/& actionẽ & paſſionẽ una diſpẽſano ne contentã. At uero nimius hic neceſſitatis exceſſus fatiq; eiuſmõi conſtitutio ipſum fatum ſeriẽq; cauſarũ/& earum cõplexionẽ funditus aufert. Sicut. n. ĩ par tibus noſtris a noſtro prĩcipali motis/abſurdum eſt dicere ſecundũ fatalem ſeriẽ agitari. Non. n. aliud quidẽ eſt quod tradit motũ: aliud uero quod accipit: ipſũ quoq; ꝑpriũ quẽdam habẽs impetũ. Sed primũ illud eſt quod crus etiã mouet. Eodem modo ſi & ĩ uniuerſo unũ erit omne faciẽs atq; patiens: neq; aliud ꝑrſus ab alio ſecundũ cãs continue reductas ĩ aliud/certe non erit uerũ/oĩa ſecundum cãs fieri: ſed erũt oĩa unum. Quapp neq; nos ipſi nos erimus: neq; noſtrũ opus ullum: neq; ipſi rõcinabimur: Sed alterius cuiuſdã rõcinatio erit: alterius quoq; cõſilium. Neq; agemus ipſi quẽadmodum nũc/neq; pedes calcitrãt: ſed nos per pedes tãq̃ partes noſtras dicimur calcitrare. Oportet tamen quẽlibet noſtrum id proprie quod eſt exiſtere: actioneſq; & cogitatiões eſſe noſtras. Et uniuſcuiuſq; uel honeſtas uel turpes actiões ab ipſo uno quoq; procedere: neq; decet uniuer ſo actiões turpes aſcribere.

Neq; nos a cælo regi: neq; cætera a cælo tantũ: & neceſſario fieri. Cap. V.

f Orte uero nõ ita ſingula peragũtur. Verũ circuitus cæleſtium cũcta guber nãs aſtrorũq; motus ſingula ita diſponũr: prout ſe mutuo iter ſe habent: ſecũdum meridianũ tẽpus atq; ſitum/& ortus/& occaſus/atq; cõgreſſus. Ab his utiq; præſagiẽtes prædicũt de his quæ circa uniuerſum/& quæ circa quẽli bet futura ſunt. Neq; ſolum qualis fortuna: ſed etiam qualis ferme cogitatio ſit futura. Videre licet alia quoq; aĩalia plãtaſq; ab ipſa illorũ cõſenſione tum auge ri/tum minui/tum cætera ab illis oĩa ꝑpeti. Regiões q̃etiam ĩ terra iter ſe differe re ſecũdũ habitum quendam ad uniuerſũ. Pręcipue uero p aſpectũ ad ſolem. Se qui aũt loci naturam apparet non ſolum plantas & bruta: uerũ etiã hoĩum ſpẽs & magnitudines/& colores/iras/cupiditates/ſtudia/mores. Itaq; omniũ auctori tas penes ipſum cõſiſtere uidet̃ uniuerſi circuitum. Ad hæc igit̃ primo dicẽdũ eſt/hũc quoq; ſermonem q̃is alio quodã pacto: ſupioribus oĩa noſtra ſubiice re/uolũtates/paſſiões/uitia/impetus: Nobis aũt nihil aſſignare noſtrum: ſed nos exiſtimare tanq̃ lapides agitari: potius q̃ tanq̃ hoĩes quoddã ex nobis noſtraq; natura proprium munus habẽtes. Verũtamẽ cõcedere decet noſtrum nobis opi nariq; præterea peruenire quædã ab uniuerſo uſq; ad noſtra/quę iam p ſe aliqd ſint/nobiſq; propria. Sane diſtinguendum eſt/quæ nã ipſi nos agamus: quæ ue neceſſario patiamur: neq; cęleſtibus oĩa cõcedẽda: Exiſtimare debemus a regio nibus aeriſq; circũfuſi diuerſitate multa nobis accidere: uelut ĩ corporis comple xione frigus atq; calorem: accidere quoq; ab eorũ qui gignũtur cõditione. Non ne parẽtibus plurimũ nati ſimiles oriũtur? tum forma atq; figura: tum quibuſdã animę irrõnalis affectibus. Quinimo ſæpe ſimiles forma ſunt ob cõmunem loci

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

naturam: q̄ plurimū tamē habēt ī moribus & cogitationibus differētiā: quasi hęc ab alio quodā principio oriātur. Præterea repugnātia rōnis aduersus cōplexionē corporis atq; libidines ad hęc similiter refellēda cōducit. Sin āt ex eo q̄ habitudinem stellarum suspiciētes singulis futura prenūtiant: ab illis quoq; fieri opinentur: perīde id se habebit/ac si aues eorum quę significāt causæ forent: Similiterq; si oia quorum ispectione uates presagiunt/facere etiam quæ significāt dicerent. Item ex his eadem p̄fectius cōsiderare licet/ quæ nato prędicit astrologus/suspiciens stellarum dispositionem quādo nascitur cōstitutam: Quæ quidem si dixerint nō significari tātum a præsenti dispositione sed fieri/sæpius mētient. Nępe quādo de generosa stirpe iudicāt dicentes/natum ex nobilibus patribus uel matribus ortum: quo nā pacto licet dicere hinc illa fieri quę parēt̄ibus insunt prius q̄ talis stellarum ueniat dispositio/cuius cōtemplatiōe prædicunt? Et.n. parentū quoq; fortunas a filiorum generatione declarāt. Rursus futuras filiorum conditiones atq; fortunas/ ab ipsis parēt̄ibus circa illos/qui nō dum sunt nati/portendunt. A fratrum quoq; genituris sæpe fratrū mortes: Item ex mulieribus uirorū sortes: uicissimq; ex his illa diiudicant. Qua nā igitur rōne stellarū dispositio cuiusq; p̄pria facit ea/quę iam ex patribus certa quadā conditione futura dicunt? Aut.n. priora illa sunt efficiētes causæ: aut si illa causæ nō sunt: neq; hæc etiā causę erunt. Quinetiā filiorū forma parentibus similis restatur pulchritudinē deformitatēq; ab ipsa stirpe/nō ab astrorū motibus p̄ficisci. Probabile est insuper eodem in tēpore aialia omnigena hoiesq; simul onu: in quibus eadem oio oportet accidere/quibuscūq; stellarū eadem dispositio iminet. Quo igit̄ mō hoies simul & cætera p easdem cęli figuras exoriuntur?

Singula hic a naturis propriis magis q̄ a cęlo propriā in generatione accipiūt qualitatem q̄uis a cælo significentur. Cap. VI.

f Ed profecto singula secūdum naturas suas fiunt. Equus quidē quoniam ex equo: homo autē quoniā ex hoie nascit̄. Quinetiā talis uel equus uel homo quoniā fit ex tali. Cōducat aḋ idem quoq; cęli motus: cōcedēs tamen genitoribus genitisq; q̄plurimū. Tradāt uero cælestia q̄tum ad corpus spectat multa & hæc quidē cōditione corporea: colores frigora complexiōes corporum cōsequentes. At quo nā pacto mores & studia præsertim quæcūq; nō uidentur corporū cōplexionibus obsequi: Ceu q̄ aliquis sit grāmaticus/uel geometra uel aleator: talisq; rei aut talis inuētor. Iam uero prauitas morū quomō a cęlestibus qui diu sunt/hoibus dari potest? Et oio quotcunq; dare dicunt̄ mala ipsi uidelicet facti mali: p̄pea q̄ occidāt/uel sub terrā ferantur: quasi diuersum aliquid patiantur: si nobis occiderint. Non autē semper per cęlestem speram circūferant̄. Et quantū in se est/terram eadem rōne respiciant. Neq; etiā dicendum est/deorū alium dum alio atq; alio situ aspicit alium/meliorem deteriorē ue euadere: adeo ut affecti bene/nobis etiam benefaciāt: male uero affecti noceāt. Præstat uero dicere cęlestia pro uniuersi salute percurrere/Sed interim ad alium quendam usum conducere: quo. s. qui illa suspiciūt quasi litteras/q uidelicet litteraturā eiusmōi nouerint/futura legant/ex ipsis figuris compatione quadam analogica indagātes significatum. Quēadmodum siquis dixerit/ auem per sublimia peruolārem actiones quasdā sublimes significare.

Qui necessariam rerum seriem introducunt ineuitabiliter singula peragentē auferunt tum infimis contingentiā tū cōsilio libertatem. Cap. VII.

r Eliquum est cōsiderare opinionem dicentem cuncta simul implicari atq; cōnecti: unde singulis conditio assignat̄: ponētem quoq; principiū unū a quo p rōnes seminales singula generentur. Est aūt hęc opinio illi persimilis/quæ dicit omnē habitū atq; motū tum nostrū tum uniuersū ab aīa uniuersi procedere. Et siquis uelit nobis & singulis cōdonare/ut nōnihil a nobis ipsis efficiamus: habet tamē oio oium necessitatem. Sane oibus una causis cōprehensis impossibile est unūquodq; nō effici. Nihil.n. præterea reliquū est/quod uel prohibere queat; uel aliter fieri forte compellat: siquidem cuncta comprehēdantur ī fato. Cū uero talia sint ut ab uno principio profluāt/nihil iam nobis aliud restat/nisi ut feramur quocūq; nos illa compulerint. Nam & imaginationes cās sequētur antecedētes: & impetus imaginatiōes comitabūtur: Arbitriuq; libertas nomē erit inane. Nō.n. ex eo q̄ ipsi nos aliquid impetu quodam aggredimur/ arbitrii plus habebimus: quippe cum impetus oīs ab antecedentibus incitetur: Iusq; nostrum erit tale: quale aialium reliquorū infantiumq; atq; furentium cæcis quibusdam stimulis discurrētium. Nā & ī his sunt impetus. Et p Iouem simili s ferme impetus est ī igne/atq; ī oibus quotcūq; cōditioni propriæ seruientia/ ipsius instinctu præcipitārur. Id aūt oēs perspicue cōtuentes nō ambigūt. Verū alias quasdā huius ipetus cās indagātes ī hoc quasi principio minime cōquescūt.

Qūo aīa sit super fatum: in fato: sub fato. Cap. VIII.

q Vę nā igit̄ alia prēter has restat causa? quę accedēs nihil relinquat extra cām. Consequētiā rerū ordinēq; conseruet. Nos aliquid esse p̄mittat. Prę dictiōes uaniciniaq; nō tollat.. Aiam itaq; oportet/quæ aliud principium sit/rerum ordinibus iserentes. Neq; uniuersi tātum: sed etiā cuiuslibet aīam una cum totius aīa/utpote quę principium sit nō paruū cuncta cōtexere. Cum uidelicet aīa nō sicut cętera ex seminibus oriatur: sed ī causarum generationem præcedētium/ordine collocetur. Quāobrem quādo a corpore semota uiuit/maxime sui ipsius domina ē atq; libera: & extra mūdanę causę potestatē. At ifusa corpori/haud āplius in oibus dominādi auctoritatē hēt uel libertatē: utpote quę una cum aliis iam fuerit ordinata: Fortunę uero. s. ea quę circūstāt/quibus cum cōcidit profecta ī medium/ possunt q̄plurimū: usq; adeo ut aia p̄p circūstātiam facat multa. Quædam uero quodam imperio quocūq; decreuerit agat. In pluribus sane dominatur aīa/si melior sit: In paucioribus uero/si peior. Aut.n. complexioni corporis obsequēs cōcupiscere uel irasci compellitur: aut pauptatī succumbēs euadit humilior: aut admirata diuitias iam tumescit: aut exultās imperio tyrannidem iam exercet. Aia uero bonitate naturę freta/si ī eadem incidenti/ his repugnat atq; dominatur: potiusq; p̄mutat ipsa q̄ permutet̄. Et partim q̄dē mutat: partim absq; culpa p̄mittit.

Qūo aīa ī fato sit ut agēs: qūo ut patiēs. Itē de cōtingētia rerū Cap. VIIII.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

n Eceſſaria itaq; ſunt quęcūq; propoſito ſimul atq; fortunis comprehenſa cōficiūtur. Quid.n. præter hæc eſſe queat? Cūctis aūt una cauſis comprehenſis oio omnia fiunt. Inter illa quæ ſunt extrīſecus cūnumeratur & ſi ꝙd ex uniuerſi motu una cū ſequētibus cauſis cōducit ad opus. Quotiēs igiť aia ab extemis iā mutata agit aliquid & aggrediť/quaſi cæco utens motu/neq; actiōem neq; affectiōem eiuſmodi uoluntariam liberamq; apellare debemus. Similiter quādo ipſa ex ſeipſa peior exiſtēs nō rectis ubiq;/neq; pricipalibus motionum exordiis utitur. At quotiēs rōnem puram & paſſiōis exptem tanq; prium ducem habēs aggreditur/hāc ſolam aggreſſiōem iudicare debemus in noſtro arbitrio ſitam eſſe: uereq; liberā: idq; opus noſtrum exiſtere. Quod quidē nō aliūde ducitur: ſed ītrinſecus ab aia pura: Anima inq; a primo præcipuoq; & proprio progreſſa pricipio: neq; pp ignorātiam aberrāte: uel a uiolētia libidinū ſupata. Cōcupiſcētię nāq; uehemētius aiam occupātes ducūt atq; trahunt: neq; permittūt ulterius penes nos actiōes eſſe: ſed paſſiones.

Natura Itellectualis agit libere: ſed eius effectus aliq̄do ipediť i rōne. Cap. X.

r Atio tādem ſūmatim iam cōcludit/oia quidem ſecūdum cauſas ſignificari atq; fieri. Cauſas uero geminas eſſe: parti uidelicet ad aiam/partim ad circūſtātia prinētes: Item aias inter agēdum/ſi ſecūdum rōnem rectā agant a ſeipſis oia facere: cætera uero facere uelut impeditas opus propriū exequi: ideoq; pati magis q̄ facere. Quapp ꝙ aia prudētia careat/alias eſſe cās eſt putandum: taliaq; agere ſecūdum fatum/recte forſitan diceret: præcipue penes illos qui putāt fatum cauſam extemam eſſe. Optima uero quæq; a nobis ipſis agi cenſēdum eſt. Optimæ nāq; naturę ſumus/quādo ſoli ſumus: Deniq; iudicare decet probos quidem agere: atq; ex ſeipſis libere honeſta facere: alios aūt quatenus reſpirauerint/ expeditiq; iam fuerint/eatenus libere honeſta ſimiliter agere. Nec aliunde nanciſci ſapientiam quotiens ſapiunt: ſed cū primum nō impediuntur uti ſapientia ſapere.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN LIBRVM PLOTINI DE PROVIDENTIA.

Ordo in mundo non contingit caſu.

c ASVM IN illis quę poſſunt aliter ſe habere tantum ponere conſueuimus. Poſſibilitas aūt i rebus aliter ſe habendi/ſolum prouenit ex indeterminata natura materię ad aliud ſemp & aliud dilabēte. Non aūt ex natura formę ſemper ad aliquid certum determināte: ſed i ordine uniuerſi eſt/& materia prima/quę nō eſt ex materia: & formę i ſeipſis naturaliter ſubſiſtētes: quæ ēt ex materia eſſe nō poſſūt. Neq; igiť hę ſubſtātię/neq; harū ſecūdū ſeipſas diſtictio caſu fieri poſſūt. Forte.n. individuorū quorūdam diſtictio/p ſolam molis diuiſiōem inter ſe diſtictorum/ſorte quadā poteſt cōtingere. Diſtictio uero ipſarum iter ſe ſpecierum/quæ formalis eſt oio fortuna quapiam cōtigiſſe nō poteſt. Oportet aūt res ab initio una cū ſpeciali diſtinctione fuiſſe productas: Siquidem i uniuerſo ſunt multa/quæ nec ex ſe iuicem generātur: neq; ex aliquo rurſum cōmuni. Quādoquidē nō cōueniūt in materia. Neq; igitur formalis ipſa diſtinctio: neq; productio rerum ullo caſu potuit euenisſe. Præſertim quia cauſa p ſe exiſtens prior eſt/q̄ illa quę eſt p accidens. Cū igitur poſteriora plurimū a cauſa p ſe determinata ꝓcedant/nefas dictu eſt/prima a cauſa fortuita proueniſſe. Sortēq; mobiliſſimam rerū ſtabiliū fuiſſe pricipiū/cum tamē cōtra fieri neceſſe ſit. i. mobilia ſemper a ſtabilibus regi duciq;/& i ſuis motibus ordinari. Præterea cū alibi ꝓbatum ſit ab itellectu diuino fieri uniuerſum/quod patet ex artificioſiſſimo rerū ordine itelligentię ꝓprio: neceſſe eſt cōmunē uniuerſi formam tū ab itelligentia Dei excogitari: tum a uoluntate conſtitui/quam nullus fruſtrať euentus. Quoniā igiť mundi forma nō eſt præter agētis intentionem: merito neq; ſorte cōtingit. Cum uero forma totius cōſiſtat i diſtinctione atq; ordine partium: neq; ipſa rurſum diſtinctio rerum potuit eſſe fortuita. Deniq; quod optimum eſt in opere/rite finis opis eſt iudicandū. Optimū uero mundi totius i mutuo partium ordine collocatur. Ordo āt eſſe ſine diſtinctione nō poteſt: Per euiſmōi ordinē mūdus i ſua integritate quę optimū ipſius eſt cōſtituiť. Ordo itaq; partium uniuerſi earūq; diſtinctio tanq̄ optimū/productionis ipſius eſt finis. Quāobrē ordo diſtinctioq; rerū caſu cōtigiſſe nō poteſt.

Mundanus ordo nō prouenit ex materia.

f Iſpērum diſtinctio nō reſultat caſu/ſequiť ut nec etiā ex materia. Cum.n. hęc ideterminata ſit naturaliter ad q̄plurima: ſiquid inde ꝓdeat/fortuito profluit. Præſertim ſi nulla introducatur agētis ſupioris intētio. Si dixeris materias eſſe diuerſas/ꝓpeaq; formas inde uarias ꝓficiſci: confiteri cogeris materias cum ipfectiſſimā eſſendi cōditionē habeāt/ merito nō ex ſe ipſis: ſed a pricipio ſupiore pendere. Ideoq; & ꝙ ſint/& ꝙ diſtictę ſint/aliūde fortiri. Atq; ita primam mūdo diſtictionis cauſam nō eſſe materias. Præſertim quia multa ſūt & inter ſe diſtincta: quorū nullum ex materia cōſtat. Atq; ipſa materia a rebus imaterialibus nō per aliam materiā ſegregať. Accedit ad hęc ꝙ agēs quodlibet cū per formā agat/formam itendit uelut finem. Nō igitur introductę i uniuerſo ſūt formæ materiæ gratia. Sed & materia ut formæ naturales ſint: & materiæ ita paſſim afficiunť & ita/ut formæ ſint tales. Diſtictio uero rerum ſecūdum ſpēm eſt p formas. Hęc ergo diſtictio non ad materiā tanq̄ ad primā cām referri debet: Sed materia prorſus ad formas: Quæ quidē a cauſa p formā agēte & itendēte formam aliter aliter ue mouetur. Et merito/cum materia ulior ſit q̄ forma/nō formæ ad materiā uelut ad finem: ſed uiciſſim materia referť ad formas: dum uidelicet ab ipſa agētis ſupremi forma/& fit/& mouetur/& certis ubiq; modis afficiť. Diſtinctio itaq; i uniuerſo formalis nō ex cōditione materię primū: ſed ex auctoris intentione ꝓcedit. Quicquid uero uel materiā ſequiť/nō tam ad formale q̄ ad deforme declinat. uel materię quātę diuiſionē/id ſpecialē nō uariat formam.

Mundanus ordo nō eſt ex diuerſitate pricipiorum.

f Iquis rerum diuerſitatem admirās ꝓpea primorū agentium diuerſitatem inducat uelut cauſā/cōſiderare debet/utrū agentia inter ſe diuerſa ordiné

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

ullum inuicem habeant nec ne? Siquē cōmunē habent ordinē/hunc ex uno quo dam ſupiore poſſident. A quo ſunt illa & diſtincta ſunt/& ſunt unita. Ad quod rerum oīum diſtinctio tādem redigiť ut i cauſā: At ſi agētia illa ordinē nullū ha bere dicanť/& caſu cōcurrent: & nullus i rebus ꝑpetuus ordo ſeruabitur/

Ordo rerū nō accidit tantū ex ſucceſſione rerū: ſed ex unius intētione.

f Vnt qui multiplicium rerū diuerſitatem nequeāt ex una mox cauſa deri uare: ſed exiſtimēt gradatim creſcere multitudinē ex uno quodā i duo: e duobus iterum i tria deiceps/aut quattuor: ex eo uidelicet q̄ prima cā oīno ſit ſimplex: prorſuſq; una/facta q; unum/ quod nō potens cauſæ puntati actuiq; ſe prorſus æquare/in potentiam actumq; dilabiť. Sed hęc opinio effecti bus quidem ſingulis cās determinatas aſſignat: toti uero rerū diuerſitati nō po teſt unam cām aſſignare: Sed totā ex cōcurſu oīum cauſarū opinabiť reſultare. Atq; ita fortuita quadā ſorte cōtingere. Proinde quod i uniuerſo eſt optimū. s. cōmune totius bonū in ordine cunctarū partium & diſtinctione cōſiſtens/in op timam eorum quæ ſunt cām/eſt referendum. Diſtictio itaq; & diſpoſitio rerum/ non exequētium dūtaxat gradibus cauſarū/ ſed ex primę cauſæ prouidētia ꝑfi ciſciť. Sed quis non uideat eſſe nefas/hoc ipſū quod in cunctis eſt optimū in de fectum quendam redigere cauſarum? quatenus uidelicet cā ſequēs a prioris cau ſæ ſimplicitate degenerat. Iam uero ſi integra diſpoſitio mundi/quæ in partiū cūctarum ordine collocať/ſicut ordo i diſtictione cōſiſtit. Si inq̄ eiuſmōi diſpo ſitio tāq̄ ultima forma mūdi optimūq; munus maximeq; formale/finiſq; oīum/ nte cauſę primę reſpōdet: mento huic diſpoſitioni ſequētes poſt Deū cauſæ ſer uiunt. Non igiť hæc uelut fortuito ex cauſarum ſequētium paulatim actione re ſultat. Sed ad hāc conſtituendā uel conſeruandā cauſæ ſequētes agūt quicquid agunt/uelut ad finem ipſis a cauſæ primæ mente præſcriptum. Qua quidem in mente ſi rerū eſt diſpoſitio deſignata/certe res oēs neceſſario ſunt deſcriptæ. Ac ſi efficaciſſima illic intelligentia ē/poſſunt cōplurima ſimul inde prodire: præſer tim quia diuina uirtus & ꝑ unum actum agere q̄plurima poteſt: & uelut imenſa non definiť ad unum. Quo ue ſimplicior eſt eo (ut ita dicā) unita magis & for tior: & ad plura procreāda potentior. Deniq; cum multa ſint/quę ꝑꝑ mirā eſſen tię ſuæ ſimplicitatem ꝑfectionēq; nō poſſunt aliunde q̄ a prima cā proxime ꝑfi ciſci/neceſſarium eſt rerum inter ſe diſtinctarū diſpoſitionē ex primæ cauſæ ꝓui dentia ſequi. Huius intelligentia cū plurima poſſit/& quę poteſt intelligat: ita demū opus ſibi facit ꝑſimile/ſi multiplex uariūq; cōfecerit: opuſq; ipſum i plu mis imenſam cauſe copiam repręſentat: quā in uno uel paucis repręſentare non poteſt. Et cum i Deo tum bonitas ſit: tum diffuſio bonitatis/in ope nimirum di uino aptiſſime referť Deus/ſi bonū/& in ſubſtantia fuerit/& eminus diffundať in alia. Quę quidē diffuſio fieri nequit/niſi rerum diuerſitas & iꝫequalitas inſit: Inꝫequalitas inq̄ ſecundum ſpēm. Sic. n. ꝑfectiſſima i mundo multitudo entium maximeq; formalis: ſi ſpēs q̄plurimę fuerint.

Fines rerum & motionum declarant res diuina prouidentia fieri diſponi/moueri.

p Roinde apud medicos cæteroſq; phyſicos exploratum eſt: ſublata finis aſſignatiōe nō poſſe ulla in re diſpoſitionū motionūq; naturaliū cās aſſi gnari. Tota igiť & naturę diſpoſitio/& ſciētię rō pitura ē: ſi naturalibus effectibus certus finis nō fuerit deſtinatus. Multa ſane repiunť in quolibet/quæ & ſupuacua erūt & oneroſa: immo nec fieri poterūt/niſi certi cuiuſdam finis mo uentur intentione: Qua partes qualibet in re inuicē partibus ſeruiant/& partes cunctę obſecundent ipſi formæ/bonoq; totius. Dic cedo/cur nam durioribus plantis uimina non naſcantur: ſed tenerioribus germinent? niſi quia hę tantum indigent ſubſtentaculo/cui per uimina uinciātur. Sic natura neq; ſupuacua pati tur: neque caret alicubi neceſſariis. Sic uimen quaſi manus ultra porrigitur/ea po ſſimum parte/qua ſitum fuerit ſubſtētaculum. Quod quatenus nō offertur/ui men explicatur in longū. Cum primū id dať: uimen huic ſeſe protinus implicat. Nonne hic mentem/& manus/& oculos natura uidetur habere? Dic age cum fi nis ipſe cæteras moueat cās: ideoq; omnes quodammō antecedat/ut in arte cōſti lioq; apparet: ubi nam finis i natura præcedit/ad quem naturalia deſtinātur? Sa ne cum i materia non præcedat/antecedit in motore materiæ. Finem uero prępo nere his quę dirigunť ad finem: ordinemq; ſeruare ꝑpetuum rōnis eſt proprū. Eſt igiť ſumma i motore materię rō naturalium. Quæ ſi in quolibet toto partes iubet inuicem ſeruire partibus/& ad totius bonum reuocat ut ad finem/ multo magis quęlibet paſſim tota & accomodat inuicem/& tanq̄ uniuerſi partes ab bo num uniuerſi pducit. Nec uſq; patiť accidere uacuum. Atq; huius deuitandi gra tia tanquā finis intentione paſſim mirabilia facit/mouetq;/& ſiſtit prętęr naturę modum impetus naturales/tanquam dux longe natura ſupior. Mitto nunc q̄ mirabiliter ad animantis bonum tranſferat prętęr elemētorum cōditionem deor ſum leuia/grauia ſurſum: & q̄ mirifica quęlibet arte figuret.. Mitto quanta cau tione aquam quæ proprio elemētorum ordine terram totam obrutura uideretur/ cohibeat penitus opire terram: ob hoc ipſum duntaxat/ut plurimę i terra rerum ſpecies generenť. Mitto q̄ oportune omnibus quæ gignunť membra inſtrumē taq; & neceſſaria paſſim omnia ſint prouiſa: uariiſq; diuerſa modis munita diui nitus/atq; etiam ultra neceſſitatem q̄ mirabiliter exornata. Summatim uero cum in arte conſilioq; finis nihil ſit aliud q̄ terminus aliquis ad quem potiſſimū mo uetur agentis intentio: & in quo denique conquieſcit. Certe naturalibus mori bus ſimiliter preſcriptus eſt finis. Non enim uel fiunt quęlibet ex quibuſlibet: uel mouentur ad quęlibet: uel quomōlibet fiunt atq; mouētur. Sed certis omnia modis/ſemperq; ſimiliter. Vtpote quæ neq; coaggerantur temere/ neq; fortuna uagantur. Sic calor ratione ſumma mouentis congruum ſibi locum/ petit/ubi ſeruetur/fugit ineptum: fugit & frigus/ quandoq; etiam prætęr propriæ naturæ modū/ne contrarius extinguatur. Cū igiť naturalium motus certum ubiq; petāt terminum in quo quieſcāt: ſimiliterq; rerū naturaliū cōpoſitiones/ex qbus certi motus edunť/ certi gratia termini diſpoſitę ſint: cōſequens eſt/naturalia q̄ro ar tificioſius q̄ artificia dirigunť ad finē: tanto præſtantiore quadā arte fieri moue nq;/q̄ artificia. Atq; ſicut ars i nobis abſoluti ſſima nihil cōſultat āplius: ſed agit q̄ſi mō naturæ: ſic naturalē diuināq; artē & ſi rōe firmiſq; gratia faciat/nullis tamē rōnis diſcurſibus idigere: quibus ars cōſumata nō egeat: pręſerti ſi ars humana nō extra ut nūc dicať tractare materiā: ſed itus diuinę artis more agitare fingať.

Quomodo mundus hic a ſuperno fiat/atq; degeneret:qualis ſit mundus in
telligibilis. Cap.Primum.

q Vod ī primo capite dicit̄:ſi Deus mūdū aliquādo fecit nouū/ergo antea cōſultauit/utrū & quō faceret:nō cōſequit̄. Tātū uero cōſequēs eſt:cogi
tari a nobis poſſe/Deū ita conſultauiſſe. Quod cogitari nō licet:ſi ponat̄ mūdū nūq̄ initiū tēporis habuiſſe. Secūdo nota primā eſſentiā uitāq; & mentē/
quod & idē eſt/eſſe mūdi cām.s.efficientē & exēplarē:finalē uero eſſe bonū. Fie
n uero inde mūdū/quoniā mūdus eſt ipſa:ſicut ex igne fit ignis. In mundo cor
poreo aliud ē ordo formalis/aliud dimēſio atq; motus. Si ergo dimenſionē mo
tūq; ſubtrahas/ordinē uero relinquas/mentē cōtēplaris mundi huius artificē. In
qua q̄dē ſunt formarū oium gradus/ſiq̄dē eſt ordo formalis:Sed quoniā nō eſt
ibi motus & tēpus/præſēti formę neq; q̄q̄ abut in pr̄eritū:neq; deeſt aliq̄d in
futurū. Rurſus quoniā nō eſt dimēſio/p̄ quā pars alia ſoleat a parte diſtare ī qua
libet parte ſunt cūcte:lōq; forma quelibet eſt oiformis:q̄uis aliter atq; aliter. Nō
enī auferr̄ formalis ipſa diſtinctio/q̄uis dimēſio tollat̄ & tēpus. Nā & ubi dimen
ſio ē & motus/multę q̄litates admodū differētes ſimul ſunt ī eodē:& ī qualibet
eius parte ſunt cunctę. Cū igit̄ in mūdo intellectuali ī unoquoq; ſint oia/ideoq;
nihil alicui deſit/merito nullus ē ibi motus: nullus ab alio ī aliud ipetus: nulla
uel iniuria uel generatio noua. Nō.n.patit̄ unitas cōtinētis/alia illic aliis eſſe cō
traria. Quinetiā ſi cōtraria forēt:nō tamē hoc in illud faceret ipetū/ cū nullis ali
quid deſit:& unūquodq; ſit p̄ſus in actu/ut ex eo nihil effici poſſit. Oío uero
quia p̄priū cęli corporei motus eſt/incorporei uero ſtatus:merito ſicut cælū hoc
quo magis moueť/eo magis ī terris agit & generat:ſic & illud quo uerius pma
net/eo uerius/& hoc facit totū:& in hoc omnia facit.

Qūo mūdus hic a ſupno fiat/atq; degeneret. Cap.II.

q Vo ār mō hic mūdus p̄cedit ex illo?Profecto ſicut ex ſemie quolibet ſim
pliciore multiplex ubiq; naturaliter pululat germen:illius quidē fęcundi
tas ī hoc euadit p̄greſſio plurima. Virtus illius ingēs in hoc fit ampla di
mēſio:actus ille uegetus hic trāſit in motū:& ī tēpus ęternitas. Ex diſtantia igit̄
tū formę tū ſitus diſcordia ſurgit. Ex diuiſiōe uero accidit indigētia. Ex utriſq;
appetitus/& motus/& ipetus. Cū.n.tota natura ſit a bono:ideoq; nulla eius in
tētio ſit ad malū:ſed ad bonū:nimirū res naturales nō odio inter ſe agunt ut de
ſtruāt alienū:Sed indigētia & amore ſui/ut ſe aliūde ſeruēt atq; reficiāt. Cū uero
natura ī unoquoq; genere prima/tanq̄ fęcūdiſſima p̄ ſe faciat ī eo genere quæ ſe
cūq̄:multo magis eſſentia uitaq; prima nullo prætер eſſētialē uitā adminiculo idi
get/quo rerū eſſētias generet atq; uitas. Sed eo ipſo propne quo ipſa eſt uiuitq;
cętera illinc eſſentiam ſortiuntur & uitam. Quod ſi per intelligentiam quoq; &
uoluntatem dicatur efficere/nihil propterea illinc adiungitur. Nam intelligentia
& uolūtas illic ē ipſa natura. Quatenus ergo natura facit/neceſſitate facit. Qua
tenus uero natura illic intelligentia eſt/facit & uoluntate. Cum uero & per natu
ram uoluntariam & per uoluntatem naturalem agat/nimirum inquiſitione con
ſilioq; non indiget ad agēdum. Proinde ſi illic eſſentiā & intelligentiam rōne
diſtixeris/ab eſſentia uidebis materiam huius mūdi profluere:& ab intelligentia
formā:&ſicut eſſentia illic cogitat̄ ordine quodā intelligentiā antecedere:ita &
hic materiā cogitabis præcedere formā. Sed n. anteq̄ intelligētia illa formam:præ
beat mūdo:corporeā lōge ab ipſa diſtātē p̄pinquā ſibi exhibet icorporeā. Ex ui
ta uidelicet ſua iter eſſētiā & intelligētiā quaſi media aīam mundi p̄creās/uitā ue
getalē intelligētię cōpotē:mediā quoq; iter materiā formāq; corporeā:ſicut illic ui
ta iter eſſētiā & intelligētiā obtinet mediū: Atq; hæc ipſa rō eſt ſeminaria mūdi/ &
q̄ſi quoddā diuinę intelligētiæ uerbū:quo uerberata materia mūdanū ſuſcepit or
natū. Tu uero ubi legis intellectus infundit materię rōnem:expone intellectū nō
tantū ipſū ſimpliciter intellectū:ſed intellectū etiā aialē/intellectu uidelicet primo
formatū. Ab illo.n.p̄ hūc/ & ab hoc illius uirtute pululat ī materiā potentia gene
talis/ab utriuſq; eſſētia depēdētē. Similiter dici ſolet:Sol generat naturalia:quod
tamē cū lumine facit inde manāte. Atq; ibi lux ſolaris & lumen ſimul hæc efficit
p̄ calorē. Cōpat uero intellectū utrunq; maſculo. Generat.n.ut ſepatus a genito.
Seminalē uero mūdi naturā uirtute ſeminarię maſculi. Vtraq;.n.intriſecus agit.
Mūdū uero genitę proli. Vtrobiq;.n.iter ſe iā diſtributa ſunt mēbra:& pres tā re
pugnātes:quę ī ſemine ſimul erāt/neq; pugnabāt. Cōſtat q̄dē mūdus ex neceſſi
tate.i.materia & defectu ex materia cōtingēte. Itē ex intelligētia.i.formali ordine
intelligētiā referente. Reſoluit̄ in p̄tes uelut intimas.i.ī materiā rōnēq; ſeminariā
& formalē. Ipſa uero aię intellectualis eſſētia nō ē pars itima mūdi:ſed p̄ſidet.

Quattuor poſt bonū mūdi:intellectualis/aialis/ſeminarius/ſen
ſibilis:& qūo p̄ceſſio fiat atq; iudicium. Cap.III.

ſ Iq̄d in mūdo cōſiderādo te offēdent noli Deū icuſare:q̄ſi de mūdi cōſtru
ctiōe nō bene cōſultauerit & elegerit. Nō.n.cōſilio idiget:ſed facit ſufficiē
ter ipſa natura. Neq; naturā rurſus accuſes ī primo rerū p̄cipio. Eſt.n.ipſa bon
tas:& bonitate opus p̄xime facit ſipliciter optimū:intellectualē uidelicet mūdū.
Et hūc q̄dē p̄poſito primo. Si.n.bonitate facit:facit & uolūtate. Cōcurrit nāq; ī
primo cū bonitate uolūtas. Vult ergo intelligibilē mūdū prima(ut ita dixeri) uo
lūtate. Aialē uero mūdū q̄ deiceps ex intelligibili ſeq̄t̄/neceſſitate quodāmō uult
Neceſſitate(ut ita dixeri) cōſequētię. Nō.n.latet ipſū ex ope primo ſeq; ſecūdū:
neq; rurſū reprobat:ſed nō p̄bat ut primū. Similiter intellectualis ille mundus nō
cōſilio:ſed natura generat aialē. Cū uero natura eius intelligētia ſit:& intelligētia
ſit uolūtas:dū natura facit/intelligētia facit & uolūtate:prima inq̄ aialē mūdū:cō
ſequēter ār & ſeminariū ī natura mūdū:quē nouit ad aialē neceſſario ſeq. Eadē
rōne aialis mūdus.i.intellectualis aīa naturali quadā intelligētia & uoluntate uitā
generat/naturāq; genitalē:mūdū.s.ſeminariū ueſtigiū ultimū diuinorū. Neceſſi
tate uero cōſequētiæ generat & ſēſibilē ad ſeminariū cōſequētē. Cōſequentē inq̄
ex ſeminario utēre ad hūc efficiēdū ipſa dūtaxat uita. Nō ār intelligētia uel uolū
tate qua caret. Ita.n.uiuēdo facit ſicut & aia intellectualis/& intellectus primus
agit intelligendo: Atq; uiciſſim ſic naturaliter intellectus intelligēdo facit/& mo
re naturæ ſicut natura uiuendo generat:& ordine intelligētiæ fabricat: Tu itaq;
noli ex mundo ſenſibili mirabilem ipſius boni/uel intellectus puri uel intellectus
aialis dignitatem prorſus extimare atq; p̄pēdere. Sed ex ſenſibili conecta ſemi
nani dignitatem:ex hoc naturam aiæ:ex aia excellentiā mentis: ex mēte denię
bonū. Tū uero ī mūdo ſenſibili cōtēplādo/ne ī p̄tes figas intuitū: ſed cōſpice to
tū neq; ad p̄tes totū referas:ſed p̄tes ad totū. Neq; opus hoc exigas ſipliciter op
timū Sed optimū q̄tenus capit gradus/mundiq; iā quarti natura poſt bonū. No
tabis iterea ubi mūdus loq̄ fingit̄. Quādoq; dē ſūt ī infimo globo mūdi multa

ſ ii

uiuẽtium genera ẽſſe quoq; ſupne/ multa ꝑ totũ ꝑ dignitate & amplitudine ſpa
ni uirtute magnitudineq; igentia. Quorũ prima deos noiat: ſequẽtia dęmones:
tertia particulares aias/quæ trãſferunt in dęmones: & ubi ponit populos dęmo
nũ oſtẽdit ꝑ totũ ſupra nos mũdũ greges eſſe dęmonũ diſtributos/bẽreq; duces
ſuos q ſtellas ſequãtur ut reges. Nã & corpora dęmonũ ſupra nos ubiq; ſecunt
motu ꝓprio ſtellarũ motus/ſimilẽq; ubiq; agunt choreã. Imitant & ſtellas ꝑ uiri
bus magnitudine/figura mõq; agẽdi: Et ut ſtellę agũt intuitu radiorũ imagina
tionẽ ſequẽtiũ efficacẽ. Notabis iſup ętherẽ eſſe aerẽ ignitũ. Itẽ oia ex bono pen
dere: quãdoq; dẽ oia bonũ appetunt. Deniq; ipſã ſiplicit uitã eſſe ipſã ſiplicit
mentẽ. Vbi dicit itellectualẽ naturã dũtaxat to tã habere uitã. Sic ergo conicies:
quoſlibet rerũ gradus eatenus eẽ uitæ ꝓcipes :q̃tenus itellectuale aliq̃d habẽt.
Mũdũ uero a deo fieri nõ ꝑ cõſiliũ/ſed naturã ſic cõfirmat Porphynus i Timeo
Artes q̃dẽ iſtrumẽtis idigẽt: quoniã nec õi materiæ præſũt: nec dominãt oio: &
extra laborãt: Potẽtię uero naturales quoniã & ꝑfectiores ſũt & itimæ ipſo tan
tũ ſuo eſſe agũt q̃q̃d agũt. Sic oẽs/ſic & aia ſẽp eſſẽtiali uita nutrit/auget/ gene
rat/ſpirat/ſentit/& reliqua. Ipſa quoq; imaginatio prępotẽs ſolo quodã ſui actu
uanis ſtatũ corpus q̃litatibus afficit atq; motibus. Quinetiã (ut tradũt theologi)
Dęmones imaginatiõibus ſuis abſq; alio iſtrumẽto uel actu paſſim mirabilia fa
ciũt: ſubito ꝓut uolunt/efficacitſimos ide radios emittẽtes: ac ſępe moribus ima
ginationis ſuæ formas extra mirabiles oſtẽdẽtes/eis q talia iſpicere ualeãt. Mul
to magis mundi opifex ipſo eſſe. i. ipſo intelligere ſubſtãtiã exhibet uniuerſo.
Indiuiduus uidelicet mũdo diuiduo. Cui. n. mirũ? Ex ſcorporeo corporeũ ꝓpa
gari? Siq̃dẽ ex minimo ſæpe ſemine uaſtũ pululat aial: tot tãtis tã diuerſis inter
ſe mẽbris inde cõpoſitũ. Atq; & i ſemine paruo rõ ipſa ſeminalis nõ eſt parua dũ
efficit magna. Neq; rurſũ magna/dũ tota i qualibet ſeminis ꝑticula uiget. Sed rõ
quidem ſeminalis materia idiget: Rõ uero diuina nullo idiget: ſed fabricat oia.
Dũq; in natura ꝓpria ꝑmanet/oia ꝓducit & mouet. Hucuſq; Porphynus.

Quæcunq; uidentur mala uel circa corpora uel circa animas reforman
tur i bonum. Cap. IIII.

d Vm elemẽtũ hoc ſuis alicubi ꝑtes cæteris mutuat elemẽtis: interim aliũde
ꝑtes ab aliis mutuaẽ. Iõq; elemẽtorũ globi nihil mali ſubire uidenẽ. Simi
liter i cõpoſitorũ diſſolutione malũ mũdus ipſe nõ patiẽ. Nã uel elemẽta
tũc ſuas reuertunẽ i ſpheras: uel cõpoſitũ aliud generaẽ: atq; generatio ipſa dũ
ꝑtes carpit ab elemẽtis/formis ea nouis exornat: ꝑpetua uero/hæc generationis
uiciſſitudo ẽ neceſſaria mũdo. Cũ. n. mũdana materia & poſſit & debeat inume
rabiles ad ꝑfectiõem ſuã cõpoſitorũ formas accipe: neq; ualeat oẽs eodẽ tẽpore
capę: qa neq; materia de qua fiũt inumerabilibus cõpoſitis ſimul ſuppetit neq;
ſpatiũ capit/neq; tã diuerſa cõcurrũt: factũ eſt ut cõmutatiõe ꝑpetua capiat: dũ &
cęlũ ſimiliter inumerabiles motu figuras iduit: uireſq; ſortiẽ nouas: quas neci
mul nec manens uelut repugnãtes admittere põt: Atq; iterea motu cõfert ad ſe
norẽ materiã naturaliter tranſformandã. Hac itaq; ratione tranſmutatio tum lo
calis tum formalis & i cælo atq; ſub cælo ad optimũ cõfert hitum uniuerſi. Iõq;
cẽſeẽ & bona. Preſerti qa mũdi totius ordo tãq̃ optimũ uniuerſi regula quædã
eſt qua cẽſere ſingula debeamus ut bona: q̃tenus cõferre ad ordinẽ uideanẽ: Or
do uero uideẽ exigere/ut quę cõſtructa ſũt ab alio: atq; tũc ex aliorũ deſtructiõe
conſtructa quãdoq; deſtruantur ab alio/uiciſſim ad alia conſtruenda. Quicquid
interea uel naſcitur uel contingit erga aliqua noxiũ atq; malũ/nõ aliter euenire ꝑ
mittit: niſi ad alia atq; plura ſit conferẽs atq; bonũ: ac niſi rte cõpleat ordinẽ uni
uerſi. Prętera totius ordo requirit/ſi ex poteſtate primorũ mirabili ꝑcul exuberã
te/plurimi ſequẽtiũ gradus euenirũt: atq; a primorũ unitate ſtatuq; ſtabilia mox
oriunẽ: ut deiceps ꝓceſſione depẽdentiaq; creſcẽte ſtatus ipſe cũ motu miſceaẽ/
fiãtq; ſtatim eſſẽtiæ ꝑ ſe mobiles: ante q̃ ad res ab alio mobiles deſcẽdaẽ. Cũ. n.
motus deriueẽ ex ſtatu/ merito motus ipſe ex ſtatus ipſius diſtictiõe diſtiguẽ.
Itaq; ſicut multa ꝑ aliud ſtabilia reducunẽ ad alia quodammõ ꝑ ſe ſtabilia: Sic &
quę mouenẽ ab aliis/ĩ illa quę motũ ex ſeipſis habẽt/deniq; reſoluunẽ. Tũ uero
in ipſo ꝑ ſe mobiliũ ordine eſſe oportet ſupiora in cõi quadã potẽtia cõſtituta:
eiſq; ſuccedere iferiora ꝑmulta particularẽ nacta potẽtiã. Cũ. n. ꝓceſſio rerũ cõti
nua eſſe debeat: nihilq; uacuũ in hac ſucceſſiõe relinqui: merito poſt uniuerſalia
ſimul atq; ꝑ ſe mobilia/ priuſ q̃ ad eorũ oppoſita ꝑticularia. s. ab alioq; mobilia
deſcendaẽ/interponunẽ aliqua/quæ particularia quidẽ ſint. i. particularẽ formta
potẽtiã: ſed naturã habeãt ꝑ ſe mobilẽ. Atq res eiuſmõi ob ꝑticularẽ naturę con
ditionẽ in quãdã habitudinẽ quãdoq; cõtrahi poſſunt: Sed ꝑp ipſã ex ſe mobilẽ
facultatẽ ſolui quãdoq; ex õi ꝓpria habitudine poſſunt. Affert quoq; ꝑticularis
naturę cõditio alternã quãdã ꝑ parteſq; attigentẽ uitæ uiciſſitudinẽ/ motu interĩ
ad hæc libero cõferẽte: ut alias ꝓpriũ retineãt habitũ: alias ſupiorẽ: alias iferiorẽ
habitũ ſortianẽ: Vtrinq; facile uergere poſſũt naturæ mediũ obtinẽtes: uicibusq;
alternis explẽt quæ ſupiora cõiacq; tractu quodã unico cõplectunẽ. Interea uero
circulari hac motionũ uiciſſitudine gaudet uniuerſi natura. In hoc ãt genere ſub
ſtantiarũ ꝑticulariũ ꝑ ſeq; mobiliũ ponunẽ aiæ: quas Plotinus ait uiciſſim corpo
ra ꝑmutare. i. aię hoium iferiorũq; dęmonũ/aerẽ hũc habitãtiũ turbulentũ: Habi
tare quidẽ hic quoq; aiantes oportuit rõnales: neq; tamẽ ſingulatim hĩtare ſemp
itellectuales naturas ĩ regiõe ꝑp mixtionẽ atq; diſcordiã uitę & itelligẽtiæ fęlici
tatiq; repugnãte. Hinc ergo cõfirmãt Platonici uiciſſitudinẽ aiarum. Et quoniã
aiabus eiuſmodi obtigit ꝓuincia dunor/atq; ẽt ad deteriora ꝓclinior: merito cõ
penſatũ eſt ꝓuidẽter/ut quãdoq; poſſint nõ ſolũ ad gradus ꝓxime ſupiores: ſed
ad alios ẽt altiores. i. ad cęlũ uſq; trãſcẽdere: Putãt eiuſmõi aias depoſito corpo
re tã terræ q̃ aeris turbulẽti/ ad tẽpus ĩ aeris corpore puniris iter ætherios dęmo
nes cõputari: atq; etiã cũ cæleſti corpore/quod extra generatiõem poſitũ dicit a
Plotino collegas effici uniuerſalis aię. i. cæleſtiũ aiarum. Deniq; ſi cæleſte ĩſuper
corpus q̃ſi deponãt: nõ tam cũ cęleſti aĩa/q̃ cũ ipſa aiarũ idea/quã oẽm apellant
aiam/uitã agere. Apellat hic Plotinus uitã ꝓrſus ĩmobilẽ. s. oẽm itellectualẽ uitã
ſiue mentis primæ ſiue ſequentiũ. Vitã uero mobilẽ cõiter aiales effectus/ſiue in
diſcurſione rõnali imaginariaq;: ſiue ĩ genitali miniſterio poſitos. Proprie uero
uim genitalẽ hic uitã noiat mobilẽ: quæ ex ipſa ſupioris uitę cõſiſtentia ita ſugi
ter effluat/tanq̃ eius ſpiraculũ: ſicut ex aia hic noſtra motus ĩ pulſu uitalis. Geni
talẽ eiuſmõi facultatẽ ex aia mũdi primũ/ & ex aiabus ſimul ſpherarũ oium mũ
danarũ infuſã materiæ/eiq; dominãtẽ/apellat rõnem mũdanã caducorum aialiũ
genitricem. Quorum quidem aialiũ formas ait in ſupiori cęlo. i. intellectuali cõ
ſiſtere. Vnde ꝑ ſeminariã rõnẽ ita uenerit in materiã: ſicut pleriq; dicũt rerũ terre
narũ formas e formis cęleſtibus ꝑ lumina ĩde huc emicãtia ꝓficiſci. Nã neq; for
mas ex hac iformi materia: neq; ordinẽ ex ĩordinato caſu: neq; ſtabilẽ tenorẽ ex

uiuētium genera ēſſe quoq; ſupne/ multa ꝑ totū ꝓ dignitate & amplitudine ſpa tii uirture magnitudineq; igentia. Quorū prima deos noīat: ſequēta dęmones: tertia particulares aias/quæ trāſferunt in dęmones: & ubi ponit populos dęmo nū oſtēdit ꝑ totū ſupra nos mūdū greges eſſe dęmonū diſtributos/hēreq; duces ſuos q ſtellas ſequātur ut reges. Nā & corpora dęmonū ſupra nos ubiq; ſecunꝺ motu ꝓpno ſtellarū motus/ſimilēq; ubiq; agunt choreā. Imitanꝺ & ſtellas ꝑ uiri bus magnitudine/figura mōq; agēdi: Et ut ſtellę agūt intuitu radiorū imagina tionē ſequētū efficacē. Notabis iſup ętherē eſſe aerē ignitū. Itē oīa ex bono pen dere: quādoqdē oīa bonū appetunt. Deniq; ipſā ſiplīciter uitā eſſe ipſā ſiplīciter mentē. Vbi dicit itellectualē naturā dūtaxat to tā habere uitā. Sic ergo conuicies: quoſlibet rerū gradus eatenus eē uitæ ꝓncipes :q̄tenus itellectuale aliq̄d habēt. Mūdū uero a deo fieri nō ꝑ cōſiliū/ſed naturā ſic cōfirmat Porphyrius i Timeo Artes qdē iſtrumētis idigēt: quoniā nec ōi materiæ præſūt: nec dominā oīo: & extra laborāt: Potēnę uero naturales quoniā & pfectiores ſūt & intimæ ipſo tan tū ſuo eſſe agūt qcqd agūt. Sic oēs/ſic & aia ſēp eſſentiali uita nutrit/auget/ gene rat/ſpirat/ſentit/& reliqua. Ipſa quoq; imaginatio prępotēs ſolo quodā ſui actu uaris ſtatī corpus q̄litatibus afficit atq; motibus. Quinetiā(ut tradūt theologi) Dęmones imaginatiōibus ſuis abſq; alio iſtrumēto uel actu paſſim mirabilia fa cūt: ſubito ꝓut uolunt/efficaciſſimos ide radios emittētes: ac ſępe motibus ima ginationis ſuæ formas extra mirabiles oſtēdētes/eis q talia iſpicere ualeāt. Mul to magis mundi opifex ipſo eſſe. i. ipſo intelligere ſubſtātiā exhibet uniuerſo. Indiuiduus uidelicet mūdo diuiduo. Cui. n. mirū? Ex icorporeo corporeū ꝓpa gari? Siqdē ex minimo ſæpe ſemine uaſtū pululat aial: tot tātis tā diuerſis inter ſe mēbris inde cōpoſitū. Atq & i ſemine paruo rō ipſa ſeminalis nō eſt parua dū efficit magna. Neq; rurſū magna/dū tota i qualibet ſeminis pticula uiget. Sed rō quidem ſeminalis materia idiget: Rō uero diuina nullo idiget: ſed fabricat oia. Dūq; in natura ꝓpria ꝑmanet/oia ꝓducit & mouet. Hucuſq; Porphyrius.

Quæcunq; uidentur mala uel circa corpora uel circa animas reforman tur i bonum. Cap. IIII.

d Vm elemētū hoc ſuis alicubi ptes cæteris mutuat elemētis: interim alīde ptes ab aliis mutuaꝺ. lōq; elemētorū globi nihil mali ſubire uideꝺ. Simi liter i cōpoſitorū diſſolutione malū mūdus ipſe nō patiꝺ. Nā uel elemēta tūc ſuas reuertunꝺ i ſpheras: uel cōpoſitū aliud generaꝺ: atq; generatio ipſa dū ptes carpit ab elemētis/formis ea nouis exornat: ppetua uero/hæc generationis uiciſſitudo ē neceſſaria mūdo. Cū. n. mūdana materia & poſſit & debeat inume rabiles ad pfectiōem ſuā cōpoſitorū formas accipe: neq; ualeat oēs eodē tēpore cape: qa neq; materia de qua fūt inumerabilibus cōpoſitis ſimul ſuppetit neq; ſpatiū capit/neq; tā diuerſa cōcurrūt: factū eſt ut cōmutatiōe ppetua capiat: dū & cęlū ſimiliter inumerabiles motu figuras iduit: uireſq; ſortiꝺ nouas: quas nec ſi mul nec manens uelut repugnātes admittere pōt: Atq; iterea motu cōfert ad ife riorē materiā naturaliter tranſformandā. Hac itaq; ratione tranſmutatio tum lo calis tum formalis & i cælo atq; ſub cælo ad optimū cōfert hītum uniuerſi. lōq; cēſeꝺ & bona. Præſertī qa mūdi totius ordo tā q̄ optimū uniuerſi regula quædā eſt qua cēſere ſingula debeamus ut bona: q̄tenus cōferre ad ordinē uideanꝺ: Or do uero uideꝺ exigere/ut quę cōſtructa ſūt ab alio: atq; tūc ex aliorū deſtructiōe conſtructa quādoq; deſtruantur ab alio/uiciſſim ad alia conſtruenda. Quicquid interea uel naſcitur uel contingit erga aliqua noxiū atq; malū/nō aliter euenire ꝑ mittiꝺ: niſi ad alia atq; plura ſit conferēs atq; bonū: ac niſi rite cōpleat ordinē uni uerſi. Pręterea totius ordo requirit/ſi ex poteſtate primorū mirabili ꝓcul exuberā te/plurimi ſequētiū gradus euenīūt: atq; a primorū unitate ſtatuq; ſtabilia mox oriunꝺ: ut deiceps ꝓceſſione depēdentiaq; creſcēte ſtatus ipſe cū motu miſceaꝺ/ fiātq; ſtatim eſſētiæ ꝑ ſe mobiles: ante q̄ ad res ab alio mobiles deſcēdaꝺ. Cū. n. motus deriueꝺ ex ſtatu/ merito motus ipſe ex ſtatus ipſius diſtictiōe diſtiguiꝺ. Itaq; ſicut multa ꝑ aliud ſtabilia reducunꝺ ad alia quodammō ꝑ ſe ſtabilia: Sic & quę mouenꝺ ab aliis/ī illa quę motū ex ſeipſis habēt/deniq; reſoluunꝺ. Tū uero in ipſo ꝑ ſe mobiliū ordine eſſe oportet ſupiora in cōi quadā potētia cōſtituta: eiſq; ſuccedere iferiora ꝓmulta particularē nacta potētiā. Cū. n. ꝓceſſio rerū cōti nua eſſe debeat: nihilq; uacuū in hac ſucceſſiōe relinqui: mer ito poſt uniuerſalia ſimul atq; ꝑ ſe mobilia/ priuſ q̄ ad eorū oppoſita pticularia. s. ab alioq; mobilia deſcendaꝺ/interponunꝺ aliqua/quæ particularia quidē ſint. i. particularē formta potētiā: ſed naturā habeāt ꝑ ſe mobilē. Atq res eiuſmōi ob pticularē naturę con ditionē in quādā habitudinē quādoq; cōtrahi poſſunt: Sed ꝑ ipſā ex ſe mobilē facultatē ſolui quādoq; ex ōi ꝓpria habitudine poſſunt. Affert quoq; pticularis naturę cōditio alternā quādā ꝑ parteſq; attigentē uitæ uiciſſitudinē/ motu interī ad hæc libero cōferēte: ut alias ꝓpriū retineāt habitū: alias ſupiorē: alias iferiorē habitū ſortianꝺ: Vtrinq; facile uergere poſſūt naturæ mediū obtinētes: uicibusq; alternis explēt quæ ſupiora cōiaq; tractu quodā unico cōplectunꝺ. Interea uero circulari hac motionū uiciſſitudine gaudet uniuerſi natura. In hoc āt genere ſub ſtantiarū pticulariū ꝑ ſeq; mobiliū ponunꝺ aiæ: quas Plotinus ait uiciſſim corpo ra ꝑmutare. i. aię hoium iferiorūq; dęmonū/aerē hūc habitātiū turbulentū: Habi tare quidē hic quoq; aiantes oportuit rōnales: neq; tamē ſingulatim hītare ſemp itellectuales naturas i regiōe ꝑ mixtionē atq; diſcordiā uitę & itelligētiæ fęlici tatiq; repugnāre. Hinc ergo cōfirmāt Platonici uiciſſitudinē aiarum. Et quoniā aiabus eiuſmodi obtigit ꝓuincia durior/atq; ēt ad deteriora ꝓcliuior: merito cō penſatū eſt ꝓuidēter/ut quādoq; poſſint nō ſolū ad gradus ꝓxime ſupiores: ſed ad alios ēt altiores. i. ad cęlū uſq; trāſcēdere: Putāt eiuſmōi aias depoſito corpo re tā terræ q̄ aeris turbulēti/ ad tēpus i aeris corpore puioris iter ætherios dęmo nes cōputari: atq; etiā cū cæleſti corpore/quod extra generatiōem poſitū dicit a Plotino collegas effici uniuerſalis aię. i. cæleſtiū aiarum. Deniq; ſi cæleſte iſuper corpus q̄ſi deponāt: nō tam cū cęleſti aia/q̄ cū ipſa aiarū idea/quā oēm apellant aiam/uitā agere. Apellat hic Plotinus uitā ꝓprius imobilē. s. oēm itellectualē uitā ſiue mentis primæ ſiue ſequentiū. Vitā uero mobilē cōiter aiales effectus/ſiue in diſcurſione rōnali imaginatiaq;: ſiue i genitali miniſterio poſitos. Proprie uero uim genitalē hic uitā noīat mobilē: quæ ex ipſa ſupioris uitę cōſiſtentia ita iugi ter effluat/tanq̄ eius ſpiraculū: ſicut ex aia hic noſtra motus i pulſu uitalis. Geni talē eiuſmōi facultatē ex aia mūdi primū/ & ex aiabus ſimul ſphęrarū oium mū danarū infuſā materiæ/eiq; dominātē/apellat rōnem mūdanā caducorum aialiū genitricem. Quorum quidem aialiū formas ait in ſupiori cęlo. i. intellectuali cō ſiſtere. Vnde ꝑ ſeminariā rōnē ita uenerit in materiā: ſicut pleriq; dicūt rerū terre narū formas e formis cęleſtibus ꝑ lumina ide huc emicāta ꝓficiſci. Nā neq; for mas ex hac iformi materia: neq; ordinē ex iordinato caſu: neq; ſtabilē tenorē ex

natura ꝓrſus iſtabili ꝓuenire putandū ·Sed ut redeamus ad ordinē uniuerſi/cui tanꝯ optimo qcqd qūolibet cōſonat/bonū ē iudicandū/talis ordo requit:ut aię particulares ac ꝑ ſe mobiles/tanꝯ i motione liberæ:& tanꝯ nō ſolū itelligētię/uerum ēt generationi cognatę alterne poſſint eligere tū intelligibile/tū ſenſibile bonū. Atq; hęc ipſa alterna electio bona ē uniuerſo:In quo ita explenť utraq; miniſteria ſimul:& opa ꝓuenūt naturalia/dū aię ſenſibile bonū intelligibili eligēdo preponūt. Vbi aia qcqd eligit/eligit rōne boni/& ſi minus bonū maiori preferne eligēti ſit malū/uniuerſo tamē eſt bonū:preſerti quia ſtatim electiōi euſmōi repēditur cōſentaneū. Vt quę ad deteriora uergit/affici aď quoq; deterius/deteriorēq; ſubeat uitā. Qui ſane ſtatus ideo cēſeť bonū/quoniā iuſtitię naturalis ordini cōſonat. Euadit & aię bonū q̄tenus ai delinquētis anguſtia ad pęnitētiā quādoq; prauæ electiōis adducit. Sic igiť diuinæ ꝓuidētię bonitas/malū ſubito naſcens trāſformat i bonū. Idq; tū in corporū/tū in aiorum motiōibus mirabiliter efficit. Cōtingit forte ex hac aqua fieri aerē:uel ex hoc aere aquā. Poſtq̄ uero uel aquæ illius materia ſuſcepit leuitatē:uel aeris materia grauitatē: nō cōtingit fortuito/uel illā materiā iam ad aeris locū aſcēdere: uel hāc ad aquæ deſcēdere ſitum. Sed forma iā inſita naturaliter & neceſſario loca cōgruētia petunt lege naturæ legeq; diuina:quā naturæ lex ꝓpetuo ſequiť. Similiter aias ꝓpri arbitrii facultate cōtingit ad talia primū uel talia uergere:deide frequētius ad eadem iclinari:demū facto iā habitu/ad illa ferunť quaſi natura legeq; naturali ſimul atq; diuina:taléq; ita uitā aut talē deniq; fortiunť. Qui uero ſancit naturę legē/nō quaſi cōſultādo ex trāſgreſſione legis & ordinis/ adductus ē ad ſanciendā legē & ordinē ſtatuendū/ſicut hoies plerunq; ſolēt. Ante.n.ipſā primā ſimpliciter legē/quæ & primus ordo ē/nulla eſt trāſgreſſio legis:neq; pōt ordo primus ex priuatione ordinis ꝓcreari:ea.s.cōditione/qua cōditores apud nos legū ex legis naturalis trāſgreſſione admonenť ad leges populis cōſcribēdas. Sed ipſa eſſentialis forma tū diuinę mētis/tū deide naturæ lex eſt oium atq; ordo. Quicqd igiť ob ipotentiā ab optimo hoc ordine deficit/ſtatim eodē ordine i malū cadit a bono/i malum inq̄ ſibi:ſed mundo bonū: q̄tenus ita demū & illuc cadit/ſicut & quo totus ordo reqrit. Malū uero cuiuſq; ꝓpriū nō eſſe aliud q̄ defectū eiuſmōi. Ita Proculus Dionyſiū(ut arbitror) ſecutus ariopagitā explicat. Malū neq; ē i rebus itellectualibus:nā ꝓximæ ſūt ipſi bono. Neq; i aiabus corporibuſq; uniuerſalibus:uniuerſalis.n.forma & auctoritas eſt ꝓpria bono. Reliquū eſt igiť/ut malū in particularibus ſit aiabus atq; corporibus:Neq; tamē i horū eſſētiis ex Deo natis:Neq; rurſus i naturalibus horū uirtibus. Nā ex deo quoq; depēdēt. Horū igiť actionibus dūtaxat accidit malū. Sed q̄tū ſpectat ad aias/nō in actiōibus qdē earum rōnalibus:oēs.n.appetūt bonum. Neq; rurſū in actiōibus earū rōne carētibus:hę nāq; natura ferunť:ſed i quadā earū inter ſe icongruitate:quā aſymmetriā.i.icōmēſurationē uocāt:Quātū deide ſpectat ad corpora/malū nō eſt i forma. Vult.n.materię dominari. Neq; iterū in materia:nā appetit exornari. Sed i qua materiæ ad formā ineptitudine. Vnde cōcludit/malum ōe prēter ſubſiſtētiā eſſe:& qcqd deniq; ſit ſubito ſurrepēs ſub boni cōditione diuinitus coloran. Exiſtente qdem generatione neceſſario id quoq; ſubeſſe/ ad mundanā cōducēs ꝓfectionem:ſed diuina prouidētia oia ſupāre/bonaq; uolēte in bonum mirifice conformari. Ac ſi aliorū deſtructione q̄ſi mala/utiť ad aliorū cōſtructionē q̄ſi bonā & reſtitutionē mūdi tā q̄ optimā/multo magis defectu quodā aię uti mirabiliter ad ꝓfectū:

In capitis huius calce notabis tres habitus i malū contracti cās:primā qdē iclinationē illā:qua ēt ante preſentē uitā cępit aia ad uitā euſmōi uergere:paulatimq; ꝓpēſior fieri. Secūdā:corpus ſic affectū/ut aiam ad talia ꝓuocet:& ſtati ab initio incautā:& deiceps gradatim aſſuefactā. Tertiā:ſubitū ſenſibiliū occurſū ꝑ ſēſus i aiam/ſic aut ſic afficientem illā/ante q̄ rō uel aia deliberet:& oio ipſā in cōſultādo ai negligētiā. Sequiť āt neceſſario pęna. Nā electio ipſa mox; puerſa & peccatū eſt/& pęna:acriter affligēs aiam. donec puidētia more medici ꝑ afflictionis euſmōi ſtimulos aiam ſanet: dū ſic ad hitus puerſi odiū ꝓducat:pęnitentiāq; electiōis iniquę:atq; uiciſſim ad cōtrariæ electiōis amorē. Similiter electio recta & præmii ſimul ē & uirtutis exordiū. Vtrūq; uero fieri Proculus ait opa diuinæ ꝓuidētiæ intus agētis/ ſanūq; aium oblectātis: inſanū uero mirabūliter affligētis.

Cōfirmat eadē. Vbi nota gradus ad felicitatē:& Sineſii ſētētiā de ꝓuidentia. Cap. V.

i Ntellectibus qdē tā q̄ ſtabilibus ipſiq; bono ꝓpinquis cōuenit ut ſint felices. Aiabus āt tanꝯ mobilibus remotioribuſq; cōpetit/ut felices efficianť. ſed quia ꝑ ſe mobiles/ut ſua opa tales fiāt. At uero aiabus cōiunctis beatitudo breui quadā opa cōpať. Aiabus āt ꝓticularibus oppoſa felicitas obtigit. Ipſæ quidē ſe beatas:ſed lōgo tēpore laboreq; reddūt. Cūq; oēs quādoq; id aſſequi poſſint/de cōditiōe noſtra nefas eſt cōqueri. Neq; rurſū licet de ꝓuidentia diuina ꝓ aduerſa diffidere. Audi Sineſiū Platonicū hac de re diuine loquētē. Aduerſa ēt quæ prætęr merita nobis uideně accidere:plurimū cōferūt ad noxiū affectū/quo caducis afficimur/extirpādū. Fortunis certe euſmōi apud eos q̄ mentē habēt/ꝓuidētia cōfirmať: qbus & qui mēte capti ſūt/ diffidere de ꝓuidentia ſolent. Nullus.n.reliquiť aię locus/quo materiā fugiat/ſic in patriā reuerſura/ſi in nullū hic malū incident. Quapp exiſtimādū eſt iferioris ꝓuincię preſides uulgares adiueniſſe ꝓſperitates/tanꝯ aiabus iſidiaturas. Iraq; hic emigrātibus aiabus obliuioſū contigere potū/alius dixerit: Ingredięti certe hāc uitā aiæ potum oblitionis affert/ſors quædā uitę ſuauis & blāda. Hæc ille. Proide neceſſe ē ordine rerū ita currēte pleriſq; nō aliter aduerſa cōtingere/q̄ i concentu aliqd quodāmō diſſonare/Sed quēadmodū quod i concētu ſecūdū partē diſſonare uideť/ iterea toti cōſonat. Sic pęnitus & i ordie mūdi. i quo prætęr cętera quæ diximus aduerſitas ſiue i corpore ſiue i fortuna bonis qdē exercitatio ē/atq; ꝓfectus: malis uero punitio atq; purgatio: Quinetiā ipſa prauitas eatenus confert ordini/q̄tenus nō ſolū ordinate puniť:uerū ēt iuſtitiæ materiā prębet & iuris exēplū. Ac dū graui tandē miſeria premiť:tū cętęros deterret a uitiis:tū cōpatione declarat/q̄ta ſit i uirtute felicitas. Poſt hęc aiaduerte mala:nec ullā in ſupnis mundi rectoribus ideā habere/nec ex ulla illorū intētione ꝓcedere:ſed ex lōgiſſimo ductu bonorū contigere tandē ubi deficit bonū: Quāuis āt hęc ita q̄ſi ſorte cōtingāt/erat tamē ab initio i rectorū intētione & i naturę uirtute malis qūolibet cōtingētibus/bene uti:ac paſſim iformia reformare.

Cōfirmat eadē. Mouet dubia. Cap. VI.

q Voniā pro natura ſuſcipientis unūquodq; recipiť:conſtat bonis quęcūq; cōtingunt bona tandē euadere:malis uero mala. Item cū & homo ſit ipſe aius. At totū animi bonū in uirtute cōſiſtat:totū uero malū in prauitate:

cõsequẽs est/ ut hõi p uirtutem absolutã beato/sequẽtia extra aĩum cõmoda uel incõmoda nihil ipsius bono addãt aliquãdo aut demãt. Similiter ut hõi.i. aio p uitiũ cõfirmatũ miſero/ſequẽtia nihil boni afferant: & mali nihil auferãt: Decentius tamẽ plenſq; uidebitur/bonis quidem contingere proſpera: malis aduerſa. Vtita ſaltẽ pręclara bonorũ augeanẽ opa: malorũ uero publica ſcelera cõprimantur. Sed ante q̃ ad hæc reſpõdeaẽ/conſiderabis uniuerſũ uſq; ad minima quęq/ ſic ab intelligẽtia dependere/ ut ſtellectualis prouidentię uirtus & actio uſq; ad minima ſe diffundat: nihilq; relinquat nõ ordinatum.

Dat principia reſpondendi. Cap. VII.

n Oli hoc i mundo q nõ primus mũdus eſt: ſed quartus/lõgeq; a primo de generat/abſolutã pulchritudinẽ primi mũdi deſiderare. Noli rurſũ i actionibus aiarum rõnaliũ: quæ tanq̃ ex ſe mobiles actionũ ipſę ſuarũ taliũ uidelicet aut taliũ pricipia ſunt/incuſare Deũ/tanq̃ taliũ proprie cã ſit actionũ: Noli quoq; aias arbitrari ex ipſa natura mũdi cõpelli/ut actionẽ uitãq; talem eligãt aut talẽ. Cũ.n. aiarum eſſẽtia ſit natura mũdana ſupior atq; prior: nõ ex mũdo/ ſed ex ipſis accidit/ut i mũdo uiuãt: magiſq; minusue afficianẽ ad mũdũ. Noli deniq; ab aiabus cũ natura corporũ tam nimiũ coeuntibus: ſublimiũ aiarum pfectionẽ prſus exigere. Caue ne qa minus ordinatũ genus hoium uideaẽ: neges uſq; ad hoies diuinã puidẽtiã puenire: quã etiã ifra hoiem ad minima queq; deſcendere decet artificioſiſſima horũ oium diſpoſitio/ſimul & motio: Quę non aliter effici põt q̃ a ſeminaria uitaliq; rõne diuinæ ſpiraculo mẽtis: Quẽadmodũ & in aiali a ſimili quadã rõne naturę nõ ſupiora tãtũ mediaq;: ſed ẽt infima mẽbra fiunt atq; reguntur.

Reſpõdet dubitatiõibus ſupionibus: & tangit opiniões nouas Cap. VIII.

d Vbitationibus reſpõſurus/neqs mireẽ nõ eſſe iter nos i terris ordinẽ/qualis i ſũmis abſolutiſſimũ: ait genus humanũ non ſũmũ aialiũ eſſe: ſed medium iter bruta deoſq;. i. dęmones. Ideoq; errare: Quãuis hoc ipſũ ad ordinẽ uniuerſi ptineat/ut natura media utriq; mixta/& mobilis p ſe ipſã/tũ ſeruet aliquando mediũ/tũ utrinq; ad extrema ſe uertat. Inter hæc ut exprimeret reũ noſtrarũ exiguitatẽ: ait terrã ad uniuerſũ eſſe q̃ſi punctũ: uel q̃ſi ſtellã quãdã minimã reliquarũ. Forte uero tãgit hic Pythagoreorũ quorũdã opinionẽ/putãtiũ terrę globũ circũfuſũ aqua ſi pſpiciaẽ ex ãpliore cælo/apparere q̃ſi lunã ſolis radiis uerberatã: Quę q̃uis ſtellę mõ cõtinue moueaẽ/nõ deprehẽdi tamẽ a nobis: quoniã ſimul moueaẽ/& cælũ & ſidera cõſequẽter. Sic ergo i qualibet ſtella eſſe aliqd ſolidi/rurſũq; liquidi pſpicuiq;/ſicut in ſtella terrena: & forſitan fuſci non nihil ſicut i luna. Sed e lõginquo minime apparere. Totũ uero ſpatiũ eſſe ſimile aeri/globũq; undiq; unũ: ſtellis q̃ſi mũdis ubiq; refertũ: mouen ſtellas pgreſſióe ppria/q̃lis eiuſmõi aialia decet: plenaſq; hitatoribus eẽ/ſicut ſtella terrena. Alias tamẽ aliis pręſtãtiores eẽ: & pręſtãtionibus hitari. Poſt hec obſeruabis nouũ Plotini reſpõſum/ nõ eſſe i bonis ai numerãda: ſola quæ ad cõtemplationẽ & ẽpantiam & iuſtitiã ptinẽt: ſed ẽt quæ ad oẽm pitiã igenio & cõſuetudie & deſtentare cõſtãtẽ. Itaq; q hoc genere boni pręſtãtiores ſũt: iuſtũ eſt i eis/quæ hoc ppne cõpanẽ ſupare alios i hoc ipſo ifriores: atq; ide plus aliqd reportare. Atq; uciſſiq

contẽplatione/tẽpantia iuſtitia his præſtãtiores ſũt/æquum eſt hos ſimiliter ĩ reportãdis ppriis uirtuti ſuę præmiis ſupare: horũ quidẽ pręmia ſunt diuina: illorum uero caduca. Iuſte uero puniẽ interea & illorũ effrenata uoluntas: & horum ocioſior uita ſæpius neceſſaria negligens. Deniq; nõ poſſe p hæc & ſimilia ad ſũmum puidentiã iuſtitiãq; defẽdi: ſi ſolã præſentẽ hanc agamus uitã: neq; in alia uel ex alia uita uel alibi/quæ hic frequẽter & impræſentia præmio uel ſupplicio deſunt/ualeant compenſari.

Quod potentia diuina in agendo nõ phibet quin cætera inſup agant præſertim rõnalia. Cap. VIIII.

f Ingunt aliqui/oẽs effectus a quibuſcũq; rebus effici uideaneẽ/ſiue inaiatis ſiue animatis atq; rõnalibus a cã prima ſic uſurpari: ut hac dũtaxat agẽte fiãt/cæteris ſolũmõ patiẽtibus: nec ulla itercedat rerũ actio ppria: Sic ergo ſublatis rerũ ppriis actionibus/inanes erũt uirtutes pprię/uel potius nullę erũt. Similiter & eſſẽtiæ pprię tollenẽ e medio: ſola reſtabit oio cõis cõfuſaq; eſſentia/ uel potius erit nulla poſt primũ. Sic iterũ euentus quilibet ẽt utiliſſimi & ordinis primũ exptes & mali a ſolo fiẽt pxime ſũmo bono. Sic tãdẽ poſt imenſũ primi agẽtis actũ/nullus inde actus/actio nulla ſubſiſtet: ſed ſola paſſio cõmuniſſima & extrema: imo poſt actũ illũ ſubito pxima/ pide ac ſi ab imenſa luce uel calidi tate/nihil lucidũ calidũq; pueniat: nihil quod illuminãdo uel calefaciẽdo/ſuam originẽ imiteẽ: ſed opus penitus tenebroſũ: opus certe dei/nullo mõ diuinũ: ſed abiectiſſimũ penitus erit/ſi ex mãcipiis dũtaxat patiẽtibusq; tantũ coaceruetur: neq; recte Deus diceẽ prima cã/primũ agẽs: ſi nullę poſt ipſũ cauſę fuerint/agentia nulla. Et qui actu quodã agit efficaciſſimo/nõ agẽs aliq̃d aut actũ: ſed patiẽs tantũ aget & paſſionẽ. Deniq; ſicut nunc ubiq; p res certas certos effici uidemus effectus/iam hos ſine rebus a Deo paſſim ſtatimq; reſultare uidebimus: ac ſi ſol abſq; elemẽtorũ/mixtorũ/plantarũ aialiũ opa oẽs horum quãdoq; abſoluat euẽtus: pręſertim ſi actio primi nullũ(ut feraẽ) exigat ſubiectũ: neq; iccirco ſit uana/ qĩ uanis agat. Sed re uera Deus naturas rebus dedit: actioneſq; inde cõceſſit. Et mento/ cũ ad primũ qui ẽ ſimpliciter actus/ptineat ſimpliciter agere: reliqua dũ tamẽ habẽt ut i quodã actu cõſiſtãt/ſortiunẽ etiã ut aliq̃d agãt. Ac dũ ab imẽſo bono habẽt/ut ſint p uinbus optima/bonũ in alia ſuũ opando diffundũt: Sic & ipſũ bonũ dum cõicauit rebus ſimilitudinẽ ſuã q̃tũ ad hoc ut eſſẽt/cõicauit etiã q̃tum ad hoc/ut aliorũ cauſę forẽt. Nã & ipſũ ut cã/eis dedit/ut eſſẽt. Procedit ãt rei cuiuſlibet effectus & ſi nõ tam ppriè/tamẽ tam ppe a Deo/ſicut a cã ppria. Sicut tam ppinqua ẽ uirtus ſolis uuæ ſicut uitis/q̃uis nõ æque ſit ppria: neq; ſit pars opis a cã ppria/pars a cõi: ſed ab utraq; totum: q̃uis aliter ab alterutra. ſicut & a pricipali ſimul atq; iſtrumẽto. Cõſideramus igiẽ i quouis agẽte eſſẽtiã & uirtutẽ: ipſãq; uirtutẽ a uirtute ſupioris agẽtis depẽdere: q̃tenus inde daẽ uel ẽt cõſeruaẽ/uel admoueẽ ad opus. Et ſicut effectus fit panter ab eſſẽtia cauſæ iferioris/eiuſq; uirtute: ſic ab hac ipſa uirtute ſimul atq; uirtute ſupioris: Itẽq; ſupioris ultenus: & deniq; uirtute primi æqua ſẽp ppiqtare q̃tenus ſequẽs agit ſẽp potẽtia pręcedẽtis. His potiſſimũ rõibus affirmamus: poſt agẽs unum cõiſſimũq; eſſe multa: quæ ipſa p ſe iſup agãt: & ppria quędã ppriis uirtutibus expleãt: q̃tenus uidelicet cõi agẽtis primi uirtute actiõeq; ducũẽ. Sicut agẽtia paſſi ſub luna ſua

f v

quęq; p ſe agũt atq; p ſolẽ. Quod ſi rebus ẽt ifra hoiem munus id ẽ tributũ/multo magis hoi datũ eſt/ p aiam ex ſe mobilẽ ex ſe aliqd agere: & aliter ſępius atq; aliter q̃ ſi trahaĩ ex alto. Et quẽadmodũ in opibus naturalibus quod cõmunius meliuſq; repitur/ex ſupioribus ſępe cauſis eſt tributum: quicqd uero magis proprium minus ue bonũ/ex cauſis proximis eſt adiunctũ. Sic ĩ humanis actiõibus & opibus cõis actus & efficax atq; rectus nobis aduenit ex diuinis. Propria uero ſic aut ſic agendi/deteriorq; conditio ex nobis locoq; cõtingit: nõ aliter q̃ in claudo ꝓgreſſionis obliquitas ex curuitate cruris: ſed eũdi facultas ex aĩa. Cum igiť diuina ꝓuidentia non auferat rebus naturas actioneſq; ꝓprias/quas & ipſa dedit atq; conſeruat. Ex his aũt longo tractu gradatim deficiẽtibus/defectus & malũ contingat in ope/merito nõ tam auferť a ꝓuidentia malũ/q̃ ſubito trãſfertur in bonum: ſicut & a muſica nõ tollitť uox quodãmõ diſſona: nec medium ſæpe ſilentium: ſed utrunq; cõſonantię conſumatæ gratiæq; ꝓfectę neceſſarium adhibeť. Proinde ſi nõ tollit e medio ꝓuidẽtia malum: mentõ nõ auferť ide fortunam minus q̃ malum cõtrariã prouidentiæ bonitati. Eo.n.ipſo q; ꝓuidẽtia ſub ſe cõſtituit longũ ordinẽ cauſarum/ſupiores cauſæ ampliori uirtute prædituę longius latiuſq; q̃ inferiores agunt. Quouſq; uero naturalis uirtus extẽdiť: eouſq; duntaxat & intentio naturæ porrigiť. Multa igiť in effectibus a primo lõge diſtantibus eueniũt ex uirtute/actione /intẽtione ſupiorum: ad quę non extendiť mediarum ĩtentio cãrum: quandoquidẽ non eatenus potentia propagať. Talia itaq; cum præter intẽtionem iferiorum cãrum fiant/ ex ĩtentione tamen ſupiorũ nimirum his quidẽ fortuita ſunt: nõ illis adeo ut etiã quę prodigioſa dicuntur/ tanq̃ præter naturę particularis intentionẽ & ordinem contingẽtia interea ſupiorum ordinẽ ꝓpoſitumq; ſequanť. Non tollit igiť ꝓuidentia caſũ: ne interea longum perdat ordinem cãrum: Nõ tollit malum: ne interim bonorũ auferat amplitudinem: imo uero ne uariarum dirimat ordinem ſpẽrum. Quę dũ ꝓpriis iter ſe differẽtiis diſtinguniť/gradibus quoq; bonitatis pariter ſeiunguniť. Auferet igiť mirabilẽ uariarum copiam ſpẽrum: quiſquis diuerſos gradus auferet bonitatis. Ex longa uero graduum bonitatis productione malum poſtremo ſuboriť/ ubi aliquid uel a bono ẽt proprio iam deficit: uel deficere poteſt. Si diuinæ ꝓuidẽtię bonitas non tollit malum. Si eiuſdem rõ nõ ꝓdit caſũ: certe neq; libertas eius nobis aufert libertatem: Immo ſi ꝓuidentia regit fatum/non uult fatis cogi aios ad peccandum: ne ipſa demũ ſit cã peccatorũ. Siquo Deus pacto ſit reliqua cõpulſurus imenſa certe potentia/rerum impellet potentias: ut diuinitus actæ agãt ubiq; diuine. At uero quoniã diuina poteſtas dum agit oĩa/ſuo mõ/non probibet quin agant & ipſa interim/& ſuo modo agant: certe neq; diuina ſcientia dũ proprias rerum naturas conſiderat/ſua res proprietate priuabit. Nam & hæcuna cum poteſtate /quę & exiſtit eadem/rerum oĩum ita cauſa eſt/ut propriis prædiţ ſint naturis. Cauſa eſt ut intellectuales rõnaleſq; naturæ ad diuinam ſimilitudinem in agendo ſe ducant/potius q̃ trahanť. Cauſa eſt/ut naturę iferiores diſſimiliores q; Deo aliunde quidem potius in agendo ducantur: Sed pro ſua ĩtenm proprietate ducantur: ne ſub ordine Dei naturarum inſtitutoris res contra naturas ſuas ubiq; trahanť: ne ue perpetua quædam ſit uiolentia/ubi oĩa ſunt mirabiliter ipſius boni uoluntate diſpoſita: bonumq; non uiolente ſed naturaliter appetunt. Reuocat aũt ad Deum aĩas ꝓuidẽtia: ingenioſas quidẽ ad admirandũ

omatu & ordine rerum: tardiores aũt ad amandum ſaltem cõmoditate mirifica. Omnes tanq̃ medicus atq; pater curans atq; caſtigans.

Animę rationales neq; a ſupioribus neq; ab inferioribus ad actiones turpes omnino coguntur. Cap. X.

c Vm in ſupioribus dixerit/hoies eſſe ſub prouidentia liberos: deiceps dubitat qua rõne intelligendũ ſit/quod ſæpe diciť a Platone: homines non ſponte fieri malos. Si.n.ita ſit/ad peccandum cogi uidenť/ſiue cælo/ſiue alio fatali intimoq; inſtinctu/ſiue ſeminali rõne coganť: Reſpõdeť quãdo peccant uoluntarie moueri ad actionem/quã elegerũt/ q̃uis nõ uoluntarie cadant ĩ peruerſum habitũ/qui clam ſenſimq; ex frequẽtibus actionibus inoleſcit. Sic & a uoluntate motum exordiunť: & quatenus ita diu progrediunť/neceſſitate i habitum eiuſmõi prolabunť: Atq; ex habitu tali/in tale ſupplicium neceſſario trãſferunť. Quod homines non ex corporibus inferioribus ad agendum ubiq; tra hantur/patet/quãdo eligunt/atq; peragunt quæ & præter & contra infenorũ cõditionem eſſe rõ comprobat. Quod rurſum nec a ſupioribus uel corporibus uel eorum rectoribus compellantur: liquet ex eo q; ſæpe contra ſupiorum dignitatẽ ordinẽq; puerſe agũt atq; puerſa. Similiter motũ ad uirtutes ex rõnali proprioq; principio hoies agũt. Atq; ſi quãdo cõnumeranť actionũ principia plura/ſemp ĩ ipſo principiorum agentium numero facultas ipſa rõnalis habetur.

Prẽter corporum qualitates eſt ubiq; incorporea uita rõnaliter omnia regens: atq; hæc uniuerſalis natura naturis particularibus dominať Cap. XI.

q Veritur in undecimo capite/utrũ ſinguli rerum exitus ex fatali quadã corporearum duntaxat cãrum cõnexione prouenĩãt: Neq; ſit alia præterea ꝓuidentia. Eſſe uero præter cauſas corporales uitam quandã ubiq; rebus infuſã certis omnia rõnibus naturaliter fabricantẽ/& alibi & in Theologia ſatis oſtendimus. Hæc.n. corporeis qualitatibus toto (ut ferť) impetu prouentibus certos ĩponit modos: Conciliat repugnantia: formas figuraſq; certas ĩcertis p ſe uagisq; materiis ĩprimit: ex non uiuẽtibus uiuẽtia facit. Atq; ſicut ars fabricat extra: ſic ipſa uelut ars naturalis: ideoq; facilius & fęlicius fabricat intus. Mouet & intus ſtupidas p ſe plãtas & ignauiſſima quæq; aĩalia ſtatutis tẽponibus mirifq; modis ad ſpeciem propagãdam. Inſtruit quoq; intus plantarum tum radices ad humorẽ: tum fructus & folia ad calorem ſagaciter eligendũ. Grauia quoq; & leuia ad rectas lineas geometrice mouet: & abiectiſſima quæq; aĩalia uaticiniis/ſagacitate/artibus naturalibus oportune ad neceſſaria dirigit: rõnibus ſępe humanã ſuperantibus rõnẽ. Ducuniť nanq; diuinitus. Eſt enĩ hæc ſpiraculũ quoddã uerbumq; aię mũdi uiuaciter rõnaliterq; materiã uerberãs atq; figurans: duoſq; habet terminos. Nã & ab intellectuali ſubſtantia ipſius animę pendet: & deſinit in materiã: Quatenus ergo ĩ materiam deſinit/rõ dicitur ſimpliciter ſeminalis. Quatenus aũt ex intellectu ſiue aie proprio/ſiue p hunc ex primo procedit/rõ diciť intellectualis atq; legifera. Rurſũ prout ſeminalis eſt corporea facit. Prout legifera gradus quoſdã mutationũ accõmodat motibus aĩarum. Sane q̃tum ſeminalis

ſimul eſt atq; legifera/totum gradibus ſuis diſponit ordinem uniuerſi. Torinq̃ gradibus/quot & ipſa impreſſa prius eſt ab itellectuali pricipio: cuius ipſa qua ſi ſigillum eſt/materiã imprimẽs examuſſim. Hæc uniuerſalis natura ẽ:ex cuius intẽtione ſunt multa/quæ pꝛeter naturę particularis intentionẽ ſępe contigunt. Sic ubi genitalis ſ quouis aſali uirtus tanq̃ maſcula ubiq; maſculum nititur pro creare/uelut ſ ſuo genere ꝑfectiſſimum iterim uniuerſalis natura quandoq; uult fęminã: ut ex maſculo atq; fęmina aſalibus propagatis ꝑfectius ſit uniuerſum. Sic ubi res quæhibet ſe ipſã ſuaq; duntaxat intendit cõtinuare: uniuerſalis natura intendit interim ex hac reſoluta aliã deinceps aliãq; componere bono conſulens uniuerſi. Sic dum ſingula ſub qualibet ſpecie ſibimet potius ex natura propria q̃ ſpẽi conſulerent: hęc clam ſpellit: ut ſpẽi uel magis uel ęque ac ſibi proſpiciant: ac diligentius ex ſe natis q̃ ſibi prouideant: utpote quę nõ tam ꝑpria qualitate q̃ ꝑuidentia uniuerſali ducanť. Sicubi ꝑprie duntaxat ſpẽs naturaliter ex ſpẽbus propriis naſcerentur/hęc ex equina & aſinina ſpecie muli ſpẽm procreat: ac ne ꝑpagatio fiat ex mulis ipſa ꝑhibet/ dum natura particularis mulos quoq; inſtrumẽtis genitalibus armat. Sic deniq; tum cõpoſita quęliber/tum cõpõtum uniuerſum ex diſparibus longeq; diſſimilibus uult eſſe refertum/mirabili uarietate rum formarũ copia ditans. Ex q̃bus oibus malum uideť. i. alicubi minus bonũ admittere/ſub maiori gradatim bono uniuerſalis gratia boni.

Natura uniuerſalis quia eſt omniformis/uniuerſum facit omniforme:neq; cogit aſas. Cap. XII.

ſ Artifices qui qualitatibus aduentitiis agunt/& qualitates ſimiliter agũt. ſolent tamen ſeipſos quodãmõ facere: quatenus artificis imaginatio imaginariuſq; ſpũs in imaginem formať eq̃nã/ante q̃ faciat equũ. Si rurſũ naturalia quæ ꝑ qualitates efficiunt naturales: faciunt quoq; ſeipſa/ſuã foras propagãtia formã: Si cælum inſuper ꝑ lucis motionisq; qualitatem agens ſ elemẽtis agit cælum/cæleſtibus uidelicet doribus elementalia donãs. Nitnirũ & ipſa natura hæc oſa regens/cũ nõ eiuſmõi qualitatibus agat: ſed ipſa natura in efficiendo mundo efficit ſemetipſã. Facit igiť omniformẽ: quoniã ipſa eſt oiformis. Omniformis inq̃ ex oiformi intelligentia profluens. Ea uidelicet cõditione/ut formæ rerum in hac ipſa natura longius inter ſe diſcrepent/q̃ ſ mente: tum quia lõgius ab unitate diſcedit: ideoq; neq; potis eſt/ut mens inter ſe cõciliare ſua: tum quia cum ſit inferior poteſtate/pluribus formarum plurũ ad agendũ indiget adminiculis: tũ deniq; quoniã ſeipſã eſt accõmodatura materiæ: in qua innumerabilia ꝑ innumeris petitubus reſtituenda ſunt. Ideoq; & ipſa natura in q̃plurimũ diſtracta eſt ſub intelligentia numerũ: Multa igiť in materia mundi ex propria potius ipſius naturę cõditione/q̃ ex ipſa mentis proprietate reſultant: in quibus nefas eſt diuinam mentem quaſi proximũ artificem incuſare. Notabis rationales animas non cogi ab hac ipſa mundi ſeminaria rõne in deteriorem prolabi ſortem: Siquidem & ipſæ quaſi animę mundanę collegæ partem ſuam. i. auctoritaté munuſq; in opificio mundano proprium poſſident. Mouentur igitur ſurſum deorſumq; cardine proprio non quidem a natura mundi cũpulſę: ſed oportune cum ipſa natura potius conſpirãtes: Quæ quidem aſabus ita uel ita mundo ſeipſas aptantibus/tales & ipſa rite talesue ſedes ſortesq; coaptat.

Quo ordine prouidentia puniat/& quo agat. Cap. XIII.

p Oſt hæc deſcendit ad Platonicam & Pythagoricam Aegyptiamq; ſententiam/oium rerũ uiciſſitudinẽ eſſe. Ideoq; delicta quę ꝑuidentia ſ una nõ punit uita: in alia uita talionis pęna punire. Quo ſenſu Origenes euãgelicum illud accepit: Qui ferit gladio/gladio pit. Sed hoc ille uident. Talẽ quoq; puniendi cõditionẽ Chabaliſtę hebreorũ doctores cõprobant/putantes aſas hominũ ſępius ſ hanc uitã ſub figura tantũ humana reuolui: atq; ita curabilia peccata purgari. Sed ter tantũ huc poſſe reuerti. Hęc. n. ad probationem ſufficere: & quæ his uitiis purgata fuerit meruerit q; beatiorẽ fieri q̃ ante deſcenſum: Quę uero prorſus abiecerit rõnem/ reſtare ſemp ſ gradu quodam ad rõnem inferiore. i. in ipſa imaginatione affectuq; brutali. Addunt nequis ſuum excuſet peccatũ/ oẽs tunc aſas adfuiſſe quãdo Deus dedit Moyſi legem. Perpetuũ uero prodium non ſatis probãt. Trãſformationẽ. n. eiuſmõi uſq; ad finẽ mundani motus poſſe fieri arbitranť. Quem ſequatur ęterni ſabbati quies: æternaq; beatitudo bonorum: Huc Dauidis illud rendere iudicant. Immaculatorũ hæreditas ſ æternum. Itẽ ſancti ſ æternum cõſeruabunť. Sed ad Plotinũ regrediamur. Quod oẽs hominum actiones habituſq; obſeruenť a prouidentia/& ordine certo pro meritis diſponanť: confirmat ex eo q̃ prouidẽtia multo etiã inferiora nobis imo & infima quęq; diligentiſſime curat: ordinatiſſimeq; diſponit. Si qua. n. a ſũma ꝑuidẽtia negligi debuiſſent: res certe uiliſſimæ debuiſſent. At uero in his non minus admirabile apparet q̃ ſ pretioſiſſimis artificium tum ad neceſſitatẽ ſpectãs/ tum etiã ad ornatum. Immo etiã tanto potentia artificis & diligentia maior/q̃to magis materia hæc locuſq; ordini repugnare uideť. Ordinẽ uero in uniuerſa mundi materia & actionibus mundanorũ cõſtitui ſemp atq; reſtitui a diuinitate iudicat nõ ꝑ cõſultationẽ aliquã/qua ordo querať/ ſed ꝑ ipſam eius eſſentiam/ quæ ipſe ſit ordo. Diuinitatem hic itelligę nõ ſolum itellectum diuinũ: ſed etiã intellectualem mundi aiam: Atq; inſup itellectuale huius ſeminariũq; ſpiraculum in mundi materiã. Quod autẽ de rerũ uiciſſitudine dictũ eſt/natura quodãmodo monere uidetur ſ uipera: quãdo filii naſcentes matrẽ necant: quę patrem eorum necauerat coeũtem. Hinc forte ſignificatur/quo ſenſu leges antiquæ parricidas culeo incluſos cum uipa ſuffocãt. Et profecto quẽadmodũ prouiſum eſt/ut innocuũ aſalium genus faciliq; ab aliis deuorãdum/multipliceť quoq; facillime/ ſicut genus peſtiferum/difficilius habeat incrementũ

Artificioſa naturæ opera ſunt a prouidentia mõ artis naturæq; agente. Item mentes non ſunt proprie huius mundi partes Cap. XIIII.

ſ Olemus ex opum actionumq; qualitatibus/qualitates uirtutum ſ agentibus coniectare. Hac rõne calefactoriã humificãue uirtutem ſic ſ ſole luna ue/ſicut ſ igne & aqua ꝑ opera actioneſq; deprehendimus. Cum igitur naturæ opus & ſũmatim & ſigillatim tale ſit ſemꝑ/ taliterq; fiat/quale ſemꝑ & qualiter ab arte prouidentiaq; fieri gubernariq; ſolet: merito conijcimus ineſſe naturę atq; præeſſe artificioſam prouidentẽq; poteſtatem: nõ ambigentem/nõ fangabilem: nõ uacillãtem: ſiquidem nõ minus cõtinue opus recte geritur: nuſq̃ aliqd

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

retractatur:nunq̃ ſolitus ordo deſeriẽ:Et ꝓfecto cum nulla unq̃ diſcurſio rõnis humanę q̃uis ſumma/poſſit abſolutum naturalium artificium uel opa uel excogitatione penitus aſſequi/ſignum hinc habemus/ id opus nõ cogitatiõis diſcurſu tẽtan:ſed itellectu ꝓrſus abſolui:Intellectu inq̃ rõnis diſcurſu ſupiore/ſaltem q̃to id opus extat ſup humanæ artis opus. Intellectu rurſum non quaerente:ſed agente potius tenore naturæ:ſiquidem nõ aliter agit/q̃ ſoleat quodlibet natura liter agens. Intellectu proculdubio ſtabili: Alioquin nullus foret i rebus ſtatus: unio nulla:nullus ordo rerum actionumq; ꝓpetuus ſeruaretur. Intellectu denicq; naturalibus intelligentiis oia ſimul facilius feliciuſq; intelligente/itelligendoq; facieñte/q̃ ſol radius uniuerſum & ſingula ſimul cõtueatur & agat. Intelligentię huius tum abſolutę tum aialis ſpiritus uerbumq; natura eſt: & uerberatu ſuo ſingula generans atq; mouens:& ſuo rurſum ſignificatu/intelligentibus iterpretãs artificis itelligentiæ notiones. Hac interim conditione prolatum/ut in uoce hac longius inter ſe ſingula diſtiungãtur/q̃ i notione loquentis. Illic.n.ꝓ mirabilẽ unitatem in qualibet notione/comprehenduntur & oẽs:hic ãt ob diſcrepantiam longiorem non pariter in re qualibet ſunt penitus oẽs. Ideoq; & hic & i mundo nec i partibus eſt totius ꝓfecto requirenda: nec in parte alia proprietas altenus exoptanda:ſed potius admiranda naturę poteſtas atq; ſapientia: q̃ per tot gradus/tamq; diſpares/ità ordinate ſeipſam adeo propagauerit. Poſt hęc obſcurum huius capituli calcem ſic itellige. Hoies dęmoneſq; ſecundum uitã corpoream partes ſunt uniuerſi. Rurſum ſecundum actiõem rõnalẽ ſunt aliquid quodãmõ particulare. quia diſcurſio dum motu ꝑ plura pnus poſterius ue diſtrahit/alias ad aliud ꝓpne ſe determinat: Secundum uero mentẽ ſimul ſunt uniuerſum: quia mens habet oia ſimul: nec eſt ad aliud potius q̃ ad aliud definita: nec affectionẽ habet mundo contiguam. Denicq; ſicut in cęlo ſtellæ: ſic mentes in dęmonibus hominibuſq; lucent: excellentiuſq; munus q̃ ut partes habẽt. Neq; tamẽ horum mentes etiã ſi ut partes conſiderentur/derogant uniuerſo. Eatenus.n. excellẽtes habenť/quatenus ipſi totius mẽti/& itellectuali totius ordini ſimiles iudicanť.

Ipſa uniuerſi ratio ſeminaria quæ natura uniuerſalis eſt/habet in ſe præſignata etiam quæ mala dicuntur: & hæc uniuerſi bono conformat. Item oia mundana ludorum more inania ſunt. Cap.XV.

r Erum defectus atq; iteritus rebus inuicem a rebus illatos exiſtimat nõ ſolum ex materia materialiumq; conditione contigere: ordinem nãq; perpetuum habẽt/ uerum ẽt ex ipſa naturę uniuerſalis itentione. Ex cuius poſito eſt gradatim res deficere: dum diſpares conſtituit gradus. Eſt uel ſponte uel ab alis inteire: dum ex præſentibus uult formare futura: ut infinitum deinceps quem ſemel nequit rerum numerum conſequať. Quattuor iter hæc deratiõe ſeminali.i. de uniuerſali natura notabis. Primum quidem hãc generabilium oium efficiens eſſe principium. Secundum: hãc eſſe hęc oia/quatenus ſemina cõplectiť oium. Tertium: ſingula quę gignuntur ꝑ eam fieri ſigillatim: uidelicet ſecundum ipſius efficacem exemplarẽq; uirtutem. Quartum uniuerſã naturalium diſpoſitionem inter ſe uiciſſitudinemq; eſſe i ea preſcriptã: atq; ita foras expimi quemadmodum eſt intus impreſſa: adeo ut nihil extra prouidentiã relinquatur

Nam & quod contingenter uenit i ope non eſt ipſi rõni contingens: ſed & preſignatum iam/& mirabiliter ordinatum. Tangit inter hæc opinionem putantium aias oium aiantium poſſe a preſentibus corporibus ſepari: neq; i aiam uniuerſi reſolui: Sed i ſua ꝓprietate ſubſiſtere: iterũq; ad corpora remigrare. Tãgit & opinionẽ dicentium brutorum aias/quę ex aia profluunt uniuerſi/i eandem quoq; refluere: Oio uero putat multã uniuerſo ineſſe uitam: multã inq̃.i. potẽtem atq; multiplicẽ ſecũdũ uarias rõnaliũ ſubſtãtias aiarũ/ quæ q̃dẽ oẽs paſſim uitas corporeas ex ſe propagent/ipſaq; ꝓpagine q̃ſi ludos aialia faciãt. Alioquin ſi nulla illinc aialia fierent/tum materia ois uita careret: tum uita iam i alio q̃ in materia ideſt i ſuo fonte cõſiſtens/quaſi ſtenlis uidereť & impotẽs. Rata quidem Plotini ſentẽtia eſt: irrõnalem uitã q̃liſcunq; & ubicunq; ſit/ a rõnali uita qualiſcũq; ſit/& q̃ocunq; fiat ita procedere: ſicut impfectum neceſſario a ꝓfecto depẽdet. Profecto quẽadmodum i corpore naturaliter lucido tria conſideras: Primo formam ipſam.i. lucem. Secundũ uero/actum eius in ſe/dum micat. Tertium/actionem extra ſepcedentem/dum illuminat aliquid. Vbi illuminare pendet ex micare: hoc ſimiliter ex lucere. Ita ſenſualẽ uitam exiſtimato ex uita rõnali: hãc ex intellectuali pendere. Rõ.n. motus quidam eſt ab itellectuali ſubſtãtia quaſi luce in ſe ipſa cõuerſus in ſemet ipſam. Quaſi ex luce micãs. Senſus aũt quaſi lumen eſt quędam ꝓceſſio foras. Proide ſicut a corporibus effluunt imagines quę ſunt quaſi corpora: ſic ab aiabus quæ efficaciores ſunt q̃ corpora ꝓfluunt imagines aiales: quę ſunt quaſi aiæ: ex quibus ſimul atq; accõmodatis ſibi corporibus/aialia fiunt. Et quoniam hæc ludicra ſũt: ideo quicquid ad hæc attinet cõmodi uel incõmodi/nihil plus ad bonum malum ue momẽti habet/q̃ quod affert opinios decipiens atq; perturbans.

Quid ſit rõ ſeminaria mundi: qũo agat. Itẽ de quattuor gradibus plenitudinis. Item qũo rõnes rerum i cõmuni rõnę cõtrarie ſint. Cap.XVI.

f Omnia ex intentione quodãmõ ſunt uniuerſalis naturaliſq; rõnis/uidẽtur oia naturaliter rõnabiliterq; fieri. Ideoq; nec aliq̃d fieri contra naturã/neq; peccari. Ad hæc ãt ſoluenda ita conſiderandum. Sicut nocte ex ſolelunaq; ſolari non duo lumina deriuãtur: ſed unum emicat lumẽ: ſolare quidẽ non parum: ſed lunare magis. Et quatenus inde ad noſtra deſcendit/iam euadit deterius q̃ lunare: Sic ex ipſo intellectu: atq; ex aia illinc intellectuali iam facta/prodit rõ ſeminalis uniuerſaliſq; natura. Iam quidem utroq; deterior: & aialis sane plus q̃ intellectualis exiſtens. Atq; in materia rurſum ab utroq; degenerans: qua quidem res naturales taq̃ lunari lumine coaleſcunt. Hæc quoniam ex aiali ſubſtantia pendet eſt uita quędam. Quoniam ex intellectuali dependet non diſcurrente eſt rõ non diſcurrens. Quoniã eſſentialis rõ eſt/rõnaliter agit: ꝓ eſſẽtiã uidelicet/etiam ſi quod agit minime ſentiat: tametſi imaginatio eam opis comitať. Quoniam actio eius ex ſe penetrat in materiã motio nũcupať. Agit uero & mouet oia. Nõ agit inq̃ uelut ignis proprie determinatum aliquid/& impetu toto: Sed uaria primum/& moderamine certo/ ad certũ finem/& terminũ figurãq; & tempus/& uariæ uaria: uaria inq̃ primo. Nõ ſicut ignis/qui uaria quoq; facere poſſit ꝑ accidẽs uel conſequenter atq; ꝑ aliud. Mouet quoq; nõ loco ſimpliciter

ut impellens/quod mouere ſoleat non formãdo. Mouere autem eius eſt forma re/non alterationis tantummõ ſed etiã magiſq; rõnis artiſq; tenore. Ibi.n.ars eſt ipſa rõ:ibi rõ eſt ipſa natura. Inde corpus ita naturale mouet̃: quemadmodum tripudiator ab ipſa tripudiandi arte aio ipſius inſita: præſertim ſi fingatur hæc ars non quęſita quãdoq;:ſed ita naturaliter inſita:ut ibi ſit ipſa natura. Quotſa ne modos formaſq; in ſe ars ipſa complectitur:tot modis atq; figuris mouet in trinſecus ipſa ſaltantem. Vtrum uero rõ hæc naturalia mouendo formans/ac ui ciſſim formando mouens/ ſit forma & quaſi qualitas:aut quaſi motio & actio quædam?Eſt utiq; uelut utrunq;. Eſt.n.actus eſſentialem formę poſſidens firmi tatem/& efficaciam motionis.Eſt quaſi qualitas quędam ſine accidente.Eſt mo tio ſine trãſitu.Eſt uita.i.ſubſtantialis uigor ex anima in materiã: actuſq; pẽnis uiuaciter omnia & rationaliter agens:Agit ãt complurima/immo & cõtraria pn mum:ipſa enim complurima ac ferme cõtraria ſimul. Hic tu multitudinem ſiue plenitudinem quatruplicem intelligito. Intellectum purum/intellectum anima lem/animã naturalem/naturam materialem.Intellectus quidẽ purus ſub ipſa ſta tim unitate adeo ſibimet euadit unitus:ut ipſe formaliter cõſiſtens oĩa:in quoli bet ſui ſit totus.Ideoq; ipſius oĩa in ipſo ſui quolibet cõprehẽdunt̃. Igit̃ penes ipſum partes cũctæ ſunt in qualibet nõ per potentiã ſolum:ſed per actum.Diffe runt uero formaliter/quoniã per actum alium atq; alium & aliter atq; aliter/ſiue magis ẽt atq; minus.Intellectus uero aĩalis ſiue aĩa intellectualis plenitudo qdẽ eſt & multitudo pęnitus uniuerſa quãuis non unita pęnitus. Ideoq; & ſi partes eius cunctę comprehendant̃ in qualibet: tamen non tam actu q̃ potentia conti nent̃. Anima naturalis quæ eſt uniuerſalis rõ puraq; natura:eſt inſup plenitudo multitudoq; tota:Sed longius ab unitate diſcedens:nõ tota hæc amplius in ſui quolibet contineſ:nec actu inquã/neq; potentia. Hinc ergo fit.ut partes quædã contrariæ ſint quibuſdam.Siquidem altera iam alterã non poſſit admittere. Na tura tandem materialis.i.corporea machina in tantam uideſ multitudinem con trarietatemq; diſtracta/ut aliud non ſolum iam non admittat aliud:ſed etiam ac ceſſu diſperdat. Quod ſane exitium i ipſis naturę ſupioris partibus non accide ret:Ad quam regrediẽtes dicamus eam ipſa ſui diuerſitate originem tã eſſe quo dãmõ diuerſitatis & pugnę inter mundi partes exorientis.Sic mundus hic poſi tus dicit̃ in maligno:nec pacem habere/nec dare alicui pacem:Dęmonẽq; poten tem mundi huius principem eſſe q̃proximum.Cõcludamus itaq; cum in uniuer ſali natura unitas iam longius ab ipſa ſupiorum unitate degeneret: ſimulq; de generet plenitudo/adeo partes a partibus diſcrepare iam atq; deficere/ut quod adeſt alius/interi deſit alijs:Itaq; iter ſe ferme pugnaturę iam uideant̃:ut quod ſi bi deeſt uẽdicent aliunde:dum ſingulæ cupiunt euadere totum:totumq; ipſum non eſt adeo potẽs:ut contrarietatem ex ſe ꝓrſus expellat. Vnde fit ut mundus ſubide corporeus neq; contrarietatem neq; mutuã a rebus ꝓnitiem poſſit expel lere. Interea tamen uniuerſalis ipſa natura tanquã ſupioris itelligentię uerbum muſica rõne prolatum oppoſitas inter ſe uoces ſuas uirtute ꝓportionum reddit amicas. Atq; ita tota/ſic eſt unum/ut muſica tota:totaq; tragedia ex contrariis in unum conciliata concentum atq; decorem. Similis autẽ eſt ipſa rõ mundi re gina potius rõni muſicę q̃ poeticę.Poetica.n.res ꝓſonaſq; accipit aliũde factas/ neq; neceſſario cõficit̃ ex cõtrariis.Muſica uero ipſa profert tonos:neceſſanoq;

contrarios:neq;.n.cõcentus ẽ:niſi ex grauibus & acutis:ex itenſis atq; remiſſis: ex aſcendentibus atq; deſcẽdentibus:imo etiã ex diſcordibus & concordibus componat̃.Neq; igit̃ concentus ipſius rõ eſt cõis/niſi ex rõnibus horum oppoſi torum inter ſe oppoſitis ſimiliter ipſa conſtet.Eodẽ pacto rõnem ſeminariã mũ di ex contrariis rõnibus itelligę cõſtitutã: per quas ipſa formas ꝓducat i mũdo cõtrarias. Harũ.n.formalis iter ſe diſcrepãtia cũ neq; ex ſe iuicẽ/neq; ex materia neq; caſu ꝓueniat:nimirũ examuſſim exprimit̃ ex formulis i rõne cõtrariis. For mæ quidem ideales in mente contrariorum nõ ſunt contrariæ:imo in oppoſitis ſæpe cognoſcunt̃ oppoſita.Formulę uero ſeminales i natura effectrices cõtrario rum contrariæ ſunt.Nã i ſemine ignis eſſe ſemen aquæ nõ poteſt:ſicut nec ignis in aqua. In mente diuina ideam ipſam identitatis/& ideam alteritatis/ ſtatuſq; & motus eſſe memento.Intellectuales ſubide ſubſtantias ad identitatẽ ſtatumq; potius q̃ ad oppoſita referas: Rõnales uero potentias ad ideam potius alteritatis & motus:Preſertim ultimã rõnem/materiæ iam cõtiguam.Sic utiq; mẽtis offi cium in unione cõſiſtit magis:rõnis autẽ magis in deſcriptione uerſat̃.Neq; poſ ſet eſſe rõ niſi multiplex admodum:ſuiſq; i partibus intra ſe cõtraria. Rõ inq̃ ſe minaria mundi/& infima diuinorum:In qua tanta partium diſcrepãtia deprehẽ ditur/quãta diuinis obtigere poteſt.Ideoq; cum extrema i diuinorũ genere illic diſſidentia ſit:merito ibi nomen cõtrarietatis accepit.Proinde cum identitas ſta tuſq; ad ꝓfectum magis attineat:alteritas uero motuſq; magis ad imꝑfectũ:me rito quatenus ab ipſa identitatis ſtatuſq; idea deſcẽditur: eatenus gradatim res ideę participes minus habent identitatis & ſtatus.Contra uero quanto longius ab idea alteritatis motus ue deſcendit:tanto res ide participes plus alteritatis.i. diuerſitatis in ſeipſis/mobilitatiſq; admittunt.Alteritas igit̃ atq; diuerſitas rõni ſeminanę mundi inſerta diuinitus reddit eã maxime alterã itra ſe atq; diuerſiſſi mã diuinorum. Cum uero rõnis huius conditio præcipue ſpectet ad ipſam alte ritatis ideã:illiuſq; uis in hac longe prævaleat: dũ idea illa ſeu uis eiuſmõi rõnẽ hanc in diuerſitatem propagat extremã/uidetur hæc ipſa rõ non aliter ꝓpagare ſeipſam/q̃ plantę radix i ſtipitem atq; ramos & reliqua. Quę tamẽ id agit quo dam uegetalis uitę uigore.Et profecto quę uita carent nõ intus agere:ſed extra uidenſ efficere: uiuẽtia uero itus ẽt i ſeipſis/multoq; magis uita itenus agere & itra ſe ex uno quodã in multa gradatim ꝓpagare ſeipſam. Atq; ita rõ ſeminana mundi uita quidem:ſed diuinorum uniuerſaliumq; ultima/uidet̃ ſub ipſa uide licet diuerſitatis idea ſeipſã in ſe ꝓdiuerſa articulatim cõtrariaq; diffundere.

Decreſcente a ſupioribus ad inferiora uirtute ſuppleſ numero. Itẽ qũo huma na notata ſũt ordinãturq; i ꝓuidentia itellectuali atq; naturali. Cap.XVII.

Natura plura continet in ſe rerum ſemina/q̃ mens ideas. Cum enĩ naturę ſe miniſq; uirtus ſit debilior/non poteſt in uno ſemine cõprehendere/perq; unum facere quęcunq; idea poſſidet poteſtq; una. Ergo per plura ſemina diſtribuit̃/ideę unicę uigor uirtutiſq; debilitas numero compenſat̃. Eadem rõne materia in plures ꝓducitur ſub unoquoq; ſemine formas. Accedit ad mundi hu ius inumerabilem multitudinem dimenſio ſemꝑ diuiſioni ſubiecta/motuſq;/ſin gula uarians ac rerum inter ſe cõmixtio multiplex.Cõgerieſq; uirtutũ numerũq;

ex ſingulis ubiq; ſupioribus cauſis neceſſitate proueniens. Deniq; ne rerum mutabilium ſpēs aliquādo pereāt/ſubſtātiis numerus ſingulorum tū ſucceſſione tū ſimul ultra pmanētium multitudinē diuinitus augetur. Proinde ī tanta rerum turba ob maximā diſcrepantiā diſſonantiāq; aliis alia noxia ueniunt: & pp indi gentiam ex aliorum deſtructiōe ſe tueri/ſeruare/recreare conanť. Interea uero ad uerſus multitudinē diſſenſionemq; tantā ꝓuidentia ſingulis amorē & ad ſe ipſa & ad totū uehementē inſerit. Quo & ſingula paſſim inſinuata ſingulis inuicem uniantť: & deniq; toti. Poſt hæc dubitaťr utrum boni mali ue hoies ſint in ipſa rōnis uniuerſalis forma pręſignati/& quomō. Reſpōdetur āt lōgo comędiarum exemplo: Sicut hiſtriones ꝑpnas figuras & uoces & geſtus & ingenia ſua ſectum afferunt pręter illa quæ mandat poeta: qui prudenter ſingulis officia locaq; congrua pro ſingulorum ꝓprietate diſtribuit: Sic rōnales aias etiā ante corpora hæc ſuis quibuſdā inclinatiōibus tales euadere ſiue tales. Subinde rōnē mundi talia illis accōmodare corpora: & quatenus ille pſeuerant & ꝓſecunť/tales quoq; fortunas & deniq; ſedes. Ex hac āt utriq; diſparitate. mutuaq; interim proportionum cōgruitate mundum eſſe pulcherrimum atq; iuſtiſſimum. Totum uero hoc inuentum ſimiliter habemus ab Origene. Similiaq; de angelis uel non labēntibus uel minus magis ue labentibus ferunť a multis. Tu uero ubi mundana rōnominaťr/intellige ſępe cum uirtute ſeminaria intelligentiā aię mundanę cōiunctā/a qua ſeminalis aſſidue natura dependet/regiťq; ad normā. Proprios igiť & antecedentes aiorum motus nō in ſeminario/ſed intellectuali potius libro eſſe prāſcriptos: neq; tamē inde cōpulſos. Scripti. n. ſunt tales ubiq;/ quales & ipſi ſunt: ideſt ex fontibus ꝓpriis oriundi: ſortes item fortunaſq; & ſedes pręſcin indeſinul atq; pro meritis deſtinari. In ſeminario āt exceptis antecedentibus aiorum motibus: reliqua quæ rite ſecunť/eſſe non intellectualiter: ſed naturaliter efficaci terq; ipreſſa. Sicut ergo ſeminarium ītellectuali cōgruit: Sic notionibus quę ſunt ibi/formulæ in ſeminatio efficaces. Quo fit/ut ſeminarium cōſequentia ſemper aptet antecedentibus aiorum motibus/q̄uis nō ſibi ſed intelligētię notis: Sicut in arte potentia motrix exequiť ad unguem quę non ipſa quidem: ſed imagina no nouit. In antecedētibus quidē aia ſemp agit proprie: Deus uero cōmuniter. In conſequentibus āt aia uiciſſim cōmuniter opaťr: proprie uero Deus atq; natura. Oportet āt propriā aliquam ineſſe animis actionē/pręter tractum ex uniuerſo pendentem: alioquin ſi nullā haberent propriā actionem/nō poſſent de uniuerſi principio/fine/forma: ac de rebus hoc mūdo præſtāntioribus aſſequi rōnem: imo uero & res omēs oportet ī ipſo uniuerſi tractu nō nihil ꝓprietatis habere. Sic. n. & ipſe proprias naturas aſſerunt: & principium quod oia facit/ita potiſſimū efficit ſibi ſimilia/ſi facientia facit. Nā ipſe facit effectione. Si igiť actio ipſa oium ē origo/probabile eſt/quę oriuntur inde agentia fore: atq; ut habeāt ī quod agāt/fore etiam patientia: fore quoq; materiā paſſionum pręcipuum fundamentum.

De ordinibus ſpēbus differentiis aiarum: & quomō ſingula in diuina prouidentia deſignata ſunt. Cap. XVIII.

p Lato in Timeo diſtribuens ordines aiarum/ad tres potiſſimum gradus uſq; ꝓduxit: ob eam ut arbitror rōnem/q̄ in aia uel elementa ex quibus cōponiť/uel potentiā/uel actiōem eius cōſideramus. Rōne elemētorum in gradus tres cōmode diſtribuimus. In primo ſiquidē aiarum ordine idem ſtatuſq; diuerſum motumq; ſuperāt. In ſecundo ęquanť. In tertio fit ad primum uiciſſitudo: Similiter p tres gradus eſſentia atq; eſſe pcurrit ī eis. Rurſū quātū ſpectat ad uires/in primo intellectus prævalet: In ſecundo rō: In tertio tandem imaginatio. Quantū ſpectat ad actiones/in primo eſt actio oīo uniuerſaliter prouidens. s. oībus oia. In ſecundo uniuerſaliter quodāmō. s. uel oībus quędam: uel quibuſdā oia. In tertio uero ꝑticulariter. s. quędā atq; quibuſdā. In primo gradu ſphærarū ponimus aias: In ſecūdo ſtellarum: In tertio dęmonū atq; hoium. Tū uero in ipſis dęmonum & hoium aiabus tot ſpēs Timeus ponit/quot ſtellæ ſūt in cælo/ſpecie inter ſe differentes: quibus ordine reſpondeant in ſperis ſubinde ſuis ſpēs totidem dęmonicarū humanarūq; aiarum. Sed hoc intereſſe forſitan arbitraťr: q̄ in ſpecie ſtellæ quauis ſtella ſit unica. Sed in ſpeciebus ſubſequētium aiarum plura ſint in qualibet ſingularia. Plura item in qualibet aiarum humanarum ſpecie/q̄ in quauis ſpecie dęmonum. Semp. n. deinceps minor uirtus maiori quodam numero cōpenſať. Cogita in qualibet idea naturam in cuius uirtute ſint mille dotes (ut ita dixerim) uel effectus ad multiplicem uniuerſi ordinē bonitatemq; ꝓnentes. Spēm pręterea ſtellarem uelut ꝑfectiſſimā habere in ſe idiuiduum ꝑfectiſſimum: ideoq; totā in ſe capiens ſpēm & ideā: cūctaſq; ſpēi ideæq; actiones abſoluens. Spēm uero dęmonicā uelut minus ꝑfectā in diuiduū quoq; ꝑfectum minus habere: quod quidē nequeat ſolum uarias ideæ ſpēiq; dotes explere. Ideoq; ꝓplura hic indiuidua uarii ſpēi & ideę implenť effectus. In ſpecie tādem humana/plura etiam q̄ in dęmonica oportet indiuidua eſſe: ꝑ quæ uariæ ideę ſuę ſpecieiq; dotes diſtribuāť: Plurimiq; cōficiant animi quę nec unus nec pauci explere ualerēt. Eſſe præterea plures humanarum ſpecies aiarum Platonicus inde cōiectat/q̄ tanta eſt in hoibus diſcrepātia/ut alii diuini/alii bruti/alii uideantur humani. Neq; tanta uel circa aiam uel circa corpus diuerſitas ī alia ulla aialium ſpecie reperiť. Neq; tutum eſſe Platonici putant/incredibilem aiarum diuerſitatem ſolum in diuerſitatem corporum terrenorum referre uelut ī cām: Præſertim quoniā qui corporibus ſimillimi ſunt/ſæpe ingenio ſunt & moribus diſſimillimi/ac ſæpe uiciſſim. Præterea q̄ hic illo aliquāto ingenio ſit uelocior/aut tardior/iracundior quoq;/uel mitior/& ſimilia: ad has corporeas qualitates quodā mō referre quis poterit? Quod āt alii ſeorſum ad ſcientias artesq; alias natura ꝑpenſiores ſint & admodum aptiores/nullus ex corporum differentiis aſſeuerare ualebit: Quippe cum artes ſæpe ſcientięq; eiuſmodi nō tam ad corporeā q̄ ad incorpoream uideanť ſpectare naturam. Mitto mathematicas & phyſicas diſciplinas/& gubernādi prudentiā/miraſq; uerſutias artium/ ī quibus alii ab aliis natura lōgiſſime diſcrepāt. Certe q̄ hic natura uideať eſſe Theologus: iſte Propheta: ille miraculorum auctor legumq; cōditor ęternarum: alii uero nequaq̄/ qui non multum ab his corpore differunt/nō pōt cām ex corporibus aſſignare: Neq; prius inquā: neq; ergo cōibus: quæ ꝑ propria duntaxat inſtructura noſtros aios uideanť. Quamobrem aias hominum Platonici ſpecie colligent ſubalterna: in qua multę ſint ſpecies (ut ita loquar) ſpecialiſſimę: multa quoq; ſub ſpecie qualibet indiuidua: adeo ut aię quędam inter ſe naturaliter ſimillimæ & amiciſſimæ ſint: aliæ uero contra. Omnino uero ſingulæ ſpecies aiarum ad cōgruas ſuorum dęmonum ſpecies/& ad ſimiles ſtellarum ſpecies rediguntur. Sic ſolares animæ

ad ſolares dęmones atq; ſolem: Venereæ ad Venereos atq; Venerem: cæteręq; ſi militer. Hactenus differẽtias tractauimus aiarum/quas Plotinus hic primas af ſeruit:quę uidelicet ex ipſa primũ natura ſunt uel ſecundũ ſpecialẽ uel ſecundũ ſingularẽ ſub ſpecie ſua proprietatem. Secũdo differre putat ab aliis aias poſtq̃ motu libero forte etiam ante corpus aliter atq; aliter ſurgere uel ſi clinari cępunt. Vbi & illud euenit/ut eadem aia diuerſis temporibus ꝑ uarias ſui ures opereť/ & uiuat:ut non ſolum euadat alias: ſed etiam ſibi ipſi diſſimilis. Terno diuerſi tatem in aiabus ex corporibus putat accidere. Primo quidẽ ex corpore ſpirali: deinde ſolido. Permultum.n.intereſſe/ex qua parte mundanæ ſphæræ ſpiritale uelamen ſibi familiare ſortitus ſit aius: ſiue cæleſte ſiue ætbereum/ſiue aereũ ſor tiatur. Vbi & referre q̃plurimum ſub quali ſtellarũ curſu figuraq; ſuſcepit. Mul ta.n.& uaria in eiuſmõi corpora ex ſupnis influere/ & in aiam ide trãfluere. Ai: gen uero eiuſmodi differentiam ex dęmonibus uariis/tunc acceptis ducibus aia rum aliter aliterq; ducturis. Neq; parum adhibere momẽti ad quaſdã differẽtias aiarum/hęc demum ſolida corpora: geneſimq;/& tẽpus/& locũ. Quartã deniq; differẽtiã aiabus accidere uult ex uaria educatione/cõſuetudine/diſciplina. To tam uero eiuſmõi differentiũ aiarum diſtributionẽ ꝑ inęquales gradus & partes eſſe uult in ipſa intellectuali rõne mundi deſcriptam. Totã quinetiã diſtributo nẽ corporũ uariorũ & fortunarũ & terminorũ cõgruentẽ ꝓportione quadã diffe rentius aiorum i rõne ſeminali putat eſſe ſignatam: ſingulaq; hunc i modũ opor tune ſingulis coaptari. Subdit ꝓuidentiã non poſſe cõgrua officia/præmia/ſup plicia reddere ꝓprietatibus aiorum: niſi has quoq; in ſe penitus cõplectať. Sicut neq; poeta competentes hiſtrionibus ſingulis ꝑſonas & geſtus: niſi naturales & ꝓpias eorum teneat facultates. Vtrobiq; igiť tam ãtecedẽtia q̃ cõſequentia par tes ꝓuidentię ſunt & humanę ſimiliter & diuinę. Sed antecedentia præcipue pri ma non tam in ſeminario q̃ in exemplari intellectualiq; diuinæ ꝓuidentiæ libro ſũt partes. Vbi legunť ẽt quę nõ oio efficiunť inde: ſicut & ꝓuidẽtia ſolet huma na. Cõſequentia uero partes ſæpe etiã ſunt in libro ꝓuidentię ſeminario: ubi im primunť & exprimunť inde quæ intelligunť in altero. Adeo uero ꝑanteceden tia ſemꝑ nteq; conſequentia ordinata ſunt ſingula: ut quãdo ex inordinata libi dine cõmittiť adultenum: ſtatim tum i libro naturæ ex coitu cõſequať ordinata ꝓpagatio prolis: tum in ipſo intelligẽtiæ libro ex ꝑturbata concupiſcentia dete rioriq; electione deinceps ordine debito cõſequať perturbata adulteri uita/ con ditioq; deterior. Sic ergo natura pariter intelligẽtiaq; quæcũq; uel male uel ſorte uidenť accidere/cõmuni quodã conſenſu ſuis ordinibus ꝟplicant. Ira uero aiorũ iniqui mores & opa mala partes rõnis mũdanę dicunť: ipſamq; rõnem cum his malis ferť habere cõmuniõem. Non quoniã ꝓpne trahanť hæc inde: ſed quoniã ibi ab aliis facienda notantur: & facta plectuntur: Itaq; cum prouidentia cõſide retur tanquam exemplar omnium atq; opifex peccata quidem ſunt partes eius prout eſt exemplar potius q̃ ut opifex. Poenę uero peccantium utraq; condito ne ſũt partes. Vtrum uero mala ibi proprium quantum mala ſunt exemplar ha beant: an ex ipſo potius exemplari bonorum diuudicentur/oportunius alibi pe tractatur. Conclude iam prouidentiam non uegetalem ſolum more plantæ ue rum etiã intellectualem artis & ꝓudentę more: ſed naturalis/uſq; ad minima ſe diffundere.

Confirmatio primi libri atq; ſecundi: q̃ Deus faciat/intelligat/ curet ſingula. Cap. XVIIII.

o Perępretium eſt quę & i hoc & in ſequenti libro de ꝓuidentia tranſigun tur/ita breuiter cõfirmare. Cũ eſſe ubiq; ſit ꝑ formam: & quatenus habeť forma/eatenus habeať & eſſe/atq; uiciſſim: merito cõiectamus eſſẽtiã pri mam/formã quoq; exiſtere primã. Formam uero primã oportere putamus ſim pliciſſimã eſſe pariter atq; communiſſimã: quatenus entia omia ſupat/ & cõcipit atq; parit. Simplicitatẽ uero uniformẽ/cõtratẽq; oiformẽ ita demũ poſſideť/ſi ſit intellectus: præſertim quoniã ad itelligẽtiã ꝓtinet/tũ cõpoſita reſoluere pęnitus in ſimplicia: tũ res ſingulas ſub uniuerſaliſſima cõprehendere forma. Prima igiť eſſẽtia ẽ prima forma. Prima uero forma primus ẽ itellectus. Quod ſi eſſẽtia illic re ipſa & itellectus ẽ idẽ: nimirũ & eſſe atq; itelligere illic ẽ ſimiliter idẽ. Tũ uero ſicut eſſentia talis paſſim aut talis i ſuo genere prima/ſequẽtia facit nõ alio addi to: ſed eo tantũ ipſo q̃ talis: ceu ſol/lucẽdo illuminat: ignis calefacit ubiq; calen do: Sic ipſa ſimpliciter eſſentia ſimpliciter eſſendo oia ꝓcreat entia. Ac ſi cã eſt/ut oia eſſe ſimpliciter habeãt: eſt inſup & in cã/ut oia eſſe tale habeãt atq; tale. Nam eſſe tale ex ipſo ſimpliciter eſſe depẽdet. Atq; formalis ipſa cõiq; diſtictio talũ atq; taliũ nõ ex materia: ſed ex ipſa prima oium forma uniformi ſimul & oifor mi ꝓcedit. Hęc igiť q̃tenus eſſẽdo efficit oia: eatenus facit itelligẽdo: Siq̃dẽ pe nes ipſã intelligere nõ aliud eſt q̃ eſſe. Quod ſi intelligẽdo facit oia/nimirũ & fa cẽdo itelligit oia. Intelligit inq̃ nõ ſolũ quędã oibus cõiſſima: ſed ẽt unicuiq; ꝑ pria: qbus unũquodq; i ſuo eſſe actuq; ꝓficiť: alioqn cõfuſe nimiũ itelligeret mi nimãq; itelligẽnã poſſideret: ac res potius i potẽtia & hac q̃dẽ remota & cõfuſa cognoſceret q̃ i actu. Accedit q̃ ſi actio ipſius ꝓpria itelligẽtia ẽ/ tanq̃ eminẽtiſſi ma ãpliſſimaq; ſimul & itima/quouſq; agit/eouſq; ꝓrſus itelligit/ atq; ecõuerſo. Agit ãt i ſingulis ẽt atq; minimis ꝑagendis: ſiq̃dẽ entis primi ꝑ ſingula qũlibet entia certis ordinibus cõſequẽtia ampliſſimus ẽ influxus: & quæ poſt ipſũ agũt ipſius ubiq; uirtute mouẽť & agũt./Agunť uero ubiq; nõ ſpẽs ipſę retũ quę ęter næ ſunt: quę deus ipſe ſũt: ſed idiuidua. Aut ergo Deus nihil extra ſe intelligit/ atq; agit/quod ẽ falſũ: aut agẽdo ſingula/intelligit eadẽ/ quæ nuſquã fierẽt/niſi prius iteiligerenť a Deo: ſicut nõ fiũt a ſole niſi quæ ꝑſpiciunť a ſole. Intelligit itaq; Deus ipſe ſingula/nõ diſtractus i plurima: ſed collectus i ſemetipſũ/quẽ in tuẽdo uelut totius exẽplar & cãm cãrũ/ pq; cãs oium cãm cõtueť & oia/& cõtuẽ do curat & ꝓuidet/q̃tenus ad finẽ ſingula dirigit atq; bonum. Quandoquidem ſub ipſa ipſius boni forma omnia procreauit ad bonum. Quod autem q̃facilli me cũcta tã diligẽtiſſime curet/ ide ꝓbať/ quoniã ab ipſo deo res hẽnt nõ ut ſint tãtũ: ſed ẽt ut cauſæ ſint. Nã & ut ſint ide hẽnt/ꝓut ipſe eſt cã. Si igiť illic hẽnt/ut ſint cauſæ: ide quoq; poſſidẽt officiũ cauſæ ꝓprũ. Hoc ãt ẽ cõſeruare ꝑ unibus/ & curare quod facit. Quãobrẽ ſi a cã prima cãe oẽs hãc hẽnt ꝓprietatẽ/q̃tũ cauſę quædã ſũt: merito hãc hẽt illa potiſſimũ/ut oia curet & ſingula/ q̃tenus maxime cã eſt: & cã ſingulorũ: quæ qdẽ niſi ſingulati cuſtodiãť/nõ cuſtodienť unq̃ cõia que cõſeruanť in ſingulis nõ cõſeruabiť totũ/ quod neceſſario cõſtat ex ꝑtibus. Nõ excoleť uniuerſalis ordo totius: q̃ i gradibus uſq; ad minima deſcẽdẽtibus neceſſario conſtat. Qui ſane ordo quæ diſtinctio cum certum perpetuumq; ha beat ordinẽ ideoq; caſu nequeat eſſe: ſed ex alicuius agentis intentione ꝓcedat neq; tamen ex intentione agentis neceſſitate naturæ: Cuius intentio determinať

ad unum potius q̄ ad multa quatenus ſint diſtincta: merito ex quadam intelligentis intẽtione procedit/non intelligentię cuiuſdam cauſęq; ꝑticularis. Cmẽs enim eiuſmodi in numero diſtinctorum opum cõputantur. Ex intẽtione igitur intelligentię primæ maximeq; cõmunis ꝑuenit uniuerſalis diſtinctio rerum. Illa enim ab aliis per ſe diſtinguitur: cæteraq; inter ſe ſuæ notionis norma diſtinguit: & quatenus diſtinctiſſime nouit: diſtinctiſſime curat. Deniq; ſi prouidere ex abũdanti prouidẽtis bonitate procedit: & ad bonum gubernata perducit: merito ad cãm optimã cãrũ ſpectat ex actiſſime ſingulis ꝑuidere.

Confirmatio eorũdẽ. Itẽ ꝙ Deus certe ſciat ẽt cõtingentia: neq; tamen liberras inde tollat arbitrii. Cap. XX.

PRouidere deum rebus maxime/tanq̄ maxime ſuis quouſq; uidet nõ dubitamus: uidere quoq; deũ res/q̄tenus certis cãrum uel deiceps agentũ uel e cõſpectu neceſſario cõcurrẽtiũ ordinibus cõſecunt aſſenmus: ſiqdẽ ita quoq; philoſophi multa nõnũq̄ ꝑcul admodũ futura q̄ſi ſint præſẽtia uidẽt. Videt hęc inq̄ i cauſis/quas ipſi nec agũt/neq; cõnectũt. Multo itaq; magis ꝑſpicit deus qd ex cauſis/qd ex cãrũ ꝑpetratibus/qd ex earũ cõſpiratione ꝑueniat. ſiqdem ipſe uidẽdo cãs efficit: eaſq; donat ꝑpetratibus: & cõnectit i unũ. Acſi philoſophi q̄to ſagaciores ſũt/tãto citius ex præſẽtibus uel cãis uel idiis abſentia colligunt: & q̄uis tẽporali quadã rõnis diſcurſione nitãt: tamẽ futura q̄ſi ſtatim redigũt ad præſentiã. Profecto æternę mẽtis indiuiduus ille ſtabiliſq; oio totuſq; ſimul intuitus uniuerſã rerũ diſtantiã uel localẽ uel ẽt tẽporalẽ/ictu quodã indiuiſibili præſẽtarioq; cõplectit: ut quæ inter ſe diſtãtia ſunt atq; futura/illi pęnitus ꝓxima ſint atq; preſẽtia. Itaq; nec tã in cauſis q̄ in ſe ipſis cõtueat effectus. Iam uero ex hoc ipſo ꝙ euẽtus nõ in cauſis tantũ/neq; tanq̄ futuros aſpicit: ſed præſẽtes: ſequit ut ubi philoſophi dũ cõtingẽtes i futurũ euẽtus aucupant/ambigũt: Deus ipſe nõ ambigat. Nã quę cõtingẽtia dicimus/ hæc q̄diu adhuc futura ſunt/poſſũt ex cãis nõ exire. Cũ uero primũ præſentia ſũt/nõ exiſſe nõ poſſũt: neq; ualẽt etiã dũ ſunt nõ eſſe. Neq; i ipſis cõtingẽtibus quatenus ſũt ad præſẽs/dat eſſe pariter atq; nõ eſſe: ſed eſſe dũtaxat q̄uis i futurũ poſſint nõ eſſe. Quare neceſſariorũ iam cõditionem ſortita uident. Deus igit ita firmiter contingentia tenet/quãdoquidem ut præſentia uidet/ut quæ ſunt naturaliter neceſſaria. Nã & quilibet certus eſt eſſe fieriq; cõtingentia hæc intuens ipręſenti/quę olim/utrum ipoſterũ forent erat incertus. Prętерea ſicut ex cauſa neceſſaria effectũ ſecuturum certo ſciri poteſt: ita ex cauſis cõtingentibus/ quotiẽs cõprehẽdunt cũctæ/ ſciq; utrum impediantur alicunde nec ne. Cum uero Deus tanquã & exemplar & effector & motor omnium omnia comprehẽdat: ita certus eſt ex contingentibus/ſicut ex neceſſariis exitum ſecuturum: immo iam ſequi. Neq; uero mutabilia intelligit mutabiliter: neq; diuiſibiliter diuiſibilia cernit: Sed pro idiuidua ſui immobilisq; natura ſimul firmiterq; tenet diſtracta etiam in ſeipſis atq; circũuaga: ſicut ſæpe uiſus indiuiduo quodam ictu multa conſpicit quę mouentur: neq; rurſum quę naturaliter mutabilia ſunt/propterea firma reddũtur/ ꝙ ille firmiter comprehendat: ſicut neq; imaterialia fiũt/ex eo ꝙ ille immaterialiter (ut ita dixerim) cõplectatur. Nam & ipſe intelligentia ſua. i. actione ſua tam contingentibus ipſam contingentiæ ſortem imponit: q̄ neceſſariis neceſſitatis exhibet legem. Arqui & intelligẽtię uolũtatiſq; noſtræ motus quoſlibet quãuis liberos ſummiſſime tenet

Intelligit inquam eos: nam eſſẽtia prima ſicut omnibus quomõliber eſſendi cauſa eſt: ſic intellectualibus quomodolibet rite intelligendi atq; uolendi. Directos itaq; motus intelligit tanquã ipſe quoq; mouens: Obliquos autẽ tanquã ex oppoſito deficientes a rectis. Intelligit & certo motus/qui in ſeipſis uidentur incerti. Siquidem ſingulos fieri iam non fore uidet. Aeternitati nanq; ita ſemel totũ tẽpus eſt preſẽs: ſicut & cẽtro totus pariter circũferẽtię tractus. Et q̄uis qui nũc ita uoluntate mouetur/poſſit aliter deinceps aliter ue moueri: ille tamen de hoc non aliter atq; aliter opinatur. Singulos nãq; motus eorumq; modos ab initio ſemel anticipans mutabilem progreſſionẽ indiuiduo penes ſeipſum cardine firmat. Quod autem pleriq; ſic argumentari ſolent: Si certus eſt Deus animam id acturam: anima neceſſario id efficiet: nõ conſequitur. Siquidem ille certus eſt animam libere id facturam: ímo uero id libere facere. Preſentia enim cernit i ſe quæ futura ſunt rebus. Cum igitur præſentes iam cernat euentus: non licet rurſum interrogare/utrum poſſit animus electionem ſuam interea permutare: poſtq̄ deus animum ſic uiderat electurum. Non enim cadit interea tempus/ ubi non electurum uiderat. Sed uidet potius eligentem. Neq; tu rurſum obiicias. Si Deus firmiter uidet eligere: ergo compulſus eligit. Quid enim prohibet animum ſua interim uoluntate facere: quod Deus firmiter natura ſua cernit animum operari. Atqui libera faciat uoluntate/ Deus ipſe ſua ſemper inſtituit uoluntate. Deniq; quod argumentari nõnulli conſueuerunt. Neceſſarium eſt id animum facere: ſi Deus facturum ſcit ita uel facere. Similiter argumentari poſſemus: Si homo dicatur idem ſcire. Et utrobiq; neceſſitas non tam in conſequente/q̄ in conſequentia ponitur: neq; in re ipſa/ſed in argumentante deprehendit. Et conditionalis quę dã neceſſitas hæc ẽ nõ abſoluta. Conditionalis autem abſolutam trahere ſecum minime conſueuit.

Marſilii ficini in librum ſecundum. de Prouidentia: Quomodo machina mundi congruat cum natura: & natura cum intelligentia diuina: Quæ etiam fortunã ordinat Cap. Primum.

PER hęc dubitationes ſoluimus/quę in huius libri fine mouẽtur: atq; ſecundum aggredimur de prouidentia librum. Profecto ſic animæ rõnales i prouidẽtia deſignarę ſunt partes: nõ partes inq̄ naturæ uel machinę corporalis. Sed partes ideſt participes prouidẽtię atq; in gubernãdo collegę. Hinc & motus cõcedũtur deteriores: poſtq̄ ſemel nõnulla conceſſa minoribus eſt auctoritas. Quoniam uero dicit ſeminariam uniuerſi naturam eſſe animam quãdam: memẽto ſicut uocalis oratio diſtincte ſignificãs nõ ſolum ex itellectuali notiõe procedit: uerum etiã eſt notio quædã: ſic ſeminarium mũdi uiuum & oiforme ex ipſa mũdi aĩa pululãs aĩam quãdam eſſe. Acſi dicit inſtrumẽtum uel itelligentię purę uel aialis itelligẽtiæ tale eſt ꝑfecto: cui motor ipſe ſuus nõ tantũ prębeat motũ: ſed etiã opifici formã: Eſt enĩ cognatiſſimũ inſtrumẽtũ: ſuoq; ſubeſt opifici/ nõ tanq̄ manus: ſed tãq̄ imaginatio uel imaginatus ſpũs practicę rõni. Subdit i libro ſecũdo: rõnẽ eiuſmõi bona ſimul & mala cõplecti. Si .n. i hac rerũ habitus primo deſignati ſũt priuationes quoq; cõſignãtę ſũt conſequenter. Si meliora deſcripta: ẽt deteriora & in longũ progrediendo

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA CREDOS USALES

derrima quoq; conſcripta non ita ſolũ/ut peragantur inde omnino peiora. Sed ut tanq̃ incohata uel deſignata: tandem ꝓ corporeas cãs ſiue cõditiones expleã tur i mũdo. Cuius quidẽ uniuerſi gradus oẽs & ordines: ita ſunt i mũdana rõne conſcripti: ut nõ ipſa ratio primum eos in ſe cõſtruxerit: Sed tota potius una cũ ſuis eiuſmodi partibus expreſſa fuerit ex intellectuali ſigillo: dum tamen euade ret ſubide deterior. Multa.n. i hoc ipſo mundanę rõnis ordine coaptarẽ ad un guẽ motibus aiarũ. Quę ſane cõgruitas nõ ex hac ipſa rõne tantũ animabus ſub dita. Sed etiã multoq; magis ex itelligẽtia quadã aiabus ſuptore pręſcita ſimul & prędeſtinata uidetur. Quẽadmodum uero i ſeminario mũdi neq; totum par tes generat: neq; pars ab initio partem: ſic & corporea mũdi machina ex ſemina rio germinat ſimul tota: neq; ptes generat ſuas/ex qbus ipſa cõponiẽ. neq; inter pres neceſſarias eius alia ꝓcreat aliã. Ita neq; ſtella facit ſtellã: nec ignis ab initio terrã: neq; bõ leonẽ. Hinc efficiẽ/ut nulla pars mundi pęnitus ſubſit aliꝰ: ſed po tius tori reſpõdeat: Ita uero totũ una cũ ptibus ꝓduſſe ex ſuo ſemie mũdum: Se mẽq; ex mẽte ſimiliter teſtaẽ plãtarũ aialiũq; generatio. Vbi nõ pars efficit partẽ: Sed partes ſimul una cum toto paulatim ex ſemine pululãt. Ex quo etiam patet partium cũctarum atq; totius rõnes i ſemine cõtinen: ſimiliterq; rõnes mundi to tius i natura: naturæq; i aia: & aiæ prorſus in mente. Proide ait totum machinæ ſeminarium eſſe actum/& quaſi ſpũm totius animæ mũdi. Similiterq; partes i eo eſſe actus quoſdam/& quaſi ſpiracula quędam partium animæ ꝓpriarum. Simi li quodam ordine totũ hũc mũdum ſeminarii totius actum eſſe: parteſq; partũ. Cũ uero congruat undiq; machina ſeminario: & hoc animę mũdi/& anima men ti: ſequiẽ ut i machina ad mentis nutũ omnia diſpenſentur. Probabile quoq; eſt particulares animas tanq̃ aię mundanæ ſorores atq; collegas ſecundũ motus ac cultuſq; ſuos animę mũd anæ pęnitus cõſonare: adeo ut uices electionum actio numq; quas agũt animæ/accõmodentur ubiq; uicibus animę mundi in naturali bus peragendis. Qua quidem cõnexione ad certas animarũ electiones actiones uitas/certę quoq; in uniuerſo ſortes fortunæq;/ & corpora certa: exituſq; cõſimi les rite reſpondent. Inter hęc nequis opinetur difficilem eſſe Deo mũdi totius curam: propterea q; innumerabilia i hoc ſunt atq; cõtraria: ſubdit omnia q̃tũcũq; diuerſa in unam congredi formã. Qua facillime uni pareant auctori. Si i mixtis elemẽta contraria i formam deſinũt unam: ſi i plantis & animalibus mẽbrorum contrarię qualitates unam admittunt uitientis formam. Idq; utrobiq; fit naturæ particularis officio/cui nam mirum uideri debet/partes mundi contrarias in unã coire formam/licet nobis occultam: Coire inquã naturæ uniuerſalis opa/quã & naturę ꝓpriculares ubiq; ſecunẽ: Si redigas igiẽ opa ſingula ad ſingulas ubiq; na turas/easq; ſubigas uniuerſali naturæ/& hãc cõnectas itelligẽtiæ: itelligẽtã uni tati. plane cognoſces itelligẽtiã ex uno cardine rerũ uno quodã nutu cardines oẽs ſequentiaq; deiceps mira facilitate mouere: Mouere inq̃ itelligẽdo/ atq; ita ſingulis prouidere. Exẽpla uero quæ ex prędicamentorũ ordine Plotinus addu cit ad multitudinẽ generatim i unũ deniq; redigẽdã: perſpicua ſunt. Inter hęc no tabis argumentũ hoc eſſe/quod ipſum unũ ſit omnium pricipium: q; omnia uel cõtraria i uniuerſo rediguntur in unum ſcilicet præter naturam ſuam i unum ab unitate coacta. Notabis qua ratione ipſum eſſe in cauſam reſoluas ſupenorem. Siue enim dicas ens id ex eſſentia corporis & eſſe: ideoq; in ſimplicius reſoluere

cogeris: ſiue dicas eſſe/id tanq̃ actum/redigis i eſſentiam ueluti fundamentum. Siue dicas eſſentiam/hãc primum imperfectam: uides niſi ſuſcipiat actum. Itaq; ſuperhanc unum ipſum. i. ineffabilem ſimplicitatem eſſe cognoſcis: a qua depẽ deat eſſentia actuſq; eſſentiæ. Ait ipſum unum & diffundi per oia: & colligere cuncta: quaſi p mẽbra neruus: qui dum uideẽ diſtrahi/cõtrahit. Ipſum nãq; unũ quatenus ſimpliciter eſt ubiq;/i unum colligit oia. Quatenus autẽ inde tale unũ fit atq; tale uideẽ eſſe diffuſũ. Sed tale interim atq; tale ad ipſum ſimpliciter unũ neceſſario religaẽ. Neq; ita reperiẽ in cũctis unum ipſum/ceu ſpecies una i ſingu lis: uel genus unum i ſpecibus. Sed ſecũdum prius atq; poſterius/magiſq; & mi nus: ferme ſicut i numeris paſſim unitas numeralis. Proide Plotinus ipſum ſim pliciter unum proxime quaſi deriuat i unum ens: itellectum uidelicet unum: au ctorem mũdi propnum atq; rectorẽ. Qui ex multitudine i ſe ipſo cõcepta multi plicem cõficiat mũdum/ atq; ex unitate i ſe ſuam multitudinem ſupante: multa mundi mẽbra i unum colligat aial. In quo ſane quicquid eſt tũ ex natura cõmu ni pars quædam eſt totius: tum ex natura inſup propria eſt aliquod totum: pro priamq; adhibet actionem: preter cõem ex uniuerſo paſſiõem cũctis illatam. Ex quo apparet Deum mira actionis ſuæ potẽtia actiones a rebus ꝓprias non aufer re: a rebus inq̃ uel minimis/ceu ab igne uel equo: multoq; minus a præſtantiori bus auferre. s. ab aiabus nõ cõditione naturæ determinatis ad unũ: Sed ad pluri ma ſe uicißim oppoſitaq; uertẽtibus. Idq; pro natura ſua p diuerſa mobili facien tibus. Sed interim ordinãte Deo quales ubiq; ſe animi reddiderũt/tales eis ſemp redduntur euentus.

Nihil contingit caſu. Nã prouidentia minima quæq; ordinat. Cap. II.

c Onſidera primum totam mũdi machinam circũfuſam terris/eſſe in omni diſpoſitione motuq; ſemp ordinatiſſimã. Secũdo/terrena oia plurimũ or dinatiſſime naſci/atq; ꝓcedere. Tertio: terram ad reliquũ mũdum eſſe ue lut punctũ. Per hæc quarto cõcludes/in hoc pũcto molis immenſæ/ab ipſa mole concluſo mirabiliter ordinata/nihil nõ ordinatum poſſe relinqui: ut etiã quæ in terdum caſu quodã fluitare uideniẽ/certo ſcias penes ordinem uniuerſi ſuo quo dam ordine nõ carere/penes ordinatorẽ inq̃ mundi totius intellectũ. Ordo nãq; naſci ſemper ab itelligentia cõſueuit. Illius. n. nutu ſimplici prorſuſq; immobili machina ex tam diuerſis mobilibusq; cõgeſta ordinatiſſime cõſpirat & regitur. Præterea cum in qualibet gubernatione quatenus maior gradatim maiorq; i gu bernatore intelligentia eſt atq; poteſtas: eatenus minus aliquid fortuito illic ac cidat: certe ſi ſumma quædam poteſtas & itelligẽtia gubernat mundum/totũq; oio ſubeſt illi: nullus uſq̃ relinquiẽ temeritati locus. Accidere nãq; gubernatori caſus ſolet inopinatus uel alienus/quia uel nõ oia conſpicit: uel nõ oibus domi naẽ. Soletq; caſus ab externis incidere. Vniuerſum uero ſub unius diuinę mẽtis impio conſpectuq; cõprehẽditur: ut nihil ſubterfugere præuaricariq; poſſit. Præ terea quia ſicut uita mũdi eſt i qualibet parte tota. Sic & itelligẽtia i hoc uiuen te corpore/tota ſimul ubiq;. Neq; tractat extrinſecus materias alienas: nec in plu ra diſtrahitur: ſed ſuam agitat itus: atq; ex uno cardine totam tãq; facile regit in telligendo/q̃ uita uiuendo uiuificat: q̃ corpus agit eſſendo. Quod.n. i corpore

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

eſt eſſe per formam a uita intelligẽtiaq; ſuſceptam. Id quidem eſt in uita uiuere: id rurſum in intellectu eſt intelligere. Ex tota quidem intelligentia tota profluit uita. Ex uniuerſa rurſũ uita ſimiliter corporis uniuerſi cõis emicat forma. Simili quadã ꝓportione diuerſæ i machina formę ex uariis ꝓſiliunt in uita ſeminibus. Differẽtia ſemia ex differẽtibus i itelligẽtia notiõibus iſerunt. Notiões igit intellectus ipſius p ſemina rerũ uſq; ad ſingulas rerũ ꝓueniũt formas: Atq; ſicut ſemẽ unum dũ plures ſingulorũ generat formas/ nõ confuſe: ſed diſtincte agit in ſingulis/alioqn ſingula nõpfecte formaret. Sic & una intelligentię notio/ubi p plura ſemina uitę plurimas inſup formas in ſingulis exprimit/nõ indefinite quidẽ: ſed determinate agit i ſingulis: alioqn ageret impfecte: neq; actio eius & uirtus uſq; ad ipſas uitæ naturalis actiones ꝓprias ꝓueniret. Tametſi neceſſe eſt ſupioris ampliorſq; ſemp cauſæ uirtutẽ actionẽq; ultra miniſterium inferioris lõge latere; procedere. Quo efficit/ut primę ipſius eſſentię uirtus & actio quæ itelligentia eſt p ſingula protendat. Tum uero ſi dixens effectus paſſim ſingulares in rebus ex ꝓpriis duntaxat formis & uirtutibus ꝓuenire: meminiſſe debes uirtutes ubiq; formaſq; proprias quæ ad formalem ꝓtinẽt ordinem uniuerſi/ex primo rerum ordinatore ꝓcedere/penetruſq; ſeruari atq; moueri. Cum igit in formis & uirtutibus ipſis exitus ſinguli cõprehendant: neceſſarium eſt p uirtutes ſaltem formaſq; ipſas ſingulos ubiq; effectus ad ipſum uirtutũ & formarũ oĩum largitorẽ & ſeruatorem atq; motorẽ penitus pertinere. Virtutes inq; & formas ſiue ſpeciales/ſiue etiã ſingulares. Nã & i ſingulis phyſici dotes mirabiles inuenerunt: quę ſæpe cæteris ſub eadem ſpecie minime cõcedunt. Deniq; ſi quod Platonici putant/& aſtrologi neſcio quo cõfitẽtur: lux i cęlo ſenſus ẽ. Atq; radios paſſim ex luce ꝓtẽdere eſt ſingula pſentire: ſentiẽdoq; facere: & faciẽdo ſentire. Nihilq; uel ſub terra latet/quod nõ ſentiat inde/latẽtibus ubiq; radiis: alioqn nõ generaretur etiã ſub terra cæleſtia: nimirum & itelligentiæ primę radii p oĩa protendunt: & quatenus ſeipſos ad ſingula uſq; deriuant: procreãt ubiq; ſingula/pſpiciũtq; ꝓcreãdo/quãdoqdẽ & procreãt intuendo. Peride atq; ſi dicas/& ſtellas aſpectibus facere ſingula: & ſtrutium oua mirabiliter intuendo fouere: pulloſq; formare. Cum igit nihil uſq; diuinũ lateat itellectum: & ordo ſit itelligentiæ propnius: nihil uſq; i hoc intelligẽtię opificio poteſt accidere/quod nõ ab ipſo totius ordinatore ſit ordinatũ/etiã anteq; accidat: & ſubito ueniens: annexum cæteris cõſequẽter: & in ordinem uniuerſi redactũ. Qui ſane ordo ita demũ abſoluti ſſimus eſt: ſi minima queq; ꝓuidẽtiſſime ſint ordinata. Ita rurſũ excellẽtiſſimus: ſi nõ ſolum ex ordinatis: uerũ etiã ex ordinatoribus cõpleat: Plures igitur i hoc ordinatores ſub primo gubernata diſpẽſant/uirtute legibusq; primi. Cuius tanq; potẽtiſſimi uirtus & actio per oẽs ſub ipſo gubernatores. Atq; ultra propria eorũ munera ſe prorſus amplificat. Itaq; ſicut multa quæ nobis fortuita ſunt/eadẽ gubernatoribus ſunt prouiſa: Sic & nõnulla extra gubernatorum intentionẽ ueniunt: quæ ſunt ex prouidẽtia primi: Cui nihil uſq; accidit improuiſum. Quippe cum ad perfectiſſimum & optimum intellectũ conſumatiſſima pertineat prouidẽtia. Ea uero eſt quæ nihil ignorat: nihil improuiſum eſſe permittit. Oĩo uero caſus inopinati nobis/qui ex diuerſarũ inter ſe cãrum cõfluxu contigunt: Siquidẽ ab aliqua cã ordinant/ nõ a cã quadam regunt agẽte tantũ more naturæ. Cauſa.n. ſimpliciter naturalis cũ p unã agat formã determinat ad unũ. Neqt igit euẽtus inopinati cãs plures inter ſe diſperſas/nec ullum inuicẽ p ſe habentes ordinẽ ad unã effectũ ipſa p ſe redigere. Cohibere uero multiformes i unũ cãs poteſt cã ſola cognitionis munere fungens. Quę multas i ſe cõcipiẽs formas/mento & rerũ multiformiũ eſt ptcipiũ: & diſformes cãs in unã euẽtus aliis inopinati formam mirifice cõgregat. Hinc Proculus i Timeo fortunã definiẽs inquit. nõ temerariã eſſe uel cæcã: Sed eſſe diuinã uel dęmonicã poteſtatem/i unũ exitũ diuulſas cãs congregantẽ. Ideo Plato ubi i epiſtolis fortuitũ quendã tractat euentũ/poſt fortunæ nomẽ ſubito dęmonis nomẽ adduxit. Itaq; ſæpe dęmones occulta quadã pſuaſione hoiem hũc hac uia: illũ uero illa i locum eundẽ mittunt. Quo illic occurrentes ſibi inuicẽ/aut tertio euentũ pariant iprouiſũ illis: ſupis uero prouiſũ. Interdũ quoq; ſupi nõ tam diuerſos ad unũ aliquid ipſi mouent/q; motis per ſe illis ad aliqd ipſi interim utunt ad aliud/inopinatũ quidẽ hoibus: ſupis uero ꝓſpectũ. Proide ſiue moueãt primum ſuperi noſtros aĩos: ſiue p ſe motis utant: dęmones quidẽ ſupiores rõne potiſſimũ agunt in rõnem pſuadẽdo ſimpliciter: atq; trãquille. Infenores aũt imaginatione plurimũ atq; ſpũ/in ſpũm imaginatio nemq; noſtrã ꝑturbatiões aliquas ſuſcitãdo: & utriq; cõſequẽter agunt i uolũtatem. Deus ãt directe agit i uoluntatẽ. Deniq; qũocunq; & undecunq; in caſus inopinatos incidimus uel pſperos uel aduerſos/cõtingẽtia nobis ſemp meritis noſtris conſentanea ſunt uel præſentibus uel prętentis uel futuris: & cõferũt nobis qdẽ quãdoq; uniuerſo ſẽp. Sic. n. Deus uniuerſi tẽpat harmoniã: ut ſiqs totũ orbis ſpatiũ & i eo ſingula totũq; tẽpus uno cõſpicere poſſit intuitu pſpecturus ſit unicuiq; iuſta repẽdi: aliaq; paſſim aliis ita ſonare: ut toti potiſſimũ oĩa cõſonẽt.

Quãuis ſingula ſint in prouidentis Dei mente ſignata: tamen aĩus agit libere. Item uniuerſũ oportuit diſpares gradus habere. Cap. III.

P Enes effectorẽ ipſũ & exẽplar mũdi primũ ſicut numeratæ ſunt aĩæ: numerata & corpora. Sic q̃les aĩæ ſint ab initio: ſimiliter & q̃lia corpora: Rurſũ quales aĩę queq; ſe reddãt/atq; deiceps quales eis p meritis repẽdędę ſint ſortes: Cũcta igit & quid agãt & qũo/& qd patiant/& qũo in ipſo ꝓuidẽtiæ ordine cõprehẽdunt. Quodqdẽ humanus aĩus ita uel ita moribus affectus ꝓgrediat: in cã eſt/quoniã ita cępit quãdoq; uel ita. Quod ãt ſic icepit cã eſt dũtaxat qa ſic atq; ſic incipe potuit. At uero q utrũq; potuerit/nõ potes in aliã reſoluere cãm. Hęc. n. ipſius ẽ natura. s. uita libere mobilis atq; rõnalis. Siquis ãt ulterius ꝓquirat cãm cur aĩa ſit ab initio talis/nõ aliter erit ridiculus q̃ ſi ꝓquirat/ cur aĩa ipſa ſit aĩa: aut cur ignis ipſe ſit ignis. Sane cur ignis aſcẽdat/& penetret/& diſſoluat/cãm aſſignabis: quoniã leuis ſit/& ſubtilis/& calidus. Sed pſcrutari quare ſit hoc ipſum/nihil aliud eſt q̃ cur ignis ſit ignis ſquirere. Vnaquęq; rerum ſpecies ab æterno certis eſt intrinſecus terminis definita. Cunctæ itaq; ſpecies ſic ab ęuo in ſe ipſis determinatæ nihil aliud eſſe uidentur/ q̃ certæ quædam determinationes/ quibus intelligentia prima cõſtat primum: & quaſi partibus diſcernit in ſe ipſa: adeo ut mẽs ipſa ſit definitiones euiſmõi intellectuali neceſſitate naturę. Similis ſubinde in uegetali natura ſequit diſpoſitio rerũ. Similis & i machina mũdi ex cauſa non cõſultante quidẽ ac p conſilium eligente: Sed ita naturaliter in ſe affecta ita naturaliter germinãte. Diſpoſitio euiſmõi ſpecierum i natura eſt ipſa

natura: ī machina ſimiliter eſt ipſa machina mundi. Quęrere igiť cur mūdus tot tāq; diſparibus rerū gradibus cōſtet/ eſt inqrere: quā ob cām mūdus ipſe ſit mūdus. Quēadmodū ſiqs quęrat/cur plāta uitā habeat & nō ſenſū/& radices hēat atq; ramos. Cur aīal ſenſū habeat/nec rōnē: cur pedes atq; caput. Quare homo humanā intelligentiā/nō diuinā. Optare āt plantā quidē eſſe aīal: & aīal eſſe hominē: & boīem eſſe Deū/nihil aliud eſt/q̄ Deū relinquere ſolū/mundūq; deſtruere. Peride atq; ſiqs pedē uelit eſſe manū: hanc oculū eſſe deſideret. Sic & ſingulatim mēbra diſperdet & deniq; totū. Verū ut ad cōditionē nobis magis ꝓpriā deſcendamus: homo nō debet cōqueri ꝙ ab initio præſtātior nō ſit effectus: quandoq; dē ita ſatis habuit: atq; ut nōnulli probāt: ipſe ſe quodāmō pręſtantiorē pōt efficere: quod boīe inferiora nō poſſunt. Itaq; habet quandā in ſe principii ronē. Si quidē bonū quiddā pōt addere bono/quod habuit ab initio. Quod uero ita poſſit ex eo conſtamus: quia pōt & in peius aliquādo labi: quod inferiora non poſſunt: Deus āt nō feciſſet humanā ſpēm: quę plantis & brutis ē melior/talē: ut in peius ꝓlabi poſſet/niſi feciſſet & talem/ut poſſit in melius ꝓficiſci. Quippe cū ſit primo bono ꝓpinquior. Inter hęc uero ꝙ ait exēplar uniuerſi ipſūq; uniuerſū eſſe cūcta digeſta p gradus: memēto cū in prima puraq; forma nō poſſint multa eſſe/niſi differāt: neq; differre queāt/niſi formaliter: illic dupliciter inter ſe diſtinguit: tum uarijs formarū modis quaſi p latitudinē: tū diuerſis formarū gradibus quaſi p longum. Nempe quia mens ꝓceſſione quadā ſub bono/ ſuā accepit formam: ideo & i ſe ipſa ſimiliter ꝓcedendo uarios ſuæ formæ gradus induit uelut uultus. Hinc efficiť/ut ī mundo quoq; deiceps p gradus impares proceſſio fiat: aliaq; cōſequēter alia faciant: uel ꝓpagenť in alia. In diſpoſitione ruſtū plantarū atq; aīalium partes gradibus inęqualibus digerunť. Sed diſpoſitio talis ī mūdo ideo diciť nō eſſe ſimpliciter optima: quoniā longiſſime diſtat a bono. Cui ꝓximus eſt mundi faber primus: Cui ſubiiciť aīa mundi: huic ſubdiť mūdi rō ſeminalis. Ex qua ſimul ac mūdi corpore aīal fit mundanum. Rationi ſubiiciť corpoꝛea mundi forma. Eiuſmōi uero rō nō ſic aīata. i. uiua diciť: ut eſt aīa mūdi: imo in hāc ita deſinit ipſius aīę uigor: ut in teporē calor: ac lumē ſimiliter ī pallorem. Simili quadam ꝓportione degenerāt a uitis ubiq; i ſe manēntibus uitę quędā ideę corporibus dedicatæ: ſiue i ſphęra ſtellifq;/ſiue dęmonibus & boibus id cogitur. Vbiq; uero ſupius in natura naturaliter inferiori ꝓuidet/ & ꝙto ſupius/tāto ꝓuidet magis: ac ꝓuidendo firmius ꝓmanet in ſe ipſo. Nā ex hac ipſa firmitate ſua prouenit perpetuus prouidentiæ tenor/ dum uidelicet nō afficitur/non indignatur ī aliā: ſed exuberat.

De intellectu & rōne & imaginatione. Cur homines non ſemp utantur rōne. Cur aīa fiat deterior. Quod non trāſit in beſtias. Cap. IIII.

i. N ſequēti capite cōſiderabis iterū geminā eſſe rōnem mūdi cōem. Primam quidē adeſſe mūdo uelut artificē. Secūdā uero meſſe uelut formā p quam uelut cognatā artifici ēt artifex uideať mūdo coniūctus. Artifex ꝙdē prędēs ē intellectualis ipſa ſubſtāna. Inſidēs uero uelut forma eſt rō ſeminalis: quā coire ītellectus cū materia mundi uideť atq; generare. Reliquā Plotini ſententiā ſummatim ita collige. Duo ſūt in aīa noſtra actionū principia liberarum intellectus & rō. Quorū opa poteſt aīa preter id ipſū quod habuit ab initio progredi.

Sed intellectu quidē ꝓfecit ſubito: factuſq; eſt aīus ſtatim ex humano diuinus. Rōne uero ꝓficit tępore: deficitq; ſimiliter: ut uel ſit humanus/uel diuinus fiat & dęmonicus atq; ferinus. Adſūt quidē oībus hoīum aīabus ſemp intellectus & rō. Sed nō oēs rōne utuntur: intellectu ꝙnetiā pauciſſimi. Multi. n. imaginatione uiuūt potius atq; ſenſu. In quorū imaginationē rōnis ipſius ſcintillæ uel raro micant: uel etiam quādoq; nō micant: Cū imaginatio potius ad oppoſita cōuerťat. Quēadmodū & intellectus cōmuniter in rōnem humanā præter q̄ in beatis uix ſcintillare uideť. Adeſſe quidē intelligentiā & rōnem ꝓpriā aīabus humanis etiam nō utentibus nō diffidet/quicūq; cognouent intelligentiā quoq; rōnemq; cōem ubiq; uigere: rebuſq; q̄minimis eſſe præſentē. Interea notabis intellectum nō eſſe adeo ſępatum/quin ſit pars aīę. Item ſicut ignis ſemp caleť/ ſic intellectū intelligere ſemp: & potēnam aiæ ī diſcurſione poſitam diſcurrere ſemp quocūq; modo diſcurrat/ſiue p rōnes ſiue p imagines/more etiam ſomniātis. Potentiam ſimiliter uegetalem aſſidue uegetare. Præterea dū aīa uiuit in hoīe/tum mētem tum rōnem eſſe aliquid hominū: quāuis nō utraq; ſemp actu redūderet ī homies: atq; mēs ratius admodū q̄ rō fulgeat. Siquādo uero aīa ſit ī brutis: neq; mētem neq; rōnem aliquid uult eſſe brutorum: Sed imaginatiōem tātum uegetationēq; cum eis cōmunicari poſſe. Quod aūt nō ſolum itelligentiæ cōiter: ſed etiā rōnis quādoq; fulgor ī aīabus micare minime uideať: In cauſa ē/uel ꝓuerſa nimiū corporis compoſitio/tum iępta frequēter īgenio/tum perturbatiōi parata: uel forte ipſa rō ſeminalis aīæ iandiu ī habitum cōuerſa brutalē/atq; ſubide corpus in materna prout fert oportunitas ſibi brutale cōformās: Si mō potēna genitalis primā corpori qualitatē affert: ut aīa tūc non talis euadat oio quale nāciſcať & corpus: Sed tale ſibi fingat corpus: qualē ipſa naturā ipſa ſibi cōcepit: ut merito inſe facta deterior ī deteriorem uitam trāſferatur & ſortem. Poſt hęc quattuor cās obſeruabis: quibus aīa noſtra deterior quādoq; poſſit euadere. Primā: quia poſita eſt ab initio poſt ſecūdam ordinem aiarum. Secūdam: quoniā momētum ab initio minimum lōgius paulatim cadēdo fit maximū. Tertiā: quia dum aīa cum alia quadam uel aīa uel re forte cōcurrit: uel potius dum in aīa affectio quædā prior cum poſteriore cōgrediť: ex tali quodam cōgreſſu uis noua reſultat: nouūq; in de facit effectum. Sicut eſt ī aliarū rerum cōmixtione comptum. Quartam: quia prędēctes actiones ī uita præterita/talem habitum ichoauerūt uitę prędenti. Verū ubi Plotinus uelle uideť/rōnē aīę ſeminalē ex actionibus antecedētibus adeo degenerare: ut ipſa potēna genitalis quę erat ī ꝓpria hois ſpē/fiat iam ī ſpē bruti cuiuſdā. Atq; ita hæc brutū eiuſmōi cōcipiat uel accipiat: intellige totum ſub cōditione dictū. i. ſi quādo ipſa naturalis potēna ī ſe ſpēm mutare poſſit: cōſequēter ad talē ſpēm tranſferri ferinā. Sed certe nō poſſe rō nobis oſtēdit. Primo quidem quia cum rei nullius eſſentia ꝓpria eſſentialiſq; potentia q̄diu exiſtit/poſſit ipſū eſſe alterius ſpēi ꝓprīū/actūq; illius eſſētialē quādoq; ſubire. Certe nec hōis aia rebus multis lōge pręſtātior adeo pōt a ſpē ſua cadere/ut ſpēm iduat aliorū atq; nōnunq̄ deterorū. Secūdo quia cū dicat Plotinus alibi/ipſū intelligere atq; ipſū uegetare eſſe ꝓrſus ſubſtātiale: neq; ꝓmutari itelligentiā p actiōes aiæ cōſequēs eſt/ut fateať/neq; potēnā uegetalē p actiōes aliquas ꝓmutari. Quod expiē tia patet. Nō. n. p habitū morū prauū ipſa fit praua: uel fit bona per bonum. Et ratio ipſa demonſtrat accidens ipſū mobile nōpmutare ſubſtantiam ꝓmanētem:

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

præſertim ſi oriaꝝ intrinſecus. Quãobrẽ ipſa uegetalis eſſẽtia nũq̃ ex ſua ſpecie per accidentales imaginationes brutis quodãmõ ſimiles in bruti ſpẽm trãſmutabitur: neq; per ſe ſpẽm deferet propriam: ſiquidẽ ipſa ſit ſempiterna. Sed habitus quidam ferinus potius contraheꝝ: in ipſis imaginationis actibus & affectibus: habitus inq̃ potentiam inſup rõnalem afficiens imaginationi uidelicet ſepe conſentiẽrem. Qui ſane habitus uelut nimium alienus diu aĩam a diuinorũ contemplatione/& uita locoq; detorquet. Tertio cum trãſferri aĩum in uitam ſortemq; determinã putent purgationis gratia: quo malefacta retracter præteritorum penitentia ductus: aditus oĩs poenitentię claudiꝝ: ſi rõnalis ipſa ſpẽs præcipitatur in brutam. Accedit ad hæc q̃n genere noſtro tam diuerſi ſunt gradus/ut figuram corporis non oporteat iuſtitiæ uel cõgruentiæ gratia cõmutare. Quãdoq; dẽ ſub hac ipſa figura homĩes ſunt humani & bruti (ut ita dixerim) atq; dęmonici. Si hactenus Plotinus ſentiat/a Timeo Pythagorico/nõ diſſentiet/& ab Ariſtotele forſan non diſſidebit: nec improbabiꝝ ab Hebreis. Hi nãq; oẽs facile concedent aĩam noſtram p corpora duntaxat hoĩum poſſe reuolui: Brutis uero nequaq̃ accommodari. Accomodari uero dęmonicis poſſe figuris. Nam habet & ab initio ſpiritale corpus corporibus dęmonum q̃ ſimillimum.

Quod oporteat eſſe diuerſos rerũ gradus. Quod prouidentia diſpẽſet ſingula geometricę proportionis ęqualitate. Quod fatum ſeruit ꝓuidentiæ. De libero arbitrio. Cap. V.

d Iuina mens ſicut formales in ſe rerum rõnes habet ſpẽbus gradibuſq; diſtinctas: nõ. n. aliter ĩ pura forma q̃ formaliter poteſt eſſe diſtinctio: Sic in mundo diſtinctionem eiuſmõi configurans/ nõ æqualẽ ubiq; ſeruat numerum: ut quot uires & quales in ſe res hæc habet/totidẽ taleſq; habeat illa: aliquin una quędam forte ſufficeret: ſupuacuę forent reliquæ/noui nihil addẽres/ factęq; uiderenꝝ plures dimẽſionis potius ſectione uel accidente quodã q̃ eſſentialis differentia formæ. Quas ergo res deus nõ ęquat inter ſe numeris atq; ponderibus: ſaltem cõgruitate ꝓportionis adęquat. Vt ſi progrediaris in lõgum: uideas creaturã primam/uigore ſupare ſecũdam ꝓportione dupla. Præterea ſecundam ſicut p duplam ſupaꝝ a prima/p duplam ſimiliter tertiam ſupare: atq; deinceps tertia quartam. Similibus quoq; ꝓportionibus quibus naturę naturas ſuperant/cognoſces actiones naturarum & paſſiones uiciſſim excedere actiones aliarum atq; paſſiones. Si rurſum digrediaris ĩ amplũ uidebis ſi comitantia creaturã primã uel circũſtantia excedanꝝ ab ea ſexquialtera rõne/uel potius ſexquitertia: ſimili ꝓportione quæ circũfuſa ſunt creaturis ſequentibus ſupari. Nõ igitur arithmetica: ſed geometrica potius æqualitate ꝓuidentia gaudet. Hæc. n. eſt iuſtitię propria. Qua ciuilis prudentia domũ & ciuitatem gubernat/& regnũ. Cui q̃dẽ prudentiæ Plotinus diuinã ꝓuidentiã cõparauit. Itẽ poeticæ ſimul & muſicę. Deniq; & ſępius & libẽtius uegetali cõparauit naturę/aĩal plantãq; regenti. Natura enim inſtrumẽtum eſt ꝓuidentiæ. Hac igiꝝ comparatione docet: Sicut aĩal unum quodq; una diſpenſaꝝ ubiq; natura/mẽbris infimis tam preſente q̃ ſũmis. Sic & mundanũ hoc aĩal una ꝓuidentia regi ſingulis ubiq; præſente. Inter hæc obſeruabis ĩ mundo ſingula/ſicut in aĩali mẽbra ultra cõem cõditionem uires quaſdã & actiones ꝓprias poſſidere. Item q̃facile in quolibet aĩali partes ꝓp cõmunem naturam cum partibus ſenſu ſtatim & paſſione cõmunicãt tam facile ſingula in mundano hoc aĩali tanquã mẽbra ꝓp naturæ unius cũmunionẽ compati conſentireq; inuicẽ: non ſolum quæ ſitu ꝓpinqua ſunt: Sed etiã quæ inter ſe lõgiſſime diſtant: Sicut. n. ex capite ad pedes: ſic ex mũdi ſũmis ad infima motio ſtatim & affectio proſilit. Seminariam uero mũdi uitã/qua uelut forma totum hoc unũ eſt aĩal/uocat fatum: Cuius explicatio quædã eſt ſenes cãrum motionumq; cęleſtium. In qua explicatiõe Atropos nominaꝝ aliquãdo firmamentũ: Cloto uero uolubilis admodũ regio planetarũ: Lacheſis uero quod ſub lunam ꝓ ſortes ĩde traduciꝝ. Vniuerſa igiꝝ hęc diſpenſatio & diſpoſitio rerũ ubiq; ſimpliciter ꝓuidentia eſt. Sed quoniam depẽdet a mente: & ubiq; mẽtis nutu pagitur/ꝓuidẽtia noiatur. Quoniã uero ꝓ naturam aię uegetalem: & ſubĩde per cæleſtia ꝓficiſciꝝ: noiatur & fatum. Quæcunq; igiꝝ fiunt fato/ꝓuidentia fiunt/ q̃uis multa inſup faciat ꝓuidentia/quę fati terminis nõ claudunꝝ: Quæcunq; uidelicet ad intelligentialia ptinent: & quæ ſimiliter intellectuales ipſę ſubſtãtiæ faciũt. Non aliter uero depẽdet fatum a ꝓuidentia/q̃ a lumine calor. Vbi quæ facit calor/facit & lumen: neq; uiciſſim. Mirabiles. n. latent ĩ lumine/quæ nõ ſunt ĩ calore uirtutes. Similiter ſpũs dependet ab aĩa: nihil abſq; anima faciens: aliquid ſine ſpũ facięte. Hactenus cõia rerum actionumq; principia poſuit: ꝓuidentiam atq; fatum. Propria uero motionum principia ſunt efficaces ubiq; naturę: præſertim rõnalis aĩa non uniformis tãtum: nõ determinata prorſus ad unum: ſed multiformis & ad diuerſa ſeipſam cõſultãdo deriuans. Quicqd igiꝝ uenit ex fato ꝓprie pariterq; ex ꝓuidentia uenit. Quod ãt ex rõnali natura fit ꝓprie/nõ fit ex ꝓuidentia proprie: quãuis quodã influxu cõmuni. Quod ſi cõſilium ad finem optimum elicitiſſima ꝓcedat uia: id ſane dum fit ab aĩa/ſecundum ordinem ꝓficiſciꝝ/ quẽ & ipſa ꝓuidentia ſeruat: Alioqn neq; a' ꝓuidentia fit: neq; ſecũdum primas ꝓuidẽtię regulas. Et qũocunq; noſtrę res fiant/neq; ꝓuidentiã latent: neq; negligunꝝ ab ea: ſed inſerunꝝ ordini ꝓuidentiæ: perq; ipſas ꝓuidẽtiæ regulas/ĩ habitu ſemper atq; loco ꝓ meritis cõgruo diſponunꝝ. Recti quidem motus ꝓ primas/ obliqui uero p ſecũdas ꝓuidentiæ regulas digerunꝝ. Nõ aliter q̃ natura faciat in corpore uiuo/dum ſanitatem cuſtodit mẽbris: ꝓditamq; alteratiõe reſtituit: humores quoſq; ſuis locis accomodãs atq; purgans. Quod aũt nos prætiaricemur interdum ordinem prouidentię: uel ſolum ex ignorãtia noſtra contigit ꝓp negligentiam cõtingente: dum negligentius cõſultamus: uel etiã ex ꝓcliuitate ſẽſus atq; naturæ oblectamentis externis nimium cõcedẽtis/ Tametſi quæ nobis offeruntur extrinſecus nõ tam pro natura ſua/q̃ pro qualitate noſtra nos mouẽt: Veritamẽ ex occurſu ſæpe certi hoĩs ad hoĩem certum/ ſiue rem quãpiam nouum aliquid occultumq; contingit uel ĩ utroq; uel alterutro ſaltem/ob cauſam' nobis ignoram/prouidẽtię notã/ſiue id accidat ex noſtris ubiq; proprietatibus foras etiam emicãtibus: ſuoq; cõfluxu proprietatem tertiam generãtibus. Siue noſtrorum poteſtate Dęmonum: ſiue ſtellarum influxibus in nobis & ex nobis aliter atq; aliter confluẽntibus: quod mirabiliter fęliciterq; ex Socrate cõtigiſſe multis Plato in Theage teſtatur.

Quo conſequentię ordine poſſint ex bonis pręuideri mala. Quomõ in præſentibus ſint futurorum ſigna. Cap. VI.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CRAI.DOS.USAL.ES

ſ Imala nō ſunt ſecundū pro uidētiæ ordinem/carere uidētur ordine. Itaq; præuideri nō poſſe uidenť/Prę uidenť tamē a multis: Quo igiť prę ſagiri poſſūt. Quoniā uel cōſecunť tādē ad ipſum ordinē ꝓuidētiæ: uel ſi diuul ſa cōtingant: inſtituto ꝓuidētiæ ordini mirabiliter inſeruntť. Proide cum a pri mo ad ultimum gradatim diuiſio multitudoq; creſcat: ideoq; i mūdo corporeo ſit extrema diuiſio/neceſſe eſt/quod i mundis ſupioribus eſt non materia quidē ipſa: ſed quaſi quiddā materiale: dum ad actum eius abſolutiſſimū compatur: a quo nō re ipſa: ſed quadam rōne diſtinguiť: id i mūdo corporeo iam eſſe mate riam/& a natura formę tum re ipſa/tum longiſſime ſepari. Itaq; informe per ſe re manet atq; malū. Vides ergo quo potiſſimū ordine cōſequētię mēs uidere prę ui dereq; poſſit ex forma materiā: ex bono deniq; malum. Prætere a ꝓuidentiæ or do cōſtituit uarios i mūdo habitus qualitatum. Qui naturali fęcūditate longa deiceps ꝓpagatione procederent. Ex hoc ꝓgreſſionis ordine cogunť multa lon gius a ſuo fonte diſtare: ideoq; deterius ſe habere. Vides iterū qua ꝓuidentiæ ſe ne ex habitibus prenoſci pnuationes poſſint atq; defectus. Quēadmodū uero & ipſe mūdus & res i eo ex formoſo conſtāt atq; deformi/ꝓfectione ſq; naturaū paulatim deſinūt in defectus: ſic & oīum actiones. Itaq; ex ipſo actionū recto ui gore lōgius deſcēdente preſentiri poteſt obliquitas earūdem atq; defectus. Sed tale præſagium ex principijs extrema ꝓſpiciens ad Deū ꝑtinet atq; diuinos. Cate ri uero nō per cās quidem latētes: ſed p inditia/quę palam cās comitanť/futura præuident in preſentibus. Perinde atq; ille qui ſæpe quæ facturus in poſterum ſit amicus: p eius litteras iam certior eſt effectus. Preſentes nanq; rerum cauſę in quibus futuri cōtinenť effectus agunt aliquid paſſim quaſi ſcribendo uenturis quodāmō congruēs. Ex quo ſagaces quaſi legendo futura præſagiūt. Cum. n. oia hęc aialis unius mūdani ſint mēbra/mento ſupiorum mēbrorū motus ifero ra mēbra motibus ſuis frequenter uel ſecunť uel imitanť. Atq; i ſupioribus infe riorum præferunť inditia. Quibus ſæpe compatione quadā ꝓportionis potius q̄ efficacia rōnis futuri cognoſcunť euētus. Sic igiť auſpex ita prędicit. Volauit huic auis in altum. Illi uero contra. Hic igiť altius extolleť. Deprimeť ille. Simili ter augur garritu auium lætiore/lætiora promittit. Triſtia triſtiora minať. Simili ter aſtrologi ſolent altitudinē dignitatis ꝑ planetarum altitudinem deſignare. Poſt hęc notabis iterum ſicut rō ſeminaria mūdi eſt una quędam uita ex multis cōgeſta ſeminibus/ quę nec facit ipſa: ſed ſic affecta proceſſit: nec aliud ibi gene rat aliud: ſed conſpirant. Ita mūdum hūc una cum mēbris ſuis inde uelut unum aial pululare: Neq; ipſum facere mēbra: ſed fieri: Neq; mēbra hęc illa facere: ſed mouere/uiciſſimq; moueri. Et ſingula nō utcūq;: ſed pro natura ſua pati uel age re & ſignificare aliis ſuo quodam pacto/& ab aliis ita ſignificari.

Quod in prouidentia Dei actio artificioſa & naturalis eſt eadem: que guber nat mundum ſicut uita plantam. Cap. VII.

n Eq; uero audiendi ſunt qui cauillanť. Si eſt prouidētia/ergo nō eſt malū. Sin uero malum eſt/nō eſt igiť ꝓuidētia. Immo ex hoc ipſo q optimum ipſum agit prouidendo/ & agendo prouidet/agit curatq; aliquid minus bonum. Gradatim uero ꝑ bonum minus atq; minus ꝑuenitur in malum. Tolle malum: ſubſtuleris prouidentiam. Prouidētiā uidere deſideras? Memēto dotes quę ſūt i infernoribus diſtinburę eſſe i ſupiore collectas. Sic aſtronomi calorē/hu moremq; ꝑ Martē ſeorſum lunāq; diſperſū/agnoſcunt in Ioue conūctum. Men tem diuinam credis eſſe natura & arte ſupiorem. Nam & naturam illius iſtrumē tum eſſe non negas: & artem putas ęmulam utriuſq;. Artem cognoſcis intellige re quidē quæ fabricat: quādoquidē facit intelligendo: ſed extriſecus fabricare. Naturam fateris agere quidē intus: ſed abſq; ꝓpria intelligentia facere. Vtrunq; igiť impfectū eſſe deprehendis. Vnde redigere cogeris ad ꝓfectū: quod & intelli gendo fabricet intus/& intelligat ſimiliter fabricando. Sic diuinam ꝓuidentiam apprehendis. Vbi in una re ſunt coniuncta/quę i rebus ſunt duabus. i. natura & arte diſiuncta. Vbi i una prorſus eadēq; potētia colligunť/quę in aīa tua ꝑ duas potentias diuiduntur. Per aliam quidem potentiam intelligis atq; diſputas. Per aliā interim corpus alis: ſingulaq; in corpore generas & diſpenſas. Quapropter neq; generas quæ intelligis: neq; uiciſſim intelligis quæ tu generas. Mētem uero diuinam cogita eodem ꝓrſus actu/quo & quomodo intelligit pariter generare atq; uiciſſim. Sicut lucere atq; calere quę ꝑ duas qualitates ſunt i igne/ſunt i ſole ꝑ unam. Sic intelligere atq; generare i re duo ſunt actus ꝑ geminas quoq; uires/ in Deo ſunt unicus actus. Cui ſubeſt & itelligentia quædam aīæ mundi artis in ſtar: & uegetalis aīæ mundanę potentia loco naturæ. His uero ſubeſt mūdi cor pus ſic aiatum/ita rectū/ut corpus aīalis & plantæ. Conſpirant. n. tria hęc inuicē: diuina mens/aīa mundi/natura. In quibus oia mundana ſic inſunt/ut totum cō prehendať in quolibet. Horum igiť conſpiratio radix mundani arboris noiať/ ſiue radicalis uigor ꝑ arborem totus ubiq; diffuſus. In arbore uero mūdano res iam ita ſunt differentes/ut a radice ſtipes. Ab hoc rami multi. Ab his ſurculi plu res. Ab his folia pomaq; cōplurima. In quibus q̄uis extremis/radicis uigor ipſe ſeruať aptus ad propagandum. In his igitur cōſiderare licet primū mūdana oia q̄tūcūq; diſiuncta iter ſe uideanť/inuicē tamē eſſe cōnexa/eidēq; ſubnexa princi pio. Deide facile inter ſe in actione paſſioneq; poſſe cōmunicare. Preterea facilli me regi ab eodem oia ubiq; manente/ & in unum articulatim ad nerui modum cuncta penitus cōnectente.

DE PROVIDENTIA LIBER SECVNDVS TERTIAE ENNEADIS

Diſpoſitio mundi fit a prouidentia diuinæ mentis non precedente per tem pus uel conſultante: Sed antecedente per ordinem cauſę & exprimēte mun dum modo ſigilli naturalis & firmi Cap. Primum.

q VOD Eſſentiam compoſitionemq; uniuerſi cōmittere caſui atq; fortunę/irrōnale ſit/ propriūq; hoīs neq; itellectum neq; ſenſum habentis/ſpicuū eſt etiā ante quālibet rōnem. Quāq̄ & de hoc ipſo multę ſufficienteſq; adductæ ſunt rōnes. Oportet aūt a pnn cipio diſputationē aſſūmentes cōſiderare modum ipſū quo hęc oia fiant factaq; fuerint: præſertim cū i quibuſdā quaſi non recte fiant/accidat de totius prouidentia dubitare. Vnde nonnullis contigit prouidē tiam oīo negare. Nōnullis autē affirmare mūdū fuiſſe a malo artifice cōſtitutum

Missam ipræsentia faciamus ꝓuidentiã illam quę in singulis faciẽdis ẽrõ quę dam ante opus describens quo pacto oporteat fieri: & quo nõ fieri quicq̃ eorũ quæ facere nõ expediat: Item qũo nobis adsit aliquid uel nõ adsit: Quam uero uniuersi prouidentiã apellamus/hanc ipræsentia supponentes/quæ deinceps se quunt congrue cõnectamus. Si igit mundum ex quodã tempore cũ prius non fuisset factum arbitraremur: eandem prouidẽtiam poneremus/quã & in singulorum effectione posuimus: prequisitionem uidelicet quandam ratiocinationẽq; dei deliberãtis qua cõditiõe potissimum fieret uniuersum: & qua rõne q̃ optime quo ad fieri posset/cõstrueret. Quoniã uero mundum hũc arbitramur esse quidem semp: nunq̃ uero nõ esse: mento ꝓuidentiam cõsequenter mũdo assignare debemus. Hoc ipsum q̃ secũdum mentem sit: mensq; sit ante ipsum non quasi præcedens tẽpore: Sed quoniã hic est a mente: priorq; natura mens est q̃ mũdus: cãq; mens existit mundi: ac uelut principalis forma atq; exemplar: mundi inq̃ huius uelut imaginis ꝑ exemplar illud existentis/eodemq; modo ide ꝑpetuo subsistẽtis. Est ãt modus eiusmõi: Ipsa mens entisq; natura mundus est & uerus/& primus/a seipso non distãs: neq; condinõe ulla diuidua debilis: neq; ob defectum ullum etiam i partibus indigẽs. Quippe cum nulla pars sit a toto secreta. Sed tota ipsius uita: totaq; mens i uno uiuens simulq; intelligẽs/etiam partem reddat ut totum/& omne sibimet amicum: ubi aliud non est ab alio segregatum. Neq; aliquid solitarium/uel a cæteris destitutum. Quo fit/ut alterum non noceat alteri: neq; etiã si sit contrarium. Cum uero ubiq; sit/pfectumq; ubiq;/ nimirum ꝑmanet: nec mutationem ullã prorsus admittit. Neq;.n. aliud illic agit i aliud. Nã cuius gratia i aliud agat/cum nihil desit oio. Cur.n.rõ illic faciat rõnem/uel intellectus alium intellectum/nunqd ex eo q̃ ꝑ se possit aliquid facere? At uero ita nõ oio se bene prius haberet. Sed eatenus tentaret facere/ mouereq;/quatenus i se nõ nihil deterius esset. Oio uero beatis satis est cõsistere i seipsis: idq; quod sunt duntaxat existere. At negociari non satis est tutum: Sed negociãtes cogit digredi a seipsis. Vsq; adeo uero beatum est illud mundi huius exemplar/ut non faciendo/maxima faciat: peneq; seipsum ꝑmanẽdo non parua ꝑficiat.

Mundus hic ex itelligibili nascit̃/ex unito diſperſus/ut aial ex semine. Dum materia ab intellectu primo simul & aiali rõem accipit seminalẽ. Cap.II.

a Bullo itaq; mundo uero prorsus & uno mũdus hic dependet: iam nõ uere unus: multiplex ergo i multitudinẽq; diuisus: in quo aliud ab alio distans alienumq; prouenit. Neq; amplius hic uiget amicitia solum: sed ꝑ distantiã discordia nascitur. Atq; in ipso defectu alia iam necessario alus aduersanť. Non.n. pars ulla sibi ipsi sufficit: Sed dum salutẽ sibi quæritat aliũde/bellũ illi infert: ex quo seruať. Factus est aũt non rõcinatione quadam cõcludẽte faciendum esse/ sed necessitate quadã faciẽte ut secunda natura primã comitareť. Non.n. intelligibilis mũdus talis erat/ut rerum esse posset extremũ. Primũ nãq; erat/potestatemq; habebat q̃plurimam/imo uero totã: & hanc quidem ad aliud faciẽdum: procul ab ea cura quæ agere queˢrat. Alioqn id suapte natura minime habuisset si forte quesiuerit. Neq; ex sua esset essentia: Sed foret uelut artifex nõ habens a seipso quod faciat/sed tanq̃ aduentitiũ cõpans ꝑdiscẽdo. Intellectus igitur infundens sui aliquid i materiam/ immobilis ipse quietusq; cõsistens oĩa fabricauit. Id ãt est rõ ab itellectu profluẽs. Sane quod ab itellectu defluit rõ est: effluitq; semp q̃diu intellectus ipse i rerum ordine permanet. Quẽadmodũ uero i rõne inserta semini simul oia in eodẽq; sunt: nihilq; cũ alio pugnat/aut dissidet/aut impedit: atq; iterea aliquid fit i mole. In qua quidẽ alibi est pars alia: & aliud impediť lediturq; ab alio: Sic utiq; ex uno itellectu rõneq; ab ipso manãte pululauit hoc uniuersum a seipso iam distãs. Atq; necessario alia quidẽ nata sũt amica iter se atq; salutaria: alia uero inimica atq; pnicioſa. Et partim quidẽ uolẽtia: partim uero nolẽtia inuicem se disperdunt: ipsoq; itentu generationẽ mutuã opanť. Atq; simul harmoniã unã i his talia patientibus agẽtibusq; faber isthtuit: dum singula proprium quiddã sonãt: rõ uero i ipsis cõsonãtiam cõtempantiãq; ordinis unã p uniuersa cõstituit. Est.n.id uniuersum nõ quẽadmodum illic itellectus & rõ: sed itellectus ipsius rõnisq; particeps. Quapp i diguit consonãtia intellectu uidelicet simul necessitateq; cõcurrẽte: & hac quidẽ ad id quod deterius est trahente: i priuationemq; rõnis deflectẽte: quippe cum ipsa careat rõne. Intellectu ãt necessitati interim domiãte. Intelligibilis.n. mũdus solũ rõ est: neq; fieri potest alter talis/ut sit rõ solũ. Quod siqd aliud post ipsũ factũ est: oportuit minus illo euadere: neq; amplius rõnem: neq; rursus quãdã duntaxat materiã: alioquin ordine caruisset. Prodit itaq; mixtũ. Et ꝑfecto illa in quę mũdus desinit materia ẽ & rõ. Illud uero unde exordiť & regiť aĩa est mixto prefecta. Quã quidem laborare nõ est putandum. Quippe cum ipsa uelut præsentia gubernet facillime totum.

Mundus corporeus procedit ab intelligentia diuina mõ nature: & q̃optimus fieri potest: si totus ipse consideret. Cap.III.

n Eq; potest quispiam huic mũdo quasi nõ pulchro iure detrahere: uel q̃si nõ optimus sit oium/que esse cum corpore possint. Neq; rursus causam ꝑquam mũdus est/incusare. Primo quidẽ cũ ex necessitate sit mundus: neq; rõnis consilio sit constructus: sed a natura prestantiore secundum naturam opus sibi simile generãte. Deide neq; etiã si consilium i cã fuerit: mũdus dedecori est auctori. Ille nãq; totum quiddã fecit pulchrũ ꝑrsus/atq; sufficiẽs/sibiq; met amicum. Preterea partibus suis tum maioribus tum minoribus æque cõueniens Quisq; igiť in partibus uituꝑat totũ stulte uituꝑat. Siquidem tũ partes ad ipsũ totum cõpando decet cõsiderare num cõsonent: accõmodenťq; tot: tum ipsum totum cõsiderãdo ad minimas quasq; particulas nequaq̃ decet aspicere. alioqn id nõ foret hominis mundum uituꝑãs: sed quasdam mũdi partes ab alus seorsum accipientis. Quẽadmodũ siqs totius aialis pilum solum uel digitulũ pedis intueať: negligens mirum totius bois spectaculũ contemplan. Et p Iouem pide ac siquis omissis oio cæteris animãtibus/accipiat abiectissimum: uel genere quodam toto dimisso uelut humano Thersitem adducat i medium. Quoniã uero quod factum est/mũdus simul est totus/si mentis aures ad hũc cõuertere libeat forsan audies ita clamantem. Me procul dubio fecit deus. Atq; ego inde factus sum perfectus ex cunctis aialibus cõstitutus: Mihi ipsi sufficiens. Mihi penitus satisfaciens. Nullius indigus. Quoniam oia sunt in me aialia simul atq; plante.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cunctorum natura generabiliũ. Dii ꝯplurimi ḍemonum populi bonorum exercitus animorum. Homines uirtute fẹlices: Neq; enĩ terra ſola ornata quidem eſt plantis omnibus & oĩgenis aiantibus: neq; tantum uſq; ad mare poteſtas aiæ ſe diffudit. Aer aũt totus & æther totumq; cẹlũ aĩa uitaq; caret. Verũ aĩe illic quoq; ſunt oẽs bonæ uitam ſtellis ſuppeditãtes: reuolutionicq; cæleſti ordinatiſſime ſimul atq; ſempiterne. Adde & ad imitationem mentis ĩ circuitum agitatę ſapienter circa idem ſemp: nihil. n. quęrit extriſecus. Prẹterea quęcunq; ĩ me ſunt appetunt quidẽ oĩa bonum: ſingula uero pro facultate ꝓpria cõſequũtur. Dependet enim totũ ab illo cælum: tota quinetiã aĩa mea. Præterea dii qui in partibus meis regnãt. Item aialia oĩa ſimul & plãtę. Deniq; ſiquid etiã eſſe i me uideꝛ in aium. Tum uero alia quidem eſſendi tantum participia eſſe uidenꝛ. Alia uero uiuẽdi. alia magis ſentiendi. Alia iam rõnem habẽt. Alia totã deniq; uitã. Nõ. n. ęqualia paſſim i rebus nõ æqualibus requirere decet. Neq; ut digitus uideat/ exigẽdum: ſed oculo id eſt aſſignandũ. Digito uero aliud quiddam deſiderandũ. Id autẽ eſſe arbitror/ ut ſit digitus propriũq; officium pagat.

Nuſq̃ eſt purũ malũ. Nã & circa corpora & circa aĩas miſceꝛ bono. Cap. IIII.

n Emo admirari debet ꝙ ignis & ab aqua extinguaꝛ/ & ipſe alia ſẹpe conſumat. Et. n. aliud quiddam hunc ad ſuum eſſe ꝓduxit. nec iniuria a ſeipſo nõ productus ab alio quoq; corrumpiꝛ. Quinetiã i eſſe ſuum ex alterius corruptione ꝓceſſit. Atq; interitus ipſi ſic ſe habẽti nihil infert iniquũ. Item pro extincto igne alius aliquãdo uiget ignis. Profecto i cẹlo icorporeo unũquodq; ꝓmanet. In hoc aũt cẹlo totũ quidẽ uiuit ſemp/ & quęcũq; honorãda ſunt & prẹcipua ꝓmanent. Aĩæ uero uicißim corpora ꝓmutãtes/ alias quidẽ i alia fiunt ſpecie. Et quoniens aĩa poteſt/ extra generationem poſita/ una cũ uniuerſa aĩa uiuit. Corpora uero ſecundum ſpẽm atq; ſingula ſecundum tota. Siquidem ex ipſis & aĩalia erunt & nutrienꝛ. Vita. n. hic eſt mobilis: Illic autẽ immobilis. Oportebat ſane motum ex imobili natura prodire. Atq; ex uita i ſe ipſa uigẽte alterã manare quaſi ſpiraculum quoddam uitale quodãmõ iam inſtabile: quod quidem expiratio quædam ſit uitę quietę. Aialium prẹterea mutui inter ſe impetus atq; cędes neceſſario accidũt. Nõ. n. nata ſunt ſempitema. Nata uero ſunt quoniam rõ totam materiam occupauit/ in ſeipſa oĩa poſſidens: quæ quidem i ſupno illic cẹlo cõſiſtunt: Alioqn unde nam ueniſſent/ niſi illic exiſterent? Proinde mutuę hominum iter ſe iniuriæ ab ipſo forſan boni appetitu ꝓficiſcunꝛ. Quando uidelicet bonum cõſequi nõ ualentes aberrant: alioſq; inuadunt. At uero qui egerũt iniuſte/ poenas luunt: tum quia ex actionibus prauitatis reportãt aĩam depraua tam: tum quia certo quodam ordine i locum tranſmittunꝛ deteriorem. Nihil. n. poteſt unq̃ quod i uniuerſi lege ordinatum eſt effugere. Nõ eſt aũt ut quidam putat ordo ꝓ prẹuaricationem ordinis inſtitutus: neq; lex ꝓ legis trãſgreſſionem. Quo uidelicet ꝓ deteriora/ fiant illa nobisq; appareant: Immo uero ꝓpea ꝙ ordo hic eſt aduentitius: & quoniã ordo eſt/ trãſgreſſio ordinis habet locum. Atq; ꝓ legem & rõnem/ & quia exiſtit rõ/ accidit legis rõniſq; trãſgreſſio. Non ita tamen ut quæ meliora ſunt/ deteriora fecerint: ſed quia quæ indigẽt debẽtq; meliora ſuſcipere/ ſæpe uel ſuapte natura/ uel fortuna/ uel impedimento aliunde illato accipere nequeant. Quod. n. ordine utiꝛ aduentitio. id forſitan nõ aſſequitur uel interiori uitio: uel ꝓ aliud quiddã ab alio accidẽs. Multa quoq; ab aliis patiꝛ/ aliis quidem nolẽtibus/ alioq; rẽdentibus. Animalia uero quę ꝓ ſe ipſa ſpõtaneum habent motum/ tum quidem tẽdunt ad meliora: tum uero ad deteriora labunꝛ. Quærere aũt ab ipſomet inclinationem lapſumue ad deteriora forte nõ decet. Exiguum nanq; ad labendum momẽtum ab initio datum/ eademq; uia ꝓcedẽs erratum & plus & maius aſſidue reddit. Adeſt qnetiam corpus: atq; ex neceſſitate concupiſcentia ineſt. Prẹterea quod primo ſubitoq; occurrit/ neq; ſtatim aiaduertiꝛ atq; deprehendiꝛ/ electiõem quoq; ad illud efficit/ i quod quis primo fuerit inclinatus. Sequnꝛ tamẽ ſub diuino iudicio poena. Neq; iniuſtum eſt/ animum qui talis eſt factus/ affectioni ſuæ cõſentanea pati. Neq; requirẽdum ẽ eos fore fẹlices/ qui nihil dignum fẹlicitate fecerunt. Boni aũt ſoli fẹlices ſunt. Nam ob id ipſum ſunt & dii beati.

Confirmat eadem/ docens nullum poſſe de prouidentia conqueri. Et unde ſit malum Cap. V.

ſ Igitur animis quoq; hoc ĩ mundo daꝛ facultas ad beatitudinẽ cõſequendam: nõ licet de hac regione cõqueri: ꝙ aliqui nõ ſint fẹlices: Sed eorũ immeritatem potius criminari: ꝙ ſtrenue certare nõ ualeãt/ ubi uirtutis prẹmia propoſita ſunt. Quis enĩ iuſte cõquerꝛ/ eos qui non dum facti ſint diuini/ uitam nõ habere diuinam? Proide paupertas & morbus bonis quidem uiris menti nihil habent: malis uero utilia ſunt. Quinetiã neceſſe interdum eſt egrotare/ cum corpora habeamus. Nec inutilia hæc ſũt oĩo ad ordinem ipſum cõmunẽ/ ac plenitudinem uniuerſi. Nẽpe quẽadmodũ corruptis quibuſdam rõ ipſa mundi rerum artifex ad aliorum utiꝛ genituram. Nihil enĩ uſq̃ effugere poteſt/ quin ab hac ipſa comprehẽdatur: ſic & deprauato corpore/ & aĩa paſſionibus eiuſmõi languida/ quæ morbis prauitateq; occupata fuerũt/ mox ſub alia ſerie & ordine comprehendunꝛ. Et alia quidem ipſis conferunt patientibus: ſicut pauptas atq; morbus: Prauitas autem utile quiddam affert ad uniuerſum: facta uidelicet iuris ipſius exẽplum/ multaq; ex ſe utilia pariens. Reddit enĩ aios uigilantes: efficitq; ut diligenter excogitẽt/ qua uia poſſimum a præcipitio prauitatis ualeãt declinare. Facit rurſus/ ut q̃tum bonum uirtus ſit/ compatione malorũ uitioſos aios affligẽtium cognoſcamus. Neq; ꝓ hæc facta ſunt mala: ſed dictũ eſt ipſam mũdi artificem rõnem malis poſtquam facta ſunt/ oportune admodum uti ſolere. Id autem maxime poteſtatis eſt/ malis etiam bene uti ualere. Poſſe quinetiam rebus quę informes iam factę ſunt/ uti ad formas alias generandas: Omnino uero malũ exiſtimare debemus boni defectum. Neceſſe aũt eſt hic boni defectũ accidere: quoniã eſt ĩ alio. Ipſũ itaq; aliud ĩ quo bonũ eſt/ cum diuerſum ſit a bono infert boni defectum. Id nãq; non erat bonũ. Quaꝓ ut Plato inquit: Impoſſibile eſt mala pẹnitus extirpari: quoniã & alia aliis inferiora ſũt ad ipſã boni naturam: & alia diuerſa ſunt a bono/ ſubſiſtentiæ ſuæ cãm unde ſortita. Taliaq; euaſerunt: ꝓpea ꝙ a bono remotiſſima prouenere.

Confirmat eadem & mouet dubia Cap. VI

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

a Did uero quod uiderur prẽter dignitarem ſẽpe contingere/quando uel boni mala/uel mali bona reportãt:recte utiq; reſpõdebit/ nihil uel bono malum accidere:uel malo cõtingere bonũ. Cẽterum queri poteſt:cur nã multa prẽter naturam bono homini accidant/multa uero naturę cõſentanea pra uo cõtingant. Qua.n.rõne recta diſtributio hęc eſſe poteſt?Verum ſi quod ſecũ dum naturam eſt/ neq; felicitatis quicq̃ addit bonis: neq; mali quicq̃ demit pra uis:atq; quod prẽter naturã non demit quicq̃ bonis:Quid nã intereſt/ſic ne aut ſic potius ſe habere: quẽadmodum neq; ſi malus quidẽ pulchro ſit corpore: bo nus uero deformi. Verũtamen decorũ atq; cõſentaneum/ & quod pro dignitate dici poteſt/mõ illo potiſſime fieret/quo nũc minime fit. Optimæ uero ꝓuidẽtiæ erat ita inſtituiſſe. Prærerea malos quidem eſſe dominos pricipeſq; ciuitatũ;pro bos aũt ſeruos minime decuit: neq; etiã ſi hæc uel bono uel malo nihil addant. Profecto princeps iniquus iniuſtiſſima patrat facinora. Quid uero?Quod ſcele ſti i prelio ſupant: aduerſuſq; captiuos turpiſſima queq; cõmittũt. Hæc oia dubi tare compellũt qua rõne regnãte ꝓuidẽtia fiãt.tEt ſi ad ipſum totum ſpectare de bet quiſquis eſt aliquid effecturus. Verũtamen partes quoq; quod eis expediat aſſequi debẽt.Preſertim ubi aiatę ſunt/uitamq; habent. Præcipue ſi rõnẽ. Deniq; ꝓbabile eſt prouidẽtiam ſe ꝑ cuncta porrigere:idq; eius officiũ eſſe/ut nihil pror ſus alicubi negligat. Quãobrem ſi totũ hunc mundũ ab itellectu depẽdere con cedimus:uirtutẽq; mẽtis ſe ꝑ oia fundere/ conãdum eſt oio/quo pacto ſingula hæc bene ſe habeãt demonſtrare.

Dat principia reſpondendi. Tractat quoq; de cõditione huius mundi a pri mo degenerante:Et de libero aiarum arbitrio Cap.VII.

p Rincipio nos latere non debet/quãdo pulchritudinẽ in mixto quęrimus/ nõ eſſe oia exigenda/quæ pulchritudo cõtinet i natura nõ mixta:neq; in rebus ſequẽtibus primas eſſe quęrẽdas:Sed quãdoq; dẽ mũdus habet cor pus:cõcedendum ab ipſa natura corporis/uniuerſo nõnihil accidere. Itẽ ab ipſa rõne eatenus experendum/quatenus mixtum ſuſcipe poteſt:quaſi ſatiſ fuent fa ctum ſi nihil ex his quę poteſt capere deſit. Quẽadmodũ ſiquis i terris hominẽ pulcherrimum cõtempleť:nec tamẽ oportere exiſtimet hũc ipſi qui i mente ẽ ho mini eundem fore:Sed ſatis ab auctore factum puret/ſi hoiem hunc q̃uis in car nibus/neruis/oſſibus ſit/tamẽ rõne complexus eſt/ uſqueadeo ut hęc quoq; pul chra reddiderit:effecerit q; ut rõ ſup materiam ſe diffunderet. His itaq; cõceſſis deinceps ad quæſita progrediendũ. Forte.n.i his admirãdum ꝓuidẽtię munus mirabilemq; potẽtiam mũdi huius artificem iuenire poterimus. Profecto circa illas aiarum actiones/quæ in ipſis aiabus collocanť/quãdo agũt deteriora/uelut quãdo iniquę aię alias lędunt:uel quãdo iniquæ iniquas:niſi forte quiſpiã pro uidentiam prauitatis earum cãm eſſe uelit/nõ decet ab ipſa ꝓuidentia rõnẽ facti retractationemq; exigere:quin potius cãm referre i eligẽtem. Dictum nãq; ẽ aias quoq; oportere ꝓprias motiones habere. Item nõ aias ſolum nunc eſſe:ſed iã aia lia. Præterea nõ eſſe mirãdum/quãdo tales quędam ſunt/uitam quoq; talem ha bere cõgrue cõſequentem. Nõ.n.ex eo q̃ mundus erat huc uenerũt:ſed ante mũ dum habuerunt/ ut mundi quandoq; forent/mundana curarent:ſiſtendi cauſæ forent/gubernarent/ efficerent: quocũq; id modo facerent:ſiue pręſidẽdo ex ſe nõnihil attribuentes:ſiue imergendo ſe dederent:ſiue aliæ quidem ſic:alię uero aliter id efficerẽt. Non.n.id agitur ipræſentia. Sed qũocunq; ſe res habeat ꝓuidẽ tiam nõ eſſe culpãdam. At quãdo quis cõſideret malorũ cõpationem ad cõtra nos:uidelicet bonos quidem eſſe pauperes/malos aũt diuites. Ac plerunq; dete nores plus admodum i his poſſidere/quæ humanæ naturæ neceſſaria ſunt. Item dominari:& ciuitates gentesq; occupare:quid nã dicet?An forte prouidentiam uſq; ad terras minime puenire?Verũtamẽ cũ cętera rõne fiant oia/teſtimonio id ipſum eſt ad terram uſq; deſcẽdere. Et.n.aialia & plãtæ rõnem & aiam uitãq; par ticipãt. Forſan huc uſq; puenit quidem:ſed nõ dominať. Verum cum uniuerſũ hoc unum aial ſit/pinde id ſe haberet/ac ſiquis dicat/caput quidẽ facięq; homis a natura fieri/rõne uidelicet ſeminaria ſupante:reliquũ uero aliis quibuſdã attri buat cauſis ſiue fortuitis ſiue etiam neceſſariis/ideoq; eſſe deteriora: uel etiã ob naturæ imbecillitarem talia ꝓuenire. At uero neq; ſanctum eſt/neq; pium cõcede re/hæc non pulchre diſponi: unde opificiũ ſimul atq; opificẽ criminari cogaris.

Reſpondet dubitationibus Cap.VIII.

t Eliquum eſt/ut queramus/qũo hæc recte ſe habeant/ordinẽq; teneant/uel ſi quo pacto nequaq̃/ uel potius haud male. Omnis autẽ aialis ſuprema qdẽ.s.caput/& facies/pulchriora ſunt. Media uero & ifima minus. Homi nes aũt i medio iferioriq; ſũt. At i ſublime cęlum/diiq; cæleſtes Et mũdi plurimũ dii tenent/omneq; i circuitu cęlum. Terra uero quaſi centrum/& uelut una quæ dam ex ſtellarum numero. Miranť profecto pleriq; hoiem iniuſte uiuere: ꝓpea q̃ homiem i uniuerſo exiſtimãt appnime uenerandum:quaſi nihil oio ſit ſapien tius. Sed re uera homo deorũ brutorũq; eſt medius:& ad utraq; uergit. Itaq; alii quidem diis/alii uero brutis ſimiliores euadunt. Plurimi aũt inter hæc obtinent medium. Qui ergo deprauati brutis qualitate ꝓpinquãt/rapiũt mediocs/uimq; illis inferũt. Hi uero cogẽtibus ſunt meliores:ab ipſis tamẽ deterioribus ſuperã tur. Quatenus ipſi quoq; deteriores ſunt/neq; ſũt boni/ neq; ſe ita compauerũt/ ut pati nõ poſſent. Si ergo pueri quidã exercitauerint quidẽ corpora:aias ãt ob impitiam deteriores his habeãt. Ideoq; i paleſtra uincãt eos qui neq; corporibus neq; ais exercitati fuerint. Rapiãt eorũ cibos/mollibuſq; ueſtibus eos expoliẽt. Quid nã uel durum uel ridiculum uideri debet? Cur enim nõ rectum ſit/ut ipſe quoq; legum cõditor talia illos pati pmittat/merias poenas ignauę deliriosęq; uitę luẽtes. Quippe cum gymnaſia illis demõſtrata iam fuerint:ipſi uero p igna uiam & mollitiem & incuriam adeo ſuum neglexerint cultum/ ut ſeipſos reddi derint uelut pingues agnos prædamq; luporum. His ergo qui eiuſmõi ſcelera p petrarunt/prima iminet pęna/ut lupi ſint/ & homies infelices: Deide præſcriptũ eſt/quę tales pati cõueniat. Neq;.n.dať hic factos iam malos mori: Sed ad prio ra ſemp ſequunť quæcũq; ſecũdum rõnem ſunt atq; naturã. Deteriora.s.ſequun tur deteriores: meliora uero ſimiliter meliores. Nec talia quædam paleſtra ſũt. Ludus nãq; habeť ibi. Oportuit enĩ poſtq̃ adoleuerint pueri/ & utriq; cum inſci ta utroſq; iam accingi/armaq; habere/moreſq; præſtãtiores q̃ eſſe ſoleant i pale ſtra luctantium:nunc aũt hi quidem inermes ſunt:Armati ãt ſupant. Vbi ꝓfecto .

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

non oportet Deum ipſum ꝑ his qui ſunt imbelles pugnare. Lex enī ait/ſalutem non uotis:ſed fortitudine i bello quęrendā. Neq; decet eos qui uouent:ſed eos qui colunt terram colligere fructus. Neq; ſanos eſſe eos/qui curā ualitudinis negligūt. Neq; grauiter ferēdum eſt/ſi mali quidā fructus plures accumulent/ſi mō in agricultura ualuerint. Pręterea ridiculum eſt/cętera quidem ad uitam pūtia oia propria ſentētia facere/quāuis nō ita(ut placet diis) efficiāt. Salutem uero ſolam a diis exigere: præſertim cū neq; illa fecerint/ꝑ quę dii hoies ſeruari iubent. Quinetiam mors illis eſt melior q̄ eiuſmōi uita/ qualem ipſę uniuerſi leges agere nolūt. Cōtraris itaq; factis/ſi pſeuerāte ſtultitia prauitateq; pax diuinitus cuſtodiaſ/negligentię accuſari potent prouidētia/quaſi ꝑmittat ſupare deteriora. Dominanſ uero mali ignauia ſubditorum. Hoc.n. iuſtius eſt q̄ illud.

Pręter actionē Dei cętera etiam agunt preſertim homines:qui interim omnibus modis a prouidentia prouocanſ ad Deum. Cap. VIIII.

n On oportet aurē ita prouidētiam eſſe/ut nos oīo nihil ſimus. Alioquin ſi prouidētia ipſa ſit oia/ipſaq; ſola/non erit amplius prouidēta. Cuius.n. ultrius prouidēta foret? Profecto ſola diuinitas eſſet. Nunc uero diuinitas quidem eſt/ſeq; cōfert ad aliud:nō tamē ut ipſum aliud auferat: Sed accedēs exempli gratia ad hominem/ſeruat i eo quod eſt eſſe hoiem. Id aūt eſt ſeruare ꝑ uidentiæ lege uiuentem: Quod quidem eſt agētem quęcūq; lex ei preſcribit. Preſcribit āt hoies qui boni facti ſint/manere deiceps uitam bonam etiam poſt obitum cōſtitutam. Malos āt cōtrariam. Nefas aūt eſt exiſtimare eos qui euaſere mali/ſeruatoribus aliis cuſtodiri/dum ipſi deſides uotis dūtaxat cōfidunt. Quāobrem neq; fas ē deos uita ꝓpria intermiſſa malis negocia ſingula diſpēſare. Neq; etiam decet probos uiros aliam agētes uitam humano principio meliorem detinentibus gubernandis incumbere: Quādoquidem neq; hi aliquādo curauerunt qua uia boni aliorum principes fierēt/meditantes qua rōne ipſis id adſit. Sed inuident etiam ſiquis ſponte bonus exoriaſ: Quoniā plures facti iam eſſent boni/ſi hos preſides ſtatuiſſent. Humanū itaq; genus factū aial quidem/non tamē rerū oīum præſtātiſſimū:ſed mediū obtinens eligēsq; ordinem:ſimul tamen quo i loco poſitum eſt/prouidentiæ beneficio perdi nequaq̄ dimittiſ:ſed ad ſuperna re uocaſ aſſidue/oībus ubiq; machinis/q̄bus diuinitas utiſ/uirtutē cōtinue reddēs potentia pręualētem. Quo quidem factum eſt/ut genus humanum rōnalē nūq̄ amiſerit facultatē:imo particeps & ſi non ſūmopę ſapiētiæ/ſit mentiſq;/& artis/atq; iuſtitiæ/quā ſinguli inter ſe exercent. Atq; ubi iniuria nōnullos afficiūt/ſe iuſte id agere opinanſ. Eſſe nāq; eos iudicāt dignos/qui ab ipſis afficianſ iniuria. Hō ꝓfecto tā pulchrū opificiū eſt/q̄ pulchrū eſſe pōt/atq; ita i mūdo cōſtitutus ē ut ſortē hēat potiorē q̄ cętera quę i terra ſūt aialia. Quādoq; dē aialia ēt inferiora hoie terrę afferēta ornamentū prudēs nemo uituꝑat. Ridiculū nāq; foret/ſiquis aialium naturæ detraheret/ cꝑ hoiem mordeant/ quaſi deceat hoies ſecura ꝓfus ignauia uiuere. Neceſſarium eſt aūt hęc etiam eſſe. Atq; utilitates quę ab illis prouenire poſſunt partim ꝑ ſe euidētiſſimę ſūt: partim uero ſi minus manifeſtę ſūt/temporis lōgitudo demonſtrat: adeo ut nihil i eis uel quoad ſe/ uel etiā quoad hoies fruſtra ſit. Riſu uero dignum eſt/ſiquis ꝓpea improbet/cꝑ pleraq; aialium agreſtia ſunt. Quippe cum homines etiam ſint agreſtes. Quod ſi multa nō parent homini/ſed diffidentia reluctanſ: nihil mirum uideri debet.

Quāuis habitus mali nō ſint uolūtarii: actiōes tamē uolūtariæ ſunt. Cap. X.

a T uero ſi homines inuiti ſunt mali: taleſq; ſunt nolentes/nullus uel inferentes iniuriā criminabiſ: uel eos q̄ patiunſ: quaſi ꝑ ſeipſos talia patiantur. Sane ſi neceſſe eſt ita fieri malos/ſiue motu cæleſti/ ſiue pricipio quodam deiceps afferēte quæ cōſecūtur/ naturaliter id ita ſe habet. Atq; ſi & rō ipſa hæc efficit: quoniā pacto ſic nō facit iniuſta? Forſan uero dicunſ non ſpōte peccare/quoniā peccatū ipſū nō ſit uolūtariū. Id āt non prohibet q̄n ipſi ex ſeipſis agāt. Sed quoniā ipſi faciūt/ideirco & ipſi peccant: alioq; nec ipſi q̄dē peccauiſſēt/ſi ipſi nō eſſent actionū taliū auctores. Quod āt diciſ eos neceſſitate malos fieri nō ab extrinſeco accipiendum eſt duntaxat: ſed quoniā cōmuni quadā cōditione peccant. Quod item de motu cęleſti dicitur/non ſic accipiendum eſt/quaſi nihil in noſtra poteſtate ſit poſitum. Ereni ſi ab extrinſeco duntaxat cuncta fierent: certe ita fierent/ſicut auctores ipſi uolebāt: Quapropter homines cōtrana ipſis minime patrauiſſent. Atqui nec hoies forent impii/ſi Dii hęc omnia ꝑpetraſſēt: Nunc aūt id ab ipſis procedit hominibus: dato uero pricipio /quod conſequiſ inde/pagiſ: cōprehenſis uidelicet ad cōſequentiā cunctis quoq; illis quę principia ſunt. Pricipia uero ſunt & homines. Mouentur igitur ad honeſta ſuapte natura: quæ quidem ſpōtaneum eſt principium.

Ratio mundi artifex diſpares in mundo uoluit gradus ad mundi perfectionem. Cap. XI.

u Trū āt naturalibus q̄buſdā neceſſitatibus cōſequētiſq; ita ſingula fiūt/& utcūq; fieri pōt/recte fiūt. Forſan uero nō ita: Sed ipſa rō dominās hęc oīa facit. Atq; ita uult. Et quę mala dicunſ/ipſa rōnaliter agit nolēs ęque bona oīa eſſe/ Quēadmodū. n. artifex nō oīa quę in aīali ſūt/ efficit oculos: ita neq; rō fecit oīa Deos. Verum alia quidē eſſe Deos ſtatuit: alia uero dęmones ſequēti natura. Poſt hæc āt hoies: aialiaq; deiceps. Neq; id quidem inuidia: ſed rōne intellectualē habēte uarietatē. Nos āt ſic affecti ſumus/ſicut ipiti picturæ: q̄ pictorē dānant cꝑ nō ubiq; pulchros ęque colores poſuerit. Pictor āt unicuiq; parti quod eā decebat attribuit: Ciuitates quoq; bene inſtitutæ nō æqualiter inoībus diſponunſ. Prætera q̄snā comędiā tragędiāq; uituper?/ cꝑ oēs in ea nō ſint heroes: ſed interſit & ſeruus/& ruſticus aliq; rudiori uoce ꝓnūtiās. Poema tamēnō erit pulchrū. ſiquis inde tollat deteriores: quod ue ex cūctis impleſ.

Ratio ſeminaria mundi omniformis emicat ab omnifo rmi natura iutellectuali Neq; cogit animas ſe immergere mundo. Cap. XII.

ſ Igitur ipſa ratio ſeipſam materiæ prorſus accommodans hæc omnia fecit/id ipſum exiſtens quale eſt quiddam ſcilicet diſſimilibus conſtās

partibus/tale quidem exiſtēs ex eo quod eſt ante ipſum/certe id quod factum eſt/ita factum nihil aliud poteſt habere ſe pulchrius. Ratio uero ex omnibus ſimilibus penituſq; conformibus atque proximis fieri minime debuit. A tq; hoc quidem modo non eſt culpandus auctor: cum eiuſmodi ratio rerum artifex ſit quidem omnia: ſed in parte qualibet differens. Sinautem extra ſeipſam in mundum alia introduxiſſet uelut animas/compuliſſetq; prēter earum naturam cum opificio mundano cōgruere/ac plurimas in derenus: Quanam ratione id recte factum fuiſſet:/Sed profecto putādum eſt animas quoq; quaſi partes ipſius exiſtere: Rationemq; non faciendo derenores accommodare mūdo: Sed ubi cōuenit expeditq; ipſis pro dignitate diſponere.

Omnium rerum uiciſſitudo eſt. Cap. XIII.

f Pernendum prēterea non eſt/quod dici ſolet: non decere ſemper ſpectare preſentia: ſed præteritos quoq; circuitus atq; futuros. Inde nāq; iuſte pro dignitate repēditur: dum cōmutatio fit ex dominis in prori uita/in ſeruos in uita ſequenti: ſi modo iprobi fuere domini. Et profecto ita mutari his hominibus expedit. Prēterea ſi diuitiis abuſi ſūt/in pauperes tranſferuntur. Vbi bonis quidem eſſe pauperes non eſt inutile. Item qui iniuſte quempiā occiderunt/iniuſte ſimiliter occidentur. Iniuſte quidem quo ad eum ſpectat qui iterficit: Iuſte uero quo ad eum pertinet qui necatur. Sane qui patietur ita in idem conducet una cum illo qui ad hęc perpetranda fit prōptus/quæ illum pati decebat. Nemo putet quēpiam temeraria ſorte fieri ſeruum. neq; caſu quodam fore captiuum: neq; abſq; ratione uiolari corpus/Sed quondam ille perpetrauit aliquando quæ ipræſentia patitur. Et qui olim extinxit matrem in poſterum extinguetur a filio/aliquando natus fęmina. Et qui uitiauerat mulierem/ortus deinde mulier uitiabitur. Hic oraculum illud de Adraſtia ideſt diuinarum legum ineuitabili poteſtate. Eiuſmodi nāq; ordinis inſtitutio procul dubio Adraſtia eſt. Ac re uera iudicium & iuſtitia ſapientiaq; miranda. Conſtare licet talem in uniuerſo ſemper ordinem eſſe/ ex his quæ quotidie uidētur in mūdo. Vbi certe ordo quidam talis per omnia uel minima quæq; percurrit. Arsq; apparet ubiq; miranda non in diuinis ſolum: Sed in his etiam quæ facile quis ob exiguitatem ſperni a prouidentia iudicarit. Qualis utiq; eſt in abiectiſſimis quibuſq; beſtiolis artificioſa ſtupendaq; uarietas. Q uinetiā uſq; ad plantarum fructus & folia ars eiuſmodi ſe propagat. Vbi mirari licet q̄ pulchre ſint formæ q̄ facile oportuneq; floreſcant/q̄ ſine labore naturæ uaria ſpecioſaq; pululent. Neque ſemel ita facta ſunt: ſtatimq; fieri deſiuere: Immo uero ſemper ita fiunt: dum ſuperiora ſecundum hæc non omnino ſimiliter perferuntur. Quæcunq; igitur per uices alias atq; alias traducuntur: non temere permutantur/nō caſu figuras alias induunt: Immo uero ſicut & mundi decor expetit/& diuinas potentias agere decet. Agit nanq; diuinitas omnis ut propria fert natura. Fert autem diuina natura ſecundum ſuam duntaxat eſſentiā. Eſſentia uero eius pulchrum iuſtumq; una in ſuis actionibus explicat. Niſi enim ibi hæc eſſent/nuſq; eſſe poſſent.

Quanto naturalia opera rationalibus diſpoſita ſunt mouenturq; q̄ noſtra/tanto preſtantior ratio ducit illa q̄ noſtra. Item non eſt in partibus ipſa totius perfectio requirenda: Nec in parte altera alterius proprietas exigenda. Cap. XIIII.

h Abet igitur ordo ſic inſtitui ſecundum mentem/ ut abſq; rationis diſcurſione conſiſtat: atque ita conſiſtat: ut ſiquis perfectiſſime diſcurrere ualeat ratione/ſupra modum ſtupeat/totum ſic eſſe diſpoſitum: ut non aliter ratio inuentura fuerit atq; factura. Quale ſemper animaduertūt̄ i ſingulis quoq; naturis effici: Semper inquam intellectualis formę plus habens q̄ uel concipiat rationis ordo uel pariat. In quoliber igitur eorum quę fiunt genere non licet rationem effectricem incuſare: niſi quis exiſtimet unum quodq; oportere ita eſſe factum: ut ea quę non ſunt facta/ ſed ſempiterna ſunt/tum i genere intelligibili/tum ſenſibili: in quo nonnulla etiam ſunt ſempiterna: requirens uidelicet cumulum boni quamplurimum. neque putans ſpeciem unicuique attributam per ſe ſufficere: Veluti ſi naturam culparet in homine q̄ comua ei non dederit. Neq; conſiderans fieri non potuiſſe /quin ratio per omnia ſe diffuderit. Oportuiſſe tamen in maiori minora etiam contineri: partesq; i toto: neq; poſſe ęqualia eſſe: alioquin partes minime fore. Supernum quidem omne eſt omnia: Inferiora uero non ſingula omnia ſunt. Atque homo quatenus unuſquiſq; pars quædam eſt/non eſt omnis. Quod ſicubi i partibus quibuſdam aliquid quoq; aliud ſit/quod quidem non ſit pars/per hoc & illud eſt omne. Nec exigendum eſt/ ut quilibet ſingulatim quatenus id proprie eſt ſummum ſit uirtutis adeptus: Alioquin non ultra pars foret. Non tamen pars dignitate excellentius exornata quaſi per inuidiā toti detrahit. Totum nanq; efficit pulchrius/ quatenus dignitate magis excellit · Talis enī fit/quatenus toti ſit ſimilis. & quaſi conceſſa ſit eſſe talis: atque ita ſimul ordinata: ut & ſecundum hominis locum in eo nonnihil effulgeat/non aliter q̄ per diuinum cęlum ſtellę coruſcent: Hinc uero talis quædā oritur excogitatio: uelut ſi ſtatua quædam ingens atq; pulchra/ ſiue animata/ ſiue arte Vulcani ficta habeat quidem micantes in facie ſtellas: Alias inſuper & in pectore. Atque ita diſpoſitas: ut decorem rite conficiant.

In naturę uniuerſalis intentione ſunt mala neceſſaria totius bono. Ideoq; toti bona. Item in hoc mūdo uanitas uanitatum /& omnia uanitas. Cap. XV.

f Ingula igitur in ſeipſis conſiderata ita ſe habere uidentur. Horum uero complexio tum quę facta ſunt/ tum quæ perpetuo fiunt inſtantiam dubitationemq; patitur: Tum circa mutuam animalium brutorum uoracitatem: tum circa hominum impetus aduerſus homines. Item propter perpetuū bellū/quod quidem neq; ſedari pōt neq; facile tolerari: præcipue ſi ipſa mundi ratio ut hæc ita ſe haberēt effecerit: Atq; ita bene ſe habere dicantur. Non enim

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ulterius ita dicentibus illa ratio ſuffragaꝝ dicens quoad fieri poteſt hęc habere ſe bene/cauſamq; eſſe materiam/ ut quæ ſic habent/ infenon habeant conditione. Neque poſſe mala funditus extirpari: Siquidem ſic oportuit ſe habere: atq; ita bene. Neq; accedens materia ſuperat: ſed inuecta eſt/ut ita fieret. Immo uero & ipſius materię cauſa ratio erat hoc pacto. Pricipium itaq; ratio eſt: Et omnia ratio. Et quę fiunt. per ipſam fiunt: & quę in generatione ſimul inter ſe ordinãtur/ita pęnitus ſe habent/ Quę nam igitur perpetui naturaliſq; belli in animalibus & hominibus neceſſitas eſt? Forſan uoragines animalium mutuę ideo neceſſariæ ſunt/ quia ſunt quædam uiciſſitudines animalium: quæ quidem etiam ſi nullus interimat/ ita ſemper manere non poſſunt. Quod ſi quo in tempore oportet obire/tũc obire ſic oportebat/ut aliis quoq; ex ipſis proueniret utilitas/ cur nam decuit inuidere? Quid uero/ſi quæ deuorata ſunt/quandoque alia renaſcũtur? uelut ſi in ſcena perſona quę fingitur interfecta/mox figuram mutet/ alteriuſq; perſonam induens regrediatur in ſcenam. At dixerit forte quiſpiam/ non uere hunc eſſe mortuum. Verum ſi mori eſt permutare corpus non aliter q̃ permutare ueſtem i ſcena: Aut ſi mors eſt corpus omnino deponere: Quemadmodum in comoedia exitus ex ludo poſtremus: ubi tamen quis in poſterum quandoq; ſit rediturus ad ludũ/ quidnã mali ſecum affert eiuſmõi animalium inuicem cõmutatio? Quę profecto multo melior eſt/q̃ ſi uel nata ab initio non fuiſſent. Tunc enim uitę orbitas eſſet: & impotẽtia quędam uitę in alio exiſtentis. Nunc autem cum multa i uniuerſo ſit uita/omnia facit uariatq; in uita: neq; cõtinere ſe poteſt quin pulchra ſemper efficiat animalia quaſi ludicra ualde grata conſpectu. Hominum uero arma uiciſſim illata/cum & mortales ſint/ & decenti quodam ordine pugnẽt eorum more qui in pyrrhichiis armatorum tripudiis ludunt/plane declarãt & omnia hominum ſtudia ludos eſſe: & obitum nõ eſſe durum exiſtimãdum. Occumbentes autem in prędio breuiuſculo quodam tempore anticipare mortem in ſenectute futuram/ abeundo quidem uelocius/ ſed uiciſſim alias redituros. Proinde ſi uiuentes fortunis expolientur/facile animaduertere poterunt/eas neque antea quidem fuiſſe ſuas: ipſiſq; raptoribus deridendam fore poſſeſſionem/ quandoq; ab alio uiciſſim expoliandis. Quin etiam ſi nullus abſtulerit/ deteriorem fore poſſeſſionẽ q̃ expoliatis tactura fuiſſet. Quemadmodum uero in theatri ſcenis/ſimiliter & in uita contemplari debemus cædes: obitus: expugnationes urbium: rapinas: & prædas: tãquã omnia tranſmutationes quædam ſint/figurarumq; uices alternę. Ficti quoq; fletus paſſim atque ululatus. Etenim in ſingulis uitæ humanæ actibus/non ipſa quę intus eſt anima/homoq; uerus: ſed exterior hominis umbra lamentatur & eiulat: cæteraq; agit omnia in terra uelut ampliori quadam ſcena: In qua quidem multæ animarum umbræ reſultant: multaq; ſcenarum ędificantur umbracula. Talia itaque ſunt hoĩs opera/qui ſola iferiora externaq; uiuere nouit: neq; aiaduertit in ſeriis quoq; fletibus quaſi ſe ludere. Soli nanque probo ſerio ſtudendum eſt officiis ſtudio dignis. Alius autem homo nihil aliud eſt q̃ ludus. Illi uero in rebus quoq; ludicris ſtudioſe ſerioq; agunt/ qui res ſtudio dignas/& quomodo ſtudendum ſit ignorant: ipſiq; ridiculi ſunt. Siquis autem una cum illis ludens talia patiatur/agnoſcat ſe i puerorum ludos incidiſſe deponẽs qua indutus eſt

ꝑſonã. Ac ſi Socrates quoq; ludat/ludet certe Socrate duntaxat extemo: Memi niſſe inſuper oportet non eſſe faciendum argumentum ꝙ hæc mala ſint/ex eo ꝙ in eis lugeatur & eiuletur. Quoniam pueri quoq; in rebus nõ malis deflent atq; lamentantur.

Quid ſit ratio ſeminaria mundi. Quomodo agat. Item de quattuor gradibus plenitudinis. Item quomodo rationes rerũ in communi ratione contrariæ ſint. Cap. XVI.

Aeterum ſi hæc recte dicuntur/quo nam pacto prauitas ulterius erit? ubi nam iniuſtitia? ubi erratum? Qua enim ratione ſi omnia rite decenterq; fiunt/fieri poteſt/ut qui agunt/iniuſte faciant/& aberrent? Et quo pacto infelices erunt/ſi non agunt iniuſte/ſi non aberrant. Item quomõ alia quidem ſecundum naturam: alia uero præter naturam eſſe dicemus? Siquidem quæcunq; fiunt agunturq;/naturali quodam ordine tranſigantur. Et nũquid impietas contra deum ulla eſſe poterit? Quippe cum talis ſit qui facit: taleq; quod fit: uelut ſiquis poeta mimum interſerat fabulis poetam ipſum mordentem atque reprobantem. Rurſus ergo quid nam ratio ſit/planius explicemus: probemuſq; eam merito eſſe talem. Eſt igitur hæc ipſa ratio. Audeamus id eloqui. Forte enim ſic aſſequemur. Eſt inquam ratio hæc non ſincera mens/non mens ipſa/non animæ puræ genus: dependens uero ab hac & quaſi fulgor ex ambabus/mẽte uidelicet atq; anima. Ab anima inquam affecta ſecundum mentem. His utiq; generãtibus rationem hanc uelut uitam/quę quietam quandã in ſe habeat rationem. Omnis uero uita eſt actus/uel uita uiliſſima. Actus inq̃ nõ quemadmodum agit ignis: ſed ipſius actus etiam ſi nullus adſit ſenſus/ motio quædam eſt minime temeraria. Quodcunq; uero ſit quod præſentem participat rationem/ ſubito rationabiliter euadit affectum ideſt formatur. Quaſi actus qui eſt ſecũdum uitam/formare queat/atq; ita mouere tãquã formet. Quamobrem actus eius artificioſus eſt: ceu ſiquis tripudio moueatur. Tripudiator enim uitæ ſic artificioſæ perſimilis eſt: atq; ars mouet ipſum: & ita mouet/ propterea ꝙ ipſa uita talis quodãmodo ſit. Talia itaq; dicta ſint/ut planius cognoſcatur/qualis ſit etiam qualiſcunq; uita. Procedens igitur hæc ratio ex una mente unaq; uita/ex ambabus ſcilicet plenis/non eſt uel uita una/uel mens quædam una: neq; eſt ubiq; plena: neq; tradit ſeipſam quibus imprit totam atq; omnem. Cum uero partes i ſe oppoſitas inter ſe habeat/ideoq; indigas/certe belli ſeditioniſq; profert originẽ. Atq; ita eſt una omnis/ſi non ſit unum. Facta enim ſibimet per partes hoſtis: ſic unum quiddam eſt & amicum/perinde ac ſi fabulæ tragicæ ſiue comicæ ratio una ſit totius/ multa in ſe prędia continens. Fabula quidem ipſa cuncta quę diſſidenti/ i unam concordem redigit temperantiam: ceu pugnantium diſpoſitionem omẽm cõficiẽs. Ibi aũt ex una rõne diſtantiũ diſſidẽtiũq; pugna deducit. Quapp qſpiã harmoniæ expugnãtibus reſultanti magis aſſimilabit: ꝓquiretq; cur nã in rõnibus ipſis repugnãtia cõprehendant. Si igit & hic acutũ & graue faciunt ipſę rationes/ cõſpirãtq; in unũ/cũ harmonię rationes ſint in ipſã uidelicet harmoniã/quę alia eſt ratio maior/cũ ipſæ minores ſint & partes: ꝓfecto uidemus ſimiliter in uniuerſo contraria: album/nigrũ/calidũ/frigidũ. Itẽ alatũ/non alatũ: pedatũ/non pedatũ:

rationale irrõnale. Singula uero animalis unius uniuerſi ſunt partes. Iam uero totum ſe cum ipſo cõſentit/ partibus paſſim inter ſe pugnantibus ſecundum rationem uero totum. Itaq; neceſſe eſt hanc quoq; rationem unam ex rationibus contrariis unam eſſe: adeo ut oppoſitio talis conſtitutionem ipſi & quaſi eſſentiam afferat. Etenim niſi eſſet multiplex/non eſſet & omnis: non eſſet & ratio. Ratio uero exiſtẽs differẽs eſt ẽt ad ſeipſã: maximaq; differẽtia cõtrarietas eſſe uidetur Quapropter ſi alterum quiddam omnino eſt: ipſum uero alterum agit aliquid/ nõ tamen alterum minus: ſed magis alterum efficit: ſequitur ut alterũ quiddam ad extremum efficiẽs neceſſario contraria faciat: Perfectaq; erit ratio/ſi modo nõ ſolum differentia quædam/uerum etiam contraria multa efficiat ſemetipſam.

In diuina prouidentia præſcripta ſunt & quæ nos agimus: & quæ ſub inde patimur. Cap. XVII.

c Vm igitur talis ſit/qualem ipſa omnino in ſe per uniuerſa ſe reddit/multo magis quę fiunt/cõtraria facit/quo magis iam diſtare coguntur. Sane minus unum eſt ſenſibilis mũdus/q̃ rõ ſua. Ideoq; magis eſt multiplex/ cõtrariiſq; refertus. Præterea uiuẽdi appetitus eſt ĩ ſingulis uehemẽtior: amorq; in unum rapiens eſt ardẽtior. Quæ uero amant/ſæpe amata corrumpunt propri boni auiditate: quãdo uidelicet corruptiõi obnoxia ſunt. Amor q̃etiam partis erga totum trahit ad ipſũ quicquid poteſt. Sic itaq; &boni & mali quaſi ab eadẽ arte cuiuſdam ſaltãtis tripudio per cõtraria perducuntur. Cuius quidem alteram partem bonam/alteram dicemus eſſe malam. Atq; ita pulchre ſe habet. Sed enim nulli uidebuntur amplius eſſe mali. Forte uero nihil hinc prohibet aliquos eſſe malos. Sed forſan ſequeẽ ex ſeipſis nõ fieri malos. Fortaſſis etiam malis hincuenia dabitur: niſi quibus danda ſit uenia/& quibus nõ/ipſa ratio faciat. Faciat uero ratio/ut talibus quibuſdam nõ ignoſcatur. Cæterum ſi pars quidem eius alia uir bonus eſt/alia uero malus/plures ĩ eo partes obtinet malus. Sed certe ita fit quẽadmodũ ĩ fabula: ubi alia q̃dẽ hiſtrionibus poeta cõſtituit: aliis ãt pro eorũ natura utitur. Non enim ipſe facit/ut alius uirtute primus ſit in ludo: alius uero ſecũdus: alius deniq; tertius: Sed cõcedẽs ſuas cuiq; rõnes/ deiceps aſſignat ordinem unicuiq; prorſus accõmodatum. Sic itaq; unicuiq; deſtinatur locus tum bonum tum malum maxime decens. Itaq; uterq; ſecundum naturam atq; rõnem ad utrunq; progreditur prout decet/locum quem elegerat obtinẽs. Deinde pronuntiat atq; agit alius quidem uerba operaq; prophana: alius uero cõtraria. Erant.n. hiſtriones ſic aut ſic affecti ẽt ante ludos inde mores ſuos fabulis inſerentes. In ſcenicis quidem hominum actibus poeta ſingulis diſtribuit rationes: Ii uero pones ſe/& ex ſe ipſis habent/ q̃ recte/q̃ ue nõ recte agant. Eſt enim munus illis ultra uerba poetæ. Sed in uetiori poemate/ quod referunt homines ſecundum partem/naturam habentes effingẽtem anima ſubornatur. Et quemadmodũ hiſtriones a poeta ſubornantur accipientes perſonas/ ueſtes/ croceos amictus/ laceros ue pannos: Sic ſub mũdano poeta perſonatus animus fortunas haud temere ſubit. Hæ nanq; ſecundũ rationem ſũt eaſq; oportune ſubiens/ſit mundanę tragędię uel comędiæ cõcors: ſeq; infert actibus rationiq; uniuerſæ cõſentientẽ: Deide quaſi p̃nũtiat actiones & cætera quæcũq; aĩa ĩgenio ẽt ꝓprio facerer q̃ſi aliquã cãtilenam. Et quẽadmodũ uox atq; figura ex ſe quoq; pulchra ẽ aut turpis: atq; uel decus poemati uidetur adiungere: uel uitium uocis immiſcens nõ facit ut fabula ſit diuerſa iam atq; fuerat: ipſa uero incõcinna uideẽ. Poeta uero fabulę auctor reſpuit hunc pro dignitate uituperans optimi iudicis officio functus: aliũ aũt ad maiores promouet dignitates: atq; ſi habeat/ ad acta quædam præſtantiora. At alterum ad deteriora ſi poſſit. Eadem profecto rõne aĩa ingrediẽs in hoc uniuerſum mũdi poema/ſeq; ipſam ſcenicorum ludorum efficiẽs partem/ſecũq; afferens ut geſtus bene trãſigat aut male. Item ĩ ipſo introitu annexa ordini reliquorum: cęteraq; omnia ſeorſum a ſe ſuiſq; officiis nacta/ pro dignitate pęnas bono reſq; reportat. Adeſt præterea aliquid talibus hiſtrionibus utpote ĩ ampliori loco q̃ ſub mẽſura ſcenę ſubornatis. Præſertim cum auctor uniuerſi hos auctorita te donauerit: maiorq; ſit potentia ad multas morum/ geſtuum/locorum ſpecies compandas. Definiunt igit̃ honoris & ignominię modum ex eo quoq; q̃ ipſi ĩ honore dedecoreq; agendo cõmunicant. Vbi uidelicet habitationes ſingulæ ſingulis accommodatę ſunt moribus: adeo ut rationi ipſius uniuerſi conſentiãt: ac cõmodato uidelicet unoquoq; ſecũdũ iuſtiniæ iudiciũ ſuis ubiq; fortibus. Sicut corda ĩ cythara queliber ꝓprio cõueniẽtiq; loco & ordine tenditur ꝓ ipſa rõne ſonandi/qualis uidelicet ad hoc ipſum facultas unicuiq; ſuppetit. Etenim in toto decorum pulchrumq; uiget/ſi quilibet ubi decet diſponitur/ſonans quidem mala in tenebris atq; tartaro. In his enim pulchrum eſt ita ſonare. Proinde id totum ita demum pulchrum eſt/nõ ſi quodlibet ſit ut lapis: imo ſi unuſquiſq; tonũ cõferens proprium ad unam prorſus harmoniam nte conducat: uitam ipſe quoq; reſonans: minorem tamẽ inferioremq; & a pfectione remotiorem. Quẽadmodũ neq; ĩ fiſtula uox unica ſatiſfacit: ſed minor prętereа debiliorq; requirit̃ ad totã fiſtulę conſonantiam prorſus conficiendam: quoniam in partes inæquales diuiſus eſt cõcentus: & inęquales quidem ſinguli inter ſe ſunt toni. Perfectus autem ex cunctis concentus unus efficitur. Etenim uniuerſa ratio una eſt: Diſtribuitur autem ĩ ea quę non ſunt æqualia. Vndę diuerſa ſunt totius loca/partim meliora partim deteriora. Tum animę nõ æquales inæqualibus locis ita congruunt. Ex quo hic efficitur/ut loca diſſimilia ſint: animæq; ĩequales: atq; diſſimiles loca diſſimilia nanciſcantur: quaſi ſecundũ quaſdam fiſtulę uel alterius inſtrumenti diſſimilitudines: habitent quoq; loca pro animarum uarietate inter ſe differẽtia: cõcinẽtes quolibet ĩ loco proprios quidem cãtus/ſed tũ locis ſingulis/ tum uniuerſo cõcordes. Verum quod a quauis anima male ſibi ipſi canitur/bene toti cõcinitur. Item quod ipſis præter naturam accidit/ſecũdum naturã uniuerſo cõtingit: Neq; tonus minor cõcinit minus toti q̃ maior: Neq; canens ſibimet ĩeptius/totũ ob hoc reddit ĩeptius: Sicut neq; plebeus quidam prauus ciuitatẽ iuſtis legibus inſtitutam reddit deteriorem: ſi modo alio hoc exemplo uti nunc expedit. Neceſſarius enim eſt & praui uſus ĩ ciuitate rebus aliquãdo ita poſcentibus: taliſq; homo recte locatur.

Differentie animarum: & confirmatio ſuperiorum. Cap. XVIII.

a Nime aũt meliores uel deteriores partim q̃dẽ ob alias cãs partim uero uelut ab initio nõ oẽs æquales. Hę nãq; cõperẽti ꝓportiõe uniuerſe cõgruũt

rationi/ ſiquidem & in ratione & in aĩarum genere in partes inæquales facta eſt diſtributio. Reputare oportet animo ſecundos ac tertios ordines animatum. Rurſus eandem aiam non ſecundū eaſdem ſui partes ſemp agere. Sed & iterum hoc modo dicēdum. Multa enī explicatiōis gratia prę̄ſens diſputatio poſtulat. Conſiderādū ergo/nūquid forſitan nō oporteat eos introducere hiſtriones/qui aliud quiddam pronūtient/prę̄ter illa quæ poeta cōſcripſerat. Quaſi conſcriptio poetæ ex ſeipſa imperfecta ſit:illi uero quod reliquū erat ſuppleāt/ iplentes ipſi locos/ quos forte uacuos poeta reliquerat/ quaſi mimmi futuri ſint nō mimmi: Sed enim auctoris poetę potius partes ſint/qui prę̄uiderit/quę mimmi pronūtaturi ſint:ut ita reliqua & quę deinceps ſequunt̄ nre cōnectere ualeat. Cuncta enī quæ deinceps in uniuerſo ſequunt̄: Et quæ ad mala opera cōſequunt̄/rōnibus nre conſtant:& ſecūdum rōnem diſpenſātur ubiq; uelut quādo ex adulterio atq; ſtupro per rapinam cōmiſſo/filii naturali ordine generātur: & interdum forte uiri præſtātiores. Et quando urbibus opera malorum ſubuerſis/ciuitates alię excellentiores cōſtituūtur. Si ergo abſurda eſt illa introductio ſupplentium animarū/ hę uero & mala & bona facūt/detrahemus .n. rōni bonorū auctoritatē efficiēdorū /adimētes illi oēm ꝓrſus malorum cōmunionē/quid nā prohibet? Hiſtrionū quoq; geſta partes aſſerere/ſicut fabulę i comędia/ſic & ipſius quę i uniuerſo eſt rationis. Atq; hic tum quod honeſte/tum quod turpiter fit induci: Adeo ut in ſingulos hiſtriones ſic ab ipſa rōne progreſſio fiat/quo perfectius eſt mundanū hoc artificium: omniaq; ab ipſo:ipſiusq; rōne comprehendunt̄. At uero malorum hic effectus cuius nā gratia concedetur? Atqui & animę diuiniores nihil amplius eſſe uidebūtur i uniuerſo. Sed partes erūt rationis omnes. Atq; uel ipſę rōnes omnes erunt animę:uel cur nam aliæ quidem rōnes erūt aiæ:aliæ uero rōnes tantum? cum tamē uniuerſa rō ſit anima quędam

LIBER TERTIVS TERTIAE ENNEADIS: QVI EST DE PROVIDENTIA SECVNDVS

Qualis ſit uniuerſalis natura:& q̄ facilis prouidentia:ubi multa redi guntur in unum. Cap. Primum:

q VID ERGO de his dicendum exiſtimamus? Forte & mala ſimul & bona ratio uniuerſa complectitur:cuius hęc quoq; ſunt partes. Non enim uniuerſa ratio hęc gignit: Sed una cum his exiſtit tota Ipſius nanq; animæ uniuerſæ actus ſūt rationes/partium uero partes. Cum uero una differentes habeat partes/ſimili quadam ꝓportione rationes diſtribuūtur. Quapropter & opera quæ ultimæ genituręſunt/ſimiliter diſponuntur. Concordes uero inter ſe ſunt animę. Conſona quoq; ſunt opera. Conſona inquam ita ut unum quiddam ex ipſis uel cōtrariis conſtruatur. Cuncta enim ex uno quodam fonte manantia/i unum quoq; confluūt neceſſitate naturæ. Quamobrem uaria germina uel contraria deniq; facta ex eo/q; ex uno pululant/in unum denique ordinem contrahuntur. Quāuis enim in ſingulis animalibus ceu in equorum genere pugnēt inuicem: q̄uis inter ſe mordeāt: quāuis certatim agāt/æmulationeq; iraſcant̄: ſimiliterq; hoſtes agāt: cunctæ tamen hę ſpēs i unū cōgregādæ ſunt aialiū genus. Deide & inaiata ſecundum ſpēs iterū. Deide in unū nō aial. Poſt hęc ſimul ſi placet/ad ipſū eſſe:poſtremo ad ipſū quod eſſe unicuiq; tribuit. At rurſus hinc explicās diuidēdo deſcende:atq; contēplare unū ipſū quaſi diſcerptum: ꝓpea q; ꝓ oia currat: ſimulq; cūcta uno quodā ordine cōplectat̄/ adeo ut uelut unū aial ſit multiplex atq; diſtictū: uno quoq; eorū quæ i ipſo ſunt/agente quod naturæ ipſius eſt ꝓpriū. exiſtente tamen i uniuerſo/uelut igne q̄dem cōburente: equo ār equi opa pagente. Hoſtes uero ita ut natura inſtituti ſūt/ ſinguli munera ꝓpria exequūtur: differēteſq; diferentia. Sequunt̄ aūt ſecūdum naturas opa. Rurſuſq; uiuere tam bene q̄ male.

Prouidētia diuinę mētis præſēs oībus nihil relinqt i mūdo fortuitū: Cap. II.

c AIus igit̄ atq; fortunę auctoritatem bonæ uitæ nō habent. Cōſequūtur ār hę quoq;/quatenus prę̄cedentibus eſt conſentaneū. Tū uero annexę rerū cōſequētię ordinatę ꝓcedūt. Cōnectit uero cūcta ipſū pricipale/quod oia ducit/cōferentibus ad idem his/ quæ utrinq; uergūt ſecūdum naturā: quēadmodum in exercitu fit ducente quidē impatore: cōſpirātibus ār qui ordine certo cōmilitant. Totus nāq; mūdus prouidentia quadā impatoria eſt iſtitutus: cernentes actiones & paſſiones/& quæ adeſſe oporteat alimenta/arma/machinas:& profecto quotcūq; ex his inter ſe cōnexis cōſpirātibus ue cōſequūtur ſunt præuiſa: ut quodcunq; ex his euenit/locū ubi bene ſitū ſit nancīſcat̄. Procedūt quidē oia ab exercitus duce ſagaci quadā ſolertiq; rōne: q̄uis etiā externa ſint/ab eoq; alienа/quæ hoſtes ſunt illatum. Quod ſi tam illi q̄ huic exercitui ſimiliter imperare ualeret: imo uero ſi maximus impator eſſet/cui ſubiecta ſint oia/ quid nam ultrius ordine carere poſſet? quid ue cōnexione uacaret?

Quāuis ſingula ſint in prouidentis Dei mente ſignata/tamen aīus agit libere
Item uniuerſum oportuit diſpares gradus habere Cap. III.

e T ſi ego dominus ſum ad hæc uel illa potius eligēda/i ipſa tamē electiōe cū uniuerſo noſtra ordinantur/quoniā natura noſtra nō eſt aduēntia uniuerſo/ſed i eius ordine numeratus ē talis q̄dā aut talis: At unde nā talis? Duo utiq; ſūt quæ ipręſentia requrunt̄. Quorū alterū q̄dē eſt: utrū in effectorē q̄cūq; ille ſit/referre oporteat cām/ꝑ quā unuſq̄ſq; talibus affectus ſit moribus: an in ipſū genitū. An forte cā nulla ſit aſſignāda. Quēadmodū neq; in generatione plātarū/ cām ꝑ quā nō ſentiāt deſideramus: neq; in cęteris aialibus/cur nō ita ut hoſtes ſe habeāt. Idē nāq; id foret/ac ſi quare hoſtes dū nō ſint quęramus. Nempe cū in his neq; ipſa neq; effectorē iure criminemur/cur nā in hominibus reprehendamus q; nihil maius humana ſpecies habeat. Forte naturā culpabit quiſpiā/ q; homo poterat excellentius quiddam eſſe. Quod ſi a ſe ipſo aliquid inſuper cōpante id conſequi poſſe iudicet/accuſare debet hominem non auctorem. Sin autem non a ſe ipſo/ſed extrinſecus ab effectore aliquid inſuper additum fuiſſe deſideret/ſtultus erit qui plus q̄ ſit datum efflagitauerit: peride ac ſi in cæteris animalibus plānſq; ſupra modū naturę deſideret. Nō .n. oportet inqrere/nū hoc minus

q̄ illud habeat. Sed nunquid hoc ſatis quod naturaliter habere expedit habeat. Non.n. equalia eſſe oportuit omnia. Nunquid igit̄ inequalis rerū diſtributio facta eſt dimeriente rone p electionē quādam decemētem non oia æqualia eſſe debere? Nequaq̄ uerū ſic fien naturaliter habuit. Pediſſeq̄.n. eſt rō hæc alterius aīe. Pediſſequa & aīa ipſa mētis. Mens ār non unū aliquid horū eſt/ ſed cūcta: cūcta uero ſunt multa: multa rurſus cum ſint nec eadem: nimirum alia quidem pma: alia uero ſecūda/ alia deniq; tertia dignitate oportuit eſſe. Quin etiā que fiunt aialia/ nō aiæ ſolum ſunt/ ſed aiarum decremēta quædam quaſi i exile quiddam iam procedētium. Nam rō aialis quāuis ſit aiata/ p aliam tamen aiam dicit̄ aiata/ nō per illam a qua rō manat. Quin & uniuerſa hec rō iam quaſi decreſcit/ dum i materiam inclinat̄: & quod ex ipſa gignit̄/ prouenit ipfectius. Cōſidera precor quāto iam interuallo diſtat ab origine quod eſt factū: Et tamen quātum adhuc ſit admirandum. Neq; tamen ſi tale quiddam eſt quod gignit̄/ etiam quod ante ipſum eſt/ oīo tale putandum. Nēpe omni effectu oīo preſtātius eſt: extraq; cām extat: magiſq; mirādum: q̄ aliq̄d edidit poſt ſeipſum/ taliaq; ipſius ueſtigia ſūt. Quod ſi plus tradidit q̄ res cape poſſent/ magis etiā id approbandum. Vnde appareat culpā oēm in effectus reiciēdam. Prouidētie uero munus abūdātius eſſe

De intellectu & rone & imaginatione. Cur hoīes natura ſēp utant̄ rone. Cur aīa fiat deterior: Quod non tiāīz in beſtias Cap. IIII.

I homo eſſet ſimplex: ſimplex inquā ſi id ſolum eſſet quod habuit ab initio/ atq; ſecūdum id ipſum ageret/ patereťq;/ proculdubio querelæ oīs occaſio ꝓcul abeſſet: quemadmodū in ceteris aīalibus comptum habemus. Nūc aūt uitupatio locū habet tantum i homine malo: idq; forſan nō abſq; rone. Non enī ſolum id eſt quod eſt factus: ſed principium aliud habet liberum: neq; tamē extra limites ꝓuidētiæ & rōnis uniuerſę ꝓuagās. Non enī ab his noſtris ſuperiora illa dependent: ſed micant meliora peioribus. Idq; pfecta ꝓuidentia eſt. Atqui & rō altera quidem eſt efficiens: altera uero his quæ fiunt meliora conuingens. Et illorum quidem ordo prouidentia eſt deſup agens. Hæc autē a ſupiori prouidentia eſt: altera certe rō illi rōni cōnexa: totuſq; ex ambabus cōtextus efficiť/ oīſq; prouidentia. Homines igit̄ pricipium aliud poſſidēt: nō omnes tamen oībus quæ habent utunt̄: ſed alii quidem alio utunt̄ principio: alii uero alio: uel aliis atq; peioribus. Adſunt āt illa quoq; pricipia etiā in eos non opantia: neq; tamen ipſa i ſe ꝓcul ab actu torpentia. Agit enim quodlibet ſuum opus: ſed interdum in hos minime opant̄. Interrogabit forte quiſpiā/ quare cum adſint/ non opent̄? An forte non adſint. Quanq̄ oīo adeſſe fatemur: nihilq; eſſe ab his deſtitutū. Forſan uero his nō adeſſe dicendū/ i quos nō agūt. Cur igit̄ nō i oēs agūt? ſiq̄dē & hec eorū ꝓtes exiſtūt. Dico āt tale pricipiū. In aliis q̄dē aialibus/ nō ipſorum eſt hoc pricipiū. In hoibus aūt: nequaquā i oībus. Nūquid igit̄ nō in omnibus/ nō tantum id pricipium. Sed cur nō ſolum? In quibus aūt ſolum/ & ſecūdū hoc uiuere cōuenit: ſecundum uero alia quatenus cogit neceſſitas. Siue enī cō poſitio talis eſt/ ut quaſi i turbulentum pręcipiteť: ſiue cōcupiſcentię ſuperent ſimiliter cām i ſubiectum ipſum reiicere neceſſarium eſt. Verum primum quidem uidebit̄ non amplius in rone eſſe cām/ ſed potius in materia: Atq; ita non rō/ ſed materia dominabitur. Deīde ſubiectum/ ut formatum eſt. Vel potius ſubiectum pricipio rō eſt: & quod ex rone factum/ exiſtensq; ſecūdum rōnem. Quapp non materia dominabit̄: deide formatio ſequeť. Quinetiā q̄ talis ſit/ poterit q̄s cām in precedētem uitam referre/ quaſi rō ex antecedētibus facta ſit debilis/ ſi cū rone conferat̄ ſupiore. Quippe cum anima facta ſit infirmior: deinde illuſtret. Tum rō ipſa dici debet i ſe ipſa habere etiam materię rōnem: quā quidē materiam ſibi opabit̄ ſecundum ſe ipſam/ materiā fingēs/ uel nacta cōcordem. Rō.n. ſeminaria bouis nō in alia q̄ bouis materia eſt. Vnde & i alia etiam aialia inquit aiam deſtinan: Quippe cū aia facta ſit alia: rōq; euaſerit iam diuerſa. ut bouis aia fiat: quæ homo antea fuerat. Quapp uſtitię ipſius iudicio fit deterior. Sed a principio cur deterior aia facta eſt: & qūo aberrauit: ſæpe dictum eſt nō oīa eſſe prima: ſed que ſecunda tertia ue ſunt/ deteriorem q̄ ſupiora habere naturam. Item exiguū i dinationis momentū ſatis efficit/ ut rectum trāſgrediamur. Preterea complexio alterius cū altero quaſi quædam cōmixtio eſt ad rectum quiddam ex utriſq; cōficiēdum. Neq; quod erat/ hic iminuit̄: ſed quod minus eſt/ factum eſt ab initio minus: atq; eſt quod factum fuit ſecūdum naturam ſuam minus. Ac ſiquod ide conſequēs eſt patiť/ pro dignitate patiť. Accedit ad hęc q̄ ad præcedētem uitam referēda computatio eſt: Nam ex illis que i illa facta ſunt atq; concepta/ ſequenta deducuntur.

Quod oporteat eſſe diuerſos rerum gradus: q̄ prouidentia diſpenſet ſingula geometricę proportionis ęqualitate: Quod fatum ſeruit prouidentię: De libero arbitrio Cap. V.

Procedit igit̄ prouidētia ab initio ad finem deſup ſe diffundēs/ nec æquali ſecūdum numerum portione: ſed ſecūdum compationē quandam proportionis aliter diſtributt alibi. Quēadmodū in uno quodā aialī a principio ad extremū rite cōnexo/ mēbrum quodlibet munus ꝓprium poſſidet: & melius quidem actionem habet præſtantiorē: deterius āt inferiorē ſibi cōueniētem. Patitur quoq; ꝓprias paſſiones tum ſibimet/ tum ordini ad aliud directo conuenientes. Iam uero ſua quadam cōditione pulſata/ ſic que ſunt uocalia reſonāt. Alia uero ſilentio patiunt̄: mouent̄q; conſequētia. Proinde ex cunctis tonis/ paſſionibus/ actionibus una aialis quaſi uox uitaq; & actus efficit̄. Etenī partes inter ſe diuerſæ diuerſas habent & actiones. Aliud nāq; pedes agunt: Aliud oculi: Aliud cogitatio: Aliud intellectus. Vnum uero ex cūctis: & prouidētia una. At fatum a deitenon quodam ſūmit exordiū. Quod autē eſt ſupius ſolum prouidētia eſt. Oia enim quę in mūdo intelligibili ſunt/ rō ſunt ſupq; rōnem. Nēpe intellectus & aia pura. Quod uero deinceps quatenus inde ꝓuenit/ prouidentia eſt: Et quatenus ē in anima pura/ & quantū inde in animalia propagat̄: Rō utiq; in ptes inæquales diſtributa ꝓgredit̄: iccirco neq; facit æqualia/ ſicut & in quolibet aīali. Quod uero deinceps ita ſe habet cōſequentia quidem comitantiaq; prouidentiā ſunt quæ fiunt ſiquis dis accepta facit. Amica enim deo eſt prouidentiæ rō. Colligātur itaq; eiuſmōi quoq; opa: Fiunt uero nō prouidentia: ſed facta iam uel ab hominibus/ uel a quouis alio/ ſiue aīali/ ſiue inaīato: ſiquid deinceps optimum eſt/ ab ipſa prouidentia comprehenduntur: ut uirtus ubiq; ſuper: dum uidelicet qui

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

errauerant permutantur/erratąq; coniguntur:nō aliter q̄ in corpore unc ꝓ prouidentiam aialis cuſtodem ſanitas adhibeaſ. Deinde ſectione uulnereq; accidente rō rurſus diſpenſans ſingula deinceps coapter atq; cōglutinet:morboq; ſublato reſtituat ſanitatem. Hinc fit/ut mala ſequēntia ſint/& quadam neceſſitate ſequentia:& ſecūdum cās apud nos:nō prouidētia quidem cūpulſos: ſed ex nobis dū coaptamus quidem noſtra opibus prouidentiæ/a ꝑuidentiaq; profectis:ſed nō poſſumus quod deiceps ſequiſ cōnectere ſecūdum ꝑuidentię uoluntatem:imo annectimus ſecūdum uolūtatem eorum qui agunt/uel ſecūdum aliud quiddam eorum/quę in uniuerſo ſunt:nec ipſo quidem ſecūdum ꝑuidētiam agente uel facīente ī nobis aliquam paſſionem. Nō.n.idem facit quodlibet accedēs ad quodlibet:Sed quod idem ē/aliud facit ad aliud. Sicut pulchritudo Helenę erga Paridem quidem aliud egit. Idomeneus āt aliter eſt affectus . Atq; itemparatus intēperato:pulcher pulchro ꝓpinquās aliud efficit. Tempatus aūt pulcher tempato pulchro aliud. Ipſeq; idem aliud aduerſus itemparatum. Intemparatuſq; uicīſſim aliud aduerſus ipſum. Iam uero quod ab intempato fit/neq; a ꝑuidentia/neq; ſecūdū ꝑuidentiam ꝓficiſciſ. Quod uero a tempato fit/nō a ꝑuidentia quidem agitur/quoniā fit ab ipſo:ſecundū prouidentiam tamē agiſ/tōni nāq; prouidētię cōſentaneum eſt. Quēadmodum quod quis ſanitati cōferēs agit/ipſe quidem agit ſecundum tamen medici rōnem. Id nanq; & medicus ex arte tradidiſſet:q̄tum uel ad ſalubria uel ad inſalubria ꝑtinet. Quod aūt quis ſanitati facit aduerſum/ipſe quidem facit/ac prꝛter medici ꝑuidentiam agit.

Quo conſequentię ordine ex bonis prꝛuideri mala. Quomodo in preſentibus ſint futurorum ſigna Cap. VI.

u Nde nam igiſ Vates etiam deteriora prędicunt?& Aſtrologi prꝛter cætera uaticinia hęc quoq; pronūtiant? Profecto ex eo/ꝙ cōtraria oīa ſimul contexta ſunt ceu forma atq; materia:uelut in aīali cōpoſito/quale eſt & mūdus. Itaq; qui formam rōnemq; cōtemplaſ/formatum etiā cōtemplaſ. Nō.n.itelligibile aīal ſimiliter atq; compoſitum aīal intueſ . Sed rōnem aīalis in compoſito deteriora formantē. Cum igiſ uniuerſum hoc ſit aīal/qui ea quæ fiunt ī ipſo uidet/uidet etiā ex quibus fiunt: prouidentiamq; in ipſo regnantem/quę quidē ordine ꝓ cuncta ꝓcedit & quę ſunt & quę fiunt. Hęc āt & uiuentia ſunt. Quoīā actiones affectioneſq; & rōne ſupatæ ſunt/& neceſſitati ꝑmixtę. Mixta igiſ contemplaſ/& quæ cōtinue ꝑmiſcenſ. Atq; ipſe quidem ꝑuidentiam ſeorſum ab eo quod ſecūdum ꝑuidētiā eſt/diſcernere nequit/ uel rurſus quot ſubiectum tradit ex ſe/ei quod fit in ipſo. Sed.n.nō hominis eſt id agere/uel ſapientis cuiuſdam atq; diuini: Aut potius ſolius dei munus hoc eſſe quis dixerit. Non.n.uatis officium eſt/quā ob cām aliquid fiat cognoſcere: ſed ſic fore tantum prꝛenuntiare: Arsq; prꝛſagiēdi lectio quædam eſt naturalium litterarum ordinem indicātium: nec uſq; ad inordinatum aliquid declināntium: Sed prꝛcipue motu mūdano idteſtificante/in lucemq; ꝓducente/etiam priuſq; in rebus ipſis appareat quales ſint/quot ue patianſ. Concurrunt nāq; in idem tum hæc una cū illis/ tum uicīſſim cū his illa/ſimul ad cōſtitutionem ꝑpetuitatemq; mundi interim conferēta. Atq; ſecundum quandam analogiam.i.proportionis compationē ſignificantia cætera his qui talia diligēter obſeruant . Quādoquidem alia inſup uaticinia analogia quadam efficiunſ. Nō enim oportuit oīa uicīſſim ab oībus dependere. Aſſimilan aūt inter ſe quodāmō debuerunt. Idq; forſan eſt quod dici ſolet/analogia oīa contineri. Eſt autē tale quidam analogia: Quemadmodum ſe habet melius ad id quod melius/ſic uicīſſim deterius ad deterius:ceu ſicut oculus ad oculum/ſic & pes comparatur ad pedem:tanq; alterum aduerſus alterum. Item ſi placet/quod eſt iuſtus ad iuſtitiam:id iniuſtitiam ad iniuſtitiam. Si igiſ in uniuerſo regnat analogia:numirum licet uaticinari: Ac ſi illa ī hęc agūt/ſic utiq; agūt/ut quæ in omni ſunt aīali inuicem opanſ: nō quia alterum generet alterum: Simul nāq; gignuntur:Sed quia quali natura prædītum eſt unūquodq;/tali quadā rōne patiſ quod eſt naturę ꝓpriæ cōſentaneū. Et quia hoc quidē tale quiddā:& tale quiddā hoc ſimiliter. Sic enim & ratio una eſt.

Quod in ꝑuidentia Dei actio artificioſa & naturalis eſt eadem:quę gubernat mundum:ſicut uita plantam Cap. VII.

p Rꝛterea quoniam meliora ſūt in mūdo/iccirco ſūt quoq; deteriora. Quo enim pacto deterius aliq̄d ī ope multiformi eſſe poteſt/niſi ſit & melius? uel uicīſſim quo melius/niſi ſit & peius? Quāobrem nō debemus ī meliori deterius cauſari: ſed potius quod eſt melius/approbare: quoniā deteriori ſui nōnihil imꝑtiat. Omnino aūt quicūq; deterius e mūdo tollēdum cēſent/ tollunt ipſam etiam ꝑuidentiam. Cuius nam amplius ꝑuidentia erit? Non enī ſui ipſius: Neq; etiā melioris. Quādoq; dē dū ſupnā ꝑuidentiā nominamus/ad id eā quod ſerius eſt referimns. Ipſum nanq; in quod oīa rediguntſ prꝛcipium eſt ī quo ſūt omnia ſimul/& oīa totum. Procedūt aūt ex hoc iam oīa: intus ipſo manēte/ceu ex una radice in ſe ipſa cōquieſcente in multitudinem iam diuiſam plurima pullulant:ſingula illius ſimilitudinē prꝛferentia. Aliud aūt in alio hic iam eſt factū. Suntq; alia quidem ꝓpinqua radici:alia uero longius ꝓcedentia diuiduntur/ac uelut uſq; ad ramos/atq; ramuſculos/fructuſq; & folia/& alia quidē ſēp manēt: alia uero fiunt ſemp fructus & folia. Et quæ ſemp fiunt ſupiorū rōnes poſſidēt in ſeipſis/quaſi exiguæ quædā arbuſculę eſſe uelint. Ac ſi generarēt ante q̄ putreſcerent/ꝓpinquū ſolūmō generarent. Ipſa uero quaſi uacua ramorum ſpatia rurſus ab ipſa radice replenſ/aliterq; natura ſe habent. Ex quibus patiunſ extrema ramorum:adeo ut ex ipſo ꝓpinquo paſſio ſolum cōtingere uideaſ. Quod āt ſecundum principiū eſt/hoc quidem paſſ:hoc uero facit. Principiū uero ē ipſū quoq; cōnexū. Procul.n. ꝓgredientia/alia iam ī alia inter ſe agūt: Ex prꝛcipio āt ab eodem. Ceu ſi fratres inuicem aliquid agant facti ſimiles:utpote qui ex genitoribus eiſdem orti fuerint.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI

Summa libri. Item de dęmonibus. Et de dęmone proprio.

ſ VMMA libri huius de ſuo cuiuſq; dęmone/dęmonici potius q̄ diuini eſt eiuſmōi. Aīa cum ſit oīa:motūq; habeat naturaliter liberū/ nimirum poteſt & intra ſe ī proprias oīum ſimilitudines formare ſeipſam.

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
CREDOS USALES

atq; ſubíde talia ſibi aíalium & plantarũ corpora cõformare. Si igiť more plantę uixerit/formet poſt hãc uitam plãtæ corpus: i quo uegetalis potẽtia tãtum agit. Senſus aũt etuſmõi uitæ prędet tanq̃ Dęmon/nõ ut agẽs: ſed ut aſſidens ſpectator. Similiter ſi aía uiuens ut beſtia fiat deniq; beſtia/ſęſum cum uegetali dũtaxat exercẽs/rõnalis huic poteſtas imminet ocioſa/ & tanq̃ Dęmon aliquis obſeruator. Qui uero rõne una cum ſenſu uiuit/mẽtem habet more Dęmonis aſſiſtentem. Qui deniq; uiuit mẽte Deum pro dęmone uideť habere præfectũ .Hac ire Plotinus Timeũ ex parte ſecutus eſt dicẽtẽ poteſtatẽ pręſtãtiorẽ aíę eſſe ducẽ hominis atq; dęmonem. Secutus eſt & carmina pythagorica: quę Deum obſecrant/ ut quo Dęmone utamur oſtẽdat. Deide declarãt unicuiq; ineſſe ꝑ Dęmone quãdam naturę ꝑpriæ diuinitatem/quæ pandere nobis poſſit occulta. Hic ergo Plotinus & Iamblichus Aegyptiorũ ſententia intellectum unicuiq; ſuum pręficiunt tanq̃ Dęmonem rõnis ſemp oía ſpeculãtem. Ad hũc uero librũ componendũ eſt adductus ut narrat Porphyrius magica Aegyptii ſacerdotis opa: qui & ꝑfitebať ſuum cuiq; Dęmonem oculis demonſtrare. Et demonſtrauit Plotino plurimuſq; præſentibus nõ Dęmonẽ Plotini/ſed Deũ. Quippe cõ Plotinus nõ tam rõne q̃ i telligẽtia uiueret/nitens uidelicet intuitu plurimũ potius q̃ diſcurſu/neq; ꝑturbationes amputans/ſed extirpans. Quãobrem & i hoc libro nõ ſolum docet qualis cuiuſq; ſit Dęmon: uerum etiam exhortať ad Deũ pro Dęmone cõſequẽdũ. Hactenus libri ſũma. Eſſe uero pręter aíe partes alios inſup extraneos Dęmões tum q̃plurimos: tũ duces boium Plato ſępe declarat: oẽſq; Platonici. Et ipſe Plotinus alibi/& i libro de amore potiſſimum. In hoc aũt libro præcipue Dęmones introducit/qui ſint partes aíæ: quoniam & ab aliis nõdũ fuerat diſputatũ. Et pro gradibus etuſmõi Dęmonum diuerſi nobis externorum Dęmonũ gradus habẽtur. Vbi enĩ ſecundum imaginatiõem uita diſponiť/externus Dęmon noſter eſt aereus i aere uidelicet infimo: Ac ꝑ imaginatiõem noſtram imaginatiõe ſua nos agitans. Vbi uero ſecundum rõnem uiuiť: Dęmon foris ex aere medio rõne ſua rõnem uerſat humanam. Vbi deniq; intellectualis eſt uita: Dęmõ ex aere ſũmo ꝑ intelligẽtiam aſpirat intelligẽtię. Atq; id nõ tam electione faciũt q̃ more naturæ. Nam & i nobis itellectualis lucis excogitatio imaginationem naturaliter mouet ad ſenſibilem lucem imaginãdam. Et imaginatio iſomno mouet ſenſus: & in uigilia frequẽter affectus modo naturę. Atq; uiciſſim paſſio mouet ſenſum: ſenſus imaginatiõem: hæc naturaliter rõnẽ: Similiter Dęmones uinbus ſuis noſtras affidue pulſant. Sed excellẽtior ordo Dęmonum agit occultius admodum atq; tãquãm ad itelligentiã aſſidue reuocãs. Qualis utiq; Dęmon uideť duxiſſe Plotinum. Ideoq; appellatus eſt Deus: qualis & Dęmõ ipſe Socraticus. Solẽt enĩ præſtãtiſſimi quiq; Dęmones Deorum noíe nũcupari. Quẽadmodum & infimi Di apellatiõe Dęmonum deſignari. Eſſe quidem i aere Dęmones i theologia ſatis aſſeueramus. Vt & ubiq; aíalia ſint prædita rõne: & in aere potius q̃ in terra: tãto præſtãnora ſimul & grãdiora: q̃to aeris ipſe globus eſt amplior atq; præſtãnior: & uitæ præſertim rõnali cognatior. Quod enim prius eminẽtiuſq; uiuit i nobis cogitatiõiq; obſequiť/ſpũs eſt aereus. Ingẽtia igiť rõnalia q; i aere aíalia degunt. Figura quoq; rotũda. Qualẽ figura hæc aeris exigit. Senſus & i toto corpore totus: & ꝑ natura aeris acutiſſimus: Motus rõne ſimili uelociſſimus. Motiõis ordo ferme qualis in ſtellis. Dęmones igitur ſtellæ ſunt aerei cæli: circuitus ſtellarum cæleſtium ꝑ uinbus imitãtes ab ortu ad occaſum/atq; uiciſſim/ſtatutis ubiq; tẽporibus ꝑgrediẽtes quoq; regrediẽteſq;/ac tum ad ſeptẽtrionem uergẽtes/tũ ad meridiem: rum etiam uelut i augem aſcendẽtes/ tum iterum deſcẽdentes ordine certo: præſertim Dęmones ſup aerem turbulentum. Neq; electiõe dũtaxat i nos agunt ut diximus. Sed plurimum ſtellarum inſtar ipſa natura: radiiſq; ſuis q̃uis occultis/tamẽ admodum efficacibus. Quos quidem Magus qui congregare ſcit uerit/potent & uidere: cæteriſq; mõſtrare. Sicut & ſolis radii eueſtigio poſt occaſũ q ꝑ ſe minime diſcernunť: aliquãdo certis uaporibus cõgregati/ſtatim ſub mboris uel palloris forma uidẽtur. Et flãma nõnũq̃ in meridie accẽſa procul i lino nõ cerniť: adhibitis uero lignis apparet. Videť itaq; ſacerdos Aegyptius Dęmonis Plotinici radios cõgregaſſe/atq; (ut Porphyrius teſtis eſt) pręſentium oculis oſtenduſſe/ſiue colẽs Dęmones hoc eorum munere tũc impetrauerit: ſiue uaporẽ certum Dęmonibuſq; cognatum ifuderit aer: quo certo modo radii Dęmonis cõgregati patuerint. Sed qua nam forma cõiecit Magus Plotini dęmonem eſſe ſupremum: quia uidelicet nõ difformi quodam inſtar iridis fulgore uenit: ſicut infimi ſolent dęmones in aere mixto: Nõ pallore iterum uel rubore: ſicut medii nõnunq̃ cõſueuerunt: ſed lumine puro pęnitus atq; clariſſimo: quod ætherioru cæleſtiumq; dęmonum dũtaxat eſt proprium. Verum ſi Plotini dęmon eſt altiſſimus/quo familiariter eũ ducit? Quo Magus ille radios illius attingit? Quãuis poteſt dęmon eminus quoq; habitãs iactu ſenſualium radiorum/& aliquid uerborum more ſignificãtium pulſare/pulſãdoq; uidere ſpũm hoís intimum: ac uidendo quaſi loquẽdo ſignificare aliquid & afficere. Memento tamẽ a ſũmis ad infima paſſim extẽdi catenas. Itaq; a ſingulis ſtellis certos dęmonũ ordines ſtellarũ pediſſequos certis affici modis: atq; ſimiliter aías a dęmonibus/a ſuis ubiq; ſuas. Sunt ergo plures i qualibet ſphæra tam infra lunam/q̃ ſup lunã. Dęmones Saturnii ſub Saturno: Iouiiq; ſub Ioue: cæteriq; ſimiliter. Atq; inter Saturnios alii ẽt in eadẽ ſphæra præſtãtiores alijs: Similiterq; Iouii: quemadmodũ inter boíes ſolet accidere. Plotinum igiť atq; Socratem præſtãtiſſimus inter aereos ducit Dęmon. ductus uidelicet a quodã inter æthereos præſtantiſſimo ducto ſimiliter ab aliquo inter cæleſtes dęmones optimo. Socrates igiť atq; Plotinus cõtinuata ſerie mouentur a ſũmo. Sed nũquid unuſquiſq; tãtum i eadem ſphæra mouetur ab unico? Forſitan nõ ab uno. Quãuis. n. dęmon quilibet ampliſſimam impleat regionem. Ideoq; etiam ſi nõ mutet locũ. tamẽ multis i locis poſſit oberrãtem hominem obſeruare: atq; more ſtellæ ubiq; attígere radiis. Tamẽ nõ eſt probabile: quãdo quiſpiam ab oriẽte uſq; ad occidẽtalem plagam pegrinať: dęmonem natura lõge præſtãtiorem/ uelut addictum alicui pedagogum pegrinãtis hominis ueſtigia ſequi. Quid ergo? Aut ſi unicus dęmon ſit/eſt ubiq; ſecũdũ Iamblichũ: Itaq; nõ cogiť mutare locum. Aut ſi nõ eſt ſimul ubiq;. Non Dęmon tãtũ unus ideſt numero unus: ſed etiã unus ſpecie unicuiq; præſideť. Sic Solares dęmones Solari præſunt homini. Qui quocũq; iuerit/i Solarium dęmonum proprie uenit imperium: Ipſe inq̃ & unuſqſq; Solaris. Similiterq; Venerei paſſim incidũt in Venereos. Sunt tamẽ inter Solares Dęmones differentiæ quædam. Nam dotes cunctæ Solis/quas & Sol poſſidet unus/in Solares Dęmones multos ſeorſum diſtribuunť. Simles quoq; ſunt & plures inter ſolares homines differentiæ: Adeo ut aliquis plebeus homo q̃uis quocunq; ꝑgit ſuos reperiat duces. i. plebeos: alibi

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tamen reperit minus: alibi magis accõmodatos. Accõmodatissimũ uero pẽnitus qui unicus est ĩ regione certa nãcisc̃itur. Hinc efficiẽ/ut alius sit fortunatior alibi & ĩ alio ſimiliter ope: ubi uidelicet ſuus Dẽmõ potentior est: & ĩ quo præcæteris efficacior. Sequiẽ inſup: ut q̃ ad certũ opus ſingulariter nati ſunt/plurima ẽt ſup ætatem ſine præceptoribus/ſine miniſtris excogitẽt mirabiliter/atq; pagant ſuis uidelicet inſtructi dẽmonibus. Tum uero præter ſpem ſuã & aliorum opinionẽ oportune incidãt in tempora/ĩ regiones/ĩ pſonas/ĩ materias/ĩ inſtrumẽta/ĩ facultates: quibus rite ſuppeditãtibus/opus ipſum expleant naturaliter deſtinatum. Quorũ ſane iter ſe diuerſorum cõfluxum nõ naturalis cã: ſed dẽmonica ad unũ cõnectit euẽtum: ad præcognitum ſibi finem ſingula dirigẽs. Interea cælo miniſtrans pariter atq; ſuppeditans: Miniſtrãs inq̃ media ſemp ad finem ĩtelligentiæ cæleſti præcognitum: Suppeditãs inſup propnã efficaciam ad id pagẽdũ. Quod ſæpe nõ facit cęleſtis motio/ſed ſignificat. Vnde nõnunq̃ aſtrologus ex certa diſpoſitione cæleſtium/uelut ex ſigno prænũtiabit quæ certus Dęmon diſpoſitõi accõmodatus eiuſmõi agit utcũq; poteſt ĩ nobis: & utcunq; poſſumus nos efficimus. Poſtq̃ uidelicet e multis annis ille cæleſtium aſpectus euanuit: etiã ſi nõ reuertaẽ ad idem. Ex quo apparet illũ noſtra potius ſignificaſſe q̃ facere. Sed iã ad Plotini uerba pergamus.

Qũo intellectus ꝓducit aĩam: aĩa naturã: natura materiã. Cap. I.

c Orpora omnia ſemp aliquid agunt/& agẽdo/foras nõnihil emittunt. Simplicia quidem abſq; intima mutatione ſui. Cum. n. uniformia ſint/parsq; teneat partem/nihilq; intus habeãt alienũ/merito nihil effluit ſubſtãtię foras. Sic ignis calorẽ pręſtat & lucem nõ diminutus. Similiter aqua frigus: qualitẽq; pręſtãdo/generãt ſubide ſubſtãtiã: cõpoſita uero cõtraria rõne uapores quodam detrimẽto ſui foras emittunt. Multo magis intellectus & aĩa aliquid ſemp ex ſe ꝓpagãt. Intellectus aĩam: aĩa uitam ſenſualem atq; uegetalem: quam poſſumus apellare naturam. Sed intellectus quidem ſimplicis more corporis procreat aĩam nõ mutatus: Aĩa uero corporis inſtar compoſiti producit mutata naturam. Oio uero intellectus & aĩa & natura ſubſtãtiam primo generãt: deinde in ſubſtãtia qualitatem. Hoc enĩ excellẽtioris agẽtis est proprium: primo generare ſubſtãtiam. Deinde illam conuerſã ad genitorem tanq̃ intuendo miris afficere modis. Sed quo nam pacto aĩa naturam mota ꝓducit? Nõ quidem mota diſcurſu. Non enim accidẽtali ſuo ſuum gignit eſſentiale: Sed ipſa ĩtus alteritate regnãte ex intellectuali poteſtate ſui ĩ ſenſualem & naturalem deſinit facultatem lõge ab intellectu diuerſam. Quẽadmodum ĩ compoſito corpore uapor ipſe ſuus ad eiuſdem circũferentiam ſe diffundit: alteratione quadam nõ lędente ſubſtantiam. Vapor aũt ulterius foras euolans quodam detrimẽto ſubſtãtiæ repræſentare uideẽ eam aĩe paſſionem: qua nõnunq̃ potẽtiam uegetalem ultra ſeipſam/ultra ſpiritale corpus naturaliter ſibi familiariſſimum ad corpora compoſita promouet. Tunc. n. nõ quodãmodo mota: ſed uere mutata. i. cum quadam dignitatis ſuę tactura infimæ generationis opus aggreditur: Et qualiter in ſe mutata est: tale corpus proutribus ſibi cõcreat ex materia. Memẽto inter hęc/ipſam mũdi aĩam ſi cõferaẽ ci mente diuina/generare quodãmõ motam quẽadmodũ expoſuimus. Si cõferaẽ cum anima noſtra/ generationem explere nõ mutatam. i. a principalibus actionibus ſuis nullo modo diſtractam. Vbi uero dicit̃ a natura materiam procreari/intelligę ab uniuerſali natura/quæ mũdanam aĩam comitatur. Tametſi quęlibet intellectualis anima/ut uult Plotinus/niſi materiam reppererit ꝓcreatam: procreatura uidetur. Materiã hic apellat ultimum uniuerſi/ſubiectam ipſi naturæ/quæ ẽ ultimum diuinorum. Quę ex materia ꝓrſus ĩdefinita fingit corpora/formas deſuper adhibẽs. Sicut & ipſa/& aĩa atq; mẽs prius tanq̃ quodãmõ indefinitę fuerũt q̃ in formã propriam prouenirẽt. Sed nunq̃ prorſus indefinitę. Quãuis tales excogitenẽ/quatenus ad actum abſolutiſſimum referuntur.

De trãſmigratione aĩæ: Et q; nõ tranſit ĩ beſtias Cap. II.

q Vid ipſe Plotinus quondã de trãſmigratione aĩæ ſenſerit/niſi forte poeticus ſit ut Plato/ legentibus eius ſcripta declarãt. Nos aũt optamus eum/quod & plerunq; philoſophi ſolẽt diligẽtius meditatũ ſi mõ id ſenſerit ĩ hũc ſaltem modum mutauiſſe ſententiam. Quã nõ tam rõnis neceſſitate q̃ cõſuetudine gentis & ſęculi ſubiſſe uideẽ. Quanq̃ hoĩs aĩa quodãmõ in ſeipſa mutetur: nunq̃ tamen ultra certos humanę ſpeciei terminos trãſmutaẽ. Quod & Iamblicho placuiſſe uidetur/dicenti Aĩam ĩ qualibet trãſmutatione ſuam ſpẽm cõſeruare: Quãdoquidẽ eius motus exordiũ habet ab ipſa: & agit̃ intra ſe ipſã. Quæ qdẽ ubi dicit̃ eſſe oĩa: ĩtelligẽda est eſſe oĩa nõ quolibet modo/ſed ſuo .i. ſpeciei propriæ ꝓpno. Noli itaq; dicere: Aĩa ſi est oĩa per potẽtiam naturalẽ: ergo quandoq; fit omnia: Nunq̃. n. aĩa ipſa fit forma corporea/ſiue corpus: quia uidelicet aĩa non est qũlibet eiuſmodi forma uel corpus: Sed ꝓprie ſecundum ipſũ uitę modũ. Ita neq; fit beſtia/quoniã aĩa non est ſimpliciter aĩal: ſed mõ duntaxat humano. Præterea cũ uideamus certos effectus non ex quibuſlibet cauſis: ſed certis oriri: Calida ex calẽtibus: uuas ex uite: ex leone leonem. Ideoq; uiciſſim certas rerum ſpẽs nõ quoſlibet effectus procreare: ſed ꝓprios. Nimirũ neq; ex natura hominis genitali/quę certa quędã est ab initio ſpẽs & humana/bouẽ aliquãdo fieri ſperare debemus. Niſi forſan ipſa natura ſpẽm p ſe aliquando mutet. Atq; ex humana fiat quãdoq; bouina: quod quidẽ effici nequit. Cũ enĩ p ſe mobilis & ſẽpiterna dicaẽ/nunq̃ trãſmutaẽ ab alio: Sed neq; ẽt ſpõte ſpẽm deſeret ꝓpriã: Quandoquidem hãc ſibi ſingula ſemp conſeruare nituntẽ. Iam uero ob hoc ipſũ q; genitalis ipſa humana natura nõ poteſt eſſe bouina/cõtingit ut nec homo bouem: nec bos procreet hominẽ. Longius enĩ diſtat a natura natura/ q̃ effectus naturæ huius ab illa. Oio uero aliq; rerum ſpẽs ĩ alias degenerare nõ ſolẽt: niſi & amittãt ĩterna: & admittãt rurſus externa: & ĩ cõmixtionẽ ueniãt. Itaq; paulatim deſinãt eſſe quod erant. Quod aĩæ noſtrę cõtingere Platonicus nõ conceder. Cõceder ãt ꝓprietatẽ hoĩs genitalẽ a ꝓprietate genitali brutorũ nõ aliter ſpecie diſcrepare / q̃ humana ſpẽs a ferina.. Accedit ad hæc q; cum aĩa dicatur talis fieri ſiue talis apud Plotinum per electiões actioneſq; ſuas: Si ſuæ ſunt/humane ſunt: Non igitẽ peas ſpẽm trãſibit humanã. Deinde uanũ ẽ dicere aĩam prauis actionibus mãcipatã euadere beſtiã rõe captã: quoniã ipſa rõne nulla prorſus utaẽ. Nõ enĩ rõnis acumẽ ocium pẽnitus agit in prauis: imo negociaẽ aſſidue q̃uis circa ſpectacula ſenſus/ & imaginatiõis obiecta uel compañda uel deuitanda plurimũ diuerſeẽ.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

Quid uero ĩ causa ē? ut prauĩ acutiores plerũq; efficaciores q; q̃ boni ĩ suis operibus uideanť: nisi potẽtiæ rõnalis acumẽ pariter & effectus? Quamobrem si inquus aius post hãc uitam in terrenũ corpus est iterum trãsferẽdus/nõ in brutũ: sed ĩ hominem reuertet rõnis solertia similiter abutentem. Huc enim similitudinis necessitas ipsa uidet adducere. Nam & Plotinus ipse manifeste fatet hoiem nõ secundum unam tãtum: sed secundum oẽs aię uires agere. Purgabitur uero quãdoq;. Nam ita ꝓuidentia dispẽsante ĩ tales aliquãdo pp scelera calamitates incidet/ut uitæ turpiter actæ pęniteat: cõmuni interim disciplina & Dęmone cohortãte. Deniq; neq; uoluptuosus ullus fiet aliquãdo plãta sẽsibus destituta. Quasi uero uoluptuosus homo sensuum negligat actiões: Atq; hunc ĩ modũ orbata sensibus arbor euadat. Immo nullus sensibus magis utit/q̃ intẽpans. Si ergo sit iterum ad terrena corpora retorquẽdus/ nõ in plãtam: sed ĩ hoiem reuertet: quẽ uiolentum sensuum suorum imperium adeo sollicitet/uexet: excruciet/perdat: ut tandẽ uitæ uoluptuosæ pertedeat: legibus interim & numinibus ad uitam reuocantibus meliorem. Mitto ꝙ iniquorum molliũq; aię hinc illuc trãsmittũtur a deo: ut quę uoluptate puersa ꝓpetrauerũt/aliquando curis & doloribus puniãtur. Qui uero puniẽdis oẽm admit rõnis actum/curas immensas & inumerabiles admit/Qui tollit sensum/aufert cum sẽsu dolorem. Aias uero purgari memẽro nõ solum ĩ terrenis corporibus: sed aereis: quã punitionem in Theologia planius aperuimus: Proide neq; te moueat quod ĩquit Plato: animam oẽm totius inaiati curam habere. Nõ enim ĩde sequit/quãlibet aiam qbus libet insinuari corporibus. Quod & Plato fieri posse negabit. Profecto si rõnalis aia nõ solum terrenum corpus regit & mouet: sed aereum etiam & cæleste: Si in supioribus quandoq; uiuit sedibus: Si uaria gerit munera: similia quoq; cęlestium prouidẽtię: ita satis inaiati totius curam habere uidet: uariasq; intra se induere spẽs/propriam nõ mutãdo naturam: sed aliorum sibi similitudines uẽdicando: si mõ essentia fuerit sempiterna. Merito igit Timeus Locrus negat aias humanas ĩ bestias pertrãsire. Negat etiã ex hoie mox ĩ hoiem trãsmigrare: utpote qui ĩ corporibus aereis putat eas iterea uiuere: Atq; ita animi uexatiõe purgari. Cruciatus uero sensibiles siue ĩ corpore uiuente fiãt/siue ĩ aqua/uel igne dicit esse cõfictos/ut terreãtur illi qui ad uirtutem persuasionibus non ducunť. Nępe sic affecti hoies spiritalia etiã supplicia non intelligunt. s. merorem animi agnoscẽtis se sũmo bono priuatum/angustiãq; imaginationis/comitãtis tũc ipsã animi pęnitẽtiam: quãdo in aereo corpore uitę huius peccata luuntur. Has unq; pęnas Timeus ipse reseruari peccãtibus non negabit. Putat. n. aias nostras esse inter se differẽtes & imortales. Pythagoricus enim est/& a Platone sũmopę cultus. Ait quinetiã deum nostras aias ex eisdẽ uirtibus rõnibusq;: atq; mũdi aiam absoluisse. Atq; alias ab aliis stellis demisisse sub lunam. Rursum naturam aiæ supremam ex idẽtitate cõstare. Oportet igitur ex Timei sentẽtia dicere/hois aiam quæ peccãdo ĩ ratiõem peruersam imaginatiõemq; uehemẽtiorem ꝓlapsa est: post obitum mox ĩ aereo corpore/quod nũc etiam possidet/ eadem ipsa cogitatiõis peruersitate uehemẽtiaq; torqueri inter ifimos dęmones/similibus aiam ſhmulis subpũgentes. Quousq; tãtę angustiæ causã recognoscẽs fuisse auersionem ipsam ab itellectu/paulatim reuertatur ad ipsum: Quod tũc per pauciora distracta planius q̃ nũc animaduertere poteſt/Atq; ita gradatim ĩ sublimiorum

dęmonum ordinem eleuetur: & ad ipsas deniq; stellas una cum cæleſti corpore quod possidet ab initio unaquęq; ad illam: uel cuius ordinem a principio sortita est/uel cui reddidit uiuẽdo se similẽ. Vbiq; uero ꝓprietatem conseruat humanam. Est enĩ homo terrenus. Est aerius. Est & cęlestis. Est insup Solaris: & Martius. Vbiq; aũt homo est ipsa rõnalis aia: corpus certo modo uiuificãs. In cælo quidẽ cæleſte tãtum. In aere aerium ꝑ cæleſte. In terra ꝑ utrunq; terrenum. Tandem uero certa post sæcula ꝑ quãdam tũ contẽplationis remissiõem/ tũ generationis intentionẽ aiam deinceps per eosdem gradus dęmonum aeriorumq; hominum relabi: postremo ad terrenũ hominẽ descendere forte Timeus existimabit: Ac post homis obitum non ĩ bestias aiam hãc præcipitari animæ mundanæ germanam/cõpotemq; cęlestium. Neq; mox rursus ĩ hoiem ęque terrenũ. Oportunius enim ĩ aerio corpore purgari: aptiusq; ad supa reuocari. Semp ãt ad corpus habituraq; uitæ redire similimum: siue apud nos siue supra nos reuoluať: Donec redeat prorsus ad idẽ. Non. n. quodlibet ad quodlibet ꝓficiscť. Interea uero ĩ terris quidẽ dormitare/nec facile supiora recolere: Sed supra terrã euigilare: pristinũq; sui statum aiaduertere: Vt ꝑ oia sęcula q̃si uitæ unius ætates rõnalis animi ꝓsona sit eadẽ. Hæc equidẽ cõiecto forsan sensisse Timeũ/quæ mihi inter Platonicorum opiniones ꝓbabiliora uidenť. Secũdo uero loco ꝓbarem inter platonica/quæ ĩ supioribus adducebam/aiam. s. humanã de hoie terreno in terrenum transmitti rectius q̃ in bestiam: Quod nõnulli tradunt tandẽ Porphyrio placuisse: Tametsi ex hac opinione uensimile est ĩ aerio etiam corpore inter terrenas uitas degere uitam. Proculus pręterea una cũ cõi Platonicorum scola negat itellectualem aiam ferino corpori admodũ alieno sic accõmodari posse: ut ei quãdoq; in uita cõmunicet. Cõmunicare uero cum brutis aliquãdo putãt in quadam similitudine uitę: idq; sensisse Platonem. Mitto nũc utrum ex hac ipsa sentẽtia dicendũ sit nec ne: aiam similem brutis effectam/ad tempus gratia poenę inter illa uersari. Atq; etiam ꝑ talem imaginationẽ suã imaginationibus talium bestiarũ ita forsan insinuari: sicut pleriq; tradunt iferiores dęmones corpora ingrediẽtes humana imaginatiõibus se nostris inferere: easq; mouere. Fere sicut Auerois intellectum tradidit aiabus infusum: Siue aliter se res habeat. Nam ubi Daniel propheta tradit Babilonię Regẽ ob grauissima scelera iter boues diuinitus fuisse translatũ/donec purgatus resipiscceret. Interpretanť Hebrei imaginationem Regis illius diuinitus fuisse peruersam/usqueadeo ut bouẽ se factum opinaret: grauiterq; doleret: Quẽadmodum solet Magus/uel atra bilis efficere. Quid? si talis quoq; apud Platonem est trãsitus aiarum? Talis & apud Timeum. Cuius sentẽtiam cũ modo exponerem/ambiguus exponebã. Nam uidetur etiam oẽm in terrenum corpus aiarum reditum negauisse/ nisi forte sit reditus ultimus: posuisse uero uaria peccata uarie purgari ꝑ afflictionem spũs stimulatam a Dęmonibus exploratoribus sub iudicio nemesis. Denique ipse nos Plato monuit ne temere quãlibet aiam cuilibet corpori iungeremus: Cum inqt in Phedro: nõ posse ĩ hoiem uenire aiam/quæ sit ꝓpria bruti forma. Quę nunq̃ diuina ꝑspexerit. Quasi significet/nec ipsam hois aiam in ipsam bruti formam posse descendere: q̃uis in similitudinem quãdam cõmertiumq; forte descẽdat. Quoniam uero de brutorum animabus sępius hic fecimus mẽtionem: oportune quæritur. Si omnis uita sit immortalis: cõtrariamq; non accipiat: sed effugiat

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nisi preter extremos demones/ interni quidã sint: atq; uicissim/aliiq; aliis proprie coaptentur. Item potentiã affectionẽq; animæ/quę ꝓxime est sub intimo demone: uersan iter uitæ præsentis opa: ꝓprioq; esse opum effectorẽ: demonẽ uero uelut aungã effectoris huius atq; rectorẽ. Atq; hãc ipsã effectricẽ negociosãq; potentiã/ neq; supra demonis uires agere qcq̃/ neq; rursus ęqualia demonis dignitati.

De uiro & Demone optimo. Quomodo demon ducat aiam ad iudicium: & ꝙ animę possunt ad sidera peruenire Cap. V.

Post hæc ait/illũ esse præcipue ꝓbũ/i quo uires imaginatiois rõnisq; ꝓrsus intellectu formatæ sũt/ adeo ut tota uita secũdũ intelligẽtiã pagat. Vbi nõ præest uitę demon aliqs: sed ipse deus, s. tum diuinus intellectus/tũ intellectualis unitas/quę est intelligentię quasi aungæ caput: tum ipsa simpliciter unitas deus ipse deorũ. Tũ uero ait/ aiam nostrã nõ formam sẽp intelligẽtia: quoniã statim ab initio ob oposã generationis fabricã actus potẽtię uegetalis supra modũ intẽdit: ad quẽ & similia præcipitat imaginatio: Circa quã & similia negociat & ratio. Hæc uero intelligẽtię sunt opposita. Verũtamẽ etiã anteq̃ discursibus rõnis utamur/appetimus ipsũ uerũ naturaliter atq; bonũ/p ipsã. s. cognoscendi potentiã. Cum uero hęcnõ appetat aliqd ꝓrsus incognitũ: inest saltẽ mẽti uerũ bonũq; forma naturaliter insita. Regit ãt aiam demon/ nõ quidẽ simpliciter optime: sed optime ꝓ presenti ipsius aiæ qualitate. Post hãc in terreno corpore uitã demon tam intimus q̃ externus aiam ad iudicũ ducit. s. i suo quodã aerio corpore cõstitutã: anteq̃ ad corpus terrenũ redeat. Demon dico alius q̃tenus alia tunc in aia spẽs sit uisẽdi: alioqn demon est idẽ. Est ãt accõmodatissimus purgatorio iudicio status i aereo corpore. Ibi. n. ẽ afflictio spũs i peccãtibus: ac ꝓp minorẽ distractionẽ facilior occasio pœnitẽtiæ: expectatq; ꝓfectus quidã i aia: & futuri status electio. Quãobrẽ aiam i bruta trãsmittere ubi sit imaginatio stupida: nihil aliud est/ut diximus q̃ claudere potẽtię locũ. Inter hęc iterũ te admoneo /ridiculũ esse aiam: siqdẽ possit a toto se eximere mũdo i bruti uel plãtæ angustias cohercẽ. Probabilius dixisset una cũ Proculo/nec infra hois formã descendere: nec extra corpus ire cæleste. Sed hoc assidue retinere. Cęleste dico nõ quodlibet uẽdicare sibi: sed hẽre ab initio ꝓprũ. Saltẽ uero si liberari aiam ab uniuerso quãdoq; posse Plotinus existimat: suspicatus quoq; fuisset/ posse illic perpetuo uiuere. Quod Porphyriũ opinatũ aliquando tradũt. Quod & i Phedone poteris suspicari. Cũ audis sine corporibus in æternũ uiuũt. Nã si quãdo ultra cõditionẽ ꝓuenent huius mũdi mutabilẽ nõ uideẽ uitã ulterius mutatura. At si mutaturã dicas: ne dicas simul extra cæleste corpus existere. Nã & mirũ est aiam i cælo sidera imo oia cõtẽplãtẽ appetere nostra: nisi forte tũc ita cõtigat: sicut libido sæpe clã stimulat hoiem speculãtẽ. Id uero cõtingere dũtaxat aię põt/quatenus est mũdo cõnexa: cuius gratia fit generatio. Est autem annexa/ saltẽ per cæleste corpus ab ea semper uita donatũ: Alioqn nõ appeteret generationem quãdoq; mundanã infra lunã aia iam posita sup lunam. Peruenire uero aiam ad cælestia posse probatur/ex eo ꝙ si oẽs itellectuales aię sine medio exprimunẽ ex intellectu diuino exẽplari mũdi: atq; exprimũẽ ex toto/nõ. n. ille diuidiẽ. Nimirũ exẽplari toto ipresſę ꝓcedũt. Sunt igiẽ totus ille mũdus & iste: nõ qũolibet inq̃: sed mõ potius aiali. In nostra igiẽ aia uires quædã sũt aiæ mũdanæ cõformes itaq; stellis quæ sũt circa illã quo dãmõ cõgruẽtes: ut nõ mirũ sit q cõtẽplatiõe præcipua uiuũt ad Saturnũ deniq; proficisci: qui ciuilitate adIouẽ: q magnanimitate/ ad Martẽ: reliqui ue similiter. Potissimũ si tales fuerit ab initio. Notabis genitalẽ naturã esse simul cũ aię essẽtia sẽpiternã: etiã si eius itermittat effectus: esse & i se idiuiduã/q̃uis ꝓ corpus undeq; tur esse diffusa: sicut ꝓ aerẽ idiuisibile lumẽ. Quod. n. idiuidua sit apparet/qa tota seminana uirtus in q̃libet uiget guttula seminis: ubi ex uno seminis iactu plurima generant. Et tota ꝓrsus uita ẽ in q̃libet plãtę parte/ubi pars ãputata uitã seruans iterũ coalescit uniuersali iterim cõferẽte natura. Memẽto rursũ qualitatẽ aię ꝓpriã/dęmonẽq; ipsi domestico ingredi fatũ/quãdo mutabile corpus ingrediẽ. Ac prẽter cõem patiẽdi cõditionẽ ꝓpriã quoq; efficaciã possidere/ut nõ rantũ patiat i fato: sed agat: siqdẽ fors externa plerũq; similis euadit dissimilis/ dũ moribus dissimilibus accidit. Atq; cõtra ais iter se similibus similes euadũt sortes iter se ualde dissimiles. Est ãt aia i fato rõne corporis: Cælestis qdẽ ut agẽs: Reliquorum uero magis ut patiens. Collocat uero a fatali reuolutione cęli iã mobile corpus igressa: in quadã cõditione fortunæ secũdum certum ordinem electionis, s. conceptionisq; & infusionis & ortus.

LIBER QVARTVS: DE PROPRIO CVIVSQVE DAEMONE.

Mens sine alteratiõe sui generat: Aia quodãmõ mota gignit Cap. Primũ.

VNT Quæ subsidẽtẽ actũ suũ manẽdo ꝓducãt. Aia uero mota dicitẽ generare sensũ i actu subsidẽte/atq; naturã: & ad plãtas usq; ꝓcedere Naturã. n. subsidentẽ hẽt etiã dũ est i nobis. Sed tanq̃ pars dominat. Quãdo uero plãtis iseriẽ ipsa prędualet tãq̃ sola relicta. Ipsa igiẽ nihil generat: imo generat/sed ꝓrsus ab ea diuersũ. Nõ. n. ulterius post hãc uiget uita: sed quod factũ est iã uita caret. Quid ergo? Forsan sicut quicqd ante hoc ẽ genitũ/informe genitũ ẽ: formatũ uero ẽ cõuersiõe quadã ad genitorẽ: q̃si sic ide nutritũ. Similiter & hic quod gignitẽ/nõ ãplius ẽ aię spẽs. Nõ. n. uiuit ulterius: Sed ẽ qddã ꝓrsus idefinitũ: siue idefinitas quædã. In supioribus qdẽ est interminata natura: sed i spẽ quadã cõsistit. Nõ. n. ẽ ꝓrsus idefinita: sed q̃tenus ad suã referẽ ꝓfectionẽ. Quod ãt hic ideterminatũ dicitẽ/idefinitũ est oio: & idefinitas ipsa. Quæ qdẽ dũ ꝓficitẽ/corpus euadit/ accipiẽs formã potẽtię suæ accõmodatã/ꝓticipationẽ uidelicet generãtis & nutriẽtis. Idq; i corpore solũ supiorũ est extremũ/i ipso iferioris extremo.

Trãsmigratio aiarum. Cap. II.

Roide quod dicitẽ a Platone: aia ois totius inaiati curã hẽt/i hac aia potissimũ hẽt locũ. Alię uero se aliter hẽnt. Per totũ itaq; cælũ reuoluitẽ/alias in aliis spẽbus: siue i sẽsuali spẽ/siue rõnali/siue ẽt uegetali. Pars. n. eius dominans consentaneum sibi ꝓgit munus. Cętera uero torpẽt: extra nãq; relicta uidenẽ. In hoie ãt nõ supant quę deteriora sũt: sed simul existũt. Neq; tamẽ quod melius ẽ/ supat sẽp. Nã hęc quoq; locũ i eo suũ hẽnt. Quãobrẽ & tãq̃ sẽsuales uiuũt. Adsũt eni & instrumẽta sẽsus. Multa quoq; ab hoibus fiũt q̃si plãns: Corpus siqdẽ ceu planta ab stirpe seco augeẽ & gignitẽ. Quapp oia i agẽdo cõcant. Secũdũ uero id quod melius ẽ/tota spẽs/hõ cẽseẽ. Aia tandẽ e corpore migrãs id ipsũ quo abundauit euadit. Itaq; ad supiora cõfugiendũ: ne i sensualẽ spẽm delabamur: simulachris uidelicet sẽsibilibus obsequuti. Neue i uegetalẽ uitã pręcipitemur: mãcipati

libidini generādi & irretiti ſuauitate ſaporū: Sed ad intellectuale/ad intellectum ad deum rotis uiribus aſſurgendū. Quicūq; igiť ꝓprietatē ſeruauerūt humanā/ hoies iterū renaſcunť. Quicūq; uero ſolo uſi ſūt ſenſu/bruta aīalia redeūt. Ita tamē/ut qui ſenſu præcipue una cū ira/aīalia fera exoriantť: atq; i his differēna:differentiā quoq; taliū afferat. Qui uero ſenſu p cōcupiſcentiā uoluptatēq; uſi ſūt/ talacia & ingluuioſa aīalia reuertantť. Verū ſi nō tam ſenſu una cū his/q̄ ſēſus de generatione uixerunt/una cū ipſis plātæ repululāt. Solū nāq; uel maxime i his uiguit uegetale:oiſq; illis cura fuit/ut ī plātas cōmutarentť. Proīde qui muſicis modulis nimiū deliniti uixerūt/i cæteris nō deprauati/aīalia muſica renaſcunť. Et q ſine rōne regnarunt/fiunt aquilę:niſi prauitate alia ſint ifecti. Qui abſq; ſapiēta cōfidentius ſublimia tractāt/i cęlū ſæpe ſuſpiciētes:mutantť in aues/altiora ſemp uolatu petētes. Qui ciuilē uirtutē cōſecutus eſt/homo reuertiť. Sed qui ciuilē uirtutē haud ſatis eſt aſſecutus/i ciuile aīal apem uel ſimilia ſe trāſformat.

Dęmones noſtri ſunt aliquid ipſius aīæ:præſidēs uidelicet/poteſtas potſtati aię qua uiuimus. Itaq; ſecundum uitæ differentias ſunt ī nobis dęmones differentes. Cap.III.

q Vis nā igiť in his dęmon eſſe diceť quis itē deus. Nū qui in his præcipue opať. Quod.n.opať/unūquēq; ducit tanq̄ ibi ſit pricipale. Nūqd igiť id dęmon ē/qui fortitus ē uiuentē? Nō forte. Immo uero quod eſt ſup ipſū: quod quidē præſidet q̄ſi quietū:quod uero ē poſt ipſū/agit:noſq; ſumus poſtſimū id quod agit. Ac ſi tanq̄ ſenſuales agimus/atq; uiuimus/ipſa rō noſter ē dęmon. Sin āt rōne uiuamus/dęmon ē quod ē rōne ſupius:dęmon inq̄ preſidēs negocioſū alteri cōcedens officiū. Recte itaq; diciť apud Platonē: Vos demonē digetis. Præfectū nāq; nobis ſecundū uitæ genus eligimus. Cur nā igiť ipſe ducit? Forſan nō dať ducere uita ꝓfunctū. Sed antea qdē poterat quādo uiuebat. Vita uero ꝓfunctū alteri oportet cōcedere actiōem: utpote q actualē ſui uitā iā depoſuerit. Hic igiť uult iā ducere:& q ſupauit uiuit ipſe/aliū & ipſe dęmonē habēs: Si āt ingraueſcat/more uidelicet deteriore præpōderāte/dat pęnas. Hac quoq; rōne prauus labiť in deterius declināte. s. eo quod i hoie agit p uitę ſimilitudinē i ferinā uitā. Sin āt obtēpare poſſet ſupiori ipſius dęmoni/ſupior fieret/illius uita uiuēs:atq; præſcribēs ſibi ipſi præſidē/ipſā preſtātiorē ſui partē/qua ducit. Atq; ultra illum iſup aliū/quouſq; ad ſupremū ꝓgrediať. Eſt.n.aīa multa/imo oia. Tū ſupiora/tū rurſus iferiora/uſq; ad oēm uitæ gradū. Nēpe unuſq;ſq; noſtrū intelligibilis mūdus ē: Ac p inferiora noſtra huic mūdo cōiungimur:p ſupiora uero quę ad itelligibilē mūdū ꝓtinēt/intelligibilē mūdū attigimus:pmanemuſq; in ſublimi p id quod i nobis ē prius itelligibile. Per id āt quod eius eſt ultimū/alligamur iferiori:q̄ſi defluxū quēdā ab ipſo ad inferius demittētes:immo ponus actum illius/ipſo minime diminuto.

Natura uegetalis ſēpiterna ē. Aīa mūdi ſine attētione regit corpus & ſentit Cap.IIII.

f Ed nūquid actus aię ad inferiora demiſſus ſemp eſt ī corpore? nequaq̄. Si enī ad ſupna cōuertimur:ſimul ille cōuertiť. Quid ergo de actu eiuſmōdi ſiue parte aīæ mūdi dicemus? Nūquid ea ad ſupiora conuerſa/hæc quoq; hinc auertiť? Profecto nō cōſtabit oio hæc aīa parti ipſius ifimę: Neq; ꝓfuit neq; deſcēdit. Sed illa manēte mūdi corpus ānectiť: ac uelut accēdiť: luminecq; pfūdiť: cūq; mūdus ī tuto ſit collocatus: ideoq; minime ꝓturbeť/merito animam nō perturbat. Quid ergo? Nihil ne ſentit oio? uiſū quidē nō hēt mūdus/ Timeus inqt: quoniā neq; oculos. Nō hēt auditū/ideoq; nec aures:neq; nares neq; linguā. Habet ne igiť cōſenſionē quādā quodāmō quę ī ſeipſo ſūt ꝓcipientē? qualē i nobis nos expimur. At forſan cū ſēp ſecūdū naturā in eo cūcta ſe ſimiliter hēant:quies in eo eſt q̄tū ſpectat ad ſentiēdū:neq; uoluptas ineſt. Adeſt igiť & uegetale q̄ſi nō adſit:& ſenſuale ſimiliter. Verū de mūdo quidē alibi. Impræſentia uero q̄tum attigit dubitatio dictū fuerit.

Aīa ſecundū mutatiōes ſuas mutat dęmonē:quē præcipuū habet intimū.i. poteſtatē aīæ ꝓxime preſidentem negocioſæ porentiæ. Cap.V.

p Roinde ſi aīa illic eligit dęmonē atq; uitā. qūo ulterius actiōis alicuius domini ſumus? Forſan quæ illic electio diciť? ſubobſcure idicat electionē affectionēq; aīæ cōiter & ubiq;. At ſi electio aīæ domina eſt:eaq; pars ſupat/quā ex ſupioris uitę actis prōptiorē hēt:non ulterius corpus mali alicuius cā aię eſt dicendū. Si.n.ipſe mos aīæ prærogatiua quadā antecedit corpus/idq; quod elegit/hēt:& dęmonē(ut Plato inqt)nō cōmutat/nimirū neq; bonus hic fit/neq; malus. Forte potētia quadā eſt ucerq;:actu uero fit. Quid ergo dicendū? Si quando q ꝓbos hēt mores in corpus ſcidat malū? atq; uiciſſim malis ibutus moribus bonum corpus aliquādo nāciſcať? Forſan poſſunt magis minusue quæ ad aīam utrāq; ptinent/utraq; corpora ſic aut ſic afficere. Quandoq̄dē & alię externæ fortunæ totā ꝓrſus electionē nequaq̄ trāſgrediunť. Quando uero diciť primo q̄dē ſortes extare:deīde uitarū exępla ꝓponi. Poſt hęc fortunas ſequi. Rurſus ex prę ſentibus ꝓpoſitiſq; uitas eligi ſecundū mores:hæc inq̄ oía auctoritatē potius tribuunt aiabus ad mores ſuos quę data ſunt cōponentibus. Quod igiť hic dęmō nō oio extrīſecus ſit:ſed ita ſe hēat q̄ſi neq; colligatus/neq; rurſus ꝓprie opans. Sit āt noſter quoniā de aīa & aliquid aię dici poſſit:neq; tamen noſter/qua rōne nos/tales quidā hoies ſumus uitā talē ſub nobis habētes/ teſtimonio nobis eſſe poſſunt quæ i Timeo tractantť:quę quidē ſi hac rōne accipiantť/ nulla ſequeť diſſonāna. Si āt aliter dęmon accipiaťdiſſonantia quædā ſequiť. Rurſus quod ait dęmonē eſſe eorū quę quis elegerit expletorē id quoq; cōſonat. Nobis nāq; præſidēs nō ſimit longe inferius ad id quod eſt deterius ꝓlabi: Sed illud agit ſolum/quod ſub ipſo eſt:neq; ſupius ipſo/neq; æqualiter. Nō enim poteſt aliud fieri/q̄ qua rōne exiſtit.

Aīa uiuens itelligētia ꝓ dęmone habet deū. Dęmon nō cogit aīam. Itē mutari pōt ꝓ mutatione aīæ. Itē de iudicio aīarū. Itē quō repetūt ſidera/ac uiciſſim re labunť in fatū: In quo nō patiunť tantū:ſed etiā aliquid agunt. Cap.VI.

q Visnā igiť ꝓbus eſt:quid ue agit? Forte ꝓbus eſt ī quo id quod ē melius opať: alioqn nō eſſet ꝓbus/ſi dęmonē haberet ſecū coopantē. Intellectus enī i hoc agit: aut igiť dęmon ipſe eſt/aut ſecūdū dęmonē/ atq; dęmon huic eſt deus. Nūqd igiť etiā ſup itellectū? Siquidē id quod ſup intellectū eſt ipſi demō exiſtit. Sed cur nō ab initio ſtatim hoc munere qs fruiť? Forſan ob ꝓturbationē ab ipſa generatiōe uehemēter illatā. Adeſt tamē etiā ante rōnis diſcurſū intimus quidā motus/ea quę ſibi cōſētanea ſūt apperēs. Nūqd oío corrigit dirigitq; prorſus ad optimū? Forſan haud oío: ſiquidē aīa ſic eſt affecta: ut in his unq; talibus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ipſa quoq; talia quędā exiſtēs/hanc habeat uirā: & hāc electionē atq; ꝓpoſitum. Præterea hic dęmon de quo uerba facimus deducere aiam ad inferos dicīt: neq; idē oīo manere/niſi forte aīa rurſus eadē eligat. Ante id uero qūo ſe habet/dicīt utiq; adducere ad iudiciū: in eādē figurā ꝓuenire poſt quędā generatiōis exitū/ quā ante generationē quādoq; habuerat. Deīde tanq̄ ab alio quodā principio medium id tēporis ſpatiū/ quod iter præcedētē & ſequentē generationē fluit dęmon aīabus pęnā luentibus iminet. Ac forſan nō tam uita tunc illis eſt/q̄ iudicii atq; pęna. Quid uero/aīabus bruta īgrediēntibus corpora minus ne aliqd q̄ dęmon adeſt/ Forſan malus dęmō uel fatuus & ignauus. Sed aīabus ad ſuperiora ꝓgreſſis qdnā numinis adeſt/ Profecto ex earū numero alię qdē ī mūdo ſenſibili adhuc uitā agūt. Alię uero ītā extra mūdū. Et quę ī mūdo ſēſibili: alię penes ſolē/uel alīū quēlibet planetarū: Aliæ uero īfirmamēto: ſingulæ uidelicet q̄tenus hic actiōes ſuas rōne direxerāt. Putādū. n. eſt ī aīa noſtra mūdū eſſe nō tantū itelligibilē: ſed ēt diſpoſitionē quādā ipſi aīæ mundi cōformē. Cū igīt illa ī ſperā inerraticā atq; ēt erraticas ſecūdū uires differētes diſtributa ſit/ nimirū & nobis uires ineſſe uiribus illius cōformes & a ſingulis uiribus actiōes ꝓprias emanare. Tum uero aīas quę hinc illuc abierūt ad ſtellā accedere cōueniētē potiſſimū mori atq; potētię/q bus ī opando ac uiuendo maxime uſi ſumus. Taliq; deo & dęmoni cōgruentē. Vbi aīa uel hoc ipſo eodem utet: uel quodā huic potētiæ præſidēte. Cōſiderādū uero eſt qdnā id melius ſit. At aīas extra ſēſibilē mundū ꝓfectas exiſtimādū eſt naturā dęmonicā trāſcēdiſſe: ōeq; generationis fatū/oēmq; huius mundi neceſſi tatē q̄diu ī mundo itelligibili habitat. Pręterea retraxiſſe ſecū eſſentiā quoq; illā quæ ī ipſa eſt cupida generādi. Quā ſi quis dixerit eſſe eſſentiā illā/quā Timeus inqt circa corpora ꝓtibilē fieri/cōmultiplicantē: uidelicet ſeipſā condiuidentēq; corporibus: recte utiq; dicet. Diuidīt āt nō magnitudine qdē: idē nāq; in oībus totū/rurſuſq; unū: atq; ex uno aīali ſemp multa gignunt: hac. s. natura ita diui ſa quēadmodū & ex plātis. Nā & hæc natura ē circa corpora diuiſibilis. Et quan do manēs in eodē cōtinuat uitā/ ſicut ī plātis. Vbi uero diſcedit/priuſq̄ diſcedat iam dedit uitam/ſicut ī truncatis arboribus/ uel aīalibus mortuis/ubi ex putrefa ctione ex uno multa naſcunt. Arbitrandū quoq; ē cōferre ad idē uirtutē quoq; eiuſmōi influentē ab uniuerſo eādēq; hic exiſtentē. Rurſus āt ſi reuertat huc aīa uel eundē uel alīū aſſūmit dęmonē ſecūdum uitā quā actura ſit. Ingreditur igīt primū una cū hoc dęmone q̄ſi cymba id uniuerſū. Deīde natura huius q a Plato ne fuſus dicīt mundanus atq; fatalis cōprehēdēs aīam uelut ī naue certo quodā ordine collocat in quadā ſede fortunę. Circūducēte uero mundana reuolutiōe/ quaſi uēto aīam ī naue ſedentē/uel ēt deābulantē/multa uariaq; cotingūt ſpecta cula. Itē trāſmutatiōes & caſus: quēadmodū in ipſa nau/ uel iactatiōe nauis uel ab ipſo qui mouet ipetu ꝓprio/ quē quidē hēt/ex eo q ī naui mō quodā ſuo ſe habet. Nō. n. ſimiliter ī eiſdē q̄libet agitat/aut uult aut agit. Fiunt ergo aut differentia differentibus /uel ab eiſdē uel a differentibus ſcidentibus: aut eadem fūt aliis: q̄uis differentia ſint quæ incidunt. Tale. n. quiddā eſt agitq; fatum.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN LIBRVM DE AMORE

Oīs potentia tū cognoſcēdi tū generādi reſpuit turpe: nitit ad pul chrum: quoniā oīs ex prima pulchritudine ꝓficiſcit atq; mouet Cap. I.

RBITROR Equidē Magnanime Laurenti: te nō longā de amore diſputationē a Marſilio tuo nūc exacturū: tū quia multa de hoc in Sympoſio diſputauimus: tū maxime quoniā tu plurima de amore diuinitus inueniſti: elegātibuſq; carminibus ceciniſti. Ergo ſūma ſe quar faſtigia rerū. Oīs poteſtas aīæ ſiue rōnalis ſiue naturalis ideo amore ꝓpetuo nitit ad pulchrū attingēdū atq; generādū: Quoniā poteſtas eiuſ modi ab ipſa pulchritudine ꝓficiſcit: ideoq; in ſeipſa retinet formā pulchritudi nis inſitam: ꝓpetuūq; ad ipſam uelut ad finem amoris inſtinctū. Hanc utiq; cām quiſq; ignorat/nō poteſt amorū naturas & amantiū paſſiones exprimere. Pro fecto diuinus intellectus eſt forma prima/puraq; prorſus & omniformis. Intelle ctus aīalis eſt forma quidē ſecunda: ſed ſimiliter oīformis. Natura ē forma tertia pariter oīformis: ſuiſq; ducta principiis: eo ſpectat aſſidue: ut īformitatem mate næ formis optat mirabiliter & exornet. Siqd ergo deforme ſub natura cōtingit: ſic accidit prędter intentionem ipſam Dei primā atq; naturę: ſicut quod deforme cōtingit ī artificio: accidit prędter oēm artis intentionē. Sicut ergo naturalis/ſic & rōnalis ubiq; poteſtas a prima pulchritudine ducēs originē: turpe quidē reſpuit uelut diſſonū. Pulchrū uero pro uiribus adſciſcit uelut conſonū: pulchrā formā generare conat: ſuāq; in ipſa naturā ꝓpetuo cōſeruare. Sed potētia rōnalis partū nt in alio pulchritudinem. Naturalis aūt pulchritudinē in materia parit. Et utraq; pulchrum ꝓ uiribus ī quo generet ſubiectū naturaliter optat. Ita demum aptius pulchritudinem creatura.

Duplex mundi anima. Duæ Veneres. Amores duo: qui non paſſiones: ſed exiſtentiæ quædam ſunt. Cap. II.

c Vm uideamus eatenus ī nobis intelligentiā ꝓfici: quatenus & actus itelli gēdi & itelligēda res a materia cōditionibuſq; materiæ ſegregat: conſecta re licet primū ipſū ſimpliciter itellectū eſſe alieniſſimū a materia. Prætereа & intellectualē aīam inde ꝓxime genitā: ideoq; ſūmope intellectualem: nō poſſe coire cū materia ī cōmunē unius cōpoſiti formā. Eſt. n. hęc & itellectus quidā: & ſimpliciter aīa. Vita uero ex hac ſubīde nata uelut aīa quædā/& natura ſimplici ter/pōt iam ī unū cū materia cōgredi. Intellectualē itaq; aīam illā ī mūdo primā Venerē apellamus. Vitā uero mundo illinc prſus infuſā Venerē apellato ſecūdā. in utraq; ꝓpetuus uiget amor circa diuinæ mēris pulchritudinē inciratus. Tū in prima ad pulchritudinē ſimilē in ſe generādā: tū in ſecunda ad pulchritudinē in materia ꝓ uiribus exprimēdā. Putat uero Plotinus ex mēte Platonis itellectua lem mūdi aīam dū intrinſecus agit circa Deū/intelligēdo illū atq; uolēdo cōcipe in ſeipſa non imaginariū quiddā: ſed naturale aliquid & ſubſiſtens (ut arbitror) chriſtianę trinitatis in hoc myſterium imitatus. Exiſtimat autem ſicut lucere atq; calere duo quædam ſunt in igne: ſed unum deniq; ſūt ī ſole: ſic cognoſcere atq; amare ſpotētia rōnali qdē eſſe diuerſa: ſed ī ſubſtātia intellectuali actū unū exiſte re: Cū uero actus eiuſmōi in aīa mundi ſit īimus & circa intimū/efficaciſſimuſq; : hinc effici penes ſeipſā prolē huic actui congruam. Quæ quoniā ex intelligentia naſcit ſit intelligibile quiddā: Quoniā ex amore ꝓcedit/ſit aliqd amatorū: imo ſit amor ipſe ſubſiſtens ex actu quodā amandi productus. Nā cum illic idem ſit

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS USAL.ES

exiſtere proſſus & agere: nimirum ſic intus agendo exiſtẽtia quædam producĩ intus. In qua quidem producta ſit eadem quę eſt/& ꝓducẽtis eſſentia: hoc ipſo differens: quod i illo quidem propagans eſt: i hoc aũt inde eſt ꝓpagata. Differt inſup relatione quadã. Siquidẽ exiſtẽtia hæc amatoria hoc ipſũ quod ẽ & amantis eſt & amati. Differt præterea ꝙ in exiſtẽtia propagãte ponitur potius ipſa uiſio pulchri: in exiſtẽtia propagata uoluptas ipſa potius circa pulchrum.

Confirmatio ſuperiorum Cap. III.

ſ I grauida mulier ſępe ob miram imaginationis affectuſq; uehemẽtiam naturali quadã fętum afficit qualitate: ob hoc ipſũ quia ſit matri cõnexus: ſi rurſũ motio ſimilis animi i proprio corpore ſubitas exprimit q̃litates. Quid mirũ ex uehemẽtia ſimili ſubſtãtiale aliqd i ipſamet aia naſci? preſertim i ipſa itellectuali aia ubi actio uehemẽtiaq; & affectio nõ aduẽtitia eſt/nõ mobilis: Sed naturalis pẽnitus atq; firma. Et ipſe qui uidet gaudetq; & appetit efficaciſſimus eſt: & obiectũ eius ẽ potẽtiſſimũ: influitq; potẽter. Confirmanĩ hęc ex eo ꝙ ſi ubiq; accidẽtalia redigunĩ ad quædã ſubſtãtialia ꝓportiõe quadã cõgruenta ſibi: neceſſe ẽ & amores qui paſſiões quędã aduẽtitiæ ſunt ad ſubſtantiales amores rite referri. Poſt hæc notabis iterũ duas mundum habere aias oportere: alteram quodãmõ ſeparatam/quę corpori pręſit uelut artifex: alterã uero cõiunctam: quę illinc inſit corpori/uelut forma. Separatam quidem oportet adeſſe: tũ qa talis quędam ex itellectu puro ꝓxime micat: tũ quia mixtus artifex non abſolute imperat artificio. Oportet iſup aiam mũdo ineſſe cõiunctã: tũ quoniã aia prima fęcunda ẽ ad hãc ex ſe generandã: tũ quoniã oportet mundũ eſſe cõpoſitũ pfectiſſimum. Itaq; neceſſe ẽ habere formã ſuę materię pfectiſſimã. i. uiuentẽ atq; ſẽſuale. Nõ fit ãt unum in mũdo ex intellectuali aia ꝓprie atq; materia (ut uult Plotinus) quoniã intelligentia ꝑ actionẽ affectũq; i oppoſitũ materię tẽdit: ſicut neq; fieri unũ putat in nobis. Siquidẽ nec i nobis itellectualis aia cõcat cũ corpore in paſſiõibus corpori ꝓpriis: neq; corpus cũ aia tali i actionibus ad eiuſmodi aiam ꝓprie ptinentibus. Licet tamẽ dicere itellectualẽ aiam tũ in mũdo eſſe mundanã: tũ in nobis humanã. Atq; ex ea ſimul & aiali unũ ideo cõfici: quoniã ex illius influxu ſimul atq; materia fit unũ aial ſenſuale: cui & illa ſemp inſpirat uitã abſq; continuo illius ſpũ pituram. Has utiq; geminas i mũdo aias/iterũ geminas Veneres eſſe memẽto: quas gemini ſimiles comitenĩ amores. Memẽto ꝙ netiã amorem i ſecũda hac mũdi aia nõ tantũ ꝑ uim genitalẽ generare totã i mũdi materia pulchritudinẽ: ſed ẽt ꝑ efficacẽ imaginandi potentiã/tũ diuinã ſuſpicere formã: tum ad eandẽ & mundũ & quæ ſunt in mũdo ꝓ uiribus prouocare.

Duo amores cuilibet aiæ naturaliter inſiti q̃ſi duo ſũt dęmones Cap. IIII.

a Mores ꝙ tanq̃ noui qdã aiorũ motus a rebus quę extrinſecus offeruñ quotidie icitanĩ in nobis tanq̃ notos leuiter attigit. Diligẽtius uero ꝓſequĩ ſubſtãtiales amores. i. eſſẽtiales ꝑpetuoſq; iſtictus ad pulchrũ aię naturaliter inſitos & aſſidue q̃is nec eligas nec aduertas trahẽtes ad ipſũ. Quorũ alter i ipſa cognoſcẽdi: alter i generãdi potẽtia naturaliter ẽ iſertus. Et quoniã uelut prefectus ducit aiam/& more ꝓuidentię regit apellatus ẽ dęmon. Quãuis pręſtãtior amor apelletur & Deus. Dicĩ aũt hos aia generare/nõ quidem quotidie/ſed ab initio quãdo ꝓ natura ſua partim ab æuo ſibi tradita: partim ꝓ electione uitę quãdoq; contracta inſtictus eiuſmõi cõcipit ad ſęculũ regnaturos. Quorum occulto quodam nutu quotidie plures i nobis ſuſcitanĩ affectus atq; conceptus. Quos ſane nec externa dũtaxat ſpectacula/nec præſens affectio corporis/nec noua conſultatio pariunt. Et ꝓfecto ꝑpetuus quidã uitę tenor plurimũ directus ad unum. Præſertim q̃tũ ſpectat ad uitę ſpẽm ſcięntiaſq;/& artes/naturaleſq; facultates unicuiq; propias ab eiuſmõi dęmone regiĩ: recto interim ab externo quodã ſibi cõgruo dęmone. Cõgruũt & rõnales aiæ oẽs ꝓ eiuſmõi ſuos amores cũ mũdanæ amoribus aię: quatenus & ipſę ſunt aiæ mũdanę ſorores. Quę ſimul amoreſq; ſui ita dependẽt ab aia mũdi & illius amore/nõ quia inde ſortianĩ eſſentiã: ſed quoniã ad motionis illius exordia quaſi cõcinendo motiones ꝓprias ordiunĩ/ pq; propios fines ad finem deniq; mouẽtur illius.

De Dęmonibus. Cap. V.

o Portere uero dęmones eſſe medios iter ſtellas & hoies/i Theologia ſatis oſtẽdimus: ut ſphæra quęlibet ſupra nos hac noſtra præſtãtior lõgeq; amplior rõnales habitatores hẽat ſuæ ſphærę cõformes/ſicut habet & noſtra. Nã & ignea quædã aialia eſſe cõprobat Apuleius hoc Ariſtotelis teſtimonio. In fornacibus ardẽtibus quædam aialia ꝓpria uiſa ſunt uolitare pẽnulis apta: quæ totum ęuum ſuũ diuerſanĩ in igne. Cum eo exoriunĩ: cũ eo pariter extinguñ. Profecto quod primũ ab ipſa uiuifica ſubſtãtia ideſt aia uitam accipit/ſolus eſt ignis. Eſt enim ignis iter corpora ꝓximus aiæ: quoniã excellẽtiſſimus/efficaciſſimus/mobiliſſimus. Hinc efficiĩ/ut fouẽte calore ſingula uiuant: nõ fouẽte non uiuant. Secundo ꝓ ignem aer igni ꝓximus uitam ſortiri uideĩ: & pabulum eſſe caloris. Per hęc duo ſubide ſubtilis aqua uicinior aeri. Per hãc ſimiliter terra ſubtilis: Per hęc quattuor inuicem congregata/corpus ex quattuor non iam uaporibus/ſed materiis craſſioribus compoſitum atq; ſolidum. Licet aũt ubiq; quod prius eſt atq; ſimplicius a ſequẽte compoſitoq; reſoluere. Sunt igiĩ aialium rõnalium quinq; genera. Prima ſũt/quorũ corpora ſolus eſt ignis. Ac ſi uiſibilis ignis ſtellæ ſunt/quos antiq deos nominant: Si inuiſibilis/dęmones Orpheus igneos uel cæleſtes apellat. Qui in planetarum circulis ſtellarum uicem teneant ſub planeta duce. Non enim decet ab innumeris aialibus que ſunt in firmamento/mox ad unicum infra deſcendere. Secunda quorum corpora ſunt ignis & aer optime mixtus. Hos dęmones idem ætherios uel aerios nominat. Sunt et animalia terna: i quibus ignis & aer cum ſubtili quadam aqua componitur: Quos demones iã nominat aqueos. Qui quãdoq; paulo denſiores facti/aſpici poſſint. Neq; deſunt quarta: quæ tribus iam dictis ſubtilem adhibeant terram: quaſi quẽdam terræ uaporem. Hi ab Orpheo terreni Dęmones apellantur: Qui & aliquando paulo ulterius condenſati etiam ualeant attractari. Hos etiam nuncupat ſubterraneos: quoniẽs uidelicet ſubeunt terrę cauernas. Quinta ſunt hoium quaſi infimorum dęmonũ corpora. In quibus præter dęmonicam illam exquattuor ſubtilibus mixturã qua dęmones ſumus: quæ in nobis ſpũs ẽ/primoq; uiuit & ſẽtit/mixtura ſolidiorum eſt adiuncta. Spiritum uero primo uiuere atq; ſentire/ patet

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA CAMPUS USAL.ES

ex eo q retracto a mẽbris ſpũ/mox ſenſus & motus membra deſerit:ideoq; & uita. Cum uero quod prius cognatiuſq; accipitur/firmius teneaꝫ probabile uidetur:aĩas etiaſmodi poſteriora gradatim dimittere corpora/prioribus interim diutius reſeruatis: Vt quę fuerunt ĩ corpore ſolido/diutius poſtea ſint ĩ tenui/ĩ quo pariter erant: & ĩ quo potiſſimum ſentiebant. Quod & pp cognatiõem facilecę dit aĩæ cõnectenti. Quo uero ſublimius ſimpliciuſq; corpus eſt/eo tardius uidetur ab aĩa deſerendum. Cæleſte uero nunq̃. In omni ſiquidẽ genere quod primo fit particeps/ſemp ẽ particeps. Et merito uita ſempiterna ubi ſemel ſempiternũ corpus ipſo ſuo eſſe naturaliter aĩauit/nunq̃ deſinit animare. Solis igitur hominum aĩabus ĩferiorumq; dęmonũ datũ eſt corpora caduca mutare: quia compoſita ſunt ex diſſonis: & ideo ſolubilia: tum quoniam pp corpus eiuſmõi & locũ & miniſteriũ a beatitudine diſtrahunt. Nefas ãt eſt aĩas rõnales ad cõtemplationem abſolutã naturaliter inſtituras/diutius illa carere. Quãdo igit ad finem peruenĩunt/ĩ ętherio & cęleſti corpore multa ſęcula uiuunt. Quod.n. eſt ex intẽtione ſpẽrum/earumq; principũ potiſſimũ: id q̃plurimum eſt/& maxime diuturnũ. Cęleſtes quidem Dęmones & æthenos uenſumile eſt & ſempiternos eſſe/& pturbationis exptes/pp naturę ſimpliciratem puritatẽq; loci. Aqueos aũt terrenoſq; eſſe quidẽ longęuos nõ autem idiſſolubiles. Habere & pturbatiões animi feme tales/quales & nos habemus. Vicinitas enim regionis atq; naturę morum affert ſimilitudinem. E duobus primis nihil effluit unq̃. Quare nec opus eſt numinem to/ſed dũtaxat cantibus & figuris luminibuſq; delectanĩ: colunĩq;: & ita nobis concilianĩ/illis præcipue temporibus/quibus ea ſidera regnãt: quæ & illi ſequuntur. E duobus ſequẽtibus cum effluat aliquid/inſtaurare neceſſarium eſt: Sed in qbus nihil ẽ terreũ/ ſatis odor facit cõciliatq; aromatũ atq; florum exalatioq; liquorũ. Poſtremi dęmones odoribus & uaporibus idigent craſſioribus/q ex ſanguine carnibuſq; mittunĩ/maxime coctis/& a nobis aſſũptis. Quare ſi Porphyrio credis/ dices/ hos induxiſſe nos ad aĩalia deuorãda: ut ipſi penes nos atq; e uiſcenibus noſtris hauirent ſugerentq;:ſæpe cõcoctũ ſibiq; cõperens ab animalibus alimentum. Eſt aũt eis inſita quędã attrahẽdi ſugẽdiq; facultas qualis membris ineſt aĩalium radicibuſq; plãtarum. Nos aũt eos tali quodam nidore ad nos allicimus. Vnde ut ait Porphyrius: hoies uẽtri dediti uaſa fiũt Dęmonũ immundorum. Quãuis enim dęmones ſi quo indigent nutrimẽto/ut ait Iamblichus/id abſq; noſtra opera ſibi paſſim ſuppedi tare poſſint. Tamen probabile eſt/poſſe quaſdã illecebras ab hoie illis offerri: & incontinẽtes dęmones incontinentibus hoĩbus cõmiſceri. Supbi uero ſupbionbus dęmonibus agitanĩ. Nã primũ eſſe in eis ſupbiam Porphyrius ait: adeo ut nihil uehementius optent q̃ ſupremos a nobis deos exiſtimari: & p illis maxime coli. Atq; prięceps eorum potiſſimum id contẽdat/ut Deus primus oĩum habeaĩ. Incitare nos ad corporis huius oblectamenta: quibus ipſi in nobis ferme ſimiliter oblectenĩ· Irritare ad cõtentiões & prelia: quibus & ipſi inter ſe aliquãdo cõflictanĩ/& aerem cõflictu cõturbant. Et aſſiduo gaudere mendacio. Nos aũt illis non poſſe reſiſtere: niſi quatenus ſupiorum dęmonum inſpirationi mentẽ diligẽter exponimus. Sobrii caſtiq; uiuimus/ ac deo nos ſupplicĩter cõmendamus. Sola enim puritate/ſanctimonia/pietate genus humanum a potẽti malorum dęmonũ incurſu defendi. Hinc & Democritus orabat/ut bonos Dęmones obuios haberet: utpote qui ut Plutarchus ait/ exiſtimaret multos dęmones eſſe malos: oẽs uero apellabat Idola in aere grãdia inter ſe emittẽta uoces: & lõggua difficileq; ſolubilia. Dęmones uero multos eſſe malos. cui & hoies ſub prętextu bonorum fallãt Iamblichus aſſerit: Sed eos bonorum numinum præſentiam ſubito fugere: atq; ita legitimũ religioſum nõ poſſe decipere. Hęc ab Aegyptiis atq; Caldeis. Proinde Plotinus ait dęmonicas aĩas iccirco ad corpora prodiuiores exiſtere: quoniam ĩ eis materia quędã regnet irrelligibilis. Hæc ãt nũ ſolum eſt ipſa natura formabilis: hæc enĩ et ſupionibus in eſt: Sed inuma quędam eſſẽtiæ diſpoſitio: ĩ qua nec identitas alteritatem ſupat: neq; ſtatus motum: neq; natura cõmunis particularem: neq; agẽdi facultas potẽtiam patiẽdi: p quam ſane diſpoſitionẽ eſſẽtia talis tum corpori etiã caduco: tũ animi perturbationi uidetur accõmodari. Ob hãc rõnem/quod & Iamblichus aſſerit/ Dęmones prouidentiam non ut alii cõmunem habent: ſed ſinguli ad actiones proprias atq; prouincias.

De origine dęmonum. Cap. VI.

¶ Vid uero Plotinus ĩ capite ſexto dicit/ Dęmones ex ipſa totius aĩa generatos: atq; Porphyrius ĩ libro de abſtinẽtia dicit/ Dęmones ex tota aĩa pululaſſe: ne ĩtelligas ſubſtãtias ipſas aĩarũ quæ ſũt ĩ dęmonibus/ex aĩa mũ dicreatas. Immo uero aĩam hic totã/ accipe illã paterã ſiue deã: ideãq; cõmunẽ: ex qua Timeus præter mundi aĩam/ſeorſum ſphærarum aĩas/ iteriq; aĩas dęmonum hoĩum ue aſſerit eſſe ꝓductas. Nã & Proculus ait in Alcibiade/dęmones/a dea uiuifica generatos: a qua generantur & aĩæ. Vult quoq; Plotinus/& ab ipſa mundi/& a qualibet aĩa rõnali/ſuam quandã irrõnalem aĩam emanare: quam nominat dęmonem. Etuſmõi uero dęmones & ſi ſuas ſequunĩ aĩas: tamen ſub cõi quodam influxu aĩæ mũdanæ gignunĩ ab eis: Nam ĩ illius ꝓuidentia eſt præcipue: ut ipſius naturę ſubſeruiãt tot taleſq; naturæ ad diſpoſitiõem uniuerſi complẽdam. Oĩo uero qualeſcunq; ſint dęmones: ideo pẽdere dicunĩ ab aĩa mũdi quoniã eorũ aĩas ipſa mũdi aĩa p uitales uires infuſas materiæ uelut eſcas corporibus alligat. Inter hæc itelligibiles deos ponit. i. ideas & itellectuales cæleſtiũ aĩas. Item ſenſibiles deos. s. ſtellas. Poſt eas dęmones/qui ſũt inuiſibiles/ſiue in cælo ſint/ ſiue ſub cęlo. Quãuis ipſã dęmonis apellatiõem ad eos qui ſub luna ſunt proprie trãſferant. Corpora dęmonum ĩ ſupionibus quidem deſcripſimus rõne quadã liberiore: p quã a pleriſq; Platonicorum haud longe diſcederemus. Poſſumus aũt rõne forſitan magis phyſica dicere/corpora Dęmonũ ſub lunariũ plurimũ eſſe compoſita. Nam & elemẽta in globum unũ undiq; cõmiſcenĩ. Erit igĩ neceſſario ignis ĩ eis. Per hũc enim uita motuſq; uiget. Erit & aer ignis pabulum. Nec ſolus cũ ſolo/ne ſubito diſſoluunĩ. Eſto inſup aqua tenuis/nec ſine terra ſubtili: alioqn minimã habebit ſub igne ſtabilitatẽ: oportet ſane ſpiritalia Dęmonum corpora ſicut & ſpũs noſter eſſe admodum tẽpata: ut ſint illius uitæ nobilis ſuſceptacula. Oportet igĩ in eis tyrãnicam ignis uoracitatem ita domari: ut & mum numero & horum quidem q̃titate maiore unius tyrãni rapacitas refrenĕ. Nõ põt aũt terra illic eſſe muta: nec etiam aqua plurima. Sit ergo q̃plurimus aer. Secũdo loco humor aqueus tenuiſſimus. Tertio ignis ſed admodũ rarus/ne forte ſit edax. Quartũ teneat ſubtiliſſima terra locum. Et q̃uis dęmones omnes ſint propemodum tẽpati: aliqui tamen tẽpatiſſimi ſunt. In cæteris aũt elemẽtum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS.USAL.ES

hoc aut illud paulo magis excellit. Erunt igiť complexiones eorũ quinq; ferme ſicut & noſtræ: Tẽpata uidelicet/& quattuor nõ adeo tẽpatę: Stellis quidẽ ſubdi tæ cõſimilibus: & præſidẽtes inſtictu quopiã naturali hoibus cõplexiõis eiuſdẽ.

De amore ſubſiſtente: & de intelligentia ĩ nobis æterna. Cap. VII.

i N capite ſeptimo/ubi dicit ratio igiť & cætera: Intellige ꝑ rõne uim ſemi nariã ab intellectu aiali fluentem ĩ aiam: uelut patrem ĩ matrem. In qua gignit amorem tum ex copia ſua/ tum ex quadam aiæ indigẽtia mixtum. Item amorem ponit ꝓpetuum/tum ĩ intellectu aiali ad pulchrum intelligibile cõtemplandũ/tum ĩ natura ad generabile pulchrum. Et utrunq; amorem eſſe aliqd arbitraťe eſſentiale atq; ſubſiſtens: quoniã ab aia ꝑ ipſam eſſentiam eius exiſtant. Amores aũt qui nup excitari ſolent/cũ nõ ab ipſa aia ſimpliciter ſint uelut agente: ſed cõtingant ĩ ea iam quaſi patiente ab externis & corpore/ non ſubſiſtentes dęmones ue apellat: ſed paſſiones. Poſt hæc aiaduertes intellectum ipſum oium cõmunẽ: atq; intellectum uniuſcuiuſq; ꝓprium inter ſe longe differre. Rurſũ potentiam cognoſcendi quę nõ habet ĩ eſſentia ſua ipſum quod cognoſcẽdum eſt ſecũdum illius eſſentiam: ſed quandã eius imaginem/eſſe fallacẽ: certã uero eſſe/ quæ ipſum ĩ ſe habet obiectum. Quod ſi non tanꝯ imaginarium habet potẽtia eiuſmõi/ipſũmet exiſtit obiectum. Cognitio igiť ꝑfectiſſima qualis ẽ intellectus eſt res ipſę quæ dicunť obiecta: Imperfectiſſima uero ſicut ſẽſus: nec eſt quæ ſentienda ſunt: nec habet: ſed ad illa ſe uertit. Cogitatio uero & ſi nõ eſt illa quę cogitat: habet tamẽ. i. notiões eorum/ſiue ex ſe ipſa ꝓprie: ſiue ab ĩtellectu ſuo hauriat pro arbitrio. Si mũdum cõtempleris ĩtelligibilem/illic non ſolum uniuerſus intellectus eſt uniuerſum ĩtelligibile: ſed etiam ĩ quauis idea intellectus certus eſt intelligibile certum. Præterea ĩtellectus uniuſcuiuſq; aiæ proprius eſt ſuum ipſũ intelligibile. Differt tamẽ & ĩ hoc ab ipſo ſimpliciter cõmuniq; ĩtellectu: Siquidẽ nõ eſt ipſe uniuerſum ſimpliciter intelligibile: eſt enim ipſũ ſuo quodam pacto. Habet igiť intellectus noſter uniuerſalium rerum intelligẽtiam: ſimilitumq; amorem: Quoniã ipſum uniuerſum ĩtelligibile & habet pariter & exiſtit. At quoniã hic exiſtit hoc ipſum nõ tam ſimpliciter q̃ ſuo quodã pacto ideſt nõ prſus efficaciſſimo modo: ideo ĩ ſpeciali qualibet notiõe nõ oio diſtincte comprehẽdit ſingula/quę mens diuina comprehẽdit. Oportet enim intellectum ad rõnem ſe imaginationemq; cõuertere/ut particularia diſtincte cognoſcat. Quod ãt præter intellectum cõmunem ſint & alii nõ ſolum diſcurſione/ſed ſtatu ꝓpetuo cognoſcẽres: a primo diſtincti/ita confirmari uideť. Intellectus primus cum ſit multitudo prima/merito eſt in plures intellectus naturaliter propagabilis. Eſt ĩ eo diuerſitatis idea: eſt ẽt identitatis idea/longeq; potentior. Quoniam igitur ſub diuerſitate in plures intellectus diſtribuitur diſcurrentes: merito & in plures ſub identitate deriuatur ſtabiliter cognoſcentes: Sed ĩ iis ide naturaliter propagatis ita ratio diſcurrens ſubnectitur itelligentiæ ſtabili: ſicut ĩ prima mente ipſa diuerſitas uel alteritas identitati ſubnectitur. Progredi uero in multitudinem infinitam intelligendo ideſt intelligere ſingula datur intelligennę noſtræ rõnis adiunctæ imaginationiſq; miniſteno. Cætera quæ de amore diſq; diſputanť/ĩ libro de amore ſatis cõfirmauiſſe uidemur.

LIBER QVINTVS TERTIAE ENNEADIS DE AOMRE

De amore illo qui paſſio quædam eſt: Quid ſit: Vnde ſit: Quot habeat ſpecies. Cap. primum

o PEREPRETIVM eſt de amore conſidarare/utrũ Deus quidam ſit/uel Dęmon/uel paſſio quædam aiæ. An potius partim quidẽ Deus quidã/ſiue Dęmon: partim uero ſit paſſio quędã. Præterea quale poſſimum/quid ue horũ quodlibet ſit dicendum. Percurrere quoq; expedit cum aliorum hominum hac de re opiniones/ precipue philoſophicas/tum uel maxime Platonis diuini ſententiam: Qui multis ĩ locis multa de amore conſcripſit: neq; ſolũ paſſionẽ quãdam animis influentem eſſe dixit: uerum etiam Dęmonẽ apellauit amorem. Deq; huius generatione diſſeruit/quo pacto & unde ſit genitus. Pricipio ferme nullus ignorat amatoriam paſſionem influere aiabus cõcupiſcentibus pulchro ſe alicui cõmiſcere: appetitumq; eiuſmõi partim eſſe penes temperatos/ iam factos ipſius pulchri domeſticos: partim uero ĩ turpem quãdam deſinere actionẽ. At unde affectus uterq; proueniat deinceps philoſophice cõtemplari debemus. Siquis igiť principiũ eius ponat/ antiquã ipſius pulchri inſitã aiabus appetitionẽ/notionẽ/ cognationẽ/& quãdã ſine rõnis actu cognatiõis ꝓceptionẽ: is a ueritate cauſę (ut arbitror) minime aberrabit. Nempe quod turpe eſt/id naturę eſt Deoq; cõtrarii. Natura eni pulchrum ſpectãs agit. Spectat aũt determinatum: quod quidem in boni ordine collocať. Indeterminatum uero turpe eſt ordiniſq; cõtrarii. Sed origo naturæ inde dependet a bono atq; pulchro. Quiſquis aũt aliquo delectatur quaſi cognato/ad imagines quoq; eius quaſi affines afficitur. At ſiquis hãc ſubſtulerit cãm: deinde qua rõne/quas ue ob cãs paſſiones amatoriæ orianť explicare nõ poterit. Neq; etiã in amoribns Venereã poſcẽtibus mixtionẽ. Nam & hi in pulchro quodam ꝓcreare ꝓcupiunt: Quãdoq; dem dictu pabſurdum eſt/naturã pulchra uolẽtem facere/ uelle ĩ turpi aliquo generare. At eni illis qui ut hic generent inciťanť/ſufficit quod hic pulchrum eſt aſſequi. Quod quidẽ ĩ imaginibus adeſt atq; corponbns. Siquidẽ principale exemplar iis minime adeſt: quod quidem cã ipſis eſt pulchri etiã huius amãdi. Proĩde penes illos qui ab hoc pulchro in ſupni pulchri reminiſcẽtiam reuocanť/pulchrum hoc uelut imago diligiť. At penes illos qui minime recordanť ob ignorãtiam paſſionis: noſtra hæc uera pulchritudo cenſetũr. Ac ſi tempati ſint/inita cum hoc pulchro familiaritas uitio careť. Lapſus uero intẽpantium ĩ Venereã mixtionẽ eſt peccatiũ. Proinde qui puro pulchri amore afficiť: ſola pulchritudine eſt cõtentus/ſiue recordeť/ſiue nõ recordeť. Qui aũt ammixtam inſup habet aliam quoq; cõcupiſcentiam ĩmortalitatis in re ipſa mortali: pro uiribus compandæ hic in generatione ꝓpetua ꝓſeuerãtiaq; ſempiterna pulchrum quęrtat. Ac dum ſecũdum naturam ꝓgrediť: ſentq; generatq; ĩ pulchro: Serens quidẽ in ſempiternum: in pulchro ãt/ꝓ quandã ipſius pulchri cognationem. Eteni ipſum quoq; ſempiternũ eſt pulchro cognatum: naturaq; ſempiterna primum pulchrum eſt: & quæ ab ipſa fiunt/pulchra oia fiunt. Quod igiť generationem nõ optat/ſufficiens & contentus ipſo pulchro magis eſſe uidetur. Quod autẽ appetit generare/pulchrum quidem nititur gignere ob

indigentiam quandam. Vnde apparet nequaq̃ ſibi ipſi ſufficere. Exiſtimat ãt in faciendo/tunc demum pulchrũ aliquid ſe facturum ſi ĩ pulchro genuerit: At uero qui præter legem/præterq; naturam generare contẽdunt/a naturali quodã impetu curſum exordiũtur: ſed naturalem trãſgreſſi uiam ꝓ lubrica delabũtur: ꝓlaxiq; iacent: ignorãtes quo amor ducebat eos: & quorſum generationis appetitus tendat. Item qua rõne imagine pulchri ſit utendum. ignorãtes denicq; ipſum pulchrum. Profecto qui pulchra corpora nõ cõmixtionis gratia diligũt: ob id ipſũ quod pulchra ſunt/amãt. Rurſus qui amorẽ ſequũtur mixtũ/erga mulieres inq̃/quo ꝓpetuitas generatione ſeruet̃: neq; ab hoc uſq̃ aberrãt: hi pulchritudinẽ perpetuitatemq; ſimul exoptãt: Atq; cõpati ſunt ambo: q̃uis aliis præſtantiores alii. Et qui præſtãtiores/ partim quidẽ pulchritudinẽ hãc noſtram quaſi eis ſufficientem colũt: partim uero pulchritudinẽ quoq; ipſam/qui. s. recordãtur: neq; tamen pulchritudinem hãc aſpernãtur: utpote qui exiſtimẽt hãc eſſe effectum quẽdam ludumq; illius. Hi ergo abſq; turpitudine uerſãtur in pulchro. Alii uero per pulchrum in turpe labũtur. Appetitus. n. boni ſæpe labitur & in malum. Atq; hę quidem ſunt animæ paſſiones.

De duplici Venere. De amonbus geminis: qui uelut aliquid ſubſiſtens generantur in Venere Cap. II.

c Irca uero amorem illum ĩprimis uideꝛ philoſophandum/quem Deũ affirmant nõ ſolum cæteri/uerum etiã Theologi/atq; Plato frequenter: amorẽ Veneris dicẽs: officiumq; illi attribuens/ ut dux pulchrorum ſit puerorũ/inſtigatorq; aiarum ad ſupernam pulchritudinẽ attingẽdam: aut ſaltem iſtincũ ad illam iam natum exaugeat. Huc adducẽda ſunt quæcũq; in Platonis conuiuio ꝓtractanꝛ. Vbi ſcribitur in Veneris natalibus amorem ex indigentia copiaq; progenitum. Videtur præterea diſputatio pręſens de Venere nõnihil exigere. Vtrũ uidelicet ex Venere an potius una cũ Venere amor natus eſſe dicatur. Et primo quidẽ/quẽnã ſit Venus: deinde qũo ſe habeat: an ex ipſa an ſimul cum ipſa/an potius quodãmõ amorem habeat ex ſeipſa ſimul unaq; cũ ipſa progenitum. Dicimus itaq; duplicem eſſe Venerem: alteram quidem cęleſtem cæli ſtirpem aſſeuerantes: alteram uero ex Ioue & Dione natam: humanorũ cõiugiorũ ducẽ hæc ipſa cominus attingentem. At illam ſine matre & ante cõiugia: quoniam nuptiæ in cælo nõ fiant. Illam ſane cęleſtem quam ex Saturno. i. itellectu genitã dicũt/neceſſe eſt eſſe aiam diuiniſſimam: proxime ab ipſo itellectu inuiolabili inuiolabilem natam: ſupneq; permanentem: utpote quæ ad hęc mũdana deſcẽdere neq; uelit/neq; etiam ualeat: ꝓpea q̃ ea prorſus natura prędita eſt/quæ ad iferiora nõ inclinaꝛ. Neceſſe inq̃ eſt eam eſſe ſubſtantiam quãdam ſeparatam & eſſentiam materiæ nullo mõ ꝓticipem. Qua de cauſa ſubobſcure dixerũt ſine materia eſſe/ubi ſine matre eſſe dixerũt. Quam quidẽ deum potius q̃ dęmonem merito nominare debemus. Quippe cum ſincera puraq; ſit/& in ſe ipſa conſiſtens. Quod. n. ex mente proxime naſciꝛ/ipſum quoq; eſt purũ: utpote quod ualidiſſimũ eſt ſecundum ſeipſum intellectus ipſius propinquitate: ingenitũq; habeat appetitum ad ſeipſum in genitore ſtabiliendũ: genitore inq̃ potente ipſum ſufficiẽter apud ſuperos detinere. Quo fit/ut nunq̃ aia illa decidat/quę eueſtigio pẽdet ex mente. Idq; munus habet multo magis q̃ lumen ſoli circũfuſum/perpetuo ex ipſo prodeat & referaꝛ in ipſum. Sequens igiꝛ cõtinuo Saturnum/ac ſi uelis patrem etiã Saturni cęlum/actum ſuum reflexit ad ipſum/ſeq; illi cõciliauit/ & amorem amãdo progenuit: cumq; hoc ipſo amore ſuſpicit ipſum: atq; huius aiæ actus ſubſtãtiam eſſentiamq; ꝓducit. Tũ uero utrunq; illuc intueꝛ tum ipſa genitrix/tum genitus pulcher amor: ſubſtantia quidem ad aliud pulchrũ ſemp intenta: habenſq; eſſe hoc ipſo i medio. s. inter deſiderantem atq; deſideratum. Et ꝓfecto deſiderãs eſt oculus præbens quidem amãti ut ꝓ ipſum cernat amatum: pręcurrens aũt ipſe: & anteq̃ illi prebeat facultatem uidendi ꝓ inſtrumentum: ipſe iam ſpectaculo ſiue ſpectamine plenus. Prior quidem: inq̃ nõ tamen ſimiliter cõtemplatus: ex eo q̃ ſiſtit qdẽ illi ſpectamẽ: ipſe uero uelut fructu ueſciꝛ uiſiõe pulchri ipſi mirifice circũfuſa.

Confirmatio ſuperiorum Cap. III

e SSe uero ſubſtantiam eſſentiamq; ab eſſentia emanantem minorẽ quidem generante/exiſtentem uero ſimul/negare nõ licet. Etenim aia illa eſſentia eſt nata ex actu qui ſup ipſam eſt: eſſẽtia inq̃ uiuens/& ab ipſa entiũ eſſentia pendens: illudq; ſuſpiciens/quod prima eſſentia eſt: uehementerq; ſuſpiciẽs. Atqui & primum ipſius ſpectaculum uel ſpectamen id ipſum eſt. Quod quidẽ tanq̃ ſuum bonum ſpectat gaudetq; uidens. Atq; ipſum uiſum tale eſt/ut quod intueꝛ nõ negligenter intueaꝛ: Adeo ut ipſa uelut uoluptate intẽtioneq; ad ipſũ uiſioniſq; uehementia aliquid genereꝛ ab ipſa/tum ea/tum ſpectaculo dignum. Quãobrẽ tũ ex eo quod intentiſſime agit circa ſpectaculũ: tum ex eo quod quaſi ab ipſo ſpectaculo defluit: ibutus oculus uelut uiſio quædã cũ ſimulachro natus ẽ amor. Qui forte ob hoc dictus ẽ heros/quoniã ab horaſeos. i. uiſione ſubſtantiã haber. Quãdo & amor qui paſſio eſt ab hoc habet inſtinctũ. Siqdẽ amor qui eſſentia eſt antecedit amorẽ qui nõ eſt eſſentia. Atqui & paſſio eran. i. amare dicit̃: ſiquidem amor ipſam huius habet: ſimpliciter aũt amor nõ apellaꝛ. Amor itaq; ſupnę aiæ talis exiſtit/ſuſpiciẽs ipſe quoq; ſublimia/tanq̃ aiæ illius pediſſequus: atq; ex illa peneſcq; illã genitus: deorumq; contẽplatione contentus. Cum uero aiam illam ſeparatam eſſe dicamus/ animam inq̃ primo cælum illuminãtem/nõ inuna hũc etiam amorem ſeparum eſſe fatebimur. Et ſi aiam ipſam maxime cęleſtem eſſe diximus. Quemadmodum optimum noſtrum eſſe in nobis aſſerimus: attamen ſeparum etiã affirmamus. Illic ergo tantum ſit ille amor/ubi eſt inuiolabilis aia. At quoniã oportuit aiam etiã mundi huius eſſe/ideo comitaꝛ hãc iam alter amor/qui eſt & huius oculus ex appetitu ſimul atq; ipſa natus. Cũ aũt huius mũdi ſit hæc Venus: neq; ſolum aia/neq; ſimpliciter aia/merito amorẽ rurſus genuit hoc i mundo regnãtem. Qui iam una cum Venere cõiugia nuptiaſq; attigit. Tum uero quatenus & ipſe deſiderium attingit ſupernum: eatenus iuuenum ſurſum prouocat animas: atq; animam ipſam cuius eſt collega/ad ſuperna conuertit/q̃tum & illa in eorum memoriam poteſt naturaliter ꝓuocari. Ois nãq; aia bonũ appetit/etiã que mixta eſt alicuiuſq; facta. Quippe cũ hæc aia deiceps illam ſequatur/emanetq; ab illa.

Duo amores cuilibet aię naturaliter inſiti quaſi duo ſũt dęmones Cap. IIII.

q Veri poteſt nunquid aĩa quelibet amorem talem ĩ eſſentia ſubſtãtiaq; poſ ſideat? Forte uero cum aĩa totius habeat amorẽ hũc & cõſtituat: nihil pro hibet hominũ aĩas habere ſimiliter atq; cõſtituere: Et inſup cęterorũ oium aĩalium aĩas. Forſan hic amor eſt dęmon/quem tradũt quelibet comitari. s. eſſen tialis uniuſcuiuſq; amor. Hic utiq; facile erit/q cupidĩtates inſerat naturales/qua tenus quælibet aĩa naturaliter appetit: dum quælibet pro natura ſua cõſentaneũ ſibi gignit amorem/quoad dignitatem eſſentiamq; pertinet. Vniuerſa igitur aĩa amorem habeat uniuerſum: particulares ãt unaquæq; ſuum. Quatenus ãt quæli bet ſe habet ad uniuerſam ab ea uidelicet minime ſegregata/ſed ĩ ipſa cõprehen ſa/adeo ut una ſint oẽs: eatenus & unuſqſq; amor ad uniuerſũ ſe habet amorẽ: Comitaẽ rurſus particularis amor particularem aĩam: & magnus ille amor aĩam uniuerſam: & qui ĩ toto eſt/ubiq; uiget totus p uniuerſũ. Rurſuſq; unus hic eua dit ĩ multos: & pro arbitrio apparet ubiq;: figuratus partibus ſuis/ſeq; ipſum in imagine quadam ſi placet oſtendens. Putandum uero eſt Veneres quoq; ĩ mũ do eſſe pmultas quaſi dęmones una cum amore naſcentes/ex uniuerſa quadam Venere pfluentes: quæ quidem ſigillatim una cum amoribus propriis ab illa de pendeãt. Siquidem aĩa eſt mater amoris: Venus ãt eſt aĩa: amor uero eſt actus aię bonũ deſiderantis. Cum igiẽ amor eiuſmõi unãquanq; ducat ad ipſam boni na turam: amor quidem ſublimioris aiæ deus eſt: qui aĩam ſemp cũ illo coniungit. Amor ãt animæ iam pmixtæ dicendus eſt dęmon.

Confutat eos qui dicebant amorem ipſum qui a Platone apellatur magnus Dęmon/eſſe mundum. Cap. V.

c Aeterum quæ nam dęmonis & cõmuniter dęmonum natura eſt? De qua ĩ cõuiuio ſcribiẽ a Platone. Natura inq̃ & aliorũ dęmonũ/& ipſius amons. Quẽadmodum uidelicet ex indigentia ſimul atq; copia ex conſilio nata in Veneris natalibus ortus eſt amor. Quiſquis opinaẽ mundũ hunc a Platone eſſe amorem nominatũ: Nõ aũt amorem eſſe aliquid mũdi natumq; in mũdo/ar gumentis pluribus cõuinceẽ. Primo quidem Plato mũdum apellat beatũ deum ſeq; ipſo ſufficientem. Amorem uero hunc neq; Deũ/neq; ſufficientem dicit: ſed ſemp egenum. Deinde neceſſarium eſt/ſi quidem mũdus eſt ex aĩa corporeq; cõ poſitus: Aĩa uero mundi ſua Venus eſt/principalem amoris partem eſſe Venerẽ. Aut ſi mundus eſt ipſa mundi aĩa/ſicut & homo eſt hois aĩa/neceſſe eſt amorem eſſe Venerem. Pręterea cur nã amor quidem exiſtens dęmon/eſt & mũdus: cæte ri uero dęmones qui ex eadẽ eſſentia ſunt/nõ ſunt & ipſi mundus? Atq; mũdus ent hęc ipſa ex dęmonibus conſtitutio. Item ubi amor dicit pulchrorũ dux pue rorum/ quo nã modo id mundo conueniet? Deniq; amorem ait ſine ſtramentis & tegmine/ſine calceis: abſq; domicilio puagari. Quæ quidem mũdo nullo mõ poſſunt niſi inde nimium ineptęq; attribui.

De amoris origine/atq; Dęmonibus Cap. VI.

a Erum quid nam de amore/deq; ipſius generatione dicendũ eſt? Profecto exponendum eſt quid ſit amoris mater. Penia ideſt indigentia: Quid ue

pater Porus ideſt affluentia. Et qua rõne parentes eiuſmõi amori conueniãt. Cõ ſtat ãt oportere parentes eiuſmõi cæteris quoq; dęmonibus cõuenire: ſiquidem oportet naturam eſſentiamq; dęmonũ oium qua rõne dęmones ſunt/unam eſſe: Niſi forte ſecũdum nomen cõmune dicanẽ habere. Cõſideremus igiẽ qũo deos a dęmonibus diſtinguamus: Quãuis enim ſæpe dęmones etiam deos eſſe dica mus: ipreſentia tamẽ ſic accipiamus/ſicut quãdo dęmonũ genus genuſq; deorũ tanq̃ aliud aliudq; iter ſe diſcernimus. Deorum itaq; genus eſſe paſſionis exps dicimus & putamus. Dęmonibus ãt paſſiones adiungimus: dicentes etiã ſempi ternos eſſe/ſequenti poſt deos gradu ĩãq; generi humano ppinquos/medios in ter deorum hominumq; genus. Cõſideratiõe igitur dignum eſt/qua rõne dęmo nes extra paſſionem non pmanſerint: ſed ad deterius natura deſcenderint. Quę rendum etiam eſt: an nullus in mundo intelligibili dęmon ſit: ac rurſus/num in hoc mundo dęmones tãtum ſint: Deus ãt in mundo intelligibili ſolum. Forſan potius hic quoq; dii ſunt: & mundus (ut dici ſolet) Deus eſt tertius: Et uſq; ad lunam unuſquiſq; eſt deus. Præſtat ſane nullum ĩ mundo intelligibili dęmonẽ apellare: quinetiã ſi ibi ponaẽ ipſe dęmon/eſſe Deum exiſtimare. Et qui in mun do ſenſibili ſunt uſq; ad lunam dii uiſibiles Deos apellare ſecũdos: poſt atq; ſe cundum deos intelligibiles/ſic dependentes ab illis/ut ſplendores a ſtellis. Dę mones autẽ quid nãm eſſe dicemus? Forte cum aĩa ifuſa ſit mundo/ dęmonem cu iuſq; aĩæ nuncupabimus uniuſcuiuſq; ueſtigium: Dico ãt animæ ifuſæ mundo: quoniã purior anima gignit deum: euiſq; amorem deum eſſe iam diximus. At quærendum eſt/primo quidem cur nã nõ omnes dęmones ſint amores: deinde quo pacto hi quoq; nõ ſint a materia liberi. Forte dęmones quidẽ illi ſunt amo res qui gignũẽ ex aĩa bonum pulchrumq; deſiderante. Nempe omnes quę hoc in mundo funt aĩę/hunc gignunt amorem. Reliqui uero dęmones ab aĩa quidẽ generantur & ipſi: ab ipſa inq̃ mundi totius aĩa: ſed aliis quibuſdã eius uiribus generantur ad uſum uidelicet uniuerſi/implentem diſpenſantemq; ſingula toti. Oportebat .n. ipſam totius aiam ſufficienter toti mundo pręeſſe/atq; ſuppetere/ generãtem uires dęmonum ipſius toti cõgruas/atq; cõferẽtes. Verum quoniã pa cto & cuius materiæ dęmones participes ſunt? Non enim corporeæ: alioquin aĩa lia ſenſibilia forent. Nã & ſi corpora aerea ignea ue accipiũt: oportet tamen natu ram ipſorum prius etiã differentem eſſe: ut particeps quoq; corporis fiat. Quod enim oĩo purum eſt/nõ repente corpori cõmiſcetur/ q̃uis opinentur multi eſſen tiam dęmonis/quatenus dęmon eſt/una cum quodã uel aereo uel igneo corpo re eſſe. Verum cur nam eſſẽtia quidem dęmonum cõmertium habet cum corpo re: deorum uero eſſentia nullum: niſi quædam ſit cã in ea quę miſcetur conferẽs mixtioni. Quæ nam igitur cauſa? Intelligibilẽ oportet materiã ponere: ut quod illius eſt particeps/p illam in hanc quoq; corporum materiam ueniat:

De compoſitione amoris atq; diſtinctione/& de ĩtellectu Cap. VII.

p Lato igitur in amoris generatione Porum inquit fuiſſe nectare ebrium / quãdo nõ dum eſſet uinum: quaſi amor ante mundum ſenſibilem ſit p genitus: & Penia mater eius participauerit naturam ipſam itelligibilem: non ãt naturæ intelligibilis ſimulachrũ inde uelut apparens: ſed illic interfuerit

cõmixtaq; ſit uelut ex ſpecie & indefinitate quadã. Quã quidem habens anima anteq̃ conſequaꝛ bonum/uaticinans aũt aliquid eſſe bonum/ ſecũdum indefinitum iterminatumq; ſimulachrum ſeu uiſum/amoris ſubſtantiam peperit. Ratio igit̃ nõ in rõne:ſed in appetitu indefinito & ſubſiſtẽtia debili iam facta/reddidit quod inde genitum eſt/neq; ꝓfectum neq; ſufficiens/imo ĩdigum/ utpote quod ex appetitu quodã indefinito & rõne non ſufficiẽti genitum eſt. Eſt ãt rõ hẽc ne quaq̃ pura. Quippe cum ĩ ſe habeat appetitum interminatum/irrõnalem/indefinitum: Nunq̃ enĩ implebitur q̃diu in ſe habebit rei indeterminatæ naturã. Depẽdet autem ab aĩa:cum ab illa uelut pricipio ꝓdeat. Mixtura uero quẽdam eſt ex rõne non quidem in ſeipſa manente:ſed infinitati ꝓmixta:Siquidem nõ ipſa rõ: ſed quod micat ex ipſa/infinitati miſcetur. Eſt itaq; amor uelut aſilus quidã indigus ſuaptenatura:ideoq; etiã potitus iterum eſt egenus. Non.n.naturã habet quæ poſſit impleri. Quippe cũ mixtura quædam ſit: mixtura uero talis ꝓpea q non poſſidet/nõ impletur. Solũ.n.reuera impletur quod ſuaptenatura iam ẽ plenum. Quod ãt ob inſitam indigentiã concupiſcit/etiã ſi ſubito ĩpleatur minime retinet: Quãdoquidem ĩgenioſa amoris induſtria ab ĩdigentia ꝓficiſcitur. Facultas compandi ſiue ſuppeditandi ob ipſam rõnis naturã ineſſe uidetur. Oportet ẽt omne dęmonũ genus tale quiddã ex talibuſq; conſtitui. Horum nanq; quod libet ad quod ordinatum eſt/ eiuſdem compandi/ſuppeditãdi/appetẽdi naturã habet: atq; hac rõne eſt amori cognatum: ipſumq; nõ plenum: ſed alicuius boni particularis auidum. Quo efficitur/ut & qui hic boni ſũt/quem habent amorẽ/ ipſius ſimpliciter ueri boni habeãt: neq; quẽdam dũtaxat amorem. Qui uero ſecundum alios dęmones ordinati ſunt/ſecundũ alium aliumue dęmonem diſponantur:quem ſimpliciter habuerant/ocioſum iam dimittentes:opantes aũt ſecũdum alium dęmonem/quem elegerũt ſecundũ partem aiæ cum illa cõcordẽ quæ operatur in ipſis. Qui uero mala cupiũt prauis iam cõceptis cupiditatibus/oẽs in ſe amores impediſſe atq; ligaſſe uidentur. Quẽadmodũ rectam quoq; rõnem/ ſiqua ĩnata eſt/malis aliquãdo cõtractis opiniõibus occupare cõſueuerũt: Quã obrem amores qui natura inſunt atq; ſecundũ naturã/boni ſunt. Et ĩferiores quidem aĩę amores/dignitate potentiaq; inferiores ſunt: Superioris aũt/ſuperiores. Omnes deniq; in eſſentia collocati. Qui autẽ præter naturã accidunt/paſſiones quædam ſunt aberrantium:neq; eſſentia ullo mõ: neq; ſubſiſtentiæ ullæ eſſentiales: Quippe cum nõ ab ipſa aĩa facti ſint: ſed uitium aĩæ comitent̃:generantis ui delicet ſimilia quædam pro affectu habituq; cõtracto. Probabile uero eſt oĩo uera quidem bona/quæ agit aĩa quotiens ſecundũ naturam agit ĩ rebus rõne determinatis eſſentiã eſſe: Alia uero aĩam ex ſeipſa non agere:ideoq; nec aliud quicq̃ eſſe q̃ paſſiones. Sicut & intelligẽtię falſæ ſe habẽt:nõ habentes ſub ſeipſis eſſentias/quales habent reuera intelligentię ueręꝛ ſempiternæ/determinatæ: habentes ſimul intelligere/intelligibileq; & eſſe:nõ ſolum in eo quod ſimpliciter ſe habet: ſed etiam ĩ unoquoq; circa ipſum reuera ĩtelligibile/ & intellectum in unaquaq; ſpecie. Quinetiã ĩ unoquoq; noſtrum conſtat pure ineſſe intelligentiã atq; intelligibile:nec ſimul quidem/& noſtrum id atq; ſimpliciter:unde amor nobis ineſt ad ſimplicia quoq; & uniuerſalia tendens. Quippe cum tales etiam intelligentę inſint. Ac ſi cuiuſdam particularis adſit intelligentia/ ſecundum accidens adeſſe uidetur. Quẽadmodum de proprio hoc triãgulo intelligit quis rectos angulos duos habere/quatenus triangulũ ipſum ſimpliciter habere duos rectos ĩtelligit.

De Ioue/& ortis eius & Venere/& Poro/& Penia/& amore Cap. VIII.

c Aeterum quis nã hic eſt Iupiter/in cuius ortos Plato Porum dicit ĩgreſſũ. Qui ue hi orti ſunt/Venus quidẽ ut iam conuenimus/aĩa eſt: Porus aũtẽ oĩum rõ. Reliquum eſt/quid Iouem/quidue Iouis ortos ſignificare uelit/ apiamus. Iouem ꝓfecto eſſe aĩam nullo mõ dicendũ:cũ iam aĩam eſſe Venerem conceſſerimus. Immo uero Iouem a Platone hic nominatum debemus accipere: ex Phedro quidẽ magnum illum ducem/ quem.s. deſcribit ĩ Phedro:alibi uero quem tertiũ ponit deum. Sed planius ĩ Philebo:quãdo dicit in Ioue eſſe regiam quidem aĩam:regium inſup intellectum. Si ergo Iupiter magnus eſt ĩtellectus & aĩa:atq; in numero diſponitur cãrum/diſponi uero ſecundum id quod excellentius eſt oportet/& ob alia multa:& qa cã eſt/cauſaq; regia atq; ducens/ſi inq̃ ita eſt/Iupiter quidem ſecũdum intellectum erit: Venus ãt quæ ipſius eſt/& ex ipſo/ atq; cum ipſo/ſecundum animã collocabiť.s.ſecundum ſpecioſum ſplendidũq; & ſecundum id quod in anima eſt/ſincerũ/innocuũ/delicatum:ex quibus omnibus anima Venus cognominať. Etenim ſi ſecũdum intellectum quidẽ in deorũ numero maſculos iudicamus:ſecundũ uero eorũdem aĩas ſolemus fęminas nominare:quippe cum cuilibet intellectui cohęreat anima/merito hac inſuper rõne anima Iouis erit Venus. Præſertim cum huic rõni ſacerdotũ quoq; theologorũq; teſtimonia ſuffragenť. Hi nempe pro eodem accipiunt numine Venerem atq; Iunonem: ac ſtellam in cælo Veneris ſtellam Iunonis apellant.

Confirmatio ſuperiorum Cap. VIIII

p Orus igitur cum ſit rõ quædam eorum quæ in mundo intelligibili intellectuq; ſunt/rõ inq̃ iam latius explicata/nimirum circa aĩam fit atq; in aĩa. Quod enim in intellectu collectum eſt/neq; ab alio manat in ipſum/id iã in Poro inde ebrio ſignificat aduentitiam plenitudinem. Quod autem illic eſt/ implens nectare Porum:quid nam eſt?Profecto eſt rõ a ſupiori pricipio defluẽs ad inferius. Quamobrem ab intellectu in anima rõ hæc cõcipiť/quando Venus nata dicitť/ac dũ cõcipiť in Iouis ortos fluere iudicať. Ortus uero omnis eſt ſplẽdor & copię decus. Refulgent uero Iouis orti rõne:ornamẽtaq; Iouis ſunt ſplendores ab ipſius intellectu in animã emicantes. Quid enim aliud Iouis orti ſignificare poſſunt?q̃ imagines ſplendoreſq; ipſius: quid rurſus ſplendores ornamẽtaq; Iouis ſunt:niſi rõnes ab ipſo fluentes:Simul ãt rõnes dicunť Porus ideſt affluentia fęlix/ theſauruſq; diuitiarum pulcherrimarũ iam palam & ꝓſpicue refulgentium. Iam uero id ipſum eſt ebrium nectare fieri. Quid enĩ aliud apud deos eſt nectar/q̃ quod Deus aliquis haurit. Quod ãt mẽti ſubeſt/mẽtis haurit rõnẽ. Mens aũt ipſa iam ſatura conquieſcit. Cũq; iam poſſideat/mento ebria non eũa dit:quippe cum nihil habeat pegrinum. Rõ uero proles eſt mentis poſt mentem ſubſidens:nec amplius ſui ipſius exiſtens/ſed in alio iacens/in orto Iouis(ut fertur)& tũc quidem/quãdo Veneris natalia celebrãtur.i.naſcẽte Venere. Oportet ãt fabulas ſi mõ futuræ ſint fabulæ nec ꝓcul a uero/ temporibus quæ narrãt diuidere/multaq; a ſe iuicẽ ſegregare/ quæ ſimul quidem ſint tẽpore/ ordine uero &

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

potentia diſcrepent. Quãdoquidem & rõnes atq; ſermones inducere generationes ingenitorum cõſueuerũt: & quę ſimul exiſtunt diſcernere: atq; poſtquã prouinbus docuerunt/intellecturis cõnectere quę diuiſerãt iam cõcedere ſolent. Cõnexio uero ſũmaq; noſtra ipręſentia eſt eiuſmõi. Aia cum mente ſimul exiſtens & ab ipſa mente ſubſiſtens: Rurſus rõnibus hinc imbuta/ipſaq; pulchra pulchris admodum exornata/affluentiaq; luxuriãs: adeo ut in ea iam ſplendores uarios liceat cõtueri pulchrorũq; oium ſimulachra: id inquã totum Venus ipſa cenſeẽ. Rõnes aũt omnes in ea apellanẽ Porus. i. affluentia fęlix/a ſuperno nectare profluens. At uero ſplendores in ea quatenus i ipſa uita micant/louis orti dicunẽ. Vbi & Porus iacere tradiẽ/his iam grauatus/quibus ferẽ imbutus. Cum uero uita i ordine rerum micat: imo uero ſemper ea micãte diu cõiuncto diſcumbere iudicantur: utpote qui eiuſmõi quadã fęlicitate fruantur. Amor autẽ neceſſario ita ſemper extitit q̃diu & aia/ex appetitu aię ad pręſtãtius bonũq; profectus. Eſt ãt res quędã mixta/particeps quidẽ indigentiæ/quatenus affectat ipleri: neq; tamẽ exps copię/quatenus reſiduum eius quod habet expoſcit. Si. n. exps boni foret oio/nunquã bonum appereret. Quãobrẽ ex affluentia ſimul atq; penuria narratur exortus. Quinetiã defectus appetituſq; ſimul atq; memoria rõnum cõſpurantes in aia/actum erga bonũ qui amor diciẽ genuerunt. Mater ãt eius eſt Penuria: quoniã materia oium ẽ egena. Quinetiã indeterminata natura appetitiõis uergentis ad bonũ declarat id ipſũ quod appetit q̃tenuſ appetit/magiſ uicẽ hẽre matenę: neq;. n. forma neq; rõ adhuc in eo quod bonum appetit/ qua rõne appetit/eſſe uidetur. Quãtum tamen ad ſeipſum ſpectat/ſpẽs tãtum eſt pmanens in ſeipſa/ſimulq; affectans accipere naturã ſuam bonum adhuc accepturam/cõpat ad occurrens bonum iam quaſi matenam. Amor deniq; ſic eſt materiæ particeps/taliſq; dęmon ex aia/quatenus bono quidem quodãmõ caret: ſed appetit procreatus.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI IN LIBRVM QVOD INCORPOREA NON PATIANTVR.

SVMMA LIBRI

ſ VMMA Libri huius eſt aſſerere rem incorporeã pati nõ poſſe. Rem quidem incorporeã appellat/quę uel nullã in ſua rõne quantitatẽ includit: q̃uis eã extrinſecus accipe ualeat. Hęc ãt materia eſt: uel quantitatem prorſus excludit. Hęc ãt eſt mens & aia. Pręterea paſſionem eſſe uult mutatiõem/quę ſubſtãtiã perdere ualeat: ſiue diuiſione contingat: qualis accidit quãtitati rebuſq; neceſſariã habẽtibus quãtitatem: ſiue contingat alteratione: qualis accidit contrariis inter ſe qualitatibus: atq; inſuper formis: quas neceſſario qualitates eiuſmõi comitantur. Igitur tam materia prima/q̃ aia res eſt incorporea: neq; quãtitatem neq; qualitatem eiuſmõi ꝓpriã ſibi uendicans: ideoq; a paſſione ſeiungiẽ. Ac multo magis aia q̃ materia. Aia enĩ nõ ſolũ formas nõ admittit pnitioſas: uerũ ẽt nec nouas aliquãdo q̃leſcũq; ſint formas uideẽ accipe. Multa igiẽ in ſequẽtibus de imutabili aię rõnalis eſſẽtia/deq; partibus eius: Nõnulla inſup de eſſẽtia prima: plurima de illius oppoſito. i. de prima materia diſputanẽ/q̃tenus id deniq; cõfirmeẽ/rẽ incorporeã eſſe paſſiõis expte.

Anima neq; patitur: neq; formas qualitates ue ſuſcipit. Item de duplici imaginatione.

i N prima igiẽ libri parte quæ capita quinq; cõtinet/oſtendit animã nõ eſſe paſſioni ſubiectam. In ſecũda deinceps oſtẽdet ſimile aliquid de materia.

Quãtum uero ad primã ſpectat: aiaduertes nullam incidere a corporibus impulſionem uel qualitatem i potentia aiæ cognoſcentem. Siue enĩ incident mõ quodã naturali/& ut ita dicã materiali/cõfundeẽ cognitio & diſcretio ꝓprius/& iudiciũ: ſiue imaginali quadã cõditiõe ſaltẽ id euenret: ut corpora formẽt aiam: quod dictu nefas. Nã ad aiam tãq̃ ſuptorẽ ſpectat formare corpora nõ inde forman. Oio uero oĩs cognitio & affectus aiæ etiam ad corporalia uergẽs/eſt actio quędã aiæ circa talia: neq; interim patiẽ inde. Neq;. n. cõuenit cũ corporibus i materia/qualis cõmunio ſolet aliquã paſſionis utaſſitudinẽ in agente committere. Quid igiẽ eſt ſentire? Eſt quidem i aia hoc ipſũ. s. adhibere ſeipſam/& expedire uim ſuã circa illa ad quę habet eſſentiã conſentaneã/& naturaliter aptã. Recordari quoq; ſimiliter eſt expeditiſſime hoc ipſũ efficere. Nulla igiẽ potẽtia cognoſcẽdi p nouas formaẽ imagines: ſed intellectus quidẽ actu ſemp eſt illa ipſa quę cognoſcit. Rõ uero & phantaſia ex eo ſtatu in quo ſunt ſecundum potentiam illa quæ ab ipſis excogitanda ſunt/ actui quandoq; fiunt illa/quæ ſecundum actum in tellectu ſunt ſemp. Senſus exterior pcipit ſentiẽda: nõ accipit. Vegetatiua nutrit/mouetq; neq; nutriẽ interea uel mouẽ. Hæc oĩa cõfirmat Porphyrius oſtendẽs quãdo aĩa diciẽ pati: hãc ipſã paſſionẽ nõ eſſe alterationẽ ullam i natura uel aliqua q̃litate: ſed accõmodationẽ quandã & affectionẽ aię ad rem hãc aut illã. Eſſeq; id aliquã actionẽ aiæ circa externa: ſed anguſtã/ quãdo. s. ſuę potẽtiæ affectuſq; ãplitudinẽ ipſamet cõtrahit ad ãguſtũ. Cõcluditq; Porphyrius/oẽs aiæ q̃ dicunẽ motus/nõ eſſe ꝓprie motus i aia: ſed i corpore. Et i aia q̃dẽ eſſe actiões: i corpore uero eoſdẽ fieri paſſiões. Addit actus uegetatiõis & ſenſus atq; memorię nõ imaginales eẽ: ſed ita quodãmõ naturales/ut calefacere/calere/illuminare/lucere. Eadẽ Plotinus exiſtimat. Notabis iterea uirtutẽ cõiter i aia duplicẽ. Alteram q̃dẽ uelut pnuatã. s. alicui ptiũ aię ꝓpriã. Hęc ãt ẽ/ut quęlibet rite ſuũ officiũ pagat. Alterã uero q̃ſi publicã. s. ut cũctę ptes iuicẽ rite cõcinãt: a mẽte regaẽ rõ: huic irrõnales ſubide uires obtẽpent: iter quas cõcupiſcẽtia ſubſit audaciæ. Neutra uirtus eſt uelut q̃litas aiæ impreſſa ſicut ſubiecto ſimiliter neq; uirtuũ: ſed eſt potius uelut motus & actus: horũq; uacatio. Siqua uero i nobis eſt qualitas uel aliũde ipreſſa p modũ naturę imaginis ue uel actiõibus acq̃ſita: eiuſmõi q̃dem nõ ẽ i aia: ſed i corpore potius/ſic ꝓprie/aut ſic affecto. In quo & formatiões paſſioneſq; fiũt: dũ aia uegetati/ſentit/afficiẽ/atq; iudicat. Nulla deniq; i aia mutatio fit niſi progreſſio a potentia quædam in actum. Atq; hæc quidẽ non ab alio motore: ſed ab ipſamet anima. Neq; rurſus in actum: qui aduenĩat q̃ſi qualitas: Sed qui ꝓdeat uelut actio. Siqua uero pars aie paſſiua diciẽ: nõ ſubiectũ aliquid paſſionibus corporalibus ſtelligiẽ: ſed pricipiũ paſſionũ. Aiaduertes iterũ duplicẽ in nobis imaginationẽ: primã q̃dẽ i aia rõnali diſcurſiõis & iudicii cõporẽ. Similẽ quodãmõ rõni. Secũdã uero ab hac ipreſſã i aia ſeu uita i nobis rõe carẽte quæ ſane imaginatio nõ tã diſcurſione utiẽ/q̃ ferẽ inſtinctu q̃uis itimo: ſed circa corporis paſſiões: quæ tãq̃ cõis ſenſus pricipiũ eſt ſenſuũ reliquorũ. Ponit quãdoq;

Plotinus ꝑ translationē quandā imaginationem in parte etiā uegetali: quæ neq; ſit diſcurſio ꝑ formas/ſicut prima: neq; intuitus formę: ut ſecūda. Sed formæ in tus uigētis expreſſio ī ſeipſa: pq; hāc īpreſſio ī materiā: ubi naturalis actio ē tanq̄ imaginatio quędā ſubſtātialis agēs/nequaq̄ imaginādo. Hic quoq; notabis a facultate aię uegetali facultatē cōcupiſcēdi irascendiq; pululare. Quēadmodum ab intellectu naturaliter ratio profluit: & ſubinde imaginatio prima/ a qua profluit & ſecunda.

Quod in uera eſſentia cōtinetur uita & intellectus. Item de uno quod eſt ſuper eſſentiam: & de uno quod eſt infra eam.

i N capite ſexto notabis/ens uerū eſſe illud quod oſo eſt ens. i. cui nō deeſt aliqd ad ꝑfectionē eſſentiæ neceſſariū. Eſſētia uero ꝑfecta actū intimum & pēnē ſui ipſius ıcludit. i. uitā. Atq; hūc q̄dē exigit maxime ītimū. Talis āt eſt ſi itelligēta fuerit. Hęc. n. ē uitæ reflexio ī eſſētiā. Ex prima ergo eēntia uelut ex radice pululat ī ſeipſā uita ſimul & ītellectus. Sed germen eiuſmōi eatenus ex ea naſcit̄ q̄tenus fęcūditatē hēt ex ipſo bono: cōem dico ceu uitis ex ſole. Vt āt fęcūditas hæc ad uitā proprie intellectūq; diſtinguaſ̄/ ex ipſamet eſſētia ꝓuenit: ceu ex uite factū eſt ut uirtus ſolis determinetur ad uuam. Munera igitur uiuendi/itelligendiq;/& ſimilia ex ipſo quidē bono: uelut pricipio cōmuniſſimo atq; fine: ex ipſa uero eſſentia prima ꝓfluunt/uelut ex radice ꝓpria & quadā poteſtate formali. Proīde uerū ens ueraq; eſſētiā Plotinus hic nō ſolū accipit ens ipſū/ oium caput entium: ſed etiā omnē formā habentē eſſe ſuum/atq; exiſtere ī eſſentia ꝓpria: ideoq; a materia ſepabilē. In qua ꝓpea nulla eſt potētia & ꝓcliuitas ad nō eſſe. Nulla miſceť aliena natura. Nihil deeſt ad ſuā exiſtētiā neceſſariū: potentia ſpēi redacta ē ſemp ī actū. In qua rurſū una cū eſſentia pariter uita & itellectus includiť. Eiuſmōi ſunt intellectus oēs & itellectuales aiæ/ in genere ueri entis cō numerata. Nā formę ſenſibiles inſepabiles a materia/entia nō uera dicunť ob cō trarias earū quas hic diximus rōnes. Cū uero materia lōgius admodū a prima rerum forma diſter/q̄ formæ ſenſibiles: atq; hę nō uere entia nuncupenť: nimirum ipſa uere nō ens apellari a Plotino & Porphyrio cōſueuit. Quoniā formale in ſe ipſa nihil includit: ſed ꝓrſus excludit. Eſſe uero formæ munus eſt. Siquidē eſſentia prima idē eſt quod & prima forma naturaliter oiformis. Huc adducēda ſūt quę de ipſo uno ī Parmenide tū neganť/tū iterū affirmanť. Et quæ ī Sophiſte de ente ſimiliter atq; non ente. Vnū ergo tribus pręcipue modis accipies. Aut quod cum ente uideť æquari: aut quod ente ſupius eſt: aut quod eſt infenius. De uno quidem quod enti ęquale eſt/præcipue de ipſo ente primo/omnes rerum ſpēs ꝑ prieratesq; pariter affirmātur. Eſt enī fons entium oium/& exēplar. De hoc ergo dici ſolet/eſt idem & alterum ſtabile/mobile/æquale/inęquale/magnum/ paruū/ atq; ſimilia. Sunt enim hic ideales omnium ratiōes. De uno autē ſuppremo hæc ſimiliter negātur omnia. Eſt enim illic non horum forma/ſed cauſa. De uno tandem infimo ideſt materia omnia hęc ęque negantur. Nihil enim habet in ſeipſa formale.

Quod naturalia nō ſint entia uera: & ꝙ materia dicať nō ens: & inſtar ſpeculi uideať habere formas/quas nō habet ueras

i Nter hęc ubi ait naturalia non tam eſſe reuera/q̄ eſſe uideri: ītroducit Epicuream quandam obiectiōem: qua contenditur/res quę corpulētę ſunt/ ſolas ueram eſſentiam poſſidere. Idq; e duobus patere pręcipue/tum qa ſoliditate ſua diuidenti reſiſtunt/tum quia uehementer obiecta pcutiūt. Reſpōdetur ad primum: corpora eiuſmodi dura dum uidētur reſiſtere/diutius percutienti ſunt expoſita: ictumq; expectant/propterea ꝙ ineptiſſima ſint ad fugam: ac propter eandem ad motum ineptitudinem inefficacēq; naturā/poſtq̄ diuiſa ſunt ī pres/ī priorē formā redire nō poſſunt: Corpora uero ſubtiliora ubi cedere pcutiēti uidenť/pp mirabilē efficaciam ſubterfugiunt celerrime paſſionem. Atq; ob eandem ſimiliter efficaciam ſubito redeunt in ſeipſa. Denique cum motus in rebus ſit actio quędā/uitæq; plurimū interioris idituū & ubiq; ſit uitę ueſtigiū: & quæ minime corpulēta ſūt/prōptiſſima ſint ad motū: cōſequēs eſt q̄tenus ad icorporeā naturā res accedūt/eatenus ad uitā motionis & efficaciæ cōpotem: ideoq; ad eſſentiā accedere uerā. Corpulēta uero ab eſſētia cadere: Qua ī parte reſpōdeť ſimiliter ad ſecūdū. ſ. corpulēta/q̄do ī aliqd icidūt lędere grauius/nō qa firmiora ſint: ſed quoniā ſint ꝓrſus ifirma/adeo ut ſe ſubſtinere non ualeāt. Idq; ipſa ſui ruina caſuq; ꝓxima quæq; lędāt. Nā & qui ad equitatū ieptiſſimi ſūt/hi equos premūt potiſſimum atq; defatigāt. Et lāguētia corpora geſtātibus onerioſiſſima ēe ſolēt. Poſt hęc memēto materiā q̄dē eſſe inanē eſſentię primę umbrā: formas uero materiales eē uanas imagines idearū/ quæ ī prima cōtinenť eēntia: nullā hēntes cū illis ſimilitudinē in natura/ q̄uis ī effectu repreſentādi ſimilitudinē aliquā uideanť hēre. Atq; ideo materiā inſtar ſpeculi/dum uel ſolas imagines accipit: uel forte nec iſtas q̄dē accipit: Sed uideť accipe/reuera nihil pati/præſertī quoniā materia ī aliud cū ipſa ſit ultimū: reſolui nō pōt. Idq; nec pati. Huic ſane nulla formarū cōtraria ē/cū oībus ęque naturaliter ſit expoſita. A nulla igiť pati pōt. Quādoq̄dē nec quę ī materia fiūt quælibet a quibuſlibet/ ſed a cōtrariis patiunť. Itē materia ex pręſētia formæ nullā ſibi ꝓpriā qualitatē contrahit uel uirtutē: & iccirco nō patiť: alioqn iāduı facta eſſet familiariter multiformis: Idq; non foret āplius ſubiectū cōiſſimū/ab oībus ęque formabile. Iā uero ſi in q̄libet alteratione ipſā ſubiecti ſubſtātiā pmanere oportet/ q̄litatibus iterum ꝓmutatis/multo magis ī trāſmutatione mūdana neceſſe ē materiā ꝓmanere. Denicq; cū ſubſtantiale aliqd in nihilū reſolui ipſa naturæ bonitas minime patiať: ſubſtantiæ uero ſimplices nequeāt ī aliud quādoq; reſolui: merito neq; formę ſimplices ī ſe ſubſtētes: neq; materia ſimplex pire aliquādo pati ue poſſūt. Materia utiq; cū ſit malū. i. maxime diſtās ab ipſo bono/ nō ſic appetit bonū: ut naturale aliqd inde ſibi uēdicet: ſed ut quādā imaginariā inde ueſtē induat/atq; fallat: & quo magis ī ſua informitate pmanet: eo magis eſt mala/ſiue malū: neq; calefit materia/ſed cō poſitum. Ipſa uero calorē ſubſtinet: mox depoſitura calorem quaſi ueſtem mi nime permutata natura. Rurſum quando diuiditur aliquid quantitas & quod hāc ſequť diuidiť/nō materia/quę q̄titatē natura pręcedit. Atq; quēamodū ī ꝓceſſiōe colorū/ poſtremū. i. nigredo/ nihil hēt primi. i. albedinis ſic materia ultimū in ipſo entiū deſcēſu/nihil uel ītra ſe poſſidet ſimile primo/uel ī facie ſuſcipit aliqd de natura primi/ſed imitamina quædā duntaxat inania. Atq; pp extremā ad primū diuerſitatē/nullū ex imaginū illius præſentia ſaporē entis ſibi familiariter uendicat uel odorē: ut ad q̄ſlibet formas ī poſterū aduēturas/q̄tūcūq; repugnēt pnoibus/ipſa ſit ad capiēdū ęque parata. Maxime uero inter hęc id obſeruabis

quod aīt naturalia ſi cū diuinis compenſ̄/non maiorē habere ſubſtantiā/ q̄ ima gines corporū in ſpeculis apparētes. Nec aliter hęc a diuinis ꝑpetuo depēdere/q̄ imagines ab obiectis. Huc Salomonis illud tēdit. Oīa uanitas. Huc illud Pauli. Videmus nūc ꝑ ſpeculū in enigmate. Sed quoniā nūc & corpora uidemus/& ſpe culū: a quibus ī quo imagines oīo depēdent/ideo ipſā in ſe imaginū deprehēdi mus uanitatē: alioqn niſi uideremus illa/hāc redarguere nō poſſemus. Sed quæ imagines ſunt/eſſe res ueras arbitraremur. Sicut & nūc quæ naturalia noiaſ̄ ue ras ēe ſubſtātias opinamur: quoniam neq; diuina: neq; materiam aſpicere poſſu mus: a qbus in quā ceu ſimulachra ab obiectis ī ſpeculū ꝑſilūt atq; reſilūt. Pro fecto uel ſicut putāt phyſici imagines rerū ipſę ſunt ī ſpeculis: uel ſicut pſpectiui tradūt nullæ ī ſpeculis ſūt imagines: ſed radii rerū in ſpeculū incidūt: atq; inde ſi idē reflectanſ̄ ad oculū. Quod accidit ubi ad pares angulos reflectunſ̄: tunc res ipſę ꝑ eiuſmōi ſuos radios oculis ita reddunſ̄/ut tamē ſenſus ibi fallaſ̄: putās ali bi ſe res uidere q̄ uideat: Q̄ocūq; uero res ſe hēat/q̄lis eſt cōpato ſpeculi ad res uiſibiles atq; uiſū/ talē eſſe Plotinus uult atq; Porphyrius materiæ ad res diuinas & ſēſū. Quā ſane materiā uelut ipſi enti ꝓrſus oppoſitā/exiſtimāt radios actuſq; primi entis & mētis/nō quidē intus admittere: ſed ceu dēſū quoddā & ꝑp diuer ſitatē entibus inuū repcutere ꝓmus actus eorū. Atq; hac ipſa q̄ſi reuerberatione apparere ſenſibus q̄ſi ſenſibilia/ quæ ī ſeipſis itelligibilia ſūt/ adeo ut putemus ī materia nos inſpicere quę ī primo ente itellectuq; ſunt: atq; inde mouēt aium ut cognoſcat. Demq; quoniā ipſa entia uel ideę dū in materiā agūt/ neq; de natura ſua q̄q̄ amittūt: neq; de ſtatu mouenſ̄: neq; in ꝑportiōe uel affectu cōueniūt cū materia: ideo quod dari uideſ̄ inde uelut mane debiliſſimūq; materiali ſemp hac indiget ſede. Atq; interim materia hęc qa nec uerū aliqd accipit unq̄/neq; quale cunq; uideſ̄ accipe/ob naturalē falſitatē uere accipit: ideo impleſ̄ nunquam: ſed ſemp affectans tranſmutationi perpetuæ prębet occaſionem.

Quātū aīa materiā ſupemineat: Et qūo certa q̄titas materiæ ſequaſ̄ modū cu iuſlibet ſpēi i materiā uenientis.

q Vando lignū hoc eſſe dicīſ̄ extra lignū illud/ſeiuncta ſūt duo hæc inter ſe nō multū: quoniā p terminos externos tātū: Spē uero cōiuncta ſūt inuicē.

Magis ergo ignis eſt extra aquā: nō ſolū. n. exterioribus terminis/ſed q̄li tatibus cōtrariis ſeiūgunſ̄. Quoniā uero & genere cōueniūt & materia/poſſunt quandoq; miſceri. At aīa toto genere a materia ſepaſ̄: lōq; q̄uis materiā penetret/ lōgius tamē eſt extra materiā. Ideoq; formas quas aīa mundi ab itellectu diuino nacta/nitiſ̄ p ſeminariā uirtutē i materiā ubiq; traducere materia ſecum cōciliare nō pōt: neq; miſcere ſibi: q̄uis illę inuicē miſceanſ̄. Tū uero materia ſicut ſuapte natura formarū eſt oium exps: ita ēt q̄titatis. Hęc. n. ē forma quędā. Et quoniā q̄ntas ē poſtrema formarū: iccirco certa quædā q̄ntas & figura rebus ſecūdū ſpe cieī formęq; prēcipue modū a mēte & aīa deſtinaſ̄. In formalibus igitur rōnibus ſpērū ī mēte & aīa exiſtēntibus incluſa ē atq; definita certa quātitas & figura quę unāquāq; ſpēm comitaſ̄. In rōne quidem hoīs formali uel equi decreta eſt homi nis quantitas aut equi. Expeditur āt quātitas hæc in effectum ob efficaciā rōnis ubiq; formalis: motumq; eius quendam in actione: atq; ꝑp ꝓceſſionē formæ na turalis emanantis ab ea. Hac igitur efficacia/motione/proceſſione ſuper materiæ faciē producitur in molē ipſa materia: tantā uidelicet q̄tam exigit ipſa forma: tū

mundana mundo: tū humana homini: tū leonina leoni. Et ſicut una cū qualibet ſpecie ꝓpria uenit q̄ntas ī materiā/ſic & abit una cū ſpē/ & ad nouæ deiceps ſpēi aduentū noua fit q̄ntas/ſicut & qualitas ꝓpria ſpēi: producīſ̄ aūt q̄ntas in mate ria ſecundū diſtantiā/ ex q̄titate uirtutis agentis motuq; formali. Materia q̄dē ob ſuā debilitatē nequit eiuſmōi deuitare motū uel abſq; tali quadā diſtractiōe ſuſcipe formas. Aīa uero quoniā & ipſa forma quędā eſt/ſpēſq; ſubſiſtens: ideo cūctas rerū ſpēs ī eodē quaſi centro cōplectiſ̄. Formas enī illas forma hęc accipit modo formę. Formarū uero modus ē/ut tū unaquęq; uelut ſimplex/in quolibet ſui collecta ſit tota: tū cunctę ī qualibet facillime cōcludanſ̄. Hinc rurſus effīciſ̄: ut rō noſtra poſſit formas tū abſq; multitudine numerali ī ipſa ſpēi unitate com prehēdere: tū a q̄titatis dimēſione ſecernere. At materia cū extēſione quadā ſem per accipit formas: quoniā ad motū formæ ſup eā diuinitus ꝓcedētis ubiq; ꝓtra hiſ̄ natura eius interim libenter ꝓtractioni cedente: paratāq; cuilibet ubiq; moli: quoniā ꝓpriā ſibi nullā poſſidet molē. Ac dū in dimēſionē p totū extendiſ̄ mun di ſpatiū/nō diuidiſ̄ in materias plures: ſed unica reſtat atq; cōtinua: tū qa non eſt obnoxia paſſioni: tū quia nō in uita/ſed libēs poteſtatē ſequiſ̄ extendentē: & ab una extendiſ̄ rōne ad unā uniuerſi formā. Hæc utiq; quaſi mundi mater eſt/ ac minus etiam eſt q̄ mater. Pater aūt eſt Mercurius ille antiquus: quē eſſe uolūt tum ſeminariā mūdi rōnem in ipſa aīæ mundanæ natura: tū etiā rōnē oīum idea lem ī mente diuina. Et reuera idealis ipſa rō pater eſt uniuerſi. Seminalis autē rō mater: quatenus cōmertiū habet aliquod cū materia/deſupq; repleſ̄. Materia ue ro matrix & locus eſt potius generationis atq; ſuſceptaculū. Tu uero memento in planeta Mercurio eſſe tū donū contēplationis a mēte diuina: tū actiōis a natu ra mūdi: atq; hinc ab eo dari ingeniū uel contēplationibus uel actionibus & arti bus aptum: uel quādoq; ſtrenuū ad utrūq;. Si Saturnū trino ſextili ue aſpexerit/ uel eius domiciliū occupauerit/ fauet cōtemplationi potiſſimum. Si Martē aſpe xerit/aſpirat potius actioni. Si Iouē/utriq; fęliciter afflat officio. Si Venerē intue tur/ſuauitatem ingenii eloquiiq; ſimul ornatumq; deſignat.

LIBER SEXTVS TERTIAE ENNEADIS DE IMPASSIBILITATE INCORPOREORVM

Aīa ſentiendo & uiuificādo paſſiones corporis ipſa nō patiſ̄. Cap. Primū.

ſ ISENSVS dicamus nō eſſe paſſiōes: ſed actiones iudiciaq; circa paſ ſiones: quæ quidē paſſiones circa aliud quiddā fiāt uelut forſan cir ca corpus tale: iudicium uero fit ī aīa: neq; ipſū paſſio ſit: alioquin oporteat aliud quoq; iudicū eſſe: atq; ꝑ infinitū ꝓgredi. Si inq̄ ita dicamus/nihilominus & hic dubitare cōtinget: utrū iudiciū ipſum qua ratione iudicium eſt/nihil habeat illius in ſe de quo iudicaſ̄/ an formā eius quandam: quam ſi habeat iam paſſum fuiſſe uidebitur. Licet tamē dicere de his quę formationes ſenſuū uel ipſius intelligētiæ nūcupanſ̄/lōge aliter fieri q̄ a ple riſq; exiſtimeſ̄. Quod præcipue ī intelligētiis ipſis apparet: quæ qdē ipſę quoq; ſunt actiones/potēres aliqd abſq; paſſione cognoſcere. Oīo uero noſtra tū ratio tū uolūtas optat: ne aīa talibus cōuerſiōibus mutatiōibuſq; ſubdaſ̄/ q̄les ſunt ca lefactiōes frigefactiōeſq; corporū. Oportet qnetiā de parte aīæ quę paſſiua dicīſ̄

diligenter cõsiderare/utrũ hanc quoq; imutabilem fateamur: an soli huic passiõ nẽ aliquã cõcedamus. Sed de hoc i sequẽtibus. Nũc uero priorũ dubitationes discutiamus. Ambigẽ sane quonã pacto imutabile possit esse etiã quod est ante passiuũ atq; sensũ: & oio quodcũq; sit aie/quãdoquidẽ prauitas i ea fiat: & falsa sepe opinio ignorãtiaq; cõtingat. Rursus cõformitas & difformitas dũ gaudet/ meret/irascit/inuidet/emulat/ affectat: quiescit nusq̃ quolibet icidẽre: mouet/ & pmutat· Verũ si aia corpus est/habetq; magnitudinẽ/difficile est imo etiã impossibile/eã impassibilẽ imutabilẽq; ostendere i quouis eorũ/quæ circa ipsã dicunt accidere. Sinautẽ est essentia magnitudinis exps/ oportetq; dotẽ illi incorruptibilẽ nõ deesse: cauendũ est/tales illi cõcedere passiões: ne forsan insciẽ eã esse corruptibilem cõcedamus. Tum uero siue numerus siue rõ (ut solemus dicere) eius essentia est/quonã pacto passio ulla numero uel rõni cõtinget? Sed potius rõnes irrõnales & ipassibiles passiones i ea fieri ẽ putandũ: atq; hæc a corporibus i eã translata/p oppositionẽ accipienda sunt singula: & secũdũ analogicã pportionẽ/quasi traducta: adeo ut aia habens hæc nõ habeat: & patiens nõ patiat/ Et quis taliũ modus sit/cogitandum.

Quid uirtus/qd prauitas: & q nõ sint uelut q̃litates i aia: sed ut actus Cap. II.

p Ricipio de uirtute uitioq; dicendũ: qdnã fiat/quãdo uitiũ inesse aię dicat. Ereni sepe solemus dicere oportere a uitioso auferre nõnihil/q̃si sit aliqd in ipso mali. Itẽ adhibere uirtutẽ atq; ornare: & honestatẽ pro turpitudine pręcedẽti adducere. Nũqd igit si dicamus uirtutẽ esse cõsonãtiã quãdã: uitiũ uero dissonãtiã: opinionẽ antiquis cõsonã in medium adducemus. Ac pręterea ad id quod quærimus admodũ conducemus. Si. n. uirtus ẽ hoc ipsum, s. partes aię esse secundũ naturã iter se cõcordes: uitiũ uero esse discordes: nihil unq; aduentiũ/nihil aliũde nobis aduenier. Sed pars quælibet qualis i se est cõcentum ingredier: neq; ingredier in dissonantiã sic se habẽs: quẽadmodũ tripudiatores saltantes/& inuicẽ concinẽtes: & si non iidem sint: & solus qs canẽs/cæteris non canẽtibus: & quolibet secundũ se cantãte. Non. n. oportet concinere solũ/uerũ ẽt quẽlibet q̃tũ ad se pertinet musica ppria rite cantare: adeo ut & illic i aia consonãtia sit/ quãdo pars quelibet quod sibi ẽ conseraneũ pagit. Oportet sane ante consonantiã ipsã aliã uniuscuiusq; ptis uirtutẽ esse uel aliã prauitatẽ/ante mutuã dissonantiã. Quonã igit pręsente quælibet pars ẽ mala? Forsan prauitate pręsente. Quo rursus bona? pręsẽte uirtute/ in parte qdẽ rõnali siquis insciiã esse prauitatẽ eius cõfiteat. Insciiã inq̃ p negationẽ scięntiæ nullius ob hoc pręsẽtiã afferet. At quando falsę quoq; opiniones insunt/quę quidẽ potissimũ faciunt prauitatẽ: quidnã phibebit/aliquid illic itus fieri: atq; ita ipsã aiæ partẽ fuisse iã in qualitatẽ aliquã pmutatã. Pręterea irascẽdi natura nõne aliter affecta est/quãdo meticulosa est: aliter aũt quãdo ẽ fortis. Itẽ uis concupiscẽdi quãdo intẽpata ẽ/aliter ẽ dispositа/q̃ quãdo ẽ tẽpata. Forte uero ubi quodlibet uirtute pręditũ iudicat/ agit tũc secundũ eã essentiã/qua quod est existit: idq; esse dicimus rationi obtemperare. Et facultas quidem rationalis ab intellectu regitur: reliquæ uero a ratiõe. Forte etiam rationi obtempare est quasi uidere/dũ uidelicet quod obtempat uidetq; non figurat qdẽ: sed intuet: actuq; existit quado uidet. Sicut usus & potentia & actu existens una eadẽq; eẽntia est: actus ãt non ẽ alteratio: sed simul ad id se adhibet ad quod essentiã habet accõmodatã atq; cernit: & procul a passione cognoscit. Quinetiã rõcinãdi facultas ita se hẽt ad intellectũ atq; uidet: & potẽtia intelligẽ di tale quiddam est: nõ quod intus ipressiões uelut a sigillo suscipiat: sed habet quod uidet: rursusq; nõ habet. Haber enim ex eo q cognoscit: non hẽt aũt ppea q nihil a spectaculo illatũ illic imprimit: ut forma fieri solet i cæra. Meminisse uero oportet memoriã quoq; nõ esse quãdã formarũ impressarũ custodiã: sed facultatem quãdã aię ita seipsã excitãtis/ut & quod nõ habet habeat. Quid ergo? Nõne alia erat/antequã ita recordaret: & alia rursus quando iam recordatur? Si tibi placet aliã dicere: ne tamẽ dicas alteratã: nisi forte qs alterationẽ noiner quãdã ex porẽtia in actũ progressionẽ. At tamẽ nihil ibi est adiunctũ: sed quod naturaliter facere põt/id efficit. Oio uero rerũ imaterialiũ actiones nõ ita fiũt/ut uires ipsę quę agunt interim alterent: alioqn & interirẽt: sed potius efficiãt pmanendo. Quod autem agens patiat agendo/rerũ quæ cũ materia sunt conditio esse soleat: Sinaũt quod imateriale est/patiat: non hẽt/quo maneat: quẽadmodũ i aspectu/uisione quidem agẽte/oculus est qui patitur. Opiniones autem quasi uisiones quędam sunt. At irascẽdi natura quonã mõ timida? & quo pacto fortis? Forte timida/quidem est/ppea q uel nõ aspicit rõnẽ: uel rõnẽ aspicit iã malã: uel instrumẽtorũ uitio uelut defectu uel labefactatione armorũ corporeorũ/ uel agere phibet: uel nõ intuitat· Fortis ãt est/si cõtra fiat. In quibus nulla alteratio est/nulla est passio. Rursus uis ipsa cõcupiscẽdi quotiẽs agit sola/affert intẽpantiã. O ia enim interdũ agit sola: neq; tũc adsunt reliqua/quibus licet quandoq; pręsentibus uicissim exsupare/ipsiq; mãdare. Ipsũ uero quod i uidendo uersat/interim aliud agit: neq; enim agit oia: sed uacat alicubi/ppea q alia quędã quoad potest contueat. Forsan uero plurimũ mala corporis habitudo huius est prauitas: uirtus aũt habitudo contraria. Quapp nulla utriq; animæ facta est adiunctio.

Anima nõ est subiectum corporalium passionum: sed principiũ Cap. III.

q Verebat ãt qũo cõformitates/difformitates/dolores/ire/uoluptates/cõcupiscẽtię metus nõ sint pmutationes passionesq; interiora mouẽtes. Oportet sane de his quoq; ita distiguere. Negare qdẽ alteratiões earũq; uehemẽtes sensus nobis accidere: est oibus manifesta negare. Oportet igit id concedẽtes/quid nã sit quod trãsmutat inquirere· Profecto si talia quędã de aia concedamus/uidebimur simile quiddã admittere? Peride ac si aiam esse rubeã uel pallidã cõcessemus/minime aduertẽtes/pp aiam quidẽ eiusmõi passiones accidere: sed circa aliud quiddã/quod cõpositũ sit/uersari. Iam uero ipsa uerecũdia i aia in quadã turpitudinis opiniõe cõsistit: quoniã uero ipsa corpus cõtinet/quod quidẽ ne in uerbis erremus/dicẽdũ est esse i ipsa aia cõtinẽte: neq; idẽ esse cũ in aiato corpore hoc inq̃ ex ipsa aiæ uerecũdia i sãguine pmutat: pręsertim si facile mobile fuerit. Praeterea timoris principiũ ẽ i aia: pallor ãt i corpore: dũ sãguis ad interiora relabit. Item in uoluptate sensibilis ipsa manifestaq; diffusio atq; dilatatio fit i corpore. Quod uero tũc fit i aia/nõ est passio: Similiter ẽt de mœrore dicendum. Quando quidẽ & i affectu concupiscẽdi principiũ quidẽ apperẽdi i aia existẽs uelut initio latet. Quod ãt inde pcedit/sensus ipse iã pcipit. Iam uero quãdo dicimus aiam libidinibus & discursionibus rõnis opinionibusq; moueri nequaq̃ intelligimus

eam in his iactari: ſed ex ipſa fieri motiões. Quãdoqdẽ & uiuere motũ eſſe dicẽtes nõ intelligimus alterationẽ eſſe. Nẽpe uniuſcuiuſq; partis actio naturalis uita eſt a ſeipſa minime diſtãs. Sũma denicq; horũ ſufficiẽs erit eiuſmõi. Si neq; actiones/uitas/appetitus eſſe alterationes aliquas admiſerimus: neq; memorias eſſe formulas quaſdã ipreſſas aío: neq; phãtaſias eſſe configurationes uelut i cęra deſcriptas cõceſſerimus: cõſequẽs erit abſq; cõtrouerſia cõfiteri: aíam i oibus quę actiones motioneſq; noſanẽ/eodẽ mõ ſe ipſo ſubiecto eſſẽtiaq; habere. Tũ uirtutẽ & prauitatẽ non ſici aía fieri/ut uel albũ &nigrũ: uel calidũ & frigidũ circa corpus: Sed eo quo diximus mõ aíam ad utrũq; p oía ſimpliciter oppoſita ſe habere.

Cõfirmatio ſupiorũ: atq; de duplici phãtaſia Cap. IIII.

c Onſiderãdũ uero de parte aię/quę paſſiua dici ſolet: tametſi de hac quoq; nõnihil ẽ dictũ/ ubi de paſſiõibus oibus quę uel i ipſa iraſcẽdi uel cõcupiſcẽdi natura naſcunt/qua rõne fierent ptractauimus. Verũtamen aliqd in ſup de hocipſo dicẽdũ. Primo quidẽ definiẽdo qdnã hoc ipſũ ſit quod paſſiuũ in aia noſat. Dicit itaq; id patibile/circa quod paſſiões uerſari uidenẽ. Hæ uero ſũt quas uoluptas dolor ue ſequit. Paſſionũ uero aliæ qdẽ ex opiniõibus onuntur: ceu cũ qs opinatus ſe iã moriturũ metuit: aut bonũ ſibi mox affuturum gaudet. Vbi certe opinio quidẽ eſt i alio: pturbatio uero icitat in alio. Aliæ ãt paſſiones quodãmõ tales ſũt/ut iprouiſo exoriẽtes/i eo quod naturaliter opinari põt gignãt opinionẽ. Opinionẽ quidẽ pmittere opinãtẽ interim imobilẽ pmanereiã diximus. Inopinatus ãt metus accedẽs/ ſi repetat altius ab opiniõe rurſus trahit exordiũ/uelut pceptionẽ quandã prębẽs parti aię metuẽti. Quid.n. facit hicipſe metus?/pturbationẽ aiũt cõcitationẽq; i exiſtimatione expectationeq; mali. Phãtaſiã pfecto eſſe cõſtat i aía/tũ primã quã apellamus opinionẽ: tũ eã quę ab hac naſcit: neq; ulterius ẽ opinio: ſed circa id quod eſt iferius q̃ſi opinio quedã exilis & obſcura/& idiſcreta quædã imaginatio/qualis ineſt naturę/uelut actio quædam q̃tenus unũquodq; facit/ut dici ſolet abſq; officio phãtaſię. Sẽſibilẽ uero perturbationẽ inde ſequẽtẽ patet i corpore fieri: ceu tremorẽ/cõcuſſionem/ pallorẽ/uocis ipedimẽtũ. Nõ.n.i parte aię ulla talia fiũt: alioqn corporeã noſabimus. Nã ſiqua pars aię talia pateret/non ẽt in corpus talia puenirẽt. Quippe cũ id ipſũ cuius officiciũ eſt/hęc mittere/nõ ãplius pagat miſſionẽ: ppea q̃ a paſſionibus iam oppreſſũ ſit/& ab ſeipſo diſtractũ. Proide patibilis pars hæc aię nõ corpus qdẽ eſt: ſed ſpẽs aliqua/i materia tamẽ. Tũ cõcupiſcẽdi facultas/tũ uis nutriẽdi/augẽdi/generãdi: quę qdẽ cõcupiſcibilis patibiliſq; ſpẽi radix eſt/atq; principiũ. Nulli uero ſpẽi pturbatio uel paſſio debet accidere. Sed pmanere qdẽ ipſa: materia uero eius paſſionẽ ſubire quotiens mouẽtis illius prętentia paſſio ſurrepit. Non.n. quod uegetale ẽ/quãdo uegetat/uegetatt: neq; quando auget/augẽt: neq; oío cũ mouet/mouetur ea motiõe qua mouet: ſed uel nullo modo/ uel alia quadam ratione motionis uel actionis mouen dicitur. Oportet itaq; ipſam ſpeciei naturam eſſe actum/& præſentia facere: ceu ſi harmonia cordas ſe ipſa moueret. Enitigitur quod patibile in anima nuncupatur/paſſionis quidem cauſa ſiue ab ipſo fiat motio paſſionis ex ſenſuali uidelicet phantaſia: ſiue etiam ſeorſum a phantaſia. Cõſiderandum id præterea nunquid opinione deſuper ordiente: ipſum quidem in harmonię ſpecie maneat: cauſę uero mouendi muſico compentur: deinde quę per paſſionẽ impulſa ſunt cordas referãt. Nã & ibi non harmonia quidẽ patitur: ſed corda: neq; rite corda moueẽ/uel ſi muſicus uelit: niſi id harmonia dictauerit

Purgare animum non eſt qualitatem aliquam auferre: ſed affectum actumq; dirigere. Cap. V.

q Vid nam igitẽ cõcedendũ nobis eſt aíam philoſophię ſtudio reddere paſſionis exptẽ: ſiquidẽ nec ab initio quidẽ patiẽ. Forte quoniã ab eo quod patibile dicitẽ uelut imaginatio quędã in eã incidẽs/quæ deinceps ſequitẽ paſſionẽ pturbationẽq; infert: ipſiq; pturbationi coniugat opinabilis imago mali. Eiuſmodi paſſionẽ rõ philoſophica præcipit extirpare: neq; pmittere ullo mõ alicubi pullulare. Quaſi ubicũq; naſcat/aía nõdũ ꝓſpere ualeat: ubi uero nõ germinet/ſana ſit. Quippe cum imaginatio/quę paſſionis cauſa eſt/ nõdum incaute. Velut ſiquis moleſta ſomniorũ uiſa excutere cupiens/animam reuocet ad uigiliam. Aut ſi paſſiones accidiſſe dicat ab his quæ extrinſecus ſentiuntur/paſſiones eas aíæ eſſe dicẽs. Sed quæ nã aíæ purgatio erit?/cũ nullo mõ ingnata ſit aía? Aut qd nã erit eã a corpore ſepare? Forſan purgatio qdẽ erit/aíam relinquere ſolam: neq; pmittere/ut una cũ aliis cõmertũ habeat: aut reſpiciat aliud: aut rurſus opiniones habeat alienas/ quæcũq; ſit opinionũ (ut dictum eſt) paſſionũq; cõdicio: Aut ſimulachra iſpicere/uel ex ipſis parere paſſiões. Si ãt ad ſupiora ab infenonibus cõuertat: qd nã phibet hãc eſſe purgationẽ/atq; ẽt ſepationẽ aiæ quandam/aía uidelicet nõdũ adeo corpori mãcipata/ut facta ſit corporis: quę quidẽ quaſi lumen eſt turbido nõ imerſum: q̃uis etiã ipatibile ſit/quod turbido eſt iſuſum. Eius ãt quod patibile dicit purgatio quidẽ eſt ſuſcitatio quædã ab intuitu abſurdorũ paſſim ſimulachrorũ. Sepatio uero ẽ/haud quaq̃ præcipitari/uel imaginationem ad infima detorquere. Eſt iterũ ſepare ipſũ/illa e medio tollere: quibus ſublatis quodãmõ id ſegregat: quãdo uidelicet nõ pmittit facere in ſpũ oborraginem turbulento: ne forte ſit carnibus ſuffocatum: ſed id in quo eſt rite extenuatur: ne ipſi forte recalcitret.

Formę ſepatę uel ſepabiles a materia dicunt entia uera: cõiunctę uero materię neceſſario dicunt entia nõ uera: materia deniq; dicit uerũ nõ ens Cap. VI.

d Ictũ iã ſatis arbitror quẽadmodũ exiſtimandũ ſit paſſionũ oíum exptem eſſe eſſentiã ipſã intelligibilẽ: quæ quidẽ oís in ſpẽi ordine collocat. Quoniã uero materia quoq; aliqd incorporeũ eſt/q̃uis alia rõne/iueſtigãdum eſt de hac iterũ quo nã pacto ſe hẽat. Vtrũ paſſiua (ut ferũ) cõmutabiliſq; ꝓ oía. An ponus hãc quoq; eſſe oporteat a paſſione remotã. Et qũo dicat a paſſione ſeiuncta. Principio ad id pducti/deq; natura materię qualis nã ſit tractatum/aſſeuerare debemus: entis naturam eſſentiãq; & eſſe/nõ ita ſe ut multi opinant habere. Eſt eni ens quod re uera ens qs poſſit dicere (ut ita dixerim) enter ens. Hoc ãt eſt quod oío enſ eſt. Id uero cui eſſe ipſius deeſt nihil. Cũ uero pfecte ſit ens/nihilo indiget quo ſit atque ſeruetur: ſed ipſum aliis quæ uidentur eſſe/ ut eſſe uideantur eſt cauſa. Si hęc uera ſunt: neceſſarium eſt/ipſum in uita eſſe/atque uita perfecta. Alioquin ſi i hoc ipſo deficeret/nequaquam ens magis foret: Id autem intellectus eſt/ſapiẽtiaq; perfecta. Itaq; determinatum eſt atq; definitum: ac pnitus abſolutum: Neq; quicquam illic in potentia eſt/quod non iam in tanta quadam

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

porentia ſit. Alioquin defectum aliquem pateretur. Quãobrem ſempiternũ eſt: eodẽ mõ ſe habet ſemp: nihil aliquãdo ſuſcipit. Nihil i ipſũ infertur aliquãdo. Si quid. n. ſuſcipet/pręter ſe ipſũ acciperet aliquid: id uero non ens. Oportet ãt oĩo ens exiſtere. Venire igiẽ ipſum in eſſe oportet penes ſe oĩa poſſidẽs: & ſimul oĩa unumq; omnia: Si mõ per hæc definimus ens: oportet autẽ ita. Alioquin ex ipſo ente intellectus & uita nõ emanarẽt: ſed hęc enti aduentitia forent. Neq; tamẽ ex nõ ente eſſe poterũt: atq; ipſum quidẽ ens uitę mẽſq; erit exp̃s. Quod ãt nõ ue re ens ẽ hæc hẽbit ſicut oportet hęc eſſe i detentionibus: ipſoq; ente poſtentionibus. Quod enĩ exiſtit ſup ens/enti quidẽ hæc largiẽ: neq; tamẽ his ipſũ indiget. Si igi tur ens tale ẽ/ neceſſe eſt ipſũ neq; corpus eſſe: neq; quod corporibus ẽ ſubiectũ: Sed corporum ſubiectiq; eſſe oportet i nõ eſſe uerſari. Atqui quonã pacto natura corporum/& quomõ materia nõ eſt ens? In quibus hi mõtes lapideſq; ſũt/totaq; terra ſolida: & quęcũq; aliis reſiſtere poſſunt?. Profecto quę p̃cutiunt̃ coacta im pulſibus eſſe ipſorũ eſſentiã cõfitent̃. Si quis ergo dixerit: quonã igiẽ pacto quæ neq; colliduntur/neq; uim inferunt aut ſufferũt/neq; reſiſtũt/neq; uidentur oĩo. s. aĩa & intellectus/entia ſunt/& entia uere? Nos contra dicemus: Inter ea quæ ſunt cor pulẽta magis terra quieſcit. Sed magis mobile eſt/quod minus eſt ponderoſum. Atq; huius ipſius quod ſublimius eſt/id quoq; mobilius. Iã uero ignis mobiliſſi mus eſt: ũãq; naturam fugit corpoream. Verum (ut arbitror) quę magis ſibi ipſis ſufficiunt/minus alia turbant/minorẽq; moleſtiã afferunt. Quæ uero magis pon deroſa terrenaq; ſunt/quo magis deficiunt caduntq;/neq; ſe ipſa poſſunt attolle re/hæc utiq; ob debilitatem cadentia ipſa ruina & quaſi inertia colliſionẽ cæteris uidentur inferre. Quãdoq; dẽ corpora quę uita carẽt in p̃ximũ quenq; moleſtius incidunt/uehementiuſq; p̃cutiunt/atq; læ̨dunt. Aĩata uero utpote quę magis ens participant. quo magis eſſe poſſident/eo magis ĩnoxia p̃ximis obtingere ſolẽt. Proinde motio quę quaſi uita quædam eſt i corporibus/uel imitatio uitę/magis adeſt quibus corpulẽtiæ minus ineſt. Quaſi defectus entis id cui accidit magis/ corpus magis efficiat. Rurſus ex his quę dicunt̃ paſſiones/manifeſtius cogno ſci poteſt/quod magis corpulentũ eſt/magis eſſe paſſibile. s. terrã magis q̃ cętera & reliqua ſimili rõne. Alia nanq; cum diuiduntur/in unũ ſubito redeũt/nihilo p̃hi bente. Quãdo uero quod terrenũ eſt ſcindit̃/diuiſę inter ſe portiones ſemp ſepa ræ manent: tanq̃ quibus naturalis deeſt ualor: quæ ex paruo impulſu ſic manẽt: ſicut impulſa ſunt atq; p̃iere: Sic & quod maxime corpus factũ eſt/tanq̃ maxime in nõ ens p̃lapſum/reuocare ſeipſum in unũ minime ualet. Ponderoſæ igiẽ ue bementeſq; cõcuſſiones ruinæ quędã ſunt/quibus alia ruendo uicißim agunt in alia. Cum uero debile incurrit in debile/ualidũ eſt aduerſus illud: Atq; nõ ens in non ens incurrens. Hæc itaq; dicta ſunt aduerſus illos/qui tantũ in genere corpo rum entia collocant: Adducti uidelicet ipulſionũ cõcuſſionũq; teſtimonio. Item imaginationibus p ſenſum factis ueritatis fidem teſtificantes. Qui ſimiliter atq; ſomniãtes affecti ſunt: dum quæ uident reuera eſſe putant/cum ſint inſõnia. Sen ſus. n. munus eſt aĩæ dormientis. Quantũ nãq; aĩæ eſt in corpore/tantum p̃fecto dormit. Vera aũt exprectio atq; uigilia eſt uera a corpore nõ una cum corpore re ſurrectio. Quæ. n. fit cum corpore trãſmigratio quædam eſt a ſomno in ſomnũ: quaſi a lecto tranſeatur in lectum. Sed uera oĩo eſt/quæ a corporibus ſurgit oĩo. Quę quidem cum naturam habeãt aĩæ repugnantem/pro eſſentia quoq; habent oppoſitũ. Teſtatur id præterea generatio ipſorum/& fluxus/atq; interitus. Quæ quidem ab ipſa natura entis alieniſſima ſunt.

Conditiones materiæ mirabiles quas repperi etiã apud Porphyrium: & de ua nitate materiæ/formarũq; apparentiũ in materia. Cap. VII.

Iterum reuertendũ eſt primo quidem ad ſubiectam materiã: deinde ue ro ad illa/quæ i materia eſſe dicuntur. Ex quibus p̃ſpicue cognoſcaẽ/tum materiã eſſe paſſionis expertem: tum neq; materiã/neq; illa reuera exiſtere. Eſt igiẽ i corporea: quoniã corpus poſterius eſt atq; cõpoſitũ: & ipſa una cũ alio complet corpus. Sic enim eãdem apellationẽ ſecũdum incorporeũ genus ſortita eſt: quoniã utrunq;. s. ens atq; materia a corporibus diuerſa ſũt. Cum uero mate ria neq; aĩa ſit/neq; mens/neq; uita/neq; ſpẽs/neq; rõ/neq; etiã terminus: eſt enim indefinitas quædam. Rurſus neq; poteſtas. Quid enĩ faciat? Sed hæc oĩa ſubter fugiat: nimirũ neq; entis apellationẽ ſortiri debet. Sed merito non ens nominaẽ. Neq; tamen ita nõ ens dicitur/ut motus uel ſtatus non ens dici ſolet: ſed reuera non ens ſimulachrũ & imaginatio molis/apperitioq; ſubſtãtiæ ſiue ſubſiſtentię. Stans quidem nõ in ſtatu. Secũdum ſe inuiſibile. Et uidere uolẽtem effugiens. Et quãdo quis nõ uidet/tũc quodãmõ p̃ſens. Quãdo uero quis intẽtius inſpicit non p̃ſpectum. Rurſus in ſeipſo cõtraria ſemp apparẽs: paruũ/magnum/minus/ magis/deficiens/ſupexcedens/ſimulachrum/neq; manens/neq; rurſus aufugere ualẽs. Neq; enim uel hoc unũ ualebit: Quippe cũ ualorẽ ab intellectu nullũ acce pent. ſed i defectu totius entis factũ fuerit. Quapp in qualibet ſui denoĩatione mentitur & fallit. Nempe ſi magnũ excogitetur: interim paruũ eſt. Ac ſi magis/ẽ & minus. Atq; ens quod i eius imaginatione occurrit nõ ens eſt: uelut ludicrum quiddam fugiens: Adeo ut quę in ipſo fieri uidentur ludicra ſint/ſimulachra in ſi mulachro/ profecto ſicut in ſpeculo: ubi alibi quidẽ ſitum eſt aliquid/alibi uero apparens. Et quod uideť impletum/nihil habens/apparens uero oĩa. Quæ uero ingrediunt̃ & exeunt imitamina entium atq; ſimulachra circa ſimulachrum i for me. Et quia informe: ideo ibi uiſa. Videnť quidem in ſubiectam materiã nõnihil efficere: faciũt uero nihil: utpote quæ debilia fluxaq; ſunt: neq; ſoliditatẽ ullam habent: Siue ullam repcutiẽdi uirtutem: atq; cũ materia nullã quoq; ſoliditatem habeat/penetrant in eã non diuidentia/ut imagines i aquam. Vel forte p̃inde ac ſiquis in id quod uacuũ dicit̃ quaſi formas imittat. Iam uero ſi talia forent quæ inſpiciuntur/qualia illa a quibus ueniunt in materiam/forſan quiſq; attribuerit his uim quandam eorum quę mittũt: in materiã uere puenientem non iniuria pa ti ab illis materiã ſuſpicabitur. Cum uero alia quidem ſint quæ repreſentant̃: alia uero quę uidentur intus/ex his quoq; itelligere licet falſam eſſe materię paſſiõem. Quippe cum falſum ſit quod intus uideť occurrere/ nec ullã ad effectorem ſimi litudinem habeat. Inualidũ itaq; atq; falſum/& i falſum ſimiliter incidens/uelut in quodam inſomnio/uel aqua/uel ſpeculo/ p̃culdubio materiã impatibilẽ reſta re permittit: q̃uis in his quę mõ dicebamus/ſimilitudo quędam ſit his quę appa rent/ad illa quæ referuntur.

Quale ſit illud ad quod paſſio pertinet: Et quod non pertinet ad materiam .Cap. VIII.

o Mnino uero quod patiꝫ eſſe oportet tale: ut ſ cõtrariis ſit potẽtiis qualitatibuſq; eorũ quę accedũt & inferũt paſſionẽ. Et nãq; quod ineſt calido/alteratio fit ab eo quod frigefacit. Rurſus præſẽti humido alteratio a deſiccante contingit: Atq; alterari ſubiectum dicimus/quãdo ex calido frigidum fit/uel ex arido humidum. Teſtaꝫ id & illa quę ignis corruptio dicit/mutatiõe in elementũ aliud accidente. Nõ enī dicimus materiã corruptam eſſe ſed ignẽ. Quapp & paſſiões circa idem ſunt/circa quod & intentus. Via.n. ad intentum eſt ſuſceptio paſſionum. Atq; huius pire eſt cuius & pati. Materiã uero corũpi eſt impoſſibile. In quid enim & qũo reſoluatur cogitare non poſſumus.

Dubitatio.

a T uero cum materia ſ ſe ipſa ſuſcipiat caliditates/frigiditatesq; q̃plurimas & qualitates prorſus innumerabiles: p̃ easq; diſtincta ſit/& quaſi cognatas habeat inuicẽq; cõmixtas. Nõ enim ſingula ſunt ſeorſum: ipſa uero relicta uelut media: quo nã pacto qualitatibus in cõmixtione mutua inuicẽ patiẽtibus nõ & ipſa quoq; cõpatitur? niſi forte quis eam extra illas oĩo poſuerit. Attamen quicquid in ſubiecto eſt/ita ſubiecto adeſt/ut ex ſe tradat ſubiecto nõ nihil.

Reſponſio. Quod materia neq; uere neq; uera ſuſcipit: neq; patiꝫ Quid ueſit id quod patitur Cap. VIIII.

a Animaduertendum eſt/quod dicitur adeſſe alterum alteri: atq; ī alio aliud eſſe/nõ uno dũtaxat modo nobis accipiendum: ſed aliquãdo ita ſe habere/ac ſiquid una cũ p̃ſentia ſua melius uel deterius illud p̃mutatiõe quadam afficiat. Quod quidẽ in corporibus præſertim uiuẽtibus eſt manifeſtũ. Aliquãdo uero aliqd alicuius p̃ſentia ſiue ſuſceptiõe/melius fit aut deterius: ſeorſum a paſſione: quẽadmodũ de aĩa dicebaꝫ. Aliquãdo etiã id tale eſt/uelut ſiqs cęræ figuram adhibeat: Vbi neq; ulla paſſio eſt/p̃ quam aliud quiddã cęra fiat: quando adeſt ei figura: neq; rurſum defectus aliquis cęræ accidit deleta figura. Tum uero lumen neq; figuram quidẽ illuminato p̃mutat. Lapis q̃netiã frigefactus nõnihil a frigifaciente habet/lapis nihilominus interea permanens: nihil tamen nactus p̃ter frigiditatem. Proinde quid nã linea patiꝫ ſub colore? Quid ue planum? Forſan uero ſubiectũ corpus pati diceꝫ. Quãuis a colore quid nã pati potiſſimum deſignabitur. Non enim dicendum eſt pati eſſe aliquid adeſſe: uel ornari forma. Siquis ãt dixerit ſpecula oĩaq; p̃ſpicua ab his quæ ibi apparẽt imaginibus nihil p̃peti/exemplum certe afferet oportunum. Nam & quę in materia ſunt/imagines ſunt/ & ipſa materia magis etiã q̃ ſpecula eſt a paſſiõibus aliena. Fiunt ergo in ipſa caliditates & frigora: neq; tamen calores materiã calefaciunt: Calefieri enim & frigefieri in eo conſiſtit/q̃ qualitas ſubiectum ex alia qualitate traducit in aliam. Inter hęc aũt cõſideratione dignũ foret/num forte frigus nihil aliud ſit q̃ abſentia quędã priuatioq; caloris. Cõcurrentes aũt in materia qualitates/plurimę quidẽ earum in ſe inuicem aliquid agunt: quæ uidelicet inter ſe contrariæ ſunt. Quid enim odor aliquis ī dulcedinem agat? aut color in figurã? aut quod in alio genere eſt/in genus aliud agat? Vnde quis potiſſimũ credat poſſe in eodem eſſe aliud atq; aliud/uel aliud in alio/ipſa uidelicet ſui præſentia nihil nocente cui uel in quo adeſt aut ineſt. Quẽadmodum igitur quod lędit̃ non a quolibet lędit̃: ita neq; quod permutaꝫ & patitur/a quolibet mutatur & patitur. Sed enī cõtraria tantũ a contrariis patiũtur: cætera uero a cæteris nõ mutãtur. Nempe quibus nulla cõtrarietas eſt/hęc a nullo cõtrario patiunt̃. Quãobrem neceſſe eſt/ſiquid patiꝫ/id nõ eſſe materiam: ſed compoſitũ aliquid/ uel oĩo multa ſimul exiſtere. Quod aũt ſolũ ẽ ab aliisq; natura ſecretũ: ſimplexq; oĩo/a nullo pati poteſt: ſed oĩbus inter ſe agẽtibus uelut mediũ poteſt ſubeſſe. Sicut in eodẽ habitaculo nõnullis ſe inuicẽ pcutientibus habitaculũ ipſum nihil patiꝫ/& forte neq; etiam qui in eo eſt aer. Congrediẽtia igiꝫ inter ſe quæ ī materia ſunt/agant/quęcunq; in ſe inuicẽ naturaliter agere poſſunt. Ipſa uero materia multo ſit a paſſione remotior/q̃ quelibet qualitates in ea/quæ ex eo q̃ non ſint cõtrariæ a ſe in uicem minime patiuntur.

Confirmatio ſuperiorum: q̃ materia de ſtatu ſuo minime moueaꝫ. Cap. X.

a Ccedit ad hęc/q̃ ſi materia patitur/oportet eam ex paſſione aliquid reportare: uel paſſionẽ ipſã uel aliter affectã eſſe/q̃ anteq̃ ī ea paſſio fieret. Ingrediẽte igitur alia poſt illã qualitate/ haud ulterius materia erit/ quod ſuſcipiet eã: ſed materia qualis. Sin aũt & ipſa qualitas deſinat relinquens ſui aliquid ppea q̃ materiam iam affecerat/ adhuc multo magis aliud ſubiectũ fiet: atq; hac conditione procedens/aliud quiddã q̃ mera materia ſubiectũ erit. s. uariũ qddã & multiforme. Quapp nõ amplius erit cõmune oĩum ſuſceptaculũ. Quippe cũ iam impedimentũ ad multa quãdoq; uentura ī ſeipſo cõcepit. Neq; ipſa materia amplius pmanebit. Neq; igiꝫ ĩcorruptibilis erit. Quãobrem ſi oportet eſſe materiam/quẽadmodum ab initio fuerat: ita ſemp̃ oportet eandẽ eſſe. Nempe hanc p̃mutatã fuiſſe dicere/nõ eſt eã ſeruare materiã. Præterea ſi oĩo quod alteraꝫ/oportet pmanens in eadem ſpecie/in accidentibus alterari: neq; tamẽ pmutari ſubſtãtia: ſi inq̃ manere oportet quod alteraꝫ: & quod ī eo patitur: nõ eſt id quod pmanet: neceſſe eſt alterum e duobus accidere. Vel alteratam materiam a ſe ipſa diſcedere: uel nõ diſcedentem minime alterari. Siquis ãt dixerit alterari quidẽ eã: ſed non qua rõne materia eſt alterari: primo quidẽ ſecundum quid altereꝫ/explicare non poterit. Deĩde confiteri cogetur/ſic quoq; ipſam materiã nõ alterari. Quem admodũ enī in cęteris quę ſpẽs ſunt/fieri nõ poteſt ut ſecundũ eſſentiã alterenꝫ: quippe cum illorum eſſentia ī hoc ipſo conſiſtat: ſic quoniã eſſe materię/eſt eſſe/qua rõne materia eſt: non licet eã quatenus materia eſt/alterari: ſed eſt neceſſariũ permanere. Et ſicut illic ſpecies ipſa ĩmutabilis eſt: ita & hic neceſſe eſt immutabilem eſſe materiam.

Quomodo formę ueniant in materiam ſecundum Timeum per modum imaginum in ſpeculum. Cap. XI.

b Inc Platonem ita excogitantem recte dixiſſe arbitror: ubi inquit/imitamina uero entium ingrediẽtia egredientiaq; materiã. Neq; enī ab re ingredi & egredi exprexiſſe putandum: ſed nos ī exponendo cautos reddere uoluiſſe/quo uidelicet pacto ſpẽs participare materia poſſit. Hĩc & apparet Platonicam illam dubitatiõem/ qua q̃ritur/quo nã pacto materia fiat particeps ſpecierum/non illuc tendere: quo multi priores exiſtimarunt. s. qũo ſpecies ueniant in

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

materiã:Sed potius qũo ſint ĩ ipſa. Reuera enĩ mirabile uidẽ̄ eſſe:qũo preſentibus his materiæ ſpẽbus/ pmaneat ipſa eadem nullã ab his accip:ẽs paſſiõem:præſertim cũ quæ igrediũtur ĩ eam / a ſe inuicẽ patiãtur. Sed enĩ ex Platonica ſententia putãdum eſt ea quæ materiã ingrediũtur/ pnora inde expellere/ eſſeq; ĩ cõpoſito paſſiõem:neq; ĩ oĩ cõpoſito:ſed ĩ eo cui opus ẽ accedẽte forma uel recedẽte: & quod p alicuius q̃dẽ abſentiã defectũ in cõſtitutione ppria patiẽ̄: p preſentiã uero perficiẽ̄. Materia uero neq; plus hẽt quic̃q̃ in natura ſua quolibet accedẽte: neq; enĩ tũc accedẽte illo/ id quod eſt efficiẽ̄:neq; rurſus ullo recedẽte minus hẽt quic̃q̃. Perſeuerat enĩ quod ab initio fuerat. Illis profecto utilis neceſſariaq; eſt exornatio/quæ ornamẽto & ordine indigẽt: Atq; põt ornatus abſq; trãſmutatione fieri:uelut quãdo ornamẽtum alicui circũdamus. Sinaũt ſic aliquid exornẽ ut inſitum hẽat ornamẽtum/ oportebit quod exornatur/permutari ex eo quod prius erat turpe/diuerſumq; fieri: Atq; ita ex turpi euadere pulchrum. Si igitur materia exiſtẽs turpis/facta eſt pulchra/ nõ eſt ulterius id ipſum turpe quod antea fuerat. Quapp dum ſic exornaẽ̄/amittit eſſe materiã:Præſertim ſi nõ ſecũdũ accidẽs turpis eſſe cẽſetur. Quod ſi ita ſit turpis ut ipſa ſit turpitudo/ ornamẽti particeps fore nõ poſſit:rurſus ſi ita ſit mala ut malũ ipſum ſit/ nullam unquam boni partem accipet. Quapp nõ ita participatio fit/ut plerisq; putãt/quaſi patiente materia:Sed alia quædã ratio eſt:uidelicet/ apparendi. Forte uero & hoc modo dubitatio illa ſolueẽ̄:qua perquiriẽ̄ quonã pacto ſi mala ſit/appetat bonum. Quippe cũ ipſa participatiõe nõ deſinat eſſe quod erat. Si enĩ hac cõditione participatio fiat/ ut maneat eadem minime alterata/ ſicut dicimus/ ſed quod eſt/ſit & ſemp/ nõ amplius mirabile uideri debet/ etiam ſi mala ſit participare bonum. Nõ enĩ a ſeipſa diſcedit. At quoniã neceſſariũ eſt participare / iccirco quodãmõ q̃diu eſt/participat/ ex eo aũt q̃ permanet id ipſum quod eſt/participatiõis modo ipſam ſeruãte / nõ lædiẽ̄ in eſſentia ab eo quod ita tradit. Videtur profecto nõ minus ob hoc eſſe mala:quoniã ſemp id quod eſt permanet. Si enĩ reuera fieret particeps:& uere pmutaretur a bono/nõ eſſet p naturã mala. Quamobrem ſi quis materiã dicat eſſe malã/ ſic utiq; uera loqueẽ̄/ ſi pati eam a bono negauent. Id aũt idem eſt ac ſi oĩo impaſſibilis affirmetur.

Cõfirmatio ſupiorum: & q̃ materia neq; afficiaẽ̄ aliquo modo ĩ natura ſua p formas:neq; patiatur:neq; diuidatur Cap. XII.

p Lato aũt idem de materia cogitãs/ participatiõemq; in ea nõ ita fieri iudicans quaſi ĩ ſubiecto fiat ſpẽs formaq; inſeraẽ̄/ita ut unum fiat cõpoſitũ ſimul uidelicet tranſmutatis & cõmixtis atq; compatiẽtibus:& profecto nõ ita ſe dicere ſtudẽs aſſeuerare / cupiẽs quinetiam declarare quo ipſa impaſſibilis perſeuerãs/ſpẽs habeat/indagauit impaſſibilis participationis exemplũ:præter quod nõ facile foret oſtẽdere:quæ nã potiſſimũ ſua præſentia ſubiectũ idem permanere permittãt/ dubitatiões multas mouit:dum quo cupit peruenire contendit:atq; præterea ſtuduit aſſeuerare in rebus ſenſibilibus uacuitatem quidem eſſe ſubſtantię:locum uero ueriſimilitudinis/& imaginis eſſe q̃plurimũ. Proponens igitur materiã ſub figuris paſſiões corporibus animatis inferre/ ipſam quidem nullã ex paſſiõibus ũs habentem/ſtabilitatem eius hoc pacto ſignificauit.

Ad argumẽtãdũ ꝓuocans/ nullo modo materiam ipſam ab his figuris pati uel permutari. In his quidẽ corporibus figurã aliam ex alia cõmutantibus/ forte aliquis alteratiõem dicat fieri/ipſam uidelicet figurę mutatiõem:dicẽs alteratiõem eiuſmodi ęquiuocam eſſe. Cum uero materia neq; figurã neq; magnitudinẽ habeat ullam/quonã pacto quis figuræ aduentũ/quomodocũq; fiat/alterationem uel etiã ęquiuoce dicat? Siquis igiẽ̄ hic ea lege utaẽ̄:& ſingula dicat/ qua decet ſubiectã naturã nihil ſic ut putaẽ̄ haberet a rõne minime aberrabit. Verumtamen quonã modo hẽt?Si neq; tanq̃ figuras placet habere: ſed Platonica propoſitio quoad fieri põt ſignificat/tum materiæ naturã eſſe paſſionis exptem: tum præſentiã in ea formarũ eſſe dumtaxat apparentẽ/uelut imaginũ non præſentiũ. Forſan uero prius adhuc de impaſſibili eius cõditione tractãdũ:docẽdũq; oportere conſuetis nominibus ad eius paſſionem quodãmõ deſignandam adduci: uelut quando deſiccatã eandem & ignitam uel humefactã excogitamus(ut Plato inquit)& quæ deinceps:& aeris atq; aquæ formas ſuſcipientem. Quod enim ſubdiẽ̄ a Platone:materiam formas aeris & aquæ ſuſcipe: tum tempat minuitq; quod dictũ fuerat/materiã eſſe ignitam & humefactã:tum oſtẽdit materiã in eo quod formas capit/nõ formari: ſed formas eſſe ita ũt ingreſſæ ſunt: Item quod dictũ eſt ignitam/ haud proprie fuiſſe dictũ: ſed magis ſignificatum/q̃ facta ſit ignis. Non enĩ idem eſt oĩo ignem fieri/atq; igniri. Nam igniri quidẽ ab alio fit in quo quidẽ cõtingit pati:quod aũt pars ẽ ignis igniri nõ põt: alioquin pinde id ſe haberet: ac ſiquis ſtatuam dixerit p ipſum æs proceſſiſſe/ uel ignem p materiam fuiſſe ꝓgreſſum:atq; etiam ignire materiã. Atq & ſi ratio ipſa accedẽs agere id dicaẽ̄/quonã modo materiam ignire dicetur?An forſan ĩ figuram?At enim quod igniẽ̄/ex ambobus iam conſtat. Qũo igiẽ̄ ex ambobus/ſi non eſt factũ ex ambobus unũ: An forte q̃uis factũ ſit unũ / nõ tamen e duobus habẽtibus inuicem paſſiões: ſed ĩ alia quædã agentibus. Nunquid igitur ambobus agẽtibus? Vel potius altero efficiente ut alterũ minime fugiat. At quando corpus diuidiẽ̄ qũo fieri põt/ ut materia ipſa nõ diuidaẽ̄. Et cum ipſum patiẽ̄/dum diuidiẽ̄/qũo non & ipſa eandẽ ſubſtineat paſſiõem. Forte uero nihil prohibet eadem rõne materiam ipſam corrumpere/dicẽtes uidelicet quonã modo corrupto corpore materia nõ corrumpitur?Profecto etiã dicẽdum foret quod patiẽ̄/& diuidiẽ̄ tãtum quiddam eſſe magnitudinemq; exiſtere. Ei uero quod non eſt magnitudo/neq; etiã magnitudinis paſſiões ineſſe. Et oĩo ei quod nõ eſt corpus/paſſiones corporis nõ accidere. Quapp quicũq; materiã pan poſſe fateaẽ̄:corpus quoq; eam eſſe cõfiteri cogunt.

Cõfirmãtur ſuperiora:& probatur q̃ materia ſe habet ad formas & ad mentẽ diuinam ſicut ſpeculum ad imagines/atq; ad ſpectacula Cap. XIII.

i Dpreterea probare illos decet/qua rõne materiam dicant ſpẽm aufugere. Quo enĩ pacto ſaxa cęteraq; ſolida ipſam cohibẽtia fugiat?Nõ enĩ interdum quidem fugere/interdum uero nõ fugere dicent. Si enim uoluntate propria fugit/cur nõ fugit & ſemp?Sin aũt neceſſitate manet/non datur tempus in quo non in aliqua ſpecie ſit. Sed enĩ cauſa pp quã non eadem ſpẽs ſemp materiam quãlibet contineat / quęrenda eſt magis in his quæ ipſam ingrediuntur. Quonã igiẽ̄ pacto fugere dicitur?Nunq̃d natura eadem atq; ſemper. Id autẽ q̃d

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nam aliud erit / q̃ eam nunq̃ a ſeipſa diſcedẽtem ſic habere ſpẽm: quaſi nunq̃ habeat. Alioquin non habebũt illi qua rõne probabiliter quod dixerant tueantur. Apellat pr̃eterea Plato materiam / ſuſceptaculũ generatiõis oĩs atq; nutricem. Profecto ſuſceptaculũ atq; nutrix aliud quiddã eſt q̃ generatio. Quod ãt alterat̃ in generatiõe uerſat̃. Et cum ſuſceptaculũ atq; nutrix generatiõis generatiõem pr̃cedat / alteratiõem quoq; pr̃cedit. Sane quod ſuſceptaculũ nutrixq; dicitur / ſeruat materiã impatibilem: ſeruat ſimiliter quod ſcribit̃ materiam eſſe illud in quo apparet unũquodq; fieri: rurſusq; inde abit. Item q̃ apellat eam locum atq; ſedẽ. Deniq; quod recta ratione dicat eam eſſe quaſi formarum locum nõ paſſionem deſcribit circa materiã: ſed alium quendam deſiderat modũ. Quiſnam hic modus eſt? Profecto cum naturã eiuſmodi nullum ẽe oporteat entium: ſed omnem entium eſſentiã effugiſſe: oĩoq; eẽ diuerſã / rõnes enĩ quẽdam entia ſũt / reuera exiſtẽtes / neceſſariũ eſt eã hac ipſa alteritate / ſalutẽ quã ſortita eſt / cõſeruare: ideoq; nõ ſolum nõ poſſe entia capere: uerum etiam ſiquod ſit entium imitamen: huius quoq; familiaritatis exptem eẽ. Sic enĩ dũtaxat / eſt ab entibus oĩo diuerſa. Alioquin / ſi: qua cũ ſpecie intimam contraxerit familiaritatem / certe una cũ ipſa aliud quiddã facta / amittet iam illã diuerſitatem: Nec ulterius omniũ locus erit: Immo uero nullius erit amplius receptaculũ: cũ tamen eẽ dicat̃ cuiuſlibet pariter receptaculum. Oportet aũt tum formis ingrediẽtibus eandem ꝑmanere materiã: tum egrediẽtibus impatibilem: Vt & intret aliq̃d ſemp & exeat. Intrabit ãt quod ingredit̃ / tum ipſum ut ſimulachrũ / tum ĩ aliquid minime uerũ: ideoq; neq; ipſum etiã erit uerum. Sed nunquid uere accipietur? At quonã pacto uere accipietur ab eo / cui nullo modo fas eſt / ueritatẽ participare: ꝑpea q̃ ſit ipſum falſum. Forſan igit̃ falſo ꝓcedit in falſũ: ſimiliterq; ſe hẽt: atq; imagines obiectorũ apparẽtes in ſpeculo / q̃diu illa ꝑmanent e conſpectu. Etenim ſi entia ex uniuerſo ſubſtulerис: nihil pẽnitus uel momẽto apparebit unquã eorum quæ nũc in mundo uidẽtur. Speculũ quidem apud nos ipſum quoq; ſ̃picitur. Eſt enĩ & ipſum ſpẽs aliqua. Quod uero ĩ mundo eſt quaſi ſpeculum / cũ nulla ſit ſpẽs / ipſum nullo mõ uidetur. Alioquin oporteret ipſum prius ſecundũ ſeipſum cerni. Verum tale quiddã patit̃ / quale illuminatus aer: qui tũc etiã oculis eſt occultus: quoniã abſq; illuminatione uideri nõ poterat. Hanc igit̃ ob cãm quæ apparẽt in ſpeculis / uel nullo modo / uel minus eſſe credunt̃: quoniã illud in quo ſunt manifeſte diſcernitur: & ipſum quidẽ manet: Hæc uero diſcedunt. Materia uero minime cernit̃ / ſiue habeat formas / ſiue nõ habeat. Sin aũt cõtingeret illa manere a quibus implent̃ ſpecula / & ipſa quidẽ nõ uiderent̃ / nemo utiq; diffideret: quin uera ſint quæ uident̃ in ſpeculis. Siue igitur eſt in ſpeculis aliq̃d: in materia quoq; ſimiliter ſenſibilia ſint: ſiue nihil eſt in ſpeculis: ſed dumtaxat apparet: Similiter quoq; ĩ materia dicendum eſt apparere: cuius quidẽ apparẽtiæ aſſignanda cauſa eſt entium ipſorũ ſubſtãtia: quã entia quidem ſemp uere participãt: Nõ entia uero / nõ uere. Quandoquidem nõ oportet ſic ipſa ſe habere / quemadmodum habuiſſent / ſi ipſa entia ipſo non exiſtente / fuiſſent.

Confirmantur eadem: & q̃ materia nunquã impletur: ſed ſemper affectat noua: quia nõ accipit res ueras: neque uere accipit quod uidetur accipere. Cap. XIIII.

q Vid ergo? Niſi materia eſſet / nihil ne oĩo ſubſiſteret? Nihil prorſus / præter entia: ſicut neq; imago ſublato ſpeculo uel eiuſmodi quopiã. Quod enĩ ſic natura compatum eſt / ut ſit in alio / illo nõ exiſtente fiat nunquã: Hæc enĩ ipſa imaginis natura eſt / in alio eẽ. Siquid enĩ a cauſis ipſis decederet: id profecto eſſe poſſet / etiam ſi nõ eẽt ĩ alio. Cum uero ipſe quidẽ maneãt: ſiquid inde appareat alibi / oportet aliud quiddam eſſe / ſedẽ ſuggerens reuera non uenienti: Quod quidẽ ſui pr̃eſentia & audacia & quaſi procacitate atq; indigentia quaſi urgeat̃ urgeatq; ad capiendũ: decipiatur tamẽ nõ capiendo reuera: ut indigẽtia pſeuerãs ſemp efflagitate cõpellat. Poſtq̃ enĩ ſemel ſubſtitit (ut tradit fabula) ſemper affectat. Qua quidem in re natura eius / boni expers oſtenditur. Affectat uero nõ illa quę largitor hẽt accipe: uerum ſat habere uideat̃ / ſi qualecũq; ſit / non nihil accipiat: adeo ut hinc oſtendat̃ diuerſum eſſe quod in materia nobis appareт. Nomẽ quoq; ipſum Penia. i. inopia materiam nõ impleri declarat. Quod uero dicitur cũ Poro Peniam congredi / non ſignificat illam cum ipſo ente uel ſatuitate congredi: ſed cum re quadã artificioſa atq; mirabili. Id aũt eſt cum quadã imaginis ſeſe oſtentãtis aſtutia. Cum enim impoſſibile ſit eẽ oĩo entis expers / quodcũq; & quomodocunq; extra ens ipſum ſit / nam hæc entis natura eſt entia facere / cumq; oĩo non ens miſceri cũ ente nõ poſſit / certe nõnihil mirabile prouenit. Nempe & participat nõ participans: & ipſa propinquitate nanciſcit̃ aliquid: quãuis ſuapte natura cõglutinari nõ ualeat. Relabit̃ igit̃ / uelut ab aliena natura quod accepit / uelut Echo a locis lenibus atq; planis. Quod ue non manet ibi / id & apparet ibi / atq; inde uenire. Sinautẽ materia ſic participaret: accipetq; / ut quidam forte putaret / ꝑfecto quod accedit ad eam uelut imbibitũ penetraret. Nũc uero apparet imbibitũ nõ fuiſſe: Sed ꝑmãſiſſe illam prorſus eandem nihil adeptam: ſed inſtar ſedis cuiuſdam repercutientis inhibuiſſe proceſſum: eſſeq; receptaculum concurrentium in idem ibiq; inuicem commixtorum. Neq; aliter hic fieri q̃ ubi nõnulli ad ſolem cupientes ignem accendere / lenia quędam ſolidaq; ponunt: quæ & aqua implent: ut flamma ab eo quod intus contrarium eſt / cohibita non pertrãſeat: ſed extra cõſiſtat. Hac itaq; ratione materia cauſa generationis euadit: Et quæ cõponuntur ĩ ipſa / hoc modo conſtituunt̃.

De rõne ſeminali quæ eſt in aĩa: q̃ nõ miſcetur cum materia: ac de uanitate materiæ formarumq; ſenſibilium Cap. XV.

i N his quidem quę ignem ſub ſole circa ſe congregãt / utpote quæ ab igne ſenſibili flammã accipiũt: ipſa quoq; id habẽt ut ſentiant̃. Itaq; apparẽt / quoniã quę ibi conficiuntur / extrinſeca ſunt / poſitaq; deinceps & proxima: ſeq; cõtingunt: terminiq; illic duo procul dubio ſunt. Ratio uero ſeminaria in materia / aliter hẽt / ut ſit extra materiam. Naturæ nanq; alterius ſufficit / duplici non indigẽs termino. Sed multo magis q̃ terminus quilibet alienus uim retinet repugnantem cõmixtioni ob alteritatem eſſentiæ cognationis oĩs exptem. Cauſaq; i ſe conſiſtendi hæc ipſa eſt: quoniam neq; quod ingredit̃ ipſa fruitur: neq; ipſa uiciſſim fruit̃ ueniente: Sed quemadmodũ opiniones imaginationeſq; ĩ aĩa nõ miſcent̃: ſed abit unaquęq; rurſus / uelut ſola quod eſt exiſtens / nihil uel ſecũ trahens / uel ſui relinquens / quoniam ammixta non fuerat: Habetq; quod extra

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dicaſ/ non ꝓpea ꝙ ſecus adiaceat: neq; aſpectu tanquam diuerſa a fundamẽto: ſed rõne diſcernitur. Hic igitur imaginatio/ſimulachri cuiuſdam locũ obtinẽs/ cum tamẽ aĩa naturaliter nõ ſit ſimulachrum: quãuis ĩ multis uideatur ducere/ & pro arbitrio ducere: cõparaſ nãq; ad aĩam ꝓportiõe quadã uelut materiã/ quan uis inquã ita ſit: nõ tamen obſcurat occulitq; aĩam: quippe cũ propriis quibuſdã aĩę actionibus frequenter excutiaſ: neq; unquam efficit uel etiam ſi tota p totã ſe diffuderit/ut aĩa pẽnitus deliteſcat: quãuis interdum quodãmodo talis appa reat. Habet enĩ aĩa ĩ ſe actiones/rõneſq; repugnantes: p quas accedẽtia reppellan tur. Materia uero/cũ ſit longe inualidior aĩa/nihil habet entium ſeu uerum ſiue etiã falſum aliquãdo proprium: neq; habet quicquã/ ꝑ quod appareat: quippe cum in omniũ ſolitudinẽ ſit reiecta: fit aũt cauſa cętera ut appareãt: neq; ipſa ta men uel hoc ſaltem põt dicere: hic ego ſum/quanuis minime uidear. Sed ſiquan do inueniat ipſam ratio quædã ꝓfundior hãc ex aliis entibus aſſecuta/ clamat eam ẽe nõnihil ab oĩbus entibus deſtitutũ: & cũ ea quæ entibus poſteriora ſunt uideanẽ eſſe/id ꝑ hęc oĩa tractũ ut appareat ea ſequi/rurſumq; nõ ſequi.

Quomodo ratio formalis atq; ſeminalis/quatenus exhibet materiæ formas: eatenus adhibet quãtitates & figuras formarũ comites Cap. XVI.

a Tqui accedens ratio quædam/atq; extendens quatenus uult materiã/effi cit quantã. s. eſſe quantã ex ſeipſa materiæ adhibẽs/nequaq; ꝑ ſe habenꝫ: ſed neq; id etiã factæ. Alioquin quantũ in ea quãtitas ipſa eẽt. Siquis igit ſpẽm hãc abſtulerit/ neq; erit amplius ſubiectũ ipſũ quantũ: neq; etiã apparebit: Verum ſi ſit quod factũ eſt quantum/ hõ uel equus/& una cum equo/magnitu do equi proueniẽs equo etiã diſcedente/diſcedit. Siquis ãt dixerit equum i ma gna quadã tantaq; mole fieri/& magnitudinem ꝑmanere/dicemus non equi ma gnitudinem/ſed magnitudinẽ molis ibi manere. Si tamẽ hęc moles ignis eſt uel terra/certe abeunte igne/uel terra/magnitudo ignis uel terrę diſcedit. Quãobrẽ neq; figura neq; magnitudine materia fruiſ: alioquin aliud ex igne non fiet: ſed illa ignis ꝑmanens/ nunquam fiet ignis. Quandoquidẽ & nũc tãta ut uidetur effecta/quantus eſt hic mũdus/ſi deſinat eſſe cęlum & quæ in ipſo ſunt oĩa/una cũ his oĩs etiã magnitudo ab ipſa recedet: ſimulq; oẽs alię qualitates: atq; relin quetur deinde quod erat/ conſeruãs nihil prorſus eorum quæ prius ita fuerant circa ipſam. Quanq; quibuſcũq; cõtingit aliquorũ preſentia pati/eiſdem quoq; licet abeuntibus illis accepti aliquid retinere. Quę uero nõ patiunſ/ minime ret nent. Quemadmodũ aer lumen nactus/nihil luminis abeunte lumine retinet. Si quis ãt mireſ qũo fieri poſſit/ut quod nõ hẽt magnitudinẽ/fiat magnũ: obiicie mus ſimiliter quo pacto fiat/ut quod non hẽt calorẽ/fiat calidũ. Nõ enim idem eſt in materia/eſſe materiam/atq; magnitudinem eſſe: ſiquidem ĩmaterialis ẽ ma gnitudo: quemadmodũ ĩmaterialis etiã eſt figura. Ac ſi materiã cõſeruamus/ participatiõe quadã eam oĩa ſortiri dicemus. Vnum uero aliquid omniũ eſt ma gnitudo. In corporibus quidem cũ cõpoſita ſint/eſt & una cũ aliis magnitudo/ nõ tamen determinata. Quoniã in ipſa corporis rõne includiſ etiã magnitudo: In ipſa uero materia neq; etiam indeterminata magnitudo induditur. Quippe cum non ſit corpus.

Materia nullam habet ex ſe quantitatem: ſed ad eam protenditur ſub efficaci ingreſſu formę in ipſam Cap. XVII.

ſ Ed neq; etiã magnitudo ipſa erit. Spẽs enĩ eſt ipſa magnitudo: neq; eſt ad ſuſcipiendũ parata. Quinetiam ſecũdum ſeipſam magnitudo exiſtit. Ac ſi materia neq; etiã imitatiões entium familiariter ſibi põt cõciliare/ certe neq; hoc pacto eſt magnitudo. Sed quoniã uult quod in ĩtellectu uel aĩa ſitum eſt eſſe magnũ: ideo tradidit his quæ procedendo quaſi imitari uolũt deſiderio eius uel motu erga ipſum facultatem quãdam ad paſſiõem earum ĩ alio quodã imprimẽdã. Magnũ itaq; ĩ ꝓceſſu imaginatiõis ſiue apparẽtię currẽs in amplũ/ efficienſq; ut ipſũ materię paruũ in hoc ipſũ magnũ cõcurrat/fecit ut illud appa reret magnũ etiã coextenſiõe nõ repletum. Falſo. n. magnum: hoc eſt: quãdo nõ habẽdo hoc ipſum ut ſit magnũ/ad illud extenſum quaſi coamplificatur exten ſione. Cum enim entia oĩa ĩ alia uel in aliud agãt ipſorum apparentiam ſpecula rem & unũquodq; efficiẽtium ſimili quadam rõne ſit: faciatq; magnum/qua & totum/cõcurrit uniuſcuiuſq; rationis magnũ poſt ipſum aliquid: uelut equi uel altenus cuiuſcũq;. Extat ꝓterea ipſum magnũ/ & uniuerſa quidem apparentia ſpeculans/ſit magnum/ uidelicet/ ad magnum ipſum effulgens. Quęlibet uero portio ſit magnum ꝙddã. Atq; ſimul oĩa apparuerũt ex uniuerſa ſpecie/cuius ẽ magnũ: Atq; etiã ex q̃libet: & q̃ſi extẽſio facta ẽ/& ad omne & oĩa. Atq; ĩ ſpecie id ẽe coacta/ & in mole quantũ potẽtia fecit/quãtũ potẽtia ferebat: Vnde cõtigit ut quod eſt nihil/ rurſus ĩ apparẽdo ſit oĩa. Iccirco & color qui ex nõ colore pro cedit: & qualitas quę apud nos ex nõ qualitate contingit/denominationẽ nãcta ſunt ab illis ęquiuocã: & magnitudo ex non magnitudine/uel ęquiuoca magni tudine. Vbi certe illa cõſideranẽ media inter ipſam materiã ipſamq; ſpẽm. Et ap parẽt qdẽ quoniã inde quodãmõ micãt: Faliunt uero quoniam id in quo appa rent/nõ exiſtit. Quęlibet uero ĩ magnitudinẽ protendunſ/tracta/uidelicet uirtu te eorum: quæ hic apparent: locumq; ſibiipſis efficiunt. Fit uero tractus ꝑ oĩa nõ uiolẽtia ex eo ꝙ materia eſt uniuerſum. Vnũquodq; uero trahit ꝑ eam quã hẽt potẽtiã. Habet uero inde: Et quod materiã facit magnũ/ ut uideſ/ id agit imagi ne ipſius quod magnũ eſt/ hic apparente: Atq; id eſt quod apparẽs dicitſ: quod hic eſt magnũ. Materia uero coacta concurrere uel in qua hęc cõcurrere cogunſ/ ſimul tota & ubiq; ſemetipſam præbet. Materia. n. eſt: Et huius uniuerſi materia/ neq; eſt aliquid. Quod ãt ex ſeipſo nõ eſt aliquid/põt & ꝑ aliud rurſus cõtranũ fieri: & poſtquã factum eſt cõtrarium/neq; etiã illud eſt. Alioquin tãtum in hoc ipſo cõſiſteret.

Materia ſicut nõ habet uerã formam/ita nec uerã magnitudinẽ. Et qũo ad effi cacem motũ formę uenientis ĩ eam ipſa ĩ dimenſionẽ ꝓducitur: nõ tamen di ſtractam: ſed continuam Cap. XVIII.

ſ Iquis igitur intelligentiam magni poſſideat/quæ quidẽ potentiam hẽat/ꝑ quã nõ ſolum ĩ ſeipſa ſit/uerũ etiam quaſi extra prodire ualeat/ nanciſca turq; naturam quandã in ĩtelligẽte nõ exiſtentem/ neq; uel ſpẽm haben tem/uel aliquod magni ueſtigiũ/ uel alicuius oĩo/quidnam ꝑ potẽtiã eiuſmodi facter: non equum/ nõ bouem. Hæc enim aliæ facient cauſæ. Forſan quoniam a

magno uelut patre prodit/nō poteſt aliud q̄ddam id magnum capere. Hoc aūt habebit imaginarium. Huic itaq; nequaquā ita conſecuto magnū/ut ipſum magnum fiat in natura ſua/quātum pōt/ apparere magnum/iam reliquum eſt. Hoc aūt eſt nō deficere. Atq; ſi paſſim propageř/nō quaſi in multa diſertum progredi:ſed cognatas i ſe partes habere. Et nuſquā prorſus abeſſe. Neq; eni fieri poterat/ut in parua mole/æquale etiā magni ſimulachrum eſſet:cū ſit imago magni. Sed quatenus illius ſpe cōcupiuit/acceſſit: Currenſq; quoad poteſt una cum ſuo concurrente deſeri nō ualente/effecit magnum illud quod nō magnum. Neq; ſic quidem ut appareat magnū. Et quod uideř in mole magnum. Materia uero interim ſuā conſeruat naturā utens hoc magno ueluti ueſtimento/quod quidem indura eſt:quādo cōcurrebat cū ipſo:dum uidelicet currēs illud ducebat ipſam. Quod ſane ſiquando exuerit/pmanet rurſus eadem:quæ & ante penes ſeipſam erat.s.tanta/quātam ſpēs præſens reddit eam. Proinde aia entium ſpēs habens/ cū ipſa quoq; ſit ſpēs ſimul poſſidet oēs. Cum etiā ſpēs quelibet tota ſimul ſecū ipſa ſit. Quinetiā ſenſibilium ſpēs quaſi reflexas in ipſam accedenteſq; uidens/ nō ſubſtinet una cum multitudine cape: ſed mole ab his ſubtracta diſcernit. Nō eni pōt aliud q̄ quod eſt fieri. Materia uero cum nullā hēat excutiendi potētā/ nullam eni habet actiōem:cūq; ſit umbra/perpeti ſubſtinet quodcūq; uult cauſa in eam aliqd effectura. Quinetiā quod ex rōne quæ ibi eſt ꝓcedit/ iam ueſtigiū habet/eius quod eſt faciēdum. Quaſi enim i phantaſia uel apparentia quadam imaginaria/ratio mota/uel motio a rōne dependēs/partitio eſt. Alioqn ſi unum idemq; eēt oīo/nullus ibi fieret motus:ſed pmaneret. Atqui materia nequit ſpēs ſimul oēs ut aia intus accipe. Alioquin una quędam eēt earum. Cum uero hanc oporteat oīa cape: neq; tamen indiuidue cape/neceſſarium eſt eam locum omnibus exiſtentem p oīa progredi/omnibuſq; occurrere: & uniuerſo paſſim interuallo ſufficere:quoniā ipſa nullo ſpatio cohibeř: ſed expoſita eſt futuro. Quonā igitur pacto fieri poteſt/ut ingrediens aliquid/nō ꝓhibeat alia? Quæ ſimul concurrere nequeunt. Forſan non erat unum aliquid primū: Quod & ſi erat/id ipſa erat ſpēs uniuerſi: Quapp cuncta quidē ſimul:in parte uero quodlibet. Viuentis eni materia diſtributa eſt ſimul cum uiuentis ipſius partitione. Sin minus/ nihil utiq; prēter rōnem fuiſſet effectum.

Qūo materia ex qualitate formarū nō fiat qualis: ideoq; nec patiař. Et qūo i conceptione formarum minus etiā q̄ fęmina ualeat Cap. XVIIII.

q Væ igiř materiā intrāt quaſi matrem nihil pęnitus eam lædunt: ſed neq; utilitatem aliquā afferunt. Non eni impulſus horum ad eam attinēr: ſed potius inuicem: Quoniā & potentiæ ſunt ad contraria/ non ad ſubiecta: Niſi quis forſan ſubiecta una cum his quæ ſunt in eis collecta cōſideret. Callidū eni ſedat frigidū: Et nigrum offuſcat album. Vel ſi cōmiſcenř/ aliam quandā ex ipſis cōficiūt qualitatē. Patiunř ergo quæ cōmiſcenř. Pati uero penes illa eſt/nō amplius eſſe quod erant. Tum uero i aialibus paſſiones quidem circa corpora ſunt: dum ſecundū qualitates/inſitasq; uires alteratio ꝓuenit. Cum uero conſtitutiones ipſæ ſoluunř/aut congrediuntur/ ſiue tranſponuntur prēter naturalem cōſtitutionem/paſſiones quidem ſunt in corpōnbus: In aiabus aūt cognitiones ſunt uehementiores paſſiones percipiēnbus. Sin minus/nō cognoſcunt. Materia uero pmanet. Nā & abeūte frigore & ueniēte calore nihil patiř. Nō eni ipſi horū quicq̄ uel amicū eſt ꝓprie uel inimicū. Quāobrē nomē eius maxime ꝓprīū eſt ſu ſceptaculū atq; nutrix. At uero qua nā rōne mater etiā eſt apellata? Nihil eni hæc generat. Videnř aūt matrē illi hāc apellare/quicūq; matrē quoq; erga genitos habere uicē materię arbitranř: quaſi ſuſcipiat tantū: nihil uero tribuat genitis: quandoquidē & q̄tū corporis eſt i nato/habeř ex nutrimēto: Siquid aūt mater tribuit genito/nō qua rōne materia eſt: ſed qua ſpēs dare cenſeř. Sola eni ſpēs eſt fęcunda: natura uero altera ſterilis. Hinc priſci / ut arbitror / ſapiētes in ſacris myſteriis ſubobſcure ſignificātes/antiquū Mercuriū introducūt inſtrumentū generationis ad opis effectū ſemp habentē. Generantē uero in ſenſu declarātes eſſe ītelligibilem rōnem. Sterilitatem uero materiæ ſemp idem manentis/oſtendentes p illa quę circa ipſā ſterilia diſponunř. Introducūt eni matrem oīum: quā utiq; ſic prædicāt/accipientes uidelicet principium ſecundū ſubiectum: imponenteſq; nomen euſmōi/ut quod uolunt planius indicent/ ſcilicet materiā nō eſſe matris oīo pſimilē: idq; penes illos qui abſolutius/ quis modus ſit in his intelligere ſtudent. Neq; dūtaxat rerum ſuperficie ſunt contēti. His inq̄ id procul quidē pro uiribus tamē demonſtrauerunt ſterilem eſſe materiā: neq; oīo fęminam eſſe/ ſed ea rōne fęminam/qua ꝓprie ſuſcipit. Quantum uero ſpectat ad generandum nullo modo: qa quod hucuſq; puenit: neq; fęmina ſit/neq; gignere ualeat. Verū ſit omni gignēdi potētia ſeparū. Quæ quidē poteſtas ei tātū qui pmanet maſculus/ineſt.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI IN LIBRVM PLOTINI DE AETERNITATE ET TEMPORE.

Quid ętternitas/& ubi ſit. Quid ſempiternitas. Quid perpetuitas. Quomō ſe habeat æternitas ad tempus.

a Eternitatē Platonici primū ponūt i prima mēte: deīde i mentibus aliis: tertio i corporibus: q̄tenus i eis ſtabile aliqd reſeruař. Similiter rpūs primū i aīa prima: deīde i cæteris aiabus: tertio i corporibus: q̄tenus in his repiř & motus. Quęriř quidnā i mēte prima/primoq; ente ſit æternitas. Certe ibi ſūt qnq; entis genera uel elemēta .s. eēntia/motus/ſtatus/ idētitas/& diuerſitas. Sūt & rerū ſpēs quę noīanř ideæ/humanitas atq; ſimilia. Genera qdē entis de ſe inuicē mīme prædicāř: ipſe nāq; ſtatus neq; motus ē/neq; ē mobilis. Idētitas neq; diuerſitas ē: neq; diuerſa. Hæc.n. oppoſita ſunt. Eſſētia quoq; ipſa i primo ſui ſigno nullū hēre uideř oppoſitorū. Ideę q̄netiā de ſe iuicē nō prędicāř. Nam idea leonis/nec ē idea boīs/nec humana. Aeternitas āt ita de oībus quæ ibi ſūt prędicař/ut quodlibet eorū ſit æternū. Aeternitas itaq; neq; aliquod genus entis ē ibi/ nec idea quędā. Eſt.n. cūctis cōe donū: cętera uero illic iter ſe diſtinguntř uel ſecūdū ꝓprietates incōmunicabiles/atq; (ut ita dixerim) ſingulares ſicut iter ſe ideæ. uel oppoſitiōe quadā/ut motus/& ſtatus/idētitas & diuerſitas. Aeternitas ſane & ſi cūctis eſt cōmune donū/adeo ut enā ipſi motui & ipſi diuerſitati & multitudini illic exiſtentibus competat: hæc.n. oīa ſunt ętterna: tamen ſecundum ipſum ſtatū/ipſā idētitatē/ipſā unitatē prędipue deſignař: a qbus illic & cętera poſſideř. Neq; putādū ē æternitatē eſſe ꝓprie ipſū ſtatū. In formali.n. rōne eternitatis tria

præcipue cõtinenť: ſtatus.s.& ſempiternitas:quaſi dicas ipſũ ſemp. Et identitas ſiue unitas ſiue(ut ita dixerim) indiſtantia. Ipſe uero ſtatus nõ neceſſario hæc in ſua rõne cõprehẽdit:Nõ cõprehẽdit ipſũ ſemp.Poſſumus.n.cogitare ſtare quidẽ aliq̃d:ſed nõ ſemp. Nõ cõplectiť neceſſario unitatẽ ſiue unũ. Põt.n. i multitudi ne p̃manere. Itẽ motus opponiť ſtatui:nõ aũt opponiť ſempiternitati. Quid eni p̃hibet/quod moueť/moueri ſemp?Atq; ſempiternitas ipſa & ſi non ſola ſit tota æternitatis rõ/eſt tamẽ i illius rõne potiſſimũ. Cũ itaq; motus ſtatui potiſſimũ op ponať:nõ tamẽ aduerſeť ſempiternitati:quæ eſt i æternitate potiſſimũ: nimirum non eſt idẽ p̃nitus æternitas atq; ſtatus:q a cæteris illic quodãmõ diſcretus eſt. Aeternitas uero cũctis eſt æque cõis. Eſt.n.æternitas uigor q̃dã ipſius eſſẽtialis in tellectualiſq; uitę:ſẽp q̃dẽ ipſe uigẽs æque:ſimulq; ſua oĩa poſſidẽs:nec amittẽs ſui aliquid:nec nouũ aliquãdo munus acq̃rens. Vigorẽ eiuſmõi quæcũq; ibi ſũt æque ſibi uẽdicare uidenť. Interea meminiſſe debes ſẽpiternitatẽ ſimpliciter eſſe q̃ſi genus aliquod p̃ſeuerantiã ſeu uitã ſignificãs/pricipio fineq; carẽtẽ:ſub qua duę ſunt ſpẽs:quarũ prima eſt æuũ.s.æternitas/quæ ẽ uita uel p̃ſeuerãtia ifinita p manẽs ſimul tota. Secũda p̃petuitas ſiue ipſũ tp̃ũs.s.p̃ſeuerantia ifinita p partes ſucceſſiõe p̃grediẽs. Vnde ut ait Proculus/utrũq; mẽſura quędã eſt: tp̃ũs tẽpora liũ atq; mobiliũ:æternitas æternorũ.Sed tp̃ũs crebra repetitione/& q̃ſi numerãdo metiť: æternitas autem ſemel adhibita & coaptata menſurat. Propria æternitatis rõ apellatioq; nõ tã eſſentia uel intelligẽtia eſt q̃ uita. Eſt ergo uita:Sed q̃ta:Infi nita p̃fecto:ut a parte qualibet tẽporis differat. Rurſũ q̃lis?Certe tota ſimul uita toto tẽpore differat. Eſt igiť æuum uita infinita tota ſimul:& ut breuius cõplecta mur uita tã infinita:tẽpus ãt uita p̃cedẽs p infinitũ. Ipſum quidẽ æternitatis eſſe p̃ſens oĩo fixũ eſt uelut centrũ:ideoq; ſufficit unũ.Cum.n.nunc̃ p̃tereat nõ eſt opus aliquo ſuccedẽte. Quod uero p̃ſens i tẽpore dicitť/ cũ ſubito tranſeat/ p̃ſente alio indiget ſucceſſore:ne tota tẽporis natura pdať:quę ex infinitis ſibi inuicẽ ſuccedẽtibus momẽtis paulatim coacernať:ideoq; ſiqua eius eſſentia ẽ/ea ex eſſe miſceť/atq; nõ eſſe:dũ præſẽs iter p̃tentũ futurũq; quæ nõ ſunt interue nit:& utcũq; põt æmulať ipſũ æui p̃ſẽs p aliquod iugiter ſui præſens adhibens ſeipſũ ad ſtabilẽ æui p̃ſentiã:neq; tamẽ ſtabiliť. Ideoq; quã nõ põt cõſequi per manẽdo/ſaltẽ ſuccedendo cõſequiť. Vt p plura momẽta infinite p̃cedẽs ſe p̃un bus ad ifinitatẽ æui fixã ſimplicẽq; adæquet:dũ unũ p̃manẽs(ut ita dicã)æui mo mentũ uelut centrũ innumerabilia momẽta tẽporis uelut p̃cta quędã in circũfe rentia p̃petuo p̃currentia e cõſpectu pariter ſibi præſentia contueť/atq; cõplectiť. Diſtãt quidẽ inter ſe extra centrũ lineę atq; p̃cta. In cẽtro colliguntť in unũ.Simi liter & momẽta tẽporis/& tẽporaliũ rerũ p̃greſſiões iter ſe quidẽ diſtãt:ſed i æter nitate tẽporis tẽporaliũq; pricipio ita rediguntť in unũ:ut una ſit præſẽtia oĩum/ & uita eadem/unuſq; cõſpectus. Inter hæc ubi Plotinus de toto p̃fecto loquiť, memẽto omne totũ ue quod i arte repiť atq; natura/eẽ cõem quãdã formã/poſt partes ſingulas ibi ſequentẽ/& ex partibus reſultantẽ.Nõ eſt igiť eiuſmõi totũ p ſe totũ:ſed p partes:& p illud quod partes inuicẽ cõgregauit: nec igiť eſt primo totũ.Primo itaq; totũ ẽ/ quod ẽ forma & ſubſtãtia quædã ſimplex i ſe ipſa gene rãs/ſiquas hĩtura ſit pres. Erga generat eas/ tõ quodãmõ p̃cedit eas:& quo ſi gno ãtecedit pres:ẽ p̃nitus idiuidua.Iã uero quoniã idiuidua ẽ/ideo dũ pubus ſe iſerit ſingulis/iſerit ubiq; ſe totã:atq; hoc ipſũ ẽ abſolute totũ/quod reſeruať i quolibet ſui totũ. Talis utiq; diuina mens eſt ad ideas. Talis uniuerſa natura ui talis ad ſemina rerum. Talis æternitas mentiſq; primæ uita ad omnem ſui p̃ſen tiam/manens ſemper in uno atq; ad unum. In uno quidem ſui ipſius eſſe actuq; p̃ſenti. Ad unum item quod ſuper eſſentiam eſt bonum amando/ & agẽdo ſe conferens.Manens inq̃/quoniam quicquid expedit habere/iam habet. Manens item per infinitum: neq; tamen ipſa illic infinitudo eſt quãtitas aliqua præter ui tam.Cum enim ipſa entis primi uita/quæ primus intimuſq; eſt actus illius/q̃ uita tem quãlibet antecedat: ſiquia ponatur i ea durationis & p̃ſeuerantię quantitas. nihil p̃pea intelligas additum indiuiduę illius uitæ præſentis ſimplicitati.

De conformitate intellectus ad æternitatem. Item quid nõ ſit tempus.Scilicet q nõ ſit duratio in corporali motu/uel menſura ſimilis:aut numerus:aut con ſecutio comeſq; corporei motus.

u Bi Plotinus poſt diſputationẽ de æternitate p̃fundã/deſcẽdit ad tp̃ũs:cõ ſiderabis qua rõne p̃bet mẽtis æternitatẽ/p̃pea q æterna tãgat itelligẽdo.

Siq̃dẽ intelligere eſt quodãmõ tangere. Cũ.n.ſenſus oẽs tactu quodã rẽ percipiant ſentiendam:multo magis ſupremę uires animæ rõ intelligentiaq; co gnoſcẽdo tangũt:p̃ſertim quia res penetrant earũ intima diſcernendo; quod non efficit ſenſus. Atqui & obiecta earũ efficacius ueniũt ad tangendum. Immo nec uenire neceſſe eſt/quæ nuſquã abſunt. Cognatio igitur intellectus ad p̃pria & æterna eius obiecta maior eſt q̃ cognatio ſenſus ad ſentienda. Cognatio inq̃ intelligentię mutua. Quatenus enim tangit/tangitur atq; uiciſſim. Sicut igiť ſen ſus eſt/agitq; in tempore:ſic intellectus in æuo. Rõ uero tanquam media eſt in utroq;.Nã & æterna tangit & tẽporalia. Medium quidẽ eiuſmõi eſſe põt. Nam & cælum eſt in utroq;:per ſubſtantiam i æuo:p motũ actionẽq; i tẽpore. Debet q̃n etiã uniuerſo eiuſmõi mediũ nõ deeſſe:ut iter res ſupnas quę tam actiõe q̃ eſſen tia ſũt æternę:atq; iferiores:quæ utrinq; ſũt tẽporales:ſint rõnales animę:p eſſen tiam quidẽ in æuo:per actionem uero motumq; in tempore. Proide notabis id admodum placere Platonicis:animã rõnalem eatenus ſeipſam accommodãre fo ris tum his/tũ illis gradibus uniuerſi:tum æternis:tũ tẽporalibus:tũ etiã mediis: quatenus i eoſdẽ intus ſeipſam expedit gradus ſibi quodãmodo naturaliter iſi tos:quẽadmodũ & corpus noſtrũ uaris ſeipſum modis loco cuilibet aptat/pro ut uaris ſeipſum figuris modiſq; componit. Tempus eſt aut ipſe motus:aut ali quid propriũ motioni.s.uel intimũ motõis ſpatiũ/ uel mẽſura eius/ uel comes. Tẽpus nõ eſſe motũ patet/ex eo q̃ motus oĩs pagiť tẽpore:quaſi aliud q̃ddam ſit tẽpus i quo motus agiť:aliud ipſe motus. Præterea ſi corpus quod nunc mo uetur/paulo poſt moueri deſinat:deinde moueať iterum:interceptus q̃dem erit motus:tẽpus uero nõ itermiſſũ.Sicut.n. cogitamus q̃diu motum fuerit:ſic & q̃ diu q̃uerit:atq; eadẽ p̃petuitate tẽporis tũ uices motionũ/tũ media q̃es agi mẽ ſuranq; poterũt: ac ſi deſinat moueri corpus ab alio mobile adhuc ſuperfore tẽ pus ſaltẽ i motore p ſe mobili poſſumus cogitare:q̃ſi naturã tẽporis ſupra motũ corporis quærere debeamus. Itẽ i motu uelociſſimo plurimũ ẽ de motu ipſiuſq; natura:ſed de tẽpore minimũ:i motu tardiſſimo fit uiciſſim. Quippe cum aliud ſit tempus atq; motus. Deniq; p̃pria quidẽ tẽpons fũt breuitas atq; longitudo.

Propria uero motus intenſio atq; remiſſio: quæ declarant celeritate quadam & tarditate prouentus. Quorum uero propria inter ſe differunt: diſcrepant ipſa ſi militer. Probabilius ē igitur tempus ēe aliquid ad motū proprie ptinens/q̄ ipſū proprie motum. Dices forſan eſſe ſpatium: non quidem ſoci: quod eſt extra motum: ſed durationis atq; perſeuerātię: quę eſt intima motui. Quaſi proprium interuallum & ductus tractuſq; & progreſſio motus. Ad hæc obiici duo poſſūt. Primum quidem totidem eſſe eiuſmodi iterualla motibus intima: quot ſunt & motus. Tempus autem unum eſſe debere mēſuram quaſi cōmunem: cuius uſu quodam motus omnes quātūcunq; inter ſe diuerſos metiri aliter aliterq; poſſimus. Secundum uero durationem eiuſmodi/non aliud uideri q̄ motum: ipſam. s. motionis continuitatem/qua ſublata non erit motus ſi factus ſubito fuerit. Et profecto hęc eſt ſūma proprietas uel natura motus: ſicut dimenſio extenſa per locū/ aut eſt ipſum corpus/aut corpori maxime propria. Atqui ipſa duratio motibus intima nō eſt ubiq;: ſed in hoc motu ſeruatur atq; illo. Tempus autem eſſe cogitamus ubiq;: atq; durationem & perſeuerantiam quālibet motionis tempore metiri ſolemus. Vnde uidetur tempus eſſe interuallum aliquod menſurale/& pręter interuallum proprium motionis: nec tamen ad locale ptinens interuallum. Proinde quæremus de externo eiuſmodi interuallo ſiue ductu: Quidnam ſit naturaliter in ſeipſo/ante hunc menſurationis effectum. Prius enim in ſe hoc ipſū quod eſt debet exiſtere/q̄ aliquid metiatur. Quæremus item nūquid metiatur quietē/ & quo pacto. Eatenus enim quieſcit aliquid/quatenus mouetur & aliud. Tria quædam propoſita ſunt de tempore ab his qui dicūt tempus eſſe aliquid motionis. Primum quidem eſſe ſpatium durationemq; motus: de quo ſatis eſt dictum. Secundum uero eſſe menſuram quandam durationis eiuſmodi. Tertium eſſe aliquid comitans ſiue conſequens. Sed redeamus nunc ad mēſuram: ad quam paulatim modo deſcendimus: cōpulimuſq; reſpondere/quidnam ſit in ſe anteq̄ metiatur: & utrum externa mēſura ſit/uel intima/& quæcunq; ſit. Quomodo metiatur motum ſimiliter & quietē. Addimus inſuper quomō menſura numeralis eſſe dicatur/quaſi ſit ex unitatibus congregata. Probabilius autē eſt tempus ob ipſā eius continuitatem ſimpliciter menſuram quandam apellare q̄ numerum/ Atqui ſi menſura quędam eſt/ergo eſt q̄ntas quædam qualiſcunq; ſit/ſiue q̄ntū q̄dā motum dimetiens/quatenus cum motu concurrit. Hic ergo quæretur qua conditione cum motu concurrat: & cur potius metiatur motum/q̄ menſuretur a motu. Solemus enim tantum tēpus ex tanta motione metiri: atq; deprehendere tempus ex actione non minus q̄ econuerſo. Sūmatim iterum dubitatur/an tempus ſit motus ipſe quadam magnitudine menſuratus: an potius magnitudo quędā motum metiens: an tertium quiddam. Quod magnitudine utatur ad motum dimetiendum: & omnino de hac ipſa magnitudine mēſurali poterit dubitari. Tanta enim eſt in ſe/ſicut & motus eſt tantus. Nunquid igitur ſicut motus per eā cē ſetur tantus: ita & ipſa p ſimpius aliquid exiſtit tanta? Deniq; quidnam ſit prius q̄ metiatur (ut diximus) inueſtigare licebit. Similes quædam dubitationes exonuntur: ſi tertia de motu opinio admittatur/dicēs tempus eſſe aliquid/ quod comitatur motum. Cogimur aūt ponere tempus ipſum eſſe aliquid: etiā ſi nullius aīus electione utēs metiaī tempore motum. Generat. n. aīa mundi tempus naturali quodam ſuo intimoq; motu/nulla ad hoc utens electione.

Aeternitas eſt in mente diuina: Tempus in anima mundi: quo agitur menſuraturq; mundi motus.

i N mente quidem diuina non eſt tempus ꝓprie: ſed idea quædā tēporis uelut exēplar cōceptū illic ad quandā ęui ſimilitudinē/imitantē quidē æuū: Sed iterum diuerſitate degenerantē: Tēpus āt ꝓprie ē i aīa mundi: in ipſa eius uegetali natura/& imaginatione rurſū quodāmō naturali/aſſidue comitāte naturam. In hac inq̄ gemina facultate aīę actio ad generāda & imaginānda mūdana/ob debilitatē nō ſimul tota pagiī: ſed gradatim mō alia oriī/mō alia ordinata quidē: ſed diſſimilis/ atq; nūc ad hęc uertī: nūc ad illa ſecūdū prius poſterius ue ꝓcedens. Proceſſio q̄dē deinceps ſecūdū gradus eiuſmōi/motus eſt. Cōtinuitas āt & lōgitudo ꝓceſſionis eſt tempus. Iam uero ſiqua rōne lōgitudo corporis ab ipſo corpore differt: eadē differt & tēpus a motu. Longitudo inq̄ motionis a motione. Atqui & hæc ipſa lōgitudo ita ſe ad ęternitatem habet: ſicut linea ſe habet ad pūctū: præſertim ſi fingere liceat/ex quodā pūcti motu ꝓcedere lineā/puncumq; ꝓduci. Putat uero Plotinus/ſicut ex uirture cuiuſlibet aīę ſuo quandoq; ſemini inſita pululat corpus ꝓprium: Sic ex naturali aīæ mundanę potētia intus afflante materiam/corpus pululare mūdanū. Idq; in aīa uelut quodā mūdi loco cōtineri regiq;: & moueri ad ipſū aīę motū. Moueriq; tēporaliter/certiſq; tēporū interuallis ad tēpus ipſū motionis quæ fit i aīa: & ad certa illius tēporis interualla. Siquidē aīa illa p intimū ſui motū creauit in ſeipſa tēpus. Et una cū hoc motu ſimul/& tēpore ꝓduxit mundū in tēpore mobilē. Vnus uero eſt mundi locus/ aīa mūdi. Vnū & ubiq; tēpus. Siquidem & anima hęc motum exercet ubiq; uitalem. Sed regitur interea motus quidem mundanus ab ipſo animę ſuę motu. Hic aūt ab intellectu proprio & æterno: Ille tandē ab intellectu diuino primaq; ipſius æternitate.

LIBER DE AETERNITATE ET TEMPORE TERTIAE ENNEADIS SEPTIMVS.

Prohemium ad æternitatem & ad tempus.

c VM AETERNITATEM & tempus diuerſa īter ſe eſſe dicamus & illam quidem circa naturam ſempiternam eſſe/ hoc autem circa id quod fit: idq; uniuerſū uerſari exiſtimamus nos quaſi ſponte/ ex naturaliq; īgenio/& ſubito quodam intelligentię intuitu manifeſtum quendam circa hęc habere inſtinctum noſtris animis pęnitus inſitum: eadem uidelicet de his ſemper dicentes/paſſimq; nominantes. At uero quando conamur propius ad hęc accedere/& abſolutius explicare: in dubitationes icidimus. Atq; pniſcorū de his ſententias alius alias/forſan uero & aliter eaſdē accipiētes/i his deniq; imoramur/ ſatis nobis factū exiſtimantes/ſi interrogati referre antiquorum ſentētiam ualeamus: Atq; ita hęc ulterius iueſtigare deſinimus. Profecto putandum eſt quoſdam antiquorum felici cūq; philoſophorum ueritatem adiuenisſe. Operępretium uero eſt deinceps inquirere/ quinam potiſſimum ueritatem aſſecuti fuerint/& qua ratione pręcipue

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

nos quoq; eadem cognoſcamus. Prius autem de ętemitate quęrędum/quidnam ipſam eſſe cenſeant/qui diuerſam a tempore iudicant. Cognito nanq; illo quod loco exemplaris habetur/forte planius illius imago/quod tempus nominant/cognoſcetur. Siquis autem anteq̄ contempletur ętemitatem/ quid ſit tempus imaginetur. Accidet & hoc forſan huic per reminiſcentiam quandam hinc illuc progredienti/cui tępus aſſimilatur agnoſcere: ſiquidem hoc ad æternitatem ſimilitudinem habeat.

Quid nam ſit ętemitas: q̄ ſit in prima eſſentia: & ſit aliquid eius: nec tamen ſit proprie ſtatus. Cap. Primum.

q VID nam igitur æternitatem eſſe dicendum? Num forte intelligibilem ipſam eſſentiam: quēadmodum ſiquis tempus eſſe dicat cęlū totum atq; mundum. Id nanq; de tempore fertur nonnullos exiſtimaſſe. Cum enim quiddam maxime uenerandum ętemitatem eſſe imaginemur atq; intelligamus: maxime uero uenerandam eſſe naturam intelligibilem iudicemus. Neque utrum horum uenerabilius ſit/diſcernere ualeamus. Et quod his ſuperius eſt eiuſmodi apellationibus deſcribi nō debeat/ iurę quis forſan naturam intelligibilem æternitatemq; pro eodem accipiet. Rurſus & mūdus intelligibilis & æternitas in ſeipſis eadem complectuntur. At uero quando altera in altero dicimus/& intelligibilia in ętemitate locamus: & quando intelligibile quodlibet enuntiamus æternum/ quemadmodum in Timeo/ ubi ſcribitur: ſi exemplaris natura æterna eſt/in his inquā ętemitatem aliud quiddam eſſe/q̄ naturam intelligibilem affirmamus. Eſſe tamen circa illam/ uel in illa/uel illi adeſſe fatemur. Quod autem utrunq; iudicatum eſt uenerandum/ non neceſſario eadem inter ſe eſſe demonſtrat. Forte enī horum alterum q̄ ſit uenerandum habet ab altero. Quod rurſus additum eſt ab utroq; eadem continen/ exponendum eſt naturam quidem intelligibilem continere ſua quælibet/ſicut partes: æternitatem uero complecti ſimul totū/non ſicut partem: ſed quoniam eiuſmodi omnia per ipſam dicuntur ętema. Sed nunquid ſecundum ſtatum illic exiſtentem iudicare debemus ętemitatem? quemadmodum & hic tempus ſecundum motum excogitare cōſueuerūt. Sed mento qs i primis de ętemitate pquiret/utrū idē eſſe cū ſtatu dicamus: neq; forte ſimpliciter/ſed cū ſtatu/qui circa eſſentiam eſſe cenſetur. Si enim cum ſtatu idem eſt/ primo quidem ſtatum non dicemus æternum: ſicut neq; æternam ętemitatem. Aeternum enim eſt quod ętemitatis eſt particeps: Deinde quonam pacto motus erit ętemus? ſic enim foret & ſtabilis. Prætereа ſtatus ipſius notio quomodo ipſum ſemper in ſe habebit? Dico autem non ipſum ſemper in tempore/ſed quale potius intelligimus/quando dicimus ſempiternū. Sinautem in ipſo eſſentiæ ſtatu continetur ipſum ſemper: ſane reliqua rurſus entis genera ab æternitate iam ſegregabimus. Accedit ad hęc q̄ æternitatem non in ſtatu ſolum oportet/ſed in uno etiam intelligere. Quinetiam indiſtanntę munus ętemitati ſeruandum: ne forte idem omnino ſit cum tempore. Status autem qua ratione ſtatus eſt/ neq; unius neq; indiſtantis in ſe intelligentiam continet: Proinde de æternitate prędicamus in uno manere. Participat ergo ſtatū/nec ipſe ſtatus erit.

Aeternitas eſt in prima eſſentia p̄ modum uitę & ſtatus & identitatis: ac reuera eſt interminabilis uitę tota ſimul & p̄fecta poſſeſſio Cap. II.

q Vid ergo potiſſimum id ipſū erit/ per quod totū diuinū mundum eſſe dicimus ętemum atq; ſempiternū? Quid ue ſempiternitas eſt: ſiue idē ipſa quoq; cum æternitate eſt: ſiue ſecūdum ipſam extat æternitas. Forſan ſecundum unum aliquid ętemitatem excogitare debemus/ Vnum inquam e multis collectum/uel intelligentiam unam uel naturam/ſiue quę illic ſunt conſequentem/ſiue ſimul exiſtentem/ſiue intus inſpectam. Cuncta hęc inquā in illam redacta/unam quidem exiſtentem: quæ etiam multa ſit/multaq; poſſit. Profecto qui potentiā multiplicem cōtuetur/ ſecundum hoc aliquid quidem quod ſubiecti uicem habet/eſſentiam nominat: Quatenus uero uitam inſpicit/nominat motum. Deinde & ſtatum/quatenus eodem prorſus modo ſe habet. Alterum uero & idem qua ratione hęc multa ſunt ſimul unum. Sic utiq; componens rurſus in unum: in unam inquā uitam ſolam/contrahenſq; in ipſis alteritatem: & contuēs interminabilem actiois identitatem: neq; unquam aliud/neq; ex alio in aliud/intelligentiam aut uitam pertranſeuntem: Sed eodem modo ſe ſemper habentem/ & procul a diſtantia conſiſtentem. Cuncta hæc inquam cōtemplans contemplatur æternitatem: uidens certe uitam manentem in eodem: totum preſens ſemper habentem: neq; nunc quidem hoc aliquid: poſtea uero aliud: ſed omnia ſimul: neq; nunc quidem altera: poſterius altera: ſed indiuiduū finem. Vbi ſicut in puncto ſimul omnia ſunt: nondū in fluxum progredientia: ſed ibi in eodē ideſt ī ſe ipſo manente: nec aliquando permutato: ſed ī preſenti ſemper conſiſtente. Quoniam nihil ex eo præterit: nihil rurſus in eo futurum: ſed hoc ipſum quod eſt/ ſemper exiſtit: adeo ut æternitas ſit nō ſubiectum: ſed quod ex ipſo ſubiecto uelut effulget ſecundum ipſam identitatem quam de poſſeſſione non quidem futura: ſed iam præſente ſibi ipſi uendicat: promittens uidelicet ita ſe habere: neq; unquam aliter habiturum. Quid enim ipoſterum huic quod nunc non ſit/cōtingat? Neq; rurſus futurum aliquando/ quod non eſt ipreſentia. Neq; enim eſt aliquid a quo ī preſens quandoq; perueniat. Illud enim non aliud quicquam: ſed hoc ipſum eſſet: quod quidem non eſt futurum: quod nunc ex neceſſitate non habeat. Neq; circa ſeipſum habet quod dicitur ipſum erat. Quid enim eſt quod erat ipſi atq; preterit? Neq; rurſus accidit quod dicitur erit. Quid enī erit ī ipſo? Relinquitur igitur in ipſo eſſe/hoc ipſum quod eſt eſſe. Quod igitur neq; erat/ neq; erit/ſed eſt dūtaxat: id ſtabiliter habens eſſe: proprerea q̄ neq; pmutaī in futurum: neq; eſt a pretento pmutatū/eſt æternitas. Eſt itaq; ipſa circa ens in ipſo eē uita ſimul tota & plena/ & ubiq; prſus indiſtās ętemitas/ipſa quā quęrimus.

Aeternitas in eſſentia prima/non accidens: ſed ut eſſentialis proprietas eius & illa eſſētia eſt uere totum ipſum atq; omne. Item quo differat eſſe æternorū/ & eſſe temporalium. Cap. III.

n Eq; profecto putandum eſt æternitatem extrinſecus illi naturæ cōtingere: ſed eſſe illam/atq; ex illa/ ſimulq; cum illa. Inſpicitur enim ex ipſa pęnitus inſita: Quoniam & reliqua omnia quęcunq; dicimus illic eſſe/

inſpiciẽtes uelut intima/dicimus ab eſſẽtia & ſimul cum eſſentia omnia eſſe. Nã quæ primo ſũt coeſiſtere oportet primis/& primis ineſſe. Quoniam & pulchrum in ipſis eſt/atque ex ipſis: Similiterq; in eis eſt uentas. Et partim quidem totum ipſum eſt uelut in parte: partim uero uelut partes in toto: Tanquam id reuera ſit omne non ex partibus congregatum/ſed ipſum partes generans: ut & hac rõne reuera ſit omne. Veritas quinetiam illic uigens non eſt conſonantia quædam erga aliud/ſed ipſius cuiuſq; eſt ꝓprie/cuius eſt & uentas. Oportet ſane id omne uerum/ſi modo uere ſit omne/ nõ ſolum eſſe omne quatenus eſt omnia: uerum etiã ipſum omne ſic habere/ut nihil ſibi deſit. Quod ſi ita ſit/neq; erit ei quicq̃. Si enim erit/hac ex parte prius deficiebat. Non igitur ante hac erat omne. Præter naturam uero huic accidere nihil poteſt. Nihil enĩ patitur. Si ergo nihil ipſi fiat/certe neq; futurum eſt aliquid: neq; erit/neq; fiebat/aut eſt factum. A rebus quidem generalibus ſi abſtuleris/ipſum erit: cum in perpetua acquiſitiõe uerſẽtur/ ſubito non eſſe contingit. Rebus autem quę non ſunt tales/ ſi ipſum erit adiunxeris/accidit e ſede ipſius eſſe labi. Manifeſtum enim ex hoc fuerit/ipſũ eſſe nõ eſſe illis innatum: ſi fiat ex eo ꝙ futurum ſit/& factum fuerit/ & ſit ipoſterum faciendum. Videtur enim ĩ rebus generalibus id potiſſimum eſſentia eſſe/ſcilicet tractus quidam ab ipſo eſſe ex generatiõis initio/quouſq; ad temporis extrema pueniat/quando non ſit ultenus. Idq; ipſum quod dicitur eſt in eis exiſtere. Ac ſiquis quicquã ex hoc ductu circũcidat/ uita cõminui. Quapropter & eſſe diminui: Et uniuerſo quidem eſſe eiuſmodi oportet quouſq; ſic erit. Quamobrem ad ipſum eſſe futurum natura feſtinat/ neque uult quieſcere. Quippe cum eſſe ſibi hauriat/ dum aliud quiddam atq; aliud agit: moueturq; ĩ orbem quodam eſſentię deſiderio. Itaq; eſſe nobis in his ſic eſt inuentum. Inuenta & cauſa motionis ad ſemper eſſe/futuri adminiculo properantis. Primis autem rebus atque beatis neque deſiderium ineſt futuri. Iam enim totum ſunt/& quicquid habere uitæ debent/iam totum poſſident: ideo nihil quærunt: quoniam his nihil eſt futurum. Neq; igitur illud eis accidit/ in quo eſt futurum. Ipſa igitur abſoluta entis eſſentia & tota/quę & nõ diſcerpatur in partes: ſed i partibus ſuis tota ſit/ & in nullo deficiat/ nihilq; ſibi deſit/& cui nihil omnino quod non ens dicatur poſſit accidere. Non enim ſolum entia omnia oportet omni totiq; adeſſe: Sed etiam nihil aliquando non entis accidere. Hæc inquam proprietas ipſiuſq; natura æternitas eſt: ideſt æuum. Aeuum.n.ab eo quod eſt ſemper/eſt dictum.

Aetema quadam potentia ipſam contemplamur ętemitatem: quę eſt infinita quædam uita ſimul tota Cap.IIII.

i Dita potiſſimum ſe habere cognoſcitur: quando quis mentem ad aliqd adhibens põt de ipſo dicere: immo uero cemere ipſum tale/ut nihil ꝓrſus circa id factum aliquãdo fuerit. Alioquin non ſemper ens exiſteret: uel nõ ſemper aliquid ens totũ. Nunquid iam ſempiternum eſt? niſi natura quoq; inſit eiuſmodi/ut de eo ꝓculdubio credi poſſit/ita nec aliter ulterius ſe habere adeo ut ſi rurſum id reſpexeris/ ſis tale ſimiliter inuenturus. Quid uero ſi qs nunquam ab eius contemplatione deſiterit: ſed aſſidue perſeuerauerit naturam admiratus/poſſitq; indefeſſa quadam natura perſeuerare forſan cõfugiens ipſe in æternitatem ibidem ſiſtit pedem: nuſquam omnino declinans/ut ſimilis ętemuſq; ſit: dum eo quod in ipſo eſt ętemum/ętemitatem ętemumq; contẽplatur. Si igitur quod ita ſe habet eſt æternum/& ſemper ens/ quod quidem ĩ naturam alteram munime labitur/uitam quam habet totam iam poſſidens: neq; accepit quicquã/neq; accipit/neq; eſt accepturum. Quod ita inq̃ ſe habet/eſt procul dubio ſempiternum. Sempiternitas autem eſt talis quędam ſubiecti conſtitutio/ ex eo & in eo ſimul exiſtens. Aeuum uero ideſt æternitas ſubiectum una cũ eiuſmodi conſtitutione ibi micante. Quamobrem uenerandum aliquid eſt ęuũ eternitaſq; idemq; cum Deo: Siquidem ád inſita dictat intelligentia. Dictat aũt idem eſſe huic Deo: quem entis & uitę nomine nuncupamus. Atqui recte dici poteſt æuũ ſiue ętemitas eſſe Deus fulgens proferenſq; in lucẽ ſeipſũ qualis potiſſimũ eſt ſecundum eſſe: Eſſe inq̃ incõmutabile pẽnitus atq; idem: & ita firmiter ĩ uita cõſiſtens. Neq; uero mirari quiſquã debet/ꝙ ipſum dicamus ex multis. Quodlibet enim eorum quę illic ſunt/multa dicitur ob potentiam infinitam. Quãdo & infinitum ibi dicitur: quia nullo modo deficiat. Et hoc quidem præcipue/quoniam e ſuo nihil amittat. Ac ſiquis æternitatem ita deſcripſerit/ſcilicet uitam iam infinitam/ex eo ꝙ ſit uniuerſa: nihilq; amittat/cum nihil uel pręterierit uel ſit futurum: alioquin iam tota nõ eſſet: Is profecto proxime ad definitionem eius accederet. Quod enim deinceps ſubditur/ſcilicet totam eſſe/nihilq; amittere/expoſitio quędam eſt eius quod dicebatur. s. uita iam infinita.

Aeternitas eſt actus primæ mentis in uno/& circa unum/ſimul totus. Atq; eſt ipſum eſſe præſens tantum: ſiue ipſum reuera ens. In quo quod ipſum ſemper dicitur neceſſario continetur. Cap.V.

q Voniam uero natura talis omni pulchritudine pollens/ atq; ſempiterna circa ipſum unum extat/ab illo & ad illud: nullo mõ ab ipſo digrediẽs: ſed manens circa illud ſemper/atq; in illo/ ſecundumq; illud uiuẽs/occir co dictum eſt a Platone non temere: ſed præclare admodum profundaq; ſententia/ſcilicet ęternitas manet ĩ uno. Vt uidelicet non ſolũ ipſe eam in unum quod ĩ ipſa eſt redigat: ſed etiam ipſa entis uita circa ipſum unum ſimiliter ſe reducat. Hoc itaq; eſt quod quærimus/quod ue ita permanet eſt ętemitas. Id nãq; ipſum & ita manẽs/& hoc ipſum permanens/ quod quidem eſt actus uirę manentis ex ſeipſa ad illud atq; in illo neq; in eſſendo/ neq; in uiuendo mentitur/ abſq; controuerſia eſt ętemitas. Nam uere eſſe eſt nũquam non eſſe/neq; aliter eſſe. Id aũt eodem modo eſſe: hoc uero ſine diuerſitate eſſe. Aliud igitur aliud ue nõ habet. Neq; tu igitur in uera eius contemplatione diſtantiam finges/ neq; extrinſecus explicabis/neque adiunges/neq; protendes. Neq; igitur uel prius/ uel poſterius ĩ eo quicquam accipies. Quod ſi neq; prius neq; poſterius penes ipſum fingi poteſt: ſed ipſum quod dicitur eſt/ueriſſimum eſt omniũ quę de illo dicuntur/imo eſt id ipſum: atq; ita eſt ut eſſentia ſit & uita. In his inq̃ nobis ſuccurrit rurſum/ quod dicimus ęuum. Quando uero dicimus ipſũ ſemp. Itẽ ipſum non aliquando quidem ens aliquando uero non ens/putandũ eſt id declaratiõis gratia dici. Quoniã ipſũ ſemp forte non pręcipue dicit̃: ſed aſſũptũ ad oſtendendum incorruptibile: animum poteſt reddere uagabundum p quendam in plura exitum &

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

prouentum. Item ſignificat rem nunquã deficientem. Forſan uero præſtabat id tantum ens dicere. Verum quemadmodum ens nomẽ eſt eſſentię ipſi ſufficiens attamen quia generationẽ quoq; eſſe multi putarũt eſſentiam: opus fuit diſcipli næ gratia ipſum ſemper adiungere. Nõ enĩ aliud quiddã eſt ens/aliud uero ſem per ens: ſicut neq; aliud eſt philoſophus: aliud uero philoſophus uerus. Verũta men quia nõnulli philoſophiam ſimulant/ adiunctũ eſt philoſophus uerus: Sic & enti ipſum ſemper/& ipſi ſemp adiungitur ens/adeo ut dicaẽ aion/ideſt ſemp ens: unde dicitur ҫon.i.ҫuum. Quapp; ſic accipiẽdũ eſt ipſum ſemp cum ente/ut uere ens nobis ſignificet. Profecto colligendum eſt ipſũ ſemper ad indiſtãtem potentiam demõſtrandam/quę præter id quod habet nullius indigeat: habet ãt omne. Omne igitur eſt & ens: atq; ꝑ omne nullius indigum. Eiuſmõi uero natu ra non eſt hac quidem ex parte plena: alia uero uacua. Quod enim in tẽpore eſt/ q̃uis perfectum uideatur uelut corpus aliquod ſufficiens animæ: ꝑ animam eſt ꝑfectum: indigetq; alicuius quandoq; futuri: utpote cui tempus illud quo indi get/deſit. Quapp; ſimul cum illo ſiquando preſens imineat/atq; cõcurrat: impfe ctum exiſtens: hac utiq; ratione ens ҫquiuoce ꝑfectum eſſe dicetur. Quod uero tale eſt/ut neq; futuro egeat/neq; redigatur i tempus aliud menſuratum neq; in finitum & ifinite futurum: ſed quicquid expedit eſſe/tam habet/id profecto eſt/ quod intelligentia noſtra deſiderat: cui quidem eſſe non aduenit ex aliquo tan to: ſed ei adeſt etiam ante quodlibet tãtum. Decet enim ipſum cum neq; tantũ aliquod ſit/ omnino nihil tantum aut tantum attingere: ne uita eius tam diuſa naturam ipſius pẽnitus indiuiſibilem perdat. Sed ſit tũ per uitam/tum per eſſen tiam indiuiduum. Quod autẽ dicitur in Timeo/mũdi artifex bonus erat/refert ad intelligentiam uniuerſi/ſignificãs in eo q̃ ponit aliquid ſuper uniuerſum/nõ intelligendum hoc ex quodam tempore. Quamobrem neq; mundum initium aliquod temporale eſſe ſortitum. Quippe cum ipſa quæ eſſẽdi huic eſt cauſa/id quod dicitur prius adhibeat. Verũtamen poſtquã id declarationis gratia dixerat/ dictionem hanc/ideſt ipſum erat redarguit in ſequentibus: quaſi id in rebus ҫter nis non recte dicatur.

Anima per ſuum quiddam ҫternum tangit ҫternitatem: & per tempora le tempus. Item quot ſint opiniones de tempore. Cap. VI.

q Væ hactenus dicimus: nũquid alienis teſtificamur? & tanq̃ de alienis uer ba facimus? At enĩ qũo id fieri poſſet? Nam quæ itelligentia in nobis fieri põt: niſi tãgamus? Et quonam pacto alienis/intelligendo poſſemus attin gere? Oportet itaq; nos æui.i. æternitatis participes ẽe. Sed quonã pacto/cum ſi mus i tempore? Iam uero qua conditione potiſſimũ in tempore/& qua in ҫterni tate liceat eſſe/notũ erit planius cum iam quid ſit tempus/fuerit adinuentũ. Pro fecto deſcendendũ nobis eſt ab ҫuo/ad idagationem tẽporis atq; tpũs. Ibi quidẽ erat ad ſuperna progreſſio. Nunc uero loquimur iam deſcendentes/ neq; tamen nimium: ſed ita quemadmodũ deſcẽdit & tẽpus. Principio ſi nihil oĩo de tem pore ab antiquis beatiſq; uiris dictum eẽt/ oporteret nos ab initio/quod ſequi deinceps cõnectentes æuo/dicere quæ de hoc uideanr̃/ſtudentes ipſius notioni iam partę opinionẽ noſtrã accõmodare. Nunc uero neceſſariũ eſt imprimis acci pere/quę maiori cum ratione dicta ſunt: conſiderãtes ſicui illorum noſtra ſenten tia conſonet. Ante oĩa forſan ſentẽtias aliorũ de tẽpore debemus i tria membra diſtinguere. Tempus enim aut ipſe motus eſt: aut id quod moueẽ: aut aliquid motionis. Dicere aũt tempus eſſe ſtatum/uel ipſum ſtabile/uel aliquid ſtationis procul admodũ foret ab ipſa tẽporis notione. Quippe cũ identitatem minime patiaẽ: Iõq; cum ſtatu atq; ſtabili congruere nequeat. Eorum uero qui tẽpus ẽe motũ opinanr̃/alii quidem motũ omnẽ eſſe dicẽt: alii uero uniuerſi motũ. Qui aũt ipſum mobile eſſe tẽpus affirmãt/ſperam totius adducẽt i medium. Proinde qui tpũs aiunt eſſe aliquid motiõis/ partim interuallum/ſiue ſpatium/ſiue dura tionem motus: partim menſuram: partim aliquid motũ comitans/ ſiue motum omnem: ſiue potius ordinatum.

Tempus neq; eſt motus: neq; duratio corporei motus. Cap. VII.

t Empus quidẽ eſſe motũ eſt impoſſibile: Neq; ſi cunctos ſimul motus acci pias/ex cunctis quaſi unũ efficiens. Neq; ſi motũ dumtaxat ordinatũ. Nã motus uterq; fit in tẽpore. Siquis uero motus dicaẽ nõ i tẽpore fieri/mul to lõgius ab hoc inſup aberit/ut ſit tempus: quaſi aliud quidẽ ſit/in quo motus agitr̃/aliud uero ſit ipſe motus. Cum uero ſint & alia quæ dicanr̃ dictaq; ſint/id ſufficit/atq; ſufficiet: q̃ uidelicet motus deſinere põt atq; intermitti. Tempus ue ro nequaq̃. Siquis ãt uniuerſi motũ dixerit nõ intermitti/attamen & hic motus ſi modo circuitũ ille dicat/in quodã fit tẽpore: Atq; in idem quãdoq; reuertitur: nõ i eo quidẽ ſpatio quo dimidiũ eius impleẽ: Et hic q̃dẽ motus eſt dimidius: ille uero duplus: dum uidelicet uterq; motus eſt uniuerſi: tum q̃ ab eodem redit in idem: tum qui dumtaxat puenit ad dimidiũ. Prẽterea quod dici ſolet motũ extimę ſphæræ uehemẽtiſſimũ celerrimũq; eſſe: idem quoq; cõfirmat: uidelicet/ aliud eſſe ſphærę motũ: aliud uero tẽpus. Velociſſimus enĩ oĩum eſt/qui breuio ri tempore maius maximũq; ſpatiũ pagit: alii tardiores/qui ſcilicet tempore lon gior/partem eiuſdem ſpatii cõſequunr̃. Si ergo tẽpus nõ eſt motio ſphęrę: neq; etiã erit ipſa ſphęra: quæ quidem ꝑpea q̃ moueẽ/ exiſtimata eſt eſſe tẽpus. Sed nunquid tẽpus eſt aliquid motionis? Profecto ſi motionis interuallũ eſſe dicaẽ: pmo quidem obiiciemus nõ idem ẽe motiõis cuiuſlibet interuallũ: neq; etiã ſi motus ſint uniformes. Velocius enĩ & tardius motus etiã qui fit in loco pagir̃. Et fieri quidem põt ut utraq; interualla uno quodã tertio menſurenr̃: Quod re ctius admodũ quis dixerit eſſe tpũs. Vtrius ãt horum motuum iteruallum erit tpũs? Immo uero cuius nã eorũ: cũ infiniti ſint. Si uero ordinati motus ſpatiũ tẽ pus eſſe puteẽ. Certe neq; oĩs quidẽ eiuſmodi motionis. Hæ nanq; multę ſunt. Quo efficieẽ: ut ſimul etiã multa ſint tempora. Sin aũt uniuerſi motus ſpatium / ſiquidem ſpatium quod ineſt motui/quidnam aliud q̃ ipſe motus erit? Tantus tamẽ. Tantum uero iſtud: uel loco menſurabiẽ/quoniã ſcilicet tantus eſt locus quem pcurrit: & ſpatiũ quidẽ id erit: hoc ãt nõ tẽpus/ſed locus erit: uel ſpatium ſiue interuallũ diceẽ ipſe motus habere ob eius cõtinuitatem: atq; ex eo q̃ nõ re pente deſierit: ſed ꝑpetuo prorogeẽ. At uero id nihil aliud erit q̃ multitudo/ſi ue amplitudo aliqua motionis. Ac ſi quis ipſam intuitus motionem/multã eſſe pronuntiet: ceu ſiquis calorẽ eſſe dixerit multũ: neq; hic quidem tpũs apparet:

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

neq; nobis occurrit: ſed motio iterum atque iterum inſtar aquę iterum iteruniq; fluentis. Et interuallum quidem in ea perſpectum repetitaq; rurſus effluxio/erit numerus ſicut duitas atq; trinitas. Spatium uero ſiue iteruallū prinebit ad molē. Sic itaq; & multitudo motionis erit ut denarius/uel tāquā inſpectū uelut ī mole motionis ſpatium. Quod quidē nō habet temporis notiōem: ſed erit eiuſmodi tantū in tempore factū. Alioquin tpūs nō erit ubiq;: ſed ī motu ſolū quaſi ſubiecto: Accideteq; rurſus tēpus dicere motionē. Non enī extra motiōem eſt ſpatium ſiue duratio motiōis: Sed ē motio ipſa nō ſimul tota uel momento pacta: Quando uero dicīt facta non ſubito/ſi aliquid factū ſubito fieri dicāt in tēpore/quęremus/quonā differat nō ſubito factū/ab eo quod ſubito atq; momēto. Num forte differat ex eo quod agāt in tēpore. Quamobrem & durās motus/& ipſius duratio ſiue interuallū nō eſt ipſum tēpus: ſed impletur ī tēpore. Siquis āt motiōis interuallum eſſe tēpus affirmet: nō quidem ipſius proprīū motionis/ imo ſecundum eq ipſa extenſionem hēt/quaſi cum illo concurrens/ nondū tamē quid hoc ſit/eſt explanatum. Conſtat enī id eſſe tēpus/ in quo factus eſt motus. Hoc aūt erat quod ab initio quęrebamus/quid nam exiſtens ſit tempus. Quoniā & hoc perinde ſe hēt/ac ſiquis interrogatus qd eſt tēpus/reſpondeat/interuallū motionis i tempore. Quid igīt eſt hoc interuallum? Quod ille apellat tempus: q hoc extra proprīū motionis interuallū ponit. Et.n. rurſus & qui in ipſo motu temporale collocat interuallū: hic quieris ſpatium ubi nā collocet/dubitabit. Quatenus enim mouebīt aliquid/eatenus quieſcat & aliud. Atq; dices utruſq; tempus idē fore: quanuis aliter alterū ſpecter & alterū. Quidnā igīt eſt/quam ue naturā hēt hoc iteruallū? Locale qdē cē nequit: Quādoquidē & hoc extrinſecus adeſt.

Tempus nō eſt menſura corporei motus inſita motui: nec ut menſura continua: nec ut numerus Cap. VIII.

c Onſiderandum eſt deinceps qua rōne tempus eſſe queat numerus motionis: ſiue menſura: quod quidē forte probabilius eſſet ob ipſam continuitatem dicere. Principio hic quoq; ſimiliter ambigetur atq; de interuallo: utrum uidelicet oīs ſimiliter motus numerū uel menſurā tpūs dicere debeamus. Quo enī pacto numerabit quiſpiā inordinatū inęqualemq; motum: Aut quiſnā numerus ſiue menſura. Aut ſecundū quid potiſſimū ſit menſura. Sin aūt eodem numerabit/metiet ue utrunq; motum & oīo quemlibet: ſiue uelocem ſeu tardū/ erit quidē numerus & mēſura/ ceu ſi denarius & equos & boues pariter metiat: aut ſiqua humidorū & ſiccorum eadem ſit menſura. Si itaq; mēſura talis ē tpūs/ iam quidem quorum ſit tempus/eſt dictum. s. motionū. Ipſum uero quid ſit/nō dum ē explicatum. Quod ſi quemadmodū denarius etiā abſq; equis acceptus itelligi pōt tanq; numerus: atq; ēt mēſura ī ſe eſt menſura naturā habēs propriā/ etiam ſi nondum metiat/ ſic ſe habere oportet & tempus/cum ſit mēſura: ſi inq; tale tpūs eſt ī ſeipſo/qualis & numerus/quonā ab hoc numero differet qualis ē denarius uel alius quilibet ex unitatibus cōgregatus. Sin aūt menſura quędam cōtinua eſt: certe/quātum aliquid exiſtens/mēſura erit uelut cubitalis aliqua magnitudo: Erit itaq; magnitudo/uelut linea quędā cum motiōe cōcurrens. At.n. ipſa cōcurrens quonam pacto id quo cum una cōcurrit/metietur? Cur nā potius alterutrum q̄ alterutrum metiatur? Probabilius aūt poneretur nō in motu quoliber: ſed in eo qui cum cōcurrit. Id āt continuū oportet eſſe/quatenus & cōcurrēs motus tenorem cōtinuabit. Neq; extrinſecus/quod metitur/ponere decet: neque ſeorſum: ſed ſimul menſuratū motum. Proinde quidnam id erit quod metitur. Nunquid motus quidē menſuratus erit/magnitudo uero menſurans? Et utrum horum tēpus erit? Num menſuratus motus/an potius metiēs magnitudo. Profecto tēpus erit uel motus magnitudine menſuratus/ uel magnitudo menſurans: uel quiddā tertium magnitudine utens uelut cubitali menſura ad metiendum quantus ſit motus. At in his oībus/quod ꝓbabilius eſſe diximus/ ſupponēdū eſt/ęqualem. s. eſſe motū. Abſq; enī ęqualitate atq; etiā unitate motus etiā ipſius uniuerſi/magis ꝓfecto q̄ motus ea uacillat opinio: quæ tempus quomodocūq; menſurā eſſe putat. Si āt tpūs ſit motio mēſurata: a quāto. s. mēſurata/quemadmodum ſi oportuit menſurari motum/nō a ſeipſo oportuit menſurā aſſumere: ſed ab alio quodam accipere: ita opus eſt ſiquam motus præter ſeipſum menſuram aliam habeat: atq; ob hoc indiguimus mēſura continua ad ipſum dimetiendum: ita inq̄ magnitudini quoq; ipſi mēſura opus erit: ut motus ēe poſſit quantus fuerit menſuratus: poſtquā uidelicet illud ſecundum quod menſuratur/tantum fuerit aut tātum. Atq; ita tēpus erit numerus ille magnitudinis comitantis motū: nō aūt magnitudo ipſa ſimul cū motu currēs. Qualis aūt hic numerus ſit: nunquid ex unitatibus cōſtitutus: & quomodo metiat/ neceſſario dubitādum. Quādoquidē ſiquis etiā inueniat quomodo/nō tēpus inueniet metiēs/ ſed tempus proprie tantum. Id aūt nequaq̄ idem eſt atq; ipſum tempus. Aliud nāq; eſt tēpus dicere/ aliud tēpus tantū enuntiare. Nam anteq̄ tātū ſit/definiendū eſt/qd hoc ipſum ſit/quod eſt & tantū. Sed nunqd numerus motū extrinſecus metiēs erit tēpus? Non ſic acceptus/ut denarius una cū equis: ſed potius ut denarius in equis. Quis igīt hic numerus ſit/non eſt dictū: qui & anteq̄ metiat eſt id ipſum quod eſt quēadmodū ipſe denarius. Nunqd hic eſt qui ſecundū prius & poſterius motiōis diſcurrēdo metiat: at hic ſecundū prius atq; poſterius metiēs/nondū qualis ſit/nobis apparuit. Verūtamen quod ſecundū prius poſteriuſq; metitur: ſiue ſigno quodā uelut puncto/ſiue quouis alio metiat: oīo ſecundū tpūs dimetiet. Erit ergo tēpus id motū metiens p prius atq; poſterius/connexum tempori tempuſq; attingens/quo metiri queat. Aut enī prius poſterius ue ſecūdum locū quis accipit/ſicut ī principio ſtadii atq; ſequētibus: aut certe nō locale prius atq; poſterius: ſed temporale accipiendum. Eſt.n. oīo id ipſum quod prius dicitur/ tēpus deſinens in id quod præſens: quod uero poſterius/tempus ſimiliter exordiens a preſenti. Tempus igīt aliud eſt q̄ numerus per prius poſterius ue dimetiens motionē/nō ſolum quālibet/ uerum etiā ordinatā. Præterea cur nā/numero quidē adhibito ſiue ſecundū mēſuratum/ſiue ſecundū metiens/pōt enī idem forte & metiens & menſuratū eſſe: at cur inq̄ adhibito numero/tēpus erit? Motu uero iam uigente/atq; priori prorſus poſterioriq; circa motū ꝓueniēte/nondum erit tpūs? Perinde ac ſiquis dixerit magnitudinē quāta eſt nō eſſe: niſi quis quanta ſit magnitudo deprehēderit. Item cum tēpus ſit dicaturq; infinitū/quanam cōditione erit numerus circa ipſū? niſi forte quiſpiā partē aliquā tēporis ſeligens metiat. In quo quidem contingit eſſe/etiā anteq̄ menſureť. Quid āt ꝓhibet eſſe tempus anteq̄ ſit aſa metiens? niſi forte quis generatiōem eius dixerit ab anima

proficiſci. Per ipſam tamen menſurationem nullo modo neceſſarium eſt ipſum ab aĩa fieri. Exiſtit. n. quantum eſt/etiã ſi nullus dimetiaꝛ. Ad id uero quod dicebaꝛ tempus forſitan eſſe quod magnitudine utiꝛ ꝑ mẽſura: ſiquis adducat id eſſe aĩam/obiiciemus id nihil ad notionem tẽporis ꝑtinere.

Tempus nõ eſt aliquid conſequens ad motum corporis. Item prohemium ad tractandum quid ſit tempus Cap. VIIII.

d Icere autẽ tempus eſſe quandã motionis cõſecutionem/non eſt quid hoc ipſum ſit docere/neq; etiã dicere licet: priuſq; quid eſt quod conſequitur/ expliceꝛ. Illud enĩ tempus forſan ẽe poſſet. Conſiderandũ uero ẽ de hac ipſa cõſecutione ſiue prius fiat/ſiue poſterius/ſeu ſimul: ſi modo talis quædam eſt conſecutio. Quomodocunq; enĩ dicaꝛ/in tempore diciꝛ. Ideoq; ſi id tempus ſit/tempus diceꝛ/cõſecutio motionis ĩ tempore. At quoniã nequaquã qd nõ ſit imo uero quid ſit tpũs/ inueſtigamus: dictaq; de hoc multa ſunt ante nos a multis. Vnde ſiquis ſingulas opiniões diſcurrat/ hyſtoriam ſit potius narraturus: Et quatenus percurrendo licet/ nõnihil de his eſt dictũ: Ac licet & dicẽtem tempus eſſe motionis uniuerſi menſurã/ex dictis refellere/ & alia inſup ad diſcuſſionem adducere/quæ modo de motus menſura dicebaꝛ. Præter enĩ inęqualitatẽ/cætera oĩa licet adducere/quæ & ad ipſos cõgrue afferenꝛ: Cum inq̃ res ita ſe hẽat/reliquum iam eſt/quid tẽpus ſit/planius explicare.

Quid ſit tempus. s. perſeuerantia quędam in motibus animæ mundi: ad æternitatis imitationem. Cap. X.

o Perepretium eſt reuocare nos iterum ad naturã illam quã in æuo ẽe in ſuperioribus dicebamus: naturam inquã imutabilem ſimulq; totã: & uitam iam infinitam/prorſus indeclinabilem/& in uno ad unumq; cõſiſtentem. Tempus ãt nondũ erat/aut ſaltẽ non erat in illis. Secuturum uero rõne quadam poſtenoris atq; natura. Supernis itaq; quietem in ſeipſis agentibus/quomodo principio tempus exciderit/ſiquis ĩtelligere cupiat/haud forſan ad hoc explicandum/muſas quæ forte nondũ erãt/ oportune uocabit. Fortaſſis etiã oportune/ſi quidem tũc etiam erant muſæ. Et quomodocũq; ſit/tẽpus ipſum iam factũ quis forſan inueniat/quatenus factũ eſt atq; iã manifeſtũ. Dicat aũt de hoc ipſo hũc in modũ. Priusq̃ ipſum prius orireꝛ/poſterioriq; indigereꝛ ſimul cũ ipſo in ipſo ente conquieſcebat tẽpus nondũ exiſtens. Sed in illo ipſum quoq; quietem agebat. Natura uero quædam ĩ multas pronior actiones/ & ſui iuris eſſe ſibiq; met imperare ꝓcupiens/atq; eo quod præſens eſt plus aliquid habere ſemp eligens/ iam & ipſa quidẽ agitata eſt: & ſimul effluxit tẽpus deinceps ſemp atq; in poſterum/neq; ꝑ idem/ ſed ĩ alterum rurſusq; alterum. Noſq; ex hoc motu longitudinem quandã ꝓceſſionis effectã excogitãtes/tẽpus iam fingimus æternitatis imaginem. Cum enĩ eſſet potentia quędã aíę inquieta/ uolẽs uidelicet ꝙ illic inſpectum eſt tranſferre ſemp in aliud/nõ ſuſtinuit totũ ſibi collectum ſimul adeſſe. Sed quemadmodũ ratio ſeminalis explicãs ſeipſam ex quodã quieto ſemine/diſcurſionẽ in plurimũ/ut putat/agit: diſperdẽs interea ipſum quod diciꝛ plurimũ partitione quadam: & pro uno quod in ſe exiſtit expendens conſumensq; unũ in ſeipſo nõ manẽs/in debiliorem ꝓgreditur lõgitudinem: ſic & ipſa quã diceba mus aíę natura/mũdum fabricata ſenſibilem ſuptoris illius imitatione/ agitatũ motu/nõ qui ibi ſit: ſed ſimilis potius motui qui ſit ibi/motu inquã affectante imaginem illius referre/primo quidem ſeipſam reddidit tẽporalem/pro æuo id iam reportãs. Deinde opi quoq; facto dedit ut tempori iam ſeruiret. Quippe cũ totũ hoc eſſe ĩ tẽpore cõpliſſet: diſcurſiones uidelicet huius oẽs ĩ ipſo cõplexa. In illa enĩ agitatũ/neq; enĩ eſt alter uniuerſi locus q̃ aĩa: Nimirũ & in eius tẽpore eſt agitatũ. Actiõem nãq; ſuã adhibẽs aliam poſt aliam deinceps q; iterũ aliam/ genuit una cum actione ipſum deinceps cõſequẽs ſimulq; procedit cum cogitatione alia poſt illam/quod nõ erat ante/quãdoquidẽ neq; cogitatio talis qualiscq̃ fuerat opata. Iam uero uita præſens nõ eſt oĩo ſimilis præcedẽti. Simul ergo alia uita & quatenus alia aliud quoq; nacta ẽ tẽpus. Diſtantia itaq; uitæ atq; protractio tempus ſortita eſt: perpetuaq; prorogatio uitę ſempiternũ habet & tẽpus: & uita preterita tempus habet pretentũ. Siquis ergo dicat tempus eſſe actum aĩæ in tranſitorio quodã motu ex alia uita ĩ aliam perpetuo procedẽtem/ forſan nõ nihil afferre uidebiꝛ. Si enĩ æuum eſt uita in ſtatu & ĩ eodem ſimiliq; habitu permanens/ iamq; infinita: Atq; oportet tpũs eſſe æternitatis imaginẽ: Quemadmodum & hic mundus eſt mundi illius imago/certe loco uitæ quę illic uiget/alterã oportet uitam hic aſſerere in quadam animę mundanę potentia/tanquam illius æquiuocam. Et pro intellectuali motu/alicuius partis aĩæ motum. Item ꝑ identitate habituq; ſimili atq; manẽte/uiciſſim quod nõ permanet in eodem: ſed aliud ſemp aliudq; exequiꝛ. Rurſus ꝑ indiſtanti proprietate atq; uno unius iam ſimulachrum in quadam ſucceſſiõe cõtinua unum poſſidẽs. Preterea uice illius quod infinitũ eſt iamq; totũ/quod in infinitũ ſecũdum quod deinceps ſequiꝛ/ perpetuo ſeſe propagat. Deniq; ꝑ eo quod ſimul eſt totũ/uiciſſim quod per partes eſt futurum/ſempq; futurum totũ. Sic enĩ imitabiꝛ illud quod totũ iam exiſtit/collectumq; ſimul/iamq; ĩmenſum/ſi uidelicet uelit/eſſe ſuum ĩ cõtinua eſſendi conſecutione ſortiri. Ita nãq; eſſe illius potiſſimũ imitabiꝛ. Oportet autẽ nequaquã extra aĩam tẽpus accipe/quemadmodum neq; æuum ibi extra ipſum/quod ens apellaꝛ. Neq; rurſus cõſecutiõem eſſe/neq; poſterius quicq̃: Quemadmodũ neq; ibi: ſed intus inſpectũ aliquid quod & inſit/ſimulq; ſit: ſicut illic & æuum.

Confirmatio ſuperiorum Cap. XI.

c Onſiderandum eſt ex his quæ dicta ſunt/tpũs eſſe naturã eiuſmodi. s. longitudinem talis uitæ ĩ mutationibus procedẽtem/ęqualibus/& ſimilibus dam leniterq; progredientibus: lõgitudinem inquã/cõtinuitatem actiõis habentem. Quod ſi rurſus fingeremus uim eiuſmodi quodãmodo retrahi/ceſſareq; ab hac uita/quam nũc agit interminabilẽ nunquãq; ceſſaturã/ꝓpea q; ſempiternæ cuiuſdam aíę actio eſt: nõ ad ſeipſam/nõ in ſeipſa: ſed in effectione generationeq; uerſatam: ſi fingamus inquam eam nõ amplius operãtem: ſed actionem eiuſmodi deſinẽtem: partemq; hãc inſup aíę ad ſuperna/& ęuum ſtabileq; cõuerſam/quidnam erit ulterius pręter æuum. Quid amplius aliud atq; aliud? Omnibus ĩ uno manentibus. Quid ultra prius aliquid uel poſtenus aut lõgius. Qua

Hæc enim cauſa eſt/& in huius tempus :hunc uero motum in ipſum animæ motum/qui ſecundū æqualia produxerat interuallū. Ipſum itaq; motū aiæ in quid potiſſimū referemus?Certe ī quodcūq; referre uoluens/in aliqd deſines prorſus indiſtās. Hoc igit̄ hic exiſtit primo: Ipſumq; eſt in quo cætera cōtinentur. Ipſum uero nō amplius eſt ī alio. Nō enī habere pōt quo cōpr̄hendatur. Hoc igit̄ primo regnat. In aīa quoq; totius ſimiliter ſe res habet. Num igitur & in nobis eſt tēpus?Forſan ī omni aīa tali/& uniformiter eſt ī omni: Et oēs quodāmodo ſunt una. Quapp nō diſpergetur tēpus: quandoquidē neq; æternitas que ſecundum aliud ī uniformibus cunctis exiſtit.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN LIBRVM DE NATVRA ET CONTEMPLATIONE ET VNO.

Naturalia fiunt a uita quadam agente p rōnes quaſi cōtemplatiuas/ſibi infuſas ab intellectu diuino.

Philoſophi quondam nōnulli ſimpliciter naturales/putabāt naturalia oia a qualitate quadā elementali motuq; generari: Ac talia prouenire uel talia p uirtute qualitatis/quæ in agēte uigeret: & p̄d̄ efficacia motus inde ī matenā deſinētis. Nec his p̄eſſe rōnem ullā modo intime artis agentem. Plotinus āt corporales qualitates/& motus duci uult ab incorporea forma nō ſubiecta motibus: ſed præſidente: quam uocat naturā uniuerſalem atq; primā. Formā dico ſubſtantialē/atq; uitalem. Que nec ulla ſit corpōrū qualitas/ut poſſit omēs pariter procreare: nec ſolo impetu motus agat: ut diſponere poſſit oia moderamie certo: ſed agat ſua quadā rōne formali/& naturali quadā arte. Perinde ac ſi artificioſa ratio/quæ eſt accidēs ī artifice/ ſit aliquid p ſe ſubſtens: quanuis intra materiam: Atq; ita ſuapte natura agat artificioſe: ut artifex artificioſe agit electiōe. Immo ſic naturali arte agat artificioſe: ſicut ignis naturali calore naturaliter calefacit. Huic ergo uiuæ naturaliq; rōni parēt qualitates & motus/ut inſtrumenta. Tametſi abſq; motu corporeo/corporeū edit motum:& ſine qualitate ignis generat ignem. Ac ſine manifeſto ſemine paſſim uiuentia generat. Vtpote que eſſentiales ī ſe habeat/& uiuas oium rōnes. Quod ſatis ī theologia noſtra probamus:& ita ī præſentia breuiter confirmamus. Super nutritionem & augmentum/quæ ſunt generatiōes quędā/eſt ipſa ſimpliciter generatio: quæ & ī his oībus reſeruat̄. Cum igit̄ hę generatiōes quædā/uitarum quarundā uel quorundam uiuētium opa ſint:nimirū ipſa ſimpliciter & prima coīsq; generatio/eſt opus ſimpliciter uitæ/uitæq; coīs/totum regētis mūdum. Atq; cū in mole mundi nō ſint certa ubiq; ſemina corporalium manifeſta/ profecto in ipſa totius uita ſunt ſemina/& proprię rōnes ſeminum rerumq; ſenſibus apparentium. Natura enī quæ ſine electione facit/inſita forma facit: & certas ubiq; formas certis neceſſario formis.i.rōnibus ſeminalibus: Quibus ſane tanquā principus atq; regulis motus oēs/qui per ſe indeterminati ſunt: certo quodā tenore definiat:& qualitates quæ toto impetu agūt/quicquid agūt/& cohibitę ſunt naturaliter in anguſtum: librata quadā moderatiōe ducat ad opus:& id quidem multiforme: uniformi tamē ordine. Nec aliter certum ubiq; finem ſpectet/in his quæ ipſa non uident finem/q̄ ars ſoleat/& cōſilium. Ars hæc uiuens atq; naturalis omnes in ſe ſecūdum actum naturales cōtinet formas/nō aliter q̄ ars humana poſſideat artificia. Materia.n. quæ in potētia formabili ſemper eſt ad oēs:nō aliter ad actum perducī oīum/q̄ per uitam materiæ quidem p̄ſidentem:ſed cognatā/in ſe oēs actu/compr̄hendētem. Natura quidem hęc artifex oīum/neq; materia quadam tali uel tali: neq; ipſa ſimpliciter materia ad ſuam indiget exiſtētiam. Ipſa enim matenā quotidie talem reddit/atq; talem:materiamq; expedito mouet imperio. Iam uero nec qualitate hac uel illa materię indiget ad ſuam ſimpliciter actiōem. Poteſt enī qualitates abſq; qualitatibus generare. Quippe cum ipſa ſit cōmune principium ad oēs pariter generandas. Ac ſi generat paſſim uiua ſine ſeminibus manifeſtis/magis poteſt qualitates elemētales per ſemina ſua tātum ſine elementorum taliū miniſterio procreare. Quod ſi utitur materia qualitatibus certis affecta/nō quidem neceſſitate/eiuſmodi qualitatibus utī/ſed per accidēs. Quod ſane cōfirmat̄ ab illis q̄ in generatiōe/reſolutiōem fieri uſq; ad primā matenā arbitrant̄. Proinde memēto naturam eiuſmodi eſſe uerum generatiōis ubiq; principium. Forma nāq; materialis quia formarū eſt ultima/formale nihil ꝓprie generat. Quod enī in aliquo genere poſtremū eſt/nihil gignit ī eo. Eſt ergo materialis forma nō tam generatiōis pricipium q̄ affectio quædā materiæ inducta deſuper ab occulto principio ſpēm generāte:ꝙ autē nihil generet/cōfirmat̄ ex eo/qa generatio ad uitam pertinet: hęc aūt uita caret: uita uero carere cōſtat ex eo:quoniam oportet eſſentiam ulterius proficiſci q̄ uitam:Nec tamē uſq; ad materiam procedit eſſentia. Siquidem neq; forma. In qualitatem igit̄ eſſentia deſinit; & id quidem intrinſecus deſinit:ergo uita ī naturam ſimiliter ſup materię qualitatē. Natura quidem hęc incorporea eſt:quod enī corporeum eſt/ſi mouet quicquā/ interea & mouet̄: mouet̄ inquam etiam ī ſubſtātia. Primū uero mouēs eſt/quod ſubſtantia permanet: ut perpetuū cōtinuare queat in motu tenorem. Si tamen eſt motor intimus familiariſq; uelut forma quędam/qualis eſt ipſa natura:oportet dum mouet/etiā quodā pacto moueri per modū quendā potius ſui alium atq; alium:nō per eſſentiā aliquando declinantē. Deniq; ſicut in quolibet aīato nō qualitas elemētalis:ſed uitalis quædā ratio principiū eſt eorum quæ in corpore fiunt:& ſuper & cōtra qualitatū eiuſmodi modū:ſic ī uniuerſo uiuēte.i.mūdo / nō elementalis qualitas aut motus/tam pulchra/tam diuerſa/ ſed ratio quædam uiua diſpenſat. Quam Plotinus ait in ſeipſa per eſſentiam permanere: quanuis in affectiōem actu aliam uiciſſim ex affectione muretur. Neq; a materia dependere pariter/& ab aīa:ſicut & corporea qualitas/ ſed ab aīa tantum/uelut perēnem actū aię/uergētē erga matenā:Ideo qualitatē Plotinus corporeā apellat accidēs: quoniā utrinq; depēdeat:uitā uero ab aīa cōmunicatā corpori/nō accidēs corporis:neq; rurſum aīæ accidēs:ſed eſſentialē actū aīæ:quaſi mediū inter uerum accidens/uerāq; ſubſtantiā:quæ uſq; ad intellectualē progreditur aīam. Siquidē uitutem aliquā habet/qua ſeipſam quodāmodo ſubſtineat/& cōſeruet:& in ſeipſa proficiat:Quo quidē munere oēs intellectuales eſſentiæ per ſe & ex ſe ſubſiſtere dici ſolent. Sed ut ad naturā redeamus.i.uitā ab aīa dependentē/in hac ſunt rationes oēs formarū naturaliū productrices:Ipſaq; ī ea ratio quælibet non notio quędā eſt/ex argumēto uel indagine quādoq; cōcepta:ſed eſſentialis proprietas atq; actus eſſentiæ non differens ab eſſe tali quodā atq; tali. Eſt igitur in natura

ſeminalis quędam ratio/eius quod inde gignitur:quę quanuis ſit actus eſſentialis naturę ipſius/ ipſumq; ſuũ eẽ tale:tamẽ tranſlatione quadã nominaẽ intuitus nõ acquiſitus aliquãdo:ſed naturaliter illic affixus:nõ quęrẽs aliquid/ſed abinitio poſſidens:neq; aĩaduertens ĩ ſe aliquid/ſed quaſi ſtupidus/qualis ĩ attonitis eſſe ſolet. Ac forte talis quidã ſenſus/qualẽ nõnulli plantis attribuebãt. Nam & hæc eſt cois uniuerſi planta per ſuũ quendã quietũ ſubſtantialẽq; ſenſum ſua uita fruens/naturaliaq; cõcipiens. Atq; hũc ſine ſtrepitu ſenſum.i. ſine diſtractione ſui ad aliud: Orpheus naturæ tribuit in hymno naturæ. In natura quidẽ intueri nihil aliud eſt/q̃ eẽ tale/& tale qddã facere. Et quoniã quaſi quodã ituitu & ſpectamine facit:ideo quod gignitur in materia/ſpectaculũ dici põt. Atq; ita inſup ſpectamen apellari naturę/ut ſolemus ĩ puero dicere:ſignũ hoc huic ingenitum/ eſt quædã concupiſcentia & imaginatio matris. Omnino uero neq; in intellectu neq; in natura eſt ulla cognitio uel notio uel intuitus ſic ab eſſe differens/ ſicut differre ſolet intuitus/qui cõſideratio dicit̃/qualis eſt in illis/qui rem ipſam quã ſpectãt/ nõ poſſident naturaliter. Intellectus ãt & natura quę a ſubſtãtia intellectuali dependet naturaliter poſſident:imo ſunt illa ipſa quę intuenť/ & faciunt intuendo. Quem quidem eſſentialem efficacemq; intuitũ/apellat ſeminariam rationem. Primam quidem rõnem ponit in ipſo ſimpliciter intellectu. Secundam in aĩa intellectuali:quã primã nominat aĩam. Tertiam in natura:quã ſecundam aĩam nominat. Quartã in materia.i. materialem formã. Formæ quidem rerũ primæ in ipſo ſunt intellectu: ſuntq; ibi cõtemplationes uel cõtemplamina quædã. Dicimus ãt cõtemplamina uel ſpectamina/notiões oium/ſiue conceptus ibidem reſultãtes interea/dum intellectus ſeipſum cõtemplať/& ſpectat. Secũdę uero formæ ab intellectu cõtemplante ĩ aĩam intellectualẽ naturaliter exprimunť:ſuntq; hic etiã cõtemplamenta quędã. Tertiæ imprimunť hinc in naturã. Quæ cum examuſſim ex contẽplationibus exprimanť/ ſunt & ipſę cõtemplationes quędam/ ne totiens dixerim cõtemplamina. Quartæ tandem ex ipſis cõtemplatiuis naturæ cõceptibus/cõcipiunť in materia mundi. Et quoniã prędictas cõtemplationes ſequunť ordine quodã/& imitantur ad unguem/contemplationes quędã nominan poſſunt. Artificia ſane ad uiſum ſpectantia dici ſolent intelligentiæ quędã ingeniaq; artificis. Multo magis ſoni muſici. Magis inſuper cantus. Quoniã cogitationem expreſſiorem affectumq; uiuũ ſecũ ferũt:maxime uerba ſiue prolata ſiue ſcripta. Formæ igitur naturales in primis id habent:ut & apellenť/ & ſint intelligentiæ quædã/cõceptuſq; expreſſi ipſius intellectualis naturæ/ſiue naturalis intelligentiæ. Natura.n. ipſa rerum artifex/eſt poteſtas quędã uiua intellectualis animę/figurãs materiã/nõ alienã ut ars:ſed ſuã:neq; ſicut ars extrinſecus/ſed intrinſecus:neq; electiõe tali/ſed eſſẽtia tali ac ſine inſtrumẽto/atq; ſemp. Iam uero in hoc natura differt a geometra puluerẽ figurãte: Quoniã hæc & intus/ & ſine ſtrumento electioneq; facit:perinde ſicut geometra dum uehementer/& affectu quodam figuras imaginať/ ſpiritũ eius intimũ imaginatiõe mouet/ atq; figurat. Fingit uero Plotinus quattuor hæc/intellecum/aĩam intellectualẽ/ naturã/materiam/eſſe quaſi uitra quattuor ſubinde diſpoſita: Ipſasq; primi intellectus intelligentias inde uelut a ſole radios per aĩam naturã/materiã pertranſire/quaſi cõtinua quadã cõformitate:ut quodãmodo dici poſſint iidem radii/eędemq; intelligẽtiæ ĩ ſequẽtibus/ & poſtremis/q̃ & ĩ præcedẽtibus ẽe: ſed deinceps gradatim a priori dignitate deficientes. Cũ uero cõtẽplatio ĩtellectus primi/ atq; deiceps cõtẽplatio quędã ĩ aĩa/& natura naturaliũ ſit principiũ/nimirũ & finis oium ẽ cõtẽplatio:quã & ĩtellectualia ppetuo poſſidẽt:& ĩ eiuſmõi fine fęliciter cõqeſcunt:quã & rõnalia quærũt:ut ĩ ea quãdoq; qeſcãt: quã & ſenſualia p actũ cõtinuũ ſentiẽdi pro uiribus imitanť:quã & quę generãt oia:tũ ĩ ordine motus/ tũ in pulchra genituręforma referre conanť. Deniq; diuinæ quidẽtiæ cõtemplatio ad exactiſſimã dirigit oia pulchritudinẽ:dum in tota diſpoſitiõe rerum nõ minus :imo plus ornamento q̃ neceſſitati cõſulitur. Ex quo quidem ornamẽto mirabili mentes excitat ad ipſã diuinę mentis artem inueniendã/& eiuſdem pulchritudinem cõtemplãdam.

De fine intellectualis naturę. Et qđ ĩ cognitiõe uera idẽ eſt cognoſcẽs & cognitũ Et de gradibus uitę & intelligẽtię:& q̃ intellectus primus eſt oia:& pfecte totũ.

i Ncapite libri qnto ſextoq; notabis uitę ĩtellectualis finẽ eſſe nõ ſiſpliciter & qũlibet hẽre bonũ; ſed bonũ hĩtum itelligere. Nã & hoc ipſũ ibi ẽ hẽre.s. itelligere. Hæc.n. eſt actio itellectualis naturæ ppria/& pręcipua rõ poſſidendi. Itẽ bonũ nobis nõ ſẽſibile q̃dẽ:ſed itelligibile eẽ ſũmũ. Quoniã hoc ſolũ nobis ẽ itimũ: maximeq; qetũ:idẽq; ẽ tandẽ cũ ipſa cognoſcẽdi potẽtia. Præterea memẽto potentiã cognoſcendi in ipſo cognitiõis actu unũ quodãmõ fieri cũ obiecto. Et quo magis fit unũ/eo pfectiorẽ eſſe cognitionẽ/atq; uiciſſim: & ubi pfectiſſima eſt:immo ubicũq; uera/ibi unũ idẽq; eſſe re ipſa cognoſcẽtẽ potẽtiã atq; cognitũ. Intellectus igit̃ & itellectualis ois eẽntia ſicut eſt oia ſẽp actu:ita & actu cũcta ſẽp itelligit. Rõnalis uero natura aĩę oia q̃dẽ eſt:ſed nõ ſẽp in actu oia. Et quatenus actu ſe cõfert in aliquã itra ſe latẽtiũ rõnẽ:eatenus fit ipſa rõ. Perq; hãc itelligit quæ ĩ huius uirtute cõprehẽdunť. Et itelligẽdo fit illa. Sũmatim re uera cognoſcere aliqd nõ eſt aliud/q̃ hoc ipſũ eſſe uel fieri. Deniq; cũ diuinus artifex ipſa cõtẽplatiõe ſui faciat oia:& facta ꝓuocet ad ſeipſũ p uiribus imitandũ/ nimirũ oia cõtẽplatiuũ uel cõtẽplabile aliqd appetũt/atq; moliunť:ſiue itelligẽdo/ſiue ſẽtiẽdo/ſeu ẽt agẽdo/atq; generãdo:Prętera ĩ capite ſeptimo cognoſces iterũ oẽm potẽtiã intellectualẽ/eſſe idẽ cũ re itellecta. Et in ea itelligere ab eſſe nõ diſcrepare:quia ĩ genere cognitionis eſt ſũma. Potentiam uero rõnalem fieri cum re cognita idem. Sed intuitum ſenſus exteriꝰ atq; naturę uergere ad externum. Item primã formã ob ſũmam eius ad motũ efficaciam eſſe primã uitã: & ob efficaciam intimã/ſuiq; ipſius cõporem eſſe intelligentiam primam. Sicut ergo per omnes rerũ gradus procedit forma a prima forma per eſſentiã facta:ſic & uitam itelligentiãq; procedere/ut forma quęlibet dici queat uita/& intelligentia quędam. Deniq; itellectum primum ſicut uniformis eſt/ppea q̃ ſit in eo genere primus:Sic & omniformem fieri: ppea q̃ contemplando ſeipſum propter ſecunditatem intelligentiæ ſub uarias ſeſe formis cõcipiat. Verũtamẽ in qualibet forma intra ſe cõcepta cõem totius agnoſci formã. Ideoq; eſſe totũ q̃ddã pfecta rõne totũ:quia totũ conſeruať in ſingulis. Idq; hẽre: quoniã ſit uniuerſiunũ. Ex eo q̃ unitati diuinæ ſit pximũ/a qua tamen degenerat. Quoniã in eo rõnes rerum formales diſcrepant inter ſe rõne formali: pq; gradus deriuantur a ſuperiori quodammodo ad inferius/& a meliori ſimiliter ad deterius. Conclude in qualibet genere quod ẽ primo totũ eẽ pfecte. Et ideo ĩ qualibet ſui parte totũ. Sic ens ipſũ. Sic ipſa uita.. Sic intellectus. Quod uero ſic eſt totũ nõ ita cõponitur ex ſuis uelut quod ex partibus eſſentiam mutuatur. Sed ipſa ſui eſſentia eſſe dat

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GRED OS UCALES

partibus. Atqui eiuſmõi totum quod ſe ꝓpagat ī ſua: quod ue ī ſingulis cõſeruaſ̃ totum dicitur infinitum. Nã infinite q̃cquid in eo accepis/cõſequunſ̃ & reliqua.

Intellectus ẽt primus ẽ neceſſario multiplex: & ẽ oĩa: igiſ̃ ante ipſũ ẽ principiũ oĩum/quod nõ eſt oĩa: ſed ſup oĩa.

h Aec in octauo capite cõſiderãda uidenſ̃. Rõ nãq; ītellectus hẽc ipſa eſt q̃ mo ueaſ̃ & illumineſ̃ atq; formeſ̃. Intelligibilis ãt ipſius ꝓprietates oppoſitæ ſũt. Itẽ ī ipſa ītellectus rõne nõ neceſſario ĩcludiſ̃/ut ſit ipſũ ītelligibile. Nulla.n. neceſſitas ꝓhibet eſſe aliquẽ ītellectũ: ẽt ſi ītelligaſ̃ a nullo: uiciſſim nec ad rõnẽ intelligibilis neceſſario ptinet/q̃ ītellectus exiſtat. Intellectualis nãq; potẽtia in ãbitu obiecti ſui cõprehẽdit materialia ſimul & ſpiritalia: atq; iter hæc cõtinet quę ītelligũt/& quę nõ ītelligũt. Intellectus igiſ̃ atq; ītelligibile diſtinguſ̃ inter ſe quadã rõne formali: euiſmõi uero diſtictio diſtinctiõi quę ſecũdũ rẽ apellaſ̃/ ꝓxima ẽ. Hęc ipſa uero ſecũdũ rẽ diſtictio poſtrema ẽ: illa itaq; forma prima: in q̃ ītellectus cũ ītelligibili copulaſ̃/nõ ẽ unitas ſiplciſſima. Nõ ẽ igiſ̃ primũ uniuerſi pricipiũ: Quod ſimpliciter unũ ẽ atq; ſimpliciſſimũ. Quẽadmodũ q̃cq̃d eſt ī aliquo genere primũ/ī eodẽ eſt neceſſario ſimplex. Eſſe uero ītellectũ quadã neceſſitate multiplicẽ: iõq; non primũ: ſic ẽt cõfirmaſ̃. Si ītellectus ẽ ſũma cognitio/ hẽt ſecũ intelligibile cõiugatũ. s. re ipſa idẽ: q̃uis nõ rõne idẽ. Itẽ ipſũ quod primo & ſecũdũ ſe ītelligibile ẽ/hoc hẽt & cõſequẽter/ut ſit ẽt ītellectuſ. Tale.n. ītelligibile ẽ forma ſeꝑata ſubſiſtẽs. Iõq; in ſe reflexa reportat ītelligentiã. Res uero materialis ſi apellaſ̃ intelligibile/talis euadit/q̃tenus trãſformaſ̃ in aliud/uel ꝑ aliud ītelligiſ̃ cõſequẽter. Cũ igiſ̃ intellectus atq; ītelligibile ſe iuicẽ comitenſ̃/adeo ut quod eſt alterutrũ/ſit & alterũ. Atq; hæc differũt rõne formali/neceſſario ītellectus primus ẽ multiplex: neq; ſũmũ uniuerſi pricipiũ. Dubitaſ̃ deiceps hũc ī modũ. Pricipiũ ipſũ q̃tenus ẽ extra genus itelligẽtiæ uideſ̃ eſſe ſibimet ignotũ. Et q̃tenus ſup ītelligibile genus extat/ cognoſci nullo mõ poteſt. Reſpõdeſ̃ ad hęc: ipſũ ꝓeſtãtiore quadã rõne q̃ cognoſcẽdo ſeipſo fruī. Atq; aĩam eo frui excellẽtiore forſan cognitiõe/q̃ intellectuali: uel potius eminentiore quodã pacto/q̃ cognoſcẽdo. Nõ.n. ītellectus ſimpliciterq; cognitio ī nobis ẽ ſũmũ: ſed unitas boniformis: ꝑ quã prima fruimur unitate ſimul & bõitate: Sicut & ꝑ luminoſũ ſenſũ ſẽſibili fruimur luminoſo. Sicut ergo q̃ ſtudet uehemẽter imaginari/a motu ceſſat & ſẽſu: & q̃ pẽnitus ītelligere/imaginationẽ ſedat: ita q̃ optat attingere quod ſup naturã intellectualẽ ītelligibilẽq; exiſtit: õe ꝓfus ītelligibile ꝓtrãſire debet: & itellectũ ꝓpriũ poſthabere: ſilẽtiũq; ītelligẽtiæ ꝓfus ĩpone re: redactus uidelicet in aliq̃d ſui primum/ ꝑ quod fruaſ̃ uniuerſi primo. Cõclude aliud atq; aliud aliter atq; aliter ſe ipſo frui. Corpus q̃dẽ aialis frui ſeipſo ꝑ ſenſũ: rõnẽ uero nõ ꝑ ſenſũ: ſed ꝑ melius aliq̃d ſemetipſa frui. Intellectũ quoq; non ꝑ aliquẽ rõnis diſcurſũ: ſed ꝑ aliq̃d eminẽtius ſui ipſius fieri cõporẽ. Similiter unũ ipſũ atq; bonũ ꝑ aliq̃d ītelligẽtia cognitioneq; ſublimius ſe ipſo frui. Proide ſi ab ipſe ctis ad pfecta gradatim ẽ aſcẽdẽdũ/certe ſup imaginationẽ quæ ꝑ aliq̃ rerũ genera trãtũ: & lõgo iſup tẽpore diſcurrere ſolet/ponẽda ẽ rõ ꝑ oĩa diſcurrẽs/ac tẽpore ad hoc idigẽs breuiore/ & ubi ẽ pfectiſſima/ q̃breuiſſimo. Sup hãc ītellectus/oĩa ſẽp ſine tpre cõſecutus: q̃ ſi pfecte hẽt ī ſe uideq; oĩa/nõ hẽt illa cõfuſa/ſed diſtincta ſine ceraq;/nõ intueſ̃ obſcura/ſed clara diſcernit atq; diſtincta. Sup hũc igiſ̃ hac neceſſitate multiplicẽ primũ ẽ uniuerſi pricipiũ/quod neq; ẽ dũtaxat unũ aliq̃d oĩum: aliõq; nõ hęret ad oĩa poteſtatẽ/nec oĩum pricipiũ eẽ poſſet: neq; ẽt eſt ita oĩa tãtũ/ut non ſit unum atq; ſimplex. Hoc.n. primum eſt. Vbiq; uero prius eſt unitas multitudine/& cõpoſito ſimplex. Neq; rurſum eſt & unum pariter atq; oĩa. Si.n. hoc ab aliquo cõcedaſ̃/ita diſtinguimus. Aut eſt cuncta ſũmatim/aut potius ſingulatim. Si ſũmatim. i. q̃ ibi ſit una quædã forma cũ multitudine/aut hęc una forma eſt ante multitudinẽ: atq; ita hæc ipſa dũtaxat pricipiũ eſt/neq; opus eſt/ad hoc ut ſit pricipium/ei multitudinẽ adhibere. Aut una hęc forma eſt cũ multitudine ſimul: atq; ita nõ eſt pricipiũ oĩum: quãdoquidẽ ante oĩa nõ exiſtit. Aut forma hæc una poſt oĩa poniſ̃: quo nihil dictu uideſ̃ abſurdius. Sinaũt accipiaſ̃ alterũ illud diſiunctionis mẽbrũ. s. q̃ pricipium illud oĩum/ſit ita oĩa: ut de unoquoq; oculis demõſtrato diſcurrẽdo ꝑ ſingula/ ſit uerũ dicere/ hoc eſt pricipiũ/ſequeſ̃ ut quodlibet ſit pricipium. Cum uero pricipium ſit neceſſario unicum/unica res erit in uniuerſo. Vel uiciſſim principia totidem/quot res eſſe ponuntur.

Ipſum bonum eſt ſup eſſentiã/uitam/intellectum: neq; intellectu põt attingi.

c Vm in gradibus uiuẽtiũ uideamus/cõſummatiſſimũ uirę gradũ eſſe tãdẽ/uitã intellectualẽ conicere poſſumus/primã ī toto rerũ ordine ſimpliciter uitam eſſe ipſũ ſimpliciter ītellectũ. Siue igiſ̃ ut uitã conſideras/ẽ motio quædã ad terminũ/ideoq; ad aliud/ut ad bonũ: Siue ut itellectum accipis/eſt motus aliquis ad uerũ/ut ad bonũ. Vtroq; igiſ̃ pacto eſt dependẽs aliquid: neq; contentum eſt eſſentia ſua/cuius uita & intellectus exiſtit: ſed quęrit aliquid eſſẽtia melius. i. ipſũ bonũ: quod neq; uita ſecũdũ formã/ neq; ītellectu ĩdiget: quo ãnitaſ̃ ad bonũ: quãdoq̃dẽ ẽ ipſũ bonũ: cui nec ulla opus ẽ actione: ſiquidem oĩs actio eſt ad bonũ/circa quod uerſaſ̃. Quod q̃dẽ cũ ſup intellectũ & intelligibile ꝓfus exiſtat: noĩa uero ex itellectus cõceptione ĩponi ſoleãt: nullũ ꝓpriũ hẽt nomen. Apellaſ̃ ãt bonũ/quoniã inde oĩa efficiũſ̃/& facta ꝓficiunſ̃. Apellaſ̃ & unũ: quorũ interea ſupeminet oĩbus: neq; moueſ̃/dũ hęc inde ꝓcedũt: aliõq; nihil aliquibi pmaneret: neq; diuidiſ̃ ī partes: aliõquin ceſſaret unũ ipſũ: quo ſublato mox oĩa pderenſ̃: neq; oĩo multiplicaſ̃ in formas: aliõquin admixtionẽ uel adiũctionẽ patiẽs/nõ eſſet ãplius uera unitas & imẽſa ſimplicitas. Si ꝑ arbores/ꝑ aĩalia/ꝑ aiam pmẽtẽ ꝓceſſeris/ĩuenies quod ī unoquoq; horũ ſiplciſſimũ ẽ maxîeq; unũ eẽ oĩum potẽtiſſimũ/ reliquorũq; pricipiũ. Similiter uniuerſũ ad unitatẽ rediges potẽtiſſimã. De qua nihil ulterius predicabis/cũ primũ cõcepiſti unitatẽ ipſã uel bonitatẽ. Aliõq̃ ſiq̃d præterea predicaueris/cõpones/& minues componendo reddeſq; indigũ/& poſterius. Noli ergo huic itellectionẽ addere. Alia.n. ẽ rõ itelligentiæ/alia boni. Nõ.n. æque utrũq; cuilibet cõuenit. Intelligẽtia igiſ̃ adiuncta bono cõgenẽ conficit: neq; igiſ̃ illic adhibebis ideas/quę cõcipiunſ̃ intelligẽtia: differũtq; iter ſe abſolute rõne formali/preſerti cõtrariarũ rerũ oppoſitarũq; ideę quod patet ex ordine uniuerſi inde ſecũdũ eſſẽtiã formãq; geniti. Quę.n. in hoc opificio reipſa differunt & ſubiecto/hęc ī opifice oĩum itellectu abſolute formaliq; differunt rõne. Aliõq̃ hic ordo formarũ uel inordinato quodã caſu cõſiſteret: uel ex materia ꝓfus iformi ꝓcederet. Diſtictiões uero formales & abſolutas adhibere primo Platonici uetãt. Prohibent ẽt poſt unitatẽ uel bonitatẽ adhibere uitã aut eſſentiã: quorũ nixus nõ q̃ſcit ī ſe: ſed contẽdit ad bonũ. Iubẽt primũ illud ſup eẽntiã atq; eẽ ponere: ſicut materiã quę ex oppoſito ultimũ ẽ ſub eſſentia & eẽ iudicãt collocãdã. Iõq; ſicut ī attigẽda matia deſcẽdẽdũ ẽ ſub oĩbus itelligẽtię cõceptibus q̃ formales ſũt: ſic ad attigẽdũ illud ſup oẽs euiſmõi cõceptus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

est ascēdendū. Neq; mobili uel multiplici uel formali itelligētię actu attīgi posse putandū: quod sup motū multitudinēq; & formā mirabiliter extat.

Ipsum bonum est pater: cuius filius est itellectus/semp a patre plenus. Huius aūt intellectus est imago mundus.

q Vemadmodū aliud ē uisus/aliud uero lumē/ad quod capiēdū est oculus institutus/ēt siqs oculus fingaī ab æterno lumine plenus: sic aliud ē intellectus: aliud uero uerū ipsū atq; bonū/ad quod naturaliter itellectus annitit/differtq; ab illo/ēt intellectus ipse/qui pp ꝓpinquitatem boni semp bono plenissime fruit. Ipsi itaq; bono sicut & lumini nihil opus ē uisu. Iā uero siqs posset totius mūdi uisibilis ornatū totū uno simul intuitu cōtueri: supra modū admiraret: ac uelut ex imagine quadā facilius mūdū intelligibilē opificē huius suspicaret: sed admodū pulchriorē. Rursū siqs cōspiciat illū: in quo nihil informe/nihil deforme/nihil imoderatū/uel uitę uel intellectus exps. In quo totus splendor & in splēdore punissimo totus ordo naturę facilius cōiectaret/qs pater eius: & qua ratione tātū talemq; genuerit filium: intellectū quidem purum/ & oium plenitudinem pater penes se generans ab ęterno/intellectu plenitudineq; supior.

LIBER OCTAVVS ENNEADIS TERTIAE DE NATVRA ET COMTEMPLATIONE ET VNO

PROHEMIVM DE CONTEMPLATIONE

f I ANTEq̄ agamus serio/quasi p iocū dicamus/oia cōtēplationē appetere: & ad finē eiusmōi uergere/nō rōnalia tantū aialia: sed ēt rōne carentia. Quinetiā naturā plantarū/& terrā deniq; hæc oia generantem. Itē cōtēplatiōem oia cōsequit/ q̄tenus naturalis cuiusq; habitus cape pōt: alia uero aliter cōtēplan & cōsequi: & alia qdē reuera: alia uero p imitationē imaginē q attīgere: si inq̄ ita dixerimus/ nūqd nouū hoc pręter opinionē adductū qs q̄ a nobis accipiet? Forsan cū tale qddā inter nos & ad nos agaī/periculū nullū subibimus: dū in re nostra ludemus. Nūqd & nos iocātes ludētes ue i presentia cōtēplamur? An forte & nos & oēs qcunq; iocanī & ludūt/hoc agūt: huiusq; appetitione iocanī: uideīq; siue puer aliqs/ siue uir ludat/ aut seno studeat/cōtēplationis gratia hic qdē studere: ille uero ludere atq; iocari: tū quelibet actio ad contēplationē intendere studiū: & necessaria quidē actio longius speculationē ad externa ꝓtrahere: actio uero liberior breuius quidē educere. Simul aūt ipsa quoq; speculationis desiderio fieri. Sed hæc qdē oportunius i sequētibus. Nūc uero de terra/& arbonbus/& oio de plātis consideremus: quæ nam horum speculatio sit/& quo pacto quę inde fiūt atq; gignunī in speculatiōis actionē redigere ualeamus: Deniq; qua rōne natura quā imaginationis rōnisq; expertem dicunt/contēplationē hēat i seipsa: & que facit p contēplationē quā ipsa non hēt/efficiat/& quo pacto perficiat.

Natura i se manēs p rōnes seminales format materiā sine electione & instrumento. Cap. Primum.

q Vod igiī hic neq; manus sint/neq; pedes/neq; aliquod instrumētū/uel ad uēntū/uel cognatū: materia uero opus sit i qua faciat quā ue ponat i spē ferme unicuiq; constat. Neq; uero putādū ē/naturā sic suū opus efficere/uelut ipellēdo atq; premēdo. Qualis. n. ipulsio siue pressura uarios oiformesq; cōlores & figuras efficere pōt. Quandoqdē neq; cęræ fictores formatoresq; similes/quos puparios noiant/quos ue intuentes aliq putauerūt naturæ ipsius opificium esse psimile/facere colores possunt/nisi hos aliūde opibus suis adhibeant. Opepræmū erat cōsiderare quēadmodū in artiū eiusmōi tractatonbus oportet in tus aliquid pmanere/secūdū quod pmanens p manus opa fabricēt/similiter esse tale aliquid i natura: quod quidē sit potestas quędā pmanens & absq; manuum ministerio fabricās. Permanēs inq̄ tota. Nō. n. indiget aliis quidē uelut manentibus/aliis aūt q̄si motis. Materia nāq; est id quod ibi mouet: in ipsa uero potesta te mouet nihil. alioquin quod mouebit/nō ent primo mouens: neq; id erit ipsa natura: sed ipsū quod i toto cōsistit imobile. Obiciet aliquis rōnē quidem imobilē pmanere: naturā uero esse a rōne diuersā/atq; moueri. At si totā dicant/similiter erit & rō: Sin āt aliquid eius imobile/hoc ipsum & rō ent. Et. n. spēm oportet hanc esse/nō aūt ex materia spēq; cōponi. Quid enī huic opus sit calida frigida ue materia? Siquidē subiecta fabricationi materia id secū affert: siue fit eiusmōi. Vel potius erā prius q̄ induat qualitatē/tangit rōne. Nō enim accedere oportet ignē/ut materia fiat ignis/sed rōnē: quod quidem psp icuum est argumentum: in aialibus atque plantis seminales rationes esse omnium effectrices: naturamq; existere rationem: quę uelut ipsius prolem alteram generat rationem/dum uidelicet subiecto quidem tradit aliquid: permanet tamen interim in seipsa. Ratio igitur secūdum formā uisibilem extrinsecus edita/ ultima iam est/uitaq; carens: ideoq; nec pōt aliam ulterius facere rōnem. At rō uitā habens penes formæ factorem/& quasi soror: atq; ipsa eādē potentiā possidens rōnem gignit i effectu postremā.

Rōnes seminales i natura sūt q̄si cōtēplationes quędā ipressæ desup ab itelle tuali cōtēplatione. Et ideo quæ natura fiūt & cōtēplatione fiūt/& cōtēplationes quædam sunt. Cap. II.

q Vonā igiī mō facit? & faciēs qūo cōtēplationē aliquā & quā attīgit? Profecto si manēs agit/& i se manēs/atq; est rō/ē utiq; cōtēplatio. Actio nāq; fieri secūdū rōnē solet/diuersa uidelicet existēs a rōne. Rō uero assistēs & presidēs actioni/nō est actio. Si igiī nō actio ē/sed rō/nimirū est contēplatio quę dā. Iam uero i uniuersa rōne postrema qdē rō ex cōtēplatione ꝓcedit: atq; ita cōtēplatio dicīt/q̄si p cōtēplationē ipsā cōcepta atq; ꝓcepta. Rō uero ois hac superior alia qdē se aliter habet. Et altera nō est tanq̄ natura: sed uelut aia: altera uero in natura est/atq; est ipsa natura. Sed nunqd hęc ēt ex cōtēplatione cōtingit? Ex cōtēplatiōe oio. Sed si ipsa quoq; seipsā quodāmō contēplata sit. Est. n. cōtēplationis effectus/& cōtēplati cuiusdā. Qūo āt ipsa speculationē hēt? Speculatiōem qdē ex rōne pficiscentē nō hēt. Dico āt ꝓfectā ex rōne: ipsā uidelicet de his quæ in se sūt consideratione. Sed cur nā sua nequaq̄ cōsiderat? Cū sit uita quędā & rō porēnaq; efficiēs. An forte qa cōsiderare ē nōdū habere. Hæc āt si hēt/nimirū ex eo quod hēt & efficit. Ipsū igiī esse ipsi quod est/id certe est eidē & facere: & q̄tūcunq; est/id ipsum est & faciēs. Est āt cōtēplatio quędā/&(ut ita dixerim) contēplamē. Rō. n. est: Quatenus igiī cōtēplatio est atq; cōtēplamen & rō: eatenus facit/qua uidelicet rōne hęc existit. Effectio igiī cōtemplatio quædam esse iam nobis apparuit: nempe est contēplationis effectus/speculatiōe manente: neq; aliud aliter ue agente: Sed ꝓpea q̄ ipsa contemplatio sit/faciente.

Plenitudo rōnum ſeminaliū in natura eſt quaſi ſenſus quidā/quo natura & ſe ipſa fruit & ſpectat res generādas: quę ſunt quædā ſpectamina ipſius naturæ dependentis a ſpeculatione ſupna. Cap. III.

ſ Iquis āt hāc interroget/cuius nā gratia faciat/ſi mō interrogantē audire uelit/& dicere/reſpōdebit. Nō oportebat interrogare me: ſed te decebat ſilētio intelligere: quēadmodū & ego ſileo/nec eloqui cōſueui. Quid ergo te oportuit intelligere/hoc inq̄ in primis/quod gignit meū ſpectamē eſſe/iterea me tacēte: naturaq; genitū cōtēplamē/meq; ex cōtēplatione quadā eiuſmōi natā nō intiua naturā habere ſpectaculi cupidā. Proinde id quod in me uicē contēplantis habet: ita contēplamen efficere: ſicut & geometræ ſpeculādo deſcribūt. Verūtamē non ſcribente me/ ſed ſpeculante hinc lineas corporū uelut excidētes interim emanare. Profecto matris meę genitorūq; in me ſeruaē affectio. Illi nāq; ex contēplatione ducūt originē. Generatio quoq; mea a ſpeculatiōe deducit. Eteni dū illi nihil agūt/ſed rōnes ſūt maiores/ac ſe ſpeculanť: ego genita ſum. Quorſū hęc/ Natura. s. eſſe aiam prioris aiæ genituā ualidius uiuētis/quietā ſpeculationē in ſe habentē/neq; ad ſupiora neq; ēt ad inferiora uergentē. Hæc utiq; ſtās i eo in quo ē/ uidelicet i ſui ipſius ſtatu & quaſi cōſenſu/p hāc cognitionē conſenſumq;/quod poſt ipſā eſt/quoad eius natura fert nouit/neq; pquirit ulterius: ſed cōtēplamen iam ſplendidum gratioſumq; pfecit. Ac ſiquis cognitionem quandam aut ſenſum ei tribuere uelit/nō qualē in cæteris dicimus ſenſū uel cognitionē attribuere debet. Sed pinde ac ſiquis ſomniantis cognitionem cum cognitione cōferat uigilantis. Spectamē nāq; ſuū contēplans cōquieſcit: ſpectamen inq̄ in ea factū/ex eo q̄ in ſeipſa ſecūq; ipſa pmaneat: ſitq; ſpectamen ipſum quietaq; pſpectio. Obſcurior tamen atq; debilior. Altera. n. hac eſt efficacior ad intuitū. Hęc āt imago eſt contēplationis alterius. Hac itaq; rōne quod ab ipſa genitū eſt/ puenit debiliſſimū: quoniā debilitata pſpectio ſpectamē debile parit. Quādoqdē & hoies cū debiliores fiūt ad contēplandū ſpeculationis & rōnis umbrā. i. actionē aggredi ſolēt. Cū. n. ad contēplandū facultas minime ſuppetat: neq; ob debilitatē aie ſpectaculū ſufficienter paipe ualeāt: ideoq; nec ipleanť: cupiant tamen ipſū cernere/ cōfugiunt ad agendū: ut ibi ſaltē uideant/quod diſcernere mente non poterant. Quotiēs itaq; faciūt: & ipſi uidere id uolūt/& ſpeculari atq; ſentire: & alios ſecū etiā contuen: quādo ꝓpoſita eis eſt actio/quoad fieri poteſt/ut ipſi putāt: Profecto inuenietis ubiq; effectionē actionēq; eſſe uel debilitatē contēplationis/ uel conſequentiā. Debilitatē quidē/ubi præter id quod eſt actū/nihil hēas. Cōſequētiā uero/ſi aliud ſup id melius effecto ope habeas: quod ſpeculeris. Quis. n. cum uerū ipſū contueri poſſit præcipuo quodā ſtudio/ad imaginē ueri ſe cōferat. Teſtanť hoc ebetiſſimi quiq; puerorū: qui cū ad diſcendū ſpeculandūq; ineptiſſimi ſint/in artes actioneſq; delabunť.

Intellectualis anima mūdi plena ſemp ex diuinorū contēplatione/inde grauida parit naturam ſimiliter fęcundā rōnibus quaſi ſpeculatiuis: & tali ſpeculatione generat omnia. Cap. IIII.

c Vm uero iā de natura dixerimus: quo pacto generatio ē cōtemplatio quę dā/deiceps ad aiam hac ſuptorē pgamus ita dicētes. Nēpe huius cōtēplatio ingeniumq; diſcendi cupidum/ quærēdiq; ſtudioſum: ac pręterea ſtimulus q̄dā ex his quę cognouit parturiēs iā plenaq; fęcūditas effecit/ ut ipſa p totū cōtēplamen effecta/alterū cōtēplamē efficeret. Quēadmodū ars quoq; facit/quādo iam plena eſt/ pcreans uidelicet alterā quaſi artē paruā in puero addiſcente/ imaginē oium acqrente/aliter tamē hæc hēnte uelut obſcura debiliaq; & ſpectamina quę dā ab initio nō ualentia ſibi ipſis patrocinari. Rōnalis itaq; pars eius illa ſupna penes ſupna iplena ſemp atq; illuſtrata ibi permanet. Pars uero altera participat eius quę i prima ptipatione ptipauit. Procedit. n. uita ſemp ex uita. Nā actus poſia currit: & nuſq̄ abeſt: pgreſſa tamē cōcedit priorē ſui ptē/ ubi quodāmō deliquit manere. Nā ſi prſus amiſerit primā/nō āplius ent ubiq;: ſed i quod deſinit tantū. Neq; tamen equale eſt pcedens conqeſcenti. Si igiť oportet p oia fieri: neq; reſtare locū/ubi non ſit actio eadē: & quod prius eſt/ ſemp eſt aliud q̄ poſterius. Procedit āt actio ex cōtēplatione uel actione: ſed tandē ex cōtemplatione/ quādo uidelicet actio nondū erat/ nā ante contēplationē eſſe non pōt: ſi res inq̄ ita ſe habet/neceſſariū eſt debiliorem qdem alteram eſſe altera/omnem uero contemplationem eſſe: adeo ut & quę actio ſecūdū cōtemplationem uideť eſſe/ non aliud ſit/ q̄ debiliſſima cōtemplatio quædā. Oportet. n. ſemp quod gignit quodāmō quidem cōgruere genere: euadere tamen ifirmius: qppe cū exile fiat paulatim ipſo deſcenſu. Suauiter qdem & qete pcedūt oia: quomā contemplatiōe uel actione extrinſecus apparēte nō indigēt. Aia quidē ipſa e ſūma ſpecula cōtēplať/ & quod ita cōtēplať/utpote quod ſurgit exterius/neq; eodē mō cū eo quod ante ipſā/certe quod poſt ipſā efficit: Cōtēplatio certe contēplationem gignit. Neq; eni hēt terminū contēplatio ipſa uel ēt contēplamen. Ob hoc āt & pcedit & percuncta pgredit. Quid. n. ꝓhibet/quo minus p oia diffundať? Quādoqdē & in omni aia idē eſt cōtēplamē. Nō. n. eſt magnitudine circūſcriptū. Nō tamē i oibus eodē mō. Quapp neq; mō eodē in q̄libet aię parte. Hinc utiq; apud Platonē aię auriga quod uidit/ equis imptit: hi uero ide accipiunt/ utpote qui quę uiderunt affectāt: uniuerſum eni nō acceperunt. Quod ſi affectantes agāt/ eius gratia quod deſiderant agent. Id āt eſt contemplamen ipſum atq; contemplatio.

Quod finis ſit cōtēplatiua uita. Itē q̄ in aia ſūt rōnes rerū: & cū ipſa i eas actu ſe pfert: tūc re uera cognoſcit. Cap. V.

a Ctio igiť cōtēplatiōis cōtēplaminiſq; gratia fit. Quapp agentiū finis contēplatio eſt. Nēpe quod recta uia cōſequi nō potuerūt: id q̄ſi p ambages capeſſere moliunť. Idē quoq; prouenit/quādo quod cupiūt aſſequūtur. Quod qdē adeſſe uolebāt. Nō ita qdē ut nō cognoſcāt: ſed ut agnoſcāt iam ac quiſitū: & i aia pręſens inſpiciāt/uelut ſpectādi gratia ibi ſitū. Quoniam & boni gratia ſemp agūt: Hoc āt nō ut extra eos ſit poſitū/& i ſe minime habeat: ſed ut quod ex actiōe bonū fit/ipſi poſſideāt. Sed hoc ubi nā?/Certe i aia. Quapp actio rurſus i cōtēplationē ipſā relabiť. Quod. n. q̄s aia capit/quæ rō quędā eſt/ quid nā aliud eſt/ q̄ rō ſilens: & quo magis rō/eo magis ſilens/atq; uiciſſim. Tunc. n. & quietē agit: & utpote plena nihil ultra requrit: atq; contēplatio i eiuſmōi habitu cōſtituta ob ipſā poſſidēdi fiduciā intrinſecus conqeſcit. Et quo certior fides: eo q̄tior cōtēplatio. Quę quidē potius i unū redigit aiam. Et hac qdē rōne cognoſcēs ipſū q̄tenus cognoſcit: iam. n. ſeno agēdū ē/i unū cū re cognita puenit.

Si.n.duo ſint/hoc quidē aliud:illud uero aliud erit. Quapp uelut adiacēs qddā eſſe uidebit. Atq; id ipſū duplex nōdū uerā cōtraxit familiaritatē:uelut quando rōnes exiſtētes i aīa nihil agūt. Quo circa rōnē oportet nō externum aliqd eſſe: ſed aīo addiſcētis uniri/quouſq; ꝓpriū iā inueniat. Aīa igit quando rōni familiaris euadit atq; afficit/ſimul ꝓfert/& expedita iam ꝓdit i actū. Quod.n.habebat prius/aīaduertit atq; ipſa i prōptū expeditione/q̄ſi altera ſit a ſeipſa/& ab illo altera fuiſſe cognoſcit:& excogitās aſpicit aliud/tanq̄ & ipſa ſit aliud:quāq̄ ipſa etiā ratio eſt/& tanq̄ intellectus: ſed aliud intuēs. Nō.n.plena ē:ſed ab eo quod eſt ſupius deficit. Aſpicit tamē & ipſa quiete/quæ ꝓfert. Quæ.n.nō ꝓtulit/ non dū profert. Quę uero ꝓfert ex defectu quodā in conſiderationē ꝓmit/quod habet aīaduertēs. At i rebus agēdis/nā externis quę itus hēt accōmodat:atq; ex eo qꝺ magis poſſidet q̄ natura/ poſſidet & quietius. Et ex eo qꝺ plus habet/ ſpeculatiua magis exiſtit. Rurſus ex eo qꝺ nō pfecte habet/cupit magis habere ꝓſpectæ rei pceptionē/ſpeculationēq; ex cōſiderationis diſcurſione ꝓuenientē. Cū uero priorē reliquent habitū/& i alia ptranſiuent/deinde regreſſa iterū cōtēplat̄/parte eius hactenus derelicta. At altera pmanens i ſeipſa minus id efficit. Quāobrem probus aīus iam ipſa rō eſt effectus:& quod penes ſeipſū eſt/aliis quoq; demonſtrat. Ad ſeipſū uero uiſus. Iā.n.hic ad unū eſt collatus & ad quietum nō ſolum quoad extera ꝓtinet:ſed quoad ſeipſū:& intus deniq; cuncta.

Confirmatur qꝺ oīa fiunt a contemplatione:& ideo ſunt contēplationes quædam. Et quicquid agūt contēplationis gratia faciūt. Cap. VI.

q Vemadmodū igit̄ partim ꝓ ſe cōſtat/partim rō indicauit:oīa ex contēplatione cōtēplationeſq; ſunt/tum uere exiſtentia/tū ex his genita his uideli cet contēplantibus/ipſa facta iam cōtēplamina uel ſenſui/uel cognitioni/uel opinioni paſſim ſe offerentia. Actiōes præterea in cognitionem dinguntur finē. Appetitio quoq; affectat cognitionē. Generatiōes inſup a cōtēplatione trahentes exordiū in ſpēm ſpecimēq; aliud deſinūt fabricandū. Et oīo ſingula cauſarū efficientiū imitamina paſſim ſpectacula ſpēſq; efficiunt:factę quoq; ſubſtantiæ uelut entium imitamina declarant efficientes cās ſpectare tanq̄ finem:non effectiones/non actiones/ſed opificium ipſum/ad hoc ipſum ut contuentibus ſit ſpectaculū: Quin etiā cogitationes hoc ipſū uidere ꝓcupiunt. Atq; etiā prius ipſi ſenſus/quorum finis cognitio eſt. Rurſus ante hæc ipſa natura ſpecimen in ſe rō nemq; poſſidens/aliam præterea generat rōnem. Proinde cōſtat/cum ipſa oīum prima in contemplatione cōſiſtant:cętera oīa contēplationē ipſā neceſſario cupere. Siquidē finis oībus ꝓpoſitus eſt:quod ē & pricipium. Iam uero & quādo aīa lia generāt/rōnes intus ſeminales ſtimulant ad gignendū: idq; totū contēplationis actio eſt/ſtimuluſq; affectās multas iam ſpēs fabricare/ uariaq; ſpectacula:& implere rōnibus oīa:& q̄ſi ꝓpetuo contuen. Facere.n.ut ſit aliqd/eſt ſpēm quandam efficere. Id āt eſt contēplatione oīa ꝓrſus implere. Præterea errata tū in his quę gignunt̄/tum i his quę agunt̄/nihil aliud eſſe uident̄/ q̄ contēplantiū caſus & diuerſio quędā ab ipſo cōtemplationis obiecto. Artifex quinetiam iners ei ſimilis iudicatur/qui deformes faciat formas. Deniq; amatores ipſi i eorū numero pręcipue ſunt/qui in aſpiciendo uerſant̄:& ad ſpēm impenſius propant.

In cognitione uera cognoſcens & cognitum idem eſt:aut ſit idem. Item prima forma eſt idem quod uita/& intelligentia prima:ideoq; hęc pariter per cuncta ꝓcedūt: Itē intellectus neceſſario ē uniformis atq; oiformis. Cap. VII.

d Ehis q̄dē ita ſit dictū. Cū uero cōtēplatio ab ipſa natura ſe attollat ad animā/& ab hac i mētem/ ſempq; cōtēplationes magis ꝓprię familiareſq; euadāt: uniant̄q; cōtēplātibus/& in aīa ꝓ uirtutē iam pfecta/ in idē iam ſubiecto rediguntˇ quę cognoſcunt̄/ utpote quę ad ipſū ꝓperent intellectum: certe in hoc ipſo itellectu iā ambo ſint unū/ nō p acq̄ſitā quādā familiaritatē/ ut i aīa præſtāntiſſima fieri cōſueuit:ſed potius ꝓ eſſētiā:atq; ex eo qꝺ idē ibi eſt eſſe/atq; itelligere. Non.n.illic āplius hoc quidē aliud/illud uero ē aliud: alioqn rurſus aliud quiddā erit/ in quo nō ulterius aliud erit & aliud. Oportet igit̄ in hoc ābo ēe re uera unū: Id āt eſt cōtēplatio uiuēs/ non quidē q̄ſi cōtēplamē in alio. Quod.n. in alio uiuēte ē/nō eſt ſe ipſo uiuēs. Si ergo uiuet aliquod cōtēplamē &(ut aūt) intelligimē/oportet ipſū eſſe uitā nō uegetalē/nō ſenſualē/nō aialē aliā. Intelligę nęnāq; quodāmō ſūt & alię. Sed hæc quidē uegetalis itelligentia: hæc āt ſenſualis:alia deniq; aialis. Quo igit̄ mō intelligētiæ ſūt?Quia uidelicet ſūt rōnes:& oīs uita eſt intelligētia quędā: ſed alia tenuior alia/ſicut & uita. Quæ uero clarior eſt & ualidior/uita prima eſt/& itellectus primus & unus. Intelligētia igitur prima uita quoq; prima eſt: atq; ſecūda uita intelligentia quoq; ſecūda. Vita deniq; ultima poſtrema itelligētia eſt. Oīs itaq; huius generis uita etiā itelligētia iudicāt̄. Sed uitę quidē differentias forſan dicere hoīes poſſēt: intelligētiarū uero nō dicūt:ſed aūt alias quidē eſſe intelligētias:alias uero oīo nō intelligētias eē: quoniā nullo mō qꝺ ipſa uita ſit quęrūt. Sed illud preterea ſignificandū. Sermonē hūc noſtrū rurſus uelut ſorte quadā oſtēdere/res oēs cōtēplationes exiſtere: Si ergo uita ueriſſima ſecūdū ipſā intelligētiā uita eſt: hæc āt cū ueriſſima itelligētia idē eſt/nimirū ueriſſima itelligētia uiuit. Atq; cōtēplatio & eiuſmōi contēplamen uiuens eſt atq; uita/& duo hęc ſunt ſimul unū. Vnū igit̄ ens ipſa duo. Quanā igit̄ rōne unū hoc eſt multa?Forte quoniā nō cōtēplat̄ unum. Nā & quando unū intuet̄/nō contuet̄ ut unū:alioqn nō fieret intellectus. Sed incipiens quidē ut unū nō pmanet/ut incepit:ſed clam quodāmō factus eſt multiplex/quaſi iam grauidus:euoluitq; ſeipſū uolēs oīa poſſidere. Cui forſan ſatius extitiſſet/id minime exoptare. Ex hoc.n.ſecūdus euaſit. Nō aliter q̄ circulus ſeipſū explicans facies eſt & figura & planū quiddā circūferēnaq; & centrū ac lineę: & alia quidem ſurſū/alia uero deorſū. Meliora quidē unde ꝓcedit exordium:reliqua uero deteriora. Illud.n.a quo ꝓceſſio fit nō erat tale/quale id a quo & in quod ꝓceditur. Neq; rurſus illud a quo ſimul atq; i quod/tale erat/quale ipſū a quo tantum progreſſio incohat̄. Et aliter quidē mens/nō unius alicuius mens:ſed oīs. Oīs uero exiſtens eſt & oīum. Oportet igit̄ intellectum tum omnia/tum oīum exiſtērem partem quoq; talem habere/ut unaquæq; omne ſit/atq; oīa. Sin minus/partē aliquā quæ intellectus nō ſit/habebit: atq; ex his quę nō ſunt intellectus/coacerua bitur:eritq; fortuitus quidā aceruus/expectās ab oībus adminiculum/quo intellectus euadat. Quapp & ſic eſt infinitus:ac ſiquid ab eo manat intus/non cōminuit̄:nel quod ab ipſo eſt/quoniā id quoq; eſt oīa: uel ille ex quo ꝓdit intrinſecus:quoniā nō erat ex plurībus compoſito.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS BIBLIOTECA

In primo intellectu est multitudo & est omnia. Principium autem omnium non est omnia: sed sup omnia. Cap. VIII.

h Ic igitur talis exiſtit ideoq; non primus: ſed eſſe oportet aliquid ipſo ſuperius: cuius gratia ſupior habitus nobis eſt ſermo: idq; propterea/quoniam multitudo ſemper eſt uno posterior. Hic ãt numerus eſt. Numeri uero principium eſt unitas: & talis numeri principium/quod ita eſt unum. Hic utiq; & intellectus eſt/& itelligibile ſimul. Itaq; ſimul eſt duo. Si ãt duo/oportet aliquid ſuper duo hæc accipere. Sed quidnam hoc eſt dicendum? nunquid intellectus tantum? At cuilibet intellectui eſt intelligibile coniugatum. Ac niſi ibi ſit coniugarum/nec etiam intellectus erit. Si igitur nec intellectus: ſed duo hæc effugerit/ conſequens erit/ut quod his duobus eſt prius/ſit intellectu ſuperius. Verum quidnam prohibet hoc eſſe intelligibile tãtum? Id ipſum uidelicet quoniã & intelligibile coniugatum ſemper habet & intellectum. Si ergo neq; intellectus neq; intelligibile eſt/quidnã erit? Illud certe/a quo intellectus & cum intellectu ſimul intelligibile. Quid hoc igitur/& quale ipſum excogitabimus. Etenim uel intelligẽs aliquid erit/ uel non intelligens. Si intelligens/erit & intellectus. Si nõ intelligens/ ſeipſum etiam ignorabit: nihilq; eſſe uidebitur uenerandũ. Nõ. n. ſi dicamus hoc eſſe ipſũ bonũ atq; ſimpliciſſimum: ppea manifeſtũ aliquid & pſpicuũ afferemus: q̃uis uerũ q̃diu non habuerimus/in quo potiſſimum dum de eo loquimur excogitationis noſtrę figamus intuitum. Prętерea cũ cognitio aliorũ per intellectum & intellectu fiat penes illos/uidelicet/q̃ itelligẽs aliquid cognoſcere poſſunt/hoc ipſum naturam intellectus exupans/ quonã intuitu ſimul collecto pcipieť. Reſpondebimus ad hęc/uidelicet quodam ĩ nobis illius quoad fieri poteſt pſimili. Eſt enim ĩ nobis illius aliquid: uel potius non eſt in rebus aliquid/ubi nõ ſit/quibus ineſt illius ptcipandi facultas. Profecto ubicunq; admouens aliquid/quod poſſit accipere/inde aliquid reportabis. Quẽadmodũ ſiqua uox deſertum quoddam occupet: uel una cũ deſerto enã hoies. Tũc enĩ in qua cunq; parte accõmodaueris aures/uocẽ totam hauries/rurſuſq; nõ totam. Quid nã igiť eſt quod intellectũ adhibentes accipimus? Forſan uero intellectum oportet uelut a tergo ſe flectere: & cũ utrinq; uultũ habeat/ſeipſum a tergo relinquere ac ſi bonum ipſum ſit inſpecturus/operam dare/ ne oĩa ſit itellectus: ne ue ſit illa quæ intelligunť omnia. Eſt enim ipſe uita prima/quę quidem eſt actus in quadã diſcurſione p oĩa. Diſcurſione inq̃ non quæ diſcurrat quotidie: ſed quæ diſcurſum ſemp impleuerit. Si igiť uita eſt atq; diſcurſio/habetq; oĩa nõ cõfuſe quidẽ: ſed exactiſſime: alioquin ſi indiſtincte habuerit/ habebit & impfecte: neceſſe eſt illum ab alio depẽdere: quod quidẽ nõ amplius ĩ diſcurſu ueršeť: ſed diſcurſionis principium ſit. Principiũ uitæ/principiũ mẽtis/atq; cunctorũ. Principiũ nãq; non eſt oĩa: ſed oĩa potius a pricipio ſunt. Ipſum uero neq; oĩa eſt/ neq; aliquid oĩum: ut omnia generet: neq; ſit multitudo: ſed pricipiũ multitudinis. Eo nanq; quod genitũ eſt ubiq; ſimplicius eſt quod generat. Itaq; ſi hoc genuit mentẽ: ne ceſſario eſt mẽte ſimplicius. Siquis aũt puter/ipſum bonũ eſſe unũ & omnia: aut erit oĩa ſecundũ unũquodq; oĩum ſingulatim: uel cũcta ſũmatim. Quod ſi cuncta ſimul accumulata/oĩbus poſterius erit. Nã ſi oĩbus prius extirerit: alia quidẽ erunt oĩa/aliud uero & ipſum prętер cuncta. Sin aũt ſimul ipſum atq; oĩa ſint: nõ erit initium. Oportet tamen ipſum eſſe principium/& ante oĩa/ut & oĩa ſint poſt ipſum. Sin uero dicať ipſum eſſe ſingulatim ſecũdum oĩum unũquodq;/primo quidem quodlibet cuilibet erit idem: deinde cũcta ſimul: nec unq̃ ulla diſcretio. Atq; ita etiã ipſum nihil eſt oĩum/ſed potius ſup omnia.

Principium uniuerſi eſt unũ ipſum ſupens: Quod neq; mouеť: neq; diuidiť: neq; multiplicať ullo modo/quãdo ab eo rerum multitudo ꝓcedit Cap. IX.

q Vid ergo eſt? Profecto poteſtas omniũ: Quæ quidem niſi eẽt/ neq; cętera forent. Neq; enim intellectus eſſet/qui prima eſt oĩsq; uita. Quod eni ſuper uitam extat/uitę cauſa eſt. Actus enĩ uitę/qui oĩa eſt/ nõ eſt ipſum primum: ſed ex principio uelut fonte profundiť. Cogita fontem/principiũ aliud nõ habentem: fluminibus uero ſe totum tradentem: nec tamen fluminibus ullis exhauſtum: ſed in ſe quiete manentẽ: flumina uero/ab ipſo fluẽtia: ante q̃ aliud alio fluat/adhuc una manentia/& quaſi iam cognoſcentia: quo ab ipſis fluxuri ſint riuuli. Aut cogita arboris ingentis uitã/ſeſe p totam arborem propagãtem: manente principio/ neq; diuiſo p totam/ ſed uelut in radice fundato. Hoc utiq; prębet quidem totã arbori uitam atq; multiplicem. Ipſum uero manet/nequaq̃ multiplicatum: ſed multiplicis uitę principium. Neq; mirabile eſt ita eſſe. Forte etiam eſt mirandũ: quomodo multitudo uitę ex nõ multitudine ſit: neq; fuiſſe multitudo poſſit: niſi ante multitudinẽ fuerit/quod nulla eſt multitudo. Nam principium in uniuerſum nequaquã diuidiť. Alioquin ſi diuidať/ perdeť protinus uniuerſum. Neq; unquam fuiſſet factũ/ niſi principium in ſeipſo pmaneat/ ſitq; ab hoc toto diuerſum. Quapp reductio ubiq; fit in unũ. Et in quolibet quidem unũ eſt: ad quod reduciť. Atq; hoc uniuerſum/ in unũ quod ante ipſũ/ nõ ſimpliciter unũ quoad quis ad ipſũ pueniat ſimpliciter unũ. Hoc ãt nõ ulterius referť ad aliud. Proinde ſi ipſũ arboris unum. i. principium permanens/ ſi aĩalis unum/ſi unum aĩę & unum inſuper acceperis uniuerſi/accipies ubiq; potentiſſimum atq; uenerãdum. Sin autem unũ ipſum eorum quæ uere ſunt. i. principiũ/ fontẽ/ poteſtatem acceperis/nũquid diffidemus? Nihilq; exiſtere ſuſpicabimur? Certe nihil horum eſt/quorum eſt principium: eſt & tale/ ut de ipſo nihil prædicari queat: nõ ens/nõ eſſentia/nõ uita: ppea q̃ ſup hæc oĩa ſit. Sin aũt ipſum eſſe inde auferẽs/illud apprehenderis: protinus obſtupeſces. Et dirigẽs te in illud/& aſſequẽs: atq; ĩ ipſius ſedibus cõquieſcens uno ponſſimũ ſimpliciq; intuitu iam cõſpicias. Cõſpicatus autem/magnitudinem eius auſpicaberis per illa quæ poſt ipſum ſunt/atq; p ipſum.

Intellectus eſt inferior bono. Atq; ita p hũc coniectamus bonũ: ſicut per hunc mundum conijcimus intellectum Cap. X.

p Rętерea & hac rõne cõſidera: quoniam intellectus eſt uiſus quidam: uiſus inquam uidẽs/ideo eſt quædam ĩ actum iam profecta potẽtia. Ent igitur in eo aliud quidẽ materia/aliud uero forma/ ſicut & uiſio ſecũdum actũ. Materia inquam intelligibilis. Siquidem & uiſio ſecũdum actum duplicem hẽt proprietatem. Ante igiť q̃ uideret/unũ aliquid erat. Vnum ergo/duo factũ eſt: &

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

duo unũ. Viſioni quidem ab obiecto ſenſibili plenitudo & ſua quædã perfectio prouenit. Mentis uero uiſui/bonum eſt id quod implet. Si enim intellectus eſſet ipſum bonũ/quid nam uidere uel oĩo agere oporteret? Alia enĩ circa bonũ & ꝑp ipſum bonũ actionẽ habẽt. Ipſum uero bonũ nullo ꝓnitus indiget. Quamobrẽ nihil ipſi erit præter ipſum. Cum ergo bonũ pronũtiaueris/ nihil ultrius addas excogitãdo. Siquid. n. adiunxeris/ſtatim id cui aliquid addidiſti/ſuapte natura declarabis egenum. Iccirco neq; adiungere debes intelligẽtiam: ne ſic adiungas aliquid alienũ: duoq; reddas/intellectum. s. atq; bonũ. Intellectus quidẽ bono: bonum ãt intellectu nõ indiget: Itaq; mens bonũ cõſequẽs/boniformis fit: perfi citurq; a bono: dum uidelicet ſpẽs quæ eſt in mẽte/ procedit a bono: atq; efficat boniformem. Quale uero inſpiciẽ ĩ mẽte ipſius boni ueſtigiũ/ tale quoq; exem plar decet excogitare/exiſtimãtes. s. ueritatem eius ꝑ impreſſum i mẽte ueſtigiũ. Hoc itaq; ueſtigium impreſſum eſt intellectui: per quod uideret/& poſſideret. Quapp in intellectu quidem eſt appetitio: eſt ſemper appetẽs: eſt ſemper & cõſequens. Ipſum uero bonũ neq; deſiderat quicquã. Quid enĩ deſideret? Neq; cõſequitur aliquid. Nunquam enĩ deſiderauit. Neq; igitur eſt intellectus. In hoc enĩ eſt appetitio/& quædam ad ipſius ſpẽm applicatio. Intellectus ſane pulcher eſt/ omniũq; pulcherrimus in lumine puro ſplẽdoreq; ſimili cõſtitutus: entiumq; na turam in ſe cõprehendẽs: Cuius quidem noſter hic mũdus pulcher/umbra eſt & imago. Ille uero ſuperior mundus in omni claritate poſitus eſt. Vbi nihil intelle ctu uacãs/nihil tenebroſum/nihil ĩmoderatum: ſed ĩ ſeipſo beatam agit uitam. Quem ſiquis aſpexerit/protinus obſtupeſcet: preſertim/ſi quatenus oportet illi ſeipſum inſinuet: Iunſq; illius euadat. Nempe quemadmodũ qui cælum diligen tius ſuſpicit/ſtellarumq; ſplendorẽ impenſius cõtuetur: protinus auctorem mun di cogitat/atq; perquirit: ſic oportet & eum qui mundum intelligibilẽ intuetur/ cernit/admiratur/effectorem eius diligẽter inquirere: quis nam ille ſit/qui talem mũdũ intelligibilẽ genuit: uel ubi/uel quomodo talem genuit filium: intellectũ puerum purum atq; formoſum: filium inquam a patre plenum. Iam uero pater ille ſũmus/neq; intellectus eſt: neq; filius aut puer: ſed itellectu pueroq; ſuprior. Nã poſt ipſum itellectus & puer/alimonia & intelligẽtia indigens: q & ꝓximus eſt ei/quod nulla re indiget: neq; intelligentia eget. Plenitudinem uero & intelli gentiam ueram filius habet/quoniã habet primo. Quod uero ſuperius eſt/neq; indiget/neq; habet. Alioquin ipſum nõ eſſet bonum.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI FLORENTINI IN LIERVM DE OCTO CONSIDERATIONIBVS.

Propoſitio prima/qp mundi auctor ſit intellectus primus/ipſius boni filius.

n Ouem ꝓcipue in hoc libro cõſiderationes apparẽt. Prima eſt de auctore mundi: ubi ſiquis uiam Iamblichi Proculiq; ſequatur/ex ponet Timei dictum illud de opifice mundi. s. quot ideas intelle ctus intelligit in ipſo uiuente/totidẽ ſpẽs cogitauit mundi opifex in mũdo diſponere. Exponet id inquam ita: Tres. s. ſaltem eſſe diuinas ſubſtan tias inter principium primũ. i. ipſum bonum atq; mundũ. Quarũ prima ſecũdũ formam ſuam/eſſentia ſit boni particeps: Ac inſuper uitæ intellectuſq; cauſa. Se cunda uero/ſecundum formã ſit uita/particeps quidem eſſentiæ. Intellectus aũt formalis cauſa. Tertia deniq; ꝑ formam ſit intellectus/uitæ quidem particeps/& cauſa mũdi. Primũ nominabit Cẽlium: ſecundum uero Saturnũ: tertium deniq; Iouem: Tantoq; ſuperiorẽ Saturno Cẽlium/& Ioue Saturnum exiſtimabit/quan to ſupior priorq; eſſẽtia eſt q̃ uita/& uita q̃ intellectus. Eſſe uero eſſentiã ſupero rem uita/quatenus amplius ſe diffundit/& uitã: pp ſimilẽ amplitudinẽ eſſe men te ſuperiorem. Dicet itaq; intellectum formalẽ/Iouemq; eſſe ꝓximum mundi fa brum: intellectuales ideas mundanarum rerum i ſe habentẽ.: Quas quidẽ ideas accepent ab intellectu uitali. s. a Saturno: in quo ideæ ſint intellectuales/& intel ligibiles ęque. Quas Saturnus habeat ab intellectu eſſentiali. s. ab ipſo Cẽlio: in quo intelligibiles dũtaxat ſint ideę. Sic igiẽ Timeum interpretabitur. Prouiden tia Iouis excogitauit tot ĩ mundo ſpẽs fabricare/quot animaduertit Saturnum intellectum ideas cõtẽplari/in ipſo uiuente. i. in Cẽlio: qui eſſentia ſit cauſa uitę. Apud Plotinum uero nõ tres ſubſtantiæ: ſed una tantum ſubſtantia eſt illa quæ nominaẽ eſſẽtia uitaq; prima & intellectus primus. Vita enĩ prima nihil aliud eſt q̃ intimus ꝓpetuusq; uigor & actus eſſentiæ formæq; primæ efficaciſſimæ oĩum ad agẽdum. Primus quoq; intellectus eſt reflexio quædã in ſeipſam uitæ primæ ꝓtiſſimum ſecum ipſa cõſtantis. Illam ergo ſubſtãtiam Plotinus apellat intelli gibile primũ: Quatenus uiua eſt atq; fęcũda/põtq; in ſeipſa cõcipere intellectũ: cõceptumq; mouere: ꝓnituſq; formare. Apellat item hãc ſubſtãtiam intellectũ: quantũ ſpectat ad uitalem eius actiõem a ſe exortam in ſe reflexam. Apellat rur ſum cogitatiuũ aliquid quodãmodo. Quoniã ſtatuit/quę uidit intus diſtribue re foras. Proinde putat in ordine rerum exorin motum ante diuiſiõem: Ideoq; intellectum prorſus ĩmobilem/motu inquã fluente: nõ poſſe ĩ plures intellectus impartiçipabiles propagari. Genus ãt aĩæ ſuapte natura mobilis i animas plures multiplicari. Et quoniã genus hoc eſt intelligentiæ particeps: ideo i hoc intelle ctũ in plures/intellectus participabiles propagari: quatenus genus aĩæ in plures aĩæ ſpẽs propagaẽ. Exiſtimat quoq; intellectũ mundi opificem/aĩam generare: tum ipſam mũdi aĩam: tum reliquas cõmunes ſpherarũ ſtellarumq; aĩas: tum de niq; particulares aĩas dęmonum/uidelicet atq; hominũ. Et quoniã ad genus ani mæ tanquã mobile/atq; multiplicabile diſtributio ꝓcipue pertinet: iccirco uult intellectum illum ędificatorem mundi/ꝑ ipſam mundi aĩam primo creatam: pq; cões aĩas collegas eius diſtributiões ꝑ gradus ſuos mũdanorũ aĩalium ꝓgiſſe.

Propoſitio ſecunda: Quomodo anima põt colligere ſe ĩ proprium intelle ctum: & ꝑ hunc intellectu formari diuino. Sunt & in hoc Capitulo tres alię propoſitiones. Duæ de anima/& una de Deo.

h Actenus cõſideratio prima: quæ intellectum mundi opificem declarauit. Secunda uero cõſideratio tractat quomodo aĩa in uniuerſum hunc intel lectum tranſferre ſe poſſit: uidelicet/ ſi aĩa quemadmodũ multiplices ſen ſus colligit in unum imaginatiõis ſenſum: ſic imaginatiões inter ſe longe diuer ſas in unam colligat cõem regulam rõnis. Deinde uarios rõnis noſtræ diſcurſus ad ſtabilem rediget intelligentiæ normam. Intellectu pro uirtibus tota formetur

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

ſuo:per quem uniuerſo formabitur intellectu totius opifice mundi. Poteſt aũt id in gradibus uitæ fieri. Quãdoquidẽ fit idem ĩ ipſis ſcientiæ gradibus. Propoſitionibus mille conſtat geometria/ & a priori poſterior neceſſitate deducitur: Ideoq; ſequẽtes antecedẽtibus cõprehẽdunt̃: Omneſq; cõtinent̃ ĩ prima. Anima quidẽ noſtra ꝑ facultatẽ rõnalem ex potentia tranſferens ſe ĩ actũ/ atq; uiciſſim: ſi totam geometriam haber:põt quidem habere propoſitiões oẽs eius potentia quadã atq; habitu:dum aliquã earum habet ĩ actu. Intellectus interea/etiam noſter in qualibet cõſiderata ſecũdũ actũ/ cõſiderat ꝑ eundẽ actũ/ & poſſidet oẽs. Studendum eſt igit̃ ut rõnalis noſtra facultas ꝑ uiribus intellectui ſe cõformet: Quo ĩ ſtatu notiones omẽs ſequẽtes eodem actu/quo & primam cõtueat̃ in prima. In tertia conſideratione Plotinus exiſtimat mundi aĩam/quia ſemel atq; potentiſſime animalem uitæ formam ĩ ſe cõplexa ſit totã: & inde totum corpus/locumq; penitus occupauerit/non poſſe uel in ſe mutare uitæ formam/uel extra ſe corpora ꝑmutare: ſimiliterq; ſe habere putat ſpherarum & ſtellarũ omniũq; cæleſtium aĩas: quoniam uniuerſalem ab initio firmiter ſortitæ ſint prouidentiã. Animas uero particulares/particularem nactas ꝑuidentiæ modũ: quales ſunt dæmonum plurimum atq; hoium: uiciſſitudine quadã explere quodãmodo perpetuã illam prouidentiã ſupernorũ. Et quatenus ĩ ſeipſis de hac uitæ forma mutantur in aliam: eatenus corpora ſedesq; mutare. Vnde uidelicet ad corpus locumq; accedere: mutatione uidelicet prius ĩ ſe facta. At mundi corpus accedere uidetur ad ipſam mundi aĩam. Illa enim ĩ habitu ſuo firmiter ꝑmanẽte: Corpus hoc ab initio ſic affectũ inde uiuificat̃. Sicut ẽtheris ꝓpicua regio/ſemp illuminat̃ a Sole. Dicunt̃ autẽ & particulares aĩæ deſcendere quandoq; ab aĩa. s. mundi: Quoniã ab uniuerſali prouidentia formaq; uitę: quã ſimul cũ mundi aĩa quandoq; poſſident: labunt̃ in propriã. Nõ enĩ firmiter poſſederunt. In quarta conſideratione aĩam noſtram in tres diuidit formas. s. intellectualem/& rõnalem/& rõne carẽtẽ. Putatq; aĩam quandoq; totã ad intellectualem ſui tranſferri formã. Atq; tũc habitare cum intellectu diuino: quandoq; illinc in ſe deſcendere. i. in formã rõnalẽ huius aię propriam. Quãdoq; uero hinc in formã rõne deteriorẽ. Vnde ſimulachrum ſui promit: uitam utdelicet cõmunicatam corpori. Cui quidẽ uitę ſubeſt/ & ultimũ oium ſimulachrum. i. materia. Quam aia ꝑ uegetalem ſui potentiam/ prima propinquitate ſua format corporea qualitate/certaq; figura. Deinde mox ꝑhãc affectionẽ quaſi eſcam allicit̃ naturaliter ad uiuificandũ corpus hoc/certo tam modo diſpoſitũ. In quinta cõſideratione ita notabis. Sicut ĩ circulo datur punctum ĩ ſeipſo quod eſt centrũ/& punctũ in toto ambitu & qualibet eius parte/procedẽs ab eo quod ĩ ſeipſo eſt/imo quaſi ipſum uel propagatio eius. Item ſicut eſt unitas ĩ quolibet numero eiuſq; parte fluens ab unitate quadã extra numerum ĩ ſe ſimpliciter cogitata: ſic ĩ tota rerum eſſentia eſt unitas quædã eſſentię fundamentũ/ & cuiuſlibet cõſeruatio/procedẽs ab unitate diuina/ſupereſſentiã in ſe manente: atq; ita implente oĩa/quatenus præſentia ubiq; ſua ex ſe procreat unitatem quandã in qualibet re creanda ſupeſſentialem cuiuſlibet eſſentiæ productricem/atq; ſeruatricem. Iam uero quia unitas hæc eſt prę̃ſtantior cũ eſſentia/ conſtitimus hanc ubicunq; eſt/prę̃ſentia unitatis diuinę fieri atq; cõſeruari.

De intellectu etiam noſtro/quomodo eſt ſemper in actu.

Exta conſideratio eſt de anima ſimul atq; mente/hunc in modum. Natura oculi diaphana. i. tralucida/fit potiſſimum a natura Solari/& iccirco lumen naturaliter appetit: facileq; implet̃ lumine Solis: ſimiliter diaphana ĩ cęlo natura proficiſcat̃ a cęleſti quodã lumine/ſecundũ ordinem uniuerſi antecedente diaphanũ. Emananteq; ab intellectuali lumine. Et confeſtim dum emanat diaphanũ producente/productũq; implente. Vnde cęlũ fit quaſi oculus cęleſtis animæ/hoc diaphano ſimul atq; lumine cũcta prouidẽtis. Eodem pacto diuina mens ſuo lumine rõnalẽ generat aĩam/quaſi materiã ſub illo diaphanã. Impletq; illam perpetuo lumine: Quo aĩa ſemp tum ſeipſam intelligit a mẽte illuminatã/ tum mentẽ ſemp illuminantẽ. Id aũt agit perpetuo intellectus noſter/aĩæ caput. Rationalis uero facultas ad hũc quoq; ſe habet/quaſi uiſus ad lumẽ: nõ quidem ſemp: ſed aliquãdo rõnaliter intellectũ. Quãdo igit̃ homo ꝑ rõnẽ quodãmodo ſeipſum intelligit: ſi modo ꝑfecte intelligit/agnoſcit interea ſe intelligentẽ eſſe: Ergo & intellectualẽ/qua ſic intelligat ſe habere naturã. Hęc ipſa (ut ita dixerim) intellectualitas/eſt intelligẽtia quædã/ nõ tam ĩ motu poſita manifeſto/q̃ in ſtatu nobis occulto. Quin etiam ꝑ rõnalem intelligẽtiã cõtemplator intelligit in ſe ipſo ante intellectualitatem eſſe uitã atq; eſſentiam. Ad quas intellectualitas ipſa poſtenus accedit/ ut actus: Actus inq̃ ex quadã eſſentię uiteq; fęcũditate progenitus. Vnde neceſſe eſt hãc ipſam eſſentiã atq; uitam eſſe in ſe eminentiorẽ quandam intelligentiã. Probat quidem Plotinus hic aĩam ex intelligentia ſui noua habere prius æternam ſui ipſius intelligentiam: Quæ ſit eſſentia uitaq; fęcunda. Ideoq; habere in ſe intelligibilia firma actu ibi perpetuo intellecta. Cuius intelligentiæ imago quædam ſit diſcurſio rõnis: quãdo peruenit ad ſummũ. Vnde & intelligentia nominatur. Nos idem ſic aliter cõfirmamus. Tria ſunt in ordine rerum ad cognitiõem noſtrã puenientia. Singulare quiddam. i. hic homo. Et ſpẽs cõmunicata ſingulis. i. homo. Item idea hois ſup ſingula. Quoniã uero tria hęc eſſentiali quodã ordine a priori in poſtenus diſpoſita differũt/uires quoq; proprię cognoſcentes hęc/ſimiliter inter ſe differunt. Singulare quidem imaginatio iudicat. Spẽm uero cõem ſingulis ratio colligit & diſcernit. Ideam aũt intellectus agnoſcit: quoniã uero idea longius differt a ſpecie extra quam exiſtit/q̃ ſpẽs ab individuo: in quo ſeruat̃: ideo intellectus a rõne longius q̃ ratio ab imaginatione diſtat. Verũtamen intellectus ineſt aĩæ. Alioquin nõ poſſet animus augurari ideas eſſe ꝑ rõnem: niſi ratio id ageret per inſitam nobis ab intellectu uirtutem. Et quia ratio ſingula reſoluit ad uniuerſale: & corpus ad incorporeũ: ſine imaginationis noſtræ ſubſidio: imo ea inuita/quę retrahit ad oppoſitum. Ideo intellectus abſq; motu argumẽtoq; rõnis ſemp intuet̃ ideas: ſemp inquam. Nam ſi nõ peruenit ad illas imaginatione argumẽtationeq; noua/ aut nunquã puenit/ aut ſemp habet. Mento cũ aĩa ſit media inter ętemitatem atq; tempus: eſſentia enim eius fixa eſt: & antecellit motum ab ea dependentem. Cõſentaneum eſt: ut eius eſſentiæ fixæ/eo ipſo ſigno/quo præcedit motum/ uis actioq; inſit prorſus immobilis/& ſtabiliter intuens. Quippe cum hic intuitus ab eſſentia & uirtute ſtabili ad ideam oĩo ſtabilem uergẽs/utrinq; ſtabilitatem ſibi uendicet. Sicut ergo ĩ anima ex eo ꝙ ſub æternitate eſt/cõuenit imaginatio mobilis/ſic ex eo quod ſuper tempus/competit intellectus ĩmobiliter agẽs. Actus quidem itellectus omnino immobilis eſt. Actus autem imaginatiõis oĩo mobilis. Actus deniq; rationis eſt

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

mixtus: Neq; posset anima esse congruum uniuersi medium / nisi tria hæc in se possideret.

Quomodo Deus est sup motum/ & statum/& cognitionē. Item de eo quod in actu est/& quod in potentia.

Eprima consideratio ꝓbat in primo oīum principio nullum esse motum: nedū fluentem: sed nec etiā methaphoricū: qui est actus tendēs ad aliud. Nō enī tendit ī aliud/quod est primum pēnitus atq; ultimū. Probat nec ibi esse statum. ſ. quietem ad quam tendit motus/oppositā motiōi. Omnino uero nec quiescit ī alio quod nō mouetur ad aliud: neq; proprie quiescit i se quod est ipsa simplicitas. In ea enī eiusmodi distinctio nulla cadit/ꝓ quā distingui soleat quiescēs/ tum a quiete/tum etiā a sede in qua quiescit. Iam uero motus a statu ium habet. Dum a stabilitate motiuæ uirtutis suum seruat tenorem. Status āt ab unitate: Stare enim nihil est aliud q̄ unitatem propriam cōseruare. Vnitas igit̄ ipsa & motum antecedit/& statum. Antecedit igit̄ & actum itelligentiæ: qui motus quidā est a potentia itelligendi ad uerū intelligibile tanquā bonū. In omni ergo intelligente/etiam si seipsum intelligat/distinctio talis cōsiderat̄. In primo aūt nulla est absoluta distinctio. Deniq; alia quidem ratio est existētiæ: alia processus intelligentię. Nō enī quicquid existit/intelligit. Primo quidem principio existentia cōcedet̄. Si addat̄ intelligentia/tum cōpositio fiet: tum cōstabit existentiā ipsam sibimet ad perfectiōem minime suffecisse: quādoquidē intelligentia indiguerit/ ꝓ quā tenderet ad ꝓfectum. In octaua cōsideratione notabis cōditionē actus formalis: potentiæq; formabilis inter se opponi: adeo ut potentia hęc accipiat actū: actus uero qua rōne actus est/potētiā nō recipiat. Vbi ergo actus est solus ut in primo sempiterna res est. Quoniā nulla ibi ad aliam formā potētia latet. Item ubi potentia tota formabilis: translata est in naturā formæ: adeo ut forma illic nullo mō ad naturā potentiæ retrahat̄: res etiā est sempiterna: præsertim quia potentia illic totum hēt actū quantūcūq; pōt cupitq; habere: Quales sunt intellectuales essētiæ: ignisq; cęlestis. Ignis āt sub cælo inter inferiora ꝓfectius ē/ quatenus maxime est ī actu: quod apparet ex efficacia formæ/& ex motu perpetuo: & quoniam nō tolerat mixtionē. Quoniā uero materiā hēt sub actu/nec eo cōtentā/nō est semp. Nona cōsideratione memineris/ipsam intelligētiā nō esse bonū ipsū simpliciter: primū atq; ultimū: Alioquin eēt simpliciter expetēda: Nūc aūt conditione quadā eligit̄. Eligis enī cognoscere: si modo cognoscas bene fęliciterq;: & quod tibi tanq̄ bonum sit profuturum. Item ipsum bonū nō habere sui ipsius agnitionem: Tum quia aliud hæc est/aliud ipsum bonum. Tum quia si ante agnitionem sibi sufficit/non est addenda: sin minus/ non erat ipsum bonum. Quo autem pacto Deus neq; cęcus sit/ neq; ignorans: etiam si ei cognitio nō addat̄: sup quā Dionysius quoq; Areopagita eum collocat/in qnta sexta ue Enneade oportunius explicabimus.

LIBER ENNEADIS TERTIAE NONVS DE DIVERSIS CONSIDERATIONIBVS AD AVCTOREM MVNDI ET AD IPSVM BONVM PERTINENTIBVS.

Mundi faber est intellectus primus: ideas in seipso cōtemplans considerationem unam continet Cap. I.

Ens (ut scribit̄ in Timeo) ideas in eo quod uiuens est/insitas contuetur. Hinc mundi artifex cogitauisse dicit̄ in hoc mūdo includere: quæ mens in eo quod uiuens siue aial est/cōtemplat̄. Nunquid igitur inquit/iam spēs esse sup mentem? Easq; iam existentes/mentem inspicere. Principio igitur ipsum quod uiuens uel aial dicit̄/quęrendū est/num forte nō sit intellectus: sed ab intellectu diuersum. Quod enī cōtemplat̄/est intellectus. Ipsum igit̄ uiuens/ nō intellectus quidē: sed intelligibile potius nominabimus: dicemusq; intellectū extra se habere quæ cernit. Quocirca simulachra quædā/nō res ueras habebit: si modo uera illic existunt. Illic enī & ueritatem esse ait/ in ipso. s. ente: ubi ipsum unūquodq; regnat. Forsan uero quāuis alterū sit utrūq;: nō tamē inter se segregata sunt: sed solū quatenus aliud hoc est q̄ illud. Deinde nihil ꝓhibet/quantū pertinet ad id quod dicit̄/ambo unum existere: solum uero ꝓ intelligentiā inter se diuisa. Siquidem solū ipsum se habet ut ens: idq; partim quidem itelligibile: partim etiā & intelligēs. Vbi enī dicit̄/ intellectus intuet̄ ideas/ nō significat oīo in alio cōtueri: sed ī seipso intelligibile possidere. An forte nihil ꝓhibet/ipsum intelligibile esse etiam intellectum/sed ī statu/unitate/quiete: naturā uero intellectus inspicientis/intellectū illum ī seipso manentem esse actū quendā ab illo manantem: q; suspicit illum. Et dum eum suspicit quasi illum euadere/ intellectūq; illius existere/quatenus intelligit ipsum. Ac dum illum itelligit/ipsum quoq; intellectum & intelligibile aliter esse/ ppea q̄ imitat̄. Hoc igitur est quod excogitat/quæ ibi cernit/in hoc mūdo facere aialium genera quattuor. Videt̄ tamē ibi Plato ipsum excogitātem modo quodā occulto tanquā diuersum a duobus illis inducere: Aliis uero uidebit̄/tria hæc unum existere: ipsum quod est uiuēs/& intellectus/& qui excogitat. An forte sicut in multis/ille proponit aliter: hic uero aliter intelligit esse tria. Iam uero duo dicta sunt. At tertiū quid nā est?/Quod deliberauit inspecta ab intellectu spectacula in ipso uiuente posita/opari/facere distribuere. An forte possibile est modo quidē alio intellectū esse distributorē/ alio uero modo distributorē nō eē mentē. Qua. n. rōne ab ipsa mēte ꝓcedūt quę diuidunt̄/ipsam diuidentem esse: qua uero ipsa permanet indiuisa/quæ uero ab ea sunt/diuiduntur: ipsę. s. aię aiam esse in aias plures distributricē. Quāobrem tertii cuiusdam inquit esse partitionē: atq; ī tertio: cui assignatū est cogitationis officium: nō autē est mentis officiū cogitatio: sed munus aię partibilem actionē habentis ī natura partibili.

Tres continet cōsiderationes de anima quomodo ascendat ad Deum/& quomodo descendat ad corpus Cap. II.

Roinde sicut tota quędā una sciētia ī propositiones siue notiones singulas distribuit̄: neq; tamē secat̄/uel in segregatas distrahitur portiones: sed habet unūquodq; ī potentia totū: ubi idem est principiū atq; finis: sic profecto comparare seipsū oportet/ ut principia sibi insita & fines sint & tota. Atq; oia deniq; ī ipsum naturæ optimū redigātur. Quādo enī unusquisq; hoc ipsum

euasit/iam illic habitat. Nempe hoc ipso sui optimo/quãdo ei se iam insinuauit/ protinus attingit & illud. Vniuersa quidem aĩa nusquã facta est/ neq; ꝓgressa. Neq; enĩ erat quo progredi posset: sed proximum ei corpus effectũ/participauit eam. Ideoq; aia nõ est ĩ corpore: neq; id Plato usquã dixit. Sed corpus in aia est aduectũ. Cęteræ uero aĩæ habent unde ueniant: Ab aĩa enĩ ipsa uenium: habent præterea ad quod & descendãt/atq; pertranseant: habent & unde regrediantur. Anima uero, totius superiorem semp habitat regionem/ ubi quidem esse ipsius aĩæ fert natura. Quod uero subest uniuersum/ita subiecta propinquitate uisi catur/sicut perspicuũ corpus Soli subiectum illuminaẽ. Illustraẽ quidem particu laris aĩa/cum ad superius cõfugit. Enti enĩ ipsi illic occurrit. Quando uero labiẽ ad inferius/in nõ ens delabiẽ. Id uero agit/quãdo descendit in semetipsam. Affe ctans enim seipsam ex alto ĩ se recipe/quod post ipsam sequiẽ/iam facit suum/ uidelicet/simulachrum: quod & nõ ens apellamus. Quasi enĩ delabitur ꝑ inane & indeterminata illic euadit. Atq; simulachri huius simulachrũ indefinitum est/ pęnitusq; obscurũ. Est enim rõnalis oĩs intellectualisq; naturæ pęnitus expers: & ab ipso ente longissime distans. Interea uero quasi ꝑ media domestica habitat sedem. At rursus inferiora ꝓspiciens quasi secundo quodã oculorũ iactu/simu lachrum format: & hoc opificio delectata intrat in ipsum.

Quinq; habet cõsiderationes de Deo/quomodo est sup oĩa/ & in omnibus. Et de intellectu semp in actu. Et q̃ Deus est sup intellectum Cap. III.

q Vo igitur modo ex uno multitudo prodiẽ/ Quoniam ipsum unũ est ubiq;. Neq; enĩ alicubi tantum est: neq; ubi non sit/locus est ullus. Implet igitur oĩa. Iam igitur multa. Potius ãt iam oĩa ſpẽsq; oẽs. Si enim ipsum esset ubiq; tantum/ipsum esset oĩa. At quoniam etiam nusquam est/fiũt quidem per ipsum oĩa/quoniam est ubiq;: diuersa uero ab ipso/quoniam est & nusquã. Cur nã igitur ipsum nõ solum est ubique: Sed præterea nusquam/ Nempe quia oportet super omnia unum esse. Quamobrem necesse est ipsum implere & face re cuncta: neq; tamen omnia hęc esse quæ facit. Tum uero animam ipsam opor tet quasi uisum esse: huic aũt uisibile esse mentem. Visum inquã indeterminati ante q̃ uideat. Narum uero ad uidendum atq; intelligendum: talemq; esse ut ad mentem materia sit. Quãdo intelligimus nos ipsos/inspicimus naturam intelli gentem. Alioquin circa intelligẽtiã mentiremur. Si ergo intelligimus/ipsiq; nos intelligimus/ꝑfecto naturã existentem intellectualẽ intelligimus. Quãobrem ante hãc intelligentiam/altera intelligẽtia est/quasi quieta. Nempe & essentiæ in tellectio est/& intellectio uitę. Iccirco ante hãc altera quędã est essentia uidelicet atq; uita. Hæc itaq; nouerũt quotcũq; sunt actus. Quod si intellectus ipsi sunt actus/sic in intelligẽdo se cõsistẽtes/ipsi ueri nos intus intelligibile possidemus. Intellectio uero nostrũ/fert imaginem. Primũ oium principium/potestas est mo tionis & status. Ideoq; super hæc existit. Quod uero secũdum est/quiescit circa ipsum/atq; moueẽ. Ad secũdum aũt pertinet intellectus. Aliud nãq; existens/ad aliud intelligentiã dirigit. Illud uero nõ hẽt intelligentiã. Quod enim est intel ligens/duplex iam est/ seq; ipsum ĩtelligit. Ob idq; etiam est egenum: quoniam nõ in subsĩtãtia/sed ĩ actu intelligẽdi/proprium habet bonum. Cum eo quod in actu est/congruit illud quod ex potẽtia prodit ĩ actum. Quod quidem idem est semper/q̃ diu est. Quapp similiter est & perfectum. Atq; eiusmodi quiddam cor poribus quoq; conuenit/uelut igni. Nõ potest tamen semper esse: quoniam mate ria est. Quod autẽ actus est neq; est compositũ/ semper est. Põt autẽ quod actu est/idem quoq; secundũ aliud quiddam in potẽtia esse. Sed neq; dii in subli mi ad entia incumbentes/primũ ipsum sunt. Mens aũt entia est: ubi est & motus & status. Iam uero ipsum primum circa aliquid aliud nõ uersaẽ. Sed cætera circa ipsũ cõquiescẽtia ꝑmanẽt/ & mouenẽ. Motus enĩ appetitio est. Illud ãt nihil appe rit. Quid enĩ appetat quod est summũ/ An igiẽ neq; seipsum qdẽ intelliget/ For san qua rõne seipsum habet/oio etiam dicitur intelligere. Forte etiam potius/nõ ob id quod seipsum quid habeat/dicitur intelligere: sed ob id quod suspiciat pri mum. Est ãt hæc actio prima & ipsa intelligentia. Si igitur hæc prima est/ nullam oportet esse priorem. Quod igitur hãc præbet/ super hãc existit. Post illud igitur intelligentia sequiẽ. Nõ enim est ipsum primo uenerãdum/intelligentia. Neq; igi tur intelligentia quęlibet uenerãda: sed dũtaxat intellectio boni. Itaq; super intel ligẽtiam est ipsum bonum. An igitur nec etiam seipsum aĩaduerteret/ Quid ergo/ Est ne bonum ante q̃ seipsum aĩaduertat/ An nondũ est bonum/ Si enĩ bonum ẽ/ iam est ante aĩaduersionẽ ipsum bonũ. Si ãt aĩaduersio facit bonũ/nõ est ante hãc ipsum bonũ. Quapp nec ipsa erit: cum nõ sit boni. Quid ergo/ An neq; etiam ui uit/ Forte nõ est dicendũ uiuere. Si quidem ipsum præbet uitã. Quod ãt seipsum aĩaduertit atq; intelligit/secũdũ obtinet gradum. Animaduertit enĩ ut tali quodã actu sibi ipsi cohęreat. Oportet igiẽ si apprehendit seipsum/ cõtigisse quodãmo do/ut se nequaquã apprehenderet: & ut suapte natura imperfectum sit: sed intelli gendo perficiaẽ. Tollenda igiẽ ab ipso bono sui ipsius apprehensio: adiuncto nãq; oĩs ablatiõem inducit atq; defectum.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN LIBRVM PRI MVM ET SECVNDVM DE ANIMA.

Intellectus primus est essentia prima: a quo & in quo sunt semper intellectus alii: Item quomodo anima sit indiuidua simul/atq; diuidua.

q Voniam quæ hic Plotinus de anima disserit/ alibi latius pertractauimus/ præsertim in primo & tertio & septimo theologiæ libro: ideo hic breuiter attingemus. Generatio semper cõtendit ad esse. Primo quidem ad esse nu dum. Deinde ad esse uiuũ. Post hæc ad esse quod dicitur sensuale. Deniq; ad esse intellectuale tanquã summum: ubi anima intellectualis ad corporis descẽdit com mertium. Eiusmodi uero ẽ ordo essentiæ uel essẽdi in generatiõis gradibus acqui situs. Super hũc ordinem extat ordo essentię in æternis gradibus uniuersi. In quo summũ tenet uelut principium ipse simpliciter intellectus. A quo ĩtellectus anima lis in generatione descendens summũ tenet in toto generationis ordine tanquã finis: nõ quidem simpliciter generatione factus: sed accõmodatus corpori ad pro uidentiam totius explendam. Est autem ipse simpliciter intellectus ubiq; totus. Sunt & in eo nõ solum per ideas/uerum etiã p proprias (ut ita dixerim) exĩstẽtias intellectuales animæ: secũdum intellectualem sibi propriã facultatem: etiam dum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

ſunt in corpore. Quemadmodum lineæ a centro ad circũferentiam uſq; ꝓductæ/ nõ diſcedunt a centro/dum attingunt circũferentiam: & radii nõ relinquentes Solem/interim terrena cõtingunt. Atq; ſicut lineæ radiiq; extra ꝓminentes inter ſe loco diſtant: in ipſo tamẽ principio ſunt loco ſimul: Sic animę apud nos ſecundum corpora ſitu diſtantes/ibidem ſunt omẽs ſecundum intellectum in mente diuina: Secundum intellectus inquã ſuos/illic inter ſe differentes. Sicut & linearum radio rumq; termini inter ſe ſunt alii/etiam ubi centrum Solemq; cõtingunt. Hinc efficiuult Plotinus/ut intellectus prophetæ hominiſq; abſtracti: & ſi in oriente tantum uideaẽ eſſe: ꝓſpiciat tamẽ quæ fiunt in occidẽte: Atq; ex uno quodã loco miraculoſum aliquid agat in alio/& cogitatione affectioneq; ſua clam moueat alios: qa uidelicet intellectus oẽs in ſe inuicem/& ubiq; ſunt. Quãdoquidem ſunt ſemp in ſimplici mente diuina/tota ſemp ubiq; præſente. Qua quidem præſentia & Deus percipiat preces/ & homines cum Deo familiariſſime colloquanẽ. Eſſe quoq; uult intellectus eiuſmõi familiares hoium dęmones: aſſiduosq; duces/ ſingulis ſingulos attributos. Nam extemi dęmones forte nõ adeo poſſunt ſinguli hominibus ſingulis adhiberi. Cenſet Platonem/ubi ait in Timeo animã cõponi ex eſſentia quadã indiuidua: Itemq; diuidua circa corpora/primã eſſentiam intellexiſſe intellectualem animæ poteſtatẽ/nunquã ad corpora declinantem: Secundã uero illam animæ naturã: quæ corpori ſe prorſus accõmodat. Quæ tamen interim indiuidua dicẽ: Quoniã & anima corpori copulata quantũcunq; membra corporis inter ſe diſtent: ipſa a ſeipſa nõ diſtat. Quippe cũ eadem in quolibet membro ſit tota. Ita uero ſe habere utranq; (ut diximus) animæ facultatem/tum in aia noſtra/tum enã in anima mundi. Cæterum cum dicat intellectum & mundi & hoĩs omnibus ſui corporis membris eſſe præſentem: itemq; diuinum intellectũ partibus mundi cunctis adeſſe: cur nõ ex hoc ſaltem dicẽ ita ꝓ corpus ẽe diuiſus ut aia? Quia uidelicet intellectus quilibet ſua præſentia nihil tribuit corpori/niſi ꝓ animã: ut uideaẽ adeſſe potius q̃ ineſſe. Præterea intellectus ęque ſe habet ĩ qualibet corporis portione: ut uideaẽ ꝑnitus indiuiſus. Anima uero aliam ſui uim actionemq; in hoc membro/aliam ĩ alio exercet: uirãq; & ſenſum atq; motũ ꝓ diuerſos gradus corporis ſui membris accõmodat. Itaq; diuiſa quodãmodo uideẽ in corpore. In ſecundo hic de anima libro notabis Endelechiam illam Ariſtotelicam/ qua aia dicitur actus & perfectio corporis/accipi poſſe etiã apud Ariſtotelem non ſolum pro forma/& anima a corpore inſepabili/ ſed etiam pro ea quæ ſit a corpore ſeparabilis. Proinde cõſiderabis quod propne diuidiẽ id in ſubſtãtia diuidi: quod uero moueturpoſſe moueri quidem propne/ſecundũ accidentia eius & qualitates atque modos: interim tamẽ ſubſtãtia ꝑmanere. Ideoq; diuiſione potius q̃ motu attingi ſubſtantiam/atq; lędi. Cum uero in ipſo rerum deſcenſu bonũ quidem exordiaẽ a ſummo/malum ue a minimo/merito deſcendendo rem propne mobilem pnus q̃ propne diuiſibilem reꝑimus. Igitur ſub intellectu diuino/qui & indiuiduus eſt ꝑnitus/& imobilis: inuenimus aiam indiuiſibilem quidem/quãuis propne mobilem. Deinde formã qualitatemq; corporeã undiq; mobilem atq; diuiſam. Demũ corpus/quod & huius diuiſionis origo eſt: ac uelut mers aliunde moueẽ. Quando uero aiam diuiſibilem dicimus/nõ ꝓpne ut de corpore/atq; etiã qualitate: ſed impropne loquimur: intelligentes nõ quidem ſectã ſecundum corporis ſectiones ut qualitates: ſed accõmodatam corpori mobili diuiſoq;: uireſq; ſuas/& actus/&

dona aliis mẽbris aliter diſtribuere. Notabis interea molem formãq; corporeã/ natura ſua ꝑnitus diſſipabilẽ/ tum in nobis tũ in mũdo nõ poſſe aliter colligari/q̃ ab aĩa/quæ nõ ſit æquæ diuiſa: ſed ĩ qualibet parte ſit tota. Item mũdi aiam quatenus in ſe multitudinem habet uirtũ atq; formarũ/quodãmõ mobilem/eſſe accõmodatã ad corpus mundi uiuificandum. Accõmodatam inq̃ ab ipſa mente diuina ĩmobili quidem oĩo: habente tamen multitudinem in ſe formarum/q̃uis non uſq; ad minima differentium: ibi ſicut in anima differunt. Item quatenus & in mente diuina primum & deinde in anima mundi regnat unitas: uigetq; ſimplicitas eminens: inde ratione quadam ĩtellectuali ſapienterq; omnia regi. Concludequinq; hic rerum gradus: Ipſum bonum unum in ſe tantũ eſt/diuina mẽs unum multa/anima tum mundi/tum noſtra: unum in ſe eſt/atq; multa. Qualitas formaq; corporea quelibet multa in ſe eſt & unũ: Corporis ipſa moles non unũ iam ſecũdũ ſe: ſed multa cẽſetur. Reliqua ĩ Theologia (ut diximus) exponunẽ.

Enneas Plotini quarta de aĩa traducta ab eodẽ Marſilio Ficino Florentino

Primus liber de eẽntia aię ſummatim.
Secũdus de eẽntia aiæ diſtinctius.
Tertius de dubiis aię.
Quartus itẽ de dubiis aię
Q uintus iterũ de dubiis animæ uel de uiſione
Sextus de ſẽſu & memoria.
Septimus de imortalitate.
Octauus de deſcẽſu aię in corpora.
N onus utrum oẽs animæ ſint una aĩa.

PRIMVS DE ESSENTIA ANIMAE SVMMATIM

Intellectus primus eſt eſſentia prima/ a quo & in quo ſunt ſemper intellectus alii. Item quomõ aĩa ſit indiuidua ſimul atq; diuidua.

i NMVNDO Intelligibili regnat eſſentia uera: cuiuſ preſtãtiſſimum eſt itellectus. Animæ autẽ & illic adſunt: inde nãq; uenerunt & hunc in mundum. Ille quidem mundus aĩas habet abſq; corporibus. Hic autem iam corporibus inſitas diuiſaſq; ꝓ corpora. Illic ſane ſimul ẽ intellectus oĩs neq; diſcretus neq; diuiſus. Simul & uno in mundo ſunt aĩe: nec ex ullis locorum iteruallis diſtãtiã patiunẽ: Intellectus igiẽ indiſcretus indiuiſuſq; eſt ſemp. Sed aĩa illic q̃dẽ indiſcreta indiuiſaq; uiuit: habet uero naturã diuiſibilis cuiuſdã capacẽ. Eius nãq; ꝓtio eſt/illinc abeſſe atq; diſtare/corporibuſq; coniungi. Quapp nõ iniuria eſſe dicẽ circa corpora diuiſibilis. Ita.n. abeſt & diſtat: partitionẽq; nõnullã admittit. Quodãmõ igiẽ etiã imꝑtibilis eſt. Nõ.n. illinc tota diſcedit: ſed etiã ſupeſt ipſius aliq̃d/quod ad inferiora nõ uenit: cuius natura nullã ſubire põt ꝑtitionẽ. Quod igiẽ in Timeo dicit/ aĩam eſſẽtia quadã indiuidua & quadã circa corpora diuiſibili eſſe cõpoſitã/idẽ eſt/atq; ſi diceret/aĩam eſſentia quadã cõſtare/ꝑtim quidẽ apud ſupos ꝑmanente: ꝑtim uero ad inferiora uergente/ quę quidẽ ſimul & inde pendeat/& ſe interim ad hęc uſq; propager/non aliter q̃ ex centro linea ꝓtendaẽ. Ad hęc uero ꝓfecta hac inſup parte/euidenter totius ſeruat naturã. Nã & hic nõ ſolũ partibilis eſt: ſed etiã ipſi bilis: Siquidẽ quod ĩ ipſa diuiſum ĩ partes dicit/ mõ quodã indiuiſo eſt diuiſũ. Per totũ.n. ſe corpus fundẽs/ nec diuiſa quidem ex eo q̃ tota eſt ꝑ totũ/ interim ex eo q̃ in toto eſt dicitur eſſe diuiſa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GRECOS USAL.ES

Neceſſe ẽ aiam eſſe mediã iter ītellectũ diuinũ & corporis q̃litatẽ. Itẽ aiam eſſe in q̃libet corporis ꝑte totã. Rurſũ de gradibus uniuerſi.

I QVAERENTES quę nã aię eſſẽtia ſit/oſtẽderimus eã neq; corpus eſſe/neq; rurſũ ī rebus ĩcorporeis harmoniã: itẽ quod dicit̃ de endelechia. i. actu quodã pfectiõeq; corporis prętermiſerimus/q̃ſi (ut uerba ſonãt) mime uerũ: neq; qd ipſa aia ſit declarãs. Pręterea ſi affirmauerimus eã naturę ītelligibilis eſſe ſortiſq; diuinæ forſan manifeſti nõnihil de huius eẽntia ī mediũ adduxerimus. Attamẽ opępretũ ẽ ulterius ꝑgredi. Iã igit̃ p ſenſibilẽ & ītelligibilẽ naturã facta ſit diſtributio: aiaq; ipſa ī mũdo ītelligibili fuerit collocata. Impræſẽtia uero poſita qdẽ ſit in eo mũdo. Sed alia quadã uia huius naturæ ꝑpriũ indagemus. Dicimus itaq; alia qdẽ eſſe primo diuiſibilia & ſuapte natura diſſipatiõi ſubiecta. Talia uero eẽ/quorũ pars nulla idẽ ẽ uel alteri ꝑti uel toti: & ī qbus pars neceſſario minor eſt õi atq; toto. Talia utiq; ſũt ſenſibiles magnitudines atq; moles: quorũ quodlibet ꝑpriũ occupat locũ: neq; poſſibile ẽ idẽ ſimul pluribus ī locis exiſtere. Alia uero quędã eſt eẽntia uiciſſim huic oppoſita nullo mõ ꝑtitioni ſubiecta/ꝑtiũ exps/nõq; ẽt ipſibilis. Interuallũ ãt neq; ẽt ꝑ exogitationẽ accipiẽs: nõ indigẽs loco/rebus nullis ī herẽs/uel ſecũdũ ꝑtes/uel ẽt ſecũdũ tota: utpote quę q̃ſi cũctis ſimul icũbat rebus: nõ qdẽ ut ſubſtineaſ ab eis: ſed quoniã cętera ſeorſũ ab ipſa ẽe neq; ualeãt neq; uelint. Tũ eẽntia eiuſmõi ſẽp eodẽ mõ ſe hẽt. Cõe oium gradatim ſequentiũ firmamẽtũ/ & q̃ſi ī circulo cẽtrũ: a quo oẽs ad circũferentiã lineæ ductę cõtinue/ nihilominus ipſũ cõgeſcere ī ſe ipſo ꝑmittũt: hẽnt quidẽ ab eo generationẽ atq; eſſe: pũctiq; ipſius ꝑncipes ſũt. Quibus oibus idiuiduũ eſt priciꝑiũ. Procedũt tamẽ alio/ide iterum nõ diſiũctę. Cum itaq; ſit hoc primũ idiuiſibile/ & ī ordine ītelligibiliũ entiũq; principale: ac rurſus ſit & illud ī ordine ſenſibiliũ pęnitus diuiſibile: ſup ſenſibile qdẽ & ꝑpe ipſũ atq; ī ipſo alia quędã natura ẽ/ꝑtibilis qdẽ: ſed nõ primo ſicut corpora: ꝑtibilis tamẽ ī corporibus his effecta: adeo ut ſectis corporibus/ſeceſſ ſimul & ſpes/ quę illis ineſt. Sit tamẽ quodãmõ tota ī q̃libet ꝑtiũ diuiſarũ. Spes inq̃ eadẽ facta tam plura: quorũ quodlibet oio diſtat ab alio. Quippe cũ ſpes facta ſit pęnitus diuiſibilis: quales ſũt colores & q̃litates oẽs/oiſq; forma: quęcũq; põt tota ī multis ſimul eſſe diſtãtibus: nullã hẽns ꝑtem idẽ aliquando patientẽ/ quod patiaſ & alia. Quã obrẽ hoc inſup oio diuiduũ uideſ eſſe ponẽdũ. Prętera ultra naturã illã ꝑrius idiuiſibilẽ: alia ẽ eſſẽtia ꝓxima ide naſcẽs: hẽns qdẽ indiuiduũ munus ab illa: ſed ꝓgreſſione quadã ide facta ad naturã alterã ꝓperãs media euaſit amborũ: naturę. s. ipꝛibilis atq; primę: rurſuſq; naturę ꝑtibilis circa corpora & corporibus ihęrentis. Neq; oio ita ſe habet/ut color & qualitas ois: quæ qdẽ multa ſimul iplet/quodãmodo exiſtens eadem ī molibus corporũ multis. Attamẽ qualitas quę in parte alia eſt/omnino diſtat a qualitate quę iacet in alia/quatenus & moles ibi diſtat a mole. Et quanuis magnitudo ſit una: tamen quod in ſingulis partibus dicitur idem nullam prorſus habet ad compatiendum ‘communionem. Quoniã hoc ipſũ idem alterũ eſt/& alterum. Paſſio enim quædam eſt hoc ipſũ idẽ. Non tamen & ipſa eademq; eſſentia. Quã uero in hac natura dicimus eſſe penes iparꝑibilem eſſentiã/ab ipſaq; procedẽtem/ & eſſentia eſt/& corporibus iungiẽ: circa quæ diuidi hãc quoq; cõtingit. Neq; tamẽ id ante patiẽ/ q̃ corporibus ſeipſã tradat. Quãdo igit̃ corporibus adeſt/q̃uis adſit maximo paſſimq; diſtantiãtamẽ toti ſeipſã accõmodãs una interim eſſe nõ deſinit. Neq; ita unũ eſt/ ut corpus eſt unũ. Corpus eni cõtinuatione quadã unũ eſt: ꝑtes uero aliud inter ſe ſunt & aliud/& alibi diſponunt̃. Neq; rurſus ſic una eſt/ceu q̃litas una. Profecto natura hęc ꝑtibilis ſimul atq; ipꝛibilis/quã eſſe dicimus aiam/non ſic una eſt quaſi quoddã cõtinuũ/aliã ꝑtem aliãq; hẽns: ſed ꝑtibilis quidẽ eſt: quoniã partibus oibus eius ī quo eſt ſeipſã cõicat: impꝛibilis ãt/ quoniã tota eſt ī oibus & in qualibet portione ipſius eſt tota. Quicunq; uero hoc planius inſpicit/magnitudinẽq; & poteſtatẽ aiæ rite cõſiderat/ ītelliget q̃ diuinus/q̃ ue mirãdus aię ſit theſaurus/atq; naturarũ ſup cæteros theſauros exiſtentiũ. Quippe cũ magnitudine uacãs uniuerſę magnitudini adſit. Et alicubi exiſtens ibi iterũ nõ exiſtat: nõ aliquodã/ſed prorſus eodẽ: adeo ut & diuiſa ſit in ꝑtes/ & iterũ nõ diuiſa. Potius ãt ipſa neq; diuiſa ſit/neq; diuiſa fiat. Manet eni ſecũ ipſa tota: ſed circa corpora dicitur eſſe diuiſa: quippe cum corpora nequeãt diuiſibilitate ꝑpria indiuiſibiliter eã accipere. Quo efficitur/ut partitio nõ aiæ quidẽ paſſio ſit/ſed corporũ.

Cõfirmanẽ ſupiora. Item qũo fiat ſenſus/& paſſio/& iudicium

Vod ãt oporteat talẽ eſſe naturã aię/ꝙ ue prætereat hãc nequeat eẽ aia/Sed ne ceſſanũ ſit/aiam neq; ipꝛibilẽ tãtũ/neq; ꝑtibilẽ dũtaxat exiſtere: imo oporteat ambo hunc ī modũ eſſe/ꝑ hæc nobis eẽ poterit manifeſtũ. Pricipio ſi talis eſſet/q̃lia corpora/ aliã ꝑtẽ aliãq; hẽns/ꝑfecto ꝑte altera patiẽte pars altera ī ſenſũ patiẽtis minime ꝑueniret. Sed illa qdẽ aia uelut quæ eſt ī digito q̃ſi altera & in ſeipſa exiſtẽs paſſionẽ ibi ſentiret. Multę quoq; forẽt aiæ noſtrum quẽlibet gubernãtes. Quinetiã hoc uniuerſũ nõ una quędã aia: ſed diuerſę potius iter ſe & inumerabiles aiæ regerẽt: Quod. n. de cõtinuitate aliquis afferat/niſi ꝑrſus cõducat/redigaſq; ad unũ/uanũ eſſe uideſ. Nõ. n. admittẽdum eſt/quod plerq; ſe ipſos decipiẽtes aiũt: ſenſus uidelicet ipſos ꝑuenire ad ipſũ aiæ principale gradatim cõtinuata quadã ſucceſſione. Primo qdẽ dicere ꝑtẽ aiæ pricipalẽ inconſidera te ꝓponiť. Nã quo pacto diuidẽt: & hoc qdẽ aliud/ illud uero aliud affirmabũt: & pricipale aliud potiſſimũ deſignabũt. Qua. n. quãtitatis norma utrũq; diſcernẽt: qua ue differẽtia denotabũt? ubi & q̃litas una ẽ: & cõtinua moles? Prætereа utrũ pricipale ſolũ/an & ꝑtes alię ſentient. Quod ſi ſolũ dicãt/ita demũ ſentiet/ſi ſenſibilis paſſio occurrerit pricipali ꝓpria ī ſede locato. Sinaũt ī aliã incident aię partẽ ſenſus exꝑtem/pars eiuſmõi nõ traducet paſſionẽ eandẽ ad principale/nec oio ſenſus efficiet. Tũ uero ſi paſſio accedat ad pricipale/ uel ī partẽ eius ſcidet/ ideoq; hac ſẽtiẽte reliquæ nequaq̃ ſentiẽt. Alioqn fuerit ſupuacuũ: aut certe multę innumerabileſq; ſenſuum ꝓceptiones erũt atq; diſſimiles. Alicubi. n. q̃ſi diceť: eqdẽ primo patior. Alibi uero ego nunc ſenſi alterius paſſionẽ/& ubi potiſſimũ illata ſit paſſio/ſenſus q̃libet ignorabit ꝓter primũ. Vel forſan pars animæ oiſque falleť: putãs ubi ipſa ẽ/ibidẽ & paſſionẽ eſſe factã. Quod ſi nõ pricipalis ſolũ pars/uerũ etiã ois alia ſentit/cur nã hęc qdem pricipalis ſit: hęc uero nequaq̃ cur ue oporteat ad illã ꝑuenire ſenſum? Et qũo quę ex multis cõfluũt ſenſibus/ uelut auribus atq; oculis unum quiddam cognoſcere poterũt? Sinautem anima unum prorſus extiterit/tanq̃ impꝛibile prorſus/& unum in ſeipſo conſiſtens/& oio multitudinis ꝓtinoniſq; naturã effugerit: certe corpus nullum apprehẽſum

ab aĩa aĩabitur totum. Sed aĩa quaſi circa centrũ cuiuſlibet ſe ſtabiliens reliquam prorſus molẽ relinquet inaiatam. Oportet igit̃ ſic unũ & multa/& ꝓtibile ſimul atq; imꝓtibile eſſe animã. Neq; diffidere/q̃ſi impoſſibile ſit/unũ idẽq; ſimul multis adeſſe. Niſi.n.hoc admiſerimus/natura oĩa continẽs & gubernãs nuſq; eĩt: quæ quidẽ ſimul cõplectit̃ oĩa/ & ſapiẽtia ducit. Multitudo qdẽ exiſtens:quandoquidẽ & entia multa: Vna quinetiã exiſtẽs:ut unũ ſit quod cõtinet. Profecto ꝓ unum eius multiplex uitã partibus ſuppeditat oĩbus. Per unũ uero eiuſdẽ imꝓtibile ducit etiam ſapiẽter. Quibus uero nõ ineſt ſapientia/ unũ ibi illic ꝓticipale hoc imitat̃. Hoc igit̃ eſt quod diuine licet obſcure/dicit̃ a Platone hunc ĩ modum. Mundi artifex ex eſſentia impartibili/eodẽq; ſe modo ſemꝑ hẽnte/& eſſentia quæ circa corpora fit ꝓtibilis/tertiam quandã ex ambabus cõmiſcuit eſſentię ſpẽm. Eſt igit̃ aĩa unũ hunc ĩ modũ atq; multa:ſpẽs aũt quæ ſunt in corporibus multa ſimul & unũ: Corpora uero multa ſolum. Deniq; quod ſupꝛnum eſt/dun taxat eſt unum.

ARGVMENTVM MARSILII FICINI IN LIBRVM DE DVBIIS ANIMAE PRIMVM

Quod aĩæ noſtræ differant ab aĩa mundi:neq; ſint ab ea.

PRIMVS de dubiis animæ liber ſeptẽ prẽcipuas cõtinet quẽſtiones. Prima quẽnt:utrũ aĩæ noſtrę ſint ex aĩa mũdi/ſiue ut ꝑtes eius:ſiue ut qdã effectus ab ea. Secũda/qũo aĩa inſinuet̃ corpori.s.qua ꝓprietate/quo ordine differẽti/qua lege inſtitię. Tertia/utrũ aĩa extra corpus uiuẽs diſcurſu quodã rõnis utat̃. Quarta/quo pacto ĩ aĩa dicatur ĩꝓtibile aliq̃d ſimul/atq; ꝓtibile. Quinta/utrũ aĩa aliquo mõ ſit ĩ loco/& qua cõditione ſit ĩ corpore. Sexta/ubi ſit aĩa quãdo ſeorſũ ẽ a corpore. Septima/utrũ aĩæ hinc ſeiũctæ humanarũ rerũ reminiſcanť:& ſimpliciter de memoria atq; reminiſcẽtia. Suſpicabit̃ forte aliq̃s aĩas noſtras eſſe quaſdã mũdanæ aĩæ ꝑtes: idq; ex tribus Platonis dictis aſſeuerabit. Primo qdẽ quod & ĩ Philebo uideť innuere:quẽadmodũ corpora noſtra mũdani corporis ꝑtes ſũt:ſic & aĩas aĩæ. Deinde & quod ĩ Repu. & ĩ Phedro pariter & in Timeo ſentire uideť/aĩas noſtras ſequi totius mũdi circuitũ:& inde mores fortunaſq; accipe. Poſtremo quod ĩ Phedro dicit/aĩam quoq; noſtram totius inaĩati curã habere. Videť aũt cõis hęc cura dũtaxat ad mundi aĩam ꝑtinere. Videť inſup uenſimile/hoies intra mũdũ genitos uitã a mũdo ſortiri:& quaſdã totius uitę portiões habere. Hãc eq̃dẽ ſuſpitionẽ in Theologia/ubi cõtra Aueroẽ agit̃ ꝓpinquus e medio ſubſtuli. Atq; hic ad eandẽ ſimiliter extirpandã ĩprimis una cũ Plotino ſic agamus. Præſtãnor eſt forma q̃ materia:& totũ ꝓtibus. Igit̃ ſi dať totũ materiale: dať & formale totũ. Itẽ ſi totũ ex ꝓtibus:ergo & totũ ex totis. Cũ.n.uniuerſum ſũma rõne optimeq; ſit cõſtructũ/merito qcq̃d optime ſe habere rõ uera cõcludit/iã extat ĩ uniuerſo. Nã & ideo rõ id cõtectat. Totũ materiale dicit̃ ſicut lignũ:nã & ſi multiplicať ĩ ꝑtes materiali diuiſiõe/nõ tamẽ multiplicať in formas. Totũ formale ẽ arbor. In multas.n.diuidit̃ formas iter ſe pſpicue differẽtes. In hoc quoq; toto formali uerũ ieſt materiale totũ:nã ex eo q̃ĩ formas ꝓticulares diſtiguť differẽtes/ẽt ĩ materias quodã mõ differẽtes/formis .s. ꝓprijs differẽtibus. Cũ igitur mũdus ſit totũ abſoluti mũ:certe & formale totũ ẽ/totũq; ex totis: Nõ erit aũt totũ ex totis niſi multa ſint in eo non ſolum differentia formis ſicut in arbore:ſed etiã ſecũdum exiſtentiam quoq; diſiuncta/& actiõibus ſegregata:ſicut cãtores ĩ choro:ubi unuſq̃ſq; & cõi officio cũ cęteris ad idẽ cõgruit:& iterea ꝓprius ẽ/& ſui iuris exiſtit. Oportere aũt mundũ hũc eſſe uerũ totũ ex rebus uere totis/ nõ ſolũ eius ꝑfectio poſtulat:ſed etiã exẽplaris imitatio exigit. Nã & illud totũ eſt ex totis. Illic.n.ĩ unoquoq; aliter aliterq; ſunt oĩa. Sed ĩ hoc inſup mũdo localẽ quoq; rerũ diſtinctionẽ adducit opis huius cõditio dimẽſioni locoq; & motui rẽporiq; ſubiecta. Deniq; ubi ꝑfectiores ſunt ꝑtes:ꝑfectius eſt & totũ. Partes uero ꝑfectiores ſunt/ quæ exiſtentiã ꝓpriã/ꝓpriũq; habent officiũ. Sic ergo & totũ magis formale eſt/ubi ꝑtes magis ſunt formales. Hę uero ibi formales magis/ubi magis formis atq; exiſtẽtijs ſiue ſubſtantijs & actiõibus diſtiguntť. Ad hoc aũt ut totũ ſit uere unũ/ ſatis ꝑfecto facit ordo cũctorũ/unus ab uno pariter & ad unũ. Ex his apparet nõ eſſe ꝓbabile/ hãc mundi machinã unicã duntaxat habere aĩam. Sed ꝓbabilius eſſe/ plures ad eẽ aĩas/& aĩalia plura prẽter mundanã aĩam/aĩalq; mundanũ. Atq; & ĩ nobis eſſe ꝓpriã aiæ noſtræ ſubſtantiã ab ipſa mundi aĩa differentẽ inde coniicimus:q̃ pro priũ noſter aius liberũq; poſſidet arbitrii motũ. Qua de re in Tgeologia de libero diſputãtes arbitrio ſatis egimus. Alioq̃n ſi pars totius foret/ſubito totius impetu rapetur:neq; foret diſcurſionis rõnalis & cõſilii cõpos:neq; aberrare poſſet/ quãdoq̃dem aĩa mundi errare non põt. Liberũ uero ĩ nobis arbitrũ Plato ĩ decimo de Repu. & ĩ Phedro atq; Timeo abſq; dubio ponit:& Anſtoreles ubiq; cõfirmat. Oĩo uero ponere noſtras aĩas eſſe partes aię mũdi/nihil aliud ẽ/q̃ dicere/ hanc aĩam tuã eſſe ipſã totã mundi aĩam:meãq; ſimiliter. Illa.n.diuidi neq̃t ĩ uarias portiones:ſed tota idiuiduaq; & eadẽ prorſus eſt ſimul ubiq;. Cũ uero mea nunc & tua iter ſe oĩo repugnẽt actionibus opinionibuſq; & affectibus & habitibus:nõ poſſunt eadẽ aĩa eadẽq; mens exiſtere. Præterea ſi aĩus meus ẽ quoquo mõ pars aię mundi/nõ hẽt ꝓpriã exiſtentiã:nec inſup ꝓpriã actionẽ. Non igit̃ reflectť in ſeipſũ:neq; ſeipſũ põt aĩaduertere: ĩmo & tanq̃ pars quępiã anguſtiſſima nõ potent mũdũ totũ cogitatione cõplecti:neq; ꝑcurrere: neq; ſup hũc mundum aiamq; ipſius aliq̃d cogitare. Cõſidera corpus humanum: nõ eſt hoc cõtinua quædã portio machinę:ſed ſecũdũ ꝓpriã ſeiunctũ eſt figurã ſimul & motionem. Cũ uero aĩa & prẽſtantior ſit q̃ corpus/ & figurę huius motionisq; origo: numirũ nõ quaſi cõtinua eſt mũdanæ aĩæ portio: ſed ſubſtantiã poſſidet ꝓpriã. Iã uero neq; facta ẽ ab ipſa mũdani corporis aĩa. Quod.n.ipſa facit/mobili facit ꝓprietate:ideoq; mutabilẽ adeo facit eſſentiã/ut nequeat ĩmutabile q̃cq̃ attingere. Aĩus uero noſter & motũ reſoluit in ſtatũ/ & mobilia ſubicit ĩmobilibus. Denicq; cum aĩus noſter/ſit quędã intellectualis eſſentia/merito fit ꝓprie ab ipſo ſimpliciter intellectu:a quo naſcit̃ & aĩa mundi:quę & ipſa ſimiliter intellectus q̃dã eſt.s.aĩalis. Hinc efficit̃/ ut aĩa noſtra poſſit ſimiliter atq; aĩa mũdi fieri cõpos intelligẽtię:& ad illa quę ſup mundũ ſunt ęterna cõſurgere. Reliquę aũt aiæ prẽter intellectuales uel exoriri uel pendere a mundi anima poſſunt.

De duplici aĩa:& q̃ aię noſtrę nõ ſunt partes aię mundi.

INcipite ſecũdo notabis ipfectũ quodliber ĩ quouis genere reducẽdũ eſſe ad pfectũ aliq̃d in eodẽ genere poſitũ:ꝑ quod reducať ad pfectũ aliq̃d ſupra genus. Iõq; aĩam rõne carentẽ uelut ipfectã/quę & ps cõpoſiti ẽ & inſtrumẽtis

adldicta corporeis/ reducendam esse ad rōnalem intellectualēq; animā/sui iuris & in se ꝑpetuo cōsistētē: Idq; faciendū esse tū in nobis tū in dęmonibus & stellis sphæriscq; & mūdo. Quæ opinio ualde cōsonat cum Peripatheticis/duos i caelis motores nre locātibus: quorū alter corpori mobili sit cōiunctus/ ut forma mobilisq; sit motor: Alter āt sit motor quodāmō separatus imutabilisq;/& primū motionis principiū atq; finis. Proide Platonici qdā non legitimi/qui dicebant hoium aias esse partes aiæ mūdi: interea fatebanť ipsā mūdi aiam esse substantiā induti duā/sēpiternā/unā: simplicē/ubiq; totam. Et ꝓpea cōsequenter addebāt quālibet hois aiam esse aiæ mundanæ cōformē: totāq; simul & eadē attingentē/quę tāgit & aia mūdi. His utiq; positis nō possunt aiam mūdi i nostras ita secate/sicut uel magnitudo queda in ꝓticulas/uel numerus i unitates diuidi solet. Sic.n. illa quę dicit tonus aia eusmōi diuisione ꝑiret: neq; restaret una. Nō posśūt insupillā in has diuidere/ sicut calor totius corporis i partes caloris mēbrorū diuidi uidetur. Nā aiam illi substantiā esse uolūt in corpore nō extensā. Atq; calor ipse non ꝓpne secať: sed dimēsio in qua est calor. Iōq; cuuslibet mēbri calor ipse cōis potius est calor i ꝑte corporis/q̄ pars caloris. Verūtamē diuisionē ꝑ accidēs quodā mō patiť: quatenus ꝑ extensionē corporis æqualiter est extēsus. Aia uero nō ita. Nā absq; ulla extēsione sua dimēsiōeq; dimēsiōibus adstat: ut diuisibilia quæq; distantiaq; pfecte cōnectat in unū. Neq; possūt rursū distribuere mundi aiam sic in nostras: ut scientia tota in suas distribuiť notiones. Nā siue nulla sit prēter notiones tota quædā scientia: ita nō erit usq̄ una cōis aia: siue sit prēter illas una quędam/nō erit accōmodata mūdo/ sed eminēs. Afferent deniq;/sic nostras aias dici aię mūdanę partes: pinde ac siqs dicat/aiam nostrā in manu uel pede/esse partem totius aię nostræ. Sic itaq; diuidēres/nihil diuiduntr:& oio diuisionis uocabulo abutuniť. Vna.n. eadēq; aia mēbro cuilibet adest ubiq; tota simul: quæ cunctas in se aiales potēnas hēt ubiq;/q̄uis alias ꝑ alia mēbra uelut instrumēta actiones exerceat: passiones qdē sunt i mēbris. Iudex āt sēsibiliū passionū tādē unus est: unū exhibens de diuersis cōpando iudiciū: tū imaginatione/tū etiā rōne. Sic inq̄ fit i nobis. Nō potest āt oio similiter fieri/& i mundo: i quo si unica singulorum esse fingať aia/poterūt qdē diuersi hoies diuersa pati: Sicut nūc in quolibet nostrū instrumenta diuersa: sed unicū deniq; iudiciū adhibebiť. Eadē opinio/intelligentia eadē. Hęc.n. ad iudicē ꝑtinent passiōis exptē: si mō uerus sit passionū rerumq; iudex: & ideo extat i se a patientibus quodāmō segregatus. Ideoq; uncus: neq; ꝑ uaria instrumēta diuersus. At uero cū cōtraria i hoibus inter se iudicia sint: ꝑprię nimirū intelligentię sūt: ꝑprię quoq; substātię sunt aiarum. Siqdē nō ꝑ instrumenta: sed per intimā substantiæ facultatē officium rōnale pagitur.

Multæ sunt præter mundi aiam intellectuales aię: quæ non externis terminis: sed internis inter se distinguntť.

i N capite tertio atq; deiceps quod iterū repetiť/nō posse fieri ut aia in mundo sit unica. Rursus ita cōfirmo. Prouidētia sūma totius ad sūmū uniuersi decorem: in ordine cōsistentē uaria rerū genera fore cōstituit. Et innumerabilia iterū indiuidua. Inter hęc uero uelut ualde distātia diuersas in quolibet genere spēs esse uoluit/amās pręcęteris copiā spērum/uelut rerū admodū pfectarū. Quod si i generibus iferioribus aia ordinē q̄plurimū digessit i gradibus spērū/

cur nō & i natura generęq; aię parem copiā affectauerit? Similēq; graduū ordinē ꝑ differētes aiarū spēs disposuerit. Quādoquidē & aię ipsius natura ꝑ cōditionē eius quodāmodo cōpositā mobilēq;/ accōmodatāq; corporibus/ multiplicabilis sit/ꝓpagabilisq; ꝑ corpora. Et ipsa qnetiā natura mentis/ quæ cōpositiōem aliquā nō excludit: imo & icludit aliquā/in mētes ualeat plurimas deriuari. Sed de mirabili mētium numero i primo Theologiæ satis est dictū: ꝑ quem cōfirmatus sit & numerus aiarum: Deniq; solū primū ipsū uniuersi principiū ꝑ sūmā primi simplicitatē/naturarum in se numerum nō admittit. Reliqua sub hoc genera rerum. s. mētis/aię/naturę/corporis/& recipiūt numerū speciālē: & iā habēt tanq̄ ad cōmune totius bonū maxime ptinētem. Nō pōt autē aiæ ipsius natura primū tenere i rerum ordine gradum: neq; secundum: sed necessario tertium: quod nostra satis Theologia ꝓbat. Non cogitur itaq; esse unica: neq; debet rursum: neq; deniq; pōt. Præterea cum Plato aiam mundi asserat esse semp i corpore: eādēq; semp agere uitā: Nostras āt aliquādo a corporibus separi: atq; separatas in diuersa ꝓpnetate subsistere: & differēti inter se cōditione uiuere: & secūdū electiōes priorias sortiri rursū differētia corpora: ac deniq; pro arbitrio dissimiliter uiuere: & pro uitę dissimilitudine discrepātes post obitū sortiri uiuēdi gradus. Quis nam Platonicus aiam poterit unicā suspicari?. Eniuero siqs aliquādo suspicer more Auerois esse unicū i cūctis hoibus itellectū: Nos utiq; nō similiter aduersus eū sicut de aia dubitabimus: nec pricipaliter obiciemus quonā pacto alius qdē intellectus sit i corpore/alius āt extra corpus. Itē quo i corporibus tā diuersis possint esse oio cōsimiles intellectus/ut mō de aia dicebamus. Aię nāq; tanq̄ declinātes ad corpora præter intimas inter se differētias differūt quoq; ꝑ actiones uarias circa uaria corpora: pq; corporū ipsorū diuersitatē. At si quādo itellectus qui separatores sūt q̄ aię actionesq; ꝓprias absq; corporeis ꝓpagunt instrumentis ꝓbaturi simus iter se differre/ non ad corporum actionūq; eusmōi uarietatē cōfugiemus: Sed ad diuersas potius itelligētię spēs modosq; itelligēdi admodū discrepātes/ intellectionesq; & habitus i eodē tēpore iter se repugnātes. Quę unico simul intellectui inesse nō possint. Sicut.n. i primo itellectu differentiā inter multas nonones eius nō aliter assignamus/q̄ ex formalium itus ꝓprietatū diuersitate: sic assignaturi itellectuū aliorū inter se differētias/eas ex itimis ꝓprietatibus afferemus. Decet.n. multas esse mentiū & intelligētię spēs: si tā diues est natura corporū mēnibus lōge deterior: ut multę sint spēs metallorū: plures plātarū: plurimę aialiū. Vnde appareat/& dęmonū & mēnū q̄lescūq; sint/esse cōplurimas. Quinetiā aię ipsius naturā/quæ indiuisibilis substātia est/ꝑpetuoq; i seipsa subsistēs/nō decet ita i plures aias distribuere: iterūq; plures in unam quandoq; confundere: sicut aquā multā partimur i ꝑtes: easq; rursus cōfūdimus in eādē. Neq; debemus iterū sic unā in plures aiam deriuare: sicut lumen a sole unū in plura domicilia ꝑ fenestras quodāmō distribuimus: paulo post in idē pēnitus resoluēdū. Lumē.n. uisibile accidentis more dependet oio: nec ꝓpriam retinet substantiā. Longe uero diuersū est ab hoc luminis intelligibilis intellectualisq; genus: non accidens quidem: sed substantia prorsus absolutissima. Ideoq; si differentes inter se gradus habet/eos nō extrinsecus accipit/sicut accidētales formæ: sed intrinsecus/proq; differentibus proprietatibus eius multas admittit (ut ita dixerim) substantias: easq; specie distinctas in eodem genere seruat confusionis exptes. In hoc sane

intellectualis ſubſtantialiſq; luminis genere rōnales aīas collocabis. Et qūo differāt īter ſe cognoſces: neq; unq̄ cōfundanť in unā uliorū more liquorū:. Cognoſces nec eē tales ad mūdi uitā/q̄lia ſūt ueſtigia quædā uitę in aīalibus ex plantanaſcētibus. ſiq dē & uitā uniuerſi actiōe pcurrunt/affectuq; trāſcēdūt: neq; finges eas nihilo ab aīa mundi differre: ēſi ſint quędā ꝓpagines eius per mūdi corpus. Nec aliter aīa mea a tua differat q̄ qa differunt īter ſe corpora/ p quę facta fuerit ꝓpagatio: nec aliter utraq; differat ab aīa mundi/ q̄ qa illa qdē ſit radix plāta ue prima. Hę uero ſint ex illa propagines. Sic.n. intellectualis ipſa Socratis aīa poſt obitū in mundi aīam (ut fingiť) reſoluenda/ dū propriā perdident exiſtentiam/eſſe oio deſinet: quādo acceſſerit ad eſſe pfectū. Quod quidē intellectualis natura nō panť/non extemis ad diſtinctionē ſuam terminis indigēs: ut liquores/atq; lumen: ſed uelut exactior: intimis in ſpēs ſuas & exiſtentias terminis diſtributa. Probarū ſatis ī Theologia fuerit/rōnalē aīam quatenus ītellectualis eſt/ tāto pfectius ſe hebere/quāto lōgius ſeipſam a corpore ſepauerit: pfectius inq̄ ſe habere ad ꝓpriā ſui ſubſtātiā peculiarēq; ꝓprietatē. Cū uero ſūmope a corpore ſepeť in obitu/tūc ſane neceſſe eſt ꝓpriā huius aīę ſubſtāriam eſſe pfectā. Vnde fingere liceat nemini/mēres ſingulas ī unam quādoq; cōfundi/ſubitoq; diſperdi.

Intellectuales aīę nō p accidentalia/ſed p eſſentialia ꝓpria inter ſe diſtinguť: Et qūo multe aīæ dicunť eſſe una/atq; ab una.

c Vm.n. primus ītellectus & eſſentia prima ſit idē/merito ītellectus oēs ſunt eſſentiæ uerę: ideoq; ueris inter ſe differētiis diſtributæ: ideſt nō p accidēs/nec terminis acceptis extrinſecus/ ut diuiſæ continui partes/& ipſę inter ſe moles/& plurimū materiales formę/ſed pro dignitate eſſentiarū ſuarū in ſe ſubſiſtentium ꝓpriis intimiſq; differentiis & terminis diſtinguť. Venus.n. diſtinguitur hoc ab illo/ſi diſcrepet ꝓprietate formali/q̄ ſi materiali diuiſiōe/ uel accidente uel loco. Quilibet igiť intellectus eſſentiā ſuā & eſſe poſſidet in ſua quadā intima prorſus idēntate &(ut ita loquar) alteritate. Identitate inq̄ prout eſt ſimpliciſſima forma/a ſua ſimplicitate nūq̄ cadēs. Alteritate rurſum/prout eiuſmōi forma p ſeipſam talē uelut p ſuā ꝓprietatē a re qualibet alia/& a quolibet alio diſtinguiť intellectu. Quod ſi primo & p ſe diſtinguiť/ permanet ſemp procul a cōfuſione diſcretus. Cogita ī mente diuina magnā aīam. i. ideā aiarum intellectualiū generalē: in qua conceptæ ſint & ſpēs aiarū. Et illa idea quidā intellectus eſt ibi: & hæ ſpēs ibi quidā ſunt ītellectus. Diſtinguť aūt illic īter ſe ideales intellectus eiuſmōi/nō quidē exiſtentiis differēnbus: unica.n. hactenus ſubſtātia ē: ſed rōne quadā & ꝓprietate formali. Eſſentiales aūt eiuſmōi ꝓprietates ſi cogitanť extra ꝓdire/diſtinguť ſubito magis. Diſtinguť igiť exiſtētis. Adeo.n. ītus ſunt efficaces/ut foras agāt nō accidētale aliqd: ſed ſubſtātiā: ſubſtantiaſq; diuerſas pro rōnum diuerſitate formaliū. Subſtantiæ quidē eiuſmōi e proximo prodeuntes ab intellectu primo/intellectuales iprimis exiſtunt. Quoniā uero & ipſę ſunt ad modum efficaces ad cōceptum uidelicet intimum: ideo unaquęq; proprietatem quandam exprimit in ſe ipſa ex intellectuali tam aīalē: magiſq; ī plura diſtinctā Sicut uel a ſcintilla radius emicat: uel ab intimo imaginatiōis uerbo ſimpliciore: uerbū in ꝓlatione multiplicius tā mobiliuſq; ꝓduciť. Prodeūt igiť ex una ideali anima foras ānimæ multæ: tū mundi/tū etiā aliorū. Quæ etſi differentes ſubſtantie ſunt: ſūt tamē inter ſe quodāmō unū triplici potiſſimū rōne: tū quia ſub eadē idea cunctę: tum quia locis & tēporibus minime diſiunguntť: tū etiā quoniā per intellectuales ſuos quęlibet apices uno eodēq; ſecūdum actum formanť intellectu diuino/eundemq; cunctę perpetuo cōtuentť: Mitto q; ad eundem naturaliter omnes conferunt uniuerſalis prouidentię finem.

Qūo aīa quęlibet rōnalis eſt oīa: & qūo differāt īter ſe ſpēs rōnaliū aīarum.

f Vmmū oīum principiū pp ſūmam tū ſimplicitatē eſt ſup oīa: tū poteſtatē mox efficit oīa. Intellectus igiť eius filius ē primū omne: ideoq; eſt omne pfecte. Et iccirco quęlibet eius idea eſt oēs ideę. Aīa igiť ab idea ꝓpria naturaliter & ꝓxime ꝓfluens ſecū contrahit oīa. Quælibet igiť intellectualis aīa eſt uniuerſū. Id totū rurſus ita cōfirmo. Primū in quolibet genere & ſimpliciſſimū ibi eſt: & ibidē continet oīa. Cū igiť intellectus ipſe primus ſit prima forma: meritо & uniformis eſt/& oiformis exiſtit. Itaq; oīs rōnalis aīa quatenus intellectualis eſt/nō ſolum forma ſimpliciſſima eſt: ſed ēt eſt oiformis & oīa. Oīa inq̄ actu/ſicut & intellectus ipſe eſt actu oīa. Quatenus aūt aīa non tam ītellectualis iam/q̄ animalis euadit/retinet quidē munus idem: quo ſit adhuc oīa. Sed minus perfecte retinens/ eſt iam in potentia uniuerſū: & merito/quādo Deus eam rerū mediam collocauit/eam ex oībus tempauit: Tempauit aūt ita diuerſas ſpēs aiarū/ut aīa quæ mundi uniuerſalis uita foret/ad intellectū ſemp conuertereť uniuerſalem: atq; uniuerſaliter inſup/& inſup attētiſſime. Vnde factū eſt/ut uniuerſalem ſemp totiis gereret ꝓuidentiā: atq; hāc poteſtate mirabili: ideoq; & facilitate mirifica. Siquidem poteſtas oīs uenit ex alto. Aię uero reliquæ poſt hāc cęleſtes ad intellectum quidē uniuerſum cōuerterenť: nec tamē adeo uniuerſaliter/nec attentione pari. Ideo ꝓuidentiam neq; tam uniuerſalē agunt: neq; etiā tam potentē. Inferiores tandem his aię ita conſtitute ſunt/ut aliquando ad intellectum ſe uertерent uniuerſū. Atq; tunc ſiue magis/ſiue minus uniuerſaliter uel attēte. Ideoq; alias cū uniuerſali magis concurrerent ꝓuidētia: alias uero minus. Minus quoq; potenter. Item ut aliquādo non tā ad uniuerſū/q̄ ad ꝓpriū ſe flecterēt intellectū: minuſq; pfectę forent quādoq; ad rōnem: ubi & pfecte minus. Interdū ad imaginationē q̄plurimum laberenť: deterrimęq; euaderēt: Deniq; rōnalis aīa quando in ſe explicat uniuerſum/ad uniuerſalē aię mundi admittiť prouidētiam. Quando uero in ſe gradatim ab uniuerſo munere cadens ad partem muneris ſeſe dirigit/ꝑticularē gradatim ſubit curā: corpuſq; ꝓpriū magis iduit: magiſq; laborat.

Reſpondeť ad dubia: & probatur rōnales aīas non eſſe ex aīa mundi.

p Lato probaturus ī Philebo mūdū eſſe aīatum/inquit. Vnde nam haberet corpus noſtrū quod ex ꝓtibus elemētorū cōponiť/ aīam: niſi mūdus qui ex totis cōponiť elemētis/aīam poſſideret? Ideſt ītellectus mūdi faber nō adeo fuit imprudens/ut nobis daturus animam/non daret & mūdo. Præſertim quia mundi anima per uniuerſalem influxum pręparatura erat materias animaliū ſeminales ad aīas ꝓprias undecūq; ſuſcipiendas. Ideo corpus noſtrū habet

& aiam intellectualē nō aliunde q̄ mūdus. i. ab eodē mūdi fabro: & aiam ſenſua
lem plurimū ab aia intellectuali noſtra/ cōferente ad hoc iprimis anima mundi.
Timeus quoq; rationales animas non ab anima mundi: ſed ab eodem auctore/
a quo & illā/ & ex generibus conſimilibus aſſerit cōſtitutas. Neq; has eſſe uel illā
uel partes uel uires illius: ſed eſſe a Deo i diuerſis ſpeciebus gradibuſq; diſpoſi
tas. Vnde & has labentes in corpora errantesq; introducit & exeuntes/ quod aiæ
mundi contingere nequit:. Ait autem i Phedro/ quotiens particularis aia/ quę &
uniuerſum eſt i potētia extra corpus hoc ad uniuerſalē ſe formā actu cogitādo/
amādoq; cōuertent: hāc quoq; ad uniuerſalem mūdi prouidentiam admittēdā/
cæleſti uidelicet corpore ab initio præditam. Siquidē & in corpore caduco philo
ſophus contemplator/ ciuiliſq; idē prouinbus experiē. Proinde ſicubi Plato ui
deē innuere/ aias ſeq; cæleſtē motū/ ibidē atq; alibi/ ſubdit etiam poſſe nō ſequi.
Probatū eſt q̄ntiā/ poſſe prudentia/ arte/ moribus cæleſtiū influxibus repugna
re. Ex quo apparet: ſiqua i nobis eſt uita pediſſequa corporis: perq; hoc fato ſer
uiens: hanc ab aia etiam mundani corporis poſſe pendere. Sed eam i nobis aiam
quæ corporeis ictuamētis mūdaniſq; reſiſtit impulſibus/ altius q̄ a mūdo deſcen
dere. Atqui & ſi intra mundū geniti ſumus: aliunde tamē aiam habemus ſupio
rem: quę metitur & mundū. Nam & fętus i aluo aliam accipit aiam præter matris
animam: & aliūde habet animam q̄ a matre.

Qūo aię differant: & qūo ſint immortales in propria forma reſtantes/ Et qūo
anima mundi ubiq; preſens omnibus conducat ad uitam.

i Octauo capite hæc iprimis cōſiderabis/ ad hoc ipſū ut aię noſtræ tū inui
cē/ tū etiā cū aia mūdi adeo cōſentiāt/ q̄ cōſimili ſæpe afficianē inſtinctu/ &
impulſus aliqs facile ab aliis fluat in alias. Et particulares aiæ clā mouean
tur ab uniuerſali: nō eſt utiq; neceſſariū/ aias noſtras eſſe ab aia mundi ꝓgenitas.
Satis. n. ad hāc cōſēſionē/ & q̄ſi cōpaſſionē facit cōis ipſa tū aię mūdanę: tū aliarū
ex eadem mēte diuina/ eademq; generali aiarum idea/ ſimiliſq; ꝓceſſio. Proinde
quattuor preципue ſūt humanarū differētiæ aiarū. Differūt quodāmō ſecūdū cor
porum differentias. Quādo motus magis minus ue cōcitatos pro differētia ſan
guinis bilis ue & ſpūs habere uidenē. Differre dicunē ex præcedēti uita: ſi uerum
ſit/ hanc animā ad actiones/ illam ad cōtemplationem nūc prōptiorem exiſtere.
Quoniā hæc quidē ante ortū negocioſiſſimam egit uitam. Hæc uero prorſus cō
templatiuā. Differre quoq; Platonici putant quodāmō ſpecie naturaliter ab ini
tio. Siquidem ſub eodem genere ꝓximo humanę ſint animę: differant aūt inter
ſe ſpecialibus quibuſdam: & ſi q̄minimis poteſt fieri differētiis. Quibus a ſūmo
quodam gradu p ſecundum tertium ue & quartum diſtribuantur. Differre de
niq; putant: q̄ q̄uis quælibet rationalis anima ſit uniuerſum/ poteſt tamē libero
quodā motu aliter atq; aliter ſe afficere: ꝓut alia ſe uertit ad uitam contēplatiuā:
alia ad actiuā: alia ad uoluptuoſā. Et quæ ad cōtēplandū ſe cōferūt/ aliæ hāc for
mam cōtēplationis eligunt: alię præcęteris illam: Et quam elegerūt/ mox induūt
quaſi naturā. Quāq̄ uero aia quæuis eſt oia/ eiuſmōi tamen q̄ſi paritas nō efficit
aias inter ſe ſine ullo diſcrimine pares. Eſt. n. in mēte prima cōis idealiſq; aiarum
ratio nō idiuidualis q̄dē dūtaxat: ſed admodū generalis/ uarios iter ſe poſſidēs
aiarum idealium gradus: quorum numerum ſequiē par numerus aiarū & ſimilis
ordo. Et quemadmodū in mente diuina hæc quidem idea eſt aliter oia/ & aliter
illa: ſic aia hæc oia aliter eſt q̄ illa: & aliter ſuo utiē uniuerſo. Rationi præterea
cōſentaneum eſt/ cōpoſita ex quattuor elementis/ poſſe in elemēta pura reſolui.
Aeſi elementa deteriora nequeāt oio ſeorſum a præſtātionibus eſſe: ſaltem aliqu
bi præſtantiora ſeorſum a deterioribus i ſua puritate cōſiſtere. Similiter compoſi
tum ex materia formaq; tanquā geminis elementis/ reſolui quodāmodo i mate
riam puram: & oio redigi ad formā aliquā ꝑ ſe puram. Quę ꝑ ſe/ & in ſe conſiſtat
abſq; materia: quāuis materia nequeat procul ab omni forma cōſiſtere. Sicut ele
mentum (ut dixi) formale a materiali procul exiſtit: quāuis e contrario non acci
dat. In genere formarum eiuſmodi intellectuales animę numerantur. Eiuſmodi
quidē forma eſt eſſentia ſimplex/ eſſe ſuum ꝑ ſe poſſidens i ſeipſa. In qua & eſſe
ſuum idem eſt/ atq; eſſentialis unitas eius. Cōtra uero compoſitorū eſſentia ſeſe
habet. Nempe in hac aliud eſt eſſentia ſimul atq; eſſe quę conſiſtunt in multitu
dine/ q̄ unitas: quæ prout eſt unitas/ multitudinē nō admittit. Atq; eſſe ibi ſequi
tur unionē/ quā unitas antecedit. Quorſum hęc? Vt intelligas ipſam aię formā:
cuius eſſe idem eſt quod & eſſentialis unitas eius/ eſſe prorſus indiſſolubilem:
quemadmodū eſt indiſſolubilis unitas. Præſertim quia ſi eſſe ubiq; i rebus eſt ꝑ
formā: ſequiē ut forma ſimplex i ſeipſa ſubſiſtens/ eſſe ſuū ſemp in ſeipſa conti
nuet. Præterea ſi forma ſimplex nō mixta materiæ/ perdenda ſit/ in nihilum redi
geē. Si generāda/ ex nihilo generabiē. Id autem phyſica ꝑ ſe ratio non concedit.
Eſt igiē aia ſempiterna. Præſertim/ quia ſi de aliquo ſit fingenda/ neque tamē ex
ullo queat materiali/ cogeē deus eam eius auctor de ſua ſubſtātia procreare. Vn
de cogeē eſſe mutabilis: præſertim ſi quādo faciat quod ante nō fecerat. Hæc er
go Plotinus ſignificat: ut aiam aſſerat ſempiternā. Quæ quātum affirmāda ſint/
in theologia noſtra ſatis eſt dictum. Inter hæc animaduerte/ formas eiuſmodi
unāquāq; eſſe in ſe unum quiddā numero/ ab aliis nō ꝑ accidēs/ ſed per ſe diſtin
ctum: ꝑ ſe inquā: quoniam aiæ nō accipiūt numerū ex numero corporū/ uel cor
poralium qualitatum. Quaſi una mundi aia per diuerſas affectiones corporum
propageē in multas. Iam uero quælibet aia ita ꝑ ſe ſubſiſtit ſemp unū numero:
ſicut i ſua eſſentia ſuū, habet eſſe. Atq; eſſe ſuum idem eſt quod & unitas eius.
Sicut ergo eſſentia ſimpliciter aiæ tāquā ſimplex & i ſeipſa cōſiſtens/ ſempiterna
eſt: ſic & quodlibet ſingulare illius eſſe: ſiquidē eſſe ſuū eſt ſolum in ipſius eſſen
tia. Item ſicut eſſe eſt ſempiternum/ ſic & unitas quęlibet numeralis: ſiquidē illic
idem eſt eſſe quod & unū aliquid eſſe. Nō enim ꝑ externa/ ſed per interna diſtin
guitur eſſentia ſimplex/ permanēs i ſeipſa: ut nemini liceat ſomniare noſtras ani
mas perſonalibus quādoq; dimiſſis proprietatibus i generalē quandā aiam con
fundendas. Res quidem corporeę ex materia formaq; compoſitæ unitatē ſpēi
perpetuā ſucceſſiōe cōſeruāt: Vnitatem uero numeralem propriamq; nequaquā.
Atqui neq; ſpecialem cōſeruarent i ſe unitatē: niſi ab aia generatiōis fonte perpe
tuo hāc hauirent. Anima igiē tanquā lōge preſtātior unitatem i ſeipſa quęlibet
numeralem propriāq; retinet ſemp: nō ſolūmodo ſpēalem: Immo ſicut ꝑ ipſam
cōpoſita quæ diſſoluunē/ ſimilibus rēporibus redeūntibus: ſimilia ꝓrſus & eadē
ſpecie reuertunē: ſic aia mutās quodāmodo i ſeipſa formam/ uelut præſtantior
corpore/ ad eandē numero quādoq; redit: & ad idem corpus/ eandemq; ꝑſonā.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Posthac ubi quæritur/quomodo forma simplex intellectualisq; aïa siue mundi siue nostra dicaꝫ aliquãdo infinita: respondeꝫ/ nõ quia ī infinitũ diuidi queat: sed qa sine fine uigeat/& ubiq; & semp agere possit. Sic igiꝫ nec aia mũdi uel in aïas diuidiꝫ infinitas: uel qualitatis corporeæ more distendiꝫ: quatenus moles mũdi ꝓtendiꝫ. Sed unica ꝑmanet. Et quãtũcũq; corpons ex ea quicq̃ põt accipe: ipsa ubiq; integra uegetat. Animæ quoq; nostræ sicut nõ fiunt numero totidẽ/ ex tot corporeis portionibus atq; qualitatibus: sic neq; ꝓtendunꝫ in molem/& more albedinis extendunꝫ extensa materia: Sed & totidem sunt/quot proprietates intimæ: & quãtum molis ad earum præparaꝫ influxum/tantũ formãt in diui duo quodã & ubiq; toto perpetuoq; uigore. Neq; secaꝫ aïa nostra ī plures aïas/ siue ꝑ diuersa membra/ siue membro quolibet amputato: sicut nec aia mundi ipsa in se uel diuidiꝫ: uel fit plures aïe/partibus inter se mundi diuisis. Hęc enim una ꝑmanens/quantũcũq; disiungaꝫ pars mundi uiuens/hæc ab alia tamẽ tota simul est in utraq;. Est & in medio ꝑ cõtinuitatem materię primæ: imo & essentię quintæ/quæ est propriũ aïę susceptaculum. Inter hæc si cui Plotinus uidetur in plantis & animalibus ex putrefactiõe genitis nõ aliam ponere aïam q̃ mundanam: tu caue ne facile id cõcesseris. Id enim ipse uideꝫ in libro de aïę imortalitate refellere. Dices ergo ipsam mundi aïam omnibus quidem talibus esse presentem: neq; cogi hãc ipsam plures fieri aïas ꝑ sectiones plures/atq; animãtes: Sed interea nõ hãc solã his esse uitam: quãuis ipsa uitas in his generet/atq; aïas. Quę quidem aïę si a Platonicis aliquibus/& ab ipso Plotino alicubi dicaꝫ esse secundum proprias substãtias sempiternę/nõ tũc primum ab aïa mundi generabunꝫ: sed uniuersali illius instinctu genitis infundenꝫ. Poterit & aliqs dicere/omnem quidem uitã esse perpetuã: sed aïas/siquæ sunt tales/proprio motu carentes/nõ tam in se q̃ in cõmuni post obitum uita subsistere. Quę uero proprios edũt motus: præsertim si liberos/propriam quoq; formam ꝑ seipsas perpetuo cõseruare/ Semper uero memento/præter uitas animantium proprias/subesse cunctis cõem uim ex mundi aïa uegetalẽ in arbore mũdano totã ubiq; uigentẽ: quæ & præparet materias proprias propriis aïabus: & tẽpore certo conseruet: & ī unum uniuersa cũcta cõciet. Hunc Pythagorici/referente Sexto Pyrronio/esse dicunt spũm in modũ aïę rebus cunctis infusum: qui hoïes cõciet cæteris animantibus/conciliatos aliunde numinibus. Hoc iam uigente cõiter/accedit in nobis ad fęcundum rõnalis aïa: Atq; sub hoc cõi lumine ipsa deinceps lumẽ proprię peculiarisq; uitę diffundit ī corpus. Quod & in obitu ipsa secum cõtrahat propriũ/quemadmodum & mundi aïa suũ: atq; cõmune cõseruat.

Quot modis insinueꝫ aïa corpori: Et qualis sit aïa mundi: & qũo faciat mundum/& dimensionem eius. Et quomodo sit ubiq;.

i N capite libri noni/ubi secũda incipit quęstio: quomodo insinuatur aïa corpori: animaduertes duobus ī primis id fieri modis. Nam aut ab incorporeo statu/aut a corpore uenit in corpus. Et hoc quidem secũdum diuisionis membrũ in quattuor iterum membra diuiditur. Nempe aut a liquido corpore transit in liquidũ: aut a liquido in solidum: aut a solido in aliud solidum: uel a solido rursus in liquidũ. Vbi notabis siquãdo ex Plotini sententia omne corpus exuere possit/excogitari posse semp extra corpus esse uicturam. Quod & Plato in phedone significat: & Porphyrius/atq; Iamblichus suspicanꝫ. Sin aũt ut ait Proculus/semp est ī aliquo corpore/ poterũt cõsequenter fingi uicissitudines corporũ sempiternæ. Vt aũt cognoscas qũo aïa tua/ imo prius qũo mundi aïa suo insinueꝫ corpori/cogita ī aïa mũdi uim intellectualem eius/in sũmo ceu lumen: rõnalem ī medio/ut splendorem: uegetalem in infimo/ut calorem. Prętea circa eius essentiam considera duo. Primũ prout ipsa aliud quiddã est q̃ illa tria. Secundũ ꝓut tribus iam illis est insignita. Iam uero quo momẽto ẽ aliud/ quodãmodo obscura est/& deformis/& frigida. Obscura quidem/nondum habens intelligentię lucem: Deformis item/nondum rõnis splendorem possidens: Frigida deniq;/non adhuc adepta uegetalis naturę fomentũ. Ex hac ergo essentia sic egena cogita ꝓdire primã mundi materiam prorsus egenã/& oĩo tenebrosam/deformemq;/& frigidã. Sed interim ab essentia/quatenus tribus iam illis est insignita/cõtemplare mundi materiã prodeuntem protinus exornari: Per intelligentiam quidem formis pęnitus ꝑmanentibus. Per rõnem uero formis: quę moueantur stabiliter. Per uegetalem deniq; formis/quæ mobiliter moueanꝫ: Ita tamen ut quæ intelligentia rõneq; procedũt/tam naturaliter inde profluãt q̃ naturaliter quæ uegetali natura nascunꝫ. Atq; sic aïa mũdi prædita/in mũdo formando exemplar præcipuũ (ut Timeus innuit) nõ mobilem & quasi generabilẽ spectat naturã uel rõnem: si modo sit ratio mobilis: sed intellectualẽ potius formã ois generationis expertem: siue sit aïalis intelligẽtia: siue prima. Cogita rursum animã quatenus mobilis est intrinsecus/naturaliter anniti/ut eatenus moueatur extrinsecus: ex hoc ergo nixu materiã iam natam statim longe lateq; protendi. Adeo ut ex aïæ motu micãte foras/dimẽsio materię sit exorta/simul & mũdi motus. Sic ergo locus inde simul nascitꝫ/atq; tpũs. Locus quem habiret anima uegetando. Tempus quo locum. i. corpus moueat uegetãdo. In exemplari primum intellectuali destinata est idealiter certa tum mũdi tum mũdanarũ dimẽsio rerũ. Ad quã sane destinationẽ tãta suborta ẽ ad motũ formalis efficacia ī uegetali natura: quæ pro mẽsura tali tantã mundo quãtitatem exhibet/tantasq; mundanis/ quãta simul & quãtæ præsignanꝫ in ipsa mentis idea. Põt autẽ anima ꝑ essentiã suã tota simul adesse parti cuilibet mũdi tam grandis: Quoniam & tãtus hic est factus/quãtum ipsa processit quę procedẽdo fecit. Et ipsa quidẽ aïa neq; dimensio est/neq; qualitas extensa dimensiõe: Sed indiuiduũ quiddã/nõ tanq̃ aliquis dimensiõis terminus alicubi in dimẽsione signatus: sed inde solutum ī se consistens/extra totũ quãtitatis genus in quodã plus q̃ substãtię genere: Molem totã lõgissimo naturæ uirtutisq; supeminẽs interuallo. Vnde hoc ipso indiuiduo sui totam undiq; molem possidet: neq; totũ possidetur ab ipsa.

Quomodo anima mũdi agit in seipsa: atq; ita naturaliter gignit mundum sic omniformem/sicut omniformis est ipsa.

c Aput decimũ docet quẽadmodũ summus aer subest lumini: lumen uero Soli: semp tamẽ simul sunt ab æuo: sic mũdi animã intellectui diuino semper/intellectũ deniq; bono. Item mũdum semp naturaliterq; pullulare ex seminaria suæ aïæ potestate/sicut uiuẽs quodlibet ex semine suo. Hæc enĩ inde

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

uim euiſmodi nanciſcuntur. Cum uero natura particularis in quolibet uiuente nō egeat ad motum generatiōemq; cōſilio uel machinis ullis: multo minus his uniuerſalē egere naturā. Hāc inſup facere mouereq; oīa facilitate mirabili. Cum enī ex ea pendeat tota mūdi moles eiuſq; forma/ nihil uſquā ei poſſe reſiſtere: Præſertim quia inde oīa ſub ſequēn ſerie ita dependēt: ut agentia uel leuiſſimo primū nutu pulſata/mox oīa moueanť: atq; ad actiōem primi mouētis finēq; cō ducāt. Proinde quę nō uiuunt/foras & ī alienam tātum materiā agūt: in ſeipſis uero torpēt: Quæ uero uiuunt/agūt etiam ī ſeipſis: aguntq; perpetuo. Anima ergo uiuendi principium/mundana præcipue/agit ſemp atq; potiſſimum ī ſeipſa. Prout intelligētia eius: hinc quidem ſuā rōnem format: inde ſuā quoq; naturā. Atqui & ratio naturaliter ſecum ipſa diſcurrit: & oīa turget: geſtitq; ſeminibus rerum oium/etiā corporū diuinorū: Ex quo quidē intimo rōnaliq; p rōnes rerū ſeminales motu naſciť forma rōnalis mūdi ſimiliter omniformis: forma inquā aīæ q̄ſimillima. Si enim generātia quæ ſequunť/ ſibi ſimilia generare cōtendūt: nimirū uniuerſalis & ꝓximus hic mūdi genitor mūdū ſibi generat q̄ſimillimū.

De deſcenſu animæ: Dionyſio: Ioue: Curriculis uitarum: Ordine mundi: Conſonantia uniuerſi Caput. XI.

h Ic naturam ipſam. i. uegetalem aīæ mundanę potentiā apellat Dionyſiū. Cuius membra ſunt rōnes rerū ſeminales ī ipſa natura. Quæ quidē membra quādo p generationē quaſi ꝓcedunt in materiā/hic magis inter ſe diuiſa/iam a Titanibus. i. dęmonibus genituę prefectis diſcerpta uidētur. Quaſi membra Oſyridis. i. uiuificæ ꝓuidēnę dilaniata a Typhone. i. dęmonum geneſi corum duce. Animæ igiť in diuino quodā mundo uiuētes aliquādo per imaginationem/quę ī eis erat ultimum/ꝓſpexerunt formas ī materia mundi iacentes: quę ſunt imagines Dionyſii/eiuſq; membrorum ī materia quaſi ſpeculo. Proſpexerunt uero eas forſan intuēdo recto quodam aſpectu ī naturā: Atq; inde aſpectum ī materiam deflectēdo. Quorſum uero ſe ita cōuertit imaginatio: Illuc ſtatim ratio ſe diuertit ab ītellectu. Et utraq; nō aſpiciēdo ſolum/ſed amādo. Amor eiuſmodi extitit deſcendēdi principium/atq; poſt caſum etiam permanēdi: quoniam prouincia hæc indiget aſſidua noſtrę rōnis attētione. Sed ītellectus interea quē nō tangit affectus eiuſmodi/ſe in mundo ſuperiore ſeruauit ímotum. Benignitas uero Iouis inſtituit curricula tēporum ī hac quidē laborioſa uita fore breuia. In uita uero apud ſuperos lōga. Longiſſima tādem apud ſupremos. Reuertuntur āt aīę noſtræ quādoq; ad aīæ mūdanæ gradū. Vbi prouidētiam eius publicam cōtemplentur. Et facilitate gubernatiōis propriæ circa corpus tūc ſuū/& circa ſuā prouinciā imitenť. Præterea mundi aīa quaſi mundanus Apollo canit quidem ī natura. Pulſat āt in cælo lyram. In natura rōnum oium euolutio ſtatutis tēporibus atq; reuolutio/uniuerſalis eſt concētus ex multis cantibus modulisq; compoſitus. In cælo ſimiliter perpetua quædā diſpoſitio ſtellarum atq; motionum ſonus eſt Apollineus/ad perpetuam cātus illius cōcordiam inſtitutus. Siquis igiť diſpoſitiōem cōtinuam illius cātus inſpiceret/in ea ſtatim cæleſtes ſonos cōtueretur: & quaſi iam(ut propne loquar)audiret. Animæ quinetiā noſtrę progreſſiones ſuas tum ī deſcenſu/tum ī hac habitatione/ tum in aſcenſu quaſi impudio cōcordi ſaltantes/cantui mundano ſonoq; coaptant. Cum enim ab eodem patre proficiſcātur/a quo & aīa mundi: eiuſq; germanæ ſint: & prouinciam eius inhabitēt: Nimirū ad cantū ſonūq; illius ipſæ ſaltāt: nō impulſę q̄dem inde: ſed uolētes: & naturaliter ſimul atq; ītbēter ipſæ mundanæ mūdanum ordinem emulanť. Hinc efficiť: ut p cæleſtia progreſſiōes humanas/& ſi nō ubiq; quaſi p cauſas/ſaltem quaſi p ſigna quædam cōiectare quis ualeat. Præſertim q̄a uniuerſalis naturæ cęliq; forma exemplari quadam rōne cōtinet quęcūq; geruntur intra mundum: ſiue ab ea ipſa/ ſiue a ſeipſis/ ſiue quomodolibet aliunde ducantur. Habitāt uero aīę aliquādo extra cæleſte corpus: aliquādo ī cęleſti puro: aliquando ſub cęleſti. Et quatenus aīa diuerſum intra ſe habitum induit/diuerſam ſortis induit & figurā. Itaq; aliquādo ī hoiem cæleſtem uenit: aliquādo ī aerium: alias in terrenum: atq; hic rurſum quatenus minus magis ue inde degenerat/in hominem uenit uel diuinum/uel humanum/uel quaſi ferinum. Nempe ita nos Plotini uerba emēdare ſolemus: Nam rōnalem aīam bouini corporis/uel ſuilli formā aliquādo fieri a Platonicis nō eſt receptum. Neq; etiam ab ipſo Plotino cōceden dum erat: cum propoſuiſſet mutatiōem ī aīa ab imaginatiōe principiū habuiſſe: quę in eſſēntia ſpēm mutare nō pōt. Tot quidē intellectus ī humana ſpecie eſſe quot ſunt & aīę/receptum eſt. Intellectum uero noſtrum ī diuinis reſtare fęlicē/ dum rōnalis potētia quaſi ad terrā præcipitata ſit miſerrima: Ab Iamblicho q̄dē nō uidetur pęnitus diſſidere. A Porphyrio tamē Plotini diſcipulo ſpretum eſt: A Proculo reprobatum/dicēte tantā fore potentiā beatiſſimæ apud Deum mentis: ut uim ſibi cōnguam/& ſimillimā rōnem ſit interim retētura/quatenus ipſa minime declinauerit. Et ī hac uita nos minime peccaturos. Neq; cōſentire uideť ſtomachum infirmiſſimum fore q̄diu firmiſſimum tecum extiterit. Subdit Porphyrius/caſum animæ nō ab imaginatione uel natura/ ſed ab intellectu cępiſſe. Nō enim trahi ab inferioribus ſuperiora: ſed uim illam ſuperiorē agere ꝓ menſura quadā uirtutis ſuę. Itaq; intentiōem agendi quādoq; ī ea remitti: atq; eatenus intendi uirtutis inferiors actum. i. imaginatiōis atq; naturę/cū aīa undiq; occiari nō poſſit. Contra uero remitti rurſum inferiorū actus/quādo ſuperiorū actus intendiť. Vbi uero. d. intellectum agere ꝓ mēſura uirtutis ſuæ/ſic emendādus ē: ut quādo intellectus apud Deum eſt beatus/agat nō tam uirtute ſua q̄ diuina/ſub cuius forma iam agit. Itaq; aīam ſemel ita beatam putandum eſt nunquā inde diſceſſurā. Cætera illi uiderint. Nobis uero ſat fuerit narrauiſſe: Id potius probaturis: quod Theologi noſtri potiſſimū comprobauerint.

Lex: Iudicium: Iuſtitia uniuerſi ducit intrinſecus animos tum ſponte/tum neceſſitate ad ſuum quenq; terminum Caput. XII.

f Icut aliquis lactucam porrigēs allicit anſerem p exteriorē ſenſum: ita Magus ſenſum interiorem allicit ꝓ nōnulla/ſenſus interiors amica: Atq; ita libens hic mouetť/ſicut & anſer. Ita rurſus diuina prouidētia uoluntatem omnēq; affectū animi ad terminū trahit ſibi cōuenientem: uideliçet/ per affectionem certam ī aīo ſecundū actiōes ſuas & electiones tam cōceptā. Qua & ita uolens/& tam uehementer ad terminū iuſtū ferť/ſortēq; cōpetētem: quemadmodū aliquis dam Magia raptus. Mouet enim Deus aīam nō ſolū intenus q̄ ars: ſed

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS USALES

etiam q̄ natura: Atq; certis temporibus/ſicut natura ſolet. Animæ igiť ab initio ſponte ſua agentes:& ſic agendo factæ tales: Demū ſtatutis a Deo temporibus nō ſolum ſponte:ſed etiam neceſſitate legis intimæ/ad ſortem decretā iuſte pueniunt. Eſt aūt in uniuerſo Lex/Iudicium/Iuſtitia. Lex quidem in mente diuina: ipſa.s.rerum oīum diſpoſitio. Iudicium i mente aīę mundi/ad Diuinæ legis normam ſingula decernente. Iuſtitia i uoluntate eiuſdem ita uolente/ & ita ſingula exequente/ſicut iam eſt iudicatum. Animas ergo tranſfert/impuras quidē deorſum/per impuntatē ſuā illuc inclinantem:quemadmodū natura uniuerſalis mouet ad centrum grauia per propriā grauitatē:Puras aūt ſurſum uicißim p̄ puncta rem ſuam/eodem quoq; uergētem/ ſicut & natura leuia ſurſum per propriā leuitatem. Hac interim ſummula licet interpretari quæ Orpheus i tribus hymnis canit de Lege/Iudicio/Iuſtitia Dei:& quę Plato in quarto legum imitatus Orpheū de lege diuina iudicioq; definit.

De cōnexione huius mundi ad ſuperiorem/& Prometheo ſtatuisq; loquentibus Caput. XIII.

m Vndanæ ſphęræ intimas habēt aīas:& propria hinc imprimis uitalia dona.Per quas quidē aīas/ pq; animales dotes/uelut per media quædā/ſortiunť intellectualia quædā dona cōſequenter ab intellectibus indiuiduis ſuarū ducibus animarū. Per quos inſup nōnulla etiā diuina munera nanciſcunť ab ipſis diuinæ mentis ideis:quibus(ut Plotinus putat & Iamblichus)inſepabiliter coniuncti ſunt intellectus:ut nō mirū ſit/diuinū mundū illum mundo huic undiq; eſſe proꝛſus inſuſum. Poſt hæc aīaduerres naturalē quandā p̄uidētiam in uitali aīę mundi parte regnantē ſub Promethei cognomēro:ex luto.i.materna prima ſtatuas.i.res naturales effingere. Atq; eſſe huic opificio partim quidē alligatam/partim quoq; ſolubilē: nec eē hic Epymetheo.i.temeritati locum. Item rebus naturalibus non ſolū uires aīales ineſſe:ſed dotes etiā quaſdā intellectuales atq; diuinas/ & oīa numina huic opificio aliquid ex ſe cōferre: Opificio inquā nō uniuerſo tantū:ſed etiam unicuiq;. Alludit inter hæc Plotinus ſtatuæ fictilis uocē nactę mentione ad magos p̄cipue illos/qui loquētes ſtatuas cōſtruebāt. In quibus nec proprie quidē ullæ ſtatuarum aīæ/nec ſidera loquebātur:Sed dęmones ab eodem ſidere ducti:ſub cuius imperio ſtatuæ fingebanť. Arbitror etiā in puero illo Regis filio/quo die natus eſt locuto/ut teſtať Aly:q & interfuiſſe ſe.d.nō cōiunctiōem planetarū quattuor in eius horoſcopo cōcurrentiū forma uiſſe uerba: nec etiā infantis aīam uerba uaticinātiq; feciſſe de paterni regni calamitate paulo poſt ſecuta:ſed dęmonē potius illic fuiſſe locutū: Dęmonem inq̄ Mercurialē. Nā in octauo libro gradu horoſcopo/q & terminus ē Mercurii/Mercurius ipſe cū Venere loueq; & Marte ferē fuiſſe cōiunctus. Sed nō licet ulterius in præſentia digredi. Immo neq; licet tenorem ab initio librorū exponēdorum hactenus cōtinuatū ultra ſeruare. Si.n.lōga ſimiliter argumēta/imo & cōmēta ſeorſumq; ab ipſis Plotini capitibus diſpoſita p̄ſequamur/& confuſa continget interpretatio/& opus excreſcet imenſum. Satis euagati ſumus. Satis multa iam diximus. Sat igiť erit deinceps breues quaſdam annotationes/ ut in Theophraſto fecimus/Plotini capitibus interſerere.

LIBER DE DVBIIS ANIMAE PRIMVS QVARTAE ENNEADIS TERTIVS.

Quā neceſſaria ſit cōſideratio de anima:& quō aliqui ſuſpicanť nos uiuere dūtaxat ex uita mundi Cap.I.

o Perꝑpretium eſt cōſiderare utrum oēs de aīa dubitationes ſoluendę ſint:an potius in dubitationibus ipſis lucrū nobis ſit collocandum. Nulla p̄fecto res eſt/de qua diligētius & diutius inueſtigare tractareꝑ q̄ de aīa debeamus. Cum ob alia multa/tum etiam quia ad utraq; cognoſcēda cōducit.s.tam ad ea quorū eſt ipſa principium/q̄ ad illa ex quibus efficiť. Sic ergo parebimus Deo præcipienti:cognoſce teipſum. Præterea cum cætera oia p̄ſcrutari inuenireq; ſtudeamus/mento quid nam ſit hic in nobis inueſtigator/imprimis inueſtigabimus. Preſertim cum id ipſum/quod in ipſis cōtēplanonis ſpectaminibus amabile iocundūq; eſt/conſequi exoptemus. Eſt enī & in uniuerſo intellectu ipſum geminū. Quapp rōnabiliter in particularibus intellectibus hoc quidē ita magis/illud uero aliter ſe potius hēr. Conſiderandum inſup erit:qūo Deorū ſuſceptacula fiāt. Verum id quidem oportunius indagabimus:poſtq̄ quo pacto aīa ſit i corpore/quæſiuerimus. Nūc uero iterū ad illos regrediamur:qui aiunt noſtras quoq; animas ex ipſa uniuerſi aīa eſſe. Forte enim nobis obicient/nō eſſe ſufficiēs argumētum/quo minus noſtræ ſint partes illius/quod dicť aīas noſtras eouſq; procedere/quouſq; aīa mūdi ſe funditquod ue tradiť intellectuales dotes habere p̄ſimiles: etiam ſi id illi conceſſerint:Eſſe nanq; dicēt partes toti plerūq; cōformes. Afferent præterea Platonem ipſum i mediū/quaſi id opinantē/ubi probās aīatū eſſe mūdū/inquit. Quemadmodum corpus noſtrum pars eſt corporis uniuerſi: ſic & animam noſtram eſſe totius animæ partē. Item quod dicitur/& euidenter oſtenditur/ ſequi nos totius mundi circuitum:& inde mores fortunaſq; habere. Rurſus nos intra mundum genitos/merito ab ipſo cōtinente aīam noſtrā accipe. Præterea quemadmodū unaquæq; pars noſtri a noſtra aīa ſuſcipit:ita & nos ſimili rōne cum ſimus partes ad totum/ab ipſa totius aīa tanq̄ partes accipe. Poſtremo quod ſcribiť/oīs aīa totius inanimati curā hēt/ idem prorſus ſignificare:quaſi præter ipſam mundi aīam nihil uſquā aīæ relinquaťr. Hęc enī eſt quæ totū curat inanimatū.

Nō p̄t anima mundi in plures diuidi partes/ſicut corpora uel dimenſiones & numeri/& corporum qualitates Cap.II.

a Dhæc igitur id primo dicendū:q; illi ponētes aīas eſſe cōformes:ppea q; eadem attingere cōcedātur:interim idem cōmune genus admittētes/dum efficiunt/ut aliæ aīæ nō ſint partes unius:ſed p̄babilius inferrēt unam eandemq; eſſe:& quālibet uniuerſam exiſtere. Vnam uero efficiētes ad aliud quid dam redigēt. Quod quidem nō huius amplius uel illius/ ſed nullius ipſum exiſtens ſiue mūdi/ſiue alterius/ipſū quidē agit q̄cq̄d & mūdi & cuiuſlibet aīati uita facere iudicať. Recte nāq; ſe habere uideť nō omnē aīam alicuius eſſe/quippe cum eſſentia ſit:ſed extare aliquā/quæ nullius prorſus exiſtat. Eas uero quęcūq; alicuius eſſe dicūtur/fieri aliquādo ſecūdum accidēs.i.alicuius euadere. Forſan

uerō ī his accipiēdum planius quomodo pars dicaf̄/modū quidem partium in corporibus apparētem/ siue uniforme sit corpus/siue difforme/dimittere decet: illud duntaxat significantes: Quādo ī corporibus cōsimilium partium pars nominaf̄: secundū molē/nō secundum spēm esse partē: sicut in albedine possumus iudicare. Albedo.n. quę est in parte lactis/nō est pars albedinis quæ ī toto lacte: sed partis quidem est albedo: nō autē pars est albedinis. Siquidē albedo nō est quātum aliquid: sed p se oīo magnitudine carēs. Et id quidem ita se habeat. At quādo in rebus quæ nō sunt corpora/partē dicimus/uel ita ut in numeris accipimus partē: sicut binarius dicif̄ pars denarii. Sit autē ī numeris tātū puris id dictū. Vel sicut circuli & lineę pars dici solet: uel tanq̄ propositio siue notio dici pars sciētiæ cōsueuit. In unitatibus quidē atq; figuris necessarium est quemadmodū & in corporibus/minui tum totum ipsa per partes diuisione/tum minores toto partes singulas esse. Hæc enī cum sint quāta: & suū esse in ipso quāto possideāt/ nō idem quātum existentia/necessario maiora fiunt atq; minora. Hac certe condītione pars ī anima dici nō pōt. Non enim ī ea ita quātum est/ut tota quidē sit ceu denarius/pars uero ut unitas. Contingēt profecto & alia absurda pmulta: & proculdubio decem nō sunt aliquid unum. Prēterea uel unaquęq; unitatum erit aīa: uel aīa ipsa ex cunctis inanimatis cōstituetur. Accedit ad hæc q̄ pars totius aīę concessa est uniformis existere. At in cōtinuo nō necessarium est/partem esse talem: quale existit & totum: sicut circuli uel trianguli partes. Aut certe nō omēs particulæ similes sunt/in quibus licet partem accipere: ceu triangulos in triangulis. Sed in his accidit per uaria pmutatio. Animā uero uniformem esse fatentur. Item in linea pars quidem hēt/ut linea sit: sed hic quoq; magnitudine differt. Verum in anima/si differētia magnitudine summif̄/partialis uidelicet animæ ad totam animā/quātum quiddā erit & corpus. Quippe cum differētiā ipsam qua est anima/a quāto susceperit. At oēs cōcessæ sunt esse similes atq; totę. Constat prēterea neq; ita ēe diuisam/ut magnitudines diuidunf̄: neq; illi erit tota secari in partes cōsiterenf̄. Alioquin totā ipsam sunt funditus pditum. Et siqua ab initio fuerat uniuersa: iam nomē erit solum. Ceu siquis uino ī multa distributo: quod singulatim est in poculo uini totius dixerit esse partem. Sed nunquid ita pars in aīa summif̄: sicut propositio quędā pars totius scientiæ nuncupaf̄? Ipsa quidem sciētia tota nihilominus integra permanēte: partitione uero sic se habente uelut prolatio quædā actusq; cuiusq;. In hac quidem re/unūquodq; totam ī potentia scientiā habet. Hæc uero nihilominus est interea tota. Quod si hoc pacto pars in aīa & uniuersa & cæteris censeaf̄/profecto aīa uniuersa/cuius partes aliæ sunt eiusmodi/nō erit alicuius aīa: sed penes se ipsa cōsistet: Neq; igif̄ erit aīa mundi. Sed hęc quoq; erit quędā earū quę in pte ponunf̄. Partes ergo oēs unius unifor mes pęnitus existētes. At qūo hęc q̄dē mundi aīa: illa uero partiū mūdanarum?

Non licet fingere esse unicā tantū in cunctis hominibus mūdi animā: sicut dicimus in cūctis hois unius membris esse unā hois animā Cap. III.

Ed nunq̄d ita partes hic accipiēdæ sunt/ ac siquis ī uno quodā animali dicat animā/quę est in digito/ptem esse totius aīę quę est in toto aīali. At uero hic sermo uel nullam efficit aīam extra corpus esse/ uel omnem non in corpore/ sed extra corpus mundi illam quæ mundi anima dicitur. Consideratione quidem id dignum est. Sed impræsentia quasi p imaginem est agendum. Si enī totius aīa omnibus particularibus seipsam præbeat animātibus: atq; ita quælibet. s. aīa pars dicaf̄: nam si diuisa eēt/nequaq̄ unicuiq; se præberet/, psecto eadē ubiq; tota erit: una inq̄ & eadem in multis simul existēs. Sic autē nequaq̄ obtineref̄ aliam quidē animā esse totā/aliam uero partē: in his præsertim quibus eadē adsit potētia: quandoquidē & ubi aliud alteri officiū est/aliud uero alteri/ uelut oculis atq; auribus/nō aliā aīæ partem oculo/aliā auribus adesse dicendū. Nam aliorū est diuisio talis: sed prorsus eandem: quātuis alia in utrisq; potentia se exerceat. Sunt.n. in utrisq; oēs: sed ppea q̄ differētia sunt instrumēta/differentes quoq; apprehensiōes fieri est putādū. Omnes tamē spērum esse: atq; in spēm redigi oīo potentem/ formari p omnia. Patet uero hoc ex eo etiā q̄ necessarium sit omnia in unū deniq; puenire. Naturā uero instrumentorū/ p quæ puenif̄/constat nō posse cūcta susciipe. Et passiōes quidem instrumētis fieri differentes. Iudicium uero ab uno eodemq; agi uelut iudice tum quę dicunf̄/tum quæ aguntur panter aduertente. Verum quod unū ubiq;/dictū est indifferentibus etiā actionibus. Quod si uelut sensus dūtaxat ibi sint/nō licet unūquodq; ipsorū itelligere: sed potius illā. Si autē ppria intelligentia sit/ nimirum quælibet in seipsa cōsistit. Quādo uero & rōnalis sit anima: atq; ita rōnalis dicaf̄ ut tota: Quod dicif̄ pars/ nō pars quidem totius/imo idem ent oīo.

Cōfirmanf̄ superiora: & docef̄ qūo fiat distinctio in intellectu: & qūo debeat in aīa fieri: & qūo aliq̄ fingāt distingui ad tpūs aīas/iterūq; cōfundi Cap. IIII.

q Vid ergo dicēdum erit: si modo ita sit una/quādo quispiā hinc nos pcontabif̄: primo quidem dubitās/nunquid ita possit esse simul in oībus unū: Deinde quādo anima in corpore sit/qūo & alia sit extra corpus. Forte.n. cōsequens erit/omnem ī corpore semp esse: prēsertim aīam uniuersi. Nō enī sicut nostra corpus relinquere dicif̄: & si nōnulli aiunt hoc quidem derelictura: nō tamen oīo extra corpus fore. At si oīo extra corpus erit/quo nā pacto hæc quidē deseret: hæc uero nequaq̄: cum sit eadem? In ipso quidem intellectu qui alterita te distinguitur in seipso/secundum partes prēcipue inter se/simul tamen existentes semp/siquidē essentia ipsa impartibilis est/nulla unq̄ talis incider dubitatio. At uero in aīa/quę circa corpora dicif̄ esse partibilis/hoc ipsum quod dicif̄ unū esse oēs/multis nos dubitationibus implicat. Nisi quis ipsum quidē unum in se ipso firmauerit/in corpus minime decidēs: deinde oēs ab illo tam totius animā q̄ alias usq; ad certū quiddā uelut simul existētes: atq; unā ex eo q̄ nullius pars fiāt/esse dixerit. Terminis uero suis suspensas simulq; cōspirantes penes supema/interim huc & illuc dirigere se atq; porrigere: instar luminis: quod quidē in terra iam ē p domicilia distributū/neq; tamē a seipso disiunctū: sed ē nihilominus unum. Et animā uniuersi semp supeminere: ppea q̄ nō accidat ei descensio neq; degeneratio ad inferius/ neq; conuersio ad sequentia. Nostras uero minus excellere: ex eo q̄ certa pars eis ī mūdo sit assignata: & ad inferiora se flectāt ob naturā corporis cura & sollicitudine indigentē. Iam uero mundi aīa p infimam eius partem similis est ingentis arboris aīę. Quę sine labore atque sollicitudine

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

gubernat plantam. Infimum uero animæ noſtræ ita ſe habet/uelut ſi in putrefacta arboris parte puſilla quædã aĩalia generenť. Sic.n.ſe hẽt animatũ corpus in uniuerſo. Alia uero aĩa cõformis ſublimi parti animæ uniuerſi ita ſe habet/uelut ſiquis agricola aĩalibus in planta genitis curãdis incũbat: & i planta colenda ſol liciteť. Aut forte ſiquis dicat/ſanũ quidem hoiem & cũ aliis ſanis cõcurrentem eſſe penes illa/quibus ſeipſum uel agẽdis uel ſpeculãdis addixerit. Aegrotãtem uero & in curãdo corpore occupatũ/dicat penes corpus ipſum eſſe/& iam ipſius corporis eſſe factum.

Qũo intellectus humani ꝓfluãt ab intellectu diuino inter ſe diſtincti/atq; ita ꝑmaneãt: ac tandẽ in ſeiplis/& quaſi ſub ſe naturas cõcipiãt aiales Cap. V.

f Ed quanam ulterius rõne hęc quidem tua eſt: Hęc uero huius: illa denique illius. An forſan huius quidem eſt ſecũdun ipſius infimũ: non ãt huius/ſed illius potius per ſupremũ? At uero ſic Socrates quidem erit: quando ĩ corpore ipſa Socratis aĩa fuerit. Interibit ãt quãdo maxime erit in optimo: Sed certe entium nullum perit: Quãdoquidem & intellectus ſibi non pereunt: quoniã nõ ſunt cõditione corporea ĩ unũ ſecti: ſed ibi permanet unũquodq; in alteritate/ſeruãs ipſum idem: quod ipſius eſt eſſe. Sic itaq; deinceps & animę ſpenſæ illinc/ſecũdũ quenlibet intellectum & rõnes quædã intellectuum exiſtentes magiſq; explicatæ q̃ illi/quaſi iam multum quiddã ex pauco factæ/& contiguæ pauco/impartibiliori illorum cuilibet diuidi iam uelle uideně: neq; tamen ad ſummũ partitiõis ꝓgredi poſſe. Seruãtes.n.ipſum idem ſimul & alterum/manet unaquęq; unum: & ſimul unum cunctę. Dictum ꝓfecto iam eſt/quãtum ſpectat ad diſputatiõis ſummã/omnes animas ex una deduci: ex una inq̃ multas eodem tenore cum intellectu/ diuiſas eodem ordine/atq; etiã nõ diuiſas. Atqui ratio una mentis eſt aĩa illa quæ ꝑmanet: & ab ipſa rõnes partiales imaterialesq; ſicut & ibi.

De differentiis aĩarũ/quatenus magis minus ue conuertunť ad intellectũ tam uniuerſalẽ q̃ ꝑticularẽ. Et quatenus ad uniuerſũ uel ad uniuerſi ꝑtem Cap. VI.

f Ed cur nam aĩa quidem mundi/quæ conformis dicit̃ eſſe cum aliis/fecit mundum: Anima uero uniuſcuiuſq; nequaq̃: Præſertim cum & qualibet in ſe oĩa complectať/Poſſe nãq; in multis eſſe ſimul/iamq; exiſtere/dictũ eſt. Nunc uero illud eſt declarandum. Forte enim & qũo idem in alio atq; alio partim quidẽ hoc/partim uero illud aut agit/aut patit̃/aut ad utrunq; ſe habet/ex his cognoſceť. Forſan uero ſecundũ hoc ipſum cõſiderare ſatius eſt/quo nã pacto & quã ob cãm illa fecit mũdum. Aliæ uero partẽ aliquã mũdi gubernãt. Forte nihil mirum uideri debet/hoies eadẽ ſciẽtia ꝓditos/alios qdẽ plunbus/alios uero paucionbus dominari. Quæret forte quiſpiã/quã ob cãm res ita ſe hẽat. Reſpõdebit & aliquis/eſſe maiorẽ quoq; differẽtiam aiarum: quatenus hęc quidẽ nõ diſceſſit ab uniuerſa: ſed ibi cõqueſcens corpus circa ſe cõtinuit: Aliæ uero corpore iam facto/& iam exorſa/dominanteq; earum ſorore aĩa gradatim nactę ſũt ſortes: quaſi illa iam his parauerit domicilia. Neq; deeſt alia differẽna: per quã hæc quidẽ uniuerſum ſuſpiciat intellectũ. Aliæ uero particulares ponus intellectus uidelicet unaquęq; ſuũ. Forſan uero hæ quoq; facere totũ poſſẽt. Verũ cũ illa iã fecerit/nõ dať ulterius his facultas/poſtq̃ illa primũ fecerit fũdamenta. Sed eodẽ mõ quiuis ãbigeret/ ſi ſorte quæuis alia primo fabricauiſſet. Satius aũt eſt dicere prę̃cipuã aię principali ob id potentiã & fabricã cõuenire: q magis ſupnis adhęreat. Animabus.n.illic attẽtius incũbentibus potẽtia maior exoriť: Cõſeruantes.n.ſeipſas ĩ tuto illic fundamẽto/facillime faciũt: potẽtię nãq; maiorẽ nõ pati ĩ his quæ facit: ꝑmanet uero poteſtas ex alto. Manẽs itaq; ĩ ſeipſa/facit iam cõſequenter aliis accedẽtibus. Aliæ aũt quę acceſſerunt uel proceſſerũt/in profundũ deceſſiſſe uidentur. Forte quod in eis plurimũ eſt deorſũ tractum/ſecũ traxit & illas/adeo ut ꝑ cogitationes etiã deſcendiſſe iã uideanť. Quod enĩ in Timeo dicit̃ de ſecundo ternioq; ordine aĩarum/exponendũ eſt/ alias qdẽ ſupernis ꝓpius inhęrere/alias uero diſcedere longius: quẽadmodũ & apud nos accidit. Nõ enĩ quęlibet aię ſimiliter ad ſupna ſe habẽt: ſed aliæ qdẽ ſupis uniunť: alię uero deſiderio ꝓpe accedũt: alię deniq; minus id aſſequunť: quatenus eiſdẽ uinbus nõ utunť. Sed hæ potentia utunť prima: iſtę ſecunda/illę deniq; tertia: cũ tamen uires omnes unaquæq; poſſideat.

Reſpõſiones ad dubia ꝓbãtes q aię noſtrę nõ ſunt ex aĩa mũdi Cap. VII.

d Ehis dictum ſit hactenus. Quod aũt ĩ Philebo dictũ ſuſpitionem induceret/ne forte animæ omnes ſint mundanę aiæ partes/non id quidem ſibi uult quod aliquis opinať: Sed quod tũc ei potiſſimũ conducebat. s. animatũ eſſe mũdũ. Hoc enĩ cõprobare ſtudens inquit/abſurdũ eſſe/cęlũ inaiatũ dicere: cũ nos qui corpus mũdani corporis partẽ habemus/aiam hẽamus. Quo.n. pacto pars aiam habuiſſet/ſi totũ eſſet inaiatum? Sentẽtia uero Platonis liquet potiſſimũ in Timeo: ubi facta iam aĩa mũdi deiceps alię oriunť in eadem patera: qua & illa cõmixtæ: eiq; conformes. Differentiam uero illarum per ſecundos tertioſq; gradus aſſignat. Quod autem in Phedro dicitur/oẽm aiam totius inaiati curam habere: quid mirum? Nam quid aliud corporis naturam gubernat/format ordinat/facit/niſi aĩa? Neq; dicendũ eſt hãc quidẽ naturaliter id facere poſſe: illa uero nequaquã. Vnde ſubdit. Perfecta igiť exiſtẽs aia ipſa. s. uniuerſi elata ſublimius: neq; imerſa/ſed (ut ita dixerim) ſupnatãs agit ĩ mundũ: & quęcũq; ꝓfecta ſit/ſimiliter diſpẽſabit. Præterea ubi aiam fractis pennis quaſi ruentẽ inducit/euidenter eiuſmõi aiam aſſerit ab aia mũdi eſſe diuerſã. Proide quod adductũ fuit/aias ſequi circuitũ uniuerſi/moreſq; inde ducere/& ide pati: nullo mõ ſignificat noſtras aias eſſe ptes. Põt.n. aĩa ex natura locorũ aquarũq; & aeris/multa cęlitus iminentia ꝓpulſare. Habitatio quoq; & urbana cõſuetudo cõplexiõeſq; corporũ cęleſtibus reſiſtũt ifluxibus. Ac ſi dixerimus nos iduſos ĩ uniuerſo hẽre aliqd a mũdi aĩa uitæ/& a cæleſti circuitu pati/iduximus tamẽ ecõtra/aiam quoq; alterã his oĩbus reſiſtẽtẽ: ipſaq; reſiſtẽtia ſe eſſe alterã manifeſte mõſtrantẽ. Ad id uero quod dicit̃/nos ĩtra mũdũ genitos eſſe/reſpõdemus ſimiliter/ĩ aluo materno fętum aliã habere aiam q̃ maternã. s. aiam/quę ingredit̃ aliunde.

Qũo aiæ differant: & qũo ſint ĩmortales in ꝓpria forma reſtantes. Et qũo aĩa mundi ad uitam oĩbus conferat Cap. VIII.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

a Tq; hæc quidem ita nobis ſoluta ſ̄præſentia fuerint. Prætere a hoc ipſ̄ũ quod animæ inter ſe compatiantur/ rationes noſtras impedire non debet. Nempe cum ex eadem omnes/ ex qua mundi anima profluant: nimirum compatiuntur & inuicem. Iam uero dictum eſt/tum unam eſſe/ tum multas. Dictum quoq; de differẽtia partis ad totum. Dictum denique de animæ differentia. Et nunc ſummatim quoq; dicatur. Dicimus itaq; p̄ꝛeter corporeas differentias animas inter ſe differre/tum in moribus maxime/ tum in cogitationis officiis: etiam ex præcedentibus utꝛ alterius inſtitutis. Nam in Republi. ſcribitur a Platone/ſecundum uitas antecedẽtes ab animabus ſequentes eligi uitas. Siq; autem omnino animę ipſius naturam conſideret: hic quoq; poſuit differentias/ ubi gradus ſecundos tertioſq; diſpoſuit. Pꝛeterea dictũ eſt/omnes animas eſſe omnia/ſecundum uero quod operatur i ipſa/quãlibet eſſe: hoc autem eſt/aliam quidẽ in actiõe unin: Aliã in cognitiõe: Aliam appetitu. Atq; inſup̄ ex eo differe/quod alia ali; intuenť/& quæ intuenť/eadẽ ſunt & fiũt. Plenũ quoq; munus atq; perfectum conuenit animabus: neq; tamen omnibus idem: ſed ita ſe habẽt: ac ſi uniuerſa earum coordinatio uana eſſe dicatur. Vna enim eſt ratio uniuerſa/ multiplex/atque uaria/uelut animal aliquod animale atq; multiforme. Quod ſi ita eſt/& coordinatio eſt: neq; entia ſunt a ſe inuicẽ p̄ęnitus diſgregata: neq; q.q̃ temere factum in ipſo entium ordine alicubi reperitur: neq; etiam in corporibus/ iccirco & conſequens eſt extare quendam numerum conſequentem. Nã & conſtere oportet entia ipſaq; itelligibilia eadẽ eſſe: & unũquodq; eſſe numero unũ. Sic. n. de unoquoq; hoc aliquid dicit̃. Vbi. n. in genere corporũ naturaliter fluũt ſingula: utpote quę aduentitiã ſpẽm ſortiunť/ nimirũ eſſe ſecũdũ ſpẽm hic p̄pe tuum imitatione quadã entiũ reperiť. At penes entia utpote quę non ex cõpoſitione ſunt ipſum eſſe eſt i eo quod eſt numero unũ: quod quidem exiſtit etiam ab initio: neq; fit quod ante nõ erat: neq; quod eſt nõ erit. Quoniã & ſi qd enti/ quod ipſa faciat/certe nõ ex materia faciet. Quod ſi ita eſt/oportet aliqd ẽt ex ſeipſo eſſẽtiale adiungere. Quapp hoc ipſũ circa illud p̄mutatio erit: Si nũc plus facit aut minus. Pꝛæterea quæri põt/cur agat nũc: neq; eodẽ modo ſemp. Atqui & quod factũ eſt non erit ſempiternũ: ſiquidem plus admittit & minus. Anima uero tale qddã poſita eſt. Qũo igiť infinitũ erit/ſi firmabitur? Forſan potentia infinitũ: quoniã infinita eſt ipſa potentia: nõ tanq̃ quæ diuidẽda ſit in infinitũ Quãdo & Deus nõ eſt terminatus. Sic itaq; ſe hẽnt & aię: nõ. n. p̄ terminũ alienũ eſt quælibet id quod ẽ uelut tãta/ſed ipſa q̃tum uult exiſtit: neq; unq̃ adducť/ ut extra hoc ipſũ digrediať. Sed p̄fluit qdẽ p̄ totũ: quod ex ipſa ita natura compatum ẽ/ut p̄ corpora i corpora currat: neq; tamẽ a ſeipſa diſtrahiť: quãdo ineſt & i digito manus ſimul & pede. Sic utiq; & i uniuerſo i quodcũq; p̄cunt: i alia atque alia uelut parte plantę. Et ſecta parte aliqua reſtat in planta prion/& in eo quod ab ipſa ſepatum eſt. Vnum nanq; eſt uniuerſi corpus: et tanquã in uno eſt ipſius ubiq;. In putrefacto autem animali/ ſi plura ex ipſo animalia oriantur/ illa quidem non ulterius totius animalis anima eſt in corpore. Non enim habet tunc ſibi proprium ſuſceptaculum: neq; etiam perit. Quæ uero ex putrefacto ne apta ſunt ad animalium genituram/partim quidem horum/partim etiam illorum accipiunt animam. Quippe cum anima ipſa nuſquam deſit. Cum tamen aliud hanc accipere poſſit/aliud nequeat: & quæ ita uiuentia fiunt/non cogunt plures animas eſſe. Dependẽt enim ab una/quatenus illa permanet una. Quẽad modum & in nobis quando aliqua amputantur: pro quibus alia pullulent/ab illis quidem abeſt anima: his autẽ ſeſe adhibet/quatenus una permanet. In uniuerſo autem permanet ſemper una. Quæ uero in uniuerſo ſunt/ alia quidem uitam retinent/alia uero nequaquam: cum tamẽ interea eædem perſeuerent ipſius animæ uires.

Secunda quæſtio. Quot modis inſinuetur anima corpori. Et qualis ſit anima mundi: Et quomodo faciat mundum/ & dimenſionem eius. & quomodo ſit ubiq;. Cap. VIIII.

q Vęrendum eſt pꝛæterea quomõ anima inſinuetur corpori: Non enim mirori hoc admiratione & inueſtigatione dignũ eſſe uideť. Duplex autẽ modus eſt p̄ quem aia corpus ingrediť. Vnus qdẽ fit: aia iam cõiuncta corpori atq; uel ſolida corpora cõmutãte: uel ex corpore aereo ſiue igneo i terrenum p̄uentente: quã multi nõ nominãt cõmutationẽ corporũ: quoniã occultum eſt unde iſinuatio ueniat. Alter uero modus eſt/quo aia ex icorporeo in corpus quodlibet labiť. Quod qdẽ primũ aię cũ corpore cõmertiũ eſt. O p̄pretium eſt ipnmis de hoc lapſu cõſiderare/quę nã tunc paſſio fiat quando aia pura adhuc oio a corpore inuẽs/corporis ſibi primũ adſciſcit naturã. Forſan uero decẽs eſt/ a totius aia exordiri: imo & neceſſarium/de hac ipſa cõſequi ueritatẽ: adeo ut in greſſum eius animationemq; corporis planioris doctrinæ gratia inchoare uerbis aggrediamur. Quãdoqdem nullũ unq̃ fuit tẽpus: i quo non animareť hoc uniuerſũ. Neq; potuit unq̃ abſente aia corpus ſubſiſtere: neq; materia unq̃ informis exiſtere ualuit. Licet tamẽ hęc inter ſe cogitatione quadam uerbiſq; diſcernere: Oẽm nãq; compoſitionẽ cogitatione licet uerbiſq; reſoluere. Iam uero ita ſe uerꝛitas habet. Niſi corpus ſit/aia nequaq̃ progredietur. Non. n. eſt locus alius/ubi ſe queat naturaliter propagare. Quod ſi progreſſura ſit/ædificabit ſibi locum/ corpus igiť generabit. Cũ uero ſtatus eius i ipſo ſtatu corroboreť: ceu lumẽ pluribus in ſũmis effulgens/interim quaſi i ipſis ignis extremis umbra reſultat. Quã quidem p̄ſpicuens aia poſtq̃ ſubſtitit/formauit ipſã. Nefas. n. erat/aliqd animæ proximũ eſſe tõnis exps. Ideoq; i eo quod deiceps factũ ẽ/exile nimiũ & obſcurum ſuſceptũ ẽ etiã quod & umbratile diciť. Factus itaq; mũdus tanq̃ ędificiũ quoddã ſpecioſum longeq; uariũ nõ eſt ſepatum ab effectore: neq; rurſus ſe illi cõmiſcuit: ſed totus ubiq; exiſtimatus eſt cura & diligentia dignus/adeo ut ibi quidem id cõducat ad ipſũ eſſe/pulchrumq; eſſe: quoad poterat eſſe ipſum participare: auctori uero nõ cõmixto hoc idem ſit innoxiũ. In excelſis. n. p̄manens reſidet. Nempe mũdus ſic eſt aiatus/ut nõ tam ipſius/q̃ ipſi habeat aiam. Supatus non ſupans: habitus quoq; nõ habens. Iacet. n. in aia id ſubſtinente: neq; quicq̃ in eo aię ipſius eſt exps. Quẽadmodum i aquis rete quaſi madefactũ uita: neq; tamen potens naturæ ipſius i quo eſt euadere. Sed rete quidem extento tam man ſimul extenditur/quatenus ipſum põt. Nequit. n. unaquæq; partiũ alibi q̃ ubi poniť eſſe. Aia uero tanta tamq; ingens eſt naturaliter: quoniã nõ determinať ad tantum. Itaq; põt uno quodam eodẽq; corpus omne cõplecti. Et quacunq; illud extendiť ibidẽ eſt & illa. Ac niſi eſſet illud: nulla aię cura foret ad magnitudinẽ

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

occupandam. Eſt nāq; in ſe quæcunq; eſt. Tantū. n. eſt uniuerſū/quatenus occupat ipſa. Et mundo determinaē quātū: inq̄tum procedēs ipſum habet ipſam cō ſeruatricem. Tum umbra tanta eſt/quanta eſt & rō pendens ab aīa. Rō autē talis erat/ ut tantam efficeret magnitudinem: quantam ſpecies ipſius magnitudinem effici uoluit.

Anima mundi generat mundum non electione: ſed naturali fęcunditate: plena rationibus/plenum formis ſimilibus rōnum Cap. X.

c Vm hęc conſideraūerimus/oportet rurſus ad id reuertentes quod ſemp ita ſe habet/entia cuncta ſimul accipere/uelut aerem/lumē/ ſolem/uel lunam. Et lumen ſolēq; rurſus omnia ſimul: habentia tamen ordinem priorum ſecundorumq; & tertiorum. Et hic animam ſemper conſiſtentem cōſiderare. Deinde prima: & quæ deinceps uelut ignis ultima in poſterius/primo uidelicet ex extremo uelut umbra ignis cōſiderato. Deinde hoc etiam ſimul illumina to/ adeo ut ſpecies quaſi ſuperferatur in id adhibitum quod primo factum erat prorſus obſcurum/ipſumq; ueſtiat. Ornatum uero eſt ſecūdum rationem/ipſius animę poteſtate/habentis ſcilicet per totam ſeipſam uim: qua per rationes exornet. Quemadmodum & in ſeminibus rationes fingunt formantq; uiuentia quaſi exiguos quoſdam mundos. Quicquid enim attingit animam/ſic inde perfici tur/put eēntia animæ naturaliter ſeſe habet. Hęc autem facit non aduentitia quadam ſententia nec conſilium conſiderationem ue expectans. Sic enim nō per naturam/ſed per artem faceret acquiſitam. Nam ars ipſa poſterior eſt/atque imitaē umbratilia debiliaq; imitamina/fabricans ludicra quædā paruiq; momenti/multis ad ſimulachra fingenda machinis utens. Anima uero per ipſam eſſentię poteſtatem ſic eſt domina corporum/ ut hæc nō aliter fiant atq; diſponantur: q̄ ipſa perducat: Quippe cum ea etiam quę ab initio fiunt/ ipſius uoluntati nequeant reluctari. In rebus nanque ſequentibus ob mutua paſſim impedimenta ſępe materia ſic impeditur/ut formam non recipiat propriam/quam uidelicet uolebat ratio in paruo quodam ſeminario delitеſcens. Ibi uero cum uniuerſa etiam forma inde fiat: & quæ fiunt/ordinem ſimul habeāt: nimirum quod efficitur/ abſq; labore impedimentoq; prouenit pulchrū. Conſtituta uero ſunt in ipſo alia quidem Deorum delubra/alia hominum domicilia/alia aliis accómodata ſimiliter. Quid enī potius debuit ab aīa fieri/q̄ ea ad quæ facienda uim habet. Ignis nāq; proprium eſt/calida facere: & cuiuſdam altenus frigefacere. At animæ opus partim quidem ex ipſa in aliud/partim ēt i ſeipſa. In rebus quidē inanimatis quod eſt ex ipſis/quaſi conſopitum iacet in eis. Quod autem tendit in aliud/ poteſt nititurq; quod inde pati poteſt/ſibi ſimile reddere. Iam uero id omnibus eſt cōmune/ad ipſam ſui ſimilitudinem in agendo contendere. Animæ uero opus/& quod eſt in ipſa/uigilans quiddā eſt/& efficax: & quod tendit in aliud/eſt perſimile. Efficit ergo ut & alia uiuant/quæcunq; per ſe non uiuunt: taliq; uita uiuāt/quali uiuit & ipſa. Hæc igitur uiuēs in ratione/ tradit & corpori rationem/ uelut ſuæ rationis imaginem. Etenim quantum uitæ impartit corpori/uitæ eſt imago: ſimulq; formas ipartit corporeas: quarū poſſidet rōnes. Habet autē & Deorum rationes/& omnium. Quapropter hic quoq; mūdus oia poſſidet.

Magica trahit uim proprie ab anima mundi/ Diiſq; mundanis per hæc a ſuperioribus. Cap. XI.

a Tqui mihi uidentur ueteres ſapientes quicunq; optabāt ſibi adeſſe deos/ ſacra ſtatuaſq; fabricantibus in ipſam uniuerſi naturam mētis aciem direxiſſe: atq; inde aīaduertiſſe naturam aīę ubiq; ductu facilem admodum pronamq; eſſe: omniūq; facillime poſſe capi: ſiquis fabricauent aliquid/quod facile ab ipſa pati poſſit: patiēdoq; portionem aliquam ab ipſa ſortiri. Facile uero patiens eſt quod qualicūq; modo imitationi aptum eſt/uelut ſpeculum ſpectem quādam arripere potens. Etenim uniuerſi natura omnia mirabili quodam artificio fabricat ad illorum imitationē/quorum in ſe poſſidet rationes: cūq; ſic untū quodq; fiat/ certe ratio i materia/ quæ ſecundum rationem materia ſuperiorem formata eſt: cōiuncta eſt illi Deo/ſecūdum quem genita fuit: & i quem ſuſpexit anima/habuitq; dum faceret. Proinde neq; poſſibile erat hic aliquid fieri diuinitatis exps: neq; rurſus illam ad iſta deſcendere. Illa ſiquidē mens ipſa eſt/ceu ſol diuinus: qui nobis eſto rationis exemplar. Proxima uero huic ſuccedit anima: ſuſpenſa intellectut manēti manens. Dat enim hæc terminos ſuos ad ſolem hūc uergentes eiuſmodi ſoli: efficitq; per ſe uelut mediam/ ut illic iterum ſequētia religentur: uelut interpres tum eorum quę inde huc deducuntur/tum eorum quę hinc illuc reducuntur: quātum per animam recurrit i mentem. Neq; enim lōge ſemotum aliquid eſt ab aliquo/rurſuſq; ſemotum per differentiam quandam & mixtionem. Sed eſt in ſeipſo/neq; tamen ſecūdum locum: & quodlibet ibi cōſpirat ſimulq; permanet & diſtinctum. Dii uero hi ſunt/quatenus ab illis nunquā deſtituuntur: atq; animæ prodeunti ab initio ſuſpenduntur: animę tamen uelut inde hucuſq; ſeſe diffundendo quodāmodo iam abeunti. Hac autem ratione quatenus & ſunt/& quod reſpicere dicuntur ad intellectum/diuini dicūtur. Ipſa uidelicet anima nō alio q̄ illuc ſemper ſuſpiciente.

De differēti aīarum deſcenſu. De miſericordia Iouis erga aīas. De cōſonantia mundi. Cap. XII.

h Omnium uero animę ipſorū ſimulachra tanquā Dionyſii proſpicientes in ſpeculo/illic extiterunt deſuper properantes: neq; tamen a principio ſuo intellectuq; diſiunctę. Neq;. n. una cum intellectu deſcenderunt: ſed peruenerūt q̄dē uſq; ad terrā. At interim caput earū extat ēt ſup celū. Cōtigit tamen eis iccirco diſcedere lōgius/quontā media earū potētia curare diligēnus cogit̄: quippe cū id ipſū in quod deſcēdūt/cultu ꝓrſus idigeat. Iupiter uero pater laborātes aīas miſeratus/earū uincula q̄bus laborāt ſolubilia fabricauit: atq; ita intermiſſiones laborū certis tēporū interuallis inſtituit: in quibus liberę uiuerēt a corpoibus: ut ipſæ quoq; ibi quādoq; forent/ubi eſt mūdi aīa ſemp/circa hæc ſollicita nūq̄. Quod. n. iā hēt mūdus/hoc ſibi ſufficit atq; ſufficiet ſecūdū rōnes ꝑpetuo cōſiſtentes in temporibus rite pactum: perq; certa curricula tēporū in idē ꝑpetuo reſtituтū: ꝑ mēſuras uidelicet uitarum definitarū: in q̄bus hæc una cum illis ſecūdum illa i illorum conſonantiam redigunt̄. Dum hęc omnia paguntur ſub una quadam ratione inuicem ordinata quātum ad deſcenſus aſcēſuſq; animorum cęteraq; oia pertinet. Quod autem in aīabus conſonātia ſit ad ordinem

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

uniuerſi/ita tamen/ut non tã dependeãt/ q̃ in deſcendendo ſeipſas accõmodẽt/ unáq; concordiam cum mundana reuolutione conficiant/id nobis argumento eſſe poteſt/ q̃ aſtrorum figuris earum fortunæ/uitæ electiones ſignificantur: q̃ ue dictum eſt/ uniuerſum harmonice concentum unum edere:& per muſicas cõ ſonantias id totum potius q̃ per alia ab antiquis licet obſcurius/ eſt deſignatũ. Id autẽ nequaquã ſic ſe haberet: niſi mũdus ſecũdum illa faceret patereturq; ſin gula i ſtatutis reuolutionum & ordinum uitarumq; curriculis p̃ diſcurſionũ ge nera/quibus diſcurrunt animę/ alias quidem illic/alias uero in cęlo: alias autem ad inferiora conuerſę. Intellectus autem omnis ſemper eſt in excelſis:neq; unq̃ e ſua ſede delabitur:ſed firmiter omnis in alto conſiſtens/nonnihil per animam ad hæc uſq; demittit. Anima uero e proximo magis ſecundum ſpeciem inde ui gentem afficitur: traditq; ſequentibus/ alia quidem eadem ſemper conditione: alia uero alias aliter/uagabũdam uarietatem certo quodam ordine retinens. De ſcendunt uero non ſemper æqualiter:ſed aliquando quidem magis/ aliquando uero minus:etiam ſi ad idem ſe conferant genus. Proinde ad ſuum quæq; para tumq; delabitur pro affectionis ſuę ſimilitudine. Quatenus eni illic ſimilis huic aut illi iam euaſit: deinde fertur hęc quidem in hominem: hęc uero in brutũ hoc aliaq; in aliud.

Lex diuina animis inſita/ducit eos tam ſponte q̃ neceſſario ad terminos affe ctioni eorum conuenientes. Cap. XIII.

q Vod igitur de ineuitabili lege diuinoq; iudicio dicitur/ ſic in natura cõ ſiſtit cõtinente atq; imperante ut unũquodq; procedat ordine ad quod factum eſt unũquodq; ſimulachrum prælectionis affectionisq; princi palis. Eſtq; illa uniuerſa animæ ſpecies illi congrua & propinqua/ erga quod in ſe concepit affectiõem:ſpectatq; ad illud quod tunc mittit quo oportet & intro ducit/non quidem ut eat tunc i corpus/uel in corpus tale:ſed quãdo preſcriptus iam inſtat terminus/animę uelut ultro deſcendunt quo oportet/ & intrant. Stat enim ſua cuiq; dies. Qua denique imminente/quaſi citante precone labũtur/cor puſq; ſibi congruum intrant. Atque ferme perinde ſe habent: ac ſi Magorum ui ribus tractibuſq; potentibus moueãtur atq; ferantur. Pręterea ſic ſe habent/ſicut in quolibet uiuentis totius perficitur diſpenſatio/ mouens ſcilicet certo quodli bet tempore/ atq; producens:uelut pilos/& barbam/cornuaq; ſimiliter. Et certo quodam tempore ad talia quædam impetus atque uigores. Item flores in plan tis nequaquam antea germinantes/cęteraq; in his ſimiliter ordinatis quibuſdam regulis diſtributa. Procedunt autem animę neque ſponte omnino/neque com pulſę. Neq; enim ſponte procedere ita his tributur/quaſi conſulto dicantur eli gere:ſed tanquam natura proſiliant/ceu ſolemus uenereas primum concupiſcẽ tias/uel ad honeſtas aliquas actiones inſtinctu quodam potius/ q̃ rationis con ſilio prouocari. Verum ſemper tali cuidam tale quiddam ineſt fatale. Item tali cuidam hoc momentum/tali uero momentũ illud prouenit fato decretũ. Proin de itellectus mũdo ſuperior fatale habet illic aſſidue pmanere/ quatenus & huc aliq̃d ide demittere:tũ uero ſingula cõi ſubiecta legi gradatim ide mittunt. Inſi ta nãq; ẽ unicuiq; norma cõis/ipſaq; lex nequaq̃ accipit ab extrinſeco ſui munens abſoluẽdi potentiã:ſed ea prorſus cõditione tradita eſt/ ut ipſis utentibus inſit eam paſſim circũferentibus: tum uero quando imminet tempus: quod fieri lex ipſa decreuit/agitur tũc ab eis qui intus legem habẽt: adeo ut legẽ ipſi pficiant: utpote eos circũagẽtem/ & ppea q̃ fundatur i eis decreta ualidius peragentem/ q̃ſi ſuo illos põdere prægrauãtem:dũ & ſtudium ſtimulumq; itrinſecus incutit/ quo illuc proficiſcãtur/quo potiſſimũ proficiſci lex intima dictat.

De connexione huius mundi per ſuperiorem:& donis Deorum deſcendenti bus in opus mundanum. Cap. XIIII.

c Vm hęc ita ſe habeant:mundus hic habens lumina multa/illuſtratuſq; ab animabus/exornatur i priores aliter per priores alios mũdos uel ornatus alium habẽs ab alio:tum ab illis diis/tum ab aliis mẽtibus tradẽtibus ani mas. Tale quiddam uenſimile eſt p̃ fabulã indicari dicẽtem/poſtq̃ Prometheus fęminã effeciſſet:deos quoq; alios eam adornauiſſe. Huc tẽdit quod ibi tradit/ terram aquę fuiſſe pmixtam. Item figmẽto illi humanam uocem adhibitam. Prę terea ſpẽm deas repręſentantem/tum Venerem & Gratias aliquid ipſiſſe:donũq; aliud aliũ:nomẽq; ex dono donatoribuſq; cunctis accepiſſe Pandoram. Omnes enim hoc figmẽtum aliquo munere donauerũt: Figmẽtum inq̃ a prouidẽtia qua dam iam formatum. Quod autem Epimetheus ei donum dederit nullum/qd nam aliud ſignificat q̃ acceptionem electiõemq; doni intelligibilis eſſe præſtãto rem. Ligatus autẽ eſt formator ille/quoniam opus ſuum quodãmodo uidetur attingere. Sed euſmodi uinculũ fit extrinſecus:& ab Hercule ſoluitur. Quoniã ei facultas ineſt per quam etiam quodãmodo ſit ſolutus. Sed hoc quidem pro arbitrio quiuis accipiat. Id uero cõſtet/per hęc. s. dotes deſup in mũdum uenien tes oſtẽdi. Quocirca his quæ in ſupionibus dicta ſunt cõſonare uidentur.

De animarum deſcenſu/tranſmigratione/differentiis/fato/arbitrio/ p̃uidẽna:Et quomodo p̃uidẽtię ordo tanq̃ latiſſimus cõnectit ſibi fatum panter & arbitriũ. Cap. XV.

p Rocedũt aũt animæ a mundo intelligibili declinantes/primo quidẽ in cę lũ:ibiq; corpus accipiẽtes/p̃ ipſũ iam i corpora magis terrena labunt̃ qua tenus p̃grediunt̃ in longũ. Et alię quidem a cęlo i corpora inferiora atq; uiciſſim. Aliæ uero ab aliis in alia trãſeunt. Quippe cum his facultas non ſuppe tat ad ſe hinc attollẽdas propter pondus atq; obliuionem/ plurimum trahentes ſecum/quo grauante per inferiora præcipitentur. Differentes autem inter ſę ani mę fiunt uel ob diuerſitatem corporum/quibus inſinuantur:uel etiam ob fortu nas:uel rurſus educatiões: uel ipſæ præterea ex ſeipſis differentiã ſecũ ferunt:& oio uel p̃ hęc oia uel p̃ aliqua diſcrepãt. Proide alię oio fato hic dominãti ſuccũ bunt. Alię aũt tũ fato cedũt:tũ ſui iuris uiuũt. Sũt & quę quotcũq; neceſſaria ſũt ſubſtinẽda cõcedũt. Poſſũt tamẽ quęcũq; ſũt p̃pria muneris ſibi p̃pria reſeruare/ uiuẽtes. s. ſecũdum aliã quandam cõſtitutionẽ legum/cũcta ſimul entia cõplectẽ tem & alteri ſe regulę cõmittentes. Contexta uero hæc eſt ex omnibus quiæ hic ſunt rationibus atq; cauſis. Itẽ motibus animarum & legibus inde pendẽtibus/

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

consonans uidelicet illis/& exordia inde suscipiens:& illis consequentia cuncta contexens. Tum uero seruans ea omnia inconcussa/ quęcūq; ad illorum habitū seruare se possunt. Cętera uero qua fert natura propria circūducens:adeo ut i de scēdētibus causa sit:ppea q ita se habēt/ut hæc quidem hic atq; ita ponātur:illa uero ibi & aliter collocentur.

Cum mūdus supercælestis atq; etiam cælestis sit ordinatissimus/necessario ordinatus est etiam sublunaris:in quo cum iferiora homine sint ordinata/ergo multo magis humana. Singula igitur hominibus cōtingentia iuste diuinitus dispensantur. Cap.XVI.

f Vpplicia igitur quæ iuste inferuntur iniquis attribuēda sunt ordini/put decet omnia perducēti. Quorcunq; uero prēter iustum bonis accidunt/ut pęnæ inopię/morbi/forsan ob prioris uitę delicta cōtingūt. Hæc.n.conte xuntur:atq; etiam portēdūtur: quo fit/ut & ipsa secūdum rōnem fieri uideātur. Nunq̄d hæc secūdum rōnes naturales minime fiunt:neq; inter illa quę pricipali ter intēdunť sunt collocāda:sed ex illis potius cōsequētia: Velut si cadēte casa/ qui sub ea erat interimatur/qualiscunq; sit. Vel si duobus quibusdā ordine quo dam motis/aut etiam uno/quod offenditur frāgatur uel pessūdeť. Forsan uero hoc ipsum quod iniustum dicitur/neq; malum est patiēti/& ad totius senem est cōducēs. Forte neq; iniustum est:cum ex antecedētibus iuste singula dispēsenť. Non.n.putādum est/alia quidem ordinem inter se habere:alia uero hinc oio ad placitum licētiamq; deflecti. Si.n.secūdum causas/& cōsequētias naturales/& ra tionem unam/unumq; ordinē oportet oia fieri:nimirū & quę minora sunt/coor dinata esse atq; cōtexta putādum. Itaq; quod tāquā iniustum ab alio infertur in aliud/ipsi quidem agēti est iniustum:neq; est extra causam atq; crimē. Coordina tum uero in uniuerso nimirum nō est i hoc iniustum/neq; etiam iniuste infertur in patientem. Sed ita dicebat. Quod si bonus est qui patitur/i bonum deniq; de sinit quicquid patitur. Existimandū certe est/ cōmunem hunc ordinem uniuersi nō esse diuinitatis iustitiæq; exptē:sed exactissima quadā rōne quod conuenit unicuiq; reddere:cās tamē in se latētes habere. Iōq; ignorātibus occasionē crimi nandi prębere.

Sicut sūmum aeris Primum omnium igitur ab infimo ignis:sic cælum sum mum corpus primo animatur ab anima/quæ est ultimum diuinorum. Item ipsum bonum est quasi centrum. Mens lumen inde micans atq; permanens. Anima lumē de lumine semouens. Corpus per se opacum illuminať ab ani ma. Sed aię in cęlo securę illuminant:sub cęlo nō absq; cura. Cap.XVII.

q Vod autem animæ a mundo intelligibili in cælum primo descendant/ex his coniectare licebit. Si enim cælum in genere sensibili præstantissimum est/merito intelligibilium ultimis est q̄proximum. Inde igitur cęlestia pri mū aiantur atq; accipiunt/utpote quæ ad capiendū sint admodum aptiora. Cor pus uero terrenum & ultimum est/minorisq; aiæ minusq; naturaliter potest parti cipare:utpote quod ab incorporea natura remotissimum est. Omnes profecto illustrāt cęlū/tradūtq; quasi plurimū primūq; sui globo cęlesti:cętera uero poste rioribus illustrantur. Quę autem descendunt plurimum aliud & aliter infensq; collustrāt. Ipsis uero nō expedit in longū adeo corruisse. Est utiq; aliquid uelut centrum:penes hoc autē circulus ab ipso micans. Præter hęc & circulus alius/lu men de lumine. Vltra hęc insuper nō amplius luminis circulus:sed iam luminis indigus alieni/proprię lucis inopia. Sit autē hic Rombus siue potius spera talis/ quę quidem a gradu accipiat tertio :Cui proxima est/eiusq; propinquitate refulgeat. Ingens itaq; lumen illuminat permanens: atq; secūdū rōnē splēdor ab ipso procedit. Reliqua uero una collustrant. Partim quidem manentia/ partim uero se longius deflectentia /perlustratione subiecti. Deinde cum illa quæ illustrata sunt/cura indigeant plurima/quemadmodum nauigiis fluctuātibus gubernato res impensius nauibus regendis incumbūt: suiq; ipsorum obliti/uix aliquando uertūt se in eo discrimine cōstitutos: ut una cū naufragio submerganě. Sic & animæ ta les a seipsis discedunt q̄plurimū:deinde arctius detinenť falsinationis uinculis alligatæ:naturę uidelicet cura deuictę. At si tale foret quoduis animal/quale est uniuersum/habens uidelicet corpus perfectum & sufficiens/ & extra passionum discrimina cōstitutū. Profecto aia quæ corpori adesse dicitur/nō adesset:sed præ beret ei uitam/interea oio permanens in excelsis.

Animæ secūdum Plotinum atq; Iamblichū quādoq; sūt extra omne corpus. & tūc potētia rōnalis est adeo efficax & expedita:ut quæ sibi pernunť ab in tellectu cōprehēdat cūcta sine tempore/uel saltem q̄breuissimo. Item aię inter se cōuersantes i cęlis sine sermone/ quasi p nutus mutuo se intelligūt. Sed in corporibus aereis aię atq; dęmones uoces formāt. Cap.XVIII.

p Osthac quęrendum est/utrū anima discursu rationis utatur anteq̄ descen dat in corpus/& post discessum: forsan uero discursio rationalis cōtingit dum corpus habitat. Quippe cum i ambiguitate posita sit/cursq; sollici ta/& quasi iā eneruata:discursu nanq; rationis egere ad uitę ueritatisq; sufficien tiam ex quodam mētis detrimēto cōtingit. Quēadmodum & cōsultatio rōnis in artibus accidit/quādo artifices ambigūt/tanquā a perfecto deficientes. At ubi nihil difficultatis defecturq; opponiť/ statim ars supat atq; agit. Verum si aiæ illic absq; ratiocinatiōe uiuūt:quomō amplius dicenť rōnales? Respōdebit forte quispiam/ob id rōnales dici/quoniam possūt:si quādo expediat rite cōsiderare. Oportet aūt rōcinatiōem accipere talem. Quādoquidē siquis rōcinationem acci piat tāquam dispositiōem actiōemq; stabilem/semp ab intellectu manātem i ani mabusq; existētem:& quasi quādam inde coruscationem/sicut utiq; illic animæ discursu quodā rōnis utentur. Nō tamen (ut arbitror)uti illic uocibus est putan dum:q̄diu locum prorsus intelligibilem incolunt. Quando uero corpora in cæ lis habent/non utuntur ibi sermonibus/qualibus apud nos ob indigentiam uel ambiguitatem uti consueuerunt: & cum certo quodam ordine secūdumq; natu ram singula illic agant/merito nec īperant aliquid neq; consultant. Cognoscunt uero mutuo inter se sua per reciprocam conscientiæ notionē:quando & hic mul ta etiam i tacentibus intuitu solo percipimus. Ibi uero omne corpus est purum/ & quilibet habitārum totus est uelut oculus. Nihil ibi est occultum:nihil fictū: sed prius q̄ alteri quicq̄ dixeris intelligit alter. In aere uero incolentes tū dęmo nes/tum aias non absurdum est uocibus uti. Aialia nāq; talia sunt.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

Vita ſenſualis eſt conflata ex proprietate indiuidua atq; diuidua. Dicitur enī diuidua circa corpus/qa ſingulis ꝓpbus eius ſe accōmodat. Dicit̄ etiā indiuidua/quia ſingulis adeſt tota. Rō uero ac mens dicit̄ ſimpliciter iptibilis:quia corporeo inſtrumēto nō unt̄:& ꝓpea ſepata. Cap.XVIIII.

u Trum uero in aīa ſecundū idem dicat̄ ptibile & imptibile:quaſi duo hæc inuicem contempata ſint: an potius alia rōne/ & ſecūdū aliud hoc quidē imptibile/illud āt ptibile prædicet̄:tanq̄ deiceps diuerſæ partes diſpoſitę ſint:ſicut hanc rōnalem/illā irrōnalem nuncupare ſolemus/manifeſtū nobis erit poſtq̄ quid potiſſimū utrunq; dicamus explanauerimus. Principio impartibile apud Platonem ſimpliciter eſt acceptum/partibile uero nō ſimpliciter:ſed animā inquit circa corpora fieri diuiſibilē. neq; tamē fuiſſe factam. Profecto naturā cor poris cōſiderare decet qualis & quēadmodū ad uiuēdum indigeat aīa: q uene ceſſe ſit ubiq; ꝑ corpus aīæ uim meſſe/tonq; prorſus adeſſe. Omne q̄dē ſenſuale oportet ſi mō per totum ſentiat:iam quodāmō diuidēdum ꝓuenīſſe ꝑ totū/exiſtens quidem ubiq;/nō iniuria dicitur eſſe diuiſum:apparens uero ubiq; totum/ non omnino diuiſum dicitur:ſed diuiſibile circa corpora fieri. Siquis autem dicat in cęteris ſenſibus nō eſſe diuiſum/ſed in tactu ſolum/ reſpondendum erit in aliis quoq; ita diuidi: ſiquidē corpus eſt quod accipit: minus tamē q̄ in tactu. Quinetiā uim aīæ uegetalē & auctricē ſimili rōne diſtribuit: atq; ſi circa tecur concupiſcentia:circa uero cor iracūdia uiget rōnē in his eſſe ꝓſimilē. Sed forſan non accipit hęc i illa ꝓmixtione. Forſan uero & alio pacto/& ex aliquo acceptorū ibi hæc oriunt̄. Rō aūt & intellectus corpori ſeipſa nō tradūt. Horū nāq; opus pinſtrumentū corporis nō perfict̄:Id.n.impedimento futurū eſt/ſiquis i meditationibus hoc utat̄. Quāobrem utrū inter ſe iptibile.s.& partibile diuerſū eſt:neq; tanq̄ in unū conflata uident̄: Sed tanq̄ totū quoddā ex partibus/utriſq; uideli cet puris/perq; potentiā ſepatis:Si tamen & quod circa corpora fit ptibile/a ſublimiori potentia imptibilem habet dotem/ pōt utiq; hoc idem imptibile partibileq; pariter eſſe/ tāquam tum ex hoc ipſo/tum ex uirtute quadam deſup̄ in ipſū uenīente conflatum.

Aīa nō eſt i corpore ſicut in loco uel uaſe:nec ut pars i toto:uel totum in partibus:nec ut qualitas i ſubiecto:nec ut ſpēs in materia. Sed corpus eſt in aīa/ut in uiuificāte cōprehendente mouenteq; ſtabili Cap.XX.

r Eliquum eſt ut exponamus utrū hę alięq; partes animę ſint i loco uel hæ quidem omnino nō in loco:alię uero i loco ſint:& ubi:& quomodo: uel nulla oio pars ſit in loco. Siue enī non aſſignemus ſingulis aię ꝓbus locum quendam nuſquā uidelicet aliq̄d collocātes:ſic utiq; nihilo magis eā intra corpus/q̄ extra cēſebimus. Ideoq; corpus inanimū relinquemus. Neq; aſſignare poterimus:qua rōne fiāt opa illa/quæ ꝑ inſtrumenta corporea pagunt̄. Siue quibuſdam aīæ partibus deſcribamus ſitum/ quibuſdā uero nequaq̄/ſane qbus nō deſcripſerimus/eas nequaquā i nobis collocare uidebimur: adeo ut non totam animam noſtram in nobis eſſe uideamur exiſtimare. Omnino autem nullam animæ partium/neq; totam rurſus aīam debemus i corpore uelut i loco ponere.

Locus enim comprehendens eſt/ & corpora continens. Et ubi unūquodq; diuiſum iacet:ſic ibi iacet/ut nō totum eſſe queat i quolibet:aīa uero nō eſt corpus: neq; comprehēſa eſt potius q̄ comprehendēs. Neq; tamē ſic ut in uaſe eſt in corpore:ſic enim corpus inanimatū relinquereť:ſiue tanquā uas/ſiue tanquā locus aīam cōtineret. Niſi forte aīa dicat̄ in ſeipſam eſſe collecta/& traductione quadā a ſe in uas aliquid ſui tranſmittere: Atq; ita quātum uas participauit/ tātum aīæ iam erit detractum. Locus āt/qui principaliter locus dici ſolet/ incorporeū quiddam eſt/nō corpus. Quapp̄ quid nam aīa indigebit? Præterea corpus non per ſe ipſum/ſed ꝑ quendā ſui terminum animę ꝓpinquabit. Multa inſuper alia obiici poſſent his/qui tanquā in loco animā in corpore collocāt. Nam & locus ſemper una cum locato ferret̄. Et quærendum ſuperit/quid nam ſit:quod ſecum locum ipſum una circūfert. Quinetiā ſi locus interuallum quoddā eſſe definiat̄/multo minus aīa in corpore erit uelut in loco. Interuallū enim ſiue ſpatium neceſſe eſt eſſe uacuū. Corpus āt nō eſt uacuū. Sed forſan uacuū illud dicit̄ in quo eſt corpus. Quapp̄ in uacuo corpus erit. Rurſus aīa nō eſt in corpore quaſi ſubiecto. Quod enī in ſubiecto eſt/paſſio quædā eſt eius in quo eſt/uelut color atq; figura. Anima uero eſt aliquid ſeparabile. Sed neq; ut pars in toto. Anima enim non eſt pars corporis. Siquis āt dicat animā eſſe uelut partem i toto uiuēte/dubitatio eadem nobis inſtabit/q̄ño in toto ſit queſituris. Nō enī quemadmodū in uaſe uini uinum/aut uas inerit. Neq; qua cōditione aliquid permanet i ſeipſo. Sed neq; ſic etiā ut in partibus totū/ridiculum nāq; eſt:aīam quidem totū dicere:corpus uero partes. Proinde neq; tanq̄ ſpēs i materia. Spēs enim i materia inſeparabilis eſt. Atq; iam exiſtente materia ſpēs poſterior aduenit: At aīa ſpēm efficit in materia/utpote quæ aliud quiddā eſt q̄ ſpēs. Quod ſi animā nō factā quidē ſpēm/ſed ſeparatā eſſe dicāt/nondū manifeſtum erit/qua cōditione ſit ſpēs hæc i corpore. Atq; erit aīa p̄nitus ſpata. Verum ſi hæc ita ſe habēt/quo nam pacto apud oēs aīa eſſe in corpore prædicat̄? Profecto cum nō aīa quidem:ſed corpus aſpectui pateat/ uidentes utiq; corpus/& aīatum eſſe coniectātes/ꝓpea q̄ moueť & ſentiat/haud ab re aīam haberi a corpore dicimus. Itaq; cōſequenter & animā eſſe putamus i corpore. Verum ſi aīa uidereť/atq; ſentireť/exiſtens aliquid uita plenū/corpuſq; undiq; uita cōplectēs/& uſq; ad extrema æqualiter ſeſe porrigēs/ nunquā eſſe aīam i corpore fateremur. Sed potius i eo quod pricipalius eſt/eſſe quod nō ſit pricipale/& i cōtinēte cōtentū/& fluens i eo ſimiliter quod nō fluit.

Anima nō proprie ineſt:ſed adeſt corpori: Nō tamen ut gubernator naui uel uirtus gubernatoria infuſa gubernaculo Cap.XXI.

q Vid autem dicemus:ſiquis interroget/qūo aīa adſit corpori/& ipſe quidē modum hac de re nullū adducat in medium? Item ſi quæratur/nunquid tota anima ſimul inſit:an pars alia potius aliter? Poſtq̄ igiť nullus eorum qui dicti ſunt eſſendi in aliquo modus adhuc nobis probatur uelut aīæ conuenīens erga corpus: Dicit̄ aūt ſic eſſe i corpore/uelut gubernator in naui: dicendū eſt id recte dictū eſſe/quātum ſpectat ad eam ipſam animæ facultatē:ꝑ quam ualeat a corpore ſeparari. Neq; tamē modum nobis exponet potiſſimū exoptati. Nam ſi tanquā nauigator accipiat̄/ſecundum accidēs aderit gubernator. Sin aūt

UNIVERSIDAD DE SALAMANCA

Vita ſenſualis eſt conflata ex proprietate indiuidua atq; diuidua. Dicitur enī diuidua circa corpus/qa ſingulis pribus eius ſe accōmodat. Dicit̄ etiā indiuidua/quia ſingulis adeſt tota. Rō uero ac mens dicit̄ ſimpliciter ipartibilis: quia corporeo inſtrumēto nō utit̄: & ꝓpea ſepata. Cap. XVIIII.

u Trum uero in aīa ſecundū idem dicat̄ ptibile & imptibile: quaſi duo hæc inuicem contempata ſint: an potius alia rōne/ & ſecūdū aliud hoc quidē imptibile/illud āt ptibile prædicet̄: tanq̄ deiceps diuerſæ partes diſpoſitę ſint: ſicut hanc rōnalem/illā irrōnalem nuncupare ſolemus/manifeſtū nobis erit/ poſtq̄ quid ponſſimū utrunq; dicamus explanauerimus. Principio impartibile apud Platonem ſimpliciter eſt acceptum/partibile uero nō ſimpliciter: ſed animā inquit circa corpora fieri diuiſibilē. neq; tamē fuiſſe factam. Profecto naturā corporis cōſiderare decet qualis & quēadmodū ad uiuēdum indigeat aīa: ꝙ uenecesſe ſit ubiq; ꝑ corpus aīæ uim meſſe/toriq; prorſus adeſſe. Omne q̄dē ſenſuale oportet ſi mō per totum ſentiat: iam quodāmō diuidēdum ꝓueniſſe ꝑ totū/exiſtens quidem ubiq;/nō minima dicitur eſſe diuiſum: apparens uero ubiq; totum/ non omnino diuiſum dicitur: ſed diuiſibile circa corpora fieri. Siquis autem dicat in cęteris ſenſibus nō eſſe diuiſum/ſed in tactu ſolum/ reſpondendum erit in aliis quoq; ita diuidi: ſiquidē corpus eſt quod accipit: minus tamē q̄ in tactu. Quinetiā uim aīæ uegetalē & auctricē ſimili rōne diſtribui: atq; ſi circa iecur concupiſcentia: circa uero cor iracūdia uiget rōnē in his eſſe ꝓſimilē. Sed forſan non accipit hęc i illa ꝓmixtione. Forſan uero & alio pacto/& ex aliquo acceptorū ibi hæc oriunt̄. Rō aūt & intellectus corpori ſeipſa nō tradūt. Horū nāq; opus ꝓinſtrumentū corporis nō perficit̄: Id. n. impedimento futurū eſt/ſiquis i medio rationibus hoc utat̄. Quāobrem utrū inter ſe ipartibile. s. & partibile diuerſū eſt: neq; tanq̄ in unū conflata uident̄: Sed tanq̄ totū quoddā ex partibus/utriſq; uidelicet puris/perq; potentiā ſepatis: Si tamen & quod circa corpora fit ptibile/a ſublimiori potentia imptibilem habet dotem/ pōt utiq; hoc idem imptibile partibile eq; paſſe/ tāquam tum ex hoc ipſo/tum ex uirtute quadam deſup̄ in ipſū uenīente conflatum.

Aīa nō eſt ī corpore ſicut in loco uel uaſe: nec ut pars ī toto: uel totum in partibus: nec ut qualitas ī ſubiecto: nec ut ſpēs in materia. Sed corpus eſt in aīa/ut in uiuificāte cōprehendente mouenteq; ſtabili Cap. XX.

r Eliquum eſt ut exponamus utrū hę alięq; partes animę ſint ī loco uel hæ quidem omnino nō in loco: alię uero ī loco ſint: & ubi: & quomodo: uel nulla oio pars ſit in loco. Siue enī non aſſignemus ſingulis aię pribus locum quendam nuſquā uidelicet aliq̄d collocātes: ſic utiq; nihilo magis eā intra corpus/q̄ extra cēſebimus. Ideoq; corpus inanimū relinquemus. Neq; aſſignare poterimus: qua rōne fiāt opa illa/quæ ꝑ inſtrumenta corporea pagunt̄. Siue quibuſdam aīæ partibus deſcribamus ſitum/ quibuſdā uero nequaq̄/ſane q̄bus nō deſcripſerimus/eas nequaquā ī nobis collocare uidebimur: adeo ut non totam animam noſtram in nobis eſſe uideamur exiſtimare. Omnino autem nullam animæ partium/neq; totam rurſus aīam debemus ī corpore uelut ī loco ponere.

Locus enim comprehendens eſt/ & corpora continens. Et ubi unūquodq; diuiſum iacet: ſic ibi iacet/ut nō totum eſſe queat ī quolibet: aīa uero nō eſt corpus: neq; comprehēſa eſt potius q̄ comprehendēs. Neq; tamē ſic ut in uaſe eſt in corpore: ſic enim corpus inanimatū relinquere: ſiue tanquā uas/ſiue tanquā locus aīam cōtineret. Niſi forte aīa dicat̄ in ſeipſam eſſe collecta/& traductione quadā a ſe in uas aliquid ſui tranſmittere: Atq; ita quātum uas participauit/ tātum aīæ iam erit detractum. Locus āt/qui principaliter locus dici ſolet/ incorporeū quiddam eſt/nō corpus. Quapp̄ quid nam aīa indigebit? Præterea corpus non per ſe ipſum/ſed ꝑ quendā ſui terminum animę ꝓpinquabit. Multa inſuper alia obiici poſſent his/qui tanquā in loco animā in corpore collocāt. Nam & locus ſemper una cum locato ferret̄. Et quærendum ſuperit/quid nam ſit: quod ſecum locum ipſum una circūfert. Quinetiā ſi locus interuallum quoddā eſſe definiat̄/multo minus aīa in corpore erit uelut in loco. Interuallū enim ſiue ſpatium neceſſe eſt eſſe uacuū. Corpus āt nō eſt uacuū. Sed forſan uacuū illud dicit̄ in quo eſt corpus. Quapp̄ in uacuo corpus erit. Rurſus aīa nō eſt in corpore quaſi ſubiecto. Quod enī in ſubiecto eſt/paſſio quædā eſt eius in quo eſt/uelut color atq; figura. Anima uero eſt aliquid ſeparabile. Sed neq; ut pars in toto. Anima enim non eſt pars corporis. Siquis āt dicat animā eſſe uelut partem ī toto uiuēte/dubitatio eadem nobis inſtabit/q̄ō in toto ſit queſituris. Nō enī quemadmodū in uaſe uini uinum/aut uas inerit. Neq; qua cōditione aliquid permanet ī ſeipſo. Sed neq; ſic etiā ut in partibus totū/ridiculum nāq; eſt: aīam quidem totū dicere: corpus uero partes. Proinde neq; tanq̄ ſpēs ī materia. Spēs enim ī materia inſeparabilis eſt. Atq; iam exiſtente materia ſpēs poſterior aduenit: At aīa ſpēm efficit in materia/utpote quæ aliud quiddā eſt q̄ ſpēs. Quod ſi animā nō factā quidē ſpēm/ſed ſeparatā eſſe dicāt/nondū manifeſtum erit/qua cōditione ſit ſpēs hæc ī corpore. Atq; erit aīa p̄nitus ſpata. Verum ſi hæc ita ſe habēt/quo nam pacto apud oēs aīa eſſe in corpore prædicat̄? Profecto cum nō aia quidem: ſed corpus aſpectui pateat/ uidentes utiq; corpus/& aīatum eſſe coniectātes/ꝓpea ꝙ moueat̄ & ſentiat/haud ab re aīam haberi a corpore dicimus. Itaq; cōſequenter & animā eſſe putamus ī corpore. Verum ſi aīa uidere̅t/atq; ſentire̅t/exiſtens aliquid uita plenū/corpuſq; undiq; uita cōplectēs/& uſq; ad extrema ęqualiter ſeſe porrigēs/ nunquā eſſe aīam ī corpore fateremur. Sed potius ī eo quod pricipalius eſt/eſſe quod nō ſit pricipale/& ī cōtinēte cōtentū/& fluens ī eo ſimiliter quod nō fluit.

Anima nō proprie ineſt: ſed adeſt corpori: Nō tamen ut gubernator naui uel uirtus gubernatoria infuſa gubernaculo Cap. XXI.

q Vid autem dicemus: ſiquis interroget/qūo aīa adſit corpori/& ipſe quidē modum hac de re nullū adducat in medium? Item ſi quærat/nunquid tota anima ſimul inſit: an pars alia potius aliter? Poſtq̄ igit̄ nullus eorum qui dicti ſunt eſſendi in aliquo modus adhuc nobis probatur uelut aīæ conuenīens erga corpus: Dicit̄ aūt ſic eſſe ī corpore/uelut gubernator in naui: dicendū eſt id recte dictū eſſe/quātum ſpectat ad eam ipſam animæ facultatē: ꝑ quam ualeat a corpore ſeparari. Neq; tamē modum nobis exponet potiſſimū exoptatū. Nam ſi tanquā nauigator accipiat̄/ſecundum accidēs aderit gubernator. Sin aūt

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

ut gubernator duntaxat/quomodo id conueniet?Non enim in tota naue eſt/ſi cut aĩa eſt in toto corpore. Sed nunquid ita dicẽdũ:Sicut ars inſtrumẽtis ineſt/ uelut in gubernaculo:ſi forte eſſet gubernaculũ animatũ:adeo ut gubernatoria uirtus intus ſit artificioſe mouẽs?Sed in hoc ſaltem differentia eſt:quoniam ars eiuſmodi ab extrinſeco pendet. Si igit̃ ſecundum illud gubernatoris exemplar gubernaculo ſeipſum inſinuãris/aĩam collocemus ĩ corpore/uelut ĩ inſtrumẽto naturali/mouet enĩ ſic ipſum quocũq; placuerit/nunquid ad queſitũ plus aliq̃d reportabimus?An forſan iterum ambigemus/qũo inſit huic inſtrumẽto?Atq; & ſi modus hic diuerſus eſt ab aliis: adhuc tamẽ planius inuenire & accedere pro pius exoptamus.

Anima adeſt corpori ſepabiliter/ſicut lumẽ aeri. Corpus eſt in aĩa/ſicut aer in lumine. Mens & ratio nõ adſunt corpori:quia cum eo nõ cõmunicãt in agen do. Senſus & uegetalis potentia adſunt:quia & hæc p̃ corpus agũt: & corpus indiget eis:neq; tamẽ a corpore ſubſtinentur Cap.XXII.

ſ Ed nunqd dicendũ eſt/ſic aĩam ineſſe corpori/ut ignis.i.lumẽ ineſt aeri? Et enim hoc dum adeſt aeri/nõ adeſt. Ac per totum præſens nulli miſceẽ: & manet quidẽ ipſum. Aer uero tranfluit. Et quãdo extra illud fit/in quo eſt lumẽ/ abit p̃tinus nihil retinẽs. Quãdiu uero ẽ ſub lumine/ illuſtraẽ. Quapp recte hic licet dicere/aerem ẽe ĩ lumine potius q̃ in aere lumẽ. Ideoq; Plato ĩ ipſa mũdi generatione dici noluit aĩam ĩ corpore poſitã eſſe:ſed corpus ĩ aĩa colloca tum. Aitq; aliquid ẽe ipſius aĩæ:in quo ſit corpus:aliquid rurſus:in quo corpus nullũ/quãtũ uidelicet ad eas uires aĩæ pertinet:quibus corpus minime indiget. Eadem quoq; ratio eſt de cæteris aĩabus. Profecto putandum eſt/reliquas aĩæ ui res corpori nõ adeſſe:eas aũt quibus eget/ adeſſe:atq; ſic adeſſe/ ut neq; in parti bus neq; ĩ toto corpore ſitæ ſint. Et ad ſenſum qdẽ/ipſã ſentiẽdi uirtutẽ non ſen tienti adeſſe. Ad actiões uero edendas/iam uires alias aliis. Dico ãt hũc ĩ modũ.

MARSILIVS. Quelibet uis aĩę eſt in qualibet pte corporis tota/ſicut aĩa. Sed dicit̃ ibi agere/ubi ſibi ſeruit inſtrumentum:& ibi principaliter/ubi inſtru mentũ hẽt principiũ. Sic ergo ſentiẽdi mouẽdiq; actus attribuit̃ capiti: unde uidelicet deriuant̃ nerui/ inſtrumẽta/ ſenſus/& motus. Sic iracundiæ actus ci ca cor/ubi inſtrumẽtum eius.s.ſanguis igneus. Sic nutritio circa iecur/ubi ſan guis aerius eſt inſtrumẽtũ eius. Actus uero rõnis & ſi nõ hẽt cõmunionẽ cum corpore/ attribuit̃ quodãmõ capiti: quoniã imaginationis actus eſt rõni pro pinquus/eiuſq; fit particeps Cap.XXIII.

PLOTINVS.

Vm animatũ corpus ſit ab aĩa illuſtratũ/aliam corporis partẽ dicimus ali
c ter hinc accipe. Atq; ſecũdum inſtrumẽti aptitudinẽ ad opus ferentẽ ſecũ uim ad opus accõmodatam/ſic nominari potentiã quidem ĩ oculis uiſua lem:in auribus auditiuã:in lingua guſtãdi:in naribus olfaciendi compotẽ:com potem uero tangẽdi ponere ſolemus ĩ toto. Ad hãc enĩ perceptiõem corpus to tum uelut inſtrumẽtũ aĩæ ſubminiſtrare uideẽ. Præterea cum inſtrumẽta tactus in primis ſint neruis/ad aĩalis motum uim habentibus:atq; hic uis eiuſmodi ſe accõmodet:exordiãtur ãt a cerebro nerui/nimirũ ſentiendi p̃ſequẽdiq; initium totiuſq; pẽnitus animalis hĩc potiſſimum collocarunt/ hinc ad alia deriuantes: ubi uidelicet inſtrumẽtorum principia ſunt ibidem/quod his uſurũ eſt collocan tes. Satius uero fuerat illic principiũ operationis illius potẽtię ponere. Vnde.n. mouẽdum erat inſtrumẽtũ/ ibi oportebat quaſi fundari uim illam artificis con gruam inſtrumẽto:ĩmo uero nõ potẽtiam:ubiq; enĩ potẽtia uiget. Ibi ãt eſt prin cipium actionis/ ubi eſt initium inſtrumẽti. Cum igit̃ ſentiendi p̃ſequẽdiq; uir tus in aĩa ſenſuali atq; imaginatrice ſupra ſeipſam hẽat rõnem quaſi ad inferius propinqua/ nimirũ ubi hæc eſt in ſupremo/ ibidem poſita eſt ratio ab antiquis in ſumma aĩalis totius arce/ipſo uidelicet capite:nõ quia ratio ſit in cerebro:ſed hoc ſenſuali/ p̃ quod quaſi mediũ ratio poni uideẽ in cerebro. Senſuale quidẽ hoc oportuit attribuere corpori:& illi mẽbro potiſſimũ/quod actiõem eiuſmodi ſuſcipe poſſet. Ratiõem uero nullo modo cũ corpore cõmunicantẽ cõmunicare prorſus oportuit illi/quod eſt aĩæ ſpẽs: aĩæ inq̃ potentis a rõne nõnihil accipe: Quod enĩ ſenſuale eſt/quodãmõ etiã eſt & iudex: & quod imaginale eſt/ uelut intellectuale uideẽ. Quinetiã impetus atq; p̃ſecutio phantaſiã rõnẽq; ſequunt̃. Illic igit̃ rõnale eſt/ nõ quidẽ ut ĩ loco/ſed quoniã quod eſt ibi/quodãmõ rõnis ſit particeps. Quo aũt pacto ibi ſit ſentiendi uirtus & alia ſimiliter/dictum eſt. Proinde cum uegetalis & augẽdi nutriẽdiq; natura nuſquã deſit in corpore:nu triat uero ſanguine: & ſanguis nutritorius ſit in uenis:initiũq; uenarũ & ſangui nis ſit in iecore/ unde uis eiuſmõi nitit̃ haud abre hic cõcupiſcẽs aĩæ portio eſt a uetenbus collocata. Quod. n. gignit & nutrit & auget/hoc atq; hæc neceſſe eſt cõcupiſcere. Cũ uero tenuis/leuis/acutus/purus ſanguis ſit inſtrumẽtum iracun dię cõgruum/huius fons/uidelicet unde ſanguis eiuſmodi ad ę̃ſtum iracundiæ profluit/ipſum.s.cor iracundiæ deſignatum eſt habitaculum.

MARSILIVS. Anima quia eſt ſubſtãtia incorporea/in ſe exiſtẽs nõ deter minat̃ ad aliquẽ locũ/niſi p̃ inclinatiõem & actiõem circa illum. Soluta igitur e corpore terreno/ſi nullã retinet inclinatiõem eiuſmodi/nuſquã terrarũ eſt/& ubiq;. Niſi forte ſit in ſphęra ſuperiore p̃ inclinatiõem ad illam. Sin autẽ incli nationem adhuc retinet ad terrena/circa hęc reuoluit̃ cum corpore ſpirituali:in quo & corporea patitur. Præterea ſicut apud aſtrologos nõnulli fatũ ſuũ etiã nolentes implẽt/dum ignari aliq̃d eligũt/p̃ quod incidũt clam in fatũ:ſic oẽs animę diuinam implẽt in ſe legem/eligẽdo aliquid/ex quo ĩ latẽrem incidũt legis diuinæ ſententiam. Cap.XXVI.

PLOTINVS.

p Oſt hæc quærendum eſt/ubi nam aĩa ſit/poſtq̃ a corpore fuerit ſeparata. Profecto hic quidẽ nõ erit/ubi nõ ſit quod eam quomodocũq; ſuſcipiat. Neq; enim ĩ eo moras trahere põt/quod nõ eſt ad eam capiẽdam naturali ter aptũ/niſi aliquid ipſius habeat/quod amentẽ aĩam trahat ad ipſum. Eſt aũt in illo/ſi habet aliud/ſequit̃q; illuc/ubi id naturaliter eſſe & fieri põt. Cum uero plurimus ſit & unuſquiſq; locus/oportet differẽtiam tum ab affectiõe aĩæ profi ciſci/tum etiam ab ipſa iuſtitia iudicioq; rebus oĩbus dominante. Nunquã enim effugiet quiſquã/quod ex iniuſtis actiõibus pati decet. Lex nãq; diuina ineuita bilis eſt/ſimul ĩ ſeipſa cõtinẽs facultatem iam quicquid iudicatũ fuerit/faciẽdi. Ferẽ aũt & ipſe patiẽs ad quæ pati decet ignorãs/inſtabili quidem motu paſſim

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

erroribus circũactus. Sed tandem uelut ꝑ multa defatigatus ob ea quibus renitebatur/ in locum incidit ſibi cõuenientem/uolũtario quodã motu in uolũtariam ſubiẽs paſſiõem. Edictum uero eſt in lege/& quãtum/& quouſq; oporteat pati. Ac tãdem iterum una cõcurrit tum remiſſio pœnæ/tum poteſtas ex locis illis effugiendi/idq; porẽtia quadã harmonię oĩa cõtinẽtis. Proinde aię corpus habẽtes habent etiã ut tormẽta corporea patianť. Animæ uero quæ puræ ſunt/nihilq; ullo pacto corporei ſecum trahũt/ nullo prorſus ſitu corporeo cohibẽtur. Si igitur ad nihil eiuſmodi deſignanť: neq; enĩ ullo modo corpus habẽt/ ibi ꝓculdubio ſunt/ubi eſſentia ipſumq; ens atq; diuinum in Deo cõſiſtẽs: hic inq̃ & una cum his atq; i hoc ipſo aĩa eiuſmõi habitabit. Sin aũt adhuc requiras ubi/quęrendũ tibi ſimiliter erit/ubi nã ſint & illa. Id uero ꝓquirens/neq; oculis neq; tanq̃ corpora quęrito.

In intellectu non eſt reminiſcentia: quia nihil noui illic accidit uel extrinſecus uel intrinſecus/quod conſeruãdum ſit/atq; recolẽdum. Nec ulla de potẽtia in actũ ibi fit cõmutatio: Sed recordatiõis officiũ ad aĩam ꝓtinet Cap. XXVI.

o Perępretium eſt de memoria ſimiliter pſcrutari: Nunquid aĩæ cum ex his locis abierint recordenť. An alię quidem reminiſcãtur/aliæ uero nequaq̃.

Et rurſus nunquid oĩum/an potius aliquorũ memoriã habeãt: Atq; iterũ utrum ſemp meminerint: an forte ad tempus. s. emigrationi q̃proximũ. Verum ſi recte hac de re quæſituri ſumus: imprimis accipiendum eſt/quid ſit hoc ipſum quod recordať. Dico ãt nõ quid ipſa memoria ſit: ſed qua i re potiſſimum naturaliter eſſe ſoleat. Quid enĩ memoria ſit/& alibi dictũ eſt: & ſæpius prædicať. Sed exponendũ eſt diligẽtius/quid potiſſimũ natura ſit ad memoriã inſtitutum. Si aũt tota memoriæ facultas eſt aduentitii cuiuſdam ſiue diſciplinæ ſiue paſſiõis/ profecto reminiſcentia rebus quæ paſſione uacãt/neq; ſubiiciunť tempori/mini me cõuenit: ideoq; memoria circa Deum uel ens & intellectũ ponẽda nõ ẽ: nihil enĩ eis accidit: neq; tempus circa ens eſt: ſed æuum. Neq; prius aliquid ibi eſt/& poſterius: ſed eſt ſemp uti ſe habet permanẽs i eodem/nullam prorſus admittẽs mutatiõem. Quod ãt in eodem ſimiliq; eſt ſemp/cũ uteť quãdoq; memona/ Quippe cum neq; habeat/neq; teneat diſpoſitiõem aliam poſt aliam q̃ prius habuerit: uel intelligẽtiam aliam poſt aliam ſortiať/ ut ita i alia quidẽ maneat/ alterius uero meminerit quã prius habuerat. At uero quid nam ꝓhibebit/hũc intellectum aliorũ mutatiões cognoſcere/ipſum interim nõ mutatũ/uelut ipſos mundi circuitus? Forſan quia aliud quidem prius/aliud uero poſterius ſic intelliget/ ſequẽs. s. agitatæ rei mutationes. Præterea meminiſſe/aliud quiddã pręter intelligentiam eſt: Atq; ipſas ſui intelligẽtias recordari nõ eſt dicẽdum. Nõ enĩ ꝓceſſit ut cõtineat/ne forſan abeat: alioquin ita etiã metuet/ne ipſa ſui eſſentia a ſeipſo diſcedat. Sed neq; etiã aĩam dicendũ eſt ea cõditione meminiſſe/quemadmodũ ſi dixerimus eorum quæ innata poſſidet meminiſſe. Sed poſtquã hic eſt/habere quidem illa/neq; tamẽ ſecũdum ipſa nũc operari: & maxime huc lõge profectã. Veteres ãt operari iam ſecũdum illa quæ habebat/memoriã & reminiſcẽtiã apellaſſe uidenť. Ideoq; hæc altera quædã eſt memoriæ ſpẽs. Quapp tempus memoriæ huic minime conuenit. Sed forſan circa hæc nõ tam cõſiderate q̃ facile leuiterq; nos gerimus. Fortaſſis enĩ quiſpiam dubitabit/ ne forte nõ illius animæ ſit memoria reminiſcẽtiaq; eiuſmodi: Sed alterius tullioris/uel etiam huius cõpoſiti aialis. Pręterea ſiue alterius aię ſit/ambiget/quãdo & qũo quæ recordať accepit: Siue aialis/ſimiliter etiã dubitabit. Quamobrem inueſtigãdum eſt/quid nam in nobis potiſſimũ ſit memoria prædictum: Quod etiam ab initio quærebamus: Et ſiue aĩa recordeť/quę nã uis ſiue pars aię/ſiue aĩal ipſum utať memoria: quemadmodũ & ſentiẽs id ipſum eſſe quibuſdam apparuit/quęrendũ erit/quis nam ſit modus/quid ue ipſum aĩal ſit dicẽdum. Item utrum ipſum idem ſenſibilia intel ligibiliaq; & alia quęuis ꝓcipiat: an aliud hæc/& aliud accipiat illa.

Animal eſt unũ quiddã: nõ unũ dico factũ ex traſmutatione ambarũ partium in aliquid tertium: ſed ex tranſmutatione corporis in formã actumq; aialem. Ad hoc unũ cõmune pertinet effectus ſentiendi ferme ſicut & uegetandi. Sed effectus memoriæ. i. conſeruãdi & recolẽdi ad aĩam proprie pertinet ſtabilem/ nõ ad corpus inſtabile: quod eſt obliuionis occaſio. Nã & multa ꝑ memoriã ſeruanť/& ſuggerunť/quę nunq̃ cũ corpore ſunt percepta Cap. XXVII.

ſ Igiť aĩal eſt utrũq; ſimul/in ſenſibus ſecũdum actum/oportet ipſum ſentire etiam aliquid eiuſmodi eſſe. Quapp & cõmune diciť/quemadmodũ texere atq; terebrare: ut ſecũdum artificẽ quidẽ aĩa i ſentiendo ſe gerat: ſecũdum uero inſtrumẽtum ſe hẽat corpus. Dum corpus quidem paniť & ministrat. Anima uero ſuſcipit corporis ipſius formationẽ: uel eam quę fit ꝑ corpus: aut ſaltem iudiciũ/quod ex corporis paſſione peregit. Vbi certe ſenſus ſic cõis actio diceret. Sed memoria nõ ſic cogeret eſſe coniuncti. Quippe cum aĩa ſuſcepent iam figuram: atq; uel cuſtodiat/uel abiecerit eam. Niſi forte quis memoriã quoq; cõmune quiddã eſſe coniiciat/ex eo ꝙ complexionibus quibuſdã corporum tum memores/tum obliuioſi fieri ſoleamus. Verum dici quidẽ põt/corpus uel impedire/uel nõ impedire recordationis effectũ. Sed nihilominus ipſum memoriæ munus eſſe ipſius aĩæ propriũ. Iam uero meminiſſe diſciplinarũ/qũo nõ ipſius aĩæ/ ſed coniuncti potius eſſe diceť? Si ãt aĩal ſic eſt utrunq; ſimul/ut alterum quiddã ex utriſq; proueniat: primo quidẽ abſurdum erit neq; corpus/neq; aĩam dicere aĩal. Nõ enĩ permutatis utriſq; diuerſum quiddã aĩal eſt. Neq; rurſus ita cõmixtis/ut aĩa i animali ſit quadã duntaxat potentia. Atqui & hac rurſum cõditione meminiſſe nihilominus ad aĩam pertinebit. Quemadmodũ in cõtemperatione quadã ex uino melleq; cõfecta ſiquid ſupereſt dulcedinis/guſtũq; delinit/id ipſum hẽt ex melle. Quid ergo? Si ipſa quidẽ meminit: ſed ex eo ꝙ eſt in corpore/ideoq; nec eſt pura: imo tanquã ſic iam aut ſic affecta ſenſibilium figuras põt imprimere: ac uelut ſedem i corpore ſtabilire ad capiẽdas formas atq; ſeruãdas. Sed primo quidẽ eiuſmõi figuræ nõ ſunt magnitudines. Deinde neq; tanquã ſigillares impreſſiones: neq; reuerberationes uel figurationes quædam. Quoniã neq; ibi ẽ impulſio: neq; fit ſicut i cęra fieri cõſueuit: Sed modus alter qualis eſt intellectio/etiã in rebus quæ ſentiunť. At in intelligẽdo quę nã impulſio uel impreſſio dici potent? Aut qd opus eſt corpore/uel etiã corporea qualitate/qua cum intellectio peragať. Quinetiã neceſſariũ eſt eam ſuorũ motuum meminiſſe: Sicut eorum quæ deſiderauit/quæ ue cõſecuta eſt/ uel minime cõſecuta. Neq; dum ad corpus uſq; peruenit/quod tanquã deſiderabile nobis propoſitũ

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

eſt. Quo enſ pacto corpus de illis dicere poterit/quę ad ipſum nō peruenerunt aut qua rōne una cū corpore animus recordabiť:quod nullo modo natura corporis cognoſcere pōt. Verū dicēdū eſt/quędā in aīam ipſam deſinere:quęcūq; p corpus ueniūt. Quędā uero aię ſolius exiſtere. Si modo neceſſe ē aīam ipſam aliquid eſſe:& naturā eius quandā opuſq; exiſtere. Si uero hoc/inſup deſiderium eius propriū/deſideriūq; memoriā. Quamobrē conſecutionis quoq; & inanis uoti reminiſcentiā. Quandoquidē & ipſius natura i eorum genere quæ fluunt/nō numeraťr. Niſi enim ita ſe hēat/neq; conſenſum neq; cōſequentiam aio concedemus:neq; conſpirationē/& quaſi ſuimet conſcientiam. Niſi enī aīa hęc ſuapte natura poſſideat/certe in corpore nō acquiret. Sed profecto quaſdam actiones habet/quarū executio corporis indiget inſtrumētis. Et harū oīo uires ſecum affert. Quarūdam etiā uirium ſecū affert & actiones. Quantū uero ad memoriā pertinet/corpus impedimēto eſt. Quādoquidē & nunc ex quorūdā adiūctione contingit obliuio. Sed i ablatione & purificatione quadā memoria ſæpe nobis emergit. Dum uero aīa ſola eſt/neceſſariū eſt/ſi natura corporis acceſſerit mobilis atq; fluens/nō memorię cauſam/ſed obliuionis inferre. Quapp & Lętheum flumen eſſe hoc pōt exiſtimari. Memoria igiť ad aīam pertinet.

Opinio quaſi poetica/eſſe geminas i hoīe aīas per ſubſtantiā inter ſe differētes. Rōnalē qdē ab ipſo mūdi opifice. Irrationalē uero a mūdi uita Cap. XXVIII.

u Tranq; ſempiternam eſſe: ac poſt obitū poſſe rōnalem eſſe apud Deos:& interim irrationalē/quę eſt eius Idolum apud hoīes. Et hāc reminiſci rerū in hac uita geſtarū. Plurimū quidē paſſionū ſuarū. Minus āt rerū ad rationalem aīam pertinentium. Item i hoīe/nō dico tempato/ſed cōtinente uel incontinente/ambas ſimul aīas cōmigrare:rerūq; humanarū memores ēe:facilius qdē quatenus uiuunt in aereo corpore. Difficilius āt ſi terrenū corpus quandoq; recipiant. Probabilius forte foret dicere/unā nobis ineſſe aīam. Atq; ex hac utralem uim/uel actū uiuificū corpori huic influentē apellari quaſi alteram aīam. Quæ ideo dicť ab uniuerſi uita fieri:quia ex noſtra ꝓfluit ſub uniuerſæ uitæ uirtute. Cęterum quærendum eſt/utrius aīæ cōditio ſit memoria. Altera ſiquidē aīa diuinior apellaťr:ſecundū quā nos ſumus. Altera uero ab uniuerſo depēdet. Forſan dicendū eſt utriq; memoriā cōuenire. Sed alterā quidem memoriā eſſe propriā: alteram uero cōmunē. Et quādo coniuncta ſunt utraq;/ſimul omnes eſſe memorias. Sin autē ſeparenť/ſi modo utraq; ſint & maneāt/alteram aīam ſua quidem diutius cōſeruare:quæ uero ad noſtrā pertinēt/breuius. Hæc uero eſt/quę Idolū apellaťr. Simulachrum igiť Herculis apud inferos exiſtimandū nobis eſt/ut arbitror/recordari oīum quæ acta i uita fuerūt. Eius enī potiſſimum uita hæc erat. Aliæ uero utrunq; ſimul exiſtētes/nihil plus dicere habuerūt/q̄ quæ ad hanc uitam ſpectant:& ipſæ utrunq; ſimul factę hęc ipſa nouerunt: Vel prętera ſiquid quodāmodo pertinet ad iuſtitiā. Hercules āt ipſe ſegregatus a ſimulachro qd nam dixerit/ nondū eſt dictū. Quid nam igiť aīa diceret altera ſegregata quandoq;/ſolaq; uiuens?Nam anima quidem cū hac ſimul tracta recolit quęcunq; fecit/paſſusq; eſt homo. Procedente uero tempore ſub ipſa morte/aliorum quoq; recordationes ex antecedentibus uitis ſuboriuntur:adeo ut horum nōnulla per negligentiam dimittantur. Facta enim aliquādo a corpore purior/ & illa quę hic nō habuit in memoria/recolet. Accedēs uero ad aliud corpus/excurrit/profertq; externæ uitæ negocia:& quę nup obmiſerat. Item multa ſuperiorum. Cum uero lōgioribus temporū curriculis aduentitia multa contingant/ ſemp in obliuione uerſabiť. At aīa quę ſola iam euaſit/quid nam meminerit?Forſan uero prius nobis inueſtigandū eſt/ad quā poſſimū aię uim memoria ipſa pertineat.

Potentia ſenſitiua aliud quiddā eſt q̄ potentia concupiſcendi uel iraſcendi. Atq; hæc utraq; excitaťr a ſenſu:& ex frequēti incitamēto acquirit inclinationem propenſiorem:quæ tamen nō eſt memoria. Memoria enī ad ſenſum pertinet atq; rationem Cap. XXVIIII.

n Vnqd eo meminimus/quo ſentimus/& quo diſcimus?An etiam quo concupiſcimus/cōcupitorum/& quo iraſcimur/ſingulorum ad iram pertinentium reminiſcimur?Nō enim aliud quidē frui dicet quiſpiam:aliud uero meminiſſe eorum quibus aliud fruebaťr. Vis ergo concupiſcēdi ſuis aliquando ponta delitus/ſiquādo deſideratū ei rurſus occurrerit/ moueť iterū p memoriā. Cur enī neq; alio quouis obiecto/neq; aliter q̄ ita moueť? Quid ergo prohibet quo minus ei ſenſum quoq; taliū tribuamus?Et ſenſuali ſimiliter cōcupiſcētiā/ per oīaq; ſimiliter:adeo ut ſecundum id quod prævalet/quodlibet nominetur. An forte ſenſum ſingulis aliter attribuimus?Velut uidit quidem uiſio/ non aūt ipſa cōcupiſcendi natura. Incitata uero hæc eſt a ſenſu/quaſi ſuccedēte quadam traductione/nō ita quidem ut hæc dicat qualis oīo ſit ſenſus:ſed abſq; animad uerſione propria patiaťr. Eadem rōne in his quæ ſpectāt ad iracūdiā/uiſio quidē uidit iniuriantē:animoſitas aūt irritata eſt. Quēadmodū ſi paſtore lupū proſpiciente gregibus iminentē/irriteť canis/nō ipſe quidē intuitus/ſed impetu quodā uel ſtrepitu laceſſitus. Etenim concupiſcendi quidem natura olim ponta eſt:retinetq; eius quod factū eſt/inſitam ſibi notā nō tanquā memoriā/ ſed uelut affectionem quandā & paſſionem. Aliud uero eſt quod conſecutiōem patientis animaduertit:penesq; ſe rei geſtæ memoriā poſſidet. Huius uero argumētum eſt/ memoriā. s. ſæpe nō cognoſcere quę uis ipſa cōcupiſcendi particīpauit:quanuis adhuc in hac ipſa reſideant.

Quando i ſenſu memoriā ponimus/hāc in ſenſu inceriore. i. imaginatiōe locamus. Hęc. n. abſēnia repetit/& cōſeruat. Et ubi hæc potētior eſt/ memoria ēt eſt ualidior. Præſertī ſi corporis q̄litas & meditatio cōducat ad idē Cap. XXX.

n Vnquid igiť ſenſuali uirtuti memoriā dedicabimus?atq; idem ſentiendi compos nobis erit/quod & memoriæ compos. At ſi & aīæ ſimulachrum meminerit/ ut dicebamus/duplex ſenſuale i nobis erit:ac ſi ſenſuale non ſit memor/ſed quoduis aliud: ſic etiam quodlibet aliud ſaltē dupliciter erit memor. Prætera ſenſuale ſi etiam ad diſciplinas ꝓtinet retinēdas/etiā cogitatiōes ipſas perſentiet:uel aliud potius ad utraq; pertinebit. Num igiť aīaduerſorum cōmune ponētes/huic amborū memoriā concedemus?Verum ſi unū idemq; animaduerſorum eſt ſenſibiliū atq; intelligibiliū/ nōnihil forſitan dicereť. Sin aūt

bifariam diſtribuiſ/nihilominus duo quędam erũt. Quod ſi utriq; aĩæ attribua
mus ambo/quattuor inde fient. Omnino ãt quænam cogit neceſſitas/ ut quo
ſẽtimus/eodẽ etiã meminerimus/ eadẽq; uirtute ambo ꝓficiamus:& quo cogita
mus/eodem cogitationũ etiã recordemur. Quãdoquidem nõ idem homies in
excogitãdo memoriterq; retinẽdo potẽtiſſimi ſunt. Et qui æque ualẽt ſenſu/nõ
æque memoria ualẽt. Atq; alii ſenſibus magis admodum uigẽt. Alii uero magis
memoria pollẽt:Cum tamen ad ſentiendũ nõ ſint admodũ perſpicaces. Sed tur
ſus ſi eſt utrunq; diuerſum/oportebit quoq; aliud eſſe:quod meminerit quę ſen
ſus ante perceperat. Atq; illud oportet ſentire:cuius & meminiſſe debebit. Forte
uero nihil prohibebit cõmemoranti uirtuti ſentiendi actũ/eſſe actum quendam
imaginãdi. Atq; ipſi imaginali naturæ/quæ & diuerſa ſit/memoriam cõſeruatio
nemq; cõgruere. Hoc enĩ eſt in quod ſenſus deſinit:ſenſuq; ceſſante/huic adeſt
interea uiſum. Si igiſ penes hoc abſentis imaginatio reſideat/certe memoriã hẽt:
Ac ſi ad breue permanet/exiguã hẽt memoriã:Sin aũt prorogatur in lõgum/hi
magis memoria pollẽt:hac uidelicet poteſtate ualidius ſe habente:uſq; adeo ut
non facile peruertatur/ notaſq; memores amittere cõpellaſ. Imaginalis ergo ui
tutis memoria eſt:taliumq; eſt meminiſſe. Differẽtes uero ad reminiſcendũ aios
eſſe dicemus/uel ob illius uires ſe differẽter habẽtes:uel ob frequẽtiam actionũ/
aut uacatiõem:uel ob corporeas complexiones/quę ue adſint/quę ue deſint. Et
quæ permutatæ permutẽt/aut cõtra. Siue etiã quæ quaſi perturbẽt. Sed de his ali
bi dicendum eſſe uidetur.

MARSILIVS: Sunt in nobis imaginationes geminæ. Vna ĩ uita irrationa
li. Altera in aĩa rationali: Atq; illa eſt ſummũ ſenſuũ: hęc infimũ cogitationũ.
Suntq; contiguæ: Et ad utranq; pertinet animaduerſio. Sicut ergo ſepe nõnul
la uidemus:nec tamen animaduertimus nos uidere: niſi huc imaginatio ſen
ſualis intendat:& niſi in hanc uiſio ipſa reſulteti:ita nec intelligere/ neq; cogi
tare nos animaduertimus: niſi actiones eiuſmodi quoquo modo attingant
imaginationem ſibi continuam: & in ea quaſi reſultent. Ad hanc quoq; ima
ginatiõem peruenĩt & ſenſuum & imaginationis inferioris actus: atq; ĩ hac
ipſa rõnalis memoria collocaſ. Cap. XXXI.

PLOTINVS.

u Erum quid nam cogitationum meminiſſe dicemus?Num has quoque
imaginatio ipſa cõſeruat?Verum ſi omnẽ intelligẽtiam imaginatio ſe
quereſ/forſan hac imaginatiõe manẽte uelut quadã cogitatiõis imagi
ne/ſic utiq; rei cognitę memoria erit. Sin minus/aliud indagãdum. Forſan uero
rõne ipſam intelligẽtiã comitãte traductio & ſuſceptio quędã in imaginatiõem
memoria erit. Ipſa enĩ intelligẽtiæ notio/ſiue (ut ita dixerim) intelligimẽ/impar
tibile eſt:ac nõdũ quaſi ꝓceſſit foras/ſed permanẽs intus latet. Ratio uero expli
cans & educens ex ipſa intelligentię notione in imaginãdi uirtutẽ/ipſum quod
dicit intelligimẽ/uelut in ſpeculo demonſtrauit. Eiuſq; aiaduerſio ita fit & ꝓma
nentia atq; memoria. Quamobrem cum aĩa ſemp ad intelligẽtiam moueaſ/quo
tiens ĩ hoc reſultat/fit in nobis animaduerſio. Aliud enĩ eſt intelligẽtia/& aliud
intelligentiæ ipſius animaduerſio. Et intelligimus quidem ſemper: non tamen
ſemper animaduertimus. Id autem inde contingit:quoniam id quod ſuſcipit/
non ſolum intelligentias/ uerum ſenſus etiam aliunde ſuſcipit/ idq; uiciſſim.

MARSILIVS. Si aĩę noſtrę duę locis inter ſe ſepenũ/duas habebũt imagi
nationes manifeſtas/atq; memorias. Quatenus uero ſunt ſimul/ inferior præ
ſtantiori cedit in corpore formãdo/ ſicut lumini maiori minus lumen. Et ideo
non ſunt hic animalia duo:quia ſuperior aĩa eſt quaſi inferioris forma. Atq;
hæc ſub illius forma actuq; naturaliter agit in corpore. Præterea quanuis ima
ginatio memor naturaliter ſit in utraq;: tamen quando una frequentius ima
ginatur/atque ualidius: altera uel uacat: uel ita remiſſe agit/ ſicut ſæpe uiſus
quaſi non uidet/ imaginatione interim circa aliud attentius laborante. Decet
autem/ut naturale eſt/& fit communiter/imaginationem inferiorem ſuperiori
cedere. Quę quidẽ ſuperior/qa cõprehẽdit intelligibiliũ notas ſimul/& ſenſibi
lium formas/declarat in nobis animal eſſe unum. Et quando egreditur corpo
re/ſi alterã ſibi educatione ſubegerit/uilia quidem mãdat obliuioni. Honeſtio
ra reſumit. Cap. XXXII.

PLOTINVS.

u Erũ ſi imaginatiõis memoria ẽ/utraq; uero aĩa meminiſſe dicit/duę quędã
erũt imaginãdi uirtutes. Profecto ſi ſepatę iter ſe aię ſint/geminas habeãt.
Cum uero ĩ eodem ſint apud nos/qũo duas habebũt: & utri earũ fiet impreſſio
memor?Si enĩ utriſq;/geminæ ſemp imaginatiões erũt. Nõ enĩ dicendũ eſt ad al
terã quidẽ intelligibiliũ/ad alterã uero ſenſibiliũ memoriã pertinere. Sic enĩ duo
prorſus aĩalia erunt/inter ſe cõmune nihil habentia. Si ergo utriſq; impreſſio fit/
quęnam differẽtia eſt?Præterea qd obſtat/quo minus id agnoſcamus? Forſan
quãdo altera cõſentit/ſiue cõſonat alteri:quippe cũ imaginatiões nõ ſint ſeorſũ/
ſiquidẽ tũc aię potioris expreſſio ſupat/unũ ꝓuenit phãtaſma.i.uiſum. Quippe
cũ uelut umbra tũc alterũ comitet: minuſq; lumẽ maiori cedat. Quãdo uero pu
gna fit atq; diſcordia/tũc & altera emicat ꝓ ſeipſam: latet aũt quod eſt in altera:
quoniã & oĩo latet nos duplicitas animarũ. In unũ enĩ ambę cõſpiraverunt:alte
raq; obfundiſ. Emicuit igiſ altera/uiditq; oĩa:& alia quidem hẽt excurrens ſiue
egreſſa:alia uero dimittit ad alteram/uidelicet pertinẽtia. Quemadmodum ſole
mus cum uilioribus aliquãdo cõuerſati/ſi deinde nos ad pręſtantiorũ conſuetu
dinem traducamus/exigua quędã priorũ conturbernaliũ memoria retinere:plu
ra uero ſequentium ac meliorum.

MARSILIVS. In utraq; aĩa poſt obitum/humanorum memoria remanet:
Sed ĩ inferiore/cum perturbatione: præſertim quãdo ſuperiori nõ prorſus ob
temperauerit. In ſuperiore uero ſine perturbatiõe: preſertim quãdo talia parui
penderit. Item in corpore aerio reminiſcimur mortaliũ ꝙplurimorũ. In cæleſti
pauciorũ. Extra cęlũ pauciſſimorũ. Recordari uero illic pauciorũ nõ prouenit
ex debilitate memoriæ: ſed ex attentione circa meliora/negligente deteriora:
Niſi quatenus hæc per illa cõſpiciunt Cap. XXXIII.

PLOTINVS.

q Vid uero dicemus de amicis/& filiis/atque coniuge. Item de patria:ſimili
terq; de aliis/quorũ uir ꝓbus honeſte recordaturus eſſe putabiſ? Forte il
lud quidẽ.i. aĩæ ſimulachrũ cũ perturbatiõe quadã reminiſcaſ ſingulorũ.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

Hic autē absq; perturbatiōe horū memoriā retinebit. Perturbatio enim forsan & ab initio erat in illo. Atq; etiā urbani quidā affectus in aīa præstātiore sunt/qua tenus cū altera cōmertium habuit. Decet aūt deteriorē aīam appetere etiam offi cia melioris memoriter retinere: præsertim quādo ipsa quoq; modesta ē. Potest enī & a principio fieri melior/& educata sub meliore proficere. Hanc autē opor tet libenter obliuioni mandare deterioris aīę nugas. Fieri quoq; pōt/cum altera proba sit/ut altera quæ sit natura deterior: p uim a meliore coherceaī. Et p̄fecto quatenus cōtendit ad supera/plura ex his ab hac quoq; obliuioni mandantur. Nisi forte tota eius uita hic quoq; talis extitent/ut optima dūtaxat memorię cō mendauerit. Quandoquidē & hic prædarū est/se ab humanis studiis segregare: idq; est absolutæ uirtutis officium. Quocirca & necessario rectum est talium me moriam posthabere. Quapp̄ siquis probum animū esse dicat obliuiosum/hac utiq; rōne recte loqueī. Fugit nāq; a multis: & in unū redigit multitudinē/infini tum prorsus incertumq; dimittēs. Sic.n. neq; uiuit cum multis/sed leuia hæc exi stimans/paucis quibusdā & his quidē uix retētis/secum habitat: quādoquidem etiā dum hic habitat/quotiens ad supera se conferre cōtendit: cætera prorsus ob mittit. Cum igitī illuc ad summū peruenerit/ex his pauca recolit. Cum uero ē in cælo/retinet plura. Iam uero Hercules ille uirili in cælis sua fortitudine glorabi tur. Ille uero superior talia etiā participēt/in locū angustiorem iam p̄fectus: & in ipso itelligibili receptus mūdo. Et p̄fecto superior Hercule/utpote q̄ sæcula ra sapientum certamina strenue exercuerit: & abunde peregerit.

QVARTVS LIBER ENNEADIS QVARTAE: ET SECVNDVS DE DVBIIS ANIMAE.

MARSILIVS. Anima corpus omne uel cęleste quandoq; exuta/& mente diuina tunc formata attentissime diuina conspicit simul cuncta sine discursu. Ideo dicitī nō recordari rerum humanarū: nō quia ignoret inferiora/dum oēs inferiorū cās cōtuetur/ac se p̄fectissime possidet: Sed quia negligētissime repe tit minima/quādo est in maximis attentissima. Ac etiā quia non repetit p̄mo dum discurrēcem/atq; mutabilē. Quemadmodū solet humana recordatio fie ri. Contueī aūt & p̄ intellectū & p̄ rōnem/quęcūq; cognoscit uno quodam in tuitu sine motu. Quoniā cōspicit p̄ unā Dei formā. Verūtamē p̄ ipsam ferem ideārū habentē gradus nō tēpore/sed ordine inter se distinctos: discernit alia aliis ordine ibi esse priora'. Quod āt aliquis apud nos attentissime cogitans aliqd/nequeat interim aliud perspicue cogitare/ accidit cum ex debilitate po tentię/tum etiam ex eo quod nō cogitat principiū aliorū. Ibi uero potentia & ualidissima est/ & oium principia cōtuetur. Ergo & ī illis oia simul. Præsertim quia a motu ac tēpore iam est pęnitus separata. Anima deniq; postq̄ mente diuina ideisq; formata fuit/attingit ipsū unū mente ideisq; superius. Et tamē adhuc inde cōspicit oia. Potestas enī ipsius unius cum primū in alio. i. mente uel aīa percipiī/in plurima deriuaī

Cap. Primum.

a NIMA igitur ad diuinum mūdum profecta/& in illa essentia con stituta quid nam dicet? quorum ue memoriam cōseruabit? Forte cōsequens est/ eam illa contemplari/in quibus est/& circa eadem agere: alioqn ibi non esse. Num ergo eorum quę hic sunt nullo modo reminiscēī? Velut quod philosophata fuerit: quod ue etiā hic habitans/ superiora illa suspexerit. Forsan si fieri nequit/ ut quando quis intentissimus intelligit aliquid/aliud quicquam agat interim con templetur ue aliud p̄ter illud: atque in ipsa intellectione non includiī actus ali quis/ per quem se intellexisse cognoscat: sed posterius aliquem dicere id contin git/quod quidē significat hunc iam permutatum: nō licebit ei qui pure mundo intelligibili fruitur memoriam eorum/que hic sibi quādoq; accidennt reuocare. Atq; si quēadmodum apparet/ intelligentia omnis ē temporis exps. Quippe cū quę ibi sunt/non uersentur in tempore: sed in æternitate consistant: impossibile est illic esse memoriam non solum nostrarum rerum: sed etiam quarūlibet aliarū. Est enim unūquodq; pręsens: quoniam neq; discursus/neq; ab alio in aliud tran siens permutatio. Quid ergo? Non erit diuisio desuper in species/uel ab infi mo ad uniuersale atque supernum? Quod profecto dicitur desuper non sit ibi actu secretum in intellectu omnia actu simul habente: in anima uero ibi existen te cur non erit? Sed quid nam prohibet hunc quoq; intuitum totum una colle ctum fieri simul rerum similiter collectarum. Nunquid igitur ita fit tanquam si mul alicuius intuitus? uel ut intellectiones simul omnes complurimorum? Cum enim spectaculum ipsum ibi sit uarium/ cōsequens est uariam quoq; & multam simul intelligentiam fieri: intelligentiasq; multas/tanquam sensus multos ī uul tum unum eundēq; directos/ubi uidelicet oculus simul nares/& oculos/& cæte ras faciei particulas contuetur. Sed quando unum aliquid diuidit & euoluit/ quid dicemus? Forsan in intellectu id esse distinctum/ibiq; tale quiddam magis innixum quendam esse atque firmamētum. Quod autem prius dicitur & poste rius in speciebus existere non p distātiam tēporalē. Non.n. prioris intelligentia posterioriq; fit tempore: sed quodam potius ordine/uelut si arboris ordo exor diens a radicibus/& usq; ad sūma peruenies/apud contuentē non aliter q̄ ordi ne prius hēat atq; posterius: fiqdē plantā simul oēm cōspicit. At quādo ī unū in spicit/ si multa oiaq; hēt/quo nā pacto aliud qdē primū hēt/aliud uero deiceps. Forsan uero potestas ipsa quæ una est/ sic erat una/ut & multa esset in alio: neq; secūdū intellectionē unā oia. Intelligētię nāq; nō secūdū unū illic se hēnt p̄ oēm tamē ibi porentiā p̄petuo pmanentē/adeo ut ī aliis efficianī multa. Iā.n. illud ut pote nō existēs ipsū unū pōt multorū ī seipso prius nō existētiū naturā suscipe.

MARSILIVS Aīa ī hoc qdē corpore dū attētior ē ad aliud/seipsā interim nō cognoscit: qa & potētia hic eius debilis est: & quod cogitaī ab ea nō est prin cipiū aīæ: Sed quādo diuinū mūdū cōtēplaī: utpote quæ & corroborata ē/& prī cipia sui cōspicit/seipsā habitūq; suū & gesta p̄rius agnoscit. Aīa in hoc corpore ad imaginationē: & p hāc ad sensibilia plurimū est cōuersa. Sed post obitū si in corpore uiuat aereo/ad rōnē postremo tota cōuertiī/pq; hāc ad intellectū suum semp̄ oia cōtuentē: & ī discursu interi tēporali uersaī. In corpore uero cęlesti ratio

quasi effecta ē intellectus & suus atq; cōis/preteritūq; discursū ad ituitū ferme re degit. Hic ergo & q̄tenus igenitas sibi repetit formas/agnoscit seipsā. Et q̄tenus se/formas quoq; uicissi. Ipsa.n.ē ipse formę. Aia deniq; extra cęlū sic formata est diuina mēte eiusq; ideis: sicut corpus aia uirtusq; aiæ: & sicut ignitū ferrū igne. Videt igit̄/agitq; p ideas diuinę mentis quasi p ures quasdā suę formæ. Igit̄ & actu stabili & cognoscēs ibi principia sui/agnoscit ꝓfecto seipsam. Cap.II.

PLOTINVS

f Ed hęc qdē ita se hēant. Nūquid āt in memoriā sui reuertit̄? Forte neq; sui ipsius reminiscet̄: neq; qpse sit qui cōtēplat̄/uelut Socrates aut alter aut q sit mens uel aia: quo.n.mō circa hęc qspiā memor erit? Siqdē quādo & hic contemplatur/ præsertim acerrime/non cōuertitur tūc p intelligēnam ad seipsū: sed habet quidem se ipsam. Actus autē eius ad illud fit & illud/quasi materiam seipsum exhibens. Formatus uero secūdum id quod spectatur ab eo: & ipse quidem tunc in potentia sese habens. Tunc enim ipse est actu aliquid quādo nihil intelligit: uel forsan si dūtaxat ipse sit/ nimirum uacuus erit oīum/quādo nihil intelligit. Sinaūt ipse talis ē/ut oīa sit/quādo seipsum intelligit: cūcta simul itelligit. Quāobrē ita cōstitutus & intuitu qdē in seipsū/& seipsū actu cernēs/cuncta simul hēt inclusa. Intuitu uero quodā i oīa seipsū similiter hēt inclusū. Verū si sic agit/pmutat itelligētias: quod i superioribus negabamus. Nunquid ergo dicendum i ipso qdē intellectu hoc ipsū eodē mō se semp hēre. Sed i aia tanq̄ in extremis mūdi itelligibilis cōstituta/id mutatiōis posse cōtingere. Quādo & reuocare se ad intima dat̄. Siqd.n.circa pmanēs ipsū efficit̄/oportet ipsū quandā ad pmanens habere mutationē: qppe cū nō ęque pmaneat. Forte uero neq; mutatiōem illic fieri est dicendū/quādo a rebus suis ad seipsum uergit: & quādo a seipso uicissim. Oia nāq; ipse ē: atq; secūdū ambo p aliā aiam i mūdo itelligibili pmanēs id ipsū patit̄ quod aliud dicit̄ atq; aliud erga seipsam/ & erga illa quæ fundant̄ in ipsa. Aut certe i mūdo intelligibili pure uiuēs ipsa quoq; habet stabilitatē. Est enim & ipsa quęcunq; est. Quādoqdē & cū in eo est mūdo/necesse est ad unionē puenire cū itellectu: si mō cōuersa est. Cōuersa.n.nihil patit̄ inter mediū. In itellectū ergo ꝓfecta/cū eo cōtēpat̄: & cōtempata mox unit̄: ex hoc tamē minime dissoluta. Sed unū ambo sūt atq; duo. Sic itaq; se hēns minime pmutabit̄. Sed ad intelligentiā imutabiliter se intendet. Simul habens suimet cōscientiā siue cōsensū: utpote quæ unū iam simulq; idem cū mundo intelligibili sit effecta.

MARSILIVS. Aia extra cælū i mūdo diuino cōstituta dicit̄ esse unū quoniā agit dūtaxat p itellectū. Descēdit tādē in corpus cęleste/q̄do suā ipsā i se explicat multitudinē/agēs iam uidelicet p itellectū/ rōnē/: imaginationē. Tūc & sui rerūq; suarū ita ferme iā reminiscit̄/quēadmodū apud hoies cōsueuerat. s. cū per rōnis agitationem quāuis ibi celerrimam: tum p imaginatiōis formatiōes/atq; simulachra. Plurimū uero itereſt qualia cū affectu cogitat aius. Nā cū formas ipse suas i se latentes ꝓducēdo in actū cogitet/nimirū euadit illa ipsa quę cogitat/locumq; & conditionem eis conuenientem subinde sortitur. Cap.III.

PLOTINVS

o Gressa uero inde/quasi ipsū unū ulterius minime substinēs: sed sui ꝓprietatē amās affectāsq; eē alterū: tanq̄ quasi emicās iā ꝓcūbensq; ꝓcliuius memoriā/ut uideat̄ sui ipsius assūmit. Memoria uero/si supiorum sit/continet adhuc aiam ne lōgius ꝓlabat̄: Sinaūt nostrarū rerū sit recordatio/ad nostra præcipitat. Sed cęlestiū reminiscentia gradū sistit in cælo. Oio āt cuiuscūq; meminit id ipsū est atq; efficit̄. Est.n.meminisse/uel itelligere/uel imaginari. Hęc āt ipsa imaginatio nō i eo cōsistit q̄ habeat aliqd: sed q̄ uideat disponat̄q̄/talisq; sit ipsa. Quod si sensibilia cernit: quatenus ea ꝑspicit/eatenus & ꝓfundū hēt. Cū.n.hēat oia secunda quadā conditione: neq; sic quidem pfecte fit & oia: cūq; rerum cōsilium sit/& uelut i confinio posita/nimirum transferē in ambo.

MARSILIVS. Aia in mūdo supcęlesti cōtēplās diuinæ mētis ideas/p ipsā mētē uelut p diaphanū luminosū cernit ipsū bonū uelut solē. Atq; dū p principia sui uidet seipsā/nimirū & se cognoscit itelligētē esse/& seipsā ꝓrsus agnoscit. Sed p eundē pęnitus actū etiusdēq; potētiæ/diuina suā naturā/actiōem ꝓpriā cōtuet̄. Ió nō ꝓprie dicit̄ seipsā suūq; actū & uitā priorē aiaduertere/qa nō utiq; rōnis discursu atq; imaginatiōe/ in qbus recordatio & aiaduersio cōsueta uersat̄. Sed cū primū inde uenit i cælū/& post i aerē duo hęc exercet. Oio uero formæ rerum in potentia aiæ cognitrice nō sunt accidentia quædā sic aiæ adiacentia/ ut i tabella sunt litterę. Sed rōnes ꝓprietates uires quędam essentiales: sicut rōnes seminales mēbrorū qualitatūq; corporaliū in potentia uegetali: & sicut ꝓprietates plātæ totius i semine. Aia igit̄ sēp est hęc oīa. Sed alias qdē potius i potentia quadam: alias uero magis i actu. Est āt aia magis res ipsę diuinę: si p solū itellectū agit in ipsis: q̄ si interim p rōnis quoq; discursū uel imaginatiōis figmēta id ipsum animaduertat. Hęc enim distrahunt. Cap.IIII.

PLOTINVS.

a Nima igit̄ in mūdo itelligibili ipsū quoq; bonū uidet p itellectū. Neq;.n. itellectus eā ipedit/quo minus ad ipsū usq; pcurrat. Quoniā quod ē me diū nō ē corpus: ut ex hoc ualeat ipedire: q̄uis & medium in corporibus pmittit sępe a primis ad postrema descēdere. Proīde si aia seipsā dedat inferioribus/ꝓpriæ memoriæ imaginatiōisq; ꝓportiōe reportat ꝓtinus quod affectabat. Iccirco memoria ēt quādo rerū est optimarū/nō est optima. Memoriā uero oportet accipe nō solū i eo quod qspiā se recordari ꝑsentiat: sed ēt i eo q̄ ipręsētia sit affectus secūdū priorū affectuū cogitationūq; similitudinē. Fieri.n.pōt/ut q̄ nō aiaduerrit aliqd se hēre/hēat id penes se ualidius q̄ si agnosceret. Si.n.agnoscat/ forte tāq̄ aliud qddā hēbit: ipse uidelicet tāq̄ alius qdā existēs. Qui uero nō cōsiderat se hēre/uideꝫ id ipsū esse quod hēt: Quę qdē affectio uehemētius afficit aiam/lōgiusq; iclinat. At si digressa iā ab ipsa regione diuina/refert quoquo mō memorias/ habuit & ibi uis ipsa i se memoriā: sed actus illorū quodāmō memorā obfuscabat. Nō.n.dicēdū est/uelut adiacētes ibi figuras fuisse: ne forte absurdū qd inde cōtigat. Sed erat potētia i actū postea emittenda. Quādo ergo actus ille circa intelligibilia uigere solitus/desinit/agnoscit iā aia/quæ ante q̄ illic esset cognouerat..

MARSILIVS. Aia in hac uita pōt cognoscere diuina: nō p imaginationē nec ēt p rōnē sūmentē ab imaginatiōe principia: sed p intellectū: & rōnem principia sūmentē ab itellectu. Quādo aia p rōnē surgit i mentē uelut i speculā. Quāuis āt memoria cōiter dicta ōi imaginatiōe uersat̄: tamē memoria quædā i rōne ēt & intellectu cōsistit. In aia supra cęlū actus intelligētiæ/cōsuetū rōnis & imaginatiōis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

occupat uſũ. Sed ī cẹlo reſurgit uſus eiuſmõi: p quẽ reminiſcit̃ humano q̃ſi mõ/ humanę quõdã uitę rerũq; humanarũ. Nã hæc ſupra cælũ mõ quodã eminẽtiore ꝓſpexit. Agnoſcũt igitur in cælo ſe iuicẽ animi/amici prẹſertim: atq; quõdã no nori. Cũ p ipſos motus affectusq; uiuidos aiorũ/tũ p corpora: quæ ibi hẽre poſ ſunt figurã hõi ſimilẽ in materia liqda/cedente multo magis aio qũocũq; forma tori/q̃ terrena matena nũc affectibus aię. Tũ uero ſi corpora illic orbicularia ſint/ differẽtia tamẽ erũt indifferẽtibus ſigna indiuiq; differẽtiũ aiorum/ſiue ī figura ut diximus/ſiue magnitudine/q̃litate/motu/geſtu/nutu/luce: quẽadmodũ fit in oculis ex affectibus aiorum: et in uariis nubibus figuræ differentes atq; colores. Sũt q uelint cẹlicolas iter ſe uoces edere. Nã & cẹlos poſſe ſonare/ ſaltẽ uero mu tuis iter ſe nutibus colloquenr̃. Recordanr̃ uero ī cẹlis diuinorũ magis q̃ huma norũ. Lapſę uero ī aerẽ e cõuerſo: poſſunt ãr & quãdo ī cælo & quãdo ī aere ſunt pp motũ naturaliter liberũ/& ibi p multa ſęcula gradũ ſiſtere: & altius inde regre di. Deniq; quid nam ꝓhibet optima quadam electione ī ſuptionibus ſemp eſſe? Nihil apud Porphyrium & Iamblichum atq; Iulianum. Cap. V.

PLOTINVS

q Vid ergo?nũq̃d eadẽ ipſa cõmemorãdi potẽtia nobis nunc illa reducit in actũ? Forſan ſi nõ reducit eadẽ/id agit/qua nõ uidimus memoria. Si ãt ea dem repręſentat/agit hoc eodẽ quo & ibi uidimus. Hoc.n.ẽ quod excita tur ī nobis/quotiẽs incitamur ad illa: atq; hoc ipſũ eſt/quod i his quę dicta ſunt uidet. Nõ.n. ſimilitudine quadã & imaginaria cõditiõe utentẽ illa oportet oſtẽ dere; neq; rõcinatiõe pricipia aliũde ſũmẽte: Sed licet de itelligibilibus (ut diꝛ) & hic exiſtẽti idem dicere/eo ipſo uidelicet/ q̃ ad illa ſuſpiciẽda uim poſſidet. Idẽ nãq; excitãtes oportet quę illic ſunt cõtẽplari: quod ẽt excitare illic oportet: Quẽadmodũ ſiqs ſpeculã aſcẽdens eminẽtiſſimã/oculis illic intẽtus ea ꝓſpiciat: quę nemo alius eorũ q una cũ ipſo nõ aſcenderũt. Cũ ergo appareat ex rõne me monã inmũ a cẹlo ducere/ubi aia ſupiorẽ iam reliquerit regionẽ: nihil mirũ eſt/ ſi illinc ī cælũ ꝓfecta reſidenſq; multarũ quę apud nos fiũt rerũ memoriam reci pit/qualiũ uidelicet dictũ eſt: agnoſcitq; multas ante cognitas aias: ſiqdem ne ceſſe eſt eas habere circa ſe corpora ſimilibus ī figuris. Ar ſi figuras mutent orbi culareſq; efficiãt/p ipſos mores modoſq; unicuiq; ꝓpnos agnoſcere uidebunt̃. Non.n.id abſurdũ eſt uel mirũ. Eſto q̃dẽ: ut paſſiones oẽs ꝓcul abiecerint. Mo res ãt nihil ꝓhibet reſeruare. Quod ſi ẽt confabulari liceat/ ſic quo q; mutuo ſe agnoſcẽt. At quãdo ab itelligibili mũdo labunt̃: qua nã conditione ſe hẽnt? For ſan memoriã iterũ ſuſcitabũt: minus tamen q̃ ille circa eadẽ. Alia nãq; habebũt: quorũ reminiſcanr̃. Atq; longius deide tẽpus integrã multorum oblitionẽ affe ret. Verũ ſi ī mundũ ſenſibilẽ iam delapſę/hic ī generationẽ cadũt: quod nã tem pus memoriæ dabit̃/forte nõ neceſſariũ eſt in ꝓfundũ õe præcipitari. Fieri.n.põt ut cõmotę iam aię ad certũq; ꝓgreſſæ ſpatiũ pedem ſiſtãt. neq; q.cq̃ ꝓhibet emer gere/inde rurſus & regredi/anteq̃ ad imũ generationis locũ præcipitẽtur

MARSILIVS Conſeruatricis memorię miniſteriũ neceſſarium eſt ubi præ terire aliquid rurſũq; accedere poteſt uiciſſim prẹterriturum. Animis ergo cæleſti bus non uidetur memoria neceſſaria. Neq;.n. diſcurrunt ut nouũ aliquid uel in ueniant uel acquirant. Cap. VI.

PLOTINVS

a Nimas igitur diſcurrẽtes ſeq; uarie ꝓmutantes uti memoria/facile quituis poteſt aſſeuerare. Memoria nãq; eorũ eſt quę facta ſũt/quę ue prẹterierũt. Aiæ uero quę ī eodẽ penitus cõquieſcũt/quarũ nã rerũ reminiſcentur? Hu mana uero rõ ſiquidẽ in ais ſideribus quidẽ oium: ſed præcipue ſolis & lunę requi rit memoriam/hic ſimili quadã cõditione ad aiam uniuerſi ſe trãſferet: ac tandẽ audebit negocioſã in ipſo Ioue memoriã collocare. Hęc uero ꝓquirens: conſide rabit prẹterea cogitationes rõcinationeſq; eorũ/ſiquę ſunt/quales prẹcipue ſint. Iã uero ſi neq; quicq̃ requirũt neq; ambigũt: nulla.n. re indigẽt: neq; diſcũt quę antea ignorauerũt/quę nã rõcinationes uel argumẽtorũ ſubtũctiones uel excogi tationes ī eis erũt. Sed neq; ſollicite de machinis cõſultabunt q̃bus bũana & oio terrena diſponãt. Altera.n. rõ eſt qua ſupi munifice uniuerſa diſpẽſant.

MARSILIVS. Animis Cẹleſtiũ corporũ rectoribus nõ ẽ neceſſariũ recorda nõis obſequ uel ī cognitiõe/uel uita/uel motu. Suſpiciũt q̃dẽ diuina ituitu nũq̃ interrupto. Vbi aiaduertere q̃dẽ poſſũt ſe uidere: nõ tamẽ eſt opus repetere ſe ui diſſe: cũ ibi nõ ſit ipſũ uidiſſe: ſed uidere nunq̃ intermiſſũ: nunq̃ igitr̃ reſumẽdũ Similis ẽ & eorũ uita ſẽp eadẽ/ſimilis & motus ꝓpetuus in eorũ corporibus/atq; cõtinuus/ iõq; uniuſcuiuſq; illorũ ſemp unus q̃uis nobis multiplex uel accidat uel uideat̃: Proſpiciũt res quoq; mutabiles ituitu quopiã nõ mutato/ ſicut & q̃ſ piã eadẽ iſpectiõe ad aliquã horę ptẽ cõtinuata cernit deãbulãtẽ ī rectũ/aliter ali terq; mutatũ ꝓſpectu uidelicet nõ mutato. Quo q̃dẽ ſi iudicauerit/illũ hic ẽ/ibi fuiſſe/illic fore: mutatiões eiuſmõi nõ ꝓpea in uiſione cõtingẽt q̃ ī ſpectaculo cõ ungere iudicenr̃. Cap. VII.

PLOTINVS.

q Vid ergo? Nõ ne deũ ſe uidiſſe reminiſcunt̃? an potius ſemp uident? q̃diu nõ uidẽt/nõ licet eis dicere ſe uidiſſe: alioq̃n hæc eorũ conditio foret/qui aliquãdo uidere deſiuerint. Quid ergo neq; etiã recordanr̃ ſe heri uel an no ſuperiore terram circũcurriſſe: neq; ſe heri & iãdiu uixiſſe/& ex quo tempore uiuãt. Quinimo ſemp uiuũt. Quod uero ſemp idem eſt ſẽp & unũ. Quod autẽ in motione dicit̃ heri & anno ſupiore ꝓinde ſe habet/ac ſiquis ipetum motumq; uno pede factũ patiat̃ ī multa/unũq; motũ/ipſe aliũ aliumq; eſſe multoſq; cõfin gat. Hic eteni unus eſt motus/penes uero nos mẽſuranr̃ ut multi: dieſq; alii quo niã & noctes itercidũt. Illic ãt cum unus ſit dies: quo poterũt eſſe multi? Quapp neq; ſupior annus. At uero obiiciet aliqs/nõ unũ: ſed aliud itẽq; aliud iteruallũ eſſe: aliãq; eſſe & aliã zodiaci portionẽ. Cur igitr̃ nõ dicat cẹleſtis aia/hãc iã prẹte ri ptem: nũc uero aliã occupo. Prẹterea ſi humana ꝓſpiciunt/quo nõ etiã uideãt mutatiões humanas: atq; alios nũc hoies eſſe: q ſi ita: ẽt ante alios extitiſſe aliaq; negocia. Ex quo fit ut habere memoriã uideanr̃.

MARSILIVS. Anima cuiuſlibet ſtellæ contemplans ideas principiaq; rerum omnium habet ſemper in ſe certam uniuerſi notitiam/ſiue intellectualem hanc ſiue rationalem apellare uolueris. Atque interea per corpus cæleſte ſuum corporalia ſentit. Sed q minima quæq; ſentiat / interea nec per imaginationem animaduertit. Ideoque nec in memoria collocat. Cum quia hæc omnia altius iam comprehendit. Tum quia apud ipſum nullius ſunt momenti: Tum etiam

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA

quoniam tã diu iam omnia ſentit/ ut nihil ultra ſenſum moueat tanq̃ nouum. Verũtamẽ per imaginationem animaduertit/ ea ꝓticularia ſe ſentire: quę uniuerſo ſunt apprime neceſſaria/ut ſtellæ cęleſtia elemẽta. Profecto cum propoſitum ſit cæleſtibus animis/non per hanc quidem ſolum partem/ uel hucuſq; tantum uel tã diu duntaxat moueri:ſed contemplari/& ſimpliciter ſemperq; moueri. Et cum quolibet in momento earum motio ſit perfecta:ſintq; animæ illæ certę præſcriptum in ſeipſis ordinem uniuerſi/ita proculdubio euaſurum:nulla nimirum eas cura tangit de parte quapiam loci uel tẽporis aut motus/uel de re uel de qualibus re mutabili. Itaque neq; dum talia ſentiunt/imaginationem attentionemq; talibus adhibere coguntur. Nota circularem cæli motum nec eſſe alterationem/ quia non mutat formam:nec eſſe localem/quia nõ mutat locum. Sed eſſe uitalẽ/ ideſt proprium uitę interioris actum pariter/& inditium. Nam agere in ſe moueriq; ex intimis proprium eſt uiuẽtium. Cęleſtium uero motus eſt eiuſmodi. Quẽ admodũ in aĩalibus pulſuum cordiſq; motus/nutritioq; in plãtis. Cap. VIII.

PLOTINVS

f Orſan uero non eſt neceſſarium uel quotcunq; aliquis intuetur cõmendare memoriæ: uel illa quæ omnino ex contingenti ſequuntur/imaginatione colligere. Item quorum in animo intelligentia cognitioq; rerũ certior: inſideri/ſi quando res eiuſmodi ſenſibus offerantur/non neceſſe eſt eos intellectuali notitia prætermiſſa ĩ id quod particulare ſenſibileq; obiicitur/intueri: niſi quis opere ipſo diſpenſet aliquid/quod tamenſi particulare ſit/tamẽ in ipſa notione totius præcipue includatur. Dico autem de quolibet hoc pacto. Principio non eſſe neceſſarium/ut quę uidet aliquis collocet in ſeipſo. Quando enim nihil intereſt:uel nullius eſt apud ipſum momenti:tunc ſenſus abſque electione noſtra/eorum quę uidentur differentia motus/ipſe quidem ſolus id patitur:anima uero interim id nõ excipit intra ſeipſam. Quippe cum ea ipſa uiſibilium differentia neq; curę ſit nobis:neq; ad neceſſitatem uel utilitatẽ aliam ſit collatura. Iam uero quando quis omnino ad ſeipſum agit/uel ad alia quędam:tunc rerum eiuſmodi preteritarum memoriam minime retinet:quando neq; preſentium quidem percipit ſenſum. Quineriam non eſt neceſſarium ea quæ omnino ex contingenti proueniunt in imaginatione locari:ac ſi locẽtur/non ita collocari/ut cuſtodiantur atq; obſeruentur:ſed eiuſmodi rei figuram nõ afferre conſenſum/percipere quiuis poterit:ſi modo quod dicitur ſic acceperit. Dico autem hunc i modum. Si nunquã principale nobis propoſitum fuerit/partem aeris hanc ipſam tria deinde illam diuidere:dum loco mouemur: uel etiam magis pertranſire:profecto nunquam in deambulando hoc ipſum obſeruantes cogitaremus. Quãdo quidem niſi præcipue nobis decretum eſſet tantum prorſus certæ cuiuſdam uiæ peragere:liceret autem per aerem nobis percurrere/nunquam curę nobis foret in quo potiſſimũ ſtadio terrę ſumus: uel q̃tum iam ſpatii peregerimus. Tũ uero ſi moueri qdẽ nos oporteret:neq; tamẽ ad tẽpus ꝓprie tãtũ/ſed moueri ſolũ. Item neq; actionẽ aliã ꝓrſus ullã referre ſoleremus ad tẽpus/certe nũq̃ in memoria tẽpus aliud aliudq; excogitaremus. Id uero ex eo patet potiſſimũ/quoniã quãdo cogitatio uniuerſũ id quod agitẽ in ſe habet/cõfiditq; ita ꝓrſus ut habet effectũ in:haud ulterius ſingulis quę fiũt ſeſe adhibet. Præterea quando quiſpiã idem ſemper agat/fruſtra nimirum ſingula ſui operis obſeruabit. Si ergo ſtellę dum ferũtur/ſua quędam agunt officia: neq; mouentur/ut hæc ipſa ꝓtranſeant quæ prætergrediuntur:opuſq; ipſarum neq; eſt aſpicere quæ pertranſeunt:neq; etiam prætereunte:atq; ipſe tranſitus accidentalis eſt illis/ circa maiora interim occupatis: deniq; per eadem ſemper ſimiliq; tenore diſcurrunt: nimirum apud eas tempus diſcreta quadam menſura minime computatur/ ac etiam ſi diſtinguatur/non neceſſarium eſt/uel locorum quę prætereũt/uel temporum memoriam retinere. Preſertim cum uitam ſemper eandem pęnitus habeant/ quando & circa eundem locũ perpetuo reuoluuntur:adeo ut earum motio non tam localis q̃ uitalis eſſe uideatur. Quippe cum animal unum agat in ſemetipſum in ſtatu quidem quantũ pertinet ad externa/ĩ motu uero per uitam in ipſo propriã perurgentem. Proinde ſiquis cæleſtium motum choreę ſimilem eſſe dicat:ſi modo choreæ aliquãdo deſinẽti/ tota quidem progreſſio motionis ꝓfecta erit a principio ad finem uſq; continuata:imperfecta uero unaquęq; erit in parte dinumerata. Sin autẽ tali choreæ comparetur/quę ſempiterna ſit/perfecta ſemper erit. Si autẽ perfecta ſemper/ non habebit tempus in quo perfecta ſit quandoq; futura:neq; etiã locum. Qua propter neq; ſic etiam appetitum: ideoq; neq; temporali neq; locali conditione dimetietur:itaq; neq; horum memoria ulla cõtinget. Præterea ea ratione magis etiam nobis ratio confirmabitur:quod ſcilicet illiuſmodi agunt beatam in ſui ipſorum animis uitã inſpicientes:atq; ipſa ſuarũ animarũ ad ipſum unũ conſpiratione:& a ſe in totum cælum colluſtratione/tanquã fides in lyra motæ concorditer melodiam in naturali quadam harmonia mirifice concinunt. Atq; ita totum cælum uoluitur/parteſq; eius ad ipſum/agitatur quidem ipſum aliter/& alia aliter/ q̃uis ad idẽ. Quippe cũ poſitio quoq; illis ſit alia. Atq; uita oĩum magis etiam una ſit atq; perſimilis.

MARSILIVS. Rector mundi Iupiter per unam ſimplicẽq; ſui formam omniformem/uirtute infinitam infinitorum effectricem uidet/& efficit infinita/ nõ duobus quidem actibus: Sed quo actu uidet/eodem efficit/ atq; uiciſſim. Abſurdum uero foret dictu/eum notitiam rerum ex rebus ipſis colligere. Nam per notitiam res antecedentem/res efficit. Neq; poſſet infinita comprehendere: ſi notiam ex infinitis aucuparetur. Nunc uero non aliter per unam ſui formam conſpicit infinita: q̃ ſi ſol per unam ſui lucem radios innumerabiles micantes inde conſpiciat.

PLOTINVS

i Vpiter autem exornans omnia/& moderãs/ & diſponens/ſemper animã regiam mentemq; regiam poſſidens: & qua ratione unũquodq; fiat prouidentiam/& in ea quę fiunt imperium: item ordine ſingula certo diſponens. Pręterea circuitus multos euoluens:multoſq; inceptos iam ad finẽ uſq; perducẽs/cur nõ in his omnibus memoriam habeat recordatus ſcilicet quot & quales reuolutiones actę iam fuerint. Rurſuſq; quẽadmodũ in poſterũ fianti/ machinans/& coniiciens/& excogitans. Atq; ita maxime oĩum memor erit/eoq; magis quo & ſapientior architectus Quantum igitur ad ipſam reuolutionum memoriã pertinet/etiã per ſeipſum dubitatiõem affert plurimã:uidelicet q̃rus ſit numerus:& utrũ cõprehendatur. Si. n. definitus ſit:tẽporariũ dabit principiũ uniuerſo. Sin uero infinitus non comprehendit ille rector quot eius opera ſint. Niſi

forſan dicatur eum ī notitia uitaq; una ſemper exiſtere: atq; ita infinitū illic eſſe: & illic conſiſtere unum/ non quidem per cognitionem extrinſecus incidentem: ſed re ipſa conſiſtens. Quippe cum ipſum ſic infinitum ſemper maneat ſimul totum/potius autem comitetur conſpiciaturq; non aduentitia notione. Nā quemadmodum infinitum ſuæ uitæ cognoſcit/ ſic etiam actiōem diffuſam per uniuerſum infinitam eſſe/pr̄ſertim cum ſit una/neq; tamen ob hoc ipſum/q̄ ad uniuerſum ſe conferat.

MARSILIVS. Ordo uniuerſi qui paulatim euoluitur in materia ſimul totus eſt immutabiliſq; in utroq; Ioue/ tum ī primo qui eſt intellectus purus mundi artifex ſegregatus: tum in Ioue ſecundo: qui eſt ītellectualis anima/dux mundi coniunctus. Neuter itaque Iupiter cogitatione diſcurrit ambiguo more de rebus agendis: præſertim quia anima æterno quodam intuitu ſuſpicit uniuerſi ordinem in primo Ioue/tenetq; firmum: totamq; mundi materiā ſubiectam habet: & intrinſecus eam agitat/ ex una ſui uita quaſi ex uno cardine cūcta facillime uertens: ut merito nihil eius actioni reſiſtat: nulla incidat ambiguitas. Cap.X.

PLOTINVS

e Xornator autem eſt duplex. Nam alterum quidem uelut artificem dicimus: alterum uero ut animam uniuerſi. Et quando nominamus Iouem/ aliquādo mundi artificem intelligimus: aliquando uero totius mundi ducem. Profecto ab ipſo totius architecto quicquid prius dicitur & poſterius/ procul ſegregare debemus/unicam ipſi & immutabilem temporiſq; expē uitam attribuentes. At mundi uita quę hoc ipſum ut ducat in ſe naturaliter habet/in quiſitionem adhuc rationemq; uidetur exigere: nunquid & ipſa uitam ſuam in ratiocinatione non habeat: neq; in perquirendo quid nam potiſſimum ſit agendum. Iam enim inuentum ordinatumq; eſt/quid faciendum ſit non quidem per hæc ipſa quæ ordinantur: Quæ enim ordinantur hæc ipſa ſunt quæ gignuntur. Quod uero hæc agit/ eſt ordo. Id autem eſt actio animę dependētis a ſapientia permanente. Cuius quidem imago eſt ordo/qui uiget in anima. Cum uero non permutetur illa/neceſſarium eſt/hanc quoq; non permutari. Non enim aliquādo quidem illuc ſuſpicit: aliquando uero non ſuſpicit. Alioquin ſi intermiſcent protinus ambiget. Sed enim una eſt anima unumq; opus. Quod enim ducis unius obtinet dignitatem/ſemper exuperat: neq; alias quidem ſuperat/alias ſuperatur. Vnde nam plura illic ſint: adeo ut pugna illic oriatur/uel ambiguitas. Iam uero gubernator unus ſemper affectat idem. Quid enim in cauſa ſit/ut aliud rurſuſq; aliud concupiſcat? Ita ut in plura diſtractus ambigere compellatur. Quinetiam & ſi exiſtēs una mundi anima quoquo modo permutet/ tamen non dubitabit. Non enim ex eo q̄ mundus multa & partes & oppoſitiones habet ad partes/ob hoc tamen ambiget/quomodo diſponatur. Neq; enim ab ultimis/neque a partibus exorditur: Sed a primis incipiens & a primo uia quadam ab impedimentis omnino remota per omnia ſe diffundit & ornat. Atque ob hoc ipſum dominat & ſuperat: quoniam ipſa eadem in eodem opere permanet & ad idem. Sinauté aliud uelit & aliud/unde nam aliud cōcupiſcet. Deinde ſic affecta quid potius ſit agendum ambiget: atq; ita debilitabitur eius officium ī agēdo: ſiquidem rōcinando ī agendi ambiguum diſtrahatur.

MARSILIVS. Qua proportione ſingulæ naturæ partium ſingularum in quolibet uiuēte dependēt ab una quadā uiuētis totius natura cōmuni/eadē oēs mundanorū naturæ ab una cōi totius mundi natura. Sicut ergo uiuentis cuiuſq; natura in ſe cōtinens naturaliter ſeminales ptium effectuūq; naturalū rōnes/nec laborat/neq; cōſultat ī agēdo/neq; traſmutaī/dū diuerſa ꝓducit: præſertim quoniam agit ex īimis/nec ex multis uelut ptibus incohat opus. Sed ex uno uelut oium cardine cūcta deriuat. Ita neq; natura mūdi cōſultat in ope/uel laborat/uel ꝓmutaī: Quippe cū ſic ad opus ſe ſuū habeat: ſicut naturā ꝓticularem ad ſuū ſe mō dicebamus habere: atq; etiā multo præſtātius: præſertim quia inſtrumētū eſt æternę infinitęq; ſapientię ductū ſemp ad eadē uicīſſim/eodēq; tenore: totiq; materię pręſidet. Ars q̄netiam quando per habitum naturę ſimilem deniq; agit ſine conſultatione/uel electione/uel attentione iam agit: Immo uero ſi tunc ad attentionem eiuſmodi redeat/ impeditur ſæpius & aberrat. Quaſi attentio talis non ꝓueniat ad naturam. Cap.XI.

PLOTINVS

e St.n.gubernatio mūdi tanq̄ aīalis unius. Sed hæc ipſa gubernatio aīalis partim tractat extrinſecus/atq; partes: partim uero ab intrinſeco regit atq; principio. Medicus quidē incipiens ab extrinſeco/ꝓ parteſq; ꝓcedens: incedit ſępe dubius atq; cōſultat. Natura uero cum ab intimo ducat principio/conſultatione nō indiget. Oportet aūt mundi totius gubernationē atq; gubernatorē in diſpenſādo non medici: ſed naturæ more ꝓcedere. Multo uero magis illic ſeruari ſimplicitatem/quo magis ibi intus comprehēſa ſunt omnia/uelut animalis unius membra. Omnes nāq; naturas una natura complectitur. Reliquæ uero ſe quunē dependētes inde & ꝓdeūtes/atq; ita q̄ſi pululātes/quēadmodū naturę ramorum ab ipſa arboris uniuerſæ natura. Quę nam igitur rōcinatio: uel numeratio: uel memoria? Cum adſit ſapiētia ſemper & agat & dominetur: atq; ſemper eodem tenore gubernet: Non enim ex eo q̄ uaria ſunt & diuerſa quæ fiunt putā dum eſt etiam effectorem cum ipſis eorum quę fiunt mutationibus habere commūnionem. Quatenus enim uaria ſunt quę fiunt/eatenus effector ipſe eodem tenore conſiſtit. Multa enim ſunt quæ gignuntur in unoquoq; etiā animalium naturaliter/neq; ſimul omnia. Diuerſæ quidem ætates & ī certis temporibus germinationes certæ: uelut cornuum barbę papillarum. Item augumenta certa floreſq; ætatis. Rurſus pręſcripta ꝓpagatio prolis/qua generanī alia: prioribus interim ſeminariis rationibus nequaquā deficientibus: ſed aliis pręterea genitis. Quod quidem ex eo patet/q̄ in animali īde genito eadem ſeminaria ratio totaq; ſeruatur. Iam uero opę pretium eſt aſſerere e/eandem ſapientiam hic uigere: atq; hanc eſſe uniuerſalem: uelut mundi ſapientiam conſiſtentē: multam quidem ac uariā: rurſuſq; ſimplicem animalis unius omnium maximi: quę quidem ex ipſa operū multitudine non euadat uaria: ſed una ratio ſit ſimulq; omnia: Alioquin niſi ſit omnia/non erit ipſa: ſed potius quędam poſteriorum & partium ſapientia.

MARSILIVS Cogitatio per plura deinceps ordine currens eſt motus aliquis abſoluta notitia carens: atq; ob indigentiam uentatem ſapientiamq; appetens conſumatam. Ideo diſcurſio eiuſmodi/uel conſultatio/ uel electio nō pertinet ad mētem uel aīam mundi rectricem/poſſidentem ab æuo habitum ſapientię

plenū & ītegram cum idearum/tum rationum ſeminaliū plenitudinem. Qua quidem plenitudine res futuras anticipat ī præſentibus:& quibus modis ſint futuræ diſcernit. Quarum ipſamet eſt opifex:ſola toti ſuę materiæ dominās: nec impedimētis obnoxia. Ideoq; nec ſollicita/ uel ambigua/uel inquirēs:ſed natura ſua oiformi/uniuerſum ſibi cōformās. Cum uero hæc ipſa natura ſit in telligentia & uolūtas/mento nō conſilio tractat mundi materias/ſed ſapiētia firma tum naturaliter/tum etiam uolūtarie fabricante. Cap.XII.

PLOTINVS

ſ Orſan uero quod eiuſmōi eſt quiſpiā naturę opus eſſe fatebiť. Sed cum ī uniuerſo ſapiētia ſit/neceſſario rōnis quoq; diſcurſiōes & memoriā eſſe putabit. Verū id qdē hoium eſt/ſape ī nō ſapiēdo ponēnium:putantūq; idem eſſe ingrere ſapiētiam atq; ſape. Nā rōne diſcurrere qd nā aliud eſt/q̄ appe tere ſapientiā inuenire:uerāq; rōnem mentis uere cōporē. Qui.n.rōcinať/ ſimilis eſt pulſanti citharā abſolute pulſatiōis gratia: atq; meditāti ad habitū cōſequen dum/& oio diſcēti gratia cognoſcēdi. Rōcinator.n.id quęrit addiſcere/quod q iam hēt/eſt ſapiēs. Quapp in ſtatu quodā & ſtabili ē ſapiētia. Teſtať id & ipſe rōcinator. Nā cū primū iuenit quod optabat/ceſſat rōcinari:& ī ſapiētia ipſa po ſtrus cōquieſcit. Si igiť ipſum mundi ducē utcē hēre diſcētium arbitremur:nimi rum rōnis diſcurſiones dubitatiōeſq; illi & memoriā tribuemus: cōferēti uideli cet præterita cū præſentibus & futuris. Sinaūt ita potius ſe habere putemus/quē admodū qui cognoſcat ī ſtatu quodā ſuū terminū poſſidēte/mento ſapientiā ei potius cōuenire cēſebimus. Pręterea ſi futura nouit/abſurdū.n. eſſet/id negare/ cur nō etiā qūo futura ſint/teneat? Quod ſi qūo etiā futura ſint nouent:qdnam amplius opus eſt rōne pueſtigare? Ac pręterita cū pręſentibus cōpare? Ruſus co gnitio futurorū/ ſi mō et cōcedať adeſſe/nō utiq; talis ent/ qualis ineſſe uatibus conſueuit. Sed qualis effectoribus ipſis certo ſcientibus ita fore. Id uero ē oium auctoritatem hēntibus:qbus nihil helitās/nihil cōtingit ambiguum:& quorum ſententia cui ſemel aſſenſit/ppetuo acquieſcit. Eadem igitur illic eſt ſapientia de futuris/quę & de pręſentibus ſecundum ſtatum. Id autē eſt a rōnis inueſtigatio ne remotum. Ac niſi futura cognoſcat/quę ipſe facturus ſit/neq; etiam ſciet face re:neq; ad aliquid ſpectans efficier:Sed quod forte incidenť/aget. Id uero nihil aliud eſt/q̄ caſu facere. Permanet igiť qua rōne faciet. Ac ſi ꝑmaneat qua ratiōe faciet/ certe nō faciet aliter q̄ deſignet/quod ī eo exiſtit exēplar. Vno itaq; teno re/& eadē ſemp faciet rōne. Nō enī nunc qdē aliter/aliter ue ī poſterum. Alioqn quidnā ꝓhibebit ab inſtituto ꝓcul errare. Sinaūt opus ipſum ſe differēter hēbit: non a ſeipſo quidē hāc differentiam poſſidebit:ſed quatenus ſeminariis ſeruiet rōnibus. Hæ uero ab effectore dependēt. Quapp opificium ſenē ipſā ſequiť rō num. Effector itaq; nullo mō cogiť aberrare/aut ambigere/aut negocijs laborare: quēadmodū nōnulli opinati ſunt/putātes gubernationē oium eſſe laboriоſam. Profecto laborare ī ope diſponēdo/nihil aliud eſſe uideť/q̄ alienas materias per tractare.i.materias qbus minime domineť. At quando quis opi dominať/& ſo lus impat/quā nā re indigeat/niſi ſe ipſo & ꝓpria uoluntate. Id eſt aūt ſapientia propria. Penes enī hūc ita ſe hēntem uolūtas eſt ſapientia. Nihil itaq; huic deeſt ad fabricādū:quādo neq; ſapiētia huic ē aduētiua:ſed ē ipſemet nulla unq̄ re ad uentitia utens:igiť neq; rōcinatione neq; memoria. Hæc enī aduentitia ſunt.

MARSILIVS. Mens diuina Idearum ſuarum ſigillo imprimit formas aię mundi adeo uehemēter/ut non ſolum figuret ſupremū aiæ.i.intelligentiam: ſed etiā medium eius.i.imaginationem:& uſq; ad infimū eius.i.naturam for marū notas inurat. Formę ſiue rōnes rerum ſeminales in natura ſunt ultima quædam ueſtigia diuinorū. Ideo cognitione carent: quanuis uita nō careant. Agūtq; ī materiā ſicut ignis/atq; ſimilia. Et artificioſe qdē. Quoniā ſunt uiuę quędā expreſſiones diuinæ cuiuſdā intelligētiæ:atq; huius uerba loquentis. Natura dum agit in materiam pati dicitť nō a materia/ſed ab aia. Anima uero nō tam patiť a mente q̄ ſe agit ad ipſam. Cap.XIII.

PLOTINVS.

ſ Ed quo nam eiuſmodi ſapientia differet a natura? Hoc ſane ꝙ ſapientia quidē primum:natura uero ē ultimū. Natura.n.ſapiētiæ imago eſt. Cūq; poſtremū aiæ ſit/ultimam quoq; in ſe rōnem habet deſuper emicantem. Quemadmodū ſi dum profundior cæra imprimiť/uſq; ad alterā eius ſuperficiē pęnitus figura pertranſeat:ubi quidē figura ſupior perſpicua ſit. Poſtrema uero ueſtigium ſit obſcurū. Ideoq; natura nihil nouit:ſed efficit tantū: Tradens enim abſq; electione ſequenti quod habet:corporeo materialiq; ſubiecto largiť:talēq; duntaxat actionē habet. Quemadmodū & calidum proximo ſuā exhibet ſpēm debilius calidum reddens. Hanc ob cauſam imaginatiōem natura nō habet. In telligentia uero eſt imaginatione præſtantior. Sed imaginatio inter naturalem fi guram intelligētiamq; eſt media. Natura enī nullius rei animaduerſiōem cogni tionemq; hēt. Imaginatio uero rei peregrinæ cognitiōem. Dat enim imaginanti ut quæ patiť/& agnoſcat. Hæc aūt ipſa ꝓgenies atq; actio ex ipſo agente depen det. Itaq; mens quidē poſſidet:aia uero totius ſemp accipiebat/ ſempq; accepit: idq; ei uiuere eſt. Et quod in ea apparet/fulgetq;/ſemp eſt ipſius aiæ intelligētis agnitio. Quod āt ab ipſa in ſuperficiem materiæ micat/eſt natura:in quā entia deſinunt/uel ante ipſam. Quæ quidē id ipſum præcedit quod apparet. Atq; hęc ſunt ordinis intelligibilis ultima. Iam enim poſt hęc ſunt quędam entium imita mina. At natura ī materiā agēs interim patiť aliunde. Anima uero hac ſuperior ſimulq; proxima/faciendo nō patiť. Mens denię ſuperne conſiſtens in corpora materiam ue non agit.

MARSILIVS. Natura uniuerſalis.i.uiuifica quædā uirtus/aiæ mundanæ oium plena ſeminū adeſt corporibus oibus ex ſe genitis. Nō tanquā qualitas quædā his permixta factaq; horū propria ſicut calor aeri: ſed tanq̄ actus aiæ quodāmodo ſepatus:ſepabiliterq; pręſens/ſicut aeri lumē. Natura quidem ſe hēt ad aiam ſicut lumen ad Solē. Forma uero materialis ad naturā ſicut calor ad lumē ex lumine genitus ī materia Cap.XIIII.

PLOTINVS.

p Roinde corpora/quæ gigni a natura dicunť/elemēta quidem ex hoc ipſo uel hoc ipſum ſunt corpora. Aialia uero & plantę nunqd ad naturā ita ſe habēt/ ut eam quaſi adiacentē habeāt ī ſeipſis? Quēadmodū & aer hēt lu men. Quo quidē abeunte/aer nihil luminis retinet. Sed ſeorſum qdē extat lumē ſeorſum quoq; remanet aer:quaſi ꝑmixtio his facta nō fuerit. An potius ita fit/ ſicut ī igne & calefacto quodā fieri cōſueuit? Nā abeunte hinc igne/calor aliquis

permanet/aliud quiddam exiſtens præter calorẽ in igne uigentẽ: euadenſq; iam quædã paſſio calefacti. Profecto formã q̃dẽ/quã natura preſtat formato/exiſti mandũ eſt alterã quandã præter naturã ipſam/ſpẽm eſſe. Reſtat uero quęrendũ/ nunq̃d ẽt aliud quiddã hẽat quaſi mediũ inter formatũ ipſamq; naturã. Nã quę potiſſimũ differẽtia ſit inter naturã/atq; eam quam in mundo poſuimus ſapientiam/ſatis eſt dictum.

MARSILIVS. Actio aĩæ mundi intima nõ tẽpore tranſigiť paulatim: ſed momento tota ſimul impleť. Extima uero. i. proceſſio quædam uirtutis illinc in mundũ/& ipſe mundi actus tẽporis ſucceſſione peragiť. Ipſa igiť propria huius aĩę actio nõ eſt in tempore: ſed tẽpus generat in materia Cap. XV.

PLOTINVS.

i Llud autẽ circa hæc oĩa quæ modo diximus/dubitari facile põt. Si enim ęternitas quidem eſt circa mentẽ/tẽpus ãt circa aĩam/ſi: quidẽ diximus naturam tẽporis circa aĩę actionẽ uerſari/& ab ipſa pẽdere: quo nam modo fieri põt/ut diuiſo tempore pręteritũq; habẽre/nõ ſimul & actio diuidať/conuerſaq; ad præteritũ in aĩa mũdi memoriã faciat. Iam uero in ęternitate quidẽ idẽtitatem/in tẽpore aũt diuerſitatem collocare debemus. Alioquin æternitas idem erit & tpũs: Si modo actionibus aĩę mutatiõem auferamus. An forte aĩas quidẽ noſtras cum mutationẽ admittãt/tum aliam/tum indigentiam tanquã in tẽpore eſſe dicemus? Animã uero totius generare quidẽ tpũs/neq; tamẽ eſſe i tempore. Sed eſto quidẽ/nõ ſit in tẽpore. Quid nam igiť in cauſa eſt/ ut ipſa generet tempus/nõ aũt ęternitatẽ? Forte quoniã quę generat/nõ ſunt ſempiterna/ſed tempore cõprehenſa. Quãdo neq; ipſæ quidem aĩæ ſunt i tempore: Sed paſſiones earũ qualeſcũq; ſint/atq; opa. Sempiternæ nãq; ſunt aĩę. Atq; tempus poſterius eſt. Et quod eſt in tempore/minus eſt tempore. Oportet enĩ quod in tẽpore eſt/a tempore comprehendi: quemadmodũ ille inquit/quod in loco eſt atq; numero.

MARSILIVS. Formę rerum quę i materia diſtant inter ſe loco/in anima mundi diſtãt differẽtia tãtum iter ſe formali. Item quę i materia priora ſunt iter ſe tẽpore atq; poſteriora/ in aia ſolo quodam ordine diſcrepãt/quo aliis alia cedũt/potius q̃ ſuccedãt. Eſt enĩ aia per eſſẽtiam omniformẽ ordo quidã ſpecialis & firmus futuri ordinis uniuerſi exemplar pariter & effector. Et quãtum i ſe eſt efficere põt ſimul oĩa/ ſi materia poſſet ſimul oĩa capere. Moueri quidem diciť aia hæc ad bonũ/qua rõne per mediam mẽtem ad illud apperendo conuertitur. Mens uero i bono quieſcere/quoniã nulllo ad id medio utiť. Mundus uero circa aiam/imo intra aiam tempore uoluiť. Plotinus i libro de tempore & ſi nõ ponit tẽpus motũq; i aia mũdi ſuperiore: ponit tamẽ in aia eiuſdem inferiore. i. in ueſtigio ſuprioris atq; natura: nõ qa formas acquirat ullas/uel amittat: ſed quia formæ i ea quędã quaſi eſſõno ſtatutis tẽporibus ꝓdeũt i uigiliã Cap. XVI.

PLOTINVS.

c Aeterum ſi in ea deſignatum ẽ hoc poſt illud/ & prius atq; poſterius ſuorum operum: & ſi ipſa facit i tempore/ẽt annuit in futurum. Si aũt hoc ita ſe hẽt/ annuit etiam i pręteritũ. Forſan uero potius i his quæ fiũt/& prius eſt/& pręteritũ. In ipſa uero nequaq̃/ſed rõnes oẽs ſimul/ut diximus. Quę quidẽ nõ ſimul ſunt in operibus tẽpore: quãdo neq; etiã loco ſimul. Quãuis i rõnibus ſimul loco ſint uelut manus & pedes i ſeminario. In rebus ãt ſenſui parentibus hec loco ſeorſũ diſpoſita ſunt. Et ſi in ſeminario aĩa quadã rõne ſepata dicunť: ideoq; prius ẽt aĩa rõne. Profecto quod ſeorſũ diciť/alteritate quadã ſeorſum eſſe cẽſebiť. Quod aũt prius diciť/quo nã pacto? Niſi ordinator ipſe ſic imperet. Imperãs uero edicet id ipſum. s. hoc eſto poſt illud. Nam cur nõ ſimul oĩa erũt? Sed certe ſi aliud quiddã ordinator eſſet atq; ordo/ ſic res agereť quaſi dicẽdo. Sin autem imperator ipſe præſidens/ordo primus exiſtit/ non dicit ultra: Sed facit tantum hoc poſt illud efficiẽs. Si enim dicat/ſpectans ordinem dicet. Quapp aliud quiddã ſic erit pręter ordinem. Qua igiť rõne eſt idem? Quoniam ordinator nõ eſt materia ſimul atq; ſpẽs: ſed ſpẽs ipſa duntaxat. Atq; poteſtas & actus ſecũdus poſt mẽtem erit aĩa. Quod ãt dicitur hoc poſt illud ipſis operibus accidit habere ſimul oĩa nõ ualẽtibus. Venerãdum enim quiddam eſt & aĩa talis. s. qualis & circulus cẽtro accõmodatiſſimus ſtatim poſt centrũ adauctus/interualumq; indiſtans. Sic enim ſingula diſponuntur: ac ſiquis ipſum bonum pro centro poſuerit: mẽrem uero uelut imobilem circulũ adhibuerit: ſed aĩam uelut mobilem addiderit circulum: motum inq̃ per appetitum. Mens enim proxime ſubiecto bonum habet/atq; concepit: aĩa uero id quod etiam eſt ſuperius/appetit. At mũdi ſpera habens aĩam ea conditione apperentem/nimirũ qua rõne naturaliter appetere põt/mouetur. Sic uero natura comparatũ eſt/qua corpus ualeat natura liter idipſum/extra quod ẽ/appetere. Hoc aũt eſt circũfundere ſeſe illi/& undiq; circũcurrere. Quo efficiť/ut moueatur i orbem.

MARSILIVS. In anima mũdi nõ eſt ambigua cõſultatio temporalisq; diſcurſio: quia quod optimũ eſt in ea ab æuo ſemp cæteris ſuis uiribus dominaťur. Eſt tamen i noſtra. Quoniã e multis ꝓbus uiribuſq; noſtris nũc una/tũc alia dominatur. Item qa & ignorãtes ſumus/tum etiã quoniã plurimis indigemus: tum denicq; quia plurimæ nobis ab externis incidũt paſſiones. Vis i nobis rõnalis & ſi nõ eſt ipſa natura debilis/ac etiã ſi nõ ſit cęca/ tamẽ ab irrationali aliquãdo ſuperatur. Et quia hęc quieta eſt. Illa uero turbulenta. Et quia hæc eſt unica. Illa uero multiplex. Homo peſſimus ſimilis ẽ populari gubernationi peſſimæ. Minus uero malus/populari minus malæ. Bonus optimatũ gubernationi. Optimus regno. Peximum forſan diceret aliquis ſimilem eſſe tyrãno. Cap. XVII.

PLOTINVS.

a T quo nã modo nõ etiã in nobis intelligẽtię illę quę ſunt ipſius aĩę/atq; rõnes ita ſe habẽt? Sed hic ſecũdum tẽpus eſt poſterius: quęſtioneſq; hic oriunť. An quia multa ſunt i nobis/quæ dominãtur/atq; mouentur: neq; unicum imperat? An etiam quia aliud atq; aliud ad uſum atq; ad preſens ſuccurrit: nõ definitum i ſeipſo/ ſed ad aliud ſemp atq; aliud extrinſecũ pertinẽs? Itaq; & cõſilium aliud/quod & ꝓ tẽporis oportunitate/quãdo neceſſitas poſtulat/nobis adeſt. Præterea tum hoc/tum illud extrinſecus accidit. Quinetiam ex eo q̃ multa dominãtur i nobis/neceſſarium eſt multas quoq; imaginatiões accidere: & peregrinas & nouas aliis circa alia. Vnde & alia impedimẽto ſunt aliis admonitionis actioniſq; expeditiõem. Quãdo enim uis cõcupiſcẽdi moueť/ ſubortiť eiuſmodi nobis imaginatio: quę quaſi quidã ſenſus nuntiat differtq; paſſiõem:

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

requitens. s. ut animus obſecundet concupiſcentiæ: eiq; ad uotum ſuppediter. Tum uero animus ſic affectus/neceſſario i cõtrouerſiam trahit̃/ſiue obſecundet & ſuggerat/ſiue repugnet. Atqui & uis iraſcẽdi irritãs ad iniuriã propulſandã/ quotiẽs incitat̃ eadem nobis infert. Proinde indigẽtiæ paſſioneſq; corpons uarias nobis opinioes inducũt. Rurſus ignoratio bonorum defectusq; inuenien di/quod in iudicando definiat/ubi animus huc atq; illuc diſtrahit̃: atq; ex horũ cõmixtione alia reſultantia ad idem pertinent: tametſi quod optimum eſt in nobis/aliã opinat̃ q̃ cõis ipſius defectio opinionumq; diuerſitas. Ab eo aũt quod eſt optimũ recta ratio in noſtrũ cõmune traducta ob hoc ipſum degenerat/q in ipſo cõmixto debilis iam euadit: cum tamen ſuapte natura non ſit debilis. Sed quemadmodũ in plurima contionis turba uel cõſultor oĩum optimus i orando nõ perſuadet: ſed deteriores potius ex ipſo interturbantiũ uociferantiũq; numero ſuperãt. Ille uero ſedet quietus/nihil impetrare potẽs: utpote qui tumultu deteriorum eſt ſuperatus. Eſt enim i quouis determino cõmune quiddã/& ex cunctis coaceruatus homo determinę cuiuſdã gubernatiõis more. In hoie aũt medio ſic ſe habet/quaſi in ciuitate/in qua quiddã aliquanto melius dominat̃. Vbi ꝑfecto popularis quædam gubernatio eſt nõ oĩs expers obedientiæ. At in hoie etiã meliore uitæ ſpẽs eſt optimatũ gubernatiõi perſimilis. Quippe cum ipſum iam quod in homie cõmune dicit̃ aufugiat/melioribuſq; obtemperet. In opimo deniq; etiã a cõmuni ſe ſepante unus ẽ princeps. A quo quidẽ in alia ordo ꝑfeit̃. Quaſi duplex in nobis ſit ciuitas. Quarũ altera quidem ſit ſuperior/altera uero ſit inferior ad ſuperioris ſimilitudinem exornata. Dictum eſt aũt in ipſa quidẽ aĩa mundi unum idemq; ſemp & ſimiliter imperare. In aliis uero ſe aliter rem habere: huiuſq; rei aſſignatę ſunt cauſæ. Sed de his hactenus.

MARSILIVS. Sicut ex Sole micat lumen ab eo inſeparabile/quod nõ fit aeris propria qualitas: ſed a lumine generat̃ calor propria iam qualitas aeris: Sic ab aia noſtra emicat uiuificus actus. Qui nõ fit quidẽ propria corpori qualitas: ſed generat uitale aliquid in corpore factũ iam corpori propriũ. Anima quidẽ ſubſtãtia eſt & uita. Actus ille ſuus inſepabilis/ſubſtantiale aliq̃d eſt/& uiuificũ. Qualitas hinc tributa corpori accidẽtale quiddã eſt/ & quaſi uitale. Actum illũ apellamus Idolum aiæ. In quo ſenſus eſt uegetalisq; natura. Qualitatem uero illam imaginem aiæ nominamus & umbram. Ex hac & corpore fit compoſitũ. In quo uoluptates doloreſq; ſunt corporales. Quarum paſſionũ ſenſus ad Idolum aiamq; peruenĩt. Paſſiones uero nequaq̃. Superior comparatio magis propria fuerit/ſi Idolum aiæ ab aia nõ ſeiunctum cõparauerimus radio uiſuali ab oculo nõ diſiuncto. Qui ſiquãdo ab oculo rubẽte ꝑceſſerit/ruborẽ aſpicienti ꝑcreabit in oculo. Cui ſimilẽ eſſe dixeris umbrã aię i corpore reſultantẽ Cap. XVIII.

PLOTINVS.

Eliquum eſt inueſtigare/utrum corpus hẽat aliquid in ſeipſo/atq; ita aĩa
r præſente uiuat/ut iam proprium aliquid i ſe poſſideat: an quicquid hẽt/
ſit ipſa natura. Idq; ſit quod ſe cõmunicat corpori/ipſa. s. natura dunta
xat. Forſan uero corpus ipſum/in quo aĩa eſt atq; natura/non oportet eſſe tale/ quale prorſus inanimatũ: uel qualis aer illuminatus: ſed tãquam calefactus aer. Sic utiq; animalium plantarumq; corpora quaſi umbram aiæ in ſe habent. Itaq

dolores uoluptateſq; corporeę circa corpus tale uerſantur. Nobis uero talis corporis cruciatus uoluptaſq; eiuſmodi in cognitiõem peruenit paſſionis expertẽ. Nobis inq̃. i. alteri aiæ. Quaſi corpus eiuſmodi nõ alienũ a nobis ſit: ſed noſtrũ. Quapp & nobis curæ eſt/quaſi ſit noſtrum. Neq; enim hoc ipſi ſumus: neq; ab hoc nos ſegregati: Sed dependet ex nobis hoc/nobisq; appendet. Nos aũt per id quod eſt principale cẽſemur. Noſtrum uero ſimul & hoc eſt aliter. Quamobrẽ tum dolore afflicti/tum uoluptate permulcti eiuſmodi corporis curã habemus: &/quo ipſi debiliores ſumus/eo diligentius & curamus/& tanto colimus accuratius/quanto minus ab eo nos ſegregamus. Sed hoc ipſum quod i nobis eſt præſtantiſſimum/quo & hoies ſumus/quaſi in corpus tale ſubmergimus. Profecto putãdum nõ eſt/paſſiões eiuſmodi oĩo ad aĩam pertinere: ſed ad corpus tale & cõmune quiddã atq; coniunctũ. Quãdo enĩ unum aliquid eſt duntaxat/quaſi ſibi ipſi ſufficit. Velut ſi corpus ſolũ ſit atq; inanimatũ/quid nã patiet̃? Si enĩ diuidatur/nõ tam ad ipſum q̃ ad unionẽ quæ in eo eſt/paſſio eiuſmodi pertinet. Anima quinetiã ſola diuiſionem paſſionẽq; patit̃ nullã: & ita ſe habẽs/totũ hoc aufugit. At uero quotiẽs duo quędam unũ eſſe cõtendũt/atq; ita unione utuntur extranea/nimirũ ſępe ex eo q̃ unũ ꝑmanere nõ permittunt̃/doloris initiũ ſubeũt. Dico aũt duo/nõ ſi duo i unũ corpora coeant. Vna. n. in his eſt natura: ſed quãdo diuerſa natura cũ diuerſa natura alioq; genere cõmertium inire conat̃: et quod deterius ẽ a meliore aliq̃d ſuſcipit: neq; ipſum quidẽ põt accipe: ſed eius duntaxt ueſtigiũ. Atq; ita id totũ duo eſt/fitq; unũ: euadẽs ꝑfecto mediũ inter id quod erat ante/atq; id quod aſſequi nequit/iam in difficultate poſitũ. Quippe cũ cõmertium infęlix inſtabileq; inierit: ſemp in diuerſa diſtractum. Siquidẽ ſurſum uicißim deorſum ue reuoluit̃. Ac cum ad inferiora delabit̃/ſuũ nuntiat cruciatũ: & cum aliquãto uergit ſuperius/cõmunionis ſuſcitat appetitum.

MARSILIVS Paſſio diſſolutiua uel uoluptas inſtauratiua nõ fit in ſenſu & aia. Sed i corpore ꝑ aiæ præſentiã q̃ſi uitaliter iam affecto. In ſenſu autẽ & aia fit ꝑceptio paſſiõis illius minime patiẽs. Duobus quaſi nodis aia cũ corpore deuincit̃. Vnus q̃dẽ uergit ad aĩam: Ideſt uiuificus eius actus emicãs erga corpus. Alter uero declinat ad corpus: ideſt q̃litas ipſa q̃ſi uitalis ꝑ hũc actũ infuſa corpori. Itaq; corpus ſic affectũ atq; ſic alligatũ aiæ/ad aĩam pertinet: fitq; noſtrũ. Id ergo curamus: & quãdo motio huic incidit diſſolutoria uel inſtauratoria/paſſionem hãc ſenſu percipiẽtes ad ipſam uel uitandã inclinamus/uel proſequẽdam. Si in aĩa ſentiente fieret peremptoria paſſio/& impediret̃ ſenſus aq; iudicium. Et in quo mẽbro ꝑcipue ſit paſſio/nõ diſcerneret. Anima enĩ indiuidua ſimul ẽ in quolibet tota. Si igit̃ patiat̃ ipſa/paſſio ubiq; totã aĩam occuparet Cap. XIX.

PLOTINVS.

i Digitur eſt quod tradit̃ de uoluptatis doloriſq; natura. Vbi dicit̃ dolorem eſſe quandam diſſolutionis perceptiõem: dum uidelicet corpus aiæ expoliat̃ imagine. Voluptatem uero perceptionẽ in aiali: ubi rurſus imago aiæ inſtaurat̃ in corpore. Ibi quidem paſſio eſt. Cognitio uero i aĩa ſenſuali uidelicet ipſa uicinitate paſſionẽ perſentiente/eiq; nuntiante: in quod ſenſus deniq; deſinũt. Illud q̃dẽ eſt cruciatũ: cruciatũ inq̃. i. paſſũ/ uelut in ſectione/ſecto quidẽ corpore/diuiſio ſpectat ad molẽ. Afflictio uero ad molẽ/quæ nõ ſolũ ſit

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

moles: ſed eiuſmodi moles. Similiter de cõbuſtione dicendum. Anima uero ſen
tit quaſi p cõtiguam animaduertẽs uicinitatẽ. Tota uero paſſiõem ſentit ibi na
ſcentẽ: ipſa quidẽ minime patiẽs. Sentiẽs nãq; tota/illic eſſe pronũtiat paſſionẽ/
ubi pcuſſio fit & afflictio. Sin ãt patereť ipſa/cũ tota in uniuerſo ſit corpore/neq;
diceret/neq; renũtiaret/ubi potiſſimũ paſſio iferať. Sed patereť q̃dẽ dolorẽ tota/
& undiq; pẽnitus angereť: neq; iudicaret/neq; declararet locũ paſſiõis determina
tũ. Immo uero ubicũq; eſt/ ibi etiã diceret. Eſt ãt ubiq;. Nũc uero cõtra cõtingit.
Nã dolet digitus: & dolet homo ob id ipſum: quoniã hoĩs digitus angitur. Di
citur aũt homo dolere digitũ: quẽadmodũ & homo glaucus p colorem i oculo
glaucum apellatur. Illud itaq; quod patitur/etiam cruciatur. Niſi quis forte una
quadam notione cruciatum una cum ſenſu ſtatim conſequente comprehendat.
Ita uero comprehendẽs/id plane ſignificat. s. dolorem eſſe quodãmodo/doloré
nõ latere ſenſum. Verũtamẽ nullo mõ dicẽdum/ſenſum ipſum ẽe dolorem: ſed
doloris perceptiõem. Cum uero cognitio ſit/nimirũ eſſe paſſionis exprem. Vt &
cognoſcat plane/& ſincere denuntiet. Nuntius enim ĩ paſſiõe poſitus/dum occu
patus eſt paſſiõe/uel nihil oĩo nuntiat: uel falſus nuntius aduenit.

MARSILIVS. Sicut in corpore leui eſt ſtimulus ad aſcenſum: in radice ad
humorem/in folio ad calorẽ: ſic in corpore p aĩam quaſi uitaliter iam affecto in
ſurgũt naturalia quædam incitamẽta/pro indigẽtia quidem ad impletiõem: pro
repletione ad euacuatiõem: p alteratione nimia ad oppoſitã. Natura interim ue
getalis quę uitalem ĩ corpore affectiõem genuit/& cõſeruat/patiẽte tali corpore/
laborat dum conať/& agit intentius circa cõſeruãdã uel inſtaurãdam affectiõem
in corpore naturalem. Quo quidem conatu dicit cõcupiſcẽtia illa/quæ exordie
bať in corpore tali/adoleſcere ĩ natura. Dum uero natura hęc agit obnixius/per
uenit pceptio paſſiõis ĩ ſenſũ: atq; hinc ad imaginationẽ atq; iudiciũ Cap. XX.

PLOTINVS.

c Onſequẽs eſt præterea corporearum cupiditatum principium fieri ex eo
quod ita eſt cõe/& tali quadam natura corporea. Neq;. n. corpori quomo
docũq; ſe habẽti attribuendum eſt initium appetẽdi & impenſius proſe
quẽdi. Neq; putãdũ eſt aĩam ipſam affectare ſalſa uel dulcia: ſed potius id quod
corpus q̃dẽ eſt/nitiť ãt nõ ſolũ corpus ẽe: ſed plus ſibi q̃ aĩa uendicat motionũ:
atq; ob uendicatiõem eiuſmodi in multa tranſferri cõpelliť. Quapp ita quidẽ
affectũ ſalſa/ita uero dulcia cõcupiſcit. Item humefieri/rurſusq; calefieri. Quoru
nihil ſibi curæ futurũ eſt/ſi ſolum fuerit. Quemadmodũ uero illic ex dolore co
gnito nata eſt: aĩaq; ſtudẽs ab inferẽte paſſiõem corpus abducere/uertit i fugã.
Quod etiã admonuit quod primo ſubſtinuit paſſionẽ: dum ipſum quoq; i ipſa
cõtractione quodãmodo fugeret. Ita & hic ſenſus quidã pdiſcit/& aĩa quæ pro
pe eſt/ quam utiq; naturã dicimus ueſtigium uitæ corpori tribuentem. Igiť natu
ra quidẽ cõcupiſcentiam reportat iam adultam/uelut finem cõcupiſcentiæ in ta
li corpore iam exorſæ. Senſus autẽ imaginatiõem: p quam aĩa iam cuius eſt pro
ſequi: uel pſequiť atq; ſuggerit: uel repugnat & abſtinet. Neq; cõſentit uel exor
dienti cõcupiſcẽtiam: uel ei quod poſt eiuſmodi exordium cõcupiſcit. Verum
cur nam duas cõcupiſcentias ponimus? Nõ autẽ ſolum tale quoddã corpus eſſe
quod appetat. Profecto ſi aliud eſt natura/aliud uero corpus tale a natura iam
effectum: eſt enim natura ante q̃ tale corpus efficiatur: cum ipſa corpus efficiat ta
le/fingẽs ipſum atq; formãs: neceſſarium eſt neq; aĩam ipſam incohare cupidita
tem: ſed tale quoddã corpus/quod & patiť talia quędã: & quãdo dolet/cõtraria
eorum quæ patiť/appetit/tum ex langore oblectamẽtum/tum ſaturitatẽ ex indi
gentia. Naturã uero ceu matrẽ quaſi cõiectantẽ deſideria patiẽtis conari/neceſſe
eſt dirigere/& ad ſeipſam id reuocare: ac remedia langoribus queritãtẽ ob inqui
ſitionem eiuſmodi/cum patientis cupiditate cõiungi. Atq; ita affectiõem hãc ab
illo ad aĩam per. etrare. Quamobrem dicet quiſpiam/corpus quidem tale appe
tere ſuapte natura: forſan uidelicet quãtũ ſpectat ad appetitiõis properationiſq;
incitamẽtum. Naturã uero ex alio/& pp aliud affectare. At aĩam uelut aliam eſſe
quę uel obſequiť: uel potius aduerſať.

MARSILIVS. Incitamentũ ad cõcupiſcẽda oblectamẽta corporea nõ oniť
in ipſa aĩæ uirtute cõcupiſcẽte: Sed in corpore tali. i. per aĩam affecto uitaliter. Id
ſane conſtat: primo/quia cum in corpore tali ſit indigẽtia ſimul atq; paſſio/
merito appetitus hinc incitãtur. Secundo/quoniã quatenus aliter ſe hẽt corpus
tale p differẽtia ætatum/ualitudinis/habitus/loci/temporis/eatenus diuerſi ſurre
punt appetitus. Virtus ãt cõcupiſcendi in aĩa permanẽs nõ pmutať. Tertio/qa
nõnunquã in tali corpore ſtimulus aliquis eſt ad aliquid: ad quod nõ ſtatim uis
ipſa concupiſcẽdi ſe dirigit. Quarto/ſi etiã mox ad hoc intenderit: nõ tamẽ ani
mus ſemp hoc admittit. Quinto/ſurgit ſæpe in corpore deprauato ſtimulus ad
aliquid naturæ minime cõſentaneũ/ut ad cinerem cõmedendum. Quod natura
corporeę habitudinis moderatrix non adſciſcit: neq; coaptat corpori/neq; ſibi.
Deniq; nec impletur/nec euacuatur: nec quomodolibet alteratur uis ipſa concu
piſcendi animæ inſita eius ue Idolo: ſed corpus tale. Hinc igitur nõ inde appeti
tus ad talia ſuſcitantur. Cap. XXI.

PLOTINVS.

e Sſe uero corpus tale/circa quod ſit principium appetẽdi: teſtãtur inſuper
differẽtes ætates. Alii nãq; ſunt appetitus corporei puerorũ/ adoleſcentũ
alii: aliiq; uirorum. Item bene uel male ualẽtium: dum ipſa cõcupiſcendi
uirtus eadẽ interea permanet. Cõſtat itaq; corporeum quiddam eſſe: corpus inq̃
tale: quod dum modis plurimis pmutať/incitat ſimiliter q̃plurimos appetitus.
Declarať idem/q nõ ubiq; in huiuſmodi incitamẽtis ſimul excitatur ois cõcupi
ſcentia: cum tamẽ corporea incitatio ſæpe ad finem uſq; perduret. Præterea q & &
ante q̃ ratio id deliberet ſæpe animus nõ uult cõmedere aut bibere: dum ad hęc
concupiſcentia uehemẽs impellit/quãtum eſt in tali quodã corpore. Quinetiam
q natura ſæpe id ad quod tale corpus incitat uel adſciſcit/nõ adſciſcit ipſa/neq;
uult in naturæ ſedem adducere/quaſi oblectamẽtum eiuſmodi naturæ non con
gruat. Et quaſi naturę ipſius ſit ſtatuere quid naturæ cõſentaneum ſit/quid non
cõſentaneũ. Siquis ãt ad prius illud obiiciat/ſufficere corpus aliquãdo factũ dif
ferens/differẽtes concupiſcẽtias uirtuti cõcupiſcẽdi ſuggerere: Haud quaq̃ dicit
ſufficiẽter/quãtũ ſpectat ad id q alio patiẽte: hæc ipſa uirtus aliter alterius cauſa
cupiditates hẽat differẽtes. Quãdo neq; ipſa eſt cui ex neceſſitate ſuggeriť. Non
eni ad ipſam uim cõcupiſcẽdi ptinet nutriri/uel calefieri/ uel humefieri/ uel pmu
tari/uel euacuatiõe leuari/uel ſaturitate replen: ſed ad tale corpus hęc oĩa ptinẽt.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

MARSILIVS Terra cum aialia generet/ſitq; aialis mundani membrum & neceſſarium/& minime contẽnendum: eſt aial intellectuale/atq; diuinũ: habetq; ſenſum. Nam i aia uis iudiciaria uiget: quæ coniuncta corpori ſuo percipit/& iudicat ſui corporis paſſiones. Id aũt ẽ ſentire. Quanq; Plotinus & multi unicuiq; elemẽtorum ſuam tribuunt aiam. Poterit tamẽ aliquis forſan nõ abſurde dicere/ ſphęras quidem cæleſtes/quia & imutabiles ſunt/ & permanẽt i ſeipſis inuicem nõ confuſæ/aias inter ſe diſtinctas habere. Elementa uero quoniã compoſiti gratia inſtituta ſunt/ & i ſeipſis permutãtur/ & inuicem confunduntur: ſuntq; i globũ unum redacta: numeriſq; competentibus in formã unam concorditer colligata/ unicam cunctorum aiam poſſidere: unt eorum materiæ complexioniq; humorũ quaſi quattuor prorſus accõmodatã: Vigentem i aere & igne q̃plurimũ. Per hæc in aqua ſimul atq; terra cuius uirtute uitalem uim compoſita etiã illa reponẽt. In quibus elementorum portiões ſimili quadã ad totũ ꝓportione ligãtur. In terra quidem & aqua aialia manifeſta. In aere uero dęmones/habẽtes corpora connexa ſimiliter/quãuis tenuia nobisq; occulta. Cap. XXII.

PLOTINVS.

n Vnquid etiã i plantis aliud quidẽ eſt quod quaſi ꝓpriũ earũ corporibus inſerat: aliud uero quod ſuppediteꝛ. Quod i nobis quidem dicit cõcupiſcendi uirtus: in illis uero dicit uegetalis. Forſan uero i terra quidem eſt eiuſmodi uirtus: cum aia ſit in ipſa. In plantis ãt eſt quod ab hac uirtute ꝓcedit. Oportune uero quiſpiam prius interrogabit/quænam aia ſit in terra. Vtrum ex ipſa uniuerſi ſpera: quã Plato ſolam primo animare uidet: uelut fulgor aliquis micet in terram: an potius dicendũ ſit Platonem terræ aiam tribuere/qualem ſtellis: ubi rurſus ait/terrã eſſe primã antiquiſſimãq; Deorũ oĩum/qui cælo dauditur. Quo enim pacto terra poterit iudicari Dea: niſi habuerit aiam? Vnde cõmgit/ut difficile ſit inuentu qua res hęc ratione ſe hẽat: Atq; maior uel certe nõ minor ex Platonis dictis ambiguitas oriat. Sed certe imprimis quo nam pacto ſententiam rationi conſentaneam inueſtigare poterimus? Principio terrã habere animã uegetalem/per ea quę ex ipſa naſcunt/coniectare quis potent. Quod ſi animalia etiã multa ex terra generari uidẽtur/quid nam ꝓhibet eam eſſe aial iudicare? Cum uero tam ingẽs aial ſit/neq; exigua quædã mundi portio: cur nõ etiã habere mentem/atq; ita Deum eſſe dicamus? Iam uero ſi quãlibet ſtellam eſſe dicimus aial/quid ꝓhibet terram quoq;: cum ſit totius aialis pars/aial cõfiteri? Non enim putãdum eſt eam extrinſecus quidẽ ab aliena aia cõtineri: intrinſecus uero aiam nõ habere: quaſi ipſa ſola aiam habere propriam nequeat: Cur enim ignea quidẽ poſſint: Terrenũ uero non poſſit? Nempe utrunq; corpus eſt: neq; ibi ſunt uenæ/nerui/carnes/ ſanguis/ humor. Tametſi terra eſt maiori admodũ uanetate munita/ex omnibusq; corporibus conſtituit. Siquis ãt obiiciat/q; inepta ſit ad motũ: id quidẽ dicere quis poterit ex eo duntaxat quod e loco proprio nõ moueat: quęret & aliquis/quomodo terra ſentire poſſit. Quęremus & nos ſimiliter quo pacto ſẽtire poſſint ſtellæ. Iam uero neq; carniũ eſt ſentire: neq; oio tribuendum ẽ aiæ corpus/ut inde ſentiat: Sed corpori potius aia tribuẽda/ut ſit corpus/ atq; ſeruet. Profecto cum aia uim iudiciariã habeat/ habet & facultatem/ꝓ quã dum ſpectat in corpus/de paſſiõibus illius ualeat iudicare. Quæ nã uero paſſiones ſũt terræ? Quorum ue iudicia? Prętęrea plantæ quatenus terræ aliq̃d ſunt nõ ſentiunt. Quorum nam igitur ſunt ſenſus? Et per quę fiunt? An forte nõ audendum eſt aſſerere abſq; inſtrumẽtis fieri ſenſus? Item ad quem uſum ſenſus terræ conducit? Nõ enĩ ad cognitiõem. Sufficit enĩ forte cognitio/quę cõſiſtit i ſapientia: quibus ex actu ſentiẽdi nulla eſt prouẽtura utilitas. An forte hoc quiſpiam nõ cõceſſerit. Eſt enĩ & præter utilitatem i rebus quæ ſentiũtur cognitio quędam a Muſis nõ aliena. Velut Solis & ſiderum reliquorũ/cæliq; & terræ ſpectaculum. Hec enĩ ſpectare ꝓ ſe ipſum etiam eſt iocundũ. Hoc igit in ſequẽtibus erit conſiderandum. Imprę ſentia uero rurſus inueſtigãdum num inſint terræ ſenſus/& quorũ aialiũ ſit ſentire: & qua id rõne fiat. Forſan uero neceſſariũ prius eſt/quæ ſunt dubitata reſummere/& cõmuniter intelligere. Nunquid abſq; inſtrumentis ſenſus effici ualeat: Et num utilitatis gratia inſtituti ſint ſenſus: etiã ſiquid aliud ex his accidat prẽter uſum.

MARSILIVS. Sentire nõ eſt ſimpliciter cognoſcere ſenſibilia: ſed ꝓ paſſiones ſiue impreſſiones quaſdam factas uel a rebus ſentiendis prope aiam/uel ab aia circa eas. Anima ab omni corpore ſepata ſicut i ſe uiuit: ſic ad ſe cõuerſa per formas ſibi inſitas a diuinis diuina cognoſcit: poſq; illa uelut principia cõprehendit & ſenſibilia. Neq; tamẽ hoc eſt ſentire. Nequit. n. ſentire tũc corporalia: Quia nullam habet cum eis proportiõem/per quam impreſſio ulla/uel expreſſio interhãc & illa fiat. Sed quãdo corpori cõiuncta eſt/ſpiritu utiẽ ut inſtrumẽto/quodã medio inter eam/atq; externa ꝓportionẽ inter utraq; facientia. In quo qualitates uel paſſiões extrinſecus uenientes in ſpẽm ſpiritalem puramq; euadũt aiæq; propinquam: adeo ut ꝓ hãc aia formas excitet ſenſibilium in ſe latẽtes. Quę quidẽ excitatio eſt ſentire. Id uero totũ diligẽtius in libro Theophraſti de aia una cum Priſciano & Iamblicho declaramus. Cap. XXIII.

PLOTINVS.

a Sſerendum eſt itaq; ſenſum circa ſenſibilia eſſe perceptiõem in aia uel animali: perceptiõem inq̃ in uirtute adhęrentem corporibus qualitatẽ percipiente: ſpẽmq; illorum ſibi quodãmodo figurãte. Si ita eſt/uel aia ſola in ſeipſa permanẽs ſenſibilia/aut cum alio potius apprehẽdet. Sola uero & i ſeipſa uiuẽs quo nam pacto poterit? Dum enim i ſeipſa eſt/ſimiliter quæ in ſeipſa ſunt percipit: ſolaq; intelligẽtia uitẽ. Quod ſi tunc & alia percipit/ oportet prius etiã hęc habuiſſe/ſiue ſimilẽ his effectã/ſiue congredientẽ alicui aliquãdo facto perſimili. Simulem quidem his eam effici in ſeipſa manẽtem/eſt impoſſibile. Qua enĩ cõditione ſignum ſimile poſſit lineę fieri? Quãdo neq; intelligibilis quidẽ linea ſenſibili lineę cõgruere ualeat. Neq; ignis uel homo itelligibilis/ſẽſibili/uel igni uel homini. Siquidem neq; ipſa quidẽ natura/quę generat hoĩem/in idem cũ homine genito cõcurrere ualet. Iam uero ſi aia ſecum ipſa uiuẽs poſſit ſenſibile intuen/inde mox i cognitionẽ itelligibilis dingeꝛ: ſubterfugiente eam ſenſibili/nõ habẽtem uidelicet quo excipiat ipſum. Quãdoquidem & cũ aia uiſibile quiddã proſpicit eminus: q̃uis maxime tanquã ſpẽs in aiam ueniat/tamẽ quod exordiẽ penes aiam uelut impartibile/deſinit i ſubiectũ colorem atq; figurã/quantum id ſit ibi diſcernens. Non igitur oportet ſola hęc adeſſe. s. quod extrinſecus eſt/& aiam. Sic enim nulla hic paſſio fieret. Sed oportet tertium quiddam eſſe/quod ſit paſſurum. Id aũt eſt/quod accipiet formã. Oportet itaq; hoc una cũ ſenſibili

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

in quadã passionis cõmunione/& in una materia cõuenire. Et hoc quidem pati/ aliud uero quiddam cognoscere passiõem:talẽq; fieri passiõem/ ut seruet quidẽ nõnihil efficiẽtis/nõ tamẽ sit idem. Verum id quod patiẽ tanquã medium quid dam inter passiõis auctorem atq; aiam/habere passionem inter sensibile & intelli gibile mediam. Quod quidem cõgrua utrinq; proportiõe inter se extrema con ciliet:sitq; acceptor simul & nuntius. Quippe cũ cõmode reddi possit utriq; con simile. Cum eni cognitiõis alicuius instrumẽtum sit/oportet neq; cognoscenti/ neq; cognoscẽdo idem esse:sed facile admodũ utriq; simile fieri:externo quidẽ obiecto ppea q̃ patiaẽ:intimæ uero uirtuti/quia spẽs quẽdã sit eiusmodi passio. Quamobrem si recte loquimur/oportet sensus p̃ instrumẽta corporea fieri. Hoc enim & ei cõsequens est quod diximus/aiam si oĩo sit extra corpus/nullum sen sibile percepturam. Instrumẽtum uero necesse est aut totũ corpus esse/uel mem brum aliquod ad certum opus determinatum: uelut in tactu atq; uisu uidemus accidere. Tum uero facile quiuis aspiciet artificum instrumẽta media inter iudi cantes atq; iudicata:significãtiaq; iudicãti subiectarum rerũ proprietatẽ. Regu la enim accõmodata rectitudini/tum quę est in aĩo/tum quæ est in ligno/rectęq; in medio posita/iudici dat iudicandi opis facultatẽ. Alterius uero disputatiõis eẽt inquirere/utrum cõiungere prorsus oporteat instrumẽto id quod est iudican dum. An etiã p̃ aliquod mediũ procul a re sentienda distante fiat sensus. Ceu si ignis sit p̃cul a carne/medio nihil patiente. Vel sicut si uacuum quiddam sit me dium inter uisum atq; colorem:nunquid uideri possit/instrumento præsente po tentię. Constat autem sensum ad aiam pertinere i corpore duntaxat uiuentem: atq; per corpus expleri.

MARSILIVS. Cum aiam corpori cõiunctam necessario cõsequaẽ sensus/ aiæ sphærarũ stellarũ mundi sentiunt. Mundus sentit p̃ aliã sui partem/uicissim partem aliam. Item p̃ totum partes. Præterea totius habitudinẽ quasi quodã sui cõsensu sentit. Per amplissimã sphęram præcipue quasi p̃ oculum intus oĩa con tuetur. Si.n.tu p̃ oculum tuum/quoniã animatus est/& diaphanus/atq; lucidus q̃plurima uides/ ac p̃ radium eius ad cælestia procedentem cælestia suspicis:cur nõ & mundus p̃ cælestem oculũ suum uiuum/perspicuũ/lucidum/radiosq; suos ad oĩa diffundẽrem oĩa cernat? Cap.XXIIII.

PLOTINVS.

S Ed nunquid utilitatis solius gratia tributus a natura sit sensus/ita est in dagandum. Profecto si aię/dum sola uiuit/sensus minime conuenit:sed una cũ corpore adhibẽtur & sensus/ nimirũ p̃p̃ ipsum corpus/ex quo & sensus prodeũt: ac p̃p̃ corporis societatẽ datus est sensus. Siue ex necessitate ali qua cõsequatur/dum quicquid patiẽ corpus/modo sit passio uehemẽs/ad aiam usq; perträsit:siue p̃uisum sit/quo uidelicet caueaẽ/ante q̃ passio usq; adeo inua lescat/ut perdat: uel prius q̃ nimis propinquet: Quod passiõem infert. Quod si ita est/gratia usus dati sũt sensus. Et si eni ad notitiam dati sint/nõ ei qui cogni tionem possideat/ita sunt dati: sed ignaro ob infortuniũ: & obliuioso/ut quan doq; reminiscaẽ. Sic utiq; ei qui neq; egeat/neq; obliuiscaẽ/ minime fuerint attri buti. Verum si id ita se hẽat/nõ solum cõsiderandum erit nobis de terra/sed de oĩbus stellis:præsertim de toto cælo atq; mundo. Partibus eni ad partes/quibus & pati cõtingit secundũ præsentem rõnem sensus quoq; cõueniet. Toti uero ad seipsũ/quisnã sensus inerit? Cũ ad seipsũ passiõis ubiq; sit exps. Et.n.si oportet aliud quidẽ esse sentientis instrumentũ:aliud uero prẽter instrumentum id esse/ quod sentitur:uniuersum uero est & totũ:nimirũ nõ erit in eo aliud quidem per quod efficiatur sensus:aliud uero quod sensu p̃cipiatur. Cęterũ oportet ei cõsen sum quidẽ sui ipsius quendã tribuere:quẽadmodum & nos quendã nostri con sensum in nobis habemus. Sensum uero qui semp intendaẽ in aliud/minime. Quoniam & nos quãdo præter habitum naturalem aliquid singulatim i corpo re nostro percipimus/accedens quiddam ab externis tunc attingimus. Verũ quẽ admodũ in nobis non solum externorum ẽ apprehẽsio:uerum parti etiam erga partem:quidnam prohibet mundum etiam per inerraticam regionem erraticam intueri:perq; hanc prospicere terram:& quę in terra sunt contueri. Quod si hæc differentes ab aliis passiones habent/nihil prohibet differentes quoq; sensus ha bere. Prẽterea uisionẽ inerraticæ regionis nõ solum esse secundũ seipsã/ uerum etiã hanc ipsam regionẽ esse quasi oculũ/ea quæ uident/totius aiæ nuntiantẽ. Et si enim passiones alias nõ admittit: quid tamẽ obstat/quo minus uideat tãq̃ ocu lus:cum sit lucidum quiddam & animatum. Sed hic obstare Plato uidebitur/di cens cęlum oculis nõ egere. Verum & si nihil relictum est extra uidendũ: ideoq; non eiusmõi indiguit oculis:attamẽ intus inest quod uideaẽ:nihilq; prohibet ui dere seipsum. At siqs obiiciat/nõ expedire sensum:quia uanũ sit seipsũ cernere: esto quidem nõ ex principali quodam cõsilio mũdus sic uiuendi gratia cõstitu tus. Sed.n.ita natura compactum/id quoq; necessario cõsequaẽ. Ideoq; nihil ob stabit q̃n per corpus eiusmodi p̃spicuum uideatur.

MARSILIVS. Animę sphęrarũ stellarũq; & aĩa mũdi humana uident atq; audiũt. Sed interim talia se sentire minime sentiũt:quoniã imaginatio ad quã ta lis aiaduersio ptinet/ intrẽtissima semp est ad intelligẽtiarũ notas i se fingendas. Et si sentire se nostra forsan nõ aiaduertũt: tamen precantibus benefaciunt/qua licunq; sensu & occulto quodã naturæ consensu. Hęc Plotini sententia est inter obiectiones ex textu mendoso. Dicet fortasse q̃spiã imaginatiões cęlestiũ aiarũ adeo efficaces esse: ut uel intelligibiliũ notas deriuent in sensibilia atq; ita intrin secus quodãmodo sentiãt uel simul ualeant tam sensibilia q̃ intelligibilia miris quibusdam modis imaginari. Cap.XXV.

PLOTINVS.

F Orte uero non satis est adesse instrumentũ p̃ quod agaẽ/ad hoc ut uideat omninoq; sẽtiat. Sed oportet aiam sic se habere/ut quodãmodo sensibili bus annuat. Animę uero ipsi conuenit/ut semper penes intelligibilia sit: ac si fieri possit/ ut sentiat/ non propterea id ei cõueniet/ q̃ intelligibilibus ipsis incumbat: Quando & nos dum impensius intelligendis incumbimus/ latent in terea uisiões sensusq; alii. Et omnino si intendimus in aliud diligenter/cętera la tent. Quinetiam si alia sui parte partem aliam apprehendere studeat:uelut si se ipsum perspiciat/superuacuum id quidẽ ẽt in nobis erit:ac nisi alicuius gratia id agatur/erit uanum. Tum spectare aliud tanquam pulchrum/patientis est atq; in digẽtis. Olfactũ uero atq; auditũ gustũq; liquorũ distractiões quasdã & ductus quosdã aię circum ad exteriora tendentes quispiã ponat. Solem autem stellasq;

alias per accidens uidere atq; audire. Quod ſi p utraq; ponat conuerti/non erit abſurda poſitio. Verum ſi conuertantur etiam rerum meminerint humanarum. Forte enim abſurdum foret/niſi recordentur eorum/ quibus ſedulo benefaciũt. Alioqn niſi ſint memores:qũo benefacient?

MARSILIVS. Sphæræ mundi ſtellæq; ſenſus habent/ & preces noſtras exaudiunt. Cæleſtia uſum qdẽ habent/etſi ſpecie differentem a noſtro uſu/generali tamẽ natura cõuenientem/natura.s.uita/perſpicua/lucida. Dicũtur & auditum habere:Sed genere quodam ab auditu noſtro lõge diuerſum. Quia uide licet audientium exaudientiumq; more ſepe uouentium preces impleant. Inter omnes mundi partes quaſi unius animalis membra dicitur eſſe cõmunio quædã uel contiguitas/uel cõnuitas/ aut unio:cuius quidem quiq; fundamẽta uidentur. Primum eſt una omniũ ubiq; materia. Secũdum/concordia qualitatũ. Nam ſicut elementa q̃uis diſcordia/quibuſdam tamen proximis inter ſe qualitatibus concordia ſunt: ſic & rerum oĩum gradus ſiue componãtur ex elemẽtis ſiue nõ componantur q̃uis inter ſe differentes: tamen concordibus uicißim terminis ſe contingunt. Tertium/Spiritus ubiq; unus. Nam ſicut cęlum unus eſt ſpiritus in excelſis:ſic intra cęlũ unus ide ſpiritus uel cęleſtis omnino/ uel cælo ſimillimus omnibus eſt infuſus:quo & cælitus regantur omnia: & anima mundi infenoribus quoq; corporibus per ſpiritum coniungatur: & omnia p hunc uiuentia coaleſcãt:ſpũm intellige ſpiritui noſtro cõſimilem. Quartũ/eſt una natura genitalis oia foues p ſpũm ſequẽtibus colligata. Quintũ/aĩa mũdi ubiq; una p naturã ſpiritui cęterißq; cõnexa. Per hãc igit̃ unionẽ fundamentis qnq; cõſtantẽ uehementiſſimus qſq; motus ſiue uouentiũ puenit ad cæleſtia:ſiue cæleſtiũ puenit ad uouentes. Preſertim ſi nõ ſolum anima mũdi:ſed etiã diuinę omnes ſunt ubiq; præſentes/q̃uis alicubi potius actiões ſuas quãdoq; declarent. Quod uelle uidẽtur Plotinus Porphyriuſq; & Iamblichus. Preſentiſſimus autẽ ſingulis adeſt primus ipſe Deus oĩum potẽtiſſimus/impioq; lariſſimus. Aĩa terrę ſenſus omnes exercet p ſpũm ibi quaſi cæleſtẽ & cæleſtium radius illuſtratũ/ſuæq; naturæ ſubiectũ/ & terrena regentem:preterea preces exaudit. Cap.XXVI.

PLOTINVS

c Ognoſcunt & uota noſtra uelut ſecundũ quendã contractũ certãq; habitudinẽ cunctorũ ubiq; contẽpatã: eadẽq; rõne p̃cedũt effectiões. Quinetiã in magorũ artibus totũ pagit̃ in cõtiguum. Hęc ãt in uinibus q̃buſdã cõſiſtunt/ſe inuicẽ mutua quadã cõpaſſione ſequentibus. Si uero id ita ſe hẽt:cur non & terrã ſentire dicamus? Sed quos nã huic ſenſus attribuemus? Primo qdẽ cur nõ tactũ?ſiue parti ad ptem/ſenſu uidelicet ad ipſũ principale traducto:Siue totũ ipſũ ignẽ & alia ſentiat. Nam & ſi terrenũ corpus ineptũ eſt ad motũ/nõ eſt tamen imobile. Sentiet ãt nõ minima quęq;:ſed magna. Sed cur iſta ſentiet? Forte quoniã neceſſe ẽ pręſẽte hic aĩa/motus maximos nõ latere. Obſtat uero nihil ob hoc ẽt terrã habere ſẽſum/ ut uidelicet quæ ad hoies ptinent/bene diſponat/ quatenus.s.ad ipſã humana officia ptinẽt. Diſponet ãt bene q̃ſi quadã cõpaſſione ſiue cõſenſione. Neq; phiber quicq̃ audire precãtes/precibuſq; annuere: neq; tamen qua ipſi conditione ſolemus. Aliis quoq; ſenſibus uti ad ſeipſam atq; alia uelut circa odores atq; ſapores aliis notos. Forte olfactu liquorum uti expedit ad animalium prouidẽtiam atq; culturam. Item ad corporis proprii cultum. Non tamen exigẽda ſunt talia/qualia i nobis ſunt inſtrumenta. Neq; enim in omnibus animalibus eadem ſunt:uelut aures non in omnibus:& quæ non habent aures/ nihilominus ſonos apprehẽdunt. Viſus autem ſi mõ huic lumine opus eſt/quonam mõ terræ adent? Et ſi.n. oculi requirẽdi nõ ſunt:lumẽ tamẽ deeſſe nõ debet. At ſi poſitq̃ conceſſum eſt/uegetalẽ ineſſe naturã/cõſequenter eſt cõcedendũ/hãc ipſã naturã eſſe quaſi quendam ſpũm:ideoq; illã primo ſic ſe habere:cur nã diffidendũ ſit/eſſe rem quoq; pſpicuam/cum ſit ſpũs. Immo uero fatẽdum/ex eo q ſpũs eſt/eſſe pſpicuũ:& cum illuſtretur a circulo/eſſe actu pſpicuũ. Quapp neq; abſurdũ neq; ipoſſibile putãdum eſt aĩam terrę uidere. Meminiſſe uero oportet hanc ipſam nõ eſſe ullis cuiuſdam corporis aĩam: ideoq; intelligere/ eſſeq; Deã. Oio enim oportet aĩam ipſam bonã ſemp exiſtere.

MARSILIVS. Terram habere aĩam apparet ex plantis lapidibuſq; creſcentibus quidem q̃diu terrę radicitus inhærent:Contra uero nequaq̃. Sicut i animali dentes/ungues/pili. In plantis terrę hęrẽtibus apparet uirtutis genitalis effectus. Ipſa uero uirtus in eis propria nulla uidetur eſſe: alioqn etiam auulſæ per uirtutem propriam pariter coaleſcerent. Vegetalis igitur ipſa uirtus nõ tam eſt ꝓpria q̃ cõmunis.s.in anima terræ: Item maſculina uirtus & fęminina.i.generandi & cõcipiendi quæ in animalibus ſunt diſcretę/coniunctę ſunt in plantis/in eodem plantæ corpore. Ob hoc dũtaxat/quia natura plantę ita eſt inſerta cõmuni naturæ ſicut plantæ corpus cõmuni corpori. Vis autem maſculina & fęminina ad naturam pertinentes coniunctę ſunt in uniuerſali natura q̃uis in aliis ſepatæ. Sicut uſus ubi perfectus eſt uim perſpicacem habet cum illuminante coniunctã. Similiter intellectus. Sic Orpheus naturam mundanumq; Iouem marem apellat & fęminam:ſimiliterq; Mercurius. Hac ratione aeris animã Iouem: Iunonẽq; apellãt. Animam terræ nõ ſolum Cererem atq; Veſtam:ſed etiam Plutonem cũ Proſerpina coeuntem. Coniunxit uero natura utrunq; ſexum i arbore. Quia nequit hęc ad aliam coeundi gratia progredi. q̃uis alibi pręualeat alter. Tunc oportet plantas appropinquare. Cap.XXII.

PLOTINVS.

f Ergo plantis tribuit uim genitalem/ uel uim ipſam eis præſtat/ uel in ſe quidem eam ſeruat:eius uero ueſtigium concedit plantis:atq; ita affecta iam erit planta/ut caro iam animata. Et hac conditione plantæ ſi genitalẽ qualitatem habent/inde traxerunt. Cum uero inſit/præſtat plantę corpori quod eſt melius:quo uidelicet ab eo diſcrepat/ quod eſt amputatum:neq; plãta eſt ulterius:ſed duntaxat eſt lignum. Ipſi uero terræ corpori quid nam anima ipſius attribuit. Nempe non eſt putandum/idem eſſe terrenum corpus ab ipſo toto deciſum/ atq; illud quod eſt toti continuum: quod & lapides ipſi demonſtrant/ creſcentes quandiu terræ quaſi radicitus hærent/qui ſi eruantur ulterius minime augentur. Quo circa putandum eſt/unamquanq; partem quoddam in ſe habere ueſtigium. Super hoc autem uniuerſum uegetale ſeipſum diffundere. Quod quidem non amplius huius eſt/ aut illius: ſed terræ totius. Deinde ſenſualis ipſius naturam non ultra commixtam corpori/ſed incubantem. Præterea aliam animam atque mentem. quam quidem Veſtam & Cererem nominant homines

illi qui oraculo ingenioq; diuino freti hęc ipſa uaticinantur.

MARSILIVS. Vegetalis genitaliſq; natura animę in complexione humorum ſuorum imprimit quoddam uitale ueſtigium: Ex quo corpus uitaliter euadit affectũ. In quo quidem ſic affecto ſunt paſſiones animalis corporeæ perturbationumq; principia. In toto quidem uoluptas corporalis: & dolor i tecore potiſſimum cõcupiſcendi principium. In præcordiis maxime principium iraſcendi. Ibi enim nutritio uiget & generatio. Hic autem uigor igneus. Motus aũt iracundię aut quaſi extrinſecus exordiunt aut intrinſecus. Extrinſecus ira/quando illata foris corpori paſſione ad primum ſenſus motũ feruet uigor igneus/imaginationęq; mouet: & per hanc prouocat tõnem. Intrinſecus ira/quãdo ratio uel imaginatio iniuriam excogitans humorem feruẽrem incitat. Libido qnetiã prodiuitatẽ habet in corpore: & quãdoq; ex ipſo corpore ſeminibus quaſi turgido ſuſcitat: quandoq; ex primo aſpectu corpore icitato/imaginationęq; mouente uel etiam rationem. Aliquando uero ex imaginatione/uel etiam ratione oblectamentum excogitante/corpuſq; mouẽte. Sunt autem concupiſcẽdi & iraſcendi uires quaſi germanę. Nam prociues ad libidinem: Sunt etiã propẽſiores ad iram atq; uiciſſim/ ut nõ immento Martem cum Venere poetę coiunxerint. Cap. XXIIII.

PLOTINVS.

d Ehis quidem hactenus ita ſit dictum. Regrediendum uero iam unde digreſſi ſumus: atq; de ipſa iraſcẽdi uirtute quærendum: nũquid ſicut principiũ cupiditatum/doloresq; & uoluptates/nõ dico quæ ſunt ſenſus/ſed paſſiones/poſuimus i corpore certa quadã rõne iam affecto .s. tanq; uitificato/ ſic & initium iraſcendi ponere debeamus: & nunquid omnẽ iracundiam in toto quodam tali corpore collocare/ uel potius i parte quadam corporis/uelut corde ſic affecto/uel bile/non quaſi uita carentibus. Item nunquid aliud ſit quod tribuat animale ueſtigium: uel hic animoſitas ipſa unum quiddam ſit non dependens ab altera iraſcendi uel ſentiendi uirtute. Ibi quidem uis ipſa uegetalis toti corpori preſens imprimit corpori toti ueſtigiũ. Itaq; dolere & oblectari totũ contingit: principiumq; appetendę ſaturitatis uerſatur in toto. De ipſa uero libidine Veneris nihil eſt definitum. Sed eſto circa membra ad munus eiuſmodi conducentia. Sit utiq; locus iecoris concupiſcendi principiũ: quoniam uegetale illic agit q̃plurimum. Quod quidem iecori totiq; corpori animale præſtat ueſtigiũ. Ibi uero ſit inq̃/quoniam ibi incipit actio. Sed de iracundia quęritur/quid ipſa ſit: & quę nã aĩa: & nũquid ab ea circa cor ueſtigiũ imprimat̃/ uel aliud quiddã/ motũ conferentẽ in ipſũ cõmune pficiens. Aut hic nõ ueſtigiũ: ſed ipſã excandeſcentiã præbeat. Principio igit̃ q̃d nã ſit ipſa uis iraſcendi: uidet̃ inueſtigãdum. Cõſtat uero nos iraſci ſolere/nõ pro his tantũ quę corpus patit̃: ſed pro his etiã quæ cari nobis homines patiuntur: atq; omnino eorũ cauſa/quę indigne aut nobis aut noſtris infert putamus: Quapp in ipſa iracundia opus eſſe ſenſu & intelligentia quadam uidet̃. Itaq; ad hęc aſpiciens aliquis nõ ex ipſo uegetali/ſed ex alio quopiã iracũdiã ducere originẽ arbitrabit̃. At quãdo affectiões quaſdã corporũ ꝑcuitas ad iracũdiã ſequit̃/& quãdo ſanguine bileq; feruẽtes ſũt ꝓniores ad iram: cõtra uero tardiores/qui bilem ſanguinem ue habent frigidiorẽ. Item bruta ultra corporum cõpoſitiões ex eo dũraxat quod aliqs lęſurus appareat

protumpunt in iram. Rurſus per hæc aliquis impetum iracundiæ ad corpoream præcipue qualitatem: idq; quod conſtitutionem continet animalis facile referet. Et quando idem homines cum ægrotant ad iram propẽſiores ſunt q̃ cum bene ualent/ſimiliter quando ieiuni iracundiores ſunt q̃ ſaturi/ patet ad corpus certo modo affectum iram uel irę principium ꝑtinere: atq; bilem uel ſanguinem quaſi animatum hos impetus incitare. Ideoq; tali hoc corpore patiente repente mouetur ſanguinem aut bilem: ſenſuq; excitato imaginationẽ etiã expergiſci. Quæ quidem expecta prouocet animam cũ tali corpore cõmunicantẽ eum ipſum inuadere/qui moleſtiam intulit. Conſtat qnetiam animã deſuper ratione utentem tunc moueri/cum illata uideatur iniuria/etiam ſi affectio corporis tunc ad ſcandeſcentiam non impellat. Quaſi hęc animoſitas naturaliter inſtituta ſit ad declaratum hoſtem protinus inuadẽdum: & more cõmilitonis impante rõne pugnandum. Eſtigitur in nobis quod abſq; ratione prouocari ſolet/prouocatumq; deide per imaginationem cõuocare ad idẽ etiã rationẽ. Eſt etiam quod exordiũ a ratione/ deſinitq; i illud quod naturaliter excandeſcit. Proide ab ipſa uegetali genitaliq; natura tam iraſcẽdi q̃ concupiſcendi fomes puiulare uidetur. Quippe cum hæc ipſa natura ſic affecerit corpus/ut iocunda moleſtaq; apprehendat. Item amarã infudent bilem: ſicq; affecto ueſtigium impreſſerit animæ. Quod quidem cũ in tali quodam ſit circa moleſta ad iracũdiam irritatur: & cum ipſum male a principio ſit affectum/cætera etiam nititur deprauare/& quaſi ſibi ſimilia reddere. Eſſe uero hoc aliæ ueſtigium alterius ueſtigii cognatũ eſſentia: id nobis argumento eſſe poteſt: q̃ qui oblectamenta corporea minus appetũt/ corpuſq; negligũt/minus ad iracũdiam prouocantur: minuſq; irrõnali paſſione feruntur. Arbores uero iracundiam non habere/q̃uis naturam habeant uegetalem mirum uideri non debet: quãdo neq; ſanguinem neq; bilem habent. Vbi.n. hæc inſunt abſq; ſenſu ęſtus tantum ſuboritur/ac uelut offenſio quædam. Senſu uero aduenente impetus iam inſurgit ad id quod offendent expugnandum. Verum ſi irrõnalis animę pars diuidatur in cõcupiſcendi & iraſcendi uirtutem: & illa quidem ſit uegetalis: uis autẽ iraſcendi ſit illius ueſtigium circa ſanguinẽ aut bilem/aut utrunq;/ non recte e cõtraria parte diuiſio fiet. Quippe cum horum alterum prius ſit/alterum uero poſterius. Forſan uero nihil ꝓhibet utrunq; poſterius eẽ. Diuiſionẽq; eiuſmodi eſſe duorum naſcẽtium ab eodem. Eſt.n. diuiſio appetẽtium qua rõne appetentia ſunt: non aũt eſſentiæ/unde talia prouenerũt. Eſſentia uero illa ſecundum ſeipſam non eſt appetitus: ſed forte perficiens appetitũ. s. ſibi coniungens actionem ab appetitu prouenientem. Deniq; nõ eſt abſurdũ dicere ueſtigium animę in animoſitatem excidens i præcordiis eſſe ſitum. Nõ.n. hic aĩam proprie ſed talis cuiuſdam ſanguinis fontem eſſe putandum.

MARSILIVS. In corpore animato non ſolum eſt anima & actus uiuificus animę continuus/ſicut luminoſo lumen in corpus ſuum emicans: Sed etiam eſt quoddã uitale ueſtigiũ quaſi ſub lumine calor. Calorẽ dico naturalẽ ſpũmq; motibus aptum/q ad breue reſtare põt i corpore poſt diſceſſũ aię/ & motũ quendã edere. Nulla uita/nullũ uiuificũ perit. Sed nũq̃d hoc uitale ueſtigiũ? Profecto ibi naturalis calor breui eſſe deſinit/ſpũs quoq; naturalis cito reſoluit̃. Vitalis aũt & aialis põt diutius ſupeſſe/& ſeq; aĩam cõtentus ab aĩa uelut coagulo/futurum

quasi fermẽtum aerio corpori post obitum congregando/afficiendoq; uitaliter. Si autem in uestigio hoc uitali cogites esse aliquid prẽter calorem atq; spiritum/ quod ad animã lumenq; eius se habeat non ut calor: sed ut splendor resultans ex lumine animę/id quidem non perit:sed lumen abeũtis animę comitatur. Opinatur lumen nullo modo ab illuminato:sed tãtum a luminoso pẽdere:idq; semper sequi una cum splendore quomõlibet resultãte. Tangit opinionem dicentem/omniũ colorum uires & quasi flosculos esse in lumine: neq; perire:sed late re potius/& iterum apparere. Item lumina quæ uidentur extingui/non disperdi: sed in perspicuum aeris lucidumq; eius occultum nobis obire. Denicq; quicquid in nobis uitæ infenoris est/nostram sequi superiorẽ/ neq; perire: uestigiumq; uitale in corpore seruari ab anima uel propria uel cõmuni: saltẽ ad tempus/postq̃ propria deseruerit. Cap. XXIIII.

PLOTINVS.

c Aeterum si aiatum corpus nõ illuminato:sed calefacto corpori simile est/ cur nã post alterius aię discessum corpus nihil hẽt uitale? Forsan uero habet/sed ad breue:Cito.n.euanescit/quẽadmodũ & a rebus calefactis cum semouenẽ ab igne/cito calor extinguiẽ. Cuius q̃dẽ rei inde sũmẽ argumẽtum. Quod ẽt i corporibus defũctorũ nascunẽ pili/& augenẽ ungues. Quod ue aliа multa post̃q̃ secta sũt mouenẽ ad tẽpus. Quod forsan ppea fit/qa adhuc uitę nõnihil ẽ reliquũ: Quod ẽr si cũ altera aia simul hẽat/nõ tamẽ id signũ erit sufficiẽs ad ꝓbandũ nobis id nõ esse diuersũ. Et.n. abeunte sole/nõ solũ cõtinuũ ei lumen/penesq; ipsũ q̃proxime pendens/simul abit: uerũ etiã splendor q ab hoc dependet extra ipsum in subiectis inspectus/ab ipso differens/una discedit. Sed nũquid discedit una/an mox extinguiẽ. Id ãt & i lumine tali tã facto est idagandum: atq; i uita infusa corpori:quã quidẽ esse ꝓpriã corporis arbitramur. Cõstat ꝓfecto nihil oio luminis i corporibus illuminatis reliquũ fieri. Sed quenẽ/uttũ in suũ refluat fontẽ/an disperdaẽ. Sed quonã pacto esse prorsus desinit/si prius erat aliq̃d? Et oio quid erat? Putabit uero quispiã ipsorum corporum a quibus est lumẽ/esse aliquid lumẽ/quod & color dicitẽ. Et quãdo hæc ipsa corpora sunt caduca/pereũtibus ipsis/colorẽ quoq; lucidũ simul perdi. Ideoq; nemo ꝓquirit/ igne iam extincto/ubi sit eius color: sicut neq; ubi sit figura. An forte figura quidem habitudo quędã est? sicut cõtractio manus atq; dilatatio: color uero nõ ita/ sed sicut dulcedo se habet. Quid.n. ꝓhibet/quominus ꝑdito dulci corpore/dulcedo supsit/odorq; similiter/destructo corpore odorato: atq; in alio quodam restent corpore: neq; sentianẽ tamen: ppea q participantia corpora nõ sint talia/ut qualitates acceptas sensibus referant. Similiter quid obstat/lumẽ destructis prioribus suis corporibus remanere? Nihil uero luminis/ut solebat/ad oculos alicuns de reflecti. Nisi forte quis dicat similiter se mente uidere illas etiã quę qualitates dicunẽ in subiectis non esse. Verum si id admittaẽ/admittemus etiam qualitates incorruptibiles esse: neq; subiectorum constitutionibus generari: neq; rõnes quę seminibus insunt/colores efficere: sed uelut in auibus/quarũ plumæ uarię nobis occurrũt/colores iã insitos quidẽ sed distractos in unũ colligere. Forte ẽt facere. Sed insup uti coloribus q i aere sũt taliũ pleno. Esse.n. i aere hęc/nõ tamẽ oio talia/qualia cũ in corporibus generanẽ/nobis apparẽt. Sed iam dubitatio talis hic ita iaceat. Si autem manẽtibus corporibus lumẽ inde pẽdet: neq; sepaẽ/qd nam uetat/lumen una cum moto corpore cõmoueri: tum ꝓxime pendens: & siquod dependet a proximo: q̃uis cum abit/nõ uideatur: quemadmodum neq; cũ accedit/apparet. De anima uero alibi disputabitur: num sequẽtia ubiq; precedentia comitentur: & quę deinceps semper eadem connexione. An forte singula in se consistãt: etiã si a prioribus deserãtur: possintq; in seipsis perseuerare. An potius nulla omnino pars animę disiungatur: sed omnes animæ una simul atq; multæ sint & qua potissimum ratione. Sed quidnam dicemus de uestigio illo animę/ quod iam corpori uelut proprium est impressum? Forte si hoc ipsum est animæ precedentis animæ comitabitur rationem: siquidem ab ipsa animæ ratione minime segregatur. Sinautem est uelut uita corporis propria/eadem hic erit cõditio: quæ & cum de imagine luminis pauloante dubitabatur. Est enim considerandum nunqd uita absq; anima esse queat. Nisi forte id fieri possit/quatenus quędam assistat anima in aliud agens.

Hactenus in cõmentariis Eustochii Secundus de anima: atq; hic incipit Tertius. In cõmentariis uero Porphyrii quæ sequuntur secũdo coniuncta sunt.

MARSILIVS. Stellę uisum auditumq; habent: memoria uero nõ indigẽt. Prẽterea preces exaudiũt. Sicut qui corpus suũ oportune lumini Solis exponit/ naturaliter inde fouetur: ita qui animum spiritumq; suum: per uotum superiorum influxibus applicat/ubiq; presentibus beneficia inde reportat naturaliter ifluentia. Antiqui aliqui prẽter Solem stellas etiam adorabant. Plurimi uero præsertim Platonici atq; id genus philosophi solum adorabant inter cælestia Solem/ orationem ad Solem composuit Iunianus & Iamblichus. Solem Plato filium & imaginem summi Dei uisibilem apellauit. Solem Socrates orientem salutans extasim sępe patiebatur. Orienti Soli Pythagorici hymnos lyra canebant. De cultu q̃dẽ Solis illi uiderint. Deus certe in Sole posuit tabernaculũ suũ. Cap. XXV.

PLOTINVS.

p Ostq̃ uero memoriã stellis esse diximus supuacuã/dedimus ãt sẽsus/neq; usũ duntaxat: sed & auditũ. Præterea preces exaudire cõcessimus: quas ad solẽ dirigimus. Alii uero q̃dã ad alias quoq; stellas: credunt.n. multa precibus se ab illis ipetraturos/atq; adeo facile/ut nõ solũ iustis officiis: sed sępe etiã iniustis patrocinenẽ. Cũ inq̃ dubitatiões eiusmõi incidant/ipræsentia nobis diligẽter cõsiderãdũ. Habẽt.n. hæc i seipsis maximas uulgatissimasq; dubitationes/apud eos prẽsertim q grauiter ferũt censeri deos adiutores auctoresq; opum iniquorũ/tũ aliorũ/tũ etiã amoris/icõtinẽtisq; cõcubitus. Itaq; & horũ cã/& maxime memorię illorũ gratia/de qua ẽ a prĩcipio dictũ/iuestigãdũ esse uideẽ. Cõstat enim si mõ facũt quę precamur/neq; illico faciũt/sed iposterũ/ac sępe post lõgum tẽpus/humanas preces memoria cõseruare. Prior uero rõ nobis adducta id minime cõcedebat. Sed q̃tũ ad collata hoibus beneficia ptinebat/tale uidebatur esse/ quale si a Cerere atq; Vesta. i. terra conferri dicanẽ: nisi qs forsan ex terra solũ beneficia hoibus cõferri dixerit. Conandũ ẽ igiẽ utraq; demõstrare & qua rõne memorię munus eis attribuamus/q̃tũ uidelicet ad nos spectat: nõ q̃tũ ad ea quę uidenẽ aliis/q memoriã stellis dare nõ uerant: & qd de illis dicẽdũ sit/quę ab ipsis perperã fieri uidenẽ. Quod q̃dẽ philosophię officiũ est/cõsiderare. s. si quo mõ soluere dubitatiões daẽ aduersus cælestẽ Deũ hoibus incidẽtes. Itẽ & aduersus

uniuersum mundū:in quē etiā criminatio eiusmodi tēdit/uelut cām iniquorū:si mō prestanda eis ē fides:qui uniuersū quoq; celū audacia arteq; humana/quasi magicis quibusdā carminibus aduotū adduci putāt. Quærēdū erit insup de de monibus:quo nā pacto talia submiistrare dicanť. Nisi forte ex ipsa solutione priorum solutionem quoq; horum accepis.

MARSILIVS Actiones aliæ quidē naturales sunt/aliæ āt artificiosæ. Naturales aut sunt uniuersi mundi erga partes suas:aut partium ad uniuersū:aut partium uicissim erga partes. Artificiose actiones uel desinunt i opus arte cōstructū/ut statuaria in statuā:uel ad opus naturæ ministrāt:ut medicina/agricultura/magia:cum qua similitudinē quandam hēt oratoria psuasio:& poetica musicaq; le nocinia. Actiones celestium ad inferiora nō solū fiunt p calorē & aliā elemētis similem qualitatē:sed p uires quasdam a notis qualitatibus lōge diuersas. Quod enī differentie i nobis morum/ingeniorū/pfessionū/fortunarū p celestia uel fiāt uel portendanť/ nō potest refern ad differētias qualitatum celestium similes elementis. Neq; etiā cōsilio & electione cælestia in nos agunt singula/alioqn & illo tum animi sollicati semp etunt/& quotidie ministri malorum. Cap. XXVI.

PLOTINVS.

o Perepretiū est generatim actiōes oēs & passiones cōsiderare quæcunq; in uniuerso fiunt/siue natura siue arte perficianť:& quæ natura fiunt partim ab ipso toto erga partes fieri affirmare: partim a ptibus erga totum:ptim deniq; a ptibus ipsis i partes. Proide quæ agunť arte/duobus potissimū modis agunť. Aut.n.ars sicut opis dedit initiū/sic ipsa quoq; artificiosum opi finē imponit:aut utibus insup utiť naturalibus ad opum naturaliū actiones passiōesq; pficiendas. Vniuersi uero actiones dico/ qbus totus ipse mūdi circuitus i seipsū agit/aut in ptes. Dum.n.euoluiť/tū seipsū certa quadā cōditione disponit:tum partes suas secū ipso cōponit:partes inq̄/tū quæ i ipso circuitu sunt:tū quæ sunt & inde distribuūtur i terris. Partiū itē ad ptes actiōes & passiōes oibus ferme manifestæ sunt:Solis uidelicet erga cætera sup habitudines & effectus:atq; ēt in terrena. Rursus quæ i aliis elemētis agunť tā ab ipso q̄ a cæteris. Præterea tā eorum que in terris/q̄ que i aliis elemētis mutuę actiones passiōesq; sūt:de qbus singulatim cōsiderandū esse uideť. Deide artes que ædificia cōstruūt aliaq; opifica fabricāt/in tale quiddā similiter desinunt. Medicina uero & agricultura & reliquæ generis eiusdē ministrę sūt nature/opibusq; nature quo naturaliter peraganť ad minicula suggerit. Cōsiderare ēt expedit artē oratoriā atq; musicā & quecūq; uoluptate quadam allicit animos. Que hoc potissimum inter se discrepāt:q; uel ad melius ducunt uel ad deterius. Quarum in genere perquirēdum est/quot artes sint/& quam uim habeāt: ac si fieri potest i his omnibus id ptractandum/quod ad presens institutū nobis sit conducturum. Et quoad fieri potest i his causæ requirendę. Cōstat ꝑculdubio ipsum mūdi circuitum agere:primo quidem differēter sese disponētē: deide ēt quæ intra se cōtinet:& absq; cōtrouersia terrena oia moderātē:nō tantū corporū cōstitutiones/sed affectiōes ēt aiorū. Itē unūquodq; celestium in terrena & sequētia oia facere. Vtrum uero iferiora hęc i supiora uicissim aliqd agāt i sequētibus idagabimus. Sed ipræsentia que apud oēs aut plurimos cōprobata sūt/ita ut uideant hēre se/pmittētes:annitī debemus ea dūtaxat quæ ratione nituntur afferre/ modū effectionis ab initio repetētes. Nō.n.dicendum est/sola calida & frigida/cęteraq; talia:quę qualitates elementorū primę dicunt/uel quæ ex harū mixtione cōficiunť/aliqd facere posse. Neq; rursus putandum est solē facere oia p calorē:& aliū quendā cęlestium frigore cuncta pagere. Quid.n.frigidū sit in cęlo & igneo corpore & igne nullo mō humido. Accedit ad hæc q; hac rōne cælestū naturarū & actionū differentiā accipe minime possumus. Iam uero ab his multa fiūt/quę i aliqd taliū uelut in cām referri nō possūt. Quod siquis differētias morū utribus supnis attribuat/secundum certas cōstitutiones corporū uel frigoris uel caloris excessu tales effectas:quo nā pacto potent etiā inuidias/æmulationes/astutias i hęc ipsa reducere. Verū si & hæc ualeant fortunas certe deteriores uel meliores/diuitias/inopias/ maiorū nobilitatē/generositatem ꝑriā/reptos thesauros/qua nā rōne in qualitates eiusmōi referāt? Nā innumerabilia quiuis enumerare pōt:quæ lōge remota sunt ab efficacia corporeę qualitatis ab elemētis in aīalium corpora & aīas uenientis. Neq; tamē cōsilio elementōiq; stellarū & uniuersi sentētię horūq; cōsultatiōibus attribuenda sunt singula/quę singulis iferioribus accidūt. Nefas.n.dictu est/supos erga boies machinari:quo pacto alii q̄dē fures fiāt:alii liberos i seruiturē redigāt. Muros suffodiāt: Sacrilegia patrent. Alii rursus illiberales & timidi/& in actionibus passionibusq; muliebres:moribusq; turpibus dediti ssimi. Talia.n.cōmittere atq; machinari nō solū nō est deorū:sed neq; etiā hoium mediocriter honestorū. Forte uero neq; ēt aliquorum ē talia ꝑpetrare:ex qbus interim nulla eis sit utilitas prouentura.

MARSILIVS. Cęlum in oia hęc inferiora agit:nō consilio quodā eligente talia uel taliter agere. Neq; tantū corporeis qualitatibus.s. calefaciendo/humefaciendo/rarefaciendo uel contra. Sed naturalibus quibusdam uegetalis aīę utribus. Similibus quibusdā utribus inter cōsilium & corporeas qualitates quasi medius aīa nostra corporis humores & mēbra/ eorumq; figuras & qualitates quotidie reficit. Cum mūdus sit unū aīal:oīa corporea duobus modis sūt partes mundi. Primo/quia singula corpora sunt quedā uniuersi corporis portiones: Secundo/qa in quolibet corpore est & ipsa mūdi aīa/& ꝑpria quedā huius aīæ uirtus efficacia dos huic corpori distributa. Quatenus ergo corporea singula sunt aīalis mūdani mēbra/facile tū a toto/tū inuicē patiunť. Quippe cū ēt quæ loco iter se distare uideanť/sint ꝑpinqua/ob mirabilē nature unius cōionē. Cap. XXVII.

PLOTINVS.

c Vm igitur neq; corporeis causis neq; consiliis attribuamus illa/quę extrinsecus in nos cęteraq; animalia:& quæcunq; terrena e cælo prouenīūt:quę nam probabils causa reliqua nobis erit? Principio uniuersum hoc existimandum est/ esse animal unum animalia omnia intra se continens: unam habens animam per singulas sui partes se diffundentem/quatenus quodlibet pars est eius. Pars autem eius est quodcūq; in ordine sensibili cōtineť: Et certe q̄tum ad corpus attinet/pars est omnino:q̄tū etiam mūdanæ est animę particeps/ eatenus & hac ratione pars mundi censeť. Iam uero quę animam banc solam participant/undiq; sunt & partes. Quę uero aliā insup hēnt aiam/ex hoc ipso hēnt/ne oio sint partes. Patiuntur aūt ab aliis nihilominus:quatenus uniuersi aliquid habent/& secundum illa quæ habent congrue patiuntur. Profecto uniuersum hoc

quia unum eſt/unumq; aīal/undiq; ſibi ipſi cōpatitur. Et quod remotum ī eo ui derur eſſe/eſt & propinquū. Quēadmodum in uno quouis aīalium ungues/cot nua/digiti/& aliud quodlibet eorū/quæ non ſunt proxime poſita:ſed quodam intercipiente diſtant. Vbi patiente aliquo nihil patiť/quod nullo ſit modo ꝓpin quum. Vbi.n.quæ inter ſe cōſimilia ſunt/nō continuanť ꝓxime:ſed interuenīte alio diſtāt/tamē ſimilitudine ipſa uiciſſim cōpatiunť: atq; ī id quod ꝓcul eſt poſi tum neceſſe eſt ꝓuenire effectū etiā nō ꝓpinqui. At i hoc uniuerſo quod & aīal ēt & undiq; cōducit in unum/nihil adeo loco remotū eſt/ qn cenſeať eſſe ꝓpinquū ob ipſā aīalis unius naturā ſibimet ubiq; compatientē.. Quod igiť ſimilitudinē habet erga id quod agit/paſſionem accipit nō alienā. Si uero agens diſſimile ſit/ alienā ſuſcipit paſſionem atq; moleſtā. Neq; uero mirandū eſt i uno uiuēte actio nem ab alio i aliud accidere noxiam:quādo & i nobis ī actionibus noſtris pars alia ab alia lędiť. Siquidē bilis & ira aliud ut uideť ꝓmit & pungit. Tum ueto in uniuerſo ē aliqd animoſitati biliq; quadā p:oportiōe ꝓſimile:aliudq; ſimiliter aliis. Quinetiā in plantis/alia impedimēto ſunt aliis/adeo ut & pdant. Hic uero mundus nō ſolum eſt unū aīal:ſed & multa cōſpiciť. Quāobrem quatenus unū quodq; cū uniuerſo eſt unum/ex hoc ipſo ſeruať. Quantum uero & multa atq; multa inter ſe concurrūt/paſſim lędiť a diuerſo. Vbi certe aliud ad ꝓprīū uſum lę dit aliud:& pro nutrimēto utiť alio:cum cognatū ſimul ſit & differens. Nempe quodlibet ſibimet naturaliter cōſulens/q̄tum cū altero congruit/accipit ī ſeipſū: & q̄tum ſit alienū pdit benuolenna ſui. Pręterea unūquodq; dum propriū agit opus:interea prodeſt ei/ quod oportune poteſt i ſe aliquid opum eius admitte re. Quod āt opis impetū ſubſtinere nō ualet/aut perdit aut afficit detrimento. Si cut quę igne prętereunte repente areſcunt. Vel ſicut aīalia minora maiorum cur ſu raptanť ſiue calcanť. Horū uero oium generatio & corruptio: item ꝓmutatio ad melius uel deterius ipſā aīalis unius mūdani uitā pficit ab ipedimento remo tam & naturaliter ſe habentē: quādoq; dem fieri nō poterat/ita ſingula ſe habere/ ut ſola forent: Vel ut ad ſeipſa fines eſſent:ſeq; duntaxat ſpectarēt:cū partes exi ſtant. Sed ad illud ſpectādū fuit uelut finē/cuius & partes ſunt. Item cū differen tia eſſe deberent/merito ſingula ī una uita cōpreben ſa nō debuerūt idem inter ſe oio ꝓprium ue ſui ꝓpetuo poſſidere. Neq; fieri potuit/ut quicq̄ eodē ſemper mō pęnitus ꝓmaneret:ſi mō ꝓmanere debuit uniuerſū ſuā hēns ī motu ſtabilitatē.

MARSILIVS. Totus mundus eſt aīal unū rōne muſica ſaltās/& ſaltando conſequēter una ſecū oia uariās. Aia mūdi habet ī ſua intelligentia/cogitatione imaginatione/natura/deſcriptas quaſi præſentes futuras oēs reuolutiones mun di ſecundū muſicas earū proportiones. Itē deſignatos hēt oēs euētus/qui uel re uolutiōes neceſſario comitanť in celis: uel qūocūq; ſub cælo cōſequūtur eaſdē. Ad euiſmōi muſicam deſignatiōem quaſi ad cantilenā ſonorūq; cōcentus ꝓfec tum ſequūtur reuolutiones ī mundo quaſi geſtus quidā arte tripudiantis. Ipſe quidē ſaltator intentione ſpectat primo inſitā ſibi muſicā. Deide ꝑ hāc mēbrorū mundanorū reuolutiones. Tertio ꝑ eas ꝓſpicit quodāmō quæ inde ſequūtur: uel ſaltē ſignificanť. Pōt & ſapiens aliquis quaſi muſicus prędere qualia ubiq; quales ſequūtur reuolutiones mundi/ſicut quales geſtus mēbrorū ad quales ſe quanť ſoni partes. Pręterq̄ ubi uel inepta ſupis materia non oio cedit/uel numis debilis patitur ſupra modū. Sicut & arbitrium hominis poteſt nō ſequi cęli teno rem/& uiciſſim humana debilitas ultra modum inde pati. Deniq; ſicut in chorea paſſiones quędam mēbrorum uel aliorū contingunt ultra geſtus artificioſos/ſic & ſimilia quędam ex tripudio mundi contingunt. Cap.XXVIII.

PLOTINVS.

c Vm uero reuolutio mūdi nihil in ſe fortuitum hēat:ſed ratione quadam ſpectante ad aīal ꝓgať/oportuit quandā agēns ad patiēs eſſe cōcordiā: & ordinē quendā in ſe & ad ſe inuicē ordinātē:adeo ut ſecundū quālibet reuolutiōis habitudinē:rurſus reuolutioni huic ſubditorū:aliam aliamq; diſpo ſitionem oporteat fieri. Quaſi tripudiū unum in chorea lōge uaria faciāt. In no ſtris ꝓfecto tripudiis explicare quis pōt utpote manifeſta quæ fiūt extrinſecus tripudio cōſentanea in qualibet motione ſingulatim aliter ſe permutātibus his quæ cōducunt ad choreā/tibiis uidelicet & cantilenis/cæteriſq; cōiunctis. Sed nō ſimiliter tenere quiuis pōt & declarare partes illius qui tripudium agit ſecundū figuram quālibet neceſſario: dum corpus certa quadā ratione comitať & flectiť conſequēdo. In quo quidē aliud premiť/& cohiberur:aliud relaxať: aliud quidē laborat/aliud uero reſpiratiōem quandā in figuratiōe recipit differēti. Inſtitutū ſane tripudiantis aliud interea ſpectat: dum reliqua cōſequenter ad tripudiū pa tiuntur/& ſaltationi miniſtrāt/totāq; una ꝓfecte cōficiunt. Itaq; ſaltandi peritus potent aſſignare/quemadmodum ī rali quadā cōfiguratione membrū id corpo ris alius eleuať. Id uero cōtrahiť. Illud occuliť. Aliud interim humi deprimitur. Dum ipſe tripudiator nō aliter hoc agi deliberet: Sed i ipſo corporis uniuerſi tri pudio diſpoſitiōem hāc teneat neceſſariā/huic parti choream peragēti. Eadem ratione putādum eſt cęleſtia facere quęcūq; faciunt/& pleraq; ſignificare. Immo uero totum quidē mūdum totam ſui uitam agere/mouētem i ſe partes ingētes/ ſemperq; tranſfigurātem. Habitudines uero partium tum inuicem/tum ad totū/ differētesq; earum poſitiōes prębere cętera ſibi cōſequētia quaſi unū aīal mouea tur/ita quidē ſe habētia ſecūdum tales habitudines & poſitiōes atq; figuras:ita uero ſecūdum tales. Perinde ac ſi nō ſint auctores rerum/qui figurātur/ſed figu rator:neq; rurſus figurator ipſe aliud faciens faciat aliud. Nō eni facit in aliud: ſed exiſtimādum eſt ipſum ea oia eſſe quę fiunt:ibi quidē figuras:hic uero con ſequētia figuris tanq̄ neceſſarias paſſiōes circa aīal ſic agitatū. Ac rurſus circa ita cōpoſitū & cōſiſtēs natura & patiēs & agēs neceſſariis cōditionibus in ſeipſum.

MARSILIVS. Corpus noſtrum tanquā mūdi pars ſequitur fatalē mundi circuitū. Aia quoq; quatenus obſequiť corpori: Poteſt tamē & magnanimitate paſſiōes corporis puipędere/& eas arte declinare uel leuare. In uariis mūdi ſphæ ris ꝓtibuſq; earum/& ſtellis naturaliter uariæ ſunt uirtutes: ſunt & uirtutes uariæ in differētibus ibi figuris ex ſtellis inuicē firmiter cōſtitutis. Virtutes inq̄ firmę: onunť & differētes deinceps uirtutes ī differētibus figuris/quæ iter ſtellas perpe tua motus diuerſitate cōtingūt. Ad has utiq; uirtutes tam naturarum q̄ figurarū cōſequunť quæ ſub Luna fiunt partim quidem uelut inde neceſſario facta/ceu qui ſaltantis manucapti corripiunť: partim uero tanq̄ liberius conſonātia/uelut q̄ ad ſonū choreamq; geſtiūt/& canūt/ſaltātq; libēter. Figuræ quidē cęleſtes hęc inferiora ſignificāt. Naturæ uero una cū figuris efficiūt ꝑ diſpoſitiōe materiæ.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

Multa uero figuræ ſignificant: quæ nõ cælitus/ſed aliunde fiunt Cap. XXIX.

PLOTINVS.

¶ Vdicandum eſt præterea nos quando id duntaxat ex his quæ in nobis ſunt/quod pars eſt corporis uniuerſi tanquã paſſurum illi concedimus/ neq; totum quod eſt in nobis/illius eſſe cenſemus/tũc ab illo moderata pati. Quemadmodũ prudẽtiſſimi quiq; miniſtrantiũ/partim quidẽ concedentes dominis/partim uero ſui iuris eſſe uolẽtes/modeſtiora ob hoc ipſum a dominis mandata reportãt: utpote qui neq; mancipia ſint/neq; alieni iuris oſo. Differentiam uero figurationũ neceſſarium erat fieri/ut nũc efficiẽt/ppea q; & currũt/neq; pan uelocitate percurrũt. Proinde cũ ratione ferãtur/differẽtesq; habitus animalis euadãt: ac deinde quæ apud nos fiũt illis cõpatianẽt/rationi cõſentaneum eſt perquirere/utrũ aſſerendũ ſit hęc illa cõſequi/cõſonãtia illis: an figuras habere uires efficiendorũ. Atq; utrum figuras ſimpliciter: an potius horũ figuras. Nõ enĩ eadem figuratio i alio rurſusq; i alio eandem ſignificatiõem uel effectum affert. Quoniã quilibet etiam per ſeipſum differẽtem naturã habere uideẽ. Forte uero recte diceẽ horum quidem figuratiõem/hæc talia eſſe diſpoſitionemq; eiuſmõi. Aliorum uero eandem exiſtentem in figuratiõe/aliam. Verum ſi ita ſit/nõ figuris ulterius/ſed ipſis potius figuratis auctoritatẽ dabimus/ uel ſimul ambobus: naturis uidelicet eiſdem nactis habitum differẽtem. Sed etiam eidem ſolum per locũ differenti/alia cõcedemus. Sed quid nam dabimus? Effectiones ne/an ſignificationes/forte ipſi cõiuncto. s. figurationi horum propne ambo/ tum effectiones/tum ſignificatiões in multis: alibi uero ſignificatiões tantũ. Hæc itaq; ratio uires quidem pręſtat figuris: uires & figuratis. Quoniã & ſaltantium ludẽtiũq; in chorea habẽt quidem uim quandã/& manus ambæ/& cætera membra. Habẽt quoq; figurę permultã. Tertio uero i loco ſunt quę cõſequuntur: tum partes in tripudiũ aſſumptorũ: tum ea ex quibus fiunt/uel quę ex iis eueniunt: uelut quę attractando cõfricantur/& nerui/ac uenæ compatientes.

MARSILIVS. Anima mũdi in ipſa idearum ſerie uniuerſum hoc ab æuo cõtemplata/una ſemel cõmuni elegit electione totum mũdi curſum ita fore comprobans. Interea natura uegetalis eius imago ſibi ſubdita abſq; electiõe ſic totũ tranſigit mundi curſum. Singulæ quoq; ſphærarũ ſtellarumq; aiæ ſe ſimiliter habent ad Deum atq; mundũ. Et uſq; adeo cum aia mũdi/tum uoluntate/ tum natura cõſentiunt/ut oẽs i mũdo actiões earum recte poſſint aiæ mũdanæ actionominari. Omnes ergo res corporeę ſunt aialis mundani partes. Omnes rerum naturalium actiones ſunt aialis huius motus. Omnes reuolutiones mundanę ſunt geſtus & quaſi ſermones eiuſdem. Nihil uel in eo/uel ex eo eſt/aut fit fortuiti. Ad rõnes enĩ oia referunẽ huic inſitas ſeminales/uel altius exemplares. Singula igiẽ uel ordine proficiſcunẽ/uel ſtatim redigũtur i ordinem. Sol mũdi corpus admodũ uitæ naturalis hẽt atq; affert/q̃ cęteræ mũdi partes. In hoc igiẽ nõnulli ipſam mũdi aiam poſuerunt p radios eius uſquequaq; diffuſam. Virtutes rerũ naturalium oẽs primo ſũt i ſeminalibus rationibus naturæ cõmunis. Hinc mox traducuntur i mundi ſphæras/earumq; figuras tam uolubiles q̃ firmas. Hinc in rerum naturalium ſpẽs. In quibus inde latent uires ſuper elemẽta mirabiles. Atq; ex ipſis cęli figuris in figuras inferiores uires quoq; mirifice. Habẽt & uultuum noſtrorum figurę proprias quaſdam alliciendi/uel deterrendi uirtutes. Vnde appareat uim propriam figuris nõ minus q̃ coloribus ineſſe poſſe Cap. XXX.

PLOTINVS.

¶ Vo igiẽ modo hæ uires ſe habẽt? Planius enim iterum dicẽdum eſt/quidnam differentię habeat triangulus ad triangulum cõparatus: quid ue hic habeat agat ue ad illum: et ſecundum quid hoc agat: & quouſq; poſtq̃ neq; corporibus neq; conſiliis cęleſtium attribuimus actiones. Non corporibus: quoniã quę fiũt/nõ corporis tantũ eſſe effectus apparuit. Nõ cõſilius: quia nefas eſt Deos cõſilius turpia facere. Ad hãc igiẽ queſtionẽ meminiſſe debemus/nos ſupra propoſuiſſe mũdum eſſe aĩal unum: cũq; tale ſit/ipſum oportuiſſe/compatiens ſibimet neceſſario fore. Item ſecũdum rationem uitæ eius agi diſcurſum ſibimet oſo cõſentientem. Rurſus in ipſa uita nihil eſſe fortuitum: ſed concentum unũ atq; ordinem. Præterea figuratiões oẽs ſecũdũ rõnem fieri: certiſq; ſingulas numeris. Atq; aialis mundani partes utraſq; quaſi choream agentes eſſe ꝓculdubio quoſdam mũdi ipſius actus: tum figuras quę in eo fiunt/& figuratas ipſius partes: tum quæ hæc ipſa ſequunẽ. Atq; ita & hac rõne uniuerſum uiuere uiresq; ſuas ad hoc ipſum conferre: quemadmodũ ſe habentes factæ ſunt ab eo/qui oia rationibus efficit. Exiſtimãdum eſt pręterea/figuras eſſe quaſi rõnes ſiue ſermones: aut aialis ipſius interualla: modoſq; numeroſos: & habitus geſtusq; animalis rõne pfectos. Ipſa uero quæ diſtant & figurãtur/eſſe alia mẽbra/eſſe quinetiã aialis uires alias ſeorſum ab electione/tanquã aialis ipſius partes: quoniã electionis munus illic quaſi accedit extrinſecus: neq; ad aialis huius cõducit naturam. Vna enim electionis inſtitutio eſt aialis unius/uires ãt aliæ eius ad ſeipſum mutę. Quotcũq; uero i eo electiones ſunt/eodem tendũt/quo tendit & una totius. Appetitus enim i his quæ in eo ſunt aliorum eſt ad alia. Accipere enim aliquid aliorum ſtudẽt: pars uidelicet alia partem aliam illius. s. indiga. Quinetiam ita quædam naturalis inſurgit in aliud/quãdo aliquid lędit. Tum uero augumentum fit ex alio: & generatio i aliam partium: Ipſum uero totum i his etiam hæc quidẽ agit: ſed ipſum bonũ ipſum quærit: imo uero ſuſpicit. Hoc igiẽ & optio recta/quæ paſſiões antecedit/exoptat: atq; i idem cum hac ipſa cõſpirat: quoniã & i his qui miniſtrãt aliis/multa quidem opera ad domini mandata reſpiciunt. Appetitio uero boni eodem modo/quo & dominus ipſe ſpectat. Si ergo Sol & aliæ ſtellæ i hæc aliquid agũt: exiſtimãdum eſt Solem ipſum ſuperna ſuſpicere: In hoc enĩ uno exempli cauſa de aliis dictum puta. Interea uero ſub ipſo terrena caleſcere hac cõditione & ſiquid deinceps/traductiõe quadã aię quoad fieri poteſt: plurima enim illic eſt aĩa naturalis. Similiter & cæleſtia reliqua in hæc agere quaſi colluſtrãdo uim ſuã abſq; electione pręſtãtia. Atq; oĩa unum aliquid ita figuratum effecta diſpoſitiõem aliam rurſusq; aliam exhibere/adeo ut ipſę quoq; figurę uim habeãt. Nam ſecundum ipſum quod ita uel ita ſe hẽat/aliter agit/aliter uę agiẽ. Atq; per ipſa figurata fieri aliquid eſt putãdum. Ad hos enim aliud & ad illos iterum fit & aliud. Quãdoquidem & figuras ſecundũ ſe uires habere in rebus quoq; noſtris licet aſpicere. Cur enim aliæ quidem figuræ cernentibus ſunt terribiles: ubi etiã nihil paſſi antea fuerint qui terrenẽ: alię uero nihil terrẽt. Item alios quidem hæ figurę: alios ãt illę perterrefaciunt. Forſan quia in illum qui ſic eſt affectus/figuræ tales agũt: in alium uero aliq; nõ potẽtes in illud agere

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

quod non eſt naturaliter huic expoſitum paſſioni. Quinetiam ſpectaculum ita figuratum aſpectum ad ſe trahit: ita uero nō trahit eundem. Et.n. ſiquis dixerit pulchritudinem eſſe quod prouocat/obiiciemus/cur nam hoc quidē pulchrum hominem hūc: illud uero alliciat illum/niſi differēna figurarum i ſe uim habeat? Qua enī rōne fatebimur colores quidē habere uim atq; facere: figuras uero nō cōfitebimur. Abſurdum enī prorſus dictu eſt/eſſe quidem aliquid in rerum ordine conſtitutū: nihil tamē habere quod poſſit: ipſum nāq; ens tale eſt naturaliter ut agat aliquid/uel patiaē. Et quibuſdā ſane attribuendū eſt agere ſolū: aliis uero utraq;. Sunt & in ſubiectis uires ultra figuras: atq; i rebus inferioribus multę ſunt uires: quas neq; calor pręſtat/neq; frigus: ſed ſubſtantię differentibus prędite qualitatibus/& in ſpecie rationibus conformatę/uirtutiſq; iam ipſius naturæ participes. Quales ſunt naturę lapidum & effectus herbarum multa nobis mirabilia demonſtrantes.

MARSILIVS. Sicut uegetalis uita noſtra ſingulis mēbris/quāuis aliis aliter ſe imputet: uireſq; articulis alias aliis mirabiles inſerit: ſic multoq; excellentius una mūdi aia oēs licet aliter alias uegetat mūdi ptes: atq; ipſa innumerabilium mirabiliumq; plena uirtutū quaſi grauida tumenſq; exundat i totū: ſingula quidē ſed pręcipue ſuperiora mūdi membra uiribus ubiq; mirificis implens. Quas nec elemētares uires ęmulari ullo modo ualēt: neq; nos effari facile poſſumus. Sunt aūt eiuſmodi uires quaſi proprię propagines quędam aię mūdanę per corporis uniuerſi membra diffuſæ. Quas quidē uota ſupplicum opaq; magorū cōciliare ſibi/& quaſi p inſitionē quandā inſerere/quādoq; poſſunt. Cap. XXXI.

PLOTINVS.

p Rofecto uniuerſum hoc q̄plurima eſt uarietate refertum. Huic oēs rōnes inſunt. Huic innumerabiles uarięq; uirtutes. Nempe quemadmodum i homine tradūt aliam uim i ſe oculum cōtinere: aliam uero uim oſſa: & diuerſa diuerſam. Os enim manus hoc hāc habet uim: ſed digiti os in pede poſſidet differētem/neq; ulla oīo pars eſt uirtute pęnitus deſtituta: quāuis nō eadem una quæq; pars habeat. Id uero nos later: niſi quis forte talia diligēter fuerit perſcrutatus: Sic certe/atq; multo magis res ſe habet in mūdo. Immo uero hæc noſtra illorum ueſtigia ſunt. Cōſentaneū igiē eſt/inexplicabilē ineſſe mūdo atq; mirādā uirtutū uarietatem: pręſertim cæleſtibus naturis atq; progreſſibus. Nō enī oportuit uniuerſum id eſſe factum uelut ædificium inanimatū/pręcipue ingens atq; multiplex/ex quibuſdam uelut lapidibus atq; lignis & aliis quibuſcunq; placet ſecūdum ſpēm numeratis cōgruoq; numero ad mūdanum ornamētum una conſtructis: ſed eſſe ipſum ubiq; uiuēs/ubiq; uiuēs/quantus aliter alibi: neq; quicq̄ eſſe poſſe quod nō ſit & in eo. Quapp hinc dubitatio illa ſoluet/qua quæritur quomodo i uiuente pęnitus aiato ſit quicq̄ inanimatū. Sic enī praſens ratio dictat/aliud aliter i toto uiuere. Nos āt negare id uiuere/quod inter hęc non manifeſte p ſe moueri nobis apparet. Tametſi quoduis tale clam uiuit. Et quod manifeſte uiuit/ex his componiē/quę occulte quidem uiuunt: mirabiles tamē uires aiali huic largiunē ad uitam. Nō enī fieri pōt/ut homo ad tot tantaq; moueaē/ſi uires ſuę/quibus mouetur/ſint prorſus inanimes. Impoſſibile rurſus/totum ita uiuere: niſi in eo ſingula ppria uita uiuāt/ etiam ſi nō inſit electio. Nam i agēdo electione non indiget/utpore quod electione antiquius eſt. Itaq; ſæpe uires partium ſequiē.

MARSILIVS. Sicut membra noſtra tam interna q̄ externa uires ad actionem atque motum habent ab anima noſtra: ſic omnia mundi membra ab ipſa mundi anima. Mirabiles ſupra naturam elementarem actiones in lapillis/metallis/herbis/aiam eſſe teſtātur in mūdo: a qua minima quæq; uires ubiq; maximas habeāt. Item quod exiguus ignis tam ꝑcul agat/tam facile cuncta i ſe abſūmat quod luceat/hēt ab aia: imo ſingula quod aliqd generēt. Et ipſe ordo motuum atq; formarum ab aia regiē/cōtrariorumq; connexio: & motus cęleſtis machinæ tam ingēs. In quam uelut aiæ proximā genitalis aia potiſſimū propagaē. Per hāc in ignem. Per hunc in aerem. Per hūc in cætera. Atq; genitalis hæc mūdi uita nō electione quaſi practica: nec actionis ſuæ animaduerſione in hæc: ſed ita naturaliter agit/ut Sol & ignis: Immo ut & in nobis aia uegetalis. Naturalis aūt actio eſt antiquior q̄ electio practica: quāuis contemplatiua & uniuerſalis ipſa excelſæ mentis electio antiquior ſit q̄ actio naturalis Cap. XXXII.

PLOTINVS.

n Hil igitur uniuerſo ex ſuis eſt reiectum uel deſtitutū. Nempe ſiquis eorū qui nunc uidentur ſapere de igne uel de alio quouis talium/quę dicimus facere/ indagauerit quid nam ſit ipſum facere/non prius ſe a dubitationibus explicabit/q̄ uim ipſam efficiendi in ſingulis agnoſcat ex uniuerſo. Idemq; dicat omnino de omnibus quæ ſunt in uſu. At nos de conſuetis quidem neq; inueſtigādum quicquā/ neq; dubitādum eſſe cenſemus. De uirtibus autem inſolitis dubitamus/qūo unaquæq; ſe habeat/& noua tātū admiramur. Admiraturi ſimiliter quæ nūc cōſueta ſūt nobis/ſi ad hęc ipſa nōdū aſſuefactis/eorū quiſpiā uires exponēdas adducat i medium. Exiſtimādum igitur unūquodq; occultā quandā in ſe uim habere in uniuerſo fictum atq; formatū/& quodāmodo mundanæ ipſius aiæ particeps/ab uniuerſo comprehenſum animato/animatiq; membrum. Quippe cum nihil i eo ſit/quod nō ſit pars eius. Alia uero aliis ualentiora ſunt ad agendum/tum quæ in terra ſunt/tum quæ i cælo. Et profecto cæleſtia oīum ualidiſſima/utpote quæ expreſſiori natura fruunē. Proinde multa p has uires fieri iudicādum/nulla electiōe ad hęc accedēte/uel i his/quorū opera ſæpe fieri electiōe uidētur. Eſt enim actus eiuſmodi uirium i his quoq; quæ nullā habent electiōem. Quinetiam neq; uigoris ſui traditione uis ipſa naturæ i ſuū conuertitur actum: etiam ſiquid ipſius aię i effectum a cauſis traducaē. Gignunē enī ab aialibus aialia/electione interim hęc minime faciente: Neq; rurſus genitore interim cōminuto: neq; cōuerſo tunc i actū. Alioquin ipſe electio ipſa foret/ſi eam haberet uelut generatiōis originem. Alioquin ipſa nō foret effectrix. Siquod uero aial nō haber electiōem/multo minus habebit/ut i ſeipſum cōuertaē agendo.

MARSILIVS. Intellectualis aīa mūdi & ſpherę cuiuſlibet atq; ſtellę ſubiunctam hēt uegetalē uitā ſuo infuſam corpori: p quā non electione/ſed naturaliter generātur/mouēturq; ſequētia/ & beneficia capacibus cōferunē. Quicquid uſq; ex eiuſmōi uita ꝑfluit/ uitale hinc affluit & beneficū: Sed euadit alicubi noxiū: uel quia materia nō eſt capax: ſicut infirmus ad Solis lumē ſe habet/atq; calorē: uel qa ex diuerſorū mixtione aliud quiddā inde reſultat/ut aureum Solis lumē

in nube rubrum euadit/& uiride atq; fuſcū. Vegetalis uita noſtra uitæ ſuperius dictę admodū eſt cōformis. Similiter ſpūs noſter radiis illius tam occultis q̄ manifeſtis oīa penetrantibus. Euadit etiam lōge cognatior: quādo erga uitā illam uehemēter afficimur/cōſentaneum illi beneficiū exoptātes: atq; ita ſpūm noſtrū in illius radios tranſferentes amore. Præſertim ſi cantū & lumē adhibemus/odore mq; numini conſentaneū. Quales Orpheus hymnos mūdanis numinibus conſecrauit. Item cælo incenſi⁹ thuris odorē. Aetheri feruētem crocū. Stellis aromata: Soli thus & māna. Lunæ & Naturæ aromata: Saturno & Ioui ſtyracem: Neptūno myrrhā: Mercurio thus. Spiritus enī per affectum/cantum/odorem/lumē/cognatior effectus numini uberiorem haurit illinc influxum Cap. XXXIII.

PLOTINVS.

q Vęcunq; igit̄ nullo mouente ab uniuerſo fiūt/ ab altera uita eius efficiuntur: atq; oīo quotcūq; ab ipſo ꝓueniunt: Sed quęcūq; alio mouēte connunguntur/uelut uoris/ſiue ſimplicibus/ſiue arte cantādi compoſitis hæc ſane nō in quēlibet ſuperorum: ſed i eius quod fit naturam eſt referendū. Iam uero quæ tanquā utilia ad uitam aliumq; uſum cōferunt/illorum muneri attribuenda cenſenť. Quod quidē munus ex alia maiori parte in minorē aliam tranſfundať. Quod uero noxium ab illis dicit̄ in generatiōes aīalium deuenire/ id ꝓpea tale eſt perpendendū/ q̄ ſubiectum nequeat/quod ſalutare eſt ſuſcipere. Nō enī ſimpliciter quod fit/efficit̄. Sed in hoc tale/& tali quadā cōditione. Tum uero oportet quod patitur/atq; paſſurum eſt/ſubiectam quādam ac certā habere naturam. Multa quoq; mixtiones ipſę cōficiunt: quolibet proſperū quiddam ad uitam in medium cōferente. Accidet quoq; quiddā alicui etiā nō cōferentibus ſuaptenatura utilibus. Atqui & cōis oium ordo nō præſtat uniciuiq; ubiq; quod optat. Multa etiam nos datis adiungimus. Cuncta deniq; ſimul cōtexuntur i unū/concordiamq; pariunt admirādam. Quinetiam ab aliis alia/quanuis a cōtrariis/prodeunt. Omnia enim aīalis unius ſunt membra. Ac ſiquid eorū/quæ fiūt/ab optimo deficit/quaſi nō ad finem uſq; formatū: certe nō ſuperata materia uelut agenerоſo degenerās/& generoſitate priuatū in turpitudinem labit̄. Quamobrem alia quidem efficiuntur a ſuperis: alia uero a ſubiecta natura i mediū afferūtur. Alia deniq; ab ipſismet rebus addunť.

MARSILIVS. Super uegetalem mūdi uitam/quę & natura & rerum naturalium ſeminarium apellať: eſt intelligētia oīa latius ordinās q̄ natura. Ex intentione ſeminarii eſt quæcūq; ex ipſo naſcunť/formoſa naſci efficaciaq; ad motū. Præterea ſolito quodā/& duntaxat naturali ad ſuum profectū tenore ꝓcedere. Quod ergo deformia debiliaq; cōtingant ob materialem quandā neceſſitatem: & alia intermantur ab aliis/impediantur q; ſolitum peragere ordinem/& creſcere ſuumq; tēpus implere/ac ſuo uiciſſim ſemine alia propagare. Id inq̄ totū ex nulla eſt intentiōe naturę. Neq; igit̄ id cōtingēs ordinari pōt intentiōe naturæ. Cum ſit eius ordini inimicū: Ordinādum tamē eſt/oīa enī ſub uno rediguntur i unū. Per intelligētiam igit̄ natura ſuperiorem/accidētia eiuſmodi in ordinē reuocantur. Per eandem arbitrii quoq; liberi motus & effectus pro meritis ordine diſponuntur. Anticipātur noſtræ preces/ ut ait Iamblichus/& implētur/nobis interim libere obſecrantibus/nec diuina uolūtate mutata/nec rerum ordine perturbato.

Diſpoſitio itaq; rerum latior eſt in mente q̄ in ipſa natura. In mente inq̄ non ſolum prima/ſed etiam mūdanæ cæleſtisq; aīæ. Diſpoſitiōem uero rerum in mente prima legem Saturni Plato nominat i Politico. Eandem in intellectu aīali legem apellat Iouis i Politico/atq; Legibus. Eandem i natura legē fatalem uocat in Timeo & Timeo. Quoniam uero ubiq; firma eſt/ineuitabiliterq; procedit/in Phedro nominat Adraſtię legem. Tum uero quoniā ſimul cū lege liberam cōſeruat efficaciam aīorum/in legibus aīrm animis quidem exiſtere principium actionū. In lege uero terminū: atq; i Phedro Timeoq; legis edictum introducit ſemp cum cōditione quadam hūc i modum. Si aīa perpetrauerit talia quædam/reportet & talia. Quod aīt inquit in Timeo/aīas nō prius fatales audiuiſſe leges/q̄ uehiculis iungerētur: declarat aīas ex ſe liberas eſſe. Fatum uero ad corpora pertinere. Pertinet uero fatalis neceſſitas nō ſolū ad corpus: ſed ad uitam quoq; corporeā. Qualis utiq; uita i mūdano cæleſtiq; corpore latēs/nō electiōe libera: ſed neceſſitate fatali uim ſuam ad inferiora diffundit: quę quidem uis emicat inde beneficia etiam a Marte/uel Saturno/ſtellisq; ſimilibus. Poteſt tamē magus maleficam reddere: nō aliter/atq; ille qui e cōcauo ſpeculo collectos Solis radios conicit in oppoſitum/atq; comburit. Siquis enī. x. Saturni uires mūdo nobisq; neceſſarias atq; ſparſas in materiis. x. una cōiunctis cogat i unum/perdet eum/uidelicet nō toleraturū i cuius ꝓnitiem cōgregauerit. Innocēs interim eſt Saturnus. Venus uanas fęcūditatis cōciliationisq; proprietates uarius paſſim rebus inſeruit. Magus igit̄ materias eligēs omēs uirium eiuſmodi quomodocūq; capaces/ adhibensq; regnante Venere collectas i unū homini huic & illi/imoderatos inter eos cōflat amores/Venere nō peccāte. Dotes quoq; Iouis ſimiliter accumulat aliis/Iouio interim aīali nō aduertēte. Iouiale uero aīal & Saturniū & Venereū apellamus ſtellæ corpus uegetali uirtute uiuū. Qualia q̄dē corpora excogitauit Pythagoras: ubi aīt/ iuocatos Deos ifluere nobis quadā neceſſitate cōpulſos Cap. XXXIIII

PLOTINVS.

c Vm igit̄ oīa ſimul ordinata ſint ſemp/ad unumq; cōducāt: nihil mirū eſt ſingula indituis quibuſdā ſignificari. Sed uirtus iterea ſeruit nulli: attamē huius officia una cum cōi rerum ordine cōtexunť. Quippe cum quæ hic ſunt/inde depēdeāt: ab his uidelicet quę his uniuerſi rebus diuiniora ſunt. Atq; id uniuerſum particeps ſit illorū. Fiunt igit̄ quę i mūdo fiūt/nō ſecūdum rōnes duntaxat ſeminales: ſed ſecūdum rōnes alias ampliores/quæ i ſe comprehēdūt uires rōnibus ſeminariis lōge priores. Nō enim i ſeminariis rōnibus ineſt quicq̄ eorum quę ꝓter ipſas ſeminarias rōnes alicubi fiāt: neq; rurſus eorum aliquid quæ ex ipſa materia mūdo cōferri cenſentur. Neq; etiam quicquam eorum quæ a rebus genitis inuicem inferūtur. Quin potius ipſa totius ratio rōni ſimilis eſt cuiusq; aliquam exornāti/legesq; cōdenti: & certe cognoſcēti quæ facturi ſint ciues: quibus ue de cauſis ſint actur: atq; ad hęc oīa inſtituta ſingula diſponēti/ cōnectentiq; legibus paſſiōes oēs actiōesq; illorum. Præterea merita ſingularum actionum premia paſſim atq; ſupplicia: oībus interim quaſi ſpōte i cōem concordiam procedētibus. Significatio uero i natura cōtingit: nō quidem huius præcipue ipſius gratia/ut ſignificatio fiat. Sed rebus ita diſpoſitis atq; naſcētibus alia ſignificātur ex aliis. Nempe quodcūq; hic eſt/unum quodāmodo inter ſe eſt/& unius. Itaq; ab alio cognoſcť aliud. Ab effectu cauſa. Ab antecedente cōſequēs.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

Compoſitum ab alterutro: quoniam alterum ſimul alterumq; cõficit. Si hęc igi
tur recte dicũtur/dubitatiões iam illæ ſoluẽtur. Et illa quidem imprimis quæ ca
uẽdum admonebat/ ne forte cogeremur fateri/Deos mala facere. Hunc igitur re
ſpõdemus primo quidẽ hæc oia nõ electionibus/ſed naturalibus neceſſitatibus
fieri quæcũq; inde ꝓueniũt: quaſi a partibus tranſferãtur i partes/utrãq; ſequan
tur unius. Deinde multa rebus quæ fũt/ex ipſismet rebus adũgi. Tertio quæ
danẽ deſup/penes ipſos datores ſingulatim nõ eſſe mala: ſed i mixtione aliud
quiddam cõtingere. Quarto nõ uniuſcuiuſq;/ ſed totius gratia dari utram atq;
cenſeri. Quinto ſubiectã naturam aliud quidem accipere: aliud uero pati. Neq;
poſſe ubiq; ab ipſo munere ſuperari/uel uim illius propriam retinere.

MARSILIVS. Quodlibet aĩalis membrũ uim habet ad portionẽ nutrimẽti
propriã attrahẽdam: & cor ad aromata: Iecur ad dulcia: Venæ ad ſanguinẽ: Ad
ſpũm arteriæ: Ad ſemẽ uero teſticuli. Sunt & medicinæ/quæ certos adſciſcãt hu
mores: et membra quædam petere uideanẽ. Eadem eſt aĩalis mũdani cõditio. in
quo paſſim diſperſa ſunt/quæ rem hãc aut illam ad ſe rapere poſſint: ſi cõgrega
ta i unum admoueanẽ. Per ſua enim retia uel illicia homies: p ſua equi: & p pro
pria ſimiliter homies hi uel illi clam illaqueari poſſunt. Quemadmodũ oblecta
mentis formarũ atq; muſicę palam ineſcãtur. Deniq; ſicut ferro paleiſq; comper
tum eſt/quod trahat magnes. s. atq; ſuccinum: ſic diligens & fortunatus perſcru
tator inueniet eſcam oibus attrahẽdis. Singulis eni aĩalis mũdani mẽbris coagu
li us eſt inſita/cõnectẽs i unum cũcta uiuum: temperate quidem ſuapte natura.
Intemperate uero/quotiens undiq; cõgregata/in aliquid tranſferatur: mũdo nec
patiente interim/neq; peccãte. Sunt & differẽtes i hoc aĩali uires inter ſe a natura
diſiunctę. Quę frequẽter a Mago cõiunctę/& i membrum hoc cõiectæ uel illud
uiolẽtius agãt/atq; perdãt in his (ut dixi) nõ peccãte mũdo. Nominat Plotinus
quattuor: quibus mirabilis inſit uirtus. s. qualitates ſpẽrum occultas/& figuras/
cõcentuſq; & uota. Quippe cũ qualitates illę ꝓpagines quędam ſint uirium i u
ra mũdi latentiũ: Et figuræ cõcentuſq; inferiores/cæleſtium figuras ſæpe referãt
& cõcẽtus. Votum uero motus quidã eſt aiæ noſtræ uehemẽs erga numẽ/quod
obſecramus. Si cõtrito ſulphure ſubtiliſſimũ eius puluerẽ proiicias uerſus ignẽ/
ignis i lõgũ ꝓducta flãma ſe puluerẽ huic ꝓtinus applicabit. Similiter qui ſtellã
obſecrat oportune paratus ad ſtellam/ſpũm ſuum proiicit in radios ſtellę mani
feſtos partes & occultos/ubiq; diffuſos/atq; uiuificos: per quos uitalia ſibi ſtel
ę munera uẽdicat. Deniq; ſicut oẽs ſtellæ fixæ cõnexę ſunt firmamẽto/ſic oium
ſtellarum numinumq; mũdanorũ uitæ cõnexę ſunt uitæ mũdanæ: cui & cõnexa
eſt uita noſtra: ut nõ mirum ſit/uehemẽtes aię noſtrę motus effuſos per cõem ui
tam ubiq; uigẽtem uſq; ad numina mũdana produci: uiciſſimq; motus horũ nu
minum ꝑ eandem uitam ad nos uſq; deduci Cap. XXXV.

PLOTINVS.

m Agicos uero attractus qua nam ratione fieri dicemus? Profecto ex cõſen
ſione quadã rerum i patiendo/ac lege quadã naturæ faciẽte/ut inter ſimi
lia quidẽ cõcordia ſit: inter diſſimilia uero diſcordia. Item uirium multa
rum uarietate i unũ aial cõferentiũ. Et. n. nullo alio machinãte multa ntu quodã
magico attrahunẽ. Veraq; uis magicę eſt amicitia i uniuerſo: rurſusq; diſcordia.

Ac primus ueneficus (& ut ita dixerim) incantator/eſt eiuſmodi. Quę homies
obſeruantes/eius inter ſe filtris ueneficiisq; utunẽ. Nempe ex eo quod pleraq; ſe
mutuo naturaliter amare facile poſſunt/inferũtq; amorẽ rebus iter ſe reciprocũ/
nata eſt efficacia amatorię artis/filtris quibuſdã faſcinationibusq; utentis: Dum
tangẽdas adhibẽt naturas aliis alias cõciliantes/inſitumq; habẽtes amorem. Ani
mamq; altera alterã ita copulãt: quemadmodũ qui diſtantes inter ſe plantas una
cõiungũt. Præterea figuris utuntur/uires certas habẽtibus: Se quoq; ipſos rõne
quadam propria figurãtes clam ad ſe uires ſubripiũt: eoq; facilius q̃ i uno ſunt/
trahũtq; in unũ. Nã ſiquis ita figuratus eſſe extra mũdũ eſſe fingaẽ/neq; traheret
quicq̃: neq; deduceret illecebris aut modulis: neq; nexibus implicaret. Nũc uero
quoniam nõ tanquã ad alienum rapit locum/uim ſortitur/ut rapiat. Cognoſcit
certe qua cõditione aliud i eodem uiuente trahaẽ ad aliud. Inſita eni traducendi
uis eſt carminibus cantibuſq; & certo cuidam ſono figuræq; ipſius agẽtis. Nam
talia quædam mirabiliter attrahũt: ſicut flebiles quędam uoces/& accentus/miſe
rabilesq; figurę. Trahiẽ uero aĩa: ſed quo pacto: neq; enim electio neq; ratio/ſed
irrationalis aĩa muſica demulceẽ. Et eiuſmodi quidem ueneficia aĩas occupãtia
nemo miraẽ: quãuis deliniri ſoleãt: etiam ſi id nõ exigaẽ a muſicis. Vim quoq;
precibus inſitam nequaquã putãdum eſt exaudiente cõſilio ad exitũ peruenire.
Qui enim alliciunẽ carminibus/non ita mulcenẽ. Neq; quãdo ſerpens aliquis fa
ſinat hominem/hoc ipſum qui faſcinaẽ/intelligit/ neq; ſentit. Sed iam paſſus ſe
paſſum animaduertit. Ipſum uero aĩæ principale ſic pati nequit. Cui uero uotũ
eſt inſtitutum/peruenit ad ipſum aliquid ex illo/uel rurſus ad aliud.

MARSILIVS. Qualis eſt in quolibet aĩali perfecto textura neruorũ atq;
uenarum/talis i mundano eſt aĩali naturarum cõtextus/atq; uitarum. Sicut ergo
motio paſſioq; pedis i nobis pertinet ad ceruicem/& ceruicis ad pedem: ſic & in
mũdano hoc aĩali motus inferiorũ ad ſuperiora ꝓueniunt/atq; uiciſſim: et quaſi
ęqualiũ ſimiliter ad ęqualia. Motus ãt oĩs uenit qdẽ ſalutaris ex alto: dũmodo
qualis uenit/taliter capiaẽ/& capi poſſit. Neq; diſtãtia loci prohibet/quin motus
uiciſſim utrinq; prouenĩãt. Vbi ultra cõem texturam res inferior cognatã habet
cum ſuperiore proprietatẽ tam acquiſitã q̃ naturalem. Sicut neru: motus in lyra
ad neruũ alterũ ꝓuenit/diſtantẽ quidẽ/ſed ſimiliter tẽpatum Cap. XXXXI.

PLOTINVS.

f Ol aũt uel alia quęuis ſtella hoc ipſum nequaq̃ animaduertit. Conſiſtit
uero uoti poteſtas in cõſenſione quadã partis ad partem compatiendi.
Quemadmodum i neruo quodã tento cõtingit. Vbi cũ infima pars mo
uetur/mox moueẽ & ſumma. Sępe etiam alio quodã neruo pulſato tremit & al
teri/quaſi perſentiat ex cõcordia. Idq; potiſſimũ: quoniã eadem prorſus contem
perati ſunt cõſonantia. Quod ſi ab alia quoq; lyra motus tranſferẽ in aliam/id
etiam ex compatiẽte quadã cõſenſione ꝓficiſci putãdum. Igitur & in un: uerſo
una ẽ harmonia: quãuis ſit ex cõtrariis. Nam eſt etiam ex ſimilibus omnibuſq;
cognatis/etiam his quæ cõtraria ſunt. Proinde quęcũq; nocẽt hominibus uelut
animoſitas iracunda una cum bile ad iecoris tracta naturam/ita prouenerrut nõ
quaſi hominibus nocitura. Quemadmodũ ſiquis ignem ab igne rapiens lęſerit
aliud: nequaq̃ machinatus ignem illucuſq; procedere. Forſan uero accipiẽs ille

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

id agit/ex eo q̄ tradit aliquid quasi ex alio translatum in aliud. Quinetiã proce dens ignis id agit: ubi ab eo subiecto/in quod transferẽ/capi nõ põt.

MARSILIVS. Magi quondã multi uitæ præsentis amatores/bonorumq; corporeorum cupidi excogitauerũt corporea sacrificia/uotaq; uiuis stellarũ cor poribus/& uiuo mũdi corpori cõsentanea: ut inde quod optabãt/cõsequerẽt. Ad eadẽ corporea sacrificia dedicara stellis populũ assuefecisse uidẽt. Dubita bãt ergo nõnulli/utrum stellis ad hoc ipsũ opus sit sensu/imaginatione/memo ria/electione/ut uota eiusmodi impleãt. Respõdet Plotinus/nõ oportere. Nã ex uiuis mũdi corporibus uitalis uigor suapte natura deriuaẽ in alia. Qui & i cor pora spũs aias/quãdo p uotum & cætera competẽtia ad hauriendũ aptius expo nũtur/uberius affluit. Naturali. s. proprioq; influxu etiã si nõ adsit electio. Sed Plotinus uiuis stellarum sphęrarũq; corporibus intellectuales earundem aias an teponit a corpore quodãmodo segregatas. Ad quas nõ ꝑueniat passio motioq; ulla per corporeas cõtinuata naturas. Ideoq; nec hauriantur inde bona eiusmõi attractu quasi magico. Idemq; Porphyrius & Iamblichus asserunt. Qui una cum Plotino in illis uoluntatem electiõemq; collocãt. Electiõem inq̄ non ab inferiori bus persuasam: sed ex seipsa ab ęuo cõstituentẽ imitari quidẽ summũ Deum: & sequẽtibus oibus ꝑuidere: exaudire supplicũ preces intellectuali uita imitãtum intellectuales mũdi rectores. In sacrificiis quidem uotisq; corporeis ad corpora mundi directa reportãt & eiusmodi bona hoies etiam corpori mancipati. Bona uero diuiniora p segregatũ cultum/uiri tantũ diuini a diuinis mũdi rectoribus. Addit Porphyrius ac Iamblichus hos etiam ultra intellectualia etiam corporalia quædã & externa bona referre officio numinũ mediorũ supioribus numinibus obsequentium: & eorũdem tutela sæpe mala iminentia deuitare. Adiungit astro logus Abraham religiosas aias ex applicatione ad Deum cælo superiorẽ acqui rere potestatẽ: per quã fatalia bona quidem augeãt: mala uero minuãt. Propo nunt Platonici intellectualibus animis mũdi rectoribus intellectus puros/his in tellectum diuinum: Huic patrem eius ipsum bonũ. Mundanis Dis sacrificia cor porea constituũt. Superioribus segregatam dedicãt sanctimoniam. Primo/segre gatissimam. Idq; cõfirmat Apollonius Theaneus. Adorationem præcęteris eligũt superioribus/& supremo deniq; cõsecratam. Illinc eni bona ampliora refem. De his apud Iamblichum & Porphyrium: quos nuper interpretati sumus/legere la tissime poteris. Cap. XXXXII.

PLOTINVS.

n On igitur opus erit memoria stellis exaudiendi uoti gratia: cuius causa hæc tractauimus: neq; sensibus uota illic nuntiantibus: neq; putãdum est stellas sic annuere uotis/sicut nõnulli credũt quasi deliberando: sed una cum ipso uoto aliquid effici: ac etiam sine uoto ab ipsis/qua ratione ipsę quoq; unius eiusdem sunt partes. Iam uero uires etiam absq; electione sunt multæ: & ipsę quidem tum absq; machinatiõe/tum ex arte prodeũt in effectum: Quemad modum i uno quouis animali. Vbi aliud aliquid reportat ab alio: & seruatur & lędiẽ ex eo quod ita sunt naturaliter instituta. Ideoq; artes tum medicorũ/tum incantantiũ alterũ alteri cogũt suę uirtutis aliqd impartiri. Similiter uniuersum ad ꝑtes tum ex seipso munera sua spõte diffundit: tum alio attrahente ad aliquã eius partem demittit aliquid suis partibus infirmum: & illuc eodem naturali uigo re protractum. Quippe cum qui exoptat non sit alienus. Si autem qui precatur est malus/nihil mirum est impetrare. Nam ex fluminibus prauis etiam haurunt. Pręterea quod largitur/quid largiatur ignorat: Sed largitur tãtum. Interea tamẽ munus ipsum cum natura uniuersi connectitur. Quapropter siquis accepent ex his quę omnibus exposita sunt: non oportet hunc necessaria lege sequi suppli cium. Non igitur concedendum est uniuersum pati. Forte uero principale qui dem ipsius dicendum est expers omnino passionis existere. Cum uero passio nes eius partibus inferuntur/ in illis quidem passionem ipsam restare. Sed cum nihil huic accidat præter naturam/ipsum nimirum absq; passione manere. Quan do & stellis quantũ partes quidem sunt/passiones cõuenire uidentur: ipsæ tamẽ consistere passionis expertes: tum quia electiones eis absq; passionibus insunt/ & corpora naturæq; earum sunt procul a detrimento. Tum etiam quia & siqd per animam suam ad inferiora traducant: anima interim nõ minuitur: corporaq; eadem perseuerant. Ac siquid inde subterfluit/ sensu interim nõ aduertente dela bitur. Et siquid illis accedit/clam similiter affluit.

MARSILIVS.

Magica fascinatio nititur uinbus naturalibus tam cęlestium q̄ inferiorum rerum scilicet atq; uerborũ. Attingit igitur proxime spiritum nostrum/& per hunc non solum humores: sed etiam uitam irrationalem dependentem etiam ab ipso mun do. Animam uero rationalem natura uitaq; corpore amundi superiorem/& so lum a mẽte diuina pendentem nequit attingere: nisi quatenus cum uita inferio re consentit. Cap. XXXXIII.

[Iquis hunc quidem succinea induat ueste: illũ uero paleari ad hunc attra het illum. Ita pscrutati Magi multa passim recondita non naturalia solũ: sed etiã uerba quæ uim suam eminus effundentia trahere ualeant. Multa etiam quę ab his trahi possint/& illa quidem uiro: hæc autem fęminæ clam adhi bentes/fęminam ad uirum rapiunt. Admouent etiam quę seiungere possint. Si cut & nautę suspendentes ferrum ita cum magnete librãt/ut rapiatur ad Vrsam. Atq; uicissim inficientes alleo raptum eiusmodi soluunt. Qua uero siderum po sitione quidam oportunius ad hęc utantur: & quas fingant imagines/ quas ue materias conflent narrare non expedit. Nec etiam quibus incantamẽtis dam alli ciant. Verbis quidem pręest Mercurius: Cantibus uero Phoebus: Incãtamentis autem Mercurius cum Phoebo coniunctus. Sed ubi & qua ratione iunctus Soli/ & quali stellarum aspectu fretus uim prębeat cantionibus. Item quo aspectu ma lefica: quo ue benefica pręstet incantamẽta docere iustitia uetat. Forte uero sicut cætera materiarum qualitatumq; mixtiones uim nouã adipiscunt̃: ita certæ quæ dam iuncturæ uerborum & intra aiam cõceptæ/& extra aiam ꝑlatę adhuc quasi uitæ uim quandoq; mirabilem consequuntur/uel ex præsenti siderum positura uel etiam ex ipsius hominis genitura/aut ex singulari quadam animę potestate adeo ut i effectu uerborum hæc ipsa eorum iũctura processioq; i obiectum inten ta sit quasi directio & applicatio uirtutis intimę ad externum. Quemadmodum pregnantis cupidæ digitus genam signans rei nimium affectatæ nota. Procedit uero i rem distantem incantamenti uigor motu quodam non solum per aerem sibi similem propagatus/sicut i aqua semel percussa circuli: sed etiam per radios

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USALES

ſpiritus excantantis. Quos quidem procul imaginatio uehemens affectusq; ia culatur. Radialis nanq; natura ſubito procedit in longum/ſecumq; producit ui res eiaculatis. Immo uero res omnes infra lunā imitatę ſtellas naturę ſuę uires/ & quaſi uapores quoſdam radiorum inſtar emittūt foras: quibus obiecta etiam di ſtantia pro natura ſua bene aut male frequenter afficiant. Idq; facilius quoniam ſingula eiuſdem ſunt animalis membra mundani. Quod odores ipſi declarant longius & diutius a canibus apibuſq; percepti. Mitto quantam dęmones uene ficiis magicisq; operibus adhibeāt poteſtatē. Quod ſane i ſympoſio Plato con firmat. Hos etiam magus cultorq; diligens demulcendo ſibi conciliare poteſt: quēadmodum & abiectus mimmus muſicuſq; puer Regē illaqueat: generoſum. Et beſtiæ quædam hominem quādoq; faſcinant. Sicut enim ſe habet ad hominē beſtia: ad uirum puer: Ita uir magus ad iferiores dęmonas/nobiſq; propiquos. Huc forſan tendit illud Abumaſar aliorumq; aſtrologorum ſcilicet preces uim habere q̄plurimam: quando caput Draconis medium tenet cęlum: & Iupiter uel in eo ſit/uel id aſpiciat. Lunaq; uel coniuncta ſit cum Ioue/uel ab ipſo procedēs coitum cū aſcendētis domino proſequatur. Aut aſcendentis dominus congreſ ſum. cum Ioue petat: capitiſq; Draconis aſpectum. Putant enim ſidus eiuſmodi uel efficaciam proſperitatemq; ſpiritui noſtro uotiſq; præbere ad dęmonas Ioui Capitiq; ſubditos allectandos. Si modo cæleſtibus his influxibus ſubiungant Ex omni genere ſenſibilium multa tam huic dęmoni/q̄ ſuo illi ſideri competen tia: Quę & perſcrutari laboroſum eſt: & obſeruare periculoſum. Turius uero de hoc Iouiali ſidere phyſicus aliquis opinabitur: ſpiritum hominis tunc bona cę leſtia uehementius affectantis beneficio Iouis cæleſtibus bonis largius haurien dis exponi. Ad malignos autem ſpiritus loco mouendos/ diuinationemq; per mortuos explendam Prolemeus in quadripartito conferre putat harmoniam cę leſtem quando Luna fuerit magiſterii domina: colatq; Iouis ędes. Sagiptanum ſcilicet aut piſces. Hęc ad Plotinicum illud dicta ſint: ubi ait: magnum quodāmo do Dęmonas irretire: ac per uniuerſum in partes agere: atque per ſuperiora faci le inferiora mouere. Ego uero ſuſpicor ne forte dęmones ſubdoli ſimulent ma gicis quibuſdā machinis allici uel expelli. Nam porphyrius & Iamblichus aūt/ per Deum proprie perq; bonos angelos aduerſus infimos ſpiritus imperiū nos habere. Qui alioquin nos fallere frequenter ſoleant/ atque lędere. Et quoniam perturbatione tanguntur: quod & Plotinus affirmat: merito Plotinus una cum Porphyrio atque Iamblicho damnat eam ſuperſtitionem/ quæ exquiſitis illece bris/ ſtudeat fallacibus perturbatiſq; dęmonibus adulari. Qua uero ratione ex corpore mundi ubiq; uiuo/uiuiſq; tum ſtellis/tum cæteris mundi partibus/natu rali quodam quaſi agricolarum medicorumq; more uirales carpere auras ualea mus/ſatis in libro de uita tertio diſputamus. Platonici deniq; adorationem in tentiſſimam ſacrificiorum omniū efficaciſſimam eſſe putant: Preſertim ſi ad intel lectus mundo ſuperiores. s. angelos dirigatur: maxime ſi ad Deum quoq; ſupe riorem. Sed ab his ſimiliter/ atque ab hoc nihil impetrari naturali quodam cæle ſtiq; fauore: Cuius motus illucuſque non tranſit. Sed eleuatione quadam con iunctioneq; mentis ad illos. Quæ uero in ſuperioribus de uirtute imaginatiōis faſcinationibuſq;/ & de magia prætermiſimus/in Theologia noſtra & libro de Amore/& libro de Vita tertio latius ptractamus.

PLOTINVS.

q Vęrēdum uideē quo pacto uir ꝑbus magicis ſubduci machinis poſſit: Forte p ipſā aīam illaqueari nō poteſt/neq; uis ipſa rōnalis patiē/ adeo ut hinc muteē opinione. Quātū uero irrōnale huic ineſt ex uniuerſo: p hoc pati pōt. Immo uero hoc ipſū proprie pōt pati. Sed nō id ſolū quando quis amoribus irrenē ex philtris. Siq̄dē amor ipſe uiger/& feruet/aīa uidelicet altera conſentiēte alterius aię paſſioni. Quēadmodū uero carminibus incātantiū pars irrōnalis paſſionē ſubit: ſic & ipſe decātator uiciſſim atq; recātator uires ibi reſol uit. Proīde uero mentē ex his aut lāgores uel quęlibet corporis detrimēta abſq; controuerſia patieē. Pars. n. uniuerſi ab alia parte/uel ab ipſo toto facile patitur: ipſe uero q̄ſq; ſui iuris exiſtens uiuit indēnis. Quod āt nō ſubito/ſed poſt certū tēpus quod patiē ſuſcipiat paſſionē nō ab ipſo naturæ ordine alienū. Dęmones uero neq; ipſi q̄dē in parte ſua irrōnali ſunt paſſionibus liberi. Memoriā q̄netiā atq; ſenſus his attribuere/nō erit abſurdū. Tum uero demulceri eos naturaliter/ atq; deduci: Et exaudire uocātes. Dęmones inq̄ inter alios rebus humanis ꝑpin quiores: Eoq; magis erga nos affici/quo & ꝑpinquiores exiſtūt. Quicqd. n. ali qua cognatione ſe habet ad aliud/aliquādo illaqueaē ab alio. Id. n. ad quod ita ſe hēt/quaſi magicorū ritu captat atq; ſubducit. Solū uero quod tantū ſeipſū ſpe ctat irretiri rapiq; nō pōt. Quāobrē oīs actio uitaq; actiua oīs illaqueaē & trahi tur. Ferē. n. ad illa quæ ꝑuocant & delinīūt. Hinc illud poeticū: Magnanimi enī Erecthei populus uultu formoſiſſimus eſt. Verū q̄dā paſſus aliquis cēſeē certo modo ad aliud ſe habere. Profecto tanq̄ tractus nō magorū artibus: ſed arte na turę mirabiliter ſeducentis/aliudq; cum alio ualde cōciliantis atq; iungentis nō quidem loco: ſed adhibitis ab initio philtris.

MARSILIVS.

Vita contemplatiua libera eſt: Actiua miniſtra actionum & rerum atq; fortunæ: uoluptuoſa ſerua corporis. Cap. XXXXIIII.

c Vm mēs rerum cōtemplādarum formas ingenitas hēat: ipſaq; met ſit ipſæ formę/merito quatenus i his cōtēplandis natiua uoluptate ſe uerſat/eate nus libera ſecū habitat. Qui uero corpus & externa curioſe colit/corpori homi nibus fortunæ ſeruit. Actio atq; paſſio inter ſe opponunē. Omnis igitur motus noſter qui incitamentū ex corporea humanaq; paſſione habuit/paſſio quędā eſt & ſeruitus. Deniq; natura ipſa uitaq; mūdi quaſi maga imagines ipſius boni ue ri pulchri ubiq; fingit/uelut eſcas. Quibus animas huic mundo ꝑ uoluptatem/ auaritiam/inanē gloriam deditas fallit/& quaſi mancipia detinet atq; trahit.

PLOTINVS.

ſ Ola itaq; cōtēplatio reliqua ē/quę ritu magico ſubduci nō poſſit. Nullus enī attrahiē ad ſeipſū. Vnus nāq; exiſtit: Ipſeq; ē id ipſū ſpectaculū quod ſpeculaē atq; rō nō ſeducta. Sed quod rite agendū eſt/id agit: ſuiq; ipſius uitā & opus agit. Illic ār non agit aius quod ſuū eſt: neq; rō ꝓbet exordiū: ſed initium ibi ab irrationali parte traditur: reguleq; agendi ſunt a paſſione propo ſitæ. In appetitu procreationis curaq; liberorum manifeſtus apparet attractus. Similiterq; in omnibus quæ ſuauitate quadam alliciunt appetentes. Actiones quoq; tum quæ per iram: abſq; ratione mouentur: tum quę incitantur cupiditate uilis quoq; gubernationis auiditas & ſtudium imperādi ſignificāt dominādi

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

cupiditatem nobis incitatam iam incitare. Tum uero ſtudia imperandi huic potiſſimum tendentia/ne iniuriæ nobis ab aliis inferãtur/a metu ducunt originẽ. Quæ autem ut ipſi plus aliis reportemus/a cupiditate ducũtur. Quæ deniq; ne ceſſitati utilitatiq; ſeruiũt/naturæ indigentiam implere conantes/plane oſtendũt ipſam naturæ uim nos ſtudio uiuendi prorſus cõciliantẽ. Siquis autem obiiciat actiones circa honeſta uerſantes/ nõ eſſe magico ritu deductas: Alioquin cõtemplationem quoq; pulchrorum tali quadam conditione ſubduci: reſpõdendum eſt/ſiqs actiões honeſtas ſequatur ut neceſſarias/ ſpectans uidelicet aliud q̃ddã uere pulchrum/hunc nequaq̃ magicis modis illaqueari. Nouit enĩ neceſſitatem: neq; ad id quod noſtris ineſt actionibus aſpicit: neq; ad alia huic uita dirigitur. Niſi forte per partẽ ipſius irrõnalem ui quadã humanæ naturæ/& naturali familiaritate nos cũ uita uel aliorum uel noſtra cõciliante/hic inuentus eſſe dicatur. Videtur.n. forte rõnale non educere ſeipſum e uita ob quandã cum uita neceſſitudinem nobis maxime ꝓpriam/qua pẽnitus occupamur. Sin aũt uir rebus gerendis deditus ipſa pulchritudine rerũ eiuſmodi ſit contẽtus: ideoq; eligat actiões: hic iam deceptus ipſius pulchri veſtigiis quaſi veneficiis eſt irretitus. Vnde pulchritudinem rebus inferioribus inſitam ſtudioſe proſequitur. Cnimino.n. negotiatio omnis circa id quod eſt ſimile uero/tractuſq; ad hoc ipſum omnis/eſt quidam raptus ingenii ab his decepti ad ſe rapientibus. Id uero ipſa naturę magica ſubductio facit. Sequi enim uelut ipſum bonum/quod non eſt ipſum bonum: dum quis ſpecie ipſius allicitur/impetuq; irrationali prorumpit/paſſio quędam eſt ingenii dam quo nolebat attracti. Hoc aũt quidnam aliud prẽter raptũ quendam magicum eſſe dicemus? Solus ergo maleficiis eiuſmõi minime rapitur/qui per alias ſui partes tractus nihil talium affirmat bonũ/quę illis bona uidẽ. Sed ſolum quod ipſe nouit: neq; deceptus/neq; ſequẽs/ſed iam poſſidens. Hic itaq; nuſquam trahitur:

MARSILIVS.

Homo non ſolum tanquam mundi pars quædam faraliter agit/ patiturq; multa: ſed etiam ſubſtãtiam habet propriã naturaliter quidẽ partim ſupionibus/partim inferionibus cognatã: Ac libero motu poteſt inſup affectionẽ & habitum induere tam cũ ſupionibus q̃ cũ inferionibus congruentẽ. Cap. XLV.

e Iuſmodi habitus fit animo tandẽ quaſi natura/cuius inſtinctu ſub diuino iudicio fertur in ſortem atq; locum/aut ſupis aut infens cõpetẽtem.

PLOTINVS.

e X omnibus quæ dicta ſunt manifeſtum eſt/quicquid comprehẽdit̃ uniuerſo ſingulatim quẽadmodum natura diſpoſitioneq; prędictum eſt/ſic ad uniuerſum conducere facereq; & pati. Sicut & in quolibet animali unaquæq; pars quẽadmodum ſe natura affectiõeq; habet/ita confert ad totum/atq; ſubminiſtrat: & tali quodam ordine uſuq; cenſetur. Tradit prẽterea ex ſe aliquid: & ab aliis accipit pro capacitate naturæ. Ac uelut conſenſus quidam totius eſt ad totum: ac ſi pars quælibet eſſet animal/ haberet utique animalis operationes a partis ipſius operibus differentia: Proinde id quoq; conſtat: qualis ſit noſtra conditio: quemadmodum ſcilicet nos quoq; in uniuerſo aliquid facimus: non ſolum quæ corpus erga corpus facit & patitur: uerum etiam alteram quandam noſtram in medium naturam adducimus: copulati per cognata nobis inſita/ cognatis extrinſecus exiſtẽtibus. Nẽpe aĩabus affectionibuſq; noſtris efficimur: imo uero ſumus cõtingui tum rebus infra nos proxime i loco dęmonico poſitis: tum rebus ſupionibus. Cũq; ſic affecti ſimus/nimirũ quales ſimus latere nõ põt. Igitur neq; oẽs eadem exhibemus/neq; accipimus eadem. Quod.n. nõ poſſidemus/quo nã pacto præſtare poſſumus aliis ceu bonũ? Rurſusq; natura nequaq̃ boni capace quonã mõ bonũ aliq̃d capiemus. Prauitatẽ igit̃ ſuã quiſq; adhibẽs & quisnã ſit deprehendit̃: & pro natura ſua in id quod bẽt impellit̃. Tum apud nos/tum hinc i locũ alium ꝓfectus ſimilẽ/quodã tractu naturæ. Vir ãt ꝓbus accipit/dat/pmurat̃ alia rõne/ſingulis uidelicet trãſlatis quo decet tractibus naturæ quibuſdã quaſi funibus. Tam mirabilẽ uniuerſũ hoc poteſtatẽ bẽt & ordinẽ: in quo quidem ſilenti quodã occultoq; iuſſu & uia iuſte oĩa diſpẽſanẽ ſub diuino iudicio: cuius ſententiã nulli prorſus licet effugere. Quã quidẽ malus intelligit nullus. Sed ferẽ tantũ inſcius in quã potiſſimũ decet partem uniuerſi tranſferri. At uir bonus & nouit/& quo oportet accedit/& anteq̃ accedat/preſẽtit: ubi poſt acceſſum ſibi neceſſario ſit habitandũ: bonaq; ſpe uiuit/ſe quãdoq; cũ Diis ipſis habitaturum. In paruo quidẽ aĩali paruæ quoq; ſunt mutationes partiũ & cõſenſus exigui: neq; in eo partes ipſæ ſunt aĩalia: niſi forte i nõnullis ad breue. At in eo aĩali in quo tam ingẽtia ſunt interualla: & quodlibet ſuorum inclinatiõem & ꝓmutationem quandã ſubit: aĩaliaq; inſunt multa: neceſſariũ eſt motus traſlatio neſq; eſſe maiores. Videmus ꝓfecto ſolem/lunã/ſtellas oẽs ordine certo tranſferri/ſitumq; mutare. Nõ igit̃ diſſonat rõni aĩas quoq; ab alio loco ad aliũ tranſmutari: nõ eundem ſemp ſeruãtes morẽ: ordinatas deniq;/& ut affectiõibus ſuis cõueniat/cõgrua proportione diſpoſitas: dum uidelicet aliæ uicẽ quaſi capitis obtinent: alię uero pedum: uicem inq̃ congruã uniuerſo. Habet.n. & hoc differẽtias ad melius atq; deterius. Siqua uero aĩa neq; quod hic ẽ melius eligit: neq; inquinatur deteriore/ad locũ alium cõmutatur & purum quẽ elegerat quãdoq; conſecutura. Punitiones uero animarũ tales ſunt/quales partium ęgrotarũ: ubi alię fomentis alligantur: alię circũciduntur uel expurgantur. Alię qualitatibus permutantur/ut ſanum ſit totum: ſingulis ubi expedit rite diſpoſitis. Sanitas.n. totius ſpectat̃ ipnmis/hoc obligato/illo potius qualitatibus ꝓmutato: alio ãt hinc expulſo quaſi hic languente: illuc uero tranſlato/ubi minime langueat.

QVINTVS LIBER QVARTAE ENNEADIS DE DVBIIS ANIMAE VEL DE VISIONE

MARSILIVS. Sentire eſt percipere corporea ſingulatim per inſtrumenta corporea. In perceptione ſenſuali deprehendimus externorum corporum qualitates aut actus uſq; ad animã/uel circa animã quodãmodo peruenire: necnon quandoq; uim actumq; animæ ad corporea ſe porrigere. Quod quidẽ fieri nullo modo poſſet/niſi aĩa proportiõem quandam ad hæc haberet: hanc uero non habet/niſi ipſa per uim uegetalẽ ſuo quodam pacto formet manifeſtũ corpus & prędipue ſpũm. Atq; ita ſibi conformet: ut uis eius actuſq; ꝑ hoc ſuũ corpus q̃ſi inſtrumentum ad externa quandoq; ſe porrigat: & externorum motus ad hoc ueniendo quodammodo uideantur ad animam peruenire. Denique ut uiſus percipiat rem uidẽdam/non opus eſt foris corpore medio quaſi ad uidendũ neceſſario adiuuante. Satis.n. per ſe uiſus oculuſq; natura paratus eſt ut uerſetur

circa luminoſum atq; hoc uiciſſim circa uiſum. Corpus uero medium ſiquidem opacum eſt impedit. Sin diaphanum:hoc tantum habet:ut uiſioni non obſtet/ ſicut ſolet opacum:abſq; hoc ergo forte uidebitur Cap.Primum.

PLOTINVS

q VONIAM uero inueſtigare conſtituimus:nunquid uidere poſſi mus/ſi nihil ſit mediũ/ceu aer aliud ue ꝓſpicuũ corpus inter ocu lum atq; id quod eſt uidẽdum:opẽpretiũ eſt hoc ipſum ipraſen tia ꝓſequi. Principio q ꝑ corpus aliquod oporteat uidere & oio ſentire iam dictũ eſt. Nã aiam abſq; corpore ꝓrſus in mũdo intel ligibili uiuere. Cũ uero ſentire ſit ꝓcipe nõ qdem intelligibilia/ ſed ſenſibilia tan tum/oportet aiam factã quodãmõ contiguã ſenſibilibus/ꝑ quẽdã iam ſibi fami liaria cõmunionẽ quandã ad hẽc cognitionis uel paſſionis inire. Quapp & ꝑ in ſtrumenta corporea eiuſmõi cognitio fit. Per hæc.n. quaſi cognata ſiue cõtinua/ quaſi in unũ quodãmõ ad ipſa ſenſibilia oportet accedere: cõpaſſione quadam ad ipſa ita iam facta. Quod ergo neceſſarium ſit cõtactũ quendã ad illa quæ co gnoſcenda ſunt fieri/nimirũ q̃tũ ſpectat ad ea/quę tactu quodã ꝓcipiunt/ nemo forſitan ambigat. De uiſione uero magis ambiguũ. At utrũ idẽ in audiẽdo neceſ ſarium ſit/in ſequẽtibus indagabimus. Nempe ipraſentia de uiſu tractandũ eſt/ nunqd oporteat mediũ quiddã corpus eſſe inter uiſum atq; colorẽ. Forte uero corpus ex contingẽti mediũ incidit: ſed cõfert nihil uidentibus ad uidendũ. At ſi corpora quo denſiora ſunt ceu terrena/eo magis ipediũt uiſionẽ: quo uero te nuiora ſunt media/facilius ꝓuidemus: poterit aliqs media hæc ad uidendũ con ferentia dicere: aut ſi nõ conferẽtia/ſaltem nõ obſtãtia uiſioni. Hæc ãt aliquis ob ſtantia dixerit. Sed nũquid medium corpus paſſionẽ prius accipiat/& quaſi for metur/eſt quęrendũ. Signum uero huius aliqs afferat/q ſiquis ante factẽ noſtrã ſit/uel ꝓnes colorẽ aſpiciẽs etiam uidet. Id ipſum uero ad nos uſq; minime pue niret: niſi paſſio quędã medio fuiſſet illata. Sed forte nõ neceſſarium eſt pati me dium: dũ quod paſſioni naturaliter eſt expoſitũ/ uelut oculus patiẽ. Aut ſi rũc medium patiẽ/aliud quiddam patitur. Quãdoquidẽ neq; calamus medius inter piſcem illum ſtupefacientem nomine Narcem atq; manum patitur/quod manus ipſa patiẽ. Tametſi hic quoq; niſi calamus i medio ſitus/& ſeta ſiue capillus eẽt: manus minime pateretur. Forte etiam hoc eſt ambigẽdum. Nam ſi intra rete ſit piſcator/patietur & ſtupefiet. Videtur autẽ hic ſermo ad illas quæ dictę ſunt cõ paſſiones ſe conferre. Nempe ſi hoc tale ab hoc tali naturaliter uiciſſim pati po teſt/ex eo q ſimilitudinem ad ipſum quandã habet: nõ ꝓpea quod inter hęc me dium eſt/patitur ſi diſſimile fuerit. Aut certe idem minime patietur. Quod ſi ita ſe habet/multo magis ubi nullum ſit medium/patietur: quod eſt naturaliter ob noxium paſſioni: tametſi medium tale fuerit/ut & ipſum aliquid patiatur.

MARSILIVS. Inter uiſum atq; uiſibile mediũ per ſe neceſſarium eſt lumẽ/ uel cõmune externumq;/ uel proprium ſiue oculi ſeu obiecti natura ualde lucen tis. Corpus ãt non adeo neceſſarium inter hęc mediũ eſt. Viſio fit potiſſimũ qa uel radius ab oculo uiſualis ꝓficiſcitur ad uiſibile: uel a uiſibili iã luminoſo nõ nihil ꝓcedit ad uiſũ: uel utroq; ſimul pacto/& oio quoniã tam oculus q̃ uiſibile

ſita in natura mundi uiuente ſunt diſpoſita/ut proprietatem habeãt inuicem ual de conformem: ꝑ quam a ſe inuicẽ facile moueanẽ/agãtq; mutuo/uel patianẽ. Corpus igitur nec eſt per ſe neceſſariũ ad emicantẽ ex oculo radiũ ſubſtinendũ/ atq; perferendum. Qui ſine ſubſtentaculo in rectũ profluit naturaliter: nec ad lu men ita uehendum/ſiue ſit lumen obiecti/ſiue ſit alienum. Nec etiã ad cõpaſſio nem inter uiſibile uiſumq; cõplendã. Satis.n. ꝑ ſe mutuę ſunt expoſita paſſioni Deniq; nec neceſſariũ eſt/aerem mediũ ab obiecto colorari/figurariq; modo cæ ræ:ꝑ quã paſſiõem uiſus ſubinde ſimiliter patiaẽ. Alioqn ad cernendũ nõ opor teret oculum ad obiectũ ipſum conuertere ꝓcul poſitũ. Satis.n. foret oculũ attin gi a cõtigua nobis parte aeris iam formata. Omnino uero ſpiritales ſub lumine uiſibilium ſpẽs ꝓuenientes ad oculũ abſq; aeris paſſione ꝓueniunt. Cap.II.

PLOTINVS.

ſ I ergo ſic uiſio fiat/ut uiſus ipſius lumẽ cũ lumine medio cõiungaẽ uſq; ad ſenſibile/oportet hoc mediũ eſſe lumẽ. Atq; ſuppoſitio hæc medium id reqrit. Sinautẽ ſubiectũ corpus coloratũ aliquo mõ mediũ afficit atq; ꝓmutat: quidnã prohibet ꝓmutationem eiuſmõi ſtatim ad oculũ ꝓuenire? etiam ſi nullũ mediũ interueneriti? Siqdẽ nunc neceſſario quod interuenit/ob hoc ipſũ quod interuenit priusq; oculus ꝓmutaẽ. Proĩde qui dicũt ꝑ quãdã uiſus ipſius effuſionẽ nos uidere/nulla rõne adducunẽ ad mediũ afferẽdũ/niſi forte metuãt ne radius ipſe decidat. Sed radius naturã habet luminis: lumẽ aũt recte diffundi tur. Qui ãt inſiſtentiã quandã in cã uiſionis aſſignãt/medio ꝓrſus egebunt. At uero aſſertores ſimulachrorũ affirmantes ea ꝑ uacuũ pertranſire/expeditum exi gunt locum ne ꝓuenire prohibeanẽ. Quapp ſi multo minus impedienẽ/ubi nul lum ſit medium/ nimirum prẽſentem ſuppoſitiõem i controuerſiam minime tra hent. Prærerea quicunq; cõpaſſione quadam fieri aſſerunt uiſionẽ/ minus utiq; uidere nos dicent/ ſiquod medium interciderit. Propterea q hoc prohibebit im pedietq; ipſpectionem/dum minorem reddet cõpaſſionem. Immo uero cõſenta nea rõne dicere poſſumus/medium ipſum etiã ſi cognatum ſit/atq; etiã patiens/ compaſſionem tamen illam debiliorem facere. Nam & ſi corpus continuũ in pro fundo ex acceſſu ignis uratur: tamen pars eius poſita in ꝓfundo acceſſione ſu perioris partis minus utiq; patietur. Verum ſi animalis unius partes uiciſſim cõ patientes ſint/nunquid patientur minus/quia nõnihil ſit medium? Forte patien tur minus. Nẽpe mediocris euadet paſſio quatenus natura uoluerit. Quippe cũ medium interpoſitum inhibeat paſſionis exceſſũ: niſi forte alicubi tale ſit quod inferatur/ut medium nullo modo id pati queat. Cęterum ſi totum propterea eſt compatiẽs/ q eſt unum animal/ atq; nos ideo patimur/ quoniam i uno uniuſq; ſumus/cur nõ oporteat quãdo ſentitur aliquid ꝓcul poſitum/ineſſe cõtinuitatẽ. Forte cõtinuitatẽ quidem & medium ipſũ oportet alicubi intereſſe/quia neceſſe ſit animal eſſe cõtinuũ. Paſſio uero per accidens eſt continui. Alioquin omne ab omni pati fatebimur. Tum uero ſi hoc quidem ab hoc: aliud uero ab alio pati tur: neque patitur idem/non erit opus ubiq; medio. Quod ſi in uiſione ſaltem aliquis opus eſſe dixerit/ratiõem aſſignare debebit: quãdoquidẽ nõ ubiq; appa ret quod procedit ꝑ aerem/inferre aeri paſſionem: ſed diuidere tantũ: ceu cum la pis cadit deſuper/nihil aliud aeri uidetur accidere/ niſi q cadentẽ non ſubſtinet lapidem. Neque enim uerſimile eſt lapidem cadere per quendam circũfuſi aeris

subingressum/cum descensus ei sit naturalis:quoniam sic & ignis ascenderet per similem aeris subingressū:quod dictu est absurdū. Ignis.n.motus sui uelocitate præcurrit aerē succedentē. Quod siquis dicat ipsa uelocitate etiā aens acceleran successū/attamen secūdum accidēs id eueniet/neq; proprie sursū :quoniā & a lignis impetus fit in altū/nullo ipellente crescentibus. Atqui & nos euntes diuidimus aerē:neq; tunc circūfusi aeris successio nos ipellit:sed subsequens tantū aer quod nos uacuū reddimus/implet. Si ergo aer p corporū eiusmōi motū distantiam inter suas ptes admittit:nihil aliud interea patiens/ quidnā prohibet etiam absq; distantia cōcedere spēbus transitum ad aspectū. Sinautē neq; puenūt qdē uelut quodā fluxu spēs/quęnā necessitas pati cogit?Atq; p ipsū ad nos usq; passionem/ex eo q̄ ille passus antea fuerit/puenire. Si.n.ex eo q̄ aer antea patiat/ sensus efficeret/certe nō aspiciendo ad ipsum uisibile cerneremus:sed e proxima nobis aeris parte sensum reportaremus: quēadmodū in calefactione contingit. In hac enim non remotus ignis/sed proximus calefactus aer calefacere nos uidetur. Sed.n.passio hæc ad tactū pertinet. In uisiōe aūt nō fit tactus. Ideo neq; sensibile impositum oculis efficit uisionem. Sed illuminari mediū necessarium est:forsan quoniā aer est tenebrosus. Ac nisi esset obscurus/forsan lumine non egeret. Quod.n.tenebrosū est/cū impediat uisiōem/oportet lumine supari. Forte uero & ob hoc ipsū res uidenda p̄xime admota uisui/nequaq̄ cernit/quoniā secū affert quandam tum sui ipsius tum aeris umbram.

MARSILIVS. Inter uisum atq; uisibile non est necessarius aer medius ad hoc ipsum p̄prie/ut forma obiecti imprimat deiceps p partes aeris succedendo. Vnde tandem ipsa imprimat & oculo. Ratio ad hoc prima paulo supius assingata ē. Sequunt̄ duæ:quarū una est eiusmōi. Quando nocte p̄funda igniculū longissime distantem cernimus:nō est putandum ex igniculo formam cōtinuatis aens partibus gradatim imprimi. Non.n.potest hūc ita pingere:nisi & easdem partes illuminet:nec tamen illuminat eas. Alioqn alia quoq; multa in recto hoc spatio cerneremus. Ratio altera talis ē. Si aer modo quodā suo.i.corporeo a p̄sona uidenda pingat̄:sequet̄/ut exigua illa pars aeris pupillę p̄xima & ęqualis/id duntaxat minimū de p̄sona tota quod præfert ostendat oculo:nūc autem ī qualibet aeris portiuncula totum uidemus obiectū. Deniq; aer nihil patit̄ ab illa specie/si qua mittit̄ ab obiecto:sicut neq; patit̄ ab ipso lumine:per quod mittit̄. Ab ipso inq̄ qua rōne lumen. Sic.n.momēto adest/ & abest:neq; remanet illuminātesub tracto. Et est ubiq; totum. Ex quo apparet lumen neq; fieri p̄priam aeris qualitatem:nec esse reuera corporeum. Proinde incorporeū hoc nō tam prouenit ex corpore q̄ uita mundi. Nam & quādo ad longissimū spatiū scintillā uides: exiguū locustæ sonum audis: Et aialia quędam audiunt minima quęq;/Item apes & formicę mellita olfaciunt remotissima. Conchę q̄etiam distantia gustant. Et torpedo piscis p longā sæpe uirgā stupefacit te quasi tāgēs: nō est existimādū:præsertim in supioribus a minimo quoq; obiecto lōgissimū spatiū frāgi/& materialiter affici. Sed iteruenire nescio qd quodāmō spirituale: quod p tā longū spatiū agat in sensū.i. actum quendā specialem ab ipsa specie rei sentiendæ prouenientem/ A specie inq̄ non tam quia ī materia sit/q̄ quia a spirituali uiuaq; dependet idea. Actum quoq; specialem inq̄ & spiritalem: siue hic intra nos fiat in instrumento

Nescio profecto quid quare de sine rec. dicas Augus.

sensus/ut in tactu atq; gustu:siue etiā extra nos in aere/ut circa uisum/auditum/ olfactū:siue etiā a uisu proueniat in obiectum:qui sane actus in oibus sentiendis fit ubiq; inter passionē etiā materialē ab obiecto in aere factā circa sensus inferiores. Fit igit̄ oportune tunc uirtute quadā uitæ cōis/cuius beneficio cuncta ligāte tam facile a rebus distantibus & mouet̄ sensus/& corpus conforme p̄cul patit̄ a conformi. Quod etiam apparet in magia. Et cælestia aliaq; multa uires suas imprimunt remotissimis. Denique uita mūdi cōis ita sensum hūc cū hoc sensibili temperatur agente sensibili/moueat̄ sensus & agat:Sicut ī lyra dum mouet̄ hęc cordarum & contępata mouet̄:Et re clamāte/partes conclamat sic expositus. De supioribus diligentius in cōmentariis Theophrasti tractamus. Cap·III.

PLOTINVS

m Aximū uero argumentū est/nō p̄pea cerni sensibiliū formas/qa iam aer illorū spēs p continuatā traductionē patiendo suscepit/ q̄ sub obscura nocte ignis & sidera/horumq; formę cernunt̄. Neq; afferet qspiā in aere tenebroso ipressas spēs sic ad oculū usq; continuari:alioqn non essent tenebrę ubi ignis illuminādo suam spēm traderet Quādo ēt sub profundis tenebris occulēbus stellas & ignē/horūq; lumen prorsus impedientibus/interim ex specula faci busq; prospicit̄ ignis:arq; ex turribus quę signa nautibus exhibent. Siqs āt ī his quoq; ignem trāsire dicat/repugnās uidelicet sensui:oportebit ēt minima quæq; interim in aere cerni/ neq; dūtaxat ignē. Si ergo tenebris ī medio prohibētibus/ tamen quod est ultra tenebras perudemus/multo magis ubi nullū sit mediū/discernemus. Sed hic aliquis fortassis instabit/asserens ubi nullū sit mediū uideri nihil nō quidē ex eo proprie quia desit mediū: sed quoniam aialis cōpassio ad hęc ipsa p̄rsus auferat̄: cōsensioq; partium inter se ī eo q̄ unū totū sit cōsistens. Videt̄.n.ob id sensus qūocunq; fieri:quoniā uniuersū hoc aial sibimet ubiq; cōpatit̄.Nisi.n.foret tale/ quonam pacto aliud ab aliis ēt remotissimis uires accipere?Hoc itaq; cōsideratione dignū est.Si alter esset mundus/ alterūq; aial cū hoc nostro nullā habens cōmunionem:esset̄q; usus aliqs in cęli dorso/nūqd eiusmodi usus ex spatio moderato mundū alterum sit usurus:an potius nullum huic futurum sit ad illum in agendo uel patiendo cōmertū. Sed de hoc tractabitur in sequentibus. Nunc uero id insup aliqs afferre poterit testimonium/probās non ppea fieri usionē/quia mediū patiat̄. Nempe si patit̄ aer/necessarium est cōditione corporea pati. Id autē est uelut ī cęra imprimi figurā. Sic igit̄ uisibilis obiecti pars certa in certa parte aeris figurabit̄. Itaq; pars aeris cōtigua uisui tanta/quanta pupilla ptem figurę ipsius uisibilis p̄quātitate p̄pria accipiet atq; tradet. Nūc autē & uideb̄ totum/& quotcunq; sunt ī aere tū ex directo positi/ tum ēt ex obliquo ad lōgum uident:stantes ēt inter se a tergo/mō ne alii undiq; aliis obstent. Ex quo apparet quālibet aeris ptem totum uelut uultum ī se inspectū habere. Id āt non fit corporeæ passionis cōditione/imo secundum maiores & aiales/ & aialis unius ubiq; sibimet cōpatientis necessitates.

MARSILIVS Si quod medium necessarium est inter uisum atq; uisibile/ id quidem non corpus est/sed lumen/uel natiuum oculo siue uisibili/ uel alienū Cōfert aūt ad uidendū non passio medii oculiq;:sed actio quędam atq; lumen Tres hic de usu tāgit opiniones. Vna putat animā ita per radios uisuales sicut

Non sit̄ sp. sensus sensibilium suos

Hoc Camillo in hunc mō Deum Solem atq; alios luminosos sydera q̄ ea. Lux effluentium de Sole sit lux ipa. Maiore intensione dicit Lux q̄ interstella Sensibi dicitur ē ipa lux q̄ sol

Dabat hic confestim qm deferendi ipsū opus velut ad ea velut Subterfugium quod assiduis tene bat. Sufficiunt Sibi tam modica ad tanta auferenda.

Conditione qualis corpe ea Ner patitur qm Nullus recipit hos esse in ipso, nisi res recipia Solūde Non tm in diuersis pa tibus cadēs Quare no sicut in cera figura ita ipsius in re sen tiendo ... spes suscipientur.

per capillos sese ꝓpagare/uel manus. Atq; ita sensibile tangere/& id quidē absq; reflexione. Secūda/aiam nō propagari ꝓradios:sed eos quasi uirgas extendere ad obiectū:eosq; ad aiam inde reuerberari. Tertia/lumē figurari ab obiecto:atq; ita figuratū ad oculos puenire. Circa primā ludit:Secundā derider: Tertiā repro bat. Et ubiq; randē id molitur: tantā esse cōpatiēdi cōformitatem inter uisū atq; uisibile/ut satis circa se uicissim moueanť & agāt/ etiā si nulla passio cōtingat in medio:sicut neq; patiť mediū/uel saltē nō tale qddam patiť/quādo tremēte hac corda:altera cōtremiscit obscitāte hoc/obscitat ille:& imaginānte aliquid amicissi mo/imaginatur interdū idem & alter amicus Cap.IIII.

PLOTINVS

Sed contiguū uisionis lumē quo se hēt ad lumen uisioni ꝓpinquū/& usq; ad sensibile/Forte aere qdē nō indiget medio:nisi forsan lumē absq; aere non dicatur. Sic aūt medium hoc est secundū accidēs. Ipsū uero lumē est medium minime patiens:& omnino hic non opus est passione: sed forte duntaxat medio. Quod si lumen non sit corpus:non est opus corpore medio. Atqui forte dixerit aliquis non ad ipsam simpliciter uisionem alieno opus esse lumine atque medio:sed ad hoc ipsum duntaxat: ut longinqua cernantur. Vtrum igi tur lumen absq; aere possit esse nec ne/in sequentibus perquiremus. Nunc autem hoc iprimis inuestigemus. Profecto si lumē hoc contiguū uisui fit aiatum:& aia ꝓ ipsū ferť/& in ipso uiget quēadmodū & i intimo/nimirū i ꝓcipiendo quoquo mō quale ē uidere lumine medio non egebit: sed uisio similis erit tactui/uirtute uidelicet uidēdi i lumie ꝓcipiēte/dū mediū nihil patiť/ sed illac uisus ipse pferť. Vbi sane quærendū est/nunqd ex eo q illic est iteruallū/oporteat ꝓcedere uisū: an ex eo q i interuallo sit corpus. Ac siquidē ex eo q corpus i iteruallo sit/si ob staculū hoc auferať pspicieť. Sin aūt ex eo q simpliciter ibi sit iteruallū/uisibilis ipsius naturā/oportet supponere ociosā/& oio nihil agētem. Sed.n. hoc fieri ne quit:tactus.n.nō solū nuntiat atq; tangit/q aliqd sit ꝓpinquū: sed etiam quasi passus tangibilis ipsius nuntiat differentias:ac nisi quid obstiterit/id etiā sentiat e lōginquo. Simul.n. medius aer atq; nos ꝓcipimus ignē:nō expectātes ipsi quo ad aer ante fuerit calefactus. Magis ergo corpus calefit solidū.q̄ aer. Quapp per aerē potius q̄ pp aerē incalescit. Si igiť sensibile ad agendū uim habet/ hoc aūt ad patiendū/uel ēt quocunq; uisus/cur nā alio indigeat medio/ in quod uim ha beat ad agendū?Id.n. nihil aliud foret/q̄ impedimēto aliquo indigere. Iam uero quādo solis lumē accedit/nō prius oportet aerē/deinde nos/ sed simul illumina ri. Et prius q̄ propinquet uisui ſepe dū etiā adhuc est alibi/nos uidere contingit/ quasi aer minime patiať:dū uidelicet mediū quidē hoc nihil est passum/ & lumē nōdū profectū/ad quod adhibere uisū oportet. Et ꝓfecto penes hāc suppositio nem difficile fuerit/cām assignare/ob quā & quo nocte stellas ignēq; cernamus; Sin aūt manet quidē aia in seipsa:indiget aūt lumine/ uelut uirga ꝓ quā se porri gat/oportebit uiolentā fore ꝓceptionē secundū quādam porrecti luminis reuer berationē/atq; sensibilē colorē/qua rōne color ē/ habere reflectēdi uirtutē. Sic.n. ꝓ mediū tactus efficienť. Præterea & prius appropinquauit nullo tūc iteruenien te medio. Sic.n. deide ꝓ mediū attingere/facit cognitionem/quasi memoria qua dam fiat & quodā potius argumēto. Nunc uero nō fit ita. Verū si lumē sensibili propinquās oportet pati:deinceps uero id totum usq; ad uisum continuata tra ductione ꝓcedere:eadem nobis suppositio fiet/atq; illa/ quæ tradebat medium prius a sensibili pmutari & affici/aduersus quam alibi disputauimus.

MARSILIVS. Siqua materialis passio a rebus sentiendis afferť in mediū: quia nimirum diuersa est ab incorporea natura sensus:ideo & sæpe sua uehemen tia cōfundit sensum: & nunq̄ est accōmodata causa sentiendi: nisi præter illam suboriať spiritale aliquid uel i medio/uel saltem i instrumēto sensus. Id quidē spiritale accōmodatum sensui etiam apparet in uoce. Quod eni ubiq; totū circa uocem a multis eodem momēto percipitur/significaťq;/spiritale quiddam ēe ui deť. Tale uero aliquid circa quēlibet sensum nō corporea causa generat:sed pro creat ipsa mūdi uita in subiecto tunc oportune disposito. Est autē hoc adeo co gnatū sensui: ut cum primū id circa sensum uiget actu/ ipse quoq; sensus ipsius actus circa id simul expergiscať. Quemadmodū aliis hominibus aliis ꝓcipue concentus est amicus:& alius alios ad cantū excitat/atq; tripudium. Quod autē ad actum huius obiecti sensibilis statim hic sensus agat/conficit eadē ubiq; uita mūdi:hoc potissimum cum illo cōtemperās simulq; mouēs:Sicut ad talis humo ris motum moueť & imaginatio talis/atq; uicissim. Item ad uarios Lunæ motus habitusq; uarie mouenť & afficiūtur humores. Ad motum sulphuris moueť & flamma. Quorsum intendis dextrum oculum/intendiť & sinister Cap.V.

PLOTINVS.

Aererum/nunqd circa sensus auditus cōcedendū est aerem quidem pati primū motū/& deinceps aerem ꝓximū ab aere primū sonante:similiterq; aerem usq; ad auditū gradatim idem pati:atq; sic ad sensum puenire. An potius secūdū accidēs in his medium patiť/ob id uidelicet q̄ interuenit. Quod si inde tollať/semelq; fiat sonus/duobus inter se corporibus concurrentibus/sen sum i nobis huius ꝓtinus excitari. Forte uero opus quidē est pulsato aere ab ini tio/quod uero deinceps sequiť/aliter se habet medium. Hic enim uidetur aer do minus ēe soni. Quippe cum neq; ab initio fieri queat collisorum inter se corpo rum sonitus/ nisi aer in ueloci eorum cōcursu percussus atq; excussus eiusmodi pulsum succedenti aeri tradat usq; ad aures & auditum. Verum si aer soni domi nus est/huiusq; agitati pulsus est/quęrēdum erit secūdum quid potissimū diffe rentię uocum sonorūq; perpēdanť. Aliter eni sonat æs ære percussum:aliter alio. Aliter alia corpora inter se collidentia. Aer autem unus est/unaq; i eo pulsatio. Nō enim solum per magnū atq; paruum horum differentiæ perpendunť. Sin aūt assentiereť uocis soniq; auctoritas penes aerem/ꝓpea q̄ pulsus illatus aeri sonum reddat:respōdendum est/nō qua rōne aer est/id effici. Tunc enim resonat/quan do statum solidi corporis adipiscitť ante q̄ effundať/manēs quasi quiddam soli dum. Quapp sufficiant hic ea quæ mutuo se collidunt: dicendumq; est collisio nem pulsatiōemq; eiusmodi esse sonū ad sensum usq; peruenientem. Huic uero sententiæ argumēto uidenť esse soni qui in aialium interioribus fiūt:nō in aere: sed parte animalis alia aliam collidēte. Quales sunt quædam ossium flexiones/ attritioneq; mutuæ/aere nullo interueniente. Item disruptiōes quædam & sectio nes. Sed de hoc quidem ita sit dubitatum: cuius quęstio similis ē quęstioni de uisu superiori. Et ꝓfecto de illa atq; de hac dicendū est uim sentiendi consistere in compassione quadā cōsensioneq; mutua rerū tanq̄ in eodē uiuente manentium.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

MARSILIVS. Lumē nō ab illuminato: ſed ab illuminãte depẽdet. Similiter uita oīs nō ab animato: ſed ab aĩa pendet tanquã proprius actus/& regitur: etiam ſi omne foris defuerit ſubſtentaculum. Primum corpus eſt cęleſtis ignis: prima huius qualitas eſt lumē. Ideo uſq; adeo perfecta eſt: ut p modũ actus ꝓ nus q̃ octoſę qualitatis exiſtat. Actus quidem tam efficax/ut p oĩa ſeſe porrigat a fonte proprio nō diſiunctus. Apellaꝝ & ignis eiuſmõi color. Qui uſquequaq; diffuſus/colores omnium octoſos ſuſcitat: atq; circũfundit. Prętęrea in quocũq; ſub cælo corpore prævalet igneus quidã uigor cæleſti ſimilis. Emicat & inde lumen/quaſi familiaris color. Sub prętentia Solis lumē calefacit aerem. Calefactio quidẽ utroq; indiget. s. & præſentia Solis/& aere. Hæc uero calefactio competẽs medium eſt inter lumē atq; calorem. Calor ſane põt etiam ſine prętentia luminis in aere ſupeſſe. Ergo lumē ſine aere penes Solem exiſtere põt. Sed calor quidem a lumine relictus in aere nō multo tempore ſupereſt: quoniã eſt alienus. Lumen uero circa Solem ſemꝑ: quia propriũ. Propriũ enĩ inſeparabile eſt. Alicuius certe proprium ẽ lumẽ: Nõ diaphani p ſe quidẽ obſcuri. Ergo Solis ipſius/corporisq; Solaris. Et merito ſicut ẽ forma quędam ĩ ordine rerum in ſeipſa cõſiſtẽs: quędã alio ſubſtentata: ſic & actus eſt duplex. Alter quidẽ formæ dũtaxat agẽtis. Alter inſuper iacens ĩ patiente. Lumen uero nõ fieri propriã diaphani qualitatẽ/alibi diximus: quia neq; ſuſcipiť paulatim: neq; etiam retineť: neq; ſimul cum hoc in fictitur: uel moueť: neq; cõfundunť inter ſe lumina: neq; igitur cum cæteris qualitatibus cõmiſcentur. Non confundi apparet ex eo q̃ ſi tribus luminibus corpus unicum opponať. Tres ĩ oppoſitum umbræ reſultãt: quoniã tria ibidem lumina ſunt diſtincta. Præterea ſi tribus candelis opponať ingẽs tabula/in cuius medio ſit foramẽ: tria lumina ĩ oppoſitum inde reſilũt. Aliud quidem ĩ rectũ: alia duo e tranſuerſo ſe inuicem interſecãtia/nõ cõfuſa. Similiter mentes & aię cõiuctæ in uicem minime cõfunduntur. Lumen merito neq; ſubiecto capitur: neq; cõmiſcetur alicubi: quoniã omne lumẽ cęleſtis luminis eſt imago. Illud uero aię cęleſtis eſt actus. Sicut enĩ uerbum emittitur ab aĩa uelut actus imaginationis extra porrectus: in quo tria ſunt/aer/motus/ſignificatio: ſic a luce intellectuali cæleſtis aię per oĩa efficaciſſimus actus effunditť: in quo tria ſunt/lumẽ/calor/uis occulta: Et aliquo puenit lumẽ/quo nõ calor: Et econuerſo. Vis ãt in hoc actu occulta/quæ in eo potiſſimũ eſt/p oĩa tranſit: facitq; mirabilia/nõ formaliter calefaciendo/uel palam illuminãdo: ſed ſpeciales inſerendo uirtutes Cap. VI.

PLOTINVS.

r Eliquum eſt indagare/nunq̃d lumẽ futurũ ſit alicubi/ſi nõ ſit aer. Velut ſi Sol ĩ corporũ ſuperficie fulgeat: ſed medium ſit prorſus uacuũ. Quod quidem nũc ſecundũ accidẽs illuminať/ex eo q̃ mediũ hoc corpus interuenire cõtingit. An forte pp ipſum aerem patientẽ/& alia pati: naturãq; luminis exiſtere pp ipſum aerem: Cuius quidem paſſio quædã ſit: cũq; ſit eius paſſio/nimirum nõ fore niſi & patiẽs aer exiſtat. Sed enĩ lumẽ nõ eſt aeris ipſius pnmo: neq; qua rõne eſt aer. Eſt enĩ & uniuſcuiuſq; corporis ignei atq; ſplendidi lapillorũq; ſimiliũ color ſplẽdidus. Sed hoc ipſum quod ab illo colorẽ eiuſmõi poſſidente manat ĩ aliud/num erit? Si aliud hoc minime fuerit. Profecto ſi q̃litas eſt dũtaxat/& q̃litas alicuius/cũ qualitas oīs ſit ĩ ſubiecto/neceſſe eſt lumẽ in eo cui ineſt corpore quærere. Si ãt lumen ẽ actus ab alio/cur nã ſi abſit ſub eo corpus/ fingaťq; inane/nõ exiſtet: & ad ſuperius etiã ſe extẽdet. Cum. n. intentũ erectũq; ſit/quid prohibet quo minus pertranſeat etiam a nullo uectũ/neq; alicubi prędatur. At ſi tale eſt/ut cadat: deferet ultro: Neq; enim aer neq; illuminatũ quicq̃ ent/quod hoc trahat ab illuminãte/& prodire compellat. Quoniam neq; etiam accidẽs eſt/adeo ut ſit prorſus ĩ alio/uel alterius paſſio quædam/ita ut oporteat eſſe/quod patiať. Alioquin oporteret diſcedẽte eo quod illuminat/lumen in re illuminata manere. Nunc uero abit: Itaq; forte progredieť. Quo nam igitur? An forte locum eſſe oportet ſolum. Alioquin ita corpus Solis actum ſuũ perdet ex ipſo pendẽtem. Id aũt eſt lumẽ. Si ita eſt/neq; lumẽ alicuius erit. Quod quidem eſt actus ex ſubiecto quodam emicãs: nõ tamẽ tranſiẽs ĩ ſubiectum. Sed ſubiectũ ſi forte adſit ſub eo aliq̃d patietur. Profecto quemadmodũ uita/quæ & actus eſt/actus eſt aię: ſub quo & aliquid uelut corpus/ſi adſit/patitur: ac etiã non prę ſente corpore eſt actus eiuſmodi/ita nihil prohibere uidetur ita ſe lumẽ habere: ſiquidem eſt actus quidã corporis luminoſi. Nõ enĩ nũc ipſũ aeris tenebroſum gignit lumẽ: neq; tenebroſum ipſum terræ cõmixtũ prorſus impurũ procreat lumen. Sic enim perinde id ſe haberet/ac ſi dicatur aliquid fore dulce/ſi modo miſceatur amaro. Proinde ſiquis lumẽ eſſe dicat permutationẽ affectionẽq; aeris: dicendũ huic inſup erit/oportuiſſe aerem ipſum ĩ hac tranſmutatiõe aliter affici: tenebroſamq; eius cõditionem iam ĩ aliud permutatã/non eſſe amplius tenebroſam. Nãc uero aer/qualis eſt/permanet: utpote qui reuera nihil eſt paſſus. Atqui paſſionẽ oẽm illius eſſe oportet: cuius eſt paſſio. Neq; igiť eſt color aeris: ſed ĩ ſe ipſo cõſiſtit. Adſtat uero aer. Atq; de hoc hactenus ita ſit dictum.

MARSILIVS. Sicut reliqua corpora proiiciunt ſemper foras ex ſe non nihil. s. uaporem uel uirtutem uel imaginẽ: ita ſidereũ corpus atq; ſimile actum ſuũ emittit foras: Et quia efficaciter/ideo ꝓcul. Eiuſmodi actus ẽ lumẽ/attingẽs quidem externa/& interim fontẽ proprium nõ relinquẽs. Inter lucem prorſus in unam lucido corpori/ atq; calorẽ iam aeri factũ intimũ/eſt lumẽ partim quidẽ lucenti intimum: partim etiam extra ꝓcedens ferme ſicut ſermo inter cogitationem atq; fabricã. Lumen quo momẽto penetrat molle diaphanũ/eodem diaphanum tranſuerberat uel duriſſimum. Incorporeum eſt igitur cui duritia corporis nõ reſiſtit. Verũtamẽ quoniã eſt cæleſte/ ideo obſtaculum natura terreum etiam ſi minus durum ſit/nõ capit lumẽ. Quoniã igiť incorporeum eſt/ nõ debemus huic paſſiões corporis attribuere. i. accedere/recedere/refluere/trãſfluere/cõtrahi/dilatari: ſed potius ubi corã diaphanum exponiť lucido/ſtatim lumẽ illic exiſtere/illic agere: ſin minus/nõ exiſtere ibi/nõ agere. Neq; tamen ſimpliciter eſſe deſinere q̃diu corpus ẽ lucidum. Lumini ſimile eſt radialis actus ſpectaculi directus in ſpeculum. Item uitalis actus aię directus ĩ corpus. Actus uitalis oīs eſt immortalis. Et q ab aĩa noſtra ĩ corpus intendiť/eam perpetuo comitať. Et qui in corpus idem manat ab aĩa mũdi/hãc quoq; aĩam aſſidue ſequiť Cap. VII.

PLOTINVS.

q Vęrendum eſt/utrum lumen eo quod illuminat abeunte/protinus euaneſcat: an potius recurrat in ipſum. Forte enĩ ex hoc etiam ad id quod propoſitum fuit/proficiemus. Profecto ſi lumẽ ſic inſit illuminato corpori ut propriũ iam eius euaſerit: forte quis dixerit euaneſcere. Si ãt eſt actus aliquis

e fonte nō effluēs/alioquin circūflueret/atq; intus possidereť/plus etiam q̄ quantum ab agēte prouenerit: nimirum nō destrueť/quatenus quod illuminat/in sua substātia permanet. Quādo uero transferť illud/hoc quoq; in alio existit loco: non quasi refluxus fiat aliquis/siue transfluxus: sed quia actus illius existat/& adsit eatenus/quatenus nihil obstat ad esse. Quoniam etiam si longe maior distantia foret q̄ nūc sit Solis/a nobis lumē id totū Solis impleret/ nullo uidelicet prohibēte: neq; obstaculo usq̄ impediēte. Est autem actus alter in luminoso/& quasi uita plurima corporis luminosi: ac uelut principium & fons agendi. Est & actus alter ultra terminos corporis lumiosi: qui est interioris imago: & secundus actus a primo minime destitutus. Profecto res quelibet existēs hēt actum/uelut quandā sui similitudinem. Adeo ut re ipsa existēte/actus existat: & illa manente prodeat ad remotū. Partim quidē lōgius: partim uero breuius: & partim debiles atq; exiles: partim quoq; latentes. Quorūdam uero maiores sunt actus/proculq; fundunť. Et quādo ad remota procedūt/ubi existimādum est esse/ubi agēs est & potens/rursusq; quo currit. Proinde uidemus i aialibus/quorum naturaliter lucent oculi/lumen extra ex oculis emicare. In aialibus quoq; quę intus collectum ignem possidēt/quādo se apiunt/lumen i tenebris extra fulgere: & quādo se contudūt/nihil luminis extra relinqui. Quod quidē nō pēnitus euanescit. Sed aut est quidem/aut nō est extrinsecus. Quid ergo/nunquid in aial ipsum regrediť? An potius dicēdū est extra nō esse? Quādoquidē neq; ignis ad externa ꝓcessit: sed intrinsecis se insinuat. Ipsum ergo lumē nunqd seipsū insinuauit. Nō forte: sed illud tantū. Cum uero quod illuminat sese occulit/corpus tam aliud obstat/adeo ut illud ad externa nō agat. Est igiť ipsū manās a corporibus lumē/actus quidam lucidi corporis ad externa procedēs. Ipsum uero lumen oio talibus corporibus insitum/quæ quidem primo talia sunt/est essentia secūdum spēm corporis primo lucidi. Quādo uero una cū materia corpus tale miscetur/colorē exhibet: Solus āt actus nō exhibet: sed uelut coloratiōem quādā/utpote qui sit altius/& ab ipso cōtinue manās: a quo qdē quod abest/ab actu eius insup abest. Tum uero oportet oio lumē incorporeum iudicare: quanuis sit actus corporis. Qaupp nō proprie de hoc dicť: & ꝓcipue uel accedere/uel discedere. Sed alio quodā pacto hæc ibi se habēt: atq; est ipsius substātia tanquā actus. Siquidem simulachrū quoq; i speculo actum nuncupare debemus eius quod uidetur i speculo/agētis in id quod pati pōt. Vbi quidē nihil effluit: Sed si adsit/ & illud illic apparet: Atq; ita se hēt/ut simulachrū coloris sic figurati. Ac si abit/non ultenus perspicuū corpus habet/quod prius habebat/quādo spectaculum ipsum agebat in speculum. Proinde i aia quoq;/quātum est/aiæ prioris actus/manente priore manet & actus comitās. Siqua uero uis sit/quę non sit animę ipsius actus/sed ex actu/qualem diximus uitam iam corporis propriā/nunquid ita se habet/sicut lumen corporibus iam permixtū? Forte lumē quidem hoc residere dicemus: quia & quod colorem facit/est mixtū. De uita uero corporis propria quid? Forte corpus hāc retinet altera uidelicet adstante aia. Nihil.n. expers aiæ esse pōt. Quando igitur corpus interit/ neq; huic sufficit/uel ipsa quæ suppeditauit hactenus/uel siqua etiam adstet/quo nam pacto adhuc uita permanet? Quid ergo? Perit hæc? Forte neq; hæc perit: nam & hæc est quędam illustratiōis imago. Solum uero dicendum est/ubi nō esse.

MARSILIVS. Cum mundus sit uniuersum corpus atq; sensibile/poni re uera nō pōt sensibile aliquid extra mūdū. Quod si fingas corpus aliquod extra nulla i re cum mūdo cōmunicans/nō sentieť sensu mundano. Sin uero quoquo modo cōmunicās/iam nō erit extra/sed intra. Quod patiente digito pedis/sta tim compatiātur inguina/& hæc quidē potius q̄ genua/quāuis remotiora/inde cōngit: quia & in eodem aiali sunt/& ꝓcipue inter se conformia. Similiter ad passiōem cerebri patiť stomachus/atq; uicissim. Simili rōne q̄ sensus etiam lōge distantes ad leuissimos sensibiliū suorū motus/etiā nō patiente medio annuāt: efficit una mūdi inter hæc cōtinuata natura. Sicut cōtinuitas lōgissimi intentiq; neru facit ut uibrata parte uel infima/statim uibretur & sūma. Hinc quoq; cōtingit ut rerū series cælitus iminentes & adhuc futuras imaginemur: uel occultiore quodā instinctu sępius imitemur: & amicū ad nos ꝓficiscentē ante q̄ perueniat/ occulto quodā sensu nōnunq̄ præueniamus Cap. VIII.

PLOTINVS.

I corpus sit extra cælū/& mūdo huic ad illud oculus dirigať/ nihilo prohibēte discernere: dubium est/utrum illud uidere possit: quoniā cum illo nequaq̄ in passiōis cōmunione cōspirat: siquidem nūc cōmunio passiōis rebus inest ꝓp ipsam aialis unius naturā cunctis ubiq; cōem. Forte si compassio circa sensualia sensibilia/sensus penes aialis unius naturā esse censeť/sic mundus hic corpus illud minime cerneret: nisi forte illud corpus externū aialis huius nostri membrū esse dicať. Si enī sit eius membrū fortasse perspicier. Verum si nō sit huius membrū/sit tamē coloratum corpus/qualitateq; cęteras habeat/quales & mūdus: ideoq; cōforme sit instrumēto huius mūdi sensorio/forte uisurū aliquis opinetur. Sed neque ita/si modo recta sit suppositio. Nisi quis hoc ipso suppositionem studeat e medio tollere: Afferēs perabsurdū fore/nisi uisus plane colorē præsentē intueať: similiterq; sensus alii circa ꝓsentia sibi obiecta sua nihil agāt. Nos aūt dicemus unde nam absurdum hoc nobis appareat. Forte quoniam hic & i uno & unius nūc existentes hæc agimus/atq; patimur. Id ergo cōsiderādū/ an præter hoc sit aliud afferendum. Quod si satis id nobis facit/iam est demonstratum. Sin minus/per alia iterum demonstrādum. Quod igitur aial unum se cū met in patiēdo cōsentiat/satis est manifestum. Atq; si quodcūq; dictū est unū sit aial/iam sufficit: partesq; erūt unius oia: & quatenus uiuētis unius ꝓtes erūt/ inter se cōsentiēt. At siquis asserat mūdum hūc sensurum corpus illud ob quandam dūtaxat similitudinem: ipsa tamē perceptio secūdum aialis naturā erit/atq; sensus: quoniā id ipsum similitudinē possidet. Instrumētum.n. ipsius est simile. Quapp sensus erit perceptio aiæ per instrumenta/similia rebus percipiendis. Si igiť existēs aial sentiat quidē nō ea tātum quæ in se sunt/sed similia quoq; suis: profecto qua rōne aial ē/percipiet. Ipsa uero percipiēda nō quatenus ipsius sūt/ sed quatenus similia/percipiēda erūt. Sed forte potius ipsa quoq; ꝓcipiēda/ iccir co sic percipiēda ob similitudinem erūt: quoniā ipsa eadem aia similia reddidit. Adeo ut familiaria forēt. Quapp si auctor illic sit aia oio diuersa/certe quæ ibi fingūtur esse similia/nihil ad eam pertinēt: sed enī absurditas i suppositiōe repugnātiam esse declarat/tanquā hæc ipsa absurditatis causa sit. Nempe aiam simul dicit atq; nō aiam/cognata simul & nō cognata. Similia hę/rursus & dissimilia. Quāobrē cū repugnantia i se prorsus includat/nō erit rite suppositio iudicāda.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

Nam & ſupponiť in hoc aĩam eſſe. Quare & uniuerſum ponit/& nõ uniuerſum: aliudq; rurſus/atq; nõ aliud. Item nihil/atq; nõnihil. s. extra ipſum. Deniq; perfectum ſimul & imperfectũ. Itaq; reiicienda eſt eiuſmodi ſuppoſitio: quia nõ liceat inde conſequentiam quærere: ꝓpea q̃ id ipſum quod ſupponitur in ſeipſo: per illam diſperdatur & pereat.

DE SENSV ET MEMORIA LIBER ENNEADIS QVARTAE SEXTVS.

MARSILIVS. Nõ imprimunť ſenſibilium formę i aĩa. Nõ imprimi a ſenſibilibus formas i aĩa tanquã a ſigillo i cæra Boetius noſter i Cõſolatione ꝓbat. Nos in Theologia & cõmentariis Theophraſti. Plotinus exiſtimat formam aię ſic impreſſam ſortiri iam obiecti ſenſibilis rõnem: Itaq; ſi in uiſu impreſſa fuerit forma cęli/quinq; abſurda ſequi. Primum: nõ oportebit oculũ ad cęlum ultra dirigere. Secundũ: nõ metiemur quãtum diſtet cęlum ab oculo: Immo neq; diſtare putabimus. Tertium: nõ apparebit cælũ oculo latius. Quartum: nõ cælum uidebimus: ſed hãc forſan i nobis cæli formã. Quintum: nõ diſcernemus rem ſenſui ſic impoſitam. Cap. Primum.

PLOTINVS.

ſ I SENSVS Dicamus nõ tanq̃ formatiões quaſdã uel impreſſiones in aĩa fieri/cõſequẽter oĩo dicemus neq; memoriã eſſe diſciplinatũ ſenſuũq; cõſeruationẽ/quaſi figura quędã ſeruetur i aĩo/cum neq; prius quidem extrinſecus ſit accepta. Quapp ad eundẽ ſermonem utraq; pertinẽt. Aut enĩ dicẽdum eſt fieri formas i aĩo eaſdẽq; ſeruari: ſi modo memineris: Aut ſi alterutrum negaueris: neq; alterũ quidem debes admittere. Nos ergo q̃ neutrum concedimus/quisnam utriuſq; modus ſit/inueſtigare compellimur: quãdoquidẽ neq; ſenſibilis rei figuram i aĩo fieri dicimus & animũ figurare: neq; memoriã eſſe fatemur impreſſę aliquãdo permanentisq; figurę cuſtodiam. Quod ſi in ſenſu perſpicaciſſimo quid eueniat/cõtẽplemur/ forte i aliis quoq; ſenſibus idem. s. ad alios trãſferẽtes/quod deſideramus/ inuenimus. Cõſtat autẽ ubiq;/quãdo aliq̃d cernimus/illic nos aſpicere uiſuq; attingere/ubi eſt ipſum uiſibile poſitũ e cõſpectu: quaſi illic ꝓceptio fiat: & aĩa extra proſpiciat. Quod quidem (ut arbitror) indicat nullam i aĩa formã uel factã eſſe uel fieri: neq; aĩam ex eo uidere/q̃ admittat impreſſionẽ/qualem cæra ſuſcipit a ſigillo. Nihil enĩ opus foret ulterius extra reſpicere/ſi iam in ſe rei uidẽdæ ſpẽm poſſideret: atq; ob hoc ipſum q̃ intrauent i eam ſpẽs/cerneret. Præterea quãdo animus interuallũ adhibet rei quã uidet/& q̃ꝓcul uideat/cernit/ſatis indicat nõ habere intra ſeipſum quod intueť: alioquin cum nihilo diſtaret ab ipſo/nõ tanq̃ procul poſitum peruideret. Item iudicare nõ poſſet ꝓ formã intus acceptã/quanta ſit res externa: neq; etiã oĩo eſſe quãtam: ceu q̃ magnũ ſit cęlum. Quippe cum forma intus accepta eſſe tãta nõ poſſit. Quod uero ẽ oĩum maximũ/ſi figuras eorum/quę uidemus/intus acciperemus/nõ liceret cernere ea ipſa quę intuemur: ſed eorum imagines atq; umbras. Itaq; continget/alia quidem eſſe quę ſunt i rebus: alia uero quæ nobis apparẽt. Omnino uero quod fertur/nõ poſſe nos rem impoſitam pupillę diſcernere/remotã uero poſſe/idem quoq; multoq; magis eſt ad aĩam trafferendum. Si enim rei uidendę figuram poneremus i aĩa/ſpectaculũ illud/quo inſigniret/ minime cerneret. Oportet. n. hæc duo quædam eſſe/quod uidet/& quod uideť. Aliud igiť oportet eſſe/quod uidet figurã alibi poſitã/neq; poſitam i ſeipſo. Quare neceſſe eſt uiſiõem nõ quidem impoſitę rei eſſe/ſed ponus nõ impoſitæ: ſi modo futura ſit uiſio.

MARSILIVS.

Sentire non eſt pati a rebus ſentiendis/ſed agere circa illas. Cap. II.

a Nima quoniã rebus ſentiendis abſq; ꝓportiõe excellẽtior eſt: neq; cũ eis in materia uel natura cõmunicat/formas ab eis nunq̃ ſuſcipit: & quoniã i ſentiendo recte iudicatura eſt/paſſio uero cõfundit iudiciũ/nihil patiť ab obiectis. Siqua uero paſſio cõtingit ab eis in corpus peruenit/atq; ſpũm. Quo quidẽ ſpiritu ſic ab externis/aut ſic pulſato uel affecto ſtatim aĩa prędens affectiões eiuſmõi percipit. Id uero percipe nõ eſt pati: ſed potius agere. i. aliter tũc ſpũm/atq; aliter uegetare. Et ĩnatas (ut Iamblichus ait) ſenſibilium formas ędere. Intelligentia multo magis q̃ ſenſus eſt a paſſiõe remota. Nam & interiores habet formas: nec extra cõuertitur.

PLOTINVS.

ſ I ergo non ita fit ſenſus/reliquum eſt/quomodo fiat/inquirere. An forte de his dicit animus quę nõ habet? De his profecto. Hoc. n. poteſtatis eſt proprium/nõ quidẽ pati aliquid/ſed ualere: & opus ſibi propriũ exequi. Sic arbitror diſcerneť ab aliquo uiſibile. s. atq; audibile: nõ q̃dẽ ſi figuræ quędã utraq; ſint: ĩmo ſi nõ figuræ: neq; paſſiões ullæ: ſed actiones circa quod naturaliter ſunt inſtitutæ. Nos ãt diffidẽtes uim quãlibet obiectũ ſuũ/niſi pulſeť ab eo/poſſe cognoſcere/interea facimus admouendo/ut patiať ꝓximũ/nõ cognoſcat/quod quidẽ ſuperare debet naturę munere animus/nõ ſuperari. Eadem ratione de auditu etiã eſt iudicãdũ: figurã. s. in aere fieri uelut pulſationẽ quandã diſtinctam articulatim/quaſi litterarũ illic ſcriptarũ ab eo qui protulit uocem. Vim uero eſſentiãq; aĩæ/quaſi figuras legere ſcriptas i aere/ꝓxime illuc accedẽtes/quo tandem profectæ naturaliter percipi poſſunt. Proinde circa guſtum & odoratũ alia quidem paſſiões ſunt: alia uero paſſionum cognitiones. s. ſenſus & iudicia paſſionũ: quę quidẽ a paſſionibus differũt. Intelligibilium uero cognitio multo etiã magis paſſionis formationiſq; eſt expers. Hæc enim e conuerſo uelut ab infimo prodeũt. Senſibilia uero attingunť extrinſecus. Ideoq; illa magis actiones ſunt actioneſq; ꝓcipuę. Ipſius enim aĩæ ſunt. Ipſaq; aĩa horum quodlibet agit. Vtrum uero aĩa ſeipſam quidẽ duo quædã uideat & uelut alterũ: intellectum ãt uelut unum: & ambo/duo unum/alibi diſputãdum.

MARSILIVS.

Meminiſſe & reminiſci nõ eſt cõſeruare atq; repetere rerum formas aliquãdo impreſſas aĩo. Cap. III.

q Vando dicũt aĩam tanquã rerum incorporearum atque corporearum medium utrarũq; in ſe formas habere/non intelligimus has formas tanq̃ accidentia quædam iacere in anima/ſicut litteras in tabella: ſiue aliquando inſcriptę ſint: ſiue ingenitæ. Nam aĩæ diuinæ natura neq; nouas ſubit impreſſiões: neq; rationes rerum quas habet ab initio/tam diuerſas habet ab ipſa ſui natura/ut accidentia referãt. Sed ut alibi diximus/ſicut ſunt i aĩa naturales ſubſtãtię uires/intellectus/ratio/imaginatio/ſenſus/& potẽtię uegetales: ita rerum quoq; cognoſcen

darum rõnes hẽt quaſi uires eſſentiales: quemadmodũ & membrorũ ſeminales poſſidet rationes. Quãdo igitur aĩa aliquid meditaꝝ / ſeipſam ex naturali uirtute in actũ naturalẽ circa id ipſũ educit. Quod ſi attẽtius diutiuſq; meditaꝝ idem / in hoc ipſũ ualẽtius ſe cõformat: idq; eſt meminiſſe: hinc & facilius reminiſcitur.

PLOTINVS.

p Oſt hæc aũt de memoria dicẽdum eſt. Et ante oĩa nõ eſſe mirandum / imo uero mirãdum quidem / nõ tamẽ incredibile / quod tali poteſtati aĩæ attribuimus. Eam ſcilicet nihil ĩ ſe accipientẽ: ea tamẽ quæ nõ accipit / animad uertere. Animæ nãq; natura eſt oĩum ratio. Ratio inq̃ intelligibilium / & eorum quæ illic ſunt / ultima. Eorum uero quæ ſunt ĩ uniuerſo ſenſibili / prima. Quapp ad utraq; uergit: & a ſupioribus quidem bene afficiꝝ / atq; reuiuiſcit. Ab infenoribus aũt quadã ſimilitudine fallitꝝ: & tanquã delinita prolabitꝝ. Cum igitꝝ ſit i medio conſtitura / nimirũ percipit utraq;: & ſupiora quidẽ dicaꝝ intelligere / in memoriam uidelicet reuocata: ſi qdẽ illis incũbat. Cognoſcit aũt ppea q̃ quodãmodo eſt hæc ipſa. Nempe nõ cognoſcit ea collocando eadem in ſe uelut in ſede: Sed quodãmodo hęc habẽdo atq; intuendo: atq; ex eo q̃ aĩa hęc ipſa eſt obſcurius / & ex habitu quodam obſcuriore uelut experrecta euadit lucidius eadem: & ex potẽtia prodit ĩ actũ. Senſibilia quoq; ſimiliter quaſi coaptãs hæc ipſa ſecũ / efficit ut effulgeãt: & ante oculos ponit. Quippe cum uis aĩæ etiã prius ad id prępa rata ſit / eademq; parturiat. Quãdo igitꝝ ad aliquid eorum / quę offerunꝝ / corrobo ratur / diu ad idẽ quaſi ad præſens afficiꝝ. Et quo magis corroboraꝝ / eo diutius. Quamobrẽ pueri magis memores eſſe dicunꝝ. Quoniã nõ cito deſiſtũt: ſed rem ipſam diu ante oculos habẽt. Quippe cũ nondũ diſtrahanꝝ in multa / ſed pauca uehemẽter incumbãt. Quorum uero cogitatio uiſq; circa multa uerſaꝝ / hi quaſi pcurrũt / nuſq̃q; inſiſtũt. Si aũt formæ rerum ĩ aĩo impreſſæ manerẽt / multitudo memoniã nõ minueret. Prẽterea ſi reſiderẽt formę / cõſideratione ad reminiſcẽdũ nequaq̃ indigeremus. Neq; cũ prius eſſemus oblĩti / ſubinde reminiſci nos oporteret / ubi figuræ manerẽt. Præterea meditatiões ipſæ quę conducũt ad recolẽdũ atq; reſummendum / declarãt id ipſum quod hinc acquiraꝝ nihil aliud eſſe q̃ aĩæ corroborationem quandã atq; uigorem. Quemadmodũ exercitationes manuum aut pedũ adhibitę ad nõnulla facilius peragenda: quæ neq; ĩ manibus neq; pedibus ſita ſunt: ſed ad quæ membra hæc cõtinua quadã cõſuetudine promptiora reddunꝝ. Præterea cur nam cũ ſemel aut bis tantũ audiuens / nõ recordans: ſed cum ſępius iam audiuens: & quod prius auditũ nõ tenebas / deinde poſt lõgum tpũs iam tenes. Nõ. n. hoc ideo fit: quia partes figuræ prius accepis: Nam & harũ recordareris: Sed uelut repẽte hoc efficiꝝ ex ultima quadã auditione ſiue meditatione id peragẽre. Hæc ſane teſtãtur uim aĩæ prouocari / p quam recordamur: & quaſi corroborari uel ſimpliciter uel ad aliquid. Tum uero quãdo memoria nobis ſuppeditat nõ illa ſolũ quæ meditati ſumus / ſed multa etiã ſuggerit ſiue reddit / inditiis uidelicet quibuſdã aſſuefacta / unde ex unius reſumptiõe alia quoq; multa facilius reſumũtur / quã aliam eiuſmõi memoriæ cauſam afferre quis põt / q̃ ipſam aĩæ uim iam eſſe corroboratã. Nempe rerum formæ inſidẽtes aio debilitatem potius q̃ potẽtiam indicarẽt: Quod enĩ formis eſt plurimis inſignitũ / cedendo factũ eſt tale: Cũq; figurę impreſſio ſit quędã paſſio / ſequiꝝ ut quod maxime paſſum eſt / ſit & maxime memor. Huius ãt cõtrarium manifeſte cõtingit.

Nuſq̃ enĩ ad opus quoddam exercitatio id ipſum quod exercitaꝝ / reddit magis paſſioni ſubiectum. Quoniam & i ſenſibus nõ quod ẽ debile cernit uelut oculus: ſed cui uis ineſt uberior ad agẽdum. Quare ſenes & ad ſenſus debiliores & ad memoniã quoq; ſimiliter. Senſus igitꝝ & memoria uigor aliquis eſt & ualor. Proinde cum ſenſus nõ ſint quędam figurarum impreſſiões ĩ aĩo / quo nã pacto memoria eſſe cõſeruatio põt eorum / quæ nec ab initio quidem penes eam depoſita ſunt? Verum ſi memoria facultas quędã eſt pręparatioq; ad promptum / cur non ſimul & ſubito / ſed deinceps reſũmimus eadem? Quia uidelicet uim ipſam adhibere oportet / atq; intẽdere. Id enim ĩ aliis quoq; uirtibus uidemus accidere: quę quidem ad id quod poſſunt / parãtur efficiendũ: & partim quidẽ ſubito / partim uero ſi ſeipſas ante collegerit / ſuũ munus expediũt. Plurimũ uero nõ iidem acuti uidenꝝ & memores: quoniã nõ eadem ẽ utriuſq; poteſtas. Sicut neq; idem eſt pugil & curſor. Aliq; nãq; ĩ alio dominãtur Ideę. Tametſi nihil pḥibet hoiem habẽtem exceſſus quoſdam aĩę / quaſi quędã ſita relegere: neq; hoiem hac parte profluentem / nõ eſſe expoſitũ paſſiõi. Deniq; quod conſtat aĩam magnitudini nõ eſſe ſubiectam / oſtendit oĩo quicquid eſt ĩ aĩa nõ paſſiõem eſſe / ſed efficaciã: Et oĩo quęcũq; ſunt circa aĩam / mirabili quadã rõne alia ſe habere / q̃ ſuſpicentur hoies / q̃ talia nunq̃ diligẽter indagauerũt: & aliter q̃ ſignificẽt manifeſte acceſſiones ab his quæ ſentiunꝝ tranſeuntes ad eos / ſimilitudine quadã decipientes. Vnde uelut ĩ tabellis quibuſdã ſiue libellis inſcribuntur litterę / ſimiliter de ſenſibus & memoria opinãtur. Et profecto qui ſic afficiuntur / ſiue corpus animã ponãt / ſiue incorpoream / quot ex illa ſuppoſitione abſurda ſequãtur / prorſus ignorant.

LIBER DE ANIMI IMMORTALITATE ENNEADIS QVARTAE SEPTIMVS.

MARSILIVS.

Vnuſquiſq; noſtrũ totus eſt ĩmortalis: ſi quidẽ eſt ipſe aĩus ĩmortalis Cap. I.

a NIMA Dupliciter ſe hẽt ad corpus: partim quidẽ ut ſubſtantialis quędam ſpẽs ad materiã: quoniã p eius preſentiã certa quędã humorũ temperatura ſpũsq; uitalis in corpore naſcitur: partim uero tanq̃ utens ad inſtrumẽtum quãtum pro arbitrio mouet corpus: Atq; eſt a corpore ſeparabilis / & iam quodãmodo ſeparata.

PLOTINVS.

u TRVM Vero ĩmortalis ſit unuſquiſq; noſtrũ / an totus intereat: an partim quidẽ ſit caducus / partim uero perpetuus / qua. s. parte ipſe ſit / hũc in modum quis diſcere poterit ordine quodã naturæ contemplãs. Homo profecto nõ eſt aliquid ſimplex oĩo: Sed hẽt animã: habet & corpus / ſiue tanquã inſtrumẽtum ſiue alia quauis conditione nobis adiunctũ. Omnino uero proponẽdum eſt atq; cõcedẽdum ita poſſimum utriuſq; naturã eſſentiãq; diſtingui. Corpus igitꝝ cũ ipſum quoq; compoſitum ſit / tum rõne mõſtratur perpetuo permanere nõ poſſe: tum ſenſu deprehenditur diſſolui prorſus & diſſipari: cum quodlibet eorum quę ĩ eo ſunt / reuertatur ad ſuũ: & aliud interimat aliud / cõmutetq; ĩ aliud / atq; diſperdat. Præſertim quãdo aĩa / quę cõgliare ſolet / molibus iam nõ adſit. Atqui ſi corpus quodlibet

relinquatur ſolum: nondum tamen prorſus eſt unum: cum ſolui adhuc poſſit in formã atq; materiã: ex quibus neceſſarium eſt ſimplicia etiã corpora eſſe cõpoſita. Preterea corpora oia cum neceſſario habeãt quãtitatem/cõſequẽter in minima quæq; redacta diſpereunt. Quamobrem ſi corpus pars eſt nobis/nõ ſumus un diq; imortales. Sin aũt noſtrum eſt inſtrumẽtũ/oportet ipſum ad tpũs tributum nobis: tale ẽe natura. Ipſum uero principale/atq; ipſe homo erit utiq;/uel tale ad corpus/quale eſt ſpẽs ad materiã: ſiquidẽ hoc ut ſpẽs eſt ad corpus ceu materiã. Vel erit uelut utens corpore tanquã inſtrumẽto quodã. Vtroq; deniq; modo aĩa præcipue eſt ipſe homo.

MARSILIVS.

Nullum corpus/qua rõne corpus/propriã & inſitam habet uitã. Aĩa uero habet. Igitur anima non eſt corpus: ergo neq; fit ex corpore uel corporibus: cum ſit natura preſtantior. Cap. II.

c Orpus ſua proprietate diſſolubile eſt. Anima proprietate ſua cõnectit corpus: cõciliatq; cõtraria/dum certa quadã rõne cõmiſcet. Neq; igiẽ diſſolubilis eſt: neq; corpus: neq; ex certa corporũ mixtura cõcipiẽ: Immo uero uiciſſim ordinata ratio mixtionis in corporibus ꝓcedit ab aĩa. Erimus i hoc libro breuiſſimi: nam circa eadem in Theologia latiſſimi ſumus.

PLOTINVS.

h Oc ipſum igitur/quod nomine aiæ nũcupamus/quã poriſſimũ naturam habere dicendũ? Profecto ſi corpus eſt/oio eſt reſolubile. Omne nãq; corpus compoſitũ eſt. Sin aũt nõ eſt corpus/ſed naturæ diuerſæ/oportet hãc quoq; naturã uel eodem modo uel alio perſcruptari. Principio quærendũ eſt/in quod nam corpus reſoluere corpus hoc/quod uocant aĩam/debeamus. Nempe cum ubiq; aiæ inſit neceſſario uita/neceſſariũ eſt/ſi id corpus quod fingiẽ aĩa/ex duobus pluribus ue corporibus cõponaẽ/aut ambo uel cuncta ſimul/aut etiam quomodolibet ſingulatim uitam inſitam poſſidere: aut hoc quidẽ habere uitã/illud uero nequaq̃: aut neutrum hãc habere. Si igitur uni tantũ inſit uita/unicũ hoc erit aĩa. Sed quod nam corpus hoc eſt/quod uitam poſſidet ex ſeipſo? Sane ignis/aer/aqua/terra ſuapte natura carẽt aĩa: & cuicũq; horum adeſt aĩa/hoc uita utitur peregrina. Alia uero prẽter hẽc nulla ſunt corpora. Tum uero quicũq; prẽterea elemẽta quẽdã horum introduxerũt alia corpora/ea tamẽ eſſe aĩas nõ dixerunt: neq; uitam eis attribuerũt. Siquis autẽ dixerit nullo eorum habente uitam cõgreſſum tamẽ cunctorũ uitã conſtituiſſe/abſurda loqueẽ. Item ſi unũquodq; uitam habet/unũ iam ſufficit. Omnino uero impoſſibile eſt/cõfluẽtiam corporum uitã facere: & quẽ intellectu carẽt/facere intellectũ. Atq; nec quomodocũq; mixta hæc dicẽt uel intellectum uel ſaltẽ animã ꝓcreare. Oportet itaq; eſſe quod ordinet: mixtionisq; ſit cauſa. Hoc igiẽ potius auctoritatẽ gradumq; aiæ obtinebit. Iam uero nedum corpus compoſitũ/ſed neq; ſimplex quidẽ corpus entí ordine rerum: niſi in uniuerſo ſit aĩa. Siquidẽ ratio ſeminalis accedẽs materiæ facit corpus. Ratio uero ipſa nõ põt aliunde q̃ ab aĩa proficiſci.

MARSILIVS.

Omne corpus efficit diſtãtia partiũ ut ꝑte alia patiẽte nõ ſtatim cõpatianẽ & aliẽ. Per ipſã uero aiam corpus uiuũ hẽt: ut ad ꝓtis unius motiõem paſſionẽq; cũcte ſtatim cõmoueanẽ. Aĩa igiẽ nec ẽ corpus: neq; forma diſtẽta ꝑ corpus Cap. III.

n On eſt corpus craſſum: alioquin non facile penetrabit totum. Non eſt corpus labile: alioquin labiliſſimum corpus non continebit. Non eſt impreſſa corpori forma: alioquin nec expedite corpori dominabitur ad uiuificandum/& mouẽdum/& continẽdum: & a forma præſtantiore pendebit in ſeipſa manente/utramq; effundente per corpus. Atq; hęc ipſa forma præſtantior ponus ent anima. Quę cum individua ſit ubiq; tota/& extra contrariarum qualitatum genus facile contraria inter ſe conciliat: & diſtẽta diſſipabiliaq; cõnectit in unum.

PLOTINVS.

ſ Iquis aũt non ita dicat: ſed atomos uel individua quẽdã cõcurrẽtia corpora aĩam unione cõficere. Is ꝓfecto ipſa paſſionis cõſenſione naturęq; copula refelletur. Quippe cum nõ ita fiat per totum unũ uel compatiẽs ex corporibus nõ patientibus: nec ullam admittentibus unionem. Ipſa uero anima ſibi met compatiẽs eſt omnino. Quinetiam ex individuis neq; corpus neq; magnitudo fieri poteſt. Præterea ſi corpus ſimplex adducat in medium/certe quantum in ipſo eſt materiale non dicet ex ſeipſo uitam habere. Materia. n. qualitatis eſt expers. Sed aſſeret potius quod in eo uicem gerit formæ uitam afferre. Si ergo ſpeciem hanc eſſe dicat eſſentiam: certe non utrunq;/ſed horum alterum erit anima. Quod quidem non amplius corpus exiſtit. Non enim hoc eſt etiam ex materia: alioqn eodem rurſus modo reſoluere compellemur. Sinaũt ſubiuciat eiuſmodi ſpeciem non eſſentiam quidem eſſe: ſed quãdam materię paſſionem/reliquum erit/ ut nobis aſſignet/ unde nam hæc paſſio uitaq; deſcendent in materiam. Nõ enim ipſa materia ſeipſam format: neq; ſibimet compar animã. Oportet igitur aliquid eſſe/quod huic ſuppediter uitam/ſiue ipſi materiæ/ſiue cuiuis corporum uita ſuppeditetur. Suppeditet inquam fons extans corporeaq; omni natura ſuperius. Iam uero neq; corpus omnino erit ullum/ niſi animæ uis exitent. Natu fluit ſemper: & in motu ipſa corporis natura uerſatur: citoq; penturũ eſt uniuerſum/ſi quæcunq; ſunt ſint corpora: q̃uis etiam alicui corporum quis animæ nomen accõmodauerit. Sic enĩ anima eadem prorſus atq; alia corpora patietur cum eadem cunctis materia inſit: imo uero nihil alicubi fiet/ ſed omnia in materia reſidebũt: ubi nõ adſit formator ipſe materiæ. Forte etiã nec ipſa quidẽ materia erit omnino. Soluetur & hoc uniuerſũ/ſiquis ſalutem eius corporis connexioni cõmittat/huic attribuens ipſũ aiæ ordinem: uidelicet uſq; ad noĩa ſolũ/aeri cuidam & ſpiritui pęnitus diſſipabili unionẽq; ex ſeipſo nullã ꝓrſus habenti. Cum. n. corpora omnia ſint diuidua ſiquis alicui corporum cõmittat hoc uniuerſum/ neceſſario fateri cogetur demens id totum eſſe/ ac temere nimium agitari. Quis nam ordo eſſe poteſt in ſpiritu ceu uento quodam tantum ab aĩa ordinem experẽte: uel ratio uel intellectus? Cæterũ ſi adſit aĩa: hęc oia huic ꝓtinus ſubminiſtrãt ad cõſtitutionem mũdi aĩaliumq; reliquorum: dum alia paſſim ab alio uis cõducit ad totum. Abſente uero hinc anima hęc reliqua nedum ordine careãt: ſed neq; oio conſiſtere poterunt.

MARSILIVS.

Stoici & Epycurei aĩam eſſe ſpũm ſuſpicabanẽ. i. ſubtiliſſimũ corpus. Illi q̃dem potius igneũ. Hi uero magis aeriũ. Et utriq; non quẽlibet ſpũm: ſed certa quadã ꝓprietate affectum aĩam nominabant. Cap. IIII.

h Aec ipſa certa proprietas & quodammodo incorporea corporeq; excellentior non a corpore generatur: ſed a ſubſtantia pęnitus ſcorporea: quę potius anima iudicabitur. Quæ quidem cum ad oppoſitas in corpore qualitates & motiones tam edendas q̄ regendas æque ſe habeat. Mento neque certum aliquod corpus uel corporeum eſt: neque ex corpore quodam corporibus ue dependet.

PLOTINVS.

i Pſi ēt naturæ corporeę aſſertores ueritate cōpulſi fatenť atq; teſtanť/oportere ſpēm quādā rerū ad aiam ptinentē prędcedere corpora corporibus cunctis preſtātiorē: quādo ſpūm intelligētię cōpotē & ignē intellectualē addunt i mediū/quaſi gradus ipſe naturæ ſūmus abſq; igne atq; ſpū in ordine rerū eſſe nō poſſit: & locū quendā quo ſtabiliať naturaliter exigat: cū deceret potius locū quærere ubi corpora collocarēt: q̄ppe cū hæc reuera ſint in ipſis aię uinbus collocāda. Proide ſi uitā & aiam nihil aliud eſſe dicāt præter ſpūm ceu uentum/ quærendū eſt ab eis/qdnā ſibi uelit illud apud eos tritū: quādo. s. dicūt: aia eſt ſpūs certo mō ſe habens. Ad id. n. cōfugere ſolent/quotiēs naturā aliā pręter corpora efficacē introducere cōpellunť. Si ergo non ois ſpūs eſt aia/quoniam innumeri ſpūs ſint inanimes/ſed ſpūs qdā certo mō ſe habēs: interrogabimus utrum quod dicitur certo mō ſe habens & eiuſmōi habitudo res aliqua ſit/an nulla. Si enī res nulla ſit/certe ſolus extabit ſpūs. Quod uero adiungiť ſe habēs/nomen erit ſolum. Ex quo efficieť/ut nihil aliud pręter materiā eſſe cōcedant: aiam uero et Deū & ſimilia oia eſſe dūtaxat nomina fateanť: ſed reuera tantū corpus exiſtere. Sin aūt habitudo illa res quędā eſt/& aliud quiddā pręter ſubiectum atq; materiā/quod qdem ſit i materia/ſit tamen imateriale: ppea q̄ ex materia rurſus nō componatur/certe nō erit corpus: ſed altera prorſus natura & ratio quędam. Pręterea nō minus ex his apparebit aiam corpus eſſe nō poſſe. Sic enim aut calidum eſſet aut frigidum: aut durum aut molle: aut cōpactum aut fluidum atq; laxū. Item uel nigrum uel album. Similiterq; de cęteris corporum qualitatibus proponetur. Et profecto ſi calidum tantum eſt/calefacit ſolū/ſi frigidum frigefacit tantum. Si leue/ſolū eleuat reddituq; leuia/ubicūq; adeſt: ac ſi graue/ grauat/pōdero facq; facit. Similiter nigrū nigra: & album alba ppne parit. Neq; enī ignis ē frigefacere: neq; frigidū/calefacere. Verum anima tum in aliis animalibus alia facit & alia: tum in eodem contraria parit. Partim quidem cogens: partim uero fundēs atque liquefaciens: Item alia denſa/ alia rara/alba/ nigra/leuia grauia parter efficit: tametſi non alia per aliam: ſed unum duntaxat ſecundum qualitatem corporis unam fien oporteret/atq; colorem ſimiliter. Nunc uero multa parter affert.

MARSILIVS.

Anima motus effectuſq; omniformes tam uegetali uirtute per rationes ſeminales q̄ electione profert: Et corpus certo quodam ordine ad certū auget terminū. permanetq; ipſa interea eadem. Item tota anima eſt in qualibet uel ficta portione animæ/uel uera corporis portione. Totaq; uirtus animæ in qualibet ſeminis gutta ſeruatur. Cap. V.

h Aec autem munera ad molem uel qualitatem corpoream pertinere non poſſunt: Anima igiť eſt incorporea:

m Otus autem quo nam pacto non unum tantum/ſed differentes aſſerere poterunt: cum una corporis uniuſcuiuſq; ſit motio? Si autē cauſas motionum partim quidem ad electiones/ partim uero ad rationes referant ſeminales: recte quidem hoc ipſum aſſeuerabunt. Sed neq; corporis propria eſt electio: neq; rationes præſertim cum differentes ſint: corpus autem hic unum ſit atq; ſimplex: neq; corpus omnino rationis eiuſmōi compos eſſe queat/niſi q̄tū ſibi conceſſum eſt ab eo quod reddit ipſum calidum aut frigidum. Augere uero certis temporibus & ad certum terminum/qua nam uirtute cōueniet corpori? Cui quidem naturaliter cōuenit augen: augere uero nequaquā: niſi forte q̄tum in mole materiæ ſimul adſummitur/uelut miniſtrās ei quod per ipſum perficit augmētum. Etenim ſi anima corpus exiſtens augeat/neceſſe eſt/ipſam quoq; pariter augeri/quadam. s. corporis ſimilis adiunctione: ſi modo tanta pęnitus eua ſura ſit/quantū quod augetur ab ea. Tum uero quod adiūgitur/aut aia erit/uel inaiatum corpus. Ac ſi aia ſit/quærendum erit/unde nam & qūo ingrediatur/& qua conditione admoueať. Sinautē quod adiungitur inaiatū ſit/quonā mō hoc animabitur: et præcedenti conſentiet/uenietq; in unum? Et priori aia in opinionibus congruet. Ac non potius hæc anima uelut peregrina ignorabit ea quę altera nouit. Et quēadmodum altera noſtra patiť moles/ partim quidē ab ea defluet/ partim etiam influet/nihilq; in nobis idem pęnitus permanebit. Quonam igitur pacto i nobis erit memoria/& agnitio propriorum nunquam eadem utentibus anima? Præterea ſi anima corpus eſt/ ſicut natura corporis cōſueuit/ in plures diſtribuitur partes/quarum nulla idem eſt atq; totum. Si ergo anima tāta quędam fuerit magnitudo/quæ ſi minor aliquanto fuerit/non ulterius futura ſit anima/ certe ſicut & omne quantum per quādam partium derractionem ex priori eſſentia permutabitur. Siquid autem eorum quæ magnitudine protēduntur/ aliquando cōminutum mole/interim idem permaneat qualitate: profecto qua rōne corpus eſt/& quātum iam euaſit alterum: qualitate uero quæ differt a q̄titate/ idem ſeruare interea poteſt. Quid ergo dicent/qui animam corpus eſſe putant? Nunquid quāliber animę partem in eodem uiuentis corpore eſſe animā perinde atq; tota eſt/fatebūtur? Ac rurſus partis uniuſcuiuſq; partem? Quod ſi id fateantur/ nihil utique magnitudo ad eſſentiam animæ conferebat. Tametſi conferre oportuit/ubi anima ſit quantum quiddam. Verūtamen totū ipſius aiæ hic erit ubiq;: quod corpori conuenire non poteſt/ſcilicet ut queat idem totum ſimul in pluribus eſſe/atq; pars idem pęnitus eſſe ualeat/quod & totum. Sinautē partium quālibet animam eſſe negent: certe ex inanimatis apud illos componetur. Pręterea ſi hunc in modum uniuſcuiuſq; animę magnitudo definita erit: neq; conſequēter ad utrunq; tracta/ſiue ad maius/ſiue ad minus erit amplius anima. Quando igitur ex uno coitu unoq; ſemine fętus gemini procreantur. Vel quemadmodum in cæteris animalibus etiam plures concipiuntur/ ſemine uidelicet in plures particulas diſtributo: ubi unūquodq; eſt totum/cur non euentus eiuſmodi eos qui diſcere uolunt admoneat: ubi pars idem eſt atque totum/ hoc ipſum in eſſentia ſua conditionem quātę molis excedere: ipſumq; oportere eſſe prorſus a quantitate ſemotū. Nā ita dūtaxat idē permanere poteſt q̄to quouis ſubtracto utpote

intellectiões/& indiuiſibiliũ apprehẽſiões ĩ nobis. Quo nã igiť pacto intellectus ſi fuerit magnitudo /intelliget quod eſt a magnitudine liberũ? & cũ natura diui dua indiuiduũ apprehẽdet? An forte parte quadã ipſius indiuiſibili: quod quidem ſi ita ſit/id ipſũ quod intelligit/nõ erit corpus. Nõ. n. opus eſt toto ad attingendum. Nam ſatis eſt uno quodã attingere. Si ergo cõcedẽt primas intelligentias/quod & uerum eſt/ eſſe rerũ a corpore prorſus abſolutarũ. s. ipſius uniuſcuiuſq; ut dici ſolet abſtracti/ neceſſarium eſt naturam quoq; intelligẽtem eatenus intelligere/quatenus uel eſt uel fit a corpore libera. Si autẽ intelligẽtias dixerint uerſari circa formas materię adhærentes/fatebuntur tamẽ eas tunc duntaxat intelligi/quando a corporibus ſegregantur/intellectu ſcilicet ſegregante. Non enĩ cum his carnibus ipſe homo/ uel omnino cũ materia ipſe circulus & triangulus lineaq; & ſignũ/eo ipſo quo a mente ſegreganť gradu conſiſtunt. Quãobrẽ animum quoq; neceſſe eſt ſeipſum a corpore in hoc habitu reuocare. Oportet igiť neq; ipſam corpus exiſtere. Profecto ab omni magnitudine exẽptum eſt ipſum pulchrum/ipſumq; iuſtũ/ſimiliterq; horũ intelligẽtia. Quapp accedentia nobis impartibili quodã animi apprehẽdenť: atq; ĩ hoc ipſo ipartibili ſita manebunt. Deniq; ſi aĩa corpus ſit/nõ uideo qũo tẽpantia & iuſtitia uirtutes eius ſint: quæ & hanc eatenus ſeruent/quatenus capiunť ab ipſa.

MARSILIVS.

Eſſentia corporea tanq̃ impfecta dependet ab incorporea perfecta: quę quidem cum ex ſeipſa primoq; ſit/& uiuat/ſemper eſt & uiuit: in cuius genere anima continetur. Cap. VIIII.

a Nima quoniam ĩ genere diuinorũ eſt ultima: ideo cum caducis uidetur inire cõmertiũ: Ex quo optimus eius habitus intermittiť. At quoniam in diuinorũ genere comprehendiť/naturam aſſidue ſeruat/ſeq; põt i dignitatem priſtinam reuocare.

PLOTINVS.

o Mnino uero neceſſe ẽ alterã quãdam eẽ naturã præter corpora/que eſſe habeat ex ſeipſa: taleq; eſſe omne quod uere ens iudicať: quod quidẽ neq; fit/neq; perit: alioq; n cętera oĩa dilabenť: neq; gignentur iterum/ſi quando eiuſmõi natura pierit: quæ pfecto his oĩbus ſalutẽ præbet: & ipſi etiam uniuerſo/ſeruato p aĩam atq; exornato. Hęc. n. motus pricipiũ eſt/aliis exhibẽs motionẽ/mouẽs interim ſemetipſam/& uitam aĩato corpori præſtans. Ipſa uero ex ſe ipſa poſſidens/amiſſura nunquã/utpote quę hanc habeat a ſeipſa. Non. n. oĩa pegrina utunť uita: alioq; n ĩ infinitũ pgreſſio fiet: ſed oportet naturã quandam exiſtere primo uiuentẽ: quã incorruptibilẽ ĩmortaleq; eſſe neceſſariũ eſt. Vtpote quæ aliis ſit uitæ pricipiũ. Hoc ſane ĩ gradu omne diuinũ atq; beatũ oportet conſiſtere/ex ſeipſo uiuens atq; exiſtens: primo exiſtẽs/ primoq; uiuẽs/muta tionis ſecundũ eſſentiam exps/neq; oriẽs neq; occidẽs. Nam unde naſcať/uel in quod reſoluať/ac ſi oportet ueram huic ipſius entis apellationem ineſſe/non debet alias qdẽ eſſe: alias uero non eſſe. Quẽadmodũ color ipſe p ſe albus nõ tum quidẽ albus eſt: tum uero non albus. Si aũt ipſũ album eſſet ipſum ens/nimirum una cum eo q̃ album eſt/eſſet & ſemper. Nũc uero ſolum hoc habet/ut ſit albũ. At illud cui ens ipſum adſit ex ſeipſo primoq; ens/proculdubio ſemper exiſtit. Hoc itaq; primo ens ſemperq; ens/non decet uita carere inſtar lapidis aut ligni: ſed oportet eſſe uiuens: puraq; uita frui: q̃tũ uidelicet ipſius manet tãtũ. Quod autẽ ex ipſo miſceť deterion: impedimẽtũ quidẽ ſubire ad optima. Neq; tamen naturã ſuã amittere: ſed antiquũ habitũ: quãdo recurrit ĩ ſua quãdoq; reſũmere.

MARSILIVS.

Duæ ſunt mẽtium diuinarum dotes. Vna quidem claritas intellectus omnia cernens. Altera uero optimus uitę habitus. Eiuſmodi dotes maxime conſequiť animus/quando ſeipſum ab omni labe corporea ſegregans reuertitur ĩ ſeipſum. Ex quo apparet eum eſſe diuinis mẽtibus natura cognatũ Cap. X.

d Vo ſunt apud nos argumenta diuinitatis. Alterum prophetia: alterũ prodigioſorum opum demõſtratio. Quicũq; uero diuina hęc munera reportarunt/ ex hoc uno duntaxat officio hęc ſibi uendicauiſſe uidentur/q̃ animam a corpore reuocauerint ad ſeipſam. Vnde cõſtat ipſam animę naturam per ſe eſſe cum diuinitate coniunctam.

PLOTINVS.

a Nimam uero cognatam eſſe diuinioris ſempiternæq; naturę ex eo patet/q̃ non ſit corpus/ut nobis eſt demõſtratum: neq; figuram habeat/neq; colorem/neq; molem uel qualitatem ullo pacto tractabilem. Idem præterea per hæc licet oſtendere. Profecto cum nobis conſtet/omne diuinum uereq; ens uita frui bona atq; ſapiente: conſiderandum eſt deinceps/de anima noſtra/qualis potiſſimum ſit natura. Accipiamus uero animã nõdum ĩ corpore irrationales concupiſcentias & iras concipientem/perturbationeſq; alias admittentem: ſed quę hæc expulerit omnia: neq; cũ corpore cõmertium habeat ullum: niſi q̃tũ ſũma cogat neceſſitas. Quę quidem anima nobis proculdubio patefaciet/uitia & mala ipſius animę additamẽta quędã eſſe/ & ab extrinſeco nobis iniecta. Nempe punficato iam animo ineſſe cõperiunť optima/ſcilicet ſapientia & reliqua uirtus/tanquã familiaria. Si ergo tale quiddã eſt anima/quotiẽs reuertiť in ſe ipſã/quidnam obſtat/quo minus ĩ gradu ſit eius naturæ/ quã diuini omnis ſempiterniq; eſſe fatemur. Sapientia. n. ueraq; uirtus cũ diuinę res ſint/non poſſunt alicui unq̃ uiri mortaliq; ineſſe naturę. Sed neceſſe eſt tale quiddã eſſe diuinũ. Quippe cum cõpos ſit diuinorum ob cognationẽ quandã cõmunionẽq; ſubſtãtię. Quã obrẽ quicũq; noſtrũ ſic eſt affectus/ exiguo quodã ſecũdũ aĩam a ſupnis diſſare uideť: in hoc uidelicet duntaxat cedẽs/q̃ eſt in corpore. Quapp ſi uel oẽs homines uel plurimi talibus eſſent prædiți animis/nullus adeo foret incredulus/ut aliquando diffideret/aię noſtrę naturã eſſe pęnitus imortalem. Nunc uero cum homines aĩam in plurimis deprehẽdant uitiis inquinatam: nimiũ neq; rem diuinã neq; immortalem eſſe facile iudicant. Oportet aũt naturã uniuſcuiuſq; conſiderare ad ipſum eius purũ reſpicẽtes. Nã quod adiunctũ eſt/cognitiõem eius cui eſt additum ſemp impedire ſoler. Cõſidera igiť auferendo: immo uero ille ipſe qui aufert/ſeipſum intueatur: ſeq; imortalẽ eſſe facile credet: quãdo. s. ſe ipſum in mundo intelligibili puroq; loco perſpexerit habitantem. Cernet enim intellectum uidentem/non ſenſibile quicquã: neq; ex his mortalibus aliq̃d ſed ui ſempiterna ſẽpiternũ rite cõſiderantẽ: & oĩa ĩ mũdo intelligibili: ſeq; ipſũ intelligibilem lucidũq; effectum: ueritate uidelicet illuſtratum: quæ quidem ab ipſo bono coruſcat. Quod intelligibilia omnia ueritate colluſtrat. Iam igitur huic animo dictũ illud ualde cõuenier. Valete uos. Ego uero imortalis iam Deus profectus

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

ad diuinum: diuineꝙ ſimilitudini totus ſcumbo. Si ergo purificatio ipſa efficit/ut animus optima queꝙ cognoſcat: nimirum ſcientiæ latentes intus effulgent. Queꝙ & reuera ſcientieꝙ ſunt. Anima enim nō extra currens tempantiam perſpicat & iuſtitiam. Sed penes ſeipſam in ſui ipſius animaduerſione/eiuſꝙ quod prius erat agnitione/ uelut diuinas imagines i ſe ſitas iam intuetur: quas ante per tempus rubigine obſitas iam rite deterſit. Velut ſi aurū forte animatum foret/& quia terra obſitum/ideo non ſe intuens aurum/ſeipſum penitus ignoraret. Aliquando uero a ſe terram excutiens/cernenſꝙ purū/ſeipſum admiraret: cognoſceretꝙnō ſibi opus eſſe extrinſeca pulchritudine: optime ſecum agi putans/ ſiquis ipſum in ſe tantum manere permittat.

MARSILIVS.

Corpus aīatum ipſius animæ beneficio habet/ut ex ſe quodāmō moueat. Igitur aīa potiſſimum habet idem. Igit & uitam ex ſe habet. Igit & in ſe a corpore non dependentē. Semp ergo uiuit ēt a corpore ſepata. Cap. XI.

a Nimam ex ſe & in ſe mouet uiuereꝙ etiā ſine corporis ſubſtentaculo apparet/præterea maxime quādo contra inclinationes corporis ſeſe mouet: Et quando ſe ad incorporea tranſfert. Si quod uero accidētale uitæ ueſtigium corpori eſt impreſſum/redigendū eſt ad ſubſtātialem aieꝙ uitā in ſe exiſtentem/ſicut calor uel pallor nubis ad lumen. Atqui ut lumē ad ſolem: ſic anima refertur ad mentem.

PLOTINVS

n Emo igitur ſane mētis rem talem intuitus dubitabit/quin ſit immortalis/cui ex ſe ineſt uita: quæ interire non poteſt. Quo eni pacto interibit/cum non ſit aduentitia/neꝙ ita ſe habeat/ut calor ad ignem. Non equidē hoc ideo dico ꝙ calorem igni aduentitium eſſe putem: Sed quia calor non igni: ſed materieꝙ igniſ inſit. Ob hoc itaꝙ diſſoluitur ignis. Anima uero non ſic habet uitam: ut ibi quidem materia ſit ſubiecta: uita uero illi accedens declaret animam. Aut enim eſſentia eſt ipſa uita/atꝙ eſt eſſentia talis ex ſeipſa uiuēs: quod quidē eſt id quod quærimus/anima: idꝙ ſane eſſe immortale confitebuntur. Aut reſoluent uelut cōpoſitum: idꝙ rurſus quouſꝙ ad immortale perueniāt/ſeipſum mouens: quod nefas eſt mortem ſubire. Aut ſi forte uitā eſſe dicāt/affectiōem quandam materieꝙ accidentem: illud tandem a quo talis affectio tradita eſt materieꝙ/fateri immortale cogētur: quippe cum contrariū eius quod affert/ ſuſcipe nequeat. Sed re uera eſt una natura actu uiuens.

MARSILIVS.

Anima noſtra mūdi aīam motur erūꝙ intelligentia imitās ſēpiterna eſt/ſicut & illa præſertim quoniā dum reuocando ſe ad intima ſui/res intelligit/declarat abſolutas rerum formas ſibi ingenitas ſe habere Cap: XII.

d Eniꝙ cū anima ſit forma ſimplex/indiuidua/non alligata materiæ/neꝙ diſſolui poteſt/neꝙ diuidi neꝙ diſperdi.

PLOTINVS.

p Roinde ſi omnē aīam eſſe caducā dicant: iā diu oporteret omnia fuiſſe deperdita. Sinautē aliam quidē animā eſſe caducā/aliā uero nequaq̄/ceu uniuerſi aīam īmortalem/noſtrā uero mortalem: differentiæ huius cauſa illis eſt aſſignanda. Vtraꝙ ſane motiōis principium eſt: & utraꝙ ex ſeipſa uiuit: atꝙ eodem attingit eadē: intelligēs tū quę in cælo ſunt: tum quæ ſupra cęlū: & omne quod ſecūdum eſſentiā eſt/ & quid ꝓquirēs: & deniꝙ uſꝙ ad ſūmū principium oium proficiſcens. Præterea ex eo ꝙ ꝓ ſeipſam ex notiōibus intimis qd ipſum unūquodꝙ ſit/inuenit/quodam. s. reminiſcentię munere: conſtat aīam ante corpus uiuere/ſcientiſꝙ ſempiternis utentē ipſam eſſe pariter ſempiternā. Accedit ad hæc ꝙ omne ſolubile cū ex compoſitione ſuſceperit eſſe/hac cōditione naturaliter diſſolui pōt/qua eſt & compoſitum. Anima uero unus ē & ſimplex actus/ & natura in uiuendo cōſiſtens/nō igitur hac rōne potent interire. Sed nunquid diuiſa quādoꝙ in partes & diſſipata peribit? At anima ut demōſtratum eſt/neꝙ moles eſt: neꝙ quantū quicq̄. Num forte ꝑmutata & (ut dici ſolet) alterata perdetur. Verum alteratio quidem cum interimit/ſpēm aufert relicta materia. Hęc āt eſt compoſiti paſſio. Si ergo nullo ex his mō corrumpi poteſt/ incorruptibilem eſſe neceſſarium eſt.

MARSILIVS.

Aīa noſtra & ſi eſt i genere diuinorū: tamē quia i eo genere ultimū tenet gradū/ merito deſcendit in corpus/& id quidem caducum: ad diuinum gradum iterum reuerſura. Cap. XIII.

n Arura intellectus longe diuerſa eſt a corpore: Agit. n. in ſeipſa fugiens interim a corporeis. Igitur inter puros intellectus & corpora ſunt naturæ habentes partem quidē intellectualem/partem etiā aīalem. i. ad corpora ſibi conformanda uergentem. Sunt in his tris gradus. Nam i animis quidem cęleſtibus itellectuale ſupat animale: in noſtris uero uiciſſim: in dęmonicis ęque ſe habent. Nihil ergo mirum eſt aīam noſtram q̄uis diuinā in corpus mortale deſcendere: quādo in ſe ipſa deſcendit ad tertia. i. ſub itellectu ꝓ rōnem & imaginationem ad potentiam uegetalem.

PLOTINVS.

c Vm igit ipſum intelligibile ſit ſepatū: qua nam rōne aīa ꝓcedit i corpus? Quoniā q̄tum intellectus eſt ſolus paſſionis exps i gradu intelligibiliū intellectualem ſolum uitā habens/ſemp ibi ꝑmanet. Nō enim ineſt impetus ullus nec appetitus. Quod aūt apperitum adhibet/ proxime deinceps intellectum illū comitans/appetitus adiunctione quaſi iam longe ꝓgredit: atꝙ exornare appetens ad exemplar eorū/quæ i intellectu nouit: ac uelut inde prægnans atꝙ parturiens affectat facere/& deniꝙ fabricat. Hoc itaꝙ ſtudio ſeipſam aīa circa ſenſibile ꝓtrahens iam gubernat: ac dū una cum cōmuni uniuerſorum aīa gubernacula gerit/collega eius uiuens in cōmuni totius gubernatione tanq̄ extrinſecus preſideꝛ ſupans gubernatum. At cū gubernare ꝑtem affectat/iam gubernat ſola: eiꝙ infuſa i quo uiuit/nō tota neꝙ oīs ipſa fit corꝑ oris: ſed iterum aliquid poſſidet extra corpus. Igit neꝙ ēt huius itellectus eſt paſſiōi ſubiectus. Hęc aūt alias quidē i corpore: alias āt uiuit extra corpus: nempe impetu quodā exordiē a primis/& ad tertia uſꝙ ꝓgreſſa deſcēdit ad noſtra quodā itellectus actu. Dum intellectus ipſe ꝑmanet in ſeipſo: intereaꝙ p aīam pulchris oīa cōpleti/immortalis exornator p aīam imortalē. Siq̄dē ipſe quoꝙ ſemp exiſtens per actum inceſſabilem cuncta diſpenſat.

MARSILIVS.

Omnes aīę ꝓprias immortaleſꝙ uitas habent. Cap. XIIII.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

q Vicqd uitæ ab aĩa noſtra ĩ noſtrũ corpus emicat abeuntẽ hinc aĩam comitaꝛ. Quod uero ĩ fętu uitale cęlitus ipreſſum fuerat/cælitus cõſeruaꝛ. Circa quod & noſter aĩus hinc ĩpurus emigrãs amore ſe uerſat: purus uero relinqt.

PLOTINVS.

q Veritur prẽterea de aĩa ẽt aĩalium reliquorum. Et profecto quęcũqꝫ inter eas tales ſunt/ut a ſupĩoribus degenerãtes uſqꝫ ad brutorũ corpora ſint prolapſæ: hæ quoqꝫ neceſſario ſunt ĩmortales. Si aũt eſt alia quędam aię ſpẽs: oportet hanc inſup nõ aliunde pendere/q̃ a natura uiuẽte. Quippe cũ ipſa etiã aĩalibus uitę ſit cauſa. Similiter & plãtarũ aĩam ſe oportet habere. Omnes.n. ab eodem principio ꝓceſſerunt propriã hẽntes uitam. Atqꝫ hæ quoqꝫ ſunt incorporeæ indiuiſibileſqꝫ & eſſentię. Si aũt oporteat aĩam hois exiſtentẽ trimembrem/cõpoſito ſolui/ & nos dicemus aĩas q̃dẽ quæ purę abeũt/ quod adiunctũ in generatione fuerat dimiſſuras. Alias aũt cõcretã eiuſmõi labẽ longis tẽporũ curriculis abſterſuras. Dimiſſum uero id quod ẽ deterius dicemus: neqꝫ ipſũ q̃dẽ perdit: q̃diu ſit unde ducit originẽ. Nihil.n. ex eo quod ens cenſetur/unq̃ diſperditur.

MARSILIVS.

Animę defunctorum noſtra hæc memoriter tenent/ſentiunt/curant/malefaciunt benefaciunt. Cap.XV.

q Vandiu corpus habẽt qualecũqꝫ uel aeriũ uel ætheriũ: proprios habent & ſenſus. Sin omne corpus exuant eminẽtia quadã intelligentię ad ſingula diſcemẽda uti pro ſenſibus iudicãtur. Nã & imaginatio præſertim pfecta ſenſus præfert: & rõ imaginationẽ agit/atqꝫ ſenſus: Et intellectus rõnem atqꝫ ſequentia modo quodam præſtantiore.

PLOTINVS.

h Actenus dicta ſunt/quæ ad illos q demõſtrationẽ exigũt dicẽda erant. Quæ uero oportune dicẽda ſint illis/q fide quadã ſenſu ꝓmixta potius indigent/eligenda ſunt ex hiſtoria/quę eiuſmodi rebus abundat. Præſertim ex his quæ Dii oraculis mãdauerunt/iubẽtes indignationẽ aiorum q̃ iniuria quondam ſunt affecti placari/mentoſqꝫ honores reddi defunctis/ tanq̃ talia ſentientibus. Quẽadmodũ & oẽs erga defũctos obſeruãt. Aiæ præterea multę/quę quondam uitã egerũt humanã/deide a corpore ſegregatæ nõ deſtiterũt beneficiis humanũ genus afficere: Quę ꝓfecto uaticiniis & oraculis/tũ ad alia nobis cõferũt: tum etiã ꝓ ſeipſas demonſtrant: nec aliorũ aias extinctas eſſe.

MARSILII EPILOGVS.

d ESiDERAS Magnanime Laurẽti breuẽ tandẽ longę diſputatiõis ſũmã/ diſputatiõis inq̃ de imortalitate/& in Theologia/& ĩ præſentia in longũ iã ꝓductę. Deſiderabat & idẽ noſter ille Bernardus/eũ Veneti ſenatus hic oratores hac de re latiſſime diſputãtes audiret. Bernardus inq̃ Bembus/Vir apprime doctus: doctorũqꝫ patronus: atqꝫ meus in fidere genioqꝫ frater. Tibi igiẽ atqꝫ illi panter hæc erit ſũma quattuor diſtincta capitibus. Primo q̃dẽ: q̃ aia rebus caducis dominari poteſt: incitamẽtiſqꝫ corporeis repugnare. Secũdo: q̃ multa a corporibus ſepata frequenter excogitat: ſiue res ipſas attingat ꝓ ſe ſepatas: ſiue ſepet ipſa. Tertio q̃ naturaliter ęterna deſiderat: ac ſępe ęternorũ fiducia negligit temporalia. Quarto: q̃ ęternũ colit Deũ uitæ ſempiternæ gratia. Tota denicqꝫ religio naturalis homini firmiſſimũ immortalitatis eſt fundamentum:

LIBER OCTAVVS ENNEADIS QVARTAE: DE ANIMAE DESCENSV IN CORPORA.

MARSILIVS.

Animæ noſtræ intellectuales ĩ corpus deſcẽdũt ꝓ naturã uiuificã intelligẽtię ſuę ſubiunctã: Et corpus naturaliter adſciſcentem ſicut flãma ſulphur. Similiter & cęleſtium intellectuales aię corporibus ſuis ꝓ eiuſmõi mediũ copulanꝫ Cap.I.

u OLVIT Deus ad ſui intellectus exemplar in qualibet mũdi ſphęra & in cęlo & infra cęlum aĩalia quędã intellectualia fore. Ac ne intellectus quaſi p uiolentiã forent ad corpora ꝓtrahendi p naturã aĩalem. i. uegetalem eis adnatam quaſi plantam/corporibus libẽter adſciſcendis conaliauiſſe uideꝫ.

PLOTINVS.

f AEPE Quidem experrectus e corpore ad me ipſum/& extra cætera poſitus intraqꝫ me receptus/pulchritudinẽ intueor admirandã. Ideoqꝫ tũc cõfido q̃maxime ſortis me eſſe præſtantioris. Quippe cum uitam tũc optimã agam: & in idem cũ diuinitate conſpirem: in qua etiam ſitus ad illam peruenio actiõem: ꝓ quã meipſum ſup omne aliud intelligibile iam conſtituam. Verum poſt hãc in diuinitate quietem in ratiocinationẽ ex mente delapſus/ambigo equidem/quo nam pacto impræſentia quoqꝫ deſcendã: & qũo mihi quãdoqꝫ aĩa corpori ſeipſam inſinuauerit: quippe cũ talis ſit/qualis apparuit ꝓ ſeipſam: quãuis ĩ corpore uiuat. Heraclitus igiẽ nobis id pręcipit diligẽter inquirere: atqꝫ ipſe neceſſarias quaſdã uiciſſitudines a cõtrariis in cõtraria ponit: & iter ab alto tractat ad infima. In qua quidẽ cõmutatiõe nõnulla requies uideaꝫ. Quaſi intolerabilis defatigatiõis ſit in eiſdem perpetuo laborare/atqꝫ ſeruire. Sed ĩ his pertractandis quaſi fingẽs ꝓ ſimilitudines quaſdam peruagari uideꝫ negligẽs ſuam nobis ſententiã aperire: adeo ut apud eum forſan iterum ſit quęrendũ/quẽadmodũ & ipſe perquirẽs inuenerit. Empedocles præterea cum dixerit legem extare/conſtituentẽ: aias quę peccauerunt ad hæc noſtra corruere: atqꝫ ipſe ſic a deo ꝓfugus/funoſę diſcordię crediturus atqꝫ ſeruiturus/tantũ (ut arbitror) ꝓtractauit/q̃tũ Pythagoras ſectatoresqꝫ illius/tum de hoc/tũ de pleriſqꝫ aliis ꝓ inuolucra quędã ſignificauerũt. Sed hic quoqꝫ ꝓp poeſim euaſit obſcurior. Reliquus uero nobis eſt Plato diuinus: Qui & alia multa pręclaraqꝫ de aĩa tradidit: & de aduentu eius ad noſtra ĩ libris ſuis multa diſſeruit: Ita ut ſperare poſſimus nos ab eo manifeſti aliquid accepturos. Quid ergo hic pbũs ait? Profecto nõ idem ubiqꝫ uidetur dicere: ut facile aliquis ſenſum eius percipe ualeat. Principio ſenſibile totũ ubiqꝫ contẽnit: & commentum aĩæ cum corpore damnat: aſſerens eam hic includi uinculis/& in corpore eſſe ſepultam. Item arcanum illud oraculum ueneraꝫ/quo traditꝫ animã hic in cuſtodia quadã & carcere ſitam eſſe. Rurſus ſpelũca apud Platonẽ/ſicut & antrũ apud Empedoclem/uniuerſum hoc (ut arbitror) nobis ſignificat. Vbi etiã ſolutionem ex uinculis & aſcenſum e ſpelũca ĩ aĩa eſſe inquit ipſam ad intelligibile progreſſiõem. In Phedro quinetiam alarum ſiue pennarũ caſum ſiue iacturam cauſam eſſe deſcenſiõis ad hæc aibitraꝫ. Vbi & circuitus quidã aiam illuc profectam/iterũ ad hæc noſtra retorquẽt. Alias item aĩas iudicia huc diuina demittũt:

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

& fortes & fortunæ atq; neceſſitates. Deniq; in his omnibus aduentũ aīę ad cor pus criminari uideť. Verum in Timeo de hoc uniuerſo diſputãs & mũdum lau dat: & Deum apellat beatum. Animãq; ab opifice bono huic ideo traditam eſſe/ ut mũdus poſſet intellectualis euadere: Quãdo intellectualem quidẽ hunc opor tebat eſſe: Sed abſq; aīa mũdanum corpus intellectum aſſequi nõ ualebat. Igitur & ipſa totius aīa hanc ob cauſam a Deo infuſa eſt uniuerſo: & uniuſcuiuſq; nõ ſtrum aīa ſimiliter ad ipſam deniq; totius mũdi pfectiõem. Oportebat eni quot ſunt in mundo intelligibili/totidem ſimiliaq; animalium genera in mundo ſen ſibili continen.

MARSILIVS.

Coniunctio aīæ cum corpore & ſi eſt ſecũdum quandã aīæ naturã/atq; etiam ad uniuerſi pfectiõem: tamẽ duplici rõne animis noſtris obeſt: quia & intelligentiã quodãmodo impedit/& animũ perturbatiõibus implet. Animis uero cęleſtibus hæc impedimẽta nõ accidũt Cap. II.

q Voniam p̃ naturã genitalem cõiunctio cum corpore naturalis eſt aīę: ideo cęleſtes aīę/quæ hac ſola potentia utunť ad corpus/in habitu naturali fęli ciq; cõſiſtũt. Cum eni earũ corpora nec diſſoluẽda/nec externis paſſiõibus ſubdi ta/nec ullius egena ſint: facile p̃ ſolã aīæ ſuæ uim genitalem regunť/atq; mouen tur. Nec earum cõtẽplatiõem tranquillitatẽq; impediũt. Animis uero noſtris con traria rõne accidit/& cõtrarium. Dať tamẽ reditus ad ſuperna: ſi quidẽ quãdoq; fit ad ſupna cõuerſio. Ad inferiora uero labi Porphyrius ait/quãdo aius quaſi ager iam deprauať/ut qui multis annis produxerit triticum/ reddat deniq; pri tico loliũ. i. ſolitus notiones ītellectuales edere/iam ferat imaginales. Tũc eradi cibus aīę pululat/inquit/uegetalis actus quaſi germẽ. Per quod i corpus iam por rectum aīa corpori ſe cõglutinat. Porphyrius hic aiarũ lapſum caſui dęmonum ab hebreis introducto facit ſimilem/uitio uidelicet intelligẽtię uel uolũtatis effe ctum. Vnde ſecuta ſit cõcupiſcentia demẽs. Quod etiã de dęmonibus diſputãs Dionyſius ait: q ibi uideť dęmonas aīalia ponere: ſicut & Baſilius plurimiq; grę ci Theologi putauerũt. Tum uero ſi uerum ſit illud Damaſceni/ultimos tãtum angelos cecidiſſe: atq; euaſerint aīalia/ualde ſimilis erit Platonicus aiarũ lapſus dęmonibus/apud hebreos chriſtianoſq; cadentibus. Proinde ubi apud Plotinũ atq; Proculũ legis p̃ticulares aīas agere p̃ticulares uiciſſitudines/tũ ad ſupiora/ tum ad inferiora: ne intelligas animi tuã infinita corpora mutaturã. Finitæ nãq; ſunt & paucæ unius aīę mutatiões i anno mundi magno: atq; in ãno ſequẽti/ut aiunt/eadẽ pẽnitus retexunť. Præterea nec oportet oẽm aīam oẽs induere ſpẽs/ nec quãlibet aīam pariter aſcẽdere/uel deſcẽdere. Sunt enī (ut Platonice loquar) inter aīas hoīum differẽtiæ quædam quodãmodo ſpeciales ſicut i ſtellis/quę ui dentur aſpectu cõſimiles. Differũtq; inter ſe aīæ noſtræ nõ ſicut pyrum a pomo perſico: ſed ſicut a pyro pyrũ. Sũt ergo determinati ſingulis p̃ natura p̃greſſus. Excellẽtiores igiť aīę aſcendũt quidẽ altius/minus ue deſcẽdũt. Deteriores uero uiciſſim. Humanas dico aīas: & ad corpora tãtum humana deſcẽdere. Sic eni opi nionem Platonicã moderamur: quæ erit inſup moderatior/ ſi ab hebreis accipia tur/exiſtimãtibus ter ſolum aīam i hominẽ deuenire: poſtremo ſemper fore uel miſeram/uel beatam.

d Vmigiť apud Platonẽ de aīa noſtra perquirimus/ neceſſario cõtingit no bis ſimul oīo de aīa perſcrutari: qua nã rõne ſic natura inſtituta ſit/ ut eẽt cũ corpore cõmertium habitura. Item de natura mũdi/qualem poſſimũ hũc aſſerere debeamus: in quo aīa poſita eſt res diſpẽſatura corporeas/ſiue ſpõte ſeu coacta/ſiue alia quadã cõditione: quęrẽdum etiam de harum rerum effectore recte ne an aliter: & utrum p̃ſtãtius agat/an ſicut aīę noſtrę. Quas forſan opor tuit deteriora corpora gubernaturas interius penetrare p̃ illa: ſi modo ſuperare cõtinereq; debeant. Quippe cum unũquodq; corpus diſſipeť/locũq; reperat pro prium. Sed in ipſo toto oīa propria i ſede naturaliter collocanť. Præterea corpo ra noſtra plurimã ſollicitãq; p̃uidentiã exigũt: quibus multa alienaq; incidunt. Quibus ſemp opus ẽ multis. Quibus i ſumma difficultate & diſcrimine poſitis omni opus eſt patrocinio. Corpus uero mundi cum ſit perfectũ/plenũ ſibi ſuffi ciens/nihil unq̃ patiẽs p̃ter naturã/quaſi iuſſu quodã breui & facili regiť. Atq; ut aīa naturaliter inſtituta eſt uelle/ita ſe ſemper hẽt: neq; cupiditatibus incitať: neq; perturbatiõibus ullis afficiť. Nihil eni diſcedit: nihil rurſus accedit. Quam obrem aīam quoq; noſtrã inquit Plato/ſiquãdo cũ illa pfecta uiuat/ ipſã quoq; fore perfectã: ſeq; ipſam p̃ ſublimia collaturã/totũq; mũdum gubernaturã: quan do enim inde nõ abſit: neq; ſe prorſus imergat corporibus: neq; ſit alicuius/tũc eam quoq; uelut aīæ mũdanæ collegã uniuerſum ęqua facilitate rectuã: Quaſi nõ ſit aīæ malum/quomodocũq; præbere corpori eſſendi & bene eſſendi poten tiam. Nõ eni prouidentia oīs i deterioribus diſpenſandis inhibet interim prou dentem in optimo ſtatu perſeuerare. Duplex ſane in uniuerſo prouidentia eſt. Cõmunis & propria. Et cõmunis q̃dẽ iuſſu quodã a ſollicitudine libero/regioq; impẽno cuncta componit. Propria uero ſingulatim iam opa quadã (ut ita dixe rim) manuaria opificium attractãdo/opificem ipſum opificii cõditione implet: atq; cõtaminat. Cum uero aīa diuina eo quo dixi modo/totum cęlum ſemp gu bernare dicať: Supeminẽs quidem/quod deterius eſt/uim aũt ultimã huic intus infundẽs/nõ potent quiſpiã cauſan Deum: quaſi totius aīam i ipſo deterior po ſuent. Iam uero & hęc ipſa aīa naturali munere priuať nunquã: ab æuo id ipſum poſſidẽs/ſempq; ſimiliter habitura. Quod quidem huic p̃ter naturã ipſius eſſe nõ põt. Quippe cũ huic aſſidue ſemp adſit: neq; inceperit unq̃. Stellarũ quoq; aīas eodem modo ad corpus habere ſe dicit/quo & totius aīam. Nam & harum corpora aīæ diſcurſionibus admouet. Vbi certe ſtellis etiã decentem ſeruat fęlici tatem. Cum enim duo quędã ſint p̃p̃ quæ potiſſimũ cõmertium aīæ ad corpora culpari ſolet: tum quia intelligẽtiã impedit/tum quia uoluptatibus/libidinibus/ dolonbus/obruit animũ/neutrum profecto incõmodũ accidit aīæ/quęcũq; neq; corporis penetralibus ſe prorſus imerſerit: neque ſit alicuius: neq; euaſerit corpo ris: ſed uiciſſim aīę corpus: quod quidem tale ſit/ut neq; re ulla indigeat/neq; de fectum alicubi patiať. Quocirca neq; animã cõcupiſcentiis timoribuſq; inficiat. Nihil enim incõmodi/ nihil diſcriminis tali corpori occurrit animo metuendũ. Neq; occupatio prorſus ulla ad inferiora declinãs/a ſublimi beataq; contẽplatio ne detorquet. Immo uero eiuſmodi anima ſemper diuinis incumbit/ facultate interim nequaq̃ ſollicita/nec operoſa moderãs uniuerſum.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

MARSILIVS.

Quoniã oĩs natura præter primã ſimpliciſſimã infinitã multiplicabilis eſt: ideo in genere intellectuali multi ſunt intellectus. In genere aĩali multę ſunt animę. In ordine animarum multæ ſunt intellectuales. Quales ſunt cæleſtes/dęmonicæ/noſtræ. Cap. III.

a Nimæ noſtræ/præter intellectum ĩ mũdo intelligibili ſemp agẽtem/habent rõnem/imaginatiõem/ ſenſum/uim uegetalem: quas ſane uires officiis propriis quãdoq; oportet uti. His aũt utuntur ĩ corpore. Itaq; conſentaneum eſt eas in corpora quãdoq; deſcendere.

PLOTINVS.

i Mpręſentia uero ſermo nobis eſt de aĩa noſtra: quæ fertur ĩ corpore mala oĩa pati/miſerãq; uitam ducere: doloribus/cupiditatibus/timoribus/ęteriſq; malis oppreſſa: Cui corpus uinculũ eſt/atq; ſepulchrum: Cui mundus eſt ſpelũca & antrum. Quæ quidem ſententia de aĩa utraq;/diuerſa ſentiẽs/ueritati nõ diſſonat: cũ nõ ſit ĩ utraq; eadem ratio deſcendendi. Principio cum ſit intellectus oĩs in ipſo intelligẽtię loco/totuſq; & oĩs: quem mũdum intelligibilem arbitramur. Item cum ſint ibidem comprehenſę uires intellectuales intellectuſq; ſinguli/nõ eni unus ſolus eſt intellectus/ſed unus & multi: nimirũ multas quoq; aĩas unãq; oportuit ẽe: multaſq; ex una iter ſe differẽtes/ſicut ex uno quodam genere ſpẽs: ptim quidẽ pręſtãtiores: partim uero deteriores: & ptim magis intellectuales: partim minus actu tales. Et. n. illic in mente: hoc quidem eſt intellectus alia oĩa potentia comprehendẽs/uelut aĩal ingẽs. Alia uero actu ſunt unũ quodq;: quę potentia alterum comprehẽdit. Velut ſiqua ciuitas aĩata foret complectens alias aĩatas: perfectior quidẽ & potẽtior eẽt ipſa ciuitatis cõmunis aĩa. Nihil tamẽ prohiberet/alias quoq; aĩas ciuitatũ eiuſdem eſſe naturæ. Vel ſicut ſi ex uniuerſo igne/alius qdẽ magnus ſit ignis/alii uero parui. Eſt. n. ipſa oĩs eſſentia/ignis uidelicet uniuerſi. Immo uero a qua & oĩs ignis eſſentia eſt. Opus aũt aĩæ/quæ rationalior eſt/certe eſt irelligere: neq; tamẽ intelligere ſolum: alioquin quo differat ab intellectu/nõ uideo. Sed præter id q; intellectualis eſt/aſſummẽs inſuper aliud/ſecũdum quod propriã ſortiẽ naturã/nõ permanet intellectus. Habet aũt opus & ipſa: ſiquidem qcquid ĩ entium ordine numeraẽ/propriũ opus habet. Iam uero ſuſpiciẽs aĩa ad id quod ipſa ſupius eſt/intelligit. Reſpiciẽs aũt in ſeipſam/ſeruat ꝓfecto ſeipſam. At uero ad id quod inferius eſt iam uergens/exornat ipſum: & gubernat: & regit. Fieri ſane nõ poterat/ut ĩ mũdo intelligibili oĩa cõquieſcerẽt. Quippe cũ aliud deinceps aliudq; effici poſſet: quod quidẽ cõtinue minus euaderet: neceſſario tamẽ exorireẽ: q̃diu quod ſupius ẽ/cõſiſtat.

MARSILIVS.

Intellectus diuinus impreſſit intellectui noſtro omniformẽ uniuerſi formam: quæ facile in rõnem uacãtem inde ſubrutilat. Quãdo igiẽ ratio ad eam pęnitus ſe conuertit/ſecumq; rapit imaginationem/in eodem ſtatu quo & mundi anima permanet. Cap. IIII.

i Deſt ſimili diuinorũ cõtemplatione fruiẽ: & interim cęlum habitãs/ad uniuerſalem mũdi gubernatiõem intuitum cõuertit ſimiliter/& affectum. At quãdo ratio una cum imaginatione/uniuerſali mũdi forma neglecta/particularem quandam diligentius intuetur/ & amat ardentius/ iamq; & uegetalis ipſa natura eandẽ prorſus affectat: tũc aĩa facta iam anguſtior corpus aſciſcit anguſtum paſſiõibuſq; ſubiectũ. Hinc igiẽ curis inumerabilibus ſollicitata uexaẽ.

PLOTINVS.

o Portet itaq; ſingulas aĩas appetitu utentes intellectuali in ipſa ad auctorẽ ſuũ cõuerſione/habẽtes quinetiã facultatẽ ad ſequẽtia diſpẽſanda/quẽad modum lumẽ deſuper quidem Soli ſuſpẽſum/ſed interim ſe infenoribus ſine inuidia porrigẽs/oportet inq̃ illas indẽnes illęſaſq; ſeruari/quatenus una cũ aĩa tota ĩ mũdo intelligibili uitam agũt. In cęlo preterea una cum tota quaſi collegas ſimiliter gubernare: ſicut & reges alii una cũ ipſo rege oĩum cõgregati ceu college una cum ipſo cuncta componũt: nec ipſi quidem e ſedibus regiis deſcendẽtes. Tũc enim in eodem cum ipſo rege ſunt ſtatu. Cum uero aię ab ipſo toto ad id deuenũt/ut pars quędam iam ſuiq; iuris euadãt: quaſi iam tedeat/res una cum alio gerere/ſinguląe tũc ſe ad propria reuocãt. Quãdo itaq; id diutius talis aĩus agit/fugiẽs totũ/& inde diſcrepãtia quadam iam ſeiunctus/ nec ultenus in telligibile ſuſpicit/pars aliqua iam euadẽs/nimirum ſolus relinquiẽ/& ueluti de ſtitutus fit impotens: negociiſq; diſtrahiẽ. Nam parti cuidam eſt addictus/dum ſegregatus a toto uni cuidam ſe mãcipat/omne reliquũ fugiẽs. Et ꝓfectus cõuerſusq; ad unicum illud a totis omnibusq; cõcuſſum/ ſic itaq; a toto degenerat/& proprium quiddã circa illa quę undiq; incidũt/diſtractus curat/cõtrectãs coleſq; externa: nec ſolum aſſiſtẽs corpori/ſed intra ualde progreſſus. Hinc igitur/ſicut dicẽ/aĩus pẽnis abiectis ſiue cõfractis alligaẽ ĩ corpore/poſtq̃ ab incolumi innoxioq; habitu melioris ꝓuinciæ gubernãdæ lõgius aberrauit. Qualis quidem habitus penes ipſam totius aĩam ante uigebat. Quod uero ante hoc eſt/oĩo melius cõtingebat aĩo ad ipſum refugiẽti. Quamobrem deuinctus eſt aĩus. s. delapſus ab alto/& inde compedibus alligatus/& agẽdo ſenſibus utens: ppea q; prohibetur ab initio uti mente: fertur quoq; ſepultus eſſe/& cõditus ĩ ſpelũca. At cũ ad intelligentiam ſe cõuertit/ſolui ex uinculis iudicaẽ/altiuſq; aſcendere: quãdo uidelicet ex quodã reminiſcentiæ munere ad entia cõtemplanda facit exordium. Habet tamen nihilominus aliquid iterea ſupereminẽs. Animæ igitur neceſſario utranq; uiciſſim uitam experiunẽ/tum ſuperiorem illam/tum rurſus inferiorẽ alteme ducentes. Et diutius quidem uitam ſuperiorem agũt/quæ plus poſſunt cũ mente uerſari. Diutius uero ducũt inferiorem/quibus cõtrarium uel natura uel fortunis acciderit. Quæ quidem Plato clam ſignificãs/quãdo aiarũ exordia ex ſecũda patera diuidit/facitq; iam partes/tũc quoq; ait neceſſarium fore in genera nonem labi/poſtq̃ tales factæ ſunt partes. Vbi uero ait/Deum aĩas ſerere: ſic eſt nobis intelligẽdum: ſicut quãdo loquẽtem & quaſi cõcionãtem Deum ipſum inducit. Quæ enim ĩ cõmuni rerum natura ſunt/hæc ipſa tractãdi cõditio gignit/& facit: ordine quodã ſuccedẽte declarãs/quæ ita ſemper fiũt/& quæ ita cõſiſtunt.

MARSILIVS.

De aĩæ deſcenſu Empedoclis/Heraclidi/Platonis dicta cõſentiũt Cap. V.

a Nima quoniã diuina eſt/in hac regiõe caduca ſæpe cõuertiẽ ad diuina. Et quoniam eſt ultimũ diuinorũ/ꝓ inſtinctum affectũq; naturalẽ uenit in corpus. Ideo uolũtate uenit. s. naturali/& inſup electiõe quadam. Venit & neceſſitate: quoniã diuina lege neceſſarium eſt/aĩas quæ ſic affectæ ſunt/ſic eligunt ueſtigio deuenire. Spõte ueniũt/uelut ad bonũ: nõ ſponte inrenim incidũt & in

malã. Venire huc aías ad ordinẽ ptinet uniuerſi: ad exercitatiõem inferiorũ aíæ
unũ/ad mali peritiã. Peccãtes aíę leuius/cõmutatiõe puniũtur ex fęliciore hoie ĩ
hoiem fęlicẽ minus/uel infęlicem. Peccãtes uero grauius uexãtur etiã a dęmoni
bus: quod Mercurius & Orpheus Iãblichusq; cõfirmãt. Vir puerũ atrocitate uul
tus pſonatiſq; terriculamẽtis facile terret. Saturni Martiſq; influxus atrę bilis uel
croceę motibus imaginatiões uexãt. Saturnii quidã/Martiq; dęmones horrẽdis
imaginatiõibus ſuis quaſi uultibus perſonatis imaginatiões peccãtium miſerabi
liter agitãt. Poſſunt quinetiam eas humorum motibus afflictare.

PLOTINVS.

n On igiť inter ſe diſſentiũt/aías ĩ generatiõem ſeri: atq; eas ad perfectiõem
uniuerſi deſcendere. Item ſub iudicio pęna atq; ſpelũca. Rurſus neceſſitas
& ſpõtanea motio. Quãdoquidẽ neceſſitas ſecũ habet etiã uolũtatẽ. Prę
terea quod diciť/aíam i malo eſſe/dum eſt ĩ corpore: neq; repugnat inſup Empe
docłis fuga illa errorq; a Deo: Neque q̃ peccauerit aíus/ unde iudicialis pęna ſe
quatur: neq; rurſus Heraclíti in fuga requies. Neq; oío uolũtaria deſcẽdẽdi cõdi
tio/rurſusq; intolũtaria. Quicquid. n. deuenit ad deterius/nõ ſpõte peruenit ad
hoc ipſum: Motione tamẽ propria uadẽs/& iterea deteriora patiẽs/diciť pro his
quę fecit/merita reportare. Quãdoquidem hęc pati & facere ſit neceſſarium lege
naturę perpetue ſempiterna. Siquis aũt dicat/quod i alterius cuiuſdam cõtingit
uſum/deſcẽdẽs. s. ab ipſo ſuptore/id ipſum a Deo mitti/ is neq; ueritati neq; ſibi
diſſonare cẽlebiť. A quo eni pricipio ducũtur ſingula/in idẽ uel extrema/quan
tis multa ſint media/referũtur. Cum uero duplex ſit peccatũ: & alterum quidẽ
in ipſa cauſa deſcẽdẽdi: alterum uero dum i hoc uitæ ſtatu delinquiť: illud ſane
eſt hoc ipſum quod eſt perpeſſa deſcẽdẽs. In hoc aũt id minus eſt. s. alia ingredi
corpora: atq; id quidem ocius ex iudicio p̃ dignitate cenſente. Quod utiq; inſti
tuto factum diuino/per iudicii nomẽ ſignificať. Spẽs uero improbitatis imode
ratior maiori ſupplicio digna perpẽdiť: quadam. s. puntientium dęmonum pręfe
ctura. Sic igiť aía/quanuis diuinũ quiddã ſit/regionibuſq; ſuptoribus oriunda/
i corpus tamẽ imergitur. Cũq; Deus quidam ſit poſterior uolũtaria quadã indi
natione/& cauſa poteſtatis/& poſtenoris exornãdi gratia huc ita deſcendit. Ac
ſi cito hinc aufugerit/nullo hinc affecta detrimẽro ob id potiſſimũ iudicatur: q̃
i nontiam mali peruenit/maliq; ipſius cognouit naturã. Item uires ſuas p̃duxit
in lucem: & opera effectiõesq; declarauit. Quæ quidem oía ſi in habitu ſemper
incorporeo cõquieſcerẽt/& fruſtra forẽt/nunq̃. s. in actũ ſuũ p̃uenientia: & aiam
ipſam laterẽt quæ poſſidet nunq̃. s. emicãtia neq; procedẽtia in effectũ. Siquidẽ
ubiq; actio potẽtiam patefacit: alioquin prorſus occultã & obſcurã/nec exiſtẽtẽ
quidem/nõ uere ſic exiſtẽtem. Iam uero unuſquiſq; nũc admirať intrinſeca p̃
externorum uarietatem: dum qualia ſint illa cõiectat/per hęc quę inde admodũ
uaria pulcherrimaq; prouenũt.

MARSILIVS.

Anima uenit ĩ corpus nõ ſolum infirmitate quadam ĩ diuinis ultra cõſiſtere nõ
ualente: ſed etiam poteſtate naturæ fęcũdæ pululantis i germẽ. Forma náq; cor
porea eſt aíæ fęcũdæ propago. Cap. VI.

f Imili quadam fęcũditate primũ bonum ĩ mẽtem exuberat omniformem.
Hæc in ſimilẽ mũdi aíam. Hæc ĩ mũdum ſimiliter omniformẽ. Item cauſæ
omnes in effectus ubiq; ſuos. Deniq; ſuptorum prouidentiam imitatus animus
ad inferiora ſe tranſfert quodam ſtudio prouidẽdi.

PLOTINVS.

f Igiť oportet nõ ſolum exiſtere unũ: alioquin abſcõderẽtur oía formam
in illo propriã nõ habẽtia: neq; ens ullum prorſus extaret/illo. s. in ſe cõſi
ſtente: neq; horum entium multitudo foret ab uno natorum: niſi ſequen
tia deinceps inde progrederẽtur: quę quidem aíarum ordinem ſortiunť: oportet
etiã ſimiliter aías nõ tantũ ipſas exiſtere: ſed etiã effectus earũ pſpicue apparere.
Siquidẽ unicuiq; naturæ hoc ineſt: ut ſequẽs aliq̃d faciat/explicetq; ĩ lucẽ/uelut
ex ſemine quodã indiuiſibili/& pricipio in finẽ ſenſibilem p̃cedẽre: dum. s. ſem
per quod prius eſt/manet ĩ propria ſede: quod uero ſequiť/procreať ex potẽtia
ineffabili/quãtum ſuperioribus inſit/quã ſterilem permanere nõ decuit/quaſi in
uidia cohibitam generare: Sed procedere ſemp/quouſq; ad ultimũ quãtum fieri
põt cuncta progredianť/cauſa. s. uirtutis inexhauſtæ munera ſua per oía diffun
dentis: neq; patiẽtis quicq̃ ſui expers alicubi circũſpicere. Neq; enim eſt aliquid
quod phibeat unũquodq; priceps fore boni/quatenus ſua cuiuſq; natura com
pos eſſe poſſit. Siue igiť ſemp fuit natura materię/impoſſibile erat eam cũ eſſet/
nequaq̃ participare: quod oíbus bonũ/quãtum unũquodq; capere põt/ abunde
ſuppeditat: ſiue materię ortus pręcedẽtibus cauſis ẽ neceſſario cõſecutus: neq; ſic
quidem oportuit eam munerum expertem eſſe ob ipſam eius imbecillitatẽ: qua
cenſeť/anteq̃ munera ĩ eam deſuper deſcẽdere cogitenť. Quãdo. s. in ſeipſo ma
neret tãtum/quod uelut gratis & eſſe largitur. Demonſtratio igitur eorum quę
in mundo intelligibili optima ſunt/eſt potiſſimũ/quod eſt ĩ ſenſibili mũdo pul
cherrimum: declaratio inq̃ tum poteſtatis illorum/tum etiã bonitatis. Nempe ſic
ſemper oía cõnectuntur: tum quæ intelligibilia/tum quæ ſenſibilia iudicãtur. Et
illa quidẽ p ſe exiſtentia: hæc aũt illorum participatiõe eſſe ſemp accipientia/na
turamq; itelligibilem prouinbus imitantia.

MARSILIVS.

Sicut aer iter ignem aquam ue medius/illinc quidẽ igneus/hĩc uero fit aqueus:
ac uiciſſim ad utraq; ferť: ſic aíus ad diuina ſe hẽt atq; caduca Cap. VII.

o Mnia corpora ſui aliquid inferioribus largiunť: ſed cęleſtia quidẽ nihil in
terim accipiunt a ſequentibus: Elementaria uero dando uiciſſim quoq; reci
piunt: Similiter cæleſtes aíæ inferioribus prouidẽtes/inde nequaq̃ inficiunť. Dę
montæ uero quædam/atq; noſtræ/dum perficiunt corpora/quodãmõ inficiunť
inde/p̃ curioſiorem prouidẽtiam/circa prouinciam duriorem. Sed loci maligni
tas & mũdi ſuptoris fęlicitatẽ cõmemorat/& admonet illũ uehemẽtius affectare.

PLOTINVS.

c Vm uero duplex ſit natura: & altera quidem itelligibilis/altera uero ſenſi
bilis/ſatius eſt aíæ ĩ ipſa itelligibili uiuere. Neceſſarium tamẽ eſt eam: cũ
eiuſmodi natura ſit p̃edita/ſenſibilem quoq; naturam participare: Neq;
grauiter ferre debet/ſi nõ oío eſt ipſum bonum. Quippe cum medium in rebus
obtineat ordinem: & diuinæ quidem ſortis ſit particeps: in poſtremo aũt gradu
itelligibilis naturæ poſita/uelut affinis naturæ ſenſibili/ſic naturaliter inſtituta/
ut de ſuis aliq̃d huic exhibeat: recipiat ẽt hinc quoq; nõnihil: niſi p̃pria integri
tate ſeruata gubernet: Sed affectu ſtudioq; plurimo naturæ inferioris ingrediať

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

interna: neq; cum tota aĩa/tota permaneat. Verũtamẽ põt uicissim hinc assurge re peritiam eorum quæ hic cognouit passaq; est reportãs: unde didicerit q̃ beata sit apud supernos habitatio: & quasi cõtrariorũ comparatiõe tanq̃ planius melio ra perceperit. Cognitio enĩ boni perspicacior ꝓuenit experientia mali: præsertim ubi iudiciũ infirmius est/q̃ ut absq; experiẽtia mali scientiã cõsequaẽ. Quemad modum uero itellectualis discursio quædam ad ultimũ deteriusq; descẽsio est: nõ enĩ superius ꝓgredi licet: sed necessarium est ex seipsa agẽtem/neq; potẽtem ĩ seipsa quiescere/necessitate naturę legeq; ad aĩam usq; procedere: Hic enim ei ter minus ẽ: & hac cõditione sua sequẽtibus tradere/rursusq; recurrere: sic aiæ quoq; actio est/tum ad sequẽtia corporea gubernãdo/tum ad pręcedẽtia ipsa uidelicet entia cõtẽplãdo. Expleẽ aũt hoc ĩ plerisq; animis quadã uicissitudine tẽporũ: ac tãdem cõuersio a deterioribus ad meliora contingit. Animæ uero/quæ dicẽ uni uersi/cõuenit proculdubio/ut nunq̃ deteriori opere occupeẽ: neq; mala subeat: sed quę sequunt̃/excelsa cõtemplatione ꝓspiciat: & interim superioribus semper incumbat. Quod quidem simul ĩ ea põt impleri/muneris utriusq; compote/acci piente quidem desup: inferioribus uero suppeditãte. Fieri nãq; nõ poterat/cum sit aĩa/quin se ad utraq; propagaret.

MARSILIVS.

Cum animus noster uires & actus cælestibus animis cõsimiles habeat/ probabile est saltem intellectum nostrum sicut & illorum circa diuina semp agere: sicut na tura uegetalis ĩ nobis circa corporea uersaẽ assidue Cap. VII.

u Erum sicut actiões uegetales nostræ nos latẽt/ sic & itellectuales nostræ no bis plurimũ sũt occultæ: nec motus ullus ĩ pte uegetali sensu cõcupiscẽtia factus patet nobis/nisi ad imaginatiõem/& p hãc ad rõnem usq; perueniat. Simi liter nec actus itelligentiæ se patefacit: nisi in rõnẽ uacãtem quãdoq; subrumlet: perq; hãc ad imaginatõem similiter uacuam trãsferaẽ/ ubi fieri solet aiaduersio. Cęlestes aiæ obedientia sibi corpora solo tum naturæ instinctu/tum mẽtis nutu facillime regunt. Nostrę uero imaginationẽ quoq; & rõnem circa corpus id occu pant/eiusmodi prouidẽtiam exigens. Ideo constitutũ est diuinitus/ut quãdoq; hinc abeuntes ad cælestia reuertantur.

PLOTINVS.

p Roinde si decet pręter aliorum opinionem/quod mihi plane uideẽ/aper te pronũtiare: aĩa quoq; nostra nõ uniuersa corpus ingrediẽ: sed ẽ ipsius aliqd ĩ mũdo itelligibili semp: aliquid aũt ĩ mũdo sensibili. Quod quidẽ si super/imo uero si superetur atq; prurbetur/nõ pmittit nos interim psentire: quę suppremum ipsum aiæ cõtemplatur. Tũc enĩ quod intelligitur/in nos descẽdit/ quãdo ad sensum quendam puenit descendẽdo. Nõ enĩ quicquid circa quãlibet aiæ partem fit/agnoscimus prius q̃ ad totam pueniat aiam: Ceu cõcupiscẽtia ui gens ĩ ipsa cõcupiscẽdi natura: tũc demum a nobis cognoscitur/quando uirtute quadam intima sentiẽdi uel etiam cogitãdi/uel utraq; hoc ipsum aiaduertimus. Omnis enĩ aia habet aliquid & infetius erga corpus/& supius erga mentẽ. Et to ta quidem atq; totius aĩa sua erga corpus parte totum regit: Et id quidẽ absq; la bore/utpote quę admodum supeminet: quoniã neq; rõnis discursione/quemad modum apud nos id ibi prouenit: sed ipso potius itellectu: sicut & ars cõsultare nõ solet. Illa. n. p infimam sui partem totum prorsus exornat: sed aiæ pticulares atq; partis habẽt ipsæ quoq; aliquid supereminẽs. Occupatę uero sunt nimium ipso sensu/ multorũq; ꝓceptiõe incidẽtium cõtra naturã affligẽtiumq; & undiq; perturbãtium. Quippe cum id quod ab eis curaẽ pars quędã sit/& indigẽs atq; deficiens mulnsq; alienis aduersisq; circũfusa. Affectat quoq; multa/illecebrisq; plurimis irretiẽ/& ipsa uoluptate decipiẽ. Quod uero supius ẽ/nullo prorsus no uo oblectamẽto pulsaẽ/similemq; uitam semp agit.

LIBER NONVS QVARTAE ENNEADIS: VTRVM OMNES ANIMAE VNA SINT ANIMA.

MARSILIVS.

Plotini sentẽtia est/mundum unam habere propriam sibi animam. Et aĩalia oĩa suas propriasq; habere. Cap. Primum.

n ISI Mundus haberet unam/nõ eẽt compositũ perfectũ uereq; unum: nec reliquæ ĩ mũdo aiæ ordine inter se facile cõuenirẽt. Item nisi nos ꝓprias haberemus/affectio passioq; & actio aĩalis ĩ uno/mox ad oẽs uniuersumq; ptineret. Plotinus exercitaturus ingenium circa opinio nem ponẽtem unicam ĩ cunctis animã/ludit ultro citroq;/aliud interea moliens.

PLOTINVS.

n VNQVID Quemadmodum uniuscuiusq; aĩam unam esse dici mus/quoniã ubiq; tota est in corpore: ac reuera hoc pacto ẽ una: neq; tamẽ alia pars eius hic/alia ibi est in corpore: tum in his quę sentiũt sic est aia sensualis: tum ĩ plantis tota ubiq; ĩ qualibet pte similiter: Ira & mea & tua una aĩa ẽ: & oẽs deniq; aĩa una: Atq; in uniuerso/quæ ĩ cũctis una: Nõ tanq̃ distributa p molẽ/sed habẽs ubiq; idem. Cur enĩ aia quidem mea una est: quæ uero ĩ mũdo/nõ sit una? Neq; enĩ moles ibi est/neq; corpus/sicut nec est in mea. Profecto si ex ipsa mundi to tius aĩa & mea est & tua: illa uero una est/ has quoq; oportet unam esse. Si autẽ tum aĩa mũdi tum mea sunt ex una/rursus sunt omẽs una. Quęrendum est igitẽ quænam potissimũ sit hæc una. Sed prius inuestigãdum est/num recte dicatur/ oẽs aĩas esse unam: Sicut una est sua cuiusq; aĩa: absurdũ nãq; est unam esse aiam meã & aiam cuiuscũq;. Nam si una eẽt/oporteret utiq; me sentiente alium quoq; sentire: ac me bene uiuẽte/alium bene uiuere: & appetente me/apperere. Atq; oĩo nos tum inter nos/tum cũ ipso toto undiq; passiõibus cõuenire: usq; adeo ut pa tiente me/cõsentiat uniuersum. At quo nam modo/si una oĩo sit aĩa/alia quidẽ rationalis est/irrationalis alia. Item alia ĩ animalibus/in plantis alia. Sed rursus nisi ponamus unam/neq; uniuersum erit unum: neque unum inuenietur princi pium animarum.

MARSILIVS.

Cõcessurus reuera Plotinus aĩas esse distinctas/nõ facile cedit rõni iam dictæ. s. passiõem aĩalis unius mox ĩ aliud uniuersumq; transituras Cap. II.

d Ici mallet aĩalium corpora neq; sibi inuicem/ neq; toti continua/distinctas aĩas postulare. Item ubi tota prorsus aĩalis uirtus cõgregatur in uno/hanc ipsam aĩam summũ in aĩali genere possidentẽ/merito passiões defectusq; ĩ aĩali bus apparẽtes ipsam ĩ se minime perpessuram.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

p Rincipio quidem ſi una ſit mea alteriuſq; aĩa/ nõ ſtatim ſequeť ut utrę cum utroq; ſit idem. Nã idem i alio exiſtẽs atq; alio/nõ eaſdem in utroq; paſſiões habebit. Sicut & homo idem in me moto & i te nõ moto: in me quidẽ moto moueť: in te uero non moto quieſcet: neq; abſurdũ neq; pręter opinionem/eſt quod i me eſt & te/idem eſſe. Neq; neceſſariũ eſt me ſentiente alium quoq; paſſiõem eandem prorſus habere. Siquidem nec i eodem corpore manus alterius paſſiõem altera ſentit: ſed aĩa quæ eſt i toto. Quod ſi tu meã paſſiõem ſis cognituru/unum quiddam ex ambobus corpus oportebit eſſe cõflatum. Sic enim cõiuncte utraq; ſentiet idem. Meminiſſe uero decet/multa interdum latere totum/eorum etiam quę i uno eodemq; corpore fiũt: Eoq; magis quo maiorem corpus habet molẽ: quemadmodum i cęteris uaſtioribus/beluisq; ſimilibus dicitur euenire. In quibus patiente parte/nullus toti pp motiõis exiguitatem incidit ſenſus. Quapp nõ neceſſarium eſt uno quodam patiente perſpicuũ forma mox inde ſenſum toti omniq; cõtingere. At compati quidem nõ eſt abſurdũ/neq; negandum. Senſualem uero formatiõem fieri non eſt neceſſarium. Proinde aĩam eandem i me quidẽ habere uirtutẽ/ ſed i altero uitium/nõ eſt mirãdũ. Siquidem nec eſt impoſſibile idem aliq̃d i alio moueri/in alio cõquieſcere. Nõ eni ſic unã eſſe dicimus/tãquam multitudinis oĩs prorſus expertem. Id ſane natura ſibi pręſtantior uẽdicat: Sed unam ſimul multitudinẽq; dicimus/participemq; eſſe tum naturæ huius quę circa corpora fit partibilis/tum illius quę indiuidua pmanet. Vnde rurſus unã eſſe aĩam cõſequať. Quẽadmodũ uero paſſio quę in me parti contigit/nõ neceſſario totum occupat: ſed quæ accidit principali/diffundiť quo dãmodo & ad partem: ſic quæ ab uniuerſo ad unũquẽq; deueniũt/manifeſtiora cõtingũt. Quippe cũ ſingula toti compatiãtur. Quæ uero nobis accidũt/ utrum ad totum mox pertineãt/ eſt nobis occultum.

MARSILIVS.

Ludit adhuc Plotinus noſter Cap. III.

u Erum ſicut mutuus hoĩum amor uniõem ſignificat aĩarum/ſic & perpetua diraq; inter ſe odia diuerſitatem. Nõ eni minus diſſidet homo ab hoĩe/& aĩal quoduis ab aĩali/q̃ ignis ab aqua: neq; minus ergo diſtinguiť. Magicus uero raptus magna ex parte cõfictus eſt: & quas habeat cauſas/ in ſuperioribus declarauimus. Alibi diximus/formalem rei cuiuſdam rõnem eſſe i eſſentias plures multiplicabilẽ excepta cauſa prima. Igitur ſicut ratio formalis corporis qualitatis naturę i plura corpora naturas qualitates diſtincta eſt/ſic & aĩę intellectusq; aĩas itellectuſq; plures. Tum uero ſi aĩa excellẽtior formaliorq; eſt q̃ qualitas/certe prudentia diuina cõſtitutum eſt/eſſe multos aĩarum gradus ſicut & qualitatũ formaliter inter ſe diſtinctos/nõ ſicut hic calor ab illo ſubiecti cauſa: ſed ſicut calor a frigore/ſiccitas ab humore. Quod & Plotinus in fine capituli iam innuit. Vbi ait/intellectus eſſe multos/atq; ſenſus ipſos iudiciales ſimul eſſe cum intellectibus. i. cum itellectualibus animis. Significat uero diſputatiõem hãc annuere/ unam eſſe i cũctis corporibus aĩam/ nõ rõnalem quidem/ ſed uegetalẽ ſenſus cuiuſdam cõfuſi participem. Verũtamẽ rõnalem quãlibet aĩam poſſe corpus ſuum uita irrationali formare/ſi nõ ſit ab aĩa mũdi formatum:

p Roinde ratio dictat/nos ex oppoſito mutuis inuicem paſſionibus affici: ipſoq; aſpectu miſericordia tãgi/atq; diffũdi: rapiq; naturaliter ad amandum: Et profecto cõſideratione dignum eſt/num inter nos hic amor mutuus oriatur. Iam uero ſi carmina quædam ueneficiaq; magica plures in unum rapiunt/paſſionẽq; cõmunem habitantibus etiã procul incutiũt: id totũ omnino per aĩam unam cõfici poſſe uidetur. Atqui & ſermo ſubmiſſa uoce prolatus longe remotũ afficit/cogitq; exaudire: quod iteruallo etiã longiſſimo diſtat. Ex quibus licet cunctorũ intelligere unionem/uelut p unam aĩam cõſpirantiũ. Sed quonã pacto ſi una eſt aĩa/alia quidẽ rõnalis eſt: irrõnalis alia: & alia uegetalis? Forte quoniã quod in aĩa imprimbile ẽ/uirtuti rõnali eſt tribuendũ in coponibus minime diſtributæ. Quod ãt eſt circa corpora diſtributũ/ipſũ quoq; unũ exiſtens: ſed diuiſum p corpora/& ſenſũ exercens ubiq;/ponendũ eſt aliã eſſe aĩæ prem. Denicq; partem aliã p id quod corpora effingit & facit. Neq; uero aĩa minus una eſt/ex eo q̃ plures ibi ſint uires. Nã & in ſemine uires ſunt plures/& ſemen unũ: atq; ex hoc uno multa ſunt unũ. Sed cur nã non ubiq; ſunt oẽs? Atqui & in aĩa quæ i quolibet una eſſe dicitť/ſenſus nõ in oĩbus partibus eſt pſimilis. Et rõ nõ eſt in toto: & uegetalis uirtus ineſt/quibus ſenſus ipſe nõ adeſt. Et ſimul in unũ corpore ſeiuncta recurrũt. Si aũt uim nutriendi a toto habet atq; ab illa/ cur non igitur ab aĩa quoq; noſtra nutriẽdi uim habet? Quoniã quod nutriť pars ẽ uniuerſi: quod paſſiua quadã conditione ſenſuale cenſeť. Senſus uero ipſe iudicialis eſt cũ quolibet itellectu: cui nõ opus fuit formare quod ab uniuerſo formať. Nã & formauiſſet utiq;: niſi oportuiſſet i toto hoc formante cõnumerari.

MARSILIVS.

Opinionem dicentem cunctis ineſſe animam numero unam iam reſpuit. Tãgit uero dicentem eſſe unam ſpecie diſtinctam numero: atq; ſingulas eſſe derluuias ex una diuiſa. Cap. IIII.

h Ancquoq; refutat: nã aĩa ẽ ſubſtãtia icorporea/idiuidua/in ſe cõſiſtẽs. Nõ põt igiť una cõis aĩa in plures deriuari/ ſicut uel cõtinuũ in ptes/ uel albedo in plures albedines diuiſione continui: uel ſicut ex uno ſigillo plures in multis cęris fiunt impreſſiones.

PLOTINVS.

h Aecigiť ideo dicta ſũt/ne qs mireť ipſã ad unũ reductiõem: ſed. n. diſputãdi rõ exigit quonã mõ ſit una: nũq̃d oẽs ſint una tãq̃ pcedẽtes ab una: an ipſę oẽs penitus una? Quod ſi tanq̃ ab una/nũq̃d illa diuiſa/uel tota qdẽ pmanẽte: ſed nihilominus multas ex ſe faciẽte. Tũ uero qũo eſſẽtia manẽs ex ſeipſa multas efficiat. Dicamus igiť diuino iprimis auxilio iuocato/oportere pfecto unã prius exiſtere: ſiquidem multæ ſint animæ: atq; ex hac una procedere multas. Si ergo hęc una ſit corpus neceſſarium eſt hac diuiſa fieri multas. & aliã oĩo eſſẽtiã ſic aliãq; fieri. Ac ſi ſimilibus ſit partibus conſtituta/cõformes quoq; fieri cunctas/ſpeciem unam eandemq; ipſo toto ferẽtes/ molibus uero diuerſas. Quod ſi ſecundum ſubiectas moles hoc ipſum habeant/ ut ſint animę/ alias inter ſe eſſe. Si autem ſecundũ formam id potius habeant/unam ſpecie animas eſſe. Hoc autem eſt unam eandemq; ineſſe multis corporibus aĩam & ante unã hãc inſitã multis rurſus aliã eſſe i multis nõ exiſtẽtẽ. A qua quę i multis eſt

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS/USAL

una/dependet:tanq̃ ſimulachrũ paſſim delatum/unius exiſtentis in uno. Quem admodum ſi ex uno quodam ſigillo multæ cęræ figura eadem imprimeretur. Illo igitur modo in multa ſigna diſpenſaretur. Si autem ſecũdo modo res ſe habet incorporeũ quidem aliquid aĩa eſt. Ac ſi paſſio quędã ſit/nihil mirũ erit/qualitatem unã ex una quadam factã multis ineſſe. Ac ſi ſecundũ utrunq; ſimul tunctum aĩa iudiceť:nihil id mirum fuerit. Nunc uero aĩam tum ĩcorporeã eſſe:tum etiam eſſentiam arbitramur.

MARSILIVS

Aię q̃uis per eſſentias inter ſe diſtinctę ſint/oẽs tamẽ quodãmodo una ſunt aĩa tribus uidelicet modis. Cap.V.

p Rimo quia oĩbus præeſt una animarum generalis idea: & tota ſingulis ineſt. Secũdo quia quælibet anima eſt forma pęnitus omniformis:ideo quę libet anima cæteras complectitur animas. Differt tamẽ hæc ab illa/quoniã ſub differenti actu proprietateq; hæc & illa ſunt omniformes. Sicut conueniunt & differunt propoſitiões inter ſe geometricæ. Tertio quia omnes ĩ eodẽ puncto eſſe poſſunt/ ſicut lumina imaginesq; colorum abſq; confuſione. Nõ eſſe unicã in ſingulis animã aut mentẽ/ſatis in Theologia probauimus. Hæc ergo tibi ſit ſũma. Caue ſuſpiceris ſuſpicari Plotinũ nõ diſtingui inter ſe eſſẽtias animarũ. Id enĩ omnibus eius libris/& huius etiã fini aduerſaretur. Quinetiã diſputatiõem propriã fecit in hac enneade contra eos qui animam eſſe unicam opinantur. Sed memẽto Plotinũ ubiq; conari oĩa q̃tum fieri poteſt/ad unũ quiddã redigere/ſeruata interim ꝓprietate naturæ. Ad unũ quiddam dico.i. ad cõmunionẽ affectionis actioniſq; & paſſionis. Vt concors in uniuerſo harmonia ſeruet̃/& traductio uirtutis & actiõis mutuo/ facileq; p ſingula fiat: quod quidẽ fieri nõ poſſet:niſi ſingulę aię q̃uis ſeruata eſſentiæ diſtinctione contineant̃ & regant̃ ab una:ferme ſicut uirtutes oẽs mẽbrorũ a uirtute cordis/ & a ceruice nerui. Adducit igit̃ multa ad unionem eiuſmodi ſigna: quę ut tanq̃ ualidiſſima cõfirmet:cõcedere uidetur ẽt tanti uigoris uideri poſſe: ut ualeãt adduci nõ ſolũ ad talẽ unionẽ/ ſed ad maiorẽ etiã ſuſpicandã:quaſi dicat: ſi poſſet q̃ſpiã p hęc ſigna ſuſpicari unionẽ eſſentię: quod tamẽ ego nõ probo: multo magis nos poſſumus ꝑ eadem ſigna unionẽ inter aĩas affectionis & actionis cõſenſionisq; & cõpaſſionis aſſeuerare.

PLOTINVS

q Vonam igitur modo una in multis eſſentia/aut enim una in omnibus tota:aut a tota unaq; ſunt multę/illa manente. Illa igitur una eſt. Multę uero ad hanc referuntur ut unam/dãtem ſe multitudini/ rurſuſq; non dantem. Sufficit enim omnibus exhibere ſeipſam/& nihilominus una ꝑſeuerare. Poteſt enim ĩ omnia ſimul/& ab uno quoq; non omnino ſciungitur. Idem ergo ſeruatur in multis. Neq; in hoc diffidere quiſquã debet. Nam ſcientia quoq; tota eſt/& partes eius/ adeo ut tota ꝑmaneat/& partes ab ipſa. Item ſemen eſt totũ & ꝑtes ab eo in quas naturaliter diuidi põt:& unaquęq; totũ:manetq; totũ nihilo alicubi diminutum. Materia uero diuiſionis prębet occaſiõem: attamẽ oĩa unũ. Sed ĩ ſciẽtia quidẽ dicet aliq̃s/partẽ nõ eſſe totũ: ſed hic quoq; actu q̃dẽ pars eſt quod prędęrtens eſt expromptũ/ quatenus uſus exigit:idq; aliis ẽ præpoſitũ. Se quunt̃ tamẽ & reliqua/potentia quadã ibi latentia: ſuntq; in parte omnia & forte hac conditione ipſa tota dicitur: pars aũt ibi q̃dẽ tanq̃ actu/ ſed ſimul omnia.

Eſt igitur prędo paratum quicquid aggredi expedireq; uelis. In ipſa uero parte ineſt quod dicimus præparatum. ſed eſſe in potẽtia iudicať/quarentis toti cohęret. Nec exiſtimãdum eſt/notionẽ hanc quã dicimus ſcientię partẽ/eſſe aliarũ uacuam notionũ:alioq̃n non erit notio quędam artificioſa/nec ſcientię ꝓpria:ſed peride ac ſi puer aliquis forte loquať. Si ergo ſcięẽtiæ accõmodata eſt/oẽs potentia poſſidet. Sciens itaq; uir cum ꝓpenſior ad hæc incumbit/uno quodã ꝑimis poſito/deinceps p conſequentiã quandã reliqua quoq; ꝓducit. Hinc & Geometra in ipſa reſolutione declarat/unũquodq; prędecedentia in ſe cuncta cõplecti:per quæ agitur reſolutio complecti etiam conſequentia/ quæ inde quodam ordine deducuntur. Verum hęc ob debilitatem noſtram non creduntur: & mole corporis obſcurantur. Illic aũt clara omnia ſunt/ac etiam unũquodq; perſpicuum.

QVINTA ENNEAS TRADVCTA AB EODEM MARSILIO FICINO FLORENTINO.

Liber primus. De tribus principalibus ſubſtãtiis
Secũdus. De generatiõe & ordine eorũ quæ ſunt poſt primum.
Tertius. De cognoſcẽtibus ſubſtantiis/ & de eo quod ſuperius eſt
Quartus. Qũo a primo ſit quod eſt poſt primũ atq; de uno.
Quintus. Quod formæ intelligibiles & ĩtelligibilia non ſunt extra intellectum: atq; de ipſo bono
Sextus. q̃ quod eſt ſuperius ente non intelligit/& quid ſit primo ĩtelligẽs/ & q̃d ſecundo
Septimus. utrũ ſingulariũ ſint ideę.
Octauus. de intelligibili pulchritudine.
Nonus. de intellectu & ideis & ente.

LIBER PRIMVS

De tribus principalibus ſubſtãtiis. i. hẽntibus principii rõnem

MARSILIVS

Animus in patria ſub ipſa mentis diuinæ forma potius q̃ ſua uiuit & agit: ſicut corpus nũc ſub aĩæ forma. Sed cũ primũ confert ſe ad uiuendũ agendumq; ſub propria forma p diſcurſionem. s. rõnalẽ:deĩceps prolabiť paulatim in diſcurſionem imaginalẽ/ & actionẽ ſenſualẽ atq; uegetalẽ ut iam quaſi ſub forma corporea uiuat. Cap. Primum:

h INC Poſtremo contingit ut ſe corpoream opinetur: ac de ſua diuinitate diffidens diuina nec quærat unquã nec ueneretur.

PLOTINVS.

q VIDNAM in cã eſt/ut aię quæ diuine ſortis ſunt Deiq; oĩo/ tamen Dei patris obliuiſcanť/ignorãtes: & ſe ipſas & illum. Principium igit̃ mali eſt aĩs audacia/generatio/prima diuerſitas. Et quia uolunt ſui iuris eſſe. Poſtq̃ igit̃ libertate hac ſiue licentia delectari cepunt fretæ plurimum ſuo quodam ex ſe ipſis mouendi munere/& iter cõtratiũ ineuntes/ factæq; iam remotiſſimę/ iam ſeipſas illinc exortas eſſe ꝓrſus ignorant. Velut pueri ſtatim nati a parẽtibus ſegregati ꝓculq; diutius educati/& ſe & parẽtes ignorãt. Cum igitur neq; patrem neq; ſeipſas uideãt:ſuiq; generis ignorãtia ſe paruifaciãt/honorantes alia/& quicquid occurrit magis q̃ ſe admirantes/atq;

ſtupidę hinc & admirabundæ pendentes nimirū ſe iam longiſſime proiecerunt: diſiunxerūtq; a patre atq; ſeipſis/dum.s.ea a quibus nimium auerſę ſunt/parui facerēt. Quāobrē extrema diuinitatis inſcitia ex inferiorum honore ſuiq; ipſius cōtemptu animę uidetur accidere. Simul.n. proſequiť/admiraťq; aliud/& iterum confiteť ſe admirantęm & proſequētem hoc ipſo deteriorē eſſe. Cū igiť deteno rem ſeipſā rebus naſcentibus occidētibuſq; exiſtimet: ideoq; abiectiſſimū qddā maximeq; caducū oīum quæ honorat eſſe ſe putet/merito neq; Dei naturā/neq; potentiam aīo cōcipit. Quapp geminū ad eos qui ſic affecti ſunt/ſermonē habe re debemus: ſi mō conuerſuri eos ſimus ad oppoſita quædā atq; prima: & uſq; ad ſūmum unūq; & primū deniq; reducturi. Quisnā igiť eſt uterq;? Alter profe cto qui demonſtrat quā ob cauſam anima nūc inferiora hæc honoret. Quā rem alibi longe percurrimus. Alter uero qui docet atq; cōmemorat q̄ generoſa ſtirpe ſit aīus ꝓcreatus: & q̄ta præditus dignitate. Qui certe ſermo prior eſt q̄ ille: atq; declaratus declarabit & illū. De quo ſane nūc eſt dicendū. Proxime.n. hic ad na turam eius quod quærimus uideť accedere: atq; illi oportune præponiť. Ipſū.n. quod quærit eſt aīa: cui profecto cognoſcendō eſt/ quid exiſtens tam ipſa in ſe ꝙuirat: ut diſcat iprimis/num ipſa uim habeat ad talia quædā inueſtiganda: & nunquid eum habeat oculū/quo pſpicere ualeat/ & oīo num hęc cōueniat inda gare. Si enī aliena nobis ſunt: cur nā hęc indagemus? Sinaūt cognata/mento de cet/expeditq; ꝙuirere: & pōt quandoq; aīus inuenire.

MARSILIVS.

Quanta ſit mundanæ aīæ dignitas oſtendit ex eo q̄ niſi ī mundo ſit ipſa/ mun dus nihil aliud q̄ materia quędam informis erit Cap.II.

a Nima.n.rerum formas gignit. Motiones oīum & actiones ipſa citat. Vitā omnibus inſert & progreſſum/eſt ubiq; tota. Nutu regit: atq; ita ſe habet ad mundanum corpus accedens/ſicut ſol exoriens ad aerē tenebroſū. Si miles anima noſtra uires/ſimilēq; ferme dignitatē hēt: præſertim ſi corporeis ſor dibus expurgata redierit in ſeipſam.

PLOTINVS

c Ogitare debet īprimis oīs anima: animā ipſam animalia omnia effeciſſe inſpirantem eis uitam: feciſſe inquā uiuentia omnia/quę nutrit tellus: & quę mare: quę in aere ſunt: & quæ in cęlo ſtellæ diuinæ. Anima ſolē: ani ma ingens hoc cęlum exornauit/ordineq; perpetuo ducit/exiſtens profecto na tura quędam ab his diuerſa/quę ornat quæ mouet q̄bus ſuggerit uitam. Ideoq; neceſſe eſt his omnibus eſſe præſtantiorem. Quippe cum hæc & ornātur quādo anima ſuppeditat uitam: & occidant quādo deſtruit: ipſa uero ſit ſemper: ppea q̄ nunquam deſerit ſemetipſam. Quis ār modus ſit uitę ſuppeditandę tum uni uerſo/tū ſingulis animātibus/ita potiſſimum cogitetur. Conſideret itaq; ingentē animam alia quædam anima non paruam in conſiderando dignitatem adepta/ a deceptione uidelicet libera: & ab his omnibus quæ cęteras animas faſcinare cō ſueuerunt. Ideoq; in habitu quodam quietiſſimo conſtituta non ſolū uero quie ſcat illi circūfuſū: corpus corponſq; ꝓcella: uerū etiam quicquid extrinſecus am bit/undiq; conquieſcat. Torpeat ergo terra/ & mare/ aerq;/ & cælum. Excogiter mox in torpentē eiuſmōi molem undiq; aīam extriſecus influentē/penituſq; in fuſam/ & oia penetrantē/nec aliter illuſtrantē: q̄ ſolis radii obſcuram caliginem illumitare ſoleant: nubesq; ſæpe aſpectu aureas reddere: ſic itaq; aīa cæleſte cor pus igreſſa dedit uitam/dedit imortalitatem torpēs protinus excitauit. Hoc aūt motu perpetuo agitatū ſapiētis animæ ductu/beatum aīal eſt effectum: omnēq; cęlum adeptus eſt dignitatem/cum primū inhabitauit anima/cum priu seſſet cor pus uita uacuum/terra ſcilicet atq; aqua: imo uero materię tenebroſitas: atq; nō ens: quod ue(ut inquit ille) Dii odio habēt. Fiet aūt clanor atq; perſpectior uis animæ atq; natura/ ſiquis in his animaduertat/quēadmodum ipſa ſua uoluntate cęlum complectatur & ducat. Omni nāq; hui cmoli quantacūq; eſt/tradidit ſe metipſam. Vnde totum hoc iteruallū tum magnum/ tum paruū eſt animatum: ubi corporis aliud atq; aliud eſt alibi ſitum: & hoc quidem ſic/ illud uero aliter eſt diſpoſitum. Et alia ex oppoſito ſita. Alia uero cōnexa/inuicemq; pendentia. At anima non ita ſe habet. Non enī in partes particulaſq; diuiſa uitam inſert ſin gulam: ſed omnia ſe tota uiuificat: totaq; ubiq; adeſt: ſimilis effecta patri: tū ſe cundum ipſum unum/tum ſecūdum quādam per omnia amplitudinem. Et pro fecto cęlū & ſi multiplex aliudq; ſit alibi/eſt tamen animæ ipſius potētia unum. Iam uero propter ipſam hic mūdus eſt Deus. Sol quoq; Deus eſt/quoniā anima tus/ſtelleq; ſimiliter omnes. Nos quoq; qcquid habemus egregii/ob hoc ipſum duntaxat habemus. Orbati nāq; anima ſterquilinio abiectiores eſſe dicūtur. Ne ceſſarium uero ē animā ipſam quādoquidem Dijs/ut Dii ſint cauſa eſt/antiquio rem iis Deum exiſtere. Conformis quoq; huic eſt & noſtra. Itaq; ſi quādo abſq; adiunctis eam conſideraueris/purā inſpiciēs: inuenies profecto idem ipſū quod eſt anima uenerandū/omniq; corporeo admodum prętioſius. Eteni ſine ipſa ani ma forte terra ſint omnia. Ac ſi interſit & ignis/ quidnā erit uehemētia eius adu rens? Et quęcunq; ex his compoſita fuerint: tamenſi aquam his aerēq; addideris/ nondū tamen nactus fueris aliquid uenerādum. Quod ſi ex eo q̄ animeť/proſe cutione dignum corpus euadet/cur quæſo teipſum .i. animum tuum dimittis? Aliud uero quicquam proſequeris. Sed age animam ipſam admiratus in alio/ad mirare teipſum.

MARSILIVS

Facultas noſtra rōnalis tāquam mobilis & ab ocio migrās in actum atq; uiciſſim dependet ab intellectu noſtro ſtabiliter ſemperq; agente: atq; hic tanquā ꝓprius animę particulariſq; dependet ab intellectu communi in ſeipſo ſimpliciter conſi ſtente. Cap. III.

i Ntellectus noſter ſe habet ad rōnem/& intellectus cōmunis ad noſtrū/ſicut lumen ad aerem/formaq; ad materiā. Sed ratio quidē quotidie formať ab intellectu noſtro/noſter aūt a cōmuni ſemper formatus eſt/ ſemp illumina tus. Intellectus igitur cōmunis excellentiam ex ipſa intellectus aīalis præſtantia poſſumus coniectare.

PLOTINVS.

c Vm igitur anima ſit res tam ueneranda tamq; diuina/ confiſus iam tali quodam uehiculo ad Deum te acceſſurū: hoc ipſo ad illum iā aſcende. Neq;.n. es lōgius uagaturus: nam neq; ſunt intermedia multa. Summe itaq; quod eſt huius diuini diuinius: uicinitatem inquam animę ad ſupernum/ poſt quod uicinum & a quo eſt anima. Et ſi enim tanta res ſit/quantam ratio de mōſtrauit/imago tamen quedam eſt intellectus ipſius: quemadmodum uerbum

in ꝓlatione uerbi exiſtentis in animo. Sic ergo & anima mentis eſt uerbū: & tota eſt actus atq; uita/quam producit i alterius exiſtentiam: uelut altera quidem eſt in igne caliditas/ altera quam ignis exhibet alteri. Oportet autem illic accipere non effluētem duntaxat: ſed partim quidem i ipſo manētem/partim etiam ſubſe quētem. Quamobrem cū anima ſit ab intellectu/intellectualis exiſtit: itellectusq; ipſius animę in diſcurſione uerſatur. Tum uero huius perfectio rurſus ab intelle ctu: uelut a patre atq; iterum nutritore: ſiquidem hanc primo non omnino perfe ctam/ſi cum ipſo conferaſ̄/procreauerit. Itaq; cū hæc ipſa ſubſtantia eſt a mente: tum actu ratio/& quaſi intellectuale uerbū: dū mens ipſi pſpiciſ̄: quādo.n. intue tur mentē/tunc quę intelligit agitq;/intus habet & ꝓpria: baſq; ſolas apellare de cet aiæ actiones/quæcunq; itellectuales ſunt/ atq; domeſticæ. Quæ uero dereno res ſunt/aliunde ꝓueniunt/ſuntq; talis aię paſſiones. Intellectus igiſ̄ diuiniorem inſup efficit aiam/tum qa pater eſt: tum qa ſemp adeſt: nō eni interuenit mediū/ pręter id quod alterū inter ſe ſunt/& alterum: ita tamē ut ſubſequaſ̄ aia/& ſuſci piat. Intellectus āt ſit tanquā ſpēs. Pulchra uero eſt & intellectus ipſius materia: quippe cū ſit intellectuale quiddā & ſimplex. Quā igiſ̄ excellens ſit intellectus/ ex hoc quoq; cōſtat/q excellentior eſt q̄ aia re admodum excellente.

MARSILIVS

Mundus cū ſit ab intellectu diuino/certe totus eſt in eo. Et quoniam ille eſt ens uita intellectus ꝓfectiſſimo modo/ideo quicquid mūdanū eſt in eo/ꝓfectum eſt: atq; eſt ens & uita & intellectus Cap. IIII.

p Artes temporis ꝓtinentes ad mundana referunſ̄ ad totū tpūs/ quod paſſi ue eſt i mundo. Atq; hoc ad tpūs quod i aia eſt actiue. Et illud ad ipſa di uinæ mentis ęternitatē: in ipſa tamen mente differunt inter ſe quadā rōne formali intelligere atq; intelligi. Item quod itelligit & quod intelligiſ̄: ſubſtāna tamē conueniunt. Ibi rurſū intelligere ipſū methaphorice ē mouen. intelligi uero q̄ſi mouere/atq; ſtare. Cū igiſ̄ intellectus ille & oiformis ſit/& differētiā in ſe ali quā & q̄ſi cōpoſitionē hēat: mento redigēdus ē ad ſupius aliq̄d ſimpliciſſimū.

PLOTINVS

c Ognoſcere idem pręterea ꝓ hæc aliquis poterit. Siquis mundū hunc ſen ſibilē admireſ̄/intuitus magnitudinē eius & pulchritudinem/ motuſq; ordinē ſempiternū: item deos in ipſo ꝓtim quidem cōſpicuos/ꝓtim uero latentes: dęmones quoq; & aialia/& oēs denicq; plantas/mox ad ipſū mundi hu ius principiū & exēplar mundūq; uerioręprorſus aſcēdat: ibiq; itelligibilia cun cta conſpiciat: ac penes ipſum ſempiterna i propria intelligentia atq; uita horūq; oium pręſidem intellectum ꝓrſus intemeratū: & inexrimabilē ſapientiā: & reue ra uitam aureā ſub Saturno. Nēpe Saturnus ipſe itellectus eſt ꝓrſus imaculatus. Omnia.n. i ſe imortalia cōprehendit: intellectū oēm: Deū oēm: aiam oēm: & hęc oia penitus conſiſtentia. Quid.n. ꝓmutare quęrat/cū bene ſe habeat/quo ue per tranſire/cū penes ſe cuncta poſſideat. Sed neq; exigit incremētum: cum ſit perfe ctiſſimus. Quapp & quæcūq; ſunt apud ipſum/perfecta ſunt/ut ſit omnino per fectus/nō habens quod nō ſit tale. Neq; quicquam in ſe habens quod non intel ligat: intelligit autē non quęrēdo/ſed poſſidendo. Neq; peregrinam habet fęlici tatem: ſed omnia habet in æuo. Atque uera eſt æternitas quam imitatur tempus circa animā ſeſe uerſans/alia quidem dimittens/alia uero attingēs. Etenim alia rurſusq; alia ſunt circa aiam. Nam aliquādo Socrates/aliquādo equus/& unum aliq̄d ſemp eorū quę ſunt/intellectus aūt oia. Habet igiſ̄ in eodē oia conſiſtētia in eodem: atq; eſt duntaxat/ſempq; præſens: neq; ullo mō futurū. Eſt. n. iā tunc quicq̄d eſſe pōt/neq; habet pręteritū. Nō. n. ibi quicq̄ pręterit: ſed ibi cuncta in præſenti conſiſtunt: utpote quæ ſunt ſemp eadē: tanq̄ quæ pręſenti habitu ſunt contēta. Proinde quodlibet illorū eſt itellectus atq; ens. Et uniuerſū oīs eſt itelle ctus/ensq; omne: intellectus quidē/ppea q itelligit/atq; ita ens ſibi uēdicat. Ens āt ppea q intelligiſ̄: atq; hoc ipſū quod intelligiſ̄/intelligere & eſſe exhibet intel lectui. Intelligendi uero cā aliud eſt: quod quidē enti quoq; cā eſt eſſēdi. Ambo rum igiſ̄ ſimul aliud cā eſt. Ipſa. n. & ſimul exiſtunt: & nunq̄ ſe mutuo deſerunt. Sed cum duo ſint hoc ipſum unū ſimul eſt intellectus/& ens/& intelligēs ſimul & intellectum. Intellectus quidē quatenus intelligit: ens āt q̄tenus intelligiſ̄. Nō eni eſſe poſſet actus intelligendi/niſi eſſet (ut ita loquar) alteritas/atq; identitas. Sunt ergo prima intellectus/ens/alteritas/& identitas. Oportet āt motum quoq; ſtatūq; adiungere. Et motum quidē/ſi intelligit: ſtatum uero ut idē. Sed alteritā tem: ut ſit intelligens atq; intellectū. Alioqn ſi diuerſitatē hanc abſtuleris: unum iam ꝓrſus euadēs ſilebit oīo. Oportet āt quæ itelligunt & quæ intelligunſ̄ inter ſeſic eſſe diuerſa: eſſe quoq; idem: q̄tenus i eodē: & cōmune unū aliquid oibus. Atqui differentia ipſa alteritas eſt. Hęc āt dum plura fiunt/numerū quantitatēq; faciunt/ac deniq; tale aliquid uniuſcuiuſq; horum proprietas efficit. Ex quibus uelut principiis cętera quoq; proficiſcuntur.

MARSILIVS

Pytagorici fingunt i quadā quaſi ꝓceſſione ipſius unius oriri binariū: in quodā binarii termino ternariū ſuboriri: ſimiliterq; deiceps: Platonici ſimiliter de prima eſſentia iudicant Cap. V.

h Aec enim cū ꝓfectiſſime ſit: ideoq; ſimiliter uiuat uitali quodā quaſi mo tu ꝓgrediſ̄ intus. Cum uero ꝓgreſſio ſit oppoſita regreſſioni uel termino nimirū aliūde & id quidē deſup habet/ut regrediaſ̄ uel termineſ̄: ſicut cæ lum ut moueaſ̄/habet ab aia: ut in orbem/ habet ab intellectu uel aia iam intelle ctuali. Terminatur āt uitalis ille actus in intellectum: & hunc clariſſimum oīſor memq; uigore. s. interim accepto diuinitus: ſicut & oculus natiuo quodā nixu aſpicit: ſed uirtute luminis fit actu uidens atq; formatus. Deniq; cū in ipſo intel lectu primo ſeipſū intelligente rō quidē formalis ipſius intelligētis ſit quaſi ꝓce dentis atq; formabilis: rō aūt intellecti ſit quaſi terminātis atq; formātis. Ideoq; inter ſe opponanſ̄: merito ibi ē numerus aliqs/nō accidētalis ille q̄dē: ſed ꝓrſus eſſentialis. Eſt & illic numerus idearū rōne formali iter ſe differentiū/ſi mō ꝑ eas intelligunſ̄ & fiunt formę rerū re ipſa inuicē diſcrepantiū. Ideo intellectus adeo multiplex a principio dependet pęnitus ſimpliciſſimo.

PLOTINVS.

h Ic itaq; Deus plurimus i aia hac exiſtit rebus eiuſmōi copulata: niſi forte hinc uelit abire. Propinquans ergo ipſi & quaſi unum effecta ita ꝓquirit. Quiſnā igiſ̄ ille ē qui hunc genuit: q ſimplex & ante eiuſmōi multitudi nem: q̄ auctor huic ē/ut & ſit/ſitq; multiplex. Qui ꝓcreat numerū. Numerus. n. non eſt primus. Nā ante duitatē eſt ipſū unū. Secundū uero duitas quæ ab uno

facta/ipſũ habet definitorẽ. Ipſa uero ſuaptenatura eſt qddam idefinitũ. Quando uero definita eſt/tã eſt numerus. Numerus ãt ut eſſentia. Nã & aĩa quoq; numerus eſt. Nõ. n. moles ſunt prima naturę/neq; magnitudines ullę. Craſſa. n. hęc poſteriora ſunt: quę ſenſus exiſtimat entia. Iã uero nec i ſeminibus hoc ipſũ humidũ eſt: quod dignũ ęxtimatione cenſeẽ: ſed quod ſẽſibus nõ apparet. Id autẽ numerus eſt atq; rõ. Qui ergo numerus illic dicit̃ atq; ẽt duitas/intellectus eſt & rõnes quædã. Sed indefinita qdẽ duitas eſt/q̃tenus ſubiecto cõſideratur. Numerus ãt q ex ipſa ẽ atq; uno/iã eſt ſpẽs unuſquiſq;/q̃ſi ſic itellectus ipſius eẽntia p ſpẽs i eo factas formata iã fuerit. Formaẽ ãt alio qdẽ mõ ab ipſo uno: alio ãt a ſe ipſo/uelut uiſio quæ ẽ iam actu uidẽs. Eſt. n. itelligẽtia uiſio uidẽs & ãbo unũ.

MARSILIVS.

Deus ſũmus abſq; ullo uolũtatis uel naturę motu diuinũ generat itellectũ tanq̃ uerbũ ſuum/ſola alteritate quadã a patre differens. Intellectus ſimiliter imobilis uerbum ſuum generat ipſam. s. mundi aĩam Cap. VI.

ſ I primũ principiũ eſſet ullo mõ mutabile oĩo nutaret oĩa. Item ſi fingaẽ p motũ quaſi mediũ generare mentis ſubſtantiã/motũ tandẽ generabit ſine motu accidẽs tam ipfectũ/ut ſit accidẽtiũ oĩum ipfectiſſimũ: cũ ptes in ſe ſuas ſimul poſſidere nunq̃ poſſit. Itaq; rõ dictat ſine eiuſmõi accidente pfectiſſimã illã a Deo ſubſtantiã generari: cum agẽtia partim natura/ptim uoluntate faciant: & i primo agẽte oĩs agendi facultas cõtineaẽ· Et quæ i ſequẽtibus ſunt diuiſa i primo ſint unita. Nimirũ Deus uolũtate res facit pariter atq; natura. Idẽq; in eo natura eſt atq; uoluntas. Ab illo igit̃ nec p uoluntatẽ nec p naturã mutato emicat itellectus quaſi lumen: & cũ primũ emicat naturali quodã inſtictu uergẽs ad patrẽ/ideariũ ſplẽdore repleẽ. Euadit igit̃ intellectus hinc abſolute formatus. Similiter ad itellectum diuinum aĩa mundi ſe habet. Notabis oratiõem tunc eſſi caciſſimam fore/quãdo aĩus ad intellectum ſuum oĩo ſe reuocãs ſolum ſe offert ſoli Deo/ad ſolum uidelicet illum amore flagrans.

PLOTINVS.

q Vomõ igit̃ uidet/quid ue uidet/Et qũo ,prſus extitit & ,pceſſit ab illo/ut & uideat. Nunc. n. neceſſitatẽ ipſã p quã hæc fiãt aĩus tenet. Affectat ãt iterum itelligere: quod ẽt inter antiquos ſapiẽtes ẽ diuulgatũ/ quonã pacto ex uno exiſtente tali/quale dicimus unũ ipſũ exiſtere: habuent unũquodq; ſubſtantiã: ſiue multitudo/ſiue duitas/ſiue numerus: neq; illud i ſeipſo qeuent: ſed tanta illinc effluxerit multitudo/q̃ta cõſpiciẽ quidẽ in ordine rerum: reducendã uero cenſemus ad illud. Sic itaq; dicendũ nobis eſt/ Deũ ipſũ inuocãtibus/nõ oratione quidẽ ad aures ,ptinente: ſed aĩo ſe ipſũ ad Deũ uoti gratia ipenſiſſime reuocãte. Quippe cũ hac tantũ cõditiõe uouere precariq; poſſimus/ſi ſoli accedamus ad ſolũ. Oportet igit̃ Dei cõtẽplatorẽ in ipſo penetrali uelut tẽplo quodã/ intra ſeipſũ inq̃ trãquille qeſcere ſup̃ oĩa ,prſus extantẽ/ ubiq; uelut ſtatuas extra uniuerſũ cõſtitutas/imo uero ſtatuã primo effulgẽtẽ: hoc mõ quo naturaliter inſpici põt iſpicere. Circa omne quod moueẽ oportet aliq̃d eſſe ad quod mouea tur. Nã ſi nihil euſmõi fuerit/moueri minime affirmabimus. Sed ſiquid poſt efficiens ipſum fiat: id omne ipſo ſemp ad ſe conuerſo effici neceſſarium eſt. Procul eſto nũc a nobis generatio tẽporalis/uerba de ſempiternis ipreſentia faciẽtibus. & ſi quando inter loquẽdũ generationem eis attribuamus/ rõne cauſę ordinisq; cuiuſdã generatiõem i mediũ adducẽtibus. Quod igit̃ inde gignit̃/dicendũ eſt ſupiore nõ agitato gigni: alioq; ſi moto illo aliq̃d genereẽ: certe id quod gignitur nõ ſecũdum/ſed tertiũ erit ab illo poſt motũ. Quãobrẽ neceſſariũ eſt/cũ illud ſit prſus imobile: ſiqd ſecũdum poſt ipſũ naſcit̃/ id profecto illo neq; annuente neq; uolũtate decernente/neq; ullo pacto cõmoto ſubſiſtere. Quonã igit̃ pacto quid ue nobis eſt circa illud ſtabile cogitãdum? Lumẽ undiq; circũfuſũ ex ipſo dependẽs: ex ipſo inq̃ penitus quieſcẽte: ceu fulgorẽ circa ſolẽ/quaſi circũcurrẽtem/ex ipſo ſemp manente ,pgenitum. Iam uero res oĩs quatenus naturaliter pfeuerãt ex ipſa ſui eſſentia præſenteq; uirtute neceſſariã circa ſe foras naturam pdũcunt ab ipſis dependentẽ: quę quidẽ imago ſit uelut exemplaris. s. uirtutis illius unde manauit. Ignis quidẽ ex ſe foras emittit calorẽ: nix quoq; frigus nõ intrinſecus tantũ cohibet: ſed & aliis exhibet. Præcipue uero id res odoratę teſtãtur. Quãdiu. n. ſunt/nõnihil ab eis circũeffundit̃: cuius inde fit ,pticeps quod eſt ,ppinquũ. Atq; quæcũq; pfecta iã ſunt/aliq̃d generãt. Quod ãt ſẽp eſt pfectũ/ſẽp gignit & ſempiternũ: minus aũt genitũ genitore. Quidnã igit̃ de pfectiſſimo eſt dicẽdum? Nunq̃d nihil ,pdit ab eo/an potius ab eo ,pdeunt/quę oĩum maxima ſunt poſt ipſũ. Maximũ uero poſt ipſũ eſt intellectus/atq; ſecũdum. Inſpicit. n. intellectus illud/ſoloq; illo idiget. Illud uero primũ hoc minime indiget. Oportet ,pfecto quod fit ab eo quod eſt mente melius/eſſe mentẽ. Melius uero oĩum quæ fiunt eſt intellectus: quoniã alia ſunt poſt ipſum. Iam uero & aĩa mentis eſt uerbũ & actus quidã/ſicut mens eſt Dei uerbũ. Verum obſcurum eſt aĩę uerbũ. Quatenus enĩ eſt imago mẽtis/hoc ipſo ei aſpiciendum eſt i mẽtẽ. Eadem rõne Deum ſuſpicit mens imago Dei/ut ita ſit intellectus. Videt uero Deum minime inde ſepata. Sed quoniã eſt poſt ipſum/nihilq; eſt mediũ: quẽadmodũ nihil medium eſt iter aĩam atq; mentẽ. Omne uero genitũ appetit genitorẽ/in cuius cõſe cutione ſit contentũ: præcipue autẽ quãdo ſoli ſunt genitor atq; genitus. At ubi quod genuit eſt oĩum optimum: neceſſario genitum ipſi cohęret uſqueadeo/ut alteritate (ut ita dixerim) quadã ſolum uideatur inde ſecretum.

MARSILIVS

Quẽadmodũ intellectualis aĩa dependet ab intellectu puro: qui nõ eſt aĩa: ita & hic intellectus emanat ab ipſo bono quod non eſt intellectus: ſed ſupereminet intellectum Cap. VII.

i Ntellectus hic primo quidẽ a patre manat/tanq̃ eſſentia uiuẽs. Mox uero naturaliter illuc aſpiciẽs intellectus euadit. Intellectus. n. ẽ ipſa ſubſtantialis uiſio ex aſpectu ſiue affectu naturali reſultãs. Huius qdẽ pater eſt ipſũ ſimpliciter unũ. Hic ãt unũ eẽntiale ſiue uitale: ubi uideẽ eſſe binarius. Sed aſpectu addito iã ternarius. In ternario ẽ par & impar oĩſq; numerus. Similiter hic p aſpectum ſiue affectũ naturalẽ iam ternarius/ſimul numerus oĩs efficit̃. Aſpiciẽdo. n. ſiue naturaliter aſciſcẽdo corroboraẽ a patre: cõfirmatus uiuẽtẽ eẽntiam ſuã iam comprehendit: in qua fęcũda uiget uirtus eſſentiarum oĩum genitrix. Sic igitur in ſeipſo in formas omniũ ſe deriuat: dum ſuam hanc intelligẽdo in ſe explicat poteſtatem. Effectus eſt igitur omniformis/& omnia fomento patris. Qui cum nulla rerum forma definiatur/merito uel nihil agit quod dictu nefas: aut pariter omnia/dũ ex ſe uno ſup̃ oĩa exiſtente unũ generat oĩforme. Hic Cęlio genitus Saturnus eſt apellatus: cõceptus ſuos ipſe deglutiens a Rhea. i. natura & materia

Ploti
ni
Spa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

ſegregatos. Huius filius Iupiter mũdi aĩa filios.i. formas generat in natura: atq; per hanc ad materiam poſtremo producit.

PLOTINVS

i Maginem uero illius eſſe dicimus intellectũ. Oportet. n. aptius explicare. Primo qdẽ oportere id genitũ eſſe: ſeruareq; multa i ſe genitoris: ſimilitudinẽq; talẽ ferme ad ipſũ habere/qualẽ lumẽ habet ad ſolẽ. Genitorẽ uero illũ nõ eſſe mentẽ. Qũo igit̃ gignit mẽtẽ? Quia uidelicet genitũ cõuerſione qua dã ad genitorẽ inſpicit. Hęc ãt ipſa uiſio ẽ intellectus. Quod. n. ꝓpit aliud uel ſenſus eſt uel intellectus. Cõpan uero ſolet ſenſus qdẽ lineæ: quod uero reliquũ eſt i cognoſcẽdo circulo. Verũ eiuſmõi circulus ẽ quaſi ꝓnibilis: ipſũ uero nõ ita ſe habet: Forte uero hic quoq; eſt unum: ſed unum poteſtas oĩum. Quorum igitur eſt poteſtas: hæc ab ipſa poteſtate uelut partita intelligẽtia conſpicit: alioqn intellectus minime foret. Quãdoquidem & ipſe per ſe habet/iam uelut poteſtatis ſuæ cõſenſum aiaduertẽtem quãtum ualeat: in quo quidem ſua cõſiſtit eſſentia. Ipſe igitur per ſeipſum & definit eſſe ſibimet poteſtate quadam ab illo ꝓius accepta. Vbi ſane aiaduertitur eſſentiam eſſe uelut partem quandam unam eorũ quę ſunt illius atq; ex illo/& corroborari ab illo/ab eodemq; & ex eodẽ ꝓfici in eſſentiã. Videt aũt inde ſeipſũ uelut ꝓnibili quodã ex imꝓnibili/ tum uiuere/tum intelligere/ac prorſus oĩa: quoniã ille nihil eſt oĩum. Ob hoc. n. ab illo fiũt oĩa: quoniam illud una quadã forma minime circũſcribitur. Illud enĩ unum eſt duntaxat: intellectus autẽ in ordine rerum eſt omnia. Ob hoc itaq; illud nihil eſt eorum quæ ſunt in mente. Sed ex ipſo cũcta in rerum ordine manãt. Quãobrẽ hæc eſſentię ſunt. Determinata enĩ iam ſũt/ & unũquodq; habet iam uelut formam. Ipſum uero ens nõ eſt quaſi in quodam indefinito cõſiderandum: ſed termino quodam ſtatuq; firmatũ. Status ãt in rebus ĩtelligibilibus determinatio eſt atq; forma/quibus ſuã ſubſtãtiam ſortiũtur. Hic igit̃ huius generis intellectus puriſſimæ mentis apellatione dignus non aliunde q̃ ex primo principio naſci eſt iudicãdus. Atq; hunc iam genitum cuncta ſecum ſimul entia genuiſſe: uniuerſam pulchritudinem idearum: intelligibiles Deos omnes. Exiſtimandum ꝓterea hunc eſſe plenum omniũ quæ progenuit: & quaſi genita protinus abſorbẽtem: ꝓpea q̃ in ſe omnia complectatur: neq; in materiam labi ſinat; neq; nutriri apud Rheam/quemadmodum myſteria fabulæq; de Dijs fingũt. Saturnum quidẽ ſapientiſſimum Deum ante Iouem genitum quæ generat/in ſeipſo iterum cohibere. Quatenus ſic & plenus ſit & purus cum plenitudine intellectus. Poſt hæc tradunt generare Iouem puerum iam exiſtentẽ/ideſt purum atq; uegetum/& quaſi iam ſaturum. Animam enĩ generat intellectus: intellectus inq̃ perfectus exiſtẽs. Quando enim perfectus ſit/ oportet & generare/ potentiamq; tantam non eſſe ſterilem. Sed hic quoq; quod gignitur genitore melius eſſe non poterat. Cum uero foret minus/fore & illius imaginẽ/indefinitam quoq; ſimiliter: ſed definiri a generante atq; formari. Progenies uero mentis rõ quędam eſt: cuius ſubſtãtia in excogitãdo conſiſtit. Id autẽ eſt/quod circa intellectũ ſeſe uerſat: intellectuſq; ipſius lumen eſt atq; ueſtigiũ ſemp inde dependẽs: inde quidẽ illi cõiunctũ: atq; ita repletũ & fruens/& cõpos eius atq; intelligẽs. Inde uero uiciſſim ſibi ſubdita tangẽs: imo uero generans: quæ quidẽ neceſſariũ eſt aĩa deteriora cõtingere. De quibus in ſequẽtibus eſt dicendũ. Hucuſq; tandẽ diuina procedunt:

MARSILIVS.

Ex Platonis Parmenidiſq; uerbis probat̃ ipſum bonũ/& ſimpliciter unũ/eſſe ſupernus ipſo ente/atq; intellectu. Quod eſt unũ multa appetitq; bonũ. Item intellectum diuinũ eſſe ſuꝑiorem aĩa mũdi. Quoniã hæc eſt unũ & multa. q. iam magis diuiſa/atq; ꝓ participatiõem eſt intellectus Cap. VIII.

PLOTINVS.

h Ac de cauſa apud Platonẽ oĩa circa oĩum regem triplici ordine diſponuntur: ꝓcipue uero per prima. Secũda deinde circa ſecũdum. Tertia deniq; circa tertium. Tum uero dicit eſſe & cauſæ patrem: Cauſam quidẽ intellectum apellãs. Nam mũdi artifex apud Platonem eſt intellectus: Hũc uero ait animam i illa patera ꝓcreare. Cum uero cauſa ſit ĩtellectus/patrem apellat ipſum bonum: & quod intellectu eſt eſſentiaq; ſuperius. Sæpe enã ipſum ens atq; intellectum apellat Ideam. Quapp apud Platonẽ cognoſcere licet ex ipſo quidẽ bono mentẽ atq; Ideam: ex mẽte uero aĩam. Atqui ſermones eiuſmodi nõ eſſe nouos/ neq; nuper inuẽtos: ſed quondã dictos fuiſſe licet nõ explicatos. Prẽſentes uero ſermones eſſe uelut interpretes antiquorũ. Idq; teſtimoniis comprobari/aſſerentibus opiniões eiuſmodi eſſe priſcas. Quod ex ipſis quoq; Platonis libris liceat cõiectare. Parmenides igit̃ prior opiniõem eiuſmodi attigit. Vbi in idem ens intellectũq; reduxit. Atq; ens ipſum i rebus ſenſibilibus minime collocauit: dicens intelligere atq; eſſe idem prorſus exiſtere: Idq; imobile: Tametſi adiũgat illic intelligere. Omnẽ ſane corpoream inde ſubſtulit motiõem/ut eodem ſemp modo permaneat/cõparat inſuper ſperæ globo: quoniã cũcta i ſe inuoluta cõplectit̃: Et quoniã intelligẽtia nõ petit̃ ab extrinſeco: ſed i ſeipſo perficit̃. Vbi uero in libris ſuis unũ nominat/attingit cauſam: quaſi unum hoc deprehẽſum ſit eſſe multa. Parmenides autẽ loquẽs apud Platonẽ/exactius inter ſe diſtinguit primũ ipſum unũ: quod & ꝓcipue unũ eſt ſolũq; unum. Item ſecundũ unũ multa nominat. Tertium deniq; unũ atq; multa. Hic itaq; ſic tres dictas cõfirmat naturas.

MARSILIVS.

Anaxagoras: Heraclitus: Empedocles: Ariſtoteles una cum Platone cõſentiunt/ primũ oĩum principium eſſe unũ atq; ſimpliciſſimum Cap. IX.

q Vod enĩ oĩa i mũdo/quanuis diuerſa/in unã totius formã/unũq; finẽ/effectumq; ordine certo cõſpirent/inde prouenit/q̃ oĩa ſũt/& ducũtur ab uno: cũctaq; unũ imitant̃/& appetũt. Si poſito uno quodã ꝓncipio/primo oĩum ęque ponat̃ & alterũ ęque primũ oĩum/& ſupflua erit alterius huius poſitio: & cõtinenter hoc etiã ꝓncipium apellabit̃: cũ nulla aſſignari ratio poſſit/quare hoc alterum etiã ꝓncipium ſit uel illud/primo poſitũ. Nõ. n. quia neceſſarium ſit. Nõ quia hoc ſit ab illo. Nõ quia hoc & illud ſint ab uno quodã tertio: Omnino cõtingẽs & temeraria & diuulſa & impoſſibilis eſt multitudo quæ nõ eſt ab uno.

PLOTINVS.

a Naxagoras autẽ ubi mentem puram mixtionisq; expertem adducit/ipſe quoq; ſimplex ponit primũ unũq; ſeparatũ. Exactam uero diſcuſſionem antiquitatis cauſa ꝓtermiſit. Heraclitus ꝓterea nouit unũ intelligibile ſempiternũ. Corpora nãq; fieri ſemp inquit & fluere. Proinde apud Empedoclem diſcordia quidem diuidit. In ipſa uero cõcordia unum ſignificat̃. Iam uero & ipſe id poſuit incorporeũ. Elemẽta uero uicem materiæ obtinent. Ariſtoteles

Ploti
pi
opa

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USALES

aũt posterius ipsum quidem primum intelligibile dicit & separatum. Sed ubi in telligere seipsum affirmat/uicissim facit esse nõ primũ. Profecto & ubi alia quoq; multa itelligibilia ꝓducit i medium: totidem numero/quot & i cælo sunt speræ: ut singula speras singulas moueãt: aliter itelligibilia q̃ Plato disponit: & cũ pro babilem nõ habeat ratiõem/adducit necessitatẽ. Instabit & aliquis/nunquid re cta sic ratione dicaẽ inquirẽs. Rationabilius ẽe dicẽs/oẽs speras ordinesq; rerum ad coordinatiõem unã mutuo cõferẽtes/ad unũ simul primũq; cõspicere. Inter rogabit & aliquis/nunqd itelligibilia multa apud Aristotelẽ ex uno primo sint: an potius i rebus itelligibilibus multa pricipia sint. Ac si ex uno sunt oĩa cõgru enti quadã proportiõe cõparabũtur: pennde atq; i rebus sensibilibus inter se spe ræ se habẽt. Alia. s. aliam complectente. Et una tãdem extrinsecus uelut domiñ cõtinẽte. Quãobrem primũ ibi reliqua comprehẽdet/mũdusq; intelligibilis ent. Tum uero quemadmodũ hic speræ uacuæ nõ sunt: sed prima quidẽ stellarũ ple na singulę uero sequẽtes stellas singulas possidẽt: sic & ibi mouẽtia illa/multa i seipsis habebũr: uerioraq; cælestibus illic oĩa erũt. Sin aũt unũquodq; i numero intelligibilium est æque principiũ/certe per cõtingẽtiam quãdã pricipia erunt. Et quẽ poterit/quam ob causam cõspurent i unum: & ad opus unũ/cõem. s. totius cęli cõsentiãt harmoniã. Item quo nam pacto quæ i cælo sensibilia sunt/illis sint ęqualia numero. Deniq; qũo multa ita sint: cũ sint incorporea: neq; materia ulla discernat. Quãobrẽ quicũq; uererũ Pythagorã sectatoresq; eius/& Pherecydem suosq; similiter secuti sunt/circa naturã eiusmodi studiose uersati uidentur. Sed alii quidẽ sua i libris sensa posteris reliquerũt. Alii uero nõ in scriptis/sed i uiua uocis cõsuetudine tradidere: Aut pẽnitus dimiserunt.

MARSILIVS.

Substantiam aĩæ ratiocinãtis esse a corpore separabilem apparet: quoniã ratioci nari põt etiam absq; instrumẽto corporeo. Idq; deprehẽdimus tum quãdo i con siliis cõcludit & eligit cõtra incitamẽta corporea/tum etiã quãdo i speculãdo for mas uel separatas attingit/uel nõ separatas ipsa sepat Cap. X.

PLOTINVS.

i Am uero demõstratum est/oportere sup ens ẽe unum: quale desiderabat ratio demonstrare/quãtũ. s. de rebus talibus demonstrari possit. Esse autẽ post ipsum unum ens atq; intellectũ. Tertio deniq; loco naturã animæ. Quẽadmodum uero i ipsa natura tria hęc sunt/quę diximus: sic quoq; existimã dum est/hæc nobis ineſſe. Dico ãt nõ in rebus/quæ sensibus offerunt̃: separata enĩ hæc sunt/de quibus impręsentia loquimur: sed de rebus quę sensuum uires exce dunt: extraq; eos sunt: eodemq; modo extra/sicut & illa i uniuerso naturæ ordi ne oĩo sunt extra cælum: sic itaq; tria quędam sunt in hoĩe: in hoĩe inq̃: quẽ Pla to interiorem nominat hoĩem. Est igit̃ nostra insup aĩa diuinũ quiddam/alte riusq; naturæ/qualis est uniuersa natura aĩæ. Perfecta uero est/quæ mẽtem hẽt: sed mens altera quidem i ratiocinãdo uersaẽ: Altera uim ratiocinãdi suppeditat. Hãc utiq; ratiocinãdi uirtutem aĩę nullo prorsus instrumẽto corporeo ad discur sionem propriam indigẽtem / sed actiõem suam i puro quodã gradu seruãtẽ: ut & pure possit ratiocinari: Siqs separatam neq; mixtã corpori & i primo illo rerũ. s. intelligibili gradu locauerit/minime aberrabit. Nõ enim quęrẽdus nobis est lo cus/ubi ponamus: sed extra locum omnem uis talis cõstituenda. Sic. n. dũtaxat

habere põt/quod dicit̃ ꝑ se existere/atq; agere & extrinsecus & supra materiam quãdo sola fuerit a corporea natura nihil pẽnitus habẽs. Hãc ob causam Plato in Timeo Deum inquit mũdi aĩam etiã extra mũdũ circũfudisse: ostendens uim aĩæ i ipso itelligibili permanẽtem. De aĩa quoq; nostra i Phedro ait/tum cõdere caput intra cęlum/tum extra cęlũ caput attollere. Atq; cum i Phedone potissimũ & Theetheto separe aĩam iubet a corpore: nõ loco prẽcipit segregare. Quod enĩ ita separatum est/naturaliter est seiunctũ. Sed monet/ne corpori aĩus annuat: neq; imaginatiõi cõsentiat: neq; ob cõmertiũ corporis alienẽ a mente: coneẽq; siquo pacto ualeat subditam sibi aĩę spẽm una secũ ad superiora perducere: Quod ue ex ipsa hic est situm. quod quidem solum corporis est opifex atq; formator/assi dueq; ad hoc ipsum incumbit.

MARSILIVS.

Sicut i uniuerso ipsum unum est superius intellectu/& hic supior aĩa: sic i aĩa no stra ipsa aĩę unitas est eminẽtior eius mente: hæc altior rõne Cap. XI.

f Atis in Theologia & primis Plotini libris ipsum unum enti & hoc aĩæ pre posuimus. Item ostẽdimus i animis sicut i lineis esse suã unitatem. q. signũ quo Deum uniuersi unitatẽ. q. cẽtrum attingere possint. Præterea notiões rerum cõmunes animq; regulas stabiles mentibus nostris semp ineſſe: ꝑ quas de simi libus pro arbitrio ratiocinari possumus.

PLOTINVS.

Vm igitur animus de iustis pulchrisq; cõsulret: inquiratq;/num hoc sit iu
c stum/nunqd hoc sit pulchrum/ necessarium est/stabile quiddã iustũ esse similiterq; pulchrum: Vnde ratiocinatio i aĩo ducat exordium: Alioquin discurrere nunq̃ posset. Ac si aĩus interdũ circa hæc discurrit: alias uero minime oportet nõ naturam quidẽ hãc discurrẽtem/sed mẽtem i nobis esse/quæ iustum pulchrumq; semper habeat. Adesse præterea mentis principium & causam atq; Deum. Illo quidem nullo modo partibili/sed pẽnitus cõsistente/nõ in loco inq̃ manẽte: sed i seipso atq; interim i multis quoq; cõsiderari in singulis eorum quę cape possunt ipsum uelut aliud quiddam præter ipsa. Quemadmodum & cen trum est i seipso/habẽt aũt singula quæ sunt i circulo signum i centro suum: & li neę huic pũctũ proprium adhibẽt. Tali enim quodã eorum quæ nobis insunt/ nos quoq; diuinũ tangimus/cõgredimur/copulamur: eatenus illic initimur/atq; figimur/quatenus nos illuc intentiõe cõferimus.

MARSILIVS.

Et si intellectus noster circa diuina semp agit: nõ tamẽ aĩaduertimus: Quoniã ra tio & imaginatio nobis ad opposita diuinorũ & uana distrahunt̃ Cap. XII.

PLOTINVS.

Aeternum cur nã talia tãtaq; possidẽtes nequaq̃ aĩaduertimus nos hæc ha
c bere: Sed plurimum seorsum a talibus actionibus otium agimus. Sunt & multi qui circa hæc nihil unq̃ agũt. Illa quidem i actiõibus suis assidue perseuerãt/intellectus. s. & quod superius itellectu i seipso semp: sic quoq; & aĩa uim hẽt imobilem siue perpetuo mobilem. Neq; uero quicquid est in aĩa/ꝑpea iam sentit̃: peruenit sane i nos: quãdo ad sensum usq; procedit. At quãdo agens in nobis quodlibet actiõem suam nõ traducit i ipsam sentiendi uirtutẽ/nõdũ ꝑ totam aĩam se actio eiusmodi propagauit. Quare nõdum agnoscimus/utpote

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

qui una cū ſentiendi uirtute fumus id quod ſumus: neq; pars aīę quędā ſolum ſed uniuerſa potius aīa ſumus. Iam uero unūquodq; in nobis animatum q̄diu uiuit/tādiu p ſeipſum munus efficit proprium. Sed rūc demū id nobis cōingit agnoſcere/quādo mutua quædā fit traductio/& inde aīaduerſio ꝓuenit. Oportet igit̄ ſiquādo ita prędentia nobis aīaduerſuri ſimus/uim ipſam aīaduerſonam ad interiora cōuertere/operamq; dare/ut ibi tota prorſus intrēdat. Perinde ac ſi quis affectās uocem unam prędęteris haurire/a cęteris ſe uocibus ſegreget/ad uocemq; omniū optatiſſimā attētior porrigat aures/quādo ꝓpinquet. Sic itaq; hic oportet dimiſſis oībus quę ſenſibus inſtrepūt: percq; ſenſus aīum interpellāt: niſi quātum extrema cogat neceſſitas: uim ipſam aiæ aīaduertēdis ſupionibus aptorem puram penitus cōſeruare: audiēdisq; ſupernis uocibus paratiſſimam.

MARSILIVS.

t Rinitatem hāc principiorum maxime Platonicam & Zoroaſtricā cōfirmat Trinitas Chriſtianorū. Ipſum enī bonū includit paterna fęcūditas. Intellectum intellectualis ipſa filii emanatio. Animā ꝓceſſio ſpūs p uolūtatis modum: & quaſi morum uitalem. Prætereа firmamētum refert ipſum bonum fęcūditate ſiderū. Intellectū Saturnus a generatiōe remotus & alienus. Animā Iupiter generationi fauēs. Mundū Mars diſcordē iam atq; pugnacē. Rurſus bonū Sol. Intellectum Mercurius inceſſu Soli ꝓximus. Animā Venus cupida genituræ. Mundum hūc Luna uaria i ſe iam atq; mutabilis. Irerū bonum ignis. Intellectum aer perſpicuus & ſerenus. Animā aqua humorem generatiōi ſuppeditās. Mūdum terra ex oībus iam cōmixta. Deniq; ſingulatim fęcūda cuiuſq; eſſētia bonū. Firma eſſētię uirtus intellectū. Inclinatio/motio/actio aīam. Sūmatum circa animā/memona fęcunda bonū. Rationis diſcurſus/intellectum. Imaginatio & affectus aīam. Nihil ergo certius hac trinitate principiorum: quia nihil maiorbus & plurbus teſtimonijs cōfirmatum: merito uniuerſum principiorū ſuorū imaginem repręſentat.

LIBER SECVNDVS QVINTAE ENNEADIS DE GENERATIONE ET ORDINE EORVM QVAE SVNT POST PRIMVM.

MARSILIVS.

Sicut unitas principium numerorum nō eſt numerus: & ſignum principiū continuū: & lux principium caloris colorūq; nō eſt calor/atq; colores: Sic ipſum bonum entium principium nō eſt ens aliquod/aut entia: Ergo nec uita nec intellectus. Cap. Primum.

n ON Enim cōtinendo hæc oīa i ſe prius. q. prędnās ſubinde pariſicut intellectus/anima/natura. Sed ſimpliciter ſupeminēdo creat: ſicut unitas/ſignum/ſiue cētrum/lux. Quod aūt ex ipſo bono ꝓxime ꝓcreat/quātum ex illo manēte ſtatim hoc exiſtit/ens efficit. Quātū ſubito uergit naturaliter/& quaſi mouetur ad illud/fit uiuēs. Quātum mox corroborati inde: quaſi circulo quodā cōuertit̄ in ſeipſum/intellectus euadit. Similiter ex intellectu manēte aīa intellectualis exiſtit: Ex hac aūt nō manēte: ſed per potētiam diſcurſiuam ab intellectu intelligibilibuſq; diſtracta ad imaginabilia & ſenſibilia/profluit i actū eius imago: uita uidelicet quædā rationis expers/ſenſu & uegetali potētia prędita. Inter hęc quod ſequit̄ tādiu pſeuerat/q̄diu quod ſupius extat. Anima noſtra i eodem corpore eodemq; tempore agit plantam/quibus in membris tātum uegetat. Agit brutum in quibus inſtrumētis ſolū ſentit. Agit hoiem interim ratiocinādo. Agit dęmonem/aut Deum ſimul intelligēdo. Idem rurſus homo diuerſis temporibus quanuis ſub humana perſona uarios eiuſmodi mores exercet. In ſpecie quoq; humana nōnulli quaſi plātę uitam degūt: Alii ut bruta. Alii ut hoies. Nōnulli ranq̄ Dii/uel dęmones. Quicūq; igit̄ dixerint/noſtras aīas quæ habitum huius/uel illius uitę iam obduxerūt/reuerſuras mox i hoiem uel aerium uel terrenū/quaſi ſimiliter uicturum/ probabilius opinabūtur/q̄ ſi humanam ſpēm licētius i bruta permutauerint/aut plātas. Tanta enī permutatio/& apud naturam impoſſibilis eſt/& apud iuſtitiam ſuperuacua.

PLOTINVS.

i PSVM Vnum eſt oīa: rurſuſq; nullū eſt ex oībus. Principium nāq; oium nō eſt oīa. Sed illo quidē modo eſt uniuerſa/q̄ ibi quaſi cuncta cōcurrūt. Immo uero nōdum quidem ſunt: ſed erūt. Quo igit̄ modo ex uno ſimplici: in quo uarietas apparet nulla/uel cuiuſcūq; duplicitas ſiue forma/multitudo procedit? Forſan quia nihil erat i ipſo/iccirco ex ipſo ſunt oīa: Atq; ut ens ipſum fiat/ob hoc ipſum unum nō eſt ens. Sed ens progenies eius eſt/primaq; genitura. Nempe cū ſit perfectum/ppea q̄ nihil querat/neq; habeat aliud/neq; egeat: nimirum exuberauit: exuberātiaq; ipſius aliud procreauit. Quod uero inde factum eſt/in ipſum conuerſum eſt/& impletum: Taleq; euaſit/ut reſpiceret i ſeipſum: intellectuſq; prodiret. Atqui ſtatus quidem ipſius erga illud/ens effecit. Aſpectus āt ad ſeipſum/fecit mērem. Quādo igitur incumbit erga ſeipſum ut cognoſcat/ſimul intellectus atq; ens euadit: Sic itaq; ens/quemadmodū & ille/ſimilia facit ſecundū potētiam profuſiōis q̄plunmā. Spēs āt ipſius hęc quoq; eſt: quemadmodū ipſum ex ipſo ante ꝓfudit. Atq; hic ex eſſentia actus eſt aīa/id utiq; ex illo manēte facta. Et. n. intellectus ſuperiore manēte eſt effectus. Hęc autē nō permanēdo facit: ſed ſimulachrum cōmota ꝓducit. Suſpiciens itaq; illuc/unde manauit/impleť: progreſſa uero i motum alium & oppoſitum/ſuum efficit ſimulachrum: ideſt ſenſum i animalibus/naturamq; in plantis. Nihil autē a ſuo ſuperiore ſegregať/atq; diuidiť. Quamobrem hoīs quoq; aīa ꝓgredi ad plantas uſq; uideť. Modo enim quodā illucuſq; progrediť: quoniā & ipſius eſt quod eſt i plantis. Nō tamē uniuerſa eſt in plātis: ſed illis inſinuata/ſic ineſt: quoniā eatenus ad inferiora ꝓceſſit/ſubſtantiam aliam proceſſiōe curaq; deterioris efficiens. Quoniam & quod hoc ſupius eſt ab intellectu dependēs/intellectum permittit in ſeipſo quieſcere.

MARSILIVS.

Singulis hominibus intellectus propri preſunt. Ab his manāt potētię aīę gradatim inferiores. Inter quas ſequēs ubiq; ſeruať in antecedēte. Ferme ſicut ſplēdor in radio. Radius i luce. Lux i natura Solis Cap. II.

a Tqui intellectus/unde omēs ordine aīæ uires effluūt/quodāmodo eſt/& quodāmodo nō eſt oēs. Anima tādem oēsq; uires eius/quoniā certis loci limitibus nec extēdunť/neq; circūſcribunť/facile ſunt ubiq;.

PLOTINVS.

p Roceſſio itaq; fit a principio ad poſtremum: & iterea unūquodq; ſemper propriam ſedem retinere permittiť: quod uero fit/alium ſortiť ordinem:

& hunc quidem deteriorem. Verũtamen unũquodq; illi demum euadit idem: quod & ſequiẽ quouſq; proſequiẽ. Quãdo igiẽ aĩa plantæ inſeriẽ/aliud quidẽ eſt uelut pars quædam i plãta. Quod uidelicet temerarium maxime atq; demẽs eſt/& huc uſq; digreſſum. Quãdo uero inſinuaẽ bruto/tũc ſentiẽdi poteſtas dominata perduxit. At quãdo ingrediẽ hoiem/ tũc uel oio i natura rõnali motio prævalet: uel ab intellectu proceſſio quędã: utpote quę propriam habet mẽrem: uolũtatemq; ex ſeipſa intelligẽdi/uel oio mouẽdi. Iam uero uiciſſim nobis conuertere licet: quãdo quis i planta uel quædã inde propagata/uel ramos quoſdã amputat/aĩa quæ his inerat/quo nam abit. Forte unde ꝓceſſerat. Sed unde nam ra? Nõ enĩ diſtat loco. Vnum igiẽ eſt ipſi principio. Si aũt radicem incidens uel combuſſeris/ubi nã erit quod i radice uigebat? In aĩa nõ alium i locum abeunte. Sed i eodem quoq; eſſe põt. In alio aũt dicetur eſſe/ſi recurrerit. Sin minus/erit in alia uegetali. Nõ enĩ contrahiẽ in anguſtum. Quod ſi recurrerit/in ſuperiore potentia reſidebit: Sed ubi nam illa? In ſupiore rurſus. Et illa iterũ ſimiliter uſq; ad mẽrem/nõ loci cõditione. Nihil enĩ horũ erat i loco. Intellectus deniq; multo minus eſt i loco aliquo collocãdus. Quaꝓp nec ipſa quoq; aĩę ipſius natura. Nuſq; igiẽ eſt locorum. Verum in eo q̃ nuſq; eſt interea ſic eſt ubiq;. Si aũt progreſſa quãdoq; aĩa ad ſublime/conſiſtat interea prius q̃ oio peruenerit ad ſupremũ/medium agit uitam: atq; i illa ſui parte quieſcit. Hęc aũt oĩa ille quidẽ eſt/rurſusq; nõ ille. Ille inq̃: quoniam ſunt ex illo. Nõ ille iterum: quoniã ille ſingula i ſeipſo permanẽs edidit. Eſt igitur i uniuerſo tanq̃ uita quędam ingẽs quaſi ꝓducta in lõgitudinẽ: habẽtem deinceps diſtinctas quidẽ inter ſe partes: uniuerſam tamen interea ſibi ipſi cõtinuam/ſed aliud atq; aliud propria quadã duntaxat differentia poſſidẽtem: Vbi ꝓfecto i eo quod ſequiẽ/nõ deſtruiẽ antecedẽs. Quid ergo aĩa plantis inſerta? Nihil ne gignit inſenus? Forte in quo eſt duntaxat. At uero qua id cõditione fiat/cõſiderandum nobis eſt/exordium aliunde ſummẽtibus.

LIBER TERTIVS ENNEADIS QVINTAE DE SVBSTANTIIS COGNOSCENTIBVS: ET DE ILLO QVOD SV PERIVS EST.

MARSILIVS.

Quod cogniturum eſt ſeipſum/ nõ cogiẽ ꝓpea eſſe adeo ſimplex/ ut nulla prorſus i eo differentia ſit. Sicut eſt ipſum unũ. Sed ita ſimplex eſſe debet/ut in quolibet ſui totum pęnitus includaẽ: eiuſq; actio expleatur tota momento. Eiuſmodi eſt intellectus. Cap. Primum.

q VANDO Intellectũ dicimus noſſe ſeipſũ/non diuidimus i duo: Quorum alterũ tantũ cognoſcat/alterũ ſolũmodo cognoſcaẽ: Alioquin nõ aliqd idem ſeipſum: ſed aliud cognoſceret aliud. Sed uolumus ipſum cognoſcẽs una cum cognito ſe quoq; complecti. Ad ſenſum quidem pertinet ſolũ/quæ extra aĩam ſunt/cognoſcere. Ad imaginatiõem uero etiã quæ ſunt i aĩa. i. ſenſuum actiões. Ad ratiõem prẽterea ſeipſam inueſtigare. Ad intellectum deniq; ſe cognoſcere. Atq; huius perfecta quadam participatiõe etiam ad rationem quãdoq; ſe noſſe.

PLOTINVS.

PERAEPRETIVM Eſt indagare/nunquid quod ſeipſum intelligit/oporteat in ſe uarium eſſe: ut uno quodam eorum quę ſunt in
o ipſo/reliqua cõremplatũ/ita demum ſeipſum intelligere iudicetur. Perinde ac ſi oio ſit ſimplex/nequeat in ſe conuerti/ſeq; cognoſcere. An fieri poſſit/ ut etiã quod nõ eſt compoſitũ/ intelligat ſe met ipſum. Principio quidem quod dicitur/ aliquid ꝓpea ſe itelligere poſſe q̃ compoſitũ ſit: atq; ita uno quodam ſuorum/cognoſcat & reliqua: ueluti ſi ſenſu formã noſtram reliquãq; naturã corporis cognoſcamus: nequaq̃ id conſequiẽ/ut ſeipſum reuera cognoſcat. In eo nãq; quod ita ſe hẽt/totum erit cognitum: niſi & illud quod intelligit alia ſibi cõiuncta/ intelligat etiam ſemetipſum: Alioquin nõ ꝓueniet quod eſt queſitum/ut. s. aliquid idem ſeipſum animaduertat: ſed ut aliud potius percipiat aliud. Aſſeuerãdũ igiẽ & ſimplicis ipſius eſſe/ ſeipſum animaduertere. Atq; hoc qũo fiat/ſi quidem fieri poſſit/inueſtigãdum. Alioquin dimittẽda eſt opinio/per quam putemus/ſeipſum quippiam reuera cognoſcere. Abiicere quidem opiniõem eiuſmõi haud admodũ facile eſt: Quippe cum multa hinc ſecutura uideanẽ abſurda. Et. n. ſi forte id muneris aĩæ nequaq̃ attribuamus/quaſi nõ admodũ ſit abſurdũ: uerũtamẽ neq; id quidem mentis naturę tribuere eſt proculdubio abſurdiſſimũ. Si inq̃ aliorum quidem notitiam habeat/ſui uero ipſius notitiam ſcientiamq; nõ habeat. Atqui externorum quidem perceptiõem ſenſus/nõ intellectus habebit. Ac inſup ſi uis/cogitatio/& opinio. Verum uero intellectus horum cognitiõem hẽat/nec ne: expedit indagare. Certe quęcũq; intelligibilia ſunt/intellectus ipſe cognoſcet. Num igiẽ ea ſolũ? An etiã ſeipſum/qui hæc ipſa cognoſcit: & nunqd ſeipſum ita cognoſcet tãtum: quoniã uidelicet hæc ſe noſſe cognoſcet. At quisnam exiſtẽs ipſe hæc iterea nouerit/nõ apprehẽdet: ſed forte ſua quædam cognoſcere comprehẽdet. Quis uero ſit ipſe dum percipit/non percipiet. An potius & ſua & ſeipſum nouerit? Item quisnam modus/& quouſq; id fiat/eſt nobis cõſiderandum.

MARSILIVS.

Potentia rationalis/quæ ſemp in diſcurrendo uerſaẽ/media eſt inter imaginationem & intellectum. Et utrinq; formas quaſdam i ſe admittit: eaſq; cõponit/& diuidit. Formasq; nup ab imaginatiõe uenientes accõmodat formis antiquis i mente uel a mẽte exiſtẽtibus: atq; i hac accõmodatiõe itellectualis efficiẽ Cap. II.

h Inc duo in nobis intellectus apparent: permanẽs. s. & diſcurrẽs: qui & conſequiẽ diſcurrendo.

PLOTINVS.

p Rimo igitur de aĩa quęrẽdum eſt/an tribuẽda ſit ei cognitio ſui: quid ue in ipſa ſit tale cognoſcens/& qua rõne. Senſualem quidem uirtutẽ iudicamus ex ipſa ſui cõditione ſolum circa externa uerſan. Atqui quãuis quæ intra corpus fiunt perſentianẽ/perceptio tamẽ eiuſmõi ad illa pertinet/quę ſunt extra ſenſum. Tũc enĩ paſſiões quæ ſub ipſo fiunt in corpore/ſentit. Eſt inſup in aĩa uirtus ratiocinãdi circa imaginatiões incidẽtes a ſenſu diiudicãs/easq; coniungẽs atq; ẽt diuidẽs. Intueẽ quinetiã quaſi figuras eorum quæ ab itellectu deſcendũt: habetq; circa eas uim prorſus eandem. Aſſummit quoq; intelligentiam: utpote quod perpendat/accõmodetq; figuris antiquis nouas nupq; uenientes.

Ploti
Di
Spa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

Qua quidem in re animæ reminiſcentiam cõſiſtere arbitramur. Et profecto intellectus aiæ huc uſq; ſua uirtute ſe ſiſtit. Quęrẽdum igitur/num hęc rõcinandi uirtus i ſe cõuertaẽ:ſeq; cognoſcat. An potius id ad intellectũ ſit referẽdum? Si enĩ ſui ipſius cognitionẽ huic aiæ parti attribuamus/hãc ipſam cõfitebimur ẽe mentem. Et quo nam potiſſimũ a ſuperiore differat mẽte / perquirere cõpellemur. Sin aũt nequaq; attribuamus/ratio nos ad illam pducet mẽtem:quid ue ſit ſeipſum noſſe/conſiderabimus. Quod ſi & hic infenori id munus attribuerimus/rurſus inueſtigabimus/quo nã differãt i ſe cognoſcẽdo intellectus ſuperior & inferior. Nempe ſi nihilo / iam hic noſter ıtellectus eſt purus. Sed enĩ uis ipſa aiæ diſcurrendi/nũquid ipſa quoq; ſe in ſe cõuertit? An potius nõ cõuertiẽ:Sed hẽt formarum notitiam:quas utrinq; nancıſcıẽ. Ac ſane primo quęrẽdum eſt/quo nam pacto notitiam eiuſmodi cõſequaẽ.

MARSILIVS.

Ratio nutriãte ſenſu & imaginatiõe iudicat obuiũ eſſe Socratẽ. Si addit eẽ benũ iuſtũ/ſapientẽ/ppẽdit hæc:definitq; p regulas bonitatis/iuſtitiæ:ſapientiæ. Quæ primo lucẽt i mẽte:atq; inde ſubrutilãt rõni cıra talıa ſe uerſanti Cap. III.

c Vm rõnis proprium ſit i motu agere/ & motus tẽdat in aliud/mento rõ cõmuniter circa alia potius q̃ circa ſeipſam ſe uolutat. Ideo nõ ẽ eius propriũ ſe cognoſcere. Pleriq; tres i cælo ponũt eſſẽtias. s. in corpore materiã atq; formã/ & præter hoc ipſam cæli aĩam/ & materiã ſuæ ſemper ſubeſſe formæ. Corpus aię. Similiter tres circa aĩam noſtrã eſſẽtias. Animam. s. irrationalem rõnali ſubditã. Rõnalem uero menti perpetuo cohęrẽtem quaſi cælum aiæ cæleſti perpetuo copulatum. Hãc Plotinus hic opiniõem uideẽ attingere. Arq & eiuſmõi copulam Theophraſtus/ Themiſtius/ Auerois excogitauiſſe uidẽtur. Poſſumus ẽt Platonico magis more Plotinũ interpretari. Dicentes/ideo negare intellectũ eſſe partẽ aiæ:quia uidelicet nõ ſit pars. i. potẽtia huius ſubſtãtiæ/qua rõne dicitẽ aia. Dicit enim aia/quatenus pertinet ad diſcurſum/ſiue p uniuerſalia/ſiue per particularia diſcurraẽ. Sed intellectus ipſa mera ſubſtãtia eſt. Cui eſt ſubnexa potentia:quæ apellaẽ aĩa. Iam uero & ipſa ſubſtãtia nominaẽ aia ſecũdum potẽtiam diſcurrentem. Nominaẽ & intellectus ſecũdum ipſam ſubſtãtiæ rõnem. Idem enim eſt eſſe atq; ıtelligere. Nõ tamẽ idem eſſe atq; diſcurrere. Ideo ſemper intelligit ęque:Nõ tamẽ ſemper ęque diſcurrit.

PLOTINVS.

ſ Enſus quidem uidit boiem:figurãq; eius tradidit cogitandi uirtuti:hęc aũt quid nam dicit. Forte nõdum ait quicquã:ſed nouit tantum/atq; ita quieuit. Niſi forſan ita ſecũ ipſa pcurrat/quisnam hic eſt. Siquidẽ prius aliquãdo i hũc inciderit/dicatq; de illo nũc/memoria utens/illum. s. eſſe Socratẽ. Si aũt euoluat inſuper explicetq; formam/diuidit iam quę imaginatio tradidit. Quod ſi dicat inſuper/utrum ſit bonus:tunc per illa quæ ſenſu nouerat tale aliquid dicit. Quod aũt ſuper his dicit/a ſeipſa iam habet:regulã ſane boni penes ſe poſſidet. Bonum uero quo nã modo apud ſeipſam habet. Quatenus uidelicet eſt (ut ita dixerim) boniformis. Atq; corroborata iam eſt ad tale aliquid ſentiendum/mente ſibi deſup rutilãte. Ipſum nãq; aiæ purum hoc exiſtit: acciptq; impreſſa a mente ueſtigia. At cur nam hoc ipſum nõ eſt intellectus? Sed aia eſt/ quod reliquum eſt/totum/a uirtute ſenſus exorſum. Quia. s. animã oportet in quadam rõnis diſcurſione uerſari. Hæc aũt oĩa ſunt diſcurrentis uirtutis officia. Sed cur nõ parti huic ſui cognoſcẽdi/munus attribuẽres inquirẽdi finem efficiamus? Quia uidelicet munus ei cõceſſimus i externis cõſiderãdis:dum i plura in ſuper ſollicite diſtrahaẽ. Mẽtis uero proprium iudicamus/ſeipſum ſibiq; intima cõtemplari. Siquis aũt dixerit/quid nã prohibet/ſollicitum illud p aliam quãdã aiæ uim ſua interdũ aĩaduertere / is certe nõ ipſam cogitãdi rõcinãdiq; uirtutem exigit:ſed purũ iam accipit intellectũ. Quid nam igiẽ prohibet/purum eſſe i aia intellectum/nihil ſane ꝓhibere dicemus. Prærerea num intellectum purum eſſe aliquid aię aſſeremus? Profecto nõ aię quidem dicemus eſſe/noſtrum uero intellectum eſſe fatebimur. Qui aliud quiddam ſit pręter ipſam cogitãdi naturã:eiq; ſuperimpoſitũ. Noſtrum tamen/tametſi una cũ aiæ partibus hũc minime numeremus. Forſan uero noſtrũ affirmabimus/iterumq; nõ noſtrum. Quapp hoc utimur:rurſus nõ utimur. Cogitatiõe uero ſemp itaq; noſtrũ qdẽ/dum utimur:nõ noſtrum uero/quãdo nõ utimur. Sed enĩ quid nam uti intellectu dicẽdum eſt? An forte nos illum effectos pronũtiare iam ut ille/aut ſaltem ſecũdum illum. Nõ enĩ nos intellectus ſumus. Immo igiẽ ſecũdum illum prima uidelicet diſcurrẽdi uirtute illum ſuſcipiẽte. Iam uero & p ſenſum ipſi ſentimus:nosq; ipſi ſentiẽtes ſumus. Nunquid ergo ſic etiam cogitamus/atq; cogitamur? An forte nos ipſi ratione diſcurrẽtes ſumus:intelligimusq; ipſi quoq; intelligẽtię notiões in ipſa cogitatione ſubrutilantes. Hoc enim nosipſi ſumus. Actiões uero mẽtis ita nobis ſunt deſup/ſicut propria ſenſus nobis iferiora. Sumusq; hoc ipſum aię propriũ / & quãtum ad ipſam ptinet pricipale/duas iter uires medium/deteriorem. s. atq; meliorem. i. ſenſum iter & intellectũ. At ſenſum quidem cõcedere uidemur ſemper eẽ noſtrum. Semp nãq; ſentimus. De intellectu uero id eſt ambiguum:& qa nõ ſemp hoc utimur: & quia eſt ſeparatus. Separatus inq̃ ꝓpea q̃ ipſe nõ annuit ad nos:ſed potius nos ad ipſum/ſupne ſuſpiciẽtes. Senſus deniq; nobis eſt nuntius. Rex uero noſter eſt ille.

MARSILIVS.

Rationalis potentia ſecũdum quã nos ſumus/dupliciter utiẽ intellectu: p participationem, s. atq; formam: Et utrobiq; cognoſcit ſeipſam Cap. IIII.

p Er participatiõem quidem. quatenus formas/ notiões/regulas quotidie ſuſcipit ab intellectu. Vbi tanquam ab effectu per actiones ſuas/cognoſcit & ſuas uires. Per uires agnoſcit eſſẽtiã: atq; hãc depẽdere illuminariq; ſemp a mente. Per formam uero quãdo poſt frequẽtem huiuſmodi acceptiõis uſum mẽtem pęnitus induit ſicut materia formam: agitq; ſub mẽtis ipſius actu/ſicut materia poſtq̃ ſæpius accepit ab igne calorem/ſubit deniq; flammã. Tunc demum tanq̃ a cauſa ratio ſeipſam una cũ mente pfecte cognoſcit. Ratiõem Peripatetici intellectum poſſibilem: mẽtem uero intellectum agẽtem nominauerũt.

PLOTINVS.

Egnamus prẽterea nos:quãdo agimus ſecũdum illum. Duobus uero modis ſecũdũ illum agimus. Vel quia uelut litterę & quaſi leges inde inſcriptę ſint nobis:uel qa impleamur eo:aut quoniã eo preſente uidere ipſũ/& perſentire poſſimus. Cognoſcimus ſane nos ipſos tali quodam ſpectaculo alia per ipſum diſcere. Aut etiam uim ipſam eiuſmodi aliquid cognoſcẽtem/eadem ipſa ui perdiſcẽtes: Aut illud quoq; nos facti. Adeo ut quod ſeipſũ cognoſcit/

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

duplex iam exiſtat. Aliud quidem ſe cognoſcens/ſit natura ipſius anime cogitatrix. Aliud uero hac natura ſuperius: ubi ſcilicet qui ſe cognoſcit/ſecundum intellectum illum iam euaſit: rurſusq; illo ſe cõſpicit/nõ tãquam adhuc hoiem: ſed oio aliud quiddã factum/ſeipſumq; ad ſupernũ corripientem: ſolũq; trahentem ſecum quod prẽſtãtius eſt in aĩa. Quod & ſolũ cõceptis alis uolare ad intelligentiam põt: ut illic aliquis/quæ nouit/iam deponat. Sed nũquid ipſa uis cogitandi nõ nouit ſe eſſe cogitãdi uirtutem/externorumq; intelligẽtiã cumulate: item iudicare quæ iudicat: Iudicare inq; regulis quibuſdã ſibi ab intellectu deſcriptis: Eſſe deniq; prẽſtãtius aliquid ſupra ſe: quod quidẽ nihil ultra perquirit: ſed hẽc oio? Verum n. uero quid nã eſt hoc ipſũ/quod ſe minime nouit/ignotãs quale ſit ipſũ: & qualia ſint ipſius officia? Si ergo dicit ſeipſum a mẽte pẽdere/& eſſe a mente ſecũdum/mẽtisq; imaginem/habẽtem ĩ ſe oĩa uelut inſcripta: quemadmodum illic q ſcribit/qui ue iam ſcripſit: nũquid is qui ita ſeipſum nouit: ſiſtet gradum huc uſq; ꝓgreſſus: nos aũt ut alia freti/intellectũ rurſus ſeipſũ cognoſcentẽ perſpiciemus? Vel illum ſane nobiſcũ aſſummẽtes: quãdoquidem ille quoq; eſt noſter: uicißimq; nos illius: Ita demum ĩtellectũ nosq; ipſos percipiemus. Forte ita potius neceſſariũ eſt: ſi quidẽ percepturi ſimus/quid nã ſit pontiſſimũ in intellectu noſſe ſeipſum. Tũc itaq; aliquis ipſe intellectus euadit: quãdo reliqua ſua dimittens/hoc ipſo intueẽ hũc ipſum. Et ipſo quoq; ſeipſum. Quemadmodum & intellectus ipſe ſe cõtemplaẽ.

MARSILIVS.

In eo quod rõnali potentia. i. intelligẽtia mobili ſupius eſt/idem re ipſa eſt intellectus intelligẽtia intelligibile. Ideo ſeipſum ſemp intelligit Cap. V.

ſ Vpra ſenſum qui tãtum ſpectat/externa eſt imaginatio interna reſpiciens. Sup hãc/quæ aduẽtitia ſolum proſpicit/extat ratio: quæ præterea domeſtica cõſpicit. Sup hãc iterum/quę ab aliis cognitis ad ſe deniq; reuertiẽ agnoſcẽdã eſt intellectus uiciſſim exordiẽs a ſeipſo: ac dum ſe inſpicit/oĩa cõtuens/nõ dico rerum figuras/ſed res ipſas: ut ueriſſima cognitio ſit. Si ſeipſum tangẽs cõtingit oĩa/ipſe nimirũ eſt & oĩa. Eodẽq; prorſus actu/quo ſe intueẽ/contueẽ & omnia: eodẽ quoq; ſimul agnoſcit cognoſcere ſeipſum atq; oĩa. Prẽcipue uero primus diuinuſq; intellectus/ nec ad aliud intelligẽdũ cõuertiẽ q̃ ſeipſũ: nec intelligẽtiã habet accidẽtalẽ. Immo uero eſſentia eius abſolute uiuẽs intelligensq; hoc ipſo eſſẽtiali uitaliq; intelligẽtiæ actu fruiẽ ſemetipſa cõprehẽdẽs iterea ſe exiſtẽtem uiuẽtem/intelligentẽ/uniformẽ prorſus/& omniformẽ.

PLOTINVS.

n Vnquid igiẽ intellectus altera ſui parte alteram intueẽ? Verum ſic quidem alterũ erit uidẽs: alterũ uero uiſum. Hoc aũt non eſt unũ aliquid noſſe ſe ipſum. Quid igitur? Si totũ tale ſit/ ut cõſimilibus partibus ſit cõpoſitum: adeo ut uidẽs a uiſo nõ differat: Sic utiq; uidẽs partem illam ſui ſibiq; eandem: interea quoq; ſe uidet. Vidẽs nãq; a uiſo ibi nihilo diſcrepat. Sed primo quidẽ abſurdũ foret/intellectũ ita diuidere. Nã & qũo diuiſio fiet? Nõ enĩ caſu quodã eſt & temere diuidẽdus. Tum uero quisnam eſt qui diuidit. Num forte qui ĩ eo ſe ordine ponit? In quo eſt uidere/an potius qui ĩ eo quod eſt uidet? Præterea qũo uidẽs ille cognoſcet ſeipſum/dum ſecũdum ipſum uidere/ſe in eius gradu conſtituit/quod uideẽ. Non enim in ipſo uiſo ineſt uidere. An cognoſcens ita ſeipſum potius tanquam uiſum: q̃ tanquam uidentem cõſiderabit. Ideoq; neq; omnem/neq; totum ſeipſum animaduertet. Quem enim nouit hunc quidem uiſum/ſed non uidentem nouit: atq; ita non ſeipſum/ ſed alium potius intuebiẽ. Sed nunquid per ſe adiunget ipſum quoq; uidentem/ut ſeipſum perfecte cõprehendat. Verum ſi complectitur & uidentem/ ſimul quoq; uiſa complectitur. Si igitur in ipſa perſpectione ꝓſpectæ res continẽtur: queritur nunquid rerum figuræ an res ipſæ contineantur. Si figuræ tantum/res ipſę non poſſidentur. Sin autẽ hę poſſidentur/certe qui eas perſpicit/non ex eo q ſeipſum diuiſerit/habet. Sed erat etiã anteq̃ ſe diuideret & contemplator & poſſidens. Si res ita ſe habet oportet contemplationem idem eſſe cum ipſo (ut ita dixerim) contemplabili: & intellectum intelligibili ſimiliter idem: Alioquin ſi non ſit idem/non erit contemplatio uera. Qui enim entia dicitur poſſidere/figuram potius eorum habebit ab eis proculdubio differentem: quod quidem non eſt ueritas. Veritatem enim non alteriꝰ oportet eſſe: ſed quod dicit/hoc & exiſtere. Sic ergo unum eſt intellectus/intelligibile ens: & hoc eſt ens primum/primusq; intellectus entia poſſidens: immo uero ipſe atque entia idearum. At ſi intelligentia & intelligibile unum eſt/quonam modo ob hoc intelligens intelliget ſemetipſum? Intelligentia enim uelut complectetur intelligibile: uel idem una cum ipſo erit: nondum tamẽ conſtabit/intellectum perſpicue ſe cognoſcere. Cæterum ſi intelligentia & intelligibile idem eſt/actus enim quidam eſt ipſum intelligibile. Siquidem nõ potentia quædam tantum eſt ipſum intelligibile: neq; uita uacans: neque ibi rurſus uitæ aduentitium eſt/uel intelligere ſubiecto diuerſo uelut lapidi/uel cuipiam uitæ carenti: & eſſentia prima eſt ipſum intelligibile. Si ergo inq̃ illic eſt actus/actuſq; primus/nimirum & actus optimus intelligẽtia eſt: & intelligentia (ut ita dicam) eſſentialis. Etenim ueriſſima intelligentia eſt eiuſmõi/& prima/primoq; exiſtẽs. Ideoq; intellectus primus hæc erit. Hic enim intellectus neq; in potentia eſt/neq; aliud quidem ipſe/aliud autem ĩtelligentia. Alioquin ita rurſus ipſum eius eſſentiale in potentia quadam erit. Quamobrẽ ſi actus eſt & eſſẽtia eius actus: unum idemq; actui eſſe cenſebitur. Cum uero ſit unum actui ens ipſum atq; intelligibile/unum ſimul erunt cuncta/intellectus/intelligentia/intelligibile. Si igitur intelligentia eius eſt ipſum intelligibile: atq; ipſe eſt intelligibile ipſum: nimirum ipſe intelliget ſemetipſum. Intelliget enim per ipſam intelligentiam/ quod quidem exiſtit ipſe: & intelliget intelligibile: quod eſt & ipſe ſimiliter. Vtrinque igitur ſe prorſus intelliget/tum quatenus ipſe ĩtelligentia eſt: tũ quatenus eſt ipſe rurſus intelligibile: quod quidem per intelligentiam hanc intelligit quæ eſt ipſe.

MARSILIVS

Intellectus ipſe cum in ſe permaneat/nec actione nec affectu ſi declinetur ad alia/merito circa ſe agit intelligendo ſeipſum. Anima uero cum contra ſit affecta/contra ſe habet ad cognoſcendum. Cap. VI.

i N toto cognitionis ordine gradum infimum tenet ſenſus: intellectus uero ſummum. Cum igitur ſenſus rectam in cognoſcendo lineam teneat/alia tantum attingẽdo/mento intellectus circularẽ agit oĩo/ſeipſũ ſuaq; pẽnitus contemplando. Ratio uero plurimum eſt obliqua. Formæ rerum quæ ſunt in mente eſſentiales ſũt omnino. Quæ uero illinc impreſſę rõni ſunt ab quo

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

quasi essentiales sunt. Quæ autem a mente quotidie resultant in ratione/ minus adhuc essentiales existunt. Quę denique in rationem ab imaginatiõe redundãti essentiales minime. Anima igitur tunc demum se cognoscit/quando inferiores formas supioribus formis accõmodat.

PLOTINVS.

r Atio igitur demonstrauit aliquid esse debere quod seipsum proprie principueq; intelligat. Intelligit autem se aliter quod est in anima: aliter uero principaliusq; quod est in mente. Anima quidem cognoscit seipsam q̃ sit alterius. Mens uero q̃ sit ipsa/ & qualis ipsa/ & quæ nam sit: & id quidem suaprenatura uidelicet in se conuersa. Videns enim entia se se uidet. Atq; uidens est in actu:ipsaq; est actus. Intellectus enim & intelligentia idem: & toto se conspicit totum:non partem parte discernit. Num igitur talem ratio demõstrauit: qualis credulã habeat actionem? Profecto sic habet necessitatem:credulitatem uero non habet persuasione deductam. Etenim necessitas quidem in mente/persuasio uero uersatur in animo. Quærimus utiq; ut uidetur persuasionem potius reportare/q̃ mente pura perspicere ueritatem. Atqui q̃diu in superna extimus regione/in ipsa mentis natura sufficienter inde nos habebamus/eoq; statu contenti tunc intelligebamus:& in unum omnia colligentes contemplabamur. Intellectus enim erat/qui tunc intelligebat. Ac de seipso dicens. Anima uero quietẽ tũc agebat/actioni officioq; mentis rite concedens. Postquã uero huc deuenimus/uicissim animo persuasionem inducere exoptamus/tanquã i imagine exemplar contemplari uolentes. Forsan ergo oportet nostram animam edocere/qua ponsimum ratione seipsum intellectus intueatur. Docere inquã hanc ipsam naturam animę/quæ intellectualis est quodãmodo/ponentes eam cogitatricem: atq; ipsa denominatione latenter significãtes eam intellectum quendã esse:uel uim quandam per intellectum:ipsumq; munus ab intellectu sortiri. Hanc inquã nosse decet:se quoq; quęcunq; uidet cognoscere:& nosse quę dicit. Atq; si ipsa foret illa quę dicit/cognituram sane ita seipsam. Cum uero adsint/uel saltem fiant ei defuper illinc/unde pendet & ipsa:conuenit nimirum huic quoq; cum sit ipsius ratio quædam/accipiatq; cognata:ut uestigiis sibi impressis hęc accommodans/ita demum seipsam animaduertat. Transferat ergo imaginem in uerum intellectum: qui sane idem est atq; illa quæ uere intelliguntur/uereq; sunt & prima. Quippe cum constet fieri non posse/ut intellectus talis sit extra seipsum. Quapropter si quidem in seipso & cum seipso est:idq; ipsum quod est/omnino intellectus existit. Mens nanq; esse amens nunquã potest: merito necessarium est/sui ipsius notitiam huic inesse:præsertim cum hic in seipso permaneat:neq; aliud ipsius opus atque essentia sit/q̃ ut solum sit intellectus. Non enim intellectus hic in actione uersatur:quo quidem ex munere externa prospiciens distractusq; a seipso pilla cognitionem habeat propriam externis rebus addictam. Neq; uero necessarium est/si forte in actione sit constitutus seipsum animaduertere: cui uero neq; actio imminet:neque enim affectus est in mente pura:nimirum absente omni prorsus impedimẽto/conuersio huic ad seipsum omnino directa:ipsam sui ipsius cognitionem non tantum ostendit esse probabilem/ sed etiam necessariam. Alioquin quę nam eius uita foret/quando ab actione uacet omnino:& totus in mente sit positus.

Intellectus cum ad inferiora se nõ uertat:sitq; forma prorsus in actu/ideoq; uacare ab actione nõ possit:merito circa seipsũ semp agit atq; Deũ Cap. VII.

u Bi in se conuertitur/se quidem cognoscit per formam: Deum uero per effectum. Vbi ad Deum uertitur/Deum quidem quasi per formam uidet:se uero per causam. Gum potẽtia uegetalis solum agat circa inferiora rationalis autem circa inferiora/superiora seipsam/ merito intellectus circa seipsũ atq; superius. Quæ ab intellectu proficiscuntur/eo in se manente secũq; agẽte fiunt. Quæ uero ab anima ea quodãmodo mota. Sed hæc quoniam intelligentiæ diuinæ progenies est:ideo uel circa intelligẽtias diuinas se conuertit ubi contemplatur:uel circa regulas atq; leges/quæ intelligẽtiarum imagines sunt/ uersatur/ubi gubernat:uel circa corporeas formas/quæ intelligẽtiarum umbræ sunt se uersat: ubi fabricat/sensibusq; uagatur.

PLOTINVS.

c Aeterum intellectum i eo statu intelligere Deũ afferre possemus. Quod siquis intellectum tunc intelligere Deum confiteatur: hac etiam conditione seipsum quoq; cognoscere statim concedere compelletur. Etenim quæcunq; a Deo habet/agnoscet:& quę ille tradidit/& quę tradere potest. Haec autem discens atq; cognoscens/hac quoq; ratione seipsum nouerit. Nam & ipse unum aliquid eorum est/quæ data sunt:imo uero ipse omnia quæ data sunt existit. Si ergo cognoscat illum/ uires quoq; ipsius percipiẽs/ seipsum etiam agnoscet inde factus:& quæ ille potest illinc accipiens. Sin autem illum. dare perspicere nequeat/quoniam forte ipsum quod uidere dicit/sit ipsũ quod uideť:hac potissimũ rõne reliqua huic erit uisio sui ipsius atque notitia:siquidem uidere hoc ipsũ est scilicet id ipsum existere quod uidetur. Quid enim huic aliud tribuamus: p Iouẽ quietẽ. Sed mentis quies nõ est a mente alienatio:immo quies mentis est sua ipsius actio ab aliis undiq; uacans. Quãdoq; dẽ cæteris quoq; oibus/quibus quies & ab aliis uacatio daťr/reliqua est actio propria: præsertim quibus esse ipsũ non i potentia quadam est:sed actu. Vbi ergo esse actus est nihilq; reliquum est ad quod sit actus eiusmõi/nimirum sibimet incumbit. Seipsum ergo intelligẽs/ sic utiq; secum habitat/& ad seipsum dirigit actionem. Atqui si q̃d præterea pendet ex ipso/propterea pendet/q̃ ad seipsum uergit/& in seipso quiescit. Oportet enim prius apud se consistere: deinde in aliud insuper agere: uel aliud inde ꝓcedere ei simile factum. Quẽadmodum & igni cõuenit/ut prius quidẽ in seipso sit ignis:actionẽq; ignis habeat:atq; ita demũ uestigium suum i aliud possit imprimere. Iam uero intellectus quidem actus est in seipso. Anima uero quatenus ad intellectum uergit: quasi habitat intus. Quatenus autẽ mẽte egreditur/ad externa porrigitur. Aliunde igitur euadit illi similis/unde uenit. Aliunde rursus q̃uis dissimilis quodãmodo prodeat: tamen ibi quoq; similitudinem quãdam retinere uidetur/seu agat/siue faciat. Nempe etiam dum agit/interea contemplatur. Et cum facit/ tunc species efficit/uelut intelligentias quasdam a primis intelligẽtiis longo ordine ductas: adeo ut omnia intelligentiæ intellectusq; uestigia sint/secundum exemplar primum/gradibus prodeuntia: illudq; prouentibus imitantia: propinquiora quidem magis: postrema uero imaginem quandam exiguam præ se ferentia.

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
CREDOS USALES

MARSILIVS

Cum anima per uegetatiõem/ſenſum/imaginationem ſe porrigat foras: Solum uero per intellectuales quaſdam ſcintillas fiat compos in ſe reflectẽdi. Cõſtat in tellectũ ipſum eſſe lumen ꝑpetuo in ſeipſum ꝑ ſe reflexum Cap. VIII.

f Ioculi angulum leuiter digito preſſeris: lumen intimum ſibi ipſi protinus emicabit. Multo id facilius uberiusq; efficeret: ſi tantum i oculo lumen haberes: q̃tum animalia quę nocte uidẽt. Similiter ad ſe itellectus ipſe ſe habet. Formæ quidem in materia adeo cum materia ſunt unitæ: ut opus unũ unam efficiant actionem. Multo magis ſeminales formarũ rõnes in natura. Multo etiã magis intelligibiles in intellectu rõnes unitę ſunt intellectui. Sicut radii lumini ꝑ quos itellectus & anima perſpicacius ſenſibilia cernit q̃ per ſenſum. Iam uero & Auicenna & Enricus Magnus Scoti præceptor/natura Platonicus intellectuales formas in intellectu uel anima/ſiue ingenitas illi/ſiue huic acquiſitas nõ tam mõ caracterum/q̃ habitus cuiuſdam naturalis ineſſe putãt. Quo quidem habitu animus ad hoc uel illud facile ſeſe uertat.

PLOTINVS

q Vęrendũ eſt præterea/quale potiſſimũ intellectus intelligibile uideat: qualem quoq; ſeipſũ. Forſan uero itelligibile q̃dẽ ipſũ nõ oportet quærere tale/qualis ẽ in corporibus ſiue color/ſiue figura. Prius q̃. n. hęc ſint/exiſtũt illa. Atqui & ratio ſeminibus inſita hæc facitẽtibus/nõ eſt hæc ipſa. Inuiſibilia. n. ſunt hęc etiam ipſa natura: multoq; magis illa: eadẽq; eſt natura illorũ/illaq; habentium. Quẽadmodũ ratio quæ eſt in ſemine/atq; anima ipſa hęc habens. Sed hęc quidem quę habet/nequa q̃ inſpicit: neq; enĩ ipſa genuit: ſed eſt ipſa quoq; ſimulachrum/rõneſq; ſimiliter ſeminales. Illud autem unde uenit perſpicuũ eſt/& uerum primoq; exiſtens. Vnde & ſui ipſius eſt/& ſibi uiuit. Hoc autẽ niſi fiat alterius/& in altero/neq; manet quidem. Imagini nanq; conuenit: ut quoniam alterius eſt/& in altero fiat: niſi forſan ſit illi connexa. Quamobrem neq; aſpicit: utpote quod ſufficiens non habeat lumen. Ac ſi aſpiciat/quandoquidem i alio quodam factum eſt perfectum: non ſeipſum: ſed aliud aſpicit. Cæterum nihil horum illic ẽ: ſed uiſio ſimulq; uiſibile ſuum. Et tale quidem eſt uiſibile: qualis eſt & uiſio: uiciſſimq; uiſio talis: quale uiſibile. Quis nam igitur quale ipſum ſit affirmat? Certe qui uidet. Intellectus uero uidet. Quoniã & apud nos uiſio ipſa cum ſit lumen: immo uero lumini copulata/uidet lumen: Videt nanq; colores. Illic autem nõ per aliud/ſed per ſeipſam cernit: quoniam neq; foras aſpicit. Alio ergo lumine lumen aliud intuetur: non certe per aliud. Lumen igitur aliud aſpicit lumen. Ipſum igitur conſpicit ſemetipſum. Hoc uero lumen refulgens in anima animum illuſtrauit. Hoc autem eſt: intellectualẽ effecit: hoc uero eſt: ſimiliter eſt in ſeipſo atq; ſublime lumen. Si ergo quale eſt ueſtigium luminis impreſſum animæ/tale multoq; etiam pulchrius/maiusq;/ & clarius ſupernum lumen exiſtimaueris: propius iam acceſſeris ad ipſam intellectus intelligibiliſq; naturã. Nam & hoc ifuſum uitam preſtitit animo clariorem: uitã inq̃ nõ geniricem. Nã econtra conuertit aium in ſeipſum: neq; diſſipari pmiſit: ſed effecit/ut claritatẽ mẽti in ſitam adamaret. Neq; rurſus uitam attulit ſenſualem. Hæc enim proſpicit extra Neq; ꝑpea certius apprehendit. Sed qui lumen illud uerorum fontẽ haurit quaſi uidet clarius uiſibilia q̃uis contraria ratione. Reliquum eſt igitur/ut uitę mentis ueſtigium intellectualẽ induat uitã. Ibi enim ipſa uera conſiſtũt. Atq; uita accuſq; in mente lumen eſt primum ſibi met primo refulgẽs: ſplendorq; ad ſeipſum aſſiduemicans: lucens ſimul & illuminatum. Ac reuera intelligibile itelligẽs intellectum/ſibiq; met perſpectũ: neq; alio indigẽs quo ꝑſpiciat: ſed ſibi met ſufficiens ad cernendũ. Nẽpe quod uidet id ipſũ eſt quod cernit. Apud nos quoq; ferme illud idem: adeo ut cognitio ipſius apud nos ꝑ ipſũ efficiat: alioqn unde nã de ipſo proferre poſſemus: quẽadmodũ uidelicet illud quidem tale ſit/quale poſſit ſeipſũ apprehendere ꝑſpicacius. Nos aũt idẽ ꝑ ipſum ſimiliter ualeamus. Iam uero cõſtat ꝑ argumentationes eiuſmõi/nos aium ad illud attollere/ aium inq̃ aſſe uerantem ſe eſſe illius imaginẽ/uitãq; ſuã circa illud imaginẽ eſſe ſimilitudinẽq; illius: & quãdo intelligit/formã ſe quandã intellectus ipſius Deiq; ſubire. Conſtat rurſus ſiquis optauerit noſſe qualis præcipue ſit intellectus ille perfectus & oĩs primoq; ſe cõprehendẽs/oportere ĩprimis aium in mentẽ redigere/uel ſaltem actionem ſuã mẽti cõcedere: actionem inq̃ circa illa ſe uerſantẽ: quorum in ſe memoriã retinet. Animo ſane hęc habẽti & ſic affecto eum licet demonſtrare ſeipſũ/ qui ꝑ ſe uelut imaginẽ illũ quodãmodo ualeat intueri: ob uitam ꝑcipue animi illud expreſſiorem quadam ſimilitudine referẽtis. Quatenus uidelicet pars animæ quędã ſeipſam poteſt ad mentis ſimilitudinem reuocare.

MARSILIVS

Si ſeiunctis ab aĩa inferiorũ uirium motibus/ipſam eius rõnalem uirtutẽ accepis oĩbus ſub itellectu intellectualibus notiõibus coruſcantẽ/ſubito i hac uelut imagine contemplaberis intellectũ ſicut in luna plena ſolem Cap. VIIII.

e Sr autẽ rõnalis aĩa naturaliter etiã imago mentis/ut lumen exiſtens ꝓximum lucis inſitę ſoli a ſolo intellectu dependens. Quinq; mundos Timeus noĩat/& Plutarchus inducit. Mundus oĩforme ſignificat ornamẽtum. Infimus igit̃ mũdus eſt qui cõſpicit̃ in materia lõge ſupior/qui i natura uiget. Aliq̃to ſublimior q̃ in imaginatiõe formarũ quãdoq; pleniſſima. Multo prę ſtantior q̃ in rõne quaſi ſpeculo intellectus æmulo. Excelſus qui fulget in mẽte. In mundo ſequente præcedentem gradatim uelut in ſpeculo ſpeculabere: atq; uiciſſim ex ſupiore inferiorem tanq̃ ex ſpecula contẽplabere.

PLOTINVS.

a Nimam igitur ut uidetur/& quod eſt in anima diuiniſſimum cogitare debet: quid intellectus ſit cogniturus. Forſan uero hac quoq; conditione id aſſequeris. Si primo quidem corpus ab homine/ prẽcipue a teipſo ſeiunxeris. Deinde animam id formantem. Præſertim uero ſenſum cupiditatẽq; & iram/& reliquas eiuſmodi nugas tanquam ad mortale nimium declinantes. Sic utiq; reliquum animę eſt/quod præſe ferre diximus imaginem intellectus lumen ipſius aliquod reſeruantem inſtar luminis/quod poſt ipſum ſolis globum proxime micat/ circa ipſum ex ipſo refulgens. Lumen profecto Solis penes ſe ipſum & circa ipſum nemo conceſſerit eſſe ſolem. Ex quo quidem pendens permanet circa ipſum. Aliud autem ex alio deinceps ab antecedente continue propagatur: quouſq; ad nos terramq; deſcendat. Sed enim omne lumen etiã quod eſt circa ſolẽ quis ponet ĩ alio/ne forte ſpatiũ quod ſoli ſubeſt corporis uacuũ/ concedere compellaẽ. Anima uero lumen quiddã eſt ex mente ꝓductum & circa mentem/menti connexum. Neq; ſedet in alio: ſed extat prope mẽtem. Neq; huic

Ploti
ni
Opa

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USALES

locus eſt ullus/neq; enim locus eſt menti. Quamobrem ſolis quidem lumen eſt in aere. Ipſa uero anima talis eſt adeo pura/ut in ſe ipſa cernatur/tũ a ſeipſa/tum ab alia ſimiliter ſe habẽte. Et ipſa quidem aia de intellectu argumentari cõpellit/ qualis uidelicet ille ſit ex ſe ipſa pſcrutans. Ipſe uero intellectus ſe contuet deſe nequaquã argumentatus. Adeſt.n. ſibi ipſi ſemp. Nos aũt nobis illiq; adſumus/ quãdo cõferimus nos ad mentem. Vita nãq; nobis diuiſa eſt/multæq; ſunt uitæ. Ille uero neq; alia quadam uita/neq; aliis indiget: ſed quas præbet non ſibi met/ ſed aliis exhibet. Nõ enim deterioribus indiget: neq; ſibi met adhibet/quod eſt minus: quippe cum habeat uniuerſum: neq; prima rerũ habet in ſe quaſi ueſtigia quædam. Immo uero nõ poſſidet hæc: ſed eſt hæc ipſe. Siquis aũt primã aiam talem habere nequeat pure prorſus intelligentẽ: ſaltem aſſũmat opinatricẽ/& inde ad ſublimiora conſcendat. Quod ſi neq; id quidem poſſit/ſaltẽ accipiat ſenſum laniores quaſdã in ſe ſpẽs afferentẽ. Senſum inq; etiã in ſeipſo una cũ his quę uolet: nãq; præditum ſpẽbus. Tum ſi quẽ iuuat ad inferiora deſcendere/ ad genitricem uim deflectat iter/& ad illa quæ gignit poſtremo deueniat. Sed uiciſſim hic aſcendat ab ultimis ſpẽbus rurſus ad ultimas: imo uero ad primas accedens.

MARSILIVS.

In primo intellectu ſunt formę omnium: tum ſecundum eſſentiam eędẽ/tum formali rõne diſtinctæ. Cap. X.

f Ormę rerum quoniã ibi ſunt primæ: ideo & pfectę/ modoq; pfecto. Igit eſſentiales exiſtunt. Differunt tamen ab intellectu rõne quadã. Ille.n. eſt intellectus unus. Hæ uero formæ ſunt multæ. Differũt igit inter ſe ratiõe formali: preſertim quoniã intellectus eas tantũ inſpicit: atq; inſpiciẽdo diſtincte intelligit: facitq; oĩa longius etiã inter ſe differentia. i. re ipſa/locoq;/& tempore. Intelligentia ſicut & uiſio eſt quaſi nixus quidam & apprehenſio atq; diſcreto: quæ quidẽ tria etiã propria ſunt luminis atq; ignis. Intellectus igit quatenus intelligendo cõuertit in ſeipſum: hæc tria erga ſe exercet: & oĩo multiplicem ſe declarat. Alioqn ſi nulla prorſus ĩ eo differentia ſit/uel eſſe poſſit/nõ erit ibi quod & ad quod annitatur: nec opus applicatione/uel nixu. Non erit quod apprehendat/quod ue cõprehendat: nec opus apprehẽſione/uel ulla quaſi partiũ unione/ uel ſui ipſius amplexu. Nõ erit ullus diſcretioni locus. Hactenus Platonici. Chriſtiani uero probãt intellectũ primum talẽ formarũ multitudinẽ non habere/quoniam p unã ſui formã unoq; actu intelligẽs oĩa quatenus ſe uarie pticipabilẽ ad omnia refert multitudinem non in ſeipſo/ſed extra diſponat.

PLOTINVS

d E his quidem ita ſit dictum. Si aũt non ſolũ ſpecies in mente factæ ſunt/ alioqn nõ eſſent hæ quidem noſtrę poſtremæ. Illic autem primę ſpecies ideſt efficiẽres/ideoq; primę: oportet ſane tum ſpẽs factas illic eſſe/tum pariter effectorem: amboq; unũ exiſtere. Sin minus/intellectus ille alio quodam iterũ indigebit. Quid ergo? nõne quod ſupius eſt rurſus egebit? Nõ certe. Nam hoc ipſũ quod eſt egenũ/eſt intellectus. Sed nõne ſupnum illud ſeipſum uidet? Nequaq;. Non enim indiget uiſione. Verũ de hoc tractabit in ſequẽtibus. Imprę ſentia uero eadem de re iterum pertractemus. Non.n. paruifaciendũ eſt/de quo nunc agitur. Aſſeuerandum itaq; rurſus hunc intellectum hoc ipſo ſcilicet ut ſe uideat idigere: imo uero id ipſũ aſſidue poſſidere. Itaq; primo quidẽ hinc id hẽt ut ſit multiplex. Deinde ut ſit alterius: Tum neceſſario ut ſit uidendi compos: illius inquã uidendi: cuius & eſſe dicitur. Præterea ut eius eſſentia ipſa ſit uiſio. Etenim ſi aliud quiddam ſit/oportet exiſtere uiſionem. Sin uero nõ ſit aliud/uiſio erit inanis. Oportet itaq; illic plura eſſe q; unũ/ut ibi ſit uiſio: & uiſiõem ipſã cum uiſibili congredi. Quod ue a ſeipſo uideatur/multitudinem quandam eſſe: neq; penitus unum. Quod enim prorſus eſt unum/nõ habet in quid operetur. Sed ſolum ſingulareq; exiſtens quieſcit omnino. Qua enĩ ratione opatur/aliud reſultat & aliud. Nempe ſi nõ aliud ibi ſit & aliud/quid nam faciet?/quo ue procedet? Quapropter oportet quicquid agit/uel circa aliud quiddã agere/ uel ipſũ eſſe multiplex: ſi modo in ſeipſo aliquid eſt acturum. Quod ſi in aliud non proceſſerit/conquieſcet. Quando uero penitus conqeſcet/ nihil prorſus intelliget. Quamobrẽ neceſſe eſt intelligentem/dum intelligit/in duobus ſaltem oĩo uerſari. Atq; aut duorum alterum externum eſſe: aut utraq; ĩ eodem: ſemperq; intellectionem in quadam (ut ita dixerim) alteritate uerſari: & in quadam rurſus identitate. Item quæ proprie pręcipueq; intelliguntur ad mentem ſe habere tanquam eadem ſimul atq; diuerſa. Rurſuſq; intellectorum quodlibet identitatem alteritatemq; quãdam ſecum ſimul afferre: alioquin quid nam ĩtelliget/niſi aliud in ſe aliudq; contineat. Etenim ſi unũquodq; ſit ratio quędã/nimirum iam eſt multa. Percipit ergo ſeipſum ueluti uarium quędam oculum: uel aliquid uarius colonbus iſignitũ. Si.n. uni prorſus ĩpartibiliq; ſe applicet/ſermõe rõneq; uacabit. Quid.n. de hoc ipſo uel dicere uel ppẽdere poterit. Atq; ſi ipſũ idiuiſibile oporteat ſe oĩo idiuiſibile affirmare/oportebit prius quę ipſũ nõ ẽ/numerare. Quapp ſic quoq; eſſe multa cõtiget/ut ſit & unũ. Pręterea quãdo dicit de ſe/ego id ſum: hoc ipſũ id uel tanq; aliud quiddã pręter ſe profert: atq; ita mentiť: uel tanq; aliquid ſibi accidens. Et ita ſe multa decernit uel forte ita dicet: ſum iquã/ſum ego inq; ego. Quid ergo? Aut duo quædam hic ſolum erũt. Itaq; dicet de ſe ego atq; hoc: aut neceſſe erit eſſe aliquid multiforme. Iã uero hęc tãq; diuerſa diſcernet/& qua rõne diuerſa. Itaq; numerus hic iam/& alia multa cõtingent. Eſt igitur neceſſarium intelligẽtem aliud aliudq; accipe: atq; id quod intellectũ eſt/uelut intelligentia ipſa diſcretum ĩ ſe eſſe diuerſum: alioqn nulla ipſius erit ĩtelligentia. Sed tactus & uelut ictus quidam ſolũ talis: ut neq; dici poſſit neq; dicere: & abſq; intellectu (ut ita dixerim) præintelligat. Quippe cũ nõdum natus ſit intellectus: & qui illic attingit/nõdum ĩtelligat. Oportet ãt intelligentẽ neq; ipſũ quidẽ ſimplicem pmanere: præſertim quãdo ſe prorſus intelligit. Diuidit nanq; ſeipſũ: etiã ſi intelligentiam ſilẽtium eſſe quis dixerit. Pręterea quod eſt oĩo ſimplex/uaria nõ indiget cura: p quã ſeſe apprehẽdat. Quid.n. apprehendet/ſi quãdo ſe intellexerit? Prius.n. q; mente utať ad ſeipſum intelligendũ/ penes ſeipſum oĩo quod eſt exiſtit. Deniq; cognitio ipſa deſideriũ quiddã eſſe uidetur: & quaſi inuẽtio quædam indaginem comitans. Quod igitur nullam ad ſe intra ſe differentiam hẽt/ undiq; conquieſcit: neq; de ſe aliquid iueſtigat: Quod autem ſeipſum explicat/ & euoluit/nimirum eſt in ſe multiplex.

MARSILIVS

Cum in intellectu primo ſit numerus multorum abſolute inter ſe differentium: neceſſe eſt ſuper hunc eſſe principium aliud ſimpliciter unum ideſt penitus ſimpliciſſimum Cap. XI.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

n Isi in prima essentia uita intelligentia inter se aliqua ratione differrẽ esse/ uiuere/intelligere:nõ facile in ordine rerum tria hęc tam diuersa colentur esse qdem maxime oium cõe sit: intelligere uero minime: uiuere medio criter. Intellectus ipse nihil aliud est/ q̃ usus aliquis ad primũ lumẽ suũ ita directus/ut usus corporeus est ad suum. Quãtũcunq; pfectione corporeus usus augeatur/semp lumine inferior erit. Similiter intellectus tandẽ cõsummatissimus a lumine suo.i.ueritate ipsoq; bono uideꝛ adhuc esse secũdus. Essentia tanq̃ oium cõmunissima ideoq; post ipsã simplicitatẽ prima statim ex unitate procedit.. Ac præter ipsam essentię rõnem præfert unitatis illius imaginem quodãmõ ab essentia differentem. Itẽ huius imaginis auxilio cõuertiꝛ ad ipsũ unũ atq; bonũnõ intellectuali primum instinctu:sed naturali potius & uitali. Ante hunc cõuersionis actũ iam erat essentia pariter & imago. In ipso cõuersionis actu apparet uiuens. Post hunc intelligens. Dũ ita conuersa suscipit ab ipso bono donũ. Cũq; bonũ ipsum sit sup oia se ad omnia ęqualiter habens/nõ suscipit illinc aliquid oium: sed pariter oia: pręsertim cũ sit proximũ susceptaculũ. Fit igiꝛ forma hinc omni formis/ideales rerum formas habẽs inter se absolute distictas. Vnde post se procedit distinctio longe maior. In eodem momento multiformis & intellectus efficitur. Intellectus denicq; cum multitudinẽ rerum absolute differẽtium secũ ferat/ merito a simplicissimo quodam pricipio supiore dependet.

PLOTINVS

h Ic igiꝛ intellectus multiplex euadit:quãdo supnũ nitiꝛ itelligere. Tũc.n. nitẽs ad ipsũ dũ se illi tanq̃ simplici applicare conaꝛ/ab ipsa ꝓtinus illius simplicitate ꝓlabiꝛ/aliud sẽp accipiẽs i se ipso multiplicatũ. Quapp exorsus qdẽ est inde nõ tanq̃ intellectus:sed uelut aspectus nõdũ uidẽs. Progressus aũt est inde/quod iterea multiplicauit i seipso reportãs. Ideoq; aliud idetermina te desiderauit/hẽns in se nõnihil ipsius imaginarũ. Sed tãdẽ inde ꝓcedẽs reportauit aliud/quod ipse multũ reddidit in seipso. Iã uero habet i se rursus quandã spectaculi ipsius figurã:alioqn nunq̃ exponereꝛ ad hoc ipsum suscipiendũ. Sic itaq; ex uno multiplex iam euasit. Atq; ita uelut iã intellectus seipsũ aiaduertit/ factusq; tunc est aspectus deniq; uidẽs. Id ãt est tũc demũ intellectus quãdo posset/& tanq̃ intellectus habet. Ante hac uero desideriũ tantũ/& aspectus informis. Hic igiꝛ intellectus seipsũ intẽdit i illud. Adeptus uero iam itellectus euasit. Semp aũt afficiꝛ efficiꝛq; essentia. Itẽ intellectus intelligẽtiaq; posteaq̃ intellexit. Sed prius non erat intelligentia/quãdo intelligibile nõ haberet. Neq; dũ intellectus cũ nondũ aliqd intelligeret. Quod ãt sup hæc extat/horũ pricipiũ est. Non insitum inquam his principium. Ipsum nanq; pricipium a quo hæc fiunt/his minime inest. Sed elementa ex qbus cõflantur insunt. Id autem a quo singula fiũt non est aliquid singulorum:sed ab omnibus alienum. Non igitur est unum aliquid omniũ/sed ante omnia. Igitur & ante mentem: Nam intra mẽtem sunt oia. Ideoq; hac insup ratione est supra mentem. Quinetiã si quęcũq; sunt post ipsũ/ omniũ habent ordinẽ: & sic quoq; omnibus est supius/nimirũ oportet nullũ eorum quibus est superius esse. Ipsum ergo mentem non apellabis: sed neq; etiam ipsum bonum: si forte ipsum bonum unum aliquid significet omnium. Sinaũt significet sup omnia/ita liceat apellare. Quãobrẽ si intellectus quatenus euadit multiplex fit intellectus: atq; ipsa itelligẽtia sui etiã si ex ipso ꝓcedat/tamẽ uelut accedendo multiplicat/oportet quod est omnino simplex omniumq; primum/ esse mente supius. Er.n. si intelligat/nequaq̃ supius itellectu:sed intellectus erit. Pręterea si itellectus erit/erit etiam multitudo.

MARSILIVS

Agit contra illos qui in primo rerũ principio essentiã quidẽ unã ponũt:actus uero multos inter se absolute distinctos Cap. XII.

a Vt enim essentia & actus iter se differunt/aut nõ. Si differũt/essentia secundum se impfecta est/uidelicet pficiẽda ꝑ actũ. Si nullo mõ differunt/sicut actus ẽ multiplex/quia uidelicet absolute multiplex: Sic & multiplex est essentia. Argumentatio hæc Plotini ad Diuum Thommã trinitatẽ relatiõibus distinguẽtem nihil ꝓtinet. Vtrũ uero Scotum tangat sui uiderint/& respõdeant. Spero.n.optime respõsuros. Super multitudinẽ necessario unũ est:ac sup unũ aliquid est ipsum simpliciter unũ. Quoniã igiꝛ essentia uita intelligẽtia est aliqd unum.i.una essentia/una uita/una intelligẽtia:ideo Plotinus his anteponit ipsũ absolutissime unũ:quod nullo actu uel affectu medio procreet oia. Sed ipsemet simplicitatis absolutissimæ statu. Plotinus de Deo negat oẽm eum numerũ/q̃ natura multiplicat/ cõpositãq; declarat. Relationũ uero numerus apud Christianos inuẽtus id minime facit. Negat certe omnem numerũ qui esse possit in entibus/& qui definiri. Numerus uero i diuina unitate positus a Christianis non est in entibus. Neq;.n. in prædicamentis ullis neq; in transcẽdentibus reꝑitur. Tum uero quicũq; fingaꝛ/nõ est ille. Neq; essentiarũ numerus ẽ:neq; formarũ uel qualitatũ uel similũ. Ac si dixeris ꝑsonarũ:diuina id auctoritate dices. Verũtamen quid uelis explicare nõ poteris. Similiter si dicas ꝓprietatũ: Et qui inquit relationẽ distingui/ipsemet fatebiꝛ/mysteriũ sic illud se nõ assequi. Item qui dixerit absolute differre id definire uerebiꝛ. Mysteriũ denicq; diuinitati credẽdũ. Quod & Nicolaus græcus philosophus defendit strenue cõtra Proculum.

PLOTINVS.

o Biciet autem sic forte aliquis. Quidnam ꝓhibet ipsum sic multitudinẽ esse/modo una interim sit essentia? Multitudo.n.non compositionẽ huic inducit. Actus enim quidã ipsius sunt multitudo. Sed huic ita respondeatur. Si actus quidem eius nõ sunt essentię:sed ex potentia quadã prodit in actũ/ non multitudo quidẽ erit:sed erit nihilominus ipfectũ/quantum ad essentiã spectat/anteq̃ agat. Sinaũt essentia ipsius est actus/actus uero ẽ multitudo/tam multiplex eius essentia erit/q̃ multiplex eius est actus. Hoc aũt menti quidem cõcedimus:cui sui ipsius cognitionẽ attribuimus: oium uero principio minime. Neq; essarium.n. est ante multitudinẽ esse unũ/a quo multitudo ꝓueniat. Omni nãq; numero prius est unum. Sed obiciãt hic aliqui:in numero qdẽ ita se rẽ habere. Quippe cũ quę ibi deiceps sequunꝛ unũ/cõpositiones quædã sint. In ordine uero rerũ necessariũ nõ uideri unũ existere/a quo multa ꝓficiscanꝛ. Sed his ita nos respõdebimus. Si rerũ ordini nõ præsit unũ:multa inter se fore disꝑsa/aliudq; aliũde forte quadã in cõgeriem concursurum. Proide afferent ex uno quodam intellectu in se simplici/actus progredi multos. Veruntamẽ id quod ante hos actus existit/esse simplex asseuerabũt: Deinde cognoscent actus semper existentes esse substantias quasdam/siue supposita quædam. Cum uero supposita quędam sint/nimirum diuersa erunt ab eo/a quo procedunt. Manente quidem illo

ſimplici dum quod procedit ab eo/multitudo quædam in ſe euadit:pendetq; ex illo. Quod ſi illo quodāmodo operāte/actus eiuſmōi inde ſubſiſtūt/illic quoq; multitudo continget. Sin aūt hi ſunt actus primi ſecundum quiddam cōſtituentes:nihil prohibet illud actibus his ſuperius in ſeipſo conſiſtere: ſecundo autem ipſi proxime inde manāti ex actibuſq; compoſito/ actuum numerum aſſignari. Aliud nanq; ipſum eſt:aliud ſunt actus ab illo:quoniam illo non agente proue niunt. Alioquin intellectus non erit actio prima. Nō enim ipſum unum exopta uit quidem primo mentē fieri:deinde facta mens eſt/quaſi affectus eiuſmodi ue lut medius interuenerit inter genitorem ipſum/mētemq; inde naſcētem. Neq;.n. illic affectus eſt ullus. Sic enim & exoptans ille imperfectus foret/ & ſtudiū eius nondum quod optat prorſus haberet. Neq; rurſus partim quidem uoti compos eſt:partim uero non cōpos:quippe cum nihil ſit uſquā/ad quod flectat affectū. Sed profecto ſiquid poſt ipſum ſubſtitit/ manente illo in habitu proprio/ſubſti tit. Oportet itaq; ut aliud quiddam inde ſubſiſtat/ illud prorſus in ſe ipſo quie ſcere. Alioquin ante moueri/mouebitur:& ante intelligere intelliget: uel ſaltem primus illius actus imperfectus erit. Quippe cum impetus aliquis tantum ſit futurus. Sed ad quidnam ſic ferri poteſt? Quid ue nuper aſſequi? Iam uero ſecūdū rationem potius licet aſſerere actum quēdam ab illo conſiſtente profluere/ſicut a ſole lumen: intellectū ſcilicet omnēq; naturā intelligibilem. Ipſū uero in ſūmo intelligibilis mūdi uertice conquieſcens i eo regnare nō ſegregās a ſeipſo/quod inde micat. Vel lumē aliud ponemus ſuper lumē:quod quidem ſemper manen do intelligibili fulgeat. Quod enim ex ipſo micat/neq; ſegregatur ab illo:neq; rurſus eſt idem. Neq; etiam tale eſt/ut nō ſit eſſentia/ uel quaſi quiddam cęcum: ſed uidet quidem cognoſcitq; ſeipſum:primūq; cognoſcens eſt. Illud autē quē admodum eſt ſuperius intellectu/ſic eſt & cognitione ſuperius. Et ſicut nulla re indiget/ſic neq; etiam eget cognitione:ſed ipſa cognitio collocaē i natura ſcun da. Cognitio enim unū aliquid eſt:illud aūt unū ipſum eſt/non aliquid unū. Si enim unū aliquid eſſet/non amplius eſſet ipſum unū. Quod.n. ipſum dicē ſup hoc eſt/quod aliquid apellatur.

MARSILIVS

Ipſi bono nō eſt addēda intelligētia/quę uidelicet ab ullo intellectu creato q̄uis ſummo intelligi poſſit Cap. XIII.

r Atio ipſius boni atq; intelligentię tam diuerſa eſt/ ſicut diximus/ut illud qdē ſit cōmuniſſimū:hęc minime:illud nihil appetat/ hæc appetat bonū.

Item itelligētiæ quidē oppoſita eſt amētia:bono malū. Nō idē eſt penitus amētia atq; malū:nō idē igit̄ itelligētia atq; bonū. Quādo igit̄ ipſi bono addis intelligentiā/rem alterā & diuerſā uidens & bonū hactenus egenū iudicauiſſe/& quaſi cōpoſuiſſe. Hoc paradoxon.s. primū principiū eſſe ſup eſſentiā/uitā intel ligentiā a Dionyſio Areopagita frequēter aſſeriē. Qui addit præterea ipſum mō quodā pluſq̄ intellectuali/quē ſupintellectualē noiat ſeipſo frui. Itē præintellige re ieffabili quadā rōne pręter & ſup itellectu q̄ſi ſeipſo fruaē p modū tactus po tius q̄ uiſionis. Intelligētia.n. uiſio quædam eſt. Neq; per modum aliquid dē ſe dicendi:ſed potius per modum ſimpliciter id ipſum quod eſt exiſtendi. Si qua uero conditione intelligentiæ gradibus procedendo fingi poſſit ipſum bonum non fingatur intellectus aliquis qui intelligentia egeat. Nō intelligentia/quæ ſit actus ipſius intellectus circa bonum. Sed potius ipſum bonum ad quod intelli gentia uergit/ uel forſan ipſum lumē/quod intelligentia quęrit. In quod deſinit intelligētia cōſumata. Lumē quidem nō in hac/ſed i ſeipſo cōſiſtēs. Hæc ipſa cla ritas neq; proprie quidē uidēs ē:nec orbata uiſionis bono quaſi cęca. Sicut uiſio ipſa neq; uidet ꝓprie/neq; cæca ē. Nempe claritas ipſa uiſiōis oīs cā multo remo tior eſt a priuatiōe uiſus q̄ ipſe uiſus. Neq; claritas eſt ad intellectionis genus de terminata. Quod enim eſt oīum cā ſup oīa/p nullum ex oīum numero definiē. Nō ergo p eſſētiam uitam intelligētiam. Nō p claritatem intellectualem/aut intel ligibilē:ſed p claritatem ipſam ſimpliciter p ſe in ſe exiſtentem/ oīs potētię actus claritans cām. Fingiē autē ſecūdum potētiam efficacem potētiarū actum/actuum effectorē. Anima &ſi manus pedesq; nō hēt/tamē quia his non indiget/habetq; uim horum genitricē eminentiorēq;/neq; manca dicitur/neq; clauda. Simili rōne neq; ratio cæca/&ſi nō habet oculos:neq; mens irrationalis/&ſi nunq̄ rōcinatur. Momento enī poſſidet/quod ratio quęrit tempore. Neq; Deus amens/&ſi nō ha bet mentem. Eſt enim id totum quod mens habere conatur/ imo fieri.

PLOTINVS.

q Vamobrem reuera ineffabile eſt. Quicquid.n. dicas propriū aliquid dixe ris. Sed.n. quod eſt ſup oīa ſuperq; mētem apprime uenerādam/ab omni bus ſegregatū/nō habet uerum nomen aliud:neq; aliq̄d oīum. Et oīo nul lum eſt nomen eius:ppea q̄ de eo nihil dicīē. Sed nos quoad poſſumus nōnihil de illo nobis ſignificare conamur. Cæterum quādo ſic ambigimus/dicentes ut deliceat/ſic ergo ſeipſum minime ſentit:ſic neq; ſeipſum aiaduertit: ſic neq; qd ſit nouit oīo/tūc ſane decet cōſiderare/nos quotiēs talia dicimus/ad oppoſita retor queri. Facimus enim quārum i nobis eſt ipſum eſſe multum:dum ipſum induci mus cognoſcēdum/cognitiōemq; tribuimus. Nam quādo damus intelligētiam/ ut egeat intelligētia facimus. Atq; ſi una cum ipſo intelligētia ſit/ ſuperuacuum erit ſibi intelligētiam adhibere. Videē enim oīo intelligētia eſſe cōſenſus quidā totius/ubi multa concurrūt i unum/quādo aliquid intelligit ſemetipſū: quæ qui dem propria pręcipuaq; intelligentia eſt. Quodliber uero unum ipſum aliquid eſt:neq; quicquā quęrit. Sin aūt intelligētia ad externa porrigiē/indiga erit/neq; intelligentia principalis. Quod aūt eſt oīo ſimplex/ac reuera ſufficiēs/nihilo indi get. Quod uero ſecūdo loco ſufficiens eſt/ſed ſui ipſius egenū/hoc nimirū indi get intelligētia ſui. Atqui quod eſt ad ſeipſum indigens/ipſo toto reddit ſe ſuffi ciens/ex cunctis nactū ſufficientiam/ſecum habitās:& i ſeipſum uergēs intelligen do. Quādoquidem & ipſe cōſenſus multi alicuius eſt ſenſus. Quod quidem no men ipſū quoq; teſtaē. Tum intelligentia/cū ſit prior/ ipſum itelligētem utpote multum itus i ſe reflectit. Et.n.ſi hoc ipſum ſolū dicat/equidem ſum ens/tanq̄ inueniens hoc ipſum dicit/dicitq; cōuenienter. Ens nāq; multū eſt. Nam & quan do tāquam i aliquid ſimplex tendat/dicatq;/ſum ens/nō cōſequiē uel ſeipſum/ uel ens & uerum. Nō enī tāquā lapidem dicit ens/quādo uere dicit. Sed dictione una multa ꝓnūciat. Hoc.n. eſſe quod reuera ē eſſe/neq; tāq̄ ueſtigiū entis habēs apellatur/quale neq; eſt ens/ideoq; dici deber uelut imago quædā ad exemplar/ proculdubio i ſe multa cōplectiē. Quid ergo? Num unūquodq; ipſorū nequaq̄ intelligeē? Profecto ſi ſemotū atq; ſolum uelis accipe/ nō intelliges. Sed ipſum eſſe i ſeipſo multum ē: atq; ſi aliud quiddam prætereа dixeris/habet eſſe. Quod

Ploti
cpa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA

ſi ita ſe habet/ſiquid eſt omnium ſimpliciſſimum/nō habet ſui ipſius intelligen
tiam:ſi enī habeat/habebit quoq; quodāmō & alicubi eſſe. Neq; igit̄ ipſum intel
ligit:neq; ulla alicubi eſt ipſius intelligēna.

MARSILIVS.

Quoniā intellectus nō excludit multitudinem/quā excludit ipſum unū:ideoq;
unum ipſum tāquam ſimplicius eſt eminentius intellectu. Cōſequens eſt/ut per
intellectū apprehēdere & explicare ipſum minime ualeamus Cap. XIIII.

l Oquimur tamē de illo/ut Parmenides & Dionyſius ait/per negatiōes atq;
relatiōes. Ipſum enim habemus quodāmodo/quatenus unitatem quādam
habemus mētis noſtræ caput/unitatis diuinæ characterem. Qua tūc diuinā attin
gimus unitatem:quādo mente noſtra formati ſumus: perq; hāc mente diuina a
nobis alienati/factiq; iam uates.

PLOTINVS.

q Vo igit̄ modo de illo nos dicimus? Certe de illo quidem aliqd dicimus:
ipſum tamē minime dicimus. Neq; cognitiōem/neq; intelligentiam illius
habemus. Sed quo nam pacto de illo loquimur: ſi non habemus illud?
Quia & ſi nō habemus illud cognitiōe/nō tamē ꝓpea nullo mō illud habemus.
Sed habemus ita/ut de eo quidem loqui poſſimus: ipſum uero eloqui minime
ualeamus. Quod enī nō eſt/pronūtiare ſolemus. Quod aūt ſit/neq; aq̄. Quapp
ex poſterioribus uerba de illo facere cōſueuimus. Habere tamē ipſum nihil pro
hibet/quanuis explicare nō ualeamus. Iam uero quemadmodū hi qui diuinitus
afflanť/atq; rapiunť: aiaduertūt quidem ſe grādius aliquid in ſe habere:quanus
quid illud ſit/minime nouerint. Ex quibus aūt cōcitati ſunt/etiam loquunť: Atq;
ex his ſenſum quendam mouentis accipiūt/cum ipſi ab eo diuerſi ſint/qui conci
tauit:ſic & ipſi ad illud nos habere uidemur:quotiens mentem puram adepti ſu
mus:qua freti uaticinamur. Hūc quidem eſſe intimū intellectum:qui auctor eſt
eſſentiæ/aliorumq; generis ordinis ue eiuſdem. Illum uero non eſſe hac prorſus
agnoſcimus:ſed prēſtātius quiddā eo/quod ens apellamus. Et amplius maiuſq;
hoc ipſo quod ens nominamus. Quoniā ſupior ille prēſtātior ē ſermone/tōne/
mente/ſenſu:hæc quidem prębēs/nō tamē hæc exiſtēs.

MARSILIVS.

Ens ipſum uiuum intelligēs naſcit̄ ab ipſo uno/ſicut lumē Soli proximū/a luce
Solis intima. Cap. XV.

u Erum ſicut a natura nec oculos habēte/nec pedes/ſed præſtātius aliquid/
oculi generātur/atq; pedes: ſic ab ipſo uno nō habēte propriā eſſentię/utre/
mētis/intelligentiæ formā:ſed aliquid eminētius/iſta fiūt. Sed qūo ſtatim a ſim
pliciſſimo multiplex? Quoniā quod ab ipſa unitate creať/eſt quidem aliquid/
nec tamen eſt ipſa/unitas eſt igit̄ multitudo quædam. Eſt & unū aliquid:ſed mi
nus unum q̄ ipſa:ergo multiplex. Habet illius aliqd:ſimulq; ab illa degenerās/
multiplex iam euadit. Quicqd eſt poſt primū/eſt aliquo modo cōpoſitū: atq;
tum ipſa ſigillatim unitate ꝓtium/ tum mutua earūdem unione ſuū eſſe accipit/
& cōſeruatur i eo. Ipſum ergo primū mento ē unitas ipſa. Nec unitatis ipſius ra
tio atq; entis eſt eadem. Vnitati enī opponit̄ multitudo. Enti uero non ens. Nec
ratio entis ſuperior eſt unitate. Alioquin unitas participatione entis foret multi
plex. Nec rurſum entis ratio par eſt unitati. Alioquin ens nō fieret unū. Eſt igit̄

unitas ente ſupior:imo uero eſt ipſa (ut ita dixerim) ſuppremiras/atq; primitas.
Siquidē ratio unitatis & ſimplicitatis eſt eadē. Quo uero ſimpliciora in quouis
genere ſunt/eo priora/atq; uiciſſim. Multitudo autē proxime naſcens ex unitate
oium ęque prima eſt & omniformis multitudo/& ſecum unita c̄maxime. Ideo
in qualibet eius forma cūctę eiuſdem formę quodāmodo cōprehēdūtur. Eſt igi
tur diuina mens unum oia. Ab hac aia naſcēs/nō tam eſt unū oia/q̄ unū multa.
Nō negat oio Plotinus ī primo eſſe oia:ſed ēe ibi diſtincta. s. rōnibus abſolutis.
Vnde rōnibus relatiuis cōſiderari illic diſtinctio pōt. Sed in ſecūdo diſtinctiōem
formarū ponit rōnibus abſolutis inter ſe differētium.

PLOTINVS.

ſ Ed quo nā mō talia prębet? Nunquid habēdo hęc/an potius nō habēdo?
Sed quæ nō hēt/quo nā pacto prębuit. Sin uero hēt/nō ē ſimplex. Si ergo
nō habēs hęc tradidit/quo nā mō ex ipſo multitudo ꝓfluxit? Vnū quidē
ex ipſo ſimplex effluere aliquis forte conceſſerit: quanuis & hoc inſuper inquire
tur/quo id etiā ex eo quod oio unum eſt/ueniat. Verūtamē licet dicere ſic/id ex
ipſo profluere ſicut ex lumine circa ſe emicat ſplēdor. Sed qūo multa ſint ab eo/
ultra quęretur. Sed certe quod fit ab illo/non debuit eſſe idem/atq; illud. Si ergo
nō idem/& certe nō melius/quid enī melius uno/uel oio ſuperius. Ergo derenus
illo id aūt eſt indigētius. Verū quid nā eſt indigētius uno: niſi quod nō unum.
Hoc igit̄ eſt iam multa. Deſiderat tamen unū. Eſt igit̄ unū multa. Ipſū nāq; unū
ſeruat omne quod nō eſt unū: idq; omne eſt/quicqd eſt ꝓ unū. Niſi enī fiat unū
quāuis ſit ex multis: nō pōt aliquis id ens apellare. Tametſi poſſit quodlibet ſin
gulatim quod eſt dicere/ex eo ꝙ unū ſit unūquodq;/ſitq; in ſe quodāmō idem.
Quod āt i ſe multa nō hēt/iam nō participatiōe unius eſt unum: ſed ipſum unū
exiſtit/neq; de alio. Cōſtat aūt id ipſū eſſe/a quo habēt & reliqua unitatē. Partim
quidē propius/partim uero remotius. Quod uero hoc quidē illi proximū ma
xime ī ſe idem ſit/atq; ſit poſt ipſum: patet ꝓpea ꝙ multitudo huius unū aliqd
eſt ubiq;. Cū enī multitudo ſit/in eodē tamē exiſtit: neq; diſcernere licet: quoniā
& cōcta ſimul exiſtūt. Quinetiam quodlibet eorum quæ ſunt ab ipſo/quatenus
uitæ participat/eſt unum multa. Nō enī poteſt ſeipſum oſtēdere uelut unū oia.
Ipſum uero/unde hoc oritur/eſt unū oia. Quoniam a magno principio ducit̄.
Principiū nāq; eius eſt ipſum re ipſa uereq; unū. Quod āt ex pricipio ſequit̄/ita
quodāmodo prægnāte exuberāteq; uno fit oia: ſed interim particeps eſt unius.
Et quicqd eſt ī eo/eſt oia rurſus & unum. Quę nam igit̄ oia? Nempe oia quorū
illud eſt pricipium. Qūo āt illud oium principium eſt? Nunquid ex eo ꝙ unum
ipſum illa cōſeruat: dum uidelicet efficit/ut quodlibet eorum ſit unum. An etiā
quia procreauit illa? Sed qūo. Nunquid ex eo ꝙ prius habeat illa? Verum dictū
tam eſt illud ita multa futurum. Sed profecto ſic habet oia tanquā nōdum inter
ſe diſcreta. Quæ uero ī ſecūdo ſunt/ratiōe iter ſe diſcernūtur. Actu enim iam cer
nuntur. Illud āt oium eſt poteſtas. Sed quisnam potētię modus. Nō enim ita ēe
in potētia dicit̄ ut materia: quia capiat. Patit̄ nāq; quod ſuſcipit: Atq; ita oppoſi
to modo ſe habet potētia ad id quod eſt efficiens. Quo igitur modo facit quę
nō habet? Nō enī utcūq; contigit/feciſſe putādum: neq; etiam ſecum aio reputās
quid facturum ſit/mox ita facit. Dictū ergo iam eſt: ſiquid ex uno manat: aliud
quiddam eſſe præter illud. Aliud uero exiſtēs/nō eſt unū. Id enī erat illud. Si aūt

Ploti
Opa
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

non unum/duo igitur neceſſarioq; iam multa. Et.n. in ſe iam habet alterum/atq; idem/& quale/ & reliqua. Atqui quod inde pēdet nō eſſe unū ipſum/quod pertinet ad ſuperius/demōſtratum iam forte uidebiť. Quod āt multitudo ſit multitudoq; talis/qualis i ſequēti cōſpicitur/adhuc eſt dubitādum: Atq; neceſſitas ob quam ſequēs ipſum inde procedat/eſt ulterius indagāda.

MARSILIVS.

Quo præſtātior cauſa eſt/eo plura facit. Prima igiť efficit oía. Item in quouis genere/primū eſt ſimpliciſſimū. Oium itaq; primū ita ſimpliciſſimū eſt/ut nō ſit certa quædam res ſimplex: ſed ipſa ſimplicitas Cap. XVI.

1 Tem ſicut natura genitrix corporis nō eſt corpus: ſic intellectus pater aiæ nō eſt aia: ſic bonum intellectus ipſius pater nō eſt intellectus nec intelligibilis mundus: ſed ſimplicius atq; ſublimius. Similiter excelſius ente. Entis enī proprietates ſunt ſtatus atq; motus. Moueri autē appetiť nō ſimpliciter: ſed ad bonū. Stare quoq; nō ſimpliciter: ſed i bono. In ipſo igiť ente ſtatus/motus/uita/intelligētia/nō ſūt ipſum bonū: ſed aliquid boniforme/quatenus ad ipſum bonum uergūt/implenť eo: & i eodem ſummopere cōquieſcunt.

PLOTINVS.

o Portere quidem aliquid eſſe poſt primum/alibi nobis eſt dictum: atq; oío poteſtatem eſſe: poteſtatem inq̄ inextimabilem: idq; ex aliis oibus aſſeuerandum eſſe: quoniam nihil ſit uel iter infima: quod nō habeat potētiam generandi. Impreſentia uero dicēdum eſt/inter illa quæ gignunť/non patere ad ſupiora/ſed ad inferiora proceſſum. Atq; id quidem ita ut in maiorem gradatim multitudinem ꝓcedatur: ideoq; principium ſingulorum ſit ubiq; ſimplicius/ideoq; in ſe manēs: dum datur i plura progreſſus. Quamobrem quod mundum ſenſibilem procreauit nō eſt ſenſibilis mundus: ſed itellectus intelligibilisq; mūdus exiſtit. Ideoq; ſimiliter quod eſt intelligibili mundo ſuperius/eiuſq; origo: neq; intellectus eſt/neq; mūdus intelligēdus: ſed ſimplicius itellectu: ſimplicius intelligibili mūdo. Nō enī multum fit ex multo: ſed multum hoc ex nō multo procedit. Si enī illud quoq; ſit multum/ principium profecto nō erit: ſed aliud quiddā ſuperius illo. Colligēda itaq; cuncta ſunt ad ipſum quod uere ſit unū extra oēm numerū & quālibet ſimplicitatem: Si modo reuera ſit ſimplex. Et i eo randem ſtendus nobis eſt gradus. Cōſiderādum preterea qua rōne quod factum eſt ab illo ſit ratio multa iam atq; oīs. Illud āt ratio nō exiſtat. Quod ſi ratio non ſit/qua cōditione ex nō rōne ſit ratio. Et quo pacto boniforme procedat ex bono. Quid ue illius habēs/boniforme dicať. Nunquid igiť iccirco quādam boni formam habere cēſetur: ꝓpea q̄ hēat ſtatum quendam ſecūdum eadem & ſimiliter ſe habētem. Verum quid nam hæc ad bonum cōferūt? Quippe cum talem quendam habitum ſecūdum eadem & ſimiliter ſe habētem tunc demum cum adſunt bona/exigere ſoleamus. Atq; prius exoptemus illud/a quo nunquā ſit diſcedendum: ꝓpea q̄ ſit bonum. Sin uero nō bonum/preſtat inde diſcedere. Num igiť id nobis uelut bonum eſt exoptādum. s. eodem ſemper modo uiuere i ipſo bono ſpōte manēdo. Si igiť hoc eſt menti potiſſimū exoptādum. s. ita uiuere/nimirum nihil ultra requirit/ & cōſtat utiq; ꝓpea expeti habitum illum ſemp ſimiliter ſe habētem: quoniam ſatis preſentia faciāt. Sed oibus tam huic preſentibus/uiuere tanq̄ ſummū eſt expetēdum: Sic inq̄ præſentibus: ut ab ipſo diuerſa non ſint.

Si igitur omnis huic adeſt uita: uita inq̄ uigēs atq; ſpicua/iam perfecta omnis in hoc aía & mens uniuerſa: nihilq; ipſi uel uitæ uel itelligentiæ deeſt. Eſt ergo ſibi ipſi ſufficiēs: nihilq; ultra deſiderat. Si āt nihil exigit/ i ſe iam poſſidet: quod quidem niſi ineſſet/prorſus appeteret. Habet igiť in ſeipſo bonū: bonū inq̄ uel tale/qualem diximus uitam atq; mētem: uel aliud quiddam iis cōtingēs. Verum ſi hoc ſit ipſum bonū/nihil ſane his ſuperius erit. Sin uero eſt ſup hæc ipſum bonum/profecto huic erit bonum/uita uergēs ad illud: & illi prorſus initēs/indeq; ſubſtātiā poſſidēs/& ad illud ſeſe prorſus intendēs. Illud nāq; eius principiū eſt. Oportet itaq; illud uita menteq; preſtātius eſſe. Nam ita demum ad ipſum cōuertetur uita i mente uigēs: utpote quę imitatio quædā ſit ipſius quod extat i illo: ſecūdum quod uiuit & ſequēs. Cōuerteť & huius itelligentia tanquam imitatio quædam eius quod exiſtit i illo: quicquid hoc ipſum deniq; ſit.

MARSILIVS.

Nec eſſentia perfecta eſt/niſi i uita: nec uita perfecta niſi in intellectu: nec intellectus perfectus niſi in ipſa uerorum oium multitudine depēdente uidelicet ab ipſo bono Cap. XVII.

Ntellectus igiť multis indiget/ut ſit abſolutus. Et ubi ē abſolutus/eſt multi 1 tiplex: igiť depēdet a ſupiore quodam p ſe ſufficiente/atq; ſimpliciſſimo.

Nec eē ſimpliciter appetiť/ſed bene eſſe: nec uiuere qūocūq;/ ſed bene. Nec intelligere quomodolibet/ſed bene/& bona/& ita ut tibi ſit profuturū. Nec uerū ſimpliciter exoptamus. Nō enī uerā febrē/ſed uerū bonū. Ipſum ergo bonū horū oium finis eſt/atq; principiū. Finis uitæ noſtræ eſt ipſum bonū uidere p ipſum. Sed quoniam hoc eſt ſtabiliſſimū atq; ſimpliciſſimū: nec ratiōis diſcurſu attingimus: nec actione intelligentię componente uel diſcernente: ſed intuitu quodam ſubito/atq; ſimplici. Huius āt fruitiōis ſignum nobis eſt/quādo præter ſolitum & nullo cōſueto ingenii machinamēto influit nobis ſubito lumē. i. claritas leta: quę eſt ſplēdor quidā claritatis i ſeipſa cōſiſtentis: quę eſt ipſe Deus. Influit aūt/ quādo illi dediti ipſius gratia auferimus omnia. i. inclinatiōes circa oía ab appetitu/imagines a phantaſia/diſcurſiōes a rōne/intellectuales ſpēs/ & compoſitiōes & diſcretiōes ab itellectu. De his ſatis & Plato & nos i magna Platonis epiſtola.

PLOTINVS.

Vid nam igiť melius eſt uita ſapientiſſima: quæ labi/quæ errare non pōt? q Quid melius itellectu oía cōplectēte: & q̄d melius tota uita totaq; mēte?

Si reſpōdeamus id melius eſſe/quod hæc effecit/& quomō fecit: quod ue nihil ipſo preſtātius nobis occurrat/nō procedet ad aliud rōnis noſtrę diſcurſio/ ſed reuoluet ibidem. Verūtamē altius nobis progrediendū eſt/tum ob alia multa/tum etiā quia ſufficientia huic ex cunctis accumulata pendet extrinſecus. Vbi profecto unūquodq; i ſe eſt indigū/tum etiam quia unūquodq; eiuſdem unius eſt particeps: participatq; unius: utpote quod nō ſit ipſum unum. Quid nā igitur illud eſt: cuius hoc eſt particeps? Quod quidem efficit/ut hoc ſit/ ſimulq; ſit cuncta. At enī ſi facit/ut unūquodq; ſit/uniusq; præſentia multitudo ſequentis huius euadit ſufficiēs/ipſum uidelicet eſt origo eſſentię omnis atq; ſufficientię: ipſum inq̄ eſſētia nō exiſtēs: ſed & hac & ſufficientia ipſa ſupius. Dic age/num ſatis hæc nobis faciāt/liceatq; iam quęſtionibus finem imponere? An potius animus adhuc nobis quaſi parturiēs ultra uexeť? Et certe nūc uehemētius ſimulať.

Ploti
ni
opa

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Forſan igitur oportet animũ iam noſtrum parare ad ipſum ardẽtius cõcitatum/ multisq; quaſi parturiẽtis dolonbus agitatum. Verũtamẽ nõnullis iterum quaſi magorũ carminibus pręſtat opitulari: ſiquẽ modo cãtu inueniamus hunc partui cõferentem. Forſan uero ex his quæ dicta ſunt ſiquis incantet ſæpius/id denicq; cõſequemur. Sed quisnam alius quaſi nouus eſt cantus? Nempe cantus ipſe ſu pergrediẽs oĩa uera/quorũ ipſi participes ſumus/aufugit protinus/ſiquis dicere excogitareq; uelit. Siquidẽ neceſſe eſt/cogitatiõem/ut aliquid dicat/aliud iterum aliudq; aſſummere. Vbi certe ĩ quadã diſcurſione uerſaẽ. At in eo quod ſimplex eſt oĩo/nullus poteſt eſſe diſcurſus. Sufficit aũt modo quodã intellectuali illud attingere. Oportetq; attingẽtẽ ipſum dum attingit/oĩo neq; poſſe quicq̃ loqui/ neq; ocium habere dicendi: ſed poſterius de ipſo rõcinari. Credendum uero eſt tunc demũ nos uidiſſe illud/quãdo animus repẽte lumẽ acceperit. Hoc &.n. hoc inq̃ lumen ab ipſo bono manat. Hoc eſt ipſum bonum. Tũc certe putãdum eſt id nobis adeſſe/quãdo tãquam Deus alius inuocãte aliquo domũ intrans/pro ſus illuminat. Alioquin niſi intrauerit/ nõ illuminat. Sic itaq; aĩa uacua lumine eſt/& uacua Deo. Illuminata uero/habet iam tota quod mente petebat. Hic certe hic finis eſt aĩo uerus: lumen. s. illius accipere: & ipſum ipſo pſpicere: nõ alterius inq̃ lumine cõtueri: ſed p ipſum met aſpicere/quod & ſuſpicit. Per quod eni illu minatus eſt/id ipſum eſt nobis perſpiciendum. Neq; eni Solem p lumẽ alienum intuen ſolemus. Verum ſi queras/qua id ratione cõſequi poſſis/omnia prorſus e medio tolle.

LIBER QVARTVS ENNEADIS QVINTAE: QVOMODO QVOD EST POST PRIMVM FIAT A PRIMO: ATQVE DE VNO.

MARSILIVS.

Res ĩ uniuerſo inter ſe diuerſę cõcordiã/ordinem/unionem/inuicem nõ haberẽt: niſi oẽs proficiſcerẽtur ab uno. Cap. Primum.

q VOD Quidem tandẽ nõ ſit unũ hoc aut illud: ſed ipſum ſimpliciter unũ. Quod rurſum pp ipſam ſũmã ſimplicitatẽ hẽt ut ſit primũ ſuffi cientiſſimũ porẽtiſſimum. Eſt autẽ ipſa oĩum poteſtas: per quã cętera ſunt potẽtia ad agẽdũ. Quæ quo potẽtiora/eo plura facit. Vnde ap paret ipſam poteſtatem primam oĩa facere: habere imperium oĩum ubiq; latiſſi mum: eſſe oĩbus oĩum pręſentiſſimam.

PLOTINVS.

q VICQVID Præter primũ eſt/neceſſariũ eſt ab ipſo primo pẽde re: atq; id qdẽ uel pxime/uel ſaltẽ p media quędã. Eſſeq; ordinẽ ſecũdorũ quorũdã & tertiorũ. Vbi certe quod ſecundũ eſt/redu caẽ ad primũ: quod uero tertiũ ad ſecũdũ. Oportet. n. aliqd ſup oĩa ẽe/idq; ſimplex oĩo diuerſũq; ab oĩbus ĩ ſeipſo cõſiſtẽs: neq; mixtum ſequẽtibus rurſusq; alio quodã pacto: cæteris facillime pręſens. Quod & uere ſit unũ/nõ ita quidẽ ut alterũ quiddã primo ĩ ſe ſit: deinde ſit & unũ. Sic eni de hoc unũ ipſum falſo prędicareẽ. Id ipſum pręterea neq; ſermo ſiue ratio neq; ſcientia ulla prorſus attingit. Quod etiam eſſentia ſupius iudicaẽ. Niſi. n. oĩo ſit ſimplex ab omni prorſus cõcurſione & cõpoſitione ſemo tum/pęnitusq; unum/principium eſſe nõ poterit. Quippe cũ ob ipſam ſummam duntaxat ſimplicitatem ſufficientiſſimum eſſe queat omniumq; primũ. Nempe & quod nõ eſt primũ indiget eo/quod eſt ante ipſum: & quod nõ eſt ſimplex ĩ bis indiget/quæ in ipſo ſimplicia ſunt/ut ex eis conſtituaẽ. Iam uero quod talẽ cenſeẽ/unũ tãtum eſſe unicũq; oportet. Si enĩ aliud quiddam eſſe dicaẽ eiuſmõi ĩ ambo erũt pęnitus unum. Nõ eni duo hæc eſſe duo quædam corpora dicimus: uel ipſum unũ primũ eẽ corpus. Siquidem nullũ corpus ẽ ſimplex. Item corpus omne fit/ideoq; principium eſſe nõ põt: quippe cũ principium ſit ingenitum. Cum igiẽ principium corporeũ eſſe nequeat/ ſed uere ſit unũ atq; unicũ: nimirum illud ipſũ exiſtit primũ. Siquid igiẽ aliud quiddam ſit præter primũ/nequaq̃ erit ſim plex. Erit igiẽ unũ multa. Vnde nam igiẽ hoc pẽdet? Profecto pendet a primo. Nõ enĩ talia fortuita quadã ſorte cõtingunt/atq; cõcurrunt. Neq; ſic quidẽ illud oĩum eſſet principium. Quo nam igiẽ pacto omne aliud fit a primo? Profecto ſi primũ eſt perfectum & oĩum perfectiſſimũ/primaq; poteſtas/oportet eſſe rerum oĩum potentiſſimũ: cæterasq; potẽtias quatenus poſſunt/illud ꝓuinbus imitari. Quicquid aũt ex aliis ad perfectiõem ſuã peruenit/compertum habemus/iam ali quid generare: neq; poſſe in ſe: ipſo ſterile cõquieſcere: ſed aliud ex ſe quicq̃ face re. Neq; id ſolum in his quę electione quadã agunt/exploratum habemus: uerũ etiã quęcunq; abſq; electiõe naſcunt̃/& gignunt: Et quę carẽt aĩa/ex ſuis nõnihil cętens quoq; tradere quoad poſſũt. Sic & ignis calefacit: ſic & nix ſimiliter frige facit. Pharmaca etiam ueneficiaq; ĩ aliud agũt ad naturæ ſuæ ſimilitudinem. Sic oĩa denicq; primũ principium imitãtur ad perpetuitatem bonitaremq; complẽdã. Cum igiẽ ſic natura comparum ſit/qua nam rõne credẽdũ eſt/ipſum oĩum perfe ctiſſimũ/atq; primũ bonũ/in ſeipſo tantũ ſe quaſi ꝓ inuidiã detinere? Aut forte ſe ipſum propagare nõ poſſe/quod ipſa poteſtas oĩum eſſe reuera cenſeẽ. Denicq; ſi nihil procedat ab illo/nõ poterit eẽ principium. Quamobrem oportet aliquid ab ipſo fieri: ſi modo ſit aliquid pręter ipſum: fiatq; quicq̃ ab eis quæ ab ipſo fiũt. Quod enim quędam ab eo proxima ſint/neceſſitas ipſa demonſtrat. Tum uero neceſſarium eſt/quod reliqua gignit/eſſe ſequentium pręſtantiſſimum. Præterea quod proxime inde gignitur/ ſecundumq; obtinet locum/ cæteris eſſe pręſtan tius.

MARSILIVS.

Intellectus dependet ab intelligibili ferme/ſicut uiſus a uiſibili: ideo non eſt primum. Cap. II.

t Angit hic duplex intelligibile. Vnum coniugatum cum intellectu. Alterũ uero ſupius. Cõſidera ĩ oculo aĩalis die nocteq; p ſe uidẽtis/ſubſtãtiã ocu li ualde lucidam/& ab ea uirtutem uidẽdi pẽdentem. Quæ p ſe informis quidem eſt: formaẽ aũt a ſubſtãtia lucida cõiugata ſibi. Talem cogita intellectũ etiam primũ/etiã ubi ſe cõſpicit: pinde ac ſi oculus quidam lucidiſſimus digito quodãmodo preſſus ſeipſum intueaẽ. Iam uero in intellectu primo ſua ipſa ſub ſtantialis unitas eſt/ipſum intelligibile ſuum. Vnde pẽdet intelligẽdi uirtus: ad ipſum cõuerſa/& inde formata. Virtus eiuſmodi una cum conuerſione eſt inde finita duitas. Sed definita p ſuũ intelligibile/euadit intellectus ĩ actu & omnifor mis Idea. Hinc quoq; cõuertiẽ p ſuam unitatẽ ad ipſum ſimpliciter unũ. Quod etiam ĩtelligibile pręſtãtius nominaẽ. Quod Plotinus hic non oĩo priuat cogni tionẽ: ſed intellectuali duntaxat.

Ploti
Opa

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Igiť qui generat/ipſe intellectus eſſet/oporteret ſane quod inde primo
ſ gignit̃/eſſe inferius itellectu: propinquius tamẽ atq; ſimilius. At quoniã
quod primo gignit/eſt intellectu ſuperius: ideirco quod primo gignit̃/ne
ceſſario eſt intellectus. Sed cur nam primus ille genitor nõ eſt intellectus? Quo
niam intellectus ipſius actio intelligentia eſt: intelligẽtia inq̃/ſpectãs intelligibile
ad ipſumq; cõuerſa. Et ab eo uelut definita atq; conſumata/ſuapte quidẽ natura
indefinita tanquã uſus. ſed ab intelligibili definita. Quamobrem ſicut traditũ
eſt/ex indefinita duitate atq; uno ſpẽs numeriq; gignunt̃. Id aũt eſt intellectus:
itaq; nõ ſimplex eſt: ſed multiplex compoſitiõem quãdam pręſe ferẽs: quãuis in
telligibilẽ/multaq; iam cõſpiciens. Iam uero & ipſe eſt rurſus intelligibile: ſed &
intelligens. Ideoq; iam eſt duo. Eſt & aliud prater hoc rurſus intelligibile. Sed
quo nam pacto ab intelligibili intellectus hic depẽdet? Nempe intelligibile in ſe
ipſo cõſiſtẽs neq; ſic egenum ſicut eſſe ſolet/quod uidet atq; intelligit. Egenum
inq̃/quod intelligit/quãtum ad intelligibile ſpectat: illud inq̃ in ſe quieſcẽs non
eſt quaſi ſenſu uacuum: ſed ſunt ipſius oĩa: & in eo & una cum eo ſui ipſius oĩo
diſcernẽdi compos. Item uita i ſeipſo/cũctaq; i eo: atq; aiaduerſio ſui ipſum met
exiſtit: tanq̃ cũ quodam ſenſu ſuiq; cõſenſu in ſtatu perpetuo/& intelligẽtia qua
dam aliter ſe habẽte q̃ intellectus ipſius intelligẽtia. Siquid igit̃ illo i ſe manẽte
gignitur/id prorſus generat̃ ab illo/quando illud potiſſimũ id ipſum quod eſt/
exiſtit. Manẽte itaq; illo i habitu proprio/ex ipſo quidem quod oritur/generat̃.
Manẽte inq̃/gignit̃. Quoniã igitur illud intelligibile permanet: ideo quod fit/
euadit intelligẽtia. Proinde cum intelligẽtia ſit/idq; a quo generatur/intelligat/
neq; eni hẽt aliud/nimirum fit itellectus tãquam itelligibile aliud/taleq;/quale il
lud exiſtit/imitatio quædam & illius imago. Sed quo nã modo fit illo manen
te? Actus ſane alter quidem eſt eſſentiæ: alter aũt ex ipſa untuſcuiusq; eſſẽtia pen
dens: & q eſſentię ipſius actus eſt/ita ſe habet/ut unũquodq; tale/ipſũ ipſe actus
exiſtat. Actus aũt ab eſſentia manans ille eſt/quem neceſſarium eſt ex unoquoq;
ſequi differẽtem ab illo a quo effluxit. Quemadmodum & i igne/altera quidem
caliditas eſt ignis eſſentiã cõplectens: altera uero ab ipſa ꝓcedẽs/exercẽre interim
igne calorẽ eſſẽtiæ inſitũ/quatenus permanet ignis. Sic ergo illic multoq; prius/
manẽte quidem illo i habitu proprio ex ipſa ſibi inſita perfectiõe & comitãte in
trinſecus actu/prodit actus genitus accipiẽs ſubſiſtẽtiam: utpote q ex ingẽti na
ſcit̃ poteſtate. Nempe ex poteſtate potẽtiarũ oĩum maxima i eſſe eſſẽtiamq; pro
ceſſit. Illud nãq; ſuperius eſt q̃ eſſentia/oĩumq; poteſtas exiſtit. Hoc aũt iam eſt
oĩa. Si aũt hoc eſt oĩa/nimirum illud eſt ſup oĩa. Igit̃ & ſup eſſẽtiam extat. Atq
ſi hoc inq̃ eſt oĩa/ ante oĩa uero exiſtit unũ/nõ ęqualem una cũ oĩbus admittẽs
cõditionem: hac quoq; rõne neceſſarium eſt illud eſſẽtia ſuperius ẽe. i. mẽte ſupe
rius. Aliquid igitur eſt antiquius intellectu. Ipſum nãq; ens non eſt quaſi quid
dam mortuum: neq; uelut uita intelligẽtiaq; orbatum: ideoq; itellectus & ens eſt
idem. Neq; eni ſicut ſenſus ſe habet ad ſenſibilia/tanquã ad præcedẽtia quædã:
ſic ſe habet ad res ipſas intelligẽdas itellectus tãquã ſimiliter præcedẽres. Immo
uero ipſe itellectus ipſe res exiſtit: ſiquidẽ ſpecies rerũ intelligẽdo nõ haurit. Vn
de eni has hauriat? Sed una cũ rebus ipſis ꝓdit: idẽq; eſt una cũ ipſis & unũ. Atq
uiciſſim/neq; res ipſę q̃dẽ itelligibiles oĩo ſũt abſq; materia. s. ſua. i. intellectu.

LIBER QVINTVS ENNEADIS QVINTAE: QVOD INTELLIGIBILIA NON SVNT EXTRA INTELLECTVM. ITEM DE IPSO BONO.

MARSILIVS.

Sicut ſenſus/q̃ eſt cognitio infima/proſpicit ſolũ extima: ſic intellectus/q̃ eſt co
gnitio ſumma/inſpicit tãtum intima Cap. Primum.

ICVT Ergo i ſenſu ſũt tãtum imagines rerum/quæ ſentiuntur: ſic i in
ſ tellectu ſũt res ipſę/quas itelligit. Alioqn ſi a rebus intelligẽdis ſit ima
gines accepturus: neq; res ipſas adęquabit cognitione facta per imagi
nes rebus ipſis ualde deteriores: neq; certus erit ſincerum de rebus ſe ha
bere iudiciũ. Quãdoquidem imagines i naturam ſuſcipiẽtis trãſlatæ nõ meram
afferũt obiecti naturam. Sup rõnem diſcurrẽtem poſitus itellectus ſtabiliter agẽs
preſentia pro arbitrio habet obiecta. Intus itaq; poſſidet: nec ſolum pricipia quę
dam artium atq; rerum/ ſed ẽt i pricipiis quæcũq; neceſſario inde ſequũtur. Neq;
putare debes ipſa itelligibilia ẽe propoſitiões/& quaſi dictiões quaſdam: ſed ra
tiones & formas eſſẽtiales. Neq; eſſe ſpectacula quędam iter ſe diſiuncta: ſed for
mas i una quadam imateriali forma. Quemadmodũ formæ ſenſibiles cunctę in
eadem informi materia. Deniq; formas itelligibiles multo magis unitas ẽe cum
itellectu/q̃ ſenſibiles cum materia/& cæleſtes cum ſubſtãtia cæli. Eſſe uero rerum
formas naturaliter animis noſtris ifuſas in Theologia latius diſputamus.

PLOTINVS.

N FORE Quenq̃ putamus: qui mentem ueram uereq; exiſten
tem exiſtimet aliquãdo mentituram/resq; reuera non exiſtentes
opinaturam? Certe neminem. Qua enim ratione mens illa foret/
a ſiquãdo (ut ita dixerim) dementiret. Oportet igitur eam ſemp
cognoſcere: neq; hãc tanquã obliuioſam aliquãdo quicq̃ latere.
Cognitiõem uero huic ineſſe nõ tanquam imaginanti uel ambi
genti/uel rurſus tanquã ab alio mutuanti. Non igitur quaſi p demonſtratiõem
quãdã perpẽdere debet. Nã & ſiquis nõnulla p demõſtratiõem compare cõceſſe
rit idem tamẽ nõ negabit aliqd iterea menti p ſe notũ ẽe: Tametſi rõ uera dictat
huic oĩa ſuapte natura eſſe pſpecta. Iam uero quærẽdum eſt/quo pacto quiſpiã
diſtinguere poſſit. Quæ nã ſint/quę p ſe naturaliter ei nota ſint: quæ uero quęſi
ta. Item quæ cõcedent aliqui/menti p ſe cognita eſſe: unde nam dicẽt horum cer
titudinem adeſſe menti? Vnde nam mẽs eiuſmõi perſpicue hinc credere potent:
ita potiſſimũ ſe habere: quoniam & circa illa/quæ ſenſibus offerũtur/quorum fi
des certior ẽe uideť dubitari ſolet/ne forte non tam i ſubiectis rebus/q̃ in paſſio
nibus quibuſdã naturã habeãt apparentẽ. Vbi certe mẽtis iudicium uel ſaltẽ cogi
tatiõis exigit̃. Nam & ſi forte cõcedať naturas eorum quæ ſentiunt̃ rebus ſubie
ctis ineſſe/quas percipit ſenſus/quod tamẽ cognitum eſt p ſenſum/ imago quæ
dam rei eſt/neq; rem ipſam ſenſus apprehendit. Foris enĩ res ipſa manet. Intelle
ctus aũt cognoſcẽs & itelligibilia ipſa cognoſcẽs/ſi hæc tãquam alia quædã prę
ter ipſum exiſtẽtia nouit/quo nam pacto i hæc incidit? Fieri eni poteſt/ut i ea nõ
incidat. Ideoq; ut nõ cognoſcat/accidere poteſt. Vel forſan tũc demũ quãdo inci
dit/ſtatim nouit: neq; ſic quidem notitiam ſemp habebit. Proinde ſiqui forte di
xerint/intelligibilia eſſe itellectui coniugata/ reliquum erit quęrere/quid nam id
cõiugium ſibi uelit. Præterea ipſæ itelligentię figuræ quædã erũt: quod quidem

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſi ita ſit/erunt & aduēritiæ & pulſationes quædam. Quo aūt modo figurabitur
ītellectus: Aut quę potiſſimū talium erit forma? Intelligētia deniq; ſicut & ſenſus
erit perceptio externorum. Quo igiť duo hæc iter ſe diſcrepabūt: An forte i eo
quod horum alterum minora perſpiciat? Item quo nam modo ītellectus agno
ſcet reuera ſe aliquid percepiſſe? Quo ue pacto iudicare poterit/hoc eſſe bonum
aut pulchrū/aut iuſtum? Horum.n. quodlibet erit ab ipſo diuerſum: neq; in ipſo
erūt ipſa iudicādi pricipia/quibus credat. Sed hęc quoq; extra erūt: & uentas ent
ibidem. Rurſus ītelligibilia ipſa uel ſenſu/uita/ītellectu carēt: uel ītellectū habēt.
Si ītellectum habēt/ i eis pariter erūt ambo: & ipſum uerum hic exiſtet: primusq;
erit hic ītellectus. Atq; & de hoc ipſo quęremus/qua nam conditione hic ſe ueri
tas hēat/ & ītelligibile ipſum/ & ītellectus. Nunquid ī eodem atq; ſimul: duo aūt
atq; diuerſa: an alio quodā pacto. Sin aūt ipſa ītelligibilia ītellectu uitaq; careāt/
quid nam ſint/inquiremus. Neq; enī propoſitiones quædam ſunt/neq; regulæ:
quæ dignitates apellanť: neq; uelut dictiones/quæ proferanť: ſic enī hæc de aliis
quidem dicēt aliquid: neq; ipſæ res erunt uelut ſi dicāt quod iuſtum eſt/eſſe pul
chrum: cum aliud quiddam ſit iuſtum ipſum atq; pulchrum. Sin autē ſimplicia
hæc ēe dixerint/iuſtum ipſum ſeorſum atq; pulchrum: primo quidē ipſum intel
ligibile neq; unum quiddam erit/neq; erit i uno: ſed unūquodq; ab aliis ſegrega
tum. Vbi certe quęrēdum erit/ubi nam ſint/& p quę loca potiſſimum ſeorſum di
ſpoſita ſint. Deinde quo nam modo intellectus paſſim circūcurrens/hæc reperet
uel inueniet: & quo pacto manebit i eis? Item qūo i eodē perſeuerabit. Præterea
quam formam oio figuramq; habebūt? Niſi forte uelut imagines quædam ſitæ
ſint aureę: uel ex alia quadā materia a fictore quodam uel pictore cōpoſitę. Verū
ſi hoc ita ſe hēat/mens talia cōtuēs erit ſenſus. Proinde qua nam rōne inter hæc
hoc quidē eſt iuſtitia/ illud uero potius aliud quiddam? Illud deniq; oium ua
lidiſſimum eſt. Nempe ſiquis prorſus admiſerit: hæc extrinſecus eſſe/mēteq; ea
ſic ſe habēta contemplari: neceſſario ſequiť/mētem ueritatem horum nō poſſide
re/ſed ī ſingulis cōtemplandis falli atq; mentiri. Vere nāq; res erunt externæ: pro
ſpicier ergo eas/neq; ipſas habebit: ſed earū imagines ī cognitiōe eiuſmōi poſſi
debit. Cum igiť uerū ipſum nō hēat: ſed ueri quaſdā imagines penes ſe teneat/
nimirum nō accumulabit uera: ſed falſa potius reportabit. Si ergo cognoſcat ſe
falſa dūtaxat habere/ proculdubio cōfitebiť ſe eſſe ueritatis expertem. Sin aūt &
hoc ignoret: cūq; particeps ueri nō ſit/eſſe tamen ſe ueri compotem opineť/men
dacio iam duplo falleť/lōgiſſimeq; a ueritate diſtabit. Ob hoc enī (ut arbitror)
& ī ſenſibus nō eſt ueritas/ſed opinio: quoniā cōditio ſenſus ī accipiēdo uerať:
unde opinio doxa grēce ab accipiēdo nomē accepit. Ideoq; præter ſe aliud acci
pit. Cum aliud ſit & illud/a quo poſſidet quod accepit. Si igiť ueritas ī mēte nō
ſit/mens quidem hæc talis neq; ueritas erit/ neq; reuera mens/ neq; oio mēs ent.
Immo uero neq; uſq; alibi ueritas habitabit.

MARSILIVS.

Obiecta intellectus nō ſunt imagines rerum uel imaginamēta quædam: ſed uere
res exiſtūt. Quippe cum etiā obiecta ſenſus ſint res quędam Cap.II.

q Vo enī intellectus prēſtāntior & uerior eſt q̄ ſenſus/eo ītellectus obiecta prę
ſtantiora ueriora; ſunt q̄ ſenſus obiecta: ut Timeus ait. Sunt aūt intelligi
bilia ī ipſa intellectus eſſentia. Siquidē nō quęrit argumētādo/neq; uagať extra:
ſed intro cōuertitur & ſtabiliter intueť quaſi poſſidens. Et ipſā uniuſcuiuſq; ſub
ſtantiam penetrat & definit. At uero p imagines rerum non poſſet aliud q̄ quali
tates & externa conīcere.

PLOTINVS

Giť neq; extra ītellectū pquirere decet intelligēda/neq; fateri mēti rerū figu
i ras ineſſe: neq; eā ueritate priuare: dū uidelicet & hāc ītelligibilia ipſa neſci
re: & ipſa quę offerunť intelligēda/cōcedimus ī rerū ordine nō exiſtere: atq;
ita mentē ipſā e medio tollimus. Sed neceſſariū eſt oia uere menti tribuere: ſi mō
oportet cognitiōem ueritatēq; īducere entiaq; ipſa ſeruare: & notitiā illā qua q̄d
ſit unūquodq; cognoſciť/neq; illi notitiæ acquieſcere/quæ quale unūquodq; ſit
duntaxat apprehēdit/quādo. s. ſolū rei cognoſcēdæ ſimulachrū ueſtigiūq; habe
mus/neq; tenemus ipſā/neq; habitamus una/neq; cū ea cōſpiramus ī unū. Nam
illa quidē rōne mēs cognoſcet/& reuera cognoſcet: neq; q̄cq̄ larebit eā/neq; unq̄
obliuiſceť/neq; paſſim indagādo uagabiť. Sed erit ī ea ueritas/ ſedeſq; rerum/ui
uetq; atq; ītelliget. Quę quidē oia beatiſſimæ naturæ oportet ineſſe. Alioqn ubi
nā honorāciū q̄cq̄ erit & uenerādū. Tū uero hac rōne neq; indigebit demōſtra
tione/neq; fide ſic eſſe pſuaſura. Ipſe nāq; ītellectus eſt/q̄ ſic oio ſe hēt. Ipſe ſibi
met prius ē manifeſtus. Et ſiq̄d ante ipſū ſimiliter ē cōptū: q; ipſe ſit ab illo. Item
ſiq̄d ē poſt illud: quod ipſe ſit hoc ipſū: nulluſq; ſibi q̄ ipſemet fide ſit dignior:
& pfecto exploratū hēt hoc ibi eſſe/uereq; exiſtere. Reuera igiť illic ipſa ueritas
habitat/nō alteri cuiq̄: ſed ſibimet cōſonās: neq; pręter ſe aliud q̄cq̄ dicit/atq; exi
ſtit: & quod exiſtit id pprius & dicit. Quisnā igiť redarguere poterit? & unde nā
redargutionē iferet. Nēpe argumētū quod adduceť/reuoluеť eodē/quo & prior
argumētator. Et q̄uis inferať uelut diuerſū/fereret ramē ad argumētatoris primi
ppoſitū: unūq; erit oio. Nihil enī pōt ueritate uerius inueniri.

MARSILIVS

Sicut lux ītima ſoli effūdit circa ſe lumē/radiis īnumeris uirtutibuſq; refertum/ita
principium oium omniformē penes ſe procreat intellectum: hic animam ſimiliter
omniformem Cap.III.

i Llud antiq Cęliū noſauerūt: hūc uero Saturnū: hāc deniq; Iouē. Oēs ītelle
ctuales aiæ p intellectū ſuū ad ītellectū diuinū aſcēdere quādoq; poſſunt.
Poſſūt q̄neuā atq; debēt/tum p unitatē ſuā/tum etiā p diuinū intellectum
ad principium oium quādoq; progredi.

PLOTINVS.

u Na igiť hęc natura ītellectus ē/entia cūcta/eſt & ueritas. Eſt & magnus q̄dā
Deus: imo uero nō aliq; deus: ſed oīs: nec idigne exiſtimat/ſe hęc oia eſſe.
Natura igiť hęc ē deus. Deus inq̄ ſecūdus/ſeipſū pręferēs idagātibus/āteq̄ ſupio
rē illū intueāť. Nēpe ſupior ille eminētius ſedet i præclaro hoc eius ſolio ab ipſo
pēdēte. Decebat.n. illū nō ī curru quodā inaiato: neq; rurſus ī aīa ſtati icedērē no
bis occurrere. Sed pulchritudinē quādā inextimabilē ante cōſpectū eius mirabili
ter pręfulgere/quēadmodū ante magni regis aſpectū. Sic.n. natura cōpatū eſt/ut
ad illū pgrediētibus minora prius occurrāt: & maiora deiceps præſtāntioraq; gra
datim ſe ultra pcedētibus offerāt. Et quæ circa regē adſtāt/magis regia ſint: dein
cepſq; ſimili quodā ordīe reliq̄. Poſt hęc āt oia magnus ille rex ſubito fulget. Re
liq uero regē ipſū ſupplices ueneraťi: quotcūq; uidelicet nō prius ide retrogreſſi

Ploti
pi
opa

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſunt/q̄ ad ultimū uſq; ꝓgreſſi: ſicut illi ſolent/quibus quæ corā rege præfulgenti ſatiſfactura putanť. Illic igiť rex alius impat. Et q corā ipſo deinceps occurrunt: alii ꝓfecto ſunt q̄ ille. Verūtamē rex ille ſupnus nō tanq̄ alienis impat: ſed iuſtiſſimū naturaleq; hēt impiū: hēt & regnū uerū. Quippe cū ipſe ſit rex ueritatis: atq; ſuaprenatura ſit uniuerſi ſimul fętus ſui/diuiniq; collegii dominus. Rex certe: regis atq; regū: arq & pater deorū iuſtiori noie nuncupatus. Quē q̄dē Iupiter hac quoq; rōne imitatus eſt/q̄ patris ſui cōtemplationi nō pęnitus acqeunt: ſed ultra ꝓceſſit ad auū: uelut ad illius actū in ipſā (ut ita dixerim) eēntiæ ſubſiſtentiam.

MARSILIVS

Principiū oīum quod pp ſextimabilē ſimplicitatē eminētiāq; ipſū unū cog..oiať: neq; ullū i ſe extimabilē hēt numerū: neq; cū rebus i aliquo cōuenit Cap. IIII.

ſ Iqua.n. cōditio ſit huic cū re ulla cōmunis/duo ſequenť abſurda. Primū/ q̄ hoc erit ex cōmuni cōditione/& ſua quadā ꝓprietate cōpoſitū. Secūdū/ q̄ hæc ipſa natura cōis tanquā ſimplicior uniuerſaliorq;/erit ipſo ſuprior. Præterea nec numerū in ſe habet eſſentialē/qualē Plotinus excogitat i eſſētia prima: uidelicet multitudinē rōnum formaliū abſolute iter ſe diſtinctarū etiā abſq; intelligentię actu. Nec numerū habet i ſe in q̄titatis genere cōprehēſum. Numerū ptinērem ad quātitatem/ qui cōſtat ex unitatibus reducit ad ipſū unum ꝓprium principium q̄titatis: numero quouis excelſius. Numerū quoq; formarū eſſentialiū ad unū ſimiliter reducit eſſentiale: hoc demū ad ipſum ſimpliciter unum.

PLOTINVS

ſ Atis iam dictū eſt/aſcendendū eſſe tandē ad ipſū unū: quod q̄dē uere ſit unū: neq; ſicut alia unū: quæ cū in ſe multa ſint/unius tamē ptcipatione ſunt unū. Accipiendū nāq; eſſe unū ipſū/quod nō ptcipatione ſit unū: quale ſolet eſſe quod nō magis unū eſt/q̄ multa. Dictū quoq; mundū intelligibilem ītellectūq;/magis unū eſſe q̄ cætera: nihilq; hoc eſſe ꝓpinquus uni: nō tamen purū hoc unū exiſtere. Impræſentia uero cōtemplari deſideramus: ſi quo modo poſſimus/q̄d nā ſit purū ipſum uerūq; unū: quod quidē nō ſecūdū aliud: ſed ſecundū ſe ſit unū. Opępretium ē igiť/hic ad unū ipſū undiq; nos trāſferre: neq; quicq̄ illi ulterius addere: ſed i eo pęnitus conqeſcere: cauētes ꝓrſus/ne uel minimo quodā ſpatio ab ipſo digrediamur: ideoq; ex uno ꝓlabamur in duo. Sin minus caueris/duo ꝓnus reportabis. Neq; i duobus unū ipſū hębis. Ambo.n. poſteriora ſunt uno. Vnū nāq; nō ſubſtinet cum alio quopiā/ſiue uno quouis/ſiue q̄tocūq; alio ſe uſq̄ cōnumerari. Neq; oīo numerari ſe patiť. Ipſū.n. męſura ē/minime męſuratū. Neq; alius eſt ullis æquale: adeo ut una cū eis i aliquo congruat. Alioqn cōmune aliqd erit i eo: atq; ſimul i his quæ una cū ipſo cōnumerantur. Atqui cōmune illud uno ſupius erit: tametſi nihil pōt eſſe ſupius. Proinde neq; eſſentialis numerus: neq; numerus hoc poſterior ad q̄titatē ꝓprie ptinēs de uno prædicari pōt. Neq; eēntialis inq̄: qui eo quod dicit intelligere ſemp exhibet eē: neq; qui ſpectat ad q̄titatē: qui eā cum aliis una cōplectit: neq; etiā ſi non cū aliis cōcurrat genenbus: ſiquidē hic eſt ipſe numerus. Quādoqdē & natura numero ptinente ad q̄tum inſita imitās naturā numeris prioribus inditā: ipſūq; uere unū reſpiciētē: ꝓculdubio ſimiliter ipſa reſpiciēdo unū numerorū principiū ſubſtāniā ſibi uēdicat/neq; diſpdēs ipſū/neq; alicubi diuidēs: imo uero binario iam exorto extat adhuc unitas ipſa ante binarium: neq; unitas utraq; binario comprehenſa:

neq; alterutra/eſt unitas ipſa. Cur.n. uel binarius ſit ipſa unitas/uel altera binarii unitas potius q̄ altera eiuſdem unitas/ipſa ſit unitas? Si igitur neq; utraq; ſimul neq; alterutra eſt unitas ipſa: certe unitas quę numen ē totius origo/ab his omnibus eſt diuerſa: Ac reuera manens/quodāmodo ēt nō manere uidetur: quo igiť modo unitates illę alię ſunt q̄ ipſa: & quo pacto dualitas quodāmodo unū eſt: & nunquid idem unum eſt/quod in utraq; comprehenſa unitate ſeruatur. Forte dicendum eſt unitates utraſq; primæ unitatis participes eſſe: ſed ab illa cuius participes ſūt/eſſe diuerſas. Atq; dualitatem quatenus unum quiddam eſt/unitatis ipſius eſſe participem: non tamen eodem ubiq; modo. Nempe nō ſimiliter exercitus atq; domus eſt unum. Atq; hæc quidem eadem ratione ad cōtinuū compata: neq; quoad ſpectat ad eſſe unum: neq; quoad ꝓtinet ad quātum unū. Nūqd igitur aliter quidem unitates quæ ſunt in quinario: aliter uero quę in denario ſe ad unum habent. Ipſum uero unum/quod in quinario/ad unum quod eſt in denario/prorſus eſt idem. Forſan etiam ſi tota quędam nauis parua ad totam alteram/ſed magnam: Et ciuitas ad ciuitatem: & exercitus ad exercitum comperiur: idem i his quoq; erit unum. Quod ſi neq; illic/neq; hic etiam ſi quæ uero de his dubitationes reliquę ſunt/in ſequentibus abſoluētur.

MARSILIVS

Ens/eſſentiam/eſſe procedere ab ipſo uno græca etiā apellatio declarat rei ipſius naturam ſequens Cap. V.

c Ogitare poteſt aliquis ens quaſi compoſitum quiddam atq; binariū. In quo eſſentia ſit & eſſe. Atq; id quod dicitur eſſe ibi actum eſſentię nominari. Ens ergo natum ab uno eſſentiam quidem habere tanq̄ unius umbram. Eſſe uero uelut unius imaginem. Quoniam uero ipſum unū eſt ſuperius ente: ideoq; latius ultra proprietatem entis ſuam dilatat potentiam: factum eſt / ut materia & ſi propter priuationem extremam formarū ens nō dicitur/tamen dicatur una. Non enim eſt propter informitatem minus unica in mundo materia. Factum etiam/ut priuatio quęlibet nō minus una dicatur/q̄ habitus unus: ens tamen minus priuatio q̄ habitus iudicať. Sed hæc alibi diximus.

PLOTINVS.

ſ Ed ad primū illud nobis regrediendū: aſſeuerātibus ipſū manere ſemp idem: q̄uis ex illo cætera ꝓfluāt. In numeris q̄dē manēte uno/ſecūdum ipſū fit numerus alio faciente. In eo āt quod eſt ſup entia: manet multo magis ipſū unū. Illo uero manēte nō aliud ſecūdū ipſū entia facit. Illud nāq; eſt ad entia facienda ſufficiēs. Atq; quēadmodū i numeris ſpēs unitatis principiū numerorū ſeruať in oībus primo quodā ſecūdoq; gradu: neq; ſinguli ſequētes numeri unitatē eque ptcipāt: ſic & i ordine rerū unūquodq; ſequentiū primū/hēt in ſe illius aliqd uelut ſpēm. Et in numeris quidē participatio unitatis q̄titatē ꝓducit i numeris. Hic āt ipſius unius ueſtigiū eſſentiā rebus inſtituit: adeo ut ipſum eſſe/ueſtigiū ſit unius. Vnde hoc ipſum Ine.i. eſſe/quę quidē denoīatio eſt declarans uſiam. i. eſſētiam/ſiqs dicat denuari ab ipſo en.i. uno/a ueritate forſan non aberrabit. Iam uero quod dicť on.i. ens/hoc certe primū inde micās/& quaſi nō longe progrediens noluit ultra procedere: ſed ad interiora conuerſum cōſtitit: ubi facta iam eſt eſſētia: exiſtitq; eſſentia omnium: qui ꝓnuntiat hęc/q̄ſi in ſonitens ſeipſū continet. Natumq; eſt on en.i. ens unū/ipſa prolatione declarās ſe

ab ipso en.i. uno profluere. Et certe ipsum on.i.ens ita pronuntiatum id ipsum significat quoad potest. Sic utiq; quod factum est usia.i.essentia/atq; ine.i.esse imitantur prouinbus auctorē ex eius uirtute manantia. Mens uero hæc aiaduertens & spectaculo ipso ꝓducta/& imitata quod nouit/uoces eiusmōi subito ꝓtulit:on.ine.usiam.estian. Hi nāq; soni substantiā geniti conantur exprimere/ipso pronūnatore ad id enitēte:imitātes ꝓfecto quoad possūt entis ipsius originē.

MARSILIVS

Quoniā dicendo spēm uel essentiā/ cōcipis & definis aliq̄d itellectu:scito id nō esse rerum principium:illud.n.nullo mō comprehendi pōt Cap.VI.

i Psum unum uel unitas nomen est a pythagoricis adinuentum:quo principii rerum simplicitatē eminentiāq; prouinbus designarent: negātes quidē multitudinem/cōpositionēq;/& determinationē prorsus oēm ab ipso nihil interim affirmātes. Quod & Apollinis nomine cōfirmabār. Sicut sensibile genus cum sensu ꝓportionē haber:ita intelligibile cū intellectu. Principiū ergo rerum nō hēns cū intellectu ꝓportionē:supeminet genus intelligibile. Igit̄ est ente supius.

PLOTINVS

f Ed hęc quidem/ut cuiq; placet/accipiantur. Cum uero essentia genita species sit:neq; enim aliud quicquā quod inde gignitur/quispiā apellauerit/ sit inq̄ non spēs quædā: sed spēs omnis:adeo ut nihil aliud spēt reliquū sit:necessariū est/ipsum unū spēm nō habere. Cum uero a specie sit alienum:neq; entā esse potest essentia. Oportet.n.essentiā hoc aliquid esse. Id āt determinatum iam est. Illud uero nō licet tanquā hoc aliquid cogitare: aliqn iam nō esset principium:sed illud dūtaxat/quod hoc aliquid apellabas. Si igit̄ in eo quod inde genitum est/oia sunt/nihil eorū quę in hoc ipso sunt/esse reuera dices ipsū oium auctorem. Cumq; horum nihil sit oio/solum dici pōt/esse/quod sup hæc existit. Hæc autē sunt entia atq; ens ipsum. Illud igitur ente supius. Iam uero quod est ente supius/nō dicit hoc aliquid. Neq; eni ponit aliquid/neq; nomē ipsius dicat. Sed affert solum hoc ipsum/scilicet nō hoc. Id aūt agens/nusquā comprehendit ipsum. Ridiculū est eni moliri/imensam illā complecti naturā. Quisq; ār id molitur/seipsū uel a minimo quoq; illius uestigio ꝓcul admodū amouet. Profecto quēadmodū cognoscere naturā intelligibilem cupiens/ tunc demum cognoscet quod est super sensibile genus/quādo nullā prorsus rei sentiendæ tenebit imaginem. Sic etiam qui naturam itelligibili natura superiorem contemplari desiderat:si modo intelligendum omne dimiserit cōtemplabitur. Per hoc inq̄ discens illam existere:qualis uero sit omnino dimittens. Hoc ipsum uero quod dicitur quale/significat reuera non quale. Cui enim non inest quod dicere quid consuemus/neq; conuenit etiam quod quale apellare solemus. At nos nostris quasi cuiusdam parturiētis angustiis laborantes quid potissimum dicere deceat ignoramus: & de illo quod dici non pōt/dicimus atq; nominamus/significare aliq̄d nobis ipsis quoad possumus affectātes. Forsan uero & nomē hoc quod dicitur unum/ꝓ respectū quēdā ad multa negationē eleuationēq; significat. Quapp Pythagonci quoq; Apollinē secretioni q̄dā significatiōe inter se noiabāt ipsa.s.negatiōe multorū. Si āt nomē hoc unū significatiōe sua ponat aliq̄d & affirmet:tū nomē tū ēt noiatū erit obscurius:q̄ siqs nomē illius ēe minime dixerit. Nā forte nomen id dictum est/ut indagator exordiens ab eo quod maxime oium significare pōt simplicitatē:eo tandē ꝓueniat/ut hoc ipsū ꝓterea neget/quasi quanto melius a nominātre poni potuit/impositum fuerit: neq; tamen & hoc dignū sit/ quo natura illa significeť. Nēpe illud auditu attingi nō potest/neq; ab audiente ullo potest intelligi. Sed si cui patere pōt/occurrit potius intuēti. Verū si intuens ipse contendat spēm intueri/neq; hoc tanquā specie intuebiť.

MARSILIVS

Sicut ꝓ ipsū lumen & oculus est ꝓspicax/& colores sunt cōspicui:in qbus oculus uidet lumen/quod in seipso nō uidet: sic ꝓ primū principium & mēs intelligere potest/& uera fiunt intelligenda:in quibus mens ipsius principii lumē intelligit in seipso uero nequaquam Cap.VII.

p Otest tamē intentionē a singulis ueris retrahere conuertereq; ad principii lumen/quo & hæc uera sunt/& hic intelligens. Atq; ita ipso quoquo mō tanquā lumine frui. Similiter si uoluntatē a singulis bonis amandis reuoces ad amādū ipsum bonum/quo & tu amas: & illa sunt amabilia/frueris statim ipso bono/uidelicet in solito quodam gaudio.

PLOTINVS

p Roinde duobus modis secundū actum uidere contīgit. Quēadmodum accidit circa oculum. Sane aliud quidē oculo spectaculum est/ipsius.s.rei sentiendæ spēs:aliud āt illud est/ꝓ quod spēm illius uidet. Quod quidē ipsum quoq; ei sensibile est: diuersum certe ab ipsa specie/ cā uero ꝓ quā species ipsa ꝓspiciť: atq; existens i specie:& mox cū ea conspectum. Quapp tunc nō ad modum clare ꝓspiciť. Quippe cum oculus ad illuminatum itentius sese dirigat. Quādo uero nihil sit aliud prēter ipsū/subito quodā totoq; simul intuitu cōtuebiť:q̄uis & tunc ipsū adhęrēs alteri sentiet. Sin aūt solū ipsū sit nulli ꝓrsus adiunctum/nō poterit sensus accipe. Quādoq; dē solis lumen in sole ipso urgens forte sensū effugeret/nisi moles ipsa solis esset subūcta solidior. Siqs aūt totū solem lumē esse dicat/id aliqs forsitan pro illius quod dicťr declaratione suscipiet. Ent nāq; lumen i nulla aliorū specie quę uidenť/ac forte uisibile solum atq; lucidū. Alia.n.uisibilia nō solū lumen existunt. Simili rōne mēns aspectus/uidet quidē & ipse ꝓ lumē aliud res illuminatas prima illa natura:atq; in illis reuera uidet & illud. Verūtamē ad naturā rerū illuminatarū impensius se cōuertēs/minus ipsum interea cernit. At si uisas quādoq; res dimiserit:& lumē illud ꝓ quod uidet attente respexerit:lumē iam ipsū luminisq; principiū ꝓuidebit. Quoniā uero mētem oportet eiusmōi lumen nō tanq̄ extrinsecum aliquid intueri:rursus ad illū oculum accedamus:qui ipse quoq; quādoq; nō extrinsecū lumen/nec alienū uideat: sed ante lumē externū intueaťr:propriū aliquod & lucidius in sede quadā inuiolata puraq; plucens. Aut nocte i tenebris corā se ex se ꝓsilientē quēdā aspiciat radium. Aut quando nihil uolēs aspicere aliorū/seipsū cohibeat tegmine palpebrarum:atq; interim ꝓferat ex se lumen. Vel cum premēs aliquis angulos palpebrarum/lumen quod latebat intus inspiciat. Tunc sane nō uidendo uidet:& tūc maxime uider. Videt nāq; lumen:cætera uero quę ante uiderat/lucida quidem erat: lumē uero nō erant. Sic itaq; mens se ab aliis segregans atq; cohibens ad interiora/nihilq; uidens cernit ꝓprius lumen non in alio aliud:sed ipsum secundum se ipsum solum purum ex seipso repente coruscans.

Ploti
ph
Opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

MARSILIVS

Expelle ab aío tria: motũ/multiplicitatẽ/determinationẽ. s. ꝑ quã certæ cuidã rei ſe addicit uel cogitandę uel affectandę. Cap. VIII.

ſ Tatim aíus factus principio ꝓximus ímobili/ſimplici/abſoluto/impletur nouo eiuſdẽ lumine: mox ſeipſũ aíaduertit mirabiliter ſolito pulchriorẽ.

Quod ſane nouę pulchritudinis lumẽ inſpicit tanq̃ intimũ: Subide aíad uertit hoc ipſũ ſibi ex principio ꝓuenire. Vbi etiã lumen agnoſcit ut extimum.

PLOTINVS

i D aũt ita fit/ut dubitari cõtingat: unde nã hoc effulgeat: utrũ ab extinſe eo aliquo an potius ab intrínſeco: & cũ diſceſſerit/accidat dicere/intimum erat hoc: rurſuſq; nõ intimũ. Sed ꝑfecto nõ eſt quærendũ unde cõtingat. Nẽpe nõ daẽ hic unde. Neq; enĩ hoc accedit/uel alio rurſus hinc abit: ſed uel apparet nobis/uel nõ apparet. Quapp nõ decet ꝓſequi: ſed potius reqeſcere/donec nobis effulgeat/ita nos ad id ſpectaculum prę̃parãtibus: Sicut & oculus ortũ ſolis expectat. Cui ſol ipſe ex oriẓõte refurgẽs/& ut poetæ aiũt/ex oceano exhibet ſe ſpectãdũ. Hic aũt hic inq̃ quẽ ſol imitaẽ/unde nã ſupne fulgebit? qd uetãſcendens nobis ꝓſpicue rutilabit? Profecto mentẽ deſup occupãs ſuſpicientẽ illuminabit. Intellectus itaq; in ſuſpiciẽdo ſe ſiſtet/nihil aliud q̃ pulchrũ ipſũ ſpectãs: ſeq; totũ illuc cõuertẽs/eiq; oío ſe dedicãs. Itaq; cõſiſtẽs ac uelut uigore repletus primo qdẽ ſeipſũ reſpicit pulchriorẽ iam effectũ/ãq; fulgentẽ: quippe cũ iam ſit ſũmo ꝓpinquus. Deus aũt non accedit ut forſan aliq̃s expectauerit: ſed uenit q̃ſi non ueniens. Apparet enĩ nõ ueniens: ſed ante ſupq; oía præſens/ priusq̃ intellectus acceſſent. Intellectus aũt ẽ ꝓpne q accedit: & q diſcedit: diſcedit inq̃ quãdo nõ nouit ubi ſit pmanẽdũ: & ubi ille pmaneat: quoniã uidelicet reuera manet in nullo. Ac ſi poſſet & itellectus eſſe nuſq̃/ nõ i loco dũtaxat inq̃: nã & ipſe nõ eſt in loco/ſed oío nuſquã/ꝓculdubio illũ ſemp aſpiceret. Tametſi nõ aſpiciẽs attingeret illũ: ſed i illo cõſiſtens: neq; id quidẽ tanquã duo. Nũc uero quoniã eſt intellectus/ita uidet quãdo uidet/eo. s. quod i ipſo nõ eſt itellectus. Et ꝑfecto mirum ẽ quonã mõ adſit nõ accedẽs: quo ue mõ dũ exiſtit nuſq̃ ob id ipſũ interim ſit ubiq;. Accidit ſane id ex ipſa ſui cõditione mirari. Sed apud eũ qui rem ipſam cognouerit/admirationi potius foret/ſi quãdo cõtrariũ dicereẽ. Immo uero neq; poteſt aliter ſe habere: adeo ut q̃s uehemẽtius admireẽ. Ita uero ſe habet.

MARSILIVS

Quoniã oía dependent a Deo/ipſe uero a nullo: ideo oía ſunt i ipſo: ſed ipſe eſt in nullo: Continet oía non cõtineẽ Cap. VIIII.

q Vta cõtineẽ a nullo/nuſq̃ eſt: qa uero cõtinet oía/oibus adeſt. Sic mũdi corpus ẽ in aía mũdi: hæc i mẽte: hæc i bono: neq; uicíſſim. Sicut igiẽ aía tanq̃ libera ſingulis corporis ꝓtibus tota ſimul adeſt: ita bonum ab oibus limitibus abſolutũ adeſt oibus. Oío uero quod ad ſuã exiſtẽtiã nõ depẽdet a certo ſubiecto/uel loco/ nec a certa natura ubiq; eſt & nuſquã: ſicut aía/& mẽs/ & Deus.

PLOTINVS:

q Vicqd ab alio fit/aut in ſuo eſt auctore/aut i alio quopiã/ſiqd mõ præter auctorẽ ſit reliquũ. Nam cũ ab alio fiat/& ad genituraã indigeat alio: nimirum ubiq; alio indiget: quapp requieſcit in alio. Ita igiẽ natura compatũ eſt/ut ultima paſſim ſint in penultimis: Rurſuſq; priora his ſimiliter i prioribus.

Aliudq; ſemp i alio/quouſq; perueniaẽ ad ſũmum. Sũmum uero principium ut pote cui nihil præſit ulterius/eſſe nequit i alio. Cum uero ipſum quidẽ nõ ſit in alio/cætera uero ſupioribus inſint: nimirum ipſũ reliqua cuncta cõplectiẽ. Complectens autẽ neq; diſſipatur i illa/ & habet oío non habitum. Et profecto cũ habeat/nec habeaẽ/non datur aliquid uſq̃/ubi nõ ſit & ipſum. Niſi. n. adeſſet/nec haberet. Rurſusq; ſi nõ habetur/nec utiq; adeſt. Adeſt igitur/atq; nõ adeſt. Nempe ex eo quidẽ q nõ comprehẽditur/nequaq̃ adeſt. Ex eo aũt q eſt a quolibet liberum/nuſquã prohibeẽ adeſſe. Si. n. cohibereẽ/certe definiretur ab alio: & quæ deinceps ſequunẽ ipſius relinquerẽtur expertia: & huc uſq; Deus ipſe regnaret: neq; amplius quicquã eſſet in ipſo: neq; ipſe i ſeipſo conſiſteret: ſed reliquis iam ipſe ſeruiret. Quæcunq; igiẽ ſunt in aliquo: ibi proprie ſunt/ cuius & ipſa iuris ſunt. Quæcũq; uero nõ proprie ſunt alicubi/talia ſunt/ut nõ ſit aliquid uſquam ubi ipſa nõ ſint. Si enim aliquid hic non eſt/alius ſane locus id complectiẽ: atq; in alio quodam eſt tanquã loco. Quare falſum eſt/nõ eſſe id alicubi. Si igitur uerum eſt/nõ alicubi eſſe: & falſũ/eſſe alicubi/ne forte ſit in alio/nimirum nuſquam abeſt. Si aũt abeſt a nullo/certe non exiſtens alicubi/i ſeipſo erit ubiq;. Non enĩ aliud quidem ipſius hic erit/aliud aũt erit ibi: neq; tamen totũ ibi tantum. Quãobrem erit ubiq; totũ. Quippe cum nullũ alicubi unum habeat ipſũ/neq; rurſus nõ hẽat. Nẽpe ſic habet/ut reuera potius hẽatur. Age iã hũc cõſidera mũdũ. Hic ꝑfecto/ſi nullus alter mundus eſt/ẽ ipſo ſupior/nõ eſt i mũdo: neq; rurſus in loco. Quis. n. locus ſit prius q̃ mũdus exiſtat? Mũdi uero ptes ad ipſũ rediguntẽ/ & locantẽ in ipſo. Aía uero non eſt i mundo: ſed mũdus in aía. Neq;. n. aię locus eſt corpus: ſed aía quidẽ eſt i mente: & corpus in aía. Mens deniq; cõſiſtit i alio: quod quidẽ non depẽdet ab alio: in quo ꝓpea cõquieſcere cõpellaẽ. In nullo igitur propie requieſcit. Atq; hac rõne dicitur eſſe nuſq̃. Vbi nam igitur alia ſunt? Proculdubio ſunt in eo. Itaq; nec abeſt ab aliis: neq; eſt rurſus i illis: neq; quicq̃ eſt quod habeat ipſũ: ipſum tamen oía cõtinet. Quapp & hanc ob cãm id bonũ oium eſſe cenſeẽ: quoniam & ſunt ꝑ ipſum oía/& referunẽ ad ipſum. Referẽ inq̃ aliud alia rõne. Ideoq; alia ſũt aliis meliora/qa & aliis alia ſũt magis ad ipſum.

MARSILIVS

Cõpoſita i ſimplicia reſoluunẽ. Simplicia multa i unũ ſimpliciſſimũ. Hoc in ipſã ſimplicitatẽ. Hãc tu ſi quãdo apprehẽderis/nec partẽ aliquã eius accipies: nõ. n. habet partes: nec tota eius rõne totã: alioq; ipſi & tu æqualis eris Cap. X.

a Pprehendes aũt eam/& ſi nõ ſub omni: ſed ſub quadã rõne eius atq; uirtute/tamẽ ꝑ unicũ ſimul actũ atq; ſimpliciſſimũ ꝓpies: quodcũq; & q̃tũcunq; fueris ꝓpecturus. Nã & ipſe Deus momento totus ſimul occurrit: & tu ſiqua in ꝓpiẽdo utaris cõpoſitione/te ipſũ a ſimplicitate ꝓprius ſepabis.

PLOTINVS

u Eríi tu noli precor Deũ ꝑ alia intueri: alioq; ſcito te nõ Deũ/ſed eius ueſtigiũ inuenturũ: Sed ipſe tecũ repura/qd nã hoc ſit potiſſimũ/quod fas ẽ ꝓpe tantũ in ſeipſo cõſiſtẽs/purũ/nulli ꝑmixtũ. Vbi certe oía qdẽ partiẽpant ipſũ/nihil tamẽ id hẽt. Profecto nihil aliud põt eſſe tale. Et ꝓculdubio neceſſariũ eſt/tale aliq̃d eſſe. Quis nã igiẽ potentiã eius oẽm ſimul apprehẽdat? Si q̃s. n. ſimul apprehẽdat oẽm: quo nam ab eo differre cẽſebiẽ? Accipit ergo ſecundum partẽ? Sed enĩ tu ipſum intuens ictu quodã toto ſimul & unico cõtuebere:

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

neq; tamen tibi totum renuntiabis: alioquin intellectus eris ītelligēs /ſiquid modo fueris cōſecutus. Deus autem te protinus aufugiet: imo uero tu Deum. Cęterum quādo inſpicis/cōſpice totum. Et cum primum hunc itellexeris/quicquid ex eo memoria cōſeruaueris/bonum ipſum eſſe memēto. Vitę nāq; ſapiētis intellectualisq; cauſa eſt. Quippe cum ſit ipſa poteſtas/a qua uita itellectuſq; naſcāť. Nempe eſſentiæ entisq; eſt auctor/quoniā eſt ipſum unum. Eſt. n. ſimplex. Eſt & primum/quoniam eſt principium. Ab eo nanq; oīa profluunt: ab eo motus primus exoriť: neq; tamen eſt in eo: ab eo quoq; ſtatus. Quoniā ipſe nihilo idiget. Neq;. n. mouetur/neq; quieſcit/cum nihil habeat/i quo requieſcat/ in quo reuoluatur. Nam circa quid/aut ad quid potiſſimum/ aut i quo præcipue uel mouebitur/uel requieſcet: eſt enim ipſe primus. Sed neq; poteſt definitus eſſe. Alioquin a quo nam poterit definiri. Neq; rurſus ſic eſt ifinitus/ut imenſa moles ſoleat cogitari. Tum uero quonā progredi debet? Ac ſi dicāť ꝓgredi nunquid ut aliquid inde reporter/qui nullo pęnitus indiget. Ipſam uero infinitatē habet ipſa poteſtas. Neq;. n. aliter eſt infinitus: nec aliter unq̄ ſe habet: neq; deficiet unquā: quādoquidē quæcunq; nō deficiunt/hoc ipſum ab eo proprie habent.

MARSILIVS

Principium primum ob inextimabilem ſimplicitatē/ eminētiāq; qua dicť unum nec extrinſecus nec intrinſecus eſt finitum Cap. XI.

n Eq; quieſcit neq; mouetur: neq; figuram habet/neq; formā. Infinitum ē poteſtate/nō quantitate. Fallunť qui corpora ꝓp q̄titatē/& maxime eſſe & eſſe maxima putant. Nam ꝓp eandē infinite licet dicere: neq; pars hęc neq; illa ipſum totum eſt: infinite quoq; dicere hæc pars in hoc eſt parua/ & illa parua. Corpus igiť infinite non eſt ipſum/& eſt infinite paruum. Denicq; de ueritate rerum ſepatarum diffidimus/ ob nimium cōmertium cum materia. Aiæ quidem in hoc corpore ſomniāt/extra uigilant.

PLOTINVS:

a Tqui hoc ifinitum ex eo dicť infinitum/ꝙ nō ſit plura q̄ unum: neq; habeat aliqd ad quod ſuorum aliqd terminet. Profecto ex eo ꝙ unū eſt/ neq; mēſurať/neq; ꝓcedit i numerum. Neq; igiť ad aliud quicq̄: neq; ad ſe terminať: quoniā ſic utiq; foret & duo. Neq; rurſus figurā habet. quoniā neq; partes: nec habet formā. Noli igitur id mortalibus oculis idagare: tale uidelicet omnino/quale ratio probat. Noli hoc inquā cōfidere/ita poſſe cognoſci/quem admodū aliquis opinabitur: qui quæcunq; ſunt eſſe ſenſibilia opinetur: atq; ita quod maxime omnium eſt/ e medio tollat. Quæ enim forſan exiſtimet aliquis eſſe q̄maxime/hęc maxime nō ſunt. Quod autem ē quātitate magnū/id minus exiſtit. At uero quod primum eſt/pricipiū eſt eſſendi/eſſentiaq; pręſtātius. Quāobrem i oppoſitū nobis ē opinio cōmutāda: alioquin deſtituemur a Deo. Quē admodū qui i feſtis ſolēniter celebrandis ingluuie quadā uentrē ipleuerint epulis/quas intraturos ad Deos nefas eſt delibare. Quippe qui putēt alimēta uētris eſſe admodū certiora ipſa contēplatione Dei/cui decet ſolēnia celebrare. Ideoq; abeunt ſacrorum exptes. Etenim i eiuſmōi ſacris cum nō inſpiciať Deus/tam nō eſſe putať apud illos qui ſolū id eſſe certū exiſtimāt/ quod ſolū carne guſtatur & cernitur. Perinde ac ſi qui per totam uitam forte dormierint: ideoq; ſola quæ uidentur in ſomnis credenda tanquam certa ꝓrſus exiſtiment. Siquis autem eos excitet/utpote qui his quæ ꝓ aptos oculos ſentiunť/ fidem nequaq̄ adhibeant: ſubito rurſus obdormiant.

MARSILIVS

Quā diuerſus eſt ītellectus a ſenſu/tam diuerſa ſunt ītelligibilia a ſenſibilibus. Nō negas eſſe uoces/& ſi nō uides. Ne ergo neges eſſe ſepata: ppea ꝙ nec ſenſu nec ſenſuali itelligentia comprehēdas. Deniq; ſcito ſup intellectum atq; intelligibile eſſe ipſum bonum. Cap. XII.

b Onum omnia oīo ſemp appetūt. Pulchrū uero nec oīa/nec oīo/nec ſemp. Quapp naturali quodā iudicio bonū ipſū ipſo pulchro præſtātius eſſe cē ſeť. Atq; ita bono poſterior ē pulchritudo: ſicut amor pulchri aduētitius eſt/& poſt naturalē appetitū boni nobis incidit. Cū uero pulchritudo ſit forma quædā: ibiq; pulchritudo prima ſit/ ubi ſūma & oīformis eſt forma/ intellectus/ atq; intelligibile: merito ipſum bonum ſupius pulchritudine/ ſimiliter intellectu intelligibiliq; excelſius iudicatur.

PLOTINVS

o Perepretium eſt ad ſingula pcipienda eo potiſſimū ſe accingere/quo ſingula pcipi debēt. Oculis nāq; alia/auribus alia/aliis ſimiliter alia. Credē dumq; eſt/mentē prēterea alia cōprehēdere. Neq; putādū intelligere idē eſſe/quod audire atq; uidere. Ceu ſiqs aures cernere iubeat: uoceſq; ideo eſſe neget/qa minime uideanť. Proinde cogitandū eſt/eos eſſe illius oblitos/ quod ab initio in hūc uſq; diem deſiderāt & affectant. Oīa. n. illud appetūt neceſſitate naturæ/quaſi quę uaticinenť/ſe abſq; illo eſſe nō poſſe. Prætera ipſius pulchri notitia animis iam exprectis & cognoſcētibus accidit. Cōtingit ſimul & ſtupor/& ad amorē ptinens excitatio. Ipſū uero bonum/utpote quod iā ab initio præſens eſt ad igenitū appetitū/etiā dormiētibus adeſt/neq; unq̄ ſtupore occupat ituentes: ppea ꝙ ſemp adeſt: nec ꝓpria quadā ad hoc reminiſcētia idiget. Neq; tamē ipſū aiaduertentibus id occurrit: quoniā & dormiētibus imineť. Pulchri uero ipſius amor cū primū ſeſe offert/ moleſtias infert/quoniā oportet pulchrū appetere cognoſcendo. Atq; amor eiuſmōi cum ſit ſecūdus/eorūq; qui iam itelligūt/plane indicat pulchrū ipſū eſſe ſecūdum. Appetitio uero boni cū ſit antiquior/neq; ſenſibus egeat: teſtatur ipſū bonū antiquus & ſupius eſſe q̄ pulchrū. Accedit ad hęc ꝙ oēs exiſtimāt ſatis quādoq; ſibi fore/ſi bonū ipſū fuerint cōſecuti/ q̄ſi tūc demū ad finē uſq; puenerint. Pulchrū uero nō oēs ſatis ſibi facturū exiſtimāt. Prēterea nōnulli præſentē quoq; pulchritudinē puifaciunt. Itē quod pulchrū eſt/ſibimet potius q̄ ipſis iudicāt eē pulchrū. Quēadmodū pulchritudinē hāc noſtrā ꝓprie habēns eā eſſe cenſent. Tū uero pleriſq; ſatis ſibi factū urideť/ſi urideanť pulchri/ q̄is minime ſint. Bonū uero nō opinione duntaxat/ſed reuera cupiunt poſſidere. Omnes nanq; quod primum oīum eſt potiſſimū ſibi comparare contendunt. Quid dicemus ad hęc: ꝙ animi una cū pulchro quaſi quodā uictorię ſtudio certant. Quaſi & ipſum factū aliunde ſit: ſicut illi aliunde ſunt facti. Ceu ſiqs a rege poſterior ſtudeat aliū quēdā q̄ ſtatim ſequať regē dignitatibus adęquare. Vtpote q ab uno eodēq; atq; ille depēdeat. Ignorans. s. ſe quoq; a Rege pēdere: illū uero præcedere. Cauſa uero erroris ea ē: ꝙ ābo eiuſdē ptcipes ſūt/unūq; ābobus eſt prius. Cōſtat iſup ipſū bonū pulchro minime idigere: ſed bono pulchrū. Proide bonū ipſū māſuetū ē/lene/placidū/delicatū. Atq; ſicut optat q̄ſq; ſolet occurrere.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Pulchrum uero uel ſtupidũ reddit aĩum/uel cõcitatum/uoluptatẽq; cum dolore cõmiſcet. Deniq; incautos ſæpe animos a bono deflectere cõſueuit: ſicut amatũ ſæpe a patre ſepat amatorem. Pulchrum nãq; iunius eſt:bonum aũt eſt antiqus: non quidem tempore/ſed ueritate. Quod quidem potentiam quoq; priorem habet:habet nãq; omnẽ. Quod uero poſt ipſum eſt/nõ poſſidet omnẽ:ſed tantam dũtaxat/quãta poſt ipſum eſt & ab ipſo. Quapp pater ille huius quoq; poteſtatis eſt dominus:nullo modo indigens his quæ generãtur ab ipſo: ſed omne totum q; dimittens quod eſt genitum. Quoniam nulla prorſus cõditione hoc indiget:ſed exiſtit prorſus idem:qui & prius q̃ hoc ex ſe generaret. Atqui ſua quoq; nihil intereſſet/ ſi hoc genitum nõ fuiſſet:quandoquidem & ſi potuiſſet ex:illo aliud inſup generari/nõ inuidiſſet ei quoq; munus eſſendi. Nunc uero nihil ulterius effici poteſt. Nihil.n. reliquum eſt/quod iam non fuerit procreatum:cũ iam facta ſint oia. At ipſe Deus nõ exiſtit cũcta:ſic enim omnibus indigeret. Sed oia ſupergrediẽs potuit omnia cõſtituere/atq; permittere ſibi ipſis oia/ ipſe quidem oia ſupereminens.

MARSILIVS

Entia oĩa minus iter ſe magis ue bona deſinũt i ens aliquod maxime bonũ: hoc tandem reſoluitur in ipſum bonum/ideſt ipſam ſimpliciter bonitatem/ente ſuperiorem. Cap. XIII.

q Vando hãc ipſam nominas/ noli cogitare duo quædam .i. rem quandã una cum bonitate. Alioquin principium rerum compoſitum erit. Entq; nõ bonitas abſoluta: ſed bonitas quædam/ & tanq̃ particeps boni:refertur tandem ad ſuperius bonum:non ultra participatione bonum. De eſſentia uita/mente prędicari poteſt aliquãdo malum/aut ſaltem nõ bonum/aut certe magis minus ue bonum. Talia uero de ipſa ſimpliciter bonitate prædicari non poſſunt. Ratio igit̃ bonitatis ipſius & alia eſt/ & ſimplicior: ideoq; prior q̃ rõ eſſentię/uitę/mẽtis. Noli igitur fingere Deum primum contineri in cõmuni entium ordine ſub entis rõne cõmuni. Atq; inſup habere propriam bonitatẽ: alioquin compoſitus erit:nec formaliter/ ſed participatione quadã ſuprioris ſimplicionſq; boni bonus. Ipſum deniq; bonum quod ab oĩbus eſſentiis/uitis/mẽtibus appellãt: eaq; pficit/atq; efficit/nõ eſt dicendum habere proprie eſſentiam/uitam/mẽtem: ſicut neq; ſolem dicimus ea propne i ſe habere: quorum i elemẽtis cauſa eſt .i. calorem eiuſmõi & augumẽtum/& generationẽ/ſimileſq; formas atq; figuras.

PLOTINVS

c Vm uero Deus ſit ipſũ bonum/nõ aũt bonus: oportet ipſũ nihil ꝓrſus in ſe habere/quãdo nec habet bonum. Siqd. n. hẽat/aut bonũ hẽbit/aut nõ bonũ. At neq; i eo quod ꝓprie ꝓcipue primo bonũ eſt/ põt eſſe nõ bonũ. Neq; ipſũ bonũ habet bonũ. Si ergo neq; nõ bonũ neq; bonũ hẽt/nihil pẽnitus hẽt. Sin hẽt nihil/ſolũ eſt ab oĩbusq; ſecretũ. Si igit̃ alia uel bona ſũt/nõ tamen ipſũ bonũ/uel forte nõ bona/neutrũ uero horũ habet/certe nihil hẽns habẽdo nihil/eſt ipſum bonum. Siquis igitur huic aliquid addit uel eſſentiã/uel mẽtem/uel pulchrum/ipſa nimirum additione demit ab eo id ipſum/ quod ipſum exiſtit bonum. Cuncta auferens/ nihilq; de hoc affirmans/ neq; quicquam mentiens/quaſi ſit aliquid apud ipſũ/rite ꝓmittit tãtum quod ẽ/dici ſolet:nihil eorũ quæ nõ adſunt de ipſo teſtificatus. Qua quidem i re errare pleriq; conſueuerũt: qui cum laudare quempiam neſciant/laudatorum glorię detrahunt/dum ea illis adhũgũt/quæ dignitate illorũ minora ſũt:ignorãtes .s. ueras laudes laudatis per ſonis accõmodare. Quãobrem & nos imprimis cauere debemus/nequid poſterioru minorũq; addamus. Ac pẽnitus obſeruare/ut Deus ille hæc oĩa ſupereminens/horũ cauſa ſit:neq; tamẽ ille hæc exiſtat. Iam uero natura boni nõ eſt eſſe uel oĩa/uel aliq̃d oĩum. Profecto ſi ſit aliquid oĩum/erit ſub uno quodã eodẽq; una cũ cunctis. Si aũt ſit ſub eodem una cũ cęteris/differet utiq; ab aliis proprio quodam tantũ differẽtiaq; & additione quadam. Erit ergo duo iam nõ unum: quorũ alterum quidẽ ſit nõ bonũ. s. quod ſibi cũ reliquis ẽ cõmune. Alterũ uero bonũ/erit itaq; mixtũ ex bono ſimul atq; non bono. Ideoq; nec pure nec primo bonũ erit. At illud erit primo bonũ/cuius & hoc particeps ultra cõmunem cõditionem iam euaſit bonũ. Hoc ergo ꝓticipatiõe quadã bonũ erit. Illud aũt/cuius hoc eſt particeps/nullum eſt ex oĩbus/quare nullum oĩum ẽ ipſum bonũ. Verũ ſi in ipſo bonũ hoc eſt/differẽtia eni eſt/ꝑ quã hoc cõpoſitum ẽ bonũ/neceſſe eſt hoc ab alio depẽdere: quod quidem ſimplex oĩo ſit ſolumq; bonum. Hoc itaq; uelut multiplex/ab eo pẽdet quod bonũ eſt dũtaxat. Quamobrẽ quod exiſtit primo/bonũq; ipſum eſt/cõſtat ſup oĩa entia ẽe/ſolũq; bonũ/ nihilq; i ſe habere: Sed nullis oĩo ꝓmixtum. Cuncta ſupeminere/& cãm ẽe cunctorum. Nõ enim ex malo fit pulchrum: neq; entia ſũt ex malo. Neq; rurſus ex aliquibus/quę indifferentia ſint/melior eni eſt effector effectu. Eſt nãq; ꝓfectior.

LIBER SEXTVS ENNEADIS QVINTAE: QVOD ILLVD QVOD ETS SVPER ENS NON INTELLIGAT: QVID VE SIT INTELLIGENS PRIMO: QVID VE SECVNDO INTELLIGENS.

MARSILIVS.

Intellectus & unitus eſt cũ re intellecta pariter & diſtinctus Cap. Primum.

I COGnoſcit externa foras aſpiciendo/manifeſta eſt inter intellectum
f intelligibileq; diuerſitas. Et ĩtellectus formam induit peregrinã. Interea tamẽ ꝑ hãc formam cum ĩtelligibili ĩtellectus unitur. Sin aũt ĩtelligit ſe ipſũ/eadẽ quidẽ eſt ĩtelligẽtis ĩtelligibilisq; eſſẽtia. Eſt tamẽ huius atq; illius oppoſita iter ſe ratio. Igit̃ diſtincta formaliter. Adde q̃ ratio ipſius ĩtelligibilis rõne ĩtelligentis eſt ſupior. Sicut ratio uel luminis uel diaphani/uel luminis purioris atq; minus puri. Ratio enim ĩtellectus ad ĩtelligibile/ubi ſeipſum intelligit/eſt tãquã incohati cuiuſdã luminis annitẽtis ad abſolutũ lumẽ accipiẽdum: cui proximus adęqueret.

PLOTINVS.

VPLEX Intelligẽtia eſt. Aut enim aliquid ĩtelligit aliud: aut ſe ipſum. Quod quidem lõgius illam deuitat diuerſitatem: ꝑ quã
d duo quædam euadat ĩtelligẽdo. Quod aũt intelligit aliud/uult ipſũ quoq; diuerſitatẽ fugere: ſed minus id ualet. Habet quidẽ apud ſe quod uidet/ſed a ſe diuerſum. Verum quod ſeipſum intelligit/nõ eſt ab eo quod ĩtelligitur/eſſẽtia ſeparatũ: ſed coexiſtẽs ſecum/ſeipſum & intuet. Vtrũq; itaq; ſimul ens unum efficit. Immo uero magis intelligit: quoniam quod ĩtelligit/habet. Primoq; ĩtelligit: quia ipſum intelligẽs

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

oportet unũ duoq; exiſtere. Siue enim non ſit unum/ideoq; aliud quidem ſit in telligẽs/aliud intellectum/nõ erit utiq; primo intelligẽs. Aliud nãq; intelligẽdo/ intelligẽs primo nõ erit. Nempe quod itelligit/nõ habet tãquam ſuũ aliquid/& iccirco neq; tãq̃ ſeipſum id hẽt. Aut certe ſi tãq̃ ſeipſum habuerit/ ut p̃cipue in telligat/duo hæc unũ erũt. Oportet itaq; ambo unũ exiſtere. Siue unũ quidẽ nõ ſit:rurſus uero ſit duo/certe quod itelligat/nõ hẽbit. Quapp neq; erit intelligẽs. Neceſſarium igit̃ eſt/qcq̃d intelligit/eſſe ſimplex:ſimul atq; nõ ſimplex. Proide ſiquis ab aĩa ſurſum aſcendat/apertius cõprehẽdet/quod intelligit eſſe tale. Hic enim diuidere facile eſt:ideoq; facilius aliquis deprehẽdat duplicitatem. Siquis igit̃ lumen duplex efficiat: Animã quidem ſecũdum minus purũ:intelligibile ãt aĩæ ſecundũ eiuſdem purius:deinde faciat/ut ipſum uidens ęquale ſit lumen lu mini uiſo:cum nõ habeat ultra/qua differẽtia ſeparet/duo hęc eſſe aſſeret unum. Quod quidem ideo ſit intelligẽs/quoniam exiſtit duo. At iccirco ſit iam uidẽs: quoniã iam ẽ unũ. Ille igit̃ intellectũ ſic intelligibileq; apprehẽdet. Quãobrem nos quidem rõne noſtra ex duobus cõfecimus unũ. Illud ãt cõtra/ex uno exiſtit duo. Quoniã.s.intelligit reddens ſeipſum duo:imo uero quia intelligit exiſtẽs duo. Item quia ipſum eſt unum/intelligere põt.

MARSILIVS.

Intellectus ſeipſum intelligẽs in ſe multiplicitatem habet Cap.II.

o Mnis intellectus eſt quodãmodo itelligibilis. Nõ tamẽ omne intelligibile neceſſario ẽ intellectus. Ratio igit̃ ipſius intelligibilis alia & cõmunior & prior eſt/q̃ ratio intellectus. Intellectus igit̃ ſe intelligẽs diuerſas in ſe rõnes hẽt. Præterea cũ in ipſo entium ordine eſſẽtia ſit etiam tẽpore prior q̃ intelligẽtia:me rito i primo ente eſt ſaltẽ origine prior. Ipſa igit̃ eſſẽtia i primo originis ſigno/ſe cundũ ſeipſam/nec dum ẽ intelligẽs/nec intelligibilis actu:niſi ſubornaẽ ei facul tas intelligẽdi. Quæ ſane facultas nõ fit intelligẽs actu/niſi cum itelligibili copu letur. Conclude/ſi ipſa entis eſſẽtia ad ipſam exiſtẽd: pfectionẽ nõ indiget intel ligẽtia. Hanc.n. p̃cedit:multo minus quod ẽ ſupius ente. Supius aũt ẽ illud:in quo non ẽ prius aliqd & poſterius:nec abſolutarũ duplicitas rõnum/ſicut i ente & intellectu eſſe compimus.

PLOTINVS.

Igitur aliud quidẽ eſt primo intelligẽs:aliud aũt eſt intelligẽs aliter/cet
f te quod ẽ primo intelligẽte ſuperius/nõ intelligit. Intellectum nãq; opor teret eſſe ut intelligeret. Si aũt intellectus foret/intelligibile oporteret ha bere: Ac ſi primo itelligeret habere iteligibile i ſeipſo. Nõ tamẽ neceſſarium eſt quicqd itelligibile eſt/habere i ſe itellectum/& itelligere. Eſſet enĩ nõ itelligibile tantũ/ſed & itelligẽs. Cũq; duo iam ſit/nõ eſſet utiq; primũ. Iam uero itellectus q̃ intelligibile poſſidet/nunq̃ cõſiſtere poſſet/ſi nõ eſſet eſſentia eius quod eſt in telligibile purum: Quod ad itellectum quidem itelligibile erit. Secundum uero ſeipſum neq; itelligẽs/ neq; itelligibile proprie erit. Nempe quod itelligibile di citur/alteri itelligibile iudicaẽ. Atq & itellectus ſuam illam uim/per quam itelli gentia nitit̃/habet uacuam:niſi accepit comprehẽderitq; ipſum itelligibile quod itelligit. Nõ enĩ abſq; itelligibili habet itelligẽtiam. Tũc itaq; pfectus eſt/quãdo iam habet. Oportet aũt anteq̃ itelligat/perfectam penes ſe habere eſſẽtiam. Illud ergo ex quo ſecundum eſſẽtiam perfectus exiſtit/id ipſum eſt ante itelligẽtiam.

Quamobrem nihil huic opus eſt intelligẽtia. Cum ante hãc ſufficienter exiſtat. Itaq; non itelligit. Eſt igit̃ ſuppremum aliquid/quod non itelligit. Eſt inſuper quod itelligit primo. Eſt deniq; quod ſecũdam quãdam itelligẽtiam habet. Pręterea ſi primũ illud oium p̃cipium itelligat/aliquid illi iam aderit. Nõ erit itaq; primum: ſed ſecũdum. Neq; unũ:ſed iam multa: & profecto totidem/quot & in telliget. Quinimo ſi ſolum itelligat ſemetipſum/multa rurſus euadet.

MARSILIVS

Quouſq; fingis intellectum/ob id ipſum q̃ intelligat uel ſe uel alia ita multifor mem euadere/ut ſint in eo multæ formæ iter ſe ex ipſa natura rei formaliterq; di ſtinctæ/etiam ſi nulla illic relatio illis acceſſerit/nondum principii ſimplicitatem adinueniſti Cap.III.

r Vrſus ubicũq; multa inuicem componuntur/atq; ex multis cõficiẽ unum/ eiuſmõi multitudo eſt poſt ipſum unũ. Deniq; ois multitudo/quę aliud quiddã eſt q̃ ipſa unitas/ & quodãmõ opponiẽ unitati/ neceſſario ẽ poſt ipſum unum/& particeps eſt unius. Platonica hæc chriſtianis Theologis nõ ad uerſanẽ:apud quos primum p̃cipium nõ habet formas plures itelligẽdo plura quomodocũq; itelligat: Sed p unam ſui formã actu unico ſe inſpiciẽs/oia cõſpi cit:uidelicet/ſimpliciſſimam formã ſuam cõſiderans aliter ab aliis atq; aliter imi tandam. Pręterea diuina Trinitas (ut Dionyſius Areopagita cõfirmat/& Grego rius Nazanzenus aſſerit) idem ibi eſt quod & ipſa unitas: Sane ſicut lux & calor ſub cælo quidem diſtincta duoq; ſũt:in cælo ſunt unum. Quinetiam progreſſio & quies hic quidem diuerſa ſunt. Ibi aũt quies i progreſſiõe uerſaẽ:& progreſſio in quiete/ita i diuina natura/qua rõne infinita eſt/motus cũ ſtatu concurrit. Nam ſi fingas infinitam motus uelocitatem reſolues i ſtatũ. Immo & tarditas atq; ue locitas infinita/dum i ſtatu deſinunt/ in unum etiam iter ſe cõueniũt. Virtus enĩ infinita oia ſibi ſubito uniẽs/in ſe unit & inuicem: ut nõ mirum ſit apud Diony ſium & Nazanzenũ:in natura diuina id ipſum quod ẽ unitas/ipſam quoq; Tri nitatem exiſtere: atq; uiciſſim. Infinitudo enĩ uirtutis illic & propaginem agit in timam/ęqualemq; uſq; i trinitatem/ut aiunt:& ſeruat interim unitatem. Non eſt igitur ibi trinitas tãquam multitudo quædam particeps unitatis/ in ſuperiorem uidelicet unitatem referẽda. Eſt enĩ hæc unitas ipſa. Siqua uero in diuinis diſtinctio eſt/p relatiõem quãdã agit̃:ut placet plurimis Chriſtianorum. Propterea q̃ relatio ſoleat differẽtiam afferre q̃minimã/nihilq; componere. Addũt ſectatores Scoti/ſolam multitudinem illam Deo indignam eſſe:quæ per potentiam & actũ compoſit:õis alicuius eſt cauſa. Illic aũt multitudinem ſiue pſonarũ/ſiue Idearũ nõ ita cõſiderari. Sed oia uelut actus quoſdam componẽtes nihil/neq; ex poten tia exeuntes: imo tãquam radios quoſdam lucis ipſi luci pęnitus intimos/atq; perpetuos:in quos lux ipſa ſimpliciter ſe propagat.

PLOTINVS.

c Æternum ſiquis obiecerit/nihil obſtare/ quo minus primum hoc idẽ ſit & multa:reſpõdebimus/oportere his multis unum cõuenire ſubiectum. Nequeunt enĩ multa uel eſſe/uel unum cõficere: niſi ſit unum a quo/uel in quo ſint. Aut certe niſi unũ ſit oio/idq; primum præter numerum reliquis iter ſe numeratis. Quod q̃dem i ſeipſo ſolum accipiendum eſt. Si aũt una cum aliis ipſum ſit/oportebit hoc q̃dem acceptũ una cũ aliis/differẽs tamẽ a reliquis/iam

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

ceterorum congregationi permittere: Ipsum uero subiectum cunctis/nō ulterius una cum ceteris:sed secūdum seipsum potius indagare. Quod enim ī aliis idem est/simile quidem ent huic/neq; tamē hoc erit. Verum oportet ipsum esse solū/ si mō sit ī aliis ēt deprehendēdum. Nisi forte quis dixerit esse ipsius nihil aliud existere q̄ una cum aliis habere substātiam. Quod si ita sit/nō erit usquā ipsum simplex:ideoq; nec erit alicubi aliquid ex multis compositū. Nempe tum quod nequit ēe simplex/substātiam nō habebit: tum quod compositū cēsetur ex multis/cum nusquā sit aliquid simplex/ipsum quoq; nō erit. Nam cum unūquodq; simplex esse nequeat:neq; unum aliquid simplex suo quodam fundamēto substineat quod ex multis dicit cōstitutum: ubi sane nullum eorum substātiam habere secūdū se queat:neq; etiam possit seipsum alicuius cōmertio adhibere:ppea q̄ oīo nō sit:cum igit hæc ita se habeāt/quo nam modo potent aliquid ex cūctis esse compositum?Quod quidem ex his quæ nō sunt /cōfectum fuerit:non dico quę nō sint aliquid/sed quę oīo nō sint. Quamobrem siquid multa est/oportet ante multa unum esse. Si igit quod est itelligens/multitudo quædam est/necessarium est/ubi nulla est multitudo/intelligentiā quoq; nō esse. Id aūt est ipsum primum. In his igit quæ sequunt illud/intelligētia ent & itellectus.

MARSILIVS.

Quādo boniratem ipsam dicis/summam sufficientiā prorsus itellige:igitur neq; partibus eam cōponētibus/neq; ullo prorsus eget additamēto Cap.IIII.

e Si igit & simplex ī seipsa pēnitus/& nihil habet additum/quod nō sit ipsa bonitas. Noli igitur uel multitudinem ib: talem fingere/quæ conficiat ibi compositum/uel itelligētiam addere bonitati/sic ibi distinctam/ut nō sit ipsa bonitas. Quādiu igit itellectum cōsideras ut Plotinus tāquam Solem:in quo itelligēta se hēat ad naturā suam/sicut lux ad substātiam Solis luce priorem lōgeq; differērem/tandiu Deum summum intellectum esse nega. Cogita potius Deum tāquam lucem solā nō ī aliqua prēter se natura:sed ī seipsa manēte. Quā nihil usq̄ lateat/quādoquidem per ipsam ubiq; sūt/patētq; oīa:quāuis itellectum nullum abs te itellectum/esse Deum summū debeas affirmare.

PLOTINVS.

p Roinde si ipsum bonū oportet ēe simplex/nulliusq; egenū/nullo modo intelligēta indigebit. Illud autem quod ei necessarium non est/ipsi certe nō aderit: Quādoquidem ipsi oīo nihil adest. Nō igitur huic intelligēta inest prorsus ulla/quādo nec aliud quicquā. Prærerea aliud itellectus est/aliud ipsū bonū:intellectus eni boniformis euadit/ex eo q̄ itelligat bonū. Item quēad modum i duobus ubi unum est & aliud/ impossibile est hoc unū quod est cum alio/unū esse præcipuū/ sed oportet ipsum i se unū esse super illud unū/quod cū alio copulat:ita necessariū est/ubi una cū alio aliqd unū cōūgit/quodāmō accedēs ad simplex/super hoc extare ipsum simplex/ nihil i se habēs eorū quæ sūt i eo:quod cū aliis copulat. Vnde.n.aliud fit i alio? Nisi prius existat seorsum illud/a quo fit aliud. Quod eni est simplex fien nō pōt ab alio. Quod aūt multiplex/aut saltem duo/necessario est ad aliud referēdum. Iam uero cōparare licet primū quidē ipsum lumin::secūdum uero Soli:tertium deniq; Lunę/lumē a Sole trahēti. Aia.n.aduētitium itellectum haber:qui eam cū intellectualis sit/colorat. Intellectus aūt i seipso itellectuale lumē hēt propriū: neq; solū lumē est: sed hoc ipsum quod est/existit in sua essentia lucidum. Quod autem lumen hoc infundit/nō aliud qdē i se existēs est & lumē: sed simplex lumē existit/prębēs illi potētiam/ut hoc ipsum quod est/existat. Cur nā igitur hoc indigeat aliquo?Non enī idem est cū eo quod est i alio. Aliud nāq; est quod iacet i alio/q̄ illud quod est pēnitus p seipsum ab oībus expeditū.

MARSILIVS.

Si intelligere seipsum excogitas ēe tāquā ad se reuerti/multitudinēq; sibi innatā colligere secum/cito actionem eiusmodi simplicissimo rerum principio minime conuenire. Cap.V.

I quomodocūq; itelligere putas esse studium quoddā appetēs ipsū bonū/

f uel tāquā uisiōem quędrētem lumē/ne putes eiusmodi itelligētiam cōpetere illi quod ipsū bonū & lux ipsa infinita cēsetur: Nec enī ipsi bono appetitus inest boni: nec luci necessaria uisio lucis cupida. Sicut numeri ad unitatē suam numeris priorē/& cōtinua ad suā cōtinuitatē superiorē:sic essētiæ ad unitatē substātialē supiorē essētia referunt. Quæ si eminētior est q̄ essētia/nimirū itelligētiā supat illam/quæ est actus essētiæ. Sin aūt ipsam boni & infinitæ lucis existētiam intelligētia meliorē/apelles itelligentiam quasi causam itelligētię/in se existētem quicquid ab intelligētibus exoptat/sic apellādo forsan nō aberrabis.

PLOTINVS.

Ręterea quod est ī se multiplex/merito seipsum quæret:optabitq; conspi

p rare secum:seq; mutuo undiq; persentire. Quod aūt est pēnitus unū/quo nam se cōferet ad seipsum:seq; excipiet? Vbi nam sensu sui ipsius intimo indigebit? Est enī idem ipsum omni cōspiratione sensus omniq; itelligentia melius. Siquidem itelligētia nō est primū: neq; n. primū obtinet gradū: siue quātū ad simpliciter esse spectat:siue quantum ad esse pertinet uenerādum. Immo uero secūdum occupat locū:nataq; est postq̄ ipsum bonum extitit:ortaq; ī essētia/statim eam prouocauit ad bonum. Hæc autē prouocata iam processit ad illud:atq; nouit. Idq; ipsum est itelligere/moueri. s. ad bonum/ipsius desiderio boni. Nempe desiderium itelligentiam procreauit:eamq; sedulo comitat. Visio nāq; i appetitu quodā usus ipsius cōsistit ad uidēdum alliciente. Quamobrem ipsum bonum intelligere neq; se neq; quicquā oportet. Neq; enī prater se est aliud quicq̄ ipsi bonū. Siquidē & quādo aliud quicquā prater ipsum bonū intelligit seipsū/ ex eo prorsus itelligit quod est (ut ita dixerim) boniforme: & similitudinē quandam habet ad bonū:& tāquam bonum sibiq; euadēs apperēdū itelligit:& quasi imaginatiōem boni iam nactum. Quod si ita se semper habeat/semper idem efficiet. Quinetiam ī sui ipsius cognitiōe sorte quadā cognoscit & illud. Cognoscit nāq; seipsum/interim ad bonū suspiciędo. Nam rursus se itelligit iam agēs:actio uero oīum refert ad bonum.

MARSILIVS.

Cum oēs potētię appetāt actus primos/ideſt formas tāquam bonum aliquid:& actus primi secundos. i. actiōes/similiter tāquam bonū/merito principium rerum summope ab oībus exoptatum actus cognominatur/forma qualiber & actione superior. Cap.VI.

i Nfinitus hic actus & si non proprie dicitur agere/uel actionem rursus habere:tamē hinc agūtur/huc agūt oīa. Hunc actum ne apelles intellectum uel

intelligentiam/qualē Plotinus ubiq; definit. Nam apud eum in intellectu uel primo aliud est natura itelligēs/aliud actus itelligendi. Item essēntia/uita/intelligēntia sūt ibi distincta. Rursus differētes rerum Ideæ iter se formaliter absolutaq; rōne. Differētes similiter ab itelligentia/per quā eas ipsa mens itelligit. Eiusmodi differentias nec Platonici/nec Christiani summo cōpetere putāt. Denicq; summus ille nō ideo se itelligit/ ut sibimet se copulet quasi disiunctū: nec ideo rursus alia/ut sic inde intelligēdo proficiat. Nam & melius aliquid rebus cognitione largitur. Idest fruitiōem sui/& meliori modo q̄ cognoscēdo se fruitur: & qui Deo fruuntur/per unitatem intellectu superiorem fruuntur Deo. Quod & Areopagita Dionysius asserit.

PLOTINVS.

f Ihæc recte dicūtur/intelligentia nullum i ipſo bono locū hēt. Aliud nāq; oportet intelligēn bonū esse. Ipsum itaq; bonū ab actiōe pēnitus est expeditum. Quid eni oportet actum agere? Nam oio nullus actus iterū habet actum. Quod si cætens actibus/qui referuntur i aliud/aliquid insuper adhibemus/primo certe oium actui/in quem actus reliqui referunt̄/nihil ultra fas est adiungi: sed ipsum id quod est dūtaxat existere. Talis itaq; actus esse nō pōt intelligēntia. Nō enim habet quod intelligat. Est enim primum. Rursus intelligentia non intelligit: sed quod itelligentiam habet. Duo itaq; rursus in intelligente fiunt. Illud aūt nullo mō est duo. Præterea magis adhuc aliquis id cognoscet: si cōsideraueri/qūo i uniuerso ipsum itelligēs certius naturā hāc geminam complectatur. Dicimus itaq; entia ipsa ut entia/& ipsum unūquodq;/& quę uere existunt/in mūdo itelligibili esse. Nō solum ꝙa illa quidem essēntia sua semp eodem modo se habent. Quæ uero sensibus offeruntur/cōtinue fluunt. Forsan enim in genere quoq; sensibili nōnulla sunt quę maneāt: sed potius/quoniam esse ipsius perfectiōem penes se habent. Oportet eni illam/quæ primo essentia nuncupat̄/ nō esse/quandā esse ipsius umbram: sed esse plenum habere. Esse autem tunc plenum est/quādo itelligendi uiuendiq; spēm accipit. Simul igit̄ in ipso ente sunt hæc/intelligere/uiuere/esse. Si ergo ens est/cōsequenter est intellectus: uicissimq; si intellectus est/ens quoq; existit. Ibiq; itelligere simul est una cum esse. Ex quo fit ut intelligēntia iam multa sit/nō unū. Necessarium igit̄ est/apud ipsum quod nō est tale/neq; etiam itelligentiam esse. Iam uero per singula i mūdo itelligibili discurrēdo/ibi quidē occurrit ubiq; notio gemina. s. bois itelligēntia/atq; homo. Item itelligentia equi & equus. Rursus itelligentia iusti atq; iustum. Oia igit̄ duplicia sunt. Illic unum duo. Illic uicissim duo regrediunt̄ in unum. Ipsum uero primum nec est singulatim horum aliquid: neq; ex omnibus quę duo sunt: neq; omnino duo. Quo autem modo ex uno duo fiāt/alibi disputatur. Verum cum illud super essentiam sit/ aut ab re super intelligentiam esse cēfetur. Nec illud igitur absurde dicetur: si dicatur/primum illud seipsum minime nosse. Cum enim omnino sit unum/nihil prorsus habet in se/quod discat. Sed neq; etiā alia oportet ipsum nosse. Melius eni quiddam atq; maius tradit illis/q̄ sit ipsa cognoscere/quod bonum est aliorum. Potius enim tribuit/ut in eodem quoad possent/illud attingerent.

LIBER SEPTIMVS ENNEADIS QVINTAE.
VTRVM SINGVLORVM ETIAM SINT IDEAE.
MARSILIVS.

Quot numero hoīes nascuntur in anno mūdi magno/totidem seminales hominum rōnes sunt in natura uniuersali: totidem ferme Ideæ hominum i mente diuina. Cap. Primum.

u NAQVAEQVE Etiam rōnalis aīa numeratas i se naturaliter hēt/ quot ex se uitas uarias productura est. Verum sicut quādo dicimus oia cælestia esse i terra/uicissimq; oia terrena i cælo/ intelligimus oia pro natura loci. i. in cælo quidem rōne cælesti/in terra rursum qualitate terrena: sic quādo audimus aīam nostram ēe oia/accipere debemus secūdum humanæ rōnalisq; aīæ proprietatem. Nunquā igit̄ aīa tua producet uitas ipsas figurasq; brutis aialibus proprias: sed humanas semper: quāuis similes quodāmodo brutis: & quādoq; dęmonibus. Paucas ergo uitarū mutationes i anno mūdi magno edere aīa tua potest: præsertim cū uitam i terris quidem breuissimā/sup terrā uero lōgissimā agat. In anno aūt mūdi sequēte nō fit uitarū mutatio: sed eorūdem oio hoium resurrectio. Interim hoīes iter se differūt: nō p materias tantū: sed per proprias etiam formas atq; figuras/modosq; uarios geniturę. Differētia uero formalis & ordinata cum nec a materia neq; casu fiat/dependet ex formalibus quibusdam rōnibus: Quæ & i natura & i mēte uniuersali cōsistunt. Neq; sūt infinitæ numero. Finitæ eni formæ i anno mūdi magno gignuntur. In sequēte uero eędem reuertūtur/causis eisdem uidelicet reuertētibus. Verū quo nam modo sunt res i materia plures q̄ i aīa: & i aīa rursum plures q̄ i mēte? Ita profecto quia res quædam i materia iter se numero differūt/uel per defectum formæ ex materia alicubi cōtingētem: quæ forma alibi est perfectior: uel p quantitatis diuisionem. Differentię uero simpliciter formales rationibus seminalibus adęquātur. Rōnes aūt eiusmodi sunt i aīa plures/q̄ in mēte Ideę. Quoniam i natura aiæ semp est absoluta distinctio rōnum. Mens aūt minorem habet numerum Idearum absolute inter se differētium. Potest eni mens eandem Ideam ad diuersa referre p actum intelligētiæ simul & uoluntatis: referens inq̄ foras aliter/& aliter imitabilē. Ex qua quidem relatiōe plura proficiscunt̄/Idea interim nō diuisa.

PLOTINVS.

n VNQVID Etiam uniuscuiusq; est Idea? Forsitan si ego & unus quisq; ad itelligibilem reducimur ordinem/ ibi quoq; est unius cuiusq; principium. Forsan etiā si semper est Socrates/& Socratis aīa ipse Socrates erit/quatenus aīa singulatim/sic ibi Socrates & quilibet singulatim. Sin aūt non semper est Socrates/sed alias alia quodāmō euadit aīa/ adeo ut aius q nūc ē Socrates/ prius Pythagoras alius ue fuerit/ futurusq; sit alius/ nō amplius unusquisq; eorum q hic sunt/est & ibi. Verūtamen si uniuscuiusq; aīa seminarias rōnes habet oium quę exequit̄/atq; explet: rursus ibi sūt oēs. Nam fatemur/quot mūdus rōnes habet/totidem quoq; singulas aīas possidere. Quare si mūdus nō hoīs tātum/sed singulorū etiam aīalium complectit̄ rōnes/aīa quoq; rōnes cōtinet singulorum. Quāobrem infinitus sequet̄ numerus rōnum: nisi certis rēporū cursibus in idem restitutio fiat. Ita profecto ifinitas ipsa finita demum erit: quādo eadem mūdo

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

reddenť. Cæterum ſi quæ fiunt/oĩo plura ſunt q̃ exẽplar/cur nã oportet/oĩum quę i una mũdi reuolutiõe fiũt/rõnes exemplariaq; extare? Videť enim ſufficere homo unus ad oẽs hoies/quemadmodũ & aĩę numeratę ad innumerabiles hoies effingẽdos. Sed.n.nõ põt una ẽe ratio differẽtium. Neq; ſufficit homo ad exemplar multorũ hoĩum iter ſe differẽtium/nõ materia tãtũ inq̃:ſed q̃plurimis inſuper propriis differẽtiis diſcrepãtium. Nõ enim hęc ita ſe habẽt/ut imagines Socratis ad exemplar: ſed differẽtem effectiõem/neceſſariũ eſt ex differẽtibus rõnibus proficiſci. Vniuerſa uero reuolutio oẽs cõplectiť rõnes. Eadẽq; rurſus p eaſdem rõnes regenerãtur. Neq; uero ſuſpicãdum eſt/ne hinc i mũdo intelligibili infinita multitudo ſequať. Tota enim illic multitudo i quodam indiuiſibili cõtineť: & quaſi illinc ſingula prodeũt/quãdo agit.

MARSILIVS.

Quælibet aĩa naturaq; particularis ſeminales i ſe rõnes cõtinet omniũ/quæ inde generãda ſunt/formalibus differẽtiis inter ſe diſtincta Cap.II.

p Oſtunt ãt hęc ita diſtingui/etiam ſi in eadem cõmuniter ſpecie computentur. Eiuſmodi uero propria formarũ diſtinctio i ipſa etiam naturæ uniuerſalis intẽtione præſcripta eſt. Quoniam i eiuſmõi etiam diſtinctiõe ordo decus bonũ uniuerſi cõſiſtit. Materia uero nullam affert propriam formarum uarietatem: ſed formæ defectũ. Quantitas quinetiam diuiſione ſua i rebus omogeneis facit alicubi numerum/nuſquam uero uarietatem. Deniq; i anno mũdi uno quęcũq; naturali ordine etherogenea generãtur/inter ſe formaliter diſſimilia fiũt: ideo p differẽtes rõnes efficiunť. In ſequẽte uero eadem oĩa p eaſdem rõnes ſub eiſdem cauſis recreanť.

PLOTINVS.

Erum ſi rõnum maſculi & fęminæ mixtiones fętus differẽtes efficiũt: nõ

u amplius uniuſcuiusq; geniti rõ quædã erit. Et alteruter generannũ/uelut maſculus/nõ p differẽtes faciet rõnes: ſed p unã dũtaxat/ſui: ipſius uidelicet aut patris. Sed forte nihil ꝓhibet/ẽt p differẽtes efficere: ppea q̃ oẽs ipſi poſſideant: quãuis alias tẽporibus aliis promptiores. Quid uero?/quãdo ex eiſdem genitoribus diuerſi naſcũtur? Forte quia nõ ęqualis ſemp fit exceſſus/atq; dominatio. Sed.n.illud ita ſe habeat/ſi modo nõ tãtum i apparẽdo differẽtia ſit: imo aliquãdo quidem ſecũdum maſculum fiat exceſſus: aliquãdo uero ſecũdũ fęminam: aut forte ſecũdum ęqualem partem tradat uterq;. Totum tamẽ tradať/litq; naturaliter inſitũ. Domineť aũt utriq; materiæ pti/aut alteri. Verũ quo nã pacto differẽtes fore iudicãtur: qui i alia parte cõcipiuntur? Nunquid igiť ipſa materia differẽtiam affert diſſimiliter. s. ſuperata? Quod ſi ita ſit/proles oẽs una excepta præter naturam erũt. Si aũt ipſa uarietas ubiq; pulchrum quiddã eſt/mento nõ una ubiq; ſpẽs extat. Atq; quod ſecũdũ materiã eſt/deformitati ſolt attribuendũ eſt. Nempe in cauſa ipſa rerum artifice perfectæ rõnes occultæ quidem ſunt: totæ uero traduntur. Sed eſto quidem rationes ſint differentes. Quid preterea oportet eſſe totidem/quot ſunt quæ in una mundi reuolutiõe gignuntur? Siquidem fieri poſſit/ut eiſdem adhibitis rationibus/differentes tamen extrinſecus euẽtus appareant. Sed profecto conceſſum eſt ita fieri/etiam ubi rationes totæ traduntur. Quęriť autem utrum ita etiam fiat/ubi rõnes eędem dominãtur. An igitur totidem rõnes eſſe neceſſarium eſt? Quoniã effectus oĩo idem/in altera dũtaxat mundi reuolutione reddi põt. In hac autem reuolutione nihil omnino fit idem.

MARSILIVS.

Natura quoniam non p aliquid additum eſſentiæ/ſicut ars/ſed p eſſentiam agit: ideo i eſſẽtialibus rõnibus uarietatem generãdorum merito cõtinet. Tota igitur ſingularũ rerum diſpoſitio i anno mũdi trãſigẽda deſignata ẽ ab initio in mẽte opifice mũdi: & i mẽte aĩę mũdanæ eiuſdemq; natura Cap.III.

a Nnum uero mundi magnũ expleri pleriq; putãt/quãdo cęleſtia oĩa ad eandem prorſus/& i ſeipſis & inuicẽ diſpoſitionẽ quã habẽt hodie reuertenť. Hoc ſpatiũ alii trigitaſex: alii trigitanouem annorũ ſolarium numero: alii aliter metiunť: aliter ue putant.

PLOTINVS.

T quo nã pacto i multis geminis rõnes differẽtes eſſe dicemus? Quod ſi

a per alia inſup aĩalia quis diſcurrat: preſertim quę multos fętus coitu uno cõcipiunt/quid nã dicemus? An forte unã illic eſſe iudicabimus rõnẽ/ubi fętus iter ſe minime differũt. At ſi ita ſit/nõ ultenus quot ſingula fiunt/totidem & rõnes erunt. Nunquid quot differẽtia fiunt ſingula? Differentia inq̃ nõ ex eo q̃ ſecũdum ſpẽm ipſam deficiãt/totidem rõnes ẽe cẽſebimus. Verum quid nam prohibet quo minus fętibus quoq; minime diſcrepãtibus/differẽtes tamẽ rõnes exhibeamus: ſiqua modo fiãt prorſus indifferẽtia. Nempe artifex/quãuis indifferentia faciat: interea tamẽ ipſum quod dicit idem/differẽtia quadã accipit rationali: ſecũdum quã diuerſum facit/adhibẽs. s. ei quod eſt idem aliquid differẽs. Sed penes naturam/ubi rerum diuerſitas nõ ratiocinatione uaria/ſed uaris tantũ prouenit rõnibus/oportet ſpẽt cõnexam eſſe diuerſitatem. Nos ãt differentiã diſcernere nõ ualemus. Profecto ſiquid temeritatis i generatiõe rerũ admitteret/ratio alia foret. Sin aũt menſura definitum eſt/quot quæq; prouenianť/certe quantitas & multitudo determinata erit ipſa rõnum oĩum euolutione atq; explicatione: adeo ut quãdo finem acceperint oĩa/aliud iam exordium retexať. Quãtum enim oporteat eſſe mundum/quot ue in eius uita tranſigi debeant: conſtitutum eſt ab initio in eo qui oĩum cõtinet rõnes. Nunquid igiť & in cęteris aĩalibus/in quibus unico partu plurima procreanť/rõnes totidem aſſeremus? Forte nõ eſt timendũ: ne ꝓpea i ſeminibus rõnibuſq; infinita multitudo cõtingat. Cum aĩa oĩa complectať: Neq; etiam i intellectu uel aĩa turba cõtinget ĩnumerabilis. Quippe cum rõnes horum illic oẽs uiciſſitudine quadam expedite quandoq; i promptũ ędem ſtatutis temporibus reuertãtur.

LIBER OCTAVVS ENNEADIS QVINTAE.
DE INTELLIGIBILI PVLCHRITVDINE.

MARSILIVS.

Pulchritudinem eſſe naturalem i intellectu etiam humano apparet: quia materiã rudem reddit pulchram. Cap.Primum.

EQVE Solum imitatus foris opera naturalia id efficit: ſed etiam uſus

n rationibus intimis: quando uidelicet emenda quoſdam naturæ defectus. Hinc concludimus/formam pulchritudinemq; in mente præſtantiorem eſſe q̃ in nullo artis opere. Adde porẽtiorem: quoniam i opere quidem diſtracta eſt: in mente uero prorſus unita.

Ploti
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

VM Fateamur animum qui mundum intelligibilem cõtempla
tur: ueriq; itellectus pulchritudinẽ intueẽ/poſſe quãdoq; huius
c quoq; patrem mẽte ſuperiorem aĩaduertere: agite iam conemur
prouinbus cernere nobisq; ipſis exprimere/quantum talia expli
cari poſſunt/qua potiſſimũ rõne pulchritudinem mẽs mũdiq;
illius ꝓſpicere ualeamus. Finge itaq; moles duas lapideas pro
pe ſe poſitas. Quarum altera quidẽ incõpoſita ſit/ & artificioſi numeris expers.
Altera uero ꝑ artem i ſtatuam iam exculta/ſiue diuinã ſiue humanam: ac ſi diui
nam/alicuius gratiæ ſtatua ſit/uel muſę. Sin humanam/non ſit hois alicuius: ſed
cuiuſdã potius/quẽ ars ex pulchris oibus cõgregauerit. Lapis igiẽ ab arte i pul
chritudinẽ ſpẽ diſpoſitus/pulcher protinus apparebit: Sed nõ ꝓpea q; ſit lapis.
Alioqn altera quoq; moles ſimiliter formoſa foret: Ex eo igiẽ q; ſpẽm hẽat/quã
ars adhibuit. Hãc itaq; ſpẽm materia nõ habebat: ſed erat hęc i excogitãte prius
q̃ in lapidem deueniret. Erat aũt in artifice/nõ qua rõne ille oculos & manus ha
bebat: ſed quoniam arte prædituſ erat. Erat igitur i arte pulchritudo hæc multo
præſtantior. Nõ enim ſpẽs ipſa i arte cõſiſtens uenit i lapidẽ: ſed manet illa qui
dem/alia uero ab illa interim prodit ea minor: neq; pura permanet in ſeipſa: neq;
qualis optabat artifex: ſed quatenus arti materia paruit. Si autẽ ars/quod eſt &
hẽt/tale quoq; facit/facit aũt pulchrũ ſecũdũ rõnem qua & agit. Profecto magis
ueriusq; pulchra ẽ artis pulchritudinẽ poſſidẽs/maiorẽ excellentiorẽq; omni eo
quod prodit exterius. Quatenus enĩ forma procedẽs i materiam iam extendiẽ/
eatenus debilior ea fit/quæ manet i uno. Quicquid enim i ſe diſtãtiam patiẽs
ſeipſo diſcedit. Si robur/in robore: ſi caliditas/in calore: ſi oio potẽtia/in potẽtia:
ſi pulchritudo prorſus in pulchritudine. Iam uero primũ omne efficiens/ſecũdũ
ſeipſum oportet præſtãtius eſſe facto. Nõ enim ĩmuſica muſicum: ſed muſica fa
cit: & muſicam i ſono ſenſibili procreat muſica ſup ſenſum. Siquis ãt artes con
tempſerit: quoniam naturam imitantes faciũt: Reſpõdẽdum erit/primo quidem
naturas quoq; alia imitari. Deinde artes nõ ſimpliciter quod cernĩ oculis imita
n: ſed ad ipſas recurrere rõnes: ex quibus cõſtat/agitq; natura. Præterea multa ex
ſeipſis facere: & adiungere inſuper aliquid/ubi quicquã perfectiõi deeſt: utpote
quę i ſe habeãt pulchritudinem. Deniq; Phidias ipſe Iouem finxiſſe põt nullum
ſpectaculum proprie ſenſibus imitatus: ſed imaginatus talẽ/ qualis ipſe Iupiter
appareret/ſi quãdo noſtris oculis occurrere uellet.

MARSILIVS.

Pulchritudo ĩ opere naturali eſt forma quædam/nõ quomodolibet impreſſa
materiæ: ſed tunc impreſſa ab ipſa natura: quãdo natura excellentius materiæ
dominatur. Cap. II.

n On enĩ hoc opus eſt pulchrum ꝑ materiam uel quãtitatẽ. Alioquin quod
materialius/aut grandius/idem foret & pulchrius: ſed rõne excellẽtioris
cuiuſdam formæ quaſi iam ĩmaterialis effectæ. Hinc ergo fit/ut ſpẽs tũc
primũ quaſi pulchra te rapiat/quãdo uſum ingreſſa iam eſt ibi ſpiritalis effecta.
Et tũc maxime/quãdo uehemẽtius cogitaẽ. Deniq; ſpẽs in moribus atq; diſcipli
nis/quæ ĩmaterialis ẽ oio/tãquam pulchra nos capit amore. Eſt aũt ĩmaterialis
in natura formoſitas naturali admodum mirabilior. Natura enim nec aduẽtitio
quodam habitu/ nec extrinſecus elaborans ſicut ars: ſed eſſentia ſua ĩtrinſecuſq;
dominãs facilitate mira exhibet materiæ pulchritudinem.

PLOTINVS

f Ed ĩpreſentia miſſas faciamus artes. Quorum uero opa imitari dicunẽ
pulchra naturaliter effecta cõſideremus: rõnalia. s. aĩalia & inãnalia cun
cta: preſertim quęcũq; iter hæc exactius ſunt abſoluta. Vbi. s. fictor ipſo
rum atq; faber materiæ dominatus/ſpẽm quã optabat adhibuit. Quid nã igiẽ in
his eſt pulchritudo? Nõ. n. ſanguis & mẽſtrua: ſed color atq; figura ab his diuer
ſa aut nihil uel aliqd ſine figura & incõcinnum; aut uelut quod cõtinet ſimplex
aliqd/ceu materia. Vnde nã orta eſt pulchritudo Helenæ: pro qua tam ingẽs cer
tamẽ eſt ſuſcitatum? unde cęteræ formæ Veneri ſimiles illuxerunt? Atqui & ipſa
Veneris forma unde ſurrexit? Aut ſiquis hominum ex itegro pulcher/uel Deus
ſiue eorum qui nobis ueniũt in aſpectum/ſiue eorum qui non ueniunt quidem:
habent tamen in ſe cõſpicuam pulchritudinem. Nõne igitur ſpecies ubiq; hęc ẽ i
deſcendens in id quod naſcitur ex ipſo quod generat: ſicut i artibus dictum eſt/
pulchritudinem in artificia ab artibus proficiſci. Quid ergo? Pulchra ne opa qui
dem ſunt/ratioq; in ipſa materia. Ratio uero quæ nõ eſt in materia ſed in agẽte/
prima & a materia libera non eſt pulchritudo. Sed in unum hæc ipſa redigitur.
Cæterum ſi moles qua ratiõe moles eſt/pulchra foret/ ſequeretur certe rationem
ipſam agentem/quoniam nõ eſt moles/non eſſe pulchram. Sin aũt ſiue in parua
ſiue i magna quadam mole ſit ſpecies eadem/ſimiliter mouet/afficitq; ut ſua ani
mum intuentis/certe pulchritudo nõ eſt magnitudini molis attribuenda. Hinc
rurſus ad idem ſũmitur argumentũ. Quoniam quatenus forma eſt extra animũ/
non percipimus/neq; inde mouemur. Cum uero animo iam cõcipitur/afficit. At
uero per oculos ipſa rerum ſpecies tantum influit/ alioquin nõ poſſent ꝑ angu
ſtiſſimum ampliſſima penetrare. Contrahitur uero etiam magnitudo: nõ magna
quidem in mole/ſed ſpecie potius magna. Præterea ipſam effectus pulchri cãm
oportet aut eſſe deformem/aut indifferẽtem/aut pulchram. Si deformis eſſet/ cer
te contrarium non efficeret. Si indifferens/ cur nam pulchrum aliquid potius fa
ceret q̃ deforme? Sed profecto natura rerum artifex tam pulchrarũ/ multo prius
magiq; eſt pulchra. Nos autem cum nihil intimum iſpicere ſoleamus/ & intima
penitus ignoremus: nimirum extrinſeca ſequimur: ignorãtes interea intrinſecus
latere quod mouet.: perinde ac ſiquis ſuam uidens imaginem/ & ignorãs unde
uenerit/eam ipſam ſequatur. Eſſe uero aliud quiddam quod ad ſe attrahit proſe
quentes/ neq; in magnitudine conſiſtere pulchritudinem/ teſtimonio nobis eſt
pulchritudo/quæ diſciplinis ineſt & officiis/& prorſus in animo: ubi certe reue
ra magis pulchritudo uiget: quãdo ſcilicet in animo quodam ſapientiam contẽ
plaris: & contemplatus delectaris/ & amas: faciem tunc corporis non aſpiciens/
quæ forte non ſit formoſa/ſed tota corporis forma poſthabita/intimam pulchri
tudinẽ ſequẽs. Si autem nõdum animus ille te mouet ut apelles pulchrum/neq;
etiã intenorẽ te intuitus/teipſo delectaberis uelut pulchro. Quapropter fruſtra
ſic affectus ueram intimamq; pulchritudinem indagabis. Sic enim nõ puro quo
dam ſed turpi perquires. Ideoq; uerba de rebus eiuſmodi nõ ad omnes haben
tur. Quod ſi & tu teipſum inſpexeris pulchrum/hinc iam ipſius pulchritudinis
reminiſcere.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

MARSILIVS

Pulchritudo apparens in materia eſt imago quædã pulchritudinis/quæ præſtantior i natura uiget. Hæc aũt eius imago quę eſt i aia intellectuali maior. Nec tandem illius quę prima eſt i mente diuina Cap. III.

f Vlget aũt pulchritudinis ſplẽdor ex intellectu diuino i intellectum aiæ caput/quẽadmodum lumen a ſole ſemp in ſtellam. Subinde i uirtutem aię rõnalem ſicut i lunam. Quatenus ad ſupiora conuertitur. Fruſtra uero quid ipſa pulchritudo ſit quærit aius: qui ſe p eiuſmodi cõuerſiõem pulchertimum nõ reddident. Si uero reddident: quãdoq; ſuam inſpicies pulchritudinẽ/ ſuſpiciet inde ſupiorem: ac p ſuum intellectũ iam purgatũ/uelut p aurũ quoddã quod erat i mole/diuinũ intellectum uelut aurum uniuerſum/ ſincerũq; contemplabitur: aliter nõ quærendum. Deniq; prima pulchritudo eſt prima itelligentiæ plenitudo. Dii ſimpliciter itellectuales per illius participationem pulchri Diiq; ſunt. Per eandem Dii quoq; cęleſtes. i. mundani omnes. Qui ſane cęleſtes Dii recto quodam intuitu diuina cognoſcũt: humana uero deflexo proſpiciũt/atq; gubernant. Dii tandem ſimpliciter itellectuales/qui i intellectuali cælo ſunt non gubernare ſaltẽ qua rõne ibi ſunt: ſed contẽplari dicunt. Quicquid eſt i cęlo itellectuali/eſt ſimiliter itelligibile cælum: ibi uero ſunt omnia.

PLOTINVS.

e Stigitẽ pulchritudinis rõ in natura/exẽplar pulchritudinis huius quę apparet i corpore. Exẽplar ãt pulchritudinis naturalis eſt/rõ quædã in aia pulchrior/a qua ꝓfluit pulchritudo naturę: Clarior ãt hęc eſt in aia ꝓba & pulchritudine iã ipſa ꝓgrediẽs. Nẽpe exornãs aium/lumẽq; prebẽs a maiori lumine/quod prima etiã eſt pulchritudo. Sicinq̃ exiſtẽs in aia/ad rõcinandũ inducit: qualis nam ſit rõ ſupior pulchritudinis/quę in nullo fit amplius: nec in alio iacet: ſed i ſe ꝑmanet. Itaq; nec rõ quidẽ eſt: ſed primę rõnis auctor. Quippe cum ratio prima ſit pulchritudo quædam in aia ceu materia. Ipſe uero auctor intellectus eſt/qui & ſemp eſt itellectus: nec itellectus aliquãdo: quoniã ipſi nõ aliũde aduenit itellectus. Sed quã potiſſimũ imaginẽ itellectus ipſius accipiemus? Quæcunq;. n. aliũde quæreť/ a deteriori quodã proculdubio requireť. Imago igiť intellectus eſt ab intellectu quærenda: adeo ut nõ p imaginem de ipſo loquamur: ſed tanq̃ de auro uniuerſo aurũ quoddam accipiamus inditũ. Ac niſi acceptum aurum adhuc ſit purum/aut re ipſa/aut ſaltem oratione purgemus/demonſtrantes hoc a nobis acceptum/ nõ eſſe aurum uniuerſum: ſed aurum quiddam duntaxat in mole. Sic itaq; ab hoc qui in nobis eſt intellectu iam purgato ad intellectum ipſum altius aſcendamus. Ac ſi placet a Diis ipſis progrediamur/inſpicientes uidelicet qualis i eis ſit intellectus. Dii nãq; oẽs pulchri/uenuſti/uenerãdi/inextimabili decore pollẽtes. Verũ q̃dnã eſt/quo Dii ſũt tales? Eſt utiq; itellectus. Intellectus inq̃ potiſſimũ i eis agẽs ut uideanť. Nõ enĩ ex eo q̃ eorũ pulchra ſũt corpora. Nam & quibus corpora ſunt/nõ hoc ipſũ eſt eſſe deos: ſed ſecũdũ mentem hi quoq; Dii ſunt/non inq̃ ex eo q̃ pulchra illis adſunt corpora/dii pulchri cẽſenť. Nõ enĩ alias q̃dẽ ſapiẽtes ſũt: alias uero nequaq̃: ſed ꝑpetuo ſapiũt mente trãquilla ſtabiliq; & pura/intelligũtq; omnia: & cognoſcũt nõ humana ꝓprie: ſed ſua. i. diuina: & quotcunq; intellectus ipſe cernit. Deorum uero/hi quidem qui cælum habitant/ ocio nãq; abundant/aſſidue contẽplantur: ſed quaſi eminus quæ in primo ipſo ſũt cælo/ſupemineriti ceruice: Ii uero q̃ in illo ſunt/quotcũq; habitationem illic ſortiti ſunt/contemplantur/totum illic cęlum habitantes. Oia enim ibi ſunt cælum. Illic terra cælum eſt. Illic mare/animalia/plantę/homines cælum ſunt. Quicquid deniq; eſt illius cęli/cæleſte. Dii uero illic habitantes nõ dedignanť homines/ neq; aliud quicquã eorum quæ ibi ſunt/ob hoc ipſum quod ex diuinorũ numero ſunt. Omnem nãq; regionem illam diſcurrũt locumq; comprehendunt conquieſcentes.

MARSILIVS

Supra cælũ corporeum in cęlo incorporeo ſunt Dii duplices. s. intelligibiles atq; intellectuales. Illi quidem ſunt ideę: hi uero intellectus omnes ęterna ideatũ contemplatione beati Cap. IIII.

i Ntellectus diuinus ſic in ideas ſe deriuat/ut totus conſeruetur in ſingulis: ſed ſub alia in alis proprietate. Nec tam dicendum eſt ideas eſſe in intellectu/q̃ itellectum ipſum ipſas ideas exiſtere: oiformẽ uidelicet ex uniformi ſeipſo mirabiliter prodeuntem. Si cælum ſimiliter ſe deriuat i ſtellas: in qualibet ſtella & cælum eſt totum/& ſtellę omnes/ſed proprietate diuerſa. Quod igitur Anaxagoras ait/quodlibet eſt i quolibet/nõ tam i mundo ſubcęleſti: uerũ etiam ubi unio minima q̃ in mũdo ſupcæleſti/ubi unio maxima. Quodãmõ etiam in cæleſti/ubi mediocris eſt unio. Vbi uero Plotinus probat/ diuinorum contemplatores inde nũq̃ diſceſſuros/accipe quod Porphyrius & Iamblichus attigerũt: aios etiam noſtros ad ſimilem poſſe beatitudinem peruenire. Non commouebitur in æternũ qui habitat in Ieruſalem. Beati qui habitant in domo tua domine: in ſæculum ſæculi laudabunt te.

PLOTINVS

h Vc tendunt quę a Platone i Phedro traduntur. Facilem ſcilicet illic ſuperos uitam agere: ueritatemq; ipſam eorũ genitricem eſſe atq; nutricem: & eſſentiam & nutrimentum. Item illos omnia cernere: non illa quidem/ quæ generatiõi ſubiecta ſint: ſed quę ſint i eſſentia. Videre quoq; ſeipſos i alios. Omnia enĩ illic undiq; perſpicua ſũt. Nihil ibi tenebroſum: nihil obſiſtens. Sed omnis illic oibus eſt conſpicuus/intrinſecus atq; per omnia. Lumen nãq; lumini occurrit ubiq;. Quilibet i ſe habet omnia: & oia rurſus in alio conſpicit. Cuncta igitur ubiq; ſunt. Omne illic eſt omne. Illic quodlibet eſt uniuerſum. Splẽdor ibi micat imenſus. Quodlibet enĩ ibi magnum eſt: quãdoquidẽ & paruum illic eſt magnum. Ibi ſol ſtellęq; omnes. Vna quęq; ſtella ſol eſt/& ſtellę ſimiliter omnes. Præcellit aũt i quolibet aliud: ſed interim i quouis cũcta cõſpiciuntur. Eſt ibi motus ꝓculdubio purus. Nõ. n. ꝓcedentẽ cõfundit motum motor alienus a motu. Status etiã illic nulla mutatiõe turbať. Nõ. n. inſtabili naturę miſceť. Pulchrũ prętera ipſũ pulchrũ eſt: quoniã non iacet in pulchro. Permanet uero quilibet non quaſi i alieno pauimẽto quodam: ſed uniuſcuiuſq; fundamentum eſt/id ipſum quod unũquodq; eſt: cumq; ipſo concurrit quaſi ſurgenti id ipſum unde extat: neq; ipſum quidẽ aliud eſt: ſedes uero eius ẽ aliud. Nã & ſubiectum intellectus eſt/ & ipſum eſt intellectus. Velut ſiquis cogitet cælum hoc oculis manifeſtum atque lucidum: per lumen hoc ſuum germinare/coaleſcereq; in ſtellas. In rebus quidem corporeis non prodit ex alia parte ubique pars alia: ſed unaquæq; pars

Ploti Di Opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL

ſola ipſa eſt. Illic ãt ex toto quodlibet ubiq; prodit: ſimulq; extat quodlibet atq; totum. Apparet quidem pars: inſpiciẽ quoq; ab eo qui acute cernat & totum: ceu ſiquis talis ſit uiſu/ qualis fertur fuiſſe lynceus: qui intima terræ traditur radius oculorum penetrare cõſueuiſſe. Hãc equidem fabulã ſupernorũ oculorum ꝓſpicaciam ſignificaſſe arbitror. Exiſtimandum prẽterea/eos qui illa uident/nunq̃ in uidendo defatigari: neq; ſatietate ulla unquã adduci/ut uidere deſiſtãt. Neq; n. uacuitas erat i aliquo/ut deinde impletus & ſatur finem faciat intuẽdi: neq; hoc quidem aliud eſt/ illud uero ſic aliud/ut alteri eorum quę ſunt i eo/illa quę ſunt alterius minime placeãt. Præterea idomita illic & indefeſſa ſũt omnia. Quod ue ibi dicitur inexplebile: ꝓpea tale dicitur/q; plenitudo eius nunquã efficit/ut ſpernat implentem. Videndo nãq; magis aſſidue cernit/atq; perſpiciens infinitum ſe ipſum & quæ uidentur naturam ſuam ducem ſequit̃. Iam uero nullius uita laborioſa eſt/quãdo eſt uita pura/quod ue optime uiuit/cur nam laboret. Vita uero illic eſt ſapientia. Sapiẽtia uero nullis argumentationibus compara/quoniam ſemper tota fuit/nec ulla parte deficiẽs: ex quo indagine indigeret. Sed eſt ſapiẽtia prima/neq; ab alia ſapientia pendens: atq; ipſa ibi eſſentia ſapientia eſt. Neq; prius quidẽ intellectus ipſe eſt: deinde ſapiens. Hanc igitur ob cauſam nulla eſt ſapientia maior. Atqui illic ipſa ſciẽtia mentis ipſius collega ẽ: ꝓpea q; ſimul pulſant. Quẽadmodum imitatione quadã tradunt/iudiciũ iuſtitiãq; Iouis ipſius eſſe collegam. Omnia enim huius generis ibi uelut ſimulachra imo exemplaria quædam extant ex ſe & in ſeipſis ubiq; ꝓſpicua/ adeo ut horũ ſpectaculum prorſum ſit pluſq̃ fęlicium ſpectatorum. Ipſius igitur ſapiẽtię magnitudinẽ & potentiam ex hoc potiſſimum conſiderare licet/quoniam una ſecum habet/fecitq; entia. Nam quæ uere ſunt omnia/ſecuta ſunt ſapiẽtiam: perq; ipſam cuncta conſtiterunt/unaq; cum ipſa ſunt exorta/unũq; ſunt ambo: eſſentia demq; illic eſt ſapiẽtia. Nos aũt ad hanc ipſã cognitionẽ nõdum accedimus/ quoniã ſciẽnas eſſe putamus ſpeculationes quaſdam/atq; regulas propoſitionũq; cõfluxũ. Quod quidem neq; ſcientiis quidẽ noſtris eſt tribuendũ. Siquis ãt de noſtris ſciẽtiis ambigat/miſſas impræſentia faciamus. Sed operępretium fore uidetur/exordio hinc iterũ ſumpto/de illa ſciẽtia diſputare/quã illic regnãtem Plato ſuſpiciens inquit. Sciẽtia quidem illa non alia eſt i alio. Quomodo uero ſe habeat perquirere atq; inuenire nobis reliquiſſe uidetur: ſi modo apellatiõe eiuſmodi nos dignos profiteamur.

MARSILIVS.

Cum ars naturã imiteturꝰ & natura Deum: atq; ars quidẽ ꝓ ſapiẽtiã quãdã agat: Deus aũt per ipſam ſimpliciter ſapientiam: conſequens eſt/ut natura ꝓ ſuã quandam agat ſibi inſitã ſapientiam Cap. V.

I Omnia per ſepientiam/ſuam reportant eſſentiam: ſequitur/ut ſapientia prima ſit eſſẽtia prima. Sapiẽtia ꝓ induſtriã compara quæ ẽ ars humana/ dependet a ſapientia nobis innata: & naturæ ſapientiã imitat̃. Hæ uero tres ſapientiæ quia ſunt i alio/referẽdæ ſunt ad ſapiẽtiam primam/ quę in ſeipſa ſit/ubi uidelicet ſapientia ipſa eſt eſſentia. Sapiẽtia quidem artis humanę coaceruata ẽ ex multis actibus meditationũ atq; ſermonũ. Sapiẽtia uero naturaliter nobis inſita & ſapiẽtia ipſius naturę atq; Dei/ẽ una quædã forma ſe præferẽs oiſormẽ ceu uultus unus/ nõ ſicut oratio uel diſputatio una. Nã ante unũ ex multis coaceruatũ eſt unũ: quod ſeipſũ euoluit i multa: & ante hoc ipſũ ſimpliciter unũ.

PLOTINVS.

Vęcunq; uel arte uel natura fiunt: ſapientia quędam facit: & ubiq; actionẽ ſapiẽtia ducit. Sicubi uero ſapiẽtia quædã fiat/ſint ſane artes eiuſmodi. At artifex ipſe rurſus i naturalem ſapiẽtiam reuocat̃: ſecundũ quam ars & quodlibet opus agitur. Secundum quã inq̃ non amplius ex ſpeculationibus cõgregatam: ſed totam unũ quiddam: neq; cõpoſitã ex multis i unũ: ſed ab uno potius i multa ſe reſoluentẽ. Siqs igit̃ ſapientiã hãc primã eſſe poſuerit/iam ſufficiet. Cũ. n. nõ ſit ex alio/neq; etiã erit i alio. Sinaũt rõnem qdem i natura: huius uero pricipium naturã eſſe dixerit/interrogabimus unde nam natura habeat rõnem. Quod ſi habere dicatur ab alio: de alio rurſus illo quæremus. Ac ſi ex ſe ipſo habeat/iam ibi cõquieſcemus. Proide ſi i mentẽ ipſam cõfugiant: ibi rurſus inueſtigandũ. Nunquid mẽs genuerit ſapientiã. Quod ſi fateanꝰ: unde nã quęremus. Si aũt ex ſeipſa concepit/nõ poteſt id feciſſe: niſi mens ipſa ſapientia ſit. Vera igitur ſapientia eſt eſſentia: ac uera uiciſſim eſſẽtia ſapientia eſt. Ipſaq; eſſentię dignitas a ſapiẽtia uendicat̃. Conſtat enim eſſentiam ueram a ſapientia eſſe. Quãobrem quęcunq; eſſentię ſapientiam nõ habent: ex eo quidẽ/q; ꝓ ſapientiã quandam factæ ſunt/eſſentiæ ſunt. Ex eo autem q; in ſeipſis nullam poſſidẽt ſapientiam/nõ ſunt eſſentiæ ueræ. Nemo igitur exiſtimare debet i mundo intelligibili uel Deos ipſos/uel habitatores illic alios pluſq̃ fęlices ibi quaſdam propoſitionum regulas contemplari: ſed ſingula quæ illic eſſe dicunt̃/uelut exemplaria quædam & ſpectacula pulchra intuẽtibus ſe offerre/qualia forſan imagineꝰ aliquis in aio ſapiẽtis exiſtere. Dico ãt nõ ſimulachra depicta/ſed exiſtentia. Qua ꝓpter ideas antiqui entia & eſſentias apellabãt.

MARSILIVS

Sacerdotes Aegyptii ad ſignificãda diuina myſteria nõ utebantur minutis litterarum characteribus: ſed figuris integris herbarum/arborum/animaliũ. Quoniã uidelicet Deus ſcientiã rerũ habet non tanquã excogitationem de re multiplicẽ: ſed tanq̃ ſimplicem firmãq; rei formam. Cap. VI.

E Xcogitatio temporis apud re multiplex eſt & mobilis/dicens uidelicet tempus quidem eſt uelox: & reuolutione quadam principium rurſus cũ fine coniungit. Prudentiam docet. Profert res/& aufert. Totam uero diſcurſionem eiuſmodi una quadam firmaq; figura cõprehẽdit Aegyptius alatũ ſerpentem pingens/caudam ore prenſantem: cæteraq; figuris ſimilibus quas deſcribit Horus.

PLOTINVS

Identur uero mihi ſapientes Aegyptiorum ſiue conſumata quadam ſapientia ſiue naturali etiam mentis inſtinctu/ubi conſtituerunt ſapientiæ myſteria nobis ſignificare nõ uſi fuiſſe figuris litterarum ſignificaturis ſermonis diſcurſiones & propoſitiones quaſdam/ & imitaturis uoces pronũtiationeſque regularum: ſed potius deſcribentes imagines rerum ſingulas ſingularum/eaſq; depingentes in ſacris clam rei ipſius diſcurſum ſignificauiſſe: q; uidelicet ſcientia & ſapientia quædam ſit unaquęq; imago ſiue exemplar & ſubiectũ illud ſpectaculum totũ una collectum. Neq; ſit excogitatio quędã/neq; cõſiliũ. Poſtea uero ab ipſa imagine exemplari ſiue ſapientia ſimul tota/ſimulachrum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

in alio quodam fiat iam euolutum. Atq; loquens in discursione quadam & causas/pp quas ita res institutæ sint inueniēs/dum uidelicet dispositio rerum q̄ ita bene se habeat/mouet admirationem. Hinc ait eum admiraturum sapiētiam qui considerauerit/quomodo ipsa nō habens essentiæ suæ causas/ pp quas ita se habeat/siue agat/sic se habere præbeat/ut se habēt/his quæ secundum ipsā efficiuntur. Hoc ipsum igitur quod dici potest dispositionem rerū/ita ut est bene se habere:quod quidem ex inquisitione uix tandem/ aut nullo modo fit manifestū: q̄ uidelicet sic habere se res oporteat/si q̄s modo inueniat/ hoc ipsum inq̄ oportet in mūdo intelligibili ante omnē inquisitionem & argumētationem/ ita se habere atq; constare. Sed accipiamus tam in uno quod loquor magno quod omnibus quoq; sit consentaneum.

MARSILIVS

Scientia Dei non est argumentationi uel consilio similis:sed dispositioni potius naturali. Cap. VII.

n On enim uel posito principio deinceps p̄ media cōclusionem colligit:uel cōstituto fine cōsequenter uias modosq; ad finem cōsequēdum eligit. Deinde agit sicut deliberauit. Sed quoniam ipse est suaptenatura omni fariam ita dispositus/ideo naturaliter sic & agit:quēadmodū semen multiformiter sic affectū:prolem ita generat multiformem. Sed omniformis illa natura Dei ipsa eius intelligentia est/ideis cūctis insignita/nō sicut tabella figuris: sed sicut cælum stellis:quę & ipsæ sunt cælum. Facillime uero facit/quoniam suaptenatura facit:atq; ipsa est uniuersū. Ferme similiter agit anima nostra quando ad habitum se reuocat omniformem.

PLOTINVS

n Vnquid putamus hoc uniuersū:quod ab alio confitemur esse/taleq; existere/eo pacto a fabro suo fuisse compositū? ut ille excogitauerit apud se terrā: eamq; i medio q̄escere oportere:deide aquā terræ cōtinuā/cæteraq; deiceps usq; ad cęlū ordinate dispositā:tum uero aialia oia talesq; & totius gulorū uiuentiū formas:quales & quot nunc habent singula:dispositionēq; tū uiscerū/tū exteriorū partiū atq; mēbrorū: Deinde sicut apud se singula dispositurat:sic aggressū fuisse operi am ipso disponere. Sed p̄fecto cōsideratio apud illū talis esse nō potuit. Vnde.n. incidisset in eum/qui nōdū talia uiderat? Neq; uero fieri poterat/ut ille ab alio quodā accipiēs fabricaret/quēadmodū nunc artifices nostri fabricāt/manibus & instrumētis utētes. Posterius.n. manus & pedes accedunt. Reliquū est igit̄/oia in alio esse:& cū nihil se medium interponat/ipsa propinquitate ipsius entis ad aliud/uelut subito illius imaginem & similitudinem emicare:siue ex ipso per se duntaxat/siue per animam ministrantem. Nihil enim impręsentia interest:siue per animam proprie quandam. Sed enim cūcta hac oio inde manarunt:& pulchriora sunt ibi. Hic enim permixta sunt:ibi uero sunt pura. Vniuersū uero hoc inde p̄fectū a principio ad finem cōprehendit̄ spēbus. Primo qdē materia formis elementorū:quibus & aliæ accedūt formę/formisq; aliis similiter alię:adeo ut difficile sit inuenire materiam multis sub formis occultam: Quoniā uero & ipsa spēm quādā hēt ultimā/oēm spēm subire facile pōt. Ille uero faber penes quē exēplar opis spēs est/omnes efficit spēs:& has quidem absq; difficultate & uolēta ulla: quoniam agens ibi est uniuersum essentiaq; & spēs.

Quamobrem hac quoq; ratiōe facilis & sine labore fabricatio fuit:& fabrica totius extitit:sicut & ipse faber est uniuersum. Nihil igitur erat ipedimenti. Et nūc enam in fabricando libere dominatur. Et q̄uis alia passim aliis impedimēto sint/ipsi tamen uniuersi fabricæ ne nūc quidem obstare quicquā potest. Nam tanquā uniuersum cōstat. Arbitror equidem si nos essemus prima ipsa exemplaria rerū essentięq; simul & species/ atq; species ipsa quæ hic facit/ nostra esset essentia/ fabricationem nostram absq; labore dominaturam. Tametsi homo utpote quod nunc est effectus/speciem fabricat a seipso diuersam. Nūc enim factus homo/esse desinit uniuersum. At quando desinit esse homo/ut Plato inquit/ad sublimia se attollit:totumq; gubernat mūdum. Factus eni totius/ facit & totum. Verum ut ad institutum nostrū regrediamur/ potes tu quidē afferre causā/ ob quā terra sit in medio posita/& cur rotūda: cur ue obliquus circulus in certa plaga sit institutus. In mente uero diuina/non quia sic oportebat/iccirco sic deliberatū fuit:imo uero quia sic se habet/sicut existit: ppea & hęc ita bene se habent: ueluti si ante argumētationem p causas discurrentē/ cōclusio ipsa absq; ullis propositionibus certa cōsisteret. Nihil eni illic ex cōsequētia pendet:nihil ex cōsideratione fit certum:sed ante cōsequentiā/ante cōsiderationē totum cōstat. Hæc nāq; omnia posteriora sunt/ratio/demonstratio/fides. Eo enim ipso q̄ existit principium/ inde suaptenatura hæc omnia sunt/atq; ita dispositā. Iam uero quod dicitur/non esse quęrendas principii causas/ sic recte dicitur:p̄cipue de tali quodam principio: quod est perfectū. Quod idē est atq; finis. Nēpe quod principium simul est & finis/hoc uniuersū simul est/nulla parte deficiens:

MARSILIVS.

Cum ipsa pulchritudo sit forma quædam multiformis/aspectui accōmodata mento p̄cipuū primū pulchritudine supius est. Cap. VIII.

m Ens diuina est primū totum:ergo i qualibet sui parte totū. Est & pulchritudo prima. Igitur in quauis sui parte pulchritudo tota. Tria sunt sub ipso bono pulcherrima/Mens diuina. Aia mundi. Mūdi corpus. Quēadmodū in cælo Sol/Iupiter/Venus. Venere capti nescīūt quid patiant̄:quoniā nō aduertūt pulchritudinē inferiorē pp̄ superiorem se admirari.

PLOTINVS

h Oc igitur primo pulchrū est. Est totum. Est ubiq; totū: ne uel i parte quidem ulla sit pulchri defectus. Quid ergo pulchrū ipsum est dicendum? Non certe quicq̄ /quod non sit ipsū totum: sed uel partē habeat tantū / uel nihil ipsius habeat. Profecto nisi illud sit ipsum pulchrum/quidnam aliud id esse potest? Quod.n. est ante ipsū/pulchrū esse nō uult. Nam quod primo in aspectū uenit: ppea q̄ spēs sit/mentisq; spectaculū/ hoc aspectu amabile est atq; iocundum. Quamobrem Plato id nobis significare uolens/inducit architectum mundi perfectum suum opus approbantem ad quiddam aliquāto nostris ingeniis manifestius:per hoc ostendere uolens ipsam exemplaris ideęq; pulchritudinem uelut amabilē. Quotiēs eni aliquis admirat̄ opus ad exēplar aliud fabricatum:exēplar ipsū potissimū admirat̄. Neq; mirū uideri debet/si interim quid patiatur ignoret. Quandoq; dē & amatores & oio quicūq; hanc nostrā pulchritudinem admirantur:ignorant se propter supernam pulchritudinem sic affectos esse.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

Et profecto propter illam ita ſunt affecti. Quod autem ad diuinum exemplar Plato referat/quod dicit architectum mũdi opus ſuum amauiſſe/ ipſo ſpectaculo delectarum/declarat: ubi dedita opera ita ſubiungit. Ait enim/delectatus quidem eſt opificio ſuo: atq; etiã magis ad exemplar ipſum reddere ſimile uoluit: hoc ipſo demõſtrans qualis pulchritudo ſit exẽplaris/ppea q̃ inquit/opus hoc ex illo pulchrum eſſe/quia ſit illius imago. Nẽpe niſi illud eẽt mirifice pulchrũ/ inextimabili pulchritudine pollens: quidnã uniuerſo hoc oculis manifeſto pulchrius eſſe poſſet? Quamobrem non recte ſentiunt/qui mundi huius pulchritudini detrahunt: niſi forte in detrahendo id ſentiant/uidelicet mũdum hunc non eſſe ſupernum.

MARSILIVS

Cum acceperis totam hanc ſimul formarum mũdanarum uarietatem/ſtatim conſeruatis formis earumq; motibus dimẽſionem localem deme. Habes ergo mundi animam penes quam i qualibet forma ſunt cunctę. Deme deinde motus/formis i ſtatu ſeruatis. Mentẽ iam diuinam habes. Vbi quæuis idea omnes cõtinet. Denicq; idearum diuerſitate in lucem unicam reſoluta/ primum es principium cõſecutus. Cap. VIIII.

c Orporeus mũdus non eſt reuera magnus/quoniã ubiq; depẽdet ex partibus. Incorporeus mũdus eſt infinitus. Infinite enĩ licet dicere/in hac idea ſunt omnes. Atq; his omnibus computatis/in qualibet rurſum omẽs/ſi militerq; deinceps. Cum eſſentia & pulchritudo prima ſit idẽ/ merito quatenus aliquid eſt particeps pulchritudinis: eatenus & eſſentiæ: atq; uiciſſim. Item cũ prima eſſentia ſit ipſa ſimpliciter ſpecies/ nimirum ſpeciei participatione eſſentiam habent omnia.

PLOTINVS.

a Ccipiamus igitur noſtrum hũc mũdum cogitatione ſic ſe habentem/ut pars unaquęq; maneat quidem quod eſt: ſed ſingulę ſibi iuicem inſint. Fingamus inq̃ i unum cũcta ſimul ꝓ̃untibus congregata: adeo ut quod cunq; ſingulorum prius ſeſe oculis offert: uelut ſi ſpera ſit exterior/continuo ſequatur ſolis quoq; ſpectaculum/ſimulq; reliquarum ſtellarum imago. Intuſq; uideantur terra/mare/animalia omnia: uelut i ſpera quadam ubiq; perſpicua. Et denicq; re ipſa contingat cuncta in unoquoq; conſpicere. Eſto igitur in animo lucida quædam imaginatio ſperæ/in ſe habens omnia/ſiue agitata/ ſiue manentia/ aut partim quidem mobilia/partim uero ſtabilia. Tu uero hanc animo ſeruans alteram præterea finge/hinc auferendo molem. Detrahe quoque locum/ſimulq; omnem prorſus imaginationem materiæ abs te procul expelle. Neque tamen interea alteram finge altera in mole minorem. Tum uero Deum ipſum inuocãs qui eam fecit/cuius nunc habes imaginem/ſuppliciter ut ueniat obſecra. Veniet ille ſubito/mũdum ornatumq; ſuũ ſecum ferens una cũ Dijs oĩbus qui i eo ſunt omnes. Veniet unus exiſtẽs ſimul atq; omnes. Occurret unuſq̃ſq; omnes una ſecum ferens cõgredientes in unũ. Ibi ſane Dii oẽs uiribus q̃dẽ inter ſe uarii ſũt. Sed una illa poteſtate cõplurima oẽs ſunt Deus unus: imo uero Deus unus eſt oẽs: neq;.n. unus ipſe deficit: ut oẽs illi naſcanť. Simul uero ſunt cũcti: & unuſquiſq; rurſus ſeorſũ eſt ab alio i ſtatu quodã nullo modo diſtãte/nullã ſubiectam ſenſibus formam præferens: alioquin alius quidem alibi: alius autem alibi foret. Nec unus quiſq; in ſe exiſteret omnis. Neq; rurſus illorum aliquis partes alias habet alius uel ſibi ipſi. Neq; iterum unũquodq; illic totum eſt poteſtas diuiſa tantaq; duntaxat exiſtens: quot partes ſunt mẽſuratæ. Immo uero eſt uniuerſũ uniuerſa poteſtas ꝓcedens quidẽ in infinitũ. In infinitũ uero uirtute. Atq; mũdus ille uſq; adeo ingens eſt/ut & partes eius infinitæ rurſus euadãt. Vbi enim eſſe quicq̃ dicꝑ poteſt/quo non ille pręcurrerit. Magnus hic quoq; mundus eſt/omneſq; in eo ſimul potentię ſunt. Sed maior inſuper foret/& q̃tus explicari nõ poſſit: ſi nulla in eo corporis foret potẽtia parua. Et ſi magnas quiſpiã dixerit ignis reliquorumq; corporum uires/tamẽ uere potẽtiæ infinitate conſtant: eiuſdemq; ignoratione uidenť eſſe aliquid atq; agere/interimendo/cõfringẽdoq;/& ad genituraã animaliũ miniſtrãdo. Sed hæc quidẽ interimũt/quoniã ipſa quoq; interimunť/& uiciſſim generant/quoniam generanť. Potentia uero quæ uiget illic/eſſe ſolum habet: ſolumq; eſſe pulchrũ. Vbi enĩ pulchrum eſſet quicq̃/quod ipſo eſſe priuatũ foret? Vbi rurſus eſſe poteſt eſſẽtia: ſi pulchritudinis præſentia careat? Dum.n. tollitur pulchritudo/auferť eſſentia. Quapp eſſe ipſum deſiderabile eſt: quoniã idem eſt eſſe atq; pulchrum. Ac uiciſſim pulchrũ eſt amabile/quoniã eſt & eſſe. Vtrum uero utrius cauſa ſit/non expedit indagare: cũ una ſit utriuſq; natura. Hæc igiť falſa eſſentia corporum indiget quadã imagine pulchri extrinſecus accedẽte: ut & pulchra uideatur: & omnio ſit aliq̃d. Et eatenus eſt/quatenus particeps facta eſt pulchritudinis ſpecie ipſa conſtantis. Et quo plus ſpecioſę accipit pulchritudinis: eo perfectior. Sic enĩ magis ei propria fit eſſentia pulchra & ipſa denicq; pulchritudo.

MARSILIVS

Vna cum Ioue. i. aĩa mundi oẽs animę cæleſtes dęmoniceq; & humanæ iam purgatæ toto fruuntur mundo diuino Cap. X.

e T ſi ibi ſinguli cũctas cõtemplãtur ideas: alii tamen alias attẽtius & autidius: ad quas prẽcipue ceteras quodãmõ referunt. Ipſa pulchritudo ibi potiſſimum eſt uniuerſus ille ſplẽdor ex cũcta idearum quaſi ſtellariũ ſerie micans. Tota intelligentiæ poteſtas niſi ardẽtiſſimus amor acceſſerit/hucuſq; fortaſſe puenit/ut pulchritudinem illã proſpiciat ut externã. Accedens amor cõtemplãtem in eam trãſfert/ac uiciſſim: uſqueadeo ut cõtemplator amator iam ſe ipſum inſpiciat pulchrum/imo pulchritudinem euaſiſſe. Annuit Plotinus quod ait Plato/philoſophos cum Ioue ſolos incedere: ab Ioue miſſos. Cęteri enim homines ſingulis ꝓprie ſunt addicti. Solus philoſophus uniuerſum ambit: uniuerſi uero anima Iupiter.

PLOTINVS

f Vperioribus de cauſis Iupiter ipſe & ſi aliorum antiquiſſimus Deorum quos ipſe ducit/primus incedit ad mundum intelligibilem cõtemplandum. Hunc deinde ſequuntur cæteri Dii/Dęmones/animi/ quicunque hæc cernere poſſunt. Diuinus autem ille mundus deſuper illis effulget ex occulto quodam/ & ab excelſo illis exoriens/ illuſtrat omnia numina implens ſingula lumine. Tum uero ad ſe inferiores animos excitat: qui deinceps conuertuntur ad ipſum/cernere non ualentes/ ceu Solem. Sed alii quidem perſpiciunt erecti ab ipſo eiuſq; intuitum facile perferentes: alii uero turbantur/ quotcunq; longius ab ipſius natura diſtant. Cum uero quicumq; poſſunt ſinguli uideant

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

omnes quidē ipſū/& quod ipſius eſt ſuſpiciūt:neq; tamen ſpecimen ſemp idem unuſquiſq; reportat. Sed dum attenti cōſpiciunt/alius quidē ſplēdentem cernit ipſius ruſti fōtem atq; naturā:alius āt abunde tempantiā intueť: nō qualē penes ſe hoies quādo habent. Imitať.n.hęc noſtra quodāmō illā. Illa uero in oibus cir ca oēm quaſi magnitudinē ipſius ſe diffundens/poſtrema diſcernť:& quidē ab illis qui ſpectacula iā multa ꝓſpicua ꝓuiderunt. Proinde Dī tū unuſquiſq; ſeor ſum/tū ſimul cuncti cōſpiciunt. Cōſpiciunt & aīæ/quæ illic oīa uidēt:ex oibuſq; tales euadunt/ut ipſę quoq; cuncta a principio ad finē uſq; cōtineant. Hæ quidē illic habitāt/& quātum ineſt eis/quod illic naturaliter ualeat habitare: & ſępe to tum quod eſt i eis/ibidē habitat/quotiens inde minime ſegreganť. Hæc igiť & ipſe Iupiter & quicunq; noſtrum una cum Ioue hæc amat/fęliciter contēplať. Po ſtremāq; oīum pulchritudinem uniuerſā ex oibus effulgentem/& quod pulchri tudinis illius eſt ꝓnceps. Rutilant.n.illic oīa/ſpectatoreſq; illos ſplendore collu ſtrant/adeo ut ipſi quoq; pulchri prorſus efficianť. Quēadmodum ſępe accidit his qui altiſſimos mōtes aſcendunt/ubi flauum terra colorē habeat. Colore nāq; illo ſtatim inficiunť:facti ſimiles terræ/ad quā aſcenderāt. In mundo uero diui no florēs ille color ipſa eſt pulchritudo:imo uero quicquid ibi eſt/ totum color eſt/& funditus pulchritudo. Nō.n.aliud quiddam pulchritudo illic exat/quaſi ſupficie florens. Verum apud illos qui nō inſpiciunt totum/ſolum quod in ſup ficie micat aſpectui/cenſeť nominaturq; pulchritudo. Qui uero per totum quaſi mero ꝓfuſi nectare ꝓrſus implentur: cum ꝓ totā aīam ſe infuderint pulchritudo: nō ſolum ſpectatores euadunt. Non.n.ulterius hic quidē ſpectator extra eſt:ibi uero ſpectaculum ſimiliter extra. Sed qui acute ꝓſpicit/rem habet in ſeipſo ꝓſpe ctam. Atqui & habens ſæpe habere ſe neſcit. Nam qui tanquā externum aliquid aſpicit/iccirco uelut externum/quia tanquā uiſibile reſpicit/ & quia ſic uidere cō ſtituit. Quicquid āt aliquis intuetur ut ſpectandum/extra uidet. Verum opæpre tium eſt/in ſeipſum iam ſpectaculum trāſferre diuinum/ac uelut unum ꝓrius in ſpicere/& tanquā ſeipſum pęnitus intueri. Ceu ſiquis occupatus a Deo/ſeu Phę bo: ſiue Muſa potiſſimum aliqua raptus/ in ſeipſo Dei ipſius intuitum iam effi ciat/ſiquidem in ſeipſo Deum ualeat intueri.

MARSILIVS

Tres gradus in cōtemplatione diuina:ac tres ad eā præpatiōes Cap.XI.

d Eo fruiturus debet per communem Dei notionem atq; fidem ſeipſum ꝑimis diuina quadā ſimilitudine conformare. Deinde tota ad Deum cogitationis intentione contendere. Tertio/tota Deum ſolum uolunta te ardenter amare. Huic igitur ſic affecto Deus influit:ut ꝓſpicuo ſtatim facto lu men ubiq; preſens. Tum uero aius occupatus Deo/ q̄diu adhuc Deo minus eſt copulatus deſuper afflari & impleri ſe perſentit/& cogitat. Quādo uero arctius copulatur/Deum ipſum inſpirantē ſuſpicit:& qua ratiōe affluat iam excogitat. Denique quādo Deo pęnitus eſt unitus/non ultra occupatum occupārem ue di ſcreta cōditione conſiderat. Sed actu potius ſimplici unum aliquid intuetur. Nec intuetur proprie/aut audit/uel ſimili cogitatione cognoſcit: imo ꝓ ſenſum quen dam uniuerſum intimum occultum fruitur ſeipſo pariter atq; Deo tanq̄ uno:cō ſcius q; ſibi eſt tūc demum ſe ualere q̄optime. Quæ quidem conſcientia ſui non diſcreta quædā ꝓceptio eſt:ſed ferme idem eſt atq; hęc ipſa ualitudo q̄optima.

PLOTINVS.

Iquis uero noſtrum nō potens uidere ſeipſum/ab illo Deo pęnitus com
{ prehēſus/in aſpectum ſpectamē ſiue ſpectaculum proferat:profert ſane ſeipſum:atq; imaginem ipſius uidet factam iam pulchriorem. Dimittēs uero imaginem quāuis pulchram/& una ſecum cōſpirās i unū/nihilq; ultra ſecer nens. Vnum ſimul exiſtit cuncta una cū illo Deo/qui tacitus influit & quietus. Pręterea cum ipſo eſt quoad poteſt/atq; uult. Si aūt reuertať i duo/& interea pu rus ſit/deinceps ipſi ꝓximus habitat: adeo ut illo rurſus modo adeſſe quādoq; poſſit/ſiquādo rurſus cōuertať ad ipſum. In ipſa uero cōuerſione id lucri repor tat. Nempe cū primū id aggrediť/ſentit ſeipſum/q̄diu ē alter. Cū uero ad intima penetrauerit/poſſidet uniuerſum:Senſuq; retro dimiſſo/metuēs uidelicet/ne fiat alter/ibi unus exiſtit. Ac ſi cupiat ut alterū quicq̄ cernere ſeipſum extra ponit. Oportet autē aīum numen eiuſmōi ꝓcpturum/figuram quādam illius habere/ atq; ita ꝓſeuerare:dum perſpicue ipſum noſſe moliť: atq; ita cognoſcēs/qualem quātamq; rem ingrediať/certoq; cōfidēs ſe rem beatiſſimā intraturum/ ſic deniq; ſeſe prorſus imergere uſq; adeo ut euadat ꝑ ſpectatore iam ſpecimē alterius ab eo perſpecti:qualis inde uenit notiōibus abunde refulgēs. Sed quo nam pacto ent quiſpiam i ipſo pulchro/ niſi uideat ipſum? Profecto ſi uideat ipſum tāquā alterum/nōdum erit i pulchro:uerum ſi pulchrū ipſum ſit effectus/ita erit in pul chro potiſſimum. Si igiť uiſio ad rem ſpectat externam/non expedit uiſionem illic eſſe: uel ita eſſe ut idem cum eo quod uideť exiſtat. Id autem eſt uelut con ſcientia quædam ſuiq; conſenſus/cauentis ne forte ſi magis perſentire uelit/a ſe ipſo diſcedat. Neq; latere nos debet/malorum quidem ſenſus/pulſationes habe re maiores/cognitiones uero minores:utpote quæ ui quadā pulſationum excu tianť. Morbus enī uehemētius pulſat/& excitat:Sanitas autem quietior nobiſcū habitans/nonnihil ſui exhibet planiorem:ſilens ꝓfecto inſidet:& trāquilla tanquā familiaris nobiſq; cōſpirat in unum. At morbus nihil habet domeſticum/ſed eſt pęnitus alienus:ꝓpea manifeſtior incidit:quia maxime diuerſus nobis occurit. Quæ uero noſtra nos quę ipſi ſunt/uel abſq; manifeſto ſenſu nobis inſunt. Sic uero nos habentes/maxime oīum nobismet noti ſumus:quippe cum ſcientiam noſtrum atq; nos unum ſic effecerimus. Igiť in mundo diuino quando mente ſcientes ſummope utimur/quodāmō ignorare uidemur/ ſubſtinentes uidelicet ſenſus paſſionem. Qui profecto ait nequaquā uidiſſe. Neq; enī uidit:neq; enim talia uidere unquā poteſt. Quod ergo uidiſſe diffidit/ſenſus eſt. Alter uero eſt qui uidit. Aut ſi ille quoq; diffidat/neq; etiā ſeipſum eſſe eſt creditурus. Neq;.n. & ipſe pōt/quādo ſeipſum extra poſuerit:uelut ſenſibilē oculis corporis intueri.

MARSILIVS.

Quicūq; intellectum ſuum totus ingrediť/ꝓ hunc ingrediť & diuinū. Qui boni quidem ipſius filius eſt/pater aūt aīæ mundi Cap.XII.

Enerať uero & ītellectus a bono/& aīa mundusq; ſimul ab intellectu/nō
g cōſilio deliberāte/ſed natura fęcūda:natura uero tum i bono uolūtas eſt/ ſiue uoluptas:tum in intellectu primo ipſa eius intelligentia. De uolunta tia creatione mūdi alibi.

Plotini
Opera.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Ictum est autem/quō tanquam alter id agere possit:& quō tanquā idem
d ipse uidēs. Ipse uero uidēs siue tanquam alter/siue tanquam ipse idem manēs/quid nā potissimū nuntiat?Nempe se Deum uidisse pulchrum filium/& oia i filio generātem:cōceptūq; absq; labore i se habentem. Deus enim delectatus his quæ genuit/suosq; partus amans/penes seipsum cuncta cōtinuit/tum sui ipsius/tum suorum splendore cōgratulans. Cum uero hæc oia pulchra sint/& quæ intus pmanēt pulchriora/solus oium Iupiter filius foras emicuit.Ex quo etiā ultimo filio uidere licet tanquā ex quadam illius imagine/quātus sit ille pater/quanti ue Iouis fratres apud patrem pseuerantes. Hic autē nō frustra dixerit se a patre uenisse.Esse nāq; se alterum ab eo mūdū:qui pulcher sit effectus/uelut pulchri ipsius imago:nefas enī esse imaginem pulchri ipsius atq; essentiæ nō esse pulchram. Imitat̄ itaq; exemplar ubiq;. Vitam nāq; habet & essētię donū tanquā imitatio quædam. Habet & pulchritudinē/quatenus inde prodit. Habet etiam ut sit semp tanquā ęternitatis illius imago. Alioquin quo nam pacto alias quidem illius imaginem pręferet:alias uero nequaq̄?Quippe cū imago eiusmodi facta nō sit per artem. Imago uero oīs natura constans tandiu est/q̄diu manet exemplar. Quamobrem nō recte sentiunt/qui mundū hūc interiturū putāt/manente diuino:atq; ita genitū opinātur/ut eius auctor quādoq; de mundi fabrica cōsultauerit. Hi sane/quisnam effectiōis huiusmōi modus sit/neq; intelligere uolunt:neq; sciunt/quatenus diuinus ille lucet mundus/eatenus inde mūdum hūc emicare:neq; defecturū unquā:sed ex quo ille est/& reliqua insup esse. Erat autē mundus ille semp/& erit. His utiq; nobis interea nominibus uti licet significādi nōnihil uoluntate compulsis.

MARSILIVS.

Intellectus diuinus/qui & Saturnus cognominatur/castrat Cęlium.i.ipsum bonum. Cap.XIII.

Iuidit.n.penes se in plures formas uniforme patris donū.Permanet uero
d in se absq; motu/& a cōmertio corporis segregatus. Nam mūdanā dispensationem motus generatiōes Iouī.i.aiæ mūdi cōcessit.Cuius natura genitalis apellat̄ Venus. Pulchritudo mundi corporei umbra quædam est ad ipsam mūdi incorporei pulchritudinem. Illic rursum mūdanæ aię pulchritudo imago quædā est ad mirā primæ intelligētiæ pulchritudinem. Hæc tandem est primæ lucis splendor/foras exuberās.

PLOTINVS.

Eus igit̄ ille Saturnus/qui ligatus fingit̄/ppea q̄ penes seipsum eodem
d semp habitu perseueret: Qui & tradit̄ mūdi huius imperium Iouī filio cōcessisse/neq; enī ei consentaneū erat illud imperium dimittenti/iuniorem posterioremq; se prosequi pricipatum:quippe cum pulchrorum oium plenitudinem cōplectat̄.Saturnus inq̄ his obmissis patrem suū Cęlium i seipso firmauit/& illuc usq; se erexit i altum. Firmauit rursus/quæ deinceps inde sequuntur a filio iam exordium nacta post ipsum. Sic itaq; tenet inter utrūq; mediū/tum quia alterutate quadā paterna secat/tum quia ab inferioribus abstinet in sublime cōsurgēs:dum fingit̄ ab inferiori iura uinculis cohiberi: medium certe gradum obtinēs/inter maiorem patrem filiumq; minorem. Quoniā uero Cęlius Saturni Iouisq; progenitor/maior admodum est/q̄ ut esse pulchritudo dicat̄/ iccirco Saturnus.i.intellectus primo pulcher extat/quātus aia quoq; sit pulchra.Ille tamē hac est pulchrior: quoniam hæc uestigium ē illius. Atq; hoc ipso naturaliter exit fit pulchra.Pulchrior aūt quādo illuc intuet̄. Si aia igit̄ uniuersi (ut nonnullis aliquādo uerbis utamur) & ipsa Venus pulchra est/qualis nam est itellectus? Si enim aia Venusq; a seipsa id habet/quātus nam est ille? Sin ab alio/a quo nā potissimū aia/tum accedētem/tum essētiæ naturaliter insitam pulchritudinē habet? Iam uero quotiēs nos pulchri sumus/ppea q̄ nostri iuris facti simus/sumus & pulchri:turpes uero/quādo i naturam inferiorem precipitamur. Atqui cum nos ipsos agnoscimus/ pulchri sumus. Turpes uero/cum ignoramus. Illic ergo pulchritudo lucet: Illinc emicat pulchritudo. Sed nunquid hactenus ista sufficiunt ad diuinum mūdum perspicue cognoscēdum?An potius altera rursus ad idem uia nobis sic est incedendum?

LIBER NONVS ENNEADIS QVINTAE.
DE INTELLECTV ET IDEIS ET ENTE.

MARSILIVS.

Animus diuinorū cōtemplator iam est in patria. Actiui hoīes & uoluptuosi sunt exules.Sed actiui facilius q̄ uoluptuosi i patriā reuertunt̄ Cap.Primum.

PLOTINVS.

VM Omnes homines statim nati/sensu prius q̄ mente utātur/rebusq; ad sensum spectātibus necessario prius incidāt/ affectūq;
c applicēt:alii quidem eodem i habitu pseuerātes ita uitam transigunt:hæc & prima existimātes & ultima: & quod i eis molestū est/malum:quod uero iocūdum/bonū esse cēsentes. Atq; ita demum satis sibi factum arbitrātur/si per omnē uitam iocūda prosequātur/& cōtraria respuāt. Proinde quicūq; inter eos rōnem sibi aliquā uendicant/hāc esse iudicāt sapientiā:ita prorsus affecti/quemadmodū grauiores aues: quæ cum e terra multa rapuerint/quorū pōdere pręgrauētur/p sublimia ultra uolare nō possunt:quāuis a natura pēnas acceperint. Alii uero aliquātū ab inferioribus eleuātur:quos ipsa animi natura melior/a uoluptate reuocat ad honestū. Cū uero nō possint ītueri supnū: ideoq; nihil aliud habeāt/ubi quiescāt/ transferunt̄ una cū ipso uirtutis noie ad actiōes/inferiorūq; delectus:a quibus attollere se ab initio conabātur. Tertium deniq; genus hoīum est diuinū:in quo quidē illi sunt:qui & maiore potētia & pspicacia oculorū freti/supernā lucem acute suspiciunt:ad eamq; perspectā se prorsus attollunt/inferiores nebulas & caliginem transcendētes:& cū transcēderint/ibi permanēt/hæc oīa prorsus despicientes:nec aliter regione superna/tāquam uera & propria delectātur/q̄ peregrinus post longos errores legitimę tandem patrię restitutus.

MARSILIVS.

Quod est primo pulchrū/id pulchrum est seipso/se toto/semp Cap.II.

On est igit̄ prima i corpore pulchritudo. Hoc enī nō p se totum/ sed per
n formā pulchrū:atq; mutabiliter nec rursus i aia. Nam hęc intellectuali participatione mutabiliterq; fit pulchra.Sed prima i intellectu primo pulchritudo est/splēdor qdā & figura boni. Plotinus apostoli Ioānis & Pauli mysteria

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſepe tangit: myſterium tamen Trinitatis nō tam aſſecutus uideř/q̄ pſcrutatus/& prouinbus imitatus.

PLOTINVS.

q Vænam igiť hæc regio eſt?/Et quo pacto ad eam quis aſcēdere pōt?/Profecto huc ille pōt aſcēdere/qui natura potiſſimū ad amandam trahiť pulchritudinē/ & natus ē reuera phūs. Qui ſane uelut amator circa pulchrū ipſum quodā quaſi partus labore uexať: neq; tamē pulchritudine corporis ē cōtentus. Sed ab hac cōfugit ad animi pulchritudinem: uirtutes uidelicet/ſcientias/officia/leges. Atq; inde rurſus ad cām aſcēdit eorum/quæ i aīa ſūt pulchrorū. Et ſiquid adhuc ſupius extat/quouſq; tādem ad primū uſq; peruenerit: quod a ſe ipſo ſit pulchrū. Quo ſane peruenięs/uexari iam deſinit: prius uero nequaquā. Verum quo nam pacto iliuc aſcendet?/Et unde facultas eiuſmodi dabiť?/Et quæ nam potiſſimā ratio amorē hunc quaſi manu ꝓducet ad finem? Forſan eiuſmōi ratio pulchritudo hæc corporibus indita corporibus aduentitia eſt. Hę nāq; forme corporū in eis ſunt ceu materia. Subiectū igiť permutať: & ex pulchro fit turpe. Vnde ratio/corpus participatione quadam pulchrū eſſe conuincit. Quid nā igiť illud eſt: quod corpus efficit pulchrū: aliter quidem id pulchrū facit præſentia pulchritudinis. Aliter aūt aīa/quę finxit/talēq; fingendo corpori formā adhibuit. Quid ergo?/Nunq̄d aīa ſuapte natura pulchrū ipſum eſt?/Minime. Alioqn nō alia quidem ſapiens foret & pulchra: alia uero inſipiēs atq; turpis. Per ſapientiam igiť animo pulchritudo cōtingit. Sed quisnam eſt potiſſimū/qui tradit aio ſapientiam. Hic profecto neceſſario eſt intellectus. Intellectus inq̄/qui non alias quidem intellectus ſit/alias uero expers intelligētiæ: ſed uerus potius intellectus/qui hāc ob cām ex ſeipſo ſit pulcher. Sed nunquid i hoc uelut primo nobis eſt quieſcendum?/An potius ſup mentem quoq; ꝓgrediendū. Nempe mens ipſa nobis i altū progrediēnbus prior occurrit q̄ principiū oīum primū: quaſi in ipſius boni ueſtibulo cōſtituta/oīa in ſeipſa nuntians & ſignificās: uelut quædā ipſius boni figura in multitudinē potius diſtributa. Cū illud prorſus i unitate cōſiſtat.

MARSILIVS.

Formę/quę ſunt i materia tāquā ſubiecto/depēdēt a formis/quę ſunt i aīa mūdi uelut earum fonte: Atq; hę rurſus a formis quæ ſunt i mente prima tanquā fonte formarū aīæ. Cap. III.

f I anima ſuapte natura intellectualis foret/animæ tum omnes/tum pariter intellectuales forēt: cum uero nō ſint ita/merito aīa uel prima intellectualis euadit participatione quadam intellectus excelſioris.

PLOTINVS.

c Onſiderare uero debemus de hac ipſa mentis natura: quā ratio eſſe ſignificat ens ipſum uerū ueramq; eſſentiam/imprimis aſſeuerantes/licet alia procedētes uia/oportere talem quādā eſſe eſſētiam/atq; mētem. Sed forte ridiculum uideri pōt: utrum intellectus i rerum ordine ſit indagare. Forte etiā nōnulli de hoc ambigerēt: ac de hoc ipſo potius/num talis ſit intellectus/qualem ipſi deſcribimus. Et nunquid ſit aliquis ſeparatus: & ille quidem entia ſit: atq; i eo ſpērū ſit natura: qua de re ſtatuimus impręſentia diſputare. Cernimus itaq; oīa quæ eſſe dicunť/eſſe compoſita/nihilq; eorum ēe ſimplex: tum ſingula quæ arte fiūt: tum etiā quę natura cōſtituunť. Siquidē artificia ęs hēnt/ligniq; & lapidē. Neq; dum tamen ex his ꝓfecta proueniunt/ante q̄ ars unaquęq; agat/hęc qdem ſtatuam: iſta uero lecticam: illa deniq; domū: agat inq̄ ſuam materiæ ſpēm adhibendo. Quinetiam quæ ſunt naturaliter cōſtituta/pręcipue quæ ex multis compoſita ſunt & cōgeſta cōmixtaq; dicūtur/reſoluere licet i ſpēm cunctis compoſitis inditam: uelut hoiem i aīam atq; corpus/& corpus i quattuor humores & elementa. Cum uero horū quodlibet inuenias eſſe compoſitū ex materia ſimul atq; forma ite: materia eni elemētorum ex ſeipſa eſt informis/inquires unde nam ſpēs materiæ adſit. Quęres quoq; de aīa/utrum ipſa ſit iam ſimplex: an potius ſit aliquid & i ea/partim quidē ceu materia/ptim uero uelut forma: intellectus. s. q ſit in ea. Alter quidē ſicut i ęre forma: alter aūt uelut qui formā fecit in ęre. Eadem quoq; quiſpiam tranſferēs ad uniuerſum in eo ſimiliter ꝓueniet tādem ad itelle ctum/cognoſcēs eum effectorem reuera totiusq; artificem. Affirmabitq; ſubiectā huic materiā/inde formas accipiētem/ ptim quidem ignem/ ptim uero aquā/aut aerem euaſiſſe/uel terā: has utiq; formas ab alio ꝓficiſci. Id uero exiſtere aīam. Rurſusq; aīam quattuor mēbris uniuerſi formā tradere. Iam uero mētem ipſam aīæ rōnes infundere: quemadmodū & artificum animis artes ipſæ rōnes exhibēt a lagēdum. Proinde mērem alteram quidem/uelut aīæ ſpēm/mentem uidelicet ſeādum formi: alterā uero/quæ ita formam aię prębeat/ſicut artifex ſtatuæ formam. Cui quidem menti inſunt omnia quæ largiť. Et quę largiť aię/ueritati proxima ſunt. Quæ uero corpus accipit/imagines tam ſunt & imitatiōes quędam.

MARSILIVS.

Sup aīas/quę ex potētia i actum intelligēdi ꝓcedūt/& paſſiōem aliquam ſubeūt/& habēt cum deteriore cōmertium/eſt ipſe intellectus actu ſemp intelligēs/paſſionis expers/a corporis cōtubernio ſegregatus Cap. IIII.

c Vm ex materia rebus mutabilitas accidat/profecto niſi eſſent res quædam a materia ſegregatæ/ordo cōſequēs ꝓpetuaq; ſucceſſio ſimilium i tranſmutatione rerum cōſeruari nō poſſet.

PLOTINVS.

Æterum cur nam/poſtq̄ ad aīam uſq; peruenerit/nō potes i ea tāquam

c primo quieſcere: ſed ulterius ꝓcedere cogeris?/Quoniā primo quidē intellectus ipſe aliud q̄ddā eſt meliuſq; q̄ aīa. Quod uero melius ē natura prius exiſtit. Neq; eni/ſicut multi putāt/aīa cum iam ꝓfecta eſt/generat intellectum. Quo d. n. aliq̄d i potētia ē/unde nā quādoq; erit i actu: niſi cauſa quędā prę ſit/quę perducat i actum?/Si eni caſu quodā prodiret i actū/cōtingere poſſet: ne i actum quādoq; progrederet. Quamobrem neceſſarium eſt/prima i actu cō ſiſtere: neq; indiga: ſed ꝓfecta. Quæ uero impfecta ſunt poſteriora eſſe ꝓfectis: perficiq; ab illis/quæ genuerūt/ntu quodam iureq; paterno quandoq; ꝓficientibus/quæ impfecta ab initio genuerūt. Iam uero quod genitū eſt/oportet ad effectorem habere primo q̄dē ſe uelut materiā: deinde uero formari. Proinde ſi aīa paſſionem quādam i ſe admittit/oportet aūt extare aliquid ꝓcul ab omni paſſione ſemotū: Alioquin oīa tępore dilabenť/oportet aliquid aīa ſupius eſſe. Prętea ſi aīa eſt i mundo: atq; eſſe oportet aliquid extra mundū: hac quoq; rōne neceſſarium eſt/ſup aīam aliquid eſſe. Si eni quod i mūdo eſt id ipſum eſt quod i corpore atq; materia/nimirum nihil idem pmanet/ſi tale quiddā duntaxat exiſtent. Quapp hō & reliqua nō ſemp erūt. Seminaręq; quoq; rōnes neq; ſempiternę

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

neq; ſemp eędem permanebũt. Oportere igitur ſuper animam eſſe mentem/ex his quæ diximus aliisq; permultis intelligere licet.

MARSILIVS.

Intellectus natura perfectus/per ſe ſemp intelligit: quoniam ex ſeipſo intelligit: uidelicet/in ſe cõuerſus. Eſt rurſum talis: quoniã p eſſentiã ipſe eſt hęc ipſa entia quæ intelligit. Cap. V.

i Ntellectus pfectus/cũ ſit eſſentia perfecta/pro obiectis habet entia quoq; perfecta. Horum uero multitudo talis nec eſt in principio rerũ primo: neq; rurſus i mundo. Vbi & materia infimũ eſt: & forma nõ eſt prima forma. Quoniã cũ ſit in alio/depẽdet ab alio. Eſt igĩ perfectorũ entium multitudo in intellectu eam itelligẽte. Præſertim quia ois multitudo rerũ extra ipſum ab eius intelligẽtia proficiſcĩ. Nec igĩ antecedit/nec comitaĩ eam: ſed ſubſequĩ/ſicut uerba loquentẽ: ſicut proles generantẽ. Virtus quidẽ generandi atq; intelligendi quæ diuerſæ ſunt i aia/eadem ſunt i mente. Intelligendo igĩ generat: imo & naturaliter exiſtendo: Sicut ignis calendo/ſol lucendo/aia uiuẽdo. Denique ẽres rerum/quę ſunt i aia naturaliter mobili/nõ ſunt p ſe ab omni mutatiõe tutę: niſi reducanĩ ad firmas itellectus Ideas.

PLOTINVS.

i Ntellectũ uero debemus accipe (ſi mõ uera ipſius apellatiõe ſimus uſuri) nõ in potẽtia itellectũ/neq; ex amentia i mentẽ p̃gredientẽ. Alioquin alterum rurſus ſuperiorẽ inueſtigare cogemur. Sed itellectum accipe de cet exiſtentem i actu perpetuo: qui & ita ſemper itellectus exiſtat. Si uero itellectus eiuſmodi aduentitiam nõ habet intelligẽtiam/quicqd itelligit/a ſeipſo prouſus intelligit: & ſiquid hẽt/poſſidet a ſeipſo: Quod ſi a ſe & ex ſe intelligit/ipſe profecto exiſtit hæc ipſa/quę & itelligit. Si eni eſſentia quidẽ eius eſt altera/quę uero itelligit rurſus & altera/ipſa certe huius eſſentia ent munens itellectualis expers: neq; amplius i actu/ſed i potentia itellectus. Nõ decet igĩ horum alterum ab altero ſepare: tametſi cõſueuimus rebus noſtris adducti/illa quoq; inter ſe noſtris cogitationibus ſepare. Quid nam igĩ agit/quid ue intelligit/Vt illa illum quæ intelligit/eſſe ponamus. Profecto cum ſit itellectus atq; ens/p uerum eſſẽdi modum entia itelligit/& inducit. Eſt igĩ entia. Aut enim illa alibi exiſtentia intelliget: aut in ſeipſo/tanq̃ exiſtentia ipſum. Alibi quidem impoſſibile eſt. Nam ubi potiſſimũ/Seipſum igĩ/& pẽnitus i ſeipſo. Nõ eni intelligit hæc i rebus (ut multi putant) quæ ſenſibus offeruntĩ. Nam unũquodq; primũ nõ eſt ex eorum genere/quę ſenſibus attigunt. Quod eni in his eſt tanq̃ forma/in materia eſt/& entis ipſius imago. Spẽsq; ois/quę in alio iacet/etiam dependet ab alio/referęq; ad illud: atq; eſt illius imago. Præterea ſi neceſſe eſt intellectũ eẽ uniuerſi huius artificem/hic certe nõ intelliget ea/quę i eo quod nõdum eſt/exiſtant: ut ipſum efficiat. Igĩ ante mundũ illa oportet exiſtere/nõ tãq̃ figuras impreſſas ab alis: ſed præcipua quędã exemplaria/primaq; & mẽtis eſſentiã. Siqui uero dicãt/ſeminales ad id ſufficere rõnes/proculdubio aſſerẽt ſempiternas: ac ſi ſempiternæ ſũt & p̃cul ab omni paſſiõe ſemotę/eſſe eas oportet i mente: & illa quidem habitu/& natura/& aia prior exiſtat. Sũt eni hæc i potẽtia quadã/& i illius potẽſtate cõſiſtunt. Mens itaq; entia ipſa eſt/ſecũdũ uerum eſſendi modũ: nõ ea quę alibi ſunt intelligẽs. Hæc eni neq; ſunt ante ipſam/neq; poſt ipſam. Sed mens eſt tanquam legiſlator primus: imo uero ipſa lex ipſius eſſe. Recte igĩ dictum eſt. Idem ſane itelligere eſt/atq; eſſe. Item ſcientia eorũ quæ ſunt abſq; materia/idem eſt atq; res ipſa. Rurſus inueſtigaui equidẽ meipſum tãquã unũ aliqd entium. Teſtanĩ idem reminiſcẽtiæ. Nullũ nãq; entium ẽ extra mẽtẽ: neq; rurſus in loco. Manẽt uero ppetuo i ſeipſis: neq; mutatiõem neq; iteritũ ſubitura. Ideoq; p uerũ eſſẽdi modũ entia ẽe cẽſenĩ. Alioqn ſi orianĩ/ & occidãt/eſſe aduẽtiũ ſortienĩ: Neq; hæc ultenus entia ipſa erũt: Sed illud potius ens ipſũ erit. Nempe quæ ſeminũ/participatiõe quadam ſunt ad ipſum/quod eſſe dicunĩ. Quippe cũ ſubiecta natura formã accipiat aliunde: ſicut ęs accipit ab arte ſtatuaria formam: & lignum ab arte fabrili/dum uidelicet ars i materias tales p̃gredĩ p imaginẽ. Ipſa uero ars interim extra materiam in eodem habitu pſeuerat: habetq; uerã in ſe ſtatuam/atq; lecticam. Sic ergo uniuerſum hoc i genere corporũ particeps dũtaxat imaginũ manifeſte teſtaĩ/entia ipſa a corporibus eſſe diuerſa. Illa enĩ imutabilia ſunt. Hęc uero mutanĩ. Illa i ſeipſis firma cõſiſtũt/loci nullius egena. Illa enĩ nulla magnitudine protendunĩ: ſed itellectualem ſubſtantiam habent ſibi ſufficientem. Corporum nãq; natura alio quodã ſemp indiget ſeruatore. Mens uero cũ mira quadam natura ſubſtineat/& cõſeruet ea quæ ſuapte natura caduntmento ubi ipſa fundeĩ/deſiderare nõ cogĩ.

MARSILIVS.

Idęę in intellectu ſunt proprie quædam poteſtates eius: p quas ipſe eſt aliter/aliter ue definitus. Cap. VI.

q Voniam uero eadẽ ibi eſt intelligendi & generãdi facultas/ideo illic ideę nõ ſolum ita ſe habent ut uariæ notiões/ ſed etiam ut multæ uires feminales i aia. Inde quidem dicunĩ exemplaria: hinc uero principia rerũ. Rõnes &ſpẽs utrobiq;. Proinde q̃litates oio materiales/calor/frigus/& ſimiles nequeũt unionẽ habere mutuam ſine cõfuſione. Aut. n. ſeiuncta manẽt: aut ſi cõmiſcẽtur uel una cõfundit alias: uel cũctæ a ſe inuicẽ cõfundunĩ: adeo ut alia quędã reſultet ex cũctis. Qualitates minus materiales/ut ſapores/uniri poſſunt/ut illę cum cõfuſione quidẽ/ſed nõ tanta. Odores aũt quaſi adhuc minus materiales unũtur in eodẽ medio differẽtes/& aliquanto minus alter cõfundit alterũ. Cõfundit tamẽ. Voces diuerſæ magis adhuc uniunĩ in medio: minusq; cõfundunĩ. Quia materiales minus. Spẽs uero colorum etiam cõtrariorũ/quia imateriales ſunt in eodem puncto uniunĩ: & ſine ulla mutua cõfuſione diſtinctiſſime illic extãt. Vnde cõcludĩ/uniõem formarũ ſine cõfuſione. i. coniuctarũ quidẽ/& interea diſtinctarum eſſe i aia poſſe tãquam eſſẽtia quadam imaterialis/ & multo magis i mente adhuc magis a materia ſepata. Cum. n. p diſcreſſum a materia gradatim creſcat unio formarum/pariterq; diſtinctio: conſequẽs eſt/in mẽte unitiſſimas eſſe ſimul atq; pariter diſtinctiſſimas.

PLOTINVS.

i Ntellectus igĩ ipſa entia ſit: hẽatq; oia i ſeipſo nõ tãquã loco: ſed tanq̃ ſeipſum habẽs/unumq; cũ ipſis exiſtẽs. Sũt aũt illic oia ſimul: ſed nihilominus iter ſe diſtinguntĩ. Quando & aia multas ſimul ſcientias habẽs/nihil tamẽ hẽt i ſe cõfuſum: ſed unaquęq; ſcientia/quãdo res poſtulat/ſuum munus exequitĩ: neq; interim ſecũ alias cõtrahit. Vnaquęq; uero notio agit pura ab aliis intimis notionibus expedita. Sic igĩ multoq; magis itellectus ẽ ſimul oia t

rurſusq; nō ſimul: quoniā illic unūquodq; poteſtas quędam propria eſt. Vnituer ſus uero itellectus oia ſicut genus ſpēs cōtinet: & ſicut totum partes. Quinetiā uires ipſę ſeminum/huius quodāmō dicebā/imaginē referunt. In toto enī ſemie indiuſa ſunt oia: ibiq; rōnes inſūt/uelut ī uno quodā cētro collectę. Sed alia illic oculi/alia manuū ſeminalis ratio eſt. Quod ue diuerſę ſint/ex diuerſis inde genitis patefaciāt. Vires igiť ſeminibus inſitę id certe habēt/ut earum unaquęq;/una tota ſit ratio/una cū partibus ī ſe neceſſario cōprehenſis. Iam uero quod ibi corporeum eſt/materiam habet/quātum illic eſt/uelut humidū. Ipſa uero ratio ſpēs quędam eſt undiq;: & ratio qdem ipſa eadem eſt cum ſpecie aiæ generāte. Quę quidem aīa imago eſt aīæ melioris. Hāc nōnulli naturam uocāt ſeminibus inſitam. Quæ quidē inde exordiēs ab his quæ ſupiora ſunt/quemadmodū ex igne lumē: permutat materiam/atq; format: nō qdem per uiolēriam impellendo: neq; tanquam quibuſdam iam diuulgatis uectibus agitando: ſed rōnem ſeminanam adhibendo.

MARSILIVS.

Notiones ſenſibilium ī aīa nuper acquiſitę uel editę nō ſūt ipſa ſenſibilia. Abſolutæ uero itelligibiliū notiōes ī potētiā rōnalem uenientes ab itellectu/quodāmō ipſa intelligibilia ſunt. Cap. VII.

q Voniam uidelicet intellectus eſt ītimus animę/tum proprius/tum cōis. In propno qdem notiōes & itelligibilia idem magis ſūt. In cōi ſūt maxime idem. Intellectus proprius (ut ſæpe Plotinus ait) animæ ineſt ut forma. Cōmunis aūt tāquā agēs adeſt aię. Cum uero ipſum itelligibile ſe habeat ad itelligētiam ferme uelut motor: ideoq; quodāmodo antecedat/nō debemus dicere itellectum fieri itelligibilia/poſtq; itellexerit ea: ſed potius e cōuerſo. Præterum quoniam alioquin itelligētię caſu quodam exorirenť: & quaſi quædam figmenta forent.

PLOTINVS.

p Roinde ſcientiæ quæ ī rōnali aīa ſunt: quæ qdem ad ſenſibilia pertinēt: ſi modo horum notitię nobis ſunt ſcientię nominādę: quippe cum opniones potius deceat noiare. Ipſę inq;/cum rebus poſteriores ſint/earundem ſūt & imagines. Quę uero ſpectāt itelligēda/quę & reuera ſcientię ſunt/ab itellectu ī aīam rōnalem ꝓuenientes/ſenſibile quidem nichil itelligūt. Quatenus uero ſcientiæ ſunt/ſingula ipſa ſunt/quæ & itelligūt: ipſumq; ab intimo intelligibile & itelligētiam habēt. Quoniam itellectus ē intimus/q eſt ipſa prima/perpetuo ſecū habitās/actusq; exiſtēs: neq; aciem intēdēs/quaſi nō habeat: neq; acquirens aliquid/ſiue diſcurrēs per ea quæ ꝓmptu antea nō habuerit. Nam conditiones eiuſmodi aię potius eſſe uidētur. Sed ī ſeipſo pęnitus cōquieſcit/cūcta ſimul exiſtēs: neq; ad id utens itelligēna/ut ſingula ī ſe in eſſe perducat. Non enī quādo itellexit Deum/factus eſt Deus: neq; poſtquā itellexit motum/factus eſt motus. Quapp quod dici ſolet/ſpēs itelligentias eſſe/ſi ita dicať/ut poſtquā intellexit hoc ipſum/factus ſit/uel exiſtat hoc ipſum/nō recte dicit. Oportet enim hac intellectione prius eſſe quod itelligitur. Alioquin quo nā pacto ad ipſū procedet itelligendum. Neq; enī ſorte quadam in ipſum incidit: neq; temere uel ſiniſtra contendit.

MARSILIVS.

Intellectus quidem abſolute ſumptus eſt omēs ideę. Idea uero qualibet non eſt intellectus abſolute ſumptus: ſed itellectus eiuſmodi. Item Idea quędibet differt ab itellectu rōne quadā intellectuali tantū. Ideę uero iter ſe differūt ex natura rei & rōne formali. Cap. VIII.

Onus enī licet dicere: Idea hoīs eſt itellectus/& Idea equi eſt itellectus/q̄ p ideam hominis ēe ideam equi. Quāuis ſub uniuſcuiusq; ideę actu cętere ſint uirtute uel cōſequētia quadam/quemadmodū propoſitiōes ī geometria deinceps diſpoſitę ſe ad geometriam habēt/atq; inuicem. Præterea cum ens naturali quodam ordine antecedat itellectum/merito neceſſaria diſtinctio entis in ſuos eſſēdi modos atq; ī entia/quodāmodo præcedit uſum itelligentiæ. Qualem ſane diſtinctiōem neq; Platonici neq; Chriſtiani ī primo rerū principio libenter admittūt. Sicut cōſideramus ibi naturā entis intelligētiāq; cōem/ita in quauis idea propriam quādam entis naturam itelligētiamq; propriam: Quæ ſunt quaſi duo quædam/nō ut materia & calor/ut diaphanum atq; lux: ſed ut calor atq; calere/ut lux atq; lucere. Quorum utrūq; eſt actus. Ideoq; re ipſa ſūt unum. Quanuis igiť itelligētia ſit intimus entis actus/tamē eſt actus utrūq;.

PLOTINVS.

Vm igiť quod itelligitur/ intimū ſit/ hoc ipſum ītimum/unum quiddā c eſt & ſpēs & idea. Quid nam igiť hoc eſt? Sane eſt itellectus intellectualisq; eſſētia/& idea quęlibet ab itellectu nō differēs. Sed unaquęq; eſt intellectus. Atq; oīo itellectus quidem ipſe cōis eſt ſpēs omēs. Vnaquęq; uero ſpēs unuſquiſq; eſt itellectus. Quemadmodū tota quędam ſcientia cunctę cōemplationes ſuæ atq; notiōes. Et notio quælibet pars eſt totius/nō diuiſa loco: ſed habens unaquęq; ī toto uirtutem. Hic igiť itellectus eſt ī ſeipſo ī eodem ſecū habitu cōquieſcens/æterna oium plenitudo. Si autem itellectus ipſe cogitaretur ipſo ente prior/oporteret inde dicere/intellectum agēdo intelligēdoq; generare entia atq; perficere. At quoniam neceſſarium eſt ens intellectu prius excogitare: fateri oportet/entia ipſa itelligēti imprimis ineſſe. Actum uero itelligentiamq; entibus ipſis accedere/quemadmodū igni iam ignis actū: adeo ut entia imprimis ſic pęnitus inſita/intellectum ī ſeipſis uelut actū proprium habeāt. Eſt aūt ens quoq; ipſum actus. Vnus igiť utriſq; actus eſt. imo uero ambo ſūt unum. Vna igiť natura ens ipſum eſt/atq; itellectus. Quapp entia & entis actus/& intellectus talis unum ſūt. Atq; itellectiones eiuſmodi ſpēs & forma actusq; ſūt entis. Verūtamē a nobis talia partientibus/alia illic ante alia cogitantur. Alter enī eſt partiēs intellectus. Ille uero & impartibilis/& minime partiens/ens ipſum eſt/atq; oīa.

MARSILIVS.

Si mens formas diſponit in mūdo ꝓ intelligētiam naturalem/eas ipſa formas in ſe modo quodam naturali complectiť. Cap. IX.

f Icut animæ eſſentia ſuas uires ex ipſa fluētes: ſicut natura genitalis rōnes membrorū ſeminales: ſicut ſpēs ignis lucem/calorem/ſiccitatem/leuitatē/raritatem. Atq; ita ferme ideę cōueniunt inuicem/atq; differūt. Neceſſe eſt enim differre ideas rōne formali: ne alioquin diſtinctio formarum ordoq; in rebus prouenīat ex materia: uel accidat ex fortuna: uel contingat ex diuerſis agentibus fortuito concurrentibus. Sin autem Deus extra ſe agit libera uoluntate

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

quod in Theologia probamus more architecti & geometræ/rerum habet ideas.

PLOTINVS.

f Ed quę nam sunt in una illic mente/quę cogitãtes ipsi partimur/Oportet enī ea quiescentia proferre: ac uelut ex quadã scientia i uno manẽte pronũtiare: atq; ita quæ insũt/planius intueri. Cum igitẽ mũdus hic sit aĩal/aialia cũcta cõplectẽs: & ab alio accipiat esse/atq; esse tale: illud ãt a quo est/redigaẽ in mẽrem/necessarium est & i mente uniuersum imprimis totus exẽplar extare: atq; hũc intellectũ mũdũ ipsum itelligibilem esse: de quo Plato in Timeo inquit: Intellectus i eo quod est uiuẽs siue aial/ideas itelligit. Sicut.n. ubi adest ratio seminaria/quæ aial quoddam est/simulq; subest materia rõnem seminanã susceptura/necessarium ẽ aial generari: ita cum adsit natura itellectualis omnipotentia pollẽs: nihilq; impediat: quippe cum nihil iter hãc & susceptaculum se medium interponat/necessarium est hoc quidẽ ornari/illud aũt hoc exornare. Sed enim quod exornatũ est/spẽm iam diuisam habet/ alibi quidẽ hoiem: alibi uero solem. Exornator ille cõtra in uno quodam oia possidet.

MARSILIVS.

Quælibet Idea cõmuniter & similiter est essẽtia uiua itellectualis/spẽs/actus. Certis aũt inter se proprietatibus differũt Cap. X.

f Omnia i mũdo oia/& motus actiõesq;/& effectus eorum naturali & speciali quodam ordine procedentes proprias illic habẽt ideas. Defectus uero formarum progressionũq; naturalium nequaq̃. Sed aliunde cõtingũt: & p ideas formalium cognoscunt.

PLOTINVS.

q Vęcũq; igitẽ in mũdo sensibili sũt tãquam spẽs/inde procedũt: alia uero nequaq̃. Quãobrẽ nihil eorum ibi est/quæ prẽter naturã sũt. Quemadmodum neq; quicquã præter artem artibus inest. Neq; est in seminibus claudicatio. Clauda nãq; cõditio pedũ i generatiõe cõtigit. Vbi rõ seminana minime supat. Nempe spẽi tractura casu accidit & fortuna. Qualitates ãt ipsi naturæ cõsentaneę/quãtitates/ numeri/generatiões/habitus/profectus/actiões/ passiones q; uidelicet naturales/& motus/& status tum uniuersali tum particulari conditione ex eorum numero sunt/quæ sunt ibi/& inde proueniunt. Pro tempore aũt illic regnat ęternitas. Sed pro loco illic rõne quadam intellectuali aliud reperiẽ i alio. Cum igitẽ illic simul oia sint/quicqd potissimum ex illis accepis/essẽtia ẽ/itellectualisq; natura/& uitæ compos existit. Sic uniq; ibi ẽ idem & alterum/motus & status: mobile & cõsistens/essẽtia/qualitas: & oia prorsus essẽtia. Nõ enim in potẽtia: sed i actu ens est unũquodq;. Quãobrem qualitas ab unaquaq; essentia nõ secernitẽ. Sed nunqd hæc sola illic sunt/quæ mũdo sensibili cõtinentẽ? An potius & alia multa. Verum prius de his quæ artibus pertractantẽ/ uideẽ cõsiderandum. Nam malũ qdem ibi uel inde nihil. Malum.n. hic accidit ex indigẽta priuatione/defectu. Malum sane est passio quędã infortunatę materię formã imprimẽ cõsequẽtis. Itemq; eius quod materię simile uideẽ euadere.

MARSILIVS.

Artificia quæ uel solum imitatione quadam rerum motionumq; naturalium fiunt: uel etiam ab ingenio naturaliter artificioso prouenunt/nõ habent proprias illic ideas. Cap. XI.

f Ed partim rediguntẽ ad ipsas naturalium ideas/ptim ad rõnes rerũ/numerorum/mensurarũ/modorũ/aio rõnali ingenitas/& ab ideis similibus dependẽtes. Cõtẽplatio rerũ philosophica diuinã sapientiã hẽt ideã: prouidentia priuatim uel publice gubernans diuinam prouidentiam suspicit pro idea Tempus ęternitatem.

PLOTINVS

f Ed ut ad artes iã & artificia ueniamus/artes quę sic imitatorię sũt quẽad modũ pictura statuaria/ tripudiũ/gesticulatio manuũ/ cũ hic quodãmõ cõpentur atq; consistant/& sensibili utanẽ exẽplo/ spẽsq; imitenẽ & motus. Item cõcinnitates/quas aspiciunt/ad ꝓpria transferant/ nõ recte illuc reduci posse uidenẽ: nisi ipsa hois ratione. Siquis aũt habitus ex ipsa concinnitate quæ aialibus inest/generatim decorũ in cũctis cõsideret aialibus/pars utiq; facultatis illius ent/quę illic quoq; cõsiderat i mundo diuino/cõcordiãq; oium contẽplaẽ. Quinetiã musica ois circa cõsonantiã & modulorum numeros occupata/quatenus numerorũ cõcentusq; rõnes quasdã intelligibiles contẽplatur/ eodem se mõ habet/quo & ratio illa/ quę numerũ ipsũ & cõcentũ in seipsa habet intelligibilẽ. Quęcũq; uero artes res sensibiles fabricãt sicut architectus & faber/ q̃tenus utuntur proportionibus mensuratũ/imitium inde/ & nõnihil sapiẽtiæ illius habere uidentur. Cum uero regulas mensurarũ cum materia sensibili miscẽãt/nõ oio inde dependent: nisi forte quantũ in homine sũt. Quinetiam neq; agricultura corporeis plantis afferens auxilium: Item medicina sanitatem curãs humanam: rursus quæ robur/ firmumq; corporis habitum prestat hominibus. Alia.n. potestas illic uiget & sanitas/per quam aialia omnia firmitatẽ habent sufficientem. Proide ars oratoria/& exercitus prefectura/disciplinaq; rei familiaris & publicæ/ si quando in actionibus honestum ipsum obseruant: supernamq; considerant honestatem/ sortem sane inde ad scientiam habent/ex illa quæ ibi uiget scientia. Tum uero geometria ad intelligibilia pertinẽs/illic est collocãda. Sapientia quoq; similiter quę circa ens ipsum per excelsa uersaẽ. Ac de artibus quidem/ artiumq; muneribus hactenus.

MARSILIVS

In ipsa hominis rationalis intellectualisq; idea summatim continetur omnis artificiosa facultas & ingenio processura Cap. XII.

o Mnes formales inter individua differentię non contingentes ex diuersitate materiarum uel locorum/illic ideas habent: sed uirtute quadam potius q̃ actu proprio/scilicet quatenus in speciebus ipsis/quarum proprie & præcipue sunt ideæ/continẽtur uarii quidam singularesq; formarum modi/inde quandoq; pululaturi.

PLOTINVS

i Am uero si hominis illic est idea/ est & rationalis: est artificiosi similiter. Sunt illic præterea artes quę mente concipiuntur/ & pariuntur ut proles. Dicendum quoq; est/ uniuersalium species illic existere non Socratis uidelicet: sed potius hominis: tametsi de homine præcipue cõsiderandum est: nunquid ibi singularis etiam sit idea. Singularis inq̃/propterea q; nõ idem est uel habet aliud atq; aliud singulare. Hic quidem simus est: ille uero est aquilinus. Eiusmodi uero proprietates ponendæ in hominis forma sunt i

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tanq̃ formarum differentiæ quędã: ſicut & aĩalis ſuæ differentię ſunt. Sed a materia proficiſci: q̃ hic quidẽ hac cõditione/ille uero illa potius ſit aquilinus. Et colorũ ſimiliter differentias alias quidem exiſtimare debemus ĩ rõne & forma cõſiſtere: alias ãt ex materia lociq̃ diuerſitate cõtingere.

MARSILIVS.

Res quęlibet materialis ad ſuam ideam ſe habet/ut imago picturaq̃ ad ſubſtantiam uiuam. Cap. XIII.

a Nimæ uero menteſq̃ & conſumatæ uirtutes earum extra ideam uerę res exiſtunt/ quemadmodum in idea. Nec tam æquiuoca q̃ uniuoca denominatione ſunt eadem. Nec differũt/ut homo pictus a uiuo: ſed potius ſicut puer a uiro.

PLOTINVS.

r Eliquum eſt indagare num ſola illic ſint: quę ſenſibili ordine cõtinẽtur: an etiã ſicut aliud quiddã ẽ noſter hic homo: aliud ipſe homo/ſic aliud ibi ſit ipſa aĩa/q̃ hæc anima. Similiter hæc mens/& ipſa mens aliud. Dicẽdum igit̃ primo quidem/nõ oĩa quæ hic ſunt exiſtimanda eſſe exẽplarũ ſimulachrũ. Verũtamen alteram alteri dignitate præſtare. Atq̃ hic quoq̃ eſſe. Forſan uero nõ quatenus hic eſt/animã ipſam eſſe. Cum uero aĩa quælibet reuera ſit/eſſe quoq̃ iuſtitiã quandã & temperantiam ĩ aĩabus quoq̃ hic habitantibus: & ſcientiã præterea ueram: neq̃ imagines duntaxat neq̃ ſimilitudines illorum tanquã in ſenſibili loco uerſantes/ſed eadem illa alio quodam pacto hic exiſtentia. Non enim in loco quodam determinata ſunt illa. Quapropter ubi anima emergit e corpore/ibidem ſunt & illa. Mũdus nãq̃ ſenſibilis uno tantũ loco determinatur. Mũdus aũt intelligibilis eſt ubiq̃. Quotcũq̃ igit̃ anima talis hic habet/eadem rurſus & ibi. Quãobrem ſi ea quę i loco ſenſibili eſſe dicuntur/itelliganẽ eſſe quę in genere uiſibilũ numerantur/nõ ſolum quæ ſunt in mundo ſenſibili/ſunt & ibi: ſed plura illic exiſtunt. Si ãt ſic in mũdo eſſe dicantur/ut ſimul & anima/& quę inſunt animæ comprehendãtur/ nimirum hic ſunt omnia/quæ ſunt & ibi.

MARSILIVS

Multa putrefactiõe caſu quodam præter ideas accidunt/& deformia: quoniã uegetalis aĩæ pars quę eſt ultimũ diuinorũ nõ põt oĩo materiã ſupare Cap. XIIII

n Ec etiam ideas habent quæ abſq̃ ordine certo ad finẽ directo nõnunq̃ in unũ confluũt. In ipſa hominis idea cõtinẽtur artes ingenioſæ atq̃ neceſſarię. Ipſa aĩa ẽ idea aię. Huic proxima eſt aĩa pęnitus intellectu formata. Longius uero diſtat aĩa eadem uniuerſalẽ quandoq̃ mũdi prouidẽtiam i ſe fingens: longiſſime tandem eadem aĩa particulari prouidentiæ iam addicta.

PLOTINVS

n Vnquid igitur hanc naturam in genere intelligibili omnia continentem/eſſe principium ipſum exiſtimare debemus? Sed quo nam pacto? Quippe cum ipſum reuera principium omnino unum ſit/ atque ſimplex: in ipſa uero entiũ plenitudine ſit neceſſario multitudo. Sed iterũ quo nam modo natura plenitudoq̃ talis pręter ipſum unum eſt ab uno? & quo modo hæc inde profluit multitudo? Qua ue conditione hæc omnia. Item cur intellectus hæc & unde. De his ſane alibi/ alio quodam exordio eſt dicendum.

Vbi uero queritur nũquid ibi ſit ſpecies eorum etiã quæ ex putrefactione fiunt difficiliumq̃ & admodum moleſtorũ: item ſordium atq̃ cęni: dicendũ eſt: quotcunq̃ mens ducit a primo/omnia eſſe optima: in quibus utiq̃ ſpẽbus/hæc nõ inſunt. Neq̃ ex his mẽtem accipere/ ſed animam a mente quidem accipere multa: admittere inſuper a materia plurima/ĩ quibus hæc accidunt. Verum de his apertius explanabitur: ſi ad dubitationem illam regrediamur: qua quæritur/quomõ ex uno profluat multitudo. Iam uero cõſtat illa cõpoſita quę temere fiuſtraq̃ fiunt: nec mẽte: ſed ſuo quodam impetu i hoc ſenſibilium genere cõfluunt/ ſpecibus ipſis minime contineri. Prętera quę putrefactione fiunt/ex quadam animę ſorte cõtingere. Tunc forſan aliud non potentis. Alioquin feciſſet proculdubio aliquid naturæ potius conſentaneum. Facit igitur ubi & quomodo poteſt. Patet quinetiam eas artes in ſuperna ipſa natura hominis contineri/quęcunq̃ referuntur ad illa/quę ſunt genen hominum naturalia. Priorẽ uero cęteris uniuerſaliorem eſſe: & uniuerſali priorem ipſam animã/ aut uitam in mẽte prius q̃ euaderet anima: ut & fiat inde hæc anima/& contingat illã pręcipue ipſam animam apellare.

ENNEAS PLOTINI SEXTA TRANSLATA ĀB EODEM MARSILIO FICINO FLORENTINO

Primus liber. De genẽbus entis
Secundus quoq̃ de genẽbus entis
Tertius etiam/de genẽbus entis
Quartus/ Quod ens unum idẽq̃ exiſtẽs ſimul ſit ubiq̃ totũ.
Quintus/iterum q̃ ens unum idẽq̃ exiſtẽs ſimul ubiq̃ ſit totũ.
Sextus/De numeris
Septimus/Quomodo multitudo idearum extat: atque De ipſo bono.
Octauus/ De libertate: & uoluntate ipſius unius.
Nonus/ De ipſo bono uel uno.

MARSILIVS

Multas de rerum generibus quæſtiones tangit: Nihil uero in hoc capite definire uidetur. Cap. Primum.

PLOTINVS
DE GENERIBVS ENTIS

u ETVS ADMODVM quęſtio eſt/quot nam & quæ ſint quæ eſſe dicuntur. Alii quidem ens unum tantum: alii uero plura: ſed definita: alii deniq̃ infinita dixerunt: horũq̃ ſinguli/alii aliud in medium attulerunt/ſiue unum/ſiue finita/ſiue infinita poſuerint. Cum uero opiniones eiuſmõi a poſteritatibus ſatis iam examinatæ fuerint/nobis ſunt impræſentia dimittẽdæ. Eorumq̃ duntaxat opinio conſideranda eſt: qui diſcuſſis antiquorũbus determinata quædam rerum genera poſuerũt. Qui ſane neq̃

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

ſuſceperunt unũ: quoniã multa etiã in rebus ītelligẽdis eſſe uiderũt: neq; rurſus infinita admittere uoluere: quoniã neq; id fieri poſſet: neq; ulla ꝓrſus ſcientia foret. Finita uero/ in ipſorũ numerũ redigentes/ cum nõ recte poſſẽt hæc elementa dicere/ quoniam ſubiecta ſibi multa cõprehẽderent/ nimirũ hęc genera quędã potius apellarũt. Alii q̃dẽ decem: alii uero pauciora. Forſan etiã nõ deeſſẽt/ qui plura inſup nobis adducerent. Eſt aũt in generibus etiã differẽtia. Nam alii genera eſſe principia uoluerũt. Alii res ipſas totidẽ eſſe genere. Pricipio igit̃ eorum ſententia/ qui res oẽs partiti ſunt ī decẽ/ nobis accipiẽda uidetur: inueſtigaturis nunquid decem genera eſſe uelint/ cõmune nomẽ entis habẽtia: ſiue prędicamẽta decem. Nã & ipſi fatent̃ ens ipſũ non eſſe ī cunctis uniuocũ/ & recte fatent̃. Immo uero/ illud prius interrogandũ/ nũ illa decẽ tam rebus intelligendis q̃ ſentiendis ſimiliter inſint: an potius in ſentiẽdis oía. In his uero quæ ad intelligẽtiã ptinẽt: alia quidẽ ſint/ alia uero nequaq̃. Viciſſim aũt hæc ſe habere nemo unq; dixerit. Vbi certe uidetur iueſtigandũ quę potiſſimũ e numero decẽ intelligibili naturæ cõueniant. Et nũquid quę illic ſunt/ ſub eodem genere/ ſub quo hæc noſtra ſint colligẽda. An potius quę illic eſt/ & quæ hic/ æquiuoce dicatur eſſentia. Verum ſi æquiuoce plura ſunt genera. Si aũt uniuoce/ ſtatim abſurdũ eſt/ eſſẽtiã idẽ ſignificare: tum ī his quę primo ſunt: tum ī his quę poſterius. Quippe cũ non unum ī eis cõe ſit genus/ in quibus aliud quidẽ prius ẽ/ aliud uero poſterius. Sed de rebus ad intelligẽtiã ptinentibus ſecũdum diuiſionẽ nõ loquunt̃. Nõ igit̃ oía oío quę ſunt diuidere uoluerunt. Sed quę maxime ſunt potius dimiſere.

MARSILIVS

Non facile concedendum eſt res ĩcorporeas ſimul atq; corporeas: item formam atq; materiam: & compoſitum & ſingulare atq; uniuerſale in uno ſubſtantiæ genere conuenire Cap.II.

PLOTINVS

q Vęrendum eſt iterum/ nunquid hęc exiſtimanda ſint genera. Et quomõ ſubſtantia unum genus ſit. Ab hac enim omnino uidetur incipiẽdum.

Dictum quidẽ eſt/ nõ poſſe genus unũ ſubſtantiæ eſſe cõmune intelligibili ſenſibiliq; naturæ. Nam ſic etiam aliud quiddam erit ſuper itelligibilem ſenſibilemq; ſubſtantiam de utriſq; communiter prędicatum. Quod quidem neq; corpus/ nec incorporeum erit. Alioquin ſiue genus illud corpus ſit/ ſequetur quod ſub eo incorporeum dicitur/ eſſe corpus: ſiue ſit incorporeum/ ſequetur iterum/ quod ſub eo corpus dicitur incorporeum eſſe. Quinetiam ī his quę hic a nobis ſubſtantiæ apellantur/ quęrendum eſt/ quid nam commune ſit materiæ & formę atque compoſito. Hæc enim omnia ſubſtantias eſſe aiunt: neq; tamen æque ſubſtantias eſſe. Quandoquidem forma magis q̃ materia ſubſtantia dicitur: & recte quidem. Quanq̃ alii forte dicerent materiam magis eſſe ſubſtantiã. Prętera ſubſtantiæ quę primæ dicuntur/ quid nam cõmune cum ſubſtantiis ſecundis habebunt. Quãdoquidem ſecũdę ſubſtantiæ a primis id ipſum habent ut ſubſtantiæ apellentur. Omnino uero apud eos quid nam ſit ſubſtantia explicare nõ datur. Neq; enim ſiquis etiam proprium ſubſtantię nobis aſſigneri iam quid ipſa ſit aſſecutus erit. Ac forte quod tanq̃ proprium ſubſtãtię aſſignatur/ ſcilicet ꝙ unum atq; idẽ numero cõtraria uiciſſim ſuſcipe poſſit ſubſtãtus omnibus conuenire uidetur.

MARSILIVS

Quas Peripatetici ſubſtãtias nominant/ probabilius eſt in una ſerie deinceps ab uno dependente diſpoſitas eſſe q̃ in eadẽ natura cõgruere. Cap.III.

PLOTINVS

u Erum nunquid unum quiddam prædicamentum eſſe/ dicẽdum eſt: ſub quo cõmuniter comprehẽdamus intelligibilem ſubſtantiam/ & formã/ & materiam/ atq; compoſitũ? perinde ac ſiquis Herculidum genus unũ aliquid dixerit/ nõ tanquam cõmune quiddam ſit cunctis: ſed tanq̃ ab uno deſcendãt. Primo nanq; ſubſtantia eſt illa. Secũdo uero gradu atq; minus reliqua. Verum qd nam prohibet omnia prorſus unum eſſe prædicamentum. Etenim & reliqua omnia quæ eſſe dicuntur a ſubſtãtia eſſe qd ꝓhibet? An forte reliqua quidem paſſiones quædam ipſius ſubſtantię ſunt? Ipſæ uero ſubſtãtiæ alio quodam pacto deinceps diſpoſitę ſunt. Sed enim neq; dum hoc pacto in ſubſtantia gradum ſiſtere poſſumus: neq; quod eius potiſſimum ſit accipe: adeo ut ab illo ſubſtantias quoq; alias capiamus. Proinde cognatę quidem iam ita ſint inter ſe omnes quæ ſubſtantię nominantur: habentes aliqd prætер reliqua genera. Quid nam igitur ſibi uult hoc ipſum quod dicitur qd atq; quod/ & ſubiectum/ & non ſubiectũ: neq; eſſe in alio uelut ſubiecto: neq; id ipſum quod eſt/ alicuius alterius ita eſſe/ ſicut albedo eſt corporis qualitas: & quãtitas eſſẽtiæ aliquid. Item motionis tempus: & motio ipſius mobilis aliquid. At uero ſubſtantia ſecunda de alio prædicatur. Sed forſan alio modo hæc de alio dicitur q̃ reliqua ſoleãt: uidelicet tanq̃ genus: quod uelut pars quædam inſit. Sitq; ad illius in quo eſt ſubſtantiã attinens. Albedo uero ſic de alio prędicatur/ ut in alio iaceat. Cęterum hęc quidẽ propria dicet quis ad alia: ideoq; ita congregabit in unum/ & ſubſtantias apellabit. Vnum uero quoddam genus nõ nte dicet: neq; notionem & naturam ſubſtantiæ declarabit. Sed hęc quidem hic iam finem habeant: ad quãtatis naturã proficiſcamur.

MARSILIVS

Numerus/ continuum/ locus/ tempus/ quę Peripatetici in uno quantitatis genere collocãt nõ uidenť habere unam naturã cũctis ęque cõem: ſed potius in cõmuni quadã ſerie deiceps diſponi ꝑ gradus reductos ad q̃tatẽ primã Cap.IIII.

n Vmerus quidem ſolus uidetur eſſe per ſe quantus/ ipſaq; quantitas/ In hoc ipſa unitas unitatem deinceps unãquanq; definit. Ad hunc compata dimenſio/ quanta ſit perpenditur. Ad dimenſionẽ locus atq; corpus.

PLOTINVS

n Vmerum profecto primum quãtum dicunt/ & omnem continuã magnitudinem/ locũq; & tempus. Reliqua uero quæcũq; quãta dicunt/ ad hęc omnia referũt. Sic motũ quantũ eſſe aiũt q̃tum & tempus/ quo trãſigit̃. Quãuis forte uiciſſim uideatur agendũ. Quippe cũ tempus cõtinuitatem a motu ſuſcipiat. Iam uero ſi cõtinuum/ qua ratione continuum eſt/ quãtum eſſe dixerint: ſequetur quod diſcretum eſt/ non eſſe quãtum. Si autem ſecundũ accidẽs continuum q̃tum ſit/ quid cõmune ambobus erit in hoc ipſo ꝙ ſint quanta? Numeris quidem ipſis id cõmuniter inſit: ut quãti ſint: rametſi hoc ipſum/ ꝙ q̃ti dicanť/ ſatis cõſtat: nõdum tamen conſtat quæ potiſſimũ ſit ipſa natura/ ꝑ quã q̃ti

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

dicuntur. Verū linea & ſuperficies & corpus non ita dicuntur: ſed magnitudines dicuntur quidem. Quanta uero nequaquā. Siquidem tunc demum aſſequuntur ut quanta dicantur/quādo ad numerum redigūtur: per quem bicubitum tricubitum ue perenditur. Quoniam & corpus naturale cū redigitur ad menſurā/q̄tū quiddam iam euadit: atq; locus per accidēs/nō qua locus eſt quātus. Oportet ät non ſecundum accidens quātum accipere/ſed ꝙ quantum ſit per ſeipſum. Ipſam ſcilicet quātitatem. Quoniam neq; tres boues uelut quātum admittere decet: ſed ipſum qui i eis eſt numerum. Boues enī tres duo prædicamēta iam ſunt. Sic & linea tanta/prædicamēta duo. Tanta q̄netiam ſuperficies ſimiliter duo quædam prædicamenta: & quātitas quidem ſuperficiei/ipſum quātum eſt. Ipſa uero ſuperficies cur nam ſit q̄tum? Quam obrem cū iam determinata eſt uelut tribus lineis aut quattuor/quantum eſſe cenſetur. Quid ergo? ſolos ne numeros eſſe quātum ipſū aſſeuerabimus? Verū ſi numeros ſeorſū ꝑ ſe exiſtētes ad id admittimus/hi certe ſubſtantiæ iudicantur: præſertim q̄a ſecūdum ſeipſos exiſtant. Si autem numeros accepimus/ qui ſuis participantibus inſunt: ſecūdum quos numeramus: nō q̄dem unitates: ſed decem equos/decēq; boues: primo q̄dem abſurdum eſſe uidebitur/ſi illi ſubſtantię ſunt/nō hos quoq; ſubſtantias eſſe. Deinde rurſus abſurdum: ſi metientes ſubiecta/eis inſint: neq; extra ſic exiſtant/dum metiuntur/ quēadmodum regulæ quædam atq; menſuræ/quādo metiri uidētur. At ſi in ſe ipſis interim exiſtētes/ad metiendum accipiātur/neq; tanq̄ ſubiectis alicubi inhęrentes/ nimirum neq; illa ſunt quanta/quæ ſubiecta ſunt: cum per ſe non participent q̄ntitatem. Ipſi uero cur nam q̄tum eſſe cenſentur? Menſuræ enī ſunt. Menſuræ uero cur quāta ſunt uel q̄titas? An forſan q̄a in rerum ordine exiſtētes etiam ſi nulli aliorum naturę accōmodentur: hoc ipſum tamen quod dicuntur/erunt. Atq; in ea quę quantitas dicitur/locabuntur. Etenim unitas ipſa eorum determinat unum. Deinde ſe confert ad aliud: & numerus quāta ſint ibi deſignat: & anima utēs numero multidinem ipſa metitur. Dum ergo metitur/non quid ſit unū quodq; menſurat. Vnum nāq; dicit & duo: qualiacūq; ſint illa/ etiam ſi cōtraria ſint. Neq; rurſus qualem res quęq; affectiōem habeat. Velut num calida pulchra ue ſit/ſed quoad quantum proprie ſpectat. Quāobrem ſiue ſecundum ſeipſū ſiue in participantibus numerus aſſūmatur/nō participāria quantū ſunt/ſed ipſe. Neq; igitur tricubitum erit quantū: ſed tria potius hoc ipſum erunt. Si ita eſt/cur nam magnitudines quoq; quantę dicuntur? An forte quia ipſi quanto ſunt proxima: & quibuſcunq; adſunt/ea quanta dicimus. Tamenſi non ipſo principali quanto ſic illa perpendimus. Sed magnū quidem dicimus/tanquā multi numeri particeps. Paruum uero/quoniam pauci ſit particeps numeri. Verūtamē magnū ipſum atq; paruum nō cenſētur eſſe quanta ꝑprie/ſed ad aliquid. Sed enīā ad aliquid aiunt quatenus quāta eſſe uidentur. Cōſiderandum tamen eſt de his inſuper diligentius. Non igitur erit unum aliquod genus aliud/ſolus numerus. Hęc autem ſecundo loco. Non ergo principaliter genus unū: ſed unum predicamentum congregans quoq; propinqua inter ſe quodāmodo & quę primo & quæ ſecundo loco ſe habent. Nobis aūt inueſtigandum eſt/quomō numeri qui ſecundum ſeipſos exiſtunt/ſubſtātię ſint: an forte & ipſi quātum quiddam ſint. Vtro aūt modo ſe habeāt/nō unum aliquid cōmune illi cum his habebunt: niſi forte duntaxat nomen.

MARSILIVS.

Ipſa q̄titas eſt quæ nō ꝑ aliud q̄ra fit/ſed ꝑ quā cętera fiūt q̄ra Cap. V.

s Ermo igitur & motus & tempus cum id muneris non habeant/ non ſūt q̄ntas: nec etiam in ſua formali rōne quantitatem includunt/q̄uis quantitatis participia fiant.

PLOTINVS

p Roinde ſermo & tēpus & motus qūo ſe habent ad quantum? Primū uero de ſermone/ſi placet/interrogemus. Mēſuraē enim. At ſermo quidem exiſtens tantus eſt. Sed qua rōne ſermo eſt/non eſt quantū. Vim nāq; ſignificandi habet ſicut nomē atq; uerbum. Materia uero eius ē aer/ſicut nois atq; uerbi: ex quibus ſermo cōponitur. At uerberatio ipſa potius ſermo eſt/ neq; ſimpliciter uerberatio: ſed figuratio quędā facta uelut formans. Actio itaq; potius. Actio inq̄ ſignificatrix. Motionē utiq; uerberatiōemq; huiuſmōi rectius aliquis actionem aſſeuerabit. Oppoſito uero ſe mō habentem/eſſe afferet paſſionem: uel unāquanq; dicet alterius quidem actionem/alterius uero potius paſſionem. Aut actionem in ſubiectum/paſſionem deniq; in ſubiecto. Si autem nō ſecūdum uerberationem uox/ſed ſecundum aerem uideatur accipienda: duo iam erunt: neq; unum prædicamentū/aliquid. s. ex ſignificante uerberatione collectum conſignificās illud prædicamentū. Poſt hęc tempus ſi ſecūdum ipſum menſurans accipiatur: quęrēdum erit/ quid purandum ſit eſſe mēſurans. Aut enim animus aut mo mentum hic metiri uidetur. Si autem tempus ſecūdum ipſum menſuratū accipiatur: eſto quātum ipſum qua rōne propriē tātum eſt/ uelut annuum. Sed qua tempus eſt/natura quadam eſt diuerſa. Quod enim tantū eſt/aliud quidem exiſtēs/ eſt interea tantum. Non enim tempus eſt quātitas. Quātitas autem/etiam ſi non attingat aliud/hoc tamen ipſo quod eſt ſimpliciter/eſt præcipue quantū. Siquis autem quæcunq; quanti participia ſunt/quanta proprie aſſerat/ ſequetur ſtatim/ ſubſtātiā & q̄tū idem prorſus exiſtere. Prętereā quod dicit̄ æquale & inq̄le/ proprium eſſe quanti/in hoc ipſo proprie accipiendū eſt. Non tamen in his quæ participant: niſi forte per accidens quiſpiam id aſſumpſerit: uidelicet non qua rōne illa ipſa ſunt. Quemadmodum tricubitum quantū dicitur quaſi collectum: neq; tamen in genus unum: ſed in aliud quiddam unum: atq; unum quoddam prædicamentum.

MARSILIVS

Ambigit cōtra Peripateticos: utrum oīa quæ ipſi collocāt in prędicamēto relationis i una natura generica uniuocaq; cōueniāt Cap. VI.

a It in nonnullis quę inuicem relatiue dicuntur prætęr ipſa ſubiecta fieri inter ſe aliquid aliud/ſcilicet actum motumq; aliquem/ut inter ſcientem & ſcitum: agēs & patiēs. In plenſq; uero uiden nihil ultra ſubiecta aliud fieri uel extare prętęr cogitationem noſtram/ illa inuicem compantem/ ut ſimile ad ſimile/ęquale ad ęquale. Deniq; nō putat relatiua hæc & illa/atq; ipſa ſimpliciter relatiua in eadem natura congruere

PLOTINVS

p Oſt hęc aūt de prædicamēto relationis uidetur cōſiderandū. Siqua uidelicet cōmunio generica ſit in ipſo: uel alio quodā pacto ad unū quiddā communio redigens. Et de hoc ipſo iprimis: utrum hæc ipſa proprie ſit

Ploti ni opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS USAL.ES

ſubſiſtentia ſiue habitudo quędā: quēadmodū dexter atq; ſiniſter: & duplū atq; dimidium. Vel in quibuſdam quidem hæc ipſa ſit/ſicut i eo quod poſterius mō dicebam. In eo autem quod dicebam prius/nulla prorſus exiſtat: uel potius exiſtat nuſq̄. Quid enim exiſtit in duplo atq; dimidio. Item in ſuperāte atq; ſuperato. Rurſus in habitu/diſpoſitione/accubitu/ſeſſione/ſtatione/patre quoq;/& filio/domino/ſeruo. Simili rurſus atq; diſſimili: æquali inęquali: agente patiente: menſura menſurato: ſcientia denicq; atq; ſenſu. Sciētia enim ad ipſum quod ſcien dum eſt/dicitur. Similiter ſenſus ad ſentiendum. Nempe ſcientia quidem habere poteſt ad ipſum quod ſcibile dicitur unam quādam ſubſiſtentiam ſecundū actū erga ipſam rei ſciendæ ſpēm. Senſus quoq; ſimiliter ad ſenſibile. Præterea quod actiuum dicāt ad paſſiuum ſic ferme ſe hēt: & opus unum efficere poteſt/& menſura ad menſuratum mēſurationem agit. Simile uero aduerſus ſimile quid nam habet tunc effectum? An forte non habet quod tunc fiat/ ſed quod iam exiſtat: ipſam uidelicet in qualitate identitatem. Verūtamen præter qualitatem in utroq; tacentem nihil adhibet. Similiter nec ęqualia. Identitas enim in ipſo quanto mutuam habitudinē antecedit. Habitudo uero quidnam aliud eſt/ præter animi noſtri iudicium/dum uidelicet compamus quæ in ſeipſis exiſtunt id quod ſunt: dicimuſq; hoc atq; hoc magnitudinem eandem habēt/eandemq; qualitatem. Item hic progenuit illum. Hic ſuperat illum. Seſſio quoq; & ſtatus præter ipſum ſedēntem/atq; ſtantem quid nam aliud habet. Habitus autem qui ſecundum id quod habet/dicitur habere/ipſum potius uidetur ſignificare. Qui autem ſecūdum id quod habetur/quale quiddam potius eſt dicendū. Eadem de diſpoſitione ratio eſt. Quid nam igitur præter hæc erunt/quę inuicem referuntur? Quid ultra comparationem quandam noſtra intelligentia factam? Præterea quando ſupans refertur ad ſupatum/hæc q̄dem tāta magnitudo eſt: illa uero tanta. At hoc aliud: illud uero aliud. Sed compatio apud nos eſt: nec eſt i eis. Item ubi dexter ad ſiniſtrum: & anterior ad poſteriorem præſtat forſan hæc in ſitu quodam conſiſtere: prout ille quidem hic eſt/ille uero ibi. Nos autem dextrum & ſiniſtrum excogitauimus. At i illis eſt nihil. Itē quod prius dicitur & poſterius/reuera duo ſūt tempora. Sed quod prius & poſterius noiatur/in noſtro ē iudicio poſitum.

MARSILIVS

Concedit tandem ī omnibus quæ inuicem relatiue dicūtur eſſe ueram aliquam & mutuam habitudinem: & præter noſtræ compationis effectum: q̄uis alicubi ſit firmior: infirmior alibi. Sed ualde obſcurum eſſe dicit/quid nā ſit hęc habitudo cōis/& naturā uniuocam eſſe diffidit Cap. VII.

c Oncedit relationem eſſe proprie nōnihil/ cuius exiſtētia ſiqua eſt/ ipſa mutua rerum habitudine conſiſtat/ ut in habitudine bicubiti ad cubitale cōſiſtit/relatio dupli ad dimidium & uiciſſim.

PLOTINVS

ſ I igit̄ nihil dicimus/ſed dicēdo mētimur: nihil utiq; horū erit: ſed habitudo uanū q̄dā. Sin aūt uere loq̄mur/ quādo dicimus/hic prior ē illo: ille uero poſterior/duo iter ſe tēpora cōpantes/aliud quiddā præter ſubiecta itelligimus eē ipſū prius ac poſterius. Similiter de dextro atq; ſiniſtro: & circa magnitudines præter ipſū earū quantū/habitudinē quādam eſſe uolumus: quatenus hoc quidem ſuperat. Superatur illud. Iam uero ſi nobis etiam nihil dicentibus/nihil intelligētibus/ita ſe res habet/ut hoc duplū ſit ad illud: hoc habeat/illud habeatur/anteq̄ nos id aduertamus/& ęqualia iter ſe ſint ante cognitionem noſtram: & quantū ad qualitatem ſpectat/mutuam unionem habeant/& in omnibus quę ad aliq̄d referri dicimus/præter ſubiecta/mutua quædā habitudo conſiſtat. Quia nos iam exiſtētem aīaduertimus: ſimiliterq; ſe habeat cognitio ad rem cognoſcēdam: qua quidē in re etiā manifeſtius eſt/eſſe quandā ex habitudine ſubſiſtētiā: ſi hæc inquam ita ſe habent/non eſt ulterius inquirendum/ utrum in his habitudo quædam exiſtat necne. Sed concedēdum ex talium numero/in aliis quidem q̄diu manent ſubiecta in ſeipſis quomō ſe habebāt/q̄uis inter ſe intenm ſepenř/ habitudinem ipſam pſeuerare. In aliis autē/quādo cōgrediunř/habitudinem fien. In aliis iterum etiam manentibus deſinere habitudinem uel oīo: uel alia fieri. Quemadmodū in dextro accidit & ſiniſtro/ atq; propinquo. Ex quibus potiſſimum orta ſuſpitio eſt/in talibus nihil exiſtere. Hoc itaq; cōceſſo perſcrutandum eſt/quidnam ſit in omnibus idem: & nunquid ſit ibi cōmune ipſum tāq̄ genus: non autem accidens. Deinde poſtq̄ in his idem aliquid inuentū fuerit/indagandum eſt/quam habeat ſubſiſtentiam. Iam uero dicēdū eſt aliquid relatiuū/quod & ad aliquid nominaťr/non ſi ſimpliciter dicaťr alterius: uelut aliquis animæ uel corporis habitus: neq; perinde atq; ex eo/q̄ anima alicuius ſit/uel in aliquo: ſed illa propne dicenda ſunt talia/quibus exiſtentia ſua nō aliunde q̄ ex habitudine naſcaťr. Exiſtentiam uero hanc dico/nō quæ ſubiectorum ſit: ſed quæ ad aliquid proprie dicitur. Quemadmodum duplum ad dimidium/exiſtētiam tradit/neq; bicubito uel oīo duobus/neq; cubitali/uel pꝛſus uni. Sed his exiſtētibus/illico ſecundū eorū habitudinē/præter id quod hoc q̄dē eſt duo: illud āt unū/ ipſū q̄dē duo: cōſequiť ut duplū dicaťr & ſit: ipſū uero unū aſſeq̄ťr/ut dimidiū ſit uiciſſim/atq; dicaťr. Ambo igiť una cōficiunt ex ſeipſis aliud eſſe duplū atq; dimidium. Quæ quidē ad ſe inuicē facta ſunt: eorūq; eſſe nihil aliud eſt/q̄ ad ſe inuicē eſſe. Duplo quidē eſſe ineſt/ex eo q̄ excedat dimidiū. Dimidio āt/ex eo q̄ excedaťr. Quapp nō eſt aliud q̄dem illorum prius/aliud uero poſterius: ſed ambo ſimul exiſtūt. Quæri præterea poſſet/nunq̄d & reliqua ſimul exiſtāt: an quædā potius nō ſimul ſint: ſicut de patre filioq; accidit/atq; ſimilibus. Nā poſtq̄ deceſſit pater filius ſupeſt. Et obeunte fratre reſtat frater. Quādoquidē etiam ſolemus dicere hunc aut illum ſimilem eſſe defuncto.

MARSILIVS

Cōmunis deſcriptio relationis eſt mutua duorū habitudo Cap. VIII.

ſ Ed hęc in differētibus relatiuis tā diuerſa eſt/ ut nō ſit uniuoca. Inter aliqua relatiua una cū habitudine eſt actio q̄dam/ ut iter generantē atq; genitum. Alicubi nulla/ut inter ſimilia & ęqualia.

PLOTINVS

c Aeterū ad hæc quodāmō digreſſi ſumus. Inde uero īprimis q̄rendū ē/ quā ob cām hæc ſe diſſimiliter hēant. Sed iā igiť hoc ipſū quod dicit ad ſe inuicē eſſe declarare debēt/quā cōem hēat exiſtentiā. Profecto idipſū commune nō poteſt eſſe corpus. Conſequens eſt igiť/ſi modo eſt/incorporeum eſſe. Et id quidem uel in ipſis eſſe ſubiectis uel extra. Ac ſi eadem ſit habitudo/ uniuoca eſſe. Sin minus/ſed alia aliorum/eſſe ęquiuocam iudicādam. Nō enim

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ex eo ꝙ dicit̃ habitudo/ſtatim eãdem habet eſſentiã. Num igit̃ habi tudines ita partiri debemus? Dicẽtes uidelicet alia qdẽ habere habitudinẽ ociosam quaſi ſa centẽ: atq; ſimul oio ſubſiſtentiam inter ſe habere. Alia uero una cũ potẽtia ſimul & ope ſemp quodãmodo habitudinẽ poſſidere: & antea quidem potentiam habuiſſe. Deinde in congreſſu etiam actu ſubſiſtere. An uero ſũ ne ita dicendum? alia quidem efficere: alia uero ſubſiſtere. Atq; quod ſubſiſtit/ nomen ſolum alteri exhibere. At illud quod efficit/ etiam ſubſiſtẽtiam alteri tradere. Tale utiq; ẽ pater & filius. Agens & patiẽs. Habẽt enĩ quãdam uelut uitam & actionem. Num igit̃ ita habitudinem diſtinguere decet: diuidere inq̃/ non tanq̃ id quod in differentijs aliquid & cõmune: ſed oio tanq̃ habitudo ĩ utroq; altera ſit natura. Quã dicere æquiuocam debeamus: & illam quidẽ quæ efficit/ noiare actiõem & paſſionem/ quaſi utraq; una ſit motio. Aliam uero ponere quę nõ faciat ipſa: ſed aliud quiddam ſit in ambobus efficiens uelut æqualitas/ quę æqualia facit. Aequalitate enim æqualia fiunt: & oio identitate quadam fiunt eadem. Vbi aũt magnũ dicitur atq; paruum/ illud præſentia magnitudinis/ hoc uticiſſim paruitatis preſẽtia ſic apellatur. Sed ubi hoc maius perpẽdit̃ illud minus/ q̃tum ad illos qui participant ita cenſeẽ. Maior quidem actu tam apparente quę in ipſo eſt magnitudine: minor aũt/ paruitate ſic apparente.

MARSILIVS

Relatio eſt nõnihil incorporeũ & rõ quędam: quæ cõſiſtit uel ĩ actione: ut inter mouens ac motum: uel in ſpecie: ut hic pulchrior illo: uel ĩ priuatione ſpeciei/ ut turpior illo. Cap. VIIII.

a Liquãdo ĩ ſpecie eadẽ ut ſimilia & æqualia. Aliquãdo in oppoſitis ſpeciebus: ut diſſimilia & inæqualia. Difficile eſt in eodem genere collocare rõnes adeo diuerſas. Itẽ habitus & priuationes eorum. Item abſtracta & concreta.

PLOTINVS

i Gitur opę pretium eſt in illis quidem quę prius narrabamus/ uelut in efficiente atq; ſcientia/ habitudinem ponere certam & efficacem/ atq; actum: in actuq; rationem. In reliquis autem participationẽ quãdam ſpẽi ratio niſq; aſſerere. Etenim ſi oporteret/ res omnes eſſe tantũ corpora/ deceret dicere habitudines eiuſmodi quæ inuicem relatiue dicuntur/ nihil eſſe. Si autem rebus incorporeis rationibuſq; principalem tribuimus eſſẽdi prouinciam: atq; habitudines eſſe rationes quaſdam/ ſpecierumq; participationes aſſeueramus/ nimirũ cauſas ſic aſſignare cõſẽtaneũ eſt: huius uidelicet quod duplũ eſt/ ipſũ duplũ cã eſt/ ut ſit duplũ/ atq; uticiſſim ꝙ aliqd ſit dimidiũ/ cauſa eſt dimidiũ. Iam uero alia eadem ſpecie: alia ſpẽbus oppoſitis eſſe hęc ipſa quę dicũtur. Simul igit̃ hunc qdẽ contigit duplũ ipſũ/ illi uero dimidiũ. Huic magnitudo. Illi paruitas. Vel utraq; ſũt ĩ quolibet/ ſimilitudo ſcilicet/ atq; diſſimilitudo. Rurſus idem & alterũ. Qua propter idem aliquid paſſim eſt ſimile ſimul atque diſſimile: idemq; & alterum. Quid igitur? ſi hic quidẽ turpis eſt: ſed ille turpior. Nunquid participatione ſpeciei eiuſdem ſic apellantur. Forte uero dicendum: ſi turpes ſint omnino æquales eſſe inter ſe abſentia ſpeciei. Si autem in hoc quidem magis ſit/ in illo uero minus/ dicendum ſic ſe habere/ ut participatione ſpẽi materiam parum ſupantis hic minus ſit turpis. Ille uero magis turpis/ ubi ſpẽs etiã minus materiã ſuperat.

Vel etiã priuatiõe quadam/ ita ſunt iudicãdi. Siquis uelit eos inuicem comparet/ perinde ac ſi ſpẽs illis ineſſet. Proinde ſenſus ſpẽs quędã eſt ex ambobus. Et cognitio ſimiliter ſpẽs ex utriſq; reſultãs. Tum uero habitus erga id quod habeẽ/ eſt actus quidã quaſi cõtinẽs tãquam effectio quædã. Præterea menſuratio/ quæ eſt actio metientis ad mẽſuratũ/ ratio quædã eſt. Siquis igit̃ habitudinẽ ipſam relatiuorũ uelut formã quãdam rõne generica tanquã unũ quiddã ponat/ baud abre in his unũ genus erit: & ubiq; ſubſiſtẽtia erit uelut ratio quædã. Sin aũt rationes oppoſitę ſunt/ differẽtiasq; habẽt/ quas diximus/ forte genus unũ eſſe nõ potent: ſed ad quãdam ſimilitudinẽ/ unũq; prędicamẽtũ oia redigẽtur. Verum ſiquo modo quę dicta ſunt/ in unum redigi poſſint/ nõ tamẽ in genus unũ colligi poſſunt cuncta/ quæ ab illis ſub eodem prędicamẽto ponũtur. Et.n. negationes quoq; ipſorum ĩ unũ una cum ipſis cõgregãt: & quæ ab eis ita denominãtur ut ab ipſo duplo hic uel ille duplus. Sed quo nam pacto in unũ idemq; genus tum uniuſcuiusq; natura/ tum eiuſdẽ negatio colligi põt. Duplũ & nõ duplum/ ad aliqd & nõ ad aliqd/ pinde ac ſiquis cum aĩal genus poſuerit/ ibidem quoq; nõ aĩal audeat collocare. Item qũo ipſum duplum/ & hic duplus eodem ĩ genere numerantur/ ſimiliterq; albedo ſimul & albus? Cum hoc & illud idem ſic eſſe non poſſit.

MARSILIVS.

Poſita deſcriptiõe qualitatis apud Peripateticos. s. qualitas eſt id quo quale aliquid nominaẽ/ nõ poſſunt quæcũq; qualitates dicenẽ/ ſub uno quodam genere rõne uniuoca cõtineri. Cap. X.

n Ec facile poſſumus explicare quid nam id ſecũdum ſe ſit: p quod alia denominãtur qualia. Nam p potẽtiam pariter atq; impotẽtiam: item p habitum æqualiter priuationemq; quale aliquid apellatur. Ac paſſim ſimiliter per oppoſita.

PLOTINVS.

Oſthac aũt cõſiderare decet qualitatẽ: a qua rite qualis aliqs nominaẽ.

p Et imprimis inueſtigãdum quid nam exiſtẽs ipſa/ alia reddat qualia. Et nũq̃d una eademq; exiſtẽs rõne cõi/ ſpẽs exhibeat differẽtiis. An potius adeo iter ſe diuerſæ qualitates ſint/ ut unum earum genus eſſe nõ poſſit. Verum quid nam cõe eſſe põt in habitu/ & diſpoſitiõe actiuaq; qualitate/ figuraq; & forma. Quid dicam de craſſo ac tenui: de pingui & macilẽto? Si enĩ ipſum cõe dicamus potẽtiam/ quę cõueniat habitibus & diſpoſitiõibus/ potẽtiisq; naturalibus: a qua id ipſum/ quod habet eam/ põt quæcũq; põt/ nõ amplius impotẽtiæ cũ his genere cõgruent. Deinde figura & quę circa quodlibet forma ẽ/ quo nã modo potẽtia eſt? Præterea ſi ita ſit/ ens qua ens eſt/ potẽtiam nullã habebit: ſed quando ei quale acceſſerit. Ipſi uero actus eſſẽtiarum/ q potiſſimũ actus ſunt/ ſecundum ſeipſos agentes/ & actus uirium propriarũ/ quatenus ſunt id quod ſunt/ ad quale ſic pertinebũt. Verum ſecũdum potẽtias illas/ quæ poſt eſſẽtias ſunt/ qualitas cẽſenda diceẽ: ceu facultas pugilis/ non bois iudicaẽ ut homo: ſed uis ipſa rõnalis. Quę facultas iccirco non eſt qualitas: ſed illa potius/ quam aliquis induſtria cõparauerit. Quãobrẽ rõnalis potẽtia ęquiuoce qualitas apellaẽ. Erit itaq; qualitas uis quædam eſſẽtiis addita poſt ipſam eſſentiæ rõnem. Per quã deinde quales cognominãtur. Differẽtiæ uero/ p quas iter ſe inuicem eſſẽtiæ diſcrepãt/

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

aũt animę qualitates afferere. Deinde corporis qualitates pro ſenſuum diſtribu
tione diuidere: ut aliæ ad uiſum pertineãt: ad auditum aliæ/uel ad guſtum: aliæ
ad olfatũ/aut tactum. Qualitates ãt aię qũo partiemur? Nunquid p cõcupiſcen
di/trahſcendi/cõſultandi uirtutes? Aut p differentias actionum/quæ ſecundũ eas
aguntr: quoniã hę harũ ſint effectrices. An ſecũdũ utile noxiumq; diuidemus?
Rurſusq; utilitates & dãna. Similiter qualitates corporeas diuidemus p id ꝑſum
q; differẽtia facãt/uel ſecũdum utilitatẽ aut damnũ. Propriæ nãq; ſunt eiuſmodi
differentiæ qualitatis. Aut enĩ utilitas & damnũ a qualitate & quali uidenr acci
dere/uel modum adhuc alium & aliter indagare debemus. Inueſtigãdum uero
quo pacto fien poſſit: ut qui ſecundum qualitatem qualis eſt/in ea ipſa propne
ſit qualitate. Nõ enĩ genus unum eſt utriuſq;. Item ſi pugil in qualitatis eſt ordi
ne/qũo nõ etiam i eodem ſit & effector. Atq; ſi ita ſit/qũo nõ rurſus & ipſum effi
ciens. Quapp nequaq; oporter ipſum efficiens ad ordinem relationis traducere:
neq; rurſus ipſum patiens/ſi hic aut ille patiens i qualitatis ordine continr. Ac
forſan pręſtat effectorem hic collocare: ſi ſecundũ potentiam exiſtimar effector.
Eſt aũt potentia qualitas. Sin aũt ſecundum eſſentiam ipſa potentia eſt/quęcũq;
potẽtia ſit/neq; ſic quidem referr ad aliquid: neq; etiam ad ordinem redigir qua
litatis. Non enĩ efficiens ipſum ita ſe habet ſicut maius. Ipſum nãq; maius/ſubſi
ſtentiam quatenus maius eſt/ habet ad id quod minus eſſe perpendir: efficiẽs ãt
ex eo q; iam tale eſt/iudicar efficiens. Sed forſan quatenus q; dem tale eſt in qua
litatis ordine collocar. Quatenus uero põt i aliud/ideoq; dicir effectiuum/inter
relatiua merito numerar. Cur igir nõ etiã pugil inter relatiua cenſer. Similterq;
peritia pugilis. Facultas nãq; pugilis otio referr ad aliud. Neq; enĩ ulla eius conſi
deratio eſt/quæ nõ ad aliud referar. Iam uero & de cęteris artibus/aut certe plu
rimis cogitãdum eſt/atq; forte dicendum. Quatenus quidẽ diſponũt & afficiũt
aiam/qualitates exiſtere. Quatenus ãt nõnihil efficiũt/effectrices exiſtiman. Atq;
ex hoc ipſo refern ad aliud/& i relatiuorũ ordine collocan. Quãdoquidem alio
quoq; modo ad aliud referunr/prout habitus apellãtur. Sed nunqd alia quędã
ſubſiſtẽtia eſt ſecũdum ipſum quod dicir effectiuũ? Cum effectiuũ non ob aliud
q; quia q; le eſt/ſit effectiuum. Forte enĩ aliquis i rebus aiatis/præſertim conſilio
quodã utentibus/ex eo q; declinẽt ad faciendũ ſubſiſtẽtiam eſſe/cõcedet etiã ſe
cundũ effectiuę uirtutis cõditiõem. In uiribus ãt inanimatis/quas diximus qua
litates/quid nam eſt ipſum effectiuũ? Forte quando tali cuidam occurit aliud/
accipit ab eo/euaditq; ſui muneris pticeps. At ſi idem agit i aliud/atq; pantur/
qũo amplius effectiuum proprie ipſum ſubſiſtit? Quãdoquidẽ & maius ipſum
quod forte ſecũdum ſe eſt tricubitũ / maius & minus i cõcurſu ad aliud euadere
cõſueuit. Sed dicet aliquis/maius ac minus participatiõe quadã magnitudinis
paruitatiſq; fieri. Forte etiam hoc quod parr ſimul & agit participatiõem quan
dam habet effectiui ſimul atq; paſſiui. Quęrẽdũ hic quoq; uider/nunquid qua
litates/quę i hoc mũdo ſunt una cum illis quę ſunt in mũdo diuino ſub eodem
genere numerenr. Id aũt erga eos dicar/qui & ibi talia quædã ponũt. An forte ſi
militer quęrendũ eſt etiam ſiquis ſpẽs nõ admiſerit. Nempe ſi interim itellectum
admiſerit/habitumq; i eo aliquem eſſe cõceſſerit/interrogabir/nunqd cõe aliqd
huic habitui ſit ſimul & illi. Cõceditur ſaltem ſapientiam illic exiſtere. Atqui ſi
illa ęquiuoce ſe hẽt ad noſtrã/merito iter eiuſmõi q̃litates non numeratur. Si aũt
ſe hẽt uniuoce ipſa certe notio qualitatis noſtris erit illisq; cõis. Niſi quiſpiã oſa
quæ illic ſunt/eſſe affirmet eſſẽtias. Ideoq; itelligentiam ipſam ſimiliter eſſe cõce
dat eſſẽtiam. Verum eiuſmõi quęſtio de cætens quoq; prędicamẽtis agi poteſt.
Nunquid quod hic/& quod ibi eſt/diuerſa ſint genere: an potius ambo ſub eo
dem genere collocenr.

MARSILIVS.

Quod apud Peripateticos nominar prędicamentũ quãdo .i. heri/cras/& ſimilia:
tempus propne tẽporis ue partem formali rõne cõprehendi Cap. XIII.

f I ergo nihil aliud ſignificat/nõ debent in alio prædicamẽto ipſum quan
do/in alio tempus ponere. Sin autem præter tempus ſignificat aliud/non
unum hoc iam prędicamẽtum erit/ſed ex pluribus cõgregatum.

PLOTINVS.

d E illo aũt prędicamẽto/quod ipſum aliquãdo ſiue quãdo nominãt/de
inceps ita conſiderandum. Profecto ſi heri & cras & anno prætento/ſi
ue iandiu/& talia quędam temporis ptes ſunt/quid nam prohibet quo
minus hęc i eodem ſint/in quo eſt & tempus. Siquidem ipſum erat/& eſt/& erit:
cum ſpẽs temporis ſint/non iniuria in eodem in quo tempus ponitur/collocan
tur: tempus autem eſſe in quãtitatis genere dicitur. Quapropter quid nam opus
eſt nouo quodam prædicamẽto. Si autem dixerint/hæc nõ ſolum tẽpus eſſe. s.
erat/& erit. Item heri/& iandiu/quę ſub ipſo erat/ponũtur/ſubici enim talia opor
tet ipſi/quod dicitur erat: ſi inquam id ipſum dixerint non ſolum eſſe tempus/
ſed aliquando tempus/ ita protinus reſpondebitur. Primo q̃dem/ſi eſt aliquan
do tẽpus/certe eſt & tempus. Deinde ſi heri tẽpus prætentum eſt/ compoſitum
quiddã erit: ſi nõ aliud quiddam ſit ipſum pręterntum: aliud uero tẽpus. Duo er
go prędicamẽta hæc erunt: neq; ſimplex aliquid. Sin aũt ipſum aliquãdo dicant
nõ eſſe tempus/ſed i tempore/hoc ipſum quod dicitur i tempore/ſi rem ipſam ſi
gnificat/quaſi dicat/Socrates iandiu erat: ſane Socrates extrinſecus erit: neq; unũ
aliquid dicẽt. Verum Socrates uel actio i hoc ipſo tẽpore quid nã erit potiſſimũ?
An forſan i parte temporis. Sin aũt quoniam partem temporis dicunt/& qua ra
tione pars eſt/exiſtimãt nõ tempus quiddam/uel ptem eius ſimpliciter/ſed prę te
ritam temporis ptem dicere/plura conficiunt. Nempe partem quatenus pars eſt /
ad aliqd ſe habẽtem adſummũt. Atq; ipſum prætertũ apud illos adiectũ aliqd
ent: uel idem cũ ipſo/ quod dicir erat: quod ẽ temporis ſpẽs. Verum ſi hoc in
tereſſe dicãt/q; ipſũ erat indefinitũ ſit: ſed ipſũ heri & anno ſupron/ſit definitũ/
nos q̃dẽ primo ipſum erat cõſtituemus alicubi. Deinde heri/cenſebir ipſum erat
iam definitum. Vnde ſequir/ut heri tpũs ſit definitũ. Hoc aũt eſt tẽporis q̃titas/
uel q̃tum quiddã tẽpus. Quapp ſi tẽpus eſt in quanti ipſius ordine cõſtitutũ /
horũ quodlibet erit q̃tũ iam definitũ. At ſi quotiẽs dicũt heri/id dictũ intelliga
mus/quaſi id in tẽpore prætertto definito ſit factũ/multo adhuc magis multa ſi
mul adducẽt i mediũ. Deniq; ſi oportet alia inferre prædicamẽta/ex eo q; aliud
ſit/fiat ue i alio/quemadmodũ impręſentia de hoc ipſo accidit/quod i tempore
ſit/uel fiat. Multa inſup alia prędicamẽta eadem cõditione inueniemus: qa uide
licet aliud quoquo modo exiſtat i alio. Sed de hoc aptius i ſequẽtibus/ ubi de
hoc ipſo quod ipſum ubi dicir/diſputabimus.

Ploti
Di
Spa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

MARSILIVS.

Superuacuum est propter id quod dicitur aliquid alicubi esse nouum inferre prędicamẽtum. Cap. XIIII.

n Am hoc ipsum ubi/proprie locus est. Siquid aũt huic adiectum considera tur/nõ nouum prędicamẽtum affert: sed relatiõem aliquã uel substãtiam.

PLOTINVS.

Olent de prædicamẽto/quod nominãt ubi/tractantes dicere. Vbi profe
f cto est: ac si dicaẽ/in lycio est uel academia. Academia igiẽ lycumq; lo ca sũt oĩo/partesq; loci: sicut sursum/deorsum/hic/spẽs sũt loci/uel par tes. Intereſt aũt/q; alia aliis magis determinata sunt. Si igiẽ sursum/deorsum/me dium sunt loca/uelut delphica regio media est/ & prope mediũ attica/ & lycium & reliquæ regiões/q̃d nam oportet ultenus præter locum quærere? Præsertim cũ dicamus hæc singulatim locum significare. Si aũt aliud ĩ alio dicimus/quando dicimus ubi/nõ unũ dicimus neq; simplex. Pręterea si quotiẽs hũc esse hic affir mamus/habitudinem aliquã procreamus/tum huius ĩ hoc/tum eius quod susci pitur ad id quod suscipit/cur nõ hoc ipsum in relatiuorum genere ponimus? Si quidem ex utriusq; habitudine ad utrũq; aliq̃d generatur. Item nihilo differt/si athenis habitans dicas hic sum/aut sum athenis. Sed hoc ipsum quod dicẽ hic cum signum demonstratiuũ sit/ locum significare cõcedẽt. Ideoq; & illud quod dictum est athenis/designare locum confitebunt. Quapp athenis ad ipsum pro prie locum ptinet. Rursus si athenis idem est atq; i urbe athenensi esse/nimirũ ultra locum/ipsum quoq; esse etiã prędicaẽ. Nõ tamẽ ita decebat/quemadmodũ neq; p genere q̃litatis fas est assignare/qualitas ẽ: sed q̃litas ipsa dũtaxat. Acce dit ad hęc/q; si oportet quod ĩ tempore uel loco dicẽ/aliud afferre prędicamen tum/præter tpũs atq; locum/cur nõ etiam quod est ĩ uase/aliud inducat prædica mentũ. Item quod ĩ materia/aliud. Rursus aliud/quod est ĩ subiecto. Item quod ut pars ĩ toto/uel sicut totum ĩ partibus: genus ĩ speciebus: spẽs ue i genere limi liter aliud. Atq; ita plura adhuc nobis prædicamẽta numerabunẽ.

MARSILIVS.

Rectius fortasse pro prædicamento ponereẽ effectio/aut actus/ aut motus q̃ facere. Cap. XV.

PLOTINVS.

N eo aũt prędicamẽto/quod facere nominãt/hęc cõsiderare licet. Tradi
i tur sane/posse subsãtiã ponẽda esse quę sũt circa subsãtiã/quẽadmodũ q̃litas numerusq; se habẽt: ideoq; q̃litas apud illos aliud genus assenẽ. Item q̃a q̃litas circa subsãtiam est: iccirco ipsum q̃le genus aliud ponẽ. Sic itaq; cum circa eandem sit & effectio/aliud quoq; genus ẽe hoc ipsum facere arbitran tur. Num igiẽ ipsum facere ponẽdũ est? An factio potius/a qua facere ꝓficiscẽ. Quemadmodũ & q̃litas ponẽda est/a qua fit q̃le similiter. An potius hic factio facere faciens/uel facere atq; factio ĩ unũ accumulãda sunt. Iam uero ipsũ facere magis designat efficientem: factio uero nequaq̃. Atq; & facere plene significat in quadã effectiõe uersari. Id autẽ est in actu se habere. Ex quo efficiẽ/ ut actus prę dicamentũ potius sit. Qui sane actus consideran circa essentiã affirmaẽ: quemad modum ibi q̃litas. Qui rursum actus uersaẽ circa essentiã tanq̃ motus. Et profe cto motus unũ aliquod rerũ genus existit. Cur eni q̃litas quidẽ unũ aliquid est circa essentiã? Et q̃litas similiter unũ q̃ddã: item relatio pp quãdã alterius ad al terũ habitudinẽ. Motus aũt/q; similiter circa essẽtiã ẽ/nõ sit similiter unũ genus.

MARSILIVS.

Rectius forte pro prædicamẽto ponereẽ actus. Atq; sub eo actus alter q̃dem per fectus/ut habitus atq; forma: alter autẽ imperfectus/ut motus ad habitum atq; formam. Cap. XVI.

Otus non rõne sui diciẽ imperfectus actus. Quo.n. momẽto incipit iam
m actus est & motus. Sed rõne alicuius alterius post motũ perficiendi. Sicut actus ac sæpe mutatio fit momẽto: ita motus exordiens ĩ momẽto simpli citer/iam est motus. Subit uero tẽpus quatenus subit & q̃titatem.

PLOTINVS.

Iquis aũt obiiciat/ motũ esse actũ imperfectũ/ nihil adhuc prohibere ui
f debiẽ/actũ q̃dem primo loco ponere: motũ uero tanq̃ spẽm eius/ & im perfectũ q̃ddã illi subiicere. Prędicãdo q̃dem de motu actũ. Addendo uero ꝓ differentia imperfectũ. Nam impfectũ de motu diciẽ: nõ q̃a nõ sit actus: sed actus quidem ẽ oĩo. Soraẽ aũt repetitã quandã successionẽ/ nõ quidẽ ut mo tus ipse ad actũ quãdoq; peruenĩat. Iam eni actus exiſtit: sed ut efficiat aliquid: quod aliud quiddã est ultra motũ. Neq; tũc motus ipse perficiẽ: sed res ipsa po tius/ad quã motor animũ intẽdebat. Sicut incessus statim ab initio erat incessus. Si aũt oporteat stadium ptransire/nec dum trãsactũ fuerit: certe hoc ipsum quod deest/neq; incessui neq; motui deest: sed potius incessui tanto. Incessus autẽ erat etiã quãtuscũq; fuerit/atq; iam motus. Profecto q̃ mouẽ/iam est motus: & qui diuidit/iam diuisit. Et sicut qui actus diciẽ/nõ indiget tẽpore: ita neq; etiam mo tus: sed motus proprie eousq; productus. Atqui si actus fit in nõ tẽpore/certe & motus qui oĩo motus est atq; simpliciter. Sin aũt motũ diciẽ/iccirco prorsus in tẽpore fieri: quia cõtinuitatem sibi uendicet: respõdebitur/uisionem quoq; nõ in termissam habere continuitatẽ/agiq; ĩ tẽpore. Argumẽtũ uero huic prębet facul tas quoq; proportionis. Quę quidẽ tradit/posse semp ex quocunq; motu aliud aliudq; accipe: Neq; esse initium tẽporis/in quo & a quo incepit. Neq; rursus mo tionis exordiũ/sed licere semp altius motũ diuidere: adeo ut cõtigat motũ nup incohatũ iam etiã ex infinito tẽpore processisse: Ipsũq; motũ similiter infinitum quãtum spectat ad exordium/extitisse. Id aũt ideo accidit: quoniã actum a mo tu separant. Et actũ quidẽ fieri ĩ nõ tẽpore dicunt: motũ uero tẽpore indigere fa teneẽ. Motum inq̃ nõ solum tantum proprie aut tãtum/sed oĩo motus ipsius na turam necessario ẽe quantã. Tamesi ipsi fatentur/tantum aut tantum ꝓ accidẽs motioni cõtingere: siquidẽ motus sit diurnus: uel q̃ticũq; sit tẽporis. Sicut igiẽ actus fit ĩ nõ tẽpore: ita nihil prohibet motũ quoq; ĩ nõ tẽpore incepisse. Tpũs aũt ob id motui cõtigisse: quoniã motus tãtus euaserit. Quãdoquidẽ mutatio nes quoq; ĩ nõ tẽpore fieri cõcedũtur: quãdo dici solet/mutatiõem partim q̃dem peragi simul totã/partim uero nequaq̃. Si ergo mutatio cur nõ etiã motus agiẽ in nõ tẽpore? Assumpta uero mutatio est/nõ ĩ eo q̃ iam facta fuerit permutatio. Nõ eni mutatiõe illa indigebat: quæ proprie in esse quodã ꝓmutato cõsisteret.

MARSILIVS.

Probabilius sub motu tãq̃ genere ponerẽt actionẽ & passionẽ/q̃ duo hæc tãquã prædicamẽta duo. Cap. XVII.

Ploti
Opa

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

e Sſe relatiuum non eſt ſimpliciter eſſe alicuius/ uel ad aliquid uergere: ſed hoc ipſum quod eſt/ex mutua duorum habitudine cõfici.

PLOTINVS.

f Iquis aũt attulerit/neq; actum neq; motũ eſſe p ſe genera: ſed í relatiuorum genere cõputari: propterea q̃ actus qdẽ ſit alicuius potẽtia quadã actiua: motus autẽ ſit alicuius potentia motiui/qua rõne ſit motiuũ di cẽdũ eſt. Relatiua ſemp ipſa habitudine generari: nõ ãt ex eo dũtaxat/q̃ dicanť ad aliud. Quãdo uero ſit ſubſiſtẽtia quædã/quæ ſiue alterius/ ſiue ad alterũ ſit/ naturã tamẽ ipſã ſornť ante relationẽ: hic utiq; actus & motus & habitus inſup exiſtens alterius/nõ caret interea ea facultate/p quã ante relatiõem ſit reipſa/atq; intelligať. Alioquin ſic oĩa pariter ad aliud referenť. Quodlibet eni habitudiné quandã ad aliqd habet. Quod quidem aiæ quoq; cõtingit. Iam uero hoc ipſa factio/& hoc ipſum facere/cur nõ í relatiuorum numerum referanť? Aut eni motus/aut actus quidã erit oĩo. Sin aũt effectiõem quidem i relatiuorũ ordine collocent: ipſum uero facere genus unũ cõſtituãt/quid nã prohibet quo minus & motum ad aliquid referãt: ipſum uero moueri unum eſſe genus affirmẽt? Atqui moueri eis diuidere licet/tãquã unum in ſpẽs præcipue duas: In ipſum. s. facere atq; pati: nõ tamẽ ſicut nũc efficiunt/dicẽtes uidelicet hoc quidem genus eſſe facere: illud aũt genus eſſe pati.

MARSILIVS.

Motus ipſe nõ tam ut ſimpliciter ſit/q̃ ut ſit longus/indiget tẽpore. Item nõ oĩs actio referť ad paſſionẽ/qualis inceſſus & itelligẽtia eſt Cap. XVIII.

p Ræterea motus/actio/paſſio/ſenſus/ intelligẽtia/præter id q̃ ſunt alicuius actus/& dirigunť ad aliquid/exiſtunt abſolute aliquid in ſeipſis.

PLOTINVS.

c Onſiderandũ eſt præterea/num rite dicturi ſint í ipſo facere alios qdem eſſe actus/ alios ãt eſſe motus: Et actus ſimul totos explen: motus ãt tales eſſe/quale ſit & diuidere. Diuidere nanq; uerſať in tempore/an forte actus oẽs dicturi ſint eſſe motus/uel certe cum motu. Item nunquid effectiones oẽs ad ipſum pati ſint relaturi: an potius quaſdã abſolutas affirmaturi: ſicut incedere atq; loqui. Rurſus num oẽs impetus ad paſſiõem relatos/motus noĩarum ſint: abſolutos ãt/ſimpliciter actus/uel forſan í utriſq; pariter utrũq; collocaturi. Iam uero incedere quidem ipſum/quod & abſolutum quiddã eſt/motum facile apellabunt. Intelligere uero/cui patiens nõ reſpõdet/actum uel actiõem (ut arbitror) nuncupabunt. Alioquin intelligere atq; incedere nõ erit aliquid facere. Verum ſi hæc in genere faciendi nõ ſint/ubi dicendum? Forſan uero intelligere ad intelligibile ſicut & intelligentiam referent. Nam & ſenſum ad ſenſibile dirigũt. Quod ſi & ſenſum dirigunt ad ſenſibile/cur nõ ipſum quoq; ſentire ad ſenſibile referant? Atq; ſenſus/qui & referť ad alterũ/habitudinẽ quidẽ habet ad illud: Sed hẽt interea nihilominus præter habitudinẽ aliqd: hoc ipſum. s. actũ quendã eſſe/uel paſſiõem. Si igiť paſſio præter id quod alicuius uel ſub aliquo ſit/eſt & aliquid aliud/ nimirũ ſic & actus atq; actio. Tum uero inceſſus cum ipſe quoq; alicuius ſit/ſitq; pedũ/atq; ſub aliquo/hẽt tamen in ſeipſo interim ut ſit motus. Quod ſi ita ẽ/intelligẽtia quoq; præter id quod ſpectat ad aliquid/id í ſe muneris hẽt/ut motus quidã ſit aut actus.

MARSILIVS.

Probabiliter motũ ponemus p genere: Quẽ diuidemus í motũ exoriẽtẽ intrinſecus/atq; í motũ extrinſecus incidẽtem. Cap. XIX.

p Rimum quidẽ nominabimus actiõem/ſiue maneat intus/ſiue etiã í aliud exeat. Secundũ uero paſſionẽ: ſiue quis putet hos iter ſe motus actionẽq; & paſſiõem re ipſa diſcrepare/ſiue tantum rõne differre.

PLOTINVS.

p Oſt hæc autẽ cõſiderandũ eſt/nunquid actus aliqui uideanť imperfecti fore/miſi tempus aſſumpſerint: adeo ut cũ morbus una cõſpirẽt/ uelut uiuere atq; uita. In tempore nãq; perfecto cõſiſtere uideť ſuũ cuiuſq; uiuere. Ipſa quinetiã beatitudo actus quidã eſſe/nõ í aliquo indiuiſibili cõſiſtens: ſed rãquam motum quendã eſſe putãt. Ex quo dicẽdum ſit/utraq; motus eſſe: atq; motum ipſum genus unum exiſtere. Quod quidem perſpicere liceat unum ſecũdum ſe genus ultra quãtitatem/quę í ſubſtãtia eſt/& ultra q̃litatem: adeo ut motus ſimiliter ſit unum quiddã circa ſubſtãtiam. Quem quidem cõem motũ/ ſi placet/in duas diuidas motiões: quarum alię quidem ad corpus/alię uero pertinere ad aĩam uideanť. Aut aliæ penes ipſa mouentia ſint/aliæ ſub aliis aliunde in ipſa pueniãt. Vel aliæ ex ipſis propriæ/aliæ aũt ex alienis. Tum uero quæ ſũt ex ipſis/actiões ſint: ſiue í alia tranſeãt: ſiue ſint abſolutæ. Quæ uero pendẽt ex aliis/paſſiões. Quãuis motus ẽt in alia trãſeuntes/nidem ẽe uideanť: atq; motus qui ex aliis pẽdere dicunť. Diuiſio nãq; ſiue penes diuidẽtem/ſiue i re diuiſa cõſideret/eſt una. Sed diuidere aliud eſt q̃ diuidi. Forſan uero neq; una quidem eſt ipſa diuiſio/quæ inferť a diuidẽte/& quæ í diuiſo ſuſcipiť: ſed diuidere ipſũ atq; diuidi nihil aliud eſt/ q̃ ex tali quadam actiõe & motiõe/alteram í re diuiſa ſuccedentem fieri motiõem. Aut forte nõ ſecũdum hoc ipſum/quod diuidi diciť/differẽtia ipſa perpẽdiť: Sed ſecũdum aliud ex motiõe reſultãs/uelut dolere. In hoc. n. cõſiſtit pati. Quid ergo dicẽdum/ubi nihil doleat? Quid nam aliud? niſi q̃ actus efficiens í hoc exiſtens/ſit loco doloris uel paſſiõis. Sic eni accidit & tale quiddam eſt/quod diciť aliquid facere. Atq; ita duplex uideť eſſe quod facere noĩať. Aliud quidem nõ í alio/aliud aũt í alio collocatũ. Neq; ſic ulterius diuideť/ut aliud quidem facere ſit/aliud uero pati. Sed ipſum quod eſt í alio facere/occaſiõem præſtitit/ ut duo quædam eſſe hic apparerẽt: quorum aliud ſit facere/aliud cõtra ſit pati. Iam uero ſcribẽdi munus/q̃uis admittať i alio/nõ affert præterea paſſiõem ſibi e cõtrario reſpõdentem: quoniã nihil aliud efficit í ſcribendo/præter ſcribentis ipſius actum. Quod quidem perinde ſe habeat atq; dolere. Siq; aũt dixerit tale quiddam afferre præterea/quale ſit/quod fuiſſe ſcriptum diciť/nõ ppea paſſiõem aliquam í medium ĩtroducit. Atqui & í ipſo ĩceſſu/quanus terra ſubſit/quæ inceſſu calcať/nõ tamen hic addi debet/terram aliquid inde fuiſſe perpeſſam. Sed quãdo quis ſup corpus aĩalis progrediť/ paſſio iam ppendiť: dum uidelicet quiuis excogitat dolorem inſup inde prouenientẽ: dolorem inq̃ reputãs nõ inceſſum. Alioquin id ipſum prius etiam perpendiſſet. Sic & in oĩbus ſecũdũ ipſum facere/unũ quiddã genus/dicendum eſt una cum eo quod pati diciť & oppoſitum. Quod aũt pati diciť/id ipſum eſt/quod factum eſt poſtenus: nõ quidem quod ſit oppoſitum pinde atq; et quod eſt cõburere/ipſum quod ẽ comburi. Sed paſſio potius diciť atq; pati/id ipſum quod ex comburere

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

comburiq; uelut uno quodam existente/in re ipsa resileat/ siue dolor id sit/siue aliud quiddā/quasi destructio quędam. Quid ergo?Siqs hoc ipsum sic agat/ut dolorem inferat/none hic qdē agit/ille uero patiť?atq; ex uno quodā actu duo cōficiunť:ubi hic facit/ille patiť. Forsan uero i ipsa actiōe nō amplius cōputatur doloris inferēdi ꝓpositū.Sed facit aliud quiddā: p quod afficit dolore. Quod quidem i ipso dolituro factū/unumq; & idem existēs/efficit ut aliud pręterea sit dolore quodam affici. Quid igiť de illo dicędum?quod unū quiddā sit prius q̄ etiam dolore afficiat / uel etiam ibi dolor nullus inferť / nōne passio est illius ipsius/in quod inferť?Velut audire.Sed forte ipsum audire non est passio/neq; oio sentire ulla passio est. At dolore premi/est i passione constitui/quod qdem effectioni nō est oppositum iudicādum.

MARSILIVS.

Aliquam actiōem passio nō comitať/ut intelligētiam atq; sensum: aliquā comitatur intus/ut cōterere cōterentē uicissim/& calefacere mutuo frigefacientē. Aliquā comitať extrinsecus. Cap.XX.

e T hoc quidem dupliciter. Aut enī actionem manifesta passio comitať foris/ut secantem: aut occulta/ut incedētem. Immo & occultissima/ut augeri/& formari corpus ab aia.

PLOTINVS.

Ed esto/si placet/nō sit oppositum. Verūtamen cū aliud quiddam sit q̄ facere/nō i eodem genere una cum effectione locať. Vel forte si ambo f sunt motus/sunt i eodem:uelut alteratio ipsa secūdum qualitatem motio. Num igiť quando ab ipso quali ꝓgrediť alteratio/est ibi factio atq; facere: cum ipsum quale sit passiōis expers?Aut forte si sit a passiōe remotum/in faciendo uersať.Sin aūt i aliud agēs ueluti uerberādo mutuo patiť/nō amplius facti an potius nihil prohibet faciendo pati. Si igiť secūdum ipsum pati uelut attere re id habet/cur nam facere magis q̄ pati censetur?An qa uicissim atterendo cōteritur/atq; patitur? Nūqd ergo quoniā mutuo agitať / geminos circa ipsum motus esse dicemus? At qūo duos? Num igitur unum? Sed quo nam pacto motio eadem actio simul est atq; passio / & ita quidem actio dicetur / quatenus ab alio manat:passio uero quatenus inde fluit i aliud:dum tamē una motio est. An igitur motiōem aliam esse dicemus: & quo nam pacto aliud quiddā disponet/aut afficiet patientem alterans ipsa motio:atq; ipsum agēs nō patitur ab illo secūdū idem. Quo.n.pacto patiať hoc ipsū quod i alio facit? Num ergo hoc ipsū.s.in alio motū esse/in causa nobis est/ut passio fit. Quæ qdem penes effectorē passio minime fuerat. Verum si hoc qdem albū efficit ceu seminaria Cigni ratio.Hoc aūt efficitur album/nascens uidelicet Cignus:an pati dicemus Cignum i essentiā interim procedentē?Sin aūt deinde etiam natus efficiať albus:item si hoc qdem augeat/illud autē augeať:auctum ipsum pati assueuerabimus?An potius in ipso quali quodā locabimus passiōem?Pręterea si hoc qdem pulchrū facit/hoc uero fit pulchrum/an quod pulchrum efficiť / pati interea cōfitebimur? Si igiť quod pulchrum reddit/interea fit deterius/uel obscurať/uelut stamnū:aliud aūt euadit melius/uelut ęs/nunquid ęs pati dicemus?stamnū uero facere? Deniq; discrimē qūo dicemus pati?Videlicet ipso efficiētis actu i ipsum iam prodeunte.At uero quomodo hæc erit passio:cum unus sit actus? Forte ipsa quidem nō est passio.

Qui autem habet/est patiens/quippe cum ipsum pati perinde tanquam sit alicuius accipiatur.Neq; enim ex eo q̄ qui addiscit/nihil ipse egerit/pati dicitur.Nam discere non est tanquā pulsari uel percuti. Quippe cum in quadam apprehensione discretioneq; consistat.Sicut neq; uidere perinde se habet atq; pulsari.

MARSILIVS.

Tam actionem q̄ passionem per motum quendam uel actum definire possumus Cap.XXI.

f Ed illud quidem agere dicitur/cuius motus ex ipso summit exordium/ siue hinc aliqd i alio fiat:siue nihil.Illud uero pati/cuius motus solū in udit aliūde:siue ad deterius eat/siue ad melius. Item seu ab agente separato incidat ut uerberatio:siue a coniuncto/ut alteratio in corpore ab opinione affectuq; aiæ suæ:& affectus ipsi extrinsecus incitati.

PLOTINVS

q Va nam igitur notione ipsum pati proprie designabimus/ non certe discernemus actu quodam/quia ab alio pendeat: siquidem qui actum susceperit/sibimet ipsum uelut proprīū uendicauerit.Sed nūquid ubi non actus quidē sit:sed tātum passio? Quid ergo si id quod pati dicitur/melius fiat: actus autem se deterius habeat:aut si ꝓ prauitatē agat quispiā/ & intēpate alteri domineť:an forte nihil ꝓhibet actionē quidē esse prauā:passionē uero honestā. Quo nā ergo potissimū distinguemus?Nūquid definiemus ipsū facere p actum quendā ab ipso quolibet in aliud trāseuntē?Pati uero p effectum aliunde i alio resultantem. Quid ergo dicemus?si ab ipso quouis extet quidem:in aliud autē minime transeat. Qualis certe est actus intelligendi atq; opinandi. Quid item? quando quis ex seipso protinus incalescit?siue ex cogitatione uehemēti id accidat/siue ira potius:quam nullo prorsus alicubi lacessente/opinio propria suscitauerit.Forte uero ipsum facere est/siue in seipso maneat/siue i aliud agat impetus quidam ex seipso quouis erumpens. Cupiditas ergo & appetitus omnis quid nam est?Forte si appetitus ciciatur ab appetibili/passio quædam est/ etiam si nullus adiecerit/a quo nam incitetur:sed id ipsum duntaxat/ q̄ post illud fuerit excitatus.Hęc igitur appetitio nō aliter se habet/ q̄ siquis impulsus fuerit: uel etiā impulsu quasi præcipitatus. An igitur appetitus diuidere debemus dicētes/illos quidem actiones esse/quicunque menti parent/ alios autem passiones:uidelicet q̄ in illis rapiatur animus/atq; trahatur. Ipsum uero pati non ex eo q̄ ab alio inferať potiusq̄ ex se ipso. Agere nanq; posset non nihil ēt in seipso. Sed quando nihil ipsum cōferēs alterationē subsistineat/quæ qdē ad essentiā nō ꝓducat/sed deducat potius ad deterius/uel saltē ad melius nō conducat. Eiusmōi inq̄ alterationem in se passionem & pati habere dicemus. Verum si calefieri nihil aliud est/q̄ accipere calorem atque habere:est aūt calefactio ꝓtim ad essentiā conferens: ꝓtim cōtra:nimirū idē pati erit atq; nō pati. Et quid nā ꝓhibet calefactionē esse gemi nam?Forte uero ipsum calefieri quando ad essentiā confert:tunc etiam alio quodam patiente ad essentiam confert: uelut quando ęre calefacto atque patiente/ eēntia quędam fit/quam statuā nominant:quæ quidem ipsa non ē calefacta nisi forte per accidēs. Si ergo ęs euadat pulchrius ex eo q̄ ipsum calefiat/uel secūdū ipsam calefactionem nihil prohibet quo minus pati cōfiteamur. Duobus enim

modis passionem accipere solent: dicentes aut ad deterius /aut ad melius ducere/ uel ad neutrum.

MARSILIVS

Motus idē pōt si referaṫ ad agēs/dici actio: si ad patiēs passio noīari Cap. XXII

u Bi proprie loquimur actionē ab effectione distinguimus. Dicentes post actionem opus inde procreatum aliud nō extare quale per effectionem fieri extareq; cōsueuit.

PLOTINVS.

f Orte igiṫ pati quidē accidit ex eo q̄ aliq̄d in se motū habeat: motū inq̄ alterationis p̄ quā quoquo mō altereṫ: agere uero est uel habere i se & a se ipso motū absolutū/uel edere motū a se i aliud trāseuntē. Qui & incipiat ab eo ipso quod agere dicit̄. Atq; motus quidē est i utrisq;. Differētia uero distinguens agere inter se & pati: talis est/ut agere ipsū seruet/ qua agere est passionis exps. Pati uero i eo q̄ aliquid aliter q̄ prius afficiaṫ/ dū ipsa patiētis essentia nihil ad essentiā ptinens adipiscit̄: sed aliud quiddā interea patit̄: quando aliqua essēta generaṫ. Quāobrem idē aliq̄d/in habitudine quadā facere est: in alia uero habitudine pati. Nā penes quidē hoc cōsideratū erit facere: cū idem sit motus: penes āt illud erit pati: quoniā ille iam sic afficit̄. Vtraq; igiṫ ad aliquid referri uidenṫ/quatenus ipsa faciēdi cōditio se hēt ad ipsam patiendi ꝓprietatē. Nempe aliquid idem penes hoc quidem est facere: sed penes illud pati/& utrūq; sane consideratur/non tam secundum seipsum/q̄ una cum ipso faciente atq; patiēte/ ubi hic quidem mouet/ille uero mouetur: & utrunq; est duo quedā p̄dicamenta. Atqui & hic illi tradit motum: ille uicissim motum recipit. Quapp traditio & acceptio relatioq; ibi contingit. Aut certe si ille qui accipit habet/ ut dicatur colorem habere/cur non dicatur & habere motum? Iam uero & absolutus motus uelut incedere/habet icessum: & intelligere hēt intelligentiā. Proide cōsiderare opę pretū est: utrū ꝓuidere sit facere: ac uicissim ꝓuidētia gubernari sit pati. In aliud enim atq; de alio quodā ꝓuidentia esse uideṫ. Forte uero ꝓuidere nō est facere/ tametsi de alio quodā sit intelligere. Neq; regi ꝓuidētia pati est. Forsan ēt nec intelligere quidē est facere. Nō. n. in ipsū quod intelligiṫ sese transfert: sed ponus est de ipso: Neq; prorsus est affectio. Neq; oportet actiōes oēs esse effectiōes asserere/aut quicq̄ facere. Potest aūt ibi secundum accidēs esse factio. Quid ergo dicendū? Siquis incedens uestigia signet: nōne fecisse aliquid cōfitebimur? Sed. n. ex eo q̄ ille aliquid sit/uel agat/aut decernat/sequi inde ex cōtingenti quodā facere: actionēq; ꝑ accidens: quoniā ad hoc ipsū aium minime aduertebat. Quandoquidē & i rebus inaiatis etiam facere dicimus/uelut ignē calefacere: & fecisse aliquid medicinam. Sed de his hactenus.

MARSILIVS

Peripatetici rōnem sufficientem assignare nō possunt/cur habere quidem uestes nouum prædicamentum faciat: habere uero qualitates in se/& habere pecunias/ non facit prædicamentum nouum. Cap. XXIII.

i Tem habere uestes/armatiq;/non unū: sed duo predicamenta significat.

PLOTINVS

r Eliquum est de prędicamento quod habere nominant/disputare. Profecto si habere multipliciter aūt: quid nam ꝓhibet/quo minus omnes habēdi modi i hoc prædicamētum pariter rediganṫ? Quapp & q̄tū ipsum huc facile reduceṫ: quoniam habeat magnitudinem. Item quale eodem pariter referetur. Quia colorem habeat. Rursus pater atq; similia. Quia & pater habet filium: & filius habet patrem. Atq; summatim possessiōes oēs/& supellectilia quæ habenṫ. Si dixerint alia quidem quæcūq; habenṫ in suis illis prędicamentis esse. Arma uero & calceos atq; uestes i proprio hoc habendi prędicamēto: primo quidem quæret aliquis/quam ob causam ita fiat: Deide cur nam habens quidē ipsa aliud quoddam unum prędicamētum efficiat. Comburēs uero illa/uel diuidēs/ uel abscondēs/aut abiiciens/non aliud rursus prædicamentum/aut alia faciat. Si respōdeāt iccirco prædicamētū fieri/quoniā corpori circūdanṫ: sequeṫ/si quādo uestis i lectica ponaṫ/prædicamentū inde aliud fieri/aliudq; rursus si uestę q̄spiā ꝑius fuerit adoptus. Quod si prædicamētū ipsum fieri asserāt secūdum ipsum proprie continendi & habendi actum/profecto sic cætera omnia/quæ secundum hoc ipsum habere cognominantur/ huc eadem referri cōditione necessariū erit: atque ad ipsum habitum illa omnia/ ubicunq; sit ipse habitus redigenda erunt. Nihil enim interest/quid nam id sit/quod habeatur. Proinde si in prędicamento eiusmodi describendo/non est dicendum habere qualitatem: quoniam qualitas ipsa iam suo loco sit dicta. Rursus nec habere quantitatem: quoniam quantitas locum suum antea obtinuerit. Itē nec habere partes/quia iam substantia descripta proprie fuerit. Cur igiṫ dicere licet habere arma? Cū iam definita substantia fuerit: cuius in genere arma proprie continenṫ. Nā calcei/uestes/arma substantię sunt. Præterea quo nam pacto simplex aliquid est hoc ipsum/ uniusq; duntaxat prædicamenti? Quando uidelicet dicimus/hic habet arma. Id nāq; significat quod diciṫ armari/uel armatum esse. Deinde nunquid in uiuente solum id habēdi prędicamētum habet locum: an etiam si statua quędā habeat eadē? Aliter. n. uiuens q̄ statua uideṫ habere: ac forte ęquiuoca quadam conditione: quoniā & quando dicimus de utrisq;/stat ille uiuens/ stat & uiuēris statua/ nō eadem rōne stare utrumq; uolumus. Deniq; quod cōsistit i paucis & differētia minima/quæ nam admittit rō generale aliud prædicamētum efficere.

MARSILIVS

Poni sic aut aliter ī tali quadam figura uel loco nō uideṫ nouum afferre prędicamētum præter figuram/locum/actionē/passionē/relationē Cap. XXIIII.

PLOTINVS.

f Equitur postremo prædicamētum illud quod poni uel in situ quodam esse noīant: quod quidē i paucis quoq; cōsistit & differētia minima/ubi solent dicere: accūbere/discūbere/sedere. Tametsi nō simpliciter/sed modo quodā poni uel obtinere situ prædicamētū esse nouū uelint: uelut quādo diciṫ/in tali quadā figura positus ē: ubi aliud q̄dē est figura. Positio uero ipsa uel poni significat aliud. Et ꝑfecto cū id significet i figura quadā eē uel loco: atq; figura alibi descripta iā sit & locus: q̄d nā oportet ulterius prędicamēta duo i unū accumulare? Pręterea si quod diciṫ sedere/actū actionē ue significat i actionum genere collocādū. Sin uero passionē: in genere passionū: deide quod diciṫ suspēdi/ q̄dnā aliud significat/q̄ poni sursū? quēadmodū & oppositū significat positū eē

Ploti ni Opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

deorſum/& aliud in medio poſitum. Præterea cum accubitus fuerit in relatio nũ genere collocatus/ cur non ibidem ſit & qui dicitur ſurſũ poſitus/quãdoquidem cum ibi ſit ipſum dextrũ/ibidem eſt hic dexter atq; ſiniſter. Sed de his iam ſatis fuent diſputatum.

MARSILIVS.

Non ſunt ponenda prædicamẽta quattuor ſub uno genere: quẽadmodũ pleriq; Stoicorum Cynicorumq; poſuerunt. Cap.XXV.

I Vſit hactenus cõtra decem Ariſtotelis & Architę prædicamẽta exercitandi forſitan ingenii gratia. Deiceps uero ſeuerius agit aduerſus illos/qui materiam loco principii poſuerunt. Deinde una cum ſequẽtibus ſub eodem genere collocarunt.

PLOTINVS

P Oſt hęc ãt aduerſus eos/qui prędicamẽta quattuor ĩtroducũt res uidelicet ipſas quatrupliciter diuidẽtes: ĩ ſubiecta/& q̃lia/& quodãmõ ſe hẽntia: & ad aliq̃d quodãmõ ſe hẽntia: atq; unũ quiddã cõe cũctis attribuẽtes: dũ uidelicet cũcta uno quodã genere cõplectunt: aduerſus eos mq̃ multa licet afferre: cõtra id præſertim q̃ aiũt cõe genus unũ oibus cõuenire. Et.n. inconſiderate admodum & abſq; ratione introductũ eſt apud eos: quod ſolent hocaliquid apellare. Neq; incorporeis corporibuſq; ſimul accõmodari poteſt. Sed neq; differentias reliquerunt/quibus hoc aliquid diſtinguere ualeãt. Atqui id ipſum hoc aliquid aut ens eſt/aut non eſt. Si ens eſſe dicitur/una quædam eſt e numero ſpecierum. Sin uero non ens: ſequitur ens fore non ens: & q̃plurima generis eiuſdem. Hęc ergo miſſa ĩ preſentia faciamus. Ipſam uero diuiſionẽ cõſideremus. Principio ſubiecta in primo gradu ponẽtes/ibidemq; materiã anteponẽtes aliis abſurde admodum id ipſum quod primũ putant eſſe principium/ ĩ uno quodã ordine cum his cõnumerant/quę poſt ſuum principium collocanť. Et iprimis qui dem priora una cum poſterioribus in unũ aliquid congregant: cum alioquin fieri nequeat: ut ĩ eodem genere aliud quidẽ prius ſit: aliud uero poſterius. In illis enim in quibus prius ẽ atq; poſterius/id certe quod poſterius eſt/ a priore habet eſſentiam. At in eis quæ ſub eodẽ genere ſunt quodlibet penes idẽ genus ęqualitatẽ habet eſſendi. Siquidẽ hoc eſſe genus oportet/quod i eo quod q̃d ẽ/prędicať de ſpẽbus: quãdoquidẽ & ipſi cætera oia habere eſſentiam a materia/ut arbitror/fatebunť. Deide ubi ſubiectũ in numerãdo unicũ introducunt/nõ res quidẽ ipſas enumerãt: ſed rerum pricipia quęrũt. Intereſt aũt rerũ principia/atq; res dicere. Sin aũt materiã quidẽ ſolã ens eſſe uelint: cętera uero quaſdam materię paſſiones: certe nõ oportebat entis ipſius & aliorũ genus unũ præponere. Sed melius forte dixiſſent/ſi hoc quidẽ uelut eſſentiã poſuiſſent: reliqua uero tanq̃ paſſiões illius aliquas poſuiſſẽt: ea iposterum partituri. Deniq; abſurdũ eſt/quod aiunt alia quidẽ eſſe ſubiecta: & alia reliqua. Quippe cum unicũ ſit ſubiectũ: neq; ullã in ſe differentiam habeat: niſi forte ita diuidi poſſit/ſicut aliqua moles i partes. Quãuis neq; diuidere quidẽ liceat: ppea q̃ cõtinuã eſſe ſubſtantiã arbitranť. Melius itaq; dixiſſent/ſi nõ ſubiecta nobis/ſed ſubiectum introduxiſſent.

MARSILIVS

Materiam per ſe informem aliunde formabilem nefas eſt pro rerum principio ponere Cap.XXVI.

P Reſertim q̃a oĩa actum appetunt tanq̃ bonũ. Actũ dico formã & actionẽ. Actus igiť ipſe ſũmus & ſimpliciſſimus: cui nihil potẽtię materialis inſit/ eſt finis ultimus & pricipiũ. Actum dico ẽt forma ſupiorẽ. Oĩa.n. actum aliquẽ appetunt ultra formã. Ridiculũ eſt/poſtq̃ ſimplicẽ materiã loco principii poſuerunt/addere materiã mq̃ cõtinuã & extenſã. Hæc.n. nõ tam foret ſimplex: ſed cum q̃titate & q̃litate pmixta. Deniq; q̃quid conſtat ex multis/cũ fiat pticipatione unum/dependet ab aliquo/p ſe ipſum uno/ideoq; pẽnitus indiuiduo.

PLOTINVS

P Reçeteris ãt abſurdiſſimũ eſſe uideť/materiã quæ ĩ potẽtia eſt/oibus anteponere: neq; actũ ipſũ potius potẽtiæ anteferre. Neq;.n. fieri põt/ut quod eſt in potentia ad actum aliquãdo prodeat: ſi mõ id quod eſt ĩ potentia ordinem in rebus principii teneat. Non eni ipſum quod in potentia tantum eſt/ ſeipſum unquã pducet ĩ melius: ſed oportet uel ante ipſum eſſe/quod eſt i actu/ atq; ita non amplius id ipſum erit principium: aut certe ſi ſimul eſſe dixerint in fortuita quadam ſorte rerum principia collocabunt. Item ſi ſimul ponãt: cur nõ & illud præferunt? Cur ue hoc ideſt materia potius q̃ illud eſſe ens iudicatur. At ſi illud eſſe poſterius aſſerant/ quærendum erit/ qua conditione id fieri poſſit. Nempe materia ſpeciem minime generat: quia nec iforme formoſum: neq; ex eo quod in potentia ſolum eſt/id quod eſt actu/uel actus quandoq; procedit: alio quin prius etiam tãquã actu quodã illic extitiſſet: neq; amplius ſubiectum apud eos illud atq; materia foret ſimplex. Atq & deus apud illos materia poſterior ẽ. Corpus.n. eſt apud eos ex materia & ſpẽ conſtãs. Vbi certe quęrẽdum eſt/unde nã ei ſpẽs adſit. Sin ãt etiã abſq; materia Deus exiſtit/ quippe cum rõ quædã ſit principii obtinens ꝓprietatẽ: nimirum eſt icorporeus: atq; pricipium efficax ẽ in corporeum. Quod ſi etiam ſine materia compoſitam habet eſſentiã/utpote qui corpus ſit/conſequens eſt/ut aliam materiam quæ Deo conueniat/introducant. Præterea quo nam pacto materia principium eſt/cum ipſa ſit corpus? Fieri nanq; non poteſt quin corpus ſit multa. Atqui omne corpus ex materia & qualitate cõponitur. Si autem corpus hoc ſe aliter habet/æquiuoce materiã corpus apellant. At ſi cõmunem corporis proprietatem trinam eſſe dicant dimẽſionem/ certe corpus afferent mathematicum. Verum ſi dimenſionẽ triplicem cum reſiſtentia quadam contungant ad ipſam corporis plenitudinẽ: non unum aliquid dicent. Præterea reſiſtendi proprietas quale quiddam eſt/uel a qualitate proueniens. Iam uero quęrendum eſt/unde ſit reſiſtentia. Vnde diſtantia triplex. Quis diſtare cõpulerit. Non enim ĩ ipſa ratione trinę dimenſionis materia cõtineť/neq; uiciſſim in ratione materiæ dimenſio trina. Quapropter cum ita materia magnitudinis ſit particeps/haud amplius erit ſimplex. Prętera unde nam unitas? Non enim ſubiectum hoc eſt ipſa unitas: ſed unitatis participatione cõſiſtit. Operępretium erat conſiderare: non poſſe molem omnibus anteponi/ ſed anteponẽdum aliq̃d a mole ſecretum/ipſumq; unum. Atq; decere ab uno exordientes in multa deſcẽdere: & ab eo incipientes quod eſt a magnitudine ſegregatum/in magnitudines deuenire. Siquidem neque multa eſſe poſſunt/niſi ſit unum. Neque magnitudo poteſt eſſe/niſi ſit aliquid a magnitudine liberũ. Quippe cum magnitudo ita ſit unum/non ex eo q̃ ſit ipſum unum: ſed propterea q̃ unius ſit particeps/& ſecũdum quandam congreſſionem. Eſt itaq; neceſſarium/eſſe ipſum quod primo

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

præcipueq; tale est ante illud quod fit tale secundū quādam congressionē forte etiam cōtingentē: alioqn quo nā pacto conuentus effici pōt? Tū uero querendū est/quæ nā cōueniendi conditio sit. Quod q̄dē si quæsiuissent/ forte unū ipsū quod nō secundū contigentiā unum est/iuenissent. Dico āt secundum contigentiam illud/cui non p̄ se inest ut sit unum: sed ab alio quodā unum esse contigit.

MARSILIVS

Materia prima si oībus tam mouentibus q̄ formis subiecta est/non potest esse rum principium Cap. XXVII.

n Ec materia p̄ se informis pant formas: nec ulla forma ī materia tacēs potest ex se existere/quādo ī seipsa cōsistere nūquā potest. Nec earum principiū ē forma quędā materiæ mixta: alioqn nō poterit dominari materię. Oportet uero motorē tandē efficacissimū esse ab ipedimentis materialibus expeditum. Siquis uero fingat materiā esse formarū principiū/ negaturus est eam esse subiectā: affirmaturusq; hanc p̄ eēntiā suā formas oēs existere. Ac tandē q̄cquid reuera est in mundo/esse materiā: formas uero imaginamenta quædā. Sed reuera cū ex materia naturaliter informi effici forma non possit/multo minus uita/quæ est forma prestantior. Minime uero mens/prestātissima forma. Denicq; principiū materialis formæ uita quædā est nō pululans ex materia/quāuis sit infusa materiæ. Atq; huius uitę principiū ipsa uita est/materiam longius supeminens.

PLOTINVS.

f As autem erat ipsum oīum pricipium ī sede admodum ueneranda aliter obseruātes/nullo mō pricipiū affirmare/quod informe sit: quod obnoxiū passioni/quod uita carens/mente captum/tenebrosum/idefinitum. Atq; huic ipsius eēntiæ munus adscribere. Nēpe Deus ipse apud illos honesti & decori cuiusdā gratia est introductus: habēs eēntiam a materia/ & cōpositus & postenor: imo uero existens materia ipsa quodāmō sese habens. Proide si materia subiectū est/necessarium ē aliud q̄ddā esse extra ipsā/ quod quidē in eā agēs ad habet eā munenbus ab ipso traditis subditā. Sin āt & ipse qui materiæ dicit̄ agitator ī ipsa materia sit uelut subiectus una cum ipsa/ haud āplius materiā subditam adhibebit. Sed certe nō pōt ipse una cum materia esse subiectum. Alioquin cui nā subiecta hęc erunt? cum nō ulterius adsit aliquis qui ea faciat eē subiecta. Quippe cum oīa i hoc ipsum quod subiectum dicit̄/absumpta iā fuerint. Nēpe subiectum ad aliquid necessario ptinet: nō quidē ad illud quod sit ī ipso: sed ad illud potius quod ī ipsū agat expositū. Sane subiectum exponit̄ ad illud quod nō est subiectū. Si hoc/igit̄ ad externū. Quapp prætermissū hoc fuisse uideā: Cæterū si nihilo illi egent externo quodā: sed subiectū ipsū p̄ se pōt oīa fieri/q̄si uane figuratum illius more qui tripudio se ferme in oīa trāsfigurat/ certe non amplius subiectum erit: sed hoc ipsum potius omnia. Sicut eni tripudiator ipse nō figuris subiectus est: nam gestus quidam ipsius figuræ sunt: ita neq; quam materiam nominant/subiectum omnibus erit: si ab ipsa omnia fuerint. Immo uero neq; omnino quidem erūt alia: siquidem reliqua nihil aliud sunt præter materiā ipsam quodāmō se habētem/quēadmodū & saltator ī ipso tripudio certo seipsū modo habēs figurę ipse omnes existit. Sin autē alia nō sint/nec oīo ipsa materia subiectū erit. Neq; erit materia rerū: sed materia tantū. Ideoq; nec ēt ipsa materia: ad aliquid. n. materia referri uideā. Et quod refertur ad aliq̄d/spectat ad aliud: atq; ex eodem genere ducit̄ uelut duplū ad dimidiū: nec substātia quidē ad duplum. Ens āt ad nō ens quo nā mō refertur: nisi forte p̄ accidēs? Quod āt secundum se ens existit/atq; ipsa materia tanq̄ ens referet̄ ad ens. Si. n. potētia quędā est quod est futurū: illud aūt nō est essentia: neq; ipsa etiā essētia est. Quamobrē illis accidit/ut dū illos uitupant/q; ex non essentis essentias p̄creāt/ ipsi interim ex essentia faciāt nō essentiā. Mūdus. n. quātū mundus ē/apud eos nō erit essentia. Nefas āt dictu est/materiā quidē quæ subiectū est/essentiā esse: corpora uero non esse magis essētias. Multoq; magis absurdū est/mundū ipsū essentiā nō existere: sed aliquid solū quod pars eius est/eēntiam esse. Tū uero aial nō ab aia habere substantiā: sed a materia tantū. Atq; ipsā aiam passionē quādā esse materię/ posteriorēq; materia. A quo nam igit̄ materia ut aiaret̄/accepit? Et oīo aie ipsius substātia unde nā est? Itē quo materia subsistit atq; formatur? Nēpe quando hæc ipsa fit corpora aia aliud quiddā est q̄ ipsa. Eteni si aliunde q̄ ab aia spēs p̄ueniret/nullo mō aia fieret accedēte materiæ q̄litate: sed corpora p̄rsus inanimata. Si quid autem materiam formati/& procreat aiam/consequens est/ut ante aiam procreatam sit & anima procreans.

MARSILIVS

Materia q̄to magis sub formarum mutationibus p̄manet: tanto magis patiē. Et icarco est omnium infima Cap. XXVIII.

m Ens si posterior esset q̄ materia: nec materiam posset transcendere: nec materialia etiam perfecte comprehendere.

PLOTINVS

u Erum cū multa sint opinioni huic palā repugnantia/quę afferri ī mediū facile possint: iā dictis cōtenti esse debemus: ne forte nobis ēt turpe sit/ contra tā aptos errores obnixius decertare. Satis uero fuerit ostēdisse/ qui nā & quēadmodū nō ens tanq̄ maxime ens affirmēt atq; cōstituāt: & quod infimū est tanq̄ primū collocare nō dubitent. Causa uero tāti erroris hæc extitit: quoniā illi sensū uelut ducē secuti sunt: cui fidē in pricipiis & reliquis statuēdis nimiā adhiberēt. Nēpe cū corpora dūtaxat esse res ueras existimarent: ac deinde corporū cōmutationē mutuā in se inuicē formidarēt: nimirum quod sub eis manet id ipsū esse ens putauerunt. Perinde ac siquis locū magis q̄ corpora ens esse putaret: existimās uidelicet/locū minime destrui. Et q̄uis hic apud eos maneat/ oportebat tamē nō q̄ocunq; manēs esse ipsū ens arbitrari: Sed cōsiderare prius/ quę nā entis ueri sint dotes. Quibus iā præsentibus adsit simul semp manēdi facultas. Iam uero & si umbra quędā maneat/semp aliud quiddā comitās cōtinue pmutatū/non tamē magis ent umbra q̄ illud. Atqui & ipsū sensibile una cū illo aliisq; numero multis/magis utiq; ens cū & totū sit uidebit̄ iudicādū: q̄ unū aliquid eorū quę cōtinent̄ in ipso. Sin āt & totū subiectū illud non ens/quo nā mō illud. Oīum uero maxime mirandū esse uideā/illos qui sēsui de oībus pręstabāt fidē/nō etiā affirmauisse/ens ipsū sensu posse cōprehēdi. Sed neq; ēt recte solidi tatē uel resistētiā illi tribuūt. Id. n. q̄litas quędā est. Sin āt mēte id se p̄pe dicāt/ absurda mēs hęc erit/quę materiā sibi pręfecerit/uerūq; essēdi munus nō sibi/sed materiæ dederit. Cū igit̄ mens apud illos nō sit ens/ qua nā cōditione ullā hēbit fidē? cū ubiq; de his quę pręstātiora fūt: q̄ ipsa loquat̄ & iudicet: neq; ullā cū eis cognationē habeat? Sed de hac ipsa natura subiectiq; satis ēt alibi disputatum.

Plotini
opera
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Posuerant prædicamẽta quattuor.s.subiectum primo/deinde quale/ tertio quo dammõ se hẽns/quarto quodãmõ se ad aliqd hẽns Cap.XXVIIII.

n Ec ipsum quod addit̃ quale/ si simplex quiddam est/sicut esse debet/si seorsũ facit prędicamentũ/certe est incorporeũ:quod qdem ipsi nolũt. Sin aũt compositum significat:uana est diuisio/diuidẽs uidelicet res in subiectum/atq; iterum in subiectũ quale. Et oio quãdo dicũt quale & quodãmõ se habens/aut rem nullã addunt prẽter materiam/sic se hẽntem:aut addũt/si nullam/unicum reuera prædicamentũ ent. Si aliquã/qd nam hæc ipsa sit interrogati nunq̃ explicant. Nec discernũt unq̃ inter materiã qualẽ/atq; materiam quodãmõ se hẽntem:hac uidelicet discretione plura prędicamẽta facturi. Deniq; si nihil in natura sit prẽter materiam sic se habentem/ mens ipsa materialis ent: neq; de materia/neq; de sepatis expedite poterit iudicare.

PLOTINVS

q Væ uero q̃lia dicunt̃ apud illos/ alia quædã oportet esse prẽter ipsa subiecta:quod qdem & ipsi fatentur:alioquin nunq̃ ipsa uelut secunda numerauissent. Si igit̃ alia sunt/necesse est insup ea esse simplicia. Si hoc/ne quaq̃ composita. Si & hoc/nec habere materiam/qua rõne sunt qualia. Si deniq; hoc/incorporea efficaciaq; existere. Materia nanq; apud illos ad passiones susciendas exposita est. Sin autem q̃lia ipsa dicant esse composita/ primo quidem diuisio ent absurda:quæ simplicia & composita ex opposito diuidit: eaq; i unũ genus accumulat. Deinde ob hoc ipsũ quoq; non recta/quoniã in alcera spẽrum collocat alterũ. Quẽadmodũ siquis scientiã diuidẽs/alteram quidem asserat esse grãmaticam:alteram uero grãmaticam quoq; & aliquid insup. Verũ si q̃lia ipsa dicãt materiã esse q̃lem/primo seminales rõnes apud illos materiales quidẽ/neq; duntaxat i materia positæ cõpositũ quiddam efficient. Sed ante compositum abeis factum/ex materia specieq; constabunt. Neq; igitur ipsę species erunt neq; ẽt rationes. Quod si obiecerint ratiões nihil aliud esse prẽter materiam ipsam quodãmõ se habẽtẽ/ipsa/uidelicet q̃lia esse quodãmõ se habentia fatebunt̃. Atq; erũt in quarto genere collocãda. Sin ãt aliam quandã habitudinẽ introducãt/interrogandũ erit/quæ nam sit differentia. An uidelicet ipsum quod dicit̃ quodãmõ se habere/in hoc gradu potius est subsistentia quædã. Quanq̃ nisi & ibi subsistentia sit/quid nam enumerant tanquam unum genus/uel speciem. Nõ enim sub eodem aliud quiddam ens/aliud uero nõ ens numerari potest. Cæterum quid nã est hoc?/quod in materia dicitur quodammodo sese habens. Aut enĩ ens aut nõ ens iudicatur. Atqui si ens/est penitus incorporeum. Sin uero nõ ens/frustra dicitur:solumq; materia est. Ipsum uero quale nihil prorsus existit. Sed neque etiam quod dici solet quoquo modo se habens. Id nanq; multo magis non ens uidetur alicui potest. Quod deniq; numeratur quartum/multo minus ens esse uidetur. Sola igitur materia ens. Quis nam igitur hoc ipsum ait? Nõ enim ipsa materia: nisi forte ipsa sit mens/uidelicet quodãmõ sese habens. Tametsi hoc ipsũ quod dicit̃ aliquo mõ se habẽs est inanis adiũctio. Materia igit̃ dicit hęc/atq; cõprehẽdit. Et ꝑfecto si recta sanaq; diceret/mirãdum foret/quo nã modo intelligat/animæq; officia peragat: cum neq; mentem/neq; animã habeat. Sin uero insipienter inquit/quãdo se id quod ipsa neq; est neq; potest esse asserit: cui nam potissimũ insipientiã hanc attribuere decet? Et profecto nulli prẽter q̃ ipsi:si modo eloqui posset. Nunc autem nec ipsa loquitur:& qui talia loquitur/iccirco sic ait:quoniã hausit iam ex materia plurimũ: et quidem totus addictus ẽt si solam habeat animam. Ita nempe loquitur ignorãtia sui/atq; potentiæ:quę uera de huiusmodi rebus exprimere possit.

MARSILIVS

Non recte distingũt quale & qũo se habens Cap.XXX.

n Am & quale/reuera est materia quodãmodo se habẽs:atq; uicissim quodãmodo se habẽs/é materia qualis. Prætera/nec ipsum quodãmodo se habẽs potest esse genus unicum: nec quicquid est prẽter materiam qualem potest hoc nomine.s.quodãmõ se habens cognominari.

PLOTINVS

e A uero quæ quodãmõ se habere dicunt̃/absurdum forsan est i loco tertio collocare/uel qualẽcunq; ordinem obtinere dicant̃:quandoquidem circa materiam oia sunt quæcũq; aliquo modo se habere tradunt̃. Verũ differentiam eorũ quæ sic affecta sunt aliquã introducẽt/ atq; aliter materiã ipsã quodãmo affici hoc mõ uel illo:aliter ãt affici reliqua/quę quoquo mõ se habe reponũtur. Quinetiã ipsa quidẽ qualia esse circa materiã quodãmõ se habẽtia: sed quę ꝓprie quodãmõ se tradunt̃ habere/circa qualia ipsa uersari. Sed.n.cum ipsa qualia nihil ꝓrsus existant/nisi materia quodãmõ sit affecta/rursus quæ aliquo mõ se habẽt/apud illos i materiã reuoluunt̃:atq; circa materiã uersabuntur. Prẽterea quonã pacto id ipsum quod aliquo mõ dicit̃ se habere/ unũ aliqd esse potest?/cũ in rebus eiusmõi multa differẽtia sit. Quo.n.mõ tricubitũ atq; album redigent̃ i unum:cum illud quidẽ sit q̃tum:hoc uero sit quale? Item quo pacto quod aliquãdo dicit̃/& quod alicubi? Rursus qui fieri põt?/ut oio hęc sint quodãmõ se habentia.s.quod heri dicit̃/& quod iãdiu:& i lycio atq; academia:qui iterum põt effici/ut tẽpus sit ipsũ quoquo mõ se habens?/neq;.n.ipsũ tẽpus/neq; quę in tempore sunt:neq; locus/neq; etiam quę sunt i loco id ipsum esse posiũt. Proinde ipsũ quod facere dicitur/esse neq; quod aliquo mõ se habere uel affici noiat̃:quãdo nec ipse qdẽ faciẽs ẽ ipsũ quodãmõ sese hẽns/ sed potius quodãmõ faciẽs:aut oio faciens tantũ. Atqui & ipse patiens nõ ꝓprie est quodãmõ sese hẽns:sed potius quodãmõ patiens:aut oio ita uel ita patiẽs. Forsan uero quod dicit̃ aliquo mõ se habẽs cum eo congruet/quod poni dici solet/situmq; tenere. Item forte cũ ex eo quod nũcupat̃ habere. Verũtamen i hoc ipso quod est habere/nõ proprie est ipsũ se quodãmõ habẽs:sed potius habens. Proide nisi relationis genus una cũ aliis unũ constituissent:alia utiq; rõ esset/quærentiũ uidelicet/ siquã subsistentiã habitibus eiusmõi tradant. Quippe cũ passim minime tradãt. Deniq; qd nam dicemus ad illud:q; in eodem genere ponũt rem nup aduenientem cum rebus quę prius extiterãt. Absurdũ tamen est/simul i eodem genere copulare/una cum prionbus quod est aduentitium. Oportet.n.esse prius unũ atq; duo/ut & dimidiũ esse queat & duplum. De cæteris aũt qcunq; aliter res ipsas uel rerum pricipia posuerũt/siue infinita siue finita:seu corporea/seu potius incorporea: uel forsan utraq; simul:licet nobis seorsum de unoquoque perquirere/accipientibus insuper quæ ab antiquis aduersus opiniones eiusmodi tractata fuerunt.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

LIBER SECVNDVS SEXTAE ENNEADIS DE GENERIBVS ENTIS.

MARSILIVS

Solum esse uerum ens arbitramur: cui non miscetur entis oppositum.i. essendi defectus atq; priuatio Cap. Primum.

o PORTET Igitur id esse i sua natura integrum: semperq; manere. Non decet ens falsum una cum ente uero sub eodem genere collocare: sicut neq; Socratis imaginem cum Socrate. Prosequetur quidem Plotinus deiceps entium genera Platonico more. Interpretationem uero in his Magnanime Laurenti breuissimã a Marsilio tuo nunc accipies. Audisti enim nonnunq̃/& forte quandoq; leges familiarem tuum atq; meum Pierleonum/mysteria eiusmodi diuino quodam/ut cætera soler/instinctu tractantem.

PLOTINVS

P OSTQVAM De genenbus decẽ considerauimus: diximusq; deide de illis qui sub uno quodã genere cũcta uelut quattuor spẽs complectũtur: reliquum iam est/ut nostram de iis sententiam explicemus: conãtes uidelicet opiniõem nostram ad sententiam Platonis redigere. Si igitur unum ens oportuisset ponere/nihil opus esset inquirere: nũquid unũ sit genus i oibus: nunqd rursus genera nõ reducanẽ in unum. Et num principia sint dicenda. Neq; rursus utrum principia etiã genera sint ponẽda. Neq; uicissim utrum genera ipsa eadem sint atq; principia. Neq; utrum principia quidẽ omnia sint & genera: genera uero non eque principia: uel uicissim: Siue potius in utrisq; aliqua quidem principia simul & genera. Aliqua etiam genera simul atq; principia. An forte in aliis quidem omnia sint simul & alia: in aliis autem quædam simul & alia sint. Quoniam uero ens non unum ponimus: ratioq; huius sententiæ a Platone & aliis præsertim suis est assignata: forte necessarium est/de his quoq; considerare/primo quidem/quem numerum/& quomodo ponamus i medium afferendo. Cum igitur de ipso ente uel entibus idagemus/necessarium est imprimis inter nos hæc ipsa distinguere. Quid nam uidelicet ens ipsum dicamus: de quo ipræsentia nte considerandus: quid ue ens esse aliis uideatur: quod tamẽ nos nõ quidem quod unquam sit: sed quod fiat potius apellamus. Est autem operepretium intelligere/hæc inter se distincta non quasi aliquod unum genus fuent in ipsa diuisum. Neq; enĩ fas est putare Platonem ita distribuisse. Ridiculum nãq; foret ens ipsum in unum cum non ente coniungere. Velut siquis Socratem ipsum & imaginem eius collocet sub eodem. Iam uero diuidere hac ipsa in re nihil aliud est: q̃ segregare/seorsumq; disponere: & quod uideatur ens id non ens declarare/interim demonstrando aliud reuera ens existere. Atqui & ille qui enti ipsum semper adiunxit/tale esse ens oportere monstrauit: ut nũquã in ipsa entis natura mẽtiatur/& fallat. De hoc igitur ente loquẽtes/ de hoc nimirũ quasi non sit unũ tractabimus. Deinde si uideatur/de generatione insuper atq; genito mundoq; sensibili aliquid afferemus.

MARSILIVS.

Ens primũ est quidem unũ: sed quodãmodo cõstat ex multis: quæ & principia sunt/& genera. Cap. II.

P Rincipia quidem/quoniã ipsa natura entis quasi cõstat ex ipsis: Genera uero/quia quodlibet eorum cõtinet sub se spẽs gradatim multas & singula. Neq; cõfundunẽ hęc in unum. Seruat enim unũquodq; proprium illic actũ. Neq; ens ipsum apellãdũ est genus. Neq; eni diuidiẽ ut genus i spẽs. Neq; de suis prędicatur/ut genus.

PLOTINVS.

Vm igiẽ nõ esse unum dicamus/cõsequens est/uel numerum quendam

c asserere/uel infinitũ. Nempe quo nam pacto dicimus non unũ/nisi dicamus unũ simul & multa/& unũ quiddã uarium i uno multa cõprehendens. Necessarium igiẽ est/hoc ipsum quod sic ẽ unũ/aut genere unũ esse: spẽs aũt eius entia: quibus sane multa sit simul & unũ. Aut genera plura q̃ unũ: sic tamen ut sint cuncta sub uno. Aut genera qdem plura/nõ tamẽ sub alio aliud: sed unũquodq; quæ sub eo sũt/cõtinere: siue & ipsa quoq; sint genera/quãuis angustiora/uel spẽs sub eisq; singula: adeo ut i naturã unã cuncta conducant: atq; ex oibus ipsa mũdi itelligibilis/ quod ens apellamus/subsũtia constet. Quod quidem si ita se habet/ sequiẽ hęc nõ solum ẽe genera/uerũ etiam principia ipsius entis existere. Genera qdem/quoniã sub eis alia quædã angustiora sũt genera: spẽciesq; post hęc & singula. Principia uero: siquidẽ ens sit ex multis: & ex his totũ ipsum existat. Si tamẽ plura quidem essent/ex quibus cõstet: cõcurrẽtia uero tota cõficerẽt uniuersum: nec haberẽt præterea sub seipsis alia/principia qdẽ forẽt: genera uero nequaq̃. Perinde ac siqs ex quattuor sensibile id cõponat/ ex igne scilicet/cęterisq; eiusmodi. Hæc enĩ principia forẽt: genera uero nunq̃: nisi quis forte equiuoca cõditione genus acceperit. Quamobrem cum dicamus principia quædam/etiam esse genera/quærẽdum est/nũquid hæc ipsa ita dicamus genera/ ut unũquodq; eorum una cũ iis quę sequunẽ ipsum/accipientes simul cõmiscemus oia: totũq; cõficiamus/ mixtionem cũctorum inuicem facientes. Sed. n. potentia quadam/nõ actu/singula illic erũt/& ipsum unũquodq; nõ ent purũ. Forsan uero dimittemus quidẽ genera: sed singula cõmiscebimus. Quænam igiẽ i seipsis genera erũt? An & illa i seipsis erũt/atq; pura? Et quæ mixta sunt/illa nõ disperdẽt: & quo nam pacto? Sed de his i sequẽtibus. Nunc uero posteq̃ admisimus nõnulla & ẽe genera/& insup essẽtię ipsius principia: & alia quadã rõne principia esse/& compositiões quasdam illic existere/ primo dicendum est/erga quæ illa genera nuncupemus: & qũo iter se partiamur: neq; redigamus i unum: quasi forte quadã cõgredientia unũ aliqd faciãt. Quãuis multo ꝓbabilius redigerenẽ i unum. Profecto si fieri posset/ ut oia entis ipsius spẽs essent: & post hæc deinceps singula cõsequerentur: nihilq; foret extra: ita forte liceret efficere. Postquã uero positio talis funditus hęc ipsa tollit/neq; enim spẽs ulterius erũt spẽs: neq; prorsus multa cõgregabũtur i unum: sed oia pęnitus unũ erũt: ne aliud sit extra aliud/ubi illius oia sint unius. Quo. n. pacto unũ euasisset multa/adeo ut spẽs generaret/nisi eẽt aliquid aliud præter ipsum. Nõ enĩ ipsũmet existit multa: nisi quis illud tãquã magnitudinẽ partiaẽ. Verum ita quoq; aliud erit/quod ipsum diuidat. Si aũt uel a se uel ab alio diuidaẽ/etiam anteq̃ diuidatur/diuisum iam

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ent/uel indiuiſibile. Hac igiť rõne aliiſq; de cauſis cauendũ eſt/ne genus unum cõſtituamus: preſertim quia fieri nequit/ut quodcũq; percepis/uel ens/uel eſſen tiam nũcupes. Nam & occurrit paſſim/quod nõ poſſit ens uel eſſẽtia/niſi per accidẽs apellari: ceu ſiq; ſubſtãtiam apellet albam. Nõ. n. ſic ipſum/quod p ſe albũ/ quod ue ſit album/pronũtiabit.

MARSILIVS.

Multa quæ ſunt ī primo ente/quoniam ibi nõ caſu cõcurrunt/ neceſſario ſunt ab uno. Cap. III.

r Vrſus cum ibi ſint genera rerum prima inter ſe diuerſa/nõ poſſunt itus reduci ad unum genus/quod de ipſis more generis prædiceť. Sed ad unam nõ tam cauſam q̃ naturã/quæ nõ tam cõſtituať ex illis/q̃ cõſtet ipſis: ſeq; ipſam ī ipſa propaget: totamq; ī ſingulis differẽtibus ſe cõſeruet. Hãc uero naturam unam/quoniã eſt unum nõ ſimpliciter/ſed unũ ens/ redigimus ad ipſum foras ſimpliciter unum uelut cauſam.

PLOTINVS.

p Lura itaq; dicimus eſſe: neq; ſorte quadam fortuita plura. Nõne igiť ab uno? Profecto & ſi ab uno depẽdẽt/ nõ tamẽ ab aliquo uno quod deillis ī ipſo ẽe prædiceť: ideoq; nihil ꝓhibet unũquodq;/ cũ nõ ſit cõforme cum alio/ipſum ſeorſum genus exiſtere. Num igiť hoc unum extra naſcẽtia genera cauſa quidem exiſtẽs/nõ tamẽ ī eo quod quid eſt/de aliis prędicať? Forſan uero extra quidem eſt. Ipſum nãq; unum deſup extat: utpote quod cum generibus minime numerať. Siquidẽ p ipſũ alia ſũt: quæ ex equo iter ſe ad hoc ipſum ut ſint genera/cõnumerãtur/atq; diſcernũtur. Et quo nã pacto illud nõ eſt una cum eis cõnumeratũ? Sed profecto nũc entia quęrimus/ nõ quod ſupius extat. Hoc igiť ita ſe hẽat. Quid uero dicemus de illo/quod cõnumeratur? De quo nimirum aliq; admirabiť/qua cõditione una cum ſuis effectibus numereť. Sed. n. ſi ſuperiora illa ſimul & alia ſub uno quodam genere numerẽtur/ prorſus errabitur. Sin aũt ſimul cum his/quorum cauſa ẽ/numereť/tãquã ipſum quidem ſit genus: & reliqua deinceps inde ſequãtur: & quæ ſequũtur ab illo diuerſa ſint: neq; de illis prędiceť ut genus: neq; de illis alio quodam pacto dicať/neceſſarium eſt ipſa quoq; genera ẽe habẽtia/uidelicet/& alia ſub ſeipſis. Neq. n. ſi tu incedẽdo producis iceſſum/ob hoc iceſſus ipſe ſub te eſt quaſi ſub genere. Ac niſi aliquid foret inceſſu ſuperius/uelut genus ipſius iceſſus/eſſẽt tamẽ nõnulla ſub ipſo/genus utiq; ī ordine rerum ipſe iceſſus exiſteret. Fortaſſis ãt neq; dicẽdum eſt oio unum illud eſſe cãm reliquorũ: ſed reliqua potius eſſe uelut partes elementaq; illius: & cũcta ſimul unam eſſe naturã/noſtris cogitatiõibus diſtributam. Illud ãt eſſe ob mirabilẽ poteſtatem ī oĩa unũ/apparẽs multa/factũq; multa: uelut ſi moueať: & amplificabilis multiplicabilisq; naturæ facultas efficiat/ ut unũ iam nõ ſit unũ. Nos ãt quaſi portiões illius aliquas ꝓferẽtes/eas ſingulatim uelut unũ quodq; ponimus genus cognominãtes/ ignorãtes uidelicet/ nõ totũ ſimul nos cõſpexiſſe. Verum ſecũdum partes ſingulatimq; ꝓferẽtes rurſus illa cõgenimus/ uidelicet/nõ potẽtes illa ſic diutius detinere/tanq̃ ad ſeipſa interim feſtinantia. Quapp rurſus ī totum ea dimittimus: & unũ iam fieri/ĩmo uero unũ eſſe ꝓmittimus. Sed forſan tunc demũ hęc planiora fient/quando illa ipſa pręcognita fuerint: quotq; genera ſint/acceperimus. Sic enim & quo ſe modo habeãt/ planius declarabiť. Quoniam uero de rebus eiuſmodi pertractantes oportet non negationes tãtum ī medium ĩtroducere/uerũ etiam i ipſam eorum/de quibus agiť/notionem & itelligẽtiam penetrare: Age iam ſic agamus.

MARSILIVS.

Cum mẽs & aĩa ſepatę ſint a materia & q̃titate: & iccirco ſimplices indiuiduæq; ſint/difficile inuẽtu ẽ/quõ ibi unitas ī ſe diſtinctã hẽat multitudinẽ Cap. IIII.

u Nio q̃dem ſiue unitas ī corporibus/poſt ipſam multorũ cõpoſitiõem ſequitur: atq; eſt q̃ſi q̃dam generatiõis finis. Itaq; merito depẽdet ab unitate quadam/quæ ſit ante multitudinem: ſitq; generatiõis pricipium. Talis quidem eſt ī aĩa atq; mẽte unitas/cum multitudine nõ facta ex multis/ ſed fons multorũ. Hęc deniq; procedit ab unitate/quæ multitudinẽ talem ī ſe permixtam nullam habet.

PLOTINVS.

I cognoſcere ſtuderemus/q̃d nã & q̃le potiſſimũ eẽt ipſa natura corporis ī toto hoc rerũ ordine/ nõne id primo ī quadã partium ſuarũ cõſideraremus? Velut ī lapide cogitãtes aliud q̃dem illic eẽ ſubiectũ/ aliud ãt magnitudo/aliud deniq; qualitas/uelut color: ſimiliterq; ī quouis alio corpore. Atq; inde protinus diceremus ī ipſa natura corporis/aliud tãquam ſubſtantiam eſſe/aliud uelut quantum/aliud autem quale. Simul quidem omnia/ſed ratione quadam in numerum ternarium diſtributa/ triaq; hæc corpus unum eſſe conſtaret. Quod ſi motus etiam ineſſet ſubſtantiæ inſitus/hunc quoq; cum aliis numeraremus. Quę quidem quatuor unum corpus exiſterent: adeo ut corpus quod eſt unũ/ad ipſum unum ſuiq; naturã ex cũctis cõficiať/& pẽdeat. Eadem ferme ratiõe quoniã de ſubſtãtia itelligibili/deq; generibus pricipiisq; ſuis hẽtur orõ/ cõſiderare talia decet generatiõem quę corporibus ineſt auferẽdo/tollẽdo quin etiam cogitatiõem quæ ſenſu procedit/ac moles inſup ſegregãdo. Sic. n. quod ſeorſum diciť/& quæ iter ſe diſtincta ſint/licebit accipe tãquã ſubſtãtiam quãdã itelligibilem: atq; ens reuera magisq; unum. In quo q̃dem oritur admiratio/quonam pacto quod ſic ẽ unũ/eſſe queat unũ ſimul & multa. In corporibus q̃dem abſq; cõtrouerſia cõceſſum eſt idem eſſe unum ſimul & multa. Nam idem quoq; infinite diuidiť: & aliud ibi color eſt/ aliud uero figura. Nam ibi hæc ſeparãtur. Siq; aũt aĩam acceperit unã indiſtãtem/a magnitudine ſegregatam: item ſimpliciſſimam/q̃tum apparebit primo cogitatiõis intuitu/quo nam pacto ſperabit aliquis aĩam ipſam iterum ſe tãquã multiplicẽ inuẽturum? Pręſertim cum exiſtimauerit ad hoc ipſum ſe uelut ſimpliciſſimũ deniq; peruẽturũ: quãdo aĩal ī corpus diuidereť & aĩam: & corpus quidem facile cõſtaret multiforme & compoſitum uanũq; exiſtere. Sed aĩam iterea quiuis ſperabat ſimpliciſſimã inuenire/ atq; ibi deniq; cõquieſcere/quaſi ad quẽdã proceſſiõis terminũ iam puenerit. Cum igiť hãc ipſam aĩam tãquã aliquid ex itelligibili mũdo depromptum ī mediũ produxerimus: ſicut & corpus ante ex mũdo ſenſibili introduxeramus ī medium/age cõſideremus iam quo nã pacto id unum ſit multa: & qũo multa unum. Nõ unũ inq̃ uelut ex multis cõpoſitum: ſed uelut natura quædam una: quæ ipſamet ſit & multa. Diximus enĩ ſi hoc ipſum perceptum fuerit ac plane perſpectũ/claram fore nobis inſup ueritatẽ generum ī ipſo ente regnãtium.

Plotini
De
Ogda.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

MARSILIVS.

Cum multitudo & diuersitas ī corpore animato sit q̄plurima: atq; hęc proxime fiat ab aīa genitali/ merito aīa & sī magis est unū atq; ens q̄ corpus/ nō tamē est unū multitudinis expers. Cap. V.

e Sī igit̄ genitalis aīa una quædā natura/rōnumq; seminalium plenitudo: quæ ratiōes ita sunt actus eius essentiales/sicut radii lucis intimi. Est etiā in ipsa aię essentia multitudo. Nō enī habet ipsum ēe simpliciter: sed una cū aīali quadā proprietate rursus essēiali.

PLOTINVS.

i Mprimis uero cōsiderandū est: cū corpora præsertim aīalium & plātarū ita se habeāt/ ut unūquodq; eorū multa sit/tum coloribus/tum figuris/ tum q̄litatis diuersitate/tum partium spēbus/tum quoniā alibi aliud ē: ab uno hæc oīa prouenire: siue ab eo quod oīo sit unū: siue habitudine quadā oīo uniuersī unius: siue ab aliquo quod magis unū sit/q̄ quod procedit ab eo: adeo ut ens quoq; magis exīstat/q̄ quod inde p̄cedit. Quo enī longius ab uno discedit̄/eo longius & ab ente. Quoniam igit̄ ab uno q̄dem fit corporum constitutio: nō tamē ab eo proxime/quod oīo unum sit/uel ipsum unū: aliogn non adeo distātem faceret multitudinē: reliquum est/ut hæc ipsa corporum compositio a multitudine quadam una cōficiaī. Quod aūt corpora facit/est aīa. Hęc igitur una quædā est multitudo. Verum q̄d nā potissimū est ī aīa multitudo? Profecto eorum quæ inde fiūt seminarię rōnes. Num igit̄ aliud q̄dem est ipsa aīa: alię uero sunt rōnes? Immo uero & aīa ipsa ratio est/caputq; rōnū. Actusq; ipsius secūdū essentiā agēns/ipsæ sunt rōnes. Essentia uero est uis ipsa seminaliū rationum. Quamobrem unum hoc ita multa est: & sic se habere p ea compertum/ex quibus agit in alia. Quid uero/sī nihil efficiat? sed eam quispiam accipiat nihil prorsus efficientē: progressus uidelicet in id ipsum/quod ī aīa nihil facit. Sed nō ne hic quoq; uires multas inueniet? Esse nāq; ipsā facile quiuis admisert. Num igitur ita prorsus esse hāc affirmabit/ac sī lapidem esse dixisset? Certe nō ita. Iam uero & circa ipsum lapidem esse q̄dem lapidis/nō est esse simpliciter/sed potius esse lapidem. Ita & hic esse aię una cum esse habet/& esse aīam. Sed nūq̄d aliud quidem est esse/aliud uero reliquum/quod aię ipsius complet essentiam? & hoc quidem ē ens: differētia uero aīam efficit? Forsan uero aīa est q̄dē ens aliquod: nō tamē ita sicut homo albus/ sed ita sicut homo ipse essentia sua tātū. Hoc aūt idem est/ac sī dicaī nō extra essētiam habere quod habet.

MARSILIVS.

Essentia & uita ī aīa re quidem ipsa sunt unū: sed differūt rōne: Nam aīa p essentiam cū multis cōuenit: a quibus p uitam differt Cap. VI.

u Ita illic. s. aialis nō accedit extrinsecus ad essētiam: sed emicat ab essēna. Igit̄ & ī ipsa essentię uirtute latens uita uiget. Et in ipso uitę actu manifestior explicaī essentia.

PLOTINVS.

f Ed nunquid extra quidē essentiā suā nō habet illud: ita ut partim q̄dē secūdū esse sit/partim uero secūdū esse tale. Verum sī secundū tale esse/ & hoc ipsum tale p̄uenit ab extrinseco/certe nō totum qua rōne est aīa/ erit essentia. Immo secūdū aliq̄d: ideoq; pars eius erit essētia: sed nō essēna totī.

Præterea ipsius esse quid nam absq; aliis erit? an lapis. An potius oportet hoc esse eius ī ipso esse/uelut fontem principiūq; exīstere. Immo uero exīstere oīa: quot cunq; exīstit ipsa: ideoq; & uitam exīstere/& ambo simul unū. s. esse atq; uitam. Num igit̄ sic est unum? ut ratio quædam una. Profecto unū est subiectum: & ita unū/ut duo rursus/aut etiā plura/quotcūq; ipsa imprimis est anima. Aut igitur essentia est & uita: aut habet uitam. Verum sī uitam hēat/sequit̄ ut id quod eam habet/non sit secundum se in uita: ac uicissim ut uita nō sit ī essentia. At sī alterum nō habet alterum/dicēdū est ambo unū esse: aut unū atq; multa/ & totidem quot ī uno intus apparēt. Atqui & sibimet unum/& multa rursus ad alia. Tum uero unū quidē in se exīstere: interea tamē uelut suo quodā motu/multa se reddere: atqui totum ēe unum/sed tanquā studēs intueri seipsum/effici multa/nō secus atq; ipsum ens uideaī nō substinere se unicum permanere: utpote quod oīa possit/quotcūq; est & ipsum. Iam uero cōtēplatio ipsa causa est/ut ipsum multa iam appareat/ut intelligat. Si enī unū apparuerit/nondum uideī intellexisse: sed adhuc illud ipsum exīstere.

MARSILIVS.

In primo intellectu est ens/motus/status/tanq̄ tria rerum genera illic ipsa natura unum: rōne uero formali inter se differentia Cap. VIII.

f Icut maxima diuersitas membrorū in aīali declarat ēē aliquā differētiam rōnum seminaliū in semie: sic ī exemplari mūdi differre quodāmodo inter se ens & uitam. i. motionē/atq; statum/argumēto nobis est q̄ ī mūdo corporeo hęc tria maxime separa sunt. Est āt ibi uita motio quędā eēntialis intima/perpetua ipsius entis: entis actus: ens prorsus adultū. Atqui ipsum ens essentialiter uita est. Vitaq; uicissim uitaliter est ens. Deniq; cū status motui opponaī/ conicimus illic neq; statum ēe motū/nec alterutrum ēe idē pēnitus cum ente.

PLOTINVS.

q Vænā igit̄ sunt & quot quę intus inspiciunt̄? Profecto cum ī aīa eēntiā inuenerimus simul ac uitā/atq; ipsa eēntia ī omni aīa sit cōis: cōis etiā sit & uita: uita āt rursus ī mēte/nimirū introducēres mentē insuper eiusq; uitā/ponemus unū quoddā genus/ipsum. s. motū in omni uita cōmunē. Atqui eēntiā ac motū primū/qui & uita prima est/ tanquā genera duo constituemus. Et. n. sī unū sint/separare tamē ea licebit intelligētia: quod unum est inueniendo nō unum: alioquin neq; separe licebit. Aspice & ī alus manifestius motionē/aut uitā ab ipso ēe secretā. Ac sī minus ī ipso uero ēe/saltem ī umbra ipsius ēe: atq; in eo quod ēe æquiuoce diciť. Sicut enī in hoīs imagine multa desunt/ præsertim quod est potissimum. i. uita: sic & ī rebus quæ sentiunt̄/esse ipsius ēe est umbra: utpote quod eo careat/quod est ī eē potissimum: Quod quidē est in principali rerum forma exēplariq; uita. Nōne igit̄ hinc cōpertum habemus/quēadmodū separe liceat eē ab eo quod est uiuere/uicissimq; quod uiuere est/ab ipso ēe simulter. Entis ipsius quidē multę sunt species. Est & genus: motus āt neq; sub ente neq; ī ente/sed una cum ente ponendus. Quippe cum ī eo cōpertus sit: nec tanq̄ in subiecto iacere. Est enī actus ipsius: neq; alterum est absq; altero: nisi forte cogitatiōe quadā. Atq; duæ naturæ sūt hic una. Et. n. ens ipsum nō ī potētia ē: sed in actu. Ac sī utrūq; seorsum accepis/ adhuc & ī ente motus/& ī motu ens inesse uidebit̄. Velut & ī uno ente/utrūq; seorsum acceptū possidet alterum. Verūtamē

Plotini
opera.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cogitatio duo quædã eẽ dictat/& utrũq; uelut ſpẽm eẽ unũq; duplex. Cũ uero motus circa ens appareat: neq; illius naturam diſtrahat: imo uero ex eo potius quod illud ſit pfectum/ibi adſit: ſemp̃q; natura talis i hoc ipſo motiõis eiuſmo di ordine perſeueret/certe ſiqs huc ſtatum nõ introducat/abſurdior erit illo/qui motũ minime adtribuerit. Notio enĩ intelligẽtiaq; ſtatus ipſius enti magis accõ modata uideť q̃ notio motiõis. Ibi nãq; uiget quod dici ſolet/ſecũdũ eadem eo demq; mõ & una rõne ſe ſemp habere. Eſto iam & ſtatus genus unũ quodãmõ a motiõe diuerſum: quãdoquidẽ cõtrarium quoq; uideri poteſt. Quod uero ab ente quoq; diuerſũ ſit/ex multis q̃dẽ patere põt. Ac pr̃ſertim q; ſi una cũ ente ſit idem/nõ magis q̃ motus/cũ ente potent eẽ idem. Cur enĩ ſtatus q̃dem ſit idem enti: motus uero nequaquã? Quippe cũ motio uita quędam ſit ipſius/actuſq; & eẽntię & ipſius eſſe. Sed profecto quemadmodũ ab eo motum ſępabamus/tãq̃ idem cũ ipſo/rurſusq; nõ idem: & uelut duo dicebamus ambo: rurſusq; ut unũ: eadem conditione ſtatum quoq; ſegregare licet ab eo: rurſumq; minime ſegrega re: eatenus uidelicet intelligẽtia ſecernendo/quatenus uelut genus aliud i rerum ordine diſponať. Alioquin ſi ſtatũ atq; ens i unum prorſus copularemus/nullo prorſus modo differre dicẽtes: ſimiliterq; ens una cũ motu i unum pęnitus con flaremus: eadem nimirũ rõne ſtatũ atq; motum p ipſum ens uelut medium oio in idem cõiungeremus. Ex quo cõtigeret/ut motus & ſtatus unũ pęnitus eſſent.

MARSILIVS.

Formæ a materia ſeparatæ uel intellectus ſunt/uel in intellectu: & ibi quidem nõ ſecundum accidens/ſed ſecundum eſſentiam intellectualem pariter atq; in telligibilem. Cap. VIIII.

c Ic intellectus primus quinq; in ſe cõcipit rerum genera. s. ens/motum/ſta tum/idem/alterũ. In hoc intellectu eſſentia eius atq; itelligẽtia quodãmõ differunt. Alioquin i ordine rerum inde naſcentium/quatenus procedit eſſentia/eatenus itelligentia quoq; procederet. Illic igiť actus itelligendi tãquam motus quidã intimus initiť eſſentiæ ſiue enti uelut cardini. Innitiť inquã duo bus modis. Nam & inde proſilit/& illuc aſſidue reſilit. Ens ibi eſſẽtialiter eſt in telligentia: & uiciſſim itelligentia intellectualiter ens exiſtit. Pręterea itelligentia & a ſtatu quodam exordiť. i. firmo uigore mentis/& tendit i ſtatum. i. ideam in telligentiæ terminũ. Proinde præter ens/motum/ſtatum/illic eſt & alteritas/qua tenus hæc ibi inter ſe rõne aliq̃ diſtinguntť: & rurſus identitas/quatenus i eadem natura ſunt omnia. Tum uero quattuor illic ſequentia nõ apellanť entis ſpecies: ſed actus quidã entis ipſius comites. Deniq; q̃nq; illa ibi dicunť genera entium: quoniã & quęcũq; ſunt/ad illorũ aliquod redigunť: & illa ſimul cuncta i re quali bet includunť: hac tamẽ ex parte principia rerum etiam apellari poſſunt.

PLOTINVS.

Aeterum oportet tria hæc ponere: ſiq̃dem itellectus unũquodq; eorum ſeorſum itelligit. Simul autem itelligit/atq; ponit/ſi modo fuerint intel lecta. Quorũ enĩ eſſe una cũ materia eſt/ horũ eſſe nõ eſt i intellectu eẽ: alioqn forẽt a materia ſegregata. Quæ uero ſeiuncta ſunt a materia/ſi intellecta ſint/id ipſum eis eſt ipſum eſſe. Age itaq; cõtemplare intellectum purũ: in eumq; pęnitus inſpice: non externũ/ſed intimũ prorſus affigens intuitũ. Ecce iam intue ris illic eſſentiã tãquam Veſtale numẽ/atq; fundamentũ. Cernis & ibi peruigil &

inextinguibile lumẽ. Animaduertis inſup/qua rõne intellectus & in ſeipſo quie ſcit: & quæ ſũt ſimul/rite diſcernit/atq; diſtinguit. Specularis uitã pręterea perma nẽtem. Cognoſcis itelligentiam nõ agẽtem circa futurũ: ſed i pręſens ſe potius in tendẽtem: imo uero habẽrem/ſemp̃q; iam poſſidentẽ. Ibi certe præſens ipſum eſt & ſemp. Ibi & itelligens nõ externũ quicq̃ proſpicit: ſed inſpicit penes ſe ipſum. Qua igiť rõne itelligit/actus ibi eſt atq; motus. Qua uero ſeipſũ aſiaduertit/eſſen tia & ens ibi uiget. Exiſtẽs enĩ intelligit: ac ſe intelligit exiſtẽtem. Atq; id ipſum quo uel i quod nitiť/ens exiſtit. Actus ſane i ipſum directus nõ eſt eſſẽtia. Id ãt in quod annitiť/& a quo depẽdet/ens iudicať. Neq; ipſa pſpectio: ſed perſpectũ potius ens eſt dicendum. Habet hæc inſuper eſſe: quoniam & a quo pendet/& in quod tẽdit/eſt ens. Cum uero nõ i potẽtia ſit dũtaxat/ſed exiſtat i actu/duo illa rurſus cõiũgit i unum: neq; diſiũgit: ſed facit & ſeipſum illud/& uiciſſim il lud quoq; ſeipſũ. Iam uero ens ipſum oium ẽ firmiſſimũ: i quo & reliqua cũcta fundãtur: atq; quod habet/nõ peregrinum/ſed ex ſeipſo poſſidet i ſeipſo. Eſt ẽt i quod itelligẽtia deſinit/nõ exordiẽs ſtatus/& a quo erupit/nõ erumpẽs ſtatus. Nõ enĩ ex motu/nec i motũ motus. Præterea idea q̃dem cõſiſtit i ſtatu/cum ſit terminus itellectus. Intellectus ãt ipſius eſt motus. Quapp unũ oia eſſe uidẽtur: & motus/& ſtatus: & quę p tota cõiter exiſtũt/genera ſunt. Vnũquodq; uero ſe quẽtum/ens aliquod eſt/& quidã ſtatus/& motus quidã. Hæc utiq; tria cõtem platus aliquis/dum uidelicet entis naturã inſpicit: eoq; quod penes ſeipſum eſt ente/ens ituet/ & alius ſimiliter cernit alia/uelut motum i illo/motu quodã ſuo / ſtatum q; ſtatu: hæc illis accõmodãs: ac uelut una cõfuſis hæc ipſa cõmiſcẽs: neq; diſiungẽs/ſed poſt aliquãtam diſtinctiõem/ſiſtẽs illico gradum: unde rite diſcer nit ituitus ens/ſtatum/motum/tria hæc & quodlibet unũ. Hęc inq̃ ſic aliquis cõ templatus/nõne diuerſa quodãmodo inter ſe exiſtimat? atq; alteritate diſcernit: ipſamq; i ente alteritatem aſiaduertit? Tria uidelicet ponẽs/& quodlibet unum. Hæc rurſus i unum atq; i uno/& ad unum oia: ideoq; i idem colligẽs atq; cõſpi ciens: identitatem agnoſcit iam factam/imo iam exiſtẽtem. Nõne igiť præter il la tria neceſſarium eſt duo hęc adiũgere: idem. s. atq; alterum. Quamobrem oia oibus quinq; genera ẽe cõſequẽs ẽ. Quę & ſequẽtibus deinde ſua quędã tradãt. Vnde & eadem & diuerſa q̃uenãt. Nempe unũquodq; ſequẽtium aliq̃d idem eſt & diuerſum aliq̃d. Nam ipſũ ſimpliciter idem uel diuerſum abſq; adiunctio ne quæ p aliq̃d & quiddã fieri ſolet/in ordine generũ collocanť. Atq; & genera prima ſũt: quoniã nihil de illis i eo quod q̃d eſt poſſumus prædicare. Licet q̃dẽ ens prædicare de illis. Entia nãq; ſunt. Sed nõ prędicať ut genus. Nõ enim ſic de eſſẽtia prędicať/ut ipſa ens aliquod eẽ dicať. Neq; rurſus ita de motu/neq; de ſta tu. Nõ enĩ hęc entis ſpẽs ſunt. Nam entia/alia q̃dem ſũt tãquam ipſius ſpẽs: alia uero tãq̃ participãtia. Neq; rurſus ens horum tãq̃ ſui ipſius generũ particeps di ci debet. Nõ enĩ ens ipſa tranſgrediunť: neq; ſũt ipſo priora.

MARSILIVS.

Ipſum ſimpliciter unũ/quod eſt ente ſupius/de nullo uel generũ uel entium prę dicať ut genus. Cap. X.

q Voniam pp indiuiduam prorſus ſimplicitatem ſuã differẽtias ſui nullas admittit/nullas diuiſiões/adiunctiões/compoſitiões excipit: per quas ſo ler genus i ſpẽs deriuari. Item nec unũ quod eſt i ente de generibus aut

entibus tāquam Peripateticum genus uniuoce prędicari poteſt. Nam in horum ordine aliud deinceps alio aliter/ atq; aliter/ac magis minus ue/ & prius atq; poſterius/& ens & unum eſſe cēſeť. Deniq; quemadmodum in luna quod ſurſum ſpectat/ lucidum ē ſimpliciter:quod uero deorſum/ lucidum pariter/atq; nō lucidum: ſic & ens ab ipſo ſimpliciter uno depēdēs/quatenus naturaliter uergit ad unum/merito ens ē pęnitus unum/uel unitum. Quod āt poſt hoc i ipſo ſequiť eſt ens unum pariter atq; multa. Illud quidem ſui prorſus unū/uel unitum/cum ſit indiuiſibile/nō ē genus. Hoc uero quod i eo ſequiť/nō nouū præter genera ſupius dicta genus affert.

PLOTINVS.

Sſe quidē hęc genera prima/ p hæc aliquis ac forte p alia pōt aſſeuerare:

e Eſſe uero hęc ſola/nec alia præterea/qua nā rōne ꝓbabile fiet/Cur.n.nō & unū/Cur nō q̄tū/Cur nō q̄le iꝰup genera ſint/Itē relatio & reliq̄ quę alii quidā numerauerūt. Sed quātū ſpectat ad unum/ſi accipiať ipſum quod eſt pęnitus unum: cui nihil aliud adhibeť/ nō aia/nō itellectus/ nō aliud quicq̄de nullo id prędicabiť. Itaq; nec ent genus. Sin aūt accipiať unū/quod adſit entiam quo ipſum unum/ens apellamus/nō ent hoc ipſum primo unum. Præterea cum nullas i ſe ad ſe differētias unquā admittat/quo nā modo ſpēs potent ꝓcreare/ Quas niſi genuerit/genus eſſe nō poterit. Iam uero quo nam pacto diuidere poteris. Multa.n.facies diuidēdo. Quapp ipſum unum multa iam euader: ac ſi genus ē uoluerit/ſeipſum pder. Accedit ad hęc/q̄ ſi partiaris i ſpēs/interim aliqd adhibebis. Alio quin nō eēnt i uno differētiæ:quēadmodum ipſius eſſētiæ differentiæ ſūt. Mens utiq; differētias entis admittit. Vnius autē quo nā modo poſſit admittere/ Item ubiq; cum differēta duo quædam ponēs/deſtrues unum. Siquidem ubiq; unitatis adiunctio quātum prius obſcurat. Siquis aūt dixerit unum quod eſt i ente/& unum quod eſt i motu atq; cęteris/eſſe cōe:idq; unum una cū ente i idem redegerit/ſicut ens nō cōceſſit aliorum genus exiſtere:ꝓpea q̄ nō id ipſum quod ens ē/exiſtereť:ſed alio modo entia dicerēt̄ur:ita neq; ipſum unum cōe erit i illis:ſed aliud quidē primo erit tale/aliud uero aliter. Si aūt dixerit nō oīum genus eſſe:ſed unum aliqd i ſeipſo ſicut & alia: ac ſi idem ēe uoluerit ens atq; unum:nimirum cum iam ens iter genera ſit numeratum/nūc nomē dūtaxat adduxit. Quod ſi unum ipſum eſſe alterum dicat/utrūq; certe naturam quādam dicit:ac ſiquid addat/unū aliqd affert:ſin aūt nihil addiderit/rurſus illud affert/ quod de nullo pęnitus prędicať. Si rurſus unū cum ente cōgrediēs itroduxerit: reſpōdebimus iam nos prędixiſſe id nō primo unū exiſtere. Verum quid nam prohibet hoc eē primo/Exempto uidelicet illo/quod ē prorſus unum. Et.n.ens poſt illud ens apellamus:atq; ens/primo ens affirmamus. Forſan ꝓhibere uidetur:quoniā quod ſup ens exiſtit/ nō eſt ens dicēdū. Alioqn nō eſſet hoc primo ens iudicādum. At uero quod ſup hoc unum poniť/ exiſtit unum. Præterea ſi unum ab ente intelligētia ſepeť/differētias nullas admittit. Proinde unū quod in ente poniť:ſiue cōſequēs illius aliqd ſit/& ſimiliter oīum/certe poſterius ent: genus āt prius eſſe debet: ſiue ſimul cum ente cōcurrat/ſimiliterq; cū aliis/reſpondebiť/genus nō ſimul eſſe debere:ſiue forte ſit prius/certe prīcipium quoddam illius tātū erit:Sin aūt illius prīcipium/nō etiam genus illius. Quod ſi nō illius/ nec etiam aliorum:alioquin oporteret & ens ſimiliter eē genus oīum reliquorū.

Omnino uero unū in ente uidetur propinquare quidem uni/& quaſi cum ente cōcurrere. Quippe cum ipſius entis/quod quidem uergit ad unum/ſit ens unū: Quod āt eſt poſt illud/ſit ens:quod quidem eſſe poteſt & multa. Vbi quidem illud/cum permaneat unum:neq; diuidi uelit/certe nec fieri genus admittit.

MARSILIVS.

Ipſum ſimpliciter unum non prędicať ut genus de aliquo.s.generum/aut de ideis ullis. Cap.XI.

Am quoduis genus/& quęuis idea eſt in ſe unum aliquid multitudinis

n neceſſario particeps. Aequiuoce igitur rōneq; lōge diuerſa illud primum & hęc nominātur unū. Neq; minus multitudo q̄ unum de his generibus ideisq; prędicať. Pręterea genus uarietatem i ſe prorſus admittit:quā non admittit ipſum unum:quod qdem cum ſit ſimpliciter unū/nō eſt unum genus. Tum uero unū oībus entibus cōiter ineſt: nec ꝓpea eorū genus exiſtit: ſicut neq; unitas numerorum/neq; pūctum linearū/ neq; ſimplex compoſitorū. Deniq; ſi unū quod cum eſſētia cōgrediť/ſi abſq; ente cōſidereť/nō diuidiť p differentias ullas in unum hoc/& illud:diuiſio uero rōne entis accidit & i ente. Hoc igiť reſtat genus/qualecūq; ſit genus.

PLOTINVS.

Vo igiť pacto unūquodq; eorum quę entis ipſius propria ſūt/eſt unū?

q Forte ex eo q̄ eſt quiddā unū/nō unum ipſum. Multa.n.tam eſt quod eſt aliquid unum:ſed ęquiuoce unum eſt ſpēs unaquęq;:ſpēs enī multitudo eſt:quapp unum hoc i loco ſe habet/ſicut exercitus aut chorus. Non igiť unum illud his ineſt. Itaq; unum nō eſt cōmune. Neq; cōſideran pōt unū ipſum ipſo ente:neq; his quæ aliqd proprie ſūt:illud quod ē ſimpliciter ipſum:unum igiť nō eſt genus. Quoniā omne genus ita ſe habet:ut de quo prędicať/nō etiā prędicētur oppoſita. At uero de quocūq; entis uniuerſi affirmať unū/ oppoſita etiam affirmātur: Ideoq; de quocūq; affirmabiť unum uelut genus/de eodem ut dicādum erit nō tāquā genus. Quare neq; de generibus primis tanquā genus ueram diceť. Quādoquidem & unum ens/nō magis unum eſt q̄ multa:neq; qcq̄ generum aliorum ſic eſt unum/ ut etiam nō ſit multa: neq; etiā ſic de aliis poſterioribus prędicabiť/quæ oīo ſūt multa. Summatim uero nullum genus totū/eſt unum. Iccirco ſi unū ipſum ſit genus/deſinet ꝓtinus ēe unū. Ipſum nāq; unum nō eſt numerus. Erit āt numerus/ſi genus fuerit. Erit præterea unū quiddam in numero. Nempe ſi genere unum fuerit/nō erit principaliter unū. Præterea ſicut i numeris unū de illis nō ut genus dicit̄/ ſed ineſſe quidē aſſeriť/nō tamen eē genus:ita neq; ſi unum entibus inſit/ꝓpea genus erit uel entis ipſius/uel aliorū/uel oīum. Proinde ſicut quod eſt ſimplex prīcipiū quidem eſſe pōt rei minime ſimplicis:nō tamē eſt genus eiuſdē:alioquin ſimplex quoq; erit/quod nō ſimplex: ſic & i uno dicēdum. Nempe ſi locum principii teneat/ſequētium genus eſſe nō poterit. Nec igiť entis genus erit:nec aliorum. Sed ſi modo genus fuerit/eorum erit dūtaxat/quæ ſingulatim dicūtur unum:uelut ſiquis unū ab eſſētia exiſtimauerit ſepandum. Erit igiť aliquorū:ſicut enī ens nō oīum genus eſt:ſed ſpērum/ quæ ſingulatim ens nominātur:ſic & unum genus erit ſimiliter ſpērum/quæ ſingulatim unum apellabūtur. Quænam igiť differētia erit aliud iter & aliud/quatenus unum etūr?quemadmodū eſt & entis alterius ad alterū differēta. Verum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

ſi unum ſimul diuidiť cum ente atq; eſſentia: & ipſum ens tum quia diuiditur/ tum quia idem cõſideratur ī multis/iccirco genus exiſtit: cur nõ & ipſum unũ/cũ totidem uideať eſſe quot & eſſẽtia ęqualiterq; diuiſum/ſimiliter genus exiſtat? Sed profecto nõ eſt neceſſariũ/ſiquid multis inſit eſſe genus/ uel eorum quibus ineſt: uel aliorum: nec oportet oio/ſiqd cõe ſit/etiã genus eſſe. Iam uero pũctum quod lineis ineſt/nõ ẽ genus aut earũ/aut oio. Quinetiã ut diximus/nec ipſum ī numeris unũ/genus eſſe numerorũ uel etiã aliorũ. Oportet enim quod eſt cõe unũq; ī multis / ſi modo genus futurũ ſit/ proprias admittere differẽtias/ac ſpẽs ita cõficere/& i eo quod qd eſt prędicari/ipſius ãt unius quę nam differẽtię ſũt/ Quales iam ſpẽs efficit? Quod ſi dicať eaſdem ſpẽs cõſtituere/quæ enti quoq; cõueniunt/certe idem cũ ente ent: ideoq; ſolũ hic nomẽ erit differẽs/& ens ipſum ſufficere iudicãdum.

MARSILIVS.

Nec ens nec unum eadem ubiq; ratiõe oibus inſũt: ſed ratiõe diuerſa magisq; & minus gradatim/& prius atq; poſterius. Cap. XII.

r Vrſus nõ eſt eadem oio iter ſe ratio unius atq; ratio entis. Nã exercitus nõ eſt minus ens q̃ domus: nec domus q̃ cõtinuũ. Eſt tamẽ minus unũ.

Eſt ãt ratio eadem unius atq; boni: & quatenus quodlibet particeps ſit unius eatenus & boni/atq; uiciſſim. Alibi dictum eſt/unũ eſſe aliud ſuperiusq; q̃ ens. Propterea ultra ẽe/a rebus expeti bene eſſe. Id uero bonum uniuſcuiusq; rei ī unione cõſiſtit. i. ut partes ſuæ inuicem ſint unitæ/& totum unitum ſit principio atq; fini. Atq; ut res oẽs tum quæ magis inuicẽ ſũt cognatæ coeant/tum quæ minus cognatæ cõcilienť.

PLOTINVS.

o Pereꝑetium eſt cõſiderare/qũo ſit unum ī ente/& quo pacto quæ dicať partitio/fiat: Et oio qualis ſit partitio generum. Item nũqd eadem/uel alia ſit utraq;. Imprimis igitť cogitãdum/qũo oio unum quodlibet dicať/atq; exiſtat. Deinde utrum ſimiliter & ī uno ente dicamus: & qũo ibi dicať. Iam uero unũ/quod oibus attribuiť/nõ eſt idem: neq; eni ī rebus/quę ſentiunť/ ſimiliter ſe hẽt: atq; i his quæ ītelligẽtia tãtũ percipiũtur. Sed neq; etiam ens ī eis ſe ſimiliter habet. Nec etiam ī rebus ſentiẽdis iter ſe ſimiliter ineſt. Nõ eni idem unum eſt ī choro atq; exercitu/naueq;/& domo. Nec rurſus idem ī his atq; i cõtinuo. Verũtanen idem oia imitãtur. Sed alia quidem remotius: alia uero propinquius. Atq; i mente proculdubio uerius. Anima enim una eſt. Ac multo magis mẽs eſt una: & ens ẽ unũ. Num igitť dicẽtes ī quolibet ens ipſius/partes & unũ dicimus? Atq; ſicut hẽt entis/ſic & unius habet. An potius id quidẽ accidit: non tamẽ quatenus ens eſt/ exiſtit & unum. Sed fieri põt/ut quod nõ minus eſt ens/ minus tamen ſit unum. Nõ eni minus ens eſt exercitus aut chorus/q̃ ſit domus: Verũtamẽ eſt minus unum. Videť igitť q ī quolibet unum eſt/id ipſum bonum magis unũ aſpicere: & quãtũ boni cõſequiť/tantum/& unũ eſſe: atq; ipſũ magis minus ue ſecũdum unum/in hoc ipſo cõſiſtere. Nam unũquodq; nõ ſimpliciter eſſe uult/ſed eſſe cum bono. Ob hoc & quę nõ ſunt unũ/ ſtudẽt quoad poſſunt unũ fieri. Et quę natura cõſtãt/id affectãt ipſa natura/in idem cõgredientia/dum uidelicet ſibimet uniri deſiderãt. Nõ. n. ſeorſum a ſe inuicem fieri ſingula properant: ſed ī ſe inuicẽ & ad ſeipſa feſtinãt. Atq; aię oẽs ī unũ qdẽ optarẽt euadere/ propria uidelicet eſſentia interim conſeruata. Et profecto in uniuerſo utrinq; regnat unum. Eſt enim unum & a quo pendent/& in quod omnia tendunt. Exoriuntur enim ab uno/properanteq; ad unum. In hoc enim ipſo omnium conſiſtit bonum: atq; ita in ordine rerum extitit unũquodq;. Et poſtquã extitit: neq; conſiſteret/niſi feſtinaret ad unum/neq; quo minus huc properet/cõtinere ſe poteſt. Quæ igitur natura ducuntur/ita ſe habẽt. Quę uero arte tractantur ita. Ars una quæq; unũquodq; ad hoc ipſũ/& quantũ ipſa poteſt/& quãtum ſingula poſſũt/ nte diſponit. Ipſum uero ens maxime oium id aſſequitur. Vni nãq; proximum eſt. Quamobrem alia quidem dicuntur tantum/quod & dicuntur/uelut homo. Etenim ſi quando dicamus/homo ille unus eſt/ad duo reſpicientes id dicimus. Quod ſi & aliter unum aliquid dicamus/adiũgentes uidelicet aliquid/ita loquimur. In ipſo autem ente/dicimus totum hoc. Ens unum. Ac uelut unum cenſemus. Oſtendentes uidelicet maximã quãdam eius cum bono propinquitatem. Fit itaq; unum & in ipſo/tanquã principium atq; finis: non tamẽ eodem modo/ ſed ponus aliter. Quapropter ī hoc ipſo etiã uno prius eſt atq; poſterius. Quid ergo hoc ipſum in eo unum/nõne ſimiliter cunctis in partibus atq; cõmune conſideratur? Forſan uero in lineis quoq; punctus eſt cõmune: neq; tamẽ genus eſt linearum. Et in numeris cõmune unum hoc forſan eſt: neq; tamẽ eſt genus. Non enim idem eſt unum quod in ſeipſo eſt/atq; unum quod in unitate eſt/ atq; dualitate/cæteriſq; numeris ineſt. Proinde etiam in ente nihil prohibet/alia quidẽ prima eſſe: alia uero ſequentia. Et alia ſimplicia/alia uero compoſita. Atqui ſi idem ſit unum in his quæ ad ens proprie pertinent: quia tamen nõ adeſt ei differentia ulla: & iccirco neq; ſpẽs efficit/merito neq; genus eſſe poteſt.

MARSILIVS.

Bonũ etiã inaſatorum/diſcretorũ/numerorũ/in quadã unione cõſiſtit. Itẽ quodlibet quinq; generũ eſt & ī ſeipſo unũ: & ī pticipãtibus nõ diſcerptũ Cap. XIII.

PLOTINVS

h Aec quidem ita ſe habeãt: ſed quonam modo ī numeris bonum eſt ī eo q̃ unuſquiſq; ſit unum/cum inaſati ſint. Forſan uero cõmune hoc eſt in aliis etiam/quæ aia carent. Siquis autem obiciat oio illos nõ eſſe/reſpondebimus: nos de entibus loqui inſtituiſſe/qua unũquodq; eſt unum. Sin autem interroget quomõ punctũ boni ſit particeps/quæremus & nos nunquid punctũ ſecundũ ſeipſũ accipiat necne. Ac ſi accipiat ita cõcedatq; inaſiatum eſſe/dicemus illum idem quod & ī aliis eiuſmõi quærere. Sin autem ī aliis punctũ accipiat/uelut ī circulo/reſpõdebimus id quod circuli bonum eſt/huic quoq; bonũ eſſe: atq; hoc ipſũ appetere: ac per circulũ illuc tendere. Sed quonã pacto hæc genera ſũt? nunqd etiã diuiſa ſingula? an totũ ī unoquoq; exiſtẽs eorũ/quorũ eſt & genus: Et qũo adhuc eſt unũ? Forte genere unũ/tanquã ī multis totũ. An igitť in his tantum quę pticipãt? Forte nõ in eis tantũ: uerumetiã & ſecũdũ ſeipſum/& ī his quę participant. Sed forſan hoc in ſequẽtibus manifeſtius erit.

MARSILIVS

Motus/ſtatus/idẽtitas/alteritas ſũt prima rerũ genera una cũ ente: quoniã actus qdã primi & ītimi ipſius entis exiſtũt. Numerus ãt poſterior ẽ inde reſultãs: atq; ẽt poſterior magnitudo. Ideo duo hæc nõ ſũt genera prima Cap. XIIII.

PLOTINVS

Ploti
nꝰ
Cpa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

p Erquirendū eſt ıpreſentia/ cur nō etiā q̄tras inter prima genera numereť: rurſuſq; q̄ltas. Sed ꝓfecto q̄tras qdē nō eſt primū una cū ꝯteris: quoniā illa ſimul una ſūt cū ente. Motus enı una cū ente: cū ente inq̄ actu exiſtēte: ipſeq; ē actus eius/cū & ipſius ſit uita. Status quoq; ſimul ı eſſentia ipſa cōſpirat: ımo uero ſimul his adeſt ipſū eē: his dico tū alteris/tū eiſdē: adeo ut hęc ēt ſimul cōſpiciantť. Numerus āt poſterior eſt illis/atq; ſeipſo. Et hoc ipſum quod poſterius aliq̄d eſt/habet a priore: ac deiceps ſunt ı ſe inuicem: atq; poſteriora primis inſunt. Quapp inter prima nequaquā numerabunť. Quęrendū uero nūq̄d oio numerus ipſe ſit genus. Nam magnitudo quidem magis etiā q̄ numerus poſterior eſt atq; cōpoſita. In hac enı eſt numerus atq; linea: quæ duo quędā ſunt. In eſt & planum: ideoq; ſunt tria. Si igiť cōtinua magnitudo a numero hoc ipſum habet q̄ ſit aliquid quātū/cū numerus ipſe non ſit genus/quonam mō magnitudo genus erit. Eſt āt inter magnitudines quoq; prius atq; poſterius. Si autem cōmune/ambobus eſt hoc ipſum q̄ ſint quanta/conſiderandum eſt/quidnam hoc ipſum ſit: & cum inuenerimus/genus poſterius ponendum eſt: inter genera uero prima nequaquā. Atq; ſi genus ſit nec inter prima: indagādum eſt/in qd nā potiſſimum primorū ſit reducendum: uel in quę potius ex illorum numero/quę referuntur ad prima. Comptum eſt fortaſſe/ipſam quāti naturam quātum aliquid deſignare: & quantitatem uniuſcuiuſq; metiri: atq; ipſam quantum aliquid eſſe. Verum ſi cōmune numero atq; magnitudini eſt ipſū quantum/aut numerus quidem eſt primus: magnitudo autem eſt ab illo: aut omnino numerus quidem in quadam motus ſtatuſq; mixtione uerſatur: magnitudo autem motus quidā eſt/ uel ſaltem pendet ex motu. Dum uidelicet motus in quiddam procedit indefinitum. Status autem ſiſtens quod procedit/procreat unitatem. Sed de generatione numeri atq; magnitudinis: immo uero de ſubſtantia utriuſq;/eorumq; nonone in ſequentibus potius uidetur conſiderandum: Forte enim numerus quidem ı primis generibus collocatur. Magnitudo uero in cōpoſitione poſterius. Et numerus quidem ſtabilium eſt/magnitudo autem uerſatur in motu. Sed de his in ſequentibus ut dicebamus.

MARSILIVS

Qualitas non eſt inter prima rerum genera. Quoniam qualitas eſſentia ipſa poſterior eſt/ei accidens abſolute iam exiſtenti. Prima uero genera eſſentiam illam tanquam actus eius intimi pariter comitantur Cap.XV.

e Sſentıis rerum naturalium inſunt naturales & intimę proprietates quædam quaſi ſimiles qualitatibus ut ignis eſſētiæ calor/hominis facultas rationalis: quę quidem reuera actus quidam eſſentiales ſunt potius q̄ qualitates. Quę uero non ab eſſentia ſpeciali naſcuntur/ ſed aliunde cōtingunt: ut albedo homini/ueræ ſunt qualitates atq; paſſiones.

PLOTINVS

q Valitas āt cur nō ſit ıprimis?/ꝓfecto quoniā hęc quoq; poſterior ē/& poſt eēntiam naſciť. Oportet āt eēntiam primā hęc ipſa genera ſibi cōſequēta poſſidere: neq; tamē ex his cōſtituı: neq; p hæc rurſus cōpleri: alioqn foret qualitate & q̄ntate poſterior. In eſſētıis quidē cōpoſitis/ cōſtantibuſq; ex multis in quibus & numeri qualitateſq; ſunt: diuerſitatē ipſarū hęc efficūt: qualitatesq; earū eſſe cōtingit: atq; cōmunitatē quandam in eis licet inſpicere. In primis uero generibus non decet diuiſionē rerū nō ſimpliciū cōpoſitarūq; efficere: ſed ſimpliciū eorūq; quę cōplēt eſſentiā: nō eſſētiā dico quādā. Nā eſſētiā quandā ex qualitate cōpleri forte nihil eſt abſurdū: ubi certe ante qualitatē eēntia ſit. Ipſū uero tale aut tale extrinſecus accidat. Eſſentiā uero ipſā oportet/quæcūq; hēt/tanq̄ eſſentialia poſſidere. Tametſi ı aliis iudicauimus ea quidē quæ cōplēt eſſētiā/æquiuoce qualia nūcupari. Quę uero extrinſecus poſt eēntiam uenıūt: eſſe qualia. Et quæ inſunt eſſentiis/earūdē actus exiſtere. Quę uero poſt illas: illas eſſe iā paſſiones. Nūc uero dicimus/illa nō oio eſſentiā ipſā complere/quę ad quādā ſpectār eſſentiam. Non.n.una cum eſſentię adiunctione fiunt homini in q̄tum homo eſt/ad eſſentiam. Sed eſt eſſentia deſup prius q̄ ad differentiā ueniať: quemadmodum iam eſt aial ante q̄ ad rōnalem deſcendatur proprietatem.

MARSILIVS

Sicut non eſt prius ignis/deinde lux eius/& calor/& ſiccitas/atq; leuitas. Sed quattuor hæc ſimul cū ignis eſſentia ſūt tanq̄ & ꝓprietates & actus comites eius eñā exiſtentis ı actu: ita ad ipſum ens ſe habent motus eius intimus/atq; ſtatus: & identitas pariter & alteritas. Cap.XVI.

PLOTINVS

q Vo igiť mō genera quattuor eſſentiā cōplēt/nōdū qualē eſſentiā faciētia: nā neq; dū eſſentiā quandā faciūt. Quod igiť ens ipſū primū/iā eſt dictū: q̄ motus nō ſit ens aliud/nec ēt ſtatus: neq; rurſus alterū neq; idē/ſatis cōſtat. Præterea motū hunc nō afferre illic qualitatē/forſan ē manifeſtū. Si tamen dicā?/fiet ēt manifeſtius. Si.n.motus ē actus eēntiæ: atq; ens eſt actus/& oio quę ſunt prima/ſūt actus/merito motus nō eſt illic accidens: ſed cum ſit actus potius entis reuera exiſtentis ı actu/nimirum neq; cōplere eſſentiam dici debet: ſed ipſa ꝓrſus eſſentia. Quapp nō acceſſit ı poſteriorıs alicuius locū: nec ı qualitatis uicē ſed ad ordinē cuiuſdā ſimul comitātis ē ıſtitutus. Nō.n.prius q̄dē eſt ens/deide uero moueť. Neq; dicendum eſt/ens prius eē: poſtea uero ſtare. Status.n.nō eſt ibi paſſio. Quinetiā ipſū idem atq; alterū poſteriora non ſūt: quoniā non poſterius euaſit ens illud multa: ſed erat iā hoc ipſum quod erat/unū multa. Quod ſi multa/ergo illic erat alteritas. Quin ēt ſi ab initio multa ſunt unū/ſimul ibi eſt & identitas. Atq; hæc quidem ſufficiunt ad eſſentiā. Quādo uero futurus eſt illinc ad iferiora ꝓgreſſus: tunc alia oriunť/quę nō amplius eſſentiā faciunt: ſed eſſentiam qualem & eſſentiam quantam: atq; eiuſmodi quædam genera quidem fiāt/ ſed non prima.

MARSILIVS

Relatio/locus/ubi/quādo/tempus/poſitio/habitus/ actio ſimul cum paſſiōe nec prima genera ſunt/nec penes illa Cap.XVII.

a Duentitia.n.ſunt/& compoſitionem defectumq; ſignificant.

PLOTINVS

p Roıde relatio accedenti cuidā ꝓpagini ſimilis/quonā mō iter prima cōſtitueť?/Alterius.n.ad alterum relatio ē: nec ad ſeipſū habitudo ē/ſed ſēp ad aliud. Præterea quod ıter prædicamēta ipſū ubi & quādo numeran ſolet/ēt inde remotū eſt. Nā ipſū ubi aliud ı alio ſignificare uideť. Et iccirco duo. Genus autē eē oportet nō cōpoſitionē quādā/ſed aliq̄d unū. Nec ibi locus ē. Nūc uero de iis quæ entia reuera ſūt/ſermo nobis hēť. Cōſiderādū uero ē nūq̄d ibi ſit tp̄ūs: ımo uero non eſt tēpus ibi. Si āt tp̄ūs mēſura ſit/neq; mēſura ſimpliciter/ſed motionis

Ploti
pi
ōpa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

duo quæda & cõpoſitũ eſt id totũ: motuq; poſterius. Ideoq; nõ ibidẽ eſt æquali diſtributione/ubi motus. Quod pꝛeterea facere dicit atq; pati/uerſat in motu. Si ergo ibi ſit pati/atq; agere: cũ agere ſimiliter atq; pati duo quędã ſint/merito neutrũ erit ſimplex: neutrũ igit erit genus. Quietiã ipſũ quod hẽre noiant/in ſe duo cõplectit. Itẽ quod ponꝛ uel iacere certo mõ aliud i alio dicũt: tria cõprehẽdit.

MARSILIVS.

Bonum non eſt inter genera prima Cap. XVIII.

n Am ſiue ſignificet primũ bonũ eſt generibus eminẽtius/ſiue q̃litatẽ/ poſterius eſt generibus. Quælibet uero dicunt bona nõ p unã genencã in ſe naturã: ſed quia a primo bono ſunt/uerguntq; ad ipſum. Et bonum i primo ente eſt uita/motuſq; ipſius ad primum bonum.

PLOTINVS

c Aeterũ pulchrũ: bonũ/uirtutes/ſcięntia/ıtellectus/cur nõ ẽt inter prima ſimiliter numerẽtur? Profecto bonũ ſi primum ipſũ accipiat/quod dicere ſolemus ipſã boni naturã: de qua certe nihil rite pꝛedicari põt: q̃uis nos nõ pꝛotentes aliter explicare/utcunq; poſſumus/de hac ipſa natura loquamur/ nullius certe genus eſt dicendũ. De nullis. n. aliis prædicat: alioqn unũquodq; eorũ de q̃bus prædicet/illud ipſũ eſſet quod ibi prædicaret: Atq bonũ illud nõ in eẽntia eſt: ſed ſupꝛ eſſẽtiã. Sin ãt bonũ hic accipiat uelut q̃le: dicendũ eſt/q̃le oio iter prima nõ eſſe. Quid ergo/ipſa entis natura nõne bonũ eſt? Sed certe aliter bonũ ẽ nec eo mõ quo primũ. Atq; ſic bonum ẽ/neq; uelut q̃le: ſed hẽns in ſe bonũ. Verum & alia diximus genera i ipſa entis natura cõſiſtere: & ob hoc ipſum q̃a unũ quodq; eorũ cõe aliquid ẽ/in multiſq; cõſpicitur/genus eſſe iã cõſtitit. Si ergo & bonũ in q̃libet eẽntię uel entis parte/ aut ſaltẽ in plurimis partibus illic iſpiatur/ quidnã pꝛhibet quo minus ſit genus/ atq; i primorũ ordine collocet? Sed id pꝛhibere uidet/quoniã in cũctis pꝛibus nõ ſit idẽ: ſed primo atq; ſecũdo/ rurſũq; tertio/poſterioriq; ordine diſponat. Nã ita pꝛfecto bonũ quodlibet illic apellat: uel quoniã aliud ſit ab alio/& a priori poſterius: rurſũq; inde poſterius: aut quoniã oĩa ab uno ſupiore depẽdeãt: alia uero aliter pꝛ ſua unũquodq; natura pticipẽt. Siquis aũt ẽt tanq̃ genus ponere uelit/ poſterius erit. Poſterius. n. q̃ eẽntia. Atq hoc aliqd ẽ illud eẽ bonũ: etiã ſi cũ eo ſit ſẽp. Illa uero eſſe dicebant entis ipſius qua rõne ens eſt: atq ad eſſẽtiã cõferentia. Hinc nẽpe ad illud aſcẽdit quod eſt ente ſupius: quãdoquidẽ ens & eẽntia neqt eſſe non multa/ſed neceſſanũ eſt habere hæc i ſe genera numerata: eſſeq; unũ multa. Verũtamẽ ſiquod hic bonum. i. unũ in ente dicere uolebamus/non uereamur aſſerere actũ eius ad unũ ipſũ natura tẽdẽtẽ: idq; eſſe bonũ eius aſſeuerare: ut uidelicet inde ſit boniforme/ent certe id bonũ actus ad ipſũ bonũ. Id ãt ẽ eius uita. Id uero motus: q ſane iã unũ qddã inter genera numerat.

MARSILIVS

Pulchritudo/ſcientia intellectus: uirtus nõ afferũt noua illic genera: ſed ad quięq illa iam numerata quodãmõ rediguntur.

PLOTINVS

u Bi uero de pulchro dicebatur: ſi accipiatur prima ipſa ſupereminens pulchritudo/ eadem uel ſaltem ſimillima reſpondebimus illorum quæ iam de bono reſpondimus. Sin aũt pulchrum intelligatur decus aliquod in idea refulgens/obiiceꝛetur/nõ eſſe id in omnibus idem. Item eiuſmõi fulgorẽ eſſe poſteriorem. At ſi non aliud q̃ ipſa eſſentia pulchrum aſſeueꝛetur: iam id eſſe ipſa eſſentia computatum. Verum ſi pulchrum quãtum ad nos intuentes ptinet aſſũmatur: ppea q̃ certa quadam nos cõditiõe afficiat: hunc ipſum afficiẽdi actũ motum eſſe cõſtabit. Atq & ſi ad illud dirigatur actus/ſimiliter motus erit. Eſt & ſcientia ipſe motus. Quippe cũ ipſe ſit entis aſpectus: neq; habitus ſit/ſed actus. Quapp & ipſa ſub motu ſimiliter cõtinebit. Ac ſi uis ſub ſtatu cõtineat: uel etiã ſub utroq; ſin aũt ſub utroq; mixtũ aliquid erit. Mixtũ uero poſterius aduenit. Intellectus ãt eſt ens ipſũ intelligẽs: ipſumq; ex cunctis cõpoſitũ: nec quiddã ex generibus unum. Nempe uerus ıtellectus ens eſt una cum omnibus tamq; entia cuncta. Ens autẽ ſi ſolum nudũq; accipiatur: uelut genus aſſũmitur: intellectuſq; ipſius eſt elementum. Iuſtitia uero & tempantia uirtuſq; omnino/actus quidam intellectus omnes ſunt. Quapropter non collocant i primis: ſed poſteriora ſunt genere/& tanquã ſpecies deſignantur.

MARSILIVS.

Ambigit hic multa: nihil ferme definit Cap. XX.

PLOTINVS

t Eliquum eſt inqrere/cũ genera ſint hęc quattuor atq; prima/nũq̃d quod libet horũ generũ ſpẽs pcreet: uelut ſi ens i ſeipſo ſeorſũ ab aliis diuidatur. Forte nõ ita/quoniã extra genus differentias oportet accipe. Atq; eẽ illas entis quidem qua ens eſt differẽtias/nõ tamen differẽtias id ipſũ eſſe. Vnde nam igit habebit. Neq; enĩ ex his quæ nõ ſunt entia. Quod ſi ex entibus/ſũt aũt reliqua genera dũtaxat tria/uidelicet ab his accipiet: atq; cũ his adiũctis ſimulq; conſeruatis/& ſimul effectis. Verũ hæc ſimul conſtituta/hoc utiq; quod ex omnibus iam confeciſſe uidenꝛ· Qũo igit reſtant alia poſt illud quod ẽ ex cunctis. Et qũo genera cũ oĩa entia ſint ſpẽs faciunt. Item qũo motus ſpẽs efficit motionis? Atq; ſtatus ipſe aliaq; ſimiliter. Illud ſane ꝑimis eſt obſeruãdũ/ ne unũquodq; confundat in ſpẽbus: neq; rurſus genus tantũ ſit prædicatum/ tanq̃ in illis dũtaxat conſideratum. Immo ſit & i illis ſimul & i ſeipſo/ & mixtũ rurſus purũ neq; permixtum: ne ſi forte aliter conferat ad eſſentiam/ſeipſum perdat. De his ergo conſiderare decet. Quoniã uero quod ex oĩbus cõſtat entibus ıtellectum eſſe diximus: & quẽlibet intellectum: ſed ſuper ſpecies omnes & uelut partes/ens ipſũ eſſentiamq; poſuimus: nõdum tamen intellectũ/ mento eum qui iam intellectus exiſtit/poſteriorẽ eſſe putamus. Atq dubitationẽ eiuſmõi tanq̃ ad quæſitũ utilẽ adduxerimus. Sic. n. hoc ipſo utẽtes uelut exẽplari quodã i cognitiõe eorũ quæ tractamus efficacius penetrabimus.

MARSILIVS

Intellectus diuinus ad ideas ſe habet quemadmodum ad propoſitiones ſuas geometria. Cap. XXI.

i Lle. n. ıtellectus & exiſtit hoc ipſũ quod i ſe eſt in actu: & dupliciter habet ideas: tũ in actu ſimul cũctas ibi iã cõſiſtẽtes: tũ i potẽtia ſingulas/ubi mox inter ſe diſtinguẽdas. Ideę uiciſſim ſingulæ qdẽ hoc ipſũ quod i ſua ꝑprietate ſunt/i actu ſunt. In potẽtia uero ſũt ipſũ totũ. Tũ uero quod ẽ ibi ſupius ad ſequẽtia q̃ſi & genus ẽ & cã. Qua igit rõne genus eſt: illa ẽ in potẽtia: qua uero eſt cã: illa rurſus eſt actu.

PLOTINVS

a Cipiamus igitur intellectum ipſum ita ſe habentem ut nihil eorum quæ in parte ſunt attingat: neque proprie circa aliquid agat: ne quidam

Ploti
cõpa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

intellectus euadat. Sed ita ſe habeat quēadmodum ſcientia ante ſpecies quę ſunt in parte: atq; etiā ſicut ſcientia quæ eſt in ſpecie/ſup partes quæ ſunt i ea. Vniuerſa quidē ſcientia nihil eſt eorū quę ſunt ī parte. Sed oīum eſt poteſtas/unūquodq; uero ſuū quiddam eſt ī actu: & potentia inſup oīa. Atq; in ipſo ſcientia/quę uniuerſaliter ſe habet ſimilis cōditio eſt. Iam uero hę quidē in ſpecie ſūt: quę in ipſa tota ſecūdum potentiā collocanť. Quæ quidē ipſū quod eſt in ſpecie nactę/ſecūdum potentiam ſunt ipſa tota. Prędicať. n. uniuerſa illa: neq; uniuerſę particula. Ipſam tamē in ſeipſa oportet integrā ſimplicēq; cōſiſtere. Sic itaq; aliter quidem intellectum uniuerſū fas eſt dicere/ipſum eſſe ſup oīa quæ ſingulatim ſūt ī actu: & ſup intellectus eiuſmōi: aliter aūt ſingulos ſe habere. Singulos uero/illos qui ſunt in parte cunctis ipletos. Intellectum uero in oībus exiſtentem/ſuppeditare quidē ſingulis/eorumq; eſſe potentiā/atq; illos in ſuis uniuerſalibus cōtinere. Et illos uiciſſim ī particularibus ſuis/intellectū habere cōmunē. Quēadmodū ſcientia quędam ſcientiā ipſam habet. Tum uero magnū intellectū ſecūdum ſe conſiſtere: rurſusq; ſingulos ī ſeipſis exiſtere: ipſosq; qui ſūt ī parte/in toto illo cōprehendi: atq; totum ipſū particularibus uiciſſim ineſſe/atq; ſingulos tum in ſeipſis tum rurſus ī alio: & illum ī ſeipſo rurſumq; ī illis. Item in illo quidem omnes: in illo inq̄ in ſe exiſtēte: illos q̄dem ibi eſſe potentia/in illo uidelicet qui oīa ſimul ſit in actu: potentia uero ſit & unūquodq; ſeorſū. Rurſū illos actu quidem eſſe quod ſunt: eſſe uero & potentia totū. Quatenus enī hocipſū quod dicunť exiſtunt/actu ſunt illud quod & dicunť. Quatenus aūt ī genere illo ſunt/potentia illud eſſe conſtat. Illud aūt qua rōne genus eſt/potentiā eſſe oīum quæ ſub ipſa ſunt ſpecierum: neq; quicq̄ actu illorū: ſed oīa ī eo uelut clam atq; quiete. Qua uero rōne eſt id quod eſt ī actu ante ſpēs/eſſe actum eorum/ que nō ſingulatim duntaxat ſe habent. Oportet utiq; ſi modo in actu futura ſint uelut i ſpecie/actū ipſum ab illo pendentem huius ipſius cauſam eſſe.

MARSILIVS.

Intellectus primus dum ſe intelligendo omnia inter ſe diſcernit/ibidem numerū patefacit/per uirtutem imenſam declarat magnitudinem/per intelligentię claritatem aperit qualitatem. Cap. XXII.

p Atent igitur ibidem qualitates atq; figurę: ac per ipſam alteritatem differentiæ qualitatum figurārūq; & oīum. Per identitatem quoq; cōmunio.

Cum uero cōtineat omnia p modū naturæ ſuæ: hæc uero ſit prima eſſentia uiua intellectualisq;/merito quæ intus intelligunť/nō ſunt figmenta ſed exiſtentia prorſus uiua: intellectualia ſingulatim. Deniq; ſicut ſe habet generatiōis motus ad naturam genitalem: ita rō argumentatrix ad intellectum. Motus enim generationis contendit ad mēbra paulatim generāda: quę ſimul & ſeminaria uirtute ſunt cuncta. Similiter rō argumentādo quærit entia/ quæ ſimul omnia ſemp ſunt ī mente nunq̄ argumētante. Sicut aūt apud rōnem ppetua inquiſitio nō habentis/ſignū eſt ſic penes mentē/nihil inquirere argumētū eſt iam oīa poſſidēs:

PLOTINVS

q Vo igitur mō intellectus ipſe dum pmanet unū/ipſa rōne efficit quæ ſūt in parte: Id uero idē eſt: pinde ac ſi quærať quō ex quattuor illis ea quæ dicuntur deinceps efficianť. Age iam contemplare in mente hac magna & prorſus inextimabili nō multiloqua quidem mente/ ſed multimente/multaq; intelligēte. Quæ quidē p oīa ſit mens/mensq; tota. Nec ſane ex pte/nec mēs quędam. Contēplare inq̄ quo pacto illic ex ipſa oīa inſūt. Numerum quidē prorſus habet in illis/quę cōtuetur: unūq; eſt & multa: multa inq̄. i. uires plurimę: uiresq; mirabiles: nulla ex parte debiles: ſed utpote quæ puræ ſint/ maximę ſunt uigentesq; ad ſūmum: & reuera potentiæ: nec ad certū uſq; terminū dūtaxat potentes. Igitur infinitæ: atq; ipſa infinitas/& ipſa pēnitus magnitudo. Hoc itaq; magnū una cum eſſentiæ pulchritudine/ſuoq; ſplendore/ac lumine/quæ ſunt ī mente cō ſpiciēs/perſpicis & ipſum quale iam ibi floreſcens. Prętereā una cum actionis cōtinuitate/intueris & magnitudinem tuo conſpectui emicātem/& ī ſede quietiſſima ſitam. Cum uero ibi ſit unum ac duo/itemq; tria/ magnitudo occurrit ut tertium ſimiliterq; omne q̄tum. Item cū q̄tum illic & quale inſpiciať: & ambo ī unū confluāt/& q̄ſi fiant/merito figurā illic itueris rurſus/qa ipſū alterū intrinſecus icidit: diuiditq; & q̄tū & q̄le: iccirco differētię figurarū & alię q̄litates exoriunť. Tū uero idētitas qdē ibi cōſpirās introducit eq̄litatē: alteritas aūt ineq̄litatē ī q̄to & in numero: ac prorſus ī magnitudine. Ex quibus circulos & quadrangulos & figuras ex iæqualibus cōſtitutas. Numeros itē ſimiles diſſimilesq; & ipares atq; pares. Cū enī intellectualis ibi ſit uita & actus nunq̄ ulla ex parte deficiens: merito nihil extra ſe relinquit eorū/quę nūc inuenimus: nullum inq̄ quod ſit opus intellectuale relinquit: ſed oīa ſua potentia cōtinet: hæc ipſa uidelicet tanq̄ eſſentia poſſidēs: eoq; pacto/quo poſſideat intellectus. Intellectus aūt intelligētia poſſidet/intelligentia inq̄ nō diſcurrēte. Iam uero nihil prętermiſſū eſt eorū quæ ſūt rōnes: ſed eſt uelut ratio una/ingens/ pfecta/omnes cōtinēs rōnes/a primis utiq; ſuis ordine pficiſcens/imo uero profecta iam ſemp/adeo ut nunquā ibi uerū ſit mentē diſcutrere. Nempe quotcunq; paſſim aliquis ī natura exiſtentia argumētatione perceperit/ inueniet eadem ī mente abſq; argumētatiōe conſiſtere: adeo ut exiſtimare liceat ens ipſum/mentē ſic argumentantē facere uelut & ī rōnibus euenit/quę aīalia procreāt. Quēadmodū. n. acerrimus ītellectus q̄optime argumētatur: ita ſe habent oīa in rōnibus argumētationē oēm antecedētibus. Quid nā igitur ī formis illis ſupioribus eſſe putandū eſt? Quę & naturā ipſā & rōnes oēs naturę inſitas antecedūt. In quibus. n. eſſentia nihil aliud eſt q̄ ītellectus: neq; adeuentitium eis eſt uel ens uel ītellectus facile admodū res ipſa optime ſeſe habet/ſiquidē ſecundū mentē ad uotum ibi ſunt oīa: idq; ens quod & uult intellectus/atq; exiſtit: ideoq; uerū atq; primū. Si. n. ab alio ente dependeat: illud erit potius intellectus. Cum igiť in ipſo ente figurę oēs appareāt/& qualitas uniuerſa. Non enī qualitas ibi dūtaxat quædā eſt: nā neq; fieri poterat/ut eſſet unica/ubi ineſſet alteritas. Sed enī multę ſunt/atq; una. Nā illic ēt eſt identitas: cum inquā ens ipſū ſit unū atq; multa: idq; tale protinus ab initio: adeo ut in oībus ſpeciebus unū ſimiliter ſit & multa: magnitudines differētes: differētes figuræ: differētes & qualitates. Neq; n. poſſibile neq; fas erat/eſſe illic aliq̄d prętermiſſū. Perfectū nāq; ibi eſt uniuerſum: alioquin uniuerſum minime foret. Cum inq̄ uita undiq; illic concurrat: immo uero ſimul exiſtat ubiq;/nimirum omnia ex neceſſitate uiuentia & quodāmodo animalia prouenerunt. Nam neq; deerant corpora/ cum & materia & qualitas nō deeſſent. Atqui cum facta iam ſint omnia ſemper/atq; permaneāt/ipſoq; ſuo eſſe in æternitate comprehēdātur: ſitq; unūquodq; hoc ipſū quod eſt/ſeorſum/rurſumq; ſimul ſint in uno/ certe ipſa omnium ī uno exiſtentium uelut

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cõſpiratio atq; cõſtitutio ipſe eſt itellectus: qui habẽs quidẽ entia ĩ ſe ipſo uiuẽs eſt/& aĩal p oĩa penitus abſolutum: atq; hoc ipſũ quod ẽ uiuẽs: exhibẽs uero ei quod eſt ex ipſo ſe uidendum: ideoq; illi factum itelligibile/dat interim ut & ta le recte dicatur.

MARSILIVS.

Prima eſſentia ex ſe uiua nominaẽ ipſum uiuẽs ipſumq; aĩal. Huius actus ĩ ſe re flexus apellatur intellectus: qui in hac ipſa ſubſtantia ſui uiua tot ideas inſpicit/ quot ſpẽs fabricaturus eſt in mundo Cap.XXIII.

f Enſus in ſe quidẽ ſentit tantũ: in imaginatione uero pſentit inſup ſe ſen tire. Similiter imaginatio imaginatur in ſe. In rõne imaginari ſe percipit. Ratio in ſe argumẽtaẽ. In itellectu animaduertit argumẽtari. Intellectus noſter in ſe intelligit: in diuino intelligẽtiam ſuam aĩaduertit. Diuinus ĩ ſua eẽn tia uiua poſſider & inuenit oĩa. Eſt autẽ uiuens hæc eſſentia uniformis ſimul & omniformis. Ideoq; mundus hic inde talis intelligitur/atq; generatur. Sunt uero ibi formę rerum uſq; ad ſpecies ultimas tãtum multiplicatę. In anima uero mun di inde nata multiplicatæ magis: maxime uero in natura genitali/quæ huius ani mæ poſtremum eſt. Omnes quidẽ ideas apellat hic intellectus/generalẽ uero ani marũ ideam noĩat/tum intellectum: tum etiã aĩam. Quatenus ſurſum aſpicit uel deorſũ: ſimiliterq; aĩam noſtram triplici rõne dignã cenſet triplici cognomento.

PLOTINVS

p Lato igiẽ hoc his uerbis/q̃uis obſcuris/ſignificauit: Intellectus ideas in ipſo uiuẽte uniuerſo exiſtentes uidens/& quales & quot ſint intuetur. Quãdoq; dem aĩa etiã poſt intellectum/q̃tum aĩa eſt ĩ ſeipſa poſſidens/ in eo tamen quod eſt ſup ipſam melius ſuſpicit. Atqui & intellectus noſter in ſe ſimiliter habens/in ſupiore interim perfectius contemplatur. Nam in ſe quidem inſpicit ſolũ. At in ſupiore reſpicit inſup ſe inſpicere. Profecto intellectus hic quẽ ideas dicimus contẽplari/a ſuo quodã ſupiore minime ſegregatus: ex ipſo qdẽ exiſtens/utpote qui ex uno ſit multa: alteritatis naturam comitem habens/unus euadit multa. Cũ igiẽ unus itellectus ſit & multa/nimirũ ex huiuſmõi quadã ne ceſſitate multa: ſimiliter & intellectus facit/atq; uiciſſim. O io uero nõ licet illic in uenire unum aliquid numero quale dicitur indiuiduum. Quicquid. n. illic acce peris occurret/ut ſpecies. Eſt enĩ abſq; materia. Quapropter id Plato obſcuris in uoluens ait: Eſſentiam diſcerpi per infinita deductam. Quatenus enim uelut ex genere in aliam proceditur ſpeciem: nõdũ accidit infinitum. Quod enim ita pro cedit ſpeciebus genitis terminatur. Species uero poſtrema quę in ſpecies non di uiditur magis eſt infinita. Atque hoc illud eſt/quod dicitur a Platone. Oportet eum qui iam prope uenit ad ſingula/ ea infinitati concedere atq; dimittere. Sed hęc quidem ſingula quãtum in ſe ſunt/nimirum ſunt infinita: quãtum uero uno quodam comprehẽduntur/in numerum quendã conueniunt ſpeciebus. Intelle ctus igitur habet quod poſt ſeipſum animã. Quo fit/ut aĩa etiã in quodã nume ro ſit/uſq; ad id quod ipſius eſt ultimũ. Hoc ãt ipſius ultimũ iam ẽ penitus ifini tũ: Iam uero eiuſmõi itellectus pars exiſtit: q̃uis hẽat oĩa: ipſeq; ſit ois: & q ipſius ſũt ptes/ipſius uidelicet exiſtẽtis actu ptes exiſtũt. Aĩa uero pars ẽ pris: ſed tanq̃ actu ex ipſo depẽdẽs: Quãdo. n. ille ĩ ſe ipſo agit/hæc ipſa eius acta alit ſũt itelle ctus: Quãdo uero ex ſeipſo q̃ſi exterius agit/extat aĩa. Proĩde quãdo aĩa tanq̃ genus aut ſpẽs agit: alię extant aĩæ tanq̃ ſpẽs: atq; harum duo ſunt actus. Nẽpe actus ad id quod ſupius eſt directus/eſt intellectus. Actus autẽ ad inferius incli natus/alias declarat utres ſecundũ rõnem ſe habentes. Vigor deniq; ultimus/ma teriam iam attrectat/atq; format. Atqui quod aię poſtremũ eſt/reliquũ uniuerſũ nõ prohibet ĩ gradu ſupno cõſiſtere. Forſan uero & quod aię infimũ apellaẽ/eſt ipſius imago: neq; inde ſeiuncta: ſed quẽadmodum imagines ĩ ſpeculis apparen tes/q̃diu principale exemplar adſtat extrinſecus. Sed opępretium eſt cõſiderare/ qũo tale quiddam extrinſecus eſſe dicaẽ. Profecto uſq; ad illud quod ꝓxime eſt ſup aiæ ſimulachrum: intelligibilis mũdus eſt/totus oĩo perfectus/ex cunctis in telligibilibus conſtitutus: quẽadmodũ ferme ſe habet hic mundus imitatio quę dam illius/quoad ſeruare põt imaginem uiuentis illius uiuens. Sicut ſimilitudo quædam apparẽs uel in pictura uel aqua/illius uidelicet/quod ſup aquam pictu ramq; eſſe uideẽ. Proĩde imitatio ĩ pictura uel aqua/nõ utriuſq; ſimul imitatio ẽ: ſed alterius duntaxat/quod formatum eſt ab altero. Intelligibilis itaq; mundi imago ſimilitudines quaſdã habet/nõ quidem effectoris illius: ſed eorũ ponus/ quę ĩ effectore comprehẽdunt: ex quorũ numero eſt & homo/& quoduis aliud animal/uiuens quidem animalq; eſt & hoc & effector: ſed aliter atq; aliter. Et am bo in intelligibili mundo conſiſtunt.

LIBER TERTIVS ENNEADIS SEXTAE
DE GENERIBVS ENTIS

MARSILIVS.

Sicut in mundo intelligibili: ita in hoc ſenſibili ponẽda ſunt genera rerum q̃nq: nec tamen ſub uno genere componenda. Nec putandum genera hęc una cum ſu perionibus illis in eadem natura congruere: quãuis quadam proportione conue niant. Nec animæ intellectualis ſubſtantia eſt ſub inferioribus generibus collo canda. Cap. Primum.

PLOTINVS

d ICTVM Iam eſt de eſſentia: & quid nobis potiſſimum uideaẽ: & quomodo ſentẽtię Platonicæ ſit conſentaneum. Oportet ue ro deinceps de altera natura conſiderare. Nunquid eadẽ hic ge nera/quę & ibi/ponere debeamus. An hic plura ultra illa inſup alia quędã aſſeuerantes. An omnino hic atq; ibi diuerſa. An for te alia quidẽ hic ſicut & ibi: alia uero aliter ſint ponenda. Opor tet tamen quãdo eadem hic & ibi ponimus/ſic accipe: ac ſi ęqui uoce & per analogiam. i. proportionalem quandam ſimilitudinem ita dicamus. Id autẽ tũc demũ clarius apparebit: quãdo hæc ipſa ſingulatim cognita fuerint. Principium itaq; nobis erit huiuſmõi. Cum ſermo nobis de ſenſibilibus habeaẽ/ omne uero ſenſibile hoc mũdo cõprehendaẽ/neceſſariũ nobis eſt de mũdo ipſi mis ingrere. Diuidẽtibus huius mũdi naturã: atq; diuidẽdo ea ex qbus ẽ cõſtitu tus/ſecũdũ genera rite diſponere. Perinde ac ſi uocẽ/quę infinita eſt/partiremur/ in quẽdã certũ numerũ redigẽtes: dũ uidelicet quod illic ĩ multis idẽ eſt/reduce remus ĩ unũ. Deide rurſus aliud: rurſuſq; ſimiliter aliud/quouſq; ĩ quodã nume ro illorũ quodlibet poneremus/quod eſt ĩ ſingulis/ſpẽm apellãres. Quod uero

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

in ſpēbus genus eſſe dicētes. In uoce quidem ſpēm quālibet/ſimulq; cunctas nobis illic occurrentes ī unū colligere plane liceret: ac de oibus elemētū uocale ſiue litterale/uel uocem pariter prędicare. At uero ī his quæ nūc indagamus/impoſſibile eſt ſimiliter prædicare: quēadmodū in ſuperioribus demōſtrauimus. Quapp plura genera cogimur indagare: atq; huic uniuerſo alia q̄ illic aſſignare. Quādo quidē & uniuerſū hoc eſt ab illo diuerſū: neq; cū illo uniuoca conuenit rōne: ſed eſt æquiuocū & imago. Quoniā uero & hic ī mixtione atq; cōpoſitione diuerſa ſunt: & aliud quidē corpus eſt/ aliud aīa: uniuerſū nāq; eſt aīal: ipſa uero natura aīę in illo intelligibili mūdo cōſiſtens/nō congruit in eodē ordine cū illa quę hic eſſentia noīatur. Ideo ſegregāda eſt ipſa quidē/q̄uis ſit arduū: ſegregāda tamen a præſenti naturæ huius cōditione/quam ipræſentia ꝓtractamus. Ceu ſiqs uolēs ciuitatis alicuius ciues diſponere p̄ cenſus/& honores/& artes/pegrinos & aduenas relinquat a ciuibus ſegregatos. De paſſionibus āt quotcūq; una cū corpore uel pp̄ corpus aię accidunt/tūc demū qūo ſint diſponēdę tractabimus: poſtq̄ de his quæ hoc mūdo proprie cōtinentur/diſputauerimus.

MARSILIVS

In mūdo quidē intelligibili eſſentiā uerā ponit. In hoc aūt apparentē: ac pro eēntia fluentiā. Item cōfutat eos/qui genera hic nō recte diſponunt: nōdum tamen ipſe diſponit Cap. II.

PLOTINVS.

p Rincipio de illa quæ noīatur eſſētia uideē agendū: cōcedendūq; ꝑimis corporeā hāc naturā ęquiuoce eſſentiā noīari/uel nullo mō eēntiā nominandā: quia fluentiū notio cōgruat: ſed proprie generatiōem eſſe dicendam. Prēterea generatiōis alia quidē eiuſmōi eſſe/alia uero illiuſmōi/dicendū uideē. Et corpora quidē in unū accumulāda/tū ſimplicia/tū cōpoſita: & accidenna illorū atq; cōſequentia/hęc quoq; interim iter ſe diuidēdo. Aut dicendū alicui uideri pōt hoc quidē eſſe materiā/ illud āt ſpēm ī materia/ & ſeorſū utrūq; tanq̄ genus: aut āb o ī unū cōciliāda. Tāq̄ utrūq; æquoce noieē eēntia ſiue ſubſtātia: aut ꝑprie generatio. Verū quid nam cōe materię ſimul ē atq; formæ? Et quo materia pōt eſſe genus? quorū ue genus? Quoniā & mirādū eſt quæ nā differentia materiæ ſit. Prēterea ī quo nā potiſſimum quod ē ex utriſq; cōpoſitū collocare debemus. Quod ſi quod ex utriſq; cōſtat ſubſtantia corporea ſit/neutrū uero duorū ſit corpus/quo nā pacto ī uno eodēq; duo hæc una cū cōpoſito poni debent? Et quo nā pacto quæ alicuius elemēta ſunt/cū illo ſimul ī eodē cōſtitui poſſunt? Si quis aūt dixerit/a corporibus incipe nos debere: ꝓinde monebit/ac ſi prēceptū in dictionibus ꝑractandis a ſyllabis incohandum. Quid uero ꝓhibet/ſi nō licet ſecundum naturā eandem partiri/ſaltē ſecundū analogiā & proportionem quādā hæc ita diuidere: ut loco entis ipſius illic exiſtentis ponamus hic materiam. Pro motu aūt entis illius hic formā uelut uitā quādam ꝑfectionemq; materiæ. Tum pro eo quod illic eſt ipſum idem atq; ſtatus/hic materię cōditiōem quandā a ſe minime diſcedentē. Quinetiā alteritatis ipſius uice rerū harū diuerſitatē diſſimilitudinemq; q̄plurimā oppoſita ſupantem. Sed profecto materia nō ſic habet & accipit formam tanquam ipſius uitam aut actum: ſed īgredię aliūde forma: nec aliquid eſt materiæ. Prēterea ſpecies quidem illic actus eſt atq; motus. Hic uero motus eſt aliud atq; contingens. Species autē ſtatus ipſius magis & quaſi quies.

Definit nanq; illam ſecundum ſe infinitam. Quinetiam ipſum idem & ipſum alterum illic ideo ſunt: Quia unum illic exiſtit ipſum idem & unum ipſum alterum. Hic autē alterum participatione dicitur/& ad aliud: & aliqd idem & aliqd alterū. Nec ſicut ibi ita ī poſterioribus ipſū dicię: ſed idem aliquid & alterū ſimiliter aliquid. Status aūt quomō aſſignari materię poterit? Quæ ad oēs diſtrahię magnitudines: & formas accipit ab externis: neq; ꝑ ſe ſufficit una cum his alia generare. Hāc ergo diuiſiōem prętermittere decet.

MARSILIVS.

Quæcunq; proprie ſunt in mūdo ſenſibili probabiliter ad quinq; genera referri poſſe uidētur. Cap. III.

Rimum genus ſit ſubſtātia. Secūdum accidēs/quod ī ſubſtātia. Tertium
p accidēs/in quo ſubſtātia. Quartū motus. Quintū relatio. In primo genere quodāmō colligūtur materia/forma/compoſitū. In ſecūdo quantitas/qualitas/figura. In tertio locus/tempus/. In quarto actio/paſſio. In quinto q̄plurima quomodocūq; relatiōem ſignificātia.

PLOTINVS.

Vomodo igiē diſtinguemus? Primo quidem ita licet. Profecto hoc eſſe
q materiā/illud uero formā/aliud āt ex utriſq; permixtū: Tum reliqua circa hæc eſſe. Atq; eorum quę circa hęc uerſanē/alia qdem tātū eſſe de his prædicata: alia uero ēe inſuper cōtigētia. Quinetiā cōtingētium ſiue accidētium/ alia his ineſſe: in aliis uiciſſim hæc exiſtere. Prætereа alia horū actiōes: alia paſſiones: alia denicq; cōſequētia. Dicere quoq; licet/materiā eſſe cōe qddā/in oibusq; ſubſtātiis: neq; tamē eſſe genus. Quoniam nullas differētias habet: niſi quis forte differentias eius accipiat/ex eo q materia hæc igneam/illa uero aeream ſubeat formam. Siquis āt ad hoc ut materia genus ſit ſufficere putet/q cōe quiddā ſit oibus: quibus licet ſubeſſe materiā: aut forte ex eo q ipſa materia erga materias quodāmō multas ſe habeat/ſicut totū ad ꝑtes: aliter q̄ proprie dici ſoleat/genus forer. Atq; elemētum erit hoc unum: ſiquidē poſſit & elemētum ēe genus. Spēs aūt ſi additum ei fuerit/ut circa materiā ſit/uel ī materia/ per huiuſmodi cōditionem a ſpēbus aliis ſepabię: nō tamē eſſētialem oēm ſpēm amplecteē. Sin aūt ſpecięm apellamus/id ipſum quod eſſentiæ ſit effectiuū/eſſētialemq; rationem ſecundum ſpēm/adhuc ī ambiguitate uerſabimur. Nōdū enī quomodo accipienda ſit eſſentia ſiue ſubſtātia/declarauimus. Proinde ſi ſolum quod eſt ex utriſq; compoſitum/affirmeē eſſe ſubſtātia: duo illa ſubſtātiæ minime erūt. Quod ſi & hoc ſimul & illa/reliquum erit/qd nam his oibus cōe ſit/indagare. Quę uero ſolum prædicata dicunē/forſan ī ordie relatiōis erunt: uelut ēe cauſam/& elemētum ēe. Sed eorum quæ accidentia ſunt in illis/aliud eſt ut eſſe quātum: aliud rurſus ut quale: quę proprie ſunt in ipſis. Sunt & quędam/in quibus illa ipſa ſūt: quemadmodum locus atq; tēpus. Quinetiam actiones eorum & paſſiōes ſe habēt uelut motus. Tum uero cōſequētia/ceu locus & tpūs. Locus quidē compoſitorū: tempus āt motionis. Proinde tria qdem prima forſan inueniemus ī unum cōe concurrere. s. in ſubſtātiam hic ęquiuoce dictā. Poſt hæc alia deinceps/relatio/quantitas/qualitas/in tempore/ in loco/motus/locus/ tempus: quanuis accepto ſemel loco atq; tēpore/ſupuacuū ſit afferre rurſus quod ī tēpore quod i loco. Quapp licebit quinq; numerare: ſiquidem tria prima cōputenē ut unum. Sin aūt tria illa

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nō computētur in unum: ſic utiq; diſponenť/materia/ſpēs/compoſitum/relatio/quātitas/qualitas/motus. Vel hæc fortaſſe relatione comprehēdenť: nam relatio latius comprehendit.

MARSILIVS.

Subſtātiæ corporeę proprium eſt/ut accidētium ſubſtētaculum ſit. Ipſa uero nulli tanquā accidēs innitať: ſed ſui iuris exiſtat. Id autē ſolius ſubſtātiæ proprium tribus ſubſtātiis eſt cōe. s. materiæ/formæ/cōpoſito Cap. IIII.

PLOTINVS.

Vid nam igiť in tribus illis cōe eſt: quid ue eſt quod efficit/ut hęc eſſentia ſiue ſubſtātia ſint. Subſtātia inq̄/qualis i rebus inferioribus ee pōt.

q Nunq̄d horū quodlibet ppea ſubſtātia ē/quia ſit fundamētū quoddā/& ſuſceptaculū aliorum? At uero materia q̄dem ſuſceptaculū ſedesq; ſpēi uideť eſſe. Spēs āt nō adeo uideť eſſe ſedes. Quapp ſpēs nō erit in ſubſtantiæ genere. Cōpoſitū quoq; reliqs pfecto multis fundamētū eſt/atq; ſedes. Itaq; & ſpēs una uidelicet cū materia ſubiecťe cōpoſitis/ uel potius oībus quæ ſequunť compoſitum/uelut quantitati/qualitati/motui. Num forte quod ſubſtātia eſt/ideo eſt hoc ipſum/quoniā hoc ipſum quod dicit/nō eſt alterius? Albedo enī atq; nigredo alterius eſt dealbati/uidelicet/uel denigrati. Duplum quoq; alterius eſt. Non dico i præſentia dimidii duplū/ſed lignū duplū. Et pater qua pater alterius eſt. Item ſcientia eſt illius/in quo exiſtit. Rurſum locus terminus eſt alterius. Et tempus alterius eſt menſura. Ignis āt nō eſt alterius: neq; lignū qua lignum/alterius eſt. Similiter neq; homo/neq; Socrates: neq; oio compoſita ulla ſubſtantia. Atq; neq; etiā ſpēs/quæ ſecūdū eēntiā eſt/alterius ē: quoniā nullius ē paſſio. Nō enim materiæ ſpēs eſt. Eſt tamen pars cōpoſiti. Hoīs uero ſpēs atq; hō idem eſt. Materia quoq; pars eſt totius: atq; alterius eſt/quatenus eſt totius. Nō tāquā alterum illud exiſtat/cuius ipſa dicitur. Albedo uero hoc ipſum quod dicit/eſt alterius. Quod igiť alterius exiſtens/illius & dicit/nō eſt ſubſtantia. Subſtantia igiť ē id quidem quod certe hoc ipſū quod ē ſui ipſius exiſtit. Aut certe ſi alicuius pars eſſe dicať/ compoſitū ipſum cōplet: dum pfecto quodlibet uel utrūq; ſui ipſius exiſtit: ſed erga compoſitū alio quodā pacto illius eſſe dicit. Aut certe qua rōne pars eſt/ad aliud q̄dem dicitur. Qua uero ſecundū naturā ſuam eſt/in eo quod ſit id quod eſt/dicitur eſſe nullius. Eſſe uero ſubiectum/uideť eſſe cōe tum materiæ/tum ſpēi/ tum compoſito. Sed aliter quidem materia ſpēi ſubiecta ē. Aliter autem ſpēs paſſionibus. Aliter uero cōpoſitū. Vel potius neq; materia ſpēi ſubiectum eſt. Spēs nanq; perfectio eſt illius: & qua materia eſt/& qua eſt i potentia. Neq; rurſus ſpēs i hac exiſtit: ubi enī aliq̄d una cum aliquo unum aliquid conficit/nō erit alterum illic i altero: Sed ambo materia ſpēsq; ſimul ſubiecta ſūt alteri uelut hō/atq; aliquis homo paſſiōibus q̄dē ſubiciunť: pręcedūtq; actiones & cōſequētia. Videbiť itaq; ſubſtantia eſſe/a qua ſunt alia/& pp quā alia: idq; ée circa quod ſit pati/& a quo ſit pati.

MARSILIVS.

Solius ſubſtantiæ proprium eſt/ut nec uſq̄ uelut i ſubiecto inſit: nec de ſubiecto aliquo tanquā extraneum aliq̄d prędiceť Cap. V.

1 Tem quando aliqua quæ corporeis generibus propria ſunt/ in mundo incorporeo nominamus/ non ſecundum rationem naturamq; eandem: ſed per comparationem & ſimilitudinem illis hæc attribuimus.

PLOTINVS.

Cipienda uero ſunt hæc de ea ſubſtātia/quæ hic eſſe dicit. Siquo uero

a pacto ſubſtantiæ quoq; ſuperiori conueniant/forte congruent p analogiam quandā apellationēq; equiuocam. Iam uero & quod apellať primum/comparatiōe quadā ad illa quæ ſequunť/ſic apellať. Nō enī ſimpliciter cognominať primū: ſed ad illa potius quæ ſūt infima. Quinetiā quę mox ſequuntur/erga illa ſimiliter apellanť prima/quæ pinde ſequunť. Prætерea quod ſubiecum dicit/hic & ibi ſe aliter habet. Quinetiā dubitať/utrum ſit ibi paſſio: ac ſi ibi ſit/aliud certe ibi atq; hic eſt pati. Videť item omni ſubſtantiæ conuenire/in ſubiecto nō eſſe: Si modo hoc ipſum quod eſt i ſubiecto/oportet nō eſſe partem eius i quo eſt: neq; oportet etiā una cum eo cōcurrere ad aliq̄d unū ſimul confitendum. Quod enī cum aliquo cōducit ad ſubſtantiam cōponendā/in eo tanq̄ in ſubiecto eſſe non pōt. Quapp neq; forma uideť in materia eſſe tanquā ſubiecto: neq; homo in Socrate: quippe cū ſit pars Socratis. Quod ergo nō eſt i ſubiecto/ſubſtantia iudicať. Si aūt dicamus id ipſum eſſe ſubſtantiam/quod neq; in ſubiecto eſt/neq; dicit de ſubiecto. Adiungedū eſt de ſubiecto inq̄ tanq̄ de alio quodā/ut i ea deſcriptione ſubſtantiæ/qua adiungendo dicimus/ſubſtantiā nō prędicari de alio/homo etiā comprehendať de quodā hoīe prædicatus. Quādo enī hoīem de Socrate prædico/ita dico nō tāquam lignū albū: ſed tāquā album eſſe album. Nam quādo Socratem eſſe hoīem dico/ tūc hoīem aliquē eſſe fateor hoīem: atq; de ipſo hoīe q̄ eſt in Socrate/hoīem prędico. Hoc aūt idem eſt/ac ſi dicamus Socratem eſſe Socratem: atq; etiam pinde ac ſi de aīali rōnali/eiuſmodi aīal prędicemus. Verum ſiquis obiecerit/nō eſſe id ſubſtātię proprū/quod dicit ſolet in ſubiecto nō eſſe/differentiā enī ex eorum eſſe numero quæ i ſubiecto nō ſunt/ille certe ſi tāquam eſſentiæ ptem accepit quod bipes dicit/hoc utiq; i ſubiecto nō eſſe fatebitur. Quādoquidem niſi hoc ipſum bipes ſic acceperit tāquam ſit eſſentia talis/ſed intellexerit biped alitatē/nimirū nullam dicet ſubſtantiā/ſed qualitatē: ideoq; quod bipes dicitur/ in ſubiecto iam erit. Sed neq; tempus eſſe in ſubiecto uideť/neq; locus. Verum ſi menſura motionis de tempore accipiatur ſecundū ipſum menſuratum/certe & menſura erit i motu ceu ſubiecto: & motus in eo ſimiliter quod mouebiť. Sin aūt ſecundū menſurārem intelligať/ menſura erit i mēſurante. Locus autē cum ſit terminus cōtinentis/in eodem erit ſimiliter continente. Cōtra uero ſe res habet circa hāc eſſētiam: de qua impręſentia diſputamus/circa quam probabile uideť uel ſecundū unum aliquid eorum quę dicta ſunt/uel plura/uel oīa/ſubſtātiam talem accipe. Dum uidelicet ea quę dicta ſūt/ materię & formæ/& cōpoſito cōgruunt.

MARSILIVS.

Ens nō ſecūdū eandē rōnē/ſed diuerſam q̄dē/quāuis p quandā ſimilitudinē/prędicať de ſubſtātia incorporea & corporea/atq; de accidēte Cap. VI.

Vbſtantia corporea compata quidem ad incorpoream nō hēt eſſe ex ſe:

f ſed ex illa. Compata uero ad accidentia ſua obtinet eſſe ſecundum ſe/& prius/atq; ſimpliciter. Accidentia uero ſortiuntur eſſe p illam/poſteriusq; & eſſe quodāmō. Fit aūt hic quaſi uiciſſitudo quædā. Nā & accidēs p ſubſtātiā hēt ſimpliciter eē/& ſubſtātia p accidētia nanciſcať eē tale uel tali quodā pacto.

Ploti
Opa

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
CREDOS USALES

Iquis aũt dixerit/hæc quidem cõsiderata fuisse circa essentiam siue sub
ſ stãtiam. Quid uero ipsa sit nõ fuisse dictũ/forsan ulterius exigit sensi
bile hoc inspicere. At uero hoc ipsũ ẽ/ atq; eẽ inspici nequit. Quid er
go?/nõne ignis & aqua est essẽtia?/essẽtia sit utrũq;.Nunqd ex eo quod uideanť?
Nequaquã. An forsan ex eo q materiam habeãt?/Neq; etiam ob hoc ipsum.Sed
num quoniã habeãt spẽm?/Neq; hãc ob causam. Sed neq; etiam ppea q ibi sit cõ
positum. Quo nam igiť dicunť essentia?/ipso nimirum esse. Verum etiam quan
titas est/& q̃litas est.Nos uero forte dicemus/hoc ipsum est/de illis atq; his equi
uoce dici. Sed deinde quereť/quid nam sit hoc ipsum ẽ in igne & terra cęterisq;
eiusmodi.Et quænam differentia sit huius ipsius ẽ/ atq; illius ẽ:quod conueniť
aliis.Respondebiť forsan/hoc differre/q hoc qdem ẽ/ simpliciter esse significat:
ensq; simpliciter.Illud uero signifat album ẽe. Quid ergo?/nunquid ipsum esse
quod albo ẽ adhibitum/idem est atq; illud/cui nihil adiungitur?/Nequaquam.
Sed hoc quidem primo ens existit.Illud aũt secundũ participationẽ/ graduq; se
cundo.Nam & album enti adiunctum/ens reddidit album:& ens adiunctum al
bo/album ens effecit.Quapp accidẽs est enti quidem albũ:albo uero ens quoq;
uicissim. Neq; ita loquimur/ut aliquis fortasse diceret:Socratem uidelicet albũ/
& album Socratẽ.Nam in utrisq; Socrates ipse idem ẽ.Forte uero album nõ simi
liter idem.Vbi eni dicitť:album ẽ Socrates/ in albo Socrates ẽ inclusus.Vbi uero
dicitť/Socrates ẽ albus:album ẽ pure cõtingens. Atq; & i his de quibus agimus
ens albũ/accidẽs hẽt albũ.Sed ubi dicitť/album ẽ ens/ipsum albũ quodãmõ ens
habet inclusum. Et oio album qdem habet esse: quoniã circa ens & i ente uersa
tur.Ab illo igitur accipit esse.Ens aũt a seipso qdem ens existit.Ab albo uero fit
album:nõ quia sit ipsum i albo:sed cõuerso:quoniam i ipso sit album. At uero
cum & hoc ens quod i sensibili natura ẽ/ nõ a seipso sit ens/iccirco dicẽdum est/
ab ipso quidem ente uero/ens habere:sed ab ipso uere albo/esse album accipere.
Quippe cum & ens illud habeat eẽ album secũdũ participationẽ quandã ipsius
illic existẽtis albi.Et uicissim albũ ipsum hẽat eẽ participatiõe entis ibi regnãtis.

MARSILIVS.

Et materia & forma materialis a causa sepata depẽdẽt:cui forma ẽ similior q̃ ma
teria.Ideo forma magis est ens/& eẽntia & substantia q̃ materia Cap. VII.

Ccirco nec ens/nec essentia/uel substãtia predicať de materia simul & for
i ma tanquã genus uniuocum:sed tanquam analogum.i.proportionale
genus/atq; comparabile. Præterea essentia minus adhuc cõuenit acciden
tibus q̃ substantiis. Nam substãtiæ.s.materia/forma/cõpositum/cõmuni quadã
cõditione sui iuris existũt. Accidentia uero sunt mancipata substantiis. Deniq;
materia supne depẽdet ex eo q minime ideale. Forma uero ex eo q ideale q̃ma
xime cogitatur.

PLOTINVS.

Iquis uero dixerit quæcũq; hic sũt i materia/esse ab eadem habere/que
ſ remus undenã materia ẽe atq; ens habeat.Materiam qdem nõ esse i re
rum ordine primũ/alibi diximus. Sin aũt dicať/alia nõ posse cõsistere/nisi i ma
teria sint/nos eiusmodi eẽ sensibilia cõfitebimur.Ipsam uero materiam/que ante

hęc est/posteriorem esse multis:& iis quæ ibi sunt omnibus/nihil ꝓhibet.Quip
pe cũ obscurum ẽe habeat:minusq; ẽe q̃ illa quæ sunt i ea:Quatenus hęc qdem
rõnes quædam sunt:magisq; sunt ex ente eiusq; natura.Materia uero rõnis oio
sit expers/& quædã rõnis umbra/cassusq; rõnis. At siquis adduxerit/eam ita ẽe
tradere/iis quę sunt i ea:quemadmodũ Socrates albedini quę est i Socrate/dicen
dum est/quod magis qdẽ ens est/tradere posse ei quod ẽ minus ens/eẽ minus.
Quod uero minus est ens/nũquã magis enti tribuere.At uero si spẽs magis ens
q̃ materia est/non amplius ipsum ens de utrisq; uelut cõe aliqd prędicabiť:neq;
essentia genus erit habẽs sub se materiam/& spẽm/& compositum. Verum cõia
quidẽ multa iis erũt/quæ tandiu dicimus:uerũtamẽ ipsũ eẽ differẽs erit.Quãdo
eni magis ens circa minus ens accedit/hoc ordine quidem prius est/essentię uero
gradu posterius. Quamobrem nisi æque essentia sit spẽs/atq; materia:rursusq;
materia/atq; spẽs/& compositũ/nunquã essẽtia cõe aliqd/iis erit uelut genus.Ali
ter tamen se habebit erga illa/quæ sunt post ipsa/tanquã cõe quiddam id habẽs
ad ipsa/quod sui ipsorũ proprie sint. Quemadmodũ in ordine uitæ/alia qdem
debilis est/alia efficacior.Similiterq; imaginũ/hæc leuis quædã subfiguratio est/
illa uero expressio absolutior. Siquis ãt gradu quodã ipsius ẽe exiguo meniť
esse/quod uero i aliis/plus est/obmittat/hoc rursus ẽe cõe erit. Sed.n.aduerten
dum est:ne forte nõ ita sit faciendum.Aliud.n.unũquodq; totũ.Sed nõ est cõe
aliqd hoc/quod est exiguum & obscurũ:sicut i uita nõ est cõe quiddã uegetali/
sensuali/ itellectuali. Itaq; & hic ipsũ eẽ/aliud qdẽ est i materia/aliudq; i forma.
Atq; hęc ambo ab uno quodã depẽdẽt:aliter eis/& aliter affluẽte. Nõ solum.n.
ubi secũdũ a primo ẽ/& tertiũ a secũdo/ibi prius qdẽ illud magis ẽ tale/posterius
aũt deterius ẽ/ & minus: uerũ etiã si ab eodem ambo depẽdeant/similẽ quãdam
successionẽ licet inspicere.Ceu lutum figuli magis quidẽ igne concoctũ/uas effi
citur siue tegula.Sed erit ibidem & minus concoctũ:adeo ut uas uel regula mini
me fiat. Forsan uero nõ ab eodem materia ẽ & spẽs.Differẽtia.n.est & i illis.

MARSILIVS.

Vbi de substantia sensibili loquimur/prestat accipe cõpositũ q̃ materiam aut for
mam. Cõpositarum uero substãtiarum generaliter propriũ est/ut subiecta quidẽ
sint:neq; sint in subiectis. Cap. VIII.

Vbstantia incorporea/pura substantia est:quoniam ab accidentibus non
ſ dependet.Corporea uero nõ est substãtia pura: quoniã ex accidentibus
quibusdam saltem intimis propriisq; conficiť.Alioqn nõ erit substantia
corporea sensibilisq;.Quam ipresentia querimus.

PLOTINVS.

Ed forsan decet obmittere nũc i elemẽta diuidere:presertim ubi de sen
ſ sibili substantia disputamus.Quam sensu potius q̃ rõne decet accipe:
neq; ex quibus componať adiũgere. Nõ eni illa substãtiæ sũt:aut certe
substãtiæ nõ sensibiles. Operępretium uero uideť/uno quodã genere cõprehen
dere quod cõe est lapidi/terræq;/& aquæ:& iis insup quæ ex his cõponunť/plan
tis.s.animalibusq;/quatenus sensibilia sũt.Sic.n.neq; materia/neq; forma iterim no
bis prętermittetur.Substãtia nãq; sensibilis hæc i se habet. Nam ignis & terra/ho
rumq; media/& materia sunt/& forma. Composita uero iam sũt substãtię multę
in unũ cõciliarę. Atq; oibus iis cõe est hoc ipsum/quo ab aliis sepanť.Hæc enim

Plotini
Opera
VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
CREDOS USALES

reliquis ſubiecta ſunt: neq; ſunt in ſubiecto: neq; alieni iuris eſſe cenſenť. Et oío quęcũq; narrauimus tãquã ſubſtãtię propria/huic rite cõuenĩũt. Cęterum ſi ſubſtantia ſenſibilis abſq; magnitudine & qualitate nõ eſt/quo nã pacto ab hac accidentia ſegregabimus? Separantes enĩ hæc/magnitudinem/figurã/colorẽ/ſiccitatẽ/humiditatem/quid nam ulterius eam eſſe ponemus? Hę nãq; ſubſtantiæ quales quædam ſubſtãtię ſunt. Verum aliquid certe eſt/circa quod hæc ipſa cõcurrunt: quę ſimul efficiũt/ut quę ſolũ ſubſtãtia erat/ſubſtãtia talis euadat. Atq; ita ignis nõ totus ſubſtãtia erit: ſed aliquid eius uelut pars eſſe ſubſtantia iudicabiť. Hoc aũt quid nam erit. Forſan uero materia. Num igitur ſenſibilis ſubſtãtia cõgeries quædam eſt qualitatum atq; materiæ? Atq; hæc oía cõmixta ſimul ĩ una materia ſubſtãtia ſũt? Vnũquodq; uero ſeorſum inde acceptum/aliud quale erit/aliud uero quãtum: uel qualia multa. Tum uero quod iter hæc ita ſe habet/ut ſiquãdo defuerit/impfectam relinquat eſſẽtiam/huius eſſẽtię pars exiſtit. Quod ãt eſſẽę iam abſolutæ cõtingit/alium quendam proprium obtinet ordinẽ: neq; ĩ ea includitur mixtione/quæ dictã hãc eſſẽtiam cõficit. Nec equidem ipręſentia dico tale aliquid/dum ibi eſt una cum reliquis/eſſẽtiam ſiue ſubſtãtiã eſſe: dum uidelicet/molem unam complet tãtam proprie atq; talem. Vbi uero nõ complet eiuſmodi aliquid/eſſe potius qualitatẽ. Sed dico nec ibi quidem quicquid eſt/eſſe ſubſtantiam. Totum uero ex oibus cõgregatum/ſubſtãtiam eſſe. Neq; grauiter ferẽdũ eſt: ſi ſubſtãtiam ſenſibilem ex nõ ſubſtãtiis componamus: neq; enim id totum uera ſubſtãtia eſt/& eſſẽtia: ſed ueram potius eſſẽtiam imitaťur. Quę quidem abſq; reliquis circa eam poſitis/ens ĩ ſe poſſidet: atq; ita ut alia ex ipſa fiãt: ppea q ipſa reuera prorſus exiſtat. Hic aũt etiam quod ꝑ fundamẽto ſubiciť/ſtenle eſt: neq; ſufficiens ad hoc ſaltem ut ſit ens: nedũm ex eo reliqua ẽe reponent. Sed umbra quędam eſt: atq; in ipſa uelut umbra/pictura quædã fit: nec uerum ens/ſed prorſus apparens.

MARSILIVS.

Spẽs ſub genere ſubſtantiæ numerandæ ſũt uel ꝑ diſtinctionem corporum inter ſe: ceu ſimplicium/mixtorũ/aiatorũ. Non aũt dicendũ ſubſtãtiam primã eſſe hũc hoiem: ſecundã uero ipſum cõiter hoiem Cap. VIIII.

Pecies eſt uniuerſalior indiuiduo. Ergo ſimplicior. Igiť & natura prior.

f Quare eſſentia quoq; ꝑfectior. Hic enĩ homo. i. homo talis & ĩ tali materia fit poſtenus participatiõe quadã ſpecialis ipſius rõnis humanę/prius quidem perfectiusq; ĩ ſe exiſtentis/deinde aliis ſeipſam impartientis.

PLOTINVS.

Actenus de illa quę ſenſibilis ſubſtantia diciť/& uno eius genere ita ſit

h dictum. Spẽs aũt eius/quas potiſſimũ afferre quis põt? Et qũo diuidet. Profecto uniuerſum hoc ponẽdum eſt eſſe corpus. In quo quidem alia magis materialia ſint: alia uero organica. i. uariis prædita inſtrumẽtis. Et materialia quidem illa uelut ignis/terra/aqua/& aer. Organica uero plãtarum aĩaliumq; corpora diſtincta iter ſe ꝑ formas. Deinde ſpẽs terræ licet accipere/elemẽtorumq; aliorũ. Atq; ĩ corporibus organicis plantarũ & aĩalium corpora ꝑ formas rite diuidere. Vel etiã diſtinguere ex eo q hęc quidẽ terram habitãtia terrenaq; ſũt/illa uero ad elemẽtum quoduis aliud ſimiliter pertinẽtia. Aut forte corporũ alia leuia/alia grauia/alia media. Et hæc quidem in medio mundi conſiſtere. Illa uero deſup circũfundi. Illa deniq; regionem mediam occupare. Atq; in uno quoq; horum corpora iam figuris iter ſe diſtincta: adeo ut corpora ſint partim caleſtium aialium/partim ꝑ reliqua elemẽta. Aut primo quidem ĩ elemẽta quattuor tãquã ſpẽs: deinde alio modo iam inuicem cõmiſcere: atq; ita eorũ differẽtias procreare ſecũdum loca/& formas/& mixtiões: uelut quę ignea uel terrena dici ſolẽt: ppea q elemẽtum ibi tale exuberet/& excedat. Quod ãt ferť alias eſſe ſubſtãtias primas/alias uero ſecũdas/ceu hic ignis/& ipſe ignis/ putãdum ẽ aliter qdem differentiam iter ſe habere/ex eo q hoc quidem ſingulare eſt/illud aũt uniuerſale: nõ tamẽ ſubſtãtiæ differẽtiam ullam admittere. Nam & ĩ genere qualitatis aliquid album ẽ/& albũ. Item grãmatica quędã atq; grãmatica. Pręterea quid nã minus hẽt grãmatica ad grãmaticã aliq; cõpata/et oío ſcientia cum ſcientia quadã collata? Nõ enĩ grãmatica poſterius eſt grãmatica quadã: Sed potius cũ ſit grãmatica ipſa/eſt & hæc ĩ te grãmatica: quãdoquidem & quę ĩ te eſt/ideo aliqua eſt/quia ĩ te ſit. Ipſa uero eadem ẽ/atq; uniuerſalis grãmatica. Item Socrates nõ dedit ei q nõ erat homo/ut eſſet homo: ſed homo potius id Socrati dedit. Nam homo aliquis participatiõe hois eſt aliquis homo. Proinde Socrates quid nã aliud eſt/q talis homo? Hoc ipſum uero quod talis diciť/quid nã cõfert ad id/ut magis ſubſtãtia ſit? St aũt dicať ob id cõferre/q homo ſpẽs tãtum ſit: homo uero aliquis ſpẽs ĩ materia: ſequeť ut hic ppea minus homo ſit. Ratio enĩ ipſa ĩ materia fit detenor. Sin aũt & homo nõ ſecũdum ipſam ſpẽm tãtum ſit/ſed ſit etiam ĩ materia/quid nã minus habebit/q hois ſpẽs ĩ materia quadã exiſtens: cum illa ipſa ratio ſit huius exiſtẽtis in materia quadã. Item prius natura eſt/quod eſt generalius/ideoq; & ſpẽs eſt indiuiduo prior. Quod uero natura prius ẽ/ ſimpliciter quoq; prius. Quo igiť mõ id minus erit? Verũtamẽ ſingulare nobis notius eſt: ideoq; nobis & prius. Hoc aũt nullam ĩ rebus differẽtiam efficit. Deniq; ſi ita res ſe habeat/nõ una erit ſubſtantię rõ. Nõ enĩ eadem rõ eſt eius quod primo tale eſt/atq; eius quod ſecundo tale. Neq; talia ſub uno genere congregãtur.

MARSILIVS.

Genus ſubſtantiæ ſenſibilis ĩ ſpẽs diuiſuri/rite p illa quę ad ſenſum pertinent/diſtinguere poſſumus. s. p qualitates ſiue ſimplices ſiue mixtas. Item p formas & figuras/atq; loca. Cap. X.

PLOTINVS.

Oſumus etiã hoc modo diuidere/uidelicet/p calidũ ſimul atq; ſiccum.

p Item p ſiccum ſimul & frigidũ. Rurſus p frigidum humidũq; ſimul. Vel quomodocũq; cõiugium cõficere libeat. Deinde ex his compoſitiõem mixtionẽq; efficere. Atq; uel hic pmanere ĩ cõpoſito quieſcẽdo. Aut ſecundũ terrenũ atq; terrã habitans: uel ſecundũ formas & differẽtias aĩalium: nõ qdẽ aĩalia diuidendo: ſed ſecundũ eorum corpora tãquã inſtrumẽta quædam partiendo. Neq; uero indecẽs eſt differẽtia ſecundũ formas adducta. Siquidẽ neq; ſecundũ qualitates eorum ẽ diuiſio abſurda. Velut ſi dicatur caliditas/ frigiditas/ & talia quædam. Verum ſiquis obiecerit/ſecundũ has potius corpora fieri/nos utiq; re ſpõdebimus/effici etiam ſecundũ mixtiones/& colores/atq; figuras. Cum. n. de ſenſibili ſubſtantia diſputetur/ non abſurda diſtinctio enť/ ſi per differentias ad ſenſum pertinẽtes/eiuſmodi ſubſtantia diſtinguatur. Nõ enĩ hæc ſimpliciter ens exiſtit: ſed ſenſibile ens eſt id totũ. Nempe etiã ipſius ſubſiſtentiã apparentẽ eſſe

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

confluxum quendam ad ſenſum pertinentium diximus. Arqui & de huiuſmõi rebus qſintra ſenſibus fidem hoies acceperunt. Sin aũt infinita cõpoſtio nobis occurrat/ſecundum ſpẽs aĩalium diſtinguere licet. Velut hois ſpẽm i corpore exiſtentem. Nã eiuſmõi ſpẽs eſt hęc ipſa corporis qualitas. Neq; uero abſurdum eſt partiri ꝑ qualitates. Verum ſi hic nobis obiciaſ/in ſuptionibus nos alia qdẽ ſimplicia/alia uero cõpoſita poſuiſſe: quaſi cõpoſitum pariter atq; ſimplex ex oppoſito partiremur/admonebimus nos ibi dixiſſe alia materialia magis ẽe/alia uero organica potius/cõpoſitum nõ adhibẽtes i medium. Licet quin etiam afferre diuerſitatem iter ſimplex atq; cõpoſitum: nec id qdẽ tanquã pariter oppoſitorum partitione: ſed ſecundum primã diuiſiõem/ab ipſo prorſus initio corpora ſimplicia ponere: eaq; deinde ab alio quodã pricipio ſuppoſito cõmiſcere/compoſitorum differentiã uel locis/uel formis fieri ſubſtinente. Velut ſi dicaſ alia quidem eſſe cæleſtia/alia uero terrena. Sed de ſenſibili ſubſtãtia uel generatiõe hec dicta ſufficiant.

MARSILIVS.

In genere quantitatis eſt proprie numerus/atq; cõtinuitas/uel dimenſio. Reliqua ſunt in alio genere. Cap. XI.

Empus quidem qua rõne menſura eſt atq; menſurãs: locus quoq; qua cõ
ꝛ tinens eſt/in relatione ſunt. Magnum & paruum i quãtitate. Pulchrum in qualitate. Maius uero & minus & pulchrius i relatiõe cenſenẽ.

PLOTINVS.

Vod uero ptinet ad quãtitatẽ atq; quãtum/ſæpe dictum eſt in numero
q & magnitudine ponendum eſſe: quatenus unũquodq; eſt proprie tãtũ.

Quod qdem cõſiſtit i rerum corporearum numero/& i quodã ſubiecti ſpatio. Nõ enĩ de q̃titate hinc ſepata ipręſẽtia diſputaſ. Sed de hac ipſa quę facit ut lignum ſit tricubitum. Similiter de quinario numero qui eſt in equis quinq;. Numerum ergo & magnitudinem ſolũ eſſe proprie quanta prędiximus. Locum uero ac tempus i rõne quãtitatis minime cõputari. Sed tempus quidem ex eo q̃ menſura motiõis exiſtimeſ in relatiõis ordine collocari. Locum quoq; cũ id habeat proprie/ut corporis ſit cõprehẽſor/in habitudine quadã & relatiõe cenſeri. Quãdo & motus cõtinuus quidẽ eſt: neq; tamẽ eſt i q̃titatis genere cõſtitutus. Magnum uero & paruum cur nõ in quãtitate ponãtur? Quod enĩ magnum eſt/ quãtitate quadã eſt magnũ. Atq; hæc ipſa magnitudo i relatiõe nõ ponitur. Sed maius atq; minus ad relatiõem merito ſpectare putanẽ. Ad aliud enĩ hoc ipſum quod ſunt dicunẽ: Sicut & duplum atq; dimidium. Cur nam igiẽ mons qdem ſæpe paruus diciẽ/granum uero milii ſæpe magnum? Forſan quãdo paruũ montem dicimus/paruum ibi quaſi minorẽ intelligi uolumus. Si enĩ etiã apud illos qui hęc tractant/cõcediẽ montem apellari paruum/quatenus cum rebus eiuſdem generis. i. cum montibus comparaſ/merito etiam eſt conceſſum/paruũ ibi acceptũ pro minore. Iam uero & magnum milium nõ ſimpliciter iudicaſ magnũ: ſed magnum proprie milii granũ. Hoc ãt pinde eſt/ac ſi tãtũ dicaſ cum rebus eiuſdem generis comparatum. Quibus ꝑfecto naturali rõne maius apellari poteſt. Dein de cur nõ & pulchrum i relatiõe ponaſ? Verum id minime fieri reſpõdebiẽ: quia pulchrum quidẽ ſecundũ ſeipſum accipiaſ/ſitq; quale. Pulchrius ãt i eorum eſſe numero/quæ ad aliud referũtur. Tametſi etiam quod apellaſ pulchrum uideri

põt turpe aliquando/ſi cum alio conferatur. Qualis humana pulchritudo cum Deorũ pulchritudine compata. Hinc utiq; illud dictũ eſt/pulcherrima iter ſimias turpis eriti/ſi cũ alio quodã genere cõferaſ. Sed ꝑfecto diceſ/id qdẽ perpulchrũ ſecũdũ ſe ipſum cõſideran: ſed aduerſus aliud/aut pulchrius/aut turpius iudicari. Ergo & i hoc genere magnum quidẽ aliqd eſt i ſeipſo/ipſa magnitudine prædictum: ad aliud uero nõ magnũ: Alioquin ſi minus deceat ita loqui/negare cogemur aliquid eſſe pulchrũ: ꝓpea q̃ aliud quiddã eo pulchrius nobis occurrat. Sed neq; id negare debemus: neq; igiẽ negãdum eſt aliquid eſſe magnũ: quoniã aliud quiddã ipſo ſit maius. Quãdoquidẽ neq; maius quicq̃ eſſet oio/niſi eſſet & magnum. Quemadmodũ neq; pulchrius/niſi foret & pulchrum.

MARSILIVS.

Productio & contractio cõtraria ſunt. Si produciẽ numerus/fit multus/ſi contrahitur/euadit paucus. Similiter dimenſio cõfractione quidẽ parua: productiõe uero fit magna. Paucum igitur atq; multum contraria ſunt: ſimiliter paruum atque magnum. Cap. XII.

Icut determinata eſt ratio quędam pulchri: ita calidi atq; magni. Tum ue
ſ ro in loco eſt oppoſitio proprie relatiua/ut inter ſuperius & infenus. Deniq; oratio per accidens eſt i genere quantitatis: per ſe uero eſt i motu.

PLOTINVS.

Ermittendum igiẽ etiam cõtrarietatem exiſtere circa quãtum. Cogitatio
p nes enĩ ipſę cõtrarietatẽ hic admittunt: quãdo magnũ dicimus/& quando paruum. Imaginatiões cõtrarias afferẽres. Sicut quãdo multa/& pauca dicimus. Similia nãq; illis etiam circa pauca & multa cõtingunt. Multi enĩ domi eẽ dicunẽ: & interim ſub hoc noie multi/eſſe plures ĩtelliguntur. Id ipſum uero quod apellaſ plures/referẽ ad aliud: ſæpe etiam ferunt eſſe paucos i theatro: intelligentes ibi eſſe pauciores. Operępretium eſt oio quãdo dicimus multa/intelligere multitudinem i numero plurimã. Multitudo uero quo nam pacto inter relatiua cõnumerabiẽ? Hoc autẽ idem eſt/ac ſi dicaſ/multitudinem ẽe productionem propagatiõemq; numeri. Huius uero cõtrarium eſt contractio. Idem uero euenit & i ipſa notione continui in longum quodãmodo cõtinuum protrahente. Quantitas enĩ oriri uideſ/quãdo unum & ſignum progrediunẽ. Verum ſi cito utrunq; ſiſtat gradum/illud qdẽ euadit paucum: hoc uero fit paruum. Sin aũt proceſſio i progrediẽdo nõ cito deſinat/illud certe euadit multum: hoc uero fit magnum. Quis nam igitur terminus eſt uel diffinitio? Sed quis pulchri terminus? Quis uero calidi. Atq; & in ordine calidi/eſt calidius. Sed. n. calidius qdẽ referẽ ad aliud. Calidum uero ſimpliciter exiſtit quale. Omnino ãt rõnẽ quandã ſicut pulchri/ſic & magni eſſe decet. Quæ quidẽ ꝑcepta reddit magnũ/quemadmodum pulchrum reddit ipſa ratio pulchri. Contrarietas igiẽ eſt ſecundũ hæc circa quãtum. Nam ſecũdum locũ quidẽ nõ eſt amplius cõtrarietas ulla: quoniã nõ ꝓprie eſt i genere q̃titatis/quãdoquidẽ & ſi locus eẽt in genere q̃titatis/nõdũ cõtrariũ foret alicui/quod ſurſũ dici ſolet: niſi eẽt id quod deorſum i uniuerſo. In ꝑtibus ãt quod ſurſũ deorſum ue diciẽ/nihil ſignificat aliud q̃ ſupius atq; infenus. Idq; ſimile eſt ei quod diciẽ dextrũ atq; ſiniſtrũ. Hæc ãt i relatiõis genere numeranẽ. Syllabę uero orõniq; cõtigit ẽe q̃ta/& ſubici q̃titati. Vox enĩ quanta eſſeẽ. Ipſa uero motio quędã ẽ. Ad motũ igiẽ ſicut & actio oio reducẽda uideẽ.

Ploti
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
CREDOS USALE

MARSILIVS.

Vnum quãtitatis genus cõe eſt numeris & cõtinuis. Item unus genere numerus oibus numeris. Vna quoq; cõtinuitas generalis/oibus cõtinuis Cap. XIII.

f Pecies numerorum acc̃piuntur per paris & imparis differẽtiam. Spẽs cõtinuorũ ꝑ differẽtias inter lineã/ſuperficiem/ſolidum: ſimiliterq; deinceps.

PLOTINVS.

c Ontinuum profecto ab ipſo diſcreto recte diſcerni ꝑ cõem propriũq; terminum definitiuũ iam eſt dictum. Deinceps uero dicẽdũ eſt in numero quidem diſcretiõem fieri ꝑ imparem proprietatẽ/atq; parem: ac ſimiliter ſi ſunt rurſus utriuſq; horũ differẽtiæ quædã. Aut forte cõcedenda eiuſmodi diſcretio eſt rebus iam numerũ poſſidẽtibus. Vel oportet has quidẽ differẽtias numerorum ex unitatibus compoſitorũ aſſeuerare. Numerorum uero i ſenſibilibus exiſtẽtium/minime. Siqua uero ratio numeros ĩ ſenſibilibus exiſtẽtes ſepe/nihil prohibebit/eorum quoq; eaſdem differẽtias ĩtelligere. Cõtinuum uero quonã modo diſtinguitur? Profecto ſi dixerimus hoc quidem eſſe lineã: iſtud uero planum: illud deniq; ſolidum: uel ſi hoc ad unũ/ iſtud ad duo/ illud ad tria poniſſimum pertinere/nõ i ſpẽs diuidere/ſed dinumerare ſolũ ita uidebimur. Semp enĩ numeris ſic acceptis ſecũdum prius ac poſterius/cõe aliquid tãquã genus nõre perꝛitur. Neq; i primo & ſecũdo atq; tertio augumẽto cõe quicquã ent. Sed forte qua rõne quãtum illic eſt/eſt i eis ęqualitas: neq; alia quidẽ magis quãta/alia uero minus: quãuis alia dimenſiones i plura poſſideãt: alia uero i pauciora. In numeris igit̃ qua oẽs numeri ſũt/cõe aliquid eſſe poterit. Forte enĩ nõ unitas dualitatem/neq; dualitas trinitatem/ſed aliquid idem/hæc oia procreat. Sin aũt non ſũt hęc: ſed ſũt quidẽ: nos ãt tãquã fiãt/excogitamus/eſto ſane numerus minor ille prior: alius uero poſterior. s. q eſt maior. Verũtamẽ qua numeri ſũt oẽs rediganẽ in unum. Quamobrem & i ordinem magnitudinũ/numerorũ conditionẽ traducere decet. Separe uero licebit iter ſe lineam & planũ/atq; ſolidũ: quod & apellatur corpus/ex eo q cũ magnitudines ſint/ſpecie differãt. Quod ſi oportet horũ unũquodq; diuidere/partiemur lineam i rectam/circularem/ atq; obliquã. Planũ uero i figuram rectilineam/& circularẽ. Solidum deniq; i figuras ſolidas: in ſphęram ſcilicet/& figuras habẽtes rectas pro lateribus lineas: Atq; hęc rurſus geometrarum more i triangulos & quadrangulos: rurſumq; hæc i alia: & qua hæc conditione fiãt/conſiderabimus.

MARSILIVS.

Rectitudo uel curuitas adhibita lineę ꝓprietatẽ eius ſignificat: neq; cõpoſitionẽ affert. Item figurę nõ i genere q̃litatis: ſed q̃tiratis ſũt ponẽdæ Cap. XIIII.

q Vando dicis triangulum eſſe q̃dem tres lineas/ſed tali quodã pacto inuicem ſe habẽtes/ſignificas hoc quodã termino inuicem terminatas: terminus uero atq; determinatio eiuſmodi ad genus quãtitatis potius q̃ qualitatis pertinere uidentur.

PLOTINVS.

Roinde quid nam rectam lineam eſſe dicemus? Nõne magnitudinem?

p Forſan uero aliquis ipſum rectũ apellet qualem aliquã magnitudinem.

Quid ergo prohibet eiuſmodi differẽtiam eſſe/qua rõne linea eſt? Non enim altenus cuiuſdam ẽe dicit̃ rectitudo/q̃ lineę. Quãdoquidem & ſubſtantiæ differentias a qualitate ſępenumero ducimus. Si igit̃ linea recta eſt quãtitas quædam cum differentia ſimul/nõ eſt cõpoſita ꝑ hoc recta linea ex rectitudine atq; linea. Sin aut̃ compoſitum aliquid eſt/id certe eſt tanquã cum propria differentia. Triangulus præterea ex tribus lineis proprie cõſtitutus cur non ſit in genere q̃titatis? An forte quia triangulus non ſimpliciter eſt tres lineæ: ſed lineæ tres ſic ꝓpne ſe habẽtes. Atqui & quadratum quatruor lineæ ſic ſe habentes eſſe dicit̃. Quinetiam linea recta in ſe & quãtitatem habet/& talem quẽdam quantitatis modum. Nempe ſi rectam lineam non ſolum quãtum aliquid eſſe dicamus/quid nam prohibet/& terminatam lineã nõ ſolum quãtum cognominare? At uero lineæ terminus eſt punctum: id uero in genere alio non exiſtit. Quamobrem planum quoq; terminatum eſt proprie quãtum: quandoquidem lineæ terminãtur: quæ multo magis in genere quãtitatis exiſtunt. Si igitur terminatum planum eſt in genere quãtitatis/id aut̃ eſt triangulus/uel quadrãgulus/ uel etiam figura ex pluribus angulis conſtituta/ nimirũ figurę omnes in quãtitatis genere numerantur. Sin autem quia triãgulum dicimus qualem/& quadrangulũ qualem/ iccirco in qualitatis genere collocemus: nihil obſtabit quo minus i pluribus prædicamẽtis idem conſtituamus. Qua enim magnitudo eſt/& eiuſmodi magnitudo/i genere quãtitatis. Qua uero talem exhibet formam/in genere qualitatis: forte etiã triangulus ipſe eſt eiuſmodi quędam forma. Quid ergo uetabit ſpheram quoq; quale aliquid appellare? Siquis igitur eodem tenore procedat/ geometriam non circa magnitudines/ſed circa qualitates uerſari concedet. Sed non uidetur id admittendum. Nam hæc ipſa doctrina uerſari circa magnitudines iudicatur. Differentiæ uero magnitudinum non id ipſum quod ſunt magnitudines/auferunt. Quemadmodum neq; differentię ullę ſubſtantiarum efficiunt ut ſubſtantię ullius non ſubſtantię ſint. Prꝛterea omne planũ eſt terminatum. Non enim poſſibile eſt/eſſe planum aliquod infinitum. Item quemadmodum quãdo circa ſubſtantiam accipio qualitatem/eſſentialem qualitatem dico: ſic & multo magis quãdo figuras aſſumo/differentiam quãtitatis accipio. Deniq; niſi has tanq; magnitudinum differentias capiamus quorum nam potiſſimum eſſe differẽtias arbitrabimur. Quod ſi magnitudinũ differentiæ ſunt/nimirũ magnitudines differẽtes ex differẽtis cõſtitutæ/in ſpẽbus ipſarũ collocãdæ uidentur.

MARSILIVS

Aequale & ĩæquale ſolum ſunt in genere q̃titatis. Simile uero atq; diſſimile proprie in genere qualitatis Cap. XV.

q Vodãmõ etiã dicimus figuras ĩter ſe ſimiles nõ tã qualitate/ q̃ alia quadã cõditione. Subſtãtia qua rõne corporea & ſenſibilis cogitat̃ cõgregatum qddã eſt ex ſubſtãtia ſimul & accidẽtibus. Cõſidera hoiem quattuor gradibus. Primo/quidẽ in idea mẽtis. Secũdo/i ſeminali aiæ rõne. Tertio in hoc noſtro corpore. Quarto deniq; i pictura. Quãto deterior eſt quartus tertio: tãto tertius ſecũdo: tanto rurſus ſecundus primo.

PLOTINVS

a Eterũ quonã pacto q̃titatis ꝓprũ eſt/quod æquale & ĩequale dici ſolet? Iam uero triãguli ſimiles eſſe dicunt̃. An forte magnitudines quoq; nte ſimiles apellanẽ? Et quę ſimilitudo dicit̃/nõ tollit qn ſimile atq; diſſimile in genere q̃tatis iuenit̃. Forte. n. hic i ordine magnitudinũ quod ſimile nomiat̃

qo i

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA

aliter ſeſe habet/neq; pinde ac ī genere qualitatis. Prēterea nō ſi ꝓpriū dixit ęqua
le & inęquale/ppea uetuit de aliqbus ſimile prædicari. Verū ſi dixerit ſimile atq;
diſſimile duntaxat propriū eſſe q̄lis/aliter dicēdū eſt ut prædiximus hoc ipſū in
q̄titate. Sin autem idem eſt id quod ſimile dicitur/in hoc etiam genere conſidera
re nobis expedit alias utriuſq; generis proprietates: tum quantitatis/tum etiam
qualitatis. Aut forte dicendum ipſum ſimile etiam in quātitatis genere dici: qua
tenus in ipſo differentiæ ſunt/in quantitatis genere dici. Communiter autem ſi
mul ordinare decet atque coniungere differentias complentes eſſentiam/cum eo
ipſo/cuius & differentię ſunt. Præſertim quando ſolius illius differentia eſt. Sin
autem in alio quidem cōplet eſſentiam/ſiue ſubſtantiam: in alio uero nequaquā/
cum eo copulanda eſt/cuius complet naturam. Illud autem cuius hæc ſubſtātā
minime complet/in ſeipſo tantum eſt aſſummendum. Implere autē ſubſtantiam
dico non ſimpliciter ſubſtantiam: ſed eiuſmodi. Vbi profecto hoc ipſum quod
eiuſmodi dicitur/non ſubſtantialem admittit adiunctionem. Operęp; etium ue
ro eſt animaduertere æquales quidē nos rite dicere triangulos & quadrangulos
figuraſq; in quauis ſpecie/tam planas/q̄ etiam ſolidas. Quapropter ęquale & in
ęquale in genere quantitatis tanquam proprium abſque cōtrouerſia eſt ponen
dum. Simile uero atque diſſimile nunquid duntaxat in genere qualitatis ſit/co
gitandum eſt. De ipſo uero quali in ſuperioribus dictum eſt/ materiā quidem
una cum aliis/ & aliquid commixtum quali/ efficere ſenſibilis ſubſtantiæ com
plementum: uideriq; ſubſtātiam illam/quæ apud nos ſubſtantia dicitur/eſſe hoc
quod ex multis eſt congregatum. Non hoc aliquid proprie: ſed potius quale.
Videtur enim ratio quidem ipſa uelut ipſius ignis/ hoc aliquid magis ſignifica
re. Forma uero hęc quam ipſa gignit magis ſignificare quale. Atque hominis ra
tio hoc aliquid eſſe. Quod autem inde ī natura corporis effectum eſt/cum ratio
nis ſimulachrum ſit/quale quiddam potius eſſe: Perinde ac ſi Socrates hic qui
uidetur a nobis/ipſe ſit homo. Sed nihilominus imago eius in pictura/ex colori
bus pigmentiſq; tantum conſtans/Socrates apellerur. Sic utique cum ipſa ratio
ſit ſecundum quam eſt Socrates: nos tamē hunc qui uidetur/Socratē apellamus.
Verūtamen colores & figuras huius Socratis apparentis/eorum quæ ī ipſa ratio
ne conſiſtunt imitationes quaſdam apellare debemus. Atque hanc inſuper ratio
nem erga ueriſſimam hominis ratiōem idem perpeti iudicare. Et de his quidem
ita ſit dictum.

MARSILIVS.

Subſtantia incorporea reuera hoc aliquid apellatur. Subſtantia uero corporea ta
le aliquid. Accidens autem dicitur tale/ quale eiuſmodi. Item qualitates animæ
quatenus uerſantur circa materiam & affectandam & tractandam/computantur
in genere qualitatum corpori coniunctarum. Eminentiores uero in genere quali
tatum ſeparatarum Cap. XVI.

i Tem qualitates in uirtute animę ſeminaria in genere cōiuncto numeran
tur/quāuis non ſint in materia: ſed in anima ſepabili. Ipſam uero ſub
ſtantiā aiæ non in hoc quidē: ſed in genere ſepatę eſſentię collocamus.

PLOTINVS

u Bi uero unūquodq; eorum quæ circa dictam uerſātur eſſentiam ſeorſum
conſideramus/qualitatem in his exiſtentē non debemus ſignificare hoc
aliquid dicere: neq; etiam quātitatem hoc aliquid: neq; motum. Sed characterem
quendam/& quod dici ſoleт eiuſmodi/& quale. Et quale quiddam hæc nobis ſi
gnificare putādum: ueluti pulchrū & turpe uidelicet quod eſt in corpore. Aequi
uocum nāq; eſt pulchrum apud nos atq; in rebus a materia ſeparis. Quapropter
& quale etiam eſt æquiuocum: quādo & nigrum albumq; diuerſum eſt. Verum
quod in ſemine & eiuſmodi ratione conſiſtit/nunquid idem eſt?/an potius æqui
uocum ad hoc quod apud nos apparet? Et nūquid ſeparis annumerādū eſt?/An
potius rebus inferioribus?/Atqui turpe quod eſt ī anima/num forte iis attribuen
dum eſt?/Iam uero conſtat pulchrū eſſe diuerſum. Sed iterum dubitatur: num uir
tus in ipſo penes ratiōem quali cōſiſtat: an potius iter qualia hęc noſtra ſit com
putanda. Sed profecto alias quidem uirtutes ī qualitate hac inferiori: alias aūt
in ipſa ſuperiori qualitate collocare debemus. Quādo & de artibus quę ratiōes
quædam ſunt/dubitare poſſet quiſpiā: nūquid in qualitatum noſtrarum genere
ponī deceat. Nam & ſi ratiōes in materia eſſe dicuntur/pro materia tamē illis eſt
anima. Sed quādo etiam cum materia ſunt/quodāmodo hic collocādę uidētur:
quemadmodū quę fit ad cytharam cātilena. Eſt enim circa cordas: atq; pars quo
dāmodo artis eſt cantilena/utpote quæ uox eſt ſenſibilis: niſi forte qs eas actus
quoſdam potius q̄ partes eſſe dixerit. Attamen actus ſenſibiles ſunt. Quoniam
& pulchrum quod eſt in corpore eſt incorporeum. Verūtamen cum ſenſibile ſit/
iis hoc attribuimus/quæ ſunt circa corpus: corporiſq; ſunt. Geometriam uero &
arithmeticam duplicem ponere decet. Et alias quidem huc ſe deflectentes in hoc
qualitatis genere cōſtituere. Alias autem quæ animæ ipſius meditatiōes ſunt/ad
intelligibile illud reducere. Atqui & muſicam inquit Plato aſtronomiamq; ſimi
liter ſe habere. Artes igitur quæ circa corpora uerſantur & ſenſibilibus inſtrumen
tis ſenſibuſq; utuntur/q̄uis affectiones quędam animę ſint/quia tamen ſunt ani
mę iam inferius declinantis: merito ī hoc noſtro qualitatis genere numeramus.
Quinetiam nihil uetat ibidem ponere uirtutes actiuas: quæ quidem ſic agant/ut
duntaxat ciuiliter agant: neq; hinc ad ſublimia unquam animum ſegregāt. Sed
officii ſui in rebus humanis perfectionem ponunt: eiuſmodiq; honeſta negocia
non tanquam neceſſaria eligunt: ſed ſibi ea uelut præcipua ſtatuunt. Quamob
rem pulchrum quoq; quod eſt in ſeminali uirtute/ multoq; magis nigrum & al
bum/quod eſt ibidem/inter qualitates inferiores cōnumeranda uidentur. Quid
ergo animam ne talem/in qua ſunt eiuſmōi rationes ī ordine eſſentię/quæ apud
nos eſt: eſſe cenſebimus? At uero neque hæc quidem eſſe corpora diximus. Sed
quoniam rationes circa corpus corporumq; affectiones uerſantur: iccirco in no
ſtra hac qualitate poſuimus. Cum uero ſenſibilem ſubſtantiam quiddam ex ſu
pradictis omnibus congregatum affirmauerimus: nullo modo in ea ſubſtātiam
incorpoream ſtatuemus. Qualitates autem animę quāuis omnes ſcorporeę ſint/
quia tamen in ea paſſiōes quædā ſūt ad iferiora quodāmō declinātes/iis nimirū
annumerauimus. Atq; etiā ratiōes/quę animæ alicuius exiſtunt. Paſſionē nanq;
ī duo diuiſam/tum in id circa quod uerſaſ/tum in id etiā in quo eſt/attribuimus
animæ: quæ quidem non corporea qualitas eſt/ ſed tamen circa corpus exiſtit.
Neque tamen animam huic accommodamus eſſentię. Quoniam paſſionem eius
affectionemq; ad corpus qualitatis generi iam conceſſimus: Ipſam uero animam
abſq; tali quadā affectione/ſeminariaq; ratione cōſideratam/eidem ipſi unde eſt

Ploti
176
opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

attribuimus:nullam prorſus eſſentiam quomõcũq; intelligibilem:in hoc inferio rum genere relinquentes.

MARSILIVS.

Ambigit qua rõne qualitatis genus rite p differẽtias in ſuas ſpecies diuidaſ: ſed in hoc capite nihil ferme definit. Cap.XVII.

PLOTINVS

f Igitur ita uidetur/diuidẽdum eſt qualitatis genus/in qualitates animę atq; corporis. Siqs ãt alias omnes in ſupnis uelit exiſtere/ſimiliterq; earũ proprias qualitates/licebit ſaltẽ qualitates iferiores pro ſenſuũ diſtribu tione diuidere: aſſignãdo uidelicet/alias quidẽ p oculos: alias uero p aures:item per tactũ/& guſtum/atq; olfatũ:ſimiliterq; ſiquæ ĩ his etiã differentię ſint. Viſui quidem colores/auditui uoces/& aliis ſenſibus alia diſtribuẽdo. Voces aũt qua tenus quales ſunt p dulce/aſperũ/lene diuidere poſſumus. Quoniã uero differẽ tias quę circa ſubſtãtiam ſunt diuidimus q̃litatibus/ eiſdẽq; partimur & actus & actiones pulchras aut turpes:& oĩo tales exiſtẽtes:quãtitatem nanq; uel raro uel nunq̃ partimur per differẽtias/quę conſtituant ſpecies/imo & quantitatem quali tatibus ſibi propriis partiri ſolemus. Dubitari poteſt quo nã modo quiſpiã ipſã diuidat qualitarem. Nã qualibus potiſſimũ differentiis uteſ in diuidendo:& ex quali genere has deducet? Abſurdum nãq; uideſ qualitatem ipſam qualitate di uidere. Atq; perinde ſe habere/ac ſiquis ſubſtãtię differẽtias rurſum dicat eſſe ſub ſtantias. Quo nam igiſ album & nigrũ diuideſ? Quo nam oĩo colores a ſapon bus & qualitatibus quæ tangunſ. Quod ſi p diuerſa ſenſuum inſtrumenta harũ qualitatum differẽtias aſſignemus: nõ erit in ipſis ſubiectis eiuſmodi differẽtia. Atqui etiã quærendum eſt quomõ per eũdem ſenſũ differẽtiam qualitatũ ad eun dem pertinẽtium diſcernamus. Sin aũt ex eo diuerſitas aſſigneſ/q hoc quidẽ ui ſum congregat:illud autẽ diſgregat. Atqui & aliud diſgregat linguam:aliud ue ro cõgregat. Primo quidem & de ipſis paſſionibus dubitabiſ: nunquid congre gationes quędam diſgregationeſq; ſint. Deinde nõ ea quibus hæc differunt/nc aliquis aſſignauerit. Siquis autẽ afferat/ſe ita in medium adduxiſſe illa quæ pro pne poſſint:neq; eſſe abre/p illa quę facere poſſunt partim. Illud forſan ent obti cendum: ea quidem quæ non uidenſ eſſe diuidenda per illa quæ propne facere poſſint/uelut ſcientias. Hæc autem quæ ſenſui patent/cur nam per illa quę faciũt diuidantur? Nempe cũ ſcientias per ea quę poſſunt facere diſtribuimus:atq; oĩo per uarias animæ uires diſponimus/tãquam ex his quæ faciunt/ eas conſtet eſſe diuerſas/poſſumus interea differentias earum ſummere ratione:non ſolum circa quæ uerſentur/pſpicientes:ſed rationes ipſarum inſpicientes. An forte artes qui dem facile poſſumus rationibus quibuſdam ſuis/notiõibusq; diſtinguere? Qua litates autem corporibus iſitas quo nam modo ſimiliter partiri ualemus? Atqui & ĩ ſupiori natura interrogare licet/qũo rõnes ipſæ uane iter ſe diſtiguanſ. Patet enim albũ a nigro differre. Sed quo nã differat pcontamur.

MARSILIVS.

Senſibiles rerum ſpecies per differẽtias inter ſe diſtinguntur/internas quidẽ præ cipue quodammodo etiam per externas. Ipſę uero differentiæ nõ per differẽtias alias:ſed p ſeipſas inuicem diſtinguntur. Cap.XVIII.

q Valitates diſcernuntur inter ſe non per alias qualitates /ſed uel pẽnitus per ſeipſas/uel per quoſdam ſuos exiſtendi modos.

PLOTINVS

h Aec autem omnia quę modo nobis in dubium ueniebant/plane decla rant/aliorum quidem differentias eſſe quærẽdas/ quibus inter ſe ſingu la diſcernamus. Differentiarum uero exigere differẽtias neq; poſſe nos neq; ulla ratione debere. Fieri nanq; non poteſt/ut ſubſtantiarum ſubſtantias : quantitatis quantitates:qualitatum qualitates:differẽtias differentiarum inueſti gemus. Sed neceſſarium eſt/ubicũq; fieri poteſt/diuidere per illa quæ ſunt extrin ſecus/uel per efficacem conditiõem/uel per talia quædam. Vbi uero hęc non ſup petunt/diſcretio fiat/tãquam uiridis a pallido. Sed quoniam ab albo etiam & ni gro diſcerni dicunt:quid nam dicemus? At uero hæc eſſe inter ſe differentia/ſen ſus uel itellectus nobis enuntiat/etiã ſi non afferant rationẽ. Senſus quidem quo niam nõ eſt eius officium adducere rationem:ſed inditia nobis differentia dun taxat afferre. Intellectus autẽ ſimplici ſuo quodam intuitu diſcernere poteſt. Nõ enim ubiq; rationibus utitur:adeo ut de unoquoq; dicat hoc eſt hoc. Eſt ſane in ipſis intelligẽtiæ motibus alteritas quædam alterum ab altero diuidens:nec ipſa egens alteritate. Qualitates igitur omnes utrum differentię ſint necne/queri po teſt/neq; tamen ita uidetur. Albedo enim & colores omnino/& quæ ad tactũ gu ſtum ue pertinent/fieri poſſunt differentiæ aliorum:q̃uis ſpecies per ſe exiſtant. Grammatica uero & muſica quo nam modo? Forſan uero poſſunt ex eo q hęc quidem animum reddit grãmaticum:hęc uero muſicum? præcipue ſi naturaliter inſint/adeo ut differẽtiæ ſpecificę fiant. Conſiderãdum pręterea/ſiqua differen tia ſit ex eodem genere ducta/ aut ex alio/ac ſi ex eodem genere:dicendum eſt/ eorum quę ex eodem genere ſunt eiuſmodi differẽtiam eſſe:uelut qualitates dif ferentias qualitatum. Virtus enim & prauitas ita forte ſe habent. Hæc ſane talis quidam habitus ẽ. Illa uero talis. Quapropter cum habitus qualitates quædam ſint/differentię hic qualitates erunt. Niſi forte quis dicat/habitum quidem abſq; differentia non eſſe qualitatem. Differentiam uero proprie facere qualitatem. Ve rum ſi dulce nobis eſt utile: amarum uero noxium:atq; ita cõmode diſcernãtur/ habitudine quadam potius q̃ qualitate diſtribuentur. Quid uero ſi dulce quidẽ craſſum eſſe dicatur:auſterum cõtra ſubtile: forte hoc ipſum craſſum quid dulce ſit/non explicat: ſed ſignificat aliquid quo ſit dulcedo. Atq; eadem de auſtero ratio eſt. Itaq; conſiderandum eſt nunquid ubiq; nõ ſit qualitas differentia qua litatis/ſicut neq; ſubſtantię ſubſtantia:neq; q̃titas quãtitatis. Dic agenum q̃nq; a tribus per duo differant. Immo uero ſuperant quinq; tria duobus. Differũt ue ro p duo nequaq̃. Quo enĩ pacto per duo ſegreganſ a tribus:cũ & ĩ tribus duo contineanſ. Iam uero neq; motus a motu differt motu: neq; aliq̃d aliorũ ab alio ita diſcernitſ. Quantũ uero ad uirturem ſpectat & prauitatem/totũ ſane alterutrũ ad rotum uelut diuerſum eſt opponẽdum:atq; ita ſeipſis inter ſe diſtinguentur. Siquis ãt ex eodem genere uidelicet ex quali/nec ex alio diuidat/ex eo profecto q hanc q̃dem circa uoluptates: iſtam uero circa iras:& illã circa fructus curã uer ſari cõcedat. Atq; ita recte diſtingui prorſus admittat:cõſequens erit/differentias eſſe etiam quæ nõ ſint qualitates.

MARSILIVS.

Ploti
ni
Opa.
VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

In genere qualitatis p̄cipue quidē ponit̄ ipſa qualitas ut pulchritudo. Deinde uero qui qualitate p̄ditus ē/qua uidelicet rōne ſic eſt affectus: ut pulcher. Tertio qualitatis eiuſmōi modus/ut quod aduerbio pulchre dicit̄. Negatiōes uero qualitatum uel motus ad illas i hoc genere nō ponunt̄. Cap. XVIIII.

PLOTINVS

a Ccommodādi p̄terea ſunt qualitatis generi quēadmodum uiſum eſt/ qui p̧ qualitates quales denoiant̄: quatenus circa illos eſt qualitas. Neq; tamē eos p̧prie adhibere debemus: ne duo p̧pea uideant̄ prædicamēta: ſed ab eis ad hoc ipſū nos ſeuocare debemus: a quo tales cognominant̄. Quod uero dici ſolet nō album/ſi colorē ſignificet aliū/eſt i genere qualitatis. Sin āt negatio eſt dūtaxat res ipſas negans/uel enumeratio quędā/nihil aliud ē niſi uox: aut nomen: aut oratio: quę etiā res quædā eſſe uident̄: ipſūq; ſimiliter. Ac ſi uox quidem eſt/motus aliquis erit. Sin aūt nomē aut oratio/ad relationē uergent/quatenus hæc ſignificādi uim habēt. At ſi eiuſmōi enumeratio non ſolū rerum eſt ſecundū genus/uerū etiam oportet/& quæ dicunt̄/& quę ſignificāt ſingulatim genus quiddā ſignificare: dicemus p̧fecto alia quidē res ipſas ponere ſolū has declarando: alia uero res e medio tollere: tametſi forte p̄ſtat negatiōes rerū in eodem cū rebus genere nō numerare. Præſertim cum affirmatiōes quoq; aliquas nequaq̄ cōnumeremus: ut cōpoſitionē ex pluribus generibus deuitemus. De priuationibus aūt quid nā dicemus? Profecto ſi illa quorū priuatiōes dicunt̄/ſūt qualitates/ipſę etiā qualitates ſūt: uelut edentulus aut cęcus. At uero nudus atq; ueſtitus neuter eſt p̧prie q̄lis. Sed dicit̄ potius quodāmō ſeſe hēns. Itaq; in habitudine quadā ad aliud reſpiciēte locat̄. Proīde paſſio quæ adhuc i patiēdo uerſat̄/ nō eſt q̄litas: ſed motio quædā. Quę uero ex eo dicitur/q̄ aliqs iā paſſus fuerit/ paſſionēq; iam hēat p̄manentē/q̄litas merito iudicatur. Sin autē nō hēat amplius paſſionē/dicatur tamē fuiſſe p̧peſſus/cenſebitur proprie cōmotus fuiſſe. Id uero idem eſt ac ſi dicatur/hic erat i motu. Oportet āt motū duntaxat excogitare tempore inde ſublato. Nā neq; etiā momentū p̄ſēs ad hoc eſt aſſūmendū. Præterea quod dici ſolet/pulchre uel bene cęteraq; eiuſmōi/in unā ipſam generis notionē redigere decet. Eſt aūt conſideratione dignū: nunqd ad qualitatis genus referre deceat/quod dici ſolet rubere: rubeū uero ſiue rubeſcentē nequaq̄. Nā rubefieri quidē ad id genus merito nō reducitur. Qui enī rubefit/patit̄/uel oīo mouetur. Sin aūt nō amplius rubefit/ſiue rubeſcit. Sed iā eſt rubeus: cur nō ſit qualis? Non enī tempore quodā determinādus eſt ipſe qualis: ſed tali quodā potius perpendus. Itaq; rubeum ſiue rubeſcentem dicentes/qualem dicimus. Alioqn ſic ſolos habitus eſſe putabimus qualitates: diſpoſitiōes uero nequaq̄. Ideoq; calidus quidem ita qualis erit/non qui caleſcit: ſimiliterq; languidus proprie erit qualis/ non qui labit̄ in langorem.

MARSILIVS.

Non debemus qualitates illas duntaxat cōtrarias definire: quæ plurimo inter ſe qualitatum mediarum ſpatio diſtent. Sed illas ſimpliciter: quæ cum i eodem qualitatis genere ſint/in eo nullam in ſpecie ſimilitudinem mutuam habēt: effectuſq; nobis oppoſitos afferunt Cap. XX.

b Ac ratiōe ſanitas & morbus inter quæ nihil eſt medium/contraria ſunt. Vbi media qualitas componitur ex extremis: non poteſt extremis eſſe contraria/ut uiredo. Vbi uero nō componitur/poteſt/ut moralis uirtus. Vbi qualitas in proportiōe quadam certa individuaq; conſiſtit: non ſuſcipit magis atq; minus: ut harmonia: temperātia: iuſtitia: ſanitas. Vbi latum habet gradum/ſuſcipit/ut calor: atq; frigus.

PLOTINVS

a Nimaduertendum eſt/ne forte non omni qualitati alia ſit contraria qualitas. Profecto circa uirtutem & uitia media qualitas extremis contraria eſſe uideť. Circa colores aūt medii nō uidentur ita eſſe contrarii. Si ergo dicatur hoc inde contingere: quia colores medii mixtiōes quædam ſint ex extremis: ſane nō oportebat media & extrema econtra diuidere: ſed diuidere potius coloris genus per album atq; nigrum. Cęteros uero compoſitiones ex his quaſdam eſſe putare. Aut ita diſtinguere: ut unam quādā aliam qualitatē in medius/ liquidem ex compoſitione talem eſſe conſtet opponeremus. Sin autē media iccirco extremis non eſſe contraria dicant/ quia quæ contraria ſunt/ non ſolum inter ſe diſcrepant: ſed q̄plurimum. Obiciemus hoc ipſum quod eſt plurimum diſcrepare: inde aſſumptum eſſe/q̄ eiuſmodi quędam media iā interpoſita fuerint. Nā ſiquis diſpoſitionem eiuſmōi tollat/ neſcio quo nam potiſſimum plurimam definiat diſcrepantiam. At ſi in cauſa eſſe dicant/ q̄ fuſcum propinquius ſit albo q̄ nigrum: id profecto nobis ſenſus ipſe nuntiat: atq; in humoribus eodem pacto/ uelut calidū & frigidū/& quod neutrū ē mediū utriuſq;. Verum nos ſic exiſtimare conſueuiſſe/plane comptum habemus. Et talia nobis quiuis forte conceſſerit. At uero album atq; flauum & quodcunq; aduerſus quodlibet/ſimiliter omnino inter ſe differre uidentur. Cumq; differentia ſint: qualia eſſe contraria. Non enim ex eo proprie q̄ aliquid inter hęc ſit medium/contraria ſunt: ſed horum propria inter ſe cōtrarietas eſt iudicanda. Iam uero inter ſanitatem atq; morbum nihil interuenit medium: attamen inter ſe contraria ſunt. An forte iccirco contraria iudicantur: quoniam quę ex alterutro fiūt/maxime differant? At quo nam modo diſtantiam plurimam ibi licet aſſerere/ubi nulla uſquam minora ſint media. Nō datur igitur circa ſanitatem atq; morbum diſtantiam plurimā affirmare. Ex quo patet id ipſum quod contrarium apellatur/ alio quodam potius q̄ plurimo ſpatio eſſe definiendum. Proinde ſi per multū determinetur/quæremus utrum hoc ipſū quod multum dicitur/accipiatur loco pluris pauciori oppoſiti: an potius pro eo quod ſimpliciter multum. Si primo accipiatur modo/ turſus quę medio carēt/cō tranſeatē protinus ſubterfugiēt. Sin autē ſecundo modo/cum facile concedatur cuiuis naturę multum diſtare: neq; tamē detur pluri quodam metin diſtantiam/ conſiderandum eſt omnino quomodo contrarium aliquid perpendatur. Num igitur quæ ſimilitudinem quandam habent/non dico duntaxat ſecundū genus: neq; etiam omnino q̄ aliis miſceantur uelut formis ipſorum plura uel pauciora: quæ inquam ita ſe habent/ nonne contraria eſſe neganda ſunt? Nempe illa quibus nihil idem ſecundum ſpeciem adeſt: ut contraria iudicantur. Sed adiungendum eſt/ut in eodem ſcilicet qualitatis genere ſint. Hinc utiq; aſſeuerare licet/ & quæ ſine medio ullo cōtraria nobis occurrūt. Quibus profecto nihil adeſſe uidetur ad ſimilitudinem conferens. Quippe cum nulla illic alia ſint/quę ad utrunq; uergentia mutuam ſimilitudinem habeāt uel conſtituent. Sed quædam duntaxat ſint/quæ non habeant. Quod ſi ita ſit: quibus in coloribus cōmunio quædam

Ploti
ni
opa

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ineſt: contrarii nequaquam erunt. At uero nihil prohibebit :non omne quidem omni aliud autem alii ſic eſſe cõtrarium: atq; in humoribus ſaponibuſq; ſimiliter. Sed de his hactenus ita ſit dubitatum. Quęri ſolet præterea utrum qualitas magis minus ue admittat/necne. Et profecto cõceſſum eſt/ea quæ qualitates participant/magis & minus participare. Vtrũ uero ſanitas ipſa & iuſtitia hos gradus capiant/hactenus dubitaꝛ. Si ergo harũ quælibet ſuã quãdã latitudinẽ hẽt/ cõcedẽdum ẽ/ipſos quoq; hitus eiuſmõi gradus admittere. Sin aũt latitudinem nullam habet: ſed in quodam certo unaquæq; totum poſſidet: nimirum nec magis nec minus admittit.

MARSILIVS.

Probabilius pro genere motum ponimus/q̃ tranſmutationem: quia tranſmutatio naturam rei mutans aliud pro alio ĩ medium affert. Motus autem & hoc quidem ſignificat/ & pręter hoc ſignificat etiã progreſſionem quãlibet priore itenm natura ſeruata. Cap. XXI.

PLOTINVS

u Trũ uero motum ẽe genus aſſerere debeamus/necne/hũc ĩ modũ poſſumus contẽplari. Profecto hac cõditiõe genus eſſe põt. Primo q̃dẽ/ſi motum ĩ genus aliud reducere nõ cõueniat. Deide ſi ſupius nihil de motu in eo quod quid ẽ prędiceꝛ. Pręterea ſi multas accipiẽs differentias indeſpẽs pariat. Dic age/in quod nã genus potiſſimũ motũ redigere ualeas. Neq; n. ſubſtantia eſt: neq; qualitas eorũ quæ motũ habent: neq; etiã ad actionẽ reducere potes. Nam & i paſſione multi ſunt motus. Neq; rurſus ad paſſionẽ: quoniã multi motus ſunt actiones. Probabilius aũr actiones & paſſiones reuocanꝛ ad motũ. Sed neq; ad relationem rte redigiꝛ: ppea q̃ motus nõ ſui ipſius ſit: necin ſeipſo: ſed alicuius potius & i aliquo. Sic. n. & qualitas ĩ relatione collocareꝛ. Nam qualitas alicuius eſt/& i aliquo: & quãtitas eodẽ modo. Si ad hæc reſpondeaꝛ illa quidẽ entia quædam ꝓprie eſſe/etiam ſi ſint alicuius/quatenus hoc quidẽ qualitas eſt: illud uero q̃ntas: eadẽ rõne cum motus & ſi alicuius eſt/ſit aliquid anteq̃ ſit alicuius: merito hoc ipſũ quod eſt quodãmõ in ſeipſo ꝓprie nobis eſt aſſũmendũ. Omnino uero relatiuũ proprie hoc eſt ponendum/ nõ quod primo quidẽ eſt id quod eſt/deinde eſt & alterius: ſed quod i ipſa habitudine generaꝛ/nullo ꝓrſus illic alio exiſtente præter habitudinem/quatenus dicaꝛ: uelut duplũ qua duplũ dicaꝛ/ in ipſa ad dimidium compatione generationẽ ſubſiſtentiamq; accipiens. Et ante hoc nihil prorſus excogitatum i compatione duntaxat ad alterum/ut id dicaꝛ ſitq; nancſciaꝛ. Quid igiꝛ hoc eſt? Quod alterius exiſtens: ipſum tamen eſt aliquid/ut ſit & alterius. Quemadmodũ qualitas & quãtitas & eſſentia. Sed præſtat forſan prius aſſeuerare: nihil ante ipſũ tanq̃ genus prędicari de ipſo. Verũ ſi qs obiiciat trãſmutationẽ ante motũ exiſtere/ primo q̃dẽ aut idẽ dicet oio/ aut genus illud apellãs efficiet/ut genus quoddã aliud ſit/pręter decem illa prædicamenta. Deide abſq; cõtroverſia i ſpecie quadã motũ ſtatuet: aliq̃d; aliud econtra diſponẽs opponet motui: atq; forſan generationẽ: eam uidelicet etiã trãſmutationẽ eſſe dicens. Motũ uero nequaq̃. Quid igiꝛ obſtat/quo minus generatio motus ſit? Si eni dicaꝛ id obſtare: quoniã quod gigniꝛ nõdũ ſit. Motus aũt circa nõ ens eſſe nõ poſſit. Dicemus inde ſequi/ ut generatio nec etiã tranſmutatio ſit.

Si autem afferatur ad idem: generatiõem nihil aliud eſſe/q̃ alterationem/ſiue per mutationem quãdam/& aliquod augumẽtum: propterea q̃ generatio ſit aliquorum: quę permutata ſiue alterata & quodãmodo adaucta ſint: profecto qui hęc dixent/quæ generatiõem antecedũt/adducet ĩ medium. Generationẽ uero oportet in his alteram quandam accipere ſpeciem. Non enim in eo q̃ aliquid paſſiue quodãmodo alteretur generatio gigniq; cõſiſtit. Quale eſt calefieri atq; albeſieri. Fieri nanq; poteſt/ut hæc quidem facta iam ſint: nõdum tamen generatio ſimpliciter ibi fuerit. Ac ſi queras quid tũc dicamus fieri: reſpõdebimus hoc ipſum quod dicimus alterari uel alteratum fuiſſe. At tunc demum fit generatio/quãdo animal fit/uel planta/uel ſimile/ quãdo uidelicet ſpecies quædam ibi ſuſcipitur. Proinde afferre quis poterit ratiõi conſentaneum fore/trãſmutationem potius q̃ motum ĩ ſpecie ponere. Quoniam ipſa trãſmutationis conditio aliud quiddam alterius loco/ſiue pro alio ſignificat fieri. Motiõis uero natura/habet & quendã ex proprio tranſitum: ſicut localis motus. Siquis autem id minus uelit: ſaltẽ ipſe diſcendi actus/uel cytharę pulſus/uel omnino cuiuis ex habitu motus erit eiuſmodi. Quapp permutatio ipſa ſiue trãſmutatio cũ motio quædã ſit/aliq̃d extra ſe ponens/potius erit ſpẽs motionis.

MARSILIVS

Cõmunis omnibus motibus eſt proceſſio quædam ex potẽtia in actum: ſiue hic actus ſit primus/ut forma: ſiue ſecũdus/ut actio aut paſſio quędã Cap. XXII.

m Otus procedens ĩ habitum naturalem/ſpecies quædam dici poteſt. Procedens uero in habitum præter naturam caſus ſpẽi unius ad alterius ad uẽtum. Eſt autem motus præſertim naturalis uitæ ſimillimus. Maxime uero propria motui eſt alteritas. i. aliter ſe habere q̃ prius: propria conſequenter & tempori.

PLOTINVS

ſ Ed eſto quidem notio permutationis ſiue alterationis/ quatenus aliud motum ſequitur. Quid igitur motum eſſe dicendum eſt? Eſto itaq; motus/ut de hoc figura quadam ſummatim loquamur: exitus ex potentia in illud quod poſſe dicitur. Cum enim aliquid ſit in potentia/per quam i ſpeciẽ aliquam prodeat: uelut quod eſt ĩ potẽtia ſtatua: rurſuſq; aliquid ĩ potẽtia/quaeuadat ĩ actum: ſicut progreſſiuum: quando illud quidem procedit i ſtatuam/ipſe proceſſus eſt motus. Et quando progreſſiuum progrediendi actum exequitur/progreſſio ipſa eſt motus. Item ſaltus ſimiliter i eo/qui ſaltare poteſt: quãdo iam ſaltat. Atqui in aliquo motu ſcilicet in eo qui perducit ad ſtatuam/ ſpecies efficitur alia/quam adhibet motus. In aliquo uero uelut in ſaltu ipſamet ſaltatio/ſimplex quędam ſpecies eſt potentiæ ſaltatoriæ: neq; quicquã habet poſt ſeipſã/poſtquam motus ipſe ceſſauit. Quamobrem ſiquis motum apellauerit ſpeciem uigilem excitabundamq; cæteris quaſi torpentibus ſpeciebus oppoſitam/quare nus alia quidem quieſcunt: alia uero nequaquam: apellauentq; cauſã cæteris ſpeciebus/quando poſt ipſam nonnihil efficitur: is minime aberrabit. Siquis præterea motionem hanc de qua ĩpræſentia loquimur/ uitã quãdã corporũ nũcupauerit: nec ipſe quidem a uero procul eſſe uidebitur. Hunc enim motum ad mẽtis & animæ motus æquiuocum apellare debemus. Proinde motum eſſe genus non minus aliquis ob hoc ipſum ſibi perſuadebit: q̃ neq; facile neque forte poſſibile

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

ſit ipſum definitione cõplecti. Verum qũo tunc motus ſpẽs aliqua eſt? Quando labitur i deterius: uel oío paſſiuus eſt motus? Forſan uero hoc ita ferme ſe habet/ quẽadmodum calefactio ſub ſole alia quidẽ auget/alia uero minuit. Atq; motus ipſe cõmune aliqd eſt/& i utriſq; idem. Secũdũ uero ſubiecta eã quæ apparet diſ ferẽtiam accipit. Sed hinc ſequi uidetur/ut ægrotatio conualeſcẽtiaq; ſint idem. At uero qua motus quidem ſunt/idem eſſe uideř. Sed quonã different? Nũ ſub iectis? an potius alio? Verũ de hoc tractabiť i ſequẽtibus: quãdo de alteratiõe cõ ſiderabimus. Nũc uero aĩaduertendum eſt/quidnã ſit i motibus oíbus idem. Sic eni genus eſſe poterit. Sed forte dicíť multipliciter: atq; ita ſe hẽt/quẽadmodũ ſi ens genus eſſe qs dixerit. Ad id uero de quo pręcipue mõ dubitabať/ dicẽdũ ui deť: forſitan oportere/ motus oẽs q ad rẽ ſecũdũ naturã ducũt: uel ſaltẽ iis quę ſecũdũ naturã ſũt/agũt/merito tãq; ſpẽs ponere/ſicut ẽ dictũ: trãſitus ãt ad aliqd pręter naturã/analogica quadam proportiõe iis ad quæ deducunt accõmodare. Cæterum quid nam eſt cõmune i alteratiõe & augumẽto & generatione: eorũq; cõtrarius? Rurſuſq; i mutatiõe per locum? Quatenus uidelicet hęc oía motus ſũt. Profecto cũctis qua motus ſunt/id potiſſimum cõmune uidetur: ut unũquodq; quod moueť/nõ ſit poſtea i eodem/i quo antea fuerat. Neq; qeſcat: neq; otium agat oío: Sed quatenus adeſt motus/ ſemp ad aliud perducať: comitemq; ſemp alteritatẽ habeat: ppea q nunq̃ permaneat in eodem. Alioqn motus protinus di ſperdatur/ſi quãdo deſiuerit aliud/aliudq; ſuccedere. Quãobrem alteritas eſt in motu: nõ ex eo q p actum aliqd ſit: tãq; quies agať in alio: ſed ita pẽitus ut per petua agatur alteritas. Ex quo efficiť: ut tempus etiam ſemp ſit alterum: quoniã motus ipſum ꝓcreat. Motus. n. nõ quieſcẽs/ſed fluendo iugiter mẽſuratus ꝑdu cit tempus. Quod qdem iccirco currit una cũ ipſo motu: quaſi ab ipſo currente uehatur. Deniq; motibus oíbus cõmune eſt/eſſe ꝓceſſum quẽdam atq; ductum ex potẽtia/& ex eo quod poſſibile eſt/i actũ. Quicqd. n. moueť/quocunq; motu feratur: propterea ꝑdit i motum/q potẽtia quędam i eo pręcedit ad faciendũ ali quid uel patiẽdum.

MARSILIVS

Motus eſt quaſi ſtimulus aliqs urgẽs ad uarios actus/modos/habitus/ uariaſq; formas: qua qdem uarietate res uitę ſimilitudinẽ cõſequũtur Cap. XXIII.

u Irtus motrix ſicut & uita ẽ inuiſibilis. Motus quineriam p ſe inuiſibilis ex uarietate deprehendiť. Dependet uero motus ex mouẽte & i mobile deſinit: quaſi mouentis afflatus. Vnde differẽtię motionum utrinq; acci piendę uidentur.

PLOTINVS

e St autem motus qui circa ſenſibilia uerſatur ſtimulus quidam uel impe tus ab alio i aliud urgẽs/& excitãs/& impellẽs ꝓticipem motiõis/ ne tor peat: neq; maneat in eodem ut tali quadã ingetudine/acuelut diſtracta circa multa ſollicitudine quãdam uitę imaginem cõſequať. Neq; uero putãdum eſt/ea quę mouentur/ipſum eſſe motum. Neque enim inceſſus eſt pedes: ſed eſt actus quidam ex potentia circa pedes. Cum uero potentia non ſit uiſibilis/neceſ ſarium eſt ſolum pedes agentes a nobis uideri. Non pedes inquam ſimpliciter: perinde ac ſi quieſcerent: ſed pedes iam una cum alio: quod quidem inuiſibile ſit: quia uero una cum alio eſt/per accidens uideatur: quatenus uidemus pedes/ alium deinceps/aliumq; habentes locum. Neque alicubi quieſcentes. Alterario nem præterea ex eo q alteratur/ſolemus animaduertere: Quoniam qualitas ibi non eadem ſentiať. In quo nam igiť motus eſt? Quando mouet aliud: & quan do ex infuſa potẽtia prodit i actum. Nunquid eſt i mouẽte? Verum ſi ita ſit/quo nam modo quod moueť/& patiť/fier particeps? Nunqd ergo i eo potius quod moueť? At ſi ita/cur nã cũ proceſſerit/ minime ꝑmanet? Sed oportet ꝑfecto mo tum neq; a mouẽte diſiũgi: neq; i ipſo eſſe: ſed ex ſeipſo quidem & in aliud ema nare. Neq; i alio quouis/eſſe a motore diſiunctum: Immo uero ab hoc i illud ue lut ſpũm afflatũq; i aliud influentem. Quando igiť uis mouendi progreſſoria eſt/quaſi propellit/cogitq; locũ ſemp alium ꝑmutare. Quãdo uero calefactoria uirtus eſt/calefacit ꝓtinus/motusq; ibi ẽ alteratio. At ubi facultas ipſa nacta ma teriam/occupãsq; eam ędificat i habitum naturalem/augumẽtum eſt apellandũ. Sed quãdo uis alia quædã aufert/accidit decremẽtũ/in eo uidelicet quod minui põt. Proinde ubi uirtus genitalis agit/fit generatio. At cum hęc uis minime ua let: quæ uero perdere põt/exuperat/deſtructio ſequiť: nõ deſtructiõem inq̃ in eo quod iam factũ fuerit & pactũ: ſed i eo quod adhuc i ꝓgreſſiõe ueſať. Similiter cõualeſcẽtia fit/ubi uis quæ põt facere ſanitatem/agit/atq; dominať. Aegrotatio uero cõtigit/quãdo cõtraria uis cõtraria facit. Quamobrem ſequi uideť/motum nõ ſolum eſſe perpendẽdum penes illa in quibus fit: uerumetiã penes ea/ex qui bus oriť/ & p quæ traduciť. Motiõisq; ipſius proprietatem eſſe motum qualem/ talemq; i talibus eſſe.

MARSILIVS.

Locales motus differre uidẽtur inter ſe uel p terminos oppoſitos/quos perũt/ut aſcenſus/atq; deſcenſus/diſceſſus/ac reditus: uel p figurã proceſſiõis/ut rectus & circularis. Cap. XXIIII.

PLOTINVS.

Ed circa localem motũ/qũo ſummať differẽtia/eſt ambiguum: ſi ſurſum
f ferri contrarium eſt ad illud/quod eſt ferri deorſum: & circularis motio motui recto contraria. Velut ſiqd ſuper caput uel infra pedes proiaciť. Potentia enĩ impulſoria eadem eſt. Niſi quis aliam eſſe dicat potẽtiam/quæ pel lit ſurſum/aliamq; rurſus quæ deorſum: & aliter ſe habere motũ ad ſuperius ten dentem: aliterq; motum ad inferiora cadentem. Preſertim ſiqd ita naturaliter mo ueať: ſiquidem hic leuitas quidem ſit/ibi contra ſit grauitas. Verũtamẽ cõe i his idemq; eſt/in proprium ferri locũ. Hic itaq; apparet penes ea quę ſũt extrinſecus accipi differẽtiã motionũ. Nempe i circulari motu atq; recto/ſi modo quis idem tum recte/tum circulariter agitet/quo nã modo motus differẽs eſſe põt? An forte penes pceſſiõis ipſius figurã differentia capieť? Niſi forte quiſpiam orbicularem motum mixtũ eſſe cõtẽdat. Quaſi nõ oío ſit motus/ utpote qui rem nõ oío per mutet. Verum unus deniq; localis motus i ſe eſſe uideť: differẽtias dũtaxat per extrinſeca ſummẽs.

MARSILIVS.

Concretio & diſcretio ſũt motus ab omnibus aliis motibus/atq; etiam a qualita tibus differẽtes Cap. XXV.

u Erũtamẽ circa cõcretionem & diſcretiõem cõtingit localis motus. Item al teratio. Generatio quinetiã & augumentum & cõdenſatio/atq; oppoſita.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL

p Ręterea cõſiderandum eſt/qũo cõcretio & diſcretio ſeſe habeãt. Nunqd alii motus ſint præter illos quos ſupra narrauimus: præter generationẽm inq̃ & corruptiõem/augumẽtũ/& decremẽtum/localem motũ/ alterationem. An forte oporteat eas ad hos motus quoquo mõ reducere. An potius aſſerere quædã ex his motibus cõcretiones quaſdã & diſcretiones exiſtere. Si igitur cõcretio i eo cõſiſtit: ut aliud accedat ad aliud/& propinquet: & rurſum diſcretio i eo ut quę propinquauerunt/inde recedãt/locales motus ita eſſe dicenẽ: dum uidelicet fit uel motus ad unũ/uel receſſus ab uno. Sin aũt quæ mouẽtur ita/nanciſci dicãtur cõmixtionem quãdam/& cõtemperationem/conſtitutiõemq; i unũ: eam inq̃/quę i eo actu cõſiſtit/dum aliquid cõſtituiẽ/nõ in quodã habitu/poſtq̃ iam eſt aliqd cõſtitutũ: ita profecto i aliquem motũ eorum qui narrati ſunt/hos aliquis reducere poterit. Exordieẽ enĩ motus ibi localis. Sed præter hũc motum aliud quiddã ibi fiet. Quemadmodũ facile quiuis reperit localẽ motũ/eſſe principium incremẽti: ſed ibi motũ mox propriũ q̃litatis accedere. Sic itaq; & hic incipit qdẽ localis qdã motus/ſequiẽ aũt nõ neceſſario cõcretio ſiue diſcretio. Sed quãdo quæ ſibi obuiãt/ſeſe mutuo complectunẽ/cõcretio accidit: contra uero diſcretio ſequiẽ. Sæpe uero ubi diſcretio fit/ſequiẽ motus quoq; localis/aut ſimul ibi cõtingit. Dum uidelicet paſſio quædã intelligiẽ alia circa ea quæ diſcernunẽ/nõ ea rõne qua loco mutẽtur: Atq; i cõcretione alia quædã paſſio cõſtitutioq; cõſequiẽ a locali motu diuerſa. Num igiẽ hos quidẽ motus i ſeipſis ponere decet? Alterationem uero ad has rite reducere? Quod enĩ factum eſt denſum/iam eſt alteratum. Id uero idem eſt/ac ſi dicaẽ fuiſſe cõcretum. Rarum quoq; factũ intelligiẽ alteratum. Hoc aũt pinde eſt/ac ſi diſcretum eſſe cõſidereẽ. Quinetiam ubi unũ cum aqua miſceẽ/utrunq; aliud q̃ prius erat/euadit. Id ãt eſt cõcretio quędã/quę alterationem effecit. Aut forte dicẽdum/hic quoq; cõcretiones diſcretionesq; præcedere alterationes quaſdã/ipſas uero alterationes a cõcretionibus diſcretionibuſq; differre. Neq; enĩ alterationes aliας eſſe tales: neq; rarefactionẽ ipſam condenſationemq; uel eã concretionẽ quãdam atq; diſcretionẽ/uel ex his oio cõſiſtere. Alioquin ſic protinus aliqs uacuum i natura conceder. Iam uero nigredinẽ & albedinem qua nam conditione cõceſſerit aliqs i concretione diſcretioneq; conſiſtere? Siqs ãt in his ambigat/cogeẽ/colores oio/& forte q̃litates inde plures/imo uero oẽs funditus extirpare. Si.n. alterationẽ oẽm/quã eã dicimus quãdam in q̃litate mutationẽ/quiſpiam cõcretionẽ diſcretionem ue eã contẽdat/ certe quod ibi fit/ nullo modo q̃litas ẽ: ſed reſtant ibi quædam uel prope poſita/uel ſeorſum. Præterea doceri atq; diſcere quo nam modo põt eã concretio?

MARSILIVS.

Motuum ſpecies probabilius diſtinguntur per differentias internas q̃ externas. Cap. XXVI.

f Cilicet per uires motrices/aut inanimatas/aut animatas. Item ſic uel aliter aĩatas. Rurſus per impulſum naturæ uel artis/uel cõſilii.

PLOTINVS.

Onſiderãdum igiẽ de iis uideẽ: rurſusq; inueſtigandum de illis/quæ dicunẽ ſpẽs motionis: uelut i motu locali: ſi modo diſtinctio ibi nõ fiat p
c motũ ad ſuptora/uel iferiora: item p rectũ & circularẽ: ſicut i ſuptoribus eſt dubitatum: nunquid forte diſtinguendum ſit p motum rerum animatarum/aia ue carẽtium. Nõ n. ſimilis eſt horum inter ſe motus: & rurſus eiuſmõi motus p motionẽ progrediendi/natandi/uolandi. An etiam p impulſum naturalem/minus ue naturalẽ. Forte. n. quis hũc i modũ ſecundũ unãquãq; ſpẽm partieẽ. Hic uero modus nõ extrinſecus accipet differẽtias motionũ. Forſan uero ipſq; harũ effectnces ſunt: neq; tamẽ abſq; his exiſtunt. Sed ipſa natura harũ motionũ exterarumq; differẽtiarum principium ẽe uideẽ. Fortaſſis ẽt partiri motum licet ita: ut partim natura fiat/partim uero arte/partim electione. Et natura quidẽ incremẽta/& decremẽta: arte uero ędificare ſiue domos ſiue naues. Electiõe ãt meditari/diſcere/publica gubernare: & oio dicere/atq; agere. Deniq; circa augumẽtum & alterationem & generationẽ diſtinguere licet p modũ ſiue naturalem ſiue nõ naturalem: uel etiam p ſubiectorum uarietatem.

MARSILIVS.

Status eſt in rebus æternis: ubi nullus eſt motus. Quies autem eſt in rebus temporalibus. s. quædam priuatio alicuius motus: uel motio quædam uel de tarda. Cap. XXVII.

c Vm igiẽ quies ſit priuatio quædam/nõ eſt aliquod p ſe genus. Motus ãt nõ eſt priuatio ſimpliciter quietis: ſed ẽ actus efficax auferẽs aliquid/atq; afferens. Status i ęternis nõ eſt priuatio motus: neq; enĩ uel ibi ſtatus fit ceſſante motu/uel illa nata ſũt ad motum. Motus duo hẽt oppoſita. s. & motũ qui diuerſos petit terminos & quietẽ: maxime ſi quies conſidereẽ in terminoa quo motus iam diſcedit.

PLOTINVS.

E ſtatu uero/qui motui eſt oppoſitus uel de quiete/quid nã uideẽ eẽ dicendum? Nunquid & hoc/genus unum ponẽdum eſt? An potius in aliquod genus eorum/quæ narrauimus/eſt reuocandum? Sed præſtat forſitan ſtatum qdem ipſum diuinis cõcedere: hic aũt de quiete perquirere. De hac ergo quiete quid ſit/ iprimis inueſtigandum eſt. Atq; ſi idem oio eſſe atq; ſtatus inuentaẽ/nõ recte hic requiri uidebiẽ. Quippe cum hic nihil pęnitus maneat. Sed quod manere uideẽ/tardiore motu ferаẽ. Sin aũt quietẽ aliud quiddam præter ſtatum ẽe dicamus/ ppea q ſtatus quidem ſit circa rem prorſus inobilem: quies aũt circa rem quidẽ ſtantem/natam uero ad motũ etiã quando minime moueaẽ: hoc ita eſt diſtinguendum. Nempe ſi quietum fieri hic aſſummaẽ/ipſum quieſcere diceẽ eſſe motũ nõdum ceſſantem/ſed inſtantem. Sin autem hic aſſummaẽ ea quę nõ amplius circa id quod moueaẽ/exiſtit/ pfecto quęrẽdũ erit/ſiquid apud nos ſit/oio nõ motum. At ſi impoſſibile eſt aliquid motibus ſimul oibus agitari: ſed oportet quibuſdam motibus non moueri: ut ſaltem liceat dicere hoc quod moueẽ eſſe/quid nam aliud dicẽdum eſt de illo quod nõ moueẽ loco: ſed quantum ad hũc motũ pinet/cõquieſcat: niſi ipſum nõ moueri? Sic itaq; quies erit negatio motiõis. Quod ãt eiuſmodi eſt/nõ proprie cõputaẽ in genere. Quieſcit ãt nõ ſecũdum alium q̃ localẽ motũ. Priuationẽ igiẽ huius tãtũ ſignificat. Siquis aũt interrogauerit/cur nõ etiã motũ ſtatus ipſius ſiue quietis priuatiõem ẽe dicamus: reſpondebimus/quia uidelicet motus aliqd ſecũ ferẽs accedit: aliudq; quiddam exiſtit agẽs cõcutiensq; ſubiectũ: & plurima facięs atq; diſpdens. Quies ãt uniuſcuiusq; nihil eſt præter ipſum. Sed hoc tãtũ ſignificat/motum uidelicet nõ

Ploti
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

habere. Verum cur non in rebus ipſis ad intelligentiam ꝓtinentibus/ſtatum/pri uationem motionis aſſerimus?Quia nō licet ſtatum motus priuationem cogno minare. Quoniā nō ceſſante motu/ipſe fit ſtatus. Immo uero exiſtēte illo fit mo tus. Neq; ſtatus illic eſt/quia quod natū ſit ad motū/quādoq; nō moueaſ. Sed qua rōne ſtatus ibi ipſū intelligibile comprehēdit/ꝓmanet:qua uero moueſ/mo uebitur i perpetuū. Quamobrem & ſtatu cōſiſtit/ & motu moueſ. Corporea ue ro natura motu quidē moueſ / & abſente motu quieſcit:orbata uidelicet debita motione. Præterea uidēdum eſt/quid ipſe ſit ſtatus. Item quādo ex morbo ad ſanitatem aliquis ꝓuenit/cōualeſcit. Quam igiſ huic cōualeſcentiæ quietis ſpēm opponemus?Si.n. affectiōem a qua recedit/morbus ille eſt/nō ſtatus. Sin aūt affe ctionem ad quā accedit/ſanitas illa eſt. Quæ quidē non idem atq; ſtatus exiſtit. Siquis āt dixerit ſanitatem aut morbum eſſe ſtatum quendā/hic profecto ſanita tem atq; morbū ſtatus ſpēs eſſe concedet: Quod quidē iudicaſ abſurdum. At ſi ſtatum ſanitati cōtingere proprie fateaſ / ſanitas ante ſtatum nō erit ſanitas. Sed de iis quidem pro ſuo quiſq; aibitrio dicat.

Epilogus prędicamentorum.

Ictum uero nobis i ſuperioribus eſt facere atq; pati motiōes eſſe. Motiōes
d aūt alias quidem abſolutas eſſe/alias uero partim effectiōes/ partim enam paſſiones. Dictum uero præterea de cæteris quę dicunſ genera/ad noſtra hæc referri debere. Dictum quoq; de relatione/eam uidelicet eſſe alterius ad alte rum habitudinē. Et ſimul ambo cōcurrere. Dictum deniq; circa relatiōem/quan do uidelicet habitudo ipſa ſubſiſtentiā efficit/illud ipſum quod referſ/non qua rōne ſubſtāta ſit/relatiuū eſſe. Sed qua pars aliq̄:uelut manus/aut caput/uel cau ſa/uel principium/uel elemētum. Licet aūt & relatiua antiquorū more diuidere: adeo ut alia qdem tanq̄ effectiua ſint: alia uero tanq̄ menſuræ quædam. Alia in exceſſu defectuq; uerſenſ. Alia deniq; ꝓ ſimilitudines atq; differētias diſtinguan tur. Sed hæc iam de his generibus dicta ſufficiāt.

LIBER QVARTVS SEXTAE ENNEADIS.
QVOD ENS VNVM IDEMQVE SIMVL TOTVM EST VBIQVE.

MARSILIVS.

Cum aīa nec habeat quantitatem:nec paſſio ſit corporis quanti / quærſ quō per plurimū q̄ſi ſpatium diffundaſ/ſiue per ſe ante corpus/ſiue una cum corpore in ipſo corpore ꝓ ipſum eatenus propageſ Cap.Primum.

PLOTINVS.

VNQVID Anima ubiq; uniuerſo iccirco adeſt:qa corpus uni uerſi ſit tantū?Ipſa qdem naturā habēs:qua circa corpora diui daſ. An potius a ſeipſa quoq; eſt ubiq;?Non qdem quatenus a
n corpore ꝓtrahaſ:ſed quia corpus repiat illam ante ipſum ubiq; pręſentem:adeo ut ubicūq; ponaſ/ibi animā repiat iam exiſten tem/priusq̄ ipſum i parte uniuerſi collocareſ:totumq; uniuerſi corpus i aīa iam exiſtēte ponaſ. Verum ſi aīa i tantū diffuſa eſt ante q̄ corpus tantū accederet:aīa inq̄ implēs uniuerſum pęnitus interuallū / qd nam ꝓhibet/quo minus hēat magnitudinem?Aut quis nam modus ent/quo ſit in uniuerſo/ante q̄ fieret uniuerſum:quādo nōdum hoc exiſteret. Contra uero qua quiſpiam conditione admiſerit animam ipſam/quę impartibilis & magnitu dinis expers eſſe dicſ/ubiq; eſſe:cum nullam habeat magnitudinē. Atq; &ſi una cum corpore dicaſ extendi:cum tamē ipſa nō ſit corpus:neq; ſic tamē dubitatio deuitabiſ ex eo q̄ ipſi magnitudo ſecūdum accidēs tribuaſ. Nempe ſimiliter ali quis hic quoq; rite perquiret/quo nā mō ſecūdū accidēs magna poſſit euadere. Nō enī ſicut q̄litas/uelut dulcedo uel color p totum corpus extēdiſ:ita prorſus & aīa. Hæc enī ſūt quædā corporū paſſiōes:ut nō mirū ſit totum quod patiſ cor pus/paſſiōem eiuſmodi poſſidere:atq; nihil eiuſmodi in ſeipſo cōſiſtere:quippe cū corporis aliqd ſit: & tanquā i corpore cognoſcaſ. Quapp qualitas neceſſario tāta eſt/quātū eſt & corpus. Accedit ad hęc/q̄ alterius partis albedo nō cōpatiſ una cū albedine partis alterius. Atq; i albo eadem partis huius albedo ſecūdum ſpēm eſt:atq; albedo/quę eſt i altera parte:neq; tamē eſt numero eadē. At uero penes aīam idem numero i pede eſt atq; manu. Quod qdem conſenſio aiaduer ſioq; demōſtrant. Præterea i qualitatibus qdem idem aliqd tāquā diuiſum cōſi deraſ. In aīa uero idem:ſed nō diuiſum. Quod tamen ppea diuidi dicſ:quoniā undequaq; ſe fundit. Dicamus igiſ de his iterum ab initio/inueſtigātes ſiqua ratiōe nobis perſpicue pateat/qūo aīa cū incorporea ſit expersq; magnitudinis/ poſſit i plurimū propagari:ſiue ante corpora/ſiue i corporibus eatenus ꝓtēdaſ. Forte enī ſi cōſtiterit etiā ante corpora id fieri poſſe/facile admodū futurū eſt/in corporibus quoq; tale aliqd prorſus admittere.

MARSILIVS.

Mūdus ītelligibilis.i. ens primū eſt uerū/uniuerſum atq; magnū:quoniā & cūcta entia ē: & eſt i quolibet ſui totū. Nec eſt i uniuerſo. Et cū dicaſ ubiq; eſſe/eſt ipſū quod apellaſ ubiq;. Mūdus uero ſenſibilis ē uere paruū:quia ubiq; cōſtat ex par tis. Atq; eſt i mundo ſupiore nō tāquam i loco cōtinente / nec tāquam in iteruallo quodam uacuo:ſed tanquam in efficiente/ſeruante/ſiſtente/mouente/compre hendente. Cap.II.

m Vndus hic ubiq; per quālibet ſui partem attingit illum totum:ideo non mouetur in rectum ad illum inueniendum: ſed circa illum ubiq; repertū reuoluiſ in eodem.

PLOTINVS.

St utiq; uerum aliquod uniuerſum. Eſt etiam ueri uniuerſi illius imago/
e ipſa uidelicet uiſibilis huius mundi natura. Ipſum igiſ quod reuera uni uerſum eſt/in nullo prorſus exiſtit. Nullum enī ens eſt ante ipſū. Quod aūt poſt ipſum extat/hoc iam neceſſarium eſt in uniuerſo eſſe/ſi modo aliqd ſit futurū. Præſertim cū ex illo depēdeat: neq; abſq; illo manere ualeat uel moueri. Etenim ſiquis hoc i illo ponat/nō tāquam i loco/intelligens uidelicet locū tanq̄ terminū quendā corporis cōtinētis/quatenus cōtineat/uel interuallum aliquod/ quod prius hoc fuerit q̄ſi de natura uacui:atque adhuc exiſtat:ſed affirmet hoc quaſi in illo fundari atq; quieſcere:in illo inq̄ ubiq; exiſtēte/atq; id pęnitus com prehēdēte/quiſquis inq̄ ita poſuerit/noſis huius.i. loci apellatiōem iam dimittēs ipſa cogitatiōe quod dicſ apprehēdat. Hoc aūt alterius gratia dictum eſt:quia uidelicet uniuerſum illud primūq; & ens neq; locū quærit/ neq; oīo quieſcit i ali quo. Cum enī undiq; pęnitus ſit uniuerſum/fieri non pōt/ut aliquo mō ſibi ipſi deſit. Sed implet ſemetipſum:ſibiq; ē æquale. Nec ibi illius eſt uniuerſum: Ipſum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nanq; uniuersum illud prorsus exiſtit. Omnino uero ſiquid in uniuerſo funda
tur/aliud exiſtēs pręter ipſum participat illud/& cū ipſo conſpirat. Item corrobo
rať ab eo/nō diuidēs ipſum: ſed reperiens illud i ſeipſo. Et ipſum qdem illi pro
pinquās:dum tamē illud nō ponit extra ſeipſū. Fien nāq; nō pōt/ut ens ſit i nō
ente. Verum ſi nō ens i ente fuerit/in ens incidit totum. Nō eni a ſeipſo illud di
ſtrahi euelliq; poterat. Atq; quod dicť uniuerſum illud ubiq; eſſe/intelligēdum
eſt/in ipſo ente exiſtere:atq; ita i ſemetipſo. Neq; mirum eſt/ſi ipſum quod ubiq;
dicť eſt i ente/atq; i ſeipſo. Iam.n.ipſū ubiq; ſit i uno. Nos āt ens ipſum ēe ſen
ſibile hoc exiſtimātes/cōſequēter ipſū quoq; ubiq; hic eē putamus. Item putātes
hoc ſenſibile magnum eſſe/haud ab re dubitamus/quo illa natura p magnū hoc
tātumq; protēdať. Sed reuera hoc quod magnū dicť/paruum eſt. Quod āt par
uum exiſtimať/eſt magnum. Siquidē totū illud p uniuerſum partis unuſcuiuſq;
ſe fundit. Immo uero uniuerſum hoc undiq; ſuis partibus ad uniuerſum illud
accedēs/inuenit illud ubiq; totum:ſeq; proculdubio maius. Quamobrem quaſi
quod ulterior protēſione/nihil plus accepturum ſit: ſic enī forte & extra uniuer
ſum euadere uidereť/merito penes ipſū circūcurrere uoluit. Cum uero nō poſſet
uel comprehēdere/uel ſe intro prorſus inſinuare/ſatis ſibi factum putauit:ſi locū
& ordinem ſortireť:ubi proculdubio ſeruareť/ipſi pręſenti propinquās:rurſusq;
nō pręſenti. Eſt enī illud i ſemetipſo: etiā ſiquid ei uelit adeſſe. Quo ſane ſe cōfe
rens uniuerſi corpus/repit uniuerſum: adeo ut nō ſibi opus ſit ulterius ꝓgredi:
Sed reuolui expediat i eodem/tanquā hoc in quo reuoluiť/reuera ſit uniuerſū.
Vbi certe ſecūdum oēm ſui ꝑtem toto illo ꝓfruiť. Si enī illud eēt i loco/merito
progredi illuc rectaq; uia ꝓcedere expediret:atq; i alia eius parte p aliam partem
illud attigere:neceſſarioq; tum procul tum prope eſſe cōtigeret. Sin aūt neq; pro
cul neq; prope illic pōt accidere/neceſſarium eſt totum illud adeſſe:ſi mō adſit:
& profecto illorum unicuiq; totum adeſt:quibus neq; propinquū eſt/neq; remo
tum:Sed proprie cape potētibus adeſt.

MARSILIVS.

Mūdus itelligibilis excellētia poteſtatis uires ſuas p oēs ptes mūdi diffundit: &
unicuiq; parti totus adeſt/interea ſupereminēs Cap.III.

Icut omnibus participare potētibus uires cōmunicat/ita uiribus ſuis ipſe
f adeſt: Atq; ubi plures impartit uires/euidentius adeſt. Vbi oēs euidēſſi
me. Neq; fit ꝓpria alicuius forma/uel loco proprio circūſcribi. Alioqn
nec ulterius uniuerſum foret. Nec oibus cōiter eēt pręſens. Corpus non i ſpecie
ſed i quantitate diuidi. Ideo facta diuiſione & ſi eadem nō reſtat quantitas/ea
dem tamē ſpēs remanet. Cum uero eſſentia/uita/mens prima/ſit ſpēs quātitatis
expers/ſi diuidať ſecundum ſpēm diuiſa/ipſam ſpeciem permutabit.

PLOTINVS.

Vm igiť uniuerſum illud dicemus ipſum adeſſe? An ipſum quidem i ſe
n ipſo cōſiſtere? Vires āt ab eo p cūcta diffundi: atq; ita illud ubiq; eſſe pu
tari. Sic.n. aias tanquā iactus quoſdā inde eſſe tradūt: adeo ut illud qdē
i ſeipſo qeſcat: Aias āt illinc emiſſas ſecūdū aīal aliud aliudq; euadere. Sed ꝓfe
cto qbus unū aliqd illius cōcediť: ppea q nequeāt oēm illius naturā i ſe cōſerua
re: iis nimirū ſic adeſſe dicť/ut uis quædā adſit illius. Neq; tamē ita ut illud oio
nō adſit. Nam & tūc illud a ſua illa potētia quā huic tradidit/minime ſegregať.

Sed quod accepit/tantum apprehendere potuit/ex toto pręſente. Vbi uero uires
oēs cōmunicanť/illud ipſum eſt euidētiſſime præſens: ſic ramē ut ſimul ſit etiam
ſeparatum. Nēpe ſi huius rei ſpēs fieret/neq; uniuerſum eſſe poſſet: neq; ubiq; eēt
i ſemetipſo cōſiſtēs: ſed ſecūdū accidēs/& alterius eēt. Cum uero nullius ſit/etiā
uolētis ipſius eſſe/unicuiq; ipſum uolenti pro illius capacitate propinquat: neq;
tamē illius euadit/neq; rurſus alterius: ſed deſiderio adeſt. Neq; igiť mirādū eſt
ſic in oibus eſſe: quippe cum i nullo rurſus eorum ſic inſit/ut euadat ipſorum.
Quāobrē neq; forte abſurdum ē aiam dicere ſecūdū accidēs/ita cū corpore quo
dāmō ſimul pati. Siqdē ipſa i ſeipſa dicať eſſe neq; materiæ neq; corporis facta.
Sed corpus omne p uniuerſum ſui uelut illuſtreť ab aīa. Nihil uero mirādum ui
deri debet/ſi uniuerſum illud diuinū/cum ipſum nō ſit i loco/adeſt omni quod
eſt i loco. Cōtra uero & mirabile & inſup impoſſibile foret: ſi illud habēs ipſum
quoq; locum proprium/adeſſet alicui/quod ſit i loco. Aut ſi adeſſet oio. Atq; eēt
ita præſens/ſicut nos ipræſentia dicimus. Nūc autē nō dicta/neceſſarium eſſe/ut
ipſum cum non hēat locum/cuicunq; pręſens eſt/adeſſe totum: cūq; ſit uniuerſo
pręſens/ſic adeſſe/ut & ſingulis adſit totum. Alioquin aliud quidem ipſius hic/
aliud āt ibi futurum: adeo ut & partibile ſit & corpus. Iam uero iterrogare licet/
quomodo partiaris. Nunqd uiram diuides? At ubi diuiſeris/ſi totum erat uita/
pars/uita non erit. Sed nunqd diuides itellectum/ut hic quidem i alio/ille aūt i
alio ſit. Verū neuter illorum itellectus erit. An igiť ipſius ens partieris? At uero
pars ita nō erit ens/ſi totum/ens extiterit. Quid ergo? ſiquis obiecerit/& corpus
diuiſum habere partes/quæ adhuc ipſæ quoq; ſunt corpora. Sed ꝓfecto partitio
nō corporis fuit/ſed tanti corporis potius. Et corpus unūquodq; ſpecie factū eſt
& dictum/qua corpus exiſtit. Hoc aūt præcipue quo ad ſpēm ptinet/nō hēt pro
pne quātum quidđā: imo neq; etiam quomodocūq; quātum.

MARSILIVS.

Vna eſſētia prima.i.mens diuina ubiq; tota eſt: Similiter una mūdi aīa. Nec mul
titudo ptium mundanarū impedit/quo minus una ſit ubiq; tota. Nec unitas pri
mæ mentis & aię ꝓhibet quin multæ pręterea mētes ſint & aīæ Cap.IIII.

Ec p multa corporis eiuſdem membra aīa cogiť eſſe multiplex & ptibilis:
n nec p multa corpora euadunt aīæ multæ. Sunt.n. & mentes & aię ſuis pro
prietatibus i ſeipſis iter ſe differentes/etiam ante corpora. Suntq; i ſe inui
cem naturali quadam cognatiōe & officii cōmunione coniunctæ. Et iterea alteri
tate proprietatis eſſētiæq; diſtinctæ/nō loco.

PLOTINVS.

Aeterum quo nā pacto fas eſt dicere ens atq; entia: & multas mētes/ani
c masq; multas? Si ens ubiq; unū eſt: neq; ſic unū q̄ſi duntaxat conforme
nōnihil. Item ſi mēs una: ſi aīa una. Tametſi accepimus aliā eē aiam uni
uerſi: alias autē reliquas. Hæc.n. iam dictis refragari uidenť: Et quæ dicta ſunt/ſi
quam forte neceſſitatē habēt/ſuaſionem tamē nō afferūt. Quippe cū aīus incre
dibile putet: unū ita ubiq; totum idem eſſe. Forte igiť pręſtat unū illud totū par
tiri: adeo tamē ut id ipſum ex quo partitio fit/nihil inde cōminuať. Aut potius
ab illo/ut rectius loquamur/aliqua generare. Atq; illud qdē ꝓmittere/ut i ſeipſo
cōſiſtat. Quæ uero uelut ꝓles inde gignunť/eſſe aias/oia tam complentes exiſti
mare. Verum ſi illud ens iccirco i ſe cōquieſcit: ex eo ꝓprie q̄ incredibile uideať

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

unum aliquod totum esse simul ubiq; eadem ꝓfecto ratio circa aias similiter dubitabit. Hæ nãq; i quibus corporibus totæ eẽ dicunt in totis/tam ita nõ erũt. Sed aut diuident/aut si totæ ꝑmaneãt/ in quadam corporis parte sic proprie cõque scent: atq; inde utres suas ꝑ membra diffundẽt. Iamq; eadem & de uiribus quę & de aia ambiguitas oriet: nunqd uis ipsa ubiq; sit tota. Prærerea aliud qdem corporis membrũ habebit aiam: aliud uero uim aiæ solam. Sed iprimis inuestigandum est quo nam modo cõcessis superioribus/multæ sint aiæ/multæ mẽtes/multa entia præter unum. Iam uero quæ ex prioribus profluunt/sic tamẽ ut nõ magnitudines sint/sed numeri/dubitatiõem similiter afferẽt. Quo nã pacto impleãt uniuersum. Nihil itaq; nobis ex multitudine sic profluente perspicue comptum est ad dubitatiõem cõferẽs explicãdam. Quãdoqdem & ipsum ens esse multa cõcedimus alteritate quadam: sed nõ loco. Simul enĩ est ens uniuersum: quãuis ita sit multiplex. Nempe/ut Parmenides ait/ens enti propinquat: ac simul est uniuersum. Quinetiam itellectus est multiplex alteritate/nõ loco. Sed simul est ois. Nũqd & aiæ ita se habẽt? Forsan & aiæ. Quoniam illud etiam quod circa corpora partibile dicit/ impartibile rursus secũdum naturã eẽ censeẽ. Corpora uero habentia magnitudinem/presente uidelicet illis hac ipsius aiæ natura. Immo uero cũ corpora ibi fiãt/ & quatenus protẽdunt/secũdum oẽm partem natura illa aiæ ipsius appareat/quæ circa corpora uersat/sic utiq; circa illa aiam existimari cõuenit diuisibilẽ. Nam nõ esse illam i partes una cum partibus corporis distributã: sed passim adesse totam/inde perspicue nobis patet/ꝙ & naturã unũ aliqd & impartibile reuera ẽe sit compertũ. Neq; igit ex eo ꝙ aia una sit/tollit esse multas. Quemadmodũ neq; ens unũ/esse entia prohibet. Neq; multitudo illic uni repugnat. Neq; ꝓ multitudinem quandã uita implere corpora necessarium est. Neq; ꝓp corporis magnitudinem existimãdũ est fieri multitudinẽ aiarum. Sed etiam ante corpora extare multas & unam. In ipso nãq; toto iam multę cõsistunt. Nõ in potẽtia quidem/sed i actu iam quælibet. Vna enim illa tota nihil ꝓhibet in se multas extitere. Multæq; uicissim unã nihil ipedit. Distãt enĩ iter se/interim nõ distantes. Adsuntq; sibi inuicem nõ alienæ. Non enĩ terminis ullis iter se sepant. Quemadmodũ neq; scientię multę/in una quadã anima cõgregatæ. Sed est una ipta talis/ut i se cõueneat oẽs. Ita prorsus eiusmõi natura est infinita.

MARSILIVS.

Anima mundi sicut & mens est indiuidua simul & uniuersum: ideo i mundo est ubiq; tota. Cap. V.

a Nima cũ nõ hẽat quãtitatem/nõ est minor uel maior quãtitate q̃ mũdus: sed uirtute/quã nec totã mũdus capit. Eadem uero aia grandiori quæ & minori sufficit corpori ꝓp potẽtię magnitudinem.

PLOTINVS.

p Roinde naturę huius magnitudo nõ est secundũ molẽ existimãda: moles enĩ paruã quiddam é: cassurum uersus nihilũ: siqs inde detraxent. At ex illa natura neq; fas est detrahere: neq; si forte subtraxeris/ullo mõ deficiet. Quod si nequaq̃ deficiat/nõ est metuendũ/ne usquã absit ab ullo. Quo enĩ modo absit ab aliquo: cum nullũ patiat defectũ? Sed sempiterna natura sit non fluens: alioquin si fluxerit/eo usq; procederet/quousq; profluere possit. Cum uero minime fluat/neq; enim quo fluat habet/totum iam ꝓgnitus comprehẽdit. Immo uero ipsa est uniuersum. Maiusq; aliquid est q̃ ut secundum corporeę naturæ magnitudinem extimeẽ. Paruũ enĩ quiddã rite censeẽ huic uniuerso tribuere. Quatenus uidelicet/hoc illius ferre ualet. Oportet ãt uniuersum illud supernum neq; minus apellare: neq; minus ipsum secundum molem ponere: ne forte diffidere cõpellaris: illud tãquam minus posse per totũ illud quod eo sit maius amplificari. Neq; n. hoc ipsum quod minus dicitur/de illo prędicãdum est: neq; in ipsa mensura adhibenda est uel comparãda moles ad molem. Id nãq; perinde se haberet: ac siquis medicinæ dixerit disciplinã/ipsius medici corpore esse minorem. Neq; rursus maius illud censendũ est secundũ mensurã aliquã quantitatis. Quãdo neq; in aia sic aię magnitudo censeẽ corpore maior. Magnitudinẽ uero aię hinc licet potissimũ coniectare: ꝙ quãdo moles ipsa fit maior/aia eadem ꝓ totam illam undiq; se diffundit: quæ prius erat i mole minore. Ridiculum nanq; plurimũ est futurum/siquis molẽ aię etiam adhibuerit.

MARSILIVS.

Quęstiones de anima mundana & nostra Cap. VI.

q Verit ita. Si aia tantã hẽt magnitudinẽ uirtutis/quãtã mõ dicebamus: cur nõ accedit etiã uiuificãdo ad quodlibet corpus appositũ. Respõdet eam posse/modo corpus accedat ad eam. i. conformitate formabili. Item dubitat ita. Si aia mundi occupat totum/nunqd corpus propria aia aiatum hẽt simul suam atq; cõem? Et subdubitat quærendo/qũo differãt ibi hę duæ aiæ. Et respondet p adiunctiões differre: quia quãuis hęc & illa sit aia: tamẽ hęc est aia eiusmõi illa illiusmodi. Deinde cõfirmat aiam mũdi posse i corporibus remotis eandem esse totã: quia & i nobis aia nostra eadẽ simul tota i pede est & manu. Et subiungit differẽtes sensus & passiões nõ obstare: quominus i hoie sit una aia/& i mundo una. Quia uidelicet/in hoie quouis unus est iudex. Sic & i aia mũdi. Deinde interrogat: cum duæ sint i nobis aiæ: Altera cõis: altera propria: cur aia nostra nõ percipit iudiciũ aię mũdi. Respõdet: Quia ex iudicio illo nõ resultat i nobis compassio. Præterea neq; eadem uis aiæ semp quæ iudicat/animaduertit se iudicare: neq; uis quęlibet in eadem aia cõmunicat alteri iudicium suũ. Ideo nõ est mirum si nec uis aię nostrę persentit iudicium cõis aię: neq; illa nostrę cõmunicat suum: Sed ratio i nobis aiaduertit iudicia iferiorum i nobis uirium: Et ratio i aia cõmuni animaduertit similiter suarũ iudicia. Ratio quidem nostra occupata est/& distracta circa sensibilia. Ratio uero cõis aię collecta circa itelligibilia. Ideo cũ circa oppositа cõuertant/nõ cõmunicat iudicium ab altera i alteram facile. Mitto nũc quõ ꝓ cõem aiam sit i nobis cõmunio quędam uitæ & consensus & compassiõis tum inter nos/tum ad mundana & cælestia: In qua unione consistit uis attractionis & magicę. Tu caue ne putes Plotinũ ponere unam tantũ in cũctis aiam. Hoc enĩ illi repugnat ubiq;.

PLOTINVS.

q Vid ergo/nõ ad aliud corpus accedit? Forsan uero corpus illud si modo possit/oportet accedere. Accedens autẽ accipit inde/& possidet quod accepit. Quid igit? Corpus aliud aiam ne hẽt eandem/possidens uidelicet interim ipsum quoq; suã quã hẽt aiam. Quid enĩ differt? Profecto adiunctionibus differt. Præterea quõ in pede manuq; eandem ponimus aiam? Animã uero quæ est in hac uniuersi parte/nõ affirmamus eandem cum aia illa/quæ sit i alia eiusdẽ

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

parte. Sin aũt ſenſus differentes ſunt/paſſiones etiam incidentes eſſe differentes exiſtimãdũ. Alia igiẽ ſunt quæ iudicanẽ:iudicãs uero nõ aliud. Nempe iudex idem i aliis & aliis iudicat paſſionibus: Quãuis patiẽs nõ ſit idem ipſe qui iudicat:ſed hæc potius corporis talis natura. Idq; perinde ſe hẽt/uelut ſiquis noſtrũ & uoluptatẽ iudicet/quæ fit circa digitum & dolorem qui circa caput. Curnã igiẽ altera iudicium alterius nõ perſentit? Forſan ꝙa iudicium illud eſt nõ paſſio. Prærerea neq; uis ipſa quæ iudicat/dicit/iam iudicauit:ſed iudicauit tantũ. Quo niam neq; apud nos quidem uiſus auditui nuntiat:quãuis uterq; iam iudicant! Sed pręſidẽs utriſq; ratio. Hęc aũt eſt ab utriſq; diuerſa. Sępe uero & ratio quod in alio iudicium eſt/cognouit:alterusq; paſſionẽ aiaduertit. Verum de hoc alibi quoq; diximus.

MARSILIVS.

Multitudo numerorum ab uno/& linearum a centro fluentium non prohibẽt quo minus uel unum illud uel centrum hoc impartibile ſit/& unicum. Similiter anima non cogitur diuiſibilis fieri:aut multiplex propter diuerſa membra uel corpora. Cap. VII.

1 Mmo ſicut uirtus rectrix/tota eſt in qualibet parte põderis:ac lumen idem indiuiſibile/totum in qualibet parte aeris/ſic & anima.

PLOTINVS.

ſ Ed dicamus iterũ/qũo idem ꝓ oĩa ſit. Id aũt ſimile ẽ/ac ſi quęramus qua cõditione unũquodq; multorũ ſenſibilium/ſparſim undequaq; diſpoſitorum/eiuſdem naturæ ſit particeps. Profecto cõſtat nefas ẽe unum ipſum ꝓp rerum multitudinem i multa partiri:ſed decere potius multa diuiſa i unũ nte colligere. Quod ꝙdem ad hæc nõ uenerit. Sed hæc ꝙa diſiecta ſunt/opinari nos compulerũt/illud quoq; ſecũdum hæc quodãmo eſſe diſiectum. Velut ſiquis id quod ſupat/atq; cõtinet/una cũ eo quod cõtineẽ i ptes ęquales putauerit diuidẽ dũ. Tametſi cõtinere ꝙdẽ põt manus corpus totũ lignũq; multicubitũ/& quod uis aliud. Vbi profecto uis ipſa quæ cõtinet i eo quod teneẽ/ubiq; uiget: neq; tamen diuiditur i partes æquales ſimul cum eo quod manu teneẽ: Quanuis appareat quatenus manus attigit/eatenus eſſe potentiam circũſcriptam. At manus interim ſua quadã quantitate deſcribiẽ/nõ quantitate corporis quod ſuſpẽditur & teneẽ. Atq; ſi adiunxeris ſuſpenſo corpori aliam longitudinẽ/manusq; illam ualeat ſubſtinere/uis ipſa regendi illud quoq; reget/nõ ſecta uidelicet in partes totidẽ/quot hẽt & corpus. Quid ergo? ſiquis finxerit corporeã manus molẽ clam e medio ſurripi:ſed relinquat iterea uim illic eandem/quæ põdus antea ſubſtinebat/eratq; prius i manu/nõne uis eadem impartibilis i toto ſimiliter põdere per quãlibet erit partem? Pręterea ſi exiguũ quoddã lucidũq; corpuſculum pro centro alicubi fixeris/etq; maius aliquod corpus ſphericũ & ꝓſpicuũ circumpoſuens: adeo ut itimi corpuſculi lumẽ i toto circũdãte pluceat/ubi nõ ſit altũde terra externę moli/nõne itimũ ꝭumẽ illud dicemus dũ nihil patiẽ/ſed pmanet/ꝓtorã molẽ extriſecã ꝓceſſiſſe:atq; lumẽ ibi i corpuſculo paruo cõſpicuũ/unde totũ quod circũſtat/ꝑnitus comprehẽdiſſe. Quoniã uero nõ ex ipſa corporea mole illius centri lumen ipſum extabat:nõ enĩ qua corpus eſt/poſſidebat lumẽ: ſed qua corpus lucidũ/per uirtutem uidelicet aliam icorporeã. Dic age/ſiquis corporis illius molẽ ſubtraxerit/uim uero luminis ibi ſeruauerit/nunquid ulterius dicturus ſis alicubi proprie lumen eſſe. Nonne potius erit ęque & intus & per ſperã totam exteriorem: Neq; amplius cogitationẽ figes/ubi erat antea poſitum: neq; dices ulterius uel unde uel ubi ſit lumẽ. Sed de hoc eris ambiguus acꝓtſus admirabũdus. Simul aũt & hic & ibi ꝓ globum lumen idẽ inſpicies. Iam uero & circa ſolem potes dicere unde potiſſimum lumen totum aerem circũluſtrat: quãdo uidelicet in corpus ſolis actẽ dirigis. Simulq; lumen idem ubiq; circũſpicis/neq; diuiſum. Id uero reſtantur ipſæ quæ ex lumine fiunt deciſiones quædã. Quę ꝓfecto nõ alibi lumen reddunt/q̃ e regione unde lumen effluxerat: neq; lumen ſecant/neq; cõminuũt. Atqui ſi ſol ipſe uirtus quædam ſola foret a corpore ſegregata/ lumenq; effunderet: neq; hinc uel alicunde prorſus exordireẽ: neq; tu unde mittatur ſignificares: ſed eſſet omnino lumen ubiq; unum idemq; exiſtens: neq; exordiens: neq; habens alicunde principium.

MARSILIVS.

Aia cũ ſit prior õi re corporea/merito a nulla depẽdet: nullo igiẽ loco idiget/nulli eſt addicta. Ad oẽm igiẽ locũ indifferẽter & æque ſe hẽt. Ideo & ubiq; cõmuniter eſt'& nuſq̃: niſi anima quædam per propriũ affectũ quandoq; ad aliquid proprium ſeſe applicet Cap. VIII.

i Tem cũ ſit idiuidua/ubicũq; ẽ/exiſtit tota. Quicqd igitur illã ſuſcipit/accipiens nõ diuiſã ſuſcipit quodãmõ totã: q̃uis nõ cunctis eius uimbus pẽnitus ꝓfruaẽ. Aĩa mũdi ſicut i corporibus/ipſa nõ fit corpus/uel paſſio uel forma ꝓpria corporis/ita nõ fit multiplex: nec diuidiẽ: neq; patiẽ. Et quoniã mãcipatur nulli expedita cunctis adeſt.

PLOTINVS

p Rofecto quoniã lumẽ eſt corporis aliq̃d/unde uenerit facile potes dicere: quippe cũ ubi ſit corpus illud/ualeas indicare. Siqd aũt exps materię ſit/neq; indigeat corpore: quippe cũ naturaliter prius ſit omni corpore fundatũ in ſeipſo: imo uero tali quodã fundamẽto nõ indigẽs: hoc inq̃ natura eiuſmõi prædituũ nõ hẽns principiũ unde exordiaẽ: nec ĩtra locũ aliquẽ habitãs: nec corporis alicuius exiſtẽs/quonã pacto dicere poteris aliquid eius eſſe hic: & illic eius aliq̃d eſſe? Sic.n. & unde exordireẽ haberet: & alieni iuris exiſteret. Relinquũ igiẽ eſt aſſerere: ſiqd accipit illud/ipſa totius potẽtia/totũ illud accipe. Nec illud ꝓpea uel aliud q̃ddam/uel partibile fieri. Ei nãq; quod habet corpus q̃uis ſępe p accidẽs/rite tamẽ pati cõuenit. Et hac ipſa rõne paſſiuũ & diuiſibile iudicari põt. Quãdoq; dẽ corporis aliq̃d eſt/uel tanq̃ paſſio/uel tanq̃ ſpẽs. Quod autẽ nullius corporis ẽ: ſed tale ꝓrſus exiſtit/ut corpus eẽ illius affectet: neceſſariũ eſt tũ cæteras corporis paſſiones in ſe nullas admittere: tũ uel maxime diuidi nullo mõ poſſe. Diuiſio.n. corporis paſſio eſt/atq; primo: & qua ẽ corpus. Si igiẽ qua eſt corpus diuiſibile ẽ/nimirũ qua nõ corpus ẽ/indiuiſibile ꝓrſus exiſtit. Qua.n. cõditione diuides quod magnitudinẽ nullã habet. Si igiẽ quod magnitudinem habet eius quoquo mõ fit participeps/quod magnitudinem hẽt nullã/illud ꝓpipit non diuiſum. Alioquin magnitudinem illud rurſus haberet. Quando igitur unum eſſe dicis i multis/ non ipſum multa factum dicis: Sed multorum potius paſſionem/circum illi uni ſubnectis i multis ipſum ſimul inſpiciens. Vnum uero illud in ipſis ſic accipiendum eſt/ ut neque unius cuiuſque illorum: neque cunctorum ſimul iam ſit effectum. Sed illud quidem ſui iuris ſit: ipſumq; met exiſtat Cumq; ipſummet exiſtat ſibi nuſquam deeſſe: defectum ue nullum admittere.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

Neq; rursus putandū est ipsum esse proprie tantū quātum est sensibile uniuersū ne dum tantum sit duntaxat/quāta pars aliqua uniuersi. Omnino enī neq; est ullo modo quātum. Quo igit̄ modo tantū proprie erit aut tantū: tanta nāq; mēsura corpori conuenit. Ei uero quod non est corpus: sed natura alia prædutū/nullo modo mēsura tanta est adhibenda. Cum neq; etiā tale aliquid sit. Neq; igitur alicubi est ponēdum. Nec itaq; hic & ibi: Alioquin sæpe foret alicubi. Si igitur diuisio secūdum loca/cōuenit quādo aliquid rei ipsius/hic est/& aliqd ibi/ sequit̄/ut cui nō cōuenit alicubi esse/nullo modo partitio congruat. Quamobrem necessarium est/illud secum ipso impartibile pmanere: q̄uis multa illud affectent/ac etiā assequātur. Si ergo multa illud desiderant/constat totum ipsum appetere. Itaq; si assequi possint/totū ipsum pro uiribus assequi. Quāobrem oportet quæ participant illud/ita illius participare: quasi nō participēt. Quippe cū ipsū propriū nullius euaserit. Sic.n. manet ī seipso totum. Simulq; ī quibus inspicit̄/totū pmanet/ & occurrit. Alioquin nisi totum ibi permanserit: neq; ipsum quidem erit: neq; res ipse id ipsum quod optāt pticipabūt. Sed aliud quiddam potius quod minime appetebant.

MARSILIVS

Aīa prima dū se totā multis mūdi partibus exhibet/ neq; multiplicatur ī multas aīas eque primas. Hę nāq; nihilo iter se differrēt. Neq; ī partes. Est.n. idiuisibilis. Et alioq; ubi rectura molē accedit ꝓrsus debilitata deficeret Cap. VIIII.

a Cōmodat uero uires suas mūdi membris: Sed adeo essentiales ꝓprieq; sūt hę uires ut iseparabiles sint ab ea. Ipsa igit̄ est ubiq; tota. Quoniam si imagines duntaxat uirium suarum impartit mūdo ipsa tota similiter adest: suas imagines ubiq; rectura. Deniq; sicut in nobis sic in mundo: nisi eadē ubiq; uita uigeret/nō esset tam mira partium inter se/& ad totū consensio passim atq; compassio. Quæ autē de aīa mundi loquimur/de intellectu diuino similiter dictū intellige.

PLOTINVS

p Roinde si unū illud cōmune sic ī multis diuidatur in partes/ut quelibet pars sit uelut ipsū totū: sequit̄ ut multa sint prima/& unūquodq; primū. Præterea multa hæc prima qu onā discernent̄?ne cūcta sint simul unum. Nō.n. p corpora sua sepabunt̄: Na impossibile ē ea corporū spēs esse: siquidē hęc quoq; primo illi a quo manāt similia sunt. Sin āt̄ quę dicunt̄ partes in multis cōmunis illius potētiæ sint: primo quidē nō erit ulterius unūquodq; totū. Deinde quo nā modo processerunt inde diuisæ/illudq; relinquētes?/Si.n. illud deserunt: constat alicubi reliquisse illud: ipsę interim alio procedentes. Item utrum adhuc sint hæ in illo potentiæ/quę hic in loco sensibili factę sunt/nec ne. Si enim ibi nō sunt/absurdum est illud cōminui ifirmumq; euadere: priuatum uidelicet uiribus quas prius habuerat. Absurdū impossibile rursū uires esse a suis essētiis segregatas. At si & ī illo sūt & alibi/ aut totæ aut partes earū hic erūt. Si partes/nimirum quæ ibi reliqua sunt/partes erūt. Sin uero totæ/uel eędem quæ sunt ibi/hic quoq; sunt nullo mō diuisæ: atq; ita erit rursus ubiq; idē nullo mō diuisū: uel hę potentię sūt illud totū singulatim multa tā factū: quorū quodlibet sit totū: sūtq; uires eiusmōi inter se simles. Atq; ita & una cū essentia qualibet/uis ipsa una solū est: ipsa uidelicet essentiam comitans. Reliquæ uero potentiæ tantum erūt. Tamē si impossibile est/uel essentiam esse absq; potentia/ uel sine essentia esse potentiam.

Potētia.n. illic substātia est & essētia/uel maius aliq̄d q̄ essentia. Sinaūt aliæ quæ dā hic potētiæ sunt tanq̄ minores & exiles quæ inde manāt/uelut si lumen ex lumine fuscū ex claro depēdeat: atq; essentiæ quędā potētis eiusmōi cōiunctę sūt: ne forte potentia seorsū ab essentia fiat. Profecto & ī eiusmōi uiribus oīo inter se cōformibus necessariū est/uel eandē ubiq; inesse: uel si nō ubiq; simplicter/saltē passim eandē totā nō diuisā tanq̄ in uno quodam eodēq; corpore. Si āt hoc/cur nō in toto insup uniuerso. Sin āt cōtingat infinite q̄libet diuidi/nō amplius ipsa tota cōsistet: sed pritione ī potentia quędā ꝓrsus euader. Deinde cū alia diuersis partibus aliaq; uis insit/ nulla sentiēdi mutua cōmunio relinquet̄. Deniq; si quē admodū alterius simulachrū uelut & lumē debilius/ab eo unde fit segregatū nō est āplius: atq; oīo q̄q̄d ab alio ita dependet/ut sit eius imago/nequit absq; illo cōsistere/merito neq; hę uires ab illo profectę ubi segregant̄ ab eo esse possunt. Quod si ita sit/ubicunq; hę sunt/ibidem simul & illud a quo gignūtur. Quāobrem ubiq; simul iterum erit illud totum nullo modo diuisum.

MARSILIVS

Oīs itellectualis aīa est expressa imago & uirtus quędā intellectus primi p essentiam imobilis/quoniā ab imobili solū existit essentia Cap. X.

ſ Imiliter radii solis firmi pseuerarēt: si sol ipse pmāserit: Vbiq; sunt res/& uires quędā ita depēdentes pēnitus a mente/uel aīa prima: sicut speculāris imago. Vbiq; igit̄ mēs prima ē similiter/& aīa prima. Tu uero hic & supra & ifra sæpe p uerba Plotini notabis plures esse mentū aīarumq; substātiaſ sempiter se distinctas: q̄uis inter eas unio sit mirabilis.

PLOTINVS

ſ Iquis āt obiiciat nō esse necessariū/imaginē ab exēplari cōtinue depēdere: repiri.n. imaginē absente exēplo a quo imago extiterit. Itē absente igne/ calorē in calefacto restare: primo quidē q̄tū ad exēplar & imaginē pinet/ respōdemus. Siqs imaginē a pictore factā induxerit: exēplar ipsū imaginē nō fecisse: Sed pictorē potius effecisse illā: neq; tamen ipsius imaginē: etiā si seipsū pingere qs optauerit. Nō.n. corpus pictoris/ neq; forma quā pictura illic imitat̄ proprie pingit. Neq; pictorē: sed talē quandā colorū positionē existimare debemus talē imaginē facere. Sed neq; ꝓprie hic introducta ē imaginis similitudinisq; effectio. Qualis potius est ī aqua/speculis/umbris. Vbi profecto similitudo quędam prion ꝓprie subest/fitq; ab illo. Neq; pōt cū ide ꝓprie fiat ab illo seorsū existere. Hoc āt mō reuera debiliores quoq; uires a præstantionibus supioribusq; fieri ite prorsus existimabūt. Proide ad illud quod de igne obiciebat̄/respōdemus: calorem nō esse ignis imaginē: nisi qs forte dixerit/ī calore quoq; ignem esse. St.n. id affirmauerit/ita calorē ab igne nō segregabit. Iā uero &si nō subito/tamen paulo post calefactum corpus refrigescit: igne illinc abeunte. Cęterū siqui dixerint has quoq; uires ab itelligibili mūdo huic uniuerso ifusas extingui. Primo q̄dē unū dūtaxat esse imortale putabūt. Aīas aūt & itellectū mortalia iudicabūt. Pręterea quæ ex imobili fiunt essentia/fluere nō recte cōcedēt. Quāq̄ siquibi sol ipse figat̄ lumē idē eisdē locis infūdet. At siqs obiiciat nō idē ꝓrsus ifundere/ex hoc ipso sibi psuadere facile poterit/corpus solis cōtinue fluere. Quod āt quæ a mūdo ī telligibili fiunt morti non sint obnoxia: aięq; & intellectus oīs sint imortales/alibi quoq; est ex pluribus confirmatum.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Aía nostra tota totiſq; ſuis uiribus cuilibet mẽbro adeſt/q̃uis alia membra uires inde alias & magis minus ue accipiant. Similiter ad mundi partes anima mundi atq; mens diuina ſe habet. Cap. XI.

r Es corporeæ iter ſe diſtãt ſæpe p exteriores terminos. Res uero icorporeæ q̃uis p externos terminos inter ſe non diſtent: intimis tamẽ ꝓprietatibus diſcernunt. Sic ideę ab ideis in mente. Sciẽtię a ſciẽtiis ĩ aia intellectuali. Mẽs ab aía. Mẽtes a mẽtibus. Aíę ab aís. Corpus quidẽ corpori non facile adeſt. Facile corpus aíæ. Facilius aía aíæ: Atq; mẽti facillime mentes. Facilior quidẽ eſt unio luminis ad lumẽ/q̃ luminis ad diaphanũ. Atq; facilior hæc/q̃ qualitatis ad qualitatẽ uel ad corpus: Rurſuſq; iſta facilior/q̃ corporũ inter ſe cõmertium.

PLOTINVS

c Aerẽ ſi uniuerſũ ipſũ intelligibile ẽ ubiq; totũ: cur nõ & oía intelligibile totũ accipiũt? Itẽ qũo in ordine intelligibili hoc quidẽ primũ eſt: iſtud uero ſecundũ: & ſimiliter alia cõſequẽter. Sed ꝓfecto quæ ad capiendũ paratiora ſũt/illi præſentiora cẽſenť. Quin etiã iudicandũ eſt ens ipſũ ubiq; p naturã entis exiſtere/nuſq̃ ſibi ipſi deficiẽs. Præſens ãt illi fieri/qcq̃d põt eſſe præſẽs: & quatenus ualet/eatenus illi præſens eſſe/nõ loco: ſed quẽadmodũ ꝓſpicuum corpus lumini. Nam ĩ corpore turbido uel opaco participationẽ fieri aliter arbitrandum. Præterea quãdo ibi prima/ſecũda/tertia diſponunť non loci gradibus: ſed ordini/uirtuti/differentiis gradatim accõmodandum. Nihil. n. ꝓhibet ſimul eſſe quę differũt. Quẽadmodũ aíam/intellectũ/ſcientias oẽs/tũ maiores/tũ minores. Quoniã & circa pomũ idem/oculus quidẽ colorẽ uidet: olfactus ãt odoris ſentit ſuauitatẽ. Senſuſq; ſimiliter alius ibidẽ aliã qualitatẽ: ubi tamẽ cunctæ ſũt ſimul: neq; re ipſa inuicẽ ſeiungunť: Sed nõne igitur intelligibile illud uarũ ꝓfus eſt & multiplex? Profecto uariũ: ita tamen/ut ſit & ſimplex/unũq; multa. Nõ. n. eſt & una ſimul & plurima. Tũ uero omne ens eſt unũ. Nã & q ſit alterũ/ex ſeipſo habet: ipſaq; alteritas aliq̃d eſt ipſius. Nõ. n. eſt nõ entis/ipſũq; ens ita cõſiſtitur unũ inde nõ ſit diſiunctũ. Nẽpe ubicũq; eſt ens/ipſius quoq; unũ ſibi adeſt. Atq; unum ens rurſus ĩ ſeipſo cõſiſtit. Fieri. n. põt/ ut quod aliqua rõne diſtinguiť/ simul tamen exiſtat & adſit. Aliter ãt ſenſibilia intelligibilibus pręſentia ſunt/quæ cunq; ſunt præſentia/& quibus ꝓpinquant. Aliter rurſũ intelligibilia mutuo ſibi adſunt. Quoniã & aliter corpus ꝓpinquat aíę: aliter eidẽ aię ſcientia hæret. Atq; ſcientia eſt ſcientiæ præſens/in eodem uidelicet utraq; ſimul exiſtens. Corpus ãt corpori præter hęc aliter appropinquat.

MARSILIVS

Sicut multæ aures eandẽ uocẽ audiunt nõ diuiſã: ſed totã ubiq; ſonantẽ: Sic multa paſſim corpora mũdi ab eadẽ mũdi aía ſimul ubiq; tota uitã accipiũt: & multa in nobis mẽbra uitã ſimiliter ab anima noſtra Cap. XII.

d Icere uero corpora mundi cũ primũ apta ſunt ſuſcipe uitale aliq̃d ex aía mundi nõ ꝓhibet hæc interim habere ꝓprias aías: q̃a & has accipiũt illa pręparãte: & aię uiciſſim corpora illius uirtute uiuificant. Mundus uię hic noíatus ſignificat congregationẽ cõmunionẽq; mutuã oíum itellectuũ intellectualiũq; aiarũ. Aía quælibet itellectualis ſemp ſecundũ totã ſubſtãtiã eius eſt/ & ĩ mundo uitæ ſimul & ĩ mũdo corporeo. Quãuis hic nõ cũctas ſui uires exerceat. Et quia ſẽp eſt ibi per hunc totum excellenter exiſtit. Et quoniam per eſſentiam hic extat ſimul/& ibi ideo non hæc ad corpus: ſed corpus ad hanc uidetur accedere quadam uidelicet ad illam accõmodatione & proprietate formabili.

PLOTINVS

ſ Aepenumero uox p aerẽ ſonat oratioq; uoce cõprehẽdiť. Auris ãt pręſẽs accipit atq; ſẽtit: præferri ĩ regiõe trãq̃lla: ac ſi auris alia ĩ alia regiõis eiuſdem p te adhibeať/accedet ad ipſã uox ſimiliter & oratio: imo uero auris ad ſermonẽ uocẽq; acceder. Oculi quoq; multi ĩ idẽ ſpectaculũ dirigunť. Vnde uiſione oẽs iplenť. Quãuis ĩ ꝓpno quodam ſitu ſit illud ſpectaculũ collocatũ. Diuerſa uero ꝓceptio fit ibidẽ: q̃a hæc q̃dẽ auris ẽ: ille uero ẽ oculus. Simili quadam rõne qcq̃d põt accipe aíam accipit: & aliud rurſus atq; aliud accipit ab eo dẽ. Eſt ãt uox ubiq; p aerẽ una nõ diuiſa: ſed ubiq; tota. Quinetiã ſi aer tanq̃ patiẽs rei uidẽdę formã ſuſcipit/hẽt ſimiliter nõ diuiſã: Vbicunq;. n. adhibeť uiſus/ ibi accipit formã. Sed hoc q̃dẽ nõ oís admittit opinio. Ideo uero dictũ ſit: ut cõ firmeť ab uno eodẽq; participationẽ in multis expleri. At ĩ uoce manifeſtius eſt quod quęrimus/uidelicet ĩ toto quodã aere/& qualibet eius ꝓte ſpẽm eſſe totã. Nõ. n. quilibet audiret idẽ/ niſi ubiq; oratio expreſſa p uocẽ tota prorſus exiſtere: atq; auditus oís totã ſimiliter hauriret. Proide ſi tota uox p aere mtotũ nõ ſic extendiť/ut hęc quidẽ eius pars cũ hac parte aeris copuleť: illa uero cũ alia ſimul diſtribuať: cur nã minus credendũ ſit aiam unã eſſe rebus cũctis infuſã quidem: neq; tamẽ una cũ extenſione rerũ extenſã/neq; cũ rerũ diuiſione diuiſã. Sed ubi cunq; adeſt/adeſſe totã/ eſſeq; ĩ qualibet uniuerſi parte ĩ partes minime diſtributã. Iã uero quãdo p corpora fundiť/qũocunq; ꝓpinquet/ꝓportionalẽ quãdã habet cũ illa uoce ſimilitudinẽ/quæ iã ẽ expreſſa p aerẽ. Dũ autẽ extat ſup corpora ſimilitudinẽ quãdã uideť habere cũ uocãte quodã atq; ẽt uocaturo. Tam&ſi in ſinuata corpori/neq; ſic q̃dẽ deſinit uicẽ uocãtis habere. Qui ſane uocãs & uocẽ habet & tradit. Sed q̃tũ ad uocẽ ptinet nõ idẽ eſt oío/cũ illis ad quæ declaranda nobis eſt itroductũ: ſed nõ nihil ſimilitudinis hẽt. Quãtũ uero ſpectat ad aíam/ utpote quod ẽ naturæ diuerſæ ſic accipiẽdũ eſt. Vt nõ ſit aliud q̃dẽ aię in corporibus: aliud uero potius ĩ ſeipſo. Sed totũ & ĩ ſe & ĩ multis rurſus appareat. Atq; rurſus accedit aliud iterim ad aíam capiẽdã. Quod q̃dẽ ipſũ quoq; accipit ex occulto/quod certe in aliis etiam exiſtebat. Nõ. n. ſic prepata res eſt/ ut pars aiæ hic poſita ad hoc accederet. Sed hoc ipſũ quod accedere dicitť/erat ĩ uniuerſo: uidelicet ĩ ſeipſo: atq; ĩ ſeipſo exiſtit. Quãuis huc deſcendere uideať. Quo. n. mõ ueniret? Si igiť nõ acceſſit/apparuit ãt nũc aía pręſens: neq; ita pręſẽs/ut participaturũ aliq̃d expectaret. Cõſtat nimirũ aíam ĩ ſe exiſtẽrem/corpori quoq; adeſſe. Si ãt in ſe exiſtẽs/huic ẽ præſẽs/merito hoc acceſſit ad ipſã. Quod ſi ita ſit/ſeqtur ut hoc cũ eſſet extra illud quod ſic exiſtit/ ad id ipſũ quod ita exiſtit acceſſerit: ĩ ipſo uię mũdo receptũ. Ipſe ãt uitę mũdus ĩ ſe ipſo cõſiſtit: atq; ſic uniuerſus ĩ ſemetipſo: ut nõ ſit ĩ molẽ ſuã aliquã diſtributus. Neq;. n. illic ẽ moles. Iã uero & quod illuc ſe cõtulit/nõ in molẽ ſe aliquã cõtulit. Particeps igiť ipſius euaſit/non partis quidẽ alicuius: ſed totius. Et ſi q̃d aliud ad mundũ aſcẽdat eiuſmõi/particeps ſimiliter totius euader. Quãobrẽ ſi dicať ille in his eſſe ſimiliter totus/in quolibet uniuerſo cõſiſtit. Idẽ igiť unuſq; numero ubiq; nõ diuiſus: ſed oío totus ẽ pręſẽs

MARSILIVS

Quod in mũdo corporeo eſt extẽſio q̃titatis/id ĩ mũdo uitę eſt poteſtatis exceſſus. Et quando ille diciť eſſe hic & ibi: nullã ibi localẽ conditionẽ ſuſpicari debemus. Sed quicquid ubicũq; eſt/totũ illũ mox iuenire præſentẽ Cap. XIII.

Ploti
Opa

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

n Am per ídiuíduum illam uigorem quaſi glutinum omnia per ſe díſper
ſa perpetuo cõnectuntur: neq; uigor eiuſmodi cunctis impitans eſt par
uum quiddam/uel quaſi punctum. Nõ eni poſſideret ubiq; totum.

PLOTINVS

u Nde nam igitur extẽſio prouenit/quæ ꝑ totum cælũ & aíalia fit. Sed pro
fecto uitę mundus ille nõ eſt extẽſus. Senſus. n. quo freti/quæ hic dicun
tur/minime credimus/dicit nobis hic eſſe & ibi. Rõ uero dictat hoc ipſũ
quod dicit̃ hic & ibi/nõ ſignificare naturã illã eſſe hic ibiq; extenſam. Sed qcqd
extenſũ eſt/ſublime illud participare: cũ tamen ipſũ in ſe nullã diſtantiã patiat̃.
Siquid igit̃ participat aliquid/ cõſtat nõ participare ſeipſũ. Alioqn nõ particeps
quidem foret: ſed illud ipſum exiſteret. Oportet ergo corpus quod alicuius ſit
particeps: nõ corporis effici particeps. Habet. n. naturã iã corporeã. Corpus itaq;
non corpus participabit. Neq; magnitudo igit̃ magnitudinẽ. Iam. n. habet. Neq;
uero ſiquid prius etiã magnũ/adiunctionem accipiat magnitudinis/participabit
ꝑpea magnitudinem. Non. n. bicubitum fit tricubitũ: ſed ſubiectum potius aliã
poſſidens quãtitatem: deinde ſuſcipit aliam. Alioquin ſic duo quidem ipſa ma
erunt. Si gitur quod diſperſum extenſumq; eſt in quãtitatis molem aliud quid
dam genus/uel oío aliud participat: oportet illud cuius euadit particeps/neq; di
ſperſum eſſe neq; extenſum: neq; omnino q̃tum aliquid eſſe: Quãobrem quod
ubiq; totum ipſum adeſſe debet/indiuiſum oportet adeſſe. Neq; ſic quidẽ impar
tibile uelut paruum. Sic. n. nihilominus erit & diuiſibile. Neq; cõgruet uniuerſo.
Neq; cum propinqua moles augetur/ idem ſe prorſus inſinuabit. Neq; ſic etiam
quaſi pũctum. Nõ eni punctum unũ eſt ipſa moles: ſed infinita in ea ſunt pũcta.
Quaꝑ & hoc infinita erit puncta/ſiquid habeat puncti naturam: neq; continuũ
erit. Itaq; neq; ſic quidẽ cõgruet uniuerſo. Si igitur uniuerſa moles ipſũ habeat/
totum prorſus ꝑ omnes ſui partes habebit.

MARSILIVS

Præter unam primamq; mundi aíam/oportet eſſe proprias aías & præſtantiores/
atq; deteriores non externis quibuſdam localibuſq; terminis: ſed intimis propne
tatibus inter ſe diſtinctas Cap. XIIII.

h As uero quaſi collegas una cũ mente regina ac duce mũdi aía cõſpirãtes
apellamus uitæ mundũ. Sũt aũt magis inuicẽ unitæ deſup ubi ꝑ intellec
tualẽ ꝑprietatẽ intelligibili mũdo. i. mẽti diuinę uelut cẽtro cũctæ ꝑſus
incũbunt. Magis uero diſiunctę inuicem deinceps euadunt/ubi proprietatem ra
tionalem magis explicant. Atq; mox per uegetalem iam regnantem/ad generan
dũ aíal ſe deflectũt. Ex mũdo uitę q totus una cũ oíbus ſuis aís ſẽp ẽ ubiq;. Alia
corpora/alias atq; aliter uitas aíaſq; ſuſcipiũt. Quẽadmodũ & ab aia mundi quo
tidie uaria corpora/& a qualibet aía ꝑpria ſimiliter differẽtia membra uires/actio
neſq; alias aliterq; ꝑcipiunt.

PLOTINVS

u Erum ſi eadem ubiq; uiget aía/quo nã mõ propria uniuſcuiuſq; aía eſt?
Et qũo hæc quidẽ bona eſt/illa uero mala? Forſan uero & unicuiq; ſuffi
cit/& aías oẽs habet/& intellectus oẽs. Eſt. n. ibi unũ ac etiã infinitum: &
oía ſimul: habetq; unũquodq; diſcretum. Ac rurſus nõ diſcretum ſeorſũ. Alioqn
qũo ineſſet & infinitũ? Aut ita licet dicere/naturã illã oía ſimul habere oẽm uitã/
oẽm animã/mentẽ ſimiliter oẽm. Vnũquodq; uero ipſorũ nullis terminis inter ſe
diſiungi. Atq; iccirco rurſus unũ exiſtere. Oportuit nãq; ſupernũ illud nõ unam
duntaxat habere uitã: ſed infinitam: rurſusq; unã. Atq; unã ipſã ita unã: quoniã
ſimul oẽs: ſimul inq̃ nõ congeſtas in unũ: ſed incipientes ab uno: atq; ibi unde
inceperãt permanentes. Immo uero nec inceperũt: ſed ſemꝑ ita ſe habuerũt. Nihil
enim quod fiat eſt ibi: neq; quicq̃ ergo diuiſũ. Sed diuidi uideꝫ ex eo duntaxat
quod accipiẽt: quod autẽ illic exiſtit/id ipſum eſt/quod ex antiquo prorſuſq; ab
initio. Quod uero fit/ꝑpinquat/cõtiguumq; uidetur euadere: & inde ꝑtinus de
pendere. Nos aũt quid? Qui nã ipſi ſumus? Nũquid illud? An ꝑpinquãs illi po
tius factumq; ĩ rẽpore. Sed ꝑfecto anteq̃ hæc generatio fieret/eramus illic boies
alii exiſtentes/& alii quidã/& animę purę/& intellectus uniuerſę connexus eſſen
tiæ. Exiſtentes nimirũ intelligibilis mũdi partes nõ ſegregaræ/neq; diſiunctę: ſed
totius tunc exiſtentes. Nã neq; nũc etiã ſeiuncti ſumus. Sed nũc ad illũ hoiem ac
ceſſit homo alius eſſe uolens. Nosq; inueniens/nõ. n. extra uniuerſũ eramus/cir
cũfudit ſeipſum nobis: illiq; ſe adhibuit homini/qui tũc erat unuſquiſq; noſtrũ.
Perĩde ac ſi una quadam uoce orationeq; exiſtente alius aliunde accõmodãs au
res audiat & accipiat: fiatq; ſecundũ actũ auditus quidã/habens uidelicet preſẽs
ſibi illud quod agit in ipſũ. Factiq; ſumus ſimul ambo: neq; alterũ dũtaxat illud
extitimus/quod prius eramus. Immo & alterum aliquãdo: quod deide ſubiũxi
mus/torpente uidelicet illo priore/& alio quodam pacto nõ præſente.

MARSILIVS.

Si uniuerſus ille uitæ mũdus. i. aíarum itellectualiũ cętus una cũ prima mente &
aía prima cõſpirans ſemꝑ totus & indiuiduus eſt ubiq;: Sequit̃ ut nec ille uſq; lo
cali motu accedat ad corpora: ſed effectu quodã/ nec corpora ad illũ/niſi quadã
prẽparatione formabili. Ferme ſicut ignis ad ꝓximũ ſulphur: uel lumẽ ad conti
guum diaphanum: atq; uiciſſim. Cap. XV.

c Orpora certis quibuſdam modis affecta ſuſcipiũt uitales ab aia mũdi ui
res. Noſtrũ igit̃ ſic prius affectũ/& eiuſmõi uires illinc nactũ ulterius ex
poſitũ eſt mũdo uitę. Vt inde rõnalis aía magiſq; ꝑpria huic uitã quoq;
ꝑpriã iam inſpiret: in qua ꝑturbationes exoriunt̃/quę nec prius erant in aía rõna
li/nec ad eam præcipue pertinent.

PLOTINVS

ſ Ed quo nã mõ acceſſit/quod dicit̃ acceſſiſſe? Nẽpe cũ aptitudo eſſet ĩ eo/
merito illud accepit ad quod erat expõſitũ. Erat ãt ſic affectũ/ut acciper
aíam. Id uero fit ita/ut nõ ſuſcipiat oẽm/q̃uis. n. oís ſit præſẽs: nõ tamẽ
ipſi ꝑprie oís. Quẽadmodũ & aíalia cætera & plãtæ tantũ hẽnt q̃tum accipe poſ
ſunt. Sicut præſente uoce orõnem ſignificãte: alia quidẽ prẽter uocis ſonũ oratio
nem quoq; ꝑcipiunt: alia uero uocẽ pulſationẽq; duntaxat. Interea efficitur aíal.
Quod quidẽ animã habet ab ipſo ente ſibi preſentem: ꝑ quã ſane ad ens totum
redigitur. Dum adeſt & corpus neq; uacuum quidem/neq; exps animæ. Quod
certe & prius in loco iacebat anima non carente. Magisq; prætereа uelut prope
factum eſt præparatione quadam. Cum uero factum ſit corpus iam nõ ſolũ: ſed
animatum corpus: & quadam quaſi uicinitate ueſtigio quodam animę fretum:
ubi profecto non accipit animæ partem: ſed ab anima uis aliqua prouenit/quaſi
calefactio quædam uel illuſtratio/in ipſo iam ſuborit̃ cupiditatum & uoluptatũ
dolorumq; genitura. Erat ãt corpus animalis iã facti/nõ alienũ. Anima. n. ex ipſo

Ploti
nõ
opera.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
CREDOS USAL.ES

diuino quieta erat/naturæ ſuæ more/proq; habitu ꝓprio i ſe ipſa cõſiſtẽs. Corpus autẽ ob debilitatem propriã perturbatũ tum ſponte fluitãs/ tum ictibus pulſatũ externis/ primũ in ipſum aĩalis cõmune perſtrepuit/perturbationẽq; ſuam tradi xit i totũ: uelut quando ſenatu quodã quieta ſentẽtia cõſultãte atq; ſedente uul gus incertum tum fame cõcitum/tum aliis querelis ĩpulſum/cõtionem torampti nus interturbat. Quotiẽs.n.dum tales quietẽ agunt/ad illos ratio peruenit a pru dẽte/populus ordine certo diſponit̃: & quod deterius ẽ i urbe nõ ſupat: aliogn quod deterius ẽ/puincit. Tũc eo quod melius eſt uacante. Quippe cũ populus perturbatus rationẽ non potuerit a ſupiore ſuſcipere. Atq; hæc eſt ciuitatis & cõ tionis improbitas. Hæc iterum & prauitas hominis uidelicet i ſe habẽtis/ popu lum uolupratum/& libidinũ timorũq; ſuperãtium. Quãdo.s.tali cuidam popu lo hominis ſic affecti cõcedit. Alius uero in ſeruitutẽ redigit eiuſmodi turbam re fugitq; ad illum/qui fuerat olim:uiuitq; ſecũdum illum:atq; ille ipſe eſt:cõcedẽs interea corpori quæcunq; indulget tanq̃ alieno cuidam atq; diuerſo. Neq; deeſt & q tũ ſic qdẽ: tũ aliter uitã agat ex bono quodã ſui ipſius prauoq; cõmixtus.

MARSILIVS

Quando audimus aĩam noſtram deſcendere/uel aſcendere/ non debemus intel ligere propne loca mutare: Sed deſcendere quidem.i.afflare uitam corpori: eiq; affici. Aſcendere uero cõtra.s.nec afflare/nec affici. Cap.XVI.

a Nima noſtra per potentiã intellectualem ſemper eſt uniuerſum:per rõna lem uero & imaginalem atq; uegetalẽ aliquãdo eſt uniuerſum: aliquan do pars uniuerſi:quẽadmodum luna uel plena uel ſemiplena uiſum. Quãdo.n.nõdum ad particulare hoc corpus afficitõr/circa uniuerſam mũdi for mam inſtar animæ mũdi rõne imaginationeq;/ & utcunq; poteſt/ſeminalium ui rium amplificatione ſe uerſat. Vbi anima noſtra actu quidem uniuerſalis eſt: po tentia uero particularis. Euadit aũt pars uniuerſi/quãdo ad corpus hoc uniuerſi partẽ affectu proprio ſe deflectit. Quo quidem in habitu particularis quidẽ eſt actu/uniuerſalis uero potentia. Proinde quãdo aĩa uniuerſalis euadit/non deſi nit eſſe particularis. Nam & proprietas hęc in ipſa habitus uniuerſitate deprehen ditur. Idolum animæ intellige uitale ſpiraculum animę circa corpus. Quod in nobis eſt geminum. Alterum quidem ab aĩa noſtra:alterum ab anima mũdi. No ſtrum quidem ab aĩa noſtra ſepari non poteſt: ſed ab effectu uacare. Mũdanum uero ab anima noſtra ſegregari poteſt.

PLOTINVS

u Erum ſi illa natura fieri mala non poteſt/atq; hic eſt modus/quo anima uenit in corpus & adeſt:quęritur deinceps/quis nã deſcenſus ſit/rurſũq; aſcẽſus certis temporũ curriculis reſtitutus. Quæ nã ſint iudicia iuſtaq; ſupplicia animarũ. Quæ deniq; infuſiones in corpora aĩalium reliquorum? Hæc enim ab antiquis optime de anima philoſophatis accepimus. Et profecto conan dum eſt preſentem ſermonem aut illis cõſonum demõſtrare/ aut certe non diſſo num. Quoniã igitur iã conſtitit hoc ipſũ quod dicitur naturæ illius participare: non eſſe quidem ad hæc illã deſcendere a ſe diſcedentem: Sed potius naturam hanc in illa fieri/participemq; illius euadere. Quod uidelicet illi uenire animam nũcupant. Idq; ſane aſſeuerandum ẽ eſſe naturam corporis ibi fieri: participemq; uitę animæq; euadere. Atq; omnino hoc ipſum uenire non eſt ſecundum locum accipiendũ:ſed aliter:quæcunq; cõmunionis eiuſmõi cõditio ſit. Quãobrẽ deſcẽ dere quidẽ dicendũ eſt:aĩam inſinuari corpori:quẽadmodũ infundi illã corpori diximus. Id autem eſt huic ex ſe aliquid tradere. Ita tamẽ ut aĩa corporis nõ eua dat. Abire aũt a corpore/id eſſe uidelicet corpus illius nihil participare. Exiſtimã dum eſt pręterea ordinem cõmunionis eiuſmodi partibus uniuerſi huius exiſte re. Ipſam uero aĩam uelut i extremo intelligibilis loci gradu poſitam frequenter ex ſe aliquid elargiri:utpote quę per potentiam eſt ꝓpinqua i breuioribuſq; iter uallis. Ideoq; naturæ eiuſmodi lege tribuere. Eiuſmodi uero contugiũ eſſe malũ: diuortium uero bonũ. Sed cur nam? Quia & ſi aĩa non erat ꝓprie huius: attamẽ quando huius fieri qũocunq; dicitur ex uniuerſo quodãmodo particularis eua dit. Actus.n. eius nõ amplius eſt ad totũ/cuius ſit ipſa totius. Quẽadmodum in illo accidit/qui cũ ſcientiã habeat totam/ ſecũdũ quandã notionẽ eius ſolũ agit. Bonum uero ſcientis ipſius erat/non ꝑ aliquam eius ſciẽtiæ partẽ:ſed ꝑ totã quã poſſidet agere. Iam uero aĩa ipſa cum mũdi intelligibilis totius exiſteret: atq; in toto partem abſconderet/quandoq; ex uniuerſo prorupit in partẽ. Quippe cum illud i quod ſeipſam egit pars exiſteret. Quẽadmodum ſi ignis potẽs cõburere totum/paruũ quiddã adurere compellat̃:cuius uim poſſideat oẽm. Vnaquęq;.n. aĩa/quando hinc eſt pęnitus ſegregata/non proprie duntaxat eſt unaquæq;. Sed quãdo ſecernit̃ non loco/ſed actu:fitq; aliquid ſingulare:ipſa tũc portio quædã eſt/nõ amplius uniuerſa:quanq̃ & alio quodam pacto/uelut uniuerſa conſiſtit. Quãdo uero nulli ꝓprie præſidet prorſus eſt uniuerſa. Quippe quæ tunc poten tia quadã pars eſſe ſit iudicanda. Proinde ꝙ tradũt aĩam ad inferos ꝓficiſci/ſi in ferorum nomen uelint occultũ quiddam ſignificare/apud inferos ꝓficiſci/ nihil aliud eſt q̃ eſſe ſeorſum. Sin autẽ hoc nomine locum quendam deſignẽt deterio rem:quid mirum? Quãdoqdẽ & nũc ubi corpus noſtrũ eſt/& quo i loco/ibidem eſſe anima fertur. Verum quãdo iam nõ extat corpus/quid nã eſt eſſe aĩam apud inferos? Forſan uero ſi aĩæ ſimulachrum nõ ꝓrſus euellatur/cur non ibi eſſe aĩam cogitemus/ubi eſt animæ ſimulachrũ? Sin aũt philoſophia ſoluat oĩo/ſimulachrũ in locum deteriorẽ abit ſolum. Ipſa uero anima pure admodũ in mũdo intelligi bili uiuit:nihilo tũc ex ipſa excepto/ſiue foras educto. Atq; ita quidẽ ſe habeat/ quod ex tali quodam efficitur ſimulachrum. Sed cũ ipſa uelut i ſe refulget/nutu quodam ad illa quę hinc ſunt aliena/tunc ad totum iam contrahitur:neq; exiſtit actu:neq; etiam interit. Sed de his quidem hęc dicta ſufficiant. Propoſitam uero ab initio diſputationem iterum reſũmamus.

LIBER QVINTVS SEXTAE ENNEADIS

Quod ens unum idemq; exiſtens ſimul ſit ubiq; totum

MARSILIVS

Naturale iudicium quod falli nõ poteſt/declarat unum Deum eſſe ubiq; totum. Item naturalis oĩum appetitus ad unum bonũ reuocans oĩa/teſtatur uniuerſam entium naturam pendere ex uno ſimpliciter bono:atq; per ipſum unionem mu tuam poſſidere. Cap.Primum

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA

p RIMVM uero ſuſceptaculum ipſius unius boni eſt ipſum ens pri
mum. Quod quidem una cum ipſo unum ſimul totum eſt ubiq;.

PLOTINVS

NVM Quiddam idemq; numero eſſe ſimul ubiq; totum: cõmunis
indicat mentis humanæ cõceptio. Quando omnes naturali quodã
u inſtinctu clamant in uno quoq; noſtrum eſſe Deum/ adeo ut unus
in omnibus idemq; ſit Deus. Ac ſiquis huius pręſentiæ modum ab
eis minime ſciſcitetur: neq; contẽdat opinionẽ illam ratione diſcute
re: ita proculdubio cõfirmabunt. idq; excogitatione propria machi
nati pẽnitus conquieſcent. Qua quidem in re in unum idemq; pari ſtudio anni
tuntur: neq; ullo pacto uellent ab hac unione diuelli. Iam uero pricipium eiuſmo
di omniũ eſt firmiſſimũ. Quod animæ noſtrę naturali ſpiritu ſonãt. Quod inq̃
non ex ſingulis eſt concluſum: ſed ante omnia diſpoſita ſingulatim nobis uenit
in mẽtem: atq; ante principiũ illud/quo traditur/omnia bonũ appetere: Sic enim
principium hoc uerũ eſt: ſi omnia ad unũ naturaliter properẽt: unũq; quodãmo
do ſint: atq; unum ipſum extet: ad ipſumq; appetitio dirigatur. Siquidem unum
hoc procedens in partem alteram/ quatenus poſſibile eſt procedere: nimirũ mul
ta & apparere poteſt & quodãmodo unũ eſſe. Antiqua uero pricipaliſq; natura
& appetitio boni/quod quidem exiſtit ſui/in unum reuera perducit. Atq; in hoc
ad ſeipſã ſtudet uniuerſa natura. Hoc enĩ huic uni naturæ bonũ eſt: uidelicet ſui
ipſius exiſtere: ipſamq; eſſe: hoc aũt eſt eſſe unam. Sic uero & bonum recte admo
dum dicitur proprium atq; domeſticum. Quamobrem non extra quęrendũ eſt.
Sane ubi nam eẽt/qui extra ens hinc uel illinc excident? Aut quo nam modo in
non ente reperiat ipſum. Sed certe in ipſo ente quærẽdum eſt: neq; ita ut ſit ipſũ
non ens. Si autem ens illud eſt atq; ĩ ente: certe in ſeipſo eſt in quolibet. Non igi
tur ab ente diſtamus: ſed ſumus in ipſo. Neq; rurſus diſtat illud a nobis. Vnum
ergo ſunt entia omnia.

MARSILIVS.

Mundus ſenſibilis tribus præcipue modis eſt diſperſus. Extenſione/diuiſioneq;
locali. Item ſucceſſione temporali. Rurſum mutua qualitatum cõtrarietate. Mun
dus uero itelligibilis ideſt prima idearum plenitudo nullam admittit eiuſmodi
diuiſionem. Similiter neq; mundus uitæ ideſt animarũ intellectualiũ cętus cum
prima mente eiuſq; ideis mirabiliter copulatus Cap. II.

u Erum ne pp unionẽ hic & ſupra & infra a Plotino frequẽtius celebratã/ſu
ſpiceris nec mẽtes/nec aĩas eſſe numero plures/attẽde quod dicã. Hic. n. di
cit unũ eſſe entia oĩa: quæ conſtat nõ eſſe unũ indiuiduali eſſẽtiæ unitate:
Sed ex eo dicit unũ eſſe/quia ſunt ab uno/& ad unũ unitate quadã naturalis de
ſideríi cõfluunt. Item quia oĩa ſepata/quæ apellat entia/ſunt ĩ ſe inuicẽ nullis lo
corum terminis ꝓhibẽtibus. Item ꝙa inferiora ĩter gradus entium pręcipuã actio
nem ſuã pagũt ſub forma & actu ſuꝑiorũ. Similiter itelligit de unione aiarũ ratio
nalium cũ aĩa uniuerſa. Item ĩ libro de numeris. d. entia oĩa unũ eſſe/nõ unum ut
unitas numeralis/ſed ut numerus unus. i. millenarius. Sic ergo ſignificat/quãdo
d. oẽs aĩas unũ. Deniq; de mũdo uitæ mirabiliter unito cogitãdũ eſt nõ ꝓtõẽ
ex mũdo corporeo argumẽtantem/ſed per intellectum maxime in nobis unitum
exordientem ab ipſa rei ſubſtantia. Quicquid enim in illo mundo eſt/ſubſtantia
le eſt iudicãdum.

PLOTINVS.

Vm uero rõnis diſputationiſq; humanæ conditio quæ quod hic propoſi
c tum eſt diſcutiendũ aggrediẽ/non unum aliquid proprie ſit: ſed diuiſum
quiddã: atq; ad ipſam inquiſitiõem corporũ naturã accipiat: unde & prin
cipia ſummit: nimirũ rem ipſam diuidit: eſſentiam eiuſmodi eſſe iudicans: ac de
ipſius unitate diffidit. Quippe cũ non ex propriis principiis eius inueſtigationẽ
exordiaẽ. Nobis aũt ad ipſam de uno oĩoq; ente diſputatiõem propria ad fidẽ
compandam aſſummenda principia ſunt. Hoc aũt eſt intelligibilium intelligibi
lia quoq; pricipia/uereq; eſſentiæ prorſus annexa. Hoc igiẽ uniuerſum quale ſit
imprimis conſiderandũ. Eſt profecto in tranſlatione perpetua poſitum: modiſq;
oĩbus permuraẽ: perq; omne locis ſpatium diſtribuiẽ. Ideoq; nõ eſſentia qdem/
ſed generatio potius apellandũ. Ipſum uero ens ſemꝑ eſſe diuiſum: eodẽ mõ &
ſecundũ eadem ſe pẽnitus habẽs: neq; oriens neq; occidẽs/nullum ſuſceptaculũ/
nullum locũ/nullam ſedẽ habẽs: Nõ egrediens alicunde: nõ ingrediens rurſus in
aliud: ſed permanẽs in ſeipſo. Quamobrem quando de natura corporea diſpu
tat aliquis/merito ex hac ipſa natura & ex illis quę huic proprie tribuuntur argu
mentabitur ꝑ conuenientia ualde cõuenienter/ argumẽtationes cõtexens conue
nientes. Viciſſim uero quãdo aliquis de re intelligibili diſputat/ſi eſſẽtię qua de
agiẽ naturã acceperit/pricipia diſputatiõis inde rite admodũ fabricauit: Nõ præ
uaricãs qdẽ clã ĩ naturam alterã/quaſi inſtituti ipſius oblitus: ſed ex ipſa potius
de ipſa ꝑrſus excogitãs. Vbiq; profecto hoc ipſum quod diciẽ/quod quid eſt/
pręcipuũ iudicaẽ intelligẽdi & diſputãdi principium. Hinc igiẽ dici ſolet/eis qui
recte aliquid definierint/multa iam accidentium eſſe perſpecta: In his itaq; rebus
quarũ totũ ubiq; in eo ipſo quod quid eſt/cõſiſtit/multo magis huic eſt initẽdũ:
Ad hoc ſpectãdum: Ad hoc oĩa referenda.

MARSILIVS.

Mundus intelligibilis ac etiam mũdus uitæ ſi nullam in ſe diuiſionem admittit
pertinẽtem ad locũ/tempus/cõtrarietatem: nec ab ullo ſubiecto locoq; dependet/
merito totus ſemꝑ eſt ubiq;. Cap. III.

t Otus corporeus mũdus mũdo uitæ ubiq; neceſſario indiget: ubiq; igiẽ il
lo potiẽ. Sed ut ille huic ubiq; adſit/nõ cogiẽ rarefieri/aut diuidi: quæ cor
poris paſſiones ſunt. Adeſt ergo unicuiq; totus ferme ſicut uita uel lumẽ
Neq; cogitãdus eſt a re ulla quaſi localiter ſegregatus. Iam enim in locum angu
ſtum redigeretur.

PLOTINVS.

Igitur hoc ipſũ intelligibile uere ens exiſtit: eodem modo ſe ſemꝑ habet
f Nunquam a ſeipſo diſcedit: nulla circa ipſum generatio cadit: nulla clau
ditur loco/neceſſariũ eſt ipſum/ita ſe habẽs/ſemꝑ habitare ſecũ/ nuſquã a
ſeipſo diſtare. Nõ aliud ipſius quidẽ hic eſſe/aliud aũt ibi. Non aliqd ſui ex ipſo
profluere. Alioquin ĩ alio iam & alio foret: ac prorſus ĩ aliquo/nec amplius in ſe
ipſo: nec a paſſione ſecurum. Patereẽ enĩ/ſi iaceret in alio. Sin aũt in nõ patiẽte na
tura cõſiſtit/nõ quieſcit in alio. Si ergo a ſeipſo nõ diſtãs/nõ diuiſum/nõ modo
aliquo ꝑmutatũ: ſit ſimul ĩ multis/profecto unum totũ ſimul ipſum met exiſtẽs/

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USALES

atq; idem ſibimet ubiq; admittet hoc ipſum/quod ī multis exiſtere dicīt. Hoc ât perinde eſt/ac ſi dicaī in ſeipſo exiſtēs/rurſus ī ſeipſo nō eſſe. Reliquum eſt igīt ut dicamus ēe quidē illud ī nullo: ſed alia illius pricipia fore: quæcūq; illi ualeāt propinquare: & quatenus idem ualeant. Neceſſarium eſt igīt/aut ſuppoſitiōes illas eaq; pricipia tollere/nullāq; talem naturā prorſus admittere: aut certe ſi hoc eſt ipoſſibile/extatq; neceſſario natura talis atq; eſſētia/oīo cōcedere quod nobis eſt a pricipio poſitum: unum.s. idemq; numero: nō diuiſum: ſed totum prorſus exiſtēs/a nullo reliquorum/quæ ſūt pręter ipſum/eſſe remotū. Neq; tamē ad hoc ut oībus adſit diffundi paſſim ullo modo cogi. Neq; rurſus ita dūtaxat adeſſe: ut portiōes ab eo aliquæ profluant. Neq; iterum ex eo q̄ ipſum quidem ī ſe maneat totum: aliud uero quippiam ab eo factū/deſerat ipſū: atq; ita paſſim progrediatur ī alia. Alioquin ita certe ipſum quidē foret alibi: quod item fit ab eo/alibi quoq; foret. Atq; ipſum cum iam a ſuis effectibus ſit diſcretū / locū iam propriū poſſidebit. Licet rurſus circa illa quæ ab eo manāt/hūc ī modū argumētari. Aut quodlibet eorum totū ipſum exiſtit/aut pars quędā ſolum. Ac ſi pars/non ſeruabit totius naturā: quod eſt utiq; dictū. Sin aūt eſt unūquodq; totum/aut quodlibet in partes totidem partiemur: in quot & illud in quo manet/atq; ita iam eſt diuiſum. Aut certe idem ubiq; totum eſſe iam poſſe fatebimur. Hæc itaq; ratio ex ipſa re ipſaq; eſſentia deducta eſt: nec alieni quicquā admittit: nec ex diuerſa natura aliquid accipit.

MARSILIVS.

Cōmunis oīum ſentētia/atq; ipſa ratio dictat unūquēq; Deorum ubiq; ſimul exiſtere. Sed ut Deus uniuerſum ſimul obſideat locum/non cogitur rarefieri/aut diuidi: alioquin corporeus foret/ & debilitaretur/ & interiret. Eſt igitur idem ubiq; totus. Cap. IIII.

n Vllius Dei uirtus defectū patiī. Nuſq; ergo deficit. Igiī eſt ubiq; Deus. Naturalis uirtus quo excellētior eſt/eo prouinciā obſidet ampliorē. Vnuſcuiuſq; Dei uirtus eminētior eſt/q̄ excellētiſſima naturę uirtus. Primi Dei uirtus eſt imēſa. Deniq; quicquid poſt Deum ſequiī/abſq; Dei præſentia mouen & conſeruari nō poteſt.

PLOTINVS.

c Ontemplare/ſi placet/& hūc Deum: quem nos nō hic quidem ēe/ibi uero nō eſſe dicimus/ſed pariter ubiq; fatemur. Conſtat ſane apud oēs de Deo aliquid cogitātes/nō hunc tantū Deum: uerum etiam Deos oēs ubiq; eſſe pręſentes: ipſaq; rō ita ēe cōcludit. Si igiī eſt ubiq; Deus/fieri nequit/ut ſit ubiq; diuiſus. Alioquin non ipſe foret ubiq;: ſed unaquęq; pars eius ita diſponereī: ut hęc quidē hoc ī loco/illa uero eſſet in illo. Atqui & ipſe non amplius eſſet unus: quemadmodū ſi magnitudo quædā diuidereī in multa. Sic enī diſſipareī: neq; partes oēs alterius totum illud exiſterēt. Accedit ad hęc/q̄ Deus ita ſe habens/foret & corpus. At ſi hæc fieri nequeūt/rurſus quod incredibile uidebaī/comperium habemus: in uniuerſa uidelicet humana natura/exiſtimāte.s. Deū eſſe ſimul ubiq;: unde conſtat unum aliquid indiuiſum ubiq; ſimul eſſe totū. Rurſus ſi naturam illam infinitā eſſe dicimus/neq; enī definitā eſſe cōcederemus: cur nam potiſſimum infinitam/niſi q̄a nuſq; deficit. Quod ſi deficit/nuſq; nimirum uniuerſq; cōſtat adeſſe. Si enī adeſſe nō poſſet/deficeret utiq;/ foretq; aliquid/ubi ipſa non eſſet. Iam uero & ſi dicamus aliud quiddam extare poſt unum: rurſus oportet ſimul eſſe cī ipſo: & quod eſt poſt ipſum/circa illud uerſari: & ī illud annīti: eſſeq; illius progeniē illi cōnexam: adeo ut quod participat eius quod eſt poſt ipſum/illius quoq; ſit particeps. Proinde cum ī mūdo intelligibili multa ſint: graduq; illic prima/& ſecūda/& tertia: oīaq; ſequentia uelut ad unius ſperæ centrum ſint ſimul affixa: neq; interuallis ullis iter ſe ſeparenī/ſed ibi cūcta ſint ſimul/mentro ubicunq; tertia ſunt/ibidem & ſecunda/& prima pariter adſunt: ſed rem hāc deinceps planius explicemus.

MARSILIVS. Cap. V.

f Aepe accipit p mūdo ītelligibili primū ens & intellectū: cui uelut cōmuni centro inſunt ideę rerum/uelut propria quędā cētra. Sępe etiam illum accipit p eo qđ dixi: ſed adiūgēdo illis ideis ut cētris formas imateriales inde pendētes/ut lineas: quæ ut annectunī ibi ſunt unum: ut producuntur inde/ſūt multa. Et totus hic cumulus eſt mūdus ītelligibilis/magis unum q̄ cumulus formarū materialiū materię uni annexarū: qui dicī mundus ſenſibilis. Sed intelligibilis ille magis eſt unū: quia imateriales formę propius & firmius affigunī ideis ſuis/& p ideas intellectui q̄ formæ materiales incohationibus ſuis/& p eas materię. Item q̄a ille mūdus eſt unum unitate ſummę formę: hic uero eſt unū unitate materię infimę. Item quia hic unionē impedit localis diſtātia partium repugnantia qualitatum. Tota tranſmutatio temporalis. Ibi uero hæc impedimēta nō ſūt. Item mundus intelligibilis compaī ſperæ ampliſſimæ: ſub cuius ambitu cōtinentur ambitus: & ad cuius cētrum rediguni centra formarum imaterialiū/quaſi ſperarum ſic cōtētarū ī prima forma/ſicut ſphęrę minores ī ampliori ſphęra eiuſmodi unio nō prohibet eſſentiarū diſtinctiones: ſicut nec unio formarū in materia: nec annexio linearum centris & cētro/nec collectio ſphęrarum ī ſphęra.

PLOTINVS.

q Vod dici ſæpe numero ſolet/ſicut lineæ multæ ex uno quodā centro connexę procedūt/ſimiliter intelligibilia ex uno fonte procedere: intelligēniā progenitę illic multitudinis cōmode ſtudet afferre. Operępretiū uero eſt hoc ipſum ſeruantes imprimis: oīa uidelicet quæ illic multa gigni dicunī/ſimul exiſtere: ſubdere rurſus/& in circulo quidem licere lineas in ſe nō oīo diſtinctas/tanq̄ diſtinctas accipe. Vnum nāq; eſt planū. Vbi aūt neq; ſecundū unū quidem planū/eſt aliquod interuallum/ſed indiſtātes oīo uires atq; eſſentiæ: haud abre oīa ī centrorum modū excogitantur ī unum quodam cētro ſibi inuicem coniunctorum. Vbi profecto lineę quidem ipſę dimittanī: ſeruentur aūt dūtaxat termini linearū centro cōtigui: ubi etiam cuncta ſunt unum. Rurſus aūt ſi lineas punctis adiunxeris/illę quidem e centris propriis ſuſpēdenī: quæ ſingulę reliquerūt. Ent aūt nihilominus unūquodq; cētrum/ab uno primo cētro minime ſeparatū: ita tamē/ut dum ſimul cum illo ſūt/ſint etiam interea ſingula: atq; totidem quot & lineę: quibus ipſa id cōceſſerant/ut termini illarum exiſterēt. Quapp quot ibi lineas mediū ipſum attingit/totidem eſſe pūcta uidenī. Vnum uero illa apparet ſimul oīa eſſe. Si igiī multis centris ſimilia eſſe intelligibilia oīa fateamur: centris inq̄ in unum centrū redactis pęnitusq; coniunctis: apparētibus uero multa pp lineas: quæ quidē lineę centra nō generēt: ſed oſtendāt: profecto lineę impręſentia

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

nobis cõferent ad oſtendendã aliquã in ſe proportionem ad illa quę attingens natura intelligibilis: propterea multa/& ubiq; uideť adeſſe.

MARSILIVS.

Si cõſideres ĩ prima mẽte ideas cũctas atq; ſingulas/mox in q̃libet idea agnoſces totã plenitudinem idearũ: eius tamen ideę diſtincta ꝓprietate ſeruata. Item intellectualis quidẽ aĩa ſi plura uiciſſim formet corpora/una eſt in multis. Sed penes mundũ intelligibilẽ/multa potius ĩ uno ſũt/uel circa unum Cap. VI.

PLOTINVS.

Ntelligibilia ꝑfecto/cũ entia multa ſint/ſunt ſimul & unum. Rurſus cum
i unũ ſint/interea ob infinitam naturam ſunt & multa: Tum uero multa in uno & ĩ multis unum/& omnia ſimul. Atqui agunt omnia illic ad totum una cum toto: Agunt ad partem rurſus cum ipſo toto. Admittit uero pars in ſe ipſa actionem primam tanquam partis. Cõſequitur uero deinde totum. Quemadmodum ſi ipſe homo in hominem quendam ueniẽs/homo quidam euadat/exiſtens rurſus & homo. Homo quidẽ qui eſt in materia/ab uno hoĩe qui poſt ideam extat/hoies eoſdem reddidit multos: atq; eſt unũ idem ſic ĩ multis. Quia unũ aliqd idem more ſigilli eſt in multis impreſſum. Ipſe uero homo & ipſum ꝑ ſe unũquodq;/& totum ipſum uniuerſum nõ ſic eſt in multis: ſed ĩ eo ſũt multa. Immo uero ſũt circa ipſum. Aliter enĩ albedo eſt ubiq;: Aliter aĩa uniuſcuiuſq; eſt in qualibet parte corporis eadem. Sic itaq; & ens ipſum ubique eſſe eſt iudicandum.

MARSILIVS.

Anima noſtra intelligit plenitudinem idearum. s. cõuerſa ad ĩtellectum ſuũ: neq; tamẽ illic ꝑ idearum imagines. Ergo ipſa per ĩtellectũ eſt uniuerſum. Atq; ita in uniuerſali rerum forma oẽs aĩę ſunt quodãmo unũ: quanuis ſua quadã ſingulæ proprietate diſtinctæ. Quatenus autem ab ĩtellectu digrediuntur inter ſe diſiunguntur. Cap. VII.

Lotinus ĩ his duobus libris nõ intẽdit ꝓbare q; nõ poſſit eſſe niſi una aĩa:
p ſed q; una aĩa poſſit eſſe ubiq; non obſtãte magnitudine uel multitudine corporũ. Et q; nõ oportet ĩ diuerſis mũdi partibus aĩas multas ponere: qa una cõis nõ ſufficiat ubiq; eſſe & regere. Quod ſi ponũtur multæ/ꝓp aliam rationem ponũtur q̃ ꝓp illius unius inſufficientiam: & hę multę ſũt unum cum illa. s. unione ſpatii. Item quia agũt ſub cõi uirtute illius. Item quia ad cõem redigunť aĩę ideam. Item quia quęlibet aĩa eſt omnia ĩ ſe rerum ſemina: ſicut aĩa mundi & quãdo ĩ ſe cõuertitur/ explicat ſe ĩ oĩa/& adęquatur illi: & cũ illa ęque gubernat: & cum mẽte cõi ęque cõtemplatur oĩa: Talisq; ſit unio/qualis ĩ luminibus oĩum ſtellarum ĩ lumine Solis. Vbi oĩa ſunt ubiq;/oĩa ęque habẽt uires ad cũcta regenda. Sed cętera agunt in uirtute Solis. Item exemplum eſt in quinq; ſẽſibus: Qui unum ſunt/primo quia ab uno cõi ſenſu/& ad unum. Secũdo quia ĩ retractione a corpore quilibet eorum ſentit ĩ cõi ſenſu. Tertio fingamus uiſum ĩ ſenſu cõi ſentire nõ modo uiſibilia: ſed mox etiam cętera ſenſibilia. Similiter auditum ſentire primo ſua/deinceps alia. Sic & alios. Tũc quilibet eſſet unum tum cum aliis: tum cum cõi: & tamẽ adhuc eẽnt diſtincti: tum qa quilibet poteſt ſe reflectere ad propria ſicut prius: tum quia licet quilibet fundat ſe per oĩa: tamẽ a propno quodã exorditur: ac tãdem redit in idem. Scito Plotinũ poſt hos libros & poſt librum Vtrum omnes aĩę ſint una aĩa/cõpoſuiſſe tres libros de dubiis aĩę: ubi manifeſte oſtẽdit numerum aĩarum.

PLOTINVS.

Empe & noſtrum ad ens ipſum reducitur. Quo & nos ipſi reducimur. Ad
n illud aſcẽdimus. Ab illo exiſtimus ab initio. Intelligimus illa/nõ per illorum imagines. Nõ per figuras ullas/quas habeamus. Sin aũt intelligimus quidem illa: neq; tamẽ ꝑ imagines uel figuras: ſequitur ut illa ĩtelligamus ipſi exiſtẽtes illa. Si ergo ſumus ſcientię ueræ ꝓticipes/illa ſumus. Nõ accipiẽtes q̃dẽ in nobis ea: ſed nos potius exiſtẽtes ĩ illis. Cum uero nõ ſolum nos illa ſimus: uerum etiam alia ſint & illa: nimirum oẽs illa ſumus. Simul igiť una cum oĩbus exiſtẽtes illa ſumus. Oĩa itaq; unũ ſumus. Cum uero foras proſpiciamus: neq; illuc/unde ſuſpẽdimur/aciem dirigamus: merito nos eſſe unum nequaq̃ aĩaduertimus. Perinde ac ſi multi uultus ĩ orbẽ uno quodam uertice ſiue intima unaq; radice cõnecterentur. Siquis autẽ ad intima reflecti poſſet/ſiue ſua ꝑ natura/ſiue reflectẽte Minerua/ ſeipſum iam eſſe Deũ uniuerſumq; cõſpiceret. Inſpiceret inq̃ ſe primo quidẽ nõ tãquam ꝑnitus uniuerſum. Sed deinde nõ habẽs ubi potiſſimum ſiſtẽs gradum determinet ſemetipſum: & quouſq; ſit ipſe definiat: nimirũ mox prætermitteret/ſeipſum circũſcribere: atq; ab ente uniuerſo ſecernere. Itaq; ad uniuerſum ipſum undiq; pęnitus perueniret. Ita tamen ut nuſquã ꝓcederet. Sed permaneret ibidem: ubi conſiſtit & totum.

MARSILIVS.

Mens diuina per ſuas ideas ĩ materiam agit/nõ extrinſecus more artis humanæ: ſed intrinſecus modo artificioſę nature: nec eſt ſeiuncta ſecundũ locũ a materia. Alioquin loco proprio deputabitur: nec mixta materię. Alioquin minime dominabitur. Cap. VIII.

Biq; uero eſt idea ignis/ubiq; ignem genitura. Nõ diuiſa: ne pereat. Nõ ex
u tenſa: ne corporea fiat. Non multiplicata numero: ne fiat innumerabilis. Vna ſufficit: una eſt ubiq; tota.

PLOTINVS.

Rbitror equidẽ/quiſquis cõſideraſſe rit/qua cõditione materia quodãmodo ſpẽs accipit/facilius quod impręſentia dicťe/cõceſſurum: neq; ultrius
a uel tãquam impoſſibile negaturũ: uel rurſus quicquã dubitaturũ. Probabile nanq; neceſſariumq; exiſtimo/non ita diſponi naturam: ut ſpecies quidem hinc ſeorſum poſitæ ſint: materia uero illinc locata ſeorſum: atq; deſuper alicũde illuſtratio quędam ueniat ĩ materiam. Verendũ eſt enim/ne hoc forte ſit dictu ridiculum. Nempe q̃d nam foret/in his hoc ipſum quod dicťe ꝓcul atq; ſeorſum? Præterea nõ ne tum explicatu difficile/tum ambiguitatis plenũ foret? Quod de participationis cõditione modo tetigimus? Sed id quidẽ ſiquãdo dicatur/ facile prompteq; nimiũ ſit adductũ: quippe cum ad huius notitiã peruenťe exemplis. Verum ſiquãdo nos illuſtrationẽ quãdã in medium introducimus: nõ ita dictũ uolumus: ſicut ĩ rebus ſenſui manifeſtis remota quędam a remotis illuminari uidemus. Sed quoniã quę ĩ materia ſunt/imagines quędã ſũt: ipſæ uero ſpẽs exemplarium primorum obtinẽt ordinem/hæc ab illis emicare uidẽtur: nosq; ĩ his illuſtrationis nomine utimur: ꝓpea q; illuſtrator cum illuſtrato minime cõmiſcetur. Oportet uero nũc loquẽtes exactius/hęc nõ ita diſponere: ut ſpecies ipſa hinc ſit

Ploti
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

loco ſeorſum: deinde uelut in aqua/ſic in materia ideę fulgor inſpiciaẽ. Sed materiam exiſtimãdũ eſt undiq; ideam uelut attingere: rurſuscq; nequaq̃ attingere. Atq; ita ſecundũ ſe totã a ſpecie reportare nõ nihil: conferente ad id propinquitate: quatenus accipere poteſt nullo prorſus interueniente medio: Neq; rurſus ita ut idea per totam diſcurrat materiã / ſiue ſuperferatur: ſed potius i ſeipſa permaneat. Si enĩ ipſa ignis idea in materia minime iacet/materiã uero nũc ſubiectam elemẽtis accipiamus/ipſe profecto ignis idealis materiam ſuperans/nec inhęrens ipſe materię/formã ignis per totã ignitam materiam exhibebit. Supponatur aũt ignem primũ materialẽ/molẽ mulrã protinus eſſe factũ. Eadem præterea ratio cęteris congruit elemẽtis. Si igitur ipſe ignis idealis ĩ omnibus prorſus inſpicitur/imaginẽ ſui prębens: Neq; ſic quidẽ prębet quaſi loco ſeiunctus/qualis illumination eſt oculis manifeſta. Alioquin iam eẽt alicubi uniuerſus hic ignis corã ſenſu/ſi modo ipſe totus multæ ſit pres: certe quaſdã ſui prębet imagines: dum ipſius idea cõſiſtit non circũſcripta loco: ſed ipſe loca generat ex ſeipſo. Alioquin oportet ipſum/ſi mõ multiplex ſecundũ pres eſſet factus/a ſe diffugere: ut ita foret multus: ſępiusq; particeps eiuſdem fieret. Iam uero idea ipſa cũ ſecari nõ poſſit/nihil ſui ipſius materiæ prębuit. Neq; tamẽ quãuis unum ſit/extitit impotens ad illud quod nõ eſt in ipſius unitate formandũ. Neq; etiam compulſa eſt adeſſe ſic uniuerſo/ut alia quidem ſui parte/partem hãc uniuerſi: alia uero partẽ formaret illam: ſed potius ſe tota quodlibet atq; totum. Ridiculũ nãq; foret/multas iccirco ideas ignis inferre: ut unuſquiſq; ignis a ſua quadã idea/ hic quidem abilla: ille uero formeẽ ab alia. Sic.n. ideę innumerabiles eſſent. Prętereq; quo nam pacto quæ fiunt/cõmode partieris: ſiquidem ignis unus ſit/atq; continuus? Tum uero ſi huic materię ignem alium adiungamus/amplificãtes illum: profecto ſecũdum illam quoq; materiæ portionẽ/concedendum eſt/eandem prorſus ideam/eadem effeciſſe. Neq; enĩ aliam illic ideam fore quis dixerit.

MARSILIVS.

Vna mundi machina & fabricata eſt ab una mente/ & uegetatur ab una aĩa/tota ſimul ubiq; preſente Cap. VIIII.

Icut intra unam ſphęram multæ ſunt/& unitæ cum ea pariter/& diſtinctæ: ſic penes unã aĩam/aię multæ. Anima mũdi nec ut punctũ eſt indiuidua: ſed eminentius: ideo nõ habet certum ĩ dimẽſione ſitũ: Nec rurſus unũ eſt ex multis: ſed unitas i ſe explicans multitudinẽ: ideo tota põt multis & partibus & corporibus ſimul adeſſe. Nec eſt ab ullo diſiuncta ſecundum locum. Cum ipſa rebus eiuſmodi ſit eminẽtior/& quãtitatem procreet atq; locum. Deniq; cum nõ ſubſtineaẽ ab ipſa mundi machina: ſed eam ipſa ſubſtineat/merito uiget ubiq; tota. Similiterq; intellectus mũdi faber.

PLOTINVS.

Roinde ſi rõne aliquis oĩa elemẽta iam facta in unam circularem figuram ducat: certe nõ eſt dicendũ auctores multos ſperam efficere: ita ut alius alibi diſtributus ſit ad partem efficiendã: Sed unam eſſe fabricę cauſam ſe tota perficiẽtem: neq; parte ſui alia aliud fabricãtem. Alioquin multi rurſus effectores forẽt: niſi in unum indiuiſibile totã fabricã referas: ĩmo uero niſi unũ imparti bile ſit ſperæ totius effector. Neq; tamẽ ita ut auctor ipſe diffundaẽ i ſperam: ſed tota ſpera ſuſpẽſa pęnitus hęreat auctori. Vita igiẽ una ſperã habet eadem. Atq

ſpera in una uita locatur. Itaq; & omnia quæ ſunt in ſpera / in uitam rediguntur unam. Ideoq; & oẽs aię una quodãmodo ſunt. Vna uero ſic eſt aĩa/ut rurſus ſit infinita. Quamobrem nõnulli aĩam numerũ eſſe dixerũt. Alii uero numerũ ipſũ tradiderũt naturam aię augere. Ita forſan excogitantes: quia uidelicet nuſquam aĩa deſit: Sed p oĩa extet/interea hoc ipſum quod eſt exiſtẽs. Iam uero ſi maior adhuc foret mũdus/nuſquã aię uis ipſa deficeret: quo minus p oĩa rurſus propagaretur. Neq; tamẽ p oĩa curreret. Immo uero uniuerſum hoc ĩ uniuerſa aĩa foret. Tum uero hoc ipſũ quod diximus augere/non ſic accipiendũ eſt/ ut uerbo profertur: ſed quoniam aĩa & ſi unum eſt/nuſquã tamẽ deeſt uniuerſo. Ipſum nãq; quod eius eſt unum/nõ tale eſt/ut quãtum ſit/metiri liceat. Hæc enĩ cõditio altius eſt naturæ: quæ falſo ſibi uendicat ipſum unum: & participatione quadam dũtaxat aſſequiẽ/ut appareat unum. Quod aũt ueritate quadam eſt unum/tale prorſus exiſtit/ut nõ ſit unũ ex multis accumulatũ: ne forte quodã inde ſublato totũ illud unũ intereat. Tale rurſus/ut nullis aliunde terminis ſepareẽ: ne adhibitis ei quãdoq; cæteris/uel minus euadat/ubi ſint illa maiora: uel cupiens dilatari per oĩa diſſipeẽ: Atq; ita nõ totum oibus adſit: ſed per partes propne ſuas illorũ partibus appropinquet. Itaq; (ſicut dici ſoler) ubi nam gentium ſit/prorſus ignoret. Quippe cum ĩ unã cõtinuationem cõſpirationẽq; puenire nõ poſſit. Vtpote quod eſt a ſeipſo diuulſum. Si hoc igiẽ reuera ipſum ſibi unum uẽdicat/de quo ſane tanquã de eſſẽtia unum liceat prędicare: oportet ipſum uiden quodãmodo oppoſitam ſibi naturã. i. multitudinem ſua quadã potentia cõtinere. Neq; ab extremis hãc multitudinem mutuari. Sed penes ſeipſum/atq; ex ſeipſo/eſſeq; reuera unum: atq; in ipſo uno habere hoc ipſum/ut ſit infinitũ atq; multitudo. Cum uero eiuſmõi ſit/neceſſarium eſt/ubiq; totũ eſſe/unam i ſe rõnem exiſtentẽ: item ſe comprehendẽtem: ipſumq; comprehẽſorem/ipſum met exiſtere: adeo ut comprehendẽs ipſum nullo modo diſtet ab ipſo: ſed in ipſo exiſtat ubiq;: ubicunq; ſit ipſum: quod quidẽ a nullo eſt limitibus loci diſiunctũ: neq; certe ſic ipſum eſt alterius loco diſiuncti. Siquidẽ ipſum eſt ante oĩa quę ſunt i loco. Neq; iis ipſum indiget: ſed hæc illo potius egẽt: ut fundenẽ in eo. Vbi uero hæc in eo fundata ſunt/illud nequaquã e propria ſede diſcedit: quæ ſane nihil aliud eſt q̃ in ſeipſo ſedere. Si enĩ moueaẽ ipſa/protinus illa perdunẽ· Quippe cũ eorũ ſublatum ſit fundamentũ: cui quidem ea ſiſtenti prius initebanẽ. Atq; nec ipſum eſt adeo demens/ut a ſeipſo diſcedẽs diſſolutionis diſcrimẽ aliquãdo ſubeat: & cũ in ſeipſo pęnitus conſerueẽ/temere tamen infido ſe cõmittat loco/q; procul dubio illo potius indiget/quo ſerueẽ.

MARSILIVS.

Hæc tria rerum principia ſũt ubiq;. Ipſum bonũ. Item diuinus ĩtellectus/qui ipſa pulchritudo eſt. Rurſus uita mũdi. Hæc occultis tractibus ad ſe oĩa rapiunt/colliguntq; ĩ unum appetẽtia bonũ & pulchritudinẽ atq; uitam Cap. X.

Vperna bonitas/intelligẽtia/uita/eadem adeſt ubiq; tota/ſufficitq; cũctis: quoniã addicta nulli pmanet i ſeipſa. Prętereа ſicut oculi multi uno Solis lumine paſſim toto fruunẽ/ſic oẽs ĩtellectuales aię uno ĩtelligentię primæ lumine potiunẽ/& ubiq; præſente/& nuſquã diuiſo. In quo & cunctę ſũt unum. Vno ſimiliter bono cuncta ueſcunẽ abſente nuſquã. Vna quinenã uita ubiq; uigente ſpirãt. Vnio uero rerũ in mũdo corporeo diſtãtię diſcordięq; pleno nulla

Ploti
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

foret:nisi supernus ille mundus & habitatores eius unionem mirabilem possiderent. Quos quidem habitatores secundū essentias interim iter se differre i hoc capite & i multis aperit.

PLOTINVS.

Permanet igit illud i seipso sapientia pollēs. Neq; aliis unquā hęret. Reliq; uero ex eo cōtinue pendēt: utpote quæ ubi illud sit/ipso inuenīāt desiderio. Atq; hic est ille amor: quo plerisq; affecti ad amatę rei fores pernoctare ferunt: amor inq; extrinsecus semp assistēs/pulchrūq; desiderās/satisq; sibi factū existimās/si modo quoad pōt aliquādo potiat. Nā & supni illius amator/ipsam quidem nō accipit pulchritudinē: sed quadā propinquitate participat. Illa uero i seipsa cōsistit: multisq; unius sunt amatores. Amātes totum/& quādo habēt pro utribus totū habētes: Totum enī ipsum est quod amat. Quid nam igit phibet quo minus illud sufficiat oibus: dum permanet i seipso? Quādoquidem ob hoc ipsum oibus satisfacit: quoniam permanet: & ppea pulchrum est: quoniā oibus totum adest. Iam uero & ipsa intelligentia tota oibus adest. Quapp cōis intelligentia est. Neq; hæc quidem intelligētia hic proprie: illa uero illic existit. Ridiculum nāq; aliquid erit/si loco quodā indigeat. Neq; profecto sic passim se habet intelligentia/sicut albedo. Nō enī corporis officium est intelligere. Verum si modo intelligentiæ reuera participes sumus/in unum aliquid atq; idem secum ipso totū simul existens necessario cōspiramus. Neq; sic inde accipimus/ut portiones quasdam illius percipiamus: neq; rursus ita/ut totum ego habeam/& tu habeas totum: diuisum alterutrum ab alterutro. Id quidem cōtiones cętusq; imitantur. Tanquā in unam cōcurrāt itelligentiam/& unusquisq; seorsum sit ad sapiētiam impotēs. Cum uero i ipso cętu ueraq; ad intelligēdum copula oēs conciunt/cōferūtq; i unum/intelligētiam generāt/& inueniūt. Quid enī prohibere pōt/quo minus intellectus ab alio atq; alio sit i eodem? Sed pfecto quamus intelligētes aliis ad idem nobiscum cōgredianť/nō tamē simul cōgredi nobis apparent. Perinde ac siquis rem eandem digitis simul multis attingēs/aliud item atq; aliud se opinet attingere. Aut si eandem cordam i lyra quispiam pulset/se illam pulsare nō uidēs. Quanquā cōsiderādū nobis erat: quemadmodū bonū animabus attingimus. Nō.n. aliud ego bonū attingo: aliud aūt ipse: sed idem. Neq; rursus sic attingimus idem: ut inde i me quidē aliud/ i te uero aliud affluat: adeo ut illud alicubi superne sit situm: munera uero eius ad hęc nostra descendāt. Sed oportet largitorem ipsum accipientibus prorsus adesse. Vt reuera illinc accipiāt: & qui largitur/nō alienis/sed suis elargiat. Intellectualis nāq; largitio nō more transmissionis cuiusdam nuntii ue peragit. Quādoquidem & corporibus ipsis inter se loco distātibus munus sæpe pstmile aliis simul aliisq; tribuit. Traditioq; & effectio fert in idem. Quinetiam uniuersi corpus agit/ac patit in seipso. Neq; quicquā ab externis accedit ad ipsum. Si igit in corpus ipsum nihil extrinsecus incidit/quod tamen suaptenatura quasi seipsum fugit/in re certe ipsa nullam distantiam patiente: quo nam modo externū aliquid habet locum? Quamobrem existentes i eodem/bonum ipsum & uidemus/& tangimus: existētes inq; simul/illudq; nostris itelligibilibus attigentes. Et profecto mūdus illic multo magis q̄ hic est unus. Alioquin duo mūdi sensibiles erūt/diuisi similiter. Ipsaq; itelligibilis sphęra sēsibilis erit: si modo nō aliter atq; hęc nostra sit unū. Quapp admodū unitate prestabit: Aut certe ridiculosior erit. Siquidē necessitate quadā huic sphę remoles cōsentanea sit/illa uero extensione nō indigēs/sese ptēdat/& a seipsa discedat. Deniq; quid nam illic impedimenti est/quo minus i unum cuncta cōspirent. Nō enī alterū ibi quasi nō concedens locū/repellit alterum. Quemadmodū neq; qui doctrinā cōtemplationemq; uniuersam cōspiciunt: & oio scientias oēs i aia minime coarctaras. Siquis aūt obiiciat unionē hāc nō posse i essentiis fieri/respōdebo equidem/tūc demum fieri minime posse: si modo essentię uere moles extiterint.

MARSILIVS.

Mens diuina sicut p indiuiduā æternitatem/quæ temporis causa est/totum tempus adequat/& superat: ita per indiuisibilem essentiam uirtutemq; ifinitam totū spatium obtinet/& excedit: ipsa uidelicet spatium & quæ sūt i eo ubiq; procreās & cōseruans. Cap. XI.

Icut.n. se habet totū tempus ad indiuiduū illius statum: sic tota dimensio
f ad excellentem substantiæ indiuisibilis potestatem. Est enī & ibi tum per seuerantię tum uirtutis imensitas: & hic imago quędam muneris utriusq;.

PLOTINVS.

Aeterum quo nam modo quod nullam i se dimensionem habet per uni
c uersum corpus attingit tāta magnitudine prędituṁ? Cur ue nō dispergit propagatione eiusmodi? Cum unū idemq; p oia porrigat? Quod quidē sæpe in dubium tam adduximus propensius affectantes dubitationi quandoq; finem imponere. Demonstratum est igit sępe/tam sic se habere. Sed operępretū est etiam persuasiones afferre: quanquā nō minimū/imo uero plurimū ad persuasionem cōtulit illa ipsa natura/qualis uidelicet sit ostensa: Similiterq; cōferre uide tur/si cogitemus eam nō esse uelut ingens saxum alicubi situ: atq; ubi situm est/ quātum est/tantūdē occupās: neq; potēs eosdem limites pertransire. Quippe cū mensurā certam habeat quātitatis/mensurā etiam habeat potestatis i natura lapidea circūscriptę. Immo uero cū illa sit prima natura/neq; mensurata/neq; determinata quanta debeat esse: hac enī natura potius altera mēsurat/nimirum uniuersa potestas existit nullo modo tanta uel tanta. Quamobrem neq; etiam est in tempore: Sed extra omne tempus existit/dum uidelicet tempus quidē per interualla cōtinue spargit. Aeternitas aūt in seipsa eodem habitu permanet/ cōtinetq;/& superat: ampliorq; existit tēpore per potentiā sempiternā: quāuis hoc ipsum in prima uideat excrescere. Veluti si linea quædam p imensum procedere uideatur. Verūtamen semp redigat ad signum/circaq; ipsum currat. Et quocūq; currit/in ea signum cōspiciatur. Quod quidem minime currat: sed illa potius circa ipsum se undiq; uoluat. Si ergo tempus ad illud quod i eodem permanet in essentia analogicam quandā proportiōem habet: Est aūt illa natura nō solum ob ipsam sempiternitatem: sed etiā pp excessum potentiæ infinita: oportet sane ad hāc quoq; uirtutis infinitatē cōsequēter reddere naturā quandā e cōtra & eque currentem: Quæ quidem econtra pariter eleuet: pēdeatq; ex illa: dum uis altera secūdū tempus eque percurrit una cum uirtute manente. Et profecto uirtus illa ppea est amplior: quoniā efficit ut ad amplitudinē suam prouinbus uniuersum amplificet. Quænam igit hæc est? Quæ naturę huius est pticeps/quoad pticeps esse potest. Dum profecto natura hæc adest ubiq; tota: neq; tamē in quolibet tota perspicit

Ploti
pi
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USALES

infirmitate ſubiecti. Adeſt aũt illud pẽnitus uniuerſo:nõ quemadmodum materialis triangulus idem quodãmodo in multis numero plura/ſed quemadmodũ imaterialis ipſe triangulus:a quo qui i materia ſũt/dependẽt. Sed cur materialis triangulus nõ eſt ubiq;:ſiquidẽ imaterialis ubiq; uiget/Quoniam uidelicet non omnis materia particeps eſt effecta: ſed & aliud quiddam habet:neq; n. omnis accõmodatur ad omne. Quandoquidem neq; oĩs illa prima ad omne ſe ſtatim adhibuit. Sed iprimis ad genera prima:deinde p hæc ad reliqua. Verũtamẽ natura ſuperior ẽque aderat uniuerſo.

MARSILIVS.

Vita i mũdo duplex.s .intellectualis & aialis: Eſt & ab omni mole pẽnitus expedita/& uigore uitali/efficaciaq; ifinita. Ideo cũctas machinæ mũdanæ partes ipſa tota impartibilis pariter obtinet/atq; uegetat Cap. XII.

a Nima quoq; tua quãuis p uires inferiores tuo corpori ſit addicta/ tamẽ p intellectum eſt uniuerſum:p rõnem uero media. Quãdo igiẽ ratio & ſe & uires inferiores cõuertit ad itellectum/totus aius tuus fit uniuerſum. Tũc de uita illa uniuerſi ubiq; regnante non diffidis:quoniã & ipſe ferme ſimiliter es ubiq;. Vbiq; ſũt & Dii oẽs/aiarum ciuitatũq; rectores/ad primũ oĩa dirigentes.

PLOTINVS.

ſ Ed qũo adeſt:Profecto tanquã uita una. Vita enĩ in aiali nõ uſq; ad certũ quiddã dũtaxat extendiẽ:ultra quod per totũ progredi nequeat. Immo ſe fũdit p uniuerſum. Siquis aũt quęrat iterum/quo nã modo meminiſſe debet uim ipſam uitę nõ eſſe proprie tãtam. Immo ſi cogitatiõe partiaẽ in infinitum/ſemper occurrit uis eadem funditus infinita. Nõ enĩ ipſa uita i ſe materiam habet:cuius cauſa una cũ magnitudine molis in paruum rurſusq; paruum lapſa deficiat. Si igitur infinitatem i ea perpetuo uigentem accipias/naturam indefeſſam prorſusq; inuictam/ nec ullo modo/nec uſquam in ſeipſa deficientem/tanq; uita prorſus exuberantem:putas ne quoquã intuen te poſſe/uel ad aliquid mentem affigere:ubi nõ reperias eam? Cõtra uero tibi cõtinget. Nõ enĩ tu procedens trãſgredieris:neq; rurſus i paruo quodã ſiſtes gradu. Quaſi nõ habeat illa quod tribuat ultra:ppea q gradatim per parua deficiat. At ſi concurrere ualeas:imo uero ſi in uniuerſo cõſiſtẽs/nihil ultra requiras/ita demum illius ubiq; præſentiam conſequeris. Alioquin ſi id nequeas/aut renuas/in aliud quiddam protinus excides:ac præſens decides/& id quidem nequaq; aduertẽs: ppea q alio proſpicias. Verum ſi nihil ultra quęſieris/quo nam pacto ſic affectus euades? Profecto ex eo q acceſſeris uniuerſo:neq; in eius parte reſtiteris:adeo ut neq; tu quidẽ dicas: eqdem tãtus ſum dũtaxat. Nẽpe ubi hoc ipſum quod tantũ ꝓprie dicit prorſus obmiſeris/factus es uniuerſus. Tam&ſi prius quoq; uniuerſus eras. Sed quoniã aliud inſup aliqd tibi pręter & poſt uniuerſum aderat/minor adiũctione eiuſmodi euaſiſti. Nõ enim ex uniuerſo tibi erat adiunctio. Nam nihil illi unq; adiunxeris:ſed ex nõ uniuerſo potius erat. Iam uero quicũq; fit aliqs:isq; fit ex nõ ente/ iam eſt minime uniuerſus. Sed tũc reuera uniuerſus exiſtit: quãdo nõ ens oio dimiſerit. Tũc itaq; teipſũ auges/quãdo dimittis alia. Tũc & uniuerſum tibi adeſt/ cętera dimittenti. Dum uero es una cum cęteris/illud tibi minime fulget. Sed.n. quãdo fulget/nõ accedit/ut adſit. Immo uero tu inde diſceſſeras/quando nõ aderat. Quod ſi diſceſſeras/nõ ab illo quidem:illud nãq; paſſim adeſt. Sed neq; eũ alio quoquã abiſti. Sed dum etiam eſſes præſens/te ad contraria diuertiſti. Eadẽ ratione cæteri quoq; Dii ſępe cum multis ſint ęque pręſentes/uni tamẽ apparẽt. Quoniam ille ſolus omniũ ſuſpicere poteſt. Sed hi quidem Dii prorſus omnigeni pręſentes ubiq; ciuitates ad meliora conuertũt. Ciuitates autem in ſupernum illum deniq; cõuertuntur. In illum tota tellus. In illum deniq; ęlum:ubiq; penes ipſum & in ipſo perſeuerantia. Ex illo quinetiã quæ uere ſunt entia ens ipſũ habent:uſq; ad aĩam atq; uitam illi prorſus annexa. Atqui & ipſum quod ens modo dicebam/penes magnitudinem infinitam conſpirat in unum.

LIBER SEXTVS ENNEADIS SEXTAE DE NVMERIS.

MARSILIVS.

Si unũ ipſũ bonũq; idem eſt/merito multitudo quo lõgius diſcedit ab uno atq; unione/eo fit deterior. Igiẽ ſi fingaẽ multitudo uel ifinita/ uel qũolibet unitatis expers/erit ipſum malum Cap. Primum

m AXIME Vnita ſecũ ipſa ẽ ſpês quęlibet ſepata & idea cuiuſq;. Quoniã eſſẽtia ſimplex & indiuidua ẽ. Minus unita ſecũ ipſa ſpês naturalis per corporis partes extẽſa/etiã q̃diu cõtinuitarẽ ſuã ſeruat. Ergo minus bonũ. Minimũ unitatis hẽt multitudo diſcreta cõtingẽs diſſolutiõe continui. Ergo malũ. Quod uero nullã unionẽ ſeruare fingiẽ/apellaẽ maxime malũ.

PLOTINVS.

q VAERENDVM Videẽ imprimis nũquid multitudo ſit diſceſſus diſtãtiaq; ab uno:ideoq; ifinitas ipſa extremus ſit ab unitate diſceſſus:ppea q hęc ſit inumerabilis multitudo: atq; ob hoc ipſum infinitas malũ ſit:noſq; mali ſimus: quãdo multitudo ſumus. Tũc.n. quodlibet multũ fit/quãdo nõ potens penes idẽ in ſeipſo manere/ diffundiẽ/& extendiẽ iam diſperſũ. Et quãdo i ipſa diffuſiõe ꝓrſus uno priuaẽ/ fit multitudo. Vbi deeſt quod partẽ aliã cũ alia uniat. Sin aũt adſit quidã cõciliator/tunc quod fuſũ eſt/pmanẽdo fit magnitudo. Sed quid nã eſt i magnitudine mali? Profecto ſi perſentiret/ pateret i ea malum. Sentiret enim res illa ſe a ſeipſa iam procul abiiſſe. Vnũquodq; ſane nõ aliud expetit/ſed ſeipſum. Progreſſus ãt ad externa factus uel uanus eſt uel certe coactus. Præcipue uero eſt unũquodq;/ nõ quãdo fit multum/aut magnum:ſed quãdo ſui ipſius exiſtit: ſui uero ipſius eſt/quãdo ſolũ ſibimet annuit. Quod autẽ appetit ſic fieri magnum/ignorat qd reuera ſit magnum: feſtinatq; quo nõ expedit:ſed extra prorumpit. Ad ſe autem uergere/eſt intus aſſidue permanere:teſtatur id præcipue quod efficitur magnitudine. Si enim extra protrahitur:adeo ut unaquæq; partium ipſius exiſtat :Singulę quidem partes erunt: ſed non ipſum proprie/quod ab initio. Sin uero ipſum/ oportet partes omnes ad unum uerti:adeo ut illud exiſtaẽ/quando quoquomodo unum eſt/non quando magnum. Quamobrẽ propter ipſam magnitudinem/ & quãtum eſt in ea/a ſeipſo diſperditur. Quatenus ãt habet unũ:habet quoq; ſe ipſum. Verũtamen uniuerſum magnum eſt & pulchrũ. Sed iccirco pulchrum eſt: quoniã nõ eſt pmiſſum ad infinitatẽ prorſus effugere. Sed ẽ unitate cõprebẽſũ. Iam uero pulchrum eſt nõ magnitudine quidem ipſa:ſed potius pulchritudine. Atqui iccirco indiguit pulchritudine quia factũ eſt magnũ. Quãdoquidẽ ſi hoc

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

foret ab ipsa pulchritudine destitutũ/quatenus magnũ ẽ/ eatenus apparuisset & turpe. Atq; ita hoc ipsum magnũ/pulchritudinis materia est:quoniã multum est quod idiget ornamẽto. Itaq; quod magnũ est/si a pulchritudine secernaẽ:magis est inornatum magisq; turpe.

MARSILIVS

Si fingatur multitudo infinita/non erit proprie numerus. Numerus.n. entium in mundo incorporeo definitus est:atq; inde in mundo corporeo terminatus:neq; animus numerãs facit/auget ue numeros reuera/q̃uis fingat. Sed i eo sũt utrinq; naturaliter terminati. Cap.II.

PLOTINVS

q Vid nam igitur dicendum est de illo qui ifinitatis dicitur numerus? Sed prius quęrẽdũ est/qũo sit numerus/si ifinitus extiterit. Neq;.n. quæ sub tecta sunt sensibus/sunt ifinita. Quapp neq; qui i eis est numerus/est infinitus/ Atqui neq; qui numerat/ifinitatẽ ipsã enumerat:Sed q̃uis dupla & tripla & deiceps similiter multiplicia cõputet/hæc certe definit. Ac si ad futurũ aut præteritũ multiplicationem sũmat/hęc quoq; interea definire uideẽ. Nunq̃d ergo dicendum est:numerũ quidẽ nõ esse quidem simpliciter ifinitũ:sed ita dũtaxat/ut subide semp liceat adhibere. Sed profecto nõ est i numerante generãdorũ auctoritas numerorum. Sed iam determinati erãt numeri:ac prorsus extabãt: Iam uero in mundo intelligibili sicut entia determinata sunt/ sic & definitus est numerus numero entium designatus. Nos autem sicut hominem multa quędam facimus adhibẽtes ei sæpe & pulchrum & cętera generis eiusdem. Ita simul cum quolibet simulachro numeri quoq; concipimus simulachrum. Et quẽadmodũ urbẽ quandã multiplicamus nõ existẽtẽ: sic ferme numeros deiceps multiplicare solemus. Ac si tẽpora numeremus:his uidelicet numeris quos habemus/eos ipsos ad tempora iam traducimus:dum tamen i nobis numeri permanent.

MARSILIVS.

Mundus ĩtelligibilis quoniam ab ipsa unitate processit in multitudinem idearũ non est ipsum bonum/neq; ide est ibi multitudo malum/quoniam superatur ab uno. Est enim idearum omnium cõmunis una idiuiduaq; natura. Atq; idea quælibet est unita cunctis Cap.III.

i Nfinitas ipsa nullum actu proprium habet esse: alioquin computata esset in genere entium/ibiq; designata. Igitur definita: Quare nec actu iam esset infinitas. Verũtamen latet ifinitudo sub termino semper aliquid terminãte. Igiẽ si quando formas omnes quasi terminos atq; fines e medio tollas/quod reliquum fingitur/infinitudo uocatur. Si hanc apprehẽdis/iam terminas. Sin terminas/nõ apprehendis ifinitatem. Deniq; si per omnia oppositorum genera pro arbitrio curras/neutrũ oppositorũ seorsũ dedicabis ifinitati. Alioq̃n mox eã ubi finieris. Rursũq; alterutrũ oppositorũ in ea poteris p negationẽ alterius apellare

PLOTINVS

ſ Ed infinitum hoc qnomodo exstitit:cum sit infinitum? Quod enim exstitit atq; est/ numero iam est comprehensum. Verum prius est indagandum si multitudo reuera in uerorum entium ordine collocatur:quomõ multitudo sit malum. At uero multitudo illic est unita. Neq; permittitur i multitudinem prorsus euadere. Quippe cum ibi multitudo sit sne unũ. Atqui ob hoc ipsum id ab uno degenerat/eiq; succũbit/quoniam multitudinem habet:& quantum ad unum ſpectat/labitur i deterius. Cumq; naturam illius nõ habeat:sed excideri inde/merito subit defectum. Sed unius ipsius uirtute penes ipsum habet aliquid honorãdum. Nempe multitudo cõuersa est ad unum/ atq; cõstitit. Ipsa uero infinitas quo nam modo illic esse potest? Si enim habet esse/iam est in ordine entium definita:aut certe nisi fuerit definita/ nõ est in genere entium collocãda:Sed forsan i eorum ordine quæ fiunt/computanda uidebitur:sicut accidit & in tempore. Forte etiam & si definitur/ob hoc ipsum est etiam infinita. Nõ enim terminus:sed infinitum determinatur: neq; aliud quicquam medium iter infinitum terminumq; locatur:quod naturam termini subeat. Hoc utiq; infinitum fugit quidem ipsum ideam termini. Sed comprehẽditur extrinsecus circumuentũ. Fugit autem nõ in alium ex alio locum. Neq; enĩ locum habet ullum: Sed quando comprehensum est/ tunc primum iam locus extitit. Quãobrem nõ est putandum/motiõem quę infinitati inter loquẽdum tribuitur/esse localem. Neq; aliam quandam earũ quę nominari solent/ex se illi contingere. Itaq; mouetur nunquã Sed neq; rursum pmanet. Vbi enĩ maneat? Cum hoc ipsum quod dicitur ubi/posterius oriatur? Videtur autẽ iccirco infinitati motus attribui/quoniam non consistit. Num igiẽ ita se habet/ut in eodem sit alte suspẽsa/seq; uolutãs? An potius & attollaẽ illuc/& hucusq; se iactet? Nullo modo. Hęc.n. ambo ad eundem iudicantur locũ. Tum quod attolliẽ/non declinãs quo ad eundẽ locum ptinet:tum etiã quod declinat. Quid nãigiẽ esse infinitatẽ aliquis cogitabit? Tũc pfecto cogitabit/eam quãdo spẽm intelligentia sepauerit. Quid ergo tũc intelliget? Forte contraria simul & nõ contraria. Et.n. magnum illic intelliget atq; paruum: Fit.n. ambo permanẽs.s. atq; motum. Nam hæc ibi fiunt. Sed anteq̃ fiant:cõstat illam neutrum illorum esse determinate. Alioqn iam illam determinaueris. Si ergo natura illa est infinita/atq; hæc quæ mõ dicebam infinite & indeterminate sunt ibi/ sic ibi nimirum utraq; apparebunt. Quod si prope illuc accesseris:neq; terminum aliquem adhibueris/quo eã ualeas irretire: tibi ptinus subterfugiet. Neq; quicq̃ illic inuenies:alioquin iam definisses. Immo uero si cui occurreris uelut uni/subito occurrit ut multa. Tum uero si multa dixeris/iterũ mẽtieris. Nempe ubi quodlibet non est unum/neq; etiã multa sunt omnia. Atq; hæc ipsa infinitatis est natura:ut secũdum alteram quidem imaginatiõem/motus sit. Quatenus autẽ accessit imaginatio/status. Iã uero hoc ipsum ꝙ ipsam p seipsã inspicere nequeas/motus quidam est casusq; a mẽte. Quod autem aufugere nequeat:sed circum cohercea tur extrinsecus:usqueadeo ut limites non liceat transgredi/status quidam est iudicandus. Ex quo apparet/non solum licere/motum illic affirmare:sed statum.

MARSILIVS.

Q̃eritur utrum unitas atque numeri in mundo intelligibili rationem propriam habeant a cæteris ideis distinctam necne. Ac si habent/utrum precedant ideas/& quasi sui iuris existant:an uelut pedissequi consequãtur. Ab aio quidẽ numeratẽ creari non est probabile Cap.IIII.

PLOTINVS.

q Va uero conditione numeri i mundo intelligibili sint/deinceps uidetur considerandũ. Nũquid tãquam insiti cæteris speciebus:an potius semp ueluti cõsequẽtes. Ceu postq̃ ipsum ens tale est/ut primum ibi sit/unita

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

rem cogitauerimus. Deide quoniam motus ex ipso ſtatuſq; ſequitur: tria iam cognouerimus. Atq; per ſingula reliquorum quẽlibet numerum. An forte non ita ſe res habet. Sed cum quolibet unitas quædam cõgenita eſt. Aut in primo quidẽ ente unitas/in eo autem quod eſt poſt ipſum ſiquidem illic ordo ſit/duitas. Vel & quanta eſt cuiuſlibet multitudo uelut ſi decem/decas. i. ipſe denarius. Aut forte non ita: ſed ipſe ī ſeipſo excogitatus eſt numerus: atq; ſi ita perſcrutãdum eſt/ utrum primus ſit aliorum uel poſtremus. Plato igitur cum hoies dixerit ex ipſa dierum ad noctes uarietate numerum cognouiſſe/ ideoq; ipſi rerum uarietati numeri notitiam attribuent: forte res numerandas primum propter diuerſitatem facere numerum confitebitur. Ipſumq; numerum ī quodam animæ diſcurſu conſtere: quãdo ab alio percurrit in aliud: tũcq; fieri numerum cum anima numerat. Id autem eſt quãdo per res ipſas diſcurrẽs penes ſeipſam hoc quidem aliud eſſe: illud uero aliud aſſerit: utpote quæ q̃diu idem aliquid cogitat: neq; quicq̃ aliud prẽter illud/ proprie unum aſſerat. Verũtamen quando Plato & in uero numero dicit eſſentiam/in eſſentia numerum: rurſus ſubſiſtentiam quãdam numeri in ſe ipſo recipiet: neq; in animo numerante duntaxat naſci numerũ affirmabit. Immo uero ex ipſa circa ſenſibilia uarietate atq; diſtractiõe notionem numeri in animo reuocari.

MARSILIVS.

Confutat dicentes unitatem & numerum nõ eſſe rem aliquã: ſed poſita requalibet ſingulatim dici unũ: iterumq; unũ: atq; hoc iterato dici numerũ Cap. V.

e X hac opinione non habemus rationem ad ſpẽs numeri diſcernendas: neq; ad numerum quẽlibet redigendum ī unum principium numerorũ: atque ipſe numerus minus etiam q̃ accidẽs eſſe putabitur. Quando de homine prædicamus unum/aliud quidem eſt unum ibi q̃ homo. Nam unum ipſum nõ homo multitudinem habet oppoſitam: atq; de rebus omnibus ultra hominem cõmuniter prędicatur. Eſt ergo rebus omnibus communius & ſimplicius atque prius. Prius etiam ipſo ente ratione ſimili. Præſertim quia unum ipſum prædicabile eſt nõ de ente ſolum: ſed de quolibet pariter quodcunq; ſuperius uel inferius ente: uel enti oppoſitum cogitaueris. Cum igitur entia quidem ad ipſum ens: numeri uero referantur ad unum ente ſuperius: merito numeri entibus priores eſſe uidentur. Igitur cũ dicimus decem homines/ipſa decas nec homines ipſi eſt/nec ex eis uelut accidens. Alioquin nõ poſſet res alias æque metiri. Sed prius in ſeipſa eſt/q̃ in rebus quæ numerantur ut decem. Deniq; ſiqui dicant unum ipſum eſſe cum entibus coniugatum/ ſiue tanquã accidens/ſiue tanquã elemẽtum eis cõiugatũ fuerit: adhuc ſequitur/ut prius exiſtat in ſe/q̃ uel cunctis communiter accidat uel accedat ut elementum.

PLOTINVS

q Vænam igitur eſt ipſa natura numeri? Nunquid eſt quiddã conſequẽs: ac uelut i eſſentia quauis inſpectum: uelut homo/atq; unus homo? item ens unũq; ens? Et ītelligibilia ſic oĩa ſingulatim: atq; ita reſultat numerus uniuerſus. Verum ſi res ita ſe habeat: quõ duitas illic eſt & trinitas. Et quomõ ſecundũ unũ omnia ꝓpendũtur? Quo ue pacto eiuſmõi numerus ī unũ aliqd congregabitur? Sic enim multitudo quidem erit aliqua unitatum: nullus autẽ numerus redigetur ī unum prẽter ipſum uidelicet ſimpliciter unum. Niſi quis forte dicat duitatem quidem eſſe rem illam/ſiue potius quod conſideratur ī illa: quæ uires duas habet implicitas quaſi compoſitum quiddam ī unum. Aut forte quales Pythagorici numeros induxerũt. Qui ſane numeros ſecũdum analogiã. i. ꝓportionem quãdam afferre uidentur. Velut iuſtitiam quaternarium: aliterq; ſimiliter alium. Illa uero cõditione potius rei ipſius quæ exiſtit unum multitudini ſimul & numerũ quiſpiam cõiugabit: eatenus unum uelut decadem. Tametſi nos nõ ſic ipſa decem ponimus. Sed quæ diſtant inter ſe cõgregantes/decem ſolemus dicere. Forſan uero ſic quidem decẽ dicimus: quãdo uero ex multis cõficitur unũ/ decadem apellamus. Quapp eadem illic etiã ratione. Cæterum ſi ita fiat: an erit ulterius ulla numeri ſubſiſtentia? cum ipſe ī rebus duntaxat cõſideretur. Reſpondebit forte aliquis/nihil obſtare: & albedine ī rebus dũtaxat cõſiderata ipſam albedinis ſubſiſtentiam ī rebus ipſis rite perpẽdi. Quãdoquidem et motu in ente conſiderato cõſtitit eſſe ſubſiſtentiam motus aliquam in ipſo ente uidelicet exiſtentis. At uero numerus nõ ſicut motus ſe habere uidetur. Sed ꝙmotus ſic unũ aliquid in ſeipſo conſideratum ſit/dicitur. Præterea eiuſmodi ſubſiſtentia efficit/ ut numerus non ſit eſſentia: ac potius ut ſit contingens. Quanuis neq; ſic quidẽ omnino cõtingens. Nẽpe cõtingens oportet anteq̃ cõtingat aliquid eſſe. Et q̃uis inſepabile ſit: eſſe tamen aliquid/& naturam aliquã penes ſeipſam: ſicut albedo. Ac de alio prædicari/hocipſum iam ī ſe exiſtens/ quod ſubinde ſit de alio prædicandum. Quamobrem ſi circa quodlibet eſt unum: neque idem eſt homo: atque unus homo: ſed aliud unum eſt q̃ homo: & commune eſt ad omnia unum/& in quolibet reliquorum ita ſe habet: certe prius erit unum homine: & quolibet reliquorum: ut ſic & homo & quoduis aliorum/ ut unum ſit ſingulatim aſſequi poſſit. Igitur & ante motum. Siquidem motus ſit unum. Et ante ens ſimiliter: ut ipſum quoq; ualeat eſſe unum. Dico autem nõ unum illud/ quod ente ſuperius eſſe cenſemus: ſed hoc unum/quod de qualibet ſpecie prædicaꝛ. Itaq; ipſa decas ante illud extat/de quo prædicatur decas. Atque hoc ipſum eſt: ipſa decas. Non enim res illa uel in illa/ī qua decas inſpicitur/decas ipſa erit. Num igitur cõgenitum eſt cum entibus/ſimulq; omnino cum illis eſt hoc ipſum unũ? Verum ſi congenitum eſt: ſi modo tãquam accidens/ſicut cum homine ſanitas/oportet ſecundum quoq; ſeipſam eſſe aliquid ſanitatem/ſimiliterq; & illud. Ac ſi unum tanq̃ alicuius compoſiti elementum eſſe quis dicat/oportet prius eſſe unum ipſum ſecundum ſe unum: ut eſſe & cum alio poſſit. Deinde ſi prius eſſe cõmixtum cum alio/ quod per ipſum iam factum ſit unum/ ſequetur ut falſo ſit unum: utpote quod duo ſit inde factũ: In decade uero quomodo id fiat? Quid enim illi opus eſt decade: quod ſit per tantam potentiam decas? Quod ſi formabit ipſũ ceu materiam: atq; erit decadis ipſius preſentia/& decem & decas: oportet prius decadẽ in ſeipſa non aliud aliquid exiſtentem præter decadem pure ſingulanterq; conſiſtere.

MARSILIVS.

Rerum ſpecies in prima eſſentia ordine quodam earum ītelligentiam ª antecedũt. Sicut obiecta præcedunt actus circa obiecta uerſantes. Siquis ergo dixerit ſpecies illic ab intelligentia procreari: concedet etiam poſteriores fore. Quod eſt abſurdum. Cap. VI.

i Ntelligere ibi ſpeciem aliquam ſcilicet iuſtitiam/ſtatum/motum & reliqua nihil eſt aliud q̄ eiuſmodi ſpēm declarare uel definire. Niſi definitio hæc ſit circa rem aliquam a definitione quoquo modo diſtinctam/uacua quę dam definitio eſt: imo uero definitio nulla. Deniq; unaquæq; ſpēs ibi eſt ꝓpne tas actuſq; eſſētialis uigore quodam proprio exiſtens atq; micans. Emicatio eiuſ modi inde pendens/& penes ipſam quidem extans/ atq; ratione quadā differēs ipſa eius intelligentia eſt.

PLOTINVS

a T uero ſi ultra res ipſas/unum ipſū & ipſa decas exiſtit/deinde res intel ligibiles præter hoc ipſum ꝙ exiſtunt id quod ſunt/aliæ quidē ſunt uni tates/aliæ uero & duitates/& trinitates/quæ nam erit illorum natura? Et quomodo conſtitutæ? Exiſtimādum eſt autem generationē eorum ratione qua dam expleri. Primo igitur generatim exiſtimandum eſt eſſentiam ſpecierum nō ſic prodire ad exiſtendum/ut intelligens ipſe primo quidem ſingula ītellexerit: deinde ipſa intelligentia illorum ſubſtātiam exhibuerit. Non enī quia cognouerit quid iuſtitia ſit/exorta iuſtitia eſt. Neq; quoniam quid motus ſit cogitauerit/ ſubortus eſt motus. Sic enim oportebat hāc ipſam intelligētiam & poſteriorem intellecta re eſſe: Velut intelligētiam iuſtitię iuſtitia ipſa poſteriorem. Atqui & uiciſſim intelligētia prior eſt eo/quod procreatur intelligēdo: ſi modo ob id ipſum extitit/ꝙ fuerit ītellectum. Sinautē iuſtitia idem eſt omnino quod & talis intelligentia/abſurdum erit/nihil aliud eſſe iuſtitiam præter quādam ipſius deſcriptionem. Quid enim aliud eſt iuſtitiam uel motum intellexiſſe: q̄ deſcriptione quadam quid utrunq; ſit accepiſſe. Hoc autem peride ſe habet: acſi rei nō exiſtentis accipias rationem. Quod quidem fieri reuera nō poteſt. Proinde ſiquis adduxerit/ī rebus a materia ſeparatis idem eſſe ſcientiam atque rem ſcitam: ea id cōditiōe dictum accipiendum: nō quidem ut ſcientiam aſſerat eſſe rem ipſam/ neq; rationē aliquid cōtemplantem eſſe rem ipſam contemplatione perſpectam. Sed uiciſſim rem ipſam a materia ſegregatam/eſſe ītelligibile quiddam/ītelligentiamq; exiſtere: non eam inq̄ intelligētiam/quæ rei ipſius ſit ratio quædam/ uel aliquis i hanc ipſam intuitus. Sed rem ipſam ī mundo ītelligibili conſiſtentem nihil aliud eſſe: prętęr intellectum atque ſcientiam. Non enī ſcientia illic ad rem uergit ītelligēdā: Sed res ipſa illic/efficit ut ſcientia illa non ita ſit ab ipſa diuerſa/ ſicut rei materialis ſcientia eſſe ſolet. Hoc autem eſt ſcientiam ueram ædere. Id uero rurſum: non imaginem rei afferre: ſed rem ipſam. Intelligentia igitur motionis/motionē ipſā minime fecit. Sed ipſa motio potius fecit intelligentiam. Quapropter & ipſa ſe ipſam motiōem intelligētiamq; concepit. Motio enim illic entis illius intelligentia eſt. Atque eſt ipſe motus/quoniam eſt & primus. Non enim eſt alius ante ipſum. Eſt & reuera motus/quoniam alteri nō contingit. Sed ipſius quod illic quodāmodo moueri cenſetur/eſt actus uidelicet exiſtentis ī actu. Quapropter eſt & eſſentia. Quæ quidem ab ipſo ente excogitatiōe quadam differre uidetur. Tum uero iuſtitia non eſt iuſtitię intelligētia quædam: ſed quaſi mentis illius diſpoſitio & affectio. Immo uero quidā actus eiuſmōi. Cuius reuera uultus eſt pulcher/ adeo ut neq; Lucifer aut Heſperus neq; aliud quicq̄ eorum que ſentiūtur ita fulgeat. Eſt autē uelut intellectualis quędam ſtatua ex ſeipſa tanq̄ extās & emicās in ſeipſa: imo uero in ſeipſa conſiſtens.

Si mundo corporeo materiam quidem extenſam ſubtrahas/ formas uero rerum uarias ī una uiuaq; mundi forma cōſerues: uidebis formam unam omniformā: ibiq; formas cūctas in ſingulis unitiſſimas pariter atq; diſtinctiſſimas. Omnia in uno uiuente uiuentia Cap. VII.

e S igitur uniuerſum eiuſmodi tum natura/ tum intellectualis anima / tum etiam intellectus. In quo ſpecies ut res ueræ ſint reuera diſtinctæ ue re intellectæ ante machinationem intelligentiæ/ita diſtinctæ ſunt actu q̄uis unitę natura/ſicut in igne lucere/micare/calere. Omnes enim ſpecies ibi ſunt actus.

PLOTINVS

c Ontemplari uero res illas prorſus oportet in natura una/unamq; naturā ubiq; omnia poſſidentem/& undiq; complectentem. Vbi profecto non quēadmodum ī regione ſenſibili ſit unūquodq; ſeorſum: alibi quidem ſol/alibi uero luna/ alibi rurſus & aliud. Sed cuncta ſimul in uno. Hæc enī ipſius eſt mentis natura. Quādoquidem & anima mētem ſic imitatur. Atq; ea ſimiliter quę natura dicitur: ſecundum quam & ſub qua ſingula generātur: alibi quidem aliud: dum illa ſimul permanet in ſeipſa. Quāuis autem ſint omnia ſimul: ſingula tamē iterum ſūr ſeorſum. Cernit uero intus illa/quæ ī mēte eſſētiaq; ſunt/idem ipſe qui poſſidet ītellectus: non aſpiciens quidē: ſed potius habēs. Neq; rurſum ſeparans unūquodq;. Diſcreta enim iam ſemper in ipſo ſunt ſingula. Apud illos igitur qui hęc nimium admirantur/fidem nobis ab iis quæ participant/comparamus: Magnitudinem uero mundi illius & pulchritudinē ex amore animę ipſius ad illum coniectare & aſſeuerare ſolemus. Quin etiam illorū amore/ quæ ad animam annituntur/ob quādam eiuſmodi naturā/atq; etiam ex eo ꝙ per eam illius ſimilem aliquam ad illum ſimilitudinem cōſequātur. Iam uero nefas eſt confiteri extare pulchrum aliquod animal: niſi ipſum animal mirabilē quādam & inextimabilem habeat pulchritudinem. Ipſum profecto animal uniuerſum eſt atque pęnitus abſolutum: ex omnibus animalibus: imo uero cuncta in ſe animalia cōtinens. Vnumq; exiſtēs ſimulq; totidem quot omnia ſunt. Quemadmodum & noſtrum hoc uniuerſum/eſt quidem unum/eſt omne uiſibile/cuncta quę ſunt in uiſibili regione complectens.

MARSILIVS

Eſſentia uera eſt uis quædam extra molem materialem ī ſeipſa fundata per ſe uiuens ītellectualiſq; maxime. Quod animal intellectuale uocatur/ubi numeri oēs ſunt ante actum ītellectualem atq; uitalem Cap. VIII.

PLOTINVS

q Voniā igitē & aīal primo eſt: & iccirco ipſū ꝑ ſe animal/ eſt intellectus: eſt eſſētia uera: habēt aīalia oīa: oēm poſſidet numerū. Ipſum iuſtū: ipſū pulchrū: & cętera generis eiuſdē: aliter. n. ipſū hoīem ibi dicimus: aliter ipſū numerū: aliter ipſū iuſtū: nimirū cōſideratiōe dignū eſt/ qūo unūquodq; eorū ſe habeat/quid ue ſit/quatenus ī rebus eiuſmodi pōt aliquid inueniri. Pricipio igitur oēm ſenſum dimittere decet/& ītellectū intellectu cōſiderare. Animaduertendum eſt prętęrea ī nobis quoq; uitam & intellectum non in mole: ſed in uirtute

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

quadam molis experte consistere: Veramq; essẽtiam a mole similibusq; esse solutam: Atque esse uim in seipsa fundatam: nec rem quandam exilem aut debilem sed maxime omnium intellectualem atq; uitalem. Qua nihil itellectualius/nihil uitalius/nihil (ut ita loquar) essentialius esse potest. Adeo ut quod hoc ipsum attingit: quodãmodo eadem consequatur. Et quatenus attingit gradatim/eatenus assequatur. Nempe quod tangit propius/propiquiora: quod uero remotius remotiora reportat. Proinde si esse est appetendum: merito quod magis ens/magis est expetẽdum. Similiter si intelligẽtia simpliciter est optanda/ quod intellectus est maxime/potissimum est exoptandum: Eisdemq; gradibus uita quoq; est affectãda. Si ergo ens ipsum primo accipiẽdum est: quippe cum sit & primum: secundo intellectus: tertio animal: hoc enĩ omnia iam complecti uideĩ. Intellectus autẽ secũdum obtinet locum. Est enim actus essẽtię. Profecto numerus ipse secũdum animal existere nõ censetur. Iam enim & ante ipsum/erat unum atq; duo: neq; rursus secũdum itellectum est numerus statuẽdus: Nam ante mentem essentia unum est atq; multa.

MARSILIVS.

Sicut unum antecedit ens/ita numerus in ipso ente consistens antecedit entia. i. spẽs ideales. Et mento super numerũ/qui est ĩ entibus numeratis/extat numerus i suo fonte consistens. Qui sane causa est/per quam ens possit in entia spenetq; deriuari

Cap. VIIII.

p Er ipsum numerũ qui est essẽtialis uirtus/& actus quidam discretiuus entis destinatũ est/ens nõ sistere in uno graduum. Sed entia plura ex uno profluere: rursumq; quot & quotis ordinibus distributa. Sed ille numerus ante entia quidem inuolutus est. Euolutus in entibus. Hic substãtialis numerus est. Numerus ĩ genere quãtitatis/numeri huius est imago. Entia quidem fundantur in numero: Numerus ĩ ente: Ens ĩ uno: ne protinus dissipetur.

PLOTINVS.

r Eliquum est igitur ĩdagare/utrum essentia sua quadam partitione numerum procreauerit: an potius numerus sit ptitus essẽtiam. Iam uero essentia/motus/status/idem/alterum/uel ipsa numerũ genuerũt: uel numerus potius ipsa progenuit. Principium uero considerationis ent eiusmodi. Vtrum possibile sit numerum in seipso consistere: An oporteat duo ipsa ĩ rebus duabus & tria ĩ tribus similiter contemplari: atque eadem cõditione unum numeris insertum considerare. Si enim numerus ĩ seipso seorsum a rebus numerãdis esse possit/nimirum ãte entia posset existere. Nũ igitur & ante ens numerus esse potest? Sed præstat forsitan ĩ pręsẽti concedere/ens numerum antecedere: atque ex ente numerum proficisci. Verum si ens unum ens existit: atq; duo entia similiter sunt entia duo: unum quidem ens præcedet: numerus autem entia pariter antecedet. Num igitur notiõe quadam atq; pceptione eiusmõi fit excessus? Sed pfecto etiã subsistentia. Ita uero cõsiderandum. Quãdo quispiã hominẽ existentẽ intelligit unum: & pulchrum similiter unum: tũc ipsum unum posterius quodãmodo in utroque considerat. Quinetiã quando equum atq; canẽ/tunc & ibi duo ipsa manifeste posterius animaduertit. Verum si generes hominem/ & generes equum atque canem: uel in te existentes proferas: neque utcunque euenit generes atque producas. Nonne dices in unum eundum fore: & in unum aliud transeundum: duoq; faciẽda. Atq; una tecum aliud etiam faciẽdum. Iam uero neq; entia quidẽ quãdo sunt facta/numerata sunt. Sed quot oporteat fieri iam cõstabat: uidelicet quot potissimum expediret. Omnis itaq; numerus entia pręcedebat. At si antecedebat entia/numerus sane non erat entia: Sed profecto iam erat ĩ ente: neq; tamẽ entis ipsius numerus erat. Adhuc enim ens erat unum. Sed numeti uis ipsa substitẽs/ens in plura diuisit. Ac uelut impulit ipsum ad multitudinẽ enitendã. Nępe uel ipsius essentia/uel actus ẽ numerus. Atq; ipsum animal & itellectus numerus est. Forsan uero ens quidem numerus ẽ unitus: entia uero numerus explicatus. Intellectus autẽ numerus in se agitatus. Animal deniq; numerus cõprehendens. Quãdoquidẽ & ens ab uno progenitum/ut erat in eo: oportet ipsum sic esse numerum. Quamobrem spẽs quoq; ipsas tum unitates/tum numeros apellare consueuerunt: atq; hic essẽtialis est numerus. Alter uero qui monadicus dicitur. i. ex quibusdam unitatibus congregatus: est quędã illius imago. Essentialis uero numerus partim quidẽ in spẽbus inspicitur/easq; concreat: partim uero priusq; ĩ ipso ente/unaq; cum ente uiget: entiaq; pręcedit. Quo quidem in numero entia firmamẽtum habent/& fontem/& radicem atq; principiũ. Etenĩ entis quoq; ipsius unum ipsum principium est: atq; in hoc est ens. Alioquin protinus dissipabitur. Nõ tamen ĩ ente fundatur unum. Alioquin iam unum esset priusq; assequeretur unum. Atq; iam quod assequitur decadem/ decas euadet anteq; decadem ipsam consequeretur.

MARSILIVS

Natura primi entis cum sit post unum/necessario ẽ prima sui origine multiplex/ idest numerosa. Per hos ergo numeros ita ferme ens se habet ad entia .i. ideas/ sicut pleriq; tradunt materiam per incohationes formarum secum genitas se ad formas habere

Cap. X.

e SSe uero numeros ante entia patet/qa si numerus ad entia deinceps iam posita consequaĩ/casu quodam contigerit numerosa distinctio entium atq; ordo. Præterea sicut oĩa per aliud entia/ad ipsum per se ens referuntur: sic quodlibet per aliud unum ad ipsum reduciĩ per se unũ: ipsum uero p se unum non põt esse sub ente: alioqn esset necessario multiplex. s. ex natura entis & addita proprietate compositũ. Non igitur ipsum foret per se simpliciter unũ. Ens igiĩ est sub uno. Similiter entia sub numero disponunĩ. Nã & sup numerum qui est in entibus extat ipse per se existẽs ante entia numerus. Deniq; in ratione speciei uniuscuiusq; formali necessario idudiĩ unitas atq; numerus. Vnitas inq̃ quoniã in primo sui signo spẽs indistincta p unitatẽ est a seipsa & distincta pariter a quolibet alio: Numerus inq̃: quoniã spẽs cõmunẽ in se naturã habet cũ proprietate cõiunctam. Hinc sane conijcimus: unitatẽ atq; numerũ/omnes pręcedere rerum spẽs: quadoquidẽ formales oĩum rõnes in unitate numeroq; cõsistunt.

PLOTINVS

c Onsistens igitur ens in multitudine numerus euadit: quãdo tanq̃ multiplex excitaĩ & surgit: & quasi pręparatio quædã & pręfiguratio erat ad entia. Vbi quodãmodo unitates locũ habere uidenĩ illis expositũ/quæ in eis fundãda sunt. Atq; & nũc tantã dicit aliquis/uolo eq̃dẽ auri multitudinẽ/ uel etiam reliquarũ possessionũ. Aurũ sane unũ quiddam est. Ille uero uult non

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

numerum quidem aurum facere: ſed aurū potius facere numerum. Et utpote qui iam habet numerū/adhibere hunc auro ſtudet. Adeo ut auro contingat fieri tantum. Sin autē entia quidem numerum antecederent: numerus autē deinde in eis inſpiceretur dū eatenus natura numerans moueatur/quatenus numeranda multiplicantur/ certe ſecundū cōtingentiā quandā tot utiq; quot nunc ſunt entia forent: neq; ex ullo propoſito tot numero quot exiſtūt. Si igitur tot ſunt nō temere profecto numerus tanq̄ illa præcedēs/ut tot proprie ſint/eſt cauſa. Ideſt exiſtēte iam numero quæ facta ſunt huius ipſius ut tot ſint cōditionis euadunt. Tum uero quodlibet quidē unius eſt particeps/ut ſit unū. Eſt aūt ens ab ente. Quādo & ens a ſeipſo ens/unū autē a ſeipſo ſimiliter unū. Quod ſi quę ſingulatim unū ſunt/multa ſūt ſimul unū quod eſt in eis/eſt tanq̄ trinitas unū. Atq; oīa entia ita unum: nō ſicut unum/quod ſecundū ſingularem perpendit̄ unitatem: ſed ſicut unum dicitur millenarius/ aliuſq; quilibet numerus. Iam uero & qui res iam factas mille cōputat numerando/non ait res ex ſeipſis mille uel decies tantū/uelut ſua quadam uoce cognominari: quaſi res ipſę numeros ſuos colorū inſtar oſtēdant. Sed ita cenſet/cogitatione uidelicet tot ſibi dictāte. Niſi. n. dictauerit/nō cognoſcet quāta ſit multitudo. Quo igitur ait? Certe tanq̄ qui ſciat enumerare. Id uero ſcit/ſi numerum ipſum nouerit. Cognoſcet aūt ſi ſit numerus. At uero naturam illam quot numero ſit ignorare abſurdum eſt/ imo uero pęnitus ipoſſibile. Proinde ſiquis dixerit bona/uel quæ ex ſeipſis ſunt talia/dicet: uel bonū de illis tanquā illorum accidens prædicabit. Ac ſi prima dixerit/primā ſubſtantiam ītro ducet. Sinautē afferat ea/quibus accidit bonum: oportet extare boni naturam: ut & alius poſſit accidere: uel cauſam ipſam/quę & ī alio faciat oportet exiſtere. Aut ipſum bonum/aut quod bonum genuit in propria natura conſiſtere. Simili quadam cōditione in ipſo entium ordine/quicūq; dicit numerum/uelut decadem/is aut decadem ipſam nominat ſubſiſtētem: aut forte ſi introduxerit illa quibus cōtingit decas/iam ipſam decadem compelletur uiciſſim in ſeipſa locare: quæ nihil aliud omnino niſi decas exiſtat. Neceſſarium eſt igitur/ ſi entia decadē dicat/uel ipſa eſſe ipſam decadem: uel certe ſup ipſa alteram conſiſtere decadem: quæ ꝓfecto nihil aliud ſit/q̄ ipſa decas. Communiter aūt quicquid de alio prædicatur/ab alio uenit in illud/uel eſt actus illius. Et quando tale eſt: ut non alias quidem adſit/alias uero nō adſit: ſed cum illo ſit ſemper: ſi illud eſſentia eſt/eſſentia eſt & ipſum. Neq; magis illud q̄ ipſum eſſentia eſt. Siquis autē eſſe eſſentiā non conceſſerit: ſaltem ī quodam: entium ordine/& ens eſſe conceder. Atqui & ſi res illa abſq; actu ſuo poſſit intelligi/nihilominus cum illo ſimul exiſtit: q̄uis apud nos cogitatione quadam illo poſterius iudicetur. Si autē nequeat ſine illo excogitari: uelut homo abſq; eo quod eſt unum: profecto uel nō poſterius ipſo eſt/ ſed ſimul exiſtens: uel etiā prius eſt q̄ ipſum: ut ipſum ꝓ illud exiſtat. Nos aūt unum prius eſſe fatemur: numerumq; ſimiliter.

MARSILIVS.

Quodcūq; ens perceperis/ſiue ſenſibile/ſiue quomōlibet intelligibile uel ideam/ de hoc ſingulatim prædicatur unum. Vnum ergo cum cōmuniter ſit in ſingulis: nulli pęnitus eſt addictum. Immo & ſuper unum/quod eſt in alio. i. in ente/atq; in eius oppoſito ideſt multitudine entium: profecto unum extra aliud & multitudinem per ſe exiſtit.

Cap. XI.

Eq; uero hic de ipſo uno quod eſt primo ente ſupius/proprie loquimur/

n Sed de uno quod ī ente primo naturaliter uigens ante entium idearumq; multitudinem ſuo quodā ordine regnat. In quo quidem uno ſunt unitates oēs: atq; ex eis numeri certi antecedētes ideas/& de ideis pariter prędicabiles. Immo uero hoc ipſum entis unum ipſe pariter unitates exiſtit. Natura igit̄ entis unitatibus his fęcūda quaſi ſeminibus iam ideas parit/ numeris deinceps eas minoribus maioribus ue componēs. Similiter & quæ ideis inferiora naſcuntur. Niſi enim certis numerorū proportionibus fęcunditas entis tum penes ſeipſam/tum extra progrediat̄/aut nihil naſceret̄ uſquā/aut oīa temere & inordinata cōtingent. Vt aūt ſtelligas quorum auctoritate circa numeros & unitatem Plotinus utatur/ audi. Pythagoras ait/numerū eſſe extenſionē/ atq; actum ſeminaliū rōnum ī unitate regnantiū. Item numerus eſt inquit primum ī diuina mente cōſiſtens: a quo & ex quo oīa componunt̄/& permanent ordine quodā indiſſolubili inuicem diſtributa. Ippaſus Pythagoricus ait. Numerus eſt exemplar fabricæ mundanę primum/& inſtrumētum mūdani fabri iudiciarium. Philolaus inquit: Numerus eſt imperioſa quędam/& ex ſe progenita ſempiternę mūdanorū perſeuerantiæ continentia. Pythagorici aiunt: Vnitas eſt id ipſum ꝓ quod entium quolibet denominat̄ unum. Atq; eſt ipſa unitas numeri partiumq; infimū: A qua uelut ſemina rio radiceq; ſempiterna rōnes proportionesq; in utrāq; partem ifinite procedūt: Hic quidem multiplicādo/inde iterum diuidendo. Item unitas eſt ſpēs ſpērum/ oēs uidelicet numeros numerorumq; rōnes in ſe cōtinens.

PLOTINVS.

Icet forte quiſpiam/decadem. i. denarium/nihil aliud eſſe q̄ tot unitates.

d Verum ſi unitatem eſſe conceſſerit/cur nam unam quidē admittet unitatē eſſe? Ipſas uero decem negabit? Sicut. n. una ipſa habere cōcedit̄ ſubſiſtentiam: cur nō & alię? Nō enī contingari oportet uni cuidam entium unā ipſam unitatem. Alioquin hoc pacto nō amplius quodlibet aliorum foret unum. Immo ſi oportet & reliquorum quoduis unum eſſe/nimirum unum oībus eſt cōmune. Id autē eſt natura una prædicata de multis. Quam & ante illud quod multis meſt/ oportere diximus exiſtere ꝓ ſeipſam. Cum uero unitas ī hoc ſit: & ī alio rurſus inſpiciat̄: ſi modo exiſtit & illa/nō unica ſolum unitas ſubſiſtere iudicabit̄: Atq; ita erit numerus aliquis unitatum. Sin aūt ſolam illam/quę prima ponitur/ſubſiſtere aliquis arbitret̄: aut certe ei quod maxime ens eſt/coexiſtentem: aut ei oīo/ quod maxime unum. Quod ſi maxime enti/ certe reliquæ unitates ęquiuoce ſic apellabunt̄: neq; ī eodem ordine cū prima cōſtituent̄. Aut ſane numerus ex unitatibus diſſimilibus cōgregabit̄. Vnitatūq; ipſarū eriā qua unitates ſūt/differētiæ quędā erunt. Si aūt maxime uni illā copulari quis dixerit/cur nā egeat/quod maxime unū eſt/hac unitate/ut ſit unū? Si ergo hæc impoſſibilia ſunt/neceſſariū eſt eſſe unū. Quod q̄dem nihil aliud ſit prę̄ter nudum unum/eſſētia ſua a quolibet ſegregatū: quodcunq; ſingulatim unum intelligat̄/ atq; dicat̄. Si igit̄ unū abſq; re illa quæ dicit̄ unum illic exiſtit: cur non & unum aliud ibi ſubſiſtat? Atq; unū quodq; ſeorſum unitates multæ quę/& multa unum. Si autem natura deinceps quodāmō generet: Immo uero genuerit: Aut ſaltē nō deſtiterit in uno eorū/quæ genuit: ideoq; unū quodāmō cōtinuū fecerit/nimirum ubi circūſcribit iam/& in progreſſu ſtatim ſiſtit gradū/minores numeros procreat. Si aūt procedat lōgius:

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nō in alienis quidem:ſed ī ipſis proprie motionibus maiores inſtituit numeros. Atque ita ſingulis numeris/ſingulas multitudines & quodlibet entium prorſus accōmodat. Vtpote quæ recte cognoſcit: niſi unūquodq; cum unoquoq; numero congruat: uel nullo modo fore: uel exorbitans aliquid numeri rationisq; expers accidere.

MARSILIVS.

Ambigit̄ nunquid quod dicit̄ unum/ſit res ſecūdum ſe aliqua: an potius cōceptio ſola mētis circa rem aliquā facta Cap.XII.

e Sc autem ſubſtantialis unius uera notio inſita menti: p quam iudicamus hoc eſſe magis/illum minus unum: rurſusq; nō unum.

PLOTINVS.

f Iquis aūt ipſum quoq; unū & unitatem ſubſiſtere neget/aſſerēs nuſquam eſſe unum/quod nō ſit aliquid unū: ideoq; affirmās quod ipſum unum dici ſolet/eſſe affectiōem quādam aię/erga quodlibet entium: Primo quidem quid nam prohibebit: etiam quādo dicit ens/hoc ipſum affectiōem quandā animæ nuncupare: ensq; ipſum nihil prorſus exiſtere? Quod ſi ens affirmet exiſtere: quoniā ſubpungit/pulſatq; aium: imaginationemq; entis adducit: ſimiliter & circa ipſum unū pulſari quotidie aium/imaginatiōemq; ſubire uidemus. Prę terea quęrēdum eſt/ nunquid affectiōem notiōemq; aię tanquā unū aut multitudinem uideamus. Quinetiam quando dicimus nō unum/ tūc ex ipſa quidem re nō habemus unū. Dicimus enī nō eſſe ī illa re unū. Habemus igit̄ ipſi apud nos unum. Quod ſane ī aio eſt abſq; eo quod unū aliquid apellat̄. Tam&ſi obiciet aliquis habere nos unum tanquā ab extremis intelligētiam & figuram quandam accipientes/uelut aliquē mentis ex re ipſa cōceptum. Qui.n. eiuſmodi cōceptus introducētes/numerū atq; unum ī eorum genere collocāt/tales eſſe aſſerent ſubſtentias: ſiquid taliū habeat ſubſiſtētiā. Aduerſum quos de rebus eiuſmōi oportune diſſerere licet. Siquidem talē quādam uelut poſteriorem a rebus ipſis paſſionem uel notionē in nobis fieri dicāt. Quale ſit quod dicit̄ hoc & aliquid/turba/celebritas/exercitus/multitudo. Et.n. quemadmodum multitudo prēter res illas quæ multę dicūtur/nihil exiſtit: neq; rurſum celebritas prēter hoīes congregatos ſacriſq; gaudētes: ita neq; unum præter rem unam eſſe aliquid aſſerent: quando uidelicet ſolum aliquid & ab aliis abſolutum excogitātes/unum ipſum aſſeueramus. Adducent præterea alia generis eiuſdem multa/ſicut dextrum ac ſurſum: horumq; oppoſita. Quid enī erit/ut ex eorum ſententia loquar/in eo quod dextrum dicit̄ ad ſubſiſtētiam pertinēs? Niſi id dūtaxat: cp hic quidē hoc in loco: ille uero ī illo ſtat/ aut ſedet. Item ī eo quod ſurſum dicit̄/idem accedere iudicabūt: Scilicet hoc quidem poſitiōem talem & ī hac uniuerſi parte potius: quod ſurſum nominare ſolemus/ſignificare. Illud autē habere ſe ſimiliter ad deorſum. Aduerſus hæc igit̄ imprimis eſt afferēdū: in horū quodlibet eſſe eorum quæ dicta ſunt aliquam ſubſiſtentiam. Nō eandem tamen in omnibus/ſiue eorum inter ſe/ſiue ad ipſum cunctorum unum. Seorſum tamen aduerſus ſingula quę dicta ſunt/eſt inſiſtendum.

MARSILIVS.

Quādo dicit̄/homo unus/ aliud ibi eſt homo/aliud unum: cuius participatione fit unus homo. Cap.XIII.

Am & unum de nō homine pariter prędicat̄ atq; de homine. Et homo ita
n multitudo quædā eſt ſicut & unus. Vnum ipſum de hoīe prędicatū non ſolū negatiuum eſt/perinde ac ſi tantū ſignificet hūc hoīem/& nō alium. Nam poſtq̄ percepiſti hūc hoīem reuera eſſe unū/ſtatim iudicas non eſſe illic hominem alterū: qui etiam ipſe ī ſe ſit unus. Prēterea tam firma eſt unius ipſius natura/ut oppoſitum eius.i. multitudo nec exiſtere poſſit abſq; uno: nec intelligi. Immo & oia quicquid ſunt/unione cōſiſtūt. Quaſi unū ipſum maxime p ſe exiſtat oīumq; ſuppremū. Sine cuius participatione nulla ī nobis oriť/& pmanet cogitatio. Itemq; cum unitatis participatione multitudo etiā diſcreta ſit aliqd unū/& continua magis unū: resq; indiuidua/maxime unū: certe unum ipſum propriā poſſidet exiſtētiam. Præterea Peripatetici cōfirmāt unū ſignificare aliqd ipſum met ſibi ipſi indiuiſum pēnitus & indiſtās: atq; iterum affirmatiuū eſſe/nō negatiuum. Huic enī ſignificationi/oppoſitū aiunt eſſe/uidelicet aliquid ī ſe diuiſum: In qua diuiſione multitudo cōtingit una cū priuatione: tum quia ſic prior eſſentia deſinit: tum etiam quia multitudine contingente negatiue iam dicimus/neq; hoc eſt iſtud/neq; iſtud ē illud. Cum igit̄ ſignificatio uni oppoſita/ſit negatiua: ſequit̄ ſignificatiōem unius affirmatiuā eſſe. Denicq; unū adeo affirmatiuū eſt/ut & ipſum ponat multitudinē: neq; uiciſſim: & quemadmodū Auicenna probat in Methaphyſicis/ Vnum ab ītellectu percipiatur/atq; cōcipiat̄ anteq̄ multa: quāuis imaginationi forte aliter accidere poſſit.

PLOTINVS.

Rincipio quod aiūt a ſubiecto fieri notiōem: unius ipſius ſubiecti & hoīs
p in ſenſu poſiti: uel cuiuſuis aialis aut lapidis/quo nā modo rōni cōſentaneum iudicabit̄. Quippe cū aliud ſit q cernit̄ homo: aliud aūt: neq; ullo modo idem ſit ipſum unū. Alioquin ipſa ratio cogitādi nūquā unū de nō hoīe prędicaret. Præterea quemadmodū circa dextrum atq; talia cogitatio nō remere incitata: ſed differētem intuita ſitum/inquit hic eſſe uel ibi: ita & hac ī re cū aliqd inſpexerit/enuntiat unū. Nō enim uana quędā hęc paſſio eſt: neq; ī re nulla unū aſſerit. Neq; putādum eſt iccirco perpendere unum/quia ſolū hoc ſit: neq; aliud quicq̄. Nā & ī eo ipſo quod inquit/neq; aliud/interim aliud unū dicit. Deinde hoc ipſum quod dicit̄ aliud & diuerſum/poſterius incidit. Niſi.n. anniteretur ad unū/neq; aliud/neq; diuerſum cogitatio diceret. Item quando hoc ipſum quod nominat̄ ſolū/pronuntiat/tunc unum ſolū inquit. Quapp dicit unū anteq̄ ſolū. Accedit ad hæc quod ipſe dicēs/prius q̄ dicat de alio/unum exiſtit unū: atq; id ipſum/de quo loquit̄/prius q̄ dicat uel intelligat aliqua circa ipſum/eſt ſimiliter unū. Aut enī unū eſt: aut plura q̄ unū atq; multa. Ac ſi multa ſit/ neceſſarium eſt antecedere unū. Siquidem & quādo multitudinē inquit/plura uno pronuntiat. Et quādo exercitū multos ait armatos ī unū ordinatos ītelligit. Cogitatio ſane multitudinē nō pmittit multitudinē pmanere. Qua quidem ī re patefacit unius ſubſiſtētiam: dum nō exhibet unū quod nullo modo habeat multitudo. Vnum nāq; quod reſultat ex ordine/acute admodū celenterq; pſpiciēs/ipſam multitudinem redegit ī unū. Iam uero neq; hac quidem in re de uno mentit̄ & fallitur. Quemadmodū & in domo nobis occurrit quiddā ex multis lapidibus unū. Magis tamē in domo unū q̄ in exercitu. Si ergo unum magis eſt ī cōtinuo: magisq; etiam ī re prorſus indiuiſibili: cōſtat plane ſic euenire: ppea q ipſum unū natura

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

quędā eſt/atq; ſubſiſtit. Fieri enī nullo modo poteſt/ut ī his quæ nō ſunt magis magis ue ſit aliquid. Sed quemadmodū de uno quoq; ſenſibilium/ac etiam de intelligibilibus ſubſtātiam prędicātes/principalius de itelligibilibus prędicamus: in ipſo entium ordine hoc ipſum quod dicīt/magis principaliusq; ponēres:atq; ens magis ī ſubſtātia etiam ſenſibili q̄ in generibus aliis:Sic & unū magis atque principalius/tum ī ipſis ſenſibilibus differēs ſecūdum magis/tum ī ipſis intelligibilibus inſpicientes/eſſe cōſideramus modis oībus unū: & ad ipſum unū deniq; cūcta referri. Quemadmodum uero eſſētia atq; eſſe nō ſenſibile quicq̄: ſed intelligibile eſt/quāuis ſenſibile eorum ſit particeps:ſic & unum circa ſenſibile quidē ſecūdū participatiōem quādam cōſideratū:intelligibile tamē eſt/& cogitatio ipſū modo itelligibili percipit. In eoq; percipiēdo/ab alio itelligit aliud/quod non uidet. Prędiciut igitī. Si uero prędiciuit/igitī & exiſtēs hoc aliquid. Quod idem eſt cū eo quod dicīt exiſtēs. Atq; & quādo aliquid unū dicit/rurſus dicit unū. Sicut quādo quoſdā duos/& quādo multos quoſdā. Si igitī nō licet itelligere quicq̄ abſq; uno uel duobus/uel alio quodā numero/nō licet dicere nō exiſtere illud/ abſq; quo itelligere uel dicere aliq̄d nō ualemus. Impoſſibile.n.eſt negare illud exiſtere/quo nō exiſtente uel dicere uel itelligere nihil poſſumus. Sed illud oio quod ubiq; neceſſarium eſt ad oēm intelligentiæ ſermonisq; generatiōem antecedere ſermonem itelligentiāq; oportet. Sic.n. ad horum generatiōem efficiendam aſſummi poſſe uidet. Quod ſi & ad eſſētiæ cuiuſlibet ſubſiſtētiam neceſſario cōfert:nullum enī eſt ens/quod nō ſit & unum/ nimirū & ante eſſētiam extat/ & gignit eſſentiam. Quamobrem & unum ens dici ſolet. Nō aūt ens quidem deinde unū. Nam ī eo quod ens eſt/exiſtit & unū:ideoq; multa:uicissim uero ī eo quod unū nō ſimiliter ens exiſtit. Niſi forte ipſius genituræ annuens ſic effecent ipſū. Proinde qđ dici ſolet hoc/in re aliq̄ demōſtrāda nō eſt uanū. Nempe p̄ rei ipſius noīe dicit ſubſiſtētiam demōſtratā/& præſentiā quādam: ſiue eſſētiā/ ſiue aliud quicquā entium prę ſe ferat. Itaq; quod dici ſolet hoc/non uanū aliquid nobis ſignificat:neq; eſt dūtaxat cogitationis affectio ī re nuſquā exiſtēte:ſed rem ſubiectam prędert. Perinde ac ſi propriū alicuius afferat nomē.

MARSILIVS.

Nō eſt putādū/ipſū quod dicīt unū/relatiōem quādā tātū ſignificare. Nō enī deſinit eſſe unū/niſi p̄ propriā paſſiōem. Et quoniā moles p̄ accidētalē diuiſionem ex uno fit duo deſinit quidē eſſe unū:nō tamē deſinit eſſe moles aut calor/quaſi unitas ibi aliud quiddā ſit q̄ moles/aut calor atq; ſimilia Cap.XV.

Ignum q̄ primū ens prius quodāmodo unū exiſtit q̄ ens/inde ſummitur
f quia ſingula prius amittūt unionem propriā eſſētialēq;/mox eſſentiam.q. unitas ſit eſſentię columē. Eſt aūt unitas ī rebus quidem incorporeis eſſentialis:in rebus uero corporeis accidētalis. Atq; ī his quoq; incorporeum quiddā eſt potius q̄ corporeū. Atq; ita unitatis tāquā naturę cuiuſdam prędentia quodlibet euadit unum:ſicut cuiuſlibet q̄litatis prędentia/quale. Similiter q̄ aliqua duo ſint/nō proprie cauſa eſt mutua propinquatio. Nam & ſegregatio interdum.t. diuiſio ad idem cōferre uidebitur. Sed participatio dūtatis:quę & ipſa & quilibet numerus ita eſt ſpēs per ſe quædā/ſicut qualitas atq; quātitas. Immo magis q̄ cōtinua quātitas:quæ per numerū mēſuratur. Sūt ergo ſex numerorū gradus dein ceps poſiti. Primus in p.imo ente ſuper ideas. Secūdus ideis ingenitus. Tertius in ſubſtantiis incorporeis. Quartus in eiuſmodi uiribus. Quintus in corporibus apte cōnexis. Sextus in corporibus quaſi diuulſis.

PLOTINVS.

Duerſus illa uero quæ a quibuſdam dicūtur unum ī quadā relatione po
a nentibus probabiliter reſpōdere quis poteſt/ ipſum quidem unū nō eſſe tale:ut patiente alio ipſum iterea nihil paſſum e natura propria decidat. Sed neceſſarium eſt ſi ex ipſo quod unum eſt/caſurum ſit/quādam unius priuationem pati:in duo ſcilicet uel plura diuiſum. Si ergo moles eadē diuiſa fit duo neq; diſperditur iterim/qua ratione moles eſt/cōſtat plane præter ſubiectum ī ea fuiſſe unum ibi prędens quod iam abiecit/partitione ipſum interimente. Iam uero quod alias quidem idem ipſum adeſt/alias aūt abit:quid nam prohibet quominus ubicūq; ſit/in quodam entium ordine computemus. Aſſeramus & iis accidiſſe. Secūdum uero ſeipſum eſſe:quādo tum inſenſibilibus/tum itelligibilibus ipſis apparet. Atq; poſterioribus quidem aduenit uelut accidēs. In ſeipſo autem in ipſis itelligibilibus eſſe cēſeī:prędipue illorū primo:quādoquidē unū primo: deinde ens exiſtit. At ſiqs obiecerit/ipſū quoq; unū/ dum nihil ꝓprie patīt/ ſed accedente ad ipſū alio quopiā/nō ulterius unū fore:ſed duo:nō recte dicet:non enī ipſū unū/factū eſt duo:neq; illud cui aliq̄d ē appoſitū:neq; enā q̄d eſt appoſitum: ſed utrūq; pmanet unum/ſicut erat. Duo uero ipſa de ambobus prędicantur. Vnum aūt ſeorſum de utroq; manēte. Nō igitī ipſa duo ſuaptenatura in quadam habitudine & relatione cōſiſtūt:ſimiliter ue dualitas. Verum ſi ſecūdum cōgreſſum quendā id cōtingat/& hoc ipſum quod eſt ī cōgreſſu cōſiſtere/idem ſit oio atq; facere duo/forſitan eiuſmodi habitudo ipſa duo eſt atq; dualitas. Nūc aūt ī cōtraria inſup paſſione duitas rurſus apparet:nēpe uno quodā diuiſo/duo fiunt. Quamobrem ipſa duo neq; cōgreſſus neq; ſeparatio quędā ſūt/ut ita dūtaxat ſint habitudo. Eadem de omni numero ratio eſt:quādo enī habitudo ipſa eſt quæ generat aliquid/ impoſſibile eſt cōtrariam habitudinē idem prorſus effi cere:adeo ut hæc ipſa res proprie ſit habitudo. Quę nā igitī prędipua cauſa eſt? Profecto cauſa ob quam aliquid unū eſt/ipſa unius præſētia eſt:ſimiliter ob quā duo prędentia duitatis. Quemadmodū & albedinis albū/pulchritudinis pulchrū/ iuſtitiæ præſentia iuſtum. Alioquin neq; hæc quidem exiſtere dicēda erūt:ſed in iis quoq; habitudines quędā pro cauſis aſſignādę. Velut iuſtum quidē ob talem quandā ad hęc uel illa habitudinē iuſtum eſſe putandū. Pulchrum uero/quoniā ſic afficimur:cū tamē nihil ſit ī ipſo ſubiecto:quod ſuaptenatura ſic nos afficiat: neq; etiā uelut aduentitium adſit ei:quod occurrit ut pulchrū. Quando igitī aliquid uides unū/quod & unū dicis/oio & magnū quodāmodo eſt & pulchrū/& multis ſic aliis modis affectū. Sicut igitur magnū & magnitudo ī eo eſt dulceq; & amarū/& cęterę qualitates:cur nō ibi ſit & unū? Neq; enī putādum eſt/qualitatem quidē/qualiſcūq; ſit/reuera oēm exiſtere: quātitatē uero in ipſo entium ordine nō exiſtere. Neq; rurſus dūtaxat cōtinuam quātitatem:diſcretā uero nequaq̄. Præſertim quia cōtinua quātitas/diſcreta utīq; ut menſura. Quemadmodū igitur magnū aliquid eſt/prędentia magnitudinis/ſic & unū unius ipſius/& duo prędentia duitatis:cęteraq; ſimiliter. Siquis aūt curioſius inquirat/qua potiſſimū conditione res unū numerūq; participēt/cōis erit eiuſmodi quęſtio/cum participatiōe cęterarū ſpecierū cōiter inquiſita. Deniq; iudicādum eſt in rebus diſcretis aliter

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

conſiderari denarium intus uidelicet exiſtẽtem: aliter in cõtinuis: aliter quoq; in tot tãtisq; uinbus cõgregatis ĩ unum. In ipſis tãdem ĩtelligibilibus aliter: ad quæ inde facile peruentũ fuerit. Præterea ibi ueriſſimos eſſe numeros/ non qui inſpicianẽ ĩ aliis: ſed qui ĩ ſeipſis exiſtãt/uelut ipſum denariũ: nõ dico quarũdã intelligibilium rerum denarium: ſed ſimpliciter ipſum.

MARSILIVS.

Mũdus ille diuinus ideo perfectũ aĩal eſt/ quia uniuerſum iam poſſidet numerũ aĩalium. Talem uero aĩalium numerũ habet/quoniã numerum ipſum ſimpliciter uniuerſum habet. Illic igitur ipſe ſimpliciter numerus/tum aĩalia oĩa/tum perfectionem illius mũdi p̃cedit Cap. XVI.

Ant enĩ omniformes in ſe ideas/ ſuo uidelicet quodam motu: motu inq̃
p numeroſo. Alioquin uaria minime generaret: Nempe ens ipſum ĩ ſe concipit entia: ſeipſum dũtaxat ĩ ea multiplicãdo. Cum uero nõ multiplicet ſe ipſũ/ niſi uirtute numeri/ merito illic entia numerus antecedit/ ſicut unũ eſt ente ſuperius. Deniq; quemadmodũ Luna ſuperne quidem uniformi lumine Solem ſuſpicit/ ſubter uero difformi lumine difformia generat: ſic ens primum unitate ſua tãquã uertice ipſum ſimpliciter unũ aſpicit: numero aũt mox comitãte entia numeroſa/ſpẽsq; profert.

PLOTINVS.

Ed iterũ ab initio poſt hæc iam dicta dicamus/ illud ſimul uniuerſum ue
ſ rumq; ens/eſſe tum ens ipſum/tum ĩtellectum/tum aĩal abſolutũ/ ſimulq; aĩalia cuncta. Cuius quidẽ unitatem uniuerſum hoc mũdanum aĩal unita re ſua pro uiribus imitatur. Pro uiribus inq̃: quoniã ſenſibilis huius natura ab illo uno diſceſſit: ſiquidẽ ſenſibilis fore debuit. Oportet præterea ſupernũ illud eſſe numerum uniuerſum. Niſi enĩ perfectus foret numerus/ defectũ alicuius numeri pati poſſet. Atq; niſi numerus uniuerſus aĩalium eſſet ĩ eo/nõ eſſet aĩal pẽnitus abſolutũ. Eſt itaq; numerus ante omne aĩal/ & ante aĩal uniuerſum. Homo ſane ĩ mundo ĩtelligibili cæteraq; aĩalia inſũt qua ſunt aĩalia: Et rurſus qua illud eſt aĩal uniuerſum. Nã & qui apud nos eſt homo/ pars eſt uniuerſi/ qua rõne aĩal eſt uniuerſum. Similiterq; unũquodq; qua aĩal eſt/illic exiſtit ĩ aĩali. In ĩtellectu aũt quatenus ĩtellectus/ſunt ĩtellectus oẽs ſingulatim uelut partes: quorũ eſt enã numerus. Neq; igiẽ ĩ mẽte primo numerus eſt. Quatenus autem eſt ĩ mente/ita & tot cenſetur/ſicut quotq; actus ibi ſũt mentis. Et tanquã mentis/ſuſtinia illic eſt atq; temperantia/cæteræq; uirtutes. Item ſcientia/ & quotcũq; ĩtellectus poſſidẽs/ reuera ĩtellectus eſſe cẽſeẽ. Verum ſi ſcientia eſt ĩ eo/quid nam prohibet ſciennã in alio potius q̃ in ſeipſa cõſiſtere? Prohibet certe/quia ſciens illic ſcitũq; & ſcientia idem ſimul exiſtunt: cæteraq; ſimiliter. Quamobrem unũquodq; primo illic exiſtit. Neq; accidẽs eſt ibi iuſtitia: quãuis aiẽ qua rõne aĩa eſt/ſit accidens. Nam ĩ potentia potius ĩ aĩa hæc eſſe uideniẽ: In actu deniq;/quãdo ad ĩtellectum ſurgit habitatq; cum illo. Præter hoc aũt ipſum iam ens exiſtit/numerusq; ĩ eo/cũ quo entia generat: agitatum uidelicet ſecũdum numerũ: Atq; ita numeros exiſtentiæ entium anteponẽs/ad eamq; accõmodans. Quemadmodũ & ipſius unũ eiuſdẽ exiſtentiẽ eſt p̃fectũ/ens ipſum copulãs ad ipſum primũ. Numeri uero ad primũ alia nõ coniungũt. Sufficit enĩ ad hoc ens ipſum ipſi uni prorſus annexum. Ens aũt euadẽs numerus ſecũ ipſo cõciliat entia. Diuidiẽ. n. nõ quatenus exiſtit unum: Sed pmanet ipſum ipſius unũ. Diuiſum uero ſuaptenatura/in quot utiq; uoluiſſet/aĩaduertit in quot prorſus diuidereẽ: numerũq; genuit in ipſo igiẽ exiſtentem. Viribus nãq; numeri diuiſum eſt/totq; genuit/quot ipſe numerus erat. Principiũ igiẽ fonsq; exiſtendi entibus oĩbus numerus ipſe eſt primus & uerus. Quapp & hoc in mũdo ſingulorũ generatio certis numeris agitur. Ac ſi alius numerus aſſummaẽ/aut gigniẽ aliud/aut nihil pẽnitus generaẽ. Atq; ii quidẽ primi numeri ſunt tanquã numerabiles. Qui uero ſũt ĩ aliis/iam utraq; habẽt. Qua enĩ rõne ſũt ab his/numerabiles ſũt. Qua uero præter eos exiſtẽtes ſecũdũ eos agũt/ alia metiuntur/tum numeros/tum numerabilia numerantes. Quo enĩ potiſſimũ decem dicere queant/niſi numeris penes ſe exiſtentibus?

MARSILIVS.

Quãdo hoĩes forte decurrẽtes numeras: numerũ ipſe nouũ penes te facis ĩ genere quantitatis. Quãdo uero decem hoĩes ad idem ordinatos ĩ choro cõſideras/ præter denarium tuum/eſt & ĩ eis denarius ordinatus ĩ genere quãtitatis. Sed numerus partium in re qualibet naturalium/eſſentialis eſt/& naturaliter in ſubſtãtię genere collocatus. Cap. XVII.

SSentialis quoq; numerus ẽ in anima/ ex pluribus uidelicet ſuaptenatura
e harmonice cõſtituta: eſſentialis ĩ mẽte diuina numerus: Tum idearum iter ſe ſerie certa diſpoſitarum: tum etiam partium ĩ quauis idea ſuarum: tum deniq; ſup ideas numerus ipſe ſimpliciter.

PLOTINVS.

Ercontabiẽ nos aliquis forte deinceps hũc in modũ: numeros iſtos quos
p primos nominatis & ueros: ubi nam ponitis? Et in quo poſſimũ rerũ genere collocatis? Apud oẽs ſane ĩ genere quãtitatis eſſe uidẽtur. Vos etiam in ſuperioribus mentionẽ de quãtitate feciſtis/exiſtimãtes ſicut cõtinuã/ita quoq; diſcretã quãtitatem ĩ ipſo entium ordine ſtatuendam. Sed rurſus affertis/numeros iſtos entium eſſe primorũ: uel etiam ſup illa. Aliosq; iterum numeros præter illos eſſe dicitis numerãtes. Quo nã igiẽ modo talia diſponatis/nobis precor exponite. Plurima. n. ex hac opinione dubitatio naſciẽ. Quãdoquidẽ & unũ quod rebus ſenſibilibus ineſt/in cõtrouerſiam uenit/utrum ſit quãtũ aliqd. An potius ſi unũ ſæpius aſſummatur/ſit quãtũ. Sin aũt excipiaẽ ſolũ/tũc nõ quãtũ quicquã: ſed quãtitatis initium. Rurſus ubi eſt principiũ quãtitatis/utrum cognatũ ſit uel alienũ. Hæc ita oĩa explanare nobis iure debetis. Tractandũ igiẽ nobis his de rebus/hinc forſan exordiẽtibus. Quãdo ſane? At primũ in materia hoc ſenſibili ptractãdũ. Quãdo inq̃ alium una cũ alio accipiẽs duo dicis/uelut canẽ & hoĩem uel etiã duos hoĩes/aut plures/ceu decem computãs: hoĩumq; denariũ dicẽs/hic numerus nõ eſt ſubſtãtia: neq; etiã ut rebus ſenſibilibus ineſt: Sed pure quãtitas. Iam uero tu partiẽs ſecũdũ unũ faciẽsq; huius denarii partes ſingulas unitates pricipium efficis quantitatis. Vnus enĩ ex ipſo decem numero/nõ eſt ipſum p ſe unũ. Quãdo uero hoĩem ipſum ĩ ſeipſo numerũ quendã dicis ceu binarium: aĩal atq; rõnale/non unus/amplius modus hic obſeruatur: ſed quatenus diſcurris/& numeras/quãtum aliquid efficis. Qua uero rõne ſubiecta ſũt duo/& utrũq; unũ: ſiquidẽ unũ utrũq; complet eſſẽtiã: & ĩ ambobus eſt unitas/numerũ alium eſſentialẽq; pronũtias. Atq; hic binarius/nõ poſterius ĩcidit: neq; ſolũ quãtitatẽ quãdã ſignificat extra rem ipſam? Sed quod eſt ĩ eſſẽtia/cõtinetq; ipſã rei naturã. Nõ tu

Ploti
ĩ
ópa.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

hic efficis numerum diſcurrendo/dum res p ſe exiſtẽtes ꝓſequeris: quæ quidem tuo numerãdi actu nõ ꝓcreanť. Quid.n.accedat alteri homini ad eſſentiã/quando cũ alio quopiam numerať. Nõ.n.ibi eſt unitas aliqua/qualis i choro:Sed iſte denarius hoium i te dũtaxat enumerãte/exiſtere poterit. In ipſis uero decẽ/quos numeras/ſiquidem nullo ordine cõciliantť in unũ: neq; denarius quidem eſſe dicetur. Sed decẽ ipſe facis/numerãs uidelicet/& quãtum reddẽs hunc ibi denariũ. At in ipſo choro atq; exercitu eſt & aliquid extra te/pręter id quod exiſtit in te. Sed quo nam modo i te? Forſan ipſe numerus tibi ante numerãdi actũ inſitus ſe aliter hẽt. Numerus ãt reſultãs ex eo quod apparet extrinſecus/ad illũ qui eſt in te/actus eſt uel illorũ/uel ſecũdũ illos/dum tu uidelicet ſimul numeras & ꝓcreas numerum: Atq; i hoc ipſo actu exiſtẽtiam efficis quãtitatis:quemadmodũ in gradiendo/motiõis cuiuſdam efficis exiſtẽtiam. Quo igitur modo qui nobis eſt inſitus/ſe aliter habet? Eſt ipſe ꝓfecto noſtræ eſſẽtiæ numerus:Quã Plato inquit eſſe numeri/harmoni/ęq; participẽ:rurſumq; numerũ harmoniãq; exiſtere. Inquit itaq; aliquis neq; corpus ẽe/neq; magnitudinẽ. Ideoq; aiam ẽe numerum:ſiquidẽ ſit eſſẽtia/corporis quidẽ numerus eſſẽtia eſt/ut corpus. Numerus aũt aiæ eſſẽtiæ quędam eſt ut aiæ ſunt. Iam uero i ipſo prorſus itelligibili mundo ſi ipſum ibi aial plura quędam eſt/uelut trinitas aliqua/hęc ipſa trinitas quę eſt in aiali/eſſentialis exiſtit. Trinitas aũt quę nõdum eſt aialis:ſed oio trinitas i ente/principium eſt eſſẽtiæ. Si aũt illic enumeres/aial & pulchrum/utrũq; ſane eſt unum. Tu uero penes te cõcipis numerum:agisq; quãtitatem atq; binarium. Verũtamẽ ſi uirtutẽ dixeris quędam quattuor/certe quaternarius quidã eſt/uelut partes uirtutis conferẽtes ad unum:licetq; dicere unitatẽ/quaternarium/uelut ſubiectũ aliquod. Tu uero illi quaternarium/q in te eſt/accõmodas.

MARSILIVS.

Corpora quidẽ i dimẽſiones / hę uero i numeros reſoluunť. In primo igiť exemplari numeri quidẽ dimenſiones/hę aũt corpora antecedũt Cap.XVIII.

Rofecto ante corpus naturale eſt ipſum ſimpliciter corpus. Igiť & principia huius ante illius pricipia ſunt. Dimenſiones igiť quę ſunt termini corporis:item numeri qui dimenſionũ menſuræ ſunt/ante propria rerum naturalium pricipia cogitanť. Quapp & ſine materia ſenſibili cognoſcunť. Corpus profecto neq; p materiã/neq; p qualitatẽ proprie corpus eſt:ſed quãtitatem: niſi enī hæc acceſſerit/utraq; eſt incorporea. Numeri igiť cũ quãtitatis principia ſint/probabiliter a Pythagoricis initia corporũ apellanť. Habẽt.n. pricipiorũ propriętatem. Siquidẽ primis minimisq; ſunt differẽtiis cõſtituti:& a ſimpliciſſima mox unitate procedũt. Quæ quidẽ ſitum libere ſupeminens antecedit punctũ ſitui cõſignatũ:imo & ipſa ſupeiſſentialis unitas oẽm præcedit eſſentiã ſpecie deſignatã. Sũt i diuinis certe figurarũ ideę: p quas & mũdi ſphęris & unicuiq; ſpẽi determinatæ figuræ ſũt. Illic aũt dimẽſio uel figura nõ aliter q̃ deſtinatione quadã intelligẽtę terminať. Linea illic hac tãtũ rõne dicitť infinita:quoniã idealis lineę ratio nullũ habet terminũ quãtitatis. Alioquin nõ ęque cum lineis quibuſlibet maioribus minoribus ue cõgrueret. Eſſẽtia prima iprimis conſiderať uiua:deinde intellectualis agnoſcitť. Sed cũ primũ itellectualis eſt/ſimul etiã uiuẽs itellectuale/uel intellectuale aial definitur. Numeri & figuræ prius illic inuoluta mox cum itellectuali illic aiali pariter euoluunť.

Eliquum eſt explanare qua cõditione dicať numerus infinitus. Hæ nãq;
r rõnes numero terminũ adhibẽt:& forſan recte admodũ: ſiquidem numerus ſit futurus. Infinitũ nãq; numero aduerſať. Cur nã igiť ſæpe ſolemus dicere numerũ infinitũ? An forte ſicut dicimus lineã infinitã? Dicimus aũt infinitam lineam: nõ quia ſit aliqua talis:ſed quia liceat maxima linea ceu linea mũdi maiorem excogitare. Sic & in numero. Poſtq̃.n.quantus ſit numerus/cognoueri mus/licet ipſum aĩo duplicare/nõ cõiungẽdo quidem hũc illi numerũ. Quo enī pacto notionẽ imaginationẽq; quæ tibi ſoli ineſt/cum rebus extrinſecus exiſtẽtibus copulabis? Alioq; forte dicemus ifinitã i regione itelligibili lineam. Erit enī quãta quę linea illic erit. Verum ſi nõ eſt ibi eiuſmodi quãtitas/erit i numero infinitum. Sed profecto infinitũ ibi alia quadam dicitť rõne: nõ tãquam quod nõ liceat pertranſire: Quo nã modo igitur infinitũ? Forſan qa i ipſa ipſius lineę rõne nullus per itelligẽtiam terminus additur. Quid nam igitur/& ubi illic eſt linea? Eſt ſane numero poſterius aliq̃d. In ea enī inſpicitť unum. Siq̃dem & ab uno incipit/& ad dimenſionem producitur unam. Quãtitas uero dimenſionis nõ habet terminũ. Sed ubi nam? Hoc igitur ſolum i intelligẽtia tãquam determinatrice cõſiſtit. Aut etiã res ipſa eſt/intellectualis tamẽ. Omnia nãq; ſic ibi ſũt/ut & intellectualia ſint/& quo res ipſa ſe habet. Atqui & de plano ac ſolido oibusq; figuris ubi & quo diſponãtur/illic eſt preſignatũ. Nõ enī nos dũtaxat figuras excogitãdo creamus. Quod ſane teſtať ipſa mũdi figura nos antecedẽs:& figuræ cęteræ naturales rebus natura cõſtantibus naturaliter aſſignatæ. Quæ quidẽ neceſſario ante corpora ſũt/tãquam infigurabiles ibi/primęq; figurę. Nõ enī formę quędã ſũt iacẽtes i aliis:ſed ipſæ ſui iuris exiſtũt: Ideoq; extẽſione nõ indigẽt. Nam quę extenſa ſunt aliis ſũt addicta. Vna igiť undiq; figura eſt in ente: Diſcretio uero facta eſt uel i ipſo aiali ſeu uiuente:uel ante aial atq; uiuẽs. Dico aũt fuiſſe unum quodq; diſcretũ:nõ quia protractũ aliquid ſit i molem:ſed quia ſua cuiq; aiali ſit diſtributa figura. Proinde corporibus illic exiſtẽtibus/ſuæ ſunt accõmodatæ figurę:uelut igni ſi placet/illi pyramis illa. Quapp & hic mũdus illa imitari cõtendit:quanuis pp materiam aſſequi oio nõ ualeat. Aliæ præterea figuræ ſecũdum analogiam & proportiõem quandã & hic pariter ſũt & ibi. Sed nunquid i aiali ſunt/quatenus aial ſeu uiuẽs? An prius i intellectu figuræ ſũt? Sunt certe i aiali. Si igiť aial comprehẽderet itellectum/aiali prius ineſſent. Sin uero uiciſſim/prius ordine ſunt i mente. Quinimo & ſi i illo penitus abſoluto uiuẽte ſunt & aiæ/prius eſt itellectus. Sed quid nam dicemus ad Platonicum illud? Quot inquit i uniuerſo uiuẽte inſpicit itellectus:& quæ ibi ſequunť. Si ergo itellectus iſpicit illud/poſterior eſſe uidetur. Niſi forte hoc ipſum quod dicitť inſpiciť/ita ſit poſitum a Platone:ut i ipſa perſpectione/aialis ipſius/& aialium natura ſubſiſtat. Nõ enī alius eſt qui cernit/& qui uidetur/ſed cũcta ſunt unũ. Ipſaq; itelligentia nudam habet ſphęram. Ipſum uero aial ſphęram poſſidet aialis.

MARSILIVS.

Numerus rerũ iter ſe formaliter differẽtiũ determinatus ẽ in mũdo corporeo per numerum idealem certum i mũdo diuino: Qui tamẽ illic infinitus dicitť: ſicut & quęuis idea:quia totam naturę ſuæ uirtutisq; poſſidet plenitudinem: nec extrinſecus terminať. Cap.XIX.

Ploti
Di
cpa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Vlchritudo primę essentię suaptenatura uiuentis est intelligentia sua/con
p uersa semp ad seipsam/& ad ipsum bonum. Præterea ois intellectus & aius
uitā illam intellectualem reuera cōtemplās/ac igit̄ inde lumine intellectuali
pariter & uitali/& accedēte statim amore transformatur i illā. Prima essentia nec
ab ullo ente/uelut a cōtrario patit̄. Est.n.totius entis cā:& omne ens eminenter:
nec a nō ente pati pōt. Et quoniam per seipsam est/ merito semp est/atq; plenissi
me. Pendet autē ab ipso bono/ dum uitam & intelligētiam antecedit. Quamobrē
uiuere & intelligere nobis est appetēdum:ut esse plenissimū habeamus. Hoc autē/
ut habeamus esse bonum. Principium deniq; est/quod sibi sufficit. Aia quidem
sibimet ad motum sufficit. Ens aūt ad ipsum esse sibi satis est. Ipsum uero bonū
ab bonū/atq; ois. Tria igit̄ principia uideri possunt.

PLOTINVS.

Roinde numerus illic ois est definitus. Nos aūt numero quocunq; dato
p maiorem fingimus. Atq; sic infinitū in numerādo cōtingit. Illic aūt nō po
test semel intellecto numero/maior intelligi numerus. Iam enī existit. Neq;
relictus est ullus:neq; i posterū relinquet̄:ut ipsi alius adiungat̄. Fas est itaq; illic
etiam apellare numerū infinitū: ppea q; nō sit mensuratus. A quo enī mensurari
queat? Sed q; est/uniuersus existit:unū existēs atq; simul. Atq; & totus nec ullo
termino comprehēsus. Sed qui est sibimet seq; ipso cōsistens. Nullum enī ois en
tium termino circūscribitur. Nam terminatū mensuratumq; censetur illud:quod
in infinitū ꝓlabi cohibet̄:egerq; termino. Illa uero mensurę sūt ois. Quamobrem
ibi pulchra sūt ois. Et.n.qua ipsum aial est/existit & pulchrum/uita optima pę
ditum:cui nihil ois uitę desit:neq; uitā hēat morti permixtā. Nihil enī ibi morta
le/nihil est moriens. Neq; rursus exilis debilis ue uita est aialis ipsius:Sed prima
certissima/habēs integrum uitæ uigorē:ceu lumē primū: A quo aiæ quoq; & illic
uiuunt:& quę huc deuenūt/inde ducūt. Nouit autem & cuius gratia uiuat:& ad
quod uiuat:a quo uidelicet uiuit:Nempe ex quo uiuit iterū uiuit ad idem. Ipsa
uero oium sapientia intellectusq; uniuersus adstans/& coexistēs/& simul existēs/
melius ipsum reddit quasi colorās: sapientiāq; cōmiscēs uenerabiliorē uenustio
remq; eius efficit pulchritudinē. Quādo & hic uita sapiēs reuera est/ipsum apud
nos pulchrum atq; uenerādum:quāuis obscure a nobis prospiciat̄. Illic aūt pure
discernitur. Tribuit enim uidenti uisionem ipsam:uimq; simul qua magis & ui
uat:efficaciusq; uiuens/cernat etiam perspicacius/ipsumq; quod uidet efficiatur.
Apud nos enim intuitus ad inanimata sæpissime flectitur:& quādo ad animalia
uertitur/tunc quod in eis est nō uiuens/primum nobis occurrit: & uita quæ latet
intus/iam est ammixta. Illic aūt aialia uiuentiaq; sūt ois/totaq; & pura uiuentia.
Ac siquid tanquā nō aial illic accepis/mox illud quoq; suā tibi uitam edit i lucē.
Siquis deniq; essentiā i illis se diffundentē/eisq; prębentē uitā prorsus imobilem/
rursusq; prudentiā & illis propriā sapientiā/& scientiā fuerit cōtemplatus/totam
protinus naturā hāc deridebit inferiorē/q; sibi essentiā cōi iudicio uendicet. Ab
illa nāq; essentia penesq; illam pmanet uita/permanet intellectus. Entia uero i quo
cōsistūt:nihil inde discedit. Nihil uertit:nihil dimouet ipsum. Neq; enim est ens
ultra ipsum aliquod/quod illud attigat. Ac siqd foret/sub ipso proculdubio fo
ret:& siquid foret illi cōtrarium/illud adhuc a cōtrario minime pareret̄. Ens aūt
ipsū hoc nequaquā effecisset ens:/sed alterū sup ipsū cōe:essetq; illud ens ipsum.

Quapropter hac ratione Parmenides recte cum unum dixisset ipsum ens/nō ob
aliam cōditionem esse addidit impassibile:sed dūtaxat/quia sit ens ipsum. Hoc
enim soium ex seipso possidet esse. Quo igitur modo quis ab illo ens adimat/
uel aliud quicquā eorum quæ reuera est in actu: & quotcūq; possidet ex seipso?
Quatenus enim extat/sua sibi suggerit. Est autē semper. Ideo sunt semper & illa.
Adeo uero potentia est & pulchritudine magnū:ut ad se alliciat/rapiatq; omnia
penitus ex ipso pendētia:satisq; inde putantia sibi factum: si uel eius uestigium
consequātur. Quę sane post hoc quęrunt & bonum. Esse nāq; ipsum quantū spe
ctat ad nos/est ante bonum. Hic denique mundus omnis/ad hoc ipsum ut sit/ui
tam sapientiamq; affectat. Omnisq; anima & intellectus omnis hoc ipsum quod
est/optat existere. Ipsum uero esse sibi ipsi sufficit.

LIBER SEPTIMVS ENNEADIS SEXTAE
Quomodo idearum extitit multitudo/atq; de ipso bono.

MARSILIVS

Deus prouidens animali non ita cogitauit:primo quidem animal inter contraria
positum pati posse. Secundo opus esse sensibus/ut caueret. Tertio sensuum instru
mentis. Sed uno statim intelligentię ictu uirtutisq; momento cuncta in ipso penes
Deum animali simul ordinate dispositasunt Cap. Primum

i NTELLIGENTIA enim uirtusq; perfecta motum/ac sensum/ & sensibi
lia mirabiliter antecedēs: nec a sensu uel sēsibili exorditur:nec instar mo
bilis alicuius ab hoc in istud/ab isto in illud ordine ducitur quasi gradi
bus. Sed in uno semel omnia possidet. Idea rei cuiusq; quantūlibet cōpo
sitæ motibusq; distractę/in Deo simplex est:totaq; simul prędentia possidēs quę
cunq; in rebus apud nos temporibus euoluuntur.

PLOTINVS

c VM ipse Deus uel saltem Deus aliquis animas in generationem de
mitteret/ luciferos in facie oculos fabricauit: & instrumenta cætera
reliquis adhibuit sensibus/prævidēs uidelicet ita demū animal pos
se seruari:si āteuideat audiatq; singula/& deniq; tāgat. Atq; ita alia
quidem fugiat alia ꝓsequat̄. Sed unde nam prævidit hæc Deus?Non enim putā
dum ē/facta quondam ab eo aialia quędam: quæ catentia sensibus repente perie
rint. Itaq; Deum hinc admonitum ea i posterum tribuisse: quibus instructi homi
nes & animalia cætera ęque munita pernitiem deuitarent. Forsan uero quispiam
afferet Deum antea cognouisse animal i calore & frigore cętersq; corporum pas
sionibus uersaturum. Itaq; talia cognoscentem:ne facile animalium corpora pde
rentur:sensum attribuisse/& instrumēta quibus sensus cōmodius uterentur. Verū
quærendum est deinceps utrum animis eiusmodi iam uires habentibus adiunxe
rit instrumenta/an utraque dederit. Si sensus quoq; tradidit: non erant antea sen
suales:cum tamen animæ iam tunc existerent. Sin autem habebant/iam quando
factę sunt animę: Factęq; sunt/ut in generationem ueniant/ certe innatum est eis/
ut in generationem ueniant. Ex quo sequi uidebitur/ut pręter naturam sit a gene
ratione discedere. Et i mundo intelligibili uiuere. Iraque factæ uidentur/ut alieni

Ploti
opa.
VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

ſint iuris habitētq; in malo: idq; prouidentia machinatur/ut cuſtodiantur in malo. Atqui & rōcinatio Dei ſic ſe haberet: & omnino in Deo rōcinatio foret. Vnde quęrendum erit/quæ nam diſcurſionis eiuſmodi principia ſint. Si enim ex diſcurſionibus aliis/oportet tandem in aliquid uel aliqua ſaltem ante diſcurſionem extantia pęnitus peruenire. Quę nam igitur pricipia ſunt/aut ſenſus: aut potius intellectus. Verum ſenſus quidem nōdum erat exortus: igitur intellectus. Verum ſi intellectus quidem/eſt propoſitiones quędam/cōcluſio uero ſcientia/ſequitur ut de nullo ſenſibili tunc fuerit cōſultatum. Non enim pricipium quidem ex intelligibili pendet: finis autem ī quiddam nō intelligibile deuenit. Tum uero quo nā modo contigit ante ſenſibile talem quēdam habitum excogitatiōemq; incidere? Quamobrem neq; animalis ullius: neq; omnino mūdi huius ex quadā rationis diſcurſione prouidentia contigit. Siquidem nec omnino ulla apud deum argumentatio eſt/ nominatur tamen interdum rōnale quoddam in Deo conſilium: ut ita potiſſimum indicetur/ſic ab eo ſingula conſtituta/ut ſapiens aliquis in rebus poſterioribus cōſilio faceret. Tum uero præuiſio nūcupatur in Deo. Quoniā ita diſpoſuit: quemadmodum ſapiēs aliquis rebus poſtenoribus prouidiſſet. In his enim quę ante argumentatiōem minime fiunt/argumentatio confert ob potētiæ illius infirmitatem/quę actum argumentandi pręcedit. Confert quoq; præuiſio/quoniam penes eum qui pręuidet non erat facultas per quā non egeret pręuiſione. Pręuiſio enī huc tendit: ut non hoc quidem: ſed illud eueniat. Vbi quodāmodo timetur: nequid incidat alienum. Vbi autē non hoc uel illud iminet/ ſed hoc tantum adeſt/non eſt ulla præuiſio. Quinetiam argumentatio hoc pro illo quærere uel aſſūmere ſolet. At ubi alterum adeſt ſolum/quid nam argumētatione ſit opus? Quomodo igitur illud quod eſt ſolum & unum & omnino ſe ſimpliciter habet/reuolutionem ī ſe admittit eiuſmodi? In qua hoc aliquid ſtatuatur: ne forſitan eueniat aliud. In qua & dicaē/ niſi hoc fiat/accideret illud. In qua rurſus adiatur hoc iam apparuit utile: & ſi hoc fiat/ſeruabit effectum. Si enim apud deum ita cogitaretur: igitur præuidiſſet. Igitur & ante eſſet argumētatus. Atqui & quod modo ab initio dicebatur/ſenſus ac uires ob hoc ipſum dediſſe uidetur. Quāuis tributio hęc utrum fiat/ & quomodo fiat/dubitationem plurimam ſubeat. Verū tamen ſi oportet quālibet illic actiōem eſſe defectus expertem: neq; fas eſt penes Deum eſſe aliquid quod nō ſit totum & uniuerſum: profecto neceſſarium eſt in unoquoq; eorum/quę Dei ipſius propria ſunt omnia contineri. Quāobrem cum & ipſum futurum/ſit ibi iam pręſens/nihil eſt in eo poſterius. Verū quod ibi iam adeſt/poſterius euadit in alio. Si ergo futurum/iam eſt pręſens/neceſſe eſt ſic eſſe pręſens/tanquam pręcognitum in poſterius. Ideſt ut nihil tunc indigeat aliquo. Ideſt ut nihil deſit omnino. Omnia igitur iam erant. Erantq; ſemper: & ita erant: ut poſterius liceret dicere: hoc eſſe poſt illud. Nempe quādo quod illic eſt explicatur & panditur/ tūc hoc poſt illud apparet. Qua uero ratione ſecum ſimul exiſtit/non occurrit hoc amplius atque illud: ſed potius hoc uniuerſum. Ideſt cauſā quoq; poſſidens in ſeipſo.

MARSILIVS

Duo de quolibet potiſſima quęri ſolent. Quid uidelicet & propter quid res ipſa ſit. Illud quidem explicatur definitione: hoc autē declaratur aſſignatione cauſæ efficientis atq; finalis. Et inuicem cōiuncta ſunt ambo Cap. II.

ſ Enſus quidē neutrū quęrit. Rō uero quærit utrūq; ſeorſū. Intellectus aūt poſſidet utrūq; ſimul. Atq; ī hoc rō ſimul conſeqt̄ ambo. Nēpe cū primū qd ipſa rei natura ſit definierit: mox ī ea ipſa definitione deprehēdit efficientē eius cām & finalē: atq; uiciſſim cū primū eiuſmōi cām apprehēderit: cōprehendit ibidē ipſius rei naturā. Præterea ī aīali tū mundano/tū quolibet/ita mēbra inuicē ſunt cōtexta: totaq; ſimul ꝓdeunt/ut quouis inſpecto cā ſtatim eiuſdē conſpiciaē/atq; ecōuerſo. Multo maior ī mūdo diuino eſt utriuſq; copula/ubi in quauis idea cæteræ ſunt cōnexę. Atq; mens ipſa quidē ſimul/& ꝓp qd de unoquoq; tenens idea quęlibet ipſamet exiſtit. Deniq; ignis quidem q; naſcatur/q; ita ſe habeat/q; ſic agat/ſic patiaē/ſortiē cām aliunde. Quod āt ſit hoc ipſū quod naturaliter eſt. s. corpus calidū/ſiccū/lucidū/ nō aliunde reportat. Sed ob hoc tātū quod eſt ignis ꝓfert hęc tria ſimul/atq; uiciſſim. Hac igiē rōne qd ī eius natura: & ꝓp qd minime ſegreganē. Vnde rerum ſpēs definitioneſq; ſolent a Platonicis neceſſariæ ęternęq; nuncupari.

PLOTINVS.

h Inc igiē aliquis nō minus naturā mētis ꝓdiſcere pōt: quā magis ēt q̄ alia cernimus. Neq; ſic tamē/ut q̄ti ſit mēs/uideamus. Iā uero mentē dicimus penes ſe habere qd unūquodq; ſit: pp quid āt/minime. Aut ſi id cōceſſerimus/nō tamē alterū ſeorſū habebit ab altero. Videamus age hoīem/aut oculū ſi contingat/illic exiſtentē tanq̄ ſimulachrū aliquod & ſpectaculum/uel ſpectaculi partem. Tale ꝓfecto quiddā eſt homo illic/& pp quid rurſus homo. Siquidē itel lectualē oportet illic eſſe hoīem atq; oculū: & ī eo itellectuali cōditione pp qd ſit cōtineri: alioq; illic oīo nō erit/niſi hoc ipſū quod dicīē pp qd ī ſeipſo cōtineat. Apud nos āt quēadmodū partes alię ab aliis quodāmō ſepatę ſunt: ſic & ipſum pp quid ab eo quod qd eſt ſimiliter ſepatur. At uero illic ī uno ſunt oīa. Quapp idē eſt oīo res ipſa: & pp qd res ita ſe habeat. Sæpe etiā ī regione corporea res ipſa/& pp quid ad rem eādem ꝓtinens/ꝓrſus eſt idē: uelut qd eſt ſolis lunę ue defectus. Quid nā igiē ꝓhibet/& unūquodq; rū quid/tū pp qd eſſe? Atq; hoc ipſū pp quid eſſe eſſentiā cuiuſcūq;: Immo uero neceſſariū eſt. Vnde illis qui ſic quid unūquodq; ſit conanē accipe/recte ſuccedit. Quod. n. eſt unūquodq;/pp hoc & exiſtit. Nō aūt dico nūc ita/quia ſpēs unicuiq; cā ſit eſſendi: id nāq; uerū eſſe conſtat. Sed quia ſi quālibet ſpēm penes ſe ipſā euoluas/ſtatim pp quid in ea repies. Quod. n. inefficacē & uanā eſſentiā uitāq; ſortitur/nō oīo pp quid poſſidet in ſe ipſo. Quod aūt & ſpēs eſt/& mētis propriū/quonam modo aliunde/pp quid ita ſit accipere poterit? Siquis autē accipere ꝓpter quid dicat a mēte/certe nō eſt ſeorſum. Siquidem mens hæc ipſa ſpēs eſt. Si igitur oportet mentē habere hæc abſq; ullo defectu/neceſſariū eſt: neq; ipſum qdē ꝓpter quid eis ullo mō deeſſe. Mens aūt penes ſeipſā habet pp qd potiſſimū ſingula quæ ī ea ſūt/ita ſe habeant. Quę uero ī ea ſunt/eadē ipſa mēs exiſtit/tū ſūmatim/tū etiā ſingulatim. Adeo ut nihil eorum hoc ipſo quod dicitur propter quid factum ſit/egeat. Sed ſimul & factū eſt/& haber in ſe proprię ſubſtantiæ cauſam. Cum uero non ſit temere genitum/nihil prætermiſit omnino/quod ad rationē ꝓpter quid ſit ita/pertineat. Sed poſſidens uniuerſum/habet ſimul & rationem ꝓpter qd ita bene fiat/ad cām pertinentem. Præterea & his quæ participant/ita naturam tradit/ut etiam propter quid ſic eam accepint/nāciſcantur. Proinde ſicut in hoc mūdo ex multis cōpoſito omnia

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

inter ſe cõnexa ſunt: atq; in eo ipſo quod in eo ſunt oĩa/ineſt inſup pp quid ita ſit unũquodq;:quẽadmodũ & in quouis corpore pars ad totũ ſe hẽre uidẽ. Vbi profecto non ſit quidẽ hoc primo: deinde poſt hoc & illud. Sed inuicem cauſã ſimul continent & effectum. Sic oportet multoq; magis illic & oĩa ad totum ſingulatim ſeſe habere: & quodlibet ad ſeipſum. Quãobrem ſi eiuſmõi ſimul omnium conſiſtẽtia eſt/neq; temere oĩum: oportetq; nullo modo ſeiungi/ nimirũ effectus cãs in ſe habent. Et unũquodq; tale eſt/ut quaſi cauſam habeat ſine cauſa. Si ergo cauſam eſſendi nõ habẽt/ſeipſis uero ſufficiẽtia ſunt/etiã ſi ſolitaria ſint q̃tum ad ſocietatem cauſę ptinet/profecto ſunt ĩ ſeipſis ſecum habẽtia cauſam. Prætereа ſi nihil ibi temere eſt: multa uero ĩ unoquoq; ſunt/& unũquodq; eſt cũcta quę poſſidet: poteris utiq; pp quid ſit quodlibet explicare. Prę̃erat igiť/& ſimul erat pp quid ibi/nõ pp quid proprie: ſed quid prorſus exiſtẽs: imo uero ambo ſũt unũ. Profecto ſi ĩtellectualis ipſe mẽtis cõceptus/qua mẽtis eſt/talis foret/ qualis imperfecta quędam genitura/nõnihil ẽt ſupflui pateretur. Si ergo cõceptus eſt pfectus in quo deficiat/aſſignari nõ poteſt. Neq; afferri pp quid hoc non adſit. Cum igitur adſit/potes pp quid ſit præſens/aſſeuerare. In ipſa igitur ſubſtantia ipſum pp quid ſit continetur. In qualibet igitur mentis notione actioneq; totũ ſimul occurrit/uelut in ea quæ ad hominem ptinet/totus præfulget homo ſimul afferẽs cum ea ſeipſum/atq; omnia quęcunq; hẽt a principio ſimul poſſidens. Itaq; in promptu ſimul totus eſt poſitus. Iam uero niſi ſit totus/ſed aliquid inſuper ſit addẽdũ ad genituram id potius ptinebit. At ille ſemp eſt. Quapp eſt totus. Qui uero fit homo/eſt proculdubio generabilis.

MARSILIVS

Quoniã intellectualis forma per quã Deus agit/eſt ipſa natura Dei/facitq; eadẽ ſemp eodẽ mõ/merito nõ tam conſilio quodã agit/q̃ naturali quadã forma ſeipſam foras. q. naturaliter exprimente Cap. III.

i N qualibet forma diuinitus ꝓcreata uariæ quædã formæ ſũt. q. totius eſſẽtię partes. Propter eiuſmodi partes tota exiſtit eſſẽtia: & eſſentiæ gratia partes ſunt adhibitæ. Et cunctæ partes eiuſmõi/ipſa ſunt eſſentia. Vides igitur in formali rõne rei/quid ipſa ſit/& ꝓp quid pariter declarari.

PLOTINVS

q Vęret hic aliquis/quid nã prohibeat/quo minus de illo ĩtellectus antea cõſultauerit. Sed dicendũ eſt/ eſſe pęnitus ſecundũ illũ. Ideoq; nihil addi mendũ eſſe: nihil addẽdũ. Varũtamẽ ob ipſã ſuppoſitionẽ fingiť ille cõſultare atq; argumẽtari. Suppoſitum nãq; eſt/illa fieri. Atq; ita nimirum deliberatio & diſcurſio quædam protinus adhibetur. Ex eo aũt cp demõſtratum eſt fieri ſemper/argumentatio tollitur. Non enim in eo quod ſemper extat/argumẽtatio competit. Nãq; etiam conditio hęc eſſet oblita/quomõ prius egerit. Deinde ſi melius efficit poſtea/ opera ſua prius pulchra non eſſent. Sin uero pulchra erant/eodem modo res ipſa ſe habet. Pulchra uero ſunt: ſiquidem ſint una cum cã. Quandoquidem & nunc pulchrum aliquid eſt: quoniã ſua poſſidet omnia. Hoc enim & ipſa ſpẽs eſt cp oĩa poſſidet: præſertim ſi materiã occupet: occupat ãt ſi nihil ipſius reliquerit non formatũ. Informe uero relinqueret/ſiqua forma deeſſet uelut oculus aut quodlibet aliud. Quãobrem ubi aſſignas cãm omnia dicis: cur nam igitur oculi ſunt/ut uidelicet adſint omnia? Iterum cur nares? ut omnia prorſus adſint. Iam uero ſi gratia ſalutis tribui hęc adducas/cuſtodem eſſentię quendam afferes in ipſamet exiſtentẽ. Id aũt eſſe aliquid conferẽs iudicabis. Sic igiť & ante hoc erat eſſentia. Atq; ita cã pars eſt eſſentię. Ac ſi aliud ſit/hoc ipſũ tamẽ quod ẽ eſſentia ipſius exiſtit. Oĩa igiť inter ſe conſpirãt/ atq; tota & perfecta & uniuerſa eſſentia eſt. Atq; hoc ipſũ ut bene ſe habeat una cum cã eſt/& eſt ĩ cauſa. Atqui & eſſentia: & quod quid eſt/& pp quid eſt/unũ eſſe cõuincitur. Si igiť in ipſa ſpẽ uelut humana incluſa hæc conditio eſt/ut ſenſualis homo ſit/ & qũo ſenſualis/æterna quadam neceſſitate perfectioneq; mentis: quæ ſi modo pfecta eſt/cauſas in ſe ipſa complectitur/ adeo ut nos aĩaduertamus ĩ poſterũ: ſic rem recte diſponi: ibi enim cauſa unum eſt cum eſſentia complens eſſentiam: atq; homo illic non intellectus tantum eſt: cui poſtea dum in generatiõem mittitur/ſentiendi uis adiungatur: ſi inq̃ res ita ſe habeat: dubitatur quid nam prohibeat/quo minus ille intellectus ad hęc iclinetur. Quid enim ent hoc ipſum quod dicitur ſenſuale. An forte quod apprehendere quandoq; ſenſibilia poſſit. Si ita ſit/quomõ non abſurdum fuerit/ibi quidem eſſe ſenſitiuũ aliqd ab æterno: hic uero deniq; perfẽtre: actũq; illius potẽtię hic duntaxat expleri: quãdo aĩa deterior iam euaſit.

MARSILIVS

Vnaquęq; res hoc ipſum quod eſt intrinſecus a forma ſpeciali naturaliter habet. Qui igitur hominem definit id quod eſt ex anima corporeq; cõiunctũ: nõ dum rõnem formalem aſſignat/qua homo hoc ipſũ quod eſt exiſtit Cap. IIII.

PLOTINVS

r Vrſus ad dubitationem hanc enodãdam/quid homo ille ſit/tanq̃ ab initio nobis eſt aſſũmendum. Ac forſan prius quid homo ſit hic uiuens/ſatius eſt explicare. Ne forte nondum omnino quid hic ſit cognoſcentes: tanq̃ hunc iam teneamus/curioſius illum iueſtigemus. Forte enĩ quibuſdam uideri poteſt/homo idẽ eſſe hic noſter & ille. Initium uero cõſiderandi hinc potiſſimum aſſũmať. Quęrendum eſt ſane/nunquid noſter hic homo ſit ratio quędam ab anima differens hũc hominem faciente/eiq; uitam rõniſq; diſcurſum ſuppeditãte? An potius ipſa anima/talis inq̃ anima/homo ſit. An deniq; homo ſit anima tali quodam corpore utens. Verum ſi homo eſt animal rationale: animal autem eſt quod ex anima corporeq; componitur: definitiua hæc hominis ratio non eadem atq; anima erit. Atqui ſi ipſa hominis ratio eſt/quod ex anima rationali conſtat & corpore: quomodo nam erit ſubſtãtia ſempiterna? Quippe cum ratio hæc talis hominis tunc deniq; fiat/quando anima & corpus congrediunť. Nẽpe eiuſmodi rõ futurũ ſignificat: neq; talis eſt/quale/quãdo dicimus ipſe homo: ſed potius definitioni cuidam ſimilis: deſcriptioni inq̃ tali/qualis quod qd ſit/non explicet. Nã neq; ſpẽi cuiuſq̃ eſt materialis: Sed deſignat potius cõpoſitũ quiddam aliquãdo factum. Si ãt id ſit/nõdum inuentus ẽ homo: quẽ profecto ſecũdũ rõnẽ ipſam eſſe conſtat. Siquis aũt dicat rõnem quidem talium oportere coniunctũ aliquid eſſe: quod autem hac ipſa in re ineſt/ ſecundum quod eſt/unũquodq; non exiſtimet afferendum. Quod tamen adducendum eſt: & ſi q̃maxime ratiões formarum materialium/cum materia ſint aſſignandæ. Verũtamen rõnem ipſam quę facit ut homo ſit homo/oportet accipere/apud eos præſertim/q exiſtimant ĩ una quaq; re rite definiẽda/ ipſũ quod quid eſt/pęnitus explicandũ. Quid nam igiť eſt eſſe ipſum homini? Id eſt perinde ac ſi quæramus/ quid eſt/quod efficit hunc

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

esse hominem: ita tamen ut nõ sepatum sit: sed insit. Num igitur ratio ipsa est animal rationale? An potius hoc est coniunctum? Ipsa uero ratio rõnalis aialis effectrix aliquid ex: istẽs ipsa: quid nam existit? An forte i ipsa definitiua hominis ratione/rõnale animal ponitur/pro uita quadam rationali? Ideoq; homo uita rõnalis erit. Sed nũquid uita sine anima: aut enim anima rõnalem præbebit uitam: homoq; ipse erit non substantia quædam: sed actus aliquis animæ: Aut potius anima homo erit. Verum si anima .s. rõnalis ipse homo erit/quãdo in animal aliud anima trãsit/quid nam ꝓhibet adhuc hominem esse?

MARSILIVS

Homo est anima intellectualis rationaliscq; simul & sensualis. Atq; hæc animę humanę cõditio examussim ad ideę nostrę characterẽ est expressa. Cap. V.

q Vę quidem idea primus homo est. Aia uero ita sicut dixi se habens ẽ homo secũdus. Tertius uero homo est & quasi iam non homo: animal cõpositũ ex corpore nostro simul atq; uita quadam huic infusa ab aia præcedẽte. In qua sensus ẽ efficacior. In aiali uero sensus obtusior. Sed humana quædam affectio: quæ declarat hanc animalis uitam nõ ab anima tantũ sphęra: sed a nostra etiam dependere: sicut nostra diuinitus depedet semp/& agit.

PLOTINVS

o Portet igitur hominẽ aliã quãdã rõnem esse præter aiam. Iam uero quid nam obstat adhuc coniunctũ aliquid hominẽ esse? Aiam. s. in tali quadã ratione potissimũ constitutã. Vbi ꝓfecto hæc ipsa ratio sit/tanq̃ quidam actus eiusmõi. Actus ãt absq; agẽte esse nõ possit. Sic enĩ & quæ seminibus rõnes insunt/se habere uidentẽ. Nã neq; absq; aia sunt: neq; sũt simpliciter aiæ. Efficaces enĩ rõnes non sunt aię prorsus exptes. Neq; mirari quisq̃ debet/tales essentias rationes existere. Sed enĩ rationes illę quę nõ faciũt hominẽ/qualis aię potissimũ actus sunt? Num forte uegetalis aię? An potius aial facientis clarioris ꝓfecto efficacionisq;/atq; ob hoc ipsum uiuacioris? Aia uero talis assistens uidelicet materiæ tali: utpote quæ sit hoc ipsum/tanq̃ sic affecta/etiã absq; corpore/ esse iudicatẽ homo. Quæ profecto secundum seipsam aliquid format ĩ corpore: & simulachrum hois aliud quãtũ capit natura corporis efficit. Quẽadmodũ & huius insup simulachrũ pictor efficere solet. Efficit inq̃ hominẽ quendã deteriorẽ. Qui tamẽ & formã habet/& rõnes/uel mores/affectionesq;/& uires debiles & obscuras. Obscura deniq; omnia: quoniã hic non est homo primus. Atqui & spẽs sensuum aliter: & sensus alios: qui &si perspicaces apparent: obtusi tamẽ sunt & imagines quædã: si cũ suptoribus sẽsibus cõferanẽ: Ipse uero huic prẽsidens hõ/aiæ iam diuinions existit: habentis hominem meliorẽ: sensusq; admodũ clariores. Atqui hũc forte hoiem Plato definit. Adũgit ãt ĩ definiẽdo: aiam utentẽ corpore: quoniã anima quæ definitur homo incubat illi animæ/quæ proxime corpore utitẽ. Diuinior ãt anima secũdo loco utitẽ corpore. Quãdo enĩ id quod factũ est/sensuale iam euasit/consequitẽ hæc uitã tradens itegriorem. Immo uero nõ cõsequitẽ: Sed quasi ipsam adhibet. Non enĩ a mũdo intelligibili distat: sed cõtingens assidue illũ/uelut sibi suspensã tenet inferiorẽ. Cõmiscẽs seipsã cum rõne ad rõnem. Quapp homo hic in se obscurus/fit eiusmõi illustratione lucidior.

MARSILIVS

Aia nostra sensũ adeo radicitus hẽt: ut sensu quodã semp utatẽ Cap. VI.

n Am & extra terrenum corpus ꝓ corpus aereũ sentit ĩ aere/& ꝓ cęleste corpus in cęlo/hic quidem aena maxime. Ibi uero cęlestia. Quin etiã extra cælum intimo quodã imaginationis sensu/ ipsas itelligẽtiæ notiones in cõceptus trãsformat imaginabiles. Vnusq;sq; nostrũ tres homines habet/idealẽ/rationalem/sensualem. Qui sibi deiceps ordine sunt cõnexi. Sed alii nostrũ atq; alias: secũdum alium horũ trium/atq; alium uitã agũt. Et quatenus formas uiuẽ di murãt: eatenus cõmutant & dęmonas ꝓprios prẽsentis uitę duces. Tum uero quæ uitam itellectualem potissimũ agũt/ dęmonem sublimiorẽ nactæ ꝓ eum etiã Deum ducẽ adipiscuntur. Ludit post hęc ægyptio more Plotinus circa irrõnalis animę trãsmigrationẽ: atq; etiam circa trãsitum rõnalis animæ ĩ ipsam bruti naturam. Quæ nec ipse prorsus affirmat: nec alii Platonici cõprobant. Et nos alibi cõfutauimus.

PLOTINVS

f Ed quo nã modo ĩ aia illa prestãtiore est sentiẽdi facultas? Profecto sentiendi uis illa ad ea ꝓprie quæ illic dicunẽ sensibilia pertinet. Atq; ita ibi sensus est/sicut & sensibilia. Quapp & ita sensibilẽ illo sensu percipit harmoniã. Dum uidelicet sensualis homo sẽsu cõtineẽ & percipit: atq; coaptat quod sequiẽ ad ultimum usq;/ad harmoniã ibi uigentẽ. Quinetiã ignis hic cũ illo igne congruit. Quẽ suo quodam sensu aia illa percipiebat: sensu inq̃ ꝓportionẽ quãdã habente ignis illius naturæ cõuenientem. Si enĩ essent hæc ibi corpora/hæc & ibi anima sentiret/atq; aiaduerteret. Iam uero homo illic uiuens/talis quædã aia est/hęc apprehendere potẽs. Vnde & posterior homo imitatio quædam illius imitatione quadã habet & rationes. Atq; homo qui est in mente: hominẽ præfert oẽs homines prędecedentem. Qui sane secũdo fulget homini. Secundus tertio quoq; subrutilat. Habet autẽ quodãmodo omnes homo postremus/ nõ factus illis: sed potius adiacẽs. Agit aũt hic quidem noster ad ultimum. Huic uero aliquid refulget a prędecedente. Illi rursus a tertio superiore subgeritur actus. Atq; est unusq;sq;/ secundum quem & agit: q̃uis unusquisq; habeat oẽs. Rursusq; nõ habeat. Postq̃ uero tertia hęc uita sepata est a corpore: similiterq; tertius homo/ si ꝓxime præcedens anima consequatur/consequẽs uidelicet a supernis minime segregata. Tũc ubicunq; est ultima/præcedens quoq; dicitur esse. At cum in bruti corpus traducitur/mirum uideri potest/ quo nam pacto eodem trãsferatur & illa/ quæ homis ipsius est ratio. Sed profecto iam omnia erat. Alias autem agit secundum aliam ratiõem: quatenus igitur existit pura: neq; dum deprauata est hominem uult: homoq; existit. Id nãq; melius est: quod ue est melius agit. Agit quoq; Dęmones priores quidem: sed conformes illi quæ agit hominem. Et qui ante ipsam est/magis est dęmonicus: Immo uero est Deus. Nempe imitatio quædam Dei est annexus Deo dęmon: quemadmodum homo hic suspẽsus ad hoiem illũ. Non enim Deus dicitur in quem proxime homo suspensus erigitur. Differentia nãq; hic eadem est/quam & animæ inter se habẽt: siquidem ex ordine sint eodem. Oportet autem dęmones dicere/spẽm dęmonum/quos Plato dęmones nuncupat. Quando uero comitatur animam/ quæ elegit iam bruti naturam/tunc quæ annexa est eratq; animæ superiori/etiam dum agebat hominem: insitam sibi seminalem animalis illius exhibet rationem. Habet enim eam: actusq; eiusmodi deterior iudicatur.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

MARSILIVS

Cum Plotinus uelit ideã hoīs cũ idea equi cõmiſceri nõ poſſe. Item intellectũ noſtrũ in diuinis ꝑpetuo ꝑmanere: rõnẽq; ab intellectu ꝓxime regi. Rurſus diuinã aĩæ noſtrę naturã ad iferiora nequaq̃ præcipitari: ſed uicißim ãnim hæc ad illã: cõſequens erat dicere humanã ſpẽm i equinã minime ꝑmutari Cap. VII.

n Otabis i noſtro corpore ultra uitale ueſtigiũ ipreſſũ ab aĩa mũdi/ quod nimiũ eſt cõmune/ iprimi ueſtigium quoq; uitale ꝓpriũq; ab aĩa noſtra: atq; hãc ab aĩa mũdi diuerſã eſſe: nec ab externis: Sed a ſeipſa potius ꝑmutari. Vnde cõſequẽs eſt/ nulla eiuſmõi mutatione ſpẽm ꝓpriam ꝓrſus exuere. Aĩa denicq; etiã in mundo diuino ſenſibus uti dicit/ quonĩ corporea ꝓcipit: q̃uis ab excelſiore ſpecula proſpicere uideatur.

PLOTINVS.

u Erum ſi anima iam deprauata factaq; deterior brutam fingit naturã/ nõ erat ab initio/ quod bouem faceret aut equum/ ſeminaliſq; ratio equi/ & equus ꝓter naturã erũt. Immo uero minus aliqd ſũt: neq; tamen ꝓter naturam. At illud quodãmõ etiam ab initio/ equus aut canis erat: Atq; ſi facultas ſuppetat/ quod eſt melius efficit. Sin minus/ ſaltẽ quodcũq; poteſt. Aĩa ipſa uidelicet addicta iam ad agendũ. Quẽadmodũ artifices/ qui & ſi ſciũt ſpẽs plurimas fabricare/ nd poſtea tamẽ agunt/ ad quod uel addicti ſunt: uel quod ſua quadam ꝓparatione materia poſtulat. Quid.n. obſtat qn uirtus aĩæ mundi/ utpote quę eſt tõ uniuerſa materiam quodãmõ ꝓfiguret: prius ẽt q̃ ab aĩa particulari aĩales potẽtiæ uenĩãt: & ipſa præfiguratio ſit uelut illuſtrationes quædã in materiã præcurrentes. Atq; ueſtigia iam eiuſmõi aĩa proſequẽs ꝑagendo: ſingulaq; ueſtigia mẽbratim dearticulãdo/ ꝓpriũ perficiat opus. Et quęlibet aĩa poſſimum id euadat: i quod iciderit/ ſeipſam uidelicet figurãdo: quẽadmodũ unuſquiſq; i tripudio atq; ludo/ ſeipſũ ad mãdatũ ſibi actũ geſtũq; accõmodat. Sed enĩ eo quod deiceps ſequebaĩ: ducti hucuſq; deuenimus. Inſtitutũ uero noſtrũ erat inquirere/ qũo in ipſo homine ſit ſentiẽdi facultas. Et qũo diuina illa ad generationẽ mini me inclinenĩ. Iam uero nobis apparuit: & rõ demõſtrauit: nõ illa quidem ad hæc aſpicere: ſed hæc potius ad illa ꝓrſus anniti: inde pẽdere: illa prouinibus imitan: hominẽq; hunc ab illo habere uires ad illa. Quin etiã ſenſibilia hæc cũ hoc homine coniugari: illa uero cum illo. Illa enim quodãmodo etiã ſenſibilia ſunt. Quæ ita nominauimus: quia corpora ſũt: ſed aliter q̃ hæc noſtra ꝓcipiunĩ. Cõſtitit in ſuper hunc ſenſum illa ꝓceptione obſcuriorẽ eſſe: quam ſenſum ideo nuncupauimus: quia corpora ꝓcipit. Sed longe pſpicaciorem eſſe conceſſimus. Atq; ob hoc hũc quoq; hominẽ eſſe diximus ſenſualem: quoniã deteriori modo deteneraq; apprehẽdit. s. illorum dũtaxat imagines/ ut merito dici poſſit/ hos quidẽ ſenſus/ obſcuras intelligentias eſſe: intelligẽtias aũt illas ſenſus admodum perſpicaces.

MARSILIVS

Intellectus primus fęcunditate lucis exuberante in q̃plurimos ſeipſum intus naturaliter propagat radios ideales. Ex hac propagatione intellectuali ſimul & naturali/ naturales rerum formę foras tanq̃ lumina profluunt. Cap. VIII.

i Llic igitur non excogitatur equus/ ut hic fiat equus: alioqn & hinc illa penderent: & notus ibi foret equus anteq̃ notus. Tũ uero multitudo illic formarum eatenus enumerabilis eſſe uidetur: quatenus q̃quid acceperis i eo quod eſt poſt ipſum unum/ ſemper occurrit ut multiplex. Plenitudo quinetiam prima quicquid habet intus omnium habet ęque plenum.

PLOTINVS

u Erum ſentiẽdi quidem facultas ita ſe habeat. Sed quoniam pacto equus ille totus/ & quodlibet illic aĩal ad hæc noſtra nõ reſpicit? Siquidẽ ut hic generetur equus/ uel aliud quoduis animal/ ĩtellectus ille/ ipſam equi inuenerit notionem. Tametſi impoſſibile cognitu eſt/ illũ iam uolendo equum facere equũ deinde cogitauiſſe. Iam.n. proculdubio equi ĩtellectio extitiſſet: ſi modo equum uolebat efficere. Quapp non datur/ ut faciat illum excogitaſſe. Sed prius equum ĩgenitum extitiſſe patet/ ante futurum hic equum. Si ergo ãte generationem erat: neq; ut gigneretur ĩtellectus fuit/ nimirum non ad hæc noſtra reſpiciens penes ſeipſum habuit equum/ qui ipſum ibi poſſidet equũ. Neq; ut hęc efficeret: equum habuit atq; alia. Sed erant illa quidem: hæc aũtẽ ad illa ſunt neceſſario ſubſecuta. Non enim dabatur uſq; ad illa duntaxat progredi/ ibiq; deſiſtere. Quis enĩ poteſtatem illam cohibuiſſet/ manere pariter progrediq; potẽtem. Cæterum quęri poteſt/ cur nam ibi ſint hęc animalia. Quid enĩ hæc i Deo? Rationalia quidem ibi ſint. Tanta uero irrõnalitũ multitudo quidnam habet honeſti? Quin potius turpitudinem uidetur iferre. Patet utiq; ens ipſum unum/ oportere quin etiam eſſe multa. Quippe cum ſit poſt illud quod ẽ penitus unum. Altioqn poſt illud minime foret: ſed foret potius illud. Cum uero ſit poſt illud: fieri nequit ut in eo quod eſt unum eſſe ſuperet ipſum: Sed neceſſe eſt ſub illo deficere. Cum uero optimum omnino ſit unum/ oportuit hoc plus eſſe q̃ unum. Multitudo enim in defectu ueſtatur. Sed quid prohibet ens ipſum ad binarium uſq; tantum multiplicari? Nempe quia utrunq; in binario poſitũ tale eſt/ ut penitus unum eſſe nõ poſſit. Sed neceſſarium ẽ/ alterum atq; alterum rurſus duo quædam ſaltem exiſtere. Rurſuſq; eorum quodlibet eodem pacto multiplicari. Proide i primo binario motus eſt inſuper atq; ſtatus. Eſt etiam intellectus: eſt & uita. Perfectus inq̃ intellectus: & uita perfecta. Eſt igitur non tanquã intellectus unus: ſed ĩtellectus oĩs. Intellectus oẽs cõtinens ſingulatim. Multiplicatus eatenus: quatenus intellectus omnes/ immo rurſus & amplior. Viuit profecto mens illa/ non ut anima una: ſed ut omnes: uimq; poſſidens ampliorem ad ſingulas animas procreandas. Eſt & animal uniuerſum/ non hominem in ſe ſolum habens. Alioquin ſolus hic homo foret.

MARSILIVS

Cum in ente primo ſit primus numerus origo rerum/ merito illic eſt omnis rerũ numerus. Item cum ſit prima forma/ iure illic res inter ſe formarum gradibus differunt tanquã ſpẽs. Rurſus in uita intelligentiaq; perfecta idea quęlibet rerũ hic ẽt nõ uiuentium uita eſt & intelligentia quædam. Cap. VIIII.

ſ Imiliter metallorum formę in ſe etiam non lucentium/ in planetis ſuis lucent omnes uarietate lucis. Et animaliũ formę deformium formoſæ ſũt in cælo. Vita illic intelligẽtiaq; mirabiliter efficax mouetur intra ſe q̃plurimum. Eiuſmodi motu ſe deriuãdo quaſi ſe diuidit. Nec tamẽ materiali quadã diuiſione continui: Ergo formali. Plurimis interim formarum gradibus ſe diſtin

rr v

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USALES

guit. Atq; ſicut diuiſio progreſſioq; mũdana: ſic illa deinceps ĩ anguſtiora procedit. Minorum deiceps ideas intra ſe proferens. Sed quoniam omnes illic ideæ ex una & ĩ una indiuiduaq; uita & intelligentia ſunt: nimirũ omnes in qualibet continẽtur. Sicut in quauis ſtella ſunt & aliarum uires quatenus omnes in cęlo in eodem ſolis lumine cõgruunt. Quãuis ſinguląq; & aſpectu & effectu primo proprietatem ſuam præferant. Similiter profert & quæuis idea ſuam/ reliquas iterea continens.

PLOTINVS

a T uero ſint ibi dicet aliquis aĩalia potiſſimũ honorãda. Sed quo nã pacto uiliora rurſus & rõne capta? Quæ profecto ꝓpea q; rõne orbata ſunt/ abiecta cenſenť: ſiquidẽ ob uirtutẽ rõnalẽ aĩal honorãdũ exiſtimať. Ac ſi ob naturam intellectualem eſt aliquid honorãdum/ merito pp eius abſentiã contemnendum. Quanq̃ difficile dictu eſt/ quõ ſit ibi aliquid mente uel rõne uacãs. Quippe cũ illud in quo uel ex quo ſingula ſunt/ ratio ipſa & intellectus primus exiſtat. Iam igitur ante illa quę circa hæc & ad hęc dicẽda ſunt/ ĩ hoc ipſo ꝓfus cõueniamus: hominem uidelicet hic uiuẽtem. Non talẽ qualis ille eſt/ eſſe: ſimliterq; nec animalia cætera/ qualia hic ſunt/ talia illic exiſtere. Sed pręſtantiori quodam gradu illa prorſus accipiẽda. Præterea nec rõnale quicq̃ ꝓprie illic exiſtere. Hic. n. forte aliquis ratiõe diſcurrat. Illic autẽ actus urget rationali diſcurſione ſuperior. Sed cur nam hic homo quidem rõcinatur/ cætera uero nequaq̃? Profecto quia illic intelligentia ĩ homine aliisq; animalibus differẽs eſt: ideoq; & hic rõcinatio differens. Inſunt enĩ quodãmodo cæteris etiã animãtibus multa cogitationis officia. Cur igitur nõ æque rõnalia ſunt? Ad id uero obiiciẽdum eſt rurſus interrogãdo: cur nec ipſi homines ęque iter ſe rationales exiſtãt. Operępretium eſt conſiderare multas utiq; uitas/ uelut motiones quaſdam multaſq; intelligentias/ nequaq̃ oportuiſſe eaſdem inter ſe exiſtere: ſed & differentes uitas & itelligẽtias ſimiliter differentes: ipſaſq; quodãmodo differentias magis minus ue lucidas & perſpicuas eſſe. Atq; quod primis eſt proximum/ per primas differẽtias deſigna. Quod uero ſecundum/ ſimiliter per ſecundas: tertium quoq; per tertias. Quãobrem ĩ ipſo intelligentiarum ordine/ alię quidem Dii ſunt: aliæ uero ſecũdũ obtinent genus. In quo ſane id continetur: quod rõnale apud nos apellať. Deiceps uero natura ſequiť: quę irrõnalis nũcupatur a nobis. Illic autem illud etiã rõ quædam eſt/ quod a nobis irrõnale uocatur. Et quod mẽte uacans illic eſt itellectus. Quippe cum & qui intelligit equum/ ſit intellectus: & intelligentia equi ſit ſimiliter intellectus. Proinde ſi intelligentia ibi ſola eſſet/ nihil foret abſurdum intelligentiã eiuſmodi in quodam mentis experte uerſari. Nunc autẽ ſi idem eſt intelligentia/ ipſaq; res intellecta/ quonam pacto hæc quidem intelligentia eſt res ipſa uero intellectu priuata. Alioquin ſic utiq; mens ipſa faceret ſe amentem. Sed profecto ipſa res ibi non eſt intellectu uacans: ſed intellectus eiuſmodi. Eſt enim & eiuſmodi uita. Sicut enim uita quælibet non eo munere caret: quo ſit & uita: ſic neq; intellectus talis a ſimili abeſt munere/ quo ſit intellectus. Quandoquidem neq; intellectus ſecundũ unũquodq; animal illic uigens ea dote priuatur: qua ſit intellectus & omniũ: uelut & hominis. Siquidẽ quãcunq; accepis partẽ/ hæc ipſa illic ẽ oĩa. Sed forte aliter atq; aliter. Actu. n. pars quędã eſt/ ſed iterum oĩa poteſt. Nos aũt ĩ ſingulis/ quod actu exiſtit/ accipimus. Quod uero exiſtit actu/ eſt ulti-

mum adeo: ut huius utiq; intellectus ultimũ equus ſit. Et qua pte deſinit intellectus ille in minorem ſemper progrediẽs uitam/ ſuboriať equus. Vbi uero infenus deſinit/ & inferius aĩal. Vires enĩ illę dum explicãrur/ cõtinue deſuper quidem relinquunt. Procedũt aũt ſemper aliquid dimittẽtes: & ĩ dimittẽdo alia ſemper/ & alia ſuggerũt. Ac pp indigẽtiam aĩalis iam emicãtis/ ex eo quod defectum patiẽ adhibere aliud machinãtur. Velut quoniã nõ eſt amplius ad uitam ſufficiẽtia/ apparuit unguis & roſtrũ/ apparuerũt cornua/ dentes. Quapp quocũq; mens ipſa deſcẽdit: ibidem rurſus naturę ſuę ſufficientia ſupne ſe recipit/ & emergit: repitq; in ſe deficientis expoſitam medicinam.

MARSILIVS.

Vita/ & intelligẽtia prima/ & aĩal pfectiſſimũ oẽs quotcũq; cogitari poſſunt/ uitæ & intelligẽtiæ/ & aĩalium gradus ſpẽsq; cõtinet Cap. X.

Vm ibi prima multiplicatio ſit/ merito quod melius eſt/ multiplicať ĩ ſpẽs.

c Quę & unitę inuicem magnope ſunt/ pariterq; diſtinctę. In materia quidẽ tenebroſa formę rerum & uix inuicem uniunť: & mox iter ſe cõfundunť. In prima uero forma efficaciſſima ſimul atq; clariſſima. Formæ rerum oẽs una cũ cõmuni natura/ proprietates ſuas mirifice ſeruãt: uniuerſumq; illic uniforme pariter occurrit/ & omniforme.

PLOTINVS.

Ed quo nam pacto defectus illic eſt ullus? Quid cornua illic? Nunqd pro

f pugnaculi gratia? Profecto talia quędam ibi ſunt ad ipſam per ſe ſufficientiam perfectionẽq; tãquã aĩalis ipſius. Prout enĩ aĩal/ oportuit eſſe perfectum: ut mens/ perfectũ: ut uita/ perfectum. Quapp niſi hoc/ attamen illud. Et ipſa quidem differẽtia eſt/ ex eo q; aliud ſit pro alio: ut ex oĩbus ſit aĩal perfectiſſimũ: perfectiſſima mens: pfectiſſima uita: ſingula uero/ ut ſingula quoq; pfecta. Tum uero & ſi cõſtat ex multis/ eſſe rurſus oportet & unũ: atq; uticſſim. Alioqn impoſſibile eſt/ ut ex multis quidẽ ſit: multa uero illa iter ſe ſint eadem. Alioquin per ſe ſufficiẽs extitiſſet unũ. Oportet igiť cõſtare ex rebus ſemper ſpecie differẽtibus: ſicut & omne compoſitũ: ita tamẽ ut ſingula proprie conſeruenť. Quales ſunt & formæ & rõnes. Formæ nãq; uelut hoĩs forma/ ex quor differentiis conſtant/ tot & prędferre debẽt. Quãuis aliquid ĩ cũctis ſit unũ. Vbi & meliora quędam & detetiora ſunt inuicem: ut oculus atq; digitus. Sunt tamẽ unius eiuſdemq; membra. Quorũ quodlibet eſt toto deterius. Sed ita ſe rem habere proculdubio prędſtat. Quinetiã ratio aĩal eſt: & aliud quiddã inſup/ quod nõ idem eſt oĩo quod aĩal. Virtus quoq; cõe aliqd ĩ ſe habet & proprium. Totũq; pulchrum eſt: ubi quod eſt cõmune/ eſt ęque cõmune.

MARSILIVS.

Sicut corporeum cęlum formas aĩalium inferiorum ẽt uilium in ſe continet rõne nõ uili: ſic intellectuale cælũ totius mũdi formas modo quodã præſtãtiore poſſidet q̃ cæleſti. Cap. XI.

Vicquid enĩ eſt uſq̃ ordinis atq; formæ/ a mente & ſapientia prima eſt im

q preſſum: expreſſius idem ĩ ſe habẽte. Expreſſiores aũt illic earum retũ ideę ſũt: quę una cũ ordine formali uitã manifeſtiorẽ habẽt. Expreſſiſſimę tãdẽ rerum/ quę intelligentiã quoq; poſſidẽt: tam & ſi oẽs ĩ mũdo ſpẽs una cũ formali munere moruq; uitale inſup & intellectuale aliqd habẽt: ut nõ iniuria illic omẽs

Ploti
di
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

exiſtere uideantur. Omnes materiales formę proxime generãtur a ſeminariis rationibus ſuis in uita mũdi uiuentibus. Hæc uero ab ideis earundem formarũ in mente diuina uitã habentibus ueriorẽ. In oĩbus elemẽtis uiuentia multa elemento cõformia generanť/præſente uidelicet aĩa: quæ certe ineſt: & fortaſſe una quatuor elemẽtis/uelut globi eiuſdẽ humoribus inſita: Permanetq; ſemper elemẽs etiã permutatis: ſicut lumen aere uolitante. Nota ĩtellectuales aĩas adeſſe corporibus/nõ tanquã addictas/ſed tanquã effectrices corporaliũ ſpẽrum.

PLOTINVS.

Radiť prętereа cęlũ nõ renuiſſe ullam oĩum aĩalium formã: quarũ multæ
t ſuſpiciunť. Quoniã & hoc uniuerſum oĩa poſſidet. Sed unde nã accipit?

Num igiť quæcũq; habet/accepit ex alto? Profecto inde habet/quęcunq; rõne facta ſunt. Et ſecundũ ſpẽm eſſe cenſenť. Sed quãdo habet ignem/habet & aquã/habet & plãtas: quo nã pacto plantę ſunt ibi? Et qũo ignis illic uiuit? Qũo uiuit & terra: Aut enĩ uiuũt hęc ibi: aut uelut mortua iacẽt: adeo ut nõ quicquid illic eſt/uiuat. Quid ue oĩo hæc quoq; ſunt ibi. Plantę q̃dẽ ipſi rõni facile poſſũt accõmodari. Quoniã & apud nos planta ratio quędã eſt ĩ uita cõſiſtens. Si utiq; materialis ratio plantæ: ſecũdũ quã eſt planta/uita quędã talis eſt/& aĩa quædã: & ipſa ratio unũ aliquid/nũquid hæc ipſa eſt prima planta? Nõ profecto. Sed ante hãc eſt planta prima: A qua & hæc naſcať. Nam illa quidẽ unũ quiddã eſt. Hęc aũt multa neceſſarioq; ab uno. Si igiť hoc/oportet multo prius illud uiuere: atq; hoc ipſam eſſe plantã. Ab illa uero hæc eſſe: Secundo quodã tertioq; gradu pendentia: atq; ſecundũ illius ueſtigia uiuere. Terra uero qũo illic exiſtit? Quid ue ipſius terræ eſt eſſe? Et quæ nam illic eſt terra uitam habens? Forſan uero pręſtat prius inueſtigare/quę ſit hęc infima terra. i. quid huius ſit eſſe. Oportet utiq; formam hic aliquã rõnemq; ineſſe. Certe quantũ ad plantã pertinet/uiuit etiã apud nos ratio plantę. Num igiť & ĩ hac terra/ipſa terrę ratio uiuit? Forſan uero ſi accedimus quæ plurimũ terrena ſunt/ genita fictaq; ĩ terra/ inueniemus ĩ his quoq; ipſius terræ naturã. Exiſtimãdũ eſt ergo lapidũ incremẽta cõcretionesq;/& montium ſurgentiũ coaleſcentiũq;/intus formationes proculdubio fieri/aĩali quadã rõne fabricãte intrinſecus atq; formãte. Atq; hãc eſſe terrę ſpẽm: quæ efficit terrã: quemadmodũ in arboribus ſe habet illa/quæ natura uocať. Ligno uero arboris proportione quadã ſimilem eſſe illam: quę terra cõiter apellať. Atq; lapidem excuſum ſic ſe habere: ceu ſiquid ex arbore fuerit detruncatũ. Quãdo uero ſaxum nõ id patiť: ſed adhuc eſt annexum/ ſicut ramus nondum amputatus ex arbore uiua: Nimirũ inuenientes naturã terræ inſitã fabricantẽ/eſſe uitã quandã in rõne urgentẽ/facilius inde credemus/ſupernã terrã multo prius eſſe uiuentẽ: atq; uitã terræ rõnalem/eſſe terrã ipſam/primoq; terram: A qua hęc quoq; terra procedit/& uiuit. Si autẽ & ignis ratio quædam eſt ĩ materia/cæteraq; eiuſmodi: neq; ſponte uel caſu naſciť ignis. Vnde enim? Nempe nõ ex quadã (ut aliquis putet) colliſione. Iam enĩ præſente igne ĩ uniuerſo/fit attritio corporũ: ubi profecto quæ inter ſe cõterunť corpora/ignem iam poſſidẽt. Neq; rurſus materia/ſic potentia ignem habet/ut fiat ignis ab ipſa. Si inq̃ res ita ſe habet/ oporteręq; ſecũdum rõnem eſſe quod efficit uelut formãs: Quid nam hoc erit? Profecto aĩa potẽs ignẽ efficere: id eſt aũt uita quędã & ratio: ita tamen ut unũ idemq; ſint ambo. Quamobrem Plato ĩ uno quoq; horum aĩam eſſe dicit nõ aliter q̃ uelut efficientem: ſicut hunc ignem ſenſibus manifeſtum. Eſt igiť & quod hic ignem efficit ignea quædam uita/profecto uerior ignis. Ignis ergo ſuprior/cũ magis ſit ignis/magis uerſať in uita. Igiť & ignis ipſe uiuit. Eadẽ quoq; de cęteris. s. aqua & aere ratio eſſe uideť. Sed cur nõ aĩata hæc quoq; ſunt ſicut & terra? Profecto eſſe etiam hæc ĩ uniuerſo aĩali cõſtat: & partes aĩalis exiſtere. Nõ apparet tamẽ in eis uita/quemadmodum nec ĩ terra. Argumẽtari uero licet aĩatam eſſe terram/ex illis etiam quę ĩ ea gignuntur. Similiter aũt cõiectare licet de igne. Nam ĩ eo etiã aĩalia generanť. Sed ĩ aqua etiã manifeſtius: Nec nõ aereę quędã cõcretiones ſunt aĩaliũ. Singulę uero ignis flãmæ/quæ quotidie fiunt/& mox extinguntť/prętereunt aĩam in toto uigẽtem. Cumq; ignis hic nactus nõ fuerit molem aliquã permanentẽ/ nimirũ inſitã aĩam nõ oſtẽdit: ſimiliterq; aer & aqua: quoniã ſi in conſtantiorẽ ſubſtantiã cohęreſcerent naturaliter/infuſam aĩam demonſtrarent. Sed quoniã oportuit eſſe diffuſa/ prętentẽ aĩam minime patefaciũt. Atq; perinde elemẽta hæc ſe habere uidentur: atq; corpora uiuentis humores/ uelut ſãguis. Caro enĩ habere ſe aĩam patefacit. Sed hæc ex ſanguine cõcreta eſt. Sanguis tamẽ nõ exhibẽs ſenſum/aĩam nõ uidetur habere. Quanquã ineſſe aĩam ſanguini etiã neceſſarũ eſt. Id tamen ideo non apparet: quoniã nihil admodũ ei accidit uiolentũ. Sed paratiſſimus eſt facile ab aĩa infuſa diſcedere. Quemadmodũ in elementis tribus cõtingere iudicandum. Quoniã & quęcũq; ex aere cõcreto magis aĩalia coaleſcunt/naturã habẽt/ut ſine paſſione perſentiant. Quemadmodũ uero aer lumẽ fixum & pmanẽs/quatenus illud permanet/eatenus ipſe prętent: ſic adeſt undiq; globo aeris aĩa/rurſusq; nõ adeſt: Atq; ĩ cęteris eodem pacto.

MARSILIVS.

In prima uita omniũ effectrice ſunt oĩa uiua. Et cum ſit prima forma ob efficaciã uitæ mirabilem/in ſeipſam pęnitus propagabilis/omnia ibi uiuentia formaliter diſtinguntur. Cap. XII.

St autẽ illa forma ferme ſic oẽs formę: ſicut natura Solis eſt oẽs ſtellarum
e uires: & lux eius radii oẽs atq; colores: & uita uegetalis omẽs formę membrorum inde p rõnes ſeminarias naſciturę.

PLOTINVS.

Ed rurſus ita dicemus. Profecto cum concedamus hũc mũdum uelut ad
ſ illius exẽplar effingi/oportet illic quoq; multo prius uniuerſum aĩal eſſe.

Atq; ſi oĩo perfectũ eſſe eius exiſtit/eſſe cuncta. Iam uero cælum illic eſſe aĩal: neq; his uacuũ ſtellis/quę ĩ hoc cælo ſuſpiciunť: Atq; ĩ hoc ipſo ipſũ cęli eſſe cõſiſtere. Patet q̃etiã terrã quoq; illic nõ eſſe uacuã. Sed multo magis ibi uiuentem: uitæq; plenã: eſſeq; ĩ ea aĩalia oĩa quæcũq; hic gradientia/ & terreſtria nuncupanť. Plantas inſuper/uidelicet in uita fũdatas. Eſt ibi mare. Eſt oĩs aqua/in uita & flumine nõ fluente. Sũt aquatilia cũcta. Aeris quoq; natura uniuerſi illius eſt portio quędã. Aeria ĩ eo ſũt aĩalia/aeri uidelicet illi prorſus accõmodata. Quę. n. in ipſo uiuẽte ſũt/cur nõ ipſa uiuentia ſint? Siquidẽ & hic ita ſe habẽt. Quid igiť obſtat/quin omne aĩal ibi neceſſario ſit? Sicut enim ſe habet quęlibet ingentium partium/neceſſario ſic ſe hẽt & aĩalium ĩ eis natura uiuentium/quomodocũq; ſe hẽat. Sicut eſt ibi cælum: ſic & hẽt: Sic ibi adſũt quęcũq; ĩ cęlo ſũt aĩalia. Neq; nõ adeſſe poſſũt. Alioquin neq; foręt & illa. Qui ergo quęrit/unde nam illic aĩalia? Videť quęrere/unde illic ſit cælũ. Id eſt aũt quęrere/unde ſit aĩal. Id rurſus pnde

Ploti
pi
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USALES

existere uideantur. Omnes materiales formę proxime generãtur a ſeminariis rationibus ſuis in uita mũdi uiuentibus. Hæc uero ab ideis earundem formarũ in mente diuina uitã habentibus uerioré. In oĩbus elemẽtis uiuentia multa elemento cõformia generanť/præſente uidelicet aĩa: quæ certe ineſt: & fortaſſe una quatuor elemẽtis/uelut globi eiuſdẽ humoribus inſita: Permanetq; ſemper elemẽtis etiã permutatis: ſicut lumen aere uolitante. Nota ĩtellectuales aĩas adeſſe corporibus/nõ tanquã addictas/ſed tanquã effectrices corporaliũ ſpẽrum.

PLOTINVS.

Radiť prẽterea cẽlũ nõ renuiſſe ullam oĩum aĩalium formã: quarũ multæ
t ſuſpiciunť. Quoniã & hoc uniuerſum oĩa poſſidet. Sed unde nã accipit?

Num igiť quæcũq; habet/accepit ex alto? Profecto inde habet/quęcunq; rõne facta ſunt. Et ſecundũ ſpẽm eſſe cenſenť. Sed quãdo habet ignem/habet & aquã/habet & plãtas: quo nã pacto plantę ſunt ibi? Et qũo ignis illic uiuit? Qũo uiuit & terra: Aut enĩ uiuũt hęc ibi: aut uelut mortua iacẽt: adeo ut nõ quicquid illic eſt/uiuat. Quid ue oĩo hæc quoq; ſunt ibi. Plantę q̃dẽ ipſi rõni facile poſſũt accõmodari. Quoniã & apud nos planta ratio quędã eſt ĩ uita cõſiſtens. Si utiq; materialis ratio plantæ: ſecũdũ quã eſt planta/uita quędã talis eſt/& aĩa quædã: & ipſa ratio unũ aliquid/nũquid hæc ipſa eſt prima planta? Nõ profecto. Sed ante hãc eſt planta prima: A qua & hæc naſciť. Nam illa quidẽ unũ quiddã eſt. Hęc aũt multa neceſſarioq; ab uno. Si igiť hoc/oportet multo prius illud uiuere: atq; hoc ipſam eſſe plantã. Ab illa uero hæc eſſe: Secundo quodã tertioq; gradu pendentia: atq; ſecundũ illius ueſtigia uiuere. Terra uero qũo illic exiſtit? Quid ue ipſius terræ eſt eſſe? Et quænam illic eſt terra uitam habens? Forſan uero prẽſtat prius inueſtigare/quę ſit hęc infima terra. i. quid huius ſit eſſe. Oportet utiq; formam hic aliquã rõnemq; ineſſe. Certe quantũ ad plantã pertinet/uiuit etiã apud nos ratio plantę. Num igiť & ĩ hac terra/ipſa terrę ratio uiuit? Forſan uero ſi accedimus quæ plurimũ terrena ſunt/ genita fictaq; ĩ terra/ inueniemus ĩ his quoq; ipſius terræ naturã. Exiſtimãdũ eſt ergo lapidũ incremẽta cõcretionesq; & montium ſurgentiũ coaleſcentiũq; intus formationes proculdubio fieri aĩali quadã rõne fabricãte intrinſecus atq; formãte. Atq; hãc eſſe terrę ſpẽm: quæ efficit terrã: quemadmodũ in arboribus ſe habet illa/quæ natura uocať. Ligno uero arboris proportione quadã ſimilem eſſe illam: quę terra cõiter apellať. Atq; lapidem excuſum ſic ſe habere: ceu ſiquid ex arbore fuerit detruncatũ. Quãdo uero ſaxum nõ id patiť: ſed adhuc eſt annexum/ ſicut ramus nondum amputatus ex arbore uiua: Nimirũ inuenientes naturã terræ inſitã fabricantẽ/eſſe uitã quandã in rõne urgentẽ/facilius inde credemus/ſupernã terrã multo prius eſſe uiuentẽ: atq; uitã terræ rõnalem/eſſe terrã ipſam/primoq; terram: A qua hęc quoq; terra procedit/& uiuit. Si autẽ & ignis ratio quædam eſt ĩ materia/cæteraq; eiuſmodi: neq; ſponte uel caſu naſciť ignis. Vnde enim? Nempe nõ ex quadã (ut aliquis putet) colliſione. Iam enĩ præſente igne ĩ uniuerſo/fit attritio corporũ: ubi profecto quæ inter ſe cõterunť corpora/ignem iam poſſidẽt. Neq; rurſus materia/ſic potentia ignem habet/ut fiat ignis ab ipſa. Si inq̃ res ita ſe habet/ oporteťq; ſecũdum rõnem eſſe quod efficit uelut formãs: Quid nam hoc erit? Profecto aĩa potẽs ignẽ efficere: id eſt aũt uita quędã & ratio: ita tamen ut unũ idemq; ſint ambo. Quamobrem Plato ĩ uno quoq; horum aĩam eſſe dicit nõ aliter q̃ uelut efficientem: ſicut hunc ignem ſenſibus manifeſtum. Eſt igiť & quod hic ignem efficit ignea quædam uita/profecto uerior ignis. Ignis ergo ſuperior/cũ magis ſit ignis/magis uerſať in uita. Igiť & ignis ipſe uiuit. Eadẽ quoq; de cęteris. s. aqua & aere ratio eſſe uideť. Sed cur nõ aĩata hæc quoq; ſunt ſicut & terra? Profecto eſſe etiam hæc ĩ uniuerſo aĩali cõſtat: & partes aĩalis exiſtere. Nõ apparet tamẽ in eis uita/quemadmodum nec ĩ terra. Argumẽtari uero licet aĩatam eſſe terram/ex illis etiam quę i ea gignuntur. Similiter aũt cõiectare licet de igne. Nam ĩ eo etiã aĩalia generanť. Sed ĩ aqua etiã manifeſtius: Nec nõ aereę quędã cõcretiones ſunt aĩaliũ. Singulę uero ignis flãmæ/quæ quotidie fiunt/& mox extinguńť/prętereunt aĩam in toto uigẽtem. Cumq; ignis hic nactus nõ fuerit molem aliquã permanentẽ/ nimirũ inſitã aĩam nõ oſtẽdit: ſimiliterq; aer & aqua: quoniã ſi in conſtantiorẽ ſubſtantiã cohęreſcerent naturaliter/infuſam aĩam demonſtrarent. Sed quoniã oportuit eſſe diffuſa/ preſentẽ aĩam minime patefaciũt. Atq; perinde elemẽta hæc ſe habere uidentur: atq; corpora uiuentis humores/ uelut ſãguis. Caro enĩ habere ſe aĩam patefacit. Sed hæc ex ſanguine cõcreta eſt. Sanguis tamẽ nõ exhibẽs ſenſum/aĩam nõ uidetur habere. Quanquã ineſſe aĩam ſanguini etiã neceſſariũ eſt. Id tamen ideo non apparet: quoniã nihil admodũ ei accidit uiolentũ. Sed paratiſſimus eſt facile ab aĩa infuſa diſcedere. Quemadmodũ in elementis tribus cõtingere iudicandum. Quoniã & quęcũq; ex aere cõcreto magis aĩalia coaleſcunt/naturã habẽt/ut ſine paſſione perſentiant. Quemadmodũ uero aer lumẽ fixum & pmanẽs/quatenus illud permanet/eatenus ipſe prętent: ſic adeſt undiq; globo aeris aĩa/rurſusq; nõ adeſt: Atq; ĩ cęteris eodem pacto.

MARSILIVS.

In prima uita omniũ effectrice ſunt oĩa uiua. Et cum ſit prima forma ob efficaciã uitæ mirabilem/in ſeipſam pęnitus propagabilis/omnia ibi uiuentia formaliter diſtinguntur. Cap. XII.

St autẽ illa forma ferme ſic oẽs formę: ſicut natura Solis eſt oẽs ſtellarum
e uires: & lux eius radii oẽs atq; colores: & uita uegetalis omẽs formę membrorum inde p rõnes ſeminarias naſciturę.

PLOTINVS.

Ed rurſus ita dicemus. Profecto cum concedamus hũc mũdum uelut ad
f illius exẽplar effingi/oportet illic quoq; multo prius uniuerſum aĩal eſſe.

Atq; ſi oĩo perfectũ eſſe eius exiſtit/eſſe cuncta. Iam uero cælum illic eſſe aĩal: neq; his uacuũ ſtellis/quę ĩ hoc cælo ſuſpiciunť: Atq; ĩ hoc ipſo ipſũ cęlt eſſe cõſiſtere. Patet qnetiã terrã quoq; illic nõ eſſe uacuã: ſed multo magis ibi uiuentem: uitæq; plenã: eſſeq; ĩ ea aĩalia oĩa quæcũq; hic gradientia/ & terreſtria nuncupanť. Plantas inſuper/uidelicet in uita fũdatas. Eſt ibi mare. Eſt oĩs aqua/in uita & flumine nõ fluente. Sũt aquatilia cũcta. Aeris quoq; natura uniuerſi illius eſt portio quędã. Aeria ĩ eo ſũt aĩalia/aeri uidelicet illi prorſus accõmodata. Quę. n. in ipſo uiuẽre ſũt/cur nõ ipſa uiuentia ſint? Siquidẽ & hic ita ſe habẽt. Quid igiť obſtat/quin omne aĩal ibi neceſſario ſit? Sicut enim ſe habet quęlibet ingentium partium/neceſſario ſic ſe hẽt & aĩalium ĩ eis natura uiuentium/quomodocũq; ſe hẽat. Sicut eſt ibi cælum: ſic & hẽt: Sic ibi adſũt quęcũq; ĩ cęlo ſũt aĩalia. Neq; nõ adeſſe poſſũt. Alioquin neq; foręt & illa. Qui ergo quęrit/unde nam illic aĩalia? Videť quęrere/unde illic ſit cælũ. Id eſt aũt quęrere/unde ſit aĩal. Id rurſus unde

Ploti
pi
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USALES

eſt/ac ſi quęrãt/unde uita/& uita oĩs/& oĩs aĩa/ & mẽs uniuerſa. Vbi ꝓfecto indigẽtia nulla/nullusq; defectus. Sed oĩa uitæ plena ſũt:ac uelut exuberãt. Eſt aut eorum (ut ita loquar) effluxus ex uno fõte manãs/nõ tanꝝ ex uno quodã ſpiritu/ſiue flatu: aut ex una quadã caliditate. Sed ꝓinde ac ſiqua eſſet qualitas una/oẽs i ſe ql̃itates poſſidẽs/& cõſeruans: dulcedinẽ uidelicet ſimul cũ odoris ſuauitate: uigorẽ uini ſuccorũq; uires oĩum. Colores ſpicuos/ & quęcũq; tactu percipiunt̃. Sinc & ibi quęcũq; aures haurire ſolẽt. Vocalis oĩs numerus/oĩsq; cõcẽtus.

MARSILIVS.

Vita mensq; prima/quoniam eſt omnium formarum prima/ ideo ſimpliciſſima oĩum/uniformisq; q̃maxime: tum ueto quia omniũ principiũ eſt/ ideo eſt etiam omniformis. Cap. XIII.

St aũt forma illa ꝓfectiſſime forma quęlibet: ideo ꝓmodũ formalis actus.
e Eſt igit̃ oĩs actus: quoniã cum ſit actus motusq; primus efficaciſſimusq;/ nimirũ oẽs i ſe ꝓfert actus. Item qa multitudo eſt unitiſſima/ in quolibet ſui ſua oĩa cõtinet. Motus oĩs uarietatem quandã ab hoc i illud iter hoc & illud neceſſario inſitam hẽt:/ſed præter hãc in corpore quidẽ motus loco indiget atq; tempore. In aĩa uero ꝓter uarietatẽ ſolum inſup habet tempus. In mente ſolam ſine tempore uarietatem ſeruat/ob mirã uirtutis actionisq; poteſtatẽ. Varietas ãt in motione & uita mentisq; prima eſt uarietas oĩformis/ ſicut ibidem eſt uita oĩs & actus. Profecto ſicut radius quilibet ab amplo ſolis orbe in conũ proſilit/ atq; in præcedẽte latitudine ſua oẽs complectit̃ ſolis uires in cono unã præcipue profert/& uario ictu uaria perficit: ſic ab itellectu primo actus quilibet intellectualis progredit̃ intus: & ubi exordit̃ omẽs ideas amplectit̃/deſinit aũt unuſquiſq; in unam prorſus ideam quaſi conum. Quælibet enim idea & ab alia diuerſa eſt/ & aliis eſt cõnexa.

PLOTINVS.

Bi enĩ neq; itellectus eſt oĩo ſimplex aliqd: neq; aĩa ex ipſo pendẽs prori ſus eſt ſimplex. Sed uana lõge ſũt oĩa: quatenus & ſimplicia: Ideſt quatenus non compoſita. Quatenus principia ſunt. Quatenus actus exiſtunt. Illius nãq; quod illic iudicat̃ quaſi poſtremũ/actus uelut iam deſinens/nimirum ſimplex exiſtit. Illius aũt quod primũ ꝓpendit̃/actus ipſe oẽs actus exiſtit. Intellectus quoq; motus eodem quidẽ modo mouet̃/ & ſecundũ eadem ſemp atque ſimilia. Nõ tamẽ illic aliquid idem/& unũ quiddã uelut in parte: ſed ponus oĩa: quoniã id rurſus quod eſt in parte/nõ eſt aliquid unũ:/ſed hoc quoq; infinite diuiſum. Dicere uero poſſumus ab aliquo proceſſum eiuſmodi & oĩo ad aliquid dirigi/uelut ultimum. Quod aũt medium eſt uniuerſum/nũquid eſt uelut linea quędã/uel corpus aliquod partibus cõſimilibus cõſtitutum/ ac minime uarium? Sed quid nã ibi hoc decoris afferret? Si enim nullam hẽt diuerſitatẽ: neq; altentas ulla illud excitat ad uiuẽdũ/certe neq; actus erit. Nihilo. n. eiuſmodi habitus ab ipſa actus uacatione diſtabit. Ac etiã ſi motus ſit talis/nõ oĩbus quidem modis: ſed uno tantũ pacto uita erit. Oportet aũt & oĩa illic & undiq; uiuere: neq; qcq̃ ineſſe quod nõ uiuat. Neceſſarium eſt igit̃ moueri ad oĩa: imo uero fuiſſe iam ad oĩa motũ. Tum uero ſi oĩo ſimplex mouet̃/illud ſolũ hẽt: Atq; uel idem ipſi: & ita nõ ꝓceſſit/ꝓfecitq; ad aliquid. Vel ſi proceſſit/atq; ꝓfecit: aliud iam euaſit. Quapp euaſit duo: Atq; ſi idem hoc eſt cũ illo/permanet unum: neq; proceſſit.

Si alterum/certe cum alteritate ꝓceſſit: fecitq; ex eodem ſimul & altero unum aliquid tertium. Cum uero ex eodem atq; altero factũ ſit/quod eſt iam factũ/merito naturã hẽt/qua idem ſit ſimul & alterũ. Alterũ inq̃/nõ quiddã: ſed omne peni tus alterũ. Nam & quod i eo idem eſt/eſt uniuerſum idẽ. Cum igit̃ ſit omne idẽ/ & omne ſimiliter alterũ/nõ eſt aliquid eorum quę dicunt̃ altera ab eo relictũ. Naturam itaq; hẽt: qua i uniuerſum alteritate prorſus diſtribuat̃. Si ergo ſunt altera oĩa ſuper ipſum/ab illis iam pati põt. Sin uero nõ ſunt/itellectus hic oĩa genuit. Imno uero iam extitit oĩa. Quamobrem entia eſſe nõ poſſunt/niſi opata mens fuerit. Opata inq̃ aliud aſſidue præter aliud: & q̃ſi puagata omni prorſus peruagandi cõditione. Peruagata inq̃ in ſemetipſa/quemadmodũ itellectus uerus natus eſt i ſeipſo uagari. Natus aũt eſt i eſſentiis puagari: dum uidelicet eſſentiæ cũ eius ambagibus ęque cõcurrũt. Vbiq; uero ipſemet itellectus exiſtit/ Peruagatam igit̃ ſtabilem agit. Peruagatio uero mentis i ipſo ueritatis campo uerſat̃: unde nunq̃ excidit. Occupat autẽ totum: quippe cũ ſibimet ad motũ ſuũ/effecerit locũ. Atq; & locus idem cũ ipſo eſt/cuius eſt locus. Præterea uarius eſt eiuſmodi campus: ut & diſcurrere poſſit. Ac niſi p uniuerſum ſempq; ſit uariũ/certe quatenus nõ eſt uarium/cõquieſcit. Qui ſi quieſcit/ etiam nõ itelligit. Itaq; ſi quieuit/ nec etiam itellexit. Si neq; hoc/certe nec extat. Intelligentia igit̃ eſt. Vniuerſus uero motus illic uniuerſam implet eſſẽtiã: Et eſſẽtia tota/intelligẽtia tota uitã complexa totã: ac præter aliud ſemp & aliud. Præſertim cũ id ipſum quod i eo eſt idẽ/ ſit & aliud: adeo ut perpetuo diuidẽti/aliud deinceps atq; aliud ſemp occurrat. Progreſſio uero illic oĩs p uitam agit̃: pq; aialia oĩs. Quemadmodũ & iter in terris agenti: quęcũq; attingunt̃/terrena paſſim occurrunt: quãuis diuerſa ſint rõne terrena. Atq; illic uita qdem/p quã procedit̃/eadem eſt. Quoniã uero quodãmõ eſt ſemp & alia/non eadem ſemp occurrit. Agit uero ſemp diſcurſionem prorſus eandem/p illa quę nõ ſunt ſimiliter eadem. Quoniã ipſe qdem diſcurſionẽ minime mutat. Sed una cũ diuerſis ſeruat̃ interea ipſa cõditio eodem modo: & ſecundum eadem puagãdi. Niſi enĩ tenor ipſe eodem modo & ſecũdum eadem puagandi/ſaltem circa uaria diuerſet̃/ certe torpebit oĩo. Vnde ſequet̃/quod in actu eſſe dicit̃/ipſumq; actum eſſe nuſquã. Sũt autẽ & alia diuerſaq; ipſe. Quapp oĩs ipſe. Et ſiquidẽ ipſe/nimirũ & oĩs. Alioquin nec ipſe quidẽ. Si aũt oĩs ipſe. Certe & oĩs/quia cũcta. Neq; quicquã inuenit̃ illic/quod nõ ad oĩa cõferat. Neq; aliqd uſquã ipſius eſt/quin ſit & aliud. Vt exiſtẽs aliud/ hoc ipſũ quoq; cõducat. Niſi enĩ extitent aliud/ſed pęnitus idem/cõminuet eius eſſentiã. Quippe cũ ad cõem ipſam cõſpirationis perfectionem/naturã propriã nõ accõmodet.

MARSILIVS.

Vbiq; i mũdo ptibusq; eius uel minimis ordinata diſtictio eſt p formas. Eiuſmodi formalis & ordinata uarietas neq; caſu accidit: neq; fit a materia tenebroſa: dẽpẽdet aũt ab uno: quoniã cõducit i unũ. Exprimit̃ igit̃ a ſimili formarũ uarietate uigente tum i ipſa mũdi uita/tum i mente Cap. XIIII.

Ed tam mens q̃ aĩa i ſe unum quiddam eſt/ nõ quidem ex multis compoſitũ: ſed ꝓferẽs i ſe multa: nõ ad externa/ ſed ad intima/motum/ac uelut ad centrũ ſe cõuoluẽs/ampliores deinceps formarũ uniuerſaliorum orbes redigẽs i minores: & ad ſpẽs ſpecialiſſimas ſe deniq; cohibẽs.

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Ossumus præterea intellectualibus utentes exemplis qualis sit ītellectus
P cognoscere: Et quo pacto nō ferat esse se unitatis instar prorsus ois diuer
sitatis expertē. Licet sane si libet exempli loco adducere rōnem/uel plāte uel aialis. Si enī unū aliquid sit: nec ullo modo uarium: neq; ratio quidem erit. Rursus quod inde fit/materia tantum erit. Nisi uidelicet ratio ipsa sit oia: ad hoc ipsum uidelicet: ut ubiq; ī materiā incidēs/nihil materiæ/idē esse pmittat. Quem admodū uultus non est una duntaxat moles: sed nares habet/& oculos: Atq; na res nō unicū in se quiddā habēt/sed aliud rursus & aliud: si modo futurę sint na res. Profecto si nasus unū quiddā sit duntaxat/nihil aliud erit præter molē. Atq; ita ꝑfecto i mēte est infinitū: quoniā & ipsa & qcqd ē in ea/uelut unū est & multa. Neq; sic ītellectus est unus/atq; multa: ut una domus: sed tāquā ratio i se q̄pluri ma: in una mentis figura/quasi circūscriptione quadā habens circūscriptiones & ambitus itus: & figurationes itrinsecas/& uires & ītelligentias itus. Habens sane distinctionē nō productā in rectum: sed semper ad itima propagatā. Quasi i uni uerso aiali naturæ aialium ingentiū cōprehendanť: rursusq; aliæ ad minora quę dam aialia deriuatæ/& ad uires deductæ minores: ubi ad indiuiduā spēm deniq; processio desinat. Neq; tamē ibi rerum discretio fit antea confusarū: quāuis i unū minfice conspirantiū. Iam uero cōspiratio talis ipsa est amicitia/quæ tradiť i uni uerso consistere: nō quidē talis/qualis ī hoc apparet mundo. Imitať enī hæc illā/ ex distantibus discordibusq; concordia cōfluens. Vera aūt amicitia est/qua sunt oia unū: adeo ut nunquā a se inuicē diuiunganť. Diuiungi uero siue distare i hoc cælo res asserit.

MARSILIVS.

Cū ītellectus primus sit uita prima/sola ītellectualis uita ē uera uita Cap.XV.

SSentia prima ꝑ actum uitalem conuersa ad ipsum bonū fit boniformis.
e Et pp formā suā multiplicabilem/unū boni donū in formas plurimas ise deriuat/ipsa uidelicet potestate Dei. Imaginari licet mētē primā. q. uultus inumerabiles inter se uarios ordine cōtextos in sphęrā lucentes admodū atq; ui uos. Quod si cōseruatis uultuum formis iter se uariis/actuq; in oibē. q. reflexo/ distantiam inde localē dempseris/intellectum primū mox ītelliges/pręsertim si ipse talis iprimis euaseris: deinde inspexeris temetipsum.

PLOTINVS.

Iquis igiť hāc ipsam uitā/complurimā/omnē/primā/unā intueať/supra q̄
s extimari possit/ hac ipsa gaudebit: omnē prorsus aliam aspernatus. Aliæ nāq; inferiores uitæ/tenebræ sunt. Vitæ inq̄ exiguæ/obscuræ/uiles/ impu rę: puraſq; uitas cōtaminantes. In quas cū primū aspexeris/neq; puras cernes ulte rius/neq; uiues amplius secūdum illas simul oēs. In quibus nihil est oio quin ui uat. Viuatq; pure/malū nihil admittēs. Mala enī hic tantū regnāt: quoniā hic est duntaxat uitæ uestigiū. Hic nihil mentis est nisi uestigiū. Illic autē principale ui get exemplar: quod Plato nuncupat boniforme: Quoniā in speciebus. i. formis bonū possidet. Aliud sane est ipsum bonū: hic aūt bonus uitā habēs ī cōtēplan do. Contēplať aūt spectacula boniformia. Quę quidē tunc ipse sibimet cōpauit: cū primū contēplatus est ipsam boni naturā. Influxit aūt in mentē ipsum bonū: nō oio sicut ibi erat/sed sicut ipsa mens accepit. Principiū nanq; illud ipsum est: atq; in hāc bonum ex illo traduciť. Et hæc ipsa horum effectrix omniū/id mu ne ris habet ex illo. Neq; n. fas erat intuentem illud/intelligere nihil: neq; rursus in illo spectacula cōtueri. Alioquin nec ipsa quidē mens spectacula genuisset. Vim igiť ad gignēdū accepit ab illo: ꝑ quā ipsis genituris pęnitus implereť. Tradēte uidelicet illo/quæ ipsum in se minime possidebat. Sed ex illo pęnitus uno/ huic plurima contigerūt. Nempe mens cum nō posset acceptā inde potentiam ipsam proprie possidere/in fragmenta distinxit: fecitq; ut una/multa prorsus euaderet: Vt ita saltē per partes ferre ualeret. Quicqd itaq; genuit/ ex ipsa boni genuit po testate: idq; genitū est boniforme: ipsaq; mens est bona: uarium quiddā bonū ex boniformibus cōstitutū. Quamobrem siquis ipsam mentē sphęræ cōparet uarie prorsus atq; uiuenti: Aut siqs fingat spectaculū quoddā uultibus oibus undiq; cōstitutū/uultibusq; uiuētibus ubiq; refulgēs: aut forte cogitet puras alas omēs cōcurrētes in idem: nec ullo mō indigas/ sed sua ad uotū oia possidēres: pręterea mentē uniuersam/illarū apicibus insidentē/adeo ut ois illa regio splendore reful geat: siquis inq̄ sic ītellectum ipsū imagineť: ipse ꝑfecto extra quodāmō existēs alius/intellectum/ut alium ituebitur. Sed operępretiū est/oio aīum nostrū primo quidem i se ītellectū ipsum spectandū fieri: deinde ī se uelut factū iam ipsum spe ctaculum cōtueri.

MARSILIVS.

Essentia prima cum primū existit ex ipso bono cōuersa est ad ipsum/nō tam mo do quodā ītellectuali q̄ instinctu uitali/quemadmodū planta uergit ad Solē uel humorē: hic enī actus ordine quodā antecedit illum Cap.XVI.

Ed ubi directus ī bonum impletus illinc radio quodā lucente pariter & ca
s lente: statim oēs rerum formas/quasi colores cōcipit i seipso/reflexusq; in conceptus suos percipiendos ītellectus euasit. Deniq; sicut Sol uisum co loresq; procreat/inuicēq; cōciliat: neq; ipse interim uisus est uel color/sed supior: ita bonum & ītellectum & intelligenda creat/ mutuoq; coniungit his ipsum inte rim eminentius.

PLOTINVS.

On expedit aūt ī hoc pulchro q̄plurimo moras semp protrahere. Opor
n tet enī hinc aīum progredi ad sublimia se propensius attollentē: & cū cę lum hoc dimiserit/illud quoq; dimittere: neq; ex hoc dūtaxat: sed ex illo potius transcendērem protinus admirari/ quisnā illius sit genitor: & qua rōne ge nuerit. Vnūquodq; igiť illic existēs spēs quędam est/& quasi certa figura. Cūq; illud boniforme sit pp cōmune quiddā in cūctis ubiq; collucēs/oia possidet bo niformia. Habet igiť & ens ī oibus. Habet aīal unūquodq;. Habet cōem uitam oibus insitā. Habet fortassis & alia. Verū quid nam illud est/pp quod potissimū bona sunt/quatenus bona censenť. Ad hāc uero cōtemplationē imprimis forte cōducet/hinc potissimū exordiri. Num igiť quādo aspexit ī bonū/intellexit unū illud uelut multa: atq; cū intellectus ipse unū ens existeret/ illud ītellexit ut mul ta/illud apud se partitus: ppea q̄ nequiret simul ītelligere totū. Verum nō dum intellectus erat/dum primo suspiceret illud. Sed nūquid absq; intellectu ꝑspexit. Profecto putandum est nōdum etiam uidisse illud. Nam uiuebat quidē ad ipsū: totusq; inde pendebat/totus cōuersus ad ipsum. Hic itaq; motus tūc impletus/ cū primū ferebať illuc/& circa illud pęnitus uersabať/impleuit ipsū/nec amplius

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

motus dūtaxat extitit: ſed motus iam ſatur & plenus. Mox uero ens ipſum oīa factum eſt: idq; ipſum agnouit aīaduertendo ſeipſum. Ac iam intellectus euaſit/ imbutus quidē: ut quod poſſet inſpicere/poſſideret. Inſpiciens uero ipſa cum lumine quodā/ab eodem prorſus accepto: a quo ſuſcepit & illa. Quamobrē ſupernus ille Deus tradit nō ſolū eſſentiæ auctor/ ſed etiam cauſa/ ut uideaē eſſentia. Quemadmodū uero Sol cauſa eſt rebus/quæ ſentiuntur: ut ſint/atq; uideantur/ ſimulq; ē cauſa uiſionis: cum tamē interea ipſe neq; uiſio ſit/ neq; etiā quæ uidenda fiunt: ſic & ipſius boni natura/cauſa proculdubio eſt eſſentię atq; mentis. Eſt & lumen in proportione quadam analogiæ/qua uiſibilia hæc & uiſus eſſentiam illam intellectūq; referunt: neq; eſt entia/neq; etiā intellectus: ſed cauſa utrorūq;. Prębetq; menti rerū intelligētiam ſuo quodā lumine ſup entia mentēq; diffuſo. Impletus igit iam factus ē. Impletus āt erat: ſimulq; ē abſolutus/& uidit. Initium uero eius illud extitit/quod eius anteceſſit implerionem. Principiū uero alterum eius eſt uelut extremū/quod impleuit: a quo uelut formatus eſt/dum implereť.

MARSILIVS.

Quęcūq; ſunt/cum primū & q̄diu ſunt/ naturaliter agūt ad bonum: Vnde arguimentamur eſſētiam primā ad primū bonū naturaliter agere. Ipſum ergo bonum ſuperius eſt eſſentia actuq; eius & uita & intellectu. Nō ergo proprie dicendū eſt eſſe/uiuere/agere/intelligere

Cap. XVII.

n Eq; putandum eſt eas ī ſe proprie formas habere/quas tribuit intellectus/ ſicut nec unitas eſt plena numeris: nec ſignū dimenſionibus: Neq; lux in Solis cētro uigēs/radios illos ī ſe proprios hēt/qui uirtute ipſius inumerabiles a circūferentia Solis emicāt ab orbe deſinētes ī angulū. Præterea ſicut neq; lumen foras effuſum radiis eiuſmodi plenū/qualitates rerum illas in ſe proprias ſubſtinet: quas p uarios radiorū ictus apud nos generat: ita neq; mēs quāuis in ſe omniformis/materiales ipſa/quas procreat/formas hēt. Tum uero uita quidē prima quaſi indeterminatus informisq; eſſētię actus exoriť: qui ſane directus in ipſum unū/inde terminos ideales ſibi uendicat: eosq; q̄plurimos/ob conditionē ſuā numero iam obnoxiam/& proceſſioni procliuem. Eodē mox momēto uita fit abſoluta: quo & ītellectus euadit. Deniq; ſicut ītellectus ſe habet ad aīam/ita bonū ad ītellectum. Quapp quemadmodū ītellectus rōnē format ī aīa: atq; ipſe eſt a rōnali diſcurſione ſecretus: ita bonū ſpēs imprimēs ītellectui eſt a ſpecie rebus mirabiliter ſegregatum.

PLOTINVS.

f Ed quo nā modo hæc in ītellectu ſunt/ & ipſe ītellectus exiſtit? Cum in eo nō ſint qui implent: nec rurſus ī eo fuerint q̄ impleť. Quādo enī nondum erat imbutus/minime poſſidebat. Sed forte nō neceſſarū eſt quod quis tribuit/in ſe habere. Sed oportet ī rebus eiuſmodi illud quidē quod tradit/ maius exiſtimare. Quod uero tradit/minus eſſe tradente. Talis nāq; ī ipſo entiū ordine generatio eſt. Primū enī oportet ēe quod exiſtit ī actu. Poſtenora uero/ in potētia eſſe ſuprora. Iam uero quod primū eſt/ſequētibus eſt ſuprius. Et quod tradit munere tradito/eadē rōne ſuprius. Nam prēſtātius eſt. Siquid igit ſit actu prius/id actu ſuprius ē. Quapp & uita ſuprius. Si ergo ī hoc eſt uita/ꝓfecto q̄ dedit eam/inbuit q̄dē uitā. Ipſe uero melior & honorabilior q̄ uita cenſeť. Habuit itaq; uitā: neq; indiguit uano largitore: Ipſaq; uita ueſtigium quoddam exiſtit largitoris: nō illius quidem uita. Nempe hęc cum primū ad ſuum ſuſpiceret largitorem/adhuc indefinita erat. Poſtq̄ uero reſpexit illuc/ mox determinata eſt ab illo terminū nō habente. Statim enī ad unum aliquid ſpectās/hoc ipſo determinatur: & terminū finēq; & ſpēm in ſeipſa reportat. Quę quidē ſpēs informata re iacet. Formator autē eſt prorſus informe. Verūtamen terminus ipſe nō ſic ibi eſt adhibitus/ut extrinſecus adiectus fuerit/quemadmodū magnitudini undiq; ſoleť apponi. Sed ē totius oīo uitæ illius terminus/multæ quidē infinitæq; exiſtentis: utpote quæ a tali natura iam effulxerat. Atq; uita quidē erat: nō tamen huius uita. Alioquin iam determinata fuiſſet/quaſi iam indiuidui propria. Attamē determinata eſt. Fuit ergo determinata tāquam unius alicuius multi. Determinatū quoq; eſt unūquodq; multorū. Ac ꝓp multā uitę conditionē/multa determinata ſunt. Rurſumq; ꝓp ipſum terminū ſunt & unum. Quid igiť unum determinatū eſt? Sane intellectus. Vita enī determinata intellectus eſt. Quid rurſus quod multa dicť eſſe determinata? Intellectus uidelicet multi. Omnia igiť intellectus ſūt: & hic quidem ītellectus oīs. Hi aūt ſinguli ſūt ītellectus. Ipſe uero ītellectus oīs unūquēq; complexus/nunquid uelut eundem cōtinet unūquēq;? Nullo modo. Alioquin unicum cōtineret. Si ergo multi ſunt/differre iter ſe neceſſarū eſt. Rurſus quęrēdum eſt/qūo differat unuſquiſq;. Forſan uero in eo etiam ꝙ factus eſt unus ſuſcipit differentiā. Nō enī idem eſt uniuerſum & quilibet intellectus. Eſt igiť uita quidē illic potentia oīs: uiſio uero quę inde micat/potentia oīum. Qui aūt ibi gigniť intellectus/ipſa oīa prorſus apparet. Alius deniq; inſidet illis: non quidem ut fundeť in eis: ſed ut fūdet primarū ſpēm ſpecierū: ipſe tamen a ſpecie procul exiſtens. Atq; ſic ferme ītellectus ſe habet ad aīam/uidelicet tanquā ei lumen infuſum: quemadmodū ille ſe habet ad intellectū. Nempe quādo ītellectus determinat aīam reddit rōnalem: eorum quę habet ipſe veſtigium exhibēs. Igiť & intellectus illius veſtigium eſt. Quoniam uero intellectus ſpēs eſt in differentia quadā educta multitudineq; cōſiſtens/merito ille extra formā ſpēmq; exiſtit. Sic enī reliquū ſpecie format. Si aūt ille ſpēs eſſet/intellectus deinceps ratio foret. Oportuit tamen primū ipſum nullo mō multū eſſe. Alioquin multitudo eius ad aliquid ſuperius referreť.

MARSILIVS.

Quod primo procreatū eſt ab ipſo bono/totū pęnitus bonū eſt. Sed ī eo eſſētia quidem eſt incohatio quędā ortusq; opis boni. Vita uero adoleſcētia boni. Intelligentia ſpēsq; idealis bonū illic eſt adultum

Cap. XVIII.

q Vodlibet horū iccirco bonū ē: quoniā cū ſit ab ipſo bono/nō nihil ipſius quāuis adhuc ineffabile in ſe poſſideť/cōmune cūctis. Sicut motus linguę manus/pedum ideo concinnus ſimiliter apellať: quoniā ab eadem muſica rōne ordinem ſimilē nāciſcunť. Sed cōis illa natura boni menti admodū interior eſt/q̄ muſicus ordo membris.

PLOTINVS.

c Aeterum quę ſunt ī mente/ſecundū quid potiſſimū boniformia ſūt? Nunquid qua rōne ſpēs eſt unūquodq;? An quia pulchra ſunt ſingula? An ꝓp aliud quiddā? Si uero quicquid a bono prouenit/ueſtigiū figurāq; hēt illius/aut ab illo/quatenus inde deſcēdit: quemadmodū ab igne genitū/ignis hēt ueſtigiū: & quod a dulci/ſimiliter dulcis impreſſiōem: prouenit aūt ī intellectum

Pleti
Opa.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ab illo & uita. Nam ex actu quodã ab illo pẽdente extitit: atq; intellectus extitit propter illum. Item ſpecierũ inde pulchritudo deſcendit: oia ꝓferto boniformia erunt/uita/intellectus/idea. Verum quid nam commune? Nõ enim ſufficit hoc ipſum. s. eſſe ab illo/ad hoc tandẽ/ut aliquid ꝓpea ſit i oibus idem. In ipſis enim cõe ipſum oportet ineſſe. Fieri nãq; põt/ut ab eodem nõ idem efficiaẽ. Aut etiã quod ſimiliter datũ eſt in accipiẽtibus diuerſum euadat. Quoniã & aliud illud in quod munus boni traducit/ primus eſt actus. Aliud uero ipſũ eſt quod actui primo tribuit. Quod autẽ in his reſultat/aliud iam exiſtit. Aut forte nihil prohibet ſecundũ quodlibet quidem eſſe boniforme: magis tamẽ ſecũdũ aliud. Quid igit hoc ipſum eſt/ſecundũ quod potiſſimũ boniforme cenſeã? Sed forſan prius illud expedit indagare: Nũquid bonũ ſit ipſa uita/hoc ipſo uidelicet q̃ eſt uita: etiam ſi pura prorſus & nuda conſidereã. An potius uita proprie q̃ ſit a bono. Eſſe aũt a bono nihil ſit aliud q̃ uitam eſſe talem. Rurſus ergo quid nã eſt uita talis? Nunquid uita boni? At uero nõ ipſius eſt proprie? ſed ex ipſo. Verum ſi in illa uita inſit hoc ipſum/q̃ ſit ex illo: atq; eſt ipſa uera uita/nihilq; ab illo ꝓfluẽs/ uile eẽ dicẽdũ: Profecto & qua rõne uita iudicãda eſt eſſe bonũ: ſimiliterq; i intellectu uero primoq; illo neceſſarium eſt cõcedere/illum. s. eſſe bonum: Et quãlibet ſpẽm bonũ eſſe/atq; boniforme. Si igit ita ſe res hẽt/forte unũquodq; horum/bonum aliquod habet/ſiue cõe/ ſiue potius aliud: ſiue hoc quidẽ primo bonũ hẽt: illud autem deinceps graduq; ſecundo. Cum enĩ acceperimus unũquodq;/tanq̃ in eſſentia ſua iam boni aliquid habẽs/nimirum & ob hoc ipſum eſt unũquodq; bonum. Cõſtitit ſane uitam eſſe bonum/nõ quidẽ ſimpliciter: ſed quoniã uera uita/atq; ab illo: intellectumq; ſimiliter bonum/quoniã uerus ſit/& inde ꝓgenitus: oporter certe aliquid ipſius eiuſdem i his inueniri. Quãdo enĩ de rebus inter ſe differentibus idem aliquid prẽdicaẽ/nihil prohibet in illorum quidem eſſentia illud ineſſe. Simul tamen licet ipſum accipere tõne ſeorſum. Quemadmodũ & aĩal in hoĩe ſimul & equo/calidũ in aqua & igne. Sed ibi quidẽ tanquã genus. hic ãt tanq̃ hoc quidẽ primo tale ſit: illud uero poſterius. Num igit uita & intellectus & eẽtera ſingulatim uniuoce/an ẽquiuoce/an potius analogia quadã dicunt bonum? An igit ineſt eorũ eſſẽtię bonũ? Vel potius totũ unũquodq; bonũ eſt? Nõ ſecundũ unũ bonũ. Qũo igit? Nũquid uelut partes? At uero impartibile eſt ipſũ bonũ. Forſan uero unũ quidẽ eſt ipſum. Id aũt hoc mõ ſe habet. Et. n. actus primus eſt bonũ: Idq; quod i eo determinatũ eſt/exiſtit bonũ: itemq; ambo. Atq; id quidẽ iccirco bonũ eſt/q̃a factũ ẽ ab eo. Hoc aũt/q̃a ornamẽtũ eſt ab ipſo. Illud uero quoniã ambo cẽſeaẽ. Hæc igit oĩa ab ipſo eodẽq; ſunt. Nihilq; eſt idem: uelut ſi ab eodem uox proueniat & inceſſus/aliud ue quiddã: oĩa denicq; recte compoſita. Forte uero i his dicunt ſimiliter oĩa recte diſponi/ quoniam ordo numerusq; oibus ineſt. In illis aũt quid nã eſt eõe? Dicet forte quiſpiã in his quidẽ totum unũquodq;/ut recte ſe hẽat/extrinſecus adipiſci. Cum differẽna ſint ea circa quæ ordo uerſaẽ. Ibi uero ipſa quoq; ſingulatim eſſe bonũ. Sed cur nam & ipſa? Non enim hoc ipſo dũtaxat confidendum eſt. s. hæc eſſe bona/quoniam ſint ab illo: atq; ita quieſcere. Concedendũ eſt profecto hæc cũ ab illo ſint/eſſe admodũ prenoſa. Sed ulterius non ipſa deſiderat: Secũdum quid poſſimum illorum exiſtimetur bonum.

MARSILIVS.

Bonum neq; definiẽdum eſt per id quod ſit appetibile: neq; ꝑ id quod ſit uniuſcuiuſq; uirtus Cap. XVIIII.

i N prima. n. deſcriptione adhibenẽ poſteriora bono. Atq; pp appetentium appetibiliũq; diuerſitatẽ iudiciũ ueri boni reſtat ambiguũ. In ſecunda ad huc ſupeſt quærendũ: quare & qũo uirtus aliqua uel uirtus ipſa ſit bonũ.

PLOTINVS

n Vm igitur deſiderio atq; animæ iudicium tribuemus? Atq; huius affectui fidem pẽnitus adhibentes: quod huic appetibile eſt/bonum eſſe cenſebimus. Propter quid aũt deſideretur/nequaq̃ inueſtigauimus. Atq; quid unũquodq; ipſorum ſit/demõſtrationibus explicabimus. Ipſã uero boni rõnem appetitui cõmittemus? Verũtamen multa ſic abſurda nobis occurrunt. Primũ quidem/q; & bonum unũ aliquid erit eorum quæ ſunt circa aliud. Deinde quoniam multa ſunt/quæ appetunt: aliaq; ab aliis appetũtur. Quomõ igit ipſo appetẽtis affectu/utrum aliquid ſit melius iudicabimus? Sed forte neq; ipſum quidem melius cognoſcemus ignorãtes bonum. Sed nunqd bonum exiſtimabimus ſecũdũ uniuſcuiuſq; uirtutem? Sed ita certe id in ſpẽm rõnemq; reducemus. Recte quidẽ progrediẽtes. Poſtq̃ uero illuc deniq; proceſſerimus/quid nam reſpõdebimus: ſi inueſtigandum fuerit/qua ratione hæc ipſa ſint bona? In rebus quidem deterioribus/ut uidetur/facile naturam talem cognoſceremus: q̃uis non ſincere admodũ ſe habentem. Illic autẽ non primo compatione quadam ad deteriora cẽſebimus. Vbi aũt nihil eſt malum/ipſa uero meliora i ſeipſis exiſtũt/dubitationibus impli cabimur. An igitur quoniam ratio præſens/pp quid inueſtigat: hęc autem penes ſeipſa ſunt bona/ꝑpea dubitat? Quippe cum ibi hoc ipſum quod dicitur pp qd idem ſit atq; illud/quod quid eſt apellatur. Quoniã & ſi aliã huius cauſam afferamus/uidelicet ipſũ Deum: cũ tamen rõ illuc uſq; nequaq̃ puenerit/ ſimilis iminet ambiguitas. Sed denicq; retrahere hinc pedem tentandum nobis eſt/ conantibus ſiquo pacto alia incedẽtibus uia occurrat aliqd manifeſtius.

MARSILIVS

Q uærẽtibus quid ſit ipſũ bonũ/itellectus palã occurrit nobis ut bonũ. Quoniã & ꝑ ipſũ de bonis reuera iudicamus/ac malis. Et ordo ſpẽſq; rerũ & uita ab itellectu ꝓcedit. Vita q̃netiã adulta quã aĩus optat/eſt itellectus Cap. XX.

n Eq; tamen itellectus eſt ipſũ bonũ. Hoc enĩ nõ illũ oĩa cupiunt. Iam uero aĩæ prius & frequẽtius bonũ q̃ intelligentiã appetũt: neq; i hac q̃ſcunt: ſed i illo. Cupiũt q̃dẽ eſſe/uiuere/ agere/nõ ſub rõne eſſẽdi/ uiuẽdi/ agendi/intelligendi: ſed boni. Quapp bonũ ab his oibus diuerſũ eſt atq; ſupius.

PLOTINVS

c Vm igit ipræſentia diffidamus affectibus/q̃tũ ſpectat ad aſſeuerandũ q̃d unũquodq; ſit & q̃le: Nunqd forſan opẽpretiũ eſt/ad alia quædã iudicia peruenire? & ad rerum oppoſitiones accedere/ uelut ordinem & uacationem ordinis. Cõtemperatum incompoſitum: ſanitatem infirmitatem: formam informitatẽ: eſſẽtiam corruptionem: conſiſtentiam euaneſcentiam. Horum nãq; prima ſecundum coniugationem quamlibet quis nam dubitet quin in boni ſpecie cõputentur. Si res ita ſe habet/horum etiam effectiua neceſſarium eſt in boni ſorte connumerare. Atqui & uirtus/itellectus/uita/ anima ſapiens in boni gradu uerſantur: ideoq; ibidem ponuntur & illa/quæ ſapiens uita deſiderat. Cur nõ igitur

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

dicet aliquis/ gradum in mẽte ſiſtamus? eamq; eſſe bonum aſſeueremus? Etenim anima & uita mẽtis ueſtigia ſunt: eamq; affectat anima: & ſecũdum illam iudicat: & iudicando ſe confert ad mẽtem: iudicãs quidem iuſtitiam iniuſtitia melius: & quãlibet uirtutis ſpẽm ſpẽi prauitatis proculdubio anteponit. Conſtatq; illa i honore p̃ferre/quæ p̃cæteris iudicat eligẽda. Sed utrum intellectum ſolum appetat necne/diſputationem plurimam exigit: qua demõſtretur/intellectum non eſſe ſupremum ultimumq; finem. Item nõ omnia ītellectum deſiderare. Bonum uero omnia cupere. P̃terea ex eorum numero quæ ītellectu uacãt/ non omnia poſſe ſionem mẽtis oprare. Quæ uero mẽtem habent/nõdum quieſcere: ſed bonum ultius affectare. Deniq; ītellectum quidem ex quodam rõnis diſcurſu. Bonum uero ẽt ante rationem deſiderari. Quod ſi & uitam appetunt/ & eſſe ſemp & agere: profecto hoc ipſum/non qua ratione intellectus ſit/ eſt expetendum: ſed qua bonum & a bono pẽdet/ad bonumq; refertur. Nam & uita quidem ſic eſt duntaxat optanda.

MARSILIVS

Vita/ītelligẽtia/ſpẽs/boniformia appetẽda ſũt: quoniã illa ẽ actus circa bonũ: iſta actus iã determinatus a bono: hęc ipſe terminus ipreſſus a bono Cap. XXI.

g Eminam ab ipſo bono hęc omnia lucem habẽt. Vna quidem naſcenti facta eſt unicuiq; ꝓpria/in aliis alia/ſicut color. Altera ſupfertur quaſi cunctis unum cõmune lumen: alibi tamen magis gratius ue q̃ alibi fulgens. Per primam bona quidem ſunt/ & clam ac leuiter appetunt̃. Per ſecundã meliora/ atq; palam & ardenter amantur.

PLOTINVS

q Vid nã igit̃ unũ ī his oĩbus idemq; exiſtẽs efficit unũquodq; bonũ? Sic igit̃ audeamus aſſererе/ eſſe quidẽ intellectũ/ uitãq; illã ꝓcul dubio boni formẽ. Expeti uero hæc etiã qua boniformia ſunt. Eſſe inq̃ boniformia ꝓpea q̃ uita quidẽ/ipſius boni ſit actus: īmo uero actus ex ipſo bono depẽdẽs. Intellectus uero actus iam determinatus exiſtat. Atq; hæc ſplẽdore quodã deſup circũfundi: aĩamq; hæc ideo proſequi/quoniã inde ꝓficiſcan̄. Et ad illa rurſus affici quodãmõ uelut ad ꝓpria quędã: nõ tamen tanq̃ ꝑ ſe bona. Cũ uero boniformia ſint/neq; ſic quidem cõtemnẽda putan̄. Quod enī familiare ꝓpriũq; eſt/niſi ſit bonum/ ꝓprium quidẽ eſt: fugere tamen hoc aliquis aliquãdo poteſt. Nempe & alia quædam lõge diſtãtia/inferiuſq; etiã poſita appetitum ad ſe nõnunq̃ attrahunt. Incitaꝫ autẽ uehemẽs ad hæc amor/nõ quãdo id ſolum quod ſunt/ exiſtũt: ſed quãdo iam id ipſũ quod ſũt exiſtentia/aliud quiddã ex alto ſuſcipiũt. Sicut enī in corporibus q̃uis mixtum naturaliter ſit intus lumẽ/alio tamen opus eſt lumine/ut palam appareat color eis infuſus. i. lumen naturaliter inſitum: ſic ſupnis quoq; rebus/ q̃uis lumẽ habeant plurimũ/præſtãtiore quodã opus eſt lumine: ut & a ſeipſis/& a quouis alio diſcernantur.

MARSILIVS.

Abſq; mirifica primi boni gratia nec amãt res ullæ nec amãtur Cap. XXII.

q Vod in ſpectãdis formoſis amore nos corripit/neq; materia eſt/neq; proportio: ſed uiuidus quidã fulgor ab aĩa in ꝓportione refulgens. Quod ītерum ī excogitandis aĩs eorumq; uirtutibus & officiis ardẽti quadam beniuolẽtia capit: ītellectualis quidã ſplẽdor eſt ab intellectu diuino ſubrutilans: quod tandẽ dum ītellectus & itelligibilia contẽplamur: nouo quodã nos accẽdit amore/radius eſt a primo bono micãs/ hinc quidẽ inflãmãs & excitãs uolũtatẽ/ inde uero quæ cõtẽplãda nobis occurrunt gratia mirifica donãs. Cũ uero grada tim inde oĩa pendeant/ſequit̃ ut nec etiã in ſenſibus & corporibus abſq; influxu primi boni ꝓprio uel amabilis uſq̃ gratia fulgeat/uel accendaꝫ amor.

PLOTINVS

q Votiens igit̃ aĩus lumẽ hoc iſpicit/ totiens ad res diuinas hoc circũfuſas lumine incitaꝫ: affectãſq; lumen ī his p̃fulgẽs occurſu eius admodum gratulaꝫ. Quẽadmodum & qui corpora hæc uidenꝫ amare/non ſubiecta quidẽ amant: ſed pulchritudinẽ palam ī corporibus effulgentẽ. Exiſtit ẽni quodlibet hoc ipſum quod eſt ī ſeipſo. Euadit ãt optabile: cum hoc bonũ ipſum quaſi colorat: dum uidelicet rebus quidẽ expetẽdis gratias abunde largit̃: appetẽtibus uero ĩfundit amores. Iam uero aĩus cum ĩfluxum ĩde ſuſcepit/mouet̃/ debacchatur/ſtimulis incitaꝫ. Atq; ita ī hunc influit amor. Antea uero neq; ad mentẽ quidẽ ipſam mouet̃/ q̃uis pulchrã. Ipſius enī pulchritudo torpet priusq̃ boni lumen accepit. Ipſeq; aĩus ex ſe recidit reſupinus: & ad oĩa torpet: menteq; p̃ſente ad eã dormitare uidet̃. Poſtq̃ uero inde accenſus eſt calor/ corroboraꝫ protinus excitaturq;/aliſq; fulcit̃. Ac dum ad id quod ꝓximũ eſt/uehementer afficit̃/ad aliud interim quaſi reminiſcẽtia quadã excellẽtius eleuaꝫ. Et quouſq; aliq̃d reſtat p̃ſentiꝫ ſupius/natura ſurſum attollit̃: ab eo ſublatus/qui infudit amorẽ. Et ītellectum quidẽ tranſcẽdit. Nequit ãt ſupgredi bonum. Quoniã nihil bono ſupius eſſe poteſt. Si ãt in mentem defigat ītuitum/pulchra quidẽ cernit atq; uenerãda: nõdum tamen habet oĩo quod quærit. Quaſi enī propinquat uultui formoſo quidẽ/nõdum tamen aſpectum ad ſe rapienti. Quippe cum ea adhuc decora gratia careat/ quę ſoleꝫ ī pulchritudine refulgens allicere. Quãobrem & hic pulchritudinẽ eſſe putandũ eſt id ipſum potius quod ī proportione refulget/ q̃ ipſam ꝓportiõem. Idq; eſſe ꝓprie quod eſt amabile. Cur enī in facie quidẽ uiuẽtis magis pulchritudinis ſplẽdor apparet: ī facie uero defuncti necdũ manifeſte ꝑmutata figura uix pulchritudinis reſtat ueſtigiũ? Cur iterũ inter imagines/quę uidenꝫ uiuaciores ẽt pulchriores occurrũt? q̃uis aliæ quędã exactiori ſint mẽſura cõpoſitę. Cur ipſa uientis forma etiã ſi minus cõpoſita ſit/ pulchrior tamẽ occurrit quauis imaginis pulchritudine? Forſan quia hoc reuera magis eſt expetendũ. Id uero quoniã hẽt aĩam. Id rurſus/quia hæc quodã ipſius boni lumine eſt inſignita. Inde uero colorata ꝓtinus excitaꝫ/ & quaſi leuior attolliꝫ altius/eleuatq; quod hẽt: & quatenus capere poteſt bonum reddit & excitat.

MARSILIVS

Primum rerum principiũ idem ẽ atq; ipſũ bonũ. Cap. XXIII.

n Ihil enī melius ipſo bono. Nihil ſimiliter primo rerũ p̃ncipio melius. Itẽ ipſũ bonũ ꝑ ſe ſibi ſufficiẽtiſſimũ eſt. Sufficere uero ſibi principium ſolũ poteſt. Præterea/malũ ꝑ diſceſſum quidẽ a p̃ncipio creſcit: ꝑ acceſſũ uero augeꝫ bonũ. Infimũ ergo rerũ eſt ipſũ malũ. Primũ uero ſimiliter ipſum bonum. Deniq; quoniã oĩa bonũ appetunt: atq; eius participatione ꝓficiũt: plane cõſtat/ ab ipſo cuncta & eſſe & cõſeruari: eiuſq; uirtute moueri/& agere quicq̃d rite & naturaliter agunt.

Ploti
Di
Opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

PLOTINVS

n Eq uero mirari quiſq debet/ipſum quod aĩa ſequiť: quod mẽti lumẽ infundit: cuius ueſtigium hæc paſſim cõcitat: tantã habere potẽtiã/dum uidelicet ad ſeipſũ trahit aĩam atq mentẽ/& paſſim reuocat ab errore: ut pones ipſum deniq cõſeſcant. Si enĩ illud a quo ſunt oĩa/nihil ſe melius eſſe patiť: minus uero bona ſunt oĩa/ſequiť ipſũ rerũ oĩum optimum/bonum ipſum exiſtere. Quin etiã ſi oportet ipſã boni naturã p ſe ſibi ſufficiẽtiſſimã eſſe: nec indigam alicuius: Quã potiſſimum aliã ipſã quis eſſe repiat: præter hãc quæ ante alia eſt/ hoc ipſum quod exiſtit/quãdo nõdum eſt malum. Si aũt mala poſterius ſuntin his rebus quæ nihil participant munerum diuinorum atque poſtremis: neq mali quicq eſt apud ſupos/neq aliquid ipſo malo peius: ſicut neq melius aliquid ipſo bono/ profecto mala cõtrario modo ſe habent ad primum: nihil ad cõtraneam habẽtia medium. Ipſum itaq bonum/hoc ꝓrſus exiſtit. Aut enĩ oĩo nihil eſt bonum: aut ſi neceſſarium ẽ bonum eſſe: hoc utiq duntaxat/nec aliud erit. Si qs autẽ obiiciat bonum oĩo nõ eſſe/cogeť non eſſe malum/ſimiliter confiteri. Vnde ſequeť res omnes ad electionẽ eſſe ſecundũ naturã indifferentes. Id autẽ eſt ipoſſibile. Cætera uero quæ apellanť bona/ referunť ad primũ. Ipſũ uero referť ad nullum. Cum igiť ipſum bonũ tale ſit: qd nã agit? Profecto fecit mentem/fecit uitã/ fecit ex mente aĩas: & reliqua ꝓrſus quęcunq rõnis uel mentis uel uitę participia ſunt. Quis nã igiť exprimere poſſit/quale q̃tum ue bonũ ſit/quod horum fons eſt atq principium? Verum quid nunc opatur? Nunc certe ſeruat illa/quę fecit. Efficit enĩ ut & itelligentia paſſim itelligant/& uiuentia uiuant: inſpirãs mentem. Inſpirans & uitam. Inſpirans eſſe ſaltem/ubi accipi uita nõ poteſt.

MARSILIVS.

Eſſe appetibile non tam eſt ipſa natura boni/q̃ conditio quædam conſequẽs ad ipſam boni naturam Cap. XXIIII.

a Mbigitur quid nã ſit ipſa natura rõq boni/& quæ conſequuntur bonũ/ utrum uoluptatem ſolã/an & aliud inſup inde reportẽt. Quo uelndino certo uerum adeſſe bonũ diſcernere ualeamus.

PLOTINVS

t Eliquũ foret inqrere/quid potiſſimũ erga nos opeť. Sed rurſus de lumine dictum ſumus. Quid nã ſit lumẽ/quo mens illuſtrať: cuius eſt & aĩa participeps. Verũ præſtat ipreſentia hoc ipoſterũ differentes prius iueſtigare: nũqd ipſũ bonũ ꝓpea q alteri ſit expetendũ/ bonũ ſit atq dicať. Et quod alicui eſt appetibile/ſit & alicui bonũ. Quod ãt oĩbus appetendũ/ipſum bonũ aſſeuerem us. An potius inditium hoc boni aliquis iudicet: oporteatq quod eſt appetibile/eam habere naturam/ qua iure ſibi apellationem eiuſmodi uendicet. Quærendum eſt pręterea nũquid hoc appetentia/id appetant ab eo nõnihil accipiendo: an duntaxat ipſo gaudendo. Et ſiquid accipiant/quid nam ſit illud? Sin tantum gaudeant: cur hoc duntaxat: nec alio quopiam. Vbi ſane & hoc indagandum: num bonum per ipſius proprii rationem/an per aliud perpendendum. Tum uero nunquid bonum oĩo alterius ſit/an etiã ſibi met bonum ipſum ſit bonũ. An potius cuicunq bonũ ſit/ſibi qdẽ nõ ſit bonũ: ſed alteri neceſſario. Itẽ cui potiſſimũ naturæ ſit bonũ. Eſt enĩ nõnulla natura/ cui nihil eſt bonum. Neq illud ſilentio prætereũdum cenſeo/ quod forſan aliquis pertinax & contentioſus obiciat. Quid nã o uiri dicet ſurſum deorſumq ſpectãdo rẽ ueſtrã glorioſius exornatis? Vitam bonũ dicitis. Mentẽ quoq bonũ: q̃uis ſup hęc ſtatuatis ipſũ bonũ. Dicite quæſo/quid nã mens ipſa ſit bonũ. Quid ſpẽs ipſas itelligẽs/habeat bonũ: dum quid unũquodq ſit/contẽplať. Fieri fortaſſe põt/ut horũ oblectatione deceptus apellet bonũ. Similiter quoq uitã tanq̃ ſibi dulcẽ exiſtimet bonũ. Qui ſi forte ſit in eo habitu cõſtitutus/ut nulla uoluptate tangať/cur nam bona hæc affirmabit? An forte bonũ eſſe putabit/uidelicet ſe exiſtere? Sed quid nã fructus ex ipſo eſſe ꝓcipiet? Quid ue apud ipſum intererit/eſſe/aut oĩo non eſſe? niſi quiſpiã quandã erga ſe amicitiam eſſe horũ cãm aſſerat. Adeo ut ob hãc deceptionem nobis naturaliter inſitam: mortiſq timorem/bonorũ exiſtimatio ſit inducta.

MARSILIVS

Bonum materiæ quidẽ forma eſt/ corpori uero anima/animæ intellectus/ intellectui ſimul & oĩbus pricipium omnium Cap. XXV.

f Orma materię actũ exhibet atq ordinẽ tanq̃ bonũ. Aĩa corpori uitã atq motũ. Intellectus aĩæ uirtutẽ: pricipiũ intellectui actũ uitalẽ itellectualẽq & lumen inextimabile. Sicut naturã ignis id ſequiť/ut diſtantia quidem illuminet: ꝓpinquantia uero etiã calefaciat: imo ſicut centrũ grauia trahit & ſiſtit: ita naturã boni hæc cõditio comitať: ut remota quidẽ trahat p appetitũ/preſentia uero detineat atq delectet.

PLOTINVS

p Lato igitur cũ uoluptatẽ admiſceret fini/ ipſũq bonũ neq ſimplex/neq in ſolo intellectu poneret/ſicut ſcribiť in Philebo/forte ambiguitatẽ eiuſmõi ſentiẽs: neq auſus eſt ipſũ bonũ ꝓrſus in uoluptate ſtatuere: & recte qdẽ: neq intellectũ uoluptatis expte/exiſtimauit bonũ ipſũ eſſe cenſendũ. Quippe cum nõ uideret i eo quod incitaret affectũ. Forſan uero nec ita ꝓrſus accepit. Sed ita bonũ iccirco cõpoſuit: quoniã iudicauit bonũ ipſũ cum naturã i ſe talẽ habeat/neceſſario eſſe delectabile/& optabile ꝓſequẽti: & delectabile cõſecuto. Qua propter cui nõ inſit gaudiũ: nec adeſſe bonũ. Ideoq ſi primo deſiderãti non inſit lętitia: nec etiã aſſiſtere bonũ: Neq ab re bonũ ita cõpoſuit. Nõ. n. primũ ibi bonũ ſueſtigabat: ſed bonũ duntaxat humanũ. Quod qdẽ oĩo & alterius ẽ: & ipſũ eſt pariter alterũ. Cũ ipſum ſit deficiẽs/ac forte cõpoſitũ. Quãobrẽ quod ſolitariũ ẽ atq ſolũ/nullũ hẽre iudicat bonũ: ſed alia quadã cõditione excellẽtioriq rõne ipſũ exiſtere bonũ. Neceſſariũ eſt igiť bonũ ipſũ expetẽdũ eſſe: nõ tamẽ qa ſit appetẽdũ/iccirco fieri bonũ. Sed potius qa ſit bonũ/ ideo appetibile fieri. An igiť ultimo qdẽ i ordine rerũ/quod pręcediť/ẽ bonũ/ſẽpq aſcẽſus eiuſmõi facit/ut quod ſupius eſt/ ſequẽti deiceps adſit ut bonum: ſi mõ aſcenſus a ꝓportione analogię nuſq̃ diſcedat: ſed ſemp in maiora ꝓcedat. Sed gradũ deniq ſiſtet in eo quod eſt ſupremum: ultra quod nihil reliquũ ẽ/quod ſupius accipi poſſit. Idq primũ ẽ ac ueuera bonum/& bonum pręcipue maximum: cæteriſq cauſa bonitatis. Materiæ igiť bonum ẽ ipſa forma. Si. n. ſẽſum materia nãciſcať/ aduẽtu formę ꝓculdubio gratulabitur. Corpori uero bonum eſt anima. Nã abſq aĩa neq eſſet/neq etiã ſeruaretur. At animę bonum/uirtus. Iamq etiã ſupius/intellectus. Intellectui deniq bonum eſt illa/quam naturã primã apellare ſolemus. Exiſtimandum eſt pręterea horum quælibet aliqd in ea facere/quorum ſunt & bona. Hęc qdẽ adhibere ordinẽ & ornarum. Illa uero iam uitã. Alia ſapientiã beneq uiuẽdi dorem. Intellectui

Ploti
Opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USALES

denicꝙ bonū ipſū largiri munus quod dicimus in intellectū inde uenire/ ac bonū euadere/ quoniā eſt actus ex illo. Et quoniā etiā nunc quod lumen apellaſ̄ inde in hūc infunditur. Quod ſane quid ſit in ſequentibus diſſeremus.

MARSILIVS

Quæ ſenſu prædita ſunt hoc potiſſimū boni iam præſentis ſignū habere poſſūt: ꝙ hoc ipſo ſtabiliter delectanť/atꝙ in eo libentiſſime cōquieſcunt/meliuſꝙ inde ſe habent. Cap.XXVI.

q Vemadmodū circa res ſenſu carentes duo hæc .s. inclinatio ad naturale bonum finēꝙ ſuū/& quies in eo.s.in fine habituꝙ naturali aliud q̄ddā ſunt præter naturale bonum: ſunt enī quidam rei p̄ſequētis actus ad bonum/uel circa bonū/uel ī bono. Sic in rebus ſenſu p̄ęditis appetitus & uoluptas aliud quiddā ſunt q̄ bonum: nec uoluptas ipſa ſufficit. Optabilius enī eſt præſēte bono/quod appetimus delectari/q̄ delectari ſimiliter abſꝙ illo.

PLOTINVS

ε Vm uero quod natura ſentire pōt/quod accedit ad ipſum/ſi quādo accedit bonum/ cognoſcere poteſt: idꝙ habere ſe/dicere. Sed quid nā dicendū eſt: ſi forte decipiatur. Oportet profecto aliquam eſſe ſimilitudinem/ qua ſit deceptū. Quod ſi ita ſit:illud certe huic erit bonū/a quo eſt & deceptum. Nā & quādo illud aduenit/ab eo quod fefellerat iam diſcedit. Iam uero uniuſcuiuſꝙ appetitus & ſtimulus teſtatur eſſe aliquod unicuiꝙ bonū. Rebus quidē in animatis ab alio fit largitio boni. In eo autē quod habet aīam appetitus ipſe ſuū proſequiť bonum. Quēadmodum corpora naturaliter uita carēnia a uiuentibus curantur atꝙ colunť. Viuentia uero ſibimet prouiribus prouident. Quod āt bonum aliquis iam fuerit conſecutus/credi proculdubio poteſt/quādo uidelicet ſe habet melius:nec afficitur pœnitentia:ſed impletur:& ī eo pmanet: neꝙ aliud expetit. Quare uoluptas nō eſt p ſe ſufficiens. Nam qui uoluptate afficitur/ nō affectat idem. Nam etiā ſi uoluptatem ipſam affectare dicatur/nō dum tamē idem expetere conuincetur. Aliud nāꝙ ſemp eſt illud quo delectať. Oportet utiꝙ bonū/ quod aliquis ſprimis exoptet/eſſe nō paſſionē affectionē ue quādā/quæ qui conſequiť intus afficiať. Vnde & uacuus reſtare poteſt. Qui affectionē ipſā eſſe indicat bonū:quādo affectionē habet ſolam:quā ſimiliter præſente bono alius poſſideret. Quāobrem nullus ſprimis eliget/ita ſe affici nō habendo bonū aliquod/ſicut alter habendo. Ceu gaudere quaſi habeat filiū/cum nō habeat. Neꝙ qui uentrem ſplere cupiunt/eligunt tanq̄ bonum ita delectari/nō comedēdo quaſi comedant. Neꝙ q Veneri p̄rſus indulgēt/tanq̄ ſuū eligent bonū/ita duntaxat uoluptate pfundi/re amata nō potiūdo/neꝙ rē pagendo: pinde ac ſi potianť & pagāt.

MARSILIVS

Neꝙ appetitus neꝙ uoluptas efficit ut aliquid bonū ſit:ſed ipſa natura boni eminus quidem allicit appetitum:cominus aūt uoluptate demulcet. Similiter nec propria quædam familiaritas cauſa eſt ut aliq̄d tibi ſit bonum Cap.XXVII.

n On enim optabile ſalutareꝙ tibi eſt quodlibet ſimile uel propinquum neꝙ ſatiſfacit æqualitas:ſed ipſam boni naturam uirtus euiſmodi comitatur:qua tanq̄ domeſticum propriumꝙ nobis occurrat: q̄uis ubiꝙ ſit natura ſuperius. Bonum igitur uniuſcuiuſꝙ ſe habet ubiꝙ uel tanq̄ ſpēs quædā ad ſubiectum: uel tanq̄ ſpēi principium ad ſpēm & ſubiectum.

ſ Ed quid nā oportet contingere unicuiꝙ ut quod ſibi eſt cōſentaneū habeat. Profecto ſpēm quandā dicemus: Cōſentanea.n. eſt materiæ ſpēs:& aię ſpēs.i. uirtus. Hęc uero ſpēs/ nūq̄d ex eo ꝙ ꝓpria eſt familiariſꝙ illi/ eſt & illi bonū? Appetitioꝙ uergit ad ꝓpriū? Forte nō ita. Simile.n. ꝓpriū eſt: Atꝙ ſi uelit aliquis habeatꝙ ſimile/eoꝙ gaudeat:nōdū tamē poſſidet bonum. An igitur quādo cōceſſerimus eſſe bonum/nō etiā propriū concedemus? Dicendum eſt utiꝙ iudicium de proprio ad ipſū præſtantius ac melius referendū eſſe: ad quod uidelicet aliquid eſt ī potentia. Cum.n.ī potentia ſit ad aliud: illo ꝓculdubio indiget. Illud aūt quo uelut præſtantiore id indiget/ certe huic eſt bonum. Materia uero maxime oīum eſt egena: Cui forma ultima cōueniēs & ꝓxima eſt. At ultra materiam gradatim ad ſupiora cōſurgitur. Proinde ſi idem ſibi met bonum eſt: multo magis eſt ei bonū perfectio eius & ſpēs:quod ue eſt eo præſtātius. Quod ſane & ſua natura tale eſt:& ei tale prouenit. Quoniam & ipſi bonum affert. Sed cur nam ipſum eſt bonum? An quoniam ſibi eſt maxime ꝓprium? Non ſane. Sed quoniam eſt quędā ſors & portio boni. Quāobrē illis qui ſinceri melioreſꝙ ſūt familiantas tum ad ſe/tum inter ſe magis propria ineſt. Iam uero perabſurdū eſt inquirere:cur nam aliquid cū ſit bonum/ſibimet ſit bonum. Quaſi uero oporteat ab ipſa ſui natura diſtare:neꝙ amare ſeipſum tāquam bonū. Sed in re ipſa ſimplici hoc eſt indagādum. Nunquid ubi nullo modo ineſt aliud atꝙ aliud/ſit ꝓpria quædam ad ſeipſum neceſſitudo. Ideoꝙ ſibimet ſit bonum. Impræſentia uero ſi recte hęc a nobis dicta ſunt/ atꝙ aſcenſus gradatim præſtat bonum in natura aliqua conſtitutum/nec appetitio facit bonum:ſed appetitio ſurgit potius quia bonum:item aliquid ī eis fit quæ nāciſcuntur bonum:quod ue ipſam boni comitať adeptionem:eſt uoluptas:profecto etiā ſi uoluptas nulla comitaretur: adhuc tamē eligendū eſſet ipſum bonum:ipſumꝙ p ſe quęrendum.

MARSILIVS

Materiam primā cogitamus quaſi potentiā quandā informē quidem: ſed naturaliter capiendæ formę paratā. Qua igiť ratione informis eſt/malum eſt:neꝙ ꝓprie ſic appetit bonum. Qua uero rōne potentia parata formæ/non ē malū. Ac ſi quo modo poſſit appetere/ſic bonum.i. formam appetit: præſertim occulto quodam ſuę deformitatis odio Cap.XXVIII.

ſ Icut ipſum bonum ſibi & omnibus eſt amabile:ita ſi fingatur ipſū malū/ nec aliis nec ſibi erit amandum. Vnicuiꝙ bonum eſt ſua quędā ſpēs forma/pfectio/actus ſupne depēdens. Sed forma ſpēſꝙ materiali iformitati paſſim opponiť. Quo igiť forma ē a materia ſepatior/eo gradatim magis ſpēs ē/ magiſꝙ bonū. Sepatiſſima tandē ſpēs/ optimum. Ipſū uero bonū nec ſpēs ulla iā eſt/nec alicuius bonū: Sed ſpērum auctor pariter & bonorum.

PLOTINVS

q Vod autē ex ſuperioribus ſequitur: conſiderandū nūc arbitramur. Si ubiꝙ quod tanq̄ bonū adeſt/ſpēs quędā eſt:& ſpēs eſt ipſi materię bonū: quę rendū eſt/nunq̄d ſi materia uolendi aliq̄d cōpos euaſerit: uelle poſſit ſolam ſe ſpēm fieri. Verum ſi hoc uoluerit/interire uoleť. Omnia uero bonum ipſū appetūt. Sed forte nō exoptabit quidē eſſe materia:ſed eſſe dūtaxat. Id uero hēns malū ſuū abicere uoleť. At uero malū:qūo bonū appeteť? Sed ꝓfecto neꝙ materię

Ploti
ni
opa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

appetitionē attribuimus: ſed ſuppoſitionē quandā adduxit cōditio diſputandi: attribuēs quidē ſenſū/ſi mō attribui poſſit/ſeruata materia. Et ſane aduenīēte ſpē uelut inſōnio quodā boni/in melion ordine cōſtitit materiam collocan: Si ergo malum materia eſt/qūo res ſe habeat/iā eſt dictum. Sin aūt aliud quiddā tanq̄(ut ita loquar) malitia atq; ipſū eius eſſe/ ſenſū accipiat/ nunquid adhuc ipſum pro ꝓpnū familiareq; penes id quod eſt ꝓeſtantius/erit bonū? Sed profecto nō erat malitia ipſa quę eligebat bonum: ſed potius quod habebat in ſe malum. Sin aūt idem ibi ſit eſſe atq; malum: quonam pacto hoc bonum experet? An forſan uide ri poterit: ſi malum ſeipſum ſentiat/ amaturum eſſe ſeipſum? Sed ꝓfecto quo nā mō amari poterit/ipſum non amabile? Non. n. in eo ipſo quod ꝓprium dicitur & domeſticum/rōnem boni cēſuimus collocandā. Et de his quidē nūc ita ſit dictū. Verum ſi ſpēs ubiq; eſt ipſum bonū: ſemperq; altius aſcendendo/ſpēs magis oc currit/magis. n. ſpēs eſt aſa q̄ corporis ſpēs. Ac penes animam ſpēs magis atq; ma gis: & deniq; itellectus magis ſpēs eſt q̄ aſa: certe ipſum bonum oppoſita quā ipſi matenę uia procedit: eiq; præcipue cōuenit: quod purgatum eſt/ & a materia longe ſemotum: pro puritatis quidem gradibus unicuiq;: maximum uero bonū ipſi congruit/a quo quicquid materiæ cogitari poteſt/longe ſeiungitur. Atqui & ipſius boni natura omnē materiam fugiēs: imo uero nec uſq̄/ nec ulla cōditione propinquās/proculdubio in naturam aufugit ſpē omnino uacantem: A qua pri ma ſpēs oritur. Sed de hoc i ſequentibus ꝓtractabitur.

MARSILIVS

Manifeſtiore ſolemus uoluptate moueri: dum extra ꝓfectum corporis uel animi habitum poſiti reſtituimur i illum: q̄ ubi ꝓfectum iam ſumus habitū conſequuti. Ex quo patet uoluptatem illam quæ quaſi motio quædā eſt/non eſſe finem pfe ctionemq; naturę Cap. XXVIIII.

n Empe i habitu naturali ſtatuq; uitæ perfecto/mobilis quidem uoluptas illa deſinit facta iam tranquillitas/& optima(ut ita dixerim) ualitudo ha bitudoq; naturalis mobili uoluptate conſtantior/uerior/optabilior. Contra illos qui opinanē/nec ſine uoluptate/nec prēter uoluptatē aliquid eſſe bonū/Plotinus aſſerit/eſſe/uiuere/ſentire/intelligere/& ſimilia/eſſe bona eligendaq;: nō eo dunta xat argumento: quod cōmuniter cū uoluptate quadam manifeſta cōtingāt. Sed quoniā eorum oppoſita tanq̄ mala naturaliter fugiantur.

PLOTINVS

u Erū niſi uoluptas ſequaē bonū: fiat autē ante uoluptatē aliq̄d ꝑꝑ quod & uoluptas ſoleat comitari/ cur nō bonū etiā tūc gratū amabileq; occur rat? Sed cū gratū lætūq; dixerimus/ſimul iā diximus uoluptatē. At ſi exi ſtat quidē bonū/ exiſtēte uero poſſibile ſit nō eſſe iucūdū: quid nā dicemus? Sed forſan ſi ita ſit/etiā præſente bono q ſenſū habet/bonū nō agnoſcet adeſſe. Forte etiā nihil ꝓhibet aliquē/cognoſcere quidē bonū. Neq; tamen moueri aliter poſtq̄ illud habet. Quod quidem maxime cōuenit admodū temperato/ & nullius ege no. Quapropter nec primo exhilaratio conuenit/nō ſolum quia ſimplex eſt oio: ſed quoniā ipſa dūtaxat adeptio quæ indigētis eſt/uoluptate ꝓfundiē. Sed hoc quidem tunc demū perſpicue apparebit/poſtq̄ reliqua oia purgauerimus: ſermo nemq; illum nobis oppoſitum expulerimus. Hic uero eſt/qui dubitat/quid nam fructus accipiat qui mētem habet ad compandam boni ſortem: ſi nullo prorſus

moueatur affectu: dum hęc audit: ꝓpea q hęc re ipſa nequaq̄ percipiat: ſiue dum audit nomen/uel aliud quoduis eorum exiſtimat ſingulatim: ſiue aliq̄d ſenſibi le quærit: bonūq; i diuitiis/uel aliis eiuſmōi ponit. Aduerſus hunc ergo dicendū eſt: quando hęc deſpicit/interea cōfiteri poſitum eſſe aliquid apud ſe bonū: cum uero dubitet ubi poſſimum/& qua ratione ſit poſitum/ nimirum notioni illius apud ſe inſitæ/hęc deinceps accōmodare. Fieri nāq; non pōt/ ut qui huius ipſius omnino imperitus eſt & ignarus/aliquando dicat: iſtud aut illud hoc ipſum eſſe nō poteſt. Forte etiā eiuſmodi ſermo ipſum bonum ſup mentē eſſe uaticinatur. Prēterea ſi ad ipſum bonū uel ad illius proximū ſuſpicięs non diſcemit: expedit ſaltem ex oppoſitis bonum excogitare. Alioquin nec ignorātiam quidem malū eſſe fatebitur: Quāq̄ omnes intelligere cupiunt: Omnes intelligentia gloriantur. Teſtantur hoc & ſenſus/qui ad notitiam ac uelut itelligentiam natura cōtendūt. Si igitur intellectus pulchrum quiddam eſt atq; uenerādū: maxime uero primus: dicage quid nam imagineris extimaturum: ſiquis genitorem patremq; mentis in ſpicere poſſit. Proinde qui eſſe & uiuere uerbis ſpernit/ipſe interim contra teſtat: & omnes uerbis habet repugnātes affectus. Quod ſiquis grauiter ferat uitam/is certe non ueram uitam: ſed illam potius quæ morti miſcetur/reſpuere iudicatur.

MARSILIVS

Finis intellectualis animæ eſt expeditus & ſūmus actus intelligentię i ipſum uni uerſi bonum prorſus intentus Cap. XXX.

a Ctus eiuſmodi beatitudo eſt/etiā ſi nulla huic uoluptas exterior adiūga tur: neq; tamen ipſe eſt uoluptatis expers. Ipſa. n. expedita actionis inte gritas atq; ſūmitas eſt uoluptas. Tūc uero maxime & ſimplex unūq; exi ſtit. Gaudet uero ſeipſa pęnitus ex ſuperiori lumine iam formata. Profecto ſicut ſūmitas luminis circa ſpeculū cōcauū iā eſt calor: ita ſūmitas eſſendi iā eſt uita. Si militer uiuendi ſenſus/ſentiendi imaginatio: Imaginādi rō. Rōnis itelligētia/itel ligentię gaudium. Gaudii bonum. Nēpe ad ſupremū uniuerſi gradum nō ꝑ diui ſionē: ſed ꝑ unionem aſcēdiē paulatim. Iam uero ſicut elemēta eodē naturæ nixu quod ſibi cōſentaneum eſt petunt atq; fruunē: Ita mens eodem actu/quādo ſum mus eſt uergit i finem ultimū tanq̄ uerū/ & fruiē tanq̄ bono. Sed de fine & itelli gentia & uoluptate in cōmentariis Philebi latius diſputamus.

PLOTINVS

p Oſt hæc utrum uoluptatē bono oporteat eſſe permixtam: alioquin ſper fecta ſit uita: etiā ſiquis diuina/eorumq; principium ſpeculetur: attingē tes bonum animo ſueſtigare debemus. Iam uero ubi Plato bonum com ponere uidetur ex intellectu tanquā ſubiecto: atque ex affectione quadā animæ/ quę intelligentiam ſequitur: ibi certe neque finem neque bonum ipſum compoſi tum eſſe aſſerit: ſed illic ipſe intellectus eſt bonum. Nos autem huius boni poſſeſ ſione gaudemus. Atque hæc una de bono opinio eſt. Altera uero opinio uel ex poſitio eſt illa/quæ ſic admiſcet intellectui uoluptatem: ut unū aliquid ex utriſq; ſubiectum ponat: ut nos intellectum eiuſmodi compantes/ſiue cernētes/bonum iam habeamus. Q uippe cum deſertum aliquid atq; ſolum neq; fieri poſſit: neq; ſi poſſit/tanquam bonum nobis ſit exoptādum. Sed quęrendū eſt/qua conditio ne potiſſimum intellectus uoluptati in unam naturæ conſpirationem perfectio nemq; cōmunem permiſceatur. Cōſtat proculdubio corporis uoluptatem menti

Ploti
pi
ōpa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USALES

permiſceri non poſſe. Quinetiã neq; lætitiam ullã animi cum uoluptate corporis cõgruentẽ. Sed profecto quãlibet actionẽ/ affectionẽ/uitam ſequi oportet & pariter comitari/quaſi aliquid ſupfuſum/dum uidelicet alicui quidẽ attui naturaliter cotẽdenti obſtat impedimentum: & cõtrarii aliquid admiſceãr: quod quidem nõ permittit uitam ſui iuris exiſtere. Alicui uero actionis ipſe tenor purus ſincerusq; procedit: uitaq; uiget affectiõe ſerena. Hanc ob cauſam qui talem mẽtis habitum eſſe libẽtiſſimum & optatiſſimũ arbitrantur: illum interea dicunt cum uoluptate miſceri. Idq; apellationis proprię defectu afferre uidentur. Quemadmodum faciunt & qui alia quoq; nomina nobis amata trãſferunt ad diuina. Quale illud ẽ Intellectus nectare ebrius. Item ad cõuiuium itur & pabulũ. Rurſus apud poetas Iupiter ipſe ſubriſit: ſimiliaq; permulta. Eſt. n. illic reuera uitæ ſors libẽtiſſima amabiliſſimaq; & maxime omniũ exoptãda. Conditioq; eiuſmõi neq; fit aliquando: neq; in motu uerſatur. Cuius quidem cauſa eſt/quod colorat ipſa & illuſtrat atq; ſerenat. Quãobrem. Plato ueritatẽ adhibet mixtioni: præponitq; mixturæ moderatorem.. Ait etiã contẽpationem & pulchritudinem i mixtura/in pulchrum inde procedere. Itaq; ſecũdum hoc nos/& i hoc ponimus portiones. Hoc aũt eſt reuera nobis amãdum. Eſt & cõſequendum/quatenus ad id quod i nobis eſt optimum/nos met prouinbus reuocamus. Hocitaq; contẽpatũ & pulchrum & ſpẽm ita compoſitam/cõſtat eſſe uitam pſpicuam intellectualẽq; & pulchram.

MARSILIVS

Ipſum bonum uniuerſi principium nõ ſolũ mentẽ aíamq; procreat: ſed etiã radio his infuſo uelut amatorio quodã hamo aſſidue reuocat ad ſeipſũ. Vbi radium tum i anima/tum i mẽte/tãdem i lumẽ uitale gratioſumq; cõuertit: Atq; hæc utro biq; eſt ipſa felicitas Cap. XXXI.

a Nima nõ ſolum p amorẽ diuinitus inſitum: uerũ etiam p rõnem ad ſupnam pulchritudinem prouocatur. Quãdo uidelicet argumẽtatur/corpoream pulchritudinẽ tanq; i deformitate diſtantia mobilitate poſitam necceſſario impfectam eſſe: ideoq; ab incorporea proficiſci. Sic anima tãdem diuina mente formatur. Vnde mox patrem diuinæ mentis agnoſcit.

PLOTINVS

c Vm igitur oía ex illo facta ſint pulchra: quod eſt ante oía/& inde cũcta refulgeant: intellectus q dẽ intellectualis actionis fulgorẽ illinc adeptus ſit: quo deiceps naturã pferẽs illuſtrauit: aía uero uim ide accipiat ad uiuendum: plurima uidelicet uita i eam exuberãte: nimirũ & itellectus illuc ptinus erectus eſt/atq; pmanſit. Satis ſibi factum putãs: dũ illi propius adſtat: & aia illuc cõuerſa/quæcũq; poteſt cũ primum agnouit/atq; pſpexit: admodum ſpectaculo gaudet. Et quatenus uidẽdi compos eſt/ ptinus obſtupeſcit. Videt ãt uelut inde pulſata: atq; illius aliquid in ſe habens/uelut ſui conſcia ſimul i ſe ipſa perſentit. Atqui quodãmõ iam affecta deſiderare/cępit/inſtar eorũ/ qui ex quadã rei amandę imagine incitantur ad ipſius rei ſpectaculum exoptãdũ. Quẽadmodum uero apud nos amatores ſe ad amati ſimilitudinẽ cõfigurãt: tũ corpora cõcinniora: tũ elegantiores animos pro amati ſimilitudine ſtudioſe reddentes: ut quoad fieri poteſt amati temperantia aliiſque uirtutibus nihilo inferiores euadant: alioquin ab amatis uirtute prædictis prorſus contemnerentur: atque ii ſunt ex amantium numero/ qui amati familiaritate frui quandoq; poſſunt. Eodem pacto & anima amat quidem ipſum bonum: ſed ab ipſo eodem ſtatim ab initio ꝓuocata eſt ad amandũ. Et profecto quæcũq; promptum habet amorẽ: nequaq; expectat/ut ex his quæ apud nos pulchra ſunt/in ipſius boni memoriã reuocẽt: ſed amorẽ in ſe habẽs/etiã ſi quod hẽt ignoret/aſſidue quęritat: uolẽsq; ad illud accedere/noſtra hæc oía deſpicit. Nempe cõſideräs quæ i hoc mũdo pulchra uidẽtur/nõ iniuria deſpicit: cũ ea i carne corporeq; iacẽtia uideat: pręſẽtiq; ſubiecto locoq; polluta/ dimenſionibus quoq; diſperſa. Quæ profecto &ſi pulchra dicunt/nõ tamẽ ipſa uera ſunt pulchra. Nefas eni eſt opinari ipſa quę reuera pulchra ſũt/ſeipſa qualia ſunt in corporũ lutum imergere: & fedare ſeipſa/atq; diſperdere. Iam uero quando quæ apud nos pulchra putãtur/cõſideraꝛ i perpetuo fluxu uerſari/deprehendit oío/hæc quod i eis emicat/aliunde nanciſci. Poſt hæc illud prorſus attollit: potẽs uidelicet quod amat deniq; cõſequi: neq; prius deſiſtit/q; aſſequat: niſi forte quis illi extirpet amorẽ. Vbi tãdem & oía pulchra & uere exiſtẽtia cernit: & impleta entis ipſius uita ualde corroboratur. Fitq; & ipſa ipſum uere ens: habitatq; ibidem uere cõprehendẽs/& ꝓxime habitãs: quod iãdiu quęrent/perſpicue ſentit.

MARSILIVS.

Quicquid eſt i mundo itelligibili ſpẽs quędam eſt: Et ipſe totus eſt ſpẽs cõſtans ex ſpeciebus. Spẽs aũt unaquęq; eſt aliquid intelligentia definitũ. Vnde & altera ab altera plane diſtinguitur. Vniuerſa rurſum ſpecies conſtans ex definitis eſt denię definita. Item in multitudine ſpecierum unus illic pulchritudinis ſplendor emicat. Cap. XXXII.

Portet igitẽ & ſup definitã illius mundi naturã peruenire ad ipſam incom
o parabilis uirtutis imenſitatem. Et a pulchritudine quæ ſplendor quidã eſt in multis/quaſi ſtellis aſcẽdere ad ſimplicẽ ipſius boni lucem uelut Solis. Quę quãuis ſpẽs nulla ſit: eſt tamen ipſa pulchritudinis pulchritudo. Et quoniã bonitas pulchritudoq; infinita eſt/infinitũ propinquantibus accendit amorem. Hinc argumẽtari poſſumus aíarum beatitudinẽ ſempiternam.

PLOTINVS.

Ic iam fas eſt quęrere hũc i modũ. Age dic aía/ubi nã ille ſit q tam ingen
h tem pulchritudinẽ procreauit: qui tam excellentẽ progenuit uitã: qui primã fecit eſſẽtiã. Cernis o aía ipſam i oibus & uariis ſpẽbus pulchritudinẽ coruſcantẽ. Pulchrũ q dẽ eſt ibi cõſiſtere. Sed operępretiũ eſt aíum i pulchro iam exiſtentẽ/unde nã hęc ſint/& unde pulchra fiant/inueſtigare. Oportet ſane ipſũ pulchrorũ oium auctorẽ/eorum nullũ pẽnitus eſſe. Alioq; ſiquid eorũ ſit/ pars tantũ quędã erit. Igitẽ neq; forma quędã talis eſt/neq; potẽtia quędã. Neq; rurſus eſt cunctę/quę ibi fiũt/exiſtuntq; formę/atq; potẽtię. Sed oportet ſup oẽs extare potentias atq; formas. Eſt ergo principiũ ipſum ſpecie uacãs: nõ ita quidẽ ut indigeat forma/ſed potius a quo ois forma intellectualis exoriẽ. Quod eni factũ eſt/ſi modo fiebat/oportuit aliquid effici. Ideoq; propriã accepit formã. Quod aũt a nullo factũ eſt/nimirũ neq; factũ eſt aliquid. Hoc igitẽ nullum entium eſt: & entia cũcta: nullũ quidẽ: quoniã poſteriora hoc entia ſũt. Cuncta uero/quoniã ex ipſo naſcunt. Cum uero facere oía poſſit/quã i ſe hẽat magnitudinẽ? An forſan erit imenſum? Verũ ſi imenſum/magnitudinẽ habet nullã. Magnitudo. n. in rebus ſolũ poſtremis habet locũ. Iam uero oportet ipſũ magnitudinis effectorẽ nõ eſſe participẽ magnitudinis. Quinetiã ipſa quæ dici ſolet eſſẽtiæ magnitudo

nō est quātitas ulla. Habere ꝓculdubio pōt/quod post illud est/magnitudinem. Magnitudo uero illius est/nihil eo potētius esse: nihil ęquari posse cum illo/quo enī ex suis illi ęquari quis possit? Cum nihil possideat idem. Prēterea quod dici solet/Deum p oia ſecula pq; uniuersum ubiq; regnare/neq; ſignificat ī Deo mensuram/neq; uastam rursus imensitatem. Alioquin quo nā pacto reliqua metreť? Neq; igitť figurā rursus ī eo ullam fingere decet. Proinde res illa desiderabilis/cuius neq; figurā neq; formā accipe ullā potes/summope desideranda est & amanda: imensusq; illius est amor. Neq; enī hic finitus est amor/quādo neq; amatum quidem ipsum est finitū: Sed amor huius ē ifinitus. Quapp & pulchritudo eius alia rōne se habet. Est enī ipsa super pulchritudinem pulchritudo. Cum enī nullū sit entium/quo nam pacto esse potest aliqua pulchritudo? Cum uero amabile sit/nimirum est pulchritudinis auctor. Est itaq; pulchritudinis uniuersę potestas: ac flos ipse pulchram efficiens pulchritudinem: Eam nanq; generat/& genitam sue pulchritudinis abundantia efficit pulchriorem. Quamobrē pulchritudinis principium est/& finis. Cumq; sit pricipium pulchritudinis: illud quidem cuius principium est/efficit pulchrum. Pulchrum uero facit non in forma: sed ipsum quoq; factum illic est nō formatum: & alio quodam pacto consistit in forma. Quæ.n. hoc ipsum quod est dūtaxat existit forma/sedet ī alio. Quę quidem si sedeat in seipsa aliqd sine forma censeť. Quod igitť est pulchritudinis particeps/formati est. Nō aūt ipsa pulchritudo formať.

MARSILIVS.

Pulchritudo ipsius boni specie uniuersa supior est. Pulchritudo itelligibilis mūdi est spēs uniuersa. Itemq; pura: quoniā nihil ibi est informe. Nihil ita formatū: qn ipsū sit & forma. Pulchritudo mūdi corporei est inferior uera specie: quoniā ex forma simul atq; informi/ac etiā deformitate cōponitť Cap. XXXIII.

o Miniformis illa diuini mundi formositas &si q̄plurimū admirāda/tamen definitū quiddā est: nec amāda summope. Sed ipsa bonitas melior omni forma. Nam & ī mundo diuino quanuis unūquodq; sit forma quędā/est tamē aliqd ibi ad aliud compatum/quasi materia. Vnde & hoc & illud est aliqd definitū. Pulchritudo igitť ī mūdo diuino/tanquā ipsius boni splendor aiam illic admirabūdā/p amorē clam reuocat ad ipsum bonū. Pulchritudo similiter in aia tanquā splēdor intelligentiæ p amorē ad amandū intellectū latenter inuitat. Pulchritudo ī corpore uelut pulchritudinis aialis imago ad desiderādā incorpoream pulchritudinē adhortať.

PLOTINVS.

q Vando igitť pulchritudo dicitť ꝓcul a tali quadā forma nobis est fugiendum: neq; ponenda nobis est ante oculos: ne ab ipso reuera pulchro tali quid/quod exigua participatione pulchrū dicitť/corruamus. Nempe spēs nō formata reuera pulchra est: si modo sit spēs. Et profecto quatenus a materia segregādo ī formā oēm progredieris/uelut ad ipsam in rōne seminaria formā: in qua differe aliud ab alio dicimus: quemadmodū iustitia & tempantia iter se distinguunť: quoniā itellectus ꝓprū qddā ī his itelligit: ꝓfecto &si illic oia pulchra sūt/tamē ex eo q̄ propriū aliquid designať/quodāmodo diminuta deprehēdes/etiam si cūcta simul quę ī mūdo itelligibili sūt/cōprehēderis. Nēpe si unūquodq; singulatim illic accepis/formā unā intelligibilē habere uidebis. Si cuncta simul/uelut formā quandā uarietate discretā. Iam uero si hucusq; ꝓcesseris/cōsiderare te ulterius oportebit: quale potissimum illud excogitandum sit/ quod sane hoc ipso superius est undiq; pulchro & omniformi uarietate distincto: ipsum tamen nulla uarietate discretū. Quod aius q̄dē appetit: neq; tamē cur tale quiddā appetat/unq̄ exprimit. Ratio uero dictat/hoc esse reuera nobis amādū: siquidē in eo gradu q oēm spēm supeminet ipsius optimi maximeq; amandi natura cōsistit. Quamobrē quodcūq; ī spēm referēs monstraueris aio/in hoc ipso aliud quiddā semp quod formauerit/expetit. Docet itaq; ratio/quod formā hēt/ipsāq; formā spēmq;/esse aliquid mensuratū. Id uero nec uniuersum esse: neq; per se sufficiens: neq; suaptenatura pulchrū: Sed & hoc esse permixtū. Oportet igitť hęc quidem esse pulchra: sed mēsurata. Ipsum uero quod reuera pulchrū uel potius superpulchrum nullius mensurę limite circūscribi. Si ita se habet/certe nec esse formatum: item nec esse spēm. Quod igitť primo est amabile/primūq; existit/omnē prorsus spēm supeminet: pulchriq; intelligibilis illic pulchritudo decorq; exstat ipsa boni natura. Testanť hoc amantiū passiones. Quādiu enī circa figuram oculis manifestam dūtaxat quis intuēdo uersať/nōdum amore corripitť. Sed cum primū animus ab illa se reuocās/ figurā in seipso cōcipit nō ultra uisibilē/neq; diuiduam: amor protinus oritur. Amatum tamen adhuc intueri desiderat: ut quod ī amāte arescit/amati iugiter irrigeť aspectu. Sin aūt aiaduertat transcendendū esse ad aliquid a forma remotius: illud manifestius exoptabit. Et.n. quod ab initio passus est/id certe est quidā ex tenui quodā lumie incitatus ingentis luminis amor. Forma nanq; rei cuiusdam/ut ita loquar informis/uestigiū est. Quæ quidem gignit formā: interim ipsa nō forma. Gignit inq̄ formā/quādo materia iam ꝓpinquat. Materia uero suaptenatura necessario remotissima est. Quippe cū ne postremarū quidē formarū ullam ex seipsa possideat. Quamobrem si amabile nobis est/nō quidē materia/sed quod specie formatū est: spēs aūt in materia/fit ab aia: aia uero magis spēs est/magisq; amanda. Item itellectus magis est q̄ aia spēs/magisq; amabilis: proculdubio primā ipsam pulchri naturam oportet super omēs formæ limites constituere.

MARSILIVS.

Cum pulchritudo q̄libet a quocūq; ameť semp appetať sub rōne boni/necessarium ē ipsū bonū esse pulchritudinis principiū & amoris Cap. XXXIIII.

b Onum igitť ipsum semper ubiq; prēsens/cū primū illuxerit aio tam sereno mirificū accendit amorē. Quādo uidelicet aius formas oēs intentionesq; nō solū imaginabiles/sed etiā intellectuales exuerit: Tūc p amorē infiniti boni ifinitū una cū bono mirabiliter copulatur/gaudio illinc ineffabili plenus. Quod quidē nō solū post uitā prēsentem: uerum etiam ī hac uita cōsequi quandoq; potest.

PLOTINVS.

c Vm ita se res habeat/haud quaq̄ admiraturi sumus ulterius/quod acerrimos amoris stimulos incitat/procul ab omni forma/etiam itelligibili esse semotum. Quandoquidem & aia cū ardēti illius flagrat amore: quācūq; formā hēt in se/deponit: etiā siqua intelligibilis ipsius in ea sit forma. Fieri nāq; nō pōt/ut qui aliud quoduis habet/uel circa aliud agit: aut uideat illud: aut congruat cum illo/atq; copuletur. Sed oportet neq; mali/neq; boni aliud quicquam

Ploti
ni
opa.

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ī promptu habere: ut quādoq; capiat sola solū. Postq̄ uero id aīa feliciter consecuta fuerit: idq; ad eā accesserit: īmo uero iam præsēs nup illuxerit: quādo uidelicet illa seipsam a cęteris præsentibus reuocauerit: prępārās seipsam interea ut pulcherrima fiat/similisq; euadat: apparatus aūt eius atq; ornatus illis qui se rite prępārant/dūtaxat est cognitus. Postquā inq̄ ita se animus compauerit cernet in se Deum ipsum subito coruscantē: nihil enim interuenit medium: neq; ibi duo quędam discernenē ulterius: sed ambo iā unū. Neq; enī q̄diu adest/discernere licet. Id aūt apud nos imitari solent amantes & amati mutuo redamantes: qui conflari nituntr̄ in unum. Iam uero aīus ita defixus in Deum/corpus suum non sentit ulterius: neq; se esse animaduertit in corpore: neq; seipsum aliud quiddā esse pronuntiat/nō hominem/nō animal/nō ens/nō uniuersum. Horum nāq; prospectus inęqualis quodāmodo est/atq; distractus. Neq; tātū animus tunc habet otiū/ut actē ad ea conuertat: neq; uelit habere. Verum cū ipsū studiose quęsiuerit/illi pręsenti se prorsus insinuat: illudq; pro seipso iam cernit: neq; tantū ei uacat/ut hūc agnoscat euentum. Quo quidem ī statu nullis thesauris præsentē thesaurū commutabit. Neq; etiā siquis cælum totū elargiaf̄. Quippe cum cognoscat/nihil esse præstantius: nihil melius: nempe nec supius ascendere pōt. Cætera uero contuens nihil aliud esset q̄ descendere: quāuis & illa sint excelsa/& animus ipse sublimis. Tunc demū aīus iudicium oīo uerum assequitr̄. Tunc prorsus agnoscit hoc ipsū esse/quod olim totis uiribus affectabat. Tunc ꝑculdubio asserit nihil esse prestantius. Nulla. n. est ibi fallacia. Alioquin in aliquid ueritate uerius licebit incidere. Quod igitur tunc dicit aīus/ipse iam illud existit: dicitq; posterius: Dicitq; silendo. Cūq; beata iam suauitate sit affectus/q; optime sit affectus/minime fallitr̄. Nō enim hoc ait/quasi corpore titillante: sed iam illud effectus/quod & quondam/quādo felix existeret. Tum uero cętera ꝑrius oīa/quibus delectari antea cōsueuerat. Quando potētia opibus/ ornamentis/ formis/doctrinis/ oblectabaf̄/agnoscit iam pęnitus cōtemnenda. Quod quidem nō facile tunc deprehendere poterat. Quando nondū meliora fuerat cōsecutus. Prętерea nihil timet aduersi/dum uel copulaf̄ illi/uel aspicit illud. Deniq; si cōtigerit/alia circa animū oīa destrui/hoc ipsū libētius approbabit: ut solū sit penes ipsum: eousq; iam affectionis prospere suauisq; processit.

MARSILIVS.

Ipsum bonum ita est ab omni multiplicitatis mobilitatisq; suspitione semotum/ut aīa illo fruens intelligētiam exuere compellaf̄ quodāmō actioni cuidam multiplici mobiliq; consimilem. Cap. XXXV.

i N hac aūt fruitione idem ipse Deus est lumen/quod intuetur aīus: & per quod intuef̄. Euaditq; tibi uisio ipsa luminis ipsum lumē. Est autē in intellectu primo intuitus atq; contuitus. Ille directus in Deum/inde formatur/fitq; mox naturæ suæ sic iam formatæ cōtuitus. Illo supra seipsum Deo fruitur. Hoc aūt seipso potir̄. In aīa quoq; est unitas intellectu superior: ꝑ quā Deo fruitr̄ uisione quadam intelligentiam superante.

PLOTINVS.

a Deo uero tunc ad uotū affectus est aīus/ut intelligentiā quoq; nihilipendat: q ue prius eam admiratus fuerit/ iam minime ꝑbet. Quippe cū intelligētiam esse motionem quandam plane cognoscat. Ipse uero mouen nō optet. Atqui neq; etiam illum esse pronuntiat intellectum/quem cernit: quanuis aīus ipse itellectus iam factus intueaf̄: utpote intellectu pęnitus occupatus/in loco; intelligibili constitutus. At uero positus quidem ī ipso/& circa ipsum habēs intelligibile/nimirum itelligat. Postquā uero Deum illum uidit/omnia prorsus obmittit. Perinde ac siquis domū ingressus uarie admodū exornatā/singula intus ornamenta cōsideret: & prius q̄ dominū eius uiderit/admireī. At postquā inspexerit dominū imaginū illarum pulchritudinē admodū superantē: utpote qui nō uelut imago quædā pulchra: sed reuera pulcher occurrat: ideoq; supra modū hūc admireī: illisq; dimissis/solum ī posterū cōtempleī: attentiusq; oculis ī eum defixis inspiciens/haud ulterius ipsa uidendi cōtinuitate/ipsum proprie uisibile uidear: sed uisionē ipsam miscear cum uisibili: adeo ut ī ipso quod prius erat uisibile ipsa iam uisio fiat. Cętera uero spectacula eum interea lateāt. Forsan uero similitudo hæc analogiam proportionēq; seruaret: siquidē ille qui cōtemplatori domus occurrit/nō homo/sed Deus quidā foret: & hic quidē nō aspectui patēs: sed cōtemplantis mentē pęnitus implēs. Existimādū est igitr̄ intellectū geminā uim habere: alterā quidē ad intelligēdū/p quā interna sibi cōspiciat: alterā uero/qua superiora suspiciat iactu quodā intuendi & perceptione quadā: quo quidē intuitu atq; acceptiōe prius etiā uidebat solū: uidēdoq; accepit posterius intellectum: unūq; existit. Atqui illa quidē sanę mentis uisio est: hæc aūt ipsa mens est amens. Quādo enim insanit nectare pęnitus ębria/ tūc amore corrupitr̄/seipsā in affectionē suauitatēq; beatā saturitate diffundēs. Et ꝑfecto huic satius est ębrietate hac occupari/q̄ procul ab eiusmodi potu sobrie uiuere. Sed nunqd mens illa uicissim alia prius/alia posterius cōtemplaf̄? Nequaquam. Quāuis disputatio docendi gratia introducat eam quasi alternis uicibus contemplantē. Intellectus aūt ipse semper exercet actū/quo & intelligit proprie/& rursus proprie nō intelligit: sed alia quadā Deum inspicit rōne. Nempe dum cerneret Deum/inde fętus ī se ipso cōcepit: eosq; iam genitos insitosq; persensit. Ac dum hos cōtueī/ intellige re dicir̄: Deum uero ea suspexit potētia/qua deinceps itellecturus erat. Proinde aīa intellectū in ipsa manētē quasi cōfundēs ac delēs/suspicit Deum. Immo uero intellectus ipsius inspicit primus: sed uisio in eam quoq; traducir̄: duoq; ibi unū fiunt. Ipsum uero bonū ꝑ hæc se propagās/horūq; cōstitutioni applicans semet ipsum/superuolat eis: & duo coniungēs ī unum/imīnet ipsis/felicem sensum largiens cōtemplationēq; beatam. Prætерea usq; adeo hæc attollit/ut neq; amplius sint in loco/neq; ī quouis alio/quacūq; cōditione aliud esse possit ī alio. Neq;. n. est ipse Deus alicubi. Locus āt intelligibilis est ī eo: ipse uero ī nullo prorsus existit. Quamobrem neq; tūc mouef̄ aīa: quoniā nec ille mouef̄. Neq; igitur est aīa proprie: cum neq; proprie uiuat: Quoniā nec ille ꝑprie uiuit: sed uiuendi munus excedit. Sed neq; etiā est itellectus: quoniā nec intelligit. Assimilari nāq; oportet: intelligit aūt nō illum: quoniā nec intelligit quidem.

MARSILIVS.

Scala ꝑ quā ascēdir̄ ad pricipiū/septē gradus hēt. Primus ē purgatio animi. Secundus/cognitio opum diuinorū/singulatim compata. Tertius/cōtēplatio ordinis: Quo opa iferiora reducunt̄ ad supiora gardatim. Quartus/cōpatio quędā ꝓportionalis ex ordine huiusmōi ad diuinū ordinē sese cōferens. Quintus/negatio ꝑ quā cūcta quę concipis sępes a pricipio. Sextus/supplex ad Deum oratio/ut ipse

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL ES

intellectualis mundi pater te reddat mundū intellectualem actu. Es enī potentia mundus hic ab initio. Septimus/ut cum ipſe intellectualis mundus euaſeris/ulterius amore boni/concitus ex ſtatu intellectuali tranſformeris in bonum ſuperius intellectu. Cap. XXXVI.

Vm bonū ſit lōge ſuperius intellectu: & iccirco fruitio eius nō recte dicaē
c intelligentia/uideē neq; cognitio nominānda. Eſt enī naturalior & optabilior q̄ cognitio. Apellamus tamē utcūq; poſſumus tum uiſionē p̄ lucem & puritatē/tum tactū p̄ maximā unionē. Apellaē & guſtus p̄ ſuauitatē illic p̄nitus infuſam aio/nutrientēq; ſalubriter/& mirabiliter in melius tranſformantē.

PLOTINVS.

Aetera quidē perſpicua ſunt. Dictum uero de hoc etiā eſt nōnihil. Verūta
c men nūc rurſus nōnihil addendū/exordiendo quidē inde: per argumēta
tiones aūt progrediendo. Eſt enim ipſius boni ſiue cognitio ſiue tactus aliquid proculdubio maximū. Cuius diſciplinā Plato maximā apellauit: nō apellans quidē diſciplinā ibi boni ipſius intuitū: ſed notitiā quādā hūc intuitū p̄cedentem. Docēt itaq; nos hoc analogiæ. i. proportionū cōuenientiē queda. Item negationes. Rurſus eorum quæ fiūt ab ipſo/cognitio. Deniq; aſcenſus quidam rite gradibus procedēres. Peruenimus āt ad ipſum purgationibus/p̄cibus/cultu animū exornante: aſcenſu ad itelligibilem mundū. Ibidem p̄ſeuerātia: dum uidelicet illius mūdi dapibus aius ueſciē: quicūq; ſpectator ſimul ſpectaculūq; euadit/tum ipſe ſui ipſius/tum etiā aliorum. Factusq; eſſentia & itellectus & aial uniuerſum/nō ulterius ipſum extrinſecus aſpicit. Sed id deniq; factus iam ſūmo propinquat. Quod quidē ſummū illic eſt proculdubio proximū per totum prorſus intelligibilē mūdum ſuperne coruſcans. Vbi certe dimiſſis oībus diſciplinis aius ducuſq; perductus & collocatus ī pulchro/uſq; ad illud ī quo eſt/intelligit hactenus. Eductus āt inde quaſi unda quadā itellectus eiuſdem/altiusq; ab ipſo uelut tumeſcente & exundāte ſublatus neſciens qūo ſubito perſpicit. Sed ipſe intuitus oculos lumie complēs/nō efficit quidē: ut p illud interim aliud uideaē. Immo lumen ipſum idem eſt p̄nitus quod uideē. Nō enī eſt in illo/hoc quidem uiſibile hoc aūt eius lumē: neq; itellectus & itellectum. Sed uiget ibi lux/hæc ī ſequētibus generās/cōcedēsq; apud ſe permanere. Ipſa tamē ſolum lux exiſtit/generās intellectum: nec extinguiē generando. Sed dum ipſa permanet/ſequiē aliud/ex eo q̄ ipſa cōſiſtit. Niſi enī ſic illa cōſiſteret/inde aliud nō ſubſiſteret.

MARSILIVS.

Cum Plotinus ſemel itelligētiam definierit actū reflexum eſſētię uiuę dependentis a bono/conatuq; eiuſmodi queretis ſe ſimul atq; cauſam: unientisq; tum p̄tes ſecū ſuas/tum ſeipſam cauſę merito negat principiū eiuſmodi itelligēnæ admini culis indigere. Cap. XXXVII.

Ideē quidē ſicut ſe habet uiſus ad lumē/ſic ad boni lucem itelligēna ſe ha
u bere: ſimiliterq; diſtingui. Verūtamē multo magis a bono differt itelligentia q̄ uiſus a lumīe. Siquidē altitudine latitudineq; maiore bonū tranſgredi uideē intelligentiam/q̄ lumē uiſum. Cum igiē boni ipſius intelligētięq; rōnes adeo diſtinctę ſint: ideoq; naturę ſint duę iure cum bonū primo dixens/ut cōſeres ipſū ſimplex ſibiq; ſufficiēs/noli intelligentiā adhibere. Quę quidē eſſēna utamq; ſequiē. Bonum uero excedit utrāq;. Eſſe enī atq; uiuere rōne & gratia boni duntaxat optatur. Neq; tamē demens Deus eſt mente p̄eſtantior. Neq; quicquā latet eum/per quem oīa patent.

PLOTINVS.

Vicunq; igiē diſputationibus ſuis itelligentiam ſummo rerum principio
q tradiderūt/minorū quidem eorum ue quę ab eo proficiſcunē cognitionē
p̄nitus abſtulerunt. Quanq̄ & hoc nōnullis uideē abſurdum/Deum alia nullo modo cognoſcere. Verum illi quidē cum nihil eo p̄ſtātius inuenirēt/cognitionem illi ſui ipſius attribuerūt. Perinde ac ſi illud ex ipſo itelligentię munere uenerabilius ſit futurum: ipſumq; itelligētię munus p̄eſtātius ſit q̄ principiū/dum hoc ipſum quod eſt duntaxat/exiſtit. Quaſi illud nō dignitatem oēm p̄ſtet intelligētię: ſed accipiat. Proinde queredum eſt/quo nam potius ipſe Deus ſuam habeat dignitatē/intelligēna ne/an ſeipſo. Si p̄ intelligēnam compat dignitatem/certe ſeipſo aut nullo modo/aut certe minus eſt uenerādum. Sin autem ſe ipſo ſuā poſſidet dignitatē/certe ante intelligentiā eſt perfectus: nec fit perfectus intelligēdo. At ſiq̄s dixerit/quoniā Deus nō potentia eſt/ſed actus/iccirco eum intelligere oportere: ita protinus diſtinguemus. Aut Deus eſſentia eſt ſemp̄ itelligens: aut actus tantum itelligendi. Si eſſentia ſemp̄ itelligens: & ppea actum nominā/duo ſimul afferunt/eſſētiam. s. atq; itelligēnam: neq; ſimplex ita ponunt: ſed aliud quiddā illi adhibent: ſicut oculis adiungere ſolēt uiſionem ſecundum actum: etiā ſi ſemp̄ aſpiciāt. Sin autem ī actu Deum eſſe dicāt: ppea q̄ actus & intelligentia ſit: ſequiē ut cum ſit intelligentia/nō intelligat: quemadmodum neq; motus ipſe moueē. Sed hic aliquis ita nobis obiiciet. Nōne & uos diuina eſſentiam & actum eſſe dicitis? Nos p̄fecto talia quedā eſſe multa & diuerſa fatemur: primum uero p̄nitus eſſe ſimplex: eiq; quod pēdet ex alio/intelligentiā aſſignamus/per quā quaſi ſui ipſius quęrat eſſēnā: ac ſeipſum & effectorem. Idq; intuendo cōuerſum/& ita diſcernens/nimirum eſſe iam dicimus intellectum. Quod āt neq; factum eſt/neq; ſupra ſe aliud habet: ſed ſemper id ipſum quod eſt/exiſtit: quā intelligendi occaſiōem habeat/nō uidemus. Quamobrem Plato ſummum Deum itellectui recte p̄efecit. Intellectus itaq;/niſi itelligat/demens merito iudicatur. In quo enī natura itelligentiam poſtulat/niſi intelligat/amens iure cenſeē. Cui uero opus eſt nullū/quod nā opus aliquis huic aſſignās/deinde ab opis huius abſentiā: iure obicere poſſit ab ope & officio id uacare? Perinde ac ſiquis Deū medendi muneris dicat expertē. Opus āt Deo aſſignamus nullū: quoniā facere Deo nō expedit. Sufficit. n. ipſe: neq; huic ultra ſe aliud eſt quęrendū/ſup oīa exiſtenti. Sufficit enī tum ſibi/tum alis: dum ipſe hoc ipſum quod eſt/exiſtit.

MARSILIVS.

Cum ipſa eſſentia ratio & alia ſit & inferior q̄ ratio boni/non recte prædicaē eſſe de bono. Cap. XXXVIII.

T ſi bonū ob ſummam ſimpliciratem nihil de ſe quaſi intrinſecus loquen
e do componit/nō tamē ſibimet obſcurum eſt & icertum. Ipſum ſiquidem certitudinis eſt origo paterq; luminum.

PLOTINVS.

Reterea neq; uerbū quidē eſt/de Deo p̄edicare debemus. Neq; enim hoc
p indiget: Quoniā neq; etiam de ipſo p̄edicamus/Deus eſt bonus. Sed de quo prædicaē eſt/de eodem prædicaē eſt bonus. Deo āt cōuenit ipſū eſt:

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

nō tanquam aliud de alio prędicetur: ſed tanquā hoc ipſum quod eſt ſignificet. Dicimus āt de ipſo bonum: nō aliquid aſſignātes illi: neq; ſic prędicātes/tanq; illi bonū adſit: ſed quoniā ipſum exiſtit bonū. Præterea cum nequaq; exiſtimemus de illo dicēdum eſſe/eſt bonū: neq; pręponēdū eſſe illi eiuſmodi dictiōem. s. hoc aut illud: neq; tamē ipſū exprimere ualeamus: ſiquis oīo circa id auferat/cauēdo uidelicet ne forte aliud ipſum & aliud faciamus. Profecto quaſi nō etiā hoc uerbo eſt/indigeat/ita ſimpliciter bonū pronūtiamus. Verum quis nā admittet naturam eiuſmōi? Neq; ſentientē/neq; cognoſcētem ullo modo ſeipſam. Quid ergo? Cognoſcet ſaltem ego ſum: ſed quo nā modo? Cum minime ſit. An forſan dicet bonū ſum? Sed rurſus ipſum eſt ita de ſe prędicabit. At uero ſi bonum dūtaxat pronūtiet/quid nā adiungere iudicabiť? Bonū ſane cognoſcere pōt aliquis abſq; hoc uerbo quod eſt apellať: niſi forte bonū de alio prædicet. Qui uero ſe ipſum bonū eſſe cognoſcit/prorſus hoc ipſum intelliget. s. ego ſum bonū. Alioquin bonum quidem itelliget. Nō tamē id aſſequeť: ut ſcilicet ſe ipſum hoc eſſe itelligat. Oportet igiť ſi illic boni intelligētia eſt/talem eſſe/ut bonū ſum itelligat. Atq; ſi ipſa itelligentia bonū ipſum eſt/certe nō ipſius/ſed boni intelligētia erit: nec ipſe quidem imo itelligētia erit ipſum bonū. Sin aūt intelligētia boni diuerſa eſt a bono/ſequiť ut bonū ante ipſius itelligentiam iam exiſtat. Quod ſi ante itelligentiam bonū ipſum eſt ſuaprenarura ſufficiēs: & certe ſufficiēs ſibimet ad bonū/nullo modo ſui intelligentia indigebit: Quapropter qua ratione bonum/ſeipſum nequaquā intelligit.

MARSILIVS.

In primo rerum principio nec eſt intelligētia ſui nec aliorum: ſi modo itelligētia eſt cognitio quędā eiuſmodi habēs cōditiones Cap. XXXIX.

p Rimam quidē/ut una cum ſtabilitate bēat nōnihil ſimile motioni. Secundam/ut una cum identitate admittat & differentiā. Tertiam/ut ſimul componendo diſcernat. Quartam/ut natura cuius actus intelligentia eſt/ſit in ſe difformis/dum eſt intellectus intelligibile itellectio. Quintam/ut ſit etiā omniformis/ſi modo per hāc intelligētia ſit oīa perceptura. Perceptionem eiuſmōi uanitate plenā Plotinus ī Deo negat. Simplicem certitudinē & clarıtatē lucemq; nō negat. Similiter actionem prouidentiāq; a bonitate differentem forasq; declinantem negat. Sed interea oīa illinc effici uult/prouideq; diſponi.

PLOTINVS.

I Deus nō intelligit ſeipſum/qua rōne bonū: queri poteſt qua potiſſimū

ſ rōne. Ac reſpōdere quis pōt/nihil aliud adeſſe deo. Sed ſimplicē quendā intuitum ipſi exiſtere ad ſeipſum. Verūtamē cum nō ſit ibi uelut aliquod interuallū/nec differentia ad ſeipſum prorſus ulla/merito hoc ipſum quod dicit intendi ī ſe uel intueri ſeipſum/nihil aliud niſi ipſum met exiſtit. Quamobrem ubi itellectus eſt & eſſētia/recte diuerſitas accidit. Oportet enim itellectū/ſiquando intellecturus ſit/diuerſitatē identitatēq; ſemper admittere. Neq; enim ſeipſum ab itelligibili diſcernet aliquando habitudine quadā diuerſę rōnis ad ipſū: neq; reliqua itelliget oīa/ſi nulla diuerſitas inſit: ad hoc ut ſint ibi oīa cōferens. Quin etiā abſq; rōne diuerſitatis: neq; duo quidē ibi ſaltem erūt. Præterea ſi itelliget/nō ſeipſū itelliget tātū/ſi oīo itelliget: Quid eni obſtat/quo minus itelligat oīa? Num forte itelligere minus potent cætera q̄ ſeipſum. Omnino aūt q ſe itelligit/ euadit inde nō ſimplex. Siquidē neceſſariū eſt ipſā ſui ipſius itelligentiā/alicuius differentis exiſtere: ſiquid oīo ſe intelligere ualeat. Diximus aūt hoc ipſum non eſſe itelligētiam/niſi ſe cōtueať ut alium. Intelligēs uero ſeipſū fit neceſſario multiplex/itelligibilis/itelligens/motus/& quęcūq; accōmodata ſūt menti. Præterea quod & alibi diximus/eſt ipręſentia cogitādum: intelligētiam quālibet/ſi modo futura ſit intellectio/eſſe quiddam uarium oportere. Vbi uero ſimplex eademq; oīo uelut motio quædam eſt uniformis: ſi perinde ſe habeat/uelut tactus/intellectualem nullam habet cōditionem. Quid ergo? Neq; alia/neq; ſe cognoſcet? Atq; ita dignitatem ſuam integram retinebit? Alia profecto poſteriora ſunt ipſo: eſtq; ipſe hoc ipſum quod eſt ante illa. Eorumq; itellectio aduentitia eſt: neq; ſemper eadem: neq; manentiū: ac etiam ſi itelligat permanentia/nihilominus euadit multiplex. Neq; enī dicendum eſt poſteriora quidē illo/una cum itellectione habere inſup & eſſentiā. Illius āt itelligētias ſpeculationes quaſdam uacuas dūtaxat exiſtere. Proinde ꝓuidentiæ ratio ſatis ex eo ſeruať: Quod Deus ipſe eſt/a quo ſūt oīa. Quod āt referť ad ipſum quo nam modo Deus itelliget/niſi ſe itellexerit? Sed ita purū in ſua maieſtate perſtiterit. Plato igiť de eſſētia loquēs ait/intelliget quidem eſſētia: ſed nō ꝓpea exiſtet ipſū maxime uenerādū. Quaſi eſſētia quidē intelligat. Id uero quod nō itelligit conſiſtere/ imprimis ualeat uenerādum. Quibus in uerbis Plato ait exiſtere/ſiue cōſiſtere. Quoniam exprimere aliter nō ualebat. Auguſtius aūt uereq; auguſtum & uenerādum exiſtimauit/quod intelligentiam ſupereminet.

MARSILIVS.

Actionē oēm & alicuius exiſtere & uerſari circa aliqd aliud arbitrať. Mox itelligētiam eſſe uult actiōem. Deinde eſſētiā exiſtimat actiōis & itelligētiæ fundamētū. Merito igiť actionē itelligētiā eſſētiam pricipio negat. Quod quidē neq; ſubeſt actui: neq; circa aliud ullo mō uerſať Cap. XXXX.

I poſita ſemel ipſa bonitate/mox itelligentiam huic attribuis: aut nihilo

ſ differre putas: aut aliquo. Si nihilo/fruſtra itelligentiā ibi nominas: ſi aliquo/cū ſummo bono miſces minus bonū. Sit ergo bonitas ipſa nō intelligentia quidē proprie. Sed itelligētię cauſa lux/certitudo/ueritas/in ſe cōſiſtens: in quā uelut ſummū optabiliſſimumq; deſinit totus itelligētiæ nixus. Eſt denicq; bonitatis tanta poteſtas/ut itelligentia quæ imago prima eius exiſtit/ſit ſubſtantia prima.

PLOTINVS.

Ntelligētiā circa primū eſſe nō oportere/cognoſcere quidē poterūt/q tale

i quiddā attigerint. Pręſtat aūt pſuaſiones quaſdā ſupioribus adhibere: ſi qua cōditione quod uolumus/uerbis ſignificare poſſimus. Oportet ſane neceſſitatē cum ꝓbabili ꝓuaſione miſcere. Animaduertēdū eſt iprimis oēm itelligentiā tum ex aliquo/tum alicuius exiſtere. Et profecto quę cū illo ex quo eſt/cohęret/ſubiectū quidē hēt illud/cuius eſt itellectio: atq; ipſa eſt uelut inhęrēs aliquid. Et actus illius/eiuſdemq; porētiam implēs/ nihil iterea generās. Illius nāq; eſt: cuius eſt dūtaxat tanquā eius pfectio quædā. Intelligētia uero quæ cū eſſentia eſt: & p quā cōſiſtit eſſētiæ ſubſiſtētia/nō pōt ī eo eſſe/a quo facta eſt. Alioqn ſi eſſet ī eo nihil utiq; genuiſſet. Verum cū ſit quædam generādi poteſtas/genuit in ſeipſa/actioq; eius eſt eſſentia: coexiſtitq; in eſſentia. Neque illic diuerſum eſt

Ploti
Opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

intelligẽtia/atq; hæc ipſa eſſentia. Sed hæc ipſa natura ſeipſam intelligit/nõ tanq̃ diuerſum aliqd/niſi rõne tãtũ ibi ſit quod itelligẽ/& quod itelligit: quãuis multitudo quædam ſit: ut ſæpe iam eſt demonſtratum. Iam uero hæc ipſa eſt actio prima ſubſiſtentiam generans in eſſentiam. Cumq; alterius ſit imago/tam excelſi imago eſt: ut ſit & eſſentia. Sin autem illius quidem foret: neq; tamen ab illo nihil i ſe aliud eſſet/q̃ quod foret illius: neq; i ſeipſa ſubſtãtia foret. Cum igitur actio hæc prima ſit/& itelligẽtia prima/nimirum nullã ſup ſe uel actionẽ uel intelligẽtiam hẽr. Quiſquis ergo hãc eſſentiã itellectionẽq; tranſcẽderit: neq; ad eſſentiam: neq; ad itelligentiam ultra pueniet: ſed ſup eſſentiã intelligẽtiamq; aſcẽdet ad aliquid admirãdum. Quod nec eſſẽtiam/nec itellectionem i ſe ullam prorſus admittit. Sed ſolum purumq; i ſeipſo cõſiſtit: nullo eorum quę ab ipſo ſunt indigens. Nõ eni prius agẽs genuit actionẽ: Alioqn iam actus exiſteret/ante q̃ actus exoriret. Neq; itelligens itelligentiam genuit: Alioquin prius quidem itellexiſſet q̃ itellectio naſceret. Omnino uero itelligentia ſiquidẽ boni eſt/aliqd eſt bono deterius. Quapp nõ eſt ipſius boni. Dico ãt nõ ipſius boni: nõ quia bonum itelligi nequeat. Hoc enim ipræſentia cõcedat. Sed quoniã in ipſo bono nulla eſt intellectio: Alioquin unũ erit ſimul bonũ ipſũ/quod ue minus ẽ bono: ideſt ipſius intelligentia. Si aũt aliquid deterius ſit/ſimul itelligentia eſſentiaq; exiſtit. At ſi bonũ ipſum prẽſtãtius eſt/intelligentia ſimul atq; itelligibile deterius erit: nec intellectio erit i bono: Sed cũ hęc ſit deterius aliqd/& ppea maieſtatẽ boni reuerebitur/nimirũ habitat ſeorſum a bono: dimittẽs illud/ſicut ab aliis ſic & ab ipſa libertum permanere. Cum uero ab itellectione ſit purũ/ſincere admodum hoc ipſum quod eſt/exiſtit/nulla itellectionis prẽſẽtia impeditũ: quo minus unũ ſit penitus & ſincerum. Siquis ãt & hoc/intelligẽs ſimul itellectumq; cõfingat: & eſſentiam intelligẽtiamq;/ſimul cũ eſſẽtia cõſpirantem: atq; ita illud ſeipſum itelligens effingere molitur/certe alio quodam & hoc quidẽ ſupiore prorſus egebit. Siquidem actus itelligẽtiaq;/uel alterius ſubiecti pfectio quędã eſt: uel ſi ſit (ut ita dixerim) cõſubſiſtẽtia quædã/adhuc ante ſe ipſã quoq; aliã hẽt naturã: cuius uirtute huiuſmodi ſit cõuenit itelligere. Iam uero ideirco quod itelligat hẽt: quoniã aliud eſt ſuper ipſam. Quinetiã quãdo ſeipſam itelligit/tũc uelut agnoſcit quę prius/ex quodã alterius intuitu reportauit. Illud ãt quo nihil ſupenus eſt: cui nihil ineſt ex alio: Quid nã intelliget? Quo ue mõ ſeipſum? Nempe ſi ad ſe cõuertat itelligẽdo/qd nam quęrit? Quid ue deſiderat? Nunqd quãta ſui potentia ſit metiri contendit. Quaſi uidelicet illa extra ipſũ ſit/quatenus itelligit ipſã. Dico aũt/ſiqdẽ alia qdẽ ſint eius potẽtia quã pdiſcit: alia uero qua diſcit. Sin ãt oio ſit una/qd nã pquit?

MARSILIVS.

Viſus factus eſt/& nitit̃ ad capiendũ lumẽ. Lumini igit̃ nõ eſt opus uiſu. Ita nec ipſi bono opus eſt intellectu. Eiusq; actu/qui ad id dũtaxat natura contendit ut accipiat boni lumen. Cap. XXXXI.

Ipſum bonũ dixeris itelligere aut intelligẽdo/nihil proficit. Intelligit ergo fruſtra/aut proficit: nec igit̃ erat prius ipſum bonũ. Si ſui ipſius itelligẽtia ad hoc ipſum cõfert: ut intimę ptes enumerent̃/totũq; ſibi cõcilient̃/nõ eſt opus intelligẽtia ſimpliciſſimo. Vbi ſummũ in cognitionis ordine poſuiſti primũ. s. intellectum/non adiũgis rõnem/imaginatiõem/ ſenſum/oculũ/ ne & adiungas temere/& ificias quod eſt optimum. Similiter ubi conceſſens imenſam ſufficientiſſimi boni lucem: qui eſt intelligentiæ finis intelligentiam huic adhibere non debes.

PLOTINVS

Videtur autem intelligendi donum/naturis quidem diuinis quãuis non primis/adminiculi gratia fuiſſe tributum: ac uelut oculus illis natura ſua quaſi cęcis adhibitus. Oculus autem ipſe ſi lumen ipſum foret/ nequaq̃ indigeret ens uelut lumẽ aſpicere. Qui autem indiget/tanquam ex ſe tenebroſus: per oculum quærit lumen. Si ergo intelligentię nixus quęrit lumen: lumen autem non expetit lumen: certe natura prima cum non deſideret lumen/ nec etiam appetit intelligere. Huic ergo intelligẽtiam non debes adiungere. Nihil enim inde proficies. Ac ſi uel animus uel intellectus cõtendat adiungere: ideirco quia ipſe adminiculo ad intelligentiam indiget/adducitur/ut adiũgat. Igitur neque ſeipſum ſentit. Non enim hoc indiget. Neq; duo quædam eſt: immo uero ſi ibi ſit intellectio/plura q̃ duo erit. Non enim ipſe eſt itellectio. Oportet inſuper adeſſe tertium ipſum uidelicet quod intelligitur. Si autem idem prorſus intellectus/intelligentia/ intelligibile ſit: certe unum prorſus effecta ſeipſis pęnitus confundentur. Ac ſi diſcernantur/ ut aliud ibi aliudq; ſit: rurſus primum ipſum eſſe non poterunt. Oportet igitur in optima natura conſideranda cætera omnia prorſus obmittere. Quippe cum nullo indigeat adiumẽto. Quicquid enim adiunxeris naturam nullius egenam addendo diminues. Nobis quidem intelligentia pulchrum aliquid eſt: quoniam anima indiget intellectu. Pulchrum etiam intellectui: quoniam eſſe huic eſt idem: ipſaq; intelligentia fecit ipſum. Huic igitur expedit cum intelligentia copulari: ſuiq; ipſius ſemper effici cõſcium: animaduertendo uidelicet hoc ibi eſſe: q; duo illic unum ſint. Sin autem unum dũtaxat exiſteret/ſibi certe ſufficeret: neque ſibi quicquam foret accipiendum. Iam uero pręceptum illud/ Cognoſce te ipſum/illos tãtum admonet/ qui propter multitudinem ſibi inſitam ad hoc adducuntur/ut ſeipſos enumerent: diſcãtq; quot & qualia ipſi in ſe habentes non dum omnia cognouerunt: uel nullum potius: neq; quid teneat principatum: neque ſecundum quid poniſſimum ipſi exiſtere iudicãdi ſint. Siquid autem ſit hoc ipſum ſingulariter unum/excellentius eſt/q̃ ſi cognouerit & itellexerit/ſenſeritq; ſeipſũ. Quoniam neq; ſibimet ipſum aliquid eſt. Nihil enim in ſe introducit. Sed procul dubio ſufficit ipſum. Quamobrem neque ſibimet bonum eſt: ſed cęteris. Reliqua enim eo ſemper indigent: illud autem ſeipſo non indiget. Ridiculum nanq; id foret. Sic enim foret ſui ipſius egenum. Neque igit̃ ſeipſum inſpicit. Oporteret enim aliquid eſſe fieriq; illi ob actum ipſum reſpicięndi. Hæc utique omnia ſequentibus facile conceſſiſſe uidetur: apparetq; nihil eorum quæ cęteris adſunt illi uſquam adeſſe. Quemadmodum neque illi adeſt eſſentia. Neque igitur intellectio. Siquidem cum intelligentia concurrit eſſentia: Simulq; ſunt ambo: prima præcipuaq; itelligẽtia/& ipſum eſſe conſpirans. His ergo de cauſis inquit Plato: neq; ſermonem neq; ſenſum neq; ſcięntiam haberi poſſe de primo. Quoniam uidelicet nihil de illo ranq̃ accedens prędicari poſſit.

MARSILIVS

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Tria ſunt pręcipua rerum principia/bonum/prima mens/ ani
ma mundi. Cap. XXXXII.

¶ Icut in anima mundi hęc ipſa mundi membra illinc genita collocari non debent. Ita nec mobiles animę diſcurſiones affectionesq; pendentes ab intellectu/ſunt in intellectu ponendæ:ita denique nec intelligentiæ ſpecieſq; rerum intellectui proprię pendentesq; ex bono attribuendæ ſunt bono.

PLOTINVS

¶ V uero quando circa hæc ambigis/ quænſq; ubi hęc potiſſimum ſint ponenda/rationis diſcurſu ad hæc denique tractus/hæc ipſa quæ in ſequentibus exiſtimas honoranda/reice protinus in ſequentia: neque ſecunda primo adhibeas:neque tertia ſecundis adiungas. Sed ſecunda quidem pone circa primum: Tertia uero circa ſecundum. Sic enim ſingula ſicut i ſe ſunt ſe habere permittes:& ſequentia ſuſpendes ex illis: utpote circa illa ſe undique diffundentia: cum illa interim in ſe conſiſtant. Quapropter hãc quoq; ob cauſam recte ſcribitur a Platone: Circa omnium regem omnia ſũt. Illius gratia omnia. Ipſe cauſa eſt pulchrorum omnium. Cum omnia dicit/omnia intelligit entia. Addit & illius gratia nec iniuria/quoniam ille cauſa eſt eorum/quæ quidem illum appetunt/ tanquam qui ab omnibus ſit diuerſus: neque quicquã eorum quę illis conueniunt/ipſe habeat. Alioquin haud ultra omnia forent. Siquid eorum quę poſt ipſum ſunt/ ipſi contingeret. Si ergo & intellectus in omnium numero computatur/merito illi nec intellectus ineſt. Præterea ubi cauſam appellat Deum pulchrorum oĩum/ponere uidetur pulchrum in ſpeciebus:ſummum uero deum ſuper uniuerſum hoc pulchrũ in ſpeciebus proprie conſtitutum. Proinde cum intelligibilia hæc ſecũdo i gradu poſuerit/ad hæc deinceps ſubnecti tertia tradit:quæ uidelicet poſt illa fiunt. Deinde circa tertia ponit illa uidelicet quæ naſcũtur ex tertiis/noſtrum hũcſcilicet mũdum/ex anima dependentem. Cum uero tertia ideſt que ad animam pertinẽt ſubnectantur ad mentem:ac mens redigatur ad bonum: ita nimirum ad illud omnia certis gradibus reducuntur. Alia quidem proxime:alia uero proximis adhęrẽta. Sed inter omnia longiſſime ab eo ſenſibilia diſtant: quæ quidem ad animam continue referuntur.

LIBER OCTAVVS ENNEADIS SEXTAE.

De libertate & uoluntate unius.

MARSILIVS

V oluntarium apud nos eſt quod ipſi uoluntate libera certaq; facimus. Libera .i. uiolentia nulla compulſi. Certa hoc eſt nulla prorſus ignorantia lapſi:circa idem ſemper domini ſumus Cap. Primum.

PLOTINVS.

¶ VNQVID Circa Deos etiã decet inquirere/utrum aliquid in eorum arbitrio poſitũ ſit nec ne? An potius circa homines ob eorũ imbecillitatem & dubiam facultatem tale aliquid quęrere decet? Deos autẽ oĩa poſſe cõcedẽdum eſt. Atque in eorum arbitrio non ſolum aliquid eſſe ſitum: ſed & omnia poſita. An forſan potentiam quidem omnem/liberumq; cunctorum arbitrium attribuere uni tãtum debemus? In cæteris autẽ hęc quidem hoc modo: illa uero illo ſe modo habere. Atq; in quibuſdam utraq; pariter ratione ſe habere licet aſſerere. An potius & hæc quidem inueſtigãda ſunt? audẽdum uero & imprimis/& in eo quod ſuper omnia eſt/tale aliquid indagare. Qua uidelicet conditione accipiẽdum ſit quod dici ſoleat/in eorum eſſe arbitrio poſitum: q̃uis poſſe oĩa concedamus. Quin etiam & de hoc quod poſſe dicimus/ quomodo dicatur rite conſiderãdum: ne forte ita loquẽtes apud Deos aliud quidem potentiam: aliud uero actum eſſe cõfiteamur. Et actum quidem futurum forſitan cõcedamus. Sed hæc quidem ipoſterum differẽda uidentur: ac prius idem i nobis inueſtigãdum. De quibus inueſtigari ſoleat/ſi quid in noſtro ſit arbitrio poſitum. Imprimis ergo quærendum/quid hoc ipſum eſſe dicẽdum ſit: quod fertur eſſe in nobis aliquid/ ideſt in noſtro arbitrio conſtitutum. Quęrendum inquã/quæ nam facultatis huius definitio ſit. Sic enim quodãmodo cognoſcetur utrũ & ad Deos multoq; magis ad ipſum Deum hęc tranſferre conueniat nec ne. An potius deceat quidẽ/attamen inueſtigãdum ſit/quomõ ſit aliquid i eorum arbitrio collocatum: cum i aliis tum etiam in ſupremis. Quid nam igitur cogitamus? Quando in nobis aliquid eſſe dicimus. Quam ue ob cauſam hoc inquirimus. Contrariis igitur (ut arbitror) agitati fortunis/& aduerſis compulſi neceſſitatibus: perturbationumq; uehementibus incurſibus raptati animum obſidentibus/nimirum hæc omnia imperium in nos iam habere putauimus: eiſque ſeruientes/ & quocunq; trahunt præcipitati: merito in controuerſiam hanc incidimus: uerentes ne forte nihil penes nos ipſi ſimus: nihilq; in noſtra auctoritate conſiſtat. Quaſi hoc in noſtro arbitrio ſit futurum: quod aliquando neque fortunis: neque neceſſitatibus: neque perturbationibus uehementibus ſeruientes/ & agamus uoluntate/ & nihil uoluntati interim aduerſetur. Si autem hoc ita ſe habet/ratio eius quod in noſtro conſiſtit arbitrio/ erit eiuſmodi/quod uidelicet uoluntati ſeruit: ac eatenus uel fit uel non fit: quatenus ipſi uelimus. Iam uero uoluntarium quidem eſt/quod & abſque uiolentia/& cum cognitione peragitur. In nobis autẽ ideſt i noſtro arbitrio eſt/ ad quod agendum domini ipſi ſumus. Atqui ambo hęc inter ſe ſępe concurrunt: quanuis ſit eorum ratio differens. Nonnũquam uero diſſentire uidentur. Perinde ac ſiquis domi nationem auctoritatemq; habeat ad hominem perimendum: neque tamen id illi poſtquã egerit/ſit uoluntarium: ſi quãdo quem interfecit/patrem eſſe neſciuerit. Forſan uero hoc ipſum quod dicitur uoluntarium/nunquam penes illum/qui uerum arbitrium habeat/ ab ipſo arbitrio diſſonabit. Oportet ſane cognitionem de hoc quod dicitur uoluntarium non circa ſingula tantũ: ſed omnino ſimpliciterq; haberi. Dic age/cur nam ſi ignorat quidem illum eſſe patrem uel amicum/ homicidium inuoluntarium iudicetur? Si autem ignoret/ patrari homicidium non decere/non etiam inuoluntarium cenſeatur. At ſi dicatur non exiſtimari homicidium hoc inuoluntarium: quoniam diſcere hoc oportuerit/certe non uoluntarium eſt/ ignorare quod diſcere id oportuerit: uel etiam quod prohibet ne addiſcat.

MARSILIVS

Non agimus tanquam reuera liberi actionis ue dominī/ quatenus agimus secundum motum animi icitatum per sensus affectusq; sensuum a corporibus externis uel etiā a corpore nostro. Cap.II.

i Am uero motu sic incitato/ratio uel nihil agit/uel ducitur a motu/ uel ducit. In primo quidem & secundo gradu serui corporis & fortunæ sumus. In tertio uero dum uidemur/auctoritate quadam corpus reliq; similes gubernare/obsequimur & uiuimus alienis: Indulgemus necessitati: Nec uiuimus ea tranquillitate/qua uolumus. Nec igitur omnino liberi dominiq; sumus.

PLOTINVS

r Eliquum est indagare hoc ipsum quod ī nos refertur tanq̄ sit ī nobis/cui potissimū attribuere deceat. Aut.n.īpetu & appetitu quodā id cōstare dicemus: uelut quod ira uel cōcupiscētia fieri solet. Aut rōcinationi cōferentis ipsius una cū appetitu/ut aliq̄d fiat uel nō fiat/id muneris tribuemus. Verūsi irę concupiscentięq; tribuerimus: cōsequēter fateri cogemur pueros quoq; & bruta/ac furentes/& mente prorsus alienatos: item uenificis irretitos: & incidētibus imaginationibus occupatos id arbitrii munus habere. Cum tamē eorū quę narramus domini esse nō possint. Sinaūt rōnis discursioni una cū appetitu cōiunctæ arbitrium liberum cōcedamus: quęrēdū erit/utrū aberrāti etiā rōni: an potius rōni rectæ & appetitui recto. Quin etiā quęret hic aliquis/ utrum rōcinatio moueat appetitum: uel uicissim hanc appetitus. Et.n.si secūdum naturā sint appetitus/ita distinguere licet. Si tanq̄ animalis sint compositiq; ipsius/sic utiq; alia naturæ sequetur necessitatem. Sin aūt tanquā solius aiæ/multa quæ nūc in nobis dicunt cōsistere/extra id fieri uidebuntur. Pręterea rōcinatio quędā nuda affectus præcedere solet. Item imaginatio ipsa compellens/& appetitus quo necessitas postulat trahēs/ quo nam pacto in iis nos efficit dominos? Rursus quo nā modo illius quo ducimur domini sumus? Quod enī indiget/impleri necessario cupiēs: nimirū ei nō dominat/ad quod prorsus adducit. Deniq; qūo penes illud aliquid ē arbitrii/quod & ab alio pendet/& principium in aliud habet. Atq; ide qualecūq; sit/effectū est. Nempe secundū illud uiuit: atq; ita uiuit/ ut est formatū. Alioqn si hoc habere dicatur arbitriū/inaiata quoq; idem cōcedent habere. Nā & ignis sicut genitus est/ sic agit. At si dicatur ppea interesse: quoniam aial & aia quid agāt cognoscūt: ita distinguendum erit: si sensu id cognoscunt: quę nā conditio hinc adhibet/ad id obtinendū/ut arbitrio agant? Sensus nāq; percipiēs tantū/nō efficit dominū actionis. Sin aūt cognitione alia præter sensum libere aliquid agi dicat/quęret insuper utrum ipsa eius quod fiat cognitione/conuincēq; & hic cognoscere rātum: ducit uero ab alio ad agēdum. Sinaūt & prętet appetitum rō uel cognitio quędā facit/ atq; dominat: pscrutandū est/ad quid potissimū referat: & oio: ubi & quomō id contingat. Atq; si rō ipsa alium efficiat appetitū/ quo hunc mō faciat assūmendū. Sinautē appetitum sedādo sic rōnem aliquis in se consistere dicat: atq; hoc in statu liberum arbitrium collocari: certe id non in actione uersabitur: sed i mente consistet. Quoniam quicquid in agendo uersatur/q̄uis ratio superet: mixtum quiddam est: neque purum id arbitrii munus habet: per quod in nobis id esse iudicari possit.

MARSILIVS

Sicut duo sunt seruitutis gradus/ita libertatis duo: Vnus autem est inter utranq; medius Cap.III.

s Eruus.n.est qui imaginationem solam sequit̄ a corpore nostro uel externis corporibus icitatam. Seruus item/ cuius etiā ratio imaginationi huic prorsus īdulget. Liber primo qui mente uiuit/sola cōtemplatione cōtentus: cęteris oīo neglectis. Liber secūdo/qui siquid agit prętera/id solū legibus a contēplatione susceptis/ eligit: reliq; agendas refert ad contēplandū. Ex libertate quadam & seruitute pmixtus esse uidet̄/qui imaginationem quidē subigit rōni rectę: Sed uitam actiuam/alioqn honestam eligit tanq̄ finem.

PLOTINVS

d E iis ergo diligēter cōsiderandū. Iam.n.prope ad illud accedimus/quod de Deo uidebatur esse quęrendum. Quippe cum hoc ipsum quod est in nobis idest arbitriū ī uoluntatem principio retulerimus. Deinde hanc in rōne collocauerimus. Post hæc in rōne recta. Forsan uero decet adiungere ī rōne inq̄ recta scientiam includēte. Nō enī siquis recte opinatus aliquid egerit: iam arbitrium absq; cōtrouersia liberum uidet̄ habere: nisi pp quid recte sic opinet̄ agnouerit. Sed forte uel imaginatione quadam in id quod oportunū est incidisse uidetur. Nempe cum imaginationem haud prorsus in arbitrio nostro positam cōcedamus: merito eos qui secundum eam agunt ī statu libero minime cōputamus. Verum hic nos imaginationem illam accipimus: quā imaginationem ꝑprie quis acceperit: quæ.s. ex corporis passiōibus excitatur. Vacuitas enī cibi potusq;/ itemq; saturitas imaginationem aliter quasi aliterq; effingit: & aliquis genitali plenus semine imaginatur alia & aliter q̄ exhaustus. Ac sūmatim secūdum singulas humorum corporis qualitates/imaginationes uarię admodum incitantur. Eos igit̄ qui per eiusmodi imaginationes agunt/in principio agēdi libero minime collocamus. Quapropter & prauis secundum imaginationes eiusmodi plurima facientibus: neq; auctoritatem agendi liberam/neq; munus uoluntariū tribuemus. Sed illi potius qui per mentem agit liber ab omnibus corporis passiōibus arbitrium procul dubio liberum concedemus: atq; ita ipsam agendi liberam potestatē in principiū q̄pulcherrimum reducemus/ad actum mentis præcipue referentes. Quin etiā propositiones deliberationesq; inde profectas: rursusq; appetitiones ab intelligentia excitatas reuera liberas confitebimur. Deos quinetiā hac rōne uiuentes quicunq; mente & appetitu quodam mentem sequente uiuunt/ eiusmodi libertatem habere dicemus.

MARSILIVS.

Cum ratio libertatis in libero quodam motu consistat: atq; uolendū bonūq; conuertantur/ intellectus libero uolūtarioq; incedit motu/quādo certus ad uerum sibi bonum agendo ac etiam gubernando procedit Cap.IIII.

q Vinetiam si pro natura sua itelligit/uult/eligit/agit/non ideo cogi dicit̄/ quoniam hoc ipsum imprimis sibi uolūtarium est. Nec ab alienis ad hoc adducitur. Neq; dici debet intellectualis actio itellectuali naturæ seruire. Ibi.n.actio est ipsa natura: nec ab ipso bono sibi prorsus ītimo cogi. Cum.n.hoc ipsum quod dicit̄ sui iuris existere rōne & gratia boni sit uolēdū maxime oium sui iuris est intellectus sūmo bono q̄proximus.

Ploti
pi
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

c Aeterum inquiret hinc aliquis/quo nã pacto quod efficitur appetitu/sit liberum. Cum ad externum aliquid appetitio ducat/permixtamq; habeat egestatem. Quod.n. appetit ducitur: q̃uis ducatur ad bonum. Quinetiã de mẽte similiter dubitandum: Nũquid uidelicet si & quod & quomõ naturaliter instituta est/agit: simul tamen libertatem & principium in se agendi dicatur habere. Cum non sit i sua facultate non agere. Prẽterea dubitatione dignum est/utrum quibus non conuenit actio/i eis proprie liberum censeatur arbitrium. Iam uero & quibus actio competit/necessitas infertur extrisecus. Non enĩ temere prorsus nullo ue proposito fine agunt. Atqui quo nam pacto libertas his seruabitur naturæ suę penitus seruientibus. Contra uero sic obici potest. Quod aliud sequi non cogitur/quo nam modo seruire dici potest? Quo aũt modo aliquid dum ad bonũ fertur/potest esse coactum? Cum appetitus ipse sit uoluntarius/si cognoscens esse bonum tanq̃ ad bonum proficiscatur. Inuoluntarium nãq; est/abductio quędam ab ipso bono. Coactum uero dicitur uiolentiaq; compulsũ/quod fertur ad illud/quod non est ipsi bonum. Idq; proprie seruit/quod auctoritatẽ non habet ad bonum proficiscendi. Sed potẽtiore quodam instante a suis bonis abducitur/illi interea seruiens. Ob hanc causam seruitus improbatur: nõ quidem ubi aliquis non habeat ad malum eũdi licẽtiam: sed ubi ad ipsum sui bonum accedere nequit: ad bonum alterius interea tractus. Vbi uero quis dicit aliqd naturæ suæ seruire/illud efficit/ut sit duo: tum uidelicet quod est seruiẽs: tum etiam cui seruit. Simplex uero natura/& actus unus/non habens aliud quidem i potentia: aliud autem i actu positum/cur non sit & libera? Hęc utiq; dici non debet proprie sic ut nata est operari: Siquidẽ nec etiam hocipsũ quod in ipsa est/operari/decet dicere: quasi aliud quidem sit essentia: aliud uero sit actio. Siquidẽ idem illic est esse atq; agere. Si ergo neq; propter aliud/neq; in alio est uel agit/quid obstat quo minus & libera uiuat? Et si non decet dicere sicut alibi dici solet/hoc ipsum quod i se est. Attamẽ maius hic aliquid est/eo quod dicitur in se esse. Atq; ita in se esse cẽsetur/ quoniã non est in alio: neq; alius ullus actionis eius est dominus. Sed neq; rursus essẽtiæ siquidem sit principium. Et q̃uis intellectus principium aliud habeat/non tamen extra seipsum illud habet. Sed in ipso bono. Atque si secundum illud est intellectui bonum/ multo magis hoc ipsum quod est in se esse atq; libertas illinc ei conuenit. Quandoquidem & libertatem & in se esse quiuis boni gratia quærit. Si ergo secundum bonum agit/ magis tũc habet hocipsum quod in se esse dicitur & arbitrium. Iam enim habet quod ad ipsum uergit ex ipso perspectum. Ideoq; i se est/quoniam est ad ipsum. Quod quidem ei satius est. s. ita demũ in seipso esse: siquidem sit ad ipsum.

MARSILIVS

Intellectus in contemplando uiuit liber/liberoq; decreto constituit ad cõtemplationem actiones omnes priuatas publicasq; referre Cap. V.

s Cit quinetiam incommoda multa quæ minus optaret/tum suis tum corpori tum etiam animo sæpe uentura. Deliberauit & his oportuna remedia prouinbus adhibere. Vniuersa hæc in mente hactenus dispositio uolũtaria est: nec aliũde dependet. Actiones uero quæ secuntur indies incommodis inuoluntariis succurrentes non adeo sui iuris existunt: sed quodãmodo ex oportunitate dependent.

PLOTINVS.

n Vm igitur in intellectu puro duntaxat atq; intelligente libertas ponitur & arbitrium? An & in anima secũdum intellectum operante & secũdum uirtutem agẽte. Iam uero si agenti hoc tribuamus: forte non q̃tum ad cõsecutionem spectat/est tribuẽdum. Non enĩ consequendi nos domini sumus. Sin autẽ ad officia sua honeste cõponẽda id designemus/recte forte dicetur. At illud quo nã pacto i nobis esse potest? Ceu si dicatur: quoniam urget bellum/nos fortitudinis officium exercere. Dico aũt actionẽ eo tẽpore frequẽtatam/ quo nam modo i nobis tunc esse iudicare possimus: quãdoquidẽ nisi circũueniret prẽlium/nõ daretur nobis actione eiusmodi uti. Similiter i cæteris actionibus uirtute compositis/uirtute ipsa uidelicet ad id quod incidit semp hoc uel illud opari compulsa. Eteni siquis optionem uirtuti dederit/utrum uelit: ut agendi nãcisc̃æ occasionẽ/ aduersa nobis accidere: uelut prẽlia ĩminere/ ut fortitudinis demõstret officia. Et iniurias ppetrari ut quid iuris sit definiat/litesq; dissoluat: inopiamq; premere/ut munera liberalitatis ostẽdat. An potius cũctis rite pacatis/quietem agere: eligeret proculdubio uacationẽ eiusmodi actionum/ nullo uidelicet apud ipsam curatione aliqua indigẽte. Quẽadmodũ siquis legitimus medicus/qualis Hippocrates/ optet nullum suis medicinis egere. Si ergo uirtus in actiõibus cõstituta opem ferre compellitur: quo nam modo purũ id munus possideat: quo i ea rem ipsã omnino cõsistere iudicemus. Num igitur actiones quidẽ esse fatebimur necessarias? uoluntatẽ uero rõnẽq; actiones antecedentẽ affirmabimus oio esse cõpulsã. At si ita cũ i eo dũtaxat quod agẽda prẽcedit/arbitriũ statuamus/nimirũ extra actionẽ collocabimus libertatem: & quod in uirtutis auctoritate consistere iudicaũ. Sed quid nam de ipsa uirtute secũdum habitum dispositionẽq; cõsiderata dicemus? Non ne languẽte animo eam accedere ad curandum pturbationes appetitusq; cõponẽtem: Qua igitur ratione bonum dicimus in nostra auctoritate cõsistere: uirtutẽq; nulli seruire? Forte uero in nobis uolẽtibus eligẽtibusq; id cõsistere iudicabimus. Forte etiam quia uirtus assistens libertatem munusq; quod in nobis esse dicitur/ compat: neq; quibus seruiebamus ante/ultra nos seruire permittit. Si ergo uirtus est uelut intellectus quidam alter/& habitus animam quasi transformans in mentem: rursus hoc ipsum quod in nobis consistere dicitur/ nõ ad actiones quidem declinat: sed ad mentem se recipit actionibus expediram.

MARSILIVS

Non solum intellectus sola contemplatione contentus/putandus est tanquam liber sibi uiuere: uerum etiam ratio per uirtutem ab intellectu cõceptam libera secũ habitat: quatenus uidelicet pro fine non statuit rerum actionumq; exitum: Sed honestatem contemplationemq; iternam Cap. VI.

i Ntellectus primus maxime uiuit liber/ubi uiuere quidẽ intelligere est. Intelligit aũt quẽadmodum & uult. Siquidẽ uoluntas & intelligẽtia uix ibi discernitur. Sunt.n. actus fere idem. Qui uergẽs ad bonum uoluntas dicitur: attingẽs bonũ intelligẽtia nominatur. Quẽadmodũ radius in cursu se habet ad splendorem in reuerberatione perspectum. Si maximum bonum est maxime uoluntarium sũmope uiuit ut uult & liber/qui i ipso bono uitam agit.

Ploti
ni
Opa.
VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

¶ Ed qua nam ratione id munens ad uoluntatem ſupra retulimus? dicētes id in nobis eſſe/quod pro uoluntate fieret. Profecto reſpondendum eſt/ ibi quoq; fuiſſe ſubiunctum uel non fieret. Quamobrem ſi & hęc impræ ſentia recte dicuntur/& illa cum iis omnino cōſentiūt: mētem ac uirtutem eſſe do minas aſſereremus: ad eaſq; quod conſiſtit in nobis atq; libertatē referri decere. Cū uero duo hæc minime ſeruiant/ putādum eſt mentē quidem i ſeipſa ſedere: uir tutem uero uelle quidem i ſeipſa quieſcere: animę uidelicet præſidētem ut ide ſit bona. Atq; hucuſq; & ipſam liberam pmanere: & animū inde fieri liberū. Quādo uero neceſſariæ paſſiones actioneſq; incidunt/his gubernandis incūbere: neq; uo luiſſe quidem hæc accidere. Attamen i eis etiam ipſum quod i ſe eſt arbitrium cō ſeruare: dum uidelicet horum quoq; curam ad ſeipſam refert. Nō enī res ipſas ſe quitur: quaſi uelit omnino ſeruare pidītantem. Immo ſi ſibi præſtare iudicet hūc abicit: iubetq; pecunias/& filios/& patriam/uitamq; proicere: ſtatuēs. s. ſibi pro ſi ne non inferiorum ſalutem: ſed propriam honeſtatem. Ex quo apparet/libertatē & quod eſt i nobis inter res agendas/neq; ad actionis effectum/neq; ad exteram actionem: ſed ad actum ītimum & intelligentiam contēplationēq; uirtutis ipſius omnino refert. Hāc uero uirtutem oportet mētem quādam exiſtimare. Nō cōu merādo cū ea pturbationes redactas i ſeruitutem rōne uel temperas. De his utiq; Plato loquens ait more quodam curandi corpons/hæc uſu exercitationeq; comi gi dirigiq; ſolere. Hinc itaq; cōſtat aptius/ liberratem ad rem ipſam exprem mate riæ pertinere. Atq; ad hanc reduci quod eſt i nobis. Atq; hanc ipſam uoluntatem eſſe dominam/& in ſeipſa conſiſtere. Iam uero ſiquid ad externa præcipit/neceſſi tate quadam adducta pręcipere ſolet. Quorcunq; igitur ex hac atq; propter hanc aguntur/ conſiſtunt i nobis. Atq; extra ſimul & i ſeipſa/ illud eſt quod ipſa uult peragitq; minime impedita. Idq; etiam primum eſt i nobis. Intellectus aūt cōtem plator & primus/ſic habet quod dicitur i ſeipſo: q; opus illius nullo modo conſi ſtit i alio: ſed totus reflectitur ad ſeipſū: opuſq; ipſius eſt ipſe: poſituſq; in bono/ nec indigens ultra: ſed plenus pro uoluntate uiuit ad uotum. Ipſa uero uoluntas ipſa intelligentia eſt. Sed eſt apellata uoluntas: quoniam ſecūdum intellectum ui detur exiſtere. Etenim quæ uoluntas dicitur ipſum quod ſecundum intellectum eſt/imitatur. Voluntas enim bonum uult. Vere autem itelligere eſt i bono. Intelle ctus igitur habet quod uoluntas expetit/quod ue cōſecuta iam ea rōne euadit in telligentia. Quāobrē ſi boni ipſius uoluntati dedimus quod eſt in nobis. Quod in eo iam ſitum eſt/i quo eſſe uoluntas appetit/cur nō habeat quod dicitur in ſe ipſo? Iam uero ſiquis ad hoc ptinere nolit quod ſit in ſeipſo/ excellētius aliquid eſt putandum.

MARSILIVS.

Si anima per uirturem intellectualem fit quādoq; libera/ ſequitur ut itellectus pri mo ſit liber. Item ſi intellectus uitam poſſidet ſummopere liberam atque uolun tariam/ quoniam ipſi bono ſit q̄proximus/ merito ipſum bonum eſt ipſa liber tas.

Cap. VII.

¶ I ſeruitus & fortuna circa iferiora uerſanē: Sed libertas & ordo ad ſupio ra pertinēt: & quod quid ſupius eo eſt ordinatius pariter & liberius: cer te principiū omnium neq; fortuitū eſt/neq; coactū. Quippe cū ſit ordinis omnis/ac libere auctoritatis origo. In quo cum tāquam ſummo bono ſit tota uo luntati ratio: Tota eſt & ratio libertatis. Vbi ſi modo eſſentia & actio nominari poſſint/non potes dicere actionem eſſentiæ ſuę ſeruire. Quippe cum nulla ſit ibi diſtictio. Quapropter ſi quēadmodū exiſtit naturaliter/ ita & agit/uicissim ſicut agit/ita naturaliter & exiſtit. Sed de his i theologia noſtra ſatis diximus.

PLOTINVS

¶ Vadit igitē aīa per mentē libera ad bonū abſq; impedimento ſe cōferens: quod ue pp hoc agit/cōſiſtit i ipſa. Intellectus āt p ſeipſū liber. Ipſius ue ro boni natura/eſt ipſū quod oibus appetendum: & pp quod habēt alia quod cōſiſtat i eis: quādo hoc quidē ſine ipedimēto cōſequi pōt. Illud āt iā poſ ſidere. Ipſū itaq; oium dominū/quæ ſub eo pretioſa cenſenē: primaq; i ſede conſi ſtens/ad quod cætera paſſim aſcendere uolūt/pendērq; ex illo: & ab eo uires acci piunt: p quas habere munus poſſint quod cōſiſtat i ipſis/quo nam pacto poterit aliquis ad hāc ipſam cōditionē redigere/ i qua eſt ppne quod uel i me uel i te cō ſiſtere dicitur? Quādoquidē ipſe itellectus ad hanc cōditionē uix quidē: & uiolē ta quadā tractus eſſe uideē. Niſi quis forte temerarius ſermo aliūde huc intectus afferat/naturā primā ſorte quadā id nactam fuiſſe/ut ſic ſe haberet/ut habet: neq; huius ipſius quod eſt/exiſtere dominā. Cum uidelicet hoc ipſū quod eſt nō ſit a ſeipſa: ideoq; nec libertatē: nec quod i ea cōſiſtat habere. Quippe cū faciat uel nō faciat/quod facere uel nō facere ē iam neceſſitate cōpulſa. Qui ſane ſermo aduer ſus i ſe eſt & incertus. Omnēq; uolūtarii ac liberi eiuſq; quod eſt i nobis naturam & rōnem e medio tollit. Adeo ut fruſtra hæc nominenē a nobis/ſintq; uoces quę dam nuſq̄ exiſtentium rerū. Sermonis nāq; illius auctor fateri cōpellēē: nō ſolum nihil eſſe auctoritatis i aliquo: uerū etiā ſe nec intelligere/ neq; ullo modo cogno ſcere quid uox eiuſmodi ſibi uelit. Quod ſi cognoſcere id affirmet: iam facile re felleē: rōne uidelicet eius quod eſt i nobis/ cōgruente cū illis: quibus nō accōmo dari dicebat. Ipſa nāq; rei notio nec diſturbat eſſentiam: nec eam adauget cū alio aſſūmendo. Nō poteſt enī aliquid per ſe facere: ac perducere quippiam ad ſubſtā tiam uel exiſtentiam. Sed cōnatur notio meditari quid nam iter alia ſeruiat aliis: quid ue habeat libertatē: Nec ſubiciatur aliis i agendo: ſed ſuę ſit dominus actio nis. Quod quidem munus pure cōuenit ſempiternis: & iis quidē/quatenus ſem piterni ſunt: & omnino qui bonum abſq; ipedimento uel iam habēt/ uel etiā pro ſequuntur. Proīde abſurdum dictu eſt/bonū ipſum oibus bis ſupius tanq̄ aliud ultra ſeipſum bonum deſiderare. Tum uero nullo modo recte dicitur ipſū fortu na quadam exiſtere. In rebus nāq; poſtenoribus/ ac multis fortuna contingit: Ip ſum uero primum neq; ſecundum fortunam eſſe fas eſt aſſerere: Neq; rurſus ſuæ generationis dominum non exiſtere: quoniam neq; genitū quidem eſſe poteſt. Pręterea quando quis negat primum eſſe liberum/ ppea q̄ ita duntaxat faciat/ut ſe naturaliter habet: abſurdum eſt/ſiquis exiſtimet quippiā tunc eſſe liberū/quan do præter naturam facit uel opatur. Neq; uero quod unica rōne ſe habet/ob hoc ipſum libertate priuatur. Si unicū hoc non ex eo habeat: q; habere aliud cohibea tur ab alio: ſed ex eo quod ipſum propne ſit hoc ipſū: ſicq; ſibi ipſi placeat/neq; liceat/neq; libeat aliquid excellētius eſſe. Alioquin poſſet aliquis quod maxime compos ē boni/aſſerere libertate priuatum. Sin autem id foret abſurdum: multo abſurdius erit/ipſum bonum libertate priuare. Quoniam bonum/& quia perma

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

net in ſeipſo:nec moueri ad aliud uſquã indiget. Cum alia potius moueantur ad illud: Nec ipſum ulla conditione indigeat aliquo. Denique cum ipſa uelut eius ſubſtãtia/ſit ipſa uelut eiuſdẽ actio:neq; enim hæc quidẽ aliud/ illa uero ẽ aliud: ſiquidem nec in intellectu etiam diſcrimen id accidit: profecto non magis ſecun dum eſſe illic ẽdiẽ actio/q̃ ſecundũ actiõem eſſe cõſiſtat. Quapp nec illi cõditioni ſubiacetur/ut ſic opetur/ſicut eſt naturaliter inſtitutũ. Neq; actio & uelut uita in ip ſam uelut eſſentiã redigeẽ. Sed ipſa illic uelut eſſentia quaſi cõſpirãs cũ actione:& tanq̃ in unum ab ęterno cõflata/idem oĩo conficit ex ambobus. Quod quidem & nullius ſit/& ſui ipſius duntaxat exiſtat.

MARSILIVS

Neq; libertatem neq; aliud quicq̃ uenerandũ attribuere Deo debemus ea ratione qua ſequẽtibus:ſed ineffabili Cap. VIII.

e Iuſmodi cõditio qua aliquid ſic exiſtat & agat ſicut ad hoc ẽ naturaliter inſtitutũ/rebus ſubiectis tẽpori ꝓprie cõpetit:æternis trãſlatione quadã: eſſentiæ primæ abuſione quadã. Nam ꝓprie dicit̃ ex ſeipſa exiſtere. Prici pio nullo mõ. Sors uero cõtingens tam remota eſt a primo/ut uix etiã repiatur in ultimis ordinante primo.

PLOTINVS

n Os utiq; cogitamus libertatis munus illi nõ tanq̃ accidẽs aliquod cõue nire. ſed a munẽbus libertatis quę attribuunt̃ alius ſubtractiõe uidelicet cõtrariorũ ipſũ in ſeipſo ad ſeipſũ excogitamus:dũ minora a minoribus illucuſq; trãſferimus:quippe cũ illa quę de illo decet loqui/cõſequi nequeamus. Atq; ita de illo hęc loq cõtingit. Tãetſi nihil inuenire poſſimus/quod rite loqua mur/nedũ prędicando de illo:ſed nec ei ulla ꝓprie rõne accõmodando. Oia nãq; & pulchra & uenerãda poſteriora ſunt illo. Illud enĩ horũ omniũ eſt principium: q̃uis mõ etiã alio nõ principiũ. Cũ oia ſecernamus ab eo:ideoq; quod liberum ar bitriũ opandi/ quod ue i ipſo cõſiſtere dici ſolet/uelut poſterius aliquid ſeiunga mus ab illo. Id nãq; actionẽ i aliud tendentẽ ſignificare uideẽ. Tendẽtẽ inq̃ abſq; impedimẽto. Item eſſe & alia quę ad idem nõ impedita cõtendant. Oio uero ad nullum oportet primum ipſum dicẽdo referre. Eſt enĩ hoc ipſũ quod exiſtit etiã ante oia/quãdoq; dem & hoc quod dicitur eſt/ab eo ſecernimus. Ideoq; eſſe quo quomodo ad entia rite negamus. Proide neq; ſic exiſtere id dicemus/ut eſt natu raliter inſtitutum. Nam & hoc poſterius eſt. Atq; ſi de ſupnis quoq; dicatur/certe de illis quæ ex alio ſunt/dicetur. Itaq; de eſſẽtia primo dicetur:quoniam nata eſt ex illo. Quod ſi i rebus ſubiectis tẽpore natura uerſatur/nimirum neq; de eſſẽtia ipſa dicemus ita ut nata fuerit ſe habere. Neq; ſane dicendum eſt eſſentiam ex ſe ipſa non eſſe: ſic enim & eſſe ipſum auferremus. Et profecto non a ſeipſa dicere tur eſſe/quando eſſe acciperet aliunde. Num igitur de ſũmo rerum principio dicẽ dum eſt:ſic exiſtere contigiſſe. Sed certe neq; contigiſſe dicẽdum. Neq; enim ipſi contigit:neq; ad aliud accidit. In rebus nãq; multis contingentia locũ habet. Vbi hæc quidem ſũt:hoc autem his accidit. Qua igitur ſorte primum ipſum eueniſſe poteſt? Neque enim uenit:ut quęrere quomodo uenerit/nos oporteat:& quæ nã fortuna perduxerit ipſum uel conſtituerit. Quãdo neq; fortuna quidẽ erat: neq; caſus fortuitus ullo modo. Caſus enim & ab alio accidit: & in his quę fiunt con tingere ſolet.

MARSILIVS.

Nõ licet fingere/cõtingẽter eueniſſe/ut hoc ipſum quod nũc oĩum principium eſt omnium ſit principium:quaſi contingere potuerit aliud & aliter affectum/ fore principium. Cap. IX.

Nica enĩ eſt principii ratio. Ipſa uidelicet ſummitas:quã & infinitatẽ poſſu

u mus nominare: quæ cũ aliis præſertim propinquionbus firmitatẽ neceſſi tatemq; imponat/merito nõ eſt cõtingenter/ſed neceſſario:imo eſt ipſa ne ceſſitas. Et quoniã primũ eſt & ipſum bonũ/ideo eſt & ſua ſpõte neceſſitas. Neq; quodlibet cõtingẽter extitiſſe potuit. Neq; rurſus oportuit eſſe/uel eſt determina tum hoc aut illud:ſed ẽ plus q̃ uniuerſa poteſtas/neceſſario/panter/atq; ultro id ipſum quod eſt exiſtens.

PLOTINVS.

Erum ſiquis hoc ipſũ quod dici ſolet/cõtigit uel euenit/accꝛpit ad ipſum

u idem:nõ decet i apellatione hac imorari:ſed qua rõne qui hoc dicit itelli gat aiaduertere. Quid nam igit̃ id ſibi uult? Nunq̃d ipſum naturã hãc & poteſtatẽ habẽs/principium extitiſſe? Ac ſiquã aliam habuiſſet/poſſe etiã extitiſſe principium/ſecũdum ꝓhoc ipſum quod eſſet: & ſi forte deterius/eſſet tamẽ ſecũdũ ſuã potentiam opatum. Ad hęc aũt obiciendũ eſt/fieri nõ potuiſſe:ut cũ princi pium eẽt oĩum/cõtingẽs fortuitum ue foret: Ac ne dum cõtigiſſe poſſe deterius: ſed neq; etiã bonũ q̃dem:aliter uero bonum/uelut aliq̃d indigentius. Sed opor tet principium oĩum eſſe ſequentiũ prẽſtantiſſimũ. Ideoq; quaſi determinatũ quid dam:determinatũ inq̃/ꝓ ſingularem & unicã rõnem. Neq; tamen ita determina tum/& unica rõne cõſiſtens/quaſi ex neceſſitate dico. Nõdum enĩ neceſſitas erat. In his enĩ quæ ſequunt̃ principium/neceſſitas dominat̃: Neq; hæc q̃dem uiolẽtiã eis infert. Vnicum uero hoc & ſingulare poſſidet a ſeipſo. Hoc ipſum igitur eſt nõ aliud. Sed quod expediebat ſiue debebat eſſe. Nõ igitur ita cõtigit. Sed opor tuit ita. Hoc ipſum uero quod oportuit dicit̃ oĩum eſt/quæ oporteat eſſe princi pium. Hoc igit̃ nequaq̃ ita eſt/ut cõtigit: nõ enĩ ut ſorte incidit/extat. Sed quod oportebat eſſe. Immo uero neq; id q̃dẽ quod oportuerit ẽe. Iam uero decet alia expectare quid quãdoq; rex illis appareat: idq; dũtaxat quod exiſtit ipſe/illum prorſus aſſeuerare:certe nõ ut euenit apparentẽ/ſed uere regem/uere principium/ uere bonũ. Nec ſecundũ bonũ quidẽ agentẽ:ſic enĩ ſequi alterũ uideret̃:ſed unũ hoc ipſum quod eſt pẽnitus exiſtentẽ. Itaq; nec ſecũdum bonũ agere/ ſed ipſum prorſus exiſtere bonũ. Si ergo neq; i ipſo quidẽ ente aliquid ẽ cõtingẽs: Alioqn ens quiddã foret: & certe cuidam enti incideret aliquid:nõ tamẽ ipſum ens ullo modo contigit:neq; ſorte quadã nactũ eſt ens ipſum ita eſſe: Nec ab alio ſic eſſe/ ens ut eſt accepit? ſed ipſa natura entis/eſt ens exiſtere: Quo nã mõ aliquis i eo quod ente ſupius extat/cõditionem hãc.s .ita cõtigiſſe uel eueniſſe potuit cogi tare? Quippe cum illud ens ipſum genuerit. Quod quidẽ nõ ita contigit? ſed eſt prout eſt eſſentia ipſa exiſtẽs hoc ipſum quod eſt eſſẽtia: & hoc ipſum quod eſt intellectus. Alioquin ſimili quiſpiam rõne itellectum quoq; dixerit ſic accidiſſe: pinde quaſi aliud quiddã itellectus fore potuerit/prẽter hoc quod natura ipſius exiſtit. Quod itaq; naturã propriã nõ tranſgredit̃/nec uſq̃ a ſeipſo declinat/ faci le quis potiſſimũ hoc ipſum quod eſt/exiſtere dixerit. Quid nam igit̃ dicet ille qui hoc quoq; tranſcenderit/ſummũq; inſpexerit? Nunquid quẽadmodũ ipſum

Ploti
ni
opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

uiderit ſe habere ita & contigiſſe: Sed ꝓfecto neq; ſic neq; quolibet mō contigiſſe dicendum. Immo nec oīo & ſimpliciter acciditſſe. An igit̄ dici poteſt ita ſolū/neq; aliter/ſed dūtaxat ita? Immo uero neq; hoc ipſū quod dicit̄ ita uel hoc modo illi eſt aſſignādū. Alioqn eo pacto circūſcriberes ipſū: & hoc aliquid redderes. Nēpe qui cernit illud/neq; ita debet dicere/neq; non ita: alioqn aliquid ipſū ex rerū numero dixeris/quibus ineſt hoc ipſū/quod ita uel hoc mō dici ſoler. Eſt igit̄ aliud præter oīa/quæ ita & hoc modo ſe habere dicunt̄. Tu uero cū ipſū inuenens infinitum/oīa quidē quæ ſunt poſt illud/dicere poteris. Illud autē nullū eorū eſſe dices. Sed ranq; uniuerſā poteſtatē reuera ſui ipſius dominā: quod ue uult exiſtētē. Immo uero hoc ipſum quod uult in res ipſas proicientem/dum uidelicet ipſa excellentior eſt omni uolūtatis actu/actumq; eiuſmodi ſibi ſubdit. Neq; igitur ipſa hoc ipſum uoluit/quod dicit̄ ita ſe habere: adeo ut id ſecū ipſa dixerit: neq; quiſquā alius/ut ita ſe haberet/effecit.

MARSILIVS.

Cum principium oībus formā & terminum/ordinēq; imponat: atq; ordo rōnalis ſit fortunę cōtrarius/merito ſi principiū fortuitū rebus inciderit/nullus uſquā ordo reſtabit. Cap. X.

q Vod pricipium unice firmiterq; ſit/maneatq; hoc ipſū quod iam exiſtit/ nec aliunde fortē: Hęc enī ipſa eius natura ē. Nec ulla debilitas i cauſa ē/ ut nec aliud extitiſſe/ nec ad aliud proceſſiſſe portent. Eſſe enī & pmanere īmēſam bonitatē atq; poteſtatē/hęc ipſa eſt ſūma libertas pariter & poteſtas.

PLOTINVS.

Nterrogare licet eum qui Deum ait ſic acciditſſe: qua nam conditione fieri poſſe exiſtimet/ut deprehēdat̄/cōtingentiam eſſe falſam/ ſicubi falſa fuerit. Quo ue pacto quiſpiam ipſam auferat contingentiam. Atq ſiqua natura ſit tollens e medio cōtingentiam/profecto conditio cōtingēns cū natura nō congruet. Si.n. naturā hoc ipſū quod eſt forte cōtingere ab aliis cūctis auferentē/ fortunę cōmittas: nuſq; dabit̄ aliqd quod nō caſu ꝓueniat. Tollit aūt ab oībus fortuitam contingentiam/ ipſum pricipium aliorum/ſpēm/terminum/formā uniuerſi cuiq; tribuens: neq; fas eſt uſquā i rebus ſic rōne diſpoſitis: fortunæ ſenem hanc aſcribere. Sed cām hic rōni aſſignando: ſic putamus cām afferendā. In rebus autē quæ nec ex antecedēti propoſito fiunt/neq; ꝓcedunt ordine cōſequētis: ſed caſu potius incidunt/fortuna uerſat̄. Ipſū uero rōnis oīs & ordinis terminiq; principiū quo nā pacto quiſpiam fortuita quadā ſorte cōſtare cōceſſerit. Fortuna certe multorum domina eſt. Intellectum uero & rōnem & ordinē generare nō poteſt. Nempe cū fortuna rōnis contraria uideat̄/nullo modo poteſt eſſe genetrix rōnis. Si ergo fortuna nō generat itellectū/ merito neq; quod eſt ſupius ac melius itellectu. Nec.n. habuiſſe poteſt unde crearet: nec ipſa erat oīo: nec ꝓrſus ineſt ſēpiternis. Quāobrem ſi nihil eſt ſuper illud/ipſumq; exiſtit primo: ſiſtere i eo gradū expedit: neq; ulterius de hoc aliquid dicere. Sed perſcrutari potius quō ſequēta facta fuerint. De illo uero nullo modo quō exortum ſit īdagare: quoniā reuera nō eſt natum. Quid ergo ſi ortum quidē nō fuerit: eſt aūt quale eſt/nō exiſtens propne eſſentię dominus? Ac ſi nō eēntię dominus ſit: ſed hoc ipſū quod eſt exiſtat: ubi quidem ipſi nō exibēs exiſtentiā: ſed ſeipſo qualiſcūq; ſit utens: ideoq; hoc ipſū quod eſt neceſſario ſit/nec aliter unq̄. Sed ꝓfecto non ꝓpea ita ſe habet/quia non aliter ſe habere potuerit: ſed quia optimū eſt ita ſe duntaxat habere: ꝓcedere qui dē in melius nō ubiq; uolūtarium eſt. Ad deterius aūt uenire nequaq̄ ab alio prohibitum eſſe poteſt. Sed q̄ in deterius nō deuenerit/ a ſeipſo habet nō deueniſſe: non ꝓpea q̄ cohibitum fuerit: Sed quoniam illud hoc ipſū ſit/quod nullo modo proceſſit. Iam uero ad deterius deuenire nō poſſe/nullā ſignificat in eo qui nō uenit debilitatem. Sed hoc ipſū nō ire illud a ſeipſo & ꝓp ſeipſum habet. Quod ue dicit̄ ad aliud nuſq̄ accedere/excellentiā in eo poteſtatis plane demōſtrat. Dum uidelicet ipſum nō quidē neceſſitate comprehēdit̄: ſed neceſſitas eſt & lex oīum aliorum. Num igitur ipſa neceſſitas ſibi met ꝓbuit exiſtētiam? Immo uero neq; extitit qdē. Quippe cū cętera quę ſunt poſt primū uirtute ipſius exiſtant. Quod igitur ſup exiſtētiam ſiue ſubſiſtētiam eſt/quo nam pacto uel ab alio uel a ſeipſo extitiſſe uel ſubſtitiſſe dici debet?

MARSILIVS.

Ordo mirabilis uniuerſi intellectuali rōne ꝑſpectus purgatis tandē mētis oculis principium ſuum offert quaſi incompabilem ſūmitatem/ ſimplicitatem/ poteſtatem/bonitatē. Sed tu poſtq̄ pricipium ſimpliciter tibi ſic illuxerit: noli quid ſit & ꝓp quid inquirere. Cap. XI.

ſ I.n. quid nā ſit indagaueris/ad anguſtiā illud tuæ intelligētiæ contrahes & cōpones: ubiq; ꝓtinus ſubterfugiet. Tum uero cum rō principiū inuenerit ſup eſſentiam/non poteſt ulterius indagare q̄d ſit. Siquidē eiuſmodi queſtio deſinit i eſſentiā. Neq; fas eſt de principio ꝓp quid ꝑſcrutari: Sane quę ſtio hęc reſoluitur i principium. Deniq; cū de eo ſis negaturus eēntiam: multoq; magis & accidētia/quo nā pacto i eo cōtingentē ſortē poteris affirmare?

PLOTINVS

h Ocaūt quod nō ꝓprie ſubſiſtit uel exiſtit: quid nā eſſe dicendū? Sed profecto incerta mēte ſilentes hinc decet abire: nec quicq̄ ulterius indagare. Quid enim quiſpiā indagauerit? cum nihil pateat ulterius quo ꝓcedat. Quippe cum oīs queſtio ſe cōferat ad principiū: & in tali quodā deniq; cōquieſcat. Accedit ad hęc/q̄ oīs quæſtio uel quid aliquid ſit inquirit: uel quale: uel ꝓp quid: uel utrum ſit nec ne. Eſſe quidē rerū principiū omnium/ſicut diximus illud eſſe/ꝓ ea quæ ſunt ab illo cōiectare ſolemus. Quæſtio uero ꝓp q̄d deſiderās principium aliud expetit. Sed uniuerſi pricipii nullum poteſt eſſe pricipium. Pręterea quærere quale ſit illud: nihil aliud eſt/q̄ inqrere quid accidat ei/cui nihil pēnitus accidit. Ipſum uero quid eſt declarat magis hoc ipſum q̄ nihil de illo quærere debeamus ipſum uidelicet ſolūmō poſſimus accipientes: atq; i eo q̄ nihil et fas ſit adiungere cognoſcentes. Oīo aūt dubitationis huius ſcrupulum de hac ipſa natura in aīum inieciſſe uidemur: ſiquidē inieceimus: ꝓpea q̄ primo quidē regionē locūq; ponamus quaſi chaos: deinde poſita regione hanc naturā introducamus in locū iam uel imaginatione cōfictū: uel i natura comptum. Cū uero illud i eiuſmodi locum ītroduxerimus/nimirū adducimur ſciſcitari: unde nam & qua cōditione ꝓtinus huc acceſſerit. Et tanq̄ aduenā iudicantes inquirere qua rōne ſit pręſens/quę ue & qualis ſit eius eſſētia. Quaſi uel ex ꝓfundo quodā huc emerſerit: uel ab excelſo deſcēderit. Quāobrem opępretium eſt ſublata dubitationis occaſione/oēm prorſus locum ab intuitu i Deum directo lōge ſecernere: nec i aliquo ipſum ponere: ſiue ſemꝑ in eo ſit fundatus: ſiue aliquādo uenerit. Sed exiſtētem

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

ſolum ſicut dicitur ex neceſſitate rõnum exiſtere fas eſt cogitare. Locum uero ſi cut & alia poſteriorẽ eſſe/ oíumq; poſtremum. Hoc ipſũ igit̃ uigẽs mirabiliter ex tra locũ:intelligẽtes utcũq; itelligamus nihil pẽnitus circa ipſum ultra poſſumus admouere:quaſi aliquid circũdemus:neq; q̃tus ſit metiri ualemus:neq; ipſũ q̃tũ ei cõtingere concedemus: neq; rurſus quale ſit effingemus. Neq;.n. forma eſt ut ca ipſum ulla/nedum ſenſibilis?ſed nec etiam intelligibilis aliqua. Prẽterea nec ei quod ullo modo ad aliud referri dicat̃/ licet accõmodare. Nã & ĩ ſeipſo cõſiſtit: & anteq̃ aliud quicq̃ exiſteret/extitit. Cum igit̃ ita ſit/quonã mõ poſſumus illic dicere ita id cõtigiſſe?uel qũo audebimus id ꝓferre?quãdoquidẽ & alia oía quæ de hoc dicunt̃/negatione dicantur?Adeo ut nõ uerum quidẽ ſit de illo dicere/ita contigit. Sed cõtra nõ ita cõtigit:multoq; uerius. Quãdo nec ſimpliciter quidem contigiſſe dicendum.

MARSILIVS.

Sũmus Deus rectius dicit̃ ſuaprenatura libertas/q̃ nature ſuę dominus Cap. XII.

n On.n.actio penes eum ullo mõ diſtinguit̃ a natura: ideo nõ debet dici ĩ agendo naturę ſuę dominus:Sed eſt uel ſimpliciſſimus actus/ꝓ quem li bertas potius apellat̃: uel pricipium finiſq; actuũ actionũq; oium. Vnde libertas iterum ĩ ſe nominat̃. Dominus uero nõ tam ſui q̃ aliorũ. Eſſentia prima p actionẽ ſuam quodãmõ ab ipſa diſtinctam/ſuę exiſtẽtiæ domina dici poteſt. Aia uero cũ non ſit eſſẽtia ipſa ſimpliciter:ſed eẽntia quædã: nequaq̃ dicẽda eſt eſſen tiæ ſuę domina:q̃uis quodãmõ domina ſui. Forma poſtremo corporea tãquam exps eſſentiæ liberũ ſui dominatũ nullũ habet. Contra uero Deus ꝓ quẽ ſupiora ſunt libera/dominanq; ſequẽtibus/libertas eſt ſimul & dominatio ſũma.

PLOTINVS

q Vid ergo dicemus?nõne hoc ipſũ quod eſt exiſtit?/ Ipſius aũt eſſe quod eſt/uel ipſius quod ſit ipſo eſſe ſupius/nunquid ipſemet Deus eſt domi nus?Rurſus aíus nõdum ꝓſuaſus ex dictis:reſtat ambiguus?Ad hęc igi tur impręſentia nobis eſt ita dicendum. Vnuſquiſq; noſtrũ ſecũdum corpus qdẽ ẽ ab eẽntia lõge remotus: ſecũdũ uero aíam/& quod maxime ipſi ſumus/ eẽntæ participes ſumus:& ꝓfecto ſumus eſſẽtia quædã. Id aũt eſt uelut quiddã ex diffe rentia ſimul eẽntiaq; compoſitũ. Iraq; nec eſſentia pręcipue nec ipſa eſſentia. Quã obrem neq; ſumus noſtræ eſſẽtię domini. Aliud nãq; quodãmõ eſſentia eſt:aliud nos exiſtimus. Nec nos quidẽ ſumus eſſentiæ noſtræ domini: Sed ipſa eſſẽtia po tius eſt domina noſtrum. Siquidẽ hęc ipſa & differentiã adhiber. Sed quonã nos quodãmõ ſumus & illud quod dominat̃ nobis/ hac utiq; cõditiõe nihilominus & hic domini noſtrũ poſſumus apellari. Quod aũt oío eſt/id quod eſt ipſa eſſen tia:neq; aliud quidẽ ipſũ/aliud aũt eius eſſentia ẽ:certe hoc ipſũ quod exiſtit/ eſt dominãs:nec amplius referr̃ in aliud qua uidelicet rõne eſt/& qua exiſtit eſſẽtia. Et.n.rurſus dimiſſum eſt ſui ipſius dominũ eſſe. Siquidẽ quod ibi primũ eſt redi gitur in eẽntiam. Iam uero quod liberam facit eſſentiã:utpote cuius natura ſit res facere liberas:riteq; liberator cognominat̃/cuinã ſeruiet?Si mõ fas eſt id etiã quo quo mõ pronũtiare. Hoc ãt ſui ipſius eſſentia liberũ iudicat̃. Sed & hæc ab ipſo li bera eſt atq; poſterior. Ipſũ uero nõ habet eẽntiã. Siqua igit̃ in eo actio eſt/ ipſũq; ponimus i actione/nõ tamen ob hoc erit alterũ a ſeipſo:neq; minus ſui ipſius do minus/a quo ędit̃ur actio. Quoniam nõ eſt alterũ quiddã ibi actio:alterum uero ipſum. Si autẽ oío actionem in eo eſſe nõ cõcedamus:ſed alia circa ipſũ opantia retinere ſubſtãtiam/multo minus ibi uel dominũ uel dominatorẽ eſſe fatebimur. Sed neq; etiam ſui ipſius dominũ eſſe dicemus. Nõ quoniã Deo quicq̃ aliud do mineť. Sed quoniã ſui ipſius eſſe dominũ/eſſẽtiæ iam attribuimus. Sũmum uero Deũ in gradu quodã excellẽtiore locauimus:q̃ quod ſibimet dominetur. Quid nam igit̃ eſt excelſius eo/qui ſui ipſius ſit dominus?Profecto quoniã in ipſo qui primo ſui ipſius dominus apellat̃/eſſentia & actio duo quędã quodãmõ ſunt:ni mirum ex actione ipſam domini præſtitit rõnem. Hæc ãt idẽ atq; eẽntia eſt:ppea & ſeorſum factũ eſt/ut dominus eſſet:ſuiq; ipſius dominus id eſt apellatum. Vbi aũt non duo quidẽ ſũt/ut unũ:Sed eſt pẽnitus unũ:aut.n.ſolũ actus eſt: aut oío non eſt ibi actus/illic nec etiã recte dicit̃/dominum ſui ipſius exiſtere.

MARSILIVS

Quocũq; mõ eſſentia uoluntas actio ĩ Deo nominari poſſint/pẽnitus idem ſunt. Si ergo ſicut naturaliter eius eſſentia fert:ita deus uult & agit/uticũſſim quoq; quẽ admodũ uult & agit/ſic eius natura ſe habet. Eſt igit̃ neq; fortuna neq; fato:ſed propria uolũtate quod eſt. Cap. XIII.

e Atenus unũquodq; ſeipſum uult/ſuiq; iuris exiſtit:quatenus eſt cum bo no. Ipſum ergo bonũ pẽnitus ut uult/exiſtit & liberũ. Acſi detur optio cõmutandi/nunq̃ aliud q̃ quod eſt ſe eſſe/ſit uoliturũ. Præterea cũ uolũ tates oíum in bonum cõfluãt/& untanť in eo:certe in ipſo bono eadẽ eſt cũ boni tate uoluntas:quæ nec aliud uult eſſe q̃ ſeipſam. Iam uero maxímope ſibi quod eſt placet:ſiquidẽ ſola participatione boni res habẽt/ut ſibi met ipſę placeãt. Poſt hęc Plotinus ait ſi uelle/& eſſe idem eſt penes bonũ:ſequit̃/ ſicut eſt ipſũ in ſe na turaliter/ita uelle:atq; uicíſſim ut uult:ſic ipſum naturaliter & exiſtere. Excogitat interim chriſtianorum more/ Deũ per uolũtatis actũ aliquã in ſe producere (ut ita dixerim) ſubſiſtentiam. Alibi quoq; dixit/ Deũ per intelligentiã in ſe neſcio quã ſubſiſtentiã genuiſſe. Deniq; ſicut uolũtatis actũ excellẽtiorem uolũtate concedit ipſi bono:ſimiliter actũ itelligẽtię intelligẽtia excelſiorẽ ẽ ꝓculdubio cõceſſurus.

PLOTINVS

c Aeterum ſi hæc quoq; nomina & ſi nõ recte/tamẽ utcũq; ĩtroducere cogi mur:rurſus circa id quod a principio quæritur dicendũ uideť/partim qui dem recte fuiſſe dictũ:uidelicet nõ eſſe ponẽda duo quædã in ſũmo: etiã ſi tantũ differant rõne: partim uero impræſentia perſuaſionis gratia liberius uide tur eſſe loquendum. Et a ſeuera intelligẽtię norma i loquẽdo aliquãtulũ declinan dum. Si ergo ſũmo Deo actiones attribuamus: actiones aũt eius tanq̃ uoluntati ſuę accõmodemus. Non.n.opatur nolens:actiones uero ſũt ipſa uelut eius eſſen tia:nimirũ uoluntas eius eẽntiaq; idẽ pẽnitus erit. Quod ſi ita/ergo ut uoluit ita ꝓrſus exiſtit. Ideoq; nõ magis ut ſua fert natura/ita uult & agit/q̃ ut uult agitq;/ ſic eſſentia eius exiſtit. Oío igit̃ ſui ipſius eſt dominus:ſuũ uidelicet eſſe proprio arbitrio poſſidens. Præterea ita cõſidera: Eorũ quę ſunt unũquodq; bonum appe tens/mauult illud/q̃ quod eſt eſſe. Maximeq; tũc eſſe ſe putat/ quando particeps euadit boni. Et in tali quodam ſuum eligit eſſe:eoq; magis ſuum eſſe probat:quo magis habet a bono. Quaſi ipſa boni natura multo prius ſibimet ſit potiſſimum eligenda. Siquidem quo maior electiorq; portio boni alteri attribuitur/eo magis eius eſſentia eligẽda eſt libenter & expetẽda:uoluntatiq; aſſiſtens: unũq; & idem

Ploti
pi
opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

uoluntati exiſtẽs:neq; p ipſam uoluntatẽ ipſa ſubſiſtens. Proinde quouſq; unũ quodq; nõ hẽt bonũ/aliud quiddã uult. Quãdo aũt habet/hac ſtatim cõditione tam uult ſeipſum. Neq; ſecũdum fortunã eiuſmõi pręſentia fit. Neq; extra uoluntatem ipſius eſſẽtia eſt. Atq; hoc ipſo etiam determinaẽ:eoq; ſui ipſius exiſtit. Si igiẽ hoc ipſo/quodlibet ſe efficit ipſum aliqd/cõſtat plane/illud ſeipſo ẽe primo tale:Quo & alia ut ſeipſis ſint nanciſcunẽ. Simulq; cũ ipſa uelut illius eſſentia copulan pęnitus uolũtatem/tanq̃ exiſtẽdi tale: neq; licere illud accipe abſq; uolẽdi actu ſibimet hoc ipſum quod eſt approbante. Itaq; concurrit Deus ipſe ſecũ:uolens ipſe exiſtere:idq; exiſtẽs quod & uult:uolũtasq; & ipſe unũ eſt:atq; ex hoc nõ minus eſt unũ. Quoniam nõ aliud quidem eſt ipſe:quod uidelicet contigit/aliud aũt/quod eſſe uoluiſſet exiſtere. Quid enĩ uoluerit aliud pręter hoc/quod nũc exiſtit. Et.n.ſi fingamus i eius optionẽ adduci/ut quodcunq; uelit/efficiaẽ: eiq; licere naturã ſuam i aliud cõmutare:cõſtat ſane hũc nolle ſe aliud eſſe/uel extitiſſe. Neq; quicquã i ſe incuſare/quaſi cogẽre neceſſitate id ipſũ quod eſt euaſe nt:ppea q id ꝑpne ipſe ſit:quod ipſemet & uoluit ſemp/& uult. Eſt enĩ reuera ipſa boni natura ipſiusmet uolũtas: nõ adeo quidẽ ut portio quædam illi fuerit aſſignata/uel propriã quandã ſecutus naturã:ſed ipſe potius uoluerit ſemetipſũ. Quoniã nec erat aliud/ad quod potius trahereẽ. Accedit ad hęc/q aliorũ nullũ in eſſẽtia ſua rõnem ſibi placẽdi comprehẽdit. Nõ nihil etiã eſſe põt/quod ſeipſũ offẽdat/ſibiq; diſpliceat. At i ipſa boni ſubſtãtia neceſſariũ eſt electionẽ ſui ipſius & uolũtatẽ ꝑculdubio cõtinere. Alioquin nihil uſquã id aſſequeẽ/ut quãdoq; ualeat ſibi ipſi placere: Quę quidẽ uel ꝑticipatione quadã uel ſaltem imagine boni ſibi ipſis placere ſolẽt. Decet ãt uentã pręſtare nominibus:ſiquis de illo loquẽs/nominibus quibuſdã minus accõmodatis uti demonſtrãdi gratia cõpellaẽ. Quę tamen exactior diſputandi regula nõ admitteret. Saltem uero i noſe quolibet minus cõgruo dictiones eiuſmodi/quaſi/& uelut/& tãquã/ſingulatim accipiantur. Si igiẽ bonũ ipſum exiſtit:ſimulq; cũ eo exiſtit electio atq; uolũtas: abſq; enĩ his nõ ent/oportet aũt hoc multa nó eſſe/nimirũ uoluntatẽ & eſſẽtiam atq; uelle redigere prorſus debemus in unũ. Cum uero ipſum uelle ſit ab illo/neceſſariũ eſt ab illo quoq; ipſum eſſe ſibimet adeſſe. Quapp & ipſũ effeciſſe ſeipſum ratio hęc uenit. Si enĩ uolũtas eſt a ſeipſo/ac uelut ipſius opus:hæc aũt idem atq; eius ſubſtantia eſt/ꝑfecto ſic ipſe ſe i actũ edidit exiſtendi. Quãobrem nõ illud eſt quod eſſe cõtigerit:ſed potius quod ipſe uoluerit.

MARSILIVS.

Confirmatio ſuperiorum Cap. XIIII.

f Ingula ĩ corporibus indiuidua poſſunt quidem cõtingenter i exitum proceſſiſſe. In quibus pręter ſpẽalem neceſſariãq; eſſẽtiã eſt aliqd aduentitiũ.

Anima uero itellectualis & idea quęlibet ubi totũ eſt ad eſſẽtiam/ac ſpẽm neceſſariũ/hoc ipſum quod exiſtit/ex intima ſui natura ꝑdit/nõ fortuito quidẽ ſed neceſſario. Cum uero hæc tanquã pricipio ꝓxima id bonũ cõſequaneẽ ab eo: ipſum iprimis id munus hẽt extra fortunã. Præterea ĩ omni idea itemq; ſubſtantia uel forma ad ideam examuſſim expreſſa:hæc duo inuicẽ cõiungunẽ.s.quid & propter quid exiſtat. Quapropter ſi diligenter inſpexeris in ipſa diſpoſitione naturæ ex partibus ſuis conſtante ratiõem/cauſamq; partium totiuſq; inuenies. Tantum uero munus a principio rerum habent:idem eminentius in ſe habente. Alieniſſima uero illinc eſt fortuna / ubi exiſtendi ratio cauſaq; intrinſecus continetur.

PLOTINVS.

p Roinde cõſiderare idem hac etiam rõne nos decet. Vnũquodq; eorũ ꝙ quę eſſe dicũtur/aut idem eſt/quod & ipſũ eius eſſe: aut potius aliud. Quemadmodũ alius eſt hic homo: aliud ipſum eſſe homini: Particeps tamẽ eſt hic hõ eius quod eſt ipſũ eſſe homini. Anima uero & eſſe aię/ndem eſt:ſi eſt aia ſimplex:nec de alio prędicaẽ. Item idealis ipſe hõ idem eſt atq; ipſũ eſſe homini. Et hoc quidẽ fortuna quadã hõ fieri põt: ubi aliud eſt ipſum ẽe homini. Quod aũt eſt ipſum homini eſſe/ſiue hoiem eſſe/nunquã id fieri fortuna cõtigit. Id eſt aũt a ſeipſo eſt ipſe hõ. Quãobrem ſi hoc ipſum quod dicaẽ eſſe homini uel eſſe hoiem/eſt id a ſeipſo:neq; ſecũdum fortunã hoc exiſtit: neq; ſic accidit eſſe/quonã pacto illud quod ipſo hoie ſupius eſt/ ipſũq; generat hoiem idealem:gignit & illud quo entia oia cõtinenẽ:ſecundũ fortunã eſſe põt. Pręſertim cũ ſimplicior natura ſit eo quod eſt eſſe hoiem atq; eo quod eſt ens ipſum prorſus exiſtere? Si quidẽ ad ſimplex ordine procedẽti nõ licet ſecũ eodem ferre fortunã. Quocirca ad illud qđ ẽ oium ſimpliciſſimũ/aſcẽdere fortuna nõ põt. Pręterea i memoriam reuocãdũ eſt/qđ & tã dictũ fuit:unũquodq; uidelicet eorũ quę reuera ſũt:& ab illa natura i ſubſtãtiã ꝓuenerũt una cũ eius eſſẽtia habere etiã ſubſtãtiæ ſiue ſubſtẽtię cãm:ac ſiqd iter illa quæ ſẽtiunẽ/eſt tale:ppea q pręcipue ab illis pẽdeat ẽe tale:Quo efficiaẽ/ut q aliqd poſtea cõtemplaẽ/aſſignare poſſit ꝓp qđ potiſſimũ ſingula quę inſunt/aut ſint/ aut ita ſe habeãt: uelut ꝓp quid oculus/& quam ob cãm pedes talibus dati ſint tales. Cãmq; probare ualeat partem quãlibet cõcreantem/uniuſcuiusq; eſſe:ꝓesq; ſe inuicem i ipſa cauſę rõne iuuare. Cur nã pedes in lõgitudinem protendunẽ. Quoniã uidelicet & hoc eſt tale: & quoniã talis eſt facies:ideoq; tales ſũt & pedes: atq; oio mutua oium cõſonantia inuicem cauſa ẽ. Item cur nã hoc eſt? Quoniã.s.hoc ipſum eſt eſſe homini:quapp unũ idemq; eſt eſſe ſimul & cauſa. Hæc aũt ſic ex fõte unico ꝓfluxerũt/nullo rõnis ad hęc utente diſcurſu:ſed ſimul totũ ipſum ꝓp quid/ipſumq; eſſe protinus exhibente. Eſt itaq; fons ipſius eſſe:ipſiusq; ꝓp quid ẽe dicaẽ:ambo ſimul prębẽs. Qualia uero ſunt/quæ fiunt/tale eſt illud a quo ꝓueniunt: ſed potiori quadã uenioriq; admodum rõne/atq; ad id quod melius eſt illa quæ fiunt ſupra modum exſuperante. Cum igiẽ nullum eorũ quę ĩ ſe cauſas poſſidẽt/temere uel fortuito/uel ulla ſortis cõditione/ſic potius cõtingẽtis/ita ſe habeat/habeat aũt primũ illud quæ ex ipſo ſunt cuncta:pater rõnis & cauſæ & eſſẽtiæ/ut ita dixerim cauſalis:quæ quidẽ oia a fortuna ſunt longe remota:erit profecto principium ac uelut exemplar eorum quęcunq; nullũ habẽt cum fortuna cõmertium:hoc ipſum uidelicet quod reuera primũq; nullã hẽt cũ fortuna caſuq; & ſorte cõmixtionẽ. Quippe cũ ſit ſui ipſius cã atq; a ſeipſo: & ꝓp ſe ſit hoc ipſũ qđ dicaẽ ipſe. Eſt.n.primo ipſe:uel ſupuere/ & ut ita dixerim/ſupenter ipſe.

MARSILIVS.

Confirmatio ſuperiorum Cap. XV.

f I unũquodq; eatenus ſibi eſt amabile/quatenus fit boni particeps ipſum certe bonũ/ſibimet potiſſimũ eſt amabile: Ibiq; amor & amatus eſt idem. Nõ eſt igitur aliud q̃ quod ſemp eſſe ſe amat. Præterea tũc demum extra

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cõtingentia poſiti ſumus/experimurq; libertatem/quãdo ceteris oĩo poſthabitis unico ipſius boni lumini intelligentiam ſuperanti nos exponimus. Ipſum ergo bonũ libertas ipſa eſt extra fortunam. Deniq; cum ratio caſui oppoſita ſit: atq; a principio tota rõ uniuerſi ꝓceſſerit: Cõſequẽs eſt ipſum nõ ſolum extra caſum: ſed etiã ſup rõnem id ipſum quod eſt exiſtere.

PLOTINVS.

i Dem præterea Deus & amabile eſt & amor: ſuiq; ipſius eſt amor: utpote qui nõ aliter q̃ a ſeipſo & i ſeipſo pulcher exiſtit. Atq; & hoc ipſum quod dicit̃ ſimul eſſe ſecum/nõ aliter habere põt q̃ ſi & quod ſimul ineſt/& qui cum eſt ſimul/unũ ſit pẽnitus atq; idem. Si ergo & coexiſtẽs & illud cui coexiſtit eſt unum/atq; quod ibi eſt uelut appetens/ſimiliter unũ eſt cum illo quod eſt appetendum: & quod illic appetibile dicit̃ uel appetẽdum/ſecũdum ſubſtãtiam & quaſi ſubiectum cõſideraẽ: rurſus hinc nobis apparuit/appetitum & eſſẽtiam eſſe idem. Quod ſi ita ſe hẽt/conſtat iterum/deum ſeipſum efficere: ſuiq; exiſtere dominum: neq; ſic eſſe factũ/ut aliud quicq̃ uoluerit: ſed quemadmodũ ipſe uult. Proinde ubi Deũ dicimus nec quicq̃ i ſe accipe/nec ab alio capi/hac quoq; rõne eum ab ea cõditione lõgius ſegregamus/ꝑ quã ſorte quadam talis euaſiſſe dicaẽ non ſolum ex eo q̃ agat/ſeu reddat ſe unicum (& ut ita dixerim) ſolitarium: purumq; cõſeruet ab oĩbus: uerũ etiã quoniã ſiquãdo & nos i nobis naturã eiuſmodi quandã inſpiciamus: aliorum nihil habẽtem/quotcũq; nobis adhereẽt: per quę nobis accidere ſolet quicquid cõtigerit perpeti: caſuq; uiuere/libertatem prorſus expiemur. Alia enĩ quęcũq; noſtra dicunt̃/ſeruiunt/fortunæq; expoſita ſunt/& quaſi fortuito nobis accidũt. In hoc autẽ ſolo cõſiſtit ſui ipſius dominũ liberũq; exiſtere: ꝑ actum uidelicet quendã luminis boniformis & boni exſupantis mentem: actum inq̃ uim nõ aduentitiam i ſe habentem/quæ oẽm excedat itelligẽtiã. Huc ergo cum aſcenderimus/ſolũq; id euaſerimus/ceteris longe poſthabitis: age quid nã de hoc ſtatu dicemus? Profecto clamabimus nos ẽe tũc libertate omniq; arbitrio ualde ſupiores. Quisnam nos eo tempore fortunis exponer/uel temeritati faciet ſortiq; obnoxios? Quippe cum ipſa uera uita tũc effecti ſimus. Aut in eo pẽnitus cõſtituti: Quod ſane nihil hẽt aliud: ſed ſolũ ipſum prorſus exiſtit. Cętera quidẽ ſi ſola ſint ab aliis ſegregata/ad ſuum eſſe ſufficere nequeũt. Ipſum uero principium id ipſũ quod eſt exiſtit pariter & ſi ſegregatũ. Subſtãtia ſane prima nõ cõſiſtit i re nõ uiuente/neq; ẽt i uita rõnis expte. Hæc enĩ ad exiſtẽdũ debilis eſt. Quippe cum rõnis diſperſio ſit & natura quædã indefinita. At quatenus in rõnem procedit/eatenus relinquit fortunã: quod enĩ rõne progrediẽ/nequaq̃ in fortuna uerſaẽ. Nobis uero altius procedẽtibus/principium ipſum nõ occurrit ratio: ſed quiddam pulchrius rõne: tantũ abeſt/ut ſorte cõtingat. Eſt enĩ radix quædã rõnis ſuapte natura: Atq; huc tandem oĩa deſinũt. Eſt & tanquã ingens cuiuſdam arboris rõne uiuentis principium atq; fundamẽtum in ſeipſo quidẽ permanens/tradẽs uero eſſe arbori ꝑ rõnem inde ſuſceptam.

MARSILIVS.

Confirmatio ſuperiorum Cap. XVI.

I deus nec eſt i tempore/ nec eſt i loco/nõ põt hoc ipſum quod eſt/uel aliquando/uel alicubi cõtigiſſe. Eſt aũt Deus nõ tam ſemp q̃ ſempiternitas ipſa: nec proprie ubiq; habitat: ſed ipſe certe hoc ipſum eſt/quod a nobis apellari ſolet ubiq;. Intellectus in Deo mirus intelligibili intellectu ſuperior tam efficaciter i ſe agit/ut exiſtẽtiam generet i ſeipſo. Similiter & uolũtas appetẽte uoluntate ſupior exiſtentiam i ſe uolẽdo producit. Cum uero nihil i Deo ſit præter ipſum: ſic certe itelligendo ac uolẽdo i ſe ipſe emicat a ſeipſo: adeo ut neq; ſorte neq; aliunde ui illata: Sed pro itelligẽtia uolũtateq; ſua id ipſũ quod eſt/exiſtat. Sed hæc & quæ ſequunt̃/in theologia noſtra diligẽtius explicamus.

PLOTINVS.

q Voniam uero fatemur/probabileq; uideꝫ Deum & ubiq; eſſe & nuſquã/de hoc quoq; quale ſit/nobis diligẽter cõſiderandum. Hinc rurſus quod quærimus indagãtibus: ſi enĩ nuſquam eſt/nuſquam certe cõtigit. Rurſus ſi eſt ubiq;/procul dubio quantus ipſe eſt/tantus eſt & ubiq;. Quapp hoc ipſum quod ubiq; & quod undiq; dicit̃/ipſemet exiſtit: neq; ipſum ubiq; eſt in eo/neq; uiciſſim: ſed ipſe potius ẽ hoc ipſũ: cæterisq; largit̃ eſſe ꝑpea q̃ i eo quod ipſum ubiq; eſt/admittanẽ. Hic aũt ſupremum obtinẽs ordinem: imo uero nõ obtinẽs/ſed exiſtẽs ipſe ſupremus ſubdita habet oĩa: nõ illis quidẽ ipſe cõtingẽs: ſed ſibi cætera contingentia: imo uero cætera circa ipſum. Nec ille quidem ãd illa proſpicit: ſed ad ipſum cuncta ſuſpiciunt. Ille aũt intra ſe ęque ꝑ totum quaſi perfeit̃: tanquã ſeipſum amans purã lucem: ipſe hoc ipſum quod amat exiſtẽs: Ideſt aũt in ſubſiſtẽtiam ſe producẽs. Siquidem actus eſt permanẽs. Et quod ibi amabiliſſimum eſt/uelut itellectus exiſtit. Intellectus ãt ipſius eſt opificiũ. Quapp opificiũ ipſe eſt. Cũ uero nõ ſit opus alterius/ſequit̃ ut ſui ipſius ipſe ſit opus. Quãobrẽ nõ ita eſt ut cõtigit: ſed potius ut ipſe agit. Prętera ſi ex eo maxime eſt/quoniã quaſi ſibimet initiũ/& quaſi reſpicit ad ſeipſum/ipſumq; uelut eſſe ſibi eſt reſpicere ad ſeipſum/ nimirũ quaſi efficit ſemetipſum. Nõ igit̃ eſt ut cõtigit/ſed ut ipſe uult. Neq; uolũtas ibi temeraria eſt & uana: neq; ſic accidit. Cum enim optimi ſit uolũtas/nõ eſt inanis atq; fortuita. Quod aũt eiuſmõi nutus erga ſeipſũ quaſi quędã eius actio & quies i ſemetipſo efficiat ut hoc ipſum quod eſt exiſtat/teſtatur muneris huius oppoſitum: ſi cõcedaẽ. Nempe ſi proſpiciat/annuatq; extra ſe ipſum/ protinus quod eſt amittit. Eſſe igit̃ hoc ipſũ quod exiſtit/eſt actio ad ſe ipſum. Hoc ãt atq; ipſe eſt unum. Ille igit̃ ſibimet exhibet ſubſiſtẽtiam/una cum ipſo eius actione collata. Si ergo facta nõ eſt eius actio: ſed ſemp extitit quaſi uigilantia quædam: nec aliud ibi uigilãs eſt/aliud uigilantia: quæ quidẽ ſupintelligentia quædam eſt ſemper uigẽs/profecto ſic eſt/ſicut & uigilauit. Vigilãtia uero ſup eſſẽtiam itellectumq; & uitã ſapientem extat. Id aũt ipſe eſt. Ille igit̃ actus eſt ſup itellectum & ſapientiã atq; uitam: ex eo aũt hæc ſunt: nec ab alio quopiã. Ab illo igit̃ & ex illo ſuum eſſe ꝓducit̃. Nõ ergo ſicut cõtigit/ſed ut ipſe uoluit/ſic prorſus exiſtit.

MARSILIVS.

Confirmatio ſuperiorum Cap. XVII.

N hoĩe quidem aliud ẽ natura/ꝑ quam generat ſimilẽ: aliud ars & prouidentia/ꝑ quam artificioſa facit. At i opifice mũdi uita eadem eſt itelligentia ſimul atq; natura. Cum igit̃ ꝓuida & artificioſa diſpoſitio mũdi illinc proueniat itellectuali pariter naturaliq; rõne/ neceſſe eſt hãc ibi quaſi formã eius exiſtere naturalẽ. Si igit̃ eiuſmodi mũdi forma multo magis & illius procul eſt a caſu. Remotiſſimũ deniq; a fortuna eſt illius formæ principium: quod pro natura

Ploti
ni
opa.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

& uolũtate ſua ſegregauit filium a fortuna. Deniq; ſi principiũ aſpiciat alioſum ſe perdet. Dum ergo ſe tãtũ reſpicit/ſeipſũ quaſi cõſeruat/atq; agit. Igit̃ ex ſeipſo id quod eſt exiſtit. Nõ cõtingit ex fortuna.

PLOTINVS.

p Reterea idem hac rõne probamus/ſingula ĩ mũdo poſita/totumq; mũdũ ſic ſe habere aſſerimus: Quẽadmodũ ſe habuiſſet ſi auctor ſuus quaſi deliberando ſic elegiſſet. Ac ſi p̨cedẽte cõſilio & argumẽtatione quadã id prævidente/ſecũdum prouidẽtiam mũdus ſic eſſet effectus. Cum uero ſic ſemp oia & ſint/& fiant: ita profecto & ſemp ĩ his quæ ſimul exiſtũt: cõſtat eſſe inſitas rõnes/in quodã quaſi mentis habitu tranquilliore admodũ atq; certiore firmiter permanẽtes. Quapp ſup prouidẽtiam illa ſunt ſupq; electionẽ atq; propoſitum. Omniaq; ſemp itellectuali cõditione firma perſeuerãt/quæcũq; ĩ ipſo ente conſtſtunt. Siqs igit̃ diſpoſitiõem eiuſmõi nominet prouidẽtiam/ſic id accipiat: eſſe uidelicet ſup id uniuerſum itellectum firmiter permanẽtem. A quo & ſecundum quem totum id cõſtituit̃. Si igit̃ itellectus eſt ante oĩa: pricipiumq; eſt itellectus eiuſmodi: nunq̃ ut ſorte cõtigit/ita ſe habet: Præcipue cum multiplex qdem ſit: ſed ſecũ ipſe cõſpirans: ac uelut conflatus ĩ unum. Quod eni multiplex multitudoq; ordinata ſimul exiſtit: & i quo rõnes oẽs p totũ comprehendunt̃ ĩ unũ/nullo modo utcũq; cõtigit/uel ſorte euenit ſe habere putãdum: Sed a natura eiuſmodi p̨cul abeſt fortunę temeritas/ipſaq; fortuna ĩ quadã rõnis orbitate ſe uerſans/rõni prorſus opponit̃. Si aũt quod ante tale quiddã exiſtit/ipſum oĩum eſt principium/certe proximũ eſt huic ita ut dictum eſt affecto. Idq; ita diſpoſitũ/ſecundum illud diſpoſitũ eſt/eiusq; pticipat: taleq; exiſtit/quale uult illud/illiusq; poteſtas. Ille igit̃ Deus eſt indiſtans. Vna qdem oĩa rõ: numerus unus. Vnus aũt maior genito atq; potẽtior: nihil illo maius/nihil ẽ melius. Itaq; nec eſſe/nec eſſe tale qualiſcũq; dicat̃/ab alio accipit. Ipſe igit̃ ſeipſo id quod eſt exiſtit/ad ſeipſũ & p̨nitus ĩ ſeipſum: Vt neq; etiã hac conditione aſpiciat extra/uel ad aliud ulq̃: ſed totus potius ad ſeipſum.

MARSILIVS.

Confirmatio ſuperiorum Cap. XVIII.

n Ihil extra Deũ licet fingere. Nam Deus excogitat̃ tanq̃ ſupeſſentialis poteſtatis: imo actus imenſitas/tum comprehendens ſuperficies oium: tum ſe tota penetrans profunda rerum. Intellectus primus ad Deum compat̃ tanquã circulus inferior ad centrum ſuperioris circuli ſeſe applicãs/& naturaliter inde dependẽs. Rurſum quemadmodũ lumẽ radiis q̃plurimis foras effuſum ad ſimplicem & intimã Solis lucẽ. Cum igit̃ itellectus ſit imago quædã naturalis primi Dei/ſitq; totus p̨nitus tota rõ: cõſtat primũ illud tum natura tum uoluntate rõnis uniuerſæ patrem/fortuitum ĩ ſe nihil admittere. Deniq; cum tota rõ decentis expedientis oportuni tanquã bona cõtineat̃ ĩ ipſo bono/merito bonũ ipſum eſt ipſum decus & oportunũ. Nõ igit̃ utcũq; contigit: ſed ut p ſuum naturale decus decet/naturaliter & exiſtit.

PLOTINVS.

t V ergo dum q̨ris/ nihil extra Deum q̨rito. Sed intra Deum oĩa quæ ſunt poſt Deũ. Ipſum uero dimitte. Quod. n. extra eſt/ipſe Deus exiſtit: cõprehenſio oium & menſura: aut intimũ uniuerſi profundũ. Quod aũt extra Deum occurrit uelut circulo tangẽs illũ/totumq; inde ſuſpenſum/rõ & intellectus exiſtit. Immo uero eatenus intellectus euadit/quatenus attingit illũ: & qua rõne attingit: & qua inde dependet: utpote qui hoc ipſũ q̨ ſit intellectus habet ab illa. Age cõſidera circulum cẽtrum undiq; attingẽtem. Ideoq; a cẽtro uim habere: & quaſi cẽtralem & (ut ita dixerim) cẽtriformem. Vbi lineæ circuli ad centrum uni cum confluentes/terminum ſuum centro proximum talem reddunt/quale eſt & illud/ad quod p̨feruntur: & a quo quodãmodo pululãt. Quod quidẽ præſtãtius eſt/q̃ cõdito linearum atq; terminorũ: qui ſane ſigna ſunt linearũ. Atqui hęc ſunt quodãmodo quale & illud obſcura tamẽ atq; debilia/eiuſq; quaſi veſtigia: quod quidẽ & ipſa & lineas ſua poteſtate cõtinet atq; parit. Quæ ſane lineæ illud ubiq; habent. Ac per lineas quale ſit ipſum apparet ubiq;/& quaſi euolutũ & iterum nõ euolutum. Simili quadam rõne itellectũ ipſumq; ens cõtemplare/genitum ex illo/ac uelut effuſũ & explicatum: atq; ex ipſius intellectuali natura ſuſpẽſum. Ideoq; intellectum eiuſmõi teſtari cogita uelut intellectum ĩ uno uigentẽ. Qui tamen nõ ſit intellectus. Eſt enim p̨nitus unum. Quẽadmodum neq; ĩ circulo centrũ uel linea ulla uel circũferentia eſt: circũferentię uero linearumq; pater/dum ſui veſtigia præbet/poteſtateq; p̨manente lineas circũferentiamq; producit. Quę quidẽ haud oio inde ſunt ſegregata: ualidiſſimo quodã uigore illinc effecta. Sic itaq; ſũmum cogita Deum/eſſe uelut exẽplar primũ/intellectualis potẽtiæ circũcurrentis/ipſius tanq̃ imaginis: Deum inq̃ uelut itellectum ĩ uno uigentẽ: cuius uigor quaſi multis modis moueatur atq; per multa: & ita illic intellectus euadat/ dum tamẽ Deus ſuper mentem extat/ex ſuaq; potẽtia generat intellectũ. Quę nam igit̃ contingentia? Quis caſus? Quis euentus fortuitus apud poteſtatem tantam atq; talem mentis procreatricem uereq; effectricem accidere poteſt? Quale eni eſt id quod eſt in mente/ tale ferme cogitatur quod eſt in uno/q̃ uis ſit lõge præſtantius. Perinde ac ſi lumen longe diffuſũ ex uno quodã in ſe manente p̨nitus p̨ſpicuo pẽdeat. Vbi p̨fecto quod ẽ diffuſum alterius eſt imago. Illud aũt unde hoc emicat/ lumen eſt proculdubio uerum. Non tamen imago diffuſa aliena eſt & diffomis/ipſe. s. itellectus. Qui ſane nullam admittit fortunam: ſed quicquid ſingulatim eſt in eo/tõ quædam in ſe eſt & cauſa. Deus autem eſt cauſa cauſæ. Potior itaq; gradu cauſa Deus exiſtit: utpote ſũmope cauſa: cauſa inq̃ rõne admodum uerior/omnes itellectuales cauſas/pululaturas inde/ſimul in ſe complectens/opuſq; ſuum generans non utcunq; contigit: ſed ut ipſe uoluit. Voluntas autem nõ erat rõnis exps: neq; temere fruſtraq; ferebatur: neq; ut ſorte prorſus ſcidebat: ſed potius ut decebat. Quippe cum nihil ibi temerarium ſit & uanum. Hinc Plato ipſum apellauit decẽs atque oportunum optans utcunq; poſſet ſignificare Deum eſſe a ſorte fortuita remotiſſimum: ſed hoc ipſum quod eſt ipſum eſſe decens. Si autẽ ipſum decẽs/hoc exiſtit: certe non abſque ratione hoc exiſtit. Ac ſi eſt oportunitas ipſa/ cuius proprietas in ſequentibus maxime dominatur/nimirum multo prius ſibi ipſi oportunitas adeſt. Itaq; non quale accidit/hoc exiſtit. Sed hoc eſt potius/quod tanq̃ ipſe uoluerit: ſiquidem decentia uelit. Vnumq; ibi eſt ipſum decens uel oportunum actioq; decentis. Eſtq; decens non uelut ſubiectum: ſed tanquam actio prima/hoc propre ſeipſam in lucem edens/quod & decuit. Danda eſt nominibus noſtris uenia. Nam ita de Deo nos oportet loqui: poſtquam loqui de illo non ualemus ad uotum.

Ploti
ni
Opa.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

MARSILIVS

Confirmatio ſuperiorum Cap.XIX.

a Primo rerum principio multa id munus habēt/ut in ſeipſis conſiſtāt: multa etiā ut quaſi ex ſeipſis exiſtant. Illud igit̄ ſi mō dicendum eſt exiſtere/ ſūmope eſt exiſtētiæ ſuæ dominus/ omni apud itellectum cogitabili exiſtentia longe ſuperior.

PLOTINVS

e Xſupioribus igitur aliquis ad ſūmum rerum principiū prouocatus/illud ipſum accipiat. Atq; ita & ipſe pſpiciet: q̄uis non quantū uelit exprimere ualeat. Videns aūt illud in ſe omni ſermone dimiſſo/affirmabit illud aſe ipſo/id exiſtens: adeo ut ſi haberet eēntiā/ſua ſibi ſeruiret eſſentia: ac uelut emanaret ab ipſo: Qui ergo id fuerit cōtemplatus/ non audebit amplius dicere: utcunq; contigit eſſe: nec omnino proferre ualebit. Nam ſi pronūtiare id auſus fuerit: ſtupore repēte corripietur. Quinetiam hucuſq; ſublatus/ nec poterit ubi illud ſit aſſignare. Quippe cū illud ubiq; corā animæ oculis pariter ſe demonſtret. Et quacūq; animus defigat intuitum/ inſpiciat illud. Niſi forte Deo dimiſſo/ aīus retro reſpiciat: nihil uidelicet de illo amplius cogitans: Forſan uero op̄ępretium eſt priſcorū illud myſterium uerbis obſcurioribus inuolutū: Deum. s. eſſe ſuper eſſentiam: hac quoq; rōne cōſiderare. Non ſolū quoniam gignit eſſentiam: uerum etiā quia/nec eſſēnæ nec ſibi ipſi ſeruit: neq; principiū eius eſt eſſēntia ſua. Sed ille ponus principiū eſt eſſētiæ: nec eam quidem ſibi ipſi fecit: ſed hāc a ſe factam dimiſit extra ſeipſū: ut̄pote qui ipſo eſſe non egeat. Qui ſane ipſū effecit. Neq; igit̄ ſecundum quod eſt/ facit hoc ipſum quod eſt appellatur.

MARSILIVS

Confirmatio ſuperiorum Cap.XX.

c Vm omnis eſſēntia ad actum p̄uinbus tanq̄ ad melius & ſuperius aliquid annitat̄/ excogitare decet principiū tanq̄ actū eſſēntia lōge ſupiorē. Eſt igit̄ omnis eſſentię dominus. Necnon ſi ipſe dici poſſit & eſſe: certe qua rōne actus eſt/ exiſtere ſe declarat. Actus inq̄ non ī eſſentia: ſed ſuperior. Ergo nō eſſentię/uel naturæ ſeruus/itaq; liber. Et quatenus non aliunde ſeruatus: ipſe ſe ſeruari dicitur & generare ſeipſum/ generatione uidelicet ſempiterna. Denicq; ubi agere & quomōcunq; exiſtere idem eſt/ actus aūt ſolet tanq̄ præſtantius cogitari/illic certe actus conſiderari poteſt exiſtentiā ſuam quaſi comitem ſecum ferre.

PLOTINVS.

q Vid ergo dicet aliquis: nōne ita ſequetur: Deum priusq̄ fieret extitiſſe: Si enim ſe facit/ certe qua ratione ſeipſum/ ibi dicitur nondum exiſtit: qua uero dicitur facere/iam exiſtit ante ſeipſum. Quippe cum ipſe ſit quod fieri dicitur. Huic autem obiectioni reſpondendum eſt/ omnino Deum non eſſe tanq̄ factum: ſed tanquam facientem exiſtimandum: effectionem eius abſolutam aſſeuerando. Neque talem/ut aliud quiddam ex actione illius efficiatur. Sed actio eius non peragat ultra ſe quicquam: ſed totum hoc ſimpliciter exeat. Non enim duo quædam ibi ſunt/ſed p̄enitus unum. Neque uerendum eſt actionem primam abſq; eſſentia ponere. Sed hoc ipſum uelut ſubſtāntiam affirmare debemus. Si quis autem ſubſtantiam poſuerit actione carentem/ certe principium ipſum deficiens erit/imperfectumq; euadet: Quod tamen eſt omnium perfectiſſimum. Ac ſiquis ſubſtātię adiunxerit actionem/ unitatem ſimplicem non ſeruabit. Quamobrem ſi actus eſt perfectior q̄ eſſentia: primum uero pfectiſſimum eſt: ipſum certe primum eſt actus. Agens itaq; Deus iam eſt hoc ipſum. Neq; licet dicere prius q̄ fieret extitiſſe: quādoquidem nō erat anteq̄ fieret. Sed iam totus erat agēdo. Profecto actus eſt eēntię minime ſeruiens. Qui ſane actus pure p̄rſus ē liber. Atq; ſic a ſeipſo ipſe Deus exiſtit. Iam uero ſi ī ſuo Deus eſſe ſeruaret̄ ab alio/nō ipſe primus ex ſeipſo prorſus exiſteret. Sin autē ipſe ſe recte dicitur cōtinere/nimirum & ipſemet ſe p̄ducere iudicandus. Siquidē quod ſecundū naturam continet aliquid/idem & ab initio fecit. Si igitur fuiſſet tempus/ex quo eſſe cēpit/merito hoc ipſū quod ſe feciſſe dictum eſt rōne admodū p̄pria eſſet dictum. Cum uero ante ipſā quoq; æternitatem/hoc ipſum quod eſt Deus extiterit: quod dicitur ſe feciſſe/ſic p̄cipue cogitetur. s. eque concurrere/tum effeciſſe/tum ipſum. Ibi nāq; ipſum eſſe una cū effectione/ac uelut ſempiterna quadam generatione prorſus eſt unum. Similiter quod in Deo ſui ipſius princeps nūcupari ſoleat/ſi ibi duo quædam ſunt/propriē admodū eſt aſſumptum. Sin uero unum/proculdubio princeps ibi ſolum eſt. Nō enim ſibi ſubditum illic habet. Sed quo nam pacto dicitur ſui princeps & dominus/cū non ibi ſit ad quod dominatio referat̄. Forſan uero dominator ibi cenſetur/ q̄tum ſupeme cōſideratur. Quoniam uidelicet nihil ſupius exteat. Si autē nihil eſt ſupius/ hoc eſt proculdubio primum: primum inq̄ non ordine quodam: ſed auctoritate propria/ac pure libera poteſtate. Si autem pure/ non licet illic accipere quicq̄ minime liberum. Totum igitur libere prorſus & libēter eſt in ſeipſo. Quid nam igitur eſt ipſius/quod non ſit ipſe? Quid nam eſt ibi/quod non agat ipſe? Quid denicq; illic occurrit/quod non ipſius ſit opus? Si quod enim ī eo foret non opus eiuſdē/ haud quaq̄ pure uel eſſet liber/uel omnia potens. Illius nāq; non foret dominus/ nec oīa potēs/nimirū non poſſet illud/ad quod agēdum dominus ipſe non eſſet.

MARSILIVS

Confirmatio ſuperiorum Cap.XXI.

p Rincipium eſt optima & imenſa poteſtas. Siquis ergo fingat hanc poſſe uel potuiſſe aliter ſe habere ipotētem finget. Sicut enim pmutari ex ipſo bono malum eſt: Similiter ex ipſa potētia ſūma totaq; pmutari poſſe/eſt impotentia miſeranda. Plotinus & in ſuperioribus & ip̄ſentia intellectum & uoluntatem intelligibili intellectu & affectāte uolūtate ſupiorem nō negat Deo. Proinde uolūtas ī Deo eſt ipſa natura Dei. Sicut ergo Deus conſideratur ex ſua natura/ſic & uoluntate propria produxiſſe. Penes quem exiſtere & uelle ſunt idem. Nota poſſe animum tuum penes Deum nōnihil attingere: ſed lumine quodam deſuper illuſtrante. Te uero mox quicquid ultra ſuccurrerit auferre debere.

PLOTINVS

q Vr̄ igit̄/nū aliud facere ſe potuerit/q̄ qđ effecit? Verūtamē ſi id cōceſſerimus ēt negabimus facere bonū. Malū certe nō faceret. Iā uero nō ſic ibi poteſtas accipit̄/ut & oppoſita poſſit: ſed quoniā conſtāti & immutabili fruit̄ poteſtate/quæ q̄dē potiſſimū eſt poteſtas: quādo ab ipſo quod eſt unū nullo mō digredit̄. Nā & oppoſita poſſe/ifirmitatis ē oīo potētis ī optimo pmanere. Oportet āt effectionē eius quā dicimus/ipſā ſimul ſemelq; exiſtere. Eſt. n. optima/ & quis nā eam puertere poſſit/ quę & uolūtate fit Dei/& ipſa ē Dei uoluntas. Sed quąnt̄ nunq̄ uolūtate fiat Dei nōdū exiſtētis? Quid rurſus dicamus illic uolun

Ploti
ōpa.
VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

tatem? Nūqd illius ī ipsa substātia nōdū uolēris? & unde nā sit ipsi uolūtas? Num ab eēntia nondū aliqd opante. Sed ī essentia uoluntas erat. Ideoq; nihil ab eēntia ibi diuersū. Alioqn ibi aliquid extitisset: quod nō tanq̄ uoluntas existeret. Totū ergo uolūtas erat: nec quicq̄ erat ibi nō uolens. Neq; igit̄ quod ante uoluntatem esset. Pricipio igit̄ ipsa uoluntas ipse Deus existit. Ita igit̄ extat, sicut & uoluit, & quale uoluit. Tum uero quod dicit̄, quod est ibi uolūtatē sequi: Quod uidelicet uoluntas eiusmōi genuit: Intelligēdū est, uoluntatē nihil ī Deo amplius genuisse. Hoc nāq; iam erat. Præterea quod tradit̄ Deū cōtinere seipsū: si mō recte dicat̄, sic ꝓrsus accipiēdum: quoniā uidelicet alia quidē oia a Deo pēnitus substinent̄. Nā quadā ꝓcipatione Dei sunt: ad ipsūq; oia reducunt̄. Ipse uero iā est a seipso: neq; cōnexione uel cōtinētia, neq; participatione uel præsentia indigēs. Sed sibi ipsi est oia: imo uero sibi iam nihil: utpote qui ad seipsū nequaq̄ oibus indiget. Verū tu quotiēs eū dices uel cogitabis, reliqua inde auferes oia. Cū āt abstuleris oia: Ipsū uero solum reliqueris, ne queras ultra quid addas. Sed potius ne forte adhuc reli queris aliqd: Quod inde cogitatione tua nōdum satis abstuleris. Nā licet & ubi attingere aliqd: de quo aliud ꝓterea nec dicere nec assūmere ualeas. Sed illud de sup extet solū hoc ipsū quod est uereq; liberū. Quoniā nec sibi ipsi seruiat: sed solum ipsū sit: ac reuera sit ipsū. Siquidē quodlibet aliorū est & : ipsū & insup aliud.

LIBER NONVS ENNEADIS SEXTAE DE BONO VEL VNO.

MARSILIVS

Quicquid est præter primum, constat ex multis partibus aut uiribus in unam totius formam conciliatis Cap. Primum

q VATENVS in sua cuiusq; multitudine uiget unitas, eatenus ꝑseuerat eēntia, quę alioqn ꝑdita unitate disꝑdit̄. Vnitas ergo cōseruat essen tiā, eadē igit̄ & essētiam cōficit atq; esse. Vnitas certe in opposita sibi multitudine dominans nec ex se existit: nec ex opposita ꝑdit multi tudine. Igit̄ ex unitate pura sup essētiā ubiq; multiplicēm seipsa simpliciter consi stente. Cū dicis unū corpus & unus aius, unus calor & unum frigus, hic predicata unitas nec corpus ē, alioqn aio non competeret: nec frigus, alioqn calori minime cōueniret. Simili quodā discursu iuenies ipsū unū essētia qualibet eminentius. Cu ius uirtute quę magis unius, eadē magis essētiæ ꝑticipia fiūt. Præterea sūma ipsius entis ꝑfectio ī identitate statuq; cōsistit: hęc uero ī unitate fūdant̄: sicut diuersitas ac motus ī numero. Vnitas igit̄ quę causa enti ꝑfectiōis existit ē ente supior. Pro inde aut ens dicis idē cū unitate: aut ab ea diuersū. Vnitatē certe idēitatis fūdamē tum esse fateberis. Ergo si primū illud dicis. s. ens esse idē cū unitate: extat certe an te hāc unitatē unitas ipsa prior: ꝑ quā sit idē. Sin aūt secundū dixeris. i. unitatē ab ente distinctā: est utiq; unitas ipsa prius ꝑ se idē sibi q̄ ab ente distincta: Atq; prius erit ī se absolute prima ꝑ absolutā primitatē. i. ꝑ naturā suā, anteq̄ sit prior ente ui delicet ad ens relata: neq; licet dicere, ita ens ab unitate distinctū, ut sit unitate prius Nam si ab ea distingui dicatur, prius erit sibi ipsi idem. Idem inq̄ per unitatē. Acce dit ad hæc q nihil poterit ipsa simplicitate supius cogitari. Hæc autem est ipsa uni tas. Vnitas igit̄ nō solū est prima oium: sed ēt est ipsa primitas. Cuius rōne cętera sunt ubiq; priora. Per hāc & ipsū ens prius est sequētibus: ꝑ unitatē uidelicet tum cōiugatā sibi: tū etiā ipso supiorem. Neq; licet dicere ens in primo signo, nec unū esse, nec nō unū. Nisi eni sit unū, i. simplicissimū, nōdū in primo erit signo. Quod igit̄ ibi sit, habere uideat̄ ꝑ unitatem. Cogita cōcurrere ens simul, atq; unū. Ens qui dem cū sit multitudinis capax, nō cogit secum esse unū. At uero ipsū unū cōpellit ens esse uel unicū uel unitū. Merito igit̄ Boetius ait, Causa & ratio entis ē unitas. Et Auicēna Aueroisq; cōfitent̄ unitatē uniuscuiusq; suam esse naturam.

PLOTINVS

o MNIA Entia ipso uno sunt entia: tū quæ primo entia sunt: tū etiā quę quoquo mō ī rerū ordine numerant̄. Nā & q̄d nā forent nisi unū forēt? Siq̄dē priuata uno, nō āplius sūt quod esse āte dicunt̄. Neq;. n. exercitus erit, nisi fuerit unū: neq; chorus: neq; grex ullus, nisi similiter sint & unū. Tū uero nec domus neq; nauis erunt, ni si potiant̄ uno. Siq̄dē domus unū aliqd est & nauis. Quod q̄dē si abtecerint, nec domus ulterius erit domus: neq; nauis similiter erit nauis. Cōtinue igit̄ magnitu dines, nisi insit unū, nūq̄ erūt. Cū itaq; diuidunt̄, q̄tenus amittunt unū, esse quoq; cōmutāt. Quinēt plātarū aialiūq; corpora quę unū singula sūt: si quādo fugerint unū, ī multitudinē uidelicet dissipata, eēntiā statī suā quā hēbāt, amittēt: nec quæ prius erāt, ulterius erunt: Sed statim euadent alia: quę q̄dē & ipsa sint, q̄tenus sint & unū. Tunc ꝓterea uiget sanitas, quādo corpus cōciliat̄ in unū. Tūc pulchritu do floret, quādo uirtus unius mēbra cōnectit. Tūc uirtus in aīa regnat, quādo in unū aius, & ī unā cōspirat cōsensionē. Cū uero aīa oia ꝑducat ad unum fabricās, fingēs, formās, simul ordinās: nunquid ad hāc usq; profecti, asseuerare debemus, hāc quidē unū rebus suppeditare? Ipsā uero iam ipsū unū existere. Sed ꝑfecto quē admodū alia corporibus suggerēs nō tā est ipsa, quod tradit̄, uelut formā spēmq; tradendo: sed alia sunt q̄ aīa quę tribuunt̄ ab ipsa, sic existimandū est, & si largit̄ unū, diuersū tamen ab aīa unū esse: Ipsāq; aīam ad unū aspicientē quodlibet unū efficere: sicut aspiciēdo ad hominē, rite hominē fabricari. Simul tamē assummēdo una cū homine, ipsum ī hoie unū. Eorum sane quæ dicunt̄ unū, quodlibet sic est unum, sicut & hoc ipsū quod est in se habet. Quapp & minus quidē entia, minus unū possidēt. Quo uero magis sunt, similiter sunt magis & unū. Iam uero aia cū aliud sit q̄ unū: tamē quatenus magis ueriusq; est, eatenus magis possidet unum. Neq; tamē unum ipsū existit. Est eni aīa una, ubi unum est quasi cōtingēs. Duoq; hęc sunt, aīa uidelicet atq; unū: quēadmodū corpus simul & unū. Profecto quod discretū est, uelut chorus, remotissimū est ab uno: quod uero cōtinuū, est uni pro pinquus. Sed aīa etiā multo ꝑpinquor, unius & ipsa ꝓceps. Siqs aūt obiiciat aīam idē esse pēnitus atq; unū: ꝑpea q nō sit aīa, nisi sit unū: respōdebimus primo q̄dē alia quoq; similiter, singulatim esse, simulq; existere unū. Verūtamen aliud unum esse q̄ illa. Nō eni idē est oio corpus & unū. Sed corpus unius ē ꝓceps. Præterea ēt unāquanq; aīam ī se existere multā: q̄uis ex partibus minime cōponat̄. Nā mul tæ ī ea sunt uires. Nempe rōcinatur, appetit, ꝑcipit, siue aīa uertit. Quæ sane uno quodā tanq̄ uinculo cōnectunt̄. Tradit quidē aīa alteri unū, quippe cū & ipsa sit unum. Sed unū hoc ipsa quoq; interim, uelut patiēs ab alio suscipit.

MARSILIVS

Quælibet essentia naturalem sibi multitudinem possidet ab initio, atq; interea est aliquid unum Cap. II.

Ploti ni opa.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA GREDOS.USAL.ES

ſ Ingulatim diſcurrendo aliud quidē eſt hoc ens/aliud aūt eſt hoc unū. Nā quatenus ens/eſt etiā multitudo quędā. Qua uero rōne unū/eſſe multitudo nō poteſt. Quamobrē ſup ſingula entia aliud ē ens ipſum: aliud ipſū unum: neq; diſponunť ex æquo/ne duo rerū principia ſint: neq; unū eſt ſub ente: Alioqn & unum eſſet multiplex: & ens nō eſſet unius particeps. Ens igiť eſt ſub uno: præſertim quoniam eēntia prima atq; mens eſt naturaliter oiformis: & ideo pura ſimplicitate poſterior. Quæ quidē pura unitas dum ꝓpriōem in eſſētia ſua cuncta cōſeruat: declarat ꝓ unitatem/ſe oēs eſſentias cōfeciſſe. Prędterea ipſū intelligibile amplius q̄ ens eſſe uideť. Intelligimus enī non ſolū entia atq; eſſe: uerū etiā non enna atq; nō eſſe. Nō tamen eſt latius uno. Nā etiā ubi diſcretā prorſus multitudinē cogitamus/ intelligimus hāc tanq̄ pluries unū. Si quis āt ens latiſſimū eſſe dicat: cōcedemus quidē/ad oēs ſpēs indeterminatū eſſe. Interea tamē ad oēs determinabile. Ipſum uero unū determinabile ē ad nullum. Igiť ſimpliciſſimū atq; primum. Item eſſentia/uita/intelligētia ſunt tres quędā particulares ꝓfectiōes formaliter inter ſe diſtinctę. Ipſa igiť ſimpliciter ꝓfectio/ anteq̄ in tres eiuſmōi diuidať/ indiuiſa eſt/& ita ſemp ꝑmanet in ſeipſa. Hoc ipſum uero. s. eſſe in ſe indiuiſū/nō eſt ipſius unius ꝓfectioq; ipſa ſimpliciter. Eſt igitur unitas ante ens & uitam/atq; ſapientiā. Quoniā uero ꝓfectio ſimplex & bonitas idē ſunt: conſequiť ipſum bonum eſſe ſupius ente. Itemq; ens uel ſimplex eſt oio uel cōpoſitū. Si primum/ipſa ratio entis eſt ipſa eēntialis unitas/ atq; ſimplicitas: Si ſecūdū/eēntia entis eſt ipſa eſſentialium principiorū ſuorum unio. Sed ſup unitatē eſſentialem eſſentialiumq; unionē eſt ipſa ſimpliciter unitas. Quæ ſi ente ſit poſterior iā/& ipſa nō unitas ē: ſed multiplex: & ipſum ens ī primo ſui ſigno/non erit unū aliquid. Ergo multitudo ifinita uel nihilū: Siue dederis aliquod ens/ſiue ipſū ſimpliciter ens/diuiſibile eſt ī partes: ſiue infitas/ſiue ſubiectas: & multitudinis alicuius natura capax. Ipſa uero unitas tale nihil admittit. Diuerſa eſt igitur & ſupior. Ens quidem diuiſione totius in entia deriuatur. Vnitas āt nō diuiſione/ ſed repentione totius in unum hoc & illud ſe diffūdit. Ens item diuiſione minuiť. Vnū uero cōtra diuiſione ſem per multiplicať. Deniq; ipſi quoq; Peripatetici declarāt excellētiam unitatis. Nēpe docēt eandē eſſe formę unitatiſq; naturā: quoniā quo qdq; ens ē/eodē ſit & unū. Ideoq; cū ex forma ſit ens: eadēq; unum/ merito formæ unitatiſq; naturā eadem eſſe. Addūt huius & illius rōnem eſſe diuerſam. Cū enī ꝓprietas quidē formæ ſit per potentiā formabilem ſe diffundere: unitatis uero ꝓprietas ſimpliciter i ſe cōſiſtere: atq; interim unire cætera & intus & extra/ cōſtat rōnem unitatis nō ſolū eſſe a forma/ideoq; ab eēntia differentem: ſed ſimplicioré etiā prioremq;/& magis ad excellſitudinem principii ꝓnentem.

PLOTINVS

r Eliquum eſt indagare/nunquid in quolibet eorum quæ ſingulatim ſunt unū/nō idem ſit ſua cuiuſq; eſſentia/quod & unū. In uniuerſo āt ente atq; eſſētia idē ſit eēntia uel ens ꝓprius & unum: adeo ut q̄ ens ipſū inuenent: unum quoq; fuerit aſſecutus. Nēpe cū ipſa eēntia ipſum ſit unum. uelut ſi eſſentia ſit intellectus: ipſum quoq; unum intellectus exiſtat. Intellectus inquā qui primo ens primoq; ſit unum. Cumq; tradat alius eſſendi munus/ ſic & eatenus largiatur & unum. Quid enim aliud quiſpiam præter ens intellectumq; eſſe dixerit unumq; ipſum nāq; unum/aut idem atq; ens exiſtit. Homo enim & homo unus eſt idem. Aut ſaltē quēadmodum cuiuſlibet numerus quidā eſt/uelut ſi duo quædam dixe ris: ita profecto de re quadā ſola dicitur unū. Si ergo numerus eſt aliquid entium/ nimirū entium aliquid eſt & unū. Quid ue ſit/ſupeſt inquirēdū. Sinaurē totū hoc machinatio quędam ē animi res dinumerare aggredientis atq; ꝓſequēntis: ſequitur ipſum unum nihil reuera in rebus exiſtere. Ratio tamē ſupior aſſerebat: quicquid amittit unū/eſſe ſimul amittere. Cōſideratione itaq; dignū eſt: nūquid ſingulatim idem ſit hoc ens atq; hoc unū: ſimiliterq; ipſū oio ens/ ipſūq; ſimpliciter unum ſit penitus idē. Sed profecto ſi ens uniuſcuiuſq; multitudo quędā eſt: ipſū uero unū eſſe multitudo non poteſt: ꝓculdubio diuerſū inter ſe erit utrunq;. Homo igiť eſt & aīal & rōnale/parteſq; multę. Multaq; ī eo uno quodā conglutinanť. Aliud igitur homo eſt/aliud unū. Siquidem homo quidem diuiduus eſt. Vnum uero pēnitus indiuiduum. Atqui & totum ens cuncta in ſe omnia continēs magis ēt exiſtit multa: & ab uno diuerſum: participatiōe tamē poſſidet unum. Prędterea ens uitam habet & mentem. Nefas enim eſt/uita uacuum id opinari. Ens igitur eſt & multa. Quod ſi ens eſt intellectus/ ſic rurſum eſt neceſſario multa: idq; multo etiā magis ſi ſpēs comprehēdit: idea nāq; non eſt pēnitus unum: ſed potius eſt numerus aliquis: tum idea quælibet/tum uniuerſa. Atq; ita unum/ſicut mundus ē unum. Oio aūt unum quidē exiſtit primū: Sed intellectus ſpēſq; & ens prima eſſe non poſſunt. Quælibet enī ſpēs conſtat ex multis/& cōpoſitum quiddā eſt/ideoq; poſterius. Illa enī ex quibus unūquodq; cōponiť/ rite priora cenſenť. Quod aūt intellectus eſſe nequeat ipſum primū: per hæc quoq; patebit. Intellectū neceſſe eſt ī intelligendo cōſiſtere. Ēt certe optimū intellectū/& qui non externa proſpicit/neceſſariū eſt quod ſupius eſt intelligere. Nēpe dum cōuertiť in ſeipſū: reuertiť in principiū. Iam uero ſi ipſe idem eſt/& quod intelligit/& quod intelligiť/duplex iam exiſtit: cūq; ſimplex nō ſit/mento nec eſt unū. Sinaurē ad aliud aſpicit/oio ad melius ſuſpicit atq; ſupius. Quod ſi tum ad ſe/tum ad præſtātius figit intuitū: ſic quoq; ſecundū gradum tenere uideť. Oportet ſane mentē ſic affectā aſſeuerare: ut adſtet quidem bono primoq;/ipſumq; ſuſpiciat. Prędterea ſecum habiret: ſeipſam aīaduertēs: atq; ita cuncta ſe eſſe cognoſcens. Cum igiť intellectus ſit adeo uarius/procul abeſt/ut ipſum ſit unum. Quamobrem nec ipſum quidē unum eſſe omnia. Alioqn nō amplius foret unum. Neq; etiam eſt intellectus. Sic enī rurſus omnia foret. Quippe cū intellectus ipſe ſit cuncta. Deniq; neq; ens eſſe putādū. Ens enī ipſū prorſus ē oia.

MARSILIVS

Acceſſus ad Deum Cap. III.

a Nimus etiā cum propemodū accedit ad Deum/ambiguitate laborat. Tū quia intellectus & ſpēs eſt/& ſpēbus conſueuit inniti. Deus āt ſpēm habet nullā. Tum etiā quia aīus tunc demū acceſſiſſe poteſt/cum ipſe factus eſt Deus. Ambigit ergo mox/utrū ipſemet ſibi/an alter occurrat. Quiſq; accedit ad Deum bonum ſūmum unum/diſcedat ab oppoſitis. i. a malo/ ab infimis/a multitudine: excedat etiam intellectum. Intellectus enī nō eſt ipſum ſimpliciter ens: ſed ens duntaxat intellectuale. Deus autē eſt quolibet ente ſuperior: imo & ipſo ſimpliciter ente. Sicut enim ens ſenſibile forma ſenſibili terminať: ſic ens intelligibile forma ſimiť intelligibili. Sic deniq; ipſum ens ipſa entis forma determinať. Principium uero ſup omne determinatū extat. Neq; ſtare dicitur/ne ſtare ſtatu cogatur.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Nec ulla ad res habitudine facit quicq̃. Sed res ab illo fiunt quaſi non faciẽte/ſicut non mutato mutantur.

PLOTINVS

q Vid nã igiť eſt ipſum unum? quã ue naturã habet? Sed ꝓfecto nihil mirũ ẽ nõ eſſe id facile dictu: ꝙppe cũ neq; ens neq; ſpẽs exprimi facile poſſit. Nẽpe cognitio noſtra ſpẽbus initiť. Quãdo uero ad iforme aliqd fertur aĩus/ cum cõprehendere nequeat: ꝓpea qn̄ determineť: neq; ueiut figureť uario quopiã figurãte/ ꝓtinus ide ꝓlabitur/ metuẽs ne forte nihil ibi reportet. Quãobrẽ in rebus etuſmõi ualde laborat: libẽterq; inde ſæpe deſcẽdit/ ab oibus uidelicet decidens/ quouſq; ad aliquid ſenſibile proruat. Vbi quaſi ĩ ſolido cõquieſcat. Velut aſpectus in diſcernendis ſæpe paruis defatigatus/ libẽter ad maiora ſe flectit. Sed quãdo aĩus uidere ꝓ ſeipſũ ſtudet/ cum ſe uideat ſolũ/ ꝓpea qꝓ cum ipſo uidendo cõfletur ĩ unum: ſitq; cum illo iã unum: nimirum ex eo qꝓ cum ipſo unum eſt/ nõ dum quod quærit/ habere ſe putat. Quoniã ab eo quod itelligiť/ nõ eſt diuerſus. Opꝑpretium eſt ĩprimis eum q̃ circa ipſum unũ philoſophaturus ſit/ ita ſe cõpare. Nẽpe cũ unũ ſit id quod quꝛimus/ pricipiumq; oĩum & ipſum bonũ atq; primũ/ merito ab iis quę ſunt circa prima/ oportet nõ eſſe remotum: nec ullo mõ ad oium extrema prꝛcipitari. Sed aſcẽdentẽ ad prima ſeipſũ ad excelſa reducere: ab his quę ſentiunť/ poſtremaq; ſũt. Expedit rurſus aĩum adhibere omni malignitate purgatum/ dum ad bonũ affectat accedere. Præterea in pricipium ſibi inſitum ſe ipſimis attollere: unũq; ex multis euadere: ſi mõ pricipiũ atq; unũ ſit inſpecturus. Oportet igiť aĩum fieri tunc itellectum/ ideoq; totã aĩam mẽti cõmittere: & i ea pꝛnitus collocare: ut quę itellectus ipſe uidet/ aĩus exprectus accipiat. Ipſoq; itellectu cõtẽpletur & unũ. Sic tamẽ/ ut ſẽſum adhibeat nullum/ nec ẽt aliqd a ſenſu ꝓueniens. Sed pura dũtaxat mẽte ipſoq; mẽtis primo puriſſimũ contẽpleť. Quotiẽs igiť ad id cõtemplãdũ tractus aliqs magnitudinem uel figurã uel quãcunq; molem circa hãc naturã imaginať/ huic certe ad hãc ſpeculationẽ dux nõ extitit itellectus: quoniã intellectus ſuapte natura ad hæc iſpicienda nõ uertitur. Sed actio talis potius eſt ſenſus ipſius opinioniſq; ſenſum natura ſequẽtis. Oportet aũt ab itellectu accipere nuntium/ eorum quę in eius ſunt poteſtate. Poteſt uero intellectus inſpicere uel quæ ſunt ſup ipſum/ uel ſua uel quę agunť ab eo. Pura quidem ſunt eã quæ ſunt in eo. Punora uero atq; ſimpliciora quæ ſupiora ſunt intellectu. Immo uero quod eſt intellectu ſupius. Quãobrẽ quod intellectu ſupius eſt/ nõ eſt itellectus: ſed ante intellectũ extat. Intellectus enĩ eſt aliq̃d entiũ. Illud uero nõ aliquid: ſed uno quoq; ſupius. Neq; eſt ens. Nã ens uelut formã ipſã entis habet. Sed illud eſt prorſus iforme: ab itelligibili etiã forma ſecretũ. Vnius nãq; natura cũ ſit genitrix oium/ merito nullũ exiſtit illorum. Igiť neq; quid exiſtit/ neq; quale/ neq; q̃tũ. Pꝛterea nõ eſt itellectus/ nõ aĩa/ nõ mouetur/ non quieſcit/ nõ eſt in loco/ nõ eſt in tẽpore. Sed ipſum ſecũdum ſe uniforme/ imo uero informe ſup oẽm exiſtẽs formã: ſup motum: ſup ſtatũ. Hæc enĩ circa ens uerſanť: quę quidẽ ipſũ multa confictũ. Verum cur non ſtat ſaltem/ ſi non mouetur? Quoniam circa ens quidem horum alterũ uel utrũq; uerſari neceſſariũ eſt. Pꝛterea quod ſtat/ ipſo uidelicet ſtatu ſtãs apellatur: neq; idem eſt pꝛnitus atq; ſtatus. Ideoq; accidit ipſi/ neq; ſimplex ulterius ꝑmanet. Iam uero quando ipſũ unũ eſſe oium cauſã affirmamus: nõ dicimus ob hoc aliquid ipſi contingens: ſed nobis potius accidens: quoniam ab eo ſcilicet aliquid habeamus/ ipſo in ſe interim ꝑmanente. Proinde exactiſſima rõne de Deo loquẽtem: neq; illud neq; hoc dicere fas eſt: Sed nos uelut extrinſecus circũuagantes affectiones ſiue paſſiones ibi noſtras utcunq; poſſumus interpretari conamur. Et alias quidẽ propius ad hoc ipſum accedimus: alias autẽ incerti lõgius ambigui tate prolabimur.

MARSILIVS

Acceſſus ad Deum Cap. IIII.

p Rincipium rerũ eſt pꝛnitus icorporeum/ imobile unũ. Cu igiť nequeamus illud attingere ꝓ oppoſita/ merito nec imaginatione attigimus corporalia machinante: nec mobili rõne mutabile nõnihil ſemper excogitante: nec intelligentia ſuaptenatura multiplici uarium ſemper aliquid meditante. Sed attingimus tandẽ unitate quadã aĩæ intellectu ſupiorẽ: quãdo ad eã a multitudine tã intima q̃ externa pꝛnitus ſegregati cõfugimus. Tunc primum præſentis ubiq; ſẽp Dei ſignum iã nobis ꝓfecte præſẽtis habemus/ pꝛcipue trinum. Nouum lumẽ: inſuetũ amorẽ: inextimabile gaudiũ. Ad hoc cõſequẽdũ duo cõferunt. Doctrina q̃dẽ tanq̃ uia: ſegregatio uero dicta tanquã animi præparatio.

PLOTINVS.

a Ccidit ãt dubitatio defectuſq; nobis/ circa cognoſcẽdum Deum/ præcipue quoniã neq; ꝓ quãdã ſcientiã/ neq; ꝓ itelligẽtiã ullã cognoſcimus illũ: ſicut alia ſolemus/ quæ itelligibilia nuncupãtur: ſed ꝓ præſẽtiã quãdã ſcientia melioré. Aĩa uero ꝓcul euadit ab uno/ neq; eſt pꝛnitus unum: quãdo ſcientiã alicuius aſſummit. Scientia enĩ rõ quædã eſt: rõ uero multa. Vnum ergo tranſgrediť in numerum multitudinẽq; ꝓlapſa. Scientiã ergo neceſſarium ẽ tranſcẽdere: nec ullo mõ ab eo quod eſt eſſe unum uſq̃ pꝛquaricari. Sed a ſcientia rebuſq; ſcibilis omniq; alio pulchroq; ſpectaculo reuocan. Omne nãq; pulchrum & illo ẽ poſterius/ & ab illo: quẽ admodũ diutnũ omne lumẽ a ſole. Quãobrẽ ſũmum Deũ Plato inquit neq; ſcribi unq̃/ neq; dici poſſe. Scribimus ãt logmurq; de illo frequẽter/ ut ita ſaltẽ diſputationibus noſtris aĩum excitemus: & ad diuinum ſpectaculum dingamus: quaſi quandam oſtẽdentes uiã uiſere nõnihil deſiderãti. Doctrina quidẽ uſq; ad uiam & iter ſuas uires extẽdit. Deum uero uidere iã opus illius eſt/ qui uidere uoluerit. Ille ꝓfecto neq; puenit ad ſpectaculum/ neq; illius cõſpicit lucẽ: & iccirco neq; afficiť inde/ neq; affectionẽ ſiue paſſionẽ guſtat ĩ ſe amatoriã ex ituitu ſolitã proficiſci: ſi quando amator ĩ amato iam cõquieſcat: ubi ſane uerum accipiť lumen/ totã illuminans animã ꝓpius accedentẽ: ille inq̃ talia non aſſequiť/ qui moliť illuc aſcendere/ iis ad huc retrogrouatus tractuſq; a tergo/ quę ſunt inſpecturis obſtacula. Neq; illuc aſcẽdit ſolus: ſed trahit iterea ſecum quod diſiungat ab illo: uel potius nõdum eſt oĩo redactus ĩ unum. Deus enĩ a nullo uſq̃ abeſt: & quodãmõ abeſſe videť ab oibus: adeo ut præſens ubiq; ſit/ iterumq; nõ præſens. Nam iis duntaxat ẽ præſens/ qui capere poſſunt: atq; ita parati ſunt/ ut cum illo congruere/ ac uelut ipſum attingere ualeãt ꝓ ſimilitudinẽ uidelicet quãdã inſitãq; porẽtiã/ muneri inde tributo cognatã: quãdo ſcilicet animus omnino ſic eſt affectus/ ſicut erat cum inde proceſſit. Ideoq; uidere iam poteſt: ſicut ipſe Deus eſt natura uidendus. Ille inquam nondum illuc uſq; peruenit/ qui propter hęc obſtacula inde retrahitur: uel etiam protrahit ad iter moras quoniam deſit ratio/ diſciplinaq; illucuſque perducens/ fidemq; faciẽs de diuinis. Sed profecto quãtum ad cætera ſpectat obſtacula ſeipſum quiſq; in culpa

Ploti
cpa.

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

iure posuerit. Nempe conari debet abesse ꝑcul ab omnibus: soluscꝫ euadere. Quantū uero ad rōnes ptinet/quibus forte minus credat/sic deniqꝫ ꝑfecturus excogitet.

MARSILIVS.

Accessus ad Deum Cap. V.

In theologia nostra/& libro de amore/& secūdo epistolarum libro rōnes diligētius assignauimus: quibus gradatim ascendēdum sit a natura corporea quę dimēsioni/motui/numero subiecta est/ad aīam dimensione iam liberā. Ab aīa mobili multipliciꝫ ad itellectum imobilē quidē/sed multiplicē. Atqꝫ iterum ab intellectu ipsius aīæ proprio ad ipsū simpliciter intellectū. Tādem ab intellectu qui necessario i se multiformis est/ad ipsū simpliciter unū: quod nō sit ens unū/ne ita sit multiplex. Siquidem rō unius & entis est diuersa. Ens enī & multitudinē admittit: & nihilum habet oppositū. Vnū uero multitudinē nō substinet: sed respuit ut oppositam. Est igitur nō ens: sed principium entis penitus absoluti. Atqꝫ interea principium spērum absolutarū. Omnes enī spēs naturalium i primo esse suum esse possident absolutum. Quādo Deum nominamus unū/simplicitatē ipsam uaticinamur pęnitus indiuiduā. Quæ sup essentiā principiū est essentiæ lōge excellētius q̄ unitas numerorū & signū dimensionū. Profecto sicut ens continuū atqꝫ ens discretum ad aliquid indiuiduum resoluunt̄: ita ipsum simpliciter ens refert̄ ad ipsū simpliciter indiuiduum.

PLOTINVS

Vicunqꝫ res opinatur fortuna casuqꝫ temerario gubernari/ cauſisqꝫ dūtaxat corporeis cōtineri: is ab ipso Deo uniuscꝫ ipsius intelligētia est lōge remotus. Neqꝫ nos ad homines sic affectos uerba facimus: sed ad illos tantum: qui naturā aliam præter corpora ponunt/& ad aīam saltem usqꝫ peruenīūt. His igitur expedit/naturam aīæ diligenter aīaduertere: tum q̄tum spectat ad alia: tum uel maxime quēadmodū ab intellectu ꝓcedit: rōnemqꝫ inde suscipiēs assequitur & uirtutē. Præter hęc aūt intellectū alterū præter intellectū rōcinantē/q̄ rōnalis cognoiatī/ cōsiderare decet. Item rōnis discursiones/ siue argumētationes/uelut iam in distantia quadā atqꝫ motu. Scientias quoqꝫ rōnes in aīa tales i manifesto iā positas/ꝓpea q̄ animæ infusus sit intellectus scientiarum causa. Qui & itellectū uideat qualis est sibilem: quia uidelicet ꝓpi aīaduertiqꝫ possit: intellectum inq̄ desup incūbentem aiæ/eius patrem: mundū intelligibilem: intellectum oīo quietū/& uelut quietū quēdam motum/oīa i se habentē/existentē oīa: multitudinem indiscretam/ rursusqꝫ discretam. Neqꝫ. n. discernit̄/sicut rōnes i prolatione solent: sed tanq̄ rōnes iā secūdū unum quiddā excogitante. Neqꝫ rursus quæ i ea mēte sunt cōfundunt̄. Prodit. n. unūquodqꝫ seorsū/ quēadmodū & i scientiis accidit. Nēpe cū oīa in quodā indiuiduo cōgruāt: singula tamē ab aliis secernuntur. Hęc itaqꝫ multitudo collecta simul/ hic mundus intelligibilis adstat quidem primo q̄proxime: hunc rō esse ex necessitate cōcludit/si qua rō aīam quoqꝫ esse cōuincit: hoc sane prestātius est q̄ aia. Neqꝫ tamen est primū. Quoniā neqꝫ unū est/neqꝫ simplex. At ipsū unū oīumqꝫ principiū est ꝓculdubio simplex. Proide quod supius est ipso entiū præstātissimo/ siqdē aliqd oportet esse mēte supius: quę quidē esse uult unū/neqꝫ tamē est unū sed saltē est aliqd uniforme. Quoniā intellectus nō ē in seipso diſplus: sed reuera secū ipso cōspirat: neqꝫ quasi articulatim cōpositū se attrectat /ꝓpea q̄ sit uni q̄ꝓximū: q̄uis ab uno quodāmodo secedens uideatur audere: quod inq̄ super hoc mirabiliter extra

uelut miraculum est ipsum unum. Quod sane ens nō est dicēdum: ne hic quoqꝫ ipsum unū de alio prædicet̄. Cui profecto nullum reuera cōuenit nomē. Sin autē noīare cogamur/cōmuni q̄dem apellatione unū cōmode apellat̄. Nō adeo tamē ut primo quidē aliud sit/deinde unū. Difficile sane cognitu ob hāc ꝑcipue causam. Cognitum uero ꝓssimū ex progenie eius essētia. Nempe i essentiam intellectus adducit. Ipsius aūt unius natura talis existit/ut sit fons oium optimorū: Ac potestas entia generās/ꝑmanēs i seipsa: neqꝫ diminutiōem subiens generādo: neqꝫ i rebus genitis requiescens. Nēpe & quod ante hæc existit/nominamus unū quadā necessitate compulsi: optantes uidelicet primā oīum naturā ipso noīe iter nos designare: nos ipsos i notionem indiuiduam adducētes: aīamqꝫ in unū redigere cōtendentes. Vbi certe nō sic unū & impatibile dicimus/uelut signū & unitatem dicimus numeralē. Quod enī sic est unū/est quanti principiū. Quod q̄dem nunquā foret/nisi essētia/& quod ante essentiam est/ꝓcederet. Quamobrē cogitationis aciem i his defigere nō debemus: sed unitatem hāc & signū analogica ſi multitudine quadā unū ipsum repręsentare putandū/ob quandā simplicitatē multitudinis diuisionisqꝫ expertem.

MARSILIVS.

Accessus ad Deum. Cap. VI.

Ꝓposita quadam uia accedimus i dimēsionibus numerisqꝫ ad indiuiduū suum: atqꝫ i entibus ad indiuiduū illud quod entium est principium. Illic enī ad intimum aliqd/ac minimū peruenīt̄. Hic aūt ad extimū & amplissimum. Maximū inq̄ simplicitate atqꝫ uirtute. Est enim simplicius semper qualibet apud te excogitata simplicitate: atqꝫ potentius similiter potestate. Solū ipsū unū esse pōt uniuersi principiū. Solū nāqꝫ seipso sufficiēs ē oīo. Quicqd uero præter illud est necessario multiplex/quatruplicē saltē patīt̄ indigentiā. Siqdē in eo totū eget ptibus: Pars item ꝑte. Partes quoqꝫ toto. Deniqꝫ cūcta quodā extrinsecus cōponēte. Iam uero ad principiū ptinet nihil quęrere/nihil accipe/nihil amittere. Solum uero unū ipsum id munus hēt: alioqꝫ unū certe nō erit. Cū ipsū unū negamus itelligere/ne fore multiplex cōpellamus/non negamus esse lucem mirā intelligentiæ creatricem: Vel itelligentiam esse: si modo itelligētia lucē significet intelligentia meliorē/habētem i se/imo pęnitus existētem quicquid itelligentibus est optandū. Nec igit̄ sui ipsius incertā nec aliorum: sed absqꝫ cōpositione atqꝫ respectu sibi ipsi mirabiliter cęteris qꝫ lucentē. Deniqꝫ sicut alibi diximus/nō aliter Plotinus q̄ Dionysius Areopagita principium superintelligentiam/uitam/essentiam esse putat.

PLOTINVS.

Vo nam igit̄ modo dicimus unū? Qua ue rōne ad id potissimū accōmodare itelligentiam possumus? Ita ꝑfecto/si excellentiori admodū rōne id asserimus unū/q̄ unitatē & signum asserere soleamus. Hic enī aius magnitudinem & multitudinem detrahēs paulatim/in minimū deniqꝫ desinit: & tandē in aliquo residet: quod quāuis indiuiduū sit/erat tamē i re diuidua: & tacebat in alio. At ipsum unum neqꝫ i alio/neqꝫ i re diuidua residet: Neqꝫ sic est indiuiduū/ ut quiddā minimū. Est enī oīum maximū: nō magnitudine quidē/sed potentia. Quapp quādo dicit̄ indiuiduū/indiuisibilē dicimus potestatē. Quādoquidem & quæ sunt post ipsum/nō secūdū moles/sed secūdū uires indiuidua iudicant̄.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Deum prẽterea infinitum nominare debemus/nõ quaſi ſit magnitudo quẽdam uel multitudo/quam nõ liceat pertranſire: ſed quia ſit poteſtas/quã cõprehẽdere nequeas. Quanuis enim excelſum prouinbus cogites illum/uelut ĩtellectum aut Deum/adhuc tamẽ ſupeſt admodum excellẽtius. Ac rurſus quãdo illum cogitatione ſummope perducis ad unum/tũc quoq; hãc abs te excogitatã ſimplicitate ſupat unitatem. Tu ſiquidẽ ad ſummã tuę ĩtelligẽtię unitatem illum prouinbus redigebas. Ille uero ſupra modũ ſupat:nam ĩ ſeipſo permanet:nec ei unq̃ aliqd accidit. Prẽterea põt aliquis p id quod ſeipſo ſufficiẽs apellaſ/ſummã Dei unitatem nihilominus comprobare. Oportet enĩ ſummũ rerum pricipium nullo modo indigum eſſe/ſed ſufficientiſſimũ oĩum/maximeq; ſeipſo cõtentum. Quicqd autẽ nõ unũ eſt/ſed multũ:neceſſario eſt egenũ. Quippe cũ ipſum quidem nõ ſit unũ:ſed ex multis unũ euadat. Itaq; eius eſſentia indiget unũ fieri. At ipſum unũ ſeipſo nõ indiget. Ipſum nãq; iam exiſtit. Quinetiam quod ĩ ſe multa eſt/tot indiget/quot & exiſtit. Et quodlibet eorum quæ ſunt ĩ eo/cum nõ in ſeipſo ſit/ſed una cũ cæteris/certe indiget aliis. Ideoq; & ſecũdum unũquodq; & ſecundũ totũ eiuſmodi aliquid eſſe declarat egenũ. Si ergo neceſſariũ eſt aliqd eſſe ſufficientiſſimum eſſe oportet & unũ. Tale uidelicet ſolũ exiſtẽs ut neq; ad ſeipſum/neq; ad aliud quicquã ſit egenũ. Nõ enĩ quęrit aliquid ut quãdoq; ſit:neq; rurſus ut bene ſit:neq; etiam ut ibi fundetur. Nempe cum aliis ipſum ſit tum eſſendi/tum bene eſſẽdi cauſa/merito hoc ipſum quod eſt/& bene eſt/nõ habet ab aliis. Quid enĩ ſibi bene eſſe aliũde redundet? Quapp huic ipſũ bene eſſe nõ accidit. Ipſum nãq; exiſtit hoc ipſum. Locus item huic eſt nullus/nullo enĩ indiget fundamento:quaſi ſe ſubſtinere nõ poſſit. Nam quod ĩ alio fundãdum eſt/uita uacuũ iudicatur/molesq; labãs/niſi forte ſubſtineaſ. Stabiliunt & alia pp ipſum:p quem & ſimul extiterũt/& locum ſortita ſunt ubi ex ordine locarẽtur. Quod autẽ quęrit locum/proculdubio eſt egenum. At uero pricipium his quæ ſequunt minime indiget. Itaq; pricipium oĩum prorſus indiget nullis. Iam uero quod indigũ eſt/ppea indigẽs iudicaſ:quoniã pricipium apperat. Si aũt ipſum unũ egeat aliquo/quęret iam nõ eſſe ultenus unum. Deſtructore igiſ indigebit. Verũtamẽ quicqd indigũ apellaſ/boni habitus & ſeruatoris eſt indigẽs. Quamobrem uni nihil eſt bonu:neq; uolũtas igiſ alicuius:ſed eſt (ut ita dixerim) ſupborũ: Ipſumq; nõ ſibi met:ſed aliis exiſtit bonũ/ſiquid mõ pticipare poſſit. Neq; ineſt itelligẽtia unt:ne ĩ eo ſit inde diuerſitas. Rurſum neq; motus ẽ ullus. Eſt enĩ motu itelligẽnaq; ſuperius. Quid enĩ itelliget? An forte ſeipſum? Quod ſi ita ſit/ante intelligentiã igiſ eſſet ignorãs:& itelligentia indigeret:ut ſe prorſus agnoſcat. Quod tamẽ ſe ipſo ſibi ſufficiẽs ẽe cẽſeſ. Proide &ſi neq; cognoſcit/neq; itelligit ſemetipſũm tamẽ iccirco ĩ eo ignorãtia eſt. Ignorãtia enim cõtigit ad alterũ: quãdo hoc illud ignorat. Quod aũt ſolum eſt/oio neq; cognoſcit/neq; rurſus habet aliqd/quod ignoret: Sed cũ ſit unũ ſibimet (ut ita dixerim) unitiſſimũ/nimirum itelligẽna ſui nõ indiget. Quoniã neq; adhibendũ illi eſt hoc ipſum/quod dicſ eſſe ſecum: ut ipſum unũ ſerues: Immo uero & itelligẽtiam & cõſcięntiam aiaduerſionemq; propriam/& ſui ipſius agnitiõem/& aliorum perceptiõem inde prorſus auferre debemus. Iam uero neque ſecũdum cõditiõem itelligẽtis: ſed potius ſecũdum ipſum itelligẽtię actum Deum exiſtimare decet. At itelligẽtia nõ itelligit: ſed eſt alis intelligẽdi cauſa. Cauſa uero nõ idem eſt atque quod a cauſa prouenit/oĩum itaq; cauſa/nihil prorſus eſt oĩum. Neq; igiſ eam hoc bonũ quod prębet aliis/eſſe iudicare debemus: Sed ipſum alia tõne bonum cæteris bonis admodũ excellẽtius.

MARSILIVS.

Acceſſus ad Deum Cap. VII.

Tſi Deus eſt ubiq; perſpicue tamen ĩ ſummo itelligẽtiæ lucet. Ad hãc lu
e cem perſpiciẽdam formæ oẽs nõ ſolum imaginabiles/ſed etiam itelligibiles/tãquã nubes obſtãt. Has igiſ oẽs procul diſcute/diuinã lucẽ mẽte ſerena feliciter percepturus.

PLOTINVS.

Iaũt ex eo q̃ Deus nihil horũ ſit/tu ppea ĩdefinita mẽtis ambiguitate nu
ſ tas/age ĩ his ſaltẽ fige mẽtis ituitum: ac deiceps ab his ĩ Deũ tota mẽte recurre. Neq; tamẽ ita ut extra iacias cogitatiõis itentiõem. Nõ enĩ poſitus eſt Deus alicubi ita ut deſtituat alia. Sed ubicũq; eſt quod poſſit attigere/ipſe Deus eſt pręſẽs. Solum nõ potẽti nõ adeſt. Tum uero quemadmodũ ĩ aliis nõ daſ eum q̃ itelligit aliquid/eiq; totus incumbit aliud iterum itelligere: ſed expedit intelligẽdæ rei nihil aliud adhibere: ut ipſum itelligibile ſit: ſimiliter & hic fieri nõ põt: ut q̃ alterius cuiuſquam ĩ aĩo figuram habet/ intelligat iterea Deum/dum figura ſuũ exſequiſ actum. Neq; rurſus aĩam aliis occupatã/poſſibile eſt figura cõtrarii figurari. Sed quemadmodũ materiam tradũt/eſſe oĩum qualitatibus uacuã oportere: ſi modo ſit figuras oĩum ſuſceptura: ſic & multo magis aĩam eſſe oportet informẽ/ſi omni carere debet obſtaculo: quod forſitan impedire poſſit/ne ab ipſa oĩum prima natura illuſtretur/& impleaſ ad uotum. Si res ita ſe habet/opę pretium eſt animũ ab oĩbus exteris ſegregarum/ad intima pęnitus ſe cõuertere; neq; ad externum aliquid reuocari: ſed iam oĩa neſcientem: & antea quidem affectione: tũc uero etiam ſpeciebus: neſcientem quoq; ſeipſum cõtemplationi illius incũbere: eiq; familiariter inhęrere. Ac deinde quaſi ſatis iam conueniatũ ſi poſſit accedere nuntium/cõſuetudinem illam aliis pręterea declarãtem. Qua forſan & Minos quãdoq; fretus/pręcipue colloquio Iouis familiaris eſt habitus. Cuius ſane colloquii memor leges ad illius ſimilitudinẽ cõdidit: diuino uidelicet illo cõmertio ad cõdendas leges inſtructus. Forſan uero aĩus aliquis ciuiles inſtitutiones diuina familiaritate minus dignas exiſtimarit/ſi in excelſis pſeuerare maluerit. Quod q̃dẽ illi q̃ q̃plurimũ eſt intuitus rite uideſ accidere. Inquit ergo Deũ extra nullum eſſe: ſed ineſſe oĩbus minime cognoſcẽtibus: Ipſi nãq; fugiũt extra Deum: Immo uero extra ſeipſos. Merito igiſ quẽ fugiũt/apprehẽdere nequeũt. Et q̃ ſeipſos iam perdiderũt/alium indagare nõ ualẽt. Atqui & filius furore quodam extra ſe poſitus/nõ agnoſcet patrem. Qui uero ſeipſum didicerit/etiã unde ſit/iure cognoſcet.

MARSILIVS.

Acceſſus ad Deum. Cap. VIII.

Eus eſt tãq̃uã indiuiduum & ĩmobile cẽtrum uniuerſi: a quo & ad quod
d oĩa pendẽt. Similiter itellectus diuini animiq; itellectuales inde creati/ſua quędam habẽt centra. i. unitates eſſẽtiales itellectu ſuperiores. In intellectibus ergo diuinis pręter eiuſmodi centrum extat orbis unus. i. propriis intellectus. In aĩa uero ultra centrum ſuum ſunt tris orbes intellectus/ratio/imaginatio. Centrum quidem ſemper copulatum eſt cum uniuerſi centro. Intellectualis orbis

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

perpetuo reuoluiť circa idem. Orbis aũt rationalis atq; imaginalis aliquãdo circa centrum ſuũ atq; diuinũ uoluiť. Aliquando quaſi frangiť/& p obliquũ declinat ad alia. Interea dum ſimilem brutis uitã agimus rõne ad Deum nõ cõuerſi intelle ctu:ſaltem clam reuoluimur circa Deum. Reſtat quinetiã affectus quidã in rõne ſtimulis quandoq; ſuis reuocaturus ad Deum. Cui quãdo pẽnitus copulamur: quoniã per unitatem eſſentialem illi iungimur/ interius lõge plenius q; fruimur/ q̃ qui re quauis cognoſcẽdo potiť. Probabile uero eſt eiuſmodi copula nos con iunctos inde minime diſceſſuros. Copula uero eſt arctiſſima/quãdo incorporeũ incorporeo iungitur:ſi modo alterum eorum formalem diuerſitatem iam depo ſuerit:per quã utiq; ſolam diſcrepabat ab altero.

PLOTINVS.

f Iquis igiť aĩus ſeipſum alio quodã tempore nouerit/agnouerit q; motum eius non eſſe rectum/niſi forſan quãdo aliquam patiť fractiõem:naturalẽ uero motũ eſſe tanquã circularem circa aliquid/non externũ quidem/ſed circa centrum:centrum autẽ id eſſe/a quo circulus ꝓficiſcaťr/ is profecto circa hoc ipſum a quo extat/mouebiť: Atq; ad id ſe undiq; cõferens/ipſũ ad illud pẽnitus applicabit: Ad quod aĩas oẽs ſe cõferre decebat. Ferunť autẽ illuc Deorũ aiẽ ſem per. Et iccirco Dii ſunt/quoniam ferunť ad illud. Deus enĩ eſt quicq̃ eſt illi con iunctum. Quod aũt procul diſtat/ homo eſt: homo inq̃ multiplex atq; brutum. Quod igiť eſt uelut aiẽ centrum/num hoc ipſum eſt/quod eſt ſtudioſe queſitũ? Sed profecto aliud quiddã eſſe cenſendũ: in quod oĩa quaſi centra concurrunt. Meminiſſe uero oportet/ apellatiõem centri huius & circuli/ſecũdum quandam analogiæ compationem hic adduci. Anima enĩ nõ ſic eſt circulus/ut figura. Sed quoniam i ea & circa eam eſt antiqua pręcipuaq; natura. Atq; a tali quodam aĩa pendet/magisq; etiam quãdo totus eſt aĩus ſeparus. Nũc uero poſtquã pars ali qua noſtri corpore mergiť/ pinde ac ſiquis i aqua pedes habeat/reliquo autẽ cor pore ſupet aquam/nimirũ eo ipſo quod corpore non eſt ſubmerſum erecti ſubli mius/p noſtrum centrum cum ipſo uelut oĩum centro conũgimur. Sicut ſępe ſo lemus circulorũ/multorũ centra/circũfuſę & cõtinẽtis ſperę centro ꝓrſus affigere. Si igiť animorũ orbes/corporei eſſent orbes/certe quadã cõditione loci/cõmuni tnniterenť centro. Et circa eiuſmodi centrũ alicubi ſitum/orbes animi uoluerenť. Quoniã uero & aĩæ ipſæ ĩtelligibiles ſunt/ & illud eſt ĩtellectu ſuprius/exiſtiman dum eſt aliis quibuſdam uirtibus:qua uidelicet rõne ĩtelligens ad id quod intelli giť naturaliter/admoueri poteſt/copulam eiuſmõi cõfici: Atq; etiã propinquius q̃ ĩtelligens/adeſſe ſimilitudine & identitate (ut ita dixerim) quadam/cognatoq; copulam nullo interim ſeiungente. Corpora enĩ propter corpora coniungi aliis prohibenť. At incorporea/corporum obſtaculo diſiungi nõ poſſunt. Nõ igiť lo co iter ſe incorporea diſtãt:ſed altentate potius & differẽtia quadam. Quãdo igi tur diuerſitas hæc/& ut ita loquar/alteritas abeſt:tũc quæ ꝓpea diuerſa nõ ſunt/ ſibi inuicem adſunt. Illud ſane cum nullam ĩ ſe admittat diuerſitatẽ/ſemp adeſt: Nos aũt tũc præſentes illi ſumus/quãdo diuerſitatem nullam proꝛſus habemus. Illud turſus non appetit nos/ut inde circa nos uerſari cogať. At nos illud appeti mus. Ideoq; circa illud ipſi uerſamur. Iam uero ſemp reuoluimur circa idem: Nõ tamẽ aſſidue aſpicimus ipſum. Sed quemadmodũ cantantium chorus/quamuis circa ſummũ ducem ſe reuoluat/diuerſi tamen alicubi põt ab ipſo ducis aſpectu/ atq; diſſonare. Sed quãdo ad ipſum uertiť/ recte admodũ cõcinit/ ac circa ipſum tũc ſe reuera cõuertit: ita & nos ſemp reuoluimur circa Deum/etiam quãdo inde ſoluemur oĩo: neq; illum ulterius cognoſcemus. Nõ tamen ĩ ipſum ſemp cõuerti mur:ſed quãdo ĩ eum ꝓrſus inſpicimus/tũc denic; nobis finis optatus requieſq; cõtingit. Neq; amplius diſſonamus:dum ſcilicet diuinũ reuera chorum agimus circa illum.

MARSILIVS.

Beatitudo animę cõtemplantis Deum Cap. IX.

Icut oĩa bona ſunt a primo bono/ ſic oĩs amor ad quodcũq; bonum fera
f tur/accenſus eſt naturaliter ab eodem. Amor ergo noſter cum ĩ nullis uſq̃ bonis quieſcat uelut fine/pro fine ubi ſit quieturus hẽt idem bonũ quod habuit/& pricipium. Quemadmodũ uero appetitus ad bonũ naturaliter incita tur/ſic & fruitiõem exigit naturalẽ: Nõ imaginalẽ tãtũ & ĩ cognitione quadã ſola poſitam: ſed reipſa naturam noſtrã itus afficientẽ: quod quidem i ſenſibus appa ret/& corpore. Multo magis primi boni fruitio naturalis eſſẽtialisq; nobis euade re debet: nec p modũ itelligentię ſimplicis: ſed naturæ: Vbi fruitio tanto ſit pene trantior ĩ medullas q̃ intelligẽtia/quãto itelligentia ſolet obiectũ ꝓfundius pene trare q̃ ſenſus. Igiť frui Deo nõ tam eſt uidere q̃ tangere: nec id quidem extrinſe cis:ſed pẽnitus illabi/ac diuinitus affici: Efficiq; Deum ſicut q & alimẽto ueſciť tandem efficiť alimentum: uel forte uiciſſim. Sed o Plotine poſtq̃ iſta cõceſſeras cõſequẽter/& cõceſſurus eras/aĩam ĩ Deum iam tranſlatam inde nõ diſceſſurã. Et aĩam quę naturaliter apta eſt/ut actu intimo cõuertať in Deum/fiatq; Deus: non eſſe aptam/ut motu proprio aliquãdo tranſferať in brutum.

PLOTINVS.

N hoc aũt choro inſpicit uitæ fontem/fontem mentis: entis ipſius princi
i pium: boni cauſam/radicẽ aĩæ: Quæ quidẽ nõ ita ex Deo effluũt/ ut eum cõminuant. Nõ enĩ moles eſt Deus: alioquin inde genita corruptibilia fo rent. Nũc uero ſempiterna ſũt: quoniã eorum principium eodem ſe modo ſemp habet: neq; ĩ illa diuidiť/ſed permanet ĩtegrum/dum producit. Quamobrem illa quoq; permanent: uelut ſi Sole manente/permaneret & lumẽ. Iam uero neq; nos inde ſeiuncti ſumus/neq; ſeorſum uiuimus/ quãuis natura corporis incidẽs nos traxerit ad ſeipſam. Simul enĩ afflamur inde/atq; ſeruamur. Nõ adeo tamẽ/ut ille quidem nobis tradiderit/deinde tamen diſtet a nobis: Sed cõtinue largiaťr/quate nus hoc ipſum quod eſt/pſeuerat: ĩmo uero quatenus ad illum ipſi uergimus. Hic profecto bonum conſiſtit noſtrum. Hinc procul abeſſe nihil aliud eſt/q̃ eſſe minus. Hic anima requieſcit. Hic tãtum animus a malis eſt liber/ poſtquam in lo cum a malis recurrerit liberum. Hic uere intelligit: nec ullis eſt obnoxius paſſioni bus. Hic ſolum uiuere reuera cõtingit. Quod enim nũc uiuere dicitur ſine Deo/ ueſtigium uitę eſt ſupernam imitans uitam. Illic autem uiuere/mentis eſt actus. Actus autem Deos quoq; generat/dum attingit Deum tactu quodã occulto atq; tranquillo. Generat autem pulchritudinem: generat & iuſtitiam: generat ipſam quoq; uirtutem. Hæc enim Deo pręgnãs anima parit. Atque id animo principiũ eſt/& finis. Principium quidem/quoniam inde procedit. Finis autem/quoniam illic eius eſt bonum. Peruentęſq; illuc ipſe hoc ipſum quod erat/euadit. Quod enim hic eſt/in his quæ uerſatur/caſus eſt aliquis/atq; fuga alarũq; tactura. Indi

Ploti
ni
Opa.

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

cat autem illic bonum nostrũ consistere/amor ipse ingenitus animo:prout amor coniugatur animis & in scriptis & fabulis. Nempe quoniam aliud animus est q̃ Deus/& tamen est ex illo/necessario amat illum. Iam uero cũ ibi uiuit/cælestem habet amorem:Hic autẽ cõmunis fit atq; uulgaris.Cælestis enim illic regnat Venus.Hic autem uulgaris fit Venus quasi iam(ut ita dicam)adulterata.Est autem ois anima Venus.Quod quidẽ quanuis uerbis obscuris indicãt natalia Veneris/ amorq; simul cũ Venere genitus. Animus ergo i naturali habitu cõstitutus amat Deum/Deo cõmisceri deliderãs quasi pulchram uirginitatem honesto affectans amore. Postquam uero i generationem lapsus/quibusdam quasi cõnubiis falli tur/amorẽq; cõmutans reportat pro diuino caducum / tũc quasi a patre seiuncta lasciuit.Sed rursus lasciuias humanas exosus/& ab his se castum eximens/ad patrem quãdoq; reuertitur affectione iam beata potitus. Siquis aũt affectiõem siue passionẽ eiusmõi prorsus ignorat/hinc excogitet/ex humanis amoribus id conlectans.Quãta uidelicet fẽlicitas extimeẽ/re ardenter amata potiri. Tam&si quæ hic a nobis amãtur mortalia sunt & noxia/& ad imagines quasdam amores ipsi feruntur. Ac tandem i cõtrarium transmutantur. Quippe cũ quod sectati sumus/ amãdum siue nobis amatum reuera nõ fuerit:neq; nostrum bonũ:neq; quod naturaliter exoptamus.Illic autem ipsum reuera uiget amatum.Qui cum cõmisceri licet:fieriq; participem/uereq; prorsus habere.Quippe cũ extrinsecus carnibus non tegatur. Quisquis autem id nouit/cognouit certe quod loquor.Quemadmodum scilicet anima tũc aliam agit uitam:Atq; progrediens & iam progressa/ & Deum deniq; consecuta/plane cognoscit iam prorsus affecta/q; adsit ipse uerę uitę largitor. Et profecto nullo illic est opus ulterius:Sed contra/cętera prorsus deponere debet:& i eo solo consistere:Deusq; fieri tantũ:reliquis pęnitus amputatis/quę circum nobis adhęrent. Quamobrem hinc emigrare properãdum est: dolendumq; nobis/q; aliqua hic ex parte alligati uiuamus:Vt toto pęnitus aio complectamur Deũ:nihilq; reliqui sit i nobis/quo nõ pariter attigamus. Iam uero i eo uiuendi statu uidere licet Deũ atq; seipsum/quemadmodũ fas est uidere/ seipsum quidem illuminatũ/intelligibili iam lumine plenum: Immo uero lumẽ/ ipsum purum/leue/sublime/Deum tũc effectum:Immo uero iam existẽtem:tunc quidem accẽsum. Sin autem grauatus animus rursus inde labatur/iam quasi rursus extinctum.

MARSILIVS.

Fruitio Dei Cap.X.

a Nimus absoluta tandẽ præparatione Deo q̃proximus ex infinito bono uirtutem attrahendi infinitam prorsus habẽte/amorem erga ipsum concipit infinitum: Vtrinq; igitur adeo transformatur in Deũ/ut intuenti mox nõ ut animus iam occurrat:sed ut Deus.Quemadmodum si aer attenuetur in lumen.Quod iam forte ab initio contigit igni. Hinc illud Pauli nostri:Qui adhęret Deo/unus fit spiritus. Concessit quidem Plotinus intellectum nostrum Deo semel potitum:Nunquam inde diuerti. Concedit & rationem conuerti ad intellectum/quando discursione deposita/argumentatio i ea iam subito fit intuitus. Concessurus erat & rationem ibi perpetuo contueri præsertim a corpore pęnitus absolutam:quod & hic interloquẽdum tetigisse uidetur.

PLOTINVS.

Vr nam igitur animus ibi nõ permanet?Profecto quoniam nõdum hinc
c emigrauit omnino.Erit autem & quando dabitur continuitas intuendi: cum scilicet corpus nullo modo intuitum perturbabit. Est autem qui uidit/nõ quod proprie perturbatur/sed aliud quiddam. Atqui & ipse qui uidebat tunc præcipue uacat a uisione/quãdo ab ea nõ uacat scientia/quæ in demonstrationibus cõtecturisq;/& rationis discursione uersatur.Ipsum uero quod est uidere & ipse uidẽs/nõ ulterius ratio quędam est:sed quiddam excellentius ratione/ rationemq; antecedens. Atque siquo modo in rõne sit/est ibi potius tanquam uisum. Quisquis igitẽ seipsum uidet/certe dum uidet/se inspicit sic affectũ: Immo uero sibi sic disposito cohærebit: talemq; persentiet/simplicem iam prorsus effectum. Forsan uero neq; uidere dicẽdum:sed fieri potius ipsum uisum.Siquidem hæc duo quædã esse putandum:Scilicet uidens atque uisum.Neq; utraq; unum. Tam&si sermo hic uidetur audẽtior. Tunc sane neq; proprie uidet: neq; tanquã uidens ipse discernit:neque duo quædam imaginatur. Sed animus tunc tanquã factus iam alius/ neque ipse ulterius neque sui duntaxat illuc se confert: eiq; se dedit/factusq; totus illius/euadit protinus unum/tanquam centrum cum centro coniungens.Hic &enim concurrentia unum fiunt: tunc uero sunt duo/quando inter se disiunguntur. Sic & nos nunc dicimus alterum. Quamobrem spectaculum hoc dictu admodum difficile est. Quo enim pacto pronuntiabit quispiam tanquam alterum/quod dum uideret nõ uidebat ut alterum: sed secum pęnitus unum.

MARSILIVS.

Fruitio Dei Cap.XI.

Irtute ipsius unius ubiq; fit unio:Nec aliam ob causam similiora inuicem
u facilius uniuntur/q̃ quoniam in qualitate sunt unum.Animus ergo cum ipso principio rerum uno tũc demum unitur arctissime/ quando ipse potissimum in se fit unum:id autem efficitur/quãdo exutus multitudinem/quę ad imaginationem/rationem/ intelligentiam/pertinet/euadit sola sua unitas: atque hac ipsa per amatorium affectum fruitur unitate diuina/centrum ita suum cum centro copulans uniuersi. Plotinus animum sic affectum asserit intellectualem formam suam transtulisse ad unitatem. Rursusq; rationalem formam ad intellectualem similiter transtulisse. Hinc igitur concessurus erat rationalem pro intellectuali iam habendam:atque hanc sicut & illam/ibidem perpetuo permansuram. Præsertim cum dicat animum in statu illic immobili constitutum/euasisse quasi iam statum: ac nedum naturam mobilem/sed ipsam quoque primam essentiam transcẽdisse. Vbi finẽ motibus faciat & laboribus. Nos certe Magnanime Laurenti laboribus in Plotinum nostris finem adiuuante Deo nunc imponimus:Sic Deum omnipotentem suppliciter adorantes:Gratias tibi agimus summe Deus/ illuminator mentium/auctorq; bonorum/q; nobis præter meritum ad absoluendum opus tantum tua gratia uires suppeditasti. Da precor clementissime Deus ueram lectori pio prosperitatem. Infunde præterea lumen:quo uera passim discernat a falsis:ne usquam uel meditãdo uel agẽdo a tua uolũtate dissentiat.

PLOTINVS.

h Oc igitur mysteriorum talium institutio indicat/ubi uerat/id hominibus nondum initiatis expiatisq; patefacere.Nempe tãquã nõ liceat explicare/

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS USAL.ES

uetuit quod diuinum est alteri cuiq; aperire: nisi duntaxat illi/cui & uidere contigerit. Quoniam igitur duo non erant/ sed ipse uidens/cum eo quod uidebatur erat unum/tanquam non esset proprie uisum aliquid/sed unitum: siquando qui id euaserat/dum illi prorsus cõmiscereturr huius forte reminiscatur/ habebit quidem penes seipsum illius imaginem. Erat autem & ipse unum/nullam in se ad se ipsum differentiam habens: neque rursus quantum ad cætera pertinet. Nõ enim apud eum aliquid mouebatur. Non ira/ nõ appetitus inerat alicuius animo iam ad excelsa profecto. Sed neque ratio/neque intelligẽtia quędam: neque omnino & ipsemet si modo id dictu fas esse censetur. Sed tanquam raptus/siue Deo pẽnitus occupatus in tuto quodam secessu/habituq; tranquillo prorsusq; immobili iam cõstitutus est ab essentia sua nullo mõ declinans. Neque etiam circa seipsam se reflectens: quippe cum pẽnitus conquiescat / & quasi ipse iam status euaserit. Iam uero neq; uersatur ulterius circa pulchrum: Sed ipsam pulchritudinem iam transcendit. Ipsum quoq; uirtutum iam superans chorum. Perinde ac siquis sacri cuiusdam adyti penetralia iam ingressus/ statuas omnes in templo dispositas a tergo relinquat. Quę quidem egressuro mox ex adyto/primę rursus occurrunt post spectaculum illud intimum. Postq; ipsum commertium non ad statuas/nõ ad imagines habitũ: sed ad ipsum potius/quod statuæ/quod imagines representant. Quæ profecto spectacula quædam sequentia iudicanda sunt. Ipsum uero forsan non est spectaculum iudicandum. Sed ratio quædam illic est uidendi diuersa. Exitus uidelicet aliquis e seipso & diffusio quędam profectusq; mirificus/ studiumq; tangendi/& deniq; quies. Omnisq; illic excogitatio ad copulam prorsus annititur: siquis modo quod est in penetrali perspiciat. Qui uero prospicit aliter/ nihil inde reportat. Sapientes igitur Propheratum imitationes eiusmodi diuinorum obscuris inuoluũt / indicãtes qua ratione Deus ille cernatur: Sapiens uero sacerdos mysterium explicans inuolutum: adytumq; ingressus/ contemplationem ibi ueram assequitur: qui si nõ dum ingressus fuerit/ tunc adytum ipsum rem quãdam existimans inuisibilem/& fontem/atque principium/cognoscet ad modum ut principium. At uero illuc ingressus/principium ipsum uidet: eiq; conungitur. Similiq; simile percipit: nullum negligens diuinorum/ quotcunq; animus consequi possit. Iam uero ante uisionem ipsam/quod uisioni reliquum est/ desiderat. Ei uero qui omnia iam transcendit/ reliquum est ipsum/quod omnia superat. Non enim in aliquid omnino non ens/animæ unquam natura deuenet: Sed lapsa quidem deorsum/cadet i malum: Atq; ita in non ens ruere iudicatur: nõ quia in aliqd omnino non ens prȩcipitari possit. At siquando contrata huic incesserit uia/non in aliud quidem deueniet animus: sed puenet in seipsũ: Atq; ita cum nõ sit in alio/non iudicandus est propterea esse prorsus i nullo: sed potius in seipso cõsistere: Esse uero in se solo/neque in ente/nihil aliud est/q̃ esse prorsus in Deo. Fit enim & ipse aliquis non essẽtia: sed essentia quoq; superior: quatenus uidelicet Deo se prorsus insinuat. Siquis igitur seipsum quandoque uiderit id effectum/habebit utique seipsum uelut quandam illius imaginem. Ac si a seipso pertranseat/tanquam imago ad exemplar usque traducta/erit iam finem ipsum itineris consecutus. At siquando a contemplatione cecidert/ rursus uirtutem sibi insitam excitans/ se ipsumq; prorsus excultum animaduertens/ad sublimia iterum attolletur: dum uidelicet per uirtutem procedet in mentem: ac per sapientiam progredietur ad Deum. Hæc igitur est Deorum & hominum diuinorum fęliciumq; uita/humanas omnino negligens uoluptates/fugaq; solius ad solum.

FINIS.

Marsilius Ficinus Magnanimo Petro Medici. S.

VM Idibus nouembribus in agro Caregio una cum Magno Laurentio
c Medice deambularẽ/multaq; Platonis mysteria ultro citroq; interpretrare
mur: decidi forte inter loquendũ e sapientia in fortunã: cępiq; hanc acrius incusare: q̃ Platoni lucẽ affectanti/sęculis iam multis obstiterit. Tum ille/noli inquit Marsili Platonẽ nostrum ifortunatũ dicere: nisi forsan me fore putes infortunatũ. Sermonẽ quidẽ tũc nostrũ his dictis absoluimus. Sed nunqd mortis causa deinde secutę Laurẽtiũ liceat infortunatũ existimare? simulq; Platonis fortunã funditus corruisse? Abiit: ut aium illum minus fęlicẽ putẽ: quem e corporis cõpedibus euolantẽ/nouo quodã applausu lętus ęther excepit: grandiore stella i laurẽtiana tecta cadẽte: mirisq; flãmis ex alto p Caregianos agros triduo coruscantibus. Sed biduo ante obitũ Iupiter rubẽte dextera sacras iaculatus arces/terruit urbẽ/mox orbã tãto patre futurã. Terruit hostes: graue neqd forsan aduersus inuictã domum Medicã molirent. Itaq; nec Laurẽtius hęros/nec hęroicus Petrus Laurentii filius ob ea quæ nup cõtigerũt/minus posthac fęlix ẽ iudicãdus: nec ꝓpea Plato noster infortunatus. Cuius caput hactenus salutari prorsus umbra Lauri fouebat. Nũc pedes iam firmissima Petra nituntur. Plotinus deniq; manibus nunc tuis apprehensus/seniorẽ interea Platonẽ piis humeris substinebit: teq; Duce producet i lucem.

MAGNIFICO SVMPTV LAVRENTII
MEDICIS PATRIAE SERVATORIS
IMPRESSIT EX ARCHETYPO
ANTONIVS MISCOMINVS
FLORENTIAE
ANNO. M CCCC. LXXXXII.
NONIS MAII.

REGISTRVM.

a.b.c.d.e.f.g.h.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.u.x.y.z.&. aa.bb.cc.dd.ee.ff.gg.hh.ii. kk.ll.mm.nn.oo.pp.qq.rr.ss.tt.uu.

Omnes sunt quinterni prȩter. b. qui est quaternus: et. o. qui est sexternus.

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Emendatio In Plotinum

Carta prima Facie ſecūda Linea xxxviiii. placitura ímo placituram
Car.ii.fa.i.li.xxvii.cuiber ímo cuilibet
Car.iiii.f.ii.li.xxxiii.philoſopihaturis im mo philoſophaturis
Car.vi.fa.ii.li.xx.ex philarchei ímo & phi larchei
Car.vi.fa.ii.li.xxviii. Celebrat immo cele brabat
Car.vii.fa.i.li.xxxxii.ſcio ímo ſcito
Car.vii.fa.ii.li.vii.nolim ímo olim
Car.vii.fa.ii.li.x.congeſtu ímo congreſſu
Car.ix.fa.ii.li.xxvii. exhanelatis ímo ex hanclatis
Car.xiiii f.i.li.xxii.diſtíctas ímo diſtūctaſ
Car.xiiii fa.i.li.xxxi.aliter ímo dicitur
Car.xiiii f.ii.li.xxvii.quādo ímo quoniā
Car.xv fa.ii.li.xii.utrūq; ímo utrinq;
Car.xxvi fa.ii.li.iii.afferūt ímo offerunt
Car.xxxii fa.i.li.xxv.ſiqua argumētatrix ímo ſiqua uis argumētatrix // reſ
Car.xxxii f.ii.li.xxxi.augereſ ímo augu
Car.xxxiii fa.i.li. xvi. quin & ímo qn ér
Car.xxxiii fa.ii.li.xciiii. pficit ímo ꝑficit
Car.xxxviii fa.i.li.xvi.ipſius actus. Qua ꝑp ímo ipſius actus ſclicet ſumuſ. Quapp
Car.xxxviii.fa.ii.li.xv.nō intrēpatum ímo intemperantium
Car.xxxix.fa.i.li.xxxii. compenſet ímo cōpeſcet
Car.xxxxi.fa.i.li.ult.cęguſtamuſ ímo de guſtemus
Car.xxxxv.fa.i.li.xvi.quidē ímo qcqd
Car.xxxxv.fa.ii.li.xxxvii. uerū imo rerū
Car.xxxxvii.fa.ii.li.x.āmmo ēt
Car.xxxxviii. fa.ii. li.ult. ſuperauerimus ímo ſeperauerimus
Car.lii.fa.ii.li.ix.& oberrę ímo & aberrat
Car.lv.fa.i.li.xiii.effluunt refluunt̄q; ímo refluuntq;
Car. lvii. fa. i.li. xxxxii. uıaturos anteq̄ ímo uitaturos qui anteq̄
Car.lvii.fa.ii.li.xxxii.eſſēti ímo eſſentiā
Car. lviii. fa.ii. li. xxxviii. ſubiecere ímo ſubiacere
Car.lix.fa.i.li.xxvii.fingiēdo ímo fígēdo & iterū li.xxviii.fingiēdo ímo fingēdo
Car.lxvii.fa.i.li.vi.iniūxerit ímo iuexerit
Car.lxxi.f.i.li.xxx. diſtictū ímo diſtiūctū
Car.lxxiiii.fa.ii.li.xxxiiii.uel exigui ímo uel extingui
Car.lxxxii.fa.i.li.xxi.& retorquet ímo & retorquetur
Car. lxxxvii fa.ii. li.xxiii. ſignorū condi tiones ímo ſingulorū
Car.lxxxix fa.i.li. xv. cōtra bilem immo atram bilem
Car.lxxxxiii f.i.li.xxxv.reddit ímo redit
Car.lxxxxv f.ii.li.xxiiii.Sed reliqua ímo Sex reliqua. Et eadē fa.li.xxvi. diſtribuen do ímo diſtribuēde
Car.lxxxxviii fa.i.li.xvi ꝑuenimus nota re ímo ꝑuenimus noſtrā notare
Car.c.fa.ii li.penult. ꝑuenit ut ímo aut
Car.ciiii fa.ii.li.xxxxii. cōſonet ímo con ſonaret
Car.cxix fa.ii.li.xv utrūq; ímo utcunq;
Car.cxxi.f.i.li.xxxi ptiū ad totū ímo par tium & ad totum
Car.cxxiii fa.ii.li.xviii.diſcentiūt immo diſſētiunt
Car.cxxxv fa.ii.li.xvi ſunt differētie ímo indifferentię
Car.cxxxvi f.i.li.xii qcqd ímo quod qd Et eadē car.fa.ii.li.i quoniā ímo quoniā
Car.cxxxvii fa.i li.ult.illic ímo illinc
Car.cxxxviii fa.ii.i pricipio ſane ímo ſiue
Car.cxxxix f.ii.li.xxx undiq; colligit im mo colligat
Car cxxxxi fa.i.li·iii cū calor ímo color
Car.cxxxxvii fa.ii.li.ult.maleficium ímo maleficum
Car.cxxxxviii fa.i.li iiii. cōtineat ímo cō tingat
Car.cxxxxix.fa.ii.li. xix. eodē modo ín actu ímo eodē modo ſemp in actu
Car.cl.fa.i.li. xxxvii.reſolubile ímo reſo lubilem Et facie ii.li. xxxx illa ímo ulla
Car.cli.fa.i.li.xxix Platone immo plato nem nequaq̄
Car.clii.fa.ii.li.xxxvi.prete ímo preter

VNiVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

Car. clviii.fa.ii.li.xxxiiii.quędam electio ímo electio
Car.clix.fa.i.li.xxx. ac potius momenta nea ímo ac protinus
Car.clx.fa.ii.li.i.ēt ſi nobis ímo uobis
Car. clxv.fa.ii.li.xiiii. aſſertores facti ímo fati
Car.clxx.fa.ii.li.xxxx.illinc ímo illic
Car.clxxi.fa.ii.li.xxxi.ſuis alicubi partes ímo ſuas
Car.clxxiii.fa.ii.li.ult.i hocipſo infriores ímo iferiores
Car.clxxiiii.fa.i.li.xxx. dū tamē ímo īde
Car.clxxviii.fa.i.li.xxiii. deſcēdit ímo deſcēditur
Car.clxxviii.fa. ii.li.ult. rōne ímo rationē
Car.clxxxv.f.ii.li. xxx.triſtia triſtiora ímo triſtiore
Car.clxxxvi.fa.ii.li.xv.ipſa mēs ímo mentis entiſq; natura
Car.clxxxx.f.ii.li.xxvii.Hic oraculū ímo Hinc oraculum
Car.ccv.fa.i.li.xii.ut alii ímo ut dii
Car.ccxiiii.fa.i.li.vi. cōcedēdum ímo cōtēdēdum
Car.ccxxiiii.f.i.li.ix. Siqdē ad iſita ímo id
Car.ccxxix.fa.ii.li.xxxix:ſtrumēto ímo in ſtrumento
Car.ccxxxviii.f.ii.li.iiii.ī aīa ímo ī aīam
Car.ccxxxix.fa.ii.li.ult.ut qualitares ímo qualitas
Car.ccxxxxix fa.ii.li.xvii.ſibi ímo ibi
Car.ccl.fa.i.li.xxx.illa uero ímo illam
Car.ccli.fa.i.li. xxxviii. permanēs reſidet ímo prędet
Car.cclii. fa.ii. li. xxxiii certo quodlibet ímo quolibet
Car.cc liii.fa.ii.li.xxvii.Sed ita dicebat ímo decebat
Car.cclv.fa.i.li.xxviii. quod moueē ímo moueatur
Car.cclviii.fa.i.li.xxix cōſecutionē patiētis ímo potientis
Car.cclxi.fa.i.li.penul. omni imaginatione ímo in maginatione Et fa.ii.li.ui.quondam no noti ímo quondā noti
Car.cclxvi.f.i.li.ult.differtq; ímo defertq;
Car.cclxvii.fa.i.li.xxxiiii.uirandā inclinamus ímo inclinamur
Car.cclxix.fa.i.li.xxi.faciētia ímo faciēte
Car. cclxxi.fa.i. li.xxx. Cap.xxii. immo xxvii.errata ſunt capita uſq; in finem libri preſentis
Car.cclxxii fa.ii.li.xxxx neq; ſubiectorū ímo neq; in ſubiectorum
Car.cclxxx.f.i.li.xxi.uitaq; corpore amū di ímo uitaq; corporea mūdi
Car.cclxxxi fa.i.li.ix.mentē ímo mortā
Car.cclxxxv fa.i.li.xxxviii.ſufficiant immo ſufficiunt
Car.cclxxxvi.fa.ii.li.ix.corporis lumioſi immo luminoſi
Car. cclxxxxi.fa.ii.li.xxxiii ſētiēdū ímo ſentiendam Et li.xxxvii.ſēſibile diſtribuit ímo diſtribuitur
Car.cclxxxxiii. fa.ii.li. xxxvi. Aīam motur erumq; ímo motu ierumq;
Car.cclxxxxviii.fa.i.li.xxxxi. ipſū bonū ímo optimum
Car.ccc.fa.i.li.iii. inter nos hic ímo hinc
Car.ccc ii. fa.i.li.viii nanq; hui cmoli immo huic moli
Car. ccciii.fa.i.li.xii. unum aliqd ímo aliquod
Car.ccciiii.f.ii.li.xv. ratiōi Cira ímo circa
Car.ccciv.fa.i.li.ultima.ſimulaē ímo ſimulatur
Car.cccxxi.fa.i.li.xii.dicaē ímo dicit Et li.penul.oīum cui ímo oīum & qui
Car.cccxxiii.fa.i.l.penul.cenſebiē accipit ímo cēſebitur Nun accipit
Car.cccxxvii.fa.ili.xiiii. ad ſuā cōtinuitatem ímo cōtinuitate
Car. cccxxix.fa.i.li. viii. artificioſi numeris ímo muneris
Car.cccxxx.f.iili.iii. maior Nec ímo Hęc
Car.cccxxxv.fau.li.penul.ab iferiori iura ímo cura
Car.cccxxxvii fa.i.li.viii ad ipſū ímo id ipſū Et f.ii.li.ii.quodāmō ímo quod mō
Car.cccxxxix fa.ii.li.xvii actus certis immo cęteris

Car.cccxxxiiii. fa. li. ulti.uniuoca eſſe ímo uniuocam
Car.cccxxxxvi. fa.li.xii. habitus uero pfectas ímo perfecte
Car.cccxxxxvii.fii.li. xxxxi. facere plene ímo plane
Car. cccxxxxviiia.i.li.xxxvii.incepiſſet ímo incepiſſe
Car. cccxxxxix.f.ii. li.viii.ēt ibi ímo ubi
Car.ccc l.fa.ii.li.xxii.eſt affectio immo effectio
Car.ccc liii.fa.ii.liiii. Nec ipſum ímo Hoc ipſum
Car.ccc lvii.fa.i.lxviii.Cap. VIII.ímo VII erraut eni numer: & hic error nutriē uſq; in finem libri huis
Car.ccc lix.fa.ii.lvii.genus eſſe immo eſt Et ibidē li.x. Quęs iam ímo nam & irerū li.xiiii.rōne oibu ímo rōne rebus oibus
Car.ccc lxiii.fa.i. xix.tanq̄ eſſētia immo entia
Car. ccc lxvii.fa.li. xix. aliud enī unum quodq; ímo aliud enī eſt unūquodq;
Car.ccc lxviii.fa.i.li.xii.ſi dicaē ímo dicāē
Car.ccc lxix.fa.ili. v.in hoc genere ímo in hocipſo genere
Car.ccc lxix.fa.ili.xiii.cōfractione ímo cōtractione Et fa.i.li.iii.una quoq; ímo una quęq;
Car. ccc lxx.fa.ili.vi. ſic poprie ímo ꝓprie
Car.ccc lxxiiii. fa.ii. li.vi. eſſe uideē immo uidenē
Car.ccc lxxv.fa.li.vii.ex ſeipſo immo ex ipſo
Car. ccc lxxvi.fa.ii.li.xix. Dictū uero præterea ímo dictum prætерea
Car.ccc lxxxv.fa.i.li.xiiii.ſemper eſſe diuiſum ímo eſt indiuiſum
Car.ccc lxxxvii.fa.ii.li.xxxvi. ipſa ſubſtineat: ímo ſeipſā ſubſtinens
Car.ccc lxxxviii.fa.ii.li. xxvii.intelligētes aliis ímo alii
Car. ccc lxxxix. fa.ii. li.xxix.ſiſtes gradu ímo gradum
Car.ccc lxxxx.fa.ii.li.xxix. neq; idem eſt ímo neq; tamē eſt Et li.ulti. multitudo ſit sne ímo ens
Car.ccc lxxxxiiii.fa. i.li.xx. decas euadet ímo euaderet
Car. ccc lxxxxv fa.i.li.xvii. entium quoli bet ímo quodlibet Et fa.ii.li.xxviii. Quale fit: ímo ſit
Car.ccc lxxxxviii.fa.i.li.xxxiii.hęc ita ímo hæc itaq;
Car.cccc i.fa.i.li.vii.atq; ecōuerſo ímo conuerſo Et ibidē li.viii. ipſa qdem ímo qd
Car.cccc ii.fa.ii.li.xvii.diuinitus depedet ímo dependet
Car.cccc viii. fa.ii.li.xxxvi.ipleē ímo iplet
Car. cccc xviii.fa.i.li.xxxii.uacare peinde ímo perinde Et fa.ii.li.iiii.pręponēdum ímo pręponēdā
Car.cccc xxx.fa.i.li.xxvi.penitus pſpicuo pendeat ímo penituſq; pſpicuo prodeat
Car.cccc xxv.fa.i.li.iiii.deinde unum ímo deinde ſit unum

FINIS

VNiVERSiDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

nino ac Perga Rdo ac x

o dno ac Perga Rdo ac excellentissimo ac cra

Magnificentissim

Mons

ad Meus

m Mons

saba =
Cam 1
pam =
paños =
cosias 1

pam =
cosias 1

VNIVERSIDAD DE SALAMANCA
GREDOS.USAL.ES

UNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
CIDOS USALES

VNIVERSIDAD
DE SALAMANCA
GREDOS USAREY